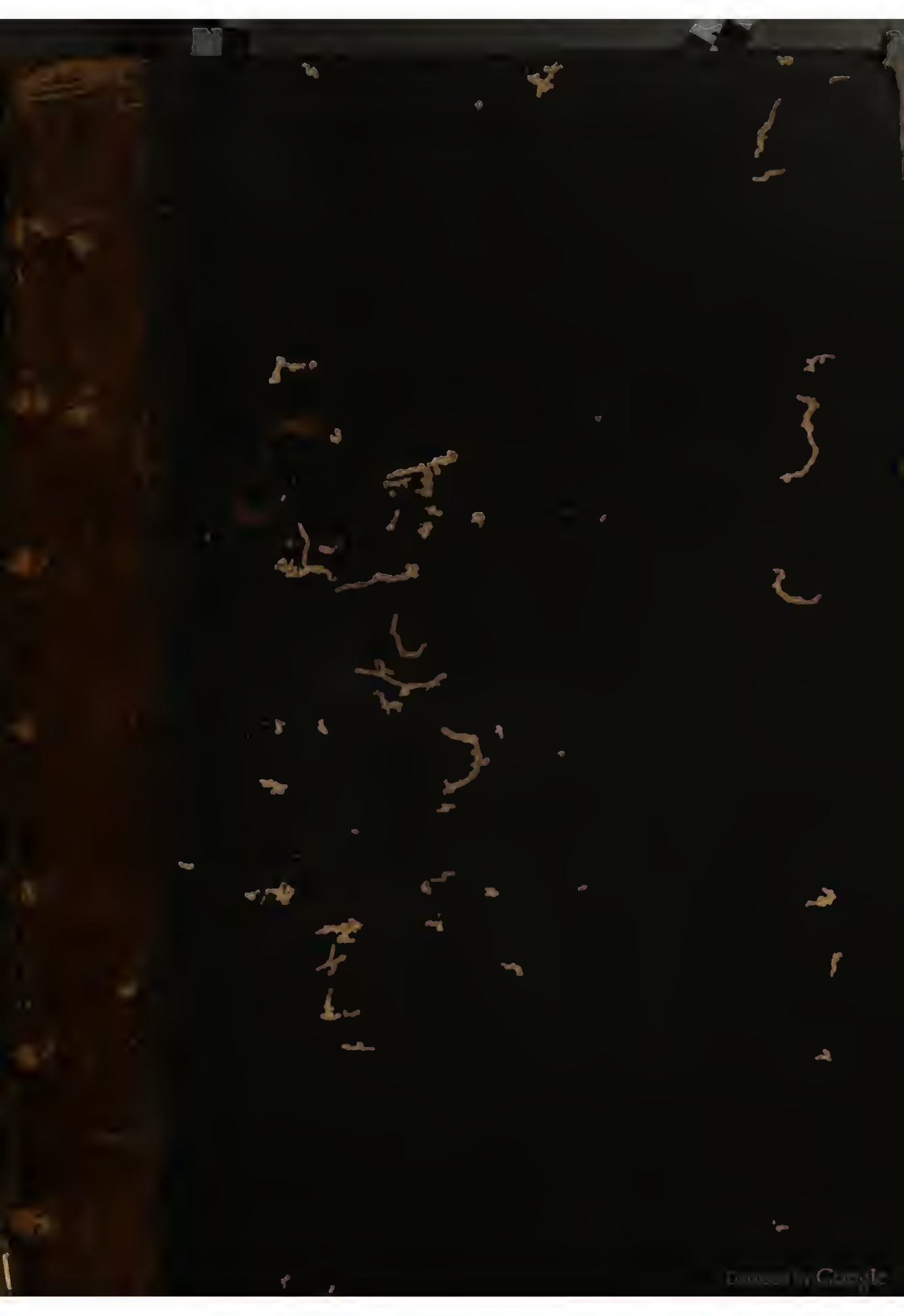

BIBLIOTECA NAZ
Vittorio Emanuele III
LI
H
26
NAPOLI

GEORGII PACHYMERIS HISTORIA.

GEORGII
PACHYMERIS
HISTORIA

ΤΩ ΕΞΟΧΩΤΑΤΩ ΚΑΙ
ΑΙΔΕΣΙΜΩΤΑΤΩ ΕΞΑΡ
ΧΩ Κ. ΦΡΑΓΧΙΣΚΩ
ΤΩΣ ΑΓΙΑΣ ΡΩΜΑΙ
ΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΚΑΡΔΙΝΑΛΕΙ ΒΑΡΒΕ
ΡΙΝΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ
ΩΣΤΙΑΤΗ ΤΗΣ ΙΕ
ΡΑΣ ΣΥΓΚΛΗΤΟΥ
ΔΕΚΑΝΩ ΚΑΙ ΤΗΣ
ΟΣΙΑΣ ΕΔΡΑΣ ΒΙ
ΚΕ ΚΑΝΚΕΛΛΑ
ΒΙΩ

ΤΗΣ ΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙ
ΩΝ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑ
ΧΥΜΕΡΟΥΣ ΠΡΩΤΕ
ΚΔΙΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝ
ΤΙΝΟΠ. ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟ
ΦΥΛΑΚΟΣ ΣΥΝΗΔΕ
ΤΑΙ ΚΑΙ ΕΥΧΑΡΙΣ
ΤΕΙ.
ΙΩΣΗΦ ΜΑΡΙΑ
ΣΟΥΑΡΗΣΙΟΣ ΕΠΙ
ΣΚΟΠΟΣ ΟΥΑΣΙΩ
ΝΗΣΙΟΣ.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΤΟΥ ΠΑΧΥΜΕΡΗ
ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ
GEORGII PACHYMERIS
MICHAEL PALAEOLOGVS
Sive
HISTORIA RERVM
A MICHAELE PALAEOLOGO
Ante Imperium, & in Imperio gestarum.

NVNC PRIMVM EDITA

EX BIBLIOTHECA BARBERINA
Interprete PETRO POSSINO è Soc. IESV.

ACCESSERVNT EIVSDEM OBSERVATIONVM LIB. TRES, & Appendix: Specimen Sapientiæ Indorum Veterum.

ROMAE, Typis BARBERINIS. M.DC.LXVI.

EXCVDENTE FABIO DE FALCO.

SVPERIORVM PERMISSV.

SANCTAE MEMORIAE

VRBANI VIII.

SVMMI PONTIFICIS

GEORGIVS PACHYMERES

EIVS BENEFICIO REDIVIVVS

IMMORTALES GRATIAS.

SYNAGOGAE Veteris Pontificibus sacræ Literæ memorant singulari privilegio tributum, ut Morte sua panderent reditum Exulibus. Num. 35. 25. plus posse Novæ Legis & Christi Ecclesiæ Pontifices feliciter experior hodiè à Te, cujus gratia dudùm mortui, jampridem & ipse mortuus lucem aspicio. Propagasse me putaram vitam brevem in posthumæ Immortalitatis

a peren-

SANCTAE MEMORIAE

VRBANI VIII.

SVMMI PONTIFICIS

GEORGIVS PACHYMERES

EIVS BENEFICIO REDIVIVVS

IMMORTALES GRATIAS.

SYNAGOGAE Veteris Pontificibus sacræ Literæ memorant singulari privilegio tributum, ut Morte sua panderent reditum Exulibus: plus posse Novæ Legis & Christi Ecclesiæ Pontifices feliciter experior hodiè à Te, cujus gratia dudùm mortui, jampridem & ipse mortuus lucem aspicio. Propagasse me putaram vitam brevem in posthumæ Immortalitatis *Num. 35. 25.*

a peren-

SANCTAE MEMORIAE

VRBANI VIII.

SVMMI PONTIFICIS

GEORGIVS PACHYMERES

EIVS BENEFICIO REDIVIVVS

IMMORTALES GRATIAS.

SYNAGOGAE Veteris Pontificibus sacræ Literæ memorant singulari privilegio tributum, ut Morte sua panderent reditum Exulibus. plus posse Novæ Legis & Christi Ecclesiæ Pontifices feliciter experior hodiè à Te, cujus gratia dudùm mortui, jampridem & ipse mortuus lucem aspicio. Propagasse me putaram vitam brevem in posthumæ Immortalitatis Num. 35. 25.

a peren-

SANCTAE MEMORIAE

VRBANI VIII.

SVMMI PONTIFICIS

GEORGIVS PACHYMERES

EIVS BENEFICIO REDIVIVVS

IMMORTALES GRATIAS.

SYNAGOGAE Veteris Pontificibus sacræ Literæ memorant singulari privilegio tributum, ut Morte sua panderent reditum Exulibus. plus posse Novæ Legis & Christi Ecclesiæ Pontifices feliciter experior hodiè à Te, cujus gratia dudùm mortui, jampridem & ipse mortuus lucem aspicio. Propagasse me putaram vitam brevem in posthumæ Immortalitatis *Num. 35. 25.*

a peren-

perennitatem, ſcribenda dum viverem Hiſtoria mei Temporis, & Actis non indignis cognitu Principatuum duorum, quibus & Nos aliquod nomenque decuſque geſſeramus, ex oculata notitia duplici volumine vulgandis: ſed quàm ſint incertæ ſpes & providentiæ humanæ ſerò deprehendi, poſt cineres demùm ſentiens, iſta duo à me longis elucubrata vigilijs, at parùm fauſtis auſpicijs Opera, pro Arce Minervæ quam eis deſponderam, nihil niſi carcerem Latonæ reperiſſe, ubi tenebroſis conſtricta vinculis famam ſecum meam oblivionis quodam tumulo conditam premerent. Nempe illa Othomanica Tempeſtas quæ deleto Imperio Orientali, ſubjugata Conſtantinopoli, Opes literatæ Græciæ funeſto naufragio ſubmerſit, meæ quoque Hiſtoriæ exempla barbaricis fluctibus abſorpſit pleraque; tabulis duntaxat truncis, & reliquijs exilibus in quædam velut littora ac portus Bibliothecarum ejectis. Harum in Auguſtana congeſtum cumulum vidit olim Volfius: ſed velut ille Evangelicus Levita in occurſu Hiericuntini Viatoris Latronum injuria Saucij, cum eſset ſecus locum & videret, pertranſijt; quid enim aliud fuit, omiſso edendi vertendique officio, lemmatum ac titulorum exſcriptione facili defungi? Aliquantò plus Sacerdos fecit; eruditiſsimus Petavius, qui qua via Veterum Monumentorum ſcrutandorum deſcendebat, fortè nactus Narrationum mearum fragmenta nonnulla, qualia invenerat edidit Pariſienſibus Typis. Verùm & ipſe præterivit, meritò detrectans interpretandi operam, in tam corrupto, quale nactus erat, exemplari utique

Luc. 10. 32.

per-

perdendam. Equidem (fatendum enim est) pejori longè loco eram quam vulneratus ab Hiericuntinum iter obsidentibus Sicarijs Viator. ille siquidem utcumque confossus, spirabat adhuc tamen; Ego animam exhalaveram sensu planè casus ac spiritu: non minus quam ille memoratus in libris Regum, quem qui humaturi exierant, instantium Latrunculorum metu festinantes, in sepulcrum Elisæi conjecerunt, casu ipsi fortunato: etenim contactu ossium Prophetæ revixit mortuus. Par mihi felicitas ex Te contigit. Os tuum & caro tua Eminentissimus FRANCISCVS Cardinalis BARBERINVS me conclamatum, depositum, exanimem colligens, tollens, amplectens, tandem ut viverem effecit; tuis scilicet obsecutus votis & mandatis. Tu enim exemplum mei Operis integrum accersitum è quodam angulo Græciæ, illius fidei vivens commiseras, hortans instansque ut edendum aliquando curaret. In hoc ille nulli operæ, contentioni, sumptui peperçit. Misit, egit, movit multa longo tempore, quoad longanimitate atque efficaci perseverantia obstaculis perruptis optati compos, mihi derelicto atque abjecto verus beneficus Samaritanus Sospitator extitit. Ille humo me sublatum ac pulvere, isti à quo sum latinitate donatus Interpreti, velut Stabulario commendatū, Denarijs multò ultrà quàm duobus descriptionis & excusionis ab Amanuensibus ac Calcographis necessaria mihi vulgando opera redempta, tum cæteris omnibus in lucem emergendi subsidijs, non munificè solùm, sed magnificè etiam instructum, in hunc literariæ celebritatis Meridiem protulit; ubi mea Historia, tan-

Lib. 4. Reg. c. 13. 21.

quam

Plin. li. 36. c. 8. quam illa Memnonis Statua, insueti sibi Solis percussa nunc primùm radijs, erumpat in voces immortale tuum ac Tuorum SANCTISSIME PONTIFEX in me ac Rem literariam meritum Orbe latè toto prædicaturas.

PRAE-

LECTORI

QVOD nunc primùm è Græciæ Naufragijs emergit GEORGIVS PACHYMERES, Hiſtoricus non minùs alioqui lucè dignus Latinâ, quàm multi ejus Æquales ac Poſteri, jam pridem typis & literis evulgati noſtratibus, non ſola infelicitas, ſed culpa ejus quædam fecit. Retruſus & antiquarius Scriptor quem loqui cum Vulgo quidquam piget; præterea perplexus & hiantis ſententiæ Compoſitor, tot tenebris ſuas vigilias obvolvit, ut Eruditiſſimorum, quibus innotuit, Interpretum à ſui Editione tentandâ curas conatuſque deterruerit: idem paſſus quod ſepias ajunt atque torpedines, qui piſces quòd rariùs Menſarum honore dignentur, caligini quam offundunt, torpori quem affiant, imputent; illâ oculos, hoc manus & brachia Piſcantium à niſu eos è nativo gurgite tollendi ſoliti repellere.

II. Erat tamen haud dubium operæpretium in ejus publicatione Hiſtoriæ, quæ res magnas ac memorabiles per annos ferè octoginta Sæculi obſcuri ac Teſtium inopis geſtas; ſi minùs ſemper diſertâ, ſaltem prudenti, diligenti, moratâ, & plerumque fideli narratione proſequatur: quæ poſtremæ quaſi Scenæ Orientalis Imperij ſub Domo Palæologâ, ita principia exhibet, ut in ijs cauſas tragicæ Cataſtrophes, quâ Turcis & Muhammedi Conſtantini Regia ſuccubuit, advertere prudens Lector manifeſtas queat: quæ plurima docet nuſquam alibi notata: quæ à Nicetâ & Aeropolitâ ad Cantacuzenum, hiatum quendam explens publicæ memoriæ, viam quaſi Regiam inſternit albis velut quadrigis Hiſtoricæ veritatis, quâ noſtra uſque ad tempora, nuſpiam hærente aut abrupta triumphi pompâ invehatur: Quæ denique negotium omnis ævi maximum & celeberrimum, Conciliationis Eccleſiarum Græcæ cum Latinâ, ſic à primis Originibus evolvit, ſic à deliberationum arcanis veriſque rationibus, per anfractus inde fucoſarum Artium, hinc Fidei ſynceræ, ad ſuos exitûs perducit; ut aſſerere non dubitem; Id Argumentum ingens à nullo plus Græco Scriptore lucis accipere.

III. Non me fugit, intereedi adversùs hæc ſpeciosâ & plauſibili Exceptione poſſe à merito querentibus; Pachymerianam hanc Hiſtoriam non ratò Græcorum Schiſmati favere; Latinorum res & jura deterere narrando: Autoris pronum in partem ſequiorem multis modis ſtudium oſtendere. Non nego; non excuſo: & ita factum, & largè in hoc peccatum à Noſtro confiteor. tamen contendo, utilem publico, & ipſi quinetiam in his læſæ Veritati atque Orthodoxæ Fidei optabilem talis Libri evulgationem eſſe. Neque ad hoc evincendum utar præjudicijs Eccleſiæ, Hiſtorias Euſebij Cæſarienſis, Ariani à multis habiti; Socratis & Sozomeni, palàm Novatianorum; Nicephori Calliſti è fæce licet interdùm baurientis Hæreſum; & aliàs ſuſpectorum pariter Scriptorum, legi ſinentis & probantis. Ajo, vel ſi omnes quos nominavi exterminarentur; peculiari nomine intereſſe Apoſtolicæ Sedis & Romanæ Cõmunionis Vniverſæ, ſubijci oculis, & teri manibus cunctorum hoc Pachymeris Opus: quoniam in eo ſanitas doctrinæ de Proceſſione Spiritûs Sancti ex Patre Filioque; de Primatu Papæ, & Iure Provocationis ad Romanam Sedem ex quocumque Patriarchatu; ſyncera caritas & vera ſanctimonia Gregorij X. aliorumque Romanorum per ea tempora Pontificum; Ioannis Vecci Conſtantinopolitani Patriarchæ, Partes Latinorum ſtudioſiſsimè amplexi, conſtantiſsimè tuiti, eruditio maxima, liberrimum idemq; perſpicaciſſimum ingenium, veracitas intrepida, vita inculpata, mores ſancti, divinis etiam illuſtrationibus probati, palàm magnificeque

prædi-

prædicantur. idque ab oculato Teſte, & quod caput eſt, domo Advetſantium ptoducto, ipſoque haud diſsimulanter Adverſarijs ſtudente. ut quod dicit nobis ſavens, expreſſum evidentiâ vetitatis; quod contrarium immiſeet, educationis vitio inolitum, ſubornatum adulatione, ambitioſis ſpebus, obnoxijs à vi tyrannicâ timoribus contra oftieij conſcientiam extortum, meritò debeat intelligi. Auſim dicere: ſi totus Otthodoxus eſſet Pachymeres, minùs juvaret. Sunt veneno careotes, & prorsùs inooxij ſerpentes: ſed ij theriacam noo faciunt. Viperis opus eſt exitiali ſuceo turgidis, lethali dente inſeſtis, unde ſalutare Alexipharmacum poſsit exiſtere. adeò malis ioterdùm etiam & peſtibus ſua ineſt utilitas! Habes cur non tolerabilis ſolùm, ſed etiam expetibilis Schiſmatici Scriptoris Editio ſit. Cæterùm etſi non magis periculum eſſe video, ne Catholicus è Pachymeris lectione Schiſma diſcat, quàm ne Chriſtianus, Deorum falſorum paſsim occurrente in libris Veterum Græcis Latiniſque vulgò tritis mentiooe, in Idololatriam pertrahatur; dedi tamen diligentem operam in Notis ad ſingula loca maculoſa, ne calumoiæ ac mendacia impunè Autori, fraudi Lectori forent.

IV. Quod ſupereſt, Editionis hujus Conſilia, Cauſas, Facultates, totamque rationem ediſſerenti operam mihi ne, quæſo, gravete, Lector, brevem commodare. Sanctæ memotiæ VRBANVS Pontifex ejus nomiuis Octavus duo Hiſtorica Pachymeris Opera, totidem diſtinctis tranſmarinæ ac perantiquæ manûs exarata voluminibus, in ſuo Theſauro Librario ſervabat, integra, & haud paulò ſaniora quàm quæ Auguſtanus Volfio viſus Codex habuit. Prior Tomus in Libros tributus ſex, Michaëlis Palæologi Res geſtas ante Imperium & io Imperio enarrat; Altet Libris ſeptem magnam partem Actorum longi Principatûs Andronici Senioris exhibet. utrumque illum à ſe perlectum Commentarium, pro eâ quâ valebat Græcæ linguæ peritiâ doctiſsimus is Pontifex, dignum qui Latinè legeretur, judicabat: idque ut procuraret familiariſsimo & fidiſsimo ſibi capiti Emineotiſsimo Cardinali FRANCISCO BARBERINO Fratris Filio, ſæpe impenſeque commendavit. Quam ad hoc ille per hos annos viginti, & quod excurrit, diligentiam adhibuerit, infinitum ſit mioùtè perſequi. Satis fuerit dixiſſe; nihil in hoc genere quod utcumque tentari poſſet, ab eo uoquam uſpiamve prætermiſſum. Obtulit, invitavit, rogavit, promiſit, voce coràm, ſcriptis literis, per Amicos conveotis Viris doctis: nihil denique non egit, quò Pachymeri, Latini alicunde Interpretis ſuppeteret eopia; miſſis etiam procul extra Italiam ipſis Codicibus Archetypis; quaſi ut ſuam per ſe ipſi cauſam agerent; & miſerationem præſentes ac ſuppliees moverent: quos tali occaſione multis annis iu Viri doctiſsimi jacuiſſe ſerinijs multi ſciunt. Succeſſus fuit, qualem Comitiorum de Regoo Arborum Sacer Apologus memorat: ut nimirùm Vite, Olivâ, Ficu, cunctis pro ſe quâque Plantis felicibus recuſantibus, ad Rhamnum res devolveretur. Licet eram mihi conſcius ſupellectilis curtæ, minoris facultatis, temporis diverſiſsimis occupationibus addictiſsimi: tamen cognitis deſiderijs Viri ſummi de me optimè meriti, verecundiæ meæ vim facieotibus & Imperiorum occupantibus partes, audere ſupra vires non dubitavi, ejuſque onus negotij ſubire, in quo ſuſtinendo defungendoque vice otij ingenijque omnis, ſtudium mihi eſſe deberet atque obſequium.

Iud. 9.

V. Sic ad eum laborem aggrediens, in tecenſendo verteodoque fundum habui Barberinum Codicem, eum de quo multa dixi, omnium, opioor, qui extant uſpiam integerrimum & optimum, in chartâ tranſmarinâ, vetuſtatis Autori Pachymeri æqualis; maoûs oon ſpecioſiſſimæ quidem, aut lectu facillimæ; cæterùm eruditæ & exactæ. Duos conſului alios io dubijs, Vaticanum & Allatianum: Priori à Bibliothecâ Pontificiâ, ubi aſſervatur, nomen feci. fuit is quoodam V. C. Aloyſij Lollini Epiſcopi Bellunenſis, qui eum moriens cum alijs ms.ms. quæ multa collegerat, Vaticanæ Bibliothecæ legavit. Hunc ut inde domum auferrem, ibique ad continuum

nuum & liberiorem usum multis mensibus tenerem S. D. N. ALEXANDRI VII. præstans benignitas concessit. Tertium humanissimè suppeditavit è privato peculio Librario Illustrissimus Leo Allatius Præfectus Bibliothecæ Vaticanæ. Præfert is Antiquitatem quadringentorum facilè annorum chartæ & scripturæ specie ac ἀκρίβειᾳ, sed est ἀκέφαλος καὶ ἄπαλις. decem circitet capitibus primis mutilus, finem item lacunis interpellatum, & injurijs ævi ac tempestatum corruptum habens. Vaticanus longè recentioris est manûs. In Barberino Codice pertusis casu quodam foliis duobus, in capitibus v. & vi. Libri I. hiatus totidem fuere, quos explere non potui ex Allatiano, qui primis, ut dixi, capitibus decem caret; nec ex Vaticano, qui non tàm apographum Historiæ Pachymeris, quàm compendium est, diversis pleraque verbis exprimens, non paucis prætermissis. Recurri ergò ad Exemplar asservatum in Bibliothecâ Regis Christianissimi Parisiensi, unde meo rogatu R. P. Philippus Labbe quod opus erat ambabus lacunis coæquandis, diligenter exscripsit, & misit.

VI. Interpretationis non anxiè addictæ, sed & in paraphrasim aliquando redundantis, hæc peculiaris excusatio est in hoc omnium, qui græcè Historias ediderunt, obscurissimo Scriptore. Lectorum alij Græcè sciunt, alij (quæ major turba est) non item. Neutrorum accommodatam rationibus putabam versionem scrupulosè sedulam, balbutientem & illautam, quæ jejuna squallidis, intricata perplexis, ambigua confusioribus mutatet. Nam græcè quidem docti, si queis cupido insit indolem noscendi Pachymerianæ dictionis, longè id assequentur facilius græco ipso contextu protinus visendo, quàm male-terso intuendo velut quodam speculo interpretamenti sesqui-barbari, latinitatem invitissimam per omnia græcismi vestigia lutulento tramite raptantis. Cæterorum qui unâ freti latinæ linguæ peritiâ Historiam hanc in manus sument, manifestum est non id votum aut destinatum esse, noctium & labirynthorum ambagiosi Scripti experimentum præsens capere, potiùs quàm absconditæ defossæque illic fidei gestarum verè rerum liquido lucidoque testimonio doceri. Studui ergò, quò his obsecundarem, indagatum magno plerumque labore meo hujus Scriptoris sensum quàm clarissimè proponere; adeoque, ubi res poscceret, distincta è confusis, ex horridis nitida, plana è pravis, aperta ex ænigmaticis reddere.

VII. Erunt tamen (scio) quibus nec Factum nec Facti Defensio probabitur. Hi verò vel Ostraeismo me, licet, exterminent; modò Testæ causam adscribant: *Proscriptum Te volumus, quòd tenebricosissimum Scriptorem primo aspectu intelligibilem feceris*. Sed meliora Venusinus auguretur è diverso respondens.

Solventur risu tabulæ, Tu missus abibis. *Hor. Sat. 1 lib. 2*

Enimverò, si mentem Scripti non assequitur, si affingit aliena, si non repræsentat quidquid subest, jure vapulet Interpres: Donec quidem latentia producit, involuta exerit, obruta eruit; dum nucleum, succum intimum, meram medullam sententiæ abstrusæ fracto extractam Cortici, velut cibi cocti & conditi paratum legenti ferculum apponit; sinant isti Morosi serviri suis commodis; & vereantur id damnare, unde, nisi dissimulant, se quoque ipsos juvari sentiunt. Nec eò tamen hæc trahi velim quasi nuspiam offendisse me, arroganter asseverem; aut ubi meruerim, culpari abnuam. Unum deprecor: ne judicium præcipitetur: neve ad primam nævi speciem veru ac nigrum theta plagosus Censor expediat. Cognoscere priùs ne gravetur in Glossario & Notis, quæ me ad sic interpretandum causæ impulerint. vel absolvet, vel ignoscet, vel mitiùs fortè castigabit perspecto quid in re sit. Typographi menda ne imputentur mihi cur postulem, quod ipsa ultrò æquitas largitur? Ne multa graviaque intervenirent, curâ est non mediocri certatum: ne ulla vel levia irrepererent vitare ultrà humanam facultatem fuit. Index præcipuorum appensus ad calcem Observationum est, cujus admonitu manu adjuvet qui adverterit, & benefacti

locum

locum occupet. Chronologicas Controverſias (nam erant & hic nodi ejus generis digni vindice) in Librum proprium ſepoſuimus, cui ἐπιμέτρῳ ſuperjectum eſt: *Specimen Sapientiæ Indorum Veterum*. Liber tertio ſuceedentium invicem Tranſlationum Gradu, ex Indico, Perſico, Arabico, Græcus factus; & velut tunc notiſsimus Conſtantinopoli, ab Imperatore ibi apud hunc noſtrum eoncionante laudatus, quærendi ſui neceſsitatem impoſuit haud aliter intellecturis locum io quo memoratur. Inventus in locuplete talium Penu, Muſeo Illuſtriſsimi Allatij, ejus benignâ gratiâ viſus à me Latioequc redditus, ejuſdem judicio & hortatu editus hîc integer eſt, non invenuſtâ, ni fallor, peregrinitate placiturus. Vale.

Facultas Præpoſiti Generalis Societ. IESV.

CVm Interpretationem Latinam Hiſtoriæ Græcæ Georgij Pachymeris ſcriptam à P. Petro Poſſino Sacerdote Soc. noſtræ, & ab eodem ei adiunctos Obſervationum Libros tres cum Appendice, aliquot eiuſdem Societatis Theologi recognoverint, & in lucem edi poſſe probaverint, facultatem concedimus, ut Typis mandentur, ſi ijs ad quos pertinet, ita videbitur; cuius rei gratiâ has literas manu noſtrâ ſubſcriptas, ſigilloque noſtro munitas damus. Romæ 8. Iulij 1665.

Ioannes Paulus Oliva.

Imprimatur ſi videbitur Reverendiſsimo S. P. Apoſt. Mag.

O. Archiep. Patrac. Viceſg.

Imprimatur

Fr. Hyacinthus Libellus S. Palatij Apoſtolici Magiſter.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΤΟΥ ΠΑΧΥΜΕΡΗ
ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ.

GEORGII
PACHYMERIS
MICHAEL PALAEOLOGVS

Siue

HISTORIA RERVM
A MICHAELE PALAEOLOGO
ante Imperium & in Imperio gestarum

Interprete PETRO POSSINO Societatis IESV.

LIBER PRIMVS.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΒΙΒΛΟΥ.

κεφ. α.
Προοίμιον τῆ ξυγγραφέως. καὶ περὶ τῆς ἀληθείας τῶν λεγομένων.

κεφ. β.
Διὰ τί τὰ τῶν πρότερον βασιλευσάντων ἐνθάδε ὐ μνημονεύεται.

CAPITA LIBRI PRIMI.

CAP. I.
Proœmium. De Autore huius Historiæ: & qua fide is scripserit.

CAP. II.
Cur omissa Priorum Principum Acta.

CAP. III.

Vt Arces à Veteribus munita fuerint.

CAP. IV.

Vt curauerint Præsidiarios Arcium & res ipsorum.

CAP. V.

Vt recepta olim ex Italis Vrbe, debilitatæ res Orientales fuerint: & de Chadeno.

CAP. VI.

Vt Persæ occuparint Romani limitis montes.

CAP. VII.

Vt Imperante Ioanne Michaelis Palæologi fides erga Imperatores firmata fuerit.

CAP. VIII.

Vt Iunior Lascaris plures è Magistratibus contemptim amouerit, aliis suffectis.

CAP. IX.

Vt Cotys Palæologo persuaserit fugam ad Persas.

CAP. X.

Vt reuersus & benè exceptus Palæologus missus fuerit Dux in Occidentem.

CAP. XI.

Mittitur Chadenus ducturus Palæologum catenis vinctum.

CAP. XII.

Vt Imperator ægrotans omnes veneficiorum ac præstigiarum suspectos habuerit; & de Martha.

CAP. XIII.

Mors Theodori Augusti, & ipsius dum viueret res præclarè gestæ.

CAP. XIV.

Vt Lascaris à Patre Ioanne ad Imperium eruditus fuerit.

CAP. XV.

Vt Protovestiarius Muzalon Pueri Principis Ioannis tutelam susceperit.

CAP. XVI.

Concio Protovestiarij Muzalonis;

CAP. XVII.

Responsio Palæologi ad Concionem Protovestiarij.

CAP. XVIII.

Seditio Exercitus in Muzalones.

CAP. XIX.

Vt Muzalones ab Exercitu interfecti sint.

A

κεφ. γ.

Ὅπως οἱ παλαιοὶ καπνοχύσεων τὰς ἄκρας.

Κεφ. δ.

Ὅπως πῶν ἐν ταῖς ἄκραις ἐπιμελουῦ ἀνδρῶν καὶ πραγμάτων.

κεφ. ε.

Ὅπως ἀλοὺς ας πάλαι τῆς πόλεως παρ' Ἰταλῶν ἐξηθλίωσε τὰ τῶν ἀνατολικῶν καὶ μάλιστα τῆς Χαδηνοῦ.

κεφ. ς.

Ὅπως οἱ Πέρσαι κατέσχον τὰ Ρωμαΐδος ὄρη.

B

κεφ. ζ.

Ὅπως ὅτι βασιλέως τοῦ Ἰωάννου ἐπὶ τῇ εἰς βασιλέας πίστει ὁ Γαλαφολόγος Μιχαὴλ κατησφαλίζετο.

κεφ. η.

Ὅπως ὁ δεύτερος Λάσκαρις πολλοὺς τῶν ἐν ἀξιώμασιν ὑφορᾶτο, ἑτέρους ἀντικαθίστη.

κεφ. θ.

Ὅπως ὁ Κότυς τὸν Παλαιολόγον παρεκινδύνευσε διαμολῆσαι πρὸς Πέρσας.

C

κεφ. ι.

Ὅπως ὁ Παλαιολόγος ἐπανελθὼν καὶ δεχθεὶς εὐμενῶς φρόνημος ἐν τοῖς τῶν δύο.

κεφ. ια.

Ὅπως ἀποστέλλεται Χαδηνὸς ἀγαγῶν αὐτὸν σιδηροδέτον.

κεφ. ιβ.

D Ὅπως νοσῶν ὁ Βασιλεὺς πάντας ἐπὶ μαγείαις ὑπώπτευε. καὶ τὰ τῆς Μάρθας.

κεφ. ιγ.

Θάνατος τοῦ Βασιλέως Θεοδώρου, καὶ τὰ ἐπιζήσαντος αὐτοῦ κατορθώματα.

κεφ. ιδ.

Ὅπως ἐπαιδεύετο ὁ Λάσκαρις παρὰ τοῦ πατρὸς Ἰωάννου εἰς βασιλέα ἀνατεθραμμένος.

κεφ. ιε.

Ὅπως ὁ Πρωτοβεστιάριος Μουζάλων τὸν μεγαλόπαιδα Βασιλέως Ἰωάννου ἐπιτρόπευεν.

E

κεφ. ις.

Δημηγορία τοῦ Πρωτοβεστιαρίου Μουζάλωνος.

κεφ. ιζ.

Ἀπολογία πρὸς τὴν δημηγορίαν τοῦ Παλαιολόγου.

κεφ. ιη.

Ἔπαθεσις τοῦ στρατοῦ καὶ τῶν Μουζαλώνων.

κεφ. ιθ.

Ὅπως περὶ τοῦ στρατοῦ ἐβουλήθη ὁ φόνος τοῖς Μουζάλωσιν.

CAP.

Κεφ. κ΄.
Ὅπως τῷ μεγιστάνων διὰ τινὰ τῶν ὑπεχώρησαν. οἱ δὲ διεφυλάττοντο.

A

CAP. XX.
Vt quidam Magnatum propter haec receſſerint: Alij aliter ſibi cauerint.

Κεφ. κα.
Ὅπως ἐφιλονείκησαν οἱ ἄρχοντες περὶ τοῦ τοῦ Βασιλέως κηδεμονίαν.

CAP. XXI.
Contentio inter Principes de tutela Principis Pueri.

Κεφ. κβ.
Ὅπως προετιμήθη εἰς τοῦτο τῶν ἄλλων ὁ Παλαιολόγος.

CAP. XXII.
Vt Praelatus ceteris Paleologus fuerit, demandata ei tutela Imperatoris.

Κεφ. κγ΄.
Ὅπως Παλαιολόγος ἐτιμήθη εἰς Μέγαν Δοῦκα.

B

CAP. XXIII.
Vt Paleologus Magni Ducis honore auctus fuerit.

Κεφ. κδ΄.
Ὅπως νοσήσας ὁ Βασιλεὺς Ἰωάννης πολλὰ τοῖς πένησιν ἐχορήγησεν.

CAP. XXIV.
Vt aegrotans Imperator Ioannes multa Pauperibus erogauerit.

Κεφ. κε΄.
Ὅπως ὀλιγοπλούσιος ὁ μέγας Δοῦξ τῷ βασιλικῷ χρημάτων ἀπειμιμήσατο περιποιεῖσθαι εὐπρεπῶς τοῦ δήμου εὔνοιαν.

CAP. XXV.
Vt Magnus Dux leui delibatione regiae pecuniae Hominum ſibi beneuoleutiam conciliauerit.

Κεφ. κς΄.
Ὅπως ἐλθόντος τοῦ Πατριάρχου πολλῷ μέγας Δοῦξ ἐπεδείξατο τοῦ ὑποπίπτειν.

C

CAP. XXVI.
Vt venientem ad ſe Patriarcham Dux Magnus ſumma demiſſione exceperit.

Κεφ. κζ΄.
Ὅπως κατεδημαγώγησεν ὁ πολίτας οἱ περὶ τοῦ μεγάλου Δουκὸς λέγοντες, καὶ δεσπότης γένοιτο.

CAP. XXVII.
Vt Magnus Dux ingenti Amicorum ambitu Deſpota renunciatus fuerit.

Κεφ. κη΄.
Ὅπως ὁ Πατριάρχης συνῆρε τὸν ὑπὲρ τοῦ Παλαιολόγου λόγον.

CAP. XXVIII.
Vt Patriarcha fauentium Palaeologo ſtudia comprobarit.

Κεφ. κθ΄.
Ὅπως ὑποποιούμενος ὁ Παλαιολόγος τοὺς πολλοὺς, ἁπάντων δι' ἀυτοῦ καὶ τὸ μέγιστον.

D

CAP. XXIX.
Vt delinitis Paleologus pleriſque Principum, ſummum honorem eblanditus ſit.

Κεφ. λ΄.
Ὅπως ὁ ἐν τῇ δύσει δεσπότης Μιχαὴλ κατεπήρθη τοῦ πράγματος.

CAP. XXX.
Vt in Occidente Deſpota Michael elatus in ſpem maiorem, noua molitus ſit.

Κεφ. λα΄.
Ὅπως τῆς Ἀχαΐας ὁ Πρίγκιψ Ρωμαίοις ἑάλω.

CAP. XXXI.
Vt Achaiae Princeps captus à Romanis ſit.

Κεφ. λβ΄.
Ὅπως ὁ Μιχαὴλ δεσπότης νικᾷ Ρωμαίους, καὶ αἱρεῖ Καίσαρα.

CAP. XXXII.
Vt Michael Deſpota Romanos vicerit, & Caeſarem ceperit.

CAPVT I.

Proœmium: de Autore huius Historiæ, & quâ fide is scripserit.

GEORGIVS Constantinopolitanus genere, ortus & enutritus Nicææ, Constantinopolim rursus translatus, quando ea, sic Deo annuente, sub Romanorum dominium redijt, annos tunc natus vndeuiginti, Clero adscriptus, ac primis Ecclesiæ dignitatibus ornatus, adeo ut vsque ad Protecdici honorem eueheretur; In Palatinis quoque Officijs Dicæophylacis Magistratu honoratus, hæc literis tradidit: non rumores longè petitos, nulloque testimonio probatos excipiens, neque solum famæ fidens, vti sæpè scribenti vsuenit, dum nimis facilè creditur omni qui dicat: se audisse, aut vidisse. Verum qui per me ipse pleraque viderim sic contigisse, vt refero: vel si ab alijs acceperim, diligenter excusserim, à quibus primùm ea sint visa dum fierent: ac nec sic vnius testimonio crediderim, sed multorum affirmationi concordi. Scripsi autem ne tempus suapte naturâ inuoluens ac tegens multa, crebrisque suis circuitionibus obruens, hæc quoque deleat fugientia ipso decursu. Necesse quippe est, quæ aliquando visa sunt, contegi tandem: vt Doctus quidam asseruit, ac verè pronunciauit. Sed neque par est de his rebus dicentem, mendacio minoris facere veritatem. Historiæ namque, vti quis dixerit, anima veritas: & veritas ipsa reuera res sacra est. Is igitur qui pluris facit mendacium, aperte sacrilegus est. At neque propositum nobis est gestus aliorum pondus addere, quasi vel odio, vel beneuolentiâ moueremur. Vt & quod malè accidit, plus æquo laceretur, & quod bellè cecidit, impensiùs celebretur, historiâ legentibus imponente. Quandoquidem enim quæcunque, vbiuis terrarum gesta sunt, licet quidem narrare argumenta dicendi quærentibus; licet & omittere indicta, nullâ necessitate scribere cogente; satiùs profecto sit, vt ego quidem arbitror, silentio præterire, quam secus ac gesta sunt rradere, præstat enim legentibus nihil eorum scire, quam contra ac verè acta sunt doceri. Illinc enim inscienria quædam, & simplex illa quidem, innascitur, nullam inurens turpitudinem; hinc duplex oboritur ignoratio; homine scire se putante quod omnino nescit; quo sanè nihil peius. Verumenimvero nec ipse scribendi prouinciam aggrederer, nisi futura ex præteritis æstimans, magnoperè timerem, difficiliora, asperioraque imminere in posterum. Multò enim videlicet auditu mirabilius est, ex tantâ, quam degusta-

A Γεωργιος Κωνσταντινουπολίτης μὲν τὸ ἀνέκαθεν, ἐν Νικαίᾳ δὲ ἐγνωσθὴς, καὶ τραφεὶς, ἐν Κωνσταντίνῳ δὲ καταξαῦθις, ὅπερ Θεοῦ νεύματι ὑπὸ Ῥωμαίων ἐχθέντος, ἔτι γεγονὼς ἄκλειστος ἐνὸς δέοντος τεσσαρεσκαιδεκαετὴς κλήρῳ συνθεὶς θαίῳ, καὶ ἀξιώμασιν Ἐκκλησιαστικοῖς διαφέρων, καὶ ἕως καὶ ἐς Πρωτεκδίκου φθάσας τιμῆς. ἔτι δὴ καὶ ἐν ἀνακτόροις ἐς δικαιοφύλακα τιμηθεὶς, ταῦτα ξυνέγραψεν.

B Ἐγὼ λόγος λαβὼν ἄνωθεν ἀμαρτύρους, οὐδ' ἀκοῇ πιστεύων μόνοι, ὥσπερ πολλάκις συμβαίνει τῷ βιβλιομύθῳ γράφειν, ἢ καὶ ἀκοὴν αὐτὸς, πιστὸς δ' ἀξιοῖν οὖν λόγους, εἰ μόνον λέγοι, λογίζεσθαι, ἀλλ' αὐτόπτης τὰ πλεῖστα ὧν ξυμβὰν γεγονὼς, ἢ ἐκ μαθόντων ἀκριβῶς παρ' ὧν τὸ πρῶτον ἐρρήθη παραχθέντα. πολλοῦ δ' ἂν ἁμάρτυρα, ἀλλὰ καὶ πολλοῖς ἄλλοις ξυμπεγράμμενα. ὡς ἂν μὴ ὁ ξύμπας χρόνος φύσει ἔχων τὰ πολλὰ κρύπτειν ἀρχαῖς κυκλικαῖς περιόδοις, καὶ πάλιν ἀφανίσῃ καὶ μικρὸν ὄγκωμα τῇ ἐκδρομῇ γεγράμμενα. ἀλλὰ τὸ φανέντα κρύπτεσθαι πάντα ἀνάγκην ἔχει, ὡς πού τις τῶν σοφῶν ἔφη, καὶ ἀληθῶς ἐγνωμάτευσεν. ἡ μὲν ὄψις καὶ τὰ ἀληθῆ ὡς ἐλάττονα τῶν ψευδῶν πείσασθαι πέφυκε θάττον λέγοντα. Ἰσρίας γάρ, ὡς ἄν τις εἴποι ψυχὴ ἡ ἀλήθεια, καὶ τὸ τῆς ἀληθείας χρῆμα ἐπάναγκες ἱερὸν. ὁ δὲ τοῦ ταύτης τὸ ψεῦδος ἄγων, ἄντικρυς ἱερόσυλος. ἄλλως τε ἐμοὶ ἔπεισε παρθένος τῶν παρόντων μέγας ἐνθυμηθέντι, ὁσανεὶ περ καταμόνοις ἐν μέσοις, ἢ μᾶλλον ἀνώνασι, ὡς ἂν πλέον, ἢ ἐκόσι, ἢ τὸ κακῶς ξυμβὰν ἁμαρτεῖν, ἢ τὸ δὶς ξυμπεσὸν ὑμνηθῆναι, τῷ λόγου τὰς ἀκοὰς γοητεύοντος. Ἐπὶ δὴ γὰρ τὰ ὀπισθόνως παραχθέντα ἔστι μὲν καὶ διεξιέναι, οἷς δὲ ἐκ λέγειν βιβλιομύθοις δοκῶ. ἔστι δὲ ἃ ἐᾷν ἄρρητα, μὴ ἀνάγκης ὑποσημαινούσης, κατ' ἐμὲ γνώμης τὸ σιωπᾶν, ἢ τὸ λέγειν ἄλλοις ἢ ὡς ἐπράχθησαν. Καὶ κρεῖττον δήπου τοῖς ἀκούσι τὸ μὴ μανθάνειν ὅλως, ἢ τὸ μανθάνειν ἄλλως, ἢ ὡς ἦν ἔντος ἱστορίας ἔχειν. Ὡς ἐκεῖθεν μὲν ἡ ἁπλῆς ἐσαγομένης ἀπειρίας ἀγνοίας, ἧς ἡ μῶμος παρέρριπται. ἐνταῦθεν δὲ τῆς διπλῆς, ὡς τὸ μὴ εἰδέναι συμβαίνειν τὸν εἰδέναι οἰόμενον, ἧ δὴ καὶ χεῖρον ἅπαν. ἐμοὶ μὲν ἀλλ' ἐμοὶ δ' αὐτὸς ἐγχειρήσαντι ἂν τῇ γραφῇ μοι μὴ ἐπῆλθε ἐλπίζειν παρέσεσθαι τὸν χρόνου τὰ χείρω ἐς ἅπαν ξυμβαίνειν, ἐκ τῶν

C

D

E

τῶν παρόντων καὶ τὰ ὀς αὖθις σοχαζομένῳ, ἢ μᾶλλον ὲκ τῶν συμβάντων λογιζομένῳ τὰ συμβησόμενα. πολλῷ γὰρ δήπου ὡς ἀκολὺ ὠτιὸν θαυμασιώτερον ὲκ τοιούτης, ἧς δὴ ἐγὼ βλέπω ἡσυχίας καὶ κατασάσεως, εἰς πάθε ξυμφορᾶς τὰ πραγμάτα περελθεῖν, ἢ τοιαῦτα φανέντα καὶ ὄντως ὑπεραφόβαλέας δηὸ χειμῶνος ὑπισοφήσαντ@ καταῤῥᾳθάντα, ὡς τὸ ἀκμάζον καταναυθλῶσαι, ὥςε μὴ ὑπάρχειν βίβαλεῖν, ἀλλ' ὲδὲ ζωπυρῆς τὸ πνεῦμα ὥξασθαι μετέχειν κινήσεως.

uimus, trãquillitate io hanc vltimam calamitatem decidisse res ooſtras, quam hæc nunc ita compoſita quæ cernimus, procellâ quadam nouâ ingruente, ex hâc proſpetitate deturbari in perturbationem adeo miſeram, vt ex ſpecie, ac flore omni priotia felicitatis, tempeſtas atrox ingruens, vix tantum ſaris agriſque modo vireotibus reliqui faciat, quanto eſſet opus, non dicam perducendis ad matutitatem fructibus, ſed vel ad vitam intus vegetabilem, cum ſpe proditutorum iterum quandoque germinum, ægrè, ac miſerè tueodam.

CAPVT II.

Cur omiſſa Priorum Principum Acta.

ΤΟ γοῦν ἀπιτρέχειν ὅλη δεῖν πρόσθεν, ἢ καὶ ἡμᾶς ἄρξαντας, καὶ πᾶσιν ἄρχεσθαι τὰ ὁλόκλη ὑπάντας, ὅπως ἀσφαλὲς καὶ μὴ ὅτι πλάσης τὴς βίβουλίας, ἧς ὕδὲν ἄμεινον, διώκεσθαι τὰ πράγματα, τλὺ ἀρχλὺ ὑπεῦθεν καθέχεσθαι καὶ τῶπα πρὸς ἐκεῖνα φέρεσθαι εἰς μικρὸν ταύτης ἀλλοῖς, ὅλη ζιὰ καὶ μόνας ὑπαπλαζούσας ἀρχθεν τὰς πόλεσι, Νικαίᾳ, Περγάμῳ, & ζίτῃ Φιλαδελφείᾳ, πᾶσι κατηρίδος ὑπισεσῶσι, ἐς ἃς αἰτίων ἰδιωμ μεθόντες. εὖ μοι δοκῶ καὶ λέγειν θέλειμδ, ἀνυσὰ. τῷ τε πολλὰ καὶ μέγαλα ξυμβῆναι μεταξὺ κεραυνώσαι ὁλόκλη, καὶ πολλῆς ἀπᾶν μάλιστα δεόμδ ἀχολίας, & τῷ μηδ' ἡμᾶς ἐς τ' ἀκριβὲς εἰδέναι τὶ καὶ ἐφ' ὅλης ταῖς αἰτίαις ξυνέταξεν ἔκαστα. ἄλλως τε ὅτι καὶ ἄλλοις ἐπῶν ἐπῆλθε πρὸς ὁλόκλη, ἃ πεπλανημδνὰς ὅμως, καὶ ὅσε μὴ σφῶς ὑμᾶς, ἀσφαλὲς πεῦσιν ἐπιξιόντας καθέκασον, ἀλλ' ἀκριβῶς καὶ ὡς εἰδότας, ἐς ὃν ὅλη τῷ πραγμάτων ἦλθε & πρὸς ἅπ ἐς πόλ@ πραχθέντων, καὶ τὸ τῦ χρόνου μηχάνημα ἀπαράκλητον λῦ, ἅμα πρυτδμόνων, καὶ ἅμα γεγραφῆ δεδεμδνων, ἀντιμαχομδνᾳ, καὶ ἀντιπαιτοῦντ@ οἷον τῷ Ἑρμῇ τῇ Λητοῖ, ἢ καὶ μᾶλλον τλὺ ὁλόκλη πρόοδον ἀνακόπτοντ@. Τῶν ἄρα καὶ τὰ κατ' ὁλόκλη συμβάντα τῷ χρόνῳ ἑαπὸν ἡμῖν ἐς ὄκ ἀνυσὰ, καὶ ἄλλως τῷ πραχλμδνου σκοπῷ ἄξαγώνια. ἐν δὲ καὶ μόνον τόις λεκτέον ὄδε, καὶ ἴσως ἀ πρεῖπον, ὅτι καὶ μόνον ὁλόκλη πᾶς αἰτιατὰ, καὶ τῆς τότε τῶν πραγμάτων ἀσφαλείας, & κατασάσεως, καὶ τῆς νῦν ἀκριβείας, & συγχύσεως. τλλὺ

CÆterùm noo facilè opioor fuerit, vel ſi maximè cuperemus, recurrere ad priora tempora; & ab eorum qui ante noſtram ætatem rebus præfueruot, principatibus actiſque repetendis, huius quam modo meditamur ioitium Hiſtoriæ ducere. Exponendo, vt ſecurè conſultiſſimaque, quâ nihil præſtantius, prudentiâ, Rempublicam gubernauerint; Imperium eâ maximè cura muoientes, vtcunque anguſtis illud ipſum circumcluſum finibus, trium videlicet dumtaxat reliquarum rum ipſis Ciuitatum, Nicææ, Pruſæ, & tertiæ Philadelphiæ, in quas excluſi Patriâ, ijs quas didieimus cauſis, confugere, ibique ſe eontioere coacti fuerant. Magna ſane, ac ſcriptione nec breui digna, Imperantibus illis euenerunt: verum, vt dixi, nobis perdifficilia narratu; tum quia rerum illius temporis haodquaquam exacta certaque ad nos eſt memoria perlata; conſiliorum præſertim, ac cauſarum, ex quibus quidque tunc geſtorum cõtigit ſuſcipi: tum quòd iſtud argumentum præoccupatum ab alijs iam eſt, non mala, vt equidem arbitror, fide io eo verſatis; ſed ex præſenti noritiâ, euentus in ipſorum oculis tum viuentium patratos fideli proſecutis Hiſtoriâ, quæ res prout gerebaotur, ex viſu, & experientiâ ſtatim in litteras mitteret. Sic machinationes eludens Temporis, conaotis ſemper obumbrare Veritatem, & fuorum flexibus lapſuum inuoluram, quaſi ne exteat, obruere. Commiſſis inuicem videlicet, ac iacula contra infeſta minantibus, vt Græci aiuot, Mercurio, & Latonâ; aut illo potius hoius artes, ac vim præuertente, ac quaſi machinam tumpente. Quare Acta eius temporis indicta intentataq; nobis relioquãtur, vtique ad rem quam agimus noo pertinentia. Vnum ex illâ tantum præteritâ memoriâ teſumendum hîc nobis non inutiliter, ni fallor, eſt; propterea quod illud tale eſt, cui ſoli quidam adſcribendam

putant

putant & securitatem, tranquillitaremq; quæ runc fuit rerum ; & peruersionem, ac confusionem, quæ nnnc cernirut : vna causa contrarios effectus non eodem fraru, ac modo producenre : Sed tranquillitatem qnidem operante quoad præsto fuit, & præsens adhibita est; postquam vero (quod minimè oportuit) neglecta eadem, omissaque est, perturbationem inducente, quâ nunc laboratur.

A ὃ δ' οὐ τ' αὐτὸν οὕτως ἔχον, ἀλλὰ παρὸν μὲν, καὶ ὡς ἐχρῆν πλουτοῦν ἀσφαλείας, ἀπὸν δ' καὶ ὡς οὐκ ἐχρῆν παρεμπίπτον, τὴν παροῦσαν συγχύσεως.

CAPVT III.

Vt Arces à Veteribus munita fuerint.

ILli ergo duplici vtrinqne obsessi genere Hostium, Persis qnidem ab Oriente, ab Occasu Italis, non oram modo maritimam, sed & superiora occupantibus; & valdè in angustum vndecunqne contrusi, vix vt liberè respirare sinerentur; Aliquando quidē vsi auxiliaribus Italis, Persas incursabant. Aliquando Scythicis adiuti armis, qnæ non ita pridem apparere in his partibus, & societate nobis iungi cepere, repellebant Italos. Hoc autem in istis difficultatibus potissimùm spectabant, vt quod hinc, atque inde medium inter ipsos, & hostes ipsorum erat, munitis, & valido præsidio infessis arcibus firmaretur. Ac maritimis quidē locis non aliud adijcere munimentum potuerunt quam ipsum mare. Non enim licebat, dominantibus mari Italis, & partē continentis præsidio tenentibus, ita illum munire limitē, vt nihil inde timererur. Confinium oriētalium alia natura erat. Prætentis enim ab eâ parte altis, & præruptis montibus, magna spes erat intereludendi hostibus transitus, si iuga, & angustæ fauces subiacentium vallium præoccuparentur. Quare cum pares non essent binis è diuersâ parte sustinendis hostibus, vt saltem interim Pax à Persis esset, arcibus eos inde præsidijsq; obiectis summouere decreuerunt. Nec nimis difficile id fuit, quod & longus ibi tractus erat asperorum montium, & custodia vallinm, per quas arctus erat transitus, fermè ab Orientalibus aliò inrentis negligebatur. Dilato ergo consilio muniēdi oppida maritima in id rempus quo Italos continenti eiectos longè submouissent, in quotune potissimū laborabatur; quietem interea redemerunt à Persis pactione tributi annui, quod ipsis non modicū pendebant; sicque toto in Italos impetu ruerunt, crebrisque laboribus, ac bellis difficillimis insudantes, eos tandem expulsos, proprijs nauibus trans mare deportarunt; magnâ sic stabilitâ trāquillitate Romanis illic degentibus. Indeà Persis, vellent nollent, deficientes, munierndorum montium curâ resumptâ, multis, & robustis vndiq; conuocatis Adnenis sedes in ijs stabiles assignarunt, ijsdemq: custodiēdas commiserunt munitissimas, quas exrruxerant opere solidissimo, ac fere inexpugnabiles arces. quo modo Romanorum res optimo sanè loco posuerunt.

B Ἐκεῖνοι πάντα δυοῖν μέσον ἐχθροῖν ἐναπειλημμένοι, ἔκ τε μὲν Περσῶν, ἐκ δύσεως δ' Ἰταλῶν, ὃ μόνον τὸ πρὸς τῇ θαλάσσῃ, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀνάπαλιν καταχόντων, καὶ εἰς στενὸν κομιδῇ ἀμφοτέρωθεν καταστάντες, ὡς μηδ' ἐλευθέρως ἀναπνεῖν ἐᾶσθαι. τῇ μὲν Ἰταλικὸν ἔχοντες συμμαχικὸν ἐπίεζον Πέρσας, τῇ δὲ Σκυθικὸν προσλαβόμενοι ὄρτι πρὸ φανέν τι καὶ προσληφθέν, ἀπέθεσαν τὸν Ἰταλόν. σκοπὸς δ' ὧν ἐκείνοις

C ἀσφαλέστατον τὸ μέσον κατοχυρῶν, καὶ τὸ μὲν πρὸς θάλασσαν οὐκ ἔχον ὀχυρώματι ἄλλῳ, ἢ θαλάσσῃ κατασφαλιζόμενον. ὃ δὴ νῦν ἐκεῖνοι, θαλασσοκρατοῦντες τοῦ Ἰταλοῦ, καὶ προσαπέχοντες τὰ πρόσω, ἀσφαλῶς τὸ λοιπὸν διᾴξειν. Τὸ δὲ πρὸς ἕω ὀχυρωμᾶ ἔχον, ἐρυμνοῖς δυσβάτοις ὄρεων, εἰ προσλάβοιεν. ἐκ δὲ τούτων ἐπὶ οὐκ ἔχον ἅμα πρὸς ἑκάτερα μάχεσθαι, ἐκ ὅτι τὰ μὲν πρὸς ἕω ὄρη μέχρι πολλοῦ ἀνέχοντα,

D καὶ τὸ ἀσφαλὲς κατεσυλημένα Ῥωμαίοις, Πέρσαις δ' ὡς εἰπεῖν ἀμελούμενα ὧν, πρόσοδόν τινα παρεῖχεν αὐτοῖς κατασχεῖν. κἀντεῦθεν ἀσφάλειαν κατασκευάσασθαι. Τῶν δὲ τῆς θαλάττης μερῶν οὐκ οἷόν τ' ἦν χρήσασθαι ὀχυρώματι, πρότερον ἢ σὺν Ἰταλῶν ὀλέσαι λεῖν. διὰ τοῦτο πλέον μὲν ἐσπένδοντο Πέρσαις, καὶ ἀπαχθεῖν ἐδίδοσαν τῷ πολεμίῳ τῷ πρὸς ἑσπέρας, ἐτήσιον τέλος πάντες, ὃ δὲ καὶ ἐδίδοσαν οὐχὶ μικρόν. Τοῖς δ' Ἰταλοῖς ὅλαις

E ἐπῆγον ὁρμαῖς, συχνοῖς δὲ πόνοις καὶ ἀκατασχέτοις πολέμοις ἐνδρομοῦντες, ἑκάστης μὲν ἔξωθεν, καὶ ναυσὶν οἰκείαις ἐκπολέμῳ παρεχομένοις τὸν θάλασσαν, ἱκανῶς τοῖς ἐκείνοις τῷ Ῥωμαίων οἰκεῖον ἐδίδοσαν ἀσφαλισθῆναι. ἔπειτα τρέψαντες, ἑκόντων ἀκόντων Περσῶν τοῖς ὄρεσιν ἐπεβάλοντο, συχνοῖς δὲ τοῖς πανταχόθεν ἐπείκοις, καὶ ἰσχυροῖς κατασφαλισάμενοι, ἐρυμνὰ τάχυ, καὶ οἷον δυσπροσβάτους θεσμικὰς τῇ Ῥωμαΐδι τοῦτα κατέστησαν.

CA-

CAPVT IV.

Vt curauerint Præsidiarios arcium, & res ipsorum.

Οἱ μὲν οὖν καὶ ἀπιμελῶς οὕτω τοὺς A τοῖς ὄρεσιν οἰκοῦντας ἄνω, ὡς ἐπὶ μισθῷ μεταπεμψάμενοι, ἅτε καὶ ἀμυνέσθαι ὡς ἐναντίοι τοῖς βαρβάροις, μηδὲν ἔχοντας τὸ πᾶθος μὴ οὐ, καὶ τῷ δυνάμει, ἔποι παρέχοι, τοὺς οἰκέτας ἀνδριζεσθαι. ἀλλ' ἀπολείαις μὲν οὖν τούτους, τοῖς γυναίαις δ' ὁμοίως οὕτω δεδεγότες, καὶ οἷς πολεμίοις τὸ φρόνημα, γράμμασιν ἐσωφρόνουν βασιλικοῖς. ἐν δὲ τῷ χρόνῳ τοῖς τοιούτοις ἤυξανον τὰς οὐσίας, ἐν πλούτῳ ἐπαίρεσθαι ὄφιν συχνός. παρ' ὅσον δ' οἰκείοις ἐνθυμηθεῖσι ξυμβαίνοι τοῖς κρείττοσιν, τοῦτο ποιοῦντας, καὶ τοῖς οὖν ἐν αὐτοῖς εὐαρέστως, ἐν πολλοῖς τοῖς ἐκεῖθεν ἐπεύφρων, νυκτολοχῶντες, ἐν ὁσημέραι τῷ ἐναντίων πειρώμενοι, καὶ τὰ πολλὰ λαφύρωμενοι. ἐξ ὧν ξυνέβαινεν αὐτοῖς μὲν ὁμοίως τοῖς αὐτόθεν χωροῦσι περιβεβλῆσθαι τῷ ἐνδοτέρω, οὗ δ' ἐξαρπαζόμενος τὰς ἐλπίδας ἀπείρων, ὅθι τῆς οἰκείας ἐξαιρεῖσθαι ἀνέλπιστον, καὶ ταῖς οἰκείαις περισπείχειν φροντίζειν. Τὰς μὲν οὖν ὅθι τῶν ἀρχῶν τῆς στρατηγίας ὄντας τῷ ὅπλῳ ἐσφαλὲς, ἀσφαλὲς, ὡς οἷόν τε ἔχοντας, τοῖς μάχιμοι ἐπέρασι πέμπειν, καὶ μὴ ἧσσον ταῖς ὁπλίσεσιν ἐρωθίζειν. ἐν φθάσῃ καλῶς διαπεπόντας ἑτέρους περιέρον ἢ ἀναμένῃ παίσῃ ἐπέχωθεν τὰ δίκαια. τὸ δὲ σύμπαν οἷον D κατορθούμενον τῷ ἀκρῶν καλῶς ἐχουσῶν, καὶ μηδ' ἂν ἔπι ἐν χθονὶ τῷ ὁμαῖ καθαιρεῖσθαι ἀνδρῶν, ἔπι καὶ ἀντιτείνῃ πολεμίοις οἱ ἀντικάμνοι. καὶ τοῦτο καὶ τῆς ἀρχῆς ἐκλύθεν οὔσης, ἀνθεξούσης ἑτοίμου τοῖς ἅπαν τὸ ἀντιστησόμενον. καὶ τὰ μὲν περὶ τοὺς τοιούτους καὶ οὕτως ἔχοντα, οὐ μόνον αἷς ἐρρέθη ἀπολείαις τε ἐν τοῖς γυναίαις, ἀλλά γε καὶ καθημερινῆς φιλοτιμίαις βασιλικαῖς τῷ τὰς ἄκρας οἰκοῦσιν βρενθυομένοις, ἐν ἤδειν ὅτι μὴ πλούτου σημεῖον ἐχόντων, καὶ ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἀρέσθαι μᾶλλον ἐθυμότερον μὲν φυλασσόντων, θαρραλεώτερον δ' ἐσβαλλόντων καὶ ἀντιχόντων τοῖς ἅπαν ἰσχύσαι, κακοποιῆσαι τὰ ἡμέτερα.

CÆterum istos sic obiectos hostibus, & ad præsens, si Persæ ingruerent, defectionis & transfugij periculum expositos, vtpotè nihil habētes quod in fide, ac statione constantiam suaderet, haudquaquam Imperatores necessariâ in tali periculo destituerūt prouidentiâ. Sed tales effecerūt, vt ipsis expediret, & omninò vellent, etiam supra vires Persis obsistere. Id consequebātur plenâ immunitate tributorum, ac vectigalium limitem hunc incolētibus indulgendâ, annuis quoque ex fisco pensionibus illustriores ipsorum honorando. Vnde procedente tempore auctâ isti plurimum re familiari, magnas plerique opes congesserunt. Porro quo meliori, ac commodiori loco res domesticæ ipsorum; ac fortunæ erant, eò fortiùs alacriusq; in hostes irruebāt, illecti ad hoc ipsum frequentandum, audaciusq; tentandum, gustu prædæ non semel nocturnis insidijs abactæ; assiduisq; inde incursionibus hostē vexantes, eiusque sic infringentes impetum. Vastantes quin etiam agros, ac terras, latéque populantes, manusq; obuias cædētes, ac ipsa interiora Persidis latrocinijs, & excursionibus infesta, solicitaque reddentes, eademq; operâ Romanis læta domi, & opulenta otia præbentes, securè deinceps, ac sine hostili vllo metu familiaria curātibus. Indidem Ducibus quoque Romanæ militiæ, quippe quos iam nihil retrò vereri, ac respicere cogeret, securitas, & facultas aderat vim aliò vertendi; vltroq; cum operæpretiū erat, lacessendi hostes alios præuertendique bella imminentia, consiliaq; suspectarum gentium maturè præoccupandi; saluberrimo auxilij genere, non expectante malorum exortum, & præcauere damna publica satius habente quam vlcisci, aut sæuè grassantia depellere. Hi fructus erant insessarum validis istiusmodi præsidijs arcium. Quæ ne vnquam desererentur, retrocedentibus præsidiarijs ob vim maiorem vrgentium eos interdū acrius Persarum, satis prouidebatur collocatis opportunè nō procul ab illo limite Romanis castris, vnde auxiliorum quantū esset opus, in tempore submitti laborantibus posset. Hic status tum illic rerum fuit, Imperatoribus, qui ea tempestate Reipublicæ præerant, vtilissimam istam limitaneorum militum alacritatem in hostes fouentibus, non modo immunitatibus, & pensionibus quas dixi, præstandis, sed & quotidianis extra ordinem largitionibus operam insigniorem, & clariora quæ ferrentur arces obtinentium facinora regiè remunerando. Vnde passim præsidiariorum istorum tantum animi creuerant, vt minima pars ipsis officij videretur tueri commissas arces, quod ludibundè, ac nullo negotio præstabant, nisi audacissimè, longissimèque incursarent hostiles terras, apparatusque Persarum, si procederent ad perfectum, rebus nostris pernicioso futuros, in exordio protinus ipso, primaque molitione disijcerent.

CA-

CAPVT V.

Vt recepta olim ex Italis Vrbe, debilitata res Orientales fuerint; & de Chadeno.

EX quo autem receptæ Constantinopolis à Romanis est, & reducère quemque filios in Patriam oportuit, Principes maximè; contigit, Præsidia finium Persicorum debilitari, ob Imperatorum in vrbem renersorum distantiam; ex qua fiebat, vt pensiones ad diem priùs reddi solitæ nequaquam ea fide soluerentur, quâ tunc opus vel maxime fuerat, ad excitandos militares animos, vt vellent, atque auderent quantum ijs locis, & remporibus publicæ necessitares poscebant. Tamen aliquarenus huic incõmodo medebatur, quòd illis abundabant opes propriæ, quæ belli neruos subministrarent. Donec posteriori tempore, in deteriorem statum imperio prolapso, Chadenus quidam, cui & Præfecturæ dignitarem, deinde Imperator contulit, multum in aula pollens ex causis paulò post memorandis (ab huius enim mentione, nostra in suum finem Historia procedet) consilium suggessit Imperatori (fuit is Michael Palæologus) valde pernicioſum euentu deprehensum, eum ipse vtile putaret: eoque probato, executor ipse missus est, qui suaserat. Quare is celeriter in illas Orientalis limitis profectus arces, cum degentes in ijs reperisset prædiuites homines latifundijs agrorum, gregumque atque armentorum prouentibus opulentos, militari censu habito, initaque pecuniæ cuiusque summâ, stipendium singulis nummorum quadraginta constituit, quod reliquum erat, pretij non parui, ex annuis illorum tractuum vectigalibus, fisco deinceps præcepit reddi. Hinc euenit primùm, vt Præsidiarij quæ minime timuerant passi, frangerentur animo, & antiquam alacritarem bellandi perderent, moxque, vt fit, minutis copiis, multò infirmiores redderentur.

Ἐξ ὅπου δ' ἡ Κωνσταντίνου πόλις Ρωμαίοις ἑάλω, καὶ ἐκεῖ μεταναστρέφειν ἀνάγκη τῇ παιτρίδι τὰ τέκνα, καὶ μᾶλλον τῶν ἄλλων οἷς ἐκεῖ τὸ κράτος, ξυνέβαινε μὲν ἔνθεν ἀξιωθενεῖν ἐκείνης τῆς ἀρχαίας τῶν βασιλέων ἕδρας· δ' ἐκείνοις πάντως παρῆσαν, καὶ μᾶλλον ἐφ' ᾧ καθ' ἑαυτὸν ἕδει ἢ τὸν θαρρεῖσθαι, εἰ μὴ δ' ἄλλοθεν, ἀλλ' ὅτι νεύρα πολέμου τὸν ζῆλον πλοῦτον ἔχουσιν. ἀλλὰ χρόνῳ ὕστερον, τῆς βασιλείας μεταπιπτούσης, Χαδηνός τις, ᾧ δὴ καὶ τὸ τῆς Ἑπαρχίας ἀξίωμα ἐς αὖθις ἐπίθετον ὁ κρατῶν, τὰ πολλὰ παρ' ἐκείνῳ δυνάμενος ἐξ αἰτιῶν ὅσων ἔτι ῥηθησομένων. ἐκεῖθεν γὰρ καὶ ὁ παρὼν λόγος ἐς κατάσασιν τῶν πραγμάτων ἀναχθήσεται. Ἐκεῖνος τοίνυν συμφέρειν δοκῶν ἐθέλειν συμβουλεύειν τῷ Σασιλεῖ, Παλαιολόγος δ' οὗτος ὢν Μιχαὴλ, βουλῇ εἰσάγει τινὶ δὲ, ἐς λίαν ὕπασφαλῆ, ἐς τὸ παραχρῆμα ἔδηξεν ὕστερον· καὶ δεχθεὶς, ἐς δῆθεν συμφέροντος λέγειν, πίμπτῃ καταπραξάμενος ἃ φθάσας βεβούλευται. καὶ δὴ ἐκεῖσε παχέως τοῖς τόποις· ἅτε γὰρ ἐν τοῖς τὰ ἐπιτηδεύματα ζηλωτῶν ὄντες ἀεὶ καταρξάμενοι, ἄνδρας εὐπλούτους εὗρεν, ἐκ κτήμασι, ἐκ βρέμμασι βρίθοντας, ἐρυθρὸν τὸν ὃν τῷ σφετέρᾳ ἐκείνων, ἐκ οἷς ὁ ἑκάστου βίος ξυνεκπορίστο, καὶ ἐς τοιαυτάχοντα νομίσματα τῷ ἑνὶ συμποσῶσας, καὶ τούτων τὸ πλεῖον ἐκ τῶν αὐτῶν, τὸ λοιπὸν τῷ πρέντος πλοῦτος, οὐκ ὀλίγον οὐ τῷ βασιλικῷ παμείῳ εἰσκομίζεσθαι ἔταξεν. ὃ ἐκ παραχθὲν, τοσοῦτος παθόντων τῶν ἀνδρῶν ἃ οὐκ ἤλπισαν πώποτε, ἐπίκλασί τε τῶν προθυμίαν βουλομένοις, καὶ καθυφέκεσαν τῆς δυνάμεως.

CAPVT VI.

Vt Persæ occuparint Romani limitis Montes.

POsthæc viris fortibus inter Persas, quibus omnis viuendi spes, & conditio in armis erat, cæteris inclinatis ad Tocharos, qui nuper Imperium Persarum occuparant, rebellantibus, visum opportunum est refugere ad clausira, castellaque montium, & inde vicina incursando, raptu, ac prædis victum quærere. Id consilium

ΕΝτεῦθεν καὶ τοῖς τῶν Περσῶν μαχίμοις καὶ οἷς ἐν μαχαίρᾳ τὸ ζῆν, τῶν ἄλλων ὑποκλιθέντων τοῖς τοχάροις αὖτε καταρχοῦσι τῶν τῆς Περσίδος ἀρχῶν, συμφέρειν ἐδόκει ἀφυπιάζεσθαι καταφθάνειν τοὺς τὰ τῶν ὀρῶν ὀχυρώτερα, καὶ τὰ πλησίον καταστέχοντας νόμῳ ληστῶν ἀποζῆν. ὁ καὶ γενο-

τὸς

νὸς σωιέσηζαν κατ' αὐτῶν πλῆσοι, ἐ σχνάκις ἰσχυρῶ ἐπετίθεντο ἀοδυνέστ ῥωμαίοις τοῖς ἡμετέροις, καὶ τοὺς ἤδη κατ' ὀλίγον ἀδυνατωτέρους ὑπεκλύ ἐποιοῦντο, καὶ πάντα αὖ ἐχωροῦντες ὁσημέραι τοῖς ἐναντίοις τ ἀρχῶν παρεχώρησαν, εἰ μή γε ταχθέντας φύγαις, τὰ μὲν σφέτερα οὐκ εἶχον κατέχειν, μόνης ὑπαίτιον τῆς ἀσθενείας αὐτὰ ἔχειν, ἐ ἀντῖχον πῶς. τὰ πλεῖστα μὲν ἐ δὴ ἐαυτῶν, ὧν δ' ἕ ἐ πολλῶν ἐστερήθησαν τ ἐναντίων, δῆλα ὑφέντες τῷ ἡμετέρῳ στρατεύματι, ἐ ἀπαρακτον πολλάκις τὴν ἐναντίων ὑπόστασιν καθιστῶντες. Καὶ τοῦτ' ἦν ἕως ἐδίδοτο φύγαι καρτοῖς ὁρισμένοις καὶ τὰ συμβάσει. πλὴν φυλάττεσθαι μόνοι ὧν ὅ κακὸν ὑπῆν, καὶ μὴ παρεχωρεῖν σφᾶς, ἔτι μηδὲ προσίγνεσθαι, μηδ' αὐτῶν ζητεῖν κακοῦν πλὴν ἐναντίων καταστρέφαντας, ἀλλ' ἑαυτῶν συντηρεῖν ὑπὲ τῆς οἰκείας μνήμης. ὡς μαχουμένοις μὲν ἔτι ἐναντίοι ὑπὲ μέσου τῆς ἡμέρας ἡ πόλεμος ἐκρέγκαιεν, μὴ μαχουμένοις, εἰ μὴ ἐναντίοι θέλοιεν πολεμεῖν. ἐπεὶ δὲ καὶ ταῦτα ἐ ἐχοντες ἐγλιχρεύοντο, καὶ μόλις, καὶ ὀλίγημαρ, καὶ πολλὰ τὸ ἐχαῖον μέσον ὧν ὅ διδόμενον, ἐφ' ᾧπερ καὶ ἡ καὶ ἡμεῖς τὴν στρατιὰν ἡσυχίαν μερίται ὀκ κλεμμάτων ἑαυτῶν ἀσῶσον, ἀπώλετο μὲν ἡ πλῆθος ἐναντίων, τὴν μὲν ἔργον μαχαίρας γεγονότων, τὴν δ καὶ παρεχωρησάντων τοῖς ἐναντίοις, ἄλλων δὲ καὶ ἀλλαχῆ που, ἐπεὶ οὐκ ἦν ἐνδοτ παρομένοις φθάσαι τὰ δυνατὰ μεταπεσάντων, καὶ ὡς ἔχον ἀφαιρουμένων βίον. καὶ πολλῷ δ τῷ κωλύοντος ἐρημίαν κατέχον ἐναντίοι τὰ ὀχυρώματα, ἃς ὧν καὶ κατασχεῖν εἶοί τ' ἦσαν, ὁσάκις ἦν αὐτοῖς ἐκλιπῆς, καὶ κακῶς ποιεῖν, ἢ ὅπερ οὖν παρεχώρησε, τῶν γὰρ ἔχω αὐτόθεν, ἀλλὰ καὶ ὧν ἐς μακρὰν ἀπεῖχον. Τοῖς δὲ τὴν Ῥωμαίων στρατιὰν ἀσχολίαν παρεῖχον ἢ τὴν ταχυδρομίαν, παρὰ ἐναντίους ἐφ' ᾧπερ ὑπῆρξεν ἐς ἀεὶ ῥέπουσι, ἐ τὴν ἄλλων ἀφειμένοις οὐκ ὀλίγης χρηζόντων ὑπουργίας. καὶ μᾶλλον τὴν παρὰ δύσιν, ἃ δὴ καὶ κενωθέντων τὴν ἀπὸ τολικῶν ὀκίστε ταξέων παρὰ πόλις ἢ τῶνδε ῥωμαίων, μὴ ἔτυχε τὰ ἄλλα παρεσκευασμένοις, ἀλλὰ καὶ κατ' ἀρχὰς ὑπόκως ἔχον τὴν δυτικῶν, πότε μὲν ἐφ' ἡμᾶς, πότε δ' ἐπ' ἐναντίους ξεποιοῦντο, καὶ τῇ τῆς γνώμης ἀστασίᾳ τριβὴν ἐμποιοῦντες τοῖς ἀμφοτέροις. ὡς παρόντων μὲν τὴν στρατιμάτων χωρὶς ὑποκλίνειν ἀνάγκης. ἀναγκαζῆς δὲ ῥωμαίοις ὑπὶ σμικρὸν παρὰ βαίτερα αὖθις ῥᾳδίως πρέπεσθαι, ἀ μόνοι ἴσασι μὴ ἄλλων ἐπ' αὐτῶν. ὅτω δ'

A quò executioni mandarent, convenerunt plutimi, validaque idemtidem conflati manu, infirmiores jam nostros sunt adorti: & paulatim circumveniendo tenues opibus, & prioris parte haud modicâ porentiæ destitutos, facilè coegerunt sibi cedere. Et Arces quidem ipsas quò minùs quotidianis valentiorum insultibus fracti desererent, hostibusque dederent, sola prohibuit stipendiorum ab Imperatore solutio, earenus satis certâ fide facta. Cum enim propria jam non haberent quæ defenderent, solo illo reâtè numerati stipendij vinculo utcumque in officio continebantur, earenus rantùm, ut contra oppugnantes è vicino Persas propugnacula, castellaque tuetentur; ac si quandò majori ea vi Persæ coëuntes adorirentur, necessaria è nostrorum Castris auxilia evocarent, quibus sæpè in tempore adjuti, conatus Hostium teddiderunt irritos. Res eo loco fuetunt, quandiù processerunt ex Impetatoris fisco statis pensionibus repræsentata stipendia de more. Toto enim illo tempore Præsidiarij, non quidem ut quondam longè submovebant Persas, & damna ipsis te ponebant, excurrentes in terras eorum, & illorum agros, regionesque vastantes; tamen, ut dixi, loca obrinebant ipsis credita, castrisque, ac vallo clausi fortiter obstabant oppugnantibus: cessantibus, & negotium non facessentibus de cætero non molesti. At postquam parciùs deinde, ac maligniùs ceperunt stipendia persolvi, & neque ad diem, neque pari ac priùs summâ pecuniæ militibus numerabatur: quin etiam missi eò certis intervallis Duces exercituum, prædæ ex hoste partæ divisores se constituerunt, parte videlicet majori sibi ipsis exceptâ, Romanorum illûd limitem tuentiâ multitudo variè dilapsa, consumptaq; esti plerisque cæsis, multis quâ vi, quâ coactâ deditione Hosti subjectis. Sic demùm Arces in Persarum potestatem: ex quibus erumpentes agerent ferrentque Romanum limitem quoties libetet; Romanisque exercitibus molestissimum negotium præberent; alia, præsertim in Occiduis partibus, quantumvis urgentia, & ope vel maximè indigentia, ut his obsistetent omittere coactis. Quæ erat misera, & Reipublicæ damnosa jactatio Copiarum nostrarum, nunc à Persis cum eos minuto numero citrà magnum periculum instantes cernerent, ad Romanos se convertentium: tursus cum redire ijdem fortiores, formidolosioresque nunciarentur; eò respectantium, totâque vi occurrentium. Istâ quadam incertitudine consiliorum, ac desultotiâ vicissitudine bellandi magnam secutim infligente successibus, ac tranquillitati publicæ. Hoc statu Orientalium rerum, & in hunc modum ingruentibus adversis, quò tandem res nostras fortuna de-

truserit, deinceps narrabitur. expositis evéntuum causis. Adeoque hinc sumpto exordio Historiam auspicabimur.

A ἐχώπαν τῆ τῆς ἀναβολῆς, ἐ ὑπο τ δυχεραῶ ὑπομονῆς ὁ πυχης ὕσερον τα καῖρι πραγματα πρᾶξαι εἰς αὖθις ἐρεῖμεν, πρωθήσαντας ἐ τας αἰτίας. πῶς δ' ἂν ἐπαναλαβόντες τ λόγον τῆ ἀρχαιολογίας, ὑπερ ἡ χαιρον ἀρχόμεθα, μετασήσομεν.

CAPVT VII.

Vt imperante Ioanne Michaelis Palæologi fides erga Imperatores firmata fuerit.

IMperante jam Theodoro Lascari post Patrem, qui filiam nepotis ejus ex fratre mattimonio sibi junxerat Michaël Palæologus, Magni Conostauli dignitate conspicuus, & istius Magistratûs veteri jure ac privilegio, Italicas omnêt copias in potestate habens, semper obnoxius suspicionibus affectati Regni, vota ejus generis mente clàm intimâ subsidentia frustrà ipso celante, cũ ultrò indicijs erumperent, manifestũ argumentum præbuisse visus est ambitionis inhiãtis novitatibus, & ad aliquid audendũ prorupturæ, si se ulla rei cũ spe aliquâ tentandæ opportuna occasio præberet. Fidem ille tamen parenti Imperatoris firmissimo jurejurãdo adstinxerat, & se ultrò subijciens Pontificalîũ anathematum diris quàm maximè horrendis, si unquam aut deficere, aut omninò dissidere ab Imperatoribus in animũ induceret, persuasisse videbatur se constantẽ in officio futurum: cũ Occidentis procuratione sibi ab Imperatore creditâ, initarũ occultè pactionum cum Occidẽtis Despotâ Michaële Angelo insimulatus est. Nimirùm inrer eos cõvenisse ferebatur, ut Despota filiã desponderet Palæologo. Ille vicissim pro eâ, quâ polleret apud Imperatori subjectas gentes, & apud exercitũ autoritate, ambitu, & suffragatione suâ viam ad Imperium Socero muniret. Hâc de re apud Imperatorem per familiatem delatus (quem totius consilij, ut ipse accusando ajebat, participem fecerat) actutum cõprehensus, & redactus in ordinem, cateniſq; constrictus careeri traditur. Ac quamquam nullo satis evidenti extante tanti criminis indicio, meritò dubitaretur, verane delator ferret, ut ipse contendebat; an calumniaretur, uti contra pertendebat Palæologus, pararum se exhibens ad suam innocentiam singularis certaminis experimento comprobandam; quæ dubiarum accusationum putgandarum ratio antiquo Imperatorum comprobata usu invaluit; tamen nec sic amoliri suspicionem, aut plenè diluere cogitatæ defectionis crimen valens, longo tempore vinctus detinebatur. Cumq; diù nullus esset, qui pro tam suspecto reo Imperatorem alloqui auderet, extitit tandem tẽ Patriarchatûs honore præfulgẽs Manuël, qui eum jam plures menses in Lydiâ vnà

A Ηδη μὲν ὠυτοκρατοῦτος μετὰ πικρα τῆ Λασκαρι Θεοδώρῳ, ὁ ὑπὲ γαμβρὸς ὁ Παλαιολόγος Μιχαὴλ τῷ τῆ μεγάλης Κονσεούλας ἀξιώματι (ὃ δ' ἀξίωμα προτίμιον ἄχει ὁπ παλαιὰ εἰς χεῖρας ἄγῃ ἔχοντα τῦτο ἅπαν ὃ δὴ Ἰταλῶν στρατιωτικὸν ἐ ὑπήκοον) ὕποπτος μὲ εἰς Βασιλέως ἀεὶ ποτ' ὢν νεᾳ δήλος δὴ ὢν ὑποκαιμένων

B ἀρχὴ, νεωτέρων εἰ καιρὸ λάβοιεν. τὰ πασὰ δὲ δοὺς τῷ τῆ κρατοῦντος παρεῖ ἀσφαλέσι ὅρκοις. ἐ δὴ καὶ ὀρχιερατικαῖς ἐμπεδοῦσας ἀφορίζουσας τῷ πασι ὀνόμασι ἀρᾶις, ὅπου καὶ ὑποπτεῦσαι τις καὶ δυσνοῦν ἄλως τοῖς Βασιλεῦσιν. καὶ τάυτ' ἐπαγγέλετο ὅτι τὸν τῶ δυσικῶν ἐμπαιγνιῶν ὄγκον τῆ Βασιλέως ὀχλῶ, αἰτίαν ἔχοις τῆ συλλῆσαι. ποιεῖ δ' ὑποτρέπεται πρὸς Δεσπότην τὸν δυσικὸν

C Μιχαὴλ Ἄγγελον, ἐφ' ᾧ καταλύσαι Δεσπότου ὀνόματι τὸν ἴδιαν παῖδα πρὸς γάμον, ὡσπὲ ὃ πρόβουλος τ Βασιλέως χώρας, ἐ ὑπ' ὀνόματι ἡγούμενος, συμπαραλάβῃ. ὡς ἀκὸς τὸν ὀχλῶ τῷ Δεσπότῃ ἐ πεισθέντος πρὸς βασιλέα πρὸς· οἰκέτην, ᾧ δὲ ἐ τὰ δ βυλομένῳ ὀνόματι κατηγορῶν ἔλεγε, προσεκτησάμενος, ἀνάγκασε τ

D τ ταχίστην, πρόβουλον τῆς ἀρχῆς, ἢ τῇ φυλακῇ σιδηροδέτους ἐρρῖπθαι. μὴ δήλας ὃ ἡγούμενος δυνάμενος τῆ κατηγορήματος, ἀδήλου ὢν εἴτ' ἀληθοῦς ὁ προσκαλέσας, ὡς ὀνόμασι ἐχυρίζετο, εἴτε σκοφαντίᾳ, ὡς ὁ Παλαιολόγος αὐτεπφέρων ἕτοιμος ἦν ὑπὲ ἀληθείας μονομαχεῖν, κατάπερ κρατῆσαι ἐπὶ τοῖς ἀδήλοις τῶ

E προσκαλεῖσθαι ἀρχαῖον ἔθος τοῖς βασιλεῦσι, ἔμως τὴν ὑποψίαν οὐκ ἔχει διαλιθεῖν, ἐ ὃ τῆς ἀπιστίας ἔγκλημα εἰς πλῆθος ἀφεδιδράσκει. ἀλλ' ἐφ' ἱκανὸν χρόνον τῇ φυλακῇ κατεῖχε δέσμιος. καὶ ἡ ὑποψία ὁρᾶτο. ὡς δ' οὐκ ἦν ὑπὲ ὀνόματι ἄλλον πλημμὺν, καὶ προσελθὼν τῷ Βασιλεῖ, ὁ πλησιαδὶ πατριάρχῃσιν

Ma-

Μαρτυρῶ δὲ μηδ' πλείοσι συμβεβηκόσι χρῆναι τῷ βασιλεῖ, ἐπεὶ πρὸς ἔξοδον ἦν, καὶ δι' ἐμοῦ ἐμὲ ὁ κρατῶν πρὸς χάριν τινὰ τῷ ἱερεῖ προτρέπεται, ἀντὶ ἐκείνου ἀφεὶς τἄλλα, τοῦ ὑπὲρ τῆς σιδηροδέτου παρεσκευάσθαι εἰσπράττειν, καὶ ὡς συκοφαντούμενον ἐκέτους καταστήσαι. Εἰ δ' οὖν ἀλλὰ μὴ πρόδηλόν σοι καθαρῶς ἔφη τῆς ὑποψίας ἀφεῖσθαι, ὦ βασιλεῦ, ἀλλ' ἐκείνου τὸ πᾶσαν δύσκρισιν πρὸς τοῦτον, πᾶς τῆς Ἐκκλησίας ἔφ' ἑαυτὸν ὁπωσμήποτε καταδεξάμενος, ἀφ' ἐμαυτοῦ καταμηδυόμενος, καὶ αὐτὸ δὴ τὸ ἀκατέργαστον τῆς νοὸς πρὸς ὑποστασιν ἐνθύμιον ἔχουσιν, ἀλλ' ἐγὼ χρεὼν ὦν τοῦ τῷ Θεῷ δίκαιον φυλάξαι, καὶ ἀδόλως ἐμμενεῖν τοῖς ὅρκοις εἰς τοῦτο πρὸς σὲ πᾶν καὶ ὅ,τι μὴ σὺν ἔπει; εἰπόντα δυσωπεῖ τοῦτο δίκαιον ὁ κρατῶν, καὶ ὁπόθεν πρὸς τὸν τῆς καταιγίστου συμπάθειαν, ἀμφὶ σωτῆρας ἐκείνῳ τοῦτο ἰδίαν ζημίαν ψυχῶν κατακυκώμενος, εἰ κἀκείνῳ τὰ τῆς εἰς ἔπειτα πρὸς αὐτὸν ἀπιστίας, ὡς ὁ ἱερεὺς ὑπέσχετο, πιστὰ καταστήσῃ. καὶ δὴ ἅμα τοῦτο ἀχυρώσας ὁ ἱερεὺς γεγονὼς, σωτὴρ καὶ πλείοσι ἀρχιερεῦσι, εἶλε πρὸς τὸν κρατοῦντα, οὕτως ἐκείνῳ πρὸς τὸν ἀρχιδίτλιον σωθεῖσαν μόνῳ, ἐ οὕτω τάχιστ' ἂν τινὰ τῆς αὐτοῦ οἰκείων, καὶ ἱερωσύνῃ κοσμούμενον, ὃν ὁ κρατῶν δεξάμενος, αὐτίκα μὲν παραυτίκα τὸν κατηχούμενον τῆς δεσμῆς, ἀπολύει δ' ἀζημίως πρὸς τὸν ἱερέα χλιν, ὑπαδὺς ἀπὸ σωτῆρας μόνῳ. ἅμα γοῦν ἐπὶ ἅμα, ὧδε τὰς Σωσθεὶς τὰ οἰκεῖα ἐκπορεύεται, τοῦ ἐκείνου δίκαιον εἰς ἀσφαλῆ τοῦ πρὸς βασιλέα ἰδίων ὄφεσιν βεβαίωσιν δέχεσθαι. καὶ πρὸς τὸν κρατοῦντα ὧδε ἐπανιὼν, πολλῆς τῆς παρ' ἐκείνου δόμου τῆς ἐπύγχανε. ἅτε τοι δοῦ ἔχων ἐ ὑπὸ σπουδὴν ἐκεῖθεν φυλάττειν πάσης καχυποψίας ἀπαλλαγῆναι, καὶ μᾶλλον ὅτι καὶ ἀξιωματικὸν ἐπὶ μείζονι, πολλῷ πλέον πρὸς τὸν μετ' αὐτὸν τὸ κράτος ἔχοντα, ἀλύπως ἂν ὑποψίας διαφυλάττοιτο.

A cum Imperatore fuisset, atque in procinctu esset ad reditum: appareretque Imperatorem ita in eum affectum, vt non grauatè concederet, si quid gratiæ loco poscetet: omnibus alijs omissis, preces obtulit pro Palæologo, & vt eius, tanquam calumniam passi, miseretur, orauit: *Quod si, ô Imperator*, aiebat, *suspicionē de illo non plenè deponis; at ille quidem in posterum qualicumque, ac quantacumque voles fidei pignore tibi cauebit, seque censuris Ecclesiæ subijcet, quarum incurrendarum metu, vel ipsam defectionis umbram accersiturus omnino sit. Homo enim Christianus iudicium vtique Dei pertimescet, & eius communione sanctis frenè stabit pramissis: nec obligatam tali cæremonia tibi, ac tua generi fidem vnquam in animum induet fallere.* Hæc loquentem illum Imperator reueritus, damnati carcere liberationem annuit; pollicens insuper, animo se in illum planè beneuolo futurum, si is quoque pro se, vti Patriarcha spondebat, suum erga Principem studium, fidemque præstaret. Hinc cum apud Achyraum Patriarcha cum pluribus simul Præsulibus alijs adesset, mittit ad Imperatorem, prout ipse discedenti præscripserat, è familiaribus vnū Sacerdotio præditum, quo Imperator excepto, anditoque, soluit continuò Palæologum vinculis, & ad ipsum Patriarcham perlibenter mittit, cum comitibus pariter libertatis. Eò cum peruenisset, postquam audiuit graues in Synodo, & accomodatas causæ, ac tempori admonitiones, & cōminationes Patrum, obnoxiè professus nihil recusare se canonicæ animaduersionis, ac pœnarum, si deinceps peccaret, nouum fidelitatis inuiolatæ iuramentum proptiè sibi dictatā ab ijs formulā concepit. Sicque ad Principem reuersus, magnā est eius beneuolentiā, & significatione gratiæ dignatus. Hoc ille suarum statu rerum inuigilabat sibi acriter, vndiquè circumspiciens, ac solicitissimè obseruans, quò se omni superiorem praua suspicione seruaret. In eaque cura, custodiāque perseuerabat eò intentius, quò se in maximæ apice dignitatis magis expositum inuidiæ, Imperantiumque offensioni cernebat, præsertim Iunioris ipsorum, & successoris in Principatu designati; à cuius præsertim suspicaci animo sibi & timebat, & quantum poterat cauebat.

CAPVT VIII.

Vt Iunior Lascaris plures è Magistratibus contemptim amouerit, alijs suffectis.

Ἀλλ' ἐπειδὴ θερμὸς ἦν ἐκεῖνος πρὸς πάντα, ἔτι δὲ καὶ τοῦ καταφρονεῖσθαι δόξαν, ἡ γὰρ νόσος ἐπεσπεπόνθει

AT quoniam hic ingenio ardenti, cum præceps in alia cuncta ferebatur, tum facillimus erat ad opinandum se se contemni (morbus enim quo tenebā-

tur, & multum vrgebatur, opportunum eum paratumque talibus credendis, rebusque quas audiret, aut cerneret in partem sequiorem interpretãdis fauebat) Raulem Alexium Protouestiarij dignitate ornatum priuat Magistratu, & eius in locum promouet Georgium Muzalonem Atramytenum, cui, & Theodoram è Cantacuzenorum gente, Palæologi neptem ex sorore, dedit coniugem. Huius quoque Fratrem minorem Andronicum magnum Domesticum erear, collocatâ ipsi in matrimonio Cloista Raulis filia. Tertium denique horum fratrem Prothieracarium, siue summum Accipitrariæ venationis, & Regij Aucupij Præfectum nominat; Homines patriciæ nobilitatis prorsus expertes, sibi vero puerili familiaritate notos, ac commẽdatos, quòd ipsi ab infantia inter honorarios Ephebos apparuissent. Duos quin etiã ex Optimatibus oculis priuanit: quorum alter filius fuit Alexij Strategopuli, viri perillustris, ac in primis splendidi, Constantinus nomine, dignatus ab ipso affinitate regia: siquidem neptem Imperatoris Ioannis, illo tradente, vxorem habuit. Alter Theodorus Philes erat. Hæc ille, & alia multa noua exempla edebat in dies, intentus deprimendo supercilio Principum regij sanguinis, inde securitatem sibi, prudenti, vt quidem arbitrabatur, consilio, parans. Non enim respirare illum sinebat morbus diu noctuque prauas imaginantem.

καὶ μᾶλλον πρόχυσιν ἔσεσθε δηλαδὴ ὑποδιδάσκων, τοῖς λαλοῦσι μὲν τῷ ἀξιώματος εἰς ῥᾳστοβεσπρίᾳ τεταγμένοις πρώτου τὸν Ῥαοὺλ Ἀλέξιον, ἀντεισάγει δ' εἰς τοῦτον τὸν ἐξ Ἀξουχοῦ τὸ Γεώργιον τὸν Μυζάλωνα, Ἀτραμυτηνὸν ἀνατί, ᾧ τὴν συν. Καντακουζηνὴν Θεοδώραν, τῆς Παλαιολόγου ἔσον ἀδελφιδοῦς, τὸν δ' μετ' ἐκεῖνον Ἀνδρόνικον μέγαν Δομέστικον, Κλοΐσῃ τὴ τοῦ Ῥαοὺλ θυγατρὶ οἰκείοις συναπτει γάμοις. τὸν δὲ τρίτον τοῦ ἀδελφοῦ προβάλλεται στρατηγικόν, ὦδε ἀπὸ ἀγχιστείας μὲν μηδὲν ἔχοντας τὰ πρὸς πατρὸς, εἰς παιδικὴν δ' οὐδαμῶς ἀνατεθραμμένους τοῖς ἀπὸ τῶν τεταγμένων ἀυτοῦ. δύο μὴν τοὺς τῶν μεγιστάνων, τοῦ ὁμαίμονος γένους. ὧν ὁ μὲν ἦν υἱὸς τοῦ στρατηγοπούλου Ἀλεξίου, ὁ Κωνσταντῖνος, ὃς ἐξέτισε καὶ κίνδυνος (τοῦ γὰρ ἀδελφιδοῦ τοῦ βασιλέως Ἰωάννου, ὃν εἶδεν δίδυμος ἦλθε) σὺν φασκῶν καὶ μάλα λαμπρῶν. Ἄτερος ὁ φιλὴς ἦν Θεόδωρος, πολλὰ τὰ ὀνομαστὰ, τὸ ὀφρυῶδες τοῦ προσώπου καθαιρεθείς, καὶ τὸ ἀσφαλὲς ἐντεῦθεν ἐκπαιδεύσας ὥστε προμηθούμενος. ἦ γὰρ ἀναπνεῖν οὐκ ἐνίει ἡ νόσος, νύκτωρ καὶ μεθημέραν τὰ μὴ καλὰ φαντάζουσα.

CAPVT IX.

Vt Cotys Palæologo persuaserit fugam ad Persas.

TVm enimuero Palæologo Mesothyniæ præfecto, præpositoq; ipsis Optimatibus iussu Imperatoris, ac strenuè contra Italos rem gerenti, adfuit è Palatio quidam cognomento Cotys, ex intimis eius, vultu qui significaret eum non parum angi is, quæ dicturus veniebat: quibus expositis: *ac nisi te fuga proripis*, adiunxit, *paucis diebus in magnam calamitatem res tua prolabentur. Sed neque mihi tuta hic deinceps mora est, verum transfugiendum ad Persas puriter vtrique nostrum, si oculorum cura tibi est*. Hæc ille: quæ facilè persuasit amicus amico, sibi semper timenti propter etiam grassantem de se suspicionem affectati Imperij. Nam ne patruum quidem eius in magnum Chartularium coopratum, qui & ipse Michael Palæologus vocabatur, sine periculo esse patiebatur suspicio. Cum enim is interrogatus de Imperio, candidè respondisse dicetetur, *si cui diuinitus deberetur, illum impunè capessere, qui vocaretur*. Eo dicto relato inuisus, exosusque Imperatori, rem indignam nec ferendam arbitrato, talem virum in eius-

Τὸν δὲ καὶ τῷ Παλαιολόγου ἐς κεφαλὴν τεταγμένον Μεσθυνίας, καὶ αὐτῷ Ὀθωμάνων, ἐπίτε προσέξαντος, καὶ τὰ πολλὰ κατ' Ἰταλῶν πραγόντος, προσῆλθε τις τῶν παλαιτέων, Κότυς ὑπόνομον τῷ ὠδρὶ, καὶ εἰς τὰ μάλιστα εἷς τῶν φίλων ὤν. καὶ δὴ λέγων ὡς ἄξιον τοῦτον ἀγωνιᾶν ἐξ ὧν πρὸς αὐτὸν διεξῄει. καὶ εἰ μὴ φυγαδεύσῃ χρήσιμον, ἔλεγεν, ἡμεραὶ ὀλίγων εἰς μέγα συμφορᾶς τὰ καθ' σὲ προβήσει. ἀλλ' ἀδ' ἐμοὶ τἀντεῦθεν ἀκίνδυνον μόνον. ἀλλ' ἀυτομολητέον πρὸς Πέρσας καὶ ἀμφοτέροις, εἴ σοι μέλει τῶν ὀφθαλμῶν. Τοῦτο λέγει. καὶ πείθει πλεοφορῶν. φίλος ὤν, τὸν αὐτὸν ἐξεικασμὸν δεδοῦναι τῷ ὑποφέρεσθαι τὰς ἀρχὰς ὑποφίαν. Οὔτε γὰρ τῶν θεῶν τότε εἰς μέγαν Χαρτουλάριον τεταγμένον, Παλαιολόγον Μιχαὴλ καὶ αὐτὸν ἀκίνδυνα, ἀκίνδυνον εἶα ἡ ὑποφία. ἀλλὰ τῶν ἀρχῶν ἐφαπτόμενα παλαιτέων φάσκ λέγοντάς ἀ παρεσκεύασε τὸν πρὸς Θεὸν τὸ δρᾶμα

αὐτο-

αὐτοκράτωρ ὁ καλούμενος. Οὗ δὴ χάριν καὶ
πεμφθεὶς εἰς τὴν τῆς ἑσπερίου. εἰ τοίνυν
τοῦτο ὠφελεῖ τοὺς μεταιρομένους τὸν νοῦν, τὴν φυ-
γικὴν δόδον δίσμιος. Τοῦτο τοίνυν μεθὼν, καὶ
ὡς εἰκὸς δείσας, εἰ μόνον μὴ κινδυνεύοι, δι-
ενόει ἡγεῖτο, καὶ λίαν ἐλυφρεῖ. Τὸ δ' ἀποτολμᾶν
οὐδὲν πρὸς ἀλλοτρίους. συμφέρειν μὲν, ἀλλ' ὅτι-
μοῦν ἔκρινε. Τῶν δὲ δυοῖν νομιζομένων κα-
κοῖν, τὸ φόβῳ παρελθεῖν, αἱρεῖται τέλαπον.
Καὶ δὴ ἐκ πολλῶν, ὡς ἔοικε, παρομοιούμενος τὸ ἀφύλακτον, ὀδυλείοις καίπερ τῆς εἰκείας, καὶ τὸν ταῦτα πεφυκότα Σάγαριν, τὸν διὰ Περσίδος ἀπὸ κράτους ἰόντα, καὶ τῷ Σελτᾶν προσχωρεῖ, ἐ δ' ἀσφαλῶς δέχεται τοῦτον, καὶ πολὺ τοῖς προσήκουσι. Τέως δὲ καὶ τὴ ἀλλοδαπῇ σημαίᾳ βασιλικῆς τάξεως ἐμέ-
νων οὐ ἐκτὸς κινδύνου τῆς ἐχθρᾶς τῶ Σελτᾶν αἱρέσεως. τὸν Ζαπολέα, εἶτας ἀκούσει, ἐντεῦθεν ἐπιπαλαιόμενον. εἶτα μεταμελείας, εἴων ἐ πολλοῖς ἐπιχειρήσειν, τῷ τοιαῦτα Γ κοινὰ πρασσόντες). καὶ εἰ μεσίτης χάριν πρε-
βευτὴς, ἅπαντα τὰ τῶ χάσματος δάπτον ἐκτὸς, ἐ μόνον τὸν ἀρχαῖον καθαρὸς ἀναχεῖν, ἀπὸ ἐ πολὺ ἐπανελθεῖν χάριτος. τῶ δὲ ἰσαρχίαν χαρίσασθαι τῷ ἀρτιβάτῃ, ὁ κράτος καπνίσαι τὸν συμπαθῆ. καὶ θαπ-
πᾶς συλλαβὰς ἐπ' ἀσφαλεῖ τῶ μὴτε παθεῖν ἀπίστων ἐξ ἀρχῆς, ἐπίκουρον. Ὁ ὃ δὲ δίχεται τῶν πρέσβεων τὰ ἐνυπάρχοντα, καὶ ἀναλύει πρεσβεύσαντα, ἐ ὁμολογοῦντα ὡς ἐπὶ σωτηρίᾳ παῖσαι, ἀπόντα, συμπαθῆ, ἐ ὅλη τῆς πρέσβεως ἔχειν πιστῶς.

modi cogitationes mentem attollere, euſtodiæ vinctus traditur. Quibus ille auditis, ſibique non immeritò metuens hinc quidem graue, & perquam miſerandum putabat eum tanto periculo remanere; inde vero ad externos transfugere, ſalutare quidem, at probroſum iudicabat. Quare cum vtrumque malum videretur, vrgente ad eligendum alterum pericuło præſenti, quod minus è duobus eſt viſum optauit. Itaque multa adhibitâ ad latendum attentione, ac diligentiâ, adſciſciſque quibuſdam è familiaribus, tranſmiſſo flumine Sangari, rectâ in Perſidem magnis contendit irineribus, Sultanemque conuenit, qui hominem eum gaudio, & quibus par erat honoribus excipit. Hoc interim ſpatio apud exteros ſub regijs vexillis eum hoſtibus Sultanis congreſſus fortiſſimè ſe gerit, Imperatorem inde, ſi fortè audiret, ſibi conciliandum, aut ſaltem deliniendum ſperans, inde palàm pœnitens transfugij, ac recurrere ad ſuos certus, ei qui tunc Iconienſi Eccleſiæ præerat, conſilium communicat, illoque deprecatore vtitur apud Imperatorem, ſi fortè impetrare poſſet regias literas, quibus ſibi fides certa fieret iræ Imperatoris planè ſedatæ; ſicque tutus ipſi, & ſecurus contingeret reditus. At præſule negotium vrgente miſſis ſine mora literis, Imperator annuit, veniamque conceſſit, chirographo cauens homini, nihil aſperum ab ira, aut graue paſſurum. Reuerſum benignè excipit, demittentem ſe, & accedentem amplectitur, & fatenti nullam ſe mereri veniam, parcit, eumque priſtinæ reſtituit dignitati.

CAPVT X.

Vt reuerſus, & benè exceptus Palæologus miſſus fuerit Dux in Occidentem.

Ἐπεὶ καὶ τῆς ἐξ Δύσεως ὅπλων κατε-
λαμβάνοντο, περὶ τῆ ἡμετέρων ἠκέλε-
λεῖτο τὸ συμβάν, καὶ τίς ἐκεῖσε, ἔδει μὲν ἀρχιερέως, ἔδει δ' ἡγεμόνος καὶ στρατιᾶς ἀρχιερέως ἀποκεχειροτονημένου τῆ χαλκηδόνος πόλεως, ὃς ἐ τῶν τῆ μεγάλης ἐκκλησίας ἦρχε πιλίου, ἑτέρῳ συνεκπέμπεται καίπερ ἡγεμονεύοντα τῆ ὁπλῖ. προσέτι συμπροσῆλθε τὸ δόξαν, καὶ ἄλλοις μὲν ἀρχιερεῦσι τίς ὁπλῖ, μᾶλλον δὲ τῷ ἱερῷ. Ὡς Θεσσαλίας ἤδη ταχέως ἐπέβησαν, καὶ ἤδη πρὸς τὸ περαιοῦσθαι τὸν ποταμὸν Βαρδάριον ἦσαν, περαιοῦται μὲν ὁ ἡγεμὼν σὺν

Quoniam vero de Epidamno in Occidente captâ ſermones, & literæ noſtrorum perferebantur, ibique deſiderabatur & Præſul, & Dux, & militaris acies: renunciato Præſule Chalcedonenſi, qui magnæ Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ præerat ſacrario, cum hoc miſſus vnà Palæologus eſt, vt Dueis ibi munere fungeretur, cui mandatum nominatim, vt in decernendis rebus, cum exterorum, qui iſthic eſſent Ducum, tum in primis Præſulis conſilio vteretur. Hoc itinere celeriter tranſgreſſi Theſſaliam, cum iam Bardarium flumen tranſmiſſuri eſſent, traijcit primum Dux cum copijs, vbi omnia perturbata,

ad

ad defectionem inclinantia reperit. Quando & Michaelis Despotæ nothus, & obscurus filius Mannel cum haud sanè contemnendo exercitu forte eò veniens, conserto prælio, primum quidem aggressus Ducem lance â propellit, & projecit: deinde cum is assurrexisset, & equo insedisset, vulnus ab eo lethale accepit, nec pat ruposuit.

A τῶν πέλας ἐστὶ πρότερον, ἀφίκετο δὲ καὶ τῇ δὲ συνεχυμένα, ἐς τοὺς ἀπίστους κλίνατα. Ὅτε δὲ ὁ τοῦ Δεσπότου Μιχαὴλ ὁ νοθεὺς σὺν τοῖς Μαντὴλ τυχὸν ὀλίγοις σὺν ἱκανῷ φρονήματι, καὶ συμπλακεὶς τῷ πολεμίῳ, τὸ μὲν πρῶτον μὲν ὁμόσε χωρήσας τῷ ἡγεμόνι, τῷ κοντῷ σωσθεὶς καὶ ῥίψας, ἔπειτα δὲ ἀναστὰς, καὶ διπλασθεὶς τῷ ἵππῳ παρ' ἑκάτερα καμφίαν βαλλέσθαι μὴ λαβὼν ἴσως·

CAPVT XI.

Mittitur Chadenus ducturus Palæologum catenis vinctum.

VErum Dyrrhachij Præsule Thessalonicam ob eas turbas reuerso, eodemque, prout res poscebat, satagente, vt mitteretentur qui tumultuantibus obsisterent: rumor præcurrit, Imperatorij equitatus Comitem Chadenum quamprimũ peruenturum Thessalonicam, non aliam ob causam, quam vt Palæologum comprehensum, vinctumque ad Imperatorem duceret. At ille (versabatur enim & ipse tunc Thessalonicæ) audito quod ferebatur, sanè quam ægrè ferebat, secumque ipse animo multa versabat, disquirens quæ causa tam inopinati consilij fuisset Imperatori, vt tam diuerso modo de se statueret, & quem tam honorificè modò miserat, statim tam ignominiosè reuocaret, cuique regijs literis veniâ paulo ante, securitateque stabilitâ cum plenâ obliuione veterum delictorum, gratiæ non vulgaris locum apud se tribuerat, dignarus ipsum honore maximo: eum nunc pactis conuentis momento rescissis, velut crimínis detestabilis compertum, repente damnaret. Cæterum cum quid consilij caperet, quóue se verteret, non haberet, ad diuinam petendam opem sibi confugiendum esse duxit: communicataque cum Dyrrhachiensi curâ, eum vt sibi adesse, diuinâ pro se ope implorandâ, ne grauetur, rogat. Quo facilè annuente (res enim per se pia, Deoque grata videbatur peti) in Acatouij Monasterio à vesperâ noctumæ decantatæ sunt preces; posterâ quippe die sacrum facere Præsul decreuerat. Vt igitur illuc sensim die statas ac solemnes horas peteurrere, diuinam facturus rem, cepit, silentium indicit populo, soluíque secum ipse Deum intentissimè alloquens, quæ ante sacrificium titè fundi consueuerunt preces summâ tranquillitate recitabat. Tum enimuero vocem inaudisse tertiò eandem intermisso tempore dicitur. Erat autem vox insueta planè, nullius affinis notæ linguæ; nedum græcæ. MARCV nimirum pronunciati audiebat, & nihil

Ἀλλὰ τῷ Δυῤῥαχίου πρὸς Θεσσαλονίκην ὑποστρέφοντος ἀπὸ τῶν συγχύσεων, καὶ κατὰ τὸ εἰκὸς ἀπασχολουμένων, ἐφ' ᾧ συναλεῖν τὸ ἀνθιστάμενον, φήμη προτρέχει, τὸν τῆς Σασπλικαῦ ἵππων κόμητα Χαδηνὸν ἔσον τάχει ἥξειν καταλαμβάνειν Θεσσαλονίκην, ἀλλελλυσα, οὐκ ἄλλο χρῆν, ἢ τὸν Παλαιολόγον καθέξοντα ὡς βασιλέα δήσαντα ἀπενεγκεῖν. καὶ ὅς (ἔφασκε γὰρ ἀπαρέβιον ἐν Θεσσαλονίκῃ τῷ τηνικαῦτ) ἀκούσας τὸ φημιζόμενον, ἀνὰ ἐποιεῖ, καὶ φρένων ἐῶ δὴ λογιζόμενος, τίποτε ἄρα τῷ βασιλεῖ δόξαν, ὡς ἑαυτὸν ἔχ ὡς ἔπεμψεν ἐπαίρῃ. ἄλλα τιμῇ προσπέμψας, ἐπανελθεῖν ἀναγκάζει ἐν ᾧ ἀπὸ μετ' ἀτιμίας, ἐν συμπαθείας ὑξὺς ἀπὸ χαμμένων, καὶ ὅπο καιρὸς ἀμνημονεῖ ἐφέκει τῶν πεπραγμένων, ὡς ἐ ἡγεμονίας ἀξιοῖ μεγίστης, τοῦτον, τὰς ζωπήρας ἀναλαμβάνειν, ὡς ἐφ' ὁμολογουμέναις καθεστώσεσι καζαχρίνει. Ὅμως οὖν ἔχει ὅποι τῷ λογιζομένῳ καὶ τῷ ἐδίᾳ πρέποντι, δεῖ θεὸν καζαφάγειν ἔγκοινωνόν τε τῷ Δυῤῥαχίῳ τὰ κῆ γνώμῃ, καὶ οἵ τῆς πρὸς τὸ θεῖον ἱκετείας ζωῤῥάδαν δέομαι. ἄλλως εἶπεν (ἐδόκει γὰρ ἀπίθανον ἐ τὸ πρᾶγμα θεοφιλὲς) δεῖ τῆς τοῦ ἀκαζονίστου μονῆς ὑμνολογεῖν) καζάκλησιν νυκτὸς ἀφ' ἑσπέρας, τῆς ὑστεραιοτερινῆς ἡμέρας, ἐν ᾗ ἦσαν ὁ ἀρχιερεὺς τὰ ἱερὰν τελέσαι μυσταγωγίαν. Ὡς γὰρ ἐπέφασκεν ἡ ἡμέρα, ἐ τὰς νομιζομένας ὥρας διελθεῖν ἔμελλεν ὁ ἀρχιερεύς, ἐφ ᾧ λειτουργήσῃ, σιγὴν μὲν ὑπεκτίθεται τοῖς ἔξωθεν, αὐτὸς δὲ κῆ μόνος ὁμιλεῖ θεῷ, καὶ τὰς ζωπήθης ἐ τελεστικὰς ἀρχὰς μὴ οἵ πλείστης ἀπεδίδου τῆς παυχίας. Τότε δὴ τοτε λόγεται ἀκοῦσαι φωνὴν τῆς αὐτῆς ἑκάστου ἐν τρίτῳ, οὐχ ἅμα, ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ καιρὸν διαλείποντος.

καὶ ἡ φωνὴ λέξεως ἡ Ζωσίμης, ὅτι μὲν οὐχ ὅπως ἑλληνικὴ, ἀλλ' ὅδε πη ἑτέρα γλώττη παροικοῦσα δοκοῦσα. ΜΑΡΠΤΟΥ γὰρ ἐλέγετο, καὶ πλέον οὐκ ἰδὼν. ἐφ' ᾧ δὴ θαυμάσαντα τὸν ἀρχιερέα ἀθρόως προσελθεῖν τῷ Θεσσαλονίκης, (ὁ Δυσίπατος ἦν Μανουὴλ) καὶ ἀπαγγεῖλαι, ὅπως τε σαφεστέρας τὴν μαντικὴν ἐπιτυχὼν Θεοῦ, καὶ ὅπως ἀπροόπτως ἐφοίτησε ἡ φωνὴ, λογιζομένῳ τάδε ἐν λογισμοῖς ἔφη· καὶ ἐφ' ἱκανὸν τὴν λέξιν σκοπήσαντα, τὸ συμβὰν δὴ τὸ πάλαι ΒΕΚΛΑΣ λεβὴς δὴ λογισθῆναι, καὶ τὰ ἐπιχεῖα τῆς λέξεως ἀναπτύξαντα, ἀριδήλως φάναι τὴν βασιλέως Ῥωμαίων τῷ Παλαιολόγῳ μηνύειν. Μιχαὴλ γὰρ Ἄναξ Ῥωμαίων Παλαιολόγος Ὀξὺς Ὑμηνίσεται, ὡς ἔλεγε τὴν λέξιν δηλοῦν· εἰσὶ δ' οἳ πῆχυν λέγουσι, μήτε τῇ Δυῤῥαχίῳ τοιοῦτα ἀκοῦσαι, μήτε τῇ Θεσσαλονίκης τοιαῦτα φοιβάσασθαι. ἀλλὰ σοφὸν ὄντως ὄντα, καὶ τοιαύτας ζίβυς; ἀλλὰ δὴ καὶ βασιλέως ἐς τὸν ὄρχηστῆρα, ἐπαινοῦντα, φιλοτιμότερον ἐφοιτᾶτα τοιοῦτον ἐπιστολήν. καὶ δὴ γνωρίσαι θέλοντα ταῦτα, ὥστε καὶ τῆς βασιλέως καταγνῶναι τοιοῦτον, ὡς ἀναφέρειν οἷον ὄνειρον τῆς λύπης. ἐπεὶ δὲ τοῖς αὐτῇ τῇ ζωῇ ἐδεδοίκει. Τὸ μὲν ὂν βίβλων οὐδένα λέγειν μὴ ἔχειν ὁμοίῳ πιστεύειν. πόθεν γὰρ ἀφορμὴν ἔσχε τῶν βίβλων ἐπ' ἀδήλοις ταῖς ἀποβάσεσι. τὸ δ' ὂν Θεοῦ φανερῶς ἀκοῦσαι, μὴ δὲ παλαιὰς τὸν λόγον, πιστεύειν, ἀγαπητὸν δεδοικέναι. καὶ ἀγαπᾶν ταῦτα τῷ Δυῤῥαχίῳ τοῖς τοιούτων κοσολογικαίμοσιν, αὐτὸ μὲν ὑποθήσθαι λέγειν τῆς φωνῆς ἀκοῦσαι, ὁμοίως δ' ἀναπλάττειν περιποιᾶσθαι πρὸς ὅπερ δὲ βέλτιστο τὴν παρ' αὐτοῦ Ζωσιμᾶσαν λέξιν. Α' δὴ τῷ Παλαιολόγῳ πιστεύοντες καὶ ἀμφότεροι, ὁμοίως μὲν ἐπ' ἀγαθοῖς ἐλπίσιν ἔχον μετεωρίζεσθαι, ἑαυτοῖς δὲ, εἰ μὴ ὅπως ἀποβαίη, παραίτησιν ὑπολείποιτο, ὡς ἀμαρτοῦσι τῆς ἐξηγήσεως, ἄλλο τι τῆς φωνῆς πάχα δηλώσης, ἢ ὡς ὁμοίως ἐξήγετο. Πλὴν ἀλλ' ἐν τούτῳ φάναι καὶ ὁ τῆς βασιλικῆς ἵππων κόμης ὁ δηλαδὴς Χαδηνὸς, ἐς ὑπερβαλὴ ἀπείρου πάχα Θεσσαλονίκης ἡ ἀυτίκα τὸ πεσὸν ἐς φῆμης ἐδείξε παράξας, τὸν Παλαιολόγον ἐν ἀσφαλεῖ καταχώσαι. Συδήρεις μὲν ὁμοίως οὐκ ἔγνω δεσμεύειν τῷ ποδὶ, ὡς δή οἱ καὶ παρεσκευασμένον λῦσαι. οὐκ οἶδ' ὅτι τὸ τῆς ἀνδρὸς αἰδοῦμαι ἀδρύμα· ἀλλ' ἐπὶ τῇ καὶ φιλίας πρὸς ὁμοίως. τὸ γὰρ ἑαυτοῦ τι δεῖν ὁμοίως τῆς ἀγαθῶν, τὰ τῆς ὀργῆς οὐκ ἐδέδωτικος δ' ἀφοσιωσάμενος ὁμοίως τὰ τῆς πηῶς ὡς μὴ τι ἀσφαλὲς, μὴ καὶ δὴ πολλῶν ὄντος

A aliud. Quod Præsul admiratus, statim Thessalonicensem connenit (is erat Dysipatus Manuel) eique nunciat agenti sibi cum Deo per sacram Psalmodiam, & ea mente versanti, quæ se cogitasse referebat, missam, & clarè prolatam quam retulimus vocem. Eam cum ille diu attentèque considerasset, aliquid in ea simile suspicatus est ac deprehensum fuisset alias in vocabulo diuinitùs pariter edito BECLAS: vnde singulas eius ignoti nominis excutiens literas, planissimè asseruit, Romanorum Imperium Palæologo promitti. Has enim hisce literis designari voces: Michael, Augustus Romanorum Palæologus Ocyus Vocabitur. Sunt tamen qui dicãt: hæc neque à Dyrrhachiẽsi audita, neque à Thessalonicensi fuisse dicta. Sed hunc ingenio, atque arte rem totam commentum. Erat nimirum Thessalonicensis mirè deditus lectioni, ac meditationi librorum, qui artem profitentur diuinandi futuras quorumdam euectiones ad imperia: totoque in isto qualicunque artificio prædorandi euentura, plurimum exercitatus. Ergo cum res istius generis curiosissimè inuestigans, nescio quid de Imperaturo Palæologo comperisse sibi esset visus, aiunt istâ eum notitiâ opportunè vti voluisse ad exhilarandum Palæologum eumdem, tanto tunc oppressum animimœrore, vt de vitâ eius metueretur. Non sperasse autem se ipsi persuasurum quod volebat si ex libris id se hausisse affirmaret: quoniam ob multas prædictiones tales euentu frustratas, haud erat verisimile huic eum tranquillè, ac securè acquieturum. Propterea finxisse manifestè sibi auditam, missam à Deo vocem; cui signo vtpote raro, & miro B facilius creditum Palæologum putabat. Inde re cum Dyrrhachij Præsule communicatâ, illi penitus suasisse, vt is vocem inaudisse diceret, se prout liberet eamdem à se confictam explicare simulaturum. Quibus Palæologo veluti ad aurem ab vtrisque creditis, in magnam spem hominem erexerunt, sibique si euentus ad extremum falleret, excusationem probabilem reliquerunt, quasi quos coniectura induxisset in errorem, non satis feliciter interpretatos C vocem aliud reuera indicantem, prout euenta monstrarent, quam quod ipsi suspicati tum fuissent. Interea dum hæc geruntur Imperatorij equitatus dictus iam Comes superuenit Chadenus, Thessalonicamque ingreditur perceleriter, statimque quod communi fama, atque omnium sermonibus vulgatum fuerat, re ipsâ ostensâ confirmauit. Nam Palæologum securâ custodiâ tenuit: parcens tamen eum ferreâ stringere compede, quamuis id haberet in mandatis. Quod ille vtrum tantæ nobilitatis verecundiâ, an amicitiæ quodam instinctu D

fecerit

fecerit, haud affirmauerim. Vereor enim vt satis verisimiliter suspicari liceat; ministrum iræ tam atrocis tam humanos sensus, atque affectus, dum sæuum imperium exequitur, animo versare potuisse. Tamen ille qualicumque ex causâ sic eius dignitatis rationem habuit, non permittendo talem virum intra ciuitatem in oculis ciuium ferreis vinctum compedibus ignominiosè traduci, vt simul satis prouideret ne quâ posset clabi. Quare illum magno suorum ambiens comitatu, nocte educit: ac vbi iam ambo aliquantum extra Vrbem processissent, mandata, quæ acceperit, quæque honoris eius gratiâ omiserit, indicat: simul admonens, non audere se ampliùs indulgere suo in eum affectui; id enim vtrique periculosum fore. Ad quæ ille ijs verbis respondit quæ multùm se ipsi eo nomine debere significarent, gratiasque agens plurimas, paratumque se continuò exhibuit ad subeundam omnem acerbitatem imperatorij mandati. Quare mox volens ferreas induit compedes: insediteque equo pendentibus in latus altetum ambobus cruribus ferro deuinctis. In hunc modum cum cepto vterque itinere pergerent, aliud quoque ipsis cuntibus, vt fertur, oblatum est augurium prosperum, & velut omen eorum, quæ paulo post erant euentura. Tale autem id fuit. Ibat Palæologus præsentis, vt par erat, mali sensum frontis mœstitia præferens: consolari eum, prout poterat, & auocare à tristitia dolentem animū ad quamdam hilaritatem conante Chadeno. Cuius officiosis eius generis hortatibus quasi vt cedere se Palæologus monstraret, composito vultu ad quamdam speciem respirantis ab ægritudine animi: quin tu, inquit (nam bellè illum psallere aiebant) aures & mentem mihi demulces modulando aliquo cuiuscunque argumenti cantico, quod tibi cumque primum in buccam venerit? Tunc ille quamdam subito cantilenam exorsus est, cuius hoc erat initium: *nunc prophetica prædictio impleri festinat*, exorsus est autem non sane remissè, ac leniter: sed impetu pene fanatico vocem vltra omnem modum, ac prope supra vires attollens, contentione summa; vnde contigit recreari vinctum, atque hilarescere: non tantum (quod solum videri cupiebat) suaui vocis sono; sed potissimùm recordatione per id carmen ingesta varicinij sibi regnum olim polliciti, cuius fidem hoc casu inopinati cantus, velut nouo quodam diuinæ significationis auspicio, confirmari tacitè sibi blandiens gratulabatur. Interim diebus aliquot confecto itinere, Imperatorem primo statim accessu adit Comes, nunciatque aducntum Palæologi; quem admissione minimè dignatum carcer excipit, vti iam damnatum, quamquam ipse, vt dixi-

A ἀπιμῶτο τῆς πόλεως τοῖς σιδήρεις πεδούμενος, νυκτὸς ἔξεισι, ἐπεὶ δ' ἱκανὰς τῆς πόλεως ἀπηλλαγήτην, ὁ μὲν γνωρίζει τὰ ἐρωδιάτα, ὡς ἐκ αὐτὸς, ἐν παρρησίᾳ νῦν τὸ ἐκείνῳ χαλᾶν τιμῆς, καταπεφρόνηκε τῶν ἐρωδιάτων. ἔτι δὲ πλέον δὴ τὰ τῆς τιμωρίας, ἡ γὰρ ἀσφαλὴς ἀμφοτέρωις, παρεβαίνετο ἐβούλετο. ὁ δ' αὖτις καὶ χάριν ὑπὲρ τούτῳ πολλὴν ἐοικὼς ἀποδώσειν, ἕτοιμον παρῆχεν ἑαυτὸν ἐκείνῳ τῷ τὸ παρακαθήμενον ἐκπλῆξαι. καὶ δὴ σιδήρεις ἐκβεβλῆσθαι, ὡς' ἐκεῖνον ἐκ δὴ ῥᾴτερα τῷ πλήθει τῷ ἵππῳ ὑπερβαίνεσθαι, ἅπερ ἀμφὶ ἐκείνῳ τὴν ὁδὸν λύπην καὶ ἀμφότερα. συνέβαινε δὲ καίπερ τότε τὴν ὁδὸν ἀνύοντα, ὡς λέγεται, ἀγαθὸς ὄρνις, καὶ οἷον παρφαίβασμα τοῖς μικρὸν ὑπισοῦμένοις ὕστερον. τὸ δ' ἀμφὶ ἐκείνῳ διήρχοντο μὲν ὡς ἐκὸς, ὁ μὲν πρὸς τὸ μᾶλλον ἀλύων. ὁ δ' ἀναφέρων ὡς ἔχοι τῆς λύπης ἐκείνου, καὶ μεταλλάττειν παρῄνει πρὸς τὸ ἄμεινον. ἐπεὶ δέποτε τῆς πολλῆς ἀναπνεύσας ἐκείνῳ λύπης παρεστάθη φάλλειν, ἐκ ὀκνηρῶς ἔχοντι ἐκείνῳ καλλιφωνεῖν (ἐπεὶ γὰρ ὡς ἔοικεν εἴδοιεν καὶ ὁ φέρων ὄχεσθαι πρὸς ταῦτα) ὡς ἂν φησὶν ἐντεῦθεν ἐκ μικρὸν ἀνεθαύμην. τινικάδ' ἐπᾴδει ἐκείνῳ ᾠδαριστικὰ ἐμμελῶς φάλλειν (ἦν γὰρ προφητικὴ παρῳδὴ πληροῦσθαι ἐπάγουσι)) ἔτι ἀναιμώδεις ἄλλως, καὶ ἀναβεβλημένως, ἀλλ' ἐνθουσιαστικὰς οἷον μάλα ὑπερφρονοῦντι, ἐκ ὑπὲρ δυνάμιν. ὅθ' ᾧ δὴ ἐκ τὸν δεσμώτην τότε μεταβαλὼν πρὸς τὸ ἀθυμότερον, ἐκ ἡδονὴν δόξαι, ὡς μὴ λῦπ δοκεῖν, καὶ τῷ φαιδρύνεσθαι, τῇ μελῳδίᾳ. τῇ δ' ἀληθείᾳ καὶ ὡς ἔτι λῦπ ἐ μελῳδοῦντα ὑπανοεῖν. τῷ δὴ τοῖς παρὼν δόξαντι οἱ χρησῷ ὕμνῳ. ἀλλ' ὅπως μὴ ἐφ' ἡμέραις τὴν ὁδὸν ἄξουσιν, ἐκ ὡς ἐασιλέα φθάσαντων, ἐμφανίζεται μὲν ὅσον πάχος ὁ πεμφθεὶς τῷ κρατοῦντι, καὶ ἀπαγγέλλει τὴν ἄφιξιν. ἐκ δὲ μὴν ὁ πρᾶσσειν εἰσαχθέντα ἡ εἰρκτὴ ὡς κατάκριτον δέχεται, λῦ δ' ἄλλως ὑπαπτοούμενον τῇ ἐνθυμηθέντος ἔ κρατοῦντος ἄξειν τάκείνου δοῆσεσθαι μᾶζον, ἢ κ ἐκ τότε καιρόν. ἀλλὰ χρόνος ἐπῆιβετο μεταξὺ νοσοῦντος τῇ αὐτοκράτορος. κἀκεῖνον ἔχο δεσμώτην ἡ φυλακὴ. πλὴν οὐχ ὡς ἐφ' ἡμελογουμέναις καθεσιώσειν. οὐ γὰρ λῦ ἔγκλημα ὁ πρᾶσσειν. εἰ μήγε τὴν ὑπαφίαν, καὶ ὁ πολλοὺς ἐν ἀποῤῥήτοις ἐκφέρων, πρὸς οὓς λῦ πιστεύειν ὑπόφευγοντας ὁ μόρσιμον, ἔγκλημα θεὶς τῆς κατηχουμένου· ὠδύκει δὲ τύχες καὶ ἡ παῤῥησία ἔγκλημα· ἡ δ' λῦ ἀλλ'

ἀνακ-

εὐαχτὸν ⸗ λόγοι. ἰν' ὑμαθίστερον τῷ πρεσκαμβάνειν ἔχοιμι.

A mus arcana ex diuinis ostentis fiducia de se prosperiora mente versabat. Dilata est autem eius causæ accurata cognitio in tempus quo Imperatori per valetudinem liceret ei rei attendere. Diuturna hæc fuit mora, pertinaciùs durante Principis morbo; & vincto tamdiu in custodia perstante; non illo quidem veluti conuicto criminis maioris: solis enim ferè suspicionibus laborabat antiquis illis sed de nouo euentilatis afflatu maligno delatorum, subinde clam insusurrantium, Imperij præsagitiones de Palæologo iactatas. Ea erat vera detentionis eius causa, cui obtendebatur crimen affectati regni. Verum altius repetenda narratio est, vt proposita res ad captum lectoris accomodatiùs tractetur:

CAPVT XII.

Vt Imperator agrotans omnes veneficiorum, ac præstigiarum suspectos habuerit, & de Martha.

Νοσῶν δὲ ὁ βασιλεὺς τῷ κρατῆτι. B ηρὶ ἡ νόσος δηλή. ἐπιλαμβάνετο γὰρ καταπίπλων συχνάκις. ὃ δ' ἐδόκει, ὡς ἔοικε, ὑπὸ ζέσεως φυσικῆς ἐγκαρδίου. ὅθεν εἰκὸς ἦν τὸ ἀφυὲς ἐκείνῳ καὶ ὑπ' ἐρυθρὸν τὸ περσῶπον ἐκδοῦναι. ὑ γίγνεται τῷ μορίῳ τὸ πάθος. καίπου ὅθεν ἐκπερυμφὺς τῷ ἐκπώματι, ὡς μηδὲ χρῆσιμος πολλάκις ἀναπίμπλασθαι τῷ ἐγκεφάλῳ πὺς ἀναπνεύσεως. ὅθεν καὶ ὁ λογισμὸς. ὃ γὰρ αὐτῷ γὰρ καὶ φιλοσόφων ἔρευ τοῖς φρονεῖν συμβιβάζειν πίς ἔχοι. πηγὴ γὰρ λογισμῶν ἡ καρδία. πολλὴ ἀναχυμένου περὶ ⸗ ἐγκέφαλον. ὡς ἐκεῖνο ⸗ συμπεπτώκασι ἢ μὴ ἀσυμπεπτώκασι ἔχοι, ὑ πως εὐδοκιμῶν συμβαίνει ὃ ἀναχύμενον. τότε τοίνυν ὑπεπιπέσοις συχνάκις τῆς νόσου, ὅθεν οἶδ' ὁπόθεν, μίασμα εἰ ὃ παῖδος ὁ παίσχων ὑπὸ μαγγανείας δαιμόνιον ὑπεκλαμβανε. ηρὶ οἱ μὲν πολλοὶ τῷ ἔξω, οἷς ἐπὶ τοιαῦτα πιστεύη, ὃ ἔγκλημα περσετίθεσαν τοῖς Μαζάλωσι, ὡς ἀλόγοις, ηρὶ ὡς ὅπου ἂν περσεδόκησαν, τῷ ἀξιωμάτων πυχῆσι. τῶ μὲν τοι γε παίσχοντι πᾶς ὑποπτᾶ ἐπὶ, εἰ μόνον πὶς ὅτι μαγγανείας κατηγορεῖ. ὅθεν ἐπλῆσσε τὸ πυχόντων συωλαμβάνοντο, ἵνα πὶς ῥεῦξιν ἐγκαλεῖ. ηρὶ ὁ μὲν δίκαιον μαζανείας ἄλλον ὑπὲρ ἑαυτῦ πολλάκις, ἢ τῷ ἀληθοῦς περσῦβαλλε τῷ ἔγκλημα. ὡς δίκης ληψόμενος ἀποδώξας. ἀναχώμενον δὲ περὶς Ἑασιλέα ὃ ἔγκλημα ὁπ τῷ ⸗ (οὐ γὰρ ἐπιτρεπτὸν ἀκούσαντα) ὁ δὲ ὑχ ὑπ' ἄλλου τοῦ, ἀλλ' αὐτὸς ἑαυτῦ συωλίας ἀχαιοῦ περσεπέπλει ἐξεπίζεσθαι. τῶ δόσεως δὲ, τῷ μὴ ψήφοις ἀπόκρας ⸗ κρινόμενον αἱρεῖσθαι, ὑ μαρτύρων τῶ ἀναγωγὴν περσταινόμενοι ὅρκοι, ὑ εἶσιν τῷ περὶ τῶ ἀξιόπιστος, ὅθεν ἀλλαῖα, οἷς ὃ ψεῦδος ἐλέγχεσθαι). ἀλλ' ὖν ἐν μέσον ἐπὶ ὃ

INuasetat Imperatorem morbus, & is quidem grauis, epilepsia, qua subinde apprebensus concidebat. Origo eius verisimiliter imputabatur naturali efferuescentiæ cordis: quam & causam ei fuisse reor ruboris in vultu flagrantis: haud se se videlicet capiente ardore Principis illius membri quin foras vsque in os, & genas etumpente interni æstus indicio se proderet. Sed & fuliginem ex isto incendio sursum in cerebrum perlatæ rationis vsum perturbabat. Quod quemadmodum fiat, quantumuis Philosophi rixentur inter sese, certum tamen, experientiæ suffragio est, fontem recti iudicij cor esse. Et prout exhalantur ex eo accomodati ad sanũ temperamentum capitis, aut ei aduersarij vapores, ira delirare hominem, aut sapere. Tunc igitur istiusmodi caligium incommodo in cerebrum appulsu subinde perculsus æger laborare se vi sæua mali Dæmonis Magorum artibus immissa iudicabat. Ac vulgus quidem ad talia credulum crimen eius maleficij impingebat Muzalonibus; quasi qui nõ contenti dignitatibus concessis, ad maiores, quibus inhiabant, viam sibi eo scelere sternerent. Ægro autem suspectus quiuis erat, quem quomodocumque insimulari præstigiarum audiret. Quare statim ad primos susurros vel temerè deferentium, obuij passim quique comprehendebantur. Quo animaduerso qui aliquem oderant certam eam inibant rationem eius malè mulctandi, vt iam delatio magiæ, indicium esset iræ iniustæ pœnas per calumniam de inimico reperentis. Perlata autem ad Imperatorem accusatione (non erat enim liberum ei dissimulare quod eius generis auditum fuerat) statim is turbatus, & æstuans tamquam non in aliũ quam in sese qui deferebatur noxias artes intendisset, disquiri de re iubebat. Elabendi autem è iudicio, atque innocentiæ probandæ vna erat ratio, non in calculis iudicum, aut laudibus testium, aut iureiurando dato, aut vitæ prius inculpatè actæ suffragio

fitu, ſed in innoxia pertractatione ferri candentis, quod, Sanctum, vocabant. Huius purgationis hic ritus erat. qui ſe ad illam offerret triduò prius ieiunio, & oratione ſe parabat, cuſtoditus interim & manu velo inuoluta, cui ſigillum eſſet regium impreſſum, ne quis eam vnctionibus aduerſus ignis ſenſum roborantibus muniret. Tum productus in medium audacter arripiebat ignitum globum nuda manu, & eum per tria conclauis ſpatia portabat. Vidit qui hæc ſcribit in ætatem iam tum puberem adultus, quoſdam iſti examini ſubiectos citra vllam defunctos noxam candentis metalli tactu, mirantibus qui aderant, illæſos, integroſque recedere. Cum autem per id tempus non rarò ſoleret Imperator viris haud nobilibus præmij loco, vel gratiæ nobiliſſimarum Virginum coniugia decernere, Inter alia eius generis exempla cuidam adoleſcenti è regijs, Ephebia Balanidiotæ nomine, Theodoram Marthæ filiam ſororis Palæologi, è magno domeſtico Tarchaniota genitam, deſponderi iuſſit. Celebrata conſenſu partium mandato Principis, ritæ ſpõſalia ſunt, & aliquanto inde ſpatio is Iuuenis ſponſi fiducia ædes Puellæ frequentauerat: Cum ecce neſcio qua repentina mutatione Imperatoris iure ac pactis abſoluta poteſtate ſuſque deque habero iuſſis, inopinatiſſimè imperat Tarchaniotę Magni Domeſtici filiam viro nobili Baſilio Caballarij filio nubere. In magnæ loco gratiæ id Baſilius habuit, & pro ſe rem vrgebat. Fœminis matri, filiæque, caritare ſponſi prioris illigatis, & indecorum arbitrantibus reſilire à conuentis, ac fidem fallere, negotium omniuo non placebat: Quare apud illas gratia carebat intruſus Procus. Tamen incumbente iteratis iuſſis in idem Principe, volentibus nolentibus matre filiaque, nuptiæ palam ac ſplendidè celebratæ ſunt. At multis inde diebus nuptialis coniugum cõgreſſus haud quaquam ſequebatur. Cuius rei forte cognitæ percontatus ex Baſilio cauſam Imperator, ab eo primum eludebatur ambiguis reſponſis: tandem inſtans efficaciùs, audiuit: nodum Veneris magico maleficio nouis ſponſis iniectum. Hac mentione præſtigiarum in familiares ſuſpiciones reuolutus Princeps, & ſe quoque ipſum infernis artibus appetitum autumans ab eodem iudicati faſcini autore; vehementer exanduit, extrema experiri quæque certus ad artificem veneficij noſcendum, Saccus expeditur illico ſtramentitius; & in eũ anus miſera nobiliſſima Matrona nuda conijcitur cum febribus, qui videlicet acubus immiſſis per textum tegetis compuncti, vnguibus vetulam diſcerperent. Ea immani quæſtione ſperabatur elicienda mulieri vera confeſſio. Nihil tamen aliud expreſſum, niſi ſe haud conſciam ralis ſceleris: cæterùm Virginem ſponſi prioris neceſſitudine deuinctam

A σὺζον ἐῦν ἀλωπότας, εἰ μύδρον ἐκ πυρὸς ἴδη ζέοντος. ἐ δὲ ἐ ἄλλον ἐπιφώμιζον. Τλημύσῃ χαρὶ κίνδυνος ἀναλαβόντες. καὶ τοὶς βημάτισσαν ἔχοντες, ἀφ' ἑτέρου τριῶν ἡμέρας τῦ τοῦτο γενέσθαι παρῳκαλλωπισμένοι καὶ ἀφοσθυχῇ. ὑποστομασμένοι καὶ τὴν χεῖρα κεκρυφαλίῳ, καὶ βύσσῃ, ὡς μήτε θίγγανοι ἀλλόφυλον ποὶ ἐφ' ᾧ μὴ φαίνοιτο, μήδε καίοιτο ὁ τῦρ. καὶ ἰδὲν ὁ χαλκὸς, ἤβαλε τῷ πόπῃ, ὑπασάντας πάντας τοιοῦτο, πλὴν ἀλαβήτους ἀπαλλάξαντας, ὁ θαυμάσιον. πόπε πόνῳ ὥρισο μὴν καὶ ἄλλοις ὧδε τῦ κρατῦντος λαμβαίνειν εἰς γάμον, ἀλ' τῦ ἠθῶς ἐχόντας, καὶν ὀλίγοι πολλάκις ἐκ σπερμάτων ἦσαν ὄντες ἀγθῶν. πλὴν ὁ ἀληθὲς ἐκείνοις πρὸς τῦ κρατῦντος ἔρρεπε. καὶ ὡς σφᾶς ἔδει σεμνύνεσθαι, ἐξεμάσσοντο, ἐν διηγεσίας μέρει καὶ ἀμφοτέρους, ὁ κύδος ὁ κρατῦ ἐνίθα. ὡς' ἐκείνῃς μὴν τᾶς μαρτύρας, ὡς ἑ Ῥωμαῖος ἔπρεπε, ὡς εἰκὸς μεγαλυνόμενοι, ἐκείνας δ' ὧδε, συμμετέχειν τῦ ἀξιωμάτων τοῖς ἀγορμίοις. παρεσκήνη τῶν γυναικῶν τοῖς ἄλλοις καὶ τὴν τῦ εἰς παιδαγωγὰς παχθέντων ἐκείνῳ τῦ παιδὸς ζήλου. Καλανεδιῶνι τῦπλλιν, τλιῶ τῆς ἀυταδέλφης τῦ Παλαιολόγου Μαρίας, ἅπερ καὶ Μάρθας, κόρῃ Θεοδώρᾳ τῷ Ταρχανιώτῃ μεγάλῳ Δομεστίκῳ ἐκείνη γεγάμηκεν, εἰς γάμον νόμιμον ἀγαγέσθαι. ἐ ἰῶ ὁ λόγος τῦ Βασιλέως ἀυτοῖς ἐοδόμῃ τὴς καταλύσεως. κἀντῶθεν ἐκεῖ καὶ γάμος ἐπὶ μέρη ἴδιον συγκάθημα, ὡς γάμβρος αὐτὸς ἰῶ, τ' τῆς κόρης οἰκίαν αὐτὴν ἔχοντος. ἀλλὰ παρεξέῦη χρόνῳ ὀλίγῳ ὁ τλιῶ μητρυιὰν ἐκείνην ὑπομεῖναι, καὶ ὅτι οἷδ' ὕπο παθῶν ὁ κρατῦ, πλὴν ἀλλ' ἡ ἄξιόν κρῖναν δικαίᾳ, τῷ τῦ Καβαλλαρίου υἱῷ Βασιλείῳ, ἀληθῶ τ' ὄντι, ἄξιόδοξον οἷ ἠθῶς ἔχειν τλιν ἐνθάδε. ὁ δ' ἐν Διεγέσιος μέρει, δεχόμενος ἀσμένως ὁ διηγθὲς καὶ καπηλεῖ ἐῦν γάμῳ. τᾶς μὴν ποτε γυναιξὶ πρὸς ὃ πρῶτον ἐρασθεὶς ζωάλλαγμα, παρακατακεκλιμένας ἅπαντον ἐχούσας ὁ μεταβαίνειν, ἀπέσφηρος ὁ νυμφίος ἰῶ. τοὺς δὲ, ἑ γὸ κρατῦ παρεστήκατον, ἐκτὸς ὢκτὸς ἐκείνων, τὰ νομιζόμενα ἐπαλέιπε. καὶ παρεφανῶς οἱ ὑμέναιοι ἤγοντο. ἀλλ' ὁ νυμφίος ἐφ' ἡμέρας ὅλας ἐπλήρη τῇ κόρῃ παρ' ἦν αὐθρῶν. καὶ πυθανομένῳ τῦ Βασιλέως ὅπως τῦτο ἠθοποιῆτο, ὁ δὲ, παρῆσαν μὲν, ὑπαισθάνεσθαι ἀπόλογον, ὡς μὴ θέλειν ἀνακαλύπτειν δῆθεν. ἐῦ ὡς καὶ δραστικώτερον ἐκμηρίεσθαι, μαγγανεύειν ὁ ἐμποδὼν ἔλεγε. καὶ δὴ ὑποψία πρὸς ἑαυτὸ τῦ ὁ κρατῦντος ἡ καὶ

θυμὸς

ζυμὰς πολλὰς δηοὺς, καὶ ὑδὲν ὑφῆναι δοκῶν εἰ μὴ ὁμολογεῖτο ἡ μανία. ἀλλὰ τοῦτο σκῆπτος ἀχυρμιᾶς, ἢ ζυμὴ ζωὴν ἅμα καὶ θάνατον ἐπενόησε. τὸν λύσσης ἔξωθεν μυκωμένων, τοῖς τοῦ ὀνόματος ἀκμαῖς, ἐπρεσβεύετο ἡ παλαιὰ. ἐφ' ᾧ ἀναγκαζομένῳ, καὶ ἄκνως δεξαμένῳ ὁ ἀπόρρητον. ἀλλ' ἐπὶ μὲν πλέον παρ' ὀκείοις ἀκμὴν ἡ ὁ μὲν Ζωναδῆναι τοιοῦτον ἑαυτῇ παρεξάσῃ. ἐς ὃ δὲ ὁ νυμφίος μεμίσῃ τῇ παιδὶ ἀλλότριος παρέπεσεν καταλυομένῳ. ὁ μέντοι γε Καισαρεὺς ἅτε περὶς τὸν ὑποφίαν ἐπ' ἀμετάθετον ἔχων ὡς ἐκεῖνον μανίας ἀφισμένον, εἰκὸς ἐκ κατ' αὐτοῦ τολμήσαι τοιούτοις χρήσασθαι συμπεπλεγμένῳ, ἐκ τ' ἀδελφοῦ ὑπ' αὐτῆς πεφευγότος ἐκ τεκνομένῳ. εἶτα μὲν καὶ ἐς ἔννοιαν ἐλθὼν, μή πως τὸ παραχθέντων ὡς εἰκὸς ἀκολήτων ὁ Παλαιολόγος ὑβριοπαθήσας ὡς ἀδελφὸς, περὶς ἀποτρισμὸν ἀποκλίνοιεν, ὅπως ἔχοι, πέμψας ἐκ τῆς ἡγεμονίας ὀνεῖδον ἀφελύσας, αὐτὸν δέσμιον. τῷ μὲν δοκεῖν, ἐκεῖ δ' ἐκ τῆς μανίας ὀγκήματος ἀπολογισόμενον. τῇ δ' ἀληθείᾳ, παράσχημα ἐῶ ὁ παραχθὲν ἡλίας, τῷ μὴ ἡ νεοτρίσιν ἀκυζωτα. τὸ δ' ἐῶ δῆλον, ὡς τῷ μὴ ὅπως μετ' ὀλίγον τὸν ἑρκτὸν ὀνεῖδον ἐς αὖθις ἀνακαλεῖσθαι, καὶ συμπαθεῖν, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ἑαυτῷ ἐκ τοῖς αὐτοῦ παράγμασι δεδοικότα δεῖ τὸν νόσον, ἀνάδοχον αἰροῦν ἔτι τῷ θεῷ, ἐ ἀπομνημονεύειν τὸν χαρὶν αὐτοῦ ἐν τούτοις. ὅτι παθὼν κακῶς ἄξιον ὄντα δεῖ τὰ φαύσαντα, ὑδὲν ὀνεῖδον ὡς συμπαθείας αὐτέσον ἔδρασε.

A à secundo abhorrere. Hæc audiens non vltrà sæuire Imperator voluit, sibi metuens ab exercitatâ, vt suspicabatur diris incantationibus anu, ne vim maleficam in ipsum verteret, si amplius irritaretur; seu veritus ne Palæologus tam atrocem sororis ininriam defectione vlciscereturr. Atque hoc quidem vt præuerteret, missò, vt diximus Chadeno, redactum in ordinem Palæologum, & vinctum ad sese eurauit adduci: specie quidem vt Veneficij causam diceret; reuera, quod indicaui, ne B is audita contumeliâ Germanæ, ad rebellandum induceretur. Id enim patuit ex eo, quod Imperator eum paulò post eductum carcere, non solum veniâ donauit, & in integrum restituit; sed & suis rebus ob morbum ex quo periclitabatur, metuens, proprios ei liberos commendauit, gratiam in eum suam memorans ea indulgentia testatam, qua ipsum ob vetera vtique crimina pœna dignum, benigno affectu miserans, nulli atroci, & immedi- C cabili supplicio subiecisset.

CAPVT XIII.

Mors Theodori Augusti, & ipsius dum viueret res præclarè gestæ.

Τοῦ δ' αὐτοῦ χρόνου περὶς ὀπωρινὸν ἀποκλίνοντος, ὅτε τέσσαρα παιδὶ μεταλλάξῃ ὁ βιῶν ὁ κρατοῦ. τρισὶ μὲν θηλυτέραις, ὧν δ' ὀνομάτα ἄρρενι, παραπλησιωμένῃ τῷ Ἰωάννῃ. οἱ γὰρ πρότεροι τοῦ γαμέτου, ἡ μὲν, τῷ Βουλγαρίας ἄρχοντι Κωνσταντίνῳ τῷ τέχνῳ, ἡ δὲ, τῷ τοῦ δυσκλεῖ Δεσπότῃ Μιχαὴλ παιδὶ Νικηφόρῳ, περὶς γάμον ἔφθασεν ὀνδόναι. ὁ δὲ νεώτατος ἡμῶν ἡ σημεῖον. Ἥλιος γὰρ ὀνελείποτο, ἐφ' ὥραν τρίτην τῆς ἕκτης ἡμέρας, καὶ βαθὺ σκότος ὅ πᾶν κατέλυφε, ὥστε καὶ ἄστρα φανῆναι κατ' οὐρανόν. καὶ δὴ ἐκπαίζεται καὶ περὶ ὥρας, αὐτὴ Καισαρικῶς μὲν ἐ γλυκεῖς καὶ ζαφὰς· Καισαρικῶς δ' ἀναχθεὶς καὶ παθήθεις, κἂν ἐ τῷ παρεῖ ἡ παρεστικὲ ὅ Καίσαρ καὶ σωσεῖ, περὶς ὅπ λέξοι καὶ πραξοι, καὶ ὅ τις γνώμης στερέοντι καὶ ἀμεταθέτου. ἀλλ' ὅμως, ὁπ πάσης μὲν ἔχων ὅ ἐς πάντ' ὄξυ καὶ μεγαλόφρον καὶ

D Eodem porro anno in autumnum vergente moritur Imperator, pupillos relinquens quatuor liberos tres feminas, & nouennem vnum marem Auo cognomiuem Ioannem. Nam Filiæ priores collocatæ dudum fuerant in matrimonium, vna quidem Constantino Tecbo Bulgarorum Principi; altera vero Nicephoro Michaelis Despotæ Occidenris Filio. Nec plane improuisus accidit hic casus; quippe prænunciatus celesti portento. Etenim sol defecerat, ad horam tertiam sex- E tæ Dici, & densæ tenebræ cuncta comprehenderant; adeo vt apparerent stellæ per cœlum. Ita præripitur acerbâ morte, vir regiè natus & nutritus, regiè quoque educatus & edoctus. Patri nō ille quidem similis in profundâ eōsummataq; prudentiâ dictorum pariter & actorum; neque in immutabili constantiâ semel rectè decretorum exterùm ex Auo habens, celerem ad omnia, excelsum ac magnum, belloque acrem animum: ex Matre vero beneficentissimam na-

turam, quæ ambabus manibus dona in subditos effunderet, nullo mœrore largissimè; imo effundere gauderet. Studiosissimus in primis literarum; & literatos amplecti beneficijs solitus: Meditationi quin etiam optimarum Artium intentus; & non magis institutione, quam indole magnam eleganter scribendi facultatem assecutus, vt multa disertè componeret quoties tanti duceret in id incumbere. Cuius rei documentum (multa similia reticens) vnicum proferam. Vbi solemnius Sancti cuiuspiam Festum illuxerat, non alia adhibitâ præparatione quam avocatione mentis à negotijs; vno modò Clericorum sedatius distinctiusque pronunciante Senarium Psalmorum qui præmitti cõsueuerunt matutino cantui. elogium Beati, quod vocãt *Canonem*, ex tempore pangebat; ei cuius memoria celebrabatur laudes quam scitissimè contexens ornatissimo præconio; quod tam liberali largitione cumulabat, vt spargere passim in quosuis, ac pene proijcere dona videretur. adeo non Psallentes, non dantes operam canentibus, indonatos relinquebat; seu quis in Excubitorum ordine, seu in satellitum & corporis custodum munere, seu alio quopiam aulico ministerio Imperatori appareret; siue etiam aliunde aliquis eò forte veniens tunc occurreret; in omnes ex æquo regiâ beneficientiâ extendebat: milites præsertim & literarum studiosos. non enim nox, non dies; non tempus moestum, non hora lætior; non oriens sol non occidens ipsum vacantem à benefaciendo repetiret. Videres audiresque circa eum semper aut qui munus acciperent, aut qui accepto recederent: qui non frustra peterent, qui nacti quod voluerant, gratias agerent. Atque hic tamen talis cum esset Imperator grauis erat Primoribus Procerum, idcirco quod in demandandis Præfecturis non Patricij generis aut necessitudinis eum principali domo rationem haberet; sed quemque viritim ex propria præstantiâ verisque dotibus æstimans, admouebat rei gerendæ ad quam aptus erat, ac meritis dignitatibus ornabat. Cognatis vero ac cõsanguineis suis censebat sufficere debere istum Natalium honorem, & suam sortem ac claritudinem prosapiæ, abundè magnæ dignitatis loco ducere. Id autem & iudicium & factum, erat (si qnis rectè consideraret) Principis virturem promonẽtis, & prouocantis subditos ad studium omnis veræ laudis. Non enim auroramenta inertiæ, sed vel stadia vel præmia heroicæ virtutis, illustres esse Magistratus; quos ita, & illis demum, debere committi decernebat qui & se præclarè ipsos in ijs gerere, & alios commodè salubriterque posse gubernare iudicentur. Inerat eius moribus & terrificum quid; vultu sermoneque declarantibus

A δεῖκον, ὁπ δὲ μητρὸς. ὃ φιλοδωρότατον, ὡς ὅλαις χερσὶ τοῖς ὑπηκόοις τὰ χρήματα δαπανᾶν, καὶ δαπανᾶσθαι, οὐχ ὅπως αἰσθάνεσθαι, ἀλλὰ καὶ χαίρειν. φιλολογώτατος δ' ἐς τὰ μάλιστα ὢν, καὶ πᾶσι μὲν λογικοῖς ἀφειδῶς προσφερόμενος· οὐχ ἧττον δὲ αὐτὸς λογικὴν παιδείαν προσεπορίσατο, καὶ μᾶλλον ἐκ μαθήσεως ἢ φύσεως τοῦτο δεῖ δ' χάρεν δυνάμενος ἐπιτυχεῖν, ὡς καὶ πολλὰ ὑπερβάλλων ἐπιθέσεσι, εἰ μὲν ὁρμήσειεν γὰρ καὶ σπεύσειε τὰ πλείστου ἄξια προσφωνεῖν ἀγῶνα

B ἐφίστασθαι μνήμης δὲ προσηνέχθη, ἢ ὅπως μακρὸν τοῦ προσιμίου ἀπέχοι, ἐπὶ τοῦ τέλους σχολαιότερον δὲ προσκαταρτίσαι ἔδει. ὁ δὲ μονολογουῖτος ἐξάψαλμον κανόνα πλακοῦντα τῷ μνημονευομένῳ ἐς ὅπ μάλιστα ἁρμόσειεν. ὥστε καὶ παμπληθὲς ἐπανδύεσθαι ἀργυρεᾶσθαι, μὴ ὅπ σὺν ψάλλουσι, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ ὕμνων ἀκροωμένους, καὶ τοῦ προκοπτόντων δὲ τις, καὶ τῶν ἐπλοφόρων καὶ σωματοφυλακούντων τῷ βασιλεῖ, καὶ ἄλλως ὑπηρετοῦντος τοῖς βασιλείοις, καὶ ἄλλως ἄλλοθεν ἐπιπλῶν. πᾶσι

C γὰρ δῆτα ὁ βασιλικὸν ἀπεκαπήσας ἐχθρὸν ἔλεος, γραπτὸς ἢ μᾶλλον καὶ οἷς ὁ λόγος. ὃ σπέρασμα δὲ λῶν. ἡ γὰρ λῶν ἡμέρα, καὶ νύξ; ἡ καιρὸς δυσχερείας, ὑχ ὡς ἁπλῶς χαρᾶς, ὃν ἀπαίλλων πλιος, ἡ δυσάρεσ. ὑπὲ τις μεγαλοψυχίας δίκα ὧν ἄνακτα, ἢ οὐ σκῆνος πάσχων, ἢ ἄλλον τι ἴσα πασχόντων ὁρᾶν ἢ ἐς ἀκοὴν ἔρχεσθαι δὲ ὧν, βαρὺς ἔδοξε τοῖς ἐν πόλει, ὑπὲ κατ' ὀλιγαρχίαν καὶ κῶδος βασιλικὸν, ἀλλὰ ἀριστίνδην οὗ ὅπι τὰ πραγμάτων ἐπιλεγόμενος

D τοῖς προσήκουσιν ἐσήμηνε ἀξιώμασιν. οἷς δὲ, συνέβαινε προσηρέσιν ἔ), καὶ οἱ πρὸς αἵματος, ἀρχὰν ἔκρινε τὸ ποιοῦν, ἐ ἱκανὸν εἰς λόγον σεμνώματος. ὃ δὲ λῶν εἰ σκοπόν τις, ἀρετὴν ὀφέλουσ ἄρχοντος ἐ παιδαγωγοῦντος πρὸς ἀδοκίμαστον τὸ ὑπήκοον. ἡ γὰρ ἐλαχίστης χάριν, ἀλλ' ἀρίστης καὶ τοῦ καλῶς ἄγεσθαί τε πρὸς ἑκείνης ἐ ἄχθ ἄλλως τὰς βασιλικὰς φιλοτιμίας ἔκρινε δραπέτευσθαι. καὶ τὸ φοβερὸν προσῆν, ὡς ἐτίμως ἐ ἄλλως,

E ἢ ὡς ἔδη ποιοῦντα κολάζεσθαι. καὶ καταφρονοῦντα δραπετεύσθαι. ἡ γὰρ μικρὸν τὸ τοῦ μεγίστου σφάλμα, ἢ μᾶλλον ἔμπαλιν ὃ καταφρόνημα. ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν ἑκατομμύ πάθει προσοικεῖν, ὡς τῇ τοῦ μορίου ἀφαιρέσει, μέγαν ἕκαστος λόγον τῇ φύσει πάντα συμπράσσεσθαι, καὶ συνεξαίρεσθαι. Τὸ δὲ καταφρόνημα, τῷ ὃ κύκλου κίνδυνο, παμπάλλιον ἀσφάλειαν, τῇ προφερείᾳ προσιέμενοι, εἰ καὶ χώραν σκῆνος μὲν, καὶ πᾶς γὰρ σὸν ἔμιξεν τῶν ἐρ-

χῶν

χλιὼ δ ιοικῆν κ᾽ ὃ παρῆκ ⓦ, ὃς πις ὑπὸ τοι-
ῶδε παιρί, μηδ᾽ ὅτιμα βασιλείας ἔχειν, ὧν δ᾽ ἐκείνε καὶ μόνῳ, ὅμως ἀγελαστὶ ἀσφα-
λῶς παρυδδύσειεν.

A hand impunè laturos qui aliter ac oporteret agerent: vti & è contrario, qui prout par erat officio fungerentur nequaquam mercede carituros. Ingentis enim vtramuis in partem omnino momenti est hominis in Ciuitate Primarij rectè aut secus factum. praua siquidem vita & mala facinora Nobilium, pat vitium Reipublicæ important ac virilium exectio humano corpori; quod inde vniuersum debilitatur, enerueque fit ac flaccidum. Contra virtus & actio laudabilis principum virorum, similis est centro Circuli, quo rectè constante, ac situm immobiliter obtinente proprium, status orbis ac circumferentiæ totius fixus ac firmus permanet. Enimuero quidni sperari debuit tanta consiliorum sapientia vsurum, moderateque ac vtiliter præfuturum rebus illum Principem, qui rudimentum imperandi sub tali tantoque iusti regiminis Magistro, Patre optimo, posuerit à quo vnicus licet & adultus filius in priuatæ sortis humilitate relictus, exclususque consortio ac nomine Imperij, accuratè otioseque præexercitatus est in omnibus meditamentis artis spissæ ac multiplicis homines regendi.

CAPVT XIV.

Vt Lascaris à Patre Ioanne ad Imperium eruditus fuerit.

Ὅς ἐπεί ποτε καὶ χρυσοφορῶν ἀζηὴ ἐς κυνήγιον, κατέφερε μὲν ἐκεῖνος ἐκεῖθεν, σωλώτα δὲ, κ᾽ ὃ παρὼν τῷ παιρί· καὶ δὴ παρεσκωπόσαντί οἱ, μὴ βλέπειν ἐκεῖνος μὴ δὲ παρατέχειν παρεστοπεῖῶ καὶ παρεσάντι, ἡμέλει· ὁ δὴ κ συμβᾶν ⓦ ὀργῆς τοῖς αὖ ⓦ παῖδα ἔθεν σημεῖον, ὅπερ κ ἀληθὲς ἰῶ ἔδοξεν. εἶθεν ἐλύπει καὶ ὅτι ἀμυθρέτει διανοήμωμος καὶ ζητῶ, παρόντα δ᾽ μάλα θαῤῥοῦντος τῷ παῖδι κατ᾽ ἰδίαν. ὁ δ᾽ ἰδὼν ἡδέως καὶ ἀλαπάσας τοῖς ἐκείνου ἅζ, τὼ τῆς ἀμπεχόνης ἀκαρίαν ὑπεῖδιζε. καὶ τί καλὸν σωφρόνως ἐωπῷ δράσας Ῥωμαίοις, ἔφη, τὰ ἐκείνων ἀκριβέως ἐν ἀλαζονείᾳ, μηδὲν ὃ ἀναγκαῖον ἔχόσας. ἢ γὰρ οἶσθας φέρειν ἅμματα ἔξ Ῥωμαίων, τὰ χρυσόσημα τούτῳ καὶ σηρικά, οἷς ὑπὸ ἐκείνων δεῖ χρῆσθαι ἐκείνοις τε ὄσι. ζητῆς δὲ μαθεῖν κ ὑπὸ ἐκείνων πότε, ὅτε δηλαδὴ βαπίσαι πρίσεσιν ἐς ἀλλοδαπῆς, ⓦ ἐκείνοι πλέον λαμπρομονοῦντες δηλοῖ ἔχομεν. ὁ γὰρ βασιλέως πλοῦτος, πλοῦτος τῶν ὑπηκόων λογίζεται παρ᾽ ἰῶ αἰτίαν καὶ ὃ ἐς δουλείαν καλυπτέλη ἐπίφορος σφίσιν ὕπος ἔχεσι καὶ λίαν ἀπώμοζον, οἷς αὐ ἀλαζονῆς χαίδμος καὶ λογίζη ὃ πλημμελὲς ὑπόσον. ὕπω καὶ ὅπῃ τοιοῦτος ὁ ἐς ἐπιστολὰν αὐτὸχθονόμος ἐπαιδεύετο.

B Hvie aliquandovenatum egresso cum veste auro textâ, indeque domum redeunti, occurrit fortè Pater, & eum se demississimè venerantem nec aspectu dignatus, velut inobseruatum præterijt, moxque ab adeunte contemptim se auertit. Rapuit id frigus, nec malè ratiocinatus, ptudens filius in argumentum haud dubium paternæ in se iræ. vnde postquam æstuasset C aliquandiu, & seuerè secum inquirens causam offensionis frustra in suâ conscientiâ quæsijsset, ptiuatim Patrem conuenit sane solicitus, nec metu vacuus. quem ille statim ijs intuens oculis qui quamdam indignationem præseferrent, exprobauit illi cultus istius ac vestitus insolentiam tali occasione intempestiui. *Nam quid*, ait, *Tibi conscius es perfeciſſe te in Romanorum commodum, vt inde* D *tibi licentiam parsam putes abutendi opibus illorum in tuas remissiones ad priuatum duntaxat tui animi fructum, non vero ad vllam pertinentes vtilitatē publicam? An nescis istas auro insignes & fericas vestes sanguinem esse Romanorum: quibus idcirco in eorum tantum commoda vtendum est; cum res ipsorum sint. Quares fortè, quando & quomodo illa in ipsorum bonum vsurpentur? Tunc videlicet quando admissi exterarum gentium Legatione Romani Populi opes ostentari in cultu & ornatu Principis, publici honoris interest. Diuitia siquidem Regum, diuitia subditorum reputantur. extrà quam causam publica insignia Maiestatis ad priuatas etiam relaxationes adhibere, id vero sit Dominũ se monstrare non Principem; & quasi seruitutem indicere ciui bus; qui* E *cum liberos se putent, & haberi velint, ista vestium odiosa superbia se se velut in mancipiorum ordinem redigi detestantes indignantesque conquerentur. Num iam igitur intelligis, ista lenitate tradudi ad venatorium vsum regy ornatus, quantum flagitij conscieueris?* Istiusmodi monitis, hâc institutione tam seuerâ heres Imperij à Patre optimo ad moderatam & popularem Principatus administrationem informabatur.

CA-

CAPVT XV.

Vt Protouestiarius Muzalon pueri Principis Ioannis tutelam susceperit.

HOc porro nunc mortuo, palàm vulgatum est: Protouestiarium tutorem pueri Principis à Patre Imperatore declaratum, eo tempore quo morti proximus Monachi habitum induit. Sanè succedenti in Imperium huic puerulo Ioanni eâ ætate, cui nec ad prouidendum sibi ratio, neque ad se tuendum vires suppeterent, opus omnino erat idoneo præsidio, ne quid improuisum pateretur. Multorũ quippe ipsi clam insidiantium infesta odia imminebant in occasionem ei nocendi: qui sanè, si quis motus rerum vel leuissimus existeret, quo aliqua modò quidpiam nouandi opportunitas daretur, auidè illam captaturos, & vel extrema quæque strenuè ausuros apparebat. Quare illum in munitissimam arcem ad Hermum Magnesię submouendum censuerunt, addito idoneo comitatu, & solitâ regiæ familiæ, ac Palatini ministerij frequentiâ, studiosè delecta ex fidis viris & ad inuigilandum saluti Pupilli Principis gnauis, & acribus. Cæterùm Optimates, siue qui in vsu honorum, & functione Magistratuum perstabant; sine qui variè dispersi, indeque malè animati erga exilij autores, hâc conuersione rerum profilierant ex angulis, liberè iam agere illi quidem audebant, continebant tamen linguas, & metu inuigilantium acriter, & quasi è speculâ susurros omnes aure anxiâ captantium Muzalonum, taciti tingebantur, irâ odioque penitus conditis, & simulatione obsequij velatis. præseferebãt enim patere se ipsis velle, vt vicem gerentibus Imperatoris paruuli, cui etiam per Ministros, & Vicarios imperanti libenter obtemperarent. Hæc in speciem ostentabantur, interim dum ij præsertim qui nupero principatu passi aduersa fuerant, mordicus in proposito contrario hærebant, vlciscendi videlicet in filij caput acceptas à Patre iniurias, ac vehementer optabant efficere, vt Ioanni filio dentes obstupescerent, ex eo quod Theodorus Pater eius vuam acerbam iræ immitis, & ipse mandisset, & expressum ex eâ succi amari poculum ipsis propinasset. huius generis infestis sensibus, atque affectibus arcanò passim glisscentibus, partim in adolescentulum Principem paternâ laborantem inuidiâ, partim in potentes rerum, vt quisque ab ijs alias se aliud quam quod optasset, passum meminerat, pronum iudicatu est: haudquaquam temperaturam à conatu lædendi, nocendique capitibus exosis multitudinem iratam,

Τοτε δὲ ἀνάπτουσι σκάπτε, καὶ ἡμῖ ὁ Πρωτοβεστιάριος Μυζάλων τὴν ὑπερτάτου τε ἀφίλικος βασιλέως ἔχειν ἀγγέλλετο ἀλλὰ τῷ παιδὸς ἡμῖ βασιλέως μοναχὸν ὑπειληφότος, τῷ μὲν μετρακίῳ ἐκείνῳ ἀπλῶς ἡ ἰκανὴ ἦν οὔτε τ' ὄντι ἀλλὰ τὴν ἡλικίαν ὁ ἀσφαλὴς ἐκπονῶν ἐπιτηδ, πρεσβείας ἔλλ παίπτως τῷ μήτι παιδὶν ἀναγόμενος, πολλὰν ὕπαιν τὴν ὑπερβαλλόντων, κἂν τι μικρὸν καιθέν, λήθης δρασσόντων τὰ μέγιστα. διὸ ἡμῖ τῷ κῷ ἐρμεν τῆς μαγνησίας φρουρίῳ, ἐκεῖνον φέρεσθαι ἐγκατέπεισαν, συχνὴς ἐξ ὁπλίτας ὅτι βασιλικῆς ὑπηρεσίας τάξεσθαι. οἱ δὲ μεγιστῆνες, οἱ μὲν, ἐν ταῖς τιμαῖς ἔτι μένοντες, οἱ δὲ ἡμῖ τὴν ὅπῃ ποτε χεῖς ἐκπέδεις ἔμμεν, ἐξ ὀργῆς χωλὴν ἔχαλκμένοι, τὴν μὲν ἀλλαγμάτων ἐλλιθέρως ἔχειν. τῆς δὲ γλώσσης ὕπου θαρρόωντες, οἱ γὰρ Μυζάλωνες ἐφεσπόμενοι, ἐβυσσοδόμευον τὰς ὀργὰς, ἡμῖ πάντες προσεποιοῦντο τοῖς ἐκείνης ὅ ὁπαδοῖς ὡς ὑπὸ βασιλᾶ δηθεν πλωΐτης τῷ μετρακίῳ, οἱ δὲ οὐδὲ οἱ παῖδες ἀλλὰ τὸν πατρὸς φαεννότου ἐξὸν τὰς ὀργὰς ὄμφακας, ἡμῖ κόνδυ πικρίας ἐκείνης πατίσαντος, αἱμοδιψῶν ἐρίζοντο ὑμῖν. πλὴν, ἡμῖ ὕπως ἔχοντες δυσμενείας, οἱ μὲν τῷ ὀπτησαθυμῷ ἡμῖ νέῳ, οἱ δὲ τοῖς ἐφεσπόσι, παῖδες μὲν ἡμῖ ἐξ ὀλιγὸν τὸ πρὶν, τὸ μὲν δ' ἄλλ τὸ δ' ἢ νέμεσις ἡρεμεῖν ἔπι ὅπου ἀλλὰ ὁ ἀκὸς ἡμῖ δέκτων μὴ δυσμαίνοντας καχεργίνῳ τοῖς ὀλίγοις τοῖς φθόνῳ συγκατακλίνοντο. τότε δ' ὁ αὐτὸς τῆς Μυζαλιάνου, ὁ ἡμῖ τῷ τῆ Πρωτοβεστιάρι πεπομπὸ ἀξιώματι, ἐρᾶν φθόνον πολὺν ἡμῖ δηὸν ὑφέρπειν, ἡμῖ ὡς βασιλᾶν ἀλλὰ πολλὰν ὑποπτάνοντο, κἀντεῦθεν μέγαν κίνδυνον ὑφορώμενος, ἔγνω σωτὸς εἶν, τοῖς τρόπον τὸ τράθυμα δοκιμάσειν, ἅμα δὲ ἐξ αὐτὸν μεγιστᾶνας γνησίους ὅπως ἔχοιεν ὀλίγῳ διαφέροντας, πολλὰ πρότερον ὑποπτᾶς ἡ δουλείας αἰμῶλα τοῖς φιλικὰ διαπρᾶξαι σπουδάζων οἷς λέγει ἡμῖ παρέσοι ὀνδέχεσθαι. Τότε πάντα συγκαλεσάμενος ὅσοι ἦν τῆς γερουσίας, ἡμῖ ὅσοι τῆ βασιλεῖ χρῆς ὅσοι τε τῆ ἀρχόντων. ἡμῖ ὅσοι τῆς τραπεζικῆς τάξεως, παρόντων ὁμοῦ ἡμῖ τῆ τοῦ

παρεπίσπα τῷ βασιλέως ἀδελφῷ, ὃς δὴ καὶ ἔδει ὃ πάλαι βασιλείας διέφθειρεν ἀξιώματι, καὶ τὰ τῆς Ῥωμαίδος πράγματα συγχυθέντα, ὡς ἔσχεν ἀνεκαλύπτο. ὁ δὲ πυθόμενος ἀκριβῶς ἀπόντων. ὁ Στρατηγόπουλος δ' ὅτι ἦν ἐν τῷ Φιλῇ καὶ πάντας ἄλλους μεγιστᾶνας συμπεπεισμένος ἐφ' ὑμᾶς, ὡς ἂν ἅμα εἴτε πρῶτοι ἀκούσειε καὶ εἰ ὕστατοι, ἔλεγε πάλιν.

nisi metus potentiæ armatæ eôscium sibi exiguarum virium furorem priuatum coerceret. Neque hic tam suspectus, & minax tumor rerum quorsum tandem erumperet non verebatur Muzalonum natu maximus, Protoue stiarij eminens dignitate. Ergo is homo nec hebes, nec incautus, perspecta non dubijs signis inuidia contra se ingenti, cognitoque, tacitis suspicionibus multorum designari se, ac reum agi affectati per scelus imperij; indeque quantum suo capiti periculũ impenderet, prudenter æstimans, sapienti consilio decreuit experimentum capere volũtatis, studijq; militũ erga se, explorareq; quemadmodum in se affecti Optimates essent. Igitur multis priùs documentis palam exquisiti affectus, fidei, ac venerationis erga impuberem Augustum editis dicto, factoque, ex quibus omnes intelligerent se ab omni cogitatione insidiandi capiti, aut Maiestati eius esse quam alieniſſimum, conuocauit quotquot aderant Senatores, Principesque vniuersos regij sanguinis; quantumque Magistratuum, quantum ex militari ordine cogi ex propinquo potuit. Conuenerunt quoque in eum Cœtum Fratres Proaui Imperatoris, Lascaris, qui & ipse olim magnam sibi laudem peperit Imperij præclarè administrati, Rem Romanam ex afflicta, & retro lapsa in multo meliorem reuocans statum. ne cæci quidem abfuere Strategopulus, & Philes, concurrentibus pro se quoque Magnatibus similiter cæteris, quibus cunctis consessu specioso, ac venerabili conuentũ ornantibus, apparuit stans in loco superiori Protoveſtiarius, vnde conspici pariter ab omnibus, & à primis non minus quam ab vltimis audiri posset, statimque in hunc modum loqui cepit.

CAPVT XVI.

Concio Protoueſtiarij Muzalonis.

Τὸ μὲν τὰ ἡμέτερα ἀρχῆθεν παρ' ὑμᾶς ἀρτίως σωπᾶν, ὦνδρες ἀγαθοὶ συγγενεῖς, ἐξεῖναι οἶμαι δοκεῖ καὶ τῷ παρόντος ἔξω καιροῦ. ἀνάγκη γὰρ ἐπαινεῖν, τἀῶν παρέντας, τὴν χρῆσιν διεξιέναι. πῶς δ' οὐ μόνον ἐγκηδεστὰς ὄν τοῖς βασιλεῦσι, ὑπὸ παῖδι ὑπηρετοῦντι κἀκείνῳ τοῖς βασιλεῦσιν, ἐπεφάνημεν, καὶ προσληφθέντες ἀνήχθημεν παιδαγώγοις ὑπὸ τῷ μακαρίτῃ βασιλεῖ ἡμῶν, ὑφηγεμονεύοντος τῷ παιδί, καὶ ὡς πᾶσι ὑπηρετοῦμεν προθύμως, ἐφ' οἷς αὐτὸ κρατοῦσιν ἀγαθοῖς φέρειν μιγνύντες, πάντες ἂν μαρτυρήσοιτε. ἐγὼ καὶ νῦν ἡμᾶς ἄλλό τι ζητεῖν, ἢ καταπονεῖσθαι ἀδίκως τῷ κυριεύοντι, κἂν ὅσοις ὃ εὐδοκιμεῖν ἔσκε νῦν ἐφ' οἷς προσημάνθη· πάντα δὲ μὴ προσημάνας κἂν μὴ ἀνύῃ τις, ἢ δύσκολα πολλὰ εὐδοκίμησεν οἰδαμῶν, ὃ δὴ ἐκ πολλοῦ ἡμᾶς λαθὸν ἡμᾶς καὶ τὴν ἀξιωμάτων παρ' ὃ προσεδοκῶμεν τὰ μέγιστα βασιλεῦσιν τῷ δεσπότῃ, ἐπαίρει φέρον καὶ νῦν. Τί γὰρ ἡμῖν καὶ νῦν εἰς ὃ θαυμαστόν, ὥστε καὶ πιθήκου ποσῶς, ὁμοῖς ἐοίκειν τῷ βασιλεύοντι, ἐκ ἡμῶς ὅτι τὴν ἀξιωμάτων ἦμεν ἢ μείω δὲ ὥστε καὶ κακοῦργός ὑπάρχεσθαι ἢ καιρόν, ἐκ πολέμου πόθεν προσγινομένου, οἵδε

Res nostras à principio apud Vos hodiernâ oratione repetere, Viri nobiles æquales, & sodales mei, superfluum opinor videretur, & alienum ab hoc tempore; quo aliud nobis obycitur necessarium dicendi argumentum, ipſi vtique præuertendum. Obiter solum innuam: Nos tantummodo in Palatio genitos à Patre, Ministro & ipso Imperatorum, in aula educatos esse, & in Palatinum pædagogium adscitos, sub Imperatore, quem modo mortuum lugemus, rudimenta puerilis institutionis prima posuisse: in eius obsequio sub Patre dominantis adolevimus; & quâ ei fide seruierimus incumbentes impeto, affectuque toto in ea quæ iubebat, amorem cum metu miscentes, testari poteſtis vniuersi vos. Numquam enim vel tantillum defleximus à rectâ fidelis obsequij viâ, nec aliud studuimus, quam sine fraude, ac fuco syncerè obedire Domino; etiam in his vbi fortè, quod studio summo conabamur, ad finem illi placendi non pertingeret. Sic enim statuebamus: fidem cum officiosâ voluntate, licet successu destitutam, præferri debere obsequio quod non studiosè, nec benevolo suscipitur affectu licet prosperè, ac cum agentis laude perpetretur Quod autem honores admisimus, & dignitates expectatione nostrâ maiores, atque adeo maximas, imperante Domino nostro, voluntati eius imputandum eſt. quid enim nos egimus tam egregium vt tantum honorari mereremur. Tamen ita imperanti visum. Et nos in Dignitatibus sumus,

non

non tamen vt astutâ malignitate immineamus occasionibus nocendi, & in cuiusquam damnum potestate abutamur. Testem in id damus conscientiam nostram. Neque enim aut eiusmodi damnatæ artes viam nobis ad crescendum munierunt: aut conducere putamus ad firmandam nobis possessionem honorum turpissimum istud genus astutiæ. Homini quippe apud Principem potenti, si cometur supplantare alios, suggerens quod irritare aduersus innoxios regnantem possit, nemo est qui non instè succenseat, & dira imprecetur. sed neque nos adulationibus vilibus, & libero indignis assentationunculis, circumuenisse facilitatem Principis, & ita in eius irrepsisse gratiam, vt fores eius benevolentiæ supra nos attraberemus, excludendis alys, satis indicant inflicta nobis ab ipso liberis dictis offensio multa, nec leues plagæ; stant ad mortis sæpè vsciniam flagella nos eius admouerint. caros autem nobis vos omnes esse, & vt vestram cuiusque introductionem in eius gratiam, commodorum etiam nostrorum, ac fortunæ damno procuranerimus, multos puto dicturos, qui præclarè norint. Quod si quid ex cuiuspiam voto impetrare supplicando nequiuimus, non id imputandum nobis; vtique conscys sinceriſſimi in eiusmodi officijs studij: sed tribuendum difficultatibus temporum, suggerentibus meuti Principis acres suſpiciones in quosdam omninò inculpates, si rectè iudicaretur. Quis enim moris humani scius, non ita euenire solere nouit? Temporum, inquam, certis momentis confusa quædam malignè perplexitas summis etiam viris suſpiciones inquisitimas aspergis, importatque calamitates ijs, qui malefactis ex merito non potuerant; nobis autem familiaribus Principis suſpicionem verisimilem, non veri tamen criminis imponunt, quasi causis, & autoribus malorum quæ præuertere nequiuimus. Cæterùm huiusmodi omnium iudex sit Diuinus oculus, qui scit malitiam punire; nec ei frans cuiusquam valet obrepere. Itaque si quæ contigerunt talia, nobis inuitis, & planè innoxys contigerunt. Et qua pœna innocentibus deinde irreparabiles sic inflicta sunt, siue consensu, siue culpâ sunt nostrâ inflicta, solâ & nobis ineluctabili regnantis voluntate. Dicet aliquis potuit talibus præsens obycere se medium, & iniuriæ obstare. potuit, sed patientibus inutiliter, sibi noxiè. Suam enim sic fortunam perderet, aliena non prodesset. Vis contra maior, & inuicta necessitas ruebas, obstantia quaque perrupturæ. prænalet enim Rex cum imbecillo irascitur. Hæc dicta sint, vt demonstretur: neque quod diguitates, non studio quæsitas, acceperimus; neque si quæ iratus Princeps sæuè in quosdam Optimatum, infestesque decreuerit, crimini nobis instè à quoquâ verti posse. Sed vel bis causam præbuerit quis lapsu quodam suo: alios tamquam non bonos falsa suſpicio traduxerit; excesserit denique in aliquos irâ consultrix non fideli vsa, voluntas Principis. Perque similes his causas euenerit, vt qui bonus erat pro suſpecto reycceretur, præteriretur non minus dignus assumpto, sic tum erant

A εἰς τοῦτο, ὃ ἡμέτερον σωλδὸς, ἅτε γὰρ ὃ τοιοῦτον ἦρξεν ἡμῖν τῆς τιμῆς, ἐὰ ὃ μὴ τοῦτα κρατυνῶν ἅτερος ἀντλῶ, λίαν ἡγούμεθα τῶν ἀρχίσειν. ἀνδρὶ γὰρ δυναμένῳ μέγα παρ' αὐτοκρατορι, εἰ σὺν ἄλλῃς τοιαῦτα τεχνίζοι, ὑποβάλλειν τὰ μὴ καθήκοντα, οὐκ ἔστιν ὅστις ἂ δικαίως αὐτὸν μεμφοίμεθ'. ἀλλὰ ἐὰ ὃ μὴ δωτέαις ἀλγηδόσι καὶ ἀνελευθέροις ὑποπτεύσεσι ὑποδρέχειν ἐν ἀρχοντι, καὶ τοῖς ἑαυτοῦ ἐφελκεσθαι τὰς ὀργὰς τῆς ἐκείνου βουλομένοις τοῖς ἐπεροιζοῦσι γροῦσιν, εἶδεν αἱ πολλαὶ τῶν ἐκείνου πληγῶν διαφοραί, ὥστε πολλάκις ἡμᾶς ἐλπίζειν τῷ θανάτῳ μαστιγουμένους. ὅπως δὲ ἐὰ τοῖς ὑμῖν ἔχασιν ἀγάπης ἔχομεν, ἐὰ ὡς τῶν ἡμετέραν παρ' ἐκείνῳ ἀποδοχὴν τῇ παντὸς ἐπιμελείᾳ, πολλοὺς οἶμαι γινώσκοντας ἐξειπεῖν. εἰ δέ που καὶ μὴ αὐτομάτως ἱκετεύοντες ὑ τοῖς ἡμᾶς οἶδα τοῦτο. πλὴν ὃ δύσκολον τῷ καιρῷ, ἀλλὰ τὴν μείζονος ὑποψίας, ἐὰ οὐ μηδὲν δικαίως ἂν ἐγκληθησομένους εἰ ὀργῆς τῆς κρίνοι, νῦν ἀπλοῦς ἴσως. ἡ γὰρ τῷ καιρῷ δυσκολία ἀλαμβάνη καὶ τὴν μείζονα, καὶ οἷς οὐκ ἐν τῷ παθεῖν ὀκ δικαίᾳ, ἐκείνοις μὲ συμφοραὶ ἡμῖν δὲ ὑποψίαι, ὑ γὰρ κακίαν ἐπομεν, ὀκ τῷ εἰκότως παρεῖφε. πλὴν ἑκάστου κριτὴς τὸ θεῖον ὄμμα, ὃς οἶδε κακίαν κολάζειν, μηδὲν ἐχόντων ἐγκαλοῦσαι. ἅτοι ἡμᾶς ἀληθέσι τῶν τοιούτων αἴτιοι συνέβη ἐὰ παρ' αὐτοῖς. τὸ γὰρ ἐκείνου θέλημα, ἐκείνῳ παντὸς ἐμποδὼν ἰσαμένῳ, ᾧ δὲ παρεσίσαμεν, μὴ ἐὰ κίνδυνον ἐν δεῖ ἀναγκης, καὶ ἡ ἀκαιρία παρεῖπε. κρείττων γὰρ βασιλεὺς, ὅτ' ὀργίζοιτο χαίρων. καὶ ταῦτα μὲ ὥστε δοῦναι μήτε τὰ ἀξιώματα σπουδάζοντας χεῖν, μήτε τῆς ὑπὲ πινὰς τῶν μεγιστάνων τῷ βασιλέως ὀργῆς, δικαίως ἔχειν, ἡμᾶς αἰτιᾶσθαι πινάς. ἀλλ' ἐν μὲ ἴσως καὶ πλάσματί τινι. ἐν δ' ἄλλοις καὶ οὐκ ἐν ἀγαθοῖς ὑποψία, ἐν δὲ καὶ βασιλέως ὑπὲ πίσι θέλημα ἡμῶν συγχρησόμεθα. καὶ ἀλλῳ ἀγαθὲς ὢν. ἀδόκιμῳ ἔδοξε καὶ παραμεῖναι, ἵνα ἀξίῳ ὢν. ἐν δὲν ἐκείνου καιρὸς, ὅτω δόξαν τῷ κρείττονι. ἀλλὰ νῦν οἶμαι ἔστι καὶ τῆς αὐτοῦ. ἐδοὺ γὰρ ὁ κρατῶν ὀκποδὼν, καὶ ὁ δὲ ἐκείνου ἄξιῳ ἄρχειν, μείραξ ὀξύν. ὡς ὀρᾶτε, ἐὰ ἀρὰ τοῦ πολλοῖς μὲ πρὸς ὅσι τῆς ἐπὶ αὐτῷ δεῖ φερομένῳ. αὐχῆς δὲ τῆς ὑπομελείας, ὡς ἂν καὶ τοῖς ἐὸν ὄντος, καὶ τοῖς ἐὸν ὀκτὸς ἀγχυπεῖν ὀφέλοντα, μή πως λαθόν τι τ' αὐτοκέαν γλυοῦ. ὅπως ὃ ἐὰ καλὸς ἔχει ἐὰ δίκαιον, πιστέραν τῶν ὑποκρισέαν νῦν, ἢ τὸ παρόντος ζωντρῶν τῷ δεσπόζοντι, νῦν ὑπὸς ἀλαμένῳ, λέξω. παρὸν μὲ. τὸ νέας

τῆς

τῆς ἡλικίας φερητέον ἀπήλλαγεν κ' μηδὲν ὑπο-
ρρήδην, ⓦ βασιλεύοντα τοῖς τὰ παρόντα τοῦ μὴ
χομένοις προτιθέμενα, ἐφέλκοντος ὄζειν ἐφ'
ἑαυτῷ ⓦ εὔνοιαν, μηδὲν ὑπονοήσειν τοιοῦτον, ὃ
κ' τὸ φόβερ ἀπαντᾷ μὰ δηλέσθαι, κ' τοῖς
ἑαυτοῦ, ἕτοιμον ἐσέσθαι τὰ τῆς ἀγάπης ἐνδείκνυ-
σθαι. Τὸ γὰρ σπουδαῖον, ἐφ' ᾧ πᾶς ὑπηρετοῖ, ᾧ φόβερ ἢ μᾶλλον ἀγάπης συναίρων, κ'
ἡμῖν ἀνάγκης πάντως ὄσης ὑπηρετεῖν, ἀπαντᾷ τῷ φόβῳ, τῇ ἀγάπῃ τὸ πᾶν τελειοῦσθαι.
παρόσης δὲ καθαρᾶς τῆς ἀγάπης κ' ἀβολήτου
οὐκ ὄζιν ὅστις καλυφήσῃ τῷ προθύμῳ ὑπηρε-
σίαν ὑποβάλλοντ ὥστε κ' ἀμελεῖν. Ἐ προῦ-
πον μ', τῦτο. δ' ὑπερ δὲ. Ἐ ὅτι ὑπὸ νέῳ κε-
κτημένῳ δεσπότῃ βασιλεύομενοι, ὅτι κ' μὴ
ἀναγκαίαν ἔχειν τὸν ἀφεγεσθαι τῶν ἀπ' ἐκεί-
νε προῦ τὸ ὑπήκοον, ὁ καιρὸς ἀναγκάζει ποιῆ,
ὐχ ὅπως ὀκφύγομεν κακῶς παθεῖν μέλλοντες
ζητήσομεν, ἀλλ' ὅπως δι' παθῆ ἡμῖν ᾖ ἄριστα,
ἐλπίζομεν προσδοκῶντες, ἑτοίμως δὲ κ' ποι-
ῶντες ἅπερ ἕκας ⓣ θέλει, εἰ μόν ⓦ ἄξι ⓣ κρίνοιτο,
τυχεῖν ὄζι, Ἐ τὸ δαφιλὲς τῆς διαφορᾶς προ-
σέσῃ. νέος γὰρ ὢν ὁ κρατῶν, κ' ὑπὸ κηδε-
μόσι πολλοῖ τῇ μὲ σοφίᾳ βεβιωκόσι ὅλην πολ-
λαῖκις, κ' τὸ σφάλλεσθ προῦ τὸ φρόνιμον
ὄζιν, ἀρχόντως πόθεν οὖν λογισμὸς ὑποβαί-
νοντ, ὐχ ἕξει χώραν διδόναι τοῖς κηδεμόσιν
ἔσι κ' προσελθεῖν ὀκ τῷ θαρραλέᾳ, κ'
νύξαι λέγοντα ὡνεχέτεσαν, τῷ νῦν ἐλπί-
ζειν ἐντεῦθεν ῥᾳδίως τυχεῖν ὧν ἔρασαί τις,
πῶς δ' μὴ ῥᾳθύμως ἅπασι δουλεύσειν τῷ βασι-
λεῖ. χωρὶς δὲ τύτων, κ' σιωπῶ τὰ πλέα, τότε
μ γὰρ, Ἐ δίος ὢν, μὴ καταρρώσας θαρραλε-
θῆ πειράλλειν τῶν βασιλικῶν ὑποπεπτωκόσιν
ὁμῶν ἔχεσιν οἷς ὀκείνη πέφυκε κλέπτεσθαι,
κ' ἀλλ' ἐκ τύτ ἴσ' ὑποπτάζειν δεῖ τὸ μεῖζον,
ᾧ κ' ὄζι ἄλλως προσήκειν πειρᾶσθαι, τῶ δυνα-
μένῳ λάθειν προῦς βασιλέα, κ' μαρτυρῆν κα-
θαρῶς οὐκ ὄντ, Ἐ μάλιστ ὢν ᾧ σπουδὴ,
τῷ σπεύδοντι θαρρολογουμένῳ πολλάκις
κ' ζημιουμένῳ τῶν ἐφ' οἷς ἐσπαξεν διδοκί-
μησιν. νῦν δ' ἀλλ' ὅπῃ τῶν κηδεμόνων τῶν
προηγμάτων τελειμένων, καλῶς ἂν ἔχοι τῶν
ἑκάστου σπουδῶν, φανερῶν ὄν, κ' τοῖς ἀμεί-
νοσιν ἀντιμοιβαῖς, διὸ κ' σπουδαστ ⓦ ἡμῖν
ἐστὶ οὐκ ἔστ ὅ ⓦ βασιλέα δεδιέναι, τὸ ὑπὲρ
τῆ βασιλέως φοβεῖσθαι ὡς ἐντεῦθεν, ἢ εὖ ἐ
σάζοντ ὀκφυγεῖν, ἢ κακῶς ἢ μὴ σώζεσθ, ἡμῖν
ἐλπίζειν συμβαίνειν. Ἐ ταῦτα μ προῦς οὖν
ἐμᾶς συγκαπόντας ὑμᾶς Ἐ ζωοξόφυς. προῦς
δὲ οὖν, οἷς ὑπάρχει τὸ πλῆθ κ' δηλοφέ-

A *tempora. Sic tunc visum summam habenti potestatem. At præterito illi iam tempori aliud successit planè diuersum, tempus remissionis, & securitatis. Ecce qui tunc regnabas sublatus è medio est; ei successit ex illo genitus dignus Imperio. Puer est, vt videtis. Propter hoc fidorum plurimum eget curâ, frequenti etiam, & solicitâ diligentiâ. Custodibus tam cari capitis intendenda vigilia est, tam in eos, qui intus, quam in eos qui foris sunt, ne quod ex alicunde malum immedicabile clam obrepat. Causas porrò, cur fas, & æquum iuri, & officio consentaneum sit fidelius ministerium, obsequiumque constantius pariter, & alacrius, nunc quam antea vnquam exhibere nos, ac nauare cõmuni Domino nihil dissimulans dicam. Primùm illa simplicitas Domini, puerili*

B *sinceritate, sine arte, ac fuco quidquis agentis, nihil occultando, nihil clanculum, aut arcanè machinando, nihil suspicioùè cogitando de ys quæ subditi faciunt, quid aliud quam trahit, & inelucta bilem quadam pellacia rapit ad se se, omnium beneuolentiam, studia, teneritudinemque affectus, vtique erga omnia iam ex parte amabilem principem, à quo nemo quidquã quod nolit passurum se se vel*

C *cogitando possit fingere. Excluso autem metu comuni, restat pura caritas, & libera, cuius solius generosa, ac laudabili impulsu pronum est, vt studium quisque ostendat in Principẽ, vnde quod sibi metuat planè nihil est. Sane obsequia ciuium in Reges, harum serè altera causarum mouet, timor, aut caritas. Quare cum nunc constiterit timori nullum locum esse, sequitur id totum imputandũ caritati. Vbi autẽ adest vera, & syncera caritas, fieri non potest, vt quidquã quisquam recusset, quidquam negligat eorum, quæ ad illius quem verè diligit obsequium pertinent. Altera*

D *quæ quod proposui suadet ratio, hæc est: recens instituto Principi beneficentia in subditos alio tempore libera, tali rerum articula necessaria fit: non modo igitur metu vacamus, sed in spes optimas vocamur: nec tota nostra in securitate à malo felicitas sita est, quibus præterea ostentetur expectanda copia bonorum. In promptu est quod quisque optat. Velit modo, accedas, accipies, si dignus iudicetur; votis quamuis auidis occurret Largitas minimè auara, quippe iuuenis, Principis, eiusdemque non proprio arbitrio rei dispensantis, quod si esset, timeri magis posset ne illi sua per se tractanti obreperet consuetus Regum*

E *fastus ad spernendos subditos, minusque curandas necessitates eorum. Metueretur etiam ne non adiri posses, ne non illi vacaret attendere. Nunc nihil oberit. Habetis expositos ad vestros vsus Curatores eius: conuenire licet quando, & quoties libebit. Instare quinetiam, iterare petitiones, quam crebrò, & quam assiduè opus fuerit vrgere. An non igitur iusta causa est facilè, ac prompta voluntate obsequendi Principi, spes certa, & fundata impetrandi, & consequendi ab eo quæ quisquam concupierit? Hæc non essent futura nõ gubernarentur per fidos, & accessu facili cuncti is expositos ministros. Nam cogitate mecum, & con-*

ferre cum præsentibus plurimas reticebo differentias, has tantum indicans : Tunc metus erat ne qui etiam rectissimè egissent, offenderet, gratiaque excideret, alys in eum Principis iram concitantibus, ys modis, eaque arte quam ex observata natura eius, atque indole fore intelligebant ad scopum intentum efficacem. Hinc erat inutile contendere studium, & conari plura quam alius, cum nemo esset, qui posset hoc ipsum Imperatori significare, ac debitum virtuti testimonium reddere. Vanus, inquam, erat labor impendere se publice, & magna in rem Principis moliri, cum sæpe contingeret delusum, & circumuentum, qui sic egerat pro laude, ac gratia, damna, & contumeliam referre. Nunc rebus Ministrorum fidelium cura commissis, nullum retrò factum latebis, cuiusque virtus agnoscetur, studium palam erit, labor compensabitur condignis præmijs. Quare augendum studium est, contendenda industria in obsequium Principis, & à quo nihil timemus, ei cauta timeamus. Felices erimus si salvus sit, si quid illi acciderit, perierimus nos quoque. Bona, & mala nostra ex fortunâ, & prosperitate illius pendent. Hac hactenus ad commilitones, & sodales meos dixi : deinceps ad eos quorum eminet genus, quorum dignitates in Republica præfulgent, hæc dicenda iudicani, cum ea libertate, ac fiducià quam suspirat loquentis conscientia veritatis. Ego non propriâ inclinatione privatisque consilijs ad tutelam Principis accessi, nec arte, aut ambitu incubui, vt ab eius Patre tam ardua negotia præficerer. Sed primùm eò profectus supremis mandatis Imperatoris obsequens : Deinde. Sed reuocet me, neque iste genere orationis vti volo. Id solum apud vos profiteor : ita me velle perseverare in hoc munere, si vos iubeatis. Decernite igitur quod placet. Præficite isti curæ si videtur, alium : cedam libenter, redigeque me pastor in ordinem, loco vel infimo contentus, vidensque à vobis delectum alium idoneum, qui Pupilli Principis saluti, vt par est, inuigilet, aquissimo animo priuata quietis sortem amplectar. Agam quin etiam infimus precibus cum Principe, ne molestè ferat, recedere me ab eius curâ, quòd eà tanta, tamque honorificâ Præfecturâ ornatum esse me quibusdam vestrum non probetur. Præstabilius enim longè est, in militia, vel gregarij conditione, ac fortunâ Reipublicæ seruire, quam metu, & suspicionibus anxium in dignitate viuere. Eo igitur per beneficam prouidentiam numinis, & subditi dociles ad parendum sunt, & disciplinam militet seruant ; & quiescunt, quieserecque nec sinunt hostes, & iste vester ordo amplissimorum Principum abundat numero. quorum quidam Imperatoris consanguinei, quidam primis sunt dignitatibus illustres, destinatique omnis generis præclaris qua quemque commendare vel maximè possint, summè conspicui. Ex his eligatur qui, quod res postulat, & necesse est, tutelam Pueri Principis exerceat. Assentiar, accedam, & communibus calculis meum adiungam. Non enim privatas rationes statui, fortunaque nostra, sed Principis

Απο τὰ ἀξιώματα, ὑπάρχειτά μοι μὴ παρρησίας, καὶ τῆς ἀφυκτικῆς ἐλευθερίας εἶναι· ὡς ἀληθῆ λέξοντι· ἐγὼ γὰρ ἰδίαις ἢ αὐτοῦ λόγοις ἀφορμῆσαι, ἢ πλείω σοφίᾳ τινὶ καὶ μελέτῃ τὰς τοῦ βασιλέως ἀφορμὰς ἐσχηκέναι ἢ ἐπιστῆναι ἡγοῦμαι. ἀλλὰ ἀφρον μὲν, ὑπὲρ ταλάντων πληρῶν βασιλικῶν, ἕπεσθαι ἢ ἀλλ' ὑ βλέμμα λέγειν πλεῖω καὶ ἡμῖν δηλοῦντα, ἢ τι μόνον ἀφορμᾶσθαι ἐπὶ τοῖς ὑπὲρ ἐμοῦ εἰρημένοις. εἰ δ' ὧν ἀλλ' ἡμεῖς μὲν, ἐπὶ ὑπερβολῇ ἀφικάτω. ἐμοὶ δ' ἀρκέσει τὸ ἐκ τῶν παθῶν. καὶ τῆς τῶν βασιλικῶν σωτηρίων προπόντος πολυωρίᾳ, καὶ ἰδιοποιήσας ἀγαπήσει, καὶ προσλιπαρήσω μὴ ἀφικέσθαι ἐπὶ δεσπότου, εἰ λυποῦ τινὰς ὑμῶν δοκοίη τὸ ἐμὸν ἀξίωμα. χρεὼν γὰρ ὡς ἔνι τ' ἐμπιστοῦ ἀξυπηρετοῦντα ἀσφαλὲς διέχειν· ἢ φόβῳ καὶ ὑποψίαις μετ' ἀξιώματος ζῆν. ἰδοὺ τοίνυν κατ' ἀγαθὸν πάντες προνοίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ ὑπήκοον εὐπειθὲς, καὶ ἐμπιστικὸν εὐτακτεῖ, καὶ τὰ τῶν ἐχθρῶν ὑφεμεῖ. καὶ πολλοί τινες ὑμῶν καὶ μεγάλοι. οἱ μὲν ἐκ αἵματος τῷ κρατοῦντι, εἰ δ' καὶ τινες ἀξιώμασι διαφέροντες, καὶ καθ' ὅ, τι ἂν τις εἴποι καλὸν καὶ ἐπήνεσιν ὑπερτρέχοντες. καὶ ἀνάγκης ὕσης τοσαύτης καὶ βασιλέα, ὀλιγωρεῖσθαι μὲ ἐμὲ μὴ ἀπάδειν, εἴρομαι δ' κἀγὼ, καὶ τῷ κοινῷ ψηφίσματι φημι. ὑ γὰρ ἰδίας αὐτοῦ. ἀλλὰ τοῦ δ' βασιλέως ἐκτείνοντος πάντες ποιήμεθα. κἂν ὑ θέλοι τις ἄλλων ὑφιεμένων, ὕδεν ἀνύσει ἂν μὴ θέλων ὀλιγωρῆ γὰρ ἡμετέρα ὑπόκρισις βλέπουσ. ὅπως ἐγὼ δημοτικῶς ἔχω. ὥστε καὶ μηδὲν ὅτι μηδενὶ ἀξιωμένου μείζονι, ἀγαπῶν, καὶ θελόντων μὲ ἐκφρόνων ὑμῖν ὅτι τῶν πραγμάτων μόνον αἱρεῖσθαι. μὴ θελόντων δὲ, πάντ' ἐᾶν καὶ μηδὲν πολυπραγμονεῖν ἐθελῆν, καὶ ζημίωμαι τὸ ἐχαποδέχεσθαι τοῦτο, μηδὲν ὑποκρυπτόμενος καὶ ὑμᾶς, τ' ἀληθὲς ἐρῶ. τὸ γὰρ ἐν τοῖς δήλοις ἀνάγκη τῷ μὴ παρισταμένῳ λέγειν, ὁ γὰρ ἀπλέκτων ὄφελος ἐστι, καὶ φόβου ὑδὲν, ὧν τις τὸ δοκοῦν λέγειν ἀφῆται. ἀυτοῦ τοιγαροῦν ἐκ ἐγκλείστου τις, ἐκ πραγμάτων ζωὴ ἄλλως ὃ χρήσιμον, καὶ τὸ πῆ σῶσαι εἰς μέσον, ἀπὸ ἀσφαλὲς, ὡς ἀμέμπτως ἀκινδύνως, καὶ ὅπ. λέξαι. δεσπότη γὰρ προσκρούειν ἴσως ἐκ ἀσφαλές. ἐξ ἴσου δὲ προσφερομένῳ τῷ λέγοντι, τὰ τῆς παῤῥησίας ἔχοι καιρὸν, ὡς μείζονος ὂν ἢ κατ' ἐκείνης τὸ κρίνειν, ἀλλὰ ἐκ τούτῳ τῷ ὑχ ὑπείκοντος, ἐ λέξειν ὅτι ἐκ βλέπει ὀναπίεσθαι ἔχει ὃ εἰς ἀυτὸν ἀκίνδυνον. τῶν ἀπάντων τῷ Πρωτοβεστιαρίῳ, ἄθρουν μὲ τὸ πλη-

πλῆθος, ξυμμιγὴ τιὼ φωνὼ ἀφῆκαν, καὶ ὑφαπεδέχοντο ἐφικέσθαι, τῷ ὑπ' ἐκείνῳ μὴ βασιλέα πεπίχθαι. ἐμφανῆς τε ἦσαν, ἀνασωζόντες μὲν τῷ κρατοῦντι, παρενέργητες δὲ καὶ κείνῳ, πλείονς καὶ ὧδε ὁ ἀνὴρ ἐπαίρης, εἰς ἀξίωμα μετ' ἐκεῖνο σφῶν ἄρχειν, ἐθεράπευθον καιρὸν ἔχ ἧκον, τιὼ ὧδε χαριζόμενοι δεδιότες, ἢ πὰ κῆ νοεῖ ἔλεγον. τῷ δέ γε μεγίσταν ἄλλο ἄλλο πρὸς τὸ παρὸν ὑποφαινοῦντες, δῆλοι ἦσαν τῷ καιρῷ χαριζόμενοι, σμικολογοῦντες οἷς, καὶ ἑαυτῶν ὀλίγα ὑφιέμενοι. τῶν δὲ συμβαίνων πολλῶν ἀπεῖχε ὀλίγα δεῖν αἰτιᾶσθαι, ὥστε καὶ τῷ βασιλεῖ μόνῳ τὰς αἰτίας προσῆπε, ἐξομολόγουν τε σφᾶς ἔξω τοῦ δικαίου παθεῖν, εἰ μὴ δι' ἕν ἄλλο, ἢ τὸ ὑπὸ δεσπότου πλουτεῖν τιὼ σφῶν εἰς χεῖρας ζαλῶ ἔχοντα, ὀλέθρῳ καὶ μόνον δικαίως ὑπόδυνος εἶναι, ἐπιμεμφόμενοι.

A *utilissimum, ac salutem ante omnia quærimus, & cunctis præferimus. Qui electus a vobis fuerit, si deprecabitur honorem, frustra erit. Vincet enim consensus vester eius modestiam, nec sua cum verecundia iudicys omnium vestrum ad extremum obniti patietur. Me quod attinet ita comparatus sum, vt nec, si vos iusseritis pergere in suspecto munere detrectem, etiam nullo addito honore, vel auctoramento maiori: & si aliò nutus vestri propenderint, statim sim acquieturus, & tranquillo, securoque animo recessurus domum, nihil inquirens de causis, quæ vos ad sic de me statuendum impulerint, etiamsi damna fortunarum, & status, in me inde grauissima redundarent. Oro igitur, obsecroque vos, vt & ipsi sine vllo fuco quod verè sentitis efferatis. Quæ enim est timendi causa? aut qua obtendi posset excusatio idonea ignaua dissimulationis ab eo, qui sententiam de de Republicâ rogetur in hoc amplissimo, & grauissimo concilio. Promatur liberè quidquid in animo est. Excipitur æquis auribus, nec erit qui merâ contradicendi libidine oppugnet. nullus denique metus impendet, qua reuocari, aut retardari quinis ab eo qualicunque proferendo, quod aut mentis iudicio senserit, aut voluntatis arbitrio elegerit. Agedum, statim ex nunc cuius in sententias, consulat quisque in medium, agatque quod vult, quod putat vtile. Securum, & tutum est promere quidquid demum in mentem venerit. Attentos, faciles ad quiduis audiendum paratos eos nos omnes. Vbi Princeps in Senatu est, causa esse potest circumspiciendi quid quis dicat. prona enim est dicenti apud Dominum offensio, nec ea si quæ contigerit vacans periculo. Qualis non est expositus qui loquitur ad sibi parem. Nullus hic principalis eminens fastigio adstat dicendorum Arbiter, similis conditio est omnium, & commune iudicium. Quare hic liberæ orationi, & vllo metu reticentis, quamcunque in partem incubuerit sententia, hic profectò, si vsquam, locus est.* Hæc Protouestiario locuto conserta quidem multitudo nescio quid mixtum confusis acclamauit vocibus quæ declarare viderentur: libenter se illi post Imperatorem subijci, apparebat ea dici studio assentandi Principi. Congerebant & in Protouestiarium liberaliter laudes, etiam inuidiosas; dignum videlicet eum, qui ipsis imperaret, prædicantes. Quæ magis seruientium tempori, & liberæ orationis pericula cauentium, voces erant, quam quæ veros animorum sensus exprimerent. Optimatum vero alius aliud pro re præsenti submisse, ac perfunctorie dixerunt: Ita vt gratificari eos potientibus tunc rerum palam esset. Laudabant Protouestiarium, & sibi ipsis præferebant: Eorum vero quæ grauia quibusdam, & publicè inuisa contigerant, tantum aberant ab eo criminando, vt causas omnium in Imperatorem disertè conferrent. Addentes quò quasi eum excusarent: talia sese non plane iniuria passos: si non ob aliud, certè quia impositum ceruicibus tulerant Dominum vitæ ipsorum arbitrium habentem. Cui quòd tantum ita videretur, reos se fuisse, ac iustè punitos.

B

C

CAPVT XVII.

Responsio Palæologi ad Concionem Protouestiarij.

Ὁ δέ γε Παλαιολόγος Μιχαὴλ καὶ μέγας Κονοσταύλος τὸ τανικαῦτα. ἢ γ' ἐς τὰς ἀληθείας ἐλθὼν ὁμοῦ γυναικὸς ὀνείνη καὶ συμμετέχειν ὥσπερ τῆ ἀρχῆς ὀνείνῃ, ὕπο γ' ἐς δόξης εἰσιόντος, ἢ μᾶλλον ἐς ἀναθυτικὸς ἐκ καιρὸν ὑφηγούμενος, μὴ τιὼ τῶν ἄλλων ἀπολογίαν, ἐς τιὼ ἐμφανομένων ὑποπτίαν. παῤῥησιαστικώτερον ἐς

D

AT Michael Palæologus magnus tunc Conostaulus, vel verè fauens illi, cuius vxoris auunculũ se meminerat, & cõmunione generis inparticipationẽ quoque ipsius gloriæ se venturũ putans, vel quòd & ipse adulationis haud expers, captandam duceret occasionem insinuandi se in gratiam tunc præpollentium, post eas quas indicauimus responsiones aliorum, & significatam submissionem: altius, & quasi libe-

rius vocem tollens sic ad concionem respon-
dit. *Qui Tibi sandem* (inquiens) *in mentem*
venit hanc quam modo explicuisti ad nos ora-
tionem habere? quasi non meritis, & dignitate
praemineas iudicio Imperatoris propositus cun-
ctis? Qua porro nos apud te falsa infamant
delatae, tanquam qui videremur ei esse infensi
qui vices Imperatoris gereret? Quis autem
tibi iustè culpam imputet eorum, quae ab ira forsi-
tan mortui Principis ipsi pati contigerit? Nemo tam
ignarus rerum est, cui nosa non sit natura eius,
qui prius imperavit, iracundior: quis etiam
ignoret, quanta fuerit acerbitas temporis illius,
qua in omnes grassata est, & magis in propin-
quiores. Planè huius experi fuit ferè nemo,
nisi fortè remotissimus à nobis, & ortu externi.
Verum ab eo, cui fidem sacramento, & pactis
conventis obligatam, ut Principi, habemus,
etiam intolerabilia ferenda sunt, si ei libuerit;
utcumque nemo eum impellat, aut malignis de-
lationibus irritet in miserum, cui est infensus.
Vbi ergo ipse, qui nocuit iniuria absolvitur, inre
proprio regni cunctis nosa, otiosum sanè fuerit
incessere alios suspicionibus calumniosarum sug-
gestionum, quibus iram videlicet, quasi non
per se satis ardentem, accenderimus. Fuerunt
haec, & transiernus: & in his modo sermone re-
tractandis immorari, simile fuerit ac si de mor-
tuis cur decesserint anxia instituatur inquisitio.
Vt enim tibi fatalis necessitas, sine morbus in-
gruerit sontibus, sine non, causam absolut:
Ita & hae quoque nos pati fatum fuit, sive af-
ferent, sive deserens maligni suggestores. Ce-
terùm homini sub alienâ potestate constituto, &
sua conditione fortuna mancipato servituti su-
premi Domini, quantum dolorem anget inflicti
mali, culpa conscientia, quâ se id iuste promeri-
tum agnoscit, tantum ad consolationem valet
etiam pessimè in alicuius innocentia, cuius ipsi
testes sibi sunt, & certa inde nasa persuasio sese
iniustè pati qua perferunt. Quid ergo utique
nobis vacas hac Reipublica statu, eiusmodi tran-
sactarum tam rerum, & obliterandarum me-
minisse, crimenque vobis affingere à quo estis
alienissimi? Nam quod ab Imperatore dignita-
tibus estis amplissimis ornati, non id imputan-
dum solum gratia, & benevolo in vos studio fa-
mentis Augusti quasi ex intempestivo in vos in-
dulgens affectus, & impetum ratione carentem,
ac utinam sequens id fecerit. Insaniat profectò
qui sic sentiat. Sed qua insunt vobis eximia,
quibus supra caeteros excellentes dotes, facultas
intelligendi, loquendi, & agendi melius quam
pleriqui, sincera in illum, ac fucis experi fides, la-
bores in administratione Reipublicae assidui, &
magni, caeteraque, qua summum eius ordinis
virum, vel maximè commendent, Imperatorem
in istam vos promovendi, & ut par erat hono-
randi, sententiam traxerunt. Quid autem hoc
quoso cuiquam nocuit? quasi vero non aliter po-
tuerint alij honorari, nisi vos in sortem ultimam
detruderemini? Nam sane, si ita res ha-

A τῶν λόγων ἀπελογεῖτο. καί πού ποτε ἀρά σοι τοιαῦτα λέγειν παρέστη σοι πρὸς ἡμᾶς ὑφ' ὅτῳ ὁ τῆς ἀξίας ὑπερέχων, ἢ τῶν ἄλλων κρίσιν βασιλικὴν ὑπερφέρωμεν; τί δέ σοι καὶ ὧδε ἡμῶν ἥκιστα ἐφικτὸν ἐγκοπὴν δηθεν δοκοῦσιν διοικοῦντι τὰ βασιλέως; τίς δὲ σε ἢ αἰτιάσαιτο δικαίως ἂν ὀργισθέντος τῷ βασιλεῖ, ξυνίζειν οἱ παθήμασιν ἐς τοσοῦτον παρελθεῖν ἀγροίας, ὥστε καὶ βασιλέως ὀργὴν ἀγροῖν, ἢ τὸν τῷ καιρῷ μὴ εἰδέναι πικρίαν, ὁπόση λῦ, ἢ ὅπως ἐφίπτεται πᾶσι
B καὶ μᾶλλον τοῖς πλησίαζουσι, ἢ τί γὰρ, εἰ μὴ πόρρω τῶν ἡμετέρων ἔτυχε ὤν, καὶ ἦν ἀλλοδαπός. πλὴν ἐπὶ ξυμβαίνει δουλεύειν ἔρκοις καὶ σωφρόνως ὅτι πρὸς σωφρονοῦντας, οὐδὲν ἀπεικὸς καὶ παρὰν ἀπέστω, δικαίως ἐπαινῶ, κἂν μηδεὶς ἐπιτιμᾷ ἐπαρεσκῶν τῷ τεθνεῶτι. ὅπου τοίνυν τῆς αἰτίας ἢ ὁ δράσας ἀφεῖται τοῖς τὰ τῆς μοναρχίας ὑπισχνουμένοις ἴδιος, σχολὴν ἂν ἄλλοσε ἄλλοι συκοφαντεῖν ὑποτιθέμενοι, καὶ ἀζωπύρειν τὰ τῆς ὀργῆς; χώρει ταῦτα. ἢ παρῆλθε ἢ τὸ ὧδε τοιοῦτον αἰτίας διεξιέναι ὑμοίως, ὥσπερ ἂν εἰ ὧδε τεκμαίρειν ὅπως ἐντεῦθεν ἀπέλθει ἐπολιορκημένῳ. ὡς γὰρ σκεῖ τὸ χρεὼν ἀναγκάζει κἂν νόσος ἐνοκεῖν
C ᾖ κἂν μή, ὅπως ἐνταῦθα τὸ παθεῖν ἐκτὸς τοῦ χρεὼν, κἂν εἶεν οἱ λόγοι ὑποβαλλόμενοι, κἂν μὴ εἶεν, ἢ ὑπαγόμενοι ὑπ' ἄλλῳ ἢ δοῦλον ὄντα, ὅσον εἰς λύπαν παθεῖν δικαίως, ποσοῦτον εἰς παραμυθίαν, τὸ ἀδίκως κἂν τὰ μέγιστα πάσχοι, παθεῖν. πρὸ τοίνυν καιροῦ τῶν
D τοιούτων ἡμῖν ὅπως ἔχει τῶν πραγμάτων μεμνῆσθαι, καὶ μηδὲν προσῆκον ὑμῖν ἔγκλημα προσάπτης, τὸ δ' ὑμᾶς ὧδε ἢ βασιλέως τιμᾶσθαι τοῖς μείζοσιν ἀξιώμασιν, ἢ ἥλιπα μέντοι ὧν βασιλέως, ἢ χρείας ὧδε ὑμᾶς ἄκαιρος, ἢ ἐμή τις ἀλογός τι ἢ ἀβεβήλωτο αὖ τις εἰ ὅπως ὑπονοεῖ. ἀλλὰ τὰ ὑμῖν προσόντα πλεονεκτήματα· καὶ τὸ ὑφ' ὧν πολλὴν εὐδέναι καὶ λέγειν ἢ πρᾶξαι, ἢ εἰπεῖν ἐπῆν ἄδολον πίστις ἢ
E καθαρὰ, ἢ τὸ τῶν βασιλέων πραγμάτων ὑπερπονεῖν. ἢ τἄλλα δὲ ὧν ὁ ἀληθὴς ἀνὴρ στιμιοῦται, ταῦτα ὧν ἔχων καπάσαιν, ταῦτα ἢ βασιλέως ἔπαθε γνώμην, καλὰς ἔχειν ὑμῖν, καὶ τιμᾶν τοῖς προσήκουσι. τί δὲ ταῦτα τοῦτο καὶ τις ὑδίκησεν; ὥσπερ ἂν εἰκὸς ἄλλως λῦ ὧν ἄλλους τιμᾶσθαι, εἰ μὴ ἐν ἐχρήσθη πρὸς ὑμᾶς πάθημα; εἰ μὴ γὰρ ὅπως λῦ τὸ ὧν ἄλλους τιμᾶσθαι ἐν τῷ ὑμᾶς παρεῖναι, καλὰς ἂν εἶχε ὑμᾶς ἐν αἰτίας ἦ). ἐπεὶ δὲ, λῦ ἅμα καὶ ὑμᾶς τιμᾶσθαι, καὶ τοῖς ἄλλοις ὧδεν ἧττον τὰ τῆς ἀξιώματι ὡς εἰκὸς προσήμεσθαι. καὶ ὧν μὲν

τὰ

τὰ εἰκότα ἔχειν σοὶ δὲ καὶ λαμβάνειν τοῦδε
βασιλέως τὰ σφίσι προσήκοντα, ποῦ δίκαιον
ἂ μὴ ἰῶ ἄμφω ἐπεχώρει, ὅπου δοκοῦ βα-
σιλεῖ, ὅμως ὑμᾶς δεξιᾶς περιορῶμεν τῆς
πόλης, αἵτινες τῆς ἐκείνου δυσπραγίας κρί-
σεως; σώσασι τοίνυν τούτους λογισμοὺς φρέ-
σιν ἐν τῇ ψυχῇ, δι' ὧν συμβαίνει σὺν ὀλίγα
λυπεῖσθαι, καὶ σοὶ ἀκούοντας, ὡς ἔγωγε πολ-
λὰ αὖ αὐτοῦ ἔχων τοῦτο τοιοῦτον, ἓν καὶ μόνον
ἐρῶ, ὡς ἅπερ ἐστὶ ἀλλοδαπῆς ἥπτε, τοιοῦτοι ὄν-
τες πολλὰ αὖ δύξαίμεθ' ἂν ἐν ἀκμῇ ἅπερ
οἷόν τε τοῖς ἡμετέροις, ὅπου καὶ μᾶλλον ἔχοντι
δικαίως, ἢ ἀλλ' ἡμᾶς ἀφεῖσθαι καὶ χρήσασθαι, καὶ
ἕτεροις ἑτέροις ζητεῖν τιμωμένοις περὶ ἡμᾶς
ἄφιξιν, καὶ ἀξιοῦν δικαίαν, τοῦ ἡμετέρου
αὐτοκαμβάνεσθαι. οὐ δὲ ὥσπερ αὖ ἀξιώτερον
ἄλλον ἐῶ εἰς κηδεμονίαν βασιλικὴν τῶν ἡμε-
τέρων βίλτιον αὐαμένους. τὸν τοίνυν ἱκανὸν
ἀναλῶσαι ψῆφον βασιλεῖ, τίς δὲ ὧδε σε τὸ
ἐχέγγυον ἔχων φανεῖται δεῖ μείζονι τοιαύτη
προστασίᾳ, καὶ βασιλικῆς πραγμασι. σὺ
γὰρ καὶ τοῖς ἀξίοις προσίεσθε, καὶ σωφρονεῖς ὡς
ἥδιον ἐλλείπων ὑβριστὰς. ἄρχε τοίνυν, καὶ
προνόει μὲν, βασιλεῦ, προνόει δὲ καὶ τοῦ
Ῥωμαίων ἡγεμονίας πραγμάτων, καὶ ἡμᾶς ὑπ-
ερδουῶτες, ἐξόμεθα. ὃ γὰρ παύτες ἀρξαίμεθ-
ἂ δὲ παύτες ὑπετάθημεν ἔχοιμεν, ἄναρχον γὰρ
τὸ πολύαρχον. ἐπεὶ δ' ἕνα προσίεσθαι μὴ βα-
σιλέα τοῦ ἀναγκαίου ἔδει, τὸν ἄλλον καὶ προ-
σήκειν ἄξιον, εἰ μὴ ὑπὸ τοῖς ἀξίοις ὑπεφερό-
μενον, ὃ γοῦν ἐμὸν ὅσον ἐῶ ἀπαθῆ, ἀφεῖσθαι
ὅτῳ δ' ἕτερος δοκεῖ, καλὸν δέξασθαι πειρᾶ-
σθω. ἐγὼ δὲ καὶ πολύσοφ, καὶ ἀκουσόμεθα, αὖ ἄλλως
πως ἔχειν τὶς λέγῃ. ἀλλὰ μηδὲ τὶς τοῦ πάν-
των ὡς ἐν τοῦ πραγμάτων ἔστι μαθήσεται;
μᾶλλον δὲ καὶ ἐξ ὧν ἀκούσομεν λεγόντων ἀμφισκε-
μονήσει πρὸς τὰ λεγόμενα. Ταῦτα τοῦ μεγά-
λου Κονσταύλου διεξελθόντος, οἱ ἐν τέλει πάν-
τες ὡς ἀπὸ μιᾶς ὥσπερ ὁρμῆς καὶ προθέσεως ὡς
δῆθεν μὲν πλείονα ἔχοντες λέγειν, ἐμφανῆς ἦν
σωπηθέμενοι τοῖς ῥηθεῖσι, μᾶλλον μὴν,
ὧν ἤχθοντό τε καὶ βαρυνόμενοι ἐφάνησαν
τοῦδε χρῆμα, εἰ ἄλλό τι τοῦτ' τὰ λεχθέντα
λέγῃ ὑποτοπεῖτό τις ὀλίγοι παρεῖναι. ὅθεν δὲ
προσλάμβανε ἄλλον ἄλλα λέξειν τὰ προς-
χαρῆ, καὶ δόξειν, ὡς τὸ ὑπ' ἐκείνου πάθος
τῶν ἄρχειν αὐτοῦ ἐκεῖνον τοῦ πλείονος ἄξιοι.
τὰ δ' ἦν σκῆψις καὶ κίμπος ἄλλως ὡς ἐδόξε.
πότε γοῦν τῆς συλλόγου ἠφλυθέντος, τὰ πρὸ
λεχθὲν ἐπεύθετο ὁ Προβόβεσιμος τὸν καὶ ἐκόπ-
την δίδει τοῦ μεγίστου, βασιλέως καὶ τοῦ,

A herent, vt aliùs speratus, optas: sue honor ex vestri
despectu, & depressione penderet, possent cum
aliqua specie imputare vobis neglectum proprium
qui se prateritos querantur. Cum vero nihil
prohibuerit quo minus, & vos ornaremini, &
alys contingerent merita, aut concepta Digni-
tates; cum simul fieri potuerit, vt & q qui iam
erant in honoribus possessa conseruarent, & qui
digni erant, nihilominus apta ipsis ab Imperato-
re asciperent, quomodo iustum sit contraria, &
se inuicem excludentia fingere quæ simul esse po-
tuerunt? & quo iure aliqui repulsas si quas sunt
B passi, & si quæ ipsis dolent exclusiones ab hono-
ribus, fauori Imperatoris propensi in vos, & ve-
stra propria fortuna assignandas, vt vera causa
arbitrantur? Desine igitur tales suspiciones ani-
mo versare, quibus cum eas verbis exprimis, au-
ditores non modicè contristas. Atque ego cum de
his habeam multa, quæ possem dicere, vnum mo-
do addam: si vos cum tales sitis peregrè in aliqua
exterà regione degeretis, votis optarem ardenti-
bus transferri hùc vos diuinitùs momento tempo-
ris, & gubernationis rerum nostrarum, quo statu
sunt hodie, præponi, nedum vt molestè ferrem
vos ipsos impensis, modisque alys vestrum hùc
C aduentum procurare, & dignari curam difficil-
lem Reipublicæ hoc tempore nostra suscipere. Tu
verò iam scilicet, quasi dignior te alius sit, cui
rerum administratio tradatur, nutum vt ais, ad
id nostrum, & voluntatis significationem opperi-
ris? Quis autem nostrum sibi tantum arroget,
vt iudicium de te Imperatoris irritum faciat?
Quem autem præter te inueniemus adrectè sustì-
nendam istius supremi loci dignitatem, rebus-
que Imperij, vt dignum est, gerendas idoneis, &
quibus confidi non temere possit, instructum opi-
bus, & dotibus; quis & meritis, ac dignitate,
D idemque nihilò minus prudentia, & sapientia
præcellit? Perge igitur, & gubernare Imperiũ,
& consulere, atque inuigilare Principi, Romanæque
rei, ac negotijs publicis. Nos obedienter
obsequemur. Non enim imperare omnes possu-
mus. Non omnes, inquam, regere, ac præcipere
conuenit, aut fas est. Vbi enim omnes præsunt,
nullus præest. Quoniam ergo sub Principe vnũ
imperare necessarium est, qui alius isto loco di-
gnior, quam qui meritis, & dignitate præmi-
net. Aperui sensum meum, & effudi quantum
in animo habebam. Dicat si cui aliud videtur,
E nullus obstat metus, securè licet, omnes libenter
audiemus, quisquis erit, tui, quod præferendũ
putet in mentem venias. Verum nullus est ex
omnium, prout res ipsa monstrant, & quas au-
dio multorũ voces, qui non eadem nobiscũ in-
dicet, & planè assentiatur his, quæ iã dicta sunt.
Hæc cum Magnus Conostaulus peroràsset,
qui aderant in Concilio Viri primarij, vno
velut omnes studio, ac proposito præ se tu-
lerunt, quasi scilicet nihil haberent quod
auditis adderent, sese dictis assentiri. Quin
potius significarunt graue sibi, ac molestum
fore si quis illic præsentium suspicaretur di-

uersum

uersum ipsos quidquam à modo propositis sentire, aut dictutos fore. Vnde & præoccupabant se inuicem affectatis ad gratiam sermonibus passim assentabundi, ac pro se quisque certatim ostentantes, longè pluris sibi esse, ac multò malle, Protouestiario subijci, quam ipsos imperare. Hæc autem nihil aliud, quam fucus, & mendax ostentatio erant, vt euentus demonstrauit. Tunc igitur soluto cũuentu planè persuasum Protouestiario quod volebat est: velle nimirum & gratum habere Optimates, & res Imperij, & tutelam Principis suæ vnius curæ, arbitrioque permitti. Quare securus iam, & certa confirmatus fiducia vniuersis secum copijs assumptis, Magnesiam proficiscitur; ibique ad custodiam Imperatoris certa fidissimorum sibi militum cohorte præposita; similiter ærarium Regium seruandum alijs concredidit æque probatis, ac multis varijsque experimentis compertissimæ sibi fidei viris, quorum Dux erat Agelarum, siue Gregum, tunc Logotheta Hagiotheodoritesi; quibus ita prouisis, ipse cum reliquis cæteræ gubernationi Reipublicæ attentè, ac studiosè vacabat. Scribebantur ergo edicta in omnes Romanæ Ditionis Vrbes mittenda, cum ad alia quæ præsens poscebat vsus, tum in primis, quod vniuersè omnes spectans maximi momenti erat, vt significaretur mors Imperatoris, & pueri filij eius in locum eius successio; mandaretur, vt omnes studerent à nouo Principe gratiam inire, obligandâ ei fide consueto tali occasione sacramento. In eam sententiam conficiebantur magno simul labore plurium Scribarum Diplomata numero quam maximo, quorum rubras subscriptiones, quæ manu Imperatoris fieri debebant, quoniam manum adhuc per ætatem puer Imperator mouere ad id nequibat, modo memorato Logotheræ Agelarum faciendæ tradebantur.

A

B

C

CAPVT XVIII.

Seditio Exercitus in Muzalones.

INterim Protouestiarius curandis alijs quæ vsus poscebat præsens securè, ac liberè vacabat, nullas suspicatus insidias in se comparari negorijs publicis intentum. Tumescebat autem grauis, atque atrox in eum inuidia, clamque serpens eadem periculosè glisebat, ipso nihil planè sentiente. Et erat arcanæ in ipsum iræ causa insensis illi probabilis. Videbatur enim ipsis, se zelo fideli agi erga Imperatores Patrem, ac Filium: quorum illum quidem putabant procurato huius magicis maleficijs morbo consumptum, & dirâ immaturè morte sublatum: Hunc vero miserabantur mox priuandum Imperio iniustâ istius vi efferentis se improbè supra priuatum modum, & hand dubiè regno inhiantis, contemptâque Augusti pueri ætate, Imperium sibi ho-

D

E

ΗΝ δὲ ἀρα ὁ περὶ ἑαυτὸν φθόνος οἰδήμασι ζαμὲς, καὶ δήπου ὑφῆρπεν, ἑαυτὸν μὲ ὁ σωκλὸν ἐπαίοντι, καὶ ἡ σκῆψις τῆς ἀπορρήτου κατ' ἑαυτὸν τοῖς ὀργιζομένοις ὡς πιθανὴ. ἐδόκουν γὰρ ἐκ τοῦ βασιλέως ῥηλοῦν, τῷ μὲν, ὅτι μαγγανείαις τοῦ περὶ ἑαυτὸν συσκιωθείσαις νοσοῖ. καὶ ὡς κακῶς ἀπαλλάξῃ περίμενον. τῷ δὲ, ὅτι βασιλείᾳ, καὶ ὑφαρπάζειν τὴν ἀρχὴν μελετᾷ. καὶ μᾶλλον ἢ καθ' ἑαυτὸν φρονεῖ, ἐκφερομένου τῆς βασιλέως, καὶ τὴν βασιλείαν ἀποσοώπως ὑποποιήμενον. τοῖς δὲ τοῦ ξενικοῦ γ' παθεῖς ὡς δὴ καὶ ὑπὸ χεῖρα ἔχων ὁ μέγας Κονοσταύλος, καὶ ἄλλα ἰσχάθια ἦσαν τὰ κατ' ἑαυτὸν ὀρμῆς αἰτιάματα, ὡς τῷ Μυζαλίτῃ, καὶ

ἡ

καὶ μᾶλλον ἐνὸς τοῦ αὐτοῦ στόματος ζωὴν βασιλέως τοῖς εἰς φόβους αὐτοῖς ἀποτεθαυμάσιον ὡς καταφρονοῦντος ἐφ' οἷς ἐδικαίουν ἑαυτοὺς πεπονθέναι, ὡς τῆς τοῦ Γαλλιήνου ἀπολειφθέντος παῤῥησίας καὶ ἐγκύπτοντος τοῖς ὑπηκόοις ἀπιμοῦντος τοῦ Γρατιανοῦ τοῦ σταθέντος. τύποις γ' οἷς τοιούτοις ὁ ξυνὼν τε καὶ ἀριθμὸν ἦλθον ἐρεθίζοιμι, ἔτοι μοι ἂν καταφάσεις ὑπάρχειν, εἰ μόνον τις παροράσειεν. αἰτίαν δ' ἔχον εἰς τοῦτο, ὡς ὁ τοῦ πολλοῦ λόγου ἔχει, ὁ τούτων τῶν φαλάγγων ξυγγράμματος. ἦν δὲ πάλαι μὲν ὁμαιμίους αὐτοῦ, τότε δ' ἐξαφθέντας πλέον αὐθέντας τοῦ φόνου, καὶ δρασείοντας τὰ αὐτίκεσθαι, εἰ ἐτόλμα ἀρίστου φόνου τολμῆσαι καιρὸν ἔχοντας, ὃ δὲ λόγος οὐ πρὸ ὕστερον φέρει ὃ πάλαι. εἰ δὲ μὴ αὐ ἐτόλμων, εἰ μή τινας παρβιάσας ἔχον, ἀλλοεθνεῖς ὄντες, καὶ ὁ πλέον ἐπήλυδες. καὶ εἴ πως ἔχοι δὲ μόνως θαῤῥεῖν, αὐάγκη πάντως μᾶλλον, ἢ ἄγνωτα ὑποπτεύεσθαι.

A nestis præfextibus parantis. Auxiliaribus porroItalis peculiari Magni Conoſtauli ſubiectis Præfecturæ, præter alias quaſdam, hæ vehementiores proptiè erant odij in eum, & meditati impetus cauſæ: quod ſe à Muzalonibus, & præſertim ab hoc inter eos natu maximo, priuatos meminerant donatinis, & ſtipendijs ipſis ab adhuc viuente Imperatore decretis: Quod contemnerentur in ijs, quibus iuſtè ſe honorari debere contendebant: Quod aditu & gratiâ Imperatoris ſuggeſtionibus huius excluderentur; Quòd Protoueſtiarij iuſſu ignominia, & contumelijs afficerentur. His & ſimilibus rufum, & belliçoſum genus irritati, parati erant ad eos trucidandos, ſi quis vel paululum impelleret, lactarum etiam eſt ſermone multorum, Ducem iſtius Italicæ phalangis partem iſtius culpæ conſciuiſſe non paruam, quippe qui ſuos olim in hanc cædem pronos, tûe autem occaſione accenſos nouâ, metu ſolutos, & geſtientes dirum ſaçinus patrare, re paratâ incitauerit, vterûpere quo deſtinauerant audetent. Qui quidem rumor ex ijs, quæ conſecutæ ſunt veriſimilis ſit. Neque enim auſi tantû eſſent, niſi freti auctoribus, & inſtincti perſuaſionibus idoneis, Alienigenæ, & plerique Aduenæ; quo ſtatu homines ſi vel cogitent vim inferre, prorſus neceſſe ſit ſuſpicati agi vtique ad id ipſos impulſore quopiam.

CAPVT XIX.

Vt Muzalones ab Exercitu interfecti ſint.

Τῆς δ' ὑγιὲς ὑπὸ τῇ ἀποχωμένῃ ἑνιάτῃ καμένῃ καρῶ, ἐς ἓν τὸ μνημεῖον ἄγειν εἰώθασιν οἵ τε σωφρονες, αὐέρχον τοίνυν ἐς τὸν τῶν Σωσανδρων μοναὶ, ὅπου καὶ ὁ νεκρὸς τοῦ βασιλέως ἐχώσθη τοῦ πατρὸς πάρα, τοῦ ἱερομένου ὅσοι παρῆσαν ἐνῆσαν. αὐέρχοντο δὲ καὶ οἱ ἐν τέλει πάντες χωρὶς δ' ἐκείνων ἁ τῶν γυναικῶν αἱ παρέχουσαι, μαχόμεναι, ἐς πᾶν ὅσον ἐν ὑπηρετικὸν τοῖς κρατοῦσι. ὃ μὴν ἔτι γε στρατιωτικὸν ἐν παρόντος ἐς μᾶλλον κάτω τοῦ βασιλέως ἐγκαθεκάλυπτο. ὡς γοῦν παντὶ καὶ οἱ Μυζάλωνες ἦσαν, ἰδίαν τοῦδε αὐτῶν ἄλλως παρὰ τοῦ θανόντα διαθυμούμενοι, τότε ὁ στρατιωτικὸν, ἀφαιρούμενος δὲ, ὁ Γαλλικὸν τε καὶ Ξενικὸν, ἀποκόπτοντος καιρὸν, οἱ μὲν, ἀμύνεσθαι αὐτὸν λυπήσαντας ὠργίσθησαν, οἱ δ' ἐφηδόμενοι τοῖς, οἷ δυνηθεῖεν ἐλάττους, πολυπηθουμένοις, τῆς γὰρ καινοτομίας ἀέκοντι χάριν αὐθρώποις, καὶ ῥᾴδιόν τις ἰδὼν καιρὸν κακὸν πλεσθὲν ἐφαδεῖν παθοῦσιν, ἢ ἀγαθὸν σωσαθὲν τοῖς ἀπολαύσασι

D Vnc commodùm nonus illuxerat à morte Imperatoris dies, quo eius memoria conſuetis honorari titibus debebat. Conueniunt igitur in Soſandrorum Monaſterium, vbi corpus Imperatoris iuxta Patrem ſepultum fuerat, quantum erat ibi ſacrorum hominum: conueniunt, & Magiſtratus omnes: Mulieres quoque primæ Dignitatis, ac Matronæ, tum quidquid in obſequio Principum erat. At militares copiæ de induſtriâ infra, quaſi ad cuſtodiam citca Principem, ſunt relictæ. Vt autem & ipſi quoque Muzalones cum vniuerſis ipſorum familijs eodem aſcenderant, oſtentandæ ſtudio quaſi præcipuæ cuiuſdam ipſorum in defunctum caritatis; Tunc Exercitus, præſertim vero Italicæ, & Auxiliares exteræ copiæ, captatâ occaſione, partim vltionis ab ijs qui læſerant expetendæ deſiderio inſtinctæ, partim conniuentes audentibus, quadam dulcedine nouitatis, & curioſitate ſpei miſta mox videndi, quis reſponderet ſucceſſus ancipitibus aliorum ceptis, & an non fortè aliquid ipſis vtile priuatim è ſtatim perturbandarum confuſione rerum oriretur (Inopinatis enim mutationi-

tionibus ferè semper delectantur homines: & facilius quis videns nouum quodpiam in aliquos malum ingruere, malignum de aliena calamitate sentiat gaudium, quam bono fruentibus collatetur) Tunc, inquam, militares vtriusque generis copiæ, partim furentes, partim fauentes furentibus, plebi nihilo mitius animatæ passim mixtæ, insanos attollebant clamores ex imo, & atrijs Palatij sursum, & senestras versus, vbi Imperatorem, qui non apparebat, esse putabant: deposcentes ad pœnam perfidos, quo nomine Muzalones iunuebant, zelum in Augustum, & Genus eius ostentantes, & egregiè simulantes, ardentē; ac significantes metu se malorum Augusto imminentium impelli: nihilque studere aliud, nisi præoccupare destinata iam ab istis dira in Principem facinora: dareque operam, vt nefarij latrones priùs iustè patiantur ea quibus digni sunt, quam immaniter exequantur, quæ in Principis, & Reipublicæ perniciem cogitant. Hac benenola de salute Imperatoris solicitudine monstranda id agebant, vt assensum eius in vim, quam parabant, elicerent, quasi cupientes cum bona eius venia, quod decreuerant perficere; simul subindicantes si Princeps remissior in indulgentia perstaret, se tamen procursuros, quo intenderent, & destinata perpetraturos. Talia illis vociferantibus, simul & tumultuantibus, ij quibus commissa Principis custodia fuerat, siue à quopiam de re quæ agebatur prius edocti, siue sibi ipsis in tanto tumultu metuentes, educunt puerum Augustum, præseferentes id se agere spe placandæ seditionis, aspectu & reuerentia Principis, componendique nntu eius in modestiam, inquietos furores plebis effrænis. Vt aurem obiecto publicis conspectibus Adolescentulo maior sublatus est clamor, & impotentius bacchabantur, suggerunt ei, qui circa ipsum erant, vt manu innueret. Erat autem id signum anceps, & in contraria pariter ambiguum. Cum & videri posset comprimere tumultum eo gestu voluisse, & interpretatione non inuerisimili trahi posset idem in indicium concessæ à Principe in parum ipsi fidos sæuiendi facultatis. Neque id ignorasse videbantur qui Principi aderant: sed sibi, si hoc periculo innoxiè desungerentur qui rebus præerant, receptum in excusatione parabant; tamquam ab ipsis eo tantum animo suasa illa prorentione manus, vt seditio per eam comprimeretur. At tumultuantes saris clarè sibi concessam eo gestu quod vellent agendi licent iam crediderunt. Statim igitur sublata vox est: assentiri Augustum, & antorem fieri. Tum vero pro se quisque procurrere; singulis viritim sese vlrores iniuriarum, & vindices salutis Principis opinantibus, & velut in studio rei

A συμμιγεῖς τῷ πλήθει θρώσκουσι, φασὶ πρόσω δίνας κάπυθεν αὖσε, & μὴ φαιδρύνῃ τῷ ζαπλεῖ, καὶ ἐπισκάλοιμι χῷ θεῷ δίθεν ἀπίσω, οὖν Μυζάλωνας ἀνιπόμδμοι ζῆλον ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τοῦ γένους ἐνδεικνυμδμοι & ἐρικόπες δεμόν, καὶ ὅπα μὴ φθάσῃσι ἐκεῖνοι τοὺς τῶν παλαὶ δρᾶσαντες, δεδίπες δίθεν, ἐπέσπηδδον τὰ ἐπ' ἐκείνῃς τοῦ βασιλέως ἐγκύρημα. καὶ ἄμ' ἐδήλουν ὡς ἕπερ ὁ βασιλδὺς ἐφίησ'. οἱ δ' οὖν, ἀλλ' ἐκεῖνοι & ἅπως ὑπιδραμοῦσι, καὶ καταφθάσοι). πᾶσα λεγόντων ἅμα & θορυδούντων, οἱ τῶν βασιλικῶν φυλακῶν ὑπερχόμδμοι, δηλαδὴ καὶκείνοις & πόλεμημα, ἢ καὶ δεδὰ τοῦτο τοὐνδον, ἢ μᾶλ' ἅμα τῷ θορυβεῖν ἐκείνῃς δίθεν, ἁζόμενοι δῆδις καὶ παιδίον, χῷ δυσωπίαν ἐλπιζομδμίων ὡς ἐκείνῃς ἐμφαίνειν ποιουῖτας ἐμφανῆ κεκτῆσθαι. ὡς δὲ φανέντος τοῦ νέου, καὶ μείζων ἤρετο ἡ φωνὴ, & ἀπακτόνδον ἐθορύβουν, χἠ καταδύειν οἱ ἀμφ' ἐκεῖνον διδάσκον. ὃ δ' ἰδὼν, ἅμα κεδδον καὶ τοῖς ἀμφοτέρα, ὅτι τε ἀναείλλῃ θόρυβον, καὶ ὅτι ἐκχωρεῖν δόδε, & τοῖς μὴ θέλει νέον ἄρχοντα ἱκανὸν εἰς ἀπολογίαν ἐς ὕστερον τοῖς οὖν ἄρχονται, ἢ τῆς χέρδς καταύδυσι ὑπαυλέλειπτο. ὡς δίθεν δόπεχθὴν οἰκονομδσι θόρυδον, τοῖς δὲ καὶ λίαν ἀρχοῦν ἐνομίζετο τοῦτο ἐκχωρῆσαι. δόδις δοὴ ἤρθη ὡς ἐκχωρεῖ τοῦ βασιλέως, καὶ ἅμα ἐχεσθὲ παμπληθεί, καὶ ὡς τιμωρὸς τῆς βασιλικῆς σωτηρίας ζωὸς θεὸς ἕκαστος, ὡς καὶ παρασκευάσοι εἰ δεῖ, καὶ ἀλλήλοις τῷ θορύβῳ ὠδάκρατοῦντες, δόπ τῆς μονῆς ἐκάγοντο τοῦ Σωσάνδρου, τὰ ἔχατα κακὰ, οὖν, ὡς ὥπτοί ἔλεγον, δύσνους τῷ βασιλέῃ κρᾶτα παραξαίοντες, ἀσὶ δ' οἱ καὶ ἔμδμον μὴ ζωπατοῦντες, παρμηδεστέρων ποιοῦντες, ἢ πολμηρότερον, καὶ ἅμα εἰ ἐκποδὼν θρωμδύοις οὖν καθ' ὧν σωπᾶσθαι μάθοιεν, ἀνθαδέστερον δρασείοντες δόπ ταῖς σοπαῖς παρὸς Θ ἐκφορῆν τὰ κειμήλια, μὴ γαρ ἔῃ) κωλύσοντα, ὅπο τοῦ κοκτωμδίων ἀπολωλότων. ὡς γοῦν οἱ μὲ Σωσάμα κάρηνα τοῦ ἐν πόλει τῆς ὑμνῳδίας πλαμδίνης ἐκτὸς ἀσπάζεσθαι τοῦ ναοῦ. οἱ δὲ συνέθεσ παιδιαὶ θορυβοῦντες δεδὰ Θ Σωσάνδρες, καὶδὴ τοῖς ἐκτὸς ἐμφανὲς ἦσαν ἀδὺ τῆς μονῆς ἐόντες, τινὲς τοῦ ἐκτὸς ὄντων ὑπερεκτοῦ ἐκείνων ὑποστοπάζοντες θορύδου μόνιτου καὶ τοῦ ἀναιρημδίων δράσασθαι κεδδον αὐτόμοι ὄντες, ἅμα δὲ καὶ νευσμὸν ὑποπτδόντες, δηλοῦσι σωὶ ἐκχεῖ τῷ τοιούτῳ τοῖς ἔνδον, οἷδὲ σοκδὴ τοῖς Κυρίοις Θ

δηλο-

δηλωθὲν ἀπαιρέλλυσι, καὶ ὡς ὑπεζυγῶσαι τὰς τῆς μονῆς πύλας τοῖς ἐρχομένοις συμφέρῃ, μίκρα θερμοὶς ἀσπαζομένοις. οἱ δ' ἀμέλουν ἀκούοντες. μὴ δὲ γὰρ ἔχειν συμβαλεῖν, ὁπόθεν ὑπὸ σφετέρῳ κακῷ ἔοικε οἱ συμβόντες, ἔρχεσθαι ἢ κάκιστες εἰς τὰς κοινὰς ὀικίας πλεπὶς ὑπεκλάμβανον. ὡς δὲ καὶ αὖθις ἀξελθόντες ὀικέται πλησιάσαντες, καὶ μᾶλλον ὃ θορυβώδες καὶ ἄπακτον ὑπανέον, ὅτι μᾶλλον καταῤῥώδουν, καὶ μὴ σπουδῆς αἰσχίστου τὰ χαμόμενα, καὶ ἐπ' ὀικείοις ἄλλοι ταχυδρομοῦντες, καὶ αὖθις ἄλλοι. ἤδη γὰρ ὡς ὅστις πότε ἐλέπων μὴ ὑπὸ κακῷ μείζονι τὸν ὀικέτων ἄφιξιν ὑπόνοια. ὅθεν καὶ πολλοὶ μὴν, ὡς εἰ ἑαυτοῖς δεδιότες, ὀκ τὸν ἐ καλῶν ὀικείων ὑποφεύγουσι, ἀλλ' ἀλλαχῆ καπεδύοντο. οἷς δ' ἔμελε τῶν Μυζαλώνων πλέον τῶν ἄλλων, παρῆσάν τε καὶ αὖθις ἀπάντῃ ἠθῇ καὶ παρασύρῳ, τὸν ἀσβολιὸν τῶν ἀνδρῶν ὑπομίμησαν. καὶ ἐφερπέτω ὃ πάχος ἔλεγον παρακαλαβῶσι τὸν ὀικείων ὁρμὸν ἤδη τῆς τῶν πυλῶν ὑπιόσης, μή πως καὶ φθάσωσιν εἰσελθόντες. μὴ δὲ γὰρ ὑπὸ καλῷ τινι θεσπεσίῳ θορυβῶ εἶεν, ἀλλ' εἰς τι λῆξιν κακὸν. οἱ δὲ τῶν φόβος λεγόντων, ὀκ ἦσαν ὅλως. ἦγε γὰρ οἶμαι τότε ὃ μέρισμος, καὶ ὃ λεγόμενον ἀληθὲς, ὡς ἀφαιρεῖται τὰς φρένας, ὧν ἀπολέσαι μέλλει ὃ θεός. ὑ μὴν δὲ, ἀλλ' ἤδη τοῖς σαρῦσι τῶν μεγιστάνων ἔμελε ὃ θρόμβος ἀκούσαι, εἴ τι κατά τινα παρήκουσι τῶν μηνύτων. ἅπερ μὴν ἐ αὐτοῖς ὑ μᾶλλον καὶ ὅτι καὶ δράσαι συναχθέντες. ἀλλ' ἐν τοσούτῳ τὰς εἰσόδους παρακαλαμβάνουσι, καὶ κρατοῦσιν οἱ ὑπόντες, καὶ ἅμ' ἐρχομένων ἐντὸς κακοὶ θόρυβοι ἦσαν. καὶ οἷς ἔδρων τὶ καὶ ὑπάλλων παρέτειρον ἢ τῶν ναὸν εἰσελθεῖν δῆλοι ἦσαν φανέντες. ἰὼ ἰοὺ τῷ Πρωτοβεστιαρίῳ γραμματικὸς οἰκεῖος, Θεοφύλακτος τ' ὄνομα, ἐ ἐμοὶ συγγενὴς, παρόμοιος τῷ Κυρίῳ τὰ πάντα. ἀξελθόντος θροῦ ὑπὸ τῷ μαθεῖν ὀικέτας, σφάλλα εὖ ὑπιόντας ἢ ὁμοιότης, συναγερμένης καὶ τῆς ἀμπεχόνης πυθέμην ὕσης ὑπόσης, καὶ μικροῖς καὶ μεγάλοις ἀφὶ βασιλέως δύναζον, καλέοντες ὑποστρέφοντες ζητέμενοι ἐ ἀδύς ἀναρδὸν κοπίσι μυρίας. ἦ γὰρ ἰὼ ὅστις καὶ τεθνηκότι, ὃ ἔγχος ὀκ ἔλαβε ἐπ' ὀικείῳ. ὡς δὲ ἐμοὶ πως ἤκουσε, ἀπερρόφουν ὀκ τῆς ἀνῆς μανίας τὸ αἷμα. πλὴν ἀλλ' ἀδύς ὀκ ἠγνόουν σφαλέντες. ὃ γὰρ πίθηλον ὑποφαὺν τῷ πόδς μέλαν ὂν, τὸν δεδρακότων φανερὸν ἔχουσαν καπηρεφ.

præclarè, prævertere invicem festinatione mirâ certantibus, ac periculum præoccupare quasi heroici facinoris perturbatissimo discursu, & mutuâ extrusione ruentium impetu maximo versus Monasterium Sosandrorum, ferocibus extremorum malorum minis ijs inferendorum, quos invidiosis vocabulis, infidorum Augustæ potestati, Principisque hostium designabant. Non tamen defuere qui subsisterent, continentes sese in illo effuso aliorum cursu: vel quod cautiùs quam audaciùs agere consultum ducerent; vel quod simul etiam sperarent, post negotium à currentibus confectum, sublatosque potentes rerum, quæstuosiorem sibi relinquendam operam irrumpendi in ædes ipsorum, & pretiosissima inde quæque exportandi; quas in opimas prædas utiliùs expromerent totam vim audacissimæ rapacitatis, nemine tum prohibituro: quippe iam mortuis possessoribus operâ eorum, quos in id præcurrere sinebant. Cum ergo dum Hymnodia celebraretur, Muzalones cum Primoribus Optimatum intra Templum starent, ruens, ut dictum est, tumultu insolito multitudo adventabat. Et iam qui intus erant intelligere ceperant eam turbam rectà in Monasterium ferri, cum quidam è ministris Muzalonum foris opperientibus, veriti quò tempestas suspectæ novitatis incumberet, & non fine causâ metuentes: ne armata, & legum secura seditio in fœdum aliquod desineret facinus, pallido vultu periculum nunciarunt ijs, qui ex interiori comitatu Muzalonum intra Templum versabantur. Hi rem statim ad Dominos detulerunt, & studiosè suggesserunt: è re videri, Templi valvas occludi venientibus: idque ardore maximo urgebant, vt statim curaretur. At illi audientes negligebant, nullâ idoneâ coniecturâ fieri verisimile causati, ad vllum ipsorum periculum istum cursum pertinere: nimirum opinabantur agi religione, aut studio cohonestandi Principis turbam illam, & nihil aliud quam spectare, aut frequentiorem reddere funebrem Augusti mortui Panegyrim cupere. Vt autem qui hæc nunciauerant rursum egressi, propiùs iam appulsæ multitudinis furentis fremitum è vicino terribiliorem hausêre sensibus, eò plus coborrescentes, iterarunt indicium crescentis mali; nunciantes, vt priùs, quæ recentiùs cognorant. Quod mox confirmarunt cursu anhelo festinantes alij super alios. Neque enim iam ulli, qui ureretur modo sensibus, dubium erat quin in tragicum exitum phanaticus iste accursus etumperet. quare multi sibi priuatim metuentes admonitu indiciorum ingruentis mali, alius alibi abscondebant sese. Quibus autem maior quam cæteris Muzalonum cura erat, denuò trepido cursu, vultuque turbato ipsos adibant,

impetũ armatorũ irruentium indicantes; & A magnoperè suadebant, iuberent opponi surentibus portarum obices, & Templum statim elaudi iam iam intrò irrupturis si pateret: nam tantum tumultum nihil boni portendere. Narrabantur ea surdis, persistabant in summo periculo temerè securi. Agebat quippe illos fatalis puto cæcitas in deeretum ipsis infortunium. Verum scilicet est, quod dici solet. quos perdere vult Deus, ijs ante omnia mentem eripere. Sed nec qui aderant Proceres multum curare videbantur quorsum spectarent, quæ audiebant fieri. B vel quadam prænotione gerendorum; vel ad ipsos haud rati pertinere quod acturi erant qui concurrebant. Interim adirus præoccupant, & præsidio muniunt qui iam pervenerant seditiosi; quorum infundente se sævâ undique vi, totâ passim æde sacrâ tumultus ingens fuit. Ex his quæ & secerant, & minati erant priusquam Templum ingrederentur palam erat cædem ipsos spirare. Erat Protovestiario Grammaticus familiaris Theophylactus nomine, meus consanguineus, Domino per omnia similis. C Hunc prodeuntem, vt videret quid rei gereretur, conspicati seditiosi, Protovestiarium esse ipsum eredidêre, fallente ipsos oris, & staturæ similitudine, & errorem confirmante pari tum genere vestitûs: quod ut in luctu, & exequijs Principis, attrari omnes parvi æquè', ac magni, pullâ similis admodum formæ veste utebantur. Ergo hunc ipsum rati quem quærebant, conficiunt innumerabilibus plagis. Nemo enim erat qui in iam mortui corpore ferrum non tingeret. Atque ut ego ex quodam ibi præsentium D audiui, eriam sanguinem occisi vestanâ rabie suxerunt. Cæterùm statim agnouerunt se deceptos. nam cum pedis calceum in mortuo nigrum obseruassent per errorem se in illo sæuisse intellexerunt. Ac confestim rabie, ac strepitu quam maximis, armatâ strictis gladijs manu, in Templum irrumpunt, vbi homicidis apparentibus statim sacer cantus conticuit. Canoribus alijs aliò dispersis, & variè in angulos, aut ubicumque posse latêre sperauerant, se abdentibus. At Muzalonum hie quidem in E Adyta confugit, & sub mysticam se condens mensam, ibi putabat se saluum fore: Alter insinuans se retrò portam Templi, eam super se maximo attraxit nisu, & quam potuit validè adduxit, applicuitque muro aduerso ram arctè, vt planè cohærentibus sine obice lateri valuis, suspicio excluderetur latebræ illic humani corporis capacis. Illorum vero Gener (& hic enim nt prosperitatis affinibus particeps fuerat, ita & eonsors calamimitatis futurus erat) irrepens quà potuit in renebrosas angustias circa monumentum Augustorum latêre studuit. Cæterùm Pro-

καὶ τοιαῦτα μὴ ὅτι πλείους μανίας ἐ παραχῆς, ξιφήρεις ἐμπίπλασι τῷ ναῷ, καὶ τοιαῦτα χρῆμα φανέντων τῶν φονώντων ἐκείνων, ὁ μὲν ἱερεὺς ὕμνος καταπαλίεται. ἄλλοι ἀλλαχοῦ τ' φαλλόντων σκεδαννυμένων, ἐ τοιαδυνομένων γωνίας καὶ τόπους, οἷς ἕκαστος σώζεσθαι. οἱ δὲ Μυζάλωνες, ὁ μὲν, τοῖς ἀδύτοις προσρήκας, καὶ ὑποτελὼ μυχικῷ τριπέζαι ὑπελθών, ἐκεῖθεν ὡς σώζεσθαι. ὁ δ' ὅπισθε τῆς τοῦ ναοῦ πύλης ἑαυτῷ συνωθήσας, ἐφ' ἑαυτῷ ὑφάλκε σιδηρᾶς, ἐ ὡς ἔχει ὡς συνίζανεν ἐν ὑπερδρῳ οἱ τοῦ θείου, ὡς ἐ παραπολλᾶσθαι δοκεῖν λιθεσγιδίου, τῷ αὐτηδύρῳ μηδενὸς ἐμποδὼν ὄντος. ὁ δ' ἐκείνου γαμβρὸς, ἐ ὢν γὰρ ὥσπερ τῆς ἀτυχίας τοῖς συγγενέσι μετέχει, ἕτο καὶ κοινωνὸς ἔμελλε γενέσθαι τῆς δυσπραγίας, ἀλλαχοῦ πού ὁ τοῦ βασιλέως ἱερεὺς ὡς ἔχει τοιαδυνόμενος, λαθὼν ἔσπιθαδεν. ὁ μὲν τοιγε Πρωτοβεστιαρίτης ἐν τοῖς ἀδύτοις ἐ αὐτὸς εἰσελθὼν τὸ ναοῦ, ἐ πρὸς τῇ κίγχλῃ γενόμενος τῆς Προθέσεως, ὅθι περισσοδὲς ἱσταμένους, ὑπανίσχεται, καὶ τῷ ἐκεῖσε σκοτεινῷ σωὶ τοῖς ἀδύτοις θαῤῥῶν. ἀλλ' οὐκ ἐῶ οἴεσθαι ὧν ἐκείνων ἀβλαβέσαν κίνδυνον. πολλοὶ γὰρ ὄντες οἱ ἐφορμήσαντες τῶν μὲν ἄλλως ἐποίουν φόβην, πρὸς τὴν σφετέραν ζωὴν δέοντος ἐκάστου. ἀπενεύσθαι δὲ καὶ οὐκ ἐν τάχει συνέβαινε μηδὲν ἔχοντας πραχθῆναι. ἐκεῖνοι δὲ ἐν πολλῷ τῷ πρὸς ὃ θαῤῥεῖν πρόσθεν τοιαδυβακχίνοι καὶ μανικὸν ἐφαλλόμενοι, ἀκριβῶς ἀρθίνων μηδὲν τῶν τοῦ ναοῦ καταλιπόντες ἀνεξερεύνητον. ἔθεν ἐ ἄλλος ἄλλον δέρειν τε ἐ καθαίρειν, ἀναλυσάς καὶ ὡς αὐτῷ δοκοῦν διεχρῶντο. ἔ μὲν δὴ οἱ ἄλλοι κατεῤῥαθύμουν. ἀλλ' ἐφ' ἑνὶ πολλοί τινες πρόθυμοι, ἔβαλλον, ἔπληττον, ἠκόντιζον, ἐ τεκμὸν ἄθλιον, ὡς καὶ εἰς πολλὰ ἕνα καταπεκτίσθαι. ὅτις ὥπλιζεν ἀυτὸν ἡ κακία, καὶ ἑῳμὸς μεμηνότας ἥρας ἐδίκτυο. μὴν τε Πρωτοβεστιαρίου, Καίσελός τις τῶν ἀδύτων καταλιπόντας, καὶ τὰ πολλὰ διερευνησάμενος, ἐπεὶ οὐχ εὕρισκε, ἀναπνοὴν ἔμελλεν ὑποστρέφειν. ἀλλ' ἡ μοῖρα, ἔ δ' ἐκεῖνον εἰς τὸ παθὸς ὑπὸς, τοῦ γὰρ παρόντος εἰσελθὼν, καὶ τῆδε κἀκεῖσε περιελισσόμενος, ὅθι γόνασι συνιζάνοντα κάτωθεν εἶδε οἰκεῖον, καὶ ἰδὼν ἑαυτῷ καθαιρεῖν ἀπιτοὺς. καὶ ὡς δυσωπεῖ ὁ οἰκεῖον αἷμα πολλῷ πνεῖ ἀζονόμενος, ὁ δὲ ὅτε πρὸς ὃ χῆμα τῆς ἰκετείας, ἀπεῖδεν. ὅτε μὲν ὑπεκλαύθη τοῖς ἐπηγελμένοις. ἀλλ' ἀλὺς καταχὼν ἀναιρεῖ ξιφηδίῳ

δίω. καὶ δῆλον γεγονὸς ὃ παρῆν, οὐκ ἐᾶν ὧν ἔξω αὐτοῦ ὁπλίζεσθαι, ἀλλ' ἕκαστος ὅπῃ τύχοι ὡς ἔτυχεν, ὑπάζων καὶ μὴ ὕβρεων ἥπτετο, καὶ ἐς τοσοῦτον μελεϊστὶ κατεδάσαντο, ὥστε ἐν ὀλίγῳ ἐκφαιδρύναι τὰ μέλη καταθέντας, ὥστε ἀκριβοῦσθαι καὶ πάνυ δοῦναι, ἐπεὶ δ' εἰς τέλος τοῖς ἀνημέροις ὁπλίταις ἐπεκράθη τὸ πλήμμυρα, οὐδὲ ἕνα μεῖναντες ἐν ὀδύναις ὡς μηδὲ καὶ ἐν τέλει καταπαῦσι ἀνίαν ἔχειν ἴσασι καὶ ἐλέγχειν, ἢ μὴν ἐρωτᾶν τί παθόντες ; καὶ τὸν ὁρμήσαντα θεῖναι παρῄνουν, ὅπῃ τὰς σπιλὰς ἄλυς ὠρμων τῶν φονευθέντων. καὶ ὧ περιτύχοι ἕκαστος μὴ ὅτι ἡμαρτε τῷ βασιλεῖ, ὡς ὑδενὸς καιροῦ γεγονότος, δεξιούμενοι ἐπεκελεύοντες, καὶ ὃ δὴ γλαύκης ἔγκλημα συχνάκις λεγόμενον ἦν. οἱ ἐχθροὶ δὲ δήπου τοῖς βασιλεῦσιν οἱ σκοπέλιοι ; οἱ πατρὶ ἔφασαν ἐπὶ μὴ κακῷ λύσει, εἶτ' ἀρξαι οἱ δὲ στρατιωτικὲ ἀλιτήριοι. οἱ μαγείας μὲν τῷ πατρὶ μὴ καταλύσαντες, φυλακῆς δὲ δόξῃ καὶ ἀσφαλείας τῷ υἱῷ ἐφεδρεύσαντες, ὡς δεδώκασιν ἀξίας, καὶ ὡς ἔδει, τὰς δίκας, ὡς ἐκάστῳ ἁρμοττούσας). καὶ ὡς ἀνοίκτως τῷ λοιπῷ δουλεύσουσι τῷ δεσπότῃ τῷ ἀνάγκῃ ἀπαλλαχθέντες κακῶν, τῶν τ' ἄλλων, καὶ λίαν μυσῶν τάχιστα ἐπόρουν, ἀμφοτέρας ἀγκαλισάμενοι τὰς πλευρὰς ἐκ τοῦ σκοποῦ. τύπτων οὖν ἅμα τελευτῶντας, μηδενὸς οἴου τε δικαιοῦντος μαρτύρεσθαι πλήθει, καὶ αὐτοχειρία ἐμπεσὼν ἴσασι, τῷ μὲν τὰς ἀληθείας δεδιότων, τῷ δὲ καὶ κτείνοντι. σημεῖον δὲ, καὶ γὰρ τὴν τοῦ Προσδέκταρι συζύγου ἀνὴρ σαρώσας, καὶ δύο παῖδας καὶ λεγούσης ὅτι τοῖς πολιτεύσι, ἐμβριθέστερον ὁ μέγας Κανδιδᾶνος καὶ θεῖον ἀπέσχεν, ὅτι παῖδων στερεῖν, φοβούμενοι μὴ κἀπὶ παῖδας ἐμὲ στρέψῃ, τὰ ὅμοια. ὡς γοῦν συνεχέθησαν ἅπαντες, καὶ Κύριοι καὶ ὑπηρέται ὅτι σὺν ἔσχον τῷ φοβερῷ, ἑκάστου ζητοῦντος ὅ σώζεσθαι, ἀπαίρουσιν ἀνάγκη ἄλυς, ἐφ' ὅτι καὶ πλημμύρουν μὴ φθήσαντες, καὶ σωὶ ὑδενὶ κόσμῳ φόβητες, τῷ μὲν βασιλεῖ ἀσφαλὲς πλέον ἢ πρότερον, τὰ τῆς φυλακῆς ἐφιζῶσι, μή τε καὶ νεωτερισθῇ πλέον. ὑπὸ συγχυθέντων ἀπάντων, ἕκαστος τὰ καθ' ἑαυτὸν, ὡς ἔχει, κατασφαλίζεσθαι.

A Atouestiarius in Adyta ingressus Templi, cum obseruasset propè mensam altari collateralem vicinum Conchæ inrercolumnium obscurum, in id se abstrusit; experturus, an ibi posset vel loci religione, vel tenebrarum beneficio seruari. Sed nihil horum ipsis ad vitandum periculum prosuit. Irrumpentibus enim in sacram ædem affluxu continuo plurimis, & inde latè vulgato terrore passim alijs studio vitæ tuendæ fugam captantibus, abire à Templo Magistratus quoque ipsos contigit, nihil esse quod ibi agerent ratos.
B Porro seditiosi, crescente vsu, & successu sceleris, audaciâ, furiosum planè in modum bacchabundi cursabant scrutantes attentissimè cuncta, nullamque Templi partem non inspectam, & exploratam curiosissimè linquentes. Vnde factum vt alij alium repertum, & correptum crudeliter quo vellent modo interficerent. Alijs interim haud cessantibus, nam vnumquemque comprehensorum multi circumstantes pulsabant, cædebant, excarnificabant, etiam in ipsum sæuire pergentes cadauer exanime. ita vt vnum
C in multa distectum fragmenta, latè spargeretur corpus. tanta istos væsania vrgebat; eo pronectos amentis iræ, & supra humanum modum ferinâ prorsus rabie ruerent. Quærens denique Prorouestiarium Carolus quidam penetrare ausus in Adyta, & ibi multa nequidquam scrutatus, desperatâ inuentione recedere parabat. Sed tarum non fuit illum euadere immunem damni. Nam resumptâ repente Carolus scrutandi curâ sacram mensam subiens, & huc, illucque versans oculos, depressum subtus in genua
D miserrimum deprehendit, nec distulit in eum trucidaturus irruere. Frustrà illo deprecante, & quantum vellet sui sanguinis offerente pretium. Siquidem latro nec habitu supplicis flexus, nec tigore animi, magnitudine promissorum, vel tantillum infracto, statim apprehensum pugione confecit. Quod cum mox esset publicatū, nullus fuit, qui eo non accurreret, ac supra stans cæderet, cumque contumeliâ conscinderet mor-
E tuum. Adeoque illum membratim conciderunt, vt qui deinde sepelire voluerunt, necesse habuerint laceros, & ab inuicem discissos artus in saccum colligere quoad sepulturam efferre possent. Postquam vero immanes sanguinarij voti se compotes perpetrato audacissimo scelere viderunt, rum vero stridere dentibus instar Aprorum frendentium, vt nemo etiam Optimarum, aut Magistratuum prope ipsis adstare sustineret; multò minus reprehendere, aut quid

passi, quove instigante talia facerent rogare. Subitò deinde in ædes irruperunt interfectorum, ibique quidquid cuique quod placeret, occurerat, ram securâ ludibundi, ac ridentes efferebant audaciâ, ac si nihil noui contigisset. in ore habentes, ac crebrò iterantes mortuorum crimen his expressum verbis: *Hostes, & proditores Imperatorum, Principatū affectantes, & quouis modo nisi sic prohiberentur ad tyrannidem peruenturi. Militaris Ordinis oppressores detestabiles. Magicarum artium clandestino maleficio in Patrem Augustum grassati: Filio pupillo specie*

custodia, & præstandæ securitatis insidiantes vt panas dederunt prout oportuit dignas! vt iure, ac merito quod decuit factum est! vt fideli, ac deuoto alacres animo, dirâ sceleſtorum liberati tyrannide, Domino deinceps ſeruiemus! Hæc ſimul loquebãtur, ſimul impunè velut è Myſis prædam congerebant, agentes, ſerenteſque res opimas è plenâ Muzalonũ Domo. Hæc in hunc modum ſunt acta, nemine ſibi tantum autoritatis, aut virium ineſſe putante, quanto eſſet opus ad reprimendum furorem effrænatæ multitudinis, obſtandique contumaciæ, legum, & Imperij victrici, alijs reuera timentibus, alijs ſimulantibus timorem. Argumento ſit; quod Protoueſtiarij vxorem illic præſentem, & quæ par erat, videntem talia, deplorantem, ac loquentem, Magnus Conoſtaulus eius parruus grauirer increpitã corripuit, & ſilere iuſſit; metu ne pareretur viro ſimilia, ſi verbis irritare furẽtes pergeret. Ergo cohibitis in directâ domo pari timore cunctis æquè Dominis, & famulis; vnoquoque in lucro ponente ſi ſaluus euaderet, abſcedunt inde tandem, nihil penſi habentes quò ferrentur, ac quaſi fugientes nullo ordine: Principi quidem validiorem quam priùs cuſtodiam apponunt, ne quid ex eo nouæ rei poſſet exurgere. Sic confuſis cunctis, vnuſquiſque ſecuritati, ac ſaluti propriæ quam poterat diligentiſſimè cauebat.

CAPVT XX.

Vt quidam Procerum propter hæc receſſerint: alij aliter ſibi cauerint.

AT Caryanites quidem tunc Prorouestiarites, vir ætate iam maturâ venerabilis, meritique maximi, cum neceſſarijs, & familiaribus ipsâ nocte receſſit transfugiens ad Perſas. Non quod Imperatori ſuccenſeret, ſed quod ſibi metueret ob perturbationem rerum. Siue enim id per ſe, nemine inſtiganre ſeditioſi auſi erant, iure timeri paria rurſus eoſdem attentaturos impunè; ſummo diſcrimine gerentium Magiſtratus, in quos grauis incumbebat inuidia. Siue ipſos alij impulerant, etiam iterum concitandam vim militarem ab ijſdem in minimè opinantes multos iure formidari. Alij ſimiliter aliò ſe receperũt maxima quæque rati domi manentibus impendere pericula. Porrò alij in attentâ ſui ipſorum cuſtodiâ perſtabant. At Magnus Conoſtaulus fratribus (quorum natu maior Ioannes, minor Constantinus vocabatur) ad communem tutelam adhibitis: idoneã cuique ſubiecit Prætorianorum manum. Adoleſcentes hi prudentes erant nondum ad officiorum promoti honorem, eoque, vrpote aliâ vacui curâ, apud Imperatorem magis aſſidui, ac cum eo ſoliti non dies ſolum totos exigere, ſed etiam non rarò pernoctare, de fide in illum, ac caritate certantes inter ſe, nullamque occaſionem prætermittentes declarandi quã maximè poterant ſui erga Principem ſtudij præſtantis.

A ΚΑΙ οἱ μὲν ἀμφὶ Ⓜ Καρυανίτην Πρωτοβεστιαρίτην τότε τυγχάνοντα, ἄνδρα γεραιὸν ἐκ πολλοῦ τιμῆς ἄξιον, φυγῇ ἐχρῶντο πρὸς Πέρσας αὐτομολοῦντες, ἢ βασιλεῖ ἐγκοτοῦντες, ἀλλὰ δεῖ ἑαυτοῖς δεδοικότες διὰ τὸ πρὸ πραγμάτων αὐτοὺς ἀσκῆσαι. αὖτε γὰρ αὖθις ἐρμῶν οἱ ὑποπτεύοντες, μή τις παροξυνθῇ, ἔχειν καὶ πάλιν ὅπως B ὁρμᾷ μηδ' ὁ ποιῶ κολασθέντας. αὖτε γ' ἄλλοι σφᾶς ὁρμῶντας παρίσταντο, ὀλέθρῳ καὶ κατ' ἀυτῶν παροξυνόμενοι ἐχθρῷ. κἀντεῦθεν κινδυνεύειν μὴ προσδοκῶντας πολλοὺς, καὶ μᾶλλον ἐν ἀξυσίᾳ ὄντας, οἷς ὁ φθόνος ὑφῇρπε πολὺς καὶ δῆνος. οἱ μὲν οὖν δὴ ταῦτα διανοηθέντες, ἀδημοσίᾳ, ἀλλ' ἀπροφάσιστον ἀναχώρησιν, κινδυνεύειν ὑφορώμενοι ἐν μεγίστοις, ἄλλοι δὲ, καὶ ὡς εἰκὸς ἦν διεφυλάττοντο. ὁ μὲν γε μέγας Κωνσταῦλος ἐν ἀδελφοῖς ἐπῃσίοις, νέοις ὄντας ἐκ σωτῆρος· ὧν ἅτερος μὲν, Ἰωάννης, ὁ δ' ἕτερος μετ' ὀλίγον ὁ Κωνσταντῖνος ἐλέγοντο, ἐφυλάσσοντο ὑπὸ σεμνυνομένης, τὰς παρεπούσας ἑαυτῇ φυλακὰς καθίσα. ἐντεῦθεν μὲν καὶ συνεχέστερον ἐφοίτων πρὸς βασιλέα, καὶ διημέρευον σὺν ὀλίγῳ, οἱ πλείους δὲ, καὶ διανυκτέρευον· τὰ ἧς πρὸς ὀλίγον Ⓜ ἀνοίας ἐκ πίστεως καὶ μᾶλλον φιλοτιμούμενοι πρὸς ἀλλήλους ἐνεδείκνυντο ἑκάτεροι, καὶ ὡς οὐκ ἄλλως γε μείζονα.

CAPVT XXI.

Contentio inter Principes de tutela Principis Pueri.

Ὅπως μὲν οὖν πρὸς ἀλλήλους ἐφιλονείκουν, καὶ ἐρίζειν ἀπήχθοντο. ἡ δὲ φιλονεικία ὑπὲρ φιλοτιμίας σφίσιν ἐπύγχανεν. ἠμφισβήτουν γὰρ ἀλλήλοις τῆς τοῦ † βασιλέως φροντίδος, ἑκάστου τῷ ὑπ' αὐξάνεσθαι ὄντων μὴ φέρειν ὅς τοῖς ὁμοίοις ὑποπτάσσεσθαι. ἦσαν γάρ, ἔνθεν μέν, οἱ ὑπὸ Λασκαρίων Τζαμαντούρων, γήρᾳ τε καὶ ξυνέσει κεκοσμημένοι. ἔνθεν δὲ, ἀλλὰ καὶ ὁ πρὸς πατρὸς νέος βασιλεὺς συλλεγῶς ἔχειν καὶ παντοίως, πολλῷ ὑπεροπίας τῷ τῶν ζητεῖν παρρησίαν. ἔνθεν δὲ, οἱ ὑπὸ Τορνικίων ὁ μέγιστος ἕλκοντες, ὧν ὁ πρῶτος καὶ μέγας Πριμικήριος ἦν. εἶχε γοῦν καὶ ὅτι ὁ πρὸς ὁ ἀμφιβαλλόμενος ἰσχυρὸν τὸ ἀπὸ παιδὸς οἰκεῖον καὶ ἀδελφικὸν ὑπὲρ γράμματος πρὸς τὸν νέον Γέωργιον καὶ Βασιλέα Γωάννην Δοῦκαν. ὁπόθεν οἱ Σφρατζόπουλοι, ὧν τὸν χῆνα ὑπεδέξατο ὁ Ἀλέξιος, πολλῷ φέρειν τῷ αἰδοῖ ὡς ἄγγελος ἀπὸ ταὐτοῦ, καὶ πλεῖστα παρρησιάζεσθαι ὑπὲρ αὐτῶν καὶ ὁ παῖς Κωνσταντῖνος γαμβρὸς ἐπ' ἀδελφιδῇ τῷ Βασιλέως Γωάννου ὢν ἐξ ἀνεψιᾶς φανείς, ὕστερον ἐπέβη τοῦ ὀφθαλμοῦ, ὅτε Θεοδώρου τοῦ Λάσκαρι μοναρχήσαντος. αἰτίαν δ' ἔσχεν ὡς καθυπερηφανοῦντος τοῦ κρατοῦντος, ὑπατοπλικῶς πρὸς ὀλίγον ἔχων, νεωστὶ μὲν καὶ πατέρα τοῦ σκήπτρου ἐπιλαμβάνων. καὶ οἱ ὑπὸ τῷ Ῥακὴλ ἄλλοι, μὲν πατέρα καὶ τοῦ ἀξιώματος ὑπεσόντα, ὡς φθάσαντες ἔπαυλιν ἔτι νεάζοντες καὶ Γαλαφρόνοι. σωὶς εἷς καὶ Βατάτζαι, καὶ οἱ τοῦ Φιλῆ. ὧν ὁ πατὴρ Θεόδωρος πυθόμενος καὶ αὐτὸς Σωῒ τῷ Σφρατζοπούλῳ τὸ αὐτὸς ὀκνήσῃ χάριν αἰτίας. Σωῒ Καβαλλαρίοις τε οἱ Νοστόγοι, καὶ οἱ Καμύτζαι, Σωΐ τε καὶ Ἀπρηνοῖς, καὶ Ἀγγέλοις, οἱ Λιβαδάριοι, Ταρχανιῶται, Φιλανθρωπηνοί, καὶ οἱ ἀμφὶς Καταχαζηνοί, καὶ ὅσοι ἄλλοι, οἷς ἡ μεγαλοφυὴς σφέα καὶ χρυσῆ συγκεκρότητο. ὁ μὲν γὰρ τῶν Νοστόγων Γεώργιος, καὶ περισφιλοτιμητὸ, ὑπερῆρτο γὰρ, τοῦ ἄλλων εἰς κῆδος βασιλικὸν προτιμώμενος. καὶ γὰρ ἔτι ζῶν ὁ κρατοῦν, ἁρμόζειν εἰς γάμον ἤπτετο τῇ παιδὶ ἤδη βυβλὸς ἔχων, πολλοῖς καὶ ἄλλοις ὁπόσα τῇ βυβλῷ, κἂν ἐπλήγη καὶ ὁ συμπλεγμα,

A

VErum omnes qui remanserant Principes acris habebat æmulatio solicitos invicemque commissos; unoquoque sibi ambiente, nec vlli alij cedere parato curam peculiarem, ac tutelam Imperatoris adhuc pueri. Erat ea singulorum nobilitas, ac dignitas, & ex harum conscientiâ sui opinio, vt subijci cuiquam eorum, quibus se pares existimabant nemo vnus æquo animo passurus videretur. Hinc se offerebant è Lascaridum gente Tzamanturi, qui graui

B

senectute venerabiles, & famâ prudentiæ conspicui, efficaciter sibi suffragari confidebant ad impetrãdam procurationem Pupilli Principis, & communionem cum eo intimã sanguinis; & autoritatem quasi paternam à naturâ ipsis datam in natu minorem suæ familiæ alumnum. E diverso se ostentabant orti è Torniciorum genere, quorum primus magnus erat Primicerius. His fiduciam auferendi præ omnibus ambiti cæteris honoris dabat Patris ipsorum apud Auum Impera-

C

toris Ioannem Ducam Augustum summa gratia familiaritate intimâ coniuncta. Occurrebant aliunde Strategopuli, in quibus genere illustris Alexius, cuius omnes in canitie decorâ magnis rebus gestis virtutem, ac famam reuerebantur. Huius filius Constantinus Gregorius affinis Imperatoris Ioannis ductâ eius nepte, ac claris factis inclytus, postea priuatus oculis fuerat Theodoro Lascari regnãte, graui arrogantiæ pœnâ quâ superciliosè despexisse Imperatorem visus

D

erat, cum is post Patris mortem rerum habenas in manus sumere cepisset. Accedebant & filij Raũlis, alij Patricij, qui post obitum Ioannis Augusti dignitatibus exciderant; Alteri præterea Palæologi, & cum his Baratzæ, & Philis filij quorum Parens Theodorus cum Strategopulo eamdem ob causam excæcatus est: Et cum Caballarijs Nostongi, ac Camytzæ; & cum Aprenis, atque Angelis Libadarij, Tarchaniotæ, Philanthropeni, & nobiles Cantacuzeni; tum si qui alij, qui-

E

bus illa magnifica series, & quasi aurea nobilissimorũ Procerum corona constabat. Nostõgus inter eos Georgius æmulationis cõmunis modũ peculiari ambitionis arrogãtiâ superabat, eo maximè in superbiã elatus quod Imperator adhuc viuẽs filiam illi collocare in matrimonio decreuerat; & multos istius sui eõsũij participes fecerat: & omnino mãdaturus executioni rem eã fuerat, nisi morte fuisset præoccupatus. Porro tũc adhuc Georgius in eâ perstans fiduciâ perficiendæ huius

atfi-

affinitatis iam ante destinatæ, istâ ipsâ spe in tumorem nõ modicum inflabatur: eum alios superbè despiciens tum ipsum maximè nepotem ex sorore Magnum Conostaulum impotentiùs æmulans. Quare in atrijs Imperatorij Palatij vanè, ac impudenter sese iactabat: adeo vt non dubitaret puerilibus Augusti ludis se immiscere, colluforem se Principi obtrudens, & cum eo simul equitans in arundine, pariterque, vt solitum illis, pilâ ludens, & in similes eius ætatis remissiones sese ingerens familiaritate nimis audaci, sicque sese Reginis sororibus Imperatoris coram è propinquo spectantibus vẽditans vano gloriolæ pruritu.

εἰ μήγε θάνατος τῷ Βασιλεῖ ἐπελθὼν, ἐμποδὼν ἔστη τῇ τοιαύτῃ τοῦ τόπου, δ' αὖθις ὑπιθαρρήσαντα τοῖς ἐγνωσμένοις ὡς ἦν πάλιν τυχὸν ἔσεσθαι οἱ τῆς κύδους μέσα φέρειν ἢ ἐπὶς ἐποίει. καὶ καταλαξονεύετο τοῖς ἔνδον ἄλλως, καὶ μᾶλλον ἀυταπέφλεκτο, ὡς λῦε ὁ μέγας Κονοσταῦλος φιλοπαίγμων. ὅθεν καὶ τοῖς Βασιλικοῖς παραυλίοις, αὐέδλων ἐσελαύνει, καὶ καθ' ὁδὸν λιτοῖς ἐπαιζομένοις τοῖς ἀρχόντων ὑπὸ κοινῷ σωὶ τριβῇ, ἢ καὶ κῷ παίγνιον συνῆγε σφόνδυλον τῆς σφαίρας, ὲκ μεγάλου τοῦ θαλέρους σωματοπλάστου, καὶ συνεπαίζων, ἐλκύων ἐπαμφίας, καὶ ἐρίζοντας τοῖς Βασιλέων ὑπιδεικνύμενος.

CAPVT XXII.

Vt Pralatus cæteris Palæologus fuerit demandatâ ei tutelâ Imperatoris.

VErumenimvero cum diutius non posset Parvulus Imperator in tam imbecillâ, ac tenerâ ætate eerti Tutoris prouidentiâ destitutus relinqui, ad electionem apti ad id munus eocuntes magno numero præcipui quique Magistratus, atque aulæ Proceres, ante omnia decreuerunt: haudquaquam tutum videri tantâ de re statuere sine Cleri, & Ecclesiæ eonsensu, eiusq; consilio, ac nutu qui rebus Ecclesiasticis tunc erat (is erat Arsenius) per Exautorianorũ Patriarchâ illũ ex Vrbe Niczea curriculo accersunt. Ipsi vero interim seriò in deliberationem ingressi post multã, & attentam disquisitionem disceptationesque varias alio alium præferente, tandem in eam sententiã maiori ex parte conueniunt quæ curam Imperatoris, ac tutelam sæpius memorato magno Conostaulo Palæologo committendam censebat: Videri enim illum unum præ cunctis reliquis ad eam rem idoneum maximè, utpote virum fortem, & rei militaris experientissimum: cuique affatim suppeteret antiquæ nobilitatis. Accedebat tertio loco domestica sanguinis necessitudo cum Imperatoribus Auo, & Patre Principis regnantis, ex utraq; stirpe paternâ, maternâque. Nam Augustæ quidem pronepos; ex Imperatoris vero pronepote natus erat. His verè firmamentis nitebatur Palæologi spes, eaque allegabat potissimùm qui eius electionem suadebat Orator: Verisimile tamen est haud planè his argumentis confisum eum, præter ea quæ palam agebantur, dicebanturque admouisse elanculum arcanas artes, corrogandis variâ industriâ suffragijs, stndijsque velificari eius ambitioni valentium, qualium multos putatur amlpis sibi promissionibus

Τέως μὲν οὖν ἐπεὶ οὐκ ἦν ἐπιτρέπειν μόνην Βασιλέα, ἐν ἀφανεῖ ἔτι ἡλικίᾳ γινομένῳ καὶ ἀπαλὸν ἔτι φέροντα, συνελθόντες ἅμα οἱ ἐν τέλει ἐβουλεύσαντο ὡς οὐκ ἀσφαλὲς δίχα τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τοῦ τούτῳ προεστῶτος, Ἀρσενίου δ' ἔνδον ὄντος, καθῆσθαι τὸ σύμπαν, πρὸς μὲν Ἐξαυτωρισθέντα Πατριάρχην πεμπουσι τιμωρίαν μεταπαλούμενοι Νικαίᾳθεν τοῦτον. αὐτοὶ δὲ καθ' ἑαυτοὺς ἐφ' ἡμέρας ἀφορισάμενοι, ἄλλως ἄλλα εἰς κηδεμονίαν τοῦ Βασιλέως προχείνοντες, τέλος δὴ τῷ μεγάλῳ Κονοσταύλῳ τῷ ἐνθάδε Παλαιολόγῳ ἡ κοινὴ βουλὴ καταντᾷ· ὡς ἀπ' ἐκείνου γε ἐς μόνα ταῦτα ἔδοξε ἄλλως ἱκανὸς πρὸς τοῦτο φανεῖσθαι. ἅτε γὰρ ἄλλον στρατηγικώτατον ἔτι ἄνδρα, καὶ οἱ ἐν παλαιᾷ αὐτάρκειᾳ ὄντα ὅ δηθείς. καὶ ἔτι, ὅ πρὸς κεκτῆσθαι συγγενές. ἅμα μὲν ἀνεψιὸν, ἅμα δὲ, καὶ ἐκ τῆς συζύγου, τὸν μὲν γὰρ δὴ τοῦτον ἀυταπέφυκε λῦε. τῷ δὲ δευτέρᾳ ἀυταπέφλεκτο γήρᾳ, πολλοῦ ἐμποιεῖν αὐτῷ τοῦ εἰς ὅ κηδεμονικὸν τῷ Βασιλεῖ πρὸς ἔνδον ἄλλως ἐνισχύσειν. ἀλλὰ τὰ μὲν ἐκείνῳ πρὸς ὅ προσπαίσαν τοῦ ἄλλου δίκαια τοῦτ' ἦν, καὶ ὁ ὑπὲρ ἐκείνῳ λέγων· ταῦτα προσβάλλετο. παρέχει δὲ, καὶ ὅ οἰκεῖος ἔνοον, ὡς καὶ αὐτῷ ὅ πρᾶγμα ποικίλως μετεχείριζετο· οὐκ ὀλίγους κλέπτων τῆς ἀγαθοῦς ὑποσχέσεως. καὶ μᾶλλον οἷς ἐνέπεσεν τῶν ἀξιωμάτων συνίων ἐν τῷ τοῦ καιροῦ δυσκολίας ὅ πρότερον. ὁ δὲ, ὑπελθὼν μὲν, τοῦ φρονήματα μη-

δὲν

δὲν μλήσιας, καπέδλε. πένης ὢν ηλὴ μηδὲν ἔχων κῆ ὃ μέλλον τῦ ἀξιώματος, φιλοτιμότερος ζήλῳ. ὡς αὖ δὲ, μὴ δικαίῳ τῷ δεῖ ἐπιόντα λαμβάνειν χαίρει τοῖς παρέχουσιν ἔχειν, μὴ δ' ὡς φορτίῳ ἐπωμιζόμενος παρατεταλαιπωρῆτ μὲ ηλὴ τλιὼ τῦ Παλαιολόγου ὅσον ὕπω διαπονούμενος σωαίρεσιν, ἃ κῆ χρείαν μᾶλλον, ἀλλ' ἵν' ἀσφαλέστερον τὸ χαρισθὲν καθιερῶτο. πλιὼ, ἀλλ' αὐτοδιδάκτῳ οἱ ηλὴ τῆς διὰ τῷ βασιλεῖ κηδεμονίας τὸ ὑψηλότερα τῆς ἀξιώματος ταπεινοφροσύνης.

Adiunxisse, præsertim ex ijs, qui nuperis Aulæ tempestatibus iacturam dignitatum fecerant. Et subeuat causa cur occasionem non negligeret, sed curam intenderet omni cunctatione omissâ, in rem sibi unicè necessariam in statu præsentis fortunæ, exhaustæ, atque inopis: egestate siquidem pecuniæ summâ laborabat, non habens omnino unde dignitatem tueretur; multò autem minus unde, quod naturaliter amabat, munificè, ac splendidè vineret. Porrò ne, hinc quidem visus accipere nimis cupidè oblatum honorem, obnoxium se ac gratiæ debitorem deferentibus constitueret: Inde verò formidare onus impositi officij, quasi conscientiâ infirmitatis, videretur; mediam inter illa extrema viam tenens, primum petijt: Patriarcham autorem fieri decretæ sibi dignitatis: ideoque conclusionem deliberationis ultimam in eius proximum, ut putabatur, adventum differri; non quòd huius assensum omninò necessarium; sed quòd eo accedente securiùs transigendam, firmiusque constituendam rem, putaret. Deinde rogauit, vt sibi boni publici studio, difficilis, & gravis procurationis subeunti pondus, in pretium operæ, ac solicitudinis regendâ Imperatoris pueritiâ exantlandæ, annuere vellent excelsiores Aulæ Dignitates. Quibus auditis congregati Proceres morem illi gerendum in utroque quæsito censuerunt. Nam & ad autoritatem, immutabilitatemque rerum à se decretarum conducere putabant, ratas eas ab Ecclesiâ haberi, absque eo tamen, ut iterùm in dubium, ac deliberationem vocatentur: & æquum plerisque consentaneumque visum est; tutorē gubernandæ teneræ Principis ætati præpositum, in sublimiorem, quam in quo hactenus stetisset, dignitatis gradum attolli. Quare id pluribus suffragijs iusserunt.

CAPVT XXIII.

Vt Palæologus Magni Ducis honore auctus fuerit.

Οἱ δὲ, τῷ μὲ ἐκείνου βουλεύματι ὃ χαρ, ὑχ ἥκιστ ηλὴ ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἤγετον ἔτι, ἃ μλιὼ δὲ, ὡς ηλὴ σφᾶς ἀναγκάζεσθαι, ἐφ' οἷς ἐδέδοκτο σφίσι μεταβουλεύεσθαι. τὸ ἢ παραβλασθλῦαι τῇ βασιλέως ἐπιτροπον εἰς βαθμὸν τῦ ἀξιώματος μέζονα, οἰκός γε εἶ διαμολόγουν, καί πως ηλὴ ἀμηχάνῳ ζῆν ταῦτα καὶ τότῳ συνεφέροντο οἱ πλέονες, ηλὴ ἀὴς μέγαν Δοῦκαν ὁ τῦ βασιλικῦ παραγμάτων ἐπίτροπος μεταπέμπεται, Σασπλέως δῶρον διδόντος, ηλὴ ὃ λοιπὸν ὁ Παλαιολόγος μέγας Δοὺξ, ηλὴ τῦ βασιλέως ἐπιτροπος φημιζόμενος, παρὰ ταῖς φρουτίσι τῦ κοινῦ λῶ. κῆ δὲ ἐπιτάγματος ἀπαραιτήτε αὐτοκρατόρων, ηλὴ τῦ ἐν πόλῃ διφκει τὰ ζῶν καί πως ἀμηχάνῳ ζῆν τὰ ταῦτα κατ' ἀναγκαίας χρείας τῦ βασιλικῦ ταμιείου παρασκήπτε. λῶ γὰρ χρημάτων πλῆθος ἐνδοτερφυσαμένος μλῷ ἐν μαγγάνοις, ἡ ραδίως ἀριθμητὸν συλλεγῆ ηλὴ δοκοτρῶν παρ' Ἰωάννῃ τῷ Δοῦκα ηλὴ Βασιλέως. ὃ γὰρ παρὰ τῷ παιδὶ ἐκείνῳ Θεοδώρῳ τῷ Λάσκαρι συναγόμενον, ἰδίως ἄλλο τι χρῆμα εἰς βασιλείας αὐταρκες

MAgno igitur Procerum consensu Curator electus Reipublicæ per teneram regnantis ætatem, concedente Imperatore, Magni Ducis appellatione insignitur: Itaque mox Palæologus simul Dux Magnus, simul Tutor Principis acclamatus, de publici consilij sententiâ, rem administrare publicam cepit: eâque occasione regium attigit ærarium. Erat autem vis pecuniæ condita in Vrbe Magnesiâ non facilè numerabilis, collecta, & ibi deposita à Ioanne Ducâ Imperatore. Nam quæ alia propriè à Theodoro Lascari eius filio congregata pecunia fuerat tanto numero, vt ad quasuis Imperij expensas posset sufficere, securè custodiebatur In Aree ad Scamandrum sitâ, quæ diminuto vocabulo Astytzium hoc est Vrbecula vocatur. Cæterùm non ex corrasionibus, & extorsionibus iniquis hæ sūmæ cōflatæ fuerant. neque eius generis erant hi thesauri quos raptim cōgestas in unū hominū vitas, & pauperū sanguinem non immeritò quis dixerit: Sed ex temperanti parsimoniâ natæ copiæ, fructus œconomicæ prudentiæ perceptus ex proventibus agrorum, aut iustâ commutatione commercij è terris exteris, innoxio tedituum genere, nihil admixtum habens odiosæ corrogationis ex alieno

no censu. Nec porro ibi detinebatur avarâ custodiâ necessarios invidente usus egentibus: sed non parcè profundebatur, cum erat opus, in donativa, stipendia, similesque sumptus, maximè in munificas largitiones, quibus, vel insignibus vitis magnorum laborũ egregiorumque facinorum merces numerabatur; vel inopi turbæ suppeditabatur unde viveret: ut ex his quasi fontibus regiæ misericordiæ in felicitatem publicam perennia flumina redundarent. Quod vero istis supererat sumptibus sedulò conservabatur. Quod enim de Cyro, Darioque dicebatur, hisce quoque omninò conveniebat Principibus. ac Ioannes quidem Romanorum Pater, Theodorus verò Dominus vocabatur. Tam providâ namque curâ Ioannes quidem cuncta gubernabat, ut nec indignum regio fastigio duceret ad procurationem humilem descendere instrumenti etiam rustici, ac jumentorum ad agriculturæ ministeria, vel aratra, vel sarraca trahentium cuius generis provisores, ac præfectos per castra singula constituerat: attributis cuique arci, eiusque præsidio certis pagis, unde sufficientis annonæ copia non solum militibus suppeteret; sed ex abundanti etiam inde Princeps haberet, quod largâ in multos beneficentiâ profunderet. Theodorus porrò etsi efficacior in auro ex communi collatione congregando; tamen idem erat præ simplicitate mentis haud satis cautæ, in eodem prodigè dispergendo profusior. Vt quod in maritimis æstibus Euriporum, ac Carybdum, hîc quoque quadam alternâ reciprocatione effluentis, refluentisque pecuniæ cerneretur; exhausti per largitiones ærarij damnis facili mox corrogatione repositis; imò quod expensum erat abundantiùs redeunte, per modicas licet singulis, cæterùm propter multitudinem conferentium in summas, vel maximas excedentes contributiones subditorum; nec inde exhaustâ priuarâ quorumcumque facultate; utique quam latè ad omnes promanantes, & variè in domum, ac fortunam quamque perenni quodam cursu profluentes principalis beneficentiæ alerent rivuli. Prompta quippe præstò aderat omnium necessitatibus larga benignitas Principis libentiùs tribuẽtis quam acciperet, quid enim aliud Christi lex præscribit, dare cuivis petẽti præcipiens? Cuius beatus fructus est; abundare universos, egere neminem: compensante vicissitudine communiter utili mutuos defectus; dum præstò est, qui refundat ex publico quantum ex privato quilibet contulit. A quo ne abhorreant commercio animi pusilli, fideiussorem, quod mirum est, se Deus offert, pollicens se repensurum multiplicato fœnore, quod datum fuerit.

A ὄγκου, ἐν τῷ χῦ αὖω Σκαμανδρω φρεάτιφ τῷ ὕπω πῶς Λ᾽ρατζίφ ὑποχορίζομένῳ ἀσφαλῶς ἐναπέκειτο. πολλὰ, οὐκ ὀλίγαι παῦται αἴσιαι ἄξεις ἄδετο, ὑδ᾽ ἀνθρώπων βίος, καὶ πιτάκων ὐχ ὑπὸ τ᾽ χρυσὸς ἄμματα. ἀλλὰ πλοῦτος, ἔκ τε τῆς ἐδὲ τὰ ἴδια τοξευμάτων, καὶ ἐκ τ᾽ τῶν ἀλλοφύλων χῦ τοξοτῶν ἐξ ἀσφορᾶς, συλλογάς τε καὶ ἀυξήσεις. τὰ μὲν γὰρ, ἐκ γεωπονίας σωτῆρος, τὰ δ᾽ ἐξ ἀλλοδαπῆς συνάγετο. πολλὰ ὐχ ὥστε καὶ δεσποτηκαυρίαν τὰ πάντα μηδενὸς μετέχοντος, ἀλλ᾽ ἐξαιρεμένων τῶν αὐταρκῶν, εἰς δόσεις, καὶ ἑόρτας, καὶ δαπανήματα, καὶ μᾶλλον εἰς ὑπερφανῆ μὲ ἀνδρῶν φιλοτιμίας, πενήτων δὲ χορηγίας· εἰς ὀκχήδη κατ᾽ ἀσυνάρτου ποταμοῦ πλημμύρας, ὃ βασιλικὸν ἔλεος, ὃ λοιπὸν τῶν χρημάτων τοῖς ταμείοις ὑπεθησαυρίσε. ὃ γὰρ ὅτε Κύρῳ καὶ Δαρείῳ ὃ παλαιὸς λεγόμενος, ἐπ᾽ B ὀκτένοις αὐτοκρυς λῶ. καὶ ὁ μὲ Ἰωάννης, πατὴρ Ῥωμαίων. ὁ δ᾽ αὖ Θεόδωρος, Δεσπότης ἐπονομάζοντο. εἰς τίσιν καὶ γαρ, ὁ μὲ Ἰωάννης τοξοτικοῖς τοῖς ἅπασιν ὐχε; ὥστε καὶ ἰδίαν τοξεύειν τῆς βασιλικῆς δῳνείας τὰ λεγόμενα ζωγλαπᾶτα ὑγρόμενος, παρ᾽ ἕκαστον καῖρον ἐ φερόμενος; κόμας ὅλη τίνος καθίση. ἐφῶτερ ὀκ τῆς ὀκείων ὑπεκρατίας ἐ εἰσφορᾶς, σπαρνᾶτο μὲ, καὶ ὃ παχυκέφαλος φερόμενος, ἔχοι δέ γε καὶ ὁ κερκῶν ὑπεισθε C πολλοῖς ἢ καὶ πᾶσι ἀξιοπλῶ τὰς τῆς ἀνεργεσίας ἁμαρτίας. ὁ δ᾽ γε Θεόδωρος ἀ καὶ δρασκώδης ἐχρυσολόγ ὀκ κοινῶν σωδίσεων, ἀλλ᾽ ἀς ὃ πολλαπλάσιος ἀξιόμενος γνώμης ἀπλότητι, ἀξ ὧν ἀμπώτιδές τινες καὶ χαύβδεις ὡς ὀκεῖ τῆς θαλάσσης ὑπῆρ τῶν χρημάτων ἐδέκνυτο, ὃ γὰρ ἀφαιρέμενος ἐπλησσετο πάλιν ὀκ τῇ ῥᾳδίως. ἐ ὧν ἢ τῷ ὄντος ἀφαίρεσις, τῷ προσγινομένῳ τῆς ἀφαιρεθῆ D προσθέσεις πλείων, ἑκάστου μὲν μὴ σωδίδοντος ἀξιολόγου κοινοῦ ἀποτελέσματος, πλεῖος δ᾽ ἔχοντος ὑπερ ἀφήκοντα, ὀκ τῶ πάντας ὀκ ἐασπλέως ἔχειν, καὶ πλεῖσθε καὶ ὑπερχορηγῶν, ὅτι δίνατο ἢς ὀκ τῷ προσχαίρειν. καὶ τῷ δίδοναι μᾶλλον χαίρειν, ἢ τῷ λαμβάνειν. χ᾽ τί γαρ ὁ τῶ Χριστοῦ νόμος ἄλλο ἐκέλευ ὁ δίδοναι πᾶσιν ὑπαιτίοις αὐτῶν, ἢ ὥστε, πάντας ἔχειν, καὶ μὲ ἀπορεῖσθαι μηδένα, κοινῶ προκειμένῳ τῶ νόμῳ, ὡς ἄλλῳ παρέχοντος ἑτοίμως, ὡς ἄλλου ὑπερεισῳ δίδοῦς. τῶν δ᾽ γε μακροψύχους; καὶ ὃ κατ᾽ ἐκλεῖψιν χρέος, εἰς πολλαπλάσιος τοξότης, ὁ ἐκτιτὸς Θεός, ὃ ἀναμάσιος.

CA-

CAPVT XXIV.

Vt agrotans Imperator Ioannes multa pauperibus erogaverit.

Βούλομαι πίνυ κ' ἄλλό τι διηγήσασθαι τοιοῦτον, οὐ μὴν ἐπὶ τοσοῦτον παραστρέψαι τὸν λόγον ὅσον ὁ χρόνος ἐποίησεν ἐκδαπανῆσαι. νόσος ἐναισίμως τῷ βασιλεῖ Ἰωάννῃ παρὰ ἀξίαν ἐπῆλθε τὸν ἄνδρα ἀγαθοῖς βουλῆν πλοῦτον, τὸν θεὸν εἰδότα ὅτι ἐφ' ὑμῖν ἐπιμαίνων ὀνομάτων Εἰρηναίων, καὶ ἡ νόσος εἰς χαλεπὸν ἐπαίνιπτο. ἐπαίνιπτο γὰρ ἀφ' ὧν ὁ γῆρας αἷμα. τοῖς γοῦν ἰατροῖς ἀπορουμένοις ἐφ' ὅτῳ τὸ πάσχοντο, αὐτὸς ὁπὸ Θεοῦ καταφθάλη, καὶ τὸ ἀνάγκης τοῖς πάντας ἔλεος, καὶ τὸ διωκ- B τὸν ἐπιμιᾶς). ὥρισο δίνυν καὶ σωτῆρος ὁ χρυσοῦς ἀκαντλάβη, καὶ αὐτὰ ἐξ ἐ πρὸ κοντα τοῖς ἀκριβῶν νομισμάτων ἑκάστῳ τοῖς ὁπουδήποτ' ἀπόρων διδόβη, χωρὶς τοῖς εἰς θείας ναὸς, ἐ μονὰς, καὶ θεοφιλὲς ἀνδρας ἀξιαντλη- θέντων, ὅπου ἐβυμεῖτο τὸ ἐλεῆσαι πλούσιοις ἀμοίρων ἀφύμασιν· ἀλλ' ὅπου ἐβυμεῖτο τῷ ἐλέει ὁ τοῦ Θεοῦ ἔλεος, ἐ ῥᾴζει τῆς νόσου ὁ ἀσθε- νῶν, καὶ ὅπ' ἀπτύετο, εἰς οἶκος, τῷ ἐλέει. καὶ C Ῥωμαίοις ἐπλουτεῖτο ἥλιον εἰς ἀμοίρους τὰ κοινὰ τοῦ Θεοῦτε τροβαίνοντος ἐλεῶν, οὐ ἐκπόνων ἐ ἐλεήσωτα τοῖς λαχοῦσιν ἔφερε μάρτυρα τοῖς Πατριάρχου Μανοὴλ λέ- γων, εἰς οὐδὲν ἐξιμῶτο) τοῖς κοινοῖς, ἀλλ' ὁκ τοσουτοσίας κτήσαιτο ταῦτα ἐ μελέτης ἰδίας. ἐξ ὧν γεωπονῶν οἶκ αὐτὸς δ' ἀδημόνων αὐδρῶν. ἔτι δὲ καὶ τοῖς ἐν αὐλαῖς δὴ τοῖς κτήμασι θρεμ- μάτων διαφόρων ὅπαμελούμενος, ἵνα τοῖς ἰδίοις ὁ θεοφιλὴς, ἐ ὅπο τὸ φιλοξένημα ἔγνωσο.

VOlo & aliud huius generis narrare, petoque veniam, si argumenti utilitate tractus digreſſionibus indulgeo. Morbo correptus aliquādo eſt Imperator Ioannes recēs viduatus præclarā in rebus bonis adjutrice conjuge; illā, inquā, admirabili Irene, cui pro meritò laudādę verba deſunt. Erat autē morbus ſanè ſonticus, & gravis, quippe caſus inducebat epilepticis acceſſionibus ſimiles; etſi fortè hi debilitati ætatis iam provectæ iuſtiùs imputari potuiſſent. Incertis medicis quò ſe verterent, Aeger ad Deum confugit; & ejus largam in omnes miſericordiam prout poterat imitatur. Ergo eius mandato hauritur è theſauris aurum plenis ſaccis, & ad ſex & triginta probæ monetæ nummi egenorum cuilibet vbicumq; degentium diviſi ſunt, præter ea, quæ in ſacra Dei Templa, in Monaſteria, & viros Deo devotos ſunt expenſa, liberalitate eā per multos onuſtos mulos quò oportuit miſsā. Hæc Auguſti miſericordia Divinam in eum attraxit. Ergo is ægritudine primùm factā leviori, deinde planè convaluit, gaudio eius, & fructu animi, quantum fas erat ex tam evidenti experimento Divinæ miſericordiæ capere. Tum purgare ſe apud Romanos volens, ſi fortè querentur effuſā in paupeteſ liberalitate publicum ærarium exhauſtum, illum ipſum cuius gratiā ſanatus fuerat Deum teſtē allegavit, Patriarchę Manūeli ſanctè affirmans: nihil prorſus ex ijs, quæ data fuerant, è theſauris Reipuhlicæ depromptum; ſed ex privatā penu, & ex partis, ac collectis propriā induſtriā ac prouidentiā; excrcendā ſcilicet per gnavos, & experientes colonos agrorum culturā; gregibuſque, atque armentis per idoneos homines curandis. Sic illi Dei amantes, ſic pariter rei Romanæ ſtudioſos ſe monſtrabant.

CAPVT XXV.

Vt Magnus Dux levi delibatione regia pecuniæ hominum ſibi benevolentiam conciliaverit.

Τοῦτο δὲ πολλὰ πινὲς ἐν Μαγνησίᾳ τε- D θησαυρισμένα χρήματος, οὐκ ἐξὸν λῶ τῷ μεγάλῳ Δυκί τε ἐ ὅπ' ἐβουλῆς ῥᾴδιε λαμβάνειν καὶ χορηγεῖν ὅπου λῶ ἐνδομύχου ἐ, ἐφειρύετο γὰρ ὁ κελτικὸν ἐ πελεκυ- φόρος, ἐφέξει λῶ τις ὅπ' χρεῖν, καὶ φυλακὴ λῶ τοῖς ταμίοις, εἰς γνησίως διδοῦναι ὅταν

HOc porrò de quo ſcribimus tempore cum magnus apud Magneſiam publicæ pecuniæ numerus eſſet depoſitus, non erat facilè Magno Duci, & Tutori Principis inde aliquid ſumere erogandū in quos vellet. Obſtabat enim Celtarum ſecurigerorū inexorabilis ei theſauro impoſita cuſtodia; haud ſinens inde aliter quā cunctis

nocensu. Nec porro ibi detinebatur avarâ custodiâ necessarios invidente usus egentibus; sed non parcè profundebatur, cum erat opus, in donativa, stipendia, similesque sumptus, maximè in munificas largitiones, quibus, vel insignibus viris magnorum laborũ egregiorumque facinorum merces numerabatur; vel inopi turbæ suppeditabatur unde viveret: ut ex his quasi fontibus regiæ misericordiæ in felicitatem publicam perennia flumina redundarent. Quod vero istis supererat sumptibus sedulò conservabatur. Quod enim de Cyro, Darioque dicebatur, hisce quoque omninò conveniebat Principibus. ac Ioannes quidem Romanorum Pater, Theodorus verò Dominus vocabatur. Tam providâ namque curâ Ioannes quidem cuncta gubernabat, ut nec indignum regio fastigio duceret ad procurationem humilem descendere instrumenti etiam rustici, ac jumentorum ad agriculturæ ministeria, vel aratra, vel sarraca trahentium cuius generis provisores, ac præfectos per castra singula constituerat: attributis cuique arci, eiusque præsidio certis pagis, unde sufficientis annonæ copia non solum militibus suppeteret; sed etiam ex abundanti inde Princeps haberet, quod largâ in multos beneficentiâ profunderet. Theodorus porrò etsi efficacior in auro ex communi collatione congregando; tamen idem erat præ simplicitate mentis haud satis cautæ, in eodem prodigè dispergendo profusior. Vt quod in maritimis æstibus Euriporum, ac Carybdum, hîc quoque quadam alternâ reciprocatione effluentis, refluentisque pecuniæ cerneretur; exhausti per largitiones ærarij damnis facili mox corrogatione repositis; imò quod expensum erat abundantiùs redeunte, per modicas licet singulis, exterùm propter multitudinem conferentium in summas, vel maximas excedentes contributiones subditorum; nec inde exhaustâ priuatâ quotumcumque facultate; utique quam latè ad omnes promanantes, & variè in domum, ac fortunam quamque petenni quodam cursu profluentes principalis beneficentiæ aletent rivuli. Prompta quippe præstò aderat omnium necessitatibus larga benignitas Principis libentiùs tribuẽtis quam acciperet, quid enim aliud Christi lex præscribit, dare cuivis peréri præcipiens? Cuius beatus fructus est; abundare universos, egere neminem: compensante vicissitudine communiter utili mutuos defectus; dum præstò est, qui refundat ex publico quantum ex privato quilibet contulit. A quo ne abhorreant commercio animi pusilli, fideiussorem, quod mitum est, se Deus offert, pollicens se repensurum multiplicato fœnore, quod datum fuerit.

A ὄγκου, ἐν τῷ κῷ αἴκο Σκαμάνδρῳ φερείῳ τῷ ὥπω πῶς Λαρτζίφ ὑποκορίζομένῳ ἀσφαλὼς ἐναπέκειτο. πλὴν, οὐκ ἀπλογαὶ παῦται εἰσπράξεις ἄδικοι, οὐδ' ἀνθρώπων ζίοι, καὶ πενήτων ὑκ ἔθη ἢ χρυσὸς ἅμαπα. ἀλλὰ πλοῦτος, ἐκ τε τῆς ἐκεῖ πὰ ἴδια πραγματείας, καὶ ἐκ τῶν ἀλλοφύλων κῷ πρασέτερξιν εἰσφορᾶς, συλλογές τε καὶ ἀυξήσεις. ἢ μὲ γὰρ, ἐκ γεωπονίας σωπῆρον, ἢ δ' ἐξ ἀλλοδαπῆς συνέλεγον. πλὴν ὑχ ὥστε καὶ ὀπτασιπουρίαν

B ἢ πάντα μυδενὸς μετέχοντος, ἀλλ' ἐξαιρουμένων τῶν ἀναγκαίων, εἰς δόσης, καὶ ῥόγας, καὶ δαπανήματα, καὶ μᾶλλον εἰς ὑπφανῶν μ ἀνδρῶν φιλοπιμίας, πενήτων δὲ ἐχορηγίας· ὡς ἐκχεῖσθ κατ' ἀσυνάιον ποταμῶν πλημμύρας, ὃ βασιλικὸν ἔλεος, ὃ λοιπὸν τῶν χρημάτων τοῖς ταμείοις ἐντιπαυρίσο. ὃ γὰρ ὅτα Κύρ καὶ Δαρεῖός ὃ παλαι λεγόμενος, ἐπὶ

C ἐκείνοις αὐτήκους λῶ. καὶ ὁ μ Ἰωάννης, πατὴρ Ῥωμαίων. ὁ δ' αὖ Θεόδωρος, Δεσπότης ἐπονομάζοντο. εἰς τόσον καὶ γὰρ, ὁ μ Ἰωάννης πραμυθητικῶς τοῖς ἅπασιν ἦχεν· ὥστε καὶ ἰδίαν πρόνοιαν τῆς βασιλικῆς ἀξιώσας τὰ λογόμενα ζαληλατεῖα ὑγρύμενος, παρ' ἕκασον κάρ φερόμενος· κάμας ὅτι τύποις καθίστη. ἐφιπερ ἐκ τῆς ἐκείνου ὀπκαρπίας ἐ ἀσφορᾶς, σπαρεῖσθο μ, καὶ ὁ πλαχείμενος

D φερόμενος, ἔχοι δέ γε καὶ ὁ κρατῶν ἐντεῦθεν πολλοῖς ἢ καὶ πᾶσιν ἀξαντλῆ τὰς τῆς ἀφθονίας ἀμάξας. ὁ δέ γε Θεόδωρος ἀ καὶ δραστικώτερος ἐχρυσολόγ ὃν κενεὸν σωδόσεως, ἀλλ' εἰς ὃ πολλαπλάσιον ἀξεκένε γνώμης ἀπλότητι, ἀξ ὧν ἀμπώτιδές τινες καὶ χαρύβδεις εἰς ὁλκ τῆς θαλάσσης ἐντεῦθ τῶν χρημάτων ἐδείκνυτο, ὃ γὰρ ἀφαιρούμενον ἐπληρῶτο πάλιν ὃν τῇ ῥᾳδίως. ἐ ὧν ὑ τῷ ὄντ

E ἀφαίρεσις, τῷ προσγινομένῳ τῆς ἀφαιρεθῆσ πρεσθέσεως πλείων, ἑκάσου μ ἢ σωδιδόντος ἀφ' πλοῦ κοινοῦ εἰσπρεχεῖν, πλέον δ' ἔχοντος ὑπερ ἀφῃρῆθ, ὃν τῷ πάντας ὃν βασιλέως ἔχειν, κἀπιθεν καὶ ὑπεχορηγᾶν, ὕτω δεῖπό ὡς ὃν τῷ προσχάρῃ. κἀν τῷ διδόναι μᾶλλον χαίρειν, ἢ τῷ λαμβάνειν. χ' πῶ γὰρ ὁ τῆ Χριστοῦ νόμ ἄλλο ζύλ ὁ διδόναι πᾶσιν ὑπαίθιον αἰτῆσιν, ἢ ὥστε, πάντας ἔχειν, καὶ ἀξαπορεῖσθαι μυδένα, κοινῇ προκαμόντ τῇ νόμῃ, ὡς ἄλλο παρίζοντος ἐσόμ, ἐγὼ ἄλλ ὑπορίσ διδῶ. τοῖς δέ γε μικροψύχοις, καὶ ὃ κατ' ὀλίγιλιμ χρέος, εἰς πολλαπλάσιον προῖσεσι, ἐ ὀλιγοπίς Θεός, ὃ θαυμάσιον.

CA-

CAPVT XXIV.

Vt ægrotans Imperator Ioannes multa pauperibus erogaverit.

Βούλομαι τοίνυν καὶ ἄλλο τι διηγήσασθαι τοιοῦτον, ὅπερ ἐστὶ τῶν παραπλησίων· ὁ λόγος δὲ ὁ χρήσιμος ἐκδιδάσκει. νόσῳ ἐναπέληξε τῷ βασιλεῖ Ἰωάννῃ περὶ ἀφαιρεθῆναι τὴν ἐπ' ἀγαθοῖς βουθὸν πάσῃ, τὴν σὺν οἷς ὅπη ἐστὶ φῶς τοῖς θαυμασίοις ἀνομάσαμεν Εἰρηνίῳ, καὶ ἡ νόσος εἰς χαλεπὸν ἐπαίνετο· ἐπιλήπτετο γὰρ ἀμφὶ ὃ γέρας αἷμα. τῷ γοῦν ἰατρεύειν δυσχεραίνων ἐφ' ὅπη ἐστὶ πρόπαντα, αὐτὸς δὴ Θεὸν καταφθάνει, καὶ τὸ ἐπιὸν πρὸς πάντας ἔλεος, καὶ τὸ δωρεῖσθαι ἐλεημοσύνην. αἴρεσι δίνου καὶ σαπφείοις ὁ χρυσὸς ἐξαντλεῖται, καὶ αὖθις ἐξ ἑβδομήκοντα τῷ ἀκριβῶς νομισμάτων ἑκάστῳ τῷ ὁπουδήποτε δυστυχῶν διδόται, χωρὶς τῶν εἰς θείους ναοὺς, καὶ μονὰς, καὶ θεοφιλεῖς ἀνδρῶν ἐξαντλημάτων, ὅτε μεγυμνοῦτο τῶν ἐλεᾶν πλείοσι ἀμείνων σύμμαχον· ἀλλ' ὅτε μεγυμνοῦτο τῷ ἐλεᾶν ὁ τῶν Θεοῦ ἐλέων, ἐξ ἐναντίας τῆς νόσου ὁ ἀσθενῶν, καὶ ὑπεκάπτετο ὡς ἀκὸς, τῷ ἐλεᾶν. καὶ Ῥωμαίοις ἐπλουτίζετο ἐλεᾶν εἰς ἀμείνω τὰ κοινὰ τοῦ θεοῦτε τοιαῦτα· ἐκεῖνον καὶ ἐλεεῖσθαι τῶν λειφθέντων ἔφερε μάρτυρα τοῖς Πατριάρχαις Μανουὴλ λέγων, ὡς οὐδὲν ἐξαίρετον τῶν κοινῶν, ἀλλ' ἐκ τοιαυτοσὶ κτήσαιτο ταῦτα ἐξ μελέτης ἰδίας. ἐξ ὧν χαριτοῦτο τὸν αὐτὸν δι' ἐλεημοσύνων αὐδρῶν. ἔτι δὲ καὶ τῶν ἐν αὐλαῖς δὴ τοῖς κτήμασι θρεμμάτων ἀφαιρέων ὑπεμελοῦντο, ὅπως ἐν αὐλαῖς ὁ θεοφιλὴς, ἐξ ὅπου τὸ φιλοξένημα ἔγνωσο.

A VOlo & aliud huius generis narrare; peroque veniam, si argumenti utilitate tractus digressionibus indulgeo. Morbo correptus aliquādo est Imperator Ioannes recēs viduatus præclarā in rebus bonis adjutrice conjuge: illā, inquā, admirabili Irene, cui pro meritò laudādę verba desunt. Erat auré morbus sanè sonticus, & gravis, quippe casus inducebat epilepticis accessionibus similes; etsi fortè hi debilitati ætatis iam provectæ iustiùs imputari potuissent. Incertis B medicis quò se verterent, Aeger ad Deum confugit; & ejus largam in omnes misericordiam prout poterat imitatur. Ergo eius mandato hauritur è thesauris aurum plenis saccis, & ad sex & triginta probæ monetæ nummi egenorum cuilibet vbicumq; degentium divisi sunt, præter ea, quæ in sacra Dei Templa, in Monasteria, & viros Deo devotos sunt expensa, liberalitate eā per mulros onustos mulos quò oportuit missā. Hæc Augusti misericordia Divinam C in eum attraxit. Ergo is ægritudine primùm factā leviori, deinde planè convaluit, gaudio eius, & fructu animi, quantum fas erat ex tam evidenti experimento Divinæ misericordiæ capere. Tum purgare se apud Romanos volens, si fortè querentur effusi in pauperes liberalitate publicum ærarium exhaustum, illum ipsum cuius gratiā sanatus fuerat Deum testē allegavit, Patriarchę Manuēli sanctè affirmans: nihil prorsus ex ijs, quæ data fuerant, è thesauris Reipublicæ deprompsum: sed ex privatā penu, & ex partis, ac collectis propriā industriā ac prouidentiā; exercendā scilicet per gnavos, & experientes colonos agrorum culturā; gregibusque, atque armentis per idoneos homines curandis. Sic illi Dei amantes, sic pariter rei Romanæ studiosos se monstrabant.

CAPVT XXV.

Vt Magnus Dux levi delibatione regiæ pecuniæ hominum sibi benevolentiam conciliaverit.

Τοῦπ δὲ πολλοὶ τινὲς ἐν Μαγνησίᾳ π- D ηλ(αρισμὸν χρήματος, σὺν ἀξίοι λιῷ τῷ μεγάλῳ Δυκὶ τε ἐπιτρέψαι ῥᾴδια λαμβάνειν καὶ χορηγεῖν ὅπου λιῷ ἐνδοιάζοι, ἐφειστήκει γὰρ ὁ κελτικὸς ἐκ πελεκυφόρων, ἐφέξειν λιῷ τις ὅπλ χεροῖν, καὶ φυλακὴ λιῷ εἶναι τοῖς ταμείοις, ὡς γνησίως διδοῦναι ὅταν

HOc porrò de quo scribimus tempore cum magnus apud Magnesiam publicæ pecuniæ numerus esset depositus, non erat facilè Magno Duci, & Tutori Principis inde aliquid sumere erogandū in quos vellet. Obstabat enim Celtarum securigerorū inexorabilis ei thesauro imposita custodia; haud sinens inde aliter quā cunctis

præsentibus, & coram intuentibus dispensari A quidquam: Iubebat tamen non rarò quibusdam inde donari haud necessarijs de eansis. quæ benignitas illi quasi fundamentum fuit popularis in eum benevolentiæ. Cæterùm si quis eo nomine de ipso quereretur. quasi non satis severo publicæ pecuniæ custode; ei se purgabat negans in proprios se usus quidquam inde fumere; in cuius rei fidem suam domesticam ostendebat paupertatem. Tamen quæsitis occasionibus identidem procurabat, ut quidam inde acciperent, B non magis id agens ambitionis instinctu, quam sapienti provisione futurorum, prout rei exitus monstravit. De illius porrò modò memoratâ paupertate, si quæ audivit ex ipso quondam præsens huius Historiæ scriptor, hic pro testimonio dixerit, non sanè veretur ne coarguatur mendax, neve hoc illi cedat in dedecus, quod Palæologus gloriæ sibi fore autumans, de se iactabat, ostentans paupertatem suam sanè tantam, vt affirmaret etiam iam imperans; Domestici sibi quot diebus C usùs omnes expensas tribus solis nummis constare. Et hoc jurejurando confirmavit, cũ in quadam lite fratris suæ doctus Angeli, quem ipse imperans magnum Primicerium creavit, de dote suæ neptis judicio certantis, rogatus in testimonium, adesse grauatus non fuisset, & ea quæ diximus proferre Deo in testem vocato. Tunc igitur multos, præsertim genere nobiles, varijs ad id quæsitis prætextibus, & plausibiles in speciem prætendens causas donationis, è publico curavit bonorari: ipse interim in egestate familiari permanens, superior cupiditate, putasque omni avaro contactu manus servans. D

τὸ ἀναγκαῖ ⓜ τῆς χρείας ἀπαίτει. ἐδίδοντο δὲ πολλάκις, καὶ ποτὲ ὅτε παῦσαι ⓣ προφάσει χρείας εἶχε ὅσης. καίτοιγε ἀρχὰς ἐκπεμπὸς δωμάτια παρεκαταβάλλετο, οἷς εἶχε λῷον τὴν ἀνεργεσίας ἀπολελῦσθαι. καὶ δικαίως ἂν ἀπολογησαίμην ⓣ, εἰ μή τι παρεῖχεν αὐτὸς ἑαυτῷ τιμὼν ἐνέχεσθαι πενίαν. ὅμως ἀφορμὰς ἐδίδου λαμβάνειν ἵνα, ἢ μᾶλλον τῷ φιλοτιμίαν, ἢ τῷ προνοίαν τῶν μελλόντων εἰς ἔδειξε. τὴν δ' ἐκείνου πενίαν, εἰ ποτ' ⓣ ἐκείνου ποτὲ παρὼν καὶ ἀκούσας ὁ γράφων, εἰ μαρτυροίη, ψεύδης ἀλλαγὴ ἢ δεδιὼς, ἐπεὶ καὶ κεῖνο εἰς καύχημα δόξης ἑαυτῷ ἡ πενία ποτὲ λέγοντι. τοιοῦτοι γὰρ μόνοις νομίσμασι τῆς κατ' οἶκον χρείας ὃ πρῶτον αὐτῷ ὅτε βασιλεὺς ὡς ἔλαχε θεῖσθαι, καὶ ⓜ Ἄγγελ ⓜ ἀδελφὸν ὄντα τῆς αὐτοῦ πενθερᾶς, ἂν μίναν Πριμμικήριον αὐτὸς βασιλεύσας ἀπέδειξε, ἐκάλει παρόντα ὅπως αὐτὸς λαγχάνοι παρ' αὐτοῦ δίκας ὑπὲρ τῆς τοῦ ἀδελφιδοῦς προικὸς μαρτυρήσοντα. κἀκεῖνος ⓣ ἐκ τῶν βιβλίων ἐμαρτύρει, καὶ ἡμεῖς ἠκούομεν λέγοντος ⓣ, καὶ ὅρκῳ ⓜ προσθέντος ⓣ τοῖς λεγομένοις. τότε παραχρῆμα οὖν πολλὰς καὶ μάλ ⓜ οἷς τὸ ἀληθὲς τὸ ὑφ' ὑποπτεύομεν ⓣ, παρῆκεν ὃς ἀλλόγου δῆθεν προφάσεως, τὴν βασιλικὴν χρημάτων ἀποναθῆ, αὐτὸς πῶς οὐκ ἔχω σωτηρίαν ἑαυτὸν τῶν λεμμάτων αὐσπερ ⓜ.

CAPVT XXVI.

Vt venientem ad se Patriarcham Dux magnus summâ demissione exceperit.

INtetim Patriarcha cum Electis ex Clero, & Archiepiscopis advenrare audiebatur: quod simul Palæologus cognovit, ante omnes ipse longissimè processit obviam, nihil ad summam tum erga Patriarcham, tum erga sacrum Collegium venera- E tionem sibi reliqui faciens: quippe qui pedibus ineedens, correptis manu muli quo Patriarcha vehebatur habenis, eum usque intrò Palatium Regium præiens duxerit: tum ibi Augustalis fastigium in eius gratiam demitti iusserit: simul discursu per sese in omnem partem solicito satagens in omnibus, quæ ad honorem faciebant Antistitis præsentis; simul etiam necessario fungens obsequio turbæ submovendæ ne quid obstaret quominus facilè ad Augustum accederet Patriarcha, in ipso momento admissionis; ac

ΕΝ τοσούτῳ δὲ καὶ ὁ Πατριάρχης σὺν τοῖς ἐκλεκτοῖς τοῦ Κλήρου καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσι, παρῆσαν ἠκέετο, καὶ ὡς αὐτίκα μαθὼν τοῦτ' τὸν ἄλλων αὐτὸς ὑπαντᾷ μακρόθεν, ὑμιλῶ τῷ μεγίστῳ ἀφοσιώματι τῷ Πατριάρχῃ, καὶ πάντα τὸν ἱερὸν πληρώματι, πεζὸν τε βαδίζων καὶ τὰς τῆς ἡμιόνου τοῦ ἱερέως χαλινὰς κατέχων. ἕως καὶ αὐτὸν ἐντὸς τοῦ ἀνακτόρου προσηγούμενον καθίσας, καὶ δὴ σκηπτὸν μὲ βασιλικὸν ἐκείνου χεῖρα ὑποστῆναι κελεύει, ἅμα μὲ ἐν τῷ εἰς ἐκεῖνον τιμὴν, ὑποστίχων ἐν πᾶσι ἐγκαυθίων, ἅμα δὲ καὶ ἐς προφάσει ἀναγκαίαν, τοῦ ἔχειν ἐν τῷ βάρους πλησιάζειν τῷ βασιλεῖ τοῦ καιροῦ δόντος, αὐτὸν ἐκεῖνον ⓜ Πατριάρχην, μηδεμιᾶς

μᾶς ὥρας τῷ κρατοῦντι ἀπολιμπάνεσθαι. συγχωρῆσαι δὲ τῷ ἀσμένως πάντα ὡς οὐκ ἄλλως ὑπηρετήσοντι, εἰ μὴ αὐτός γε κελεύοι καὶ ὑπανθοῖ ἡ συνοδος. ὅθεν καὶ φέρων μὲν ἐπὶ νέῳ ὡς χεῖρας τῇ Πατριάρχῃ ποιεῖσθαι, ὅπως καὶ τοῖς ἄλλοις μέσον. τὴν βυλὴν δ' ὁμοίως ἔξαρτᾶ τὰ παρόντα, καὶ πολλάκις ἄγει καὶ φέρει τὰ κράμπλια, σιωπηλῶς τὴν ἔξοσιαν ἐμφαίνων ἔξημμένην ὁμοίως καὶ μόνῳ. κἂν αὐτὸς κελεύσῃ, ὁμόσε οὐκ ἄλλως ἔχοντας. ὧν δὴ ἀρὰ καὶ τὸ σοφὸν, ὁμοίῳ μὲν ἐνδιδόναι τὴν ὅλων ἀρχὴν. αὖθις δ' ὑποστοιβόμενον καὶ ἔξαρχοντα λαμβάνειν οἷόν τ' εἶναι ὡς ἐπ' ἀναγκαίοις παρέξοντα, καὶ ἐπεὶ ἀνάγκη ὧν ἐν τῇ κοινῇ τοῖς θεοῖς Πατριάρχην οἰκονομεῖσθαι, καὶ μᾶλλον τοῖς ἀρχιερεῦσι, τὰ ὑπερτίθεσθαι αὐτὸς λαμβάνων ἐδίδου, καὶ παρεστεφιλοτιμεῖτο τὸ πλεῖστον. ὃ μὲν παρῄδειν, ἐπ' ἀναγκαίας τὰς παραφάσεις, ὃ δέ γε σπουδαζόμενον παρ' ἐκείνου, σοφῶν ὀφθαλμοῖς ἐκπεφλέγθαι δίκαιος, καὶ τὴν ἐκείνου ὑποστοιβὰν θύοντα, ἃ καὶ γνώμῃ καθικάνω, χρυσοῦν ἀμφορέα ἐκπωτὸν μεγίστων παρ' ἐκείνου ἐπαυξῆ διδόντι, καὶ τὰ τῆς παρ' ἕκαστον ἐκείνου τιμῆς τε καὶ ὑποστοιβῆς ἄζωνος ὀλίγον τὸ μεταξὺ διελθεῖν καὶ πάντας ἔχειν ἐκείνους ὑπὸ τὴν ἐμὴν, καὶ ἄσμενον δυσκόλως ὁπηβύλειν. ἃ δὲ γὰρ ὧν οὐκ ὧν ἐκείνων ὅστις ἃ δ' ἀφήμιε μήνιν ἐκλύσῃ μὴ παρόντα θεῖ τῷ κοινῷ ζωπυρῆσαι ἐποίᾳ, καὶ ὃς οὐκ ἄξιός ἐστιν οὐκ ἄλλως ἢ παλαιολόγου θεῖ τῇ κοινῇ εἶναι καταιθέντα. πολλῷ καὶ θεῖ μείζονας ἀξίας, καὶ βασιλειοπάτορα φημιζόμενον. ταῦτα δ' ἦν αἰνυκτῆρσι τοῖς ἐκείνου πέμμασι καὶ σκέψεσι, καὶ τοῖς τὸ μέλλον ὑποχέουσι μείζονας συγκροτήσεσι.

A nullo deinde tempore ab eo disiungeretur. Iam præseferebat permittere se prorsus arbitrio Patriarchæ electionem suam: neque aliter quam ipso iubente, & annuente Synodo, Tutoris officium subiturum. Quod ut significaret, productum puerum Principem tradit in manus Patriarchæ, medium inter Ecclesiasticos Proceres circundantes undique: quasi ex eius, & sacri Collegij sententiâ, & nutu pendere unicè negotium promotionis B suæ volens. quam eandem in speciem sæpè producebat, ostentabatque insignia delatæ sibi potestatis: sic tacitè indicans agnoscere se provectionem sui in eam dignitatem ex solo Patriarchæ outu, iudicioque suspensam; itaut si iuberet, alij eam haberent. Id verò ille sapienter omninò sic agebat, totum rei arbitrium Patriarchæ deferens; nec sibi alias quam obtemperandi partes relinquens, si è re publicâ censeret præficere se tutelæ Principis, & io eum locum cooscendere iussis C suis cogeret. Et quoniam suppeditari victus è publico debebat Patriarchæ, ac familiaribus eius, præsertim Archicpiscopis, id manu ipse suâ faciebat largè, ac planè munificè. in speciem quidem rem ex more debitam reddeos; arcanâ verò destinatione animi occasionem eam captans excæcandi sapientum oculos ingestis donis: & eorum sibi conciliandi amoris. Iteratum enim quotidiè id officium suggerendæ annonæ, singulis erogationibus momeotum addebat novum benevolentiæ ipsorum erga tam liberalem D prælitorem. Itaque tantum profecit illâ diligentiâ bonoris, & demissâ professione reverentiæ erga sacras illas personas, ut paucis diebus postquam ita cum illis agere cepit, omnes illos sibi obnoxios haberet; posseteque quasi naso tractos quocumq; vellet circumducere. Nec sanè iam erat illorum quisquam qui ooo per sese, nullius admoniru, ipsum absentem in Patrum confessu loquens laudibus io cælum ferret, & uoum omniũ digoissimum prædicaret Palæologum qui præesset rebus potestate quam ampliſſimâ: cuique præter exquisitissimos quosq; cæteros honores, etiam appellatio Patris Priocipis meritò tribueretur. Hic ei constabat fructus nocturnarum ad ipsos missitationum, & artificiosarum significationum obsequij, adiunctis ampliſſimis in posterum promissis.

CAPVT XXVII.

Vt Magnus Dux ingenti Amicorum ambitu Despota renunciatus fuerit.

Τῷ γὰρ ὑπάλῳ τῆς γνώμης, καὶ τῷ τῆς ἔρπων ἰωσιδυπτικῷ ὅπως ἑκάλλιστα πάντες, ὡς Ἐκκλησίας χρωμένης ἐφ' ᾧ οὗτ' Ἱερέρχας ζωύμα τοῖς ἐν τέλει τῆς ἀρχῆς σκέπεσθαι, καὶ ὁ ἡγεμὼν

NAm istâ callidâ utilium ad occultos ambitionis fines blanditiarum arte, & pellacissimâ commoditate morum, ita omnes capti sunt, ut cum conveorus haberetur quo sacrorum Præsides unà cum Reipublicæ Proceribus de Imperio

deliberarent, universi sacri Præsules velut ex composito eum de se silentem certarim extollerent studiosissimis orationibus hu-
» ius fermè sententiæ: Haud decere Imperij
» Tutorem, præsertim ijs moribus ijs dotibus
» præditum eâdem teneri conditione, quâ
» vulgus hominum, sed eximium, & eminen-
» tem supra plerosque, maximâ & regiâ ve-
» nerationi publicæ commendari dignitate.
» Cur enim tot se quotidie curis attereret,
» tantum angorem ex metu assiduo pericu-
» lorum impêdentium subiret, si nullum ipsi
» lucrum rediret ex tam tumultuosâ procu-
» tatione in publicum susceptâ commodũ?
» præsertim cum ista quam ei optamus supra
» cæteros excellentia, efficacitatem Reipu-
» plicæ utilem adiunctura sit mandatis, im-
» perijsque salubribus, absque maiori quam
» quæ nunc est iubentis auctoritate, facilè
» impuneque negligendis. Dignum prorsus
» æquumque est ornari Domini appellatio-
» ne Tutorem Imperatoris: sic enim ipse
» syncerum affectum paternæ caritatis erga
» eum, cui fors nascendi ius Imperij contu-
» lit, tuebitur; eam vicem officij mutuam
» debere se sentiens ei cuius causâ, & assensu
» isto se viderit honore auctum. Quid por-
» rò extraordinarium, & novum est eum dici
» Despotam, cuius maternus Avus eâdem
» istâ Despotæ insignis potestate, præclaris
» se facinoribus permulris bello contra Ita-
» los inclytum fecerit? An nescimus quanta
» insit ei caritas in Deum, quam ardens stu-
» dium rerum honestarum, quantus amor in
» monasticum ordinem. Testis quæ inest
» ipsi modestissima demissio, & popularitas
» hilaris ad omnes; benignitatis porrò eius,
» & profusionis in donando, indicium idem,
» effectusque est, summa paupertas rerum
» supra usum redundantium, quam sciens,
» volensque in se ambit, ac procurat libera-
» lissimâ largitione bonorum talium. Quo-
» circa & iustum, & Reipublicæ utile fuerit,
» si præter appellationem Patris Principis,
» alijs insuper congruis tali Dignirati titulis
» honoretur Tutor Imperatoris. Hæc prose-
rentibus quibusdam, multi è Patribus Ec-
clesiastici consessûs Præsidibus sacrorum,
applaudebant, ut iustis & rationi consenta-
neis prout ipsis videbatur: nonnulli quin
etiam Senatores & ex gerentibus primos
Magistratus consentiebant. Alij contra ten-
debant: sententijs tamen inter sese discordi-
bus. Nam hi quidem, maximè Lascaridæ
Tzamanturi, cum quibus & Nostõgus Geor-
» gius, vocari & esse Palæologum pa-
» trem Principis, ægrè licer ae subinviti
» concedebant, tamen illud tenebant mor-
» dicùs præstacteque contendebant suffice-
» re debere Tutori Imperatoris præstan-
» tissimam dignitatem Ducis Magni:
» officio verò regni, & supremi Dominij

Αἰζήτει (A) τὴν τῶν πραγμάτων ἀφηγησιν (B), ἐπεὶ τοῦ ἱεροῦ καταλογου πάντας ὑπὲρ ἑαυτοῦ λέγειν καὶ μὴ λαλεῖν (C). ὡς δὲ χρὴ (D) τὸν βασιλέως ἐπίτροπον, καὶ ταῦτα τοιοῦτον ὄντα, καὶ ἐπ' ἄλλοις εἴ), ἀλλ' ἐξηρημένον (E) τῶν πολλῶν, μείζονι σεμνώσεως καὶ βασιλικῷ ἀξιώματι. ὅτι τί γὰρ καὶ φροντίζων ἐσπέρας τινὸς, καὶ φόβοις (F) ἐν ἑαυτῷ (G) μέλισσαν ἔλκοι, εἰ μή τι καὶ κερδήσειεν ἔχοι ὁ τόσον ὄχλον ἀναδεξάμενος (H), καὶ ἄλλως, ὕπως αὐτῷ καὶ ὁ τῆς ἐπιτροπῆς αὔξοιτο, εἴπερ ὑπὲρ ἐπ' ἄλλοις ὧν ἐπιτάξει, καλὸν σεμνύεσθαι δεσποτείᾳ (I) τῷ βασιλέως ἐπιτρόπῳ. ὕπου καὶ γὰρ αὐτὸς τηρεῖ τὰ τῆς ἀνοίας ἀθύλωτα, πρὸς (K) ὃν ῥᾴους βασιλεύοντα ἀξίαν τοιεῖσθαι ἀμοιβὴν τὸ ἀξίωμα τὸ δὲ καὶ ξένοις (L) κεκλῆσθαι δεσπότης, ᾧ δὴ καὶ ὁ τοῦ μεῖζος Γιάπαν (M) δεσπότης ἦν, κατ' Γιαλῶν κατόρθωτα τὰ μείζω. ἢ γὰρ ἔστι εἰδάμην τύπον ὡς θεοφιλῆ, ὡς ζῆλον ἔχοντα τοῦ καλοῦ; ὡς φιλομόναχον (N); καὶ τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐκπίπτοντα στέροντα; μαρτυρεῖ ὅ τοιοῦτος αὐτοῦ ζηλωτὴς ἐκ δημοτικὸν καὶ ἱλαρὸν τοῖς ἅπασι, ὅ δὲ γε φιλόδωρόν τι καὶ μεταδοτικόν, τὸ τῆς οὐσίας πενέστατον ἐπιδεικνύς, ὥστε καλῶς ἂν ἔχοι καὶ συμφέροντος τοῖς πραγμασι, εἰ τοῖς τῆ βασιλευομένῃ, ἐκ ἀξίας τιμῷτο ὁ ἐπιτροπεύων τοῦ βασιλεύοντος (O). ταῦτα τῶν τοιούτων ἐκτεινόντων, πλὴν ὁ τοῦ Ἀρχιερέων, ὡς δικαίοις ἐδόκει τοῖς λεγομένοις συμφέρειν. καὶ τῆς ἐν τέλει ἐδόκει ἐκ ἄλλοι δὲ διεφιλονείκουν καὶ τὰς γνώμας ἀλλήλοις ἐμάχοντο καὶ συμβαρ (P). ὁ μὲν γὰρ καὶ μᾶλλον (Q) ἐκ τῆς Λασκαρίνων Τζαμαντύρου, συμ οἷς καὶ ὁ Νοσὸγ (R) Γεώργιος, τὸ μὲν βασιλευπάτορα καὶ εἶ) καὶ ὀνομάζεσθαι μόλις μὲν. ἀλλ' ὅμως ἐ μὴ θέλοντες ἐπέδοσαν. ἐκείνοι δ' εἶ) τῷ ἐπιτρόπῳ, ὃ τῆς δουκικῆς μεγαλοπρεπείας (S) ἀξίας διεχωρίζοντο. ἐφφικίῳ δὲ βασιλείας φέροντι ὄνομα σεμνύεσθαι τοῦτον καὶ τοιαύτης ἀξίας τιμᾶσθαι κρείττοσιν ἢ κατ' αὐτὸν, μὴ καὶ δῆτα τοῖς μείζοσί τε καὶ ἡμίοις, ὑποβάσεως ἕξει. εἶ) γὰρ βασιλίδας ὡραίας γάμων, ὡς ἀνάγκη γαμεῖσθαι τοῖς τοιούτοις δοκῶσιν. εἰδ' ἔσω, ἀλλ' αὐτοῖς δὲ αὐτοῦ, μέγα τὸ δίκαιον (T) ἔχειν τοιούτοις μὴ τῶν συζύγων σεμνύεσθαι ἀξιώμασιν, ἀυτοδέλφοις βασιλέως ὕσαις, καὶ βασιλίσσαι ἐκ ξενητείας, ἢ καὶ πεπαγορίας, μᾶλλον βασιλικῆς. (V) ἀμφὶ (X) Σπαταπρόσωπον (Y) δὲ Ἀλέξιον (Z) τὸ (a) τῷ Φιλῇ, καὶ σὺν αὐτοῖς (b) Τορνίκιοι, τὸ (c) Τυφλοὶ μᾶλλον (d), οἱ δὲ τὸ παθόντες, ἀμύνειν ἤθελον, ζῶν δ' αὐτοῖς καὶ ὅσοι κῆ συλλε-

νειαν

ναι, ἢ ὄζειν, ἢ ἐλπιζομένῳ τοῖς Γαλατικοῖς
πορσέχειν, ἰσχυρὰς αὐτίσπων. Δίκαιον εἶναι λέγοντες καὶ ἄλλως συμφέρον, τὴν ἐκείνης βασιλέως ὄντα, καὶ παῖδος ἄνομα φέροντα, πομπὰς καὶ δεσποτείαν. ὅπου γὰρ εἶναι τὸ συγκεχωρημένον αὐτῇ τοῦτο πάντων. ἐν ὅπου τὰ πράγματα διῳκήσεται. παιδὶ γὰρ μὴ οἴῳ τε φρονεῖν, τίς ἂν καὶ παρασχεῖν. ἀλλὰ καὶ ὁ αὐτοκράτωρ ἰδιώτης ἐστὶ, κἄλλο τὸ παρὰ ἀνάγκην πάθος ἐστὶν, μιμητὸν τοίνυν οὐκ ἔστι τοῦ τέκνα, ἐκείνοι γὰρ καθ' αὑτοὺς τὸ ἐλεύθερον ἔχοντες καὶ αὐτογνωμον, καὶ πλουτοῦντες ἀναγκαίων ἐμβαίνοντες, ὅπῃ τοῦτον ἐκλεξάμενοι ἔφισαν τοῖς σφοῖν πράγμασιν. ᾧ δὲ ἐκ παίδων δουλωθέντες ἐκόντες ἄνθρωποι λίχνοι. ὁ δὲν ἀναγκαῖον, δίδωσι τὰς δίκας ἀξίας, οἷς ἐκ Δεσπότου τὰ μέγιστα ἁμαρτανοῦσι. πολλοὶ δὲ καθ' αὑτοὺς καὶ ὡς ἕνα πάντων αὐτῷ καθιστᾶσιν. ἀλλὰ πρὸς τὸ σημαινόμενον μεταχηματίζεσι. ἐκ τῶν τῆς καταστάσεως μεγαλοπρεπῶς, τὸ πρὸς ἐκείνους ἄλλως ἀπ' αὐτοῦ φοβερὸν κεδάζεσι. ὅπου ἐκ πόλις ἐκ ἀρχὴ συναίσει) πᾶσα, τῷ ἐφεξῆς ὑπὸ ἐκείνου πολλῷ ὄντι. ἀλλὰ δὲ γε τυφλοὶ, ἐκ ἀληθοφορούμενοι καὶ παρρησιαστικώτερον. μὴ ἀρὰ βρέφος ἓν, ἔλεγον, ἀρχὴ τοσούτου. καὶ τοσα πράγματα κινδυνώδη. ἀλλὰ καταπλεῖ ἐς ἀρχαῖα τὰ παρόντα, ἵ μέλλοιμεν σώζεσθαι. ἢ ἐκ οἶδαμεν ἐς ὁπόσον δυσχερείας ἡ τοῦ Ρωμαίων πορπλοῦς ἀρχὴ, ὥστε κ' ἀπελαθῆναι τῆς παροδοῦ, ἐ τὸ παῖν ἀποδοῦναι μικροῖς πεζεταφομένοις ὁρίοις, ἐασιλέων ὄντων ἐ παῖδα. ἀλλ' ὅμως τῷ μὴ κ' ἔχειν ἀρχεσθαι, ὃς ἀναλοίας ὅπῃ θαυμαστῶς ἐπιτάττειν. εἰ γοῦν τῷ μὴ καλοὺς ἐς τὸ ἀκριβὲς ἀρχεσθαι, πόσα συμβῆναι τὰ δυσχερῆ, τὸ μὲν ὅλως ἀρχεσθαι, πόσου εἰς κίνδυνον; ἡμῖν μὲν οὖν, καλὸν μὲν καὶ τὸ παῖν νῦν βασιλέων πεῖν ἡγεῖσθαι, καλὸν δὲ ἐ τὸ τοῖς ὅρκοις ἐμμένοντας σώζεσθαι. καὶ ἀπὸ τοῦ σώζεσθαι, μάλιστα τὸ πεῖν. κ' τί δὲ κ' λυμανεῖται τὴν ἐασιλείαν, εἰ πορσέοιεν τῷ φρονίσῃ τὸ ἀξίωμα. μᾶλλον μὲν οὖν ἐ συνοίσει τὰ πλεῖστα. ὄνομα γὰρ τιμίον πεφύκασιν ἀπ' αὐτοῦ τοῦ πράγματος κεκτῆσθαι μᾶλλον νῦν ἀρχῇ τῷ κεκτῆσθαι. ἐκ γὰρ πολλῷ τῷ πλείονι, ὁρίσθεσι μὴ χρήματοσι, λαοὺς δ' ἐμιλήσοι, δίπαξοι δὲ ἐραπεύσας καὶ ἄρχοιτ' ἐ ἴσθ' ὅτι μὴ ὡς ἐκὸς καταῤῥοοι. δυσωπουμένων ὃ ἀξίωμα πάντων. εἰ δὲ τις τοῖς ὄζ ἴσου καὶ ἄρχοι πορσφέροιτο, ἵ τεῖσι ῥᾳδίως ὅπῃ πορεῖσθαι, μηδὲν ὄζ ὑβριστὰς χαρὰς ὀπτασίας τοῖς αὐθισταμένοις. Ρωμαίων ὃ πολιτεῖαν ἢ

nomen habente, insignire ipsum, & istiusmodi honoribus privatum modum excedentibus efferre, quid minus (aiebant) quam in maximis, & summi momenti rebus prævaricari fuerit? Esse enim regias Virgines, sorores Imperatoris, ætate iam nubili, quæ honestè, ac consentaneè natalibus earum collocari non possent nisi viris excellenti dignitate conspicuis, quam dignitatem vel ex se iam habeant, vel in talis matrimonij favorem accipiant. Quare hisce servandos titulos istos, quos quidam cumulandos in unum iam abundè ornatū contendetent: ne occupatis eunctis gradibus sublimioris honoris, Regiæ Virgines non ex patre solùm, sed auo etiam, proauo & abauo regnantibus genitæ, deprimi nuptijs nimis imparibus, & miserè in ordinem ex augusto fastigio redigi necesse habeant. E contrario Strategopulus Alexius, & Philæ filij, cumque his Tornicij, & maximè qui excæcati fuerant, utpotè iniuriam passi, vindictæ cupidi; utriterque cum istis quicumque cognatione, atque affinitate præsenti, aut speratâ ad Palæologos propendebant, magno nisu aliorsum rem trahebant. Aequum esse, aientes, & & alioqui utile, virum proximè admotum Imperatori, & Patris erga eum, & necessitudinem gerentem, & nomen; honorari titulo Despotæ. Cedi enim huic ab omnibus cōuenire, quæ omnium præter Principem uni subiectio isto Despotæ signatur vocabulo. Sic cursum publicæ rei prospe rum fore. Puero enim ratione adhuc per ætatem uti non valenti quis obaudiendum puret? Si verò qui eius vice impetat privatus sit, nemo erit, qui non paret planè arbitrarium parere, nullâ vi maioris auroritatis obsequendi necessitatem imponēte. Imitandos igitur esse vectores in navi. Illi enim utcumque singillatim liberi, & sui quique iuris, quod omnibus expedire communiter sentiant ad finem eunctis æquè propositum fortunandi cursús, in cuius aleam se dederunt, gubernatorem eligunt sibique præficiunt, cuius & iussis, & nutibus obtemperant servitute voluntariâ; qui verò contra eius præscripta fecerit, dignas dat pœnas, ut qui maximè in Dominum peccaverit: Cæterùm non eum sic instituunt, ut eò provectus similis nihilominus deinceps cum cæteris sortis sit; sed ad venetationem quodam illum habitu induunt insignioris auctoritatis; & ut eum universi vereantur quodam ipsi velut impresso minaci charactere maiestatis assequuntur: sic & Vrbs, & Imperium totum rectè ordinabitur. Si qui præest verè supra multitudinem emineat. Fortior, liberiorque erat cæcorum oratio. *Ne propter puerulum* aientium, *tantum Imperium torque res*

peri-

periclitentur. Sed constituendus in veri formam Impery prætèr verũ status, si salvi esse volumus. An ignoramus in quãtam infelicitatem Romanũ Imperium prolapsum sit. adeo ut patriâ ipsâ exterminaretur, & rerum summam perderet angustis finibus circumscriptum. Et hæc acciderunt Imperatoribus ibi dominantibus, sed quod ij rectè non gubernarent, ex summâ felicitate navigationis in miserum naufragium decidimus. Si ergo tanta in nos calamitas incubuit ex eo quod non benè regebamur: quid non timendum nobis malorum fuerit, si omninò non regimur? Honesta sine dubio, & laudanda res habetur fides in Principatum: sed tum demùm honesta cum salus in ut-

A ἀλλως ἢ τῇ μοναρχίαν δοκεῖν ἐθέλει πεῖθειν μαίζομεθα αὖ, ἀμελεῖσθαι, ἐ παρηκόαθαι μὴν, καὶ ἀπειθεῖς ὑ κρατῶν εἶη ὃ μοναρχῶν. μὴν γὰρ ἡ ἴπω καὶ δοκοίη ὃ σωτῆρες. ἀρίσταρχησε δὲ κατ' αὐτὰγκλιν τὸ καθ' ἡμᾶς μαθὸν μοναρχεῖσθαι, ἀρξεν δ' ἂς τῶν λοιπῶν δυνάμει τοῦ ἄγειν καὶ ἀξιώματι. ὡς αὖ τῷ μὲν εἰς ἓν τὸ μοναδικὸν εἰκονίζοιτο. τῷ δὲ σωὶ πολλοὶς παρεῖναι ἀδυνατῶν, κινδυνεύειν τῇ μονήρες χαρὰν, πειρᾶν τῷ ἀξιώματι. ὅπως ἔστιν

B *tatis fidei salus abfuerit, stulta fides est. Quid autem nocebit Principatui, si eius Curatori accesserit dignitas? quin potius inde iuvabitur plurimùm. Nomine quippe venerabili assumpto eius Administrator magis firmabit Imperiũ Principi. Sic enim incomparabiliter convenientius, & efficacius Legatos audiet, tractabit cum populis, multitudinibus, ac Magistratibus præscribet quod è re fuerit, nihil non denique rectè constituet, verentibus dignitatem cunctis. Si verò quis simul imperet, simul in pari cum subditis consistat gradu, ne is haud assequetur facilè, ut mãdata exequantur, quod iusserit, quippe cuius manus principali autoritate nuda, & quodammodo inermis vindicare tentumaciam mandata spernentium nequeat. Miremur autem si quis speraverit Romanam Rempublicam alio quam monarchico gubernationis genere regi posse. Igitur ante omnia sua summa conservetur autoritas Monarchiæ, etsi qui eam interim administrat homo privatus sit; Illo enim dum principali fungitur munere, convenienter ornato, manebit regno consueta sua species. Populus autem obedienter parebit, uni obsequi solitus, uno præfecto cæteris, qui simul potestate prævaleat simul præcellat dignitate. Qui quidem eo quod unus sit Monarchia imaginem præfert. Quod autem ex privata conditione sortis illi deest autoritatis, & efficacitatis ad flectendos in sui obsequium plurimos, suppleatur accumulandâ ei dignitate, cuius vi cuncta vincat obstantia. Quæ cum ita sint prorsus necesse est electum in tutelam Principis eminere sublimem excellentis titulo dignitatis: Atque adeo etiamsi qui ad id munus adhibitus fuerit ex nostro sit ordine, debet omnino sic ornare, ut fiat idoneus officio rectè gerendo. Dicet aliquis, ergo alius quæratur, si reperiri forte possit, qui curis, & laboribus*

C *tutelæ Principis se parem existimet, etiam sine istius admunitione dignitatis. Ad id respondemus: nos in hoc non personæ consulere, sed præfecturam ipsam armare instrumento navandæ operæ necessario. Quare non nos, sed res ipsa, & natura negotij exigit quod diximus; nempe, ut cum tutelâ Principis summa dignitas iungatur.*

CAPVT XXVIII.

Vt Patriarcha faventium Palæologo studia comprobarit.

CVm hæc utrimque dicta essent, ijs quæ allegata pro Palæologo fuerant magnum ab autoritate Patriarchæ momentum accessit. Præoccupatus is dudum fuerat affectu in ipsum, nato ex opinione, quâ eum ijs dotibus, & artibus ducebat præditum quæ ad benè imperandum sunt necessariæ. quin & ad maius aliquid pro eo tentandum multis causis incitabatur. Appatuit id ex sermone quodam eius arcano, qui nobis innoruit. Perlato ad eum Nicææ degẽtem Nuncio de morte Imperatoris, priusquam res in populum vulgaretur, communicavit eam cuidam è familiaribus suis

D Τοιούτων ἐηθέντων τῷ λόγων, ἐπεὶ καὶ ὁ πατριάρχης τῷ παλαιολόγου ἐυνοίᾳ ἐδίδου τοῖς ὑπὲρ τῶ Παλαιολόγου λέγουσι. προκατείληπτο γὰρ ἐ αὐτὸς ὅτι τῷτον ὡς καλῶς ἄρξοντα, πολλῶν ὀν πολλῶ ἔτι δὲ ἐ ὃ μεῖζόν τι πρᾶξαι ὀν πολλῶν συνεπαίζετο. καὶ δῆλον δὲ ὧν ἀνεθεῖν αὐτῷ ὃν Νικαίᾳ ὡς πυθόμενος ὁ βασιλεὺς, ὅπω μαθόντων τῷ ἄλλων, ὅτις θυ μὴν ἐ λόγοι τινὶ τῷ αὐτῷ καὶ οἰκείων, ὁ Γεμιστὸς δ' ἔτι ἦν, ὃς ἐ μέχρι τῷ μεγαλοκοιμήτῳ κατῆντησε τῷ τῶν πόλιν ἐσύστερον. ἐπεὶ δὲ ἐ ἐδεί τῶν τῷ πρα-

πραγμάτων διοικήσεως ὁ λόγος ἐκείνοις ἐπὶ τοῖς Γαλαιολόγοις ἐκίνει πάντων. ἐπὶ τούτοις οὖν ὁ Πατριάρχης προκατειλημμένος ὢν, δικαίως συγκατέθετο τοῖς ὑπὲρ τοῦ Παλαιολόγου λεγομένοις, καὶ τὸν δεσποτείαν αὐτῷ ἐψηφίζετο. καὶ δὴ ὁ μὲν Παλαιολόγος, ἐπὶ μέγαν ἤρθη εἰς τὴν Δεσποτικὴν μετασκευὴν ἐτίθετο. ὁ δὲ Βασιλεὺς παρῆκε συναρμόζων τῷ Πατριάρχῃ, τὰ τῆς δεσποτείας καὶ συμβολαῖα. ἀμέλει ὡς δεσπότης, ἐπεβάλλετο μὲν, καὶ ἐνέδιδου τοῖς πᾶσιν. ὑπεποιεῖτο δὲ, οὐκ ἐν τέλει φιλοτιμίας ἁπάσας, καὶ τοῖς ἐκ τοῦ καινοῦ χαρίσμασι. ἐβεβαίου δὲ καὶ τὰς πρὸς ἐκείνους ὑποσχέσεις παρέχων δοκοῦν εὐσεβῶς ἔχειν πρὸς τὸν ἐπὶ πᾶσι, καὶ φιλοτιμοτέρως προσφέρεσθαι, τοῖς δὲ γε τῷ ἱερῷ καταλόγῳ, καὶ ἐκ φιλοτιμοτέρας χειρὸς ἐχορήγει, καὶ κρύφα γε φανερῶς, ὅ μὴ, ὡς ἀναγκης ὕσης ἐφαλίζεσθαι ἐκείνους. ὃ δὲ, κρύβδην, νικῶν πεπομμένον, ἐς τὸ μᾶλλον ὑποφύτευτον ἐς ζητοῦντος, ὡς ὕπως αὐτάρκεις ὂν ἐκείνῳ, εἰ συμβασιλεύοι τῷ βασιλεῖ, προὐβάλετο γὰρ κινδύνους καὶ φόβους ἐπηρτημένους αὐτῷ καὶ τῷ Μυζαλώνῃ ἀσπάζεσθαι, ὡς καινοῦ ὄντος ἀπολωλότων ἐκ φθόνου. ἐς δὲ τὴν ὑποψίαν Νέον ὑποδείκνυ, ὡς ἀνάγκη πανταχοῦ τῶν ἐπὶ μὴ προσέχοι. ὃ δὲ φυλακὴν ἄλλον ἐπιζητεῖ, αὐτὸς πολλὴν φυλακὴν ὢν, ἐκ ἐμιμνήσκεν ἔχειν τῷ φυλακῇ τὸν ἀσχολίαν ἐκεῖ ἐκεῖσε δεδικοὺς τὰ πλείστα, παντὶ δ' ἐγχωρεῖν μᾶλλον, ἢ φυλακῇ δεῖσθαι φύλακος.

Gemisto, qui postea vsque ad magnum Oeconomatum in Vrbe pervenit. Cum ergo inter eos illâ occasione de administratione Reipublicæ sermo esset exortus, Patriarcha non dubitavit Palæologum omnium ad eam rem aptissimum dicere. Isto igitur antiquo in Palæologum favore præoccupatus Patriarcha, suffragio statim suo comprobavit quæ in eius gratiam dicta fuerant, & Despotæ dignitatem ipsi tribuendam censuit. Quare Palæologus ex magno Duce factus est Despota. Et Imperator adiuuante Patriarchâ, ei dignitatis eius insignia contulit. Despotamque exinde cum palam ipse se ferebat, tum vulgò universi agnoscebant. Demerebatur autem Optimates omni genere indulgentiæ, ac largitionibus è publico. Simul præsentia beneficia promissis in posterum amplissimis cumulans: sicque arte ambitionis magnâ studia eorum sibi parabat. Eamdem quoque liberalitatis præfargæ machinam ad Ecclesiasticos Proceres sibi adiungendos adhibebat; prodigâ in eos manu profundens multa, tum palam, tum occultè. Nam præterquâ quæ dari eis è publico solebât publicè, e largè cõferebat; etiã noctu ad eosdẽ dona missitabat, insusurrãs interim, ac blandè insinuans: nõdum satis cautũ se ratati suæ, neque prius in tuto se futurũ quam Imperij particeps, & Augusti Collega declaratus esset. Hoc ut persuaderet, allegabat metum periculorum impendentium. Et casum Muzalonum memorabat. Se porrò aiebat non minori quam cui illi inuidiæ obiectum. ideòque anxiũ in aeri solicitudine vivere, perniciem in momenta singula, si vel minimum de summâ custodiâ remiserit, timentem. Neque porrò tot distentum suspicionibus satis posse commissã sibi curã custodiendi Principis defungi. Vtique cum magnam attentionis, ac vigiliæ partem in sui necessariam cautionem derivare necesse habeat: Miserum nimis esse æstuare assiduè inter diversas officij publici, & privatorum discriminum curas; unde illum, qui electus ad hoc sit, ut salutem tueatur Principis, omnium undique telis, & innumerabilibus insidijs expositum, vel maximè ipsum præsidio, & excubijs egêre. Quare præstabilius videri locum cedere cuilibet volenti, quam in eo angore, ac tormento vivere.

CAPVT XXIX.

Vt delinitis Palæologus plerisque Principum summum honorem eblanditus sit.

ΤΑῦτα δὲ καὶ τοιαῦτα προτείνων, πολὺς ἦν καὶ τὸ μέγα προσαπαιτῶν. ἀμέλει τοι καὶ ὅσοις ὑποπτίως εἶχε καὶ πρὸς τὸ παρὸν δυχεραίνοντας, καὶ πρὸς ὃ μέλλον προσηνημένως, ἰκανὸν ἐντεῦθεν λαβὼν καὶ κράτος ἔχων τὸ μέγιστον, ὀκνοῦντων ἐποίει, οὓς μὲν, ἐκποδὼν ὑποχωρεῖν, καὶ

HÆc, & eius generis multa proferens vehementer incumbebat in petitionem supremi honoris. Porrò interim quos suspectos habebat, quibusque intelligebat displicere præsentia, cordi esse nova, in spes futurorum inquietas imminentibus, eos sanè summâ quam obtinebat potestate strenuè utens amovit è medio; partim

inio-te

injecto terrore efficiens, ut sponte ad sua se reciperent, & domi se tenerent; partim vi publicâ coercens. Quo in genere cum alios aliò amandavit, tum Tzamantrum relegatũ Prusam ibi custodiâ teneri velut reum jussit. Interim alacres in spebus optimis, florentesque volitabant qui fortunam sequebantur Palæologi, clientes, amici, ac quocumque nomine necessarij, parati semper ad nutum, impigreque curãtes quidquid ad communes rationes expedire videretur. In his alterum fratrem Ioannem magni Domestici amplissimâ dignitate ornari per Imperatorem Despota curavit; sic eum & illustri honore, & maximâ gerendarum rerum potestate instruens. Quo facto iam majoribus incensi spebus Palæologi fautores Patriarcham, & sacram Synodum ambire, ac dicere: nullam quietem rebus fore, aut securitatem imperio, quoad Despota in unũ adhuc gradum provehatur altiùs. Ipsum solum esse omnium qui, post Principem prærogativâ nascendi regnandi jus adeptum, dignissimus imperio sit: ideoque Collegam ei adiungendum. Egere profectò Rempublicam maturo iam Principe, & ad per se agendũ quod sit opus apto. nec expectari posse dum puerulus in virum adoleverit; ne Romana res præsenti vigentis Imperatoris ope indigens vel maximè, tot cincta periculis per tantam moram prius pereat corruatque funditùs, quam qui eam vindicaturus ab interitu sit, in florentem adoleverit ætatem. Impositũ autem curatorem negotijs, non ut Principem agere, sed precariâ quâdam, & autoritatis principalis egenâ functione, & infirmum, & instabile Reipublicæ solatium esse. Talia eum Optimates dicerent, persuaserunt Patriarchæ per se, vt diximus, emollito in Palæologum. Sed nec ipse cuia res agebatur cessabat Palæologus: quin satagebat in cunctis ad spei effectum facientibus, in primis ad sibi deliniendos Cleri, ac sacrorum Antistitum animos. Denique his artibus impetratum, ut dies diceretur proclamando in Collegam Imperatoris Palæologo. Ea fuit Neomenia Hecatombæonis, seu Kalendæ Ianuariæ, Indictione tunc currente secundâ.

A καθ' ἑαυτὸν ἄλογον πάντας. τοὺς δὲ, ἡμῖν αὐτοὺς καθηγεμόνας. ἐ ἄλλως μὲν, ἀλλαχῆ. Β δὲ Τζαμαντροῦν εἰς Προῦσαν ἀπολελαμ, καὶ Γ φυλακὴν οὐ καταφρόνητον ἐγκαθεῖρξαν. Δ δὲ τοιαῦτα πραττόμενα τότε καὶ λίαν ἐν ἐλπίσιν ἦσαν χρησταῖς. Ε αὐξόμενα συνήργουν εἰς ὃ μᾶλλον. Ϛ πατρὸς δὲ τῶν ἀδελφῶν Ἰωάννην τὸν τοῦ μεγάλου Δομεστίκου ἀξιώματι τοῦ βασιλέως δίδοντος ἄνδρα, θαυμαστὴν καθίζει, ἐ ὅπερ τοῖς πράγμασιν μέγα δυνάμενον. Ζ τότε τοίνυν ἐ μᾶλλον ἀναθαρσήσαντες ἐλπίσι, δὴ Η Παρεισάκτου ἡγούμενοι ἐ τοῦ, Συνόδου, ὅτι αὐτοῦ ἔφασκον, ἃ μή γ' ὁ δεσπότης καὶ τοῦ μείζονος ἐπιλάβηται. ἀνάγκη γὰρ εἶ ἐ μόνον, Θ μὴ Ι ἐν ἡμῖν βασιλέα ἄξιον ἄρχειν καὶ σωτῆρα, ἢ δὴ ὅτου ἔχει βασιλέως ἐπιπλῆξ ἐς ὅπερ ἐ παίζει. Κ μὲν οὖν ἀναμένειν τοῦ τῆς ἀφελείας ἥλικίαν, μὴ ἐ φθάσῃ τὴν καιρίαν ἀνάγκην, ἐμποδὼν γενομένου ἡμῖν ἢ ὁ δεῖ πράξαι ἕκαστα, πολλὴν λαβὴν τῆς ἡλικίας. Λ δ' δεῖ τὰ πραγμάτων ὕλην + καιρίαν μὴ ὡς βασιλέα παρέχειν, μὴ ἐ αἰσθάνεσθαι ἢ χάρις ἢ ἄσπερ ἦν ἔοικεν ἔλαττον ἐ ἐν πολλῷ ἐ + Παρεισάκτου μαλακιζόμενον ἕκαστον. Μ δὲ ἦν ὑδὲ ἀκριβῶς ἡμέλει τῶν καθηκόντων. ἐ οἷς ὁ ἱερὸς μαλάσσοιτο σύλλογος. ἄρισα μὲν οὖν ἡ ἡμέρα τῆς αὐρήσεως. ἡ δὲ, ἦν ἡ τοῦ Ἑκατομβαιῶνος νουμηνία, τῆς τότε ἔχούσης ἰνδικτιῶνος δευτερείας ἑπομένους.

CAPVT XXX.

Vt in Occidente Despota Michael elatus in spem maiorem nouis molitus sit.

DVm hæc geruntur Despota Occidenti Michaël, Theodori, qui ibi imperaverat, fratris filius, audito rerum Orientalium statu; sublato videlicet è medio Lascari, Ioannem eius filium esse adhuc infantulum: Romanum verò Imperium cuivis rapere volenti in prædam expositum iacêre; mentem in spes amplas extulit, proposito sibi exemplo Theodori patrui. Is nobilis atque adeò ex primâ nobilitate, è priore illâ Romanarum pertutbatione rerum

Ν Τοιούτῳ δὲ ἦσαν ὁ ἐν τῇ δύσει Δεσπότης Μιχαὴλ, ὁ τοῦ πρεσβυβασιλευκότος Θεοδώρου ἀνεψιὸς, ἀκούσας τὰ κατ' ἀπολλὼ ὡς ἔχω, ἐ ὅτι ἐμποδὼν γεγονότος τοῦ Λάσκαρι, ἐν μειρακυλλίοις ἔτι ὁ δὲ ἐκείνῳ Ἰωάννης πλέ. εἰς πρεσβείαν δὲ τῶν Ῥωμαίων βασιλέα κάθεσι τῷ βλεπομένῳ, αἰδοῖ Ο τοῦ πρὸς Θεόδωρον, ὅπως καθέσεται ἀνδρὸς ὢν ἐ τὰ πρέποντα τοῦ ἀνδρὸς,

τῆς

τῆς παρούσης εὐκαιρίας συγχύσεως συμπεσούσης Ῥωμαίους, ἐαυτῷ ἀναλαμβάνει, ὃ πλείστοις ὅσοις τοῖς κατ' Ἰταλῶν πολέμοις ἀνανδρίαμασι, τῆς βασιλείας ἐστέρητο, στεφθεὶς τῷδε δ' Ἀχριδῶν Ἰακώβῳ. καὶ τὰ κῦρ δύσπη σὺν Ἰταλοῖς ἀφελόμενον παρεσκεύασε, μέρας δὴ τοῖς παραγμάτων ἀναφανείς, μέχρι καὶ μοῖρα λαβὼν παρεσκεύασε καὶ καταχεθεὶς τῷ Ἀσάν, ἀφαιρεῖται τοῦ ὀφθαλμοῦ. Τοιοῦτο δὲ νῷ ἡδόμενον, καὶ καταλαζονευθεὶς, τοῦ παραγμάτων ἀρξάμενος ἐχόπων. ὅτι καὶ ὃ κῦρ πόλιν Ἰταλικὴν ἠθέλησε τοῖς καθ' αὐτὸ παράγμασι, βυλὴν βυλεύσαι) ὡς λίαν νεανικὴν καὶ τῆς αὐτοῦ ἀξίαν. ἡ δὲ βυλὴ, πλείστας ὅσας συναθροίσας δυνάμεις, καὶ τὴ πόλει παρεσκεύασε, προκαθίσαι καὶ παρεμβαλεῖν καταχεῖν. καὶ ἔπου βασιλεὺς ἀναγορευθεῖσιν Ῥωμαίων. μὴ γὰρ εἶ) παρὰ αὐτὸν μηδὲν, μήτε λάσκαρις μήτ' ἄλλον ὀνομαστὸν αὐτάρκη παρὰ βασιλέων, ἀνδρῶν τε ὄντα καὶ τοῦ Ἀγγέλων. καὶ δὴ ἐαυτῷ γαμβρὸν ὅτι γυναῖκα ἔσχε, τὸν τε Ῥῆγα Πυλαίας Μαφρέ, καὶ τῆς δεσπίνης τοῦ Ῥωμαίων Ἄννης αὐτάδελφον, ἢ παρὰ τῷ χήρᾳ ὁ Βασιλεὺς Ἰωάννης ἐρμόσατο. ἔσχε μὲν οὖν ἐκεῖνον ὅτι τῇ γυναικὶ Ἑλένῃ γαμβρὸν ὁ Δεσπότης. ἔσχε δὲ καὶ ἄλλον ὅτι τῇ Ἄννῃ Πρίγκιπα τῆς Ἀχαΐας Γυλιέλμον, πέμψας, ὡδὲ μὲν τῷ Μαφρὲ τοξικὸν λέγουσι Καζαλλαρίους λαμβανῆ, ἀνδρείους ὄν. Γερμανῶν. ὃ δ' γε Πρίγκιπα, ὅλον ἔσχε σὺν τοῖς στρατεύμασιν. ἔσχε δὲ καὶ ὃν ἐκ θυγατρὸς υἱὸν Ἰωάννην μὲν τὸν οἰκεῖον λαὸν, τὰ μέγιστα συναμύνοντα. ἐκεῖνος καὶ γὰρ ἦν καλὸς αὐτὸν τῇ Ταρωνᾶ γυναικὶ συνάνλεον ἐξαίρετον ἔχων, δωκτὸς· ἰῶ καὶ μένος στρατηγεῖν δὲ παρεσκεύαζε. σὺν γὰρ ὃ παλαιὸν Ἕλληνας, ὃς Ἀχιλλεὺς ἦγε, μεγαλοβλαχίτας καλοῦ, ἐπεφέρετο. ὥστε μηδ' ἔξω παρεσκεύασε εἶναι Βερροίας Παλαιολόγου μέγαν Δομέστικον Ἰωάννην, Σγουρομπούλον Ἀλέξιον, ὃ τρίτον Ῥαοὺλ Ἰωάννην, συχνὰς δυνάμεις περὶ αὐτὸν ἔχοντας. τότε δὴ Συναγαγὼν ὁ Δεσπότης σὺν ἑαυτῷ τοὺς ἐρημίτας, ἔχων δὲ σὺν ἑαυτῷ ὃ ὅτι πλείστους, παρεσκεύασε μὲ τὰ παρόντα τοῖς στρατηγοῖς καὶ συνεξέβαλε ὡς ὀψὲ παρεσκεύασε βαλεῖν Θεσσαλονίκην καὶ τὰ κῦρ δύσπη καθεδρομῆν, καὶ ἀπὸ δὲ παλαιολόγου Κωνσταντινουπόλεως, ὅτι τοῦ ἔστρεφε, δίκαιον γὰρ δὲ τοῦτο ὃ ξυνέπιπτε δὲ αὐτὰς τὰς ὄπη δὲ ὁ Μαφρὲ παντὸς Φερδερίχου, ὡς κλῆρόν τινα ἔχε ὃ τῆς Ἐκκλησίας ἀποστατῶν, ὥστε μὴ ξένον εἶ), ὃ,

A sumptis opportunè animis, multis præclaris editis facinoribus in plurimis cõntra Italos bellis, Imperium arripuit, coronatus ab Achridensi Iacobo, & occiduas Provincias Italis ablatas Imperio restituit, magnam ijs rebus gestis famam adeptus; quoad adversâ prolapsus sorte, & comprehensus ab Asane ptivatus est oculis. Talia Michaël mente agitans; & in magnâ suarum virium fiduciâ contemnens infirmitatem, quæ tunc esse videbatur Romanarum rerum; eum ipsos Italos, qui Vrbem regiam tenebant idoneis B destitutos copijs animadvertereret, rem aggreditur valdè arduam, & ipsius nobilitate dignam. Constituit videlicet contractas quam posset plurimas copias, ipsi protinus admovere Constantinopoli, eamque obsidere, & occupare conari. Tum si negotium succederet, efficere, ut ibi Romanorum Imperator ipse proclamaretur. Neminem enim esse putabat qui plus ad id haberet vel meriti, vel verisimilis spei; nõ Lascarin, non aliũ quemlibet; utique quorum nulli vires sustinendo Imperio idoneæ adessent. Quippe se & Nobilem, & ex Angelorum gente; affinitatibus quinetiam potentissimis subnixũ. Generos enim habebat ex Helenâ quidem filiâ Manfredum Apuliæ Regem, Frarrem Annæ Augustæ, quam Ioannes Imperator C jam senior uxorem dũxerat, ex Anna verò alterâ filiâ Principem Achaiæ Gulielmum: & à Manfredo quidem per missos ad eum certos homines impetraverat tria millia lectorum ex Germanis militum, virorum fortium, quos ipsi Caballarios vocant: Principem verò cum universis ejus copijs socium expeditionis ad se traxerat. Habebat & Nothum filium Ioannem cum auxilijs non contemnendis populi cui præerat. Hic ductâ D Taronæ filiâ, Dynasta gentis populosæ, egregias sub signis habẽs copias, & militaris artis eximiè peritus, vel per se solum idoneus erat cuivis rei magnæ bello tentandæ, adiungendisque ditioni suæ terris ab alio possessis. Ex eâ quippè Gente sibi subiectâ constatum exercitum ductabat, quæ Græci olim generis, & nominis Achillæ Imperatore militavit: nunc Megaloblachitæ vocabantur. Et ejus generis copijs succinctus tantum poterat, ut unus sufficeret coërcendis, ne ultra Beroeam progrederẽtur tribus Adversariorum Ducibus, Ioanni Palæologo Magno Domestico, Strategopulo Alexio, E & Ioanni Raiuli, quorum quemque numerosæ stipabant copiæ. His igitur tunc congregatis in unum omnibus, Despota, & eodem adjectis quot ex suis ipse terris potuerat cogere, cogitabat primùm quidem acie decernere cum Adversarijs Ducibus; tum ijs, ut sperabar, victis aggredi Thessalonicam, & occiduas regiones incursionibus vastare: ipsamque adeo tentare Constantinopolim.

Cujus rei majorem habebat ex eo siducia-
tem, quòd eum Manfredus velut hæreditariam à Federico patre accepisset contumeliam, & rebellionem in Ecclesiam, Germani quos Despotæ auxiliarios miserat, bellis priùs Italicis exercitatos, nihil sanè turbabantur ad propositionem oppugnationis Vrbis, quippè ab Italis defensæ, cui dudum generi hostium assuevissent. nec invitus eodem concurrebat Princeps, cujus ditioni subjectæ regiones, Achaia nimirum universa, & Morea, vicinium Italorum in Vrbe dominantium formidabant. Vbi ergo unum in locum tot simul copiæ convenerunt, jamque esse ad prælium parabant: nam & ipsi pro se Duces adversi, audito Italicarum tot copiarum conventu haud cessandum rati, ad pugnam ipsi quoque procincti è regione stabant, cum tantum non acie instructi Despotæ milites signum conflictûs expectarent, medium intervenit simile quidam illi notæ ex fabulis discordiæ, quæ inter Deas tres Malum præstantis formæ præmium jaciens, tragicâ eas æmulatione commisit. Sic enim & nunc Fœderati Principes rixa, hîc quoque non dissimili ex causa, natâ distracti ab invicem sunt discidio funesto.

A Γερμανὸς τῆς ἐν τῇ πόλει Ἰταλοῖς μάχεσθαι. καὶ γε ὁ Πρίγκιψ καθ' ἑαυτὸν ἰὼν, τὰ πρὸς τὴν Ἀχαΐαν πάσαν, ἐ Μορέαν παρακληθεὶς ἐβοήθει, ἐπεὶ οὖν ἐς πάντων εἰς δύναμιν συνῆλθον, ἐ ἤδη πρὸς πόλεμον ἡτοίμαζοντο, ἐ δὲ καὶ αὐτοὶ ἐν ὅπλοις ἦσαν ἔχοντες, τὸν ἐκ συμπροϊᾶσθαι Ἰταλικὸν συμβαλόμενοι. ἀλλὰ ἐ αὐτοὶ ἐπρόσθεν ἀξιοπίστους, ὡς γὰρ οὐκ ἄπω ὁμαρχμήσοντες τῷ Δεσπότῃ ἐμίμνον παρεσβαλεῖν, ἢ μυθολογοῦμεν ἔριν ἐπὶ τῷ κάλλει μεταξὺ τριῶν θεαινῶν ὁ μῆλον εἰπόντα πρὸς φιλονικίαν ἰὼν πρὸς καλλιστεῖα, ἐπὶ τούτοις ἐμπεσεῖν. ἐ ἡ αἰτία τοῖς μικρὸν ἐμφερὴς.

B

C

D

E

Alunt enim quosdam è Comitatu Principis Imperatores, quos Caballarios illi vocant, cupiditatis adjecisse oculos in Ducis Ioannis ennjugem, quam Taronæ fuisse filiam diximus, in manifestam viri ejus contumeliam, & præsentis contemptum; cujus ille haud dissimulans dolorem, gravissimè questus est; minatus etiam gravem ultionem autoribus injuriæ, quibus ad ea superbè respondentibus, certamen accensum est utrinque vehemens, iræque igneseentes in bellum internecinum inflammabantur, mirâ brevis commutatione momenti ut qui paulò ante socij communem aciem contra hostes ex adversò instructos constabant, se invicem infesti peterent. Tunc Principem hæc cernentem ferunt indignatum gravitèr, suos quidem objurgare non sustinuisse; Ducei autem ut tumultus autori succensentem, cum contumeliosè appellasse, exprobrando etiam luculenter, ac palam dedecore natalium. Cum enim is Nicephorum ostendens, Frater meus dixisset: *Apage*, ait Princeps, voce sublatâ, oculo eum cõtemptore figens, *tu enim spurius, nec liber tenebrio, vix eo sure aspires, ut servus eius sis*. His verbis haud mitiùs quam ille vetus Agamemnonis convitijs novus Achilles Ioannes concitatus in iram non minus memorem, & exitu noxiam excanduit. Moxque ut demonstraret præcipuam se partem harum copiarum esse, ac

Λέγεται γὰρ οὖν τοὺς τῶν Πρίγκιπα μεγιστανας, οὓς ὁπλίτας Καβαλλαρίους λέγουσι, τόπον τινὰς ἐποφθαλμίζειν κατ' ἐρωτας τῇ τοῦ Δύκα Ἰωάννου συζύγῳ, ἣν καὶ τὴν Ταρωνᾶ θυγατέρα ὁ λόγος ἐδείκνυ. τοῦτο δ' ἰὼν ἄχθεται τῷ ὁπλίτῃ αὐθὶς ὡς προσφανῆ τινα ὕβριν ἐ καταφρόνησιν, ἐ δὴ ὑβριστὰς ἐκεῖνος ἐν τοῖς δυνατοῖς ἐποίει, ἢ τοῖς ὑβρίσασιν αὐτὰ μύσταξ κατασκάλλ. ἐ ἔρις ἰὼν ἀμφοτέρωθεν ἰσχυρὰ, ἐ εἰς πόλεμον ἐκπρόσωτος, ἢ τῷ εἰς ὁμαρχμίαν κληθέντες, κατ' ἀλλήλων συνίσανται. τότε λέγεται ἐ αὐτὸν τὸν Πρίγκιπα ὀργισθῆναι τῷ μάχῃ, ἀγανακτῆσαι. ἐ τοῖς μὲν σφετέροις μὴ ἔχειν ὅπλα λῆξαι. τῷ δὲ τοῦ Δύκα ἐ λίαν ὑβριστικῶς μέμφεσθαι χλευάσαι, ἢ τὰ εἰς γένος νόθον, λίαν λαμπρῶς ἐνδύσαι. ἢ εἰς ἔνιστε εἶπε φάναι τὸν Νικηφόρον δεῖξαι, ὁ ἐμὸς ἀδελφὸς, οὐ δὲ σύ γε, μὴ ἐκ ὄντως ἐλεύθερος, ἀλλὰ πρὸς δοῦλον αὐτὸ. ταῦτα μετ' ἐμβριθείας εἰπόντος τοῦ Πρίγκιπος, Ἀχιλλεὺς ἰὼν ἄλλος ὁ Ἰωάννης μανίας. πάντα θέλων δεῖξαι ἀνὴρ ὢν ὁ πᾶν τοῦ σφετέρου, ἢ οἷς αὐ προσοίσει, ἐκείνης νυμφίος, πέμψας δ' ὑποῤῥήτων νυκτὸς πρὸς τοὺς σφετέρους Ἀλαμανούς, ὡς αὐτὸς μετ' αὐτῶν ἔσαι, ἢ ὡς ἐπήκοντο τοῖς μετ' αὐτοῦ Ἰταλοῖς, ἐλαύνει πρὸς τοὺς ἐναντίους, ἐμο-

CAPVT XXXI.

Vt Achaiæ Princeps captus à Romanis sit.

ἐ μόνον ἐκλῦσαι ὁρμῶσι; πολλῷ καλλιῶν τοῦ· ἐκείνους οὖν ὅρκους, τὰ πρὸ ἑτέρου τοῖς τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἀδελφὸν Νικηφόρου, εἴτε ἀλωβήτους αὐτοῦ διατηρήσαντας, τοῖς λοιποῖς Γαλάταις ὄσα, καὶ διαφερόντως τοῖς τῆ Βρέγκιτος, ὁμόσε χωρῆσαι. ταῦτα συνθεμένων ἐκείνων, καὶ ἀντάλλαξάντων εἰς οὖν ὅρκους τὰ ἱερὰ φυλάγματα, συρρήγνυται μάχη μεγίστη. ἔνθεν μὲν Ῥωμαίοις σὺν Πέρσαις καὶ Σκυθικῷ πλήσιον, ἔκειθεν δὲ τοῖς τοῦ Βρέγκιτος Γαλάταις. ἦν γὰρ πατρὸς καὶ ἀδελφὸν σὺν τοῖς ἐκεῖ ἐκείνου σφίσι τὰ ἄνω διαπεσόντας ὑπὸ ἀρχὴν ταύτην τὸν μάχιμον ἐποιοῦ, καὶ οὐχ ὅπως πόλεμον ἀναβάλλεσθαι, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ πόδα ἀναχωρεῖν, αὐτὸς δὲ καὶ νότου τοῖς Γαλάταις παρεστηκόσιν, ἄνω ἐποιεῖ. ἐπεὶ τέως ἤγνοουν Γαλάται τὸ γεγενημένον, καὶ ἀπεδίδρασκον. ἐμοὶ μὲν δὲ καὶ κίνδυνον ὑπεξέφυγον, ἀλλὰ πολλοὶ τῷ σκυθικῷ στρατεύματι συγκαταλαμβανόμενοι, ἀγχοῦ τοῖς ἴσοις πεζομαχοῦντο, ἔπιπτον. ἄλλοι δὲ τοῖς Πέρσαις ἐλίσσοντο, καὶ πέλας αὐτὸς ὁ Βρέγκιτος θαμινῇ παρεσθύς, ἐκέλευε ἐθελοῦσι λαβεῖν, ἀλλ' οὐκ ἐᾶν ἔφη. δεδιὼς γὰρ, καὶ αὐτὸν ἀκλεὲς ἥξουσι, καὶ μεγάλη ἀκοντὶ ἐν στενῷ καταβῆναι τότ' ἐπαγάγῃ, ἐν ὀλίγῳ πάντα κέρδος νεανικόν. τότε τοίνυν τὰ θαυμαστὰ καὶ μεγάλα τὸ στρατηγὸν ἀπεπυκάδωνι λάφυρα, ἐφ' οἷς καὶ αὐτὸν δὴ τῆς Ἀχαΐας Βρέγκιτα, ἐπ' αὐτὸ λιμὸ καὶ τῷ πρὸ αὐτοῦ στρατεύματι, ἥλωτον, καταχυρίσαντες οὐ σίον τε ἐποίησαν, καὶ οὖν ἐς δύσιν τόνους, ὡς δεξιπλέουσι φυλάττοιτο, ὡς χρὼ ἐπαυτίκα μὴ λαμπρῶς τὸ ἔργον, κατελήφθη μὲν, καὶ ἔτι ὁ Στρατηγόπουλος, ἐν ἀκαταστάτοις τὰ πρῶτα. ἐπὶ ὀλίγα δὲ καὶ αὐτὸς τῷ Παλαιολόγῳ συναίρεσθαι τῆς ὁρμῆς. ἐπεὶ μὴν Βρέγκιτα καὶ ὁ παρὼν μὲν τότε τὴν φυλακὴν ἐδίδοσαν. μετέπιπτε δὲ ἀλύσεις τῆς πόλεως (ὡς αὖ καὶ ἐμοὶ καὶ τοῦτο ῥηθέν), καὶ μὴ ὁ τῆς διηγήσεως συνεχὲς διακόπτοιτο, εἰ δὲ ξυνέπεσον ὕστερον) τῆς χρὼ πόλεως ἀλύσας, ἐζεύγνυντο δυοῖν. ὁ μὲν Βρέγκιτα σθαρεὶς ἀγχέτα κλίνας τῷ βασιλεῖ, καὶ ἐπὶ τοσοῦτον ἐλέσθαι ἐπὶ ἄνακτα Ῥωμαίων ἔλεγεν ἐπιλημμένον. ὡς ἔχοι τὸ θρόνου. καί γε ἑαυτὸν πείθειν καταπολιτεύεσθαι, καὶ ἐς πόδας πίπτειν βασιλεῖ γε ὄντι τελείῳ. εἰ δὲ ἐθέλοιτο, ἐς λύτρα δώσειν ὑφ' αὐτοῦ ὧν ἔχει τὰ κάλλιστα, ἃ εἰ μή γε αὐτὰ χάρας ἡ πόλις ἔκτητο, ἀλλ' ἂν ἠξίωτο τοῖς Ῥωμαίοις τοῦ μηδενός.

A quocunque inclinasset secum victoriam tracturum; missis arcanis noctu literis ad Duces hostium, significat se cum ipsis fore, & impetum cum suis facturũ in Italorum multitudinem mollium, imbelliumque, si eos illi adorirentur. Cavit tamen, exacto in id ab eis jurejurando, patri suo Despotæ, ac fratri Nicephoro, ut salvi uterque, innoxijque dimitterentur. In reliquos Italos, maximeq; in milites Principis, omni vi belli sæviretur. His inter eos conventis, & firmatâ utrimque jurejurando fide per commutationem
B sacrorum amuletorum, atrox pugna committitur; hinc quidem Romanis cum Persis, & Scytharum manu magnâ irruentibus; stantibus contrà Italis, qui sub Principe merebant. Nam patri & fratri Ioannes persuaserat, grave ni facerent periculum intentans, ut non tantum abstinerent pugnâ, sed pedem etiam referrent, atque in tutum se reciperent. Ipse porrò à tergo Italos adortus magnam eorum stragem dedit. Tum demùm sese Itali proditos senserunt: sparsique in fugã passim, nec sic periculum fuge-
C runt, circumventi à Scythicis maximè copijs, quarum creberrimis confixi iaculis cadebant. Alij à Persis capiebantur. Ipse ad extremum Princeps saltum ingressus arbustis densum, ibi tutas se inventurum latebras sperabat, frustrà. nam detectus, ingloriè captus & ipse est. Magna tunc res brevi momento, ac facilè peracta, exiguique laboris ingens, nec prudentibus sperabile pretium constitit. Sub hæc Romani Duces inexcredibili spoliorum vi ditari, captivum Achaiæ Principem ducentes enim exercitu
D in Orientem reverterunt, munitis priùs quãtum fas fuit, & necesse visum est, ut quam diutissimè securè tenerentur, occidui limitis locis. Redux autem post illa splendida Trophæa Strategopulus cum socijs res haudquaquam adhuc in Aulâ quietas reperit; ac perstudiosè Palæologo favens multùm ad ejus votorum effectum contulit. At Principem custodiæ tum quidem tradiderunt. Postea verò captâ Civitate (Hic enim juvat res Principis Achaiæ unâ simul serie dicere; ne si suis quidque posteriùs gestum remporibus servetur, incommodè abrupta hiet narratio) quãdo, inquam, Vrbs à Romanis recepta est, annis post hæc duobus, flexit tandem superbam cervicem eâ suorum Latinorum clade fractus animus Principis, & tunc primùm agnoscere sibi visus in Michaele veram speciem, ac majestatem Imperatoris, eum Romaniæ Principem dixit, eumdem professus
E est, ritè ac legitimè thronum occupasse. Denique affirmavit se jam minimè dubitaturum procidere ad pedes eius, eique se subijcere, ut justo Imperatori, in quo Augusti fastigij torum instar esset. Præterea si tractari de suâ liberatione vellet, pretia li-

bertatis, ei solutarum quæ haberet optima. Hæc utcumque Romani antequam Vrbem in manibus haberent contemnere fortè potuissent; nunc tamen confidere se & illos ea libenter accepturos, & cum habuerint, non parùm inde crevisse suam magnitudinem sensuros. Addebat non recusare se, quin etiam ultrò cupere, subjici Imperatori, & Clientelæ nexu perpetuæ, se suumque Principatum ei obligare; velleque hujus subjectionis signum, ac symbolum sumere titulum Officij ab eo impositi. His Imperator auditis, & probato pretio rerum in redemptionem libertatis oblatarum à Principe (erant hæ Vrbes & regiones, pars non modica Principatûs ejus in Peloponneso, quantam qui possideret meritò ferre titulum, ac sustinere dignitatem Desporæ posset) simul etiam considerato quam amplum illi esset tantum inter Latinos Dynastam Clientem in posterum, ac subditum habere, unde & decus Romanæ rei, & lucrum accresceret, optimum factu judicavit accipere, quæ offerebantur, & fœdus ostensis conditionibus icere. Pactis igitur secundùm dicta initis, educit Principem è carcere, & quotquot ex ejus familiaribus superstites sunt reperti. nam aliquos diuturnæ custodiæ miseriæ absumpserant. Honoravitque illum, & splendidè tractavit, ut decebat: tantumque sibi admovit, ut suscipi ab eo ex facto baptismate proprium filium vellet, in signum, & pignus certissimum reconciliatæ fide optimâ gratiæ. Celebrata deinde conventio est mutuo jurejurando, horrificis etiam, ut aiunt, utrinque sancito ritibus. Nam funale accensum præferentes, ubi suum quisque caput, si à pacto resiliret, diris quam maximè formidolosis devovit, illud extinxerunt. Cujusmodi cæremonia putât Itali execrationibus, seu excómunicationibus, more ipsorû in quinspiâ intortis efficacitaté, & firmitaté adjungi maximam. Portò conventionum inter eos istarû capita hæc erant: Principé cedere Romanis, & Imperatori, jure quam optimo possidenda, & in perpetuum ejus dominium ex nunc transitura hæc in Peloponneso sita: Monembasiam, Mainam, Hieracium, Myzethram. Anaplium verò, & Argos ut controversa, & juris dubij relicta in medio sunt, uti & tractus universus circa Cinsternâ valdè in longum patens, & multis scatens bonis. Principem autem ipsum perpetuum fore Romanorum, & Imperatoris Clientem, & in subjectionis signum Officium inde sumpturum. Vicissim ab Impetatore Principem ornatum dignitate Magni Domestici honorificè dimittendum liberum, cum ijs suorum, qui tunc superstites reperirentur. In hæc fœdere facto, dimisit Principem Imperator eo quo par erat honore, missis simul cũ illo, qui pretia libertatis, de quibus conve-

A γῶν δὲ καὶ λαζῶν ἀσμένως, πεισθεὶς καὶ ἔχοντας, ἱκανὸς μεγαλωσύνης. ὁ μὲν Πρίγκιψ ταῦτα, ἀξιῶν καὶ δοῦλος ἐς ἀεὶ κεκλῆσθαι καὶ τῷ σημείῳ ἔχειν ὧν βασιλέως τῆς δουλείας σύμβολον. ὁ δὲ γε βασιλεὺς ἐκείνας μὲν καὶ τὰ λύτρα, καὶ ἀφειὼς ἱκανὰ. πόλις γὰρ ἐδίδου καὶ χώρας ὑποσπείρων ἑαυτῷ ἐν πλουτοποιοῖς ἱκανὰς εἰς δεσποτείας σύστημα μέγα. ὑποβλέψας δὲ καὶ τοὺς τῶν ἀσύλων τῇ Λατίνῳ δουλείᾳ, ὡς ἐπύθετο καὶ μεγάλους εἶναι Ῥωμαίοις, καὶ τε ἐφοβήθη, ἔγνω σταίσασθαι τὰ τοιαῦτα τῶνδε. δεῖ ἔφασκε, γοῦν ἐμβάλλειν τινὰ τῶν φυλακῶν καὶ τῶν ἀμφ' αὐτὸν ὅσοι τοξεύειν ἐν φυλακαῖς πεφυλαγμένοι ἦσθε, ἡμᾶς δὲ, καὶ δεξιοῦσθαι τοῖς φρουροῦσι, καὶ ὅπως ἑκάστοις οἰκειοῦσθαι, εἶτα καὶ ἀνάλογον αὐτὸν καταζῆσαι τοιόνδε ἰδίᾳ ἐν τῷ ἁγίῳ βαπτίσματος καιρῷ τινα πληροφορίαν μείζω. συνέθεντο τε μὴ πάντα σφῶν ὁρκοις φρικώδεσιν ὡς λέγουσί τινες. ὥστε καὶ φρίξαντας ἀναφάντας ἅμα τοῖς λεχθεῖσιν εἰς ὅρκους καὶ ἀρὰς τὰς παλαμναιοτάτας σβῆναι πεῖσαι. ὃ δὴ καὶ εἰς ἀσφαλὲς τοῖς Γραικοῖς τῷ καθ' ἑαυτοὺς ἀφορισμῷ πελάζει. ὅζον δὲ σφίσιν αἱ συνθῆκαι, ἐμοὶ μὲν, οὐ μὴν Πρίγκιπι Ῥωμαίοις δοῦναι καὶ βασιλῆ, ἐξ αὐτῆς καταχθῆναι εἰς δεσποτείαν ἀναφαίρετον τὴν τῆς Πελοποννήσου ταύτης, Μονεμβασίαν, Μαΐνιν, Γερμιὸν, Μυζηθρᾶν, Ἀνάπλιόν δὲ καὶ Ἄργος ἐν ἀμφιζόλοις ὑπῆρχε. καὶ ἅμα, παῦε ὃ τῷδε τῷ Κινσίρνα θέματος τὸ μὲν ὃ μᾶλλον καὶ πολλοῖς ἔρριπται τοῖς ἀγαθοῖς. καί τε αὖθις ἐς ἀεὶ δοῦλον κεκλῆσθαι Ῥωμαίων καὶ βασιλέως, καὶ ὀφφίκιον ἐντεῦθεν εἰς δουλείας σημεῖον ὑποφερόμενον. ὃν δὲ τε βασιλέα σημήνασθαι τύπῳ τῷ τοῦ μεγάλου ἐξωμάλιε Δομεστίκου, μὴ τιμῆς ὑποστῆναι συνάμα τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ὅσοι καὶ δεῦρο ἦσαν. ὃ δὴ δὴ τύπος γεγράφθαι τῷ σπανδῶν, αὐτὸν μὲν ἀπέστελλε σὺν τιμαῖς ὑποπούσας. σὺν δέ γε λαμβανομένῃ τὰ λύτρα ἐκποιεῖ πέμψαι. καί γε ὁ Πρίγκιψ τὰ ἴδια καπελάμβανε, Πρίγκιψ Ἀχαΐας, καὶ μέγας Δομέστικος Ῥωμανίας ὑποφαινόμενος. καὶ ἅμα τῷ ὑπογύνα μηδὲν μέλλοντας, ἀπεδίδου τὰ λύτρα ὡς ἐκεῖνος ἔσχετο. καὶ ἐσήμαινε καὶ ἐς τέλος ἐκποιεῖν ἔχειν τοῖς Ῥωμαίοις τῷ τῆς Ῥωμαΐδος πλαϊζόμενος ὑφ' ἑαυτῷ, ἅμα γε ὁ Γάττας ἀκύμος παρεξυθεὶς καὶ ταῦτα τοῖς τοῦ κράτους, ἐς αὖθις γε τοσοῦτον ἐκτείνοντος. ἐφ' ᾧ δὲ συνῆσαν ἐδόκει ὁ ἄρχων σπένδεσθαι τοῖς Ῥωμαίοις, τὰς συνθήκας ἐκείνας δίκην, καὶ

σὺν

τῆς ὅρκους παρ' ἑδὲν ἐτίθη, ὡς ἐν φυλακῇ κ' ἀφύκτοις δεσμοῖς, & μὴ ἐκτὸς, ὡς ἐχρῆν, περιῆσαν. ὅθεν κ' οἱς ὁ μετέπειτα συνεχῶς κ' μεγάλοις σφίσι, κ' ἀμφοτέροις αἰεὶ ἐφώλευσε πόλεμοι. κ' ταῦτα μὲν ἐπράχθη τῇδε.

A nerat, reciperent. Redijt igitur domum Princeps, Achaiæ Principis, & Magni Domestici Romaniæ titulos referens, nec quidquam cunctatus post reditum cûcta quæ promiserat redemptionis pretia exolvit. Mansisseque perpetuò in fide pactorum, quippe authoratus Romanis memorato Magni Domestici Officio, nisi Papa re auditâ, cum per se indignatus, tum in id ipsum impulsus precibus Regis Apuliæ, quorum neutrius rationibus accommodatum videbatur tantum suarum hactenus partium Principem stipendiarium Romanis permanere, pactum illud dissolvisset, juramentaque irrita declarasset, quasi extorta incluctabili vi necessitatis ab homine diris vinculis constricto, ac per hoc non sui juris, nec ejus libertatis, ac proprij arbitrij compote quæ requirebantur ad hoc ut conventio rata validaque esset. Vnde consecutis inde temporibus continua, & magna inter utrosque arserunt Bella. Et ea quidem sic se habuerunt.

CAPVT XXXII.

Vt Michael Despota Romanos vicerit, & Cæsarem ceperit.

Ὁ μὲν οὖν Δεσπότης Μιχαὴλ, νῷ μὲν, κ' ἀπὸ πάσου κολυθεὶς τῆς δυνάμεως. πλείστη γὰρ ἐχρῆτο κ' τῷ τῆς Ἀχαΐας Πρίγκιπος τῇ συμμαχίᾳ, ἔτι δὲ κ' τῷ ἀμφὶ πάνυ σεβαστοκράτορα Ἰωάννῃ Παλαιολόγον μὲν ὕστερον πολλὰ κακωθεὶς, ὡς κ' ἐν ἑτέρῳ καταριθμήσασθαι πάμπαν τῆς τε χωρᾶς, κ' ταύτης τῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως, πλῆθος τοσοῦτον Μαφρὲ τὸν Πυλαίας Ῥῆγα, κ' γ' ὄντα γαμβρὸν ἑαυτοῦ, & πλείστων συμμαχίαν λαβὼν, παραδίδωσι τὰς δυνάμεις τῷ ἰδίῳ αὐτοῦ Νικηφόρῳ συμπαραλαβόντι καὶ τοὺς τῶν Τρικόρυφον περὶ τὸν Καισάρειαν, & μάχῃ συμβαλὼν ἀμφοτέροις, πλείστους τὸ πᾶν ἐκτείνει τῶν Νικαέων παρασκευάσας. πλείστους τε κ' ἄλλους, οὓς μὲν φονεύσας, οὓς δὲ αἰχμάλωτους, & αὐτὸν αἰρεῖ Καισάρειαν. ὃς δ' αὖθις σπονδῶν γενομένων ἐλύετο, τότε μὲν, τὰ κῆ τῶν πόλιν συμπαραλαβὼν. ἐξ ἐν αὐτοῖς ἐπήσατο. ὕστερον δ' αὖθις τοῖς δυτικοῖς κ' πρεσβεύσας, αἰρεῖ πάλιν & τότε παρὰ τοῦ Δεσπότου Μιχαὴλ, κ' ἀποστέλλεται πρὸς τὸν Ῥῆγα Γκλαβᾶν τὸν Μαφρὲ, κ' γε τῇ παρ' ἐκείνῳ δίδοται φυλακῇ. χρόνῳ δ' ὕστερον τῆς δεσποίνης Ἄννης ἀδελφῆς γέγονε Μαφρὲ, αὐτομάβετο. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς αὖθις ἐρέομεν.

AT Despota Michaël in præsens quidem ob eventa narrata minutus copijs, quæ illi plerœque accesserant societate Principis Achaiæ: Præterea à Sebastocratore Ioanne Palæologo plurimis postea damnis affectus, adeò ut multum in arcto ipsi res essent cum Provinciarum, tum exercitus: missis eâ de re Legatis ad Regem Apuliæ Manfredum suum generum, & magnas ab eo auxiliares copias adeptus, eas tradidit suo filio Nicephoro, suas strenuè in B idem propositum, & opes, & operam conferenti; Hîc cum Cæsare citra Tricoryphum acri prælio congressus, maximam stragem Nicæensium dedit, alios plurimos partim occidit partim cepit, ipsum denique captivum abduxit Cæsarem: qui pace deinde factâ liber dimissus ea quæ mox referemus ad Vrbem gessit: Et rursum cum Occidentalibus pugnâ initâ, captus iterum est à Michaële Despota, & ad Regem Apuliæ Manfredum missus, ab eo custodiæ traditus est; C insecuto deinde tempore cum Dominâ Annâ sorore Manfredi permutatus. Sed hæc suis locis deinde referemus.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΤΟΥ ΠΑΧΥΜΕΡΗ
ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ.

GEORGII
PACHYMERIS
MICHAEL PALAEOLOGVS
Siue
HISTORIA RERVM
A MICHAELE PALAEOLOGO
ante Imperium & in Imperio gestarum

LIBER SECVNDVS.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΒΙΒΛΟΥ.

κεφ. α.
Ὅπως ὁ Πατριάρχης Ἀρσένιος ἐν φροντίσιν ἦν περὶ τῆς ἀρχῆς.

κεφ. β.
Ὅπως ἀνίεσαν τὴν Παλαιολόγου ἀρὰν οἱ ὑπ' αὐτὸν ὄντες.

CAPITA LIBRI SECVNDI.

CAP. I.
Vt Arsenius Patriarcha in solicitudine fuerit ob res Imperij.

CAP. II.
Vt Palæologum Antistites solverint iuramentis & diris quibus tenebatur.

κεφ.

κεφ. γ.

Ὅπως ὤμοσαν οἱ ἐπ' ἀμφοτέροις Δυσεῖας ὅρκους Ῥωμαῖοι, καὶ ἐν ποίοις διορισμοῖς.

CAP. III.

Vt fidelitatis iuramentum utrique Principi de novo præstiterint; & quibus de novo additis cautionibus.

κεφ. δ.

Ὅπως ὤμοσεν ὁ Παλαιολόγος ὅτι τῷ παιδὶ καὶ ᾧ μεγίστας.

CAP. IV.

Vt Palæologus, & Proceres Imperatori Puero iureiurando caverint.

κεφ. ε.

Ὅπως ὁ Παλαιολόγος καταστὰς εἰς τὸν βασιλείαν ἀφιλοτιμήτο τοὺς μέγιστα. B

CAP V.

Vt Palæologus evectus in Imperium regia liberalitate cunctos demeruerit.

κεφ. ς.

Ὅπως τὰς ἀκρας ὠχύρωσε καὶ μήπω στεφθεὶς ὁ Παλαιολόγος.

CAP. VI.

Vt arces munierit nondum coronatus Palæologus.

κεφ. ζ.

Ὅπως παρελογίσατο τὰς ζωγήκας τῆς στεφανώσεως ὁ Παλαιολόγος.

CAP. VII.

Vt pacta conventa in coronatione transgressus sit Palæologus.

κεφ. η.

Ὅπως ἐστέφθη ὁ Παλαιολόγος καὶ ὁ παιδὶ παρεωρεῖτο.

CAP. VIII.

Vt Palæologus coronatus, Puer verò despectus fuerit.

κεφ. θ. C

Ὅπως στεφθεὶς ὁ Μιχαὴλ ὑπεποιήσατο τὸν πολλὸν καὶ λόγοις καὶ πράξεσιν.

CAP. IX.

Vt coronatus Michael multitudinem delinierit verbis & factis.

κεφ. ι.

Ὅπως ὑποστρέψας εἰς Νύμφαιον μὲ τὸν παιδὸς πρέσβεις ἐδέχετο πανταχόθεν.

CAP. X.

Vt Palæologus reversus cum Puero Nymphæum undecumque Legatos exceperit.

κεφ. ια.

Ὅπως ὁ τοῦ βασιλέως πάππος Δελφὸς Ἰωάννης τὰ ἀξιώματα ἐλάμβανε.

CAP. XI.

Vt Imperator frater Ioannes ad Dignitates sit promotus:

κεφ. ιβ.

Ὅπως Μιχαὴλ ὁ δεσπότης συνεχωρήθη πέμπειν τὸν υἱὸν καὶ τὴν γυναῖκα τὰ βασιλέα. D

CAP. XII.

Vt Mihael Despota in arcto positus coniugem & filium ad Imperatorem miserit.

κεφ. ιγ.

Ὅπως τοὺς μεγίστανας ἀξιώματα ἐτίμα ὁ κρατῶν.

CAP. XIII.

Vt Proceres Dignitatibus Imperator honoraverit.

κεφ. ιδ.

Ὅπως σπουδὴν εἶχεν ὁ βασιλεὺς ὅ τὴν πόλιν ἑλεῖν, καὶ ὅπως Σηλυβρίαν εἷλεν.

CAP. XIV.

Vt Imperator studium adhibuerit ad recuperandam Vrbem; & ut Selebriam ceperit.

κεφ. ιε.

Ὅπως ὁ Πατριάρχης Ἀρσένιος τὸ Πατριαρχεῖον ὑπεξῆλθε. E

CAP. XV.

Vt Patriarcha Arsenius Patriarchatu cesserit.

κεφ. ις.

Ὅπως ὁ τῆς Ἐφέσου Νικηφόρος Πατριάρχης ἀπεκατέστη.

CAP. XVI.

Vt Ephesi Episcopus Nicephorus Patriarcha sit factus.

κεφ. ιζ.

Ὅπως ὁ Σαρδέων καὶ ὁ Θεσσαλονίκης ὅτι τούτοις ἠσυμφώνησαν τοῖς ἄλλοις.

CAP. XVII.

Vt Sardensis & Thessalonicensis Episcopi non consenserint in subrogationem Patriarchæ.

κεφ. ιη.

Ὅπως ὁ Σαρδέων καὶ τὴν Σηλυβρίαν μοναχοὺς ἀπεκείρατο.

CAP. XVIII.

Vt Sardensis apud Selebriam in Monachum sit detonsus.

CAP.

CAP. XIX.

Vt multi Ecclesiasticorum brevi tempore sint mortui.

κζ ιθ.

Ὅπως πολλοὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἐν ὀλίγῳ ἐτελεύτησαν.

CAP. XX.

De oppugnatione Arcis Galatæ per Imperatorem.

κζ κ.

Περὶ τῆς κατὰ τὴν Γαλατᾶ φρουρᾶς τοῦ βασιλέως κατασβολῆς.

CAP. XXI.

De cadavere Imperatoris Basilij Bulgaroctoni.

κζ κα.

Περὶ τοῦ νεκροῦ τοῦ βασιλέως Βασιλείου Βουλγαροκτόνου.

CAP. XXII.

Vt Patriarcha Nicephorus simul cum Imperatore venerit Nymphæum.

κζ κβ.

Ὅπως ὁ Πατριάρχης Νικηφόρος σὺν ἅμα βασιλεῖ κατέλαμβανε τὸ Νύμφαιον.

CAP. XXIII.

Vt Imperator Puerum Ioannem exautoraverit.

κζ κγ.

Ὅπως ὁ βασιλεὺς τὸν υἱὸν Ἰωάννου ἀπεκηδεύσατο.

CAP. XXIV.

De Chalypha & Persis, ut Tocharis sint subiecti.

κζ κδ.

Τὰ κατὰ τοὺς χαλυφαῖ καὶ τοὺς Πέρσας, ὅπως Τοχάροις ὑπετάγησαν.

CAP. XXV.

Vt se habuerint Priores Imperatores audita fama Tocharorum.

κζ κε.

Ὅπως ἔσχον οἱ πρὸ τοῦ βασιλεῖς περὶ τοχάρων ἀκουσθέντες.

CAP. XXVI.

De rebus occiduis; & ut Cæsar obiter Vrbem tentaverit.

κζ κς.

Περὶ τῶν κατὰ δύσιν· καὶ ὅπως Καῖσαρ παρεσκεύασε τὴν παρόδιον τὴν Ῥώμῃ.

CAP. XXVII.

Vt Vrbs capta sit à Romanis.

κζ κζ.

Ὅπως ἑάλω ἡ Πόλις τοῖς Ῥωμαίοις.

CAP. XXVIII.

De Primo à secretis Sennacherib quid is egerit audito Vrbis captæ nuncio.

κζ κη.

Περὶ τοῦ Πρωτασηκρήτης Σεννα χηρείβ, τί ἔπραξε ληφθείσης τῆς Πόλεως ἁλούσης.

CAP. XXIX.

Vt audita sit ab Imperatore Vrbis expugnatio.

κζ κθ.

Ὅπως ἤκουσε τοῦ βασιλέως ἡ τῆς Πόλεως ἅλωσις.

κζ λ.

Δημηγορία βασιλέως ἐπὶ τῇ ἁλώσει τῆς πόλεως.

CAP. XXX.

Cõcio Imperatoris super expugnatione Vrbis.

CAP. XXXI.

Vt Imperator comitantibus Principibus ingressus in Vrbem sit.

κζ λα.

Ὅπως ὁ βασιλεὺς εἴσοιτο εἰς τὴν πόλιν μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν ἀρχόντων.

CAP. XXXII.

Vt se gesserit Imperator cum diversis Latinorum post ingressum in Vrbem.

κζ λβ.

Ὅπως κατεσκευάσατο βασιλεὺς τὰς τῶν Λατίνων φυλὰς εἰσελθών.

CAP. XXXIII.

Vt res Vrbis ordinata sint ab Imperatore.

κζ λγ.

Ὅπως ἐτάχθησαν τὰ κατὰ τὴν πόλιν παρὰ βασιλέως.

CAP. XXXIV.

Deliberatio Antistitum de Patriarcha Arsenio.

κζ λδ.

Ὁποῖαι ἦσαν αἱ περὶ τοῦ Πατριάρχου Ἀρσενίου τῶν ἀρχιερέων βουλαί.

CAP. XXXV.

Vt Imperator puerum Ioannem amoverit; & ut Italis domicilium attributum fuerit.

κζ λε.

Ὅπως ὁ βασιλεὺς ἐκ τοῦ θρόνου τὸν υἱὸν Ἰωάννου ἐποίει. καὶ ὅπως κατῳκίζοντο οἱ Ἰταλοί.

CAP. XXXVI.

De Legatis ad Papam, & Italos ab Imperatore missis.

κζ λθ.

Τὰ κατὰ τοὺς πρὸς τὸν Πάπαν καὶ τοὺς Ἰταλοὺς παρὰ τοῦ βασιλέως.

CA-

CAPVT I.

Vt Arsenius Patriarcha in solicitudine fuerit ob res Imperij.

Ἀρσενίῳ δὲ τῷ Πατριάρχῃ, νέων ἤρξε φροντίδων, ἡ τῆς ὅτι τῇ βασιλείᾳ κατάστασις τῶ Παλαιολόγου ἀνάγκη, μεγάλη πάνυ καὶ ἀναμφίπτω. πολὺ γὰρ ὀλίγων καὶ τάπαν κομῶν ὄντα ἔχοντων, ἀφ' ἑνὸς τοῦ ἅπαντων πολλῶν καὶ μεγάλων ὄντων βάλοιτο, ἐφ' ᾧ δὴ ἔσχισε, φανερῶς ἅπαντες μιᾶς βουλῆς ἦσαν καὶ γνώμης, ἀλαπτωτῶς ἔχοντες εἰ βασιλεύοιτο ὑπ' ἐκείνῳ. ἀρίστου γὰρ βασιλείαν εἶ), ἡ τοῦ κληρωτοῦ τοῦ ὀλιγοῦ τύχης πρὸ ὄξυ λαγχάνειν καὶ ἀνάξιον. ὑδὲ γε τοῦ ὄπο φύσις, εἰς οὗ παρεισφθαρέντες πολλάκις λανθάνουσι καὶ κάκιστοι, ἓς δὴ καὶ ἀποδοκιμασθέντων ἂν ἀγαθὸς ἄρχων, καὶ ὁ ὑπήκοον ἐξεπίζοιτο μοιρᾶν ἀλλὰ τοῦ ἐξ ἀρίστης καὶ δοκιμασίας ἀρίστης ὧν ἄρχειν μέλλοι. αὕτη γὰρ καὶ λυσιτελὴς τοῖς πλήθεσιν, ἀδόκιμον τοῦ ἐς ἀρχὴν καταστάντων, ὅπῃ πῃ δὲ παρεισεκλυθῆναι. ἰσχὺν γὰρ ὑπ ὂν οὐ τύχης, ὑπ ὂν φύσις εἰς ὃ ποιεῖν ὑγείαν τοῖς νοσοῦσιν ἐξιόχρεων ἔπομεν. ἐ δὲ οὐ φύσις ἡ κυβερνήσοντα ἐγκρινοῦμεν, καταπονησόμεθα μᾶλλον ἢ κυβερνήτου ἐπιτύχομεν τῇ νηΐ. κινδυνεύσειν δ' ὑπὸ ἐ μᾶλλον καθάρσεως ἔτ' ὧν παρθένοις εἰς ὃ καλῶς βασιλεύειν δεῖται, ἀκάθαρτον εἶ) μάλιστα. ἅμα ἄμπλητα, ἐ ἅμα ζυφῆς ἐ σπαπάλας ὧδαληθῆτα βασιλικῆς, ὑφεδρεύσης μὴ κολακείας, ἐπιπόδων δ' ὕσης ἀληθείας, καὶ τοῦ κακίζειν, ὡς καλλίζειν ὑποκορίζομένων, ὡς ὁ παλαιὸς λόγος ἔχει, ἴπα καὶ ὃ ἐμμελὲς βάπτειν, ἀκεῖνο μὴ ὂν κολάκων, τῷ ἅμα μὲ ἄρχοντι, ἅμα δὲ πάσχοντι· κἂν τις νυθετοῦ ὑποτρέχῃ, ὡς δύσνις ἢ κάκιστος διεβάλλετο. ὡς τοῦ παραίνεσιν τοιοῦτον ἔχόντων, ἃ δὲ καὶ τὰ γνώμενα δυχεραίνοντες, ὑδὲν ἧσσον κολακεύσειν. ὑποστενύοντες πλέον τῷ μανίᾳ ἄρχοντα, καὶ πόνον σωιῶξειν. ὁκεῖνοι δὲ ὥσπερ ὅτι σαφῶς διαφορᾶ τοιοῦτον ἐκπεπωκέναι, ἀεὶ τὰ ἄριστος βασιλεῖν ὃ φύσις ἐκέλευον οἴοντο. ὥσπερ ὃν τοῖς τοιούτοις τοῦ σπερμάτων καταβολαῖς βασιλικῆς πνοὴ δυνάμεων ἐς ἀρίστου ἠκουσίαν ὁπάσων, τοῦτα λέγοντες, ὑπεκίνουν πλέον ἐπὶ τὸν ἀσπότου καὶ ἀσεφῆ, ὃ ἰδιῶτον

A

AT Arsenio Patriarchæ novarum solicitudinum initium attulit magna & ineluctabilis necessitas imminens evehendi Palæologum ad Imperium. Nam, præter paucos momentū non habētes, quòd corū suffragia multitudine cōtrariorum obruerentur; concordi omnes studio in unam sententiam desideriumque conspirabant Palæologo ut Imperatori serviendi. Vulgò ut optimam laudabant eam demùm Principatûs formam, quæ Principis delectum non B prærogatiuæ generis addiceret, ac sic permitteret arbitrio sortis; cujus temerario judicio velut cæco alea casu non solum indignus interdum præficeretur, sed in summum fæpè locum irreperent pessimi homines; & omninò tales quos si satis exploraret gravis & accurata censura, vix in infimum subditorum gradum admitteret. Tutissimum esse illum igitur eligendi modum quo vita ejus & mores qui promovendus est, ipsorum quibus est præfuturus subijciuntur examini: istam enim rationem & populis æqnè utilem C & ipsis Principibus; utique per eam intelligentibus cur & ad quid officij vocentur. Sanè numquam dixerimus aptissimum fore illum ægro curando medicū, quem genus, aut fortuna commendarint. Et si ex genere gubernatorem navigantes adsciverimus, demersorem potiùs quam utilem rectorem imponemus navi. periculum porrò esse ne qui sunt in regno nati omnium sint ineptissimi ad percipiendam institutione disciplinam, atque artem rectè administrandæ Reipublicæ, quippè quos & deliciæ, in quarum sinu D nutriuntur, & assiduæ imperantium pestes adulatorum greges, ita depravant, ut nec sensum habere veritatis assentationibus exeluſæ, nec judicinm recti & æqui, aut formam eapere moderati regiminis valeant; utique enm qui eorum, & larera obsident, & auribus insidiantur individui comites ad gratiam loqui omnia parati, pessima quæque, ut verus verbum habet, pulcherrimarum rerum appellatione cohonestent, nsu subactis Prineipum animis ad ista, & toleranda, & eredenda. adeò ut etiam libenter audiant E viles istius sæcis hominum voces, quibus modulatā etiam sibi videri ægrotantis Principis tussim putidissimè garriunt. Quibus si audeat intervenire quispiam sapiens, & quæ vera & justa sunt hisce, continuò ut defectionem meditans, & homo nequissimus traducitur. Ijs siquidem qui sic imperant omnis admonitionis, loco absoluta & liberrima

quidvis imperandi licentia eſt. Cum interim ipſi quoque qui eâ moleſtè ferunt, accinere aſſentantibus cogantur; & ultrà omnem modum qualicumque Principi encomia vel maxima dicere, quibus ſcilicet magis, magiſque tumidus ejus animus inflatur. Atque hoc genus Principes diverſas ſibi larvas velut in ſcenâ imponentes, ad optimè imperandum abundè putant ſufficere generis regij clarıtatem. quaſi naſcentium in purpurâ primigenia ipſa ſemina vim quandam arcanam ſecum ferrent, dotium ad præclarè imperandum neceſſariarum præbitricem. Hæc dicentes exardeſcebant in impatientem inſtantiam videndi præpoſitum rebus vetum Dominum, & coronâ dignum, ſeque compotes votorum, utpotè ſubiectos Principi ejus formæ quam deſcripſerant. Is quoque ipſe quem iſtis vocibus deſignabant, Palæologus eadem illa loquebatur. addens etiam ſe, ſi fortè imperaret, & filium haberet non præditum dotibus, artibuſque ad benè regendum aptis, ultrò abdicaturum redacturumque in ordioem. His ioſerebar promiſſiones magnificas perficiendarum, ſi declararetur Imperator, laudatarum & eunctis expetitarum rerum. Eccleſiam quidem ſeſe in altiſſimum faſtigium evecturum. Sacros verò Miniſtros hooraturum exquiſitiſſimè. Præterea Magiſtratus, & Præfecturas non niſi dignis ex primo ordine tributurum. Iudiciorum curam ſuſcepturum, ut juſtè ac ſine calumniâ fierent. æquique renaces, & inflexibiles ad gratiam ei rei viros præfecturum. Cujus rei jam nûc ſpecimen, & quaſi pignus dedit in quodam notiſſimo tunc & omnium primo Iudice, perdocto illo quidem & conſultiſſimo juris, ſed injuſtitiæ infami. uode illum malum Michaëlem, & Senacheribum vulgò vocitabant. quem ſpecie honoris in poſterum coëreuit. Extinctam enim priùs dignitatem primi à Secretis reſuſcitans ei tradidit: ſubijciens ſic illi Aſſeſſores multos probos viros à ſecretis, hoc eſt arcanis ſuffragijs iudicaturos, & ſic citrà perſonarum acceptionem ſine ullius reſpectu ac verecundiâ, quod juſtum eſſet decreturos. Pollicebatur etiam ſe ſe literatos eximiè culturum, prælaturumque cunctis. Ad hæc eximiam erga militarem ordioem caritatem promittebat, ſtipendijs ad diem numerandis, donativis repræſentandis. Eorum verò qui in bello cecidiſſent, & in obſequio Reipublicæ vitam profudiſſent, liberis, ſi quos reliquiſſent, debita patri præmia reddendo: in eoq; ram diligentè fore, ut ſi cujus occiſi militis uxor prægnans ſupereſſet, fœtûs in eâ concepti providentiam gereret: eique ſervari mortui pareotis honoraria curaret. Injuſtarum porrò exactionum, ne nomen quidem audiri paſſurum. nec locum daturũ calumnijs. unde jam nemo ad earum depulſionem

A τοσαυταγκάζοντος σίωτχαλς. λὼ ὁ καὶ ὁ Παλαιολόγος ἐντεῦθεν ἀγχροτηθείς, τὰ αὐτὰ λέγων, καὶ ὡς οὐ μὴ ἄξιος τῆς ἡγεμονίας κριθείη καὶ ὁ ἐξ ὑπτῆ, αὐτὸς ἐντεῦθεν ὀνίνη δοποφιζόμενος. πλὴν καὶ πολλαὶ ὑπὸ καποφωνίας ὑπεσχνεῖτο, τὴν μὲ Ἐκκλησίαν αὐγλῆν ὅσον, εἶτ δ' ἱερεμίμνες, καὶ πλέον τῆ μεζίνα πμᾶν, ἀξίας τε μαζίσας ἐξ εἶτ ἀξίνες τῆ ἐν τέλει τοσβάλλειν, καὶ κρίσις ὑφαποδέχεσθαι δικαίας. καὶ εἶτ ἀρρεπῶς κρινούντας ἐγκαθιζάν. ὧν καὶ μάλα καὶ τοσοῦτον, ἢν κακὸν Μιχαὴλ καὶ Σεναχηρὶμ ὀνομαζόμενον. εὖ τῆ λόγων ἐ τῆ νόμων ἔχοντα, ἐν τῷ δεῖσθαι ἐ καὶ τοσοτουτονὶ πάλαι σβεσθὲν ἄζίωμα, καὶ οἱ θέλοντ ἀσπερῶς ὑποτάξαι, ἐφ' ᾧ ἑδεκάσος καὶ ἀτρεβῶς κρίνοιτ. ἔτι τ λόγον πιῶσαι, καὶ εἶτ ἐν λόγῳ τὸν πλέονου τῆ ἄλλων ποιεῖν. ὅ δὲ γε βαλιωτικὸν ὑφαλαπᾶν, καὶ τας ἐκείνου τοσούτας καὶ ἐν πολέμῳ πάσοις, καὶ ὀποθνήσκουσι, γονικας ἐγκαθιζῶν τοῖς παισί. καὶ ἵνα αἱ γυναῖκες ἐ χαρὸς ἔχοιεν ὅ κυοφορέμενοι, ἀσπαζέσθαι δ' ἀδίνων μὴ δ' ὄνομα δῆ), μὴ δὲ χεῖρας διδόναι δαβολαῖς. ἀγρῶντος μὲ τῆ ὅλῃ πύξαις μονομαχίᾳ, ἀγρῶντος δὲ καὶ τῆ σθένει, ὡς ἐπερτιμᾶν καὶ κινδυνεύειν μᾶλλον, ἢ ἵνα πολιμῶν τῆ δυναμένων, ἐ ἐν ἀρχαῖς ὑπέχῃ μὴ καταναγκάζειν. τὰ δὲ τῆς πολιτείας ὕπνος ἀφέβειν ἐν ἡρεμίᾳ

D ἀγαπητᾶς, ὥστε κ' εἶτ ὀποχῶντας καὶ ἱκανὸς τῆς βελτίστας ἔχοντας, ὑπολαμβάνειν τὰ ὑπάρχοντα κινδυνεύειν, καὶ ὅ σῶζόμενον μὴ δεδόσθαι. ὅλῃ πᾶσιν ὑπακούῃ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ μητέρα πιστεύειν ὡς οἰκὸς ὑπάδειν. ἐ πᾶν ὅ αἰς καπάσαιτ ἀπῆς παραγμαζειν, τοῦτο δὲ τοσοτηθῆ, ὅτι ἐ ἐν ὑποτοίας ὁ τοσβασιλεὺς λὼ τῆ καπεφεσῆ τῆ ἐναίτης τοσνομίαν, κ' βασιλικῶς καπασείσειν. ὥστε καὶ ὅλῃ πολλοῖς Πατριάρχαι λιπᾶν, καὶ

E τὴν τῆ ἰλαῆ τοσταπάν ἀποσποιᾶν, μηδὲν κὰν δικαίως ὑφ' ὑμῶν λέγοι, ἀσκεύεσθαι. λὼ οὖν πότε τῷ Πατριάρχῃ καὶ οἷς τῆ ἀρχιερέων ὅ αἰς ὅ μέλλ Ρεμπεῖς λὼ, δυσὶ τισὶ λογισμοὶ τοῖς ἀμφότερα κρίνοντες, καὶ ἑκατέρωθεν ἰσχυροί, ὅτι γὰρ τοῖς τὴν τῆς βαλείας ἐντολὴν δοποδλέψασι, ἐ ὅ παρ' ἀμφοῖν βασιλέων, τῆ μὲ, νεοπεμπόμενος, τῆ δ' ἐνεργοῦντος ἀρχαῖς, ὡς καλὸν ἐμῆ καὶ τῷ ὑπηκόῳ σωτῆρι καπεῖν. τοῖς δὲ καὶ τὰ μέλλοντα τοσοβλπόσεσθαι, ἅμα μὲν, ὡς ὧν τῶν ἰκανῶν πληροφορίαν ὅλῃ τ' ἀνδρὶ ἔχ

ὧν

ὲν πλείσου· ἅμα δὲ, ὲ δὲ ὧν τότε ὑπισχνεῖτο, κατάκου, ὑπαποδεχομένους ἐφίεσθαι τῆ χρυσῆλιῳ προσχθησόμενα. ὅτε δ' αὖ πάλιν ἐς τὸ τῆς ἑνὸς ἀφιλονεικήτου τε ὲ ἀνερίθμητον· ὲ δὲ δὴ δυσὶ ταυτηκὸν τι καὶ μάχιμον ἐνοήσαιεν, πᾶς δ' ἑκατέρωθεν δὴ βυλὰς, καὶ πᾶς ὑποψίας ἑνὸς δὴ ἑαυτοῦ, καὶ πόλου, ἐφ' ἑνὶ κινδυνῳ πᾶσι τῆ κρατήσαντι, διαφώνων καὶ ἀπορρήθου. εἰ γὰρ τῷ βασιλέα, ὲ ἄλλως χρῆμα μὴ ὁρᾶσθαι. καὶ τῆ παντὸς ἄξιου, ὑποπίκρον δ' ἄλλως, ὥστε ὲ μὴ ἔσειν κακίαν, εὐβουλοποιῆσαι δεῖ τῷ ὑποψίαν, καὶ ἕξιν, μετέναι παρασκευάζειν τὸν δῆτ τῆς ἀρχῆς, ὡς ἕπω μόνως ἀσφαλῶς βασιλεύσοντα, ἂν καὶ τὰ μὴ ὄντα μεθῆ. ὧ δὲ ἦν πρὸς ταῦτα καὶ ὑποσύλλοι τ' ἂν τῷ μὴ ποτ ἀδικεῖν δόξαι, τῆ μοναρχίᾳ δεσπόζοντα, σοφὸν ἅπα λόγον καὶ παλαιὸν ἐκ τραγῳδίας εἶ παρεμῶντα τὸν δῆτ τῇ δόξῃ τῆς ἀδικίας μεῖζον, λέγοντα. εἴπερ ἀδικεῖν δέοι, ὑπ' εὐσεβείᾳ καλλιστον ἀδικεῖν. ταῦτ' ἐκείνοις λογιζομένοις δὲ ἐποίει. καὶ τῷ ταῦτα μὴ πλησίον ἦναι τῷ πράττειν. τότων δὲ προσπεφυκότων ἐπὶ λογισμὸς, ἀρχὴ πρὸς ὃ ὁρᾶν ἦναι, κἂν ὅσοι κ' ὦμεν λόγῳ. τυχᾷ δ' ὅμως ὲ μεφαῖον. καὶ τῷ μὲν τῷ ἀρχικῷ ἐγχειρίζειν ἐκείνῳ πλέον γάνον). καὶ σχεδὸν πάντες. ὅμως δ' ἐμπεδοῦν τοις φρικώδεσι ὅρκοις, ἀρχὴ ἔχειν ὑπ' ἀμφοῖν ἑαυτοῦ τῷ μή τι δεινὸν βυλεύσεσθαι κατ' ἀλλήλων ἐπὶ βασιλέας, τῷ ἀκίνδυνον ἐνόμιζον.

singulari certamine decertaret; nemo contactu ferri candentis innocentiam probaret; Satis gnaro vnoquoque Magistratuum magnum mali grauissimi sibi periculum impendere, si vel tantum conniveret, ut quivis delatus ad experimentum massæ candentis adigeretur. Spondebat quinetiam, summâ securitatem pacis publicæ, per quã etiam tenues, & priùs egentes iam tantum abundarent, ut nec ipsis deforet facultas ostentandarum opum, & se familiamque domesticâ copiâ honestandi, omni prorsus metu vacuis. super omnia obedientissimum sese ut par est, Ecclesiæ præbiturum, & matris illam, loco ductutum, nihilque non moliturum quod ad ejus statum, pacemque servandam videretur conducibile. In quo ut abundantiùs religionem ostentaret incitabatur spe comparationis à populo instituendæ factorum suorum ejus generis eum contrarijs exemplis Imperatoris nuper defuncti, de quo sciebat invaluisse suspicionem: baud magni eum facere Ecclesiæ autoritatem, efferreque se in eam fastu regio. unde & contigerat eo regnante multas offensiones, & dolendi causas Patriarchæ offerri. adeò ut is jam non auderet suscipere patrocinium populi, nec deprecatorem se ingetere in periculis miserorum; quoniam non speraret se auditum iri, quantumvis æqua diceret. Tunc porrò Pattiarcha & ij ex Antistitibus, qui futuri providentiam habebant, cogitationibus invicem adversis, & validè utrimque in contraria ineurrentibus distrahebantur. Quando enim bonum Imperij statum reputabant, præclarum ipsis, & populo salutare videbatur, administrari Rempublicam nomine, atque autoritate simul junctis Principum duorum, alterius pupilli, & in perfectam ætatem debitâ curâ educandi, alterius per se valentis, resque operâ, consilioque proprijs gerentis. Rursus eum extendebant animum in provisionem rerum futurarum; hinc quidem occurrebat quantum expectari boni posset ex Imperio Palæologi, de cujus & sapientiâ, & bonitate, & fortitudine plenè sibi persuasi videbãtur: eoque momento haud dubiè propendebant in eam partem, quæ tali, tamque probato, & parato Imperatori, tam fausta & optabilia, tum promittenti, tum idoneo præstare, certam, & perpetuam collati jam honoris possessionem optabat. Ijdem tamen ubi deinde reputabant secum quàm tranquilla, concors, à diffidijs, & factionibus secuta, sejunctaque sit singularitas imperantis: è contrario quam infida, instabilis, ad rixatum, seditionum, & civiliũ tumultuum præsens periculũ exposita sit duorũ in uno Imperio societas, quæ utrinq; insidiæ, quæ suspiciones, quæ machinationes uniuscuiusque in æmulum; ad extremum quæ cladẽs quamque tragicus exitus maneat imbecilliorem, postquam potentiori, aut feliciori succubuerit, hæc inquam cogitantes revocabant, damnabantque vota illa sua, & consilia priora; toti videlicet defixi in imagine miseriarum Imperij discordis. existimari quippè vulgò Imperium tem in primis expetibilem, & quantovis benè pretio parandam: præsertim jis qui ejus gustum experiendo perceperint. Idem porrò esse suspiciosissimum negotium: nec quiescere umquam animos collegarum in supremâ potestate, quin se inquietissimè torqueant curis anxijs in se invicem intentis; imaginaure unoquoque de alio infestissima quæque; & æquè ambobus, tam sæpè sine causâ, quam semper sine veniâ sese invicem insidiarum capitalium suspectos, imò reos & convictos habentibus; atque adeò in istâ inquietissimâ vigiliâ suspicionum anxiarum, & iniquissimarum spem ac rationem securè regnandi fitam esse ducentibus. quod si cujus fortè à vi scelerata, perfidisque fraudibus in collegam abhorreat animus, & famam crudelitatis injustæ vereatur: occurret statim in subsidium ambitio-

bitionis contra humanitatem vetus è tragœdiâ oraculum quo ediciturſi jus violandum vmquam ſit, minimè vituperabilem, & maximè tempeſtivam ejus violandi cauſam eſſe plenam in ſolidum acquiſitionem ſupremæ autoritatis. Talia reputantes, & quæ ex iſtis pronum erat ſeqni metuentes Eccleſiaſtici Proceres impelli ſe ſentiebant ad favendum ambitioni Palæologi: rurſus verò incurrentibus ex adversò miſeratione pupilli Principis, ac fide in domum Anguſtam, ſegnes ad agendum, muti etiam ad loquendum quæ opus erant reddebantur. Vicit tamen divina prædeſtinatio quæ Imperium Michaëli deſponderat, nam ad huic Imperium decernendum, plerorumque ac fermè omnium ſententiæ conſpiraruntAppoſitum id tamen in mutuam cautelam communi conſenſu temperamentum eſt, ut ambo Principes juramentis quam maximè horrendis, diris etiam execrabilibus additis obligarentur ad fidem invicem, caritatemque præſtandam, abſtinendumque à vi omni ac fraude, quæ in alterutrius perniciem renderet.

CAPVT II.

Vt Palæologum Antiſtites ſolverint iuramentis, & diris quibus tenebatur.

ISta porrò vel occaſione vel prætextu A novorum juramẽtorum facilè ſacri Antiſtires relaxarunt, quod ad rem quæ agebatur, quamque multùm optabant, putabatur neceſſarium. Siquidem ne novum juramentum ritè à Palæologo conciperetur, videbatur obſtare adhuc vigens religio veteris jurisjurandi, quo ille Avo pueri Principis dudum ſacramento fidem addixerat, non in ipſius tantummodo perſonam, ſed in ſtirpem ejuſdem ac poſteros; additis etiam anathematum, ſi falleret, incurrendorum de- B votionibus ac diris. quæ nunc omnia exitus Præſulum, ut relas aranearum diſrupit ac feeit irrita; magno conſenſu declarans: quòd fieri Palæologum contigerat participem Imperij, nequaquam eſſe nefarium, & fidei juratæ contrarium ſacinus; ſed utilem Reipublicæ collationem operæ in bonum Imperij, & conſervationem Prineipatûs ei ad quem de jure ſpectabat, ſine ullâ ſpe poteſtatis iſtius precariæ in prolem ſucceſſione tranſmittendæ; quæ ſalutaris tum Rei Romanæ C cooperatio peropportuna & neceſſaria judicabatur imbecillæ, ac tali auxilio egenti pupilli Principis pueritiæ. Itaque nihil obſtante prioris ſacramenti religione, novum juramentum ratum fore, inviolabilemque firmitatem habiturum. quippè cum neutra conventio quidquam alteri contrarium habeat, quominus ambæ valere ſimul poſſint: unde fore, ut duobus deineeps totidem fœderum ſacramento ſancitorum vinculis conſtrictus Palæologus teneretur, & ſi ullas umquam Collegæ Puero inſidias ſtrueret, duplicis perjurij reus foret. Quæ Palæologus admittena viciſſim petijt devinciri mutuo quoque juramento ad ſecuritatem ſuam adoleſcentulum Imperatorem; imprecando & ipſum ſibi diras, & anathema ſtatim inevitabiliter incurrendum, ſi quidquam umquam adverſus Palæologum machinaretur aut ageret. Hæc uti convenerat proceſſerunt; conceptis utrinque juramentis; & re totâ in publicas ritè tabulas relatâ ad memoriam firmitatemque irrevocabilem: ſcribente iſta, & authenticis commentarijs mandante Malo illo, quem diximus, antiquato prius, & ejus cauſâ repoſito Primi à Secretis officio donatum.

Ετοίμως δ' ἀφίεσαν ὲ ὅ δικοῦν τῖς παραλομβάνοις παρέσεσθαι, ἐφέσῃ τῷ παντὶ χρήσαλ. ὡς γὸ αἱ μεγιστῆαι συνθήκαι τῷ Παλαιολόγου πρὸς τὸν πάππον τῷ Καισλέως, καὶ αἱ δ' ἀφορισμῶν ἐμπεδώσεις, ἢ μᾶλλον μή τι χρῆ τῷ χρήσει τῷ Καισλάϊ βεβλάπσαλ παντάπασι παρυπάρχοντο. ὡς ἰσὶν ἀράχνης ὁ τῶν Ἀρχιερέων αὐλλογος, τὰς σωλῆνας ἐκείνας διέλυσε. μὴ γὸ εἶ) ὅ τοῦτον χρῆ τῷ βασιλέοντος κάκιστον βέλλεμα, ἀλλὰ μᾶλλον σωτερίαν τῆς Καισλείας ὲ σωτήρησιν ἀληθέσλαλ, χρῆ καιρὸν σωκαρμόσης τῆς ἀρχῆς τῷ υἱῷ τῆς Συσθείας χρήζοντι. τὰς τέντυθεν δὲ τῶν ὅρκων συμβάσεις δεῖ τοσοῦτον ὅ ἐχυρὸν ἔχειν καὶ ἀβλάλυτον, ὥσε μ' τὰς παρούσας σωθήναι παντάπασι, ὡς καὶ ἀμφοτέρας τὸν Παλαιολόγον ἐνέχεσθαι εἴ πι τῷ υἱῷ ἐπιβεβλέοι. ἢ μᾶλλον δὲ, ἀλλὰ καὶ ἀπροφάσιστον ἐζητῆσθαι αὐτὸν πίσεσθαι, ὲ ἐὰν ὅρκος γένεσθαι, εἴ πι μ' ὁ νέος κατ' αὐτοῦ μελετήσας ἀδικοῖξοιτο, ὡς ἂν ἀναγκαῖος τοῖς ἀπίοις ἐνέχεσθαι. παρεσκεύαστο γὰρ, καὶ γεγραφὼς ὁ ὅρκος κατασφαλίζοντο. καὶ ὁ γεγραφὼς ὁ ὡς παρασκευῆς παραμύθιον κακὸς ἦν.

CA-

CAPVT III.

Vt fidelitatis iuramentum utrique Principi Romani præstiterint; & quibus de novo additis cautionibus.

ΤΑ'ηθ) δὲ, κ) ἔδυ ἐπιδημοῦσι τῆς Ρ'ω- A μαΐδος ὀμνύειν ἐπ' ἀμφοτέροις ὅρκον δουλείας κ) ὅ συνήθης. πλὴν παρεσκέυτο τοῖς συμπληθύουσι ἐπ' ἀσφαλείᾳ. ἐ ἀμφοτέρων μάζονι, ἢ μὲν ἕτοιμ@ εἶ ὅ ὑπάκοο@, ἐπ' ἐκεῖν@ ὁρμᾷν φονώσῃ χειρί, ὃς ἂν ἐπιβουλεύσει ἑαυτέρῳ. ἀρχομένου γὰρ μὴ τοῦ ἄλλου κ) τοῦτο, κ) φέβ@ εἶναι ἢ χρείαν ἀληθινὴν. εἰδ' ἔδυ, ἀλλ' ὑδὲν ἂν καταγνοίη τὶς μεῖζ@ τῶν παρόντων, ἢ ὅ, B ἐμφυλίᾳ πολέμᾳ τῷ κοινῷ παρεξενεγκεῖν, ἅ ποτε τοῦτο συμβαίη. ὅμως ἐδόκει τ ὧδε, κ) ἐς ἔργον τὰ βουλεύματα παρεσκεύαζον@· χεῖρα τοιαύτην ἐπιθεῖναι, ἐ ὅτι τοῦ ἀρίστου Εὐαγγελίου ὄμνυον, ἢ μὲν κ) ἀμφοτέροις δουλεύειν, ἐ τῶν ἐπιβουλῶν.

EDictum quoque est, ut per omnes Romano Imperio subjectas regiones, omnes utrique pariter Principi sacramento fidem obsequiumq; suum de more obligarent. Sed ad majorem utriusque securitatem consuetæ talium formulæ adjungere tunc visum, Deo simili et teste firmatam professionem & promissionem universi populi, bello & inexpiabili odio persequendi eum è duobus, cujus essent in Collegæ vitâ, vel nefaria vis, vel insidiæ deprehensæ. Tali extraordinario additamento populare juramentum cumulatum metu magis, ut opinor, nimio proclivis in Regni societate dissensionis, quam ullâ satis magnâ utilitate remedij ad tantum mali prævertendum ancipitis. Nam si rectè quis æstimet, istud profitentes, belli jam tum civilis, & interuecini signum tollebant, ex pronâ & vix evitabili suspicione, facilè ac citò exarsuri. Cæterum qualicumque consilio, ista sic tunc decreta, & executioni mandata sunt: Romanis ubique viritim universis, impositâ sacris Evangelijs manu, jurantibus: se & fidem utrique Principi concorditer Imperanti, subjectionemque præstituros; & si quis ipsorum in alterum insurgeret, autorem iniuriæ publicè ulturos.

CAPVT IV.

Vt Palæologus collega pueri Imperatoris declaratus sit.

ΤΕως δ' ἡ κυρία παρῆν, ἥτις ἦν, ὡς C ἐρρήθη, Ε'κατομβαιών@ Νουμηνία. κ) πρῶτ@ ἀυτὸς ὁ ἐς βασιλείαν παρελθάμεν@ ὤμνυε ὑπὲρ τοῦ παιδὸς τὰ ἀκόλα κ) βασιλεύς. πλὴν ἐχ ὡς δουλεύσων, ἀλλ' ὡς συμβουλεύσων ἑαυτῷ, κ) μηδὲν ἐπήκοον μελετήσων κατ' ἐπιβουλήν. ὤμνυ@ δὲ κ) ὁ μεγιστᾶν, κ) ὡς δουλεύσοντες ἀμφοτέροις, κ) ὡς ἀμυνοῦντες αὐτίκα, ἢν τις ἐπιβουλεύοι τῷ ἐπιβουλευθέντι. ἐ ἅπα πλειόνων τοῦ ὅρκου, ἀσπίδι βασιλικῇ ἐπιζώσας ὁ ἐς τὴν βασιλείαν ἐσημαζόμεν@. παρῆσαν τὸ πρῶτ, τοῖς βασιλικοῖς συμβόλοις ἐπαρμοσθείς, κ) χερσὶ, ἔνθεν μὲν Α'χιμέριος, ἔνθεν δὲ μεγιστᾶνων αὖθις, ἀναχθεῖσις παμφανοῖς ἐ κρόταις ὑπὲρ πάντων ἐμεγαλύνετο π κ) ἐφημίζετο.

IAmque aderat inaugurationi designati Augusti dicta dies, quæ fuit, ut dictum est, Kalendæ Ianuariæ. quando is qui ad Imperium evehebatur juramenta, de quibus convenerat, Primus conceptis verbis protulit, fidem per ea obligans pueto Principi; non ut ei subditus futurus; sed ut consulturus ac suggesturus opportuna, nihilque in ipsum insidiosè moliturus. Inrarunt post ipsum Optimates se utrique subditos futuros, & si quis ipsorum insidiaretur alteri, statim ultionem de insidiatore sumpturos. Sic consummatâ juramentorum ceremoniâ, designatus Princeps scuto regio insedit, utroque priùs pede imperatorijs insignibus ornato: & manibus hinc quidem Antistitum, inde Optimatum sublatus, acclamationibus & plausu, quibus excipi novi Imperatores solent, ab universis salutatus, & Augustus declaratus est.

CA-

CAPVT V.

Vt Palaologus evectus in Imperium regia liberalitate cunctos demeruerit.

INde Senatores quidem officijs pro cujusque meritis honorabantur; & alijs alia partim donabantur, partim promittebantur. Fratrem verò Ioannem tũ adhuc Magnum Domesticum Sebastocratoris ornare, dignitate æquũ censuit, & ei Cõstantini Tornicij filiam matrimonio conjunxit, destinatam dignitarem in tempus aliud differens. Alterum verò Fratrum Constantinum in privatâ tunc quidem adhuc reliquit sorte; suo rempore ereare ipsum Cæsarem habens in animo. dedit autem & huic uxorem Branæ filiam sanè prænobilem. sapieoti consilio affioitatibus Patricios sibi devinciens. Et Senatores quidem in hunc modũ magnificè demeruit; pensiones jis adaugens; & donis superadditis cumulans; cunctisque gaudendi materiam offerens, bonorum vel collatorum præsenti fructu, vel certâ promissorum expectatione. Iam exercitum ae plebem variè delinivit. nam & plerosque quotidianis donativis juvit; & quibus per diplomata bullis aureis munita promissum aliquid fuerat, cum fide repræsentavit. Sic illos in futurum securos, & benè animatos efficieos, utpotè jam certos processura ipsis & liberis eorum in omne tempus ad victum decreta subsidia, & frumenti demensa constituta. Plebem verò præcipuè demulsit aperiendis custodijs, & jis qui fisco quid deberent, nec solvendo essent, liberis dimittendis. præterea largiendo liberalirer alimenta, & passos iniuriam consolando, vexatoribus eorum condigno supplicio mulctatis. & inerat multa popularitas io modo hæc agendi, facilitate & amabilissimâ benignitate largientis, dona per se grata multrò reddente gratiora. quippè non rarò statim ac quis de suâ quapiam necessitate retulerat ad Principem, is sioe morâ diploma regium ipsi quod postulabat afferens in manum dabat. unde is lætus abibat; etsi nonnunquam non nisi post biennium pensio numeranda perscriberetur. Quod si quem, ubi scriptum legerat, tæderet moræ, referretque diploma, & gratiam repræseotari posceret; placidus ille ae renidens recognoscebat scriptum: & ubi reverà dilatum in secundam indictionem donum videbat, ultrò damnabat scripturam, quasi à parùm attento minimeque assecuto mentem suam Librario formatam, jubebatq; corrigi. His & similibus de causis profundebat largiter ærario priùs regio conditas opes. & ad concionem passim loquens omnia ad popularem gratiam composita, utrâque mox manu hauriebat è publico thesauro vim pecuniæ iogeotem, effusissimè proijciens quæ avidissimè colligebantur. Hæc quidem sic se habebant.

Τοιόνδ' ἐντεῦθεν, ὁ μὲν τῆς μεγυσίας παρασκευὴν ἐφφυίοις ἐνεστεμήνατο. καὶ ἄλλοις μὲν ἄλλα τὰ μὲν ἐδίδου, τὰ δ' ἐν ὑποχείσιον ἔλεγε, τὸν δ' ἀυτάδελφον Ἰωάννην, μέγαν Δομέστικον ὄντα, τῷ τῆ Τορνικίᾳ Κωνσταντίνῳ συναπέρα παρὰ γάμῳ κοινωνίαν συνήρμοσε, καὶ ἐν ἀναβολαῖς ἐῶν ὃ ἀξίωμα. ἀπέρρι δὲ, τὸν ἀδελφὸν Κωνσταντῖνον, ἔτι ἔχοντα ἐν ἰδιώταις καὶ καὶ ῥὰν τιμᾶν αὐτὸς Καίσαρα παρασκευάζων, συνήρμοσε δὲ καὶ αὐτῷ παρὰ γάμον τῇ τῆ Βρανᾶ παῖδα, ἀξίῳ ἔλεγε· σφόδρα ποιᾶν, ἐξ οὗ ἐν τέλει τοῖς καιροῖς παρασκευάζων. καὶ οὕτω μὲν τῆς χορηγίας ὑπὸ μεγαλοφυΐας ἐφεστάθη, παρουσίας τύπους ἐπαύξων καὶ παρασκευάζων, καὶ χάριτας ἀφιεὶς τοῖς πᾶσι, τὸν ἀναβαλλόμενα μὲν λαμβάνοντα, τὰ δ' ἐλπίζοντα. ὃ δὲ γραπτικόν τε καὶ τῷ πλήθει, οὗτ' μὲν καθημερινῆς φιλοτιμίας ὠφλήκει καὶ χρυσοβούλλους τὰ ὑποχήματα τύποις ἐπλήρου. καὶ παρὸ ὃ μέλλων ἀθυμοτέρους καθίστα, ὡς ἀφαιρεῖσθαι τὰς τῆς ζωῆς παρουσίας, καὶ τὰ διδόμενα ἀπορέσπα, τοῖς παροῦσιν ἔξουσας, οὗτ' δ' ἐφεστάθει, αὐστηροὺς φυλακὰς καὶ χρεῶν δημοσίων ἀπολύσεις τὰς ὠφλικότας. ἀπορουμένους τε τὰ παρὰ ζωὴν διδοὺς ἀφθονώτερα. καί γε τοῖς ἀδικουμένοις ἀμύνειν, καὶ φιλοτιμούμενος παρέχειν ὃ δικαίως. ὡς δ' ἔστι μὲν, ἀνεστηκὸς τοῖς τε πολλοῖς, καὶ ἅμα παρέβαινεν χάρμα Σαουλικὸν παρασκευὴ ὁμοίως ὃ καὶ ζώλωσιν, οἱ δὲ δυσὶ χρόνοις ὕστερον, ἀνελάμβανε τὰ παρασκευασμένα. κἂν τις ἐφ' οἷς ἔλεγε ἐχαλέπαινεν ὃ χάρμα τῆς χαρίτος παρῆκεν, ἄλλως φανὲν ἀλπίζειν Ἰνδικτιῶνος ὀφ, τὸν δόσιν ἀπεψηφίζετο, ὡς ὃν καιρῷ μηδὲν ἀκριβείας καὶ παρουσίας ἔχον τὸ γεγονός. τότε δὲ, ὃ πολλὰ ἄλλα τῷ καινῷ τιμιώτερα ἀξιοφανῆ. ὃ δημηγορῶν τοῖς συνηλεγμένοις παρὰ χαρὰ ἄπαγεν, ἐπ' ἀμφοτέροις ὀκνῶσιν ἀξιώτατα τὰ χρήματα. χώλων ἐκρίπτων κυπδὸν συναλίγνυσιν. ὧδε τοῦτα.

CA-

CAPVT VI.

Vt Arces muniverit nondum coronatus Palæologus.

Κἀκεῖνος μὲν, καταχυθεὶς τὰς ἄκρας ταφύρᾳ πολέμου, ἅμα δὲ καὶ δηλοποιήσων ἐπὶ τοσοῦτον τὴν τῶν βασιλείας ἀναίρησιν, ὅτι Φιλαδελφέας ἔγνω χωρεῖν, λιπὼν Μ νέον ἐν Μαγνησίᾳ, βασιλικὰς ὡς ἔδη θεραπεύσοντα. συνέπετο δὲ οἱ καὶ ἅπαν ὅ τε πατριαρχικὸν τάγμα σὺν τῷ βασιλείῳ, μᾶλλον ὅτι πλείστης ἄνοιας, καὶ παρὰ δόξαν πονεῖν ὁρμῆς ἕτοιμον, ὅταν γε ἐς καθ' ὧν ἴοι, παρόμοιος πολεμησείοντος. Μ μὴν γε Παξαρίχιον εἰς Νίκαιαν ὑποπέμπει, μετ' ὀλίγον καταλαβὼν καὶ αὐτὸς ὑπαντιχήσων, συνέμα τῷ τέῳ ταριωθησόμενος καὶ ἀμφοτέρους. ὁ μὲν οὖν Παξιάρχης συνάμα τῷ κλήρῳ καὶ τοῖς Ἀρχιερεῦσι, συναξάμενος τὰ ἀκόπα τοῖς βασιλεῦσι, τὴν ὁδὸν Νίκαιαν ἤλαυνε. ὁ δέ γε βασιλεὺς τὰς δυνάμεις ἀναλαβὼν καὶ συνάξας συνάμα καὶ Τοῖς ἐν πόλει, ὅτι Φιλαδέλφειαν ἤλαυνε. καὶ δὴ ὑπαὶς τῇ πόλει, ἐνέβαλε πᾶς ἄκρας εὐχύρου, οὓς μὲν πάμπαν, ἄλλους δ' ἐνέβαλε διχόμηνος καπότας, ἐς δύναμις ὡς οἷόν τε φιλοπονέμενος, παρόμοιος εἰς φυλακὴν πιῶν καὶ βαρβαλεωτέρας ἐλπίσι χρησᾶς καθ' ἑαυτὸν. παρεβὰς δ' ἐνέβαλε μικρὸν καὶ πὰ κύκλῳ θελεθὼν, καὶ οὓς μὲν παρεσπαλιεῖς ἀγαθᾶς, τοὺς δὲ φιλοτιμίας, τοὺς ὃ ἐς ὑποχείσεσι. ὅσι δ' ἂ ἐς φόβον κιρνᾶς ἡμερότητι, τὰ παρεμπάπαν βασιλικῶς μεθ' ἑαυτὸν, ὡς οἷόν τε τάχιστα καθίσα, καὶ ἀσφαλέστερον φρουρεῖς καπυχύρει. ἔχε γὰρ τὸν ὅτι Δύσιν μάρμαιραν, ὡς ἑτοίμως παρὸν ὃ ἀφλιᾶν ὄντων, εἰ ἀκμαρίας τοὺς ὑπεδράπλοντο. ὅθεν καὶ παρίσθεις εἰς Πέρσας ἐξαποστέλλει. τοῦτο μὲν, δηλώσοντας εἰς τὸν ἀρχὸν καταστάσα, ὃν καὶ ἀκριβᾶς ἰδόντες ἤδεσαν. τοῦτο δὲ, καὶ τῷ Σελτὰν ὡσεὶ τῶν ἐκεῖ παραγμάτων κοινολογησομένους, ἃ δὲ τούτῳ ἀγνοοῦντι Μ βασιλεύοντα, ἀλλ' ἐς τὰ μάλιστα φίλῳ ὄντι, ἀυτὸς τὸν παχίμερον ὑποστρέψας, ἐς ἑαυτὸν παλαβὼν ὑπὸ πολλῇ ξυφῇ τε καὶ δεξιοφρίᾳ μεγίστῃ, ἃ ὅτι τῆς Νικαίας ἤκουσε. ὡς δ' ὀπίσω μὴ μελλήσαντας (ἃ δὲ γὰρ ἦν ἀμελεῖν τῶν δυσκόλων σκοπουμένους) ἄλλως ἀπεπέμπετο τὰ τῆς ἐμπύστεως· ἐλπίζοντων πάντων, ὃ δὲ καὶ συγκαίμενον ἦν, θρασύνεται ἐπὶ Μ νέον βασιλικῶς

Cæterùm ille operæpretium se facturum ratus, si arces muniret, simul & præsenti conspectu exhibiturus populis, qui ejus acclamationi non interfuerant, specimen sibi creditæ supremæ potestatis, Philadelphiam decrevit proficisci, relicto Puero Collegâ Magnesiæ cum regio, uti par erat, satellitio. secutus eum est universus exercitus circumdans Principem cum omnibus & veris indicijs benevolentiæ summæ, alacritatem quoque maximam præferens ad quosvis subeundos labores, pugnandumque ubicumque & adversus quoscumq; duceret. Patriarcham interim Nicæam præmittit, brevi eodem secuturum se pollicitus cum Puero Augusto, regij diadematis vnà cũ illo ritè assumendi gratiâ. Quare Arsenius cum Clero & Præsulibus vale dicto Augustis Nicæam versus iter tenuit. Imperator verò sumptis secum copijs, salutatis in digressu Optimatibus, Philadelphiam profectus, inde muniendis arcibus curam impendit, mittens ad eas Præsidiarios, acceritosque qui illic fuerant, benignè accipiens, & donativis pro copiâ præsenti magnificis, liberalissimisque promissis benè animatos ad perseverandum in fide custodiæ creditæ, spemque plenos oprimâ remittens unde venerãt. Hinc paulùm progressus cuncta per circuitum lustravit, & hos quidem allocutionibus benignis, alios largitionibus, quosdam promissis demeruit. Fuit ubi & terrorem clementiæ submisceret. denique ibi omnia, autoritate ac sapientiâ majestatem Imperij decenter constituit, & ad securitatem in posterum præsidiis idoneis firmavit. Imminebat enim in rerum occiduarum curam, eum non ignoraret inhiare rebus novis qui plurimùm illic poterant, & ad detrectandum obsequium, iugumque palam excutiendum nihil nisi commodam occasionem expectare. Indidem etiam Legatos ad Persas misit. partim ut illis significaret suam evectionem in Imperium, quæ grata ipsis fuit, ob priorem ejus notitiam, & amicitiam veterem: Partim vt Sultani quædam interius communicarent de modo & causis mutationis nuper factæ, quæ illum avetterent à metuendo inde quidquam sinistrum heredi Theodori ptioris Imperatoris sibi olim non ignoti, quinetiam amicissimi. His peractis celerrimè reversus, assumpto secum Ioanne puero, cum splendido apparatu, pompâque magnifica numerosissimi satellitij Nicæam iter intendit. quò ut peruenerunt, nihil

cunctati, non enim tempus terere sinebat solicitudo rerum occiduarum, statim se accingere ceperunt ad solemnem coronationem. in quâ eventus ostendit frustra speratum ab universis, ut, quemadmodum convenerat, prior Imperatorio diademate insigniretur & Augustus acclamaretur Adolescentulus, præiretque cunctis in pompâ triumphali, quæ tali occasione coronationis Imperatorum solet institui: Palæologus verò & huius coniux secundo post illum ordine procederet.

A καὶ πρώτως ἀφηνιάσαι, καὶ παρεκπαίειν Θριάμβου· ὀνίνη δὲ καὶ τοῦτο ἐκείνῃ σύζυγον ἐν ὑστέρῳ στεφανωθῆναι, τῷ πρώτῳ μεθέπεσθαι καὶ τοῦ βασιλικοῦ καὶ συμβῆναι παρελθεῖν.

CAPVT VII.

Vt pacta conventa in Coronatione trangressus sit Palæologus.

HOc verò fuit impingere in limen, & à primis aberrare carceribus per dolum & fœderis infractionem: ex quo fœdo principio in quem finem proclivis esset prolapsio, nemo ferè prudentium non sentiebat. verum præoccupati beneficijs, & suspensi spebus plerique potentiorum tacuerunt; linguas enim omnium, perpaucis exceptis, ambitiosæ largitiones devinxerant, ut quidvis taciti ferrent. quidam etiam à Patre Pueri quæ non voluerant passi, dulcedinem vindictæ quandam degustabant in depressione filij eius à quo se affectos iniuriâ putabant. quare hoc ipsis iucundum accidebat. Patriarcha totus incumbens ad sperandum quod optabat, rata videlicet pacta conventa in summâ rei fore, nihil in his magnoperè scrutari voluit. unde nec nisi serò quid pararetur sensit. Palæologus aurem totam jam ante machinam cum quibusdam Anustitum sibi magis obnoxiis composuerat, clam ipsos conveniens, & factu indignum, absurdumque affirmans, Puerulum rationis haud compotem Augusto diademate, cæremoniâ religiosissimâ, celebritare amplissimâ decorari: plaususque & acclamationum primas ferre: se verò ætatis perfectæ virum, totâ vitâ gerendis negotijs maximis tritum, asseelam larvati ornamento incongruo Infantuli traduci regiâ pompâ, & planè triumphari. quibus illi se persuasos fassi, spoponderunt daturos operam, ut Patriarcha coronatione Pueri in præsens supersederet, speeie illius in tempus magis opportunum differendæ. Porrò consequens hinc futurum, ut si Puer eâ die non ornaretur Imperatoriâ coronâ, in honore acclamationis & cunctis id genus auspiciorum ac jurium prærogativis omninò ei subiungeretur, cui soli eâ celebritate diadema Imperij augustus ritibus esset impositum. Cæterùm, addebant, utendum arte, ac gubernandum arcano consilio negotium. nec priùs de tali re hiscendum, quam iam inchoatâ communis inaugurationis ceremoniâ; ne præmaturè quid struereturest sentiens is qui diadema erat impositurus, totam solemnitatem, & ex æquo coronationem utriusque differendam in tempus aliud decerneret.

B Τοῦτο δ' ἦν ὦθισμα ἐν πρώτοις ἀφετηρίας δόλῳ καὶ ῥᾳδιουργίᾳ τῆς, οἷς ἔξ πόλος, ἔδει ὁ πᾶς ἀνομοῦ τοῖς πολλοῖς. οἱ μὲν οὖν ἐν τέλει προκατειλημμένοι τοῖς παιδικοῖς, καὶ ἔτι τυχὸν ἐλπίζοντες. ἐπέδωκε γὰρ αὐτοῖς τὰς γλυκείας, πλὴν ὀλίγων τινῶν, τὰ φιλοτιμήματα, καὶ ἐσχύετο καὶ ἔτι πρόσχυσιν. τινὲς δὲ τῶν κακῶς παθόντων εἰς ἄμυναν λογιζόμενοι τὴν τοῦ παιδὸς καταφρόνησιν, καὶ προσέχαιρον. ὁ μὲν γε Παλαιάρχης ἔτι καὶ αὐτὸς ἐν ἐλπίσιν ἦν τοῦ μηδένα θορυβῆσαι τὴν συγκλῆτον, καὶ εὐδέν τι πρόσφορα, ἐκεῖνος δὲ που τῶν Ἀρχιερέων ὁ σύμμυστα κοινωνούμενος. καὶ ὡς οὐκ ἄξιον εἴη παιδὶ ὄντι, καὶ τὴν ἀλκίαν ἁπλῆν, τὴν τῆς βασιλείας ταμίευσιν προσδιδέχθαι, καὶ ὁ προβαίνοντος ἤδη καὶ ὃν εἶον καταπεφύτου ἐν πράγμασι, προσγενέσθαι ἐν θριάμβοις καὶ ἀφημίαις, ἐναίρεσι λαβὼν ὑποσχέσεις, ὡς δ' αὐτὸς ἀξιώσας ταῦτα καὶ ὡς δικαίοις προκαταμῦσαι τοῖς λεγομένοις ἔχειν καὶ Παλαιάρχῃ συμπείθει, πᾶς δεῖ τῷ παρὸν ἀναβάλλεσθαι ὡς ἐγκαίρως ταμιωσομένῳ. εἴπετο δὲ πάντως ἐντεῦθεν εἰ μὴ βασιλικῶς σέφοιτο, καὶ τῆς ἀφημίας καὶ πᾶσιν ἑπομένοις τὸ ἧδη ταμιευθέντος καλυτερεῖν. πλὴν σοφιστὸν ἔλεγον τὸν ἐγχείρησιν. ὃ δ' ἅμα πλημμύραν, κινεῖσθαι τὰ δεῖ τότε, ὅπως μὴ καὶ προαρθήμενος ὁ σίφος δώσων τοὺς ταμιεύσοντας ὑστέρησε.

C

D

E

CAPVT VIII.

Vt Palæologus coronatus, Puer verò despectus fuerit.

Τῶν τοῦτο, καὶ ἡ Κυριακὴ τοῦ ἡμέρᾳ παρῆν, καὶ πάντ' ἄρτια ἦν. καὶ Ἀρχιερεῖς τὰς στολὰς ἐνδεδυκότες τὰς ἱερὰς, γυμνὸς δὲ τὰ τῆς τελετῆς ἐνεργὰ ἑτοίμως ἔχων, καὶ σὺν βασιλέως τὸν προσδόκιμον. ἀλλ' ἀθρόως κινεῖται τὸ σκέμμα, καὶ παραχρῆμα, τοῦ μὲν τοῦτο, τοῦ δ' ἕτερα λεγόντων. τοῦ δέ τις τῆς γερουσίας πυνθάνεται τὸν παρεστηκότα, κακῶς δρᾷν δοκῶν καὶ ἀλλοκότου, ἃ ἄλλως παρεῖναι ἡ Ἐκκλησία βούλεται. λόγοι γοῦν ἐγένοντο, καὶ διεφιλονείκουν. ὁ δὲ Πατριάρχης ἐν ἀμηχανίᾳ ἦν, ἐς ὅτι ἔχοι εἰς παρασκευήν. παρῆν ἡ ἡμέρα, ἐς συμφωνίαν ἦκον. μόλις οὖν καὶ μὴ τοῦ πολλοῦ διαφιλονεικίας οἱ Ἀρχιερεῖς πάντες πλὴν πενῶν ὑπεκλίνησαν. ἦσαν δ' ὅτοι, Ἀνδρόνικος ὁ τοῦ Σαρδέων, καὶ Μανουὴλ ὁ Θεσσαλονίκης ὁ τὰ πικρὰ Ψαρᾶς καὶ Διασυπατος. ἀλλ' ὁ τοῦ Σαρδέων ἅμα τῷ Πατριάρχῃ παραδοῦναι, ἐς αὐτὸς συνεκατέθετο, πολλὰ συμβαλόμενος τῇ καθόδῳ τὸ τοῦ Ὀρεστιάδα Ἀνδρόνικος πόλεως Γερμανοῦ τοῦ Γρηγορίου Ἀγκύρας, ἐς τοῦ Μελαγγείων Κωνσταντίνου. ὁ τοῦ γ' Ἐφέσου Νικηφόρος ἀλλαβὼν ἐν ἀνῇ ἐς τιμὴν ἔχ' ὑπονοίαν ὃ ὑποψιθύμενον, οἷς ἐν ἀπόρρητα ζῶν, καὶ λύσις συνήπτετο. τὸ δ' ἔπαχθὲς ἐς ἄλλοι πολλοί. ὁ δὲ Πατριάρχης, ἄγνωμον ἀπατηθείς· ἐκὼν εἶχε δὲ ὅτι παρέντι, πολλῶν τῆς ἀνάγκης ἐπεσόντων. καὶ δὴ καθυπέγραφον μὴ ὅτοι τὰ ἐγνωσμένα, τῷ δὲ Θεσσαλονίκης οὐδ' ἀκοὰ τούτου ἦν, μηδ' ἄχρις οὗ δεξαίη καταδεχόμενον. ἦν γὰρ τῆς βασιλείας κληρονόμος, πρέπον εἶναι ἐν παισὶ γίγνεσθαι. ὡς δὲ ὁ Μαρκὸς ὑπεμιμνήσκετο, καὶ πάμπαν ὁ βασιλεὺς κατανεύζεν, ὡς αὐτὸς εἴη ὁ παραλλάττων τὸν βασιλέως ἐν ἰδιώταις ὄντα πλουτῶντα, ζῶντος τοῦ βασιλέως, ἑκόντος δὲ παρομολογοῦντος, καὶ ἕτοιμος αὐτὸν παρέχειν δίκαιόν τι καὶ εἰρηνικὸν, ἅπερ ἐν ἅπασι παρῆσαν, ὁ τῆς κληρονομίας βασιλεύς. ὡς δ' ἐκείνῳ παρῆν, καὶ ὁ παῖς διερμηνεύοντος καταδήλου ὁ τρισθλῶν μόνος ἐκεῖνον, καὶ αὐτὸν ἀγαπᾶν· ἐς δὴ παῖδα τοιοῦτος Ἀρχιερέα ψηφίζεσθαι ἔλεγεν, ὡς καταδέχοιτο εἰ μόνον αὐτὸ ζῶν, μηδὲν παῖδα ἐκ πα-

HIs in hunc modum constitutis, adfuit dicta coronationi dies: cuncta erant ad ceremoniam parata: facris induti vestibus Præsules in procinctu Religiosę functionis stabant & Augustos expectabant: cum ecce inopinatissimè proponitur quid Palæologus æquum censeat. Turbatur statim, & variè murmur glisćit, hæc quorundam, aliorum alia loquentium. Auditæ inter hæc minæ nonnullorum è Senatu; vim puero inferendam & vitam adimendam, si obfirmarent animum Præsules in consilio ejus sic immaturè coronandi. Miscentur sermones, ardescit contentio, æstuat Patriarcha incertus animi quam in partem se adiungat. Præteribat dies, nec finis dissentionum erat. ægrè tandem post mulram contentionem Antistites ad Palæologi desiderium inclinătur omnes, paucis exceptis. Erant hi Andronicus Sardensis, Manuel Thessalonicęnsis cognomento Pharas, & Dispatus. Verùm Sardensis, simul ac Patriarchæ sententia plurium persuasa est, & ipse accessit: multum ad hujus assensum eliciendum conferente Germano Adrianopolis ad Orestiadem Episcopo. simul etiam Gregorio Ancyræ, & Constantino Melangiorum. At Nicephorus Ephesinus vir pius & bonoratus, præ innatâ simplicitate non pervidit, quid clam molirentur qui hæc movebant; ideoque facilè tractus in partes est, quod alijs item multis usuvenit. Patriarcham porrò fraudem fieri non latuit: sed facere aliud nequivit, urgente undique insuperabili necessitate. Tamen hi omnes subscripserunt decreto communi; solo Thessalonicensi ne mentionem quidem rei, quam iniquissimam putabat, vel primis admirtęte auribus. Nam Imperij Heredi prærogativam Principatús servandam in omnibus contendebat. Ac cum esset ei revocatum in mentem vocabulum, Marpov, quod ipse cælo missum audierat; & per Missos Palæologus exprobrasset, haud consequenter ipsum agere, qui cui aljas privato, regnāte adhuc hujus Pueri Patre, Imperium prædixisset, nunc tam pertinaciter obsisteret, necessariam tuendæ Dignitati rem petenti; recordari se ille, ac probare, dixit: sed sic demū Palæologi honori assentiri, si primas omnium ferret qui hereditario imperaret jnre. Tunc qui agentem hāc constantiā Thessalonicensem circumstabant, admonuerunt ut mentem adverteret ad innuentem ipsi pro quo tam pu-

gnaciter certabat Puerum, & gestu indicantem: æqui bonique se consulere ut solus Palæologus coronaretur: quo nihil ille motus audivit etiam mox voce balbutiente sibi dicentem Ioannem, sufficere sibi tunc quidem si tutus viveret, & secretus à vi (Multi enim minabantur se ipsum de medio sublaturos si resisteret. aderatque Celtarum secures gestantium circumstans cohors ancipiti obsequio ad nutum Potentiorum parata, vel tueri Puerum vel tollere, ac facere omninò quidquid juberetur) sed contemnebat istas quoq; ut Pueri expressas metu voces perstàs intrepidus in cepta intercessione Thessalonicensis, in uno semper fixus eo quod dixerat: verùm persistere ad extremũ nõ valuit. coortus enim est clamor in eum plurimorum certatim quà monentium quà increpantium, ecquid puderet unum tot & talibus viris coram in os obsistere adversumque niti? Victus igitur denique subscripsit: sed ijs verbis quæ rectè intelligentibus extortam manui subscriptionem, nõ animo sententiam indicarent: adscripsit enim *similiter* se assentiri, memor apud Poëtam *simile* ad pessimi significationem trahi. Quare sic innuebat se coactum extremâ necessitate, cõtra mentem ac bonum approbasse visum, quod malum indicabat, reclamante persuasione animi ac vim ineluctabilẽ excusante conscientiâ. Ideoque id *similiter* se facere dixisse, hoc est pessimè. quo sensu *simile* bellum, & *simile* senium Homerus dixerit. ut ergo coronationis ceremonia peracta est, & procedere in Palatium Augustos oportuit, Prævierunt qui coronati fuerant Palæologus cum Conjuge. post ipsos Puer sine tegiâ coronâ, sed simpliciter redimitus vittâ fimbriatâ gemmis & margaritis ornatâ. Nec ille id scilicet curabat, pet ætatem nondum sentiens. Et ne ad istud magnoperè præsentes adverterent ea causa erat; quòd veriti passim quorsum hæc vergerent, vertebant pro se quisque curas in sese, ac vel in metu vel in spe rerum propriarum habitabant. Omnes porrò machinationis hujus insidiosæ participes, divina deinde, ut cognovimus, suo tempore ultio excepit.

A κῶν. πολλοὶ γὰρ καὶ ἐπαίδευον, παρεκαλέσαντό τε ἀντίχοιτοι, καὶ ὁ Κελτικὸν πελεκυφόρων ταξιάρχης, ἕτοιμον ἐῶν καὶ χεῖρα φυλακὴν καὶ κατ' ὄπισθεν παρέπεμπεν, εἴγ' ὁμαδήσειε πρὸς τὸν δυναμένοις μάλιστα, ὁ Ἀρχιερεὺς ὀλίγα πρὸς τὰ παιδὸς λεγομένοις φρονήσων, ἵνος ἐῶν τὸν ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἀντέχεσθαι. ἀλλ' ἐνέκειτο εἰς τέλος οὐκ εἴκων. πολλοὶ γὰρ ἐκ παρασκευῆς, ἐκ πρώτης ἐπιπτοσύνης νεανίσκοι, οἱ μὲν B κῶν. ἀπὸς ὁμοῖς τοσούτοις χαίρειν. τότε παιγμῶν ὑπερηφάνως καὶ κενῶν. πάλιν εἰς παλαιὸν δοκῶν παρώτιτον, ὃ, ὁμοῖς ἕπεσθαι παρεστήκει. τῷ ὁμοίῳ γὰρ ὅτι χαρίεσις λεγομένοις πρὸς τὸ ποιητὴ, ἐξέφυσεν ἀλλ' ἐκ τούτου ὁ ἀναγκαῖον καὶ κακίστοπον τῆς ὑποχαφῆς. ὡς οὐκ ἂν καλῇ πάντως πρὸς καὶ χαίρει τὸν πρᾶξιν παρεσήμου, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης ἐ εἰᾷ τ' συμεδέπος. ὁ δὲ, ὃ C ὁμοίον ὑπέφυσεν. ὁμοίως γὰρ πόλεμον, ἐ ὁμοῖον γῆρας τῷ ποιητῇ λελέχα). ἐπεὶ γοῦν τὰ τῆς βασιλείᾳ τελετῆς λύσειαν. καὶ ἔδη χαμᾶν οὖν σκιφθέντας πρὸς τὰ ἀνάκτορα, παρεγοῦντο μὲν, ὡς ὃ σίφος δεξάμενοι μίτρεπτο δὲ ὁ παῖδ οὐκ ἐν σίφι βασιλικῷ, ἀλλ' ἐν μόνῳ κεκρυφάλῳ ἐμπυμβίᾳ λίθοις καὶ μαργάροις κεκοσμημένῳ, ὧν δ' ὁμοίῳ μέλον ἤδεν μὴ τοιοῦτο. ἕκαστος δὲ τὸ καθ' ἑαυτὸν D σκοπῶν, ἐ παρεσκέχει. ἔμιγε δ' αὐτὸς πάντως ἡ λίκη εἰς τὸ μεταστατὰ μεταθεῖν, ὡς ἐγκέκαμμο.

CAPVT IX.

Vt coronatus Michael multitudinem delinierit verbis & factis.

TVne verò securam vitam Puer degens totus in ludicris & illius ætatis remissionibus erat. Impetator sæpius in die ad concionem dicebat; subindeque, ut petoraverat, deliniendę causâ multitudinis, argenteos utrâque mann in mediũ conferti populi iactabat. Illi certatim colligentes laudibus videlicet tollebant beneficum largirorem, Puerum & res ejus valere jubebant; ignari quidem quò malorum devenissent. Nam initia hæc erant insidiarum alterius Augustorum in alterum. Populus

E Τότε δὲ ἀπαλὸς ὁ παῖδιον διέγον παῖς παιγνίοις ὧν παιδικοῖς, ἐ ὁ βασιλεὺς ἐν δημηγορίαις τῆς ἡμέρας συχνάκις. ἔδ' ὕστερ καὶ περιφιλοτιμούμενος οὖν πολλὰς, κ μέσον σφαῖρ ἐρίπτε καὶ ἀμφοτέρας δρόμια. ὁ δὲ περιαλλόμενος, ἀπόμουσα δέδεν ἀναρίπτω, παῖδ ἐ τὰ κατ' ὀλίγο χαίρειν ἐώπει. μὰ δ' οἱ κακῶν ἀΐδος κηρόμων. ἡ γὰρ κ δαπέρ ὑπεβυλὴ τῷ ἐπερ, ἐπεδέδε ἤρχετο. τί γοῦν λοιπὸν

πὼν, ὑρκῶν ὅπων ἐπὶ τῷ κεχαραγμένων; αὐτοὶ A autem oblitus tam citò juratæ in primum
κατημέλησαν, μήτε ξιφῶν τῶν τὰ ὁμοιοσχήμονα κινῶν. εἰ δὲ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὁ Κλῆρος ἠμέλει, ἀλλ' οὔτε τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα φέροντες, τί μὴ ἔχοντες ἀμύνειν, ἢ λαὸν ὅτων καταπεπέδων φρικώδεσιν ὅρκοις, ὡς ἐξ ἀνάγκης ἐν τῷ δύο τούτοις ὑποπεσόντα ἦν, ἢ ἐμφυλίοις ἐνδιδόναι πολέμοις καὶ σφάγαις, ἢ μιᾷ τὰ μέγιστα εἰς Θεὸν ἁμαρτάνειν ὑποκρίνεσθαι. ἀλλ' ὡς ἔοικε, ὃ δὴ πολλοῖς ὑμνούμενον ἀληθὲς B εἰς τὸ μέλλον γίνεται ἀντιφραγὴ καὶ τῷ φερνεῖν. ὅλως τοίνυν μετὰ καὶ δημηγορήσας, κονδυλίοις δὲ σφαίρας τοῖς ἄρχουσι συνεπαίζετό τε καὶ συνεπαιγμὸν. καὶ τυφὼ λοιπὸν τοῖς ὁλέθροις τὰ παραπέμματα. εἰς τοσοῦτο δὲ τὸ πλῆθος δημηγορῶν εἰς ἄκρον ἤκμασε, καὶ σφῶν χρηστὰς τὰς ἐλπίδας ὑπέτεινεν, ὡς καλὰς εἰς τὸ πρόσθεν βιώσουσιν, ὥστε καὶ χαρίτων ἀρχαίων πολιτικῶν ὑπεμίμνησκεν ἐλευθερίας φερεσόν σύμβολον C ἦσαν δ' ὁμοῦ, παρεσκεύαζον τοὺς γηραλέους πέκτοντας, καὶ χαίρειν ἀνέδην, καὶ πᾶσι παρεστάλουν δίκαι, ἃ σφᾶς ἐώρων ἐν μεγαλοφυΐαις, ὅτι τοῦτο κελεύει ὁ Σκηπτοῦχος, τιμᾶσθαι τῶν παρεγνωσμένων ἀνδρῶν ὑπεσχημένον. ἦσαν δέ τινες οὐκ οἶδ' ὁπόθεν, τὴν μεγίστην παρεφορβιασμένοι, ἃ κλῶθες παρεστῶσαι χαίρουσι τοῖς ἐλπιζομένοις, ὡς ἀμέσως λυπουμένοις τοῖς παραπομένοις εἰ πλάσεν ἐσόμενοι. ὧν δ' ὡς D ἀκαίρως λεγομένων, ἢ προσέσχον, ἀλλὰ τὴν ἀληθῶν ἦσαν ἐλπίδων, καὶ φόβους τοὺς λόγους. εἰ γὰρ ἀληθῆ τὰ φοιβάσματα, ἔδει ὁ καιρὸς, καὶ ἡμεῖς καὶ τόπον ἐρήμου, μηδὲν προσδέχεσθαι εἰς τὴν τῆς ἀληθείας σύσταιν. Τότε τοίνυν ἀφ' ἡμέρας ποσὶ λαμπρίσας καὶ τὴν Νίκαιαν, ἐπὶ παλινοστῆν ἔδη τρέπει Νύμφαιον, τῷ Πατριάρχῃ συμβαλόμενον, καὶ τὸ παιδίον παραλαβὼν ἐκπαιδεύσειν ὑποσχών ἑαυτὸν, ἔξεσι ἅμα τοῖς ἐν πέλαι καὶ τῷ στρατῷ.

jus prosperi rerum statûs: postea illos vulsuri præ impotentiâ sævissimæ, quæ vobis fauces opprimet, famis; illi ludibundi nec attendere dignati tanquam anilia garrientes aspernabantur. quæ tamen an ex vano jactarentur, eventus declaravit: & nos in loco dicemus, nihil adjungentes veritati. Tuoc igitur Palæologus aliquot diebus per hunc modum Niceæ transactis, ubi opportunum visum est redire Nymphæum, salutato Patriarchâ, & assumpto Puero, ac renovatis promissis ejus paternè curandi, profectus est, primâ nobilitate & exercitu comitantibus.

CAPVT X.

Vt Palæologus reversus cum Puero Nymphæum Legatos undecumque exceperit.

SImul verò Nymphæum pervenit Persarum Legatos audivit & accepit dona. Sultanoque rebus retrò lapsis perrelitanti promisit, se illum si ad sese veniret obvijs ulnis excepturum, & ubi detonuisset ejus domestica rempestas, securum ad sua remissurum. Causa timendi Sultano fuerat quod audiebat Melecum adventare, verebaturque ne tantas secum ac tales copias duceret, quibus ipse sustinendis haud par esset. Pignus porrò fiduciæ erga Palæologum Sultano erat amicitia inter eos mutuis officijs contracta cultaque, quo tempore in Perside simul fuerant. Venit eodem ad eundem Legatio magnâ in Vrbe degentium Italorum quibus inducias concessit belli, quod in eos gerebatur, pollicens firmins se mox & plenius eum ipsis fœdus initurum, si quædam in anteccssum quæ proposiurum se ajebat, exequerentur. Cæterùm ipsos Legatos, utpotè Romanos & ex Romanis ortos, quam potuit liberalissimè tractavit. & eum adhuc in Vrbe nihil haberet, tamen quæ in eâ sibi ab ipso petierunt, jam tum concessit, traditurum se promittens si unquâ Vrbem recuperaret; idque diplomatibus aureâ bullâ munitis sanxit. Deincepsque sic eum ijs velut cum suis egit, & experimenta muruæ fiduciæ dans vicissim & accipiens, suspendit conclusionem fœderis, expectans aliquid majus, ex bis quæ legatorum sermone didicerat. Occiduarum portò rerum solicitudo illum penitus urebat. quare illuc propriùm fratrem Ioannem, Magnum tum adhuc Domesticum, eum plerisque copiarum destinat.

ΚΑΙ' ὁ μὲν καταλαβὼν τὸ Νύμφαιον, Περσῶν μὲν ἐδέχετο πρέσβεις ἐδώρει, καὶ τῷ Σελπὰν καταγιζομένῳ ἐπὶ παλιρροίας πραγμάτων, ὑπεσχνεῖτο προσχωρήσοντά. ὑπελάμβανε δὲ χεισθαι τῆς χειρὸς, καὶ εἰς καιρὸν πέμψειν αὐτῷ μετ' ἀσφαλείας τοὺς πραγμάτων ἰσχυροθέντων. ὁ δὲ Μελὲκ προσεκεχώρητο. καὶ δέος ἦν τῷ Σελπὰν, μήπως ἐλθὼν ἐπαντλῇ μὲν ἑαυτῷ, καὶ ὅσην οὐκ ἦν ὑποστῆναι δυνάμεως, ἐλπίσας δ' ἐδίδου μὴ φοβεῖσθαι τὴν πάλαι συνήθειαν. ἐπρεσβεύοντο δὲ πρὸς ἐκεῖνον καὶ οἱ κῦρ τοῦ μεγάλου Γαλοὶ, καὶ ἀνακωχὴν ἐδίδου τῇ πρὸς ἐκείνους μάχῃ, ὡς καὶ μετ' ὀλίγον κραταιότερον σωφρονοῦντα σφίσιν, εἰ προστεθεῖντο πρὸ ἐκπλήρωσε. πολὺν καὶ οὖν πρέσβεις Ῥωμαίους, καὶ ἐκ Ῥωμαίων ἔνας, ὡς εἶχε μεταχειρίζετο. καὶ μηδὲν ἔχων ἐν τῇ πόλει, ζητοῦντα ἐδίδου ἃ ἔξεστι, καὶ χρυσοβούλλοις λόγοις κατησφαλίζετο τὰ δεδόμενα. κἀντεῦθεν, πρεσβείαν ὡς ἰδίους, καὶ σῶρα δῶρα καὶ λαμβάνων, ἀνίστα τὰ τοῦ σπουδὴν πρεσβεύοντα μᾶζον, ἐξ ὧν ἐμαίνετο τοῖς πρέσβεσιν ὁμιλεῖν. πῶς δὲ δυσκόλοις πρεσβεύσει. ὥθεν καὶ ὁ ἀδελφὸς ἀδελφὸν Ἰωάννην, μέγαν ἔτι Δομέστικον ὄντα, συνάμα πλείσταις δυνάμεσι πέμπει.

CAPVT XI.

Vt Imperatoris frater Ioannes ad dignitates sit promotus.

IS ad occiduum delatus limitem magnis ibi spiritibus tem gerens, terrorem sui per illos latè populos ingenrem sparsit. Fiduciam audendi Iuveni dabat & fervor ætatis, & copiarum quibus erat succinctus optimarum robur & numerus. Cepit ergo mirâ celeritate Arcem ad Canina, Arcem aliam ad Bellagrada sitas, præterea Pologum & Coloneam: subegit Castoriam, Pelagoniam, Duras, Tzernicum quoque &

Ὅσ τοὺς δυσκόλους ὅπλοις, φοβερὸν ἔδειξε πανταχοῦ ἑαυτόν. ἅμα μὲν τῷ θερμῷ τῆς νεότητος, ἅμα δὲ καὶ τῷ σὺν ἐκείνῳ στρατεύματι κυφιζόμενος, καὶ ἀπείρῳ πολέμου. αἱρεῖ μὲν, ὃ σὺν τὰ Καύτα φρούριον. αἱρεῖ δὲ, καὶ ὃ σὺν τὰ Βελλαγραδα, καὶ Πόλογον, καὶ Κολώνειαν χειρούμενος δὲ καὶ Καστορίαν, καὶ Πελαγονίαν, καὶ Δύρας, Τζερνικόν τε καὶ Διάβολιν, καὶ τὴν Πρίλαπον. Βο-

δεινὰ

διανέπτη Βόσρον, ἔλλιμον τῆσον, Πέτραν, Πρέσπαν τε, Στηρίδλαν, Ἀχρίδαν, καὶ τὰ Ἰλλυριῶν ὀχυρώματα, Δυῤῥαχίου φθάσας ὅδην κενὴν. προσβάλλει δὲ καὶ Πάτραν καὶ Τρίκκην, καὶ τὰ κύκλῳ τοῦ Κλωβίτζας κρατήσας, καὶ ἁμαχεὶ τὰ πλεῖστα, εἰς φόβον μέγαν καθίστη τὸν Δεσπότην, καὶ ἐν στενῷ κομιδῇ. τότε καὶ ἐλπίσας ἀξιοῖ τὸν ἀνεψιὸν Κραῖτ, πέμψας τὰ σύμβολα, Σεβαστοκράτορα καθίστα.

A Diabolin, & Prilapum, Bodecna item & Boſtrum inſulam in Lacu, Petram, Preſpam, Steridola, Achridam, & Illyriorum munitiones, Dyrrachium vſque armatâ progreſſus manu. Aggreſſus etiam Patram & Tricen, & cunctis per circuitum dedirione potitus, pleriſque ſine admotâ vi ſolo terrore debellatis, maximum incuſſit metum dominanti illic Deſpotæ, & in arctas illum anguſtias contruſit. Quibus Palæologus cognitis, tam ſtrenuum fratrem dignum ratus, qui ſuo ipſius principali faſtigio promiſſis ejus præcelſæ digniratis inſignibus, piùs admoveretur, illum Sebaſtocratorem creavit.

CAPVT XII.

Vt Michael Deſpota in arcto poſitus coniugem, & filium ad Imperatorem miſerit.

Ὁ δέ γε Μιχαὴλ μὴ συγχρησάμενος τοῖς ὑπὸ τῷ γαμβρῷ Μανφρὲ συμμαχίαις, καὶ τῷ Καίσαρι συμβὰν τὰ ἐν μέσῳ, ἐπεὶ παρεπάχθη, νοῦν λαβὼν ἀλύσεως τῆς πόλεως, πέμπει πρὸς βασιλέα τὸν τε σύζυγον Θεοδώραν, καὶ Ἰωάννην τὸν υἱόν, ἐλπίσας μὴ τὰ ἐν Ἰταλίαις παρασβέσαι, καὶ δ' ἐφ' ὅσον ζωὴ, ἐξόμνυσθαι καὶ τὸν συμπόσιον παρασπόντως, ὧν δὴ καὶ δοὺς ὁ βασιλεὺς τότε γοῦν ἐνδοτὸν ἔχειν τὰ πρὸς ἀμφοτέρους τὰ κατὰ τὴν ἀνδρικὸν ἠγωνισμένους, μᾶλλον δὲ καὶ κατασήσας, φρουρὰς ἐμβαλὼν, καὶ φυλακὰς ὀπτήσας, ἐπανέζευξε μὲν λαμπρῶν καὶ θελφανῶν τῶν Ἑσπερίων. καὶ λείαν οὐκ ὀλίγην ἀνειλήφει. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς ἐπάνω, σὺν ἐπαίνῳ δὲ καὶ πολλὰς ἄλλας μεγίστας δωρούμενος τὰς ἀξίας,

C Æterùm Michaël poſt ea quæ ipſi uſo auxiliaribus copijs à Manfredo ejus Genero ſubmiſſis adverſus Cæſarem ſuecceſſerant, de quibus antea diximus, ad ſaniora tandem conſilia inclinans animum, ubi deinde audivit Vrbem Imperatoris poteſtati redditam, miſit ad ipſum conjugem Theodoram & filium Ioannem. Illam ut de Pace viri cum Imperatore convenirer: hunc obſidis loco manſurum in omne deineeps tempus in Auguſti comitatu, & uxorem ibi ducturum, quamcumque ipſi dare Imperator dignaretur. Sed hæc poſtea. Tunc porrò Ioannes Auguſti frater domirâ breviſſimo tempore totâ illâ regione, bello magno fortiſſimè feliciſſimèque, ac ſimul velociſſimè confecto; quâ victoriâ Rempublicam illis partibus labantem egregiè reſtituit, præſidia ubi opus erat collocans, idoneos virtute ac numero quæſitis conſervandis cuſtodes apponens. Poſt quæ trophæis erectis illuſtribus, ſpolijs & prædâ dives opimâ domum reverſus eſt. Amplè illum, ut erat meritus, honoravit Imperator, & multos alios qui cum eo fuerant, maximis ipſos Dignitatibus remunerans.

CAPVT XIII.

Vt Proceres Dignitatibus Imperator honoraverit.

Τὸν μὲν οὖν Ἰωάννην, Δεσπότην ἐγκαθίστα. αἱ δέ γε παρέξεις ὑπὸν ἐν μέσῳ διῃρημένον. χαίρειν δὲ τὸν ἀδελφὸν Κωνσταντῖνον, Σεβαστοκράτορα, καὶ Καίσαρα. ἅμα δὲ καὶ Ἰωάννην Σεβαστοκράτορα, καὶ Καίσαρα ἀνέδειξε.

Ipſum quippe Ioannem conſtituit Deſpotam, cui titulo res ejus geſtæ Magni cognomen adjunxerunt. alterum verò fratrum Cõſtantinum Sebaſtocratorem poſt Cæſarem creavit; ſimul enim Ioannem Sebaſtocratorem, & Cæſarem declaraverat.

Soce-

Socerum autem Despotæ Tornicium Constantinum, ex Magno Primicerio Sebastocratorem fecit: sed cum aliquâ à Cæsare differentiâ. Nam fratrem isto afficiens honore Imperatorijs quoque, de more, Aquilis insignierat. Hunc verò sine illis symbolis, in solis cæruleis Sebastocratorem scripsit. Collocavit autem Tornicij filiam secundogenitam sororem uxoris Despotæ sui fratris, Ioanni filio Despotæ Occidentis, quem obsidem Imperatori à Patre missum paulò ante diximus. Senem porrò Alexium Strategopulum creavit Cæsarem: & senem Lascarim Tzamanturi fratrem (hic enim Monachi vestem induerat) Magnum Ducem appellavit. Ioannem verò Raülem Protovestiarij Raülis filium, Protovestiarium creavit, conjunctâ ei matrimonio viduâ Protovestiarij Muzalonis nuper occisi quo modo narravimus. Hæc autem vidua, nomine Theodora, neptis erat Imperatoris Palæologi, ejus sororis Eulogiæ ex Cantacuzeno filia. Cujus Eulogiæ filiam alteram germanam Theodoræ Mariam, nuptijs copulavit Alexio, Philæ qui excæcatus fuerat, filio, quem & Magnum Domesticum declaravit. Aliam præterea Theodoram ex alterâ sorore suâ Marthâ genitam, quam Basilius Caballarius duxerat, ab eo abjunctam rogatu germanæ propter ea quæ ipsi Marthæ eius causâ contigerant, uxorem dedit Balanidiotæ, quem Magni Stratopedarchæ honore decoravit. Hujus quoque Theodoræ fratres, Marthæ sororis suæ filios, adhuc adolescentulos, caros in primis habuit, & apud se regiè curavit educari. Nomina horum erant, Michaël, Andronicus, & Ioannes. Similiter (quamquam hoc multò posteriùs) Andronicum alium Palæologum ex Occidente, quem & Patruelem scripsit, qui cum Despotâ & alijs multis Tractûs occidui Principibus ad se ascenderat, collocatâ ei viduâ Andronici Muzalonis, quem Magnum Domesticum fuisse jam scripsimus, Protostratorem creavit. Eodem tempore Collegam ei simili diguitatis appellatione tribuens Alexium Philanthropenum. Socrûs autem ipsius fratrem Angelum, Magnum facit Primicerium; Protosebastum verò Nostongum Michaëlem; & Mysticum, Palæologum Michaëlem, quos ex genere consobrinos Imperatori fuisse diximus. Pari modo multos alios ex Principibus ad officia promovit: nti Logothetam Agelarum Hagiotheodoriten, quem Logothetam Domesticorum constituit: & Michaëlem cognomento Malum, Primum à secretis antea creatum, nobili Virgini conjunxit è Philanthropenorum stirpe. Denique multus erat in demerendis ac sibi conciliandis Primarijs viris familijsque.

A τοῦ καὶ Καίσαρα ἀπέδειξεν. Ὃν δὲ καὶ πενθερὸν τοῦ Δεσπότου Τορνίκιον Κωνσταντῖνον, ἐκ μεγάλου Πριμικηρίου Σεβαστοκράτορα ἐποίησεν. πάλιν, ὃ καὶ ἄσημον καὶ ἀδελφόν. ἐκεῖνον γὰρ καὶ βασιλικοῖς αἴνοις καὶ ὁ συνήθης ἐμεγάλυνε, τοῦτον δὲ δίχα τῶν συμβόλων ἐκείνων ἐν μόναις ταῖς κυανοῖς, Σεβαστοκράτορα ἔγραφεν. Θυγατέρα δὲ καὶ τὴν αὐτοῦ γυναῖκα τὴν μὲν τοῦ Δεσπότου ἐφ' ὧ δύσεως Ἰωάννῃ, ὃν ἐξ ὡς ὅμηρον πεμφθῆναι τῷ βασιλεῖ πρόσθεν τοῦ πατρὸς, ὁ λόγος προείρηκεν. Ἀλέξιος δὲ Στρατηγόπουλον μεγίστου παρεβάλετο Καίσαρα. Ὃν δὲ μέγιστα Λάσκαριν τὸν Τζαμαντούρην ἀδελφὸν (αὐτὸς γὰρ ἐσχάτου μοναχὸν) μέγαν Δοῦκα ἐφήμιζεν. Ἰωάννην τε Ῥαοὺλ μὲν τοῦ Πρωτοβεστιαρίου Ῥαοὺλ, καὶ τὴν πενθερὰν Φιλῆ μὲν Ἀλέξιος, τὴν δὲ τοῦ Πρωτοβεστιαρίου Μυζάλωνος τοῦ μικροῦ χηρωθεῖσαν, ἔστι δ' ὅτε ἄρτι), Θεοδώρᾳ ἀδελφιδῇ αὐτοῦ τε ὄσῃ, Εὐλογίας ἐκ Καντακουζηνῆς γυναικὸς τῆς αὐτοῦ ἀναδέλφης, εἰς γάμου συναρμόσας, Πρωτοβεστιαρίου ἀπεκάλεσεν. Ὃν δὲ, εἰς ἓν λέχος τῇ ἀναδέλφῃ ταύτης Μαρίᾳ συναγαγὼν, μέγαν Δομέστικον ἀπέδειξεν. τὸν δὲ ἐκ θυγατρὸς τῆς ἀναδέλφων αὐτοῦ Μάρθας γεγενημένην Θεοδώραν, ἣν καὶ ὁ Καβαλλάριος Βασίλειος ἔσχε, λαβὼν ἐκείνου αὐτὴν, τῆς ἀναδέλφης δεηθείσης διὰ τὰ συμβάντα ἐκείνῃ διὰ τὴν ἑαυτοῦ αἰτίαν, τῷ Βαλανιδιώτῃ ἐκδίδωσιν, ὃν καὶ μέγαν Στρατοπεδάρχην ποιεῖ. Οὗτος δὲ ταύτης ἀναδέλφης, Μάρθας τῆς ἀναδέλφης υἱὸς, νέους ὄντας, ἔτι παῖδας, καὶ ἐντὸς τοῦ βασιλείου ἔσχε συνεκτρεφομένους. Μιχαὴλ δ' ἦν καὶ Ἀνδρόνικος, καί τε Ἰωάννης αὐτοῖς τὰ ὀνόματα, ὡς καὶ πολλῷ ὕστερον καὶ ὁ ἐκ δύσεως Παλαιολόγος Ἀνδρόνικος, ὃν καὶ δεκάδελφον ἔγραφε, συναναβάντα τῷ Δεσπότῃ Σωσάμα καὶ ἄλλοις πολλοῖς δυσκόλοις ἄρχειν, Συνοικίσας τῇ τοῦ Ῥαοὺλ γυναικὶ ἐκ πρωτοβίου ὄσῃ καὶ ταύτῃ τοῦ Ἀνδρονίκου Μυζάλωνος, ὃν καὶ μέγαν Δομέστικον ἀνεκάφαλμον, Πρωτοστράτορα ἀπέδειξεν. τότε δ' ὅτε τῷ ἀξιώματι τούτῳ φίλον Θρασυβουλῆν Ἀλέξιος ἐκαθίσε. Ὃν δὲ τῆς πενθερᾶς αὐτοῦ ἀναδέλφου Ἄγγελον, μέγαν ποιεῖ Πριμικήριον. Πρωτοσεβαστὸν δὲ Νοσγοῦν Μιχαὴλ, καὶ μυστικὸν Παλαιολόγον Μιχαὴλ, ὃς καὶ ἀνανεψιὸς ἐλέγετο εἶ τοῦ βασιλέως, ἄλλους τε πολλοὺς τῶν ἀρχόντων, τοῖς

ἐφε-

ἐφφικίους παρεσκεύαζε. ὡς καὶ τῷ Λογοθέτῃ τῷ ἀγελαῖ Ἀμοιβαδιρίτῃ, Λογοθέτῃ τῷ εἰκοσακῶν ἐπαναβιβάζων, ἐκάλει. καὶ Μιχαὴλ τῷ κακὸν Πρωτασηκρῆτις ἀναλέξας, ἀλλὰ συμπέμπει κόρῃ ἐν τῷ τῶν Φιλανθρώπων ἤθει, καὶ ἀπλοῦς πολὺς ὢν ἔσῃ ἔχοντας δεξιωμένῳ.

CAPVT XIV.

Vt Imperator ſtudium adhibuerit ad recuperandam Vrbem, & ut Selybriam ceperit.

HN οὖν αὐτῷ καὶ σπουδὴ μεγίστη καὶ A τὴν πόλιν ἑλεῖν, καὶ παρεσκεύαζε ἔχοντας ἀφθονίαν μάχης παρ' Ἰταλῶν, ἐκ τοῦ κύκλῳ ταύτης παρακαθῆσθαι τὰ εἰκότα. ἐτύγχανε δὲ καὶ ἔτι παρ' Ἰταλῶν ἡ Σηλυβρία κατέχεται, πέμψας αἱρεῖ καὶ κρατεῖ. καὶ τῶν Ῥωμαίων πείθει τὴν πόλιν ἀκοντι. ἔτι τε παρεσκεύαζεν ἐκ τοῦ ἐγγὺς ὠφελεῖσθαι, ἐκ τοῦ ἔξω τῆς πόλεως ἐν χερσὶν ἔχων, πλὴν Ἀφαμείας ἰσχυρῶς φρουρᾷ κατεχομένης B τοῖς Ἰταλοῖς. ἦσαν δέ τινες κατοικοῦντες ὑπὸ χρυσοῦ τινὸς τὸ ἐπέκεινα, αὐτόθεν τὰς γενέσεις ἔχοντες ἔτι παρὰ Ῥωμαίοις ἔτι παρὰ Ἰταλοῖς ἑκάτεροι ἀποκλίνειν, τῷ μὲ Ῥωμαίων παρεκτεμνόμενοι αὐτοῖς ὅτι Ῥωμαῖοι, τῷ δ' Ἰταλῶν φυλακὴν ἐν τούτοις πεποιῆσθαι ἔχειν. ἀλλὰ ὅ παρὰ αὐτῶν σωθήσεσθαι. ἑκάτεροι γὰρ ὡς ἑτέροις πεποιθότες, ὅ δὲ καὶ οὐ κατοικοῦντας ἐνθάδε, μὴ ἐκ τύδου ἐν τῇ ἐρημίᾳ παρεῖσθαι. ἦσαν γὰρ C μεταξὺ Ῥωμαίων καὶ Ἰταλῶν, καὶ ἀλλὰ τοῦτο ἐκέκλωθο καὶ Θελεματάριοι. τὴν ἔξω τῆς πόλεως γῆν καρπούμενοι διαζῶντες ἐκείσε. ἐπαρ' ἀμφοτέρων εἰς ἄκεσιν μέλοντες. χρῄζοντων ἑκατέρων τῆς ἐκείνων ἀγαπᾶν, ὡς ἂν μὴ βλάπτοιντο. δῆλοι γὰρ ἦσαν ἀμφοτέρους οὐκ ἐκ οἰκείας ἔχοντες. ἐπεὶ γὰρ καὶ οὐκ Ἰταλοὶ ἐκ τῆς ἀναχωρεῖν ἐκείνους, ἐλαπεινῶς ἐρημωθέντος τῆς τότε, καὶ οὐκ Ῥωμαῖοι εἰ ἐγ- D χαρεῖν δύνηται, ὅπως γε συνεργεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ καὶ κρατοῦντος ἔρχεσθαι παρ' αὐτοῦ, ἀμφὶ ὅ παρὰ ἐκείνους μέσον καθαρῶς παρεσκευάσθαι τοῖς Ἰταλοῖς. μὴ γοῦν τὴν τῆς Σηλυβρίας ἅλωσιν, ἤδειν ἐπὶ μέσον αὐτοῦ τε ἐν τοῦ ἡμετέρων. ἀλλ' ἄπαν συμπέχοιεν ἀλλήλοις, φιλικῶς ἔχοντα αὐτοί τε παρὰ ἐκείνους, καὶ κατ- E οι παρὰ τούτους, καὶ ἔτι μάχης ἤδη ἡμῖν ἐπιόντος ἐπαιρεθῆναι. ἐδόκει γοῦν τῷ βασιλεῖ δ' Ἑλλησπόντῳ περιωθεῖται, τὴν Σηλυβρίαν αὖθις ἀλῶσαν καταλαβεῖν. καὶ τὰ ἐκ τοῦ τῶν ἂν ἡ πόλις Ῥωμαίοις ἀλῷη, ἐκεῖ καθη-

IDem porrò incumbebat omni ſtudio in curam recuperandæ Vrbis, itaque invento prætextu belli contra Italos, loca Conſtantinopoli undecumque per circuitum vicina præoccupare contendebat: Et quoniam Selybria tunc adhuc erat in poteſtate Italorum, miſſis copijs primo eam incurſu cepit, & facilè adjecit ditioni Romaoorum. Propiùs etiam admoventes ſeſe Vrbi Noſtri ſuburbana occuparunt, exceptâ Aphameâ, munitione valido Italorum præſidio defensâ. Erant autem Tertæ illius Inquilini quidam à Chryſeâ & locis ulterioribus profecti liberi homines, & ſui juris, ancipitique in Romanos atque Italos favore, & ad alterutros prout libuerat inclinare ſoliti. Romanis in ipſos, utpotè Romanos, naturali caritate propendentibus; Italis gentis ſibi ad tutelam finium perutilis demereri ſtudia conantibus conſuetudine commercij utrinque quæſtuoſi commodique. Non enim alios habebant quibus fiderent. Et ſi hos expelleterent unicos ſuburbani territorij colonos, deſertæ ipſis ineultæque regiones victum oegarent. Cum ergo inter Romanos & Italos neutrarũ eſſent Partium *Thelematary* (quaſi diceres *Voluntary*) vocabantur, quòd, ut dixi, ad quos volebant impunè propendêrent, campos Vrbi vicinos colentes, indeque viventes, nec Latinis ipſos nec Romanis infeſtantibus, quòd eorum operâ & benevolentiâ pariter utrique indigerent. Nam utroſvis ob acceptas injurias odiſſent, afficere damno poterant: Italos quidem recedendoinde, & deſolatis inculriſque relinquendis, unde victûs partem maximam habebant, terris; Romanos verò ulciſcendo ſi irritarentur & manu armatâ petſequendo; in quam partem erant per ſeſe proniores, uſu & inſtituto vitæ palam incumbentes in favorem Italorum, & à Romanis abhorrentes. Hi poſtquam capta eſt Selybria nihil iam habebant inter ipſos, & Noſtros medium. Tamen neceſſarijs in illâ viciniâ occurſibus amicè pacatèque defungebantur. nec Romaois ipſos, nec ipſis Romanos inciviliter tractantibus, aut vim ullam injuriamve offerentibus. Tunc viſum opportunum Impe-

ratori

ratori est, transmisso Hellesponto in nuper captam Selybriam se conferre, ibique ex propinquo consilia capere, rationesque inire Vrbis poriundæ. Sed revocatus ab eâ cogitatione transmissioneque est, eo quod præter opinionem in Ecclesiâ tunc conrigit.

A μὴν τοῦτο πραγματεύεσθαι. ἀλλὰ ὁ τοῦ τῶν Ἐκκλησιῶν συμβαὶ σὺν ἄνωθεν ἀφαιρεῖν.

CAPVT XV.

Vt Patriarcha Arsenius Patriarchatu cesserit.

PAtriarcha siquidem Arsenius, sive B repentans sibi illusum interversâ coronatione Pueri Augusti: indignèque ferens Herede Imperij contempto penèque in ordinem redacto, ad nutum unius Palæologi cuncta gubernari; sive indormivisse sibi eôscins in maximis & publicę notitię indeleb iliter insculptis, feræ inde pœnirentiæ morsu inquietabatur, seu quis alius urebat occultus dolor (nam apparebat eum non fateri quid esset quo verè moveretur, & fingere quas allegabat causas: quod nimirum animadverteret sese conremni ab Imperatore; & cum ei de rebus Ecclesiæ loquererur; C nihil proficere. Talia Clero cum dixisset, repentè impetu capto pedes ad portam Vrbis Niexæ progressus est, ibique persequentem effusè rurbam à se repellens, irrevocabiliter se in viam dedit paucis comitantibusi & cum in quodam vicino mœnibus Monasterio Agalmatis vocato, paulùm cõsedisset, nocturno irinere se contulit ad Monasterium Paschasij ad tranquillam quietem opportunè situm; hinc quidem mari prætentum; illinc D Draeone flumine ad eujus ripam cõstructum erat; ibique in altum se otium condidit, nullam deinceps usurpans ex proprijs Patriarchæ functionibus; sed cunctis omissis, sibi uni Deoque colloquens. Ar Clerus Nicæensis, & qnorquor Episcopi in eâ Vrbe tum regiâ negoriorum causâ diversabantur, mori, ut par erat, tam insuero facto, scripserunr ad illum supplices lireras, oranres ur rediret: & suggerenres, fore, ur Imperaror re tali auditâ offenderetur: quod si quid ipsi eorum qnæ fiebanr displiceret, æquum fuisse E illum insidenrem rhrono suo, Patriarchali autoritate perperam actum reprehendere: & si cui per se mederi non posset, ad Imperatorem referre: quin ipso in Imperatore si esset quod succenseret, monerer ipsum, objurgaret etiam pro potestate diuturnùs acceptâ, hortandoque ac rogando revocaret, cooperaturis in idipsum pro virili cæteris Episcopis. Secedere verò non allegatis idoneis tantæ novitatis causis, viderer etiam atque etiam, ne parùm sanum videri consilium posset. Hæc & ejus sententiæ alia missa, perlataque sunr, labore iuxta scribentibus,

Ὅτε γὰρ Πατριάρχης Ἀρσένιος ἐπ' ὀθνείῳ λογισμῷ μόνος ὁ ὀθνεῖος τῷ βασιλεῖ παρεχώρησεν, ὡς ἔξπατήσας μὴν αὐτὸς, ἢ δὲ τῆς βασιλείας ὄρεξις ἀλόγως μὴν ἀφηγημένη, τὸ πραγμάτων ὅλων ὑπὸ τῷ Παλαιολόγῳ διοικεῖσθαι, εἴτε καὶ ἄλλη νύξαντος ὡς ὑποτεταξάμενον μέγιστα παρέξας καὶ ἄλυσα, εἴτέ τι καὶ ἄλλο τῶν λυπούντων· ἡ δὲ γὰρ ἀνδρὶ δῆλον ἦν ποιεῖν ἐφ' ᾧ δέξε χώρεῖ· αἰτίας δ' ἐπλάττετο ὡς καταφρονοῖτο, καὶ ὡς οὐδὲν τοῦ βασιλέως αὐτοῦ λέγων ὑπὲρ τῆς τῆ Ἐκκλησίᾳ καθηκόντων, ἅμ' αὐτὸν παρὰ τὴν Κλῆρόν καὶ ἅμ' ἐρημίσας, τοῦ πυλῶνος τῆς πόλεως Νικαίας καταλαμβάνει πεζῇ, ἐς ὡς ἔσχε τοῦτο αὐτὸν ὄχλον δοσπαραξάμενος, ἀμεταστρεπτὶ ἴσως, ὀλίγους ἔχων σὺν συνεπομένους. καὶ ἵνα παρὰ τὴν τοῦ ἀγάλματος παραβάσεως μονὴν, ναὸν τοῦ προφήτου προσῆλθε. ἐ φέρων ἑαυτὸν, τῇ τῶ Πασχασίου μονῇ δίδωσι, μονῇ παρὰ ἡσυχίαν ἀβάτῳ, ἔνθεν μὲν ἐχούσῃ τοῦ θαλάσσου, ἔνθεν δ' ὑπερκαίῳ καμμύῃ τῶ ποταμῶ δεχούσῃ, καὶ ἐφ' ἡσυχίας ὑπῆρε καθῆσθαι. καὶ ὁ μὲν, ὅπου τῷ τόπῳ συναχθεῖσαν, ὑδενὸς τῶν καθηκόντων τῇ Πατριαρχίᾳ πάντε, πάντ' ἐάσας, ἑαυτῷ δὲ μόνῳ παρομιλῶν καὶ Θεῷ. ὁ δὲ τῶ Κλήρε καὶ ὅσοι τῶν Ἀρχιερέων τῇ Νικαίᾳ ἐπιδήμουν, ὁρῶντο συμβαὶ ἡγοῦντο, καὶ παρεπιστέλλουσι ἱκετεύοντες. μὴ πως καὶ βασιλεὺς ἀκούσας, ὃν ὀργῇ τὸ παραχθὲν ποιήσοι. καὶ ἄλλως δίκαιον εἶναι ἅπαν πως καὶ λυπεῖν, αὐτὸν πως τῶν Πατριαρχείων καθῆσθαι καὶ μὲ ἐλέγχειν κατ' ἐπιτροπὴν ἐνοχλοῦντα, παρασαφέσαι καὶ τῷ βασιλεῖ. εἰ δ' αὖτις ἐ μόνον ἅπαν ἐνοχλοῖ, αὐτὸν ναὶ τῶν ἐλέγχειν ἐπιτρόπων ἐκκαλεῖν. συλλαμβανόντων ἐ τῶν Ἀρχιερέων καθῆσον ἰσχύσειν. ὁ δ' αὐτοκρὰς μὴ παρεφανεῖς τὰς αἰτίας λέγοιτο, μᾶλλον νομιμοθῆ ὁ ἐγκλήματα. ἰῶ δὲ ἄρα ἐ ἀμφοτέροις ἀνιώντα τὰ παρηλθόμενα, τοῖς τ' ὑπερέλλουσι, ἐ τῷ ἡσυχάζοντι, δικαίῳ. τῶν μὲν, τοῦ μὴ

μὴ ἔχῃ ἀποσοβῆν ἐκεῖθεν ἐκεῖνον καὶ οὐ λήσειν. τῇ δὲ, τὸ μὴ ὅτι ἐπιβίς ἰσχὺν τὰ τῆς ἀναχωρήσεως αἴτια, ἐφ' ᾧ πολλάκις καὶ διεταράχθη καὶ ἀπορία ἦν, φθανεῖ ἐς βασιλέα ὁ λόγος, καὶ βαρὺ αὐτίκα δοκεῖ ἀκηκοέναι, καὶ ὡς τοῖς ἀμφ' αὐτὸν Ἀγχιστείοις, ὃ παραχθὲν τῷ Παζιαρχῇ κοινῷ, ἐς ὃ πικρὸν ζητεῖ. τοῖς μὲν οὖν παρεῖπε λέγειν, ὅτι ὃ δεῖ πλείονι πρᾶγμα τὴν ἀναχώρησιν, τό τε τῆς παρανόματος ἄνθος, καὶ ἡ τῆς ἐρημίας σωτηρία, ἐς ὃ μὴ δεῖ ἑτοίμως δόξαι δοκιμασθῆναι ἐς τὸν παρόντα, καὶ ζητεῖν ἕτερα. τοῦ δὲ πάντων ἀπάντων, ἡ τῆς Εὐπλείας ἀγγελίας Μιχαὴλ, λιπαρὴς δεδόσθαι μὴ ἐφ' ἑαυτῷ τὰ τῆς ἀναχωρήσεως γένοιτο ἄρτια, ὃ γὰρ συνήδει ἀρρήτοις κρυπτοῖς λύπαις, ἐς ὃ λυπεῖν οὐκ ἠρέμει, καὶ ὀλίγου οὐκ ἔλεγε φανερῶς, λύπαις μᾶλλον κοφλοῖ καὶ καταφρόνοις παραβαλλόμενος. ἐκεῖσε γοῦν τῷ ὅσα δὴ ποτε συναχθέντων ἱεραρχῶν ζήτησις λῦσαι περὶ τούτων ἐς σκέψις. καὶ πλοῦ πεμπουσι δεῖν περὶ Ἡρακλείας Νικήταν (ἔτυχε γὰρ τότε ὁ Παζιάρχης τῇ μονῇ τῇ ἀγίᾳ Διομήδους παρεμβεβληκὼς) ἀναλεωσῶντας μὲν παρὰ αὐτὸν ἐκ τὰ δόπο τῆς Συνόδου μεταπαλαμένης αὐτὰ, καὶ ζαρέαν δοκοῦσης ἤγειαζ τῶν ἀναχώρησιν, ἑτοίμως τ' ἔχοντος παρὰ ὃ μαθεῖν, ἀπόντος τὰ αἴτια. πλοῦ δὲ καὶ ὀνειδίζας, ὡς ἐ δέοντος διαπράξοιτο. ἀλλὰ συμπαθὴς ἴσως ἐς ὀδύνης, ὃ μὴ καὶ ὃ ἀκὼς ποιήσειν. ἰὼ ἔδη συναχθέντα δὲ λοιῶ ἐς διορθοῦν ἀξιοῦν, Παπιδρήχιον ὄντα καὶ ἐὸν τῶν Ῥαπρων καινὰς διαπλέοντα πράγματα. τῷ γὰρ ὃ ἐλάγχιστ, τῷ ὃ παρακαλῶν, τῷ ὃ δίκτημαῖν, ἀ καὶ τάντα δεσπόζειν; πῶς δὲ ἐς ὡς ἥλιοις πάλιν μαθεῖν τὰς αἰτίας ὡς καὶ διεταράθη καὶ διωάρτο, ἑτοῖμοι καὶ ταῦτα μὴ ἧσσον παρεῖναι. παρεσήκοσε δὲ τοῖς ἀπακλελῶσιν, ὡς ἐ μὴν παραίνοιτο ἐ ἐπανίξειν ὑποχρεῶν, ἀλ' ὅσα, ἀλλ' αὐτὸς ἀναγκάζειν δοῦναι διαλόγους ἐπελθεῖν, ἢ ἐπανελθεῖν πάλιν, καὶ τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἀναλαβεῖν, ἢ μᾶλλον ἀ μὴ ζώλοιτο, διδύναι λόγον παραιτήσεως μὴ δὲ ὃ καλὸν εἶ) τῶν Ἐκκλησίαν ἀποίμαντον. τοιούτας ἀμφὶ Νικήταν δεξαμένου τὰς ὑπονοίας, ὅτι Νικαίας ἐχώρει, σπουδῇ τὰ παρεπαγγέλια ὑπεπλέοντος. ὡς δ' ἔκελθόντος ἐπέσχεν τῇ ὁδῷ ἡ κατιοῦσα μονῇ, παρεστελθόντος τῷ Παπιδρήχῃ καθὼς εἶχον τῆς ἀπὸ τῆς Συνόδου κελεύσεως, ἔλεγον. ὁ δὲ, ὃν μὲν τῆς αἰτίας ἡμῖν ἀπὸς παρῆν ἱεραρχικέναι φύσις, παρεσιὼν δὲ σιγῇ τῷ παραγμάτων ἔξεσθαι μὴ

A & ei cui consultum ibant prorsus inutili. Nam nec illum abstraxerunt à suis latebris; nec saltem spem ipsis relinquebat proficiendi quidquam in posterum taciturnitas Patriarchæ, obfirmatè perstantis in non prodendo quas ob causas secessisset: quæ si cognoscerentur, ut plerumque contingit curari ægritudines quarũ origo non latet, iniri nonnulla fortassè potuisset utilis ratio remedij. Nunc in cæcâ ignoratione arcanorum sensis sensuum, quamlibet multa dicerent, verba in irritum jactarent, uti qui jaculantur scopo B non viso. Consumpto in his frustrà dierum aliquot spatio, desperatoque regressu, perfertur ad Imperatorem rei fama, quæ gravis ei permolestaq; sanè accidit. Itaque is communicato quod audierat Episcopis qui fortè adfuerunt, quærebat ab ipsis quid faciendum tali occasione censerent. Perplexa eorum oratio fuit, primùm exaggerantium momentum inusitatissimi facti. secessisse de medio repérè Principem sacrorum nullâ notâ causâ, in plenâ cum Ecclesiæ tum Reipublicæ pace. tum addentium haud in promptu esse C rationem, aut loco movendi Primum Antistitem, aut alium quærendi qui ei sufficeretur. sed præ his omnibus angebat æstum eorum qui consulebantur de re tali, ejus qui consulebat eminens ex vultu & frustra dissimulata perturbatio. Ipse quippe Michaël dũ rogabat quid opus facto, malè metuebat ne audiret quod sua (cujus est inflexibile in gratiam Iudicium) intus ipsi exprobrabat conscientia: causam nimirum dedisse ipsum secedendi Patriarchæ, quantumvis ille id fateri recusaret; sed mutum dolorem obten- D tu nescio cujus, de quo solo querebatur, sui conremptûs occultaret. Continuò ergò Episcopotum undecunque conquisitio fit. evocatis deliberatio indicitur de re præsenti. Cõvenitur in id tandem, ut Nicetas Episcopus Heracleæ mitteretur ad Patriarcham (nam is tunc diversari dicebatur in Monasterio S. Diomedis) perlaturus ad ipsum jussa Synodi revocãtis ipsum, & publicè noxiam intempestivamque judicare se ipsius secessionem declarantis, seque paratam exhibentis ad audiendas ex ipso causas ejus in- E opinatissimi nec probabilis facti; interim autem reprehensurus quod perperam egisset; ille quidem fortè in transversum actus ægritudine quadam animi; cæterùm illam, qualiscumque demùm esset, priùs oportuisse significari convocatis ad idipsum Patribus, & perquirendas ipsorum de remedio sententias, ac ex eorum consilijs emendanda quæ à recto declinarent, autoritate quæ in ipso resideret, nepotè Patriarchâ, quem deceret plurimi facere, ac religiosissimè observare Canones Patrum, & juxta scita eorum modò arguere, modò obsecrare, modò increpare si & hoc opus esset. Denique iterato denun-

ciaturus ipſi: velle omninò congregatos Patres exponi ſibi cauſas, quę illũ ad ſecedendũ impulerint, paratos ad adhibendũ quã efficaciſſimũ poſsẽt remediũ cognitis malis. Ea mandata Synodi ad Patriarchã fuerunt. Imperatum autẽ Miſſo eſt, ut niſi obſequentem ſe præberet, ac reditum polliceretur: omninò ediceret, decernere Synodũ, & extra omnem tergiverſationem ab eo exigere, ut alterum horũ faciat quod malit; aut redeat, & rurſus Eccleſiæ curam ſumat; aut ſi id recuſet, det Libellum ceſſionis Throno. Non enim bonum eſſe relinqui Eccleſiam ſine Paſtore. His Niceras mandatis & epiſtolis acceptis, ſtrenuè defuncturus commiſſo negotio Niceam advolat; & indè quam celerrimè ad Monaſterium in quo tunc erat Patriarcha, perveniens, exponit ei quæ Synodus mandaret. Ad ea ille reſpondit; quòd cauſam ſeceſſionis ſuæ quærerent, nihil jam attinere declarari eam, quippe cujus emendandæ tempus præterijſſet; nec ſibi reliquum aliud eſſe, quam ut tacitus à negotijs abſcedat. Nõ enim incurabilibus adhiberi remedium poſſe. & apparebat eum inflexibiliter perſtiturum in tacendo cauſam: adeò præfractè illã enunciare recuſavit; & expiſcari ex eo aliquid ſæpiùs conatum ſemper Niceram conſtantiſſimè repulit. Tunc is habito conſilio cum ſuis, poſtquam fruſtrà ſe contendere, nec ſpem relinqui ullam melioris ſucceſsûs ſi pergerent inſtare, ſatis conſtitit: ad ea quæ in arcanis mandata poſtremò acceperant circa optionem offerendam devenerunt. Eã re auditã Patriarcha ſtatim ſe loco ceſſurum dixit. Ac quia libellum ceſſionis indicem conſcribere oportebat, opera in id continuò collata eſt. Sed cum ſuggereret Heracleenſis: addere Patriarcham debere, ut videretur idonea ceſſionis cauſa, indignum ſe tali Sacerdotio fuiſſe; exaſperatus eã mentione Arſenius turbavit cuncta, cœptumque abrumpens: *Nempe*, inquit, *vobis non ſufficis & verbo & facto renunciare me dignitati; ſed cauſis præterea probroſis implicare me quæritis? volentes cedimus, adminiſtratione rerum, nec curamus quidquid inde ſecuturum ſit.* ſic tractatione indignanter abruptè dimiſſus inciviliter Niceras, ſummâque celeritate remenſus viam, ad Auguſtum & Synodum redijt. retulitque primùm quid dixiſſet Patriarcha: deinde ceſſionis negotium quo in nodo ſtetiſſet: & quam fruſtrà ſperaretur flecti eum ad quidquam eorum quæ recuſaſſet poſſe docuit. Adjunxit reſtare viam adhuc aliam explorandæ ipſius circa ceſſionem ſententiæ; ſi miſſis ad eum certis qui Põtificium linuum & candelabrum ab eo reciperent, utrumque præberet. Succeſſu conſilium non caruit. Petentibus enim illa reſpondit Patriarcha, ſumerent ſi vellent, ſe quidem haud prohibere. Quibus Imperator cognitis nihil ad

A δὲ τὸ εἰπεῖν) θορυβῶν τὰ ἀπόρρητα, ὅλον ἐᾷ πρὸς τὸ παραυτίκα. ἐπὶ δ' οἷς πολλάκις σφαλόντες, ἐφ' ᾧ τῆς ἐκείνου γνώμης κρατήσαι, ἐν ἀμηχανίᾳ τῷ πρᾶξαι τι ἢ ἀνιᾶν ἐῴκεσαν, ὅπερ εἶχεν δ' ὑποῤῥήτων πρᾶξαι, δεῖ τύπου ἐξέφαινεν. ἢ ἐκείνου ἐκείνων παραίτησιν, ἢ τῶν παρόντων. οἷς δ' εἶδε καταπίπτοντα ταῦτα, καὶ συνεπίπτει, τῇ Ἐκκλησίας ὑπαγορεύοντος, ὃ ἀνάγκη πρᾶξαι τὸν Ἱεροσυλίας ἐκ τοῦ τὸν παραυτίκα εὔλογον, ὑγιείᾳ τε καὶ ἀδείᾳ, καὶ θεραπεῖαι ἐᾷ. καὶ τὰ δ' ὅτι αἰνίττεσθαι, ἔλεγε, τῇ ἐκ λόγων ἢ μᾶλλον ἐκ πράξεως παραπτώσει, ἐξ αἰτίας οὐκ ἀναβαίης συμπλέκειν ἡμᾶς βούλοιο. ἐκόντες ἀγνοίᾳ τῷ πραγμάτων. εἰδὼς ὑμῖν μέλον καὶ ὅτῳ χάριν. ὅπου τοίνυν ἀποκρυπτόμενος ἐμβριθὲς ἀποπεμπόμενον, ἀφαιρεῖται ὁ μεταξὺ ἀφανίσαντες, πρὸς τὸν κρατοῦντα καὶ τὰ Συνόδου ἀπαντῶσι. ἐ ἀπαγγέλλει μὲν τὰ τῷ Βασιλεῖ λεχθέντα. τέλος δὲ ἐ τὰ τῆς παραιτήσεως παρενεργεῖ ἀμεταθέτου τὴν ἐκείνου γνώμην διαβεβαίωσιν. ἀποκλῄεσθαι δὲ καὶ τὴν πεῖραν ἀσφαλεστέραν εἴ πως σπείσειεν τὴν βασιλείαν, καὶ τὸ λαμπαδοῦχον ἀπολαβεῖν, ἀπὸς λόγους ἔδοξεν, ὁ δὲ ἐ χέρνης, ἐ παρεχώρει λαμβάνειν εἰ βούλοιτο. ὁ Καισαλᾶς δ' ὅτι τύπος εἴη τὸν ἀνεκπεῖν ἡγεμόνος ἀναμένειν, ὡς ἱκανὸν ἀποδοχέα τῷ Πατριάρχῃ τῶν ὅπλων ἀφαιρουμένων, καὶ τὴν παρ' ἑαυτῷ λιπαρὰν τοῦ μίτρας ἀξίωσιν. ἄλλως τε δὲ, καὶ τῷ Ἐφέσου Νικηφόρῳ μὴ καὶ καινὸς προβάλλειν τὸ χλευαζόμενον ἐκείνῳ ἀφελεσθαι μῶν. σπουδὴ γὰρ ἦν τῷ τότε κρατοῦντι. Θεοδώρᾳ ἐφ' ᾧ θρονισθῆναι ἐ πταραγμένοις πῖς καὶ Δύσει ἐπίσκοποι πρᾶγμα. παρ' ἦν αἰτίαν παρ' ὑδέμιαν μεταξὺ ὀκτὼ ἡμέραν, ἀλλὰ συνεχῶς ἀπόρους εἶν τὴν Ἱεροσυλίας ἐπαλλάττοντας πάντας, ἐ ὕπου πρὸς τὸν πρότερον τῆς Ἱερωσύνης πάλιν ἀναβιβάζεσθαι. ἀφ' ταῦτα ὁ Καισαλᾶς τῆς Ἀρχιερεῦσιν ὑφῆκε πρᾶξαι ὅτι ἐ ἐβούλοντο. καὶ δὲ ἐπιπολάζουσι ἐκείνου δεῖν πολλὰς ταῖς ἡμέραις, ὑδὲν πλέον ὑπῆρξε τῷ Πατριάρχῃ παθεῖν αὐτομολούσας ἐ καταγούσας, ὡς ἄλλο λέγειν καὶ ζητεῖν διάθεσιν, μηχανωμένοις, καὶ τὸν θρόνον ἑτέρως σφᾶς χειρωσῶνται. κἀκεῖνα μὲν ὕπως· ἐῶ δὲ αὖθις ὡς ὕδωρ ὕστερον τὸ ζητούμενον, μὴ ὅτι γε δυοῖν θεραπείαιν πρασπέμπον, ἀλλὰ καὶ ὅλως ἀνιᾶν. διὸ καὶ δίκαιον τῆς αἰτίας ἄμεινον ἐκείνου πρὸς ἀποδοχέα τῷ πρὸς Θεὸν ὑποστῆναι ἐλέγχειν ἑαυτῷ, μὴ κατ' ἐλπίδας πρᾶξαι

αὐτὸν αὐτοῦ τῆς προχειρίσεως. ἐκβὰς δὲ τὸ πρῶτον τῆς τῶν ἀνακτόρων αὐλῆς, καὶ τὸ ἐχόμενον ἀφικόμενος τοῦ πολλὰ ζητήσαντος. ἐπεὶ μάλιστα ὁ διακονῶν, ἐν ᾧ καὶ τὸ λοιπὸν τῆς Ἐκκλησίας πλοῦν ἐξήρτητο, πλοῦν μίας ὅπως τῷ Ἐφέσου γενέσθαι.

A sui excusationem apud omnes, & apud ipsum Patriarcham: si quid ei minus gratum accideret, amplius expectandum ratus: cum præsertim Nicephorus Ephesi Episcopos affirmaret, minimè canonicam Patriarchæ Arsenij ordinationem fuisse. Festinante quippe ad suæ coronationis ceremo-„ niam Theodoro tunc Imperatore, & ip-„ sum perurgentibus occidui limitis rebus illo tempore turbatis, quo ad spem magni fic-„ cessûs, si strenuè occurreret, vocabatur; præcipitatam ejus jussu adeò fuisse inauguratio-„ nem Patriarchæ, ut legitimis interstitijs ordinum non servatis, gradus omnes Sacerdotij, „ quasi uno saltu vix interposito diecularum unius medio spatio pervolaverit: & sic ad Thro-„ ni Patriarchalis fastigium transcenderit, contra manifestas Regularum Ecclesiæ veterum „ sanctiones. His, inquam, simul cunctis Palæologus motus, edixit Præsulibus congregatis: se nihil obstare quominus, quod ipsis optimum videretur in re præsenti decernerent agerentque. Tunc Patres aliquot diebus in inquirendo ac deliberando consumptis, nihil aliud quod vitio verterent Patriarchæ repererunt nisi quamdam impatientiam, & præmaturam desperationem emendationis rerum quas improbaret; quarum in correctionem prius debuisset incumbere, tum per se agendo, tum exquirendo ab alijs, & in commune consulendo: non autem, ut fecit pusillanimitate victus, abijcere clavum periclitantis Ecclesiæ, & ejus gubernationem alijs cedere. Ita illis videbatur. Cæterùm posteriùs apparuit insedisse animo Patriarchæ altius vulnus, & non solùm difficile curatu, sed planè insanabile; pœnitentiam videlicet seram toleratæ infractionis sœderis, prætermittendâ coronatione Heredis Imperij, cujus culpæ tam acerbus illi urebat sensus, nunc maximè videnti quam contra spem priùs conceptâ negotia succederent, ut quò istius admissæ licet per ignorantiam connivent iæ crimen apud Deum expiaret, voluntarium hoc exautorationis propriæ supplicium sibi ultrò consciscendum putaverit. Tunc postrò Patres Synodi, vel potiùs eminentes inter ipsos, ex quorum autoritate ac nutu cæteri pendebant, cùm attentè circumspexissent, diuque quæsissent quis ipsorum videretur idoneus ad regimen Ecclesiæ capessendum, denique unò consensu in Ephesium convenerunt.

CAPVT XVI.

Vt Ephesi Episcopus Nicephorus Patriarcha sit factus.

Ἀνὴρ ἐλλαβὴς καὶ κατ' ἀρετὴν ἐπιδόξως, καὶ λόγῳ μετρίως κοσμούμενος, γηραιὸς ἦν, ᾧ δὴ καὶ ζῆλος ἐνῆν ἱκανὸς, εἰς ὑγιᾶ τὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς αὐτῆς νόμων καταφερομένων ἀκριβῆ. συμβαῖνε δὲ καὶ τὸ, ὃ δὴ ἐν ὅλῳ τῆς Πατριαρχίας χρόνῳ ἐνέκλιζεν. ἐψήφιστο γὰρ ἐς Πατριαρχεῖον τοῦτο τῆς Σωσόδου θήκη Ἰωάννης τῷ Δύκα, πρὸ τοῦ Πατριάρχου Μανουὴλ, ἐν ὁ βασιλεὺς τὰς ψήφους ζωγρεῖ, καὶ ζῆλον δεδηλώμενον τοῦ ἀνδρὸς φύσει, ἐν ᾧ δυνατοί τις ὑπόστημα Ἀρχιδιάκονον ὄντα, πῶς ἂν Πατριάρχην ὑπομείνῃ; διὸ δὴ καὶ τῆς Ἐφέσου τοσχεδιάδες, ὅμως ἀδικεῖσθαι τοῦτο βασιλεῖ ἐς τὸν ἴδιον τιμὸν διετείνετο. τοῦτο δὴ μεσολαβῆσαι, ἐπειδὴ τότε ὁ ἀνὴρ ἐπιτήδειον τοῦτο καλούμενον, καὶ τὸν ἐκλογὴν ἀσμένως ἐδέχετο. ἦν γὰρ ἕκοτε πεπαιδευμένος ἐς τοῦτο τοῦτο τῆς χαρίτων, κἀκ' κωλυθέντος τοῦτο τὸν ἐπιθαῦσαι αἰτίαν, ἱκανὸν γε ὄντα καὶ

B Erat is religione ac virtute omni conspicuus, satis doctus, jam senior, cui zelus inerat non mediocris: adeò ut ubi Ecclesiam aut leges ejus despici videret, totus exardesceret. contigerat dudum quiddam, unde is toto Episcopatûs sui tempore doloris & querelarum causam habere iustam sibi videretur. Vacans olim Patriarchalis sedes destinata prius ipsi quam, qui mox in eam successit, Manuëli fuerat, haud dubio favore Synodi: sed qui tûc imperabat Ioânes Ducas consensui Patrum obstitit zelum viri præfervidum metuens. cujus enim (ajebat) spiritus adhuc Archidiacono ferre vix possumus: ei quis supremâ Patriarchæ armato autoritate resisteret? sic ille in tantò inferiorem Ephesinæ subnotus Ecclesiæ Thronum nec patienter unquam, nec tacitè interversi sibi supremi honoris injuriam, ut ipse passim quiritans vocabat, & contumeliam tulit. Ea illum animi præparatio facilem tum reddidit ad annuendum desiderijs Synodi frequentis, & electioni libenter assentiendum suæ. Constare siquidem ipsi videbatur jam

pridem se ad Patriarchatum divini gratiâ Spiritus electum, etsi hactenus exclusum possessione debiti honoris, insuperabili obstaculo humanæ potentiæ. Ergò ille nihil cunctatus, imò prædicans apparere manifestum Dei numen in sui restitutione; seque non delatum nunc primùm suffragijs eligentium, sed justo dudum judicio Providentiæ sibi decretum, natâ divinitùs occasione quæ ad id cogeret, locum accipere, Patriarcha renunciatus est; quem cum summo honore Imperator Nicæam diminens, ipse Lampsacum contendit, trajecturus inde in adversam Calliopolim. Collectis enim copijs in Italos non paucis eò condixerat, animo tentandæ occupationis Arcis ex adverso Byzantij sitæ, cui Galata nomen.

τούτου, μᾶλλον εἰς αὐτὸν ἑαυτὸν, καὶ αὐτὸ τοῦτο δὴ ἀνάγκης ἀναπλησθέντες, εἰσέχθησαν ἔφοδοι. ἔπειτα δὲ καὶ τῷ συλλόγῳ ἤσθοντο τῷ δικαίῳ αὐτοὺς κρίσιν ὑποβεβλημένους ἤδη ἀναβεβλῆσθαι, ἀναχωρήσεσι Παζιάρχης. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ ὁ Καπλᾶς τοὺς Νικαέων διατρίβας, αὖθις ἐπανῆκε πρὸς τὸν Λάμψακον περαιωσόμενος πρὸς τὸν ἀντίπορον Καλλίπολιν, συνειλόχει γὰρ ἤδη δυνάμεις οὐκ ὀλίγας κατ' Ἰταλῶν ἐφ' ᾧ τοιαύταις, παιρίῳ κρατήσῃ ὁ καταπεκρὺ τῆς Βυζαντίδος φρίκης, ὁ ὕπερθεν λεγόμενος Γαλατᾶς.

CAPVT XVII.

Vt Sardensis & Thessalonicensis Episcopi non consenserint cæteris in subrogatione Patriarchæ.

TVnc igitur Sardensis Andronicus & Manuel Thessalonicensis Episcopi, palam declararunt se non probare quæ facta fuerant, prætexentes zelum, ac præ se ferentes miserationem se moveri exautorati non iustè Patriarchæ. Calophoro quoque Smyrnæensi displicebat factum. cæterum ille alias, ut ipsi videbatur, idoneas istius sui judicij causas obtendens, suas sibi separatim res agebat. Alij duo concordes in ijs quæ retuli publicè allegandis, aliud quiddam clam coquebant: Nam ea ipsâ quorum desperatione corrigendorum Arsenius recesserat, impatienter ferre putabantur. At novus ex Ephesi Episcopo Patriarcha Nicephorus, Iudicio Synodi quæ ipsum elegerat, & multò magis Imperatoris voluntate fretus; auro etiam abundans cujus vim magnam Epheso extulerat, Nicæam pervenit: ibique multa variè conatus ad revocandos in concordiam dissidentes Episcopos, ad extremum incubuit in minas, deterreri eos posse denunciatione malorum magnoperè sperans. sed frustra in hoc quidem fuit. quippe irâ illorum sic magis irritatâ, obfirmati acriùs in proposito, etiam aduersus quas iste intentabat pœnas, se risu contemptuque securus ferebant. Itaque cum alia non procederent, de transferendis eorum ecclesijs in alios cogitare cepit, quod & postea contigit. Interim alios sibi adjungere tentabat; multaque erat perturbatio: ac magnum de ipso publicè scandalum ortum est. Verùm alij ferè Præsules ecclesiarum ejus communionem amplectebantur, sed partim volentes partim inviti, paucis ex animi sententiâ in ejus partes inclinantibus. cumque isti arcanò dissentien-

Τότε τοίνυν ὁ Σαρδέων Ἀνδρόνικος, καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Μανουὴλ (ὁ γὰρ Καλοφέρης Σμύρνης οὐ πάνυ παρῆτο, ἀλλ' οἶμαι ἑτέρας παρέβαλλε δικαίας ἰκανὰς εἰς παραίτησιν) καὶ δὴ, φανερὰς αὐτίτινας, ἐπὶ τῷ δοκεῖν μὲν, ὑπὲρ τοῦ Παζιάρχου κακῶς παροφθέντος ἐζήλουν, τῷ δὲ κρυπτομένῳ, ἐπὲρ οὗ ὁ Παζιάρχης ζηλοῖ, εἰς τοὺς οἴκοι ἀνύσειν ὑποχάριν. ὁ μὲν οὖν τότε Παζιάρχων Νικηφόρος ὁ ἀπὸ Ἐφέσου, συγκεχυμένῳ μὲν τῇ Συνόδῳ, πολλῷ δὲ πλέον καὶ τῇ τοῦ Σουλτάνου θελήσει. ἔχειν καὶ πολλὰ συναχθέντα ἐν τῇ Ἐφέσου χρυσὸν, ἐφίετο καὶ τῇ Νικαίᾳ. καὶ παρῆν μὲν ἐπιόντα πολλὰς τοῖς ἐχιζομένοις Ἀρχιερεῦσιν ἐφ' ᾧ συμβιβάσειν τι καὶ ἀρμόσειε. καὶ πολὺς μὲν ἀνὴρ μεταχειρίζων ἀπειλὰς, ἀλλ' οὐκ ἔπειθε. πλέον δὲ παρέβαινε τοῖς ζῶσιν ὀλίγοις, καὶ κατηύλει τοῖς μεμισθωκόσι. ὡς δ' οὐκ ἐπείθετο παρὰ πάντα τρόπον, αὐτοὶ μᾶλλον ἄλλας τὰς Ἐκκλησίας ἐκίνει. ἐδόκει δὲ καὶ χαίρειν ὕστερον. ἀπὸ δὲ τοῦ ἄλλων ἀπέσχετο, καὶ ὁ μεταχὺ πολλοὶ μὲν, καὶ ὃ κατ' ἀρχὰς ἀνεβάλετο· ἤρετο. πολὺ γὰρ τοῖς ἐκ χώρας ἀπεμφύσησε τὰς Ἐκκλησίας, καὶ λοιπὸν ἡ ὁμόνοια κακοπάθειαν ἀπέτεκεν. ὁμοῦ μὲν ἐκόντων, ὁμοῦ δὲ ἀκόντων, πολὺ ὀλίγων καθυπεκλίνοντο. διεστασμένων δ' ἄνω τὰς γνώμας, τοῖς μὲν ἐδόκει μὴ πάθημα ἰσχύειν. ὁ δὲ λαικὸν πολὺ καὶ πάνυ πολὺμιξ καὶ λίαν ἀπροσκοπώτατον, ἐζέπ-

τω

του τῶν γνώσεων. ὅπω γοῦν παραγυμνῶν τὴν A tes occulta sua studia nō planè dissimularent, palam dissidentes eos quos dixi, obseruata ista fautorum Nicephori titubatio in cepta dissessionis pertinaciâ firmabat. At laicum vulgus vehementer abhorrebat à novo Pastore, veteremque ut legitimum requirebat. Sic turbatis rebus, Nicephorus audiens Imperatorem magno belli apparatu imminere Galatæ, certum quovis periculo ejus præsidij potiri; sperareque se non solùm ejus voti compotem futurum, sed ipsam quoque magnam Vrbem præterea capturum, parùm Nicææ moratus discessit inde; & ad portam Civitatis excusso solearum pulvere, in testimonium scilicet, exivit; moxque per fretum Helenopoleos ad ipsum ferebatur; simul recreandum se ibi sperans præsenti consolatione Imperatoris ipsi propitij, simul amplū sibi & ad rationes cæteras opportunum ratus adesse illic se præsentem, cum Civitas regia, quod brevi futurum augurabatur, oppugnanti nunc eam Imperatori redderetur. sic enim fore ut ipse statim in illam ingressus veram Patriarchalis sui Throni primus possessionem iniret, Nicæâ & insensâ illic sibi plebe valere deinceps jussâ. Dum autem ille in eo itinere est, Selybriæ adhuc Augustus morabatur quando & Sardensem ibidem adesse contigit. Nam dnorum schismatis Antorum Andronici Sardensis, & Thessalonicensis Manuelis, hic quidem, vltrò exilium sibi consciscens, extra fines recesserat.

CAPVT XVIII.

Vt Sardensis apud Selybriam in Monachum sit detonsus.

Ὁ δὲ Σαρδέων σοφὸν τι εἰσῆλθος παρὰ- D Sardensis verò sapienter se facturum ratus, si non palam repugnaret Imperatori, Patriarcham quem ille probaret rejiciens, aliam ineundam sibi rationem duxit insinuandi sese, & callidâ ipsum simulatione fallendi. Itaque cum Ioannicius Episcopus Philadelphiæ rogatu Imperatoris, & ipso præsente apud Monasterium Salvatoris, sacrum faceret, Sardensis qui & ipse aderat, accedens ad Imperatorem indicavit ipsi: esse sibi in animo sacrum Monachi habitum ibi sumere manibus Philadelphiensis. Ad quæ Imperator non ignarus astuti id dici & agi ratione; ut deinde cum se ipsi daret opportunitas deponendæ larvæ, causari Sardensis posset vi adactum sese minimè volentem ab Imperatore præsente ad vestem Monasticam induendam; quæsivit ex eo quid passus, quidve sequens mutatum iret cum habitu vitæ formam ex actuosâ in tranquillam otiosamque se transferens? cætetùm, addidit, nemo prohibet quin facias vtique quod velis. Hic Sardensis ad hoc se moveri dixit causâ tollendi scandali, satisfaciendique offensioni

multo-

multorum falsò de se perfuasorum, tanquam penes ipsum turbarum quæ tunc erant culpa resideret, tum alias præterea nectebat causas: eam verbosè contextam orationem abrumpens Imperator, ubi Missa peracta est accessit ad celebrantem, & sese cruce signans sacram particulam ritè sumpsit, moxque templo excedens ipsos reliquit facturos, se absente, quidquid vellent. Processit nihilominus Sardensis ad destinatum, & Monachi habitum sumpsit, ex Andronico Athanasius vocatus.

A σκανδάλων δέξαι ἀφορμὰς πολλὰς ἀναρίθμητος, ὁ βασιλεὺς ἀγανάκτησας, ἐπεὶ καὶ τὰ τῆς λειτουργίας ἰδίως προσέχειν ἐβούλετο τῇ λειτουργούσῃ καὶ σφραγίζεσθαι, λαβὼν εἰς ἁγιασμὸν καὶ ὃ ἱερὸν κλάσμα. ὑπάντας δ' ἀφεὶς, τοὺβυζαντίους ἔσχε τῷ νεῷ, εἰς ὃν ἤθελον δεσπότου ὑπάντων ἀφίξεσθαι. ὁ δὲ καὶ ὕστερον προσέχειν ἔμελλε, καὶ ὃ ἀγώνισμα δέξεσθαι. Ἀθανάσιος ὠνομάσθη Ἀνδρονίκου ὀνομαζόμενος.

CAPVT XIX.

Vt Multi Ecclesiasticorum brevi tempore sint mortui.

Mittetur autem quispiam tunc ostensum Dei judicium. Non enim casu contigisse rot simul Ecclesiasticorum Principum obitus suspicari verisimiliter licet. Mortui quippe sunt spatio ferè novemdecim mensium viri autoritate dignitateque summâ conspicui, quorum obitus prædixerat qui de ijs prænonitus per somnum fuerat. Erat is Ioannes Veccus, qui postea postquã Carthophylax fuerat Patriarcha factus multa in eâ dignitate gravia passus est, ut hæc nostra Historia suo loco reddet. Somnium porrò istud suum ille narrabat in hunc modum: ajens, visum sibi videre Principes Ecclesiastici ordinis in equis incedentes per æquam planitiem lati Campi, longo spatio confecto perveniisse tandem ad ripam maximi & aspectu terribilis amnis prætermuentis, quem statim trajicere ceperint eodem ordine quo sunt postea mortui; primum illum, hunc secundum, & sic reliquos. Non enim duo aut tres simul, sed singuli seorsim trajiciebant. Vt autem ipse qui videbat, adstabat stupens, solicitus quomodo & ipse trajiceret, audisse vocem alicunde missam: quid solicitus es? non ru modò trajicies hunc fluvium, crit rempus quo te quoque ipsum transfretare oportebit. nunc salvus abi in diem negotiorum reservatus. Sic referebat longè postea ipse qui somnium viderat, audientibus & mirantibus nobis. Ille autem vir alioqui veritatis amans, ad fidem adjungebat juramentum, admirans Providentiæ inevitabilem efficaciam.

Θ ΑΤμάσθω δ' ἄπις καὶ τὸν δίκλιν τόπον, ὑ γὰρ ἐξ ἀπαμάτου γέγονεν τοῦτο Ἐκκλησιαστικῶν ἀρχόντων ὑποπαίσαι θανάτῳ, ἐνιαύσιοι γὰρ ἐγγὺς τῶν δέκα ἐπέα μηνῶν ἄνδρες πολὺ ὄντες τιμιώτατοι καὶ ἀξιοπρεπὲς ἔχοντες. ἐφ' οἷς ἔλεγεν ὁ τέκνα ἰδὼν προφήτου, ἢ θανῶν ὀνείρους. ὁ Βέκκος δ' ὢν ἔτι Γεωργίος, ὡς ἐκάστῳ, καὶ μὴ τῆς Χαρτοφύλακα Πατριαρχεύσας πολλὰ πέπονθε τὰ δεινά, ὡς ὁ λόγος τῆς ἡμῖν ἐρεῖ. ὃ δὴ ὧν ἐνύπνιον ἰδὼν, ἐξηγόμενος ἔλεγεν. ἔδοξε γὰρ ἑαυτὸν ἀγχωμάλῳ πεδίῳ διερχομένους ἐφ' ἵππων σὺν ἀρχόντων, πολλοὺς ἐξιππεύοντας ὁδὸν, τῆς χάλου ἔτι μεγίστου καὶ φοβερῷ ποταμῷ προσερέοντος. ἀρξαμένου δ' ἐνύπνιον τῆς πέμψεως τὸν ἀεὶ πρῶτον τὸν δὲ, ἕνα δύο τὸν δὲ, καὶ ἑφεξῆς σὺν λοιπούς. ἐγὼ δὲ γὰρ σωίδνο καὶ σωίρεας ἐπεραίνετο, ἀλλ' ὡς ἕκαστος καθ' αὑτὸν. ὡς γὰρ ὁ ἔλεπον ἰσάμενος καὶ θεωρῶν ἐξεπλήττετο, ἔμφρων ἐν καιρῷ ὅπως περαιώσει, ἀκούει φωνῆς ἔκποθεν διϊκνυμένης τί φροντίζεις; ὑ σὺ νῦν διαβήσῃ ποταμόν. ἔνιγὸ κἀμοὶ, καθ' ὃν καὶ αὐτὸς ἐξ ἀνάγκης περαιωθήσῃ. νῦν δ' ἀπελθὼν σώζε ἐν πραγμάτων ἡμέρᾳ διαπερήσῃ. ὕπως ἔλεγεν ὁ τέκνα ἰδὼν μὴ χρόνος. καὶ ἡμᾶς ἀκόντας ἐθαυμάζομεν. ἐνίοις δὲ καὶ ἄλλως φιλαλήθης ὢν ἀεὶ πίστιν τῷ λεγομένων παρεστήσῃ καὶ ὅρκοις θαυμάζων ἅμα καὶ ὃ τῆς παρουσίας δυσκόλου τὲ ἀφυκτον

CAPVT XX.

De oppugnatione Arcis Galata per Imperatorem.

ΩΣ γὰρ ὁ Κραταὶς τὰς δυνάμεις συ- A
νηγαγὼν πολλὰς ὕσας ἐδιαφόρεις
τῷ Γαλατᾷ παρεβάλετο, ἀυτὸς
μὲ ἐφ' ἱκανὼ μακρόθεν σκοπεύσιμῳ,
ἐφ' ὑψηλῆ καθίσα παρεφερὲς τὸ δρόμῳ,
ἅμα ἦ καὶ παρώμῳ ἀσυίσιῳ εἶ) τοῖς
ἐναντίοις τοῖς ἔκπληξο. σημήϊόν ἦ παντα-
χόθεν δήλων ὁμάδῳ ὡ πολεμίοι μέλλοντες
καὶ δὶ ὅσου ἔξιστο ἐίλυς εἶ), καὶ ἀυτὸ
σκοποῦσιόμῳ, ἕτοιμοι παρεσκαλῶν ἦσαν. B
ὑπὸς ἦ παρεσβολὰς ἐποιῶντο μερισθέντες.
ἦσι δ' ἃ καὶ τειχομαχικὰ ἐπάγοντες ἐπειρῶντο
τῷ τείχυς. πλῆθο δ' ἐλῦ μᾶζο ἢ κῆ πο-
λεμῳ ἔσεσε φερεῖν. παρὸς γὰ τοῖς ἄλλοις
πολλοῖς γε ἦσι, καὶ ἰχνευσῖς μάχεσθαι, καὶ
ἄνδρες τοξόθῃ ὧν ταῦ κῆ Νίκαιαν μερῶν,
ὧνπὲρ παρεσκάθηντο τῷ βασιλέως συνήχθη-
σαν, ἐ ὕστατα βάλλοντες, ἃ ἦ παρακαθῆν
ἐῶν ἐντὸς εἶναι, ἀλλ' ἀπόπτων ἀγχοῦ τοξεύ- C
μῳσι κατὰ σῶμα, ὅπου φανεῖεν. Γ' ἐπεὶ ἦ
ὧν ἐξεδρεχὲς καὶ ἡμέραν νέοι τοῖς ἀλλοις
διαπερεμόμῳσι, ἐξὰ τῆς παρὸς θαλάσσῃ πύ-
λης διεκπαρόμῳσι, ἑαυτῶν ἀσυδοι, κῆ ξύ-
λοις μεγάλοις ὃ ἐντὸς, εἰς πρόπαλον κρατυνό-
μῳσι, καρφῶς ἀπεμύνοντο τῷ τείχυς, ὃς
ἂν συνέβαινε σκοπὲς καθεπάλλειν τῆ ἔξω ὃς
ἀφανῶς βαλλομένῳς. ποσὶ γὰρ ἀσφαλέσιν D
ἑαυτες ἀκμῆτες ἄνδρες ὧν ἐξεδρεχῆς ἀρτι φα-
νέντες ἐυτεκτόνι τε ῥαδίως τὰ σφέα συμβῆναι
ἰοβόλα σιδήρα. καὶ ἀντεπέμῳσι ταῖς ὑπάλξεσι,
δι' ὑπῶν κατεπόντιζο. ὁ δ' ἔξω δὲ, ταῖς τει-
χομαχίαις ἐδεῖτο πετροβόλοις ἐάλλοντες μη-
χανήμασι, παρὸς δὲ κλιμακίδας ξυμφορέσαν-
τες ἐς ἀμπέλως, καὶ τὰ πονοῦντα τῷ μεγάλῳ
πυκάζαντες, ταῖς ὁλοῖς αὐτὸχο. ἀυτοὶ δὲ,
παρεσκαταζάντες τὰς σπάς, ὅ ἀσφαλὲς μὲ, E
κῆ κεφαλῆς ὧν τῇ κλιμακίδων ἔχο. ἐπέ-
θεν δὲ κῆ διοπέων ταῖς ὀσαῖς χρώμῳσι, ὡς
ἔχο ἡμῶντο. ἐ δὴν μὲ, πλῆθο δὲ ἰσχὺς
μετ' ἐμπειρίας, παρεκρότει. ἅμα δὲ, καὶ ὃ
ἀφαρῶντο τῷ βασιλέως μάχεσθαι. Γ' πολὺς
δὲ, ὃ σπουδῆ δὲ ἐσυίσιον, ἔτι δὲ, κῆ ὃ
ὧν ἐξεδρεχῆς ἀὶς ἡμέρην παρεκαθεύδῃ, ἀ-
κίδεν ἀφεμερίμνες. ἐπέδρομαὶ μὲ ὧν ὧν ἀσ-
φαλὲς σφέσιν ἦεν. τῷ γὰ πλῆθ δὲ λίαν ἀν-

SEd ut ad Imperatorem redeamus, cum
ille copijs multis varijsque collectis
in unum, Galatam aggressus est, ipse
quidē idoneo à muris Arcis intervallo fixo,
Augustali sedebat in loco excelso conspi-
cuus, intuens quæ gerebantur, simul etiam
ostendens sese hostibus, & experturis ec-
quid eos sua species & præsentia terreret.
Confluebant undique concitatorum ritu ror-
rentium oppugnaturi Arcem milites duceſ-
que: & fixis extra teli jactum tabernaculis
procincti ad irruptionem signum expecta-
bant. Mox in manus divisi multifariam op-
pugnationem inchoant. Fuit ubi erectis ma-
chinis quaterent murum, perrumpereque
conarentur. Multitudo erat major quam pro
nunius oppugnatione Arcis. Nam præter
alios sanè multos ac valentes, Sagittarij è
Parribus circa Nicæam evocati ab Imperа-
tore aderant, qui assueti collimare ad sco-
pum, neminem ex arce caput è muro impunè
finebant ostentare, ubicunque quivis appa-
ruisset statim eum in faciem missо jaculo
petentes. Ar Itali novis ex urbe quotidiè
per piscatorias naviculas luuenibus, qui per
vices alii aliis succederent, & conferti portâ
maritimâ irrumperent, submissis pomœrium
intus vallo è lignis altè per gyrum erecto firma-
verant, indeque validissimè propugna-
bant murum. Vnde contigebat multos ex-
teriùs oppugnantium cadere telis ex occul-
to jactis. Nam pedibus in tuto positis viri ro-
busti fessis recentes assiduè suffecti vivido
semper, qualis est inchoantium, nisi inten-
debant quas longo usu tractare didicerant
catapultas, & noxia pondera varij generis
magnâ hostium pernicie jaculabantur ipsi
turi loricâ murorum, per quorum feneſtel-
lis hiantium inobservatas rimas tela exitialia
jactabant. Oppugnantibus extra succedebat
negotium quatiendorum mœnium, quæ
fixis ingentibus balista intortis haud in-
noxiè pulsabant; atque ad horum labem sca-
las admovebant materiæ vireæ, protentis
scutis partes ictibus obnoxias tegentes. Qui
cum sic ad summas mœnium porticus enite-
rentur, capita quidem ascendentium in tuto
erant, protecta, ut dixi, clypeis sursùm ob-
versis; tamen qui intus erant per feneſtel-
las, quibus crebris hiabat murus, collineātes
tela variè nocebant, defensabātq; arcem pro
virili. Nostros sua multitudo, ſũ virtus cõscia
peritiaque belli animabat; sed ante omnia
Imperatoris præsentis aspectus quid quis-
que præclari faceret coram oculo fignantis.

Ita-

Italos suus ardor utique pro aris focisque pugnantium, præsertim verò receptus fessorum facilis, statæque quietis vices, successione quotidianâ recentium, tum certamen quoddam laudis, vereotibus semper qui subibant ne impares decedentibus succenturiati viderentur, firmabant accendebantque in acrem pertinaciam resistẽdi. Et eruptiones quidem ipsis haud eraot securæ: multitudine siquidem obsidentium obruebantur. Audaciâ tamen vigebant quotidianis altâ successibus oppugnationis hactenus sine noxâ toleratæ obnixa utrimque studia vincendi spe metuque inflammata contrarijs. Sperantibus videlicet Nostris, si arcem expugnarent Vrbem statim dedẽdam: Latinis, quòd hoc ipsum timerẽt, ultimo conatu certantibus, ne Vrbs in Arce caperetur. Longissimam verò perseverantiam neutrâ ex parte remisit prælij, in Imperatore quidẽ obstinabat pudor noo captæ tanto tempore à tam multis toto impetu oppugnatæ haud famosissimæ, ejusdemque à paucis defensæ munitionis: Io Italis verò ambitio gloriæque ardor, ingens sibi decus fore eementibus, se tam paucos ut prodire non auderent, ab ingruente undecumque innumerabili multitudine superari nequivisse; blandiente præterea, si ad extremum invicti durarent, spe non vanè glotiandi, præsentem ipsum Augustum cum coactis in unum universis Imperij viribus Latinorum parvâ manu debellatos. Cæterùm oppugnantium quotidiè plurimis, telis ingentibus eatapultarum ex crebris muri fissuris assiduè jaculantium, cadentibus, addebatut ludibrium damno, etiam illudeotibus ex tuto libratoribus, & quem iotra jactum per fenestellas ceruebant, ex propinquo compellatum, ironicâ misericordiâ timere vetantibus, haud enim sese ipsum utcunque contiguum telo petituros, ne tam bellus vir uxorculæ suæ periret. Super hæc spatia fama est, mox affore à Sede missas Apostolicâ lectas validasque eopias io auxilium obsessis. Tunc demùm Imperator quasi fractus animo, quòd præter irritum laborem, & tot strenuorum militum jactutam, etiam metueret ne magno suo probro per vim inde re infectâ pelleretur, sponte obsidionem solvere, & oppugnatione absistere constituit; sed citra conventionem cum obsessis ullam, id ad qualemcumque valiturum excusationem autumans; quasi non tam omitteret inceptum, quam in tempus opportunius differret, cum rei prosperiùs tentandæ se offerret occasio.

τυῦτο τῷ ἔξω. τάλαι δ' προφομένη δέ συγχεχυμένοι, ὀσημέραι διεκπαιρτέειν. ἄχαν δ' ἰὼ ἀμφοτέροις. ὅις μ', τῷ κρατεῖντι ἐλέῃν ὡς ἅμα τῷ φρερίῳ τὼ πόλιν ἔξειν. τοῖς δ' αὐτέχειν, ὡς σωθαλλυμένοις δ' ἀνάγκης τῷ φρερίῳ τῆς πόλεως. κατιώτα δ' ἡ μάχη σφίσι ἀλλαχεσίζεσι μαχεμένοις, τοῖς μὲν τῶν βασιλέα, εἰς αἰδὼ παρφαῖνε τῷ μὴ ἀξιοχρέως φρερίῳ δεῖ τοσοῦτον μαχομένῳς τόσον πλέϑος ἠδὲ σεμνὸν ἔχοντος καί πεν ὀλίγοις ἀλαφυλαπεμένῳς. ὅις δ' Ἰταλοῖς ὡς φιλοτιμίαν, τῷ ποτὲ μὴ ἀξιοχρέως τοσαυτάδε, ἀνδρῶς ἐλίγους ὄντας, ὡς μὴ ὃ πολεμᾶν ἐξιέναι. ἅμα ὃ καὶ τῷ αὐτὸν ξυσταῖα δόξαι νικᾶν, καὶ παῖσαν τὼ αὐτῷ δυνάμιν ὅτι παντὸ συνελθοῦσαν ἅμα. τὸ γὰρ πολλῶν καθ' ἡμέραν ἐν τῷ τείχῳ βαλλομένων τὸ καὶ πεπόνταν, ἰοβόλοις μαχίσις μαχαίραις, ὥσι ὃ οἰκειζοντο καταρειβόμενοι μὴ θέλοντες βάλλῃ, ἀλλ' ἀποπέμπειν ὃν ὄντος τῷ βέλῃς ἰοπα δεῖ τῶν ἐγχύτατα, ὡς τῇ γυναικί, ὡς ἔλεγον, δεισοίζοιτο. ὃ ἅμα φήμης ἀλαχεθείσης ὡς δὲ ἀποστολῆς ἐπέρχοιεν ἄλλοι πλέοσι καὶ ἰσχυροὶ, ἀλαφαλήσειας ἂν δεῖ τὸ τῷ κόπου κενὸν, καὶ μὴ τῶν τῷ πεσόντων ἀποβολὰν ἀ καὶ θέλοντα ὦφελ μὴ καταστρέξας, ἔγνω καταλύειν ὃν πόλεμον, πλὼ ἂ ἂν σωθῆναι, ἵν' ἰσοπεδ ἀποβολὴν ἀναρεπῆ καταλείφοι, ὡς καὶ πάλιν κατ' ἀγαθὰς ἐλπίδας ὑπομένῳν.

CAPVT XXI.

De Cadavere Imperatoris Basilij Bulgaroctoni.

TEmpore istius obsidij quidam ex familiâ Imperatoris circumquaque, ut fit, evagantes animi gratiâ, devenerunt in Theologi Monasterium, in suburbio cui nomen Hebdomum, situm. superetat nomen solum Monasterii, formâ ejus omni ruinis deletâ. Illi Templum quod ibi

Τοῦτο δέ πῃς τῷ οἰκείαν. τῷ βασιλεῖ κατ' αὖεσιν ἀλαχειβῆς ἀξελθόντες, ἐπέρχοιεν τῇ κῷ ἑβδόμοι τῷ Θεολόγῳ μονῇ, ὄνομα μέϑῳ, ἃ ἀχῆμα συξόσῃ μοῆς, καὶ τῷ ὀνεῖσε ναὸν ἐσελθόντες ἐρημωμένον καὶ τῶτον, ὃ ὡς ἀρεμμάτων ἐπεμλεῖ, ἔτα

ὅπα καὶ τῆδε κἀκεῖσε περιβλεπόμενοι, καὶ ὅ
ποτὲ τοῦ ναοῦ κάλλος· ὃν τῷ λειψάνῳ θαυ-
μάζοντες, ἦσαν δ' ἔνιοι οἳ καὶ Ἰατρόπουλον
Δημήτριον τὸν λογοθέτην τότε τῶν οἰκειακῶν,
ὁρῶσιν αὖθις καὶ χαίταν ἰσάιμον ἀνδρὸς πά-
λαι τεθνεῶτος λείψανον ὁλόκληρον, καὶ ὃ
πᾶν ὁλομελές, χαμαὶ ἐς πόδας ἐκ κεφαλῆς.
ἔχει δὲ ἐπὶ σώματος καλάμιλλα ποιμνι-
κῆς αὐλητοῦ, εἰς χλόλικα πινὰ ὑπὸ πανσύρτων
τῶν, οἷς ἔμελε θρεμμάτων. ὡς δ' ἐδόκει, B
ἐθαύμαζον τὸ τοῦ λειψάνου ὁλομέλειαν.
διπτέρουν δὲ, ἢ πτερὸν αὖ καὶ ἐπὶ ὁ πεπηγὼς
ἰκλὸς, καὶ ἔτι εἰς σῶμα σωιζόμενος χρὼς,
ὁρῶσιν ἐκ δεξιᾶς ὃ κενήριον, καὶ ἐπ' αὐτῷ γε-
γραμμένους στίχους δηλοῦντας κεῖσθαι. ἐνῆν
δὴ ὡς ἐδήλου τὰ γράμματα, ὁ Βυλγαροκτό-
νος Βασίλειος. ὡς δ' ὑποστρέψαντες σφίσι
ὅ θαῦμα τῷ βασιλεῖ παρεσκεύασαν, οἰκτίζει
αὐτίκα ὁ βασιλεὺς, καὶ πέμψας σηρικὰ χρυσο- C
σήματα πέπλαις δὲ ἐξαπτερύλαις ἐσθῆσιν ὑμετέ-
λεις σωὶ ἐκ ὀλίγοις ἄρχουσι ὑπὸ πολλῇ φι-
μῇ καὶ δορυφορίᾳ, ψαλμοῖς δὲ ὕμναις, ἀνακο-
μίζεσθαι ἐν ἴσῃ πομπῇ παρὰ τὸν Γαλατᾶν ὅ
λείψανον, κἀκεῖ παρατίθεται τῷ ἀδελφῷ Σεβα-
στοκράτορι ἐνθεῖναι τῇ σφετέρᾳ σκηνῇ τὸν ἱε-
ρὸν, πέπλοις τε χρυσοῖς ὑπ' ἀκομιτίφ φωτὶ
ἐκόσμησε τῷ ἐνεγκόντι τρισσοῖς ἅπασι, πομπῇ τοῖς
παρεστῶσιν. ὡς ἐνθεν ἀναχωρούσαις ἀν- D
τοῖς εἰς Σηλυβρίαν ἐντίμως, καὶ λαμπρῷ;
μεγαλοπρεπείᾳ, ἐν τῇ τοῦ Σωτῆρος κατα-
θέσει μονῇ. ἐνθεῦτεν τοίνυν ἐπανακάμπτουσι
παρὰ ὅ Νύμφαιον, καθίστανται τὰ κῆ δύσιν,
ἄχρι καὶ Ὀρεστιάδος καὶ ὅ ἐπέκεινα παρ-
φθασούσης τῆς βασιλέως φήμης, καὶ καταγελά-
σοντος ὅ ἀορμοῦς.

A fucrat ingressi, destructum & ipsum & in stabulum armentorum mutatum, huc illucque circumferebant oculos, è miserabili specie reliquiarum, quanta fuisset illius cum adhuc staret ædis sacræ pulchritudo, non sine admiratione quâdam, æstimantes. Erat in his Iatropulus Demetrius Logotheta tunc domesticorum. Ita circumspectantibus apparet improvisò in quodam angulo stans viri olim mortui cadavet, integrum planè ac membris suis omnibus aptè cohærentibus B constans, nudum à capite ad pedes. Habebat autem ori affixam cannam pastoritiæ fistulæ, ludibrio quorundam gregès istic stabulare solitos curantium. Mirabantur qui hæc videbant integritatem corporis ex longo, ut apparebat, exanimi. Ambigebant autem cujus esset illud sic solidè compactum, & humanam adhuc formam retinens cadavet. cernunt à dextris sepulchrum & insertas ipsi literas indicantes quis ibi jacuisset. Erat autem hic, prout literæ significabant, Basilius Bulgaroctonus. Vt verò reversi, quid vidissent, Imperatori retulerunt, miseratione intimâ tactus ille, continuò missis sericis auro intextis velis, cătoribus quoque ac Principum non paucis eodem se conferre jussis, cum multo honore ac satellitio, psalmis & hymnis personantibus, in thecâ pretiosâ deferri curavit id corpus in castra ad Galatam; & ibi fratri suo Sebastoctatori mandavit, ut thecam quâ erat conditum in C tabernaculo suo servaret velis aureis operatam, & facibus circum noctu diuque lucentibus, propè suum ipsius stratum, eo quo par est honore, haberet. Sicque illic fuit quoad motis inde castris, recedentes illi Selybriam honoratis ac splendidis exequijs portarunt, ubi depositum est in Salvatoris Monasterio. Hinc flexerunt versus Nymphæum iter, utili consilio pacandis tractûs occidui tumultibus: nam progressâ usque Orestiadem & ulterà propinqui & quasi adventantis Imperatoris famâ, multùm valuit ad comprimendos inquietos motus illarum gentium.

CAPVT XXII.

Vt Patriarcha Nicephorus simul cum Imperatore venerit Nymphæum.

Κατελάβοντο δὲ σωὺ πολλῷ πάχει E
ὅ Νύμφαιον, ὁ Πατριάρχης σὺν
τῶν τῷ κράτοντι, ἔνθα ὁ Θεσσαλονί-
κης, καὶ ὁ τῶν Σαρδίων τοῖς δεξάζουσι σφίσιν
ἀμεταθέτως ἐμμένουσι ἐκποδὼν ἦσαν ἀζω-
ρισμένοι, αὐτικαθιστᾶ τούτων ἑτέρους τοῖς Ἐκ-
κλησίαις, καὶ τῷ μὲν Κυδωνίας Ἰωαννίκιον
τὸν τῆς Σωσανδρων μονῆς ἀζαίροντα Θεσσα-

C Vm autem magnâ celeritate Nymphæum perveniſſent, Patriarcha qui cum Imperatore ſimul erat, videns Theſſalonicenſem & Sardenſem in ſuis privatis obſtinatos ſententijs, amotos è medio exulare, ſubſtituit ipſis alios in illarum curam Eccleſiarum, & Cydoneæ quidem Ioannicium Monaſterio Soſandrorum antea Præpoſitum, Theſſalonicenſi; Iacobum verò Chalazam, qui ex Occidente acceſſe-

rat Imperatorem, Sardensi præficit Ecclesiæ. Elegerat etiam in Smyrnensem Episcopum Isaacum; virum & ipsum bonoratum, qui è Monasterio Xeropotami, sito in partibus occiduis, prodierat. Sed cum esset in procinctu ad hunc ordinandum, incidit in morbum Patriarcha, cujus consilio ac voluntate, vel potius Ministri ejus (nam & hoc dicitur) cum jam ipse destitutus officio sensuum ageret animam, Thessalonicensis Nicetas in Dyrrachiensem promotus est Thronum. Cæterùm Patriarchæ constituta morti dies illuxerat, & Pelopponesius Monachus ex Principum ibi dominantium stirpe Theodosius vir pius, quique ex longo jam tempore vitam religiosam exercuerat, consuetudine verò tam comi ac facetâ, varietateque jucundi sermonis gratâ, ut quivis quantûvis mœstus eo viso exhilaratus & gaudès abiret: præterea nobilissimo genere, ita ut Patruus Imperatoris nominaretur, administrandis bonis moribundi Patriarchæ prædivitis, ut dictum est, pecuniâ Epheso portatâ, præpositus ab Augusto est. Hic languentem suæ curæ commissum tentavit, ecquid vellet Monachi vestem induere? at ille adeò non est assensus, ut etiam istam mentionem molestè tulerit: ostendens se omninò velle Patriarcham mori. Porrò hujus, postquam migravit ex humanis, corpus celeriter deportatum Ephesum, illic apud Metropolitanum Templum sepulturæ traditur. Vir fuit vitâ severus, intrepidus in obstando Principibus, periculorum minarumque contemptor; virtuti à puero assuetus: visus autem tum multis intrusus in Patriarchalem Thronum, non tam quòd translatus ex Ephesinâ Sede, quam quòd legitimo adhuc vivente Patriarchâ translatus fuisset.

λωσις. Ὁ δέ γε Χαλεζᾶς Ἰσαάκιον ὁν δύσεως προχωρήσαντα τῷ κρατοῦντι, Σάρδεων ἀποδείκνυσι. εἶχε δὲ καὶ εἰς ψῆφον Σμύρνης, Ἰσαάκ, ἄνδρα καὶ αὐτὸν χειρὸς ὄν τῆς κῆπον τοῦ ξηροπαίμεν μονῆς ἡγούμενον. ἀλλ' ὃν ποσίτῳ τῆς ὀλκὴν χειροτονίας, φησὶν πεσὼν εἰς νόσον ὁ Πατριάρχης, ἐν προσδοκίᾳ ἰδίας, ἤ μᾶλλον καὶ τῶν ὑπηρετούντων αὐτῷ, καὶ τοῦτο γὰρ λέγεται, ὀκνοῦντος γὰρ ἰωάννου τὰ λοίσθια πάσχειν, ὁ ὃν Θεσσαλονίκης Νικήτας, Δυρραχίου χειροτονεῖται. ἀλλ' ἡ Κυρία πάντα τοῦ βασιλέως ἐφίσα) τῷ Πατριάρχῃ. καὶ ὁ ὃν τῆς τοῦ Πέλοπος νήσου Πρεγκίπων μοναχὸς Θεοδόσιος, ἀνὴρ ἀλαβὴς καὶ ὅτι πλείστοις χρόνοις ἀσκήσας, ἔτι δὲ καὶ τοῦ σωφρονεῖν ἡδὺς καὶ χαρίεις καὶ ποικίλος τοῦ ὁμιλεῖν, ὡς μόνον ὀκνεῖν ἰδόντα πᾶν, κἂν τὰ μέγιστα λυπεῖσθαι, χαρᾶς ἔμπλεων ἀπελλάττῃ, καὶ ὡς δὴ ἔχων τὸ ἦθος τοῦ κρατοῦντος ὁμαζύγιον, τοῦ οἰκονομεῖν τὸ ὅσον ἔπος πιθανὸν ὡς τὰ αὐκτος, ὑπηρέτης). ἐκεῖ τοίνυν καὶ χρόνον ἐπλούτει ὃν τῇ Ἐφέσου πολλοῖς. ὅτε γοῦν ηὔξατο καὶ κείμενος λέγεται ὑπηρέτου, ὅπως ἀρεῖτο ἐπενδυθῆναι τὰ μοναχά. ὁ δὲ ἠχ ὅπως ἐκείνη, ἀλλὰ καὶ βαρέως τοῦ ὑποδύνειν ἠνέγκε, ὡς πιθανὸν ἀρχιερέα. Ὃ δὴ δὲ αὐθρώπων χαριέστατος ὡς πάχος, ὁ πάλαι ὀκνῶν λαμβάνειν) πρὸς τοῦ Ἐφέσου, καὶ τῇ Μητροπόλει τῷ πάφῳ δίδοται, αὖθις, τὸν βίον μὲν, φοβερὸς, ἀκαταπλήκτου δὲ τοῖς ἄρχουσι, τοῦ δέ γε φοβεροῦ ὑπήκοος, καὶ θρέπτου παιδιόθεν σωμάτης, δόξας δὲ πάντοις τοῖς πολλοῖς ἐπαχθὴς, καὶ λίαν τοῦ μεταδιδόναι πάσιν, οὗ ὁ ζῶντος Πατριάρχης γνοὺς αὐτὸν μεταποιεῖσθαι.

CAPVT XXIII.

Vt Imperator Puerum Ioannem exautoraverit.

SVccedebat porrò Imperatori negotium trahendi ad se in solidum Imperij, resq; nemine jam quidquam cõtra moliente procedebat. Puer enim paulatim removebatur à Principatu, nec jam nisi tenuem & evanidam ejus speciem habebat, insignia Regni gestans ille quidem adhuc, sed tanquam mane pondus; quæ & ipsa ei auferenda jam decretum erat. Quare Michael securo jam libero quoque animo se in quietem deliciasq; relaxabat; prolixo in his indulgentiq; admittẽdo ministerio sororum certatim Augustum Fratrem obsequijs fovere mollibus

Ὁ μὲν οὖν γε βασιλεὺς ὅσον οὔπω ἔχειν δὴ γοῦν πρᾶγμα καταῤῥωκὼς, μηδενὸς αὐτῷ ἀντικαθίστου. Ὁ γὰρ παῖδιον κατ' ὀλίγον παρεῤῥεῖτο καὶ ἠδιεῖτο πρὸς τοῦ ἀρχικοῦ, ὡς καὶ αὐτὰ δὴ τὰ τῆς βασιλείας σύμβολα, ἄχθος φέρειν κενόν. ὥριστο γὰρ καὶ ταῦτα ἀποβαλεῖν. ἐξὸν τοῦτο ὃν αὐκαιρίας ὧν καὶ ἐπιφορᾶς, τῇ τοῦ γυναικῶν αὐταδέλφων θεραπείᾳ θρυπτόμενος, αἷς καὶ εἰς πάντ' ἐχρῆτο τῇ μὲν Μαρθᾷ ὡς αὐτὰ φανείσῃ καὶ μητρὶ καὶ

κατ'

κατ' ἔκπαν αἰσχύνην, τῷ μεγάλῳ Δομεςίκῳ ὡς ὁμόζυγον ὄσῃ, πολλῷ πρὸς τιμωμένῳ τῷ βασιλεῖ, ὁ δεύτερος δ' ἐν τοῖς ὁμοίως Ταρχανιώτης, τῇ δ' Εὐλογίᾳ ὡς ἐξ αὐτῆς καλῶς ἐχούσῃ τῷ ἤθει, ἐξ οὗ ἀεὶ ἢ ὁμαίτη τυγχάνουσα παρὰ βασιλέα. εἰκὸς οἶδα δὲ εἰ ἐξ ὧν ὑποτείνῃ ἐλπίδας χρηστὰς ὅτι τῇ μεγαλοπόλει τῷ βασιλεῖ ὡς ταὐτὸν ἱερώσονται ἐκ μοιρῶν. Τὸ δὲ μέρισμα, μᾶλλον μᾶλλον ἡ πόλις ἔλαχε, ὁπόσον ξαίφ διηνεκὲς σῶμα, ἐξ ἀπθυμάζω λέγειν. ἔνθ' ἢ ἐξ τοῦ ἀφ' τοῦ λέγεσθαι θέλειν, τὸ ἢ ἰδεῖν, ὡς καπνοκομίζοις μὲν ὁ βασιλεὺς ὑπὸ πάσης βρίφος ἐν λίκνῳ ποτὲ, πολλάκις δ' ἀγκάρη τε καὶ ὁπλισμάριος ὑπνου δοποιοῦμενος, ἐπεὶ δ' ὁπόταν ἔνθ' ποτὲ μέλῃ δέ ὁ ἀγκῶν καθεσταῦν. πολλὰ μὲν ὁπ μελέτης σωπῆρε καὶ ἐμαλῶν, ἤδιστ δ' ἤθελε τὸ θρέμμα. ἀλλ' ὅταν μεμυκὸς χάλεσαν ὑποκορίζομένη τὸ ἐκείνου πόλιν διεξῆλ (ἰδοῦ ἢ τὸ λεγόμενος ὡς ἔδοξε τῷ βασιλεῖ τὸ πόλεως. καὶ ὡς χρυσέαν πόλιν εἰσελθεῖν μέλλει, καὶ ὡς τὸ καὶ τὸ ὁπόσον μεγαλωσύμενος ὁπλεόσεως) αὐτίκα τότος ὥσπερ σῆμα τὸ παιδίον θελγόμενος, καπόμα, καὶ πως μαλακῶς καὶ ἡδέως κατακοιμίζετο. ὅπως ἔζω αἱ ἀναδελφαὶ τῷ βασιλεῖ, καὶ πάλαι μὲν εἰς τὰ σμήνη τῶν τροφῶν ζων· καὶ τότε δὲ πολυωρῆσαι τὸ καὶ κηδεύσαι, ὑφ' ἃς λιταρεύσας μὲν, πολλὰ πον εἰς ἀφορμὰς ἐπορίσθη. συμβουλεύσας ἢ τροφῶν ἐ συγκατιών. λέγε ἢ ἢ ὡς βουλῇ σφαδὲ μᾶλλον τῆς Εὐλογίας (διατέρα γὰρ αὐτὴ τὰ πλεῖστα μαλακώτερον εἶχεν) ἰδιωτεύειν † Γαύνιλον ἀφεῖσθ.

A muliebri fedulitate fatagentium. Porrò ille Germanarum operâ non in curâ solùm corporis, sed in alijs æquè cunctis utebatur, plurimum utrique illarum in omni genere fidens tribuensque. Martham quidem studio fiduciâque filiali solitus amplecti, ex quo ab eâ ut Matre educatus amantissimè fuerat, habente ipsum secum in viri sui domo Magni Domestici, ab Imperatore tum regnâte multo in pretio habiti. Fuerat is inclytus ille Tarchaniota. Altera erat Germana Imperatoris Eulogia, suavissimis & ipsa moribus, frequentiùsque solita itare ad Principem fratrem, seseque immiscere negotijs: haud scio an non ei peculiariter jucunda, quòd augurio ipsi prospero recuperationem Magnæ Vrbis fratri ominaretur, ut fato debitam. Vnde autem in eam spem esset ingressa, sic illa, postquam est deinde capta civitas, narrare consueverat, admirans divinam in eo providentiam. Oportebat autem eos qui hoc audire ex ipsâ vellent, delinire ipsam priùs & rogare. Referebat porrò in hunc modum: cum Imperator adhuc infans sub ubere jaceret in cunis, fuisse illum sæpè rabiosiusculè querulũ, & somni difficilis: se verò sororiâ caritate soporãdo fraterculo dãtem operã, multas & varias solitam ad eũ demulcendũ cantillare nenias, nullâ eorum pacãte inquietudinẽ Pueruli, donec semiapertis labris datâ operâ balburiens modulari cepisset cantilenam de Vrbe hujus ferè formæ: *Euge Imperator Vrbis, in eam aurea irruberis portas resque has & has isthic magnificas planè perficies*. Ad ea quippe statim verba puerulum velut Sirenum quodam cantu delinitum siluisse, mollique ac suavi quievisse somno. Tales, & sic in ipsum affectæ Imperatoris sorores erant; quæ & ipsum olim cum ejus vel ætas vel fortuna ipsarum auxilio eguit, studio ac caritate providentissimâ

B

C

D

fovissent, & nunc ejusdem imperantis securitati, ac conservationi pervigili curâ prospicerent: quarum commendatione ac precibus multa in quosdam beneficia contulit: consilia verò earum, & libenter audivit, & plerumque secutus est. dicitur etiam harum suggestione inductus, maximè autem Eulogiæ (in hanc enim teneriori ferè videbatur propendere affectu) redigere in ordinem, & insignibus Imperij exuere Ioannem statuisse.

CAPVT XXIV.

De Chalyphâ & Persis ut Tocharis sint subiecti.

Τηνικαῦτα καὶ τῶν Τοχάρων, ὃς ἡ κοινὴ Ἀτορίνς λέγει σωπῆλα, δίκλιν συῤῥεόντων χειμάῤῥων καὶ Περσίδος ὁ μὲν Χαλυφᾶς, χρυσὸς παρ' ἐκείνων φωμιζόμενος, ἐπελθὼν, ἢ μᾶλλον καὶ χρείαν σφαλῆς ἢ καὶ χλεῖσαι, ὡς δοκῶ χρυσὸν ἐκχέαι, καὶ νικᾶν ἐχθρὸν, ὁ δ' ἡλάπα πλέον ἐκάτνο ἢ ἑαυτὸν, ὡς ἐ χρυσοῤῥαγόσων

TVnc Tocharis, quos Atarios vulgus solet vocare, in Persidem torrentis ritu confluentibus, Chalyphas auro liquefacto in os infuso interemptus ab illis est: non tam quod non alium expediorem haberent ejus tollendi modum, quam in exprobrationem cæcæ ipsius avaritiæ, qui cum facilè potuisset aurum effundendo, hostes vincere, malnerat auro parcere quam vitæ, ac saluti propriæ prospicere, jure ab

E

illin quod adeò perditè deamaverat metallin A tragicum exitum nactus. & hic quidem in hunc modum ſtatutâ ipſi propriè à Divino judicin pœnâ ſuffocatus eſt, res verò Perſidis graviter laborabant, malis & periculis magnis urgentibus, quæ nec ipſum Sultanem Azatinem metu vacuum ſinebant. Hnrrebant enim Perſæ vehementer gentem illam: & quaſi deſperato reſiſtendi ſucceſſu, negligentes in commune conſulere, privatam ſibi, prout quiſque poterat, nundinari ſalutem ſatis habebant: etiam aliunde Imperio Perſidis nutante, inſurgentibus paſſim & res alijs aliò trahentibus Satrapis. adeò ut B ex Optimatibus dun illinc ad Imperatorem accederent, ſpreto Sultane, ut homine inerti deſidiæ dedito, & omiſſis principatûs curis, tamquam ſi privarus quiſpiam nepos eſſet, luxuriosè ac molliter vivente. Hi Baſilici vocabantur, oriundi ex Rhodo, Lyrices olim ac fidium artificio in Sultanis gratiam inſinuati; deinde quòd conſilio prudentiâque excelleterent ab eo in primis familiariũ culti. Ijdem prædivites auro multo vel in ſcyphos vaſaque ſimilia formato; vel cuſo in monetam typo Chalyphæ ſignatam. Velorum verò, gemmarum & margaritarum tantum in C recondito habebant, quantum ſi cui nſtenderent jure miraretur. Hi ergo antiquæ recordati amicitiæ quam cum Imperatore, quando is adhuc privatus ad Perſas fugit, contraxerant, memores etiam ſe in eo ſigna obſervaſſe mutuæ in ipſius benevolentiæ, non dubitarunt eſſe illum hominem ijs moribus, quem non fruſtrà cõſiderent acceptam in privatâ fortunâ gratiam, in Imperio etiam poſtquam ad illud aſcendiſſet agniturum. & quò plus jam poſſet eò liberaliùs repenſurum: quare cum ab illo arcanis priùs convento nuncijs Regias clam perlatas literas, D quibus ipſis plenè cavebatur, accepiſſent, ſuis illic otiosè convaſatis, & tutò aſportatis rebus, ſummâ celeritate ſe ad Imperatorem conferunt ſpecie transfugarum. Eos ille, cum libentet ac perbenevolè excepit, tum ut digni erant honoravit: alterum quidem eorum Baſilium nomine excubitorem cubiculi faciens, alterum verò Baſilicum Magnum & Hetæriarchã creans. Expertuſque mnx eos ad omnia ad quæ adhibebãtur dextros atque induſtrios, eorum nperà frequenter utebatur, pronamque in ipſos ſuam E gratiam haud dubijs declarabat indicijs. Porrò illi multa ex ſe habentes, non pauca ipſis ab Imperatore adminiſtranda commiſſa ſummâ fide benevolentiâque tractarunt, gratiſſimè ſemper utiliſſimeque ſervientes; planè transformati in mores habitumque Romanorum fideliſſimum obſequium Imperatori præſtiterunt. Nihil enim ita ſubditis in Principem verum amorem ſyncerumque fidem inſpirat, ut gratia meritis prumptè

ἄπιστος, καὶ ὁ μὲν, ὅπου κατ' οἰκίαν κρίσιν διῆλθεν ἐκέκτητο. τὰ δὲ τῆς Περσίδος ἦν ἀνόσια, καὶ κακῶς εἶχεν. οἷς μὲν δὴ καὶ φόβος ἐπῆν τὸν Σελπὶν Ἀζατῖνον ἐῴκεσαν. καταῤῥᾴδουν γὰρ ὅ ἔθνος ἡ Πέρσαι καὶ κατεμάλυνον, ζητοῦντες καθ' αὑτὰ ὡς ἔκαστος τὴν σωτηρίαν. καὶ τῶν ἀρχῶν δὲ τὰ τῆς Περσίδος ἐκλυόμενα τῶν Σατραπῶν ἐπανισταμένων. ὥστε καὶ δυὸ τῶν μεγιστάνων ἐκλιπεῖν τὸν βασιλέα. ὅ Σελπὶν, ὡς ἔλαττόνως δυνάμενος καὶ κατ' ἰδιώτου ἀνάλωσιν, ὀκνηρῶς ἐκαρτέρουν. ἡ βασιλικοὶ δ' ἦσαν ἄνδρες ὀκνηροὶ μὲν ἀνέκαθεν ὄντες, ὀκνηρίᾳ δ' ὕστατα θέσεως τῷ Σελπὶν ἐκεκοσμηκόσι· ἡ μὴν δὲ, ἀλλὰ καὶ ὡς οὐκ ἔχοντες τῶν φερνῶν· τὰ μὲν πρῶτα φέρνης ἐν ὀκτώμᾳ, βρύοντες δὲ, καὶ χρυσῷ πολλῷ ὅσον ἐν ὀκτώμαση, καὶ ὅσον καπηλασμένον εἰς χαλυφαῖον νόμισμα. τὸ δὲ τῶν βάλων, ἔτι δὲ, λίθων καὶ μαργάρων αὖπερας ἐν ὑπερβολῇ θαυμάσαι. παλαιᾶς γὰρ φιλίας τῆς πρὸς βασιλέα ὑπομνηστῆρες, ἱκανῶς δοκοῦντος σφίσι τὸ κρατοῦν οὐ παρ' ἑκόντος παθόντος πάλαι, καὶ τότε ὑπομνησθέντων χάριν, βασιλέως καταιτοῦντος καὶ δυναμένου, τὰ παλαιὰ λαβόντες ἀφ' ἡμαμάτων ἐν ὑποῤῥήτοις βασιλικῶν, καὶ τὰ κατ' αὐτὸν οὐ μεθήμενοι, ὅλῳ ῥύτῃσι, πρὸς τὴν βασιλέα χωρῶσιν ἐν αὐτομόλων σχήματι. ὁ δὲ δέχεται τε ἀσμένως, καὶ τιμᾷ ὡς προσῆκεν. τὸν μὲν ἀναξικμιάρχην τοῦ κοιτῶνος καταστήσας τὸν βασιλικὸν. θάτερον δὲ, τὸν βασιλικὸν μέγαν Ἑταιριάρχην ὑπὸ δεξιᾷ, καὶ ἐχέπτητος δεξιὸς ἐς ὅτι μάλιστα εἰς τὰ πραγματα φερομένοις, ἐν ᾧ πρὸς αὐτὸν φιλίᾳ τοῦ βασιλέως προσῆν. ἐν δ, πολλὰ μὲν ἄκοθεν ἔχοντες, οὐκ ὀλίγα δ καὶ παρὰ τοῦ βασιλέως εἰς οἰκονομίαν λαβόντες, πρὸς μάλα καὶ ἀποίκους κατὰ Ῥωμαίους μεταχηματισθέντες, ὑπηρετοῦντο τῷ βασιλεῖ. ἡδὲν γὰρ ὅπου σωίζεσθαι τοὺς εἰς τὴν βασιλέαν ὑποίας, ὡς ἡ κατ' ἀξίαν χάρις, τοῖς ἀξίως οἰσομένοις ἐς ἐπιμονὴν πρόσεστι τοῦ χρόνου. τότε δὲ ὁ Σελπὶν ἐπὶ μᾶλλον τοῦ ἀμφ' αὐτὸν κραδαινομένου, ἅμα μὲν, διὰ τὸ φανὲν τοῦ Τυχαίου ἔθος, ἅμα δ δὲ ἰδίων πραγμάτων ἕνεκα, καὶ μᾶλλον ἔχων ὅτι καὶ δικαίως τοῦ ἐπίπτοντος διεκεκριμένου, ἔγνω ἅμα χωρεῖν καὶ τέκνοις πρὸς δ, καὶ γαμβρῷ μητρὶ, χρῆσαι εἰς τὰ μάλιστα ὕστερ καὶ ἀδελφῇ καταφθάσῃ εἰς βασιλέα· ὡς ἐκέκτητο καὶ μόνος ἔξων βοήθειαν, ἐ κατὰ κρυφὴν ὑπεπτήξειν αὐτῷ ἐξ

ὑπό-

ὑπ᾽ἐκείνης χαρὰς τε ἰσχύος· μὴ γὰρ πεπιστεῦσθαι
ἔχειν ἑτέρῳ τινὶ σωτηρίαν. ἐπεὶ καὶ ὁ περὶ τὸν
Μελὴχ περὶ χρόνων ἀσθενείας, τὸν δὲ
Σουλτὰν κατέχειν, ὃν δὴ μὴ αὐτὸν ὑπεστήσατο
ὀσημέρᾳ μὲν λυθεῖς ὑπὸ τῆς πλήθους,
καὶ τὸ καλοῦν ἔχειν τὸ εἰς ἀρχὴν κράτος ἐνεπίδυσε
γνώμῃ. ὑπῆρχε δὲ καὶ τὰς Σουλτὰν
πολλαχοῦ ἐκείνης φιλοφρονήσεσι, καὶ ἐλαύνειν
, φανεὶς αὐτοῦ τὰ περὶ ἡμῶν. συμφρόνησας
δεήσεσθαι πλήθει χρυσίου τὸ ῥᾴδιος
ἀριθμεῖσθαι, καὶ τῶν Περσῶν πλοῦτον ἐκβαλεῖν
ἅμα καὶ αὐτὸς, καὶ τέκνοις, τῇ Πιπαδίας περιαγωγοῦσι, ὡς βασιλέα χωρεῖν. ὁ
δὲ, ὡς εἶκος, ἀσμένως δεξάμενος, ὅτι ἔτυχε
ὂν χρήσασθαι τούτῳ, πλεῖστα μᾶλλα φιλοφρονησάμενος περὶ ἐκείνου, ἐς ἀμφίβολα διδοὺς
ὡς καιρὸν ἐπαινέσαι καὶ τὸν ἀρχικὸν ἀναλέβαι
αὐτὸ συμπεσεῖν, ἐφῆκε λέγειν, ὡς οἱ
συμβαίνοι ὑπὸ ὄκνου τοῦ Περσῶν ἄρχοντος.
ὅθεν καὶ σέλμασι βασιλικοῖς τῷ βασιλεῖ παρεδρεύειν, καὶ φοβερὸς πᾶσιν ἦν αὐτὸν ἔχειν συμπροφύλακας, καὶ τοῖς τῆς ἀρχῆς συμβόλοις ἐχρῆτο ἐρυθροβαφεῖ πέδιλον ὑποδούμενος.
τὰ πρὸς δὲ, καὶ περὶ ὃ δὴ παρῆλθε λέγειν, λέξω
τὸν ὕστερον χρόνον, ὃν ἐγὼ καιρὸν διδοὺς,
ἔλπιδι πᾶσι τοῦ λαβεῖν τὰ κρείττω. ὃ δὴ, καὶ
ἔμοιγε ἐκ παρόδου τις ἐλπὶς τοῖς νοῦν ἔχουσι περὶ
ἀλλὰ τότε μὲν καιρὸν θεραπεῦσαι ὁ Σουλτὰν,
οὔτ᾽ μὲν ἐκεῖ αὐτὸν, καὶ μᾶλλον γυναῖκας καὶ
τέκνα, ἐς Ζωστῆρα περὶ Νίκαιαν πέμπει.
τῷ μὲν δοκεῖν ὅ ἀσφαλὲς ἐκείνοις παρέχων
ἐφ᾽ ᾧ μὰ ἐλαβοῖεν ἀφύλακτοι ὄντες (καὶ γὰρ τὸ
καλὸν ἐδόκει συνεκπραττόμενον τῷ βασιλεῖ ἀπ᾽
ὄντας ἐκ τῆς γυναικωνίτιδος) ὅ δὲ πάλιν
σφαῖς ἀφαιρεθῆναι ὑπὸ Ἀνατολὴς ἀναχωροῦντος τοῦ Σουλτὰν, μὴ ἐς κίνδυνον ἥκοντα.
ἐκ δὲ τε Σελτὰν συμπεδάσαν ὑπὸ Ζωὴ περιπεσόντα πρῶτον τὸν ἐκείνῳ συμπαίζειν
ἀρξάμενον, ὧν τῷ μὲν δοκεῖν ὡς ἀρχῆς ὑπὸ ἀσφαλείας ἐκείνων περιόντας. τῇ δ᾽ ἀληθείᾳ,
δι᾽ ἐκείνων τὸ ἀσφαλὲς ἔχόντων, ὅ, ἐν ἀσφαλεῖ τὸν Σελτὰν ἦ), καὶ μὴ συμπεριπίπτον
περιγεγραμμένον. περιπαλέμενος γὰρ
τὸν περὶ τὸν Τοχάρων ἄρχοντα χαλεπὸν
εἰρήνην, ὡς ἐν δικαιοτάτῳ ἐνεπίδυσε ἐκείνῳ, πρὸς τῆς Περσῶν, μηδ᾽ ἐνομιζομένῳ τῷ
Σελτὰν ἐν ταύτῃ, καὶ ἀφ᾽ τοῦτο ἡμέρᾳ ἐφ᾽
ἡμέρας βεβομβήκων, τὰ τῶν Περσῶν ὑπεκλίνοντο τοῖς Τοχαρίοις. ὡς καί τινας ἂν εἴποι τὰς
πολιτείας καὶ τὴν πολιτείαν ἀπηχθημένας, μὴ
θέλοντας ὑποπεπεδᾶσθαι, καθ᾽ αὑτὰς ἦ), ἐπὶ-

A reddita, & beneficium dignis ac referre scientibus ultrò repræsentatum. Tunc & Sultan magis adhuc, magisque vacillantibus qui circa ipsum erant, simul ob sese ostentantem terribili specie Tocharorum gentem, simul ob peculiarem rerum suarum statum, nescienς quò se verteret, cuive confideret, cunctis arrectis in spes metusve rerum immineντium, nec satis uspiam consistentibus, decrevit cum uxoribus & filijs, cumque matre vetulâ optimâ Christianâ, præterea cum sorore ad Imperatorem confugere, à quo solo tali articulo rerum suarum juvari poterat, & in posterum auxilium sperare, quo, si unquâ resedisset illa tempestas, tentaret reditû in Principatû validis Romanæ potentiæ subnixus copijs. cuncta enim circumspiciens, neminem tunc reperiebat cui rectè committere salutem suam, & fidere satis posset: quandoquidem & priùs memoratus Melech, cum aliquantò antea ipse quoque transfugisset, ab Imperatore detinebatur; à quo scilicet quotidiè metuebat, ne quâ nactus exitum è custodiâ numerosum in se duceret exercitum, & sic in irritum reciC dereut spes conatusque, quos intendebat in statuendo sibi firmandoque Principatu. Magnoperè autem nitebatur veteri Imperatoris amicitiâ, magnis sibi officijs cum esset olim in Pertide testatâ: confidebatque simul ejus coram affandi contigisset copia, se quod cuperet ab eo impetraturum. congestâ igitur in capsas quas secum extulit aureorum multitudine non facilè numerabili. & ditissimis luxu Persico vestibus indutus, cum conjugibus & liberis Pisidiæ Præside duce itineris ad Imperatorem se confert, qui eum humanissimè excepit. Et quamquam non D habuit tunc in quo ejus operâ uteretur, omni tamen significatione benevolentiæ consolatus est: spemque ipsi fecit auxiliorum à se submini strandorum in tempore, quorum ope tutò rediret in Persidem, & Principatu recuperato, florentem ibi ut priùs & tranquillam domi suæ vitam in consuetâ dignitate degeret. Itaque in suggestibus regijs Imperatori assedit, & minaces ipse quoque circa se corporis custodes habuit; & Insignibus Imperij utebatur, rubros induens calceos. Hæc autem honoris amorisque signa, non vanè ostentari, sed ex verè propenso in ipsum ac E syncerè favente, quæque pollicereτur præstituro, Imperatoris animo proficisci, persuasit ipsi conscia memoria suorum in illum meritorum, quo tempore supplicem eum benevolo exceperat hospitio, cujus gratiæ vicem mutuam à non immemore, & ab eo cui plus contulerat, id modicum quo nunc egeret accepturum planè confidebat. Erat autem ea spes non usquequaque certa fundataque, judicio eorum qui non hærentes in superficiariâ specie, tes penitus ipsas introspice-

rent,

rent, ac profundiore prudētiâ examinarent. Cæterùm tunc quidem Imperator in occasionem imminens, familiam Sultanis, præsertim uxores, ac liberos, Nicæam misit, prætextu plausibili necessariæ securitatis, ut in tuto ibi servarentur, neve cujusquam injuriæ paterent in loco minus munito depositi; aut militantem Imperatorem cum Sultane assectantes, itinerum insueto labore parvuli mulieresque vexarentur. Rursus ne si relinquerentur in Vrbe Orientali magis admotâ limiti, cum ab eâ contingeret Imperatorem expeditionum occasione distare, nō satis remoti essent ab omni discrimine, quod indè jure timeretur. Porrò Sultanem ipsum circumducens secum quocumq; iret, ac exquisitis ubique semper afficiens honoribus, istâ familiaritatis, ac reverentiæ specie id ennsequebatur Imperator, ut ille nihil sinistri latere suspicaretur in illâ filiorum, & uxorum ejus Nicænsi custodiâ; quasi in solum ipsius commodum, & securitatem ejus familiæ decreta. Revera tamen aliud spectabat astutus Princeps. cui erat propositum custodiendis certo sibi & tuto loco tam caris Sultani capitibus, Sultanem ipsum toe pignorum catitate quasi constrictum apud se retinere, ne quò subitò fortè capto fugæ consilio recederet. quo ille faciendo demerebatur Tocharorum Principem Chalaûm qui cum certis jam conditionibus de pace transegerat: hic enim Sultane procul alibi detento, & ejus, ob absentiæ diuturnitatem memoriâ sentim exolescente apud Persas, tantò facilius feliciusque universæ potiri Persidis poterat, prout re ipsâ fecit. Impetatore quippe Sultanem suspensum spebus inanibus tenente, sicque diem ex die ducendo, moras assiduè nectente ne rediret unde venerat, res Persarum omni alio destitutæ præsidio tandem ad Tocbaros inclinarunt, tam universali consensu, ut quidam ibi jam antea Segreges, quos jure quis Scenitas dixerit, semper soliti à communibus abhorrere consilijs; & res sibi suas habere privatim, cum alijs omnibus sponte subeuntibus Imperium Tocbarorum, illi uni subjicere se ipsi recusarent, coacti fuerint in arces, de quibus diximus, nostri limitis recedere. ubi satis intelligentes, se haud sine suo periculo tali tempore palam inde incursaturos Romanas terras, callido consilio universim quidem ac communiter fœderatos se Imperatori profitebantur, singillatim verò grassationibus nocturnis res nostrorum deprædabantur. in quo damnum nostrum haud magnum erat. Nam illi limitanei strennè par pari referentes; clandestinis & ipsi rapinis infidos bospites uleiscebantur, & facilè amissa reponebant. Omni autem tatione sibi conciliandam statuerat Imperator gentem Tocharorum tunc novo impetu & potentiâ ineluctabili motam, ut cui hostilirer irrumpenti nihil posset obsistere, eam beneficijs præoccupatam ab infestis consilijs averteret. Putavit etiam prudenter urendum illo, quem memoravi adventu Segregum Persatum in Arces Romani limitis. Ethos enim blandissimè delinivit officijs promissisq; scilicet sperans istis se, quasi sepè objectâ, medijs usurum ad arcēdam Tocharotum vim, si quando, quod à gente bellicosâ & barbarâ timeri prudentia jubebat, bellum eum Romanis quam pacem mallent. Studebat autem Imperaror vehementer quam arctissimâ necessitudine fœderis Tocharos sibi devincere; quoniam armis cum eâ gente decernere rem adeò terribilem putabat, vt ne cogitatione quidem primâ tenus belli cum ijs suscipiendi mentionem admittendam duceret. Omninoque adeò id borribile putabat, ut vel solo prolato istorum nomine causam se habere idoneam duceret metûs non ignavi, & consternationis non reprehensibilis experiundæ fatendæque.

A λαμβάνες τῶ ἡμετέρων ὀχυρωμάτων. πλὴν ἐ ὃ ἐνταῦθα ὑποπτεύοντες κίνδυνον εἰ φανερὸς ἐπηρθεῖτο · καὶ μὴ τὸ κοινὸν ἐ καθόλου, ἐκστρατεύες ἕνεκα τῶ βασιλέως · καὶ ἵνα ᾖ, γυναῖκες λοχεύτριαι, τοῖς ἐν τῶ ἡμετέρων κλείθροις χρῆσθαι. ἃ δὴ καὶ τῶ ἡμετέρων ἐξ ἴσου τοῖς ἐκείνης ποιήσων, ὃ πάντως ἐν παντὶ ᾖ τόπου τὸ ἔθνος τῶ Τοχαρέων δι' ἐντολῆς ἔχων ὁ Σασουλὲς, ὡς ἀνυπόπτως τῶ ὁμιλῶ, καὶ τὸ ἀκὸν δικαίως ἔχῃ, αὐτὸν κατέχειν. ἐπὶ μὲν καὶ B τὰ ὀχυρώματα Πέρσαι, καὶ λίαν ἐσπουδάσθη, ὡς θρυλλοῦς ἐλπίζων χεῖρα, εἰ ἐπιβρίσειαν ἐκεῖνοι. ἐκείνης δ' εἶχε δὲ μελέτης καὶ ἄλλως σπένδεσθαι δὲ κίνδυνος. ὅθεν τοσοῦτον τὸ φοβερὸν ἐδόκει καὶ μόνον τοῖς ἐκείνης πόλεμον ἐντοῦ, ὅσον ἐ ἔως ἐκείνου, καὶ τέρμα μόνον ἐς φόβον ἤγετο καὶ δειλίαν.

C

CA-

CAPVT XXV.

Vt se habuerint Priores Imperatores auditâ famâ Tocharorum.

Πρώην μὲν γὰρ ὁ Δούκας Ἰωάννης, χλέος μόνον ἐκείνων ἤκουε, καὶ κατεχύρου τὰ φρούρια, σίτῳ καὶ ἁρμασιν, ὧν ἦν μὲν καὶ εἰς χρόνους πλείστους ἀποτίθεσθαι, βύλλας μολυβδίνας τοῖς ἐκείνα τοῖς ἐποίκοις σφραγίζων, φέρητας δ' ἐξωθεν ὑπὲρ τῶν σπείρεσθαι. τὰ δὲ καὶ ἀναγκαῖα ἐπὶ τοῖς κτησομένοις, ὡς ἐκείνων πᾶν τὸ εἰς πολεμίαν ὂν ὑστερῶν. προσοδοτοῦντας γὰρ μὴ τοῖς σπαρασμίαν εἰκόνα, τὰ ὅπλα προσέταξε καταγράφεσθαι, μὴ ἧ γὰρ ἔχοι ἀδείαν, ἢ ὃ ὄχλος μηδὲν τοῖς σφῶν φυλακὴν ἔθηται, καὶ ὁπόσοις τοῖς ἥδεσι χρᾶται, καὶ ἀφιλωτὸν θέλει, καὶ μάχεσθαι. τοσοῦτον ὧν ἄδηλον ἕως τότε τὸ ἔθνος. πολλοῖς δ' ἐλέγετο Κυνοκέφαλοι. καὶ γε διαζώμις ἀπείρημένοις ἠκροῦτο χρώμενοι, ὥστε καὶ ἀνθρωποφαγεῖν ὑπῳδοῦντο. Θεοδώρῳ δὲ τῷ ἀρχαῖ ἐπιπλέοντι, ἐπεὶ ἐλέγοντο ὑπὸ Περσῶν τοῖς ἐκεῖ θρησκεύεσθαι, καὶ ὁ λόγος ἀληθὴς, φόβος δὲ καὶ πάσχειν ὧν. ἔγνω δ' ὅμως ὁ βασιλεὺς, τὸ φοβερὸν πλασάμενον ἐκείνης καταφρόσασθαι. καὶ πρῶτον μὲν, πρεσβείλλεται ὡς δῆθεν ἀπολλύντας ὅτι Περσῶν ὡς ἐπ' αὐτοὺς ἀπειπόζοιτο, καὶ ὡς ταχυδρομοῦντες ἐπέμποντο. μισθὸς δ' ὧν τοῖς ἀπελθοῦσι ταῦτα οὐ κινδυνεύουσιν ἐνισάμενοι, καὶ τῷ τῶν Ῥωμαίων ἀρχῷ ἀνυπόστατον πᾶσιν ὁμολογοῦντες ἔθνεσι, δαμάλεις πάχεσι σφετέροις καὶ γυναιξὶ σπαρέντα. ὅπα δὲ τοῖς πρέσβεσι προσπλαύσαι, πέμψας τοὺς ἀπαντήσοντας ὡς δῆθεν καὶ σφίσι τὰς ὁδοὺς ὁδηγήσαι, δ' ὅτι δυχώρων ἀξεπιτηδείων πόνων ἐκείνους διαβιβάζῃ προσέταξε, κἂν τις ἀποκναίων ἐρωτᾷ τῷ δυχωρίαν, ὅπῃ πᾶζαν ἔχῃ τῷ τῆς Ῥωμαίων γῆς ἀποκρίνεσθαι, ὡς ἑτοίμους ἐχόντων, τῷ μὴ ἀδείαν, πεσθεῖσι. ἐπεὶ δὲ καὶ τοῖς βασιλεῖ πολλὰ πονέσαντες ὡδηγήσουσι, τῷνικα καὶ ἀλλάξα φοβερὰ ὑπεσκόπ. ὡς ἀωτίκα γ' ὀπτῆς θέας φοβέσθαι. ἐπέπαιζε γὰρ τὰ δυνάμεις ἐν παντῷ σωπελθεῖν, καὶ ὑπλιοθήκας χ' φρήτρας χ' φῦλα χ' πάξεις, ἐν ποσοῖς ποι τῷ ὁδῷ ἀφεσήμασιν ἰσαμένης καταφράκτης σιδήρῳ, φόβῳ χ' παραλόγῳ ἐμπεσεῖν. ὅδε γε τῆς χερσίας χ' ὅσον ἐν τῷ καὶ τῷ βασιλεῖ προς ἅματος,

ET antehac quidem Ioannes Ducas, auditâ solùm illorum famâ, muniuit arces frumento, & armis. ac frumentum quidem eâ copiâ, quæ sufficeret in usum quam longissimi temporis congeri jussit; obsignarique singula horrea bullis plumbeis indicantibus quantum in quoque conditum servaretur. Atque ut certiùs is numerus constaret, præceperat eos, qui id frumentum comportabant, non indè ad proprium victum sumere, sed ipsis alinnde subministrari, quo interim dum ei convectioni navabant operam, vescerentur. Armorum verò redundantem etiam numerum necessarium putabat, tale id esse genus rerum statuens, cujus numquam affatim utentibus sit. quippe quorum etiam dum innumerabilis videbatur asluere copia, sæpe in occasione penuria sentiatur. quare illos quibus incumbebat ex officio gratis quædam suppeditare militibus jussit adscribere catalogis, suggerendarum è fisco rerum, post Sacram Leonem Arma cujusque generis & usûs. Istius tam accuratæ provisionis prudenti huic principi causam præbuit, rumor procul auditus parantis erumpere gentis barbaræ numerosæ vehementis; etiam cum nondum intelligeretur quid esset, quantum posset, cur suis latibulis exiret, quibus uteretur moribus, pscemque an bellum præoperatura videretur. Tam vulgò enim increbuerat cum horrore rerroreque ad Tocharorum mentionem quasi panico istius ejusdem cæca, quædam ignoratio Populi, ut eos plerique caninis deformes capitibus dicerent; passimque audiretur de immani eorum genere victûs, ac crederentur humanis carnibus ingluviem explere. Cum verò ad Theodorum in Imperio recentem dicerentur ij ex Persidе Legatos mittere; (nec fama mentiebatur) magnum illi ea res metum, & perturbationem admovit. decrevit tamen Imperator dissimulatâ formidine ipsos fallere. Ac primùm misit certos homines qui nunciarent in Persidem; Romanorum Imperatorem cõparare se ad movendum in eos infestis signis. Hi alij super alios variè mittebantur quam velocissimè, cum mandatis magnoperè extollendi Romani Imperij potentiam, vt cui resistere nulla quamvis fera, & numerosa gens possit, in eâque affirmatione quam efficacissimè inculcandâ insistendi, quoad fidem facerent. Cujus rei periculo ne deterrerentur, provisum erat magnitudine promissæ mercedis. constitnebantur quippe his

qui

qui istam operam Reipublicę navabant. ampla demensa è publico, & statæ perpetuoque duraturæ in alimenta pensiones; quibus, si quid humanitùs, ut in periculoso ministerio, pati contingeret eos qui meruerant, uxores ipsorum liberique frueremur. Alios etiam destinavit in occursum Legatorũ qui monstrarent iter: sed his præcepit, vt eos de industriâ per loca maximè aspera inviaque ducerent, excensantes soli naturam, & difficultatem sitûs; indeque captatâ occasione commendantes istud ipsum ipsis exhibirum officium: tamquam videlicet Imperator audito illorum adventu, & conscius aspetitatis itinerum, multa benignitate obvios deductores viæque indices miserit. Admonueratque, vt si quis fortè Legatorum inter ægrè superanda præcipitia rupium, & saltuum perplexa offensus percontaretur; ecquid vel longo circuiru quæri posset alibi commodior transitus? constantes concordesque asseverarent: nusquam quidquam tolerabilius sperandum, ubique enim similirer præruptam impeditamque rerram Romanam esse. Hoc siquidem facilè crediruros audacter Indigenis affirmantibus peregrè appulsos Barbaros, ob necessariam ignorationem tam longinquæ regionis. Quandocumq; autem post multum denique laborem ad Imperatorem pervenirent, excogitaverat modum obiectandi eis illic Scenam planè rerrificam, quæque ipsos quamlibet feros primo aspectu percelleret. Præceperat enim exercirũ convenire universum, omnesque milites armatos per manipulos, cohortes, legiones, structis & digestis ordinibus, ad certa viarum intervalla stationibus descriptis apparere cataphractos, & totos rigentes ferro, insuper monitos ut artem adderent negotio, efferandâque datâ operâ contumaciâ quâdam oris, ac superciliorum minis, quasi per ludum formidinem augerét. Senatores quoque eunctos ac quotquot in præcipua dignitate erant, præsertim Imperatorij sanguinis Principes, jusserat quam magnificè ac speciosissimè vestitos, peculiari curâ majestatem ac fastum affectare; imò trucibus oculis vultuque irato feros spiritus præse ferre velut mox obtrituros quemcumque occurrentem. Sicque ire tedireque fæpiùs, ostentare se rursusque occultare, statimque denuò intrare, ut alij alijque viderentur; & numerus in speciem cresceret. Sicut enim annulum palâ carentem qui secundò videt facilè alterum credit; quippe non habenrem quo discernatur, aut unde judicet spectator eundem unum secundò tertiove sumi. quare illi facilè persuadetur multos esse planè similes sibi succedenres; ira pronum erat, Exteros intrãtem in auiam offerentemque se subinde Senatorem aut Principem eundem pro diversis sumere. Porrò ipse Imperatorijs vestibus maximè augustis splendidissimè ornatus præcelso residens solio, minacirer supinus, vultu ac fronre terrorem spirantibus, ensem districtum manu vibrans latebat intra septum velis undiqne pretiosissimis oppansis clausum, non statim conspicuus admittendis in Aulam, quæ alijs variè cincta terticulis haud dubiâ formidine persusura erat quantumlibet constantem audacemque spectatorem. Traductos per istam Terrorum pompam in ipso conspectu veli Thronum Regium regentis morâ longiusculâ detinuit: tum suspensos expectatione folieitâ repente aulæis undique reductis augustâ illâ & verendâ de qua dixi Majestate perculit: jussos debinc dicere quæ vellent contemptim aliùd agens audivit, cuidam identidem aliquid in aurem insusurranti partem attentionis commodans. Vbi peroratunt perpauca

A πάντας τοὺς ὃ μεγαλόφρων ἐπαθυασμένους καὶ σολαῖς ἐ ἡμιόλῳ τὰς ψυχὰς ἐπαιρομένους, ὡς ἀυτίκα ⓜ κῦ πόδας λαπάξοντας, πολλάκις διύντας δὲ ἀφανῶν, ἐς τωὐτὸ ξυμπίπλειν. ὡς σὺν ἀυτοῖς μὴ ἔῃ ταῖς ἀληθείας, δοκῶ δ' ἄλλως καὶ ἄλλως, καὶ μηδέποτε σὺν ἀυτοῖς, ἔχειν δακτυλιδίου σφενδόνην μὴ ἔχοντος, ἰῶ τις ἐνέλοιτο ἐπ' ἐκείνῳ ὃ πεσὸν καὶ ὃ ὕστερον ἡνιόχων. ὡς ὃ ἀυτὸ μὴ πολλάκις λαμ-

B βανόμενον ⓝ ἔῃ, δοκῶ δ' ἕτερον τῇ μεταλλαγῇ. ἀυτὸν ὃ βασιλικὸς ἐσαλπιγκτὴς ⓞ, μηδὲν τῶν φερομένων ἐλλείποντα, αὖθις που καθεδεῖν σπάθιον φέροντα ταῖς χερσί, ἐνίοις τε πολυτελέσι πεκοσμημένον ⓟ. ἔνιον κ' ἀυτῶν φορεῖον πεποιημένον, ἱκανὸν ὕπνον καὶ τύπον καταπλῆξαι ⓠ ὁρῶντα καθ' ἑαυτὸν, ὕπνῳ ποιῶ χρηματίζειν τοῖς παρόυσι, μακρὰν μὲν ἰσαμένοις, ὅσον ἀκούειν ⓡ βασιλέα κ' ἐρᾶν τὰ δηλού-

C μενα, ξυμφορὴς δ' ὀξὺ ἀδήλου τῶν παραπεπτωκότων δεδιότα ⓢ. ἔνιοι δὴ τῶ θρόνῳ μᾶλλον ἐπαρθρούμενον ⓣ, ἐνίοτε δ' ἀπῶν καὶ ἀκόσμου μεταξυλογούντων πολύν. φορεῖα δὲ καὶ τοῦτα δοκῶ, ὡς μόνῳ ⓤ λογίσμα καταπλῆξαι, καὶ ὅτε ἐπ' ὀλίγον ἀφοσιούμενον ⓥ χρηματισμὸν, ἀποπέμπειν ἀμφ' αὖθις ἐ πάλιν δυσχερῶς τοῖς ὁδηγοῖς ἐπαναγομένους. τὰ

D γὰν πρόσθεν, τῶν ὄπισθεν, καὶ ὅτε δὲ δίπας ξυνέβαινεν ἀπορρεῖν ἐκ σωμάτων. πότε δ' ὁμαλὰς, καὶ ὅπως πάνυ ἐπιχείρων προσβαλέσθαι μὲν ἐπ' ἐκείνους, ἐκλύεν ὃ προσβὰς δέχεσθαι, ὡς ἀυτίκα κ' κῦ κόδν σπένδειν μελετᾶν. ὅτω δὲ τῶν τῆς Ἀνατολῆς μέρων κεκτημένων, ἐ κατ' ἐλπίδας ἀγαθὰς ἴοντων, τὰ κατὰ δίοπ ἐ αὖθις ἐνώμαρ ⓧ.

E torij sanguinis Principes, jusserat quam magnificè ac speciosissimè vestitos, peculiari curâ majestatem ac fastum affectare; imò trucibus oculis vultuque irato feros spiritus præse ferre velut mox obtrituros quemcumque occurrentem. Sicque ire tedireque fæpiùs, ostentare se rursusque occultare, statimque denuò intrare, ut alij alijque viderentur; & numerus in speciem cresceret. Sicut enim annulum palâ carentem qui secundò videt facilè alterum credit; quippe non habenrem quo discernatur, aut unde judicet spectator eundem unum secundò tertiove sumi. quare illi facilè persuadetur multos esse planè similes sibi succedenres; ira pronum erat, Exteros intrãtem in auiam offerentemque se subinde Senatorem aut Principem eundem pro diversis sumere. Porrò ipse Imperatorijs vestibus maximè augustis splendidissimè ornatus præcelso residens solio, minacirer supinus, vultu ac fronre terrorem spirantibus, ensem districtum manu vibrans latebat intra septum velis undiqne pretiosissimis oppansis clausum, non statim conspicuus admittendis in Aulam, quæ alijs variè cincta terticulis haud dubiâ formidine persusura erat quantumlibet constantem audacemque spectatorem. Traductos per istam Terrorum pompam in ipso conspectu veli Thronum Regium regentis morâ longiusculâ detinuit: tum suspensos expectatione folieitâ repente aulæis undique reductis augustâ illâ & verendâ de qua dixi Majestate perculit: jussos debinc dicere quæ vellent contemptim aliùd agens audivit, cuidam identidem aliquid in aurem insusurranti partem attentionis commodans. Vbi peroratunt perpauca

eaque

eaque minacia respondit. Ita dimissos imperat extra limitem per easdem confragosas & præruptas vias duci. In hunc modum tunc ille suspectam arrogantiam Gentis Barbaræ simulatâ prudenter superbiâ retundere sategit, utili tum consilio. Sed aliud secuta post tempora poposcerunt. quare non minùs sapienter qui postea imperarunt, Tocharos & excepere venientes humaniùs & vicissim honorificis legationibus convenerunt. omni eos ratione sibi conciliare satagentes & fœdere quam arctissimo conjungere. Sic Orientalium Provinciarum statu, quâ pace in præsens, quâ spe bonâ in posterum firmato, res occiduorum tractuum fluctuare denuo cepere.

CAPUT XXVI.

De Rebus Occiduis & ut Cæsar obiter Vrbem tentaverit.

Ὁ γὰρ Δεσπότης Μιχαὴλ μὴ ἀνεχόμενος A φέρων στερήσεως τῆς ἀρχείων, ἢ τῆς χώρας ἀπελαθείσης, ἰδίᾳ ὁ θεῖος αὐτοῦ καὶ πατὴρ ὁ Θεόδωρος, ὃς καὶ βασιλικῆς ἀναρρήσεως ἔτυχε δίχα τῆς Ἀχριδῶν ἀφιερώσεως· Γαϊσβάρ, ἱδρῶτι πλείστῳ, καὶ σπάθῃ ὑπερπαίοις τῆς Γαλλῶν τοῖς ἰδίοις παρεσκεύασατο. τὰπιον μὲν φέρων ὁ Μιχαὴλ στερήσεως, ἀνελαμβάνετε τε τὰς παρὰ τῷ βασιλέα συμμάχους, καὶ τὰ τῆς δίκης ὑποσπώμενον ἀνεχέσθαι παρὰ ἑαυτῶν, ἀλλ' ὅ καὶ ἄλλως τῆς δυσκόλου ἐρίπτων, ἔπειθε δοποκλίνειν αὐτοῖς. ἀλλὰ ταῦτα, τῷ μὴ δεσπότῃ ὁ βασιλεὺς Γωάννης, σπουδῇ τὰ φωσφόρα λεύσσοντα, παρεσκεύαζε τῷ πόλεμῳ παρὰ ὀλίγον ἀνάφερον. ἐπεὶ δὲ ὁ ὑπὸ τῆς σκαλικῆς ἐπιγονῆς ἀξιόλογος πολλὰ τῆς Γλλυριῶν καὶ τῆς νέας Ἠπείρου παρεσκευάσατο, πέμπει καὶ κἀκείσε ἐν αὐτοῖς ξομβώνες. καὶ δὴ τῷ Καίσαρι Ἀλεξίῳ ὅ B σκυθικὸν παρεδίδου σὺν ἄλλοις πολλοῖς ἄλλοις, παρὰ τὸν παρὰ Θρᾴκην ἀξίωμα, τὰ τῆς τότε Ὀρεστιάδι καλῶς ὡς ἔχει ἀσφαλισόμενον, ἐν δὲ τῷ τότε καὶ ἄλλο πρεμνόν. ὃ γὰρ Βουλγαρικὸν, ὃν ἤθελεν ἡσυχῆν, καὶ μᾶλλον κατ' ἔχθραν καὶ μῖσος ὃ παρὰ βασιλέα, τῆς παρὰ τῆς γυναικὸς τῆς Λάσκαρι Θεοδώρᾳ καὶ βασιλέως Εἰρήνης τοῦ Ἀνδρονίκου Κομνηνοπούλου ἢ βασιλέα Βουλγάρων ὁ λόγος ἐδόκουν, μᾶλλα ἀσφαλὲς C ἀποσεισάμενος καλῶν τῷ χώρᾳ, αὐτίκα δὴν ὁ ἀδελφὸς Γωάννης ἐπαχθεῖ τῷ γένει Καίσαρι παρεσκευασμένον ἰδὼ παρὰ βασιλέως, ὑπὲρ αὐτῶν τοῖς τῆς Θρᾴκης μέρεσι, καὶ τῇ πόλει παρόχλει ἐν παρόδῳ, καὶ ὑπισχνεῖσθαι μὴ, ἀναιδῶς τὸ ξίφος τοῖς Γαλλοῖς, μὴ μὲν δὲ καὶ ἐπὶ παρόδου. ἦ γὰρ ἱκανὸς ἔχει τῆς στρατιᾶς. ὡς γὰρ τῷ Καλλίᾳ ὁ Καῖσαρ παραμείνας καπέλαβεν, ἔγνω παρὸν ἢ τοῖς καπωτέρω παρόχθαι, κατὰ Σηλυβρίαν χωρεῖσθαι, καὶ τῇ πόλει ἐν τῆς δυσικῶν μερῶν παρεγ-

NAm Michaël Despota iniquo animo ferens privarum se Arcibus, & expulsum regione, quam patruus ejus, & Pater Theodorus (qui etiam acclamatus in Occidente Imperator fuerat, coronante ipsum Iacobo Episcopo Achridensi) multo sudore, armatâ manu extortam Italis suæ ditioni adjecerat: his, inquam, se spoliatum Michaël non ferens, revocauit quæ paulò ante Imperatori promiserat, & Occiduas Gentes rursus ad se trahere aggressus, facilè ad defectionem impulit leves ac faciles Populos. Ob ea Imperator Despotam Ioannem jussum statim exercitum educere ad Michaëlem bello urgendum misit. Præterea quoniam missæ copiæ à Rege Siciliæ multa Illyrici & novæ Epiri loca sibi subjecerant, destinavit etiam illuc qui ipsis obsisterent. Alexium insuper Cæsarem, Scythis ei auxiliaribus cum alijs non multis copijs traditis, primùm in Thraciam immisit, cum mandatis ut invigilaret Orestiadi, ejusque securitati quam posset optimè prospiceret, in quo tamen aliud præcipuè spectabat. Videbat enim Bulgaros in apparatu esse novarum rerum: Irene videlicet Theodori Lascaris, qui nuper imperaverat, filiâ Constantino, quem Regem Bulgarorum factum superiùs diximus, nuptâ, virum instigante in Palæologum nunc imperantem, & ardenter urgente ad irrumpendum in terras ditionis ejus, sicque repetendam ultionem injuriæ quam ab ipso patiebatur Ioannes frater ejusdem Irenes contra fas & pacta redactus in ordinem. Mandaverat porrò Imperator Cæsari, ut cum attigisset partes Thraciæ Vrbi ex propinquo minaretur, obiter id quidem, & tentandi potiùs terrendique Italos gratiâ quam expugnandi spe. non enim habebat idoneum tantæ rei apparatum aut exercitum. vt igitur trajecto Cæsar frero Calliopolim tenuit, decrevit priusquam inferiùs descenderet, accedere Selybriam, & inde à Parribus Occiduis propè se admovere Constantinopoli (nihil enim erat quod id vetaret, cunctis ab illâ parte Imperatori subjectis) & sic è vicino contemplari quo tunc illic statu

res esſent; exploratreque Latinos Vrbem te- A nentes, quid animi & virium haberent. Voluntarios quoque, de quibus diximus, videre; agereque cum illis quæ opportuna videbantur ad ſpem Vrbis aliquando recuperandæ. Cum igitur acceſſiſſet & in ipſis ſuburbijs tabernacula fixiſſet, clam vocavit Præcipuos eorum, & ipſis confidenter quid in animo haberet aperuit, oſtentans eis ſpes maximi proventuri ipſis commodi ſi conferre operam vellent. Quibus admonentibus, nunquam opportuniorem quam nunc eſſet B offerri poſſe occaſionem capiendæ Vrbis: quoniam quàtum in eâ potius navalium copiarũ Itali habuerãt, totũ aberat, procul inde occupatum in oppugnandâ Inſulâ Daphnuſiâ quam multis jam diebus multâ ſuâ æruminâ obſiderent. Supereſſe tantummodò in Vrbe Vulgus imbelle. His ille auditis, & acceptâ fide cooperaturos pro virili ad expugnationem Voluntarios (conſentientes enim ſibi cæteros habebant qui loquebãtur) non mediocriter animatus ad audendum eſt. C Faciebat quippe iſtorum & ſignificata verbis & declarata vultu ſigniſque cæteris alacritas, procinctorumque ad ſtrenuè invadnm ardor eminens, ne non uſquequaque temerarium id ceptum videretur. Mox tamen cum ad difficultatem negotij mentem adverteret, cumque reputaret ſecum quanti periculi aleam jaceret, ſi cum tam paucis, obiter & conſilio citrà prævium deliberationem in arenâ capto, Vrbem tantam aggrederetur, quam paulò ante univerſæ vires Imperij fruſtrà oppugnaſſent, cunctabatur, & quærendum ampliùs putabat, quid tali occaſione eſſet agendum. Cum autem vocatis ſuper ea re in Concilium Ducibus Alexius ejus Patruelis ad perſuadendam oppugnationem vehementer incumberet, & quidam ex Voluntarijs cognomento Cutritzaces fortiſſimè in eam ſententiam loquens, operis etiam ſucceſſum in ſe reciperet (inevitabilis efficaciæ videlicet ſunt decreta Providentiæ, non ſolùm in interitu aut alio caſu ſingulorum E viventium, ſed etiam in mutationibus, fortuniſque Civitatum) tandem & ipſe adductus ad audendum eſt, & nihil jam aliud niſi victoriam cogitans totus in negotium incubuit. Itaque cæteris ſimiliter per exercitum cunctis conſilium, ſimul cognoverunt, impensè probantibus, expedientibuſque pro ſe quoque impetum ad omnem ſive inſidiandi, ſive irruendi neceſſariam operam, ipſe quidem interdum circuibat luſtrans exploranſque ut par erat, cuncta; idemidem autem ne ſuſpicione Latinis Vrbem tenentibus moveret, recedens removenſque ſe à conſpectu, ſemper jis quæ ſuggerebantur attendens; ibat enim unà cum ipſo idem ille Cutritzaces peritiſſimus locorum, pariter cuncta circumſpiciens. Providebant autem ambo ſimul ut quam optimè quamque celerrimè quod meditabantur fieret. Periculum enim erat in morâ ne aliquid alicunde ſentientes cuſtodes mœnium vociferarentur, & quod clam parabatur palam proderent.

σίας, μὴ δὲ ὁ τῆ καλύμμω ἅπαντα τῷ ἐπὶ τῷ βασιλῆ ὑποπεπαγμένα, καταπλώσαι μῦ, καὶ ταύτῃ ὡς ἔχει τότε καὶ μαλῶν τὰ τῷ ἐντὸς πῶς ἔχοιεν. ὡὸν δὲ καὶ εὖν θελημαπαρίης, ὃς ἐ ὁ λόγος παρέγραφε, ἐ ἐμελῶσαι τὰ οἱ δοκοῦντα τῇ τῆς πόλεως. ἐλθὼν οὖν καὶ αὐτὸς ἐν τοῖς ὡραπολίοις, παρατηρῶν κρυφαδὸν εὖν δοκοῦντας ἐπέκεινα. καί γε καταπίζων σφῶν τὰ κατὰ νοῦν, ὑποτείνων καὶείνοις ἐλπίδας ἐ συμεργίας τοὺς μάζους. τῷ ᾗ καιρὸν ἔχειν ἅπαντα ὡς ἐγκαίρως ἐπηρεμοῦσι. τὸ γὸ τῷ Ἰταλῶν πλεῖμον ὅσον ἰῶ ἐν τῇ πόλει ἐπὶ Δαφνουσίας εἰς ἀλλοσε πλῶ νῆσον χωρεῖν, καὶ γ' ἐπὶ πλείστας ἡμέρας παρελαπαρεῖσθαι καθημῦ, ὄχλον δ' ἄλλως εἶναι ὃ κατὰ πόλιν καὶ πολέμου ἀπείρατον. ταῦτ' ἀπόντων ἐ τῶν περὶ διδύνων ὡς συμεργήσουσι. ἐμπονόσῃ γὸ σφῶν ἐ ἐν τοιαύτῃ τῷτο, ὁ Καῖσαρ ἀυτόκα, ἔτι μὴν πρὸς ἐν ἀπ' ὀλίγων λόγως ἀσαθὲς καὶ τῶν παρθυμίαν ἐείρα ὡς ἐτίμως ἐχόντων παρσυνθῶν, ἐθαῤῥεῖ τῶν παρσυλλῶ. ὅτι δὲ, πρὸς ὃ τῆς ἐγχειρήσεως δυσχερὲς αὖθις ἀπίβλεπε καὶ ὃ κινδυνῶδες τῷ πραγματος, ἀ ὕστερ μετ' ὀλίγον ἐ ἐκ παρέργου πάλιν πεισύτῃ, ἰῶ ἐ πολλὴ δυνάμις ὑχ ἑλῶν ἠδυπήσειεν, ἀυτὸς ἐν ἀκαρῆ θαρσήσῃ), κατέκλ ἐ ἀναβελλετο· ὅμως ἐ τὰς λόγως λαμβάνει ἐν καιρῷ ὃ παρεκτὸν ἐπῆλθ. καταπλὴ ὁ αὐθαδὴς ἐκείνῃ Ἀλέξιος ἐπέκεινα παρσυλλέγων, καί τις τῷ θελημαπαρίων Κυπριζάκης τὰ πάντων μᾶλλον θαῤῥοῦς ὅπως παρεχθείη λόγων τὸ ἔργον ὑφίστατο. τὸ γὸ ἀμαρτῆσαν ἄφυκτον ὥσπερ ἀμφύχοις ὅτω καὶ πάλαι, αἰὼ θαῤῥεῖ τι καὶ κατὰ, καὶ παρὰ τὸ κρατοῦν μετέωρα ἰῶ. ὅθεν ἐ τῷ ἄλλων μαθόντων τι ἐ συμφωνούντων, ἑτοίμως συνεπαρχεῖ οἱ ὡς λόγος, ὡτὲ μὴν, ἄλλοτε μᾶλλον καὶ ὡς πάντ' ὡς εἰκὸς καταπέπειστο. τότε ᾗ τῷ ὑποψίαν ἀλεφυλαπόμενος, ἐκποδὼν ὢν τοῖς ὑποβαλλομένοις παρεῖχεν, ὃ αὐτὸς τῷ πάντ' σωῒν, καὶ παρεσκεπτετο ὅπως δρῶσι ῥᾳδίως, καὶ μᾶ σπουδῆς τὸ μελετώμενον σφῶν, μή πως ἐ αὐτὸλλαξάντων τινῶν, τὸ ἐν κρυπτῷ φερόμενον.

CA-

CAPVT XXVII.

Vt Vrbs capta sit à Romanis.

Ὡς μὲν οὖν ἔχει τὰ πᾶσι τοῖς βουλομένοις, ἐς ἐκεῖνος ἐπῆλθε. νυκτὸς γὰρ τῷ βασιλεῖ συμποσίου, καὶ ἐν τῷ αἰφνιδίου μὴ προσδοκώντων ἔργου ἐγένετο. καὶ ἐκείνοις μὲν, μέλλουσι δὴ ἐπαναβήσεσθαι ὁ τάχος ἀπὸ κλιμάκων ἀφοπτὴ, τὴν φυλακὴν ὑπεπεγνωκόσι καθαρῶς ἄκουσε, καὶ τῷ τῆς πόλεως αὐσήρῳ σφῶσιν ἐμβαλόντας ἐν λίθων μέσων προσαρμόζοντα ταύτῃ τάχος, καταρρηφότας προτερον. τῷ δὲ Καίσαρι τὴν πρωτόπους ἀπὸ νυκτὸς ἐφελκόμενον ἔτιμος ἀσφαλλεσθαι, καὶ ἅμα τῷ αὐσήχθαι πόλιν ἀσπρεχέως. ἄλλους τοὺς ὑρισμένους νυκτὸς ἐπεισόντας, ὧν μὴ ἕνεκα τοῦ; τέρνω, καὶ πόσον διάστημα ἐχωροῦμεν, ἐπίστασθαι προσῆκον τῷ κλίμακα ἀφυλάκτως ἔχοντες, μὴ πως τοῖς φύλαξι φανησόμενοι, καὶ τῷ ἡμέρᾳ αὐσθήσωσι, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ μίχς ἀυτοῖς κίνδυνον ἐπιστῇ, εἰ ἄλλως ἐπιβουλεύοντες. Καῖσαρ ὁ τῆς νυκτὸς ἐκείνης ὁ Σκυθικὸς καὶ ὅσον ἐπ' ἄλλο λαβών, ἐπήγετο πρὸς τὴν πόλιν, καὶ ἐπὶ πρωΐ ἢ τῇ προτέρᾳ ἐκείνης ἔφθασεν, καὶ ἡ πύξ ἀγγὺς παρῆν χειρὸς, ὡς ἔδοξεν ἔχειν πρὸς τὴν ἡμέραν, ἐ αὐτοπροβούλου. ἀλλ' ὁ Κυτζιτζάκης αὐτελάμβανέ τι τῆς ὑλίας ἀλύων, ἐ ἐλπίζων ἀθαρσῶς παρῆκεν, ὡς ἐκείνων τὴ προτέρᾳ ἐντὸς, ἃ μὲν δὴ καὶ ὑποψίας ὁ Καῖσαρ ὑφίετο. πρὸ γὰρ καὶ ὑποτόπου ἀρχὴν ἐκείνης, ὅθ' ἡ καθρεπτὴν τὴν πύλη τῆς πηγῆς ἐκ λίθων ξηρῶν ἐπτοχισμόν. ὅθεν ἐ ὁμφανῶς προεξεδέχετο τὸν κίνδυνον, καὶ δῆλος μὲν χλιαυδικὴς ἀλύων. ὁ γὰρ ἀναβαίνειν ἐπισμὸν, ἐπιβουλος ὑποπτεύετο, ἐ σωθῆναι ἐδοκίμαζε καὶ λαμβάνοντα ὡς σωτῆρα τῆς ἐντὸς τῷ ἐπαβουλῷ. ὅθεν ἐ σωτῆρ διδόντος ἐκείνης, καὶ ἔτιμον ἑαυτὸν παρεχομένης παθεῖν ὅ, τι βούλοιτο, εἰ ἐκείνοι ἐπιβουλεύοιεν. συγκατιόντα δὲ τοῖς λεγομένοις καὶ ὁ Ἀλέξιος ἐπιθαρρύνων καὶ καὶ ὅ δὲ ὑποχρεούμενος. ἐ ὁ μὲ ἐπὶ τῷ μονῷ τῆς πηγῆς προσεκάθητο καὶ σφαῖρα κατέχων σιγῇ. καὶ μετιόντος ὧν πρὸς ὃ ἐμέλλον, ὅ δ' ἐῶ ἡ βασιλέως ἀφημία ἐπὶ τῷ τάχει ὑφηλοφανῆσθαι μέλλοντα. ὡ δὲ ἐαίχμης καθ'

A VT igitur de omnibus convenit quæ conducibilia ad successum negotij sunt visa, & constitutum tempus est, noctu enim & ex improviso supervenire minimè opinantibus decreverant; suis quique partibus strenuè defungendis intenti expectabant signum. Alijs enim cura demãdata est eõscendẽdi sine strepitu scalis admotis muto, eoque superato quos ibi custodes reperirent supernè extra deijciendi, ac portam cui à fonte nomen est, pateſaciendi, cuneis impactis ubi obductam ostio maceB riam ptiùs diruissent. Cæsari verò reservatum excitatos per noctem & pransos paratos secum trahere milites quos opportunè immitteret, & per apertum ostium cum ipsis irrumperet. Statim etgò ut condicta nox adfuit, illi quidem in opere præscripto versabantur, clam scalis erectis idoneo ac solerter delecto loco, cautionem adhibentes summam ne custodibus indicium sui darent, & quam venatum ibant prædam strepitu intemCpestivo terrerent præmaturè moverentque. Ad quam sedulitatem cavendi excitabantur magnitudine proprij periculi: utique quibus certa pernicies impendebat, si interciperentur in ipsâ molitione insidioſi assultus. Cæsar porrò per eam noctem sumptis secum Scythis, & cunctis alijs copijs, festinabat Vrbem versus. & quoniam ad viciniam portæ cum suis ptiùs pervenit quam alij perfeciſſent id quod facturos ipsos convenerat, & nox ipsis cessantibus abibat, malè cepit metuere, ne cujus magni mali aut causa aut effD fectus esset ista cessatio. Contrarias videlicet insidias & ancipitem proditionem suspectabat. Verùm Cuttitzaces revocabat eum ab illo metu quantum poterat, & spem optimam ut conciperet otabat, affirmans aliquid omninò facere intus eos qui murum conscéderant. nec tamen illum audiens à suspicione conquieſcebat Cæsar. commiqiſci enim non poterat ubi & quamobrem tam diù feriarentur, nec quod statim facturos spoponderant, adhuc dissipassent murum subitarium è lapidibus temerè congestis sine cæmento tetrò portam fontis erectum. quæ maximè res inquietissimum illi terrorem admovebat magni à mox erupturis hostibus periculi. Itaque vultu haud dissimulabat mœrorem, quasi seræ pœnitentiæ, quod illudi sibi ac fucum fieri, seque ac exercitum fraude in insidias trahi passus esset. quem illi errorem qui demere consolando conabatur, adeò parum proficiebat, ut seſe potiùs

ipsum tanqam doli successum fallaci sermone promoventem, ei suspectum redderet. Quare statuit eum veluti conscium insidiarum constringere custodiendumque suis dare, quod & fecit volente ipso, ac se paratum exhibente ad quidvis supplicij iubendum, si quidquam insidiarum ab ijs qui jam Vrbem intraverant structeretur. Comprobabat quæ à Cutritzace fidêter eâ occasione dicebantur Alexius, confirmans similiter Patruum, & ut metum deponeret adhortans. Ergò ille circa Monasterium ad Fontem situm quiescebat continens exercitum silentio, & intentus observando signo de quo convenerat. Erat autem id acclamatio, qualis fieri Imperatoribus solet, supra murum edita, voce sublatâ & latè intelligibili. Illi porrò tranquillè magnaque vitandi strepitus cura, singillatim conscensis scalis, offendunt statim custodes dormientes (Itali hi erant) & terribile illis somnium portant. Subitò enim eos nec sentientes corripiunt ac deturbant deorsum, jugulatos priùs. Socios verò quosdam ipsorum qui tumultu excitì fugam expediebant, præoccupantes concidunt gladijs, ut nemo superesset qui nunciaret quæ gerebantur. Nempe jam metum quo mœnia timidè subeuntes æstuaverant, ne quâ vi majore ab incepto prohiberentur, nunc denique alacritate animorum, ac fortitudine successu auctâ vicerant extinxerantque, planeque præseferebant se quemvis qui adversaturus se objiceret, armis ulterò adoriri non dubitaturos. Progressi ad Portam Fontis, & hanc macerîâ retrò obstructam reperientes, diruunt eam statim abstractis dissectisque lapidibus raptim congestis ac temerè superstructis, quibus constabat; ingressum irrupturo mox exercitui latum & inoffensum eâ operâ pandentes. Deinde autem cuneis æneis cardines valvarum demolientes revellunt. Fortè præsens adsuit hoc illis agentibus Sacerdos quidam nomine Laceras, è Gente & ipse Voluntariorum; qui ubi ad portæ demolitionem viriliter cooperatus ipsis esset, murum conscendit cum quodam Glabato nomine, & alijs reliquis: sed terror eum tantus constrinxerat ut vix expedire posset vocem: parumque aberat quin eâ in faucibus metu extinctâ conditæ acclamationis signum edere nequiret. Nam etiam murus postquam in eum ascendit tremere ipsi, utique turbato, videbatur, & totus concuti. quare opportunus ei confirmando fuit comitatus aliorum, qui miserè formidantem ne, simul vocem attolleret in constituram acclamationem Augustorum, de muro statim præceps caderet, sic adhortationibus undique instantes animarunt, sicque amplexando tenendoque à vano periculo ruendi ex alto securû fecerunt, ut conari tandem auderet, ac tremente quidem inter

A ἔτι ὑπαναβαίνοις τὰς κλίμακας, προσπαίσαν δὲ τοῖς φρουροῖς κομιδῇ, Γλαβάτοις γε ὄσι, καὶ σφᾶς ⓐ ὕπνοις ὄντας ἐπέκτειναν φοβερόν. ἄλλος δ' ἐστὶν ἐμὶ μηδ' αἰσθομένοις ὑπνοδῶν καθαίροντες ἐξέπιπτον, σφαγίοις τοὺς πέρ ⓑ. εἷς δὲ καὶ τῆς παραχῆς ἐπαίροντας, καὶ τοὺς φυλῶν τηροῦντας φύλακας, κατασπάζ ⓒ, ὡς μηδ' ἄλλον τῶν δημοτῶν ὑπολελεῖφθαι, ὅπου γε καὶ ⓓ ἀπὸ τοῦ κολοσσοῦ ⓔ φόβος ἐνέκειτο αἰ προσημία, καὶ δῆλοι ἦσαν ἰὼν τοῖς αὐτοῖς μαχησόμενοι. ἐλθόντες δ' πρὸς τὸν τῆς πύλης μύλιν. καὶ ταύτην ἀναπεφευγμένην ὁρῶντες λίθοις, καταστοῦν ἄλλοις, καὶ μέσου πεπωμένοις εἷς λίθος, διόδον τῇ σφαγῇ ⓕ τίθησ ⓖ ἁμαρτῇ, εἶτα δὲ καὶ σφοὶ χαλκέοις εἷς θαμὲς τὸν πυλῶν ἐκκρέσασιν καθασπῶν, καὶ ἄλλοις, ἔτυχε δὲ παρὼν ὀπίσω καὶ τὸν ἑρμηνέα ὁ Λακεράς, ὃν τῶν ἑταιματαρίων ὢν καὶ αὐτὸς, καὶ συνεργῶν αὐδρικῶς, ὑπαναβαίνει τὸ τεῖχος ⓗ συνάμα Γλαβάτῳ τινὶ καὶ λοιποῖς ἑπομένοις. ὁ δὲ ἐπ' ἐπάλμα, καὶ ἡ φωνὴ συναπεσβέσθαι τῷ δεῖ ἐγγὺς ἐκπεδωίθεν, ὅπου γε καὶ ὁ τεῖχος δοκῶν ὁ φόλος ⓘ ἐδίδου κραδήνεσθ ⓙ, ὡς δὲ καταπίπτειν ⓚ μέγα φωνήσαντα τὸν τῶν κρατούντων Εὐφημίαν. ὅμως ἀλαλαγμὸς ⓛ τῆς ἑπομένης, τρομώδη φωνὴν τοῦ βασιλικοῦ ὑπεσήμηνεν, καὶ συνήχησ ⓜ κάτω τοῖς αὖω, καὶ ἡ φωνὴ διήρεθ καθόσον ἰὼν ὑφηλότερον. ὅτε δὲ ⓝ ἀμφὶ ⓞ Καίσαρα τοῦ φωνοῦ καταδοκοῦντες, ἀκέσασιν ἐκπεδῶσι τῷ λόχῳ, ἐς ἅμα τοῖχ ἀπέρω, δοὺς τῆς πύλης ἐχόμενον, καὶ προσκαλαβόντες, ἀνοίγουσι παμπληθεί. ἔτι δ' ὑπ' ἀνάγκης ταῖς προσβολῆς τῆς ἡμέρας ὅσης ἄλλοις τοῦ χάρακος καπέθ ⓟ, καὶ ἐπέρθουν ὁ προσυχὸν ἀναλθόντες. ὁ δὲ γε σωθεὶς ἀσωμάτως μὴ σκεδαννύμδρ ⓠ, ἔργον τὸ προσοικέμδρ ⓡ ὂν τῆς πόλεως πλῆθ ⓢ, εἴπου συσσῶσαι τινες μαθησόμενοι τὸ γινόμδρ ⓣ. πλάσμαπ γὰρ τὸ προσχθὲν εἰρκὲ λεγόμδρ ⓤ. ὁ μὲντοι γε Καῖσαρ στρατείαις πολλαῖς ἐσχολακὼς καὶ εἰδὼς τὰ τοῦ ἁλώσεων δυσχερῆ, δεδιὼς σχολῇ προσέβαλε, εἷς τῆς ἡμέρας ὑπαυγασούσης τέλ ⓥ, μάθοι τοῦ ἐντὸς δυνάμιν ἐκριβέστερον. μεταλαμβάνει δὲ τοῦ δήλου τούτου ἑτέρ ⓦ θόρυβ ⓧ, ἰκανῶν Γλαβάτων φανέντων ἐν ὕπλοις, καὶ ἰσχυρῶς φαρομδρίων ἔχειν ἀμυνήν, ἐγγὺς δ' ἐλθὸν ἐκπεδωίθη. ἀλλ' αὖθις ἐπὶ τὸν πάλιν ξαπίσθαί τε καὶ τοῦ τεῖχος ἀναβαλέσθ. ὁ δὲ ὁ εἰς μάχην ⓨ ἀσελθόντες ἀξιόχρεω ἐνομίζοντό ⓩ μᾶλλ εἰς τόλμαν καὶ

λοχ ⓐⓐ

λόχῳ πρέσβεσιν. ἀλλὰ προσίστασθαι τύπος A
δὲ οἱ ξυλλαμβάνει· καὶ ἄλλως μὲν δαρδάλεοι
ὄντες, ὅμως δὲ καὶ ὁ θεὸς τὸν ὄλεθρον κίνδυνον
πρὸ καὶ ἐδόκει ὅ οἱ ἐς σφᾶς ἐπιὼν αὐδήεσσαν
ὡς μὴ προεσσομένης αὐ κραπνοῖσι οἱ Παλοιστρο-
ποι δὲ ευσαλέοντες, δὲ ἑαυτὸς ἀρτύναντες, αὐ-
τοῖσχῳ δὲ ἐδείκνυσαν, ὀλίγους μὲν ὑποβαλόντες,
ἐνίκησαν δὲ καὶ κατεφρόνουν, καὶ νῆσα διδόντες
τῷ ἐς φυγὴν τραπέσθαι, ἐπισθοδομίαν σφίσι
ἐποίουν ἔνθα ἂν καὶ σωθεῖεν. πρὸς τοιαῦτα οὖν,
ὅ μὲν σωφρονῶν ἀσφαλῶς τοῖς σκυλεύουσιν ἐπι-
βάλοντο. δὲ ὑποδήκας τῶν χρεῶν πρεσπαί- B
οντες, ἐνεφορεῖτο τῶν ἀναγκαίων. ὅμως δέ γε
καὶ πάλιν ἀμφὶ τὸν Καίσαρα συνελέγοντο τῶν
ἡμέρας πλαλάκις, δὲ ἐσεσηχιζόμουν τύπον,
ἐφορέρη τι δὲ ἐφορεῖτο, ὡς αἱ πύες φανεῖεν,
ἐπιβαλοῦντες προθύμως. ὁ δὲ γε βασιλεὺς
ἐκείνων ὁ Βαλδουῖνος ἐκπλαγεὶς οἷ ἀνέσας
καὶ τῶν φρενῶν ἔξω γεγόμενος, ἤδει ἀλλ' ἢ
πρὸς τῷ φυγεῖν ἦν. καὶ δὴ καταλιπὼν τὰ τῶν
Βλαχερνῶν ἀνάκτορα, ὡς ἤ δυνατὸς δρασμὸς
ἐμοῦντο ἔσεσθαι, δρόμῳ χωρεῖ (ὅθι γὰρ τῇ C
θαλάσσῃ πλέον) πρὸς ὃ μέγα παλάτιον.
καὶ ὡς εἶχεν, ἀφεὶς μὲν καλύπτραν, ἀφεὶς δὲ
καὶ σπάθην τὰ τῆς αὐτοῦ βασιλείας σύμβολα νεὶ
καταζὰς πρόθυρα τοῦ σωτηρίου. τῆς ἡμέρας
δὲ ταύτης, τῶν Ῥωμαίων ὑποστάντες φάλαγ-
γος, ἐφ' ᾧπερ ὁρμήσῃ καθέζεσθαι βασι-
λεύοντα. τῆς φυγῆς ἐχρῄζετο συμβόλοις. καὶ
ἀπεθαῤῥοῦσι πλέον ὀπισθεν δρεπέτης γεγο-
νότος τοῦ ὑπὸ τῷ φυλάττειν πεπαυμένῳ, τοῦ
δὲ γε καλύπτραν, καὶ ὃ ξίφος ἀναλαβόντες, D
ἀπαρχὴν ὑπάρχειν ταῦτα τῷ κῇ πόλει λα-
φύρων, καὶ ἀκροθίνια ἐποιοῦντο. καὶ ἅμα
σπεῖσι τῶν ἐσ' ὁπλίτῃ βαρβάρων, ὡς ἤδεν
ὁπλίτην ἀκαπέστατος φόβην ἔχοιεν. ἐσεὶ
δ' ἔκπυστον ἐγίνετο ὃ πρᾶγμα, αὐτοῦ γε καὶ
ἔτι κατεπηχόων, καὶ μὴ καθαροὶς πιεθόν-
των ἔχειν τὰ ἐν χερσὶ κρατύνεσθαι, ἀφικνεῖτο
ταχέως καὶ ὅτι ἐν τοῖς Διοφυσίαν φό-
βου γε ὄσαι, δὲ Θεὸς ἡ φόβη, δὲ ἄμ' ἔκαστον ἀλε- E
πεφυκέναι, τοῖς σφετέραις γυναιξὶ καὶ
τέκνοις καταβοᾶσθαι. ὅμως ἐπέχωσαν ὅπι-
σθιαν, δὲ ὡς δὲ χῶ ἀμοῦσαι. τοῖς γὰρ τριάκοντα
δὲ πρὸς, λέγω ἔχει μαχεταῖς ναυσὶ μονήρεσί
τε δὲ τριήρεσι καὶ Διοφυσίας χρῆσθαι, τοῦ-
τοις ἁπάσας ταχυναυτέσας ὑπάγοντο πρὸς
τὴν πόλιν, ἅμα θαῤῥοῦντες δὲ τῷ ὀκ Σικε-
λίας μεγίστῳ πλοίῳ πολλοὺς ἔχειν οὖν ὑπα-
βάτας, ὡς δὲ αὐτοὺς συναμυνῆν τῷ θορύβῳ δὲ τοῖς
ὑπὲρ ὁ μέσος χωρῶν. καὶ ὦ μὴ, ὅτι τοιοῦ-

mortuâque voce, solemnem formulam benè precandi Augustis uteunque pronunciaret. Responderunt statim qui infra murum erant & vocem supernè acceptam multiplicarunt robustiùs frequentarunt, quæ latè jam elareque audita ubi Cæsarem cum suis idipsum expectantes admonuit, exiliunt ex insidijs, & volucri celeritate ruentes ad portam, per eam occupatam densi subeunt. Hora erat diluceſcentis primùm diei, quando ingressi Vrbem milites Cæsaris incursare regionem primùm obviam ac diripere ceperunt, spoliantes quotquot occurrerent. At Scythicæ copiæ, prudenti sanè consilio, militariter ordinatæ perstiterunt, submoventes affluentem è reliquâ Vrbe multitudinem, sicubi coëuntes quidam consisterent cupidi cognoscendi quid gereretur. Non enim fidem faciebant qui rem ut erat narrabant. Cæterùm Cæsar longo usu rerum bellicarum edoctus, sæpeque ac diu versatus in expeditionum & oppugnationum periculis, indeque reputans quam sit anceps, & erroribus perniciosis obnoxia res expugnatio Vrbium, sapienti eunctabundus metu nonnisi caurè ac pedetentim procedebat, expectans dum adulta jam die plenè ac certò cognosceret quantum intus esset copiarum. Quam ejus progrediendi timiditatem alius continuò tumultus excepit: Italis videlicet far magno numero apparentibus in armis eâ specie ut fortissimè viderentur pro Vrbe liberandâ pugnaturi. Hi cum se admovissent propiùs Cæsari parum abfuit quin ille receptui caneret, opusque relinqueret inceptum. Non enim ipsi videbantur, quos in Vrbem induxerat resistendo pares, quippe quos vix ad tentandum ex insidijs insultum sufficere putabat. Verùm ijs se adjunxerunt Voluntarij fortes alioquin & bello boni, tunc autem audaciores facti certitudine impendentis ipsis extremi periculi, si res eò loci dedncta omitteretur. neque enim erat dubium quin si eo perienlo incolumes Itali defungerentur, genrem sibi obnoxiam quæ ipsos esset perdere conata, pari exigendâ tam aeris injuriæ vindictâ fundirùs perderent. Coëuntes igirur magno numero instruêtesque sese in aciem, egregiè restiterunt, tandemque superiores, paucis suorum amissis, vicerunt fuderuntque hostes, & terga vertere eompulsos in latibula cuique nota compulerunt ubi tenebrarum beneficio vitam servarent. Tunc demùm securè ac palam Scythæ congerendis ex hoste prædis spolijsque operam dederunt, & in apothecas rerum ad victum paratarum incurrentes expleverunt se cibo poruque. Sic tamen ut rursus circa Cæsarem se subinde congregarent, ipsumque vallarent; ac vicissim ab ipso copijsque quas dncebat protegerentur. Ac sic omnes, si qui de nouo Adversariorum apparerent, eos

alacriter

alacritet adorirentur. Cæterùm Imperator Latinorum Balduinus consternatus audiro Vrbis captæ casu, & mentis impos factus, nihil nisi fugam meditabatur: & relictâ Regiâ Blachernarum, nihilque ad salutem spei amplius in rerrâ constituens, cursu contendit ad magnum Palatium: mari enim plus fidebat. & ut erat, amisso capitis tegmine abjectoque ense, ipsius Insignibus Imperij, navi raptim conscensę salutem eredidit. Eâ porrò die Duces Romanæ pbalangis quò militum studia incenderent ad investigandum capiendumque Latinorum Imperatorem, palam ostentarunt Imperij ejus insignia, quæ quòd in hostium manus venissent indicio erant fugisse ipsum. quæ res etiam valebat ad augendos Romanis animos, utique qui viderent inde non difficile negotium restare absolvendæ expugnationis Vrbis, quam is cui propriè incumbebat ex officio tueri ac propugnare, deseruerat. Tegmen ergò regium capitis & ensem Imperatoris fugientis tanquam primitias spoliorum Vrbis captæ, & votiuum anathema consecrarunt palam appendentes. id quoque consecuturi ut isto spectaculo fiducia omnis Byzantinis excuteretur, si quam in Latinotum opibus tanquam idoneis ad ipsos defendendos collocassent. quid enim ab ijs jam tale sperare possent eum eorum Principem spem suæ ipsius salutis ultrò in fugâ constituisse cernerent. Accidit autem ea res tam mira cum vulgata est, ut ipsi Romani victores inopinatissimâ successûs novitate stupefacti vix proprijs oculis credetent, ac se quæ manibus tenebant ægrè persuaderentur possidere. Pervolavit autem celerrimè ad Larinos Daphnusiam oppugnantes captæ Vrbis fama, verò fama, hoc est divinum nec humano delatum ministerio indicium, cum adhuc res fieret divulgatum procul. Illi simul audierunt, simul consternati fractique animis sunt horrore discriminis extremi, in quo versari carissima pignora liberorum conjugumque sentiebant. Quare omnes uno impetu solvunt, occurrere ad defensionem aut ultionē festinantes. Ajunt classem Latinorum ad Daphnusiam fuisse navium longarum circiter triginta nnium, aut triremium, quibus cunctis toto impetu ad Vrbem ferebantur, fidentes etiam onerariâ quæ aderat ex Siciliâ maxima plurimis onusta vectoribus, quorum auxiliari operâ pro necessitudine generis usuros se non dubitabant in prælio, si decernendum foret. His illi spebus animari procedebant. At Cæsar infestum eorum adventum præsentiens Romanos qui sub Italis in Vrbe cōstiterant convocat, & admoniros originis volentes nolentes adegit ad nostras pro virili juuandas partes. Erat tunc familiaris Balduini ministet Ioannes Phylax, sive custos, dictus profundi vit ingenij, solertiâque

τὰς ἐλπίσιν ἠπάτηντο. ὁ δὲ Καῖσαρ προσαθρήσας τὸν τύπον τὴν ἔφοδον, εὖτ' Ῥωμαίοις ἐπαναλαβεῖν. εἰ δὲ ὡς Ῥωμαῖοι ἐκόντες ἀκόντες τὴν σωτηρίαν τοῖς ἡμετέροις. ὧν οὖν τότε οἰκείῳ τῷ Βαλδουίνῳ θεράποντι, ὁ Φύλαξ λεγόμενος Ἰωάννης, ἀνὴρ βαθὺς καὶ τὴν φρένα δι' ἄκρου ἐς ὃ ἀκριβέστατον, ὃς καὶ ἐκπαλαι τότε μάλα ἡμερίαν ἐς τὸν καίσαρα διάθεσιν, ὧν καὶ ἄλλος ἐσαεὶ ἀποκινησειεν ὃ τῆς πράγματος ὀλέθριος δοκιμάζων. εἰδὼς γὰρ ἐκεῖνος μαχομένους ἐς ἀνάγκης καὶ ὑπὲρ δυνάμιν, ὑπέρ τε γυναικῶν, ἐς γνησίων, οἴκου τε ἐλευθερίας ἁπάσης, καὶ συνὸς ἔτι ἐπεπηδημένους ὑπὲρ αὐτῶν, ὥστε ἢ θεοῦ θέλοντος, ἢ μὴν πεσεῖν ἥκιστα, ἀβύθιος μερίζει τὴν χρείαν, καὶ πῦρ μὴν ἐμβαλεῖν ὑποπήξεσθαι, ὡς καυσομένων ἐς οἴκου ἐς ἐλευθερίας ἐς ἀχρήστου ὕλης, γυναικῶν δὲ ἐς παίδων ἐς ἀπάγκης ἀφυλαξομένων τῷ ἐνδραμεῖν, ἔστ' ἂν ἐς φυλάξοντων καὶ ἵνα τῆς καθαρᾶς ἐς εἰς πλεῖον ὕλης, ἐκείνους δ' ἐκ ναοῦ ἰδόντας, πυρὶ μὴν οἴκους ἁμαθυνομένους, γυναῖκας δὲ καὶ παῖδας τὰς χεῖρας ἐκτείνοντας εἰς ἀντίληψιν, τὴν μὲν, ὑπὲρ ἀνὴρ ὡς μηκέτ' ὄντων, ἐκείνους δ' ἐκ ζωντὸν καὶ σωζόντων ἐς ἅπαν χάριν τοὺς δόντας πρόφασιν τοῖς ἐκζητοῦσιν, ἀγαπῶσιν εἰ αὐτοὶ καὶ γυναῖκες καὶ τέκνα σώζοιντο. ἔτι γὰρ ἐς ἑτοίμως τότας ἐς τὰς ἔξωθεν ὑποδεξαμένας ὃ πλῆθος, καὶ ἄλλοι θέλοιεν, ἐς αὐτοῖς ἐφιεναι. ἱκανὴ γὰρ ἡ ἐκ Σικελίας ναῦς αὐτὴν ὑποδέχεσθαι. ἅτε τῆς ξένης ῥηθείσης ἐς ἀγαθῆς δόξασης, καὶ μᾶλλον αὐτύχειν μὴ ἔχειν δι' ἐκεῖνον τὴν αὐδρῶν ἐλευθερίαν, πῦρ ὑφάπτειν τοξωτικά, ὅσα μᾶλλον ὄντος ἐς πραγματικά. ὃ δὴ καὶ νεμόμενος ἐκεῖνος οἴκους ἐσπολῶ. δέδεται δ' ἐν οἴκοις πεφυρμένοις μελισσῶν ἔσπον καπνιζομένων, ἐς ἐκεῖνος λοφᾶς τῆς πόλεως καταλαμβάνοντες, γυμνοὶ ὡς ἔχω ἅμα δὲ καὶ πεδιάδες, ἐκεῖ τῆς σφῶν σωτηρίας, διαχρίοις παρασκάλουν τοὺς ἔξω θεραπόντας τὰ δρώμενα. ὅτε δὴ ἐς ἐν ἀμηχανίᾳ τῶν δρᾶν τι χρώμενοι, εἴτε γὰρ ἀνοίοις. ἃ καλῶς ἔχειν αὐτὸς γυμνωθέντας, καὶ ἅμα κινδυνεύειν τοῖς σφετέροις ὑπεκφεύγειν. εἴτε δὲ ἐς μὴ νικῆσειν, τελείως αὐτοῖς γυναιξὶ καὶ τέκνοις ὀλεθρεύσειν ἐκείνους ξύροντας, καὶ ἐκ οἰκείας μάλα θερμοῦ ἑαυτῶν), εἰ μὲν βούλοντας, σωτῆρα καὶ τοῖς ἐκείνοις πραγμάσιν. εἰ δ' οὖν ἀλλ' αὐτάρκεις ἦν τότε, ὅ, σῶς ὑπολαβεῖν τὸν κηπῶν. τότε τοίνυν δικά τε ἐχέτλια ἐπλουῶτο, μέγισα ἐν ὅλῃ καὶ ἀκοῇ παραπλήσιά τοῖς. γυναῖκες γὰρ ἀνύβριστοι

καὶ

καὶ παρῆνει ὑφ' ἑνὶ χιτῶνι διεξιόντα καὶ A summâ prædius: Is consilium suggessit opportunum & tali rerum articulo utilissimum, ejusmodi tamen quod nemo alius propter ejus pernicioſam atrocitatem ſuſtinuiſſet proponere. Conſiderans enim eos qui ex Daphnuſiâ deſperati ſerum Vrbi jam perditæ auxilium ferebant, caritate utique liberorum ac Latium, ultimæ adactu neceſſitatis ſupra vires, Aprorum inſtar intra caſſes fruſtrà frendentium, ferociâ nihil niſi in cladis cumulum cum exitio gentis profecturâ, pugnaturos, quippe irrevocabili ruentes propoſito aut vincendi, quod fieri non poſſet, aut honorificè cadendi. Videns hoc, inquam, & ſapienti conſilio decernēs neceſſarijs afflictæ improviſâ clade Reipublicæ uſibus illas reliquias ſervare, ſubijciendum per Vrbem ignem domibus ſuaſit. cujus mitæ propoſitionis rationes hunc ferè in modum ſubducebat. Flamma in ædes injecta conſumet ſolùm materiam migraturis inutilem, hoſtibus profuturam, & perſonas avellet ſalubri B neceſſitate à noxio nunc complexu penatiū in quibus natæ ſunt, quos niſi deſerant præda hoſtibus erunt. Nec uxores ſolum liberiq: Noſtrorum ſic ſalvi fient, ſed pretioſiſſima, ut fit, conditarum domi rerum ſecum aſportabunt. Claſſiarij porrò noſtri huc appulſi ubi ex navibus cernent ardentes quidem domos, conjuges verò ac filios manus è littore tendentes obſecrantesque ut ſe intutum recipiant, tecta quidem ut jam perdita negligent, eara verò capita periculo ſubducere contendent: & ſic ablatâ in manifeſtum exitium ruendi cauſâ, temerarium deponent propoſitum pugnandi ſine ſpe cum hoſte potentiori & certo victoria ſatis habentes dulciſſimos affectus domeſticarum neceſſitudinum à flammâ, gladio, & ſervitute hoſtili ereptos ſalvos ſecum ipſis pariter incolumibus & rutos in navibus habere. Adfore autem triremes & capacia quantævis multitudinis eâ occaſione accurſuræ navigia. præſertim maximum unum è Sicilià, ſolum ſatis amplum cunctis ferè qui terræ pericula mari fugere vellent recipiendis. Ea Ioannes cum expoſuiſſet, ſuadere utilia eſt viſus: eâ maximè ratione cunctos in aſſenſum neceſſarij conſilij trahente, quòd ſatis pateret ne expoſitis quidem in terram navalibus copijs eum ſe numerum habituros militum quo planè opus eſſet ad Vrbem in tali diſcrimine tuendam & victores inde pellendos. Igitur quà frequentiſſimæ confertiſſimæque ædes erant ignem ſtatim injiciunt, qui momento in materiam graſſatus, & obvia quæque avidè correpta momento redigens in cinerem, quem par eſt credere tumultum ac trepidationem habitantibus objecit. Prodibant apum inſtar fumo ex alveis pulſarum in editiora Vrbis concurrentes loca nudi, aut eo habitu in quo eos flammæ terror oppreſſerat, trementes, anxij de propriâ ſalute, quos procul extra videbant viciſſim intentos in ea quæ fierent, cum lacrymis orantes ut ſuccurrerent in extremo diſcrimine miſerrima patientibus & metuentibus peiora. Tali ſpectaculo reducibus è Daphnuſiâ Latinis objecto, ſteterunt hi aliquantulum incerti & deliberabundi quid agerent. An, prout decreverant, exſcenderent, & hoſtes invaderent? at inconſultum videbatur ipſos nudos ut erant apparatu terreſtris belli, pro focis & re familiari, quibus ſe jam ſpoliatos populante cuncta incendio videbant, cæco impetu decertatum ruere, cum certâ pernicie non ſui ſolùm ipſorum, ſed conjugum præterea & liberorum niſi vincerent (quod ſperari vix poterat) cum ipſis haud dubie perituro rum. Hæc reputantes ſatius putarunt deſcendere ad preces, ſuppliceſque inſtanter petierunt, ut ſibi neceſſarij domeſticique redderentur, ſi quidem vellent

eum

cum eâ quæ supereſſet familiari ſuppellectili, ſin minus vel ſolâ reſtitutione carorum capitum contentos abituros cum ijs nudis licet, at incolumibus & ſalvis. Tunc verò graviora acerbioraque contigere quam quiſquam unquam viſu audituque perceperit. Honeſtæ mulieres ac virgines induſijs modo aut tuniculis malè tectæ ſingulis, ijſque pertuſis, qualeſcumque fugam expedientibus primæ occurrerant, nudis pedibus, ſub oculis multorum, ad propinquos ignominioſiſſimè curſabant. Et pœnas omninò æquas Itali dederunt earum injuriarum quibus olim Romanos affecerant. ſimul etiam veteri oraculo ſua fides conſtitit. Ejus hæc erant verba *Alexius, Alexopulus & ſuper hos Cutritzaces*. Id ego hujus Hiſtoriæ ſcriptor antequam Vrbs caperetur memini me audire ex Patre meo cum alio quodam de his agente & Vaticinium nondum eventu patratum recitante. Cum enim ambo illi Conſtantinopolitani cives eſſent, & exultare cogerentur. Patriæ, ut fit, deſiderio propheticas ſcrutabantur, ſi quæ recuperationem Vrbis regiæ promitterent. Verſabantur autem in eâ conquiſitione per noctem me ipſo, qui hæc ſcribo, faeem ipſis ceream, ad cujus lumen lucubrabant, prætendente, ac ſic è propinquo audiente quæ inter ſeſe loquerentur. Significabant autem, quantum recordor, compertum ſibi, ex iſto videlicet vaticinio, capiendam aliquando Conſtantinopolim: ſed id faciendum opinabantur à quodam deinde regnaturo Imperatore, nomine, Alexio: adjuvantibus illis alijs poſt eũ in oráculo expreſſis. Cæterùm eventus docuit non Imperatorem expugnatorem Vrbis, ſed Cæſarem Alexium futurum: Alexopuli autem nomine indicatum ibi Alexium Iuniorem proris Patruelem qui multum ad hanc rem contulit: uti & inter Voluntarios exiſtimatione & autoritate præſtans Cutritzaces, primus autor conſilij de Vrbis expugnatione tali tempore tentandâ. Ac negocium quidem recuperationis Civitatis Regiæ tranſactum hoc modo eſt. Quoniam verò conveniebat divulgati facti famam eò ocleriùs, quò mirabilior res erat, obiter, & ab aliorſum miſſis expugnari tantam Vrbem, quidã velociſſimi curſores tãtæ gratulationis nuncij diſcurrerunt per omnem latè terrãſubique promulgãtes captam fuiſſe magnam Vrbem die inſigni, ſacrâ S. Annæ Deiparæ Virginis Matri, menſe Iulio, facilè ne fere ſine certamine, quo modo ne ipſi quidem qui ceperant unquam ſperaſſent capi poſſe. Oſtentabant autem in ſignum veritatis nunciatæ rei, Sariſſam cocco tinctam.

CAPVT XXVIII.

De Primo à ſecretis Senacherib, quid is egerit audito Vrbis capta Nuncio.

HOrum aliqui Nicomediam cum veniſſent quo die ibi celebrabatur Panegyris S. Panteleemonis in Martyribus Maximi, fuit ibi fortè Malus ille Sennacherib in Primi à ſecretis officio magnificè ſe jactans. is audito Nuncio, primùm non credidit, & tanquam figmentum rejecit. ut autem aliò abeunti undique occurrerunt tot veri argumenta quæ planè rem perſuaderent, domum mœſtus ingreditur pilos genarum utráque manu vellens, *Et quid*, inquiens, *audio? Hoc noſtris diebus ſervabatur! quid peccavimus ut vitam produceremus in hanc horam & tam acerba videremus? de cætero nihil boni ſperetur, Romanis iterum Vrbem calcantibus*. ſic eſt locutus ille, non diſſimulans ſe moleſtiſſimè ferre idipſum, quod paſſim populus admirans gratulanſque prædicabat. Quid ex his deinde ſecutum ſit Hiſtoria noſtra in loco memorabit.

Ἐπὶ δὲ τῇ εἰς Νικομήδειαν ἔφθασαν, ἐνεστώσης τῆς πανηγύρεως τοῦ ἐν Μάρτυσι μεγάλου Παντελεήμονος, ἔτυχε δ' ἐκεῖσε τῇ ὁ κακὸς Σεναχηρεὶμ ὢν Πρωτασηκρήτης ὀφφικίῳ μεγαλυνόμενος, καὶ ὅ φημι ζώδην ἤκουσε, πρῶτον μὲν ἀπιστεῖ, ὡς εἰς πλάσμα λόγου ἀποπέμπει. εἰς δ' ἔξελθὼν ἤκουσε καὶ ὑπεστάλη, εἰσελθὼν ἅμα, καὶ τῷ σφετέρῳ ἤθει ἀναρίξ τὰς χεῖρας δραξάμενος, ὦ οἵ ἔπειτ' ἀκούω, τοῦτο τὰς ἡμετέρας ἐπαμύνατο, τί γὰ ἁμαρτῶσιν, ὡς θανεῖν ὡς ἐλεεινῶς τοσοῦτ' ὄντα. τὸ λοιπὸν, καλεῖ τις μὴ ἐλπιζέτω. ἐπὶ Ῥωμαίοις ὡς αὖθις πατεῖσθαι τὴν πόλιν. ταῦτ' ἔλεγεν ἀλλοκότως, καὶ δῆλος ἦν διαχειμάζων τὰ παρὰ πολλοῖς θαυμαζόμενα. ὅπου δ' κατέλιπεν ταῦτα, ὁ λόγος καὶ τόπον ἐρεῖ.

CA-

CAPVT XXIX.

Vt audita sit ab Imperatore Vrbis expugnatio.

ΤΟ'τε πολλοὶ ἠπείγοντο πρὸς βασιλέα ἴεσθαι. A
ἐνθα ἦν ὁ Νύμφαιος διατρίβοντα, καὶ ἀντεφιλονείκουν ἀλλήλοις, ὅς τις αὐτῷ προφθάσας κηρύξοι τὰ Εὐλογέλια. προεφθάνετο δέ τις σπουδῇ, μηδὲ θεᾶς τῆς Καίσαρος χράμματα κομιζόμενος, καὶ ἐπεὶ μηδένα ἦν ἀκούειν τῆς ἀγγελίας πρὶν γε βασιλέως αὐτοῦ, ἀλλ' οὐ μὴ οἷός τε ἦν τῆς πρὸς τὸν βασιλέα προσόδου τυγχάνειν, ἀπελθὼν ἀπαγγέλλει τῇ ἀδελφῇ τοῦ βασιλέως Εὐλογίᾳ, ὡς B ἄλυπος καθαρῶς ὁ Βυζάντιος. ἐκείνη δ' ἅμα ἠοῖ λόγον δέξασθαι, ἔνθεν καὶ θᾶττον ὁ σωθεὶς ἐληλυθὼς πρὸς τὰ ἀνάκτορα, ἐφίσταται τῷ βασιλεῖ. ὁ γὰρ δυσπίστει ἅμα καὶ λεπτῷ τοιούτῳ ἀγγέλτῃ, ὅτι ἐδοκίμαζε μή πως τῇ παιδὶ τὶ ξυμφορὰ, ἐν θᾶττον προσδοκίας ἀκούσας ἅμα τῷ ὕπνῳ διολισθήσει, σοφόν τι καὶ τῇ γυναικὶ ποιοῦσα. τῷ γὰρ ἐμφύτῳ πνεύματος μὴ τελείῳ ἔτι τελείῳ C πέψει ἀχολισθοῦντος ἐν ὑπνοις εἰσδυομένου ἀνάγκη τὰς αἰσθήσεις ἢ ἀργὰς ὑπάρχειν, ἢ ἀπονεύειν χρηστομαθοῦντος, μὴ σφίσιν ἐπιπολάζοντος. ὅπερ καὶ τὴν τοῦδε τὰ αἰσθητὰ συμβαῖνε μὴ καταστέλλοντος καὶ χάριν ὑπνώττειν, καί τι καὶ πρὸς αὐτὴν ἀντιλήψεως προσβιάζεσθαι), εἰ μὲν ὀλίγον, ἐν τοῖς σωθεῖσιν ὅτι ὁ αὐτὸς λαμβανόμενος, αἴφνης ἀκούσαντος, καταῤῥαθυμήσας προσέσχε· D εἰ δ' ἀπεῖρον ἄλλως, ἢ τέμπαλιν χαρὰν ἐν τῷ ἀσφαλεῖ, μὴ ἱκανῶς ἔτι πρὸς αὐτὴν ἐχούσας θορυβῆσθαι, καὶ τῇ ψυχῇ ἄλγος πλουρυβηδὸν προσπαίσας, ἔπληξεν ἀπεργάζεσθαι. τότε τοίνυν ἐκείνη τῆς τοῦ βασιλέως ἀσφαλείας ὑπ' ἦθος τοῦ τὰ ἥδιστα λέγειν προσηνέχθη, καὶ κατ' ὀλίγον χρόνου ἀνελάμβανε. τῷ δὲ τοῦ ποδὸς δακτύλιον μέγιον καταχθέντα, μερίδας ἔπαιζε τοῖς δακτύλοις, ὡς ἅμα λοὶς δυσπιάσουσα, καὶ δύσπιστε παραινοῦσα. E καὶ δὴ τῇ μονοχῇ ὀνείδων ἐσαμβῦσι, ὅτι παιδὸς προσήκει τοιαῦτα διεσωθέντος. ἡ δὲ, γέλωτι μόνῳ, καὶ χαροσύνῃ τῷ ὄντι, ἐμφανὴς ἦν τὰ καθ' ἡδονὴν ἐρῶσα. ἐπεὶ δὲ ὁ τοῦ παραυτίκα τοῦ βασιλέως ὕπνου λύσις, μέχρις οὗ καταστάσης τοῦ ἀκὸς τοῦ φρενῶν. ἐπεὶ δὲ καθίσατο, καὶ ὧδε ἠρέτο μαθεῖν γλυκύθυμος ὁ ἥδυπνος οἷος ὑπεστέλλετο. τότε προσετίθη τὰ Εὐαγγέλια. ὡς δ' ἔτι πόλις ἄλυτο. ὅτι Καίσαρ μὲν τοῦ συνήθους

MVlti tunc incitato cursu ad Imperatorem ferebantur Nymphæi tunc commorantem; contendebantque omni conatu se mutuò prævertere, gratiam primùm allati tam optati nuncij pro se quisque affectantes. Prævolavit eò ante omnes celeritate usus summâ quidam, qui cum à Cæsare literas non ferret, & satis intelligeret neminem priùs tam fausto nuncio impertiti oportere quam Imperatorem ipsum, ad quem tamen ut statim admitteretur non porerat impetrare, sororem ejus adit Eulogiam, eique planè captum Byzantium asseverantissimè affirmat. Hæc statim ab hoc audito summo mane præter solitum Regiam ingressa, reperit dormientem Imperatorem: & in tantâ licet tam expetitæ rei citò indicandæ prurigine, muliebrem cupiditatem sapientiâ majori in potestate habuit, moderata sibi ne fratri è somno excitato tantam subitò lætitiam objiceret, quâ periclitari valetudo ejus posset: extremi gaudij vehementissimũ ex inopinato appulsum tali articulo haud innoxiè fortassis excepturo semisomni corpore. Siquidem naturali spiritu post cibum sumptum in ejus concoctione occupato, & intus eâ causâ retracto, necesse est sensus, aut planè otiari dormientium, aut recens excitatorum languere, copiâ videlicet spirituum, quorum affluxu vigent, tunc adhuc alibi detentâ. quare si quod in momẽto quo quis expergiscitur, movet sensum, lene fuerit & solitum, percipient sine noxâ, mediocri attentione, & qualis est ludibundorum & aliud agentium, ad id sufficiente. porrò ad hanc satis instructa facultas est, utcumque intrò adhuc teneatur pars major spirituum: sin verò inopinatum quiddam & magnum objiciatur, in utrumvis mali aut boni, doloris aut gaudij extremum excedẽs, turbat animum vehementiùs; & eum tantum incitans ad exigendas è sensibus, tunc, ut dictum est, spirituum absentiâ debilitatis, actes operationes, lædit eos & valetudinem corrumpit: corpore interdum in deliquium & symptoma sonticum redacto. Hæc sapienter tunc reputãs Eulogia, instillare gaudium quam superfundere fratri maluit: nec nuncium felicissimum nisi præparatis idoneę suspensionis motâ, expergiscentis auribus commisit. Primùm vellicato pedis articulo majori, sopiti fratris somnum excussit. Cumque is oculis apertis solam eo loco ac tempore sororem vidisset, quæsivit admirans: satin sana? & quorsum ibi esset, quidve ageret? Illa hilari arridens vultu

satis ipsa oris renidentiâ monstrabat prospe- A
re se rei adesse iudicem. nondum tamen quid
afferret exposuit, otium præbens sensibus
excutiendi torporis, vigorisque resumendi.
Tum ubi satis spatij datum naturæ iudicavit
ad restituendam in statum consentaneum
intelligendi facultatem, cupidè flagitanti
Augusto, ne diutiùs taceret quod dulce audi-
tu nunciatura venisset, tandem exposuit,
captam teneri Vrbem, & Cæsarem intra eâ
securè cum Scythicis copijs degere. Id cer-
tò sciri ex oculato teste, homine inde summâ
celeritate profecto, constantissimeque affir- B
mante, sese interfuisse dum res geretur &
gestam vidisse. Interrogante verò Imperá-
tore: ecquid ille missus à Cæsare venisset?
Illa se nescire dixit: exterùm adesse homi-
nem, & interrogari posse, quippe idoneum
reddendæ sui rationi. prudens Imperator
reputans quam nova & inopinata narraretur
res, de quâ nuncius à Cæsare, qui gessisse
dicebatur, nullus appareret: memor etiam
paucitatis copiarum cum Cæsare profecta-
rum talis, ut tantam Vrbem occupasse etiam
vtrò sine certamine apertam, vel si voluis- C
sent maximè, haud potuisse viderentur: sus-
tinuit assensum, nec fidem adhibuit nuncio:
suspicatus quinetiam illudi sibi ab homine
fortasse nimium simplici aut plano, qui hæc
astutè aut stultè confinxerit. Decrevit
igitur ipse per otium eum interrogare, spe-
rans agnitarum ex ejus responsis quid in re
esset. Nam metu præsentis majestatis simu-
lationem, si quam adhibuisset, ipsi ex-
cutiendam, fassurumque ex vero cuncta.
Tunc igitur ad Imperatorem jussu ipsius
introductus cursor est, & ab eo interroga- D
tus, constanter asseveravit, spectatū à se co-
ram negotium cōfectum captæ Vrbis. simul
referens minutim prout contingerant singu-
la, multis quidem fidem fecit, cunctis admi-
rationem ac stuporem movit. At Imperator
qui affectabat videri plusquam vulgus sape-
re, cum in cæteris, tum in militaribus negō-
tijs maximè; simul cogitans, si fortè ad ex-
tremum falsum id deprehēderetur indicium,
subiturum se notam levis credulitatis: nec
deprehenso mendacio decorum sibi fore, E
impunitam dimisisse impostoris audaciam:
sin veritas dictorum ejus tempore pateret, &
consensu aliorum inde mox assuturorum fir-
maretur, nihil illi fraudi fore moram cautæ
suspicionis brevem: repræsentanda quippe
ipsi cum fide præmia debita velocitati quâ
prævenisset omnes in afferendo tam læto
nuncio: jussit hominem vinctum custodiri.
Tamen isto ipso, cuiusquemodi tādem foret,
indicio jam tum omnes lætabantur; præci-
piebātque præsagis animis triumphale gau-
dium quo perfundendi essent, ubi planè
constitisset, sic expulsos Vrbe Italos. Vt autem eodem die multi advenerunt missi à Cæsare:

ἐντὸς ἀνέδην δέχῃ, καὶ ὡς Εὐαγγέλια ἐκεῖθεν ἔχοντος, ὅτι τύπος ἰσχυρίζεται τὰ μάλιστα, ὡς ἐκ παρασκευῆς παρόντος. ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ ἀποστολὴ παρὰ τοῦ Καίσαρος ἔνδηλος ἐγένετο, ἡ δὲ, ὅτι ἀδύνατα μὴν, ἔφασκεν. ἅμως αὐτὸν παρόντα αὖθις ἐπανέρεσθαι. ὁ μὴν γε Σκύθης ἐπεσθαι μὲν καὶ ὁ τοῦ πράγματος ξένος, καὶ δὴ καὶ ὡς ὅτι ἀποστέλλει ὁ Καίσαρ ὅτι τύπος. ἐπεσθαι δὲ καὶ ὁ τῆς ἐφεστηκυίας πλήθους ὡς ἔλαττον ἐν ἢ τούτῳ παρεῖναι, καὶ ὡς ἀνελπιστότερον, ὅτε αὐτὸν ἰδιωτην, ἢ δ' ὅλως τοῖς λεγομένοις ἑαυτὸν ἐδίδου. τὰ δὲ χαλκᾶ καὶ πάλιν ἦν), μὴ καὶ ἀξιόπιστος ὢν ὁ τοῦτο σκαλεύσαιμι. ἀυτὸς οὖν ἔγνω καθίσας διερωτᾶν ἔκαστα, ἢ τῷ τοῖς ἐνθυμουμένοις δὲ ἐτίμα ἀσφαλῶς, τῷ ᾧ νομίζειν ἐκεῖνον ὡς φάβδον καταστῆσαι βασιλικὸν, τ' ἀληθῆ λέξειν, τ' ἀληθὲς εἰπεῖν πυθέσθαι. ἀνοίγεται οὖν, τῷ βασιλέως παρεστάξαντος, ὁ ἐρωτώμενος ἔλεγε. καὶ ὡς ἴδοι ὅπλισμοὺς πολλοὺς καὶ πολὺ ἄλλων ἐβεβαρημένους. λέγων οὖν καθέκαστον, πολλοῖς μὲν ἐναργέστερον πίστιν, πᾶσι δὲ κατάπληξιν. ὁ μὴν Σκύθης ἐξ ὧν πολλὰς δοκῶ θέλων ἀδύνατα, καὶ μᾶλλον ὅτι στρατὸς, καὶ ἅμα ἀδύνατον μὴ ξυναρπαζῆς ἔγκλημα φέρειν, ἀληθεύειν ᾤ, ὃ μὴ δοκοῦσης ἀσφαλείας τῆς ὡς ἀυτὸν αἱρεθησομένου κερδαίνειν, προσέτι τε φυλάττεσθαι δεδεμένου. πολλοὶ ἄσμενοι ἦσαν ἅπαντες, οἱ πεσόντες Γαλοὶ ὕπο τῆς πόλεως ἀξιοῦντες. ὡς ᾖ τῆς αὐτῆς ἡμέρας πλείους ἢ πεμπόμενοι παρὰ Καίσαρος ἦσαν, καὶ ὅτι τύπος ὁ τοῦ Καλοῦ πέρα ἐς τοῦ Σπαθίου τῆς Βαλεδουΐτης, ὡς βάσανον κομίζων τεκμήριον, βασιλεῖ δὲ καὶ τὰ χάσματα, ὅπως ἂν ἡ πόλις σωσαληθεύσῃ ἐδόκει, ὅτε ἐπ' ἀμφίβολον ἦν, ἀλλ' ὅπισθεν. καὶ ἀπεδίδου μὲν τοῦ λόγου τὸ μύζειν. μὴν γε παρόντων τότων καὶ παροχέα, ὡς δυνατὸν ἐμεγάλυνεν. ἢ δὲ δὴ μικρὸν ὕστερον ὕπνῳ τῇ ἐκείνου βασιλικῇ παρεστῶσα τοιῶνδε κατόψωμα. καὶ δὴ μεγίστη ἑορτὴ ἄγων ἡμέραν ἐκείνην, μετεμφιάζετο μὲν πρὸς ὃ μεγαλοπρεπῶς. σωσκάλαι δὲ ἦσαν σωσαθμοὶ, καὶ αὐτὸς ὡς εἰκὸς ἐσθῆσι σωμάτων ποικίλοις, καὶ σφόδρα δημηγορῶν σωσθῆναι. μὴν δὲ ἦν πρέπον κοσμεῖν ἀφαιρεῖν ἡδονῆς. ἀλλά γε καὶ πρὸς ἐκείνους χάμματα πέμπων, συσκάλαι πάντας πρὸς ἐυχαριστίαν τῷ κρείττονι.

& su-

& ſuper hos qui tegmen capitis & enſem, in certiſſimum receptæ Vrbis argumentum Impetratori cum Laureatis Cæſaris literis afferret, placè affirmantibus receptam Vrbem Romano præſidio teneri, non ampliùs dubitavit Imperator; ſed omninò jam perſuaſus, plura & majora quàm promiſerat eſt primo Nuncio largitus. Ac Ducem quidem facti autoremque fueeſſùs gratijs & laudibus quam potuit ampliſſimis proſecutus eſt. non enim exiſtimabat parvum ornameotum Imperio ſuo additum facinore tam illuſtri. Itaque diem illum feſtum egit ſolemnitate ſummâ. quippe ſumptis ipſe magnificentiſſimis veſtibus ad Proceres celebrandi cauſâ communis gaudij ad ſe vocatos, ſplendido & ipſos varioque inſignes ornatu, gratulatoriam orationem habuit. ac ne abſentes quidem ejus voluptatis expertes paſſus, ſcriptis & quoquo verſum miſſis ejuſdem cum oratione ſententiæ literis, cuoctos ad agendas Deo gratias publiceque lætandum adhortatus eſt.

CAPVT XXX.

Concio Imperatoris ſuper expugnatione Vrbis.

Οἶδα πᾶ, λέγων, πρὸς οὓς παρόντας, ἄνδρες βασιλέως ὑπήκοοι τῆς Ῥωμαίων, ὅσοι τὸ μεγιστάνες καὶ ὑμῶν πρὸς αἵματος, καὶ ὅσοι τῷ πλήθει, ὅπως πάλαι τῷ θεῷ μνήσαντος, ἀνίμους ἀζώσους ἀλλ πῖς Ἰταλοῖς, ἐξώδιν ζαν τῆς πατρίδος οἱ ἡμέτροι προγόνοι, ἐς ὡς εἰς στενὸν τὰ τῆς ἐκείνων ἀρχῆς κατλιπόντες ζαν. ἐς σαφεῖ τὰ πάλαι, ὅπ ἡ τῶν Ῥωμαίων ἀρχὴ, πρὸς Ἕω μὲ, Εὐφράτη καὶ Τίγριδι· πρὸς Δύσιν δὲ, Σικελίας καὶ τῆς πρόσω Πυλαίας ὁρίζετο, Αἰθίοπας δ' ἔχε πρὸς Νότον. καὶ πρὸς Βορρᾶν τὰ Περσαρκτικα. ἀφίημι ταῦτα. ἀλλ' οἶδα πάντας ἀκούοντες ὡς ταύτης δὲ τῆς θαλάσσης ἐντὸς πρὸς Ἕσπερον, ἡ δυοῖν καὶ ζιῶν ἡμερῶν, ἀλλ' ἔστ ὅπου καὶ δέκα καὶ τῶν πλέω πόπου ζλάσημα, ὧνπερ τῶν ἡμετέρων τότε κατάσχετο, χωρὶς ἁπασῶν Νήσων καὶ τῶν μεγίστων. ἀλλὰ Θεοῦ θέλοντος, ἢ μᾶλλω ὠλιγωρῆσαντος κατ' εὐπραξίαν τῶν εἰς ἐλέω πλημμελημάτων, αὐτῆς ὡσανεί πνος καρδίας τῆς παρ' ἡμῶν παθούσης, συνεκερά ζαν πάντα καὶ τὰ μὲ Ἰταλοί. τὰ δὲ, Γέρμανοι, Βάλλαροί τε καὶ Τριβαλλοί, καὶ πάντες ἄλλοι διεμερίσαντο. ἔστ δ' ἃ καὶ Ῥωμαῖοι τῇ βασιλέως ὑπήκοοι νοσφισάμενοι, καθ' αὑτοὺς ἔζων δεσπόζοντες. τὰ δὲ γ' ἡμέτερα, Νικαία καὶ Ῥῆσα, καὶ τρίτη Φιλαδελφία, καὶ τοῖς πέριξ διεκρατοῦντο. τὰ μὲ οὖν ἄλλα, πῶς καὶ αὖθις αὐτοῖς ἐζώσθη ζαν, καί γε αὐαζεσαῦ καὶ μικρὸν, ἐλεοῦντος πάλιν τοῦ θεοῦ, τί χρὴ καὶ λέγειν. πλὴν ἀλλ' ἃ δὲ τότε ὧν ἀσφαλῶς ἔχειν, λειπούσης τῆς βασιλίδος. ποῖος γὰρ ὑμῶν ἃ παρεῖχεν αὐαίδεσεν, ὅπου καὶ διεφρεσβευσάμεθα, ὡς ἀπόλεσι καὶ πρέσβυ τοῦ βασιλέως θρόνου κατ'

NOſtri (inquiens ad præſectes) viri Romano Imperio ſubditi, quique Optimates, nobiſque conſanguinitate innecti, cæteraque multitudo hoc adeſtis: Noſtis, unquam, ut olim Deo irato, ab Italis velut ventis quibuſdam vehementibus, Maiores noſtri expulſi patriâ fuerint: & in arctum contruſa dein eorum. Ac vetera præterea illa, quando Romanum Imperium ab ortu quidem Euphratē ac Tigrim limites habuit, ab occaſu verò Siciliam & hinc ulteriorem Apuliam. In Meridiem proceſſiſſe uſque ad Aethiopas; verſus Septentrionem uſque ad admotas polo Regiones. Omitto illa, tantum obiter memorans quæ fando audita cognoviſtis, intra illud mare verſus continentem, non ſolum quantum bidui aut tridui curſu emetiri ſpatium poteſt, ſed quantum decem & eò plus diebus, in noſtrorum fuiſſe poteſtate: præter omnes Inſulas, in quibus quædam ſunt ampliſſimæ. Caterum Deo volente, aut potius permittente, in ultionem injuriarum ipſi factarum, cum ipſa rerum Principe noſtrâ Patriâ, velut corde Imperij, clade ultimâ oppreſsâ, cuncta pariter Reipublicæ membra lethali quaſi morbo elanguerunt: dum eorum quædam Itali, alia Perſa, Bulgari, Triballi cæteraque omnes gentes Barbaræ inter ſeſe partirētur. Fuerunt & nonnulla quæ ipſi Romano Imperio, cui erant ſubditi, rebelles avulſa & ſeorſim tracta Dominorum nomine tenerent. noſtra verò res Niceâ, Pruſâ, tertiâque Philadelphiâ, cum terris adiacentibus definirentur. & alia quidem ut rurſus revixerunt (nam paulatim Deo miſerante revaluerunt) quid attinet dicere? verùm ne hæc quidem vel ſervata vel recuperata, ſecura nobis & certa eſſe poterant quamdiu Principe Vrbe carebamus. Quotus enim quiſque Legatus noſtros, ſi quos rerum repetendarum cauſâ mittebamus, non irriſos convicio repellebat, tanquam ab exulibus miſſos patriâ ejectis, & procul ab Imperij ſede neceſſariò degētibus. quare illos qui domeſticos lares hoſtibus inſeſſos deſignare ubi tandē eſſēt nonniſi geographico radio ex ratione Aſtrorum

quibus essent suppositi valerent, incongruum absurdumque esse, reliqua tantò minùs præcipua Imperij membra à detinentibus repositere. qui maximè nodus ne ante Nos imperantium multi & magni labores quidquã admodũ proficerent: obstitit:sdẽ nostros quoque non pauci pro nostra facultatis modulo his retrò diebus scutatos conatus cassos effectu reddidit. Quod porrò novissimè nunc accidit, multos acresque custodes amplissima opulentissimaque Civitatit, frustrà vigilasse: & hostium reducem exercitum rei dum adhuc gerebatur supervenientem, recipere illã rursus, ejiciendo paucos è nostris qui in eam penetrarant, nequs quam conatos esse, Dei profectò potissimùm opus est, qui novit & periclisari visam, ascunque destitutam præsidio, custodire Civitatem, & eandem validissimis armatorum d fensam cohortibus, in manus hostium tradere cum libet. Nam quod nuper contigit ut eandẽ nos Vrbem traiectò tot arumnis & laboribus freto validissimis & omnium eius lucolarum sugentem licet multitudinẽ numero longè superantibus oppugnantes copyt, eo infectã recedere cogeremur, quid a'iud fuit quam Dei admonitio declarantis, suum id solius opus esse sua misericordia reservatum, dare quando & cui dignabitur tantum istud decus regia recuperandæ Civitatis. Istius ergò diù fusperatæ misericordiæ momentum ecce nunc beatũ & fortunata dies illuxis, Nobis, quod mirum est, imperantibus; qui nihil in nobis boni agnoscimus quo tantum beneficium meroremur. Quare totos nos in gratiarum actiones effundere iustum est, receptâ Patriã; fas etiam sperore sicut ea quondã cadente cætera pari ruinã concidernnt, ita eadem in pristinum modo revocatã statum, reliqua similiter quæ afflictu fuerunt in fortunam restituẽda meliorem. Nam divinum Nos protegens iniuriasque Nobis factas ulciscens iudicium, quod à nostris quasi partibus deficiens, Nos deseruisse videbatur, iterum ex hoc principio vim suam in nostrum patrocinium, seque favens ac propitium nostra causa adjunxit. quare plurium istorum Nos superbè prius despiciensum illa ardua indomitaque cervices (Dei fretus auxilio sic loquor) frangentur inflectenturque velint nolint in subiectionem demississimam. Hæc felicitas servabatur Nobis, ut usu visuque experiremur gratiam misericordis Dei; Patribus nostris tanti fructus gaudy negatus est:Nobis usque filijs eorum abunde nunc cumulatèque repræsentatus. Non enim personis singulis, sed generibus stare vices alternis commeantium in vitam hominum beneficiorũ & supplicionum Divina Providentia reddi solent. Hoc ita factum cernere licet & in antiquis. Nam promissam Patribus felicem terram dudum pronunciatam Abrahamo tanquam statim dandam liberatis ex Aegypto ipsius posteris, hi quidem non acceperunt in deserto mortui; sed eorum ossibus peregre relictis, feliciores illorum filq desponsà non singulis quibusvis capitibus, sed universim Israelitica genti hereditate adeundâ fidem vaticiniorum liberarunt: splendideque demonstrarunt

A ἀνάγκαν δέχεσθαι. ἔοικασι τοίνυν τὴν παρεῖσαν δέσποιναν ὁμοπατρομήτορες, ζητεῖν τὰ λοιπὰ, καὶ ἀναπαλαίειν τῶν ἐξ ἀρχῆς κατεχόντων, μηδ' εἰ τὴν ἀγωνίαν δύσκολον. καὶ γὰρ τοῦτο καὶ τὸν περὶ ὑμᾶς βασιλέων πολλὰ πονεσάντων, οὐκ ὀλίγα δὲ καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς παθόντων, οὐδὲν λυσιτελοῦν. ὃ γὰρ καὶ φυλαττομένης πόλεως οὐς κενὸν ἀγρυπνῶν, ἢ οὓς χεῖρας καμμένας αὖθις ἐγείρειν, οὐς μᾶλλον ἐπὶ πειρωμένης ποτὲ, Θεοῦ δεῖ μᾶλιστα, Θεοῦ, ὃς οἶδε καὶ τὴν εἰς κίνδυνον νομιζομένην κεῖσθαι, φυλάττειν ἀφύλακτον ὄντα, καὶ τὴν ἰσχυρῶς ἐπιλίτας ἰσχυρισμένην, ἐγκαταλείπειν οἷς χεῖρας πέφυκε τοῦ πολεμίου. ὃ γὰρ πολλὰ καὶ μεγάλα πραγματευσαμένης τοῦ ἀυτῆς, καὶ μέχρι τοσούτου περαιωθέντας ἤνεσι, μηδὲν ἧσσον πολλαπλασίους ὄντας τῶν ἐναντίων, ἡκυῶντος Θεοῦ λιὴ, ὡς ἔργον οἰκεῖον καὶ μόνε ἐξ ἐλέους ἔχειν τὸ δοῦναι, ὅ δὴ καὶ ὁ λαὸς ἔπισθέτο. ἔφασε δέ τιν ἡ τῆς δυσπλαγχνίας Κυρία, ὁ ξένος, ὑμᾶς βασιλεύοντας, τῶν, τὶς οὐ ἄπει, ἀγαθὸν ἐχόντων. καὶ δὴ ἀνχαρισῆν δεῖ δίκαιος, διαπλαθόντας τὴν παῖδα, καίγε ἐλπίζειν, ὥσπερ καταπεσούσης ταύτης συγκατέπεσε τὰ λοιπὰ, ὅπως ἀνακληθείσης αὐτῆς, οὐκ ἔστ ὅπως οὐκ ἀνακληθήσεσθαι ταῦτα. ἡ γὰ παλύμενος πεισήσεσθαι δίκη· καὶ πολλῶν πρὶν φρυαγμομένων ἀυχενες (σοὶ Θεῷ εἰρήσθω) καθυποκλιθήσεσθαι τοῖς ὁ παφυόσης. εἰ μὲν οὖν οἱ Γωτίρες ὑμᾶς οὐκ εἶδον ὃ τῷ Θεῷ ἔλεος, ἀλλ' ἡμῖν ἰδὼ χέρσος, ὑμᾶς ἐκείνων γε ἕσπ' ἂ γὰ πεφυσήσεις ἀλλὰ ῥᾴθιον ἐς τὰ μάλιστα ἐν τοῖς ἄνεργεσίαις, ἐν τοῖς τιμωρίαν τῷ Θεῷ γενέσθαι. τοῦτ' ἐπεξέχθη καὶ ὅπῃ τῶν πάλαι. καὶ τοῖς παῖσιν ἐπαγγελόμενος τοῖς ἀγαθοῖς γῆν ἐκείνην, τοῖς πάλαι παραγελθοῦσαν τῷ Ἀβραὰμ, ὡς ἀυτίκα τοῖς Αἰγύπτῳ ἀπαλλαγεῖσι κληρομήσειν ἐκείνων· ὁ δὲ, ἐκείνοις μὲ ὅπῃ τῆς ἐρήμου πεσεῖν τὰ ὀστᾶ παρεκείσατο· τοῖς δ' ὑμῖσι πληρῶν τοῖς ἐπαγγελίαν, καὶ ἃ διέπεσεν ἡ ὑποσχέσις. οὕτω δικαίοις μέτροις καὶ καιρίοις αἱ θεῖαι πράξεις οἰκονομοῦνται· καιροὺς γὰρ μεταικεῖν παρεῖσιόντος τοῦ Θεοῦ, ἃ σκαλεύοις ἐκ φύλλων ἐν λαμπάναις. ταῦτα γὰ ἴδον ὁ πάλαι. ἀλλὰ σκεπομένοις χάριτι τοῦ Θεοῦ· καὶ δὴ ἐξ ἀυτῆς ἅμα πεμπέτω τῆς τῶν ἀρχόντων, ἐ λαμβανέτω σοῦ οἴκους, οἳ παροικεῖ κατοικήσῃ, εἰ μὲν συμβαίνοι σοῦ παῖσιν εἶ καὶ σοῦ τοῦ ῥᾴους ἀδείστας ἔπι, οὗ ἂν χρῄσοι. εἰ δ' οὖν, ἀλλά τις ἐκλεγέσθω τὰς ἀμοιβάς. ἐχρῶ γὰ Θεοῦ διδόντος τὴν χάριν, καὶ τόμως ἐκείνῳ ποιῶν,

B

C

D

E

ἐ

ἐ παρασφαλεσπιῶσ ὃ μέρ@ ἑκάσῳ. ὑ δὲ
A
ὸ ἡμῖν μόνοις, ἀλλὰ ἐ ὑμῖν δίκαιον ὑγιάζειν
ὃ θεῖον χαρίζεσ· καὶ ὥσπερ ὃ ἀπερρίφθαι
κοινὸν ὃ τῆς σκηνῆς ἅμα πᾶσι κάδυ, ὕτω κ ὃ
ἐπανακαλεῖσ καθολικὸν, τ ἀνεγερσίαν λαμ-
βάνειν. ἴσω δ' ἐφεξῆς ἄλλοι, κ ὕτω πάλιν
ὃ κενωθὲν ἀναπληρωθήσετ@, πάλιν αὖτ
πολιχνίων αἰγιαλίων, τὸ ὄνομα ἔχ@σιν τῶν
αὐτονόμων ἐ ἀτιμοτάτων. ἡμῖν δὲ, ἐ καταφρο-
νητέον τῶν τῇδε· ἀσφάλεια γὸ τῶν ὄντως με-
γίστη, εἰ τὰ κύκλῳ φθόνοι ᾠ σίλον. τῶτα δὲ
B
ᾠ σίλον φθονῶν), πολυωρήτων τῶν οἰκητόρων
ἅμα τοῖς πεμπομένοις ἀρχῆσι. ἀλλὰ τὰ
μ, κ καιρὸν κ λεχθήσον@, κ παραχθήσον)
Θεῷ συναιρομένῳ δ' ἔσ@. νῦν δ' ἄγε κἀ-
κεῖνος δ' ὧν ἐπεμέρησ ἡμῖν ὁ χαρὶς (κ γὰρ
δίκαιον) γράφοντες τὰ εἰκότα δοξάσωμεν, χάριν
σφίσιν εἰδότες μ Θεοῦ. τῷ τοι καὶ ὃν τῷ
C
ὄντι χρῆμα καλῶ χαίρειν τὰ χαριτήρια.
ὀνόλεσ) ὃ καὶ οἷς αὖ πεμφθεῖσι τῶν κληρο-
δοτησιν ὕστερ ἑτέρ τῶν μεγίστων. ὅτις γὸ πολ-
λοῖς γε καὶ ἀνεῤῥάλλετο ὃ δεδιὼς, κ παραφα-
σις ὀνείρῳ, ὃ ἀφ' σπάνης ἐλεύτ@, μηδένα
εἶ) τῶν δικαίως αὖ τῶν ἰδίων εἴσω παρῶσθαι
τῆς πόλεως αὐθεξούσιω@. ἀδεῶς γὸ ἔτι σὺν
ὀλίγα κ τῶν τυχόντων, ἐν οἰκεῖ μόνοις παρὰ
τοῖς πεντήκοντα ἕτερ, κατοχωμένης τῆς πόλεως
πᾶς ἐχθρῶς. ἐν οἷς καὶ πάντα αὖ δεῖσθαι, ἄγε
D
ἀρωῖσω ἔχω παρὰ ὀνείρες οἱ Βασιλῆς.
εἰ γὰρ μὴ τῶν ὑπηνεῖσιν ὀν τῶν συγγενῶν
μαχῶν ὑν σπάνει ἐβόων@, σὺν αὖ καὶ τῶν
ξαλμαζῶν ταῦτ ἤκουσ@. πλὴν τὰ ξένα κατ-
χοντες, καὶ αὖν ὑν ὀλίγῳ ὄντες τῷ ὀξυωκῖσθαι
τῶν μὴ σφίσι παρεσκόντων, ἔσασθον ἄλ-
λ@ ἀλλό τι ἐς χεῖρας τὸ ἀλλότριο ἔχειν,
ὑποσκᾶν τι καὶ ὑπακλέπτειν, ὡς ὑπὸ πολὺ
μὴ ἔξειν. ὁ μ οὖν Βασιλῆς τοῦτ' αἰσθόντε καὶ
παῖξας, ἀφ' ταχέως ἀπέστελλε παρὰς ᾠ
Καίσαρα, ὅθ' ἅπαξ ἕνα, ὕτε σὺν πάντας ἅμα.
ἀλλὰ συχνὸς καθημέραν ἄλλως ἐπ' ἄλλοις.
ἅμα μ πλασσάκις παρὰς ὀνείρ ζητῶν μανθά-
νειν ὅσα ἑκάσων. ἅμα δ' ὑπτεύων καὶ καθι-
στᾶναι τάκη, ὡς μετ' ὀλὺ κάκειν@ σὺν
τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ὑπιδημήσων. ὀπτεπ?εσθαι
γὰρ καὶ τὰ τῶν παλαιῶν παρατηρῆσε, ᾧ
δὲ γε μεγιστᾶνες καὶ αὐτοὶ καθ' ἕνα ᾠ οἰκεῖον
ἀπέστελλον, ὡς αἰτησοντάς τι καὶ πληροῦντες
τὰς οἰκίας. μὴ δὲ γὰρ καὶ αὖτις ἦ) βεα-
δωῖν Βασιλέως κινηθέντ@. ὀνίνοι μὲν οὖν
ὑπάρχοντες καθὼς ἕκασος ἔχε, τοῖς παρεσταγ-
μένοις παρεσχον. ὁ Καῖσάρ τε δίνημε σὺν

A *haud excidisse ac ad extremum casſa eventu remansisse quæ Deus prædixerat. Sic suſtis mensuris aquisque ponderibus Divinæ semper dispensantur operationes. Tempus igitur nunc est iubente Deo, ut non umbraculis foliorum aut ramorum astegys protecti, pompam curulibus tabernalis foſtam traducamus; id eras vetoris iam antiquati moris: ſed ornati Dei gratiâ celebremus lætitiam quam ipſe fecit. Atque adeò iam nunc præmittatur in Vrbem aliquis Principum metator domorum avitarum in quas ſumus migraturi. Et ſiquidem illas ipſas quas Patres incoluerunt he-*
B *reditario cuique iure debitas idoneas reperiet, benè habebit: ſin verò, quaſcumque aptas inveniet, paret pro tempore. decet enim nos tam ſingulari Dei beneficio affectos legitimas ei in ipſa illa quam liberaliſſimè conceſſit Eccleſia & Imperij Metropoli gratias agere, ac cum eo, ut divina Lex iubet, in ſua quemque poſtliminio reducere. Non enim Nobis ſolis, ſed Vobis etiam & veſtrum viritim ſingulis gratificari hoc miro eventu Deũ voluiſſe putandum eſt. Quin ſicut communiter ad omnes imperantes iuxta ſubditoſque pertinuit expulſiones è patria calamitas; atque in eaſdem*
C *iras Dei per omnes circumlato parẽ quiſque ſuam amaru potionis hauſit: ita convenit ut converſa in meliùs ſortis, & exuberantis inde lætitiæ ſenſu omnes perfundantur. Poſt primos qui illuc remigraverint, ſequentur eodem ſuo deinde ordine reliqui. & ſic iterum exhauſta replebuntur, unoquoque ut par eſt præoptaturo in Vrbe quam in municipijs degere, & regiæ inclytæque ſplendorem Civitatis obſcurorum & ſine nomine oppidulorum anguſtijs & ſordibus præferre. Non tamen hæc ubi nunc ſumus ſpernenda, aut penitus relinquenda ſunt. Nam ut media tuta ſint circumiecta*
D *munita ſunt oportet: nec poteſt ſecuritas intus eſſe ſi exteriora in tumultu ſint. Prouidebitur autem ut hæc in pace continuentur, tum colonorum hic relictorum & ſua curantium fidâ cuſtodiâ, tum adiuvante atque invigilante providentiâ Magiſtratuum ex Vrbe mittendorum. Sed hæc ſuo tempore edicentur agenturque, Deo pro ſua miſericordia nobis adſuturo: Nunc, age, illis quibus ad tantum nobis largiendum, bonum divina beneficentia miniſtris uſa eſt, gratet rependamus quas par & æquum eſt vs referri, quibus ſecundùm Deum debetur à Nobis plurimum.*
E *Sub hoc cõfeſtim præcepit conſcribi authentico diplomate decreta victoribus præmia: elegit è etiã Proceribus quos ad Vrbẽ miſſos ibi præeſſe juberet diſtributioni domuum & terrarum, & ſi qua reſidua è bonis cæteris erant, Optimatum cuique faciendæ rerum ad ipſos ex paternâ avitaveſuccesſione hereditario iure pertinentium. Optimatibus autem nunc quidem ſolis in eo genere providit: Plebi pariter conſulere diſtulit, in animo habens id prorſus omittere: nullo ſe ad id adſtringi juſtitiæ officio exiſtimans: quòd Vrbẽ vi & armis receptam ex Hoſte, jure Belli ſpectare in ſolidum ad Principem, & in*

præ-

quibus essent suppositi valerent, incongruum ab- A
surdumque esse, reliqua tanto minus praclara
Impery membra à detrimentibus reposcere, qui
maximè nodis ne ante Nos imperantium multi &
magni labores quidquã admodũ proficerent: obsti-
titsse nostros quoque non paucos pro nostra facul-
tatis modulo his retrò diebus tentatos conatus cas-
sos effectu reddidit. Quod porrò nouissimè nunc
accidit, multos acresque custodes amplissima opu-
lentissimaque Ciuitatis, frustrà vigilasse: & hos-
tium reducem exercitum rei dum adhuc gerebatur
supervenientem, recipere illã rursus, eyciendo
paucos è nostris qui in eam penetrauerant, ne-
quis dquam conatos esse, Dei profectò potissimùm B
opus est, qui nouit & periclitari visam, utcunque
destitutam præsidio, custodire Ciuitatem, & ean-
dem validissimis armatorum d fensam cohortibus,
in manus hostium tradere cum libet. Nam
quod nuper contigit ut eandẽ nos Vrbem traiecto
tot arumnis & laboribus freto validissimis & om-
nium eius incolarum iugentem licet multitudinẽ
numero longè superantibus oppugnantes copys,
re infecta recedere cogeremur, quid aliud fuit
quam Dei admonitio declarantis, suum id solum
opus esse suæ misericordiæ reservatum, dare quan-
do & cui dignabitur tantum illud decus regiæ re- C
cuperandæ Ciuitatis. Istius ergò diù susperatæ
misericordiæ momentum ecce nunc beatũ & for-
tunata dies illuxit, Nobis, quod mirum est, im-
peranstibus; qui nihil in nobis boni agnoscimus
quo tantum beneficium mereremur. Quare totos
nos in gratiarum actiones effundere iustum est,
receptâ Patriâ; fas etiam sperare fieri ea quondã
cadente catera pari ruinâ conciderunt, ita eadem
in pristinum modo revocatâ statum, reliqua si-
militer quæ afflicta fuerant in fortunam restituẽ-
da meliorem. Nam diuinum Nos protegens in-
turiasque Nobis factas ulciscens indicium, quod à
nostris quasi partibus deficeus, Nos deseruisse D
videbatur, iterum ex hoc principio vim suam in
nostrum patrocinium, seque fauens ac propitium
nostra causa adiunxit. quare plurium istorum
Nos superbè prius despicientium illa arduæ indo-
mitaque cervices (Dei freus auxilio sic loquor)
frangentur inflectenturque velint nolint in sub-
iectionem demississimam. Hac felicitas servaba-
tur Nobis, ut ausi usique experiremur gratiam
miserantis Dei; Patribus nostris tanti fructus
gaudy negatus est: Nobis utique filijs eorum abun- E
dè nunc cumulateque repræsentatus. Nam eum
personis singulis, sed generibus stata vices alter-
nis commeantium in vitam hominum beneficiorũ
& suppliciorum Diuina Prouidentia redds solens.
Hoc ita factum cernere licet & in antiquis. Nam
promissam Patribus felicem terram dudum pra-
nunciatam Abrahamo tanquam statim dandam
liberatis ex Aegypto ipsius posteris, bi quidem non
acceperunt in deserto mortui; sed eorum ossibus
peregre relictis, felicesiores illorum filij desponsâ non
singulis quibusuis capitibus, sed universim Israe-
litica gens hereditate adeundâ fidem vaticinio-
rum liberarunt: splendideque demonstrarunt

ἀναγκαίως δέχουσιν. ἄρασι τοίνυν τὴν παρεί-
δα δυσμαρομένους, ζητεῖν τὰ λοιπὰ, καὶ ἀνα-
καλεῖσθαι τῶν τοῦ κατεχόντων, μηδ' εἰ τὴν
ἀναγκαίου δύλογον. ἡμᾶς δὲ τοῦτο καὶ τῶν
ὑμῶν βασιλέων πολλὰ πανσάντων, οὐκ ὀλίγα
δὲ καὶ ἡμῶν τοιαῦτα παθόντων, ὕδεν ἰκάνωθη.
ὁ γὰρ καὶ φυλακτόμενος πόλεως εἰς κενὸν ἀ-
γρυπνῶν, ἐς εἰς χεῖρας καμόντος αὖθις ἥκοι,
εἰς μάτην οὖν περιεμένες πονῶν, Θεοῦ δεῖ
μᾶλλον, Θεοῦ, ὃς οἶδε καὶ τὴν εἰς κίνδυνον
νομιζομένην κεῖσθαι, φυλάττειν ἀφύλακτον
εἶναι, ἐς τὴν ἰσχυρῶς ἐπλίτας ἀχυρωμένην,
ἐγκαταλείπειν εἰς χεῖρας πάλιν τῶν πολεμίων.
ὁ γὰρ πολλὰ καὶ μεγάλα πραγματθσα-
μένες τοῦτ' ἀυτὸς, καὶ μᾶλλ τοσούτων περαιω-
θέντας δεινῶν, μηδὲν ἥκιστ' πολλαπλασίους
ὄντας τῶν ἐνοικούντων, δικαιῶν ἐς Θεοῦ λῶν, ἐς
ἔργον ἐλθεῖν καὶ μόνε ἄξ ἐλεύς ἦσα τῶ δοῦ-
ναι, ὃ δὴ καὶ ὁ λαὸς ὕδις θέτο. ἔφασαν δέ τι-
νων ἡ τῆς ἀσπλαγχνίας Κυρία, ἐ ξένων, ἡμῶν
βασιλθόντων, τῶν, τίς αὖ ἄπαι, ἀγαθὸν ἐχόν-
των. καὶ δὴ δίχα ρίσεῖν δεῖ δίκαιον, ἀπολα-
βόντας τὴν πατρίδα, καί γε ἐλπίζειν, ὥσπερ
καταπεσούσης τοίτης συγκαπεσόντα τὰ λοιπὰ,
ὕτως ἀνακληθείσης αὐτῆς, οὐκ ἔστ ὅπως οὐκ
ἀνακληθήσεται ταῦτα. ὁ γὰ παλίμπους πδεῖ-
σθαι δίκη· καὶ πολλῶν πρὶν φυγαδομένων
ἀυχένες (σὺν Θεῷ ἐρέω) καθυποκλιθήσον-
ται τοῖς ὁ παρόντα. εἰ μὴ οὖν οἱ Ρωμαῖοι
ὑμῖν οὐκ εἶδον ὃ τῷ Θεῷ ἔλεον, ἀλλ' ὑμῖν
ἰδὼν χάρισαι, ὑμᾶς ἐκείνων γε ὄσον· ὃ γὰ πρε-
σύπους ἀλλὰ χθισον ἐς τὰ μάλιστα ἐ τὴν ἄνε-
ρεσίαν, ἐ τὴν τιμωρίαν τῶ Θεῶ γενέσθ. τοῦτ'
ἐπεσκήφθη κ' ὀλίγ τῶν πάλαι. κ' τοῖς παγαίοις
ἐπαγγελλόμθα τὴν ἀγαθὴν γῆν ἐκείνην,
τὴν πάλαι πρεπαγγελθεῖσαν τῷ Ἀβραάμ, ὡς
αὐτίκα τοῖς Αἰγύπτῳ ἀπαλλαγεῖσι κληρομένοις
ἐκείνην· ὁ δὲ, ἐκείνοις μὲ ὀλίγ τῆς ἐρήμε πε-
σεῖν τὰ ὀστᾶ παρεκέλασε· τοῖς δ' υἱοῖς πλησθ
τὴν ἐπαγγελίαν, κ' ὃ διέπεσεν ἡ ὑποσχεσις.
οὕτω δικαίως μέτροις κ' σταθμοῖς αἱ θείαι πρᾶ-
ξεις οἰκονομοῦνται. καιρὸς γὰρ μετασκῆν πρεσ-
βύτερον τῷ Θεῷ, ὃ σκιαδείοις ἐκ φύλλων ἐν
λαμπύραις. ταῦτα γὰ ἦλθε ὁ πάλαι. ἀλλὰ
σπεπομένοις χάριτι τῷ Θεῷ. καὶ δὴ ἐξ ἀυτῆς
ἅμα πεμπέτω τις τῶν ἀρχόντων, ἐ λαμβα-
νέτω οὖν οἰκεῖς, οἱ πανοικεὶ καθιόντ', εἰ μὴ
συμβαίνοι οὖν παῖδας ἔχ) καὶ οὖν τῷ γήρᾳ
φιλότιμος ἔτι, ἐ ἂν χέσοι. εἰ δ' ὅλως, ἀλλά
τις ἐκλεχέσθω τὰς ἁρμοδίας, ἐχέτω γὰ Θεοῦ
δίδοντ τὴν χάριν, κ' ἡμᾶς ἐκείνε ποιῶν,

ἐ

τὲ παρασφίσιν ἁπᾶσι. ὃ μέρος ἑκάστῳ. ὑ δὲ A
γὸ ὑμῖν μόνοις, ἀλλὰ τὲ ὑμῖν δίκαιον ἡγήσαν
ὃ θεὸν χαρίζεσθαι· καὶ ὥσπερ ὃ ἀπερρίφθαι
κοινὸν ὃ τῆς ὀργῆς ἅμα πᾶσι κοινὸν, ὕτω καὶ ὃ
ἐπανακαλεῖσθαι καθολικὸν, τὴ ἀναγκαίαν λαμ-
βάνειν. ἕφον) δ' ἑφεξῆς ἄλλοι, καὶ ὕπω πάλι
τὸ κοινωθὲν ἀπαπληρωθήσεσθαι, πάλιν αὖτε
πολιχνίων ἀμεμφήτων, τινὰ ὄνομα ἔχειν τῶν
αὐτονύμων τὲ ἀντελαῖ. ἡμῖν δὲ, τὲ καταφρο-
νητὸν τῶν τηλὲ· ἀσφάλεια γὸ τῶν ἐντὸς με-
γίστη, εἰ πᾶ κύκλῳ φίλοι ὦσι πᾶλον. τῶπα δὲ B
ὦσι πᾶλον φιλοῦντι), πολυωφέλητον τῶν οἰκητό-
ρων ἅμα τοῖς πεμπομένοις ἀρχῆναι. ἀλλὰ τὰ
μὲ, καιρὸν καὶ λεχθήσεται καὶ παραχθήσεται)
Θεῦ συναρεσθέντος δ' ἕλεος. νῦ δ' ἄγε καὶ
κείνης δ' ὧν ἐπεμελήθη ὑμῖν ἡ χαρὶς (καὶ γὸ
δίκαιον) γεάφοντες τὰ εἰκότα δ' ἀξιοῦμεν, χάριν
σφίσιν ἀδόητος μὴ Θεοῦ. τῷ τοι καὶ ὃν τὸ
φιλανθρωπότατον καλῶς γεγράφθαι τὰ χαριστήρια.
ὁπλίζει) ὃ καὶ οἷς αὖ πεμφθεῖσι τηλοῦ κληρο-
δότησιν ὕπαρξίαι τῶν μεγίστων. Τοῖς γὸ πολ- C
λοῖς γε καὶ ἀναξάλλεται ὃ διδύναι, καὶ παρέφα-
σις ὁπλίτῃ, ὃ ἀφ' ἑσπέρης ἑλόντος, μηδένα
εἶ) τῶν δικαίως αὖ τῶν ἰδίων ἀπὸ παρῆσιν ὅπη
τῆς πόλεως ἀνθεξούσης. πλείω γὸ ἐπ' οἴκ
ὀλίγα καὶ τῶν τυχόντων, ὃν οἰκεῖ μόνοις παρὲς
τοῖς πεντήκοντα ἔπεσι, καταχωσθῆναι τῆς πόλεως
τοῖς ἐχθροῖς. ὃν οἷς καὶ πάντα αὖ πλείω, εἴγε
ἐφίλουν ἔχειν παρὲς ὁπλίτας οἱ Βασιλῆς.
εἰ γὰρ μὴ τῶν ὅπλων ἕνεκα ὃν τῶν συγχυῶν D
μαχῶν ὃν σπάνει ἐγίνοντο, οὐκ ἂν καὶ τῶν
θαυμαζῶν ναῶν ἦσαν. πλεῖν τὰ ξένα κατέ-
χοντες, καὶ αἰὲν ὃν ὀλίγῳ ὕπερ τῷ ὀξωλείᾳ
τῶν μὴ σφίσι παρεσπόντων, ἐστασίαζον ἄλ-
λος ἄλλό τι οἷς χεῖρας τὸ ἀλλόγιον ἔχων,
ὑποσπᾶν τι καὶ ὑποκλέπτειν, ὡς ὅπη πολὺ
μὴ ἔξειν. ὁ μὲ οὖν Βασιλῆς ταῦτ' εἰπὼν καὶ
παράξας, ἀφ' ἑαυτοῦ ἔπεμπε παρὲς Ⓦ
Καίσαρα, ὅθ' ἅπαξ ἕνα, ὅπερ ἐστὶν πάντας ἅμα.
ἀλλὰ συχνὸς καθημέραν ἄλλος ἐπ' ἄλλοις.
ἅμα μὲ πλασίοις παρὲς ὁπλίτῃ ζητῶν μανθά-
νειν τῶν ἑκάστου. ἅμα δ' ὅπως τῶν καὶ κα-
τάσταν πᾶσι, ὡς μετ' ὀλὺ κείνῳ σωὶ
τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ὅπλισόμενον. ἀπρεπὲς γὰρ
καὶ τὰ τῶν παλαιῶν παρόπαλιν. Ⓤ
δὲ γε μεγίστης καὶ αὐτοῖ καθ' ἕνα Ⓦ οἰκεῖον
ἀπέστελλον, ὡς αἰτήσοντάς τι καὶ λυπουμένους
τὰς οἰκίας. μὴ δὲ γὰρ καὶ αὖθις εἶ) βεα-
δυνῶν Βασιλέως κινηθέντος. ὁπλίσει μὲν οὖν
ὅπως ἕκαστος ἔχει, τοῖς παρεσταγ-
μένοις παρόσχον. ὁ Καίσαρ τι δίνεμε οὖν

hand excidisse ac ad extremum casse eventu re-
mansisse quæ Deus prædixerat. Sic sustis men-
suris æquisque ponderibus Divinæ semper dispen-
santur operationes. Tempus igitur nunc est in-
bente Deo, ut non umbraculis foliorum aut ramo-
rum ategys protecti, pompam curulibus taberna-
lis festam traducamus; id erat veteris iam anti-
quati moris: sed ornati Dei gratiâ celebremus
lætitiam quam ipse fecit. Atque adeò iam nunc
præmittatur in Vrbem aliquis Principum metator
domorum avitarum in quas sumus migraturi.
Et siquidem illas ipsas quas Patres incoluerunt he-
reditario eaque iure debitas idoneas repererit,
benè habebit: sin verò, quascumque aptas inve-
niet, paret pro tempore. decet enim nos tam singu-
lari Dei beneficio affectos legitimas ei in ipsa illa
quam liberalissimè concessit Ecclesia & Imperij
Metropoli grattas agere, ac cum eo, ut divina
Lex iubet, in sua quemque postliminio reducere.
Non enim Nobis solis, sed Vobis etiam & vestrum
viritim singulis gratificari hoc mare evenum Deũ
voluisse putandum est. Quin sicut communiter
ad omnes imperantes iuxta subditosque pertinuit
expulsionis è patria calamitas; atque in talice
ira Dei per omnes circumlato partẽ quisque suam
amara potionis hausit: ita conuenit ut conversa
in meliùs sortis, & exuberantis inde lætitiæ sensu
omnes perfundantur. Post primos qui illuc remi-
graverint, sequentur eodem suo deinde ordine
reliqui. & sic iterum exhausta replebuntur, uno-
quoque ut par est præpotauro in Vrbe quam in
municipijs degere, & regiæ inclytaque splendorem
Civitatis obscurorum & sine nomine oppidulorum
angustijs & sordibus præferre. Non tamen hæc
ubi nunc sumus spernenda, aut penitus relin-
quenda sunt. Nam ut media tuta sint cir-
cumiecta sunt tuenda: nec potest securitas intus
esse si exteriora in tumultu sint. Providebitur
autem ut hæc in pace contineantur, tam colono-
rum hinc relictorum & sua turantium fidâ custo-
diâ, tum adiuvante atque invigilante provident.
tiâ Magistratuum ex Vrbe mittendorum. Sed
hæc suo tempore edicentur agenturque, Deo pro
sua misericordia nobis ad futuro: Nunc, age, illis
quibus ad tantum nobis largiendum, bonum divi-
na beneficentia ministris usa est, grates repen-
damus quas par & æquum est ys referre, qui-
bus secundùm Deum debetur à Nobis plurimum.

E Sub hoc cõfestim præcepit conscribi authen-
tico diplomate decreta victoribus præmia:
elegit è etiã Proceribus quos ad Vrbẽ missos
ibi præsse juberet distributioni domuum &
terrarum, & si qua residua è bonis cæteris
erant, Optimatum cuique faciendæ rerum ad
ipsos ex paternâ avitaveve successione hereditario iure pertinentium. Optimatibus autem
nunc quidem solis in eo genere providit:
Plebi pariter consulere distulit, in animo ha-
bens id prorsus omittere: nullo se ad id ad-
stringi justitiæ officio existimans: quòd Vrbẽ
vi & armis receptam ex Hoste, jure Belli
spectare in solidum ad Principem, & in

præ-

prædam ac fructum victoriæ cedere æquum esse ducerent; quo nomine quæstum haud modicum fecit. Supererant enim adhuc è bonis privatorum, & Hominum è vulgo à dominis antiquis agnoscibilia non pauca, ut in civitate octo & quinquaginta solùm annis ab Hostibus detentâ. In quâ plura etiam atque adeo cũcta servanda & in primo statu fuisse relinquẽda verisimile est, ũ Principes qui post Vrbem à Latinis captam Romanæ rei præfuerunt, pace cum ipsis factâ, quietos illos ac ecuros reliquissent. Nam nisi ex crebris bellis penuria urgeret, cõrinuissent utique à templis sanctissimis rapaces manus. Verùm exteri raptores magnę nec spe securâ possessę incubantes prædæ; utique assiduè circumsonãtibus minis insultibusque repetentiũ & ex Vrbe ipsos pellere conantium; fecerunt quod solent qui rerum alienarum brevem modo furtivamque nacti usuram; ijs non ut suis ac proprijs parcunt, sed mox sibi extorquendas arbitrati, interim dum licet ijs abutuntur, veluti mox auferendis & profuturis hosti, quod præuertere subtrahendo ac prosę quisque diripiendo, prudens consilium putabant. His dictis & actis Imperator misit ad Cæsarẽ quàm celerrimè non unum semel, aut omnes vnà, sed multos quotidiè alios super alios, simul ut quàm sæpissimè, mutuis expeditis ab eo nuncijs, certior fieret de singulis quæ ibi erant aut fiebant: simul istâ mandatorum frequentiâ efficaciùs urgendum Cæsarem ratus ad præparanda in Vrbe, quod maximè volebat, cuncta proximæ suæ isthuc migrationi cum familiâ & Comitatu Imperatorio. quamobrem peculiariter præscripserat purgari adornarique Palatia in quibus vereres Imperatores habitassent. Optimares pariter pro se quisque familiarem aliquem mittebant propria ibi cujusque curatutos, petendo scilicet recipiendoque avitas ipsorum ædes, & ad proximam habitationem instruendo. Providentes haud sibi fas fore cunctari differreque redi-tum in Vrbem quando Imperator, quod mox facturum cernebant, eò iter inrendisset. Porrò qui publicè aut privatim adornãdis illic cunctis præfecti erant, strenuè atque attentè negotiũ curabant: & Cæsar dividebat domos personis & dignitatibus prout cuiq; cõveniebat in quo urgendo, uti & cæteris simul ejus loci ac temporis curis, ita occupabatur ut respirandi vix spatium haberet. Per dies quidem intentus continendæ multitudini urbanæ; quæ eum è Romanis Italisque constaret, illis fidebat, hos ut suspectos observabat. Erat autem magna vis confertæ plebis collectitij generis, vulgus plerumque imbelle, parando manu victui varijs artificijs attendens. Tamen & ab his cavebat, utpote qui si efferati vim parârent (quò ut traherentur Exteri de statu incerti, ne mox spoliarentur metuentes, pronum erat) vel ipso numero formidabiles erant; cum armati non sat multi ad manum essent qui eis opponerentur: quare utcunque acquiescere præsenti sorti videbantur, non tamen de ijs securus Cæsar erat. Sed eventus incertos reputans, per diem quidem (ut dicere cepi) sedulam dabat operam compescendis turbis & coitioni disturbandæ plurimorum; quod assequebatur plateas obiens cum idoneo armatorum comitatu; ac circumferendâ per Vrbem terrificâ sui specie, metum utilem incutiens: per noctem rursus vigilum cohortes cursare per vicos omnes fora & angiportus obire cunctos jubens, scrutarique diligenter numquis uspiam domo egressus aut in Vrbem per hiatus murorum, qui multi undique parebant & facilem dabant aditum, ingressus vagaretur. Cæterùm quotidiè fugientes conferti quò quisque posset, ex illâ quam dixi collectitiâ multitudine plurimi, parte solicitudinis Cæsarem levabant, securioreque reddebant nostros.

A οἰκῆς τοῖς τε προσώποις καὶ ταῖς ἀξίαις προσηκόντως. ἅμα δ' καὶ ἀπὸ σπουδῆς συνεχῶς ἔχε, μηδ' ἀναπνεῖν εἰάσθαι τοῦ ταῖς φροντίσιν, ἡμέρας μὲν, καθιστὰν ὁ πλῆθος, Ῥωμαίοις μὲν πιθόμενον, Ἴταλος δ' ὑποπτεύων. ἐν γὰρ ἐπισωρευομένῳ πλήθει, ξύγκλυδες ἄλλως καὶ δορυάλωτοι ἀνδρες τὰς χεῖρας ἐργασίας προσέχοντες. ὅμως δ' καὶ τοῦτο τῶν ὁρμῶν ἐᾶς θεραπεύειν. ὃ γὰρ τῇ ὄψει ἀλ-

B λῆλον, πᾶν δ' ἂν ὑποπτεύσῃ γυμνωθῆναι τῶν ὄντων, καὶ πρὸς ὃ πεισθήσεσθαι μᾶλλον ἂν ἔχοιεν ὡς ὑ πολλοῖς τοῦ ἀπιέναι μέλλουσιν ὄντων, ἅμα δ' καὶ μὴ ἀπεμέντων ἔτι, ἔσεσθε δεδιέναι. ταῦτ' ἐν νῷ βαλλόμενος, ἡμέρας μὲν, δι' μελέτης ἔχε καταστέλλειν ὁ πλῆθος, φόβον ἐμποιῶν· νυκτὸς δὲ, διαπύλων σὺν διαφυλάκων, καὶ γυναικαίρχῃ ἔρημον, ἀγυιὰς σκάπτειν προστιθεὶς, μὴ κακὸς ἔξω πλανῶτο, παν-

C παχῇ γὰρ ἐπίκλασιν καὶ τὸ τεῖχος, ᾧ δὴ πιανθὲν παράπλην διαβλωμένῳ. ἀλλὰ καθημέραν ἐπισκεπόμενος πλατείας ἔξωθεν, ξωνδύφερῶν μὲ ταῖς φροντίσιν ἐκπίνῳ, ἐν ἀφοβίᾳ δὲ σὺν ἡμετέροις καθίζων.

CAPVT XXXI.

Vt Imperator comitantibus Principibus ingressus in Vrbem sit.

Ὁ δὲ βασιλεὺς συνταξάμενος ὅσον ἐπὶ τῷ A
ὃ δεῖ αὐτὸν, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὴν
Αὐγούσαν, ἔτι δὲ καὶ ὃ πολὺν θαλ-
λος καὶ ὃς ἁπάντ' Ἀνδρόνικος. ἔδ δὲ καὶ τῇ
πατρῳᾷ παππᾷ ἐκεῖνα ἔτιμα ἑαυτὸν, οὐ
τὴν μνήμην ὡς φιλοπάτωρ, καὶ ὀνόματι ἐφ'
ἑκάστῳ ἐπᾴδων. μέγαν δή γλώτης φέρων
Δομέστικος, καὶ τὴν τῆς Αὐγούσης μητέρα,
τὴν μεγάλην Κυρίαν καὶ τιμὴν ὠνόμαζον καὶ
πολλοί, σωτῆρα τῇ πατρίδι πάσῃ καὶ τῇ B
Συγκλήτῳ, τὴν δὴ τῆς πόλεως ἐκθρέψασαν, ἐκ δὲ
πραιτωρίου καὶ Ἑλλήσποντον, ἐνθένδε
ἐχώρει πρὸς ὃ Βυζάντιον, ἐλθὼν δὲ ἐκ τὴν
χρυσέαν πύλην κατέλαβε, ἐνθὰ καθίζεται
ἐφ' ἁμάξης τὴν εἰς πόλιν εἴσοδον ὅπως θεοφι-
λὴς ἅμα καὶ μεγαλοπρεπὴς γένοιτο, αὐτοῦσε
τὴν συνέπαυσε. καὶ δὴ πέμψας ἄγει ἐκ τῆς
μονῆς τὴν παντοκρατόρου τὴν σεβασμίαν εἰκό-
να τῆς ἀχράντου Θεομήτορος, ἣν λόγος, ἔργον C
μὴ ἔχῃ τῇ θείᾳ Λευκᾷ, ἐνθένδε που παρ' ὄντος
κάλλους, καὶ θεωμένοις, δῶρα δὲ μὴ τὰ τυ-
χόντα νομίσαι Ῥωμαίοις τῇ βασιλίδι παρὰ τῆς νύμ-
φης αὐτῆς Εὐδοκίας τῆς ἐξ Ἀθηνῶν καὶ δεσποί-
νης, καὶ διὰ τὴν ἀξιόχρεων ὄντως ἐκ Παλαιστί-
νης δόσιν ἐλθεῖν, ὑπὸ δὲ ταύτῃ, εἰδυῖά γε ἔσῃ,
δι' ἧς ἐπεπόθει καὶ ἀπολήψεσθαι, αἰσθο-
μένων τὴν πόλιν, δεσποίνης ἠγεῖτο ἡ
ἔχειν, τὴν ὡς ἐκείνην δοτικὴν χάριν. ἔτι D
πάντα δὲ καὶ τῶν ἐκείνου Ἀρχιερέων ἕνα τῆς
Κυζίκου Γεωργίου, τὴν σχολὴν ὑπενδύτην,
τὰ τῆς ἐκκλησίας ἄγλα, καὶ τὴν ὑπὲρ τῶν περιστα-
μένων εὐχαριστίαν ἀποπληρεῖν. ἐκέκτητο τότ-
νων ἡ χρυσέα πύλη χρηστά. καὶ Ἀρχιερεὺς τὰ
ἐκκλησίας ἔθηγεν. ὁ μὲντοι γε βασιλεὺς καὶ τῶν
ὃ δεῖ αὐτῶν, σχολαίᾳ πολὺ καὶ ἀναπεπταμένῃ
ἀφανίᾳ μὲν ὑπὸ πλείστης τῆς τοῦ Θεοῦ εὐθυ-
μολογήσεως τῆς πόλεως εἰσέρχεται, πεζῇ E
βαδίζων. καὶ ὃ τῆς Σακελλίας σβεσθεὶς ὡς μὴ
παντάπασι πλατὺ τρόπον συνόλως ἀποπλημε-
νον, ἐκ δὲ τότε καὶ ὃ τῆς ἡμέρας μεσημβρι-
νὸν τὸ μεταξὺ πλέον ἐκαίε, τὸ ἰλιὺς κατὰ
κορυφὴν ἑστηκὸς, καὶ ἡ τῶν συναλεγομένων
ἀφθονία, πρὸς ὃ πάνυ διεφλογίζε. ὡς
ἔτι καὶ συμβαῖνε καταληφθῆναι συνάμα τῷ
βασιλεῖ, ὃ μέγα παλάτιον. ὃ γὰρ τῶν Βλα-

AT Imperator satis jam omnibus compositis, universum quem secum habebat Procerum se familiarium comitatum ducens, Augustam quoque suam conjugem, & regiæ stirpis tenerum surculum ex eâ susceptum Andronicum, cui tali tribuendo nomine honorare studuerat patris sui Andronici dudum mortui memoriam, per quam etiam, quâdam ostentatione filialis pietatis, vulgò jurare consueverat, cum quid affirmaret, Magnum Domesticum passim in ore habens; & Augustæ Matrem quâ Magnam Dominam pleriqueque honoris causâ nominabant: denique cum majoribus natu cunctis & universo Senatu in Vrbem iter arripuit: ac trajecto Hellesponto, processit inde versus Byzantium; quò perveniens, & ad auream delatus portâ ibi per aliquot dies substitit, sedulò providens, & mandatis opportunis curâs, ut in eâ quâ parabat in regiâ Civitatem invehi triumphali pompâ, nihil ad Religionis sanctitatem, nihil ad splendorem magnificentiæ posset desiderari. Inter cætera justit afferri ex Monasterio Pandocratoris sacram Imaginem Intemeratæ Dei Matris, quam sjunt opus esse Divi Lucæ, ejus penicillo ac manu è vivente coramque spectatâ Deiparâ expressum; missum deinde ad Pulcheriam Augustam ab hujus Fratriâ Dominâ Eudociâ Atheniensi, ex Palæstinâ; donum planè mittente & accipiente dignum. Hâc Duce præeunte ingrediendo Civitatem quam ejus beneficio sibi aperiam traditamque crederet, putabat se testaturum satis, cui tanti successûs gratiam deberet; & sic quantum posset officium grati animi Patronæ tam liberali repensurum. Iussit præterea unum è Præsulibus qui aderant Georgium Cyzicenum stolâ indutâ solemnem precationem præire, ac conveniente præsenti gaudio gratiarum actione ritè defungi. Tum denique, postquam diù clausa permanserat, subitò aperta est Porta aurea, & Antistes orationem inchoavit. Quando Imperator & universus ejus comitatus gravi & tardo ineessu, mente verò in Deum penitùs intentâ, demississimâ professione summæ gratiæ à se pro tam insperatâ felicitate Numini debitæ, Civitatem ingressus est pedibus ambulans, omni Regiæ majestatis fastu, velut tali ceremoniæ non congruente, prorsus depositò. Erat tunc hora meridiana & summus diei fervor, sole supra verticem altissimo igniros radios vibrante. Tamen devota pompam celebrantium alacritas cum æstus

incom-

incommodo certabat: unoquoque ipsorum, & Augusto præ cereris, subire libenter parato si quid detrimenti valetudo pateretur ex ardentissimo Cæli verticem insidentis meridie Solis vapore tolerato, dum sic lento gressu ad Magnum Palatium feruntur: nondum aptâ ad Imperatorem excipiendũ Regiâ Blachernarum, propterea quod hæc sordebat adhuc fumo plena, nidoremque olens Italilicum; parietibus illic passim fuligine inquinatis per Balduini coquos illitâ (ipso id haud dignâ Principe negligentiâ fieri sinente) quæ purgari nisi longioti tẽpore & laboriosiori opera nequiret. Præterea illa Magni Palatij visa est securior interim sedes futura Principibus, in Vrbem nondum plenè pacatam ex tam diuturnâ hostili oppressione, tunc primùm ingressis. Plebs porrò quiete gaudens, viso tum primùm in Vrbano Palatio Romano Imperatore, stuporẽ in gaudium verso, benè de cætero sperabat, proventura ex talis Principis præsenti regimine læta sibi cuncta confidens. Mihi quoque videntur ipsi qui supererant in Vrbe Itali ad hanc speciem multò augustioris majestatis aliquantũ deliniri potuisse, ac nõ longe futuri fuisse ab acquiescẽdo præsenti fortunæ, haud ignominiosum sibi dueentes tali Principi subesse; nisi rancor ingenitus, in contemptum potestatis homini non sui generis commissæ traheret; præsertim memores calamitatum recentis cladis, & pejora ex proclivi metuentes, alioqui superbos animos. Cæterùm consumptâ totâ eâ die plausibus triumphalibus & festis canticis, per noctem sequentem valido præsidio Palatium septum est.

A χερσὶν οὐκ ἀνυσιτῶς ἐν ἔχῃ πρὸς τὴν τοῦ βασιλέως κατοίκησιν. ἔχεμε γὰρ κατανῦ ἐκ λιγνύος Παλικὸς, ἣν ἐν τῷ Βαλδουΐνε δαπανῶσι, ὀκ πολλὴς τῆς ἐπιστασίας ὀκούσης, τοῖς τοῦ ἀνακτόρου τοίχοις προσκαπνον, ὡς ἔργον εἶναι τὴν ὀκιῶν κάθαρσιν. ἅμα δ' ὅτι καὶ ἐς ἀσφάλειαν ἱκανῶς ἔχειν ἔμελλεν πρὸς τὰς ἔτι ὑπόλοιπα πόλεως, τοῦ πραγμάτων παραγωγὴς ἔχόντος. ὃ μὴ δῶν ἡσυχίᾳ χαίρων τῷ δήμῳ, ἀρτι πρώτως Βασιλέα Ῥωμαίων ἐν τοῖς Ἀνακτόροις θεώμενος, μεταβαλὼν τὴν ἔκπληξιν εἰς χαράν. ἐν ἐλπίσιν ἦν τῷ λοιπῷ ἀπραγμόνως ὑπὸ τοιούτῳ βασιλεύεσθαι. δοκῶσι δέ μοι πρὸς ὀλιγίστην τὴν ὄψιν ἐκ τοῦ κατὰ τὴν πόλιν Παλαιολόγου αὐτοὺς μεταβαλέσθαι καὶ ἀγαπᾶν ἅπερ ἔσχον. μὴ δὲ γὰρ ἀδοξεῖν τοιούτῳ δουλεύοντας. εἰ μή γε ἡ κατὰ φύσιν κάρυξα, εἰς ὀλιγωρίαν ἐπέφερε, καὶ ἄλλως δὲ ὑπομένειν τὰ νῦν πάσχοντας. τὴν πλεονάσασαν τῆς ἡμέρας ὀκείνης ὥραν κρύπτοις ὑπνικοῖς καὶ θείοις ἄσμασι, τὴν μὲν νύκτα φρουρᾶς ἀσφαλεῖ διέλιπεν ὁ παλάτιος.

B

C

CAPVT XXXII.

Vt se gesserit Imperator cum Latinorum diversis post ingressum in Vrbem

MAne consecuto totum se Imperator impendit consilijs, & deliberationibus de optimâ ratione constituẽdæ ac præsidijs firmandæ Civitatis: deq; viâ ac modo conciliandi atque in partes, quoad posset fieri, trahendi præcipuos quosque Italici generis (hi erant Genuenses, Veneti, & tertij Pisani) nam si hos sibi devinxisset, spes erat vel pariter assensuros, & quasi vi quadam vellent nollent attrahendos reliquos, vel si contumaciâ invictâ in odio perstarent, exarmatos eorum discessione minùs deinceps ad nocendũ valituros, & quieturos necessariò cæteros. Quare ijs ad se vocatis alloquẽdis solidum sumpsit diem idonea cõmemorans deliniendis ipsis; & spe commodorum cuique privatim oblatorum abducendis à communi universo Latinorum generi conspiratione in odium Græcorum. Nec nihil proficiebat istâ operâ. sensim enim ieurabat feros, & sævos iratorum impetus beneficijs emolliendo frangebat. Ipsis

Ῥηΐτας δὲ, ὅλον μὲν πρὸς ἑαυτὸν, ὅπως τὰ τὰ κατὰ τὴν πόλιν καταστήσας ὀχυρώσει φέροιτο δ' ἄρα, καὶ ὅπως αὖ τοῖς δοκοῦσι τοῦ Παλικοῦ γένους τὰ καὶ Βενετικοὶ, καὶ τρίτοι Πισαῖοι, σοφῶς προσεπικαλέσηται καὶ ὑφ' ἁπάσι ποιήσοι. εἴπω γὰρ ἂν αὐτῶν ὑποπτευθέντων, εἴωντ' ὄντων τὰ μάλιστα συγκρούειν εἰς ὅπ τε ξέψειεν, ἐπ' ἄλλοις καὶ μὴ θέλουσι ἡρμένοις. ὅθεν καὶ προσκαλέσηται, ἡμέρας ὅλης ἐχρημάτιζε τὰ εἰκότα, καὶ ταῖς τοῦ ἐλπίδων ἀμείνοσιν, ὑποτίθεσθαί τε τῆς πρὸς ἑαυτὸν ὁμοψυχῆς οἰκειότητος. καὶ κατ' ὀλίγον προσεποιεῖτο. καί γε τὰς ὁρμὰς σφίσι σοφῶς ταῖς χάρισιν ὑπανιέμενος. ἦν δ' ἅμα, ἐν καλῷ τε τῆς πόλεως κατοικεῖν αὐτοὺς, πόσον τε τόπον λαβόντας, καὶ τὴν σφίσιν συμμιγῆ τάξιν ὑπάρχοντα πεπαυμένην ἐκ τοῦ κοινοῦ συμπλοκῆς τοῦ ἡμῶν αὐτοῦ, ἐν καὶ

D

E

καὶ Πισαίοις, ἐξεστιν εἶποι αὖ ἡ Ἑλλήνων A quippe indulgebat ut in bono Vrbis loco
γλῶσσα, νόμοις ἰδίοις παρεσόμενοι πολιτεύ- habitare securè possent, tantum loci occu-
εσθαι, ἀτέλειαν δ' ἔχειν καὶ ἐλευθερίαν ἐφ' ἅπασι pantes quantum sibi sufficere putarent, suâ
ναυσὶ χρωμένοις, καὶ μεταχειρίζοντας ipsorum propriâ utentes disciplinâ, sub curâ
κατ' ἐμπορίαν τὰ πράγματα, καὶ ταῦτα μὲν, Præfecti à Concilio gentis publico missi,
Γενουήσιοις τὰ ἐπαγγέλματα. Βενετικοῖς δὲ quem *Potestatem* ipsi vocant, nomine signifi-
καὶ Πισαίοις τὰ ὅμοια παρεσκευάζετο. cante Prætorem aut Magistratum, rerum ju-
τοῖς μὲν ὑπὸ βασιλεῖ, ὃν Ἕλλην αὐτόπολιν ἐπι- dicandarum & administrandarum auctoritate
φέρειν, τοῖς δὲ Πισαίοις, Κωνσούλῳ, ἐφόρῳ præditum; proprijs item obtemperantes le-
νόμοις τοῖς ἀυτῶν χρωμένοις, παρεσκεύαν τε τὰ gibus. Præterea ut essent immunes ac prorsus liberi in omni ratione navigationis ac
ἀυτῶν ἀκολύτως, ἀλλαχόθεν ἀφικνεῖσθαι. B commercij, negotia solitâ ipsis industriâ gerentes. Hæc Genuensibus promissa. Venetis autem & Pisanis paria similiter ostentata sunt. Nempe ut illi quidem sub *Basulo* (vocabulo si in Græcum interpreteris Præpositum sonante) Pisani autem sub *Consule*, quasi dicas Ephoro aut Ædile, legibus ipsorum quisque proprijs ut rerentur, suaque res agerent prohibente nemine, liberè per omnia viventes. Cæterùm Genuensibus satis fidere nõ poterat intra Vrbem degentibus quòd multi essent; nec cum Pisanis & Venetis communiter viverent, sed suas sibi separatim res habetent. quos allatrari cum apparerent, & plebis proscindi convicijs haud molestè ferebat; sic illos (quod sibi utile putabat) cohiberi ne facilè prodirent, & intus detineri gaudens. Ea porrò industria tractandi separatim cum unaquaque Gente, & præsentibus quidem benevolentiam exhibeodi, procul verò absentium iras exarmandi donis missis & privilegijs indultis, erat qui ostenderet, formidare se Nationum harum consensum & conspirationem in cõmunem expedirionem bellicam: quem illi magis admovebat intendebatque merum acceptus de Balduino nuncius, istum referēs fugâ delatum ad Carolum, præferocem & magnorũ spirituũ virum, affinitatē cum eo cõrraxisse jungend i filio Caroli Filiâ, imputatâ in patrimonium & maritalem dotem Vrbe Constantinopoli; quam licet qui assignabat non haberet, admisit nihilominus Carolus libenter, speraus se illam recepturum, classe, quam ad id armabat, immissâ.

CAPVT XXXIII.

Vt res Vrbis ordinata sint ab Imperatore.

Πρῶτον μὲν τὸν ὄχλον τῆς ἐκείνη ἔργων ἐντὸς D τοῦ πολίσματος οὖσι ἐποικίσαι ἐπεχείρει τε καὶ οἰκίζειν παρὰ τὴν θαλάσσαν κατοικισμένους ὅ τε πρόπαλαι. Νέμει δὲ κληροδοτῶν τοῖς ἐν πόλει ἐκτὸς καὶ ἐντὸς πόλεως, τόσας εἰς γεωργίαν. ἐξηρημένης τῆς ἐς χάριν γοννεθέσης τοῖς θαλαμηπόλοις, τῆς ἐκείνων σπουδῆς καὶ ἀνοίας ἕνεκα, καὶ ἀγαθῆς εἰς καρποφορίαν, καὶ ἀριστέως εἰς πᾶν ὅ καταβαλλόμενον. ἔτι τ' ἀφθονοῦν τὰς μονὰς ἑτέρας πάλαι πάσας. διὸ δὴ ἀμφὶ ὅ σπουδασμα. καὶ ταύτας παρεσκευάζετο τὰς ἔξω. αἳ δὲ ὑπὸ

PRimum Imperatoris Vrbem ingressi opus fuit suburbiorum Inquilinos in Vrbem inducere, ad mare prius habitantes: secundum distribuere Optimatibus hereditaria bona, intra & extra Civitatem, domos & agros ad culturam: segregatâ tamen eâ parte quam in gratię loco eximiè Voluntarijs reservaverat, præmium debitum studio & benevolentiæ ipsorum: Erat autem illa portio terræ optimæ, & in omni fructuum genere feracis. Excepit & partes alias Monasterijs valdè pingues. Erat autem ei in animo Monasteria Vrbana ijs quæ multa extra Vrbem varijs per Orientem lo-

cis visebantur dicta, & magnæ multitudini alēdæ quod sufficeret habentia; conjungere. sic fore autumās, ut ex alterorum copia alterorum inopiæ subveniretur; quam optimam putabat Monasteriorum Vrbis rectè constituendorum rationem. Statuit quoque ut evocatis ad Vrbem frequentandam assignarentur loca in quibus ædificarent, certo indicto vectigali quod Fisco penderent. Ante hæc & aliud instituit majus memoratuque dignius; decernens videlicet ut ope ac favore regio juvarentur conatus eorum, qui antiqua Monasteria desolata vel destructa restituere in pristinum splendorem curarent. Incubuit etiam studio ingenti mœnibus Vrbis instaurandis reficiendisque quà hiarent, aut labem facerent; imponendisque turribus ac propugnaculis ad custodiam manu promptis expeditisq; militibus. Saris enim intelligebat minimè quieturos pulsos inde Italos: sed classe quamprimum armatâ venturos ad recuperationem tentandam sic amissæ Vrbis. quare & ipse classi apparandæ ædificandisque navibus operam impendit. Er in navale ministeriū è multitudine quæ in Vrbem, ex quo erat recepta, cōcurrerat è cunctis undiq; regionibus ad multa Remigū millia centuriavit. Plura quoque ejus generis alia fecit, partim ad usum verum imminentis belli, partim ad speciem: sperans terrore ipso varij apparatūs & ostentatā inde confidentiā se repressurum spes audaces inhiantium Vrbi Latinorum, & novam in eam expeditionem parantium.

A πολλῷ πλύτῳ κατ' Ἀνατολὴν παμπληθὲς ἀπαρκὲς ἐχούσῃ τῶν ὅπη τοῦ λαοῦ σωτήριον. ὕτω γὰρ ἐνόμιζε ἡ τύχη σωτηρίαν ἐγκείσεσθαι τοῖς συναλγοῦσιν ἐλπίδα τοῦ τόπου ἐφ' ᾧ κηδοίσεσθαι πολλή. ὃ δὲ καὶ τύχοι καὶ μεῖζον, ἀρχὴν ἐπανήκουσαν καὶ τοῦ πρώτου ὃ δοκεῖν μονὰς εἶναι ἀνακτίζειν τε καὶ πολισμα, πάνυ σπουδαίως ἐπὶ τοῦ ἐραστοῦ ἐλευθερίᾳ εἰσαγόντα. μὴ δὲ γὰρ ἀρκεῖσθαι ὅτου ἀξιολογήτου ἐπὶ τοῦ τυχεῖν καταχεῖσθαι, ἀλλὰ σὺν σωτηρίᾳ ἵστασθαι. τῷ τοι, καὶ σὺν ὀξύτητι, καὶ ἀναπηγέτῳ, καὶ ἐπὶ πρόσωπα τοῦ χωρεῖν, καὶ εἰς χιλιάδας ἑπτὰς πλείους. ἀλλά τε πολλὰ κατεσκεύαζε. τὰ μὲν κατὰ χρείαν, τὰ δὲ καὶ κατ' ἔκπληξιν, πρόσωπα τοῖς ὑπηκόοις.

B

CAPVT XXXIV.

Deliberatio Antistitum de Patriarcha Arsenio.

CVræ quoque Imperatori fuit status Ecclesiæ tunc viduatæ Pastore. congregavit ergò Episcopos, & sententias eorum exquisivit, quid opus esset facto discere cupiens. Erant in ijs quibus Arsenius revocandus ad Sedem Patriarchalem videretur. Negabant enim canonicè factam ejus exautorationem. quippe ajebant oportuisse ampliùs expectare, postquam ille invitatus ad reditum fuerat: nec tam cupidè procedere ad ejus nec accusati, nec damnati depositionem. Alij contra dicebant satis constitisse de fixo ejus & irrevocabili abdicandæ dignitatis proposito; neque aliam expressiorem recusationem expectari debuisse, quam ipsum secessum, ex quo nullis precibus missorum à sacrâ Synodo retrahi potuerit. Inter hæc ultrò citroque mota dictaque alternans Imperator, & modò his modò illis assentiri visus, nunquam expediebat in utrâ potiùs contrariarū sententiarum acquiescerer: quia nesciebat utrum consilium esset utilius ad finem ipsi propositum confirmandi & in majus promovendi res suas. Nam hinc quidem hominem expertæ facilitatis, autoritatis magnæ, rebus iterùm Ecclesiasticis imponi honestum, amplum & vulgò placitu-

C

D

ΗΝ δὲ ἄρα μέλον ὁπόπῃ καὶ τῆς Ἐκκλησίας ὅπου κεχηρωμένης ποιμένος. σωτῆρα τινὰ οὖν Ἱεράρχας ἐβούλοις σὺν ἀρτίοις ἐχρῆν, τὸ ποιητὸν θέλων μανθάνειν. τοῖς μὲν οὖν ἐδόκει ἀνακαλεῖσθαι ἔτι τὸν Πατριάρχην Ἀρσένιον. μὴ δὲ γὰρ κανονικῶς πεφεύγειν τὰ κατ' ἐκεῖνον. ἐπεὶ γὰρ ὑπομόνην ἐποιήσατο, καὶ μὴ ἐφ' ἑαυτοῦ ἀνέγκλητον ὄντα. τοῖς δὲ τὸ παλιν αὐτὸν μὴ μόνον ἐφ' οἷς κατηγνωσο, ἱκανὸν γὰρ εἶ καὶ παραίτησιν τὴν ἐκ χώρησιν, ἐς τὸ ἀξιόπιστον μὴ καταδέχεσθαι. ἀλλ' ἀποπέμπειν σὺν ἱκετεύουσι, δηλοῦντος ὡς ἀπολόγοι τῶν πρεσβευτῶν. τέτοιν ὕπο κινούμενος καὶ λεγομένοις, ὁ Βασιλεὺς καὶ ἀμφοτέρωσε πλεμμύρα ἐφέρετο, προσωπεῖα τὰς κατ' αὐτὸν ἕνεκα. τό, τε γὰρ ἐκεῖνον μεγαλεῖα καὶ ἐφιστᾶν τοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς πράγμασιν, οὗ ἔχειν ἐδόκει, εἰ ὑπ' ἐκείνῳ Πατριαρχοῦντα τὰ καὶ νόμιμα πρεβαίη. ὥστε καὶ ὅτι ἀρχῆτο πρεσβεύειν, καὶ μηδὲν μηδέσιν ὑπολελεῖφθαι εἰς σκανδάλου πρόφασιν. ἐδεδίει δ' ὧν-

ἧς

ἧς μόνος ἐκπεφοβὼς ἀμαρτὴν τῷ κῷ γνώμιμον. κὴ ὁ ὑπτιδὲν ζυδὸς πραγμάτων ἀναρέγεσθαι. τὸ δ' ὑποφθάνειν δὲ αὐτοκαρίζειν ἔπρᾳ, πρεβάμενος μὲν ἀκωλύτως τὰς πρᾶξεσι τὸν ἀμήχανον ἐλογίζετο, πρεμηλὼ δ' ἄλλως ἔᾳ. δι' ὃν ὃδὲ τὰ γνώμιμα πρεσπόεσθαί τινας, δι' ἃ κῃ ἄλλως ὕπτα, τῷ ἐκότως ἔκπεμψε. μέσος δ' οὖν ἐκπεπλεμμένος ἀμφοτέρων τῷ λογισμῷ, ὁν δοπορίᾳ καθήπτο τῷ νοῖ πιθεσθαι. ὅμως ὁμηρᾶν τῷ κῃμένῳ πρεῖόντι, ὡς κρεῖττόν τι ἐπιζόντι, ἀφεὶς κῷ σφᾶς τὸν Γερμάχας πρὸ τύτε βυλεύεσθαι, ὥστε κῃ ὁμολογῆν ἀλλήλοις μὴ διαφωνοῦντας, ἀυτὸς δὴ τας τῷ κοινᾶ ἐπέπετο διοικήσις, ὑ μὲν δὲ, ὥστε κῃ ἀφεστήκως ὁπλίων ἔχειν.

rum apparebat: & idem erat Imperatori per commodum, si quo modo senem potuisset inducere ad ea quæ habebat in animo, quæque agere jam ceperat, Patriarchalis autoritatis nutu & suffragatione roboranda. Sic enim & quod decreverat perficeret: & simul omnem omnibus offensioois ac querelarum occasionem demeret. sed rursus verebatur ne spe istâ excidens securim suis rebus magnam infligeret, ac quasi quadam motâ camarinâ novarum inde tempestatum periculosissimas excitaret nubes. è contrario si persisteret in Arsenio procul habendo, aliumque Patriarcham eligi curaret, occurrebat fieri quidem tunc posse ac facilè sperari, ut consilia de amovendo à spe Imperij pupillo exitum haberent: cæterùm ocituras inde turbas providebat, cupidis rerum novarum speciosum adversum sese conjurandi prætextum non neglectutis: quorum utique seditiosi conatus favorem apud vulgus haud dubium inde traherent, quod justitiæ ac religionis in vindicandâ sacri capitis injuriâ, jam plurimùm invidiosâ, colore honestissimo commendarentur. His suspensus curis atque utramvis in partem ambiguus, optimum judicavit permittere negotium quasi sortis arbitrio, ipsos qui convenerant Episcopos sinendo liberè decernere quod vellent: autumans allaturum, ut solet, aliquid fortè in rem non incommodum, tempus ipsum ac moram; quæ ut longior contingeret, Antistites inter se commissos admouit, darent operam maturè considerandis cunctis, nec deliberatioo finem imponerent quoad omnes ad unum in concordem sententiam convenirent. Ipse aliò curas vertit ad instantium administrationem; haud tameo attentione penitùs aversâ ab ijs quæ in Synodo à Patribus agerentur, quos quasi furtivis obtutibus, aliud licet agere simulans, pertexit observare.

CAPVT XXXV.

Vt Imperator decreverit amovere ab Imperio Ioannem: utque Italis domicilium attributum fuerit.

ΤΟ' γὰρ κῷ νοῦν βυασοδαμυόμυ ὑχ ἡσυχάζειν ἐποίᾳ τὸν λογισμόν. τὸν ἀφανῆ γὰρ ὑπ' ὧν ἐν τοῖς ὑπονομένοις τῷ Γωάνῃ πρεσπόᾳ, ἔγκλημα δυσνοίας πρὸς ἑαυτὸν ἐποῖτο κῃ ὑπεβλέπετο. ἦν δ' ὅ κῃ αἰτίας πλεῖσμυ ἀπωλυσὰς ὑπέλαβε. μὴ δὲ μέχρις ὁμαλ κοινωνὸν δὴ τῇ βασιλεία ἥλων ἔχει ὃ Γωάνης, ἐ τὸ ὑπ' πολὺν τῷ ὅλων καταζῆσαι δι' πλείστυ ποιυμυ. διὸ δὲ, τὸ μὲ ἐρεθίζ ἐς τᾶτο, τῷ μὲ αὐθρώπων, οἱ πρὸ τὸν ἀδελφὸν Εὐλογίαν, τῶν δὲ πραγμάτων, τὸ ῆ ὑπὸ Ἀνδρόνικ τῆ ἡλικίᾳ πρεκόπτειν, ὃν μὴ κῷ Καισαρείας ἀπάγ Νῦν ἐποίει, καὶ ὁ φρονῶν ὑπομίζετο. τὸ δὲ πλέ, ἡ μεγίστη φιλοτιμία κῃ τὸ ἐπιφ ὑποφαν μᾶλλον δὴ μειζόνως τὸν ἀρχιμυήν. ἡ δὲ τῆ δοκῆν τὸν ἀλογίστως ταῦτα βύλεσθαι πρόφασις, ἡ τῆς

NAm quod machinabatur animo acquiescere ipsum in re tali, & nimiæ fiduciæ indormire non sinebat. Multorum in Imperatorem glisebant, non obscuris, excitatæ indicijs suspiciones, parùm eum beoevolè in Pupillum Ioannem affici, atque adeo in ejus circumventionem incumbere, unde crimeo perfidiæ in se ipsum attrahens, obliquis plerorumque indignitatem rei non ferentium oculis designabatur. Constabat eum fictis causis graviter multatasse quosdam, quorum culpa non erat alia quam Ioannem Imperatorem liberâ voce prædicasse: quem oe oomioe quidem renus sibi adjungi Collegam supremæ potestatis ferre poterat. nec satis dissimulabat redigere planè se puerum io ordinem & ab omni funditus excludere participatione Imperij omni studio cupere, ac in eo verti fortunam salutemque propriam ducere. Eò illum incitabant partim homines partim ipsæres. Eulogiæ videlicet ejus soror nullum

faciebat finem ejus iniquitatis fundendæ. Andronicus autem Puer filius Imperatoris Palæologi crescens in dies spe indoleque bonâ, tacito sui aspectu Patrem assiduè stimulabat; quasi deprecans ne se privatum adolescere permitteret. quo tantum commovebatur, ut videre carissimum filium expertem summi honoris, rem planè intolerandam arbitraretur. Vehementissimum porrò machinationis injustissimæ incentivum erat ingens ambitio; & intempestiva superbia moderari sibi atque intra fines æquæ mediocritatis se tenere dedignantis: cui prætextum coloremque cupiditati fucandæ suggerebat aliquem recuperatio Vrbis, quæ sedes esset Imperij præcipua, quasi eâ capiendâ propriè in Imperij thronum ascendisset, ac ut in eam solus, suis neque expugnatam auspicijs, evocatus esset, sic imperare solus in eâ & ex eâ deberet. Porrò id propositum habebat in arcano inreprehensibile primis obtutibus occurrentium. si qui tamen penitiùs introspicerent cum ex alijs signis, tum ex eo quòd secum Ioannem in Vrbem non duxisset, subodorabantur quid pararet. Cogitatum profectò nefarium & orta primo extinguendum. Nunc illud sinu gignentis fotum, & lacte quodam feræ cupiditatis eductum usque ad audaciam Denm ipsum fœdifrago perjurio violandi, erupit denique magnam in perturbationem perniciemque Romanorum. Sed hæc postea: hoc verò tempore cepto Imperator insistens operi res Vrbis in statum quam maximè securum componendi, Genuenses quidem quique jam aderant, quique mox venturi expectabantur, plures & contumaciores cernens, quam ut spes esset subjici bonâ fide Romanis posse; providensque fore ut levibus quibusque subinde causis aut prætextibus ad arma & rebellionem concitarentur, utpote homines arrogantes, & feroces, eos intra ipsam habitare ei vitatem haud putavit tutum: seponendos igitur. duxit in propriè ipsis assignatum locum. Ac principio quidem Heracleam Thraciæ ipsos transtulerat. deinde tamen securiùs existimavit collocare illos è regione Peræ, & sua intra solam arcem Galatæ habere domicilia jubere. Venetos autem & Pisanos, quorum erat non ita magna multitudo, manere intra Vrbem permisit; sed separatos ab invicem & ab alijs. Inde ad omne periculum certiùs, quantum in ipso erat, prævertendum, dirui, & solo funditùs æquari jussit munitiones tum intra Vrbem Arcis extructæ ad Maritimam fori partem, tum extra Suburbij Galatæ. In quo sic propugnaculis nudato habitare Genuenses ex adverso oppositæ ipsi ab occasu Peræ, extensâ quam maximè in longum domorum serie, præcepit. Alijs quoque decernens præscribi locos ad habitandum, & cuique Genti suos census & vectigalia, nullo prohibente, provenire.

A πόλεως ἅλωσιν, ὡς θρόνῳ βασιλικῆς λογίζο-
μένης αὐτοῖς τῷ καταχθέντι, ὧν δ' εἷς ἐ
μόνῳ ἐν τούτῳ πληθύοντα παρεστήσαι, αὐ-
τὸν καὶ μόνον βασιλεῦσι συμπολιτεύεσθαι. ἔτι δ'
ὅμως ὑπόπτως εἶχε τὸν Νέον, καὶ τοῖς πολλοῖς
ἐξ ἀνοίας, οἳ καί που βαθύφρονα ὑπε-
βάλλοντες, ἴσχ τε πολλὴν ἄλλην καὶ τὴν μὴ
συμπεπλεῦσαν τῇ πόλει ἐλπίνα. Ἰωάννην,
ὑ δυχερᾶς ἠνχ ἐπιδεᾶς τὸ μελετώμενον,
B ὃ δὴ προφάσει ὑπ' ἀρχῆς πλεονεξίας, ὡς
θεὸν παθοῦσαν ἁμαρτάνειν τὰ μέγιστα ἀφ' ὧν
τῇ ὄντι παξαβαίνειν, μᾶλ ἤρετο, ἢ ὕστε
παροπᾶσθαι τῷ μελετῶντι. Ὃ δ' ἰὼν αὖθις ὃ
τῶν Ῥωμαίων μεγάλων ἀρξάντων καιρὸν, καὶ πα-
σχόντων ἀνυπόπτων, ἐφεῖτο. τότε δὲ τὰ τῆς πό-
λεως ὡς οἷόν τε καθιστὰς τοῖς ὅ ἀσφαλέστερ
Γεννάτας μὲν, ἐπ' τ' ὄντας τὰς τε παρεσδυνα-
μένους παρεσκεύαζε, πλείους ὄντιδν, καὶ
C δυχερᾶς ἢ ὕστε καὶ ὑποκλίναι ἑαδίως Ῥω-
μαίοις, ἀλλὰ καὶ ὅτι ταῖς ψυχέσις παρεφά-
στοντο ὑποκινδυνεύεσθαι αὖ, ὡς ὑβρίφρους
καὶ ζοδαφρεῖς, ἐντὸς μὲν τῆς πόλεως ἐπ
ἐγγυᾶσθαι συμφέρ, ἰδίᾳ δὲ παρασκεύαζε. Ἐ
παρέσ μὲ χ τῷ Ἡρακλέαν τῆς Θρᾴκης
φέρειν κατῴκιζε, ὕστερ δὲ καινισμὸν τῆς
Περαίας ἐδόκει μέγιστ ὃ τὸ Γαλατᾶ φέρειν,
ἀσφαλὲς ἐδοκίμαζε καπικίζειν. Βενετικὸν
D δὲ καὶ Πισαίους, ὃ χ πλῆθ ὀλίγον, μέ-
νειν ἐντὸς ἐδικαίᾳ ἀποκεκριμένους καὶ τούτους
τῶν ἄλλων. ὅθεν καὶ ἐν ἀκινδύνῳ τῷ κατ'
αὐτὸν, ἐκέλευε μὲ αὐτίκα τό τ' ἐντὸς ἀνοικο-
δομηθὲν τοῖς τῷ χ ἡλκεῶσαι μέρει τῆς ἀγο-
ρᾶς φέρειν, τό τ' ἐκτὸς ὃ τῶ Γαλατᾶ,
ἀμφύρα καθῆψαι. καὶ ὅπω Γεννάτας μὲ,
χ τῶν τοῖς δύσι Περαίαν τοῖς τῷ Γαλατᾶ
σφᾶς αὐτὸς ἀντιπίπτειν παρεκτείνοντας, κα-
πικᾶν· τοῖς δὲ λοιποῖς ἀποκλῶσαι ἰδίᾳς
πύλας τοῖς οἴκοις. ἔχειν δ' ἕκαστον ἐξ
ἐν ἰδίᾳς φόρᾳς ἀνωλύτως παρεσκεύασε.

CA-

CAPVT XXXVI.

De Legatis ad Papam, & Italos missis: & quid ijs contigerit.

Διεπρεσβεύετο δὲ καὶ τοὺς Πάπαν Ἀφρικείων ἐπισκόπους δώροις. δύο δ' ἦσαν οἱ πρέσβεις. ἓς μὲν ὁ Νικηφορίτζης λεγόμενος· ἄπερος δὲ ὁ Ἀλυβαρδὴς, ἀνὴρ εἰς τὰ γραμματικὰ πελῶν τὰ πρὶν τῷ πάλαι βασιλεῖ τῷ Βαλδουΐνῳ. αἰτίαν δὲ προδοσίας τοὺς Ῥωμαίους ἔχοντες. εἰς δὴ τὸ Ἰταλῶν καταλαβεῖν κίνδυνος ἐπιπίπτει βαρύς, ὃν ὑ δ' αὐτὸ τὸ χεῖρα τὴν πρέσβεων μὴ παθεῖν τὰ χείρισα παρητεῖτο. ἀλλ' εἰ καὶ τὰς προδοσίας ὑπεῖδε τὰς πρὸς συσκεύασε ὁ κρατεῖ εἰς αὐτὸν ἀφαιρεσβεύοντων ὁπ πόλεως· ἀλλ' ὁπόσοι χαλεποί γε ὄντες καὶ ἄλλως, ἀδικαιζόμενοι δὲ καὶ τῇ στερήσει τῆς πόλεως εἰς μανίαν μείζονα, καὶ τὴν πιμφθεῖσαν, ἐπ' αἰτίας τῆς προδοσίας ὡς ἐπιβάντας ἐμφανῆ, πιμωρεῖν ὥρμηντο. ὅθεν καὶ τοὺς Νικηφορίτζιον καταλαβόντες, ὁπ ποδῶν εἰς κεφαλὴν ζῶντα ἀπλεῶς ἔξεδερον, πιμωρῆτες αὐτὸν ἀπαδάντα. ἅμα δ' καὶ ἐπ' ἀτιμίᾳ τῷ πέμψαντος. ὁ δ' Ἀλυβαρδὴς προγνοὺς τὰ μέλλοντα, ἀναχωρεῖ φυγῇ· καὶ ταῦτα μὲν τόνδε τὸν τρόπον συνέβη τοῖς παρ' Ἰταλίαν πιμφθεῖσι πρέσβεσιν.

Misit & quamprimum legatos Imperator ad Papam, donis eum deliniens. duo autem Legati erant, quorum unus. Nicephoritzes, alter Alubardes vocabatur. Vterque scriba Balduini fuerat nuper Imperatoris Italorum. Vnde quòd ad partes Romanorum transissent, proditionis accusabantur à Latinis. Hos in Italiam appulsos grave periculum excepit: in quo ne nomen quidem sacrosanctum Legatorum extrema ipsis mala deprecari potuit: Quamquam aliàs Imperator proditionis in se reos ex Vrbe tum à Latinis detentâ subdolè missos benignè accepisset; crimen honore Legationis occultatum se videre dissimulans. Itali enim cum aliàs irritabiles ac vehementes, tum incommodo recenti amissæ Constantinopoleos efferati adversus hos tali tempore se se ipsis offerentes in rabiem solito majorem, uleisci supplicio prorsus atroci crimen ipsis impactum proditionis aggressi repentè sunt. Captum videlicet Nicephoritzen à pedibus ad caput vivum crudeliter excoriarunt; non magis in pœnam sceleris ipsius, quam in Imperatoris ipsum mittentis ignominiam ac contemptum. At Alubardes comperto quid sibi pararetur, præverrit infortunium fugâ maturâ. Hic successus missæ in Italiam Legationis fuit.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΤΟΥ ΠΑΧΥΜΕΡΗ
ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ.

GEORGII
PACHYMERIS
MICHAEL PALAEOLOGVS

Siue

HISTORIA RERVM
A MICHAELE PALAEOLOGO
ante Imperium & in Imperio gestarum

LIBER TERTIVS.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΗΣ ΤΡΙΤΗΣ ΒΙΒΛΟΥ.

κβ α.

Ὅπως ἐσώσατο ὁ Καισαλᾶς τὸ κῦ Ⓜ Πατριάρχου Ἀρσενίου.

κβ β.

Ὅπως μετακληθεὶς ὁ Πατριάρχης εἰς τὴν πόλιν εἰσῆλθεν, καὶ στέφει αὖθις Ⓜ Βασιλέα.

CAPITA LIBRI TERTII.

CAP. I.

Quid consilij ceperit Imperator circa Patriarcham Arsenium.

CAP. II.

Vt reuocatus Patriarcha inuectus in Vrbem sit; & illic rursus coronauerit Imperatorem.

CA-

κγ. γ.

Ὅπως ὁ Βασιλεὺς διεπρεσβεύσατο πρὸς Τοχάρους, καὶ ἐπιγαμίαν ἐποιήσατο πρὸς Αἰθίοπας.

CAP. III.

Vt Imperator Legationem miserit ad Tocharos affinitatem cum ijs contrahens; & ad Aethiopas.

κδ. δ.

Περὶ καμηλοπαρδάλεως, ὁποῖόν ἐστι.

CAP. IV.

De Camelopardali quale animal sit.

κε. ε.

Ὅπως αὐξηθέντες Αἰθίοπες τὰ κατὰ Συρίαν διεπράξαντο. καὶ τὰ κατὰ Νίσιαν.

CAP. V.

Vt aucti Viribus Aethiopes in Syria rem gesserint, & de Noga.

κς. ς.

Ὅπως αἱ τρεῖς Βασιλίδες ἀδελφαὶ ἠρμόσθησαν καὶ ὁποίοις.

CAP. VI.

Vt tres Reginæ traditæ viris, & quibus fuerint:

κζ. ζ.

Τὰ κατὰ τὴν δέσποιναν Ἄλαμάνναν Ἄνναν,

CAP. VII.

De Domina Anna Alamanna.

κη. η.

Τὰ κατὰ τὸν ἀδελφὸν Ἄννης τῆς δεσποίνης Μανφρεδ, καὶ τὸν Καρόλου.

CAP. VIII.

De Fratre Dominæ Annæ Manfredo: & de Carolo.

κθ. θ.

Ὅπως Ῥαιδὸν ἀνυψοῦτο τὰ κατὰ τὴν θαλάσσιον τάχυν. καὶ διὰ τί. καὶ τὴν ἐπιμασίαν τοῦ Βασιλέως.

CAP. IX.

Vt mœnia Vrbis quà mare spectant suggestu tabularum aucta sint; & quam ob causam. tum de cætero Imperatoris apparatu.

λ. ι.

Ὅπως ὁ Ἰωάννης ὁ Βασιλεὺς ὑπὸ τοῦ πατρὸς παιδὸς ἔτι ὄντος ἐχειροτονήθη.

CAP. X.

Vt amotum ab Imperij consortio Ioannem Imperator excæcaverit.

λα. ια.

Τὰ κατὰ τὸν Ὁλοβώλου Μανουὴλ, καὶ τὰς τῶν λοιπῶν ὑποβλέψεως διὰ τὸν Ἰωάννην.

CAP. XI.

De Holobolo Manuele; & de suspicionibus eúmque in reliquos Ioannis causa:

λβ. ιβ.

Τὰ κατὰ τοὺς Ζυγιτὰς, ὅπως ἀπεστάτησαν βασιλέως διὰ τὸν Ἰωάννην.

CAP. XII.

De Zygenis sive Montanis, ut in Imperatorem rebellarint Ioannis causa.

λγ. ιγ.

Ἀπολογία τῶν Ζυγιτῶν πρὸ ἀλλήλους ὑπὲρ τοῦ ὧν ὡς Ἰωάννην ὑπεδέξατο.

CAP. XIII.

Allegata Montanorum inter sese pro eo quẽ ut Ioannem acceptũ apud se habebãt.

λδ. ιδ.

Ὅπως διετέθη ὁ Πατριάρχης μαθὼν τὰ συμβάντα. καὶ ὅπως ὁ Βασιλεὺς ἀφώρισεν.

CAP. XIV.

Vt affectus fuerit Patriarcha audita excæcatione Ioannis: & ut Imperatorem excommunicaverit.

λε. ιε.

Ὅπως διὰ τῶν πεμφθέντων ἰωδραχάδων ὁ τοῦ Σάλα τῶν Ῥωμαίων λαὸς.

CAP. XV.

Vt Navales Romanorum copiæ Triremibus benè rem gesserint.

λς. ις.

Ὅπως οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Βασιλέως τὰς τῶν δυτικῶν ἐπεχείρισαν διοικήσεις.

CAP. XVI.

Vt Fratribus Imperatoris Occiduæ Provinciæ commissæ fuerint.

λζ. ιζ.

Τὰ κατὰ τὸν Παρακοιμωμένον Μακρηνὸν Ἰωάννην.

CAP. XVII.

De Ioanne Macreno Augusti Cubiculi Præfecto.

λη. ιη.

Πρεσβεῖαι πρὸς Πάπαν καὶ ὅπως ὁ Βασιλεὺς τὰ κατὰ τὴν Αἷμον Ναπεθείκη, αὐτὸς ὑπεπαίθων τοῖς στρατηγοῖς τὴν δυνάμεων οἶκοι καθήμενος.

CAP. XVIII.

Legationes ad Papam: & ut Imperator rem ad Hæmum absens & domi residens benè gesserit.

CAP.

CAP. XIX.

Vt Patriarcha convento & supplicitèr rogato Imperator excommunicationis absolutionem petierit.

CAP. XX.

Vt de Pace convenerint inter se ambo Despotæ Ioannes & Michael in Occidente dominans.

CAP. XXI.

Vt Despota Ioannes perfunctus expeditione in Occiduos, cum hostibus in Oriente sit congressus: & laudum eius distinctior praedicatio.

CAP. XXII.

Vt pessimo in statu fuerint planè perditæ Maryandenorum Bucellariaque & Paphlagonia.

CAP. XXIII.

De Cometa ex parte Boreali apparente mensibus æstivis: deque expeditione Imperatoris in Occidentem: denique de Arsenio Patriarcha.

CAP. XXIV.

De Vecco & Xiphilino Primarias Præfecturas in Ecclesia gerentibus.

CAP. XXV.

De Sultane Azatmo & de Tocharis.

CAP. XXVI.

Vt exceperit Patriarcha redeuntem Imperatorem, quàm acri reprehensione ac zelo.

CAP. XXVII.

Affinitas inter Imperatorem & Despotam Michaelem contracta, Anna Eulogiæ filia sororis Augusti, Nicephoro Despotæ Michaelis filio in uxorem data.

CAP. XXVIII.

De vulgato Niceæ falso nuncio invadentium eam Vrbem Tocharorum.

κϛ. ιϑ.

Ὅπως ὑπεξεχώρησεν ὁ Ἰωαννὴς καὶ Πατριάρχου τοῦ ἀφορισμοῦ λύσιν ἐζήτησε.

κϛ. κ.

Ὅπως συνῆλθον ἐν ταυτῷ κατὰ συνουσίας ὁ Δέσποτης Ἰωάννης τε καὶ Μιχαὴλ ὁ τῆς δύσεως.

κϛ. κα.

Ὅπως ὁ Δεσπότης Ἰωάννης ἀπαλλαγεὶς τῶν δυτικῶν τῆς κατ' ἀνατολὴν ἐχθροῖς συνέβαλλε· καὶ μερικὸς ἔπαινος τούτου.

κϛ. κβ.

Ὅπως ἐκείνοις ἀπολώλησαν τὰ κατὰ Μαρυανδηνούς, τὰ Βουκελλάρια τε, καὶ ἡ Παφλαγονία.

κϛ. κγ.

Τὰ περὶ τοῦ φαινομένου κομήτου ἐν βορρᾷ τῇ μοναῖς τοῖς ἄρκτοις· καὶ τῆς ἐπὶ δυσμὰς ἐκστρατείας τοῦ Βασιλέως. καὶ περὶ τοῦ Πατριάρχου Ἀρσενίου.

κϛ. κδ.

Τὰ περὶ τοῦ Βέκκου καὶ Ξιφιλίνου τῶν τῆς Ἐκκλησίας ἡγουμένων.

κϛ. κε.

Τὰ περὶ τοῦ Σελπὼ Ἀζατμοῦ, καὶ τὰ περὶ τῶν Τοχαρέων.

κϛ. κϛ.

Ὅπως ὑπεδέξατο ὁ Πατριάρχης ἐλθόντα τὸν Βασιλέα, καὶ μὴ ἄνευ ἐλέγχου καὶ ζήλου.

κϛ. κζ.

Κῆδος ἐπί τε τῇ γυναικὶ τῆς Εὐλογίας Ἄννῃ καὶ Νικηφόρῳ Δεσπότῃ υἱῷ τοῦ Δεσπότου Μιχαὴλ.

κϛ. κη.

Περὶ τοῦ φημισθέντος ψεύδους ἀφὶ Τοχάρων ἐπιδρομὴν κατὰ Νίκαιαν.

CA-

CAPVT I.

Quid consilij ceperit Imperator circa Patriarcham Arsenium.

Ὁ δὲ βασιλεὺς στοιχιζόμενος τὰς ἐν- A
νοίας, ὡς ἄλλως οὐκ ἂν Πατριάρχης δίκα τὰ τῆς Ἐκκλησίας διοικεῖσθαι, ἑαυτῷ καθ' ἑαυτὸν πῶς ἂν τὰ κατὰ τὴν Πατριάρχου καταστάσῃ, καὶ τὰ κατὰ γνώμην ἐκβαίη, διετέτο δ' ἀμφίβολον εἰ γὰρ ἀποκαίποιτο, ὃ πᾶν ἂν χωλεύειν ἀναγκαῖον ἡγεῖτο. εἶτε γὰρ καταστάντος τοῦ Πατριάρχου, αὐτὸς ἐμποδίζοιτο τὰς ἐκκλήσεσιν, ὅπη μείζοσι ἀτυχεῖν· εἴτ' ἀπόντος ἐκείνου, αὐτὸς τὰ κατὰ βύλησιν πράττοι, τὴν πρὸς αὐτὸ μῖσος ἥκιστα ἁμαρτάνοι, πολλὺς ἂ συμπλέκοντας τῶν τῷ τοῦδε Πατριάρχου συμβάντα ὡς οὐκ ἐνδίκως ἀποκτεῖναι, μέγιστον ἄρσει τὸν θορυβὸν, καὶ πρόσταγμα ὃ βέλοιτο. τὰ πάντα ἐμποδὼν αὐτῷ ἐκείνου ζῶντος τὰς ὑπονοίας. νῦν δὲ προσεφέρετο τῇ βασιλέως παρασκευῇ, πολλοῖς ἄλλως ἀρχαῖς, συμπέρασμα πολλοῦ ἐπεισιέναι, ὡς καὶ Πατριάρχου πολλοῦ καὶ βασιλέα περιστάντας ἂν καλῶς τοῦ θρόνου λήψεσθαι, ὡς ἐκείνου μὴ ἐφορῶντος, ἢ μὴ μεταθησομένου ἁμαρτάνοντα. τὰ δ' εἰς μεγάλων εἶναι οἱ τὸν παράκλητον, ὡς καὶ κίνδυνον ὑπονοεῖν. ταῦτ' ὁ κρατῶν λογιζόμενος, σωφρόνως ἤθελε τὰ ἀσώματα. τὸν τε τοῦ Πατριάρχου ἀποκαίσαι, καὶ τὸν τοῦ γνησίου βασιλέως ἀπαξίαν· τὰ δ' ἕζαν λίνου μὴ λίνῳ συγκλώθοντα πρέπῃ, ἕνωσιν γοῦν προσεῖσθαι τοῦ Πατριάρχου, εἰ ἅπαν τὸν κατὰ Ἰωάννου ἐχόντων ἀπιστημόνως πάντα καὶ ἀκριβῶς, ἀυτὸς καταυθύσαι τὸν εἰς τὸν πόλιν εἴσοδον. πρὸς δὲ τὸν προστασίαν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ σέφειν αὖθις ἐκλιν βασιλικῶς κατὰ ὃ δίκαιον προῃρεῖτο ὅπη τῆς πόλεως· εἰ γὰρ ἄλλως δικαίως πρόπους εἰσαχθέντα, καὶ πρῶτον τὸν βασιλέων σέφεσθαι, ὡς εἰ δικαίη ταῦτα, καὶ τάπὶ τύποις ἐλπίζειν, ὡς ἐφυσυχάσοι προσχθέντων. ἴσοι δ' ὡς τοιαῦτα λέγοντα, τῷ τε μεμαλακίσθαι τὸν τῷ χρόνῳ ἐν ἀσθενείας λόγοντα, τῷ τε δεδιέναι μὴ καὶ αὖθις αὐτοκρατὴς ἄλλος, γεγονὼς ἐπ' ἄλλῳ ἤδη. καὶ τρίτῳ, τῷ ἀνάγκλιτον εἶναι καὶ αὐτὸν ἐρᾶν τῆς παρρησίας, ἧς ἀδυνάτου ὑπολύειν, καὶ ταῦτα μὴ ἀσθενοῦς ὑμῖν τὸ καὶ

AT Imperator multis undique cogitationibus occurrentibus, tandem intelligens, fieri non posse ut res Ecclesiæ sine Patriarchâ componerentur, deliberabat secum quo pacto consequeretur, ut & Sedi vacanti daretur Patriarcha; & simul sibi ex sententiâ destinata procederent. Nam horum alterum si succederet, altero deficiente, claudicaturum necessariò statum suum providebat. Quippe si restituto Patriarchâ ipse prohiberetur exequi quod decreverat, è maximis se spebus in par lapsurum infortunium exhorrescens cogitabat: sin relicto illo ubi erat, ipse per sese quæ vellet efficeret, ingentem se subiturum invidiam, & erupturis inde assultibus vix parem futurum reputabat. Siquidem habituros parùm sibi æquos plurimos tebus imminentes novis, speciosum prætextum validæ conflandæ factionis: Obtendendo videlicet arcanis odiorum causis livori & ambitioni, publicè plausibili, & in speciem religioso zelo vindicandi ab injuriâ, & reponendi in Thronum ereptum exulantis sine causâ Patriarchæ; ac verisimiliter jactando; voluisse Imperatorem eo proeul habendo, amovere à se molestum arbitrum, quem satis nosset haud unquam acquieturum ingratis ejus & injustis molitionibus: Et quoniam præoptasset illegitimam Monarchiam Legitimo Collegio supremæ potestatis; Ecclesiasticum quoque supremum Magistratum illegitimum maluisse; quoniam ex eo eum talis esset, suffragationem in suum ipsi similem speraisset; ac duplici utraque scelestissimâ injuriâ conscindâ in Patrem sacrotum, quem circumvenisse, in Pupillum Principem quem supplantasset, malè se de Deo sentire declararet; quippe quem videretur opinari, aut non videre quæ in ipsum peccantur, aut connivere ad scelera, pœnis eorum nunquam tepetendis. Quibus ex rebus vel propriâ probabilitate, vel artificijs Adversantium Populo persuasis, maximam orituram perturbationem palàm erat; tamque atrox excitãdum discordiæ civilis incendium, quo periculum esset, ne caput ac familia ipsius simul eum ipsâ Republicâ conflagraret. Talia reputans formidansque Imperator connectere insociabilia voluit; Patriarchæ videlicet restitutionem, & exautorationé legitimi Principis. Hoc autem erat telam rexere lino linum non jungendo, sed diversas nec naturâ cohærentes in unum stamen intricare

materias. Hoc proposito aggressus anre omnia est tentare Patriarchæ animum; ecquid persuaderi seni posset, ut relictis in suspenso & in incerto uti tunc erant, Ioannis pupilli rebus, venire ipse in Vrbem annueret, ac Throno Patriarchali in suâ verâ Metropoli consenso, emolliri se pateretur, ad sese corooaodum ibi denoò pompâ & ceremoniâ solemnissimâ. Nec desperabat rem ipsi ptobari posse, quid quid aliàs in coronatione repugnasset, quoniam causa nuoc erat idonea, ut qui prior Imperatorum in Vrbem suis unius auspicijs capram intraverat, prior quoque ibi coronaretur. quæ si ab Arsenio impetrarentur, spes erat in alijs qnoque assensurum; ac cum forent perpetrata quæ Imperator destinarat, factis acquieturum. Tres autem secom reputans reperiebat causas; quę ipsi sperandum suaderent fore nunc exorabiliorem in his, quàm aotea Arsenium. Prima erat, quòd esset verisimile tædere ipsum exilij tam longi; eoque tædio emollitum ad libenrer pacisceudom dc reditu. Alrera, quod vix esset dubiom, quio metueret ne alius in Patriarcham iterùm se vivo eligeretur, pront jam semel erat factum; & id malum præverrendi oblatâ occasione foret gavisurus. Terria erat Patriæ caritas, quâ eum solieitari ad desiderandum in Vrbem jam receptam adventum suum oecesse erat: uti & verisimile, sic affectum minimè recusaturom oblatam conditionem regrediendi cum summo spleodore in Patriam carissimam; præsertim cum intelligeret eâ rejectâ, sibi spem nollam restare Patriæ Vrbis unquam revisendæ. Si autem ille sic invitatus admittere oblata, & petita pollicri non iodueeret in animum; ipsam tamen istam supplicem invitationem idoneæ ad populum excusationis loco fore ad avertendam ab Augusto culpam omnem officij neglecti, & totam invidiam in eum qui compellatus renuisset, exonerandam. In hunc fermè modum subductâ secum Imperator consiliorum summâ, ingressus Synodum bifariàm scissam contrarijs seotentijs, horum revocantium, illorum excludentium Arsenium, ipse ad revocantes se adjangit, & sui accessione suffragij quasi momento alteri lanci addito, eatenus ambiguæ deliberationis æquilibrium depressit. Accedentibus mox quoque qui Arsenium excluserant, præsertim ubi per Synodum, sataganre Imperatore, ipsorum & securitati & honori caurum est abundè; decretâ oblivione nuper actorum: & sancito ne cuiquam fraudi foret illa, sive injustitia, sive remeritas dicenda esset, quâ fuerat vel exautoratus Arsenius, vel Nicephorus electus. communio quoque subitò excommunicatis ex nomioe reddita. Srarurum etiam ut ordinati à Nicephoto reciperentur, ne intempestivâ morositate Ecclesia scinderetur. His constitutis Syoodi Patres mittunt ad Arseniom, qui ipsum ad reditum invirent. quos ille ut audivit, primùm graviter ferre visus est, quòd tantùm invitaretur, non etiam rogaretur veniam dare ob ea qnæ in se peccata fuerant. causando; invitationem meram eorum esse, qui se nullius peccati conscios profirerenrur. nam si agnoscerent culpam, utique deprecarentur. Tameo cum hâc ejus exceptione admoniti Legati preces etiam adhibuissent, mitigatus senex, exhibuit se promptum ad eundum quò vocabatur. Reque ipsâ, partim terrestri, partim maritimo itinere ad Rufioi prædia se eontulit: vel paululum illic acqoiescendi causâ, vel inde clariùs ex propinquo eertiusque respondendi, cognitis distinctiùs quæ peterentur.

A δόξης, μὴ ταῦτ' ὑποχνήσῃ ἀπιλῶν. εἰ δέ γε μὴ πείθοιτο, αὖθις ἐκεῖνα ἐπαγοι ὅ ἄξιόσαν. τοιοῦτος παλαιοῦ ὁ Βασιλέων συγκεχυθεὶς, ἔτι δὲ Ἀρχιερέων ἀφαιρούμενον, προσίετο δ' αὐτὸς τοῖς ἐκεῖνα ψηφιζομένοις, καὶ ἀμφιβόλοις τὰ τῇδε, προσῆντο τῇ Βασιλέως. ἡδέως δὲ μέρος ὡς ἀδεκτῶν ἐπιδέσθαι, συγκαπακλίνεται. καὶ μᾶλλον ὅτι δὴ ἐντοῖς προὸς Βασιλέως καὶ τοῖς Συνόδου καλοῦτο. ἰδοὺ γὰρ καὶ αὐτοῖς ἰδίως προσπαρτύμενον, ἀμνημονεῖν μὲν σφισι τῆς ἔτι προπετείας, ὅτ' ἀδίκως χειροτόνησε, καὶ παρανόμως κοινωνὸν ἑλέσθαι τὸν ἱερέα, & οὐκ, ἀλλὰ τὴν Νικηφόρου χλευασθῆναι δέχεσθαι, καὶ μὴ σχίζειν τὴν Ἐκκλησίαν ἐκ τῆς μικροψυχίας μηδὲν ἐχούσης κομψὸν. παῦται συνθέντες, ἀποσείλλεται οὖν ἀπαγγελοῦσας. ὁ δ' ὡς ἔκυρσε τῶν ἀγαπωμένων, προῆτο μὲν ἐχετλιάζειν, εἰ καλοῖτο προσαπαρτύμενος, καὶ μὴ ἀλλὰ καλοῖτο συγγνώμην τῶν ἡμαρτημένων παρασχεῖν. ὃ μὲν γὰρ δίκαιον ἐχόντων ἐφ' οἷς ἔπραξαν εἶη. ὃ δ' ἁμαρτόντες. ὅμως ἀλλὰ καλοῦμεν ἐπαινοῦτε, & ἕτοιμος ἰδοὺ πρὸς τὴν πρεσβείαν. πλοῦ πεζῇ πλοῦ πορείαν ἐκεῖθεν διανυκώς, ἐν τοῖς Ῥυφίνῃ γένεται, ὡς τοῦ μὴ προσαναπαυσόμενος, τοῦτο δὲ καὶ τὰς ἀποκρίσεις ἐπλείσιεσι, ἐν τῷ μὲν καλχηδόνι δώσων, ἐφ' οἷς ἀπῆντο.

B

C

Si autem ille sic invitatus admittere oblata, & petita pollicri non iodueeret in animum; ipsam tamen istam supplicem invitationem idoneæ ad populum excusationis loco fore ad avertendam ab Augusto culpam omnem officij neglecti, & totam invidiam in eum qui compellatus renuisset, exonerandam. In hunc fermè modum subductâ secum Imperator consiliorum summâ, ingressus Synodum bifariàm scissam contrarijs seotentijs, horum revocantium, illorum excludentium Arsenium, ipse ad revocantes se adjangit, & sui accessione suffragij quasi momento alteri lanci addito, eatenus ambiguæ deliberationis æquilibrium depressit. Accedentibus mox quoque qui Arsenium excluserant, præsertim ubi per Synodum, sataganre Imperatore, ipsorum & securitati & honori caurum est abundè; decretâ oblivione nuper actorum: & sancito ne cuiquam fraudi foret illa, sive injustitia, sive remeritas dicenda esset, quâ fuerat vel exautoratus Arsenius, vel Nicephorus electus. communio quoque subitò excommunicatis ex nomioe reddita. Srarurum etiam ut ordinati à Nicephoto reciperentur, ne intempestivâ morositate Ecclesia scinderetur. His constitutis Syoodi Patres mittunt ad Arseniom, qui ipsum ad reditum invirent. quos ille ut audivit, primùm graviter ferre visus est, quòd tantùm invitaretur, non etiam rogaretur veniam dare ob ea qnæ in se peccata fuerant. causando; invitationem meram eorum esse, qui se nullius peccati conscios profirerenrur. nam si agnoscerent culpam, utique deprecarentur. Tameo cum hâc ejus exceptione admoniti Legati preces etiam adhibuissent, mitigatus senex, exhibuit se promptum ad eundum quò vocabatur. Reque ipsâ, partim terrestri, partim maritimo itinere ad Rufioi prædia se eontulit: vel paululum illic acqoiescendi causâ, vel inde clariùs ex propinquo eertiusque respondendi, cognitis distinctiùs quæ peterentur.

CA-

CAPVT II.

Vt revocatus Patriarcha invectus in Vrbem, sit & illic rursus coronaverit Imperatorem.

Ἐκ δὲ τοιαύτης πεμπομένων παρὰ τοῦ βασιλέως καὶ τῆς Συνόδου, ἐκινήθησαν τὸ ζητούμενον· ὁ δὲ τὰ μὲν δεδωκὼς, τὰ δὲ καὶ παραιτούμενος, περαιοῦται τὸ τῶν Χριστιανῶν, καὶ τὴς πόλεως ὑπαρχούσης ἁπάσῃ κοινῇ καὶ γνώμῃ τὸν Ἐκκλησίαν καταλαμβάνει. παρ' οὗ δὴ ὁ βασιλεὺς ὑπολογούμενος ἐκείνῳ τὰ πρὸ τοῦ γεγενημένα, μεγάλως ἠγάλλετο τὰς τιμὰς, καὶ ταῖς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν παρόδοις ἐτίμα. καὶ ὃ μὲν ἱερὸν ἅπαν μεταποιεῖ πρὸς τὴν παροῦσαν κατάστασιν ἐπιδαπανῶν ὅτι πολλοῖς ἀφῆκε τοῦ Γαλατᾶ. καὶ δὴ ὑπηρέτας μοναχὸν Ῥοῦχαν, ἄνδρα δραστήριον ὅτι τοῖς τοιούτοις, ὑπὸ βῆμα, καὶ ἄμβωνας καὶ σωλέαν, καὶ ἄλλα τὰ βασιλικὰς ἐξόδους, ἀνῳκοδόμησε. ἔτι πέπλοις καὶ σκέπεσιν ἱεραῖς ὁ θεῖον ναὸν κατέστησε, παρὰ δὲ ἀνωτέρω, ἔτι δὲ χώρας παρεσκεύασε τῇ Ἐκκλησίᾳ, φιάλας παρεθεῖναι καὶ ἄλλας εἰς τὴν τοῦ ὑμνοποιῶν οἰκονομίαν, ὡς μὴ ἐνδεᾶς τι τοῦ ὅλου πανδαίσιον ἔχοντες ἀμελοῖεν. ὁ δ' Ἀρχιερεὺς καὶ εἰς ἃς τιμὰς ὁ θεὸς ταῦτα χαρίζεται, συνόλως παρεσκεύαστο, ἀδεὴς δὲ καὶ χάριν ἰδίως ὡς χάριν αὐτῷ γένοιτο, τοῦ ἐκότων ἀνομίζων. ὅθεν καὶ σέφανον ἤθελε διδόναι, καὶ ἀμνημονεῖν τοῦ παρεληλυθότος τοῖς Ἀρχιερεῦσιν ἐβούλετο, τοῖς δέ γε περὶ τὸν Νικηφόρον χειροτονηθεῖσιν, ἐπιχωρήσας τὴς Ἀρχιερωσύνης ἅπασαν, περὶ μόνου τὸ συλλειτουργεῖν, ὅτι πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἐχρῆτο. εἰ γὰρ νομίζεσθαι δίκαια, τὰ εἰς ἐνιαυτὸν παρεληλυθότα, καὶ αὐτὸ συνδεκτὰ, εἰ τοῦ ὅτι τοῦ σώματος ἑνότητα καταδέχοιτο. ἐπεὶ δ' ἓν καὶ τὸ ἐν ἁγίᾳ σέφος βασιλέα κοινολογεῖται, ἐτίμα καὶ τοῦτ' ἐδίδου, καὶ μὴ καὶ ἡ τοῦ ἡμεροῦ Κυρίου παρουσία, καὶ ὅτι τὸ ἱερὸν πανηγυρίζει μεγαλοπρεπῶς ἔσεσθαι. μνήμη δ' ἔσται καὶ τοῦ σωτῆρος Ἰωάννου, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ τῷ Καίσαρι Ἀλεξίῳ παρεσκευασμένου ὡς δι' αὐτοῦ ἀλυσίσας τὰς πόλεις, τὸ μετὰ τοῦτο Βασιλεῖ καὶ Πατριάρχῃ ἐν ταῖς συναπάσαις μνημονεύεσθαι.

IGitur conventus illic Patriarcha Legationibus cum ab Imperatore tum à Synodo missis, postque disceptationem ultrò citroque cunctorum accuratam, partim largitus, partim pollicitus quæ postulabantur, celeriter transfretavit, & invectus in Vrbem, consentientibus jam omnium votis ac calculis, Patriarchalem rursus insedit Thronum. Ibi eum primus Imperator, postquam diligenter excussasset quæ acta fuerant, demissè veneratus exquisitis affecit honoribus, & in liberaliter à se collatorum Ecclesiæ munerum proventuumque possessionem misit. ac sacrorum quidem apparatum & Ecclesiasticam suppellectilem, immiuetam multis aversis per Iratos, reposuit atque in pristinum reformavit statum, præposito ei rei curandæ Monacho Ruchâ viro industrio. ornavit de novo altare, ambonem & soleam tum alia quædam, refecit tegijs impensis; velis præterea, & vasis sacris Dei ædem instruxit ad conuenientem speciem elegantiæ. adjunxit etiam nova Ecclesiæ prædia, præter ea quæ prius attribuerat ad alimenta & stipendia Canrorum sacrorumque Ministrorum: ne ij necessariorum patientes penuriam officia sua negligentiùs obirent. Omnia ea Patriarcha, & ut in Dei honorem facta donataque religiosè ac liberaliter, jucundissimè admisit, & ut in sui quoque gratiam studiosiùs impensa, gratè agnoscere, imputareque in beneficij propriè accepti partem ac locum præsetulit. Eoque maximè inductus est ad coronandum munificum largitorem, oblivisscendumque priorum, omui deponendo injuriatum nuperâ depositione sibi factarum sensu. Ordinatis quinetiam à Nicephoro omnem functionem Sacerdotij permisit, exceptо solùm secum unà pariter, ubi sacris solemniter operaretur, ministrandi usu. in cæteris promiscuè pari jure ac reliquos adhibuit. Causam autem exceptionis hujus allegabat hanc: quòd videri posset ut justa & ritè acta comprobare quæ gesta contra se fuissent, si ordinatos ab intruso in suum locum, in consortium faciendi secum ad aram sacri communis admitteret. Simul autem est ei propositum, videri convenire ut Imperator iterùm ritu solemni coronaretur, libenter ad id quoque annuit. quare dies isti ceremoniæ dicta est Dominica proxima, quâ Patriarcha Imperatorem magnifico apparatu coronavit, nullâ prorsus factâ mentione, ante significatâ memoriâ Ioannis. Sed potius eodem tacitè rejecto, per id quod honorarij muneris loco concessum eâ occasione Alexio Cæsari est in præmium captæ Vrbis; ut videlicet statim post Imperantes (hoc est Augustum cum Conjuge) & Patriarcham, memoraretur in precibus publicis, quas Synaptas vocant.

CAPVT III.

Vt Imperator Legationem miserit ad Tocharos affinitatem cum ijs contrahens, & ad Aethiopas.

HAc vice rerum Imperator succeden- A tibus sibi ad vorum negotijs, & pace domi constitutâ, tempus aptum putavit mittendis ad Gentes Innginquas Legationibus: ad Principem videlicet Tocharorum Chalafi; & ad Aethiopas. Nam Sultanem Persarum secum habebat Avatinem, in Vrbe vitam degêtem ignavissimam, aç totos etiam in trivijs comessando compotandoque consumentem dies. quippe exhaustâ tum adhuc & rarîs incolis, pro sui magnitudine, habitatâ Civitate, vacan- B plateas frequentia Civium & quasi desertas cernens, liberè illâ solitudine fruebatur, & sic tanquam rure degeret procul ab arbitris, securus cum familiaribus, & magnis suæ gentis ac comitatûs viris, mensis in propatulo positis assidens bacchanalia quotidiana celebrabat, vino sese barbarâ impudentiâ palàm ingurgitans. Ad eos igitur quos dixi solos destinandas Legationes habuit, & mutuas inde vicissim accipiendas. Atque ad Chalafi quidem, Principem Monachum & C Sacerdotem misit, qui filiam ipsius Notham nomine Mariam, quam ex Diplobatatzinâ susceperat, desponsam ipsi Conjugem comitaretur. Et Princeps cum tunc esset Archimandrita Monasterij Pandocratoris, splendidissimâ specie mollissimi simul ditissimique apparatûs istâ Sponsæ deductione functus est. Circumferens inter cætera Templum solutile Tabernaculi ritu crassis & serico velis circùm & supernè tectum, Sanctorum formas auro elaboratas habens, crucibus & funibus D firmatas, præterea vasa sancta pretiosissima ad usum divini Sacrificij. Tali magnificentiâ nuptialis ista conventio celebratur. Verùm Chalafi mortuo antequam ad eum Princeps eum Sponsâ pervenissent, Puella serò licet adveniens re infecta non rediit. Nupsit enim filio & Successori Chalafi in Principatu, vocato Apagâ. Sultanem porrò Æthiopum aliæ utilitates impulerunt ad fœdus cum Imperatore faciendum. Erat is genere Comanus, venditus olim in servitu- E tem, quia in Regnum mutatâ, satagebat prudenti laudabilique consilio, ut comatus esset facilis popularibus suis ad eos quibus imperabat, indigere ipsos sentiens tali auxilio. Sunt enimverò non magis situ, quàm indole naturalique qualitate inter se adversæ, atque è diametro oppositæ arctoæ australesque nationes, comminus invicem penitusque diffidentibus, quâ corporum, quâ etiã

Τοῦτο δὴ τῷ Βασιλεῖ τῷ καταμάτων καλῶς ἡμῖν εἰς ἄλλα καταστάντων, ἐξήνεγκε δ' αὖθις εἰς μακρὰν πρεσβείαν. τοῦτ' μὲν οὖν πρὸς τὸν ἄρχοντα τῶν Τοχάρων Χαλαῦ. τοῦτο δὲ ἡμῖν πρὸς τὸν Αἰθιόπων Σουλτάν. ὁ γὰρ τῶν Περσῶν μὴ ἑαυτῷ ἔχει ὁ Ἀβατῖνος ὅτι τὴν πόλεως βλακικῶς διάγοντα, καμοὶς καὶ μέθαις ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν ὅλην ἄμφοδον, κενῆς γὰρ ὄντος ἀνθρώπων ἔτι τῆς πόλεως, συνέβαινε τὰς ἀμφόδους εἰς ἐρημίας εἶναι, ἐφ' αἷς ἐκεῖνος ἀνέδην καθήμενος, ζῶν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν πολλοῖς καὶ μεγάλοις ἔστω ἐν ἑνὶ τῷ Διονύσῳ καὶ ἐμεθύσκετο. πρὸς γὰρ ἑκάστης εἶχε παρασκευὰς καὶ αἷς λαμβάνει. ἐκεῖθεν πρεσβεῖς. τῷ μὲν Χαλαῦ μὲν τὸν Μοναχὸν καὶ ἱερέως Πρίγκιπα, ἐξεδίδου τιὼ ἐν τῇ Διπλοβαταζίνῃ ἐκ γένους παῖδα Μαρίαν. ᾧ Πρίγκιψ Ἀρχιμανδρίτης οὖν τότε τῆς τοῦ Παντοκράτορος μονῆς, ὑπὸ μεγάλης φαντασίας τὸ καὶ ἀξιόπιστον σωμάτων καὶ πλούτῳ παντοδαπῷ τιὼ κόρῃ ἐκόμιζε, ὅπερ φερόμενον καὶ σκηνικῶν νεὼς ἐν πόλει σφόδρα μεταξῦ. τὰς δὲ γε τοῦ Ἀλίου μορφὰς χρυσῷ πεποικιλμένας ἔχοντα, σταυροῖς καὶ σχοίνοις ἐμπρεσμένοις, καὶ ἄλλα σκεύη πολύτιμα καὶ χρείαν τῆς ἱερᾶς θυσίας. καὶ ἅπαν μὲν πρὸς ὃ μεγαλειότερον καὶ σκηνάλλαγμα ἐξευρίσκετο. καὶ τῷ Χαλαῦ δὲ ἀνθρώπων γεγονότων τριῶν ἐκείνης φθάσαι, ἡ κόρη τῷ υἱῷ ἐκείνου Ἀπαγᾷ, ἀμαθόχῳ γε τῆς ἀρχῆς καταληφθῆναι, ἐν ὑστέρῳ φθάσαι, ἐκπεμφθέν. ὃν δὲ γε τοῦ Αἰθιόπων Σουλτάν, ἄλλη τις χρεία τῷ βασιλεῖ σπουδάσαι καταναγκάζει. ὁ Κομανὸς γὰρ ὢν ἐκεῖνος, ἐς τοῦ εἰς δουλείαν ἀποδομῆναι, ὃ γνώμῃ ἐξίστη κατ' αἰτίαν συνετοῦ ὅτι καὶ ἐπαίνων ἐγγύς. τὰ γὰρ αὐτοχρὼ ἀλλήλων κλίματα τῆς γῆς, τὸ μὲν βορείῳ, καὶ ὁ νότῳ, ἐμφύτοις διαδυνάμεσι, δύσκρασίᾳ τε σωματικῇ, καὶ ψυχικῇ ἀμφοτέρους ἀπεπεῖσαι, ὥσπερ δίπα καὶ κρίσεσιν, ἐν αἷς ὁ μὲν ζώων ἀλόγων πρὸς ὕλας ἀμορφοῦς ἄλογοι πρὸς ἐμφανεῖς, ἀλλὰ δὲ πρὸς ἀνθρώπους ἀνθρώπων. βορείοις γὰρ τὰ ζῶα λευκὰ καὶ νοτίοις δὲ, μελανόχρωτα ἀνθρώ-

πων

πᾶι δὲ ἐν μὲ Ἕλλησιν ἀσωμάτοι ἄλλως καὶ μᾶλλ-
λογικοὶ καταλαμβανόμενοι, ἐν οἷς ὁ λογικὸς
διάγημα, ὁ μαθήματα φυσικά, ὁ μῦθος, ὁ
φρόνησις, ὁ ἀδὲ τῶ βίω οἰκονομία, ὁ τεχ-
νῶν ἐργασία, καὶ τ' ἄλλα οἷς τῶ ἀλόγων ἀν-
θρώποι διαφέλλον. ὁρμαὶ μὲν τὰ ἀμφό-
λογοι, ὁ τοῖς μάχιμοι ἑτοίμως ἔχοντες, ὁ ἑτοί-
μως ὁρμητικοὶ ἐπὶ τὴν ἐποχήν, ἀμβλὺν
μὲν καὶ βαρυχινὰν ἔχοντες ἑτὰ ἀλλήλοις, καὶ τῶ
Ἀρῆ σπένδοντες· ἐν δὲ νοητοῖς τύπαντι ἄ-
παν. ἐκεῖνοι μὲν ἀφυεῖς μὲ ἄλλως, καὶ ἄλαν
ἀμαθεῖς, καὶ ἄρτιοι τὰ εἰς πολιτείαν, ὁ τεχνικὰ
καὶ λογικὰ μαθήματα, ὁ βυλαὶ ἐφ' ἑκάστῳ·
νωθροὶ δὲ, πρὸς ὁρμὰς, καὶ μαλακοὶ τοῖς
μάχας, καὶ ἀπαραγμοσύνῃ μᾶλλον συζῶντες,
ὀλίγα ἔχειν, ὁ πολλὰ πολυπραγμονοῦντες
ἀρέσθαι. τούτων δὲ, ὡς ἁπάντων ἀνθρώ-
πων φυσικῶν ὄντων, τῶ μὲ ὁμιλεῖν ὀλίγα καὶ
τοῖς· ὀλίγον δ' μετρίως θερμαίνονται ὑπὸ ἐγκε-
φάλων, ὅθεν καὶ ἡ ἀφυΐα τοιαύτην πέφυ-
κε. τὸ δὲ θέρμα δὲ συμπλεῖται ἀπεχρίζεσθαι
τοῖς μέλεσι τῶν σιτέρνων. ὅτι δὲ ἀληθῆ τῶν
μερῶν, τῶ ὑπαλέθαι ὁμιλεῖν. θερμαίνονται μὲ,
εἰς ἀφυΐαν, ἔκλυσιν δ' εἰς ἀνδρίαν ἀπεργα-
ζόμενον τῶν ὀλομέλειαν τῶν σωμάτων· συμ-
μεταπίπτει γὰρ τοῖς σώμασι ταῖς ψυχαῖς, ὁ
φυσικὸς λόγος διδοὺς. ἀλλὰ τοιαῦτα καὶ τοιού-
των μὲ, πολλοῦ ἐπιμένειν ὃ σωφρονικὸν Αἰθιοπι-
κὴ δουλείαν μὲν κτώμενοι, ἄλλως δὲ στρατιω-
τικῆς ἰσχὺς ἀυτῶν χρώμενοι. τότε δὲ καὶ εἰς
ἀυτὸν τῶν ἀχλὺν καταπίπτει Σκύθου, ὃ
σωφρονικὸν ἀνέζητητο, εἰς στρατιωτικὴν σφόδρα
ἐκπέσειν συμπομπὴν, ὅπερ οὐκ ἄλλως μὲν ἀυ-
τοῖς ἀνωμάλοις μαζομένοις, εἰ μὴ διὰ τὴν
ταυτὸν τις Εὐξείνῳ τοιοῦσαλλοι θαλάττῃ. τῦ-
το δὲ ποιεῖν μὴ ἀξιοῦντας Βασιλέα, ἀμή-
χανον. διὸ καὶ πολλαχοῦ ἐδώκατο τῶν ἀποσ-
τολέων, ἐφ' ὧ τὰς ἐκεῖσε διαπλοίζομένας
νῆας φαδίως Εὐξείνῳ τοιοῦσαλλῃ, καὶ οὕτ-
σε ἀυτοῖς πολλὰ διδόντας μάχαιρας σωφρονικὰς
δρωπῆας, καὶ τοῖς τὰ ἴδια ἐπαπειλοῦντας
φέρῃ, ὃ δὴ καὶ πολλάκις γεγονὸς ἐγνώσθη.
ἐκεῖσε μὲν τῶ χαρίσματον τοῖς Βασιλέα
διαπεμπόμενον, ἐκπέμπειν δ' ἀφορμῶν,
σφίσι τὴν τοῖς ἐκεῖνον κελεύθου.

animorum affectionibus, pro differentiâ videlicet; temperamenti ac cœli, quæ inter utrumque tractum intercedit; cujus etiam vestigia cernuntur in brutis animantibus, quarum sub Septentrionibus naræ altæque, à generis ejusdem genitis educatisq; in regionibus meridianis, haud modicis diversitatibus differunt. Color siquidem etiam ipse corporum discrepat; in Borealibus ferè candidus, in Australibus ater. Sed animorum in hominibus majoris momenti discrimen est: Stolidorum & vix ratione utentium in Septentrionalibus, apud quos frustrà requiras Logicas Physicasve disciplinas, scientiam aut prudentiam, cum ne ratio quidem parandi necessarij victûs aut convenientis cultûs, non artes, non opificia, non cætera quibus homines à belluis differunt, in ijs reperiantur. Vividi è contrario acresque, projecti ad contemptum periculorum cupidique præliorum Boreales sunt, tum irritabiles, & si quis lacessierit fanatico ruentes impetu in cædes mutuas; Martiale prorsus genus & cruentè pugnax. quorum cuncta in Australibus contraria, solertibus, mansuetis, eximiè callidis, politicæ rationis consultis, industrijs ad artes, rationalis disciplinæ capacibus, secundis consiliorum, & in omni occasione quid optimum factu sit momento videntibus. vicissim ad labores pigris, ad pugnas mollibus, otio gaudentibus, egere feriando, quàm fatagendo abundare malentibus. Cujus tantæ discrepantiæ si quis Solis causam imputaverit, haud à verò ni fallor aberrabit: quia enim ejus radij Arctoos & exiguo tempore & rarò & obliquè illuminant, non eam cerebris humanis vitalis caloris mensuram affant, quæ ad expediendas operationes mentium, sensusque communis acrimoniam requireretur. Frigus porrò illius cœli naturale solaris teporis admixtione liberum, addensat duratque cutem corporum, crassitiemque & soliditatem inducit membris. Sub meridiano contra circulo, aut in accedentibus ad illum terris, frequentiùs imminens constantiusque immorans ac supernè incoquens subjecta vapor ardentis Solis eliquat corpora, & ad omnem motuum alacritatem, audaciamque certaminum fluxos languidosque artus efficit. Affici autem alterarique animos consensu quodam, qualitatibus & temperamento corporum, naturalis tradit ratio, experientiâ sanè suffraganre. His de causis & olim Æthiopes valdè gaudebant, affluere ad ipsos copiâ mancipiorum Scythici generis, quippe quorum operâ cum ad omne laboriosum ministerium, tum ad contentiones impetusque prælioruin in usu necessariæ tuendis finibus militiæ percommodè ureremur, quo minus mirum imperitatem jam ipsis hominem ortu & natalibus exterum cum proprio, tum populi, cui præerat genio, suæ genris consortium consuetudinemque affectasse. militari utique, quâ egebat, manu non alunde ipsi quam ex emptâ evocataque inde juventute suggerendâ. quia verò Scythas ad se tutò deportare nisi missis ad Euxinum navibus nequibat

cujus

cujus maris fauces cum haud dubiè forent in potestate imminentis illis Constantinopolitanę Civitatis, facilè videbat prudens Barbarus, nequaquam sibi, quod optabat, aliter quàm gratiâ & beneficio Imperantis illic posse contingere. quare isto ut placato benevoloque uteretur, multis legationum & missorum cum illis muncrum conabatur officijs assequi. Nec votis excidit. Augusto quippe annuente liberè commeabant in Euxinum missi cum auro multo ab Æthiopum Principe, qui Scytharum adolescentulorum maximum magnâ pecuniâ coëmptum numerum ipsi perducerent, quod sæpè factitatum novimus, ex quo blanditijs donorum delinitus Imperator, eam aperiri & tutò frequentari permisit viam.

CAPVT IV.

De Camelopardali quale animal sit.

CÆterùm in donis hâc de causâ missis A Camelopardalis fuit, animal rarum & mirabile, de quo pluscula hîc subjicere decrevi, ut qui viderunt, recordentur; qui non viderunt, discant. Moles ei corporis non magna, qualis fermè magnorum Asinorum, quos Canthónes vocamus. Pelle obducitur Pardalibus simili, rubris in albo sparsim compunctâ maculis, magnitudinis ac figuræ squammarum. Forma corporis Camelos imitatur, à tergo & femore ad armos sursum eminens, anterioribus cruribus B longitudine non modicè superantibus posteriora. Collum ut in Gruibus longissimè protensum altè in verticem assurgit fastidiosè circumquaque despectantem quodam quasi supercilio ferinæ superbiæ. Caput exiguum à Camelis figurâ non discrepans. Venter albus, à capite per dorsi spinam, usque ad candam, quæ modica est, lineâ nigrâ velut ad normam rectissimè productâ signatur. Pedes tenues in similitudinem cervinotum, fissis & ipsi ungulis. Ipsum C alioqui animal mānsuetum ac cicur, ut etiam ludendum se pueris præbeat, & naso tractum non invitum sequatur quocunque duxeris. Herbâ vescitur: sed & panem & hordeum non minus quam oves libenter gustat. Indoles tractabilis, nec iracunda. Si quid offendat (nam fermè animantibus natura quibus injurias propulsent arma non negavit) si quid, inquam, infestum ingruerit, non id calce ut equi, non ut boves cornu, quo eatet, non dente sanguinario & terribili, D ut apri, non unguibus ut seles, sed solis, puto, non acutis dentibus ulciscitur per morsus non rabiosos, sed moderatos, ut intelligas nolle ipsum alijs nocere, satis habens ab sese quomodocunque propulsare noxam. Neque vis ulla veneni dentibus subest in perniciem morsu propaganda, ut in multis animantibus quibus dentes natura pro armis dedit. Tale peregrinæ formæ animal ex Æthiopiâ ad Imperatorem missum, spectaculum diu quotidianum & jucundum

Ἐν δὲ τοῖς χαρίσμασιν ὧν ἦγε Καμηλοπάρδαλις, ζῷον θαυμάσιον καὶ ἀσύνηθες. περὶ οὗ ὀλίγα βούλομαι λέγειν, τοῖς μὲν ἰδοῦσι, ὑπομνῆσαι, τοῖς δὲ μὴ ὁρῶσι, διδασκαλίαν. σῶμα τὸ μὲν πλῆθος κατ' ὄγκους, ὡς Καίσαρας ἑπομάζομεν. δέρμα δὲ Παρδάλεως, λευκὸν, καὶ πυρρὰς φολίδας κατάστικτον. ἴσος σώματος δὲ καὶ τὰς Καμήλους ἡ ὀπισθία ζυγὸν εἰς ὤμους ἀνοφερὴς. τῶν ὀπισθίων ἐμπροσθίων πολὺν ὑπερκείμενον ἀπέρκειν τῶν ὀπισθίων. πράκηλος δὲ καὶ γερανὸς ὅτι μάκιστον ἐκτείνεται. ἐς κεφαλὴν ἀναγόμενος, ὡς ἀγέρωχον ὄντα ζῷον ἐπικαθηρᾶν. Κεφαλὴ δὲ ἔοικε, καὶ καμηλοῖς τὸ σχῆμα, λευκὸν τὸν κόλπον, καὶ ἄσπερ πράκηλον ἀπὸ ῥάχεως πᾶσιν ἐς ἴσας ὑρᾶς μετρίας, γραμμὴν ἔχει σάβουλον μέλαιναν, ἰθυπτέα ἐκτεινόμενον. πόδες λεπτοὶ κατ' ἀλήθειαν καὶ ἰσχνόποδες. ἥμερον δ' ἄλλως, ὡς καὶ παρὰ παίζεσθαι ἀγόμενον ἐκ βρέφους, καὶ παίζοντα ἐς ὅπου θέλοις ὁρμᾶν, ποσφέρεσθαι, καὶ ἄγειν καὶ κρίνη καὶ ὁ παίζεσθαι φιλοῦντα. ὃ δ' ἦθος χρήσιμος ἡ δ' ἄμυνα τούτῳ, τοῖς ὃ λυποῦσι, τῷ μεγέθει γὰρ μέρη ἐστὶ τοῦτο φιλοπλήκτοις τοῖς ζώοις ἡ φύσις, ὡς εἴ τις βλάπτοιτο προσαμυνεῖσθαι, οὐχ ἵππῳ κατὰ ἵππου, οὐ κέρατι κατὰ βοός. οὐ δὲ κέρατι ἔστικται. ἐκ ἐδόντι κατὰ ἐδόντος, ἐκ ὄνυξι κατὰ τὰς γαλᾶς, μόνοις δὲ τοῖς ὀδοῦσιν αἱμῶν ἀφὲ δηγμάτων μετρίων, ὅσον ἐκ ἀποσυβῆν ὁ λυποῦν μὴ βλέποντον. οὐ δὲ τις ἰὸς τοῖς ὀδοῦσιν ἐνέσφαπται κατ' ἐκεῖνα, ἃ δὴ τοῖς τοιούτοις ἡ φύσις ἐπλέξε. τοῦτο ὡς ἂν πρὸς ἐκεῖθεν ἐκ Βασιλέα ἀφικόμενον, ἑκάστης ἡμέρας δὴ καὶ ξυφὴ τοῖς ἐρῶσι δ' ἀγορᾶς ἐλκόμενον. ἀλλὰ τοῦτο μὲν τῷ κρατοῦντι πανδοχεῖ, δοκοῦν τῷ συμπαντὶ τοῖς ἡμετέροις. καὶ ὅσον μὲν εἰς εἰρήνην αὐτὸν

σὸν, ἰῶ ὃ πραγματευόμεθα. ἄλλως ἢ καὶ εἰς μέγιστον ἐλυμαίνετο.

A Byzantinis præbuit, per fora & plateas ductum. quæ Imperator ostentabat eo consilio, ut Populus delectatus fructu isto longinqui commercij, pacem & societatem iniret cum Æthiope ut nostris rebus utilem, probaret. Et erat in eâ sortè conducibile quidpiam, si quis in præsentis usu tranquillitatis acquiesceret: Sed qui longè consuleret in posterum, magnam summæ rerum & nomini Christiano parari perniciem, istâ in barbaros indulgentiâ sentiret.

CAPVT V.

Vt aucti Viribus Aethiopes in Syriâ rem gesserint: & de Nogâ.

Ταῖς γὰρ συντεχέσι μεταλαμβάνουσι τῆς βορείαθεν μαθημάτων, πλεῖστον ὅσον καιρὸν αὐτοῖς ἐμπορικὸν, ἤνοιξέ πη τὴν Αἰθιόπων ὁρμὴν, καὶ ὑφ' ἃ τὰ ἐσκεμμένα ἐπῆλθεν. ὡς πολλάκις τῷ κατὰ σφᾶς ἀσφαλεῖ θαῤῥοῦντας, ὑπερορίους ἐκφέραν πολέμους, καὶ κατὰ χριστιανῶν αὐθαίρετα. τὴν γὰρ Γαλατῶν τὴν τῆς Συρίας ἁπάσης παραλίαν κατεχόντων, καὶ Φοινίκης ἀρχόντων, καὶ αὐτῆς Ἀντιοχείας ὃ κράτος ἐχόντων, δέσμιοφυβεῖσθαι δ' ὃς ὑπερτέχειν ἰσχύος, καὶ τὴν τῆς Παλαιστίνης τόπων ὡς ἀγιότητος δόξαν ἐχόντων, ἃ μάλα εἰκότως, διὰ τὰς ἐκεῖσε τοῦ Σωτῆρος διατριβὰς, καὶ τὰ παθήματα, ἃ τὰ τῆς οἰκονομίας θραστικὰ, αὐτοί τε διαπεπραγμένοι τὰς ἐν τοῖς Σκυθῶν αὐτοῦ δυνάμεσιν, ὄχλοι ὄντες, πᾶσαν ἐκείνην τὴν γῆν, μυσῶν ὃ λεγόμενον λείαν ἐποίουν. ἔως δ' κατ' ὀλίγον (ἦν δὲ τοῦτο τοῖς Παλαιοῖς τοῦτο: αὐτὸς σπένδεσθαι ἐχθρὸς γε ὄντας καὶ λεγομένους τοῦ ἡμῶν Σταυροῦ) ἃ αὐτοῦ δὴ τῶν μεγίστων πόλεων ὄχλοι γενόμενοι, αὐτὰς εἰς ἔδαφος κατέρριψαν, ἃ νῦν κεῖνται ἡ θεσφανὴς Ἀντιόχεια, κεῖται ἡ Ἀπάμεια, κατεσκαμμένη τε Τύρος καὶ Βηρυτὸς, καὶ Σιδὼν τὰ ὅμοια πάσχει. ἐπίσης ὃ Θρωμὴ Λαοδίκεια, Τρίπολίς τε, καὶ Πτολεμαΐς, τὰ μεγάλα τῆς Παλαιᾶς ἄστη, ὡς ἂν αὖ ἦσαν λοιπόν), καὶ δὴ Δαμασκὸς ἡ καλλίστη τὰ ποτὲ τοῖς Ῥωμαίοις ὅρια καὶ ἐσχατιὰ φασίσκα παιπαλὼν, ἃ ὅλως πλὴν τῶν εἰς Ἀρμενίας πολυώνυμον, οὐδὲν ἔτι σωίσασθαι. ὁ δὲ παμπληθὴς ἐκείνων λαὸς παντοχοῦ γῆς διεσπάρη αὖθι τῶν πεσόντων, τῶν μὲ πολέμῳ νόμῳ. τῶν δὲ καὶ ἄλλως νόμῳ μαρτυρικῷ, μὴ καταδεχομένων τὴν ἄρνησιν. καὶ τοῦτο μὲ Αἰθιόπων ὃ χριστιανικὸν ἀπώναντο, τὰς ἡμετέρας ἀβυλίας, ἢ κακοηθείας, ἢ ἀυτοτόμοις ὁρμαῖς καὶ ὀρέξεσι. Τοχαρὶν δὲ τῷ θράσους καὶ ἐν ἀνέχοιδμ, ἃ δυνάμεσιν ὕδρεων θαρσαλέας,

Experientia certè docuit auctos & corroboratos Æthiopas isto liberè concesso commeatu puerorum è borealibus tractibus, qui deinde in cœlo miriori assuescere victûs copiâ, in acres bellatores adolescerent, formidabiles evasisse, conscriptis exercitibus invictis; nec jam virium conscios suarum sese intra cancellos olim fixos tenuisse: aut securâ possessione proprior um contentos domi acquievisse: verùm ausos erumpere, ac sæpè bella finitimis inserre: sicque magno rei Christianæ damno famam sibi parasse bellicæ virtutis. Italis enim oram Syriæ maritimam universam obtinentibus, imperantibus etiam Phœnicieæ, & ipsi Vrbium olim Principi Antiochiæ dominantibus, & eductis inde validis copijs prosperè subinde certare solitis de possessione locorum Palæstinæ, antiquâ sanctitatis famâ meritò inclytorum: quòd in ijs versatus, passus, & mira operatus fuerit Deus factus homo: illi, de quibus agimus, Æthiopes freri exercitibus ex juventute, ut diximus, Scythicâ constatis, erumpentes è suis latebris istas regiones universas latrociniorum & prædarum campum habuerunt, ferentes illic agentesque cuncta, & tanquam de Mysis, quod dici solet, impunè spolia raptantes. Donec paularim (Italis abhorrentibus à fœdere cum ipsis icendo, nrpotè venerandæ Crucis noritissimis & implacabilibus hostibus) quoad, inquam, paularim post ejectos Christianos è maximis Vrbibus, ipsas solo æquarunt; & nunc jacer quidem illustris illa Antiochia, jacet & Apamea. Destructa est Tyrus & Berytus. Sidon quoque similia patitur. Alia ex parte luger Laodicea. Tripolis & Ptolomais, Magnæ Italorum Vrbes, ac si nunquam fuissent, reputantur. Pulcherrima etiam Damascus, terminus olim Romanæ ad Orientem ditionis, eversa fundirùs est. Et omninò præter vectigales Armenijs regiones, nihil ibi subsistit. Numerosissima verò Provincias illas omnes incolentium multitudo, per omnes dispersa terras in miserrimo gemit exilio; præter eos qui aut bello ecciderunt aut tyrannicis tormen-

mentis Christianæ causâ fidei, quòd eam abnegare jussi renuerent, consumpti sunt. En quid Christiana Respublica profecerit ex auctis Æthiopum viribus, imprudentiâ, vel potius malitiâ nostrâ, consilijsque ambitiosis, & privatas utilitates benè quantovis emptas dispendio arbitratis cupiditatibus! Tocharorum verò in clades Christianorum ferociam adhuc quidem utcumque coercemus, non armorum utique metu aut viribus nostris, quibus quàm parum fidamus ipsi norunt; sed precariò emendicatâ gratiâ illorum, sive, ut vero vocabulo rem ut est exprimamus, servilibus obsequijs, affinitatibus illos honorantes, & ditantes donis crebrissimè missitatis; quam in rem optima & pretiosissima nostrorum impendimus. Huc pertinet quod aliquantò post hæc tempora fœdus inivit Imperator eum Tocharis Occiduis, ex prius ignotis prodere se ac proferre in lucem incipiêtibus, & quæ nostris finibus à Septentrione objacent vi maximâ occupâtibus. Quorũ Principi *Nega* dicto Imperator aliam suam filiam, & ipsam ex pelliee genitã, dedit uxorem, Euphrosynem nomine. unde contigit ipsos ultrò à nobis amicitiæ nomine condonata auferre, quæ ancipiti & laborioso bello vix unquam acquirere potuissent.

A ἀλλὰ φιλικῆς ἕνεκεν αἰῶν δουλικῆς ὑποτελέσεως, καὶ πειοῦνται δωρεσφορεῖται συχνάκις τὰ καλλίστα τε καὶ μέγιστα, ὡς καὶ δόντι ἄλλο μὴ τοιοῦτο, καὶ χρόνοις ὕστερον σωθέντα τοῖς ἐπὶ δυσμικὴς Τοχάρους ἔκπυστα ἀφανῶς ὑπισάτες, καὶ τὰ βόρεια καταχόντας μᾶλλον ὅτι πλέον δυνάμεως, συμβάλλεται τῷ ἄρχοντι τῶν Νεγᾶ, ἐνδόντι τῇ Βασιλέως ἑτέρᾳ παιδὶ ἐκ σκοτίου σπέρματος γεγονυμένῃ, Εὐφροσύνῃ τὸνομα, ἧς ὧν συνέβαινε μὴ φιλίας ἐκείνης ἔχειν, ἃ δὲ παρασκευαζόντες πολέμῳ, μόλις ἂν ἐκτήσατο.

B

CAPUT VI.

Ut tres Regina tradita Viris, & quibus fuerint.

POst hæc decrevit Imperator amovere à se tres Reginas Pueri Ioannis sorores germanas, quæ videri poterant partem aliquam juris ad Imperium à Patre trahere. quare cavendum etiam atque etiã pntavit, ne ijs Romani conjuges darentur; ne qua inde euiquam offerri rerum novarum moliendarum posset occasio & oriri perturbatio sibi familiæque suæ periculosa. Igitur unam quidem ipsarum Nobili Latino *Maio de Belicurto* nuncupato, qui ex Moreo, unde ortus erat, Constantinopolim advenerat, matrimonio conjunxit: alteram Latino item Megistani, quem sui perhonorifico apud ipsos vocabulo *Centum* appellabant, nomine *Vintimilia*, qui tunc famam secutus, ex Vrbe Genuâ ad Imperatoris comitatum accesserat, uxorem dedit, & donis eum magnificis honoratum in Patriam cum novâ remisit conjuge. Tertiam collocavit Bulgaro Sphentisthlabo Monranæ circa Hæmum regionis in Mysiâ Principi. sicque his Imperatorij generis mulieribus procul amãdaris, solutus eâ parte curarum, alijs pro arbitrio gerendis jam securiorem applicuit animum.

C Τῷ μὲν οὖν Βασιλεῖ μὴ τοῦτο διέγνωσο ἀπαλλαγὴν καὶ τῶν Βασιλίδων τῶν καὶ ἀνεψιαδέλφων τῶ παιδὸς Ἰωάννου, δεκαοκτὼ ἐχόντων καὶ τέσσαρα, ὃ μέρος Βασιλείας κλῆρος ἀπὸ πατρός. καὶ ἀφ' οὗ, ἐαυτὴν σκοπῶν ἐκεῖνος, Ῥωμαίας αὐτὰς ἐᾷ ζωπυρεῖσθαι. τὴν μὲν γὰρ τῷ ἀπὸ τῆ Μορέᾳ ἀνδρὶ Λατίνῳ Μαΐῳ Δεβελικιέρτῳ λεγομένῳ ζωπυρῷ εἰς λέχος ἐκτείνῃ ἐνδημίζουσι. τὴν δὲ δευτέραν Λατίνῳ μεγιστᾶνι, ἐν αἷς ἐκεῖνοι φαῖεν στεμνύνοντες Κόντον, ὄνομα Βιντιμίλια, ἀπὸ Γενούας τότε παρελθόντι καὶ φήμην τῷ Βασιλικῷ γάμῳ ἐκδύς, καὶ δώρεις τὰ εἰκότα φιλοφρονηματικῶς, ἀποπέμπει ζωπυρεῖν ἐκεῖνη συζύγῳ. τὴν δὲ τρίτην Βουλγάρῳ τῷ Σφενδοσθλάβῳ καὶ Μυσίων τῶν καὶ ἄρχοντι δίδωσι. καὶ ὕπως ἐκείνων ἀπαλλαγεὶς καὶ τῶν φερνιδῶν τῶν ἀπὸ ταύτης ἐπαίτας, ἑτέραις παρέξειν ἐπιβάλλεται.

CA-

CAPVT VII.

De Dominâ Annâ Alamanâ.

Ante omnia memorandum est quid de Annâ Alamanâ tenuaverit. Fuerat hęc exiguo tempore conjux Ioānis Augusti patris Theodori Lascaris, ab eo ducta in extremo senio, Friderici Siciliæ Regis filia, Manfredi soror, quam à Legatis ad eam accersendam missis deductam, & solemni coronationis ritu Augustam declaratam, memoratus Imperator Ioannes uxorem, eamque percaram, habuerat. Hujus amore captus Imperator Michaël custodivit eam diligenter ne rediret ad suos, magnificè ramen ipsi ae regiè quæ opus ipsi erant ad victum cultumque suppeditans; at nullam non interim admovens machinam ad ejus, si quâ ratione posset, pudicitiam expugnandam, in quo frustrà fuit, artes ejus omnes insidiosasque blanditias matronâ repellente; quippe quæ sapienter reputaret quàm probrosum foret, se tali ortam domo, vitâ in summâ dignitate per inoffensam hactenùs famam transactâ, viduam maximi & potentissimi Imperatoris, cōtaminare lectum ejus, & augustale decus eum illustri memoriâ tanti conjugis fœdissimo pellicatu profligare, subijciendo sese turpi libidini servi olim ejus ac subditi, licet hodiè ad Imperium evecti. Cujus honestissimi certa propositi cum tamen prudenter vereretur, quorsum amor impotens desperati successûs furijs ineensus in tyrannicâ licentiâ posset erumpere, optimum factu putavit hanc deliniendæ flagrantis cupiditatis inire rationem. Dixit Imperatori: haudquaquam se abhorrere ab ejus conjugio, si quis modus reperiretur ejus legitimè, sanctèque committendi. quare videret ecquid eo quo nunc esset implicatus matrimonio sese ritè posset exolvere. Tali nexu libero se, ut honestè, ita non illibenter postea nupturam. Arrexit aures ad ea Michaël, & excitatum oblatâ spe animum cupidè advertit ad comminiscendas, & quibus opus erat artificiosè insinuandas speciosas causas repudiandæ, quam habebat in contubernio, conjugis. Ajebat haud se ire inficias talem esse Theodoram (id erat Augustæ nomen) in quâ nihil ad regij generis claritatem, ad pudicitiæ decus, ad morum sanctitatem, aut caritatem in virum posset requirere, quò minùs dignissimam fateretur, quæ secum imperaret. Considerandum tamen esse necessitatem gravem, imminenti nunc rebus Romanis atroci periculo impositam, solicitè præcavendi Latinorum iras,

Θαύμ μὲν οὖν τῷ πρὸς Ἀλαμάνναν Ἄνναν, ὑὸν Σωσικλέους ἐπ' ὀλίγον ἔσχεν ὁ τοῦ Λάσκαρι πατὴρ Ἰωάννης ἐν ἐσχάτῳ γήρᾳ. Φερδερίχῳ τῷ τῆς Σικελίας ἄρχοντος παῖδα, τῷ Μαφρεῖ δ' ἀδελφὴν, ὑὸν δὲ ὃν πρεσβείαις ἐλθοῦσαν ταμιώσας ὁ δηλωθεὶς Βασιλεὺς Ἰωάννης, Αὐγούσαν Νικηφόρος σωσικλῆς ἔσχε δ' ἔτι ἔρχε. τῷ γοῦν πρὸς ἀντλιὰ ἔρωτι ὁ Βασιλεὺς Μιχαὴλ εἶλε, ἐν ἀσφαλεῖ μὲν ἔσχεν, ἐφ' ᾧ πάντα μὴ δόσοδχάναι πρὸς οὓς οἰκείους. ὅμως δ' ὁπόση πρόνοιά τοι ὑπῆρχεν βασιλικῶς, πάντα ἔσπον ἐπείρα τῆς γυναικὸς ἀπωθήσασθαι. ὡς δ' οὐκ ἔπειθε πολλὰ προτείνων καὶ δεξιούμενος· μὴ δὲ τὸ αὐ καλὸν εἶη ὃ ἀνάρρητος Βασιλέως ἀκούσαν δάμαρτα ὕπω μείζου ἢ φοβερᾷ, ἐν ὑστέρῳ ὃ λέγων αἰχμῇ τῷ δουλεύοντι Βασιλέως νῦν, παλλακεύεσθαι μείζονι ἢ ὑμῖν ἐν μείζοσι· ἀλλόν τινα ἔσπον ἄγειν ἐπιτηδείην πυρσεύοντα μανικὸν ἔρωτα. ἢ δὲ αὐτὴ μὲν οὐκ ἐσχέτο ἑαυτὴν σωσικλέζειν ὡς γαμοῦ ἀφέντα τὸν ἑαυτοῦ, πλὴν ὅτι δοκοῦσα ἀλόγοις προφάσεσιν, ὡς καὶ πρόσθεν ἐπεῖπε ὅτι πολλοῦ, καλὸν μὲν εἶη τὸν Θεοδώραν, ὕπου γὰρ ὠνομάζετο ἡ Αὐγούσα, καὶ ἡμῖν ἀξίᾳ τὴν Βασιλικὴν, ἢ μηδὲν ἔχειν ἀπαιτεῖσθαι, ἢ ἡμῖν ἢ σωφρόσυνῃ ἔσπον προσεβασμόνην, ἢ τῷ μὴ φίλαν δοῦναι εἶη, καὶ οἱ ἀξίαν συμβασιλεύειν. ἀλλ' ἀναγκαῖον εἶη πάντως ἀφυλακτοῦν, καὶ πρὸς οὓς ἐχθροὺς ἔχειν ὅτι τῆς πόλεως ὕπερ. ἧς πολὺς μὲν ὁ ζῆλος, ἀναγκαῖος δ' ὁ κίνδυνος, οὐκ ὀλίγων ἀπεσφρεῖν ἐχόντων. καὶ ταῦτ' Ἰταλῶν τῶν ἐχόντων πρόσθεν προσκεκινισμένων καὶ ἄλλως ἐς μέσον, ὅτι ἔχοντες ἀφηρέθησαν. καὶ νῦν προσκινηθέντας, εἶλεν ἀκέσεσθαι φοβερὸν ἀκαρτέσαι, ἀυτὸς δ' αὐτοῖς ὁμοίας ταύτας μὴ ἔχειν. ὕπ γὰρ νοσοῦντος τοιαύτας εἶη πρὸς ὑγιαίνοντας αὐτὸ ἔχειν, ὕπ μέν οἷς τ' εἶη στρατεύμασι πολεμεῖν καὶ γῆν. οὗτος δὲ Βυλγάρους, καὶ ἀυτὸς ἐπέρασε ἀπειλῇ σὺν βάλλῃ ἀφ' Θεσσαλίας, ἢ μᾶλλον τῆς τοῦ τοῦ Βυλγάρων ἄρχοντι Κωνσταντίνῳ σωσικλέους Εἰρήνης, μὴ πέρασιν ἐώσης σὺν σύζυγον τῇ πρὸς βασιλέοντα ἀπεχθείᾳ. κύκλῳ γοῦν τοῦ ἐχθροῦ προσ-

ereptâ nuper Constantinopoli smrentium. Opibus ipsos & numero valere: causâ quoque irritari communiter plausibili; pulsos ex possessione diuturnâ & multis spoliatos, quę propria dudum cariſſimaque habuerant. Conciratum audiri totum Italorum nomen, & armari, conspirante sententiâ potentiâque ferociſſimarum gentium, potentiſſimam classem, cui vix habeat Romanum, quo nunc statu est, Imperium quid satis validum opponat. Neque maritimo apparatu haud dubiè impares, terrestribus saltem copijs fidere possumus; quibus satis negotij facesſent exurgentes è Bulgariâ motus. unde Constantinum Principem assiduè in nos stimulatum ardentiſſimis instigationibus Irenes cójugis nobis perinsensæ, minari audimus irruptionem in Terras nostras per Thraciam. In tantâ multitudine & rabie coorientium in nos, ex omni circum parte setociſſimorum hostium, quis non videt consulturum utique circumventæ undique Reipublicæ, qui dederit operam numero eorum minuendo, quibuſdam aut ad nostram societatem attrahendis, aut à communi certè aliorum conspiratione abducendis? Iam illud satis constat, in primis Latinorum, ditione ac vi bellicâ, Imperatricis Annæ cognatos numerari: Porrò istos communione nominis ac generis satis per se pronos in partes hostium nostrorum, propriæ in nos sæviùs cominovebunt causæ, repetendæ, reducendæque domum consanguineæ Matronæ, quasi detentæ à nobis indignâ custodiâ; nisi maturè præcavemus, & ex ipsâ mali causâ remedium quærimus, tempestivâ si unquam affinitate contrahendâ, quâ propinquorum Dominæ Annæ non solùm exarmentur iræ, sublatis incentivis odiorum, sed etiam amores auxiliaque concilientur, tanquam unque propinquis, & necessitudine connubij cũ sorore Manfredi, filiâque Friderici, jam quasi domesticis ipsorum. Talia versare animo, ac sophisticis honestare conari rationibus Imperatorem (prout adigebat illum exurens intimè væsanus amor, irrideri sese à Dominâ Annâ, & vanâ objectâ imagine nunquam successuri conjugij deludi non sententem) audiens Augusta Theodora graviter, ut erat consentaneum, tulit. quàm enim intolerandum contumeliæ genus fore: se legitimam Conjugem, quæ Viro Imperatori tres Mares peperisset, primum Manuëlem fato præreptum, alterum Andronicum superstitem, regiè à Patre educatum, tertium ex quo Constantinopolim migraverant, ibi narum in Purpurâ, Constantinum, inde Porphyrogenitum cognominatum, post tanta merita nullius compertam culpæ repudiari, exautorari, Viro, Imperio, honore omni privaram abijci, & æmulam in locum suum intrusam cernere. Hoc metu anxia mittit ad

A κυρμήνιον, χρῆναι φυλάττεσθαι τὰς ὑπηκόους ὡς ἔστιν δυνατόν, ἰδίως δὲ δεδιέναι καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα Ἄννης οἰκείας, ὡς ἐπίμικτος ἀφ' ἑαυτῶν καὶ κοινὰς τοῖς ἄλλοις συνεξορμήσοντας εἰ δέ τι παρομοθοιμήθα κρεῖττον καιρὸν ἔχοντες μὴ μένον ἐχθρὰς ὑπείνας, ἀλλὰ καὶ φίλας γένεσθαι, ἀμύνομένους δὲ κἂν ἀναγκαῖον εἰ συνοικήσομεν ἑαυτοῖς τὴν ὑπείνας, οἰκείους ποιεῖς ἡμᾶς ἔχοντας. τοῦτο τῷ Βασιλεῖ βουλευόμενοι. καὶ σοφιστικῶς λέγοντος (ἔοικε γὰρ ὁ ὑπερκαίρως ἔρως καὶ μᾶλλον ἀνδρὶ τῆς Δεσποίνης Ἄννης ἐμφερομένῳ) ἡ Βασιλὶς Θεοδώρα συνεμένη, χαλεπῶς ἔχον ὑπείνῃ, ἡ Δέσποινα ἐτιμᾶτο ὅσα καὶ γυναῖα γυνὴ, ὑπ' αὐδρὶ τε τῷ Βασιλεῖ τετυχῶσα καὶ παῖδας. καὶ ποῖον μέν, δοτοιχόμενον ἄλλον, ἢ Μανουήλ, ἅπα δὲ καὶ ἢ πλείονα Ἀνδρόνικον, ὃν βασιλικῶς ὁ Πατὴρ τρέφει. τὸ ξένον ἢ ὅτι τῆς πόλεως ἐκπεμπόντων Πορφυρογέννητον Κωνσταντῖνον, τοιοῦτα παῖδα ἀποτελεσθέσα, στερηθεῖσα μὲν ἀνδρὸς, στερηθεῖσα δὲ καὶ Βασιλείας, καὶ πάσης ἀπερέμπτου ἡμῖν. τὸ δ' αὐτίζηλον ὅτι τῷ ὄρονι τῆς Βασιλείας ὁρᾶσα, συμβασιλεύοντα τῷ ἀνδρὶ. ὅθεν καὶ πρὸς Πατριάρχην πέμψασα, ἱκετεύῃ τοιαύτην συμφορὰν ἀμύνειν ταύτῃ, καὶ νόμον θεῖναι ἐκβαλλόμενον ἀξιοῖ. ὁ δὲ μαθὼν καὶ ἀναβάλλεται, ἕως ὅτι τὸν Βασιλέα, καὶ ἀνιδίως τῷ ἀδικοῦντι ἄπιδι), ὡς καὶ τὸν καινὸν νόμον ἐθέλειν καταπατεῖν, ὡς τοιοῦτον μὴ νομιζόμενον πρόφασιν, ἵνα ἐποίει καὶ διαλύσει. ὁ μὲν, ἀνεδίζων, ὁ δ' ὑπασσίων ὑπείνῃ ἐκ τοῦ ὑπὸ Θεοῦ ἀναιρέτου. τὰς δὲ γε προφάσεις, ὡς ἴσον ἀφίκτης δίδου. ὁ γὰρ φίλτρον πρὸς ὕδατι πίπτει, κακῶς κρίνει ἀνδρὸς ὅτι ὁ φοβερὸς. ὁ μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ θείου νόμου φοβεῖται, ἀφίβειαν ἔτι μείζω τῷ φοβουμένῳ, καὶ ὑπ' ἐκπέτου τις ὑπὸ τῷ φοβεῖσθαι. τοῦτο τῷ Πατριάρχῃ καὶ λέγοντος καὶ μὴ νοοῦντος, ἐπὶ δ' ἑτοίμως ὄντος ὑποκόπτειν ὑπείνου, εἰ ἄλλό τι προῖτο τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ὡς μέλος ἐκκοπὸς ἤδη καὶ ἀναπείραν μὴ προσπέμπων, ἐπεὶ ἐγὼ προσπέσας ὁ Βασιλὶς ἱκετεύῃ τὸν αὐτοῦ δυνάμενον, καὶ ὡς προῖς κρίνει κρινεῖ δίδου ἢ ἤδη μαθόντα τὰς ὑπείνης ὑπηκόους, ὅ τ' γὰρ ὑπὸ μικρὸν ὃ δ' ὑπείνῃ ἡμεῖν ἅπα οὖν λογισμὸς ἡ τῷ παιδὸς Γ'ωάννῃ ὑπὸ τῷ Βασιλεῖ παρέρασις, παρόμοιον τι κρύβῃ ὅ τῷ λόγου, καὶ ὡς ἔχον ἐφοβίσατο τὸν Δέσποιναν Ἄννην ὑπὸ τὰ οἰκεῖα πέμπειν ἀφεῖ). πλὴν ἐπ' αὐτομοβῇ

τῷ

τῇ αὐτοῦ τ' ἀδελφῇ τοῦτο Μαφρὶ κατηχο- A Patriarcham qui eum suo nomine suppliciter
μήν. Καίτοιγε ὁ ἐκεῖ γε οἱ ὁ πατριάρχης ἐκεί- rogarent, ut tam atrocem à se injuriam ar-
νῳ Μιχαὴλ ὁ Δεσπότης, τῆς τοῦ κρατίστου δεή- ceeret, dignareturque pro suâ autoritate de-
σεως ἐμνήσθη ἐς τὸν βασιλέα. ὅτι γὰρ σκῆψις terrere Imperatorem, ne tam protervè uxo-
ἐκείνῳ ὁ παράλληλος, καὶ μόνον ἔρωτος ἀκρασία, res pro libito commutando, divinis Legibus
καὶ ἡ τῆς κοινοῦ πραγμάτων ἁπάντων illudere auderet. Miratus plurimùm hoc
εἰδὼς ἀκριβῶς, τὸν μελετῶν συμπλοκίζετο. audiens Patriarcha est cogitari attentarique
res tales ab Imperatore, palàm inconcessis
inhiante; nec verente per conculcatas leges
in cupiditatum obsequium ruere; quantæ
illum nequitiæ capacem non ante eredidisset. quare haud mollirer castigandam ratus eum-
pentem in tam inverecundos ausus insaniam, gravissimè illum quâ exprobrando, quâ ob-
jurgando increpuit; minis etiam intentatis iræ divinæ: simul allegatos in obtentum proter-
væ lasciviæ prætextus, ut telas arancarũ amovit dissavitque, sapienter monens: formidare
vim hominũ, & Dei numen ac vigilem in scelera vindictã audaci licentiã spernere, non nisi
ejus esse qui de verè terribilibus pessimè judicet; hinc quidè stultè trepidus, inde præposterè
securus. quæcumq; sibi demũ terrorum spectra pravè formidolosi cõfingant, divinas vereri
Leges veram demũ securitatem esse. desineret igitur vana cõminisci & trepidationẽ inanem
justo & sancto Dei metu comprimeret. Hæc & his consentanea, gravitate tali personâ di-
gnâ, monentem Patriarcham, clareque insuper minantem sese illum, si porrò cogitata
promoveret, è Christi corpore. velut membrum putridum, & curationem respuens, ab-
scissurum, reveritus Imperator, aut potiùs confusus deprehensâ turpis voti conscientiâ;
eventumque desperans cepti, facultate (quod ferò senticbat) & viribus superioris: insuper
metuens, ne veteres Patriarchæ in se offensiones ob amotum ab Imperij Collegio Ioannem
refricaret, ac clarè tandem intelligens frustrà se fucum perspicacibus facere conatum, erum-
pente in notitiam malè tectâ fraude; remigium, ut sic loquar, inhibuit, & quasi à cursu
temerè inito se reprimens, incubuit, quod dicitur, in proram, retrò cessim nitendo. Novo
videlicet ex re capto consilio, dimittendi ad sua copioso instructam viatico, Dominam
Annam; cærerùm postulans cum eâ permutari, & vicissim libcrum dimitti Cæsarem apud
Manfredum Annæ fratrem detentum. Eò quippe illum à se bello captum ejus socer Des-
pota Michaël deducendum curaverat, ut dictum est. Porrò istam ab Imperatore ostenta-
tam solicitudinem præcavendi, ne Cognati Annæ Augustæ cum cæteris Latinis conspira-
rent, nihil nisi vanum & inverisimilem prætextum fuisse vafrâ simulatione obtentum vi-
tioso amori quo flagrabat, palàm apparuit statum rerum tunc Italicarum ex vero scientibus.

CAPVT VIII.

De fratre Dominæ Annæ Manfredo; & de Carolo.

Ἡ γὰρ Ἄννα, Φερδερίχῳ μὲν τῷ γυναι- B Fridericus enim & Manfredus, quo-
κὶ, Μαφρεὶ δ' ἀνεψιδέλφῳ, ὡς ὁ rum illum quidem Annæ Patrem,
λόγος φθάσας ἐδήλωσεν, ὑποστα- hunc fratrem fuisse diximus, ambo à
τοῦσι τῷ Πάπα, καὶ τοῖς τοῦ Παπα, καὶ ὡς Papâ & Papæ partibus defecerant, & ut ibi
αὐτοὶ φάσκε αὐ, τῆς αὐτοῦ Ἐκκλησίας. ἐδὲ loquebantur, excommunicati ab Ecclesiâ ip-
γὰρ ἐβούλοντο τῷ σῶν ἄλλως καὶ αὐτοὶ ἀνα- sorum, suas sibi seorsim res habebant. Non
θῶν τε καὶ ὑποκαλκίδαν, καὶ ὅπ enim sicut cæteri obtemperare, ac se morige-
λέξει ἐς πρᾶξει ὁ τῆς Ἐκκλησίας ἐπιλημμέ- ros præbere jussis ac placitis moderantis Ec-
νῳ, ἀλλ' αὐτονόμοις χαίρειν ἐμοῖς, καὶ ὅπως clesiam, volebant: sed affectabant usurpa-
ἐθὰ Σικελίας καὶ τοῦ ἐκτὸς τοῦ αἰγιαλοῦ διοι- bantque nemini obnoxiam licentiam agendi
κεῖν. ὑξριοπαθῶν δ' ὁ Παπᾶς πρὸς τὰ, δί- C & statuendi prout libêret: ac sic tam in Si-
ρειὸν δρασήριον ἄνδρα ἀδελφὸν Ῥηγὸς τῦ Φραντ- ciliâ, quam extra, pleno & nullum agnoscen-
ζίσκων ὄντα, καὶ ἐς κόντες πλαγιδμὸν τῷ te superiorem dominio, regnare. quarum
Κάρολον, τῷ κατ' ἐκείνων ἐς δύθεν ὑποστα- intolerabilium injuriarum nactus Papa ido-
τοῦσι ἐγχειρίζῃ πόλεμον, πέμας ἐκείνοι ἐς τοῦ neum ultorem Carolum fratrem Regis Fran-
αὐτοῦ Ῥῆγα, καὶ πόλεμον ἐμβαλὼν ἐκεί- corum ex Contorum sive Comitum ordine,
νοις ἐστιδῶσ ἀκήρυκτον. πῶς δῶν οἱ τόπον δίκ- virum strenuum, bello eum præfecit illis
φερόμενοι πρὸς τῷ Κάρολον, ἐμαχμῶν μὲν velut Rebellibus & Apostatis indicto: reg-
num ipsis ereptum illi tribuens quam opti-
mo jure possidendum, si eos vi & armis inde
pellerer: id quod summâ ope tunc cum ma-
ximè ille ardens nihilque non movens cona-

batur. quodnam ergò, quæso, periculum erat, ne isti cum Carolo communis in nos expeditionis societatem inirent, quicum capitalibus comminsi odijs internecino bello de statu & salute dimicabant? In hunc modum illæ de novo conjugio Imperatoris cogitationes evanuerunt, ipso in officio permanente, ac de cæterò intento rebus suis. inter quas quæ tunc urgebant, erant deliberationes crebrò ab illo habitæ cum Primis suorum de restaurandâ quamprimùm Vrbe, sicque omni præsidiorum genere, & intentæ vigiliæ custodiâ firmandâ, ut quæ arcanò comparari ferebantur ad eam recuperandam insidiosæ moltiones Latinorum, quandocumque in vim erupissent, successu frustrarentur. timebantur enim occultæ artes & proditionum fraudes. Copiarum quoque ac cæterorum apparatuum belli curabatur, ut tantum esset ad manum, quantum opus erat ad prohibendum, ne statim atque in conspectum Vrbis venisset formidabilis ille, quem fama erat adornari, Exercitus Italorum, eam absorberet: sed ab illorum quantumvis vehementibus defenderetur insultibus, & Romano Imperio servaretur. Frequentes porrò memorabant nuncij haud cessare nullâ in parte Italos: sed in expeditionis apparatu duplici totos esse. Nam & Classem instruebant maximam, quæ mari rem gereret, & terrestrem exercitum prævalidum armabant, quò Vrbs undecunque oppugnaretur.

A τῷ Βασιλεῖ ἐμβῆναι πόποτε. ὅμως ὁ μελετήμων ἀπεκρύβη, καὶ ὁ Βασιλεὺς ἔμεινε δηλ Ἔγκυος, καὶ τὰ αὐτῆ ἐκαρτέρει, τὸ δ' ἔζων, ὃ, ὥσπερ ὑφαρπασθὲν σωὴ ἀρχῇ, ὅπως αὐξηθείη μὴ ἡ πόλις Δεσποίνη, ἐπὶ ἀδήλῳ τῷ, τί Γαλλοὶ φρονοῦσι περὶ αὐτῆς. δι' ὃ γὰρ μὴ ἀφανὲς δηλοῦτο. ὅπως δὲ φυλαχθοίη Ῥωμαίοις δικαίως ἐκείνη, καὶ μὴ φανείησι λαφύξασα. ὡς δὲ ἀνάγκης κρατησάσης δηλοῦμεν. ἡ δὲ γὰρ ἡμῶν ἡ ὃ μικρὸν ἐκλογίζεσθε. ἀλλὰ σῖτον μέγιστον δοτὸν γῆς ἐκ θαλάσσης καὶ τῆς πόλεως ἐξαρτᾶσθαι.

B

C Vlsum igitur est necessarium ad occurrendum instantibus, ante omnia summâ celeritate mœnia Vrbis attollere, præsertim quæ mare spectabant; quippe quæ humiliora erant: eo qui eondidit, quòd mari dominaretur, munire illa diligentiùs eâ parte superfluum rato. Is fuit Constantinus, non religione minùs quàm civilibus & bellicis actis maximè inclytus. Quia verò angustijs temporis urgebantur, nec petræ & calx ad manum erant, tabulis latis, & prælongis usi trabibus, quas ubi deficiebat summitas depressioris muri, validis nexibus ædificio priori committebant, suggestum coronæ mœnium, & surgentibus per intervalla turribus adstruxerunt, quantum sufficeret ad tegendos intus defensores: quorum ne deesset copia, foris accivit & intra Vrbem collocavit, domicilijs pomœrio vicinis, magnum numerum Militum levis armaturæ, non enim loricis cæteroque gravi apparatu opus erat pugnaturis ex tuto, pinnis murorum protegentibus. Nam ad eruptiones, si quas usus belli posceret, & aperetas in campo dimicationes cum obsessoribus, præstò adfutnros cataphractos è Castris majoribus Imperatoris. Providit autem ne præsidiarijs hisce urbanis alimenta unquam deforent, quantumcunque duraret

C Δοκεῖ γοῦν περὶ τὰ ὠδικότατα, διεπαγῆναι αὐλῶνα τὰ τοῖχα τῆς πόλεως καὶ μᾶλλον τὰ πρὸς τῇ θαλάσσῃ, ἐπὶ δὲ καὶ χαμαλὲ ἦσαν ἐκεῖνα, θαλασσοκρατοῦντος τότε τοῦ πρώτου ἀυτοκράτορος Κωνσταντίνου, τοῦ μὲν ἔπαινον ὃ σεβασμὸς, ἢ τὰς πράξεις μεγίστου. καταπαίροντος δὲ τοῦ καιροῦ, ἐπεὶ σῶν ἔχειν πεζοὺς σωὴ πυκνῷ τοῦ ἀνακοδόμησιν ἐκτελεῖν, μόνον ξυλίνη πλατείαις καὶ ὑπερόχοις, σωὴ τῷ καὶ στεφαναῖς πρὸς ὃ τὰς ὑπερφορὰς ἀντέχειν δεῖ) τὰς τε πύργους ἐκ τοῦ τοίχου πρεσπεπυλῶν. πρὸς δὲ γε ὃ ἀυτάρκεις ἔχειν τῷ ἀυξεζώντων ἐντὸς, πλῆθος σταθμοῦ ἔξωσεν ἐσοικίζειν, πλησίον ἐλαφρᾶν ὡς ἐντὸς μηνύσαντα δεῖ τῆ τῆς μάχης καιρῷ, ὧν δέ τε δεοι καὶ δοτὸν γῆς ἐκφέρειν πόλεμος δεῖ) ἐσῦ ὑπασπισμένους ἐκ σταθμάτων μεγάλων βασιλικῶν. τὰ δὲ γε τῆς ἔξωθεν αὐτοῖς ἀ δεῖ μάχεσθαι πρὸς πολεμίοις πρεσκαθημένοι, τοῖμεν δοτὸ τῆς πόλεως ἑτοιμάζεσθαι. ἐσαχθέντες γὰρ ἔσεσθαι ἱκανοὶ ἐς χαρακώσεις τῷ ἀγορᾶς, ὅπου ἂν ἄπλετον αὖ εἴη, καὶ παρ' ὧν κατέχοντο, τῷ ἐντὸς λέγω τῆς πόλεως, ἀυτὸς χαράξαν ἔχειν πύλας καὶ σταυρώσεις καὶ διεξόδους,

D

ἐς

ὡς ἂν καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἀπόρων ἔχοιεν, A obsidio: sed esset semper affatim unde ipsis
ἐκ τῆς καὶ ταρίχη παρασκευάζοιεν, τοῦτο ex Vrbe suppeditarentur ad victum necessaria: quam ad rem introduxit in Vrbem bouũ
μὲν ἐς ὕσιον χρεών, τοῦτο δὲ καὶ ὅσον τοῦ numerum, quantus sufficeret culturæ
πεδίου μάλιστα, καὶ χίλοι τοῖς ἵπποις camporum suburbanorum, quorum operâ indu-
παρασκευάσειαν, εἴ τε δὲ, καὶ γεωργοῖεν ὅσον strij Agricolæ arando, serendo, metendo-
τε ἐς ἔχοιεν ἀνθρώποις, τοῦ ζώου ἐς ἀσχο- que conficerent frumenti, quod esset opus
λίας τοιούτου, ὡς τρέφειν ἱκανῶς ἔχοι. ad annonam in Vrbe degentium; additâ
τοιαῦτα δὲ, ὅσα βόεια τεμάχη τοὺς quam pariter intrò congeti curabat copiâ
οἰνίσαι βαπτίζεσθαι, μὴ καὶ πῦρ ὑπαίθρια ὀπτᾶν magnâ durarorum sale ac fumo ad diuturnam conservationem ciborum, partim ex
ὦ πολέμιοι. τὰ μὲν οὖν τοῦ Ταυρίσκου suillis carnibus, partim ex ovino lacte. Fœ-
ὡς ἔργον ἔζεσε, καὶ πύργοι μὲν ὡς ὅτι ξύλινοι ἐπυ- B ni quoque vim ingentem in pabulum equo-
ρώθησαν πηχῶν. τάχη δὲ ἁπλόως τοῖς πύργοις rum reposuit: non defuturâ ipsis agricolis
τοῦ αὔξειν ἐλάμβανεν. τὰ δὲ λοιπὰ ὑπεθεσπί- intra Vrbem degentibus, & ex eâ in cultutã
σθησαν, ὡς ὅτι καιρὸν παράξοιτο. ὁ δ' ἐλαφροῖς ruris undique vicini quotidiè prodituris,
τοῦ στρατιωτοῦ οἰκίζειν τοῦ πόλιν, καὶ λίαν etiam obsidionis tempore quadam copiâ car-
ἐπ' ἀνάγκης ἦρχεν. ὅπου γε καὶ λαίνων πλέ- nium etiam recentium: noonnullo urique
θρους ὑπῆν ὂν τοῦ Μορέως ἀφαγμάτων, ὅπως numero animalium suburbanis pascuis alcodo: unde non solùm soboles succresceret
ἐπιμερίσας τοὺς ὅτι τῆς πόλεως, παρεσχε κατοι- apta laboribus aratri ac plaustri; sed quæ in
κεῖν ὡς ἀπόχθοσι, καὶ ῥόγας ἑτέροις δωρήσα- macellũ quoque ac mensarum usum urba-
νον, καὶ πλείοσι ἄλλοις φιλοτιμήσασθαι, ὅτι num abundaret. Porrò cotia boum sic in
πολλοῖς ἐν τοῖς ἐν ὁπλοις ἐχρῆτο, ὡς ἀξίως cibos absumptorum inipoui agglutinarique
ζηλοῦν ἐν πολέμοις ἔχοιεν. τῷ δὲ γε Γασμα- C jubebat externùs ijs tabulis, quas dixi muris
λικῷ, ὃς δὴ συμμίκτους ἐκ τοῦ Ἑλλῆνι ἔθνεσι additas fuisse, quò illæ protegerentur. Ac
γλῶσσαν ἦσαν ὑπὸ Ῥωμαίων ἐν Λατίνοις suggestus quidem ille murorum ex materiâ,
γεγυμνάσθαι, παρασκευάσατο, ἐμπέμπειν ὅτι uti destinatus fuerat peractus est, turres at-
νηῶν. ἦσαν γὰρ, ὃ μὲν παρὰ τῆς ἐς πολέ- tollẽs supra molem priorem ad tres cubiros,
μους καὶ σωτὸν, ἐκ Ῥωμαίων, ὃ δ' ὁρμητι- & mœnia similiter, debitâ proportione ad
κόν τε καὶ αὐθαδες, ἐκ Λατίνων ἔχοντες. καὶ turres. Cætera ejus generis ut minùs ur-
ἐσθῆτι μέτρι ἐχρῶντο, καὶ παρεσκεῦτο τὰ gentia in præsens, suo tempore curanda di-
τοῦ νόσου ἐκλύσια. ῥόγας μὲν ὑποτάξιον αὐ- lata sunt. Illud quippe jam nunc necessa-
τοῖς ἐκ τοῦ κοινοῦ ταμιεύ, καὶ φιλοτιμίας αὔ- rium maturè ac cum solicitudine curatum,
ξων τὰς παρουσίας· ἀπλεμβάνων δ' ἐκ τῆς ut expediti, leviterque armati milites ad
οἰκείων σπουδῆς καὶ ἁρμασίας πλείονα. ἔσχε Vrbis præsidium idoneo numero, admotis
γὰρ ταῖς ἀληθείαις ἐς τὸ ἀνερκτικὸν παρὲς ἅ- D circum undique pomœrio domicilijs, collo-
παντας, καὶ ἀμφοτέρας ἐζωπύλει, πολλῶν carentur. quo in genere Laconibus plutimis
παρελπισμένων, ἐκ οἶδα εἰ πῃ τοῦ φύσιν ποιῆτ' ἂν, ἢ παρασκεύῃ δ' ἄλλα μέγι- è Moteo post receptam Constantinopolim
στα ὃ φιλότιμα, ἀναγκαστικὰς ταῖς ἀνοίαις profectis, assignatis locis ædes attribuit;
ὑστάσιμον, ὡς δῆθεν ἐκ ἐνδίκως αὖ- pensionibus illos, tanquam si essent indige-
ξας· ἢ τὸ γε πρῶτον, παρὲς τὰς τοῦ παρόντος næ, annuis donans, cæteràque, plurimâ li-
Βασιλέως ἀφορμὰς ἀντιβαλλόμενον, καὶ beralitate sibi devinciens. unde illos prom-
μὴ τόσον ἀργύτου μὴ δ' ἔτους. τὰς δὲ γε τῆ ptos habebat ad quævis obsequia, libentes-
Βασιλῆς ἰσχυρὰς ἐς χρῆσθ τοῖς παρόντασι, que libenter adhibebat ad multa intus &
μὴ καὶ δόξοι σκληρῶς τὸ αὖθις ἐπιτηδείων. extra Vrbem; quippe usu idoneo præditos
ὅτε γὰρ ἤλιον πυθοῖς, μὴ τὰς ἀκτῖνας παρέ- rei bellicæ. Gasimulioo quinetiam Hybti-
χειν, τοῦτο μὲ γῆ, τοῦτο δ' ἀνθρώποις καὶ darum genere, quos Italorum lioguâ com-
ζώοις ἅπασιν, ὅτε Βασιλὺς τὸ ἀληθινὸν παρὲς E mixtos diceret, confidit, partem talibus Rei-
αὖθις ἔξει, μὴ οὖν ὑπηκόους διέρκτων. publicæ committens; navalem videlicet mi-
ἔστι δὲ Βασιλέων γλίσχρον ὅτι παρὲς τὸ διδό- litiam, in quam eorum pletosq; conscripsit,
ναι, ἑκὸν σκληρὸν Βασιλέως, ἢ Βασιλέων aptos ei functioni; utpotè prudentiam soler-
μαπαχθρίζει. τεκμήριον δὲ, ὃ δὴ σκληρῶς tiamque ex Romanis, impetum verò & au-
daciam ex Latinis haustam simul habentes.
Itaque ex his maximè classem instruxit satis
magnam, quâ vicinas Insulas recuperavit,
& obtinuit. Stipendia & donativa ipsis ex
ærario communi constituens, ac cum fide
repræsentans, alijsque præmijs ultrò inbinde datis, alacritatem ipsorum excitans augẽs-
que; vicissimque ab ijs utilem operam stu-
diumq; in obsequia etiam periculosa prom-

ptum

ptum recipiens. Habuit enim hic Imperator verè liberalitatem in omne hominum genus effusam: utráque hauriens manu ex paratâ copiâ conditarum longâ parsimoniâ opum, quæ latè spargeret in usus egentium; haud equidem scio an instinctu indoleque naturæ, an judicio animi ob præsentem ejus rei utilitatem benefici nomen affectantis: eò scilicet adigente necessitate parandæ sic vulgi benevolentiæ, quâ in primis opus erat ei, qui sibi esset conscius usurpari fraude, nec justè possessi Principatûs. Poterat & tertia excogitari causa, quæ Michaëlem Palæologum ad largè plurimis benefaciendum potuerit impellere, æmulatio laudis in isto genere præclarè illorum, qui ante ipsum imperavêrat: quorum effusum studium benemerendi tribuendique, ex priori memoriâ cum repeteret, nunquam se putaret, quantumvis largè passim donando cooaretur, decus hoc ipsorum, ac famam æquare imitando, aut assequi. Mihi quidem sic viderur illum ex quo Imperatoris nomen assumpserat, indixisse sibi ineluctabilem necessitatem imperatorio more agendi. ne non verè imperare, sed velut in scenâ simulare Imperatorem videretur. ut enim amabilis Sol non esset nisi radios spargeret, per quos juvat tertas, homines, & cunctas animantes; ita ille verum instar Principis non habet, qui cumulare beneficiis non studet eos, quibus imperat. Meâ, inquam, sententiâ, qui Regis habens nomen parcus & tardus ad donandum est, simulacrum & larvam gestat Regni; minimè autem veram ejus tituli majestatem obtioet. Argumento sint illi tralatitij scenarum Reges, Agamemnon, Oenomaus, Oedipus, & hujus Posteri, Adrastus quoque Argorum Rex, &, ne singulos numerem, ejus formæ exteri. à quibus quis unquam spectatorum patientem ipsis opetam inhianti silentio dantium, dum se magnificè ostentant in purâ non suâ, mutuæ quidquam acceperit gratiæ? quem unum juverunt re ullâ? cui commodi quidquam aut doni tribuerunt? Atque hi quidem excusationem habent purgandæ ad populûm liberalitatis suæ plausibilem, quòd personati tantummodò sunt Principes: quare ipsis ad utcumque defungendum precario isto quodam officio simulatæ ad horam potestatis, abundè sit simulata item & vano expressa gestu beneficentia. At istis qui veros se Reges putant, quid ad defensionem relinquitur, nisi largiantur; quò ininùs in larvatorum quoque Regum numerum ac gregem compingendi sint? prorsus verò exturbandi longeque submovendi à censu ac consessu verorum Principum; quorum quid ergò sibi honorem arrogant, cum tales non sint? nam honor, Regis veri propria res est, non Mimi diademate larvati. Hæc Michaël clarè perspiciens; ac beocficia quæ magna in multos extabant priorum Imperatorum, suis comparata, præcellere sentiens; simulque quod ipse, convincente intimè conscientiâ, tacitus fatebatur, ne alij monstrante rerum evidentiâ cernerent, & in se invidiosè loquerentur, metuens, cum hujus præcavendæ ignominiæ necessitate, tum indole bonæ naturæ haud sustinente vitam miserorum hominum, interverendâ operarijs mercede injustis detinere manibus, quod antiquissima lex vetat, stimulis vlrrò additis haud mollibus, innatam ad benemerendum propensionem incitavit. Sed hæc otiosiùs & fortè intempestiuè disputamus. Sufficiat igitur hactenus demonstrasse: naturâ coojunctum cum suprema potestate benefaciendi studium esse. quo ille, quantum sat esset, præditus, etiam ad Illustres per Italiam Viros, præsertim Ecclesiastici ordinis, pretij non exigui dona misit: longè aucupans sibi utilem gratiam eorum ad arcanas opportunitates consiliorum votorumque, quæ meote versabat.

A Ἀγαμέμνων δὲ Οἰνόμαος, Οἰδίπους τε καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ, ὁ Ἄδραστος Βασιλεὺς Ἄργους καὶ οἱ λοιποὶ, ἵνα μὴ καθέκαστον, λέγω τοὺς ἐπὶ σκηνῆς Βασιλεῖς. πότε γὰρ ἄν τις εἰπόντων τῶν θεάτρων τινὶ, ποτὲ δὲ καὶ ἀφειδοῦντι, ὑποκρινομένῳ τὸν τῶν Βασιλέων τρόπον; ἀλλ' ἐπίσταμαι ὅτι ὁ Παλαιολόγειος καὶ τῶν μίμων ἀφειδέστερος τῷ τῶν πολλῶν. χήμασι γὰρ τοῖς τυχοῦσιν, ὁ τοιοῦτος ἔοικε, ἀνάγκη καὶ χήμασι μένειν ἀφειδέσι, τούτοις δὲ μὴ τῆς ἀπλοκίας ὁ Ὑπολέλειπται, μὴ δίδοσθαι. εἰ δ' οὕτω ἀλλὰ χημαπίζοιτο καὶ ὅπως Βασιλεύς, Βασιλεῖς μὴ ὄντες μηδ' ὁπωσοῦν. Τίνος δ' ὄντες, τῆ ἀξίᾳ τιμᾶσθαι, καὶ ἀληθινοὶς Βασιλεῦσιν. ἡ γὰρ τιμὴ Βασιλεῖ μόνῳ καὶ ἀσυνήκως βασιλεύοντι, παθὼ ἀφὼν ἐπίσταται, καὶ μᾶλλον ὃς ὑποκύψ βλέπων εἰς τοὺς ἀπελθόντων Βασιλέων ἀφειδεστέρους, σωλδὸς ἔχειν, ἀλλὰ λέγχεσθαι, καὶ ἀφειδεῖν μᾶ, τελεῖν ἔχ ὅσον ἐπεσκ. τὸ μὲν, δεῖ τῶν ἀνάγκων καὶ εἶναι λόγχας δεδιὸς ὡς κατ' ὀφθαλμὸς ὄντας, τὸ δὲ, φύσει χρήμασι ἴσως μὴ ἐξακατέχειν ἀφειδῶς ζωὴν πολυπόνων ἀνθρώπων, τοῦ ἐγγὺς πάντως ἀναγκαίως περιζῆν ἔχοντος τῶν ἔξωθεν ὅτι θεραπεύειν ἐπίσταται ἴσως καὶ τὰ κρείττω νόμιμον. ἀλλὰ ταῦτα μέν, ἴσως καὶ ἐξακαίρια, ἐφ' ᾧ μὲν δεῖξαι φύσει κρεῖττον τῆ Βασιλείᾳ τε ἀφειδεστέρῳ. ἃ ἐπίστατο ἀκριβῶς μετέχειν, ἃ τὰ πολλὰ γε μηχανολογούμενος. ἀπεῖλλε δὲ καὶ πρὸς σὺν ἐπιδοξίας τῆς Ἰταλίας, καὶ μᾶλλον σὺν τῆς Ἐκκλησίας, φίλους ἐπιστῆσαι καὶ μαχήσεσθαι κατόμνυσι.

B

C

D

E

CA-

CAPVT X.

Vt amotum ab Imperij consortio Ioannem Imperator excæcaverit.

Τοῦτο δ' ἐνθυμούμενος ἐκ τῆς ἐλλιπῶς, Α
ἐκ τῆς καρδίας ἔμμονον λογισμὸν,
ἔγκωπα κατασίλλειν κακίσαις ὑπηχλεύ-
μενον. ὁ μὲν οὖν λογισμὸς τὸ δὲ εἰσεπαφὰ οἱ συ-
νάρχῳ ἐκ Ἰωάννου, καὶ δυοῖν κεφαλαῖν ὃ
τῷ λόγου μέσον ὑπεκλαβὼν καλύπτειν, καὶ λίαν
ἀσφαλὲς εἶχε, χαρὰς καὶ τῷ μὴ ἐν ἀσφαλεῖ
καθεσθαι. ἐκ μὴν δὲ ὧν, ἐκ δ' ὁπλίτης
εἰρξοι, ἀνὰ μέσον ἀποσείεσθαι ἐκ ἔτρεπεν. καὶ
ὕπως ἄπακτον ὃ πολιάρχων. χρῶτι γοῦν Β
σβεννύειν ὃ εἰς ὁπλίτην τῷ πολλὰν θαῤῥεῖν,
καὶ δὴ καταρξάμενον τελεοῦν. ἤμυσι γὰρ
τῷ παντὸς τὴν ἀρχὴν φασὶ λῦσις. ἀρχὴν δ'
εἶ ὃ, εἰ καθαστηκυῖαν τὴν ὁπλίτην μὴ-
μῆν, ὡς μὴ δὲ συμπάρχειν ὑπολαμβάνεσθαι,
ὃ γὰρ δὴ ἐκ ἐφιέμενος μὴ κἀκεῖνον συ-
πιμᾶσθαι καὶ συμβιβιμεῖσθαι τῷ Παῤῥιάρχῃ
σίφωτον, πρᾶγμα πῶς ὑποῤῥᾴειν ἀνάγκη, καὶ
γ' ἀχερεῖς αὖ εἶ) ἐ ὃ πλέον ὑπεπτῆναι, ὡς C
μηδ' ἐλπίδα ὑπολελεῖφθαι. τύπος καταῤῥα-
πτηθέντος τοῖς λογισμοῖς ὑ Βασιλέως, ὑπόκα
καὶ γὰρ αὐτὸν ὁ τῆ μοναρχίας ἔρως, καὶ τὴν
παρερχομένην δόξαν ἀεὶ πλέονος ἐπὶ τῷ
ἐκ φθῆναι, ἀλλὰ τὴν τῷ πλέονος ἔρεξιν, βυ-
λιμὸν βυλιμίας, μᾶλλα μὲν αἰχίστην, μᾶλλα δὲ
καὶ Θεοῦ πόῤῥω βάλλεσθαι, ἐ πέμφας, ἐκ-
πυφλοῦν ἐκ παῖδα παρεστάλτην. παῖδα, D
ἄπαλὸν, ἐ μηδὲν ἔπι ἀχθὸν τελέως ἢ ὃ χαί-
ρειν, ἢ τὸ λυπεῖσθαι μαθόν, καὶ κ' ἐν ἴσῳ πλέ-
μενον, τότ' ἄρχειν, καὶ τὸ ἄρχεσθαι, μόνῳ δὲ
τῷ Παῤῥιάρχῃ πεσεῖν, ἐ ποῖς ἔτω τὰ κατ' αὐ-
τὸν δυσκίνητον, ἐ μὴ δὲ ὅπη, τί ἔστι ὅρκος ἀιδὸς,
ἐξ ἔ καὶ δαῤῥεῖν ἔχειν μ' ἐκ αὐτὸς, ἀλλ' ὁ
πρὸ ὁπλίτης, ὁπλίτης σωίζεσθαι. ἦν γοῦν ὡς
τὴν ἀρχὴν πεσεστάχθη, καὶ τῷ ῥιφὺς μι-
κρὸν ὑπεβιβικὸς παῖδα, εἰρήνῃ τῷ βλέ-
πειν. τῶτο μόνον φιλανθρωπευσάμενον τῷ E
ἀξυπερετημένῳ τῷ μιαρῷ τολμήματι, το
μὴ σιδήρεις ἐκπυρωθὲν ὄφθαλμὼς λυ-
μῆναι, ἀλλ' ἐχαίρω πὶ πυρωθέντι ὑπὸ τῷ
ὄψεων φερομένῳ, ἀξιοπίστως τῷ νεανίσκῳ ὅτι
ὀφθαλμὼς ἀπομαρανθέντας τῇ ἐκπυρώσει,
ἐ ἠρέμα σβεσθέντας τὸ ὀπτικὸν. μόνὸ δὲ τῶν
ἐπολμήθη κῆ τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς τῷ Σωτῆ-
ρος, καθ' ἣν ἀρὰ καὶ ἐχθυσθη. χαρὰ μὲν

HOrum unum erat, & profundè quidem animo fixum, olimque versatum, expunctio Pupilli, cujus cogitationis ex hactenus utcunque dissimulatâ in opus apertum aliquandò proferendæ, commodam nunc sibi videbatur opportunitatem temporis nactus. Absurdum & perincómodum putabat adhærere istum sibi puerum Imperij Collegam, nec magis tolerabile aut facile, quam duo (quod ajunt) capita uno tegi pileo. Nam prærerquamquod sic nutare, ac minimè sibi certum existimabat fore Principatum suum: votis videlicet hominum divisis; & quibusdam quidem nni duorum Augustorum, alijs alteri studentibus: etiam perturbatio Reipublicæ totius, & quæ sequuntur ex regimine plurium incõmoda inde jure timebantur. omninò igitur expedire semina novitatum in multorum jam animis, Pueri fiduciâ, periculosos ausus designantium, elidere in capite, matureque extinguere mox eruptura è scintillâ flammam, nec cessare in consummando quod inchoatum, imò promotum sit: dimidium enim totius rectè dici, cepisse. ceptum autem dudum, & quidem feliciter, id negotium, abolitâ penè Pueri memoriâ; ac nemine jam ferè imperate illum opinante; utique Michaële semel ac bis, sine ullâ ipsius ut Imperij Collegæ acclamatione, aut omninò mentione, coronato per solemnem à Patriarchâ ceremoniam: unde seosim diffluere ac evanescere hunc illius honorem necesse sit. ut facilè jam sit quod deest addere; ac fastigium altè jam extructis, ultimamque velut manum operi provecto imponere; demendâ in posterum omni spe. Ejusmodi in Michaëlis animo, calcatâ juris & æqui reverentiâ, prævalebant impiæ cogitationes, ambitione væsanâ & cæco amore Principatûs, posthabere fluxæ gloriæ, Dei metum suadentibus. Itaque his impulsoribus expeditur impetus in immanè quàm atrox Deoque exosum facinus; mittente Imperatore qui suo jussu excæcarent Puerum adhuc tenellum, & necdum ferè quid sit gaudium aut dolor scientem per ætatem: cuique idem aut perinde esset imperate vel subesse; infantiâ, quâ vixdum excesserat. talium rerum ignorante discrimen: acquiescentem autem unicè fidei providentiæque Patriarchæ; nescientem verò quid juramentum sit, quæque vis Religionis istius: quam, non ipse, sed ij quibus erat curæ profuturam

ei ad

ei ad tutelam securitatemque frustrà speraverant. Ergò privatur oculis Parvulus paulùm supergressus infantiam: hoc solùm humanè indulgentibus ministris barbati mandati; ut non ferreis clavis è fornace candentibus ocellos tenellulos foderent: sed crepitaculo quodam ignito aciei luminum objecto, videndi facultatem absumerent, & sensim arefactam depascerentur. Id facinus suprà omnem modum crudele die omnium sanctissimâ, & maximè festivâ, Christi Salvatoris nostri Natali, perpetratum est, manibus sceleratissimis, mandato multò etiam detestabiliori. Quo statim facto harpyæ immanes, ijsdem unguibus, quibus prædam innoxiam excarnificaverant, onus miserabile corpusculi luce cassi, & velut exanimi, tollentes, in aream illud maritimam Nicetiatarum, Dacibyzæ dictam, importarunt, tutâ illic & impenetrabili custodiâ tenendum fidissimi præsidij, annonâ in alimenta inclusi, quantum sat foret provisâ. Iuramenta porrò illa & pacta, exquisitæque ad firmandam fidem cautiones, hotrendæ quinetiam diirarum imprecationes in fallentem, ut olera deglutita sunt ab Imperatore, Religionem habere yiso, & ut tali eximiè ab Ecclesiâ honoraro, præque eunctis ad Impetium promoto. Verum nempè est quod dicitur *Magistratus ostendet Virum*. Nam hunc qualis esset, palàm ostendit Magistratus: quàm illi curæ jus sasque esset; qualis esset in Deum pietate, demonstravit Imperium. Cæterùm excæcatus & ille animo, & caliginosis nebulis gloriæ caducæ, veræ mentium lucis intuitu amisso, ucsatiè præcepit Innocentem visu corporis ptivari.

A τῷ σώματι, τοσαῦτ' δὲ τῷ σώματι τέρατα, φέροντες φέρουσι ἐλεεινὸν & οἴκτῳ ἄψυχον, τῷ τοῦ θαλάμου τοῦ Νικηφόρου τὸ Δακιβύζης φρουρίῳ, ἐν ἀσφαλεῖ καθεκλείσαν, καὶ οἱ φρουροὶ ἐγκαθίσαντες, ὅπου καθέστηκε, ἀπαρέκλιτος σπουδὴ τῷ ἐγκεκλεισμένῳ. ὅρκοι δ' ἐπῆσαν & συνθῆκαι, & ἐμπεδώσεις φρικταὶ ὡς λάχανα καταπίνοντος Βασιλέως δικαίων ἕνεκα ἔχειν· δι' ὧν & τοσοῦτον τῆς Ἐκκλησίας εἰς τιμὴν ἀρχιερέως. ἀλλ' ὧν ἕνεκα τὸ λεγόμενον ἀληθὲς, εἰς ἀρχὴ ἀνέξει ὕδωρ. ἔδυσε γὰρ ἡ ἀρχὴ κακῶς, ὅπως ἔμελε τῷ δικαίῳ, καὶ τῆς θεοῦ & Θεοῦ βλασφημίας. πλοῦ πυθομένου κακῶς τῇ τῆς δόξης μαζώσει τοῦ ψυχικοῦ· & ἐμπυθομένου ἐκέλευε σωματικῶς & ἀναίτιον.

B

C Τοῦτο δὲ καὶ αἰτίας πλασμῷ τῷ Ὀλοβώλῳ Μανουὴλ παιδίῳ γε ὄντι, & εἰς οὖν εἰκότως τότε πλουτοῦντι γραμματικῆς, ἐξεπαιδοῦτο δ' ὑμνεῖ τῷ Ἰωάννῃ τοιαῦτα πάσχοντι ἀδίκως· ὦ δίκη καὶ θεὲ τοῦ ἑκάς, ἀφαιρεῖ) ἐνὸς αὐτῆς μὴ τοῦ χιλέως. ὁμοῦ δὲ παρωτίτα ἐκκεδυτήσας, τοῦ μονοῦ τῷ Περιδρόμῳ αἰσίγχει). καὶ δὴ ἄλλους πολίτας δεῖ ταῦτα ὑποβλεπόμενον, οὐ μὴ, ἐν ὀλίγαις ἑπαθε μοίρᾳ· οὐ δὲ, & ὁμόλαξε. τοῦτον γὰρ τὸ μὴ ὀλίγιμος ἄρχειν, ἀλλὰ πυρετικῶς. οἷς γὰρ ἁμαρτάνειν συμβαίνει & ἄρχοντι, τύποις ὑποδεδόμενον τῆς τοῦ αὐθρώπου διανοεῖσθαι ἀσθενείας, ἐπεὶ οὖν ἔστιν ὁμοῦ μεταγνοῦ ἐφ' οἷς ἐπράχθη, καὶ συγγνώμου ζητεῖν παρατίθεται, ἀνάγκη δικαίως παιδεύοντα ἀπέχθειαν, μισεῖν ἐπιδοσε τὰς ὑποκειμένας καὶ τιμωρεῖν. ὧν οὖν τότε χρὴ τὸ ἀρχαῖον παραχρὴ λογισμοῦ, φόβῳ ἀμμικτον· τοῦ μὲ λογισμοῦ, μεῖ & ἀνάγκη

D

Neque hoc eohtentus, confictis tunc causis, Manuëlem Holobolũ, Puerũ teneræ ætatis, & in Domestieorum Grammatieorum tunc ordine merentẽ, quòd is graviter ferre visus esset quæ in Ioannem eam erudeliter acta viderat: quàm injustè! (testor jus & æquum) quàm ultrà omnem modum immaniter! mutilari fœdè jussit, abscisso cum labris naso. Ille autem miser ita deformatus, centunculo indutus in Monasterium Præcursoris ingtessus est. Alios item plurimos similem ob causam sibi suspectos invisosque partim ultus contumelioso negleetu est; nullam eorum in distributione honorum ac munerum rationem habens; partim quæsitis prætextibus malè multavit. En fructus Imperij non juxtà leges tyrannicè parti gestique. Quippe Princeps istiusmodi, quæ largè peccaverit, eum à probis & bonæ conscientiæ hominibus aut animadvertetit, aut suspicatus fuerit vituperari, exardescat in furias, necesse est: & qui pœnitentiam profiteri perperàm actorum, aut veniam poscere, alienum à suâ dignitate

CAPVT XI.

De Holobolo; & de suspicionibus odijsque in reliquos Ioannis causâ.

γηθεν φύσει πρεμεῖν ἑαυτῶν· τῷ δὲ φόβῳ, ὡς μή τις μαθὼν παροξυνθείη, καὶ ὁ φυκτὸς τῆς κολάσεως ἡμῖν παραδοὺς συλλοητο. δὴ γὰρ ἐν παροξυσμοῖς διαφέροντος ἢ τῷ πρὸ δεκὰν παροικεῖν τῷ παρὸ Γ ἑαυτῷ ἐ συμπαθῆν.

A ac morte pejus vitandum censeat, toto incumbit animo ad existimandum, præseque ferendum, justa esse quæ fecit. unde quid est consequens, nisi ut odisse cogatur, & pro viribus ulciscì, secus de se censentes? Erat ergò tunc in Aulâ confusio cogitationum meru perplexa. Nam hinc quidem nemo quamvis ferus, & ad sensum humanitatis gelidus informare animo poterat tragicâ specie exercitæ in puerulo ejus loci prorsus innoxio crudelitatis tam immanis, quin cõmoveretnt intimè, & ad vindicandum incitaretur: inde paritet omnes constringebat metus, & solicitudo cujusque de se ipso: ne si quod emanaret istorum sensuum indicium, cupidè collectum à paratis delatoribus ad tyranni aures perveniret, secuturâ statim inevitabili, eâque atroci pœnâ. Siquidem ex omni genere delationum illæ impotentissimè celerrimeque concitabant in sævissimos furores Michaëlis animum, quæ de quopiam fortè nunciarent: condolere illum Ioanni Pueto, & casum ejus ægrè ferre.

CAPVT XII.

De Zygenis sive Montanis: ut in Imperatorem rebellarint propter Ioannem,

Γαρ' ἣν αἰτίαν καὶ ὀλίγον ὕστερον ὁ B τῆς Νικαίας τ' ἄκρα χωρίζει, ἀγρόται μὲν ὄντες, καὶ γεωργίᾳ προσέχοντες, θαῤῥαλέοι δ' ἄλλως πίσυνοι τόξοις, ἅμα δὲ καὶ ταῖς τῶν σφᾶς δυσχωρίαις ὃ πρὸς ἔχοντες, ὡς ἑαδίως πεποίθοιεν καὶ τι προσέτοιεν, ἀῤῥώστῳ ἥκοντά ποθεν νεανίσκῳ νόσῳ λελυμασμένῳ τὸν ὀφθαλμὸν, φήμης προσδιδούσης ἐκείνῳ τοῦδε τὸ συσκευασμένον ὅλαμα, ὡς αὐτὸς ἦν ὁ παιδίον ὁ Γ'ωάννης, ἀπορῖξ σωμιχθέντες ἔχοντες τύτῳ· ἅμα μὲν ὡς δεσπότῃ ὑπονοσμένῳ σφίσιν ἐφ' ᾧπερ ἐ ὅρκοις τοῖς πρὸς τὸν πατέρα πεδυόμενοι, ταῖς ὑπὸ ἐκείνῳ προθυμίαις ἐσφάδαζον, ἅμα δὲ καὶ ὡς ἠδικημένῳ προσαμύνοντες, καὶ ὑποστατὸν ἤρξαντο, δῆλοι ὄντες δὲ ὧν ἐποίουν, τοῖς ὑπηκοομένοις πολεμησόμενοι, καὶ δὴ θρασυνόμενοι τοῖς εἰκόσιν ἐκείνῳ, ἐ δυλικῶς προσφερόμενοι, προῆσαν ἐς Βασιλέα, καὶ ὑπὸ αὐτῷ κινδυνώδη ὅρμων. ὁ μὲντοι γε Βασιλεὺς D μαθὼν τὰ ἐκεῖ τύτῳ, ἀνεζῃ τε τῷ θυμῷ, καὶ κατεπὸς εἶχε ἑῷ, εἰ ἄκρα τοιαῦτα πάσχοι τῆς ἐντεχνόσης φήμης ἕνεκα κινδυνεύσειν, δι' ὧν εἰκὸς ἦν καὶ ἄλλως θαρσυνεῖσθαι πλείονας ὑποστατῶν. ὅθεν ἐ πάσας τὰς κατ' ἐκείνῳ προθυμίας ἐνεδίδου, ἐ ἅπαν ὅ στρατιωτικὸν ἐν ταυτῷ συλλέξας, ἀπέστελλε πολεμίους πολεμήσοντας ἐμφυλίους. καί γε πολλοὶ τῆς σφᾶς ἰσχύος κρείττονες ἔμελλον. δοκήσας τὴν πρὸς Βασιλέα δίνοιαν. καὶ ἔρις ἑῷ ἰῶτις παρεκινδύνευσας χαρίσαιτο. ὁ δὲ μα-

PRopter quam causam etiam paulò post Agtestes, qui vicinos Nicææ montes incolunt, Aratores homines & Agriculturæ attendentes, fortes aljoquin & audaces, arcubus freti, simul autem, propter asperitatem inaccessorum saltuum, & cacuminum in quibus sedes habent, confisi se non facilè damni quidquam passuros, quamvis quid agerent, quo Imperatorem irritarent, cum invenissent profectum nescio unde adolescentulum morbo excæcatum, de quo fama præiverat operâ quorundam istius fabulæ artificum: esse illum Puetum Ioannem, congregati magno numero irrevocabiliter ei adhæsetunr, ut suo Domino, quem videlicet ipsum esse opinabãtut Theodori nuper imperantis filium, cui se obstrictos existimabant religione sacramenti dudum ab ipsis ritè cõcepti in verba Theodori patris, & decessoris ejus, studio que ingenti ad quidvis pto hujus salute ac dignitate audendum subeundumque incubuerunt; ultores injuriæ atrocis ipsi factæ se ferentes. Ergò palàm ab Imperatore defecerunt, si qui ab eo contra venirent, acriter se resturos, ac qualecunque discrimen pugnæ libentissimè adituros demonstrantes. Primùm omnium vestitu ornatuque Augustæ majestati congruo indutum, circumdatumq; comitatu, eum ut Imperatorem agnoverunt coluerunt-que, ac se pro illo cujusvis periculi aleam jacere paratos professi sunt. Quibus Imperator cognitis inctedibiliter exarsit; mixtis ità metuque indignationem vehementissimam incendentibus. Extra enim sese ferebatur cum cogitabat: illâ famæ latè vagantis vanitate periclitari se se, ne illi montes & arces tanti momenti à suo Imperio avelle-

cntut: simulque reputabat verisimiliter inde secuturam plurimorum quoque aliorum defectionem. Quocirca totum, quo tunc motu primo ardens flagrabat, impetum iræ continuò admisit, ad severè quamprimùm vindicandam horum rebellionem. Itaque subitò immisit in istud civile bellum raptim undique coactas Imperij copias, in quibus plerique alacritate ruebant viribus majori, cupidi pro se quisque ostentandæ præcipuæ cujusdam erga Imperatorem benevolentiæ, certatim sese mutuò prævertere studentes, periculis ultrò deposcendis adeundisque. Illi porrò quos iste apparatus petebat, cum audissent tantum in se numetum oppugnantium immitti, tanquam in verè Rebelles & Hostes Imperij, Rebellionis quidem probrum atque invidiâ enixè depellebant: quin contra profitebãtur, & ultrò jactabãt: magno se utique documento monstrare fidem ac pietatem suam, qui pro Imperatore à gravissimâ injutiâ vindicando capita fortunasque suas ipsorum sub extremum discrimen mitterent. quare hâc animati conscientiâ piæ belli caulæ, hoc quasi pro tesserâ in ore ac mutuis sermonibus assiduè habebant sorte atque irrevocabile ptopositum vincendi, aut omninò moriendi. Ergò insessis magnâ multitudine arcibus, ac editis situ locis, inde ingentem telorum vim ejaculabantur arcubus, tuebanturque spatium intra jactum, ne quis eò se impunè admoveret. Sed & auctis mox animis prosilientes inde, sine loricis & galeis, irruere audebant manu factâ, & ultrò aggressores lacessere crebto jaculotum missu. Quibus milites Impetatoris, haud ausi descendere in certamen cnminùs, vel æquo se campo credere, turâ procul jaculatione respondebant, magnâ pernicie ipsorum, cum in confertos nullum telum iret irritum. Illi indignantes tantum inferri sibi damni, non ab exercitu acie instructo; sed à Præsidiarijs statlonum sparsim positarum, in quarum viciniam irruerent: ingensque rati suum dedecus; si plures à paucis, & durati frigore montano ac rustico labore, ab innutritis otio nrbano delitijsque vincetentur; conetrebant majori numero atque impetu, mutuò se hortantes adjuvantesque; unde & plures ipsorum contigit cadere, stragemque non parvam edi. Nec tamen id ad minuendam audaciam eorum, remittendosque atdentes impetus valuit. quin potiùs inopinatæ sensu cladis, velut stimulo ad contendendum enixiùs, viriliusque pugnandum incitari visi sunt. Itaque suis redditi rupibus ac jugis invijs, quò summâ celeritate se receperunt, inde tantam qnoquoversum telorum vim assiduè spargebant, ut planè jam nulli securus esset aditus subjectarum vallium. Iaculis verò procul impetere jaculantes ex alto, varium experientiâ deprehen-

A δόντες ὅπου πολλὸς καὶ αὐτῶν ὁρμῆσαι ὡς ἀπροσκόπως αὐτοκρυεῖ, τῷ μὴ ἀποστῆσαι, πολλὰ τοὺς συγκαλύπτειν ἐδέησεν. ὥστε καὶ ὁμολογῆσαι μεγάλη τὴ ἐδόκουν παραβῆναι εἰς δόγμα τῆς κοινῆς θεοτιμίας, εἴ γε καὶ ὑπὲρ Βασιλέως, καὶ ἠδικημένου κινδυνεύοιεν. καὶ σωτῆρα ἐκεῖνος ἦν, ἢ νικᾷν, ἢ πάντας πάντ' ἦν. ὅθεν προεχώρησε τὰ ἐγχειρήματα, ἀπὸ αὐτῶν τε τῶν ἀρχῆθεν τάξεων ἐπὶ ἕκαστα καὶ ὅς τις αὖ καὶ ἐκλύς προσκάλλοι. καὶ προπηδῶντες, γυμνῇ προσίβαλον, πάλιν τε προσπίπτοντες μείζονι, κατισχύοντες καὶ καταβαρροῦντας ἐκείνους ἔβιαζόντας. οἱ δὲ καὶ πονοῦντες ὑφίσταντο καὶ δεινὸν ποιοῦντες, οἱ πλείους ὀλίγων καὶ ἄγυμνοι ἀστῶν ἀπεδύοντο· προσεβοήθουν τε ἀλλήλοις, καὶ ἐπιπίπτοντες κρατοῦντες, καὶ πολλοὺς μὲ ἔφθειρον. ὑμεῖς δὲ ὥστε καὶ ὑποχαλᾶν ἐῶ τὰς ἑρμὰς σφίσι. μᾶλλον μὲ ἔτι κακκεμβύοις, καὶ ἀδρὰ τῶν αὐτῶν ὑποτάλλειν ἐσπῆ ἀνδριζομένους. καὶ ἀπείρῳ πάχει τὰς δυσχωρίας καταλαμβάνοντες, ἀπ' αὐτῶν ἠμύνοντο βάλλοντες. τοῖς δὲ ὑπὲρ τὰς φάραγγας προσιοῦσιν ἐῶ, καὶ ὃ μαχόμενοι βάλλειν μάτην ἐνομίζετο. ἐπενδυόμενοι γὰρ ἐκεῖνοι τὰ δέρρα, βάλλειν μὲ ἐκώλυον, ἐπισχεῖν καὶ ἤ τις τὸ βέλος ἐντείνας τὸ τόξον αὐτίκα. βάλλεσθαι δὲ ἥ δὲ τὸ σῶμα ἐῶ. ὑποχωροῦντων δὲ πάντοθεν τῶν ἐντὸς μηδὲν ἐχόντων ἢ προσβάλλοιεν, ἐδόκει τῷ ἐνίοις. ταύτῃ καὶ γὰρ καὶ μόνοις ὑποχωρεῖν αὐτοὺς ἔχειν ἐλπίζοντας τοῖς οἰκείοις αὐτῶν ἐπισπέσθαι. ἀλλ' ἡ δυσχωρία οὐκ ὑπήκουε τῷ πυρὶ, ἐφ' ὅσον γὰρ ὃ πῦρ ἥπτετο, ὅτι τοσοῦτον ὑποχωροῦντες ἐκεῖνοι καὶ ῥᾳδίως ἐκαπεφόβουν, ἐκάκουν τοὺς ἐνίοντας καὶ ἀπεκώλυον. ἐκείνοις δ' ἦν ὕπου, καὶ τὰ κατ' οἶκον ἐν ἀσφαλεῖ. ὡς γυναῖκας μὲ καὶ παιδάρια τὴ ἐσωτέρας ἐκδιδρασκούσας δυσχωρίας, καὶ σαυρωτοῖς δὲ ὑπομένουσι καὶ ἀμάξας διελιχθεῖσι κύκλῳ τόπον, οἷς μηδ' εἰσβαλόντας, πολιορκῆσαι ἐθελῆσαι. ἐπιπίπτοντες πάντα καθ' ἡμέραν καὶ δοκιμάζοντες, τῇ τῶν ὑμῶν ἐκδρομίδων ζέσει, καὶ ἔστι ὅτε ὀλίγον ἐκαρτερεῖτο σρατεύματα, οἷά τε δοκοῦντα καὶ μεγάλων δυνάμεων κατεμπεφεῖσθαι, ὡς ὀλίγοι τινὲς τοῖς ἐκείνοις πλείοις οὖσι, καὶ ἀγρύπνοις, ὅτι πλείστοι τῶν ἡμερῶν κακκεμβύοις τῷ πολέμῳ, κατηγωνίζοντο. τοῖς τύποις τε, αὐτοὶ μὲ, ἔξω ἐν ἀσφαλεῖ, καὶ ὅτι ποιοῖεν ἐῶ ἔξω μὴ ἐπαΐοντες, τῷ τοῖς τύποις καποχυρώσθαι, καὶ πλείους ὅτι προσβάλλοιεν. οὐδὲν γὰρ ἐῶν αὐτοὺς προσπίπτοντας ἀλλήλοις τῇ ῥύμῃ τῆς τάξεως μηδ'

αὐτι-

ἀπηχῆ ἔχοντας τὸ ξαπόλυσις. ἐκείνους δὲ, ἔπου ποτὶ καὶ μεριδηδὸν καὶ χρείας ἀναγκαίως ὑπολελειμμένους ὀλίγους ἑκατοντάδι κινδυνώδη συνέβαινεν ἐξ αἰτίας, τὴν τῶν μὲν πλεῖ χώραν τοῖς αὐτοῦ ἔχουσι καὶ μηδὲν εἰς κίνδυνον ἐκ νότου προσδοκῶσι ἔχειν, πεπυκασμένην τοῖς τῶν πρόσθεν. ἐπιλυαζομένους καὶ τὰ τῶν ὑπ φόβων δύνδρεσι καταλιχωρίντων· ὃ προσδοκῶντας ἐφ' ἅπασι ἐκ κύκλῳ κίνδυνον ὑποδεχομένους πολιορκεῖν. καὶ ὅπου συχνᾶς ὅπου παρεικὶ χρεμένους τὰς ὑπαδρομὰς ἐπισπᾶσθαι, ἐς ῥοπαλοις (ἦ γὰρ ἦν ἅπαντες σπάθας) καταγωνίζεσθαι. ὅπου χρὴ ὀλίγοις πολλοῖς τῷ πολέμῳ συνισαμένους, καὶ τὴν προαγμάτων ἠριθμημένων, εἰκὸς ὡς σφίσι μαχομένοις ἀδεγίνωσκε τὴν ἀνησαμένων, ἔγνωσαν ὑποστῆναι μετ' ἀρίστης, ἢ πάντας ἅμα· ἀλύσιτα γὰρ ὅπως ὑποκλίνεσθαι σπευδομένους· τοῖς γὰρ ἐς ἀρχῆς ἐσηγωμένοις ἐμμένοντες, μεταβάλλειν ἡδυῶτο πλησίον ἕκαστος, ἐς ὃ δύσελπι σφίσι προσῶν, ὡς ἀποθνῄσκοντες ἐν ἐνδίκῳ· τῷ δὲ καὶ καθ' ἕνα πέμποντες, τὴν μὲν συμβαίνειν ἀμηχανίαν ἔχειν, καὶ Βασιλέα καὶ αὐτὸς ὑποχωρεῖν. ἐκείνους δὲ μὴ διώκειν τὴν ὑπ' κακίσεις ὁμόσε προσ ἐὸν ἄλλως ἔχειν ἐς οἷόν τι ἀναβάλλεσθαι, καὶ σφᾶς ἐ θέλοις προσῆγον ἐς τόπους στομασμένους ὄντας. πλὴν μὴ ἐμίσκειν, ἢ γὰρ ἀπατᾶν ὁρᾶσθαι, ὑπουργήσειν, ἐς ὧν ἔτι μανθάνειν ὑπόσα προσ Βασιλέως λέγεται ἐνδόντες μὲν τοῖς ἐνεστῶσι τῷ σπεύδεσθαι, προσδόντες δὲ καὶ ἐς Βασιλέα φαμιζόμενον πλέον. μὴ δὲ γὰρ ἔτι τῦτον Λάσκαριν Γαύλην, μὴ δ' ἂν πάντες λέγοιεν. αὐτὸν γὰρ ὑποκλῆσθαι τῷ τῆς Νικηπόπεν φρενῖτι, καὶ ἀσφαλὲς ἐγκαθέζεσθαι. ἐν δὲ ἴις καὶ ἐκλεῖσαι βλέπειν ἐφ' ὅρκοις λαβὼν τὰ πρὸ φρονιδέσεσθαι τὴν ἴσην ἐκλέπειν. τύποις καὶ πλέοσι ἐκείνους ὑπεξέρχοντες καθ' ἡμέραν, ἅμα ὃ καὶ προσπίπτοντες ἱκανὰ, μόλις ἔπαθον, καὶ ἐδούλωσαν, τὰς χώμας χρυσῷ μερίζοντες. καὶ νῦν μὲν τῦτον, νῦν ὃ ἐκεῖνον ὑποχάζομενοι τοῖς μεμύμασι, τῦτο μὲν θεραπεύοντες, τῦτο δὲ καὶ ὑποχωροῦμενοι, παρέπαιον ἐν πολλὰς, ἐ μᾶλλον τὰς ὑπηλίας. ὧ δὲ ὁσημέραι πλέον μαλακιζόμενοι, ὑποφίαν τῇ προσδόκᾳ παρέχειν τοῖς ἄλλοις. πλὴν καὶ τῆς μεταβολῆς ἀσθανόμενοι, ὅτι οὐκ ἔχειν ὅπη καὶ προσέξειαν. μόνος γὸ τὰς σπευδομένους ὑπελάμβανον σώζεσθαι, κἀκείνοις ὁσημέραι πολλοὶ προσεπί-

Asum est. Nam qui ad id se aceiogerent, in ipso conatu tendendi arcus præoccupabantur & sternebantur sagittis Montanorum, è densis ramis arborum quas insceuderant, otiosè ac securè in exposita undique collimantium; nemine illos vicissim contingere jaculis valente: quippe non conspicuos; sed planè tectos obtentu frondium. In quibus difficultatibus melioris inopes consilij milites Imperatoris, optimum factu judicaruot; ignem injecere obvijs saltibus: sylvis enim flaminâ populatis, sperabant recessuros haud B dubiè Rusticos; & iter apertum iri ad intimas latebras eorum, ubi familias absconderent. Cæterùm ne id quidem successum habuit, ipsâ eâdem obstante difficultate locorum. Siquidem cum in unam partem incumbebatur immittendâ flammâ, inde fugientes Rustici aliò coibant, unde commodo in Inceodiarios jactu, telis eos configebant, prohibebantque ne perficerent quod cepe rant. Porrò ipsis tuta erant domi omnia. Mulieres enim & Parvulos in sions intimos maximè abruptorum submoverant mõtium: C septoque ibi valido decussim innexarum per circuitum trabium vallaverant. ut neque si quis nostrorum militum eousq; penetraret, tentare intra id vallum adstum foret ausurus. Ducebatur hoc modo bellum: & telis Montanorum multi quotidie Romani, iique ex præstantissimis, cadebant. Tum enimverò ardere irâ exercitus, & successu inopinatissimo fremere: quasi qui hactenus se idoneos arbitrari, vel fortissimus & exercitatissimis pari numero profligandis copijs; ounc experimento deprehendentur, ne tantò quiD dem paucioribus quàm ipsi essent, ijsdemque ab aratro ac sarculo semiermibus rusticulis debellaodis pares, cum quibus utique ne æquo quidem marte, sed longè peiori suâ sorte, plurimis suorum inultis cadentibus, tamdiù pugnarent. Inter hæc Montanorum optimo loco res erant. In tuto ipsi latesque ac pignora ipsorum; non modò citra teli jactum, sed etiam, quidquid intus agerent, extra ooitiam & sensum, frustrà dudum obsidentium stabant: oarurali situ & asperitate locorum abundè muniti. contra E quam si vel insanire Oppugnatoribus libêret, palàm cootra nitendo acie instructâ, quid aliud quàm ignominiam damno cumulatent, sua capita pro scopis ostendentes exercitatissimis Arquitis, ex alto & tuto io densam turbam, nunquam jactu irrito vibraturis spicula? Quod si noo universis simul copijs, sed per manipulos segregatos & seorsim immissos reotaretur assultus; id quoque cum frustrà, tum perniciosè factum iri experientia monstrabat. Nam qui hactenus ob locorum multos simul non capienrium angustias, necessariò divisi à cæteris aggredi Montanos voluerant, aut io conatu cecide-

rant, aut malè mulctati coacti fuerant recedere. Cujus rei causa erat, quòd Nostri conscientiâ Castrorum latè cuncta quę à tergo erant obsidentium, circumvenirí non timentes, & in solos ex adverso positos intenti hostes, quorum pleriq; non aspectabiles latebant inter ramos arborũ, & latebras familiarium sylvarum, falsâ securitate provehebantur in loca, unde receptus non esset: propterea quod observantes eorum incautum progressum ex occulto Rusticis eruptionibus illos opportunis à latere aut à tergo, unde minimè timebatur, coorti cædebant. Porrò ille ipse metus & solicitudo Montanorum, reputantinm se paucos à plurimis, loco uno clausos ab universam latè circum regionem obtinentibus impeti, acuebat eorum vigiliam in excubijs, ne opprimi à Nostris ullâ in parte improvisò possent. Ac quamquam illorum plerique carentes ensibus clavas solùm & ramalia nodosa pro armis habebant, tamen adjuvante iniquitate locorum, Nostros utcumque optimè armatos, per nota ipsis diverticula deprehensos, facilè opprimebant vincebantque. Hâc conditione tam nobis damnosâ belli, cum longo jam esset tempore pugnatum, nec res exitum haberet, versi ad artes nostri, quod vis non succederet, tentandum sibi putarunt, si paucos saltem hostium, ac per vicem singulos, abducere à conspiratione communi, & ad pacis tractationem inclinare possent. Ratio hæc erat consilij prudentis. Haud sperandum videbatur posse admitti, ac vel audiri patienter à communi consilio Gentis, & irâ flagrantis, & successu belli elatæ, compositionis mentionem. Fixi quippe omnes erant in proposito vindicandi tuendiq; quę se habere putabant, legitimi sui Principis, ad hæc insidias in conventione suspectantes; & non sine causâ metuentes; ne dolosè inducti specie pacis irritatissimis hostibus ad pœnas atroces dederentur, cuncta ejus generis statim oblata respuerent. Ergò primùm ad unum & alterum, mox sensim succedente negotio, ad alium aliumq; mittuntur certi nec ingrati privatim homines, qui oblivionem utrimque transactorum proponerent; pollicentes optimâ fide ab Imperatore sanciendam, si & ipsi paria spondere de se vellent. sub hæc insinuabant sese illis, amicè suggerendo: consulerent rebus suis privatim, nec cæco se multorum impetu in certum exitium abripi præcipites sinerent. non se postulare ut verbis crederent: capere licere præsens experimentum rerum ipsarum. venire modò ne gravarentur, obsidibus in turum reditum acceptis, ad loca designata, ubi distinctiùs explicandum illis foret quantis essent ab Imperatore cumulandi præmijs, si redire eum eo in gratiam vellent; Impostore illo, pro quo pugnassent, abdicando. Non enim esse illum Ioannem Lascarim, quidquid ipsis fuisset universis persuasum, sed agyrtam & planum, falso se venditantem nomine, ipsisque illudentem. & manifestam imposturæ convictionem offerebant: servari verum Ioannem affirmantes tutissimâ custodiâ in Arce Niceiatarum, quò spectatũ se conferre, sine ullo periculo possent. Præsumpturos enim quantascumque vellent inramentorum aut pignorum cautiones, sicque illuc æquo ac securo intraturos animo, cum pleno arbitrio liberi reditûs, citra ullam suspicionis umbram. Ejusmodi blandimentis plausibilium sermonum, aliquantulum initio labefactarâ duritie quorumdam è Montanis: accedente verò largâ missitatione munerum vehementiùs impulsâ, vix tandem loco cessit, placidâ docilitate succedente, ac plenâ promissione veri in Imperatoris obsequia studij, auro, ut solet, distrahente concordes, & studia invicem votaque committente priùs unanimiter conspirantium. Eâ ratione traxerunt in partes multos, & in ijs capita ipsa Nationis, autoritate illic & existimatione Principes. quibuscum utcunque isthæc arcanò tractabantur, & ipsi sedulò celabant, tamen cum in deliberationibus de bello, & in omni occasione similiũ sermonum ij molliores in dies se præberent, suspicionem alijs moverunt, quasi proditionem meditarentur. moxque suspicio in opinionem transijt, idoneis exrantibus mutationis signis. unde non parùm conturbari contigit plerosque, videlicet existimantes sibi cavere solis, ac salutem dumtaxat propriam pacisci eos qui cum Imperatore tractarent: cæteros omnes iræ hostium expositos relinqui. Eò valuit hujus periculi merus, ut multi quotidiè ad eos qui tractabãt se aggregarẽt. Erant tamen qui mortem in bello minùs acerbam ducerent malis supplicijsque, quibus se subijciendos expectabant, si aut ultrò cederent, aut aliorum dolo prodetentur. quare obfirmabant se in sententiâ resistendi bellandique, quoad vincerent aut caderent.

A γινομένῃ δὲ τῇ κινδυνώδει. ἦσαν δὲ καὶ τινες ὧν πολὺ κρείττονα ἐν τῷ πολέμῳ ἠγωνίσατο γοῦν τῶν ὄπισθεν διαφυγόντες, ἃ καζυφῆντο, καὶ ὀπισθόπυρσοι, καὶ ἀντίχειρ λεγόμενα ἐξέτασιν ἤτουν.

CA-

CAPVT XIII.

Allegata Montanorum inter sese pro eo quem ut Ioannem exceptum apud se habebant.

Επλεονέκτουν δὲ μᾶλλον οἱ ἐκ τῶν ὑπ' A τοῦ πυρκαΐσης τοσούτου κακοῦ περιβαλλόμενοι. καὶ τί γὰρ ἔλεγον δίκαιον ἡμῖν πεποιηκέναι τῷ ἀλλοδαπῷ τῷδε, εἰ κακὸς ἔστιν, εἰ ἄλλου, ἐπειδὴ δεξάμενοι ἐπήλθομεν ὑπὲρ αὐτοῦ ταῖς ψυχαῖς, γυναῖκας καὶ αὐτὰ τὰ γνήσια περιβαλλόμενοι. ἐς δὲ σωθέντα ὁ ἀς χάρας ἡμετέρας καταφυγὼν, τοῖς μεταβαλοῦσι καταπροήμεθα; τί δ' ἡμῖν ἐς ἀπολογίαν παρὸς τοὺς μεμφομένους ἐσται παρόν, ὅτι παρόν- B τωνε μὴ ἥλωτας; ἀλλ' ἡμῖν γλιχομένοις ὑπὲρ δεσπότου πάρεστιν ἐπέχειν. ἀλλ' ὅτι τὰ καθ' ἡμᾶς ἐν παραρχῇ κατέστηκεν; ἀλλ' ἡμῖν γε προθυμηθεῖσι μᾶλλον, ἢ τύχῃ μέμφεται τὸ. ἀλλ' ὅτι ὑπεκρίθη Βασιλέα καὶ παρεσκεύασε; καὶ παρὸν ἡμῖν, τίς οἶδεν εἰ ἀληθῆ ταῦτα. ἔφεν ἀπαῖς ἄλλον ἀντὶ τοῦ ἀληθοῦς ἐμφανίζειν καὶ ἀπαντᾶν τὰ δεδιττόμενα, ἢ τοῦτον ἄλλον ὄντα ἐκεῖνον ὑποκρινόμενον. ἔπα C ἔχω καὶ τοῦτο. πολλοῦ παῖσι μὲν ἡ τοῦ σκότου ἔφεσις, καὶ ἀγαπητὸν μὲν αὐτὸν ἔκλεισεν ὄντα σπουδαζομένου, τοῦ καλοῦ τυγχάνῃ, εἰδ' οὖν, ἀλλὰ καὶ ὃ δοκοῦντα μεγαλύνεσθαι, μοῖραν τοῦ τοῦ τυχεῖν φιλοτιμίας ἔχει. τί οὖν ἑαυτοῖς ἀφέλιμοι μέμφεσθαι, συμπροπαθήσαντες καὶ κύδυνον ἐπαιρομένοις, μᾶλλον ἐκείνῳ προσρίζομεν, ἐ αὐτὰ τοῦ σώζειν, μείζονι κινδύνῳ περιβάλλομεν ἄλλως τε, εἰ καὶ οἱ τὰ παγχάλεπα πεπραγμένοι, ὃ γὰρ χρῆμα τῆς ἱκετείας, ἐκανὸν καὶ καλεῖσθαι σώζειν. ὃ δὲ γαρ αὖ τὰ παθεῖν ἀνάγκη, ἀλλὰ τὰ ποιεῖν ἄξιον ἡμᾶς προσαιτεῖν. τοῦτα πολὺ λεγόντων, ἐδόκει ὧδε ἀδοξεῖν τὰ μεγάλα, εἰ καταπροΐοιτο ἱκέτιν. καὶ ὃ μὲν δίκαιος πολεμεῖν (ἐ γὰρ αὖ ἀνάγκη τοῦτ' εἶ) μὰ προδεδομένους τοῦ πάντων, τοῦτο δ' ἰὼν ἀδυνατον) ὡς κινδυνώδης καὶ ἄλλως ἐν ἀφρεπὲς ἀπέλεγον. ὃ δ' αὖθις καταπροεμένους ξένον σπουδεσθαι, ἐπίμομον ἔχειν, καὶ ἀδικον πάντη προς ἥκοντα, εἰ τοιούσδε ἐκείνος σφάζοιτο. τῷ δὲ καὶ τοῦ μέσου χωρεῖν, αὐτὸν μὲν, ἀπόπτον μὴ προδιδόναι, αὐτὸς δὲ σπουδεσθαι ὅπως εἰ βέλοιτο. εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ δεῖ τέλος μάχεσθαι συνεπήνεσε. ἐν τοιούτῳ οὖν τῷ καρ-

MAxima horum pars erat miserantium cæcum quem apud se habebant: & factu indignum contendentium, illum, quicumque esset, prodere. quo enim, aiebant, jure alienum hunc, sive Ioannes est Lascaris, sive non est; hostibus ejus ad cruciatus & necem acerbam dederemus? postquam enim pro illius ad nos confugientis salure, capita nostra, uxores, ac carissima quæque in discrimen misimus, si hunc modò, mutatâ repente sententiâ, de- B stituimus; quid nobis ad defensionem faciemus reliqui, quominus ab omnibus proditionis perfidiosissimæ damnemur? An dicemus nos ab ipso noleares impulsos coactosque? At nobis jam antea paratis & gestientibus pro Domino injusta passo vindicando pugnare, supervênit. An illnd causabimur, ejus gratiâ perturbatas res nostras esse? atqui nostræ verius præcipiti ad novandum andaciæ, quàm huic, culpa istius tamultûs imputabitur. An quod se Imperatorem esse, C simulavit; & ut tali sibi succurreremus oravit? Primùm quis scit simulasse illum, & non esse verum qualem se nominat Ioannem? & cui certò poterit constare illum alium, quem ostendere nobis se paratos ajunt, custoditum apud ipsos cæcum Adolescentulum, revera Ioannem esse Lascarim? Deinde, esto Ita sit: Tamen isti culpæ, ne à nobis tam atrociter vindicanda videatur, magnam partem detrahit invidiæ innata omnibus & latè cõmunis cupiditas augendi fortunam suam, D præsertim ingerente se crescendi occasione, & studijs hominum ultrò ad majora vocantibus; quo tempore quis nõ veniâ dignã existimet ambitionem ejus, qui regnum à volentibus delatum non recusaverit? quid igitur attinet nobis culpâ solutis, illi crimen impingere: quem utique absentem desideratum, occurrentem evectum, ac si quid in eo deliquit, peccare à nobis coactum, tueri potiùs & servare deberemus, quàm, quod sine justâ vituperatione nequimus facere, gravis- E simo illum periculo exponere; sitiennissimis cruoris ejus ipsum hostibus condonando. Atqui vel atrocissimi compertũ convictumque flagitij pessimumque palàm caput habitus supplicis, fas ac verecundia cõfugientis in fidem atque asylum protectionis nostræ, præstare intactum immunemque, communi humanitatis officio, deberet: neque enim tunc tam spectare oporteret quid eum pati justum esset, quàm quid nos facere de-

ceret

eeret. Talia quidam differentes persuadebant aliquibus, non posse sine summâ suæ Gentis infamiâ prodi ab ipsis, dedique hostibus supplicem. Ijdem tamen anxij secum inquirebant: quid igitur agendum? utrum pugnandum semper? id quippe necessariò consequi ex proposito perseverandi ad extremum in defensione Pueri. nisi, quod sperari non poterat, una ipsi nec magna Gens universum in se conjuratum Imperium vincerent; ac ne si quidem posset succedere, tamen tentari conveniret. Hic verò eum ad unicam oblatam componendæ pacis rationem referebant animum, ad deditionem nempe Pueri hospitis, abhorrebant, atque aversabantur; potiusque propendebant in anceps damnosumque consilium bellandi ad extremum, periculo quocunque. Inter hos multorum æstus, cum longâ perplexarum deliberationum morâ certi cõsilij nihil expediretur, Cæcus Advena, causa tantorũ motuum dimissus, ad Persas fugit. qui porrò ex Montanis paciſci cum nostris & arcanò tractare dudum ceperant, ij fœdus jam palàm icerunt, receptique in gratiam, cum essent, ut dixi, & multi & præcipui Montanorum, reliquos infirmiores illius Gentis iræ Ministrorum Imperatoris objecerunt; qui eos acerbè crudeliterque vexarunt, spoliantes intolerabiliter miseros, & mulctæ nomine summas ab ijs pecuniæ majores extorquentes quam quas, ne venditis quidem quæ habebant universis, possent conficere. Nec ulla Imperatorios misericordia tenuit ab ijs exterminandis & exturbandis sede patriâ in ultionem rebellionis: sed ab eo consilio illa eos cura revocavit, quòd providebant fore, ut his inde pulsis, nemo jam esset qui luga illa, propugnacula Romani Limitis, à Persarum assiduè illis partibus insidiantium, crebroque irrumpentium, incursionibus tuta præstaret. His circa Tricoccios & Montanos gestis, Romanæ copiæ domum reverterunt.

A

B

CAPVT XIV.

Vt affectus fuerit Patriarcha auditâ excæcatione Ioannis; & ut Imperatorem excommunicaverit.

C Cæterùm quod Puero Ioanni evenerat, maius utique atque atrocius quàm ut taceri posset, ad aures Patriarchæ quoque perlatum est. Is porrò acerbo consternatus nuncio æstuabat animo, quid ageret incertus; nec teneri poterat, quin se in cuncta palàm luctuosissimi doloris indicia effunderet. Deinde ratus haud securum esse sibi super tali facinore silere, nec justæ id animadversionis ulcisci vindictâ, cõvocatis qui ad manum erant Præsulibus, graviter conquerens, primùm se delusum irrisumque, tum fœdè contemptas Dei leges nefariâ violatione iuramentorum, indignitatem horrendi flagitij exaggeravit: ac denique deliberandum proposuit, quid tali occasione se facere deceret, ne mendax perfidia de conculcatâ veritate impunè gloriaretur; neve grassator iniquissimus opimo, quod immanissimè rapuerit spolio gauderet, connivente Justitiâ Divinâ; quæ si suis, ut plerumque solet, incompertis humano in-

D

νον ἐκπόνως καὶ ἀπαύγαστα πᾶ πεφαγμένα. Ὃ δὲ τῶν ἐπ' ἐκείνῳ κείσθαι δικαιολόγουν. ὡς γ' αὐτῶν ἕνεκεν, εἴ τι αὖ ἐκείνων καὶ δέξοι. ὁ δὲ ὄρκῳ ἐκείνων καταστάξας, καὶ μηδεὶς ὅπως ἐμποδὼν ᾖ ἐς ἄλλοι, μὴ οἷοί τε παρέσθαι τὰ ὁμαιμοσμένα, ἀυτὸς Ὃ ἐς ἐκείνῳ ἧκε ποιεῖν αὐτὸς ἐδέχετο μόνῳ. πολλὰ δ' σωματικῶς σφάττειν ἠρέτο. δ' ὃ γὰ ἄξιον ὅσον δ' ἦκε χῆ ψυχικὰ παρέσθαι, σὺκ ἐρέθυμα. Ὃ δ' ἰῶ πάντας, ὅπερ δεῖ τῆς μαχαίρας τῆ Ῥηθήματος ἧς, ὃ ὄτι ῥῆμα Θεοῦ, ὡς διαιρῶν ἄξιον, καὶ ἀπάξιον, καὶ μὰ ἐλλογῶν, δ' ἐκπεπαφὼν τῆς ὁλομελείας τῆ σώματος τῆ Χριστῆ. τῶπα σήσας καθ' ἑαυτὸν, τῆ ἄλλων, τῷ μὲ δικαίῳ δυσωπυμένων, τῷ δὲ φοβερῷ συστελλομένων, μὴ ἐς ἀνίδεστερον ἀπεργάσαιτο, πεμφας ἐκεῖνος, ἅμά τε ἐλέγχει ἀσεβήσαντα, καὶ ἅμ' ὑπαφεῖ τὸν τῆ πνεύματος θυμὸν ἧ ἀφορισμόν. ἐντῶθά τις καὶ μέμφαιτο τοῖς γεγονόσι, ὡς ἂ χῆ ἧττον γεγονόσι, καὶ ὑβριοπολοήσαιτο τῆ παράξαντον πάλιν. ὡς σὺκ ἄλλως ποιεῖν ἰσχόντων. καὶ ἡ μὲ μέμψις, ὅτι θεὸς ἧ δεσμὸν, ὑφῆκε τοῖς τῆ Κλήρῳ φάλλειν ἐκείνῳ χάριν. ὥσε καὶ κοινωνῆ ἐκείνῳ δεῖ τῆ ἱερῶν πλετοῦ, ἀυτός τε τὰς ἱερὰς ἐπὶ μυσταγωγίας, ἐφ' αἷς ἰῶ ἀριδήλως ἧ δεσμοῖς ἀνιλυμπικοῖς κατεχόμενον, μνημονδέαζ. ἡ δ' ἔτι τότοις ἀπολογία, ὅτι ἀυτάρκως ἔχε τοιοῦτῳ παρασκεύῳ τὰ τῆς ἐπιτιμήσεως. ὡς εἰ καὶ παρεστήκει καλέω, κινδυνεύειν ἀγχεχδαζ τὰ αὐτὰ χῆ ἧ ἐμπεδόκλειον σφᾶς. καὶ ἡ καὶ πᾶσαλογον παρβλῶν τῆ Βασιλέως ἀπαυθαδίσατο. εἰ γὰ δυχερὲς μέγαν οἰκεῖον μικρὰν δυσχέραν δέχεσθαι, ὥσπερ καὶ μικρὸν μεγάλου, ἀλλ' οὖν, Ὃ τὸν μεγάλου δυσχέραν τῷ μείζῳ οἴκῳ σπασπασθῆναι μὴ χῆ Ὃ οἰκὸς ἐκκοινωνιχθῆναι καθυφιέναι τῆς ἀπωλείας, σὺκ ὀλίγα βλαφθεῖσι αὖ. Οἰδίποδες τῶπα καὶ θοίνας Θυέστου, καὶ πλάτεις Ὀδυσσέως μαρτυρήσουσιν. ὕπω μὲ οὖν τῆ Παζιάρχῃ μεταθύτου Ὃ τῆ Βασιλέως πλύσμα, ἑκὰν μὴ θέλων, δέχεσθαι τὸν ἐπιτίμησιν ὁ Κερατὸς, καὶ πάσον διδόντος τῷ δικαίῳ θυμῷ, ἠσχαζεν, ὕπα μεμφόμενον, δ' γὰ οἱ ἄξιον, καὶ τὰ τῆς παράξεως ὡς ἔχεν ἀπελογεῖτο. ὅμως ἐν ἀφύκτοις σὺκ ἀγνοεῖ κατεχόμενον, ῥῆμα διέφερε τὸν ὀργὸν, καὶ καιρὸν μετανοίας ἐζήτει, ἐφ' ᾧ τὸν ἀγχιέρησιν δέξασθαι. ἤλπιζε γὰρ ὡς εἰ μικρὸν ἠσχάσας, εἶτα μεταγνῶναι δόξας τὸν λύσιν ζητοῖ, ἕψεται οἱ τὰ ἔμπαλιν καὶ ἡ ἀγχιέρησις.

genio consilijs cunctetur; tamen nostri esse officij non negligere quod possumus; sed falsem demõstratione aliquâ insigni Mundo & posteris testari; non sanè probantibus aut tolerantibus nobis, at vehementer indignantibus & derestantibus, tam atrox scelus fuisse perpetratum. Talia loquente Patriarchâ, exhorruerunt ad mentionem phanaticæ crudelitatis qui aderant Antistites, nulloque non signo declararunt, abominari sese totis animis facinus adeò execrabile. Adjunxerunt: decerneret quod tali occasione fas & æquum poscere putaret: comprobaturos sese, ac pro virili secuturos. Ad ea ille, gravi, ex alto pectore ducto gemitu, recordari se testatus quâ religione jurisjurandi sese omnes adstrinxerint ad statim vindicandam vi & manu perfidiam, in utro Augustorum existeret, alteri contra pacta conventa insidiari, ac grassari in alterum audente: addidit: quoniam appareret deesse facultatem cæteris jurata exequendi, se quidem quod esset in se facturum. Non stricturum autè sensibilem gladium in corpus ac jugulum sacrilegi: haud enim id sibi convenire: sed, quod suæ potestatis foret, minimè cunctaturum exequi, utendo gladio spiritûs, quod est verbum Dei, ad dividendum Instum ab Impio; &, illi quidem benè præcandum, hunc verò abscindendum à Christi corpore. Hæc se planè facere decreviſſe eum ille significasset, alijs ob manifestam rei æquitatem improbare non audentibus; & terrore tamen haud dubio concussis, ne diris omnes supplicijs, satellitibus ab irritato anathematis ignominiâ Imperatore immissis cõciderentur; Patriarcha pronunciato palàm, & meritâ severitate, objurgato Michaëlis Augusti scelere, ipsum, legitimâ prolatâ talis judicij formulâ, spirituali sectione à cõmunione Christo credentium ritè resecat. Fuit in modo ac circumstantiâ quadam hujus facti quod jure qnis reprehenderet; sed nec defuit quod ad excusationem contra vicissim allegaretur pro sic agentibus, quod aliter vix possent. Inconsequens videri potuit Patriarcham, excommunicato nominatim Imperatore, permittere, quemadmodum fecit, Clericis, ut consuetas pro eo preces palàm in Choro pronunciarent. nam hoc erat ipsos cum eo in sacris communicare, qui à communione abscissus fuerat: tum præterea Patriarcham ipsum per se operari rei Divinæ, in quâ sciebat honorificè memorandum eum quem diri anathematis vinculis irretisset. Verùm ad hæc dici potest, meritò visum sufficere debere in tali personâ severitatem animadversionis, quæ aliquid è summo rigore remitteret. Periculum enim fuisse, ne si vel pauxillum plus acerbitatis admisceretur negotio per se odioso, cuncta statim, modico momento in pernicieim præcipitata

cipitata confundetentur; quemadmodum in Empedocleo contingebat globo, quem ventis compressis & sopitis fœtum, si quis imprudentiùs contrectaret, ex eo repentè procellæ immanes cuncta latè conquassantes erumpebant. Nam quò non erat verisimile prodire immanitatis posse efferatum nimis acri contumeliâ, irritabilem aliquin, ad hæc summæ potestatis sibi conscium Imperatoris animum, cui tenendo dum vehementi cupiditate taperetur, infirmos esse verecundiæ cancellos atque officij satis erat experientiâ compertum. Sanè si non ferè patientiùs Domus magna parvum infortunium, quàm Domus parva cladem maximam tolerat: quis neget prudenter factum, ut de maximâ in familiam poreotissimè regnaotem necessariò immittendâ calamitate, quantum posset detraheretur; & adjungerentur delinimenta quibus amarities temperatetur, ne stimulis justò acutioribus ira concitata efferretur in desperatum imperum universa secum pessum in exitium trahendi. Testes hujus rei Oedipodes, cœnæ Thyestis, & Ulyssei errores; extrema omnia consilia, in quæ Priscos Heroas nimis acribus præcipitatos injurijs tota queritur Antiquitas, responsantibus hodieque tragicis scenis. Itaque Patriarchæ nunc quoque istius suæ moderationis hic fructus constitit; ut Imperator suum sacinus anathemate diro vindicatũ, aut tuletit, aut ferre simulaverit, patientet: ac volẽs nolens submissâ ferienti cervice, dans locum justæ iræ, quieverit: non murmurans de pœnâ, sed factum ut porerat excusans; cum enim nõ ignoraret talis se cõperrum criminis, quod nullâ satis posset defensione dilui, si quam iorus in animo adversus ulciscentem iram concepit, prodere saltem distulit; in præsens contentus leni responso spatium ad pœnitentiam poscere, quâ promereri veniam posset; sic secum subductâ spei ac rationum summâ: post brevem obnoxiæ quietis moram, si velut jam datis satis illustnbus pœnitentiæ suæ signis reconciliationem petereт, voti statim se compotem futurum; quippe mox ab exoratis Præsidibus sacrorum, libenter redintegrandum in statum pristinum.

CAPUT XV.

Ut Nævales Romanorum copiæ Triremibus benè rem gesserint.

HOc consilio seipsum cohibens, aliquandiu suas sibi privatim res habuit, luctui indulgens, vero fortasse dolore; quem utique vermis conscientiæ, teredinis instar ossa intimè rodentis, cot depascens, animo penitùs infigeret. Inde habitu tristi demissoque majestatis Imperatoriæ deptimebat fastum: cum eo tamen ut simul caveret, ne in contemptum pernicioſum rebus suis istâ humilitate caderet. Quę igitur opus erant non omitteos vel tali tempore curate, jussit prodire navales copias; & Triremes ad Insulas appulsæ non paucas earum Latinis antea subditas recuperarunt: captasque statim præsidijs impositis in Romanorũ possessione firmarunt. Horum nuncij succcssuum alij super alios advolantes, meritâ gratulatione excipiebantur; dũ referrent modò Naxum occupatam, aliàs expugnatam Paron; Ceoo ac Carystum quoq; cum Oreo subinde capta: & ut cætera omittam, Montana Peloponnesi circa Monembasiam cum Spartâ & Lacedæmone, Romanis eâ expeditione subiecta sunt.

A Ἀλλ' ὁ μὲν μικρὸν ὕστερον τὰ αὐτὰ ἔπραττεν· ὁ δ' ὧν οἷς τῷ Ζωναρδάτῳ, εἰς ὅσον τὸν καρδίαν ἐδέξατο, καὶ παιδὸς ἐδίκαι, καὶ τῷ σοβαρῷ τῆς Βασιλείας ἀμελῶν παρῄνει, ἐφ' ᾧ μὴ καταφρονηθῆναι καὶ τῶν αἰσχίστων ὑποτυγχάνοι. Ὅ γὰρ ναυλικὸν ἔσπευδε, καὶ αἱ πείρατες τῆς νήσου προσέχουσι, ὃν ὀλίγας ὑπέπτευον ἥξειν, ἐ πλείστας αἱ ἀλοῦσαι φρουροῖς ἠσφαλίζοντο, καὶ Ῥωμαίοις προσεκτῶντο, αἱ Λατίνοις δουλεύουσι. ἐξ ὧν ἀλισκομένη μὲν, ἔγνωσαν Νάξον, αἱρεθεῖσα δὲ Πάρον ἐκτήσατο, καὶ Κέως, καὶ Χάρυστον, Ὠρεῷ τε καὶ πολλὰς ἰδίας συμπαραμυθοῦνται, καὶ σὺν ἄλλοις ἄκρα Πελοποννήσου ἀμφὶ Μονεμβασίαν σὺν Σπάρτῃ καὶ Λακεδαίμονι, ὑπὸ Ῥωμαίους ἐχθέντο.

B

CA-

CAPVT XVI.

Vt fratribus Imperatoris Occidua Provincia commissa fuerint.

Τότε τοίνυν τοῖς ἀδελφοῖς ἐγχειρίσας τὰ δυσικά, τῷ μὲν Δεσπότῃ Ἰωαννῃ, τὰς ἀνατολικὰς ξυμμάχους δυνάμεις σωὰμα τῷ σκυθικῷ, τὰ κῦ γῆν περαιτέρω μετέπεμψε, καὶ τὰ τοῦ Ἰλλυριοῦ μάθειεν καὶ Τριβαλλῶν, καὶ τὰ τῆ Πηνειῆ πέραν, τὴν ἰδίως Ἑλλάδα λεγομένην, καταπτέχειν, τῷ Δεσπότῃ Μιχαὴλ πολεμοῦντα. ᾧ δὲ ἤδη λοιπὸν αὐτῷ περιφανίζεσθαι, ὅτι ἔξω που τῆς παρὰ τοῦ ὄντος τῆ Βασιλέως, δικαιοῖτ' ἂν κἀκεῖνος τὰ μέρη καπέχῃ. ᾧ δὲ γε Σεβαστοκράτορα Κωνσταντῖνον, ναυσὶν ἐμβιβάσας, ὅτι Μονεμβασίας ἐκπέμψει, ξυμμάχους καὶκείνῳ ὅσον οἱ ἐν Μακεδόσι Ῥωμαίων, καὶ ὅ Περσικὸν ἅπαν. ὅ γὰρ Ἰταλικὸν μὴ ἀρμόζον πρὸς μάχιμον Ἰταλικοῖ ὁ Δεσπότης συνεπέφερε. συμπλεῖ δὲ τῷ μὲν Δεσπότῃ, πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι τῶν μεγιστάνων, καὶ ὁ Καντακυζηνὸς Μιχαὴλ, ὁ καὶ μέγας ἐν ὑστέρῳ Κονοσταύλος, οἱ αὐτόθι ἐκείνῃ Ταρχανιῶται, καὶ ἄλλοι συχνοὶ ὅσοι τῆς δύσεως τῷ Βασιλεῖ προσεχωρίζοντο. τῷ δὲ γε Σεβαστοκράτορι ἄλλοί τε πλεῖστοι, καὶ ὁ μέγας Δομέστικος ὁ Φιλῆς Ἀλέξιος. συνῆν αὐτῷ δὲ καὶ ὁ Μακρενὸς, ὃν ξυγκοιμώμενον ὁ κραταιὸς ἔσχε. ὅ δὲ γε ναυπηγὸν ἔπλει ἐς ἧρος ἐς Ἀρκτοῦρον, καὶ πολλοῖς ὑστέρει. ἦγε δὲ τοῦτ ὁ φιλανθρωπινὸς ὁ Πρωτοστράτωρ Ἀλέξιος, ἀνὴρ γεραρὸς καὶ γηραιὸς, καὶ πολὺν ἤδη χρόνον ἐν ἀρχῇ μὲν τῷ μεγαλοδυνάτῳ στεμμάτων ἀξιώματι, πλὴν ὅσον οὐκ ἄλλος ὅτι τοῦ ἀξιώματος, ὁ τοῦ παλαιοῦ Λάσκαρι τοῦ Βασιλέως ἀνεψιὸς ἀδελφοῦ, ἔξωρος ἤδη καὶ παρηβηκὼς ὅτι τῆς Κωνσταντίνου καθήμενος, ξυλαῖς καθ' ἡσυχίαν τῷ Βασιλεῖ τῆς κοινῆς φροντίδος ὡς ἐνὸν συναρῴδων, ὁ μόνος γε Φιλανθρωπηνὸς ἀγχιστεύων τῷ Βασιλεῖ, ᾧ γὰρ Ἀνεψιὸν ἐκείνῃ ᾧ τῆς Μάρθας υἱὸν Μιχαὴλ, γαμβρὸν ἔσχεν ὅτι Θυγατρί. ὁ γοῦν τοιοῦτος κατασχὼν ὅ πλοῖαμον, καὶ ἧρος ἀξιωμάτων φόλον ἀπέλαυεν. ὅμως δ' ἐσύστερον γαμβρὸς τοῦ Λάσκαρι. τὸν τοῦ μεγάλου Δυκὸς ἀξίαν παρὰ Βασιλέως εἰς ἀμοιβὴν τοῦ κόπου ἐλάμβανεν, ὡς φήσουσι. ἀλλ' ὅτι μὲν ἠσυχῇ κοσμούμενοι, αὐτὰ μέρος, τὰ κῦ δύσει μεθέπον. καὶ ὁ μὲν δεσπότης, τῷ Μιχαὴλ Δεσπότῃ ἐπέσχε, καὶ αὐτε-

A

B

C

D

E

PORRÒ tunc Imperator suis fratribus Occiduas Provincias commendavit. Ac Ioannem quidem Despotam copijs Orientalibus & Scytharum auxilijs instructum, terrâ gerere rem jussit per Illyrios & Triballos, atque ultrà Peneum, regionem propriè Græciam vocatam, incursare, bellando adversus Michaëlem Despotam. cui jam dempta erat illa excusatio, quâ priùs cum Provincias illas repeteretur, excipere solebat: Parum convenire Imperatorem qui Vrbe suâ patriâ & Imperij capite careret, membra illa & partes eiusdem quasi corporis extremas requirere ac longè persequi. Sebastocratorem autem Constantinum impositū navibus adversus Monembasiam mittit, tradens illi quantum Romanorum priùs in Magedonum regione militaverat; & universam præterea Militiam Persicam. Nam Italicum exercitum, haud aptum visum bello adversus Italos gerendo, Ioannes Despota secum abduxerat. Cum eodem porrò Despotâ comites expeditionis iverunt alij quoque multi Optimatium. inter quos Cantacuzenus Michaël, qui postea Magnus Constaulus fuit, illiusque Patruëles Tarchaniotæ: insuper alij, qui frequentes ex Occiduis tractibus ad partes Imperatoris transierant. Sebastocratorem verò sequebantur eum alij plurimi, tum Magnus Domesticus Philes Alexius; cum ipso, Macrenus & quē Imperator Cubiculi Præfectū habuit. Classis navigavit à vere ad Arcturum. & multa cum successu tentavit. Ductabat illam Alexius Philanthropenus Protostrator, honoratus vir & strenuus, designatus jam Dux magnus, & dignitatis istius titulo atque usu in tantum abstinens, quòd vivebat adhuc alius illo Magistratu insiguitus frater Germanus Lascaris senioris Augusti, effœtus jam senio, & ferè decrepitus, in quiere quam ætas extrema poscebat, consilijs Imperatori opportunis ad commune regimen cooperans. Affinitate porrò Philanthropenus Imperatori arctâ conjunctus erat. quippe qui Michaëlem Marthâ Imperatoris sorore natum, collocatâ ipsi filiâ, generum haberet. Talis igitur vir navalibus præfectus copijs, classe primo vere instructâ navigavit. & Lascari paulò post mortuo, Magni Ducis Dignitatē ab Imperatore in præmium laborum accepit, ut dicetur. Hunc in modum trifariàm instructi fratres & necessarij Imperatoris, in totidem Occiduarum partium tractus

moverunt. Ac Despota quidem Michaëlem Despotam adorsus reperebat occupatas ab eo Provincias, ut olim ad Imperium pertinentes. Eæ cum antea reposcebantur solebat ille plausibiliter causari: haud rempestivam repetitionem istam esse. Nam quid attineret Imperatorem sede ipsâ Imperij, Vrbe Constantinopoli, excluſum de rebus tanto minoris momenti recuperandis esse solicitum? Reciperet primùm ab Italis Solium Regni, tum sanè de Regiunculis istis Occiduis ab se reposcendis cogitaret. Nec porrò istam rem, quam diaisser omninò præuertendam, facilem aut brevi transigendam apparere. Italos enim tam procul esse à reddendâ Romanis Imperij Metropoli, ut etiam spe non prorsùs vanâ majoribus inhient, & adeò non contemnendis sint viribus, ut eorum dirio ægrè Thessalonicâ finiatur. Hâc, inquam, ejus omni, quâ priùs se jactaverat oratione nunc subtrahi; illud modò pro se allegabat: Regionem se obtinere quam Patres sui laboribus, sudoribus, ac tantùm non fuso stillatim proprio sanguine, patrassent. Hanc hereditatem ab ipsis ad filios trâsmissam possidere sese iure quam optimo. quorsum ergò Ipse illam inìquè repetentibus relaxaret? Sanè si reddenda esset, ijs potius reddi oporteret quibus erepta sit. Non autem Romanis, sed Italis priùs iure belli obtinentibus, terras illas vi extorsisse maiores suos, quorum se posteros ac sobolem frui, quam legitimè evenissent, hereditare ac patrimonio virtutis, quis non fas & æquum esse fateatur? verè siquidem dictum illud ferri: nihil cuiusquam meliori iure proprium censeri, quàm quod satagens quisque ac periclitans manu sibi ac Marte quæsierit. Inter has utrinque in longum procedentes sua iura hinc atque inde allegantium altercationes, copiæ Ioannis Despotæ ductu militantes tempus rem gerendi contriverunt. At Sebastocrator Monembasiam, & circumposita obsidens loca, quotidiè cum Principe pugnabat. Non enim eâ, quam Romani jam occupaverant, Peloponnesi parte contentus, universam subingare affectabat, ad id ipsi pro virili cooperantibus, quos sub se habebat Duces, Phile præsertim Magno Domestico, & Macreno sacri Cubiculi Præfecto.

A καλῶ τὴν ἐκείνου χώραν, ὡς πάλαι τῇ Βασιλείᾳ προσηκούσαν. ὁ δὲ ἄρχων μὲν προφασίζετο, καὶ ἐπιφασίζετο πλανολογούμενος, ὡς οὐκ ἀνάγκη αὐτῷ τοῦ Βασιλέως τὴν Βασιλείας ἁρπάσαντος, ὁ δ' ὢν ἡ Κωνσταντινούπολις, μὴ καταχορτάζεσθαι αὐτὴν ἀπαρτίζοντα τὸ λεῖπον. ἀπαιτητέα γὰρ εἶναι μᾶλλον τὸν ἁρπάσαντος, ἢ ἐκεῖνον τὰ τῶν ἄλλων, ὅπως αὐτεπιμόνως πάσαν καὶ μόλις ὁρίζομένης Θεσσαλονίκην. Τοιαῦτα γοῦν ἀπελογεῖτο προφασιζόμενος. τὸν δ' ἄλλα χώραν διὰ οἱ γονεῖς ἐκείνου πόνοις καὶ ἱδρῶσι, καὶ μόνον οὐχ αἵμασι κτησάμενοι προσεκτήσαντο, καὶ κλῆρον καταλιπόντες τοῖς παισὶ, πῶς αὖ καὶ δικαίως ἀπαιτήσιμον δοποῦσιν; Γαλῶν γὰρ ἀφαιρουμένων καὶ μὴ Ῥωμαίων, καὶ ὃ δίκαιον, καὶ τοῖς ἐξ ἐκείνων εἰς ἀρετὴν καταλείπειν ὡς ὀφειλόμενον καλῶς ἔχειν ἐξ ἀρετῆς. εἰ γὰρ καὶ λελέχθαι, ὡς οὐδὲν οὕτω τοῖς σπουδάζουσι καὶ πόλεμον. καὶ ὅτι μὲ Δραμφισηνούμενοι, τὰ Ῥωμαίων τῷ Δεσπότῃ κρατήματα καταρίθμουν. ὁ δὲ γε Σεβαστοκράτωρ τῇ Μονεμβασίᾳ καὶ τοῖς περιέχουσι προσαγόμενος, καθημερινὸς πολέμιος ἦν τῷ Πρίγκιπι δῆτα. μὴ δὲ γὰρ ἀρκεῖσθαι τῷ μέρει τῆς νήσου, πᾶσαν δὲ κρατῆσαι θέλων, ὑπάρχοις ἔχων, τόν τε μέγαν Δομέστικον καὶ Φιλῆν, καὶ καχεκτώμενον Μακρηνὸν, ὡς ἐνὶ ἠγωνίζετο.

B

C

D

CAPVT XVII.

De Ioanne Macreno Augusti Cubiculi Præfecto

IN his sacri Cubiculi Præfecti præcipua erat gloria, jam apud hostes celebris famâ peritiæ rerum bellicarum, & eo nomine ipsis formidati. Vnde Sebastocratore illinc postea recedente, is ibi cū Phile est relictus, ut exercitui præesset. quâ in Præfecturâ cum sæpè prosperè pugnassent, semel offenderūt, ita ut prælio infausto ambo capti hostium custodiâ detinerentur, in quâ Magnus Domesticus est mortuus. Hujus Socerus Eulogia cum istum nuncium dolore suo

E ΗΝ δ' ὁ Μακρηνὸς ὁ Παρακοιμώμενος, καὶ παρ' ἐχθροῖς ὄνομα ἔχων ἐπὶ στρατείᾳ, καὶ τὸ φοβερὸν ἐνδεικνύμενος. ὥστε καὶ τοῦ Σεβαστοκράτορος ἐκεῖθεν ἀναχωρήσαντος ὕστερον, αὐτὸς ἐγκαταλελεῖφθαι, καὶ τῷ στρατεύματος ἄρχειν. ἐν δὲ μαχομένοις πολλάκις μὲν ἀμφοτέροις, μίαν δέ γε σφαλέντας, κρατηθῆναι καὶ πόλεμον καὶ ἀμφοτέρους. τότε τοίνυν ἐπ' ὀλίγον καταχωσθέν

F ἐν

ἐν φυλακῇ, ὁ μὲν μέγας Δομέστικος ἀπο- A maximo auditum Imperatori referret, pro-
θηκαι. ἡ δ' ἐκείνη πενθερὰ Εὐλογία Μα- ditum ab sacri Cubiculi Præfecto suum Ge-
κρὸν ἐπίσης τῷ Βασιλεῖ πεφοιτηκέναι, ὡς πρῶ- nerum questa est. Asserens volentem Ma-
τον μὲν ὁ Παρακοιμώμενος ἐκείνης γαμ- crenum bello victum fuisse; & ex compo-
βρὸν, καὶ ὡς ὑπόπτους χρατυθέν καὶ ὅτι ὡς sito inductum ab ipso in provisas insidias
πόλεμον, ὀρθῶν βόθρον τῷ συγκατόπτῃ. Magnum Domesticum. Et revera quædam
καὶ ὡς ἀληθῶς δὴ τότοις κατηγορεῖτο, λόγους increbuerat non prorsus inverisimilis talis
ἔχων καὶ συμφωνίας πρὸς τὸν Ῥαϊντζίλιον λαμ- perfidiæ opinio: multis ex suspicione affir-
βάνειν τὴν τοῦ Λάσκαρι Θεοδώρου τοῦ Βασιλέως mantibus: egisse eam & convenisse cum
θυγατέρα (κεχήρευτο γὰρ τοῦ ἀνδρὸς) ἐνοῦσθαι Principe Macrenum, promissâ huic ab illo
λέγουσι, ἐξ μετ' αὐτοῦ ἔτι) πρᾶξαι τὴν Theodori Lascaris Imperatoris nuperi filiâ.
χώραν, καὶ αὐτοκράτορα τὸν Βασιλέα. ταῦτα Hæc enim ibi nupta, ut diximus, viro de-
λέγουσα, καὶ γε πεισθῆναι ἡ Εὐλογία πρὸς inde mortuo, apud Principem vidua perstа- B
τὸν ἀδελφόν, πιθανὰ ἐδόκει. ἰῶ γὰρ ὅτι πολ- bat. Pollicitum autem tali mercede Macre-
λοῦ τοιαῦτα ἀκούοις περὶ ἐκείνου ἐξ ὁ Βασιλεύς. num ajebant, traditurum sese Principi quæ
σωίσας δὲ τὰς κατηγορίας ἐξ τὰ τοῦ ἀνδρὸς Romani in Peloponneso ceperant, & Impe-
κατορθώματα, ὡς εἰκὸς ἦν, ὅπως δοθείη μοῦπα ratori quantum posset obstiturum. Hæc Eu-
ὑπελθεῖν ἐκεῖνον τὸν Ῥαϊντζίλιον, καὶ τοιαῦτα logia Fratri dicens verisimilia loqui visa est,
μετ' αὐτοῦ συσκευάζεσθαι. ὅ δέ γε πρὸς τὴν eo quòd jamdudum talia de Macreno Impe-
θυγατέρα τοῦ Βασιλέως κῆδος καὶ λίαν ἱκανὸν rator audisset. Addebant autem accusatio-
εἰδώς ποιεῖν ἐκεῖνον ὡς μείζοσι θαρσαλε- ni fidem fortia viri facta, ex quibus credi-
βέστερον ἐπιόντα, ἐξ λίαν παρέκνιζεν εἰς ὀργὴν, C bile apparebat, conatum fuisse Principem
διὰ τὴν τοῦ μίσους τῆς γυναικὸς ὑποψίαν. delinire tam inclytū bello Ducem, & in suas
ὅθεν ἐξ ὡς ἀληθινὰ τὰ πιθανὰ δεξάμενος, ἀ- eum partes attrahere. quod porrò addeba-
μωρεῖν παραυτίκα ἤθελε καὶ ἀπὸ τοῖς ἐχ- tur de conjuge ipsi destinatâ filiâ Imperato-
θροῖς ἐν τῇ φυλακῇ σωιεχομένοις ἄνδρα ris Theodori, id & efficacissimum incenti-
ἐκ πέμψας, ἀντὶν ἀπαλλάξαι μείζοσι πρεσ- vum quidvis andendi Macreno futurum vi-
βυτέροις Ἰταλικῶν, καὶ ἀπάσχεδον τοῦ ὀφθαλ- debat, utique summè expetibiles tales nu-
μοῦ ἀφαιρεῖσθαι, ἀξίας ἀποδοὺς δίκης τοῦ ἀν- ptias sibi creditуro, propter affinitatē quam
δραγαθήματος, ὧν ἐκεῖνος ἀρχάζετο καὶ πό- per eas cum maximis iniret domibus. & D
λεμον, τοῖς ἐχθροῖς γένους καὶ ἀνδρικῶς ἀν- quia idem Matrimonium periculosissimum
θισάμενος. ἀλλ' ἄπω μὲν ἐξ τοῦτο σωίβη. ὁ rebus suis futurum intelligebat, idcirco,
δέ γε Πρωτοστράτωρ Φιλανθρωπηνὸς Ἀλέ- quòd eam mulierem, utpote sororem excæ-
ξιος τὰς νήσους πρεσβοίχων τὰς νῆας, ὃ γὰρ cati à se Ioannis, sibi esse infensam suspica-
Γασμουλικὸν ἁρμάτιον ἔχε πρὸς τὰς μάχας batur; concitatus in vehementem iram, &
(ὡς ἀυτὸς μὲν πρὸς μάχιμον, οὗτοι δέ γε λεγο- quæ tantùm verisimiliter narrabantur, pro
μένους Πρωσελώντας, εἰς ἁλσίαν καὶ μόνον veris & omninò certis habens, atrocitee
πάντεσθαι) πρεσβύτερον δὲ καὶ λαμπρὸν ἔχων ἐς ulcisci vel primam istius inviti sibi connubij
δὴ ὅσον Πελεποννήσου μετώκιζεν ὁ κράτος, cogitationem in Macreno constituit. Ergò
τότους πάσας δὴ νεῶν φέρειν ἐκέλευε τὰς νῆσους, eum Hostium adhuc custodiâ detentum, per-
καὶ τῶν ἐχθρῶν πλοῦτον προσῆγε E mutatum eum maximis personis Italici ge-
τῷ Βασιλεῖ. neris, ad se jussit adduci, & appulsum con-
festim excæcavit. Hanc ei dignam scilicet
mercedem rependens tot heroicorum faci-
norum ab illo editorum, dum contra hostes
Romani nominis toties tam generosè ac for-
titer pugnaret. Et hæc quidem sic se ha-
buerunt. Cæterùm Protostratot Alexius
Philanthropenus, egressus cum Classe, quam
habebat egregiè instructam militibus Gas-
mulici generis, quibus maximè in prælijs
fidebat (ijs solum ad bellicas res utens; alijs
verò quos Proselontes vocant, ad remigium dumtaxat) Præterea Lacones secum habens,
quos è Peloponneso Imperator transtulerat, cum his omnibus bellum per Insulas circumtu-
lit; ijsque vastatis opulentam ex hostibus prædam Imperatori rediens obtulit.

CAPVT XVIII.

Legationes ad Papam: & ut Imperator Rem ad Hamum absens, & domi residens benè gesserit.

HAud porrò interim otiosus domi desidebat Imperator, aut indormiebat rebus, negotiorum occasiones prætermittens. unde autem posset hoc quisquam de illo autumare, qui à talis suspicione negligentiæ longissimè omnium abfuit? verissimè quippe dici potest, fuisse viro huic animum & spiritus planè regios: neque is se sanè contemni sustinebat. Vnde & crebrò ad Papam Legatos misit; & donis eum delinivit: Nam inde assiduè periculum suspectabat, nunquam quieturis, ut apparebat, Italis. Verùm optimum factu putabat officijs & propositionibus pacis, quoad fieri poterat, res ab eâ parte firmare, quò posset ipse securiorem jam cæteris mentem advertere. Igitur frequentibus hisce missitationibus Legatorum & largitionibus magnificis, non Papam solùm, sed multos etiam Cardinalium, aut aljoqui apud ipsum potentium, studebat demereri. quod Bulgaros attinet, neque illos quiescere patiebatur: sed è vicino lacessebat. Erat enim publicè notum adversus Imperatorem odium Constantini Bulgari, continuò stimulati ad id ab uxore Irene, propter Puerum Ioannem frarrem utique mulieris istius, tam injustè, o lus fasque! immania passum, occultâ ex insidijs grassatione crudelitatis. cujus sibi facinoris Imperator conscius, cum non posset quin invisus & capitaliter exosus tam propinquis oppresso Pupillo personis esset, sequebatur ex more ac vitio malitiæ ut vicissim illos ipse odisset, ac mutuâ collisione detereret obterentes se. Cum igitur Romana ditio finiretur Orestiade, vixque ultrà eam antea porrigeretur; Bulgaris videlicet ulteriora obtinentibus, crebras eò immisit militarium copiarum manus, præscribens ipsis singillatim quid vellet fieri. in quo erant solertiæ ipsius & peritiæ bellicæ artis experimenta prorsus mira. Nam si quos eorum locorum ipse antea vidisset, edicebat absens missis literis, quo loco stativa figere, ubi & quomodo pugnare oporteret: unde Impetum faceret, vel ex insidijs, vel luce palàm, aut etiam per noctem, ex memori visorum imagine aptè cuncta ordinans, velut si coram intueretur. quod si locum in quo bellari contingebat, nunquam præsens spectasset, descriptionem ejus in tabulâ figuratam ab illic versatis, habens præ oculis, minutè omnia mandabat quæcumque geri agique è re foret; & sancì ebat disciplinam metus, certo impendente

Ο᾽ μὲν, ἀλλ᾽ ὁ δ᾽ Βασιλεὺς οὐκοι καθ᾽ ἡμέραν, ἀναγκαίοις, καὶ τοῖς πραγμάτων καιρεύουσι, πόθεν; πολλοῦ γε ἐδεῖτο λόγου τὸν τῆς ἀληθείας ἐκ βασιλικὸν φρόνημα ὁ ἀνὴρ, ἐκ ἂν κατεδέχετο παντελῶς. ὅθεν καὶ ἀρχαίοις μὲν πρέσβεσι δῶρα, ἐκ δωρεαὶ ὑπῆρχετο. ἀεὶ γὰρ ἐκλύθεν κἀνδυμασι καθυπεπλύνετο, ὡς μηδ᾽ ὑποσοῦν ἡσυχάζοντας Ἰταλούς. δι᾽ ὧν καὶ πάλιν ὡς ἐνὸν κατασφαλίζοιτο, ἐπιχαίρει τοῖς ἀλλοις θαρρύνοντος. συχναῖς γοῦν πρεσβείαις καὶ δεξιώσεσι μὴ μόνον Πάπαν, ἀλλὰ ἐ πολλοὺς τῶν Καρδιναλίων, καὶ παρ᾽ ἑκάστῳ δωρεμάτων δεξιολόγητο. Πρὸς δέ γε τοὺς Βουλγάρους, ὑ δ᾽ ἐκείνως ἠρεμεῖν εἶα, ἀλλ᾽ ἐκ τῆς σιγῆς παρεκίνει. ὧν γὰρ ἐ ἄλλως παρεφανὲς ὅ πρὸς ἐκεῖνον ἔχθος τῆ Κωνσταντίνῳ, δεινοτυπώτατα δὰ τὰς γυναικὸς Εἰρήνης, τῆ παιδὸς χήρᾳ Ἰωάννῃ ἀνεψιᾷ γε ὄντος, ἐ ὧν ἐξ ὑπογύου ἐκ ἐνδίκως, ὧ δίκη, πεπονθέναι. ἀσυχίαν δ᾽ ὧν ἔχθος ἔχοντα παρ᾽ ἐκείνων Βασιλέα, καὶ ἀπὸ ἐχθραίνοντ᾽, ἐ ἀντιξύοντα ξύοντα. μέχρις οὗ Ὀρεστιάδος ἐρίζοιτο τῆς Ῥωμαΐδος ἐ μόλις παρῆν, ὡς τὴν ἐκείθεν ὑπὸ Βουλγάρους ὄντων, πέμπων ἀπὸς αὐχένας ὁπλοστρατιώτας, ἀπὸς ἐπιδύοι ἀγαπώμενος, ὅ θαυμάσιον. ἐ γὰρ ἃ μὴ ξυνέβη ἰδὼν, τόπους γνώσεσιν οἷς πεμπομένοις ἐπιτάττοι, καὶ ὅπου παρασκηνοῖτ᾽ ἄν, ἐ ὅπως ξυμβαλοῖεν, καὶ ὅθεν ὁρμήσαιτ᾽ ἄν, ἢ ἐκ λόχων, ἢ φανερὰ, ἡμέρας, ἢ ἐ νυκτὸς, πάντων ἐκτυποῦσι τὰ πάντα. εἰ δ᾽ ἐκ ἔδει τόπου, κελεύων ἀγραφὴν οἷς ἐδόκας, ἀπὸς καθίσαι προσάπτων. ἐ λῶν ἐπορεγόμην κρίσις τῷ πολεμεῖν. ἀπὸς πόνων πέμπων τὰς δυνάμεις τῷ τόπῳ, συχνὰ ἦλθ ἐκεῖ ὑφ᾽ ἁπτῷ ἐποίει, ἐ ἁλίσκετο μὲν Φιλιππούπολις, κρατεῖτο δὲ Σθενίμαχος φρούριον, καὶ ἅπας ὁ ἐξω τοῦ Αἵμου ζυγὸς συγκατεῖχε. ἑάλω δὲ, τῷ Μυτζῇ διδόντος, ὡς λεχθήσεται, καὶ Μεσήμβρια μεγάλη πόλις, ἐ Ἀγχίαλος συναλίσκετο. καί γε τὰ περὶξ ἐκείνων ἅπαξ γθυσάμενα τῆς μεταβολῆς, ἠνάγκαν ὑπὸ Βασιλεῖ διοικεῖσθαι. Κωνσταντίνῳ

νου ὃ Δρᾶ τοῦτο ἐκπλῆξις ἐμπέσοι, καὶ ἀμύνεσθαι μὴ σθένος ἔχοι ὁ τυραννίς. ὅμως δ' ἐνεκέντει τοῖς παραγωμένοις, καὶ καιρὸν ἐζήτει, ἐν ᾧ καὶ τῇ παραγμάτων ψυχλὼ λέγουσιν, ἐξίως ἀμυνεῖσθαι.

non obtemperantibus periculo judicij, supplicio mox damnationem secuturo. In hunc modum missis tunc copijs, plerasque illorum tractuum sibi subjecit. Nam capta est Philippopolis, occupatum Stenimachum Castellum, Iugum universum extra Hæmum Romanæ adjunctum ditioni est, recepta est, Mytzâ, vt dicerur, dedente, Mesembrea magna Civitas, cum quâ & Anchialus in potestatem nostrorum venit. Porrò quæ circum has Vrbes oppida pagique erant, gustu semel mutationis accepto, malentes Imperatori subesse, certatim à Bulgaro deficiebant. Vrebant hæc intimè Constantinum imparem tunc resistendo, & jacturis ac cladibus toties repetitis attonitum. Ringens ergò ac fremens (nam aliud in præsentiâ non poterat) expectabat, & inhianter captabat ultionis opportunitatem, quam animam negotiorum quidam non immeritò dixerunt.

CAPVT XIX.

Vt à Patriarchâ convento & suppliciter rogato Imperator excommunicationis absolutionem petierit.

Τῷ μὴν τε Βασιλεῖ καὶ ταῦτα πραττόντι, ὁ λογισμοὶ ἰσημέραι διεταράττοντο. ἡ γὰρ ἐρεμνὴ σκιερὰ ἀπασωδὴς. ὃ γὰρ ποικίλοις δεσμοῖς σωδεδέχθαι, ἵνα μὴ ὅ μηδὲν ἦι ἐπῇ. τῷ τοι καὶ μήτε τόπον ἀπολογίας ἔχων, μήτ' ὀθόνιον τῷ τοῦ δίκαιου ἀποθέσθαι, ὑπ' ἀμηχανίας δὴ μεσίτας πάλαι ζῶντας καὶ συνήθεις τῷ Πατριάρχῃ ἐπέπεμπε, καὶ καταδυσώπα δεόμενος, τῆς δεσμοῦ ἱκέτην αὐτὸν ἀφεῖναι, καὶ μετανοοῦντι, τοῦ θεραπείαν ἐπάγειν, ὧν ὁπόσου βούλεται. εἰ γὰρ ἔπαυσε παραθέσθαι ὅτι πρεσβύτερος. ὃ μὴν τοί γε γεγονὼς, ἀποίητον θέσιν μὴ δυνατὸν ἄλλως εἶναι. ὁ δὲ πρὸς Πατριάρχου ἐρχόμενοι, ἀπήγγελλε καὶ τὰ τοῦ Βασιλέως, καὶ ἀφ' αὑτοῦ δὲ πλείστα προσεπῆγεν, τῷ Βασιλεῖ χαριζόμενοι. ὁ δ' ὑπερώργα τοῦτο δεινὸν, καὶ ἡ δ' ὅλως προσῆκε. πλειστέαν γὰρ βαλὼν εἰς κόλπον ἔφη κἀκεῖνα μεταχειρισθήσεσθαι εἰς ὄφιν, δήξαι τοὺς πάντας. ὑπεδήλου δὲ δι' ἀμφοῖν τὴν ἀνατροπὴν τοῦ ἀντὶ Βασιλέα καὶ ἕνα, ἡ φύσιν, ἀλλὰ γνώμην σφίσι παρακαλούμενον. ὁ τοῦτο μὲν ὁ Πατριάρχης καὶ πλέω ποιεῖσθαι καὶ ὡς ἡδὺ ἀπεῖπε καὶ ῥηθὲν, τὴν ἀφορισμὸν λυθῆναι, καὶ προσαπαλλῆναι τὰ κακά, καὶ αὐτὸν βαπτισθῆναι. ὁ δ' ὑποκοσυῶντες, καὶ τὰ τοῦ Πατριάρχου δηλοῦντες, εἰς ἀμηχανίαν πλείστην ἐνέβαλον τὸν κρατοῦντα. καὶ ὃς ἐπαιδὴ καὶ ὁ ἀποτεμόμενον αὐλιφήμακα λέγεσι, τοῦτο γὰρ εἶναι τῆς ὑποστάσεως καὶ τοῦ Γεωργοῦ, ἅπερ ἔγωγε προσερχόμενος ἐπιτυγχάνω καὶ τοῦ λύσιν δέξομολογούμενος ἐκζητεῖν. ἐφίστατο δοῦναι πολ-

Hæc agentis Imperatoris cura ingens agebat ferebatque anxijs cogitationibus perturbatum animum. non enim illum quieris partem ullam capere sinebat morsus inrimus cõscientiæ: adeoque fructum nullum præsentis felicitatis sentiebat, dum se diri anarhematis constrictum vinculis meminerat, ut rali statu esse, ac nihil esse, paria putaret. Itaque cum nec probabilem ullam eriminis depulsionem, nec viam aut rationem excuriendæ justæ pœnæ. multum licet cogitans, comminisci posset, inops expediriotis consilij vertit sese ad Inrerpreres ac conciliatores pacis pro se ad Patriarcham allegandos: quam ad rem ratus idoneos quosdam vitæ sanctioris professores, assiduos & familiares Patriarchæ, per hos preces suas ad illum detulit, vehementer orans, ut se supplicem nodo quo stringebatur solveret, ac pœnitenti satisfactionem quam vellet imperaret: se quippe promptũ, paratum ad exequendum quodcumque præciperet: hoc testare unum. nam quod factũ sit infectum teddi arte aut conatu ullo non posse. Ea illi Patriarcham adeuntes copiosè accurateque Imperatoris nomine egerunt, multaque adjunxerunt studio proprio, magnoperè satagentes, persuadendo ac placando Patriarchâ, Imperaroti gratificari. At Patriarcha ralia precantes repulit, & ne audire quidem sustinens, columbam dixit se in sinum admisisse, illam autem ibi mutatam in serpenrem, morsum sibi lethalem infixisse. unum enndemque hominem, videlicet Imperatorem duabus istis maximè contrariarum animantium designans symbolis, ad indicandum, non naturæ in illo, sed morum mutationem factam. Post hæc & alia in eam sententiam multa intulit, eo vultu ac spiritu qui satis declararent, nunquam ipsum, quid-

quid

quid fieret, inducendum ad excommunicationis absolutionem indulgendam, ne si quidem mala quantavis Imperator mortemque ipsam minaretur. quare deprecatores mœsti repulsâ, quæ audierant Imperatori referentes, in angustias eum æstusque multò majores conjecerunt. Ille autem memor vulgaris dicti quo significatur vim inesse præcipuam præsenti faciei eorum affantis, medendi offensionibus, & gratiæ demerendæ; id etiam indicatū fabulosâ Gorgone, oris objectu immutāte homines, decrevit per se adire Patriareham, & crimen ei propriū confessus veniam eorum rogaré. Ivit procidieque ipsi supplex sæpiùs: & detecto animi vulnere curarionem perijt. Ad quæ ille, facere ipsum ea quibus curari tantum mali posset, jussit. cæterùm quæ ista essent non expressit, indefinitè sic atque obscurè præcipere contentus. Imperator verò rogabat indicare nominatim ne gravaretur quid fieri à se vellet; se exhibens ad cuncta obsequi paratum quæcunque dixisset: Patriarchâ nihilominus in illis indefinitis præscriptionibus perstante: ac tantùm illud dicente: exhibe satisfactionem culpæ respondentem, & accipiam. Cum aurem ille sæpiùs distinctè præscribi sibi remedia petijsset, nec clarè Patriarcha responderet: dixisse Imperatorem ajunt, & quis sciran eum ego plurima fecero, tu saris accepturus sis? cui graviter respondisse Patriarcham: Ingentium criminum ingentia esse piacula debere. Tum Imperatorem ut penitiùs viri animum tentaret, quid portò, intulisse: num me etiam Imperio jubes cedereè atque hoc dicentem Ensem baltheo solvere cepisse, ipsique porrigere, causâ experiundi quid tandem vellet. Patriarchâ verò eupidè manum protendente quasi ad accipiendum quod dabatur: revocasse Augustum sese, ac nondum à femore expedirum retinuisse gladium, exprobrassequ insuper velut insidianti vitæ suæ, qui se sic exarmatum irer: & tamen regmine capitis deposito abijcere se ad pedes ejus, multis videntibus, non dubitasse: Patriarcham verò ipsum acerbè repulisse, nihilque inflexum despexisse, arcto sibi complexu genua stringentem. adeò formidolosa conscientia sceleris est, adeò virtus venerabilis! cum autem sæpiùs idem rogans & vehementer instans, etiam abeuntem sequeretur, quasi expugnandæ vi piâ severitatis certus, ferunt Patriarcham Cellam ingressum fores in os arctè elausas obdidisse affectanti, sicque illum vacuum & precis irritum crudè dimisisse. Nec semel talia expertus Imperator. Sed eadem hæc sæpiùs & locutus, & operatus, & passus, nequidquam semper: efferatus ad extremum est; & de duritiâ Patriarchæ apud multos est questus, invidiosè exaggerans; velle jubere illum abijci à se curam communium rerum, nec sinere se ampliùs aut è rerris tributa, aut è mercimonijs vectigalia exigere; denique tractatione omni publicorum negotiorum interdicere, ac ne ullam deinceps Reipublicæ partem administrare

aut

aut omninò attingere Imperator audeat, vetare. Hunc sui curandi modum excogitasse Patriarcham, cui ex officio incumbat quærere optimam rationem adjuvandorum, & in statum pristinum reparandorum, eorum qui humanitùs lapsi sunt. Post hæc declamata adjungebat, sæpiùs iterans: quoniam Patriarcha palàm contemneret sacros Canones dari lapsis pœnitentiam jubentes, tempus esse recurrendi ad Papam Romæ sedentem, & ab eo suppliciter petendi salutare peccati remedium. sic indignans exasperatum tam sævis repulsis animum ita deinceps ad Reipublicæ administrationem retulit, ut ampliùs non curaret convenire Patriacham, satis gnarus se nihil profecturum; præterea judicans, omninò convenire, ac curandum sibi esse opportuno tempore, ut istius atrocis inclementiæ culpam congruis aliquando pœnis Patriarcha lueret.

CAPVT XX.

Vt de Pace convenerint inter se Despotæ ambo Ioannes & Michael in Occidente dominans.

Τὸ πῦν καὶ πάλιν ἀπεσκέπτο τῷ A δυτικῶν. ἐ γὰρ ἐλπὶς ἦν ἐν ἑνὶ τούτῳ μόνον σπάνιος, καὶ δεῖ τοῦτο εἶν ἐν ἑνὶ ἀρεωθῆναι καὶ Δεσπότου Ἰωάννου· ἐ δὲ πολὺς ὀλίγον, ἅμα μὲν καθέδρας, ἅμα δὲ ἐρημοτέρῳ Θεσσαλονίκης χράμενον. ἔνθεν τοι καὶ αὖθις, καὶ ὅτι τῷ κατ' Ἀναζάλιν πονήσαντι, ἅμα δυνάμεσι πλείοσιν Δεσπότου ἐπέμπετο. ἐ δὲ τὸν παραχείμασιν ἔσπασε Θεσσαλονίκης, συνέπαιτό τε πὰς δυνάμεις καὶ πόλεμον B ἄξαλλ χ' Μιχαὴλ ἀπρεπίζετο. καὶ μηδὲ πλείοις ἀκταδιαῖς ἔσπασε, ἅμ' ἤκετο, καὶ ἅμα πᾶς χέρας προσέβαλλε, λείαν τε πλείω ἐξεβαλλόμενον ὑποφέρει. ἐ ὁ μὲν πᾶς δυνάμεις κατέσχε βραχυμερίσπους τῶν Βαρδάριον, ὡς ἅμα ἦρι προσβαλοῦν αὖθις. ὁ δὲ Μιχαὴλ φόβῳ ληφθεὶς ἐ μετρίῳ, γὰρ Δεσπότου χ' ὡς ἀκοὴς ἐδεδίητο, τὰ πολλὰ τοῖς τῷ Ἰταλικῷ φρονήμασι φυλάτ- C μενον. δεῖ γὰρ ὁ τοῖς τὸ Φερδερίχου πάππα τὸν Μαφρὲ κῆδος ἐπὶ τῇ γυναικί, ἔσπευσε ἐκπέσσειν ἔχε ὁ ἐκείθεν στρατιώτας. ἀφεὶς ὅ ἐπ' ἐκείνοις βαρέως, ἐπ σπουδὰς καταφθῆναι, καὶ πέμψας, ἱκετεύει τὸν Ἰωάννου μεζακλαιρίδους τε πὰς προτέρας παλιμβολίας, καὶ τὸν μηδέποτε ἐχέκλυε ἀσφαλὲς ὅρκους ἐδίδου. εἰρήνη τε καὶ συνελθὼν ἅμ' ἐκείνῳ, χ' πίστ γήραϊ βεβαίαν ἐκ τῆς τοῖς D ἀλλήλους θεὰς ἐβεβαίου. ὁ γοῦν Δεσπότης τὴν προσβολὴν δεξάμενος, ὡς λαβὼν τὸν Βασιλέως ἐκχώρησιν, ἐκέλευε ὅρκους ὀμόσαι. καὶ δὲ συνελθὼν αὐτῷ ἐφ' ὁρισθείσης ἡμέρας, χ' καταπασσάμενος ἁπλᾶς ἤλαι κἀκῶς χ' πάλιν τὸν δόλον ἔκρυπτε, τοῖς τὰ οἰκεῖα ἐκπέμπειν.

QVod nunc instabat, nulli prævertendam rei putavit expeditionem in Occiduos Tractus alteram. Non enim, non utique, aut sperandum erat, aut omninò fieri poterat ut præsentibus acquiescerent, aut securè quiescere nos sinerent inquietissimæ Gentes: quare cessâdum, ac ne cunctandum quidem vel minimum, ab eis ultrò invadendis & malo domandis Ioanni Despotæ non erat, magnam ejus belli habente facultatem securâ possessione Thessalonicensis Vrbis; ubi & stationem certam, & ad impetus incursionum in omnes circumquaque sitas terras Michaëli subjectas Despotæ habebat opportunam, cum parato receptu. His de causis eò rursus Imperator Ioannem Despotam misit cum maximâ parte copiarum, licet ijs laborantes & ipsæ Orientales Provinciæ non parùm indigerent. is porrò citò pervectus Thessalonicam Exercitum in Michaëlem adeò celeriter immisit, ut famam opinionemque prævertens vix prius audirus, cerneretur & sentirerut agere ferreque Michaëlis ditionem omni clade belli. Prædâ dehinc omnis generis onustas in tutum copias recepit. & circa Bardatium amnem hiematuras locis commodis disposuit, ut videlicet ex propinquo, verè primùm illucescente, hostiles iterum regiones invaderent. At Michaël dolore damnorum quæ jam senserat, imminentium metu cumulato, vehementer afflictus ad Ioannis vel solam mentionem consternabatur: remissâ non parùm illâ ferociâ priori, quâ solitus antea erat insolescere; fiduciâ utique Italicorum auxiliorum à Manfredo Genero Friderici filio, ipsi paratorum. Sed tunc istâ spe opeque damnatâ, quasi malis urgentibus repertâ impari, ad tractationem pacis confugit & Legatis ad Ioannem supplicibus missis, fetiò jam pœnitere sese fraudum & inquietudinum præteritarum obnoxiè ac lamentabiliter

biliter profeſsus, fidei conſtantiæque in poſterum immutabilis pignus atque obſidem obtulit jurisjurandi religionem, quâ præſenti ſe obſtringeret; colloquij copiam ad id poſtulans, & ſperare ſe ajens, mutuo conſpectu ſinceræ ſuæ voluntatis in æternam concordiam fidem, quantumlibet dubitanti, ſe facturum. Haud aſpernatus Legationem Deſpota Ioannes, qui ſe plenâ ad tractandum poteſtate inſtructum ab Imperatore meminerat, diem locumque juramentorum ceremoniæ conſtituit: eoque ad dictum occurrens, ut erat naturali facilitate & recti conſcientiâ credulus, ſyncerâ ipſe mente, non pari candore iurantem, ac dolos tunc quoque verborum fallaciâ celantem, audivit Michaëlem; eumque fœdere icto remiſit ad propria.

CAPVT XXI.

Vt Deſpota Ioannes perfunctus expeditione in Occiduos, cum hoſtibus in Oriente ſit congreſſus & Laudum eiuſdem diſtinctior explicatio.

A T Imperator Deſpotam Ioannem Theſsalonicâ revocatum, poſt modicam apud ſe moram cum copijs in Orientem mittit, adverſus Perſas illic pugnaturum. Delectabatur hic vir iſto expeditionum labore, & ſummæ illi voluptatis loco erat aliquid laude dignum gerere. Vera eius gloria erat, velociſſimum Ducum omnium in belligerando eſse: itaut cum alicubi verſari audiretur, mox illic adeſſet quò nemo unquam exiſtimaſſet tam brevi tempore pervolare potuiſse. Nempe impedimenta ſuppellectilis Caſtrenſis, & illas ambitioſas Ducum ſarcinas, miniſteriaque famulorum & longas Clitellariorum mulorum mandras, apparatum tardè mobilem, ubicumque oppreſſiſſet veſper, omittens, pernicibus in equis expeditus vaſta noctibus emetiens ſpatia, ibi repente apparebat quò perlatum tam volneri celeritate, fidem omnem ac cogitationem excederet. Et ne rapidirate incitatiſſimi motûs corpus in equis effuſiſſimè currentibus æſtuans relaxaretur, devinctum illud ſemper habebat faſcijs, arcto undiq; amplexu ſtringentibus. Ea præclarorum in bello ſucceſſuum cauſa illi magna erat, imparatos plerumque ſic deprehendenti hoſtes haud facilè aliter ſuperabiles; ſimul longè auditus, ſimul conſpectus præſens, & vim inferens ineluctabilem; unde terror eius latè in hoſtes manaverat, cunctis ad ejus mentionem trepidantibus. Militarem multitudinem & verborum benignitate conſolabatur, & donorum largitate demulcebat; & quod caput eſt, non domini ſupercilium, ſed affectum fratris, eum ijs agens, demonſtrabat. Erat idem religioſiſſimus Dei cultor & amator, mitis, benignus, ſimulationis expers; munificentiâ verò, & ad donandum pronitate omnibus antecelluit. Efflorescebat in eo quoque caſtimoniæ decus: adeò ut ne fando quidem aliquandò ſit auditum, furtivis eum indulſiſſe amoribus; aut aliam unquam voluptatis

A Τὸν μὲν οὖν γε Δεσπότην Ἰωάννην μεταλεσάμενος ὁ Θεσσαλονίκης ὁ Βασιλεὺς, μικρὸν ὅσον διαξιώσας τὸ, ἅμα ταῖς δυνάμεσι, πρὸς Ἀνατολὴν ἐκπέμπει, τοῖς Πέρσαις ὡς ἐν συμμίξοντα. ἐν δὲ καὶ κείνῳ ξυφὴ, ὃ ἐκείνους ἐφεσάναι, καὶ τὴν τῶν αὐτοῦ δόξης ἀξίωμα διαπεραίνεσθαι. ἐν γὰρ ὁ ἀνὴρ ταῖς ἀληθείαις ὀξύπατος, ὡς νῦν μὲν ἐνταῦθ' ἀκέλευ, νῦν δὲ παρεῖναι ὅπου τις μηδὲ προσεδόκησεν ἂν ποτέ. σκιὰς δ' ἐκείνας, καὶ γραμμάτων πλήθη καὶ θεραπείας ἀφεὶς, ἐσπέρας σκιαζόμενος, ἵππους ἐχέτω τὰν χυδρομέας, ἐ τοῖς μηδ' ὡς νοῦν τὴν ἐκείνην ἔχοσι παρουσίαν, ἐφίσταο. ἐ ἵνα μὴ καταχαλᾶσθαι ὃ σῶμα κινούμενον ἐφ' ἵππων καὶ ἀναβραντόμενον συνεχῶς, κενίας ὃ σῶμα διέλειπέ τε καὶ συνεσφίγγετο. ἀφὰ τῶν πα καὶ ἐν δραχάσι τὰ μέλεα, φοβερὸς ἅπασιν ἐν, ἅμ' ἀκνούμενος, καὶ ἅμ' ἐφισάμενος. ὃ μὲν τι γε φρονικὸν καὶ λόγοις ἔθελπε, καὶ δώροις ἐθεράπευε, καὶ ὃ μέλεσιν, ἐ δεσποτικῶς ἐκείνοις, ἀλλ' ἀδελφικῶς προσέφερετο. ἀνὴρ θεοφιλὴς καὶ σοφός, καὶ χρηστὸς αὐτοκρινῶς. εἰς δὲ φιλοδωρίαν ἐ πάντας ἐκείνα. ἐπιλείπει δὲ καὶ ὃ σῶφρον ἐκείνῳ, ὡς μηδὲν τοῦδε μίαν ἀκκοδιλίαν καταδέχεσθαι αὐτοῦ, πλὴν τοῦ ἀζύγου εἰς ἡδονὴς νόθου κλινοπάλου. ἐκείνη δ' ἐκ νοθείας καὶ μόνη τέτῳ ξυλάττει φυσικὸν, ἀλλ' ἐ νόμιμον, ἀπεχθάνεσθαι, ὃ καὶ τῷ Μέπι Ἰσαρίας Δαυὶδ εἰς γάμον ἐδίδοτο. τὰ δ' ἄλλα μέτριος ἐν καὶ κεχρῆσθαι ἐφ' ἅπασιν. εἰς δ' ἐς οἰκειακὴν ταῖς καὶ λίαν φιλότιμος, καὶ ὃ σύμπαν ἀδιάφορος. καὶ ἀκριβῆ σώματα, τῆς μὲν φιλοσαθείας αὐτοῦ καὶ φιλοκαλίας ἀδεῖ ἐν οἰκείας, ἐξ ὧν ἐκείνης ταῦθ' ἁλῶς συνέβαινεν ἐς ὃ ἀκριβὲς, καὶ ἐς ἀληθινὴς ὑπηρέτας

B δὲ προσεδόκησεν ἂν ποτέ.

C

D

ὑπο-

ἀποβαίνειν, ὃ γαμέτης ἐκείνῃ οὗτ' ἐκείνῃ A causâ mulierem attigisse; quàm propriam
γεραιτέρας ἐπ' ἀξιώμασι μείζοσιν ἀξίας λογι- conjugem. At hæc multùm illi dissimilis,
σθείσας δουλεύειν τῷ Βασιλεῖ. τὸ δὲ γ' ἀφιλο- filiam ex alio peperit, naturalem sed illegi-
χρηματίας, ἢ μᾶλλον μισοχρηματίας, ἀπὸν οἰ- timam prolem, quæ & postea Mepe Iberiæ
κειότερον, ἐν τοῖς πᾶσι φανερώτατος προῆλθε, ὃ, Davidi data in uxorem est. De exrero mo-
ἕξιν πράξεως ἔχειν χρημάτων ἐν ὑφ' ἁπλότητι, deratus erat & sortis in omnibus. Disciplinâ
ὡς πολλὰς ἐν μεγάλαις διενεγκόντα πολέμοις, Domesticos exactâ continuit. mirus in
ἐν χώραις παίζας τὰς ἐκ λιτότητος ἐμπειρίας familiâ semper ordo, incompositum nihil:
ἐπιδεικνύμενον. ὅτι γὰρ καὶ τὸ ἐκάστου εἰς ἴδιας cuncta ad splendorem dignitatemque, illu-
οἰκονομίας προσκτᾶσθαι πλείονα, δεῖ μεμαθήκασιν, stri quadam & dignâ Principe ambitione,
ὅτι καὶ πολλοῖς δοκεῖ ἀρετῆς ἄκρας σημεῖον B comparata. quo in genere insigne deinde
εἶναι, ὃ, τὰ οἰκεῖα καρπίζεσθαι, μηδὲν ἕξωθεν προσ- argumentum extitit diligentiæ & elegantiæ
δεόμενος, ὁ δὲ πιστοὺς εἰς ὃ πλουτεῖν ἀφορ- ipsius in familiaribus curandis: quòd qui ei
μὰς προβαλλόμενος τῆς τύχης, ὃ ὑπὸ πλου- ministraverant, sic in omni laude istius offi-
τεῖν ἐν πλεονεξίᾳ, ἐκπόνως ἀπέσυρε ἐμοί. cij eruditi & exercitati evaserunt: ut eos post
μόνῃ τῇ δίκῃ ἐκπεσμηρίζων, ἵνα μὴ δόξαν ἔχῃ ipsius obitum omnes requirent; utpote
προτιμᾶν ἄλλο μόνῳ τῷ τῆς βίου προσ- quos callere ad unguem omnes artes aulici
μάτων δόξα τοῖς ἀπλουδοῦν παρέπεσθαι πέ- ministerij; & veram ideam perfectorum fa-
φυκε. καὶ ὁ μὲν νόμῳ τῷ τοῦ χριστιανῶν νομο- mulorum cunctis repræsentare viderentur.
θέτου Χριστοῦ, ὁ Σόλωνος, ὁ δὲ Λυκούργου, C quare digni habiti sunt qui promoverentur
ἀλλ' ἀπὸ τοῦ πλάσαντος καὶ ποιητοῦ καὶ Θεοῦ, ὃν ad maxima quæque & honoratissima officia
τῶν προσόντων διδύναι καὶ ἀπλαμβάνειν τὰ domûs Augustæ. Verùm hic idem vit quàm
μέζω. ὁ δὲ χρηστὸν ἐπάναγκες, εἰ πι- non amaverit pecuniam, aut potiùs quantum
στεύοι τις τῷ Χριστῷ, μὴ μόνον καθὸν βαπτί- eam contempserit memorare convenientiùs
ζονται, ἀλλὰ καθὸν καὶ ἀληθινὸν ὄνομα ἔχει ἐφ' fuerit. Erat ei si vellet facillimum dolijs,
οἷς ἐπικέκληται. βαπτισθέντα δὲ καὶ πιστεύοντα μὴ ut ajunt, plenis congerere opes, & nummo-
τοῖς λόγοις πιστεύῃ ὀνόματι, μηδὲ ὃ πρέπων πι- rum omnisque generis pretiosarum rerum
στεύειν ἔχοντα ἔτι λέγοι. ἐν ὁ μὲν Χριστοῦ νόμος acervos struere immensos, utique qui bello
ἔστ' αὐτομάτεσθαι καὶ ὃ ἑκατονταπλάσιον ἐπι- semper felix quascumque hostiles invasit re-
κερδαίνειν). χωρὶς δὲ τῶν προσδοκᾶν τούτων, D giones (invasit autem plurimas easque ditis-
ἀπόχρη δὲ μόνη ἡ ἀθυμήσασι δόξα, ἵν' ἄπο- simas) jure victoriæ diripuerit. Ille verò
πίς καὶ κατ' ἄνθρωπον, εἰκὴν ἐν συμπόνοις, ἐκ prædam semper erat solitus, ne minimâ qui-
ὅπως πλεονεκτικῶς χρὴ μαπίζεσθαι, ἀλλὰ dem ejus parte sibi eximiè servatâ, militi
καὶ τὰ προσόντα τοῖς πυχίοις προΐεσθαι. ἐξαίρω δὲ γε τῷ λόγῳ οὗτ' ἐπ' ἀκκαλμίας δοκοῦσας condonare universam. Ac ne patrimonium
χρείας ἴσα τοῦ ὅπως ἀθλακατέχοντας, quidem aut rem familiarem suam augere
εἰ μή γε καὶ ὧδις ἔχοιεν ἐκπορίζεσθαι. ἀλλὰ consuetis & licitis artibus; & in modum
ταῦτα μὲν ὁ Δεσπότης Ἰησοῦς χριστὸς ἔγνω, splendidis expensis abundè sibi heredibusq;
ἐν γνοὺς πάντα συμοίσοντα ἐπραξεν, ἐπεὶ suffecturum, attentè colligendo formare
δὲ οἱ ἀμφὶ τὸν μοναχὸν Νεῖλον, ὃς ἐκ Σκυ- E magnoperè unquam studuit: licet id in par-
λίας μὲν ὥρμητο, ὅθι κακοῦ δὲ τῆς τοῦ Ῥω- te laudabilis providentiæ Boni etiam & Mo-
μαίων πολιτείας ἐπέσχη, διδάσκων γλυκερόν derati numerent plerique. Alia ejus sec-
εἶναι καὶ προμηθεῖς εἶ) οὗτ' ἀνθρώπους ἀεὶ ta fuit, planeque diversa ratio, qui totum
τοῦ δόσιν, μήπως λαθών τις μετρίως τοῦ fibi sinum pandentis fortunæ, utroque con-
προσόντων ἔχων, λαζόν, τοῦ μὲ διδόντι τοῦ gerendis undique occasionibus lucrandi non
τῆ κακῶς οἰκονομεῖν τὰ οἱ προσόντα προσρί- injustè, ad innocenter diresecundum invitan-
ψοι μέμψιν. τοῦ δὲ χάριν ἐκείνου, οὐκ ὅτι tis, munera magno semper animo rejecerit:
μισθοῦ ἀλλ' ἐν κενοῖς ψεύδεσθαι θαυμάσιον. avaritiæ speciem in sedulâ congestione quâ-
ὡς ἐπιθυμεῖ μηδένα δίδυναι τοῦ πάντων tumvis legitimè partorum quandam suæ
δεῖ ἀνάγκης ἔχοντων τί, διὸν καὶ τῷ δι' πά- virtuti exosam abominans. Amores ejus
σχειν τοῦ ἐκείνων νόμον, ἀπείροις τ' αὖ omnes in gloriam ferebantur, unam spec-
tabat, unâ illâ delectabatur: nihil unquam
admiratus aut complexus quod illi præfer-
ret, nihil quod pro illâ promerendâ paran-
dâque non pacisceretur ac profligaret liben-
tissimè: quippe quam inter omnes res huma-
nas sciebat unam esse quæ duraret post hanc
vitam, & funeri superstes morte hinc mi-
grantes coronatura sequeretur. In eleemo-
synas profusus, hanc ejus studij rationem
differebat: Legem esse non Solonis aut Ly-
curgi, sed Legislatoris Christianorum Chri-
sti, Creatoris ejusdem Conservatorisque re-

rum omnium Dei, quæ nos jubeat quod pos- A
sumus ex præsenti copiâ largiri, spe certâ
recipiendi majora. Huic promissioni neces-
sariò credendum ab eo utique est qui fidem
in Christum profitetur, non tolùm quatenus
baptismum susceperit; sed quatenus etiam pa-
làm acquiescit assentiens sacræ doctrinæ pas-
sim in Ecclesiâ propositæ. Porrò baptiza-
tum quempiam, & assentiri se irrevocabiliter
Christianis dogmatibus professum; Christi
deinde verbis fructum uberem Eleemosynæ
pollicentibus non credere, argumento est
ipsum neque antea verè credidisse, quan- B
tumcumque se credere simulaverit & affir-
maverit. Nec vulgaris remuneratio est quâ
Lex Christi largitori misericordi promittit,
sed quæ centum pro uno referat. Me verò,
& quemvis, ut arbitror, prudentem homi-
nem, etiam humano dumtaxat usu sensuque
de rebus judicantem, vel si nihil tale jube-
remur expectare, moveret abundè ad bene-
faciendum egentibus ipse splendor efflore-
scentis inde gloriæ, in avum omne per-
mansuræ; cujus spe invitante, non modò
avertor ab avarè congerendis superfluis opi- C
bus; verùm etiam facilè inducor ad subtra-
hendum usibus etiam ipsis meis, quæ in ob-
vios panperes effundam: non tamen aut in
alijs damnans, aut mihi verans reservare quæ
opportuna videbuntur, vel jam urgentibus,
vel in posterum impendentibus necessitatibus
vitæ, præsertim ubi occasio præsens largiëndi
non occurrit. Tales Despota Ioannes & altè
impressos, plenèque persuasos versabat ani-
mo sensus; & ijs consentaneè operans ad
propositum ipsi finem gloriæ tendebat. Istud
tamen ejus incensum largè donandi studium D
paulnlùm refrigerarunt sectatores Nili Pseu-
domonachi è Siciliâ huc magno malo Roma-
næ Reipublicæ profecti; docentes parsimo-
niæ attendere, suadentesque hominibus mag-
nâ circumspectione in dando uti, ne fortè
quis clàm, aljoqui habens quod satis ipsi sit,
& callidè simulatâ egestate, pecuniâ emun-
gens parùm cautum misericordem, labem illi
allinat multùm facilis, & sua inconsultè di-
lapidantis: prætereaque illum fraudet frustrà
sperată mercede talis operis; quippe quod
non jam ipsi ad præminm imputandum, sed E
inter vana & otiosa numerandum sit. Ex
huiusmodi doctrinâ creditâ receptâque ne-
cessariò sequebatur, ut nemo aliquid haben-
tinm quidquam alteri donaret; sicque omnis
ex eleemosynis proventus, quo spes rarioque
victûs ac statûs plerorumque tenuium contri-
netur, hâc istorum pravâ disciplinâ funditùs
exterminaretur è consuetudine usuque ho-
minum illo plausibili prætextu inquirendi
anxiè ante largitionem, verene an simulatè
egerent qui petebant, nullum jam eroga-
tioni beneficæ locum relinquente: atque
adeo hâc argutâ cavillatione tota lex Elee-

Ἀκριτῶς, καὶ ὅπως ὁ τῆς μεταδόσεως ἀοδιε-
ναὶ νόμος, ὡ πῶς ταῦτα τις ἂν ἐξακέλοι,
ἰδίᾳ ἡμεῖς χρήζοντες; ὁ γοῦν Δεσποτης ἔχων
τοὺς τοὺς ἄλλους παῖδας ἐ ὃ φιλομόναχος,
ὅλως που παρισφήσαντας τὴ οἰκίᾳ, ὡς
ἑτέρους φίλους δέχεται. καὶ παθὼν ἀγχυσίς τις
ὑπ' μικρὸν ὠδὶ πὰς τῆ οἰκείων δόσις ὑπ τῆς
ὅλων διδασκαλίας ἐπικολύθη. καὶ τὰ μὲν
κῦ Δεσπότου ἴσπ. ὅτιαζε γὰρ τὰς
παρῳμίας, ἐ δῆλος ἦν τῆ τῆς Γεμαλὶ
αἰσιον ὠδὶ πλούτου ποιούμενος. πότ πίνω
τῆ κῦ τῆ Ἐ ὠ παγμάτων κακῶς ἐχόντων
σωῖ πολλῷ τῷ πάχει, πῶς κῦ τῆ Μαμωνᾶ
πιστις ἐπεχωρίαζε. ἔτι δὲ ἐ ἀδιφανῶς κατ'
ὅλ ὁ μεγαλαι μοναί, ὑπὸ σκοπῷ καὶ
φύλακι τῷ Δεσπότη σωίσαιτο. κῦ δὴ ἃ μὲν
οἱ Πέρσαι παρκαπηλεύοντες κατέχον, ἀ-
ναχωρησάντων τῆ πολλοῦ ὅλου τῶν βα-
σιλέων, κἀκεῖνα λάπτον, τὰ ὠδὶ τῆ Σηθ-
βιλον λέγω, κῦ τῆ Σπαδισαχίαν, ὡς ἀδύ-
νατα ὑπὸ ἐπαναχωλῆς, ἃ δ' ἐπεχείρα
κῦ πᾶσαν κατεχᾶν. ὅσον δ' ὧδ ὁ κῦ Μακε-
δὼν ἐ Τρίβαλλὸς, καὶ Καϊσαρ τὰ τῆς Λ'σίας
βαρύπαλα, ὁλοχυρωῖ τ παρεμβῆ κῦ τῆς
κῦ σφᾶς ἀσφαλείας μετέχειν ἐδίδου. ἐῦν δέ
γε Μακεδονίτας, ὁπόκε γὰ αὐτὲς ὅ, πολ-
λοῦ ἔνθεν ἐς τὸς κῦ δίσιν δουλείας μεταγ-
μένον, καταβαρῆσαι τῆ λελυμμένων ἐῦν Πέρ-
σας, καὶ λίαν σωίσα, κῦ ἀσφαλίζετο. ὧδ
γὰ ὁ ὅλαιον πλῆθος πίστιν τάξεις, καὶ
ὠδὶ ὁ αὐτιμαχῶν δεξιώτατον, καί γε τὰς παρ-
ῳμίας ἐρέσσοντο χρυσίῳ, ἐ σφᾶς ἐδωρῶντο φι-
λοπημίαις. οἱ μὲντοι γε Πέρσαι ὁ πάχος τ ὑπ-
σεσίας μαθόντες, καθαρέσδων τὰ, ἐ αὖθις πα-
λινοστιῶντες τὰς δυσχερίας ὑπέδυσαν, δόσο-
γαλῆτες ἦ ἔ βαρέσαι, αὐτίκα διαρεσβέυον,
ἀπέλυόν τι ἐῦν αἰχμαλώτους, καὶ ἠλάπτον σω-
ζόμενοι. ὁ δὲ ὃ μᾶ ἡσυχίαν ἀχθὸς ὑπάντες,
ἀσαῶς καὶ μάλα βαρέσαι ὑπέφυσε, ἐκ
ἐξ ὧν ὑπάντοι διαμολύνειν, ἀλλ' ἐξ ὧν αὐτὸς
αὖθεν ὑπισόμβων καὶ νικήσων, εἴπου καὶ
παθαχοπθέσι. ὃ δὲ μὴ παθὼν ὧν ἔδρασεν ἐῦν
παρεχώρησε αὐτὶ πονα ἐκ ἐδικαῖν τὸ σωίλον.
πλοῦ ἱκετεύοντας παρεσδέχετο, καὶ σφίσιν
ὄρκες ὑπῆλ, ἐς ὑπίσον ἂν καὶ κιτθῶσι παρσ-
καταβαίνοντες τᾶς σκευᾶς. ὡς τὰς μεγίστας
δίσοντες δίκας ἐ παρασπονδῶσι, καὶ ὅτω
μὲν ὁ Δεσπότης τὰ κῦ τῆ Ἐ ὠ καθιζῶν, τῆς
παρῳσας δυσκληρίας ἀπελαύνειν ἐῦν ὑπᾶ,
κ' βαρέσι παρῆσχε, αὐτὸ ἵν τὰς αὐτοῦ Γεωρ-
γοῦντας καρπίζωσιν.

mosy-

mosynarum abrogaretur. O quis hujus perniciem dogmatis satis explicet! ad quod utique proprio ejus argumenti commentario esset opus. Igitur Despota, cui laudes inter cæteras, inerat amor multus venerationque Monachorum, quosdam è Nili Sectarijs cam vitam profitentes, & se insinuantes in ejus domum, facilè in consuetudinem recepit, viros bonos è veste existimans. unde contigit longè deinceps manare parciùs, pravæ illius doctrinæ quodam obice prohibitum, fontem beneficentiæ greges inopum ex illo haurire solitorum antea tam benignè irrigantem. Talis erat Despotæ indoles vitæque ratio, viri utique ad omne decus alacri impetu ruentis: natique, ut apparebat, ac divinitùs facti ad restituendam in decus pristinum Romanam rem. Tunc ergò rebus Orientalis limitis malè habentibus, summâ is celeritate in regiones Mæandro circumsitas se contulit: maximo, inter cætera, bono dudùm extructorum in illis terris magnorum atque illustrium Monasteriorum, quæ providentiâ custodiâque ipsius à clade ruinâque ultimâ servata sunt. Horum quædam jam Persæ præoccupata detinebant; plerisque Oppidis ac Pagis in eâ vicinià positis in Persarum ditionem simul aut vi tractis, aut ne traherentur ultrò cedentibus. Vnde & alia illa Tractûs ejus jam Imperatoribus parêre desierant: ea dico quæ Strobilo & Stadiotrachiæ adjacent loca, ita validis insessa præsidijs Hostium, ut eorum recuperationê desperatâ ne tentandam quidem aut tunc cogitandam Ioannes putaverit. Quantum autem erat circa Mæandrum, Tralles, ac Caystrum, & Asiæ intima, confirmavit propugnans, atque ut securè proprijs Indigenæ fruerentur, proferendo ultrà bello, effecit. Magedônum quoque Gentem Romano asseruit Imperio, in extremo tunc positam discrimine deficiendi ad Persas, aut ipsis succumbendi. Laborabant enim illorum res, plerisque illorum evocatis ab Imperatore, & militatum missis contra hostes Occidui limitis, ibique præsidio relictis: idcircò quod ejus generis, utpote arcubus peritissimè utentis, opera in velitationibus & prælijs laudaretur. inde potrò factum ut vicini Persæ, qui alioqui innumerosam nationem sagittandi exercitatione formidabilem non temerè lacesserent; nunc eam delectibus exhaustam imparem ob paucitatem juventutis suis insultibus rati, audacter invaderent: haud dubiè subacturi, desponden-tibus jam animos exiguis illis reliquijs, ni à Ioanne Despotâ confirmarentur, auro ipsos & munificis largitionibus delinieore; sicque ad fidei erga Imperium constantiam & resistendi Hostibus alacritatem excitante. Persæ porrò incurrentis in ipsos tantâ celeritate Despotæ improvisis consternati ouncijs, terrore ac desperatione successûs, averti retrò sunt, seque statim in suorum, unde prodierant, inaccessa latibula montium recondiderunt. ac velut ne illic quidem se tutos rati, Legatis missis, captivisque redditis, pacem fecerunt; in lucro ponentes quòd salvi superessent. Ioannes autem quieturos ipsos in posterum certò confidebat: non quoniam promissis ipsorum multum fidei tribueret: sed quia sibi conscius & virium & animi ad eos, si quid ampliùs moverent, ita malè mulctandos, ut præteritarum injuriarum cumulatas persoluturi pœnas forent; isto metu continendos illos in officio speravit. Pacem autem dedit ijs petentibus, quos se bello superatutum si conaretur, minimè dubitabat, miseratione Gentium vicinos ipsis incolentium tractus, ne victi illi, malorum ac eladium quas passi bello essent, ultionem à debilioribus vexationi opportunis, tempore deinde captato, exigerent. Cæterùm quò minùs causæ haberent pactis rebelliendi, fines ijs præscripsit satis laxos, intra quos abundè pascuorum suis armentis & gregibus haberent: ferò edicens, si ultrà erumperent, violati fœderis piaculum maximâ ipsorum calamitate luendum. In hunc modum per Orientis Provincias Despota deletâ ignominiâ priùs acceptarum illic eladium, & rerum statu emendato, fiduciam illis Gentibus fecit, otio ac pace ubique restitutis: liberè deinceps attendendi culturæ agrorum, & securè legendi fructus uberes terrarum in quibus habitarent.

CAPVT XXII.

Vt pessimo in statu fuerint planè perdita res Maryandenorum, Bucellariaque & Paphlagonia.

Ἐνόσησε τὰ τῆς Βυκελλαρίων Μαρυανδηνῶν τε καὶ Παφλαγόνων, καὶ λίαν οἰκτρῶς. τὸ δ' αἴτιον, ὅτι τῶν κρατούντων τὰ πάντα διοικησάντων σκοπὸς καὶ πόθος καὶ βαρείας φιλοτιμίας τὰ τοιαῦτα ἔθνη, αὐχμὸς δόσεσιν χρημάτων, ὅτι

ALaborabant autem & miserum in modum afflictæ jacebant Bucellariorum & Maryandenorum regiones; itemque Paphlagonia: cujus rei causa hæc erat. Imperator ijs, quæ superiorum Principum parsimoniâ congesserat, consumptâ in tot largitiones ac donativa ambitiosas

prætereaque in pretiosa munera Principibus aut exteris Geotibus missa, quibus illi ad fœdera & societates allicerentur; exhaustum ærarium supplere, crebrò missis per omoes Proviocias qui pecunias colligerent, curabar. Haud porrò scio ao vera illa fuerit exinanirio publici rhesauri; an non potiùs quod quidam introspicientes penitiùs submurmurabant, Imperator eo falso prætextu obtento, verè merucns nc proprer invidiam excæcari Ioannis, & inde secutam à Patriarchâ excommunicationem Provinciæ rebellareot, rebus tunc suis utile puraverit spoliare subditos & facultatibus privare, ne ad contra se insurgendum vires haberenr. urcumque sir; eâ tunc vel verâ vel fictâ causâ egestatis ærarij, crebris Imperator eensibus ac descriptionibus per Ministros quoquoversum dimissos avarè ac rapaciter exerciris, spicilegia regionum sastitabat: ntens ad id operâ hominom nihili: cum antea huiusce-modi lustris eondendis, collationibusque exigendis populorum, oobiliſſimi quique præfici soliri essenr. Nam Cæsar Romanus, & Magnus Domesticus Imperatoris Pater Censuras istius generis per regiones circa Scamandrum sitas gesserant. Hi porrò vilissimi Ministri aurum immisericordirer exrortom, undique in ærarium congerebant, qui cum obirēt Paphlagoniam & ulteriores regiones pecunijs acerbè corradendis, eò magis offendebant illos populos, quòd vexarionem per se odiosam intempestivitas tunc quædam aggravabar, Agriculturæ Gentes illæ plusquam mercimonijs deditæ, rebus ad victum quas terra gignir, abundabant, signatæ pecuniæ parùm habebant. quare ipsis erat perdifficile aureos argenteosq; nummos, qui singula in capita indicebantur, numerare; & se ad id quod non possenr damnis ac prehensionibus cogi, indignissimè scilicet ferebant: præsertim quoniam inde sequebatur, toto ipsos deinceps anno necessarijs egere, postquam messes & vindemias, ut summas indictas quoquomodo conficerent, alieno tempore vili pretio distrahere rotas, Exactorum inclementiâ compulsi fuerant. Nullum quidem ferè plerique illorum rei bellicæ usum habebant; ut rebellio minùs timenda videretur. tamen Geotis lueri cupidæ etiamsi nullâ extorsione irritatæ, per se prooam ad quæstuosum perjorium indolem eum semper magnus labor sit ab utili vitâ desectione cohibere, tum certè quandò exacerbata damnis, acribusque injurijs ad desperationem efferata fuerit, frustrà quantavis adhibebitur industria ad illam in fide officioq; continendam. Igitur illi, præcipuè verò quorum, Arcibus persico præsidio infessis viciniores sedes erant, quòd à Nostris quid em atrocia paterentur, ab Hostibus vetù commodiora sperarent, pollicentibus videlicet illis, &, si ultrò se dederent, mite

Impe-

A οἶδα δὲ οὐ καὶ ἐπῆλθε τοῦτο τὸ σφάλμα, τὸ ἐνδεὲς δηλαδὴ τοῖς τῆς χρείας μᾶλλον ἢ μᾶλλον τὸ ὑπὲρ ὀδύνης λεγομένου, ὡς τὸ ὑπάρχον ὑποπτίων ἀφ' ὧν συμβαίνει τῷ λαῷ, κακοῦ ζημίας συμφέρον ἔγνω, μὴ δὲ καπηλεύσας ἐπιτυφωθῆς. ταύτης γοῦν τῆς αἰτίας ἢ ὕστερος, ἢ καὶ δοκίμου, ἕτερα, συγχωρεῖ ἀναγκαίας τὰς χεῖρας ἐπαλαμῆσθαι. ἐνίστησι δὲ τὰς τοιαύτας οἰκονομίας καὶ ἀξιοῦσθαι, ἀνδράσιν ὕδεσι. μεγάλων δεῖ τέκνοις πραγμάτων τὸ σοφόν. Καίσαρ ὁ Ῥωμανὸς καὶ μέγας Δομέστικος ὁ τοῦ Βασιλέως πατὴρ ἀξιοῦται κατὰ Σκάμανδρον εἶναι. πλοῦ ἐχρυσολόγουν ἐπιόντες καὶ τῷ κοινῷ ταμείῳ τὸ σοφὸν τὰ χρήματα· τοῦτο συμβαῖνον καὶ τοῖς Παφλαγόσι καὶ τοῖς πέραν ἠρυθρολογεῖτο τῷ χρόνῳ κάμνουσι. τῶν μὲν χρεωδῶν καί γε λίαν ἦν ἄπορος διδεύσις τῆς γῆς. νομισμάτων δὲ πενιχρῶς εἶχον, ὡς πάντων γεωργούντων τὰ ἀναγκαῖα. κεφαλαγμένων γὰρ τῶν πλοῦ δεῖ νομίσματα χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, διδόντες τὸ πρὸς ἀνάγκης, ἐξεπορίζοντο. ἦσαν δ' ἄλλως καὶ φαυλείας ὕδατι εἰδότες. ὅμως ἔθνος φιλοκέρδες πειρᾶται πολλὰ ἂν κάμοι τις διορθοῦν θέλων, εἰ καὶ μὴ πάσχοι, εἰ δὲ πάσχοι, ἔστιν ὅπως μὴ ἀποχαυνθῆναι πᾶσαν ὑπεύθυνον. ἐνίστοι τίνων, καὶ μᾶλλον οἱ τῆς ἄκρας προσαπτόμενοι, τῷ τε πάσχειν ἐνδεεῖς καὶ τῷ ἐλαττοῦσθαι ἐλύπουν τὰ λεόντα, εἰ μόνον προσχωρεῖν ἐκόντες, προσχωρεῖν ἔγνωσαν. καὶ ὑσμίνας προσεπλέκετο Πέρσαις. τοῦτο γὰρ ἐπ' ὀλίγον ἠρώμην συμμαχεῖν ἐνίστοις οἱ Πέρσαι ἐθνικοῖς ἅμα καὶ συμμάχοις χρώμενοι· καταβαρεῖν ἦν τὴν λελυμμένων. καὶ πρότερον μὲν ἐνδρομὰς ποιούμενοι, κατέδρα τὴν γῆν ἐνέμοντο, καὶ σκυλεύοντες, ἃ δὲ γαῖ ἐγαίρων μένει, ὑστέρησαν. ἅπερ τὴν μὲν ὑποκλινομένων, τὴν δὲ καὶ ἀποσειομένων δέος τῷ πρὸς τὸ ζῆν, ἀχρεῖον ὂν τὸ ἐᾶσαι τοῖς ἐναντίοις ἰών· καὶ καταχόντες τὴν χώραν, κακὸν ἦσαν ἀπόπημα τοῖς πλησίον, τῷ μέντοι γε Βασιλεῖ δόξαν, ἀσαλπτέον ἐπὶ τοῦτο εἶναι, ὅτι δὲ καὶ θελήσοι, ὡς ἐπὶ χεῖρας ἴοιεν, ἐμέλησεν ἰών. ἀλλὰ πρὸς τοῖς δυσκόλοις πᾶσαν ἔχει τὴν ἀσχολίαν. τὰ ἐν ποσὶ καταπατεῖσθαι. οὕωθεν γὰρ αὖτ', ὃ μὲν ἀπὸ χέρας καταφερὴς ἦλθε δεῦρο σωθῆς, ζητοῦσθαι δέ γε ὃ μὴ κρατούμενον, ὡς θέλοι ἤδη δεῦρο σωθῆς προσχωρεῖν.

B

C

D

E

Imperium spondentibus, deficere ad Persas decreverunt. fiebantque aliorum post alios quotidianæ transitiones ad benigniores, ut putabant, Dominos: quod primò à singulis tentatum; & ubi successus impunè fieri probavit, crebrioribus exemplis frequentatum, irreparabili jacturæ Provinciæ totius occasionem dedit. Siquidem Persæ his qui ad partes ipsorum transierant ducibus & adjutoribus usi, paucitatem eorum qui constantes in fide Imperatori juratâ perstabant, contemnentes, terras eorum crebris infestare incursionibus ceperant; è quibus onusti predâ, spoliatis subinde miseris, redibant domum; nondum ibi ausi considère: quoad multis istorum experientiâ malorum inc.inantibus ad Persas, multis quotidiana vitæ pericula fugâ & voluntario exilio redimentibus, subactu jam faciles Persæ regiones suæ ditioni subjunxere, fixisque ibi domicilijs malam finitimis vicissim præstabant, infestantes eos latrocinijs. Hæc audiens Imperator cò accurrere neglexit, existimans se istas Provincias, quippe in propinquo sitas, recuperaturum quandocunque foret libitum; & tunc in res Occidui tractûs spe ac cupiditate totus imminens, in eâque vnâ defixas curâ cogitationes habens: more ingenij humani, plerumque dum inhiat longinquis, amittentis coram posita: & voluptatem ex absentium acquisitione speratâ, quòd insolita sit, potiorem arbitrantis fructu, propter quandam assuetudinis nauseam, minùs jucundo, qui ex præsentium olim possessorum consuetu amplexu percipitur.

CAPVT XXIII.

De Cometâ ex parte Boreali apparente mensibus æstivis, deque expeditione Imperatoris in Occidentem: denique de Arsenio Patriarchâ.

Ὀπτὰ τίνων ὀφθέντων κακυμβίων, ἀστὴρ A
Κομήτης ὁ βόρειος καὶ ὁ Ἑωθινὸν
ἔκλαμπεν ἐξ ἠρος ἐς φθινόπωρον.
ἐφάβδῳ δὲ εἶχε φλογὸς πυρὶ καπνὸν ἀμμικτον
ἀποπάλλων, ὡς μὴ κακὸν προσημαίνων. ἰδὼν γὰρ
ὧδε ἰδών, φαινομένων τοιούτων ἔξωθεν κατ' οὐρανὸν ἄτυ, μὴ καί τινα καὶ γῆν ἢ ἔθνη τοιαῦτα
δεῖ σωμάτος γίνεσθαι. εἰ δὲ ἡμῖν τοῖς Κομήταις
ἔστιν ὁ φοβερώτατος, ὡς ὀνόμασται ἰδών τοτε, ὃ
κακὸν προδηλον ἐλπιστόμβρ. μαρτύρει δ' ἔτ'
λόγω καὶ ὁ λεγόμβρ, ἡδὺς Κομήτης ὅστις ἦ. B
προσθῆσι γὰρ ἡμῖν ὁ λοιπὸν ὁ δὴ εἰδότες τοῖς
παῦσιν, ὃ, φύσει κακὸς, ὡς γίνεσθαι ὁ σύμπας ἅπασι. τότε τίνων δόξαν τῷ Βασιλεῖ
τῶν δυσικῶν ἐξ ὧν ἐκινήθην, ὡς ἡμῖν προσαπᾶσθαι παρ' ὀλίγον τὰ πάντα, ὅτε ὀλίγας
δυνάμεις συναγαγόν, τῆς δὴ τῆς Θεσσαλονίκης ἤπτετο, ὡς ἐκεῖθεν σωμπορεύσων τὰ τῶ
πολέμω. εἰς Ξανθίαν ὧν καταντήσας, ὀλίγον
κατοχὴν ἔγνω ἡμερῶν ἐκεῖσε τὰς σωμπάσης. C
τῶ ἡμῶν γὰρ ἥβομβρ, σωμβῆναι γὰρ
ἀμφ' ὀλίγω καὶ τῶ Ἱεραρχῶν ὅτε ὀλίγοι,
ἡμῖν ὧδε ἔκρινε τοῖς τῶ Πατριάρχη. ὀλίγαρ
γὰρ τινα ὀλιγότερα λόγοι τοῖς ὀλίγω ἀναφερόμβροι, ἔγκλημα εἰς δίθεν καθεστάσεως, καὶ
ἀφ' τούτω διεμωύετο καὶ ὁ Πατριάρχης τῶ
Ξανθίαν ἀπαντᾶν, πεμφθέντων δυοῖν Ἀρχιερέων εἰς τοῦτο. κἀκεῖνος οὐκ ὑπεκύκλων, ὅμως
ἔφη ἡμερῶν ἑκατονθέων, ἐξ ἅπαξ καὶ δὶς ὀλίγω τῶ

ILlis in hunc modum malè habentibus Cometa ex Occidente in Ortum effulsit, à Vere usque ad Autumnum: terrebat autem intuentes, ignem fumo mixtum evibrans: illâ ipsâ horribili specie cunctis stadente, aliquod malum isto signo portendi. Vix enim in memoriâ omni reperias post talia ostenta per Cœlum hoc modo visa, non aliquas per terram ac Gentes præter solitum mutationes secutas. quod si apparentes Cometæ de genere peculiariter terrificorum sint, qualis omninò hic fuit, manifestum augurium est infortunij aut cladis imminentis, adstipulante vulgari dicto

Nullus Cometa, quin sit

Cui inchoatæ sententiæ nemo peritus audiens non continuò subijciat illud ad absolvendum Græcè senarium iambicum deficiens:

Naturâ malus.

Tunc porrò vilum Imperatori, Occidui tractûs Incolis rursus turbantibus, itaut ab illis res nostrorum raperentur, Thessalonicam proficiscì, ductis secum copijs non paucis, ut illic è propinquo commodiùs bellum adornaret. sed eum Xantheam eo itinere venisset, ibi detinere decrevit in Hybernis exercitum. quare dum tempus expeditioni aptum expectatur, per illud ibi otium, eum ad eum Episcopi non pauci constuxissent, agi de Patriarchâ ceptum est, quibusdam non dubitantibus eum ipsum pronunciare irreligiosæ contumaciæ in negandâ contra sacros Canones pœnitentiâ, quare ex istorum sententiâ citatus is ritè est, ac jussus ad

Xan-

Xantheam se fistere; duobus ad illum Antistitibus eâ causâ missis. Non paruit ille quidem, tamen aliquantulum de duritie remiterens ut tempori serviret, semel iterumque certos de suo Clero ad Imperatorem misit, officiosè illum à se salutaturos, & percontaturos ex usu inrer amicos consuetudinis humanæ, ut Augustus cum Conjuge ac Liberis valeret? simulque excusaturos, velut necessariam ob causas aliàs dicendas, eò nunc occurrendi moram. His officijs quamquam non plenè satisfiebat Imperatori, tamen ipse quoque in prçsês animi vulnere dissimularo, & salutatione & excusatione placido excepit vultu, vicissimq; per quosdã è comitatu allegatos Patriarchã amicè salutavir, placido se in illum esse animo significans. Cæterùm inter Episcopos causa crimenque Patriarchæ occultâ inquisitione tractabatur. quâ de re auditus ex illis nonnemo dum hæc concionabundus declamaret: *Nec consentaneum nec ferendum videri, Principem, cor utique Reipublicæ, non ab Ecclesiâ foveri, ut id ex quo salus unicè pendeat publica. quale igitur fuerit si non modò unde non foveatur; sed maligno & pestilenti dissensionis spiritu afflato, in discrimen manifestum inducatur?* Ea etsi clàm procurante Imperatore agebantur, tamen is istis quas retulimus, & alijs plurimis benevolentiæ significationibus in illum editis, diligenter simulabat æquum erga Patriarcham, & offensione omni vacuum animum: sic liberè sinens congregatos Patres per otium considerare, quid tali statu rerum optimum ipsis factu videri ac decernere par esset.

A τῇ Κλήσει ὡς Βασιλέα ἀπέστελλε. τοῦτο μὲ ὁ εἰρωνικῶς περὶ τῆς Βασιλικῶν ὑγιείας μαθησόμενος· τὸν δὲ ἡσυχῇ ἀνὰ μέσον ἀποδεχόμενος, τῷ παρεστάναι αἰτίαν δικαίαν ἔλαττον τῆς μὴ παραγίνεσθαι. ὁ μὲ οὖν Βασιλεὺς, ἐκεῖνα ἄνθρωπος ἀποδοχῆς ἐδέχετο, καὶ παρεπεμπεν τοὺς ἀφικνουμένους. ὁ περὶ μὲ τὸν Πατριάρχην αὐτὸν ἐπέμπων, τὰ φιλικὰ ἀπασκρίνετο, καὶ οἱ ἀμφω ἔχειν ἐδόκει. τοῖς μὲ οὖν Ἀρχιερεῦσιν ἐντοῦθεν λῶν δὲ ὁ ἡφίει τὸ ἔγκλημα καὶ ὃ λεληθὸς πρὸς τὸν τότε ζητεῖν. ὁ δ' ὁ ἔχειν, δημοχρήστως ἔλεγε, τῇ δὲ παντὸς καρδίαν ὁ Βασιλεὺς μὲν ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας τὸν ἀλλφον ἔχειν· ἀλλ' ὁπόθεν ὡς πνα φθορποιὸν αἴρεσιν τὸν δύσνουν αὐτὸν δεχόμενος, καθωμίλει. καὶ τοῦτο μὲν ὁ κρατῶν καὶ ἀλλα παρῆκεν πλεῖστα, ὁπόταν παρεσπουδάζετο μὲ, τὸν περὶ τὸν Πατριάρχην δοκεῖν δυσμένειαν, ἐκείνους δὲ παραπαθεῖς ἐρᾶν, ὡς ἄξιον ὂν ζητεῖσθαι καὶ σχολῆς τὸ κινούμενα.

B

C

D

CAPVT XXIV.

De Vecco & Xiphilino Primarias Præfecturas in Ecclesiâ Gerentibus.

COntigit porrò quiddam in Vrbe quo magis exasperaretur Imperator & ad ultionem irritaretur. ex quâ quod secutum malum est ipsum Patriarcham obliquè perstrinxit, resiliente in ipsum ignominiâ quæ alijs irrogabatur. Vecco Chartophylacis dignitatem obtinente, cui Magistratui juxtà usum ac leges id juris competit, ut sine illius nutu & assensu nuptiales benedictiones non administrentur, Sacerdos quidam ministrans in Templo magni Palatij ad Pharum sito Sponsis benedixit, non requisito Chartophylacis assensu. Eà re statim auditâ is in pœnam à Sacerdotij functione suspensus est. Id sibi nunciatum Imperator atrocirer accepit, quasi ea non mediocris aliqua censura, sed vera & suprema excommunicatio fuisset Regij Clerici. Ac statim suspicatus id factum consciо & cooperante Patriarchâ, gravissimè offensus est, contemni se rarus; irâ communiter in universum Ecclesiasticum ordinem exarde-

Συμβαίνει δέ τι κατὰ τὴν πόλιν, ὃ δὴ ὁ Βασιλεὺς ἐς ἄμπνοιαν ὀξηρέθιστον. ἦν δὲ ὅδε Νέος καὶ τῷ Πατριάρχῃ, κἂν πλαγίως, ὡς ἄλλων παρόντων. τὸν γὰρ Βέκκον τὸ Χαρτοφυλακικὸν ἀξίωμα ἔχοντα (παρῆμιον δ' ἔστ, τὸ περὶ γάμους ὁπόσα τὴν ἱερολογίαν γίνεσθαι) τῶν τις ἱερέων ἐνδυόμενον δὲ ἐν τῷ κατὰ Φάρον ναῷ τῶν μεγάλων Ἀνακτόρων, νυμφίους ἱερολογεῖν ἄνευ τῆς τοῦ Χαρτοφύλακος παρόντος. καὶ ὃς ἀκουσθείς, ὡς παρῆμεν ὁπόσα, ἐπὶ τῆς Ἱερωσύνης ὑπέσχετο λύειν. τοῦτο γὰρ οὐκ ἔδοξε τοιοῦτον ἢ τι ἄλλο μεῖζον τῷ Βασιλεῖ ἀκηκοέναι, ἀλλ' ἀφορισμὸς αὐτοκράτωρ τῆς βασιλικῆς Κληρικῆς. καὶ ὑποψιασθεὶς γὰρ ἡσυχῇ τὸν Πατριάρχην ὡς δῆθεν συμπράξαντα, ὑβρισμένον αὐτοῦ ὡς ὑποπτικῶς ἔχοντος, θυμῷ λῦ κατέχοντος καὶ ὀργὴ λῦ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας κοινῆ.

νὴ. Ἐ ὡς ὁ Παῤῥάχης (κεκραγὼς ὑπῆχε) πρόφαλτα δῆθεν τοῦτο τὸ τῆς Βασιλείας κράτος ἐξυβρίζεσθαι, καὶ τὰ ἱερὰ ἀνάκτορα ἀφορίζεσθαι. διὸ δὴ ἐ τοῦτο λῆμμα πρὸς τὸ παρισάμενον, ὅτι ὄν τὸν τοῦ Ἀνακτόρων ἐπῆρχεν ὁ Πρεσβύτερος, ὅπερ οἱ τῆς Χαρτοφύλακος πέμψαντος διεμιμήσατο ἡ ὑπόχεσις. καὶ δὴ μὴν Παῤῥάχιος, οὐκ ἔχον ὅπως ἀμύνοιτο. ἄλλως δὲ ἔμπορ βαθύφρων καὶ καταφρονήσαντα ἀμυνεῖσθαι, ἀ καὶ Παῤῥάχιον πλέως δυνάμενον λυπήσαι, ἢ μὴ δόξειν ὡς ἀμυνεῖσθαι καὶ πλέον δυνάμενον τρώσαι. καὶ πέμψας δῆθεν παρὰ τὸν Σεβαστοκράτορα Τορνίκιον τοῦτον ἐπέταξε, ἅπαντα τότε τὰ τῆς πόλεως ἐπιτρέποντα, καταχαλᾶν μὴν τὰς οἰκίας τοῦ τε Χαρτοφύλακος, καὶ τοῦ μεγάλου Οἰκονόμου. ἦν δ' ὧν ὁ Ξιφιλῖνος Θεόδωρος, ἐκριζῶν δὲ τὰς ἀμπέλους, καὶ αὐτὰς δεσμοῦς ὡς ἐκλύσων ἐκπέμπειν. ἐξύλευτο δὲ τὸ προσαπόλυμον, καὶ λέοντα ἐκδιδίσκεσθαι. ἦ γε τοῦτον δοκοκλανάτων τοὺς Βασιλέα δῆθεν τῆς ὅπη τῆ μερίᾳ προσαπειλῆς μηδὲν οἷον τε ἦ. Παῤῥιάρχιον καθ' αὑτὸν ὄντα προσήκειν, καὶ ὑπὸ κἀκείνου ὑποχαλᾶν ἀναγκάζεσθαι. ὁ γοῦν Σεβαστοκράτωρ ὑπώπτευε, ὅπερ ὧν ἐδ' τὰ ὑπεναντία πράττειν. ἀλλ' ἐκεῖνοι τὸν ἔφοδον προσαπολύμενοι, ἅμα γυναιξὶ καὶ παισὶ τὸ ἱερὸν προφύγοντο, ὡς ἐκεῖθεν τὸν ἀσυλίαν ἔχοντες. ὡς δ' ἐκεῖνος ὑπῆρχε τῷ ναῷ ἐκπρᾶξαι. ἦν γὰρ ὀλαβυσμὸς μὴ ἀνύσας, λέων ἐδ' μὴ ξίφος. ὁ δὲ Παῤῥιάρχης αὐτίκα προσπαιτεῖ, ἐ ἐμβριθῶς ἀπεπιμπε ὑπόντα. καὶ τί παθόντες ἔλεγεν, ὀφθαλμὼς καὶ χεῖρας καὶ ἀκοὰς ἡμετέρας, ἐδὲν μὲν ἐκτυφλοῦν, τὰς δ' ἐκκεῖσθαι παρασκευάζεσθαι. ἀπεβόα δὲ καὶ Θεὸν καὶ ἀνθρώπους ὡς ἀδικοῦντα πλεονεκτούμενος. μὴ ἦ γὰρ δίκαιον εἶ Θεῷ καθιερωμένους ἄνδρας ἀθυσίαστος κοσμικοῖς. ὡς δ' ἀπεπαίνη τοῖς τοῦτο ὁ τοῦ μικροῦ ὑπαίθρους ὡς ἀνάπαυσιν καὶ ἄπτ ἡδίστου. τοῖς μὲν αὐδρὸς τὸ ἱερὸν πατῆσαι, οἷ ὁμοῦ ἀνδρὸς μὴ δεδίσσει. ὁπλῶν ἦ τοῖς τὰς οἰκίας τρέπειν. ἀμπέλοις δ' ὑπεθεσθαι οὐκ ἰδ'. ὅτι γ' δ' ἦν ἐμοὶ ἀμπέλοις ἄμπελοι τῆδε, ἀλλὰ ἐ τῶν οἰκιῶν ὑποξέπτειν, ὡς μὴ σφίσιν ἀληθῶς ὑπόν, ἀλλὰ μᾶλλον τῆς Ἐκκλησίας λογιζομένων. ὀκκρουσθεὶς δ' ὧν τοῖς ὅλοις ὁ ὑπατικὸς ὁπλῖτον, πέμπει Νικαίαζε ἐ τὰ προστεταγμένα ὑπὸ τοῖς σφῶν κτήμασι διαπράττεσθαι. κωλυθεὶς ἦ ὑποπέμπειν δεσμοῦς, ὡς ἦ προσταξις ἔχοι, συνεβούλευε σφίσι, αὐτὸς αὐτοὺς ὡς Βα-

A scente vehementi, unde in clamores erumpebat vociferans: *Nempe hoc Patriarcha sic voluit consentaneè ad priùs in nos contumeliosissimè gesta, ut nullam occasionem praetermitteret vilipendenda & contemptu extremo conculcanda Imperatoriæ Majestatis, Regiâ etiam Imperiali sacris prohibendâ, interdictoque suppeditandâ.* Hoc dicebat quoniam intra Imperatorium Palatium fortè repertus est Sacerdos ille, quandò ei Missi à Chartophylace sententiam Suspensionis intimarunt. Totus porrò defixus in cogitatione vindictæ, Patriarcham tunc quidem ipsum rectâ in propriâ ulcisci personâ non valens, modum astutè commentus est eam pœnam ab sui contemptore repetendi, quæ simul Patriarchæ doloré inureret; sic se cumulatè injuriam utriusque ulturum ratus. Curriculo mittit ad Sebastocratorem Tornicium tunc Præfectum Vrbi, qui à se juberet, diruere continuò illum ædes Chartophylacis & Magni Oeconomi (erat hic Xiphilinus Theodorus) evellere stirpitùs vineas amborum, ipsosque vinctos ad se mittere. Volebat nimirùm istâ ratione terrere (quod ajunt) Leonem exemplo malè mulctati canis. Futurum autem sperabat, ut hi supplicij metu ad obsequendum Imperatori quodcunque vellet inclinarentur; quod si contigisset, non modò nihil ausurum Patriarcham solum, & virorum talium in Partes Principis traductorum auxilio destitutum, contra se agere, sed etiam coactum iri cedere & de duritiâ remittere in causâ excommunicationis. Igitur Sebastocrator præstò aderat stans in procinctu exequendi mandata. cæterùm de ejus infesto adventu præmoniti ambo illi cum uxoribus & liberis ad Templum confugiunt, jure illic asyli tuti futuri. quo Sebastocrator cognito, reputans magnum sibi ab Imperatore malù affore nisi quæ is jubebat effecta redderet, in Templum ense stricto, ut leo irruens, extrahere illos inde conabatur. At occurrens Patriarcha eum graviter increpitum repulit: *Quid vobis*, inquiens, *volenter; oculos & manus & aures nostras, illos quidem eruere, ipsas autem abscindere, postremo has obstruere conamini?* Testabaturque vocifetans Deum & homines, vim sibi per sacrilegam injuriam fieri: neque enim fas esse Deo sacros homines à Sæcularibus corripi. Obstupuit ad ea, perculsusque à cepto destitit qui tanto priùs fastu extracturum se supplices, quidquid quivis contra moliretur, ostenderat, eoque sese domum recipiente re infectâ, Veccus & Xiphilinus intra septa ædis sacræ tuti securique versabantur. Sed nec vineas exscindere potuit, cum neuter illorum vineta circà Constantinopolim haberet. Ab Ædium quoque quibus utebantur demolitione prohibitus est; denunciato ipsi haud esse

illas

Xantheam se sistere; duobus ad illum Antistitibus eâ causâ missis. Non paruit ille quidem, tamen aliquantulum de durities remittens ut tempori serviret, semel iterumque certos de suo Clero ad Imperatorem misit, officiosè illum à se salutaturos, & percontaturos ex usu ioter amicos consuetudiois humanæ, ut Augustus cum Conjuge ac Liberis valeret? simulque excusaturos, velut necessariam ob causas aliàs dicendas, eò ounc occurrendi moram. His officijs quamquam non plenè satisficbat Imperatori, tamen ipse quoque in præsēs animi vulnere dissimulato, & salutationē & excusationē placido excepit vultu, vicissimq; per quosdā è comitatu allegatos Patriarchā amicè salutavit, placido se in illum esse animo significans. Cæterùm inter Episcopos causa crimenque Patriarchæ occultâ inquisitione tractabatur. quâ de re auditus ex illis nonnemo dum hæc coocionabundus declamaret: *Nec consentaneum nec ferendum videri, Principem, cor utique Reipublicæ, non ab Ecclesiâ foveri, ut id ex quo salus unicè pendeat publica. quale igitur fuerit si non modò inde non foveatur; sed maligno & pestilenti dissensionis spiritu efflato, in discrimen manifestum inducatur?* Ea etsi clàm procurante Imperatore agebantur, tamen is istis quas retulimus, & alijs plurimis, benevolentiæ significationibus in illum editis, diligenter simulabat æquum erga Patriarcham, & offensione omni vacuum animum: sic liberè sinens congregatos Patres per otium considerare, quid tali statu rerum optimum ipsis facto videri ac decernere par esset.

τῷ Κλήρῳ ὡς Βασιλέα ἀπέστειλε. τοῦτο μὲν θερμικῶς περὶ τῶν Βασιλικῶν ὑγιαίνοντα μαθησόμενος· τοῦτο δὲ καὶ ἅμα μέρος ἀποδεχόμενος, τῷ παρεστάναι αἰτίαν δοκεῖν εὔλογον τὴν μὴ προσιέναι. ὁ μὲν οὖν Βασιλεὺς, ἅτε ἀρχηγέτας ἀποδημίας ἐδέχετο, καὶ παρεσκεύαζε τὰς ἀφορμάς. ὁ δὲ πρὸς μὲν τὸν Πατριάρχην αὐτίκα μάλα πέμπων, τὰ φιλικὰ ἀπασπαζόμενος, καὶ οἷς ἀμφοῖν ἔχειν ἐδόκει. τοῖς μὲν οὖν Ἀρχιερεῦσι τοιαῦτα λέγων· δεῖν δὲ τὸν ἡγούμενον τὸ ἔγκλημα καὶ ὃ λελήθει τὰ πρὸς τούτῳ ζητεῖν. ἵν' ἡ τοῦ ἔχθρου, δημαγωγία τις ἐλέγχῃ, τὸ δ' ὑπὸ πάντας καρδίαν τοῦ Βασιλέως μὴ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τοιοῦτον ἔχῃ· ἀλλ' ἐκπαθὲς ὡς πρὸς φιλοστοργοῦντα ἀέρα τοιοῦτον εἰσδεχόμενον, κοδωνιάειν· καὶ τοῦτο μὲν ὁ κρατῶν καὶ ἄλλα πρόφαντα πολλὰ, ὑποτρεσσοποιούμενος μὴ, τοιοῦτος ὢν Πατριάρχου δοκεῖν δυσμένειαν, ἐκείνους δὲ παρακαθεῖσθαι ἐρήμῳ, ὡς ἄξιον ὂν ζητεῖσθαι καὶ σχολιοῦ τὸ κινούμενον.

CAPVT XXIV.

De Vecco & Xiphilino Primarias Prefecturas in Ecclesiâ Gerentibus.

CONtigit porrò quiddam in Vrbe quo magis exasperaretur Imperator & ad ultionem irritaretur. ex quâ quod secutum malum est ipsum Patriarcham obliquè perstrinxit, resiliente in ipsum ignominiâ quæ alijs irrogabatur. Veeco Chartophylacis dignitatem obtinente, cui Magistratui juxtà usum ac leges id juris competit, ut sine illius nutu & assensu nuptiales benedictiones non administrentur, Sacerdos quidam ministrans in Templo magni Palatij ad Pharum sito Sponsis benedixit, non requisito Chartophylacis assensu. Eâ re statim auditâ is in pœnam à Sacerdotij functione suspensus est. Id sibi nunciatum Imperator atrociter accepit, quasi ea non mediocris aliqua censura, sed vera & suprema excommunicatio fuisset Regij Clerici. Ac statim suspicatus id factum consciо & cooperante Patriarchâ, gravissimè offensus est, contemni se ratus; irâ communiter in universum Ecclesiasticum ordinem exarde-

Συμβαίνει δέ τι καὶ τὴν πόλιν, ὃ δὴ καὶ μᾶλλον Βασιλέα εἰς ἄμυναν ἐξηρέθισεν. ἤπτετο δὲ ὁ λόγος περὶ τοῦ Πατριάρχου, καὶ πλαγίως, εἰς ἄλλον παρήκοντα. τῷ γὰρ Βέκκῃ τὸ Χαρτοφυλακικὸν ἀξίωμα ἔχοντι (παρόντων δ' ἐστὶ, τὸ περὶ γάμους ὁπόσα τὰς ἱερολογίας γίνεσθαι) τοῦ τις ἱερέων ὁμοδούλων ἐν τῷ καὶ Φάρῳ ναῷ τῶν μεγάλων Ἀνακτόρων, νυμφίοις ἱερολογήσας τῆς τοῦ Χαρτοφύλακος παρόντος. καὶ ὃς ἀχθεσθείς, ὡς παρόντων ὁπόσων, ἢ τῆς Γερουσιαρχικῆς ἐπισχέσεως λύσ. τοῦτο γὰρ οὐκ ἔδοξε τοιοῦτον ἢ τι ἄλλο μεῖζον τῷ Βασιλεῖ ἀγγελθὲν, ἀλλ' ἀφορισμὸς αὐτίκα τοῦ βασιλικοῦ Κληρικοῦ. καὶ ἀληθὲς, συνεπτύσατο γὰρ καὶ ὁ Πατριάρχου ὡς δηθεν συμπαραξάντων ὑβριστικῶν αὐτῷ ὡς Χαρτοφυλακίου ἔχοντος, θυμῷ λύσ κατοχος· καὶ ὀργὴ λύσ κατὰ τοῦ τῆς Ἐκκλησίας κοι-

νοῦ·

νὴ. ἐ ὡς ὁ Παῤῥιάρχης (κεκραγὼς ἐπῆγε) πρόφασιν ἐκ τούτου τοῦ τῆς Βασιλείας κρίτου ἐζευρίσκεσθαι, καὶ τὰ ἱερὰ ἀνάκτορα ἀφορίζεσθαι. διὰ γὰρ ἐ τοῦτο λῆμμα τοῦς τοιαῦτα διαπραττομένοις ὅτι ὄντως τοῦ Ἀνακτόρου ἔτυχεν ὁ Πρεσβύτερος, ὅτι οἱ τοῦ Χαρτοφύλακος πέμψαντος διεμηνύετο ἡ ἐπίσκεψις. καὶ δὴ ὁ μὲν Παῤῥιάρχης, ὡς εἶχεν ὅπως ἀμύνοιτο. ἀλλὰ δὲ ἔρρωτο βαθύφρων καὶ καταφρονήσαντα ἀμυνεῖσθαι, εἰ καὶ ὁ Παῤῥιάρχης πλέον δύναιτο λυπῆσαι, ἢ μὴ δόξειν ὡς ἀμυνεῖσθαι καὶ πλέον δύναιτο ταρύνειν. καὶ πέμψας δὴ παρὰ τὸν Σεβαστοκράτορα Τορνικίου τοῦ ἐπὶ τῆς πόλεως ἐπιτηρήσαντος, καταχαλᾷν μὲν τὰς οἰκίας τοῦ τε Χαρτοφύλακος, καὶ τοῦ μεγάλου Οἰκονόμου. ἐπεὶ δ' ἐκεῖνος ὁ Ξιφιλῖνος Θεόδωρος, ἐμαρίζων δὲ τὰς ἀμπέλους, καὶ αὐτὰς δεσμεῖν ὡς ἐκλύσοντα ἐπέπεισεν. ἐβούλετο δὲ τὸ προσταττόμενον, καὶ λέοντα ἐκδεδιήσεσθαι. κ' γε τούτου δοκοῦντος τοῦς Βασιλέα δεῖν τὸν ὀλίγον τῆς μεμφίας παρασκευάσαι μηδὲν εἶον τε εἶ Παῤῥιάρχου καθ' αὑτὸν ὅτι παράθηται, καὶ ὑπὸ καρδίαν ὑποχαλᾶν ἀναγκάζεσθαι. ὁ γοῦν Σεβαστοκράτωρ ὑπισχνεῖτο, ἕτοιμος διὰ κ' τὰ ὑπεναγόμενα πράξειν. ἀλλ' ἐκεῖνοι τὸν ἔφοδον προσαποδιδόμενοι ἅμα χωρεῖν καὶ ταχὺ τὸ ἱερὸν προσφεύγουσι, ὡς ἐκεῖθεν τὸν ἀσυλίαν ἔχοντες. ὡς δ' ἐκεῖνος ὑπισχνεῖτο τῷ ναῷ ἐπιστὰς ἐπιορκήσειν. μὴ γὰρ ἐλαβυσόμενος μὴ ἀνύσαι, λέων διὰ μ' ξίφος. ὁ δὲ Παῤῥιάρχης ἀνέκπαυστον, ἐ ἐμβριθῶς ἀπεπήμπτο ὑπόντα. καὶ τί παθόντες ἔλεγεν, ὀφθαλμὸς καὶ χεῖρας καὶ ἀκοὰς ἡμετέρας, τοῦτ μὲν ἐκτυφλοῦν, τὰς δ' ἀκοπεῖν προσῆκε. ἀπεδοᾶτο δὲ καὶ Θεὸν καὶ ἀνθρώπους ὡς ἀδικοῦντο πλειστεκτούμενος. μὴ γὰρ δίκαιον εἶ Θεῷ καθιερωμένους ἄνδρας ἀθυτήτοις κοσμικοῖς. ὡς δ' ἀπεπαίζη τοῦς τοῦτα ὁ τοῦ μικροῦ ὑποδρομὰς ὡς ἀναπάσων καὶ αὐτὸ φήσοιτο, τοῖς μὲν ἀνδράσι τὸ ἱερὸν παῦσαι, αὐτὸς δὲ μὴ λεδίσειν. ἐκεῖνος δὲ τοῦς τὰς οἰκίας πρέπτ). ἀμπέλους δ' ὑπηδέσθαι σὺκ ἐᾷ. ὅτι γ δ' ἦν μὲν ἐκείνους ἔμπλεοι τῆδε, ἀλλὰ ἐ τῷ οἰκιῶν ἀποδεῖπτον, ὡς μὴ σφίσιν ἀληθῶς ὑπὸν, ἀλλὰ μᾶλλον τῆς Ἐκκλησίας ἀγαζομένων. ἐκκρουσθεὶς οὖν τοῖς ὅλοις ὁ ὑπηρετὴς ἐκεῖνος, πίμπει Νικάζε ἐ τὰ προσταγθέντα ὑπὸ τῶν σφῶν κτήμασι διαπεσεῖσθαι. κωλυθεὶς δ' ὑποπέμπειν δεσμέν, ὡς ἡ προσταξις ἔχε, συνεβόλθε σφίσι, αὐτὸς ἀφέτους ὡς Βασιλέα

A scente vehementi, unde in clamores erumpebat vociferans: *Nempe hoc Patriarcha sic voluit consentaneè ad priùs in nos contumeliosissimè gesta, ut nullam occasionem praetermitteret vilipendenda & contemptu extremo conculcandæ Imperatoriæ Majestatis, Regiâ etiam Imperiali sacris prohibendâ, interdictoque suppeditandâ.* Hoc dicebat quoniam intra Imperatorium Palatium fortè repertus est Sacerdos ille, quandò ei Missi à Chartophylace sententiam Suspensionis intimarunt. Totus porrò defixus in cogitatione vindictæ, Patriarcham tunc quidem ipsum rectà in propriâ ulcisci personâ B non valens, modum astutè commentus est eam pœnam ab sui contemptore repetendi, quæ simul Patriarchæ dolorē inureret; sic se cumulatè injuriam utriusque ulturum ratus. Curriculo mittit ad Sebastocratorem Tornicium tunc Præfectum Vrbi, qui à se jubetet, diruere continuò illum ædes Chartophylacis & Magni Oeconomi (erat hic Xiphilinus Theodorus) evellere stirpitùs vineas amborum, ipsosque vinctos ad se mittere. Volebat nimirùm istâ ratione terrere (quod C ajunt) Leonem exemplo malè mulctati canis. Futurum autem sperabat, ut hi supplicij metu ad obsequendum Imperatori quodcunque vellet inclinarentur; quod si corrigisset, non modò nihil ausurum Patriarcham solum, & virorum talium in Partes Principis traductorum auxilio destitutum, contra se agere, sed etiam coactum iri cedere & de duritiâ remittere in causâ excommunicationis. Igitur Sebastocrator præstò aderat stans in procinctu exequendi mandata. cæterùm de ejus infesto adventu præmoniti ambo illi D cum uxoribus & liberis ad Templum confugiunt, jure illic asylum tuti futuri. quo Sebastocrator cognito, reputans magnum sibi ab Imperatore malū affore nisi quæ is jubebat effecta redderet, in Templum ense stricto, ut leo irruens, extrahere illos inde conabatur. At occurrens Patriarcha eum gravitet increpitum repulit: *Quid vobis*, inquiens, *volenter? oculos & manus & aures nostras, illos quidem eruere, ipsas autem abscindere, postremo has obstruere conamini?* Testabaturque vociferans Deum & homines, vim sibi per sacrilegam injuriam fieri: neque enim fas esse Deo sacros homines à Sæcularibus corripi. Obstupuit ad ea, perculsusque à cepto destitit qui tanto priùs fastu extracturum se supplices, quidquid quivis contra moliretur, ostendérat, eoque sese domum recipiente re infectâ, Veccus & Xiphilinus intra septa ædis sacræ tuti securique versabantur. Sed nec vineas exscindere potuit, cum neuter illorum vineta eitcà Constantinopolim haberet. Ab Ædium quoque quibus utebantur demolitione prohibitus est; denunciato ipsi haud esse

illas

illas juris ipsorum, sed Ecclesiæ, quæ usum A dumtaxat habitandi suis illic Ministris precarium concederet. Ergò hic tam acer ultor undique rejectus, & cunctis exclusus quæ tentarat, ne nihil ageret, Nicæam certos misit qui in prædijs istorum in illo Territorio sitis, vastationem ab Imperatore præscriptam exercerent. Cum autem nequiret mittere illos vinctos, ut fuerat jussus, suadere ipsis institit, ut ultrò ad Imperatorem proficisci vellent: id eõmuniter tam ipsis, quàm sibi consilium esse utile disserens, quoniam B si volentes ipsi facto a sylo absisterẽt adeundi Principis causã, idonea ipsi apud Imperatorem futura esset excusatio, omissæ comprehẽsionis & constrictionis ipsorum sibi ab eo imperatæ. Nam ne illos intra Templum caperet Sanctitatem loci, & occurrentis ac repellentis Patriarchæ autoritatem probibuisse, plausibiliter causaturum sese. Porrò ipsos sponte abdicantes tutelam sacrorum adytorum ut communi Domino se sisterent, fas haud fuisse abs se corripi darique in vincula, facilè quemvis videre, nec Imperato- C rem dubitaturum. Plenam igitur ab se quidem fore ipsis securitatem inviolatæ libertatis, si quod suadebat facerent. Nullum autem ab alio quovis metuendum ipsis esse tale periculum demonstrabat: vel quòd rectâ tendentibus ad Principem nemo facessere molestiam auderet: vel quia declarato in ipsos Patriarchæ palàm protegentis patrocinio, tuti ubique inviolatique futuri essent, tantæ illius ac tam venerabilis respectu potestatis. Denique postquam eò perve- D nissent, ipso vultu ac conspectu Principis certissimum ajebat, accepturos ipsos salutis & securitatis pignus. nam faciem Imperatoris coràm vel ad momentum oculis objectam, gratiæ ac veniæ ergà influentes, etiam prædamnatos reos, necessariam causam existimari. Hæc & hujus sententiæ alia cum allegaret, persuasit quod volebat. Siquidem illi, eondneibile id sibi futurum rati, Patriarchæ in id iter assensũ impetrato, Templi refugium relinqnere adque Imperatorem se conferre decreverunt; etiam inde allucente successũs in tali consilio spe, quòd satis intelligerent ea quæ in ipsos tam acerbè acta essent, decreta esse ab Imperatore arbitrato utilia illa esse emolliendæ duritiei Patriarchæ, & impetrandæ ab eo suæ ipsius reconciliationis cum Ecclesiâ: statim igitur benè precante ipsis in digressu Patriarchâ, & viam votis prosequente, Thessalonicam versus profectionem susceperunt. quid porrò ipsis postquam eò pervenerunt & Imperatorem adierunt, contigerit, non hujus est temporis referre. Cæterùm facilis prudentibus conjectura suggeret, haudquaquam illos quidquam gratiæ aut beneficij fuisse ab Imperatore accepturos, nisi quantum promereri obsequendo potuerunt servientes rempori. Vnde contigit (quod in primis avebat Imperator) tantò magis solum relinqui Patriarcham, his quoque, sicuti jam alij fecerant, ad Partes Imperatoris transeuntibus.

σολέα χωρεῖν, τῇ ἀληθῶς φρονεῖν ἀποπαυσάντας, ὡς ὧδε ὁ νοῦς αὐτοῖς. ἀπολογίαν γὰρ ὁπόσην ἔχειν πρὸς Βασιλέα τὴν ἀσυλίαν τῷ ἱερῷ, καὶ τὴν τῷ Πατριάρχῃ κώλυσιν, καὶ ὡς αὐτὸς ἀδὺ τῷ Βασιλέως ὀργίζεσθαι, δεσμεύειν δὲ ὧδε, ὡς παρ' αὐτοῖς μηνίσεις τῆς παρούσης. τοῦτο μὲν, τῷ ἑκόντας ἀποφοιτᾶν, τοῦτο δ' ἐπὶ τῷ Πατριάρχου ὑπεύθυνα ἐμφέρεσθαι, παντοχῇ ἀφόρητος. πρὸς τοῦτο δὲ καὶ τὸ τῆς εἰς Βασιλέα παρόδου ἀχθος, τὸ αὐτῆς σφᾶς ἀξιοπιστίας δίδωσι. παρεστῶτα γὰρ Βασιλέως ἡμερότης συμπαθείας ἀνάγκιλλα ἔχειν, κἂν γνῶ τοῖς ὦσιν, ὅτις κατηγόρους. ταῦτα δὲ τὰ τοῦτοις ὅμοια λέγων, ἔπαγέ τε τοῦτ' αὐθις ἀποφοιτᾶν τὸ τῆς ναῦς, ἐς παρὰ Βασιλέα χωρεῖν. ἐς δὲ τοῦτο τῇ Πατριάρχῃ ἐκχωρήσαντες δέξαι σωτῆσιν σφίσι ὅ ἀπελθεῖν. τὰ γὰρ συμβαίνοντα τούτοις πικρὰ, ἐς οὐδὲ καθεστώσῃ ἀδυνάτως. ἀδὺς τοῖς τῆς Γερείως ἐφολκιαθέντες ὀχλοῖς τὸ καὶ ἀλογίας τοῖς πρὸς τὴν Θεσσαλονίκην φέρεσθαι ἄπονται. ἃ μὲν οὖν ὑπεμίξαντο ἐκείνοις Θεσσαλονίκῃ καὶ Βασιλῇ παρεσκευάσατο σωτῆρι, ἃ τῷ παρόντος λέγειν καιρῷ. πολὺ ἀκάματ' αὖ τις ὡς οὐκ ἂν δὴ ἐκπάθοι ἔπαθον, εἰ μή γε θεραπεύσει τὸν καιρὸν σωτὴρ τούτων παθῶν. τοῦτο δ' ὧδε μεμοναδῶσθαι τὸν Πατριάρχην ὑποκλιθέντων, ὡς καὶ ἄλλων, ἐκείνων.

CA-

CAPVT XXV.

De Sultane Azatino; & de Tocharis.

A Ναλαμβάνω καὶ ὁ τῶν Σελπὼν Ἀζατῖνος, ὃς μοιρά τις λέγεται δυσχὴς Μακεδόσιν, ἔστι δὲ καὶ Θρᾳξί, καὶ ὁ τῆς Κομήτου τερατώλεμα, οἷς ἔκλαμψιν ἔθετο προφανῆ. ἐνίοις γὰρ ὅτι πλέον τῆς Κωνσταντίνου προσδοκίας ἐπαύξει μᾶλλον ὅτι πλάνης ἰσχύων, ἐπεὶ ὅ γε ἐλπίσιν ἀπῆρτο, ἤδη γὰρ ἄλλα τὸν Βασιλέα παραμυθούμενον, καὶ ὁ κἀκεῖθεν ἔωθεν ὁ τοῦς τὸν Ἀπαγῶν οὐκ ἔᾳ ἐπιστρέφεσθαι, ἐλπίων τῷ τότε καιρῷ, ὃν ἡ τοῦ Βασιλέως ἀπουσία δέοντα τὸν παρέσχεν, ἀμελοῦντος τῆδε πη συγγνώμην, ὑπεδέξω γε ἴσως, καὶ τὰ τοῦς Ἄρχον μὲν τῆς Εὐξείνου πόντου, δυσκόλων ἐπαμυνὰς τὸν ἀπιδόντος πεφυλαγμένος τοῦτο φίλῳ τῷ Βασιλεῖ, οὐδὲν ἐχθρῷ διαφέροντι. εἰ γὰρ ὁπλίτῃ τὸν βάρους ζοφερὸν, σιμελθὼν Κωνσταντίνῳ, τὸν σταθίδητα παρεχομένῳ τοῦς τοῦ τοῦ Βασιλέως ὑπάθεσιν. καὶ ἅπερ δὲ οἰκονομῶν παρ' ἑαυτῷ ἴσως, καὶ ὅπως ὁπλίτῃ σωύντα, ἐᾷ καὶ ὁδὸν ἐκπεσὼν οἷς χέρας ἐκείνοις, εἰ μὴ τοχέρεις σωμιξίοι ἅμα Κωνσταντίνῳ μᾶ Βυλγάρων. τὸν εἰ μὲν ἄλλα καὶ ἅπερ Βασιλεὺς, δῆ εἶ) τοῦ πλησιόμυσις. εἰ δ' ὅσιν, ἀλλὰ λείαν ἀβλαβολομένης πλάσιν ὅσιον, ἔτι ὃ καὶ τῆδε τοῦ Βασιλέως πολλὰ λαβόντας, ἐπαναζυγνύν, ὃ κρείττω τῆς λείας τὸν ἅπερ διαφέροντες ἀγομένης. μεμηδαί τι συλλογείας προτέρας καὶ δόξης. καὶ εἰ μὴ, δ' ἄμφω καὶ ὡς συγγνώμη σταθίδητ, καὶ ὡς ἐλπίζοντα μεταλαμβάνειν πάλιν τὰ μᾶζω θαρρῆν, ἀλλ' ὅσιν δ' ἐν τούτων ἀξίως συμπαρέχηται οἴεσθαι, ἢ ὡς συλλογεῖ βοηθοῦντα, ἢ ὡς εἰδότα κατελεῖν. ταῦτα διλείσας τῷ θεῷ δ' ἀποφέροντος, τὰ παὰ λαβὼν ἐκεῖθεν ἀφ' ἁμαμάτων, προσεπιστῆ ἐφετὸν ἔναι ὡς τῷ Βασιλέως θέαν, καὶ ἁμαμασιν ἐδίδου τῷ Βασιλεῖ, καὶ ἐκάτθετο ἐφέναι παρ' ἑαυτῷ ἀφικέσθαι, ἡ δὲ ὑπὸ αὐτὰ ὡς ἔτι) ὅτι ποσθὲν ἐστρέφεσθαι τὸν βασιλικὸν ὄψεως. εἰ γὰν προσάσσοι, εἰ δ' ὅσιν ἀλλ' ἀυτὸν ἔξειν καὶ ἥτως, ἐπεὶ πόθῳ ἐπεσπᾶτο καὶ πυραντεῖ. ταῦτα μαθὼν ὁ Βασιλεὺς. καὶ ποῦ γὰρ ὧδ' ἄλλον εἶχεν ὑποπτῆσαι, ἀφ' ἁμαμάτων ἐφίσσαν ἀφικέσθαι παρ' ἑαυτόν. ἐν τῷ

A

B

C

D

E

REsumenda nunc est narratio Rerum Sultanis Azatini, qui fatum triste atque infaustum quoddam Macedonibus extitit, ajo etiam & Thracibus: & quæ læva sævaque minàx Cometa portenderat, evêtu manifesto, pernicie publicâ patravit. Hic postquam diù apud Constantinopolim tædiosâ contabuisset morâ, in dies expectans reduci se cum magno exercitu in Persidem; ubi spes ejus rei omnis extincta ipsi funditùs est, tum longâ infinitarum frustrationũ experientiâ, tum maximè quod nõ ignoraret quid cum suis Hostibus clàm tractaret Imperator, & fœdus ab eo ictum cum Apagane compertum haberet: unde satis intellexit, nullam sibi redeundi unquam ampliùs ad amissum Prineipatum reliquam esse fiduciam debere: nactus accommodatam suis rationibus occasionem, absentiam Imperatoris, allegat fidnm sibi hominem ad quemdam è cognatis in Septentrionali Euxini Ponti Tractu præpotentem, orans ut sibi subveniret citrà ferrum & vincula custodiâ detento ab Imperatore amico in speciem, revera nihil ab hoste differente. Posse enim illum facilè, si vellet, auxiliari sibi, opes eum Constantino conjungendo, & hunc spontè currentem incitando ad irruendum improviso in Imperatorem, sese ipsum jam id agere, ac consecuturum sperare, ut adire Imperatorem sibi liceat, eo consilio ut præsens eum dissimulantet in pararas per viam insidias præcipitet. Veniret tantùm & eductos secum Tocharos cum Constantino Bulgarisque in communem expeditionem traheret; ac si quidem, quod pronum sperato videbatur, caperetur Imperator, facilè apparere quantum inde bonorum in ipsos tedonndaturum esset: sin id non succederet, certè non posse dubitari quin quæstuosissima ipsi foret ista militia, utique reducturo ex eâ Copias onustas opimâ prædâ, cum aliarum omnis generis rerum, tum apparatûs ac suppellectilis imperatoriæ, ex quibus excipere sibi præstantissimum quidque posset; & ipsum consanguineum supplicem indignâ custodiâ ereptum incolumem ac liberum cum pretiosis spolijs domum recipere. Meminisset prioris suæ gloriæ, & ex quâ felicitate in quam miseriam tam arctâ ipsi cognationis necessitudine devinctus Princeps decidisset, reputans misereretur. quod si hæc parùm moverent, ad audendum quod suadeba-

debatur, at fructum cogitaret inde ipsi proventurum uberem, vel successu belli lucroso præmijsque victoriæ, vel à propriâ gratitudine sui ipsius, postquam sese in statum fortunæ pristinum reposuerit, omnia liberatori debituri. Hæc si viderentur infirma singula, simul tamen conjuncta omnia vim habere maximam apud ejus animum pat esse. Ageret igitur & vel consanguinitatis respectu auxilio veniret, vel snæ infelicitatis, quam ipsi aperiret, notitiâ indigna ferentem miseraretur. His arcanò expositis Patruo, literisq; ipsius mutuis, assensu ipsius fideque acceptâ, simulavit desiderare se majorem in modum conspectum Imperatoris: in eamq; sententiam ad Imperatorem scripsit, orans etiam atque etiam ut sibi permitteret ipsum adire. Neque enim sibi tolerabile videri tanto jam tempore usu ac visu privari cariissimi atque honoratissimi sibi Principis. Iubere igitur quamprimùm dignaretur se venire. Sin gratificari hoc sibi differret; sciret tantâ se uri ejus coram intuendi cupiditate, ut vix sibi temperare posset à profectione istuc injussu tentandâ, quod si faceret ignosci æquum fore: tyrannicâ esse vim desiderij, & erumpere pletumq; ultrà rationis atque humani arbitrij præscripta frænû eluctaros eius impetus. His Imperator acceptis, nec quidquam de occultis, quas diximus, machinationibus suspicarus, rescripsit humaniter indulgens Snltani quod petebat; ultrò quinetiam invitans ad occasionem usurpandam visendi Provincias & Vrbes Occidui Tractûs, quarum nunquam hactenus, quippe semper moratus in Oriente, coram & usu præsenti cognoscendarum copia ipsi conligisset. Non distulit Sultan concessâ uti facultate. Sed statim, pecuniæ magnâ vi opumque cæterarum, uxoribus præterea liberisque cum sorore, ac matre Constantinopoli relictis, itineri se dedit. Tantorum pignorum ibi dimittendorum cansa illi fuit, partim cura celandi quæ coquebat animo, & omnem à se suspicionem amoliendi; partim prudens metus ne non satis expeditus esset ad ea quæ meditabatur, si tantis carorum capitum affectibus, & pretiosarum sarcinarum impedimẽtis implicaretur. Ita ille cum familiari comitatu egressus Vrbe ad Imperatorem festinabat. Interim autem ejus Patruus profectus ad Constantinum Bulgarorum Regem, cum ei, tum potissimùm ejus Conjugi, consilia sibi suggesta Imperatoris invadendi communicavit; & facilè, olim videlicet, eò propendentes, quò volebat perpulit. Ipse statim certis hominibus submissis magnum ad se Tocharorum numerum evocavit. nec difficile fuit pellicere, spe ostentandâ ingentis ac parati lucri, si conjuncti Bulgaris prædatum in Romanorum terras exirent. Tocharorum numerosa gens

γὰρ ἐ δυσκὺς τόσης ἐκλονήσηι ⟨ϕ⟩, ὃς ἐν λῶ ὁρᾶν κατ' Ἀτραλὰς ἀφῖγοντα. ὁ μ̃ οὖν Σκλαὶν ἐκχωρήσεις, τῶι ἐξόδου ἐπαίχμιε. καὶ πλήθ⟨ος⟩ χρημάτων ἀφεὶς, ἔτι δὲ καὶ γυναῖκας ἐ τέκνα, ἐ ἀδελφὼ χ' μητέρα, ὃ μὲν, ἁπλῶσ τῶι ὑποψίαν, ὃ δὲ, καὶ τὰ ἐμποδὼν ὑποτιμεῖν ὅρισον γνὺς, ἔχειν σωὶ τοῖς οἰκείοις τὴς πόλεως, καὶ καταλαβὲν ⟨ω⟩ βασιλέα ἀπαίρ⟨ω⟩. ὁ δὲ γε ἡθεὶς θάρ⟨ος⟩ ἐκλύσ⟨ε⟩, ὡ⟨ϕ⟩ ⟨ν⟩ Βασιλέα Βυλγάρων Κωνσταντίν⟨ῳ⟩ γενομένοις, ἢ μᾶλλ⟨ον⟩ τῶι ἐκείνε σύζυγ⟨ι⟩ ⟨ϕ⟩ τὰς χ' Βασιλέως ὑποθήκας παρετάκουν, καὶ πάλαι ⟨ϕ⟩ βαρκεκινημένης ἐτύγχ⟨α⟩νε. ἐ δὴ πέμψας, μεταπαλέσ⟨ϕ⟩ πλήθ⟨ος⟩ Τοχάρων, ὡς καρδαρωτάτας ἀυτὴκα, εἰ ἐπεξίοιεν, ἅμ' ἀυτῶ καὶ Βυλγάροις. ⟨ϕ⟩ δὲ ἐ ἄλλως πλήθ⟨ος⟩ ἦσαν ἀυτόνομ⟨ον⟩ ἔτι. ὅπω γὰρ πλέοις τῷ Νογᾶ καὶ ὑπηκόοις ὑποτετάχατο. ὁ γὰρ Νογᾶς πάνυ πρώτως δορυφορεῖν τῶ Δεσπότου ἤρχε⟨το⟩. καὶ φίλους λῶ κατ' ἀυτὸν ἐν ἴσῳ λόγ⟨ῳ⟩ ἦγεν, ὅτι ἐ μετ' ἀυτῶ δορυφορεῖς παρ' ἐκείνων, ὃ τῷ Κάνῃ, ὡς ἀυτοὶ φασι, τὰς χεῖρας ἐκτάτο, ἀλλ' ἀρίστους ἰδὼν, ἑαυτῶ σωὶ ἐκείνοις ἐσφηρίζετο, ἅμα ἀκόντες πάντ' ἐσπηδῶν, δίκλω κωπᾶι ἁλαδὸς χεῖρας καταρραξάντες. ἔτι δὲ χ' ὃ κάδ⟨ος⟩ ὃ παρ' Νογᾶν ὅπω λῶ συνεστὼς, ὅπερ μ̃ τοῦτο δὴ πάθω ζυγαρχῆ τῆ Εὐφρασιωὶ ὁ κραταιὸς ⟨ϕ⟩ ἐκ⟨ν⟩ ⟨ϕ⟩ ἐμῷ σωιζ⟨ε⟩ῖν. ταῦτ', ἄρα καὶ ἅμα μ̃ ὁ Βασιλεὺς παρὼς τῶι πόλιν τὰ χ' δύσιν ⟨ϕ⟩ βαλῶν, ἐκτείνε τὰς ὁδῶς· ἅμα [illegible]ιδροι δ' ἀφρῆτες καταδραμόντες σωι Κωνσταντίνῳ τὰς δυσχωρίας τῶ Αἵμου διεκπαίοντες παμπληθεὶ, φανερὰς ἐφαπαπέθεντο. ἐπὶ λῶ δὲ Τύπις ἡ σωίπαξις μία, καὶ ἐφ' ἑνὶ πάντ⟨ω⟩ κυρῆσαι, ἀλλ' ἀγελαδὸν κατ' ἴλαμὼς ἐπεδύνοντο, καὶ χ' λόχας ἅμα τοῖς ἄλλοις παρετίθεσαν, καὶ δηὰ ἐπαίνων, σευλιάζοντες, σφάζοντες, ἁπαγόμενοι, δῆτ' ὅτι μὴ παρέχοντες τῶ κακῶν. ὁ μὲν Τύπις γε Βασιλεὺς τὰ καθ' ἀυτὸν ὡς εἰκὸς ἀκήρασε, ὃ δὲ γὰ λάθρα καὶ πεφυλαγμένως τὰς ἐσβολὰς ἐποιοῦντο, ἀλλὰ δίκλω πυρὸς ἀγρίᾳ δῃ ⟨ϕ⟩ ταχείων ⟨ϕ⟩ χώρων ἅπαντα διελάμβανον ⟨ω⟩, τὰς σφρένας καταφλεγείς ἀθρόον ἐπεσπεσούσης τῆς φλογὸς, ἐν ἀμηχανίᾳ παντοίᾳ τῶ ποιῆσαι λῶ. ὅτι γὰ λῶ μάχεσθ' σωπαξάμενον ⟨ω⟩. αἱ γὰ δυνάμεις παρεδεδύθεσαν εἰς τὰ ἴλαδα, ἐ μετ' ὀλίγων ἐκλύ⟨ν⟩ ⟨ϕ⟩, ἐ τῆ τῆς αὐλαίας αὐτῆ ἐπιπεσ[illegible]όντες. ἐ ἄλλως δὲ ἁμάχητα παρὼς Ῥωμαίους τὰ τῶν Τοχάρων, ὅτε μὲν φθόγῳ ἀυδῆ, κύκλῳ γὰ διαληφότες,

χ'

καὶ ἐξιοῦντες τὰ ἐγκλήματα, σὺν ἡδονῇ φό- A
βῳ διῆσαν πανταχῇ, ὡς μὲν σφάττοντες πα-
πληθεί, ὡς δὲ ἁπάγοντες ἀλεγεινὰ τοῖς βαρβά-
ροις σώμασι, ὡς μηδὲν ἔτι ὄπου τραπέσθαι τὴν
ἥβην σώζεσθαι δυνατὸν ἐλπίζοντες. καὶ δὴ
κύκλῳ ἐξιόντες ὅσον ὑπὸ προσμίξαι τῷ
χειμῶνι. ὁ δὲ γὸ ὅσον καὶ ἡμισείας ἡμέρας
ἐπεπλανᾶτο δρόμημα ἀπὸ τῆς ὁδοῦ, ἐφ' ὅσον
σαρ' ἐλάχιστα οἱ πολέμιοι διηλέλυντο τὰ δηϊ-
ωσόμενα, ὡς ἁπάντως ἑσπέρας καταπαύσῃ,
ὅθεν τραπέσθαι δόξαντα ὁ Βασιλεὺς, καὶ ἄλλως
ἐκεῖθεν ὁρμᾶν τιμέρᾳ ὅπου χθὲς ἐκείνῳ B
κατέμενε. τότε τις ἀπὸ σκοπιᾶς τῶν ὑπάτων,
ὡς μηδ' αὐτῶν καθ' φάλαγγας μηδὲ, ἀλλὰ
πανταχῇ ἀνθεῖναι, λημμάτων ἐλπίδι, ὑφ'
ἡδονῇ τῶν παθῶν ἅπαν. ἀπὸ δ' ἀνὰ μέρος καὶ ὁ
Κωνσταντῖνος ἐφ' ἁμάξης φερόμενος (ὃ γαρ
ἀπάλου καταγώς ποτε, οὐκ ἔχε καθ' ὅπου
τοῖς ποσὶν ἐς ὁδὸν ὅτι χρῆσθαι ὑπὸ πεζῇ, ἐχ
ἥκιστα δὲ καὶ μόνως ἵππων) οὖν Βυλγαρίας ἀμφ'
αὐτὸν ἔχων, ἐς αἰὲν Βασιλεῖ ὅπη πανοικὶ ἐπέ-
χων, ὡς καπηλεύομενος μονοδόντα. οἱ γαρ C
τοῦ Βασιλέα πάντες, ὅσον ἀπὸ γερανθυπικὸν,
καὶ οἰκιδίου ἀμφ' αὐτοῖς ἕκαστος διέσπαν-
τες, ἄλλος ἄλλο σύπη ὁρμὴ πάσῃ φθόγγοντες,
παρεδύοντο, ἀφέντες καὶ Βασιλέα τοῦ ἑαυτῶ
φροντίζειν ὅπως σωθείη. σπουδὴ γαρ ἕκαστος
ἐποιεῖτο τῶ μόνου σωθῆναι, καὶ ἀμελεῖν παρα-
σκευάζοντο τῶ πλησίον. ὃς μὲν ὡς προμηθὴς
φόβου, ὃς δὲ καὶ δηλίας ἀκαιρεῖ. οὖν μὲ ὡς
ἀνάγκας εἰ μὴ σπουδάσαι ἀλύσεσιν
προσδοκῶντες. οὖν δὲ μηδ' εἰδότας οἱ κακὸν D
γενέσθαι, ὃ βλέπειν ἄλλως ὡς ἔννοιαι ἐρχο-
μένης, ἐς λόγ τοῦτ' ἀσπουχεμένας ὅπη τὶς
ἅλοιτο σωτηρίας. ὁ γαρ ὧν σωματοκόπας
κατὰ σωματεῖς, ἐπόπτας δέχεσθαι οὖν ἐχ-
θρὸς. ὁ γαρ ἄγαν ἐκείνος καὶ αὐτὸς σωμ-
πεπλεγμένος τε τῷ αἰφνιδίῳ, καὶ ὅπη φύγοι
ἐπεπλήγη. ὀλίγως γοῦν τοῦ αὐτὸν ἔχων, ἐς
μάλιστα οὖν οἰκειοπάτρης ἐς οἷς ἐπίσθενε πλέον,
σὺν ἐκείνοις, ἅμα μὲ τοῖς ὑποχωρήσασι τῶν E
φοβερῶν ἐποιεῖτο, καὶ ἀμ' ἑπόμενοι φοβερῶς
προσέκεισθαι, ὡς οὖν μὲ ἀποδιδράσκειν, τοῖς
δ' ἐμπίπτειν. καὶ τῶν προτέρων μὲ φθάσαι
αὐτοὺς φόβῳ, καὶ δηλήσεις ὁπόθεν μάλ-
ιστα. καὶ γὸ καὶ αὐτοὶ τὰ τῶν ὁρῶν αὐχήματα,
φαντασίαν παρεῖχον πολεμίων, ἐπεσπεσούσης
δηλήσεως ἀφάτου. ὅμως δὲ ἐς ἄλλως ἠγείλετο
ὁ δηὼν. ὃ γὸ μὴ ὅστις καὶ προσῶν, ἢ καὶ
φανεὶς ἐς ἑτοίμως ὑ φόβῳ ἤγελλε, καὶ ἐν που
καὶ παρεπαθύζετο συγκαλύπτειν τοὺς οὖν

tunc adhuc sui juris erat. nondum enim eam
sibi plenè Noga subjecerat. Hic videlicet
Noga tebellare tunc primùm, & Domino-
rum jugum excurere incipiebat, amici fa-
miliaritate cum militibus suis Tocharis, & æ-
qualitate civili viuens: socios tunc illos de-
fectionis habere contentus. Nam cum ipsis
missus, operâ illorum subactas bello regio-
nes, oon Cani, (Principem illi sic vocant)
acquirebat; sed nbetes atque opimas illas
esse terras animadvertens, suo proprio at-
que illorum obtinebat nomine. Hi tunc au-
ditâ, quam diximns, invitatione ad præ-
dam, accurretunt qnali canes ad saginam
ruunt impetu, fertiles & opulentas devora-
turi regiones. Noodum fœdus affinitatis
vinculo adstrictum Nogam Imperatori con-
junxerat, quod ille filiâ nothâ Euphrosyne
Nogæ in uxorem daodâ deinde contraxit.
Tunc porrò eodem prorsùs articulo tempo-
ris & Imperator Vrbem versùs, rebus in Oc-
cideore compositis, iter capessivit; & illi, de
quibus diximns, junctis cum Constantino
copijs, tepeotè per iovias asperasque Hæmi
saltuum ac faucium angustias ingenti multi-
tudine populabundi erumpeores, palàm se
hostes declararunt, Castris in Romaoâ ter-
râ positis. Non erat autem una eorum ma-
nus, neque uni parirer omnes imminebaot
loco: sed gregatim per cohortes aut mani-
pulos dispergebantur: & insidijs multis si-
mul locis variè positis, uno omnia tempore
iofestabaot, spoliaotes, mactaores, abduc-
entes obvios, nullum non passim barbaræ
rapacitatis ac crudeliratis edentes exem-
plum. Noo potuit non statim hæc audire
Imperator; utiqne cum isti non dissimulan-
tet aut claoculum has grassationes exerce-
rent, sed liberè ac palàm more ignis luculen-
tet emicantis, & cūctis quæ vi sævâ com-
prehenderit arentis sylvæ partibus exuperā-
tem alrè flammam ostentantis procul. Ar-
dentis igitut improviso isto incendio uni-
versæ latè regionis raptim ad Imperatorem
evolans fama perculit vehementer ejus ani-
mum, & in magnos eum cogitationum æstus
angustiasque conjecit. nesciebat quid con-
silij caperet, quove se verteret. Non erat
instructus ad gerendom bellum; copijs enim
pace confectâ paulò ante Sacramento solu-
tis, domum militum quemque dimiserat:
& cum paucis ipse, Domestico dumtaxat
comitatu, quippe per pacatas, uti credide-
rat, provincias, in Vrbem revertebatur. Et
nec si haberet exercitum auderet commit-
tere cum Tocharis, terribili tunc Romanis
gente, nec bello à nostris superabili creditâ.
Restabat fugæ consilium: sed eam interclu-
debant validæ Hostium manus, quorum præ-
sidijs loca edita universa fauceisque, deni-
que aditus exitusque omnes tenebantur.
Probabantq; ubique se adesse nusquam non

stragibus edendis; & soluriſſimâ metu omni quoquoverſum incurſandi licentiâ, cunctis pariter locis partim trucidatorum acervatim cumulos ſtruentes, partim raptantes libera corpora omnis ætatis inſervitutem ad Barbaros miſerabilem: ita ut omninò quocunque quis prodire cogitaret, nullam viam à præſenti exitio non dico planè tutam, ſed ne talem quidem cui veriſimiliter aliquatenus poſſet fidere, & caput ſalnremque ſuam cum nonnullâ vel dubiâ ſpe committere, ullam uſquam reperiret. Cæterùm ij omnia per circuitum in hunc, quem dixi, modum velut indagine amplexi, ita ex omni parte properabant, ut tantùm non contigui relis ac manibus in momenta ſingula cominùs adorituri timerentur; vix tanto ab illis ponè inſtantibus ſpatio, quantum irinere dimidiæ diei facilè poſſent emetiri, Imperatore cum familiaribus paucis equitante, eodemque aſſiduè turbato accurrenribus ab utroque latere trepidis nuncijs direptionum ac cædiũ, quæ nuſquam non circumſtantium locorum exercebantur. Admovebatque metum quod ferè contingebat unde manè diſceſſiſſet Imperator, ibi hoſtes tabernacula veſpere figere, & in quo pago aut oppido ipſe heri pernoctaſſet, ex eo prodire hodiè infeſtas ita licenter ac ſecurè latrocinantium manus, ut manipulatim palare diſperſi, & quocumque alliceret præda inordinati accurrere non dubitarent; eò fiduciæ ac contemptús noſtrorum armorum, impunè hactenus anſorum experientiâ devenerant. Ductabat in propinquo ſejunctum à Tocharis ſuorum agmen Conſtantinus curru vehês. fracto enim quõdam crure ita nunc adhuc utebatur debili, ut nec pedes incedere, nec equitare potis eſſet. Tenebat circa ſe Bulgaros plurimos expeditos in equis, e vagari eos, ut Tocharos non ſinens; ſed intentâ curâ ſemper inquirens ubinam diverſaretur Imperator: propoſito ſcilicet ac cupiditare eò confeſtim irruendi, capiendique ipſum penè jam ſolum relictum. Nam quæ turba illum familiæ ac miniſterij domeſtici comitari ceperat hoc iter ingredientem, diffluebat in horas, metu fidem ac reverentiam vincente, unoquoque pro ſe ſolicito, modò ſuam ipſius veloci fugâ, & penetratis latibulis ignotis Hoſti, ſalnrem in turo poſuiſſet, parùm penſi habente quid ſocijs, quid ipſi contingeret Principi. In quo erat mira & miſera varietas inconditè quoquoverſum ruentium. cum alios prudens timor, alios panica conſternatio, alios rumor falſus; quoſdam ignaros aljoqui quid ageretur, ipſe tumultus anxiè circumſpectantium & curſantium contagione inquietudinis quadam abriperet quò ſalvum ſe quiſque ſperabat fore; hoc jam effuſiùs, & verecundiâ minori, quod nec ſi quid cuiquam præſentis ad reſiſtendum eſ-

A ἐχθρὸς, ὅτι τῷ μαθεῖν ὁπόσοι καὶ ὅπως εἶεν ὡς τάχει ὁπλίτῃ δεῖ ὁ μάχεσθαι τὸ κινδυνῶδες κατέχων, ὡς ὅτι μόνον ὁρᾶν ὃ σωζόμενον. μᾶλλον γοῦν νυξὶ καὶ παροδίαις βουλευόμενος, προσδαίνει τῷ Γαίῳ, ὀπολιπὼν σὺν λοιποὺς ζητεῖν ὅπη σώζοιτο. τῷ γὰρ κατόπιν ἴοντων καὶ μάλ' ἀπειλοῦσιν ὡς ἀλισκομένῳ. ἦν δ' ὅτε ὃ δὴ ὃ βασιλικὸν τεμένος διεκόμιζον, καὶ οἱ ἀμφὶ Σκλαβὰν Ἀζατίνιλον. ὁπλίτης μὲν οὖν ὑποδὺς ὃ ὄρος, παχυδέρμας πέμπων, ἄνθην μὲ ἐκπέπλεε σὺν ἐχθρὸς ὀπίσσω λανθάνων ὀλοφύγην. ἄνθεν δὲ ὁ Τζαχωαντοῦζαν ζώνην παρεχὴν Δρεπαχέων τοῖς ὄρεσι παρεσκάζε. καὶ δὴ σὺν μὴ ὁπόπου πόνου ἀμείβων σωπηρὸς ἐμφανὴς ὕστος, χῦ ὃ λεληθὸς διεδίδρασκε· πλὼ δὲ, μαλῶν ἀπρεπωδέσιν παρῆναι, συγκαπαβὰς τοῖς λοιποῖς τὸ ὄρος ἐπίζαρέ τε καὶ ἐς Κωνσταντινούπολιν διεσώζετο. οἱ δ' ἄλλοι Δρασκεδωνύμοι πανπαχῆ τῆς Θρᾴκης, οἱ μὲ ἁλίσκοντο, οἱ δὲ ὁπὸ τῷ ὥρᾳ δόξαν καὶ διεσώζοντο. οἱ μὴν τε τῷ οἰκείων, οἷς τε ὃ κοινὸν τεμένων ἐπετηρεῖτο, σὺν τύποις δὲ καὶ οἱ ἀμφὶ Σκλαβὰν, τὰς τῷ ἐχθρῷ μάλις Δρασκίτας χίρας, ὃ τῆς Λίντ φρούριον ὑποδύντες, τῷ δηναῦ αὐαπαύσιν. ὑ μὲν δὲ καὶ ἐς πολὺ σφίσιν ὦ τῷ πόνου αὔεσις. ἀλλ' ὁμῶς μαθόντες τὰ δεῖ Σκλαβὰν, καὶ ὅτι τῇ Λίντῳ προσμολόν, ἅμα δὲ καὶ δεῖ τῷ ἄλλων ὁπλίτων παιδιμὰ. συνάμα καὶ τῷ Κωνσταντίνῳ ζωαθροισθέντες, πλὼ πόλιν δεισκάβλωτο, καὶ δηνὰ ἐπόιουν, δῆλοι ὦτες ὡς ἀνάσαζον ποιήσοντες. ἠκροβολίζοντο γῶν καθημένων δεξιπλῶντες ὃ φρούριον. χῦ ἠπείλων τοῖς ἐντὸς, εἰ μὴ παραδοῖεν, τὰ χείρια. οἱ ὃ ἐρῶντες μὲ ἐς τὰ δηνὰ ὃν χρὼ σφίσιν ὄντα, χῦ ὡς ὑ φυκτὰ τὰ χῦ σφᾶς εἰ ὑπαζρίσθαι, πλῆθος ὄντες ὑδ' ὅτι μικρὸν λοχίζεσθαι, ὁρῶντες ὃ ἐς ὃ φρούριον ὡς καταφρημνίσιν, ἐς ὑπόδυσιν ἀυτίκα εἰ μηχανήμασι προσκεισθαι, ἐν δηνοῖς ἦσαν. πλὼ δ' οἵ γε καταβάθμων μὴ καὶ παρῳνοῦν ἑαυτοῖς τὰ εἰς σωτηρίαν. ὃν μέρει δὲ χῦ οἱ δεῖ τὸ κοινὸν τεμένων ὃν ὑπονοίας μείζοσιν ἢ φέρειν ἦσαν, πῶς ἂν Δρασυδεῖν τοσῶ σωρὸς χρημάτων, ὅσῳ ὃν νομίσμασι, καὶ ὅσῳ ὃν Δρεφόρεις θεωρήμῳ εἶδεσι. χῦ γε καὶ δεῖ πλούσης τῆς σφῶν σωτηρίας ποιοῦντες, δηνὸν ὑγρώμενοι, καὶ πεσόντων ὑπόπιον, εἰ τόσων τὸ κοινὸν στερηθὸ, παρόντων φυλακῆς ἐποίουν. καὶ δὴ λίθος μὲ ὑπόπους καὶ μαρμάρους τῷ πέπλων ἀπίσπων, χῦ ὃν ἀφανῆ κατέκρυπτῳ, ἅμα καὶ τῆς βασιλέως φορέμασ

B

C

D

E

ρίμασι, καὶ πᾶν εἴτι λαμπρὸν καὶ τίμιον ἁρπαγὴν ἑαυτοῖς ἑτέροις. αὐτοὶ δὲ πρὸς τὸ πολεμεῖν ἥκειν σὺν τοῖς λοιποῖς, καὶ ἐφ' ὅσον ἴσχυον παρεκελεύζοντο, ἔνθεν βάλλοντες, πύξοις τε καὶ σφενδόναις. ἀλλ' οὐκ ἦν τοῦτον ὃ ἔδεισαν. τῷ γὰρ πλήθει οἱ ἐχθροὶ ἔφευγον, καὶ κλίμακας ἀξιοπίστους, ὑπεθέατο τοῖς τείχεσιν ἐπεφόρουν. παρίστατο γὰρ ἑκάστοις πλέον καὶ ἢ τὸ χρήματον εἰς χεῖρας ὅσον ὕπνου ἡδονὴν ἐλπὶς, καὶ ἐπίβριθον εἰς λαφύζοντες. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὃ πολὺ πλῆθος, οἷς οὐκ ἦν ἄλλο, ἢ ὃ κερδαίνειν ἀγάγου παντός. οἱ δὲ περιεῖποντες ἐς οἷς ἦν ἡ ἀσφάλεια, ὃ μὲν κερδαίνειν εἶδον ἑκάστοις καὶ ἔξωθεν ἐν τῇ χώρᾳ ἔχοντες ὄντων, ἐς πλέον ἢ πλὴν σφᾶν ἐμπιπλᾶν ἐπιθυμίαν, αὐτοὺς δ' εἰ ἀσφαλοῖεν τῆς ἐς ἀρχῆς παρεκομένων χάλεπα ὤφλεν ἑκάστοις. ὅθεν καὶ πέμψαντες μὴ πλῆθος ἐπιβάσιον τῆς ὁδοῦ, ἐς ὃ δεῦρο ἱκανοὶ εἶεν ἀφικέσθαι ἐς αὐτὸ ἔχειν, ἐφ' ἑνὶ τῷ Σελτὰν τὸ σῶν ἑκάστοις, καὶ ἀπήτουν ἑκάστοις ἅμα λαῷ τε καὶ χρήμασι, ἐς τοὐντεῦθεν καθυπεχούσιο σφίσι πλοῦ ἄδειαν. τοῖς δ' ἀκούσασι, ἡ ἐκπλὴ διαίδηλα λῦν. τοῖς μὲν γὰρ ἔδοκεν διδόναι, ὡς κρεῖττον ὂν ἀφ' ἑκόντος ἑκάστοις ἐκπλέοντας τ' ἄλλα ἀφέντοιεν, ἢ μὴ θέλοντας πρὸς τῷ συνέσθαι λᾶν ἀπαῖ τὰ πάντα. καὶ αὐτὸς κινδυνεύειν. οἱ δὲ ἐκ τῆς Βασιλέως αὐτοῦ φόβον, ἐς ὡς ὑπομονητὸν ἔλεγον. πάχα γὰρ καὶ ἐπιθήσειν προσπορεῖν δυνάμει, μὴ δὲ γὰρ ἀμελήσειν τοσῶν χρημάτων, καὶ προσβοηθήσειν ἀξιοθαλάσσους ἐς ἡμῶν ἐπαμυνεῖ κίνδυνος. οἱ δ' ἄλλοι, ἀλλὰ τοῦ τῶν Σελτὰν κεφαλοῦ δοτοπεμάντες, ἔξω τῆς τάχους τοῖς ἐχθροῖς ἔμπλειν, ὡς ἢ καταδοκήσαιεν δοτοχωρεῖν, ἢ ὁρμηθέντων ἀμυνεῖσθαι, ἡμᾶς αὐτοῖς ἕως θανάτου, ἐς ἢ Θεοῦ τοῦ σωτηρία πρὸς θέσθαι, ἢ πάσιν ὑπὲρ τῆς ἐς Βασιλέα πίστεως. ταῦτα βεβουλευμένων, ἐπορέκτει μὲν ἢ δυνατὸν βαλεῖ, καιρηρεῖ καὶ ὅπη ἐκδεχομένης ἐοικέναι. καὶ τοῖς μὲν ἔξω ἀναρτᾶν ἐλπίδας ὡς ἐκδοσόμενος, αὐτὸς δὲ μόνοτας, ὃ τὰ χρήσφας ἐς οἷόν τε πίθεσθαι, ὡς ἀσθενεμένες ἐφ' ὅσον παρεῖναι καὶ μὴ βοηθείας φανείσης. εἰ δὲ κινδυνεύοιεν πλείονι ὑπερισάντων τῶν χαλεπῶν, κεφαλὴν μὲν τοῦ Σελτὰν μήτ' ἐκκόπτειν μήτε ἕπεσθαι. ἀσφαλέσθαι γὰρ αὐδρὶ ἐς θανατώντων τὸ πλημμελὲς ἔτι). τὸ δ' ἐν σπουδῇς δοτοδιδόναι τοῦ σώζεσθαι τὰ λοιπὰ, ἀβέβαιον ἐλπὶς παρεῖναι. τοῦτοις συγκεχυμένοις τοῖς λόγοις, πέμπουσι τιμητὰ χίζειν καὶ ὑπαχθῆναι ἐκκλησιαστὰ

set animi facultas ejus rei adesset nulla; utique ipso ductore no vitare mali subiti perculso, spem palàm repugnandi damnante omnem, & nihil aliud quàm fugam & latebras quærente. Hic ergò cum pancis quos habebat secum reliquos ex maximè intimis ac fidissimis, prorsùm retrorsùm lævà, dextrà, in partem omnem se circumagebat vitabundus & incurrens. hinc repulsus terrore conspecti mali, peius illic quò refugerat reperiens, tum à quæsito alibi perfugio specie tetrioris inde se ostentantis exitij exclusus; anxius semper & æstuans: perturbatæ, ut fit, menti errore oculorum formidinem addente, ac juga montium aliaque obiter apparentia in hostes armatos irruentesque deformante. Ingeminabant subinde miseriam desperantis jam Principis obviorum undecunque atroces nuncij, vera, dubia, ficta, tristissima omnia horrendaque referentium. Id sæpe comites experti submovebant deinde venientes, nec affari Principem sinebant: unde etiam utilium indices qui de Hostibus quo loco essent, & quid agerent, necessatia scitu suggesturi advolarant, inanditos repelli contingebat, imprudentiâ sine dubio excludentium magnâ: sed sua eos exercebat consternatio, animo, ne fit, exitij metu in exitium ruentes. Tandem ægerrimè, faventibus noctium tenebris, juvante ad latendum solitudine callium inviorum, Ganum montem conscendit Imperator, relictis comitibus, & sibi prout quisque posset jussis consulere. nam eos suorum qui ponè assectabantur magis magisque desperabat effugere posse manus Hostium. Erant autem hi qui pecuniam & pecuniam imperatoriam portabant, & Sultan Azatinus cum suis. Porrò Imperator ubi montem subijit, celeres in diversa mittens, hinc quidem hostes adventantes speculabatur, attentione summâ satagens latêre ipsos & effugere. In aliam verò partem missos curare diligenter jussit, ut triremis quàm primùm occurreret, monti quà mare tangit confestim se admovens. Et Hostes quidem mox apparentes locum ex loco mutans solerter elusit, nunquam ijs etsi acerrimè indagantibus conspectus. Triremem autem cum cognovisset instructam præstò esse ad designatum littus, eò cum exiguis comitatûs dilapsi reliquijs descendens è monte, conscendit in paratam navim, & sic Constantinopolim salvus tenuit. Alij passim dispersi per Thraciam partim capti sunt, partim præter opinionem incolumes evaserunt. At illi Domesticorum quibus erat Imperatoriæ suppellectilis & pecuniæ deferendæ cura commissa, quibuscum, ut est dictum, Sultan ibat, ægrè manibus Hostium elapsi Æni Atcem subeuntes, paululùm à gravissimis ærumnis respirarunt. Sed non longa illis contigit remissio

missio laborum. Nam Hostes cognito de-
Sultane ubi esset, & eum cum alijs in Æni
Arce versari, statim congregati cum Con-
stantino universi Vrbem obsederuot, oppu-
gnantes quàm poterant ferocissimè; ac pla-
nè præseferentes destructuros se Oppidum
cum Arce. Coronâ igitur cinctam muni-
tionem sagittis undique ac jaculis per diem
continuè petebant, & atrocissima quæque
Præsidiarijs, ni se dederent, minabantur,
qui autem intùs erant ità arcto se deprehen-
sos, admotâ comiois & jam eutem exorsâ
urere ineluctabilis vi mali, sentientes, æstua-
bant anxij, & tantùm non despondebant
animos, reputantes haudquaquam sese pa-
res repellendis assultibus Hostium, si, quod
mox futurum apparebat, totis viribus irruer-
ent; quippe qui se tantò ipsis inferiores
numero viderent: ad hæc Aree inclusos se
infirmâ & semidirutâ, cuius quæ restabant
integra haud essent tam solidi operis, ut pos-
sent machinarum, mox undique admoven-
darum sustinere impetum. Tamen in tantis
malis memores virtutis, nullam diligentiæ
providentiæque partem omittebant, omni
ratione satagentes, & seipsos & sibi commis-
sam servare Arcem. Peculiaris ioter hæc
solicitudo erat Custodum Imperatoriæ sup-
pellectilis ac pecuniæ publicæ, quò ferrent,
& ubi salvum in tuto deponerent tantum
acervum rerum pretiosissimarum, quantum
in cistis conditum numerum ferebant, partim
aureæ argenteæque monetæ, partim vaso-
rum ac vestium conspicuæ artis ac pretij.
Tandem rei momento & sui ipsorum officij
debito perpenso, suarum esse partium sta-
tuerunt vitam potiùs profundere, quàm tan-
to thesauro in manus Hostium tradendo ir-
reparabili damno Rempublicam affligere.
certi ergò conatu omni atque industriâ con-
tendere in custodiendo tanti pretij depositi
to, primùm pretiosissimas gemmas & mar-
garitas velis quibus erant intextæ detrahen-
tes, unà cum ornamentis Imperatorijs, &
eo quod in totâ penu erat exquisitioris pre-
tij, abstrusissimis infodientes sub terrâ com-
mendarunt latebris. ipsi sic expediti accin-
xerunt se eum cæteris ad quàm fortissimè
pugnandum, jaculantes simul omnes è mu-
ris in oppugnatores arcubus & fundis.
quamquam in hoc quidem proficiebant pa-
rùm, obruente multitudine Hostium, qui
etiam præparatis scalis in muros insilire co-
nabantur. addebat enim ruentibus calcar
odor subemanans tantæ in propinqno ac
quasi sub manum pecuniæ jacentis, cuius
opimæ obiectæ faucibus, ac quasi famem af-
flato ex viciniâ nidore proritantis confestim
abliguriendæ admota prædæ spes, immane
quantum rapacissimæ Gentis toro dudùm
nisu iocumbentis ad perrumpẽdum quidvis
obstans, novis cumulis furotis inflammabat

μήνας ἐφ' ἱκανὸν ἀξαυλίσαι ἔτι ζητοῦσι. καὶ λοιπὸν ἀωθημερὸν ἡ ἀναπαυχή. ἡ μὲν οὖ ἐς πλέον ἠφίει, ἀλλ' ἐπολιόρκουν κυκλοῦντες, ἐκ μάχης καρτερᾶς συνίστων, ὡς λοιποὶ οἱ ἔντὸς αὐτεῖχὴν κατίσχανάζοντο, καὶ πολὺς λοιπὸν ἡ ἐξ ἀμφοτέρων ἔρις. ὡς δ' οἱ ἔντὸς ἤδη ἀπόνειον ἐκ κίνδυνῳ λοιπὸν καὶ κεφαλῆς, πρεσβεύονται παρ' ἐκείνους ἢ μὲν ἐκδίδοναι πάλιν ὑφ' ὅρκοις τοῖς καὶ Θεοῦ καὶ θείων (καὶ γὰρ ἐν Κωνσταντῖνον διεμένυον) ἀσφαλῶς ἡμομένοις. ὅτω ἁλισθησόμενοι, καταθυμαίνων καιρόν, ὅτι πᾶσι χαρίζεται τῷ ἐκλόγῳ Ἀρχιερεῖ. ὁ δὲ πάλιν ἐκπεπλῶ εὐλόγως ἐνδοὺς, λαβὼν τὰς θείας εἰκόνας, ζωὴ παντὶ τε ἐξεστι Κλήρῳ καὶ τῷδὰ ἐν Κωνσταντῖνῳ πόλῃ. καὶ δὴ πελαδιέντων τῶν ὅρκων ὑπὸ Θεῷ καὶ τῷ Ἱερέως, ἔσῳσι μὲν ὁ Ἀρχιερεὺς. ἐκπέπλει δ' ἅπας ὁ Σκλαυὸ καὶ πάντα τὰ ἐκείνου ζωὴ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἐκδίδοσι, καὶ αὐτίκα ἀνεχώρουν λαβόντες, μηδὲν ἄλλο προσπαθήσαντες. ἅζαν γὰρ τὰ τῶν ὅρκων, ἢ μὲν τῶν Σκλαυὸν λαβόντας, ἀρχαιολατείαν, μηδὲν προξόντας τελέως ἀλλ' ὡς ἔοικε τὸ μοιρίδιον ἰσχυρὸν, καὶ ὅπ ζηλώσαντό ἅς, αὐτοπαθεῖς αὐτὸ μόρσιμον. τῶν γὰρ ὑπομενόντων ἡμέρας, καὶ ἀθυμίας μὴ τὸν προξὺν, φαίνον) καὶ θαλασσαν καὶ αἱ τῶν Βασιλέως τριήρεις. ἐκ αἱ μὲν ὅσον ὅπω ἐκείμεν προὸς τοῖς λιμέσι, τοῖς δὲ μετέμελε τῶν συμβάντων, ἀλλ' ὅσε ἔχον τὸ προσῆκον ὅτω ἡμομένων. τὸ γὰρ ὑπομένειν μεταμέλειαν λοιπόν. ἀλλ' ὅσε ἀξαυλοι τὸ ζωόλον. ἔθος καὶ ἐπεὶ ὅσε εἶχον μεταμελόμενοι τὸ γενόμενον ὑποπτον θεῖναι, ὅτι τοῖς χρήμασι τῶν ἀσφαλῶς φρονέειν, μὴ καὶ ὅτι τούτοις σφαλῆσι. ἐπεσκίμμυρε γὰρ ἐπ' ὁ πόσος ἐχθρὸν ἁλισκεσθωνυμένων τῶν πολίτων. τῷ δὲ κατ' αὐτικρὺ μὲν τῆς πόλεως τὰς τριήρεις ἔσπλουν φέρουτες. ἔσῳσι δ' ὁπλιτῶν ὡς τάχος ἐφ' ἑκάστα ζώσαντες, ἅπαν ἀξῆγον τὰ τῶν Βασιλέων χρημάτων, καὶ φέροντες ταῖς τριήρεσιν ἐναπετίθεσαν. τέλος δὲ καὶ αὐτοὶ ἐμβαίνες ἀπέπλεον. ἐπεὶ δὲ καπέπλευσε τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ τῷ Βασιλεῖ ἀγγέλλοντος τὰ πραχθέντα, αὐτίκα ἐκλόγῳ πρὸς τὴν ἀγελείαν παροξυθεὶς, ἄρχετο λοιπὸν τῷ θυμῷ, καὶ δίκα ἐποίει. καὶ δὴ μὲν ὁ Ἀρχιερεὺς εἰς τὴν τῶν Ἐκκλησίας κρίσιν καθίσας, καὶ ἐκρίνετο, καὶ ἐπὶ ὃς ἦλθε τῷ κινδυνεύειν εἰς τὴν ἰδίαν ὑπεμίαν, ὡς τοῖς πραχθεῖσι μεσολαβήσας ἐκείνῳ. ἐδὲ μὴν τοί γ' οἰκείας ὁ Βασιλεὺς μαζίξας, καὶ ὡς λοιπὸν γυναικείας ἀπειλήσας σολαῖς, ἀπὸ πρεσβύτου

ἐποίει

ἐποίει· καὶ πέμψας, τὰς μὲν τῶν Σκλαβῶν εἰς γυναῖκα καὶ θυγατέρα, ἔτι δὲ μητέρα καὶ ἀδελφὰς παρθένους, καὶ οὓς ἐκείνοις παῖδας ζωὴ τοῖς δὲ ἐκείνης ἄπαιδι, ἀρκτᾶς ἀσφαλέστη ἐδίδου. ἔστι δ' ἐν ἐκείνῳ πλήθει χρημάτων, ἐν ἀργύρῳ τε καὶ χρυσῷ καὶ παλαιοῖς ἄλλοις, ἔτι δὲ σκεύαις καὶ ζώναις, ἀλλὰ καὶ μαργάροις καὶ λίθοις πάμπολυ ὧν οἷς φασὶ ἐκεῖνον εἰς τροφὴν Περσικὴν, τῷ κοινῷ τεμιούμενον πρεσβεύεσθαι.

impetus. Ex tamen cogitationes erant vulgi dumtaxat minoris ac militaris fœcis lucrum intuentis unum, eò cuncta referentis, extra id nihil magnoperè curantis. Alia sentiebant Optimates ac Duces, quorum arbitrio deliberationes concludebantur, & regimen vertebatur universum. Hos cupiditas inhians & avaræ spes in huius Arcis oppugnatione non tenebant, facilè utique videntes affatim extra prostare per regionem universam spoliorum ac prædæ, quæ raptu congestuque facilior ad exaturandam quantamvis aviditatem satis esset. Sed eo movebantur quòd providebant, se nisi destinata perficerent, risum debituros, impuneque fore ludibrio. quare ad finem propositum rectam hanc esse viam rati, territos, ut par erat credere, apparatu atque insultibus primis Romanos Custodes Arcis per certos homines tentarunt: admonentes haud esse ipsos resistendo, & satis pro suâ prudentiâ videre, posse Constantinum & Tocharos facilè perficere quod erant aggressi, & Arcem unam istam à fundo diruere, consulerent igitur sibi & cladem ultimam maturâ nec indecorâ pactione præverterent. Has leges compositionis fore Sultanem cum populo, & pecuniâ dederent, ipsi salvi abirent quò luberet, omnis ab semolestiæ securi. His Romani auditis in duas se contrarias sententias sciderunt. quibusdam videbatur præstabiliùs dari ultrò maturè quod mox extorquendum vi erat: & beneficio exitium redimere cum sibi tum ijs pariter impendens, quæ stultâ supra vires obstinatione tueri contenderent. Ab his alij dissentiebant, contra disserentes: ista quæ ab Hostibus exitia metuerentur, justiùs ab Imperatore formidanda: qui utique ipsos, si juratam fidem terrore abiecerint, meritis legum supplicijs mactaturus sit. quare aiebant obfirmandum animum in resistendi constantiâ, & patienter expectandas Copias Imperatoris ipsis sine dubio non ita multò post anxilio venturas. non enim neglecturum prudentem Principem tantam suam pecuniam servare, missâ strenuè classe quæ parentes mari auxilia portaret obsidioni solvendæ sufficitura. Id vel si deforet censere sese, abscissum Sultanis caput ad Hostes è muro supernè jactandum: aut enim quos ibi detinuisset eatenùs cupida expectatio recipiendi Sultanis, desperato jam ejus voti effectu, recessuri confestim erant; aut ipsis irritatis Amici cæde & sævius in nos ad ultionem expetendam ruentibus, optabilem nobis occasionem datum iri, vel fidei erga Imperatorem nostræ obitâ pro eo pugnando morte obsignandæ, vel gloriosæ, si Deus adjuverit, victoriæ. Talia ubi altercantes utrimque aliquandiù jactarunt, media tandem sententia prævaluit, decernens perseverandũ adhuc, & expectandum auxilium Imperatoris. nec tamen planè præcidendam hosti deditionis spem, quin eam potiùs alendam industriâ & simulatione, quò ipsi suspendantur animis, & extremis temperantes conatibus re in longum tractâ otium auxilijs Nostrorum huc se admovendi præbeant. Rebus interim nostris quàm fieri poterit optimè providendum, ut quàm diutissimè resistamus, tardante quantumlibet auxilio; ac si vis interea major ingruerit, nunquam eò tamen deveniendum, ut aut abscindamus aut projiciamus Sultanis caput, nam id facinus esset temerè furentium & insanâ desperatione mortem sibi vituperabilem accersentium. quæ porrò quoad vires suppetierint defenderis fortiter, ea, vel potiùs reliquias eorum semiconsumptorum, defensione ipsâ extremo jam discrimine urgente pro salute ac capite pacisci, sapientis affine providentiæ censetur. In hæc decreta ubi omnes consensissent, mittunt statim qui Hostibus promittant, facturos se quod juberent, postquam aliquam, cessatione oppugnandi, liberam ipsis indulsissent ad cõsultandum moram. Concessæ in unum illum diem induciæ, quas cum produci postulassent, nihil ultra impetrare valuerunt. quin potiùs die statim sequente omni ex parte vehementissimè oppugnati, summâ vi resistendo conrendere sunt coacti. certatum utrinque totis viribus: quoad jam fatiscentes obsessi, & futurum clarè cernentes ut mox opprimerentur prævalente multitudine, mittunt tandem qui deditionem pollicerentur, eâ tamen conditione, si priùs in pacta conventa jusjurandum solemne per Deum & divina ritè ab oppugnantibus daretur. Ea Legatio directa ad Constantinum est, quicum securiùs tractari posse videbatur. quo assentiente oblatis, etiam de consilij & Ducum Exercitûs sententiâ, adhibitus ad juramenti ceremoniam loci Antistes Pontificalem indutus stolam, sacras Imagines manu gestans, cum suo universo Clero prodijt ad Constantinum. Nullam ille moram fecit promissorum à se fidem Deo reste sanciendi conceptis ritè verbis, sub autoritate ac nutu Episcopi præsentis. qui cum ad suos redijsset, statim qui Arcem tenebant Sultanem dimiserunt cum suis rebus cunctis universoque ipsius comitatu. Eo recepto confestim Hostes recesserunt, nihil ampliùs facessentes molestiæ. Cautum enim Sacramenti formulâ discrtè fuerat, ut Sultane

ipsis

ipsis traditò contenti, nihil ultrà requirerent. Hoc eventu apparuit ineluctabilis divini decreti porentia, cui frustrà obsistere conetur vis ac prudentia quantavis. Die sequenti, secundâ ab eâ quâ deditus Sultan est, apparent in mari triremes Imperatoris: quarum appulsu vicino tantùm non jam subeuntium portum sera festinatæ deditionis pœnitentia Imperatorios invasit. Sed quæ facta erant infecta fieri nequibant. Cum ergò aliud nonpossent, ne supellectilem & pecuniam Imperatoris è tantis tam ægrè hactenus periculis servatas in aliquo adhuc discrimine relinquerent, utique in regione hostibus, ijsque rapacissimis, redundante, ordinaris utrinque in binam seriem ab Arce in Portum militibus armatis, regias illas Gazas eduxerunt imposueruntque triremibus: tum super & ipsi conscendentes solverunt. Inde ubi appulerunt Constantinopolim, cognitis Imperator quæ contigerant, immane quantum excanduit. Ac Antistitem quidem ad Tribunal Ecclesiasticum reum fecit: parumque abfuit quin is acerbo supplicio lueret functionem recepti jurisjurandi. Domesticos quidem suos ab Æni Arce reduces, priùs flagellatos, inde muliebribus ad exprobrationem ignaviæ dehonestatos stolis, à conspectu Imperator removit suo, Palatinis officijs privatos. Tum missâ militum manu Sultanis uxorem & filiam, matrem præterea & sororem filio sque eiusdem cum domesticis & cunctâ familiâ omnium eorum, securæ custodiæ mandavit; quantum porrò eidem Sultani divitiarum ibi fuit in auro argentoque signaro aur facto, velisque insignibus, stolis ac zonis, unionibus quinetiam, & varij generis exquisiti pretij gemmis, quod ex usu luxuriæ Persicæ plurimum omninò fuisse aiunt, totum corrasit, & in publico ærario deposuit.

CAPUT XXVI.

Ut exceperit Patriarcha redeuntem Imperatorem, quàm acri reprehensione ac Zelo.

CÆterùm priusquam hæc fierent opportunè occasionem arripuerat Imperatoris objurgandi Patriarcha. Multus is dudum fuerat in dehortando Imperatore ab Expeditionibus adversùs Christianos susciendis, non successuras felicitèr eas ipsi denuncians, neque enim civili contra ejusdem Religionis professores bello Deum adjutorem fore. Talia frustrà sæpe à se monitum videns tunc, non ut Imperatore dignum fuerat; sed indecorâ fugâ vix salvum sese recipientem Constantinopolim, ubi primùm is à reditu magnum in Templum se contulit, Dei adorandi & pro evitato summo discrimine gratias agendi causâ: cominùs accedès increpavit palàm verbis haud mollibus, id tantum inrermiscens delinimenti, ut gratulari se simul ipsi salutem insperatò servatam, reddendis Deo pro eâ gratijs, significaret. *Deo gratias*, inquiens, *quod salvus evasisti, & non es traditus manibus Hostium quærentium animam tuam. Ecquid autem eorum memineris quæ sæpe apud Te egi, expeditiones istiusmodi dissuadens ut prorsus noxias? non dixi & serio denunciavi Tibi, ne bella civilia susciperes? cur ergo te tuosque Copias Michaeli Despotæ exercituque eius in aciem progressus obiecisti? nonne & tu nomine Christi signatus es, & ille Christum agnoscit Dominum? Inter tales, aiebam, prælio commisso pro quibus orabimus? utris victoriam, utris cladem impetrare conabimur à Deo, dum Sacris operamur? nempe tres Hostium habere numero possumus, utrisque*

Τέως δὲ περὶ τούτων ἡ τοῦ πατριάρχου ἐπεὶ πολὺς ὁ Παχυμέρης κωλύων ἐπὶ τῷ Βασιλέα τῷ χριστιανῶν ἐκστρατεύειν, ὡς οὐκ ἀλυσίτελα πάντως ἐμφυλίοις χυθέντα πολέμοις, τότε μὴ τῷ ἔθνει βασιλικὴν τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐπιδημίσαντι, τῷ μεγάλῳ νεῷ ὑπεύθυνα, ἐφ' ᾧ περιπέπυσμαι καὶ δοποδύναι τὰ τῶν ἀχαριστίας ξύσπα, καταλθὼν ὁ Παχυμέρης, ἐνέδιζέ τι λύσσης, περιστησάμενος καὶ τὰς εἰς Θεὸν τὰς σωτηρίους ἐκείνῳ ἀχαριστίας. καὶ τῷ Θεῷ χάριν ἔλεγεν, ὅτι σέσωσαι, καὶ χεῖρον ἢ ὑπέδυσαν τῷ τλιῷ σοὶ ψυχοὶ ζητοῦντων ἐχθρῶν. τί δαὶ τὰ παρ' ἐμοῦ σοι τοτε λεχθέντα; ἢ ἃ μέμνησαι ὡς τλιῷ ἐκστρατεύειν ἐκέλευον, ὡς ἃ συμφέροντα οὐκ ἔστιν; ἃ δῆτα ἐμφυλίοις πολέμοις ἀπέλεγον μὴ ζυτεῖν; ἐς τί γε ἄλλο, ἢ σὺ καὶ τὰς σὰς δυνάμεις εἰς μάχλιν τῷ Δεσπότῃ Μιχαὴλ εἶναι, καὶ τοῖς ἐκείνου στρατιώταις; καίτοι σὺ μὲν τοῦ Χριστοῦ ἐπωνυμάσθης ὀνόματι, καὶ κατὰ λαῖτος Χριστοῦ; πῶν ἔλεγον, τότε ποιοῦντας τὰς εἰς Θεὸν ἱκεσίας, ἐς τίνων ὁμολογητὴν Θεῷ, ὡς ἐκσπένδων ἐχθρῶν; αἱ ὑπὲρ ἡμῶν ἀρχαὶ καὶ ὑπὲρ ἐκείνων πάντες. ἐκτενδίπερ καὶ μιᾶς μανδρας ἐσὲ τῶ Χριστοῦ. νῦν δὲ, ἀλλ' ἀλογιστὶς Κύριος ὁ ξυσαμένος σε ἐς ἐχθρῶν ἀνόμων. ἐπίστασι γάρ σοι σφίσας, ἐφ' ᾧπερ

ὑπὲρ ἐκείνων ἐποιησάμεθα, οὕτως ἔστω καὶ ὑπὲρ ἐκείνων τούτοις ἡμῖν ὡς ἐχθροὶ ἐξήτασται, οὐκ ἐχθραντέοι πάντως δικαίως. ὅσα δὲ σοὶ ἐχθρὸς ὁ Σκύλη, οἷς οὐκ αὐ ὁμόσε χωρήσαιμι, ἵνα μὴ ἐγώ σοι φίλτατος ὄφλω. ὅθεν πάντως καὶ σοὶ ἐχθρὸς, καὶ φοβήσας μόνον, μεταβαλὼν ἐξέφυγεν. ὅπως οἶδε Κύριος κρίματα ποιῶν. τοιαῦτα τῷ Πατριάρχῃ λέγοντος, ἀμέμπτως ὁ Κρατὼν ἐδέχετο τὰς ἐλέγξεις, καὶ παρεσκεύαζε. καὶ τὸ λεγόμενον δὲ ὡς δικαίοις οὐκ ἄχθεσθαι ἔπειθεν ὡς δῆθεν ἀπολογούμενος, ὡς καὶ αἰτίαν μᾶλλον τὰ τῆς ὁδοῦ κατωτάτω ζῶν, καὶ ὡς κἂν μεσολαβῆσαι τὰς αἰσθήσεις σπουδὰς ἐβεβαίωσεν. ὁ μὲν οὖν Βασιλεὺς ἅπαν, ἃ δὲ ὁ κῦρις ἐδίδου καὶ πλείονα λέγων, ἀποπεμφθεὶς τῆς ἀκοῆς, ἐχώρει πρὸς τὸ παλάτιον. τὰ δὲ περὶ τῆς κηδεύσεως ἅπερ ἦλθε.

A adstricti communi fœdere Religionis, quas pro vobis preces offerimus, eadem pro illis valent: quandoquidem ad unum æquè ambo pertinetis ovile Pastoris Christi. Nunc autem benedictus Dominus qui liberavit te ab Hostibus à lege Christi alienis, quos immisit in te ut admoneret; non injustè a te illos hostiliter impeti quos Hostes tibi quæsisti: exhiberet autem & tuis obyceret oculis veros Hostes, quasi diceret: En in quos fas pium-
B que sit, si pugnare libet, omnem belli vim effundere: quos ipsos tamen frustrà debellare prælio adversus conaberis, nisi ego volens & propitius adfuero. Ostendit igitur tibi Hostes, & servasse contentus, eorum à Te vim arcuit, è periculis insidiarum in tutò incolumem transferens. Sic agere novit Dominus judicia faciens. Hæc loquentè Patriarcham placidè audivit Imperator, reprehensionique acquievit obnoxiè, ultrò
C comprobans, & meruisse confirmans. quid enim contra opponeret veris & palàm justis, non habebat. Illud tantùm ad quamdam excusationem subiecit: *Æqui ad pacem*, ioquiens, *cum Christianis sanciendam istâ quâ sum periclitatus vià properabam. Hoc enim ferebar ut fœdus iam ictum cum illis, quos me habere Hostes veras, etiam affinitatis necessitudine adstringerem, firmitate in posterum certiori.* Tantum Imperator locutus (nonenim tempus id erat plura differendi) recessit in Palarium, benè precante in digressu Patriarchâ. Affinitas porrò cujus modò facta est mentio, sic se habuit.

CAPVT XXVII.

Affinitas inter Imperatorem & Despotam Michaelem contracta, Annâ filiâ Eulogiæ sororis Augusti, Nicephoro Despotæ Michaelis filio in uxorem datâ.

Ἐπειδὴ γὰρ πολλάκις ἀποστείλας ὁ Βασιλεὺς, καὶ τὰς δυνάμεις παρεβαλὼν ἀπεκρούετο (ἐχρῆτο γὰρ καὶ ὁ Μιχαὴλ τῷ Γαλικῷ εἰς βοήθειαν, καὶ καρφὼς κεκινυνεύμενος τὰς δυνάμεις ἀστᾶχυς) καὶ οὐδὲν ὁ ὀπίων λυόμενα, μᾶλλον δὲ οὖν καὶ παρεζημιοῦτο τὰς ἐν κοινοῖς ἀσχολίας, μόλις καὶ πολλοῦ πείρου, ἐκετεύσαντος τοῦ Δεσπότου, καὶ πρεσβείαις συχναῖς ὑπαναλεξαμένου Αὐτοκράτορα, πρὸς εἰρήνην καὶ ζυγὸν ἀπέκλινε. καὶ ἐπεὶ παῖδες ἦσαν τῷ Μιχαὴλ τρεῖς μὲν γνήσιοι, ὧν ὁ μὲν Ἰωάννης ἀνὰ χεῖρας, ἦν τοῦ Κρατοῦντος, πεμφθεὶς μὲν πρὸς πατρὸς, ὁμήρ δὲ καὶ ἅμα μητρὸς ἐκόσης εἰς ὁμηρ, ὃν δὲ γαμβρὸν τοῦ Σεβαστοκράτορος Τορνικίου ἀλέγω παρυπεδέκετο, δύο δὲ ἅμα τῷ πατρὶ, Νικηφόρος τε καὶ Δημήτριος, ἔφηβος δ' ὢν νεότητος ὁ Ἰωάννης· καὶ ὁ μὲν Δημήτριος ἀντέστας ἦν ὅλῃ, καὶ ἐν ἀπεγγυμοσύνῃ ζῶν διετέλει. ὁ δὲ γε Νικηφόρος κεχήρευε γυναικὸς.

C Vm sæpe Imperator vel aliorum vel proprio ductu immissis in Tractum Occiduum Copijs, illicque cum Hostibus congressus, semper repulsus esset; propterea quòd ibi domioans Michaël auxilijs Italicis utebatur; & horum vi confirmatus resistebat validissimè: adeò non proficientibus coortæ quidquam Romaois, ut etiam malè mulctari plerumque redireot: longâ experientiâ militiæ damnosæ tandem persuasus otium ibi & operam in nullius frugis nullius spei negotio malè consu-
E mi, induxit in animum, oon jam aspernari ampliùs crebras Despotæ preces, nec se, ut hactenus, inexorabilem præbere delinimentis eiusdem & supplicibus officijs; sed ad pacem cum ipso inclinare. Quoniam autem Michaëli eraot Despotæ filij tres legitimi, quorum Ioaones quidem io manibus ac potestate Imperatoris erat, missus quidem à Patre, traditus autem in obsidem à Matre præsente, ad conciliandam conventionem ulterò Constaotioopolim profectâ, quem & Generum factum Sebastocratoris Tornicij

superiùs docuimus; Duo autem degebant A apud Patrem Nicephorus & Demetrius, cum tertio ex pellice genito Ioanne: ac Demetrius quidem primùm tunc pubescens immaturus negotijs, nihil nisi puerilibus remissionibus vacabat; Nicephorus verò viduus erat, nuper mortuâ ipsius Coniuge, filiâ Lascatis Augusti; Huic decreverunt communiter tertiam Eulogiæ natarum Annam copulare nuptijs, titulum ac dignitatem Despotæ jam ex priore habenti à Socero Imperatore Ioanne acceptam. Itaque B cum multo Satellitio splendidoq; comitatu Annâ missâ, nuptias Imperator istas peregit. eúmque vocato ad se Constantinopolim Nicephoro, præterquam ei dignitatẽ confirmavit, honoribus etiam illum auctum maioribus donisque dignitatum domum remisit. sicque constitutis in Occidente rebus, Orienti jamdudum laboranti recuperando attendebat; cùm alijs eò missis plurimis, tùm præsertim Ioanne Despotâ, quo maximè innitebatur, abundè illum idoneum confidens emendan- C dis sarciendisque cunctis per illum tractum detrimentis Reipublicæ, & illis periclitantibus Populis, quanto esset opus ad illos Imperio servandos, auxilio juvandis tegendisque. Reveta enim intento Imperatore Occiduis rebus, & omni curâ satagente illa divulsa membra Imperij corpori coniungere iterùm ac restituere, infirmari, ac debilitari contigit Provincias ad Orientalem limitem sitas duplici ex causâ. primùm quòd quæ illas priùs defendebant Copiæ inde in D Occidentem abstraherentur: deinde quòd in necessitatibus urgentium & remedio præsenti egentium casuum, propter longinquitatem negligerentur. Cæterùm ubi, ut dixi, pacatus fuit Occidens, missis ad illas partes Imperator Copijs, quantam potuit maximam ijs recuperandis curam impendit: fereque in statum pristinum reduxit. Nam Despotæ Ioannis ea virtus, ea fama erat, ut eo apparente fieri non posset quin Persæ quiescerent, aut potiùs cum metu & terrore maiori reprimerentur.

ἡ γὸ γυναῖτης τῦ Βασιλέως Λάσκαρι ἐπιθήκα, τύτῳ ἐγκάκεσθαι καὶ ἀμφοῖν τὸν τρίτον τῶν τῆς Εὐλογίας γυναικῶν Ἄνναν ἐκδόσθαι τοῖς γάμοις, Δεσπότῃ γε ὄντι, ἐκ τῦ παρεστῶτος κίνδυνος ἀφὰ τῦ παρόντος βασιλθκότος Ἰωάννυ ἔχοντι ὃ ἀξίωμα. καὶ δὴ μὴ πολλῆς διατριφορίας ἀποστείλας τὸν Ἄνναν, ἔτυ γάμυς ἐπλή. εἶτα καὶ Νικηφόρῳ ἂς ἑαυτὸν συγκαλέσας καὶ τὸν Κωνσταντίνυ, κρατυύσες μὲν ὃ ἀξίωμα, ἐ πμαῖς μεγαλύναις, ἐ δώρεις ἀγλάας, πολλὰς τὰ οἰκεῖα ἐκπέμπει. ἐ ὕστερα τὰ καὶ δύσιν καταςήσας, τὰ τῆς Ἀνατολῆς πονῆντα παρεσκεύατο, καὶ ἄλλως μὲν πλείστους παρεισδοσίλλων, ἐξαιρέτως δὲ Δεσπότῃ Ἰωάννῃ, ᾧ δὴ ἐπιθαῤῥεῖ, ἀυτάρκη τὸν τῶν καθυμένων ὑπάκυσιν· ταῖς γαρ ἀληθείας χολευμένυ τῦ Βασιλέως τοῖς δυσκόλοις, ὡς ἂν δοκῶσι ἀναχαλευμένυ τὴ Βασιλεία ὃ λεῖπον, ἡδιόνως τὰ καθ' Ἑῶ διχόθεν. τῷ τε τὰς ἐκ δυνάμεις παρὼν τὸν δύσιν ἐκπέμπεσθαι, καὶ τῷ καθομελεῖσθαι μακρόθεν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν τῶν δυσικῶν ἡσυχαζόντων, πέμπων ὁ Βασιλεὺς καθ' ὅσον οἷόν τε ἀνεκπάθῃ, καὶ παρὼν ὃ παρὼν ἐπανῆγεν. ὑ γὸρ ὢν ἔτι ὢν τῦ Δεσπότυ φανέντος ἐκλυσε, τὰς Πέρσας μὴ ἠρεμεῖν, ἢ μᾶλλον καὶ μὴ σὺν φόβῳ πλείονι ἀναχαλεσθαι.

CAPVT XXVIII.

De vulgato Nicæa falso nuncio invadentium eam Vrbem Tocharorum.

EIusdem autem anni mense Martio, E cum sacri dies Ieiunij celebrarẽtur, die secundâ Hebdomadis secundæ, contigie Nicææ ex inopinato, & subitò quiddam adeò terrificum, ut si cum maximè turbulentis & tumultuosis eventibus, qui maximam affere consternationem solent, conferatur, nulli omnium diritate commotionis ac populatis formidinis insanâ concitatione concedae. Vnde ac quomodo acciderit tam vehementer ingruens, tam longùm durans, tam anxiâ expectatione mali

Τοῦ δ' ὡσὺ ἔτυς, μηνὸς Κρονίυ, τ θείων ἡμερῶν τ νηστείας πλευμένης, ἡμέρᾳ τῆς δυτέρας ἑβδομάδ δυτέρᾳ, συμβέκη τῇ Νικαίᾳ ἐκ προσδόκυ τὸ ἐξαίφνης πρᾶγμα, παραχθὲν μὲ φοβερὸν, ἐ μηδενὶ ἄλλῳ εἰς λόγον ἐκβολῆς προσηκυῖαν τῦ παρόντος. κἂν ὅτι τις ἄλλως συμβαίη, ὅσην τὴ παρεμβολὴ καὶ μίνη, καὶ τὴ τῦ Νικέως παρασδοκία, ὡς ἂν μελλόσης κακοῖς ἐπιβαλλεσθαι, ἀναγκαίᾳ ἐξ τοῖς δεχομένοις, καὶ μηδὲν

μηδὲν τῆς εἰς σωτηρίαν ἐλπίζειν. λεγόμενα δὲ μὴ τόσον ἔχει εἰς φόβον καὶ συγκλύδιον. εἴωθε γὰρ ὁ λόγος τοῖς μετρίοις μέγεθος ὑποφέρειν ὡς οἷός τ' ἐστὶν εἰπεῖν ἕκαστα, τοῖς δὲ μείζοσιν ἀδύνατος, ὕστερος σφῶν φαίνεσθαι. πολὺ καλὸν ἐν τοῖς τοιούτοις μὴ τοῖς λεγομένοις ἐμμένειν τοῖς λόγοις παρεπόμενον. ἀλλὰ καὶ ἐς μέλαν τοῦτο ἐπανάγειν, ἐφ' οἷς ἐπὶ ἀκρων ὄντας τῆς παρεγγράπτου ἀκολουθίας τὰ λεγόμενα. περὶ τὴν τοίνυν φυλακὴν τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὑπερανατείνοντος τοῦ ἡλίου ὅσον καὶ ὅσα μοίρας ζῳδίων τριάκοντα, ἐπ' ἔργοις ὄντων τῶν ἀνθρώπων, τῶν μὲν πνευματικοῖς, τῶν δὲ καὶ σωματικοῖς, ἀθρόως φημίζεται λόγος ἐν τῇ δὴ τῇ μέρει τῆς πόλεως, ἐν τῷ δὲ δ' ἤ, ἀλλὰ κύκλῳ τοῦ πολὺ ἅπασαν, τοχάρων ἔθνος τῷ πλήθει θαρσοῦσαν, τοὺς τῶν πυλῶν κρατοῦσαν φύλακας, εἰσεληλυθὸς πολὺ μᾶλλον ὅτι πλείοσιν ἐν ὀλίγαις ὁρμαμάσιν. ὡς τ' ἐν ἀκαρεῖ τοῦτο ἐμπεπλῆσθαι σφίσι ἀπροσδοκήτως, ἀπλῶς καταφάσθαι. καὶ ὁ λόγος ἅμα μὲν ἐφέρετο, ἅμα δὲ καὶ πολὺ πολὺ προελάμβανεν. ἐκπεπλήσσοντες τοιαρεσῶν τῶν οἰκείων καθὼς ἕκαστος ἔχων ὁρμῆς, ἐξέθεον ἀσυντάκτως τε καὶ πρὸς ἀμφόδους. καὶ ὃ μὲν ἔνθεν, ὃ δ' ἐκεῖθεν φερόμενοι, ἀλλήλοις παρεσκεπτον. ἰὼ δὲ καὶ τούτοις κἀκείνοις εἷς τις ὁ αὐτὸς πόνος. ἐν οὕτω τε καὶ κόσῳ καὶ ἀμφοτέροις ἐπαγόντος τοῦ κακοῦ συγκρύπτοντος ἀλλήλοις, ἄφρον ἐξ ἑτέρων, μανθάνειν ἤθελον πῆ ἡ φήμη, ἐν εἰ ἀληθῆ τὰ λεγόμενα; ἤτε δ' ἔστι, ἤτ' ἐκεῖνοι ἀσφαλῶς ἔχοιεν φεύγειν, πολὺ τοῦ ἀληθῆ εἶναι τοῦτο συμφώνως ἁπάντων ἰσχυριζομένων εἰς τοῦτο. ἐν ἕκαστος ἐκεῖ ἑαυτοῦ ἀμφιβόλως ἔχων ὅ τι ζητεῖ, ἀναμφιβόλως ἦν ἐκεῖ τοῦ φήμου. ἐν ὅσῳ δὲ ταῦτ' ἐκείνοις ἦν, καιρὸν ἄλλοι ἀπεῖχον ἐξαγγέλλειν τὰς συμφοράς, καὶ οἰκείοις ἔλεγον ὀφθαλμοῖς πεπεῖσθαι αὐτὸν ὑποπτεύοντας ἐκπεπλῆχθαι σφίσι μελλοῦσι καταφαίνεσθαι. ὡς εἶναι τοῦ ἐκείνων ἦσαν ἅμα καὶ ταύτην οἴκησιν, τῶν φάσεων οἶμαι εἰδωλοποιούντων τὰ παθήματα, καὶ χειροῦσθαι καὶ τὰ μὴ ὄντα πλαττόντων, ὀφθαλμοῖς ὃ ὀπίσω πλανωμένοις, καὶ τῆς ἀληθείας ἀποπεπλῆχθαι. ὃ γὰρ καὶ νοῦν φοβερὸν λαμβάνον ὃ ὀπίσω, ὡς τοῖς ἔξω σκοπεῖν ἀφ' ὃ πρὸ τῆς ἡλίας, καὶ καὶ βίαιον βλέπον, παρεσκεύαζεν ὡς ἀληθῆ ἀδιαλείπτως μόνον ὡς ὂν ὑπεστόπαζε. τί γὰρ ἐκείνους ἠβούλετο ὃ τὰ ἀνύπαρκτα ὡς ὄν

A graviſſimi crucians terror, tam inevitabiliter in ſummæ calamitatis ſenſum quaſi præſentem cum extremâ deſperatione ſalutis, quos comprehendebat miſeros conijciens, conandum eſt dicere; utcunque ſit difficile narratione rem exprimere uti ſe habuit. quippe quæ ſit neceſſariò minùs atrox apparitura legentibus, quàm eã experti ſenſerunt. Nam quæ mediocribus quidem affingere magnitudinem ars atque amplificatio ſermonis poteſt: eadem infra maximarum per ſe rerum ſubſidere faſtigium impar aſſequẽ-

B do ſolet. Quare ſapientis Lectoris eſt ſublevare judicio in talibus infirmitatem ſcriptionis cui cognoſcendæ dat operam: & quaſi ſupplere imaginando quod dictio minùs exprimit: evolante animo in ipſam præſentiam periculi, ſenſuſque inducente quales fuiſſe conſentaneum ſit eorum quibus contigit in re, dum gererentur, ipsâ verſari. Primò igitur trihorio diei illius, eminente ſupra Horizontem Sole quaſi partibus Signi triginta, cum operibus homines vacarent alij ſpiritualibus, corporeis alij, confeſtim

C fama diſſipatur, non in hâc quidem Vrbis parte, in illâ verò non; ſed latè per Vrbem totam uno circum undique tenore; Gentem Tocharorum multitudine fretam trucidatis portæ Cuſtodibus in Civitatem irrupiſſe rapidiſſimo & ſæviſſimo ſimul imperu, ita ut paſſim ipſis inopinatò ubivis occurrentes, momento ab ijs immaniſſimè omnes conciderentur. Et rumor hic ſimul prolarus, ſimul univerſam pariter complevit comprehenditque Civitatem. Exilientes igitur extra domos eo quiſque habitu, quo illo rerum articulo repertus eſt, diſcurrebant confuſiſſimè

D per vias & angiportus, ruentes ille huc, hic illuc, alter in alterum incidentes muruo colliſu, labore utrinque contrario, ſed pari: in quem illos trudebat opinio cuique inſtantis à tergo mali. ac ſeſe pulſantes pereontabantur quæ hæc eſſet fama? & ecquid vera narrarentur? Porrò neque hi neque illi certum quidquam expedire poterant. cæterùm omnes voce conſonâ veriſſima dici affirmabant. nam quàm quiſque incertus erat conſilij de viâ modoque propriæ ſalutis in tuto

E collocandæ, tam certum ſe ferebat de veritate gliſcentis famæ. In bis dum iſti erant, ecce à tergo alij currentes miſerabiliter deplorabant infandam cladem: proprijs modò ſe vidiſſe oculis memorantes, dum Hoſtes quempiam ſibi obvium membratim cõcerpſerint, difficilì judicio immaniorne illa crudelitas cædis, an triſtius & miſerabilius ſpectaculum fuerit. crediderim terrorem partes invadentem Morphei, ſomnia vigilantibus terra quædam obiectaſſe; atque ut per noctem imaginationi ſolet ſopor, ita oculis luce palàm illuſiſſe, viſa oſtentando falſa. Vis nempe illa eſt inſanæ formidinis

ubi mentem consternaverit, furorem inde oculis effundere, ut sibi coram cernere mœsta tetraque simulacra videantur, quæ nusquam sint alibi quàm in errore delirantis animi, unici artificis illorum: persuasione quamvis vanâ stultâque in certò affirmandi fiduciam abundante. Talia qui à contrà venientibus audierant, referebant retrò pedem domos versùs. Pars angulos scrutabantur sicubi cavum invenirent quò se compingerent. alij aliud salutis spem offerens latibulum captabant. Nec deerant qui sepulcris dudùm mortuorum sese insinuantes, ibi mussarent. locis quidam munitis & firmi operis caput vitamque commendabant. Ab his diversi nonnulli digno viris, & ut ipsis videbatur generoso consilio, armis indutis, arreptâ lanceâ scutoque, qui duceret adversùs Hostem quærebant. Homo erat Vrbi præpositus prædarum quàm præliorum scientior Manuëlites Nicolaus. huic honor obtigerat præsidendi tunc Nicææ. Erant & alij plurimi, Militiæ usu nonnullo, multorum annorum stipendijs imbuti. Horum nulli tum venit in mentem cogitare, vanos plerumque ferri eiusmodi rumores; ideoque seriò disquirere quid in re esset. Sed pariter omnes vnâ communi perculsi formidine, satagebant non se solos, verùm & Cives tectaque servare. Armati ergò discurrebant per totam Civitatem, velut quidam nitrò citroq; continuè commeabundi celeres nuncij. Ac dum hi hanc, alij aliam in partem impetu feruntur, nihil quidem eorum quæ dicebantur videbant: solùm ejulatus undique planctusque audiebant, velut captâ Civitate lamentantium. Erantque voces ac clamores planè quales hominum, quos cum maximè præsens pungit ac penitus vulnerat atrocis ingruentis mali sensus; nihilque deerat ad scenam tragicam extremæ calamitatis qualis in direptione Vrbis expugnatæ cernitur, nisi quòd solæ quæ patiebantur personæ partes illic, & quidem perfectissimè, agebant suas, vim inferentes comparebant nusquam. Non enim, ut fit in deprædationibus captarum Civitatum, vacuus vacuum exhortabatur adsecum rapiendum, & in hoc segnem increpabat. non rursus plenus prædæ alius, ostentabat socio spolia exposita, incitans ut strenuè auferret; nihil, inquam, spectabatur tale; sed tantùm turba tumultuans avul sorum domibus & temerè cursantium metu lymphatorum. qui ubi in Domesticos procursu offenderant, cohorrescebant tanquam in hostes incidissent, terrore panico quo erant fascinari, familiares deformante in Barbaros, quos ne occidere conarentur sola tuendi se ipsos ab eorum scilicet infestâ vi & armis, cura retardabat. Infelices dirâ excitate qui non discernerent cives & socios ab hostibus: nec minùs miseri fortitudine in-

ἐστασιν ὅπα πεσοῦσι; ὁ δ' ἀκούοντες τῶν παρόντων μὴ ἀξιοχρεοτερον, παλινδρομοῦντες δ' ἐς οἴκους, οἱ μὲν ταῖς χωλιαις ἐζήτουν ἀσφαλείας καὶ ὅ σφισιν αὐτοῖς εἰς σωτηρίαν ἱκανὸν νομιζόμενον. καὶ οἱ μὲν ταφὰς πάλαι καταθρεψάντων ἀνοιγομένας εἰσέδυνον· οἱ δ' ἀσφαλέσι τόποις ἑαυτὸς ἐνέπηγνυον. ἄλλοι δὲ αὐδρωδές τι καὶ ἀλεξήτηριον ἡρώμενοι πρόχειρον ὅπλα τε ἐδιπτοῦντο, καὶ λόγχας συὸς ἀσπίδων ἐχρῶντο, καὶ ἧ ἡμισόμενον ἀξιζήτουν. ἦσαν δέ τινες ὁ μὲν ἐς πρεσβείαν τῆς πόλεως πεπαγμένος οὐκ οἶδα πολέμων, ἀλλὰ λημμάτων ὁ Μανουήλίτης Νικόλαος, τιμὴν ἔχων ὁ προκαθῆσθαι τῆς πόλεως. ἄλλοι δὲ βαλίσει πολεμικαῖς ἐμπειρίαις ἐπιθαρσοῦντες, οἷς ὑδεμία πρὸς ἐνίων ὁ τοιοῦτος ἔννοια τῶν πολλάκις καὶ ψεῦδος ἐξ ὃ φαντάζομενον, ἀλλὰ πᾶσι κοινὸς πρόσπεπτωκε φόβος. ἐ μόνον ὃ κῆδος σφᾶς ὤθελεν, ἀλλὰ ἐ ὃ κῆδος πᾶσαν τοῖς πόλιν σώζεσθαι. ἐπαλυθήτης δὲ γενομένου διέθεσε πᾶσαν τοῖς πόλιν, οἵα τις ἀφ' ἑστίας ἐκπεσόντες σωτηρίας, καὶ οἱ μὲν ἔνθεν, οἱ δὲ ἐκεῖθεν μὴ ἐρήμης ἀξιαλλόμενοι ὕδατι εὑρεῖν τῶν λειπομένων, μόνον ὃ ὁδυρμῶν καὶ συναγμάτων ἦκεν, οἷς ἀληθὲς τῇ ἄσει, καὶ οἷς τῶν νῦν σφίσιν ἐσχηκὸς γεγονότος, καὶ χῆμα ἐν ἀντίκρυς ἁλούσης πόλεως τὰ προσήκοντα. πολὺ δὲ ἐκ τῶν δρώντων εἰκονιζόμενον τῶν χαλεπῶν, ἀλλ' ἐκ τῶν πασχόντων τὰ τῆς ἁλώσεως. ἡ γὰ κενὸς ἐκάλει κενὸν ὡς λυπούμενος τῶν ἀληθῆ· τῶν δὲ λύπης ἐν ἄλλῳ παρόντως ἔφη, ἀλλ' οἷ ἐκπεπληγότες τῷ φοβίλητοι γεγονέναι, καὶ τοῖς οἰκείοις ὡς ἀλλοτρίοις προσπίπτοντες, ὑποπίπτων καὶ σὺν ζωήῃ ὡς πολεμίοις, ἀλλαποσῶντο· ἡ σφάττοντες, παρ' ὃν καὶ ὃ προς ἐκείνοις παθεῖν ἐφυλάττοντο, δύσμορον τῆς ὁμαχμίας, καὶ ἄθλιοι τῆς κῆδος προθυμίας ἕκαστος. τότε κῆ οἱ ἐν ἑρκτᾶς σιδήρεις πεδούμενοι (πολλοὶ γὰ τῶν πολεμίων κρατηθέντες, ὡς ἑρκτικὸν λάθης τῶν ἐν Νικαίᾳ φυλακῶν κατεκρίνοντο, ὡς ἡ ἐφ' ὕδασι ἀπ' ὀστοδρωτῆς) ἐκεῖνοι τότε τῶν κοινῶν θεώμενοι προχείρων ὑπῆρχον ἐν ἐχθρᾶς αἰσίαις, καὶ κρατήσαι ὃ ἄξιον, οὐκ ἐξ ὧν ἐκείνης ἔβλεπον, ἀλλ' ἐξ ὧν ὃ τῶν ἐπιόντων θόρυβον ἐδεῶτο. καὶ δὴ τῶν πεδῶν ἐκλυθέντες, ἔσαγοί τινες ἦσαν προσκαθέσθαι τῆς φάλαγγος, πολὺ οὐ κατ' ἄμιλλαν, ἀλλὰ κατὰ προθυμίαν τῇ φυλάσσειν. ἐῶ ὃ ὃ τῆς ἐνδρομῆς πλῆθος ὅτι τὰς πύλας εἶναι τῆς πόλεως. καὶ ὁ λαὸς ἅπε-

C

τὸ χύδην, καὶ ἐν ἀλογίᾳ τῇ καθ' αὑτὸν ἀδικίαν, ἐρρώδουν ἕκαστος, ὡς ἢ πεφυκὸς ἕκαστον τῶν παρόντων πεσόντων, εἰ οἱ πολέμιοι ἔξωθεν διακοπείσης, ἢ τούτων αὐτοβοεὶ τοὺς εἰσελθόντας, καὶ ἀπροσδοκήτως ἐνδοθεὶς, αὐτοὺς ὑφ' ἑαυτῶν συναλισκόμενός τε καὶ διαφθειρόμενος. ὃ δὴ καὶ ἐγένετο αὐτοῖς. παρασπεύσαντες γὰρ τὰς πύλας ἢ μὴ τῆς αὐτῆς καὶ μιᾶς παρόδου ἐπίσχοντό τι καὶ ἀνεχώρουν. ἀλλ' ἐν ταραχῇ καὶ σπουδῇ κόσμῳ ἐμπίπτοντες, μὴ ἀναγκαίας καὶ σὺν καιρῷ τῇ παρασκευῇ ἀναβάσεως. εὑρίσκω γὰρ καὶ ἀναγκαίαν καθημένους τοὺς φύλακας, καὶ μηδὲν ἐπαίοντας τὴν ἀπὸ τοῦ πόλου ὁρμήν. ὅθεν καὶ μᾶλλον ἤλπισαν ὡς τάχιστα ἐπιπεσεῖσθαι, ἢ ὑποῤῥώσθαι ἐν ἄλλαις πύλαις ἐλπίζόμενοι. ὃ κακὸν. ὃ δὴ καὶ πλεῖστα παρέσχεν ἐκείνοις τοῦ ταράχου, οἱ ὑπὸ βραδυτάτων τῶν πρὸς τὰς μηδέτα φόβου ἐχούσας πύλας ἀπιόντων, οἱ ἐχθροὶ καθ' ἑτέρας πύλας μετ' ἀγχεφόνου πάσης ἐσελῶσι. καὶ δὴ εἰσῆσαν ὀξυσπλήκτως, οἱ μὲν ἔνθεν, οἱ δ' ἐκεῖθεν ἰόντες, ἅμα καθ' ἡμίσους, τὰς καθ' ἑκάτερα πύλας ἐφίσαντο δοτοῦντες, ὡς μὴ πονήσοις τὰς καθ' ἕω. ὡς δὲ πᾶσι καὶ ἐν εἰκαίαις ἄγαν, τοῦ γὰρ πρὸς Ἀγκαλὸν ὁδοῦ ὡς προῤῥώσαντες καθυποπτεύειν εἰς ἐν συναχθέντες καθίσαντό τε τὰς ψυχὰς, καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ τῷ τί πράξωσιν ἦσαν. μὴ γὰρ αὖ κατ' ἄῤῥον πεσὼν ἐχθρὸς πέρυσι τὰς θύρας ἀνοίξας. ὡς δὴ καὶ τοῦ ἐς Ἀγκαλὸν φέρουσαν ὑπεκύντες ἐλάθοντο καὶ τούτου δέκα θύρᾳ πασῶν, τὴν φυλακὴν καὶ ἐς χαλεπὸν πλημμέλειαν σφίσι τοῦ ἀπαίτιον, ἀναπεφυκὸς τε ἀῤῥώστως τῇ δίκῃ, ἐ τοῦ αἰτίου τῆς φήμης ἀῤῥίνων. μὴ γὰρ αὖ ἀνθόδεν γῆς μηχανομένης δέος ἐχθροῦσιν, ἐ μή τις παρὸν ἢ φόβον ἐφαδολόγησεν. ὅθι πολλὰς γοῦν ἕκαστοι τὰς ἐδοὺς, μὴ ἢ ὁ τυχὼν παρίοντες, ἵν' ἐς παραβάλλοιτο, ὕδεν πλέον ἔχοι ἀῤῥένων, τῇ δὲ ἀφανῶς ἅμα τε ὑπηπίαν, καὶ ἅμα παφέντα ξυνδιαληφέναι τὰς τοῦ πολλοῦ ἀκοάς. ὃ δ' ὃν παρχάρξε ἐ πλεῖον εἰς αἰτίαν, ὃ τῆς ἐκόντος τῆς Θεομήτορος καθ' ἑκασίαν ἐκφερομένης πλήθους ἔπεσε γυναικῶν, αἷς δὴ καὶ ἐκφανῶς αὐταγκαίου τοῦ δέους κατόπιν ἥκουσας. τούτων δὴν ἐλεφυρτικῶς ἢ Περσῶν καὶ Τοχαρίων ξεκλινησάντων, ἀκὸς τὰ τῆς φυγῆς διελθεῖν, ἢ συμβῆναι τὰς μὲν κατ' ἐκείνην μεγαλοφωνήσας ποτιπεσεῖν. οὗτ ἢ πεῖρ καὶ ἔξωθεν τοῦ φωτοῦ δεχομένης, τὰ κατ' ἐκείνην ὡς πρὸς ἐκείνην ἐρχομένην ὑποτοπά-

τὸ χύδην, καὶ ἐν ἀλογίᾳ τῇ καθ' αὑτὸν A tempestivâ quâ in amicos atque adeò in se ἀδικίαν, ἐρρώδουν ἕκαστος, ὡς ἢ πεφυκὸς ἕκαστον τῶν παρόντων πεσόντων, εἰ οἱ πολέμιοι ἔξωθεν διακοπείσης, ἢ τούτων αὐτοβοεὶ τοὺς εἰσελθόντας, καὶ ἀπροσδοκήτως ἐνδοθεὶς, αὐτοὺς ὑφ' ἑαυτῶν συναλισκόμενός τε καὶ διαφθειρόμενος. ὃ δὴ καὶ ἐγένετο αὐτοῖς. παρασπεύσαντες γὰρ τὰς πύλας ἢ μὴ τῆς αὐτῆς καὶ μιᾶς παρόδου ἐπίσχοντό τι καὶ ἀνεχώρουν. ἀλλ' ἐν ταραχῇ καὶ σπουδῇ κόσμῳ ἐμπίπτοντες, μὴ ἀναγκαίας καὶ σὺν καιρῷ τῇ παρασκευῇ ἀναβάσεως. εὑρίσκω γὰρ καὶ ἀναγκαίαν καθημένους τοὺς φύλακας, καὶ μηδὲν ἐπαίοντας τὴν ἀπὸ τοῦ πόλου ὁρμήν. ὅθεν καὶ μᾶλλον ἤλπισαν ὡς τάχιστα ἐπιπεσεῖσθαι, ἢ ὑποῤῥώσθαι ἐν ἄλλαις πύλαις ἐλπίζόμενοι. ὃ κακὸν. ὃ δὴ καὶ πλεῖστα παρέσχεν ἐκείνοις τοῦ ταράχου, οἱ ὑπὸ βραδυτάτων τῶν πρὸς τὰς μηδέτα φόβου ἐχούσας πύλας ἀπιόντων, οἱ ἐχθροὶ καθ' ἑτέρας πύλας μετ' ἀγχεφόνου πάσης ἐσελῶσι. καὶ δὴ εἰσῆσαν ὀξυσπλήκτως, οἱ μὲν ἔνθεν, οἱ δ' ἐκεῖθεν ἰόντες, ἅμα καθ' ἡμίσους, τὰς καθ' ἑκάτερα πύλας ἐφίσαντο δοτοῦντες, ὡς μὴ πονήσοις τὰς καθ' ἕω. ὡς δὲ πᾶσι καὶ ἐν εἰκαίαις ἄγαν, τοῦ γὰρ πρὸς Ἀγκαλὸν ὁδοῦ ὡς προῤῥώσαντες καθυποπτεύειν εἰς ἐν συναχθέντες καθίσαντό τε τὰς ψυχὰς, καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ τῷ τί πράξωσιν ἦσαν. μὴ γὰρ αὖ κατ' ἄῤῥον πεσὼν ἐχθρὸς πέρυσι τὰς θύρας ἀνοίξας. ὡς δὴ καὶ τοῦ ἐς Ἀγκαλὸν φέρουσαν ὑπεκύντες ἐλάθοντο καὶ τούτου δέκα θύρᾳ πασῶν, τὴν φυλακὴν καὶ ἐς χαλεπὸν πλημμέλειαν σφίσι τοῦ ἀπαίτιον, ἀναπεφυκὸς τε ἀῤῥώστως τῇ δίκῃ, ἐ τοῦ αἰτίου τῆς φήμης ἀῤῥίνων. μὴ γὰρ αὖ ἀνθόδεν γῆς μηχανομένης δέος ἐχθροῦσιν, ἐ μή τις παρὸν ἢ φόβον ἐφαδολόγησεν. ὅθι πολλὰς γοῦν ἕκαστοι τὰς ἐδοὺς, μὴ ἢ ὁ τυχὼν παρίοντες, ἵν' ἐς παραβάλλοιτο, ὕδεν πλέον ἔχοι ἀῤῥένων, τῇ δὲ ἀφανῶς ἅμα τε ὑπηπίαν, καὶ ἅμα παφέντα ξυνδιαληφέναι τὰς τοῦ πολλοῦ ἀκοάς. ὃ δ' ὃν παρχάρξε ἐ πλεῖον εἰς αἰτίαν, ὃ τῆς ἐκόντος τῆς Θεομήτορος καθ' ἑκασίαν ἐκφερομένης πλήθους ἔπεσε γυναικῶν, αἷς δὴ καὶ ἐκφανῶς αὐταγκαίου τοῦ δέους κατόπιν ἥκουσας. τούτων δὴν ἐλεφυρτικῶς ἢ Περσῶν καὶ Τοχαρίων ξεκλινησάντων, ἀκὸς τὰ τῆς φυγῆς διελθεῖν, ἢ συμβῆναι τὰς μὲν κατ' ἐκείνην μεγαλοφωνήσας ποτιπεσεῖν. οὗτ ἢ πεῖρ καὶ ἔξωθεν τοῦ φωτοῦ δεχομένης, τὰ κατ' ἐκείνην ὡς πρὸς ἐκείνην ἐρχομένην ὑποτοπά-

tempestivâ quâ in amicos atque adeò in se ipsos mucronem impetumque unusquisque vertebat. Tunc hi quoque quos custodiæ ferro vinctos tenebant (multi enim bello capti perpetuo carcere Nicææ detinendi damnati erant: ad id istâ delectâ Civitate, quod inde difficiliùs vias fugiendi reperire posse viderentur) isti, inquam, communi animadversâ perturbatione, persuasi revera ingressos Hostes & in Vrbe prævalere, non quòd ipsos viderent; sed ex trepidatione quam cernebant Civium ductâ coniecturâ, soluti vinculis se comites addiderunt ijs, de quibus dixi, armatis: & extremo velut agmine cohortem auxerunt, obeuntem, ut est memoratum, vias Vrbis; & præcurrentes sequebantur; non illi quidem animo aut impetu pugnandi ultionisve ab Hoste sumendæ; sed tædio carceris, occasionem, ut fit, quomodocumque oblatam u urpandæ libertatis libenter amplexi. Ista porrò cunctorum sic euntium procursio ad portas Civitatis ferebatur. Sequebatur autem multitudo confusa Populi; exhorrescente pro se unoquoque dum reputat quàm infirmus per se sit ad propulsandum malum ingruens. & ita se pluribus applicanre; sic ferè subductâ errantium cogitationum summâ: aur se statim moritutos, si Hostium ferro per portâ patentem extrinsecùs irruentium primi armatorũ quos sequebantur, cecidissent: aut si hi fortunâ usi meliori repellerent ingredientes Barbaros, & maiore impetu incumbendo reprimerenr vim ipsorum; non desperabant singuli eorum, quos diximus Custodijs elapsos, invenire in communi trepidatione viam sibi privatim consulendi, erumpendo per aperta ostia simul cum referentibus pedem Hostibus, & ita effugium alicubi captandi. In fine autem hnjus viæ ludibrium sui risumque repererunt. Cum enim ad portam, quò iter intenderant, pervenissent, non eodem æstu & anxietate animi quâ venerant redierunt. sed tumultuosè inordinateque eò progressi, tranquilli securique recedebant. Custodes siquidem portæ quietè desidentes, sine ullo adhuc rerum quæ per Vrbem gerebantur sensu inueniunt. Vnde unâ re dolebant, quòd illusum sibi esset. non tamen omni adhuc solicitudine vacabant, reputantes potuisse fieri, ut per alias portas Hostes in Vrbem penetrassent. Imò eum attentiùs cogitaverant, illa ipsa, quam videbant nimia securitas Custodum, curam ipsis admovebat augebatque reputantibus, pari fortè negligentiâ solutos aliatum portatum Præsidiarios facilè oppressos subitò incursu Hostium, aditum Tocharis in Vrbem præbuisse. quare rursus anxij partiuntur sese bifariàm: & ad duas quæ restabant (præter Orientalem quam vacare incommodo videbant, & maritimam quâ nemo suspicabatur

venire

venire Hostes potuisse) duas, inquam, eodem tempore reliquas portas adierunt. Ve autem ne in his quidē repererūt damni aut suspicionis quidquam, respirarunt videlicet, menteque à gravi perturbatione receperūt. Tamen adhuc incerti quò se verterent, ubi delitescerent, unde, quà irruissent Hostes, omnia circumspectando quærebant. quid enim? dictitantes: an illos putabimus alis per aērē invectos supernè intra Vrbem involasse? Cum autem postremò illam ipsam quæ littus maris spectabat portam lustrarent, similiter liberam omni metu deprehendissent, & Custodum ibi quoque errorem ipsis & credulitatem exprobrantium ludibrio irrisi essent, respirarunt ab omni formidine tunc planè; & solutis jam animis investigabant, quæ origo falsæ opinionis, quisve author mendacis indicij fuisset. Non enim videlicet terræ quodam mugitu extitisse vocem quæ ingressos denunciasset Hostes: sed omninò primum aliquem fuisse vani Nuncium merûs. Postquam verò diù & diligenter in istâ sunt inquisitione versati, explorantes circum omnia nihil aliud reperire potuerunt, nisi mendacem famam multis eodem momento locis simul natam, simul increbescentem, simul vulgi complesse aures, simul animos inani terrore perfudisse. Vna tantùm quæ aliquâ verisimilitudine niteretur publici erroris causa memorabatur: Supplicatio tunc fortè per Vrbem ducta, circumlatâ de more in Thensâ per solemnem eâ die pompam imagine Deiparæ, turbâ Mulierum sequente quod solet in supplicationibus acclamari ab mala deprecantibus carmen ponè frequentantium; ac videlicet quæ tunc maximè timebant, distinctè poscendâ eorum libetatione, nominatim exprimentium; nec sine ejularu ingeminantium: *Defende nos Deus à Persis, à Tocharis erue, à Barbaris nos Deus protege*. Talia cum meticulosum genus mulierculari, & in ijs consternatiores aniculæ quædam vociferarentur acutiùs, credibile est voces illas *Persarum* & *Tocharorum* percussisse aures quorundam alind agentium, & novitate ipsâ ac tono formidinem ciente, multos indiscusso statim indicio glisscente, in absurdam ingressorum Vrbem istorum, quos appellari audierant nominum, opinionem ac fidem fuisse ridiculè pertractos. Nam ne citò deprehenderetur primus error, perturbationem ex dirâ mentione statim natam obstitisse, & persuasionem cum metu latè disseminasse. ita tumultum Vrbis & illam insanam trepidationem ortam auctamque. Sic illi conjectantes differebant. Cærerùm Imperator ubi ea post cognovit, cùm humaniter compassus errori est, tùm literis scriptis haud perfunctoriè Duces præsertim Primoresq; reprehendit: negans virorum prudentium, ac ne sensu quidem communi saris expeditè utentium fuisse, statim usque adeò turbari famâ temerè illatâ. primùm siquidem explorare oportuisse quo fundamento rumor niteretur, præsertim malè cohærentia nuncians. quomodo enim hostes intra Vrbem & in Civium jugulis, de quibus audirum nondum esset, foris approximasse, circumsidere muros, turribus se admovisse? quomodo qui paulò ante dicti essent hærere in Persidе, subitò alis sumptis volucris exercitus supra starent imminentes desuper cervicibus: tanrum intervallum ubi & Arces & Præsidia Romana sint, victorijs momento emensos. Hæc & his similia meritò exprobrans per epistolam Nicæensibus Imperator, id agebat ut in posterum cautiores illos redderet in occursu similium casuum.

A ζειν, ἐ ὅτι ἀληθὴς ξυνέμα φόβῳ ⓜ λόγον, ἐ πὸς τῷ πολλῶν ἀκοὰς πλεῦσα, ταξυῆξαι ⓜ θόρυβον. ἀλλ' ὁπόσοι μ' ὅπως ὁ δὲ γε Βασιλεὺς μὴ τάῦτα μαθὼν ὅπως ἠ̣ιοῦ, ὑπερπαθήσει τε, ἐ πέμψας ἀλὰ γραμμάτων, πὸ πολλὰ κατεμέμφετο. μηδὲ γὰρ εὐδηλῶν εἶ) φεγγίμων, ἐ τοῦ ἐχάτου, πόθεν ὃ παρεμπεσὼν ⓜ πὸς φήμης θορυβωδέσ ἀλῆς θορυβῆσι. Νῦ γὰρ ἐποεῖ ὃ τῦ πράγματος ⓜ αὐτόπτης ἐ ὅπως ἐχθεσὶ μὴ πεσκαθήμενοι πόλιν, μηδ' ἐν χρῷ τῷ πύργων ὄντες, ἀλλὰ μόλις ἢ ἀκούοντες ἠ̣γόντο ἐν Περσίδι, ἀυτίκα παμπληθὴς ἀπέχοντες πεπαθέναι ἐμβαῖεν δίχα πολέμω ἐ πεσοβολῆς. τάῦτα ἐ πὰ τοιαῦτα γελάσας ἐ ἀνανδίους ὁ Βασιλεὺς, ὡς B ὃ ἐξῆς καθίσει πρὸς ὃ ἀφυλακτόφ ⓜ πλεῖν.

ΓΕΩΡ-

ΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΤΟΥ ΠΑΧΥΜΕΡΗ
ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ.

GEORGII
PACHYMERIS
MICHAEL PALAEOLOGVS
Sive
HISTORIA RERVM
A MICHAELE PALAEOLOGO
ante Imperium & in Imperio geſtarum

LIBER QVARTVS.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΗΣ ΤΕΤΑΡΤΗΣ ΒΙΒΛΟΥ.

κεφ. α.
Δημηγορία Βασιλέως πρὸς τοὺς Ἀρχιερεῖς περὶ τῶν κατ' αὐτόν.

κεφ. β.
Ὅπως τῷ Γαληνοῦ Ἰωσὴφ πρὸς τὸν Πατριάρχην ἀπέστειλε ὁ κρατῶν ζητῶν λύσιν τοῦ ἀφορισμοῦ.

CAPITA LIBRI QVARTI.

CAP. I.
Oratio Imperatoris ad Epiſcopos de rebus ſuis.

CAP. II.
Vt Præpoſitum Galeſij Ioſephum ad Patriarcham allegaverit Imperator, petens abſolutionem ab excommunicatione.

CAP.

CAP. III.

Vt Libellus Accusationis contra Patriarcham datus fit Imperatori.

κεφ. γ.

Ὅπως λίβελλος κατηγορίας κατὰ τοῦ Πατριάρχου ἐδόθη τῷ Βασιλεῖ.

CAP. IV.

Quomodo & ubi quæsitum de Patriarcha Arsenio sit.

κεφ. δ.

Ὅπως καὶ ὅπου ἐζητήθη τὰ κατὰ τὸν Πατριάρχην Ἀρσένιον.

CAP. V.

Vt Patriarcha ad Imperatorem accesserit: & ut parùm abfuerit quin deciperetur.

κεφ. ε.

Ὅπως ὁ Πατριάρχης πρὸς Βασιλέα ἀφίκοιτο καὶ ὅπως βραχὺ μικροῦ παρελογισθείη.

CAP. VI.

Vt congregatis Patribus ultima citatio, & post eam damnatio, contigerit.

κεφ. ς.

Ὅπως συναχθέντων τῶν Ἀρχιερέων, ὁ πάλαι μιαίνυμα, καὶ ὅθεν τοῦτο ἡ ἀποφασις γέγονεν.

CAP. VII.

Vt missi à Synodo ad Patriarcham duo Episcopi suam ei damnationem significarunt.

κεφ. ζ.

Ὅπως ἀπελθόντες πρὸς Ἀρχιερεῖς δύο ἀποστολῶν τῶν ἄλλων τῷ Πατριάρχῃ τὴν καθαιρέσεως παρεδήλωσαν.

CAP. VIII.

Vt mittens Imperator eduxerit Patriarchali domo Patriarcham; & qua tunc contigerint.

κεφ. η.

Ὅπως πέμψας ὁ Βασιλεὺς ἐξήγαγε τοῦ Πατριαρχείου τὸν Πατριάρχην, καὶ τὰ τότε συμβάντα.

CAP. IX.

Vt Orientales Patriarchæ Alexandrinus & Antiochenus circa Patriarchæ depositionem affecti fuerint.

κεφ. θ.

Ὅπως οἱ τῶν Ἀνατολῶν Πατριάρχαι, ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχείας περὶ τὴν καθαίρεσιν τοῦ Πατριάρχου διετέθησαν.

CAP. X.

Vt Arsenius in Patriachæ dignitate adhuc constitutus restituere in integrum voluerit Episcopum Sardensem.

κεφ. ι.

Ὅπως ἠθέλησε ὁ Πατριάρχης ὅτι τῆς τιμῆς ὢν, ἀνακαλέσθαι ὡς Ἀρχιερέα τὸν Σαρδέων.

CAP. XI.

Oratio Imperatoris de Schismate avulsis.

κεφ. ια.

Δημηγορία τοῦ Βασιλέως περὶ τῶν χιζομένων.

CAP. XII.

Vt suffragijs electus sit in Patriarcham Adrianopoleos Episcopus Germanus: & qualis hic fuerit.

κεφ. ιβ.

Ὅπως ψηφίζεται ὁ τῆς Ἀδριανοῦ Γερμανὸς εἰς τὸ Πατριαρχεῖον, καὶ οποῖος ἦν.

CAP. XIII.

Vt evectus Germanus in Patriarchalem Sedem fuerit; & prima eius Acta.

κεφ. ιγ.

Ὅπως ἀνάγεται Γερμανὸς εἰς Πατριαρχεῖον, καὶ τὰ πρῶτα πράττει.

CAP. XIV.

Vt Holobolum Patriarcha Germanus translatum in Dei Ecclesiam officio Rhetoris honoraverit, & Magistrũ constituerit.

κεφ. ιδ.

Ὅπως ὁ Ὁλόβωλον μεταγαγὼν ὁ Πατριάρχης εἰς τὸν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν ῥήτορος ἐτίμησε, καὶ διδάσκαλον καθίσε.

CAP. XV.

Vt accusati Palatinorum quidam læsæ Maiestatis Patriarcham Arsenium in eandem secum criminationem involverint.

κεφ. ιε.

Ὅπως ἐγκληθέντες τινὲς τῶν τοῦ Παλατίου καθοσιώσεως, καὶ τὸν Πατριάρχην ἐσύραν Ἀρσένιον.

CAP. XVI.

Vt Autor huius Historiæ unà cum Episcopis ad Arsenium missus sit: & quid ijs contigerit.

κεφ. ις.

Ὅτας ὁ συγγραφεὺς ὢν αὐτὸς μετὰ Ἀρχιερέων ἐς ὄνειδος πέμπεται, καὶ ὅσα ὠν αὐτοῖς συνέβη.

κεφ. ιζ.

Ὅπως ὁ Βασιλεὺς ἐζήτει τὰ περὶ τῆς ἐκπτώσεως, καὶ τοῖς τινες.

κεφ

κϛ ιη.

Ὅπως ὁ Γωσὴφ τῷ Γερμανῷ ζυνεβιβάσθη ἀποθέσθαι τὴν Πατριαρχίαν.

κϛ ιθ.

Περὶ Υακίνθου ὅστις ἦν καὶ ὅθεν, καὶ τῶν τοῖς αὐτοῦ.

κϛ κ.

Ὅπως καὶ διὰ τοῦ Σαρδέων Χαλαζᾶ ἐπιχειρεῖ ὁ Βασιλεὺς τῷ Πατριάρχῃ τῷ Γερμανῷ.

κϛ κα.

Ὅπως ἐξῆλθε τοῦ Πατριαρχεύειν ὁ Γερμανός.

κϛ κβ.

Περὶ τοῦ Ἀδριανουπόλεως Βασιλείου, αὐτὸ ὄνομα Βαρλαάμ.

κϛ κγ.

Ὅπως οἱ Πατριάρχαι ψηφίζονται διὰ τὴν Ἀρχιερέων Γωσήφ.

κϛ κδ.

Ὅπως ἐδοκιμήθη τῆς Ἐκκλησίας Πινακᾶ, οὗ ἔστησε τὴς Χειροτονίας τοῦ Γερμανοῦ, ὁ Μιτυλλήνης Γρηγόριος Χειροτονεῖ καὶ Γωσήφ.

κϛ κε.

Ὅπως ἐλύθη τοῦ ἀφορισμοῦ ὁ Βασιλεὺς διὰ τὸν Γωσήφ.

κϛ κϛ.

Περὶ τοῦ κήδους τοῦ π Ταρχανειώτου Ἀνδρονίκου ἐκ γένους τῆς τοῦ Βασιλέως ἀδελφῆς Μάρθας, καὶ τῆς θυγατρὸς τοῦ δυτικοῦ Γωάννου.

κϛ κζ.

Ὅπως καὶ ὑπόσας δυνάμεσι στρατηγοῦντος τοῦ Δεσπότου, καὶ διὰ τῶν δυτικῶν συχνάκις ἐπεχωρίαζον, πᾶσαι ἀναλωθεῖσαι ἀπώλοντο.

κϛ κη.

Περὶ τοῦ κατ' Ἐκκλησίαν σχίσματος, καὶ τῶν τοῖς Παντεποπτηνοῦ Μοναχοῖς.

κϛ κθ.

Ὅπως ἀποστέλλεται εἰς Παιονίαν μετὰ μεγάλου Δυκὸς τοῦ Λάσκαρι ὁ Πρωτοπατριάρχδισος Γερμανός, κακεῖθεν ἤγαγε νύμφιον τῷ τοῦ Βασιλέως υἱῷ, καὶ στεφανώθησαν.

κϛ λ.

Τοῦ μεγάλου Κονοσταύλου τοῦ Ταρχανειώτου τοῖς πόνοις τοῦ Γωάννου Γωαννίκιος.

κϛ λα.

Ἐκστρατεία τοῦ Δεσπότου Γωάννου συνάμα χιλίαις στρατοῦ τοῖς τοῦ Γωαννικίου τὰ τῆς αὐδρωθείσης τοῦ Γωάννου.

κϛ λβ.

Ὅπως καὶ θαλάσσιος ὁ Πρωτοστράτωρ Φιλανθρωπηνὸς νικᾷ τὸ Γαλεὸς καὶ κέρδος συνεργοῦντος ἔξωθεν τοῦ Δεσπότου Γωάννου.

A

CAP. XVIII.

Vt Ioſephus Germano ſuaſerit abdicationem Patriarchatus.

CAP. XIX.

De Hyacintho quis & unde eſſet: as de ipſi adhærentibus.

CAP. XX.

Vt per Sardenſem Chalazam iterùm Imperator Germenū Patriarcham tentaverit.

CAP. XXI.

B *Vt Germanus Patriarchatu ceſſerit.*

CAP. XXII.

De Epiſcopo Adrianopoleos Baſilio, ſive Barlaam.

CAP. XXIII.

Vt ſuffragijs Epiſcoporum in Patriarcham electus fuerit Ioſephus.

CAP. XXIV.

Vt poſthabito Heracleota Pinacha, quòd is ordinatus fuiſſet à Germano, Mitylenenſis Gregorius Ioſephum ordinaverit. C

CAP. XXV.

Vt ſolutus anathemate Imperator fuerit à Ioſepho.

CAP. XXVI.

De nuptiali fœdere inter Tarchaniotā Andronicū filiū Marthæ ſororis Imperatoris, & filiā Ioannis in Occidente dominātis.

CAP. XXVII.

D *Vt Romanis maximis Copijs, Duce Deſpota Ioanne, crebrò in Occiduos Tractus averſis, Orientales perierint.*

CAP. XXVIII.

Dt Eccleſiæ Schiſmate, & Pantepoptenis Monachis.

CAP. XXIX.

Vt miſſus in Pannoniam cum Magno Duce Laſcari Expatriarcha Germanus, inde Sponſam Imperatoris filio duxerit: utque novi Sponſi coronati ſunt. E

CAP. XXX.

Magni Conoſtauli Tarchaniotæ ad Ioannem ipſius Socerum Transfugium.

CAP. XXXI.

Expeditio Ioannis Deſpota cum multorum milliū Exercitu, adverſus Ioannem Ducem; & de huius facinore inſigni.

CAP. XXXII.

Vt mari Protoſtrator Philanthropenus Italos victrit, adiuvante à terra Deſpota Ioanne.

CAPVT I.

Oratio Imperatoris ad Episcopos de rebus suis.

HInc incipiunt res adversùs Patriarcham Arsenium gestæ. Cum enim Imperator totus hactenus fuisset in deliniendo Patriarchâ, omnibusque officijs eblandiendo, ut mitiùs agere secum vellet, & anathematis injecti vinculum solvere: postquam aoimadvertit se oihil proficere, desperavitque planè meliorem in posterum successum petitionis istius suæ, conversâ velificatione vehementer in consilium incubuit ejus omni ratione amovendi. Ei rei præmuniendæ, sæpiùs convocatis sacrorum Præsidibus, contestans exponebat angustias quibus conflictaretur, inter hinc quidem urgentes ineluctabili necessitate curas Imperij, tales omninò quæ solutum à cæteris animum reqniretent; ac vel sic vix à satagente connitenteque prout oportebat expedirētur; inde autem obstantem duritiam Patriarchæ impedientis se, ac quasi constrictum trahentis diris vinculis anathematis infandi. Consideraret hæc, & videret, an non esset æquius venire ipsos secum in partem solicitudinis publicæ, improbandâ istâ intempestivâ pertinaciâ. Patriarcham cujus essent partes adhibere curationem lapsis, obfirmasse inflexibiliter animum in prosecutione alterius harum duarum rerum: *aut ut reponatur in priorem statum id quod meo peccato mutatum est: aut ni hoc fiat, mihi omnis spes redeundi unquam ad communionem Ecclesiæ inexorabili severitate præcidatur. Atqui, ut vos pro vestrâ prudentiâ videtis, alterum quidem istorum fieri non potest: alterum perquam inhumanum est, & ab Ecclesia maternâ in suos indulgentiâ maximè abhorrens. Veri Pastoris, & providi Patris munus fuerat, hortari ad pœnitentiam, & viam ostendere aberranti, calcarque addere, ut ad Deum frugemque rediret, etiam suam miserantem non sentienti, negligentique ac respuenti obstinatâ contumaciâ remedium. Ille autem me ultrò damnantem detestantemque scelus meum, me omnia vera pœnitentiæ signa exhibentem, me etiam atque etiam poscentem pœnas mihi imponi salutares, me patientiâ obnexiâ profitentem scelerisque & ustionis austeris subeundis curationibus paratum, rejecit atque aspernatur tamen; & culpa utcumque à respiscente damnata conscientiam æquum censet extremâ desperatione constringere. Mihi verò minus malum minusque noxium videtur, non agnoscere culpam propriam, quàm eius improbatæ revocataque veniam desperare. Prius enim illud duritiam solùm arguit aliàs emendabilem impœnitentis in præsens animi: hoc poste-*

Α Ἔσχοτο δ' ἐνθένδε τὰ κῆ Πατριάρχου Ἀρσενίου. ὁ γὰρ Βασιλεὺς πᾶς μηχάμενος τοὺς ὅ τι σφίσιν αὐτῷ τε ἠπίως προσεπεγκαλεῖν, καὶ τὸν δεσμὸν λύειν, ἐπεὶ ἀπέγνωτο τὸ τῆς σκοπιᾶς, πολὺς ἦν ὁρμώμενος ὡς πάντας ἔχοιεν εὐμενῶς ἀποκαθίστασθαι. ὅθεν κῆ πολλάκις σὺν Ἀρχιερεῦσι συγκαλῶν, ἐμαρτύρετο τοῦτ' αὐτοῖς, ὡς δέοι ἢ ἄρρητα τοῦ ἄλλου σχολῇ, τὰ τῆς ἀρχῆς πολλὰ ὄντα καὶ δυστξάνυστα προσοισῶν. ὁ δὲ καὶ κείνοις ἐπαλγύνων ὡς ἀνάγκης ἀπαραιτήτου, ὡς μέγα τι καὶ ἀπὸ τοῦ Πατριάρχου δεσμὸν ὀφλεῖν ὑπαίτιος· οὐ χρῆν δ' ὧδ' ἔχειν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τῷ πράγματι νεμεσᾶν, εἰ πλημμελήματος μὴ οἷός τ' ὄντος τῇ εἰς ὃ ἀρχαῖον τοῦ πράγματος ἐπανακάμψει ζηλοτυπίᾳ, ὃ πρὸς ὃ ἀφεστάναι παθήματος δυοῖν θατέρου προκεῖσθαι, ἢ τὰ πρόσθεν εἰς ἔχειν αὖθις αὐτοῦ, ἢ τοῦ ἀφεστάναι ἀναβαλλόμενος. ὃ μὲν γὰρ ἀδυσώπητον· ὃ δὲ πάντως ἀνοικτότατον. καὶ δέον ἐν παρόντι καὶ τοῦ τῆς μετανοίας. δίκτυον ὁδοῦ, καὶ ὃ μηδὲν τῷ πλημμελήματος ἀφοσιούμενον, ἢ καὶ καταῤῥᾳθυμοῦντι ὀκνηρότερος· ὁ δὲ καὶ ὡς αὐτοῦ ἐντιμότατος. τῷ μετανοίας, καὶ τοῦ ἀφεστάναι δήλωσιν ἐπιπόνως δηλοῦντα δεχόμενον, καὶ χαῦνον εἰκότως ὄντα, ἐνδεῶς ἀπωθεῖ), καὶ τῷ μετανοίας ὁ δοτὸς ἀνοίγει, ὡς κρείττων ὁ μὴ μεταμοίας, ἢ δοτὸς μετανοοῦντα. ὃ μὲν γὰρ ἀναλγησίαν κατηγορεῖ· ὃ δ' ἀπώλειαν αἰτιάζεται. αὐτὸν μὲν οὖν καὶ πολλάκις προσελθόντα δοτὸν ἀπέπεμπεν, καὶ ζητοῦντα σὺν ἕξεως τὸ ἰατρικὸν ὡς ὅπως λαμβάνειν, ἀλλὰ καὶ προσενεδίδου, καὶ τέλος οὐδὲν ἄλλο σωφρονεῖν, πλὴν ὃ ἀναγκαῖον εἴη ὃ πρᾶγμα ἰᾶσθαι, ὅπως δ' ἔσται, μὴ μανθάνειν· ἀλλὰ τὸ προσπαθὲς προσηκόντως μηδὲν εἰδότα τοῦ πρόσθεν ἐφελκόμενον, εἴη δ' ὑποπεπτωκὸς τὸ πᾶν χλιδῶν. ὥστε χρῶν δεδικαίωκεν, μή τι καὶ προσήκοντος, ὑπὸ τοῦ ἀναλαμβάνειν τὸ ἔγκλημα, ὡς μηδενὸς αὐτοῦ ἥκειν μὴ δίκης, μὴ καταδεχόμενος, καὶ ὅτι πονέσας ἀπήνυτα γνώσομαι. ὁ δ' ὧδε ἐμφανῶς ταλαιπωρίας, ἀκόπους ἂν ἀφροντίδι, ὧν ὅλως συμφέρει. δοτὸς γὰρ Βασιλέως, καὶ ἰδιωτικῷ μὲ-

μετ᾽ ἐνίκησα βέλε). τῷ δὲ, ὦ αὐ Ⓒ
Ⓒωκράτες, πιστῶ, ἢ δ᾽ ὅλως εἰρήσω. δεῖ
μὲν οὖν τοῖς κοινοῖς, ἀπόδον δνλον, καὶ ἥδιον
δεῖ ἐρεσθῆναι μανθάνειν. τὸ γὰρ μήτ᾽ ὀκνεῖν
εἶς τ᾽ ἄτοπον τὰ παράγματα δυσκολεῖν, καὶ
μὴ δὲ συμβαίνοντος ὀκνεῖν, ὡς μέγα τι τὸν
ἀρετὴν λογίζεσθαι, κόδεν, ἀλλ᾽ ἢ ζητοῦντος
εἶναι κοινὸν ἔλεος Ⓟ, καὶ πλησίον ἔχειν
ἐπιθυμῶ. ὁ δ᾽ ἢ μᾶλλ Ⓜ ἀμαφερόπως
τῷ ἄλλοι ἄπειλῆ τοῖς ἐμοῖ, μακρὰν αὐ τὸν
δυνησόμενα κατάντησιν αὖ, ἵν᾽ μὴν καὶ ἀφ᾽
ἑνὸς μόνε οἶος τ᾽ ἦν παρισᾶν τὸν ἔλαβεν.
τί γὰρ μοι καὶ ἐχέλω Ⓟ τῷ δὲ ἀνῆς ἀπαγ-
μόνως βιῶσαι καταθειμῆν τὸν ἔξοδον. τί δὲ
γυναικὶ καὶ παιοὶ μᾶλλ Ⓜ, οἷς αὐ παρ᾽ ἄλλε
μοῖραν ἐφεδρεύειν ἀνάγκη, ἧς ὁ τυχὼν ἢ γε-
θήσεσ. ἐμοὶ μὲ οὖν ἔστ ἀμφισβητῆν
ἐπείνῳ τῆς πολιτικῆς ἰδιοσυγκρᾶσιν καὶ ὅτι
καλῶς· τίνος δ᾽ ἂν ὕστερ, πολλῷ γε δεῖν
ἀπογνωσαμῆν. ποῦ γὰ καὶ πότ᾽ ἔθνη τὸ
τοιῦτον ἔβλαστε; ἢ εἴ τι ὠφέλημα βλέπον
ὁ Γεροδόκης ἀνεμιστέως ἀξιοῦ ἔχοι τῦτο καὶ
ἐν ὑμῖν; ἢ ἔστ οἵδε Ⓦ τοιῦτος γλυσιόμενον
καθάπαξ μεταβολῆς, μὴ ἔχειν δεῖ μετα-
κλίναντα πολιτᾶν; πόσοις γὰρ ἐφεδρόλεθαι
Βασιλέα; ὁπόσοις δὲ καὶ ἢ πίστις ἔλυκ; δεῖ
τῷ χιμαίρᾳ, σωζομένε ἔτι τῷ Βασιλέως,
ἓς κ᾽ καθαφεκότ ὑμιμιμένης πόλαι διαῤῥῆν
ἀνάγκη καὶν αὐτοὶ μὴ δρᾶσιν ἐπίστοντες ἄλλως.
ἀλλὰ τῷ γ᾽ ἔδει τῆς ἀρχῆς καταπάτη, ὥσπερ
αὐτῆλθεῖν εἰκός, ἢ τω Ⓒ δρᾶν τὰ χίρια ῥᾳ-
δίω Ⓓ. τί δὲ καὶ ἀναγκὴν τὸν ἀρχικὸν ἔδει,
ὃν μετ᾽ ἢ πολὺ κατάγλ ἐβκλεῖ, ὡς γνόπαν-
μόν Ⓜ ὀποστρεῖν; χωρὶς ἢ τύπον καὶ Θεὸν
ἔπιε ὑνὶ ἄλλῳ μείζονι καὶ κατασίσ Βασι-
λείας Ⓒωκράτη πιθέωθαι. Θεοῦ ἢ βελῶ,
ἀγαπᾶν ἐβλεν, ὡς δ᾽ ὠβλαβες, ὡς ἢ καὶ
μέγαν ἔχον Ⓒις πολεμοῦν Ⓜ κίνδυν Ⓜ. τοι-
ῦτα Ⓒοιῦν ἐνθυμεμένος δεῖ χ᾽ ὑμᾶς τῷ δικαίῳ
τῆς Βασιλείας συμπαίζειν. Ⓒ μὴ ἔστ καπα-
μελᾶν ἡμᾶς δεῖ Ⓒοῦτον ἀπαγχομένον Ⓒις
λογισμοῖς. τί δαὶ, ἢ τῇ Ἐκκλησία μεταίσα
ὥρισεν ἢ νόμοι τοῦτο κατέβλω); ἢ
ἐχ ὑμᾶς κατ᾽ ἐνίους ἔοῦ πολλὴς διαπλέσ-
πε; ἢ τοῖς βασιλεῦσι ἀμαφερόπως κατ; ἔοῦ
πολλὴς οἱ τῆς Ἐκκλησίας κατέκλ νόμοι; εἰ
δ᾽ ἔοῦν, ἀλλ᾽ εἰ μὴ παρ᾽ ὑμῖν μεζονίας θεσ-
μοί, ἀλλαχῦ τῷ Ἐκκλησιῶν εἰσί, Ⓒ κατρ-
δραμόμαι τὸν Ⓒις, καὶ παρ᾽ ἐνίοις θεσα-
λοῦσομαι. ἡμῖν μὲ οὖν τὰ χῦ γνώμλον εἰρη-
ται. ὑμῖν δὲ σκεπτέον τὸ ποιητέ Ⓜ βελομένοις

A *rùs in æternæ utique damnationis exitium inevitabile detrudit peccatorem. Expertus omnia, hæc quæror. nihil non tentavi, adivi supplex Patriarcham sæpiùs: toties reiectus sum. Rogavi ut mihi satisfactionis modus præscriberetur: non modò non impetravi; sed acriter increpitus, sed contumeliosè obiurgatus sum, à non aliud extremi responsi loco ad finem adjeciente, nisi: necesse esse curari vulnus: quæ autem ei possit fieri medicina, se nescire. Veramentumvero an non irrideri se superbo ludibrio ille iure suspicetur, cui suadeatur & tanquam necessarium præscribatur efficere aliquid, & tamen quo id modo quâve ratio-*
B *ne queat suscipi ac perduci ad exitum, ipse qui iubet ignorare se testetur? Nonne hanc iustæ causæ mihi relinquitur timendi ne si alterè aggrediar satisfacere pro crimine, ubi multa impendere, multa tentavero, multum sudans nitensque in sceleris expiationem mei peregero, haud ea tamen ille satis accipiat: sicque contentiones me illas arumnasq; perdidisse spretus ad extremum ac repulsus sentiam. Audite autem & provestrâ sapientiâ æstimate quale sit, & cequid expediat Reipublicæ, quod per istas ambages obliquè innuit. Videtur velle me depositione Principatûs, & re-*
C *dita ad vitam privatam expiare scelus quod conscivi. In hoc ille quid spectet, & in quem transferre cogitet Principatum mihi ereptum, commi-nisci equidem nequeo. quanta porrò quàmque perniciosa inde foret oritura perturbatio, subjicere sibi quisque circumspiciendo cuncta potest, ut alium consulat neminem. Cum enim ille cui interversam Imperium Patriarcha iure queritur, nec per ætatem aut experientiam par sit moli ferendæ publicarum rerum; Prætereaque in calamitatem inciderit cum immedicabilem tum omninò talem, quæ ut abundè cuncta cætera suppetentes, omnem ei prorsùs facultatem ac vim adi-*
D *mat Principatûs unquam quomodocunque fungendi, satis patet quàm perniciosè consulat Reipublicæ, qui me amoto redditoque in ordinem, solum ipsum & destitutum ope Collega Universo rerum omnium regimini præficias. hoc enim quid esset aliud quam in exitium certissimum cuncta projicere; ac mali dæmonis invidentis rebus benè constitutis indolem præferre? Idem hoc porrò consilium quàm meis privatis rationibus statûs, famæ, salutis, capitale atque immaniter infestum sit, distinctiùs exequerer, longâ oratione singula enumerando, nisi totam latissimè patentis iniuriæ*
E *perniciem brevi possem compendio oculis, in ano velati specimine, subjicere. quem enim idoneum mihi vadem dabunt tranquillè me ac securè desinceps victurum, postquam Imperium abdicavero? quid tunc fiet Uxori, quid meis Liberis? quos utique principali delapsos fastigio illa expectat, illis statim excipiet vita sors, quâ vix homo de vulgo contentus degeret. Quæ ego dum reputo, etsi haud prafracte iverim in sententias, inesse fortasse spiritualem Patriarcha prudentiam in aliis plerumque quæ præscribit, tamen adduci unquam nequeam ut credam, posse illum mihi iustè*

ac ſapienter tantum detrimentorum ac calamitatum, quantum iſta perniciosiſſima fortunis capitique meo ac meorũ exauctoratio continet, pœna nomine medicinalis, aut pœnitentia ſalutaris ſpecie iniungere. Vbi enim locorum, quà in Gente, tale quidquam extitiſſe fando unquam audivimus? Et cuius tandem, quod veluti exemplar fuerit intuitus, autoritate probari aliàs falsi, tantam iſtam ſe putavit excuſare poſſe, aut etiam commendare, novitatem? An neſcis ei qui ex vitâ privatâ in Imperium evectus, Principatum ſemel deguſtaverit, non aliam quam cum præſentiſſimo coniunctam mortis periculo conditionem oſtendi fortuna prioris reſumenda? Plurimorum etenim ſemper inſidijs Principatus obſidetur: Plerorumque verò ſubditorum fides & amor in Principem, vanâ dumtaxat ſuperficie oſtentati exteriùs obſequij totus expromitur, intùs nihil habens ſolidi. quare neceſſe eſt eum à quo violando ſola reverentia poteſtatis odia malevolorum coercebat, cum primùm nudatus præſidio Imperij, telis invidiæ fuerit obvectus, ijs inſultibus impeti vel palàm oppugnantium, vel clam fauentium oppugnantibus, quibus ſalvus haud poſſit obſiſtere. quæ cum æquos & ſapientes omnes æſtimatores rerum reputare apud ſeſe par fuerat, tum eum maximè qui me ſuo ipſe in primis ſuffragio ad Imperium extuleris, hoc eſt invidioſo & offenſionibus expoſito implicueris negotio. unde ipſius eſt tueri quod fecit, non autem id agere, meâ exauctoratione procurandâ, & per eam in me armandâ invidiâ Æmulorum, ut quem detulit ſupremus honor, in extremum mihi vertatur exitium. Quid enim attinebat in ſummum faſtigium evehere quem paulò poſt in perniciem ultimam detrahere inde ac præcipitem deijcere conaretur; tantò miſerius ſenſurum calamitatem, quantò eam experientia priùs deguſtata in ſuprema poteſtate felicitatis acerbiorem intolerabilioremque reddiderit? Præter hæc, ſi quod humanum maiorij momenti negotium Deus peculiari curâ dignatur, evectionem alicuius in Imperium rem eſſe, utique cui ſemper intervenias ſtudioſior aliqua Numinis Providentia vulgò, & meritò exiſtimamus. Quod igitur Divino conſilio decretum effectumque ſit revocare ac reſcindere hominem conari, quit non videt quàm temerarium, quàm inſolenter arrogans, quàm denique audentibus periculoſum cenſeri debeat? Hæc vobiſcum reputantes, æquum eſt, Patres, dare vos operam, ut Imperialis dignitatis, prout fas piumque eſt, ratio habeatur; neque negligere nos tanto iam tempore miſerè ſuſpenſos atque æſtuantes inopiâ conſilij. quid enim vero? an non ab Eccleſiâ pœnitentiam dari poſcentibus definitum eſt? nonne hoc olim eius Leges divina ſanxerunt? non inxtà eas quotidiè quiſque veſtrum quoſcunque opus eſt (plurimi autem offeruntur tales) præſcribendis ſatisfactionibus curatis? An priori conditione Principes ſunt? an illos unos Eccleſia ab univerſali ſuâ in filios indulgentiâ exceptos excluſoſque vult, nec legũ omnibus latarum frui beneficio patitur? Reſpondete num ſta ſit, declarate, inquam, non eſſe apud vos Pœnitentiæ locum, nec excipi à vobis reſipiſcentem qus pœnas ſibi ſceleri purgando iniungi ſalutares petat: tum meæ partes erunt mihi conſulere, & alibi quærere rem neceſſariam cuius hic copia non ſuppetit. Alia alijs in locis Eccleſia ſunt, eas adibo, ab ijs pœnitentiam petam & conſequar. Expoſui vobis ſenſus intimos animi mei: conſiderandum vobis relinquo, & cum ipſo Patriarchâ conſultandum, quid fieri cõveniat. Non enim ampliùs patiar pro depoſito me abyci. Iam, inquam, mihi planè decretũ eſt, aut accipere curationis modum à vobis, aut alibi quærere. Talia Epiſcopis locuto Imperatore, ac per hæc quaſi primâ velitatione auſpicato prælium, illi ad ſingula quæ dicta fuerant dolore ſignificato, declararunt: quæ ſeverè ac durè Patriarcha erga Imperatorem ageret, ſibi minimè probari: ac propterea poſt multa invicem collata diſceptataque, paratos ſe oſtenderunt ad offerendam Auguſto Pœnitenti reconciliationis viam. Non tamen tunc adhuc ulteriùs proceſſerunt, quàm ut promitterent, ſe interceſſuros apud Patriarcham quàm efficaciſſimè poſſent; ſuadentes, ut pro ſe ipſe de novo allegaret ad eum Oratores ſupplices, quibus ad impetrandum quod rogarent, ipſi ſe pro virili cooperaturos recipiebant.

A Ζωαμὲ ἐκείνῳ. ἢ ἵ γαρ ἡμῖ εἰσιν αἰξόμαι πάσχειν ἀνίατα. καλὸν γαρ ἢ σαρ' ὑμῖν ἰάσθαι, ἢ ζητεῖν ⟨Θ⟩ τρόπον τῆς θεραπείας ἑτέρως. ταυτα τῷ Βασιλέως διαλαλήσαι ⟨Θ⟩ τοῖς Ἀρχιερεῦσιν, ἡμῖ αἵ πρὸς τὰ τῆς μάχης ἀκροβολισμάτων, ἐνίοτε ἐφ' ἑκάτερα τῶν λεγομένων τοῖς ἀχθομένοις παροτρύνης, δῆλοι ἦσαν τὰ πρὸς Βασιλέα τῷ Παλαιάρχῃ Ζωΐλαις ὁδε δοδεχόμενοι. ἡμῖ δὲ τῦτο πολλὰ ἢ αὐτοῖ παρηγῆτες ἡμῖ ἅμα ζωπύροντες, θεραπεύειν ἤθελον ⟨Θ⟩ Καπῦζα. ἢ μὴν ἀλλὰ ἡμῖ καθυποχεῖτο μόνον ἡμῖ αὐτῷ Βασιλέως παρεμπίμψαι ⟨Θ⟩, αὐτοῖ τὰ μεγάλα συλλήψεσθ.

B θέλοι ⟨Θ⟩ Καπῦζα. ἢ μὴν ἀλλὰ ἡμῖ καθυποχεῖτο μόνον ἡμῖ αὐτῷ Βασιλέως παρεμπίμψαι ⟨Θ⟩, αὐτοῖ τὰ μεγάλα συλλήψεσθ.

AC

CAPVT II.

Vt Præpositum Galesij Iosephum ad Patriarcham allegaverit Imperator petens absolutionem ab excommunicatione.

Ὁ γοῦν Βασιλεὺς καὶ ἄλλους μὲ καθ' ἕνα πλείονας ἀπέστελλεν ἀξιῶν τὸν Πατριάρχην λύσαί τε τὴν ὀργήν, ἑτοίμῳ ὄντι, ὡς ἐκεῖνος ὑπισχνεῖτο, ὅ τι καλοίη τὸν ἐπιτρέπων. τέλος δὲ καὶ τῆς μονῆς τοῦ Γαλησίου προϊστάμενον Ἰωσὴφ, ὃς δὴ καὶ Γαλησίτης φανερώτατος ἐκαλεῖτο, αὐθέντα πνευματικὸν καὶ ὡς πατέρα πεπαιδευμένον τῷ Βασιλεῖ, ὑποτίλλων κατιωτικῶς δεῖσθαι τοῦ πρεσβεύειν, καὶ συγκατανεῦσαι τῇ ἀξιώσει. ἀλλ' ὁ Πατριάρχης πολλὰ μὲν ἀπὸ τῆς Ἀρχιερέων ὑβρεως τοῦ Βασιλέως ἱκετεύοντος, ὡς οὐκ ἄξιον, λέγοντας, ὅτι δὴ τοσοῦτον τῷ ὑπερμέτρῳ ζωμώσεως, πολλὰ δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ πνευματικοῦ ἐκείνου καὶ θείου ἀνδρὸς αἰτιώμενον ἐφ' ᾧ τοῦ παρ' ἑαυτὸν ἄλλως οἰκονομοῦντος δεσμὸν λύσαι, καὶ προσχήματι τῷ Βασιλέως εἰκόνα. ὁ δὲ καὶ μᾶλλον ὠργίσατο, καὶ ἀμετρήτως ἔσχε τῆς γνώμης, καὶ τοῖς παροῦσιν ὑπεπλήσθη. καὶ ἀπὸ δὴ τοῦ Ἰωσὴφ ἤρξατο ἐπέχειν, ἐκωλύετο, ὡς δῆθεν, τὰ τῆς Βασιλέως ἀναδοχῆς ἀπὸ τοῦ ἐκείνου δέξασθαι. εὐρὺ δὲ καὶ λόγος ἀπὸ πολλοῖς, ὡς ἐπετιμήσατο ἐφ' ᾧ μὴ ὃν πνευματικὸς ἀναδέχοιτο· ὁ δὲ καὶ χρόνος ἓν ἐφυλάξατο, εἰ καὶ ἀπαθὴς ἐλύθη, εἴ καὶ ἄλυτος ἔμεινε, κἂν μὴ χρόνος ἐφημίσθη, ὡς καὶ ὁ Ἰωσὴφ πατριάρχευσας ὕστερον ἀπολογούμενος ὑπὲρ τούτου διϊσχυρίζετο. ὅμως πολὺς ἐντεῦθεν ἀνεῤῥάγη κλύδων τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὡς ἰσχυρὸν πρότερον τοῦ Ἀρσενιατῶν κατ' ἐκείνου ἔγκλημα πατριαρχεύσαντος χιζομένου.

IGitur Imperator cum alios singillatim allegavit plurimos, suppliciter orans Patriarcham, ut se curâ mœstitiaque liberare dignaretur, offerens se paratum ad quidvis exequendum quod juberet. Tandem & Iosephum ad id misit Monasterio Galesij præpositum, Cœnobij quod regebat nomine, quàm suo ipsius vulgo notiorem, virum spiritualem & qui Imperatori Patris loco esset, quippe andiendis ejus confessionibus præfectus. Hunc etgò pro se supplicem allegans, obsecrare obtestarique Patriarcham institit, uti tandem inflexus induceret in animnm non ampliùs aspernari preces suas. Vehementer idipsum ab eodem Episcopi contenderunt orantes, argumentis etiam adhibitis, & indignum videri conrestantes, Principem tanto tempore isto quasi ergastulo diri anathematis constrictum detineri. Vrgebat pro se quoqoe ardenter tem eandem spiritualis Pater supplicis, ille, quem dixi, Vir Reverendus, demississimè deprecans Suscepti sui nomine, ut castigationem quam æquam judicasset præscriberet, & eâ perfunctum miseratus anathematis vioculo solveret. Surdo hæc canebantur. obduruit, quinetiam exasperatus efferatusq; magis est, audiens ista Patriarcha. adeoque inflexibiliter hæsit in ptopositio, ut etiam ea rogantes objurgatet, & ipsum Iosephum acriter coërceret, eo scilicet nomine, quasi is Imperatorem absolvere ausus esset contra Patriarchæ voluntatem. Fama certè increbuit per multos vulgara, prohibitum interdicto Iosepho à Patriarcha fuisse, ne deinceps ipse confessiones, ut solebat, eius privatas acciperet, eumque absolveret. Quod interdictum, si verè contigit, an observatum sit: an id transgressus Iosephus, trãsgressionis istius veniâ impetratâ, restitutus in integrum fuerit; an postremò crimen istud contumaciæ contra interdictum, & revera conscíverit Iosephus, & inexpiatum id manserit, in medio relinquam. Fama quippe illi priori contraria sparsa quoque est, assetens, nunquam perlatum à Patriarchâ tale interdictum. Et hâc defensione Iosephus ipse, factus postea Patriarcha, utebatur asseverantissimè affirmans, nequaquam id sibi probibitum unquam à Patriarchâ; contradicentibus nihilominus, & in asserto perseverantibus autoribus oppositi rumoris, qui in satis magnam inde celebritatem abijt. adeoque id unum & potissimum erat in criminibus, quæ Arseniani objectabant Iosepho, ab eo Schismate discissi.

CA-

CAPVT III.

Vt Libellus accusationis contra Patriarcham datus sit Imperatori.

TVnc igitur sub initium Aprilis solemnis Iejunij tempore, dum festum ageretur quod Acathistum vulgò nominant, quidam ex Clero Epsetopulus cognomento, in ordine Notariorum Patriarchæ insetviens, post ipsorum Primicerium, quem *Mesiten*, sive Mediatorem, plerique solent amplo nomine vocare; Libellum à se digestum Accusationibus plenum sponte Imperatori tradidit, noctu post finem Hymnodiæ. Imperator convocatis qui forte præsentes adfuerunt è Clero, simul omnes interrogabat, ecquid consensu & conscientiâ ipsorum Epsetopulus id egisset? Cum autem nemo annueret nudiétium præter unum aut alterum, de Capitulis percontabatur, simulque cujus esset existimationis qui Libellum obtulerat? Ad ea Clericis, Datori quidem Libelli mediocre testimonium reddentibus, crimina verò excusantibus, opinatus statim fieri non posse quin haberet conscios qui tantum se in certamen daret, cupidè scriptum oblatum tenuit, occasionem inde sibi nascituram augurans Leonis, cujus tantam experiretur sævitiam, in potestate habendi. Mox diem præscripsit examini. Capitula Libello comprehensa hæc fermè erant: Primùm: Ex principio matutinæ Hymnodiæ Psalmum pro Imperatore recisum à Patriarchâ, jubente solo Trisagio, & super eo commemoratione, proœmium absolvi. Secundum: nimium se propensum & familiarem Sultani præbuisse, adeò ut ei & Comitibus permiserit sæpiùs lavari in Lavacro Ecclesiæ, ubi sunt signa venerandæ Crucis marmoribus insculpta, eum isti essent Agareni & Christi mysteriorum expertes. Tertium: quod filijs ejus communicari pet sinum Monachum sacras Eucharistiæ reliquias jussisset, cum non constaret, an sacro Baptismo initiati fuissent. Prætereaque ipse Sultan cum suis Satrapis, per Matutinum splendidæ Magnæque Dominicæ, Patriarchæ Litanias celebranti adfuisset, & simul Litanias recitasset. Hæc & id genus alia Libello inerant. Porrò Patriarchæ haud usqueqnaque ignotum erat quid gereretur, tamen is totum Deo permittens quiescebat. At Imperator admissâ semel delatione, scriptisque accusatorijs receptis, congregavit Episcopos aliarum Vrbium qui tunc Constantinopoli sunt reperti, eisque ad notitiam scripta sibi tradita protulit, & ut communiter secum considerarent, quid sibi esset faciendum, petijt. Non enim erat eut dif-

Τότε τοίνυν βοηδρομιῶνος ἰσταμένου, ἐν τῷ ζωηφόρων πηγαῖον πλυνθήναι, ἑορτὴν ἀγομένης, ὃν Ἀκάθιστον ζωηφόρους ὀνομάζουσιν, τῶν τις τοῦ Κλήρου ἐν Νοταρίοις τῷ Πατριάρχῃ πλησιάζων μετὰ σφοδρᾶς γραμματικῆς, ὃν καὶ Μεσίτην ἐκάλεσαν οἱ πολλοὶ σεμνύνοντες λέξει, τὸν πρῶτον Ἐφεσοπούλου, Λιβέλλου κατηγορημάτων πλήρη ζωηφόρου, ἀσημίως ἐγχειρίζει τῷ Βασιλεῖ, γνώτης τότε ὢν μὴ τῶν τῆς Γραφίδος ἐκπλήρωσιν. ὁ δὲ ἐπεὶ τάχιστα ἐν τῷ τοῦ Κλήρου συγκαλέσας ἅμα, ἠρώτα, εἰ καὶ αὐτοὶ ζωηφόρῳ τῷ Ἐφεσοπούλῳ τὰ αἰτιάματα ἐγχειρίζοι; ὡς δ' οὐκ ἐν ὀλίγοις καταπεπόνηται ἀκούσας πλὴν ἑνὸς ἢ δὲ δυοῖν, ἐκεῖ τι τῶν κεφαλαίων διεταράχθη, καὶ ὑποψίας ἔσχε τὸν ὑποβολέα ὁ Λιβέλλου ἐγχειρίσας; ὡς δ' ἐμαρτύρησεν μὴ τῷ διδόντι τὰ μεξιωτικὰ ἢ τὰ κεφάλαια ἀπειλεῖσθαι, ἀπέκλινε τὸ πρὸς τοὺς ἀγῶνας δεδυσωπήσθαι καὶ οὐ σωφρόνως ἔχειν ὁ Βασιλεὺς ὀργὴν ἐνέθηκε, καὶ ὡς χέρας ἔχειν λέοντα, ἀπαρίξ ἄσχετον τῷ χαμαίπαιν, καὶ ἡμερὸν ἐπὶ τοῖς τοῦτον σπένδεσιν. οἷς δὲ κεφαλαίοις ὁ Λιβέλλου ἀντεκρούετο, τὰ δ' ὅλως ὡς οὐκ ἄφθησαν. πρῶτον, ὅτι ἐν ἀρχῇ τῆς ὀρθρινῆς Γραφίδος ἐκ τοῦ Βασιλέως Ψαλμὸν ἐγκόψας, μόνῳ δὲ τῷ Τρισαγίῳ, καὶ τῷ ἐπ' αὐτοῖς μνημοσυνίῳ κελεύσας παρομιάζειν. δεύτερον. ὅτι, παρασπᾶν τοῖς Σκλάβοις λίαν ὡς, ὡς καὶ σφόδρα ἐφίεσθαι τῷ λουτρῷ τῆς Ἐκκλησίας ἀγγύθεν ἑλκύειν, πρόσω χαρακτῆρσι σταυροῦ ἐκεῖσε τοῖς μαρμάροις ἐγκεχαραγμένοις, Ἀγαρηνοῖς ὄσι καὶ ἀμυήτοις. τρίτον, ὡς καὶ τοῖς υἱέσιν ἐκείνου τῷ ἰδίῳ Μοναχῷ μεταδίδοναι τῶν ἁγιασμάτων κελεύσαι. ἄδηλον δ', εἰ τῷ θείῳ λουτρῷ ἐπελούσαντο. καὶ ὅτι τούτοις, ὡς ὁ αὐτὸς Σκλάβος σὺν τοῖς Σατράπαις αὐτοῦ καὶ ὁ ὀρθρινὸς τῆς λαμπρᾶς καὶ μεγάλης Κυριακῆς τῷ Πατριάρχῃ Λιτανεύοντι ζωνίλθοι τε καὶ συλλιτανεύσαι. καὶ ἃ μὲν τῷ Λιβέλλῳ διελήφατο, τοιαῦτά τε καὶ τοσαῦτ' ἦσαν. τῷ δὲ Πατριάρχῃ ὁ πᾶσιν ἀγνοῶν ὧδε ἐφάνη. ἐμοὶ μὲν, Θεῷ δὲ πᾶν ὑπερίσταται, ἐπέτρεψε. ὁ δὲ γε Βασιλεὺς τῷ χαμαίπαιν ἅπαξ ἐπεπλημμελημένῳ, οὐκ ἐπι-

ὑπὸ τῆς Κωνσταντίνου τοῦ Ἀρχιερέων ὑπηρετοῦντα. καὶ δὴ παρόντος μὲν ὀλίγους εἰς γνῶσιν τὰ γράμματα. ὁμοίως δ' σοφὸν τὸν εἰδότα μόνον. ὑπὸ τοῦ ἐξηθεῖς παρόντα δικαίως συμβαλλεῖς τῷ αὐτῷ. κἂν δὲ ἔδοκει δοκεῖν παρὸν ὁ Παῦλος δεδιέναι. ὀκνεῖν γὰρ καὶ πρὸς ἀπολογίαν ὅτι καλύπτομαι, ἀπελογεῖτο. ὅ μὲν τοῦ Ψαλμοῦ, ὡς αὐτὸς εἶπε ὁ πάπας τότε, ὁ παρὼν, ὡς τοῖς Μοναχοῖς συνήθες ὢν, καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ παλαιᾷ. καὶ αὐτὸς ἀθετεῖν πάλιν ὡς ἀμφιβόλως δικαίου τοῦ Τρισαγίου ὠδὴν τῷ μνημοσύνῳ ἐπὶ ἀρχῆς ἐπιλύσεων. καὶ δικαίως ἂν ἀπολογούμενος εἰ καὶ τοῦτο πλοῖον ἕτερα τοῦ Βασιλέως ἔχοι. πῶς ἂν δικαίως ἐγκαλοῖτο καθυφεὶς τῆς ποινῆς; ὅ γ' οὖν τοῦ Σουλτὰν ὅτι τῷ λαμπρῷ λαβεῖν, ἀυτὸν μὲν, μήτ' εἰδέναι, μήτε κελεῦσαι. πῶς δικαίως ἂν ἐκκλείοιτο πάντων ἐκείνοι τοῦ λουτροῦ, ἢ οὐκ ὄντων ἢ τοῦ τῆς Ἐκκλησίας, ὡς τοῦ ἄλλων τοῖς χαράγμασι τοῦ σταυροῦ, καὶ εἰκόνων διακοσμούντων Ἀγίων. εἰ δὲ τ' ἄλλα σφόδρα ἀνίερα ἐστὶν ἀσεβείαν ἔσπ, ὡς ἢ τοῦ τῆς Ἐκκλησίας λαμπρῶν ἐκδιωχθήσονται); ὅ δὲ τῷ Σουλτὰν καὶ τοῖς υἱέσιν ὡς χριστιανοῖς περιφέρεσθαι, Ἀρχιερέως μὲν μαρτυρούντος τοῦ Ῥηνδίνα. αὐδιωμένου αἷμα. εἰ δ' ἄλλως ἐλέγχουσ' ἔχοντες, ἐκείνῳ καὶ μόνῳ, ἀλλ' οὐκ ἐμοὶ ὅ πλημμέλημα. ἀλλ' οὐκ ἱκανὰ τούτοις ἀμφὶ τοῦ Βασιλέα ἐδόκουν, τοῖς ἀθώοις ἀξιόλεξις τῷ Παῦλος, ἀλλὰ Συνόδου ἤθελε συγκρότειν ἐξ ἁπάντων τοῦ Ἀρχιερέων παρόντων ὄντων καὶ Πατριαρχῶν δύο, τοῦ τε Ἀλεξανδρείας Νικολάου, καὶ τοῦ Ἀντιοχείας Εὐθυμίου, ὅθεν καὶ βασιλικαῖς συλλαβαῖς μεπέστελλεν οὗτ' Ἀρχιερεῖς πανταχόθεν. ὥστε παρωχηκυῖας ἑορτῆς ἀνυπερθέτως ἁπάντων πανταχόσε μιᾶς ἐκκλησίας ἀποχρησούσης τοῖς παραίτησιν. ἅμα γὰν τελείῳ ἦρι ξυνήγοντο, καὶ τὰ κατὰ τὸν Παῦλον συναχθέντων ὑπομελέτησιν ὀκνεῖτο.

ferretur negotium quò dudùm aspirabat viam pandens: etsi non videbatur sufficiens ad terrendum Patriarcham. Ille quippe, utcumque nondum citatus ad pro se dicendum, respondebat objectis, ad primum quidem de Psalmo, ajens: se Autorem fuisse istius Psalmi tali tempore cantandi, & cum antea solis à Monachis id fieri consuevisset, primum se in Ecclesiæ usum induxisse. Verùm eundem se id postea improbasse revocasseque, quòd sufficere videretur Trisagium cum commemoratione ad
B Orationis expletionem. Præterea si alia facti huius defensio deesset, illâ se uti justâ potuisse quam suggereret præsens status Imperatoris; qui quo jure queri posset excluſum se particulâ quadam Ecclesiasticarum precum, postquam patienter & demissè acquievisset excommunicationi, quâ omnium Sacrorum participatione arceretur? Ad Sultanis Comites quod attineret, locos eos Ecclesiæ Balneo nescire se, neque id jussisse. Cæterùm si allegata ratio valeret, excludendos eos esse cunctis pariter Vrbis
C Balneis, non minùs quàm illo quod ad Ecclesiam pertineret. cum aliæ quoque Thermæ, præterquam signis Crucis insculptę sint, sacris etiam Imaginibus ornentur. Si autem id non obstat quominùs ijs, quantumvis vetæ Religionis expertibus, usus permittatur aliorum Lavacrorum: quid est cur repellantur ab Ecclesiæ Balneo? Denique cum Sultane & ejus filijs tanquam cum Christianis egisse irreprehensibile videri, quoniam id autore idoneo fecerit, Episcopo videlicet Pisidiæ tales illos esse testante. quod si jam
D ostendatur, nequaquâ ipsos fuisse Christianos, illi soli ascribēda nō mihi ejus facti culpa fuerit. Sed hæ defensiones Imperatori nō videbātur sufficiētes ad purgandum Patriarcham: verùm decrevit congregare Synodum omnium Antistitum, cui interessent duo Patriarchæ, Alexandrinus Nicolaus, & Antiochenus Euthymius. Itaque regijs literis convocavit undique Præsules ut post Festum sine morâ convenirent, nullo prætextu ad recusationem suffecturo. Pleno igitur vere convenerunt, & causâ Patriarchæ ventilari à Congregatis est cepta.

CAPVT IV.

Quomodo, & ubi quæsitum de Patriarchâ Arsenio sit.

Τοῦτος δὲ τῆς αὐτοῦ Συνόδου ὁ βασιλικὸς Ἀλεξιακὸς Τρίκλινος ἦν, ἵνα καὶ προκαθέζοιτο μὲν ὁ Καισαρ. συνεκαθέζοντο δὲ καὶ αἱ Μαγίστραι, καὶ ὅσοι ἐν ἀξιώμασιν ἦν, Συνόδῳ δ' ὁ Ἀρχιερεὺς
E LOcus Synodi Regium Alexiacum Triclinium fuit, ad id delectus ut præsidere posset Imperator. Assidebant & Aulæ Magnates, ac quotquot in Dignitatibus erant, simul cum Episcopis aderat & Senatus universus: & ex cunctis Monasterijs præci-

præclpui Monachorum cum suis quique Præpositis; nec aberant clariores illustriores que Civium. Et Accusator quidem in medium prodiens Libellum obtulit. Is cunctis audientibus recitatus est. Tunc cum esset visum citari debere Patriarcham, mittentes tres Episcopos, & tres Clericos, ipsum vocarunt ad causam dicendam. Ille autem omninò venire renuit. cum diceret: judicium quidem haud se recusate, modum autem & locum judicij personasque fugere: à quâ exceptione juris species non aberat. Nam judicari Patriarcham præsente Imperatore, præsentibus Optimatibus & Sæcularibus personis, idque in Palatio; præsertim Imperatore sic constituto, & palàm occasionem vindictæ captante, indignum videbatur, & tora res iniquè comparata. Ea porrò loquente Patriarchâ missis à Synodo, excepta sunt scripto verba ejus, ne quid calumniæ interveniret. Inde qui missi fuerant redeuntes ad Synodum cuncta ex fide retulerunt ad eos qui miserant, & cœtus solutus est. Idem iterùm & tertiò est factum, certis intervallis temporis interpositis. Studebant enim qui hæc agebant, nihil omittere eorum, quæ Canones in eo genere præscribunt. Cæterùm nihil aliud ex ijs missitationibus & responsis elici potuit, nisi: dissplicete Patriarchæ judicij modum, & ob id compatete recusare. Ad quæ hoc erat Patrum responsum Patriarchæ per remissus ad ipsum vocatores redditum: cum sit olim existimatum æquum Imperatori tribui Principem locum in eognitione retum Ecclesiasticarum, nec justum nec rationi consentaneum esse, quæ ex eo genere negotia nunc agitarentur, maximi utique momenti, alibi aur aliter quàm præsente ac præsidente Principe moveri.

A ηκή πᾶν ὃ τῆς συγκλήτου παρίσαντο. συνῆλθον δὲ ηκή ὀκτὼ πισῶν τῆ μονῆ ⓐ περιῦχοντες μοναχὰς σωμάτα τοῖς σφῶν προεξεσπεῖλλ' ὅ δὲ ὃ τῆς πολιτείας ὄσον ἰῶν προφανὴς ηκή ὅλων ἀκμῆ. ηκή ὁ μὲ κατηγορῶν ἐς μέσον ἐδεῖτο ⓑ Λίβελλ ⓒ παρέσχετο. ὁ δ' ἀναγνώσεσθαι πάντων. ηκή ἐπεὶ ἐδόκει παρακαλεῖσθαι τὸ ⓓ Πατριάρχιν, πέμποντες τρεῖς μὲ τῆ Ἀρχιερέων, ἓξ ὃ τῆ Κληρικῶν, παρεκάλουν ἀπαντήσοντα τοῖς δόξασι. ὁ δ' ἐνήνθα πάμπαν· τὸ γε κρίσιν μὴν μὴ παραιτεῖσθαι, ἔφην ὃ κρίσεως ηκή τόπον ηκή παρόντα φάσκε ἔλεγε, ἐ δικαίως ὡς οἶσθαι. Πατριάρχιν μὲ γὰρ κρίνεσθαι, παρόντ ⓔ μὲ Βασιλέως, παρόντων δὲ Μεγιστάνων ἐ κοσμικῶν, τὸ ἐν Ἀνακτόρεις, ἐ τοῦτο ηκή Βασιλεὺς ὕπως ἔχοντες, τὸ ὡς ἄμεινον παρελημμένης, οὐκ ἀξι ⓕ, τὸ ὃ τῆ δικαίων εἶ ὃ σύμπαν. τοῦτο παρὼν οὖν ἀπεκαλεῖτο τῆ Πατριάρχ λόγοις ⓖ, γράφη ἐδίδοτο τὰ λεγόμενα, ὡς μή τι σοφιστεύειν. ⓗ δ' ὑποστρέφοντες, ἐδήλουν πάντα μετ' ἀσφαλείας τοῖς δοσοῦσι, ηκή σύλλογ ⓘ διελύετο. τοῦτο δὶς εἶπα ηκή τρὶς γεγονὸς, ἐκ πάνυ καιριακῶν ἀμελημάτων, ἔμελε γὰρ ηκή Καίσαρσι ἐκείνοις πιαυτὰ παρέπεσι, ὥδει ἰῶ πλεῖ ⓚ ἐν τούτων, ὅτι μὲ ⓛ Πατριάρχιν παραιτεῖσθαι ⓜ ἔφησε τῆς κρίσεως, οὗ δ' αὐτοσχέλλιν ἐκείνῳ, ὡς ὑπερμοιάρχῃ τῆ Βασιλέως εἶ δικαιωμένης ἐν τοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς παρέχμασι, μὴ δίκαι ⓝ εἶ, μὴ δ' ὅλον ⓞ, τὰ τοιαῦτα μέγις' ὅτα δίχα βασιλικῆς ὑπεροψίας κυᾶσθαι.

B

C

D

CAPVT V.

Vt Patriarcha ad Imperatorem accesserit, & ut parùm abfuerit quin deciperetur.

DVm autem hæc ita getetentur, intelligẽs Patriarcha, quod verum erat, non esse aliam borum motuum causam quam iram in se Imperatoris ultionem expetentis, in quâ prosecutione periculum erat, ne is malo aliud malum pro remedio apponeret: suo videlicet in Patriarcham odio & rancori, Patriarchæ ipsius damnatione procurandâ mederi, aut potiùs obsequi satagens: speravit uno sui cum infenso Imperatore congressu istud præverti discrimen posse. quare pusillanimitate posthabitâ equum inscendit, desuetus id facere jam ex

A Ἐν ὅσῳ δὲ ταῦτ' ἐπράσσετο, ἐνενόει ὁ Πατριάρχης, ὁ ηκή ἀληθὴς ἰῶ, ὡς οὐδὲν ὄξυ ἄλλο ὃ κινεῖ τοιοῦτα, ἢ ὃ τῆ Κρατοῦντ ⓟ περὶ αὐτὸν ἀμυντικὸν, ὅπ ηκή κινδυνεύοι κακῷ ὃ κακὸν ἰᾶσθαι, τῇ τῆ Πατριάρχ καταδίκῃ, τὸ περὶ ἐκείνῳ ἀπεχθὲς ἐ ὀχλῶδες, ὡς ηκή ἀποσβέσθαι ταῦτα βέλεσι, παρίδιν πᾶζαν μεγαψυχίαν, ἔτ' ἐπὶ τὸ ὄπιθας, μὴ περίφ ⓠ αὐθὶς δὲ ὃ τῆ Κωνσταντῖν καπήλευε, ἐ Βασιλ περίσσον. ἡμέρᾳ δ' ἰῶ, καθ' ἰῶ ταῦτ' ἐπράσσετο Κυ-

μείνυ-

ρώπυμος. ὁ γοῦν Βασιλεὺς ηκουεν ἐπὶ οἰκείας ἐπιστήμης, ὃν ηκιστα ἐζήτει παλαι τῆς αἰσίσεως, ἔτυχε γαρ ἐννοῶν τι ὧν ἐπὶ βιβλίων ἴσασιν Παγκράτιον καὶ ταῦτα ὁ συνήθης περιξας πέπλασται ὡς ἐν χρῷ καταλύσης ἀυτὸν γελοίαν, καὶ ὡς ἐκμαλιξόμενον ταῦτα ἡδέως, φιλοφρόνως ὑπεδέχετο τὴν πρόσοψιν, καὶ πλέον ὅσον ὁμιλεῖ τὰ χαρίεντα. ὡς γοῦν ἡμέρας τῆς ἱερᾶς λειτουργίας ἐπέστη, καὶ ἤδη λοιὸς ὁ Κρατερὸς πρὸς ὃ τῷ ναῷ ὑπῆντα, πέμψας ἐκάλουν τινὰ τῶν αὐτοῦ, ὅτι τῆς λειτουργίας κατεσφαλίζετο, καὶ ἐπέλθοι ἅμα θεσπεσιότητι αὐτὸν, μή τι παρεμβολὴν τοῦ πρὸς τὰς ἁγίας εἰκόνας προσέλθοντι αὐτῷ προσκυνήσοντι, μήτ' ἄλλό τι ἀπεργάζηται· ἀλλ' ἴσως, ἐπεφώνουν μὲν Διάκονος, ὃ, εὐλόγησον. εὐλογῶν δὲ, Θεοῦ μεγαλοφώνως ἱερέα καὶ τὸ Σωτῆρος, καὶ τῆς λειτουργίας ἀπήρχεσθαι· τοῦτο δ' ἴσως πάντως πρὸς ὃ ταῦτ' ἐκεῖνος παρεσκευάζετο, τὸ, Γερμανῷ ἅμ' αὐτῷ ἐστ' Ἐκκλησίας Σωσαγεῖν, καὶ πάνυ σοφῶς τοῦ τῆς δεσμοῦ λύσιν προγυμνασιώματος ἔχειν· καὶ δὴ νυνὶ πεῖσαι μὲν τὰ τῆς ἱερᾶς λειτουργίας. ὁ Κλῆρος δ' ἅπας μεταπεσόντος τοῖς εἰκόσι, καταδακρύουσι Βασιλέα ὅσον ὅπω ἀφιξόμενον ἐπεύχονται. ὁ δὲ Βασιλεὺς τῆ ἱερᾶ μανδύᾳ Παγκράτιον κατέχων, κατά τινα ποσὰ ἀλλήματα, ἅμα μὲ ἰσάμενος ὁμίλει, ἅμα δὲ ηκει ὡς ὅτι ναὸν προσίοι· ὡς δὲ ποτε τῷ ὑδοῦ ἐπέβη, καὶ ὁ Διάκονος τὸ, εὐλόγησον, ἐξεβόα, καὶ ἀληθῶς ἐν τῷ ἱερεῖ εὐλόγησε, ἐκπαγὲν τῷ παραδόξῳ ὁ Παγκράτιος, ηκει δόλον Σωσᾶς, αὐτίκα αὖτε ἀυτὸν, ηκει τῆς χειρὸς τοῦ Κρατεροῦ ἀζώλιστος. ὃ τι, λέγων ὕπο δολερᾶς κλοπῆς τοῦ Εὐλογίαν, καὶ παραγκάζη τὸ θεῖον ἀνθρώπου ὤν, ἢ δίον ὂν ἢ ὃ συμφέρει; ἢ ἵνα δὲ, ηκει καλά γε ταῦτα, προσοντα δίζου, καί γε Βασιλεῦ ἐντίμως ἤρχεν παραγενόμενον πρέποντα, ἐν διαφορᾷ τοῖς ἄλλοις ἀνδράσιν ὢν ἐπαρθῆς ἀλλ' ἀπὸς ἴσως λιπὼν ἐκεῖνος καταδεδιέναι, ηκει ἀφειλόμενος, ἐν ἀλλ' τῆς σιδηρᾶς τοῦ βασιλέως πύλας, ὡς πάντ' πεζῇ ἀλλ' ἴσως, ἢ παῖδα ἔχειν ἐχέφρονα πρὸς βάλανον· ηκει νεὼς ὑπόνους, καπελάμβανε τὰ οἰκεῖα. ὁ μὲν γε Βασιλεὺς ὑβριοπαίσας οἷ ἐν αἰδεσίμοις προσποιεῖ ἄδων ὅμως τὸ μεγαλόφωνον· ηκει ἐπεὶ πάλιν τοῦ ἱεροῦ λειτουργίαν ἐλάμβανεν, δεξιωθεὶς, σταθεὶς ἐν τῷ Ἀλεξιακῷ τριλίνῳ, τὰς τοῦ Γερμανοῦ ἀλλαγὰς ηκει σὺν

A quo Constantinopolim advenerat, & Imperatorem adit. Dies quâ hæc gesta sunt Dominica erat. Igitur Imperator ratus optatam diù sibi remissionem anathematis ad se ultrò deferri (suadebat hoc enim equitatio illa insolita Patriarchæ adventusque inopinatus: & verisimilis conjectura, impulsum illum metu intentati judicij & periculo damnationis imminentis ad hunc conatum sui deliniendi) perhumaniter occurrit venienti, & cum benevolè accedentem atque hilariter excipit, tum blandis perdiù ler-
B monibus detinet. Vt ergò Sacræ Liturgiæ tempus adfuit, Imperator jam in procinctu adeundi Templi, misit certum è suis qui præmuniret, prout oportebat, sacrificeij Ministros, jubens eos simul Imperatorem ingredientem viderent, statim, non expectato dum ille ad sacras Imagines adoraturus accederet, nullâque omninò aliâ quacunque ex causâ, morâ interpositâ, protinus inchoare functionem sacram, Diacono versiculum *Benedic* pronunciante, & Dei benedictionem solemnem Sacerdote pariter proferente voce contentâ. Ae consilium in his Imperatoris hoc erat: se unà simul cum Patriarchâ intra Templum stante, Missæ sacrum ritè peragi, sacita quædam futura ipsi videbatur sui à dudùm injecto anathematis vinculo solutio. atque ita compendio quodam opportunæ occasionis consecuturum se sperabat quod tanto jampridem circuitu captatum iverat. Succedebatque illi hactenus dolus egregiè. Nam Clerus universus præmonitus, ut dixi, ad inchoandum Missæ
C sacrificium proximè instructus omni convenienti apparatu & ornatu, expectabat dum appareret adventans Imperator. qui astutè ad quod intendebat sacram Penulam comitantis secum Patriarchæ tenebat manu incedens vnà, & per intervalla urbanè interpositâ consistens, confabulansque planè familiariter: donec eum intra Templum simul ingrediens induxit. Supergresso autem ipso limen, statim Diaconus *Benedic* inclamavit: quam vocem secuta continuò est Sacerdotis Benedictio. Perculsus inopinato facto Patriarcha, & dolum subitò intelligens: proripuit se, ac manui tenentis Imperatoris
D elapsus est: *Cur*, inquiens, *dolosè furaris benedictionem, & decipere Deum conaris homo cum sis: quod nec oportebat, nec expedebat à te tentari?* Addidit præterea, haud molliter exprobrans. *Pulchra me hæc putas & convenientia Imperatori magnificè profesto se juxtà leges imperare velle? quid homines dicent ubi audierint? an laudare ista, an saltem vel tolerabilia censere poterunt?* Et his repentè dictis avolavit instar aquilæ, pudore confusum Imperatorem relinquens, ac per portam Triclinij ferream, pedes quantâ maximâ potuit pernicitate currens, pervenit ad
E

mare, ibique nave conscensâ domum se A retulit. At imperator plenus licet contumeliæ, ac tam probrosæ repulsæ sensu intimo doloreque æstuans, tamen magnanimitate simulatâ, sacrificio perrexit attendere; quoad Missâ peractâ, regressus stansque in Alexiaco Triclinio, apud eos quos ibi fortè reperit Episcopos, & alios ex Clero quos vocaverat, questus est de Patriarchæ duritiâ. *Videte*, inquiens, *quàm inurbanè nostris se manibus propipuerit. Si offensurus prodierat, quid attinebat etiam ad nos accedere? verùm ut apparet, effugere iudicium moliens indnit se magis, intricavitque illis ipsis quos declinare cupit laqueis quæstionis de ipso ceptæ: quam censeo sine morâ urgendam; nec committendum ut cavillationum, quibus eludere leges nititur, fructum optatum fecurè asferat, quæsitam impunitatem. Quoniam igitur tertia tantùm citatio superest, ea, velim, congregatis statim vobis decernatur & fiat: & si vadimonium citatus stiterit, continuò iudicetur: sin minùs, vestrum erit videre quid de contumaci recusatore iudicij æquum sit statuere. Id equidem in vestro arbitrio relinquens, Deo permitto, ut prout illi placuerit gubernetur.* Ea cum dixisset, illud præterea pet quamdam utilem intento præoccupationem adjunxit: quòd plerumque contingeret ipsos de negotijs suarum Ecclesiarum audiri postulantes, non admitti, unam causam esse, odium in se Patriarchæ. tolleretur istud modò scandalum, visuros eos statim quàm multùm apud se possint preces omnes & significationes voluntatis ipsorum. In ea verba loqui desijt. Postridiè congregatus rursùm cœtus est. Ibi post multa variè dicta, postque aliquam Imperatoris ad specimen modestiæ affectatam recusationem interveniendi Synodo, si per vincula Ecclesiæ quibus constringeretur, id minimè liceret; tandem is, velut cónsensu coactus invitantium Patrum, ingressus assedit.

τῇ Κλίνῃ μεταστιλάμβ@ ὁ, ἐπισκάλαι τῷ Πατριάρχῃ σκληρότητα ἐδετο, λέγων, ὅτως ἀμαθῶς ὕπο τῆ ὑμετέρων χαρᾶν ἀπεδιδράσκει. καὶ οἱ λυπήσων ἐφαίνη, τί γε καὶ παρ' ὑμᾶς ἀφίκετο; ἀλλ', ὡς ἔοικα, ὧν ἐλέγχους ἀμφυλλίαν παραγματεύομ@, ἔλαθεν ἑαυτὸν συνδήσας μᾶλιστα τοῖς τῆδε δεσμοῖς. μὴ γοῦν ὑπερπλέον φθορδικῶν κερδαίνετε. ἀλλ' ἐπεὶ τὸ ζητον ἀναπαλέσασθαι μέλημα, συναχθέντων, γνώσεσθε καὶ τῆδε, εἰ μὴ ἀπαντήσομ, κρινέσθω. εἰ δ' ἄλως, ἀλλ' ὑμῖν γε μελήσει πῶς ἂν φυγοδικοῦντα μεταπέσεσθε. τὸ δ' ἐμὸν, αὐταρκέστατον Θεῷ, ὅπως ἂν ὡς ἐπάνω βιωτὸν εἰκονομηθέν. ταῦτ' ἀπὼν καὶ παρόδοις κατά τινα παρέλκυσιν κρίσεσι ἀμφιβόλους, ὅπ κ' τὸ, τὴν τρίτην πολλάκις ἀναφέροντας πρὸς τῆ κ' σφοδρὰν Ἐκκλησίας μὴ ἀσυκτεῖσθαι, αἰτίαν μίαν ἔχ) τῆδε τῆ Πατριάρχῃ παρὸς ἀυτὸν ἀπέχθειαν. καὶ ὡς εἰ ἐκπεσὼν τὸ σκάνδαλον γνῶσθ, ἀυτὸς τὰ μεγάλα παρ' αὐτῆ δυνάσθαι, καταπαύσει @ λόγοι. τῆς δὲ μετ' ἀυτὸν ἡμέρας, ἅμα Συναχθέντων καὶ πάλιν, μὴ πολλὰ τὰ λαληθέντα, καὶ τῆδε τῆ Βασιλέως οἴ παραίτησιν, ὡς μηδὲ ἀυτὸν θέλειν παρεῖναι, εἰ μή γε τῆς Ἐκκλησίας δεσμοὶ ἔχεχώρουν, ἐ παρεπαπλωάγκαζ@.

B

C

„ nem adjunxit: quòd plerumque contin-
„ geret ipsos de negotijs suarum Eccleſia-
„ rum audiri postulantes, non admitti, unam
„ causam esse, odium in se Patriarchæ. tol-
„ leretur istud modò scandalum, visuros eos
„ statim quàm multùm apud se possint pre-

CAPVT VI.

Vt congregatis Patribus ultima citatio, & post eam damnatio, contigerit.

AD ultimam inde, quæ sola supererat, Patriarchę citationē ritè peragendā Episcopi, ut antea, & ex Clero aliqui missi sunt. Cum autē more solito Patriarcha se venturū negasset, addidit: *Me vtiq; absente, quod vobis videbitur fiat: nunquam enim omninò, quidquid ad id moveatur, adducar ut illic me sistam.* Tunc post multam deliberationem & considerationē attentam Patres, maximè studentes inniti Canonibus, reperiebant in primis accommodatum ad rem præsentem Canonem Apostolorum de recusatione judicij. Quamquā autem is sufficere ipsis videbatur ad sententiam jure ferendam: tamen quia in

D

Καὶ τὸ λοιπὸν πέμπτῳ μέλημα, Ἀρχιερέων καὶ τούτῳ μεταλαβοσάντων καὶ Κληρικῶν. ὡς δὲ καὶ αὖθις ὁ Πατριάρχης ἀπεῖπε τῆδε ἄφιξιν, παρεσθείς, ὡς τὸ δικαιοῦν ὑμῖν δοτέον @ γνώσεσθε, ὅ γε ἀπαντήσομι καὶν ὅπ γνῶσι. τότε μὴ τῆδε πολλὴν σκέψιν @ Γεράρχαι κανόνα οἵ ἐπερέσθαι θέλοντες, ἔχ@ μὲ καὶ @ τῆς φυγοδικίας Κανόνα τῶν Ἀποστόλων τὰ πολλὰ σφίσι παρὸς τὸ τὰ δικαιοῦσθ δυσφανεῖ συμβαλλόμεν@. ὅμως δέ γε ἐν ἀσφαλῆ ἐκλέμενοι παρεῖναι, ἐπεὶ καὶ ὑπὸ πάσης, ὡς ἀυτῆς τῆς πόλεως τῶν ἐπεσατ-

E

ἐπορεύθη τῷ Βασιλεῖ οἰκειούμενος· ἅμα A oculis universæ, ut sic dicam, Civitatis, pro
τῇ τῆς ἀπεχθείας ὑποδοχῇ καὶ ὑποψίαν. ut Imperator ordinaverat, hæc gerebantur:
ἵνα μὴ ἡ αὐτὴ αἰτίζοιτο μαθόντες τὰ γεγο- per quam erat vulgatissima opinio ac notitia
νότα, παρίσων καὶ αὐτὴ δόξῃ μέσου τ Ἐψπτπλου. simultatis, quâ is à Patriarchâ sibi vicissim
ὁ λίβελλος καὶ ἐν τῷ ὑποκαλύψασθαι infenso dissidebat: ne per eam causam infir-
καὶ εἶχεν οὕτω μαρτυρήσεως ἠρώτα. mandi judicij, tanquam ex odio ad Impe-
ὁ δὲ γε πραγμάτων φανερῶν, ἔφη, ἢ πόθεν ἡ ratoris gratiam lati, occasio quæpiam, &
πόθεν ἀνάγκη ἐστὶ τ μηδήσεως, ἀλλ' ἅμα ἅπα- ex eâ prætexrus schismatis nascereturr, ijs
ντας, ὅπη ἐν πάντες ζωηδαιν ἠρωτήθησαν. ὡς qui fortè rem nti nunc gerebatur narrari
γὰρ ἐπληρώθη τινὲς ἠρωτήθησαν τῷ τῷ Κλή- postea audirent, statuerunt iterùm in medio
ρῳ, ἐν μᾶλλον τῷ τῷ Σελτὰν, ἐν εἰ συλλιτα- Epsitopulum; & Libellus singillatim expen-
B νάσας τῷ Πατριάρχῃ συγκαθησθαι αὐτὸν συ- sis capitulis relectus est, & an testes haberet
καμῶν τῷ θεολογικῷ λόγῳ καὶ τὸ Συμβολ, quibus confirmaret quæ accusabat, interro-
αὐτὸς ὁμολογῶν οὕτω φρονεῖν, ἢ ὃ Σελτὰν gatus est delator. Ille verò respondit: re-
εἰ χριστιανός ἐστιν, ἢ τὸ μή, μὴ εἰδέναι ἔφα- rum palàm manifestarum hunc aut illum ad-
σκων. τινὲς δ' ὅλως τὸν τὸν χριστιανὸν νομίζειν duci testem non debere, sed simul univer-
αὐτὸν. οἱ γοῦν κρίνοντες τοῦτο, μόνον λαμ- sos: quòd æquè omnes conscij factorum à
βάνειν ἤθελον τὸ συλλιτανεύσαντα καθεδεῖσθαι. se allegatorum sint. Vr autem selecti qui-
ὃ δ' ἔτι χριστιανὸς εἴη ἢ μὴ, αὐτοῖς ἔφασκον dam ex Clero interrogati præsertim de Sul-
ζητητέον εἶναι, ἐν ὅτι τίνες πολλοὶ παρήγγελ- tane: utrùm ille simul Litanias recitasset
μαρτυρήσοντες τὸ σέβας ἐκείνῳ μὴ τῷ χρι- C cum Patriarchâ, & dum legeretur divinus
στιανὸς εἶναι), ἐδὲ οἶδα δ' ἃ τ' ἐληθὲς, εἴτε μὴν sermo de more, assedisset unà, statim res-
θεραπεύοντες Κρατοῦντα. τινὲς δέ γε ὡς ponderunt: ita factum fuisse: Sultan verò
ὕστερον ἡμᾶς πυνθάνεσθαι τῶν τινὰ τῶν Christianus necne sit se nescire: ac tum qui-
λαζόντων, ὁ Σελτὰν ἀποστείλας παρὰ Κρα- dem se putasse illum Christianum, velle au-
τοῦντα, ἐπεὶ ταῦτα τὴν αὐτοῦ αἰτίαν μεμα- tem se ajebant Iudices hoc solum pro testi-
θηκὼς Πατριάρχου ἐλεγξάντα ζῶν ἄλλους monio accipere: simul oravisse & assedisse
οἷς ἐμίμνυε, καὶ τοῦτο χαριέντως, ἢ μᾶλλον καὶ Sultanem. qualis autem fuerit, Christianus
βαθέως, ἀπέπεμψε, ἀξιῶν εἰ τινὰ εἰ τοὺς τὸν ἐκείνου διαφέροντας τὰ ἱερὰ ἐκείνου an Paganus, quærendum ex se non esse.
μαλα, ἃ δὴ καὶ ἐγκόλπια ὁ κοινὸς ὀνομάζει D Præter hos ergò producti alij multi sunt qui
λόγος, καὶ εἰ βέλοιτο καὶ χρίσει παρεχθεῖσα testificarentur: non esse illum Religionis
μικρὸν ὡς ὀρεγόμενον φαγεῖν. ἐ τοῦτ' ἦν Christianæ cultorem. quod utrùm illi ex
ποτὲ τῷ Βασιλεῖ τῷ Πατριάρχῃ ἔλεγχος vero affirmarent, an obsequentes Imperatori
αὐτίκα. τῷ μὲν ἐστὶ τῶν θείων ἐκπωμάτων fingerent, haud habeo compertum. Co-
προσκυνητὴν τὸ σέβας αὐτοῦ παρίστη. τὸ gnovimus tamen postea, perlato jam, &
δὲ καὶ κρεῶν ὑῶν ὀρέγεσθαι, τὸν τῷ χριστια- executioni mandato judicio, Sultanem ubi
νὸν πολιτεύειν ἐμφαίνοντος. τοῦτο ὃ ὡς ἀπλέ- audisser suâ causâ depositum Patriarcham,
σευν τῷ Σελτὰν βουλομένῳ ἐκείνων, misisse ad Imperatorem (sive id joco, sive
ἐδόκει κίνδυνος ἔχθραν τῷ Πατριάρχῃ. seriò, aut quocunque demùm consilio fece-
ἦσαν δ' ἄλλοι οἱ καὶ γλαφυρόν τ ἐπιχαίρειν rit) qui eum rogaretur, ad se mittere ne
δῆθεν προσεπιθέμενοι ταῖς κατηγορίαις. ὡς E gravaretur quædam ex suis sacris amuletis,
ἅπερ καλῶς ὡς Χριστιανὸς ἀληθὴς ἐτέλει, quæ vulgaris sermo vocat *excolpia*, iculas
τὸ γοῦν τῷ ἐκείνου Περσικὸν, καλὸν ἦν ἐκ- videlicet gestari de collo pendentes ad si-
τύπου Πατριάρχου φυλάττεσθαι. μὴν δὲ num Religionis causâ solitas, & jussisse ut
ὁ καὶ εἷς πάντας Χριστιανὸς ἦν), ἢ καὶ λογί- adderent: sc, si vellet Imperator Religionis
ζεσθαι. ὡς γοῦν πρὸς τὰ δοκοῦντα ἀποφαί- suæ specimen capere, vel porci salitum fe-
νεσθαι ἦσαν, οἱ μὲν πλείους, ἢ ἐ πάντες πᾶσι, mur auidè comesturum. Quo testimonio
ὁ Γεωργοκαλαΐας Θεόδωρος ἦν ἦν, ὁ Εὐ- planè confirmabatur Imperatori, culpâ in
χαΐτων Ἀλέξιος, ὁ Βρύσιος Γιάννης, καὶ hoc vacare Patriarcham, cum revera Chri-
μετ' αὐτοὺς ἄλλοι. ὁ δὲ Μιτιλήνης Γρηγό- stianum Sultan se probaret, tum exhibendo
se sacrarum Imaginum venetatorem; tum se
gustare libenter carnes suillas declarando.
Cæterùm tunc cum in illis de Patriarchâ
disquisitionibus quasi pro fundamẽto ponere-
tur, minimè illũ fuisse Christianis mysterijs initiatũ, utiq; videbatur inde impendêre periculum Patriarchæ. Erant qui callidiùs & ad finem intentæ damnationis asequendum efficaciùs argumentarentur, allegantes: parùm ad summam criminis referre Sultanis ipsius statum quoad Religionem. nr enim ille revera Christianus fuerit, certè

à Perſis ejus comitibus pariter, & promiſcuè A ſimul cunctis admittendis cavere debuiſſe Patriarcham. eum ſatis conſtatet nequaquam illos univerſos aut fuiſſe, aut habitos eſſe Chriſtianos. Vt autem ad dicendas ſententias ventum eſt, plerique aut potiùs omnes præter quoſdam (hi fuerunt Theodorus Heracleæ Ponti, Alexius Euchaïtarum, Ioannes Bryſis, & eum his alij: Nam Gregorius Mitylenes, Patriarchæ multùm deditus, ubi proſperit ei damnationem imminere, ſimulato morbo abfuit, ad quem impetu ardenti Imperator me, pro eo quo B tunc fungebar Notarij munere, ire confeſtim juſſit, denunciaturum: ut omninò aut veniret, aut ſententiam ſuam mihi ad Synodum relaturo ederet: ad quæ is ægrè tandem reſponſum expediens, dixit: Se quod Thomas Lariſſæ, Ioannes Naupacti, Germanus Adrianopoleos Epiſcopi cenſerent, eriam ipſum ſentire; ae velle tribus ipſorum ſuffragijs ſuum quartum planè conſentiens adjungi) Exceptis, inquam, his, quos modò nominavi, reliqui omnes præſentem exautorationem Patriarchæ concordibus cal- C culis decreverunt: ſed majori ex parte, ob contumaciam non ſiſtendi ſe judicio: Nam crimen de Sultane longam nec neceſſariam, ajebant poſcere diſquiſitionem de religione ejus, quâ defungi liceret, in ambigno relinquêdo Chriſtianus nec ne fuerit; nitêdo autem ad damnationem accenſati, eo quod & certò conſtarer, & ſecundùm leges ſufficeret, recenſatione videlicet comparendi ante legitimum Tribunal quò titè citatus fuerit. His quatenus in ambiguo relinquebant crimen de Sultane, obſiſtebant alij, ſatis verſimili D ratione: conrendenres planè purgatum de eo videri debere Patriarcham. Nam eum quidem quo pacto æquum ſit damnari, quia prophanos in rerum ſacrarum communionem admiſerit, ſi prophanos iſtos quos admiſit fuiſſe non conſtet? & utcumque ſe res habuerit, idoneum eos pro Chriſtianis habendi Parriarcha habuerit Autorem Macarium Epiſcopum Piſidiæ: penes quem in ſolidum ejus, ſi qua eſt, facti culpa reſideat? Præterea non Patriarchæ ſolus eo nomine damnandus venerit, ſed & alij multi qui ſimul tunc eum eo In Templo fuere, non E Chriſtiani ſolùm, ſed etiam Clero adſcripti, quorum ſingulos pro ratione gradus cujuſque ſtringebar ſua pars officij ad excludendos adytis prophanos, & non communicandum in myſticâ functione eum non initiatis. quis enim poſſit dubitare quin ſaltem ij debuerint admonere Patriarcham: & cum non fecerint, quin ejus, ſi quod eſt, piaculi contagionem in ſe traxerint, ob quã & ipſi ſint pœnæ obnoxij. Præteritis porrò tot alijs participibus culpæ, in uno puniendo ſeveritatem hærere Patriarchã, neque æquũ

ρι@ τὰ πολλὰ τῷ Παῤῥιαρχῃ τοιούτων, ἐπεὶ τὴν δίκην ἀπηρτημένην ἔφερε οἱ, τοῦτον σκεψάμενο@ ἀτόπως, ᾧ δὴ καὶ μετ' ἐμβριθείας ὁ Κρητὴν ἐμὲ ὡς Νοτάριο@ ἀποστέλλων, ἢ ἀπαντᾶν, ἢ δίδοσθαι τὴν γνώμην ὁπόθεν, ἐ μόλις τὴν οἰκείαν γνώμην τῷ τε Λαρίσσης Θωμᾷ, τῷ Ναυπάκτε Ἰωάννῃ, καὶ τῷ Ἀ- δριανουπόλεως Γερμανῷ προσαπῄξιο-οἱ γὰρ ταῦτ' ἐκεῖνοι ἀρνημένοις ὅτι τὸ παρεληφὸς καθαίρεσιν τῇ Παῤῥιάρχῃ καταψηφίζοιτο. πλὴν ὡς φυγοδικοῦντ@ τὸ πλέον. ὁ γὰρ Σκλαῦ- ὅτι Χριστιανὸς ἔστι, ὅτι καὶ μὴ ἐπ' ἀμφιβόλοις ἐπίστευε. ἀποχρῶν δὲ πρὸς καταδίκην τῷ κατηγορημένῳ, τῷ τῆς φυγοδικίας καὶ μόνον ἐνόμιζ@ ἔγκλημα, ὡς ἐπ' ἐγκλήματι τῷ φυγοδικεῖν συμβαῖν@. ὁ δὲ καὶ σφίσιν αὐτοῖ@ ἱκανῶς, ὡς οἱ μὲ ὡς κοινωνήσοντ ἀλλοτρίοις ὁ Παῤῥιάρχης ἀδικοῖτο, παρῆσαν μὲν, ἀλλ' ἄδηλον εἰ εἰσβοὰς ὀκνοῦντες, ὅ ἔγ- κλημα συμβαίνειν ἔκαθιζον. οἱ δὲ καὶ ταῖς ἀληθείαις ἔξω τῆς αὐλῆς τοῦ Χριστοῦ ὁ Σκλαῦ- ὦν μὴ Παῤῥιάρχου, καὶ ὅπως ἀθῷωσιν ἔλῃ, τοῦ πιστὸς ὅλη τῷ μαρτυρεῖσθαι καμόντ. ὁ δ' ὧν ὁ Παιδίας Μακάριο@. οἱ δ' οὖν ἄλλοι Συνοδικοὶ καὶ οὗτοι ἄλλως τῷ Παῤῥιάρχῃ, Χριστιανὸς γε ὄντας καὶ προσκεκληκεμένους τῷ θείῳ, καθ' ὃν ὑπετύπου διοικεισθμένης ἐκκλησίας ὅροις δὴ καὶ ὠφέλητο δίκης ἀνάγκης ὑπομιμνήσκειν τῷ Παῤῥιάρχῃ, καὶ αὐτεξιλλῆν τὴν ὀφλη- θεῖσαν ἐκβάλλοιεν. ὅ δὲ τύπους ἀξιοῦντας ὅλη μόνῳ τῷ Παῤῥιάρχῃ δίκην ἐρᾶν, μὴ ἔξ) δίκημον ὅ ἔπραττεν, μηδ' ὑπευθύνως ἀλλοῖον. ὁ δ' οὖν Παιδίας πρὸς ὅ ἀποβεβλημένο@ ἀφορᾶν (ὅ γὰρ ἔγκλημα μαρτύριο@ ἐν τῷ ἐκ τύπου τῇ καταδίκῃ Συνηκολούθει. ἐ γὰρ ἂν δόξαιεν τύπος Παῤῥιάρχην δικαίως κατα- δικάζῃν, εἰ μὴ καὶ αὐτὸν ἀδικοῖτο) ἐφ' ἑαυ- τοῦ καθημένο@ ἐν. τοσοῦτ δ' ἐκείνοις ἐμέλε τὸ τοιοῦτον ἐ δὲ ὅ παρὼν Συνεκαλέσαντο μα- θεῖν ἐξ ἐκείνου τί καὶ τῷ Σκλαῦ. τοὺς δ' ὅμως ἐᾶν ἐν ἐν ἀυτὸν ἀνέχεσθαι οὖν δ' αὐτὸν ἐπανεγκόντας τοῦ τῆς δίκης ψῆφον τῷ Παῤ- ξιάρχῃ. ὁ δὲ καὶ Συνέβη, ἀξιωματικῶ@ ἅμα τῷ καθαιρεθῆναι, ἢ μᾶλλο@ καὶ ἐρήμην ἀλῶναι, κἀκεῖνα. ὡς δὲ πολλοὶ τότε καταστα- σιασμὸν λόγων, τοῦ καὶ ὅτι Συνῆλθον τοῖς ἄλλοις ἐκόντες ἄκοντες χωρεῖ ἢ ψῆφο@, καὶ ὁ Παῤῥιάρχης ὅλη καθαιρεῖσθαι καταδικάζ) λοῦσθαι δ' αἰτήσει ἀγορεύῃ, τοιοῦτος φανὰς, τοῦ Βα- σιλέως ἀφομοιοῦντος καὶ ὁ Συνόδους. πλὴν καὶ δύο πεῖσ@ ὧν τῶν Ἱεραρχῶν Ἱεραρ-

χαι

καὶ ἀπελθόντες τὰ ὧδε τῆς Συνόδου παραχθέντα σημαίνωσι τῷ καταδίκῃ.

A neque tolerabile omninò videri posse. Hæc videns Pisidiæ Antistes, & vim præjudicij ad se quoque in eandem cũ Patriarchâ damnationem involvendum pertinentis secum reputans, tacitus sedebat. Nocuit illi nimius favor Patrum. Nam ut ei parcerent, abstinuerant ab eo juridicè interrogando cum cum discuteretur Patriarchæ circa Sultanem factum, cujus ipse pars fuerat. Nunc serum erat illum vocare, manifesto utique præjudicio damnatum. nec poterat locum ampliùs habere qualiscunque ipsius defensio, jam prolatis multorum sententijs in eos qui cum prophanis communicassent, quæ suffragia nihilò minùs Pisidiensem quàm ipsum Patriarcham affligebant. Itaque damnato Patriarchâ, aut potiùs indictâ causâ propter neglectum vadimonium depositio, Pisidiensis quoque in exilium pulsus est. Post multa in istâ concertatione ultrò citroque allegata, tandem & hi volentes nolentes cum alijs convenerunt, & concordi jam Synodi judicio depositio Patriarchæ sancita est. *Solverunt* autem, ut poëticè dicam, *subitum conventum*, & acclamationibus in honorem Imperantium editis de more, prætereaque duobus Præsulibus electis, qui nomine Synodi exautorationem Patriarchæ denunciarent suam, finis impositus negotio est.

CAPVT VII.

Vt missi à Synodo ad Patriarcham duo Episcopi suam ei damnationem significarunt.

Ὀψίας γὰρ δήλης πρὸς ἑσπέραν ἀπιόντων B τοκόπες, παρόντος καὶ τοῦ Κλήρου παντὸς, ἐδήλωσι τὰ τῶν ψήφων, καὶ ὡς ἔξελθὼν ἑπομαδοῖν διεκελεύσατο. ὁ δὲ πρῶτον μὲν ἀχαρίστησε Θεῷ, ἔπειτα ἑαυτὸν παρῆκεν ἀπέρχεσθαι ὅπη καὶ ἐκέλευσε. ἅπαντα δὲ πρὸς τὸν Κλῆρον γραφὰς, τὰ μὲν κατ' ἐμὲ ὅπως συνέβη παραχωρήσαντος Θεοῦ, οὐδὲν πέπονα. δεῖ δ' ὅμως ἀνασθῆναι τῷ θείῳ βουλήματι, καὶν ὅπως οἰκονομοῖτο τὰ καθ' ὑμᾶς. ὑμεῖς μὲν οὖν πεπιθέντες κρίμασιν οἷς οἶδε ὁ Πνεῦμα ὁ ἅγιος ὃ καλέσαν, εἰ καὶ ἀναξίους, ὑμᾶς, ὅπως καὶ ὁ δυνατὸν ὑμῖν ἐποιμάνωμεν, καὶ τὰ καλὰ ὑμᾶς διεξήγομεν. εἰ καλοὶ μὲν ἴσως, ἱκανοὶ δὲ καὶ τοῦτο ὑμετέραν δυνάμιν. οἶδατε, τί πὰ δέλω καὶ λέγω; ὅμως πολλὰς μὲν ἴσως καὶ ἐλυπήσαμεν, ὧδε πολλῶν δὲ καὶ ἐλυπήθημεν, συνδιαφέροντες ἀλλήλοις πὰς παρ' ἀλλήλων ἀπεχθείας. τοιοῦτο γὰρ πὸ τῆς Ἐκκλησίας C σκάνδαλον, ὡς καὶ βαρυνομένοις ἡμῖν, ὡς Πατέρων, ὑμᾶς ὡς τέκνα ἀνέχεσθαι, καὶ ἀπεχθανομένων τισὶν, ὑμᾶς αὖθις ἀλογοῦντας τῆς ἀπεχθείας ὡς μέλη γένοτο ἄξιον τὰς ἀπεχθανομένους. πῶν οὖν ἡμῖν ἀλλήλοις ἀφέντας πὰ ὀφλήματα. καὶ μὴ δὲ ὃ μὲ ἀνὰ ἐμαυτῷ ὀνπλησῶ, καὶ συγχωρῶ πᾶσι, ἐ ὅπη τῷ Θεῷ βέλτιον ἀποβήσεσθαι ἀπέρχομαι. ὑμᾶς δ' ἀλλὰ πὰ τοῦ σεβασῦ πὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὅσα ὀν πάλαι ὑμῶν καὶ λιπαίνει Λόγῳ, καὶ εἰ-

INde sub vesperam conveniunt Patriarcham ij, quos diximus ad id à Synodo electos, & Clero præsente univerſo, postquam suam illi depositionem juridicè declararunt, eâdem ipsum aurotitate jusserunt expedire sese ac comparare ad proximum discessum. At ille gratijs primùm Deo actis, promptum paratumque se exhibuit ad eundum quò vellent, tũ ad Clerum cõversus. *Rei*, inquit, *uti se mea habeant, Deo permittente, nostis, Filij: oportes tamen acquiescere divinæ voluntati, & boni consulere quidquid de nobis Providentia decrevit. Nos cum fuissemus Pastores præfecti, indicijs notis Spiritui Sancto, qui vocavit nos, quamvis indignos, tamen prout potuimus gregem pavimus, & vos Ecclesiamque gubernavimus, forsitan non benè: veruntamen quantum virium facultatisque nostræ tenuitas tulit, fideliter. Testes vos habemus omnium, quid attinet nota proloqui? Inter hæc fieri potest ut nos molestiam multis facessiverimus, uti & vicissim perpessi sumus molestias plurimorum. ignoscamus condonemusque nobis invicem mutuas offensiones, in viscribus Ecclesiasticæ Charitatis. Nam inter nos comparata necessitudinis poscit officium, ut & nos Patres libenter feramus quæ gravia perpeti à filijs contingit, & vos filij quod à Paternâ gubernatione minùs gratum interdum accidit toleretis: itemque quæ fortè à fratribus offensiones existunt, non mutuis ulcisci odijs, sed ut membra ejusdem corporis vera, illos ipsos graves vobis & infestos amplectamini. Tempus nunc est dimittendi invicem debita. Equidem quæ in hoc meæ partes sunt quàm plenissimè possum exequor, indulgens condonansque cunctis cuncta: & quò Deo placitum est alacris pergo. Vos ite, censum*

sum facite Ecclesiæ vasorum : & quidquid velorum cæteraque pretiosa vestis, quidquid Sanctarum reliquiarum, & Librorum Ecclesiastica habent capsa, recognoscite, probate, numerate, accipite, ne quis deinde nos sacrilega rapina possit accusare. De cætero gaudete in Domino filij, & saluete. Nos palliolo, pugillaribus, & tribus nummis, mercede operæ librariæ describendo Psalterio locata, quæ omnia iuxtà monasticam regulam, priùs possedimus quàm Patriarchales ædes ingrederemur, ut proprys resumptis, eximus. Hæc & alia ejusmodi quædam effatus ad Clerum, & tanquam mox discessurus properare jussis quibusdam è præsentibus, quorum ego unus fui, ad Sacram ut dixerat supellectilem numerato recipiendam: conversus ad missos à Synodo, *Fratres*, inquit, *eu paratus sum, & non turbabor; quidquid de me volueritis. quod vestrarum, ut dicitis, erat partium feciſtis, facias & Imperator quod reliquum est, & quò eundum nobis sit extemplò præscribat; aut potiùs qui eò deducant mittat. non enim resistemus, aut quidquam omninò recusabimus, sive is gladium, sive mortem etiam paret.* His dictis, dimisit in pace omnes. ipse placidè omnium securus assedit, ab Imperatore mandatum expectans.

Ἄλλος, ἀπελθόντες καὶ καθ' ἓν ἰδόντες καὶ ἀναψηλαφήσαντες, ὡδὶ δέξασθε, μὴ καί τις Γερσουλίας ἡμᾶς γράψῃ). καὶ τὸ λοιπὸν χαίρετε ἐν Κυρίῳ τέκνα καὶ σπάζεσθε. ἡμῖν δὲ ὑπενδύτης καὶ τὸ πυξίον, ἃ πρὸ τῆς νομισμάτων, ἃ δὴ καὶ τῷ Πατριάρχῃ παρεσβάροντες ἤχομεν καὶ Κανόνα τῆς Μοναχῶν. ἃ ταῦτα ἰδίοις κτήσεσι τοῖς ἐκ μετενέγκωμεν φαλτηρίοις κτησάμενα, πάλιν λαβόντες ἔξιμεν. τοῦτο καὶ τοιοῦτ' ἔφη πρὸς τὸν Κλῆρον ἅπαν, ὡς δὲ ἐκ τοῦ παρόντος ἀπελθὼν ἴναις ὅπῃ τῇ τῆς Ἁγίων ὡδαλήψεως, ὧν καὶ αὐτὸς ἦν, σφαῖς πρὸς ἓν πεμφθέντας, ἀδελφοί, ἔφην, ἰδοὺ ἕτοιμός εἰμι, καὶ ἐγὼ παραχθήσομαι, κἂν ὅτι δὲ ἐστὶ ἐμοὶ βάλεσθε. τὸ οὖν ὑμέτερον, ὡς φατὲ, καπνοσκάφη, πραττέτω καὶ τὸ λοιπὸν ὁ Βασιλεὺς, ἃ ὅπου ἐπίοι ὑμῖν, ἅς αὐτὸς κελεύοιτο ἢ μᾶλλον πεμπόμενα δὲ ἓν αἰσθήσεσθε. ἐγὼ δὲ γὰρ ἑτοιμὸν τὸ ἀπελθεῖν, κἂν ξίφος παρεστὸς ἕτοιμόν τοι, κἂν θάνατον. ταῦτ' εἰπὼν ἀπέπεμπε μετ' εἰρήνης πάντας. αὐτὸς δὲ τοῖς ὅλοις ἐξαμελίσας ἐκάθητο, τὸ ἀπὸ τοῦ Κρατοῦντος ἀναμένων πρόσταγμα.

CAPVT VIII.

Vt mittens Imperator eduxerit Patriarchali domo Patriarcham, & quæ tunc contigerint.

NOx erat circiter extrema Maij mensis, cum in serenitatem exhilaratus aër ex hiberno tigore, & humoris per vernos tepores exuberantis parte magnâ resolutâ, liquido liberiùs cœlo ridet: quandò circa primam vigiliam adfuerunt quos Imperator miserat ad condemnatum abducendum quò jussi erant. Is eum abduceretur superatis gradibus Templi maximi stans ad portam majorem, gratias egit venerabundus Christo Domino, adorans &, ut in digressu, vale dicens: mox cum exiturus esset per obversam Orienti portam, ut ad cellulam in Barbarâ sitam mirifici Nicolai se conferret. ea tunc domuncula mari admota, & ad Oxeensis Monasterij jus dominiumq; pertinens, ideo parata fuerat obiter excipiendo Arsenio, quòd ei Sedem exilij apud Oxeam, opportunitatem quamdam loci secutus Imperator deereverat (Id quod equidem non sine numine factum arbitror, dum animo repeto, sacram Monachi vestem ac professionem primùm ab Arsenio susceptam apud Oxeam) Cum, inquam, in eo esset ut Templo egrederetur, & sudum purumq;

Ἦν δὲ περὶ που τὰ πλεῖστα Γυαπῶν, ὅτε καὶ τοὺς τὸ αἰθριοῦν καλοῦντας ὁ ἀὴρ, τῆς ὑπὸ τοῦ χιόνος ἀπαλλαγεὶς δυσχερῶν, τὸ πολὺ τῆς νυκτὸς εὐδιανόητον, καὶ δὴ περὶτην φυλακὴν τῆς νυκτὸς ἐκείνης, οἱ τοῦ Βασιλέως πέμποντες, ἐφ' ᾧπερ καταδικασθέντα καταγαγόντες ἀπαγαγεῖν ὅπου καὶ προστάχθεσαν. ὡς γοῦν ἀυτίκα κατῆλθε, βαθμὰς τὰς μεγίστου ναοῦ, καὶ πρὸς τὰς μεγίστας πύλας, ἀφικνεῖτο τῷ Δεσπότῃ Χριστῷ τὰ ἀχαριστήρια, προσκυνῶν τε ἐξ ἑστηκὼς. ὡς δ' ἔμελλε λοιπὸν τὰς κατ' Ἀνατολὰς πύλας ἐξέρχεσθαι, ἐφ' ᾧ καταλαβεῖν τὸ ἐν τῇ Βαρβάρᾳ Κελλύδριον τοῦ Θαυματουργοῦ Νικολάου, ὁ δὴ ἐξυπνίσατο τότε πρὸς τῇ θαλάσσῃ, καὶ ὡς μετώκιον τῇ Ὀξείᾳ ἡμοίζετο· ἐκεῖ γὰρ προχείρως κατεδικάζετο ἀπελθεῖν (καὶ τοῦτο κατ' οἰκονομίαν ἄμωμον Θεοῦ, ὅπερ καὶ τὸ ῥάκος ἐκεῖνο ἐν τῇ Ὀξείᾳ προτίμου κατεῖδον Μοναχὸν μεταμφιεσάμενον) ὡς τέλους πρὸς

σκὸς τῇ ἑξόδῳ τῆς Ἐκκλησίας λίθῳ, ἀθρόας ἐς τότε ὄσης κατ' ἐκεῖνον, ὀξυφώνης νεφῶν σποδὸν ἐπλήξε τὸ πᾶν, ἐ ῥαγδαῖόν τινα χαλάζῃ καταφέρετο ὑετός, χρημά τι ὀξαίσιον ἀράττων καὶ ἀέρα πυρσευόμενον ὀξέκαε, καὶ κτύποι βροντῶν ξυνεχεῖς, τὰ τῶν ἀκτύπων συνεπείροντο. κἀκεῖθεν ἐν τοσοῖσδε νιφοῖς τοῖς ἀπαγομένοις ἤλκετο, ἕως ἐς τὴν μονὴν καταλυτικέζει· ἐκεῖσε γοῦν ἀφικομένοις τὴν ἡμέραν, τῇ ὑστεραιαίᾳ νυκτὶ, νηὶ ἀλιάδι ἐνιδρυθεῖσι, ἀφορίζουσιν αὐτοὺς τὴν Περσικὴν νῆσον, τῷ ὀλίγον μοναδρίῳ τῷ αὐτῷ τῆς ἐγχωρίου λεγομένης Σύδας κειμένῳ ἐγκαταλείποντες, πέμψαντες καὶ ὑπηρέτας ἐκ τῆς βασιλικῆς, ὡς μὴ ἴσως τοῖς ἐνδομένοις.

A Cœlum esset, fœda repentè nubes terrâ cuncta caligine complevit, vehemensque simul imber mistâ grandine decidit, fulguribus horrendis latè aërem incendentibus. Per has ille ærumnas ab abducentibus trahebatur, quoad in illam, de quâ dixi, domunculam pervenerunt: ubi cum diem posterum transegissent, nocte insecutâ, navi Arsenium piscatoriæ imponentes, deportatum ultrà Proconnesum, incluserunt mansiunculæ illic sitæ suprà locum, quem vulgò Incolæ *Sudam* vocant, appositis Custodibus è Satellitio Imperatoris, ne adiri exul à quibusvis invisere volentibus, posset.

CAPVT IX.

Vt Orientales Patriarcha Alexandrinus & Antiochenus circa Patriarcha Depositionem affecti fuerint.

Οὕτω μὲν οὖν τὰ κατ' ἐκεῖνον ἐχώρει. ξυνεξάμυνοι, ἐπεὶ καὶ τῶν Πατριάρχας ἐπ' ἐκείνῳ γνωμοδοτεῖν ἀναγκαίων ἐνόμιζον, ἀξιουμένων ἐκείνων, ὁ μὲν Ἀντιοχείας Εὐθύμιος ὡρμημένος ἐ πάλαι ἐς τὸ κατ' ἐκείνου ἀπέχθειαν, ὡς μὴ παρ' ἐκείνου εἰς κοινωνίαν δεχόμενος, αἰτίαν φέρων, ἃ ἀληθῆ ἄδηλον ὄν, ὅμως δὲ φέρων ἐκ φήμης, ὡς συγκοινωνοίη κατὰ τὰ τοῖς Ἀρμενίοις, τότε ἀφέστῶτα καὶ προσαποδέχετο, τὸ, ἐκ ποδὼν ἐκείνου γενέσθαι, καὶ συνήνει γνωμοδοτῶν· ὁ δ' Ἀλεξανδρείας Νικόλαος, τοσοῦτόν συναινεῖν ἐδίδου, ὥστε καὶ καταπαύειν τὴν καταψηφισαμένων ἐσχίζετο, ἐ ἔμενεν ἐπὶ τέλους ἐν τούτῳ, μηδὲν μεταλλάξας τῶν ἐγνωσμένων.

C Horum in hunc modum contra Patriarcham Arsenium actorum magni referre, quinimò necessarium esse, qui egerant putabant, ut cæteri Patriarchæ autores fierent, concordibus in ea suffragijs dandis. Cum igitur illi ut id annuerent rogarentur, Antiochenus quidem Euthymius facilè assensus est: erat enim haud obscurè jam olim Arsenio infensus, quòd ab ipso in cõmunionem non reciperetur. Causa ferebatur (haud equidem definierim an vera; sed hanc tamen vulgus fermone celebrabat) quòd Antiochenus communicasset quâdam in re cum Armenijs. quare idẽ occasione ultimis cupidè arreptâ, exautorationem Adversarij libenter amplexus est, & suæ illam sententiæ autoritate adjunctâ confirmavit. At Alexandrinus Nicolaus tantùm abfuit à comprobando facto, ut semel eâ causâ illos qui Arsenium damnaverant à suâ communione abscissos, nunquam ampliùs admiserit, neque eorum quæ tali occasione decreverat mutare quidquam ad finem usque voluerit.

CAPVT X.

Vt Arsenius in Patriarcha dignitate adhuc constitutus restituere in integrum voluerit Episcopum Sardensem.

Τῶν δ' Ἀρχιερέων, πλὴν τῶν ἑσπέρων ἐκείνων Μανουὴλ τε τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τοῦ Σάρδεων Ἀνδρονίκου, ἄλλος ἄλλῳ ἴσως ὁ χιζόμενος. Ἀνδρόνικον

E Episcoporum verò, præter priores illos Manuelem Thessalonicensem & Andronicum Sardensem, nullus alius Schisma faciebat. Andronicum deto nsum in Monachum superiùs diximus. Hunc Arse-

nius

nius, postquam restitutus Patriarchali Thro- A no fuit, sciens suâ causâ expulsum, ut exilium lucrifaceret Monasticam vestem induisse, reponere in statum pristinum voluit, sed non valuit aliorum in id Antistitum elicere consensum. Res in hunc transacta modum est. Egit secretò Aodronicus eum Arsenio irerùm Patriarchâ, & ex eo intellexit per ipsum non stare quò minùs continuò depositio Monachico centone Episcopales irerùm Insulas sumeret. Addi modò ad suam curarer Patrum quoque ac Synodi B voluntatem. His Andronicus cognitis, experiri negorium decrevit: & quadam die, quâ congregari Antistites erant cum Patriarchâ rei consciò, Episcopalem humeris mandyam, capiti cidarim imponi, & sic ad fores sedens postulat admitti. Nunciatur Patribus quis, quo ornatu, quid peteret. displicuit plerisque ausum esse injussu Monachum Episcopalem resumere ornatum. Ergò hominem consensu rejecerunt. Er cum aliquis quandam ejus Epistolam C protulisset, cui se ipsum manu propriâ Arhanasium inscripserat, contigit Patriarchæ quoque ipsi juvandi ejus hebetari impetum, & studij erga eum refrigescere ardorem: ipsum verò perculsum infelici successu, ad quietem vitæ, quam frustrà excutere tentaverat, constanriùs deinceps amplectendam, domitum repulsâ convertere animum. Sed hæc priùs eveoerant: tunc autem multi Monachi, & Laici è plebe, abscindentes sese à communione eorum qui damnaverant Ar- D senium, seorsim convenerunt, & vulgare carmen averfanrium usum commerciumque prophanorum adhibeodum sibi nunc ad excludendos à se reliquos sanxerunt: *Ne tractes*, dicentes, *ne tangas, ne omninò ad ullam consuetudinis partem admittas ullum eorum, qui vel Patriarcha exauterationem probaverint, vel probantibus communicaverint*. Cæterùm Imperator intelligens non posse relinqui Ecclesiam sine Pastore, electionem Patriarchæ liberis Antistitum suf- E fragijs permisit. Ipse altiùs reputans perniciem Schismatum, si ruere qui errare ceperint siuanrur, concione omnis generis hominum vocatâ, è fenestrâ cubiculi clathratâ ferro rectas transversis decussatim nectentibus virgis, invicemque in craris formam implexis, hunc fermè in modum disserere orsus est.

ὡς ηὐχῆ Μοναχὸς ἀποχαροίη, φθάσαντες ἀπομθν. ὃν ηὐχῆ ὅτι τῆς αὖτις Πατριαρχίας Ἀρσενίου θῦ εἵδως, ὡς δ' ἐνδυ τὸ σχῆμα ἀφιερωθείητα ὑπ' εἰδὺ τὶ Μοναχῶν ἀξιπίπιδες, ἤθελεν αὐορθοῦν ἀποθεμθν ἐλθίως τὰ ἔαυτ. ἀλλ' ὧδε ἀξεχθύετό οἱ, ὡς τῦτ ηὐχῆ ὧδ' Ἱεράρχας συμπαίζθν. ἐπεὶδὴ ὁ ἐνδυ τότε τῷ Πατριάρχῃ κατ' ἰδίαν κοινολογησάμενος, ὅρος, εἰ μόνον θελήσοι ηὐχῆ ἡ Σωόδ, καπαθέοντα, ἀξελθὼν ἐπάθεν ἔγνω τοῦτο διδόναι ὃ σχῆμα. ηὐχῆ δὴ χῦ μίαν τῶν συνοδικῶν ἡμερῶν, ζυνεγνωκότος ηὐχῆ τῦ Πατριάρχυ, μανδύαν τὸ Ἀρχιερατικὸν ἐνδιβάλλεσθαι. ηὐχῆ ὅτι κεφαλῆς τὸν ἱερὸν ὑπηπθεῖν Κίδαριν, ηὐχῆ καθεδεῖς ἔξω, ηὐχῆ ἐζήτει σωελθεῖν τῇ Σωόδῳ τῷ Πατριάρχῃ συνεδρεύσῃ. ὡς δ' ἠγγέλετο τῇ Σωόδῳ τὰ τῶν Τύπου ἐδειμόνει, ηὐχῆ ἀρχιερατικῶς ἐσαλεύθαι ἐμαίνετον, ἤντα ἐποίει, ηὐχῆ ὧδε ἤθελεν ἐδέχεθαι. ὡς δέ τις ἐκείνῳ ηὐχῆ τὸν ὑπηρετῶν ἐνεφάνιζε τὸν ἐκείνῳ, ἐν ᾗ ἐπέγραφε ἑαυτὸν οἰκείας χερὸς Ἀθανάσιον, ἀυτίκα τῷ μὲν Πατριάρχῃ τὸν τῦ Σοφοῦ ὁμιλῶ ἠμβλύνθαι, ἐς τὸ ὑφ' ἐκείνῳ θερμὸν ἐψύχθαι συνέβαινε. τῷ δ' ἀνεκπύτῳ καθυφέναι τὰς σπέρας, ηὐχῆ ἀπραγμόνως ἐντεῦθεν διάγειν. ἀλλὰ ταῦτα μὲ τοιέηται. τότε ὃ πολλοὶ τῶν τε Μοναχῶν ηὐχῆ τὸν λαϊκὸν μοίρας ἀποχωθέντες, καθ' αὑτῶν συνελέγοντο. μὴ ἅψη, μηδὲ δίγῃ τὸ ἀδιάπαλόγοντες, ὡς ἂν συναγωγὴν τῇ καθαρίσῃ τῦ Πατριάρχυ, ἡ μὴ κοινωνοίη τοῖς συναφθοῦσι. ἀλλ' ὁ Βασιλεὺς ἐπεὶ ὧδε ὧν τῶν Ἐκκλησίαν ἀποίμαντον ὄχμθν, τοῖς μὲν Ἀρχιερεῦσιν, ἐφῆκε φιφίζεσθ ὡ σφίσιν δοκοῦντα. ἀυτὸς δὲ βαθύν συροῦσαν, ηὐχῆ ἀνασύλλαν θέλων τὰ χίσματα. ζωώξῶν τὸ κοινὸν ἀδιαίρετον, ηὐχῆ πάντων ἐντευτῷ συλλεχθέντων ἐν τῷ ἀδαφέρυ τῆς αὖτις κέλλης, ὃ δὲ ηὐχῆ σθηγὸς, τῷ μὲν, ἐρθίοις, τῦτο δ' ἐγκαρσίοις ἀδιεδρυφακτῦτο τοῖς κάμαξι, λόγων ὑπὲρ τοιῶν ἀυτῶν τοιῶνδε.

CAPVT XI.

Oratio Imperatoris de Schiſmate avulſis.

Ἐγὼ νομίζω τῆς ἐμῆς Βασιλείας ὑπάρχειν, μηδένα τῶν ἁπάντων ὑμῶν δεῖν τοῦτον ἔχειν φρόνημα βλακείας, ὥστε μὴ ἑαυτῷ δυνάσθαι χρῆσθαι σύμβουλῳ, ἀλλὰ τῷ πέλας. εἰ γὰρ καὶ ἡ τῶν ἄλλων βουλὴ συλλαμβάνειν τὰ πλάστα πέφυκε τοῖς εὐβουλουμένοις, τοῦτο γὰρ καὶ συμβουλὴ λέγεται ὡς τοῦ σταθμίσασθαι ἀμφοῖν τὸν βέλτιον, ἀλλ' ἀναγκαίως τοῦτο, ἐφ' ὅσοις ἐστὶν ἀμφίβολα καὶ ὁ βέλτιων, ὡς ἀμφοτέρωθεν λογισμοὺς ἰσορρέπους κινεῖσθαι, καὶ ὑποίας πῆ ἄψασθαι. ἐφ' ὅσοις δὲ ἐπιφέρεται τὰ τῆς δόξης, ὡς ἐντεῦθεν μὲν τοῦ καλοῦ καὶ ὁ πάγιος ἀναφαίνεται· ἐνθένδε δὲ δῆλον ἐξ ὧν ὁ βλαπτὸς, ἀκαίρων ὄντως καὶ ἀλυσιτελῶν, λογισμῶν ξυμπεφυρμένα ἀλλοτρίοις χρῆσθαι, οἷς ἔνι μὲν ἀβουλία, ἔνι δ' ὄρεξις τοῦ κακοῦ, καὶ ὁ ξένον ἀεὶ πως ἀπάλυτον, ὡς πάντες τοῦ οἰκείου πεφυκότος πιέζειν. δεῖ τοίνυν καὶ ἡμᾶς τοῖς ἐφ' ἑαυτοῖς λογισμοῖς τεκμαιρομένους χρῆσθαι, καὶ ὅπερ δοκιμάζειν ἔοικεν ἔχεσθαι. ὃς γὰρ οἰκείοις ξυμφέρεσθαι, ἑαυτὸν τοῖς ἔξωθεν λογιζομένοις παρέχει ὡς ἥκιστα ἂν φέρεσθαι ἐπίφθονον παρέχοι, ὁ τοιοῦτος ὁμολογῶν ἴσως, ὡς ἄφρων ὢν τὸ καθ' αὑτόν. ἄφρων δὲ πάντως ὁ μήτ' ἐφ' ἑαυτῷ σαφήνειαν, ἢ ὅ τις καὶ τῷ ἔξωθεν λέγοι, μὴ διακρίνειν εἰδέναι ὅ κρεῖττον τε ἢ ὅ χεῖρον· καὶ λοιπὸν, ὃ δὲ τῆς θυραίας ἐκείνης συμβουλῆς ὄφελος· τὰ δὴ νῦν ξυμπεσόντα οἴδατε πάντες, καὶ οὐδὲν δεῖ ἡμῖν τῆς διαμύθου κέκρυπται. ὅτι τοιγὰρ καὶ ὡκονομεῖτο ἡ ἐφ' ἑκάστῳ ὑμῖν ἐντεῦθεν συνδρομή, ὅτε τῇ ἡμετέρᾳ κελεύσει καὶ κράτει. τοῦτο γὰρ καὶ ἄλλοτε ξυνέβη. πλὴν ὅ, ὅτι ταῖς αἰτίαις διαλλαγὴν ἀμφισβητεῖν παρεῖχε πού. τότε μὲν οὖν ἐγκλήμασι παραπτωμένοις τοῦ ὅτι τῆς Πατριαρχίας ὕστερος, ἄλλος ἀντικαθίστατο. νῦν δὲ ἐπὶ κεφαλαίοις καθαρεύθεντος, ὡς οἴδατε, ἄλλῳ ἐγκαταστῆναι ὅ εἰκὸς δίδωσιν. ὁ γοῦν ὀκνῶν τοῦ παρελθόντος ἐσφάλη, τοῦτο πρὸς ὃ μέλλων βλέπειν παροικονομεῖν. τότε τίνων πρὸς τῆς ὀχλαλέους μοίρας καὶ ἀπαιδεύτους, εἰς ἡ ταραχὴ τῆς Ἐκκλησίας ἀσωμίσις, παρεισδυομένοις ταῖς τῶν αὐθρώπων οἰκίαις, πρισμὸν ἔχον

Equidem exiſtimo, o meo Imperio ſubiecti, neminem omnium veſtrum eò ſtultitiæ preceſſiſſe, ut non ſuo ipſius, ſed alterius ſolum, uti poſſit conſilio. Etſi enim alterorum ſententiam exquirere ac cum ſuâ conferre deliberantes ſolent, unde græcum conſilio nomen ortum eſt, ut Συμβουλὴ diceretur, quaſi ſententiarum in unum collatio duarum: tamen id tantum locum habet in rebus, quarum in ambiguo pendet iudicium, paribus utrimque argumentis aiendi negandique incertum eligendi arbitrium librantibus. Vbi autem haud dubys in lancem alteram mon entis fas & æquum vergit: adeò ut hinc quidem manifeſtè honeſtum & tutum appareat quod proponitur: illinc quod oſtenditur evidenter noxium cernatur: tum enimvero vanum inconſultumque ſit, quempiam innato intimoque naturæ ac mentis propriæ ſenſu abdicato, alienis uti conſilys, quibus ineſt quidem imprudentia, ineſt & cupiditas, præterea que prurigo novitatis, & quædam maleſuada dulcedo inexpertorum, inquieto coniuncta tædio ſolitarum & quotidianarum rerum. Faciendum igitur vobis eſt, ut ante omnia veſtris ipſorum mentibus ac iudicys autoribus utamini: & ad horum examen vocetis quæ vobis alunde ſuggeruntur. nam qui ſuis ipſius ratiocinationibus reiectis, alunde oblatis advertit animum & inharet obnoxiè, is ſanè habendus profatente ſe ſtultum & iudicij expertem. ſtulti quippe ac iudicio deſtituti omninò eſt, nihil ex ſe intelligere; ſed quidquid alunde offertur cæcâ credulitate recipere, melius id ſit an petius, nihil diſcernendo. Tali autem non video quid proſit ſuggeſtum ab alio conſilium. Quæ nuper contigerunt ſcitis omnes: nihil eorum quemquam veſtrum latet. idcirco huc concurriſtis, vocante ac iubente me. Quod factum modò eſt, contigerat & aliàs. Verum ſimilium eueuunm duorum diverſa cauſa ambiguitatem obycere quibuſdam poſſent. Tunc quidem ei qui voluntariè dignitatem Patriarchalem abdicaverat, ſubrogatus eſt ſucceſſor; nunc cum ob crimina depoſiti, ut fecit, locum alteri tribuere oporteat, par & æquum eſt præcavere, ne quod priore illâ ſimili occaſione perperàm actum eſt, iterùm hoc tempore attentetur. Tunc quidam è turbulento genere indoctorum hominum, quos delectat Eccleſiæ tumultus, inſinuantes ſe domibus fructum inde ipſis optatum Schiſma retulerunt. Deſcriberem uſformaremque plenius quinam illi fuerunt: niſi quam mihi præſcripſi brevitas, illos honore mentionis noſtra, Nos labore de iis fuſè dicendi, licet ad id promptos inclinatoſque prohiberet. Iteranda nunc fore qua tunc acta ſint, prona prudenſq;

ſuſpicio eſt. non enim perverſitas extincta eſt funditùs. Facile, inquam, eſt, quoſdam arripientes occaſionem nocendi, conturbare iterùm, & Dei Eccleſiam ſcindere, conari. Quid hoc genus hominum ſpectet, quid venentur & captent iſti, ex uſu aſſiduo quaſi naturam habentes delitescendi in angulis, & ſuum opus clanculum adiicendi, ſupervacaneum ſit dicere: illud non cunctaber facere, quod puto neceſſarium, increpare videlicet pro rei pernicie acriter ſtoliditatem inconſultam illorum, qui abduci ſe ſinunt ſuſurrationibus iſtorum. Quid eſt enim cur quis hinc ſcandalizetur? an quod immutatum ipſi quidquam ſit de Chriſtiano quod tenebat dogmate? Verùm nec hactenus quidquam è ſacra doctrina placitiſ motum eſt. ac ne quidquam in poſterum moveatur, & vota facimus, & operam pro virili dabimus. quid igitur? an quia verti aliquid contigit eorum quibus inſueramus? At id quidem ne interdum accidat vitari nullâ contentione poſſit, quore vanum ſit hâc de re queri. An denique quod Paſtorem vobis prapoſitum ſortiti, eo deinde inſtis & neceſſarijs amoto cauſis, deſperatis fieri poſſe ut alium unquam aquè commodum nanciſcamini? Atqui ne dubitate, nanciſcemini etiam commodiorem, è quo indulgentius curemini, ſub quo feliciùs vivatis. Nam ab iſto quidem eiecto cui vni tandem veſtrum omnium iuvari unquam & beneficio affici contigit? quem etiam dolens indignanſque recolo fructum noſtra in vos prona ac parata in neceſſitatibus qua inciderant liberalitatis intervertiſſe. Panitens hoc, inquam, & me reprehendens repeto: quin idcirco vos hùc convocavi. ut me ipſe accuſarem apud vos benignitatis variùs ac parciùs exercita. Simul tamen clarè dicam eius errati cauſam: nec diſſimulabo amplius, impedimento fuiſſe Patriarcham, ne qui ex vobis egerent à noſtrâ liberalitate quo opus habebant conſequerentur. Etenim cum nec ille ventitaret ad Nos, prohibente odio quo à Nobis immaniter abhorret: nec Nos ad illum accedere poſſemus, quippe qui ſciremus haud admiſſum iri, nulla reſtabat nobis via cognoſcendi legitimo & conſueto Patris communis iudicio neceſſitates Pauperum, uſque providendi. Quamquam (fatebor enim) neque ſi maximè indicaret ille rogaretque, idoneus interveniret deprecator Nobis ad miſericordiam flectendis, aut quidquam impetraret: non quòd naturâ duri ſimus & à dando averſi; ſed quòd in ſummâ illâ dignitate ingratiſſimum erga Nos ſe probens, indignum ſe reddideris, cui gratificari eanti duceremus. Gratia quippe, ut ſæpe dici audivimus, gignit gratiam. nec poteſt amor natus adoleſcere, quin partibus aſſurgat incrementis alius poſt priorem genitus mutuus amor, Anteros, vocatus. Hac me loquentem parùm aberit quin fabulatorem opinemini. cæterùm fabula ut in ſcopũ veritatis rectà collineans non raro utilis & laudabilis habetur. Non malè quidam Externorum dixit: Solitudini finitimam ſuperbiam eſſe. idcirco quod ſuperbum nemo curas, nemo odit. unde neceſſe ſit eum

ἐντεῦθεν τὸ χάσμα. καὶν μεταξὺ ἡμεῖς μὲν εἰ μήτε τὸ βραχὺ τῆς ἡμερᾶς, ἡμῖν τὸ τῆς ἀταξίας, καὶ ἡμῶν τοὺς ἐπεξελθόντας ἐμποδὼν ὠφεληθῆναι ἔχη. τοιοῦτόν τι καὶ τὰ νῦν ὑποπτεύω γίνεσθαι. ὃ γὰρ ὑποπλώσειν ἡ ἀταξία, ὡς πᾶσι ἐπιλελησμένοις αἰτίας, πάλιν ἀνασοβεῖν, καὶ τὴν ἐκκλησίαν τῷ θεῷ χεῖρα ἐπεκτείνασθαι. τὸ γοῦν ἡμᾶς ζητεῖν φύσιν ἔχοντας αὐτόκρυφ δὲ ὑφισμὲν ὑπονοίᾳ τῆς γνώμης ὑπολυμαίνεσθαι, καὶ κρυφῆδεν τὸ αὐτοῖς πρᾶττειν ἕτερον, ἄλλως δὲ γε καὶ βέλτιον, τοῖς δ' ὑπαγορεύουσιν ὅπως ἀβύθιλος τοῖς ἡμέτεροις ὁρισμοῖς πρεσπιμᾶν τὴν χειρίστην ὑποκρίσομεν. ὡς τί γὰρ καὶ τις σκανδαλισθείη; ὅτι μεταλλάξεταί τι τῆς δόξης αὐτῷ· ἀλλ' οὐδὲν τῆς ἡμετέρας πρὸς βέβαιαν, μὴ δὲ ὅ τι καὶ πρὸς βεβαθεῖαν τὸ σωτῆρον· ἀλλ' ὅτι τῷ συνήθως ἔξέρασται; ἀλλ' οὐδὲν ἔχοι αὖτις αὐτῷ καὶ πολλὰ κάμοι. ἀλλ' ὅτι ὑπὸ πομπῆς τελοῦντες ἡμεῖν πρὸς ἀκινδύνῳ αἰτίας ἱκανὰς, ἀλλὰ τε πρᾶξαι σὺν ὁμοιρίστε; ἀλλὰ μὲν ἐ ὁμοιρίστε ἐ χρήσιμος ὑπὲ ἡμῶν ἔξέστε πομαρτήμενοι. τίνι γὰρ ἂν ἡμεῖν τῆς πάντων δὲ ἔξεγήγετο πρᾶξαι, καὶ τὰ τῆς ἡμετέρας ὁμονοίας ἔξαν ἰῶν που ἀβυλήπτοις καὶ πρεπίσοι δέμνι; καὶ πάντως ἡ νῦν εἰς παῦν ὑμᾶς συμπέσα, σποπῶν ὅπως αὖ αὐτὸς τῆ ἡμετέρᾳ χρήτης κατηγορεῖν; ἀλλὰ τῷ αἰτιᾶσθαι λέγω, καὶ σὺκ ὑπακρύσομαι, τῆ μὴ τὴν χαίρην τῆς πρεσπέπτων ἐν βασιλικῆς πίστεως ὑμᾶς ὅλους ὑπὲ ὀλόης χρήζοντα. ὅτι γὰρ ἡμεῖν τὰ πρὸς ὑμᾶς ὅδοὺς κωλυόμενος τῆς ἀπεχθείας, ἡδ' ὑμῖν μὴ παρ' ἡμεῖν ἀξιωμένοις τὰ τ' ἡμέτερα αὖσα πρὸς ἃ χρήζοντα. ὅπου γε καὶ εἰ ἠξίου, σὺκ ἂν ἐπύγχανε τ' δεόμενον, ἐ τί γὰρ δεῖ ὑπακρύσθαι, ἡ κ ὑμῖν πρὸς τὸ δὲ πρᾶσθαι ὑποπεφυκότων, ἀλλ' ἡμεῖν μὴ οἰκονομικῆ τῆ ἀξιόσ τὸ ὄχαρι. πίκπαλ γὰρ χάριν χάριτι μεμαθήκαμεν, καὶ σὺκ ἰῶν ἀυξανὲν ὑπὲ ἐρᾶσθαι γίνεσθαι, μὴ ὑπεμνημονικῆ καὶ τῆ αἰτιακῆ. πίκα ἂν μυθολόγον με οἰηθείητε. ἀλλὰ τὸ τῆ μύθου ὡς ἀληθὲς πρεσαιτὸν ἐπιτητόν. ἔφησε γὰρ καί τις τῆ ἔξω, ἐρημίας γενέσθαι τιὼ ἀυλαίαν. τῷ γὰρ ἀυλαίᾳ ὑδὲ ὡς πρεσέξοι πρεσεσάλλειν, καὶ πάσθαι ἐρημωθῆναι τῆ ἀλλων, καὶ αὖ ὑπὲ ὑπὲ δέμνι ξυμβαίνη. τὸ γὲν τὸ αἰσέσθαι; ἀδύνατο πάντως, καὶ ἀμοιρείας ὑμῖν πρεσεσάλλεσας ἀκπίνας, τῆ ποιμενικῆ κινοῦντος τιὼ ἡμετέραν γνώμην ὑπὲ πάντως μεσπείας ἔχπως. μόνη μή τις ἐνδοὺς πρὸς τὸ χεῖρον, μηδὲ τις τὸ καθ' αὐτὸν

σκο-

σιωπῶν ἢ μόνον; ἐγὼ δὲ παρακοῦσαι παραίνω, μὴ δ' ὧν ἐπ' ἀνοσίοις σπουδάζεσθε. τὰ γὰρ καθήκοντα ἐλπιζόμενα ἐμπλῆσαι πραγμάτων τὰς πόλεις, καὶ ἑνὸς ἁμαρτάνοντος, πολλοὶ τῶν κακῶν ἀπαύρασιν. φθάσατε τοίνυν τὰς τοιαυτασὶ ξυγχύσεις, καὶ τοῖς σχίσμασιν ἀπεχθανεῖσθε. πολλοὶ σκηνοφόρει ταῖς οἰκίαις ὑμῶν παρασυρέντες. ἐγὼ ὅπως ὑμῖν οὐ φθονῶ πεφυκὼς, ἀλλ' ὅπως ἂν αὐτοῖς παρ' ὑμῶν πρειόνων τὰ τῆς χρείας, σκοπεῖτε. εἶτα κατηγορήσουσι μὲν Βασιλέως· καινὰ δὲ τοῖς παλαιοῖς μίξαντες, μὴ καλῶς ἔχειν τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐποίησαν, καὶ ἀφ' οὗ τοῦ καὶ ἀνεῦ πάχα πλανᾶσθαι τὸν δόξαντα. ὑπὸ γὰρ ὀλίγοι ἴσως ἂν ἐξ λέξεων βλασφήμοντες, ἀποκαρδοκοῦντας· τί γοῦν ποιητὸν ὑμῖν ἔσται; τὸ μὲν μεταδίδοναι ἐξ τοῖς ἄλλοις τῶν ὄντων, ὑφορῶ. παραπέπτωκε γὰρ ὡς ἐγὼ τοῦτο. τὸ δὲ τοῖς λόγοις αὐτῶν καθυπάγεσθαι, ἐξ ζημιοῦσθαι πλανᾶσθαι, ἅ μοι δοκεῖ, ὑπ' ἐμοῦ ἀκηκοὼν, ὑμῖν ἀσφαλές. διὸ παραφθάνετε τῆς ἡμερίας ἡ ἀπειλή, μή πως ὕστερον τῶν ἔργων γενόμενος τις, παθὼν εἰδῆτε. ἀνάγκη γὰρ τοῖς ὀλίγοις ξυνδιαστρέφεσθαι εἰκῆ πολλούς. καὶ ζητεῖτε, τίς ἄρα τυγχάνων, ὡς μὴ ζητεῖν. ξῆτει τὸν ἐμὸν. ἐγὼ μὲν οὖν βλασκαλιόμαι ἐξ αὐδὴ ἐξ γυναικί, ἐξ παιδίῳ τε ὧν, καὶ ἀγερώχῳ, δοκιμάζειν παρῆτον εἶναι πλησιάζοντας, ἐξ ἅπαν χρῆσθαι. τὸ γὰρ νοσοῦν ἐκ τῶν ὑγιαινόντων ἔχει τὰς ξυνθήκας. εἰ δ' ἀνῶτέ τὰς γνώμας νοσεῖν, τί ἂν τοῖς ἄλλοις παρέχοιτε ἀγαθόν; ἀλλὰ τὰ μὲν ἐκείνων ὁ καιρὸς ἴσως δείξει· ὑμῖν δὲ τὸν ἐκείνων κακίαν δυσμορουμένοις, ἐξ τῷ ὀρθῷ ἐκκλίνουσιν, ἅ ξυνοίσει. καὶν ἐκεῖνοι βλασφημῶσιν, ὑμῖν τὸ ἔγκλημα φερήσει). μέγα μὲν ἐρῶ οἶδα, ὅμως δὲ καὶ ὑμῖν δοκοῦν, ὅτι τὸ τῆς χίσματος ἔγκλημα ἐν ἴσῳ ἐξ ἀπίστοις πήσουσιν. ἐξ ὁ ἐγκληθεὶς ὅτι τούτῳ, κολαῇ; ὑφεξῇ καθεστώσεως. ὑμεῖς γὰρ οἶδατε ὅπως ἔξεστι τοῖς τὰ κυρώτερα, ὡς ἢ τὸ ξυνφέρειν ἑαυτοῖς ἀγαθοῖς ἐσόμενοι, ἢ τὸ τοιοῦτο ζητεῖν μηδὲν ὅλως ὑμῖν προσήκοντα πιμπραμένοις· ὁ μὲν οὖν Βασιλεὺς τούτοις τε ἐξ ἄλλοις τοιούτοις τὰς προσαναφυσήσας δοὺς τῷ λαῷ, ἀπολύει ἑαυτὸν οἴκοθεν προβεβλῆσθαι τῶν οἰκείων ἕκαστον.

A *semotam à consuetudine hominum & solitariam vitam degere. quid autem in posterum? aio & confirmo vobis: mutationem in melius magnam experiemini. pervenient ad vos benigni vultus nobis innatæ beneficentiæ, nullâ tam intercepti nube Patriarchalis offensionis: quminimo grato Nobis in locum retrusi & implacabilis istius successuro Pastore, commoditates apud Nos vestras decentibus illam personam efficacibus intercessionibus procuranti, largè in vos effundi sentietis bona quæ desideratis omnis generis. Tantùm ne quis vestrum agi se in transversum sinat: nec sua*

B *unius spectans commoda, ludas in rebus quæ ludum non admittunt; aut ea quæ perfici non possunt seriò conetur. Nam singulorum perperam offendentium civium lapsus, universas tricis implent turbisque Civitates; naturâ rerum ita ferente, ut ex uno peccante pœna in multos propagetur. Fugite igitur conventicula: aversamini schismata. Multi saccis induti domos in vestras se insinuant, non ut vobis prosint, sed ut sibi eblandiantur, aut quoquomodo conficiant ex vobis quæ cupiunt, quibus indigent. Inde Imperatorem quidem accusabunt: tum nova veteribus*

C *miscentes, haud benè habere res Ecclesia subinferent: & propterea videlicet largiter erratum in viis correctionis ineundis, nullo inter Ecclesiasticos idoneo reperto emendandis malis quibus Respublica pessùm iret. sic enim illi forsitan garrient, criminantes eos qui sapienter cunctantur circumspicientes omnia, & in occasiones imminent opportunè procurandæ publicæ salutis. Quid igitur agendum vobis est? quin è vestrâ copiâ largiamini quibus videbitur, nulla invidia est. faciat in eo genere quisque ut volet. abduci autem persuasionibus istorum, & cum errantibus vos pariter errare, nec probarim equidem nec patiar;*

D *non enim est tolerabile; ac ne vobis quidem expedit. Propterea præcidit ecce ultionem comminatio, ne quis serò sapiat, ubi deprehensus quæ meruit patietur. Cui enim necessariò ex toleratâ pravitate paucorum multi pervertantur, quis tam dormitans custodiendæ Reipublicæ Præpositus, non rationes ineat, & conatum adhibeat, quò si possit, sistat impetum ruentis in præceps multitudinis incautæ? Ego igitur disertè denuncians*

E *præcipio, viro cuivis & mulieri, seni iuxtà inveniique, urbano pariter & rustico ut exploret priùs quales sint qui ad se accedunt, tum si bonos repererit, utatur. Nam ager à sanis invetur. Si autem animo laborantem mente corrupti adierint, quid ex iis expectare bonî queat? sed istorum quidem nequitiam dies forsitan deteget. Vobis autem eorum malitiam imitantibus, & à recto declinantibus, verè ac clarè prædico, non abibit stulta facilitas impunè. ac illi fortè pœnam fugâ lucrifacient: vos deprehendemini: hærebit in vobis lucendum crimen. Magnum scio esse quod edico comminans: sed tamen tale quod vobis attentè consideratibus æquum confido visum iri Schismatis crimen pari cum Apostasiâ pœnâ mulctandum. Et qui convictus eius fueris debita sacrilegæ defectioni supplicia perferes. Vos ergò, circumspecto rerum præsentium statu, quid vestrum unicuique conducat, decernite. videte, inquam, an non sit*

melius, quietè vivendo bonis frui; quàm intricando se rebus ad vos nihil attinentibus, in pœnas incidere gravissimas. Hæc Imperator & ejusmodi alia locutus, conticuit, locum dans acclamationibus Populi solitis, concioneque solutâ remisit domum unumquemque.

CAPVT XII.

Vt suffragijs electus sit in Patriarcham, Adrianopoleos Episcopus Germanus, & qualis hic fuerit.

AT Episcopi facultate acceptâ eligendi liberis suffragijs quem omnium aptissimum judicarent ad supremam Ecclesiæ Præfecturam, coëunt omnes in sacrum ac magnum Templum Blachernarum, & postquam alius alium proposuisset ad extremum universi convenerunt in Germano Adrianopoleos Episcopo, Viro liberæ indolis, & sacris functionibus decorè peragendis idoneo, ad hæc gratioso plurimùm jam olim apud Imperatorem. Erat enim revera homo elegans & eruditus ut qui maximè: ac cum in nullo non exercitatus laudabilium genere artium, tum illas ex ijs quæ non ad solam virtutem, sed ad res benè ac cum successu gerendas essent utiles, præserre plerumque judicio ac commendatione cæteris solitus. Et ex hominibus eum qui cum dexteritate agendi versandique in rebus, salutis animæ rationes in tuto haberet, illo existimare potiorem qui se totum nudæ ac meræ virtuti dederet: si ei non in solitudine, sed in societate ac usu hominum vivendum esset. Vnde cum non esset ipse quidem eloquens, disertos tamen scitâ & reverenti consuetudine demerebatur, benevolus auditor perorantium, amorisque in id hominum genus eximij professor: quibus rebus assequebatur, ut doctrinæ ac sapientiæ, quam in alijs amabat, vel plurimùm in se habere videretur. Virtus verò quam in vitâ exprimebat, non erat illa quidem, qualem hodierni laudarent tetrici, aut potius qui arcano conscientiæ fastu præstare se reliquis existimant, magnoperè sibi placentes in moroso quodam ciborum ac potionum delectu, suis unicuique, voluntariâ religione, ultrà præscriptum communiter ordinem diebus assignandis, affectantes itinera conficere pedibus; quns etiam semper illotos ostentare amant, humi cubantes, unâ tunicâ contenti: cæterùm misericordiam hisce caritatemque posthabentes, prætereaque benignitatem, & humanum condolendi mœrentibus officium: denique, ut uno verbo cuncta complectar, discretionem: asperi quidam, & supercilioſi censores, nullum carpendi ac vellicandi cuncta obvia modum finemve facientes: sua mirantes,

A Οἱ Ἀρχιερεῖς δὲ ὁ ἐνδόσιμον λαβόντες ψηφίζεσθαι τὸν δοκοῦντα σφίσι, καὶ τῇ μεγίστῃ προεστασίᾳ τοῦ πατριάρχου, ἐν ταυτῷ ξυνίασι πάντες εἰς τὸ ἱερὸν καὶ μέγα τῶν Βλαχερνῶν πλήθους, καὶ ἄλλος ἄλλον ἀντιβαλλομένων, τέλος ἐφ' ἑνὶ πάντες συμφωνοῦσι, τῷ Ἀδριανουπόλεως Γερμανῷ, ἀνδρὶ ἐλευθέρῳ τὸν τρόπον, καὶ ἱερεῖ διεξαγωγὰς πρέποντι. ἦν δὲ καὶ τοῖς ἐν Βασιλείοις ἐν παλαιᾷ πλατεῖᾳ διατρίβειν. ὧν
B γὰρ ὁ ἀνὴρ τοῖς ἀληθείας φιλόκαλος μὲν καὶ φιλόλογος ἐς ἄκρον, καλὸς δ' ἅπαν εἰδὼς ὁ αὐτὸς καὶ ἐς τὰ πρακτέα χρησιμεύων, μὴ μόνον ἐς ἀρετὴν ἐν πρεσπίσει πολλάκις τῇ ἐπαίνου ἐπιβάς, καὶ μετ' ἐπιτεχνίας, καὶ ὃ ἐς ψυχῆς ἀσφαλὲς ἔχοντα, τῷ ὅλως ἀρετῇ συζῶντος γυμνῇ, εἰ καὶ μὴ ἐν ἐρημίᾳ διάγοι. ὅθεν λόγος μὲν ὧν ἐν ὠῷ, λογίως δὲ μετ' αἰδοῦς καὶ τοῦ πρεπόντος προσφέρεσθαι,
C καὶ λόγῳ ἀκοὴν ἡλαίνειν, ἐς φίλον ὧν ἐς τὰ μάλιστα τῶν ποιητῶν, ὡς καὶ αὐτὸς τοῦ καλοῦ μετεῖχε ὡς ἄλλος, ἀρετῆς δὲ μετῆν τῷ ἀνδρί, οὐκ ὢν αὐ οἱ παρόντες αἰῶνες, ἢ μᾶλλον ὃ παρ' ἑαυτοῖς πρόχειρον δοκοῦντες τῶν ἄλλων, βρώματα ἐς πόσις φιλοκρινοῦντες, καὶ ἡμέρας τούτων ἑκάστῳ πρεπούσας καὶ ταῦτα ὃ οἴκοι προστεμόντες, πεζῇ τε καὶ ταῖς ὧν αὐτομάτοις διέρχεσθαι τὰς ὁδούς, ἀνυπόδητοι ἐς χαμαιεύνην καὶ μονοχίτωνες. ἐν δὲ τούτοις τῶν
D οἶκτον καὶ τὸν ἀκάκου πλῆθος, ἔτι δὲ καὶ τὸν φιλανθρωπίαν καὶ τὸν συμπάθειαν, καὶ ὃ ὅλον ἁπλῶς τὸν διάκρισιν, σκληροὶ πρὸς ὕπτιος καὶ τοῖς ἄλλοις μεμψιμοιροῦσι, καὶ μεμψίμοιροι, ὡς ἑαυτοῖς σφόδρα καὶ μόνοις τὸν ἀρετὸν πεπονῆσθαι ἀριθμοῦντες, καὶ ὅτι ἐκλύει καὶ παχύνει. ἀλλ' ἀρετῆς τῆς κατ' ἄνθρωπον ὄντως, καθ' ὧν αὖ καὶ ὁ ἀληθὴς χαρακτηρίζοιτο ἄνθρωπος, καὶ μᾶλλον ὁ ἐπ' ἄκρον ὤν, ᾧ δὴ καὶ ὁ μετριοπαθὴς τῷ ἀπαθεῖ μᾶλλον ὀφείλεται. ὃ δὴ βίᾳ εἰ ἄκρας τὸν διάκρισιν, ὃ πᾶν ἀπο-

λεσας

λεσιας ἐξ ἑνὸς· τοιαύτῃ τίνων κοσμούμενον ἀρετῇ, λύ δὲ καὶ πολιτικλῷ τινες λέγειν, καὶ κατ' ἀυτλὺν βίον πολιτικὸν, μέσον ὄντα θεωρητικοῦ τε καὶ ἀπολαυστικοῦ, ὁ δηλωθεὶς τῆς Ὀρεστιάδος Ἀρχιερεὺς παρεκρινεῖς τῶν ἄλλων, ἐν ᾧ ἐλέγετο καὶν τῷ κατ' Ἀνατολὴν ὄρει τῷ μέλανι, καὶ τῇ κατ' ἐκείνῳ μονῇ ἐγχρονίσας, ἀπῆσαν ὃ πάλαι τὰ μέγιστα, ἀξιᾶ τῶν λοιπῶν ἠξίουτο τὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως παροικίαν ἀναδέχασθαι. ζωὴ οἷς καὶ ὁ Βασιλεὺς τὴν ψῆφον ἀποδεξάμενος, καταλιπαρέλα αὐτὸν, ἐφ' ἡμέρας παροίαν ὅλας ὁμαῖς παρώτρυνε καὶ ἠξίου, μὴ ἀποπέμψασθαι τὰ τῆς κλήσεως.

se unos rectam vitæ sequi sectam, unos sapere, penes unos vim decusque laudis ac religionis residere omnis, in cunctis quæ agunt se opinari præferentes. Non talis, inquam, huius viri virtus erat, sed longè diversi generis, accommodata omninò ad humanũ captum, qnali eum insigniri fas sit qui verum hominem verâ humanitate sese præstet: prout præsertim eum decet qui constitutus in Præfecturâ sit, à quo non exigitur, ut perturbationum funditùs expers sit, sed ut eas mediocritate quadam temperatas habeat in pntestate; à quo vitæ genere si discretionẽ tollas, omnia ex uno perdidisti. Huiusmodi ergò ornatus virtute, quam civilem quidam vocant, uti & vitæ secundùm eam ductæ civilis appellationem tribuunt, mediæ cuipiam inter contemplativam & voluptariam, ille suprà memoratus Orestiadis Episcopus, prælatus alijs etiam commendatione vitæ quondam ascreticæ summâ laude diù exercitæ in Monasterio Nigri Montis ad Orientem siti, à reliquis orabatur ut Præfecturam Ecclesiasticam Constantinopolitanæ Vrbis capesseret: cum quibus & Imperator electionem comprobans, magnoperè incumbebat ad idem ab eo impetrandnm, quotidiè adiens, & omni persuasionum & obsecrationum impetu adurgens, ne respueret vocationem.

CAPVT XIII.

Vt evectus Germanus in Patriarchalem Sedem fuerit, & prima eius acta.

Καὶ δὴ καθαχληθεὶς, ἔξει. ἐν μιᾷ μαμαχτηριῶνος, ἐν τῇ τῶν Ἁγίων Πνευμάτων ἑορτῇ ὑπὸ τοῦμῳ κοσμῳ μεγονότι, Πατριάρχης ἀπεκηρύσετο, καὶ σφίσιν ἅμα συλλατηρχήσας, τῷ ἱερῷ ἐφιζάνει θρόνῳ, καὶ τῶν ἄλλων περίεσι. ἅμα δὲ τῷ περιβλῦναι τὸν θρόνον, ἔργον ἐκεῖνο ἀσχολίας πάσης ὑπερέχον, τιμᾶν τε τοῖς περικεῖσθαι ἀρετὴν δοκοῦντας, ἢ καὶ λόγῳ, περέχειν τῶν ἄλλων. εἴτε μὲ ἀξιώματι, εἴτε δὲ φιλοτιμίαις ἁπάσαις καὶ δώρεις παντοίοις. ὧν γὰρ ὁ χρυσοῦ τὰ μάλιστα, οὐς μὴ κεκτῆσθαι βαλάντιον, ἀλλὰ ὃ περιαγόμενον ἔκποθεν, ὅτι τῆς σπάνεως ἐκεῖσε κελεύσειν πίπτειν, ὡς ἕτοιμον εἰς χρείας τῆς ἀπούσας ὅπου αὐ ἐκεῖσε κελεύσῃ. τοιοῦτῳ δ' ὄντι ἐκείνῳ, ὃ τῆς μὲ ἁπλότητος πλεονέκτημα, εἰς κατηγορίαν ἀλαφορότητος περέσατο. ὃ δὲ τῆς εἰς Βασιλέα αἰδοῦς τε καὶ εὐβερήσεως, εἰς ἔγκλημα κολακείας καὶ ψεύδους τοῖς σὺν πολλοῖς ἀπήκους. τῷ γὰρ ἁπλῷ τῆ ἔξου καὶ ἀνυπούλῳ καὶ ἐλευθερίῳ τοῦς ὃ τοῖς παρῶσι χρήσασθαι μὲ, καὶ ἀυτὸν ἡφεῖναι δὲ, καὶ τοῖς ἰδίοις χρῆσθαι, τὸν τῶ καθ' ἡμᾶς περ-

His ille precibus moveri se tandem passus, mense Iunio in festo Sancti Spiritus concordibus suffragijs decreto communi perlato, Patriarcha declaratus est; & sacro cum illis celebrato, sacræ impositus Sedi præsidere cunctis cepit. Simul autem Thronum attigit, opus omni actione superius ratus afficere meritis honorum premijs virtute aut doctrinâ præcellentes alijs, qui tales essent partim dignitatibus, partim donativis & largitionibus omnis generis liberalissimè ornare ac cumulare orsus est. Erat enim auri contemptor ut qui maximè, ne crumenam quidem habere dignatus: sed quidquid undecunque offerretur supra lectum à portantibus deponi jubens, quò ibi expositum in promptu esset ad usus beneficentiæ, erogandnm ejus mandato quocunque rationes egentium poscerent. Tali autem huic viro abnndantia simplicitatis solutioris in vitâ licentiæ accusationem comparavit: pudor verò erga Imperatorem, & in agendo cum eo cura vitandæ offensionis adhibita, labem ipsi apud multos adulationis & mendacij aspersit. Cnm enim is sinceræ ab omni fuco indoli obsequens, candidâ ac securâ suspicionum libertate quoslibet promiscuè obvios affari excipereque consueset;

cumque

cumq; suis Domesticis liberiorem istiusmodi pariter cum quibusvis conversationem permitteret, usus ille utrorumque securior apud suspiciosum Vulgus in abuluum occultorum opinionem incurrit. Tractatio autem obsequiosa & verecunda cum Principe, ex quâ ille fiduciam sumebat suspendendi effectum supplicationum Patriarchæ, id agens isto ambitioso artificio differendæ gratiæ, cujus spem non auferebat, ut eum quam diutissimè sibi supplicem & sic obnoxium teneret: in causâ erat ut cum quæ Patriarcha impetraturum se receperat, ad diem non provenirent, qui frustrà expectarant, verba sibi ab eo data quererentur: si verò nossent aditum ab eo revera Principem: frigidè id ac timidè nimiùm ab eo, videlicet assentante, actum rati, autoritatem & robur dignitati Patriarchæ consentaneum in eo desiderarent; ac propterea tali loco minùs idoneum ducerent. Hæc sinistra de Germano judicia multorum semel animis infixa, subjectis invidiæ facibus exardescebant in offensionem publicam; multis jam illum intuentibus ut intrusum pro vero Patriarchâ, ereptam injustè innoxio Ecclesiam renentem, & è throno Filiæ in rhonum Matris, (sic enim Ecclesias vocabant) impudenter ac temerè insilire ausum. quibus sensim glisscentibus sensibus, evenit tandem adeò illum maculosum apparere duplicis istius labe criminis, ut non esset qui de eo boni quidquam jam loqui sustineret; conspirantibus in unum odijs ambarum Factionum, tam ejus videlicet quæ Arsenio favebat, quàm alterius quæ suas privatas secuta rationes à Germano abhorrebat. Nec deerant maleferiati blaterones in maledicètiam faciles, qui per scomma eum *Marmutzam* nominarent, vocabulum ipsi persicum aptantes, quod genus suum proximum à Lazis, remotius à Gabrâ Vrbe Persidis duceret. Simul eâdem dicti contumeliâ lacerantes ejus mores, quasi hominis ineonsiderati, & barbarè audacis, qui cæcâ sui projectûs ignorantiâ ineoncessum non dubitasset sacri honoris fastigium invadêre: non sine admixtâ amarâ irrisione adulationis ejus erga Imperatorem infamiâ latè manante dissipatæ, velut innuentes familiare id illi, & domo allarum inesse vitium, utpote homini qui suos Majores ex eâ Vrbe oriundos fatereatur, quam omnes scirent esse Persicam. Tamen is qui ad multam ætatem vereris Ecclesiasticæ eruditionis plurimùm adjunxisset exemplo & autoritate Germani alterius sibi cognominis Patriarchæ, qui Patrum memoriâ laudabiliter eandem Ecclesiam rexisset, multa ex eius tempore in deterius per incuriam prolapsa, ad veterem exactamque revocare disciplinam castigando est aggressus; eo successu, ut non pauca in melius restitueret.

A σλληφθ δόξαν. ὅ δὲ κυβερνᾷν ⟨Ⓜ⟩ Κερκύρᾳ, καὶ μᾶλλ⟨Ⓜ⟩ ἐφ' ἱκεσίαις, ὅτε μὴ ὀκνῶν παρεσκευάζετο ἤξειν. ὁ δὴ Κερκυρᾶς ἐμβὰς εἰς καράβους, καὶ πεμφθεὶς ὑπὸ

B τοῦ δεσπότου ⟨Ⓜ⟩ ἐλπισμὸν, ὡς μὴ δεσποτικὴν δεσπεμφθεὶς ἐλπίζων ἴσως αὐτὴν ἐνίστεσθαι, καὶ λέγων πολλάκις σὺν ἰῶντι, τὸν τῆς φιλοσοφίας παρεσκευάσμην⟨Ⓜ⟩, καὶ σεμνύνετο. τὰ δὲ ἐγκλήματα ταῦτα καθάπαξ τοῖς τοῦ πολλοῦ ψυχαῖς ἐνιζήσαντα, ὀξύπους ὁ δρόμος τοῦ πολλοῦ μίσους⟨Ⓜ⟩. ὅτι τε αὐτίκα⟨Ⓜ⟩ ὅτε τῷ Παλαιάρχῃ τὴν ἐκείνου καταχεῖν Ἐκκλησίαν, ἐκ ὅτου δεῦρο τῆς ζυγαστὸς τῷ θρόνῳ τῆς μητρὸς (οὕτω γὰρ τὰς Ἐκκλησίας ὀνάλωσαν) αὐθὶς ἰὼν ἥκει καὶ ἀψαδὸς ἀσπάζοιτο, ὅθεν ἐκ δυσὶ ἐπιχωμίοις ἐγκλήμασιν, σὺν ἰῷ ὅσις ἀγαθὸν ἐλαλεῖ τοῦ ὀκνεῖν· τοῦ μὲ παρασκευάζειν τῷ Παλαιάρχῃ· τοῦ δὲ καὶ ἐπομόσαι ἴσως τὰς γνώμας ὀκνεῖν. εἰ μὲν δὴ ἐκ

C τοῦ ἀδικεῖν ἐκ ἂς κακηγορίας ὤκνουν, οἱ ἐκ παρασκευάζοντες, Μαρμύτζαν παρωνομάζ⟨Ⓜ⟩, παρασαπέντες ὄνομα περσικὸν, ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε· ὅτι ἐκεῖθεν ὁ γηθεὸς ὁ Ζωσίμου λαζὸς ἰών· ὁ δ' ἀνέκαθεν ἐκ Γαβρᾶς. τοιοῦτον μεμφόμενοι ⟨Ⓜ⟩ ὀκνεῖν δοκεῖν· τοῦτο μὲν, ὡς ἀνεξιοκεπῶν ἐκ θρασυμίαν ἀδοτ⟨Ⓜ⟩ τῆς ἡμετέρας, ὑπερβαίνειν ἡμᾶς· τοῦτο δὲ αὖ, ὡς ὅτι κολακείᾳ χαβαλλόμεν⟨Ⓜ⟩ τὴν τοῦ Βασιλέως παρασκευὴν ὁ γηθεὸς, ὡς ὀκνεῖν ἐν, ὁπόθεν καὶ

D ὁ περσικὸν ἐξ) διωμολογήτο. ὅμως γοῦν ὁ καὶ παλαιὸν ἀρχαῖον ἔχων Ἐκκλησιαστικὸν Γερμανὸς τὸ μακαρίτης, πολλὰ τοῦ τῆς πάλαι ἐκκλησίας καθίσα παρὼν ὁ ἀρχαιόφ⟨Ⓜ⟩ παρηκμάκει καὶ χρόνῳ, καὶ ἀμελείᾳ.

CA-

CAPVT XIV.

Vt Holobolum Patriarcha Germanus translatum in Dei Ecclesiam Officio Rhetoris honorauerit, & Magistrum constituerit.

Τὸ δὲ μᾶζον, ὅτι καὶ φιλολόγῳ ὢν τὰ μάλιστα, τῷ Ὁλοβόλῳ ἀφωρίζε ἑαυτὸν ἐκ παιδὸς λόγων καὶ θεσπεσίᾳ, ὡς ἐπὶ τοῦ χρόνου καὶ ὁ παρὼν ἡγούμενος, τοῦτο μὲν εἰς τὴν ὁλκὴν ἱκανὸς ὠφελεῖν, παιδοτρόφος οἷα πεπονθὼς, τοῦτο δὲ καὶ ὅτι τῇ Ἐκκλησιαστικῶν ἀγωνίων εἰς παίδευσιν λογικὴν, ὃ ὀλίγοι ὧν τῆς τῇ Περιβλέπτου μονῆς ἐξελθὼν, καὶ παρασκεύαζε τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἔργον πάσης ἀσχολίας ἐπέκεινα πίπτει), τὸν ἐφ' ὑπερτέρᾳ πρεσβεύσαντα τῷ Βασιλεῖ, καὶ τὸ τῆς πρεσβείας ἐπαγωγὸν παραβαλέσθαι. ὡς ἤδη μὲν ὁ Ἀκροπολίτης καὶ μέγας Λογοθέτης Γεώργιος ἐφ' ἱκανὸν ὅσον παρασχεῖν Βασιλεῖ, ὑπηρέτας παιδεύσας τοὺς μαθήματα, ἤδη καὶ ἀποκεκλικὼς, καὶ χρεία ἦν ἄλλης ἀνείσθαι. ἐκ τῶν ἄλλων δὲ οὐ τῆς Ἐκκλησίας, παρ' ὅσον καὶ ἀνάγκη παραβαίνειν τοῦτο τῷ λόγῳ τοῖς Ἐκκλησιαστικῆς χρείας ὡς μάλιστα χρησιμεύσαντας· καταπέμψαι τοίνυν ἡμῖν ἀξιοῖ ὡς ἐφ' τὴν Ἐκκλησίας πρεσβεύσοντα, καὶ ἀθυμεῖν τῷ Ὁλοβόλῳ, ἐκ δεχόμενον τοῦτον, ἐκ ἂν τὸ εἰκὸς ποιῆσαι, καὶ ὡς Διδάσκαλον καταστῆσαι τοῖς παρὰ φοιτῶσι τὴν λογικὴν παίδευσιν, καὶ τούτῳ μὲν Ῥητορικῶν ὄντως, καὶ ἀποδοῦναι Βασιλεῖ, καὶ τὴν ἐξουσίαν καθυποκλίναι. ὧν δὲ τοῖς ἀληθείας κάλλιστα πρὸς τὰ παλαιὰ τῆς Κωνσταντίνου παιδευτήρια, ὡς καθῆσαι μὲν Κλήρους, ἵνα μὲν ἔνι τῷ ἐξεταστικῷ τῆς Ἁγιοπόλεως ναῷ, ἵνα δὲ ἔνι τῷ τῆς Βλαχερνῶν, καὶ ὑμνοπόλους ἐξ ἑῴας τάξαι τοῖς Κλήροις ἐν τῇ πόλεως ἱερεῖς· συνησαι δὲ καὶ τῷ μεγάλου Παύλου γεῶν ἐν τοῖς ἀρχαίοις ὀρφανοτροφείοις γραμματικευομένων χορῶν, καὶ ἑῴας ἐπιτρέψαι τοῦτε Διδάσκαλον ἐκ ἐν παίδας, ὡς ἐφιζάνῃ ἑνὶ τῇ σχολῇ, καὶ ἑπομένῳ ἕκαστος, καὶ ὅπη λόγων παρακαλοῖ, ἔστ' ἂν ἐκ τὰ εἰκότα φιλοτιμεῖσθαι, εἰ δ' ὅλως ἀλλ' ἄνεσιν τοῖς παροῦσι διδόναι τῆς ἀσχολίας καὶ τὰ πάντων ζώντες. τότε δ' ὅλως ὑποκλιθέντα τοῖς τῷ Γεροντικῷ αἰτήσεσι, καὶ παραδῆναι τὰ αὐτίκα τὸ παιδικὸν καὶ ἐξελθεῖν κελεύσαι, ἐν δὲ καρδίᾳ δεξάμενον, πολλοῖς ὧν ἀγαλ-

IN his palmare fuit quod suo ingenti, de quo dixi, & cognoscendarum & promovendarum doctrinarum obsequens studio, complexus est favore ac patrocinio Holobólum ingenij præstantis hominem & literarum plenum: de quo cum judicaret, idoneum ac sufficiens, si præficeretur studijs, instrumentum eum fore provehendæ ad celebritatem Literaturæ, ac reponendæ in florem pristinum, sua sanè illum opinio non fefellit. Quamquam ad hunc ornandum non solâ utilitatis publicæ ratione motus est, sed misericordiâ præterea infesti casûs, quo ille infeliciter afflictus fuerat; curâque debitâ consolandi ejus in tam acerbâ calamitate. Moliendum ergò sibi putavit, ut cum bonâ gratiâ Imperatoris, illum è Monasterio Præcursoris eductum Ecclesiæ applicaret, ibique Scholæ Ecclesiasticæ præficeret, erudiendos ipsi committens Iuvenes Clericos: Idque negotium cunctis prævertendum ratus, confestim adijt Imperatorem, cum eoque, nihil non adhibens quod valere ad impetrandum arbitraretur posse, hunc fermè in modum egit: *Acropolita & Magnus Logotheta Georgius tuo dudum, Auguste, iussu versatus in tradendis disciplinis, postquam multis iam annis insudavit ei operæ, fractis demũ viribus fatiscit, & ut ei emerito alij succedant opus omninò est. Id cum universim Iuventutis gratiâ me suggerere, tum curare dignum est, tum præsertim mihi convenit Ecclesiasticis in eo genere adolescentibus prospicere, quos ita educare ut quàm aptissimi evadant ad omnes functiones Ordinis nostri quarum pleraque literis & exquisitâ doctrinâ indigent, ad nostram in primis providentiam pertinet. Annue igitur orantibus nobis, & universa Ecclesia nomine petentibus, veniam gratiamque ergà Holobólum tuam: permitteus, ut transferam illum accipiamque in Collegium Cleri nostri & cum debito honore Magistrum præficiam nostræ Iuventuti, disciplinis liberalibus in ludo literario operam datura.* Hæc locuto Patriarchæ concessit statim prolixè, quod volebat Imperator: Erat enim & ipse proprio genio non parùm inclinatus, ad revocandum in omni gloriæ parte antiquum splendorem Vrbis; quam ad rem duo Cleri corpora constituerat, unum collocans in celebri Apostolorum Templo, alterum in Templo Blachernarum: Cantoresque annuis stipendijs utrique addiderat, ex Sacerdotibus Vrbis. Præterea apud Sacram Ædem Magni

Pauli

Pauli in antiquis Orphanotrophijs Grammaticæ Scholam instituerat, & pensionibus annuis, tum Magistri, tum Puerorum sustentationi providerat; adeoque rem curabat, ut non dedignaretur invisere per se interdum ludum illum, & coram probando cognoscere quantum Auditorum quisque proficeret: datis etiam, ubi res poscceret, præmijs ingenio ac profectui merentium: necnon & more patrio serias Pueris indulgens. Tunc igitur inflexus Patriarchæ precibus, remisit subitò pœnam olim damnato, & ut Monasterio educeretur præcepit. Porrò hunc Patriarcha paterno sinu exceptum quamplurimis potuit amoris significationibus donisque recreavit, Rhetoremque diplomate ritè sigillato declaravit; ac ludum omnibus aperuit, ubi ab hoc Præceptore disciplinæ traderentur.

A λεν τοῖς ἀγαθοῖς, παρεπισφραγίσας καὶ ἐπαρχα, καὶ ὑπ' αὐτῷ διδάσκοντι παισὶ ξενοίαν ὃ τῶν μαθημάτων Διδασκαλεῖον.

CAPVT XV.

Vt accusati Palatinorum quidam læsæ Maiestatis Patriarcham Arsenium in eandem secum criminationem involuerint.

ILlo porrò anno crimen læsæ Sacræ Majestatis impactum est Phrangopulo cuidam, quo Imperator intimè familiari utebatur, & alijs ipsi consciis numero duodecim. Conspirasse dicebantur in Imperatorem, quem etiam interficere quamprimùm decreverant, si quam invenire rationem commodam possent rei conficiendæ. Vocatus à conjuratis in partem & consilij & facti fuerat Carolus quidam, à quo ttueidatum Protovestiarium Muzalonem superiùs docuimus, verùm is non sustinens malefacere Imperatori, cooperando cædi eius, totam perniciem avertit in capita Machinatorum tanti sceleris, à quibus erat in ejus communionem adscitus. eos enim detulit, insidiasque patefecit: unde subitò comprehensi omnes sunt, tum dirâ quæstione torti ut consocios proderent. & nominatim de Patriarchâ interrogati, alium quidem nominarunt neminem, Patriarcham autem, seu ex vero, seu vi tormentorum mentiri eogente, participasse ipsis in meditati facinoris conscientiâ declaratunt. Ac illi quidem meritis subjecti supplicijs sunt, unoquoque ipsorum pro modo culpæ congruâ pœnâ multato. Sed nec de Patriarchâ neglectum indicium est. quin arripuit crimen Imperator vehementi erumpens impetu in prosecutionem ultionis: causamque ardenter ad Synodum detulit, pro rei atrocitate conquerens; & præseferens, neutiquam aequieturum se, quoad tantum scelus, prout par erat, vindicaretur. *Enimverò*, ajebat, *indigna nimium, & minimè ferenda iniquitas esset, Episcopos quidem cum ipsis Nos videmur in Ecclesiasticum aliquod incurrisse crimen, statim pœnam imponere: Me verò in horrendo scelere contra vitam ac caput Imperatoris deprehenso, tamen pro modestiâ indicium tanti mei doloris ac periculi per me attingere*

Τοῦ ἔτους ἐκείνου, καὶ καθεσθέντος ἐγκλημα τοῖς περὶ Φραγγόπουλον, οἰκείῳ Βασιλέως ὄντι, κακούργοις ἀριθμηθέντες εἰς δώδεκα παρεστήσατο, ὧν δὴ καὶ τοῦ Βασιλέως μελετησάντων εἰς ἐπιουσίαν ἐκδοῦναι αὐτόκα, Καρόλεός τις, ᾧ δὴ καὶ τὴν πρωτοβεστιαρίαν Μυζάλωνος σφαγὴν ἐλέγομεν ξεγαδιάσαν ἐδάκνετο πάλαι, εἰς κεφαλὴν εἰς κοινωνίαν τῆς τε βουλῆς, καὶ τῆς πράξεως παρελθεῖς. ὁ δὲ μὴ αἰσθέσθαι ἐφιεὶς τῷ κρατοῦντι κακὸν ἐκ παρόξεως, ἐκ παρασκευῆς ἐφαίνο κακὸς τοῖς καλέσασι. καὶ ἄλλοι παρεστήσαν καὶ ἐλέγοντο οἱ δὴ καὶ ἐπαζόμενοι ταῖς βασάνοις ἐφ' ᾧπερ εἶχον συνδόξας εἶπον, καὶ μᾶλλον οἱ καὶ ὁ Παρεισάκτης συνῆν παρεστῶτες, οἱ δὲ ἄλλως μὲν οὐκ ἐχθρὸν ὁμολογοῦν, ὃ δέ γε Ῥαβδιάρχου καὶ ἀληθῶς καὶ ἐκ βίας τῆς ἐκ βασάνων, τῇ εἰδίσῃ ἔλεγον συνεχόμενον ἀυτὸν παρεσκευακέναι. κἀκείνους μὲν ἀπολύσας αἱ δίκαι ἔρριψαν ποινὰς ἀμφοτέρους καὶ τῶν ἁμαρτημάτων λόγον ἐπάγουσαι. ἀλλ' ὁ δ' ὁ Ῥαβδιάρχης αὐτὸ τὸ παρεστὸς ἔγκλημα· ἀλλ' ἐπέχων καὶ μᾶλλον ἐπεμβαίνων κινδύνῳ εἰ, οἷς Βασιλεὺς ἐπεσκάλη ὃ ἔγκλημα πρὸς τὴν Σύνοδον, καὶ δίκαι ἐποίει εἰ μὴ ἐνδικεῖν μὴ ἀνεχόμενον. ἀυτὸν μὲν γὰρ ἐπ' ἐγκλήμασιν Ἐκκλησιαστικοῖς τὴν δίκην ἐπαγαγὼν, ἀυτὸν δὲ εἰ μὴ καὶ δεῖ τῷ περὶ Βασιλέα ἐγκλήματι ὑποδοχαὶ ἑτέρᾳ δίκῃ τὴν φρέσιν ὁ παρόδικος κατηγορήσθη μὴ ἀσκεπῶς ὃ Συνόδων ἔχειν, καὶ ὅτι πεπόηκε παρόφθ. μὴ ὃ γὰρ εἰ καλὸν μὴ ὃ δίκαιον τὴν τοῦ Βασιλέως παλυωρῆν ὀφείλοντα, τοῖς ἐχθροῖς Βασιλέως κα-

πα-

ταπεινότης· ὡς γοῦν σκοπουμένου τὸ καθ' ἑαυτὸν δίκαιον καλὸν ἀποστέλλειν καὶ ἐρωτᾶν, κἂν εἰ ὁμολογοίη, ἢ καὶ μὴ ὁμολογῶν ἁλίσκοιτο, ὑποφέρειν τὴν δίκην· εἰ δ' οὕτω καὶ ἐς αὖθις ἀνέπεσεν· ὁ Βασιλεὺς ἀπόδοσε τὴν χειροτονηθεῖσαν τῆς Σιωόδου ἀφορισμόν. καὶ ὅπως ἀπελθόντας οὓς αὐτὸς καὶ πλείστους ἐρεσθαι, καὶ εἰ ὁμολογοίη ἐπιτιμήσεσθαι ὃ πεποίηκεν, δίκαιον ἐν τῷ Βασιλέως, τῷ καὶ Βασιλέως τοῖς ὑποτεταγμένοις συμπαθεῖν· εἰ δ' οὕτω, καὶ μὴ ὁμολογοῦντα, καὶ δεσμὸν κεῖσθαι, καὶ ἐπαναστῆσαι οἱ, ὡς ὑπὸ τῆς συνόδου τοῦτον τὸν τρόπον ἐνέχεσθαι μὴ, εἰ τύχοι ἁλίσκοιτο κακούργων· εἰ δ' οὕτω ἐλεύθερον εἶναι τῆς βλάβης ὡς ἀδίκως ἀφαλλόμενον. ταῦτα τῷ Βασιλεῖ πρεσβευταὶ καὶ τῷ Ἀρχιερέων πλήθει ἀνακοινοῦνται.

A verentem, sed obnoxiè cõfugientem ad Tribunal Ecclesiasticum, pati repulsam aut frustrationibus eludi. Multa quidem se hactenus gravia tulisse: tamen huic injuriæ tolerandæ imparem ultrò fateri suam esse patientiã: & quidquid antea dissimulaverit, in posterum profectò neutiquam passurum, adeò nihili pendi Majestatem Imperatoriam, ut vitam & sanguinem capitis Reipublicæ nefarijs perdnellibus prodere impunè liceat ei ipsi, cui ex officio potissimùm incumbebat salutí ejus invigilare. His tam acerbis expostulationibus Imperatoris coacti Patres negotium capessere, concordibus suffragijs decreverunt, mittendos qui Reum interrogarent, & sive fateretur crimen, sive, quantumvis inficians, idoneis tamen indicijs teneri facti conscientiâ convinceretur; continnò afficeretur condignis pœnis: si verò nec propriâ confessione, nec sufficientibus ad plenam probationem argumentis reus sceleris delati peragi posset, deliberaturam iterùm de causâ Synodum. Hoc satis Imperatori non est visum. sed petije: jam nunc absolutè excommunicationis sententiam in Arsenium à Synodo ritè ferri Reo coràm intimandam à mittendis ad ipsum: ac si quidem ille fateretur scelus, supplicium ei statim inferretur, quod pati æquum est qui Sicarijs parricidis eædem Imperatoris machinari ausis assenserit cõscius: sin Is negaret, tamen ut ex delatione de ipso à cõscijs morituris clarè factâ plùs nimio suspectus, excommunicationi subjaceret, quoad aut plenè convictus, puniretur, aut, si fortè contingeret sufficienter purgari, noxâ omni liberaretur, tanquam injustè calumniam passus. Eam petitionem Imperatoris Patres Synodi plerique arbitrati æquam, ut ita fieret annuerunt.

B

CAPVT XVI.

Vt Autor huius Historiæ unà cum Episcopis ad Arsenium missus sit: & quid ijs contigerit.

Καὶ δὴ χειρίζεται μὲν ὁ τῆς δίκης γράμμα, ἐπλέγοντο δὲ τῷ τοιχίσιν ὧν μὲν σφῶν αὐτῶν δύο, ὅτε Νεοκαισαρείας Μονοκωνστάντιον φίλον ὢν καὶ μᾶλλον ἐκεῖνος, ὁ δὲ Μακεδὼν, προεδρεύων τότε τῆς Ἐκκλησίας Πρόκλος καὶ λόγον ἐπιδόσεως. ὧν δὲ καὶ τῶν Κληρικῶν, ὁ δὲ τυγχάνει ὢν τῶν σκηπτούχων Γαλλιῶν, ᾧ ἐμοὶ τέταρτος, εἰς μὲν συνταχθεὶς ὁ κελεύσας βασιλικῇ, τύχας δ' ὅτι παρ' ἐκείνου ἱκοίμιλλον, καὶ ὁ μέγας προσαποδεχόμενος. πέμπτῃ μὲν τότε καὶ ἑκοστὴ ἔσχε ὁ Ἀνθεμίου, καὶ ἡμεῖς τῆς νυκὸς ἐπιβαίνοντες, δυσὶν ἡμέραις ὕστερον προσχόντες τῇ νήσῳ τῷ Παπιδάχῃ ἐμφανιζόμεθα· ὁ δὲ ἐκεῖ τῶν προκαθημένων πρὸς ἐκεῖνον λόγου· ὁ δὲ ἡχιάρτι τε παρωτικὰ μηδὲν τῶν ἀρχαίων ἐνεγκών, καὶ τί μοι κακὸν πρὸς τοῦ Βασιλέα πέπρακται, μετ' ὀδυνῶν

D Perscriptum igitur festinatò criminationis instrumentũ est, & electi celeriter qui Reum convenirent, è Patribus quidem duo: Prior Episcopus Neocæsareæ Monoconstantinus, multùm amicus Arsenio; Alter Mocessenus, tunc Ecclesiæ Proconnesi specialis concessionis privilegio præsidens. E Clericis verò, cui tunc Secreta commissa erant, Galenus; & cum his ego quartus, vi quidem in id adactus, utique jubente Imperatore: tamen quod illum cui studebam quomodocunque revisum irem, ex parte perlibenter. quintâ & vigesimâ die Iulij mensis E navem conscendimus solventem: biduò post ad Insulam appulsi Patriareham adijmus: & quorum causâ veneramus agere cum eo cepimus. Ad primam rei mentionem ille vehementer exacerbatus ne audire quidem ulteriùs sustinuit: sed cum immenso dolore & angustiâ in has querimonias prorupit: *Quid Imperatori mali feci? Ego ipsum ex privato in Imperij Solium extuli: ille verò me cum*

Patriarcham reperisset non honestis ex causis honora prævarit. Et nunc desidero in hoc tugo deserti montis, ubi velut infamis exul, Christianorum quotidiè misericordiam expecto. Tamen benè habent qua contigerunt: pulchra hæc, inquam, per me facta: sunt ei Phatriarcha benè precatur, & cum benedictione comprobet qua ab illo fiunt. In his, græco *benedictionis* vocabulo, quod ipsum nomen erat Eulogiæ sororis Imperatoris, illa ipsa mulier designabatur, cui erat Arsenius peculiariter infensus, quòd ipsam maximè sciret fuisse Fratri autorem eorum, quæ crudelirer & impiè in Puerum Ioannem attentaverat. Vt autem explicatæ literæ sunt, velut mox ipsi legendæ, Arsenius cum alicunde præsensisset quid in ijs esset scriptum, vehementi nitu sese enntorquens ac retrahens auditionem aversatus omninò est: & cum legi nihilominus eeptum esset, celerrimè recessit ne audiret. Sed qui aderant cursu insecuti fingientem, vix tandem comprehensum (currebat enim velocius quàm ab illâ ætate gravitareque expectari potuisset) retraxerunt invitissimum ad auscultanda quę ex scripto clarâ voce proferebantur. At ille appendicibus Galeri ad aures ambas utráque manu validè appressis, sinum lectionis, frustrà pronunciatæ, non accepit. Denique gravissimum significans animi angorem, cœlum terramque voce maximâ testes adhibuit eorum quæ patererur. Et non solùm ad ea qnę ipsi denunciabantur non attendit: sed neque qui cum allnquebantur audivisse omninò ab eo quidquam de negotio proposito, quod ad Synodum referrent, nisi eum expedire se ab ipsis summoperè conantem vi majori utique tenereur; & graves intentarent à Deo minas, si persisteret in contumaciâ. Tandem summis conatibus responsum exprimere qualecunque satagentium, visus eedere: *Eu*: inquit, *ut benè Patriarchatum gessimus, necem Imperatori machinantes! cui videlicet etiam proceßi è rebus humanis in hoc extremum deserta in sula, Deum propitiari non cessamus, obsecrantes ut eius anima benè cõsulens misereatur: utcunque ille fame ac siti nos, velut morte damnatos, in hac solitudine interficiat.* Hæc & ejusmodi alia summo dolore atque amaritudine animi profatus, multa simul Imperatori, simul in Thronum intruso exprobrans, aut potiùs impreeans, dimisit ad se missus. Nos autem illo iterùm postridiè eonvento, & omni eo quod sperari pntuit effecto, è portu confestim solvimus, & valido ingruente boreâ in occidnam Insulæ oram, satiùs duximus navigare, protegentibns montibus; at vehemens coorta procella est, intumuitq; eommotum ampliùs mare. Quare navim ægrè applicuimus ad locum *Galenolimena* nuncupatum, quasi Portum Serenum dicerres. Accolæ linguâ vulgari, corrupto vetere

A πλείστης κ' Ϛωνοχὴς ἔλεγεν, εἰ αὐτὸν μὴ ἐγὼ ἰδιοτέλως ὑπὲρ τῆς Βασιλίσσης ἐπέβουλα, ἐμὲ δ' ἐκεῖνος Παζιδρχίλιν θείαν, ϗ καλαῖς αἰτίαις ἐτίμησε; καὶ νυὶ γε κἀθημαι ἐνὶ ἀκρωρείᾳ ταυτηνὶ, ὡσεί τις ἀτιμώρητος μισανάστης, τὴν τῶν Χριστιανῶν καθοσίωσιν ἐπεκδεχόμενος ἔλεος. ὅμως καλὰ τὰ συμβάντα, καλὰ ταῦτα, καὶ ὁ φατριάρχης αὐτῆ ἐλογίσατο, ϗ τὰ εὐλογία πάντα προχωρήσαντα ἐδήλου δ' ὁ λόγος, τὴν ἀναδελφὴν τῆ Βασιλίσσης, ἣ δὴ κακῶς ἔσχε ἐκεῖνος, ὡς τὰ κῆ τῆ παρ-

B δὸς Ἰωάννη συμβεβλῆσθαι τῷ Βασιλεῖ, ὡς δ' ἀποπέμπεται καὶ ὁ γράμμα ὑπαναγινωσκόμενον, ἐκεῖνος γὰς ἔκπαλαι ὁ ἐκεῖ ἐμφερόμενος, πολὺς ἦν ἀπιθανίαν, ἐ ἀπίστων μὴ ἀκοῦειν ὅλως, καὶ προσπαιτῶντα ταχέως ὑπαναγινωσκόμενα ὡς μὴ ἀκούοι. κἀκείνην ὑπακαταλαμβανόντων ἀποδιδράσκοντα, ϗ δὴ ὁ καθηκὼν κατεμβιοις καὶ ταχέσι ποσὶ, ἐπίσυρε τὰ ὦτα τοῖς παρηρτημένοις τῆς καλύπτρας

C ἑκατέρωθεν τῆ ὤτων ὠσίοις, ὡς μηδ' ἐπαΐειν ἀναγνωσκομένων τῶ γράμματος. πολὺς δυσχυμίσας ὠρυόν τε καὶ γοῶν ἐπιμαρτύρετο μεγίστη φωνῆ ὧν δὴ ἐ πάσχοι, καὶ μὴ μόνον οἷς ἄπαν οἱ κατηφέντες, ἐξίς τροσσχεῖν, ἀλλὰ ἐ αὐτόκλητον ἀν παρ' αὐτοῦ εἶπερ ἀνέφερεν ὅλως προσοχὴν ἀκοαῖς, εἰ μὴ ἐκαίχοντο ἐμβριθῶς, εἰ μὴ καὶ μεγάλως ἠπειλοῦντο κολάζεσθαι παρὰ Θεοῦ, ὑπὲρ ἐχθρῶν ὅλως. ἐ ὡς

D καλῶς ἀνέλεγεν, ἠρχιερατεύσαμεν, φόνον τῶ Βασιλέ ζωγράφοντες; ὧν δὲ καὶ ἐν ἐκκλησίᾳ ταύτῃ τραχέως ἐπιτιμηθέντες, Θεὸν εἰς καλὸν ἐπεκαλέσθαι τὰς ἐκείνε ψυχὰς ἱκετεύσαμεν· κἀν ἐκεῖνος λιμῶ κ' δίψει ἐσ' ἐρημίας, ὡς κατάδικος ἀπόλοιτο. ταῦτα καὶ ζωηδὸν ἔπραττεν ὑδρία ψυχῆς καὶ πικρία ἀξιοσεγκτον, τὰ μὲν, ὑπὲρ Βασιλέ, τὰ δὲ, καὶ ὅ ἐς τὸν θρόνον καταστὰν προσοχὰ δίκης, ἃ ἐ ἐπιθυκτοπάμενος μᾶλλον, ἀπέπεμπεν· ἡμᾶς δὲ καὶ αὖθις

E ἧς τὰς ἐπελεύσεις ἡμέρας προσελθόντες, καὶ ὅσον ἦν τὰ προσανακείμενα ἐκπλέοντες, ἀφορμώμεθα τῶ λιμένος ἀυτίκα, ϗ τῶ ζοφεῖ λαμπρᾶ καταβαίνοντος δὴ τῶ κῆ δίκην τῶν νήσου μερῶν, αἰσιωτέρᾳ ἠγκύμεθα πλέειν ὑπακτομένοις τοῖς ἄρσιν. ἀλλὰ μᾶλλον ὁ Κλύδων μέγας ἐπεγείρετο, κ' ὤθνεν ἡ θάλασσα πλέον, καὶ τῷ Γαληνολιμένι μόλις προσχόντες τὸν πεῖν, ὁ δὲ καὶ Γαληνολιμὴν ἰδιωτικῶς οἱ ὑπόχωροι προσφθείγγεται λέγοντες, μεγάλοις ἐκεῖσε φθορεῖς ἐνεπιτυχόμεθα· κατ' ἐσπέραν δ' ἡμᾶς ἢ μετ' ἀλογίας

ὑπο-

δοπολυήσαι τῷ Πατριάρχῃ. ὁ δὲ καὶ ἤγειρε μὲν ἕκαστος αὐὰ μέρος, ὡς ὕστερον ὡμολόγουν πρὸς ἀλλήλους μεταμελόμενοι· ὅμως δὲ τὴν ἐντεῦθεν κατηγορίαν ὑφορώμενοι, κατημέλουν. νυκτὸς γὰρ μέσης σεισμὸς ἐπισπᾶται βαρὺς καὶ ὃ ὄρος ἀφανοδὲν καὶ πεσὸν εἰς θάλασσαν, ἣν ἐλάττω τόπον κατέκλυσε, δίκην τε καὶ ὑμᾶς κατακλυσθῆναι παρέσχε κατ' ἀγκαλὸν μόνους. ἀλλὰ μόλις πολλὰ τῇ θαλάσσῃ πρεσταλαπωρήσαντες, τῆς Κωνσταντίνου ἐπιβάντες, μικρὸν ἔδεησε δεκάτῃ Ποσιδεῶνος, καὶ τῷ Πατριάρχου παρόντι πρεσβύτου, καὶ ὃ πᾶν ἀναλέλαντες, ἀπεμιμνὸν ἀξίωσιν οὗ ἤξιώμεθα παρ' ἐκείνου, πᾶν ὑπηρὸν τῆς ἀπολελείας ὑστερελέγχοις πρὸς Βασιλέα λέγοντος καὶ ἅπερ λέλεκτο). ὅπερ δ' ὠφελοῦμεν τὰ τότε πρὸς Βασιλέα, εἰς τ' ἀκέσασθαι δίκαιον μὲν τὴν ἀπολογίαν, ὅτι καὶ ἐκεῖνος ἀκέσασθαι ὑπῆρχεν ἐκείνως, μὴ θέλοντα δὲ σὺν καὶ ἡμῖν ἐμφανίζειν, σιγᾷν. Νῦν δὲ καὶ κακοπαθεῖν ἐκεῖνον ἠνίκαδαν· ὡς τ' αὐτὸς ὑπὲρ ξακοσίους ἑτησίους νομίσμασιν ἐκεῖνον τὰ ἐς τοὺς περὶ ἐκεῖνον καθικανῶν. ὑφαπολογούμενον καὶ μὴ ὅρκῳ, ὡς ἐς πρότερον ὑπὲρ ἐκείνου μὴ θέλοντα δίκαιον, τὸ μὴ διδόναι λῶ. πῶς δὲ ἐς αὖθις δεδίσθαι μὴ ὅπως δέκοιτο, πρόσκαιρα πθένει τῇ Δεσπίνῃ τὴν χορηγίαν, ἐφ' ᾧ αὐτὸν μὴ δυσκολαίνειν καὶ αὖθις φίλως ἐκείνῳ νομιζομένης κατά τινα τὴν ἀπ' αὐτῆς πρόμυθίαν τὸ καὶ ἀμαθίαν, τὴν δὲ Δέσποιναν μετ' ἐκείνου πίμπειν ὡς ἀφ' ἑαυτῆς τὰ νομίσματα. ὁ δὲ ἐς μετ' ὀλίγον πέπραγε). καὶ δυσκέλλουσι ὁ τῆς Ἐκκλησίας Γραμματοφύλαξ Γεμιστὸς, ὁ τῆς Βασιλικῆς Κλήρου Λαμπαδάριος ὁ Οἰναιώτης, καὶ τρίτος ὁ τῆς Ἱερᾶς Ἱερομόναχος Μάρκος· ἄνδρες ἐν παλαιᾷ φίλοι ἐκείνῳ τὰ μάλιστα. οἷς δὲ καὶ πρόδηλα τῆς Δεσποίνης τὰ ἐς χρέαν συναποστέλλουσι. τῷ μὲν δοῦναι Βασιλῆ, σὺν λῶ ἐς ποσὸν τὰ τῆς σπουδῆς. ἀλλὰ καὶ τὸ πλεῖον προσπεζύτατο, μᾶλλον δὲ καὶ χάριν τοῦτ' ἐκτήσατο. τὸ δ' λῶ δρᾶ ὅσον ἐν σπουδῇ ἐκείνῳ τῇ ἀνυσθλίᾳ, ποσὸν ἐν δυσκολίᾳ, τῇ πῶς ἂν ἀνυσθείη, ἐ πρόδηλον.

vocabulo *Galilolimen* appellant. Magnis ibi periculis fumus exerciti, in pœnam, opinor, non petitæ & acceptæ à Patriarchâ in digressu benedictionis. quod facere unusquisque singillatim voluerat, ne postea in mali sensu serò pœnitentes invicem fatebantur: sed verente pro se quoque ne id sibi crimini verteretur, patiter id omnes neglexerant facere. Nam nocte mediâ terræ motus incidit gravis, & abruptus mons imminens ac supernè præcipitatus in mare, illud coëgit in terram latè vicinam inundare, tanto æstu ac tumultu, ut qui stabamus in littore nos continuò demergendos crederemus. Cæterùm ærumnosissimo inde ensu transfretantes, ægrè Constantinopolim tenuimus sextadecimâ die mensis Augusti, & primùm adito Patriarchâ, ubi quæ contigerant retulimus, quam potuimus ardentissimè illum otavimus, ut pro eâ quâ valeret apud Imperatorem autoritate gratiaque, nobis adesset quæ acta erant renunciantibus; ac si quid necessariò diceremus quod Augusti animum pungeret, deliniret ipse præsens quâ valebat arte, atque ut cuncta boni consuleret, daret operam. Fecit cumulatè quod petijmus: eoque mox successu enim Imperatore egimus, ut ille placatus Arsenio, acceptâque defensione ipsius, ultrò significaret: credere se, si quid de cõjuratione in vitam suam factâ cognovisset Arsenius conaturum eum fuisse conjuratos à nefario cepto avertere; siluisseq; si quid horũ novit ab ijs indicandis, religione cohibitum quadam; quòd suâ fortè personâ decere non putaret irritare Principẽ in subditos, horũ in ipsum machinationibus illi manifestãdis. Præterea simul audivit à nobis egestatẽ miseriamq; quâ ille in exilio conflictabatur, adeò morus in misericordiam est, ut statim juberet trecẽtos ei nummos annuos ad sui suorumque victum assignari; affirmaretque in excusationem suam, juramento etiam interposito, se priùs decreturum ipsi eam summam fuisse, si speraſſet induci eum posse ad istam à se pensionem acceptandam. Sed cum superstitione ipsum quadam abhorrere à communione quacunque secum intelligeret, ingerere quod scrupulosum senem offenderet non ausum. ac ne nunc quidem velle molestiam facessere infirmæ hominis conscientiæ. ideoque meruentem ne recusaret necessarium subsidium si suo ipsi nomine offerretur, consentire se ut id Augustæ imputetur. Denique velle se mitti ad eum aliquos ex Amicis eius ad quandam calamitosi senis consolationem & recreationem, & ijs deferendos ad ipsum tradi trecentos illos nummos tanquam donatos ab Augustâ, cum certâ promissione redituræ quorannis ab eâdem manu paris summæ. Id quod non multò post ira factum est. Delegati enim ad Arsenium sunt Ecclesiæ Commentariensis Gemistus, cumque hoc Regij Cleri Lampadarius Oenæota, & tertius Monasterij Hieræ dicti Monachus Marcus, viri omnes ipsi olim carissimi: qui & memoratum ipsi ab Augustâ subsidium apportarunt. Quæ cum altiùs reputo, suspicor equidem, non hoc tantum in senem parùm sibi æquum studium ex solâ tum miseratione Imperatori natum esse, homini

utique minimè simplici, aut uoum & cuivis obvium spectare in ijs quæ ageret solito, quare puto illum plus in eo vidisse, atque hoc facto studuisse munire ac complanare sibi viam ad antiquum, quò dudum tendebat, scopum absolutionis imperrandæ: quam rem quantò vehementiùs cupiebat, tantò solertiùs cogitabat quanam optimè ratione, & à quo faciliùs honestiusque consequeretur.

CAPVT XVII.

Vt modos quæsierit Imperator suæ absolutionis impetrandæ, & à quo?

COgitationum portò ejus summa in id conferebatur, ut cutandum existimaret solvi se se ab anathematis vinculo per Patriarcham & per Synodum. De Patriarchâ verebatur ne parùm eo exorando proficeret: ipso libenter quidem assensuro; sed quoniam exigua ejus apud populum & gratia erat & autoritas, timendum videretur ne invidia autoris actum infirmarer: & talem absolutionem pro nullâ plerique irritâque haberent, tanquam latam ab homine cujus autoritati parùm fiderent; & de quo an legitimè promotus esset, propter vetitam Canonibus de Throno in Thronum translationem, ambigeretur. Autor & suggestor hujusmodi solicitudinum Augusto fuit supra memoratus Ioseph Galesij Præfectus, non tam ille quidem in hoc miseratione in Arsenium quadam motus, quàm indulgens minimè dissimulato adversùs Germanum odio, quem palàm culpabar, quasi è Sede humiliori in supremam saltu ambitioso, nec per sacras Leges concesso, transcendisset. unde cum se ipse ab ejus communione segregavit; tum istas quas dixi adversas Germano cogitationes atque formidines, Imperatoris animo subjecit, metuendum denuncians, ne non idoneam ille haberet solvendi potestatem: ac, quod erat inde consequens, si à tali absolutus fuisset Imperator, nec apud Deum nec apud homines verè liber à diro vinculo censeretur. quæ Augustus audiens ab eo quem Patris habebat loco, cui & ut conscientiæ suæ arbitro, & ut omnium quæ ad procurationem spectarent animarum consultissimo passim habito, fidei plurimùm veneration[i]sq; tribuebat, anxietate constrictus est maximâ, quam subinde magis magisque intendebat, augescens in dies Schisma multorum ob invidiam translationis Germani communionem avertantium, ipso securè nimis indormiente injuriæ suæ tantæ, nec purgare aut delinire omninò gliscentem invidiam ullâ re conante. nam tametsi omnes illi nunciarent quæ contra illum dicebantur & fiebant, nemini succensuit, nullum compescuit, nullum vel minimum, ut oportuit, nascenti & augescenti malo remedium objecit. Mutatâ igitur sententiâ Imperator, multus jam erat in disquirendo secum quâ maximè ratione posset consequi, ut è Throno Germanus amoveretur. cupiebat consilium ultrò inde recedendi per se illum capere. quod cum ei suggerere pudor suus non sineret, optabat alicunde aliquem existere liberum monitorem, qui suadere hominoi auderet, ut quod omnes desiderarent occuparet volens facere, ac vim arbi-

A Ἠθελε μὲν οὖν τιὼ τῦ δεσμῦ λύσιν γενέσθαι τῶν τε τῦ Πατριάρχε & πάσης τῆς Συνόδου, ὃ δὲ λυσαι τὰ ὑφιεμένο μὴ καὶ δόξοι ἄλυτα λύειν, ἐν τῦ παρὸν ὀκνῶ & λαὸν ὀλιγώρως ἔχειν. τῦτο μὲν ἀφ' ὅ μὴ ἐπ' ὀκείῳ πληροφορεῖ, τῦτο δὲ κ' ἀφ' τιὼ ἀμφιγνοεμένων τῦ Θρόνυ μεταθεσιν. ὁ δ' ἐννοίας τοιαύτας ὑποβάλλων τῷ Βασιλεῖ ὁ δηλωθεὶς Γαλησιώτης ὧν Ἰωσὴφ,

B ὃς ἦν πόσον ὑποπεπτωκὼς τῇ Ἀρσενίτῃ, ὅσον τῷ Γερμανῷ ἀπηχθάνετο ἀφ' τιὼ ἐν Θρόνῳ παρεσιν εἰς & ὑστέρησιν ὑπεπτόησεν. τῷ τοι, καὶ ἐχιζέσθαι μὲν ὀκείνῳ, ὑπ' ἐκεῖνα δ καὶ τῷ Βασιλεῖ δ' κάλλος ἐννοίας ὠφελεῖ ὀκείνῳ, ὡς δ' λύσοιτο, ἂν γε καὶ λύει. ὅπερ δὲ ἱκανὸν εἶ) τῦτο φάναι Θεῷ κ' ἀπαρκεῖν τῷ Βασιλεῖ. ὡς γοῦν τῶν ἔλεγεν ὡς ἐν ἀνθρώποις εἰς πάτρα πεπαιδεύσθαι, καὶ

C πολλῷ ἧσσον ὀκείνῳ ἐν τῷ παρεχρόνῳ, καὶ δ' ἄλλα μὲν παρὸς ὃ δοκεῖν ἱκανὰ, μάλιστα δὲ καὶ ὅτι ἐπ' ὀκείνῳ πεπληροφόρηται τὰ πολλὰ παρ' ἐμοὶ νομιζομένῳ, ἐν ἐννοίας ὁ Κερατσῆ ὧν, κ' μᾶλλον ὅτι καὶ πάρεχισμα πλέον ἐφέρετο ἀφ' τιὼ μεταθεσιν, καὶ ὀκείνῳ καταλειφθεῖσα τῆς εἰς ἀυτὸν ὕβρεως. καί γε οὐδὲν ἧδεν λυόμενοι, καὶ πάντες παρεσκεύαζον· μεταβαλὼν γοῦν τῆς γνώμης ὁ Βασιλεὺς, πολὺς

D ὧν ὁρμώμενος ἀφ' τούτων, ὀκείνῃ τῇ Θρόνῳ & Γερμανὸν, καὶ μὴ ὡς ἐκεῖ μαθὼν ὑποκρίνεσθαι, ἀλλ' οὖν ἄλλῳ ὑπαιτιῶσαι συμβαλέσθαι ὀκείνῳ τιὼ ὑποχώρησιν. ἔτυμῳ δ' ὧν εἰς τῦτο ὃ παραυτίκα ὁ Ἰωσὴφ πλὴν ἀνεμφάτως, & ὡς ἂν οἰκεῖόν τις ἀγνοῦντῳ τῷ Βασιλεῖ. ὀκνῶν γὰρ κ' εἰς πλῆν τιὼ ὑποψίαν ταύτην διεφυλάττετο.

arbi-

arbitrio præverteret. Commodùm adfuit in id officij paratus ipſe primus tricarum Artifex talium Ioſephus; monitus tamen, & inſtinctu pronus in idem, periculo velut proprio tentandum id ſumere, nec præ ſe ferre conſenſum in hoc ullum aut conſcientiam Auguſti; quam ille cautionem ad finem uſque negotij fideliter adhibuit, ſuſpicionem talis molitionis ab Imperatore avertens, & videri affectans proprio nomine ac judicio id agere.

CAPVT XVIII.

Vt Ioſephus Germano ſuaſerit abdicationem Patriarchatus.

Καὶ δὴ τῷ Βασιλεῖ ἐνδιδόντος, ἐν Ἀδοπρέπους ὁ Γ'ωσὴφ τῷ Γερμανῷ παρεπιὼν ἐν σχήματι συμβούλου χρηστοῦ, τὴν Πατριαρχίαν Ζωσιμᾶ ἀποθέσθαι. πολὺ γὰρ ἔτι (ὡς) παρεῖχε, καὶ οὐκ οἶόν τ' ἔσεσθαι ἐς μακρὰν αὐτοῦ ἐκεῖνα, καὶ ὅσον οὔπω τῷ Βασιλεῖ Ζωσιμᾷ. ἀπευδήσειν γὰρ ποτὲ καὶ αὐτὸν Βασιλέα μαθόντα ὃ χίσμα. ἢ οὐχ ὁρᾷς ὁπόσοι περὶ αὐτὸν (ὡς) Υἱκίνθιν, ὁπόσοι τ' αὖθις ἀμφὶ τὸν Θεοδόσιον καὶ (ὡς) αὐτάδελφον (ὡς) αὐτῆς Ἰωάννην (ὡς) τὴν Μάρθαν, καὶ τὸν ἑτεροθαλῆ ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν Νοσογονίσταν Ζωσίμου; ἃ ἐλέσθαι ἂν Μοναχοὺς ἀποφοιτήσαντας τοῦ μοναδικοῦ, αἷς ἐνέδρως ἐληρήσαντες τοῖς ἀσκητικοῖς πόνοις; εἰ δ' ὅλη τῇ Εὐλογίᾳ θαρρεῖς, ἀλλ' ἴδε τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς Μάρθαν, ἴδε τὰς αὐτῆς θυγατέρας, ὅπως τῷ Ἀρσενίῳ παρεσκεύασαι, καί σου ὑπερμαχοῦσι τοῖς μηδενός. οἱ δ κοσμικοὶ ἀλλ' οὖν ἔχουσι λέγειν ὅπως τῷ Υἱκίνθῳ παρεσκεύασται, ἢ τῇ Νοσογονίστῃ Μοναχῇ, ὧν ἀδελφὸν οἶδας ὄντα Θεοδοσίας καὶ Γ'ωάννης τοῦ ἀειμνήστου. τί γὰρ σοι λοιπὸν ἐνδοπολιφθήσεται, εἰ γε καὶ Βασιλεὺς ἅπαντων ἀποπολίφοι σε; σπεῦσον μὴ τιμῆς δέελθεῖν, ὡς καιρὸν ἔχεις τοῦ ἀφ' ἑαυτοῦ παρεῖναι, μή ποτε ὕστερόν σοι τοῦτο καιρὸν, καὶ οὐ δυνάμενος παρεῖναι ἀναγκασθήσῃ, καὶ γέλωτι ὄφλοις, ἀποχωρεῖν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἄλλῃ. ταῦτα μὲν οὖν ἐνύττων ἐν ὑποθήκης ἔμφασιν παρεῖχε τοῦ δὴ τῆς Πατριαρχείας Ζωσίμου. ἀλλ' ἡ ὄρεξις παρῆκτο τοῦ ἀκούοντος, καὶ ὁ λέγων οὐκ ἔσφηλε. πολὺ γὰρ καὶ ἀπὸ τοῦ λέγων, ὡς καὶ Βασιλεὺς ὑπενόει ταῦτα, ἢ τὰ τῆς συμβουλῆς Γ'ωσὴφ ἐκπόθεν παρεσκεύαστο; ἅμα γὰρ καὶ ἔτι, ἢ ἀπεσκάσατο, Κληρικὸς τε ἢ Γερέαρχος ἀφορῶν τοὺς τὸν τοῦ Κεντοῦντος ἀνιῶντας. ὃ δ' ἀμ' ὧν χλιαίνων καὶ γέλως, καὶ ὃ ἐς ἐκεῖνον ἐλπίζων, ὅσον καὶ τῷ ἐν μνίοις θαλάσσης ἐσεῖ τὴν νεῶς ἀστοπόνου,

IGitur etiam concedente Imperatore Ioſephus arcanò Germanum adiens, ſpecie ac perſonâ benevoli conſiliarij, ſuggeſſit; optimè facturum illum ſi ultrò Patriarchatu cederet: intumeſcere quippe vulgarem offenſionem in molem invidiæ tam validam, cui mox nbi paulò plùs ſe corroboraverit, perrumpendæ par non ſit futurus. Nec faventi ſibi Auguſto nimiùm fideret. Et ipſum enim pro ſuâ ſapientiâ, ſimul invaluiſſe Schiſma viderit, niti contrà torrentem fruſtrà & pernicie certâ deſiturum. *Au enim*, addebat, *non vides quàm multi cum Hyacintho, quàm multi rurſus cum Theodoſiâ, fratreque ipſius Ioanne Marthæ filio, & ſororem horum ex alio parente Noſtongeniſiâ conſpiraverint in exautorationem tui? non ceruis Monachos turmatim ad eandem urgendam erumpentes clauſtris, quibus tuſſenuerant aſceticis infundendo laboribus? contra quæ ſi Eulogia potentiâ te ſatis munitum putas; at reputare te oportet, opes fermè pares in contrariam nõ dubiè addita factionem ſororis eius Marthæ. conſidera quippe filias huius ut ſtudeant Arſenio, ut in eius favorem vehementer incumbant, as Te pro nullo & ſuppoſititio palam ſpernant. Quid ſæculares? dicere tibi vereor quàm indrunsè adhæreant Hyacintho & Noſtongeniſſæ Monachæ, quàm Theodoſiæ ac Ioannis modò memoratorum ſorori noſtri. quid igitur tibi fiet reliqui, ſi Auguſtus, motu ſchiſmatis adigatur ad Te deferendum? Præverte, ſi mihi credis, ignominiam & feſtina cum honore inde exire, unde mox cum dedecore extrudendus es. breve reſtas tuo ſpatium arbitrio, brevis eſt occaſio voluntariè ac laudatè defungendi. ſi negligis, ſtatim tempus aderit, quo iam coactus & cum riſu Æmulorũ Eccleſiâ invitus excedere compellaris.* Hæc ille fidi ſe conſilij benevolum autorem ferens, Patriarchalem dignitatem gerenti ſuggeſſit. ſed non repetit aditum in audientis animo aviditate in guſtu præſentis boni deſixâ præoccupato qualis iſta cumque ſuggeſtio. quomodo enim id perſuaderi ſibi Germanus ſineret, ignorans quò inclinaret Imperator; ac ne ſuſpicati quidem valens talia ſibi nutu ejuſdem ac impulſu proponi? Perſtitit igitur adhuc in propoſito tuendæ poſſeſſionis Throni, ſeque in eâ firmandi, ad hoc affectans tunc cum maximè

uſum

usum ostentare labantis potestatis, quasi eam sibi multo illius exercitio magis assereret. Frequentes ergò Clericorum & Episcoporum ordinationes celebravit, fretus scilicet ostentato Principis favore, qui tamen ludibrium merum & irrisio erat: cui vanæ simulationi benevolentiæ niti eum magnoperè, simile nimirùm fuit quiddam, ac si quis navigans, spumosâ superficie undantis maris, crustâ quadam fluxâ innatantium sordium, muscosi cespitis aut ingestæ arenis algæ solliditatem mentientis, sustineri se speraret posse, atque ad extremum à demersione servari, ubi è navi excidisset. Cæterùm Imperator suas quasdam secutus rationes, ob quas vitandam putabat suspicionem aversæ à Germano voluntatis, egregiè perstitit in simulatione fovendi protegendique ipsum: non solùm vultu sermoneque in congressibus, cunctis veræ benevolentiæ indicijs monstrâdis, verùm etiam pecunijs largè donandis, quibus ille videlicet adversas sibi reconciliaret voluntates. quo in genere contigit Instante Palmarum festo, quo solemnis duci per Vrbem supplicatio precibus decantandis consuevit, ut cum missis ad Imperatorem suis Patriarcha ei confidenter indicasset: indigere se lineis hamo escâ induto instructis, quibus ad se homines traheret; intelligens ille petere ipsum nummos, quibus imminente pompâ spargendis in plebem, studia parùm sibi faventium emeretur, continnò misit magnam copiam æreæ argenteæque monetæ, quâ ille quæ vulgò vocant *Epicempia* concinnari curans, ea jactari jussit in populum toto spatio, quo pompa supplicantium processit, ad Sanctorum Quadraginta Martyrum Templum usque producta. Tali callidus Imperator astutæ dissimulationis artificio fucum faciebat nimiùm credulo Antistiti, ne subolere ipsi quidquam posset arcanæ voluntatis, quâ cupiebat amoveri eum à Sede Patriarchali.

A γαμβρὸν τὸν σὸν ζῆ. ἀλλ' ὁ Κομνηνὸς τὴν τοιαύτην ἐκκλίνων ἔνστασιν, καὶ συνεχῶς παρατιθεὶς, καὶ ὑμνῳδὸς παρεστήσατο, καὶ παρεῖχεν ἑαυτὸν πλήσαι, ἐφ' ᾧ δίδοιτο, ἐκ τῆς τῶν πολλῶν ἀξιοῦτο γνώμης. οὕτε καὶ τὰς τοῦ Βαΐων ὑφῆς ὑπασάσης, ὅτε γ' ἡ Σωφρὼ ἐξ ὄφρυος Αἰτωλικὸν πλέξασα, ἀυτὸς πέμψας πλῆσαι ἐξ ὀρύγου καὶ χαλκᾶ νομίσματα, παρὰ τοῦ Κομνηνοῦ ἐλάμβανε, ἐκ ἀρπεδόνη ἐνδήσας ὑφασκιάσας, τὰ Σωφρὼ λεγόμενα Ἐπικόμπια καὶ αὐτὸς, μέχρι καὶ τοῦ παραφέροντα μαρτύρων τὸν λεπτὸν καταπέταν, ξυνῆλθε τῷ λαῷ. ἐκ τοιοῦτ' ἦν τὰ παρὰ ἐκείνῳ τοῦ Βασιλέως ὑπακαλύμματα, ἐφ' ᾧ μὴ γνωσθείη μηδ' ἀμηχάνητον τὸν ἐκείνου θέλεον ἐξέλθοιεν.

B

CAPVT XIX.

De Hyacintho quis & unde esset, ac de ipsi adharentibus.

NOn intempestivum, opinor, fuerit quædam hic dicere de Hyacintho, deque ipsâ Theodosiâ & Ioanne sororeque horum ex patre Nostongonissâ. Hyacinthus Monachus fuit ex Occidente, qui Nicæam profectus, in quodam Sancti Cœlestis militiæ Principis Templo, vicino Palatio Patriarchali quod in eâ Vrbe est, degens, homo peregrinus & plerisque ignotus, pueros in contubernium congregavit, quibus non tantùm literarum elementa & Liberales Artes per se traderet, sed etiam alimenta suppeditaret. Id dum agit delatus ad Patriarcham, quasi contra ordinem disciplinæ quam profiteretur, Monachus pueros doceret: ideoque citatus ab eo & præsens interrogatus, gnavus industriusq; vir est visus; prætereaq; intrepidus, & ad quod opus esset liberè agendum & loquendum expeditus. quare cum is præterea se Sacerdotio initiatum diceret, assumpsit ad se illum, & in familiarium numero habuit. Deinde cum incidissent ea Patriarchæ tempora de quibus

C

Ὅτ' οὖν δὲ λέγω καὶ τὰ περὶ Τ' ακίνθου, ἐ αὐτῆς δὴ Θεοδοσίας καὶ Ἰωάννε, ἐ τῆς αὐτοῦ ἐφροδαλοῦς τῆς Νεσογονίσσης. ὁ μὲν οὖν Τ'άκινθος Μοναχὸς ἦν ἐκ δύσεως. καὶ γε Νικαίᾳ γεγονὼς, ἔν τινι τῶ Ἀρχιστρατήγου ναῷ, ἐγγὺς τῶ ἐκεῖσε Πατριαρχείῳ παροικοδόμησε, ξένος τε ἐ ἀγνὼς τὰ πολλὰ, παιδάς τε ὑποσωμένη, καὶ τούτους ἀναλόγων τὰ εἰς παιδείαν, ἐπορίζετο τὰς ἔφοδος. ἀλλὰ τῷ Πατριάρχῃ παροικοδομήσας, ὡς δῆθεν ἀπαιτοῦν Μοναχὸς παῖδας ἐκδιδάσκων· καὶ ὃς παρακαλῶ καὶ αἰτιώμενος, ἐ ἀπεῖδε δεξιὸν ἄνδρα καὶ ἄλλως ἀδεᾶ τε ἐς παῤῥησίαν ἕτοιμον, ὧν δ' ὡς ἔλαχε ἐ τὰ ἱερεμόνια, παρεσκευάζη τε πᾶσιν, καὶ ὡς οἰκείῳ ἐχρῆτο. ὅτε συμβαίνων καὶ Πατριάρχῃ, ἐκεῖ ἐ αὐτὸς δόκιμον ἐφαίνετ' ἐκεῖ τῶ ἐκείνε ζήλῳ, ὅτι μᾶλλον τε ἐς φιλίαν ἐκείνῳ ξυνάπτετο. καὶ ἐκεῖ ἐν τῇ Κωνσταντίνου πόλει

D

τῶν

πάλιν ὁ Πατριάρχης ἀνήγετο, Συμεὼν ὁμοίως A
πατρικῶς τὴν οἰκίαν, Συνάμα καὶ Ἰγνατίῳ
Ῥοδίῳ, ἀνδρὶ ἐν ἁπᾶ ἀρετολαβείας πλήρει καὶ
μοναχικῆς κατασκόσεως. Συνῆσαν οὖν ἄμφω
τῷ Πατριάρχῃ, κοινωνοὶ ἐν τῇ θλίψεων καὶ
τῇ ἐναβολῇ τῶν, ἐν μᾶλλον ἐδεκνύετον ζη-
λοῦντε γὰρ ὧν καὶ ὁ Πατριάρχης ζηλωτὴν ἐγα-
πίζετο. ἐπεὶ δ' ὁμῶς ἐξεβάλοντο τῆς Πα-
τριαρχίας, κατὰ τὰς ἐκ παρασδυσεις
γενιαν ἀφανείας, ἐ γὰρ ἐωρῶ τῷ Πατριάρχῃ B
Συμεὼν, τὰ τῆς ἀνάγκης ἀλγήσας μὲ, ἀλλ'
ἀναγκαίως διέφερε. καὶ ὁ μὲν, φθάνει ἐν
βίῳ ὢν τῷ πλησίον ὑπεξελθών. Τὰ δὲ τοῦ
δὲ συὶ τοῖς ἀμφ' ὁμῶν ἐν βασιλικὸν ὑφο-
ρώμενον φόβον, ἐπεὶ γὰρ τὸν ἀδελφὸν ὁμῶν
Μαρθαν εἶχε τῷ Πατριάρχῃ παρεμύ-
νειν τὰ μάλιστα, ὁπόθεν δὴ πορσφοιτᾷ, καὶ
που παρεισδύς, τὰ ἐς ἔφιλον ὁμῶν ἔχε-
μηδὲν τῷ Βασιλέως ἀδότον. ὧν οὖν τὴ Μο-
ναχῇ Μάρθᾳ, καὶ ὁ Γεωάννης υἱός. ἡσαν γὰρ C
αὐτῇ τῇ ἀρρένων ἄπαν, ὁ μὲ Μιχαήλ τε καὶ
Ἀνδρόνικος Συμεὼν τῷ Βασιλῇ, ἐ μετ' ὀ-
λὺ τοῦτον, ὁ μὲ ὁ τῆ μεγάλου Πριμμικη-
ρίου ἀξίωμα ὁ Μιχαὴλ, ὕστερον δὲ ὢν τῷ Ἀ-
νδρονίκῳ, ὧδε τῷ Κρατῆτι ἐλάμβανε.
ἄπερ ὃ ὁ Ἀνδρόνικος μέγας Κονοσαύλος
προεχειρίζετο. ταὐτὸ δὲ αἰτίαν καὶ ὅτι ταῖς
τιμαῖς ζηλωτὴν τῷ σφῶτε, πλέα ξυμ-
βεβώκει, ὡς καὶ τόπον ἱκανὸς ἐρῶμεν. καὶ ὁ D
μὲν δύο ὕπω Συμεὼν τῷ Βασιλεῖ, μηδὲν
πολυπραγμονοῦντες. ὁ δ' Γεωάννης ὕστερον
ὢν, τοῦς μὲ πρὸς τῷ θεὸς ἐ Δεσπότης Γεωάν-
νου, ὁμόνῳ καθυπηρέτουμεν ἐπαρδάνετο, τὸν ὃ
μητέρα προσκυνοῦμεν βλέπων τῷ Πατριάρχῃ
ἐ ἀυτὸς ὁμοπόνως ἐζήλου, μὴ ἄλλῃ, μὴ ἄλλος,
μέχρι ἐ τῆ ὑπερβαίνων ὑποφωνῶν, καὶ
λιτανεύομεν. Συμεὼν ὁμόνῳ δὲ καὶ ἡ ἀδελ- E
φὴ Θεοδοσία τοῖς αὐτοῖς προσέχουσα, ἤδη κε-
χηρευμένη τῷ ἀνδρὸς Βαλανειδίτου, καὶ πρὸς
ὃ Μοναχικὸν ἀποκλίνουσα. Συμεὼν δὲ τύπτοις,
τὰ αὐτὰ φρονοῦσα ἡ Νοσυγόνισσα μοναχὴ, ὧν
ἐφοβαλῆ ὁ λόγος ἐδένειν. ἔτι ὁμ προπέρας
γυναικὸς τῷ Ταρχανειώτῃ κεχύντο. ἦσαν
οὖν ἅπαντες τῷ Γαχάνῳ Συμεὼνες, καὶ
ζηλωτὴν ὁμόπνοι γὰρ τῷ Πατριάρχῃ, καὶ
καλῶς, ὡ νόμοι θεοὶ καὶ δίκη. κορυφαιότατος. ἀλ-
λὰ ταῦτα μὲ εἰς τοσοῦτον.

diximus, eum in ijs Hyacinthus fidem constantem & studium Patrono ardens probasset, arctioti ei amicitiæ necessitudine junctus est. Ac ubi Constantinopoli rursùs Patriarcha repositus in Thronum est, adfuit illi familiarium intimus, & cui plurimùm fideret, unà cum Ignatio Rhodio, viro & ipso pietatis, & Monachum decentis gravitatis, pleno. His maximè duobus in illis angustijs rerum suarum participibus malorum, & consiliorum auroribus usus est: quorum extabant amborum studia sensibus affectibusque Patriarchæ consentientia per omnia. Illo demùm ejecto è Patriarchali Sede, abdiderunt hi sese, amoveruntque à conspectu, non enim est ijs permissum exulatum eunti se comites addere, clademque illam ac calamitatem tam propriam, in luctu ac dolore malum inconsolabile ferebant. Non diù post hæc Ignatius vitam eum morte commutavit. Hyacinthus autem cum suis & defuncti superstitibus Amicis irâ Imperatoris metuens, præsidium adversùs eam sibi quærendum apud Martham putavit ejus Sororem, quam commodùm perspexerat favere plurimùm & condolere expulso Parriarchæ. Ergò ad eam ventitans adeò se insinuavit in ejus gratiam, ut etiam victum inde haberet, horum ignaro funditùs Principe. Etat porrò Marthæ Monachæ Ioannes filius. tres enim illa cum Mares genuisset, eorum Michaël & Andronicus apud Imperatorem erant, quos etiam ille non multò post hæc honoribus ornavit. Nam Michaël minor Andronico Magni Primicerij dignitatem ab Augusto accepit, Andronicus Magnus Conostaulus declaratus est. per quam ambitionem honorum, æmulante primo alterum, multa inter fratres contigerunt à nobis memoranda quantum erit opus suo loco. In hunc modum hi quidem duo in Imperatoris comitatu versabantur, nihil his se immiscentes. At Ioannes ambobus minor natu, hactenùs in familiâ & obsequio aulico Avunculi Despotæ Ioannis educabatur. Hic Matrem observans benevolè affectam Patriarchæ, in hanc se partem, vehementer etiam incumbens, æmulansque supra modum, addiderat. adeò ut nemo eo frequentiùs, nemo pugnaciùs tritam illam fotmulam aversantium communionem adversæ, tanquam prophanæ, factionis verbis factisque usurparet, ad omnem occursum partes tuentium Germani, *save centuriæ* inclamans, superstitione usque ad minimi quoque ac levissimi usûs, fastidiosissimam declinationem abundante. Cum eo in his erat Theodosia soror ijsdem prædita studijs, quæ vidua relicta morte Balanidiotæ conjugis, ad Monasticam se vitam receperat. His adhærebat concordi sententiâ Nostongonissa etiam Monacha, quam horum ex patre forotem supra memoravi, quoniam ex priori conjuge à Tarchaniotâ genita fuerat. Horum erat omnium arcta consuetudinis

dinis & consiliorum cum Hyacintho necessitudo: ardenti pariter affectu condolentibus cunctis misero Arsenio, injustè, O Ius fasque! O Divinæ Leges! è Sede Patriarchali in exilium ejecto. Sed hæc hactenus.

CAPVT XX.

Vt per Sardensem Chalazam iterùm Imperator Germanum Patriarcham tentaverit.

AT Imperator Patriarchæ novam alteram tentationem adornavit. Cum enim Sardium Episcopus Chalaza sat diù Constantinopoli moratus, differre non posset sinum in propriam Ecclesiam reditum, atque adeò in procinctu ejus profectionis esset, egit clam cum eo Imperator, ut aut verbo coram antequam abiret, aut scriptis Chalcedone in digressu versùs Orientem, Literis eadem Patriarchæ suggereret, quæ frustrà Iosephus suaserat. Callidè id excogitatum, utpote ad spem successûs non parùm accommodatum, consilium fuit. Nam & autoritatis habitura plurimùm suasio videbatur ab eminentis Throni Antistite profecta, & maximè purgatam ab omni suspicione partium futuram eandem erat consentaneum, idcircò quòd cum Arsenius Sardensis ordinationem admittere pro legitimâ renuisset, palàm hic ab Arseniana factione alienissimus putabatur. quin hâc ipsâ ex causâ insinuabatur commendaturque Germano velut syncerum, & ex vero studio profectum consilium ralis autoris, cui privatim utile apparerer perstare in Patriarchatu Germanum, à quo utique pro vero Episcopo agnoscereiur. quare ut is tamen ipse contra proprias utilitates secessum inde consuleret prona erat conjectura occultioribus eum quibusdam & diversis ab ijs, quæ vulgò allegarentur, rationibus moveri. Nam quod ab alijs excipi soleret contra Germanum de translatione Sedis, apud Sardensem momentum habere nullum, manifestum erat; cum hunc constaret ab eo Patriarchâ suam ipsius, quam pro legitimâ tuebatur, ordinationem accepisse, quem omnes scirent ab Ephesinâ Sede in Constantinopolitanam fuisse translatum. qnomodo enim is ex istâ translarionis ex Adrianopolitano Throno causâ, Germani promotionem posset irritam ducere videri, qui Nicephori transitum ex Ephesinâ in Patriarchalem Vrbis Sedem, nõ solùm pro Canonico agnoverat, sed etiam à tali acceptâ suâ ipsius inauguratione in Sardensem Sedem, cujus se verum justumq; profiteretur possessorem, rejicere nequiret quin se ipse damnaret. Quare aliud quidpiam idemque magnum par erat existimari

Ὁ δ' γε Βασιλεὺς καὶ ἄλλῳ πάσῃ Πατριαρχῶν ἀρτίᾳ τὸ δὲ Χαλαζᾶ Σαρδέων ἐφ' ἱκανὸν τῇ Κωνσταντινουπόλει προσδιατρίψαντι, ἐπεὶ εἶδε τοὺς πρὸς τὸν λαχεῖν ἐκκλησίαν ἀποδημῆσαι, εἰς τὸ ἀναπαλαιόμενον, ὑποθήκας ἐμπεσὼν ἢ δι' ἀποῤῥήτων ὁ Βασιλεὺς, ἐφ' ᾧ ἡ ἀποστασία πως ἐπηχὴν τῷ Πατριάρχῃ, ἢ τὰ αὐτὰ τῷ Γεωσὴφ αὖθις πρὸς ἐκεῖνον, ἢ καὶ χάλαζαν ἢ ὑπὲρ χάλαζαν μᾶλλον ὁπλίσασθαι κατὰ Χαλκηδόνος ἔρριψε πρὸς τὸν Ἀνατολὴν. καὶ ὁ σπέρμα ὡς ἔλαθε καὶ ἀνωφελὲς. τότε γὰρ ὑφίστρον ἀνδρὸς ἄλλως λέγειν πρὸς ἐκεῖνον τὰ αὐτὰ ἐδίδου, καὶ ὁ χλευάσας ὄντα Σαρδέων ὡς ὁ Ἀρσένιος ἔδοκει, τοιαῦτα τῷ Πατριάρχῃ παραινῶν, δέον παρ' αὐτοῦ δεχθεὶς ἀγαπᾶν, Νικηφόρου ἂν ἦν, ὡς ἄλλοτε βασιλεύοντος, τοιαῦτα λέγοι τις, καὶ συμβουλεύοι ἀφέντα θρόνον. εἰ μή τι ἄλλο, γὰρ ἀλλ' οὖν ὅ τῆς μεταθέσεως αὖ ἐκ παρ' ἄλλοις ὡς ἔγκλημα τῷ μεταπεμφθέντι ἰσχυρὸν ἐδόκει, ὥστε ἐκκλησιᾶν ἀναγκάζεσθαι· ἀλλ' οὖν ἐκείνῳ γε ταῦτά τοιαῦτα τῷ ἀπ' Ἐφέσου Νικηφόρου τοῦ Ἀρχιερατικοῦ λαβόντι, προσοίσειν αὐτὰ μεγάλα, εἰς ὃ μᾶλλον ἐκείνου καταδικάζειν ἢ ἑαυτόν, τοιαῦτα λέγοντι· ἃ δὲ καὶ Πατριάρχου τότε λαβόντα παρ' ἐκείνου γράμματα, ἐναντία θρακικοῦ ἐκείνου περαιωθεὶς βόσπορον, ἅμ' ἐπίβασιν τῆς νεὼς, ἅμα τοιαῦτα κινητικὰ πρὸς παραίτησιν ἔγραφεν, εἰς οὐκ ἀγαθὰς ὑποτοπίας ἐκεῖνον, καὶ ὡς οὐκ αὖ ἐκείνου πολιοῦχα τοιαῦτα γράφοι, ἐπὶ πολὺν καθυβρίζων, εἰ μή γ' ἄλλοθεν ἔσχε ὅ ἐγκωμιάζων. τέως δὲ, παρὰ ὃ παράγμα δίδοις, παραυτὰ πρὸς Βασιλέα πέμπειν εἰς εἶχεν ἔγνω ὅ γράμμα, μαρτύριον ὅ ἐκείθεν ἐκβυσόμενον τῷ παρόντι ῥήματος ἀφελέσθαι, εἰς εἰ μὴ ἐπαλγήσοι τοῖς γράφουσιν ὁ Βασιλεὺς, κἂν δυοῖν ῥηθῇ ὅ παράγμα, ὥστε καὶ ἀποστέλλειν καὶ ὑποσχέσεων καταναγ-

ναγκάζῃ Ⓜ γράψαι ἐφ' ᾧπερ κρίθειη πα- A
ῶτα παρὰ Ⓜ παρόντι ἀκριβῶς, δῆλον ἦν
ὡς οὐκ ἀδίκως τῷ Βασιλέως παρέβη πατρί,
καὶ ἀσφαλῶς ἔχειν ἐνεδύετο ἦν τῆς κατη-
στως. εἰ δὲ μαθὼν παρ' ἄλλου ἢ αὐτὸς τὰ γεγραμ-
μένα, ἀλλὰ παρφάσεσιν ὑπηύνει, καὶ ἀναρ-
τᾶ ὡς χρὴ κρίνειν ἅπαντα, ἢ καὶ ἄλλως
πως ὑπεξαίνεται, ὡς δῆθεν καταπαύων ἐ ἡμε-
ρῶν, τὸν πάθος μὴ ἦν πλέον ἐς ὃ μαθὼν, ὡς
ὁ Βασιλεὺς ἀεὶ αὐτὸν ἠμύνετο, καὶ βυλῇ B
τούτου τὰ τίνα πράττεται. Ταῦτ' ἐν τῷ
ξένῳ παρελθὼν ἐν μυυμάτων ἢ ἀλλήλοις,
ὡς λυπᾶτο τὰ πλάτα, ἀπέπεμψε Ⓜ ὃ
γράμμα ἀγανακτήσοντα. ὁ δὲ λαβών τε καὶ
ἀναγνούς, οὐχ ὅπως τοῖς γεγραμμένοις ἐπέλ-
γεται, ἀλλ' οἷ ἑαυτὸν ἐπαλαπήσας ἀ ὑπὸ τοῖς
τῆς κοινῆς σφαγῆς συσφιγξάμενον, καὶ ἀεὶ
τῷ Πατριάρχᾳ φροντίζειν ἐπαναγκάζοντο, ἀυ-
τίκα μηδὲν μηνύσας, μᾶλλον, ὡς ἐν χερσὶν
ἀυτὸς ἔχοις Ⓜ ἄνδρα, ἔπω τῆς Καισαρ διδόν-
των, ἢ οἱ ἀεί σε, πολλοὶ τῆς τοιούτων κρατᾶ, C
καὶ σοι τὰ ἀεὶ τούτων ζητῆν ἐφιμῶσι, πόσ
ὡς βύλει, Βασιλεῦ γὰρ ἐ μετὸν τύπου, ἀλλὰ
πραγμάτων καὶ θορύβου τῆς κατ' ἀυτὸν
πολλῶν ὄντων καὶ τούτων, καὶ ἀναγκαίων.
τούτ' ἀκηκοὼν ἀκόντας ὁ Πατριάρχης, ἔγνω
τελῶ σκῆψιν, καὶ ἀπιλέγειν ὅλως οὐκ ἔχων,
μὴ δὲ γὰρ ἐρισὶ τὰ πρὸς Βασιλέα ἦν ὁμοίως,
ᾠήσασθαι τῷ Πατριάρχῃ παρεσκευάζετο.

vidisse Sardensem, quo ad tàm inopinatam suggestionem impelleretur. Talis ergò epistolam sententiæ quæ abdicationem Patriarchatûs consuleret, scriptam ad se trajecto Bosphoro à navem ad discessum concidente Sardensi, Germanus accipiens, in perplexam ingressus suspicionem est: meritò reputans, nunquam fuisse futurum, ut ille auderet ista scribere, ac primum se autorem ferre consilij contumelioſi Patriarchæ, quem palàm probaret Imperator, nisi huic haud ingratum id esse perspexisset. Ergò experimentum dubiæ rei capere certum volens, Epistolam eam statim ad Imperatorem mittit, testimonium ex eventu veracissimum omnium, quæ tunc haberi possent, eliciturum sese ratus, quo clarè intelligeret, quid arcanæ his de rebus sententiæ Imperatoris animo subesset. si enim visis literis dolorem significaret, & displicere sibi factum ostenderet, mitteretque post Epistolæ autorem, qui eum ex itinere retractum Constantinopoli sisterent, repetendum utique tationem in judicio legitimo irreverentis ausi, quo ad Principem Sacrorum tale scriptum suo nomine non dubitasset dare; tunc sanè fore manifestum, ignaro Imperatore contigisse ista, & securum sibi statum eâ ex parte esse. Si autem re cognitâ totum illud scripterarum temerè literarum crimen videretur nihili ducere, sed prætextus ei excusando quæreret; aut judicium suspenderet, tanquam videlicet in tempore de facto inquisiturus: vel si etiam non ignoto ipsi artificio rescriberet humaniter, quasi demulcendi, ac mitigandi officio, tum sanè non fore sibi expectandum indicium certius ad planè intelligendum: Imperatoris satietate jam sui capti consilio & voluntare talia fuisse scripta. Hoc animo consilioque Germanus acceptam à Sardensi, adjuncta aliâ à se scriptâ, quâ significaret vehementer eâ se re offensum, in suo gravissimo dolore ad notum expertumque Imperatoriæ gratiæ præsidium confugere, per fidum hominem ad Imperatorem mittit. Ille autem acceptis lectisque literis, adeò non indoluit, Amici causâ, ut suâ potiùs ægrè ferens quereretur: iniquè secum agi, cui cutis Reipublicæ gravissimis oppresso, etiam alienarum de Patriarchâ solicitudinum nullâ misericordiâ oous injiceretur: hisque indignanter dictis statim conversus ad nuncium, responsum ei quod referret Patriarchæ in hanc sententiam reddidit. Habere ipsum hominem in manu, » potestati utique juxtà præscriptum sactorum Canonum subjectum suæ. adesse ipsi Anti- » stites multos, legitimos talium Judices: iret; quæstionem institueret, ageret quod vel- » let. Imperatorem enim in ejusmodi negotia non se ingerere, satis habentem alibi » quod curet, plurimisque tàm tumultuosis quàm necessarijs publicæ administrationis offi- » cijs districtum. His renunciatis Patriarcha agnovit tandem quid Princeps, quantumlibet dissimulans, cuperet. ac certus non reluctari, vanam enim & stultam contra intellectam Imperatoris voluntatem contentionem fore, ad cedendum Patriarchatu se accinxit.

CAPVT XXI.

Vt Germanus Patriarchatu cesserit.

MEnsis inierat September; & agebatur venerandæ Crucis festum, quod Exaltationem appellamus. In eâ lætis ultimùm vestibus indutus, sicque celebratâ Crucis Exaltatione, sacrâque diei ejus Liturgiâ ritè functus, vespere sub crepusculum recedit, & in suas, quas sibi ad mare in Manganis extruxerat, cellulas sese recipiens, quietè illic deinceps vivere constituit. At diluculo posteræ diei auditâ re Imperator statim adfuit, unà cum Senatu, & Episcopis, universoque Cleri corpore, ac dolere se simulans, orat ut revertatur; & coacturum se minatur, nisi precibus annuat: denique nihil ad omnem veri studij, voluntatisque significationem sibi facit reliqui, quò minùs ex animo cupere procurareque velle putaretur teditum ejus ad Thronum. Ad ea Germanus cum Cretensi, ut dicitur, Cretizans, & in simulatione ignorandi mentem intimam Ptinçipis gnavirer persistens, plurimas se benignitati ejus rantæ & agere jam, & deinceps semper habiturum, referreque haud cunctaturum, ubi posset, gratias, respondit: Cæterùm senio se & infirmitate fractum, Indeque imparem oneri rantæ administrationis, ad libentissimè dandam ritè conceptam cessionem Constantinopolitanæ Sedis promptum paratumque esse, eamque ut acciperent rogare Imperatorem & præsentes Episcopos; simul ea dicens scriptam cessionis formulam porrexit, graviter edicens, ne sperarent aequieturum se omninò, aut, quidquid conringeret, remissurum de propolito, aut iterùm admissurum Patriarchalis Ecclesiæ regimen, vel si Augustus sese ad id adigere conaretur. Tunc Imperaror habens jam in manibus quod votis tacitis optarat, partes tamen semel susceptas agere perseveravit, contendens, citrà tamen Imperiũ ac vim, ne in recusandi consilio perstaret; cunctisq; gestibus ac modis personam ægrè ferentis exprimens: ac cum diù nihil proficeret, quasi victus, ad propositum certè profitẽdum verissimum descendens, sempet ejus eximiè impenseque honorandi. Quod exequi cepit ante omnia benevolentissimè rogandâ Germani sententiâ circa electionem successoris ejus: planè præseferendo (& eo videlicet ipso delinire saragendo, si qua ei supereſſet in ipsum offensio, penetratâ forsitan Augusti arcanâ voluntate, cuius esset respectu ad abdicationem coactus) planè, inquam, declarando, se omninò velle ple-

Μὴν μὲν ἐφεστήκει τότε Γαμηλιών, ἦκτο δὲ ἡ τῶν τιμίων Σταυρῶν ἑορτὴ λῶ καὶ ὕψωσιν ὀνομάζομεν. Ἐν ταύτῃ γοῦν τὰ ὕστατα τελισάμενος, ἐκ πλόους ἅμα μὲ τὸν ὕψωσιν τῶ Σταυρῶ, ἅμα δὲ καὶ τὸν θείαν ἱερουργίαν, τῆς αὐτῆς ἡμέρας, ὀψίας δηλῆς ἀποχωρεῖ, ἐκ τοῦς ἐν τοῖς Μαγγάνοις αὐτῷ κελλία τὰ τοῦς θαλάσσαν, φοδομημένα ἐλθών, ἡσύχως ἤδη ἐκεῖ διάγειν ἤρετο. ἀλλ' ἅμα Ἕῳ φαινόσης, ἐκ ὁ Βασιλεὺς ἀκούσας, ὀδυρόμενος ἐφοίτα, ἅμα μὲν Συγκλήτῳ, ἅμα δ' Ἀρχιερεῦσι καὶ παντὶ τῷ τῆς Ἐκκλησίας πληρώματι, καὶ μετὰ λιτανείων τοῦς προσπόντας, καὶ αἰτιώμενος, καὶ ἀπειλῶν τοῦς προσβιάζεσθαι, εἰ μή γε ἀκούοι, καὶ ὅδεν ἐλλείπει τοῦς θυμοῦς τὸ δηλούμενος τῶ μὴ ἀναγκάζειν καὶ πάλιν αὐτὸν, τοῦς κρότοι δ' ἐκπηδῶ πάντας πανταχόθεν ἅμα καὶ βοῶντας, μετὰ μὴ ἀγούσης τοῦς προπόντος, καὶ χάριν τῆς ἀμφιβίας λέγειν, καὶ ὡς ὁ ἐξὸς εἰδὼς οὐκ ὤκνει, αὐτὸν δ' ἔτι γήρᾳ καταργασμένον καὶ ἀδυναμίᾳ, καὶ τοῦς ὁ δίδοται καὶ παραίτησιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνε, καὶ λίαν ἀσθενῆς ἔχοντα, λῶ καὶ δέχεσθαι αὐτεξὲ τὴν Βασιλέα, ἐ σὺν παροῦσι Ἀρχιερεῦσι, ἅμα ὀλκαλῶν ἐ δηλῶν ὁ γράμμα, μηδὲ γὸ ἂν τῶ λοιπῶ κἂν ὅτι συμβαίη τῶν πρεσβείων λαμβάνειν, κἂν αὐτὸς ἀναγκάζοι ὁ Βασιλεὺς. τότε πιγαρὴν ἐ Κρᾶς ἔχων ἐν χερὶ φανερὸς ὁ ἐν ἀδήλῳ ἐβυλεῦ, τῶ μὲ αὐτὸν καὶ πάλιν προσαναγκάζῃ ἅπτε, χῶμα δηλῶν ἀπαιτῶν, ὃ δ' ἀγαλλῃ ἄλλως καὶ τιμᾶν ἤρετο. ἐ τὰ προῖα μὲ τὰ δοκιμώτατα ἐκ τοῦ Πατριάρχε ὀνόμων ἤρῶτα, τῷ αἰμβυλον ἀξιῶσθαι ἐπ' ἄλλῳ προσπομένῳ, δέξομεναν τὰ τῆς αὐτῶ παραιτήσεως. ἔτα καὶ ὅ, πατέρα ἔχῃ αὐτὸν ἐ χάριν προσφιλοτιμεῖτο, ὃν ὀνόμων, ὡς λέγει, προῖτο τῶν ἄλλων υἱὸν Κωνσταντῖνον προσεταθῆμεν. τί δὲ μεῖζον ἔτι τῶ εἰς πατέρα πεπιχθαι τῷ υἱῷ Κωνσταντίνῳ καὶ Βασιλεῖ. τὰ γὸ τοῦ πάντου πλατικῶς εἰπῶν, ἔπαξε μὲ Γερμανὸς προῖτο τῷ Βασιλεῖ χαριζόμενος, οὗ ὀνόμων τῶν τοῦς σὺν ἀρχοντας ἀγαπᾶν. Ὑπεδέξατο δὲ καὶ Βασιλεὺς, ὡς ἐκ ἁπλοῦς συμ-

συμβαίνῃ, ἀλλ' ὅτι ποτὲ παιδὸς Κωνσταντίνου τοῦ Πατέρων, ὡς ἔλεγον ἦκεν. ὁ δὲ Μανουὴλ λέγεται· ὁ καὶ ἀληθεύσας μοι δοκῶ· Σὺ δὲ παρ' ἐμοῦ τεκμήριον ἰσαρίθμους τὰ μέτρα τὰ τοῦ ζῆν, τοὺς χιλιοστοὺς τοῦ φημι, καὶ τεσσαράκοντα. ὁ δὲ καί τινας ἔσφαλε ἐξ ὧν πάντας ἐπὶ χρόνους ἐς δεκαεπτά, τὸ δὲ Παλαιολόγου Μιχαὴλ συνεπὲς ἰζ φέρει. τοσοῦτον δὲ τὸ Μανουὴλ εἰκοσιπέντε τῆς Βασιλείας χρόνοις ἐδήλωσεν αὔξησις. τότε γὰρ καὶ τῆς κατ' ἐμπόνου τοσοῦτον προκοπῆς, καί γε οὐκ ὀλίγα τοσοῦτον προσπαίζεσθαι, ὅ τε Θεὸς εἰς ὃ παιδαγωγεῖ αὐτὸν ἦν. τοῖς δὲ, καὶ Συμπλέκεται οἱ τῶν ἐμῶν μερισμοῖς. ὃ δ' ἐς παῖδα παίζειν τῷ Βασιλεῖ, μέγα μὲν καὶ ἄλλως σημεῖον, πλεῖον δὲ ὁ Θεὸς ἐς ὑποθεσίαν τοσοῦτον ἐπέβαλε, τὸ ἐκ παίδων κεκλῆσθαι τοῦτο, εἰ μὴ ὄν ἐνδον μὲν μόνον ἄξιον ἐς τὸ ὅλης ἐφικέσθαι κρίνειν. ὃ μέντοι γε μὴ τῷ ἀναγκαίων προμηθεύσασθαί τι ἐς τοσοῦτον, πλεῖον ἄλλως καὶ οὐκ ἀναγκαῖον τοῖς καὶ οὗτοι τοιούτοις τῶν κατὰ μέρος ἔφοντα ἔχειν. πλεῖον ἀλλὰ καὶ ἡ ἐμὴ Ἐκκλησία, ἐδήλου δὲ τὸ Ἀδριανουπόλιν, καὶ ἐμὸν Ἀρχιερέα πλατεῖαν, ἔχει ἔφαν καὶ ἄμφω Συνάμα καὶ Θεῷ χορηγοῦντα. πάντα μὲν δὴ τότε ὁ Γερμανὸς ὅτι πᾶσι τοῖς προσελθοῦσι παραβύμως ἔλεγεν. ἐπὶ δ' ὧν ἔλεγεν ἑαυτῷ τῇ Ἀδριανοπόλει ὑπερεχθέντα μετ' ἀυτὸν παρ' αὐτὸ, ὁ ἀνεψιὸς ἐκείνου Βαρλαὰμ, ἐπ' ὀνόματι Βασίλειος, ὃς τοῖς μὲν τὰ εἰς πολιτικὸν προσήκοντα ἐς λίαν ἀμελὴς ἔσχε.

num ei arbitrium servari circa delectum novi Patriarchæ. Addidit quinetiam se Patris deinceps loco ipsum habere decrevisse: celebravitque istum honorem scriptis ei ambitiosè literis tali titulo, quem splendidiorem faciebat attributum, ut ferebatur, à Germano primo omnium, Imperatori glorioſum cognomen *Novi Constantini*. quid enim majus videri poterat quàm in patris affectum & autoritatem à Novo Constantino susci pi. Nec omittam qualicunque occasione de istâ nomenclatione explicare aliquid distinctiùs. Ejus inventor quidem & primus artifex Germanus fuit, suâ quadam in id excogitandum provectus innatâ indole obsequiosissimè gratificandi regnantibus. Excepit autem Imperator, non ut Elogium temerè delatum; sed ut id in quo perspici gauderet quàm sibi non vanum omen fuisset domestici veteris cujusdam augurij, quo se, ut ajebat, recordabatur Constantinum à Parentibus vocitari puerulum solitum. Sunt tamen qui non Constantinum, sed Manuëlem appellatū in infantiâ Michaëlem Palæologum prodiderint. Id quod equidem puto veriùs, quòd sic eventu perpetratum appareat auspicium, è numero literarum ejus nominis ductum ad prædestinatum ipsius Imperio temporis spatium indicandum. Nam is numerus tunc tantùm cum numero annorum quibus imperavit convenit, cum non sola veri eius ominis, sed præterea cognominis istius elementa in unam conflata summam fuerint. Nam inde deceptos quosdam novimus, qui regoaturum hunc Principem annis dumtaxat septemdecim autumaverant; eo quòd nomen hoc *Michael Palæologus* totidem constet literis: non animadvertentes adjungendum huic fuisse cognomentum *Manuelis*, cujus elementis ad priora septemdecim additis, numerus absolvetur quatuor & viginti 1 quot annis fuisse illum imperaturum eventa demonstrarunt. Tunc igitur cum præterea Imperator effunderetur in omnem significationem liberalis benevolentiæ, ultrò pollicendo census annuos proventusque copiosos, ad ea simul omnia Germanus respondit in hunc modum. *Quod primùm defert, ut Successor eo meum nominem, minimè id opus est: providebit Ecclesia sua Deus idoneum Pastorem, & ei propitius adiator autorque aderit in sacris eius arduæ functionis curis. Eligi deinde assumique me in Patrem Imperatoris magnam equidem rem & summa dignationis honorem esse iudico: verùm eius quem Deus adoptare in filium est dignatus, quit homo se talem ferat ut rectè vocari Pater possit, nisi quem ipse Deus, & quidem solus, nec humani præventùs prærogativa suffragij, dignum indicaverit cui gubernandam committat Ecclesiam. Quod iam attinet ad oblatam mihi necessarij provisionem vitæ, minùs eam duco necessariam; Eum utique nutritium habentibus qui pascit pullos corvorum, Cæterùm & mea Ecclesia* (Adrianopolitanam designabat) *illi quem ei domesticâ mihi necessitudine obnoxium Antistitem præfeci, eas copias suppeditat, quæ ad nos aquè ambos alendos abundè sint.* Talis tunc Germani fuit oratio, quæ ipsi obtulerat Imperator geoerosè recusantis. Fuit autem is, quem dixit à se sui loco præpositum Ecclesiæ Adriano politanæ, ipsius ex fratre vel sorore nepos Barlaam, alio nomine Basilius dictus, eorum quæ ad religionem & sacram disciplinam pertinebant, admodùm negligens.

CAPVT XXII.

De Episcopo Adrianopoleos Basilio sive Barlaam.

CÆterùm decori cultûs studiosus equis A
nrebatur, interdum & armis. in quo etiam ambitiosè generositatem ostentare amabar, cominùs congrediens cum hostibus. Et hæc quidem jam tum Patruo vivente, parvipendens ejus utcunque contrarium, vel judicium, vel exemplum, palàm actitare cum cerneretur, impunè tulit; veniam juvenili levitati, gravis & gratiosi senis conciliante verecundiâ. Postea tamen, cum aliorum quoque impactorum ipsi criminum invidiosis accusationibus pre- B meretur, sene jam defuncto, citatus ad dicendam causam, multis diebus simulatâ insaniâ, & per eam securâ ignorantiâ molitionum quæ in ipsum struebantur, judicium eludere conatus nequidquam est, Synodo nihilominus depositionem ejus ritè decernente; quæ res illi simulationem excussit. Nam ille priùs scilicet impos mentis, nec aut sciens quid in se pararetur, aut quid ageret quidve pateretur, ut videri volebat, pensi habens, cepit repentè sapere: & Im- C peratorem adiens oravit, sineret se obsequi naturæ propriâ ipsius indole in rem bellicam trahenti; antoraret ergò sese aliquâ militari præfecturâ, quâ ipsi prædito, ut dudum optaverat, liceret lacessere manu hostes, & de ijs fusis cæsisque crebra statuere trophæa. Id quod Imperatori audienti gravem, & ad extremum supplicanti exitiosam suspicionem movit. Nam repentans Augustus hæc loquentem facilè quæ minabatur acturum: utique cui nec flos ætatis, nec ro- D bur lacertorum, nec, quod caput erat, usus jam aliquis auforum istiusmodi deesset; in eam ex suspicione fixam opinionem transijt: Timendum omninò, ne si ei quod vellet agendi liberum otium daretur, aut transfugiens ad hostes, aut in factionem aliquam Reipublicæ infensam sese addens, istum inquietum animum & gladiatorias vires ad Patriæ perniciem conferret, machinaretur- que & attentaret periculosè multa contra quietem publicam, constringendum præci- E pitis ingenij hominem putavit; & illo carceri mandando, prævertendum, ut ajebat, ne nostro damno perficeret, quod in hostium exitium sese dixisset meditari. Postea verò defungi semel cupiens ancipiti curâ in turo detinendi Ranm difficilis custodiæ, Tzyeandylæ cuidam, impigro & talibus obsequijs idoneo ministro mandavit: ut hunc simul cum Tzuilâ Bulgaro, & ipso transfugij suspecto, Nicæam abductum, ambos priusquam illic in Castrum conderet, oculis privaret. Id quod postea est factum.

Ἄλλως δὲ, φιλόκοσμος ὢν, ἵπποις
ἐχρῆτο, ἔστ' ὀπτὴ καὶ ὅπλοις, καὶ
περιφιλοτιμεῖτο ὁμοῦ τοῖς πολεμίοις χωρῶν. τοῦτ' ἄρα ἐζήτουν μὴν τῷ θείῳ ἐν καταγνώσει τοῦτο περὶ ἐμοῦ Συμεωνίσκου. ὕστερον δὲ καὶ ἄλλων περιβάντων αὐτῷ κατηγορημάτων, τῷ γέροντι μεταλλάξαντι, ἐναῖς εἰς κρίσιν καλοῦσιν ἐπὶ πολλαῖς ἡμέραις ἐπιλειπόντος, ὡς περιττὸν μηδὲν τῷ καθ' αὑτὸν εἰδέναι· πάλιν ὑφίσταται τὸν ἀπὸ τῆς Σωϊδοῦ καθαίρεσιν. καὶ δὴ μὴν ἡμέραις ὁ ὑπατὸς δύσε, ἔμφρων, καὶ ὁ μηδὲν αὐτὸν εἰδὼς ὅτι ποιοῖ καὶ ὅτι παίζοι, εἰς ὃν ὑπάτῳ λόγον ἤδεις, διετέτατο, καὶ Βασιλέα λιποσαρῆ ἤξιον, ἐφῆναί οἱ χρῆσθαι τῇ ἕξει καὶ στρατηγεῖν, ὡς οἴοιτ' ἂν ἡμῖν τοῖς ἐχθροῖς εἶναι, καὶ συχνὰ τὰ ὑπάτου ἰσχὺν ἔχοντα. Ὁ δ' ἀεὶ ὧν τῷ Βασιλεῖ ἀκέραιος, εἰς ὑποψίαν ὑπάτῳ κατέστη, εἶτα καὶ κίνδυνον. Συμεωνίας γὰρ ὁ Κρητῶν ὡς ὁ τοῦτο λέγων δυνατὸς ἐσοῦσθαι ἐς τοὐμφανές. ἦν γὰρ ἡλικίᾳ, καὶ τῷ σώματι ἰσχυρός, ἐς ἔτος ἢ ὧδε τοῦτο πέρα, τοῦ ἦν ἄρξαι τὴν ὑποψίαν ἐδήλουτό γ' ὑπὲρ μυρίους ἀνεστῶτας ἔχ γὰρ ἡμῶν μᾶλλον κατ' ὑπάτου, ἀλλὰ καὶ ἡμῶν μετ' ὑπάτου τῷ δεσποτείᾳ καὶ μελετήσοι ἴσως καὶ ἀφαιρήσεσθαι, ἐν φυλακαῖς δεσμῶν κατασχὼν ἐτέρῳ, μὴ ἢ φθάσας φησὶ καὶ ἡμᾶς ὑπολάβοις, ἃ κεῖ τῶν ἐχθρῶν ἐπηρέατο. εἶτα τῆς ὧδε ὑπάτου φρενοῦς ἀπόδυσ γίλιον, προσαίρει τῷ Τζυκανδύλῃ ὑπηρέτῃ τε ὄντι τοῦς τὰ τοιαῦτα παραγόντι τοῦς Νίκαιαν ἀυτὸν τε καὶ Σιὼ αὐτῷ Βλάχῳ, καὶ αὐτὸν ὅτι ἐν ὑποψίᾳ τῷ δεσπότῃ, Τζυΐλαν, τοῦ τῷ εἰς Ὃ κάστρον εἰσαγαγεῖν, ἄμφω τυφλῶσαι τῶν ὀφθαλμῶν, ὃ δὴ καὶ λόγου μὴ ἔλαττον.

CA-

CAPVT XXIII.

Vt suffragijs Episcoporum in Patriarcham electus fuerit Iosephus.

Ὁ μὴν Βασιλεὺς Γερμανὸν ἀποκαθίδρυσεν, τὸν Πατριάρχην συναισθανόμενος τῆς Γερμανοῦ. ὡς μηδὲν εἰδὼς δῆθεν, νοῦν δ' ἔτερον ἔχων ὑπὲρ ἐν καρδίᾳ παρεκαβάλετο. οἷς γοῦν ἔστι ἐν ὑποψίαις τὰ τοιαῦτα, τοῦτοις ὑποπλαίοις λογιζομένοις, ἔνθεν μὲν τοῦτον, ἔνθεν δ' ἐκεῖνον οἱ πρὸς καρδίας ὑπατέγραφον λογισμοί. ὅσοι δὲ κατ' ἀγνοιαν τοῦ Κρατοῦντος τὸ κατευόχουν τῇ ἐνοικούσῃ, ἐκείνους ἐᾶς γ' μόνον ἐδόκει ὁ εἰς τὸν παρόντα ὑποπτεύων ὁ γ' ἡμῖν τῷ Βασιλεῖ. κοινοὶ γοῦν συμβουλεύομοι, καὶ Γαλησίῳ ἐψηφίζοντο, ἄνδρα πνευματικὸν τε ἐκ ἀγαθὸν, ἁπλοϊκὸν καὶ ἀνίδη εὖν ἔχοντα, φέροντα δὲ τινα ἐκ τῆς αὐλικῆς (ἐπεὶ γυναῖκα συζυγα, τὴν τῆς μακαρίτιδος δεσποίνης Εἰρήνης συνοικέτιδα Κλάρον, καὶ κατ' Ἀναγνώστας ὑπηρέτιν) γ' ἀλληγορίας ἕνεκα δόγματα. ἠγάπα δὲ ἐκ ὅ τῆς αἰς χάρας πεσόντων μεταδιδόναι τοῖς ἄλλοις, ὅσα καὶ ἀσφαλῶς ὑποφαίνεσθαι, ὡς ἄλλοι δὲ οἱ καθ' ὑμᾶς ὅ γλυκχάζεσθαι. ὅ δὲ ξένον, ὅτι καὶ τῇ μοναχικῇ πολιτείᾳ ἐνασκημένος ἐν Ψαλμῳδίαις, ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν νηστείαις, ἐν ὑδροποσίαις ὅτ' ἔδει, ἐν πραότητι γ' δικαιοσύνῃ, γ' ὑπὲρ χρεῶν, γ' ἁπλότητι, ἐ συνόντες ἀκαταγνώστῳ ἀφαγωγῇ, ὑ δὲ τῶν κατ' αὐθρωπον ἀρετῶν ἠμέλει. τῷ ἐ παρεσκευχὼν τινι καὶ παρασπένδεσθαι, καὶ τὰ φιλικὰ συλλαλῆσαι, καὶ μεθύσαι καὶ ἀφχεθῶσι παρὰ γέλωτα, ἅ που ἐλέχθη παρὰ ἰνὸς κατ' αὖσιν, ἢ καὶ ἐπαρέχθη εὐχαριτικὰ ὑπερβολὴν ἄρχοι δωμεμένοις, καὶ ζητῶν ὑπὲρ ἄλλων καὶ ἐβραῖς ξυπίζας αὐ ἀφοῦσις ὕπνος τι γ' ζημίαν εἶν πολλὰς ἐστὶν, καὶ μᾶλλον ὅσοις ὁ βίος ἄπορ καὶ ἀπάλαμνος γ' τῆς κατ' αὐτὸν ἀναδοχῆς ἔχρηζε. τῷ γοῦν πιστὸν καταδεξαμένῳ τὸν ψῆφον, ὁ Βασιλεὺς εἰς Πατριάρχην τοῦτον παρεβάλλετ), μιμοῖς Σωφρονίου καὶ εἰκοστῇ ὀγδόῃ τῆς δεκάτης ὑπερμήσεως τοῦ ς ϕ ὁ ἔτους, ἐκαθεμβαλὼν δὲ νομικὰς χλευσηθοὺς, εἰς Ἀχμείας πέμπειν. τὸν δὲ γε τὸν χλευσηνίαν, καὶ τινῶν τι γένεται.

HOc porrò tempore Imperator, amoto è Sede Germano, idoneum qui Patriarchali Throno imponeretur inquirebat unà eum Episcopis, egregiè dissimulans quid in votis haberet, nec ullâ significatione prodens, paratum sibi designatumque unum menti obversari, quem prælatum omnibus impensè cuperet. quotquot ergò Antistitum simplicioribus arcanus erat sensus Principis ignotus, ab ijs sanè, utpotè rem æstimantibus è superficie; & quam relinqueret ipsis integram evehendi quem mallent libertatem, verè se habere arbitrantibus, alius aliusque, pro cujusque animo, tacitis cogitationibus ad eum honorem designabatur. at perspicacioribus alijs, quos nō laterent Imperatoris intimi affectus, unus & solus ad istam præfecturam aptus scilicet videbatur, quem prærogativa gratiæ Principis tacitorumque in id votorum, commendaret. Consilio igitur inter se habito concordibus calculis Iosephum Galesij Præfectum elegerunt, virum spiritualem & bonum, simplicem naturâ, facilemque moribus, nonnihil in usu vitæ è palatinâ elegantiâ trahentem. Nam uxorem habens in familiâ Principis fœminæ vixerat, adscriptus olim Clero domestico Dominæ Irenes piæ memoriæ, ibi ministrans in ordine Lectorum: unde Liberalis fiduciæ, qualis esse in aulis educatorum solet, multa in ejus sermone ac convetsandi formâ vestigia extabant. Communicare quinetiam largiendo alijs ex ijs quæ manus incidentibus, quæcunq; securè ostenderentur, sic amabat, ut ferè alij, quos novimus, talia recondunt, & sibi avarè servant. His ejus moribus inopinatum admiscebatur quiddam: quòd videlicet homo ex animo amplecti præferens Sanctimoniam Monasticam in Psalmodijs, in Vigilijs, in Iejunijs frequenter, in potu abstemio, quando erat opus, in mansuetudine, in justitiâ, in benigno animo, & simplicitate, uno verbo in irreprehensibili conversatione; non tamen negligebat humanitatem consuetudinis urbanæ; frontem lætam exhibens occursibus, obvios complectens, blando sermone detinens, non renidens modò, sed & in risum se effundens, si quid facetè à quoquam fortè diceretur, aut lepidè fieret ad gratiam. Idem non ignorare artem insinuandi se ad Principes, ab bis pro alijs petendi, non refugere ad delicatas mensas, cū vinis varij gèneris & bellarijs, multos etiam vulgaris sortis adhibere, præsertim quibus ratio victûs in actō esset, nec per se habentibus, nec parare alinnde gnaris, ideoque indigentibus

tibus hoſpitali benignitate Amicorum. Iiunc talem juſto ſuffragiorum comprobatum numero ad Patriarcharum Imperator evexit, menſis Decembris die octavâ ſuprà vigeſimam, Indictionis decimæ, Anni 6775. mox Kalendis Ianuarijs Ordinationem idem Epiſcopalem ritè accepit; circa quam ceremoniam tale quiddam contigit.

CAPVT XXIV.

Vt poſthabito Heracleotâ Pinacâ, quòd is ordinatus fuiſſet à Germano, Mitylenenſis Gregorius Ioſephum ordinaverit.

PInacas Monachus qui ordinationem à Germano acceperat, Heracleæ Thraciæ Archiepiſcopus erat. & ei ut rali competebat ex antiquo jus eõſecrandi Conſtantinopolitani Patriarchæ, inde ductâ ratione priviſegij quòd Vrbs Byzantina primis Eccleſiæ temporibus Sedi Heracleenſi fuiſſet ſubdita. Nolebat autem Ioſephus impoſitionem manuum ab iſto accipere. Hujus expediendi nodi rationem opportunam excogitavit Imperator. Pinacam videlicet in ædes Imperatorias accitum Palatinis ſacris præfecit, Miſſæ illic ſacrificium ſolemni ritu peracturum, quem ille honorem quæſtu ingenti conjunctum, propter diriſſima ſtipendia ejuſmodi fungenti officio decreta, dum libenter accipiens ibi celebrat, Mitylenenſis Gregorius, adversùs cujus ordinationem, utpote antiquam, nulla erat exceptio, eligitur ad ordinandum Patriarcham. Torum porrò reliquum Ianuarium menſem Imperator, cui nihil erat magis optatum quàm ſolutionem anarhemaris, cui ſubjacebat, ritè ac modo nulli calumniæ obnoxio conſequi, conceſſit novo Patriarchæ, ut per otium cum cæteris Epiſcopis conſideraret, quânam illa poſſet ratione oprimâ confici. Interim, quod ad ſe attinetet, nullâ die omittens, ſtudioſiſſimè cuncta exequi, quæ vel neceſſaria, vel opportuna, præparando negotio ſuggeteret Patriarcha. cujus preces omnes ac ſigna voluntaris promptiſſimâ quidvis largiēdi facilitate ſtarim explebat. adeò libenter illum, quidquid ad ſe referret, audiens, continuòque indulgens, ut etiam miſſis quoquoverſum edictis, per omnes Imperij terras ſanxerit, ut literæ Patriarchæ perſcriptæque voluntates quocunque miſſæ, à cunctis locorum Magiſtratibus ſic exciperentur, & executioni mandarentur, tanquam ſi quæ ijs indicabantur, qualiacunque forent, ipſe Imperator juſſiſſet; minis etiam pœnarum gravium adſcriptis in eos qui ſecùs feciſſent. Aperuit quinetiam cuſtodias publicas, & multos illic detentorum vinculis ſolvit; damnatis quoque gratiam indulſit ſupplicij decreti, exules revocavit, & quibus erat iratus condonavit offenſas, intercedente Patriarchâ.

Ὁ γὰρ Πινακᾶς Μοναχὸς ὢν ἀπὸ Γερμανοῦ τοῦ χειροτονίαν δεξάμενος, Ἡρακλείας τῆς ἐν Θρᾴκῃ μὲν Ἀρχιεπίσκοπος ἦν, ᾧ δὴ καὶ τοιοῦτόν ἐστιν ἐκ παλαιᾶς διηρημένῳ ἐκ Βυζαντίου, εἰς ἀνάπαυσιν πολιτῶν ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους, τὴν Παπιαρχίαν χλευαζόντων· ἀπεκρούσατο μὲν οὖν τοῦ ἀπ' ἐκείνης χλευάζειν ὁ Ἰωσήφ. ὁ δὲ Κρατῶν σοφόν τι ποιῶν ἐκείνῳ πόπτε τοιαῦτα) τοὺς τὰ ἀνάκτορα, ἐν τῷ κατ' ἐκεῖνο ναῷ λειτουργήσοντα, καὶ δὴ ἐκεῖνον μὲν ὑπὸ πολλῷ μισθῷ τοῦ λειτουργίαν ἐπιτελεῖν, ὁ δὲ γε Μιτυληναῖος Γρηγόριος ἐκ παλαιᾶ φέρων τοῦ χειροτονίαν, χειροτονεῖν τὸν Βασιλέα). ὅλου γοῦν τοῦ μηνὸς ἐκείνου ὁ Βασιλεὺς, ἅτε δὴ καὶ ἐκείνῳ τῆς τοῦ Ἀφορισμοῦ λύσεως ἀρξάμενος, ἐδίδου τῷ Παπιδρόχῃ ἡμέραν σὺν τοῖς Ἀρχιερεῦσι σκέψεως, πῶς ἂν καὶ καθ' ἕτερον μὴ πάθοι, παραλαμβάνων αὐτὸς ἑκάστης δὴ τοῦ παντὸς ἐπιπλοκῆς ῥᾳδίως καὶ ὅσον ὁ Παπιαρχης ἐκεῖνος ἠξίου, εὕρετο ποιῶν τὰ τῆς λύσεως. ἐς τοσοῦτον γὰρ ἤδειν αὐτοῦ λόγου ἦκεν, ὥστε δὴ ὁρισμοῦ πεμπομένου ἑκασταχοῦ τῆς Ῥωμαίων ἐπικρατείας, παρεσκεύαζον, αὐτὰς δὲ πὰς τοῦ Ῥαδιδρόχῃ γλαφυρὰς αὐτοῦ παρεσταγμάτων ἰδίων δεχεσθαι σὺν ἐπιζήσας, παρεσκευασμένων καὶ κολάσεων τοῖς μὴ καὶ τὰ ὑπεστραγμένα, ὑπὲρ ὅσου αὖ ἐν γεάφοι, πελέσουσιν. ἰωὺξε μὴν καὶ φυλακὰς, καὶ πολλοὺς τοῦ ἐγκεκλεισμένων ἐξεῖλετο τοῦ δεσμοῦ, καταδίκας συμπαθείας ἠξίωσεν, ἐξωρισμένους ἀνεκαλέσατο, καὶ οἷς ἀπεχθῶς εἶχε καλῶς ἐξιλεώσατο, τοῦ Παπιαρχᾶ μεσιτεύοντος.

CA-

CAPVT XXV.

Vt solutus Anathemate Imperator fuerit à Ioſepho.

Ἐπέστη γοῦν ἡ μὲν Λευταλὼν δεύτερα, καθ' ἣν καὶ ἡ Ἐκκλησία ἄγει τὴν τῶν Ὑπαπαντῶν ἑορτήν· καὶ ὁ Πατριάρχης Σωσάμα πάσῃ Ἀγχιρίδῃ ὑπὸ πολλῷ τῷ τῶν λαμπάδων φωτὶ καὶ ὕμνοις τὴν ἑορτὴν ἐπέτρυνεν, ἔπι δὲ καὶ τὰς ὑπὲρ Βασιλέως τοῦ Θεοῦ ἱκετείας, ὡς ἔθος καὶ τοῖς φιλοτίμοις παννύχοις, τὴν ἱερὰν λειτουργίαν ἐπετέλει. καὶ ἤδη ὡς λύσεως πάσης, τοῦ Βασιλέως ἐν βασιλικῇ ἐσθῆτι δορυφορίας Σωσάμα Συγκλήτῳ πάσῃ καὶ πολιτείᾳ, τοῖς Ἁγίοις παρεκέλευε χωρίοις, τοῦ Ἀρχιερέως ἔνδον τοῦ βήματος ἑστῶτος. ἀποθέμενος οὖν τὸν ὄγκον τῆς κεφαλῆς καλύπτρας, ἀκαλύφῳ τῇ κεφαλῇ παρίστατο Θεῷ, καὶ ποσὶ παρεπιπτόντως τοῦ Πατριάρχου, καὶ μὴ ὅπη θέμις τοῖς παρθένοις, τὸν συγχώρησιν ἐξαιτῶν, ὁμολογῶν μεγαλοφώνως τὸ πλημμέλημα. καὶ δὴ ἐπ' ἐξόχως καιρίᾳ τοῦ Βασιλέως, ὁ Πατριάρχης χάρτην ἔχων, ὥπερ ἡ συγχώρησις ἐνεγέγραπτο, διέξιων καὶ φράζων τὸ πλημμέλημα λέγων τὸ ὑπὸ τῷ τοῦ Βασιλέως παιδὶ, δηλαδὴ Γωάννῃ, Σωσυχώρησον ἐμοὶ τῷ σώματι, καὶ ἐπ' αὐτὸν ἄλλος, καὶ μετ' ἄλλον ἕτερος, καθεξῆς οἱ πάντες, ᾧ ἐφ' ἑκάστῳ παρεπιπτόντως καὶ τοῦ συγχώρησον ἀποδιδόντες, ὀκτὼ καθ' ἕνα χάρτου ἔχοντες ἀνὰ χεῖρας, αὐτὸν τῷ Πατριάρχῃ συσυχώρησον ζητοῦντες, πολλῶν χειμάρρων δακρύων, ἐμπλησθέντος τοῦ ἐν Συγκλήτου τοῦ ἐλεεινοῦ. καὶ πλοῦς ἀπαὶς, ἐξῆλθε ἱερὸν μεταλαχών, ἐς οἶκον παρασκευασθέντα καὶ Σωσαξάμου, ἐχέφρων τὰ ἀνάκτορα. ἐπέταξε δὲ καὶ τῷ ἐγκλεισμῷ τοῦ Νικηφόρου τῆς Δακιβύζης φρουρῷ Γωάννῃ, ὡς προφὴς οἰκονομίαν καὶ ἐνδυμάτων, τὰ ἱκανὰ, πολυωρῶν ἐκάστου συχνάκις, ἐς τὰς ἀναγκαίας καθ' ἑκάστην χρείας φιλοφρονούμενος. ἐντεῦθεν ἐς τὸν διεξαγωγὴν τῆς κοινῆς σπουδῆς ἐξέπεσε.

A

B

C

D

ADfuit tandem decreta Imperatoris absolutioni dies, secunda mensis Februarij, quâ Ecclesia celebrat festum Hypapantes: & Patriarcha cum omnibus Episcopis ad multam lampadum lucem hymnis decântandis solemnitati cõsentaneis; Imperatore quoque suas Deo preces supplicitèr offerente, splendidè, ut ritus & mos legitimus poscebat, nocte pervigilatâ, sacram Liturgiam celebravit. Quâ ut peracta tota est, Imperator qui eatenus ieorsùm steterat, stipante regio satellitio, unà cum universo Senatu, & Civium corpore, procedens admovit se sacris valvis, Episcopis intrà septum Altaris stantibus. Ibi ille abjecto capitis tegmine, nudo vertice, coràm Deo procidens, ad pedes ante omnia se abjicit Patriarchæ, & quàm ardentissimâ supplicatione veniam poscit, confitens magnâ voce scelus suum. tunc Patriarcha, humi sic prostrato Imperatore, chartam quam in manibus habebat, & in eâ scriptam formulam Absolutionis legens, & distinctè pronuncians facinus iniquum in filium Imperatoris, videlicet Ioannem, attentatum, illud Imperatori clarâ voce condonavit. Post hunc, eandem parirer formulam recitavit alius Episcopus, inde alius, & sic ordine universi legentes è scripto, coràm unoquoque ipsorum vicissim se prosternente Augusto, & veniam enixè postulante: cunctis, sicut Patriarcha fecerat, condonantibus: multis inter hæc lacrymantibus, præsertim è Senatu, ac Dei pacem exorantibus. Tandem surgens Princeps sacro impertitus epulo est, sub quod debitâ ritè adoratione perfunctus, salutato denique cœtu, in Palatium recessit. Decrevit autem incluso apud Nicetiatas in Arce Dacibyzæ Ioanni pensiones in victum vestitumque copiosas, solicitè deinceps eum curare: multis subinde, qui eum necessarijs largè suppeditandis consolarentur, & sibi carum esse verbis rebusque quàm officiosissimè testarentur, missitatis. Hinc jam solutiorem animum ad Reipublicæ procurationem studiosiùs vertit.

CA-

CAPVT XXVI.

De nuptiali fœdere inter Tarchaniotam Andronicum filium ſororis Imperatoris Marthæ, & filiam Ioannis in Occidente dominantis.

TVmêre deinde rursùs, & tumultum A minari Occidui tractûs res ceperunt, Deſpotâ Michaële mortuo. Is Principatum quidem ſuum legitimo tranſmiſit ſucceſſori Nicephoro filio. Fratri autem ejus notho Ioanni non parvam regionem propriam excepit, quâ is ſibi peculiari frueretur. Ac Nicephorus quidem contentus ſuâ ſorte, quietè agebat. Ioannes verò inquieti vir ingenij, æſtuans intra limites anguſtos, & erumpere geſtiens, fratris tamen ditione abſtinebat; noſtras ſibi finitimas incurſabat terras, agens ferenſque quidquid occurreret. Eâ injuriâ Imperator cognitâ, bello tamen adoriendum non puravit juvenem præfervidum, & novitate Principatûs projectum ad audendum quidvis; rutius arbitrarus, inſinuare ſe ipſi pacatis artibus, & affinitatis eum neceſſitudine conciliare ſibi. quare ferocem ejus animum legatione blandè ſupplici deliniens, hominem ad pacem invitavit nuptiali fœdere firmandam, filiâ, quam is habebat nubilem, cuidam ex Imperatoris conſanguineis jungendâ. Erat hic Ioannes indole ſtrenuus, mann promptus, ingenio præceps, & quocunque incumberet, vehemens. ad hæc uſu prædirus rei miliraris tanto, ur ne fratrem quidem ſuum tot ſucceſſibus bellicis clarum Deſpotam Ioannem turò cum eo committi poſſe Imperator duceret, metuens Martem communem ancipiteſque prælıorum caſus; nec ſaris fidens, ſi bellarent invicem, nunquam eventurum, ur aut vi apertâ ſuperarus, aut fraude circumventus Deſpota, præteritarum decora palmarum pudendâ clade corrumperet. Hæc pro ſuâ prudentiâ Imperator reputans, provido ſecuroque conſilio præoccupare ac devincire ſibi periculoſum adverſarium decrevit; & conſecutus quod optarat videbatur, filiâ Ioannis iſtius, de quâ dixi, ſplendido à ſe miſſo comitatu è paternâ domo Conſtantinopolim deductâ, collocandâ Tarchaniotæ Andronico Augnſti nepoti è ſorore Marthâ. quando generum pariter ſocerumque novis ampliſſimis Imperatoriæ Aulæ dignitatibus honeſtavit: Neporem quidem ſuum Magnum Conoſtaulum, Ioannem autem Sebaſtocratorem creans. In hunc modum pax cum Ioanne conſtituta: & quies ab hac quidem parte, ſecuritaſque non exigua firmata Romanis eſt exercitibus. Sed nec

Καὶ ἐπεὶ πάλιν ἀνοιδήσειν ὥρμουν τὰ δυτικὰ, τῷ Δεσπότῃ Μιχαὴλ δὲ ἀνδρῶπων γεγονότι, καὶ τὸν μὲν Νικηφόρον ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ ἀρχῇ καθιδρῦσαι· τῷ δὲ νόθῳ Ἰωάννῃ χώραν οὐκ ὀλίγην ἀφορισμένου ἰδίαν. καὶ ὁ μὲν Νικηφόρος τὰ μάλιστα κατεῖχεν τὰ ἑαυτοῦ, ὁ δὲ Ἰωάννης καὶ ἐπὶ τὰ ἐκαμμένα πεδία ἐφέρετο. καὶ τῶν τοῦ ἀδελφοῦ ὁποχωμάτων, τῶν ὑμετέρων κρατούντων, σκυθρωπὸν προσεῖχε· πολέμιος μὲν οὖν ὁ Βασιλεὺς μετέπιπτε, οὐκ ἀδικαίως, ἀπρονόητόν τινα καὶ νέον ἀρχῆς ἀφάμενον, δι' εἰρήνης δ' ὑπελήφθη, ἐς χεῖρα δὲ οὐκ ἐπιόντα, πολλῷ κρείττων ἡγεῖτο τοῦ πολεμεῖν. ὅθεν καὶ πρεσβείας μὲν ὁ πανσοφὸς ἐπέστειλε μαλακὰς καὶ αὐθαδεῖς. ἐπεὶ δ' οὖν καὶ ἐρᾶσθαι γάμου ἔπρεσβυ θυγατρὸς, ἐβούλετο μᾶλλον κηδεύσασθαι τῷ Εἰρηνίῳ. διὰ γὰρ καὶ ἄλλως ὁ Ἰωάννης δραστήριος, ὡς καὶ τῇ τοῦ ὑπερθύμου παχύτητι, ζωῇ τε ἐπὶ πᾶς μάχας ζωηρὸς, καὶ λίαν αἱρετὸς ἐργάτης, καὶ εἰς δὲ τὸν Δεσπότην πολλάκις ἐπῆλθε, μή πως καὶ ὧν ὑπερθύμου ὠδύνησε, καὶ τῇ τῆς νίκης ἀδοξίᾳ τὸν βαλεῖν δυνηθείη. διὰ ταῦτα καὶ σπεύσας ὁ Βασιλεὺς, λίαν σοφὸς τι καὶ ἀσφαλῶς τὸν ἐπέρᾳ πειρασόμενον ἔδοσαν, καὶ τὴν θυγατέρα τῷ Ἰωάννῃ τῷ Ἀνδρονίκῳ, πέμψας καὶ ζωὴν οὐκ ὀλίγῃ πομπῇ ἀναγῶν, εἰς γάμους εἰδίδου, ὀνομάζων δὲ ἀξιωμάτων καὶ γαμβρὸν μέγαν Κονοσταῦλον, καὶ δὲ πενθερὸν Ἰωάννου Σεβαστοκράτορα. καὶ τῷ μὲν Ἰωάννῃ ἐσπένδετο διὰ ταῦτα, καὶ ἔστι τὸ μέρος ἐπέρᾳ ἀκμαιότατα καὶ τὰς μικρὰς ἔχων τὰ τῶν Ῥωμαίων στρατεύματα. καὶ μὴν δὲ καὶ τῶν λοιπῶν ὑποπεφρόντικε. ἀλλὰ πολὺς λύ, ἔνθεν μὲν ὑπὸ γαλάσσης τῷ ναυτικῷ χρώμενος· ἐνθεν δὲ καὶ γλῶ, Τριβαλλοῖς τε καὶ Ἰλλυριοῖς παρεσπέρχων. καὶ ὁ ναυτικὸς ὕλαγμὸς ἦν ὁ Φιλανθρωπηνὸς, Ῥωσοστράτης μὲν ἀξίας· τῶν δὲ μεγάλων Δουκῶν Ἀλεξίου ζώντος ἔστω, ὧν καὶ μὴ οἷός τε πολέμοις ἐναχολᾶσθαι ἐς μάχας, ὃ χῆρας ἐποίχων καὶ

ἡ

καὶ τὴν ἐπάνω τάξιν ἀναπληρῶν. καὶ ὁ μὲν Φιλανθρωπηνὸς ἐπεφέρετο τὰ ναυτικὰ, καὶ τὰς ὅλους ἐπεσκόπει. ὁ δ' ὑπ' ἐπάνω πολλοί τε ὄντες καὶ μέγιστοι εἰς λοχαγοὺς ἐκ ταγματάρχας, καὶ Κόμητας, καὶ Ναυάρχους ἐπάγοντο. ὁ δὲ στόλος πολὺς καὶ πολλαῖς ναυσὶν ἔξηρτύετο. τὰς μὲν γὰρ ναῦς ἄνδρες ἐπλήρουν νεανικοὶ, τὰς ὁρμὰς, ἐκ τὰς παρασκευὰς λαμπρότατοι, καὶ ἀνὰ πᾶν πλῆθος (ἐς αὐ ὁ Ῥωμαῖος δηλοῦν ἔστι) ἐκ Ῥωμαίων γυναικῶν γεγονότες τοῖς Ἰταλοῖς. ἄλλοι τε πλεῖστοι ἐκ τῶν Λακώνων, ἐς καὶ Τζάκωνας παραφθείροντες ἔλεγον, ἐς ἔκτε Μορέως καὶ τῆς δυσικῆς μερῶν, ἅμα μὲν πολλοὺς, ἅμα δὲ καὶ μαχίμους, ἅμα γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἐς Κωνσταντινούπολιν μετῴκιζεν ὁ Κομνηνός. ἦσαν δ' αὐτοῖς καὶ ἐς ὑπηρεσίαν τάξιν ὁ παντοχόθεν συλλεγόντες, ἐς ἂν ἔστι ναῦν ἐς ὁ παρὸν ἐλάσῃ, ἐς παντοχῆ τῆς κατ' Αἰγιαλοὺς χωρῶν, καλοὺς τε καὶ πλείστους ἀπὶ πάσης ὁ Κομνηνὸς. ἐν ᾧ δὲ ὧδε ἀσφαλῶς κατῆχε τὴν πόλιν ἐκ Ῥωμαίους, ἐς ἀνὴρ ἔλεγε, μὴ ὃ πᾶν θαλασσοκρατοῦντας.

reliqua curare Imperator negligebat: hinc quidem in mari strenuè Classe rem gerens, inde in continente non segniùs terrestribus copijs Triballos Illyriosque observans, & admoto mali metu in officio cõtinens. Classi præerat Philanthropenus vir fortis, dignitate interim Protostrator, cæterùm Magni Ducis Lascaris ævo jam effœti, nec per ætatem ferè decrepitam ampliùs apti curis laboribusque bellicis, in illo maximi honoris titulo successionem expectans, intereaque locum ejus ac vices obiens. Ac Philanthropenus quidem suprema erat potestate cunctis navalibus copijs Præfectus: sub se autem habebat multos & maximos titulis Præfecturarum inferioribus insignes; Tribunos, ordinum Ductores, Comites, Navarchos. Classis quippe magna erat, ingenti constans numero navium plenarum flore pugnacis, & avidæ prædarum juventutis. Pars hujus ex Vrbe Gasinuli, quos Romanus *Digenes*, hoc est, duplici mixtos genere diceret, è Romanis mulieribus & viris Italis natos. Alij plerique ex Laconibus (bos vulgus corruptè *Tzaconas* vocat) quos uti ex Morea, sic alios ex Occidnis partibus, multos bellicosos: cum uxoribus & liberis Cõstantinopolim ad Vrbem frequentandam Imperator eranstulerat. Aderant bis abundè, qui servirent ministerijs nauticis undecunque coacti, quos *Proselentas* vulgò vocant, quasi diceres navium in anteriora propulsores, valentissimi remiges, quos è cunctâ circùm orâ maritimâ robustissimos & plurimos congregari curaverat Augustus; intelligeos, quod & dicere solebat: nunquam in Vrbe securos Romanos fore, nisi toro latè mari Classe invictâ dominarentur.

CAPVT XXVII.

Vt Romanis maximis Copijs Duce Despotâ Ioanne, crebrò in Occiduos tractus aversis, Orientales perierint.

Τῶν δὲ κατὰ τὴν Δεσπότης Ἰωάννης ἄξιν γνώμης, πολλῶν καὶ μεγάλων ἦρχεν ὑφ' αὐτῷ στρατιῶν. ὃ δὲ στρατιωτικὸν ἐκ ἀλλαχόθεν, ἐς ἀυτοὶ φᾶσιν αὖ ἐκ ἔστι τῶν παγκάτων κοινολογούμενοι, πλείοσις ξυνίσαντο. ὧν μὲν ὁ Παφλαγονικὸν πολύ τε καὶ μέγιστον, ὧν δ' ἐς Ἀλιζώνιον πλῆθον καὶ τὸ ἐς πόλεμον ἀγαθὸν, ἐς καὶ Μεσοθινίτας ὁ κοινὸς ἔστι λόγος. ἦσαν ἔνθεν μὲν Θρᾷκες, ἐκεῖθεν δὲ Φρύγες. ἔνθεν μὲν Μακεδόνες, ἐκεῖθεν δὲ Μυσοί, καὶ Κᾶρες ἄλλοι καὶ πολλοί, ὃ ἐκ Μακεδῶν καὶ γε ὁ Σκυθικὸν παρασύρων, ἐ ὁ ξενικὸν Ἰταλικὸν, πλεῖστον ἄλλο, ἐ ἁπλῶς φᾶναι ὃ ὅλον ἐκ ἀνυποστάτῳ δυνάμει συνακροῦτο, ἐς χαλᾷ ὁ Δεσπότης, φοβερὸς ὢν ὅπερ ὄντως ἦν, καὶ μᾶλλον τοῖς δυσικοῖς. παρὰ ὧν αἰτίαν ἐ τὰ

NAm terrâ in tuto res videbantur; Ioanne ibi Despotâ multis maximisque sub se Ducibus numerosis & bonas copias regente. Constabatur hic exercitus ex differentibus Corporibus, & velut Collegijs, Militum quæ Allagia solent appellare qui militarium vocabula Ordinum linguâ efferunt vulgari. unum erat Paphlagonicum, numerosum & maximum, aliud, cum & ipsum multitudine, tum vi & arte præstans bellicâ ex Halizonibus, quos Mesothinitas vulgare dicat Idioma. erant item hinc quidem Thraces, inde autem Phryges, illinc Macedones, isthinc Mysi, aliunde, Cares, & hi numerosi. tum qui ex Magedone venerant. Super bis Scythicæ Copiæ & exteræ Italicæ, plurimæque aliæ, ex quibus membris unum, verè dicam, valentissimum & ineluctabilis potentiæ coalescebat Corpus: cujus quasi animus Despota, dum

illud movet, & quocunque circumfert, terribilis ubique apparebat præsertim in Occiduis Tractibus, ubi frequentiùs militabat: quæ causa fuit cur limes Orientalis debilitaretur: Persis absentiâ Præsidiorum, ejus vexandi fiduciam sumeotibus, incursantibus ac latrocinio vastantibus miseras illas regiones, nullo planè prohibente. Itaque Mæander, domo, ut sic dicam, cedere coactus, planè desolatus est; non alijs solùm incolis plurimarum illarum amplissimarumque regionum, sed ipsis etiam inde passim migrantibus Monachis. Alia siquidem Palæstina terra illa undecunque Mæandro amni prætenta videri ac dici potuit: quippe non solùm læta pascuis & gregum armentorumq; opima genitrix altrixque; non solùm hominum quoque multorum & egregiorum ferax; sed præterea Monachorum, hoc est Cœli civium in terris peregrinantium, condendis & concursu lectissimorum conventuque frequentandis aptissima Colonijs; tantò in cæteris Palæstinâ superior, quantò in uno ei, eodemque maximo, sine controversiâ cedit, quòd hæc nimirùm vitâ & conversatione Domini mei & Dei Christi honorata præ cunctis fuerit. Talem ob causam Mæander, ut dixi, paulatim desertus & insolitudinem redactus est, recedentibus in interiora, qui priùs illic habitaverant propter incursiones barbararum gentium. Universum autem Iugum illud arcibus nuper conditis antea infessum, Abula quoque, & adsitæ Caystro regiones, & Magedon, & inclyta Caria, impunè hostium grassationibus conculcabantur. Mitro dicere Tracheâ & Stadia, Strobilum & sitas è regione Rhodi terras, quæ loca paulò antea Romanorum subjecta ditioni, exiguo tempore latronum receptacula, Barbarorumque stativa facta sunt. Obvertæ autem ex parte alterâ marinariones, ut nihil de medijs dicam; ac quantum in Maryandenis, io Mosynibus, in magnanimis Enetis, Gentium locorumq; censebatur, cuncta Romano subjecta Imperio; simulque his interiora usque ad amnem Sangarim, ita universa vastata destructaq; sunt, ut Maryandenum lugubris cantûs artificem adhibere debeat, qui hæc volet pro dignitate deplorare. Nam Copijs Romanis quæ multæ mirificæque erant, morantibus iu occiduo tractu; & ijs paucis quæ relictæ Orientalium præsidio fuerant, sensim absumptis; in tantum infestantis itinera latrocinij periculum increvit, ut ne Heracleam quidem usque Ponticam vià terrestri liceret ex Vrbe proficisci, finibus illinc Imperij Sangari circumscriptis, ulterioribusque planè cunctis in prædam non Mysorum, sed Persarum, condonatis. matitimæ tantùm arces retentæ utcunq; sunt circa Cromnam, & Amastrin, & Trum, & Heracleã, sola locorũ nomina servã-

A τῆς Ἀνατολῆς ἐκπεδήσεως, τῶν Περσῶν ὑπολαμβανόντων, καὶ ἀσβαλόντων τὰς χώρας ἀδεῶς πᾶσιν τοῖς κωλύσουσιν ἐρημίαν. ὅθεν καὶ Μαιανδρικὸν μὲν ἔξωκεῖτο, ὅτι ἀνδρῶν μόνον τῶν ἐν πλείοσι τὴ μείοσιν χώραις, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν μοναχῶν. ἀλλὰ τὸ Παλαιστινὸν ὁ χῶρος ὁ τῶν Μαιανδρικῶν λίαν, ὑποκυμάτων τε μόνων αὐξῆσαι ἀγαθὸς καὶ πόαν, ὑ δ' ἀνδρῶν φορὰ ἐνεγκεῖν ἀγαθός, ἀλλὰ καὶ Μοναχῶν Οὐρανοπολιτῶν ὑπηγείων αὐξῆσαι πλήθυας ἀρίστος. ὅθεν πολὺν ἐπ' ἄλλοις τὸ πανσεπτὸν φέρειν τοὺς Παλαιστίνους, παρόσον ἐστὶ καὶ μείζοσι ἡδέσθαι τοῖς ἀμφιβίοις ἐκδοσι θεοῦ τοῦ ἐμοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ. καὶ ὅπου μὲν κατ' ὀλίγους Μαιανδρικῶν ἐρημοῦτο, ἀσχμαλωτίσαντων ἐνδεπέρους τῶν ἐκδοσι ἀφ' οὗ τοῦ ἐθνους ὑπάρξεσι. ἅπας δὲ ζυγὸς ἑκατὸν τῶν Νεοκαίσαρι, Ἀβαλά τε καὶ Καυσσοὶ χῶραι, καὶ Μαγεδὼν, καὶ ὁ πρόπυλος Καρία πᾶσα, τοῖς ὀχθοῖς καταπεέχοντο. ἐκ λόγου Τραχεῖαι καὶ Σταδία, Στρόβιλόν τε καὶ τὰ ἀντίπεραν Ῥόδου, ἃ χθὲς καὶ πρώην ὑπὸ Ῥωμαίοις πλουτοῦσα, ἐχθρῶν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἐγένοντο ἐρημητήρια. τὰ δὲ πρὸς θαλάσσῃ θαλάσσης φύλα, ἵνα μὴ τὰ μέσα λέγω, ὅσα τε ἐν Μαρυανδυνοῖς τε καὶ Μόσυσι, καὶ ὅσα ἐν τοῖς μεγαλόψυχοις Ἐνετοῖς ὅπα τῇ Ῥωμαίων ὑπακοῇ, ζυγὸν ὑπὸ καὶ ἐπὶ τὰ ἔνδον μέχρι Σαγγαρίου, ὅλα ποσσὸν ὠφάνισο, ὥστε καὶ Μαρυανδυνῶν θρηνητῆρος χρήζειν ἀξίως πάσῃ θρηνήσεως. τῶν γὰρ δυναμέων, πολλῶν τε καὶ θαυμαστῶν ὑπὸν συγκαπηγεβομβίων τοῖς δυσκοίοις, καὶ κατ' ὀλίγους δαπανωμένων, τοῖς κατ' Ἀνατολὴν ποσσὸν ὁ κίνδυνος ἐλείπη, ὥστε μηδ' εἰς ἀντλὸν Ἡρακλέαν τὸν τῆς Πόντου βαδίζειν εἴ) πεζῇ, οὐδ' ὁρμιεμβόλοις ἐκ πόλεως, τῶν ὀκέοις ἐρίων τῷ Σαγγάριος ἐκπλαταθέντων, καὶ τῶν πέραν πάντων λείαν γεγονότων, ὑ Μυσῶν, ἀλλὰ τὰ Περσῶν. μόνα δὲ τὰ πρὸς θαλάσσαν φρούρια καπελείφθησαν, τὰ ἐκ τε Κρώμνας καὶ Ἀμάστρεως, καὶ Τίου, καὶ Ἡρακλείας, τύπων ὀνόματα μόνα σώζοντα. ἃ δὲ εἰ μὴ τῇ θαλάσσῃ πρόσοχρόνως τε τοῦτο, τῶν χωρῶν καταχομένων τοῖς Πέρσαις, πάλαι ἂν τοῖς χώραις καὶ αὐτὰ ξυναπώλοντο. ἐν ᾧ δὲ ξυναπόλεσαν τῇ τούτων ἀπωλείᾳ, καὶ τῶν ἄλλων μέγιστον, ὡς αὐτὸς ὁ Βασιλεὺς ὕστερον ἔλεγεν, ὅτι μικρὸν πρὸς θανάτου πταῖσμα ἦν τόπον εἴρξαι ξὺν ὀλίγῳ καὶ τούτῳ φρουρῷ, καὶ τὰ πλεῖστα καταφθείρεσθαι ὑ τῶν πεπομφότων ἐκλεκτοὺς πρωτοστάτας χιλιοστύας τε καὶ φαλαγγίας,

καὶ

καὶ ἡ ὅτι τῷ λαμβάνειν σπουδὴ, ἡ δόσεως A
ζημίᾳ μέτρῳ καὶ κόρῳ, ἐν ᾗ ἐκάθιζον τοὺς
Ρωμαίους Κρατερὰ φιλοδοξία, μηδὲν ἐκφατάσ-
σεσθαι, ὡς ἐλάχιστόν τι ἀπώλετο, ὡς ὅτι μικροῖς
ἥδημμα, ὡς ὃ πᾶν ὅτι κεφαλαίοις ἴσασθαι, καὶ
ὃ ἀφαιρεῖν σπουδῆς ὀλίγης ἀναλαβεῖν, ἐν
τ' ἄλλα οἷς συνεχέσι πατίμοις μᾶλ τῷ φαν-
λοτάτῳ, ἀλμυρῖς δὲ τῇ ἀληθείᾳ, τὰς Βασι-
λικὰς ἀκοὰς ἐβιάσθησαν, καὶ χαίροντες τ
ἐν ἀβεμελησήτοις. ὃ δὲ τὰς ἐκκλησίας ἀπτό-
μενος καὶ τῶτο αὐτὸς ὁ Βασιλεὺς ὁμολογῶ, ὃ B
συρράξαι χάσμα τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὃ πολ-
λὰ τῶν ἀνυποπτάκτων ἐμπεσεῖν τι καὶ σαν-
κοφόρων πλῆθος, ἐν ὁ πολὺς ἐκείνων φορυ-
τὸς τῶν ἐκ αὐτῶν κατηγορημάτων, καὶ ὁ περὶ
ταῦτα τῷ Βασιλέως ἀλλὰ, τλὺ δοτοσαῖον
ὑποπτεύοντος. ἡ ἦδ' ἰῶ ἐπαχάζῃ αὐτῶν,
ἀλλ' ἐσδυομένους τὰς τῶν ἀνθρώπων οὐσίας C
σφίσιν ἰῶν ὁπ περιχεῖρα ζωνύειν τὰ πολλὰ
κῦ Βασιλέως, ὡς τοῦ κληρονόμου ἀδικουμένου,
ὡς ἀγελάστῳ τῷ Θεοῦ τοῦ Ραχιφίλου· ἀλλ'
οὐχοι, ἀλλ' αἱ ζωνῦσαι, ἀλλὰ ὅ, καὶ ὃ,
εἷς ὁπλίσαι μὴ περιζέσθαι ἐχοῦν, πλέιστα τῶν
ἀκινήτων δοτολαμβάνοντας. ἐμὲ δὲ φασιν οἱ
φόβοι καὶ αἱ δηλίαι πλείστας, μὴ καὶ τὰ τῶν
ἀβουλήτων περιφυθείη. ἐξ ὧν ζωνίβαινον
ὑποψίαι, ἃς ἀνάγκη φυλαττόμενον δοτοκε-
πλέας καὶ ἡρεμεῖν, ὃ καὶ αὐτὸν πολυκρῦπτα, D
καὶ τὰ τῶν παρεγμάτων τοῖς τυχοῦσι
ὑπορέποντα. ταῦτ' ἔλεγε μὲν, ὕστερον ὁ Κρα-
τερὸς τοῖς Ἀλεξανδρείας Ἀθανασίοις, οἷς
αὐτὸς ἡμῖν ἀπήγγελεν, ὅτε ζωνὼν καίκαι
ὅτι τὰς ἐκστρατείας κῦ φόβους τῷ Βασι-
λεῖ, εἰσεφ. μὲν τὰς τῶν χωρῶν πέρας τῶν Σαν-
γαρέως ἐρημίους κατίκας ὑπὸ τῶν Γότθων ἐποι-
ῆσθαι τὸ Κρατεροῦ ἐρημίσεσιν. ἀλλὰ τοῦ-
τό μὲν καὶ ἡμεῖς κῦ πόθεν ἐφόβησαν πλανῶν.

tes: quæ nisi prompto maris ad auxilia op-
portunè accipienda commercio uterentur,
dudùm utique fortunam eandem Vrbium ac
locorum, quibus adjacent, experirentur,
cumque istis ditioni Persicæ adjectis Roma-
no Imperio perijssent. Quod autem in exi-
tium harum Provinciarum cooperatum vel
maximè est, hoc fuit, prout ipse serò agno-
scens confessus Imperator est, quando pau-
lò ante mortem ea loca cum exercitu non
modico perambulans, oculis omnia fideli-
bus subjecit; & clarè perspecta miseratus
plurimùm est, Præfectorum qui illuc mitte-
bantur tenacitas & avara parsimonia, cum
ardenti, immensâ, inexplebili undique
capiendi ac congerendi aviditate conjuncta.
quibus accedebat indidem nata circumven-
tio Principis mendacissimis decepti relatio-
nibus vaferrimorum hominum, qui privatis
suis rationibus pernicie publicâ non dubi-
tantes consulere, Imperatorem ab Expedi-
tione in eas partes, ut erat necessè, suscipi-
endâ, deprehendi si res coràm paterent, &
mulctari metuentes, avertebant, elevando
fallacissimè jacturas factas, & ut quæque ar-
ces aut Vrbes captæ à Persis erât, minimum
id quiddam & momenti nullius esse dicêdo:
Capita enim ipsa rerum & quasi claves limi-
tis adhuc teneri: minuta ista nunc ablata
quoties volemus exiguo conatu recuperâda.
Ejusmodi vanissimis commentis tum scripto
procul missis, tum voce coràm inculcatis,
lactatum Imperantis animum indormire ma-
lis facilè initio curabilibus cogebant; nihil
pensi habêtes, dum res agerent suas, insidiari
credulis Principum auribus, & eis infunde-
re, quasi plenis poculis, exitialia quidem
venena, sed arte assentandi sic illuta con-
ditaque, ut virus eorum non sentiretur.
Porrò istam, de quâ dixi, seram perditis re-
bus in ista loca expeditionem Imperatoris,
ipse fatebatur à se metu erumpentis jam in
apertam perniciem Ecclesiæ Schismatis sus-
ceptam. cum enim timeret ne tanta collu-
vies claustris egressorum excusso jugo disci-
plinæ, vagantiumque quoquoversum pan-
nosorum quorundam, & saccis cilicinis horrentium, insinuantium se obvijs, domuum inti-
ma penetrantium, cuncta implentium murmurationibus in Principem, passimque invidio-
sissimè eriminantium: ab illo Tutore circumscriptum oppressumque nefariè pupillum, ab
eodem avitam patriamque hereditatem Imperij legitimo successori & possessori Augusti
filio Interversam iniquissimè. His additam ejectionem in exilium deturbati de Throno Pa-
triarchæ: cunctaque ista perjurio perfidiaque cumulata, ab eo qui nullo jurisjurandi quo se
obstrinxisset, fœderum quæ sanxisset respectu, hæc & illa (plurima singillatim exaggera-
bant) attentasset. Atque his vulgò plausibilibus populariter buccinandis emungentium
pecuniâ credulam plebem, & largas corradentium prædas; quò minùs illos abstituros tam
utili privatim cepto erat verisimile: Cum, inquam, hæc intelligens Augustus formidaret,
ne tam vehementibus seditionum flabris apertæ rebellionis & belli civilis incendium, ægerri-
mè postea restinguendum, inflammaretur, ad necessariam præcautionem mali tanti, atque
ad explorandam inspectione præsenti eorum fidem, quibus non satis sibi perspectis Arces &
Provincias commiserat, istam se profectionem susceptisse, deinde declaravit ipsemet fami-
liari sermone Athanasio Alexandrino Patriarchæ, illius tum ipsi viæ comiti; confidenter
viro tali suas animi ægritudines, & non vanos metus suspicionesque aperiens, quas ille au-

diens non omittebat quâ poterat consolatione delinire. Porrò ex isto ipso nos hæc eadem Athanasio, audita tum sibi, postea referente cognovimus. Addebatque istâ occasione se oculis usurpasse miserrimum planè, ac meritissimò præsenti Imperatori deploratum statum regionum ultrà Sangarim, extremâ vastitate desolatarum. Verùm ista nos quoque fusiùs exequemur suo loco.

CAPVT XXVIII.

De Ecclesia Schismate, & Pantepoptenis Monachis.

HOc porrò tempore in quo enarrando versamur, minimè jam dubijs ijsdemq; magnis incremẽtis Schisma Ecclesiæ augescens quotidiè glisccbat: utique jam in domuum intima receptum funestis conjunctissimorum dissidijs. Fervere ibi jurgijs cuncta, patre cum filio, filiâ cum matre, nuru cum socru commissis, declaratis in partes contrarias, pertinacique contentione propugnatis judicijs & studijs. Valentissima erat Hyacinthi factio, ingenti promota numero vagotũ quorumdam & hinc, inde, rursùs illinc, huc, inquietissimè cursantium Monachorum. His intoleranda declamabatur Arsenij Patriarchæ injusta in exilium ejectio, omnibusque modis ejusdem procuranda restitutio pro unico videbatur proposita scopo. Exurgebant aliunde prodibantque, alia quædam vociferantes emendanda, famâ virtutis inclyti Sodales Galesij Cœnobij, necnon quorumdam aliorum: uti qui eâ tempestate in Monasterio, Pantepoptæ dicto, morabantur, à suo singuli avulsi grege & viritim consulentes, dux antorque sibi quisque. Commune his cunctis Iosephi recentis Patriarchæ planè cõmunionem aversari, nec cum ritè promotum agnoscere: tum quòd & ipse invasisset scilicet alienũ Thronum, supplantato indeque detruso Germano: tum ob inconstantiam quâ miserari antea solitus Arsenij fortunam, & eum restituẽdum Patriarchatui dicere; ex eoq; aversari communionem cum Germano, & alijs aversandam suadere, adeò jam contraria prioribus illis dictis actisque facta ostenderet, in partem se inferens agnitæ sibi quoque damnatæque palàm injuriæ, & locum insidens unde iniquè depulsum questus esset viventem adhuc Patriarcham legitimum. Verùm hoc cum esset illi commune cum alio crimen, alia erat peculiaris quæ illum vehementer gravabat invidia. Vt enim Germanus suprà injuriam exclusi Arsenij propriâ laborabat infamiâ mutatæ contra Canones Sedis, & Constantinopolitani ex Adrianopolitano transcensi Thronĩ: sic & offendebat in Iosepho probrum illi uni conveniens, idemq; latè diffamatum: quòd illum ajebant in excommunicationem incurrisse, sub cujus interminatione vetitum ei

Τότε δὲ καὶ τῆς ἐλευθερίας ὁ χάσμα τῆς Ἐκκλησίας ἠνοίγετο, ὡς καὶ κατ' οἰκείαν ἕξιν ὀντὼς διηρῆσθαι, καὶ ἄλλως μὲν πατέρα ἀφ' υἱοῦ, ἄλλως δ' υἱὸν, καὶ μητέρα, καὶ θυγατέρα, καὶ νύμφιον, καὶ πενθερὰν. Ἦσαν δὲ ταῖς καὶ ⓦ τοῦ Ὑάκινθον Μοναχοὶ, ἄστατοί τινες καὶ εἰς πόπους ὀπ τόπων πλανώμενοι, ὑφ' ᾧ τῷ Πατριάρχῃ ζηλωταὶ θορυβοῦντο. ἄλλοι δὲ γε καὶ εἰς ἀρτίως ἀφαβαβουμένοι ἔκπε τῷ Γαλεσίῳ καὶ ἑτέροις μενοῦν, οἷς οἱ τότε τῇ τοῦ Παντεπόπτης μονῇ παρακαθήμενοι, ἀποῤῥαγέντες τῆς πάλαι ἕκαστος τῆς ἰδίας, καθ' ἑαυτὸν διέζων, μὴ δ' ὅπως πωῦ ⓦ Ἰωσὴφ εἰς κοινωνίαν δεχόμενοι· τοῦτο μὲν ὡς ἐκ αὐτοῦ ὑπεβαίνοντος δίθεν τῷ Θρόνῳ, ὅτι τῷ περιόντι ⓦ Γερμανῷ· τοῦτο δὲ καὶ ὡς αὐτοῦ ὃ παρόν ὑφ' ᾧ τοῦ Πατριάρχου ζηλωτοῦντος, χ' τιὼ τοῦ Γερμανοῦ κοινωνίαν ἀποτρεπομένης, καὶ τοῖς ἄλλοις παραινοῦντος. ἔγκλημα δ' εἶχε καὶ ὧν ἴδιον ⓜ μᾶλλον ⓦ τοῦ παραλαβόντος. ὁπλοῦν μὲ γὰρ τῇ μαζαθίου παρεσκεύαστο, ὁ δ' Ἰωσὴφ τῷ ἀπὸ τοῦ Πατριάρχου ἀφορισμῷ, ὃν ἀφορίζῃ, ὅτι τῷ μὲν ⓦ Βασιλέα εἰς πολυμαχίαν ὑφίστασθαι δέχεσθαι. ⓐ δ' ὅτι τῆς τοῦ Παντεπόπτου μονῆς Μοναχοὶ χ' ἀπεθαῤῥέουν ἐκ παῤῥησιαστικῶν ⓜ ὅπαλλον, ἅμα ἐκ εἰς ὑπόνοιαν, ἅμα δὲ καὶ εἰς ἀφορισμὸν τῷ πατριάρχου ἐπέχοντες. ἐντεῦθεν γὰρ ἐκ μέγα τι ζωπυρίζοντο, ὅ, χ' λύαν ἄλυπα, χ' μᾶλλον ⓜ εἰς κρῖμα, ἐκ εἰς ὑπόπτους, ὑχ ὅπως ἀμετόχους, ἀλλὰ ἐκ τοῖς αὐτοῖς ἐνεχόμενοι ⓜ λύονται. πολλοῦ δὲ χ' τιὼ ὀν λοιπὸν ὑπόφορον παλαιότητα. ἅμα μὲ τῷ τῆς παρούσης σφῶν στερήσεως, ἅμα δὲ καὶ τῷ συζηλωτῶν ὀλιγίστους ὑφ' ᾧ τοῦ Πατριάρχου ⓦ Ἰωσὴφ, ὧν καὶ ὡς ὑστάτου μεταπεσόντος, ὅτι τῷ Πατριαρχικῷ Θρόνῳ ἥκιστα ἀφιζάνοντα. τότες δὲ πλείστου ποιούμενος, ἢ σπήλη, ἢ ποιῶν ὀκπόδων (ὀξέως γὰρ ἀκίδες χ' ψυχῶν ἀδυνήδητζε οἱ ἔλεγχοι) ἀποφοιτῶντος χρῆζει τῷ Βασιλεῖ,

καὶ

καὶ ἐσφδὴ ὃ πάθη σὺν ἐῶ. πῶ γὰρ ἄνδρας ἀμαλίκτους τὸν ἔνθεον; κολάζειν ἠξίουν. ἀναπηδᾷ πύνυ τὸ πρὸ τῶν τῷ Ἀκροπολίτῃ Γεωργίῳ ἐς λογοθέτας μεγάλῳ καὶ σοφῷ τὰ μάλιστα. πλὴν κατημελημένως τοῦ εἰς σωφδὸν ἔχοντι. καὶ δὴ ἔτι οἰκίας ἐπαγωγὸν χαλεπῶς ἠνίζετο, δείσαν, κρεμαννύσαν, μαστίζων· εἰ δέ γε κρείττους ὀκνοῖεν ἐς ἀπιμβῆ, τῷ δὲ ἀγορᾶς θραμβοῦντι ἀτίμως ἐπ' αἰσχραῖς καὶ πεπλασμέναις, ἀνδρας πολὺ ὄ Β ἐξιστορεπὲς ἔχοντας ὀν τῷ βίῳ, καὶ τῆς σφαλερᾶς καταστάσεως, ἧς ἐς μὴ ὃ πλεῖστος ὡς οἷόν τε μετελθὼν, ἐξορίαις ἐδίδου, εἰ καθαίρεσις τῆς γῆς καὶ τοῦ γένους ἐξαρισμένης. καὶ τοῦτο πρᾶττε, πολλοῖς ἐπίκλαστος τὸν σωφδὸν ὁ Ἰωσὴφ, ἐς τὴν τότων ἀδελφὸν ὁ παρελαβὼν ὃ κρείττων ἐφέρετο, ὡς μηδὲν μηδενὶ ἐνοχλοῦντας καθεστῶς καὶ λέγοντι. ᾧ δὴ ἐς ὁ Κομνηνὸς ἐς αὖθις ἐχρᾶτο, ἐς πατρὸς ἐνόμιζε, ἐς ἐς βυλὴν ἄν- C χε, καὶ ἐς πολλὰ ἐχρῆτο συλλήπτορι, καὶ ἥδιστα ἔσχε μεσιτεύοντα. ἐῶ γὰρ ὁ αὐθρωπος καὶ τῷ κόσμῳ ζωὴ ἔφθορε, καὶ δίνος ὑπελθὼν ἔσχυσε, καὶ πάσης ὅπη καιρὸς, καὶ ἡμῶν μαλάξας καὶ ἀγριάνας. ἔσχε δὲ ζωὴ τῇ γνώμῃ καὶ τῷ σώματος ἰσχυρὸς, ὡς πολλάκις τὸ μιλιὸς, ἢ καὶ τῆς ἑβδομάδος ἐνίοτε παρῆν πατρὸς Βασιλέα· τοῦτό μὲ καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ. τοῦτο δὲ ἐ καλόμενος.

olim à Patriarchâ fuisset habere deinceps Imperatorem loco spiritualis filij; & illius confessiones, ut antea consueverat, in posterum accipere, quod facere tamen perrexisset. Atque hoc utroque nomine tum invasoris in veri Antistitis viventis locum, contra fas intrusi, tum excommunicati propter conscitam culpam, cujus prohibitioni fuerat anathematis ipso facto incurrendi denunciatio annexa, Pantepopreni præsertim Monachi libertimè audacissimeque omnium Iosephum exagitabant; alteram in primis criminationem vehementer exaggerantes, ejusque indigniratem argumentis è jure ac disciplinâ Ecclesiasticâ speciosè collectis demonstrantes; quòd non tantùm absolvere absolutionis incapacem, privatus ipse nominatim talis jurisdictionis potestate, attentasset: Sed præterquam expers autoritatis solvendi alterius, etiam ligatus ipse quoque, & contracti conscitique anathematis vinculo constrictus, istud ipsum præsumpsisset. In quo non oratione tantùm, loco utique vecti plausibili, ad persuadendum valebant, verùm etiam autoritate propter speciem Sanctimoniæ, personæque ac oris commendabilem reverentiamque vulgò gravitatem, persuadere semper quidvis idoneam, tum autem efficaciâ ineluctabili trahentem, quando, ut tunc usveniebat, eodem impellebant quò studia sponte plerorumque incurrebant, jam per se incredibiliter infensorum Iosepho, ut subsessori Arsenij, proque illo solo vero legitimoque, cujus oppressam innocentiam vindicare optabant, Patriarchâ momentaneâ conversione, velut temerario regulæ lapsu, repentè supposito subintrusoque Pseudoantistiti. Quæ Iosephus initia tumultûs animadvertens, & minimè contemnenda rectè censens, talem eorum sopiendorum rationem inijt, quæ multò vehementiorem in ipsum invidiæ flammam accenderet. cum enim adhibito in consilium dolore contumeliæ propriæ, cujus acerrimi sunt stimuli erga sibi rectè conscias mentes, omninò sibi faciendum statuisset, ut autores injuriæ quâ conflictabatur, aut de sententiâ deduceret, aut de medio tolleret; primo non succedente (quomodo enim homines capto communiter imperu irrevocabiliter ruentes, blandè ac tranquillè dedocendo placaret ac sisteret) potentiâ Imperatoris, pro gratiâ quâ apud illum præcipuâ valebat, ad alterum efficiendum vi sævâ incubuit. Demandavit autem negotium Georgio Acropolitæ inter Logothetas magno, & in primis erudito callidoque, sed conscientiæ parùm teneræ; minimumque pensi habere in rebus gerendis credito, quid fas & officium moneret. Ille igitur domos obiens Patriarchæ obtrectatores prehensos abducebat, vexans, cædens, proscindens, suspendens, flagellans; qui verò inter illos eminerent dignitate, probris dehonestans, ac per fora ignominiosè traducens, prætentis veræ, quam celabat, causæ odiosissimis ijsque confictis criminibus, intolerabili utique tyrannide viris ante conspicuis, & inoffenso cursu honoris eatenus in vitâ usis. quos etiam postquam tali acerbitate deformasset, exilio mulctabat, nihil sanctam reveritus professionem religiosorum, qui semel abdicato mundo, exules se terræ ad cœlestem ultrò conversationem transtulissent. Fructum consilij talis hunc Iosephus tulit, ut multorum qui ei hactenus studuerant hâc violentiâ conscientias offenderet, abs seque alienaret voluntates. Apparuitque inde quantò saniori consilio decessor ejus Germanus in incommodo simili fuisset usus; contumeliam dissimulans, & nemini molestiam eo nomine facessens quòd in se quidvis aliter quàm vellet comperisset dictum. Ergò hic etiam post casum, & redactus in ordinem, existimatione gratiâque floruit, gratus ipsi Principi, Pater ab eo vocatus, in consilium adhibitus, procuratione demandatâ negotiorum honoratus, & libenter, ac effectu impetrationis sequente, auditus cum pro amicis intercederet. Erat enim homo innutritus mundo, multo

usu

usu vitæ civilis, insinuare se Principibus sciens, persuadereque quæ opus esset; tum eosdem placare, concitareque prout res poscerent. Accedebant his animi bonis & corporis robur palatinæ militiæ laboribus par. nec enim huic, ut multis alijs, obstabat valetudo, quominus sæpiùs in mense, interdum plùs semel in hebdomade, adiret Imperatorem, partim ultrò, partim accersitus.

CAPVT XXIX.

Vt missus in Pannoniam cum Magno Duce Lascari Expatriarcha Germanus inde Sponsam Imperatoris filio duxerint: utque novi Sponsi coronati sint.

QVoniam verò jam in virum adoleverat filius Imperatoris Andronicus, quem is ut primogenitum sibi Principatûs successorē destinabat: eiq; propterea idoneam jam nunc cōjugem expediebat jungere: circumspiciebat Augustus ubi ad id, aptam inveniret. Ac ne talem in Italiâ quæreret prohibebat præsēs ibi status rerum. Regnabat in Apuliâ, hoc est in parte Italiæ Orientali obversâ Imperio, Carolus, palàm & irrevocabiliter Constantinopolitanis infensus, ob ereptam Latinis Vrbem, ejectumque inde Balduinum, quicum ipsi affinitatis arcta necessitudo intercedebat, Liberis amborum connubio fœderatis. quare manifestum erat Legatis Romanis, si fortè in ulteriorem mitterentur Italiam, filiæ cuiusdam illic imperitantium Augusti filio poscendæ, per irreconciliabiliter infestos Romano nomini terrarum mariumque tractus, iter, ut necessarium, ita minimè tutum fore. Iam enim Manfredo æmulo perculso abjectoq; victor Carolus, frater Regis Franciæ ex Conto sive Comite, qualis priùs vocabatur, regium magnificè nomen assumpserat; amplâ eâ mercede ab Ecclesiâ remuneratus ob navatam ei fidelem & felicem operam in Manfredi defectione ulciscendâ, ipsoque rebelli profligando. Hæc reputans Imperator animum & spes vertit in Pannoniam eoque Legatos decrevit mittere. Rex ibi dominabatur partem Romani generis ex matre trahens scnioris Lascaris filiâ. Huic enim apud nos Imperantis tres tantummodò filiæ fuerunt, quarum una Regi nupta Pannoniæ, ipsius Filij nunc regnantis genitrix extitit. altera Ioanni viro Imperium à socero transmissum secum attulit; Tertia denique Eudoeia Magno apud Vrbem Domino elocata est. Exprimâ ortus qui nunc regnabat in Pannoniâ, Filius & heres Regis Patris, uxorem è Comanis captivam olim, sed insignis, ut aiunt, formæ meritò è servitute in Regnum evectam habuit: ex eaque genuit filiam, quam ut Romano Lascaricæ gentis prænobilem sanguine, dignam Im-

A

B

C

D

Ἐπεὶ δὲ ἡμὶ ὁ υἱὸς τῷ Βασιλεῖ ἐνήλικος, Ἀνδρόνικος, ὃν ἐκ τῆς Βασιλείας ἐξέδοχο ὡς ἡμὶ τὴν ἄλλων πρόγονο πρωτόγονον, καὶ ἔδει συναρμόσαι αὐτὸν τῇ πρεπούσῃ συζύγῳ, ὃ μὴ πρὸς οὖν Ἰταλούς προσβλέπειν δόδος ἐκ ἔχε, τῇ Καρόλῳ μεταξὺ καιρῶν καὶ τὴν Ῥώμαν, ὃν ἡμὶ ἐχθρὸν ἀκήρυκτον αὐτῷ ἡμὶ Ῥωμαίων ἐνίωσας ἀφ᾽ τὴν πολιν, ἐ ὃ μὴ τῷ Βαλδουΐνῳ ὅθεν πῆς παρὸν αὐτῷ κῦρο. ἔδει γὸ Μαφρὲ καβαλύσας, ἐμεγαλώνετο Ῥῆξ, ὁ πρόγονο Κόντο, ὡς τῷ Ῥηγὸς Φραγγίας ἀνεψιάδελφο τῷ γαρ, ἡμὶ συμπεφυκόμενο μισθὸς ὧν ἀφ᾽ τῆς Ἐκκλησίας τῆς ὅλη τῷ Μαφρὲ ὑποσκῆψαι ὁρμῆς, ἐ ὑφ᾽ οἷς πλέο νικῶν. ἐπεὶ τοῦτα ἔγνω πρὸς Ῥωμαίους τὴν πρεσβείαν στεῖλαι. ὁ γὸ Ῥῆξ ἐκείνων υἱὸς ὧν Ῥωμυλῆς ἐκ μητρὸς τῷ Ῥηγὶ γνησίας, τῆς τῷ παλαιοῦ Λασκαρι ζυγάρες. τρεῖς γὸ ἐκείνῳ βασιλεύσαι τὴν ἀκαδὲ ζυγατέρες ἦσαν, αὕτη μία, ἡμὶ θυμασὴ Εἰρήνη ὀνόμασε, ὧν ὁ Ἰωάννης ἔχων ἐβασίλευσε, ἐ πεὶ θεῖον ἀφαδεξάμενο, ἡμὶ ξύτη ἡ τῷ μεγάλῳ Κυρίῳ καὶ τὴν πόλιν ἐκδοθεῖσα Εὐδοκία. ἐξ ἐκείνης γοῦν τῆς πρώτης ἡ τῆς Ραγουΐας Ῥῆξ τῷ Ῥηγὶ καὶ παντὶ γνησίως γυναῖκα πάνυ ὡραίαν ἐκ Κομανίων ἐ αἰχμάλωτον, ὡς λέγουσι, ἔσπε ἀφ᾽ ὃ κάλλο ἐθαυμάσθη, ζυγατέρα γνησίαν, τωὐτὸν ὡς ἀληθῶ ἐ ὀνόματι Λασκαρίναν καταγομένην, ἐβούλετο τῷ υἱῷ, ἐ δὴ εἰς πρεσβείαν ἐκλέξασθαι τοῦτον, ὃν ὑπὸ Πατριάρχων τῶν Γερμανὸν, ἐ ὃν μέγαν Δοῦκα Λάσκαριν, ἐξωρο ἤδη ὄντα, ἀφ᾽ ὃ πρὸς ἐκεῖνο αὐτοῦ ἀνεψιὸς. τῷ γὸ πάππου τόπον τῷ Ῥηγὶ ἐπλήρει, ὢν καὶ ἀδελφὸς τῷ Λάσκαρι Βασιλέως. οἱ δὴ καὶ ἀπελθόντες πεζῇ, τὰ τῆς πρεσβείας ἐπλήρουν, ἐ τὸν τῷ Ῥηγὸς ζυγατέρα τῷ υἱῷ τῷ

Ba-

Βασιλέως ἐ Βασιλεῖ, νύμφιον φέρειν, ἢ δὲ
καὶ Ἄνναν ἔτομα τίθεσι ὁ Κρατυλῖ, ἐ ἀδε-
φανεῖς οὖν χαίμας πολὲ ἀυτῇ τε καὶ τῷ υἱῷ
δὴ τῷ βεῖ ἐ μεγάλου παιδίας τῆς τῦ Θεοῦ
Λόγυ Σοφίας, τῦ Πατριάρχυ Γ'ωσὴφ ἀλλο-
γήσαι. καὶ αὖθις τῦ ὑπατ ἔτυς μιὼς
Μαιϊχιῶν ὑγδόῃ Βασιλικὸς ἀυτὸς ζωὴ τῷ
πατριαρχεῖτι ὁ Βαβαλὲς καὶ πατὴρ ζωῆς, καὶ
οἱ ὡς Βασιλεῖ τὰ τῆς θεραπείας παρὰ ὃ με-
γαλοδώρ δοτοπάθη. πάλιν ἓ τότῳ καὶ πρία
τῷ ὀφφικίων ἰδίως ὡς ἀναγκαῖα, καὶ ἐν μὲν
Λιβαδίᾳ, Πηγαίγλων δοτοκαθίσαι· ἐν δὲ
Βρυέννῳ δὴ τὴς πραπίζης πμᾷ, ἐ ἔξ-
ζεν ἐν Χριστῦ πόλεως Τζαμπλάκωνα
Τατᾶν τῆς αὐλῆς ἀυτῦ ἐγκαθίσαι. ἀπέπεμ-
μδήσι τότῳ καὶ βακτηρία βασιλικὴ χρυσῆ ὑπό-
ξυλο, ἐς ὃ κρατεῖν ταύτλω δὴ τῷ θείων ὕμ-
νων, ὡς ἔθο. ζωὴ τῷ παῖδι (ἐ ἐπεχάχθη ἐ
τόδε, ἄπαξ ἢ καὶ δὶς ἐν), ἢ καὶ πλέον, ἡμῖν
ἰδίοις) Κρατῆται. ὕστερα δόξαν τῷ Βασιλεῖ,
μίαν μὲν εἶ τλὺ ἀρχλύ, βακτηρία δὲ τῆς ἀρ-
χῆς σύμβολον, χρῆναι δὲ καὶ ταύτλω μίαν εἶ-
ναι τὰ ταῦτα, ἠθέτησε τῦτο. ἐδόθη δὲ καὶ παρα-
σῆσαι καὶ ὑπογράφειν βασιλικὸς, πλὴν ἐ
μιλιολογεῖν ὡς ἔθο τοῖς βασιλεῦσι, ἀλλὰ
χρῆσθαι δ' ἐρυθρᾷ σικείᾳ χλαί, Ἀνδρόνικο
Χριστῦ χάριτι Βασιλεὺς Ῥωμαίων. ὃ μὲν
Πατὴρ οἱ ὅρκοι ἐ Βασιλέα μὲν τ ἀρθόδοξον
καὶ τλὺ Ἐκκλησίαν ἀσφάλειαν ἀσφαλῆ ὡς μὴ
ἐπιβυλεύσι, ἀλλ' ὑπατεύσοντα, ἐ λαὸν ἀσ-
φαλῶς παρέξαν. ἐφ' οἷς ὃ τῦ λαῦ παρὰ
ἀυτῶν ὅρκοι, καὶ οἱ τῆς Ἐκκλησίας ἐγένοντο.
ἐπιγράφουσι δὲ καὶ οἱ Ἀρχιερεῖς, ὑπ' ἀφο-
ρισμῶν ποιησάντες, ὃ, ὃς καὶ ἐπαναγαίη τῷ
Βασιλῆ. ἔχε γὰρ ὡς ὑπόψιον ἐν ἀδελφὸς
ἄτι, καὶ μᾶλλο. ὃ Δεσπότλω Γ'ωάννλω,
πολὺ ὃ θερμὸν παρ' ἐκείνῳ ἐλέσθαι ὡς μά-
χας, καὶ τλὺ παρὰ ἐκλύ πολλὰ ἁπάντων
ἀξιῶ ὃ ἐκρεπτικὸν καὶ παρὰ τὰς δόσις παρ-
χίᾳ τοῖς αὐτῦσι, ἀγαθοῖλαν. ἴδεν γὰρ
ὅτω δυδοῖ τὰς ψυχὰς τοῖς ἀνθρώποις, ὡς ἡ
μὴ χαίρει ὑποῖα. καὶ ὠφέλειο ὃ ἐκρεπτικὸν
τῷ ἀρχόντων, ἐκείνοις ἐκείνως ἀλαλά-
ζοντα πύμπασι, ἃ κτίσιν ἔχυσιν ἐν τῷ μᾶλ-
λον εἶ) κρινᾶ, ὅτω καὶ λόγο παρ' ἀρχύσι
ἀπαιτεῖ, κρείττω ὃν ὃ δυνάμω ὃ
πιεῖν παρῆξιν ἔχει ὃ λόγο ἢ λέγοντος μόνο
ἢ ἄρχοντα φιλόθεος. καὶ μαρτύριον ἀφιλόθεος,
αἱ ὠφελοῦσαι ζοπάσαι, καὶ τῷ βίῳ τῷ εὐσεβείᾳ
χρήσιμοι. αἱ δὲ σκολαὶ τὸ ὠφελοῦν
παρέχον). εἰ δέ τινας μακρολόγους ἢ ὃ χει-

rator duxit quam filio, & designato successori desponderet suo. Legatos igitur ad illam postulandam illuc destinans, idoneos ad tale negotium putavit, Expatriarcham Germanum, simulque Magnum Ducem Lascarim, emeritæ jam licet ac parùm aptæ gerendis rebus ætatis virum: sed illum eximiè ad hanc quidem tractationem commendavit nomen & consanguinitas, quæ in Regem Virginis poscendæ Patrem autoritatem ei quasi Avi tribuebat; utpotè Germano Augusti Lascaris Genitoris ejus Matris. A
Hi terrestri itinere quò destinabantur perlati, negotio è sententiâ confecto, brevi reduces filiam memorati Regis Sponsam adducunt filio Imperatoris; jam & ipsi Impetij Participi. Virgini Augustus Senior Annæ nomen imposuit. tum illustri pompâ & magnificentiâ præcipuâ nuptias ejus cum suo filio celebravit apud magnum Templum Sanctæ Divini Verbi Sapientiæ, benè precante novis Sponsis Iosepho Patriarchâ. Anno inde secuto, die octavâ mensis Novembris, regiè ambos ipse Pater, præ- B
sente ac Sacris operante Patriarchâ, coronavit; de incepsque Andronico, ut jam Imperatori, familiam & ministerium auxit in modum supremæ dignitati convenientem, tres præficiens Palatinis Augustæ Majestati necessarijs officijs. nam Libadarium Imperatoris novi Pincernam constituit, Bryennium autem honoravit Præfecturâ mensæ Regiæ: tertium denique ex Christopoli Tzamplaconem Tatam Aulæ ipsius declaravit. Paratus Augusto Iuniori quoque est baculus Regius auro exteriùs obductus, intimè ligneus, quem teneret de more cum Patre, C
quoties divinis hymnis interesset. Idque factum est semel, iterùm, aut etiam sæpius, nobis videntibus. Aliud postea visum Augusto Seniori. Nam cum reputaret, unum esse Principatum, utcunq; communicatum Principibus duobus, Sceptrum Imperij symbolum unum tantùm ostendi deinceps oportere censuit. Concessa etiam Andronico est facultas edicta condendi, suscribendiq; Charis regijs, ut Imperatores solent, exceptâ tamen appositione mensis, quam sibi reservatam uni voluit senior Augustus: ita ut Filio in Imperio Collegæ liceret solùm extèsè ac citrà compendiũ scribere rubricâ manu propriâ in hunc modũ, *Andronicus Christi gratia Imperator Romanorum*. Iuramenta deinde à novo Augusto, post cautionè scripto datam de suâ in Deum & Ecclesiam fide obsequioque, exacta sunt talia, quæ clarè pietatem & D
obedientiam ejus erga Patrem Augustum plenam inviolatamque præstarent: distinctè ipso, Deo teste, pollicente, se non insidiaturum, se in subjectione obnoxiâ perstiturum. Sub hæc à Populo & Ecclesiasticis juratum in Verba Novi Augusti. Decretum quoque

Pon-

Pontifices ritè pertulere, quo excommunicationi subijciebant eum qnisquis forer, qui in novum Imperatorem insurgeret. Id actũ est eurante seniore, Fratrum propriorum ambitionem suspectante: maximeque Despotæ Ioannis, quem ad quidvis sperandum magis videbat præsidijs instructum, fortitudinis bellicæ tor præliorum successibus spectatæ; studijque erga eum præcipui omnium, propter ejus benevolentissimam in donando, & quidquid à qnovis rogaretur prolixè gratificando, largitatem. Nam nihil sic animos mortalium hominibus subijcit nr beneficentia gratè ae liberaliter exercita; quam si Principibus abstuleris, invenias illos aliud nihil nisi tympana resonantia, qnæ eò plùs strepunt quò magis sunt vacua. Horum enim inani sono similia sunt promissa Principum effectu sequente destitura. Cum meliùs longè sit, eum qui potest, re ipsã dare, nihil dicendo, sed vice verborum opera exhibendo; quàm pollicentem quæ minimè deinde præstet, Principem mentiri. Hnjus rei manifestum exemplum videre est in herbis ntilibus vitæ humanæ, quæ juvant & non loquuntur, succosque salubres tacitæ ministrant suos; eò graviores quò simpliciùs, & ab ambitione disiunctiùs, prosunt. Quod si qnibus avarè sordidis dolet abjungere à se donando pecuniam, cujus à conspectu remotæ desiderium feliciter non ferunt: ij quæso dicant; quàm veram, & non imaginariam voluptatem nummorum ipsis sub oculis, & in manu positorum afferat præsentia? si gaudere quærunt, quod gaudium eò majus, quod vel præsens largiendo percipitur, vel certò inde securum sperator? Homines jam nunc beneficijs affecti, benefactores acclamationibus faustis laudibusque dulcissimis cumulãt: Deus autem etiam in futurum ingentia se repensurum beneficijs præmia confirmat. Sciant autem ejusmodi anguSti animi Principes, unum istum ipsis proprium & semper mansurum divitiarum constaturum fructum, gloriam quæ ex distributione ipsarum in eorum nomen redundat. Nam alioqui Ptolemæus, Alexander, & illc alins (nomen nunc non occurrit) qui utilitatem Principatûs solâ definiebat facultate benemcrẽdi de hominibus (Titus opinor is fuit) eas ipsas pecunias, qnibus largiendis immortale consecuti sunt decus, inconsumptas posteris moriendo transmiserunt: unum ex ipsis lucrati bonum inamissibile, Beneficiorum famam æternam: quâ Ioannes Despota latè elarus apud omnes, plùs ctiam qnàm Imperatores ipsi, prædicabatur. Hinc videlicet in suspiciones incurrebat regnantium; quibus illi soliciti acri curâ incumbebant ad detrahendũ de opibus ejus cæteràque gloriâ, quantum citrà declarati odij publicam professionem possent. Cum ergò principiò concessum ei fuisset non Bardareotas & Cortinarios solùm, ac Præfectos Cubiculi habere in ministerio domestico: sed & Admissionales, quos Hetæriarchos dicunt, & si quid his ampliùs in Regio ferè satellitio censetur, qnocunq; iret circumducere liberè permissum: deinceps ista eõtrahi sensim ac restringi cepta sunt, modò hoc, modò alio, ex illis privatũ excedentis modũ honoris insignibus ablatis; nunc ipso, quòd ita expedire sentiret invidiæ placandæ, sponte abdicante: Nunc

μάτων ἀσφαλῆ λυταῖς, δι' ἀξιόπιστον ἐπιδεικνύναι τὴν παρουσίαν, τί ἂν εἰς ἡδονὴν συμβάλλεσθαι; καὶ ὁ ἡδονὴν ζητῶν, πολλῷ κάλλιον τὴν τῶν ἐνεργούντων ἔχει, καὶ τὴν μέλλουσαν ἐλπίζει. ἁπάντων μὲν ἀφημοιώτατον ἀνεργέτου, θεοῦ δ' ἐπισχυριζόμενος τὸ μέλλον. ἴσασιν δ' ὅτι Πτολεμαῖός μὲ καὶ Ἀλεξάνδρος καὶ τῶν τὴν Βασιλείαν τῇ ἀνεργεσίᾳ ἐρίζοντες. ὁ γὰρ ἔχει λέγειν τοῦνομα. εἶναι δὲ, Τίτος ὡῦ, τῶν τὰ χρήματα δι' ὧν εὐπορῶν ἀπεκτήσαντο τὴν ἀθάνατον εὔκλειαν, ἡμῖν καὶ αὖθις ἀφῆκαν μηδὲν δαπανήσαντες. καὶ ὄντ' ἔστιν ἀδαπάνητος κτῆτος ἡ ἀποῖα, ὧν ἑκὼν ἔχων πάντας, καὶ ὑφ' Βασιλὶς ἑλκύζετο. τοῦτ' ἄρα καὶ ὑποπλούμενος, πολλὰ παρῃτεῖτο τὴν ὄψιν. τὴν γὰρ ἀρχὴν ἐνεχωρεῖτο τούτῳ, μὴ ὅτι Βαρδαρεώτας, καὶ Κορτιναρίους μόνον, καὶ οὓς δὴ τὸ κοιτῶν ἔχει, καὶ γε οὓς δὴ τῆς εἰσαγωγῆς, ὃς δὴ καὶ ἑταιρειάρχης λέγεται, ἀλλὰ ἢ καὶ πλέον τὴν τῆς βασιλικῆς θεραπείας ξυνεπιφέρεσθαι. ἀλλ' εἰς τὸ παρόδιον ἰών, ἡδονὴν, τὰ μὲ ἑκών, τὰ δ' ἄκλητα παρεισφρύηνος, καὶ γὰ δὲ τὸ πολὺ τῆς οἰκονομίας ἀφῆκεν. ὑποσὶ γὰ πᾶσιν ὁ ἀφηγητὴς, Μιτυλήνη λέγω, καὶ Ῥόδος, καὶ ἔτι γλῶ πλείστε καὶ μέγιστα ὧν εἰς ἀναίρεσιν παρῆσαν ἔχω. τότε δὲ καὶ τὴν δουλείαν ἐμφανῶν ἀφεὶς νεωστὶ βασιλεύοντα, ἔπρεπεν καὶ εἰς φιλοτιμίας λόγον χλαμύδα τῷ Βασιλεῖ ἐλαμβανε, μέγας ὢν, μεγάλης ἱματίου δὲ εἰς γόνυ μέλις ἀφικνεῖτο, καὶ ὁ ἥρως ἐκεῖνος ὅτι τὴν Ἀνακτόρων πολὺ πλείω τὰς παιδικὰς ἀμπεχόνας ἐπιγελᾶζετο, ἢ τοῖς ἰδίοις καὶ ἔτι πρόπον τῷ σωμάτῳ ἔχειν. ὅπως ἐκεῖνον ἐν τῇ ἔξω καὶ εἰς ἐποίᾳ, τὴν ἔνδον ἀλγθεσιν, δὲ ἃ ἐλογίζετο παρεισέφερεν. ὅσα δὲ αὐτὴν δὴ τὴν ἀληθείαν καλύπτειν, δὲ τὰ ἐξύλακα ἀφάσματα ἐπέβαλεπο, κἂ ἔγνων ὡς καὶ μετ' ὀλίγον ἐπιθήσεται. ὃ πανοῦν ἑαυτῷ παρεσῶν ἀλλὰ ὃ ἐκεῖθεν ἀσφαλὲς, καὶ πάσης καχυποψίας αὐτὸν ἐφῆκε.

Domi-

Dominis vel ab invito auferentibus, quinetiam splendorem ejus obscurare domesticum non contenti, pleraſque attributæ olim potestatis partes paulatim carpendo resumebant: simul dignitatem, simul ejus sustinendæ fundamenta, proventus pecuniæ annos, malignitatis jam malè dissimulatæ minimè obscurâ grassatione minuentes. Datæ illi priùs Insulæ fuerant pleræque nec parùm uberes; Mitylene, inquam, & Rhodus, aliæque; tum in continenti plurima maximaque Territoria, unde illi mercedes ad victum sumptumque cæterum amplissimæ rediret. Cunctis hisce demptis, non modò in ordinem, sed & in tam miserum servitutis redactus est gradum, ut palàm jam cerneretur ambire aulicâ sedulitate Augustum Iuniorem: ac si quando is ipsi, velut in præmium obsequij, aliquam è suis Chlamydem donaret, reverenter acciperet indueretque: etsi ea, quippe ad formam nondum plenè adulti adæquata corporis, viro, qualis erat ipse, perfectæ ætatis, staturæque altioris, parùm conveniret. Ergò videres Heroa illum tantum per Regiam fratris Aulam curtis & paulùm modò exeedentibus puerilium mensuram tunicarum, ægreque ad genua promissis sese multò magis ac libentiùs ostentare vestibus, quàm proprijs è suo domestico Vestiario depromptis: suoque videlicet ipsius adaptatis modo corporis. Sic ille quâ penitùs esset in animo affectus, modestam fastuque superiorem omni demissionem habitu factisque gaudebat exteriùs proferre. quo in genere tegmen quoque capitis margaritis distinctum, & ex roseo candentia deposuit insignia ultrò ac volens, ut paulò post diceretur, obsequiosæ modestiæ instinctu: humilem in se speciem affectans, propter speratam ex eâ securitatem, & malarum de se suspicionum abolitionem plenam.

CAPVT XXX.

Magni Conostauli Tarchaniota ad Ioannem ipsius Socerum Transfugium.

Ἀλλὰ πρὸ τούτου ἢ τοῦτο ἐκθεῖναι, ὃ τὸν μέγαν Κωνσταῦλον τὸν Ταρχανειώτην Ἀνδρόνικον καὶ ἀνεψιὸν τοῦ Κρατίστου λεγόμενον. ἔφθασε μὲν ὁ λόγος καὶ χαμβρὸν ἀπεδείξει τοῦτον τῇ Δύκα Ἰωάννῃ, καὶ δὴ ἀξιωματικὸν Σεβαστοκρατορικόν. Τούτῳ τοίνυν τὰ κατὰ τὴν Ὀρεστιάδα τε καὶ τὰ ἐνδόξα τῆς Λίμνης ἐπιτραφέντα, ἐν ᾧ αὖθις συνοίκημα τῇ γυναικὶ κάθισμα ἡ Ἀδριανούπολις. ὡς γοῦν ἐνίστε ἄνω χρόνος ἐβεβίου πλείονος, οὐκ οἶδ' ὅπη παθών, ὡς δ' ὁ πολλοὶ λόγος ἴσχει, τῷ ἀδελφῷ Μιχαὴλ ὑστέρῳ γε ὄντι αὐτοῦ εἰς μέγαν Δομέστικον καταστάντι ἐγκοτῶν ὑπόπους, δι' ἀυτὸν δὴ καὶ τῷ πιπράσκειν, βυλλὰ βυλλᾶ λίαν αἰσχρὰ, καὶ τῇ χρήσει ἀναξίαν. ἐς νοῦν γὰρ βαλλόμενος αὐτομολεῖν ποτε, ὥσπερ ἐν κατασάσει τοῦ ὅλου πραγμάτων ὄντων, οὐκ ἄνυσεν οἱ τὰ τῆς αὐτομολίας δίχα γνῶναι, τοῦτο δὴ τῆς πέτρας σπάσαι μιμεῖται. ὑπεῖπον γὰρ, καὶ σιωπῶν φυσικὸν λόγον οὐχ ὡς ἔξεσμα ὃ μέλαν δεχόμενον, ἀλλ' ἀκίνητον ὑφαίρεμα ἐνὸν ἔξαφνης τῷ φόβῳ, συστολῆς καθεκτικῆς δυνάμεως. ᾧ δὴ καὶ συμβεβηκότος ὃ ζῷον εἰς βοήθειαν χεῖρας καὶ ἀποφυγὴν τοῦ ἑνὸς. ὑπεῖπον τοίνυν ἡλεύσει φόβῳ ἐπὶ ἡσυχῆς ἔξεμεῖ ὃ μέλαν, ἐν πόνῳ συγ-

A Sed ista priusquam referimus, de Magno Conostanlo Andronico Tarchaniotâ sororis Augusti filio dicatur. Hunc paulò superiùs narravimus, Generum fuisse factum Dueis Ioannis, dignitate Sebastocratoris: porrò eidem post istas nuptias credita fuerat Gubernatio Provinciæ, quæ præter Orestiadem & adjacentes huic terras etiam interiora Hæmi complectitur: quâ curâ ut commodiùs ex propinquo fungeretur, Domicilij Sedem Adrianopoli fixerat, B ubi cum Vxore morabatur. Ibi longo jam tempore versatus, repentè nescio quid passus, ut verò plerique, ajunt auditâ promotione Michaëlis fratris sui minoris in dignitatem Magni Domestici, incredibiliter offensus; tàm ipsi, quàm ei à quo is fuerat in istũ evectus gradum; ad cogitationem valdè vituperabilẽ, & genere indignam suo, applicat animum; consilium iniens transfugiendi ad Socerum. quia verò tranquillo, ut tunc erant rerum statu, tutò atque impunè id se C facere posse desperabat, quò ei ex sententiâ negotium succederet, sepiam hærentem petræ sibi putavit imitandam. De hujus aquaticæ animantis naturâ breviter dicere non omitto, quod qui observarunt diligentiùs, tradunt: non esse illi atramentum in potestate, quasi id spontè cum vult evomat; sed atrum istum liquorem pisces hujus visceribus conceptum, excrementum ipsi esse, quod ex contractis metu infirmi & formidolosi animalculi membris necessariò effundatur.

Astutiæ porrò quasi cuidam ejus tribuitur, qnòd ipsam necessitatem velut vertens in consilium, istâ suffusione liquoris atri salutem plerumque sibi conficit, manus sic effugiens prensantium. Cum enim Piscatorem imminere sibi captantem sentir, evomit atramentum, & aquam in quâ est, priùs pellucidam, rurbat obfuscatque: atque in illis renebris effugij viam invenit. sic Andronicus Tarchaniota, ut securè ac sine impedimento deliberatum exequeretur transfugium, turbare priùs ac miscere omnia constituit, acciris in Romanas terras Tocharis, qui statim ad ostensam accurrentes prædam, magno numero intra fines Imperij sunt visi. quantum autem illi rune cladis, & omnis generis injuriarum miseris illorum tractuum hominibus intulerint, proprij nec parvi operis argumentum esset, pro magnitudine atrocium malorum non literis sed lacrymis scribendi. Cæterùm id dici sine mentiendi periculo brevirer potest: calamitatem vastitaremque istâ occasione hnic importatam regioni nihilò mitiorem, minusve acerbam crudelitate cædium, avaritiâque rapinarum eâ fuisse, quæ aliquantò ante ijsdem populis irruptione Constantini Bnlgari Tocharos secum ducentis fuerat illata. Per hane ille sibi ad finem destinatum utilem confusionem rerum, ad Socerum unà cum Conjnge profugit. ut autem excepeus ab eo fuerit, & quis ipsi novi fructus hospitij constirerit, supersluum opinor nobis sit exequi: illud constat, quod ad oostram rem facit, submministratum inde prærextum Ioanni Duci belli in nos movendi. Eatenus enim ille suis contentus utcunq; quiescebat occasionem expectãs: & quamquã erumpebat nõnunquam impatiens fœderum animus, tentandis, cum aderat opportn nitas, munitionibus Imperatoris: quo in genere qnæ circa Ioannina sunr ad se attraxerat: tamen larvam adhuc haud planè abjecerat; non ille quidem naturâ talis ur in illâ diù simulatione reneri posse speraretur. Quippe vasti pugnacisqnè vir animi, nihil nisi vim & bella spirans, ex quibus anctnrum sese fortunas, & lucris ingentibus dirandum confidebat. Porrò viri strenni vel ipsum otium, negotio remissi ae languidi, rebus peragendis maximis efficaciùs est. Nam ut animæ defidis ac negligentis est in vanis sibi placere, ac felicem se putare complexn exilium bonorum: sic acris è contrario atqne arrectæ ardenterque majoribus usque inhiabundæ proprium est, prorumpere in opus quavis occasione, ac nullam frustrà offerri movendarum rerum ansam sinere. Talis rune erat Dux Ioannes; ipsis illis qnas furtim primùm attentaret grassatiunculis & successibus modicis pro fundamento ulteriorum utens: nec expectans tunc bellare cum Hosti videretur; sed ex suâ spe ac commodo articulos occasionum captans: & non minis admonens, sed agendo expergefaciens Adversarium indormientem rebus.

A χέλ. καὶ ὅτω ἐφδίᾳ τῇ φυλακείᾳ χρῶτο, καὶ κατὰ συγχύσεως θέλων τὰ πράγματα ὡς ἐπὶ πολὺ τοῖς τῶν φυγάδων τῇ συγχύσει, Τοχαρίοις δηλονότι καὶ Βλαχοβλάχοις. οἱ δὲ φοβούμενοι, τὸν γιὸν πάλαι ἐκπέμψαι ἐπιθέμενοι ὡς δὴ κέρδη συγκομιοῦντες. καὶ τίνων ἐκβοᾶ τοιαῦτα ἀνθρώπων; ἐθνάρχου, ἰδίαν ἀσπαζομένου σχολὴν τοῖς τῶν Νεῶν ἀγαλλιάμασιν, ἢ γεάμμασιν, ἀλλὰ δάκρυσι γεγραμμένα. πλὴν ὡς αὖ ἀσφαλὴς ἔποπτης, ὃν οὐκ ἦλθε τοῦτο τὸ μὴ τῷ Κωνσταντίνῳ τοξεύειν σφαγάς. αὐτὸς δὲ τῇ Βούτῃ συγχύσει τοῖς-
B συνδεύμενος ἅμα γυναικὶ, αὐτομολεῖ τοῖς πυθέσι. ὑποίας γοῦν τὰς ἀναδήχθης ἐκπόθεν ὁμοίρησε, τοιούτους ἴσως καὶ λέγειν, ὅμιλος δὲ ὕλλῳ ἐδίδου τὸ μάχιμον ἀνάπλεως. καὶ γὰρ πως ὁ Δίκαιος τοῖς ἰδίοις αἰχμάλωτος, ἠσύχαζεν ἀναμένων. ἔστι δ' ἃ ἐν ἴδιον βίῳ καταπολεμεῖσθαι δεῖ τὰ τῆ Βασιλίως ὑπεκχίσμαθα, καὶ τὰ αὖε τὰ Γιωάννια ἀδροπαθῆ. ἠρεμεῖν δ' ἐᾶν ἐν ὅλως ἐκείνῳ ἀνδρὶ μάχας χαίροντι καὶ πολέμους ἐξ ὧν κερδήσειν ἀεί ποτ' ἤλπιζεν. ἡ γὰρ τῆ ἀεργῆ σχολὴ, ἐν ὑγρᾷ τῇ ἀργῇ ἀσχολίαν, τὰ μεγάλα καπηλεύει. ὡς γὰρ ἀργὴς ψυχῆς ἐν καπηλευομένης ὁ ἐνδυκαιρεῖν ἐν κενοῖς, ὅτω θερμὴς καὶ σπουδαίας τὸ χαίρειν ὁμόσε τοῖς πράγμασιν. ὅτως
D ἐκεῖνος τῷ πόπε, τὰς αὐτὰς πάρεις καὶ ἐρατηλάτας, ὕλῃ τοῖς βλαπίμασι χρώμενος. ὁ πολεμῶν ὅτι δίδοι τοῖς ἐναντίοις, ἀλλὰ μᾶλλον τῷ ἐνεργεῖν διεγείρων καὶ ἀπαλαμῶν.

CA-

CAPVT XXXI.

Expeditio Ioannis Despotæ cum multorum millium exercitu adversùs Ioannem Ducem: & de huius facinore insigni.

ΤΑδ' ἀμφὶ Βασιλέα Νικαέων ὧδε πύπτοις, δυνάμεις ἐξαπολιζέσθαι πλείους, πλήθει ὡσὰ πεντακόσιοι ζωὰ τῷ ναυτικῷ χιλιάδων ὡς λόγῳ), & ἐξαδοὺς τῷ Δεσπότῃ, πέμπει ξυλοχέων ὅτῃ & Ἰωάννῃ. ζωσκευάσατο δ' ἐπὶ τούτῳ καὶ ἄλλους πλείους τῶν λοχαγῶν, καὶ ἐκ μεγιστάνων, ὧν εἷς ἦν καὶ ὃν ἔσχε Δομέστικον τῆς τραπέζης. ὁ δ' ἦν ὁ Καβαλλάριος Ἀλέξιος; ἀνὴρ γηναῖος & ἀνδρικός, ὃς καὶ πατρόπολεμος ἦν τῷ πολέμῳ, τοξεύθεὶς ἐν τῇ μάχῃ ἐξήντε, καίπερ μὴ, κλέος ἐμοὶ δὲ πεσεῖν ἔκλειδς παρέσχεν, ἢ κάλλιστον τοῖς νέοις πίπτειν, πεσὼν. ὡς γὰρ πᾶς δυνάμεις ἐξαλαβὼν ὁ Δεσπότης ἐκεῖ δύσιν ἔλαυνε διαῤῥᾴδην τοῖς ἐξαπολιζέσθαις, ὡς καὶ αὐτὸ κατόψον τὸ ἔδαφος, ὁ Βασιλεὺς καὶ λαὸν ἅμα διαλόγους ὑπλίζετο, & ὅλον ἐξαρτυσάμενος ἱκανὸν ἐκ πολέμου, καὶ τῷ ἐναυδήποτε χωρᾶν τι & ναυρίου, ὡς εἴη τοῖς πάσαις ναυσὶ μακραῖς τι ἅμα & παχυστόμοις πρὸς τοῖς ἑβδομήκοντα, ἐξαδοὺς ταύτας τῷ Πρωτοστράτορι Φιλανθρωπηνῷ καὶ αὐτὸν ἐκπέμπει, τοῖς Λατινικοῖς χώραις ἐπεξιόντα ἔπει παρείκει ἐπεσβάλλειν· ἐπὶ γὰρ μᾶλλον ἐδόκουν & καὶ ὑμῖν πόλεμον ᾠέτο, εἰ ἔχοιεν καθ' αὑτοὺς οἱ Λατῖνοι & τὲ σφίσι φέβον, τοῖς πρὸς & Ἰωάννου ξυνοικείας ἀποχοῦσι. καὶ δὴ τὰναντία ἦν τῷ πόνῳ τῶν νέων Πατρῶν ὑπαντᾶν & τῷ Δεσπότῃ, ἔκπληξις κατεῖχε πάντας καὶ ταραχή, ὡς ἐπεσχωρεῖν μὲ ἐντεῦθεν ἐκάστῳ πὰς χώρας, γνωσιμαχεῖν ἢ τὰ φρούρια ὡς μικρὸν αὐτοχόντα ὅσον ἀφεστήκεσαν τῶν πόλιν τῷ Ἰωάννῃ, ἐξαδοῦναι μὴ ἐναγκόντα τῶν ἔφοδον. τοῦ γὰρ αὖ τις καὶ ἄλλοσε ἐξ ἄλλου ὑπὸ φοβοῦ καὶ μηχανῆς σώζεσθαι. ὁ μὲν γε Ἰωάννης εὖν ἐξεῖ αὐτῶν καὶ μόνος ἔχων τῷ πολῇ καὶ πολὺ λαμπρῷ, τὰς ὑπονοίας ἐπεχείρει σώζεσθαι. ὅθεν καὶ νῦν μὲ ἔτθα, νῦν δ' ἐκεῖσε ἐξελαύνων, ὡς οἷόν τε ἦν, καταφαλίζετο τὰ αὐτῷ. ὃ γὰρ χωρεῖν εἰς μάχην, ἔτι τῷ ἀδυνάτων ἐδόκει. ἀλλ' & τῷ Δεσπότῃ ἐκπλαττόντες ἐξ ἐκλῶ ἐπεῖχον ζωεχέσεῳ ἐξαλαμβάνοντες πόνους,

HÆc ita erant: quibus cognitis indignatus Imperator, Exercitum comparat ingentem; numero, ut fertur, quasi quadraginta millium, navalibus in eam summam comprehensis Copijs. & hoc tanto apparatu tradito Ioanni Despotæ, vadere illum confestim infestis signis in Ioannem jubet. Misit etiam cum eo plures alios Tribunorum & Magnatum, quorum unus erat, quem Domesticum Mensæ habuit, Caballarius Alexius, Vir generosus & fortis. hunc Mars hoc bello pigneratus est, sagittâ in prælio sublatum à quopiam ignoto. Sic illi quidem decus contigit gloriosæ mortis ibi oppetitæ, ubi cadere juvenibus est honestissimum. Cum igitur succinctus magnis hisce terrestribus Copijs Despota Ioannes tantis animis in Occidentem movit, ut terram haud dubiè se concussurum confidere videretur: destinavit Imperator eodem quoque Classem ornatam oneratamque superbissimo delectu, eum ex Vrbe, tum ex cunctis Provincijs ac navalibus diligentissimè habito; ita ut numerus navium partim longarum, partim celerum, ad tres & septuaginta ascenderet: quas commendans Protostratori Philanthropeno, jussit eum cum eâ Classe oras legere Latinicarum regionum, infestasque habere, ac ubicunque res ferret exscendere, incursionibusque urere. Sic arbitratus certiùs facilinsque processuras ad spem plenæ victoriæ belli universi rationes, si proprio impliciti periculo Latini cogitare de mittendis Ioanni auxilijs prohiberentur. Cum ergò velocissimè Despota Ioannes in locum esset pervectus novarum Patrarum, ingens ibi cunctos terror & consternatio turbavit: adeò utei passim Pagi & Oppida se dederent; arcium verò præsidia inter ancipires sententias fluctuarent: exiguâ, nec longum, ut apparebat, valiturâ, fidei Ioanni datæ reverentiâ cohibente, ab ipso ad primam statim irruptionem prodendo: nam ad extremum vitare se posse deditionis necessitatem desperaverant; utique cum circumspicientibus cuncta, salutis aliâ viâ expediendæ ratio humanitùs appareret nulla. Inter hæc Ioannes ipse passim destitutus à plerisque, nec alio jam ferè quàm familiarium domesticorum septus comitatu, arte atque ingenio supplere defectum opum, & capiri ac summæ rerũ suarũ quàm posset optimè cõsulere nitebatur, loca ex locis mutãs,

nusquam diù consistens, nunc hic, mox illic improvisò apparendo, conatus insequentiũ, quoad poterat, frustrans. Nam manum conserere, & aleam jacere prælij, destitutum Copijs, ultrà omnem ut facultatem, ita cogitationem erat. Porrò Duces ac Milites Despotæ latè per regionem sparsi Ducem hostium ubi lateret omnibus vestigijs indagabant: scrutantes assiduè loca cuncta quibus eum abscondi vel exigua suspicio esse posset. Vnde cum ille latebras subinde mutans cõtinuò fugeret, trahebat post se hostes, ulteriùs sic semper in ejus ditionis sese promoventes intima: quos ille ipse manifestis deprehensus indicijs Ducis fugientis timor audaciores scilicet in se invehendo faciebat, fretos utique quâ clarè prævalebant multitudine, nec magnoperè formidandum quidquam arbitrantes ab eo qui viribus palàm diffidens, spes salutis omnes in fugâ reponeret. Vt autem saris denique illum desultorij erroris, & fugæ infinitæ tædium cepit, simulque cunctantium ab exteris auxiliorum suspicatus conjecturâ causam, ab universis jam se socijs derelictum intellexit, Arci cuipiam munitæ caput salutemque confidere decrevit. Ergò se Patras conferens (prævalida hæc erat, & propugnaculis receus structis munitissima Civitas) eò se inclusit, idoneũ id præsidium ratus cui summam rerũ & reliquias fortunæ in extremo discrimine custodiendas rectè crederet. At Despota Ioannes qui tanquam indagine elausam feram venator undique vestigans, nullum finem quærendi Ioannis Ducis, inque suam potestatem redigere conandi faciebat, ubi eitò cognovit Patris eum in eo insum, eò confestim exercitum rapiens, coronâ Vrbem circumdedit, prono ad id usus studio Ducum ac Militum, quos & ipsos belli uno in capite patrandi percupidos, alacritate proliciebat ad contendendum mitâ ipsa nõ dubia vicinia prædæ, cui dudùm inhiaverant, quam suis utiq; jam manibus elabi negabant posse. Crebris ante omnia colloquijs, & promissionibus tentati obsessorum ab obsidentibus animi sunt. Proponebatur ipsis per subinde missos pellax & quæstuosa conditio, paciscendi sibi præter incolumitatem securam, ampliſſima certissimaque præmia, quæ promererl statim possent facili deditione, unius hominis, causæ tot malorum vel in præsens urgentium, vel in futurum imminentium. sic enim eertò haberent: nunquam inde abscessuros, aut allo quovis respectu avertendos Romanos, nisi confecta re: nec interim parcituros, aut ullâ misericordiâ revocandos ab urendis totâ regione frugibus ac tectis, agris ac satis conculcando corrumpendis, excidendis vineis, denique ipsis, si accipere oblata recusarent, tanquam hostibus inexorabiliter infensis, omni belli clade perdendis, quantacunq;

A ῥῖς ἀυτὸν ἰόντ⊙ σώζεσθαι, ὅθεν ηὐ τῷ ἀποχωρεῖν μὴ παρῶσιν ὑπαίτιος. τῷ δὲ γε δίλιαν ἐμφαίνῃ παράκλησιν ἐπεὶ παρεβάλλετο. τῷ γὰρ πλήθ⊙ πίστις, ηὐ κατημέλημα διάκοπος. ὡς ἂ κἀκῶν ὑπὸ⊙ ἐλάμβανε τὸν ἀποφυγὸν, ηὐ τὰ ἔξω παρεπιπόθει ἤδη τῷ ἀπαίτιον καταληφθέντα, ἴνα φερείφ ἑαυτὸν πεύσῃ, ηὐ φέρων ἑαυτὸν ταῖς Πάτραις ὀχυρᾷ πόλ, ηὐ ἐν τῇ ευσαίρῃ δίδυσι, ηὐ πιθὴ φυλαχθησόμεν⊙. ἐ ὁ μὴν καταφυγὴν ὀχυρὰν εἶρε τὰς Πάτρας. ⊙ δ' ἀμφὶ Ⓜ Δεσπότην μαθόντες, πλὴν πλὴν κύκλῳ παρεκαθέζετο. ηὐ ἀρχὴ παρὰ τοῦ ὅπως Ἀλεξιώσῃς ἐλένετ⊙ τῷ Δεσπότῃ, ἑαυτὸς μὲ παρῶσιν τῷ βελτίωνι, ἐπὶ Ⓜ δὲ τὰ δεδομένα σώζεσθαι. μὴ γὰρ ἀποχωρεῖν ἐκεῖθεν, μὴ ἄλλοθί τ⊙ πεπίσθαι, μὴ φεύγοντας τὰ πρὸς καίρια, ηὐ ἀγρὸς καταπατῆσαι, ηὐ ἀμπελῶνας τέμνειν. ηὐ πλὴν χ' ἀυτὸς ὡς πολεμίοις χρώμενοι Ⓜ, πλὴν Ⓜ ἀφανίζῃ, κἂν ὅπη ηὐ ὁ χρόν⊙ παρβαίη. τοῦτο τῷ Δεσπότῃ Ἀλεξιώσῃ⊙, ἐκεῖνοι ἢ ταῖς ἀληθείαις, ἢ παρ' ἐκείνοις παρβιβαζόμενοι ἐνδεῖν ὅτι⊙, ὑπίως τὸ ἀπολογεῖσθαι. ηὐ παρελπίζειν σφᾶς τῷ ὁμῷ αὐτῶν, μετ' ὀ πολὺ παρδοῦναι, ηὐ Ⓜ Ἰωάννῃ καθυποχρήμενοι. ὡς γοῦν μεταξὺ χρόν⊙ ἐζήτουν, χ' οἱ μὲν ἀναβολὰς ἐναιρέσεων τ' παρδόσεων, οἱ δ', ὅσον ὕπω αὐδαι ὃ παῦ ἐλπίζ⊙, διατελεῖν τῷ Ζωνῆσθαι ἔγνω ὁ Ἰωάννης. ηὐ σκοπιὰν ὡς εἶχε. νυκτὸς γὰρ ἑαυτὸν χοίνοις ἀφ' ὧν τοῖχος καταχαλάσας, ὡς μὴ φωραθεὶς δι' ἐρατοπέδου ἐαδίζων, ἀδήλ⊙ τ μεταχειρίζεσθαι. ηὐ χλαῖναν μὲν μέλαιναν ἀπεῖπε, κρατεῖ δ' ἀπ' χείρας ἔσπευ ἐυτῆς, ηὐ χ' ὑποστορνύμενα μεταπαλαισόμεν⊙, καθιδόντων δι' μέσας νύκτας, ἅπαν ὃ ἐρατόπεδον διεξῇ ἐρωτήματικῶς ἐκφωνεῖν συχνάκις δι' ἔσπευ δῆθεν ἀπολωλότ⊙. ηὐ οἱ μὲ κατημέλευν, οἱ δὲ ηὐ ἀπελογοῦντ⊙ ἐνδοθεν τῷ σκιωδῆ μὴ ἰδεῖν ὃ Ζωνύμενον, ἐκεῖνα ηὐ τὰ ὡς εἰρῆσθαι διαλιπῆ καθυποχρήμενα, ηὐ ὕπω λαθὼν τὰς ὑπαίτιον χοίνους, ἀπολύσῃ μὲ τῷ Ῥωμαϊκῷ ἐρατοπέδου. ἐναυλισάσθαις δὲ ἐμὲ ἔα, ηὐ δ' ἀδήλ⊙ τὰς Θήβας ἐν ὑμέραις μετρίαις καβαλαβὼν, μηδενὸς τῷ ἀυτ' αἰδότ⊙. ὑ δὲ ὁ ⊙ ἐνδον Ῥαξῶν πλὴν τῷ οἰκείων, ηὐ οἷς ἐδίσ-θησε ἤδεσαν. ὧ δὲ ηὐ ἐφ' ὑμέραις ἔμιμ Ⓜ σκιάζειν ὃ δρᾶμα, τοῖς ἐν τῇ πόλ μὴ φαινομένοις τῷ Ἰωάννῃ. ἐκεῖσε τοίνυν Ⓜ μέγαν Κύρ Ⓜ καταλαμβάνῃ, ἐμανυμοιοῦτό οἱ, Συ-

B

C

D

E

ρεωάνης δὲ τῷ γλαφύρῳ ἐλέγετο, ὁ δὲ παρε- A
λυπαρῶ βουλῆν, ἃς πίστι δὲ τῷ σπουδῶν
ἑαυτὸς καὶ κῦδ ὁ ἐπὶ ἡλικίαν, ὡς λαβὼν
ὀλίγον χαμόζηλον ὅτι ζυγαρεῖ. ὁ δὲ μέγας
Κύριος Ἰωάννης τὰ καθ' αὐτὸν μὴ παρητᾶτο,
ὡς μηδ' ἄναι οἱ δυνατὸν ὅτι συζυγίᾳ καθαλη-
φθῆναι, ἀνδρεῖα γε ὄντι καὶ ποδάρχῃ δλιγῆ
παρατολαίοντι. ἀδελφὸν δὲ ὁ ἦ Ⓜ παῖδα
Γυλιέλμου, ὃν καὶ ἐς κῦδος οὐ ὀλίγον
παρῆκε, καὶ λίαν χρήσιμον παρεδείκνυ.
ἀλλὰ τὰ μὲν τῆ κίνδυνος, καὶ ὕστερον ἔλεγε πα-
λαιόποτε, τῆ Ῥωμαλεγμάτων κλυδῶνι, B
ὁ δὲ καὶ λέγετο. τότε ἦ ξιακοσίους Καβαλλα-
ρίους δοὺς αὐτῷ, ἢ καὶ πλείους ὡς λέγε), ἐς
αὐτὸς ἀποπέμπει, αὐδρας ἀριστεῖς, καὶ πολ-
λοὺς πάνυ καθυπερτεροῦντας. ἐς λαβὼν καὶ
τοὺς αὐτοῦ παρεσμίξας ἀμαυρόεν ὡς μηδεὶ
φωραθεῖη, καιρὸν ὑπηρέτησε, ἐμπίπλη τῆ
παρακρούεσθαι μὴ ἀφανιζόμενος, μηδὲ παρεσ-
δύεσθαι, ὡς ἔνδον ἐγκεκλεισμένοι. τότε ἦ ὡς
ἀσβαλλά ποτε φρενὸς ἀκέοντες χρεῶν. ἐπε- C
ρέχθησαν, ἀγνοοῦντες ὃ δρᾶμα. τότε πάνυ
ἀμμιζόμενος, ἔνθεν μὲν, ὁ ὠδὶ τῆ Ῥωμαῖ-
Πέτρου, πολὺ ἦ ὃ Ῥωμαϊκόν, καὶ ὁ ὠδὶ Ⓜ
Δεσπότου κράτησι, ἐνάιθεν δὲ ὁ ὠδὶ Ⓜ
Ἰωάννου Ἰταλοί, καὶ οἱ αὐτοῦ πολλοί γε ὄντες ἐς
μάχιμοι συνερήγνυντο. καὶ ἀμφισύνας ὀλί-
γοι πλείους ἐνάιεν, οἱ μὲν τὸ κατ' αὐτὸς
Συντάξι διερρωῶντες, ἀκμῶντες ὄντες καὶ ἐς
αὐτὸς ἕτοιμοι παρεσβαλεῖν καὶ τρόπον, ὑπέπ- D
πη Ⓜ. οἱ δὲ, τῷ μὲν τῷ ἀπαρεσδυκότι κα-
πεπλαγχθέντες, τῶν δὲ, καὶ πλήθος ἀμμοσ-
τὸν ὄντες, ἐν οἷς ἀνάγκη καί τινας καὶ ὠδὶ ὃ
χρεὼν ὀρρωδῆσαι, ἀπέκτεσ ἐς ὡς ἢ σφίσι διε-
ρέντες, ἐμάχοντο. ἐς τέλος τῆς παρόντος φά-
λαγγος ἐκλυθείσης, οἱ καπῖται ἐν ἢ παρεπ-
κέσαις ἡλίας ἦσαν, καὶ ξυνεταράσσοντο
καθ' αὑτὰς θορυβούμενοι. καὶ μικρὸν ὑποδο-
δυῶντες, τέλος ἐς φυγὴν ἐτράποντο, ἐς Ⓜ
παρόντος ὁ ὑπὲρ καπῖται, κἀκείνῳ ἀλλος E
παρεστάναι, καὶ ὕπνος ἀγχυθῶντες, ἀπεδύοντο
μὲν τὰ ὅπλα, ἀπέλυσε δὲ ἵππους, καὶ
μόνοις ποσὶν ἐθαῤῥοῦσι ὃ σώζεσθαι, πολλὰ τῆ
Δεσπότῃ, ὃ μὲν, ξυνισῶντος ἐς ἡδέος, ὃ
δ' ἀπελαυνῶντος, ἔστ δ' ἢ γε ἐς παροιχομέ-
νοις ἐκλύθη δ' ἢ μάχη, ἅπερ ἄνεσ ποιητικῶς,
ἐς τῆ τῷ Δεσπότῃ φωνὴ ἠλάγγευ, ὠδὶ ἑαυτῆ
παρεμάρνει ἕπεσθαι. ὥστε γὰρ, μὴ ἑξακοσίους
ἢ καὶ ἔνδον διπλασίους, ἢ καὶ πλείονας ἦ).
ἀλλὰ τῷ χῦ σφᾶς πλήθει, ὃ πλῆθος τῆ

ad id perficiendum patientiâ opus esset. A
Nam sibi abundare otium, & nunc vacare
soluto curis alijs, quantumlibet spatium in
eâ obsidione consumere. Talia denuncianti
Despotæ, Patrenses sive verè, synceraque
mentis propriæ sententiâ, sive ita faciendum
suggerente, quem intus secum habebant,
Ioanne Duce, mansuetè modesteque respon-
debant: excusantes, maturam in præsenti
rem non esse; suppliciter orantes remitti
tantisper oppugnationis impetus; magnum
brevis moræ pretium fore: nam se interim
confirmatis viribus, ubi præsidio, quod im-
positum cervicibus perferrent, eluctando
satis possent, omnia quæ poscerentur effe-
cturos; & Ioannem in suam redactum pote-
statem, tradituros. Auditæ preces sunt. vis
suspenditur; fides expectatur promissorum.
Longum in his tempus abit. hinc Patren-
sibus in artificio quod prodesse ceperat, gna-
viter perstantibus: inde Romanis spe sibi
vanâ victoriæ proximæ blandientibus. Hoc
articulo rerum tentandum aliquid magnum
Dux Ioannes constituit, adhibitâ in consi-
lium, præter ipsi familiarem innatamque au-
daciam, extremâ necessitate rerum suarum, C
ultimo jam in discrimine pendentium. No-
ctu per fidos paucos, juratos arcanò factum
habituros, demittì se curavit funibus per
murum, veste antea mutatâ ne posset agno-
sci. tum ut erat sago nigro in famuli spe-
ciem larvatus, equi habenas manu tenens,
nocte concubiâ dormientibus cunctis, per
media transit Castra, identidem inquitens
supplici clamore, si quis seiret quò abijsset
sibi elapsus equus Domini, monstrare ne
gravaretur: magnam indicij mercedem so- D
re. sic euntem si qui vigiles videbant, procede-
re sinebant nihil suspicati: Alij abditi
tabernaculis quos somnus ab audiendo non
arceret, negligenter reddità intus voce res-
pondebant negantes equum sibi visum. In
hunc modum impunè trajectis quàm latè
patebant Castris Romanis universis, sub au-
roram per vias occultas contendit Thebas
versùs, quò paucis diebus inexpectatissimus
pervenit. qui enim ibi quidquam præmo-
neri de ejus adventu potuisset, quem ne Pa-
trenses quidem Patris excessisse adhuc no-
verant: paucis illis Domesticorum, factum
eujus soli erant conscij, silentij quod sanctè E
promiserant fide summâ eelantibus, & prout
convenerat Ioannis absentiam tegentibus
artificio facilè avertête curiosas suspiciones,
solicitæ præsertim & aliò attentæ tali statu
Civitatis. At Ioannes Magnum Thebis Do-
minum invenit sibi cognominem. Syrioan-
nes quippe linguâ illic usitatâ vocabatur.
Hunc adiens infimis precibus orat, ut sibi
auxilietur, oblatâ in pignus fœderis propriâ
filiâ ipsi nupturâ. Ad ea Magnus Dominus
Ioannes, negabat se aptum nuptijs, quippe

cum

cum malis desperati remedij alijs, tum incurabili præsertim conflictatum podagrâ. Sed fratrem sibi esse adolescentem Gulielmum, quem in istam affinitatem sibi valdè probatam, & utrinque judicatam utilem offerret. *Verùm hæc*, inquit, *iam nunc inter nos conventa, suo videlicet curabuntur tempore* (prout est revera factum, istis deinde ritè celebratis nuptijs) *Nunc ut quod instat prævertamus, accipe à me auxilia quæ postulas*. Datisque illi Caballarijs trecentis, aut ut quidam asserunt, plurib⁹, eum continuò dimisit. Erant hi bellatores lectissimi omnes, plurimmque instar singuli. Hos suis admixtos summâ celeritate, pariquè silentio, ne ullo sensu rei quæ parabatur Hostes admonerentur, Castris ad Patras positis admovens, in eâ opportuno capiato tempore toris viribus irrumpit. Omnium borum prorsùs ignari Romani erant; nihil tum minùs quàm tale quidpiam expectantes. quin, ut in supinâ securitate fieri amat, in omnis se generis remissiones relaxaverant, curas solvente eũctas opiuione, eni ut certissimæ acquiescentes, persuasissimum habebant: Ioannem utique Ducem, à quo uno metuere aliquid poterant, conclusum teneri Arce, quàm arctissimâ ipsi undique obsidione circumcingerent. Ad primam igitur impressionem, re videlicet inopinatissimâ perculsi turbatique nostri omnes sunt: steterunt tamen in armis Persæ sub Rimpsane, magna pars Romani Exercitûs; in primis verò Ioannes Despota cum fortissimis suorum. In hos invectus Dux Ioannes cum suis Italis, plurimis & ipsis, manuque promptissimis prælium commisit acre ac cruentum, quo Romani ab Italis, plures à pauciorib⁹ planè victi sunt. Nam hi confirmatis animis ordine servato, fortes ipsi exercitatique congressibus bellicis, parati re provisâ, disciplinæ industriæque vim admiscentes inclinctabilem, ruebant in adversos. Illi primùm casûs novitate attoniti, deinde ut vulgus è vario mistum genere, malè cohærentes, nec ita lecti omnes, ut non inter fortes ignavi quidam horrore periculi trementes incompositè pugnarent, & diffisi præsentibus tutiora circumspicerẽt, succubuerunt ad extremum. Porrò istâ Phalange priore dissipatâ fractâque, qui retrò in subsidijs stabant, pudendo correpti metu, confusam & tumultuabundam utcunque objicientes aciem, statim pedes retulerunt, initio cum quadam ordinis curâ, mox effuso temerè quoquoversum impetu trudentes invicem, incurrentesq; in sese mutuò, dum prævertere præcedentem posterior studet. Denique jam eõfusione prævalente pro se quisque arma exuere, equos dimittere, pedibus salutem quærere, Despotâ quidem revocante ad officium, hortante, increpante, minas, ubi cætera non profuerant addẽte, postremò

A αὐτοπάλων ἀφιζ℗, ὡς ϑὰκ ἂν ϑαῤῥήσαιτον, ἀ μή γε καὶ αὐτοὶ τελεῖς ὄντες τοῖς τόσοις ἐναρίζειν. τότε δὲ ὁ Δεσπότης ἀποκαραδοκήσας, τρέπει τὸ χελιτὸς, ἐ ℗ ἵππον ἀπὸς, κ᾽ κεφ℗ φλυᾷ. καὶ πάδδον ἰὼ ἐλέσθαι, ἄλλως μὲ πίλοπας, ἄλλως ᾗ φθιῶτας, εἶν᾽ δὲ ϑαμέως κρυπτομένης καὶ τοὺς ὅ σώζεσθαι ἱκετεύειν ἐτύμως ὄντας, ἄλλως δ᾽ ἀποῤῥῶγας καὶ πέτρας καλαμβάνοντας, ἄλλως δ᾽ αὖϑις ἀπαγομένης ὁπόσον ἡ λόχνη χεὶς ἐκπέτειν, καὶ τοὺς ὅ σφάττειν ἀποτόμ℗ τῷ μεταβόλῳ τῆς τύχης μαλασσομένη τὸ δὲ δόξαν σφίσιν ἀφαδὲς. πᾶσι δ᾽ ἡ μοῖρα ἰὼ ὀλεθρ℗, στόμασι, χρήμασι, ὅπλοις, ἵπποις, ἀυτοῖς ἐνδίμασι· τὸ γὰρ ὁμοχθὲς μὲ δίδου ἔπασϑε σφάττειν, τὸ δὲ χυμοῦσϑ℗ ἁδόντα ὡς ἐνδυμάτων πᾶσιν ὑπίσω ἰὼ. πλ℗ φθιῶτων τοῖς φορηταῖς οἰκίαις ὑπηνέμοις τῷ μεγιστάνι, καὶ αὐτ᾽ γε τῷ Δεσπότῃ, πολλὼ ἀξιοφόρ℗ πλοῦτον. ὑπόμαπα γὰρ ὑπῆνα ἐ ἔπαλα καὶ ὕπλα ἐ ἵππους ἐ ϑεραπείαν ἄλλων χλιδὰς ζυφῆς ἄξιόν, μέχρι ἐ αὐτῶν τῶν ὑπποδὸν μυώπων πλῆσα, ϖξακεφάλοντος, καὶ τλωικάδ᾽ οἱ τότε ἔδοξεν ἀσφαλὲς τὸ τῆ Ἀντιοδέως ἀληϑὲς. φησὶ γὰρ ὑπὲρ ℗ πάντ᾽ ὄκχεσθαι τὰ καλὰ τοῖς ἐχθροῖς, πλὼ ζωότητος, ὡς πάντ᾽ οἶδ᾽ τι ϖξὰ τούτοις γλύσϑαι, ἰὼ ζωότητ᾽ ἔχοιεν. ἐδόκει δὲ κ᾽ τὸ τῆς ἀβυλίας χρῆμα, τῆς αὐτοξόου ἐ μᾶλλον χρήσιμ℗. χιλιάδας γὰρ πέντε ὡς ἐ ὡς μυριάδας ποσοῦσϑαι, ἐν παρεσκευάσατο βύβλῳ, καὶ οἱ χϑὲς πολυτρύτης καὶ τυφλὸς τῆς πλήϑους, σίμερ℗ παυσεῖ τε κ᾽ ἀστοχεῖ, ἀυτομωνισμένης τῆς ἀβυλίας. ἤρχοντα γὰρ χεὶ παρᾶλ᾽ κ᾽ κινδυνεύοντα ὡς ἢ νικήσοντ℗, ἢ ὀλεϑρ℗ πεσούμεν℗. κ᾽ τί γὰρ καὶ ἀρχοὶ ἀ μή γε ϖξομηϑῆτο τῷ ἄλλων, ὧν ἄρχειν ἐπέχϑη; καὶ ϖσπὸς μὲν ὅτι ἀνϑίστη℗, ἀ μὴ ϖξαίπτοι ἐ ϖξφυλάξοι), ἄρχων δ᾽ ἀνϑίστη℗ πάντως ἀ μὴ ϖξκινδυνεύοι ὧν ἐπέχϑη ϖσπός; ὕμνουν, ὃ πολλῶ γε καὶ δῶ. ὅτω μὲν οὖν ϖξαλόγως τῆς τύχης συμβάσης, ἐ τῆ ὑπολελαμμένη καπαπίκότων· ἀνεῖσα τὸ πιεῖν ἡ φάμη, Θεὸς ἦσα ὡς λέγοι), ϖξαιρέλλῃ τὸ δυσχερὲς ἐκεῖνο ἐ ἀναρσδικτον σύμβασμα, πολλοῖς μ᾽ ὡς λύσαν, ἄλλοις δὲ κ᾽ ὡς ἐναπλῆξαι, τοῖς δ᾽ ὡς καπάγλαυ. ἓς δὲ καταφρονῆσ᾽ ἔταξε τῆ μικρὸν ὄντων, ἐ τοῖς λιποψύχοις ϖξοτιπόϑαζ. ἀκέσαντες γὰρ τὸ ϖξὶ τλὼ Εὐρικ℗ ταυτικὸν, οἷς δὲ ἐ ὡς ξιάκοντα ταῦς ὁ φλ℗ ὀλίγῳ δέοντ℗.

B

C

D

E

ἄξης-

ξηραίνετο, καταλαβὸν τὴν ὀδὸν δὶς καὶ τρὶς πλάσαν. ἐν δὲ ἓξ αὐτῶν γε ναυσὶ πλαμβάνουσι, καὶ τὴν Βασιλέως σῶλον ἁρπάσαντες. ναυδρομοῦντες δὲ ἔτι καὶ τὴν Δημητριάδα, οἷς αὐτίκα φανέντες ἀφίστανται, καὶ ἅμα ὁρμίσαντες ἔφθασαν, τῇ παραυτίκα πλήμῃ καὶ μόνῃ κέρδους ἐλπίζοντες καταπλήξαι, τοὺς περὶ τὴν καταπλυτὸν σφάλμασιν. ἐφθη δ' ἄρα καὶ Τύπος μικρὸν ἢ μικρὸς κίνδυνος. τὸν ἀσμενισθὲν τῷ Δεσπότῃ ἀφάρτολι καὶ τὴν Δημητριάδι, ἢ δὲ μᾶλλον τὸ ἀληθὲς αὐτοῖς καὶ ἀλύοντι τοσούτου συμβάντος πραγμάτος, ἀνίεσέ τε τὰς τῆς ψυχῆς ὁρμὰς, καὶ ὑπεπάθησε, δ' ἅπασι πρὸ τοῦ σώλου, εἰ τοσοῦτος γενόντος, μὴ ἐμπλησθῆναι τὸ μοιρίδιον, ἀλλὰ καὶ πέρα τὴν γενόντων περελθεῖν. καὶ δὴ ἓξ αὐτῶν, δυοῖν ἡμερῶν ἀφάσημα, ὅλης καὶ μόνης μιᾶς ποιεῖ) νυκτὸς, καὶ τὰ τῶν περὶ τὸ στρατὸν ζωοτροφίσας ἐγκαταλείμματα, πρὸς λαβὰν ζωὴν αὐτοῖς, τῇ Δημητριάδι ἐφίσε), καὶ ἐν σῶλον ἐν χρῷ κινδύνῳ καταλαμβάνει. ἤδη γὰρ καὶ αἱ τῶν ἐχθρῶν νῆες ἐμφανεῖς ἦσαν περιβαλοῦσαι τὸ πλωτικὸν δε. ὡς γὰρ εἶχας ἔστησαν, καὶ κἂν ἅμα περσίβαλον, αἱ δὲ τῶν Ῥωμαίων στιχηδὸν καὶ δεκάδας ἑστήσασαι μὴ τὰς περὶτας δεκάδος τῷ περὶτῳ ἐδέχοντο μάχῃ, ἐν δεκάδι ἡ περὶτη περιῆμα, ὅπως καὶ ὁ Φιλανθρωπαιότατος Πρωτοστράτωρ λιὼ, καὶ τὸ βασιλικὸν ἀνεγήγερτο σαλπιγκτὴν, ὡς ζωὴν δὲ συμπεσοῦσαι, μάχῃ ἤλπιζαν κρανῆναι. ἀλλ' ἐπὶ λιὼ μίαν ἐπασσφρισάντων πολλαὶ ἐνεγκάν. ὅθεν καὶ πλεῖσται ὀπισθέμβολοι μαχομένοις, σφάλλοντες αὐτεχομένας, καταβάλλοντες αὐτοσαμένας. τότε μὲ πολλαὶ καὶ μαχαίρας ἔργον ἐφεύρον, πολλοὶ δὲ καὶ ὅπλα τῶν ὑβάπων ὁλιοθανάτως ἐναπεθνησκον. ἄλλοι δ' αὖ τραυματίαι γενόμενοι ἀς πλοῦτον αὐτοῖς. ὁ δὲ γε Πρωτοστράτωρ καὶ πολλαῖς ἐδαλλον ταῖς ἀκίσι, καὶ ἔτι καθικέσθη σὺν λιὼ ὑπαλισμένου πεσόντος, τὰς μαχαίρας ἐμβάλλοντες τῶν ὅπλων ἐντὸς, ἠκίζοντο. τοῦτο τοῖς λοιποῖς ναυσὶ δίκα καὶ τῶν κατ' αὐτὰς κινδύνων, ὡς δηλίαν ἀνίκεσον ἐβίσατο. ὁ δὲ γε Δεσπότης τοῖς ἀγαλοῖς ἐφισάμενος, ὤρεγε χεῖρας, καὶ καταλιστικόλαι τὰ μέγιστα φασῶν τε καὶ ποτισώμενος. ἐν ὡς αὐτὸς ὁ Δεσπότης ἐπὶ ἐν περιβαθὲν ἔχοι, ἐν ὁ χαρὸς αὐαλιθλίσας σφίσι σφάλμα, ἀ μόνον περσέχοιεν, ὤρεγέ τι χεῖρας ἔξωθεν τοῖς ἐντὸς, καὶ περιυμίας παρεῖχε σύμβολα, ὡς ἐντεῦθεν πίμπλων ζοήθειαν. ὁ δὲ καὶ πρὸς ὃ ἀκὲς λιὼ ἠκίζοντο, ἐν δ' ἐκλιο

A corripiente manu quosdam, & in Hostem vertente. frustrà omnia: inclinatâ semel (ne poetieè quis dixerit) pugnâ. metu videlicet lymphati ne sentire quidem voces Despotæ, nedum curare videbantur: ad sibi privatim consulendum solicitudine unicè omnium versâ. Putabant enim non trecentos, aut duplò triplove plures, sed planè pari saltem, fortè superiore ipsis numero, Hostes instare victores. quomodo enim nisi multitudinis sibi conscij majoris, talem exercitum invaderent? Eatenus sustinuerat Des-
B pota belli sortem expectans, tunc tandem desperatis haud dubiè rebus, versis equi habenis in fugam se quàm effusissimam averrit. Hinc jam miserabilis facies campi. Videres ibi alios cadentes, alios fugientes, quosdam se abdentes inter ramos arbustorũ, patatos tendere supplices manus, cutiores alios latebras in præruptis petrarum fissuris quærere, nõ paucos in servitutem trahi, quibus videlicet prærer spem parcerent erudeles lieet illæ ac in ædes promptæ manus, satietate sæviendi, aut emollientę quodam
C miserationis humanæ sensu; in tam subitâ conversione fortunæ. Fatale autem ingruerat exitium cunctis pariter rebus, corporibus, pecunijs, armis, equis, vestibus ipsis miserorum, quibus si fortè commẽdatis communione generis condonaret vitam misericors humanitas victoris, à spoliandis tamen ijsdem nihil avaritiam tempus suum nactam avertebat. Itaque passim congestarum avidâ spoliatione vestium magni & invicem ferè pares nnicuique Italorum acervi constabant. His in campo gestis, rapacitas in stativa de-
D solara fugâ Exercitús ineubuit. Tabernacula portatilesque domos illic Proceres Romani militantes, Despotaque in primis, pro copiâ cujusque magnificè instructas habuetant. In has prædatores versi, multùm inde divitiarum exportarunt. Pocula enim illa, qualibus Ptincipes utuntur, exquisitam suppellectilem, arma, equos, alia instrumenta usûs familiatis, totumque illum speciosè delicarum apparatum superbæ regiæque luxuriæ convertentes exhausertunt, avarâ usque ad pulvisculum diligentiâ: Siquidem
E ipsos quoque aculeos calcarium sedulò colligentes apponebant lucro; tali sueeessu demonstrante manifestè quàm prudens vorum fuerit Antisthenis omnia Hostibus optantis bona, præter mentem. nam cui consilium defuerit, ejus thesauri quantivis in prædam sapientiori cedent. En millia Bellatorum toties multiplicata, ut Myriadem non unam conflatent, ita evertit afflixitque momentò consilium hominis nnius, ut tot illi ae tanti ex heri opulentis, & copiâ rerum usque ad luxum & delicias circumfluentibus, hodie humiles, egentes, vagi palmas porrigerent, non mendicitate magis, quàm professione

dede-

dedecoris proprij, quos sua ipsorum socordia debellassent. Nimirùm Ducem Exercitûs sortem quidem, & vitam quoque ac sanguinem pro gloriâ victoriæ paciscì certum: sed præterea vigilem ac futuri providum esse oportere, semperque acri solertiâ intêtum, ne quis inopinatus ingruat casus. Id enim officij omnis Præfectura, maximè autem militaris, sustinet. Ad hoc, inquam, tales in summo collocantur, ut longe prospiciant. An enim speculator in culpâ est qui non prævideritt, non præindicaverit perniciem ingruentem cujus observando appulsui constitutus in specula fuerit: Dux habebitur innocens, qui non præscierit non præcaverit insidias, furtivosque impetus sagacitate præoccupans, maturè obvians averterit: quod potissimùm ut faciat in id evectus fastigium est? non profectò. minimè id inquam: nec de hoc quisquam qui sapiat dubitaverit. Cæterùm ut hunc inopinatissimum casum strenuè, ut solet, in omnes latè partes fama vulgavit, varios in varijs repens nuncius excitavit animorum motus. multos gravi dolore affecit: non paucos usque ad stuporem perculit: quibusdam lætus accidit, & risum, nostro ludibrio, movit. Denique non defuerunt qui ex meru, quo priùs tenebantur Romanæ potentiæ, in contemptum transirent: & præcipuum Copiarum Imperij robur excisum dilapsumque gratulantes, delendarum quoque reliquiarum impetum caperent. Nam Latina Classis quæ ad Euripum stabat, navium panlò minùs triginta, sic animis aucta est auditâ nostri terrestris Exercitûs clade, ut non dubitaret triplò numerosiorem Imperatoris navalem Exercitum, stationem tunc circa Demetriadem habentem, incursu repentino aggredi. Inspirabat alacritarem in audax consilium certa fiducia pari fortunâ utendi maritimo quoque prælio. Persuaserantque sibi si perculsis incommodo terrestri, & recenti clade territis infesti supervenirent, specie ipsâ sui præsentique occursu debellaturos, potiturosque mox navibus, portu præsertim inclusis, & per angustias explicare sese in navalem aciem non valentibus. Et parùm abfuit quin spei compotes fierent. momentoque ingens periculum summæ illic rerum fuit. Cujus cum esset rapidm indicium perlatum ad Ioannem Despotam in locum cui nomen Drimianis, fugâ receptum, is quamquam plenus cladis & pudore mœroreque confusus, excitavit sese tamen, haud molles admovente stimulos justo metu, ne si novus iste quoque succederet ad votum Hostium conatus, non solùm accepto jam incommodo fatalis cumulus adderetur, sed ulteriùs quoque, usque in irreparabilem Imperij tuinam damni pernicies excederet. quid enim timeri mitius poterat, si Classis, sola tunc pars virium Romanis salva, delererur. Hâc solicitudine instinctus ex effugio illo ac latebris erupit suis: & quod Drimianim ac Demetriadem interierat iter bidui unâ nocte pervolans, rapris secum, quas colligere potuerat, reliquijs Exercitûs terrestris, extremo jam discrimine periclitantem Romanam ibi reperit classem. Apparebant ab alto expeditæ ad invadendum prælium hostiles naves ordinatæ seriatim. Stabant ex adverso Romanæ productis in Decadas versibus, acie per multiplices ordines profundâ; cujus quæ frons erat Decas prima committere jam ceperat, excipiens primum impetum irruentium visummâ Latinorum. In his decem nostris Princeps erat ipsa Prætoria, quâ vehebatur Philanthropenus Prorostrator, unde etectum prominebat, de more altè conspicuum Sceptrum Imperij. Ea expediro ante omnes procursu miscuerat se Hostibus, strenueque dimicabat, imitantibus pro virili novem cæteris. Verùm cum in unam illam extra ordinem evectam, undique Latini coorientes, conatibus pro se quisque vehementissimis irrumperent, non sustinuit vim atrocem ad extremum, admiltgne victores, qui eluctari constantiam resistentium fortissimè nostrorum, trucidantes adversos, dejicienres obvios, miserabilem edidetunt stragem. Tunc multos absumpsit consostos gladius, multos hausit in aquam delapsos mare. Alij tamen adhuc, licet semineces vulneribus, ad finem usque resistebant. Proroſtratorem ipsum multis petierunt telis, quæ quoniam perferre ictum in corpus nequibant validâ ubique protectû armaturâ, gladijs per rimas & commissuras armorum insinuatis, sævè illum excarnificabant per intima sodienres. Id verò animadversum ab aliarum militibus navium, acerrimis & ipsarum insultibus laboranrium, fregit denique pertinacem in id loci constantiam, tristi & immedicabili injectâ ex desperatione formidine. quando appatuit è littore Despora manus tendens, ac supplici clamore vociferans: starent adhuc animis: En adesse sese Despotam auxilia ferentem: occasionem adesse reponendæ Hostibus cladis nuperæ, si paulùm modò conniterentur. Hæc loquens vultu, oculis, manuum protensione commonebat è terrâ intuens in navibus pugnantes, nutu, gestu, omni præterea significatione indicans adducere se auxilium prævalidum mox moxque adfuturum. Id enimverò plurimum valuit.

A ἀγχίαν αὐδὴν καταφάσκοντο. ὁ δὲ τῆς ἀξυνετοχίου ἀλιάσιν ἀκμὴν παλαιὸν ἀσυστέμπτε δὲ ἀσυστεβοήθ, καὶ φυσικὴς δὲ χαμαὶ ἀσυ ἄμωμον παρεκάλ, ἐφ' ᾧ μὴ σφαλεὶς δὲ τὲ ἐκέ. ὡς δ' ὅδε ξυεγδ ἐκείνοις ὁ κίνδυνος ἦεν, ἄλλως ἔγνω ἀξυκαλεῖν καὶ ἀκμὴν ἱκετηλάν, 'αὖτις δὲ τῷ ἔναντιῳ χαμαὶ, ἐκ δὲ τῆς ἀδῆς ἐκαπέφθε αὐτασίους, πολλοὶ ἀδ πεδόντων ἦεν, καὶ θαλάσσα φέεν ἅμαπ.

B

Nostri

Nostri milites à notâ facie ac voce, novis receptis animis, instar aprorum, qui circumventi venabulis in ipsâ morte dirum frendent, haud impunè trucidabantur. Interim ijs subsidio Despora, piscatorijs fortè navienlis repertis, lectos bellatorum manipulos submittere; vocibus parirer & signis procul, nt ceperat, animare; concitare in ultionem, admoncre ultimum id rempus, fore servandæ Romanæ rei, baud dubiè perituræ, si offensioni terrestri clades maririma superveniar. Hæc ardentissimè agens lieet, parùm proficiebat. intendebatur enim periculum, & parùm à conclamatâ pernicie res aberat. Ille conspicatus magis magisque Romanos cadere, congeminari cædes, coacervari cadavera suorum, decoloratum cruore pontum, ineluctabili vi ruere victores, aliunde jam ratus auxilium quærendum, Dei opem veniamque ardenter invocat quàm demississimo habitu supplex: non frustrà, ut mox videbitur.

CAPVT XXXII.

Vt mari Protostrator Philanthropenus Italos magnâ pugnâ vicerit, adiuvante à terrâ Despotâ Ioanne.

Ἦν δὲ καὶ ἡ πρωτοπαντοῦσα καταδικάζεται ναῦς, καὶ ἤδη τῶν ἐχθρῶν ἀπῆρτο, ἐν ᾗ καὶ ὁ τῶν νεῶν ἔξαρχος ἦν, καὶ αἱ βασιλικαὶ σημαῖαι, καὶ οἱ τῶν μαχίμων ἀνδρῶν πρόκριτοι. καὶ τότε τὰς παρθυμίας ἐκείνων ἐπαυξῶν, ῥιπῇ καὶ χοῒ γῆς τὴν κεκαλυμμένην τῆς κεφαλῆς. καὶ κόνιν πάσῃ καὶ δάκρυσιν ἱκετικῷ λίαν ἐλεεινὸς, μὴ καταστρέφεσθαι τῶν συμβόλων ἀπαγορεύων. ὕπου πολλὰ καταλιπαρῶν καὶ λόγοις καὶ σχήμασι, καὶ τῷ τῶν ἔργων πανσυῒ πολλάκις τε προστιθέμενον τοῖς ἐξωθεν ὡς ἀναπληρώσαι ἐκεῖ λείποντας, ἀνιέρεί τε ἐκεῖ μαχομένοις καὶ παρεθαῤῥοῦντι, καὶ ἀναθαρσύνουσι πάντοτε, καρδιακοί τινες καὶ τῶν δεόντων φαντάσματοι. καὶ τὰ τῶν προκινδυνευόντων τῶν ἐχθρῶν ζωὴ πόνῳ πολλῷ καὶ μόχθῳ, καὶ δὴ δυοῖν ἢ καὶ τριοῖν δεσποδρασιῶν, αἱ λοιπαὶ καὶ κρότῳ ἁλίσκονται. καὶ οἱ μὲν σφαλῆτες, πρόσωπα εἰς θάλασσαν ἀπέπιπτον, ἐχθροὶ μᾶλλον ἢ ἀλόχοις καὶ τέκνοις ἔσεσθαι φίλτατοι. ὧν δ' ἄλλοι ἀγκλασθέντες χαλεπῶς νηὸς ἰδίας ἔκαστοι, πρὸς τὴν πόλιν ἀπέγοντο δειλαροὶ μικρὰν ὅσην θάμνων ὕδατι τοῖς παρλαβοῦσι δηοῖς τοῖς σφαλεῖσι θέμενοι. ὁ δὲ Δεσπότης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ γυμνοὶ τῶν ἀπάντων ὄντες, προσβαλόντες τῷ Ἀχελῶου Κεφαλίᾳ, θεᾷ ὅπως ἐλεεινὴ καὶ δακρύων ἀξία, προεστέλλοντο τὰ ὡς εἰκὸς παρ' ἐκείνῃ τοῖς θνῆτοῖς καὶ ὡς οἷόν τε θεραπεύειν). τότε δ' ὑπερπαθήσας καὶ ὁ Δεσπότης καὶ προελθὼν τῇ συμφορᾷ, δεσποσύνῃ ἔμπροσθεν ὅσον ὀπὴ τῶν συμβόλων, ὁ δουλικὸς ὄντως ὢν καὶ μικρὸν κινδυνεύσας ἐλθεῖν, ἢ καὶ ἐλθὼν τὸ γε μέγιστον τῶν ἄλλων καὶ τὸ Σικέλης δυνάμεως, σωβολαί-

IAm Prætoria nostra expugnata vi Hostium ab ipsis abducebatur, & in eâ universæ Classis Præfectus, Imperatoria insignia, ipsumque adeò robur nostræ militiæ navalis, lectissimi fortissimique bellatores: quando, ut dictum est, novam addendi victis animi rationem ineundam ratus Despota, tegmen capitis in terram abijcit, pulvere se aspergit: & quo habitu Numinis opem imploraverat, in eodem perseverans vehementissimè cum miserabilibus lacrymis milires orabat, ultimum prohiberent ab Imperio dedecus, Augusta signa ne impunè abduci, ne rriumphari ab Hostibus sinerent. Talia diù lamentabiliter ingeminans, demissioneque ac supplici gestu obtutuque vocem adjuvans, nec segniùs continuò submittens recentes laborantibus, quæ opportunè subvenirent, fortium virorum manus, unde cæsorum damna supplerentur, robur audaciamque pugnantibus immisit, excitavitque animos ut jam supra vires conniterentur, proijcerentque se in tela hostilia cæco quidam impetu. ardot erat in mortem ruentium, quem amentem ac rationis impotem dicerres. nec minori opus erat tali articulo desperatarum rerum. Sic pene victores à jam perenlsis superati tandem sunt: sudore quidem multo cruoreque: sed tanti decus fuit conversæ è discrimine ultimo publicæ fortunæ in successum tantum, ut duabus tribusve tantummodò elapsis, reliquæ omnes expugnatæ Latinorum naves à Romanis caperentur, plerisque vectorum lapsis aut projectis in mare, nbi gaudium epulo saginaque sui maximum piscibus dederunr; quantum scilicet allaturos sese conjugibus & liberis trinmpbali domum reditu speraverant. Alij Latini superstites intra naves qnique suas diligenri custodiâ servati, deductique in Vrbem, suâ miseriâ gratum infensis spectacu-

lum fuerunt, qualicunque solatio præceden- A
tis cladis. At Despota cum suis spoliati
omnibus quæ habuerant, ad Achtidensem
Cerameam pervenerunt, miserabili prorsùs
& dignâ lacrymis specie. Ille nudus & om-
nium egenos vestivit recreavitque, quantum
pro præsenti copiâ humanissimè potuit.
Hinc jam sensu pudoreque offensionis tan-
tæ, ac tam insolito ictu adversæ fortunæ fra-
ctus animo Despota, insignia istius tituli
abjecit: indignum ijs sese reputans qui mo-
dò in tam propinquo servitutis periculo fuis-
set, à quâ non suæ illum opes aut virtus, sed B
casus & fuga liberassent. Quare ijs quæ
usurpare priùs erat solitus in capitis tegmi-
ne, in calceis, in phaleris & frænis equestribus, in rubrâ subscriptionne, symbola Despoticæ potestatis, deinceps abstinens, sic Imperatori se sistit. haud scio an magis testando proprio dolori, an iræ illius deliniendæ. Et hoc quidè ipsi ex voto contigit. videns enim eũ Augustus in communi vestitu, privatoque ex lanâ pileo, multùm de indignatione, quam audita Exercitûs clades in ejus animo excitaverat maximam, remisit; commovente vicissim istâ humili specie misericordiam in fratre, viri tanti, subitâ conversione sortis è tantâ gloriâ dejecti.

τῆς δεσποτείας ἐκεῖνα ὅσα ἐν καλύπτρᾳ τε
ὑποδήμασι, καί γε ἐν ἐφεστρίοις ἱππων τε χα-
λινοῖς καὶ τῇ ἐκ πορφύρας ὑπογραφῇ, ἀπο-
βέβληκε, ὅπως δικαιώσας ὀφθῆναι τῷ Βασιλεῖ,
εἴτε οἶδε καὶ λύπῃ σφίσιν, εἴτε καὶ τιμῇ ἐκεί-
νου ἐκμελίξει· ἄλλως δὲ κοινοῖς καὶ καλύπτρᾳ
καὶ ἐρίοις καταστολισθείς, ὅπως ἦν ἐν ὁ πρῶ-
τος τῷ Βασιλεῖ ἐμφανισθησόμενος, καί γ' ἐμφανισθεὶς ὁ πολὺ τῆς ὀργῆς καταπαύει τῇ
τοῦ συμβόλων ἐπαμφιάσῃ, καὶ μέτρῃ τῆς ἰδίας
δόξας ἐλεήσας τῷ πρὸ τοῦ ὑψηλισμένῳ τὰ μέ-
γιστα.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΤΟΥ ΠΑΧΥΜΕΡΗ
ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ.

GEORGII
PACHYMERIS
MICHAEL PALAEOLOGVS
Sive

HISTORIA RERVM
A MICHAELE PALAEOLOGO
ante Imperium & in Imperio gestarum

LIBER QVINTVS.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΗΣ ΠΕΜΠΤΗΣ ΒΙΒΛΟΥ.

κεφ. α.
Ὅπως μεταξὺ λύπης καὶ ἡδονῆς ἐγήθετο ὁ Κεφτὴν ἐφ' οἷς συνέβαινε τὰ ἐν τῇ Δύσει.

κεφ. β.
Ὅπως σχίσματι τὸ κατ' Ἀντιόχειαν Πατριαρχεῖον διὰ τοῦτο τοῖς ἐκεῖθεν.

CAPITA LIBRI QVINTI.

CAP. I.
Vt medius inter mœrorem & gaudium Imperator fuerit ob ea quæ in Occidente evenerant.

CAP. II.
Vt Schismate per Orientem invalescente, eò se Patriarcha contulerit Pacis conciliandæ gratia.

CAP. III.

Vt Regi Bulgarorum Constantino filia Eulogia Maria in uxorem data sit.

χϛ γ.

Ὅπως τῷ Βλαχάρων Βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ ἡ τῆς Εὐλογίας θυγάτηρ εἰς γάμον ἔξεδοθη.

CAP. IV.

De Noga & Tocharis, originibusque Gentis: deque primo eorum Rege ac Legumlatore.

χϛ δ.

Τὰ περὶ τῶν Νογᾶ καὶ Τοχάρεως, ὅπως ἔσχον τὴν ἀρχὴν· καὶ περὶ τῶν πρώτου Βασιλέως καὶ νομοθέτου αὐτῶν.

CAP. V.

De Myrze, & ut is Imperatori Mesembream dederit.

χϛ ε.

Τὰ περὶ τοῦ Μυρζῆ, καὶ ὅπως δέδωκε Βασιλεῖ τῷ Μεσεμβρείας.

CAP. VI.

De Fœdere Imperatoris cum Serbis: deque profectione Patriarchæ in Serbiam ea de causa.

χϛ ϛ.

Περὶ ὧν πρὸς σὺν Σέρβους κήδους τοῦ Βασιλέως· καὶ διὰ ταῦτα τῆς τοῦ Πατριάρχου ἐπιδημίας ἐκεῖσε.

CAP. VII.

De Dyrrhachio, & de Terræ motu quo est illa Civitas eversa.

χϛ ζ.

Τὰ περὶ τὸ Δυρραχίου, καὶ τοῦ σεισμοῦ τοῦ ἐκεῖ ἐνσκήψαντος.

CAP. VIII.

De Rege Carolo ut is Classem armaverit.

χϛ η.

Τὰ κατὰ Ῥῆγα Καρόλου, ὅπως στόλον ἐξήρτυσε.

CAP. IX.

Vt Legatos Imperator ad Regem Franciæ miserit.

χϛ θ.

Ὅπως παρέσβεις ὁ Βασιλεὺς πρὸς τὸν Ῥῆγα Φραγκίας ἀπέστειλε.

CAP. X.

Vt ad famam venturæ infestæ Classis, in Vrbe Imperator præparaverit quæ necessaria putabantur ei tuendæ.

χϛ ι.

Ὅπως ἀκουσθέντος τοῦ στόλου, τὰ κατὰ πόλιν ὁ Βασιλεὺς παρεσκευάζετο.

CAP. XI.

Vt constituto Papa Gregorio, Imperator cum eo tractari Pacem procuraverit.

χϛ ια.

Ὅπως καθέντος Πάπα τοῦ Γρηγορίου, ὁ Βασιλεὺς περὶ τοῦ μετ' ἐκείνου εἰρηνεύειν φρονεῖτο.

CAP. XII.

Vt Imperator Ecclesiasticos urserit ad Pacem.

χϛ ιβ.

Ὅπως ὁ Βασιλεὺς σὺν τῆς Ἐκκλησίας κατηνάγκαζε διὰ τὴν εἰρήνην.

CAP. XIII.

Vt Ioannes Chumnus accusaverit Chartophylacem Veccum.

χϛ ιγ.

Ὅπως ὁ Χουμνὸς Ἰωάννης κατηγόρει τοῦ Χαρτοφύλακος Βέκκου.

CAP. XIV.

De scripto quod misit ad Ecclesiam Imperator.

χϛ ιδ.

Τὰ περὶ τῆς πέμψεως ἣν ἀπέστελε πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ὁ Βασιλεύς.

CAP. XV.

Vt Veccus carcere detentus, & ibi nihilominus solicitatus, attractus in Partes fuerit.

χϛ ιε.

Ὅπως ὁ Βέκκος εἰς φυλακὴν εἱργμὸν ὁμοῦ βιαζόμενος καπεῖθετο.

CAP. XVI.

Vt Patriarcha sua palàm scripto edita sententia, iuraverit se in Pacem non consensurum.

χϛ ιϛ.

Ὅπως ὁ Πατριάρχης γραμμάτων ἐκλεφάς, ὤμνυε μὴ καταδέξεσθαι τὴν εἰρήνην.

CAP. XVII.

De Legatis Imperatoris et secessu Patriarchæ.

χϛ ιζ.

Περὶ τῆς Ἀποκρισιαρίων τοῦ Βασιλέως, καὶ τῆς τοῦ Πατριάρχου ἀποχωρήσεως.

CAP. XVIII.

Vt Imperator quàm potuit vehementissimè Clericos urserit.

χϛ ιη.

Περὶ τῆς τοῦ Βασιλέως πρὸς σὺν Κληρικοὺς ἀνάγκης.

χϛ

κζ. ιθ.

Ὅπως οἱ δύστροπον ἀβασβαλόμενοι οἱ Κληρικοὶ ἠνοχλοῦντο.

κη. κ.

Τὸ κῦ Ⓟ Ῥήτορος τῆς Ἐκκλησίας δίκημα, ἐπὶ τῷ συκοφάντῃ χειτλίασις.

κθ. κα.

Ὅπως ὁ παρίσβεις τοῦ Βασιλέως κῦ Θαλασσαν ἐκπυδώδιζεν.

λ. κβ.

Ὅπως ὁ Πάπας ἐμνημονεύετο, ἀρχιεπισκόπου τοῦ Πατριάρχου.

λα. κγ.

Περὶ τοῦ σχίσματος καθόλου τῆς Ἐκκλησίας.

λβ. κδ.

Περὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ Χαρτοφύλακος Βέκκου εἰς Ὃ Πατριάρχαν Ⓟ.

λγ. κε.

Ὅπως μὴ φέρων ὁ Βασιλεὺς τὴν πρὸς τὸν Πατριάρχην ἐπόχλησιν τὴν ἑπτὰν ἔπαυσεν.

λδ. κς.

Ὅπως καὶ αὖθις πρὸς Ⓟ Πάπαν παρίσβεις ἐξέλλοντο.

λε. κζ.

Ὅπως Ἰκάριος προσχωρήσας τῷ Βασιλεῖ καθίσταται ὕπαρχος τοῦ στόλου.

λς. κη.

Ἐπὶ τὰ κῦ Ⓟ Πατριαρχεύσαντος Ἰωσὴφ, καὶ Ⓟ Βέκκου.

λζ. κθ.

Ἐπὶ τὰ κῦ Ⓟ Πατριάρχου Ἰωσὴφ.

λη. λ.

Ὅπως σὺν κῦ τῇ πόλει Γενεσίους ἐπαύσατο ὁ Βασιλεύς.

A

CAP. XIX.

Vt calumniam passi Clerici quasi parùm fideles Imperatori essent, vexati eo nomine fuerint.

CAP. XX.

Narratio supplicij atrocis irrogati Rhetori, & de eo lamentatio Historici.

CAP. XXI.

Vt Legati Imperatoris in mari periclitati

B *fuerint.*

CAP. XXII.

Vt Papæ commemoratio facta in Sacro sit, exautorato Patriarcha.

CAP. XXIII.

De Schismate universam Ecclesiam turbante.

CAP. XXIV.

De electione Chartophylacis Vecci in Pa-

C *triarchalem Dignitatem.*

CAP. XXV.

Vt non ferens Imperator molestiam, quam ei nimis crebræ Patriarchæ pro egentibus supplicationes facessebant, Tertiam ipsi Feriam ad admissionem assignaverit.

CAP. XXVI.

Vt iterùm ad Papam Legati sint missi.

CAP. XXVII.

D*Vt Icarius ad Imperatorem transfugiens Classi Præpositus fuerit.*

CAP. XXVIII.

Rursùs de Expatriarcha Iosepho, & de Vecco.

CAP. XXIX.

Adhuc de Iosepho quondam Patriarcha.

CAP. XXX.

Vt Genuensium in propria ipsorum Vrbe degentium fastum depresserit Imperator.

CA-

CAPVT I.

Vt medius inter mœrorem & gaudium Imperator fuerit ob ea, quæ in Occidente evenerant.

REbus in hunc modum in Occidente gestis, & offensione terrestri successu navali compensatâ, cum medius aliquandiu inrer luctum, & lætitiam quasi pependisset Imperator, tandem cæterâ liberis hominum judicijs utrinsque facti æstimatione permissâ, magis ipse incumbens in auspicatiorem partem, infortunium, furtivæ grassationi Hostium; Victoriam, generositati heroicæ suorum, eunctas sortis iniquirates fortitudine splendidè prævalente palàm vi apertâ perrumpentium, æquum cẽsebat imputari. Arque illud quidem, contemni debere conrendebat, velut quoddam joculare ludibrium Fœdifragi Nebulonis ausi majora suis viribus: hoc magni fieri ut arduum, & gloriæ solidæ plenum experimentum veræ belliceæ virtutis, cui honos trophæi jure quàm optimo deberetur. Facilè igitur vincebar in ejus animo gaudium mœrorem: recurrente præsertim memoriâ tot hostilium navium navalibus additarũ suis, tor Hostium in ijs captorum, indeque detrusorum in custodias, ubi ferro vincti taciro sui spectaculo trophæum quasi quoddam extarent Romanæ feliciraris. Hic tamen ne planè purus Augusto esset fructus animi, periculum Philanthropeni temperabat, ita deeumbentis ex vulneribus navali prælio acèepris, ur ejus vitæ timeretur. Horum erat vulnerum unũ præsertim in renibus gravius, ex quo secuturam mortem plerique ominanbantur. Evanuit tamen triste augurium, Medicis enixè ad curandum ægrum, nec fine sùccessu contendentibus: iraur brevi post tempore non dubijs rediruræ valetudinis indicijs extanribus, qui ejus cansâ soliciti fuerant, curâ solverenrur. Quando Imperator suarum esse partium ratos consolari passum, & periclitatum suâ causâ talem virum, pretium ei ærumnarum, ac plagarum rependit amplum, Magni Ducis dignitate ipsum honorando. Frarer autem impetantis Ioannes cum esset ex eo quæsitum: cur Despotæ insignia deposuisset, obnoxiè ad gratiam respondit: *Postquam iam Filij ex Augusto nati in vivis adolevissent, haud aquum esse Despotica potestatis nomen in extrancis harere.* Accepta responsio est, libenterque uti deinceps suâ istâ modestiâ Ioannem Imperantes permiserunt. Ergo is pto aureo fimbriaro, quem priùs gestaverat, vulgarem promiscui usûs capiti pileum imposuit: nigris quoque induit pedes calceis, nigris equos proprios Ephippijs instravir. Vocitari tamen in posterum quoque Despota, ur ante, non desijt: populo ex consuetudine deferente; nec Augustis invidentibus, merum, & re significatâ vacuum nomen.

Ὅτε μὲν οὖν τῷ καὶ Δύσει ξυμπεσόντων, ἐκ τοῦ κατὰ γῆν σφαλεροῦ εὐτυχήματος τῷ κατὰ θάλατταν ἀτυχήματι, λύπης ὁ Βασιλεὺς μεταξὺ καὶ ἡδονῆς ἦν. ὅμως δὲ τοῖς λογισμοῖς ὑπεξέκοπτε τὰ παράγματα, ὅ μὲν δυσύχημα κλαπεῖσαν ἐπῄει, ὅ δ' εὐτύχημα ἀδεφανὲς ἀρίστευσαν. καὶ ὁ μὲν, χλεύῃ οἷ ἤγετο τοῦ δεσπότου, ἐγγελαβοῦντος τὰ πρᾶ δυώμενον· ὁ δὲ, πολέμου κατόρθωμα καὶ ἔργου ἄπτεσθαι. ὅθεν καὶ τὰ τῆς ἡδονῆς ἐνίκα, τῆς ἐκείνας ἐπιτοσοῦτον τῆς πολεμίου, ἐκ ἀνδρας ἐν ἀυταῖς πλείονας, ταῖς μὲν καταχθείσας τῷ νεωρίῳ. οὓς δὲ ταῖς εἱρκταῖς ἐνδεθέντας σιδηροδέτους, καὶ μόνῃ θέᾳ ὃ κατ' ἀυτοῦ δηκνύντας ἔργαμον. ἐλύπει δέ γε Βασιλέα ἐκ ὁ ταῖς κοπαῖς καπέχοντος φρουρὸς, ὡς ἐγγὺς δοκεῖν εἶ), ἀφ' ἑαυτοῦ πλησίας, τῷ θανάτῳ. παρὸς γὸ ταῖς ἄλλαις ἐκ μίαν τιλὼ κατὰ νεφρῶν εἶχε καιρίαν ἀπαλλαγὴν θάνατον, ὅθεν καὶ ἑαυτοῖς ὀπιμελητὴς, ἐ μόλις παρὸς ὃ ὑγιάνων κλίνας, ὃ πρὶν ἀυτοῦ δεδικέναι εὖν πολλὰς ἀφιεῖς. ἐπεὶ δὲ καὶ ἀγάλλῃ ἔδη τῷ Βασιλέα, ἀὐτίποινα τῆς δίκης ὧν ἐκαρπώσατο, τῷ τῆς μεγάλης Δυκὸς ἡμῶν ἀξιώματι. ὁ μὲν γε ἀδελφὸς Κομνηνὸς ὁ Ἰωάννης τιλὼ αἰτίαν ἀπαιτηθεὶς παρ' ἐκ ἐπὶ τὰ τῆς δεσποτείας ἀπέβαλε σύμβολα· καὶ γ' ὑποκριθεὶς τὰ ἐς χαρὰν, ὡς ὑπὸ ἐκείνης αὐδιαθέτου ἦδη, μὴ ἐ δίκαιον εἶ) δεσποτείας ὄνομα φέρειν οὖν ἔξωθεν, καὶ παρεσκευάζετο χθόνα. ὅθεν ἐ κοινὸν ἄλλως ὑπ χρυσορύμαλον καλύπτραν ἐνθέμενος, μελανδαφέοις δὲ πεδίλοις καὶ ταῖς καθ' ἵππον σολισμοῖς χρώμενος, μόνον ὃ, Δεσπότης κεκλῆσθαι ἀναφαίρετον εἶχε.

CA-

CAPVT II.

Vt Schisma per Orientem invalescente, eò Patriarcha se contulerit pacis conciliandæ gratiâ.

Τὰ μὴν τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ πολὺ διεφαίνετο, καὶ ὁ χίσμα εἰς μέγα ἤρτο, τῷ Ἀρσεναΐτῃ δῆλα καθεστηκότα. οἷς μὴ μόνοις ἐκείνοις ὁ δὴ τῷ Πατριάρχῃ Ἀρσενίῳ ἐπιτυχόντες εἶδον χαίρεσθαί τε καὶ ζηλοῦν ἐπ' αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ σὺν μηδόλως ἰδόντας καθυπεχομένους τοῖς ἄλλοις. ποτὲ δὲ καὶ ὃ τῷδε τῷ Γοσήφ φιλιζόμενοι, οἷς ἀφειδόμενοι ἐπὶ αἰρόμενοι, τὰς τῷ πολλῶν ψυχὰς ἐκπόνως ἐκύμαινε, καὶ ἐκεῖνοι ἀσχετὰ λαμβάνειν τὰ Βασιλέως χρήματα, ὃ φιλόδωρον τοῖς παρεσκευασμένοις ἐπηύξανε· ἃ δὴ ὧν ὁ ζητήσας, ἃ παρ' ἄλλοις ἐλάμβανεν, ὡς λόγῳ πολλάκις τὰ Βασιλέα τῷ ἱερατικοῦ μανδύᾳ τὰ Πατριάρχου κατέχοντα. ὡς αὐτὸς ἐπὶ ὁ πὰς τῆς Ἑβδόμης πύλης ἐπαφ' ἁπαντήσεις, οἷς ἅμ' ἐκείνῳ τὰ αὐτὸν εἰσελθεῖν πιστεύειν κατέσπευ, μηδενὸς ἐμποδίζοντος. σὺν μὴν οὖν ἄλλως τὰ κῆ πόλιν ἀγαπῶντες Ἰωάννου, ἀνέδην ἐκβρεπόμενοι τῦτον, ὃδὲν ἔχειν δρᾶν ἄλλο, ἢ ὃ μηδὲν φροντίζειν ἐκείνων εἰς πᾶσιν λόγον καὶ παρασκευάς, ὑφ' ὅπως ἔξεῖ, ἀλλὰ καὶ ὑλοῦ λογίσεσθαι τὰ μάλιστα. αὐδρας, δὲ πνθμαπικὰς αἰδὼς κατ' Ἀναζήλου ἐνδρουῶντας, καὶ Θεῷ μόνῳ ζῶντας, ἀκόων καὶ δεῖ ἐκείνων, ὡς σκανδαλίζοιντο, ἐσκανδὲ καὶ κακίνων τὰς γνώμας παρεκπαχεῖν, αὐτοῖς ὅμμασι θεωθεὶς τοῖς ἐκείνων. καὶ δὴ δεῖ τύτων τῷ Βασιλεῖ κοινολογησάμενος, ὑπὸ πολλῇ τῇ ἀπατήλῃ ἐνασκιαδοῦς, ἐπ' Ἀναζήλῳ ἤλαυνε· καὶ τοῖς αὐδράσι ἐφιεὰς, ὧν δὴ κῆ εἰς τὰ μάλιστα ὁ θαυμασὸς ἅμ' ἀρετῇ τὲ λόγον Βλεμίδης ἦν, πολὺς ἦν σὺν αὐδρας ὑποπτεύομενος. κῆ παρεσκευάζε λέγειν παρακαθῆσθαι καὶ μὴ ἀυτὸς Ἀρσενίῳ, τὲ Πατριάρχῳ ὑγιαίνειν, καὶ κατ' ἐκείνῳ συσκιαδιάπτειν δῆλα ἐκεῖνος, μὴ δὲ ὃ θεμιτὸν φροντίζειν. ὅμως δ' ἀνάγκης ὕσης τῷ Ἐκκλησίαν πυμαίνειν, ἀναγκαῖον ἔδη τινὰ καὶ ἐκείνῳ τόπον ἀποπαρέχειν, ἐκείνῳ μὲν ὕστερον· αὐτὸν δ' ἔδη σὺν ἄλλως δοκιμάσαι καὶ χρησιμεύσοντα. ἀμφὶ γὰρ παρασκευῇ καὶ Βασιλέα πλησφορεῖν μόνον, οὐδὲ μὴ ὅπως ξυμβαίνειν πεῖ χαλεπὰ καὶ ἀπόκεσθαι παρασκευασμένοις ἐκείνῳ, ἀλλὰ καὶ πόλλοις ἄλλοις

INterim Ecclesiasticæ res manifestiùs jam quàm ut posset dissimulari, laborabant, & Schisma incrementis ingentibus augebatur, plurimis se in dies ad Arsenaitarum Factionem addentibus. Neque enim ij solùm, qui Arsenium Patriarcham viderant, eique studuerant, abscindere se jam à communione Adversatiorum ejus, & pro ipsius restitutione certare palàm cernebantur; sed & alij passim nullâ illius peculiari notitiâ, nullo in eum proprio affectu præoccupati unquam antea, tamen in eas Partes ambitu, & studio Sectariorum ejus attrahebantur. Vulgò in primis illud omnium ore celebratum de Iosepho, esse illum sibi conscium excommunicationis contractæ, vehementer perturbabat plerorumque animos. Et quantumvis iste acceptis ad id à Principe pecunijs largè profundendis, extinguere invidiã, quæsito per beneficentiam favore, cõaretur, in eamque, indulgentiam tam pronus ineumberet, ut nemo ab eo quidvis posceret, quin statim assequeretur: tamen nec sic efficiebat quin magna, & tristis circa eum solitudo cerneretur. Quò facetè alludens Imperator, manu sæpe preheuso Patriarchæ præsentis pallio, dicere solitus erat: *Aperuisse illum sibi Paradisi ianuas, quò ipse posset eum, nullo turbæ obstantis impedimento, facilè ingressurus videretur.* Ac eos quidem qui palàm in Vrbe adversùs Iosephum declamantes populum ab eo avertebant, cum is jam omnia frustrà expertus, nihil haberet aliud quod ageret, contemnere optimum putavit, negligereque, nullâ eorum in distributione Præfecturarum & Honorum ratione habendâ; reijciendisque petitionibus talium, ac si quâ fortè urgente necessitate studiosiùs cum eo quidpiam cogerentur agere, auribus superbè avertendis; duritiâ quam facilè sentirent, in contumaciæ ipsorum ultionem affectari. Cæterùm idem audiens viros spirituales per Orientem insudantes virtutibus, Deo viventes soli, etiam ipsos in sese scandalizari, prævertendum inde ingruens malum omni studio putavit; dignamque rem eam statuit cui præsens procurandæ nulli parcens operæ vacaret; spe videlicet iuvante fore, ut apud eos auditarum in se absentem criminationum calumniam, conspectus ultrò oblatus, blandusque coram sermo refelleret. Consilio igitur Imperatori communicato probatoq;, comitatu multo, splendido-

didoque nſque ad luxum apparatu, in Orien. A tem profectus eſt: ibique cùm alios Viros celebres repertos, tùm illum in primis admirandum religione, ac doctrinâ Blemmidam, ut ſuis partibus adjungeret enixè, nec planè fruſtrà, laboravit. Perſuaſit enim eis ferè quod volebat, cum diceret; *Studuiſſe ſe quoque ipſum Arſenio, & pro verò illum habere Patriarchâ, exiſtimareque vanas iniquè ſtructas contra eum hactenus, & artificioſè compoſitas machinationes omnes, actaque iſta cuncta ducere pro irritis, nec nauci facere. Sed cum ijt obſiſtere nequiret, videret autem deſtitutam Eccleſiam* B *graviſſimis eſſe periculis expoſitam, ad eam ſublevandam, & certiſſimo exitio ſubtrahendam acceſiſſe, ſupplendo utcunque loco Paſtoris veri, alienâ, nec à ſe revocabili iniuriâ exacti. Secutum autem in hoc iudicia multorum, aptum ſo ad id neceſſarium Eccleſia in neceſſitate tantâ exhibendum efficium cenſentium, ob eum maximè vel autoritatis, vel gratia locum, quem apud Imperatorem obtineret; à quo audiretur, qui ſuis conſilijs deferret, ſuis precibus annueret: prout eſſet utilitate probatum publicâ. Non modò enim* C *operâ fuiſſe ſuâ mitigatam Imperatoris iram in Arſenij fautores, effectumque, ne ijs ulciſcendis, maleque mulctandis ſummi Princeps potentiâ uteretur; ſed procuratum etiã cum ſucceſſu, multis ut alijs bene eſſet, propenſâ in ſe privatim Imperatoris benevolentiâ in cunctorũ quoad potuiſſet, egentium cõmune beneficium derivandâ.* Talia cum Religioſis illis Aſcetis, cum ipſi Blemmidæ, ſingillatim quemque conveniens, omni eâ adhibitâ, quam habebat plurimam, conciliandorum quibuſcum ageret ſuavi efficaciâ, memoraſſet; vertit nimirùm in ſeſe ſtudia eorum, affectuſque rapuit, cooperante D in idipſum non parùm liberali largitione, quâ cunctos opportunè delinivit, non illibèter admittentes. quamquam hæc quidem res patrùm ad emolliendum ipſi Blemmidam valuit. Longè aliæ Viro illi, pro genio peculiari, ac ſectâ diſciplinæ cujuſdam propriæ, Ioſephum rationes commendarunt. Inerat Blemmidæ animus altâ quadam, & aſpe matrice vulgò ſpectatarum rerum Philoſophiâ ſubnixus. abſtracta mens quædam à concretione corporis, & procul abjuncta contagione humilium curarum. nil magno perè mirari; ne tangi quidem tenerrimis affectibus E naturæ, non indolere triſtibus, non exultare lætis, non efferri ſpecioſis, omnia unum eſſe, ac perinde haberi omnium ſecuro, nullo diſcrimine odij gratiæve, de perſonis, nullo reſpectu privatarum rationum, de quibuſcũque judicanti. Ergò huic tali Arſenius, aut Ioſephus nomina erant mera, quibus auditis nihil ille ſanè ad favorem, invidiamve moveretur. Vnum intereſſe putabat ſuâ, juſtum amplecti, nocentem averſari, Tum de cauſis protinus ipſis ſine præjudicio à perſonis ducto ſtatuenti, Arſenius quidem injuſtè

οὗ γνησίας ἀφῆ τὸ πρὸς αὐτὸν Βασιλέως ἀγαθοήθειαν. τοῦτο καὶ πρὸς ἄλλους τοῦ πολυμαθοῦς ἀνδρὸς ἔλεγε. τοῦτο γ' πρὸς αὐτὸν Βλεμμίδην, γ' παρεύλα τὰς ἀπ' ὀνείων ὑποψίας φιλοφρονούμενος. τῷ δέ γε Βλεμμίδῃ καὶ ἄλλο τι σκοπὸν ἦν τοῦτον ὑπὲρ δέκεσθαι. ἐπειδὴ γὰρ ὑπὲρ φιλοσοφίας ἀφέμενος βίον ὅλον τοῦ ἱερᾶς ἠσκήσατο, γ' ἀπαθὴς εἶχε πρὸς τὰ γινόμενα, ἢ πῶς προσαπαθὴς ἦν μὲν ἐμπαθὴς, ἀλλ' ἦν ὁ τρόπος ὑπὲρ οὗ ἐπὶ σώματι ἕλκος κατέχετο, ἐν ἐλογίζετο δὲ Ἀρσενίου εἶναι δὲ Ἰωσὴφ, ὑγιασμοῦς αὐτοῖς προσέχων τοῖς γινομένοις, οὓς μὲν κρίνειν ἀδικηθέντα, μὲν δ' ὑπερβάντα. ταῦτα γὰρ χαμαιπετοῦς τινὸς ὀρθοπραγίας δὲ μηδὲν ἔχόντος τοῦ παρόντων πλέον εἰς θεωρίαν ἠγεῖτο, ἀλλ' ἀνδρὸς Θεοῦ μὲν ὅσιος δὲ ἀκίνητον, ἀνθρώπου δὲ μηδὲν ἐν μηδενὶ δεῖ τοῦ αὐτοῦ κἂν βραχὺ μόνον, οὗ γὰρ ἡ Ἐκκλησία ἐρρῶσθαι, ὅ μὴ δεῖ τοῦ αὐτοῦ εἶναι βασιλέα, καὶ Κεφαλὴν μᾶλλον, οὐ μηδὲ ἅπαξ, τοῦ πραγμάτων δίκαιον ἀείρειν ῥάδιος δέχεσθαι προχειρότατον, μὴ καιρὸν εἶναι μηδ' ἄλλως ξένον, εἰ γ' Ἀρσενίου ἀδικοῖτο. τὸ γὰρ ἀναγκαῖον ἂν εἶναι μοι τὸ ἀνυβρίς. τούτῳ δὴ τῷ μέτρῳ, τ' ἀλλ' ἀπερείσθαι ἀνάγκη τοῖς αἱρεσιώταις ζῆν κατὰ τρόπους τοιούτους ἅμα γ' Ἰωσὴφ ἐδέχετο, καί τι πρὸς ὀλίγους ὄντας ἔχων, οὐ μηδὲ τὸ κάλλος ἀξιολόγου προϋπαντήσας, ἀλλὰ μηδὲ προσρήσεως προσεξαιτήσας μακρόθεν μηδ' ἄλλό τι τῶν εἰς ἁρπαίαν δὲ συμπεριφορὰν εἰς χάριν ἀπὸ δεξιᾶς. τὸ γὰρ πρὸς φιλοσοφίαν ὑπόκλισις, γ' τὸ πρὸς τὰ ὀδυνηρὰ δὲ μέτρα τῶν πραγμάτων ὑπόλειπον, ἀμελεῖν ὅλῳ ἐπὶ τὰ πρὸς ὕλιν. καὶ τὸ ἐφεστὸς κατὰ νῦν ἔχων, παρεῖρε τὸ ἐφιέμενον. οὐκ ἐκ ἀνθρώπους, ἀλλὰ πράγμασιν ὑπεβάλλετο, ὀλίγους μὲν ἐτίμα τὸ θαῦμα, γ' ὑπεξεπλήττετο, γ' ἄλλως πως ἤρετο, ἢ τιμᾷ κατ' ἀνθρώπους τιμὰς, ἢ δὲ δεξιώσεις ἔχει, δὲ προϋπαντήσεις, γ' δουλοπρεπεῖς καταστάσεις, καὶ ἀλλαγᾶ, οἷς δὲ χαίρομεν ἄνθρωποι. δὲ ταῖς μὲν ἔξεσιν ὀλίγας κἄτω δὲ ὑμνητικῶς ἔχε καὶ ὑπεθαύμαζε, δώρα Θεοῦ ταύτας ἡγούμενος. τοῖς δ' ἔχουσι, καθὼς αὐ γ' καπλαμβάνεσθαι, ἔχειν· ὡς γ' πάντες γινόμενοι γινόμενοι καὶ Θεοῦ δὲ ἀξίως, ἀλλ' ὁπότε γ' κατ' ἄνθρωπον, ὑπὸ χωρεῖν Θεοῦ. τοιγαροῦν τοιούτων δοκησιμονίαν ἀεὶποτ' ὑποτρεπόμενος, ἔλεξε δὲ τῷ Ἰωσὴφ τότε τοιοῦτόν τι ἔξιν, ὅ πρεπόμενος ἀνὴρ ἀπιθανῶν, ἀλλ' ἐπ' ἴσον πᾶσιν ἔχειν τοιοῦτον κρίσιν αἱρούμενος. ὕστ- γὰρ ν- ἡ τὸ φιλοσοφεῖν

φιλο-

φιλοσόφως ἐπλήρη, τῷ μὴ λαμβάνειν παρὰ A
σοῦ πα εἰς τὸν ἴδιον κρίσιν, ἢν δὲ καθ' αὐ-
τὸν κίνησις. πλὴν καίτοι ἀνθρωπος
ὤν, καὶ ὃ χρεὼν λατρεύοντων, ἴσως τὰ καθ'
αὑτὸν ἀβαθῶς χάρταις ἐδίδου τὸ βίβλιον,
τὸ δ' ἐν καὶ αὐτὸν τὸν Μονὸν ἀπόπτα ἀβα-
θῶς μηδὲν κατὰ μηδένα τρόπον ὑποπτεύ-
ειν ἐτίγχ. καὶ ἅπερ οἶχεν ὁπ. Βασιλέων φι-
λοφρονήματα, ὡς συμποσιάρχ τὸ παῖν τῶν νο-
μισμάτων εἰς ἑκατὸν λιτρῶν ἀριθμὸν, καὶ ἀν- B
τὶ τῆ Μονῆ τοῦ ὄντ Θεοῦ (τῷ γὰρ ὄντι κυ-
ρίως καὶ πρωτοτύπ) ἀναφαίρετα ἀβαπτη-
σίητα, εἰς ἐξεπόνησιν τε καὶ τὸν τοῦ ἐλλειμ-
μάτων ἀποπλήρωσιν ἔτ). ὧν δὲ τοίνυν τῶν
ἀποπαγμῶν χαίρω, καὶ λιτὸν ἠξίει ὧν
Πατριάρχ ὑποσημαίνοντ, καί γε Βασι-
λέα ὑπηρετῶν, λιπαρῶς αἰτιώμαι παρὰ τὸν
πόλιν ἐπανελθόντα. ὃ γέγονεν ὕστε· καὶ ἀποδυ-
σπετῶν ἐκεῖνος, ὑβρίκεν φασι μεταπεσόν- C
τ, ἀπολαμβάνον τε τὰς ὑπηρεσίας, καὶ τὰ
ἀβαπτηγμία δίκλινον· ὡς τὰ μὲν νομίσματα
τῆ μεγάλη τωντῆ Ἐκκλησία παρασταθῆναι
εἰς ἐξεπόνησιν, τὸν δὲ Μονὸν ἐκείνου τῆ τοῦ
Γαλεινοῦ Μονῆ ὑποτεθῆναι εἰς μετόχι. ὁ
γοῦν Ἡγούμ τῆς Ἰωσὴφ τῆ Ἀγαπητῆ ὀφ' ἑκα-
τὸν ἀργύρεα, ὑπέστρεφεν εἰς Βυζάντ.

dejectus, Ioſephus illegitimè intruſus videbatur. Trahi enim in eenſendo judicium à ſtudio, & pendens arbitrium liberæ mentis inclinari momentis, aut obſequij obnoxij, aut quæſtuoſarum rationum, vitio imputabat animæ humi reptantis, nec attollere ſe aptæ ſupra maſſam hanc vilem craſſæ cõcretionis, in cõtemplationem ſibi congenerũ, & ſe dignarũ Idearum ſuperioris ſphæræ. Cæterùm ut in rivo profluente tàm momẽtaneus eſt tranſitus ſuccedentiũ invicem irrequieto curſu partium aquæ, ut nemo bis in eandem, quod rectè dicebat Heraclitus, digitum immerſum poſſit tingere; imò ne ſemel quidem, ſi Cratylo creditur, exiſtimanti, unicam quoque tinctionem pluribus vicißim reſpondere particulis ſemper labentis undæ: nihil novum aut inopinatum videri debere, ſi rebus humanis inſtabili ſeſe vertigine volventibus, nullâque vel ad breve ſpatium immotâ permanente, Arſenius quoque vicę ſuâ paſſus eſſet injuriam. Porrò neceſſarium in vitâ unum eſſe: tenere officium religioſæ, Deoque ſubjectæ mentis: in quo qui perſtare volet, & ex præſcripto virtutis vivere, abijcere hunc oporteat, curas mortalium eventuum, & anxijs ſtudijs, ſapienti eaſunm occurrentium neglectu, ſemel defungi. Hæc enm peculiariter familiaria ſibi dogmata rum Blemmidas Ioſepho coràm ipſi diſſeruiſſet, comprobavit ille, laudavitque: nec mutuam ab illo tamen aſſentationis ullius expreſſit vicem. adeò enim ab huic adulando abfuit Blemmidas, ut neque ad ſe inviſentem Patriarcham obviàm è cellâ prodire dignaretur: ac ne ingreſſo quidem, & ad ſedentem ipſum pergenti, ex intervallo aſſurgeret, aut ullam omninò rralatitiæ iſtius urbanitatis venerationem curarer adhibere: puſilli eſſe, atque ad ſervitutem abjecti animi reputans: ad hujuſmodi ſeſe aucupia gratiæ demittere. Mens nimirùm ejus exaggeratæ eujuſdam, & modum ſupergreſſæ vulgarem Philoſophiæ theorematis irretorto defixa ſuſpectu, adeoq; ex altiſſimis dumtaxat aſſueta rationibus æſtimare res humanas, rigidũ ſuſtinebat illum, & inflexibiliter erectũ ab iſtâ humilitate officiorum Aulicorum, omninoq; à quovis reſpectu materiæ, quippe qui abſtractè intuens quod optandum erat, quod paſſim optabatur, negligeret. Vnde non hominibus, ſed rebus intentus, his quidem ſervabat admirationem, his attentiſſimè conſiderandis inſtupeſcebat: aliâ eas veneratione proſequendas ſtatuens quàm iſtâ ſuperſtitioſè ſedulâ commercij humani, quæ conſtat exceptionibus ad blanditiam compoſitis, affectatâ renidentiâ vultuum, occurſibus officioſis, cæteràque ſervilis obſequij profeſſione ſimulatâ: Quales nos illuſiuncula invicem commutare in conſuetudine vitæ urbanæ homines gaudemus. Ille autem habitus quidem iſtos à concretione materiæ ſejunctos (nam hos ſic nudè ſpectabat) & veneratione proſequebatur magnâ, & ſuprà modum admirabatur, dona Dei illos reputans. Eos porrò in quibus cernerentur, pro modo quo eos ab ipſis arbitrabatur participari, tractabat; ſic apud ſe ſtatuens: non æquè omnes, quibus ineſſent, illos ſecundùm Deum dignè poſſidere: ſed quoſdam interdum ſecundùm hominem, Deo permittente. Vſum porrò iſtum ſuum, & morem liberè omittendi ſuperſtitionem iſtam quandam perſonarum anxiâ ſedulitate venerandarum, etiam tunc in Ioſepho tenuit: non eum præcipuè contemnens, ſed exceptionem à ſuo univerſali judicio, & modo ſibi præfixo eum omnibus agendi, in hujus unius gratiam ſibi non faciendam cenſens. Ita enim ſe philoſophicè obſequi putabat præſcripto illi ſuæ Philoſophiæ jubenti, non admittere ullum reſpectum ſingularium perſonarum in judicio de rebus, nudè, ac merè ut ſunt, ab eo, ut dictum eſt, ſpectari, æſtimariqne ſolitis. Cæterùm Vir hic talis reputans ſe hominem, & commune naturæ debitum ſe ſolvturum ſciens, teſtamento condiro de ſuis rebus ſtatuit in hunc modum, Monaſterium, in quo degebat, & perſeverare ſemper decreverat, ſic ut tunc erat, manere ſemper liberum, nulli unquam ſubjiciendum alteri, jubebat. Quod autem pecuniæ poſſidebat largitione Imperatorum,

Βυλγάρων πλεῖν· ὃ μὲν δ' ἐς πλῶ ἀπίλεγε τὴν δόσιν ὁ Βασιλεὺς, ἀλλὰ παρασκευὴν τοῦ καιρὸν ἐποιεῖτο τῆς τοκετογενίας δηθεν. εἰς αὖ καὶ κληρονόμε πύτιφ φανεῖσθαι ὁμοῦ Ῥωμαίοις ἀντιστασιάζοι καὶ ἡ ἀπόδοσις. τὰ δ' ἦν γέλως ἄπτερος, καὶ Συναρόμβρῳ ψεύδῳ τῷ χρόνῳ ἀγκυρίβολος. ἔμως δέ γε καὶ ἄλλῳ ὁ Κωνσταντῖνος ὑπέμενε. ἐ δ' ἐσπένδετο, εἰ ἐ ἡ δοθεῖσα οἱ ἡ Θεοδότου βασιλὶς ἐπάνω ὅσου τῆ Ῥωμαΐδι ἐπέμπετο. ἐπεὶ δ' ἐξ ἐπάτης παιδίον ἔφερε Μιχαὴλ ἑαυτῷ, δηλονὰ ἐπιθέτῳ, καὶ συζύγου κατεπαίγνας τὰς σπονδὰς γε λύειν ἐ πολεμεῖν, τὰς πόλεις παρασπαστέον. κἀντεῦθεν καὶ δηλονὰ ἐξεπλάγη, καὶ ξυμβαίνει αὐ πλεῖσα, εἰ μή γε ὁ Βασιλεὺς κἀκεῖνος Νογᾶν ἐπὶ τούτῳ τῇ ἀφροσύνῃ φάσκας ποιῆσαι, αἰτίαν τὰς ὁρμὰς ἐπάτῃ τῆς Νογᾶν δεξιώσῃ, ἐ διέλιπε τὰ ἐγκλήματα, ὡς αὐτίκα κατόπιν ἐπιδραμοῦμαι τῷ Τοχάρων, ἵν' αὐτὸς ἐπὶ τοῖς Βασιλέως.

tudine inductus nonnullâ videbatur. Ajebat, videlicet, istarum Incolas Vrbium recusare Bulgaris subijci, cum ipsi Romani essent, nec se adhuc, quantumvis conaretur, potuisse huic eorum aversioni mederi. Vt res fiat suaviter expectandum videri, dum natus Constantino filius foret ex novâ Conjuge; tunc enim fore omnia proniora, Rege tum scilicet Bulgarorum heredem habente Romani sanguinis, cui Sacramento dicere Romanos non dedeceret. Hæc allegabantur, quæ, ut verè loquamur, mera erant elusio, & mendacium promissione temporis obdenente inumbratũ, nec planè fallens Constantinum. quamquam is volens nolens dissimulare cogebatur; & tacitè dolere fucum sibi factum obtrudendâ Conjuge, quæ non tàm ipsi adjutrix, quàm terræ Romanæ data esset, Maria verò postquam Constantino pepererat Michaëlem filium, omni jam excusatione cunctationi demptâ, ipsa quoque transire palàm in Viri sensus, & utrique factam injuriam accusare indignanter cepit, Maritum assiduè solicitans, ad repetendas bello injustè negatas Vrbes. Vnde multa mala orta sunt: & plura, graviora que prodijssent, nisi Augustus maturè sibi præoccupasset novo fœdere Nogam datâ in uxorem ei filiâ suâ nothâ Euphrosyne. Quâ necessitudine devinctus Imperatori Nogas, palàm ostendit irrupturum se cum Tocharis, quibus præerat, in Bulgarorum fines, statim atque Constantinus regiones incursare Romanas cepisset. Suspendit hic metus consilia Bulgari, & malorum inducias Romanis fecit.

CAPVT IV.

De Nogâ & Tocharis, originibusque Gentis, deque Primo eorum Rege, ac Legumlatore.

Ὁ δὲ Νογᾶς αὐτὸς χρήσιος ἦν ἀνὴρ τῶν Τοχάρων, ἐς στρατηλάτην τε ξυνετὸς, καὶ ζῆθον τοῖς παραγγέλμασιν, ὃς ἅμα παλαίστας δυνάμενον ἐξ ὁμοφύλων Τοχάρων, ὃς αὐτοὶ Μουγελίας λέγουσιν, ὀξυποταλεὶς ὑπὸ τῶν κυρίων τῶν ἡμῶν, ὃς Κανίδας ὀνομάζουσιν, ἀσπάλλῃ τοῖς αὐτὰ Εὐξείνου Βορείοις ἔθνεσιν, ἃ δὴ ὁ πάλαι τοῖς Ῥωμαίοις ὑπήκοα, τῆς πόλεως δ' ἀλύσεως καὶ τῶν παραγμάτων εἰς σπουδὴν καθεστώτων Ῥωμαίοις, τῶν Κυρίων ὑπολειφθέντα, ἀυτόνομα ἦν ταῦτ' ἄρα καὶ ἀκοντὶ φανεῖς παρεστελάμενος ἐπεδουλοῦτο. ἰδὼν δὲ χώρας ἐρεπόμενος, καὶ ἔθνη εἰς ἀρχὴν τῶν σφᾶς αὐτάρκη, ἀφωπλίζει μὲν τῶν πεμψάντων, καὶ ἑαυτῷ τὰ ἔθνη παρεσκευάζετο). ὡς δὲ χρόνῳ πλουσίῳ, ὑπομιγνύμενος σφίσιν οἱ ἐκεῖ τῶν Μασσαγετῶν κατοικημένοι, Ἀλανοὶ λέγω, Ζίχι

HIc porrò Nogas potentissimus Tocharorum erat; Bellicæ artis longis experimentis multam peritiam adeptus, usu rerum in tractatione negotiorum tritus. Is cum magnis Copijs è genere, cujus erat & ipse, Tocharorum qui se ipsi *Mugulias* nominant, missus à Principibus ejus Gentis (Canidas appellant) circa Portas Caspias degentibus, irruperat in Boreales Euxino Gentes Romanis quondam subditas; sed quæ post captam à Latinis Vrbem, & res Imperij redactas in arctum, necessariò neglectæ à Dominis, sui tunc juris erant. Has facilè, ac sine magno certamine, primâ statim ostensione sui cepit, sibique subjecit. Et animadvertens uberes terras, ac populos ad constituendum per se Regnum idoneos, frænum excussit Imperij eorum, à quibus erat missus, & res agere suas instituit, proprio Principatu constituto. Processu deinde temporis miscentes se ipsis, qui Mediterranea illic incolunt, Alani videlicet, Zic-

chi, Gotthi, & Rhossi, quique finitimas hisce habitant terras diversorum generum populi mores paulatim ipsorum didicerunt, & cum vitæ usu linguam etiam, ac vestitum eorum usurpantes, in militiæ quoque consortium assumpti, non ita multò post exercitus confecerunt innumerabiles, quarum conscientiâ usuque virium, in potentiam immane quantam Tocharorũ Gens profecit, adeo ut quocumque se verterent, ineluctabiliter cuncta prosternerent. Et eum è Superioribus Dominis quidam ad ipsorum defectionem ulciscendam, eosque sub jugum revocandos, bellicas in eos expeditiones susceperint, non modò ipsos non vincerent, sed magnis acceptis cladibus in lucro ponerent, quòd plerisque suorum bello cadentibus, pauci salvum reditum haberent. Gaudet hæc gens vitâ simplici; hærent invicem mutuo nexu civilis caritatis, tolerantes sunt laborum, in bella promptissimi, paucis ad victum cultumque indigent, nec solicitè congerunt, aut consulunt in futurum avarâ providentiâ. Ad hanc scilicet formavit eos disciplinam priscus ipsorum Legislator quidam, non sanè Solon, aut Lycurgus, aut Dracon. Hi enim Athenienſibus, Lacedemonijs, & quibusdam alijs Sapientibus, eruditi doctis, ad rationem exactas condiderunt leges, sed Idiota, ignobilis, vilis opificij labore tritus, priùs faber ferrarius, ex officinæ ac fornacis fuligine in Imperium productus, & *Canis* declaratus (sic illi Principem appellant) Hic gentem excitavit istam ut è Caspijs Portis prodire non dubitaret: pollicitus, quocumque bellum inferrent, nunquam victoriâ fraudandos, si legibus à se propositis accuratè observandis attentam diligentiam impenderent. summa Legum hæc erat. *Delicias aversantor: Obvijs contenti sunto: mutua societatis caritatem servanto: privatum sibi pro arbitrio consulere vitanto: nihil in vitâ, victuque exquisitum affectanto: cibis quibuscumque sine mundi, immundive discrimine utuntor. Uxores simul plurimas habento; & his curam parandarum rerum advectum, vestitumque utilium mandanto: inde multiplicationem gentis, indidem necessariorum abundantiam vacturos. Prædiorum, ac soli possessiones aspernantor. Fabricandis domibus non immorantor: Vitam desultoriam hinc illuc quocumque utilitas vocaverit assiduè migrabundam adamanto. Ubi cibus defuerit, aut sagittâ & venatu paranto, aut fectâ equi venâ sanguinem sugunto. Si solidiori opus alimento sit, intestinum ovis sanguine oppletum sub Ephippium ponunto. Sic moxâ concretum, & illo calore coctum sanguinem, cum vescendi desiderium fuerit, voranto. ubicumque cuivis panni, aut pellis lacera segmentum fortè abiectum occurrerit, sublatum statim vesti, quâ tegitur assuto, etiamsi bona sit, nec sarto egeat.* Nimirùm hoc citrà necessitatem fieri

A χοι, ὲ Γότθοι, Ῥῶσοι ὲ πὰ πεϱοικῦντα τούτοις διαφεϱα ἦθη, ἔθη τὲ πὰ ἰδιώτων μανθάνοντ, ὲ γλώσσαν τῷ ἴδιῳ μεταλαμβάνοντ χ' σολιτ, καὶ εἰς συμμαχίας αὐτοῖς γινονται. χ' μετ' ὲ πολὺ εἰς πολῖθ@ ἀριθμὸ κρεῖττον ὁ ἐπελθὼν τῷ Τοχάϱων λαὸς ἐνδίδωσι, καὶ ἀνυποστάτους ὅσα τοῖσι γίνονται τὰϱς δυνάμεσιν. ὡς καὶ ὑπὸ τῷ αὐτῷ Κυϱίῳ πολέμῳ τόμῳ ἐπ' αὐτοὺς ὀποστάσεις ἴσχασι, μὴ χ ὅπως ἀξιολόγοις, ἀλλὰ καὶ σφαλλόντων τὰ πολλὰ πεσόντος. ἔστ ὲ ἔθν@ ἀπολέτιτ μὲ χαῖϱον χ' φιλοπολίμ, καὶ ἐξύπτ πϱὸς πολέμους, ὲ πονηϱὸν, χ' τῶν ζώων αὔταϱκες, καί γε τὰ χῆ ὑπ@ αὐτοπόητόν τ ὲ ἀσκεμμένθαστον. ἐχϱήσαντο γὸ ἀνέκαθεν νομοθέτῃ, ᾧ Σίλκων, ἢ Λυκέϱγῳ, ἢ Δϱάκοντι, ὅτοι γὸ Ἀθηναίοις, χ' Λακεδαιμονίοις καί τισιν ἄλλοις οἱ νομοθέτ@ σοφοὶ σοφοῖς χ' ξυνετοῖς πὰ ἐς λόγον λέγοντ, ἀλλ' αὐδὲ ἀγνῶτ καὶ ὃ πᾶν πονηϱὸν, χαλκεῖ μὲ ὃ πϱῶτος, ἄϱχοντ δὲ ἐκ Καϊνῶν, ἀϱχοντ πὸ ἔτους, καλουμένου. ὃς καὶ ἐκ Κασπίων πυλίδων ἀνοιχθὲν ὃ ἔθν@ ἐξελθὸν διαϱϱῆξαι, καὶ σφίσιν ἀεὶ τὸ νικᾶν ὑπεσπόθη, εἰ τοῖς ἰδίοις νόμοις πϱοσέχοιεν. οἱ δ' ἦσαν, τοῖς ἄϱϱηξις ἀπέχεσθαι, τοῖς τυχὸν δϱᾶν; τὸ φιλάλληλον ἔχειν, τὸ ἀυτονομ@ ὀποστϱέφεσθαι, τὸ κοινωνικὸν ἀποζέσθαι, τὸ μηδὲν ἐπὶ βίᾳ σταθῆναι, τὸ πάσης χϱείας ἔσφαις μηδὲν τῷ βελτίων ἔχοντας, τὸ γυναῖκι ξυνοικεῖν πολλάς, ὲ ταύτας πϱοσταπτόμεναι @ τῷ ἀναγκαίων ὁϱισμὸν, ὡς ἅμα μὲ, τὸ ἡδ@ πολυθωλεῖν, ἅμα δ' ἔχειν καὶ ὧν δέοντο, ὃ μηδὲν τῷ καθ' ὑπόστασιν πϱοσκτᾶσθαι κτημάτων, μηδ' ἐμμένειν κτήσμασιν οἴκοθι, ἀλλὰ μεταβαίνειν χ' μεταφοϱτὸν πϱὸς τὸ χϱήσιμ@, κἀν χϱεία ἔσῃς εἰς τῳ, οἷς@ χϱωμένους ἥϱᾳν, ἢ καὶ @ ἵππ@ ὑπεκντῆντας ὑπεϱφᾶν αἵματ@. εἰδὲ τῳ καὶ σιγακυπέϱας πϱοσδέοι ἔσῃς; ἐγκάτῳ οἷος τὸ αἷμα ἀγκλείοντας ὑπὸ τὴν ἐφεϱίδα πηδᾶν, ὡς ἐντεῦθεν μικϱὸν σιγᾶν ὑπ' ὀλίγου τ ὑπὸ ἑμούτ@ δ' ἵππου πίθαξ, κἄϱτι τῶν ῥάχ@ ὑπυχίον ὡς βόρει, ὑπερέφαιδεν τῇ ἀμπεχόνῃ, κἂν οὗ ἐκεῖνο ὲ ᾖ, κἂν ἡ ἀμπεχόνη μὴ δέοιτο. ὁ δὲ σκοπὸς, ὡς αὖ καὶ αὖθι χϱείας τῦτο ποιοῦντες, ὅτι τῆς χϱείας ποιεῖν ἀναγκαζόμενοι, μὴ αἰχύνοιτο, τοῖς παλαιοῖς τὰ νέα πϱοσεπεμβάλλοντες. καὶ ὅπως αὐτῶν μὴ ὑπ' αὐτοῖς παντοία ζῶᾳ, σίϱτᾳαν, ὲ ἐφεϱίδα, καὶ ἔνδυμα, ὲ αὐτὰ ζώων ἐκδὰ τῷ τῆς χειϱοτϱιβοῦς ἔχοντας, αὐτῶν δὲ πολεμοῦντας τὰ τῷ ἄλλων ἔχῃ, μηδὲν πϱυνεϱαγμένων.

B

C

D

E

τας.

ἐις· ταῦτα τῷ νομοθέτῃ Τζιγκίσκανι (νῦν δ' ἀνομοθλίῳ τὄνομα. Τζιγκὶς δ' ὄνομα, ὁ δὲ Κὰνις Βασιλεὺς) τὰ ῥᾳδιούργηματα ἐν ἀσφαλεῖ ἔχοντες, ἀλήθειά τε ἐν λόγοις ἀσκεῖσθαι, καὶ δικαιοσύνῃ ἐν πράξεσι, ὃ μὲν ἐλευθερίᾳ παρεῖχε ψυχῆς, ὃ δ' ἀβίωτον γνώμης, οἷς αὐ ἐξαπίτιον μὴ ἦ) οἷς αὖ ἀκοῦσαι τὶς ὑπὲρ λέγοντος, ἀνεπιβούλευτον δὲ, οἷς πράττοι αὖ πρὸς ὠφέλειαν ἕκαστος. ἀλλὰ Νογᾶν μὲ κινδύνους ὁ Βασιλεὺς, πανταχοῦ δὲ ὀλέκοντα, πέμπων ἐκ ἀσίης πλῆσαι, ὅσα τε ἐνδυμάτων χρῆσιν, ἐ ὅσα πρὸς ἔκφανσιν ποικίλων. πρὸς δὲ καὶ ἀνθρωπικὴν οἴησιν ὅλας πλάκωνας φιλοσημάντους. ὁ δ' τὰ μὲν εἰς βρῶσιν καὶ πόσιν μαθὼν ἡδέα λαμβάνων, καὶ χρυσὸν δ' καὶ ἄργυρον ἐν ὀκπώμασι παρεσκεύαζε. τὰ δ' ποικίλα ἢ πρὸς καλύπρας, ἢ πρὸς ἐνδύματα (ἐφιλοτιμεῖτο δὲ ἐ ταῦτα παρασκευάζειν ὁ Βασιλεὺς) ἀφώρμων τοῖς χρεὼν ἀπιέναι δι' ἀκροάσεως ἀμελοῦντας, εἰ χρησιμεύοι πρὸς κεφαλαίων δίκη τῷ ἄπορον ἦ) ἐ ἀπόλυσιν ἢ χαλύπτρας; εἰ ὁ παντοπαρεμβόλων μόρταρος ἀμοιβὴν ἔχοι τούτῳ τοὺς ἀγραπάς; εἰ εἰς ἔργον καινὰς οὔσας μὴ ἐμβρέντιον γένεσθαι φορεῖται, ὁ λίθος ζωμάργιτο; εἰ τὰ πολυτελῆ οὗτος ἐνδύματα, εἰς δόσιν μελλὸν συλλαμβάνοι; εἰ μὴ ἔθνος ἔλεγον, παρεῤῥίπτει, εἰ καὶ ἐνδυθεὶς ἑαυ ὀλίγον ὅσον τὸν φιλίας ἀφοσιώσασθαι, ἀπεκδυόμενος παραυτίκα, μεταλάμβανε κωλῦον, ἢ πρεσβυτῶν τῶν ζωνήν, καὶ φορὰν ἐκυδρᾶτο πλέον ἢ ὅσον ταῖς πολυπλέοις σολαῖς, ὡσαύτως καὶ ὅτι ταῖς καλυπτρας ὑπῆν, τῶν πρὸς χρεὼν ἀναγκαίων τῷ ἀξιοῦντι, κἂν ἓν τῶν πολυπλοκωτάτων ἐμόμος. εἰ δ' ἐνίοις πλανῶμενος ὅπου φέρῃ ἕλοιτο τῷ φορεῖσθαι ὃ πύρας τῶν οἰκείων ἐ ἀκινδύνοτε, ἄλυτος πτυῶν ἐφέρετο, ἢ λίθους, ἢ δὲ μαργάρους, ἀλλ' ὠφελεία παρεῖχον. τῶν ζιγαρῶν ἔχων ὁ Βασιλεὺς ἔπεμπε τῇ Κωνσταντίνῃ καταδραμεῖσθαι, ἐ τῶν ἐνίοις σκαλλῶν χάριν, εἰ τῆς τῇ Βασιλέως ἐνίοις δόσει ἢ Μεσεμβρείας μόνῳ ζήτουν ἀντέχετο καὶ τῆς Ἀγχιάλω, ἀλλὰ ἐ Σωζόπολιν, καὶ Ἀγαθόπολιν, καὶ Καυσάτζιν, καὶ ἄλλοθα φορεῖα, ἅπερ ὁ τῇ Βασιλέως ὑπασπιαζόμενοι παρεσκευάζετο τῷ Βασιλεῖ, ἐ λίαν ἐν χρεῖν ἔχει, μὴ ὃ φορεῖς σκιὰ παρεῖμεν. Μεσεμβρείαν δὲ ἐκ δικαίᾳ πόλει ποτ' εἶχε, λαβὼν πρὸς τῇ Μυτζῇ.

jubens id agebat, ut, cum opus foret, neminem puderet indumentum manu suâ proprium sarcire: & consarcinaris per veteramenta novis assuta pannis, vestri centonibus. Porrò his præscriptionibus sperabat assecturum se, ut sui summâ vitæ securitate fruerentur, expeditosque ad nutum haberet semper omnes, nullâ usquam solicitudine affixos: quippe quibus Sarissa, Ephippium, vestis, & alimenta, quibus unis egebant, muliebri ministerio cuncta è gynæceo suppeditarentur. ipsi rei bellicæ uni vacarent, spoliandisque alienis; nihil præterea negotij habentes, aut curiosè inquirentes quid futurum esset. Talium autor Legum *Tzincisanis* fuit. Nam cum proprio nomine *Tzincis* hic Vir vocaretur, *Canis* vocabulum, quod Regem sonat, ejus privatæ adjunctum appellationi Tzinciscanis nomen efficit, nunc memoriæ commodùm occurrens; nam cum agere de hoc cepi, nondum venerat in mentem. Cæterùm his ejus præscriptis acquiescentes conringebat istos populos veracitarem in loquendo, æquitatem in agendo tenêre, quorum illud libertati animi convenit, hoc rectitudini morum. illud rursùs curum præstat audientê à circumventione fraudulentâ mêtientis socij; hoc à cunctis quemque insidiosè grassantium dolis liberat. Hujus gentis Principem tunc Nogam sibi fœdere conciliatum Imperator, cum missis affatim luxuriæ nostratis instrumentis ad delicias Romani usûs invitaret, minimùm profecit, quod ad molliciem quidem vestium ei suadendam spectat. Nam cum ciborum ei exquisiti gustûs offerri curasset variam copiam, vinique odorati tota dolia, his quidem non illiberter est usus. aurum item, & argentum in vasis, poculisque dono datis probans admisit. At versicoloria varij generis tum capitis tegmina, tum membrorum indumenta cæterorum, quarum item rerum vim magnâ Regiâ eidem munificentiâ Imperator miserat, hæc, inquam, aspernabundus in manus sumens percontabatur ab offerente: an id certò præstaret bellus iste pileus capiti quod tegeret, ut nullo deinceps mali appulsu læderetur, nullum dolorem sentiret? an insperso huic uniones cæteræque insertæ gemmæ vim haberent arcanam quampiam fulgura fulminaque avertendi à gestante? Vestes item illæ speciosæ, ac molles num membra quæ ambirent lassitudine in labore prohibere? Tum illo scilicet negante, Nogas quidquid horum interrogans attigerat fastidiosè rejectabat. Ac quamquam amicitiæ mutuæ contestandæ causâ unam è missis ab Augusto vestibus sibi circumdare sustinuit, brevissimo eam tulit spatio, familiare statim è caninâ, vel ovinâ pelle vestimentum resumens, eo se magnificè ostentans, nec minùs, ut apparebat, in illo sibi quàm quovis Regio paludamento placens. sic & in operi-

mentis

λαμβάνει τὴν πόλιν. ἐλθὼν γοῦν ὁ Βασιλεὺς ἐξ αὐτῆς Γλαβᾶν Κεφαλᾶν καὶ μέγαν Παπιᾶν ἐσύστεγον, καὶ ὃς ἄλλοις Ζωιμα μὴ καὶ αὐτὸς ἐραστὴς, καταλαβὼν τὴν Μεσεμβρειαν, ἐκείνην μὲν ἀδεισιοῖ τοῖς Ῥωμαίοις ἀπέδωκε· τὸν δὲ Μυτζὸν ἀφ' ἑαυτοῦ πέμψας ἀγαγὲ πρὸς Βασιλέα, ὃν ὁ δὲ ἐχέφρων ἀσπάζεται, καὶ φιλοφρόνως, καὶ πρὸς τῷ Σκαμανδρῳ δασχωρίαις ἀφθονωτάτοις ἐκδωρεῖται, ἐκ τῶν ἐκείνου τοὺς τέκνους καταπαύει, Ζωὴ τε πρὸς αὐτὸν ποιεῖται, ὥστε καὶ ἐπιγνῶναι γὸν Ἰωάννην Ζωαρμόσαι τῇ θυγατρί. ἀλλὰ τῇ μὲν ἐπέτρεψε τὴν θυγατέρων εἰρήνην ἔτι νηπίαν τὴν γάμων.

A alternante successuum, auctus rursùs animis & viribus Constantinus, tanto tamque valido impetu incubuit in Myrzen, ut is impar resistendo Mesembream cum liberis confugiens, inde Legatis ad Imperatorem supplicibus missis, pactus cum eo deditionem fit, cum sui, tum ejus Civitatis, quam in sui servati pretium offerret. Nec recusavit Imperator: sed statim Glabam Cutopalatam, qui postea magnus Papias fuit, cum alijs, & idoneâ manu militum misit. Is ingressus Mesembream ejus ritè possessionem inijt Imperij Romani nomine; tum Myrzem per Hæmum itinere terrestri perduxit ad Imperatorem, qui ei perhumaniter excepto, omnique amoris significatione recreato, uberes fundos apud Scamandrum assignavit, quorum annui provenrus ad victum ei, cultumque splendidum abundè sufficerent. Vbi & ipse deinceps cum filijs diversatus est, pacto priùs cum Imperatore inito, quo inter ipsos mutuò convênit, ut Myrzæ Primogenito Ioanni Primogenita item Imperatoris filia desponderetur. Sic Irene maximæ Natarum Augusti provisum conjugium est.

B

CAPVT VI.

De Fœdere Imperatoris cum Serbis; deque profectione Patriarchæ in Serbiam eâ de causâ.

C

Τὴν δὲ γε θυγατέρα Ἄννην ἤρέτο πέμψειν τῷ Κραιτῆτι Σερβίας Στεφάνῳ τῷ ὑέϊ, ἐφ' ᾧ τῷ θυγατρὶ τὴν Μιλωτίνῳ (ὁ γὸ ὁμώνυμος τῷ πατρὶ καὶ πρωτότοκος τῷ Ῥωμὶ Παρνίας εἰς γυναῖκα γεγάμβρευτο) εἰς γάμους Ζωαπτῆν. ἐ δὲ τοῦ πρὸς ἄλλους Ζωσεσιν εἶλκε μὲν εἰς πρεσβείαν τὸν Ἱεράρχην, Ζωσκεπόμενα δὲ ἐκ τοῦ κέλευ ὑπὸ θεραπείᾳ μεγίστῃ βασιλικῇ. καί γε καταλαβὼν τὴν Βέρροιαν, σφίσι τὰ τῆς βουλῆς ἔτη, πεμφθείσης πρὸς τὸν Οὔρεσιν Στέφανον, τὸν Χαρτοφύλακα Βίκτορα, ἅμα δὲ Ζωὴ ἐκείνῳ καὶ τὸν Τερναυπόλεως Κυδωνιωτῶν. ἰὼν δὲ καὶ πρὸς τὴν δυσποίνης ἐπεπαγμένον τῷ Χαρτοφύλακι, αὐτὸν προπελθὼν καὶ γνωρίσας τὰ κῆ σὺν Σέρβοις ξυνόντα, ὅπως μὲν σφίσιν ἔχει ἡ διαπραγμάτευσις, ὅπως δὲ ἡ ταξις τῆς ἐκείνου ἀρχῆς διϊθύνεται. ἐκείνου δὲ καὶ μεγίστην τὴν θεραπείαν τῇ θυγατρὶ προπομπεύσειν δὴ χλιδῇ παντοίᾳ βασιλικῇ. ἐκείνου Ζῆνα προπελθόντα γνωρίσαι καὶ σημανεῖν προσπέμψαντο, πρὶν αὐ ἐλθεῖν Σέρβιας ὁ Παρχιάρχης, ἃ δ' ἐπῆρτο, ἢ μόνον ἤδειν τὴν εἰς θεραπείαν ἔδον ἐκεῖσε, καὶ ἀρχῆς τῆς πυχέσης ἄξιον, ἀλλὰ καὶ ὃ θεραπεύτικον

D

E

AB hac verò secundam Annam decrevit Pater mittere ad Cralem Serbiæ Stephanum Vresim, secundo ejus filio Melotino nupturam. Nam primogenitus Patri cognominis, jam uxorem habebat Regis Pannoniæ filiam. Cum igitur de omnibus ante conventum esset, ad executionem pactorum mittit Imperator Legatum Patriarcham, & cum eo Sponsam Virginem regio magnificè stipatam comitatu. His simul cunctis ubi Berrhoeam pervenerunt, expedire communiter visum est, præmittendos ad Stephanũ Vresim Chartophylacem Veccum, & eum eo Traianopoleos Episcopum Cadumenen. Fuerat autem ab Augustâ peculiariter commendatum Chartophylaci, ut præcederet Sponsam, priorq; in Serbiam adveniens, exploraret ad liquidum, quodnam id esset hominum genus, quæ ibi forma vitæ, cultusq; quæ ratio conſuetudinis civilis, quis ordo publicæ rei, ac jus, ususque Principatûs? Nam eum illa proficiscenti filiæ apparârum, & pompam quam potuerat maximè regiam, & cum specie, ac pretio ad magnificentiam, tumultu, & copiâ ad molliciem deliciasque comparatam, ambitiosè attribuisset: muliebri scilicet curiositate nosse avebat, ecquid paria illis, aut quâ istis proportione respondentia, repertura esset sua filia. Eâ de causâ jusserat priorem cò proficisci

ciſci Veccum, & ſibi per Nuncios ſignificare quæ comperiſſet, priuſquam Patriarcha cum novâ Sponſâ Serbiam ingrederetur. At Veccus, & Cudumenes ubi pervenere, adeò nihil ibi ad miniſterium commodum, ad pompam exquiſitè ornatum, aut omnino, vel mediocri dignum Magiſtratu reperérût, ut ipſum illorum inſtrumentum, ac comitatum Stephanus Vreſis admiraretur; & viſo Tabernaculo, præſertim autem familiâ, obſequioque Eunuchorum, quaſi obſtupeſcens inopinatiſſimâ re, quæreret: quid hæc tandem eſſent, & quem uſum haberent? Cum verò audiſſet partem eſſe illam præmiſſam ſatellitij, ac ſupellectilis Reginæ adventantis, indoleſcenti ſimilis exclamaret: *Heu, heu, qua & quorſum iſta? Nos harum deliciarum uſum non habemus.* Et hæc loquens ſimul Nurum oſtenderet paupertino ſordidam veſtitu, ac lanificio intentam; unaque manu eam indicans, ſubijeceret: *En tali nos cultu nurus conſuevimus habere.* Porrò in cætero circa Cralem apparatu nihil niſi vulgare, obſoletum, ac planè plebejũ apparebat. Nulla victûs mundities; è venatu illauto, ac tumultu ſanè venatorio, nullâ ſpecie aut ordine miniſterij, nullâ menſarũ elegantiâ, raptim cibi vorabantur. Vt ergò hæc ſibi explorata qui miſſi fuerant reverſi ad Patriarcham retulerunt, utque diſtinctiùs narrarunt quæ audierant, conturbarunt ea non parùm Comitatum univerſum, infregeruntq; cunctis animos, ſolicitudine injectâ ne inſidijs excepti ſpoliarentur. Quid enim expectarent mitiùs à Barbaris adeò inculti, quos nullus mos aut pudor, nullus reſpectus humanitatis aut officij verecundia revocarura viderétur ab audendo quod liberet eumque. Triſtes igitur hiſce curis, ſegneſque procedebant, anxiâ conſtricti formidine periculorum in momenta, ut putabant, ſingula impendentium. In his ſuſpicionibus eum Achridam deveniſſent, Regiam ibi reliquerunt Virginem cum familiari miniſterio: ipſi cepto itinere lentè pergentes, præmittunt Nuncios ad Vreſim, qui docerent; præſtolaturos ſe mandata ejus, & occurſus ab eo miſſorum apud Pologum. Eſt id loci nomen patriâ Serborum linguâ ſonans, ut ajunt, *Nemus Dei*. Eâ ſpe Lipænium progredientibus occurrit à Crale Legatio, cujus erat caput Georgius quidam, Magiſtratu illic ſimili prædictus ejus, qui *Meſazon* apud nos dicitur. Huic ex inſidijs latrocinio illatum damnum, & ante Noſtri audierant, & ipſo referente cognorût certiùs. Atque ut primo rei auditu cohorruerant, ita facti acceptâ confirmatione mœſtiſſimi ſenſerunt, quò locorum, malorumque deveniſſent. Quid enim non jure metuerent in tantâ barbariæ licentiâ? aut quomodo ſperarent parcituros exteris, ac temperaturos avidas manus à

A Ὃ ὃν ἐκείνοις βλάπτον ὁ Οὔρεσις, καὶ ἁπλῶς καὶ μᾶλλον ὃ τῶν Ἡμιανδρίων, τί ἂν καὶ ἔπραξαν ἔτι; διεπυθάνετο. ὡς δ' ἦκεν παρ' ἐκείνων, ὅτι πᾶξις ἔστιν αὐτῇ Βασιλικὸν, ἐς δὲ τὴν βασιλίδι εἰς θεραπείαν ἀκολουθοῦσιν, ὀλίγον ἀπαλαιστικὸν φησιν, οἱ δὲ· πῶς τοῦτο; καὶ ἡμῖν ὁ ξυμπὰς αὕτη ἡ διαῤῥᾷ, ἐν φαῦλοι τε καὶ ἅμα τὴν νύμφην δίκην περικεφαλαίαν, καὶ παλαιὰ παρεσκεύασαν. καὶ ἔτι, λέγων χερὶ δίκην πῶν, ταῖς νυμφαις ἡμᾶς παρεσφερομένα. ἦσαν δὲ καὶ τὰ κατ' αὐτὴν ὁ πλοῦτον λιτά τε ἐν ἅπλοις, ὡς ὀπτοζῶν ἡμέρας ἐν κλισμοῖς. ὡς γοῦν ὑπόφρικον ἐν πεμφθέντες, καὶ ἀκριβῶς ἐδήλουν τῷ Παρχιάρχῃ, ἅπ ἐδὸν καὶ ἃ ἤκουσαν, ἀπέκλασαν τε τὸν τῶν ἐκεῖνον τὴν παρθυμίαν, καὶ τῶν ἑαυτοῖς ἐξεύδουν, μὴ καὶ ὁ τῶν πλοῦτος ἐνέδρας χαλεπὰς παρεπόσιεν. ἐ γὰ εἶχον πανύ ἀνδράσι μὴ ὑπερφορμένοις αἰσχύνης καὶ μέμψεως. πως ἦεσαν οἱς ὃ παρὸν τοιοῦτος πῶν τὴν πορείαν, ἐ τοῖς ὅλοις ὑποπίπτες ἔχοντες. ὡς δὲ καπίλαβον τὴν Λ'χρίδα, τὴν μὲ βασιλίδα, καὶ ὃ τῶν αὐτὴν, οἰκεῖον καὶ ὄσον εἰς θεραπείαν, ἀπὸ τοῦ ἀναπαύσεσι. ἐκεῖνοι δὲ παραγέλλας παρὰ Οὔρεσι πέμποντες, καὶ αὐτοὶ χολαίκως τοῖς παρὸν παρσίβαν. τῇ Πολογῷ ὃ πλησιάζοντων, ὃν δὲ ἄλσος Θεοῦ ἐκδίνοι κῦ γλῶσσα ἔσοιεν, καὶ ἤδη καὶ παρὰ Λιπαίνιον ἴοντων, πέμπ μὲ παρόσβυς ἐκείθεν, ὁ καὶ μεσάζων ἐκείνων, Γεώργιος τύνομα, ᾧ δὲ καὶ λόχος ἀνδρῶν ἐνεδρεύοντας παρεσκεύασε, τὰς δ' ἐνέδρας καὶ παρόλων ᾧ ἀεὶ τῷ Παρχιάρχῳ ἀκόντας ἐδήλων. τότε δὲ καὶ ἀκριβῶς ὡς φόβον μέγαν καθίσαντο, μὴ καὶ νεοφριοδὴ τι σφίσι τῷ ἀπικέσθαι. εὖν γὰ ἔπω καὶ τοῖς ἰδίοις, καὶ μᾶλλον τοῖς ἐνδόξοις καὶ ἄρχουσι, ἐνεδρεύοντας, σχολῇ χρῶν δοκοχέσθαι τῷ ἀλλοφύλοις; ἦκεν δὲ καὶ τῶν Γεωργίῳ τὰ μὲ εἰς παρεσκεύασαν, πάντα τῷ σοφῷ τῷ Βασιλέων ἀποδὺτα, καὶ ἄλλως ἀνδρὶ· ἐκεῖνοι γὰ καὶ ὡς ἀρχοντα μᾶλλον Πατρὸς, ὡς καὶ παρεσκεύασεν ὑῶν, τῷ παρόντος τῷ ἀνδρὸν Σπφόρῳ ὃ ἀνδρὸς καπαγὼν, καὶ βίον ζωῆς ἀποκύματα. ὁ δὲ ἀλλάττα κύκλῳ ἀδικουμένων, τὰ ὁμολογημένα ἐπαυγάζετο. τὰ δ' εἰς τὴν ὁδὸν δυσχερῆ τε ἄλλως, καὶ ὡς αὐτὸς ὁδοιπόρου ζημιώδης. ἦσαν δ' ἀνὰ μέρος καὶ ἐν ἀδεῖ Χαρτοφύλακα, οἱ γὰ τῆς δεσποίνης ἀδελφιδοῦς καὶ ἀξιώσεις δῆλοι εἰς ὃ πᾶν ἐκείνων φρονεῖζῳ; ὅπως ἰδόντα, ὅπως ἀκλυ-

B

C

D

E

κλαῦτες τὰς παρῳμίας τῷ Ραγιαρχῃ καὶ τοῖς ἄρχουσιν, ἐφ' ᾧ μὴ πλέω παρβλάψαι. μὴ δὲ γὰ ἀυσαὶ καὶ ὑπονόμευμα. ὕπως ἔχοντων γένεταί τι κ' ἄλλο δῆον, ὃ δὴ κ' εἰς ὑποψίαν ἐμβαλοῖ σφᾶς τῷ καὶ παρόδου εἶναι παθεῖν τι χείριστα. ὁ γὰρ τοῦ χείρωνος ἐπιφημιζόμενος κ' ἔχας ἴππος, ἐφίσατο καθημένοις πολλάκις, κ' ἐάσαν εἰς ἄλλοθεν ὡς ἥκοντας, σφίσι δ' ἰὼν ἐκπὸς ἀβαπτιεῖν τὰ ὀλέθρια, ἐφ' ᾧπερ καὶ νυκτὸς ἐπελθόντες συλῆσαι. ὁ δὲ καὶ μετ' ὀλίγον λαμβανεῖ τέλος. νυκτὸς γὰρ ὑπούσης ἀφόφω ποδὶ, ἐὰν ὀλέθριοι ἵππους συλῶσι, καὶ ἢ ποδὸν ἔχῃ, ἀφανίζεσθαι ἑαυτόν. ὁ δ' ἅμ' ἕω ἐς ὑπ' ἀγορὰς, γναρίζεσθαι μὲ ὃ παραχθὲν, ζητοῦσι τὸς δεδρακότας, ἀλλὰ ζητοῦσι μάτην. ἰὼν ἡ σπουδή. ὑπὸ γὰρ ἔχῃ μαθεῖν παρ' ὀλέθριον, ἐὰν σφετέρους ὑπολύσητον, ἐς ὃ δυσεπεῖς ἔσεσθαι ἐς ἀσφαλεῖ, ἢ ζωολύσῃ μὲ ἐς πλέω ὑπουμβαῖν, αὐθρώπους μὲ τλεῖ ἰδίους, ἠρίους δὲ ἢ ἔμπον παρεμπεσόντων. ἔμως τοῖς ὀλέθριον ἄρχουσι χρησίμους εἰς ἑαυτὸν, μηδὲ γὰρ ἔχειν ὅπως καὶ κινθῆσι, τῷ κρείσσονι ἵστασι ὑποπελεύσαν, αὐτοσκήμονι τῇς τὴς χείρας ἐᾶν θίσιον, ἀλλ' ἢ δ' ἐκεῖνος, μεταπαστεῖν εἰς Τύπαδον ἐβιβάζοντο. καὶ μὴ δεξάσης τῆς βυλῆς ἀγαθῆς καὶ ζωοσεύσης πλέω ἢ μεῖον βλαβήσῃ, πρύμναν τε κρούοντες, ὃ τῷ λόγῳ, καὶ τοῖς ὄπισθεν ἐπεκτενόμενοι, ἔως Ἀχρίδος ἤλασαν. ὀλίγον δὲ ζωόμα τῷ Βασιλεῖ Θεσσαλονίκης ὑπέκειτο, κἀὶ ὃ ὀλίγον καὶ ζωβήκας καὶ ζωλιμάγματα παρ' ὑδὸν ἡμῶν, παρὰ Βασιλέα ὑποτρέφοντο.

Gazâ peregrinâ, eos qui neà popularibus quidem suis, ijsdemque illustri Magistratu conspicuis, abstinerent injurias earremas. Cæterum de negotio ipso, ac fœdere Principum duorum tàm inconsequenter, atque ambiguè Georgius iste locutus est, ut spem successûs omnem prudentibus excuteret. Primùm omnium deprehensum est, errorem Imperatori oblatum in re ipsâ, ac substantiâ negotij; dum is filiam despondere se suam credidit minori quidem filio Cralis, verùm propter morbum incurabilem majoris, heredi haud dubio, & successori designato Regni Serbiæ. Nunc aurem intelligebatur ea Georgij sermonibus vana illa fuisse, quæ jactata fuerant de fracto erure, ac desperatâ valetudine Primogeniti; qui filiâ Regis Pannoniæ in matrimonio habebat. De cæteris, ad rē quæ agebatur spectantibus, idē Legarus non minùs inopinata, & ambigua ferebat, alia quædam, quorum nulla erat unquam audita ptius mentio, proponens, circuitusque vasrè captans, eaque de quibus certò convenerat astuto involvens silentio. Quæ omnia mirantibus nostris, simul occurrebant pericula infestæ latrocinijs viæ, quæ quàm non sine causâ timerentur, ipse Legatus sua ejus generis recens accepta damna eommemotans plenam faciebat fidem. Partem etiam momenti, nec eam levem, ad novum inclinantibus consiliū addebant, quæ Chartophylax coram perspecta retulerat de fotdibus, & miseriâ domesticâ Regis Serbiæ: quæqi idem sibi enixè eōmendata dicebat ab Angustâ de prospiciendo dignitari, ac eommodis Filiæ, quam uti se res habebant, manifestum erat si perduceretur quo intenderant, non in Regnum aut Regni spem, sed in servitutem transcribi tristissimam. Hæc Patriarchæ ac reliquis in eo Comitatu præcipuâ dignitate eonspicuis omnem infringebant impetum ulretiùs pergendi, utique reputantibus; nullum ceptorum eommodum aut salrem tolerabilem exitum, nullum longæ ac laboriosæ viæ fructum sperandum apparere. Ne pactis quidem videti constituram fidem, si futura è præsentibus æstimarentur. quid igitur attineret in ambiguum & obliquis anfractibus confusum negotium, velut in cæcum perplexumque labyrinthum sese altiùs, & irrevocabiliùs immergere; & non potiùs deprehensâ vel serò fraude pedem statim referre, tandemque Imperij honori, Imperatoriæ Virginis dignitati, salutique consulere? Talia illis deliberantibus, & adhuc sententiæ incertis, supervenit quidpiam, quo suspiciones in metum, & expectationem verterentut certam grave, quiddam, & exitiale patiendi si porrò pergerent. Siquidem Incolæ regionis per turmas accedentes, recedentesque, ubi cominùs aspexerant minimè familiari vultu, ac sie speciem præbentes euntinm præoccupatum insidijs locum, nnde noctu erumpentes impetum facerent in peregrinos, quorum iter explorassent, & quàm multum prædæ traherent præsenti conspectu observassent, formidinem nostris admoverunt, quæ citò in dolorem transit. Nam non ita multò post nocturni grassatores elam appulsi pede suspenso summâ cnrâ strepitûs vitandi, eqnos nostrorum abduxerunt: & cum ijs quàm longissimè fugerunt. Romani sub auroram surto agniro quærunt autores facti, de obvijs percontantes ecquid horum nossent: Sed vanum scilicet studium erat indicij testimonijque corrogandi à eonscijs furum in suos ipsorum populares, socioque, quorum rapscitatem haud paulò imitaturi libentiùs quàm accusatuti viderentur. Itaque prudens consilinm fuit rem istam non nimiùm utgere; ne istâ ipsâ instantiâ irritata gens barbara belluinam feritatem humanâ celans specie, pejus aliquid funestiusque designaret. Tamen ue quid intentarum relinqueretent, Magistratus lo-

corum adierunt, rogantes, ut equos sibi restitui curarent, sine quibus institutum ad Regem ipsorum iter perficere nequirent. Verùm ab his nihil aliud impetrari potuit, nisi ut equos ipsis regionis ejus nullâ parte cum amissis comparabiles offerrent. Quæ videntes nostri ad consilium tandem in proram, quod ajunt, incumbendi, reflectendique retrò itineris compulsi sunt. Referentes ergò pedem quàm maximâ velocitate in tantis difficultatibus licuit, Achridam se receperunt, ibique resumptam Regiam Virginem Thessalonicam deducentes, inde omissâ jam omni cogitatione indignæ, ac perniciosæ affinitatis, ad Imperatorem redierunt.

CAPVT VII.

De Dyrrhachio, & terræ motu, quo est illa Civitas eversa.

Circa hoc tempus aut paulò post contigit miserabilis, & omnium digna lacrymis Dyrrhachiensis clades, hunc fermè in modum. Mense incunte Martio sonori è terrâ fragores increbuere in strepitum ferè continuum: quales *boasmos*, sive boatus cum vulgo loquens quis dixerit. Hi nimirùm clarè denunciabant imminens malum. Cum sic aliquandiù infernè tonuisset, repentè die quadam acutiùs, & continentiùs insonuere cepta tonitrua, quo eorum augmento moti quidâ in formidinem acriorem tectis excesserunt, diversorio extra Vrbem quæsito, ut si quid inde funestiùs ingrueret, salutem in ruto haberent. Nocte porrò superveniente diurnis hujusmodi tumultibus, terræ motus incidit gravis, & omnibus de quibus est fando auditum, vehementior. Non enim is erat tremor quasi quis dixerit terræ in obliquum nutantis, sed reciprocus validissimus impulsus, nunc velut contrahentis sese, nunc impetu contrario se dilatantis, & ejicientis soli. Quo ex alterno incussu contigit universam illam momento à fundamentis everti, concidereque Civitatem. Domus enim, quæ illam confiabant, & illa quantâvis extructa firmitudine exaggerataque ædificia, haud paria resistendo prostrata sunt, deprehensis intus hominibus miserè oppressis; nemine quò aut quà effugeret habente. Nam erumpentibus è proprio domicilio Domuum undique aliarum ruinæ occurrebant, ut speratbilior salus sub tecto manentibus quàm prodeuntibus videretur. Sed & siqua pars domuum terræ assultibus obsisteret (nulla autem fuit domus, quæ non saltem ex parte ijs dejiceretur) si cujus, inquam, ædificij membrum firmius non labefactaretur concussu terræ, supernè tamen obterebatur alciorum in vicinià murorum casu. Alia quippe super aliam cadendo cumulabatur domus. Ita ut si quem in primâ succussione fortuna servasset quædam, non longum id beneficium esset, alia enim mox superincidês domus exitium frustrà servato repræsentabat. Quàm ergò subitum, ac vehemens, tàm ineluctabile ullâ

Τὸ τοίνυν μὴ καιρὸν, καὶ τὰ τῶν Δυῤῥαχίων ξυμβῆναι ἐλεεινὰ καὶ πλήρη δακρύων. Κεραυνῶν γὰρ ἐναύλων μηνὸς, ἀσυνήθης ψόφοι τὸν γλῶν ἐπέκλων συνεχὴς, ὡς δὴ βοασμὸς τοιοῦτόν τινα, ἢ βόλος εἴποι τις, ὃ δῆλοι ἦσαν σημαίνοντες ἐπὶν ἐκλύθεν κακὸν. μιᾶς γοῦν ἡμέρας ἐκ συνεχέστερον ἐπῆχον. Κρότοι, καὶ μάζων ἦ τοιοῦτον. τοῖς μὲν οὖν ἐμπεσοῦσι δῆλοι, ἔξω τῶν καταικιῶν τοῦ ἄστεος ἐπέθεσαν, ὡς εἰ πλέον ἐκφύγοιεν ἀλυξείοντες. ἀλλὰ τύχῃ τὸν ὑπομενόντων τοῖς ἡμερινοῖς ἐκείνοις θορύβοις, καὶ σεισμὸς ἐμπίπτει βαρὺς, καὶ τῶν μνημονευομένων μείζων. ὧν δ' ἐκεῖνος ὁ ἔσχατος ὡς αὖ τις εἶποι γῆς καὶ ὁ λέγειν κινημάτων. ἀλλὰ καὶ σφυγμὸς ἀναπαγμὸς, ὡς ἂν ἀκαρεῖ παίσαν τὴν πόλιν ἐκείνην ἐκ θεμελίων ἀναστατώσαι καὶ πεσεῖν εἰς τὸ ὕδατος. οἶκοι δ' ἐκεῖνοι καὶ αὐλαίσεις κτισμάτων, μηδὲ ὃ βεβαίως ἀντιλάβοιτο, ἐνεδίδοσαν καὶ κατέπιπτον, ἐνδαπολαμβανομένων ἐντὸς τῶν ἀνθρώπων, μηδενὸς ἔχοντος ὅπη φύγοι. ὃ γὰρ τῶν οἰκοδομημάτων συνεχὲς, τῇ ἐκείνου φυγῇ παρῄσατο, καὶ πολλῷ μᾶλλον ἐντὸς οἰκιῶν, ἢ ἔξω τοὺς σώζεσθαι. πολλῶν καὶ κείνων σωθέντων ἐκ μέρους, ὃ δὲ γὰρ μᾶλλον ἦ τις καὶ τὸ ἀκέραιον διεφθείρετο, ἄλλη γὰρ ἐπ' ἄλλῃ συνέπιπτε. καὶ ὁ ταύτης πεσούσης κίνδυνον ἀποδρᾶς κατά τινα πύλην, ἐπιπεσούσης ἄλλης συναπολωλεκὼς. ἐκ μᾶλλον ἀθρόον μὲν ὃ λύσις, δυσχερὲς ἦν, ἢ ὥστε τινὰ φυγόντα σώζεσθαι. πολλοῖς δὲ καὶ ὕστερον ἐπέσχεν, εἰ καὶ τοῦτ' ἔμαθεν ὁ συμβάν, ἐκ ἔφθανον ἀποθνῄσκοντες. παραδόξια δὲ καὶ ξένα μετ' ἔχοντ' εἰδέναι ὃ χαλεπὸν, τοῖς ἐρειπίοις ἀγκαπτόμενον. ποσῶς δ' ἦν ὁ ἀξιόφρης κύπος καὶ θόρυβος, ὥστε ἐκ τῆς θαλάττης ἀναζεσάσης ἔξωθεν, οὐ πελαγίσαι ὑποροῦσι, ἢ ὅπως ἀγχοῦ ὠθίσαν ἐκεῖνα, ἀλλὰ καὶ

καὶ αὐτὸν τῆ κόσμῳ ὅλῃ συνέλαυν. τῷ γὰρ εὐδαιμονίαν μὴ τὸν πολὺν ὀνείρων ἔτι, νῦν δὲ καὶ παγκοίνῳ ἐμπεσόντα ξυμφορᾷ, πόνου μὲν ἀφυβρὺ γεγονότ' ἀνθρώπων, πόσα κοίτας ὅλας καταπεπόνται ἀλλήλοις τοῖς οἰκημάτων, οἱ ἔξωθεν ὑρεθέντες μᾶλλον καταφθαρέντες τὰς ἀκοὰς, οὐδὲν εἰχ' ὑποσοῦ ἔπεφ', ἢ τῷ κόσμῳ παντὸς ξυαφανίσαι. ἐπὶ σμικρὸν οὖν τῷ σώματι κρατήσαντ', ὡς μηδὲν ἐσὸς ἐγκαταλιφθῆναι, ἀλλὰ πᾶν ὃ ὄντως καταπεσεῖν, καὶ οὐκ ἀνθρώπους συγκαταχῶσαι, τῷ μόλῳ ἀυτὸν τὸν Ἀκρόπολιν, ὀκνεῖν δ' καὶ ἀπέχειν καὶ ἐχ ὑπάκουε τῷ σώματι. ἡμέρας δὲ φανείσης, ζωπυρέχουσιν ὁ θεῖοικοι ἅμα μακέλλας τε καὶ δικέλλας, καὶ πάντ' τῷ παρεσκευῆ ὀρύγλῳ χρώμενοι, καὶ παρεσπεύοντες ὠρυῆ, ἵνα χοῦν καὶ ὅσα παλαιπώρεις ἔτι ζῶσιν ἀπαμύναιεν τῷ κινδύνῳ. ὃ δὲ πλέ ὡς αὖ ἐ πλῆθον παντοδαπὸν ἐκφορήσαντες τοῖς ἐρειπίοις καταπονοῦντα, λαζόντες ἔχοιεν. τότε γὰ τοῖς παράγμασιν τῶν πεσόντων, καὶ ὁ κλαγγόμοι συγκαπεδύνοῦ, καὶ ὁ λαγχάνειν τὰς ἀξίας δίκας ὀκνοῦσι σὺν ὧν. ἐφ' ἡμέρας οὖν ἅπαν ὃ γεγονὸς εἰς ἔδαφ' καταισκάψαντες, καὶ χρυσοῦν ἀμύσαντες θέρος, Ἀλβανοί τε καὶ θεῖοικοι ὡς ἅμαις χρώμενοι ταῖς δικέλλαις, πέλ' ἔρημ' ἀφίασι τὸν ποτὲ πόλιν ὀνείλων γνωριζόμενον σημείοις ποῖ ἀμυδροῖς ἐν ὅσι καταλειφθέντων, ἐ τῷ ἔι, ἀλλὰ μόνῳ τῷ ὀνομάζεσθαι. ὁ δ' ὀκνῆς Ἀρχιερεὺς Νικήτας ὑρεθεὶς καθ' τῷ πτε, ἐ φυλαχθεὶς μόνῳ, ἀλλ' ἐν πολλοῖς τῶν μελῶν τὰ σύμβολα τῆ κινδύνῳ φέρειν, πικρὰ ἰδὼν συμφορᾶ, ἐ λύ ἥκιστ' αὖτις καὶ παρεσπέδιχησε πάσπατε, καταφοβ' φθόγει, ἀφεὶς ἔρημ' ἐχ ἑαυτ' μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ταύτης ἐποίκων, καὶ κάλλιστ κτισμάτων, καὶ παραγμάτων αὐτῶν τὸν Μεσσηπολιν.

vi, nullâ fugâ vitabile malum erat. Vt commodissima sors plerorumque videri potuerit, quos dormientes, velut tristè somnium, mors invasit. Lucrifecerunt enim angustias præcessuri, si vigilarent, fatum extremum metûs, & desperationis sævissimos horrores, qui calamitate improvisâ citrà sensum hausti sese petire nescierunt. Quæ præcipua felicitas lactentium, aut nondum per ætatem rationis compotum puerulorum fuit. Tales enim obtriti suffocati ve, unam experiebantur miseriam corporum, nullo prævio exacerbatam angore animorum. Inter hæc cum ad sonitum ruentium tectorum, ad clamores & gemitus pereuntium hominum, accederet horribilis fremitus insolito quoque simul æstu effervescentis maris, qui adhuc supererant hæc tàm atrocium initia dolorum non uni quantovis usitato infortunio rerum humanarum, sed ultimæ consummationi naturæ, ac mundi universi præludere putabant. Cum enim ad mare tumultuosiùs tum quàm antea unquam intumescés sita Dyrrhachiésis Vrbs esset, cumque ex Vrbis universæ variâ ruinâ, ex collisione caducarum molium, ex ejulatibus consternatorum, aut morientium, concentus horrificè mistus immanium sonorum fragorumq; aërem compleret, qui extra Dyrrhachium illâ nocte fuerunt accipientes attonitis auribus tumultuosissimam istam confusionem vocum, & strepituum horribilissimorum, nihil sanè suspicari mitiùs poterant, quàm advenisse finem extremum rerum humanarum, & fatalem Cœli, ac terræ destructioni diem. Hac violentiâ per spatium temporis non exiguum grassatus in Vrbe terræmotus, nihil ibi jam in quod pergeret sævire reliquum fecerat, præter Arcem, quæ una illæsa steterit, omnia ædificia collapsa, omnes in ijs repertos homines communi sepulcbro tumulaverant. Eam tragicam ubi latè ostendit oculis speciem ortus diei, quæ tam diram excepit nocté, concurrerunt ex agris undiqne quàm maximo nnmero, sumptis in manibus ligonibus, & marris, omnique terræ movendæ apto instrumento, quod cuique in manum quærenti venerat. Cum bis acervum illum immanem ruinarum, qui pridie Vrbs fuerat, nndiqne aggressi fodere ceperunt; sive urgente caritate, si quem fortè misetum adbuc spirantem inter ruta, & cæsa dirutarum ædium vindicare ab interitu possent; sive, qnæ maxima pars erat, instinctu avaræ cupiditatis, ut tot divitias ibi cum possessoribus sepultas, nec alium jam habentes legitimum heredem, Dominis cum sobole, & cognatione universâ pariter occumbentibns, in suos ipsi usus auferrent, securi forensium tricarum, nec metuentes interdictum unde vi. Hic aliqnot dierum labor fuit, quo illa versando, sctutandoque evoluta congeries, & in unam utcunqne æquatam complanata superficiem est. Ex eo multi campo messuere segetem auream, ligonibus usi vice falcinm, Albanitæ cæterique circum habitantes, demumque cum prædâ recedentes planè desertam reliquerunt illam olim Vrbem, ubi fuerit signis nunc tantùm exilibns monstrantē: in Vrbibus numeratam dicis tantùm causâ, & nomine tenus, cum modò Vrbs non sit. At ejus Antistes Niceras unns repertorum inter tuinas, & servatus superstes ille quidem, cæterùm in multis cicatricibus reliquis ex plagis quas illapsu saxorum, rignorumque acceperat, luculenta vestigia mirabiliter vitati periculi circumferens; memoriâ ipsâ

cladis, quam viderat, & senserat atrociorem opinione omni, perculsus adeò est, ut locum fugerit, nec sustinuerit insistere sepulchro suæ Metropolis, quam orbatam civibus, coronâ mœnium, & ædificiorum elegantium omni ornatu, opibus quoque spoliatam, hæc ad extremum sui Pastoris secessio reliquit planè desolatam.

CAPVT VIII.

De Rege Carolo, ut is Classem armaverit.

HAc tempestate fortuna Regis Apuliæ Caroli, qui jampridem Manfredum debellaverat, in flore, atque apice felicitatis erat. In primis apparatu ingenti navali potens, & formidandus habebatur. Palàm autem se ferebat insensum Imperatori ob societatem affinitate firmatam quę ipsi eũ Balduino intercedebat. Cui velut jus vindicaturus pristinum, expeditionem in Vrbem Constantinopolim adornabat naveſq; ad id & prævalidas, & plurimas, & tum corporibus, tum armis, tum exteris utilibus ad scopum rebus copiosissimè instructas compararat, & congregaverat. Neque bis contentus à Papâ etiam petebat, & ardentibus instabat precibus, ut Constantinopolitanæ hujusmodi expeditionis autor ipse fieret, sequeque isti negotio præficeret. Dignum enim esse id bellum, quo videlicet repetenda filiorum ejus esset hereditas, quod Patris communis nomine, auspicijsque gereretur. In quæ illis consentientibus, Ecclesia quoque consilium probavit, & cooperaturam se ad effectum votorum quàm posset maximè, promisit. His tunc agitandis, conficiendisq; intentus Carolus erat. Imperator verò prorsùs imparem se sentiens isti sustinendo bello: nec quidquam dubitans quin succumberet Romana res, si contra eam Carolus duceret tum illam, de quâ dixi, instructissimam Classem; tum simul fortissimum, quem item paraverat, terrestrem Exercitum, Brundusio in Dyrrhachij navale jam vaenum, & occupanti expositum, mox, prout destinaverat, deportandum. Bifariam enim isto modo partiri copias Carolus decreverat: & jam mississe Dyrrhachium dicebatur, qui solùm præoccuparet ubi steterat illa Civitas, quam etiam, ut ferebatur, reficere cogitabat. Cum, inquam, hæc secum reputaret Imperator, aliâ omninò ratione quàm vi apertâ instantibus occurrendum malis censuit. Missitabat igitur frequenter preces, & literas supplices ad Papam, non per Legatos, aut homines agnitos pro suis. Frustrà enim tales mittere conaretur, tenente citeriores Româ, Provincias, & quasi portas ipsas Aulæ Pontificiæ Carolo, haud dubiè prohibituro ne transirent: sed per alios fidos, & non suspectos ob dissimulatum habitum Tabellarios; & per quosdam Italos illustres quorum sibi

Τοῦτο τοίνυν καὶ ὁ Ῥὶξ Γαλλίας Κάρολος ἔκπαλαι Μαφρὲ καταγωνισάμενος, ἐν ἀκμῇ ὢν τῶν καθ' αὑτὸν πραγμάτων, καὶ ναῦς παρασκευαῖς πλείστων ἐμεγαλύνετο, ἔκσπονδος ὢν Βασιλεῖ τὰ πλεῖστα ἐπ' αἰτίαις τῷ Βαλδουΐνῳ συναλλαγμάτων, ὡς ἐντεῦθεν δῆτα τὴν πόλιν οἴεσθαι δικαίως, παρασκευάζεσθαι μὲν καὶ ὅ ναυτικὸν πλῆθος ὅσον, καὶ σώμασι καὶ ὅπλοις καὶ χρήμασι ξυνεκρότει· ὑπὲρ μὴν δὲ, ἀλλὰ καὶ Πάπαν παρεστελλετό καὶ θερμῶς ἐδέετο, ἐφίεναί οἱ τῷ καθ' ἡμᾶς τῆς πόλεως ἐπιφανῆναι. ὡς καὶ ἄλλως δίκαιον ἂν ζητεῖν τὰ τῶν παίδων αὐτῷ, ἐφ' οἷς ἔφασι συμφωνῆσαι, καὶ ἡ Ἐκκλησία ξυνήγειρε καὶ ξυνεργεῖν τὰ μέγιστα ὑπῃσχνεῖτο. καὶ ὁ μὲν ἐν τούτοις ἦν, ὁπόπλα παρασκευαζόμενος. ὁ δὲ Βασιλεὺς αἰσθόμενος τὰ παρὰ τοῦ Δαλματοῦσκλου, καὶ ὅπως ἐπὶ τὰς ναῦς ἔπεμπε, ὅτι καὶ πλείστας μὲν ταῖς ναυσὶν ἐξηρτύετο, πολλῷ δὲ καὶ τῷ καθ' ἡμᾶς πεζικῷ δή· Βρεντησίῳ περαιωσόμενος εἰς Δυρράχιόν τινα, ἔρημα ὄντα, ἢ καὶ μᾶλλον παρ' ἐκείνου καταληψόμενος, εἰς ὃ ἀναπαύσιμα, χρησόμενος ὡς ἐλέγετο δυνατὸς ἦν, καὶ πεύσεσθαι, δηλονότι φήσομεν ὃ στρατήγημα, ἄλλως ἔγνω τοῖς ἐκείνου μάχιμα μεταχειρίσασθαι. καὶ δὴ πολλάκις μὲν αὐτὸς ἰδίᾳ πέμπων πρὸς Πάπαν, ἢ γὰρ ἐδεῖτο ἐκείνου καθ' ἡσυχίαν ἀπαντῆσαι, ἄλλως δὲ γραμματοφόρους κρυφδὴν, καὶ δὴ καὶ Ἰταλοὺς ὑπηδέζας ὅσους ἤδη φιλοῦντας, καὶ τῆς ἐκείνου συμμορίας γινομένους. ἔστι δ' ἐνίοτε καὶ ὃς φρενίας ἀῶθεν λέγων, ἀδελφὸς ὢν, ἐπισχόμενος καὶ φοβούμενος, πολὺς μὲν δυσωπῶν Ῥώμης Ἀρχιερέα καὶ καταπτοιούμενος μὴ ἐφῆναι Καρόλῳ τὰ καθ' ἡμᾶς πραχθῆναι, μὴ ἂν γενέσθαι Χριστιανοῖς ὑπὸ Χριστιανὸς στρατεύεσθαι· ὁ δὲ Ῥώμαίους, ὡς αὐτοὶ Γραικοὺς ὀνομάζουσι, τῷ αὐτῷ Χριστῷ καὶ τῆς αὐτῆς Ἐκκλησίας τοῖς Ἰταλοῖς, ἔχειν ἢ καὶ αὐτὸν τοῦτον Πατέρα πολεμικὸν καὶ λογίζεσθαι Ἀρχιερέα ὅπως ἐπιτρέπειν. ἤδη δὲ καὶ ὑπῃσχνεῖτό οἱ τὰ χρηστήρια.

τὰ δ'

τὰ δ' ἰδ, ὃ μίαν μαίδραν ἠρέσκ τῷ Ἐκ- A
κλησίαν Θεοῦ, καὶ ἀθθῦκαγ ὃ μέσον σκανδα-
λον, ἀνύποπτα ἐσασφῆζαν ὃν παλαιότ᾽ ἐν ταῖς
Ἐκκλησίαις. μαδὲ γὰ εἰ λοιπὸν ἐμποδὼν τῷ
ταῦτα γίνεσθ δοποκαπαλύσης τοῖς ἀζωρίστοις
τ πολεως. τ ὼπά π συχγάκις διεμιμνω, ὲ χρυ-
σὸν πέμπων Καθολικοῖς, προφάσιζεν ὁ Ἑλλην
ὅπως, ὡς ῥύρας ὕσης τῇ Ῥάπα κ τ Χριστ μί-
μησιν, κ οἷς ἄλλοις ὕπηρεν φίλοις, δῶρα πὰ
τῆς παρ Ⓜ Ῥάπων ἱκετείας καθ᾽ ἕκα, καὶ ὁ B
Καθολ Ⓜ ἐπαλύεθ. ἀυτὸς δὲ ὲ πλέ Ⓜ ὁ Βα-
σιλεὺς τὴν παρ τὴν Ἐκκλησίαν εἰρήνην ὑπε-
συδειν, ἐᾶν μ ἐπίθεσ ἀρχομένης κ μᾶλ-
λον ἐ τῆς Ἐκκλησίας ἐπάντ ἄκρ, φιλοφρό-
νως παρεσκεύαζε. ὡς καί ποτε Ⓜ Κεντύνης Ἐπί-
σκοπον αὐδρα λόγιον ὄντα ὲ δηλεσπάντα κατ᾽
ὑπόκρισιν τῶν θείων, ὃν καὶ τῷ Πατριάρχῃ
πέμπων ὲ κυβερνᾶν, μ καιρὸν μετημφια-
ζε παρ᾽ ὃ ἑλληνικώτ Ⓜ, καὶ Ἐκκλη- C
σιαν διδοναι οἱ τῷ λόγῳ τ ὑπηδότως, ὡς χα-
λαίζοντ τὰς λαχύσας, ἤθελέ π κ ὠκονόμει.
κἀν ἐχθέ, εἰ μή γε φαεινὸς ἐπαν Ⓜ εἰς
δύσνοιαν κ τῶν ἡμετέρων βλάβην, ὃ μ καθ᾽
Ἕλληνας ἐσολέσθαι, κ πάλιν ἔχε, τῶν δὲ
Ἑσπερικῶν ἀνθρώπων ὑποπλασκώς, πᾶν που
τῶν Ῥωτηγάλλας ἀφώριζετο. τίνες δ᾽ οὖν
τῇ Ἐκκλησίᾳ ὄντ ἐν ἐμποδὼν, κ πᾶν ἐπέ-
νῳ συγχεόμ κ πως ἔχοντ, ἄλλως δὲ πολλὰς D
πλείονς Φερούσ ἐδέχετο. καὶ παρὰ τῷ Ἐκ-
κλησίαν ἔπεμπεν Ἀρχιερέα καὶ Πατριάρχῃ.
ὃν τὰς παρασφορὰς ἀυτοῦ καινοτίας, ὃν ψαλ-
μοῖς, ὃν ταῖς ὅπ τῶν ὠδίνων εἰσαγωγαῖς τ
καὶ σίσεσιν, ὃν μεταλήψ τῶν θείων δώρων, ὃν
Ἀνπίδωρ Ⓜ λέγεσιν, ὃν πάντων ἄλλων, πλὴν
μεταλήψεως, ἃ γὰ ἔχουζ Ⓜ, τῶν εἰς ἐκείνας
καμμίαν τῶν Ἐκκλησιῶν εἰρήνην καπέμπε-
δῶν τ καὶ παρασφαλιζόμ Ⓜ.

amicitiam paraverat, quoſque à Caroli partibus alienos norat. Vrebatur & ad id interdum ejus generis hominum miniſterio, quos Latini *Freires* vocant, quaſi diceres Fratres, quos ad id ſibi officij præſtandum artificio blandiriarum attraxerat. Horum interventu omnium multus erat in obſecrando, obteſtandoque Pontifice Romano, ne ſineret Carolum exequi quæ deſtinaverat: neve permitteret Chriſtianos Chriſtianis bellum inferre. Eſſe enim nos quoque Romanos, quos Latini Græcos appellarent; uni eidemque ſubjectos Chriſto, unum unius Eccleſiæ corpus cum Italis conſtantes. Se quoque Papam habere atque agnoſcere ſpiritualem Patrem, Epiſcoporum omnium Principem. Huic profeſſioni promiſſiones in poſterum plauſibiliores addebat. Daturum ſeſe videlicet efficacem operam quò in unum ovile redigeretur Eccleſia Dei, nationum diſcrimine ſublato, & ſcandalo damnoſi diſcidij, quo dudùm perniciosè communis concordia dirimebatur, de medio amoto. Nihil enim jam obſtiturum quominùs id fieret, reſtitutis in Patriam antiquam ſuam Conſtantinopolim illis qui ex eâ dudùm pulſi per Latinos fuerant. Talia ſimul ſubinde inculcabat, ſimul aurum tranſmittebat ad Cardinales, quæ vox Latina Græcæ reſpondet ſignificanti *Cardines*; ſtudens hac arte Papam, qui & ipſe, quod de Chriſto dicitur, quaſi oſtium eſt, his quaſi Cardinibus ei affixis, in quam ipſi eſſet utile partem invertere, quod non fruſtrà tentavit; impetraro tum à Papâ quod petebat; & Carolo, ne ſibi bellum inferret, prohibito. Ipſe autem interim Imperator magis magiſque attendebat paci Eccleſiæ procurandæ, arctiuſque ſtringendæ, homines Italicæ Ditionis, maximè ſi Eccleſiaſtici eſſent, & Latini ritûs, fortè Conſtantinopoli peregrinantes aut degentes, benevolentiſſimè admittens adhibenſque. Id quod obſervare licuit in Epiſcopo quondam Croronæ, Viro literis Divinis pererudito, & linguâ juxtà utràque diſerto: quem in Patriarchæ comitatu collocatum, eique commendatum, poſt aliquod tempus ſacris Græci ritûs veſtibus induit, volens, procuranſque, ut Eccleſia hîc ei gubernanda per Delegationem, ut ſolet dici, traderetur; cujus Delegationis capax erat; quippe qui ejus, quam primùm fuerat ſortitus, curâ, & gubernatione liber eſſet. Quod effectum haud dubiè fuiſſet, niſi ſub hæc ille deprehenſus moliri neſcio quid inimico animo in noſtrum damnum, in veſtitu quidem Græco perſeverare permiſſus etiam poſtea fuiſſet: tamen amiſſâ deinde Imperatoris gratiâ exulatum circa Heracleam Ponti miſſus eſſet ob neſcio quam civilem cauſam. in quâ ipsâ eam adhibuit moderationem, ut declararet non obſtare ſe, quominùs eo, licet exulante ſuo juſſu, Eccleſia ad quodcunq; ritilem putarer, ureretur. Alios verò Latinos plurimos, & in ijs ſæpiſſimè Frerios humaniter excepit, & in Eccleſiam miſit, ut ibi ab Epiſcopis & Patriarchâ in omnem liberè ſacrorum Communionem admitterentur, oblationis, Pſalmodiæ, ingreſſûs adytorum, ſtationum, participationis Divini Panis, quem Antidorum vocant: cunctis hiſce communicationibus (exceptâ interim ſolâ perceptione ſacri Calicis; non enim hanc illi quærebant) quam ſeriò procuraturum ſe ſpoponderat, & perpetraturum receperat, Eccleſiarum pacem, jam nunc auſpicans, & ſenſim uſurpando, obſtaculaque amoliendo præmuniens.

CA-

CAPVT IX.

Vt Legatos Imperator ad Regem Francia miserit.

MIsit autem & viros Ecclesiasticos A multæ Dignitatis, tum merito virtutum tum officiorum autoritate quæ gerebant, ad Regem Franciæ, Caroli genere fratrem, quamquam utriusq; mores minimũ inter se germanitatis præferebant. Hi autem fuere Chartophylax Ecclesiæ Veccus, & Regij Archidiaconus Cleri Meliteniotes. His cum non liceret rectà Brundusium traijcere, propter ibi Dominantis Catoli metum, præscriptum, ut viâ terrestri Aulonem equitando se transferrent; indeque B nave conscensâ per altum in Franciam tenderent, illic Regem conventuri, ubicumque versari eum contigisset. Scopus Legationis erat, Regem donis, & verbis quantum fieri posset, delinire, eonarique adducere ipsum, quem fama ferebat pacis esse studiosum, ad suadendum Fratri scriptis literis: ne bello inquietaret Orientem. Erat autem verisimile magnum pondus habituram autoritatem majoris natu Germani, qui Rex à principio fuisset, tantumque ipsi potentiâ præ-C staret, ad hæc qui vitâ rectus, & moribus inculpatus haberetur, ad emolliendum animum, & feroces impetus frænandos Caroli minoris natu fratris, qui nuper tantùm vocari Rex cepisset, angustiusque, ac opibus fraterno inferius Regnum haberet, denique obliquorum, & à recto inflexorum motum homo, quibus ditigendis aptissima esset amussis Domestici exempli, & latè celebrata rectitudo Sancti ejus Regis tam arcto illi sanguinis vinculo conjuncti: non enim re-D ctum ad obliqui normam exigendum est. Enimverò depravario hæc quidem non correctio esset; verùm obliquitas detorti exæquanda ad rectum: ut sic sua conster regulæ ratio, ac vis origine indicata voeis à regendo & dirigendo ductæ. Quod si persuadere Fratri nõ posset, certè ageret apud Papã pro Græcis, Fratribus & ipsis: & eodem Christianorum nomine dignatis, sieque conaretur infringere Fratris machinationes in Romanos. His ab Imperatore mandatis acceptis, dant se in viam Legati comitatu ac sa-E tellitio stipati numeroso patitet, & ornato: Regio ipsi cultu, instructuque supellectilis splendidæ, Imperatoriarum imaginum ac vasorum; ut longo ista portantium tractu, cæterâque magnificentia illustris pompæ, mirificam egredientes Vrbe attonitis visu populis speciem secerint. Aulonem pervecti, ubi nave illic conscensâ Pachynum Siciliæ tenuerunt, audiunt transgressum Re gem in

Ἔπεμπε δὲ καὶ ἄνδρας Ἐκκλησιαστικὺς πολὺ ὃ ἀξιοπρεπὲς ἔκπε ἔχοντας καὶ Ὀφφικίων ἔχοντας τοὺς Ῥ῾ωμαίων Φραγγίας, ἀνεψιαδελφὸν μὲν τοῦ Καρόλου ὄντα, οὗτος ἔχοντας δὲ ἴσχυσι ἀδελφίζοντα, οἱ δ' ἦσαν, ὅ τε τῆς Ἐκκλησίας Χαρτοφύλαξ ὁ Βέκκος, καὶ ὁ τῆς βασιλικῆς Ἀρχιδιάκονος Κλήρου Μελιτηνιώτης. οἷς δὴ καὶ ὅπλα ἐκχωρῆσαι εἰς Βρεντήσιον διαπεραιώσαντας, καὶ γῆ χρεμβίσας βαδίζειν, τῶν μὲν ἐκ Αὐλῶνος ὁδὸν, ἵνα πλοῖς χρεμβίσας ὁδοῦσιν παρέχοιεν. ἐκεῖθεν δὲ νῆας ὑπερβάντας ἐς θάλασσαν πέμποντας, τῶν ὡς Ῥ῾ώμης ἴσα πορεύεσθαι αὐτοὺς εὑρεθείη διάγων διαπεραίωσιν. ἵνα δὲ οἱ ὁ τῆς πρεσβείας σκοπὸς κατὰ νοῦν δύοιτο ἐς λόγους ὡς δυνατὸν ἐκμειλίσσεσθαι, καὶ πραϋνθαυμάζειν εἰρηνικὸν ὄντα τὸ φύσεως, γράφειν μὲν καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν τὰ εἰκότα, καὶ ὁ θράσος ἐκμαλακτὴν, ἐς τὰς ὁρμὰς ἐκείνου ἀνέχειν. ἔφασαν γὰρ ὡς καί ἴσα ἄεσθαι, πρεσβύτερον ὄντα ἐς Ῥ῾ώμης τετιμημένον ἀρχῆθεν, καὶ ὅτι μεγαλειότητι ἕξουσίας τιμώμενον, τοὺς δὲ καὶ οὗτος ἔχοντας δύνασθαι, τὸν δυνάστην, καὶ χρῆσθαι ἐς Ῥ῾ώμης τετιμημένον, τοὺς δὲ καὶ τῇ ἕξουσίᾳ λειπόμενον, καί γε σκολιὸν εἶναι. μηδὲ γὰρ ἀναθυμιᾶσθαί ποτε ὃ ὀρθὸν πρὸς ὃ σκολιὸν, εἰ δ' οὖν μηδ' ὁποσκολιᾶσθαι, ἀλλὰ ὃ σκολιὸν πρὸς ὃ ὀρθὸν, παρ' ὃ καὶ ἡ πρεσβεία τῆς πιστοῦ ἐλπιζομένη. εἰ μὲν οὖν πείθοι, ἀλλ' οὖν ἐντυγχάνειν τῷ Πάπᾳ ὑπὲρ Γραικῶν, ἀδελφῶν δ' αὐτῶν ὄντων, καὶ τῆς αὐτῆς ἐξομολόγου ὀνόματος, δ' ὅπως ἐκκόψειαν πειρᾶσθαι τὰ κατὰ τὴν Ῥ῾ωμαίων τῶν ἀδελφῶν μηχανήματα. τοῦτο τῆς Βασιλέως ἀναθημένου τοῖς πρέσβεσιν, ὑπὸ μεγάλῃ θεραπείᾳ λαβεῖν τε δασυλικῶν εἰκόνων καὶ ἐκπωμάτων, καὶ βαρείας ἕξόδου, ὡς καὶ φανέντας μὲν ἐκπλῆξαι, δέησαν. ὡς δ' Αὐλῶνα φθάσαντες δ' νῆας ὑπερβάντες, Παχυνῷ ἄκρα Σικελίας παρσίσχον, μανθάνουσι πέραν τοὺς Χαρχηδόνα, ἰὼν Τουνίσιον λέγουσιν, ἀπελθόντα Ῥ῾ώμης τοῖς κῦ Λιβύλιν Λιβίοφι πολεμῶν. καὶ δὴ ἐφ' ἡμέραις ἑπτὰ ναυσχοπάμενοι, ἀπ' αὐτοῦ Τουνίσιον πλανῶσι, ὃ Σικελικὸν καπαμεχθέμενοι πέλαγος, ἐφ' ὃ δὴ καὶ

ναυ-

ναναλῶ χρησάμενοι, παρ' ὀλίγον ἦλθον τῆς Α
βυθισθῆναι. ὡς δὲ μόλις πολλὰ παθόντες
ἀπέφυγον, τῷ μὲν Ῥωμαίων ἐν ἀρχῇ ὅτι χα-
λεπὴ περιπλεῖν ἐστι, τὰ βασιλικὰ ἐνεχείριζον
χάμματα. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι μὴ ἔχοντες ὅπη χρήσω-
ται, τῷ μὲν, ἀρχῆς ὄντος, τῷ δὲ ἡμῖν πολέμιος ἐν-
αγχολοιμῶντο, ἀπῆρε τὰ Τυνῖτι τὰ πρόγ-
ματα, καὶ πρὸς ὃ νοσοκομεῖσθαι λῷ. ὁ δὲ
καθ' ἡμέραν ἄλγημα εὑρὼν ἐλεεινὸν, Λατίνων
μεταξὺ καὶ Λατίνων. ἔξω γὰρ θαλάσσης ὅπλα Β
παρεσκευάζοντο Ἰταλοί, ὀχυρώματα ἐχεώθη
τῇ πάροδῳ, τὸ μεταξὺ κατηχοῦς. Αἰθίοπες
Καρχηδόνι, φρουρίῳ τῷ ἐμπορείῳ χρώ-
μενοι, εἶχον μὲν ἀσφαλῶς καθέδρας. εἶχον δὲ
καὶ ὅπη παρείκοι θαρρούντως ὁρμᾶν, καὶ ἀ-
νεχῶς καθ' ἡμέραν διεπολέμουν τοῖς ἀλλή-
λοις, ὡς πλείσους ἀμφοτέρωθεν πίπτειν. ἐπέ-
κειτο δὲ λοιμὸς ἰσχυρός, ἐθνησκον δὲ ἐπαλλή-
λως, καὶ ὁ θάπτων οὐκ ἦν. πυραὶ δὲ νεκύων C
ἐκαίοντο καθ' ἡμέραν. ἦν παρ' ὀλίγα τὰ ἐκεῖ
διφθέρια τὰ βαθέα ὄντα, ἐς ζῶντας ἐτύγχα-
νεν, τότε δὲ θανάτου ἐδέχετο, καὶ ὅπως πλείους,
ὥστε τὰ ἀναχώματα καὶ μέχρι κοδωνιδίων ἀγ-
χωμαλοῦσθαι. ὅπου συχνοὶ ἔνθεν μὲν τῷ πολέ-
μῳ, ἐκεῖθεν δὲ τῷ λοιμῷ ἔπιπτον. ὁρμὴ δ'
ἐκείνοις ἀνέζη, ὡς ὑπὸ Σπανῶν κοδωνιδίσοι.
ὅτε καὶ ὁ Ῥὴξ ἐπεὶ χεῖρον εἶχε, καί οἱ τὰ τῆς σω-
τηρίας ἀπήγγελσε, δόσιν λῷ χρηματίσας ἐκείνοις, D
καὶ δείξας φανερὸν τοῖς ἑαυτοῦ ἔχειν, καὶ γ'
εἰ δεῖ σὺν καὶ συγχρήσιμον εἰς δύναμιν, ἐκέ-
λευεν ἀναμιμνήσκειν ἡσυχάζειν. ἐπεὶ δὲ τὰ ὀπάσσοις
ἐπέστη οἱ τὸ χρεών, καὶ ἤδη ὁ Ῥὴξ ἐπλεῖτο, οἱ μὲν
ἀμφὶ ἐκεῖνον ἄδυς ἐνεκλαυσάμενοι Ⓦ νεκρὸν
ἐκείνῳ ὡς ἐν πλησφορίᾳ ὡκειωμένῳ Θεῷ,
μύρεις ἀλείφοντες, καὶ ἔρεσμασι λεβήτων ἐνέ-
φυσαν, μύσις χηλοῖς ἐκαπτήσαν τὰ λέ-
ψανα, ὡς τῇ πατρίδι ἀνακομίσοντες. οἱ δὲ γε E
πρέσβεις κενᾶς, ὁ λέγεται, τῶν ὑπεσχημένων
ὑπέστρεφον Ⓦ τὰς χεῖρας. ἀλλ' ὁ Βασιλεὺς
οὐκ ἠφίει πρεσμυγανᾶσθαι ἁμαρτὼν τῆς ἐν
τῷ Ῥήνῳ. ἀλλὰ πολλοῖς ἐπέρεις μεσολαβῶν
πρὸς Πάπαν, ἢ γὰρ τῷ Καρόλῳ ὑπόθεσις ἐπέ-
θη, τὰ τῷ σκοπῷ χρανίῳ ἐξάπαιν Ⓦ ἐπέ-
σπο. καὶ μὴν δὲ καὶ τῷ εἰς πρᾶσκυσιν κα-
τερέθυμόθως εἶχε καὶ ἀμελῶς, ὡς ἐκεῖθεν
μόνον πρεσβευτὴν ἀποχρώντως χθόσεσθαι.
ἀλλὰ καὶ ἀπὸς ὡς εἶχε παρεσκευάζετο.

adversum littus prope Carthaginem, quam nunc vocant Tuniſſim, cum Æthiopibus Africam tenentibus bellare. Ergò ibi morati paucis diebus, ſolventes ad Siculum emetiendum fretum Tuniſſim versùs, navem illo cursu tregerunt, & parùm abfuit quin mergerentur. Vt autem vix tandem multa perpeſſi exſcenderunt, Regi ex gravi morbo decumbenti literas Imperatoris teddidetũt. Rex incertus quid ageret, hinc quidem morbo urgente, inde belli diſtrictus curis, ſuperſedebat expeditione negotiorum, intentus valetudini curãdæ. Per has moras feriebantur oculi quotidiè noſtrorum ſpectaculo luctuoſo atrocium & cruentorum Latinos inter Agarenoſque certaminum. Aliquantum à littore foſſam Itali longam duxerant, & quod eam inter ac mare patebat ſpatij tenebant. Æthiopes Carthagine pro arce uſi ad receptaculum tuẽ, ejus fiduciâ erumpebant audaciùs in Hoſtes. Hinc quotidianæ velitationes, & pugnæ conſerebantur, plurimis utrinque cadentibus. Graſſabatur interim pernicioſa peſtis, denſabanturque mortes: adeò ut funeribus libitina deeſſet, ſuperſtitibus ad cadaverum ſepulturam non ſufficientibus. Vnum ſcilicet illud ad tragicam Iliacorum malorum faciem deerat; quod pyræ mortuorum non arderent: ſed foſſa eadem illa profunda & lata, quæ vivos tuebatur, defunctos haurtiret: tanto jam numero, ut brevi complenda viderentur, & ad æqualitatem attollenda campi, tam in eam multi quotidiè partim hoſtili cæſi ferro, partim lue peſtiferâ extincti devolvebantur. Vigebant tamen animis reliqui: & ſibi conſcij pro Crucis gloriâ periclitari ſeſe, ardorem, audaciamque à causâ belli trahentes, fortiſſimè adversùs quantamvis fortunæ iniquitatem nitebantur. Rex interim morbo invaleſcente in eum redactus ſtatum, ut de vitâ ejus deſperaretur, allocutus tamen Legatos eſt, magnam oſtendens propenſionem ad pacem inter Imperatorem, fratremque procurandam. Eamque conciliationem pro viribus ſe promoturum, ſi vita ſuppeteret, promiſit: expectare interea ipſos, & quieſcere jubens. Ab his dictis poſtera ei dies ſuprema illuxit. Rege mortuo, qui ei adſtabant defuncti cadaver, pro merito animæ, quam Deo eſſe cariſſimam perſuaſiſſimum habebant, unguentis delibutum, & ahenis ferventibus incoctum, pretioſis condiderunt locnlis, venerandas illas ſecum in Patriam reliquias relaturi. Legati verò nihil niſi vacuas, quod dicitur, manus ex tantis promiſſis reportarunt domum. Cæterùm Imperator per Regis mortem ſpe fruſtratus ſuâ; non tamen deſtitit aliâ ad deſtinarũ viâ graſſari: ſed multis alijs apud Papam interceſſoribus adhibitis (nam ingens à Carolo metus omnia experiti ſuadebat) impetrare ab eo, ut Caroli expeditionẽ impediret, conabatur. Nec

porrò

porrò idem his conatibus arte Martem avertendi adeò confidendum putavit, tanquam haud dubiè successum optatū habituris, ut apparatus negligeret bellicos. Simul enim providendis in omnem eventum quæ ad vim arcendam opus essent, diligentem impendit operam.

CAPVT X.

Vt ad famam venturæ infestæ Classis, in Vrbe Imperator præparaverat quæ necessaria putabantur ei tuenda.

PRimùm omnium frumentum invexit in Vrbem tantâ copiâ, ut quod ab horreis publicis, & turribus expletis multum adhuc supererat, deponeret apud Cives signato numero, repræsentandum ab ipsis pari mensurâ, quando repeterentur. Induxit & numerosissimos suum greges, quos item Civibus distribuit, decem cuique plus minusvè porcis assignatis. Hos qui accipiebant, occidere confestim jubebantur. Et intestina quidem sibi habere, membra solida salita publico servare. Immensam ad hæc comportari curavit armorum omnis formæ copiam; iaculorum præsertim, sagittarum, ac telorum, cujusvis generis. Ballistas præterea & machinas ejaculandis saxis fieri plurimas jussit, fabris earum artificibus justâ mercede numeratâ. Classem in primis expedivit suam, cunctisque necessarijs instruxit. Architectis item, & structoribus uno tempore adhibitis pluribus, murum Vrbis quà mare spectat geminavit alio adstructo. Nam qui partibus Civitatis ad terram versis prætendebatur duplicatus ubique dudùm fuerat. Multitudinem quoque quàm maximam fortium & exercitatorum bellis hominum, quantam abundè sufficturam rebatur, cunctis simul locis vastæ Vrbis defensandis, jam nunc congregatam, certis extra Vrbem stationibus disposuit; introducendam in tempore cum armis & commeatu, quæ foris habuisset. Misit etiam per littora, & Insulas qui maritimos aditus munitionibus præoccuparent: in quo delectum, & judicium adhibuit, non portuum ex æquo cunctorum suscipiendam defensionem censens. Navale siquidem Blachernarum non probabat, quòd naves, si quæ ibi relinquerentur, hostili contra appulsuræ Classi adversas objecret: id quod ad pugnæ successum, plurium vi summâ ex alto invehentium contra pauciores terræ admotas, periculosum existimabat. Vetus pariter navale ipsi non placebat. Vetus navale voco non illud, quo nuper Latini Vrbem renentes utebantur; quod est propè Monasterium Christi Benefactoris: sed aliud Portæ vicinum, quæ ab illo Portæ Navalis nomen accepit. Causa cur hoc displiceret, erat; quia totum illud cornu mari prætenden-

A Ἐπ' ἀκμαῖον γοῦν ἤξωσεν ὅπου ὡς πύργος πληρῶσαι τῷ πλήθει, καὶ λοιπὸν τοῖς πολίταις παρέσχεν εἰς φυλακὴν ὡς καὶ καιρὸν αὖθις ἀντιπαρέξεσθαι, καὶ χοίρων ὅλας ἀγέλας, καὶ αὐτὸν ἐπιμερίζει τοῖς πολίταις ἀνὰ δέκα καὶ πλέον ἢ καὶ ἔλαττον ἑκάστῳ δίδους, ὥστε σφάττειν καὶ αὐτοὺς ἀποχερδαίνοντας τὰ ἐντόπια, τὰ παρίσχη τῷ κοινῷ φυλακῆς, ὅταλά τε μύρια καὶ οἴσους, καὶ ὄργανα πεζοβόλα, ὁπλοπήχεις καὶ μηχανικοῖς ὃ
B ἱκανὸν παρέσχεν, ἑτοίμαζε. καὶ ὃ ναυτικὸν ἄξιον ἦν ἄπαν. οἰκοδόμους τ' ὀπτήσας πλείονας, καὶ ὀπτήσας, ἐδίδυμε ὃ τεῖχος τῆς πόλεως ὃ πρὸς θάλασσαν. ὃ δὲ πρὸς τελωνεῖον δεδιπλωμένος πάντως, καὶ λαὸν πλέιον καὶ μάχιμον ὅσον ἀποχρῶντα ποιεῖται πρὸς ἀμυνὴν πολέμου ἔφετο, ἐξ ὧντινος διέπαττεν, οὓς εἰς καιρὸν εἰσαχθησομένους ἅμ' ὅπλοις καὶ ἀναπαύμασι. πέμπων τε οὖν μὲν τὴν κατ' Αἰγαλεὼς
C κατωχύρα καὶ νῆσος· σὺν δ' ἀνέστελλε. καὶ ὃ ἐν Βλαχέρναις νεώριον οὐκ ἀποδεχόμενος, ὡς καὶ πρόσφορον παρέχον τοῖς ναυσὶ πρὸς τὰς τῶν ἐχθρῶν τοῦ μάχεσθαι, ὃ δὲ καὶ πρόσφορον δυσχερὲς εἶναι) ὡς ἁπλοῦς ἰσχυρῶς μάχεσθαι. ὅμοιον ἔφασκεν, καὶ τῷ παλαιῷ ἱερείῳ προσοχθεῖν. λέγω δὲ παλαιὸν οὐχ ὃ χθὲς καὶ πρώην Λατῖνοι ἐχρῶντο, τῷ πρὸς τῇ μονῇ τοῦ ἀληθοῦς Χριστοῦ, ἀλλὰ ὃ πρὸς τῇ πύλῃ τοῦ νεωρίου ἔνδοθεν ὠνομασμένῃ, ὡς
D πάντως τοῦ καὶ θαλάσσιον κέρας, λιμένι ὄντι, καὶ τῶν τῶν Ῥωμαίων ναυσὶν ὄντων καὶ τὰς τῶν ἐχθρῶν δεδοῦσι. ἀλλ' ἁδὸς ὃ καὶ νῦν τε χιονιόμενος μάχεσθαι, ὅταν θαλερὰ λειμὼν μὲν ἀνδράσιν, ἀσφαλέσιν ὂν πρὸς μάχιμα, ὃ πρὸς τοὺς Βλαίρνα Κονταρέλιον ἀνοι-
E κοδομεῖν ἤθελεν. ὥστε χαρίσασθαι μὲν μείζας πέτρας κύκλῳ πόρτου, ἐμβαθύνας δὲ τὸν ἐντὸς θάλασσαν, ἄγκυραν ὑγρὸν χυτὸν ἐμβαλόντα. ἐποικοδομήσαί τε καὶ εἴργειν τὰς ναυσὶν ἀποχρώντα, πύλας δ' ὁπλίτας ἀφαιρεῖσθαι

cæ

ὰν σδήρῳ τὴ ὸν τᾶς πέτρας ἐσθμὴ ἔξωθεν ὥωδ' ἅμα μ̃ ἀσφαλὰς ἔχν ⑭ σόλον, ἅμα δὲ κ̀ὴ τᾶις τ̃ῦ ἐχθρᾶν ἀναχωμάτας, μὴ γαρ̀ ἔ⅁ Δ̀ὲ ὃ ξοάνδες τὸς Γαλάτας ἴσα Δ, κατοπὶ ἐμπτ̃ὴν τὰς ἡμετέρας. ἠσφαλίζετο δὲ κ̀ὰὐ ὅτι τᾶς περάας Γενούας, ὡς μὴ ξυμπαθῶσι, εἰργοντες τὰς σπονδάς. οὐ μὰν δὲ ἀλλὰ ὲ ἄλλως φυλάτ̃ηκτο. τ̃ῦ πρὸς ὅὐ ἐπελθυσμένους κοινωνίαν, κ̀ὰν δ̀ποχοιντο τ̃ῦ πρὸς ὀλέθρους πολέμυ Δ̀ὲ τὸ ᾗ⅁, ἄλλως δὲ κ̀ὰὶ παρέασαν. ὲ ἰδίως ἐποίῃ, Λυζίκᾳ ἅπερ αὐ τις ὀλέσειν, τᾶις ἀμμέαις. ὲ τᾶτα προτίμων κ̀ὰὶ καθασκευάζομ⑩, προσβείας αὐ⅁ις συχνᾶς ὑπεξέλλν ὅὐ ἀπώκιαν ὅ⅁ὲ ⑭ Πάπαν Δ̀ὲ Γαλάτας, ὲ μᾶλλ⑩ ὅτι ὲ Ξυνεχὰς ⑭ Γάπαις ἀπολαίνοντο τ̃ῷ Γαλάτῳ κ̀ὴ τὸ τ̃ῦ προσβάλλν κ̀ὴ ἡ τ̃ῦ Ἐκκλησιῶν ἕνωσις, ὲ τ̃ῦ παλαι̃ σκανδάλυ ἀναίρεσις. συγκρίνων γὸ τὸ ὑπὶ τ̃ῦ Δύκα Ἰωάνν Ξυνοδικῶς γεγονὸς, παρ̀ αἰτίαν τ̃ῦ Δοτοελλνν ὀλέ⅁ει, κ̀ὰὶ συμμαχ̃ὴν ὅὶς ὲν τ̃ῇ πολ̀ Δοτοχείᾳ, ὡς ἑτοίμων τ̃ῦ ἡμετέρων ὄντων λειτυργεν ὀλέσε κ̀ὰὶ μνημονδέν τ̃ῦ Πάπα τ̃ῶν ὑπαρχόντων. κ̀ὰὶ ἀπεσελλντο, ὅπως Σαρδέων Ἀνδρόνικ⑩, ὁ Κυζίκυ Γεώργι⑩, κ̀ὰὶ παρ̀ αὐ ἐκεγόνει ἐὶ ὀλέσοι καπδέχοντο. συγκρίνων ὅ̃ν ὀλέσιν πρὸς τ̃ῦτο, κ̀ὰὶ ἀναγκαιοτάτ⑩ ἀφίσ⅁ὴ τὸ τωὶ ἢ τὸ πρ⅁ή⑩, ὅσῳ πότε μὰν, προσλαβὴν ὑπάρχοντο τὸ μὴ παρ̀ ὠ̃τοις ὄν, τωὶ Δ' Δοτοελλνν τὰ ὲν χερσὶ κινδυνύοντα, τὰ ὠτὰ παρ̃ῆκεν. ὲ ὅ̃που τοις πάλαι, μὴ δὲ γὸ ἄλλως ἔχν, τα⅁ὴ ⑭ Πάπαν ὑπ̃ομαχ̃ὴν τ̃ῦ Γραικ̃ῶν εἰ μὴ τᾶτα λέγοι ὲ πρ̀αθοι. προσέτατο γὸ τὸ σκανδαλον, κ̀ὴ τὸ, λοιπὸν Ἀ⅁αμιὰς ε⅁ Γραικὰς παρ̀ ὀλέσους μείζ⑩ ἤρετο. ταυτ' ἄρα κ̀ὴ ὠκονόμει Δ̀ὲ μ̃ τ̃ῦ ποιήσων ἐρίμενιῶν σπονδ̃ῶν τὸ σκανδαλον λύσ⅁, Δ̀ὲ δὲ τὸς τ̃ῦ σκανδάλυ λύστας ὑποχεθῶναι τ̃ῷ Καρόλῳ ⑭ σόλον. Δ̀ὲ δὲ τ̃ῦ πάλιν ἐσφαλὰς ὅὐ Ῥωμαίους ἔχν, κ̀ὰὶ μὴ χθὲς κ̀ὰὶ προηγίτας μόγις ἰδόντας τὸν πατρίδα, κ̀ὰὶ δυσχερὰς ἐπαναστ̃ῆναι, πάλιν ἀφέντας ἐπανακάμ⑩, πρὸς τ̃ῷ ὲ ἄλλως ⅁ζ̃ῆσθαι τοὶς πολέτοις κίνδυν⑩. τᾶτα Δ⅁ονούμν⑩, πολὺς ὶν̃ κ̀ὴ Γαρμαρχὸν παῖδων κ̀ὰὶ Σιώνδον. ⑭ Δ' ἀφωσιωμένους ὕπω κ̀ὰὶ ὑπολαίους ἀκούοντες, πέρῳ, τὸ τ̃ῦ λόγου, τὸ ὠ̃ν κινωμένοις ὑφεκ⅁ν. ὑ γὸ ὶν̃ ὠ̃τοις αὐ⅁ῆναι τὸ πρ⅁ὸν κ̀ὰὶ Δοτολέμ⑩ πόλε⑩, ἀλλὰ μὴν κ̀ὴ αὖ⅁ις ὲν τ̃ῇ Κυρίᾳ τωὶ Ἐκκλησίαν ὑμνύμνοι, καθὼς κ̀ὴ πρ̀ὶν ἔχε, κ̀ὰὶ

A tum latè portuosum est, & parem commoditatem ibi standi hostilibus juxta Romanisq; præbebat navibus. Sed intelligens fore utile Romanis navibus posse Latinas à tergo adoriri: sic enim & audaciùs pugnaturos Viros, & rebus securiùs consulrum iri, Contoskelium quod Blancæ adjacer reædificare voluit. Itaque locum ambivit muro lapidibus maximis extructo, & comptehensum eo gyro mare profundius effecit, deprimi jubens fundum immisso argento vivo. moli quoque illi muri circulatis inædificavit loricam ido-
B neæ altitudinis ad naves intùs positas tegendas; tum ostio claustri ejus catenam ferream impositi exteriùs arctè commissam foramini ad eam inferendam in saxis vi cavato. Hoc consecuturum se putabat isto munimento, ut tutas à vi omni eâ statione haberet naves, & ut illæ inde opportunè in hostiles aversas possent erumpere. Provi-
C debat enim fore, ut invehentes sese ad ostiũ ejus potrûs Latinæ naves, adituque prohibitæ obice catenæ, ibi diù propter maris fluxum consistere nequirent. Sicque in eas, simul proras vertissent, nostræ à puppi facilè, ac tutò possent impetum facere. Præoc. cupavit quoque renovato fœdere, ac præmunivit Genuenses habitantes in Peræâ, ne Latinis se adjungerent ad Vrbem simnl oppugnandam, sed volentes in fide pactorum perstarent, quieserentque. Quinctiam ad quantum posset prævertendum, ne libido eos caperet, cum popularibus ipsorum Ita-
D lis, ubi armati adveniissent aliquam saltem communicationem usurpandi, quò utique impnlsura erat eos necessitudo cognationis & generis, ac patriæ communis, & peculiariter invitatura hostium ab ipsis verisimiliter vim belli temperatutorum, moderatio; pellexit blandirijs, beneficijsque præcipuos eorum ut clientes sibi & (quod eorum vocabulum est) Ligij fierent, hoc singulari professæ subjectionis officio ad fidem inconcussam devincti. Inter hæc variè providenda, patandaque non cessabat varijs subinde missitatis viâ maritimâ instare apud Papam, urgendo quod ceperat: & quia contingebat
E frequenti Pontificum morte alios ex alijs Papas fieri, & quemque de novo creatum noverat, statim deliniendum per suos, sibique ut poterat conciliandum curabat. In capite harum omnium cum Papâ tractationum ponebatur speciosa illic, & optata res, Conciliatio Ecclesiarum, & antiqui scandali amotio. Ad hoc ille sic agendum movebatur exemplo è Ioannis Ducæ Principatu repetito. Memoria quippe non ita vetus extabat, Ioanne Ducâ imperante, Synodi consensu decretam, missamq; Legationem ad Papam, quâ nostri profitebantur, se paratos obsequi Pontifici Romano, ejusque in sacrâ Liturgiâ mentionem ritè facere, si is societatem ab-

rumperet cum Latinis Vrbem Constantinopolim tenentibus, & se illis auxilia non missurum polliceretur. Eâ Legatione functi sunt Episcopi duo Sardensis Andronicus, & Cyzicenus Georgius. Feciſſentque nostri quod offerebant, si illi propositam conditionem acceptare voluissent. In hac recordatione celebris facti comparans Imperator ambo tempora, reperiebat magis nunc necessarium id consilium videri. Siquidem tunc ista Majores nostri paciscebantur ad recuperandum quod non tenebant: modò autem agi de non amittendo, quod in manu esset. Solet autem majus putari malum perdere quod possideas, quàm non acquirere quod tibi debitum existimes. Si ergò rectè ac prudèter tunc Nostri prospe recuperandi Vrbem talia promittere potuerunt: quid ni nos eadem fine justâ vituperatione paciscamur in præsenti metu ejusdem Vrbis amittendæ; cujus nempe jacturam vitare aliter non possumus? Manifestum autem esse non posse ullâ ratione agi eam Papâ spe inducendi enim ad favendum Græcis, nisi primâ in frõte tractationis taliũ rerum promissio certa collocetur: Quamdiù enim cõciliatio Ecclesiarum non ostenditur, perstat scandalum vetus, & conventionis omnis viam obstruit lapis quidam antiquæ offensionis, inveterataque Latinis consuetudo Græcos existimandi vocandique Saracenos albos: qui sensus quoad in ipsorum viguerit animis, frustrà speretur ullam unquam processuram cujusvis cum ijs concordiæ ineundæ rationem. Quare suo serviens tempori omninò constituit hoc æternorum dissidiorum semen, & necessariæ conciliationis unicum obicem tollere, pace conditionibus memoratis paciscendâ: scandalo porrò amoto, pronũ deinde speratu erat, non ægrè impetrandum, ut expeditio maritima Caroli, quæ præsertim timebatur, inde impediretur. Quâ ex re Romanis præsens, idemque quantivis pretij fructus existeret, nempe ut firmarentrut in securâ possessione nuper tanto vix labore recuperatæ Patriæ; neu cogerentur, quod miserrimum, idemque non vitabile aliter esset, quam ab heri, aut nudiùs ferè tertius revisere cepissent ex tam diutumâ, tamq; dirâ servitute summa vi receptam dulcissimam Patriam, relinquere iterùm, & in longinqua exilia redire. Talia Imperator assiduè secũ reputans, & apud familiares differens cum continuâ inculcatione periculi extremi æquè cunctis impendentis, cujus hæc una prævertendi offerretur via: multus item erat in suadendo ista tum Patriarchæ tum Synodo. Illi autem etsi obiter hæc potiùs, ac perfunctoriè quàm libenter audiebant; præ se tamen tunc tulerunt gratam eam sibi jucundamque inferri mentionem, velut eâ ipsorum demulcerentur aures: quod falsò simulabatur; longè ab arcanis discrepans sensibus. Verùm illis, ut non placebat negotium, ita nec suppetebat præsens animus ad obstandum coràm in os Principi contra nitenti, cujus gratiâ ac verecundiâ obnoxiè constricti acquiescentium speciem præbebant. Vtcunque illis certum erat perstare deinceps quoque in semel aditâ possessione auroritatis indepeudentis, quâ Ecclesiam, ut priùs, ab omni absolutam alieni primatûs subjectione se fixum habebant tuituros, ne cauponum & illiberalis sortis homuncionum subijci unquam ipsos (quod abominabantur) judicio contingeret. Dissimulare autem in istis initijs tutò se putarunt posse. Primùm quia nunquam ipsis in mentem venit, uno sic momento consummandam rem, quam movere incipiebat Imperator. Verùm eventurum nunc quoque confidebant quod sæpe alijs aliàs Imperatoribus idem aggressis usu venerat, nempe ut disturbaretur per sese negotium, spontè natis, ut fit, in ipso tractationis decursu, offensionibus collidentium sese votorum, studiorumque inter Partes longè diversis utrinque præoccupatas affectibus, & sensibus: unde in plenum effectum synceræ concordiæ perduci tractatio nunquam posset. Deinde quia vel si fortè conventio partium assensu coalesceret in pacta utrinque stipulata, haud secuturam tamen unquam opinabantur ex parte Græcorum executionem, propter altè impressam animis nationis illius universæ aversionem à ritibus moribusque, ac præsertim imperio spirituali, autoritateque in rebus Ecclesiasticis superiori agnoscendâ Latinorum: ex quâ iras, odiaque

A μὴ τῷ κατὰλιον κινδυνῶν κρίνειν τῶν βαρβάρων. τοιοῦτον μὲν οὖν οὐκ ἐῶσι τοὺς ὅπως ἐν ἀκαρεῖ πλεονάσαι τὸ τῷ τῆς Βασιλέως κινήματος, ἀλλ' ὡς ἐν πολλάκις κινηθέντων Βασιλέων ἄλλων τὰ τοῦ ἔτους ἀνακινήσεων αἰτίων ἐκλύεται, ὅπως γενέσθαι καὶ τότε. δύσκολον δὲ, ὡς εἰ μὴ γένοιτο, μὴ αὖ ὅπως ἀφεθῆναι μέγα τὸ καθ' ἡμᾶς σκάνδαλον. ἐν τούτοις μὲ οὖν τὰ ἐκείνων. καὶ Φρεγγίοις μὲν καὶ λοιποῖς Ἰταλοῖς, ἀγαπητικῶς προσεφέροντο. καὶ ὅσον ἐπὶ τῷ κῷ Χριστανὸς ὁ δίζαντο, ὅτι δὲ τῷ τολέοντι, ἤδ' ἐγκοσιμάχειν, μαμάχυδοί τινες ὄντες. ἢ τί αὖ ἔπαθεν; ἀναθάπτους τῷ προτεθνήκειν ἔχοντες. ἔδη γὰρ ἐπιχῆρον ἐπιχεῖν καὶ ἀνθοσπάν μὴ καταδεχομένης, καὶ ὅτι ἐπὶ ἐπαγορευομένων ἐνόμιζε τὸ πλοιμῦν. ἀλλ' ἐκείνοι τὴν Ἐκκλησίαν ἔχειν ἐν ἀσφαλοῖ ὁμονοίας προείρηται, καθ' ὅτι καὶ προῖξι νομισθὲν συμφέρειν, παίχαζεν. καὶ κινήμασιν τῷ Βασιλέως τῷ τοιούτων, ἔτι πολὺ γὰρ ἐπιβεβὸς τὸ κινήμενον, κατημέλουν καὶ ὡς ἥδιν ἐνόμιζον.

B

C

id tam-

in tantum exarsisse dissidiorum æternorum incendium videbant, cui bonâ fide restinguendo nullam suffecturam apparerent qualiscunque conciliationis inter capita Partium, quantavis sanctitæ religione, revereutiam. Ei fiduciæ Ecclesiæ tunc nostræ Principes indormientes, præterquam, ut dixi, placidè admiserunt primam illatam ab Imperatore mentionem subjectionis Papæ profitendæ; ultrò etiam, quasi auspicantes concordiam, Frerios, & reliquos Italos, qui tunc Constantinopoli versabantur, benevolentiâ non vulgari amplecti deinceps affectarunt, communionem sine discrimine admittentes eorum in omnibus, quæ Christianam Religionem attinebant; & si quid plus exigeretur, haud se præfractè repugnaturos præseferebant: nimiùm simplices quidam, ac stulti (quid enim dicam lenius?) qui non sentirent quid ageretur; & quem in exitum ab his principijs pronus lapsus esset, præ mentis hebetudine non prospexerint. Oportuerat enim à primis jam tum initijs obstitisse acriter ac clarè reclamasse, denunciando: neutiquam se accepturos, aut ratam unquam habituros conventionem ullam, quâ dudùm apud ipsos sancita de prærogativâ suæ Sedis, deque alijs dogmatibus ac ritibus, ab usu sensuque Latinorum abhorrentibus, rescindi, vel infirmari quoquomodo viderentur. Illi autem in tuto mansuram, salvis suis privilegijs ac juribus Ecclesiam, quidquid Imperator istis molitionibus, utilitatis intuitu præsentis efficeret, arbitrati, ut dictum est, quieverunt, vel ipso illo quodam tacito silentij suffragio comprobare visi quæ Imperator movere de talibus inceptabat. nec processu ipso negotij per lentas tracti moras excitati sunt, stolidè securi per opinionem falsam, quâ cepta ejusmodi nunquam ad finem provehenda persuasum habebant.

CAPVT XI.

Vt constituto Papâ Gregorio Imperator cum eo Pacem tractari procuraverit.

Τέλος τῷ ἁγίῳ Συρίων Γρηγορίῳ, ἀνὴρ ὅσιος βιοτεύσας εἰς ἀρετὴν, καὶ ζηλωτὴς τῆς ἀρχαίας τοῦ Ἐκκλησιῶν εἰρήνης τε καὶ ὁμονοίας, εἰς ὃ Παπικὸν παρεκλήθη ἀξίωμα, καὶ ἤδη τινὰ δηλώσας Ῥώμης ἐκ Συρίας ἀνιόντι, ἥκοντα ἐν ἐπιστολαῖς, πέμπει τῷ τε Βασιλέως μεσιτεύσοντα παρὰ Πάπαν εἰς τὴν εἰρήνην τοῦ Ἐκκλησιῶν κήρυκα, πέμψαντα πρὸς Βασιλέα, τὰ φιλικῶς μὲν τὰ πρῶτα ἐνδιδόντα ἀσπάσασθαι, ἅμα δὲ καὶ δηλοῦντα τὴν κλῆσιν, καὶ εἰς τὴν εἰρήνην ἐπιτροπὸν τοῦ Ἐκκλησιῶν ὁρίσαντα, καὶ βούλεσθαι τοῦτο καὶ ὁ Βασιλεὺς, εἴπερ αὐ ἐν ἄλλῳ ἡδέσθη καλλιῶν, ὑπ' αὐτοῦ γε τοῦ Παπικοῦ ἀξίου κατέχοντος· ταῦτα τῷ Γρηγορίῳ λάθρᾳ Φερείων ἀμφιλογωτάτων, δῆλον ἦν, εἰς ὃ μὲν Κελτῶν καὶ δηλαδὴ τοῦ πρὸς Καίσαρα τοῦ εἰρήνην ἐζήτει, ὡς αὐτὸς γε μὴ ἄσης, μηδ' εἰς νοῦν φέρειν ἐπαινῶν πώποτε. ὃ δὲ τοῦτο Γρηγόριος δι' αὐτὸ τοῦτο ὃ τῆς εἰρήνης καλὸν καὶ τοῦ τῆς Ἐκκλησιῶν ἕνωσιν, μὴ δὲ νομὴ δίκαιον μηδ' ὅλως εὔλογον, ἔθνη τοσαῦτα δὴ μιχθῆς ποτ' ἀλλοφύλοις, ἀλλ' ἢ ἀποδυόμενον τὰς αἰτίας καὶ ἀπιόμενον εἰρηνικὴν παρέχειν τοῖς ἀδελφοῖς, ἃ μὴ ἐν τοῖς ἰδίοις ὀφθαλμοῖς δοκεῖν. παρεκόμισεν ὑπὸ ἐκάστου,

A

B

C

DVm hæc agitantur, Gregorio qui erat in Syriâ, Viro latè celebrato famâ virtutis, & insignirer studioso antiquæ Ecclesiarum pacis atque cõcordiæ, tandem in Papalem dignitatem vocato, & è Syriâ Romam jam ad hoc proficiscenti, venit in mentem mittere ad Imperatorem certos homines cum literis, qui eum primùm à se benevolentissimè salutarent; indicarentque sui vocationem ad Papatum; denique declararent ingenti se ardere desiderio procurandæ pacis Ecclesiarum, & firmæ inrer eas conciliandæ concordiæ. qnocirca significarent; si pari studio teneretur Imperator, (audierat enim Gregorius quid ab ipso moveri ceptũ de hoc genere fuisset, quidque jam super eâ re decessori suo Papæ Clementi nunciãdum à se curasset) nunquam ei fore cõmodius tẽpus ejus negotij tractandi, quàm se Papalem obtinẽte dignitatem. Talia cum Gregorius Imperatori per Frerios denũciasset, manifestum fuit, Imperatorem quidem per pusillanimitatem solùm, metu consternatum apparatuum Caroli, ad istud procurandæ pacis Ecclesiarum consiliũ appulisse animum, nullam unquã absque hoc foret, rei talis cogitationem susceperturum: Gregorium verò in idem studium incumbere solâ captum ejus rei honestate; quòd videret quantum boni ex eâ conciliatione redundaturum in publicam felicitatem foret; repntaretque; nec

justum, nec conveniens esse, tales ac tantas Gentes exiguis causis in æternas implicari simultates; quantoque cõducibilius futurum esset, quæcunque ipsarum in culpâ deprehenderetur, eam bonâ fide emendare, ac purgare crimen suum, sublataque offensione præbere Fratribus pacem, vicissimq; acceptam syncerâ mente colere: aut certè si post disquisitionem constaret nihil in utravis esse quod jure culparetur, perseverare tranquillè ambas in propriis unamquamque officijs, ac ritibus usu legitimo statutis, nihil alteri succensentem, nec internecinis, ut hactenus, invicem odijs, contentionibusque commissas implacabilium & exitiosarum utriq; discordiarum funem ducere. Sufficere quippe utrisque hostes Crucis, quorum finis interitus; abundè, inquam, ac multò plùs quàm sit satis suppetere gentium insensatum, in quibus oppugnandis qui Christi nomine censentur virtutem suam bellicam experirétur, quibus bellis & vincere glotiosum, & vinci salutare est, propter ingentem mercedem illis, qui suum studium, operâ etiam successu cassâ, ostenderint à Deo fidelissimè repræsentandam. Sic invicem affecti animis Imperator, & Gregorius, hic quidem ceptâ viâ progredicbatur, ordinationem percepturus suam; ille autem multus erat in ambiendâ Synodo, eblandiendoque Patriarchæ consensu in ea quæ cogitabat; passim commemorans, & cunctis subinde inculcans: *Esse Gregorium persuadesum hominem Pacis; & vero instructum desiderio boni publici, ac splendoris rei Christianæ universæ.* Paulò post à jam inaugurato, & in Sede Apostolicâ ritè constituto Gregorio eodem, adfuerunt Constãtinopoli Legati Frerij, quorum unus erat Ioannes Parastron nominatus, origine civis noster, prudensque ac disertus græcâ linguâ. Hic & verbo affirmabat, & factis præseferebat, ingenti se studio flagrare conciliandæ inter discordes Ecclesias Pacis: adeò ut sæpe audiretur optare, atque imprecari sibi mortem, tanquam nihil censenti sibi restare ampliùs quod in vitâ cuperet, si modò contigisset, procedere feliciter ad desideratum finem, negotium quod tractaretur pacis; cujus & compos voti deinde factus est. Hæc ille loquebatur, & revera promotor erat ardentissimus Ecclesiasticæ concordiæ: adeo ut sæpe de negotio tractans cum Patriarchâ, & Synodo, Patres illos vehementissimè oraret, ut quæ suarum essent cujusque partium in rem studio communi conferre ne gravarentur. Res interim nostras magnificiens; usus, inquam, ceremoniasq; nostri ritûs dilaudans, & veneratione palàm prosequens summâ: ita ut interdum sacrum faciente Patriarchâ, nudato ipse capite, cæterâque adhibitâ significatione infimæ reverentiæ, suis secum comitibus assumptis ingre-

A μὴ ὅτω διαφόρως ἔχειν καὶ ἀκηράτους ἀλλήλοις ἀπεχθανεῖν, ἀρκεῖν γὰρ ἀμφοτέρους τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Σταυροῦ, ὧν ὁ πλοῦτος ἀπωλόμα, ἐς ἀγαπητὸν ὑποχρεώνειν, φεύγειν ἑαυτὰ τοῦ Χριστοῦ τοὺς ὁπωσοῦν μάχεσθαι, ὅσα καὶ ὁ νικᾶν ἐπαγγελτὸν, ἐς τὸ ὑποτυγχάνειν σωτήριον, ἔργῳ τοῦ παρευμενὲς δέξασθαι. Ὅτω μὲν οὖν τοὺς ἄλλους ἔχοντος Βασιλέως καὶ Γρηγορίου, ὁ μὲν ἦιεν εἰς τὸ παρὸν τοῦ χρεοστόκου δεξόμενος, Βασιλεὺς δὲ πολὺς ἦν ἐν σπουδῇ τῇ Συνόδῳ ἐπίσχειν. καὶ ὁ Πατριάρχης ἀναβατικῶς ὑπεδέχετο, ὑποκλίνων καὶ αὐτὸν τὸ σπουδαζόμενον. εἶχε γὰρ καὶ αὐτὸς τῆς εἰρήνης ὁ Πάπας καὶ ὑπερευμενίας τῆς κρείττονος. μετ' ὀλίγον δὲ καταστὰς τῷ Γρηγορίῳ, παρῆσαν ἐκεῖθεν καταλαμβάνοντα τὸ Βυζάντιον. καὶ ὁ παρῆσαν Φερέριος, ὃν ἐκ τῆς Ἰωάννης Παρέστρων ὀνομασμένος, πολίτης αἱρέσεως καὶ ξυνετὸς τὰ ἐς γλῶτταν ἕλλην. ὡς δὲ καὶ ζῆλος ἦν ὑπὲρ τῆς τοῦ Ἐκκλησίου ἑνώσεως, ὡς ἐκεῖνος λέγων παρῆσαν, ὥστε καὶ πολλάκις καταβοᾶσθαι ὑπὲρ αὐτοῦ θάνατον, ἦν μόνον παρβαίνειν τὰς εἰρήνης, ὁ δὲ καὶ ἦν ὕστερος, ταῦτ' ἔλεγε, καὶ τὰς ἀληθεῖας σπουδαστὴς ἦν τῆς εἰρήνης θερμέπαλος, ὥστε πολλάκις καὶ παβαλλεῖν Πατριάρχην καὶ τῇ Συνόδῳ, καπελπίζει καὶ ταύτην ἐπεσπεῦδε. τὰ μὲν καθ' ἡμᾶς ἐκεῖνα, ὡς ἐνίοτε καὶ ὅτε ὁ Πατριάρχης λειτουργοίη, ἀναβὰς ὑποτιθεμένου τοῦ καλυπτῆρος, ἡ μὲν ἡ ἄλλη καὶ ἐν μετ' ἄκρου συλλαμβανούσα, εἰσέρχεσθαι τὰ ἄδυτα, καὶ παρὰ τυχὸν Ἀρχιερέα ἰσάμενον, τὰς μυστικὰς ζωναγωγούσας ἀρχὰς μὴ πάσης ἐνδυσιόπλου. τοῖς μὲν οὖν ἡμετέροις ὅτω κοσμίως καὶ ὁλκαδῶς παρεσφέρετο. παρὸς δ' Ἰταλὸς ἀφορῶν, καλὸν ἦν καὶ ἀσφαλὲς ἔλεγεν ἀφεμένους τῆς παρούσης εἰς σκάνδαλον παρεμβάσης, τοῖς ἀδελφοῖς ὅτως εἰρηνεύειν. εἰ δ' οὖν καὶ αὐτὸν ὑπολογισμένους ὅτι τῇ παρούσῃ δίκαιον δίχεσθαι, ὥστε καὶ οὖν μὲν λέγοντας ὅτι Παγὸς ἡ ὁδὸς τε, ὑμᾶς ὅτι Παγὸς δ' ἡ ὁδὸς τὸ Ῥεῦμα τὸ Ἄγιον ἐκπορεύεσθαι, παραπλησίζειν, καὶ ἀμφοτέρους εἰς Θεοῦ μυστήρια παραπέμποντας. ἐκεῖνος μὲν ταῦτ' ἔλεγε, καὶ συσκιάζων τὸ ὅτι τῷ Συμβόλῳ τόλμημα, παρῆσαν, καὶ παρῆν μᾶλλον παντὸς τὸ παρεσθιόμενον ζῆλον ἀνύτειν. ὁ δὲ τῆς Ἐκκλησίας, καλὸν μὲν ἔλεγε τοῦ εἰρηνεύειν εἶναι, καὶ πῶς γὰρ οὐ; ἐς μᾶλλον Ἐκκλησίας πιαίνεσθαι κεφαλὴν λόγον ἔχοντας τοῖς ὀσυδήποτε τῆς Εἰρηναρχῆς Χριστοῦ

συδ μαθητὰς, πλὴν μετ' ἀσφαλείας· ἢ οὐχ A
ὡς ἔτυχε. εἰ δὲ τὸ κίνδυνον μέγαν, τοῖς ὀρθῶς ἐπιστεύσασι ἁμαρτάνειν, καὶ τῶν σὺν ἡμῖν αἴτιον ξυνέβη πεφεύχθαι, ὡς καὶ αἰτίαν ἔχειν τῆς παρουσίας, ἀνδρὸς καθαροῦ, καὶ τῆς μὴ ῥᾳδίως μεταβαλλούσης πάλιν, ὡς ὁ καιρὸς ἡμῶν· ἀλλ' ἄνδρες μεγάλοι πλὴν ἀρετῆς, καὶ σοφοὶ πλὴν γνῶσιν τοῦ θείου λαλήσαντες, διωμόσχησαν, καὶ δόξαν ἐκείνοις διέσπασαν. τὸ δὲ καὶ εἰς πλέον τῶν ὅρων ἐκτείνεσθαι τῇ μέξει, ὅτ' ἐκείνοις ὧν ἔλαττον, καὶ τοῖς πλεονάζουσιν, B
ἁμαρτὸς ἄλλως καὶ ζημιῶν ὁ πλεονασμός. πλὴν τό καὶ ἡμᾶς πλὴν παραδήκην παρενέγκειν ὑμῖν, πότ' αὖ χώραν εἶχε, καὶ δικαίως ὀνειδιζοίμεθα, εἰ δυστροπίας ὑμᾶς, ἢ ἀσπλαγχνίας τὸ χαίρειν, ἀπὸ πλὴν παραθήκην ἐγκαλοῦμεν. ὡς ὁμοίως καὶ ἡμῖν ἀσεβοῦντων ἀπὸ τῶν παραδηκῶν τὰ ὅμοια. ἐπεὶ δὴ πλὴν ὅτι τῷ Συμβόλῳ παραδήκην ἐπορεσπόμεθα, ὡς μὴ καλὸν ἄλλως ὃν μηδ' ἀσφαλὲς τὸ Σύμβολον κατασφαλισμένοις ἐπεγχειρεῖν, καὶ ὄντως λέγειν C
τῷ ὀρθῷ, τί δίκαιον ἡμῖν παρεῖναι τὰ ὅμοια; πῶς γὰρ ἡμῖν ἐπόλμησε πάντα, ὅταν ὡς λέγῃς μὴ παραδήκης ὁμολογεῖν; καλὸν δὲ συμφέρον τὴν εἰρήνην σε σαλεύσαντα πᾶν Ἐκκλησίαν ὅτου παρεμβαλεῖν ταύτην, σοφῶς οἰκονομοῦντα παρ' Ἕλλησι τὸν τῆς σκανδάλου ἀφαίρεσιν. καὶ ἡμεῖς ἔμπαλιν ὦ αὐ- D
πωάμενοι τῆς σκανδάλου, δίκαιος ἡμῖν δοκοῦμεν ἐπαληθεύσαντα, ὡς ἑτοίμοις ὑπὸ δὲ χρεῶν τὸν δοκοῦντα ἔλεγξαι. εἰ δὲ παρ' ἐκείνοις τὸ σκανδάλου ἔλαττον, ἀπάγκη πνευματικὸν εἶναι δὲ παρεσβαίνειν τῆς εἰρήνης ἐκείνοις εἰθὲν παρεμβαίνειν ὅ δοκεῖ τῇ καινοτομίᾳ τῆς Συμβόλου ἁμάρτημα. ὅπως ἔλεγον ὦ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὅπως ὄντων ὡς ὕδατι ἀκροσόμενοι Βασιλέως εἰ παρεστῶσι ἐν πύπῳ, καὶ ἃ γὰ τὰ μέγιστα ἀπαλλ- E
ἀλλ' ὁ Βασιλεὺς ἅπαξ τῇ πιεῖδε σπουδῇ ῥηθέντων, οὐκ οἶδα ἢ θέλων ἢ καὶ παρασβιζόμενος, ὃ δὴ καλοῦσιν μὴ ὑποκρύπτειν, ἡμῖν δ' ἐπεφάνιζε φόβους ἀπαλλάξαι δὲ πολέμους, καὶ χρησιμώτατα ἅπαντα, ἀμεταθέτως ἔχει καὶ ὅπη πὴς ἔλεγε.

deretur adyta, & coràm quocumque illic reperto adstans Præsule, mysticas simul eum eo legerer preces eum omni servore religionis. Et ille quidem erga homines nostri ritûs, ita piè, decoreque se gerebat. Italos autem præsentes intuens, æquum & tutum ajebat esse, dimisso eos, amotoque additionis ad Symbolum scandalo, cum Fratribus, quos viderent coràm, Græcis conciliari, verâ ita demùm coalitura pace. Simul tamen admonebat nostros, par esse ipsos quoque quas Latini allegarent additamenti Symbolo inserti excusationes non aspernari, sed potiùs, ut idoneas satis accipere. Qui autem omni rejectâ eõpositione, invictâ utrinq; pertinaciâ; in contentione perstare vellent, vociferâtes hinc quidẽ ex Patre Filioq; illinc autẽ ex Patre per Filium procedere Spiritum Sanctum, nullo jurgiorum fine, eos quicunq; essent insanire pariter ajebat, & inverecũdos scrutatores mysteriorum Dei, ultrà quàm fas esset humanæ infirmitati, curiosos in profunda Divinitatis immittere oculos. Hâc alle ancipiti ambas in partes oratione, minuere obumbrando, regereque conabatur invidiam temerè attentatæ additionis ad Symbolum; pro suo videlicet Legati, hoc est sequestri mediatorisque inter invicem adversos officio, ac munere; in quo sanè fungendo fide optimâ, diligentiaque summâ versabatur, nihil non experiens, nihil tanti ducens, quod pro spe assequendi Legationis suæ scopi libenter paciscì recusaret. Ad ea porrò Ecclesiæ nostræ Proceres in hunc modum respondebant: *Honestam sanè, ac expetibilem pacem esse, quis hoc quidem neget? præsertim inter Ecclesias adeo conspicuas, quæque haud dubiè Capitum instar haberent æstimatione universorum, qui ubivis terrarum degunt, Discipulorum Christi Principis Pacis: verum Pacem istam securè, ac tuto, non autem quomodocumque conciliandam. Magnum enim impendere periculum à recto in utramvis partem aberrantibus. Quod ad hanc conventionem mutari à nobis valtis, non recens, aut nunc primùm institui contigit à nobis, quibus ideo iure impingatur crimen, aut usurpata audaci novitate rei, quam nemo prius attentaverit; aut obstinata recusationis eò redeundi, ubi antea eramus: sed viri magni virtute, doctrinâ sapientes, ista multùm inter se tractata constituerunt in hunc modum, & dogmatis summâ constantiâ tenendi eis auctoritatem indiderunt. Quod autem inde secutum est, ut contentio in rixas incommodas erumperet: nec ipsi*

volverunt, & culpa eius omnis imperitis, & audacibus ultra fas hâc in parte excedentibus imputanda est. Cæterùm quod querimini culpari vos à nobis ob additamentum Symboli, tunc querela hæc locum haberet, & iustè id nobis exprobraretur, si alienum, aut, quod pessimum, falsa, impiaque doctrinæ vos propter istam additionem accusaremus. Tunc enim iure causaremini nos dogmate per additionem indicato reyciendo, istud quod vobis falsò impingeremus impietatis crimen verè confisicere. Cum autem non dogma in additione reprehendamus: sed contendamus tantùm universim; nec probabilis, nec securi exempli rem esse, immutari prælicenter aliquid, aut adiungi scriptis prius editis, & cum summâ consideratione tum æternâ firmitate stabilitis, quantumcumque, quod mutatur, aut additur intra

recti

recti fines figat; eoque dumtaxat nomine vestram istam additionem reprobemus; quo iure in hoc quidem causari poteritis parta nos in hoc genere peccare; cum à nemine, quod sciatur, nostrum fando unquam sit auditum: professionem Fidei cum ullâ tali adscriptione recitatam. Bonum igitur conveniensque fuerit, te conciliare pacem Ecclesiarum fyucero, quemadmodum pra te feris, studio conantem, eamque tutissimùm eò perveniendi viam insistere qua rectissima ad scopum istum est: nempe ut Italos pro tuâ & sapientiâ, & autoritate, gratiaque apud ipsos, fatagas adducere ad scandalum amovendum: positum utique ab ipsis, utcumque id factum à nobis falsò criminentur. Nam si penes nos scandali obiecti verè culpa resideret, meritò nos obiurgares, & patienter reprehensionem excipiemus, quod sumus parati facere quoties eramus nobis conscij meruisse reprehendi. Si verò scandalum ab illis ortum est, oportet te cum spiritualis sis, & tractator Pacis, amovere ab illis conari, crimen temerè præsumpta novitatis in immutatione Symboli. Sic loquebantur Ecclesiæ Proceres: & sic comparati erant, ut Imperatorem audituri non essent, quidquid circa hæc juberet, etiamsi gravissima quæque minaretur. Perstabat ille tamen fixus irrevocabiliter in prosecutione istius cepti, haud scio an volens, an coactus: quod illis quidem abscondebat: nobis autem indicabat, sermone perplexo præferens solicitudinem anxiam bellorum impendentium, plurimique sanguinis fundendi: quibus malis prævertendis, immutabiliter hærebat fixus in proposito negotij quod ceperat urgendi; quidquid contra quivis allegaret.

CAPVT XII.

Vt Imperator Ecclesiasticos urserit ad Pacem.

QVadam igitur die cum convenissent apud Imperatorem Patriarcha, Antistites, & ex Clero quidam, instantiùs ijs, efficaciusque Imperator de pacis negotio disseruit, intexens, ut solebat, orationi suæ formidines atrocium malorum, quæ vitandi ratio hæc una offerretur. Adjungebat nihil esse periculi in assentiendo Latinis quod cuperent; multis id rationibus demonstrans: habebat enim qui talium ei argumentorũ copiam suggererent, Autores studiosos ejus pacis, Archidiaconum Meliteniotem, Protapostolarium Georgium Cyprium; & tertium (quamquam minùs ardenter, sed ferè dicis causâ, & superficiariè rem ejusmodi amplectentem) Rhetorem Ecclesiæ Holobôlum. Proferebat ergò è penu ab ijs Historiæ deprompta memoriæ veteris exempla; maximè illud Imperatoris Ioannis Ducæ, & Antistitum qui tunc erant, simul cum Patriarchâ Manuële: ut consenserint, promiserintque, missis etiam Episcopis, qui in hæc paciscerentur: communicaturos se Latinis in sacrâ Liturgiâ, & Papæ mentionem in eâ facturos, si modò ille abstineret ab auxilio invandis Latinis, qui Vrbem obtinebant. Ad cujus rei fidem Codex Ecclesiæ, in quo ea præscripta erant, prolatus in medium est. Circa id verò factum differebat Imperator comparans statum rerum qui tunc erat, cum præsenti. Proferebat etiam præscriptas, & chirographo munitas de hoc sententias Præsulum illius temporis, quas ratas haberi, & ut proprias censeri ab ipsis, qui nunc eodem essent loco, debere contendebat: in ijs con-

A Μιᾶς γοῦν Ϛωμήτων ὄντι τῷ Βασιλέα τῶν Πατριάρχῃ καὶ τῷ Ἀρχιερέων, καί τισιν ὀλίγοις τοῦ Κλήρου, ἐμβριθέστερον σφίσι περὶ τοῦ παγκαιμδίου ὁ Κράτιλ διελέγετο. Ϛωμαίων μὲν καὶ ὅσοι φύσει Ϛωμῆοι. ὑ μὲν δὴ, ἀλλ' ὑ ὃ πάμπαν ὀλιγοφιλὲς ἐλόγιζεν ὃ ἐμπεσοῦμ@. ἔχειν δὲ καὶ ὅσοι ὑποβλάλλοντας, @ ἀμφὶ @ Ἀρχιδιάκονον λέγω Μελιτηνιώτην, @ ἀμφὶ @ Πρωτοποσολάριον Γεώργιον @ Κύπριον@, καὶ τρίτον, εἰ καὶ μὴ ἕτερος ὢν πούτοις ἀλλ' ὅμως ἀφωσιωμένος καὶ ὑποπολαίως, @ ἑτοῖος τῆς Ἐκκλησίας Ὁλοβόλιον. καί γε λαμβάνων ἐκ ἀπ' ἐκείνου τὰς τοῦ ἱσοριῶν Ϛωμάτος, παρεβάλλετο μὲν @ Δύκαν Γωάννου, ἐκ Βασιλέα, καὶ ὅσοι ἀμφ' ἐκεῖνον Ἀρχιερεῖς, ἐκ @ Πατριάρχου σφῶν Μανουὴλ, ὅπως ἐκδιδοῖεν ἀπελθόντας Ἀρχιερεῖς λατρεύειν τε καὶ μνημονεύειν, εἰ μόνον ὁ Πάπας τῆς παρῆς ἐν τῇ πόλει βοηθείας ἀπέχοιτο. ἐκ ἅμα μὲν τὸ κωδίκιον τῆ Ἐκκλησίας εἰς πίστιν παρεκόμιζετο, ἅμα δὲ ἐκ τῷ Βασιλεῖ τὰ ὑπὲρ καὶ τῶν παράγματα Ϛωμαίοις παρεβάλλετο δὲ ἐκ τὰς κατ' ἐκεῖνο@ εἰς δῆθεν σφῶν γραφάς, πῶς μὴ κατηγορῆσθαι ὅλως ἀσεβείας ὧν Γραικοὺς, ἀξίωμα παραιρουμένους τὸ παγκαίμδιον τῷ Συμβόλου ἐν ταῖς λοιπαῖς γραφαῖς, ἀναγκαῖ@ ἔχοντας Ϛωμαίοις τοῖς πεφρονημένοις ἀναγινώσκειν. παρῆτεινε δὲ καὶ ἐφ' ὅσοις τῶν μεγίστων μυστηρίων ὑ ἁγιάζουσιν Γραικοὶ

κοινω-

κοινωνῶν Γραικοῖς, ἀλλ' ὅπως ποιῶ, ἀλλὰ τὸν ἐκείνων τρόπον σὺν ἡμετέροις μεταβαίνειν, ὁμοίαν εἶναι τὴν γλῶτταν γλώττης ἡμιβαρβάρου, Ἑλληνικοῖς τοῖς σφετέροις. τίνα δ' ἔχειν ἀντικαινοτίαν ἢ ἐπ' Ἐκκλησίας ἀναφορὰν τὸν ὀνόματος, ὅταν γε καὶ μὴ Πάπας ὄντας τῷ ἄλλῳ, ἀνάγκη μετέχειν τινὰ δεῖ τῆς κοινωνίας τοῖς Ἐκκλησιάζουσι ζωπυρουμένης, λειτουργοῦντος τῷ Ἱερεῖ, καὶ τὸν τῆς Τριάδος χαίρειν πᾶσι διδόντος κοινῶς. ἀδελφὸν δὲ καλεῖν καὶ τοιοῦτον ὀνόμασιν, μείων αἰτία, ὅταν δὲ Πάπᾳ τῷ Ἀβραὰμ ἐπάλληλός ἐν τῇ φλογὶ τελοῦντος, τόσον ἀπέχων οὗτος ἔστω, ὅσον καὶ ὁ μέσον ὀνείων χάσμα τῆς ἐκείνων διαστάσεως ἰῶν μαρτύρεται. εἰ δὲ διδοῖμεν καὶ ἔκκλητον, χολὴν τινα τοῦτο τεμνοντα θαλάσσαν τῷ δικαίῳ ἀμφισβητεῖν, τοῦτο καὶ τοιοῦτο τῷ Βασιλέως λειτουργοῦντος, ὁ Παζιάρχης παρὼν ὀνόσει δὲ τὰ παρὰ φέρων τῷ Χαρτοφύλακι ὡς ἀντίκα ἐλέγξοντι, ὃν τῆς αὐτοῦ ὀνόσεως βίας δὲ ἀκουσίως ἀφορισμὸν ὑπεύθυνον ἰσαμένῳ, ἐφ' ᾧ καὶ ἀνάγκαν εἶπον τὰ ὡς κρίσιν ἴδιαν τοῦ τῷ Γραικῶν. ὁ δ' ἐνοχλεῖσθαι ἀμφοτέρωθεν, ἔνθεν μὲν τῷ τοῦ Βασιλέως φίλῳ, ὀνόσει δὲ τῇ τοῦ ἀφορισμοῦ ἀλαβάρχῃ, μέσος ἐκπολέμητο, καί γε ὁμολογῶ τὸ πάθος, ὡς δυοῖν κρήμναιν ἀμφοτέραν φίλος καὶ ἀλαβαίας, ἐπὶ τὰ τοῦ Γνώμαι πεσοῦμαι, ἢ τὰ τοῦ σώματος. τότε διαρρὼν ἔλεγε, ὡς ὃ μὲν ὅτι τινὶ καὶ εἰσὶ κἀ λέγουσι, ὃ δὲ ὅτ' εἰσὶν, ὅτε λέγουσι, ὃ δὲ λέγουσι μὲν, οὐκ εἰσὶ δὲ, ὃ δ' ἀναπαλὶν εἰσὶ μὲν, οὐ λέγουσι δὲ, ἐν τούτοις πάντες καὶ Γαλλοὶ, μὴ λεγομένοις μὲν, ἀλλ' ὄντας ἐνόχους αἱρέσει· τοῦτο, ὃ μὲν Παζιάρχου ἐθαῤῥοῦντος πλέον, Βασιλεῖ δὲ δόντι ἔδοξε καὶ βαρὺ. λύσει δ' ἀμφιρρεῖ ἀγορεῦσαι αὐτίκα, μὴ εἶος ἂν ὑπεκκλῖναι τοῦ λόγου. ἀναστοβοῦσι γὰρ ἐπιδύσει τὸ ὑγρὸν τῷ Βασιλεῖ, καὶ οὐκ ἔχειν ὅπη ἐξέλθοι, ὡς ὑπ' ἀνάγκης ἀληθεύειν δοκοῦντος. ἀλλ' ὃ μὲν Ἀρχιδιάκονόν τε καὶ Πρωτοπαπολαρίου δίκην σφηκῶν ὁρμήσαντε, ὀνόσει, ἐπέχοντε στερρῶς τῷ Βεκκῳ ὡς κακῶς κρίνοντι, λοιμῷ καὶ τοῦτο γε ὄντι, καὶ ὑπὸ τοῦ πολλοὺς δοκοῦντι φρενῶν.

A siderari jubens; ut Patres illi omninò abstinuerint ab arguendis Italis impietatis, aut hæreseos propter additionem in Symbolo attentatam: quam tolli solùm à Symbolo petebant, indulgentes ut in cæteris & haberetur, & quemadmodum cætera legeretur. Commemorabat deinde distinctè persequens maxima quæque mysteria, in quibus Græci communicare Latinis non dubitarent, aut vel minimum cunctarentur: ijdemque præferrent transitionem ipsorum ad nostros ritus, simile quidpiam esse: ac si quis linguam cum linguâ commutet, & Græcè priùs locutus, Latino deinceps uti sermone malit, aut è converso. Quid porrò habet Canonibus adversum prolatio nominis Papæ publicè in Ecclesiâ pronunciati? utique eum multos qui Papæ non sunt, mos obtinuerit, & ex usu inducta necessitas, impertiendi tali genere cõmunionis, nominatim exprimendo illos dũ præsentes in Ecclesiæ conventu adsunt celebrãte Sacerdote, ac Trinitatis gratiam omnibus dante communiter. Fratrem autem illum, & primum vocare minùs habet offensionis: cum Patrem Abraham vocet in flammâ Dives tantum ab illo distans moribus, quantum chaos illud magnum inter ipsos interpositum demonstrabat. Si autem, & provocationem demus, periculum scilicet est, ne quis tam vasto, & infesto mari litem illuc secuturus naviget? Hæc, & ejus generis alia differente Imperatore, Patriarcha præsens, ubi aliquamdiù frustrà expectavit, ut Chartophylax, cui ut erudito, & in id argumentum parato fidebat, pro Latinis dicta extemplò refelleret, intelligens cum, ne quod promiserat, facere auderet, Imperatoris contrarium palàm sensum, studiumque demonstrantis, erecundiâ constringi: tandem invitus licet in necessarium consilium trahitur imperandi ei sub anathematis, si recusset, incurrendi pœnâ, ut quid judicaret de Italis proferret. Hoc imperio perturbatus Veccus est, inter hinc quidem haud molliter urgentem præsentis Augusti metum, inde autem contra stimulantem conscisendi anathematis scrupulum medius in arcto deprehensus. Itaque hujus ipsius confessione angustiæ orationem ingressus, ei exordio subjecit: sese cum hinc à sæculari potestate cujus vis in corpus est; inde à spiritali quæ in animam valet, in diversa propellatur; potiùs animæ consulere velle, quàm corpori: tum usus partitione sic dixit: *Quidam & sunt, & dicuntur Hæretici: nonnulli neque sunt, neque dicuntur: Alij dicuntur quidem, sed non sunt. Postremò aliqui vice versâ sunt, licet non dicantur, tales. In hanc ultimam classem redigendos puto Italos: quippe qui cum hæreseos non dicantur rei, revera tamen eo crimine teneantur.* Ea libera vox magnam adjecit Patriarchæ confidentiam; perculitque eadem Imperatorem, qui non leviter indignans sic obductum consilijs suis ostium, conventum subitò abrupit; cum non haberet in promptu

quid

quid reponeret inopinato dicto, cui necessitas ipsa illa, quâ fuerat expressum, veracitatis autoritatem adjungeret. Verùm Archidiaconus, & Protapostolarius instar irritatorum in trivio crabronum coorti acriter in Veccum, in os illi vehementer obsistebant, ut malè iniqueque judicanti, quamvis cætera sapiens esset, & præstare multis doctrinâ videretur.

CAPUT XIII.

Ut Ioannes Chumnus accusaverit Chartophylacem Veccum.

IN hunc modum transacta eo die res infixum Imperatoris animo reliquit gravis in Veccum indignationis aculeum, quo ille stimulante causas nocendi quærens, eò iræ vehementiâ elatus est, ut apposito ei accusatore Ioanne Chumno, dicam malè obitæ Legationis impegerit. Detulit autem Chumnus ad Synodum id crimen. Contra quod Veccus præscribens exceptione falsi; etiam delationem ipsam ut seram, & intempestivam reijciendam contendebat: addens, *Satis apparere; non Chumni accusationem istam sed Imperatoris esse: sibi autem haud tantum supplicare virium, opumve, ut litigare cum Domino audeat.* Hæc apud Synodum locutus est, persistens in ipso loco, ubi prius sederat: Chumno, qui accusabat, io medio stante. Intererant Synodo ab Imperatore missi Senatorij Magistratus, Acropolira magnus Logotheta, & Iatropulus Logotheta domesticorum, aliique nonnulli considentes, unà cum Patribus. Hi porrò Imperatoris causâ magnoperè nitebantur, ut delatio acciperetur; & judicium fieret. Verùm id Episcopi recusabant: nefas esse dicentes Clericum Patriarchæ judicari, nisi ipso permittente. Patriarcha verò id sese permissurum palàm negabat. Nactus enim semel ad quod optabat adjutorem, eum omni sibi ope ac contentione tueri decreverat. Hic nodus negotio injectus, cum Patres Synodi, tum quos dixi Magistratus, ignaros quid agerent tenebat. Vt tandem exsurgens, Synodoque excedens Magnus Logothera diceret: *Chartophylax Synodum sibi obnoxiam naso quò vult trahit. Vnde cum hic nobis non satis constet quid facere oporteat; ad quæsituri alibi, recedimus.* Ita repulsi redierunt ad Imperatorem, & quæ contigerant, nartarunt. At Chartophylax apud se considerans quo statu res essent suæ, contrahi animo cepit: & ne temerè lacessivisse Imperatorem, atque in ejus offensionem ultrò incurrere videretur, eum adiens, rogat, ne sibi innocenti irascatur. „ Nam se paratum esse, vel ad officium abdicandum, renunciandumque emolumentis, & proventibus quæ inde perciperet. „ Se quidem esse de Cleri corpore, tamen „ quocuoque statu sit, non recusare Imperatoris gratiam, quin magni facere, ac sibi

Ἡ μὲν παρῆλθεν ἐκείνη, ὁ δὲ Χαρτοφύλαξ τῷ Βασιλεῖ ἀπεχθάνεσθαι, αἰτίας ἐγκλαβὼν τὸ βλάβος. καὶ δὴ ὑποβολὴν ἐργάζεται τῷ Χούμνῳ παρεσπόνδου Ἰωάννου, ὡς ἐπιβουλὴν τῷ βασιλεῖ ἐκείνῳ διακοσίῳ ἔχοντι. εἰσαγγελίαν τοίνυν κατηγορίαν ὁ Χούμνος ἐπὶ Συνόδου, ὁ δὲ κατηγορούμενος τὴν ὑπόθεσιν παρεγράφετο, ὁ τὴν κατηγορίαν ὡς ὑβριστὴς παρεκρούετο. κατηγορίαν λέγων ταύτην καὶ μόνῳ τῷ Βασιλέως, αὐτὸν δ' ἴσχ οἷόν τε εἶ) μὴ Δεσπότου κρίνεσθαι. ταῦτ' ἔλεγε δῆτα Συνόδου καθεζομένης αὐτοῦ τοῦ τόπου, ἔνθ' ὁ κατήγορος ἑστήκει. τοῦ Χούμνου μέσον ἱσταμένου δὲ κατηγορεῖντος, ἦσαν ἥ τε ἀγκλιτικὴ ἀρχόντων, τοῦ μεγάλου Λογοθέτου τοῦ Ἀκροπολίτου, τοῦ Λογοθέτου τῶν εἰκειακῶν τοῦ Ἰατροπούλου, καὶ ἄλλοι συνεδρεύοντες τῇ Συνόδῳ, καὶ θελόντων κρίνειν ὡς οὐκ ἄνευ τοῦ Βασιλέως πεμφθέντων. τότε τοίνυν ὁ μὲν Ἀρχιερεὺς παρῃτεῖτο τὴν κρίσιν, μὴ ἔχειν κρίνειν λέγοντες Κληρικὸν Πατριάρχῃ, εἰ μὴ αὐτὸς ἐπιτρέψοιεν. ὁ δὲ Πατριάρχης οὐ δῆλος ἐδίδου, ἀλλ' ἅπαξ δυρεὼν συμφορὸν, ἐπιμαχεῖν ἤθελεν. ἀποχεξία δ' ἐπεδίδει κατακολουθοῦσα τῇ Συνόδῳ καὶ Ἀρχιερεῖ, ὡς αὐτῷ μέγαν λογοθετῶν, τότε καταφερόμενον τῆς Συνόδου, ὡς ἀπὸ ῥίνος ἕλκει ὁ Χαρτοφύλαξ τὴν Σύνοδον, καὶ τί ποιητέον οὐκ οἶδα. ὅπως ἀποκρυβέντες, ὑποφεύγει τὸν Βασιλέα, καὶ ἃ συμβεβήκει ἀπήγγελον. ἐκεῖ μὲν οὖν τοῦ καθ' αὐτὸν ὁ Χαρτοφύλαξ ὑποσείλομενος, ὡς μὴ δοκοίη προσαίρεσιν τῷ Βασιλεῖ, ἀπελθὼν, λιτὴν βάλλει, μὴ ἀκαταπάστῳ μανίαν. αὐτὸς γὰρ ἕτοιμος εἶ) καὶ ὀφφίκιον ἀποθέσθαι, καὶ πᾶσαν ἀφεῖναι τὴν τοῦ αὐτὸν προσόδου, κοινωνικὸς δὲ εἶ) τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ ὅτι προέξοι μὴ παραπεσεῖν τῆς Βασιλέως χάριτος, ἐκ τοῦ, ὡς μὴ χρῆναι τὴν Ἐκκλησίαν δοκοίη. εἰ δ' ἄλλα καὶ εἰς ὀφείλειν πέμπεσεῖν, εἰ θελητὸν τῷ Κρατοῦντι, καὶ τοῦτ' εἶ) προθυμεῖσθαι.

ὁ μὲν

ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς τὴν τῆς ὀργῆς ἀδεξίαν, τῷ δηλῶσαι τοῖς ἀμφ' αὐτὸν φιλανθρωπεύσασθαι συγκρύπτων, ἀπέπεμπε τοὺς τὰ οἰκεῖα μηδὲν εἰπόντας. ὁ δὲ καὶ εἰς ὑποψίαν παρεπιμάζετο, καὶ πάντως τῷ σκευοφυλακίῳ τῆς ἐκκλησίας ἀναπηδᾷ; ἰματίων πενιχρῶν ἑαυτῷ παρύσας, καί γε σὺν ἰδίοις φέρων ἐσθῆσιν, τῷ μεγάλῳ ναῷ κατέπιστευσεν. ὡς γὰρ σὺν ἀνυσὶ ἐδόκει τὰ τοῖς ἐκείνου τῷ βασιλεῖ, τῷ ναῷ παρεσφυγότα, πίμπλας βασιλικὰς σύλλαβας ἐντετιμασμένας τῷ ἐρυθρῷ, μὴ ἀπίοις ἐκείνου μετακαλέσῃ τιμῆς. ἐς ὃς καλυπτόμενος, καὶ ὑποχωρῶν ἑαυτόν, ἀλλ' ἄσμενος τὸν καλοῦντα, καὶ παρὼν ἐμφανισθῆναι καπέχει, καὶ εἰς φυλακὴν τὴν τοῦ Ἀρεμᾶ πύργου, τοῖς Κελτοῖς σωματοφύλαξι δίδοται. ὁ μὲν ἐν τούτοις ἦν.

ambire ipsius Ecclesiæ causâ, ne scindere „ ipsam videri posset: quod si gratiâ se indi „ gnum Imperator suâ judicans amandare in „ exilium vellet; etiam ad tantum mali suh- „ eundum sese promptum exhibere. Hæc „ Imperator audiens iram penitus animo con- ceptam sibi dedecori futuram, si proderetur, ratus, fucatâ benevolentiæ in Veccum specie occultans, remisit hominem domum nullo verbo addito. At ille in exilium se compa- rabat. Et suâ familiari suppellectile, excep- to quem inde sibi ad præsentem providit usum paupertino vestitu, in apothecis Eccle- siæ depositâ; ipse obsolerâ veste eum suis asylo magni Templi se commisit. Quo Im- perator comperto, haud se jam videns per- ficere posse quæ cogitabat propter religio- nem loci sacri, quò Veccus confugerat: mis- sis Regijs literis rubricâ insignibus; omni eum honoris significatione ad se vocavit.

Nec ille recusavit: sed statim exiens ad vocantem rectà pergebat. Verùm priusquam ad- mitteretur, comprehensus est, & in carcerem turris Anemæ conclusus, Celtis satellitibus custodiendus traditur. Et hic quidem in his erat.

CAPUT XIV.

De scripto quod misit ad Ecclesiam Imperator.

Ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖς περὶ αὐτὸν λογίοις χρησάμενος, ὧν παρῆσαν καὶ κορυφαῖοι ὁ Ἀρχιδιάκονος, καὶ ὁ Πρωτοσταβουλάριος ἦσαν, ζωπυρήσαι τὸν θυμὸν, καὶ ὑπὸ διαφόρων ἱστοριῶν τὸ καὶ χρήσιμον, ἀκαταπάκτως τοῖς ἐξ ἁπάντων Γραφαῖς, καὶ πέμψας τοῖς Ῥαπιδοφύλαξι, καὶ Ἀκαπίῳ Ἀρσενίῳ, αὐδῆσαι χειρὶ μὲν τὸν τόμον, τὰ δὲ γε κατ' ὀλίγα τὰ παρόντα ἐπ' ἀμφοτέρας χωλαίνοντα ταῖς ὑπονοίαις, διδάξαι μηνυτὴν τὸν δὲ τόμον, καὶ κοινὸν τοῖς τότε ἀπολογον χειρίσαι. πλὴν ὅς ἱστορίαν καὶ γραφικῶν χρήσιμον. ὃ δὲ ἀπὸ κοιλίας φωνῆν, ἀσθενὲς μὲν ἄλλως καὶ μάταιον· πλὴν δ' ἀλλ' ἔδ' αὐτὸς δέξομαι. ἐκείνου μὲν ὅτω ταῦτα διαρρεῖν ὡς οὐκ ἀποδύσονται ὑπὸ τοῖς γεγραμμένοις. ὁ δὲ Χαρτοφύλακα ἐν ἀφυλάκτοις εἶχεν, ἐν ᾧ καλῶς ἔχει τὰ πάντα, νικήσειν ἐκ λόγων ὤετο. ἀλλ' ὁ Ῥαπιδοφύλαξ ζωὴ τῇ Σιωδόρῳ τοῖς τόμοις διαπεφαίδρυνται, πέμψαντες ζωπύρησον σὺν μετ' αὐτὸν εἰ δοκοῦσιν. ἦν οὖν καὶ ὅσον ὃ τῆς ἐκκλησίας ἔκφρων. εἰ δὲ καὶ ὁ τοῖς Τριακοσίοις Γαυτικὸν· ἀχθόμενοι μὲν τῷ Ῥαπιδοφύλακι τοιαῦτα, ὅμως δὲ τῆς χρείας καλούσης, τὰ τῆς μικροψυχίας

AT Imperator eruditione usus doctorum hominum, quos circa se autores, adjutoresque hujus negotij habebat; quorum primi, valentissimique erant priùs memorati Archidiaconus, & Protapostolarius; scriptum cõposuit ex varijs contextum historijs, & testimonijs, quibus demonstrare conabatur, nullam inesse Latinis hæreseos labem. Hoc deferri à se curavit ad Patriarcham, manu Arsenij filij Acapnij, viri gravis & honorati: sed circa istas controversias in utramque, quod ajunt, tibiam claudicantis. Hic Patriarchæ volumen reddens, addidit: mandare Imperatorem, ut illud legat: & si quid deinde haberet, quod „ his opponeret ad suæ sententiæ defensio- „ nem, cõtrario id apologetico scripto com- „ plecteretur. Cæterùm videret, ut in eo „ nihil allegaret, nisi ex probatis, & fidei non „ dubiæ historijs, sententijsque idoneorum „ Autorum. Nam autoritate propriâ, & „ quasi Pythonissæ instar ex ventre loqui, „ infirmum ad fidem, & vanum fore: & di- „ serè jam nunc profiteri Augustum, se, si „ quid rale offeratur, hand accepturum. „ Hæc ita mandabat Imperator magnopetè fretus invictâ, ut putabat, soliditate scripti: nec putans fore unquam, ut aliquid plausibiliter excipi contra illud posset; maximè cum securus jam esset à Chartophylace, in

quo utique partis contrariæ spes universa penderet, & à quo vidrlicet uno jure timeri aliquid in hoc genere potuisse videbatur. Itaque sibi certò persuaserat, se rationibus & autoritatibus illo scripto allegatis planè causam evicturum. Patriarcha verò consilio habito cum Synodo de eo quod circa id scriptum agi oporteret: congregandos putavit eos, quos suarum esse partium credebat. Eraut hi lectissimi quique, ac flos delibatus Ecclesiæ. Nec abfuit ab eo numero Ternicicopulus Ioannicius cum suis, utcumque illi palàm se à Patriarcha separavetant. Tamen nunc communi utilitate vocante, minutas illas offensiones animorum, causas ejus simultatis, seponendas tantisper putavetunt. Cum his adfuit & soror Imperatoris Enlogia, simulque quidquid in Monachis, & aliorum Ordinum Doctis, laudatisque hominibus eximium & spectatæ claritatis fuit. Horum unus erat animus, & conspirans in id ardor incumbebat, ut scriptum cõcinnaretur, volumini ab Imperatore misso contrarium. Ad eã rem visum opportunum recitare cunctis audientibus Imperatoriam scripturam; & ut quodque ex illâ capnt anditum esset, continuò quemque proferre quæ sortè occurrerent utiliter in contrarium alleganda. Negotium deinde colligendi cuncta, & in unum diversa digerendi suscepit ad id delectus Iasites Iob: qui & alios habuit adjutores, ejusque participes laboris, in primis hujus Historiæ Autorem. Omnes hi collatâ diligentiâ in ordinandis, collocandisq; apte variorum sensibus, brevi tempore volumen confecerunt: idque conscriptum in communi cœtu cũctis audientibus legetunt, unoquoq; admonente si quid mutandum, aut temperandum censeret; in id maximè universis intentis, ne quidquam in eo relinqueretur aculeatum, aut durum, quo Imperator offenderetur: denique opus elimatum quantum satis est visum, per eumdem Arsenium ad Imperatorem mittunt. Is eo accepto, & attentè lecto multùm se opinione illâ falsum agnovit, quâ negotium scriptione suâ illâ mittendâ statim conficiendum existimaverat. Tamen hunc ipsum præsentem sensum animi dissimulavit; erubescendi, si is enotescceret, necessitatem sic prævertendam putans. Publicam verò scripti oblati lectionem differebat contemptu quodam, ut videri volebat; sed vera causa erat ejus moræ, convictionis metus, supercilioso obtentu fastidij velatus. Tali consiliorum successu repulsus ab optatis Imperator, & qui cum eo sentiebant, aliâ sibi grassandum viâ statuerunt, Veccn ipso intra carcerem tentando.

A ελαπης, χώρεν σὺν ἔχον. Συὼ Τύπις δὲ παῖν καὶ ὁ τῦ Βασιλέως ἀνεψιὸς Εὐλογια, καὶ πᾶν ὅσον ἰῦ μετ' αὐτοῖς ἐν μοναχοῖς καὶ λογίοις ἐξεταζόμενον. οἷς σοφοῖς ὡς ἰῶ τοῖς ἐν τύτοις τιμὴν ὁσολογεῖσθαι τῷ Βασιλεῖ. Ἐ δὲ ἀντιλέγοιτό τις ὁ τοιῦτος, ἀλλ' ἄλλο ἰι τοῖς ὃ παρὸν, τῖς παρακειμένοις ἀντέλεγεν. ἐπεὶ δὲ ἡ χρεία ἰῶ συμφερόντων εἶν λόγων, καὶ ὡς ὅτα ζωπυρεῖσθαι τὸν, καὶ ἐζωπύρει ὁ Συμπόσιον, ἀπεδέχετο μὲ, ὃ ἔργον ὁ Ἰασίτης Ἰὼβ. ἔχε δὲ καὶ ἄλλως καὶ μᾶλλον ἡ ἀγλεμφία τῆ τοιύτων ἡμέρ, τῆ ἐννοιῶν αὐλλογίμων, καὶ μετ' ὀλίγ ὁ τύμ ἐξαίργασεν, ὡν δὲ ἡ κοινὸς ἀναγνωσθέντα πάλιν τοῖς ὅλοις, ἐ ὅσον ἰῶ ποιῆ ἐδοκιμάσθη μεταπλασθέντα, ὡς μὴ λυπεῖν σκληρὸς ὄντινα ἔχων ἀάκητα, μετ' αὐτ' δὲ τῆ Ἀρσενίῦ πέμπουσιν. ὁ μὲν γε Βασιλεὺς δεξάμ ἀσπάζ ὁσολογεῖ, καὶ ἀκριβῶς διελθὼν ἐπεὶ ἔγνω πολλῷ λελιμμένον τοῖς λόγοις. καὶ ὅπερ ἐμφανισθὲν, αὐτ ἀρχύνης ἑαυτῷ ἡμπόδιζ, τῷ δοκεῖν ὑπὸ ἀδιαφορήσεως καὶ ἀ κῦ δηλῶσαι, ὡς ἰῶ ἀληθὲς, ἀδιορᾶν, ὑποφανεῖ, καὶ ἀναβάλλετο τὸν ἀνάγνωσιν. ὅτως δῶν ἐπεγνωσθέντες ὁ ἀδὲ Βασιλέα τῆς ἐγχειρήσεως, ἄλλως ἐγνωζον ὑπελθεῖν Βέκκ ἐν φυλακαῖς.

B

C

CAPVT XV.

Vt Veccus carcere detentus, & ibi nihilominus solicitatus, attractus in partes fuerit.

D ANimadvertentes enim hominem, qualis erat Veccus, sapientem ac doctum non aliâ certiùs expugnandum videri machinâ, quàm argumenris & testimonijs ex Ecclesiasticâ eruditione petitis, ei custodiâ detento considerandas obtulerunt excerptas ab ipsis sacrorum Librorum

Ἐμμάχια γὸ ἐκ βίβλων συλλέγοντες ἱερῶν, ἐπεὶ καὶ λογίῳ ἀντιπαίσαντο, καὶ λόγοις ἰῶ ἀνάγκη περὶ ἧ λόγους γῦν Λόγιον, ὅστι καὶ ὑπὸ Ἰ παλαὶ ὁδὸν ἦ, παρέτεινον ἐκείνῳ κῦ φυλακὴν καθημένῳ. ὁ δὲ λαμβάνει καὶ διαχέμενον,

πρέμα

ῥέμα πως εἰς ἀμφίλυσιν συγκατεκλίζετο. καὶ γ' ἁπλῶς ὧν καὶ φιλαλήθης εἰς ἅπαν, τῷ μὲν ἁπλῷ τὰς χεῖρας καθυπτίαττεν, τοῦτο γε παίζειν τοῖς δοτῆρσιν, ἀ μηχέτι δοτοῖεν, ἀπεῖρητον ὂν πᾶν οἰόμενος ἔχειν. τῷ δὲ φιλαλήθει, ὃν ἠδέως ὁμολογεῖν μὴ εἶδέναι, μή τι μᾶλλον ἐντυχεῖν. καὶ ἡ αἰτία, ὅτι ἐφ' Ἑλληνικαῖς σχολαίζοντι, μὴ θείαις γεγραφαῖς ἐγχρονίζοι καὶ ἐμμελετῶντι. ἤδεσαν μὲν οἱ καὶ ἐδόκουν τὰς ζήλους, καὶ ἀναγκαίαν ἐπιμελείαν ἐφ' ᾗ τῷ νῷ τὴν γραφὴν προσέξειν, καὶ ὅπως ἡ παρόδιος ἀπόλαυσις ἔχοι ἐπ' ἐκείνοις ὃ ζητοῦσι, καὶ παλαίειν ἔσεσθαι ἐς ὅτε ἐκλάσοι, ἢ μὴ προδοίτο, τὰς ὑπὲρ ἐμφανεῖς παρισᾶν δι' ἃς μὴ παθοίτο. τοῦτ' ἔλεγε, καὶ ὁ Βασιλεὺς κατένευεν. ἐξαναχὼν τε τῆς φυλακῆς, τὰς βίβλους εἰς ἀκίνητον παρῆκεν ὅτι σχολῆς. τῷ μὲν γε Πατριάρχῃ, μᾶλλον δὲ ἐφ' ἑκάστῳ τὴν τοῦ Βασιλέως ὑποκρίσεων, μειζόνως ἤδη ὑπεπτήσσοντι, καὶ γ' ἐρεμεῖν μὴ ἐώντα.

A sententias quæ Latinorum causæ faverent. Eas ille in manus sumptas attentè perlegens, sensim ad pacem inclinabatur, duobus ad id ei suffragantibus dotibus, candore quodam animi fuci expertis, & innato amore veritatis. Quarum à priori assequebatur, ut cum simpliciter, ac citrà præjudicium suspicionemve fraudis ad cognoscenda quæ proponebãtur, accederet, facilè induceretur similitudine veri: passus idem quod mediocriter dubitãtes solent, qui levi momento in partẽ B inclinantur alterã; & ubi vel paululùm imminutas conspicantur ambigendi rationes, quibus antea in suspenso tenebantur, continuò causas se nactos idoneas rati dubitationis deponendæ, tenere se rem ipsam, & liquere jam sibi negotium priùs obscurum existimant. At altero illo syncero studio profitendæ veritatis prohibitus affirmare quod non erat, cum nondum omnem sibi absterſam caliginem sentiret, haud sanè simulare sustinuit sibi planè esse perspectum C id quod apparere ipsi dumtaxat, & primâ blandiri specie ceperat: verùm nullo tardatus malo pudore, ingenuè fatebatur, se non adhuc clarissimè videre quid penitùs in re esset; negabatque satis convictam sibi mentem ad ultimum expediendum de controversiâ tantâ judicium. Et causam ejus cunctationis ex eo repetebat, quod hactenus sæcularibus plurimùm intentus literis, minùs otij, studijque tribuisset sacræ Scriptorum Divina tractantium eruditioni meditandæ. Quare cupere sese attentiùs ista cognoscere, librosque ipsos perlegere diligentiùs, quo ipsâ jam penitùs introspectâ sententiâ oraculorum, aut certò constitueret nihil exceptionis idoneæ superesse, quo minus planè confideret, irrevocabili amplectendum assensu id ipsum, in quod inclinari jam ceperat, aut si non persuaderetur, causas explicaret, ob quas hæreret. Eam viri orationem probavit Imperator; & ei continuò è custodiâ ednctο libros per otium expendendos præbuit. Patriarcha interim in acri erat meditatione defixus: disquirens apud sese quid probabilis respõsi opponeret argumentis Imperatoris, quem pro susceptâ palàm causâ nunc jam vehementer instantem, utique nec in posterum quieturum satis apparebat.

CAPVT XVI.

Vt Patriarcha suâ palam scripto editâ sententiâ, iuraverit se in pacem non consensurum.

Ταῦθ' ὁρῶν ὁ Μοναχὸς Ἰὼβ Ἰασίτης, καὶ πάλαι τὸν γνώμιλον ὀρρωδίοις τῷ Πατριάρχῃ, μὴ καθυφείη τὰς ἐναντίωσεως ἀπαθῶν, μηχανᾶταί τι δεῖσαι ὅπως τῷ γνώμιλον τῷ Πατριάρχῃ σφίξαι. Ὑπονοήσει γὰρ γνώμιλον γράφειν καὶ πέμπειν τοῖς ἀναβάπτοις ἀλλαβίοις ἀνδράσιν, εἰς πληροφορίαν δόξης, προσηκόντα καὶ ὅρκῳ ἐφ' ᾧ μὴ κλονοῖτο, ἀλλ' ἀρκούσης ἔχειν, ὡς ἂν καθυφεὶς πιστεύοντας, καὶ ὅπως ἐλθὼν ἐπείσας προσὼ ὁμωμότεσι, ὥστε καὶ χιζομένης ὃ πρόσθεν δέχεσθαι. Τούτοις δὴ τοῖς λόγοις ὁ Ἰασίτης

D IN eâ conflictantem meditatione Patriarcham conspicatus Monachus Iobus Iasita, & non sine causâ veritus, ut par ad extremum foret eluctandæ contrariarum rationum, & molitionum instantiæ, tale quidpiam machinatus est ad firmandum in resistendi constantiâ Patriarchæ animum. Suggerit illi consilium scribendæ, mittendæque Pastoralis ad universos curæ suæ subditos fideles Epistolæ, quâ & illos admoneret, quid tenendum in his esset, & quò efficaciùs ijs persuaderet in commendatis eõstantiam, juramento palàm interposito sponderet, nunquam se deflexurum à rigore se-

mel fixæ ſententiæ, aut eò deſcenſurum, A quantumvis à quovis traheretur, nt à quibus jure ſe ſuoſque abſciſſos hactenus putaſſet, eos in communionem aceiperet. His Iobi ſuggeſtionibus acquieſcens Patriarcha, ei commiſit ipſi negotium formandæ in eam ſententiam circularis Epiſtolæ. Quâ ſtatim compoſitâ, priuſquam emitteretur, viſum Patriarchæ eſt experimentum capiendum judicij de his rebus Epiſcoporum: ut inde perſpiceret, ecquid ſie animati apparerent, ut rectè confidi poſſet eos uſque ad finem inflexibiliter in recuſandi conſtantiâ manſuros. Congregatis ergò ipſis lecta eſt B perſcripta, ut dixi, à Iobo Monacho Patriarchæ ſententia. Moxque interrogati ſinguli ſunt, an idem & ipſi ſentirent, & num certò decreviſſent in eo perſeverare. Omnes ſtatim aſſenſerunt, & cunctorum præter providentiores paucos, proprijs firmata ſubſcriptionibus Epiſtola miſſa quoquoverſum eſt. Eâ vulgatâ, conſtrictoq; Patriarchâ inſolubili nexu, ne in ullâ eirca hæc mutationẽ ſeſe poſſet relaxare: quippe cui jam nõ eſſet integrũ à ſententiâ tam publicâ profeſſione declaratâ reſilire, jurisjurãdi utiq, religione C devincto: is ſanè præferebat ſe negaturum Imperatori quod petebat, & nunquam conſenſurum in concordiam Eccleſiarum quæ tractabatur. Quare deſperato Imperator aſſenſu Patriarchæ propter juramenti obſtaculum ineluctabile, æſtuabat animo, difficilem inde fore negotij exitum providens. Nam utrumque ex æquo Imperator optabat, & iniri concordiam, & in eam conſentire Patriarcham. Tamen inde repulſus ad urgendos Epiſcopos vehementiùs incubuit. Inter hæc Veccus lectis libris, eum in ijs ob- D ſervaſſet multa, quæ conventionem Eccleſiarum multò quàm putarat expeditiorem oſtenderent; quippe cum inde conſtaret ſummam demùm peccati Latinorum in additamento verbi unius ad Symbolum conſiſtere. Et quod dogma ipſum attinebat, extaret Sancti Cyrilli teſtimonium, quod nos, & illos in hoc quidem eapite conciliabat: illud nimirùm quo Sanctus ille Doctor ait: *Spiritum Sanctum ſubſtantialiter ex duobus exiſtere, hoc eſt ex Patre per Filium*; ut jam tota cõtroverſia in præpoſitiunculã redigeretur: nempe ambobus æquè agnoſcẽtibus Filij eũ Patre in ſpiratione conſortiũ, enm hoc ſolo diſcrimine, quòd Latini *Ex Filio*, Græci *Per Filium* procedere Spiritum dicerent: Quæ parva erat, & nullius momenti differentia; nihil prohibens, quo minùs in ſummâ dogmatis conſentire Eccleſiæ viderentur. His, inquam, & multis ejuſmodi conſideratis Veccus inſuper invenit aliud ad eam rem palmare teſtimonium S. Maximi in Epiſtolâ ad Rufinum, ubi poſt multa ſic ſcribit: *Ex quibus non Principium ſe unigenitum Spiritũs*

χης πολλοῖς, ἐγχειρεῖ ⟨ὁ⟩ ; ὑπηδίαν τὴν γνώμην, καὶ ἕξιν δὲ τὴν τοιαύτην. πρὶν δὲ πιφθῆναι, ἔδοξε τῷ Ἀρχιερεῖ ἀποκρύψασθαι, ὡς μάθοι ἐκ τοῦ πλησίον ἀπόχοιτος. Ὡς καθεῦδον τοίνυν, ὑπαναγνώσεται μὲν ὁ γραμματεὺς τὸν Πατριάρχην. ἀκροατὴν δὲ ἕξει καὶ αὐτὸς ἐμμελῆ ἔχοντα, καὶ τούτου καὶ ὁμολογοῦντα αὐτοῖς, καὶ τὴν γνώμην ἕκαστος ἰδίᾳ ὑποσχαφῇ, πλὴν τοῦ πατριάρχου, ἐξεταίσει τε καὶ καταφαλίζει. ὡς γοῦν ἐπῆλθε μὲν ἡ γνώμη, ἐν ἀφύκτοις δ' ὢν ὁ Πατριάρχης, τὸ μὲν δ' ἀπ' ἐκ βήματος μεταβαλλόμενος, τοῖς γὸ ἔρχοις ζωπύροις, δηλοῦ δὴ καὶ τοῖς Βασιλέα λέγων, ὡς ἡ ποίησιν, ἡ ἢ καταπαραξάμενος τὴν ὀγχείρησιν. ὁ μὴπω γε Βασιλεὺς ἀπογνὺς ἔτι ἐσπούδαζε τῆς ὁμοίας καταστάσεως, ἀνοί γὸ ⟨ὁ⟩ ἔρχοι κωλύειν, ἐν νῷ μὲ ὃ συμβαῖ ἐγγίγνεσθαι. ἔδοξε γὸ δὴ αὐτῷ βελτιὸν, ὃ παρελθὼν τὴν παῖξιν εἰς τέλος τῷ μὲ τὴν Πατριάρχην παρελθεῖν. ὅμως δ' ἀποχρυσθεὶς ὁμοίᾳ, ἐὰν Ἀρχιερεῖς παρισχεῖ ἐμβρίθειαν. ἐν τούτῳ δὲ ἐ ὁ Βέκκος ἐσχολάσας ταῖς βίβλοις, καὶ ζωφρὰν πολλὴν ἐσπούδαζε δὴ τῇ παρέξει ἐσήκειν, ὡς μηδὲν πλέον πολυπαίτιον τοῦ Γραφὴν ἔσως, ἃ ὃ δὴ τῷ Συμβόλῳ παρεθρίαμβε. καὶ τὴν τοῦ θαυμασιοῦ Κυρίλλου λέξιν παρεῖδε, ὑμᾶς τε καλέσας καὶ ἐγχειρεῖν συμβιβάζειν, τὴν δ', ἐξ ἀμφοῖν ὑπαδὸς ὑπαρχόν, τετέχθαι, ἐκ Πατρὸς δ' ὑιοῦ, ὡς ἐκείνων μὲ ἐχόντων τὴν, Ἐκ, ἡμῖν δὲ, διὰ, καὶ ἀμφοῖν τούτων ἐκβαν, συμβιβασὴν γίνεσθαι. ταῦτα καὶ πολλὰ τοῦ πιέσαι ἰδιὰν, καὶ πρὸς τούτοις ⟨ὁ⟩ μέγας Μάξιμος βύρεϊ μαρτυρεῖ τὰ ἐν μιᾷ τοῦ Ἐπιστολῇ πρὸς Ῥοῦφιν ⟨ὁ⟩ μὴ πολλὰ ὕπο λέγοντα· ἐξ ὧν οὖν αἰτίαν σφᾶς ⟨ὁ⟩ Μοσχὴν τῇ Γνθίμᾳ ⟨ὁ⟩ ἀπιδεῖν λέγει, ἀλλ' ἵνα ὃ δ' αὖτ' προϊέναι δηλώσωσι, καὶ ταῦτα ὃ Σωφρὲς καὶ ἀσυλλάκτου τῆς ὑπάρξεως ὄντος. ἀδιάκριτον δ' ἔϊ, καὶ τῷ μεγάλου E Ἀθανασίου κατάκυρον, ἐν τῇ τῆς Τριάδος πίστει ὃ Γνεῦμα γινώσκεσθαι, μὴ προσδικῶς ἐν ἐκ Θεοῦ δ' ὑιοῦ, ἀλλὰ ποιητικῶς, ὡς λέγουσι τίνες τε καὶ τῆς Τύπου συγκροτικὸς ἔϊ ὁ Βέκκος· ἐφ' ᾧ τὴν ἰδίαν ἀναπεδσαι Σωφίδιον, ὑποκλίνοντος πρὸς Εἰρηνικόν. ἐ ὁ Βασιλεὺς πολλὴν ἐσπούδαζε ἐλκύσαι τὴν ῥοπὴν, πολέμιος δὲ ἔϊν ὑφεστὼς καὶ ἄμαχος ἐκκυβισόμενος προσωμέρυσε. ὅμως δὲ ἐν ἀσφαλεῖ μέσον προξένησε, ἐξὸ τοῦ ἀμφ' αὐτὸν λογίων λαμβάνειν. ἔθος καὶ τοῖς Ἀρ-

χιε-

χαριδαι, πολὺς λὼ ἐμπίπλων, ϗ καλαναγκά- A
ζων τὸν σχεῖν, ἐγχωρεῖν τοῖς καὶ μᾶλλον
τῶ φρόσθεν.

ostenderunt dicere: sed ut per ipsum procedere significarent, & ea ratione cohaesionem inseparabilis substantiae constituerent. Suadebat idem autoritas Magni Athanasij diserte affirmantis: *Fieri nõ posse, ut in Trinitatis ordine Spiritus agnosceretur, quem ex Deo per Filium nõ progressivè sed efficienter, ut loquuntur, existeret.* His tandem, & horum similibus attentè perpensis Veccus omni jam exempto conscientiæ scrupulo, totus ad pacem propendebat. Quæ res magno incitamento Imperatori fuit ad inceptum urgendum. Ergò eò jam fidentiùs illas sibi solitas formidines allegahat, bellorum videlicet, ni concordia iniretur, impendentium, cruorisque fundendi. Addens nullam esse causam tam necessariæ præcautionis omittendæ: cum quod ad prævertenda tanta mala petebatur, securum innoxiumque quiddam esset judicio præstantium Theologorum, & ab omni erroris, aut culpæ periculo remotum. Quare multus erat in instando Episcopis, ijsque omni conatu perurgendis ad negotium conficiendum: expectantibus id ipsum qui aderant à Romano Pontifice Legatis, & reditum differentium spe tandem obtinendi quod petebant.

CAPVT XVII.

De Legatis Imperatoris, & secessu Patriarchæ.

Ὡς γοῦν καὶ ἐπ ἀκριβῶς τὰ τῆ A
πράγματος, ἐ λῶ ἀνάγκη φρόσβας πέμπειν ἐφ' ᾧ παρ' ἐκείνων ὃ ἀσφαλὲς βρέβαι, ὡς ὀκπόδων μὴ ὑποπτεύειν ϗ κίνδυνον ὑπολαμβάνειν τῆ τῆ Ἐκκλησία πορεύεσθαι, καὶ ὧδε γνόντες ἐκείνης νομιζομένης, ἐξελέγοντο μ οἱ πρέσβεις, οἱ δ' ἦσαν ὁ Πρωτοπατριάρχδσος Γερμανὸς, καὶ ὁ Νικαίας Θεοφάνης, καὶ τῆ συγκλητικῶν ὁ μέγας Λογοθέτης Ἀκροπολίτης, B
Πρωταϊδμος τῆ Βεστιαρίτ Παναρέτος, ϗ ὁ μέγας Διερμηνεύτης Βερροιώτης. ὧν δὲ καὶ αἱ μίαι τριήρη, ὀκπόδων μὲν τῶν Ἐκκλησίας, ἐκάδον δὲ, πλὴν τῆ μεγάλου Λογοθέτου, ϗ ὧν τῆ Βασιλέως, λαβόντες ἀπήγοντο, ὀκφερόμενοι καὶ πολλὰ τῆ ἱερῶν δώρων, στολὰς λέγω ϗ καπίχρυσα ἀκανίσματα, ϗ σώματα πολύτιμα θυμιάματα. ἐς δὲ καὶ τὴν ἐ Ἐκκλησίας ἔνδυτὴν ὧν χρυσοπάσσου ὑφάσμα μαργάροις, λῶ ὁ Βασιλεὺς προσπεποιημένον τῷ θείῳ πυμῷ, δῶρ ὅπως ἔπαιξον, συγχωρήσαντος, ἐπεὶ ὧν ἔφθασεν ἑτέρα ἀντεπόθλιαν τῷ μεγάλῳ τῆ Κορυφαίου ναῷ, ἀντιμαγλὼ τῆ γνωμῆς προς ὃ ὧν ὧν ποιήσαντος, λαβὼν ἀπέστελλε καὶ αὐτὸν. ὧν μ ὧν ὅπως ἀναχθέντες ἀπέπλεον. ὁ δὲ Βασιλεὺς ἐπεὶ ὧν ἔκε ἑαυτὸν ἀποχείρ τῆ Πατριάρχ (αὐτάρκετο γὰ ὡς λειπὸς Ρέγας ἐκείνῳ, ἀλλ' τι τῶν ἀπ' ἐκείνου συγχώρησιν, ϗ τῶν προς ἐκεῖνον πλεοφορίαν, ὡς ὑπ' ἀμφ σοφωτάτου) ζωῆκας ποιεῖται μ τῆ Πα-

Hic erat tunc status negotij pendentis, quo articulo rerum jam maturum, atque adeò necessarium visum est Legatos ad Papam mutuos mittere: quò videlicet tantò securiùs formidata Latinorum expeditio susperderetur; prætextu jam dempto Carolo Græcos oppugnandi ut Schismaticos, quorum esset in Italiâ Legatio Romanam Ecclesiam Principem Ecclesiarum agnoscentium, ei obsequium profitentium, ac ut suam ritè venerantium Dominam & Matrem. Electi ergò in Legatos hi sunt: Germanus qui Patriarcha fuerat; & Episcopus Nicææ Theophanes, præterea ex Senatorijs Magnus Logothera Acropolita, Præses Vestiarij Panaretus, & Magnus Interpres Berrhoeota. His Triremes ab Imperatore datæ sunt duæ, unam qui ex Ecclesiâ erant simul conscenderunt, alterâ Regij vehebantur, excepto Magno Logotheta. Extulerunt autem secum multa, & pretiosa supellectilis sacræ dona. Stolas, inquam, & aureas effigies, tum composita ex varijs speciebus aromatum ingentis pretij thymiamata. Ad hæc & majoris Ecclesiæ Endyten, sive tapetem Altaris, rosei coloris, auro illusum, unionibus insertis. Hunc, Imperator quãdo est anathemate solutus Divino Templo sacraverat; donum revera tali personâ, & tali ceremoniâ dignum. Receperat autem illum apud se animo curandi, ut similis formæ alius fieret, à se Magno Principum Apostolorum Templo dicandus. Occasione portò invitatus hâc proficiscentium Romam Legatorum, eum ipsis tradidit; compensaturum se abundè recipiens qnidquid Ecclesiæ, subtracto isto ei dudùm parto donario,

depe-

deperire videretur. Et illi quidem in hunc modum solverunt Italiam versùs. At Imperator avelli se à Patriarchâ haud facilè ferebat. Ei enim hærebat ut Lepas Petræ, vel sensu beneficij, quòd ab eo se meminisset anathemate solutum, vel antiquo usu, & ex eo natâ fiduciâ salutis per eum assequendæ. Quare illum quoquomodo segregare à cansâ schismatis studens (alios enim Episcopos in suam tandem sententiam pertraxerat) convenit in hæc cum illo: ut Patriarchali palatio egressus, diverstaretur in Periblepti Monasterio, salvis ei proventibus, & honore consueto commemorationis in sacro. Quod si quæ res obstaret, ne profecti Romam Legati negotium conficerent, rediret ille in Patriarchales ædes, & suæ ut priùs dignitatis usurparet munia: tumque in communionem reciperet Episcopos, nihil illis succensens quòd in pacem cum Latinis consensissent. Sin cepta ex voto peragerentur, fixo ipso manente in rejectione pacis, quippe cui acquiescere fas sibi non putaret ob juramentum, tum sanè absisteret honore, locumque alteri, Ecclesiæ vice ipsius præficiendo concederet. His inter ipsos convenris Patriarcha in Perihlepti Monasterium migravit die 11. Ianuarij secundæ Indictionis, Anno 6782. fruens ibi reditibus suis annuis sine diminutione: sic Ecclesiæ quidem corpus in quadam tranquillitate erat: non item qui ei præerant.

A

B

C

τριάρχαι (ὁ γὰρ Ἀρχιερεὺς καὶ μόνος καθυπεκλιθησαν) ἵνα ἐχώσας. αὐτὸν μὲν ἀξιολογεῖ τῷ Πατριαρχείῳ, ἐν τῇ τοῦ ἀβελπέπλου ἱκανῶς μονῇ, σωζομένων τῶν περιουσιῶν αὐτῷ, καὶ μεμνημονευομένης τῆς ὁσιότητος. ἀπελθόντων δὲ πρὸς Πρέσβεις, εἰ μὴ ἡ παξις ὅπως δήποτε διακωλυθείη, αὐτὸς καὶ πάλιν εἴη) τὸν Πατριάρχου εἰς τὸ Πατριαρχεῖον ἀνελθόντα· καὶ μὴ τῆς Ἀρχιερείας ἐρωυθέν, μηδὲν τῆς συμβαίνων ὑποδεχομένου. εἰ δὲ περιβαίη καὶ ἀποδοῖτο εἰς τέλος ὁ περιπλῶν, αὐτὸν μὲν ἐντιθέσι ἀρχῆσαι πάμπαν, ἀλλὰ ὃ αὐτ' αὖτις ὑπισχνῆται τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὡς μὴ χωρεῖν ὀκνεῖν εἴη), τοῖς ὅρκοις περικαταλημμένον. ταῦτα πρὸς ἀλλήλους συνθεμένων, ὁ μὲν Πατριάρχης καταλιπὼν εἰς τὸν τῆς ἀβελπέπλου μονὴν περισκαζέται, ἐνδικάτῃ μηνὸς Ἑκατομβαιῶνος, ἀδιστάκτως ὑπεμείνας τῷ ϛ ϟ π β' ἔτους, κατέχων δὲ τὰ αὐτοῦ περιόντα ἀπαραίτητα. τὰ δὲ τῆς Ἐκκλησίας ἔτι ἐν γαλήνῃ ἦσαν, πλὴν τῆς τῶν Ἐκκλησίας πταισμάτων εἰς Ἄρχοντας.

CAPUT XVIII.

Vt Imperator quàm potuit vehementissimè Clericos ursérit.

HOs enim valdè suspectos habebat Imperator, haud facilè assensuros autumans. Vtique eum differenti plerumque apud eos Veteo, & testimonia Sanctorum Patrum, quibus fuerat ipse convictus, proponenti, non acquieverant: sed in sententiâ perstabant, præferentes non accepturos omninò concordiam, si conventum de illâ foret. Hinc irritatus Princeps comminiscebatur quæ ipsis impingeret crimina; quasi subjectionem ipsi debitam detrectarent, exprobrarentque Episcopis pacem probantibus, Imperatorique maledicerent, quòd eos in suam sententiam traxisset. Priùs tamen quàm hæc persequeretur infestiùs, blandis eos experiundos suasionibus putavit, si posset deliniros adducere. Convocatis igitur ijs, & exceptis perhonorificè medius considens solita illa sibi, & sæpiùs „ ante allegata memotavit: non aliâ se mo- „ veri causâ ad tractandam pacem profitens „ quàm necessariâ præcautione imminen- „ tium inevitabilirer, nisi de illâ conveni- „ret, bellorum atrocium; & piâ parsimoniâ

D

E

Ἑκάνοις γὰρ καὶ λίαν ὑποπτίως ὁ Κρατὴς ἔχων, ὡς ἀ ξωμοσμένοις φαδίως, καὶ μᾶλλον πολλάκις αὐτοῖς τῷ Βέκκῳ διαλεγομένῳ καὶ περιβαλλομένῳ τὰ τῶν Ἁγίων ῥητὰ, μὴ πειθομένοις πάμπαν, ἀλλὰ δήλοις ὄσι μὴ καταδεξομένοις, εἰ περιβαίη, τὴν παξιν. ὅθεν καὶ αἰτίας σοφίσι ὁ Κρατὴς ἐπλάττετο· ὡς παρὸς τὴν πρὸς αὐτὸν δουλείαν ἀφιστάζοσι, καὶ ὡς ἀναδιζοσιμένους, Ἀρχιερέσιν ὑποκλυθέσι, καταρωμένους δὲ Βασιλεῖ τοιοῦτ' ἀναγκάζοντι γίνεσθαι. ἀμέλει τοι ἐς πρῶτον σφᾶς ἡσυχίαις ὑπελθεῖν ἔγνω, καὶ προσκαλέσατο, ἐν ἱμιπτίοις περιστέφετο κύκλῳ καθίσας, καὶ τὰ ξωμὰ περιβαλλόμενος. μὴ δὲ γὰρ χαρὰν ἄλλως παραμπαίσειν τὴν εἰρήνην, ἢ τῇ δήλῃ πολέμῳ ἀνακοπὴν, καὶ Ῥωμαίων αἵματα περιποιῆναι ἀκχιβήσεσι κινδυνεύοντα· μέντοι δὲ καὶ πάλιν τὴν Ἐκκλησίαν ἀκαιροτόμητον. μὴ δὲ τῇ ψυχῇ παροφθαλμίζειν.

τριὰ

τριαὶ δὲ κεφαλαίοις, καὶ μόνοις, ὃ κοινὸς τοῦ A
τοῦ Ρ'ωμαίων Ἐκκλησίαν παρακόμμα πᾶσι-
σίσεαζ, συγκεῖσθ, ἐκκλίτῳ, καὶ μεσεσωκὸς
ὧν ἕκαστον ἔτος ἀκριβὰς σκοπεῖν, κενὸν εἶ
ἀνάγκη. πότε γὰρ καρχησίας ὁ Πάπας
παρακαθίσῃ τοῦ ἄλλων; πότε δ' ποτὲ ἐπέλ-
θοι δίκλιν ἔχειν, βαλόμενον Βασιλέως παμέ-
σθαι, καὶ τόσην ἀναμετρῆσαι πλάνην, ἐφ' ᾧ
τοῦ νομιζομένων συγκεῖσθαι πυκνὸν; ὃ δ' ὅδε
τῇ ὑμετέρᾳ καὶ μοίνῃ Ἐκκλησίᾳ, ἐ Μητέρᾳ
τῇ κατ' ὑμᾶς ἐ μεγάλῃ Ⓜ Πάπαν μνημο- B
νεύειν τῷ Πατριάρχᾳ λειτουργοῦντος, τί αὖ
τῷ ὀρθῷ παρεται; ποίας οἰκονομίας Ⓟ Πα-
τέρες πρὸς ὅτι χρὴ δεῖν συμφέρον ἐχρήσαντο;
καὶ αὐτὸ δὲ ὃ Ⓜ Θεὸν χρὴ δεῖν ἀνθρώπου, ἐ
Σταυρὸν ὑπομένειν, ἐ θάνατον καταδέχεσθ,
ἄλλως ὅτε Θεῷ ἀφετὸν, ἀ μὴν κ' Θεῷ συ-
νελημμένῳ σώματι, ἀλλ' ὧν, κατ' οἰκονο-
μίαν τοῦ αὐτοῦ γέγονε, καὶ τοῦ μὴ παρε-
πίπτειν Θεῷ ζωοφόρῳ χρωμένῳ, πᾶσα ἡ
οἰκεμένη σέσωσται. ὅπω χρῆμα θαυμαστὸν ἡ C
οἰκονομία. καίγ' ἡμᾶς εἴπερ οἰκονομικῶς Ⓜ
ἐπιτρεπόμεν κίνδυνον Ⓜ φυγόμεθα, ἀχ ὅπως
ἂς ἁμαρτίαν λογιδησόμ, ἀλλὰ ἐ παραπο-
δέξομθ Ⓜ γνώσεως αἴτιος ἐπιβαλοι. ὑμᾶς
δὲ, ἀλλ' ὡς ἀκοῦσ, καὶ Ἀρχιερεῖς ὡς τοῦτο
συγκαθιδίσαντας ὀποφρίεσθε, κ' τοῦ Ἐκ-
κλησίαν παρεῖσθε χίλιν, ἐ ὑμῖν ὡς ἥκειν
καταβαίνετε. τὰ μὲν οὖν ἐδὲ τύπου, ἔστ καιρὸς
λύσεως, καὶ πλεσφορίαν, κ' ἀνὰ μέσ Ⓟ D
πλεσφορίας. κτε γὰρ ἡμῖν ἀπρεπὲς δοκεῖ
ἀκοῦσαι, ὑμῖν ἀσφαλὲς δοκοῦσα λέγειν. ἐ
φόβ Ⓜ ἐμβαλλειν πολλοῖς· ὡς ἐ φοβούμθα
ὑμᾶς δεῖ τύπου, ἀλλὰ παρασκευαζόμθα, ἐφ' ᾧ
καὶ ἦν ἀλλήλοις, κ' ὁμολογῆν ὡς ἐκείνοις
λέγετε. τοῦτο πλεσφορῆν ἔστ καιρὸς, καὶ
πλεσφορήσομεν. ὃ δὲ τοῦ κ' βουλὴς τῆς ὑ-
μῶν χρήζομεν· καὶ λεγέτω ἕκαστος ὃ Ⓟ δο-
κεῖ, μόνον μὴ τῷ οἰκείῳ σκοπῷ φιλονικεῖν
ἀπαρεσκὸν αὐτοῖς, ἀλλ' Ἐκκλησιαστικὸς ὢν, E
Ἐκκλησιαστικῶς καὶ λεγέτω. ὃ γὰρ καταισχύ-
νον ἐν ὄχλῳ, ὃ φυγῆ κίνδυνον ἀναγκαῖον ἀ τοῦ-
το παρέχομεν. ὁπόσον δὲ τοῦτ, καθ' αὐτὸν
ἕκαστος ἐννοεῖν, ὅπω παρφερέτω τοῦ γνώμου
ὡς αὖθι ἐκείνῳ ὑθ' ὑμῖν κινεῖσθ τῷ, καὶ
ὑμῖν ὃ δεῖ τύπου ἅλως σκοπεῖν ἀνόητον.
Τύποις δὲ ποικίλοις ἑτέροις τῆς Βασιλέως καταδή-
μαγωγοῦντος οὖν τῆς Ἐκκλησίας παρέχοντας, ἐκεῖνοι καὶ ἀφετὸν σφίσι καταρᾶσθαι
τῷ Βασιλεῖ, καὶ ἄλλως καθυφεῖσθε ἠγωμένῳ,
καὶ πάμπαν ὡς αὐτῆς ἀπηρνεῖτο. καίγε

Romani ſanguinis, quem alitet immaniſ- „
ſimè fundendum, periculum præſens eſſet. „
Ne porrò dubitarent quin poſt iſtam quo- „
que pacem manſura in ſtatu priſtino, citrà „
ullam momenti majoris immutationem, „
foret Eccleſia. Cordi hoc ſibi fore: nec „
quidquam in eâ cutâ neglecturum ſeſe cer- „
tò conſiderent. Tribus demùm ſoliſ capi- „
tulis totum hoc concordiæ cum Eccleſiâ „
Romanâ negotium contineri, *Primatu*, „
Appellatione, *Commemoratione*. Quorum „
unumquodque, ſi quis rectè conſideret, in „
vanum abiturum appareat. Quando enim „
venturus Conſtantinopolim Papa Prima- „
tûs iſtius ſui, ac præſidentiæ præſens ſit „
poſſeſſionem aditurus? quem autem pu- „
tarent cauſam hîc dicentem provocaturum, „
Romam, & tanto intervallo vaſti maris, „
lite illuc ſequendâ, jus ex provocatione „
cognoſcendi aſſerturum Romano Ponti- „
fici? Memorari autem Papam in noſtro „
Primario & Patriarchali Templo, in altero „
ità illo veſtro Magno, ſacris operante Pa- „
triarchâ, quid utiq; à recto exorbitans vi- „
deri ſapienter æſtimâtibus queat? An latet „
prudentes rerûm quàm obſequioſis accômo- „
darionibus conſueverint Patres libenter „
redimere publicas utilitates exemplo uti- „
que ipſius Dei non indignum majeſtate ſuâ „
rati, accommodare ſeſe nobis uſque ad ſu- „
ſceptionem humanæ naturæ, & in eo ipſo „
noſtrorum ſimili aſſumpto corpore perpeſ- „
ſionem Crucis & mortis. Quâ benigniſſi- „
mâ ſupremæ Divinitatis carne indutæ ad „
noſtras miſerias demiſſione Orbi univerſo „
patata ſalus eſt. Ita mirifica res accommo- „
datio eſt. Nobis igitur adeò non imputa- „
bitur ad culpam, ſi periculum impendens „
ſimili accommodatione declinavetimus; „
ut potiùs eo nomine peritis rerum, & per- „
ſpicacibus commendandi ſimus. Vos verò „
etiam Epiſcopos, qui tam juſtis adducti „
cauſis nobiſcum ſentiunt avetſamini, ut „
audio, & Eccleſiam conamini ſcindere: „
imò Nobis, ut fertur, malè precamini. His „
providendi nunc tempus eſt. Et ante om- „
nia explorandi ad liquidum quid vetè in „
re ſit: ut & Vobis quid Nos velimus, & „
Nobis quid Vos aut cogitetis, aut egeritis „
mutuò petſpectum, plenâque ſingillatim „
explicatum notitiâ conſtet. Neque enim „
talia vel nobis audire decorum eſt, vel vo- „
bis ſecurum loqui; & falſum incentere po- „
pulo metum quaſi Nos ulteriùs quàm præ- „
ferimus ſimus in hoc pacis negotio proceſ- „
ſuri: & in animo habeamus mores etiam, „
& titûs noſtros commutare cum Latinis, „
ac per omnia idem cum illis profiteti. „
Hæc ad liquidum, utì dixi, explorandi nunc „
tempus eſt: dabimuſque operam, ut de ijs „
planè conſtet. In præſens conſilio veſtro „
egemus; quare, dicat unuſquiſque quod ei „

vide-

» videbitur. Tantùm ne nimis indulgeat A
» proprio affectui, sibi unicè placens: sed
» cum sit Ecclesiasticus, Ecclesiasticè lo-
» quatur; quod enim nos urget, unum est:
» effugere periculum, inevitabile ni hæc fa-
» cimus; quantum autem id periculum sit
» quisq; apud se cogitans æstimet prudenter
» priùs, & sic quid opus facto judicet dicat.
» Certè nos, absque isto periculo foret, ista
» non moveremus. Inutile autem fuerit,
» vestrum quempiam totâ istâ de re delibe-
» randi, quasi jam integrâ, judicium sumere. B
His, ant hujus sententiæ verbis cum delinire
fategisset Imperator præcellentes in Eccle-
siâ, illi ante omnia crimen diluere curarunt,
quo erant insimulati maledixisse Principi;
id enim valdè ipsis indecorum, nec minùs
alinnde periculosum arbitrabantur. Quare
» id confestim inficiari sunt: & se ad quævis
» subeunda paratos supplicia obtulerunt,
» si verè de hoc convincerentur. Diffidere
» autem sese ab Episcopis; qui contrariam
» amplexi sententiam essent, ultrò sunt fassi: C
» sed id non esse inconveniens dixerunt;
» cum valdè esset consequens, contrarios
» eorum esse sensus, & sermones, quorum
» essent facta contraria. Cæterùm in hoc
» diffidio versatos citra maledicentiam in
» adversarios, quidquid ipsi falsò quererен-
» tur; & citra exprobrationem ullam mu-
» tatæ sententiæ. Judicij enim proprij quem-
» que arbitrum esse: & quod quis hodie
» non probaverit, cras fortè præferet, atque
» amplectetur. non inconstantiâ, vel for- D
» tuitâ levitate sese versans: sed momenta
» rationum sequens. Credere sese illos An-
» tistites, qui sententiam mutassent, aliquid
» vidisse quo moverentur ad propèndendum
» in partem alteram, feciseque in eo ipsos,
» quod sibi expedire judicassent: neque
» censere istâ in re ab ipsis contra conscien-
tiam peccatum. Quod verò Imperator ipso-
rum de his sententiam rogaret, ad id sic re-
» sponderunt: Primùm sibi per sacros Ca-
» nones non licere deliberare de talibus, E
» qui Patriarchæ subessent, ejusque sequi
» judicium, & præceptis obtemperare de-
» berent. Quare non habere se, quod in
» commune dicerent. Posse autem quem-
» que privatim interrogari. Sic enim metus
» scilicet nullus tardabit singillarim interro-
» gatos à Majestate Tua, ne, quid ipsis in
» mentem venerit, proferant super ijs quæ
proponentur. Fecit hoc statim Imperator:
& eorum, quos privatim audivit, alius tria

σφᾶς περὶ ὑμιερίας ἐποίμιος διδάσκων, ἀ ἀληθῶς ἐλέγχοιντο. Ὃ δὲ περὶ τοῦ Ἀρχιε-ρέως ἀφαιρεῖσθαι, μὴ ἔτι τὴν ἀποκόπτων, ἔλε-γον. διὸ μόνους γὰρ ταῖς πράξεσι, τοὺς λόγους ἐναντίους ποιεῖσθαι, τὴν λίαν ἀκολάστων ἔτι. πλὴν ὑ κακολογοῦντας, ὡς αὐτοί φασι, κρί-πλὴ καταβῆναι ὀναδίζοντας σφίσι. γνώμης γὰ ἰδίας ἕκαστον ἔτι κύριον, κρίνειν ὑ σύμερον ὑ δεῖν ἴσης, αὔριον ἴσως στέρξειν ὑ ἀναπόσθ, ὑ παλίμβολόν τινα ὄντα κ χῦ ὃ τυχὸν ἐπιτε-πόμενον, ἀλλὰ λογισμοῖς δουλεύοντα, ἐπά-νων μεταλαμβάνειν ἐς ὅπ ὑ δόξοι συμφέρ κρίνειν αὐτὸς παρεῖναι, κ τοῦτ ἔτι ὃ μὲ ἐξῆν ζημιοῦσθαι, ὡς παθόμεν. ὃ γ δεῖ τὴν προ-κάμνειν ἡμᾶς ἐρωτᾶν, προτρέπ μ, ὡς ὑ μετὰ ἡμῶν τὰς δεῖ ζώντων εὐέλπεις ὑπ Καισά-ρων, ὑπὸ Ἀρχιερεῖ πλοῦσι ὑ ὀφείλουσιν ἕπε-σθαι, τί χρὴ ὑ λόγῳ. πλὴ ἀλλ ἕκαστος ἰδίᾳ καθ αὑτὸν ἐρωτάσθω, κρίνει ἴσως φοβ ὑδενὸς τῆς σῆς Βασιλείας εἰς βουλὴν παρηκό-σης ὃ παρεκάμνειν, λόγῳ ὃ παρεκάμνειν. πῶς τοίνυν ἐρωτηθήσειν, ὁ μ, ἀπέλεγε κρί τὰ ζῶα, μηδὲ γὰ τοῦτον καταλαβὼν ὅλως πλὴ Ἐκκλησίαν ἐνί χρησθήσειν κ μόνῳ, χρῆναι ὃ διατηρεῖν κ τοῖς ὀφ ὠφεσθήσειν ὃ δὴ σφᾶς ὑπ τὴν παρεῖναι παραλαβ. εἰ δ ὅπως εἰ κίνδυν, αὐτὸς μ μὴ χρεὼν φερπάζειν, πλὴ μὴν τῇ διχεῖ. δὲ γε Κεκτῆσθαι, μὴ ἀνιέναι μηδὲν τὴν εἰς μέριμναν ἐκπεσεῖν, ἀφ ᾧ ἀκινδύνως κίνδυν ἄλλως ὀκφύγοι-μεν. οἱ δ ἄλλοι περὶ μόν ἐδίδουν ἐκκλῆσθαι, ὡς αὐτοῦ γε μόνου εἶον τ ὄντων ὑποκριθῆσθαι, κ ᾠήμ ἔξῆν κ ὄνομα, πλὴ τὴ προτίθεσθαι· μνημόσυν δὲ μετεῖναι τῷ Πάπᾳ δεῖν τι ἀφαιρεῖσθαι, ὅτι Συμβούλῳ κρί ταῦτα Ῥίπτειν, μὴ ὑ τὴν λίαν ἀπειρη-μένων λῦ. ἑ δὲ Ξιφιλῖν μέγας Οἰκονόμ ὢν τῷ πάπ, τῷ γήρᾳ τι ὑ τῇ περὶ Βασιλέα σωφροσύνη πεθών, ὑ προστιμήσ σα-θεὶς, καί γε τὴν γονάτων τῶ Βασιλέως ἀπλό-μεν, μὴ ζητῶν ἀναχαιτίζειν ἀλλάξει πολεμ, ἴδιον καθ ἡμᾶς αὐτὸς προστι-νοεῖν· μὴ δὲ γὰρ εἰρωνεύσθ πάντας, κἂν ὑμῖς φῶσιν εἰρωνεύσεσθαι.

ex æquo cuncta Capitula rejecit, nullum eorum accipi ab Ecclesiâ posse contendens,
» quæ uni supremo capiti Patriarchæ suo parere didicisset. Oportere autem tenere, &
» transmittere ad posteros, quod à Patribus accepissent. Pericula porrò, quæ impendêre
» dicerentur, sui privati muneris non esse alio modo prævertere quàm orationibus pro eo-
» rum amolitione Deo fundendis. Principis verò id solum postulare officium, ut is nihil
» politicæ bellicæque solicitudinis omittat quæ præcavendis malis, & Reipublicæ ab ijs
» incolumi servandæ profutura videatur. Erant nonnulli, qui duo priora capita Primatum,

& Pro-

& Provocationem ſine magno damno relaxari poſſe dicerent: quippe quorum neutrum „ ultra nomen, & ſpeciem ad factum procederet: ſed ſub obtentu vano ſubjectionis nſten- „ tatæ non exhibitæ re ipsâ, integram, nec ullo interruptam uſu Græcis ſervaret juris ha- „ ctenus uſurpati poſſeſſionem. Longè ab his diverſum videri abire tertium de eommemo- „ ratione Papæ in ſacro. Pet id enim induci jus in uſum; & verba facto ſanciri. Tum enim „ vero id concedi, quod tam nbnixis hactenus ſtudijs recuſatum à noſtris ſtmper eſt; ut ſci- „ licet palàm in noſtram communionem admittantur ij. quos cñſtat in ſcripturam publicam, „ & eam qnidem ipſam, quâ Fidei regula traditur, nempe in Symbolum, auſu intolerabili „ peccaſſe. At Xiphilinus Magni tunc Oeconomi nfficium exercens, eâ fiduciâ, quam ei au- toritas ſenectutis, & multa cum Imperatore familiaritas dabat, eum orare ſtans aggreſſus, mox etiam procidit coràm ad pedes, & genua Principis amplexus his eum obteſtabatur: *Vide etiam, atque etiam, Domine, ne ſatagens nmnis anxiè avertere à Nobis externum bellum, inteſtino difficiliori Nos impluas, cum eoque pacem pariter utramque, Eccleſiaſticam & civilem perdas. Neque enim vel ſi Nos in hanc pacem conveneritmus, in pace illi ſcilicet cunctli perſtabunt.*

CAPVT XIX.

Vt calumniam paſſi Clerici quaſi parùm fideles Imperatori eſſent vexati eo nomine fuerint.

Ἐν τούτοις τῆς ἡμέρας τελουθείσης ἐκεί- A νης, ὑποχωρῶν ἐφ' ἡμέρας ὁ Βασιλεὺς, ἐς μαθὼν ὡς ἐν κλύδωνι τὰ τῆς Ἐκ- κλησίας εἴη, ᾗ εἰς ⓦ ἕνα ἑ ἀδελφὸν ἔχειν ὁ δῆθεν ἀντίδικος ⓦ ὑποκλίνοντα, ἀφῆκεν μὲν χειρός τε ἀπ ⓦ, ἀπὸν τὸν πρὶν Βασιλέα δίκαια ἔχοντα, ἐκέλευεν ὑποχω- φεῖν, οὐκ οἶδ' ὅτι πολὺ χρείαν, πλὴν τῇ δόξαι χεῖν τῆς Ἐκκλησίας ὑποσημαίνοις, καὶ οἱ ὑποθέσεις ὅ ἀμφότερ ⓦ ἀχ ⓦ. καίτοι- B νοι ἀσθύμως ὑπεῖχεν ⓦ, ὅ, πρὶν ⓦ Ἀβραὰμ τῷ Θεοῦ, ⓖ εὐλογῆτε σε εὐλογη- μένοι, ἐ ⓖ καταρώμενοί σε κακατήραται. ἔπειτα πέμψας οὗτ ἰδίους, οἰκίαν ἐκείνου κα- τέψηλάφη. ὃς' αὖ πω, ὅς τε ἐ ἐκεῖ. καὶ ἡ πρόφασις, ὡς αὐτὸν μὴ εἴη ⓦ καταχόντα τὴν πόλιν, ἐ πρὸς τοῖς ἄλλοις, αὐτ ἐ μόνα καὶ τὰς οἰκίας εἴη, ἀποχαρίζεσθαι δὲ ταύτας τοῖς δυνῶσι. τοῖς δὲ κατὰ τι ἀφιλονίκησι, ἐ C τὴν χάριν ἀναπράττειν. δίκαι ⓦ δ' εἴη καὶ τὰ τῷ ὅπισθεν χρόνου ἀναζητεῖν οὗτ ἐπικοινω- νοῦντας ἐποίκια. ἀνακεφαλαιοῦσθ πρὸ αὐτίκα, κόσμιά τε παντοῖα ἐ ἔπιπλα, καὶ πᾶν ὅτι τῆς ἔχει, ἐ ὅ μεῖζ ⓦ ἐκρίνοντο ἐ ἐς καθαίρεσιν. ἠζημίζοντο δὲ ἐ φορτίδες τῷ ἀποχίζεσθ οὗτ ἤδη κατακρίτες δεκούσας. ἀ μὲν ὦ καὶ μέχρις ἐλπομῆς τὰ νῦν ἠζημίωντο· ἀλλὰ ἐ πείρᾳ τι- νὲς τῶν νῦν μετῆκ ⓦ. ὡς οὗτ μὲ ἐς Λῆμνον, οὗτ δ' ἐς Σκύρον, ἄλλος δ' ἐς Κέω, καὶ ἄλ- λος ἐς Νικαίας πόλιν ἀποχίζεσθ· ἄλλος δ' ἀῶθις τῆς πόλεως, οὗτ μὲ ἀκτοίας, οὗτ δ'

IN his illâ conſumptâ die, per aliquot inde conſecutas nihil novi Auguſtus movit. Tandem videns tumultum in Eccleſiâ increbreſcere factionibus commiſ- ſis, dum unus alium in communionem non recipit; & qui fixus in antiquo ſenſu perſtat, eum qui novis propoſitionnibus aſſenſit, ut profanum averſatur, gliſcenti obviam ire malo decrevit in hunc modum. Ante om- nia ſcriptum concinnavit qun ſnlùm id age- re videbatur, ut fidem, & nbſequium Impe- ratnri à ſubditis debitum ſibi fi maret. ſub- ſcribere illi juſſit unumquemque, haud ſcio quem ad uſum: niſi fortè ut ſubſcriptiones Eccleſiaſtieorum expreſſiſſe tandem ipſum famâ vulgante, multi putarent ipſos ad nm- nia aſſenſos, qui ſcilicet ignorarent, nihil Eccleſiaſticum eo ſcripto contineri. Promp- tos ſe paſſim ad illi ſubſcribendum formu- læ Eccleſiaſtici præbebant: Prolixè Impe- ratori benè precantes, verbis illis Dei ad Abraamũ: *Qui benedixerint tibi, ſint ipſi be- nedicti: qui maledixerint tibi, maledictioni ſub- iaceant.* Poſt hæc immiſit ſatellitium ſuum paſſim in dnmos ſcrutatum, & contrectatum odiosè intima; ſine diſcrimine innocentis, aut culpati. Allegabat, ex quo ipſe Vrbem ex Hoſte ceperit, in ſuum proprium jus tran- ſiſſe Dnmos ejus univerſas. Harum patrò uſum citra pretium indulgere ſe fidis ſibi: ſuſpectis autem, & quadam in re ſibi parére abnuentibus iſtam nolle gratiam facere. D Sed & ex his jure ſe ntentem ſuo pretium locationis reſpondens conceſſæ habitatinni tnt retrò annorum tepetere. In ſummam er- gò conferebatur pecunia debita pro uſu æ- dium ab annis jam ante multis; & ejus præ-

sens solutio exigebatur, idque peracerbè pignoribus statim captis; & eo nomine ablata familiari suppellectile. Ita corradebatur quidquid ornamenti, aut pretiosæ rei cives in ædibus habebant. Naves etiam parabantur, quæ illos, qui jam satis ejus criminis comperti, damnatique viderentur, in varia exilia deportarent. Nec jam iu minis, aut solâ expectatione mala hærebant: sed in præsens illorum experimentum miseri trahebantur: quorum aliqui in Lemnum, alij in Scytum, nonnulli in Ceum, quidam denique in Vrbem Nicæam relegabantur. Alij passim exterminabantur Vrbe, vel jussi excedere nominatim, vel sponte neeessitatem præverrentes. Quibusdam quoad adhue deliberarent, usque ad Selybriam, & Rædestum exilio præfinito, nonnullis citra portum qui ad Pharum est: quorum multi malo ad assensum tracti, professique se paci acquieseere, postliminio revocati redibant domum.

A ἑκόντας ὁρίζεσθαι· ἄλλους δὲ μέχρι Σηλυβρίας καὶ Ῥαιδεστοῦ· ἵνας ὃ καὶ ὄντος τοῦ κατὰ Φάρον λιμένος γνωσιμαχησαντας, ὑποκλίναι τε καὶ ὑποστρέψαι.

CAPVT XX.

Narratio supplicij atrocis irrogati Rhetori Ecclesiæ; & de eo lamentatio Historici.

His addatur narratio de Rhetore, atrox quædam, & tertibilis etiam spectantibus; multò magis patienti. Quamquam hæc quidem res non hoc tempore contigit, sed paulò ante. Referemus autem hoc loco, conjungentes similia similibus, gravia gravibus, in specimen exceltæ tunc violentiæ. Heu, heu miseros nos quòd tanta passi, ab his qui posteriùs venerunt, quorum in hoc toto negotio nec facies visa, nec audita vox est; qui quòd nihil passi sunt obscuritati suæ, vilitatique B debnerunt; utique non tanti habiti, ut curare de ipsis, aut omninò cogitare dignarentur qui hæc movebant: ah his, inquam, nos judicabamur; & quid dico judicabamur; nunc quoque judicamur. Vos alloquor ò Ecclesiastici, ubi stanres, aut quò progressi, aut quid omninò in communem utilitatem operati? Sed vestra hæc culpa non est. Illi sunt reprehendendi, qui ista acceperunt. quamquam est alind majus quod ijs suecenseamus. Non enim roleraſſe, vel approbasse conrenti quod alij agebant, in partem ipsi injuriæ venerunt; ipsi in nos infesti tuerunt, ipsorum, auxiliarem operam nostris oppressoribus navantium, experti vim sumus. Sed querelarum satis. Id potiùs quod susceepimus agamus: Nam rei novæ, inopinatæque referendæ hoc tempus elegimus. Dies erat Ecclesiastici conventûs in sacro Palatio. In sacrum eum Cœtum collectum fuerat quantum erat tum in Vrbe Sacerdotum, & Monachorum. Aderat & Patriarcha cum uni- D versâ Synodo. Deliberationis argumentum erat propositum, pax Ecclesiarum illa, de quâ institutæ tractatio fuerat. Considentibus jam cunctis, & dignatis honore Cathe-

Τοιούτοις παραπλήσιον καὶ ὃ τῷ ὄντι ἐπὶ τοῦτο δίηγμα, φοβερὸν ἐν ἰδεῖν, φοβερὸν δὲ καὶ παθεῖν. πλὴν οὐκ ἐπὶ τούτου τοῦ καιροῦ γεγονὸς, ἀλλὰ παροιχωκός. συναπτόμεθα δὲ τοῖς ὁμοίοις τὰ ὅμοια, εἰς πλῆθος τῆς τότε βίας παράδειγμα. αἰαῖ, ὅτι καὶ πολλῶν παρόντες, τοῖς ὕστερον ἐλθοῦσι μηδὲ φανῆναι, μὴ λέξαι, μὴ παθεῖν, μόνον δ' ἀφανεῖς κρυβῆναι, καὶ τῆς μηδεμίας ἀξιωθῆναι φροντίδος χάριν, ἀπολωλέναι ἐνομίσθημεν. ἔπειτα δὲ, ἐκρινόμεθα. ὑμᾶς ὦ ὅστοι ἐστὲ τῆς Ἐκκλησίας προϊστάντες, ἢ ποῦ ἐστε; ἢ τί καὶ χρήσιμον ἐνδεχόμενοι; ἀλλ' οὐχ ὑμῖν, τοῖς δὲ δεξαμένοις ἢ μέμφεις, καὶ μᾶλλον ὅτι κακόνους ὑπηρεμένοις ἐχρώμεθα. ἀλλὰ τὰ μὲν τοιαῦτα ἄλις. ὑμῖν ὁ καιρὸς ὃν καιρὸν διηγεῖσθαι δίηγμα. ἡμέρα ἦν ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀνακτόροις συνάξεως, καὶ ἡ σύναξις ἱερά, ἐν ὅσοι ἐν Ἱερεμονάχοις καὶ Μοναχοῖς πάνδημον. παρῆν δὲ ὁ Πατριάρχης, καὶ ἅπασα Σύνοδον, ἡ ὃ σκέψις, περὶ τῆς κινουμένης ἐρίδος ἑκάστης. τότε γοῦν καθεσθέντων, καὶ θέντων δ' ὅπη καθέδρα, καὶ ἀμφοῖν τύπου, ὡς συναγωνιζομένοις τῷ Βασιλεῖ, τῷ τε Ἀρχιδιακόνῳ Μελιτηνιώτῃ, καὶ τῷ Πρωτοασηκρήτῃ Κυπρίῳ, ὁ ῥήτωρ Ὀλόβαλος ἵστατο, παρεσκευῶν τὸν λόγον Βασιλέως ἐπιχώρησιν. ὡς δ' οὐκ ἐρίζετο ὅπη καθέδρας καὶ αὐτὸν ἔζεσθαι, ἔζετο καθῆκε, ἐπεὶ δὲ λόγων κινουμένων, καὶ ὁ ῥήτωρ ἐζήτητο, καὶ χρήσιμος ἐδόκει ἡ παρουσία ἐκείνῳ, ἀνέζητε

τὸ τε

τὸ π καὶ παρίσατο· ἐμοὶ γ, ὥστε δοκεῖν ἁμῶς πὰ περὶ Βασιλέα, ἀφ' ὃ ὡς δῆθεν τῆς ἀτιμίας ἐπείνης ὑπάρχω. οὐδὲν δ' ἐφειπόμενος ἔτι ἀπεκρίνετο, καὶ ἐλπίζόμενος πὰ περὶ χάριν λέγειν, ὀλίγος παλινῳδίαν, εἰς περὶ πὰ παρόντα ποιησάμενος τὸν ἀνατίαν τῷ Βασιλεῖ δῆλος ὢν βαδίζων. ὡς μὴ ζωιόσπλος ἐδαμῶ τῷ εἰς ζήτησιν παρακαμέν. καὶ ἀθρόος ἀρέσθαι μ τῷ Βασιλεῖ ὁ ἡμὸς, καὶ βοὴ λῶ, καὶ ὡς δύσνως ἀεὶ, δ τῷ φρονήματι ἀλλοκρότως, δ ὅτι ἐ παρ' ἄλλων αἰτίαν, ἀλλ' ἀπὸ τοῦτο ὃ ἀεὶ δυστοκῶν, κ' ὃ δῆθ τῆς ἡνίας πέπαυθαι, ἀνιπαμένης τῆς πανῦς ἐπιτυθαι. ὁ δὲ ἀκέραιος πάνυ φιλοτιμίας καὶ δόξης καταφρονήσεως ἡμῶν ἄκαιρον μῖξας, τῶν τῆς πανῦς αἰτίαν ἐπαρρησιάζετο. ἢ δ' λῶ, ὡς ἐπείνου λόγον, ἢ περὶ τῶν παῖδα Γ'αϊνίου δ Βασιλέα εἶναι. καὶ ὁ μ ἔπαυ. ὁ δὲ περὶ Βασιλέα ὡς δῆθεν ἀνοήτως εἰς χάριν, ἀλλ' ἄλλοθι πόθεν ὑπιπνέοντες, ἡδέως πᾶν ἔφασαν. ἀλλ' ὁ Βασιλεὺς ὡς δῆθεν φιλανθρωπόμενος, διεκώλυε. καιρὸν εἰς ὑπόδικον θεὰς, εἰς ἐδίκαζε ὕστερον. ὁ μ οὖν ἔπως τῷ τῆ Κεχαριτωμένος ὀργῇ ὑποπλάσας, τῇ Ἐκκλησίᾳ παρεῖχε, δ παρ' ἀυτὸς ἐλπὶς σώζεσθ, ὁ δὲ λαβὼν ὑπόθεν ἐξιορίζει εἰς Νίκαιαν, ὡς ἐπ' ἀληθείᾳ δῆθεν εἰς τῷ τῆ Γ'ανίου διατελλων μοῖρ. ὅπου χρόνος πολύς τε, καὶ κινημάτων πρὸς τῷ ἡμετέρων, ἐπεὶ κἀκεῖνος ἦκεν τῷ δεδογμένων ἀπόπαιτον, δεξάμενος καὶ κατηγορίας μὴ παρασκευάσας ὑπὲρ ἀυτῶν μηδ' ὑποστειλάμενος ἄλλοθεν ἡμῶν νομίσας, καίπερ μὴ τιμωρίαν, ὑμᾶς γ δεῖξαθαι ὑπὲρ ἐξ περιόντα, πάμπαν ὑπὸ δεσμοῖς ἀγνῶ. καὶ παρὸν μ ἀναλῶσαι παράλογ καὶ ἀπαθρήσας αἰτίζεσθ. ἔσπερα γ ἐκείνου θράμβος ἀπεργάζεσθαι. χοίνιξ γὰρ μακρᾷ πραχήλων κελεύσας ὑδρίαν, ὑπέπιον τὸ παρὸν, καὶ Γ'αϊτίλιν Μελίαν δίδησ, καὶ ἕξις ἄλλον, ἕως κ' ἐς δέκα τῷ ἀριθμοῦ τῷ αὐθρῶν ποσωθέντος, ὕσπερ γ καὶ τῷ ὑπείνου ἀνιψιὸν εἰς τὸν τῷ μαγάλων δηθεν ἔνδειξιν, ἐδὲ μὴν δύο ἐδὲ παντὸς ὡς κ' δῆθ τῇ ὑποθέσ μὴ καταλύοντας, κ' ἐγκάποις παρβάπον δηφορεῖζ ἐμὲ αὐτὸς τοῖς ὑπείνου ἀγαχωρήμασι. καὶ ἔπειτα δὲ ἀγαφερόλως καὶ ὕπαιθρον παρβάπον κ' σῶμα κελδ. πλέσθαι ἐμὲ ἐπέχειρησεν, καὶ ὅπως αὐτὸ τῷ πόλιν ἅπασαν θραμβδομένης, κύκλῳ τῆς Ἐκκλησίας ἐφαλαγγεῖν, ἀπειλοῦντας ὑπέσι πλέον εἰς φόβον καὶ ἀπειλὴν τοῖς Κληρικοῖς ἐνδεῖν.

A dræ à præsenti Augusto duobus illis, quibus ad id negotium adjuroribus fidis ntebatur, Archidiacono Meliteniotâ, & Protoapostolario Cyprio, Rhetor Holobôlus stabat expectans, ut Imperator ipsum quoque jnberet assidere: sed cum id diù frustrà expectasset, exiens is in proximo eôsedir. Disputatione mox inchoatâ, requisitus est Rhetor, cujus opera præsentis profutura videbatur. Ille accitus adstitit: sed implacido in Principem animo; à quo se spretum omissâ delatione sessionis, penitùs indignabatur. Ergò interrogatus, primò præter opinio-
B nem siluit. Vrgente verò Imperatore, qui eum confidebar in suam, ut antea, sententiam locuturum: ille non dissimulans pœnitere se priùs actorum, & contrarias Imperatori partes deinceps secuturum præseferens, liberè affirmavit: *negotium quod proponebatur haudquaquam fore utile videri*. Perculsus inopinatissimo dicto Imperator exanduit, increpavitque hominem magnis elamoribus: nempe illum, vociferans, exprobrabat: *Non nunc primùm sibi infensum, ambignum tamdudùm, & in contraria versatilem, non aliâ magis causâ per opposita circumagi,*
C *quàm malevolâ libidine sibi obstando, quem pessimè odisset. Ferre illum istius sua malignitatis stigmata in naso*, illi videlicet olim abscisso in pœnam averti animi à Principe. Ea Rhetor audiens elatus inconsultâ irâ, quam ambitio impotens opinione contemptûs irritata, ultrà fas propulit, veram istius quæ sibi nunc exprobraretur pœnæ causam est. liberrimè professus; clarè dicens: *se naso mulctatum, quod Ioanni puero, legitimo Imperatori, fidem, & benevolentiam debitam præstaret*. Hæc eum locutum, qui circa Imperatorem erant, alij alinnde erumpentes, quòd
D sic ei gratificari se putarent, quasi discerpturi petierunt. Verùm eos Imperator affectatâ moderationis specie, prohibuit; pœnam non eondonans, sed in aliud tempus differens, ut postea apparuit. Rhetor autem iram Imperatoris veritus, ad Ecclesiam confugit, facto se asylo ad salutem usurum sperans. At Imperator blandis inde illum suasionibus extractum, perpulit, ut quasi animi gratiâ in Monasterium Hyacinthi se conferE rer, commodum videlicet diversorium: quo facto hominem humanè consulendi specie relegavit Nicæam, ubi erat id Monasterium situm. Nondum annus effluxerat, cum interhasce nostras de concordiâ Ecclesiarum motas ardentiùs controversias, certis comperto Nucijs Imperator Holobôlum è priori quod altiùs ostenderat judicio pacis istius consilium probante, palàm jam resilijsse, perindignè id ferens, aures facilè præbuit calumniatoribus indigna quædam, & à tali viro aliena de Holobôlo deferentibus. Quare occasionem eam commodam tatus simul in-

visi capitis nleisse ndi, simul deducendi nos ab opinione, quam de ejus, ut viri præstantis, autoritate doctrinaq; præclaram habebamus, adduci eum vinctum in Vrbem jubet. Hic primùm illum crudeliter immaniterque concidi flagris imperat, deinde novi hujus spectaculi per civium ora pompam traducit. Longum de collo trahentes funem primùm Holobólus, secundo loco Iasites Melias, tum alij continuâ serie virorum Decadem explentes, adjunctâ undecimâ muliere, Holobóli ejusdem nepte, ostentui tractâ velut magâ, per universam Vrbem, & peculiariter circa Ecclesiam fœdo triumpho ducti sunt. Et duo quidem priores quasi videlicet objecta sibi, & satis probata crimina pertinaciter negarent, intestinis ovium ipso adhuc fimo referris impliciti, onustique procedebant, addito in singularem Holobóli dehonestationem, ut per totam viam recinoribus earumdem ovium è ventre recens extractis, in facie continenter eæderetur. Quæ sic acta sunt non magis ad ignominiam infelicis illius, quàm ad deterrendos perstantes adhuc in pacis rejectione Clericos, quibus hoc exemplo luculenter ostentabatur, quantum ipsis in tali proposito perstantibus impenderet mali. Hæc gesta sunt ineunte anno die sextâ Octobris, Patriarchâ Arsenio sex priùs diebus quàm ea fierent, in Insulâ mortuo. Suprema enim illi dies fuit trigesima mensis Septembris. Porrò Clerici tali edito specimine iræ Imperatoris, proprij haud vanâ imagine periculi territi, rogarunt Imperatorem breves inducias, & ne in ipsos, aut decerneret aliquid gravius, aut omninò urgeret, quoad qui Romam missi fuerant inde Legati redijssent. Sed nihil impetrarunt, quantumvis ardenter orarent. Quin eis severè denunciatum est: inexorabiliter damnandum læsæ Majestatis, quicumque ipsorum non statim subscriberet capitulis concordiæ, quæ tractabatur. Quarum terror minarum cum quosdam in fugam egisset, veritos ne vi majori eogerentur facere quod aversabantur, jussu Imperatoris vulgatum statim ejus Diploma est, aureâ munitum bullâ; quo sub imprecationibus dirissimis, & juramentis horrificis contestabatur: *Haud in animo sibi esse ac ne primæ quidem cogitationis tenus venisse in mentem, adigere ulterius quemquam aut urgere inducereve ad admittendam, vel unius tota, minutissimique apicis adiectionem ad Symbolum. Contentum se omninò fore assensu cunctorum in tria dumtaxat capitula Primatûs, Provocationis, & Commemorationis, quæ & ipsa nomine solùm tenus, necessariâ quieti, ac securitati publicæ accommodatione, concedi cuperet. In hac ni obtemperarent pernicio sissima sibi quaque ac prorsùs exitialia mox à se ipsis eventura certum haberent*: quas minas quàm exaggeratissimè, atque asseverantissimè inculcans intentabat in illo Diplomate, quod scriptum & subscriptum, & aureâ præterea munitum bullâ, mittit Ecclesiæ per primum à secretis Neocæsariensem Michaëlem. Eo plerique persuasi securique effecti, subscripsere; quibusdam tamen adhuc tunc quoque id facere recusantibus; qui propterea in exilium missi, post aliquod tempus resipiscentes, assensu dato revocati sunt, & Ecclesiæ conjuncti; nemine jam ex Clero residuo, qui non consentiret in Pacem Ecclesiarum ad votum Imperatoris.

A ἐπεχείρει μὲν οὖν τοῦτα Ἐλαφοβολιῶνος ἕκτῃ μηνὸς τῆ ὀγδοηκοστῆς ἕκτης, τῆ Πατριαρχικῆ Ἀρσενίου πρόσθ, ἢ τούτου γενέσθαι ἡμερῶν ἓξ καὶ τριάκοντα μετὰ μαξαρίου· αὐτὸν οὖν τριακοστῆ Γαμηλιῶνος μηνός. Ὁ δὴ τῆ Κλειῶ κάδδω σφιστὶ αἰωρούμενος βλέποντες, καθεκόμενοι Κρατῆτα ἀνάγκαι ἀυτὸς τὶς ὀργὴς ἐφ' ᾧ πάσχως καθεδεῖν, μέχρι αὖ τρέσβεις ἐκ Ῥώμης ἐπανέλθοιεν· ἀλλ' ἡ σῆμα πολλὰ λιταυρούμενος, ἀλλ' αὖτις ἐκρίνετο τῆς πρὸς Βασιλέα καθοσιώσεως, ἵνα μὴ γε τὰ τῆς ὑποσχαφῆς πλοῖσι· ὡς δέ τινες ἀς φόβου καπέφαγον τῆ μὴ ἢ ἐκ πλέον προσβιαθῆναι ὑπὸ Βασιλέως αὐτίκα προσάντες, καὶ λόγος ἐκπέσειν χρυσοβύλλῳ, πλέον μὲν φρικωδέστατον ἀρᾶν, πλέον δὲ καὶ ὀρθῆν παλαμναιοτάτων, ἢ μὲν μὴ ἐκκλησιαστῆς πλέω; μὴ ἀφαιρεθῆναι, μὴ παρεγχεῖσθαι, μὴ δ' ὡς τοῦ ἐκλεῖπε μέχρι καὶ ἐς Κεφάλαιον μίαν καὶ Ἰῶτα τῆ Συμβόλῳ προσγενέσθαι, μὴ πλέον τῆ τριῶν κεφαλαίων, προτάσεως καὶ ἐκκλήτου, καὶ μνημοσύνης, καὶ τούτων ὅλη φιλοῖς ἐνόμασι κατ' οἰκονομίαν ζητῆσαι, ἢ δ' οὖν ἀξιῶσι καὶ προῖδεν γένεσθαι, ἐς τὰ φοβερώτατα ὑποσχεῖν. τοῦτα μὲν καὶ ὑποσχέσεις, προσῆσι δὲ ἐς ἐγγλυφῆ χρυσῆ καταστρεψαμένῳ, πεμπτῆ τῆ Ἐκκλησίᾳ ἀφ' τῆ Πρωτοσυγκέλλου Νεοκαισαρείας Μιχαήλ. ᾧ δὴ καὶ βεβαιωθῆναι, ὑποσχέσεων, αὖθι ἐς τοῦ πάνω. οἱ δὲ καὶ ἀξιωθέντες, μὴ καιρῷ συγκαταθέμενοι, καπέφυγον καὶ ἐνοῦσθαι τῆ Ἐκκλησίᾳ, ὕστερος τῆ τῆ Κλειῶ ἀλλεύσαι.

B

C

D

CA-

CAPVT XXI.

Vt Legati Imperatoris in Mari periclitati fuerint.

Ἀλλὰ ῥητέον καὶ τὰ τῶν πρέσβεων. Ἐκλύει γὰρ ἔξω καιρὸν πλέουσιν, Κρητὶ γὰρ ἐρχομένοις μόνος τῆς ναυτὶ ἐμβαίνειν ἀπείρηται, τοῖς ἀπὸ τῆ Μαλέᾳ, ὃν καὶ ξυλοφάγον καλεῖν εἰώθασι, λήγοντος τοῦ μηνὸς γόνου. Ἐν τῇ ἑπταμηνίῳ τοτε μεγάλη πέμπτη ἑσπέρας ναυαγίῳ χρησθαι νηῒ. αὐτίκα γὰρ, ὥδινι μὲν ἡ θάλασσα, καὶ καταβαρεῖ Ἑλλησποντίας λαμπρὸς, ζοφῶ τε φέρων γαῖαν ὁμοῦ καὶ πόντον κάλυψε. Ἐν νυκτὶ οὖν γενομένῃ ὀρεινῇ, ἀλλ' ἰδεῖν τὰς ἀληθείας νυκτὸς ἡ σκιὰ γῆς καὶ ζοφώδης, πλὴν ἀστέρων τε καὶ ἁλμυρὶς ἧς αἰείρων, ἣν ἐπὶ τοῖς αἴρουσα ἐκαπασάσα ἐ σύγχυσις ὅ Νότου ἐπιόντος τῆς θαλάσσης, καὶ Νότος ἐφοπλίζων τοῖς πλέουσι κύδωνας. Πρῶτον μὲν οὖν διέχεε ὁ κλύδων τὰς νῆας ἀπ' ἀλλήλων, καὶ ἃς ἐν ὑπαίθρῳ οὖν ἔχομεν εἰδέναι τὸ πρῶτον ἀρὰ ἑκάστοι. ἐνέδωκεν γὰρ τῷ κύματι σφοδρὸς πλημμυρὴς ὅπου πρῶτα πάντων ἀγκύρας καὶ φέρει. ὅθεν καὶ ἐκεῖ Γερμανοὶ καὶ μέγαν Λογοθέτην ἀνώθουν τὸ πρὸς πέλαγος τοῦ πρύμνη καὶ ζεύγλαις, τῷ πελάγει παραδόντες, σφωῒν ἢ ἔχῃ σῶν λοιπὸν. ὀκνοῦσι γὰρ μικροψυχοῦντες ἀλλὰ κάδωνος, καὶ τῇ ξυρᾷ ἐκλὺς ὕστερ ἐλπίζοντες σωθήσεσθαι εἰ λιμένι ἐντύχοιεν, τοῦ γοῦν μὴ ἐφυλάσσοντο ἀπὸ ταύτης δεδιότες κύδωνος. πλὴν δ' ἀλλ' ὅ ἦν παλαιὸν τῷ πελάγει ὀλίσθου. ὅθεν καὶ ἔχ μικρὸν τῆς φορᾶς τῶν κυμάτων ὑπεικούσης τῇ κυβερνήτῃ, ἀφανὲς ταῖς ἀκταῖς προσπαίσαι, ἐ ὅπως ἀντόνεως καταδύσονται· δύο γὰρ ὀκλάδα βασιλικὰ καὶ τοῦ τῆς Ἐκκλησίας πολύτιμον ὀκτώτοιοι ἀνδρῶν συναπεδύσαντο, ἑνὸς ἐ μόνου ζῳοποιηθέντος, ὃς δὲ καὶ Ἄγγελος, ἐκ γόνατος τῆς συμφορᾶς, ἐ ὅτου μὴ οἱ ἀμφὶ σῶν ἄγχοῦσι ἄζωπολωλότες ἠκέλλοντο. ᾧ ὃ σὺν ἐκεῖ τὸ Ἐκκλησίας καὶ μέγαν Λογοθέτην τὸ νύκτα πᾶσιν πρὸς τὸ κῦμα πρός τε θάλασσαν διαναυμαχοῦντες, καὶ πολλάκις ἐκλὺς ἐλθόντες τῇ καπεδύναι, μόλις, καὶ ζωὴ πολλῇ εἰσῃ, ὑπαναλαζόσης ἡμέρας πρὸς μεσοῦσαν γένονται, μόγις ἀποδραῦσι παρ' ἐλπίδα πᾶσιν ἐφεῖσθαι κάδωνος. ὀκνῆσαι δ' ἀείσαντες ἡμέρας πλείους ἐφ' ᾧ μαθὴν τὰ τῆς ἄλλης νη-

SEd dicendum de Legatis. Illi enim alieno navigare orsi tempore, sub initium videlicet Martij nave conscensâ, ad Maleam, quem vulgò *Lignivorum* ob crebras illic navium submersiones vocant, extremâ mensis ejus Decade pervenerūt, Ibi quintâ die Majoris hebdomadæ sub vesperam naufragium miserabile fecere. Subitò enim æqnor intumuit: & validus ab Hellesponto ventus ingruens terram pariter & pontum a terrimis obduxit nubibus. Nondum quidem prorsùs cōdito in occasum Sole commissa nox erat. Verùm opacabat latè cuncta nox alia quædam nihilo tetra minùs, quàm illa naturalis, ex umbrâ terrei globi solitâ induci; eò etiam tristior, quòd nullus eam Lunæ Astrorumve temperabat è Cœlo splendor. Violentissimi verò motus procellosi aëris, conflictusque collidentium sese ventorum horribili fragore, tumultum vehementer maris augebant gravissimo inde imminente navigantibus periculo. Ac primùm vis tempestatis distraxit ab invicem, tamque longè abduxit triremes duas, ut neutrius harum vectores scirent quid socijs actum, quove aliam navem vis Cœli, salique propelleret: hoc tantùm æquè utrisque sentientibus: cedere se necessariò ineluctabili vi æstuantis vehementissimè pelagi; nec quò impetu tanto impingerentur exploratum habentibus. Io hoc incerto tameu Rectores Triremis quâ Germanus eum Collegis, & Magno Logothetâ ferebantur, sapientiùs consuluerunt, trudentes in altum navim, & totis accipientes velis abigentem à terrâ ventum: quòd tali tempore plùs à littore, quàm à lato æquore metuendum rectè ducerent. In quo alios ratio fefellit stultâ pusillanimitate pelagus vitantes, terræ vicinam affectantes; quasi spes inde salutis ostenderetur, portu, si legere oram pergerent, facilè inveniendo quo tutus receptus foret. At quamquam interim illi quidem satis, ut sibi videbantur ab impingendo in procurrentia littora cavebant, nave sustinendâ, ne propiùs æquo terræ admoveretur; ad extremum tamen arte ipsorum omni, conatuque victis, validissimo impulsu ruentium in littus fluctuum impacti tipæ navem fregerunt, demersiq; cum illâ petierunt omnes uno excepto, qui Nunc eius calamitatis enatavit, è quo casus ille tristis ut evenerit, est postea cognitum. Eo naufragio præter homines mare absorpsit regia illa, de quibus diximus, dona; & in

his

his insignem illam, ac pretiosissimam Endyten sive pallium Altaris Ecclesiæ majoris. At Episcopi eum Magno Logotheta nostem totam enm fluctu, marique, omni nautarum industriâ luctati, ac sæpe in extremum demersionis admoti discrimen, ægrè summâ vi sub auroram Methonem tenuerunt, elapsi præter omnem spem periculo præsentissimo. Ibi quieverunt diebus aliquot expectantes indicia de eo, quod Comitibus evenisset, si quò fortè tempestas similiter salvâ appulisset sociâ triremim. Verùm nò multò post tristis eos ejus naufragij nuncius perculit. Vnde intellecto sibi jam solis haud ampliùs Collegas expectandos, nec causam esse, cur re infectâ reverterentur, versùs Romam solverunt, & paucis diebus pervenientes ad Papam legatione functi suâ sunt. Perhumaniter illos exeipiente Papâ, adeò ut eos honoraverit Tiaris, Mitris, & Annulis, quibus insignibus Episcopos ornati mos illic obtinet. Verè igitur, & insequenti æstate ibi exactis, omnibus culti à Papâ benevolentiæ indicijs, transegerunt quæ in mandatis habebant. Tum extremo Autumno mutuos ipsis adjunctos à Papâ Legatos Constantinopolim perduxerunt.

A ἄρτεως ἄπου τῶ κλύδωνος ἀφανέστατο, ὃν ἐδύσατο χίτωνα τῆς πικρᾶς ἀγωνίας μετ' ὀλίγου. ὁπότε δὴ καὶ μόνοι λαφθέντες ἐπὶ τὸν λιμένα ὑποστρέφουσι, τοῖς περὶ τὸν Βαβυλᾶμβαι, πρὸς τὸν Ῥώμην ἀπαίρουσι. καὶ δ' ὀλίγον ἡμερῶν καταλαβόντες τὸν Πάπαν, τὰ τῆς πρεσβείας ἐπιλέγουσιν, ἀσμένως ὑποδεξαμένου τοῦ Πάπα τοὺς πρέσβεις, οἵους καὶ πέμπουσι σφᾶς πέραν τε καὶ μίξας καὶ δακτυλίοις, οἷς ἡ ἐκείνων ἔχει ἐπ' Ἀρχιερέων Συνήθεια. ἔπειτα οὖν καὶ χερσὶν ἐπίσης δεξιούμενοι, καὶ τὰ ἀπόκρυφα φιλοφρονηθέντες πρὸς τὸν Πάπαν, τὰ τῆς πρεσβείας διεξετοῦσι. καὶ φθινοπώρου λήγοντος, Συνάμα πορεύεσθαι τῇ πόλει καταλαμβάνουσι.

B

CAPVT XXII.

Vt Papæ commemoratio facta in Sacro sit, exautorato Patriarchâ.

EX hoc Legatorum adventu Pacem factam referentium, duo consecuta sunt, vi prius conventorum, exautoratio Patriarchæ, & Papæ in Sacro commemoratio publica: quinetiam ad electionem suecessuri in Patriarcharum palàm vocati quibus in id jus est suffragij. Ac quod primum quidem horum attinet, nonnullius negotij res fuit deponi è Sede Patriarcham, ipso dignitatem eam ultrò non abdicante, nec sperari finente abdicaturum. Interrogare autem eum an paratus esset sponte cedere, & rem aleæ committere non explorati responsi, haud tutum est visum. Expeditius judicatum est interpretari voluntariam ejus abdicationem velut jam factam, ex ijs, quæ pactus eum Imperatore fuerat. Auditi ergò testes sunt idonei, Princepsque in ijs Diœæophylax Scutariotes; qui confirmarent: promisisse Iosephum, si Legati Romæ negotium concordiæ transigerent, Patriarchatu se cessurum: eomdemque juratum asseverasse, se consensurum nunquam in istam paeem. His compertis congregati super hoc Episcopi concordibus votis statuerunt: vi-
» deri hoc ipso Patriarchatum à Iosepho jam
» nunc ultrò depositum, utique conditione,
» ex quâ ille suam liberam abdicationem
» suspenderat, jam clarè impletâ; ipsoque
» manifestè deinceps inhabili propter jusju-
» randum, quo se obstrinxerat ad eam ge-

C ΗΝ οὖν ἀπ' ἐνταῦθεν ἀρχὴν μὲν ὁ Πατριάρχου τῷ παγκοίμῳ τελεῖ, μνημονεύεσθαι δὲ τὸν Πάπαν, καὶ εἴθ' ὕπως ἐν τοῖς Πατριάρχου ἀναγκαῖς μέλλοντα, ψηφίζεσθαι τὸν ἐκλήξοντα. ὁ μὲν οὖν Πατριάρχης παραχωρεῖ, ἐγγράφως λύσας. ἐπεὶ δὲν ἀνῆκεν ἑκόντα παρητῆσθαι τῆς προεδρίας. οὐ γὰρ ἐδόκει παραιτῆσθαι, μάρτυρας τοὺς πρὸς Βασιλέα λόγους ἐκείνῳ οὓς ἐδίδασκον, οἱ δ' ἦσαν ὁ τε Διοικοφύλακα Σκυταριώτης, οὓς ὑποκινούμενος ὅθεν τῷ Πατριάρχῃ τὸν ἐκκλησιαστικὸν ἐπίσκοπον εἰ δοκοῖτο ὅ ἄρχειν, ταυτὸν τοῦ φωτὸς οὓς παραίτησιν πλείαν, πρεσβεύει δὲ καὶ ὁ ἔρχων ἐκείνῳ ὁ Ἀρχιερεύς, τοῦ μὲν οὓς ὑποδέχεσθαι, ὁ δὲ οὓς κωλύμου ἄπτεσθαι, ὅ γὰρ ἔνθεν μὴ καταδέχεσθαι τοῦ παρὸν ὁμνύουσι. ἐκεῖθεν δὲ μετοχίας ἐκκλησιαστικὸν ὑποκινούμενος, δηλοῦντος δὲ πάντως προχωρήσας τῆς παραίτησεως τοῦ ἰδίου παραίτησιν. ὅθι τε γὰρ καὶ ὅθι τῶν τῆς Ἐκκλησίας πραγμάτων ἔξω τῆς παρὸν ὑποβάσης, ἐς χαρὰν δὲ ὅρκους ἐπὶ τῷ μὴ δέξασθαι, καὶ ὑποχείρης τῷ ἐκκλησιαστικὸν ἀυτίκα παρέσεσθαι; δέχεται ταῦτα, καὶ ὀρκίαν ἐκείνῳ καταψηφίζονται. καὶ τε μιλιὰς Ἑκατόμβαιος ἐνάτῃ πωὶ ὁ τῶν μνημό-

D

E

μνημόσυνον, καὶ τοῦς τῶν καὶ τῶν ἀναπλεῖν Λαύρας. ὅτι τῆς ἁγιοπλύτης μεταφορᾶς. τῇ δ' ἑπτὰ μηνὸς ἕκτῃ καὶ δεκάτῃ, τῆς Χαλκηδόνος Νικολάου Γεωργίου τοῦ τὰ Ἀνάκτορα, ἀναγινώσκεται μὲν ἡ Πρᾶξις, τῆς Πρεσβείου συνάμα τῷ Βασιλεῖ ὑπάτου παρόντων, ὁ Ἀποστολος, ἐπὶ οὗ ὁ ἀκροατὴς τῆς τῶν πραγμάτων βίβλου. Πέτρου γὰρ τοῦ Κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων ἦγετο ἑορτὴ, διὰ ἑορτάζεται ἡ Ἐκκλησία ὅτι τῆ καθέδρᾳ τῶν θείων ἀλύσεων. ἀναγινώσκεται δὲ εὐαγγέλιον καὶ ὁ θεῖος Εὐαγγελιστὴς Γραικικῶς τε ὁμοῦ καὶ Ῥωμαϊκῶς, ἐπ' ἴσῳ τοῦ τόπου οἰκείου τυγχάνοντος τῇ Διακόνου ἐμπεμονάδι. ὃ δ' διὰ ὁ Γρηγόριος ἄρχων Ἀρχιερεὺς τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας ἐπ' Οἰκουμενικὸς Πάπας μεμονωμένως.

rendam dignitatem. Nec istam longè quæsitam interpretationem censeri posse, sed veram expressionem certæ voluntatis, quæ ex cõditionatâ in absolutã, eventu ipso rei per conditionem expressæ transierit. Præsertim cũ qui fidem ad id suam etiam religione irrevocabili juramenti obligaverit, omnem sibi ad inde resiliendum occlusserit exitum: nec inregrum sibi ampliùs reliquerit, conclusâ jam Ecclesiarum concordiâ, in eâ Sede perstare, in quâ se non perstiturum, si de istâ pace conveniretur, Deo palàm reste pollicitus sit. His de causis concordi suffragio Patrum, vacare Sedes Constantinopolitana judicata est. Itaque mensis Ianuarij undecimâ die primùm sacra fieri cepta sunt sine consuetâ Ioseph, nr Patriarchæ mentione: & ipse ad Lauram prope Anaplum sita ex Periblepti Monasterio migravit. Ejusdem porrò mensis die sextadecimâ, Nicolao Chalcedonensi sacris operante in Palatij sacrâ Æde, duplici linguâ pronunciata est, quam vocant, *Epistola*: Fuit ea sectio ex libro Actorum: Petri enim Principis Apostolorum festum eo die agebatur illud, quod consuevit Ecclesia celebrare titulo depositionis sacrorum Vinculorum: sacrum quoque Evangelium simili differentiâ linguarum Græcè pariter, & Latinè recitatum est. Et sic loco proprio Papæ etiam per Diaconum solemnis mentio est facta, & *Gregorius Summus Pontifex Apostolicæ Ecclesiæ, ac Oecumenicus Papa* proclamatus.

CAPVT XXIII.

De Schismate universam Ecclesiam turbante.

Ἐνταῦθα τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐνόσει. καὶ διεσείλλετο ἀπ' ἀλλήλων ἄνθρωποι. καὶ ὁ μὲν ὁλοσχερῆ τῷ δὲ τῶν θείων ξυνάξεων, ᾧ δὲ μὴ ἄλλῃ μὴ διχῇ μέχρι καὶ ὀνομάτων ἀυτῶν ἐς προσφωνημάτων ἀπεκεραβάμβυοι. ἦρξε δ' μᾶλλον ὁ χίσμα, ἐς ὁ χθὲς ὅτι τῷ δὲ πλειοφορήμου, σήμερον ἀπεστράφετο. ἐ ὥσπερ εἴ τις κακοσπλάγχνως ἔχων, ὑπουμβαίνου καὶ ἄλλα νοσήματα, διπλῶν ἔχει ὁ ἄνω, καὶ ὁ πρὸ αὔξει τῇ τῆ ὑπερβολῇ προσκρούσει, ὀνίνα δ' αὖθις πρὸς ἄλληλα διαφέρεται, ὥστε ὁ ἐς θεραπείαν τέτυ καὶ συναλλὼ ἐς αὖξιν γαλήνε γίνεσθαι, καὶ ἀπαγορεύειν καμόντα. ἐ ἀυτὸ ἔτυπον καὶ τότε τῇ τῆ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ συμέβαινε. πρὸ ἀυτοῦ γὰρ ὑποχρεόντος τῆ χῇ Ἀρείνου χίσματος, ὑπουμπίπτει καὶ διάδρου πόδε. ὡς' ἦ μὲ καὶ ἄμφω τὰ μέγιστα ἁμαρτήματα, καὶ ὁ μέγα τῆς Ἐκκλησίας σῶμα χ' ἀσπάσιον οἷά τε διαλυμαίνεσθαι. καὶ αὐτὰ δὲ καὶ λίαν ἀξύμβατα, ἀυτὸς δ' αὖθις σὺν ἑκάτερος μερίδι πρὸς ἀλλήλους διαφωνεῖν. καὶ σὺν

Hinc res Ecclesiæ laborabant; & disiungebãtur ab invicem homines. Dum alterius alter communionem admittit: alij odiosas illas divortij formulas usurpant; *Cave adire, cave tangere*. Superstitiosam istam contaminationis ex promiscuo usu formidinem usque ad vitandum poculorum etiam contactum, usque ad compellationes allocutionesque omittendas extendentes. Augescebatque in dies schisma; ita ut qui heri non dubitasset, consuetudine uti cujuspiam, eumdem hodie averseretur. Ac veluti si cui jam malè interiùs affecto, novus aliunde insuper morbus accesserit, duplicatur miseri dolor; & prius malum à superveniente languore, gravitatis ac molestiæ augmentum accipit. Quinetiam ipsi ambo morbi pugnant inter sese in perniciem ægroti; cujus ad incommodum, miseriamque redundar, quòd quæ remedia levando fortè langnorum alteri utilia admoventur; eadem simul alteri vires accumulent. Sic Dei Ecclesiæ tunc conrigit: cui cũ jam antea abundè malorum esset ex Arseniano schismate, alterum hoc supervenit: grave utrumque per sese vulnus: sed quodvis eorum ex mutua

tuâ societate importunius ac tetrius; magno Ecclesiæ corpore, utcunq; tum ab Hæresium seditionibus libero, per hos quosdam infestos invicem assultus compugnantium intra ejus viscera pestium duarum, variè discerpto, miserequè lacerato. In quo illud etiam inopinatum cernebatur, ut qui unam in partem consensisse videbantur, rursùs inter se contenderent, ea de quibus convenerant, quibusdam hoc, nonnullis alio modo interpretantibus: his caput controversiæ simpliciter accipere contentis; illis subtiliùs enucleantibus velut arcanos ejus sensus; & dum obnixè in sua quique placita incumbunt, scissuram propagantibus. Quis hæc pro dignitate deploraverit! ubi totum demùm scelus assentiri renuentium, si quis ex vero censeret, nihil esse deprehenderetur: ac certè comparatum cum incommodis ex promiscuâ cum priùs abscissis cõmunione orientibus, tolerabilius reperiretur. Neque enim quantum intus in eo est actum, fideli famæ indicio foris enotuit. Addebant scilicet palàm ostensis, abstrusa plura, eademque pessima, libentes isti exterusores mercium pestilentissimarum, quibus scilicet addictùs sibi adjungerent, quos naturâ, vel usu remissiores non satis habebant, utcumque acquiescere videri. Quando hinc fraus artificiosa dicentium, inde audientium, incautè simplex, rusticeque indocta simplicitas, conspirabant in conciliandâ dictis fide. Atqui sobriæ moderationis officium fuerat, temperare ab inquietando curiosis allegationibus crasso captu idiotarum; & si quid quisquam ipsorum dubij moveret, ac prætextu scilicet firmandi se in fide rectâ, quæstionis interponeret, non ut isti heu quàm putide! faciebant, effundendæ eruditionis intempestivæ occasiouem sumere, obruendis oblimandisque non intelligendorum ingestione rudium mentibus: sed monere ipsos ut in mediocritate isti statui accommodatâ se tenerent, neu ultrà marram, & ligonem vitamque tranquillam affectarent de his sapere.

A μὴ ὅτως, σὺν δ' ἄλλως, καὶ σὺν μὴ ἁπλῶς, σὺν δ' ἀκριβέστερον λεγκαλῶ ὅτι τῷ χύσματι. τίς αὖ τὶ τοτε ἀξίως ὀφλήσοι, ὅσαγε καὶ πᾶν ἐς τὸ ἀσυμπαθέστον πλημμέλημα ὕδωρ ἐδόκει, ἐς ἀς συγκρίσεις λόγου τοῦ κοινοῦ ἀσκοπῶ. ὑ δὲ γὸ ὅσον ἐ πεπαιδεύθ ὅτι τοῖς ἔξω διεφημίζετο, ἀλλὰ παρεστήθην πλείω καὶ χείρισα, ὅτι διαφιλονεικούμενοι τοῖς κακίοσις, ὡς αὖ ὑπεκλαγίοις ἐ ὦ ποσῶς ἠναχάζοντα. τὸ γε γὸ τῶν λεγόντων κακὸν ἔργον, καὶ τῶν ἀκουόντων ἰδιωτικὸν τι ἐ ἀγοίκεον, ἐπῆγε πίστιν τοῖς λεγομένοις. σαφὲς μὲ οὖν τ ἀγοῖκον μὴ πολυπαραγμονεῖν, ἀλλ' ἀπραγμόνως ἔαδ σώζεσθαι. ὡ δὲ ὡς κινοῖν καὶ διεγείρει παρὸς ὃ δῆθεν ἀσφαλίζεδ τὰ εἰς πίστ, φαδ τὸς κορύζης ὀπίσω. ὅτι δ' αὖ τις ὀκλάνον καὶ πειστὸς λέγων, μετριάζ τοῖς τεῦτα, εἰς μαθὸν παλέον εἰδὼς μακέλης τὶ ἐ σκαπάνης, καὶ βιοτῆς ἀπραγμονῶ. πιστὸς πολλοὶ B σὺν πολλῷ βύρσης (ὑ ὃ γὸ πάντων ὁ λόγος ἄπλε)) οἷς δὲ καὶ λόγῳ τῆς διαφορᾶς παρασύρων, καὶ ἱστορίας μέλημα ὡ, καὶ γραφῆς παρασεῖχον, καὶ ὃ τῆς αἰτιάσεως ὑπόσον ὡ ἐγίνωσκον, καὶ ὑχ ἥδ῀ μετρίως τὶ ἀσφαλῶς ἐχρῶντο τοῖς παρὰγμασι, μᾶλλον ὑποίουν, ἢ ὅσον ἔδη ὃ χίσμα. ἐχρῆν γὸ ἴσως ὑπόσον ὡ χθὲς ὃ παρὸς σὺν Ἰταλὸς ὁμοίνοις διέφερον, τοσοῦτον καὶ παρὸς σὺν ἰδίνς ἔχειν. ὅτε γὲ ὕτως καὶ αὖτοῖς δὴ τότε χρέαν κοινωνοῦντες, καθότι τὶς ἕτοιμος, τῶν ἰδίων ἀδελφῶν ὡς ἐναγεσάτων διέστηδ. ἀλλὰ τὰ μὲν ὁμόνοιαν ἔπω, καὶ ὁ λόγῳ παρεμπίπτ) τῆ ἀκοῆ, τῆ πάθῃ κινήσαι δῳ. ὑ ὃ γὰρ ἐγκαλᾶν ἀλλ' ἱκετῶν παρεῖμεθα ὅθεν καὶ ὁ μὲν λόγῳ φιλὰ τὰ παρεχθέντα πήσειν· ἔξεσαι ὃ κρίνειν τῷ βουλομένῳ.

Verùm haud sic agebant qui multi multos tales repererunt. Non enim omnes hæc mea reprehendit oratio: sed solos eos, qui perspectum, & propositum oculis habentes discriminis articulum, & controversiæ tunc agitatæ verum statum; quippe qui nec in Historiâ peregrini essent, & scripturis attenderent, & quantum in se invicem dissidentes Ecclesiæ eulpârent, planè cognoscerent; eo tamen, quòd eam in hoc negotio haud adhibuere moderationem, quæ ad pacem publicam, secutitatemque optanda fuerat, majus longè quàm oportuerat schisma fecerunt. Satis enim, & plusquam satis opinor fuerat non abhorrere nos fastidiosiùs à nostris qui modò conciliati Latinis sint, quàm Græci Latinique priùs à se invicem abhorruissent: nunc quosdam Græcos vidimus, qui cum antea ne ipsos quidem ita essent Latinos aversati, ut non aliquâ saltem eos humani usûs, ac civilis commerçij communione dignarentur, quos postea intelligerent pacem Ecclesiarum amplexos, fratres licet suos abominarentur ut detestabiles. Sed de his hactenus. Iam enim sentio exire me fluxu sermonis ultrà officij cancellos, dum efferor affectu: immemor, non accusandi, sed narrandi fuscepisse me provinciam. Quare in orbem jam nunc redeat oratio, res nudè ut gestæ sint proponens: judicaturis pro arbitrio Lectoribus.

CA-

CAPVT XXIV.

De Electione Chartophylacis Vecci in Patriarchalem dignitatem.

Τοῦτο τοίνυν τοῦ μὲν Ἰωσὴφ ἀρχιεπισκόπου, ὡς προεῖπον, τῆς δ' Ἐκκλησίας ζητούσης καὶ προσεπιμελουμένης, πολλοὶ ἐνομίσθησαν τοῦ δικαίου ἀπὸ τῆς Μοναχῶν καὶ τῆς ἄλλως ἱερωμένων. ἔρρεπε δὲ πλείων ὁ ψῆφος τῷ Βέκκῳ, ἀνδρὶ δόξαν μὲν τὰ ἐς θεὸν, ὃν Πρωτόπαππον δὲ τῆς κατ' Πελοπόννησον καθέζοντι τὸ ἀνέκαθεν, ὁπόθεν γένος ἔσχε βίας, κατ' ἀρετῆς λόγους καὶ πολιτείας ἀκριβεστάτης, ὃν ἔτι τοῦ κατὰ τὴν Ἀνατολὴν μοναῖς τοῦ Μώλανος ὄρους, ὅθεν γε καὶ καὶ ἀπὸ Πατριάρχου Γερμανὸν ἀπὸν ἐλέγομεν, φέρων ἑαυτὸν ἐγκλείει. ὁπόθεν δὲ μετ' χρόνος τῷ Βασιλεῖ προσκαρῆ, καὶ τοῦ τῆς παντοκράτορος μονῆς προεστὼς, καθεστὰς εἰς Ἀρχιμανδρίτου, εἶτα καὶ τὰ πρὸς τὸν Ἀνατολικὸν Τοχαρῶν ἀφαρπασθέντα, τοῦ νόθου Μαρίας τοῦ Βασιλέως εἰς γάμους ἀγαγόντος ἑαυτῷ Ἀπαγᾶ, πρὸς τὴν κελλίᾳ τῆς τοῦ ὁδηγῶν μονῆς ὑπανελθὼν. ἡσύχαζεν. ὑπῆρχον δὲ καὶ τῇ τῆς Ἀντιοχείας Ἐκκλησίᾳ εἰς Πατριάρχου καθίσαι). τότε δὴ καὶ αὐτὸν ὄντα ἐν ἡσυχάζοντι, ὁ ψῆφος ἔρρεπε τοῦ λοιποῦ πλείων ἐς ὁ τῆς κατὰ τοῦ Κωνσταντινούπολιν Ἐκκλησίας προστασίας. καὶ ὀκνηρὸν τοῦτο, ἵνα μὴ τὸ πρὸς Ἀρχιερέων ἀνδρῶν ὄντι τῷ Βέκκῳ, ἅμα μὲ Χαρτοφύλακι ὄντι, ἅμα δὲ καὶ μεγάλῳ Σκευοφύλακι, καὶ κλέος ἔχοντι μέγιστον. ἀναπηδήσαν δ' ὅτι τῷ Βασιλεῖ τοῦ καὶ τὰς ψήφους, ὁ Βέκκος ἐδέδεκτο ἀξιώτερος. τά τε ἄλλα καὶ ὅτι λόγιος ὁ ἀνὴρ καὶ καλλιέλλην ἔχει θ' χίσμα, τῇ ὅτι τῆς Ἐκκλησίας πολυχρονίῳ πείρᾳ καὶ λογιότητι. ὅθεν καὶ Συμεχθέντες ὁ Ἀρχιερεῖς ἐν τούτῳ ὅτι τοῦ θεὸς καὶ μεγάλα πεμφθέντα, ἵνα καὶ ἅπαντων καὶ σοφὸν καὶ δεινῶς ψηφίζονται τὸ καὶ ξίζον. καὶ ὁ Βέκκος ὀκοστῇ μὲ καὶ ὄκτη Πυανεψιῶνος μηνὸς καὶ τοῦ ἑορτοῦ τοῦ Ἁγίων Πατέρων τοῦ ἐν Νικαίᾳ, Παρασκέψις προβέβλητο). δευτέρᾳ δὲ Μαμακτηριῶνος, τῇ ὀκτούσῃ Κυριακῇ, ἐν ὀκταίμῳ ἡμέρᾳ τοῦ Γενάρεως, τὰ τοῦ Γενάρεως δέκατα, καὶ πλεῖ) Ἀρχιερεύς. ὁ μὲν γε Βασιλεὺς ἐπ' ἐκείνῳ μικρὸν σχολάσας καὶ νοῦν, ὡς αὖ γε καταστὰν πρὸς τοῦ πανδημοτικοῦ ἐκείνου

A

B

C

D

E

TVnc igitur, vacante, ut dictum est, per depositionem Ioseph, Patriarchali Sede, & ei qui succederet in sui curam Ecclesiâ poscente, multi quidem idonei ad hoc visi designabãtur, quâ ex Monachis, quâ ex alterius instituti Sacerdotibus. Plurium tamen in *Principem* suffragia propendebant. Erat is genere nobilissimus, è veteri prosapiâ Principũ Peloponnesi imperitantium: unde juvenis profectus, vitæ perfectioris profitendæ gratiâ in quoddam Orientalis tractûs Monasterium Montis nigri, ubi & Expatriarcham Germanum Monasticam exercuisse vitam diximus, eò sese includit: inde multo post tempore ad Imperatorem accedens, eommisso sibi Pantocratoris Monasterio Archimandritæ potestate præfuit. Deinde Legatione functus ad Orientales Tocharos, & Mariâ Imperatoris filiâ Nothâ, in sponsam eò ductâ, conjunctaque Apagæ; reversus in quadam cellulâ Monasterij Hodegorum tranquillæ vitæ, ac contemplationi se reddidit. Insecutis temporibus vacanti Pastore Antiochenæ Ecclesiæ Patriarcha est præpositus. Hunc tum apud se agentem, tranquilleque religioni operantem, plurium, ut dixi, calculi ad Constantinopolitanæ Sedis regimen vocabant. Perviciſſentque quod volebant, nisi non parvo Antistitum numero potior ad eam rem Veccus fuisset visus, qui & in officijs momenti maximi, Chartophylacis, supremique Custodis supellectilis sacræ, fidem, atque industriam nunc cum maximè probaret, & summâ in existimatione apud omnes esset. Ea suffragiorum differentia cum delata ad Augustum esset, & ejus voluntati compromisso permissa, ille haud cunctatus Veceum prætulit, cum alijs præstantem dotibus, tum maximè doctrinâ; postremò quòd is vir tam longo usu Ecclesiasticarum rerum, tantâ famâ sapientiæ, autoritateq; præditus unus utique omniũ aptissimus videretur ad comprimendum schisma, negotiumque concordiæ eatenus promotum, fine operato coronandum. Ergò ritè cõgregati apud Templum majus Episcopi prærogativam Imperatoris sequentes, magno consensu studioq; primis, secundis, tertijsque suffragijs Veceum eumdem unum Patriarcham declararunt. Veccus igitur sextâ & vigesimâ mensis Maij, Festo Sanctorum Nicænsium Patrum Patriarcha creatus est; secundâ verò Iunij, Dominicâ proximè secutâ, illustri die

Spiritûs Sancti, Spiritûs ejusdem per sacram ordinationem particeps factus, titè inauguratus in Patriarcham est. Imperator sub hæc initia per tempus non longum studio, & solicitudine immoratus in stabilitè do tali homini isto spirituali Principatu; securam deinde mentem Imperij negotijs advertit, solutus omni metu de Ecclesiâ, utique cujus regimen ei commendatum sciret, qui & experientiæ satis, & prudentiæ plurimùm habens, nullo deficeret eorum, quæ ad res Ecclesiasticas rectè salubriterque regendas possent desiderari. Exhibuit autem se novo Patriarchæ patatum ad eum adjuvandum quacumque in re opus haberet; sperans vicissim ab illo in occasione simili a. Dedit eidem & fiduciæ locum, quò auderet suscipere, agereque secum causas hominum egentium gratiâ Principis, non frustrà se id facturum sperans. Confidebat enim nihil eũ nisi quod fas esset concedi, petiturum. Porrò Veccus has interveniendi pro miseris partes toto animo capessens, partitos habebat in duo genera, quos isto misericordiæ officio juvaret: prius erat catentium necessatijs, quorum esset egestati largitione consulendum; alterum delatis criminibus periclitantium; quibus vel ad depulsionem objectorum falsò, Patroni efficacis opera; vel ad delicti convicti veniam impetrandam auctoritas deprecatoris optaretur. Ac horum quidem eo studio causas amplectebatur, ut officiosas illas hominum generi noxæ medicatrices Litas, quas Homerus claudas, rugosas, distortis oculis inducit, ipso corporis habitu agens repræsentaret; tali captans specie miserationem Principis Susceptis suis necessariam: confitens quidem ipse eorum nomine peccatum: remitti autem pœnitentibus pœnam rogans. Pro alio miserorum genere culpâ vacantium interveniebat confidentiùs: Obnixè contendens, & Principem urgens, ut penuriâ laborantibus opem jure quodam ipsorum debitam ne indulgere cunctaretur. Velocissimus ad intelligendas necessitates indigentium, & eis exponendi eas fusiùs seu laborè, seu verecundiam lucrifaciens, perspicacitate benigni animi auditu statim primo cuncta comprehendentis, sine morâ operâve diligentioris interpretis. Abundabatque patroni caritas ad omnem falsi suspicionem abolendam, plenamque conciliandam clientulis fidem, dum suas angustias narrabant. Occurrebat quinetiam diffidentiæ supplicum, & impetrabilia petere ipsos assetens, ultrò addebat timidè agentibus animos audendi, suggerebatque ad persuadendum aptas, pro genere ac statu causæ, postulati evincendi rationes; easdemque digerebat accommodato ad finem optatum ordine; peritè dijudicans, quæ illarum proponi prior, quæ subjici alteri, quæ postremo

A ἀρχιερεὺς, ὁ λοιπὸν κοσμικὰς ἐδίδου φροντίδας, εἰδὼς ἱκανὸν ὄντα τὸν τῆς Ἐκκλησίας ἰθυντὴν, μετ' ἀταραξίας σπάνης, καὶ τῆς περὶ τὰ παμπόλλας ζωτικὰς. παρεῖχε δὲ ἑαυτὸν ἐπιμελῶς συλλήβδην εἰς ὃν ἐδεῖτο, ἐλπίζων παρ' ἐκείνου καὶ αὐτὸς τὰ ὅμοια πάλιν. ἐδίδου δὲ οἱ καὶ παῤῥησίας χώραν ἐντυγχάνειν ὑπὲρ ἀνθρώπων τὰ πρέποντα, καί γε ἀνυπέρθυ, ὡς ἐν τάχει ὁ δέον ἐντεύξεσθαι. διέτεμε γὰρ ἑαυτὸν δίχα τοῖς τε δεομένοις ἐλεεῖν ὧν πάσχουσι, τοῖς τε φερομένοις καὶ πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ἐγκλημάτων δικαίωμα. καὶ τοῖς μὲν τὰς ἐφ' ἑαυτοῦ πρεσβοποιεῖν Λιτὰς τε ῥυστὰς τε ὀφθαλμοὺς, ἐλπίζων ἐκ τοῦ Βασιλέως ἕλεον, ὁμολογῶν μὲν αὐτὸς ὑπὲρ ἐκείνου τὸ πλημμέλημα, δεόμενος δὲ ἀφεθῆναι τῷ προτιμωμένῳ τῷ πλημματι τοῦ δὲ καὶ παῤῥησιάζεσθαι ὑπὲρ μάχου, τῷ Κρατοῦντι, ὡς ἀδικουμένων ἐζήτει τὴν λύσιν. ἐ γὰρ Ἐρμῆς ἔσχεν εἰς ὕπνον μάθοι τὰ τοῦ δεομένου πῶς αὐ ἔχοιεν. ἀλλ' αὐτὸς ἀκούων μόνον ἀξιοῦ ἀληθεύειν λέγοντα, ὡς ἀνυποπτοτέρων τοῦ λύσαι, τῷ Βασιλεῖ αὐτὸς ἀμφικρύων, τὰς ἀποδοχὰς ἐποιεῖτο καὶ τὰς κρίσεις. ἔστοντο δὲ καὶ ὡς πρὸς τὸν Κρατοῦντα λόγοι καὶ τὰς ἀποδοχάς. προσφωνούμενος γὰρ πρὸς τὸ χρήσιμον καὶ τὰς τοῦ ἑκάστου ἀναφορὰς, ὡς τῶν μὲν προσλήψεσθαι, τῶν δ' ὑποπτήσεσθαι, καὶ τῶν μὲν προπολογησομένων, τῶν δ' ὑστεροῦσα χωρεῖσε ἐ πολλάκις μεταχρήσεται ὁ τῆς ἀναφορᾶς χαμαίπους συμβεβηκὼς, ὡς δ' αὐτὸς ἢ καὶ τρίτης, ἢ καὶ ὑστάτης τηνικαῦτα τῷ παροξυσμὸν ὀπὸ τοῦ ἀκόπου κινοῦσι, Βασιλέως ὑφορωμένου, προῆκεν δέ γε τοῦ ἢ ῥᾳδίως ἀνυσθησομένου, εἰ καὶ εἰς χαριστικὸν τινα δόξοι. ἐπ' αὐτῷ γὰρ ἐ τοῦ πολλὰ ἐλάφεσθαι ἐν τάλαντα, ὡς μέχρι Βασιλέως ἀναχθησόμενα, καὶ ἔνδοξον ἵν ὁ Τελμὴς αὐτίκα τοῦ τῆς σφετέρων δικαίων λέγειν, ὡς ἀληθῆ δόξαν λέγειν δ' ὁπόσοις πρὸς τὸν Κρατοῦντα. ἔστιν ἵν πρὸς τὰς ἀποδοχὰς τοῦ ἀνθρώπου ὁ πόθος δυσπειθὴς, εἴρει ἐ προλαβὼν ὁ χάρις τινὰ τοῦ αὐτοῦ, εἰς δέον μὲν ἀκριβὴς παῤῥησίας καὶ τοῖς τοῦ δικαίου ἀντιλήψεως. ἦσαν ἵν ἀκμὴ, καὶ ὁ Κρατοῦ τοῦ τῆς μεσημβρίας σκοτοῦσθαι, μὴ μετ' ἄριστον ὕπνον, ἐ τὰ ὑπὲρ μέσα καλούμενον ἀναβρίζειν. ζωπυρεῖν δ' ἵν ὁπόσοις καὶ Πατριάρχης ἐκίνησεν ὁπ τῆς χώρας ἔχειν, τηνίκα καὶ Βασιλεὺς ἐξ ὕπνου ἀνέχοιτο ὁπ τοῦ ῥᾴστου πλησίον. ὑπόπτυχαν τοίνυν, ἐ ἢ ὑπτιάζειν

ἀξιοῦ-

ἀξιώσεις ὑπὲρ ἀνθρώπου λιῶ, ὃν ἠδικηκὼς μὴ ὁ Ἱερεὺς διαλέλυκεν· ὁ καλὰς δ' ἔχων ὁ Βασιλεὺς οὐκ ἐκλέπτου, ὁ κατέπινε σύζεσθαι. καὶ ἡ ἔντασις ἀμφοτέρωθεν ἰσχυρὰ λιῶ ἐφεβάσθη τὸ ἀκμάσαι. τὶς δ' οὐκ ἔλεγξε ὅτι, ἀλλὰ τῷ μὲ ὡς ὑπὲρ δικαίου λέγοντι, ὁ ζῆλος ἀνέζει, καὶ παρέσπασε τὸν ἔπλησε. Βασιλεῖ δὲ ὃ ὅτι τῷ διαπρεσβευομένῳ ἔχθος πρὸς τὸν καὶ τῶ πρεσβεύοντος ὑπερέφαντι, ζωμὶ φανερὸν παρεξωνίζε. καὶ ὁ μὲν ὠθεῖτο, ὁ δ' ἀνέθυε, ὁ μὲ καὶ δραστικῶν λιπαρόλ, ὁ δ' ὑγιάνει. πλὴν ἀλλ' ἀδικούμενος ἀνθρωπος ἔλεγε, ὁ δ' οὐκ ἐφρόντιζε. ὡς δὲ καὶ ὅλως λιῶ παρέζεον θορυβώδη, λιὰ μὴν' ἀκούει, ὁ δ' ἀλλ' οὐκ ἐδίδου ὃ θορύβου τὸν λοιπὸν καὶν ὅτι ἐ παρέζει. καὶ δυὸς ζῆλος εἰσὶν ἱερεία, καὶ τὶ δὲ φησι, καὶ ὅσοι τίνων Ἀρχιερεῖς εἰ ἄξιος, ὃ μεγάλους καὶ σφόδρα, ὃς ὑποκλύει ἀνάγκη καὶν ὅτι θέλοιτο; τοῦτό τε ἀνδρὸς ἐ ἀνδρός ὃ τῆς Πατριαρχίας Σύμβολον ἔμφαγ τὸν ἐκκλησίαν, τὸν δ' ὅτι ἐσιζῆσαι θεὸν τῷ Βασιλεῖ πεῖσαι, ὃ δ' ἀμ' ἀνασείετο, ὃ πολὺν ἔχειν ἔξω χαρᾶν, καὶ ὃ μὲ Βασιλέα ἐν αἰχμὴ πόνου τὸ σῶμα ὃ σῶγμα, ἐνταῦθ' αὐίσαλος, ὀπίσω δὲ, πολλοὶ ἐπεχόπον καί γε τῶν ὀκ Βασιλέως αὐχῶν πεμπομβίων, ἐ ὑποκρίνη σωζκαλοῦντων, ὡς αἰς λύσιν τῷ Βασιλεῖ ὑμπορίμης τῆς ἐκκλησίσεως, ὃ δὲ, μηδὲν λως ἀκούσας, ἀλλὰ πεζῇ διελθὼν καὶ τὸν μόνον τὰς χώρας καταλαβὼν, ὄργῳ δ' αἴζασε τὸν τῶ ζῆλος φωνὴ ὀπαῖα, καὶ ὡς ἁ λαμβάνει σωζόντων ἂν κ' Θεὸν γένηται. ἄλλό τε δὴ πάλιν (σωζηέχηδε ἐ τῶτο ῥηθῆναι) ὑπὲρ ἀνθρώπου δέησις λιῶ, δικαίῳ ἔχων ὃ δίκαιον, ἐφ' οἷς ἐ Βασιλέως δέεται. ἀλλὰ πολλάκις εἰπὼν, ὀκ ἠκούσθη, καὶ ὑπερήμερος ἐφάνετο ἡ Σοφία. δράσῃ) πίνων ὁ πρεσβεύων κυρῷ, καὶ ὁ καιρὸς ἔοικε λιῶ τῷ ἐν μέρους σῶζεφανῆς Γεωργίᾳ, καὶ ζωὴ ἀνδρὸς ὀκ ὀλίγων ἀνὰ τὸν Μαγιάκον μονὸν. καὶ ὁ μὲ Ἱερεὺς τὸν ἀναίμακτον ἐπὶ θυσίαν. ὁ δὲ Βασιλεὺς ἰσάμβρ, ἐπλάτο. ἐπεὶ δ' ἐπλήθυε ὁ τῶν δώρων ἀναφορὰ, καὶ εἶδ ὃ Βασιλέα πλήθωρ σωζοντελθὼν, ἐφ' ᾧ τι μεταχὼ αὐτὸν δώρα καὶ ὁλοχίαν σῶζα τῷ λατρεύοντος δέξασθαι, ἀνέζευσε) τὰ σωζόντων τῶν ἀνύπαν θυρία, ἐμφανίζεσθαι ὁ τὸν ὄχλον πλείστων τῷ Βασιλεῖ, σωζόντα Βασιλεὺς, ὑπτέινει τὰς χῖρας τῷ θεῷ ὄρτε λιθόβρ, ἐπέχε τὸν δεξιὸν ὁ Ἱερεὺς ὃ τῷ ἱερῷ αὐτὸ κλάσμα κα-

A subjungi loco deberet. Vnde contingebat ſæpe refingi, reſcribique libellum ſupplicem, etiam jam oblatum Principi, uſque interdum ad Principis ejuſdem offenſionem; cui & ſtomachum, & ſuſpiciones nonnunquam movebat, quod iterùm & tertiò interpolatus unâ de re ipſi libellus inculcaretur, ut jam qui primam propoſitionem acceperat placidus, vultuque benigno ſpem fecerat, ad toties replicatas inſtantias corrugaret frontem metuens ne ſuæ jam facilitati illuderetur. præſertim increbreſcente cõfidentiâ multo-
B rum, qui freti conciliatore admiſſionis, & eodem ſupplicationis ſuffragatore Patriarchâ, audientijs ſine fine captandis, producendiſque, aures Imperatoris obtundebant, & videlicet irritabilis naturâ, fortunâque hominis ſatigabant patientiam: eo ipſo gratiam ad populum Patriarchæ cumulante; quòd eum, ut conſuleret miſeris, videret ne favoris quidem apud Principem proprij cavere diſpendinm: Tam effuſum, efficaxque in novo Patriarchâ eminebat ſublevandorum inopum ſtudium. Cujus hîc ſingulare
C aliquod exemplum haud inutile fuerit referre, unde ſpecimen prudens Lector capiat liberæ fiduciæ viri iſtius, fortiſque in juſtitiâ propugnandâ conſtantiæ. Æſtas erat ſumma, & Imperator altiſſimo ſtante ſub medium diem Sole, recens à pomeridiano ſomno in medio cœnaculo frigus captabat. Obſidebat autem fores audientiam expectãs Patriarcha è vicino ad hoc profectus, & ibi conſidens, ut ad primam ab experrecto Imperatore paratus admiſſionem ſtaret. Admiſ-
D ſus tandem cauſam agere cepit hominis, ut ei compertum erat, injuſtè damnati. Cæterùm odio quodam in hunc hominem præoccupatus Imperator, ſalutem miſeri quam petebat Patriarcha, non annuit. Hinc Præſule ad inſtantiùs deprecandum incumbẽte, Principe verò in negandi propoſito perſtante, certamen ortum eſt, utrinque ſic accenſum, ut audientes conturbarentur: cũ finem Patriarcha urgendi, Auguſtus tenendi non faceret; ad extremum conſcius Patriarcha ſe pro juſtitiâ pugnare, in zelum exarſit; &
E liberioribus Imperatorem pupugit verbis. Ille odium quo flagrabat in Reum, in nimis vehementem, ut putabat, ejus Patronum vertens, aſperſius & ipſe reſponſavit. Proceſſerat penè in jurgium lis, poſcente hoc, abnuente illo; efficaciùs hoc deprecante; contrà illo excandeſcente. Tandem conteſtante Præſule injuriam homini fieri: Principe nihil id ſe curare oſtendente: Præſule ſe adhuc ſortiùs acturum, ni audiretur, præferente; Principe contra oſtentante, quidquid faceret, aut diceret, nihil impetraturum; ne tum quidem Patriarcha victus abſceſſit, aut Suſceptum ſuum deſerere ſuſtinuit, ſed æſtu elatus efferve-

scentis intus zeli: *Quid igitur?* inquit, *an censes aquam Episcopos apud vos nihilo plures esse, quàm coques, aut stratores, quibus omnia vobis obsequi, & ad nutum servire necesse est?* Simul hæc dicens Pastoralem baculum, Patriarchalis insigne dignitatis ante Imperatoris pedes abijcit: ipse impetu exurgens, velocissimo passu se foras ejicit. Id videns Imperator, & ad ignominiam pertinere suam reputans, solicitus assurgit, multis digredientem tenêre Patriarcham conantibus, & alijs super alios ab Imperatore missis ejus nomine rogantibus, ut rediret ad vocantem Augustum, & discessum hunc ejus molestissimè ferentem. Ille ad omnia surdus eursum tenuit: quoad in vicinum, ubi diversabatur, Monasterium pedes pervenit. Re ipsâ ostendens quæ indoles zeli sit: quamque ille, cum Deum habet antorem, reverentiâ quâtævis etiam præsentis personæ non retardetur. Aliàs rursùs (nam & hinc impetu semel digrediendi capto prono lapsu procurrat oratio) aliàs, inquam, tursùs orabat Patriarcha pro homine, cui justum censebat ab Imperatore id indulgeri quo egebat; sed replicata sæpiùs nihil proficiebat oratio; & jam longa, adeoque infinita videbatur, sæpe fruſtrà rogati auxilij mora. Arripit igitur occasionem intercessor, quam à religione fore putavit efficacem. Festum agebatur perillustris inter Martyras Georgij, & conventus erat non modicæ multitudinis apud Ædem sacram Monasterij Manganorum, incruentum ibi sacrificium offerente Patriarchâ. Imperator sacris adstabat. Vbi verò perfectâ oblatione donorum, tempus adfuit, quo ex more lotus Imperator accedere debebat ad perceptionem Panis benedicti, quem *Antidorum* vocant, & Eulogiam à celebrante accipere, recluduntur anteriores adytorum fores, & proditurus benè precaturus Imperatori jnxtà morem erat. Præstò est Augustus, & manus porrigit sacrum sumpturus Panem. Cohibet dexteram Sacerdos, quâ fragmentum sacri Panis tenebat. Et sic extensis Imperatoris palmis, manu verò Patriarchæ rigidè suspensâ, lingua ejus tories antea rejectam supplicationem iteravit; & homini ægrè habenti, ut ab Imperatore quod optabat, conringeret precata est. Videres hîc utrinque obnixam in proposito constantiam duorum invicti rigoris animorum. Nihil enim de sententiâ dimotus Imperator fragmentum petebat; Patriarcha vicissim veniam orabat pauperi. Atque Imperatori excusanti: non esse id aptum veniæ isti concedendæ tempus, & differri negotium poscenti; Patriarcha contra reponebat: optimè conjungi cum perceptione gratiæ ex Deo, indulgentiam in hominem veniæ; tum asseverabat nunquam se tributurum sacrum Panem, nisi quod petebatur largiretur Imperator. Finem certamen non habebat: quoad tandem interiori supplicatione institit Augustus, ut sibi panis daretur; non tam ad usum, fructumve, ut ajebat, proprium, quàm ad offensionem spectantis populi virandam, apud quem existimationis jacturam subiret, si vacuus, & sacri expers ferculi ab arâ revertereretur. Verùm ex adverso Patriarchâ magis timendam, cavendamque studiosiùs indicans Dei offensionem; *Acciperes in indicium Auguste*, inquit, *hunc sacrum cibum, quoad certum, fixumque tibi erit, homini iniustè vexato solatium negare.* Tunc verò caperatâ fronte Imperator, & priori placiditate vultûs in manifesta iræ indicia mutatâ, cum surgens dixisset, *Ergò festum infestum egimus*: nullo præterea verbo addito in Palatium recessit.

A τηχθεν, ἐ ὅπω τῶ μ χρεὼν ὀπτασθμόν τῶ Βασιλε, τῆς δὲ δεξιας τῳ Γερεῖ ἀπεμάσης, ἡ γλωττα φαρε τὼ ἱκεσιαν, ϗ τῶ λυπεμδνῳ ζητε τὼ λύσιν. αὐδες αὖ τοτε ῥηναμ ῥαβδίσμα ψυχης, τῆ μ ἱκετευοντ δρωσαν τὼ λυσιν, ϗμ τῆ μ εἰς ϗμερὸν ἀναρτυβντ ὡς μὴ ὄντ ὀλιγε ϗμερῶ λύσεως, τῆ ὃ ϗμ μᾶλλ ὡς ὄντ ἐξανακρέζοντ, ἅμα μ ἀγανασμῶ ὀκ Θεοῦ, ἅμα δὲ ἐ συμπαθείας τοῦ; ἀνθρωπον. πλ ἀντβολῆ Βασιλδς ὃ κλαίσμα λαμβαίνῃ, ἡ χ χρέαν μαλλ, ὡς ἔδξεν, ἡ ἄγϗ κοτὲ ὁποσρέφ λαὸν αἰχμώδμ. ὡς δ' οὐκ ἐδίδου, ὡς κρίμα λέγων λαμβάνειν, ἀ μὴ λύει τῷ ἀγκεντῆς λυπεμδνῳ τὼ λύσιν, μεταβαλὼν τε Βασιλεὺς ὃ ἱλαρὸν εἰς ὀργὴν, ϗμδὲν παροδέντα τῆ αἰτήσ ἀπὸ ἐσπασμένῳ, χωρῆσαι τοῦ; ὃ Γαλ.

B

C

oratio) aliàs, inquam, tursùs orabat Patriarcha pro homine, cui justum censebat ab Imperatore id indulgeri quo egebat; sed replicata sæpiùs nihil proficiebat oratio; & jam longa, adeoque infinita videbatur, sæpe fruſtrà rogati auxilij mora. Arripit igitur occasionem intercessor, quam à religione fore putavit efficacem. Festum agebatur perillustris inter Martyras Georgij, & conventus erat non modicæ multitudinis apud Ædem sacram Monasterij Manganorum, incruentum ibi sacrificium offerente Patriarchâ. Imperator sacris adstabat. Vbi verò perfectâ oblatione donorum, tempus adfuit, quo ex more lotus Imperator accedere debebat ad perceptionem Panis benedicti, quem *Antidorum* vocant, & Eulogiam à celebrante accipere, recluduntur anteriores adytorum fores, & proditurus benè precaturus Imperatori jnxtà morem erat. Præstò est Augustus, & manus porrigit sacrum sumpturus Panem. Cohibet dexteram Sacerdos, quâ fragmentum sacri Panis tenebat. Et sic extensis Imperatoris palmis, manu verò Patriarchæ rigidè suspensâ, lingua ejus tories antea rejectam supplicationem iteravit; & homini ægrè habenti, ut ab Imperatore quod optabat, conringeret precata est. Videres hîc utrinque obnixam in proposito constantiam duorum invicti rigoris animorum. Nihil enim de sententiâ dimotus Imperator fragmentum petebat; Patriarcha vicissim veniam orabat pauperi. Atque Imperatori excusanti: non esse id aptum veniæ isti concedendæ tempus, & differri negotium poscenti; Patriarcha contra reponebat: optimè conjungi cum perceptione gratiæ ex Deo, indulgentiam in hominem veniæ; tum asseverabat nunquam se tributurum sacrum Panem, nisi quod petebatur largiretur Imperator. Finem certamen non habebat: quoad tandem interiori supplicatione institit Augustus, ut sibi panis daretur; non tam ad usum, fructumve, ut ajebat, proprium, quàm ad offensionem spectantis populi virandam, apud quem existimationis jacturam subiret, si vacuus, & sacri expers ferculi ab arâ revertereretur. Verùm ex adverso Patriarchâ magis timendam, cavendamque studiosiùs indicans Dei offensionem; *Acciperes in indicium Auguste*, inquit, *hunc sacrum cibum, quoad certum, fixumque tibi erit, homini iniustè vexato solatium negare.* Tunc verò caperatâ fronte Imperator, & priori placiditate vultûs in manifesta iræ indicia mutatâ, cum surgens dixisset, *Ergò festum infestum egimus*: nullo præterea verbo addito in Palatium recessit.

CA-

CAPVT XXV.

Vt non ferens Imperator molestiam, quam ei nimis crebræ Patriarchæ pro Egentibus supplicationes facessebant, tertiam ipsi feriam ad admissionem assignaverit.

Ἐπὶ τούτοις ὁ Βασιλεὺς αἰδεδὼς Ⓜ ἄνδρα, ὑφ' οὗ μὴ ἔκποθεν ἀρτίαν χειραφετήσιν τῶ, ὅπως παυσαίατο ὁ τῶ ἀνδρὸς ἀκαπάστλητον. τῷ δ' ἐπὶ τοῖς τοῖς αὐτὸν ἀπολογήσασθαι Ⓜ ὅπως πολλάκις ἀντιβαίνῃ καὶ ὑ πειθοῖ μεστὸν ἐστὶ Ⓜ, τὴν ζωὴν ἐχῇ περιόδρασιν ἡπᾶτο τῆς ἀπαιθείας. καὶ ὡς συνεχῶς ἐνοχλοίη Ⓜ, ταυτὸν ἢ παρὰ τοῖς ἀφικνουμένοις πολλῶν ἀχαριστημάτων ὀργίζεσθαι δ' ἐκείνῳ, μὴ πῶς ἀποσοβήσῃ τι πάθοι, καὶ αὐτὸν πολλῶν καθεκάστην ἐπαντλουμένων τῆ ὑποφοίσεων, καὶ ταῦτ' οὐκ ἐκ μέμψεως, ἀλλ' αὐτοσχεδίως, ὁπόσα καὶ ἡ ἀπλοῖα καιρὸν ἔχει πρὸς ἕκαστον, ἀφ' ὧ ὄξιωμα ἀναγκαῖον καὶ δυσπολάφυκτον πρὸς τὴν καταβολὴν, πολλῶν ἐπισφετέντων ἄλλοθεν ἄλλων, καὶ μεγαλοπόντων ἑκάστου πρὸς ἑαυτὸν τὸν νοῦν τὸν Βασιλεῖ Ⓜ, ἐ ὃ μαθὼν καὶ ζητῆσαι καιρὸν ἐπιτηδείας ἑδὸν μίας ἡμέρας εἰς τοῦτο τῆ ἑπτὰ ἐκλεγείσης, καὶ ἐκλεγείσης τὴν ἑβδομάδα Ⓜ ἁπάσης καιρῶν ἐνοχίας ὑπὲρ ἀνθρώπων τῆ Πατριάρχου πρὸς Βασιλέα, παρῆν τι ἐ γραμματικὸν ἴδιον τῶν Ξιφιλίνου Ⓜ Μιχαὴλ, ἐφ' ᾧ τὰς λύσεις τῆ ἀναφορᾶν ἀκαδεχόμενον Ⓜ γράφειν, ὅπως ἂν ἡ ζήτησις ἀφαιρεσιμήν Θεῷ ἑλέους καὶ παρακλήσεως. εἰς αὖ μὴ ἀφαιροῖτο ἡ ἡμέρα τῆ προκειμένῃ, ἀσχολουμένου Ⓜ ἐπ' ἄλλοις κατ' ἀνάγκην τῆ Ἀνακτὸς Ⓜ, τὸν Ⓜ ἀναπαύσεως τῆς ἑδὸν τῶν Πατριάρχων, ἡ τῆς χώρας ἐπέχθημονῆ, εἰς ἂν καὶ ὑποφρίκων ὁποτε, ἂν τι προῖδοι μὴ ἀνύσειν, ἐξ ἀναγκαίας ἀσχολίας ἐπισπεύσης τῷ Βασιλεῖ, ἡδέως ἀφίει μέχρι καὶ εἰς ὀψὲ τῆς νυκτὸς, ἀναπλήσας ὅ ἄλλα φθόν. ἐ πολλῶν καλῶν ὄν τῶν ἐδὲ ταῦτα τῆ Πατριάρχου σπουδῆς, ἀπώναντο ἄθρωποι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰς Θοῦσον. ἃ δὲ καὶ καὶ' ἐμὲ προσλαβὼν ὁ λόγος ὑπέμνησε.

HIs experimentis veritus Imperator tam acrem in urgeodo Virum, cupiebat alicunde aliquam expediri rationem commodam intrepidæ ejus, & inflexibilis retundendæ vehementiæ. De quâ cum apud suos familiares sese purgans ageret, aceusare contumacis pertinaciæ solebat irrevocabilem illam Patriarchæ perseverantiam in usque & usque instando ad impetrãdum id quod iterùm, & sæpiùs petitum, idoneis causis negatum fuisset. Addebat fatigatum se molestis hisce obtrusionibus petitionum frequenter rejectarum, idem pati quod nauseantes solent ingestis eibis magnâ copiâ, quibus iram commovet importunitas reponere noo desistentium fastiditam cramben. Multa quotidiè sibi negotia ejus generis ingeri assiduitate insatiabili, neque id per literas, aut nuncios; sed coràm ab ipso adstante, perseque agente Patriarchâ; unde fieret, ut quoties quod concedi noo expediret, peteretur, grave sibi, & permolestum esset renuere propter verecundiam viri tantæ autoritatis præsentiâ incussam. Id per se incommodum intolerabilius reddi concursu, & gravitate principalium curarum, & occupationum undecunque ingruentium, ac videlicet necessariò attentione variâ mentem Principis in diversa trahentium. His ut modum adhiberet, constituit certam præscribeodam Patriarchæ congressibus diem, noam è septem orbem Hebdomadarium constantibus: extra quam ab audiendo Patriarchâ, patrocinio reorum aut egentium fungente, vacatio Principi certa constaret. Idonex ad id visa feria tertia, Patriarchæ admissioni tales causas acturi adsignata propria est: ordinatusque Notarius in id officij proprius Xiphilinus Michaël; qui & causas tali audientiâ relatas, & responsa Imperatoris ad singulas, io Commentarium referret. Sic Deo, & solarijs afflictorum consecrata dies hebdomadis tertia est. Ne verò ioterverti talis in id temporis usuram, superveniète fortè Principi alio necessario negorio, uoquam contingeret, diversorium io eam diem Patriarchæ provisum est in Monasterio viciniæ: in quod is subinde recedens, si quâ inevitabili avocatione Imperatoris avertererur attentio; immineret è propinquo in occasionẽ resumendæ opportunè tractationis: ita ut quod manè perfici non potuisset absolveretur vesperi, excurrente nonnunquam in aliquot commissæ jam noctis horas, & Antistitis diligentiâ, & patientiâ Imperatoris.

Non

Non facilè dixerim quàm multa commoda ex hoc tam assiduo, benevoloque Patriarchæ studio in homines solatio egentes redundare contigerit. Sed de his hactenus, quæ varijs transacta temporibus, unam in seriem, ordinis & memoriæ compendio, oratio nostra complexa est.

CAPVT XXVI.

Vt iterùm ad Papam Legati sint missi.

CÆterùm Imperator expeditos instructosque Legatos mittit ad Papam; simul significaturos perpetratū jam negotium & executioni conventa mandata; simul clam scisciturus quid rerum moliretur Carolus, & ecquid adhuc demisisset animum, fero illo quo in Græcos antea incitabatur, impetu remisso. Legati appulsi nunciarunt consummatam pacem, & excepti perbenevolè sunt. Invenerunt autem ibi Carolum minas spirantem, & omni contentione precum incumbentem ad exorandum Papam, ut sibi permitteret expeditionem in Vrbem Constantinopolim. Videbant igitur quotidiè advolventem se Papæ pedibus, & eò subinde furoris inquietissimi prorumpentem: ut quod manibus, more Italicorum Principum, gestabat Sceptrum, commordèret rabiosè admotis dentibus: indignans sibi negari, quam instantissimè petebat, facultatem exequendi quod constituerat, paratum scilicet exercitum adversùs Imperatorem educendi; juribus ad id fruſtrà commemoratis suis, haud persuaſo, ut id bellum approbaret; & surdo ad preces omnes tales persistente Papâ. Qui vi„ ciſſim allegabat Carolo Græcorum jura, „ placidè admonens; posseſſam ab illis du„ dùm Constantinopolim, iterùm ad anti„ quos Dominos fortunâ revolutam. Eas „ esse rerum humanarum vices: & Vrbes, „ & opes demùm cæteras præmia esse belli: „ eique legi acquiescendum: præsertim enm „ Græci quoque Eccleſiæ filij Christianique essent: *Neque*, ajebat, *possumus Christianos cum Christianis committere, ne iram in nos Dei provocemus.*

Ὁ μέντοι γε Βασιλεὺς πρέσβεις ἐξέπεμπεν, ὑποσήμαντα τοῖς Πάπαις, ἅμα μὲν δηλώσοντας τὴν τοιαύτης οἰκονομίαν τὴν τοιαύτην, ἅμα δὲ καὶ τὰ τοῦ Καρόλου μαθησομένους, εἰ καθυφεῖτο τῆς ἐμπαθοῦς ἐκείνης καὶ τοῖς Ἕλλησιν ὑποσκλίβη. οἱ δὲ πρεσβεύσαντες, τὰ μὲν τῆς εἰρήνης διελύσαντο, ἀπεδέχθησαν. καταλαμβάνουσι δ' ἐκεῖσε τὸν Καρόλου γυμνὸν πνέοντα, καὶ λιπαροῦντα τῷ Πάπᾳ παρακείμενον καὶ παρεγλιπαρῶντα, ἐφ' ᾧτινι τύπτοι τὴν ὅλην τὴν πόλιν ἐπέλθοι. εἶδον οὖν ἐκεῖνον ὁσημέραι τοῖς ποσὶν τοῦ Πάπα παρελινδούμενον, καὶ ἐς τοσοῦτον ταῖς μανίαις ξυνηρεθισμένον, ὥστε καὶ ὃ ἀπὸ χεῖρας σκῆπτρον ὁ ζωὴν κρατῶν τοῖς τοῦ Ἴταλον μέγιστον, ἐδόδουν ἐκ μανίας καταφαγεῖν. ἐπειδὴ λιπανθέντα, καὶ τὴν τοῖς ἀναρτισμοῖς ἔξοδον παρωξυμμένον, καὶ παρεῖναι τὰ αὐτοῦ δίκαια, ἠδόλως Πάπαν ἔπεισεν ἀπολῦσαι, ἀλλ' ἰδοὺ τοῦτο κωφῷ λέγων. ἀντιπίπτει γὰρ καὶ ὁ Πάπας τὰ ὑπὲρ τῆς Γραικῶν δίκαια, ὡς ἐκείνων ὄντα ἃ μεγαλόπολις, ἐκείνους πάλιν καὶ παρεισηγεῖτο, καὶ ὅπη νόμος ἀνθρώποις ταῦτα, καὶ δῶρα πολεμεῖ, καὶ πόλις καὶ χρήματα. ὃ δὲ μάζων τῆς Ἐκκλησίας υἱὸς καὶ Χριστιανοί. Χριστιανοῖς δὲ καὶ Χριστιανὸν ἐφῆναι, μὴ καὶ εἰς παροργισμὸν τοῦ θεοῦ παρέλθωμεν.

CAPVT XXVII.

Vt Icarius ad Imperatorem transfugiens Classi Præpositus fuerit.

SIle represso impetu Caroli, Imperator istâ curâ levatus, eò animosiùs incubuit in res suas quàm optimè constituendas ex præsenti usu. Quando ad se confugientem benignè Icarium excipit, virum multâ præliorum experientiâ militarem sciẽntiam adeptum. Princeps is fuc-

Ὅτι πως ἀπεχαρίζοντο τοῦ Καρόλου, ὁ Βασιλεὺς τῆς δὲ ὅλης φρονήσεως ἀπολυθείς, ἐπεβάλλετο τοῖς ὅλοις κρατήσειν. καὶ Ἰκάριον παρεχωρήσαντο δίχα, ἄνδρα πολλοῖς μὲν τοῦ ἐς μάχας πεῖραν ἔχοντα, κατέχοντα δὲ καὶ τέχνου με-

γίστης

γίσης, ὧν Ἀνεμοπύλας ἐθ& Τὰς ἐκεῖ λέγειν. A rat Insulæ maximæ, quam qui illic degunt *Anemopylas*, hoc est *Ventorum portas* vocare consueverunt. Inde autem casu, & conversione quadam sortis ad Imperatorem fugere compulsus, jus in eam Insulam suum ei cessit, ipse in Domesticorum Augusti censum adscriptus. Imperator autem amisso paulò ante Sebastocratore, amisso irem Despotâ fratribus suis, & ante hos morte pariter sublatis alio Sebastocratore, præterea Cæsare, tum Protovestiario, ac magno Duce, & ut verbo complectar uno, plerisque illorum qui Dignitatum maximarũ titulos gerebãt, eum deberet sufficere alios in eorum loca, B hunc quidẽ Icarium adhuc in privatorũ ordine tenuit: cæterùm eumdem cum pedestribus Copijs impositum navibus in Euripum mittit, eum Magno Domino Ioanne dimicaturum. Expositis hisce in terram Copijs, & usque circa Soreos progressis, audito earum excensu Ioannes, etsi æger podagrâ, prælium non detrectavit: sed subitò instructam Latinorum aciem eò rectà ducens ubi versari Hostes audierat, aeri commissâ pugnâ telo ictus cõcidit. Pedum enim dolor haud passus eum librare se firmiter in equo, C & scalis equestribus utrinque pendentibus robustè insistere, vim ademit sustinendi se post ictum; effecitque ut primo statim teli quo percussus est impulsu, sellâ excussus corruerit, captusque subitò fuerit; & cum eo alij multi casu eodem implicati, quippe necessariâ subveniendi Duci laboranti curâ, à fugâ maturandâ prohibiti, comprehensi pariter in custodiam sint dati. In his fuit ipsius Icarij frater. Interim & exercitus à terrâ irrupit, quẽ ductabat Magnus Stratopedarcha Synadenus Ioannes, & Magnus Conostaulus Caballarius Michaël. Hi cum Pharsala D tenderent (arx ea est, cui nomen antiquum Phthria fuit) animo commeatum importandi præsidio, incidunt in Ioannem Nothum, qui statim eos aeri prælio adorsus, non minus fortiter quàm feliciter rem gessit, captis eum alijs plurimis, tum ipso Synadeno Magno Stratopedarchâ. Magnum Conostaulum Itali milites Ioannis diù persecuti assequi neqnivere. Ille quippe totis habenis effusus in fugam, longum insequentibus præceperat spatium, ut jam periculo defunE ctus videretur. Sed fatalem horam ne istâ quidem contentione, conatuque summo frustrari, aut differre infelix potuit. Dum enim incautiùs equum impellit, securus anteriorum, à tergo solùm ingruere periculum existimans, eoque solicitè respectans, in obviã arborem toto equi currentis impetu impactus, dirupto pectore concidit; equo libero abeunte; neque enim equiti, diro casu & lethali vulnere afflicto, vacabat de equo cogitare: hunc tamen ægrè aliqui morati, seminecem ei Synadenum impositum Thessalo-

ευμβάματι ὃ τύχης ἐκεῖθεν φυγόντα. τὸν μὲν γοῦν νῦν παρακυρεῖ Βασιλεῖ, καὶ αὐτὸς τοῖς τοῦ Βασιλέως οἰκείοις ἐγκρίθη). Βασιλεὺς δ' ἀποβαλὼν μὲν παρὰ ὀλίγον Σεβαστοκράτορα, ἀποβαλὼν δὲ καὶ Δεσπότην τὸν ἀνεψιὸν ἀδελφοῦ, ἔτι δὲ πρὸ τούτων τὸν ἄλλον Σεβαστοκράτορα, καὶ Καίσαρα, τὸν Πρωτοβεστιάριον, καὶ μέγαν Δόκαν, τὸν ἁπλῶς τὰς ἐν τοῖς μεγίστοις ἀξιώμασιν ὑπερβάλλοντας ἀνάγκῃ ἔχειν ἐσίναι. καὶ δὴ τοῦτον μὲν τὸν Ἰκάριον καὶ ἔτι ἐν ἰδιώταις ἔχειν, καὶ ἅμα δυνάμεσι πεζικαῖς ἐμβιβάσας νεῶσι, σὺν ἑαυτῷ ἐπὶ Εὐρίπου πέμπει τῷ μεγάλῳ Κυρίῳ Ἰωάννῃ συμμίξοντα. καὶ δὴ ἐπὶ σταθμοὺς τοὺς περὶ Σωρέας, ὁ Ἰωάννης πυθόμενος τὸν ἐκείνου δεσπόσαντα, καίτοι ὑπὸ ποδάγρας ὢν, τῆς πρὸς ἐκείνους οὐκ ἀπέσχετο μάχης. ἀλλ' αὐτόθεν ζωταξάμενος, καὶ τὸ Λατινικὸν ἀπαρτίσας, ὡς τὴν ἀκριβεστάτην ἦν, ἐς μάχην κεκραγὰς συμμίξας, ἀκοντισθεὶς πληγῇ. ὁ γὰρ τοῦ ποδὸς ἄλγημα, οὐ παρεῖχε στερρὸς αὐτοκράτωρ τὰς ἐφ' ἑκάτερα τῆς ἐφεδρίδος κλίμακας· ἀλλ' ἀμὲ ἐκνευρίζετο, ἐς παρὸ ὀλὺς ἔπιπτε ἐς ἁλίσκεσθαι, καὶ ζωὸν λαβεῖν ἄλλοι τε πολλοὶ συμπολίζονται, ἐς δὴ ἐς ὁ τοῦ Ἰκαρίου ἀνεψιὸς ἀδελφός. ἐν τούτῳ δὲ ἐς φασὶ ὑπὸ ξυρᾶς εἰσβαλεῖν, ἐς ἧν ὁ μέγας Στρατοπεδάρχης Συναδηνὸς Ἰωάννης, ἐς ὁ μέγας Κονοσταύλος ὁ Καβαλλάριος Μιχαὴλ. ἐς δὴ ὁρμήσαντες ἐπὶ Φάρσαλα φεύγουσι, ὃ Φθία ὁ παλαιὸς ἔχει λόγος, ἐφ' ᾧ σταρκεῖν σὺν ἐν τῷ φρουρίῳ, πρὸς πάντων τῷ ἐν νοθείας Ἰωάννῃ. ὃς δὴ καὶ σφίσι συῤῥάξας πόλεμον ἐγκαίριον ἐς ἀνδρικῶς, αἱρεῖ δὲ καὶ τὸν Συναδηνὸν ἐς μέγαν Στρατοπεδάρχην, τὸν μήπω γε μέγαν Κονοσταύλον ὁ τοῦ ἐκείνου λαὸς Ἴταλος διώκειν, καταλαβεῖν οὐκ ἴσχυεν, ἀλλ' ὅλας ἰλίας ἐκεῖ ἐνδὺς, ἐς φυγὴν πλανᾶται, καὶ σὺν μὴ διώκοντας πολὺ προέρχεται, ὀξέλυξε. ὃ δὲ γε μοιρίδιον ἀλύξαι οὐκ ἐᾷ ἐκείνῳ, καὶ πάντ' ἐπέρχεται. ἀπακοντίσας γὰρ ἐλαύνει τὸν ἵππον, σὺν ὅπ- E αθεν εἰώθει φεύγειν, καὶ πρὸς ἐκείνοις μόνοις ἔχων τοῦτο ὅπως ἐκφύγοι, προσπίπτει δεξιῷ μὲν ὤμῳ τῆς τοῦ ἵππου φορᾶς, καὶ κῆ σὺν θ& ζωθλᾷ). μόλις δὲ τινες τὸν ἵππον ἐσάναντες, ἐ γὰρ ἐκείνῳ μέλον τοῦ ἵππου, ἀλλά γε τῆς πληγῆς τε καὶ τοῦ θανάτου, ὑμιδῶπα κατακλάζει, καὶ ὡς ἔχ& πρὸς Θεσσαλονίκειαν ἀπαγάγοντες, ἐκεῖ θαπτοῦσι πολλαπλασίασι. τοῖς δὲ περὶ τὸν Ἰωάννην, αὐτί-

salonicam cum deportassent, mox ibi mortuum sepelierunt. Ioannes interim cum suis multâ impunè factâ nostrorum cæde, spolia plurima, pretiosamq; prædam victoriæ præmium tulerunt. Hoc altero jam evento Romanos tristis experientia docuit, quis, & quantus bello esset Ioannes hic Nothus: Vir omnium callidissimus ad insidias struendas; tum ubi ex ijs in plures cum paucis erumperet; impetertriti Dux animi, roborisque perrupturi quidvis oppositum: Ergò is unne quoque, non palàm occurrens ex adverso, sed ex latibulis improvisò irruens, inopinatissimâ illâ specie copias alioqui bonas, & satis exercitatas primò perculit, mox impressione vehementi dissecit, stravitque: gloriam suo nomini maximam tali facinore adeptus. At navalis Exercitus universus incolumis, quippe incruentâ victoriâ potitus, insuper spolijs dives, Ioannem cum suis bello captum ducens, gaudio & gratulatione ingenti ad Imperatorem tedijt. At Ioannes quidem cum socijs vincti custodiæ traduntur: Icario verò merces operæ bello feliciter navatæ repræsentata est, Magni Conostauli attributâ dignitate. Sub hæc Populus Thebarum Fratrem Ioannis Gulielmum Magnum Dominum pro eo constituit. Verùm Ioannem ipsum Impetator honorificè tractatum, propriâ ei filiâ in conjugem promissâ, post firmatum jurejurando fœdus, libertum dimisit; nutante adhuc conjugij spe: quippe non vltrà pacta, & sponsalia progressi. Cæterùm destinatus Sponsus simul patriam attigit, morbo correptus obijt, successorem Principatûs in solidum universi relinquens Gulielmum fratrem, quem superiùs diximus Ioannis Nothi filiam duxisse. Quique ideò soceri partibus addictus infensus Romanis manst: Quare Classis in ejus terramquotannis invecta, eam vastabat, damnis afficiens ingentibus; nec Gulielmo spatium prosperè quidquam agendi, ac ne respirandi quidem dabat Hostis ei oppositus impiger Icarius, Magni jam Ducis potestate Classem ductans.

A δὲν ἰῶ κτανεῖν τὸν στρατηγόν, ἐ πολέμου γέρα σκυλεῦσιν. ἔγνω (μὲν δὲ καὶ τοῦτ' Ῥωμαίοις λαφθέντες μάχη τῇ Ἰωάννου. ἡ δὲ ἔμφανὴς ἧττα τοῦτο ἐδιδάξατο, ἀλλ' οὐ λόγου στρατηγαλέον οἷον οὐδὲν τὰ τοιαῦτα, καταπλῆξ θεαθεὶς, καὶ λαὸν ἔκφρονα καὶ ὅπλα κῶς μαχῶν ἔμπειρον, τῷ παρ' ἐλπίδα ταράσσαι, ἀνδρικῶς καταγωνισάμενος, δόξαν ἄκλειαν ἀποφέρει τῆς μείζονος. ὅ δὲ γε ναύτικὸν καὶ ὅσον ἐν ἀκταῖς ναυσὶν ἰῶ ἀζήμιον διατηρήσας, ἢ μᾶλλον καὶ γέρα μάχης ἐπενεγκάμενος ἐὺ ἐκ τὸν μέγαν Κύριον Ἰωάννην, ἀθύμιον καρδίᾳ στρέψας τὸν Κομνηνὸν γένος. καὶ ὦ μὲν ἀμφὶ τὸν μέγαν Κύριον ὑπὸ δεσμοῖς φερομένῳ δίδυ. ὑμᾶτος δὲ ὁ Ἰκάριος ἀντίποινα τῷ ἀγῶνι, τῷ τὸ μεγάλου Κονοσταύλου ἀξιώματι. ὁ μὲν δὴ τὸ Θηβαΐδ λαὸς, τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννου Γυλιέλμον, μέγαν Κύριον ἀντικαθίστων. ὁπλῶν δ' ἀγλαὸς ὁ Βασιλεὺς ἐ δοκιμάσας λαμβάνει Γαμβρὸν, ὑφ' ὅρκοις ἀσφαλέσι ἀπέλυε. μετέωροι δ' ἦσαν ἐ γάμοι καθ' ὑποσχέσεις καὶ μόνας. ἀλλ' ὁπλῶν ἅμ' ὅπλας τῆς παρεί δου, πίσω βεβαιοῦν πλουτᾷ. ἀμέσως δὲ ὁ ἀδελφὸς ὁμοίως Γυλιέλμου, ὃν καὶ γαμβρὸν Ἰωάννου ὁ λόγου παρίσα, ὁλοπλῶς πλὴν τῆ πατρικοῦ Κυρίστητα. καὶ ἰῶ τοῦ Ῥωμαίοις ἀντιφερόμενος, εἰ καὶ κατ' ἔτος ὁ σόλου ὁπλῶσι στρατηλάτων, ὁπλάκις τάχιστα καὶ ὕδεν ἔλα ἀνύειν, βεβιωσαμένῳ πλὴν τῆ μεγάλου Δυκὸς ἀξίαν τῆ Ἰκαρίᾳ, καὶ ἐ στὲν ἀγορᾶ.

B

C

D

CAPVT XXVIII.

Rursùs de Expatriarchâ Ioseph, & de Veccо.

DIversante porrò, ut dictum est, Iosepho in Monasterio ad Anaplum sito, morbo corripitur gravi Ioannes Patriarcha, Veccus nimirùm, idem qui Chartophylax priùs fuerat. Per eum languorem cum multa vel à malo ipso, vel à remedijs passus, melinsculè jam habere videretur; Medicis visum transferri ægrum oportere in sedutum à turbâ negotiorum locum, ubi curari per otium posset, nullâ interpellante molestiâ quotidianarum occu-

E Τοῦ Ἰωσὴφ δὲ καθημένου ἐν τῇ κῷ Ἀνάπλου μονῇ, νόσου ἐπισπασθέντος τῷ Ἰωάννῃ Πατριάρχῃ ἦν, ἰῶ δ' αὐτὸς ὁ Βέκκος ὁ καὶ χαρτοφύλαξ, καὶ δὴ πολλὰ παθὼν καὶ ῥαΐσας, τοῖς ἰατροῖς δόξαν ἐν σχολῇ τόπῳ μεταθεῖναι ἀρρωστοῦντα κατ' ἰδίαν διεσκευάσθαι, μὴ καὶ ἡ ἀσχολία σχιβλὼ ἐμποίῃ τῇ νόσῳ, ἐπεὶ καὶ ῥαΐσας χρὴ τῷ καὶ πόνα καθαρτικὸν χρησ-

φέρε-

φέρεσθαι λῦ, ὁ τῆς Λαύρας τοῦτο τοῦτο τοῦτο A
ἐκρίνετο χρῆσιμον. καὶ ὁ μὲν Βασιλεὺς ἀφ' ἑαυτοῦ μεταθέσεως Ἰωσὴφ ἐβούλετο, ὡς δῆθεν ἀναγκαίως ἄλλως ὂν ἐν μιᾷ μονῇ ἀφαιρεῖσθαι τὸν τῆς ἀρχῆς ἐν Πατριαρχίᾳ, καὶ ἦν ἤδη Πατριάρχης ἀναδεδειγμένος. ἀλλ' ὁ Ἰωάννης ἅμα μὲν εἰδὼς ὅ τῷ Ἰωσὴφ ἐναντίον, καὶ ὡς ἀπ' ἀρχῆς ἀνέδην ψηφισαμένῳ, ἐπῆν τὰ πεδία τῆς Ἐκκλησίας ἐλάμβανε. καὶ γὰρ τῷ ἀπ' ἐκείνου βασιλεῖ θέλων ὁ Κομμᾶς λαμβάνειν, ὡδὲ πρασσόντων διεσπωμένων. κἀκεῖνον τοῦτον παρὰ τῶν πολλῶν ἀξιολόγου, ὡς ἄλλως λόγου, B καὶ δὴ τῆς πρώτης τιθέντα. ἅμα μὲν οὖν ἀφ' ἑαυτοῦ, ἅμα δὲ καὶ τῷ τῆς σφοπέρας γνώμης πιστὸν ἐφιλονείκῳ, διακώλυσε μὴ Ἰωσὴφ μεταπίθεσθαι. ὅπερ δ' ὕστερον ἐπῆσε, καὶ αὐτὸς τῇ μονῇ ἐνδημεῖ, καὶ λῦ ὅ δοπὸ τοῦ δὲ καὶ πρεσβεύειν ἄλλων Ἰωσὴφ, καὶ πὰς ἀπ' ἐκείνου ἀποκρίσεις φιλοφρόνως, καὶ μὴ πρεσπείας πάσης δεχόμενον. λῦ γὰρ ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνον εἰρηνικός τε καὶ ἱλαρὸς, καὶ τοῦτον τῇ τῆς Ἐκκλησίας πραξεῖ ἀπέχθετο, ὥστε μηδ' C αἰσχύνεσθαι πολλάκις ὁμολογῶν, ὡς ὄκνῳ ἡδέσθαι καλύπτειν τοῦ καὶ αὐτὸν ἐν τούτοις εἶ), ἐπεὶ πλέον ὅτι λῦ ἡδέσθαι τοῦ πραχθέντος ὡς ὑπολαμβάνοι. ἐν τούτοις δ' ἀγωνιῶν ὁ Ἰωάννης, πολλὰ μὲν γραμμάτια εἰς χεῖρας ἔχει λαμβάνων, ἃ δὴ καὶ ὦ χαίρουσι ἄξιον ἦν, ἀκινοῦντες τὸν πραξιν ὡς σφαλερὰν, ἐκ Θεοῦ πάρεργον βάλλεσθαι· ἅμα δ' ἐκ ἦν Ἱερωσύνης ἀφίστασθαι δ' ζωοποιούμενος ἄλλως καὶ ἀμφιβόλως, ἀλλ' ἐμφανέσι τε καὶ D λαμπραῖς. ἐχῶν δὲ καὶ δοπὸ χαφῶν ὡς δῆθεν πὰς ὑποδοχῆς, ἃς ἐκ καπεροῦντος συνεχέσεσιν, καὶ τὰς τε καὶ Ἁγίοις ἐρρίφη θελημάτων ἔτοιμος ὢν, καὶ ὃ μὴ σφᾶς ἐξαιτεῖν ἰδίως, ὡς πρὸς ἐμοὶ ὄν· ὡς ἐμοὶ μὲν ὅταν μὴ Θεὸν ζημιώμεθα, ἐκ πολεμητέον αὐτῆς ὅταν ζημιᾶσθαι Θεὸν κινδυνεύομεν. τοῦτ' ἐκεῖνοι πρὸς ὃ καθολικοῦ μεταφέροντες, καὶ ἄλλα πλεῖστα τοιαῦτα παρεκείροντες τῆς σφῶν συγγραφῆς, παρίσων τοῦ πραξιν ὡς E σφαλερὰν. λῦ δὲ ὃ ἐπαίνου ἐξ ἀνάγκης χαίρων κἀκεῖνον καὶ ἀποδοχῆς ἐφ' ἑκάστῳ τοῦ λεγομένου. ἀλλ' εἰδὼς ἐρώμενα παυδαλα, ὡς λόγων λόγοις μαχούμενα, ἐξ ὧν ὅτι ἔστ ἀφεδιδράσκειν, ἢ ἔξεν ἢ δικαίως κατηγορίαν δὲ καβαίνοντος τοῦ μέζονος χαίροντα, ἔμενεν ἠρεμῆ. καί γε τῷ Ξιφιλίνῳ ἀνδρὶ λογίῳ, καὶ μεγάλῳ Οἰκονόμῳ τῆς Ἐκκλησίας ὄντι, καθυπηχεῖτο μὲν αὖ καὶ χαίρει

patronum. Decreverant autem in istâ ei quiete propinare purgantia quædam pharmaca, morbi videlicet reliquias, & noxios humores ejus causas funditùs exhaustura. Secessus porrò ad eam rem aptissimus Laura putabatur eadem illa ubi degebat, qui Patriarcha fuerat Iosephus, quem ideo Imperator alibi collocare statuerat; haud consentaneum existimans, eodem hospitari domicilio decessorem, successoremque Patriarchatûs. Verùm Ioannes, simul compertam habens comem hilaremque Iosephi indolem; simul conscius, ipso tantùm non clarè, palamque suffragante, sese nuper ad Ecclesiæ fuisse gubernacula promotum (etenim Iosephi sententiam de successore volens Imperator explorare, consuluerat eum de personâ quam ei muneri aptam judicaret: & Iosephus Veccum præ multis ad id elegerat, ut & alioqui disertum ac doctum, præterea negotiorum administratione tritum, denique præter cætera, quòd ejus tranquillo & studioso pacis ingenio confideret) Hæc, inquâ, Ioannes reputans, obstitit quo minùs inde Iosephus amoveretur. Illo igitur ibidē permanente, eodem & ipse divertit: missitans subinde officiosas ad eum salutationes, & mutuas ab ipso comitatis humanissimæ significationes recipiens. Erat enim Iosephus adeò pacificæ placidæque naturæ, ut eo, quod hactenus Ecclesia egerat ad pacem oblatam disturbandam, offenderetur; nec veritus fuisset fateri sæpiùs; se, nisi præoccupatus juramenti à se palàm editi religione fuisset ad omnia fuisse assensurum; nec enim jam suspicabatur quod antea timuerat, rem ulteriùs processuram quàm quò esset hactenus promota. Eo igitur hospitio Ioannes utens, multos in manus sumpsit, legitque libellos ab ijs compositos qui perseverabant in schismate; quorum erat scopus ostendere: »suspectum hoc totum pacis »negotium esse, longeque à Deo ac verâ re»ligione nos abducens: præterea Italos hæ»reseon teneri reos, earumque non occul»tarum, aut ullo modo dubiarum, sed evi»dentium, & meridianâ claritate comper»tarum. Talium assertorum documenta se »habere scilicet ajebant manifesta, planeque »convincentia testimonia Scriptorum au»thenticorum, quæ & ambitiosè contexen»tes proferebant. Ac si quod Sanctorum »assertū in cōtrarium opponeretur, primùm »excipiebant arbitrarium, ut quis dixerit, id »esse, hoc est pro solâ voluntate paci studē»tium ad concordiæ oblatæ comprobationē »accōmodari. Deinde concedebant facien»dam sanè pacem; sed tunc tantùm, quando »non exigeretur cōsensus in id, quo Deum »offendi constaret; neque enim Dei jactu»râ benè tranquillitatem emi: satiusque »multò esse decertare, ubi; ne à Deo, vera»

„ que religione excidamus præsens periculum sit. Talia illi in maximè Catholicam conformantes speciem, scribebant, dissérebantque: multa in eam sententiam accuratis lucubrationibus plausibiliter congerentes, quibus appareret anceps istud totum ac periculi plenum videri debere negotium. Ea ille legens, necessitatem subire videbatur manifectam scriptis ista contrarijs refellendi, respondendique singillatim ad singula. Sed idem providens ex isto ajentium, & negantium conflictu Scriptorum, eruptura scandala; raris Lectoribus eâ luce animi nigentibus, ut blandientem utrinque in commissis invicem argumentis altercantium, verisimilitudinis speciem sano judicio discernerent; nec facilè Scriptori, quamvis cauto, fore, eam in tali tractando argumento moderationem tenére, ut satis sese subtraheret plerorumque reprehensionibus; verùm ei aut apparens prævaricationis in rebus maximis crimen impacturis: sustinebat se à scribendo, quietusque perstabat. Quin & Xiphilino viro gravi, magno tunc Oeconomo Ecclesiæ confirmavit; se haudquaquam Commentarijs ejus generis elucubrandis operam unquam daturum; *Ne videamur*, inquiebat, *semel constitata rursùs in dubium vocare, quasi quæ semel fixa tenére decrevimus, eo ipso in concertationis aleam de novo lactamus, quod eam vi qui contraria palàm sentiunt, quoslibet pro novatoribus in rebus Ecclesiasticis habemus, ultrò descendamus in certamen, audire cognoscereque sustinentes quid illi pro se allegent. Cum enim manifestum sit, eos semel statata, rataque habita conari convellere dogmata, unum nobis, idemque sufficiens adversùs instantias eorum omnes, in contrario palamque pro nobis stante Ecclesiæ consensu, patet effugium; quo abundè securis, nullo fine miscendarum litium ac iurgiorum, licet nobis compendiùm facere, disceptatione declinandâ: quâ utcunque pro nostrâ parte clarissima argumenta proferamus, vix sperare possumus assecuturos eos, ut quo allegaverimus attentè cognoscantur; multò autem verisimilùs timere possumus, ne nobis imputetur reflictio, revocatioque in dubium semel omni firmitate constitutorum dogmatum; quod odiosius, & nobis fugiendum vel maximè crimen est.* Ea tunc ille dicebat, quoties in manus sumeret, hærentium adhuc schismati Commentarios Autorum: quos tamen cum deinde legeret, animadvertens multam eorum labem, fraudemque, impetum interdum capiebat refutandi splendidè quæ mendaciter affirmabantur, & fucatis ratiocinationibus detrahédi larvam; sed tenebatur ne id faceret eâ quam dixi, ratione; quâ tamen exeussus ad extremum est, venire coactus ad experimentum scriptò disputandi aduersùs contra sentientes, unde in multas, & graves contigit eum angustias incidere. Tunc autem sat multis diebus diversatus apud Lauram, & jam plenè restitutus valetudini, Constantinopolim revertit, salutato in digressu humanissimè Iosepho.

A τοῦτ' ἂν ἀντέρημοι δῆθεν, μὴ δόξωμεν φαῦλοι τοῖς καθ' ἡμᾶς παρεγκλήσεις καὶ ὑπολόγοις ὦμεν, ὑπείκοντες μᾶλλον ἀκουσίως ἢ ἑκουσίως τοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς ὑμῶν χωρίοις, ἐξ αὐτῶν τῶν ἀρχῶν καὶ ὑπ' αὐτῶν φανεροῖς ἢ τοῖς καθ' ἡμᾶς παραφύσεσι δογμάσιν, ἀπαρκεῖ δὲ τοσοῦτον ἡ τῆς Ἐκκλησίας δῆθεν ἰσχὺς ἔσεσθαι, ἐξ ὧν τῶν ἐγγαλείας σφᾶς ῥᾳδίως ἐκκλίνοιεν αὖ. ἡμῖν δὲ καὶ τὰ φανότατα λέγομεν, ἀγαπητὸν εἰ μὴ παρεγκαλοῖμεν μόνον· ἀλλὰ μὴ καὶ τοῖς ἔμπροσθεν τὴν κατηγόρων φωνὴν ἀφίεμεν. τῶν δ' ἐλέγχων ὁπόταν τύχῃ, τὰς τῆς ἀληθείας λαμβάνειν ἀπὸ χείρας ἀφαιρεῖ, ἃς πολὺ δ' αὐτὸν ἐχόντως δεῖ πολὺ ὧν ἐλέγχειν ἐβούλετο μᾶλλον ἀντιλέγειν, ἐπιόντος δὲ, καὶ πάλιν πάλιν πείραν ἐδίδου. ὅθεν δὴ καὶ πολλοῖς ἐκπεπλῆχθαι τοῖς χαλεποῖς. τότε δ' ἐφ' ἡμέρας τὴν Λαύραν παρεσκεύασε, καὶ καθαρὸς ὑγιαίνειν, εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐπανέρχεται· τῷ Ἰωσὴφ μὲν ἱλαρότητι ξυμπαλαίσας.

B

C

D Οὐ χιλίοις δὲ ἴσως ἡμῖν ἐφάνθη, ὥστε καὶ τὸν Ἰωσὴφ ὁπόσα καθάπαξ ἀνασώσασθαι, ἀλλ' ὁσημέραι παρεσφοτοῦντες, ἀνιώχλουν αὐδῶντες καὶ αὐχενὰς ἐκείβαλον ἀσχολίαις, τὸν αὐτοῦ ζῆλον (καὶ γὰρ κατ' ὀλίγον καταψυχόμενον τῇ τῶν ἔμπροσθεν ἀπλότητι) ἀναζωπυροῦντες αὖ, καὶ πρὸς ὃ θερμότερον δι-

CAPVT XXIX.

Adhuc de Iosepho quondam Patriarchâ.

DE reliquo haud poterant quidam vel ipsi quiescere, vel quiescere sinere fruentem isto secessu Iosephum: sed quotidianis hominem turbabant congressibus, multum ei negotij facessentes, dum ejus languescentem, ut querebantur, nimiâ morum simplicitate zelum excitare, ac quasi subjectis facibus accendere tentabant. Erat

διεγέρσεως. ἰδὼν γὰρ ὁ ἀνὴρ ὅτι πολὺν ἱλαρὸς καὶ μέτριος, ὥστε κἂν ὑπὲρ χρεία μεγάλη ἴσως τῷ τῆ Ἐκκλησίᾳ κοινωνεῖν παρεσκευασμένον ἐκάστῳ, οὐ δ' ἤθελεν ἀλογεῖσθαι, μόνῳ ἰδὼν ἐκείνῳ παρεσπάσθαι, καὶ πολὺ ἀλογίαν ὑποζυγῶν, ἐ ὑπὸ ἀθρόως κοινωνεῖν ἐκείνοις τῶν χαρισμάτων τῶν Πνεύματος· ὁ δὲ τοῖς περὶ ἐκεῖνον ἐ λοιποῖς ἄλλοις, σὺν οἷς ἰδὼν. Διὸ τοῦτο καὶ ὑσημέραι παρεσφενδόνιζεν, ἀπεθαρρύνων πλέον περὶ ὃ, πλεῖον χεῖρας. τοῦτ' ἀκούσαντι τῷ Κρατῆνι, ὁ δὲ, πλειοφορίαν τινὰ ἐς ἐκεῖνον ἐκεῖ ἰὼν ἀφεὶς, καὶ ὃ ὅτι πολλοῖς συγκεχωρηκὸς ἐν παρρησίᾳ ὑ πάνυ μετρίας, ὡς ὑ δίκαια πάσχων κατεμέμφετο. εἰ ὡντὸς μὴ ζωπυρεῖται ἐ ταῖς ἀναπαύσεσιν ὡς εἰκὸς παρασπενδόμενον· ἐκεῖνον δ' αὐθράσει παρασφάλλοντ' ἀμφοῖς καὶ οἰκείως, πάνυ πολὺ ὃ περὶ ὠτὸν διεγηκὲς ἔχειν, ὥστε καὶ ὃ σῶμα καταπίμπλαν τῆς Ἐκκλησίας· χρῆναι δ' ἐκείνης ἀυτό, ἐ μὴ ὠτὸν σφίσιν ἐπιθαρρεῖν, ἐχθρὸς ἀριδήλως ὢν, καὶ ὅτι τοῖς μεγίστοις ἀλλοφρονήμασι· παρὼν πέμπει τοίνυν σὺν ἀπειλοῦντας μὴ δέχεσθαι σφᾶς, ἰδὼν μέλοι ἐ τῆ καθ' ἡσυχίαν καθῆσθαι. Γνοὺς δ' ἀπαρρήτατο, ἰδὼν ὠτὸν τι διορίζειν θέλει καὶ σὺν ἀμφ' ὠτὸν, ἅτε ἐ ἀναγκαίως σὺν παρασπόνδοις μὴ δέχεσθαι, παρὸν δ' ἁ καλῶς ἔχειν κατηγορεῖσθαι ἰδὼν πᾶς παρασπόνδους ἐ δέχοιτο. ἀναγκάζων γὰρ ἐξ παρασφοινᾶν σφίσι ἐ τῆ ἀγνώμονι ὅπη γε τῆ γεωρίμων ἀρχὰς ὡς ἀνάκλησιν. ἢ γοῦν διορίζειν, εἰ θέλοι, ἢ αὐτὸν ἀφίστα, ἀκαθαρσίαν μὴ μέμφεσθαι. ταῦτα μὲν Γνοὺς ἀπεκρίνατο, ἁ τῷ πλέον ὡς κακοήθειαν τῆ παρόντων ἐθέλειν, ἀλλὰ πειθοῦν τῆ ἀληθεῖ, ἅμα χεῖρας ἔτις λόγοις καὶ τῆς βαρύτητος· σὺν ὀλίγοι, εἰ τῆς ὑμῖς ἀξιοπρεπείας, ποιεῖν ἐθέλει καὶ τῆς ὑπὸ τῆ ἀνθρώπων παρακλήσεως ἔρημον. ὁ δὲ Βασιλεὺς οὐ ἐκ τῆ λόγων λαβεῖν τὸ ἐ ζωοῦσον, ἐ ὅτι καθῆκεν ὁ παρόντας λέγων ἁ ὠντὸς ὑγιάζεσθαι ἐ ἴσως ποιεῖν, καὶ τοῖς περὶ ἐκεῖνον δυσωπίαν ἀπέχειν, ὑπερέσωσεν οὐ ὑπολῦσαι τὸν διορισμὸν ἐκείνῳ θεμένῳ, ὡς ἐκείνῳ παρόντος μηνθῆναι, πέμψας, δέξαι τὸ τῆς Λαυρέας, καὶ τῆ Χηλῆ, φεύγειν δ' αὖτι ὅπη πείθοιτο παρὰ τῆς ἄκρης ὁ Εὐξείνῳ θαλάσσης, διορίζειν, ἀνέχεσθαι μὲν ἐπαρίζειν, δυσχερῶς δὲ πάσχειν ἀναχωρίζειν, ὡς καὶ σὺν ἀπαντᾶν τῆ νοτίῳ βορέᾳ, καὶ τῶν περίαν ἐκπνοῶν τῆς ὑγροῦ. ἵνας δὲ καὶ τῆ Μοναχῶν, οἱ δὲ καὶπῶ παρασκευῆ, ἀλλὰ

A autem is tam remissæ, ac comis naturæ vir, ut si cui eorum, qui cum Ecclesiâ communicabant causa incidisset adeundi ejus; & qui accedebat, vellet benedictionis ipsius particeps fieri, non opus alio haberet, quàm procidere, & benedictionem petere: statim enim quemcumque ad communionem admissum prolixè impertiebat gratiâ S. Spiritûs: quod & ijs qui circa ipsum erant, & reliquis alijs videbatur intolerabile. Quare ipsum quotidiè adeuntes etiam atque etiâ urgebant, ut planè se ac palàm abscinderet

B ab omni consuetudine partem contrariam sectantium. Id verò sibi nunciatum Imperator, gravius accepit quàm pro cæterâ suâ in eum hactenus demonstratâ benevolentiâ & fide; culpans in eo, quòd nimis se faci-„ lem præberet studijs factiosorum; in quo „ ejus cum prudentiam, constantiamque re-„ quirebat; tum prærerea querebatur, injustè „ ab eo secum agi: qui ei tam liberam, tran-„ quillamque, quòd eâ ipsum gaudere arbi-„ traretur, quietem ac securitatem daret: „ ipse autem non dubitaret, nec cessaret in „ intimam etiam familiaritatem admittere „ homines, à quibus longè alia sentientibus, „

C & in contrariam toto nisu factionem in-„ cumbentibus, corpus Ecclesiæ laceraretur. „ Cum potiùs oportuisset ipsum pro autori-„ tate suâ dare operam, ut illi sese ipsi ac-„ commodarent, acquiescendo publicè de-„ cretis, & tranquillè vivendo; non aurem „ committere, ut exemplo eorum turbulen-„ tisque consilijs abripi ipsum, & partes pa-„ làm sequi Hostium manifestorum, in rebus „ maximis ab Ecclesiâ Reque publicâ irrevo-„ cabilirer diffidentium, appareret. Misit „ ergò ad Iosephum Imperator certos homi-

D nes, qui suo nomine vetarent, ne talium deinceps hominum convictum, congressumque admitteret, si quietis, quâ gauderet, certam sibi vellet constare possessionem. Re-„ spondit Iosephus: unam rei quam inberet „ exequendæ rationem esse, si se ac eos qui „ secum essent in exilium amandaret Imperator: relegatis enim facultatè defore, istos, „ quorum familiaritate inrerdiceretur allo-„ quendi. Quamdiù verò eo loco degeret, „ hand se jure culpari, quòd adeuntes ad se „ aliquos non excluderet. Nam nisi huma-„

E no solatio carere omni in isto secessu vel-„ let, necesse sibi esse officia non aspernari „ ultrò ad se ventitantium etiam ignotorum; „ multò autem magis admittere notissimos „ sibi olim, & familiares plurimos. *Aut igitur exilio me multet Imperator; aut liberè me frui sinat hac, quod indulget otio; nec colloquijs, sine quibus vita hic quidem vitalis non sit, criminis quo carent, notam appingat.* Hæc fuit ad missos ab Imperatore oratio Iosephi, non illius quidem ejici volentis, aut à suburbani secessûs, quo libenter utebatur, quiete divelli; sed

magnoperè fidentis olim in se perspecto affectu Imperatoris: quem nunquam eò venturum sperans, ut tam carum sibi caput amândare sustineret, de industriâ in eâ quam fecit exilij mentione verbis est usus acerbitatis non parùm sono ipso præferentibus; eum sic exaggerans diceret: *Exterminet sanè nos, postquam honore detexit; & si omni humano privatos solatio vult, in feram aliquam ejiciat solitudinem.* Tali scilicet commemoratione confidens commoturum se aliquam in animo Principis sibi devinctissimi, aut misericordiam, aut vereeundiam sui. At longè opinione falsus est suâ: quippe Imperator, cujus in animo tener ille vetus ac filialis in Iosephum amor refrixerat nõ parùm, hoc illius responso plausibilem, nec sibi negligendam offerri excusationem apud vulgus credidit sententiæ durioris; magnam invidiæ partem detractum iri rectè ratus decreto in Iosephum exilio, si, quod egit, studiosè divulgaret, id ultrò sibi conscivisse, poposcisseque ipsum; se in eo tantùm volantati ejus apertis verbis indicatæ annuisse. Ergò illum educit Laurâ; & deportari curat Chelam, Arx ea est insularis in extremo Euxino mari, habitatio jucunda verno tempore, hyeme aspera; nec ferè tolerabilis: quippe illam Septentrioni obversam Insulam sævo totis faucibus Boreâ perflante, & frigus inhalante rigidissimum. Quosdam verò Monachorum, qui ei adhærebant, alium aliò exulatum misit, variè in Ægæi telegans Insulas. At Monachum Iasiten Iobum, Chabæam, quæ Arx est ad Sangarem Amnem sita, fidâ ibi custodiâ tenendum misit.

Α μὴν ἀλλαχῆ ἀξορίζει, ἐ νήσοις τοῖς κατ' Αἰγαίου διορίζει. τον δέ γε Μοναχὸν Ἰασίτην Ἰὼβ ἐν Καβάμῃ, φερούσῃ δ' αὖτη τοὺς τῷ Σαγγάρει κεκλυσμένους ποταμῷ, ὑπ' ἀφαλείας πεμφας διορίζει.

CAPVT XXX.

Vt Genuensium in propriâ ipsorum Vrbe degentium fastum depresserit Imperator.

Circa hoc tempus Imperator expeditionem in Orestiadem adornans, Gennensium se se insolenter efferentium fastum deprimere constituit. His antea quidem Veneti haud dubiè præcelluerant opibus, cæteroque splendore: itaut horum Proceres, unde Concilium publicum, & gentis Senatus constat, divitijs, armis, & reliquo apparatu omnis generis, Genuensibus longè copiosiores apparerent. Causa erat differentiæ, quòd Veneti plùs mari uterentur, & navibus longis assiduè ultrò citroque commeantes, quæstuosissimis commercijs vim pecuniæ congererent, haud paulò majorem quàm quantam lucrari contingeret Genuensibus, intra fines angustiores, & quasi timidiùs negotiantibus. Ex quo autem Euxini potentes maris, concedente Imperatore, fuere Genuenses, cum plenâ libertate atque immunitate Portoriorum & Vectigalium quorumvis, tantâ & attentione & assiduitate in rem incubuere, ut ne mediâ quidem hyeme dubitarent Pontum transfretare, utentes ad id non penitus rotundis, sed contractæ longitudinis navibus quas ipsi *Taritas* vocant. Hâc illi strenuitate, ac diligentiâ non modò Romanis maritimæ negotiationis vias omnes intercluserè, fructumque ac lucrum ad se traxere navalis universi commercij: verùm etiam id consecuti sunt, ut numero pecuniæ, & quod inde plerumque consequitur cultu, ac luxu or-

Τοῦτο μὴν οὖν καὶ ὁ Βασιλεὺς ἐκστρατεύειν εἰς Ὀρεστιάδα διασκευάζόμενος, τὸν Γενουήσιον διαχυνομένης ἐξ ἀναιδείας παύειν ἐβούλετο. πρόσθεν μὲν γὰρ πολλῷ περιῆν σφῶν Βενετικὸν, ἐ ὃ κῦ σφᾶς ὑπερέχει, πλούτῳ τε ἐ ἀρίμασι καὶ διασκευαῖς ἁπάσαις, ἃ τε καὶ τὴν θαλάττην περιχεομένοις πλέον ὑπῆρχον, ἐ μαχαῖς νεῶν τὰ πλεῖστα διαπεραμένοις, ἐ περιπόλοις πλοῖα κέρδη ὑπηβάλλετο, ὧν ὁ Γενουήσιος περιπτυξάμενος διαγμάτων μετακομιδὴν καὶ κτῆσιν. ἐξῆν δὲ τῷ Εὐξείνῳ πελάγει ἐγκρατῶς ἐμβαίνειν τῷ Γενουήσῳ, Βασιλέως διδόντος, κ' ἐν ἐλευθερίᾳ πάσῃ ἐ ἀπλείᾳ, καὶ καπηλείαν αὐτῷ καὶ μέσον χρῆσθαι ἐν συγκλεισμέναις κῦ μικροῖς νωσὶν, ἃς ὀνόματι Ταρίτας λέγουσι πλεῖστας, μὴ μόνον Ῥωμαίοις ἀπειλήφασι πρὸς κῦ θαλάττας κελεύθους, καὶ διαγμάτειαν· ἀλλὰ ἐ τῶν Βενετικῶν πλούτῳ τε καὶ διασκευαῖς ὑπερέχουσι. διὰ τοῦτο ξυμβαίνει σφίσι ἐ καταλαζονεύεσθαι, μὴ μόνον τῶν ἄλλων ὑπάντων, ἀλλὰ κ' Ῥωμαίων αὐτῶν. διὸ δὴ καὶ φιλοτιμηθεὶς μᾶλλον ὁ Βασιλεὺς, ἰδίως καὶ πρὸ αὐτοῦ τοῦ Γενουήσου Μανουὴλ λεγομένου τοῦ Ζαχαρίου, τὰ τῆς κατ' Ἀναπλοῦν Φωκαίας ἐφεδρεύοντα, μό-

τημ

τῶν σκίμποδας ἔχοντα, ἐφ' ὧν δὴ καποικίας Συμαμα τῷ ἰδίῳ λαῷ, ἀργαζετο καὶ πολλὰ τῆς ἐργασίας ὑποπιάμενος, καὶ πλεον ἤθελεν ἔχειν ἐκ τῆς τῦ Κεφτῖν τοῦ πρὸς ἀνθρ ἀθμονίας καὶ ἀγαθότητος. ἤξιε γοῦν μιὰ ἀναίδ Γενυήσιος, ἐπ τῶν αὐτο μερῶν ἀφ' θαλάσσης Εὐξείνε καπόλιν συπηρίας μέτοχος, ἐπεὶ πολλῆ τινὶ χρεῖ ταύτη τὰ ἐξ ἐρίων ὑφάσματα μιαίνοντες χρώμασι ἀφαφόρεις, ὡς ὁρᾶν ἔξεστι. καὶ ὁ Βασιλεὺς καβεβλκε ἐπέτρεψεν. οἱ μὲν οὖν ἐν τῇ πόλει Γενυήσιοι, ἅμα μὲ αἰδούμενοι τὸν βασιλικὸν τοῦ ταξιν, ἅμα δὲ ὡς τὸν πολιν τὸν ἐκάτλιν ὑποζεσιν ἔχοντες, ἤμυνον ὅπῃ δύναιτο. τῶν τὰ ἐπιτιμήματα πληροῦν. ἄλλοι δέ τινες ἐκ Γενύας παρ' ἡδὺν τὸν τοῦ ταξιν θύμιοι, ναυπηγούμενοι μέζω φορτίδα τροχίλον τῶν βαρυφορτηγουσῶν, ἐξέπλεον τὰς σφετέρας, καὶ δὴ ὁ Θρακικὸς τοῦ προκάλαπις Βοσπόρου, διέπλεον τὰ ἐντὸς τῦ πόντου, ἀφορμήσεως ἔχοντες καὶ Βασιλέως καὶ τῦ κῦ σφᾶς Συμπόνου. μὴ δὲ γὰρ εἰ τοῦ τοῦ προσέχοντος τοῖς ἐσταυροῖ ἐκ Γενύας, πρὶν αὐ τοῦς τῶν Βλαχέρνας θύμιον, Βασιλέα τε ἀφυμεῖν τὰ ἀκίτα ἐκ τοῦ προκωμεῖν, ἐπέρρωτ πέπεικε. πότε τοίνυν ἐκβοι ἐκ ἀυτῶν Συμπεσεῖν τῶν κῦ σφᾶς ἀμελήσαντες, ὑρίσκομενοι τῷ ἐκ τότε πνεύματι, ἀπήγοντο ἀφορμήσεις, ἐκ δὲ σῶμα διακωλύσαι τὸ πόντε, τοῦς τοῖς βορείοις τῆς θαλάσσης λιμέσιν ἐνορμεῖν. κἀκεῖνοι μὲ τὰ πολλὰ ὅπῃ χρόνον ἐπεκτείνοντες διέπλουν. ὕστερον καὶ φορτηγοῦσαν πλοιάμενοι ναῦν, ἐκ ὀλίγον μέρος τῦ φόρτε καὶ συπηρίαν ἔχουσαν, ἐν ταύτῃ τὰ παντα ἐνοκλιάμενοι κατ' ἀσφάλειαν, διαῤῥοῦντες κατέπλεον. Βασιλεὺς δὲ συνήμενος τῷ διαβάσει, ἐν ἀντῷ τῷ καταφρόνησιν ἐποιῆτο, καὶ ὅπῃ λογισμὸν ἔτρεφε, πῶς αὐ ἐγκρίσεις ἐν χερσὶ τὰς καβαφρονησαντας δείξειεν. ἀλλ' ὑπ' ἐκείνοις ἠγόητο ὁ πλοῦς ἀπὸ τῦ Βασιλέως θέλησις. ἀμέλει δὲ ἀφορμὴ ἐπὶ τῦτο τῆς ὑπερβάσης πλοῦ ἀδείας σφίσι, καὶ ἀωσὲν διαφάνεια κίνδυνος, ἐν ἐσωμάτωντο ἐπιτρέπαν τύποις τὰ Βασιλέως. ὡς γοῦν ἐκεῖθεν πλέοντα τὰς Ἀναβλῆς καταφαίνοντο ὄρη. καὶ λῦ μὲ αὐτοῖς ποτὲ δεξιὰν πλέειν, ποτὲ δὲ καὶ λαχρίας τοῦς πρὸς ἐμπίπτοντα αὔραις, ὅπως αὐ σφίσι ἕρποι τὸ πνεῦμα, ἐν ἄλλοις μὲ αὖ παρῆσαν λῦ τῷ Εὔξεινον δὲ σφίσι ἀποχρώντως ἔχε τοῦς διάπλοιαν. τῇ Φάρῳ δὲ τοῦ προσίσχουσι, ἐν καὶ μόνον ἐδοκιμάζετο πνεῦμα χρησιμεῦσον ὅ τε βορέᾶς, πλοῦ οὐκ

natus varij, pompâque domesticâ speciosæ pretiosæque supellectilis Venetos jam ipsos post se relinquerent. Hinc more ingenij humani contigit ipsis effetre sese arrogantiùs, & insolescere, non alijs modò Latinis præ se spernendis, sed Romanis etiam in Oriente dominantibus. Attribuerat autem liberali privilegio Imperator cuidam Genuensi nobili, cui Manuëli nomen erat, Zachariæ filio, Phocæ montana quæ Orientem spectât, quibus insunt alumninis fodinæ. Ibi ille habitans eum sibi subjectâ operarum multitudine, indefessè laborabat eruendâ, distrabendaq; istâ merce; ac cum inde plurimùm congessisset lucri, gustu, ut fit, quæstûs in ampliùs ditescendi sitim accensus, voti se hujus fore compotem speravit, si benignitate Imperatoris, quem sibi faventem erat expertus, ulteriùs uti pergeret. Cum igitur exposuisset prono ad illi gratificandum Augusto, accommodatissimum ad sui compendij rationes fore, si negaret deinceps alijs Genuensibus facultatem importandi alumen è superioribus pet Pontum Euxinum partibus; (inde siquidem vim insette magnam illi consueverant istius metcis vendibilis in ptlmis; quoniam plurimus, prout hodieque cernitur, ejus usus est, in pannis è lanâ textâ colote vario fucandis) impetravit quod voluit: & edicto Augusti rirè signato interdictum eâ negotiatione Genuensibus est. Isti decteto, ubi enotuit, ea quidem Genuësium pats, quæ domicilium Constantinopoli habebat: & sede fortunatum jam illic constitutâ, non alium alibi uspiam receptum se habere sentiebat, refragari autoritati Principis, in cujus ditione viveret, non ausâ, talis deinceps invectione mercimonij abstinuit obnoxiè, mandatis Imperatoris obtemperans. Verùm alij quidam ex eâ gente domicilia Genuæ habentes, præscripto Imperatoris nihili habito, fabricati navem ingentem rotundæ formæ onerariam, è proprio solventes pottu, & in Tbracium evecti Bosporum, pet Ponti fauces in Euxinum penetrarunt, nulla curâ, aut ratione habitâ vel Imperatoris, vel antiquæ consuetudinis ipsorum; quâ soliti eatenus fuerant, ubi primùm comparebant in his partibus, adire rectà Palatium Blachernarum, nec quidquam antea rerum genere, aut quoquam divertere, quàm ibi suum obsequium Imperatori professi solemni acclamatione ac venetatione, fuissent. Tunc igitur ijs illi omnibus contemptis, ac cunctis officij, modestiæque rationibus susque deque habitis, austro inflante vela valido, securè trajecerunt pet angustias Bospori, & in Septentrionales Ponti portus invecti, non sua solùm illic per orium negotia tractarunt; sed prædis agendis, & piraticâ toto illo marl faciendâ non parùm temporis triverunt.

Tan-

Tandem in onerariam incurrentes magnam, & pretiosis gravem mercibus, quarum pars erat non exigua, pondus ingens aluminis, eâ expugnatâ, prædâque omni ex illa in suam navem conditâ, retrò proram in patriam verterunt, transituri denuò securissimè prærer Vrbem, ac Portum Constantinopolis, sine ullo cujusquam metu, per summum Romanæ potentiæ contemptum. Ejus audaciæ, superbiæque certior factus Imperator, indignissimè, ut par erat, injuriam tulit: decrevitque non committere, ut se impunè tantum ausos gloriari Genuensibus liceret. Disquirebat aurem modum, quo istos sub manum, ac potestatem suam redigere contemptores posset. Ar neque his ignotum erat votum, studiumque Imperatoris. Itaque curam ac diligentiam non vulgatem adhibebant in expediendo cursu, explicandoque se ab insidijs Romanarum navium: quarum Rectoribus sciebant ab Imperatore mandatum, ut observare ipsos in traositu, ac omni ratione comprehendere conarentur. Vr igitur ipsis è Ponto patriam versùs cursum tenentibus montes Otientis apparuerunt; facilè usi sunt, ope artis nauticæ, vento, qualiscumque tunc spirabat, non planè adversus; illum nunc rectà oppansis velis, nunc obliquatis capientes, prout opus erat ad flectenda promontoria; ad quod sufficiebat aura modica. Ergò sic progressi continenret sunt ad Pharum osque, nbi subductis rationibus instituti cursûs, & periculorum impendentium, statuerunt, deioceps non quemcumque sibi à Septentrione ventum saris fore. Qui enim tunc flabar leois erat, molliter solùm stringens, non pleno imperu impellens vela, ut malaciæ propior Cœli status videretur. Egére se autem ad elnctandos quos providebant occursuros obices, vehementi boreâ; qualis est ille, quem *Tanaitem* nautæ vocant. Huic, inquam, confidere uni se statuerunt posse: qui nisi contingeret, planè desperabant insidias se Romanarum posse navium effugere. Ecce autem postquam aliquot ibi dies substitere, commodùm ille ipse optatus ventus spirare ab arcto vehemens cepit; nec cunctati videlicet illi sunt totos illi libentissimè pandere linteorum sinus, audacterque iovecti spe optimâ ferebantur; evolaturos sese rati vi auræ tam prosperæ trans quamlibet infestos insidiarium conatus. Navis larera quinetiam siccis boum corijs munierunt, ut ab igne fortè injecto, aut aliâ quavis ab Hostibus ejaculatâ peste, tuta forent. Arma ipsi expedierunt, vim repellere parati quæcumque ab Imperatorijs inferretur. His Imperator compertis, imperavit Genuensibus Peræ degentibus, mittere qui sisterent hos populares suos, & ijs suaderent, non sic insalutato Imperatore præterire. Fecerunt id illi

A ἀναμδύω, καὶ καταξέαξυμμδύως ἄειν, ὡς ἐς νλυεμίαν ἀμφιβάλλεαζ ὁ τῦ ἀερ@ κατάσημα ὁπ τῦ τὰ λαφρὰ καὶ μανον ψαίρειν, ἀλλ' ὃν ἀρα καὶ Τανάϊτίλν ὀνομαζέ τις τῦν ναυτικῶν. τουτῳ γὰρ ἐ μανῳ ἔχω@ ἰσχυρίζεσθαι, ἀπαλπκότες τῦ ἄλλον, ταῖς @ δοτο τῦ Βασιλέως λεχω@ τὰς πορείας ἀυτῶν ἐφιζανοντα. καὶ γ' ἐφ' ἡμέρας τεσσδκῶν ἀσμδύοις σφίσιν ἐπίεζε, καὶ λαμπαῖς ἔπνει, ἐ ζέφυρίων ὁ πνεῦμα ἴσατο τῇ πνί. ὧ δὴ θαῤῥήσαντες

B τὰς τάλμας ἐθαῤῥύνον τὰς ἰδίας, ἐ τὰς Φώκαιανας ἀυτίκα δλαπεπασμένους ὅλους, καὶ ἔῦν ἐφέρετο, πίσυνοι μὲ ἐ τῇ τῦ πνδύμ[illegible]ος σφοδρότητι. ἡ μλὼ ἦ ἀλλὰ ἐ τὰ πλδυρὰ ἐ πὸς ἑῶας αὔρας ζέφυρ@, ἐ ὅσπλοις καπεκοσμοῦντο, ὡς δοτοχροντες ἀυθεξύσης μὲ ταῖς πῦρ καὶ πᾶν ὅ βδηλύμδ@ τὰς νεὼς. πολεμικούντων ἦ ἐ ἀυτῶν ἅ τινες ὁπ Βασιλέως ὑπῆειτο. τὰ μλὼ δῦν ὡδι τοῦτον ὁ Βασιλεὺς πυθόμδν@, δοτοσιλλων τεσσαπὰς τοῖς κὴ Περαίαν Γενυΐταις πέμπειν ὧν κωλύσοντας. οἱ καὶ σπουδῆς πέμποντες ὧν ἀπεργῶντας μὴ πολὺ τεσσωτέρω, ὧν ἔχω πεύθη. οἱ δ' ἀπεκρίναιο μὲ ταῖς τλὼ ἔνδον. ἔμενε ὅ ἐφ' ἑαυτῶν τεσορμίζόμδνοι μόνον, ἕως τι ὅ ταῖς Βασιλέως ὄῦοιμ, ἐ εἰς τλὼ ταῖς ὅ ἡμ@ ὑπεροφλὼ, ἡφίουν ὅ πᾶν ἐπ' ὀκάνῳ. ὁ μὴν ὅτε Βασιλεὺς ἐχ' ἀτλν ἀξεφρόντισεν ἡτιαμδν@, καὶ γ' ἐς ἀπμίας μεζον@ λόγον, αἱ καθυφεκότ@ ὁπ πολὺ ὑστεραίᾳ μὲ τὰς κὴ τ' πόλιν ὑρεθάσας ὁλκάδας, ἀξιοῦντάγλ ἦ κὴ καθὼς πε ὁπαν τὴν κώπας. ὅ ἀπὸ τ' πόλιν Γασμαλικὸν, ἐφίεσθ' ἦ τοῦτοις @ Βεσιαρὶς Α'λέξ@ & Α'λυσάτλν, καλλί@ ἅμα τοῖς ἀξὶ ἀυτῶν @ Βόσπορον ὡς ἔχε ἀφαπεφαμδύς, δλνὰ ἐποίει τεσσάοσιν. ἐ εἰ μὴ τύτες καπαγωνίσον), ἴσων ἐπῆλ καὶ τῷ τῆς ἀρχῆς σέρεσθαι. ζωπαξάμδνοι τοιαρεῶ @ ὑπὸ τῦ νεῶν, @ δὲ καὶ ὑπὸ τῦ Λιμαλοῦ ἀδαπαξάμδνοι, τλὼ φορτηρὸν καπέζαν ἴδε χοντο, ἐ @ μὲ τεσσπλοντες καὶ γε κύκλῳ ἀξιπυοσόμδνοι, μαχητῶν ἔργον ἐπλήρουν, ἀλλ' ὧν λῦον ὅ

D ἀδαπαν. ἦτο γὰρ ὄξυρὸς ὁρμὴ, καὶ ὁ ὑδραγωγικὸς τῆς νεὸς, ὀλίγοις ἐς ὕπ μάλιστα ἐβοήθη, καὶ μάθ@ τοῖς ἀνδρειαμδνοις ὧν ὑ σωσδῆ. ἐ @ μὲ ἐποίχω ὁρμῆσαι ἐφέξειν. @ δ' ὑπὸ τῆς νεὸς κατιμελοῦν, ὡς μηδὲν ἀνυσόντων. συχνῶν γὰρ ὀϊζευόντων ὧν φώκαιαν καὶ πολυοσὲς ποιουμένων, ὅ τερῆον ὀλίγα τῷ πνδύματ@, ἐ τεσσοχώρει μεζ@, ἢ ὡς ὑπορυήλῦσαι τοῖς κάπωθεν ἐμποδίζεσι, καὶ κατ'

ὀλίγον

ὀλίγον διολισθήσαντα, διεφύλαττε τὸν ὑπεν- A studiosè: sed nihil profecerunt, perstantibus alijs in proposito, & monita convicio repellentibus. Quare illi ne sibi fraudi esset aliena contumacia, retulerunt Imperatori: se quod suarum erat partium sedulò egisse; dolere autem quòd hi sui Cives sibi morigeri non fuerint: coërcuerat eos ipse pro suâ potentiâ, nec peccantium culpam imputaret insontibus, aut Gentis universæ proprium esse duceret paucorum crimen. His Imperator auditis summæ sibi fore ignominiæ reputans tam protervè se contemni, sibique illudi sinere, immittit in eos tepentè quantum expeditarum in navalibus & portubus repertum est navium. Hæ omnes universis è Gasmulicâ navali militiâ, qui tum Constantinopoli fuerunt, plenæ, canum instar irritatorum coortæ in transeuntes Genuenses sunt undique, vehementissimè instantes. Impositus ad hoc Dux ipsis fuerat Vestiarius Alexius Alyattes, qui cum suis confestim trajecto Bosporo nihil sibi reliqui ad omnem contentionem faciebat, mandans atque instigans, sicque in animum inducens, si non expugnaret tali loco temerarios Piratas, nihilò sibi minùs id fore dedecus, quàm si præfecturâ ignominiosè privaretur. Ordinati ergò hinc quidem in fotis navium, hinc è terrâ in littore milites, pro se quique ejaculando impetebant onerariam. Sed cum nihil minus quàm quantum ab optimis expectari militibus poterat tali tempore facerent, frustrà erant tamen: utique adversùs onerariam, extantibus altè, ijsque munitis, lateribus protectam, & valido à puppi impulsam vento, sicque prorsùm irrevocabili ruêtem cursu, strepitûs vani circum tumultuantium egregiè securam. Ridebant igitur ejus vectores conatus Hostium inanes: & cum distenta vento carbasa crebris undecunque sagittis perforarentur: ijs utcunque pertusis pedem nihilò seciùs facere pergebat, abundante vi auræ propitiæ: quâ longiùs ante à tergo sequentes efferebantur, quàm ut esset periculum, ne à quoquam eorum propè adiri, nedum capi, aut teneri posset. Quæ verò naves à lateribus incurrerent, eas utpotè humiliores & minores, ludibundè repellebat ingens mole; & plenis velis oneraria pervolans. Cernebat hæc Imperator ex edito longè intuens, alios millitans super alios, adhortans, jubens, minans; sed & ipsius jubentis, & parentium eunctorum æquè inania, effectuque cassa studia erant, evolante inter manus navi, beneficio venti prosperi. Cum ergò milites quidem quòd se verterét ignari, Imperator autem sui contemptu, ludibrioq; tanto in iram irritatus maximam, variè, sed inutiliter æstuarent, fuit qui Augusto consilium è re natâ non improbabile suggereret. Id erat; ut in quandam quæ magna, & prævalida fortè illic stabat, Catelanorum navem

com-

commodatò à Dominis acceptam, inductis repentè quot ea posset capere militibus, juberet illam continuò expansis eidem vento totis velis in puppim fugientis invehi; & sic infractâ vi auræ, viaque boreæ obstructâ, velocitatem imminuere fuentis, cursumq; retardare. Dictum in opus confertur. Momento se admovet à tergo inumbrans, & ventum intercipiens oneraria, latitudine vastè patêtium alarum obicem opponens vento propellenti Genuensem navem; quæ sic destituta constitit, otiumque admotis Hostibus dedit in eam insiliendi. Adjuvabat id agentes è Catelano paris altitudinis navigio, varius & vehemens undique conatus humiliorum undique navium omni ex parte adorientium. Nec obstiti diutiùs potuit. Alij super alios irrumpentes, pertuperunt tandē aditum: & post longam atrocemq; pugnam, adhortante suos è loco conspicuo præsente Imperatore, capta tandem oneraria in Vrbis navale deducta est: Vectores autem ejus meritis subjecti pœnis. Multis enim eorum effossi sunt oculi, fudibus fortè repertis sub miserorum palpebras infixis, debito, ut exprobrabant, supplicio, despectui habere non veritis Augustam Majestatem. Contigit & quiddam aliàs huic non absimile, unde gravis in eosdem Genuenses, & invidia publica, & indignatio Principis exarsit. Cum enim quidam ipsorum jactabundè Proselonti dixisset: *Iterùm à nostris Vrbs obtinebitur*: indignans ille, infregit colaphum tam validè Latino, ut oculi ei usum ademerit non impunè: nam statim percussor gladio confossus interijt. Quadam ejus rei famâ sparsâ commotus Imperator, hanc certò factum explorandi rationem init. Suum reddi sibi remigem à Genuensibus poscit; graviter id urgens, & ni faciant minans. Vt autem illi non reddebant: nec sanè poterant eum repræsentare, qui nusquam jam esset: pro convictis hoc ipso patratæ cædis eos habens, nec ferendum id facinus ratus, Manuēli Muzaloni subitò imperat: exterminet sine motâ gemis universum Genuensium. Ille momento quantum erat in Vrbe, quantum in suburbanâ vicinià militum cogit. Adstabat acies visu ipso terribilis, minis, & procinctu sæviendi formidolosior multò, ijs utique, quibus præsens pernicies intentabatur. Circumeunt extemplò cunctorum domos, ferventes impetu proximo dirì adoriendi negotij, ad quod nutum modò Imperatoris expectabant. Fregit hæc species quantumvis audaces aliàs animos; & tumentes licet intùs innatæ, offensione novâ irritatæ ferociæ compressit spiritus. Cum enim sedatiori mente reputarent, quàm in præcipiti res eorum, salusque penderet; facilè viderunt, non esse id tempus experiendarum virium, quas malè comparato certamine, succubituras, si cum Imperatoris potentiâ committerentur, haud esset dubium. Irâ ergò propriâ in potestate habitâ, ad alienam, unde metuerent, exarmandam efficacissimū delinimentum adhibuere supplicis demissionis. Siquidem humili provoluti habitu ad pedes „ Principis, & funibus insuas ipsi cervices injectis apparentes, misericordiam implorabant, „ obnoxios se ferentes, paratosque ad quidvis subeundum, quod decerneret Augustus, cujus „ potestate se inferiores aguoscerent, & Majestati obsequuturos ad nutum sanctè pollicerentur. unum sibi tutum in clementiâ ejus, à clade imminente videre perfugium: in id se con„fugere, ac no illo excludantur etiam atque etiam orare. Sic metu in modestiam subacta conferta illa plebs pertinaciam remisit priùs ostensam, promptè quod mādabatur exequens. Indictum enim multæ nomine magnum auri pondus exolverunt: lucro non parvo imputantes, vel sic placare, atque à proprijs capitibus quantovis fortunatum damno avertere potuisse Imperatoris iram; eam jam tandem agnoscentes efficaciorem ad vindicandum scelus, quàm esset ipsorum ad audendum, perpetrandumque projecta temeritas. Et hæc quidem sic se habuere.

A δῶν, ὑ δὲ ἡδ' ἰῶ, ἀλλὸς ἡμὸς αὖρε) κατ' ἐκείνων, καὶ τῷ Μιχάλῃ Μανουὴλ ἀντίκα παρεσκεύασε, ὅ ἡμῖν ὀξαναρῶ ἅπαν μηδὲν μηχήσαιτο. Ὡμικτὸ τοῖνυν ἐν ἀκαρεῖ τὸ φρικωδέστατον ὅσον ἰῶ ἐν τῇ πόλῃ; καὶ ὅσον ἔχυθεν παρασκήνιον. Ἐ ἅμα φοβεροὶ μὲ ἰδεῖν, φυλερώτροι δ' ὀπτεῖσθαι, πὰς ἁπάντων οἰκίας κυκλοῦσι, καὶ τοῖς τῷ ἐγχειρεῖν ὕβρει, τλὼ ὀπὸ τῆ Βασιλέως ἀναμιμνήσκειν κέλευσι. Ὡ

B δὲ τῷ φοβερῷ ἐκπλαγῆτε, καὶ καθόσον οἷόν τε συγκαλυπτὸ ἑμαυτὸν τῇ ὑμῶ, ἀπιτεῖνο τοῖς τὰ παραθύμια, καὶ τὴς κῆ σφᾶς ἰσχύος ἀμύνες τῇ Ὑπατικίσῃ καὶ τῷ πανσεπτῳ χρίσματι, καπφαίνεσθαι. καὶ δὴ τοῖς ἴκασι ἐξάπινα, Ἐ παρελαυνόμενοι, τλὼ ἰδίων πραχθέντων ἐνδιάσκοντες ἑαυτὸν ἐς ὅπη Ἐ βούλῃ) ὁ Κομνηνὸς χρίσας, ὁμολογοῦντες ὕπτιον εἶ) τὴς βασιλικῆς ἀξιώσης, Ἐ ὅτι παρεσ-

C τάσοι, ἀναθθὴ ὑπαιχνίδμοι, μηδ' ὁντινοῦν εἶ) σφίσι, πλὴν τλὼ ὀπὸ τῆ Βασιλέως συμπάθειαν. ὅπερ παφυσθέντες τῷ φόβῳ, πλήθῳ ἄθρου παῖ ὃ κελεύσμενοι ἐπέδοσαν, καὶ πολλῷ χρυσῷ παρημιῶντες; τλὼ βασιλικὴν ὀργὴν μόλις καταμαλάξαι; πολλῷ τῆς σφᾶν καρίζης ἐκείνην ἀνυσιμωτέραν γενέσθαι. καὶ ταῦτα μὲν ἐν τούτοις.

D

ΓΕΩΡ-

ΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΤΟΥ ΠΑΧΥΜΕΡΗ
ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ.

GEORGII
PACHYMERIS
MICHAEL PALAEOLOGVS
Sive
HISTORIA RERVM
A MICHAELE PALAEOLOGO
ante Imperium & in Imperio geſtarum

LIBER SEXTVS.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΗΣ ΕΚΤΗΣ ΒΙΒΛΟΥ.

κζ α.
Ὅπως καὶ ἐκ ποίων πρὸς αἰτιῶν τὰ κῦ Ⓜ Ἄλ-
μου κὴ αὖθις παρεκινοῦντο.

κζ β.
Ὅπως ἡ Μαρία καταφρονεῖται τῷ Ⓜ Σφεντισ-
θλαβῷ.

CAPITA LIBRI SEXTI.

CAP. I.
Vt, & quibus de cauſis ad Montem Hæmum turbari Pax ceperit.

CAP. II.
Vt Maria Sphentiſthlabum deceperit.

CAP. III.

Initia Lachanæ, & ut is Constantinum interfecerit.

CAP. IV.

Vt Imperator Filiæ Irenæ Asanem coniugem dederit.

CAP. V.

Vt Imperator de affinitate cogitata consilium à Patriarcha per Missos quæsierit.

CAP. VI.

Vt Michaelem etiam ex Occidente ad se profectum Imperator Generum fecerit.

CAP. VII.

De Maria, ut Lachanæ nupserit.

CAP. VIII.

Vt Maria quidem tradita Imperatori, Asan autem intra Ternobum admissus fuerit.

CAP. IX.

Vt Asan Ternobo recesserit.

CAP. X.

Vt accusationes adornatæ sint contra Patriarcham Veccum.

CAP. XI.

Vt perlata promulgataque fuerit Imperatoria Novella de Stauropegijs; sive locis sacris propriè Patriarchæ subiectis.

CAP. XII.

Quid contigerit Patriarchæ ex missione Colyborum.

CAP. XIII.

Vt Patriarcha Ioannes Throno renunciaverit.

CAP. XIV.

De Legatis Papæ & Patriarcha Ioanne.

CAP. XV.

Oratio qua Imperator certò persuasa Ecclesiasticis sua in proposito constantia, præmunivit eos ne turbarentur ad inconvenientes petitiones Legatorum.

CAP. XVI.

Vt deducti sint Legati ad custodiat publicas visuri eos qui illic clausi tenebantur.

CAP. XVII.

Vt Ioannes in Patriarchales ædes inductus denuò sit.

CAP. XVIII.

De Ignatio & Meletio, ut ij ad Papam missi fuerint.

CAP. XIX.

Rursùs de Lachana & ut is à Noga interfectus fuerit.

A

κζ γ.

Τὰ κῦ Λαχανᾶ ἀρχθέντα· καὶ ὅπως Κωνσταντῖνον πεφονθικεν.

κζ δ.

Ὅπως ὁ Βασιλεὺς τῇ γυναικὶ Εἰρήνῃ Ἀσὰν εἰς γάμον ἥρμοσεν.

κζ ε.

Ὅπως ὁ Βασιλεὺς ὑπὲρ τούτῳ πέμψας ἐζήτει βουλὴν καὶ ψῆφον τοῦ Πατριάρχου.

B

κζ ς.

Ὅπως ὁ Μιχαὴλ ἐκ δύσεως ἐπελθόντα γαμβρὸν ἐποιήσατο.

κζ ζ.

Τὰ κῦ περὶ Μαρίας. καὶ ὅπως τῷ Λαχανᾶ συνώκησε.

κζ η.

Ὅπως Μαρία μὲν παρεδόθη Βασιλεῖ· Ἀσὰν δὲ Τερνοβιώταις παρεδέχθη.

κζ θ.

Ὅπως Ἀσὰν ἐκ Τερνόβου ἀπεχώρησεν.

C

κζ ι.

Ὅπως κατηγορίαι κατεσκευάσθησαν κῦ τοῦ Πατριάρχου Βέκκου.

κζ ια.

Ὅπως Βασιλικὴ νεαρὰ προεβλήθη ὑπὲρ τοῖς σταυροπηγίοις.

κζ ιβ.

Τὰ συμβάντα τῷ Πατριάρχῃ διὰ τὴν τῶν Κολύβων ἀποστολήν.

D

κζ ιγ.

Ὅπως παρητήσατο Θρόνου ὁ Πατριάρχων Γεώργιος.

κζ ιδ.

Τὰ κῦ ὑπὲρ πρέσβεως τοῦ Πάπα καὶ Πατριάρχου Γεωργίου.

κζ ιε.

Πληροφορία Βασιλέως πρὸς ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὰς ψευδολόγους ἀπαιτήσεις τῶν πρέσβεων.

E

κζ ις.

Ὅπως ἀπεσάλησαν οἱ πρέσβεις ἵνα τὰς ἀποκλείσους ἐν φυλακῇ.

κζ ιζ.

Ὅπως ἀνήχθη ὁ Γεώργιος ἐς ὁ Πατριαρχεῖον ὁ δεύτερον.

κζ ιη.

Τὰ κῦ περὶ Γεωργίου καὶ Μελετίου ὅπως εἰς Ῥώμην ἀπεστάλησαν.

κζ ιθ.

Πάλιν τὰ κῦ περὶ Λαχανᾶ, καὶ ὅπως ψευδῶς τοῦ Νογᾶ πεφόνθασι.

κζ

κζ. κ. A

Ὅπως ἐξεστράτευσε ὁ Βασιλεὺς Ἀνδρόνικος εἰς Ἀνατολήν.

CAP. XX.

Expeditio Imperatoris Andronici in Orientem.

κζ. κα.

Ὅπως αἱ Τράλλεις ἀνακτησάμεναι ὑπὸ τῶν Περσῶν ἑάλωσαν.

CAP. XXI.

Vt Tralles restaurata à Persis captæ sint.

κζ. κβ.

Ὅπως ὁ Πορφυρογέννητος Κωνσταντῖνος εἰς τὰ κζ Δύσεως ἀπεστάλη.

CAP. XXII.

Vt Porphyrogenitus Constantinus in Tractus Occiduos missus sit.

κζ. κγ.

Ὅπως ὁ Βέκκος γράφων δι' ἣν αἰτίαν ἐκ τοῦδε τοῦ δογμάτων ἐκίνησε. B

CAP. XXIII.

Vt Veccus scribere aggressus, ea occasione de dogmate controversiam moverit.

κζ. κδ.

Ὅπως εἰς Ὄρος τῆς ἁγίας Αὐξεντίου ἀπῆλθε ὁ Πατριάρχης. καὶ ἐκεῖ τῶν τῆς Βασιλείας ἐκεῖ.

CAP. XXIV.

Vt ad Montem Sancti Auxentij iverit Patriarcha; & de Actis Imperatoris illic:

κζ. κε.

Περὶ τοῦ Καλοθετοῦ ἐκεῖ καὶ Ἰωάννου τοῦ Δούκα.

CAP. XXV.

De Caloido & de Ioanne Duca.

κζ. κς.

Τὰ κατὰ τὸν Λογοθέτην τὸν ἐπὶ Μυζάλωνα.

CAP. XXVI.

De Logotheta Generali Muzalone.

κζ. κζ.

Ὅπως ἐκ Δύσεως ὑπέστρεφε ὁ Πορφυρογέννητος, καὶ τὰ κατὰ Κοταντίζαν. C

CAP. XXVII.

Vt ex Occidente redierit Porphyrogenitus: & de Cotanitza.

κζ. κη.

Θανάτου τῆς δεσποίνης Ἄννης καὶ τὰ τότε συμβάντα.

CAP. XXVIII.

Mori Dominæ Annæ: & quæ tunc contigerunt.

κζ. κθ.

Ἐκστρατεία Μιχαὴλ Βασιλέως ἐπὶ Σάγγαριν, καὶ τὰ γενόμενα ἐκεῖ.

CAP. XXIX.

Expeditio Michaelis Imperatoris versùs Sangarim, & ibi gesta.

κζ. λ.

Τὰ κατὰ τοὺς ἐπὶ Πάπαν Μαρτῖνον ἀποκρισιαρίους. D

CAP. XXX.

De Apocrisiarijs ad Papam Martinum missis.

κζ. λα.

Περὶ τῆς διαθήκης τοῦ Πατριάρχου Ἰωσήφ.

CAP. XXXI.

De Testamento Patriarchæ Iosephi.

κζ. λβ.

Ὅπως ἐγένετο τὰ κατὰ Βελιγράδα.

CAP. XXXII.

Vt res ad Bellagrada gesta contigerit.

κζ. λγ.

Θρίαμβος τῶν ἁλωκότων κατὰ τὸ Βελιγράδα.

CAP. XXXIII.

Triumphus captorum ad Bellagrada.

κζ. λδ.

Τὰ κατὰ τὸν ἄρχοντα τῶν Λάζων Ἰωάννην. καὶ ὅπως αὐτὸν ὁ Κρατὺς ἐπεγαμβρεύσατο. E

CAP. XXXIV.

De Lazorum Principe Ioanne, ut eum Imperator sibi Generum fecerit:

κζ. λε.

Ὅπως ὁ Βασιλεὺς μετεκαλέσατο Τοχάρους κατὰ τοῦ Σεβαστοκράτορος Ἰωάννου.

CAP. XXXV.

Vt Imperator Tocharos accersiverit contra Ioannem Sebastocratorem.

κζ. λς.

Ὅπως κινδυνεύσας κατὰ θάλασσαν ὁ Βασιλεὺς, ὕστερον ἐξελθὼν ἐτελεύτησεν.

CAP. XXXVI.

Vt in mari periclitatus Imperator, deinde postquam exscendit, sit mortuus.

CAPVT I.

Vt & quibus de causis ad Montem Hamum turbari Pax ceperit.

CÆterùm Imperatori novarum initium curarum attulerunt res apud Hæmum irerùm turbatæ. Nam conventiones Constantini, & illa fœdera, nuptiali utrunque necessitudine firmata, jam confundebantur, Mariâ Virum in hostilu adversùs Romanos odium movente eò efficaciùs, quò pluris ea esse apud ipsum ceperat edito ei filio qui Michaël est dictus: cessante interim Imperialium promissorum fide. Nam cum pactis Sponsalibus recepisset Imperator Mesembream Constantino se cessurum, nondum eam tradiderat: & satis apparebat deliberatum esse ipsi, nullo unquam fine comminisci prætextus non dandi quod amitteret invitissimus. Subjecit jam per se ardenti offensioni flammam nova injuria neglectæ spretæque ab Imperatore Eulogiæ, quæ mater erat uxoris Constantini. Causa inter eos dissidij fuit Eulogiæ declarata propensio in eas quæ minus Imperatori probabantur factionum Ecclesiasticarum Partes, quâ ille odio Sororis in se quidâ imputabat. Sanè Matronæ hujus in eâ re ita eminebat studium, ut non contenta se ipsam à communione consentientium Fratri Augusto segregare, plerosque etiam aurores participesque Schismatis conciliare demerendo sibi, fovereque patrocinio palàm affectaret. Hæc Maria quotidianis audiens Nuncijs (cursitabât enim inter Matrem Filiamq; nundinâdis in causam Schismatis muliebribus suffragijs intenti Monachi non pauci) gravia in Avunculum machinari orsa est, invita ipsa quidem & abhorrens ab impio in speciem facto, ut dicere solebat implorâtibus ejus opem quos dixi Monachis, tamen excusans, sinere inultam se non posse aversionem à Matre suâ quam præseferebat Imperatur: cui proinde parem odij mensuram rependere aggressa, plùs nocere conata est quàm verisimiliter potuerat à muliere timeri. Siquidem Iosephum quemdam cognomento Catharum cũ alijs in Palæstinam misit, partim ut Æliæ Patriarchæ manifestarent quæ acta fuerant: partim ut hujus opetâ, collaborantes eodem & ipsi pro virili, Sultanem illic dominantem in Impetatorem concitarent; quò illo inde, Bulgaris ex parte aliâ irrumpentibus, Imperatori subjectæ Provinciæ ancipiti utrinque malo vexarentur. Nam exosum esse utique Deo Imperatorem ob ea quæ contra ritus patrios in Religione immurasset: unâ re antem maximè moveri & concitari Deum adversùs homines, si eos videat olim sancita

Βασιλῆ δὲ καὶ αὖθις φερομένην ἔρεξε τὰ κατὰ Αἷμον κινήματα. αἱ γὰρ Συνθῆκαι τῆ Κωνσταντίνε, καὶ ὅτι τῷ κατὰ σπονδὰς συνεχίοντο ἤδη, τῆς Μαρίας κινήσας αὐδᾶ πρὸς ἔχθραν, ἐφ' οἷς καὶ παραδοπιοσαμένην Μιχαὴλ, ἐν ἀναβολαῖς τὰ ἐκεῖνου Μεσεμβρίαν ἦσαν, καὶ δῆλος ἦν βασιλεὺς ἐκείνοις πλαπόμενος ἀφορμὰς τοῦ μὴ δοῦναι, ἢ καὶ παντάπασι δοῦναι σὺν ἑκόντι βουλομένῳ ἐκείνῳ. ἀνεβάλλετο δὲ ὁ μῦθος, καὶ ἡ πρὸς Βασιλέως τὰς μητρὸς ἐκείνης Εὐλογίας παρόρμησις. ὁ δ' αὖπον, ἡ πρὸς τὸν γενόμενον τὴ Ἐκκλησίᾳ διαφορὰ, ὡς ἐκ ἐχθρὰν λαχίζεσθαι τῷ Κομνηνῷ, μὰ ὅπως ἀντίον ἀχιζομένου τῆς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν κοινωνίας, ἀλλὰ καὶ πολλὰς τῶν ἀχιζομένων προτιμᾶσθαι καὶ προσάγεσθαι τοῦτ' ἦ Μαρία πυθανομένη τὸ ὁσημέραι παρ' αὐτοῦ φοιτώντων (ἦσαν γὰρ καὶ τῶν Μοναχῶν ἐκ ὀλίγοι τὰς ἐκείνου σίρξαντες ἱκετείας) δηλὰ ἐμελέτα κατὰ τῆς θείας, συγῦσα μὲν καὶ τοῦ πράξαι, ὡς πρὸς σὺν ἱκετεύοντας ἐλεγε, σὺν δηλῷ δὲ ποιομένη τὸ τοῦ τῆς μητρὸς πρὸς Βασιλέως ἀπέχθειαν, ὅθεν τὸ πρὸς ἴσα δηλοῦσα ὅ ἐχθρὸς, ἐπιφέρειν πράττειν καὶ μείζω ἢ κατὰ γυναῖκα. ὁ γὰρ Ἰωσὴφ ζῶν ἄλλοις, ὃν δὴ καθαρὸν ἀνόμαζε, πέμπει πρὸς Παλαιστίνην. ἅμα μὲν τῷ τῆς Αἰλίας Πατριάρχῃ τὰ πραχθέντα δηλωσόμενος, ἅμα δὲ τὸ Σελτὰν κατὰ Βασιλέως εἰς ἑνὸν ἐκείνῳ συλλαβόντας. ὡδὶ ἅμα ἐκεῖνος μὲν ἔνθεν, Βυλγάρους δ' ἐκπέμψων ἐνθεν, τὴν χώραν τῆ Βασιλέως κακοῦν. εἰ γὰρ καὶ τῷ θείῳ ἀπηχθημένος Βασιλεὺς, ὡς συβαίνετο τὴν πρὸς ἐκεῖνον θρησκείαν. ἤδει δ' ἄλλο εἴ ὅ κινοῦν θεὸν ἐπ' ἀνθρώπους, ἢ ὅ, συβαλλόμενος σφᾶς τὴν πρὸς ἐκεῖνον νομιζομένην δίκην ἐρήχθαι, τῷ μὲν οὖν Πατριάρχῃ ὁ συβὰς τῆς Μαρίας πεμφθέντας, πᾶσα λέγειν ἐδόκουν, καὶ παρ' ἄλλων μαθόντα τὰ γενόμενα. ἔθεν καὶ συβὰς μόνον ὁ μεγαθόνων προσπίπτειν ὁ πρᾶγμα, ἀληθινὴν φρόσβεις ἔχειν, καὶ σὺκ ἐπολυπραγμονεῖν πέμψαντα. ὅπερ δὴ τοῖς πρὸ Ἀλεξάνδρου Ἀθανάσιον, καὶ μὰ Ἀντιοχείας Εὐδόξιον, ἐκεῖνο πρᾶξαι, ὃ καὶ μόνον ἠξιώθη

πιεῖν

ποιεῖν. τῷ δέ γε Σκλαὶ παρ' ἐλπισμὸν ἐπὶ πάντα ἡ ἐκείνων πρεσβεία, ὡς μηδὲ ποτ' ἄλλοτε ἠνυσμένη τοῖς πρὸ αὐτῆς τοῖς Αἰγύπτου ἄρχουσι. πρῶτα δὲ καὶ ὅ ἔλεγε τῷ Βκλαίων μὴ πεφανέναι ὃν ὡς καὶ ἐς ἀρχὴν ἀνάγκαζε, ἐν ὑποψίᾳ τὴν πρεσβείαν ἐποίει, καὶ σκηλὰς ἀπέπεμπε. τὸ μέντοι γε δοκοῦν τῷ τὴς Αἰλίας πατριάρχῃ Γρηγορίῳ καὶ λίαν ἀληθινὸν ἦν. ὁ γὰρ Ἀντιοχείας καὶ προσπεδήμησε τῇ Κωνσταντίνου, ἐνοῦται τῷ τῆ Ῥηγὸς Ἀρμενίας χεῖρα. ἐκεῖνος γὰρ ἔχθρος τῷ Πατριάρχῃ τηνῶν, ὃ ἥλιον ἐκποδὼν ποιούμενος, ἐπεὶ ἀνὰ χεῖρας εἶχε τὸν ἄνδρα, ἐκδίδοσθαι τοῖς ἀπάξουσιν, ἢ δὴ καὶ ἀπολωλέναι ἐκ τοῦ θαύματος ξυμβαίη. καὶ ὃ λαθόντες, ἀμφάλῳ, καπνὸς θλῖψ πίεσμα, ἐρήμῳ ὕστερον καὶ ἀπαθῆ ὠθοῦντα τὰ εἰς θάνατον. ἀλλ' ἐκεῖνος ἐνοῦται ὡς ἔλεγε τῆς Θαυματουργοῦ Νικολάου δίκης, Βασιλεῖ προσρίζῃ καταχθεὶς εἰς πόλιν. ὁ δέ γε Ἀλεξανδρείας, καὶ αὐτὸς ὕστερον τοῦ παραχθέντων γεγονὼς, ἀπαλύνει μὲν οὐκ ἔχε ὅ γεγονὸς· ὅμως δ' ἀφῆκθε, ἐμποδὼν ἔχων τὴν ξενιτείαν τῇ τοῦτο ζητεῖν. ὁ γὰρ προσκληθεὶς οὐκ ἐκεῖνος, ἀλλ' αὐτὸς καὶ θαυμαθέντων ὧν ἐπαγγελλυπηρῶν, ἐν τοῖς ἄγαν ἀλγίστοις, ὡς οὐκ ἀμφὶ Βασιλέα κατέφθυνε, καὶ ὑπερπλεσμένοις ὑπὸ ἔχοντι δεῖν ἡσυχάζειν· τῷ μὲν συμπαθεῖν παντελῶς ἀπέχων, ὃ δ' ἀκκιεῖν καθεζόμενος, ἠνέμῳ ἄκαιρον.

A Ecclesiasticæ doctrinæ dogmata legitimumque usum sacrorum eorumpere intrusâ novitate non vereri. Ac Patriarchæ quidem missi à Mariâ facilè persuaserunt quæ narrarunt, utpotè ipsi jam ab alijs audita; itaque eum hi novi cognitarum antea rerum Nũcij nihil nisi exaggerarent indignitatem famâ jam celebrium actorum, pro veris eos & syneerè agentibus Legatis habuit, nihil curiosè indagans circa mentem ejus à quo mittebantur, aut inquirendum suspiciosè ducens de toto istius Legationis consilio,
B ecquid arcani quidpiam artificij & politicarum privatarumve rationum speciosò zeli pro religione obtentu celaret. Itaque tanto studio in negotium incubuit, ut vel si eõtingeret Alexandrinum Athanasium & Antiochenum Euthymium Imperarori assentiri, profiteretur solum se non dubitaturum obstare. Sultanem quod attinet, inexpectatissima hæc ei accidit legatio, quippe qualem nullam unquam fando esset auditum Decessores suos Ægypti Principes accepisse.
C offendebat etiam obscuritas Bulgaricæ Gentis parùm hactenus celebris, nec multùm posse judicatæ: quare ab ipso tota res pro suspectâ contempta est, Legatiq; silentio dimissi. Cæterùm Æliæ Patriarcham sua minimè fefellit opinio Gregorium, in ijs quæ de alijs duobus Patriarchis autumaverat. Nam Antiochenus quidem, jam tum Constantinopolim advenerat, liberatus è manibus Regis Armeniæ. Hic enim Rex ei Patriarchæ infensus, & amovere de medio ipsum eupiens, forrè incidentem in suas manus tradiderat certis hominibus, abducendum eò ubi perire illum brevi necesse esset.
D Et illi acceptum rupi desertæ mari circumfluæ commiserãt ad certum exitium; omni quippe humani subsidij commercijque destitutæ facultate. Verùm ille liberatus inde, ut ajebat, cœlesti auxilio Thaumaturgi Nicolai, ad Imperatorem confugit, Constantinopolim se conferens. Alexandrinus autem, post ista quæ de Religione nuper sancira quidam improbabant evectus in Thronum, retexere priùs acta non curavit; quare quietus permanebat, eò securiùs, quòd propter locorum ubi degebat longinquitatem à Constantinopoli, minimè aspergendum sese confideret qualicumque invidiâ rerum illic transactarum, præsertim ad quarum ipse consilia vocatus non fuisset. Accedebat quod multis ubi erat, inter Barbaros veræ Religionis Hostes vivens, adversis conflictatus, obstruere sibi quem unum habebat ad confugium paratum portum gratiæ Imperatoris, è re suâ non putabat. Itaque obnoxium se illi à quo solatium expectaret præbuit, nihil suceensens ab eo constitutis, sed quietem amplectens: abstinens tamen disertâ comprobatione jam actorum, verùm ijs quomodocumque semel statutis intempestivum nunc quidem existimans à se controversiam moveri.

CA-

CAPUT II.

Ut Maria Sphentisthlabum deceperit.

INterim Maria Michaëlem filium ætate immaturâ coronari curavit, regieque inde alebat educabatque, in acclamationibus publicis locum ei post Parentes tribuens. Sed his illam intentam conturbabat à Sphentisthlabo molesta suspicio, jus utique non inverisimile ad Bulgariæ Principatum habenti, nec contemnenda ad id tuendum potentiâ subnixo, quippe qui Despota jam esset; quare optimum putavit dolis illum aggredi; prætextu fraudis indidem sumpto unde causa ipsi pro puero timendi major erat; è morbo videlicet Regis & viri sui Constantini sine spe decumbentis. Mittit ergò certos homines ad Sphentisthlabum qui postquam juramentis ei quàm religiosissimis synceræ in ipsum Mariæ benevolentiæ fidem plenissimam fecissent, quam blandissimè rogarent venire ad ipsam ne gravaretur. Persuasus ille ac fretus religione jurisjurandi, Ternobum se confert. nec ibi aspernatus senex annosus est ridiculam à tanto juniori fœminâ oblatam adoptionem, quæ fratrem illum, & quidem minorem, faceret pueruli lactentis. Res palàm in Ecclesiâ celebrata sic est: post adhibitos à Sacerdote solemnes in talibus occursus, benedictiones & ritus cæteros, magno allucente funalium numero, Maria regium diducens pallium, ambos hinc atque inde ulnis admovit, Michaëlem pusionem ac Senem Sphentisthlabum: è quibus hic in hunc modum fœdere sancito, domum remlit novum titulum filij Dominæ Bulgarorum à Michaële puero secundi. Non multum ab hac adoptione tempus processerat, cum circumventum insidijs, eò faciliùs quòd à sibi cavendo fiducia eum novæ contractæ necessitudinis averterat, egregia Mater adoptatum occidit. At divina Justitia non quâ solet in plerisque patientiâ sceleris hujus pœnam distulit. Statim excitavit qui sanguinem impiè cæsi requireret. cujus eventûs narratio paulò altiùs repetenda est.

Ἡ Μέντοι γε Μαρία Μιχαὴλ τὸν παῖδα καὶ τοῦδε τοῦ ἡλικίαν σίφασα, βασιλικῶς ἔτρεφε καὶ ἀσκίζε, τοῦ ὀνόματος μὲν Πατέρας τῷ παιδὶ παρέχουσα. Ὑποπίπτως δὲ τῷ Σφεντισθλάβῳ ἐλλίαν ἔχουσα, Δεσπότῃ γε ὄντι, Ὑποπτεύοντι δὲ δόλους ἐκείνῳ. τὰ γὰρ τῆς Κωνσταντίνου ἀσθενείας ἔχοντος ἐποίει τοιαῦτα κατασοφίζεσθαι τὸν τῷ παιδὶ δόλιον. πέμψασα γοῦν, ὅρκοις μὲν ἐπιθυκλεδοῦ, πίστει δὲ βεβαιοῦσα Σφεντισθλάβῳ παρ' αὐτοῦ. ὁ δὲ τοῖς ὅρκοις θαρρήσας, εἰς Τέρνοβον ἦκε, καὶ τὸν παρθενικὸν ὑποπεσεῖν θρόνον ἠξίου. καὶ δὴ ἐπ' Ἐκκλησίας τελεσφανὲς τῇ Μαρίᾳ ἐκύρου ὑποπόνητον. μέσον γὰρ τοῦ ἱερέως ἐντυχόντος, καὶ τὰ ἐπ' αὐταῖς φαῦλα, ἀναχθέντα καὶ ἐπιδυθέντα, ἄμφω Μιχαὴλ καὶ Σφεντισθλάβῳ παρ' ἑκάστου τῶν αὐτῆς ἀγκαλῶν ἐπὶ τὴν, ἐν ζωσταῖς γνωμένων, ἀπολύεται ἐπ' οἴκου ὑὸς κεκλημένου τῆς τοῦ Βουλγάρων Δεσποίνης μὲν Μιχαὴλ ὁ Σφεντισθλάβος. ὕστερον πολὺς χρόνος τοῦ ὑποπίπτειν παρεμίσγε, ἐν δολιευσαμένη κτείνει ἡ δίθεν μήτηρ, καὶ ὑποπεσοῦσα. ἀλλ' ἡ Δίκη ὑπ' ὤσπερ ἔθος αὐτῇ, τὰ πολλὰ κατημέλει· ἀλλ' ἀνιχνεύουσα καὶ ἐκζητοῦσα τὸ αἷμα τοῦ ἀδίκως πεφονευμένου. ἐν ᾧ λόγος ἄνωθεν ἐκλεῖ μετελθεῖν τὰ τῆς διηγήσεως.

CAPUT III.

Initia Lachanæ, & ut is Constantinum interfecerit.

ERat in ijs partibus rusticus quidam mercede porcos pascens, Cordoeubas appellatus, cui voci cum quædam inesset usu popularis illic linguæ, oleris notio, Græci qui olus *Lachanum* vocant, istum, ubi cepit innotescere, hominem Lachanæ vocabulo celebraverunt. Hic ita so-

Ἦν ἀγρότης ἐλεύθερος μισθοῦ βόσκων χοίρους, Κορδόκυβας κεκλημένος. ὃ δ' ὄνομα, ἡ Ἑλλήνων γλῶσσα, εἰς Λάχανον ἐκλαμβάνει, καὶ Λαχανᾶς ὑπῆρξεν φημίζεται. ὅτε τοῦ χοίρων ὑπημελῶς ἔχων, ἐκυτὸν κατημέλει, ὥστ' ὀλίγας, ὥστ'

ὅτ' ἐπ' ἐνδύμασιν ἀκολυμβῶν, μόνῳ δ' ἄρτῳ ἐπόζῃ, καὶ ἀγροῖος Λαχανοῖς, ἀφελῶς ἔχε καὶ ἀφελῶς, ἐ τοῖς σὺν ἑταίροις καὶ αὐτὸς κατ' ἐνδίαν ὄντας, εἰς διεξοδικὰ πολλάκις, δῆλον ὡς μεγάλα τοῦ ἑαυτοῦ φαντάζόμενον. ὃ δὲ οὐκ ἦν κατεγέλων, ἢ μᾶλλον ὑπερέβλεπον. ἐνεδίδου ἐκεῖνος διαιτώμενος σὺν οἷς ὑπῆρχε ἐλπίσι μετεωρίσας τὸν νοῦν, ἐαυτῷ προσῆκε, ἐ ἄλλας ἀπεδίδου θεῷ ὡς ἔχων ἔντυχε. πολλὰ δὲ ἐκείνῳ μετὸν ἐ θείων λογίων καὶν ὑπὸ νοῦν, ἐν τοῖς ἀγροῖς ὅτε καὶ τοῖς πρὸ αὐτοῦ βοσκομένοις χοίροις ὁ πᾶσαν ἐκδεδηκὼς ἀνθρωπίνην καὶ ἀφελῶς ἔχοντα; ζῶντας οὖν τὰ πολλὰ ἀλόγων, καὶ ὅδεν ἀφόρμας πλεκόμενον, τῆς προς ἀρχὴν ἴσα καταστάσεως, πολλάκις τὰ αὐτὰ διεξῄει τοῖς ἀγροίκοις ἐκείνοις ἐ συφορβοῖς, Ἀγὼν πᾶς ἐντυχίας λέγων, ἐ πᾶσαν ἐκείνων, εἰς ὃ κινηθείας ἐ ἔθνος ἄρξας. ταῦτα πολλάκις διεξιὼν διετέτατο. ἐ ἤδη ἄλλως προσῆκεν αὐτῷ, ἢ ὡς ἐδόκει, τὸν γὰρ προθεσμίαν ἐκεῖνος ἐδήλου τῷ κινηθῆναι· μιᾶς οὖν, ὃ τῆς ὁρμῆς ζωήρημα λέγων λαβεῖν, αὐτὸς ἐκείνους ἐφέλκεσθαι) προς τὸν ἑαυτοῦ διερμηνέα, καὶ κείνῳ ἔφη), ὡς μέγα τι ἐλπίζοντος παίζειν· ἀπέρχονται γὰρ εἰς χώραν, ἐ ὃ τῷ σκοροῦν κηρύττειν ὄνομα, ὡς θεὸς ἥκει ὁ τῷ ἄρξαι ζωήρημα, ἐ ἅμα λέγοντες, ἔπαιζον, ἐ προσεπηγείρετο πλείους ἑκάστοτε· καὶκεῖνος προς ὃ δυσκλείστερον μεταβάλλεται, ἀμπεχόνην τ' ἐνεδιδύσκετο, ἐ καθ' ὁδὸν προσεζώννυτο, ἅπου τ' ἐπίβαινε, ἐ ἐφαίρετο προς ἔργα μείζω ἢ κατ' αὐτόν. τῷ γοῦν Κωνσταντίνῳ ἀσθενοῦς τῷ σώματος ἔχοντι, ὃ γὰρ ἐκείνου καταγὸς ἔχων ἀκίνητον ἵππον, καὶν σὺν καὶ ἀπελθὼν ἔδη, ἐφ' ἅμαξης ἐφέρετο φόρτος χενὸς, πολλοὶ καταλιπόντων ἐ μᾶλλον προσῆκεν Τόχαροι, ὁπλομαχίας ἑκάστης ποιοῦντες, ἐ Μυσῶν ὅπως λέαν τὰ Μυσῶν πλέοντες. φάλαγξι γὰρ Τοχαρικὴν προσκεφαλίας ὁ Λαχανᾶς ἐμπεπλεσφισμένον μὲν ὧν ἐπέφερεν, καὶ κεῖνον νικᾷ, καὶ αὖθις ἄλλη, καὶ ὕπου προς ὃ μεγαλειόφρων ἐπ' ἐ πολλαῖς ἡμέραις καθίσαντο. χώραν τοίνυν προσεπήγετο. ἐ ἐπ' αὐτῷ πολλῷ τῷ δὲ προσεξῆν ἐλπισμόν, ἀφαρέτως ἔχων· ἐ ὁ Λαχανᾶς πολὺς ἦν φιλοζώνων παντοχοῦ. ὑ δὲ γὰρ ἡμέρας ἐφίσατο, καθ' ὃν ὁ πλείους τὴν προσπέραν ἔχε, καὶ ἁρπαγὴ προσβάλλειν. τοῦτο ἐθορύβησεν μὲν ἐ Κωνσταντῖνον τὰ πλεῖστα. ἀλλὰ δὲ πᾶσι δόξαν καὶ αὐτὸν θορυβεῖ Βασιλέα. ὃ γὰρ ὕπως ἐπελθὸν πᾶσι ἀξίαν, οὐκ ἂν ἐπελθὼν

licitè suibus sibi commendatis attendebat ut seſe negligeret, non curans quid veſtiret, aut quo veſceretur, naturali ſimplicissimè defungens victu, ſolo pane & herbis agreſtibus contentus. Familiaribus utebatur indolis & educationis ſimilis homunculis: quibus plerumque magna de ſe quædam olim futura quaſi vaticinans jactabat: ſæpe illis irridentibus, nonnunquam etiam non planè detrectantibus credere. His ille neſcio unde ſpebus inflatus, gravitatem affectare cepit inſolitam, componereque ſe in ſpeciem ſanctimoniæ, colligens ſubinde animum, & Deum invocans quibus uti poterat precibus bomo funditus omnis inſtitutionis rudis: quippe in agris ſemper verſatus paſcendis intentus porcis. Apparebat igitur ferè cogitabundus, verbis ſæpe ſignificans voluere ſe animo neſcio quam machinationem novi conſtituendi Principatûs, quem quaſi ad ſcopum acta & meditamenta cuncta ſua dirigeret. Habebatque de talibus ad ſuos illos ſodales ruſticos & ſubulcos ſerios ſæpe ſermones; memorans mira atque viſa, & quaſdam appatitiones Sanctorum, à quibus impelli ſe ajebat ad jugum excutiendum, & ſibi uſurpandum Gentis imperium. Ejuſmodi tam ſæpe differuit, ut quantumvis incredibilium fidem faceret. jamque alio ei plerique ſtudio quàm priùs attendebant; maximè cum ediceret fatale tempus decretę ſibi divinitus potentiæ imminere, moxque ſe eruptrum in ejus arripiendæ conatum, quę proſpero ſucceſſu fortunandum ſeiret. Ad hæc arrectis aliquandiù, ſubitò diem pronunciavit, quâ die proditurus eſſet è latebris, & maturo jam præclaro cepto felix autore Deo anſpicium daturus. nemo dubitavit, aut renuit. Conclamarunt omnes dneeret quò vellet; ſe alacriter in cunctis obſecuturos. Nec facta dictis abſnere. Addunt addicuntque ipſi ſe frequentes, magnis elati ſpebus, curſant per regionem proclamantes Subuleum à Deo miſſum, & ad manum jam confiatam, ingentem certatim undique accurrentium aggregant nnmerum. Creſcebat in dies multitudo, & novus Dux ad conſentaneum aſſumptæ dignitati ſe fingens habitum, abjectis cenronibus, honeſtiorem indnit veſtem: enſeque ſuccinctus, equo inſeenſo, ad opera majora quàm ejus hactenus fortuna caperet, palàm ſe accinctum oſtentare auſus eſt. Valetudine tum, ut dictum eſt, Conſtantinus infirmâ utebatur. nam erure dudùm fracto facultatem inceſsûs amiſerat, & ſi quopiam eſſet neceſſe profieiſci, curru pondus iners trahebatur. Ea res contemptum illi conciliavit plnrimorum. In his Tochati finitimi, fera gens & aſſueta rapto vivere, nihil à clando Prineipe timentes, liberrimis in Myſiam excurſionibus, agebant ferebantque paſſim cuncta; & vereti celebratas

bratas proverbio prædas Mysorum impunè frequentabant. In horum unam manum incurrens cum suis Lachanas, eam internecione delet. Aliâ die deprehensum similiter cohortem istorum alteram, ut priorem interficit. Hioc paucis diebus celebre fit ejus nomen, & videlicet non parvis & populi & tegionum accessionibus opes ejus angescunt: cunctis pro se quoque spem in eo summam emendandi publica incommoda collocantibus. Famæ interim ambitioso præconio Lachanas ubique buecinabatur. Nec dies præteribat, quâ non & ejus nnmero erescceret exercitus, & quâ non ipse aliquâ se insigni de Hoste victoriâ commendaret. Conturbatunt bæc non parùm subinde nunciata Constantinum. Ipsum qnoque, ubi fides tandem non creditis ptimò indicijs famæ constaotiâ facta est, ipsum, inquam, quoque ioopinatissima novitas vehementer commovit Imperatorem. Hnnc sua suspectare prudétia cogebat, ne subesset his quidpiam incomperti mali. quomodo enim homo tam vilis tam secutè prodiret, nisi productos fiduciâ opum noo apparentium, & multò majorum quàm quæ cernerentur, sibi conscius virium? Cæterùm io communi admiratione amborum Constantinus solus, quem periculi vis propinquior ureret trepidis raptim habitis toto lugo delectibus, admovendam streouè putavit nianum remedio mali longè ulterà quàm quisquam imaginari potuisset inopinatissimè nascentis erescentisque. Porrò Imperatot nondum ille quidem expedivit consilium bellandi; tamen sibi proficiscendum versùs istnm limitem constituit: partim ut ex propinquo cognosceret certiùs & si quid ibi labaret, confirmaret: partim ut qui ab illâ parte patebant in Romanam ditionem aditus, per quos ne Lachanas irrueret audita de illo timere cogebant, præsidijs & munitionibus idoneis præoccuparet. Hoc animo dum citatis equis versùs Orestiadem conteodit per concretos rigida hyeme gelu campos properans, cõtigit & pati eũ & peticlitari gravissimè. Nam equus quo vehebatur lapsans in glacie, cùm sessorem effudit, tùm supra ipsum totâ mole concidens, tantùm non oppressit, vulceratum in manibus & vultu adeò non leviter, ut vix totius ejus diuturnæ expeditionis spatio persanari plagæ potuerint, aut effici quin luculêtæ cicatrices reducem ipsum in Vrbem adhuc deformarent. Cæterum tunc illi eo itinere Adrianopolim adveoienti occurrit certus de cæde Constantini Nuncius.

εἰ μὴ δὴ μείζοις ποὶν ᾤοντο. ὁ μὲν οὖν Κωνσταντῖνος μόνον παρέξας τὰ κῦ ⟨illegible⟩ ζυγὸν μετὰ νεγκε ⟨illegible⟩ νοῦν τοῖς ὅ ἀπροσδόκητος φανὲν, καὶ ὡς οὐκ αὖ μὴ ὅπι δ' ἔσῃ, ἀλλ' ὑδ' ἄλλος τις ὠπῇ ποτε. ὁ δὲ Βασιλεὺς τοῦτο μὲ καὶ τ' ἀκαὶ καπαζόσας θέλων, τοῦτο δὲ κ' τοῖς τὰ ἀκκοθέντα ξαταραχθεὶς, παγιωδεῖν ἠπείγετο, ἐ τὰς ἄκρας καπχυρωῦ. ἐ δὴ ἐξελθὼν τὴς Κωνσταντίνε ἐπ' Ορεστιάδ ἤλαυνεν ὅλῳ ῥύτῃρι. χειμῶν δ' ἐξελθὼν, καὶ παγοῖς ὕπιὸν, παίχῃ τι ἐ τῷ ἀπιέναι. συμπεδίζετο γὸ ὁ ἔππος ὑπὸ παίων βαίνων τῷ Βασιλεῖ, κ' συμπεσὼν ὑπένω ὁ ἐπιχώμιος πλῶμα δεινὸν, χεῖρας τε καὶ πρόσωπον δρυπίσας, ὥπω χαλεπὸς, ὡς μηδ' ἀρκέσαι τὴς ὑπερτείας ὅλον χρόνον ἀπαλλαξίαν τὰ τραύματα, ἀλλ' ἔτι λείψανα τῷ πλησὼν ἐμιδύσ ἐπανελθεῖν τῷ Βασιλεῖ. ἅμα γὰν ἐπέδη ὁ Κεφαλῆ τῆς Ἀδριανῆς, καὶ ἅμα ἦ σφαγὴ τῦ Κωνσταντίνε ἀγγέλλει. ὡς γὸ ἀυξανόθ καθημέραν ὁ Λαχανᾶς, καὶ πολλοὶ προσχώρουν ὑπ' ἀφορμὴν καθελκυσόντες τῷ σφῶν Βασιλέως, ὑπ ποδῶν δ' ἰῶν ἤδη καὶ ὁ Σφεντόσθλαβος τῷ δόλιον ἀποκάμνων τῆς Μαρίας· ὧ δὲ γε προσφκειωμένοι τῷ Κωνσταντίνῳ ἐξ ἀνθρώπων ὤζον ταῖς τῆς Μαρίας κακεντρεχείαις καταρραισμένοι. ὅσοι δὲ καὶ τοῦτ' ἔζων μὲ παρ' ὑπένοιαν δὴ δυσνοίας ὑποπλέοντο· ὧ δὲ καὶ ταῖς ἀληθείαις εὐδυσώπουν, μόνῳ τ' μετ' ὀλίγων ὑπαπαλειφθεὶς Κωνσταντῖνος ὁρμᾷ μεπλεῖν ἤδη καὶ αὐτὸς καθελκυσῶσθαι. καὶ δὴ Συναξάμενος τὰς δυνάμεις, ἐφέρετο μὲ ἐφ' ἁμάξης, ὧ δὲ, οἷς ὑπῆν ὕπισθε, τὰς ὑφ' ὑπένοις ὁρμὰς κατεκλάνθ. ὁ δὲ Λαχανᾶς ὁμόσε χωρήσας ὑπένῳ, ἅμα φανεὶς ἐπροσπίπτ, καὶ κῦ κράτ ἀϊρεῖ, καὶ κἂν μικρὸν κῦ πόλεμον παρέξαντα Βασιλείας ἄξιον, δίκλω ἱερεῖ καπασφάζ. ἵνας δὲ τῷ ὑπένῳ καπαγωνισάμενον, τοῖς ἀσπὶς ὡς σφετέροις ἐχρῶτο. ἐ ἤδη βεβαίως ὕπηρχὸν τλὺ χώραν, κ' πόλεων ἤπτε, καί γ' αὐτὰς αἰρεῖν ὥσ ἀπὸ ὡς ἄρχων καὶ Βασιλεὺς φημιζόμενον. ἀλλὰ τὰ μὲν κατ' ὑπένον ὕπω. καὶ ὅπως ὁσημέραι πλέον ἐμεγαλυνόθ, καὶ ἀυξανόμενον ἐπεδίδου.

Cum enim adolescetet in dies potentia Lachanæ, & Bulgari passim à Rege suo ipsis spreto ad Subulcũ deficerent: nec qui potuisset obsistere Sphentisthlabus superesset, iosidiosis Mariæ delinimentis miser lucratus exitium, Proterum verò Gentis qui maximè Constantino stnduerant, partim sceleratis Mariæ molitionibus interfecti fuissent, qui verò adhuc vivebant partim falsò suspectarentur quasi rebellibus faverent; partim revera regnantibus offensi penderent in prævalescentem factionem: Constantinus fermè solus in medio relictus acti

necessi-

necessitate compulsus est tentare cum paucis opum antiquarum reliquijs aleam belli, & se, Lachanæ jam ipsum contemnenti objecere. Instructam ergò contra inferens aciem ipse in curru vectus, & fidi ei pauci, reprimere impetus impunè hactenus grassantium sunt adorti. At Lachanas contra se venientibus occurrens, simul vidit, simul admovit, simul vasano irruens impetu cædit exercitum, & plenè vincit; ac Regem ipsum qui nihil eo prælio famâ dignum ac tanti nominis fastigio egisset, miseræ instar victimæ victor obtruncat, reliquos suis adjungit: & jam apertæ plenè regionis porens, ad Vrbes sibi subijciendas convertit animum, solito successu; nunc enim hanc, nunc illam capiebat: nec quietus videbatur, quoad Rex totius haud dubiè Bulgariæ ubiq; acclamaretur. Sic se res Lachanæ habebant, quotidianis proficientes successibus, & ad summam brevi, ut apparebat, potentiam perventuræ.

CAPVT IV.

Vt Imperator filia Irene Asanem Coniugem dederit.

Ὁ δὲ Βασιλεὺς τῷ μὲν παρὰ δόξαν συμβαίνειν ὡς εἰκὸς ἐπαλγήσας, τὰ δὲ καθ' αὑτὸν ὡς ἐνῆν κατασφαλιζόμενος, ὅσον ἀσφαλὲς εἶχεν ὑπ. Κωνσταντινουπόλει, ἐπανῆξεν ἤθελε τὴν πρὸς τὸν Λαχανᾶν ἀγχιστείαις. καὶ πέμψας μὲν ἐπεπαίρετο τῷ βαρβάρῳ, ἐφ' ᾧ καὶ γνώσεσθαι εἰ ἱκανὸς ἔχοι καὶ πρὸς ὃ προῖτο χωρεῖν, ἥτις ἀξιόμαχος μὲν ἀποδείξεως, τὰ μέγιστα δ' ὀλυχνικὸς ὑπ. τῷ ἔμφυτα. καί γε καμπερὸν ὅπη φυσικοῖ διεκόπτο ποιεῖν, εἰ σφίσι δοκίσει ἐπανορθώσεσθαι καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν τῆς Βυλγάρων ἀρχὴν ὅμως δ' ἐπορᾶν, καὶ ὃ τῆς τύχης ἄστατον, ὡς ἅμα μὲν χαρίζεσθαι ἃ τὰ μέγιστα, ἅμα δὲ καὶ τὰ ἀρχαῖα περιφανῶς κλύζειν τὰ ζυγά. ἀρέτη δὲ καὶ τὸ περιῤῥώμενον αἰεὶ, καὶ τὸ ἀποῤῥώμενον ὑπ. ἀνέλπιστον. ὑπῆπτε τὰ πολλὰ τὴν τύχην, μὴ δοῦσα μεγάλα ἔξαίφνης, τὸ πᾶν τοιοῦτο ἀφελοῦ), καὶ ἀρέτης μὲν ὕσης μὴ δὲ ἐρρωγὸς, ἃ τὰ παρ' ἑκάστου διδόμενα ἀμαυροῦσθαι, ὡς μὴ φθάσαν ὑπομενοῦσα καίοντα θαμιάζεσθαι, καὶ ἐλεῖσθαι ὑποτυγχάνοντα. ἀφ' οὗπερ καὶ ταῦτα ἐρίφιον ὑπὲ λογισμῷ, Βυλγὼν ζωνίεσθαι ὑπ' ἀφ' αὐτὸν αὐχαλῶν. ἔβλεπε γὰρ τὴν τῆς Βυλγάρων ἀρχὴν, τῷ περιστάσει χρήζειν ἐξ ἀνάγκης. παρεσῆν δὲ καὶ τῷ Λαχανᾷ, ὑπ. ὃν τῷ Μυτζῇ Ἰωάννῃ, καὶ τῷ μὲν πάππῳ καὶ θράσει, καὶ ὑπὲ τῆς περιγεγονέναι), εἰς περιβαίνειν τὰς ἀρχὰς ζωπυρόσαντα ἐπίνοιαν, Ἰωάννῃ δὲ τὸ ἦθος καὶ τὴν ἀφ' αὐτοῦ ζωπυρὸν καταχρεῶν εἰς ἀρχὴν εἶναι τ' ἄπτα καὶ μᾶλλον διέκρυε. καὶ πολλοῖς γε ἤρεσκεν ἡ ὕλη, ὑπ. τῷ Μυτζῇ ὑὸν εἰς γαμβρὸν ἠνέσθαι τῷ Βασιλεῖ, καὶ ὅπως ὑπὲ τῇ περιόδῳ βασιλείᾳ καταστάντα, συνεγερθῆναι καὶ ἀσ-

A IMperator verò indoluit quidem, ut patuerat, inopinato casui; cæterùm securitati rerum suarum qnâ fieri oprimè poterat studens consulere, conandum existimavit id quod ex Bulgari ditione olim usurpaverat, cujus possessionē firmatam sibi videbat Constantini morte, sibi certiùs asserere, quinetiâ augere, cōciliando ac jungendo sibi per affinitatē Lachanâ. Misit igitur qui tentarent animū Barbari, & eâdē operâ dissimularet explorarent, vires opesq; ejus; ecquid tantæ, B ac cætera ejus omnia tali loco essēt, ut expectari jure posset, eū qui tam tenuia initia, portērosæ felicitatis multiplicatis hactenus successibus cumulaverat, pari deinceps quoque profectuum tenore ad culmen fortunæ summū perventurum. Quod si horum relatu cognovisset non esse illum inidoneum Regno Bulgariæ, nec imparem ejus nominis sustinendæ ntcumqûe Majestati, haudquaquam abhorrebat à cogitatione Generum sibi illum asciscendi, propriâ ipsi collocandâ filiâ. C Tamen reputans artenriùs cum inconstantiam fortunæ simul maxima indulgentis, simul subitâ inclinatione lancis, eriam antiqua eripientis; tum virturis tantò præstabiliorem conditionem ac naturam, cui & quæ insunt bona verè propria inamissibiliter possidentur; & quæ desunt, verisimiliter sperantur: vereri magnoperè cepit, ne cuncta hæc Sortis beneficia, citâ ejusdem, maturè pœnitere donorum solitæ, mutatione auferrentur: & vel si perseverarent, tamen quòd D virtutis ne modicum quidem subesset, eadē brevi morâ obscurata obsolescerent: seroque intelligeretur non fuisse properandum in nimium mirando consecutum ista, aut eo qui talibus careret misero putando. quare perpensis istis aliò verrens animum, convocavit viros prudentes quos habebat secum: ijsque exponens: videre se necessariò providendum Principem Bulgariæ: duos proposuit qui ei præfici posse viderentur; Lachanam & Mytzæ filium Ioannem; & illi qui-

dem fortunam suffragari, ineſſe animum audendi, magniſque nec improſperis ceptis munitum abundè ipſi videri poſſe iter ad ſummam iſthic potentiam. Ioanni tamen ut non deſperandum videatur poſſe ad optatum ſuccedere conatum iſtuc aſpirandi, facere genus ipſius, & cætera in ipſo ſita bona præſidiaque, quibus haud dubiè attolleretur ad ſpem non imprudentem in eo prævalendi ſi tentaret. Addidit; in hunc magis ſeſe propendere, meliuſque collocandam in hoc promovendo arbitrari operam. Idem pleriſque placuit, magnoque aſſenſu probatum Imperatoris conſilium eſt aſciſcendi Ioannem in Generum, & jus ei genere ac hereditariâ ratione competens ad iſtum Principatum, Imperij viribus fulciendi. nec videri dubitandum quin eò magis inclinarent Bulgari, ac facilè præferrent Barbaro Subulco Iuvenem nobiliſſimum, tum patris ejus Mytzæ reſpectu cui Regnum Bulgariæ debitum fuiſſe meminiſſent, tum memoriâ mitis in ipſos lætique Imperij majorum ejus cæterorum: tum denique metu palàm ei fœderati tamque arcto & inſolubili pietatis domeſticæ vinculo irrevocabiliter adſtricti Imperatoris, quanta inter Socerum & Generum intercedit neceſſitudo; ex quo certi eſſent toris eum Imperij viribus adjuvandum: quod videntem Lachanam, erat veriſimile remiſſurum ſtatim multum de audaciâ, & compreſſo tumore quo aſpirantis fortunæ aura levem hactenus hominem inflaſſet, furere tam licenter deſiturum. atque ubi Romanas acies in ſuo ſibi ſolo videret oppoſitas, aut in ſervitutem relapſurum priſtinam, aut fugâ maturâ & damnatis prævalendi ſpebus, latebras alicubi captaturum. Mariam porrò filiumque ejus facilè prodendos à Ternobitis, in quorum eſſent utrique poteſtate, veriſimile ex eo eſſe, quòd tantæ ac tam recentes extarent mulieris ejus in ipſos injuriæ, ut earum ipſos jam planè oblitos credibile non eſſet.

A αὐτὸ Βασιλέως· ἅμα μὲν ἀφ' ὧν πρὸς τῷ Μυτζῇ δικαίῳ, καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ Παπρωΐτζης πρὸς σφᾶς ἴλαρόν· ἅμα δὲ καὶ ὅλῳ τῷ Βασιλέως πρὸς αὐτὸν κηδεμονίαν, ὅσα καὶ πατρικὸν πρὸς γαμβρόν. εἰκὸς δὲ καὶ Λαχανᾶν ἐν τοιαύτῃ ἐλαφρᾷ φυσηθέντα, ὑπερχαλάσαντα τὰς ὁρμάς, φασκόντων Ῥωμαίων ὅπισθεν διωκόντων, ἢ πρὸς δουλείαν ὑποστρέψαι, ἢ μᾶλλον καὶ σὺν κρυπτῇ φάσγανα, μὴ ἔχοντα ὅπη αὖθις καὶ ἀχυρίσαιτο. Μαρίαν δὲ καὶ παῖδα ταύτας, ῥᾴδιον ἦν Τερνοβίταις πρόδωσιν· τὰ γὰρ πρὸς ἀνδρῶν ἐκείνης κακὰ, ὑπὸ γυναικὸς μικρᾶς, ὥστε καὶ λήθην δέδυκε.

B

C

D

CAPVT V.

Vt Imperator de affinitate cogitatà conſilium à Patriarchâ per Miſſos quæſierit.

HÆc cum à Concilio dicta eſſent, Imperator Patriarchæ ſuper eâ re ſententiam exquirendam putavit, arcanis per viros idoneos miſſis literis. Ille in Mytzam ſponsè dudum ſuâ propenſus; celeri reſcripto id conſilium prolixè commendavit, & videlicet prærogatiuâ tantæ autoritatis vlrimum in eam partem pendenti deliberationi momentum addidit. Eodem coneors acceſſit judicium Hieromonachi Theodoſij cognomento Principis. Nam ad hunc quoque Imperator conſilium poſtulans ſcripſerat, nepote juſto ſuffragiorum numero deſignatum Patriarcham in locum Theopolitani Enthymij jam mortui. quo de toto negotio non abs re fuerit diſtinctiùs hic aliquid ponere. Viduatâ Paſtore Patriarchali Antiochiæ Sede, aderant multi Orientalium Antiſtitum; quidam eâ causâ è ſuis Eccleſijs Conſtantinopolim profecti, nonnulli jam antea à degente illic Euthymio vocati. Huic enim ex morbo quo deceſſit decumbenti perſuaſerat ei aſſiſtens Theodo-

Τάλλ' ὁ Βασιλεὺς βυλόμενος, ἐπὶ τῷ δόξῃ τοῦ Πατριάρχου βυλῇ, πέμψας ἐν ἀποῤῥήτοις ἐζήτει. καὶ ὃς τὰ πολλὰ πρὸς τὸν Μυτζῶν ἐρέπετο, καὶ γράφων τῷ μὲν βυλῇ ἐνέδιδου. τοῦτο καὶ Πρίγκιψ ὁ Γερμανὸς Θεοδόσιος ἀξιωθεὶς καὶ ὃν πρὸς συμβυλὴν τῷ δεῖ Τύπων, ἔγραφε, μᾶλλον εἰς ὑπερορίαν Πατριαρχείαν. ὁ γὰρ Εὐθύμιος ἐπεθύμει τῆς Θεουπόλεως, ὃ δ' ὅπως ἂν χάριν ἀπῇ. κεχήρωτο μὲν οὖν ὁ Πατριαρχεῖος, καὶ πολλοὶ τοῦ τῆς Ἀνατολῆς Ἐπισκόπων παρῆσαν. ὧν οἱ μὲν ἐκεῖθεν ἰόντες, οἱ δὲ καὶ ἐντεῦθεν τὰς ἐκείνῃ πρεσβείας γνώμῃσι. ἤρεσε γὰρ δὴ Τύπῳ καὶ τῷ Ἀναζάρβῃ Θεοδωρίτῃ βυλῇ, ἐς νέον ἤδη κλιθέντος τοῦ Πατριάρχου, σὺν ἱκανοῖς ὀφθῆναι πρεσβεύσασι ἐκείνῃ γένεσθαι, ἐφ' ᾧ μετ' ἐκείνου πρεσβευθησόμενοι ἀνεπλήσθησαν ὡς ἱκανοὶ φηφίζοιντο. ὡς γοῦν ἐζητεῖτο ὁ χρη-

σμῴδησων

σιμβίσων, καὶ ἐδ' εἰς τὴν Ῥέγκιτα & ἀπεχί- A ritus Episcopus Anazarbi, è sui Patriarchatus Præsulibus idoneum ad sese jam nunc evocare numerum, qui videlicet, si quid ei deinde contigisset humanitùs, ejus Successeſſorem justis possent suffragijs eligere. Inter hos Euthymio jam mortuo de substituendo ei viro loco isto digno disceptantes, satis constabat eunctorum judicio concordi, neminem Principi videri præferēdum. Nec ulla per qnemquam ipsorum mora erat quin protinus perferretur decrerum evectionis ejus in dignitatem istam, isque in eam ritè vocatus inauguraretur, nisi paulisper supersederi, deliberationemque suspendi jussisset Imperator. Verebatur is, pro eâ quâ solebat intimum rerum occurrentium profundè perspicere prudentiâ, ne sibi obrepi illudique in hoc negotio sineret, meritoque sapientibus risum deberet, si hominem circa eam quæ tunc flagrarer in Ecclesiâ controversiam à se diversa sentientem, contra se, ac quam putaret meliorem eausam, tanta repente armari autoritate permitteret. Cæterùm quia eundem illum Principem ita videbat nō dissimulasse inclinationem propriam in factionem Schismate avulsam, ut tamen non ram in eo fixus irrevocabilisque videretur, quin sperari posser transitio ejus in partes eorum qui supremi ejus honoris voluntariâ delatione nihil non ab eo meruissent: necessarium esse credidit hujus spei pignus antecapere: nec rem tantam nimis periculosæ aleæ committere. quid si enim aliter ille jam proclamatus & inauguratus Patriarcha, quam speratum erat saperet; & dignitatis summæ, quam à stultè confidentibus accepisset, toto pondere incumberet in depressionem ipsorum eorumdem qui sic ipsum inexploratò promovissent? His de causis scripsit Imperator arcanò Patriarchæ: Videri è re fore, si prinsquam destinatæ electionis Monachi Principis in Patriarcham indicium emanarer, experimentum caperet ejus animi, & sic tantum perferri faventia ipsi suffragia permitteret, si qualia vellent, & ad Ecclesiæ pacem expediret, facturum eum certò constitisset. Hoc porrò experimentum per Scriptorem hujus Historiæ captum est. Is enim ex longo familiarissimus Principi, ad istâ explorarione fideliter seliciterque fungendum idoneus præ cunctis est judicatus. Huic ergò Patriarcha juxtæ sententiam arcanæ Imperatoris Epistolæ, arcana scriptò ipse quoque mandata cum misisset; ille pro amicitia sæpius adiens Principem Monachum; ei subinde quasi fictâ sermonis causâ conditione, mentionē Patriarchatūs, ignaro quid de se cogitaretur, seiens ipse, ita intulit, ut certò expiscaretur penitissimum ejus sensum animi; qui eum talis esset qualem Imperator & Patriarcha Con-

νησαι, ἰῶ σῶν δόξης καὶ ψηφίζεσθαι, καὶ προσαναδῆναι & ἄνδρα. ἀλλ' ὁ Βασιλεὺς σοφόν τι ξυνορῶν ὅτι τύπος, ὑποπτήξας τὸν χαλινὸν, καὶ & κρεμάμενον & ὀκ τῆς ὑποψίας καπέλειπε μήπως ὀφλήσῃ παρὰνοι. & γὰρ Ῥέγκιτα μὴ δ' ὅλου τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐνδήμου & ἀφ' ὧν συμβαίνα δ' ὅλως ἠγνόει. ὃ δὲ ξυμποκλίνεσθαι τῷ πυμῷ ὑποπτεύων προτρεμμίσιν φέρειν μὴ, σὺν ἔχε δ' ἀρᾳρώτως πιστεύη. εἰ γοῦν ψηφισθεὶς ἀπειρῆ, εἰ μὴ ἐκείνῳ τῷ ὅτι καὶ ἀξιώματος & ὑπάρκτων πυμῷ, σὺν δὲ γε καλίσαντας ἐξ ἀνάγκης ἀποφέρεσθαι ὃ ἦθελον, ὅτι καὶ ἀξιωσῖτις ὑ παρεισδέχθησαν. γελᾶσα γοῦν καὶ ταῦτα ὁ ἀπειρόπους τῷ Παπιάρχῃ, παρεῶν παρήσ & · εἰ δ' ὅπως ἢ ἐφίεναι ψηφίζεσθαι. ὑ δὲ πάρα λῶ δεῖ τὸ συλλεφοῦν & τὰ δε. ὅπ γὰρ ξυνῆκαν ἔχων εἰς ὄκεινον τῶν μελίσπη. καὶ ὅτι τῇ πάρα ταύτῃ, τῶν ἄλλων παρῄνεπο. πῶς γοῦν καὶ τὰ ὁ ἀπορρόπους ἐπέσαλμέν μὲν παρὸς Βασιλέα τῷ Παπιάρχῃ, ἐπεσαλμέν δὲ αὖθις Παπιάρχῃ τῷ Συγγραφεῖ, φοιτᾶν ὀκείνῳ συγχάκις, καὶ τὰ πρὸς τῷ Παπιαρχεῖς παρεπεκμήρας, εἰδὼς μὴ ἀδύπ τὸν τοῦ ἐμπρώμου, καὶ τῶν γνώμων ὀνεχύρεζον. καί γ' ἐπλεροφορεῖτο πληροφορημένος, ὡς κλιθεὶς ὑπαχκοῖτο, καὶ τῶν εἰς ὃ Παπιαρχεῖον κλῆσιν παρεσοῖτ). λέγοντο τοῦτο. ἐ ὡς ὑποψηφίῳ ὀπιδέσι παρεσφερόμενος ὁ Κρητικὸς τὰ φίλικα τ ἐπεῖλλε, καί γε τ' ἀναγκαίαν κῆ βυλῆ κοινωνὸν ἐπεῖ. τότε τίνων τὰς ἀυτῶν δεξαμένος συμβυλὰς, καὶ παρό γε τούτων τῶν τῆς Δεσποίνης, ἔργῳ τὰ τῆς βυλῆς ἐπλήρε, καὶ πεμῖας, ἀφ' τε ἑαυτὸν & Γεωάνλιν, ὀκ τῶν κῆ Σκάμανδρον & Τρωϊκῶν. ὀκεῖ γὰρ ἐ τὰς ἀφαιρέσας ἐπιέζε, ἀυτάρκειος τῶν εἰς παῖνοιαν ἔχων, ἐ μεταχηματίσας, γαμβρὸν ὀκάλε καὶ Βασιλέα Βυλγάρων. μεπεπῆ δὲ καὶ τῶν ἐς ὃ τῶ Ῥάσπου Λ'σὰν, ἀπὸ πᾶσαν τὸν πρὸ αὐτὸν πλοῦτον θριαμβεύων τέκνα, κ' δίκας παρεσθεὶς τὰς ἀξίας Τῖς γε μὴ ἔπος λέγῃσι κατὰ τινα μεμπτῆρος χρείαν. καὶ τῶν Βυλγάρων σὺν μὴ παρεχωρεῖν ἐζήμιος ὀκάλε, ὡς ἀυτὸν ὀνερχετήσων, σὺν δὲ ἁ καὶ παρεσῶπας τῶ ἀσφαλοῦς, πέμπων, δώρεις μὴ ἤγαγε, ἀνερώπνε δὲ ταῖς ἐλπίσιν, ὡς ὃ παρέξοπας ἐ τὸν Γεωάνλιν δεξούτο Βασιλέα δεσπότης Μάρίας. ταῦτα μὲν σὺν ὀκ τῆς Ἀ'δριανοῦ ὠκο-

ſtantinopolitanus optabant; & utrique perſuaſus priùs ego perſuaſiſſem, illum ſi Patriarcha declararetur, ſecururum non invitum quò ab Auguſto & Vrbis Patriarchâ conſentientibus vocaretur, irum à Patribus nullo jam obſtante in ſuffragia eſt, & conſpirantibus legitimo numero calculis, ritè eſt electio perlata. His ita geſtis Imperaror Theodoſio uri jam electo & deſignaro Patriarchæ honorem habens, & amicè ſcribere, & communicare deliberarionem de rebus magni ad Rempublicam momenti, in qua verſabatur, ejuſque ſuper ijs conſilium exquirere bonum factu cenſuit. Horum runc porrò reſponſis per omnia congruentibus acceptis, & ipſius in ptimis, quam item conſulnerat, Auguſtæ, conſilium in rem conrulit. Accerſitum enim è Scamandro & Troicis regionibus Ioannem, ubi ille priùs morabatur, abundanre ipſi è ſuis ibi prædijs ad victum culrumque ſplendidum provenru, mutato habitu Generum ſimul ſuum, ſimul Regem Bulgarorum appellavit: cognomentum quoque ipſi addidit ab Avo Aſane, & univerſo ſuo Comitarui, novo iſto illum celebrans nomine, magnificè oſtentavit; pœnis etiam decretis in eos qui, quocumque incidente uſu mentionem ejus deinceps faciendi, aliter quam Aſanem & Regem Bulgariæ vocarent. Bulgaros quoque quotquot in præſens parati ad accedendum ſunt reperri, ſpe beneficiorum ſtarim à ſe percipiendorum evocavit: ad alios qui adhuc deliberarent, idoneos qui allicerent miſit; donis eos jam nunc deliniens, in poſterum autem ſpebus corroborans, quaſi conſecuturos cuncta quæ cuperent ad vitæ florentem ſtatum, ſi deficientes à Mariâ, Ioannem Regem accepiſſent. Hæc ex Adrianopoli provldit: & quoſdam ad primam talium famam ſtarim concurrentes beneficijs affecit; cæteroſque Bulgaros magnis pollicitationibus trahere in partes populariter ſategit.

A νόμε, καὶ πᾶς ἀυτίκα πρὸς μόνον τὸν φήσαν προσχωρήσαι, δι' ἔδρα, καὶ καταδημαγωγῆ Βυλγάρους ταῖς ὑποσχέσεσιν.

CAPVT VI.

Vt Michaelem etiam ex Occidente ad ſe profectum Imperator Generum fecerit.

REverſo poſt hæc in Vrbem Imperatori nunciarus eſt appulſus mox futurus adventantis Conſtantinopolim ex Occiduo Tractu Michaëlis. Erat hic Michaëlis Deſpotæ filius natu minimus, Demetrius à principio vocatus, ſed Patris poſtea mortui nomen ad ejus memoriam; omiſſo proprio, uſurpaverat: cui cum quæ jure conrigerar bereditario paternæ ditionis pars ſufficere non videretur magnitudini ſuſtinendæ novæ quam tum primùm inibat dignitaris Generi Imperatoris (ſic enim eſſe & appellari jam ceperar Auguſti filiâ ipſi à Patre Deſponſâ) eâ relicta ſe ad Imperarorem tranſtulit, confiſus literis ejus jurejurando firmaris. Erant igitur Auguſto ambarum filiarum Irenes & Annæ (nam Eudocia parvula adhuc erat) decretæ jam & in procinctu expêdito nuptiæ. Cæterùm Irenes cû declararo jam palàm Rege Bulgarorû Aſane illuſtriori celebritate matrimoniû peragebatur. Rex ſiquidem Gener inſignibus urebarur regijs, quoad colorē quidem ſolû in phaleris, & ſtratis equeſtribus, quæ ex lanâ tantum erant, in cæteris aurem, ijſdem planè cum ipſo Auguſto. Conventionum nuptialium hæc erant capita: Expeditione in Teruobum communi junctis Aſani Copijs Imperatoris,

Ἐπανελθόντι δ' ἐς πόλιν, ἠγγέλλετο καὶ ἡ τῦ Μιχαὴλ ὁπ τῦ δυσικῶν, ὅσον οὔπω ἤδη ἄφιξις. ὁ δ' ἰῶ ὁ τῦ Μιχαὴλ Δεσπότυ υἱὸς ὕστατος, Δημήτριος μὲν ὃ καταρχὰς λεγόμενος· μετὰ δὲ τὸ Πατρὸς τύτυ μνήμην ὀνόματι ἀντιμαξάμενος. ᾧ δὴ καὶ μοῖραν τῆς τῦ Πατρὸς χωρᾶς προσεκπληρωμένην, οὐκ ἀποχρῶσαν τῷ μεγέθι τῆς κατ' αὐτὸν ἀξίας, ἢν ἔδει τῦ Καισαρότος ἐπύγχανεν ἤδη, γαμβρὸς ὑποσχημένος γνήσιος, ἰδιαιτέρᾳ ἑδρᾷ. τῷ τε καιρίῳ ἀφεὶς, Βασιλεῖ προσεχώρει, πίστεων γράμμασιν ὅρκοις κατισφαλισμένοις. ἦν δὲ οὖν τῷ Βασιλεῖ ἑκατέρων τῶν θυγατέρων Εἰρήνης ἅμα, καὶ Ἄννης (ἡ γὰρ Εὐδοκία μικρὰ ἰῶ ἐτῶ) αἱ πρὸς γάμυ νυμφίας ζωαρμόσας ἀποτεθέσμοι· ἀλλ' ἡ τῆς Εἰρήνης γάμος τῷ ἤδη Βασιλεῖ φημιζομένῳ Βυλγάρων Ἀσάνῃ, ἐπλοῦτο περιφανέστερον. συμβόλοις γὰρ ἐχρῶντο βασιλικοῖς, ὅς ἐρίνεα μὲν κατ' ἐφεστρίδας· τοῖς δ' ἄλλοις τοῖς αὐτοῖς βασιλεῖ. καὶ ζωνθέσεις ἦσαν, αἱ μὲν διοδεῦσαι ἐπὶ Θρᾴκης Τερνόβυ, ζωσάμενα καὶ τὰς τῦ Βασιλέως δυνάμεσιν, αἱ δ'

εἰ δ' οὖν ἀλλὰ καὶ αὖθις, εἰς Δεσπότας τὴν Ῥωμαΐδ' ⟨ϖ⟩ σεμνύεσθαι. Τῆς μὲν οὖν πεπλεσμένοι ἦσαν οἱ γάμοι. Ἐ βυλαί τ' ἐγένοντο Συνεχεῖς. ὅπως αὖ καὶ τὰ λοιπὰ κατ' ὀλίγον ἐπιτελοῖτο. τοῖς δὲ τῆ Μιχαὴλ γάμοις καὶ τῆς θυγατρὸς τῆ Βασιλείας συναπέρων Ἄννης παρῃτήσατό τι τῆ τῆς Ἐκκλησίας Κανόνων, ὃς δὴ Σισίνι⟨ϖ⟩ πάλαι θεὶς, ἀφορισμοῖς ἐκρύπτωτο ἀσφαλέσι. ἦ μὲν οὖν τῆ Δεσπότη Νικηφόρου Ἄννα τῆς τῆ Βασιλείας συναπέρων Ἄννης ἀνεψιὰ ἦν. Νικηφόρ⟨ϖ⟩ δὲ καὶ Μιχαὴλ ἀνεψιαδέλφοι πάντως. ἀλλ' ἐπαμφοῖν γοῦν τῆν κατ' αὐτὼ Συναφειὰν εἰς ἕκτον βαθμὸν, ⟨ϖ⟩ ἔνδεκα μὲν ὂν πεντάριον, ἐκλύθη δ' ὂν δύο συγκάμψαντ⟨ϖ⟩. ἦν Συνόδου τοίνυν ἐπὶ τούτων ἐκφοιτώσης, καὶ τῆς περὶ αὐτῆς λύσεως. ἐπεὶ δ' ἐκείθοτο. καὶ τὰ τῆ Βασιλέων Συνοικέσια, εἰς εἰρήνην νενόμικτο, ἐδόκουν πλεῖα τὴν αἰτίαν ἔχειν, ἢ δὴ τὰ τῆ ἀλλων αἰτιοκυδῶς, ὃ εἰς δῆθεν τοῖς κανόσι γενόμεν⟨ϖ⟩, τῷ περὶ οὗ δεομένης ἐλέσθαι, κωλὰς ἐδόκει. καὶ τὸν δὴ ⟨ϖ⟩ ἔρωτα τῆ περιστεμμένης λυθέντ⟨ϖ⟩, ἐπέπλετο μὴν εἰς Δεσπότας ὁ Μιχαὴλ, τῇ Ἄννῃ ⟨ϖ⟩, βασιλεῖ ὕστερ⟨ϖ⟩, συνεζεύγνυτο. καὶ ἦν ἐπισθεν ὁ μὲν Μιχαὴλ βασιλεῦσι δοῦλ⟨ϖ⟩ ἐν ὄρκοις. ὁ δ' Ἰωάννης ἔνσπονδος δ' ὄλου, εἰ βασιλεύσει Βυλγάρων, Ῥωμαίοις ἐν ὅρκοις. εἰ δ' οὖν ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὄρκοις πρῶτος δουλεύσων τοῖς βασιλεῦσιν, ὑπὸ τούτοις Δεσπότης ταπεινούμ⟨ϖ⟩.

conari Civitatem illam, & cum ea Bulgariæ Regnum novo Augusti Genero acquirere. Sin fortuna cepto non responderet, eidem in Aulâ Imperatoriâ Despotæ honorem autoritatemque conferri. In hæc pacta peractis nuptijs, continuæ jam consultationes erant quâ optimâ & facillimâ ratione possent destinata circa Regnum Bulgariæ ad votum confici. Michaëlis eum alterâ filiarum Imperatoris Annâ connubio nonnihil obstabat Ecclesiastici impedimenti ex Canonibus quondam à Sisinio perlatis, & excommunicationis ad firmitatem omnem cõminatione munitis. Etenim Nicephori Despotæ uxor Anna filiæ Imperatoris Annæ consobrina erat: quippe nata ex sorore Imperatoris ejusdem: Nicephotus autem & Michaël germani omninò fratres. Intercedebant ergò inter ambos designatos conjuges sex gradus affinitatis, ex una quidem parte quatuor, duo ex alterâ: & opus erat Synodo ad ritè de isto impedimento cognoscendum, illudque relaxandum, si expedire judicaretur. Sed ubi Patribus consultantibus visum, propter bonum pacis quæ inde firmanda speraretur, causam esse justam faciendæ regijs Sponsis gratiæ obstaculi canonici, quo eorum conjunctio vetabatur, magno consensu itum est in sententiam permittendarum nuptiarum, ex quibus quod nasciturum apparebat publicæ quietis commodum, abundè præponderaret indecentiæ si qua inesset ex canonicis præscripris in connubio personarum tali priùs invicem uecessitudine innexarum. quare suffragijs cunctorum indultum Principibus quod petebant est, & titulo Despotæ Michaël honoratus, Annæ Reginæ, quippe Imperatoris filiæ, ritè matrimonio junctus est. Inde Michaël ĭdem Sacramento Augustis in clientelam obligavit fidem. Ioannes autem Asan juratus promisit, se fœdus cum Romanis societatis servaturum, si Bulgarici sibi Regni secura possessio contingeret. Sin id non succederet, clientelari nexu subdirum permansutum Augustis, gradu sub ipsis inferioti Despotæ, cujus titulo Dignitatis, si Regni Bulgarici spes non succederent, insigniendus esset.

CAPVT VII.

De Maria ut Lachana nupserit.

Ἐβούλετο δὲ Βασιλεὺς περιλαμβάνειν Μαρίαν, μὴ καὶ φθάσῃ τὰ καθ' αὑτὴν θέμενα, ἀλύσῃ τι τῆ Βασιλείᾳ βουλῇ, καὶ καταστάδδ συχνὸς ἐπ' ἐκείνην πέμπων, ἵν' ὅσον τάχει καταφέροντες, ὅσον ἡμέρως μεταχειρισμένους ἐφ' ᾧ πλαδδίεν Μαρίαν, καὶ σὺν τῆ Βασιλέως δείχοντο παῖδας. ἦ μὴν γε Μαρία ἐν ἀφύκτοις ἦγετο ἤδη, καὶ δυοῖν μέσον ἐναπειλημμένη

Studebat autem Imperator ante omnia capere Mariam, ne illa spatium liberum sibi consulendi nacta, res suas benè constitueret: obicemque impenetrabilem opponeret consilijs & spebus Imperatoris. Ergò is festinabat alios subinde atque alios contra ipsam mittere: non tam hostiliter illic grassaturos aut vastaturos regionem, quam blandè pellecturos Bulgaros ut Mariam dederent, & Generum Filiamque Imperatoris in Regnum loco ejus acci-

accipereut. Hæc Maria intelligens, redactas
in arctum res suas sentiebat; duobus in se
unam hinc atque inde ingruentibus malis.
Hiuc enim nupet exorta pestis Lachanas vi-
ctricibus iustans Copijs, regionem desolaba-
bat, quocumque iutenderat cuncta statim
adventu primo capiens, & sic plerorumque
circa Teruobum locorum jam Dominus ef-
fectus. Ex altera verò parte Copiæ ab Im-
peratore plures supervenientes increscebāt;
quarum Ducibus id apparebat esse propo-
situm, ut extra Vrbem quidquid infirmum &
expositum injuriæ jacebat deprædarentur
agentes ferentesque; intrà ipsam portò Ci-
vitatem præcipuos quosque Procerum pro-
missis ad defectionem delinirent. quare illi
pro se ac filio solicitè trepidæ, curæ acres
animum turbabant. Ac cum ambobus simul
Hostibus obsistere nequiret, placare si posset
alterum decrevit. in quo festinandum judi-
cabat: ne sibi dum hæc parat, ab altero iute-
rim duorum vehementer utrinque instan-
tium irreparabiliter oppressæ, serum deinde
tulia moliendi consilium, & conatus irritus
evaderet. In hac illi deliberatione dubium
non erat quin ipsam officium & pudor ad
Imperatorem potius traheret. quò enim de-
centiùs, quò honestiùs quam ad avunculum
neptis; ad Amicum viri defuncti, vidua
confugeret? potius utique (cum alretum vi-
rari non posset) quam interfectori Mariti se
dederet; & cum summâ injustiâ defuncti con-
jugis, thorum ejus prostitueret subsessori à
recenti adhuc illius cæde cruore mananti.
Priùs igitur, ut par fuit, eò propendit, ut ab
illo salutem quæreret a quo dignitatem ac-
ceperat; & ad Imperatorem per quem se
meminerat in Regnum Bulgariæ provectam,
Legatos supplices mittere rectum & conve-
niens putavit. Sed æquitati honestatique
aeris adversatia in contrarium incumbens
oblustabatur utilitas, aliò avertens deditam
spebus avaris, & quæstuosis rationibus defi-
xam meutem Mulieris mordicùs sua renen-
tis, & nihil non agere ac pacisci certæ pro
statu ac Regno sibi filioque asserendis. Ab
hoc autem proposito per quam abhorreus
consilium erat cōfugiendi ad Imperatorem,
cujus méti nullam, ue per somnium quidem,
obversaturam unquam cogitationem appa-
rebat Regni Bulgarici Mariæ Michaëlique
puero servandi: quippe quod Regnum jam
spe avarâ proprijs prensare addicereq; filijs
ceperat; in id irrevocabiliter incumbens, ut
Genero illud Filiæque subijcerer. quare
id quidem miseræ perfugium præclusit de-
speratio inde impetrandi, quod emptum
quovis pretio volebat. Inde aurem repulsa
quo se verteret? Nam à Lachanâ per Lega-
tos poscere ut secum tanquam Bulgariæ Re-
ginâ ijs conditionibus pacisci vellet, quæ
integram illi & Michaëli puero certamque

A κακεῖν. ἔνθεν μὲν γὰρ ὃ φανὲν ἐκ νεᾶς κακὸν ὁ
Λαχανᾶς παρακαιμένῳ, ἠρέμα πλὴ χώραν
καὶ παρεσκεπτο τὰ περὶ παρεμβαλλειν μέτρ·
ὁπόθεν δ' αἱ δυνάμεις τῆ Βασιλέως ἐπίσσυ
πλεως; δῆλαι ἦσαν, ὅ μὲ πανσυδὶ καὶ ὅσον
ἐντὸς, ζημιοῦντες, ὅ δὲ ἐντὸς καὶ ἀφανὲς
ἐκ παντὸς ἔργατ ὑποποιούμενοι. ὅθεν καὶ
δεῖ ἑαυτῆ τε καὶ τῷ παιδὶ περιμμανῶσα,
δίκαι φερνίδος ἐπαίρῃ πλὴ ψυχλὶν, καὶ
πρὸς ἀμφότερα μέρη μὲ ὀθόνια ἴσασθαι, διὰ
ῥ' ὀξημερῶ ἦγεν. πλὴ ὅσον δὲ τούτων
B δοπάσασθαι τῆ καθ' ἡμέρων παραχθέντων τὰ
μείζω. ὅ μὲ οὖν πρὸς Βασιλέα κλίναι, τῆ
εἰκότων μὲ ἔκρινε, & ἄλλως ἀναρπὸς ἑαυτῆ·
σωζόντη μὴν τὰ τῆς σωφρονικῆς, καὶ τὰ πρὸς
Ⓜ δοπιχόμενῳ δικαια (δίκαια δὲ πάντως μὴ
ζυνοικεῖν τῷ σφαγεῖ) ζητοῦσῃ ὃ παρ' ἑαυτῆ
σώζεσθαι, καὶ ῥ' δὲ κ' πλὴ ἡμὴν ἐκτήσατο.
Διὰ ταῦτα γοῦν ὃ πρὸς Βασιλέα πέμπειν
καὶ ἱκετεύειν, τῆ δικαίων ἔκρινε. ὅσον δὲ
C ὃ καθ' αὑτὴν ζυνοῖσαν καθ' ὃ ἰῶ βουλομένη,
καὶ λίαν ἀπαθῶν ἐγίνετο. αὐτὴ μὲ γὰρ πλὴ
ἡμὴν καταχυρωμὶ ἀυτῆ τε & παιδὶ Μιχαὴλ
Διὰ σπουδῆς εἶ), Βασιλέα ἢ μεδ' αὖ ἐν
ὕπνοις ἥλιόσυ ἀφάντω σὺν παῖδας, ὡς δὴ
κ' ἥξατο καθ'ς ἄρ, ἐκείνοις πρεσβεύων πλὴ ἀρ-
χὴν. ὅπω μὲν οὖν τῆ ὑπὸ Βασιλέως καὶ
μαλλ Ⓜ ἱκανῶς ἀπεγίνωσκε. ὃ ἢ πρὸς Ⓜ
Καισαρ Ⓜ πέμπειν καὶ ἀξιοῦν σπενδομένῳ
καθ' αὐτὴν Διὰ πολὶν τῆ ἐθνικῆς ὀρχῆς,
ὅτ' ἔχλν λόγον πλὴ ἀξίωσιν ἔχρυσ. Ⓜ γὰ
D ἀρχῆς ταύτης ἀνιπειούμενῳ Ⓜ, σπενδεσθαι πρὸς
πλὴ κατοχὴν ταύτην, ἀδεώτατον. καὶ τὰ
ὑπὸ Βασιλέως ζυνοῦσαν, φερνίζειν ἐποίει.
μὴ δὲ γὰρ ἠρεμεῖν Βασιλέα ἄπαξ γ' ἐᾶσθ παῖ-
δων τῆς ἀρχῆς ἀρξαμένῳ Διὰ φιλονεικίας.
ἔγνω τοίνυν, παρὶ δὲν μὲν τὰ τῆ ὑποκεί-
μένα δίκαια, παρὶ δὲν ἢ κ' ἀνθρώπων νέμεσιν,
εἰ ζωὴν τις ἅπασι ζώντῳ ἑαυτὴν ἐκδιδί-
πρὸς μὲν Ⓜ ὃ δοκοῦν ζυνοῖσαν αὐτῆ τε καὶ
παιδὶ ζωὴν. ὃ δ' ἰῶ, ὡς ἐδόκει, ὅλων
ἑαυτὴν ὑπερίδιμαι τῷ συμφερῶ, & ὑπαπαντοῖ-
ξαι φίρας αὐτῆ Βασιλείας & πόλεως, αὐτῆ τε
σωτῆναι & ζυνοικεῖν ὡς Βασιλεῖ Δεσπότα.
ταῦτα Διαπεσαμένη, αὐτίκα πέμπει, ἅ δὲ
γὰρ ἠρεμεῖν ἅπαν αἱ τῆ Βασιλέως δοσολαὶ,
σὺν Διασαφήσοντες, τῷ Καισβάρῳ τὰ τῆς βου-
λῆς τὰ & ἀξιώσεως, καὶ ὡς ἐκείνως, πρῶτον
μὲν καθυπερφανεῖς ἔνθεν, κ' τοῖς ἀπεσταλ-
μένοις δοσοτμνοῦντο. Διαφιλονικῆσθαι Ⓜ ἔφη
ἐπ' ἀρχῇ ὅσον ὅπω κτησομένῳ αὐτῆ σπαθῆ

καὶ

καὶ δυνάμει κρείττονι, ὀλίγον φθάνοι χαρί- A
ζεσθαι. ὅμως δὲ τὰ τῆς λήξεως περιττὸν, πονη-
ρὸς ἄγαν καὶ βάρβαρος, ἡ χ ὅστις αὖ ἄπιστος φιλό-
γαμος καὶ τὰς γυναικωνίτιδος ἔφεδρος. ὃ γὰρ
μάλιστα τὰ ὅλα τῆς δεξαμένου καὶ λίαν ὡς
καταφρονούσαν ἀυτὸν ἀφαυλαίνετο, ἄλλως
δὲ κατ' αἰρέσιν ἐν τῷ μὴ χείσθαι ἀμφυ-
λίοις πολέμοις αἵματι, καπνὸν ἔχετο, ὡς χάριν
ὀφλών, ἡ λαμβάνων. ὑπὲρ ὧν ἡμερῶν ἐν
Σωφηκῶν ὄχ ἑκατέρων, ὑπατοίγουσί τε αὐτὰ
τὰς πύλας, ἐν ὑπὸς δεξαμένη πλὴν ἑωυτῆ B
Σιῶ ἐκείνῳ ὧν γάμος, καὶ τὰς τριηκοσίας τὰς
Βασιλείας ἐν αὖθις Σινάμα δέχονται, καί τε
ὠθεμένη ζῇ τῷ Βασιλεῖ ἀντίπαλον ὡς ὦεν
ἑκατόν. τῶτο συμβαίνει καὶ ἀχνοθὲν ὦ Βασι-
λέα ἀπάγειν ἐν ὡς ἐκεῖνο διεπράξετο, ὑπε-
κρίνετό τε καὶ ἐν ὦ μὴ ἀγνῶν σφόδρα ὦ
τῇ ἐλπίσι, ἀλλὰ ἀγνῶν τῷ παρ' ἀξίαν
ἐκείνης πάσμαι, ὥστε καὶ ὃ γάμος καθ-
ηχυῶν, ἐν τῷ ἀρχεῖ περιπολλωίαν τῷ μη-
δενὸς ἀξίῳ καπηχρέσθαι. μηδὲ γὰρ ἀυθεξὴν
ὅλως ἐν ὑπὸ ἐκείνου ὑπαβρέσθαι ἐκ το- C
χάρεν δυνάμενον, ἀλλ' οἷος ἐπαισχύνην, ἅμα μὲ
ὡς ἐχθρὸν περφανῆ, ἅμα ἦ ἐν ὠθὲ τ οἰκείων
καταφρονούμενον. ταῦτα λέγων ὧν ἀυτὴ καὶ
οὖθις πέμπων τὰ δυνάμεις ἀγωνιζομένας, καὶ
τὰ περὶς καταζολλὶ Μαρίας καπασκυαζό-
μενον. ὁ Τίνιν Λαχανᾶς περὶς τὰς τῆς γυ-
ναικὸς ὀφθαλμὰς καὶ ἀπήχθετο, ἡ Καρβαρι-
κῶν ἤθεσι ἀφεζλῶν ἐν ἀμφ' ἀυτὸν ἡ λίαν
ὑπατοπεμένον. ἤγετο γὰρ ἀμφοτέρωθεν
ἐξαρτωμένης πολέμως, καὶ τὰς Σκυθείας D
μηδὲν οἷας τε ἔσας καταδυάζειν ὧν ἐν τῷ
πολέμῳ κινδύνῳ. ὥστε καὶ πολλάκις περὶς
ἐκείνῳ ἀφιλονεικοῦντα, ἐντείνην πλη-
γάς. ἀυτὸς δὲ κρείττων παίσης ἀχολίας τὰ κύ-
κλῳ Σκυθισάμενα κρίνων, ὑπεσπείρετο τε ὧν
ἄρχοντας τῆς Βυλγάρων, καὶ περὶς πολέμως
ὑπομαίζετο ὧν κατ' ἄμφω. ἐ ἦ γὰρ ἰῶ ὕτε
Τοχάρεις ἀφ' τὰ ὑπαχθέντα σπένδειν,
ὕτε ὧν τῆ Βασιλέως ὑπωσοῦν ἀναρτᾶν. ἀφ'
τῆς καθέσει ἴσχυσε, ἀντιπαρεσκεύετο, τὸ μὲ
ἔκων, τὸ δ' ἄκων, ἀρχεῖ γὰρ λαβὼν, ἰῶ E
ὧν ἤλπιζε, ἔσ ὠδὲ μὴ μόνον ἔχειν ἀλλὰ
καὶ Σωιζᾶν. ὑπεθεμένη δ' ἄλλως τε τῆς
ἔξωθεν ὑσυρέας, καὶ ἄνδρ καπλωαγκάζετο
μάχεσθαι. ἦν γὰρ ἡ βάρβαρος ὦν, πολε-
μίστρια δὲ ἀνάγκης ὦ μὴ θέλοντα πολεμῶν.
ἀφ' ταῦτα χρῶν τὰ κατ' ἐκείνῳ δυσὶν ὠθεμέ-
νοις ὦ συμπλεκόμενα. ὑπ γὰρ ὦ ἀντι-
τιμῶμοι ἴσχυν ὦ ἐμαῖς ἀπαντύσαις ἀντιχῶν,

relinquerent possessionem Principatûs. pe-
ritio erat tam à spe omni coosecurionis pro-
eul remota, ut nec proponi dignam Mariæ
ipsâ judicaret. quando enim aut quibus in
id illectus pactis, fretus numero, ferox suc-
cessibus Barbarus, Regnum quod palàm af-
fectaret, cujus partem jam teneret, proprium
in solidum ijs cederet quibus id summâ cõ-
tentione tum cum maximè extorquere co-
oabatur? Vnum ergò restabat, turpe quidem
& probrosum, sed nihil non pro Regno pa-
sci paratæ necessarium; vale honori ac
famæ dicto, spretis juribus regiæ viduitatis,
maculatâ nobilitate imperatorij sanguois,
prostituere se Subulco, viliq; ae cruento la-
trone simul in Civitatem simul in torum ad-
mittendo, pudoris & existimatioois quan-
tovis damno ambitioni litare. tanri ergò ar-
birrata, ut Regina ipsa, ut Marer designati
Bulgarorum Regis dici pergeret, Lachanæ
uxor esse vocariquei cupidè ac raprim (nam
ab Imperatore metus cunctari non sinebat)
mittit ad Barbarum qui suas illi nuprias cum
dotali offerrent Regno. Ad ea ille primùm
aspernaboodo similis talis interpretes fœde-
ris superciliosè repellebat, cavillans, ridi-
culè offerri quod majori ex parre jam teneret, gratiæque imputari Reginæ, quæsitum
jam sibi armis victorijsque Prineipatum.
Tamen ne durus nimis ferusque videretur,
nuptias talis fœminæ admisit, astutè id ip-
sum ramen, quasi alienæ indulgendo volun-
tati, non propriæ obsequendo libidioi, an-
nuens. In quo erat profuodior ejus quædam
quam ab homioe sic oato sperares, pruden-
tia. Vitandam enim rectè putavit contem-
prum ipsi parituram apud suos opioionem
uxorij, & io voluptates ex bellicâ ferociâ
emolliri facilia viri. quin & humanitatis
famam aucupans moveri præsetulit misera-
tione fundendi civilis, si quà ceperat ten-
deret, sanguois. Ad extremum eâ verbo-
rum, vultusque gravitate quâ nou accipere
ipsum quidquam gratiæ, sed beneficij loco
tribuere se significarer, quæ offerebantur
accepit. Scribuotur mox cooveoriones, pa-
cta jurejurando utrinque dato muniuntur:
Nec Maria moram fecit aperiendarum La-
chanæ portarum Ternobi, seque ipsi ouptijs
juogendi. Coronarionis inde novorum coo-
jugum ceremonia splendidè celebratur, ac-
clamatâ denuò Reginâ Bulgariæ Mariâ no-
vo titulo uxoris Lachanæ Regis. Sic illa se
comparasse gravem Adversarium Imperatori
Avuuculo putabat, quo nou parvam ei
revera nec parùm molestam adjecit curam.
Quamquam ille quidem auditâ repentè rei
famâ, dissimulatione se solitâ involvens,
diligeoter cavit, ne causam doloris quo in-
timè urebatur, veriorem præcipuamque
proderet, quòd nimirùm excidisse se votis,
& interversas sibi spes proximè jam ad exi-

tum

tum perductas cerneret. Ostenravit autem plausibiliores alias de facto isto dolendi rationes: infamiam videlicet quam illa infelix istis esset flagitijs promerita maximam, generi ac familiæ probrum sœdissimum inurens. simul aurem cum honore dignitatem ac nomen Regium perditum iviſſer: quo ipso mox privanda, sensura esset, inutiliter se peccasse, dum id scelus spe tutò regnandi conscíverit. Nam Regnum quod homini nullâ re nisi malâ digno turpissimè tradidisset, ipsi mox exrorquendum à Tocharis, quorum potentiæ irruptionem in Bulgariam parantium nihil posset Lachanas opponere, quod par resistendo foret. Tocharos aurem ut movere quamprimùm in Lachanam non omitterent, duæ causæ incitabant: etenim quòd eos prior ille lacessiviſſet eorum Copias cædens, uleiscendi Hostem apertum necessitate ad eam expeditionem impellebantur; & rei ad id audendum facilitare incitabantur quòd Lachanam esse scirent hominem nihili, exosum & spretum etiam suis Bulgaris. Talia passim apud Familiares Imperator differens, non cessabat interim alias super alias in Bulgariam Copias mittere, omnemque admovere machinam ad deijciendam eo Regno Mariam. At Lachanas eitò pertæsus regij luxûs & delicíarum uxoris, ijs cum stomacho rejectis, immundam illautamque barbarici ritûs, cui dudum insueverat, vitæ serinæ rationem usurpabat: hoc ipsum videlicet æstimans utile demerendis sibi familiarium suorum affectibus & studijs, quorum alendæ augendæque in sese benevoientiæ cuncta quæ ad id conferre viderentur sedulò adhibebat. Satis enim intelligebat quantum indigeret eorum operâ: ntique cum sibi duplici ex parte diversâ & magna imminere bella cerneret, quâ ipsâ ex causâ muliebrem victûs cultûsq; molliciem exercitam oblatamque ab uxore contumaciter adeò reprobabat, noxiam criminans, & enervandæ tunc maximè necessariæ bellicæ virtuti accommodatam; ureo nomine Mariam non solùm plerumque increparet verbis, sed verberibus etiam ac plagis miseram contunderet. Intentus interea sanè, pront res poscebat, solicitè cunctis per circuitũ parandis ad excipiendos ingruentium utrinque impetus Hostium. Quam ad rem arte quâ poterat maximâ delinire ac conciliare sibi satagebat Primores Principesque Bulgarorum, ut eorum ad bellum quod urrinque atrox expectabat, fidâ strenuâque uti operâ posset. Non enim ei superesse spes salntis aliunde nlla quam ex vi apertâ; cum esset manifestum, neque cum Tocharis, quos implacabilirer irritatos magnis à se acceptis Cladibus sciret; neque cum Imperatore quem domesticæ rationes ad irrevocabiliter urgendam Generi Filiæque in Bulgariæ Regnum evectionem compellebant, tractationem iniri ullam aut vel tentari conventiones fœderis posse. Quocirca quantum valebat maximè ad fortiter resistendum se parabat: vellet nollet eò illum adigente necessitare tuendi Regni: quod cum capessere ausus esset, non modò tenere illud, sed etiam sibi firmare atque asserere contendebat. Cum autè assiduè modò hàc, modò illàc Hostes irrumperent, Lachanas raptim ad omnia occurrens præliari fermè quotidiè cogebatur. idipsumque alacriter agebat, quippe quantumuis homo barbarus, satis judicij habebat ad inrelligendum quod est verissimum: pugnaturum eum cum non volet, qui non pugnat cum potest. Ac propter istam impigram audaciam ad quævis ultrò pericula occurrendi, favebat ei plerumque fortuna belli, vehementibus, licet inordinatis, ruenti incursibus; quos sæpe ineluctabiles experti milites nostri, parùm jam fidebant disciplinæ atque ordini quem observare in acie didicerant, ac passim horrebant eum eo congredi: præsertim quòd exempla crudeliratis quæ homo ferus & immanis in bello captis edere solebat, latè vulgata, refrigerarent impetus missorum contra eum militum nostrorum: inde morte pejus horrentium manus cum tali Hoste conserere, quem nulla calamitatum bnmanarum misericordia molliree, ad sublevandam indulgentiâ vel minimâ eorum sortem, quos in ejus potestatem Mars varius infelici casu redegisset. Huic certè causæ imputabatnr, quòd majori sæpe commissi potentiâ Lachanam non vincerent: quia nimirùm totis suis viribus non uterentur, & horrore captivitatis nimio constricti, retardarentur à connitendo quantùm possent. In hoc tum nodo hærebat bellum, citò alioqni finiendum. Nam & plurimæ & florentissimæ undecumque conclusum Lachanam Asanis Copiæ tenebant; nec tamen debellabatur, metu perculsis Romanis Militibus ob nimiùm diversam conditionem utrinque captivorum. Nempè qui à nostris bello capiebantur, felices duplici-

A καὶ ὁ διάπονος καταξιώσῃ τὴν ἀπάντησιν ὡς μὴ καλοῖς χρησόμενος τῷ εὐεργετήσαντι. ὁ γὰρ οἷς χάριν ἡδέσθη τῷ Λαχανᾷ ἴσα ἐ θανάτῳ ἦν, ἀπώλειας ἕνεκα τῆς ἐχάτης. βαρέα γὰρ ἦν τὰ ἐκ τύχης ἐλεεῖν μᾶλλον ἢ οὐκ ἄδειν. ἔδει ἐ πολλάκις τὰς τόλμας ἀνερυθριάσαι, θρασυτέρα τῷ τοῦ δίκαιου ἐλπισμῷ, εἰ ἄλλοι, συστελλόμενοι ἀπαντήσειαν. πολλαῖς μὲ οὖν ταῖς ἀμφὶ τὸν Λαχανᾶν δυνάμεσι ἀνεστοιχίζετο. πάλιν ὁ ἐνίοτε μ' ἄκοντες ἀλισκόμενοι, ἐν καλοῖς ἦσαν ὅτι ὁ παρασπίσων ἀντίκωπος δίδοτο τυφόντι μὲ ἀναμαχήτως, Βασιλεῖ παρασκάπτοντι. τοῖς δ' ἔμπροσθεν ἀπαγομένοις, ἐκεῖ ἐκ ἦν ὑποστροφὴν ὅ σώζων. ἀλλ' ὡς ἐχθροῖ ἐκολάζοντο.

B

plici-

pliciter erant: tum quòd sævitiæ diri Tyranni, cui servierant, subtracti essent, tum quòd in lenem atque humanam transissent potestatem clementis Principis: è contrario qui à Lachanæ militibus abducebantur, certum habebant nullam superesse salutis spem: quippe statim, ut Hostes, incxorabili feritate trucidabantur.

CAPVT VIII.

Vt Maria quidem tradita Imperatori, Asan autem intra Ternobum admissus fuerit.

Ἐτρίζοντο μὲν οὖν ἐκπόθεν τὰ πραγματα. ἄλλως δ' ἀπαγγελῶ τοῖς κακῶν σὲκ ἐλπίζεσθαι, εἰ μὴ τῷ βαρβάρῳ ἀπαγγελῶ, ὡς ἡ ταχίστης ἀφελήσοντος ἐπισάσης. Ὃ γὰρ παλίμβολον τῆς τύχης, ὅσον ὅπως σὲκ ἐφυγεῖν ἐνῆν, ἐ μᾶλλον φυσηθέντα ὃ πᾶν ἐκ τύχης, ὅθεν ἡ Τοχάρεων ἠπειγμένος ἠγγέλλετο τοὺς ἐκεῖθεν φήμας ἐμπαθῶς Τερτερίης κομιδῆς, ὑρμημένους πάλαι τῇ Μαρίας, καὶ ἅμα παιδὶ παραδίδοναι τοιοῦτῳ ὑγκεῖσθαι τῆς τοῦ Βασιλέως. Ἀσὰν δὲ Δεσπότου ἐδέχοντο, ἐ ὅπη ἡ ἐκ παλαιᾶ παροικέω τὰ Βυλγάρων πράγματα. ἡ μὲν οὖν Μαρία ἔμφρων ὅσα τῷ ἀπὸ τοῦ βαρβαρικοῦ κυήματι, ἅμα παιδὶ Μιχαὴλ παρὼν Βασιλεὺς (ἐπεδήμει γὰρ τῇ Ἀδριανοῦ ὁ Δεσπότης) ἦγε, ἐ φυλακῆς τῆ παροικούσης ἐδίδετο. Ἀσὰν δὲ ἡ Εἰρήνη ἦν ἅμα, ἀλλὰ μὴ Ἀσὰν ἐπειτα, Βασιλέως παρὼν πόλιν ἐληλυθότος, ἀπεδέξατο ἐπιφανῶς Τερτέρης, ἐ Βασιλεὺς ἐφιλοτιμοῦτο. ἐν δ' ἐν τοῖς μάλιστα τοῦ παρόντος ἐ Τερτέρης, ὡ δὴ ἡ μεγάλως ὁ Βυλγαρικὸν παρεσκεύαζε, ἐ παρ' ἐκείνοις ἐμεγαλύνετο. τοῦτον ἐβούλετο μὲν Βασιλεὺς τῷ Ἀσὰν ἡδυ ἐ Σωσιφθῆ ἐ ἡμῖν ἀξιώματος. Ὃ γὰρ ὑφεστὼν ἀπ' ἐκείνου παρὼν βασιλέως, πολὺ ἐν. ἐκεῖ καὶ στρατηγὸν δηλοῦ ἐν τοῦ μείζονος ἐφιέμενος. ἐμποδὼν δ' ἐν τοῖς ἐκ λόγου ὑμένοις ἡ αἰζυγός. Ὃ γὰρ τοιοῦτον ἔχοντα πλοῦτον μηδὲν τῷ Ἀσὰν ἡδυ Σωσιφθῆναι, λαμβανόντος μᾶλλον ἐν παρ' ἐκείνου τοῦ Καταρυμένου ἀναλῶσαι, πλεῖον ὅσον ἐμπόρευμα. Διὰ τοῦτο καὶ δεσπότου παρεσκευῆ ποιεῖν, εἰ τὴν γυναῖκα ὁπόσας, τῇ τοῦ Ἀσὰν ἀναδέλφῃ εἰς γάμον Σωσίπατρον. γέγονε ταῦτα. ἐ ἡ μὲν τοῦ Τερτερῆ αὐξυγος ἀχθέσα παρὼν βασιλέα, τῇ καὶ Νίκαιαν ἐδίδοτο φυλακῇ Σωὶ υἱῷ Ὀσφερπαδιλεῶ. ἡ δὲ τοῦ Ἀσὰν ἀναδελφὴ τῷ Τερτερῆ Σωπρεμοζετο, ἐ τῷ τῆς δεσποτικῆς ἀξιώματι ἐσεμνύνετο.

EXtracti per has moras in longius æquo rempus belli Bulgarici non aliunde à prudentioribus exitus expectabatur, qnam à Clade Lachanæ: qualem illi brevi superventuram aliquam verisimilis spes esset; quod is frequentissimè periculosissimeque dimicatet, nec semper superaturum appareret, propter solitam inconstantiam sortis; præsertim cum inflatus successibus multa temerè inconsulteque susciperet. Id non falsò provisum haud multò post constitit, famâ verâ vulgatâ victi à Tocharis prælio Lachanæ. quo Nuncio exciti Ternobitæ ad captandam dudum optatam occasionem excutiendæ cervicibus fœdæ tyrannidis, Mariæque ulciscendæ in quam antiquis odijs flagrabant, dedere ipsam decreverunt una cum filio, Ducibus exercitûs Imperatoris, Asanemque in Dominum receipere, cui jus vetus competebat ex genere ad successionem in Regnum Bulgarorum. Maria igitur uterum gerens ex barbaro Lachanâ, simul cum Michaële puero, deducta ad Imperatorem Adrianopolim est (in eam enim Vrbem Imperator secundò advenerat) ubi custodiæ convenienti commissa est. Asan verò non tunc simul cum Irene (illa enim post Asanem co venit Imperatore jam Constantinopolim reverso) magna celebritate invecti sunt Ternobum, & Reges acclamati. Erat porrò inter Proceres dignitate in Bulgariâ præstantes quidam Terteres; maximæ apud eam Gentem existi mationis & gratiæ vir, summisque ab ijs efferri & honoribus & laudibus solitus. Hunc Imperator voluit Asani affinitatis necessitudine inngere, & Dignitatibus honorare, præversurum se ratus hoc pacto pericnlum insidiarum imminens novo Regi ab homine quem potès factio suorum clàm ad Regnum promovebat; & ipsum bellicæ peritiæ famâ inclytum; quique ita militares gessisset præfecturas, ut plus quidpiam privato fastigio spectare à penitiùs intuentibus esset animadversus. Cæterũ huic Imperatoris studio incómodè obstabat uxor quam tum habebat Terteres: cui si in eo primo conjugio perstanti honores & beneficia Imperator congereret, nihil Asanem juvaret, sed potiùs ejus periculum augeret: potentiâ ejus æmuli novis opum accessionibus

corroborandâ, & quasi accumulando novo fomite quo faciliùs exardesceret incendium formidatum. Igitur proponendum Terteri curavit Imperator se Despotam eum creaturum si repudiatâ, quam haberet, Conjuge, vellet in novam Sponsam accipere Sororem Asanis. Facta hæc sunt, citò assentiente Tertere, cujus Conjux prior cum Filio, Osphentisthlabo dicto, ad Imperatorem ducta, hujus jussu custodiæ mandata apud Nicæam est. Asanis verò Germana Terteri nupsit; & novi Sponsi titulo Despotarum cohonestati sunt.

CAPVT IX.

Vt Asan Ternobo recesserit.

HÆc Terteris affinitas magnam Asani facultatem obtinendi securè quod capessere ceperat Regni attulisse videbatur: sed videbatur tantùm; nam eventu mox ipso apparuit: non diuturnam eũ ejus Principatus Bulgarorum possessiooem adijsse. Nutare illa citò cepit mobilissimæ levitate Gentis. Bulgari enim adeò ad perfidiam faciles habentur, ut auræ atque incertissimis flatibus ventorum, quam horum benevolentiæ confidere sit tutius. Ac defectionem quidem ab Asane machinari eos ex multis apparebat: excitabat autem ipsorum in id studia Terteres arcanis molitionibus Regnum affectans. Extabãt quidem indicia non vana quæ talis hunc ambitionis suspectum meritò facerent: sed ea ne animadverterentur inumbrabat affinitas ejus cum Asane. quis enim facilè crederet suo ipsum infidiari generi, & prodere ac evertere velle hominem cujus haberet in matrimonio Sororem? Tandem tamen erupit res in notitiam minimè iam dubiam Asanis. quare ille veritus ne opprimeretur improviso quodam assultu; nec salvus periculum evaderet, præoccupare fugam statuit, honestum prætextum obtendens consilio, ut rebatur necessario; quod etiam quæstuosum facere studuit, prædâ adjectâ: occasionem enim ejus rei commodam sibi nactus videbatur habẽs in potestate thesaurum Regium Bulgariæ, in quo supellex speciosissima & pretiosissima servabatur ex Romanis olim parta, quando ducente Isaacio Augusto malè ij cum Bulgaris pugnaverunt, amissis impedimentis, in quibus fuerunt ipsa insignia Imperij: quæ ex illo tempore condita Ternobi custodiebantur, ad ostentationem potius quam ad usum alium. Hæc & alia quæcunque elatu facilia reperta cum sunt in Regijs Apotbecis Bulgarorum, clam compilata sacciſque indita exportari noctu Asan ex Vrbe Ternobo curavit: Ipseque mox cum uxore ac comitatu quasi animi gratia ruris amœnitate fruiturus, egressus indidem summâ celeritate Constantinopolim versùs iter arripuit. Ac Mesembream quidem usque Regiâ pompâ luxuque speciem securitatis ostentarunt.

Ἔτυχε μὲν οὖν ὑποδὺς τῷ δικῶν τὰ μεγάλα πρὸς Ῥωμαίους ὁ Ἀσὰν καὶ χρόνος ὀλίγος ἄπρακτος παρεμένει τῷ τῆς Βλαχίας ἀρχῷ. ἐπεὶ δὲ παχέως ἐβαρυκοιλίωτο, πρὸς γὰρ ἀπορίαν ὁ Βλαχικὸς ἔπιπτε, καὶ αὖραις ἐοικυίαν πιθανὴν ἀνέμων μᾶλλον ἢ σφοδρὰ πνοάς, καὶ τὰ τῆς δεσποσύνης δῆλοι ἦσαν ἐκ πολλῶν ὠδίνοντες. ἀνεζωπύρει δὲ πύνυς τὰς γνώμας, καὶ Τερτῆρις κρυφδὲ, Βασλῆν ἤδη, καὶ τ' ἄλλα φανερὸς ὢν εἰς τὸν ὑποψίαν, μόνῳ τῷ πρὸς τὴν Ἀσὰν κήδει συνεκαλύπτετο, ὡς μὴ πρεβδύσιν δῆθεν, ᾧ καὶ ἦν καὶ ζωπύρετο. ζωπυρῶν τὸν ἐβλαπτεν ὁ Ἀσὰν, καὶ δείσας μὴ πρεσβεύσηται ἐπιρέξας ὁ Νῦν, ἐς ἀφανὲς ἔοικε καὶ τὰ τῆς κινδυνώδης, τὸν φυγὸν ἀσχημόνως ποιῆσθαι πρὸ τοῦ καὶ μὴ κέρδους. ὃ δὲ ἐς ἐπιχώρια κερδαίνειν. τὰ γὰρ τῆς Βασιλείας τῆς Βλαχίας πρεσβύματα, ἃ δὴ ἐς καλλιεῖχε ἐν Ῥωμαίων λαβόντες ἠπημένον ὁ πάλαι, ἐρατηρὸν καὶ τῶ Βασιλέως Ἰσαακίου, καὶ γ' ἐνέκειντο πλησιασμὸν κατ' αὐχημα μᾶλλον ἢ καὶ χρείαν. ταῦτα δὴ καὶ ὅσον ἐν ἄλλο φόρτον ἀκόμιστον ἐν ἀφανεῖ πρεσχόντες σάκκοις, καὶ τῆς πόλεως ἐκβαλόντες νυκτὸς, αὐτοὶ εὐθὺς εἰς κέσον καὶ τρυφὴν τὴν ἔξω τῆς πόλεως χίονας χιονασόμενοι, ἀπὸ κεφαλῆς ἀλλὰ τῆς μεγαλοπόλεως ἔφθησαν. καὶ πορεύονται εἰς Μεσεμβρίαν ὑπὸ βασιλικῷ κόσμῳ καὶ ξυφῇ φλάσιτες, ὡς μὴ φανερὸς ἐφίστε φόβητες, ὅπου θαλάσσῃ χρῶνται καὶ πλοῖα πρὸς τὸν πάλαι. καὶ δὴ καταχθέντες τῇ κῷ ἐπαύλουν τῷ Ἀρχισρατήγῳ μονῇ, ἐφ' ἡμέρας ὀ Κεφαλὴν ὑδέχετο, ἐν ὀργῇ παιδιᾷ τὸν δεσφυγὸν παιζόμενον, καὶ ὁ παῖς ἡλιᾷ καὶ κακοδαιμίᾳ ἑαυτὸν κρίνων, πολλὰ πόνων καὶ ἀδόδων ἀπάλλαν ἐν βεβαίῳ. ὡς δ' ὁ ὁ λῶ ὁ χειρὸς ἀναλύεσθαι, ἑαυτὸν μὲν ἐπιχωρῆ τὸν πόλιν εἰσελθόντας τῷ Βασιλεῖ ἐμφανίζεσθαι

ἄλλας, ὁ δὲ καὶ Τερβήλιος ἐρήμους Βασιλείας, ἢ- A λατων καὶ τῶν Βυλγάρων, ὑπελαμβάνετο. καὶ ὃν ὀλίγῳ ἄμ' ἐκέκτητο Βασιλείας ὑπεζαγμένη, καὶ ἅμα ταπεινωθεὶς καὶ Βασιλεὺς, ἐγκρατὴς τῶν Βυλγάρων λίαν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὡς ποσοῦτον, τὰ δ' ἐπιδὼν ἐσωθεὶς ἐρήμῳ.

quæ simulatio necessaria erat ne fugâ deprehensâ sisterentur. Cæterùm ibi nave conscensâ mari Byzantium feruntur. Exceptos illic primo exscensu Sancti Archangeli Michaëlis Monasterio propè portum sito, Imperator aliquot diebus admissione excluſit; iratus ipsis vehementer, ob fugam quam judicabat intempestivam; totumque id consilium vanæ ignavæque formidini adscribebat, quâ fructûs laborum expeditionumque multarum uno momento inconsultæ levitatis jacturam irreparabilem querebatur factam. Denique tamen, cum quod factum quomodocumque fuerat infectum fieri nequiret, permisit ijs ingressis Civitatem sibi se sistere. Interim Terteres vacuum Asanis fugâ Regni Thronum, magnâ Bulgarorum voluntate, palàm occupavit. unoque nuncio auditus est & occupasse Regnum, & solemni ritu coronatus: sicque in plenâ & certâ constitutus possessione Bulgarici Principatûs. Hæc tunc in hunc modum se habuerunt. quæ secuta sunt, in tempore reddemus.

CAPVT X.

Vt accusationes adornatæ sint contra Patriarcham Veccum.

Ἤδη δὲ χρόνων παρῳχηκότων τεττάρων Ἰωάνης τὰ τῆς Πατριαρχείας ἐφαφιεῖτο, καὶ μάλα λιμαρῶς τῆς ἑβδόμης Ἰνδικτιῶνος, δῆλα κατηγορίαν τούτῳ ποθὲν ἐπιφέρουσι τῶν τῆς Κλήρου συνέδρων, ψευδῆ μὲν καὶ ἐξηκεσμένα ὁ ποιμὴν δὲ καὶ δυσχερὴς τῷ Κρατοῦντι δοκεῖν. διὸ δὴ ἐκείνῳ ἐξὸν σπουδῆς πλείσης ὑποχαλᾶν τε τοῖς τῆς Πατριαρχίας, καὶ μᾶλλον τὰ ὧν παραχθέντα δεῖ ὑποῤῥῆ ἔχοντα σθένος ἐν ἀνεσίμῳ ἐρρίπτει. ταῦτα δὲ καὶ ἄλλα πλεῖστα δῆλα συμβαίνοντα, ἀντεῖπε μὲν τῷ Βασιλέως ὀργῇ. ἦ μὴν δ' ἔχει ὅπως τῆς ἐρημίας ἐπιέχῃ τε ἄνδρα, καὶ ἄλλως ἐρημιτάν ὄντα καὶ ἡσυχῇ, πλεῖν ἢ τὰ καθ' αὑτὸν, πάντων δὲ καὶ ἀσθενέστατον ἄγοντα, ἀλλὰ τὰ καθ' ἑπέρας ζωννύοντα. ζητῶν γοῦν ὅπου, καθ' ὃν ὑποχλίνῃ τε καὶ λέσται, χρόσμα ἔλαβε τὰ κατηγορήματα, ἄλλως οὐκ ἀληθῆ δοκοῦντα, ἢ δ' ἀνάξια. ἐοικὼς γὰρ ὡς περιέαν, καὶ πλεῖν ἔφασκε αὖ ἢ ὀλίγῳ· ἱερουργίας δὲ ἔγκλημα αὖ ἀναιτίως ἔχειν ὁ ἐπ' ἀνθρώποις ἀδωρότατος Ἀριστείδης μᾶλλον, ἢ ὀλίγῳ δικαίως περιστάτης. ὅ δὲ ἐς Βασιλέα ὡς καταῤῥαστῶν, ἀνέθεν τῷ συκοφαντίαν περιέχειν ἐγκώμιον. ὀλίγῳ γὰρ πάλαι περιεβάλετο ἐς Βασιλέα ὑπὲρ τοῦ τῆς χρεῶν ἐλαίας πολλάκις μὲν καὶ ταῖς αὐτοῦ πρώτοις τὰ ὧν δοκοῦντα ζωννύναι, ἐπαυτάκις δὲ περιβάλλων οὐκ ἐῶντι ὅ ποιμὴν. ἦσαν οὖν ὁ μὲν ἰδιώτης ζωγράφος, ὁ δὲ περιέκειτο καρ-

B IAm autem evolutis annis quatuor ex quo Ioannes Patriarchatûs honore præcellebat, mense Februario septimæ Indictionis, graves in eum accusationes à quibusdam è Clero constarunt; mendaces illæ quidem ac planè inanes: non tamen ejusmodi quas ægrè Imperator admitteret. Studebat enim ille vel maximè, nancisci modum hebetandi aciem nimij, quo dudum offendebatur, zeli Patriarchæ. Pupugerant autem eum & exasperaverant non parùm illa quæ nuper ausus in ipsum agere, ac coràm loqui liberè atque ardenter Patriarcha fuerat, prout superiùs memoravimus. Ea, inquam, & alia plurima ejus generis quæ subinde occurrerant, bilem haud dubiè moverant non patientissimo Principi: cui tamen ad manum non erat frenum aliud ullum quo impetum ejus cohiberet, viri naturâ vehementis; & cum ad aggrediendum ardua facilis, tum in urgendo cepta irrevocabilis ardoris. Verùm hæc, in quorum promotionem sic studio prodibat, haud erant cum privatis ejus rationibus aut quæstu proprio implicita. Talium enim, etiam supra vulgatem modum, negligens erat. Exardescebat autem in ijs accurandis quæ ad aliorum utilitates spectarent. Quærenti ergò Augusto modum hujus quasi cujusdam Leonis exatmandi, utiles hæ sese criminationes offerebant, quamlibet alioqui destitutæ veri specie, nec dignæ quarum haberetur ratio. Nam impudicitiæ verisimiliùs insimularetur Peleus quàm ille: direptarum verò sacrarum rerum, plausibiliùs crimen appingeretur Aristidi; cujus erat in ultrò etiam oblatis repudiandis donis abstinentia vulgò notissima. Malè denique precatum Augusto Vec-

cum qui dicebat, statim calumniæ convince- A batur, ipsâ simplici narratione facti, unde occasionẽ criminandi delator sumpserat. Id tale fuit: Aliquando pro more suo Veccus adierat Imperatorem cum Suppliee cui erat imploraturus misericordiã Augusti. Sæpe in conspectũ producto illius, frustrà semper ei propitiare Principem studuit, toties ab eo cum stomacho rejectis quæ pro Suscepto allegabat. Tres igitur longo tempore suas quisque partes strenuè agere perseverarunt, Reus, demissè supplicandi; Patriarcha, patro- B cinandi ardenter urgendo; denique Imperator, procrastinandi ac differendæ sine fine gratiæ. Quadam vice instabat vehementiùs apud Veccum Cliens, ut pro se iterum Imperatorem rogaret. Ille autem experientiâ jam gnarus negationi dilationem obtendi; neenon intelligens, si dennò de hoc compellaret Imperatorem, in iram se illum concitaturum, ut falrem elienti se purgaret C fortè suspectaturo ex eventu, remissiùs egisse Patronum, Deum testem adhibuit synceri sui cà in causâ studij, altâ voce contestans: Deum utique, quem nil lateat, videre quâ fide quoque affectu eo patrocinio fungeretur. Ex hac Dei mentione calumniæ ansam qui præsens fortè tũe adfuit delator sumens, multò deinde posteriùs in malignam istam accusationem processit: criminans scilicet Patriarchã, dum supplicis causam ageret, diras Augusto imprecatum in ultionem negatæ supplici gratiæ. His quasi quibusdã machinis aut validissimis arietibus, concussuros D & dejecturos sese turrim illam invicti animi calumniatores nequissimi putabant. Incitabat antem eos accẽdens ad rem urgendam Ephesi Antistes Isaac, quo spirituali Patre atque Arbitro conscientiæ tunc Augùstus utebatur. Non quòd ullam ipse quidem propriè haberet odij causam adversus Patriarcham, sed ut gratificaretur Imperatori, & in eam quam ille hâc arte procuratum ibat retusionem confidentiæ Vecci, ne deinceps tam liberè agere secum auderet, effieacem pro vitili conferret nperã. Quamquam non alienâ solum causâ, sed proprij etiam etiam respectu quæstûs, in hoc motum suspicabantur quidam. Opinati studuisse per hoc ipsum raptâ opportunè occasione ex periculo Vecci, suo juri subjungere loca jurisdictioni Patriarchæ reservata in cunctis per Orientem Diœcesibus, ita ut ea tantùm sacra loca quæ intra unam Vrbem Constantinopolim sita essent, Ordinariæ potestati Patriarchæ subjecta remanerent: quæ extra Vrbem essent, eorum antoritati subjacerent Præsulum qui Diœceses ubi erant illa posita Episcopali autoritate gubernarent. Id ille olim meditatus tunc perfecit, non aliâ efficaciori adhibitâ machinâ quàm Imperatoris à Patriarchâ vel procurando vel promovendo dissidio. quod fecit hujus accusatores adjuvans, & totâ suâ fovens potentiâ:

πρώην. Βασιλεὺς δ' πρῶτον ὑπεφθέγξατο τὰ καὶ ἀνεβάλλετο. καὶ ὁ μὲ ἐδέετο παρεμφανέστερόν τι καὶ πάλιν. ὁ δὲ πέρας γνὺς οὐκ ἀνύσιμα, ἤδη γὰρ ἐπεροῤῥώσατο, εἰ ὧδε λέγοι, ὃ καθ' ἑαυτὸν αὐτὸς ἱκέτην ἀπολογούμενον, ὡς ὑπὸ καταῤῥαθυμήσας τῷ Βασιλεῖ παρεστὼς τὰ τότε δίκαια, Θεὸν παραστῆσαι τῆς σπουδῆς μάρτυρα. ἐπὶ Θεὸς ὁρᾷ τὰ δεῖ ὧν παρεβάλλη, ἔλεγεν. ὁ δ' ἐκπώτου παρὼν συκοφαντικὸς λόγον, συμπλαθὴς ὅ ψεῦδος, ὡς Θεὸν δίκῃ καὶ Βασιλέως ἐκκαλυμμένου τῇ ἱερείᾳ εἰς τὸν τῆς ἀδικημένων ἐκδίκησιν. πάντως ὥσπερ εἴ ποτ' ἰσχυρῆς καθασείσας, ὑποχαλᾷ πύργον τὰς ἐκείνης ψυχῆς ὠρύετο. διὰ δ' ὁ τὰς ὁρμὰς σφίσιν ὑπαναπέλων, ὁ τῆς Ἐφέσου Ἰσαὰκ, εἰς παρὸν πεπαγμένος τῷ Βασιλεῖ, κἀδεμίαν δ' ἔχων αἰτίαν ἀπεχθείας τῷ Πατριάρχῃ, παρίσου ὅ τὰ δίκαια ξυμπαραστῆναι αἰρετὸς τῷ Βασιλεῖ, ἢ χρὼς τῆτο μόνον, ἢ ὃ δὴ ὕστερον, ὅ, τὰ κατ' Ἀνατολὴν Πατριαρχικὰ ὑφ' ἑαυτῷ θέλειν ποιεῖσθαι, μηδὲν ἀξιῶν πλέον ἔχειν Πατριάρχῃ εἰς ἐπορίαν, ἢ χρ μόνην Κωνσταντινούπολιν τὸ ἱερὸν ῥῆμα, τὰ δ' ἔξω τούτης, ὑπὸ σὺν Ἐπισκόπους γίνεσθαι, ὧν δίκαι καὶ αἱ ἐπορίαι εἰσί. τοῦτ' ἐσκεμμένος καὶ κατώρθου ὧδε ἀλλάτῳ μηχανήματι, ἢ τῷ δίκην Βασιλέως τὴν ἱερέα. ὁ δὲ ἐπεὶ σὺν καταγρεῶντας δεχόμενον, καὶ τὸ χρ ὃ δυνατὸν ὑποβάλλων.

CA-

CAPVT XI.

Vt perlata promulgataque fuerit Imperatoria Novella de Stauropegijs, sive locis sacris proprè Patriarchæ subiectis.

Προῆλθε γὰρ τότε Βασιλικὸς, ἄλλα πολλὰ διορίζομενος καὶ πράττεσθαι, καὶ ὅ, τὰ ὑποδιπλοῦν ὧν Πατριαρχικὰ, ὅσα ἐν χωραις καὶ μοναις, ὑπὸ ταύτην ἐπαίτους ἦν αἱ ἐνορίαι πλέον. ἐγκλημα γὰρ ἐφαίνετο καὶ παλαιὰ καινὰς ὃ ὁ παλαιὸς ἐνόμιζε, ὑπόθεσιν κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως δίκαιον. μηδὲ τοῦτ' ἐᾶσθαι τοῦ λοιποῦ, ὡς ἐξὸν τῷ Πατριάρχῃ ὁ οἰκουμενικὸν, ἐντὸς αὐτὸν ταφορίζειν τῆς Κωνσταντίνου, μηδ' ἐνορίαν ὅσα ἐκ τῆς τυχούσης Ἐπισκόπου, παρεσπέμπειν. ἀλλ' ὁ Ἰσαὰκ τότε καιρὸν τὰς ἀπεχθείας ἀρπάσας ὡς ἐμοὶ, ἐξεπολέμει τοῖς Ἐπαίτοις αὐτὸ, ταῦτα δὲ ἐκπαλαι λέγοντα τὴν Κωνσταντινουπόλεως δίκαια. μόνῳ Πατριάρχῃ, φὴν ἀνίει παρ' ὅλας δύο μῆνας ὁ Βασιλεὺς, ποτὲ μὲν εἰς κρισὶς ἐγκαθιζῶν, ποτὲ δὲ καὶ ὑπὲρ ὀλιγίστου ἰσάζων. καὶ τὰ ἐγκλήματα ἐπέτρεπεν, ὡς συκοφαντοῦντας τὸν κατηγόρων αὐτοὺς. ἐν δὲ διῆλε τρέφων, τὸν μὲν κατηγόρεις κατὰ πρόσωπον ἐγκαλεῖν ἐφοίτα, καὶ δίκην ἐλέγχειν, ὀλίγον δ' ἀὖθις ὃ μέρος καθαφάπτε ἐξεποικίζων, τῷ γ' ὑπερείνῃ ὡς συκοφαντοῦσι καὶ λέγοντες, καὶ οἱ ἤθελεν ἐᾶν λέγειν, οὐκ ἀν συκοφαντίας ἀνοίγοντο στόματα. ἐν δ' ἐμφανὲς ἐντεῦθεν παρεσκεύαζεν τῷ Πατριάρχῃ ὃ πρὸς ὀλίγον φίλαρι. ἔρα γὰρ ζῆλον, ἐξ ὃ ὁ ὑπὲρ τῶν ἀδικουμένων λέγει, ἐνοχλεῖν ἔκρινεν.

PRodijt enim Imperatoria Novella, quâ cum alia decernebantur quædam, tum illud in primis: ut quæ ubicunque vel cujusquemodi loca vel Monasteria, Patriarchæ uni subjecta eatenus censebantur, ea deinceps Episcopis quorum illæ propriæ Diœceses essent, jure Ordinario subjacerent. Addebatur Decreti ratio: per abusum videri, & contra sacrorum Canonum autoritatem attentatum id quod ex longò hactenus tempore factitatum fuerat, ut nempe Patriarchæ Constantinopolitano ultrà fines Diœcesis propriæ jus competeret. quod qui dicebat, non intelligebat eripere se Patriarcæ titulum Oecumenici: quippe quem circumcluderet Vrbe Constantinopoli, nec saltem ei concederet Diœcesim quanta & qualis cuivis etiam vulgari tribuitur Episcopo. Verùm id tum quidem nihil pensi habens Isaac, & in lucri parte numerans oblatam occasionem gratificandi quomodocumque amicis suis Episcopis, quos multos offendebant istæ in propriis Diœcesibus exceptiones locorum subtractorum Ordinariæ ipsorum Potestati, ac Patriarchæ auctoritati subjectorum, & passim contendebant, non plus juris Constantinopolitano in alienas Diœceses, quam cuique ipsorum in Constantinopolitanam esse. Cæterùm Patriarcham Imperator ex suo voto his calumnijs egregiè exercitum per duos totos menses habuit: nunc sententijs eum judicum permittens; nunc ei visus suffragari, criminibusque ipsorum solvere; mentiri accusatores & nihil nisi meras afferre calumnias, asserès. Sustinebat autem in hâc quasi scenâ personam duplicem. hinc quidem palàm Accusatoribus permittens criminari Patriarcham, & ei dicam in os coràm impingere, inde rursùs eundem seorsùm conventum delinens, condolere illi simulans quasi per calumniam injustissimè vexato. In quo quàm malè cohærerent dictis facta palàm erat. si enim tam erat illi perspecta, quàm videri volebat, innocentia delati, cur delatores tam licenter obstrepere tanto tempore sinebat, quos, latebat neminem, ne hiscere quidem ausuros, si eis vel semel declarasset Imperator sibi displicere quod illi agerent? Sed hoc omnes videbant ab astuto Principe ita fieri, ut per se Patriarcha intelligeret, luere se pœnam contentiosæ pertinaciæ quâ jurgari cum Principe non esset veritus. Iurgium enim ille ac contentiosam pugnacitatem appellabat religiosum zelum patrocinandi circumventis calumniâ, vel aliâ quavis injuriâ oppressis.

CA-

CAPVT XII.

Quid contigerit Patriarchæ ex missione Colyborum.

NOn abs re fuerit & quod initio hujus accusationis accidit joculare, ac dictu lepidum referre, ut ex hoc specimine Lector æstimet quàtum sibi licere malignitas velit, & quid non occasione arreptâ perficiat. Ad consuetum ubique ac semper celebrem apparatum ritumque augustum anniversario cultu honorandæ solemnitatis Hypapantes, aliquid hoc tempore ceremoniæ exquisitioris adhiberi erat solitum, in gratiam atque honorem Imperatoris, quod is, ut dictum est, tali die communioni Ecclesiæ restitutus, & anathemate solutus à Iosepho fuisset. In his autem quæ ex abundanti addebantur ad passim usitatos ejus religionis ritus, illud erat: ut in lancibus encausticò opere variegatis, picturâ fructûs ferè autumnales exprimente, frumentũ tostum, Patriarchæ ad aram facientis benedictione sanctificandum, offerretur. Tum harum lancium eximia una, primitiarum ritu quodam, epulanti Augusto mensis secundis inferretur. quoniam verò æneum istiusmodi lancium ad hos usus corrogari ab externis plurimas necesse erat, inter illas quæ hoc anno commodatæ à vatijs fuerant, una fortè speciosior visa cæteris, & eo digna præ cunctis quæ Imperatori fisteretur, sepositа ad hoc ipsum est. Huic porrò præter cæteram inducti eleganter tectorij speciem, Ægyptij quoque inscripti characteres inerat. Consuetum quippe, ut ajunt, Ægyptijs est in velis, candelabris, vasisque reliquis insigniendis istam è literis ipsorum speciosè illitis ornamenti rationem affectare. Fortè autem evènit, ut quæ hanc Imperatori destinatam lancem elementa Ægyptia pingebant, execrabilis Machumetis, seu, quod idem est, Moamethis, honorificè nomen exprimerent. Non latuit Accusatores, circum orbem hujus patinæ abominandum id vocabulum inscriptum. cum ea igitur adhuc in Templo sepositа, quemadmodum est dictum, ut ad Imperatorem deferretur, staret: misso hi certo homine ei nunciant: Lancem ipsi E offerendam studiosè delectam à Patriarchâ, quæ detestabilis esset nominis adscriptione prophanata, ut videlicet pro speratâ Augusto ex ejus sacri Apophoreti participatione gratiâ, macula ipsi infandi piaculi contagione velut quadam execratæ superstitionis allineretur. Hæc audiens Imperator, quò ad liquidum exploraret an ita haberent, curriculo mittit Augusti Cubiculi Præfectum Basilium, peritum Saracenicarum literarum, qui ubi legisset, rem verè fuisse nunciatam Imperatori retulit. Prandenti ergò mox Augusto cum esset de more Lanx allata, non admissa

Ὅτ' ἦσαν δὲ καὶ τὸ ἐν ἀρχῇ τῆς κατηχεμάτων συμβαν, ὡς χαρίεν, ἰσοῤῥοπον καὶ δίκαιον ὑποσυρίσαι, ἀνέτειλε. Συνήθες μὲν οὖν ἦν τοῖς θεοφανοῦς πανηγύρει τῇ Ἐκκλησίᾳ τῶν Ὑπαπαντῶν ἑορτῶν, ἅπερ κατ' ἐπέκτασιν τυγχάνοντος παρ' Ἑβραίοις τῆς συγχωρήσεως. ἦν δέ τι ἐφθῷ σίτῳ ζωμὸν καρποῖς ὁπωρῶν ποικιλλομένους τὰς τῆς ἐκπωμάτων πλατείας, εἰς Εὐλογίαν τεθῆναι, ὧν ὡς ἀπαρχῶν τις ἡ κρείττων τῷ Βασιλεῖ προσήγετο ὑπόδρομος. ἐπεὶ δ' εἰκὸς τὰς χαλκᾶς ἐκείνας πλατείας ὑποδοχὰς, πλείους ἢ ἕξ ἐξωθεν ἐρανίζειν, ζωὴ τὰς ἄλλας ἦν μία δοκοῦσα καὶ προτιμᾶσθαι τῷ κάλλει, ἐξίᾳ τῷ Βασιλεῖ προσαγεῖν, ἢ δὴ καὶ γράμμασιν Αἰγυπτίοις, ὡς ποικίλμασί τισιν, ἐκεκαλλώπιστο. ἤδησαν γάρ τινες ἐλέγχοντες Αἰγυπτίους αὖτ' ἄλλων τινῶν ποικιλμάτων ἐν τε πέπλοις καὶ φωταγωγοῖς καὶ σκέπαις παντοίοις γράμμασι χρῆσθαι. ἔτυχε δὲ τὰ γράμματα, τῷ καθ' ἡμᾶς Μαχόμετ, τοῦτον δ' ἐνίοι καὶ Μωάμεθ, ὄνομα φέρειν εἰς ἔπαινον. τοῦτο κύκλῳ τῇ πλατείᾳ ἐγκεγραμμένον οὗτοι κατηγορηταὶ ἔφασκον εἶναι. καὶ δὴ ἔξω κύκλους ἐπὶ τοῖς αὐ ἐσαχθεῖσι τῷ Βασιλεῖ, ὅτε πεμφθέντες ἀνακέλλεσθαι, ὡς δὴ ἀσπασόμενοι τὰ τῆς πλατείας εἰς Βασιλέα φερούσης τὸ ἄκακον ὄνομα, ὡς ὁ Πατριάρχης δεήσεσθαι ἐκπεμφθείη ἐπὶ τοῖς πεμφθεῖσι τῷ Βασιλεῖ, ἥπερ μὴ μόνον δόλου μακρὰν ἀλλ' ὅ τι καὶ γραφῆς μυσαρᾶς, ἀλλὰ καὶ μύσους τὰ μέγιστα προσεπιζέσθω. ταῦτα πυθόμενος ὁ Βασιλεὺς, πρὶν ἄγειν χωρίσαι τὰ ἀκέλευστα, ἐξ ὧν ἔπεμψε τῷ κοιτωνίτῃ τῷ ἐγκεκυκλισμένῳ βασιλικὸν Βασιλεῖ ξυνὸν ὄντα γράμμασιν Ἀγαρηνῶν, καὶ ὃς ἀνεγίνωσκέ τε καὶ ὁ ἀληθὲς προσεμαρτύρει τοῖς ἀπακέλλουσι. τὴν μὲν οὖν πλατεῖαν οὐκ εἰσήγετο διὰ τὴν συνείδησιν, τὴν δεσποτικὴν παραίνεσιν τῷ Βασιλέως τηρήσαντος. ὁ δὲ τῇ ἕξει, ὡς ἔγκλημα καὶ τοῦτο προὐτίθετο μέγιστον,

ab eo

ab eo est, quasi religioso metu conscisendæ noxæ; & eurâ obsequendi Apostolico mandato jubenti eum qui cognoverit, eibum ipsi appositum oblatum priùs Idolo fuisse, abstinere illius esu propter conscientiam. Postridie porrò ad crimina Patriarchæ afficta novum istud tamquam omnium maximum invidiosissimè adjunctum est.

CAPVT XIII.

Vt Patriarcha Ioannes Throno renunciaverit.

Ως τοίνυν τὰ κῆ τῷ Πατριάρχῃ δόξαντα μηδ' ὀνεῖν ἐτρίβετο, κ' οὐδὲν ἰώνετο, μόνον δ' ὕβλου καὶ λοιδορία καὶ πᾶν ὅτι κάκιστον λῷ, καὶ τί γὰρ ὅτου καὶ κλίμακα κῆ φάλης ἐνσκιαθεῖεν τῷ Πατριάρχῃ κατά που ἄνεσιν δένδρων ἐκεῖσε καταφυτευθέντων παντοίων, ὕλιν ἔχῃ κ' τούτῳ τῆς κατ' ἐκείνης συκοφαντίας, πικρὰ λῷ αἰτίαν καὶ μόνῳ ἀκύσας, κῆ πᾶν ἐκβαλὼν καὶ γ' ἀφανίζειν τέλεον; ὡς γοῦν οὐδὲν ἄλλο ἢ λοιδορία λώνετο, ἀκοπὸς δ' ἰῷ ἐκείνῳ ἀπέρκοπτο πρὸς τὰς ὑπηφορὰς τῶν ὑβρέων παραπτόδαν Θρόνου, μᾶλλον Κρημνὸς, μεσούσης νηείας, λιβὸς καὶ χειμὼν τῷ συλλαφῇ παραγίνεσθαι ὑπαπλῆ. καί γ' ὑπηδοὺς Βασιλῆ πρὸς σπουδμένῳ μὴ δέχεσθαι, ἀπαλλάττετο, ἐ φέρων τῇ τῆς Παναχράντου μονῇ ἑαυτὸν δίδωσιν. ἰῷ οὖν ἡ Ἐκκλησία παιδὶ κεχηρωμένῃ μήτ' ἐκείνου παρόντος, καὶ ἄλλῳ ἀντεισάγεσθαι ὅπη ἰῷ ὅλως τῷ Βασιλεῖ δοκοῦν. Ἐν τῷ μεταξὺ γὰρ πέμπων καὶ αὐτὸν δὴ τὸν αὐτοῦ Βασιλέα Ἀνδρόνικον, ἐπιστρέφειν μᾶλλον ἐκέλευε.

CVm igitur, duobus ut dixi mensibus agitata hæc Patriarchæ accusatio fuisset: nec quidquam proficeretur: sed ludibrium, contumelia, & quidquid dici pessimum potest, in re totâ versaretur. quid enim pro bono & æquo facturos speres, qui etiam scalæ formam peregrinis literis, ludo quodam pictoris, inter anaglypha implexarum arborum amœnæ varietatis per phialam conscribillatæ, in atrocem calumniam traxerint, quasi piaculi nefandi, cujus ad solam mentionem conclamandum exterminium esset ultimum ei quicumque insimularetur tam horrendi videlicet sacrilegij. Cum, inquam, judicium id nihil nisi petulans convicium & ignominiosa traductio Patriarchæ nominis & existimationis esset, facileque appareret num illud spectare autores, fautoresve tumultuosæ hujus criminationis, ut qui eâ licentissimè incomitiabatur, ferendæ impar istiusmodi vexationi atque infamiæ, sedem honoremque detrectaret. Id Ioannes intelligens, mense Martio circa medium quadragenarij jejunij, me hujus Historiæ Scriptorem jussit libellum abdicationis suæ conscribere: quem cum Imperatori obtulisset, illo simulante se non accipere, cõtinuò recedens in Panachrantæ Monasterium se abdidit. Erat ergò Ecclesia Pastore viduata: hoc quidem non comparente, & alium in ejus locum subrogare nolente omninò Imperatore. Nam inter alios quos ad Patriarcham ex isto recessu revocandum, & ut publico ac suo muneri se redderet orandum, per id tempus allegavit, ipsum etiam Filium proprium & Imperij Collegam Andronicum, conferre se ad illum, & conati exorare, jussit.

CAPVT XIV.

De Legatis Papæ & Patriarchâ Ioanne.

Ἐν τούτῳ δὲ καὶ πρέσβεις ὁ Ῥώμης πρὸς τὸν Πάπα ἐφίσταται, ἐξὼ τὰ πόλεως τῆς Ἀδριανοῦ ἐπανήκοντι Βασιλῆ. καὶ ὃς θέλων συσκιάζῃ σφίσι τὰ κῆ τῷ Πατριάρχῃ, ἐκείνοις μὲ αἰτίας πλασσόμενος, ὡς ἀπειρηκώς, ἔλεγε, πρὸς οὓς πάνυ ὁ Πατριάρχης, καὶ ἀνεῖναι θέλων ὑπαπλῶ, ὁκχωρεῖ πρὸς καιρὸν τῇ Πατριαρχείᾳ, καὶ

DVm hæc geruntur Legati Româ à Papâ missi occurrunt Imperatori revertenti Adrianopolim, & illam Civitatem nondum ingresso. His ille in primis studuit quæ circa Patriarcham nuper evenerant in speciem quam minimùm invidiosam fucare, ac quod dissimulari nequibat factum, innumbrare commiscendis causis: cum diceret: prægravatum Patriarcham

labo-

laboribus functionis istius, quò ab ijs respiraret otiosiùs, seseque reficeret, è Patriarchali ad rempus excessisse Palatio, futurum tamen ipsis præstò, cum eo congressutis apud quædam Vrbis Monasteria. Ipsum autem Veccum per certos à se missos rogavit: Deponeret pusillanimitarem omnem: quæ acta essent imputaret tempori potius, quàm volnntati suæ: conferre se ne gravaretur in Monasterium Manganorum congressurus cum Legatis illuc occursuris; quibus orabat ne significaret quidquam eorum quæ nuper contigissent. Sic præmunito Patriarchâ ingressus Vrbem est cum Legatis Imperator; & quorsum ea Legatio spectaret intelligens, dedit operam ne illi cum Synodo cumque Patriarchâ priùs agerent, quàm ipse quæ ad rem putabat opportuna prævertisset. Quod præcipuum in mandatis Legati habebant hoc erat, seriò denunciare Græcis: Pacem Ecclesiarum non meris verbis contineri, sed factis. Probare ipsos & & præstare rebus ipsis oportere quæ dictis ostenrassent: se nimirùm in unius ejusdemque confessione Fidei convenire cum Latinis. Sic eos demum persuasuros pacem inter Ecclesias concordiamque verè coaltam. Atque in hoc ut continuò fieret, vehementer insistere jussi erant, argumento necessitatis ducto à Schismate quod aiebant inter nostros esse, alijs alios aversantibus: prout scilicet admitterent aut reijcerent pacem de quâ conventum videbatur. & reveta qnidam etiam nostrorum, Frerijs sese multis ijs admiscentibus assensi, paria cum his & ipsi loquebantur, affirmantes pacem quæ velut firmata jactatetur, nihil hactenus nisi ludibrium videri. undè tantò jam speciosiùs Legari contenderent veniendum ad exploratorem, & certum experimentum capiendum fidei ac sententiæ Græcorum. Ejus porrò pignus idoneum fore, si & ipsi Symbolum sicut Latini pronunciarent. His illi postulandis in arctum se coacturos Imperatorem arbitrabantur: utique necessariò ex his secuturo duorum altero: aut ut eo non annuente quod petebant, pax reseinderernr: aut ur eodem transgressionis conventorum palàm convicto, ac per hoc criminis majoris manifestè reo, plausibilior jam ipsis causa snppereret, constanter abnuendi communionem eũ eo, velut adhærente Transgtessoribus pactorum manifestis. Talia versare animo Legatos cum præsensisser Imperator, & inde intelligeret, Græcos qui eatenus actis utcumque jam acquiescebãr, ejusmodi auditâ oratione Legatorum statim tumultuaturos; missis quoquoversum certis hominibus ad se convocavit Episcopos & Clerum universum; illisque seorsum adhibitis (nam sæculares adesse vetuit) in hæc verba locutus est.

A γε μέλλῃ ἐντυχεῖν σφᾶς ἐκείνῳ ὧδέ πως τῆς κῆ τῆς πόλεως μονῆς. ἐκεῖνος δὲ πεμψας ἠξίου, ὑποδεξῆ μὲ τὰ τῆς μιχθφυχίας, ὡς ἔνδος ἡμερῶν μᾶλλον ἢ βλάπτειας, ἀπελθὼν δὲ πρὸς τὸν μονῆς τῆς Μαγγάνων, κἀκεῖ τοῖς πρέσβεσιν ἐντυχὼν ὧδε διαλεχθῆναι, μηδὲν τῆς παρούσης σημήνασθαι. ἔφασαν ἔλεγε, καὶ ἀμὲ ἐκείνοις τῆς πόλεως εἰσήρχετο. πρὶν δ' ἐντυχεῖν ἐκείνοις Σιωόδῳ καὶ Πατριάρχῃ, ὁ Βασιλεὺς

B γνὺς τὸ τῆς πρεσβείας κῆς. τὸ δ' ἐῶ· μὴ λόγοις δεῖ τῆς τῆς Ἐκκλησιῶν εἰρήνης καὶ μόνοις ἀλλ' ἔργῳ δείκνυσθαι, τῷ καὶ σφᾶς κατ' ἐκείνους τῆς πίστιν ὁμολογεῖν, ἐ ἔτω πληροφορεῖν τ ἕνωσιν. παρεξῃώνουτ ὃ καὶ τοῦτο καὶ ὧδε τῆς ὑμετέρας, ὡς ἔλεγον, χιζομένης. οἱ δὲ καὶ πολλοῖς τῆς ἐν ἐκείνοις φερείας μιγνῦντες, χλθῆναι ἔλεγον τῆς αἱρετῆς εἰ), ἐ δεῖ δοκιμάζειν, εἰ καὶ αὐτοὶ τὸ

C σύμβολον ἔτω λέγουσι. οἰομένων ἐντεῦθεν εἰς μερίμνας ἄγειν Βασιλέα, ὡς δυεῖν ἐξ ἀνάγκης ἡμέραν θατέρᾳ, ἢ μὴ καταπολιθέντα τῆς εἰρήνης ἀγχέσθαι, ἢ καὶ τι τῆς κειμένης ὧδε βαίτα μείζονος ἁμαρτεῖν, καὶ σφᾶς ἐγκρίζεσθαι, φθόνῳ ἔτι δικαίως τ ἕνωσιν, ὡς ἀσπερεῖς ὧδε βαίτων. γνὺς ταῦτα πάνυ ὁ Βασιλεὺς, καὶ εἰδὼς ἐξαπατᾶσθαι ἀκόσαντας θορυβησομένους, καὶ ἐῦ τῶν εἰρήνης ἀγόντας, πέμψας μεταλεῖται καὶ

D Ἀρχιερεῖς καὶ Κλῆρῳ ἅπαντα, καὶ σφᾶς κατ' ἰδίαν λαβὼν, κοσμικοὺς γὰ ἀπέρητο μὴ παρεῖναι.

CA-

CAPVT XV.

Oratio quâ Imperator, certò persuasâ Ecclesiasticis suâ in proposito constantiâ, pramunivit eos ne turbarentur ad inconvenientes petitiones Legatorum.

ΤΑ᾽ μὲν τῆς παρόντων, ἔπην, ὅπως ἠμὶ A
κατεσκάχθω, ἠμὶ μὴ ὅσης τῆς δυ-
σχερείας λύσαθη, οἴδατε πάντως.
ἐπεὶ ἥδ᾽ ἐμοὶ τόσον ἀναλγήτως ἔχοντι πάθ᾽
ἐφῆπται. Ἀλλ᾽ γὰρ ἢ Παρθενόκλεω ἐντεῦθεν
σαφέσθων, ⟨W⟩ Γνωτὸν λέγω, ὃν δὴ ἴσα ⟨W⟩
ἠμπισχόμην ⟨W⟩ ἔστεργον, μᾶλλον ⟨W⟩ ἢ ἐπὶ πλέον.
ἐπεὶ ἐκεῖνόν μὲ τῆς αἰς σφᾶς τεκούσου, ἔπη
δὲ τῆς αἰς ὃ κρείττων ⟨W⟩ ἐπαινελάσεως ἄτιτον ζέ-
γονεν. οἶδα δὲ πολλὰς διασκήπτων ⟨W⟩, ἠμὶ ἔστ᾽ B
φίλους σκανδαλίσας, τοὺς δὲ ἢ ἔστ᾽ ἡμετέ-
ρας λυπήσας, ⟨W⟩ μικρυνέσυσιν ⟨W⟩ ἐν φυλα-
καῖς τεσσήκοντ᾽, οἷς παρ᾽ ὑδὲν ἄλλο ἢ ὅ τοὺς
Γαλατὰς τεσαγματθῆν ⟨W⟩ μόνον ⟨W⟩, ἦπ τοὺς
ἡμᾶς ὀλιγωρία ξυνέβη, ⟨W⟩ ἢ ἀφ᾽ ἡμῆς ὠθῆς
ἀρχὴ σφίσιν. ἄχθ ⟨W⟩ μ᾽ οὖν ὅτι λογισμῆς ἀυ-
τοῦ ὃ πᾶν ἐντεῦθεν, ὡς μηδὲν πλέον ζητη-
σόντων τῆς Γαλατῶν. ὕτω γὰρ ἢ τοὺς ὑμᾶς
ἐπιτιμῶν τὰς ζωῦσίας, ἢ ὁ ἐν τῇ Ἐκκλη-
σίᾳ χρυσοβύλλ ⟨W⟩ λόγος, τοῖς λόγοις τοῦ
μαρτυρήσ᾽. ἐπεὶ δὲ τῆς ἡμετέρων πρὸς, ὡς
πέπυσμαι, ⟨W⟩ μᾶλλον ⟨W⟩ οἷς ἀνδάνῃ ὃ χίζεσθ᾽,
οὐκ οἶδ᾽ ὅτι παθόντες, οἱ μὲ ἵνα τοιοῦτ᾽ ἢ
ἡμῆς ταῦτ᾽ ἄπιστ᾽ ἢ μαχμῶν ἐπανάστασιν, φρε-
ρίοις ἐντυχόντες καπὶ τὰν τῶν περαίαν, χλεύην
ἀφιλοῦσι ἄπιστ᾽ ⟨W⟩ ἀπάτην ἔῃ, ⟨W⟩ τορυβίαζον
ζητῶν σφᾶς ὃ πλέον καπί τινα δοκιμῶν, ⟨W⟩
τοῦτο δῆτ᾽ ὃ τῆς ὑπάτοις τορισβείας ἦν. βύ- D
λομαι τοιγαροῦν μικρὰ τοὺς ὑμᾶς ἀναῦ ἢ
πλεηφορῆσαι, ὡς ἂν μὴ δεκαπαίκτους ἀκτίζον-
τες παρεκθέσπε, μηδὲπ πάλιν ἡμῆς ὃ τοὺς
σφᾶς κυβερνητικὸν ἰδόντες, ὑποψίας ταῖς ἢ
καλαῖς ἀφ᾽ ἡμῆς βλυθέσπε. ἐγὼ γὰρ, κἂν συ-
νίστωρ εἶν Θεὸς, ὑπὲρ τοῦ μὴ ἢ ἀναλυθῆναι
τῆς ὑμετέρων, μέχρι ἐ ἀυτῆς κεφαίας ἢ μὴ
ἰδοπε, ἀυτὸς ἐγὼ καθυπεχνήμαι, ἀυτὸ ὃ θεῖον
Σύμβολον τῆς Πατέρων ἐνθεῖναι σημάτῃ, ἠμὶ
πολεμῆσαι μὴ ἔπ γε Ἰπαλοῖς, ἀλλὰ ἢ πανπ
ἔθνη ὑπὲρ τούτων ἀμφισβητούντων, ⟨W⟩ αὖτα
μὲν ὀφὶ ἢ πλεηφορία, ἵνα δηδαμε τοὺς ὑμᾶς.
ἄλλως δὲ κυβερνῆσαι, ἠμὶ μετ᾽ εἰρήνης ἀπο-
πέμψαι σὺν τορίσβεις, ἵτ᾽ ἐμοὶ νέμεσις πάν-

QVae in statu praesenti Ecclesia cernuntur quemadmodum acta sint; & quanta cum difficultate perfecta, scitis omninò: neque mihi adeo hebes ad molestia sensus est, ut tam citò memoriâ evolaverint ea quorum eventus acri meo dolore redemptus est. Recolo enim me ne terrerimis quidem affectibus, ut ea conficerem, pepercisse. Vnum, ut scitis habui cui nihil minus pictatis & amoris quam Genitori tribuerem: imo aliquanto plus ei me debere rebar: quoniam cum pater in hanc me lucem eduxerit, his mihi exorti Sacramentorum, religionis usuram, & communionem Ecclesia restituit: quod beneficium arbitrer maius. Iosephum tamen carissimum mihi caput hâc causâ despicere sustinui. Multis praterea vim feci; securus offensionis Amicorum. E vestro quoque corpore non paucos haud leviter vexavi. Testes sint quē è nostris quoque Propinquis in custodys ſquallent: quibus ipsa cum Italis conventio causa fuit unica & obsistendi Nostra voluntati; & ira vicissim Nostra subeunda. Sic autem cum illa gererem C putabam, constituturum intra hos terminos negotium; nec plus ad eius perfectionem Italos quasituros. Ita enim promisi dudum vobis, & extat in Eccl.si i nostra huius persuasionis illustre documentum, diploma in hanc sententiam disertum cum appositione Bulla Aurea. Quoniam verò Nostr. rum quidam, quibus nimirum d fidium cordi est, nescio quâ moti causâ (nisi quis dixerit ad probationem hec Nostram & angorum cumulum contingere) cum Ererys apud Peraam congressi, dixerunt: nihil nisi ludibrium & fraudem hanc pacem esse; & hoc imprudenti dicto Latinis D occasionem prabuerunt exquirendi plus aliquid, ut experimento satis certo constet; seriò ac verè rem peractam: unde hac quam audituri non sumus, Legatio nata est, cuius scopum precipuum esse compers hoc quod modo dixi a Nobis exigere, volo paucis praoccupare ac pramunire vos: ne ubi qua illi loquentur audieris, subitò conturbeminis: neve in vestros animos suspicioni de Nobis sinistra ulli pateat aditus; utique postquam clarè perspexeritis, quam syncerâ quamque constanti E ratione in totâ huius cum Latinis gubernatione negotij versemur. Ego enim sanctè polliceor; & ut conscium habeo Deum, ita testem invoco eundem irrevocabilis propositi: profiteor, inquam, & verissimè promitto, rigorem inflexibilem usque ad exclusionem vel iota vel apicis unius. confirmoque me neutiquam passurum addi Symbolo

bolo Patrum vel minimam notulam: & si opus sit eâ causâ bellum susceperum; non solum cum cum Italis, sed cum quavis omnino gente ad id nos adigere volente. De hoc certi estote in quod do vobis fidem plenissimam: cum eo tamen deprecor ne placidè rem administrare, ac pacificè dimittere Legatos, vel mihi ad reprehensionem imputetur, aut ad damnum ullum vestrum iniuriamve pertinere omnino censeatur. Volu igitur & amplecti eos amicè & salutare benevolè, ne fortè quod dicitur, feris intempestivè terrendis, venationis fructum perdamus. quamagis nunc necessaria est cautio, cum Papa novus sit, isque haud pari ac Gregorius favore in res Nostras iustinctus. Mea de cetero cura fuerit, ita illis respondendo satisfacere, ut à fixâ in statuto iam consilio constantia ne minimum quidem deflectamus. Talia locuto Imperatore, Patriarcha quidem in Manganorum Monasterium se contulit; & ita se gessit, ut nulla eorum quæ in eum acta fuerant notitia per eum ad Legatos emanaret. Congregatis porrò ibi ad eum Episcopis ac primoribus Cleri, adfuerunt & Legati; & videlicet palàm & liberè illa ipsa protulerunt quæ postulaturos ipsos jam Imperator præmonnerat. In quo ejus providentiæ fructus is constitit, ut tantæ offensionis verba placidè ac sine tumultu audierint, irritabiles alioqui homines, quos, nisi prudenti fuissent admonitione præparati, certò certius est in acre jurgium primâ illâ mentione prorupturos.

A πως, ἢ ὑμῖν ἀδικία ὃ Ῥωμύλον. ἄξιον οὖν καὶ παρασπόνδους σφᾶς φιλικῶς, καὶ ἀναπαύεσθαι ἀμφοῖν, μήποτε καὶ τῷ ῥηθέν, ὁ δὴ φασιν, ἀναβράσωμεν. καὶ μᾶλλον Πάπα νεοχότου νέου, καὶ ἅτε καὶ τοῦ Γρηγορίου οὔτω διαμένοντος τοῖς ἡμετέροις πράγμασι. τὸ δ' ἐντεῦθεν, ἐμοὶ μελήσει, μηδὲ δικαίαν λαβόντι βελῶν, τὴν πρὸς αὐτὸν ἀποκρίσεως. ταῦτα τοῦ Βασιλέως εἰπόντος, ὁ μὲν Πατριάρχης ἐφίσταται τῇ τοῦ Μαγγάνων μονῇ, καὶ ὅπως τὰ καθ' αὑτὸν διαπράξεται, εἰς μηδὲν τῶν εἰς αὐτὸν πραχθέντων γνῶσιν ἵνα πρόδρομον σφίσι. τοῦ δ' Ἀρχιερέων τὸ καὶ τοῦ ἐκκρίτων τοῦ Κλήρου ἅμα αὐτῷ Ῥωμύλου, πρόδηλον ἦν καὶ παρόντας. καὶ τὰ τῆς παρρησίας κινοῦντες, δῆλοι ἦσαν ἐκεῖνα πρεσβεύοντες, ἃ δὴ φθάσας ὁ Βασιλεὺς προεδήλου. παρ' ἐκείνων οὖν αἰτίαν καὶ προσενεχθέντες ἄμυθοι ἦκον. ἃ δὴ μὴ παρασκευασθέντες ἐκ λίαν δυσχερεῖς αὖ ἐκινοῦντο.

CAPVT XVI.

Vt deducti Legati ad custodias fuerint visuri eos qui clausi illic tenebantur.

EXcogitavit & aliud Imperator perefficax futurum ad persuadendum Legatis, non esse ludibrium pacem jam factam. Misit videlicet Ephesi Episcopum Isaacum cum Legatis in custodias publicas, jubens ipsis illic ostendi Cognatos ipsos ac Necessarios suos, ibi detentos, quod paci non consensissent. Hi erant Protostrator Palæologus Andronicus, Pincerna Raül Manuël, frater hujus Isaacius, & quartus Protostratoris ex fratre Nepos Palæologus Ioannes: qui sanè in aspero ornatu (ut Poëta quispiam diceret) quadrati unius carceris singulos singuli angulos tenebant, gravibus vincti catenis. Tunc Pinceroa Raül Ephesinum videns; & scilicet indignans; eum quidem liberè in remissione ac delicijs vivere; se autem eum socijs conflictari tetri carceris ærumnis, Ecclesiasticam ob causam, proquâ ipsum nimirum, utpote Antistitem; certare ac dura subire fuerat æquius, collegit clàm in manum è pendentinm, quibus ligabatur, tractu catenarum! volumen grave, & observato tempore quo Episcopus

Ταῦτ' ἄρα καὶ βασιλεὺς εἰς ὃ χλιδῶν ἔτι τῷ εἰρηνεύειν πλεοφορεῖ, καὶ Ἐφέσου Γαιάκ Ῥωμὺν πρέσβεσιν ἀποστέλλας, καθηγεμόνας ἐνδέκτου παρασχεῖν τοῖς φυλακαῖς. ὧν δ' ἦν ὁ Πρωτοστράτωρ Παλαιολόγος Ἀνδρόνικος, ὁ Πιγκέρνης Ῥαοὺλ Μανουὴλ, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰσαάκιος, καὶ πάππος ὁ τοῦ Πρωτοστράτορος ἀνεψιὸς Παλαιολόγος Ἰωάννης. οἱ δὴ καὶ περιαχοσμηθέντες, ἅπερ τις ποιητὴς βαρείαις ἀλύσεσι, φυλακῆς τετραγώνῳ χωρίῳ ἑκάστους ἕκαστος. τότε καὶ ὁ Πιγκέρνης Ῥαοὺλ ἰδὼν Ἐφέσου, καὶ οἷς ἀγαπᾶσθαι, εἰ αὐτὸς μὲν ἐν ἀνέσει ζοῖ, ὁμίλους δὲ περιαλγοῦντας τῇ φυλακῇ, ἀφ' ὧν ὁμίλου μᾶλλον ἢ αὐτὸς ἓν μάχεσθαι, Ῥωμύλῳ τὰ λεληθότως τῷ ἄλυσιν τῷ φορεῖν, περαίνων ὅσον τῷ ἐκλυτέρῳ, καὶ σφάκελλον ποιήσας, τὸ πῶγμα κατ' ὀλίγον ῥᾳδίᾳ ὡς πλάξειν, καὶ ἀπεπήγασε εἰς ἑαυτὸν τὸ πραχθὲν τῷ ἄλυσιν ἕλκοντος.

tam

tam propè ad ipsum accesserat ut contiguus intra jactum videretur, ferreum in eum intorsit fascem, ferire studens; etsi aberravit ille quidem: catenis, ipso collum retrahente unde pendebant, ad ipsum intacto Antistite redeuntibus.

CAPVT XVII.

Vt Ioannes in Patriarchales Aedes inductus denuò sit.

Ἀλλ' ὁ Βασιλεὺς ἐς πᾶν ἐνέβαλε τῷ ἀληθῆ σεμνύνειν τὸν ἀρίστιβουλον ἀφοσιούμενον, ἀρρύπτως παντὸς πάθους τὸ κῆ αὖθις Παβιαρχεῖον ἀναλαμβάνειν. ὅπερ δὲ ἐν ὑποδοχῇ τῶν τῆς παραπτώσεως ἕνεκα Ἀρχιερέων, καὶ ὁ Βασιλεὺς ἐδέχετο παντὶ, ἀλλ' οὖν γε σεμνύνεσθαι ἔλεως αὐτὸν τῆς ἱερᾶς σεμνομάπων ἀναξιοῦν. μόνον δὲ ὑφορᾶσθαι τῶν πάντων καὶ παρελθεῖν ἄλογον, καὶ ὅτι πλημμέλημα δοκεῖ τισὶ τὸν Ζωναδίνου ἀνδρα, εἰκῆ ἔκρινε δεῖν σεμνύνειν, μή πως φασὶ πρὸς τῶν Ζωναδίνου ἢ τὸ σεμνύνεσθαι. τοῦτο δὲ τί αὖ παραπτώσεως ἔχοι; ἀ μὴ καὶ μᾶλλον ἐλέγχοι τοῖς τῶν κακῶν οἷσίς τ' ἐστὶ κωλύειν. ὅθεν δὲ κοινῇ συνῆλθον, ἐξιέναι ἀρχεσθαι τὸν σεμνύνεσθαι δεχόμενον. ὁ δ' οὐκ ἐπαύετο ζητῶν τὸ δοκεῖ τοῖς ἀποφαίνεσθαι ἐκέλευσεν. τὸ δ' ὧν καὶ ἐν τῷ ἀδικεῖσθαι τῷ Βασιλεῖ, σεμνύνεσθαι ἄλογον τῶν Καισαρίων, καὶ ὧν τὸ μὴ συνοφαντεῖν ἐᾶν, δὲ συνοφαντουμένῳ ἐνεῖναι τῷ κινδύνῳ, ἀποφαίνειν δὲ μηδ' ὁπωσοῦν ὑμωρεῖσθαι, καὶ συνοφαντοῦντα ἃ ἔχασι, πᾶσαν. μὴ δὲ γὰρ ἔστι τὸ ἀληθὲς; τῷ Βασιλεῖ μανθάνειν, ὅτῳ τῷ μὴ ὑποδέξονται κίνδυνον ἐφέρθαι ξυμβαίνοι. τοῦτ' ἄρα καὶ μὴ ἄνευ, δὲ μᾶλλον ἀφιέναι τὸ πλάσμα τῶν ἀκαλούμενον, μίμησιν φέρεσθαι τῷ Χριστῷ, τὸ σεμνύνεσθαι δέχεσθαι. δὲ ἔκτη Προσδόκου ὑπὸ λαμπρᾷ τῇ δρομοφορίᾳ, συγκλητικῶν τε ἅμα καὶ Ἐκκλησιαστικῶν, τῆς αὐτῆς ἐνδικτιῶνος, ἀνάγκη. τότε συμπλασάμενοι γράμμα τῆς τῶν Πάπαν ἀποδημίας (Οὐρβανὸς δὲ τότε ἦν) πολλαῖς μὲν ὑπογραφαῖς μήτ' ὄντων Ἐπισκόπων, μήτ' Ἐπισκόπων ὄντων, μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ χειρὶ τοῦ γραφέως, ὡς ὕθεν πολλῶν ἱερῶν ἀνδρῶν καὶ μεγάλων καταφαλίζοντο. εἰ μὲ καὶ Παιδιδόχη δοκοῦν, οὐκ οἶδα. πῶς δὲ γε δὲ λίαν τῷ Βασιλεῖ φέρειν πᾶσιν τοῖς γενομένοις τῆς τῶν Ἐκκλησιῶν συμβάσης πολλῶν καὶ κατ' ἐκείνους Ἐπισκόπων. καὶ ὁ σοφὸς ἅπας τὰ τῶν Ἐπισκόπων ἐπεπύκνωτο, ὡς καὶ ἐς ἑκατο-

A

B

C

D

Cæterùm Imperator hoc quasi primo officio defunctus demonstrandi Legatis, seriò rem à se actam, qui non dubitasset tantæ dignitatis viros eâ de causâ tetro carceri addicere: operæpretium se præterea facturum existimauit, si Patriarcham liberæ suæ Potestatis functioni restitueret. Rem eam sui arbitrij putabat esse, quippe non aliâ corrogatione suffragiorum, aut repetitione electionis egentem. haud enim verè vacasse unquam Constantinopolitanam Sedem Vecci abdicatione, quam utcunque Imperatori significatam & oblatam, Episcopi nec admisissent nec probassent. Sed neque is ipse Libellus recusationis Sedis, quê Imperatori à Ioanne datum diximus, ijs erat formatus verbis, quæ veras canonicasque legitimæ depositionis causas exprimerent. Etenim haud in eo quidquam allegabatur quo appareret, Ioannem, ut indignum eo loco, & administrationi Ecclesiæ ineptum aut imparem, inde submoveri. Causabatur ibi tantum ipse Veecus, tumultuari contra se quosdam, à quibus etsi pateretur injustam vexationem ipse innoxius, tamen vereri sese offensionem infirmorum, qui fortè vulgatis in se calumnijs moti ad dubitandum, ecquid citrà noxam & piaculi contagionem possent tam diffamati hominis uti consuetudine; oblatis deinde occasionibus eum eo agendi, æstuarent animo; & fortè contra officij præscriptum ex errore natum operarentur. Eâ de causâ ducere satius renunciare dignitati; & eo loco cedere, ubi se nonnisi cum aliquo scandalo, aut saltem periculo teneras pusillorum conscientias lædendi, hærere non posse judicaret. In his autem quæ vola quodque vestigium abdicationis appareret? ubi potius tacitâ querelâ fugillarentur illi qui cum potuissent improborum malitiæ obsistere, auxiliari circumventæ innocentiæ omisissent. His cum ab Imperatore, tum à Synodo consideratis, communi omnibus consensu visum est, restituendum Ioannem in intermissum exercitium, nunquam abrogatæ ablatæve potestatis. Ad quod cum idem consequenter vocaretur, renuebat obsequi; postulans priùs affici pœnis meritis, qui se calumniosè criminando traduxissent. Verùm id posse impetrari ab Imperatore spetandum non erat. Causabatur enim

ille, se id facere neqnire. Tenebar videlicet mordicùs invetcratum in Aulis morem, delationes cujusquemodi inter Principatûs instrumenta censendi; & sic calumniæ medendi cum regnãtibus expedit, aut libet, ut eximarur quidem periculo malè culparus insons; impunè autem omninò ferat iniquus accusator, quantumvis falsæ atque impudentis criminationis sceius. cui flagitioso abusui hanc solent causam obtendere: quòd omnis spes ae facultas Principi criperetur cognoscendi quidqnam de machinationibus occultis, quæ contra ipsum aut Rempublicam iniri contingeret, si gravi periculo deterrerentur ab audendâ denunciatione qualescumqne delatores. Ergò Imperator certus convictos licet calumniatores non ulciſci, egir ipse cum Vecco, rogans etiam atque etiam, condonaret ijs noxam, exemplo Christi: nec ille ad extremum abnuit; & assensus jam studijs cunctorum die sextâ mensis Augusti ejusdem Indictionis, splendido deductus comitatu Senatorum & Ecclesiæ Proccrum, in Palatium Patriarchæ iterùm solemni ritu invectus est. Hinc jam data est opera concinnando Scripto quo Papæ (is tunc erat Vrbanus) super mandatis per Legaros renunciatis satisfieret. Hunc Libellum studuerunt ambitiosa subscriprionum pompâ commendare; in quo multos pro Episcopis obtrusere qui nec ordinati unquam fuerant in istum gradum, nec à quibus denominabantur loca, Episcopatûs titulum aliunde habuerant quam à Librarij, qui scriptum hoc formavit, manu; quæ etiam variâ peritiâ Chirographos effingendi de suo addidit nomina plerorumque illic subscriptorum, tamquam ab ipsis videlicet posita: eum quoque in numerum congerens multos è sacris hominibus famâ illustres, ut tanrò certiùs persuaderetur, quod optabant. Hæc an conscio Patriarchâ sic acta sint, haud equidem habeo compertum. Imperatoris æmulationem in hoc quandam video, ambitiosè conati ex æquare cum Latinis res Ecclesiæ Græcorum. Cum enim in Instrumentis allatis Româ sanctæ illic cum Græcis concordiæ, densissima subscribentium ijs Episcoporum nomina vidisset (crebri enim adeò in illis partibus Episcopatus sunt, ut eorũ Synodi plurimis sæpe centurijs Episcoporum constent) Imperator vel ad fidem tantò pleniorem faciendam, vel ut dixi, ad ostentationem quasi cujusdam in hoc quoque æqualitatis Orientalis Ecclesiæ cum Occiduâ, istam rum adhibuit multiplicationem speciosam nostrarium Præsulum. Illud etiam in eodem Scripto eutatum est, nr in expressione dogmatis de Spiritus Sancti processione, numero ingenti congererentur variæ undecumque corrasæ Parrum nostrorum locutiones, ajentium, S. Spiritum ex Filio profundi, præberi, dari, explendescere, micare, aut ostendi, simil esque, quibus accumulandis id clàm agebant, ut quasi obruerent *procedendi* usitatum Latinis verbum, & cum id aliorum istorum obtentu regererur, tacitè abrogarent; ejus assertoribus, istâ prolatorum à Nostris in speciem æquipollentium specie averſis à requirendo quidquam ulterius à Nobis. Addebatur in scripto ad extremum, *Si qui huic Pacis conventioni non obtemperabunt eos dignis penis afficiendos decernimus*. Quæ vana erant cuncta, nec ultra inanem quasi somnij speciem solida; eo quidem affectata, ut objectum mendacij ac transacti non bonâ fide hujus negotij, crimen diluerent: sed revera, si quis introspiceret penitùs, & rem ad liquidum pernoscerer, talia, quæ istius ejusdem criminis reos peragerent eos ipsos qui illud tantâ curâ depellebant. Cæterum hæc in futurum quondam criminationum argumentum & vexationis occasionem miseris Ecclesiasticis cessura erant; olim accusandis, quasi Orthodoxis anathema dixissent: cujus rei velut testes certissimi, hæ tunc ad Papam scriptæ literæ allegandæ erant. quamquam illæ meo quidem judicio, non eo revera scriptæ sensu sunt, quem vel in speciem præferebant, vel persuasum tunc Latini habnerunt. Fucatæ siquidem per assentationem ad Papam fuerant in speciem illic placituram. Nec vicissim non ipsi Latini assentati nobis in hoc negotio quædam sunt, prout in Meletij & Ignatij causâ apparuit.

A σίας ἀριθμὸν πλείους ἢ παρ' ἐκείνοις Σύνοδοι. τοῦτ' ἄρα καὶ τὰ ὑμέτερα ἴσως ἦν θέλων ἐκεῖνος, τοῦτ' ἔπραττε, πολλὰς δ' ἑπέρας γραφὰς τῷ ὑμετέρῳ Πάπᾳ, ταῖς ἐπὶ τοῦ νῦν δηλαδὴ προσχήμασι, χορηγίαις, δόσεσι, συλλαμβάνειν, ἀνφαίνεσθαι, καὶ ταῖς ὁμοίαις, ἃ τῇ ἀνυποβόλῳ λέξει δηλοῦσι, δηλοῦσι καὶ τοῦτο, ὡς ἐκ μὴ ἔστ' ἀνεξέλεγκτος ἀριθμὸν εἶναι, ταῖς ἀξίαις δίκαις καθυποβαλλόμενον. τὸ δ' ἀφ' ὧν ὄνειρος, καὶ ὅτι ψεύδεται ἐγκλήματος ὑποληπτόμενοι, οὐ λέγουσιν, ἀλλὰ συνῆσαν τὸ ἔγκλημα τοῖς εἴδεσι διεξιόντες. ἔμοιγε δοκεῖ καὶ τοῦτο τοῖς Καλαβρίας τῆς Ἐκκλησίας εἰσίσειν προσκομμα ἂν, ἐγκαλουμένοις ὡς ἀκριβεύσασθαι τὸν Ὀρθοδόξοις, καὶ αἱ πρὸς τὸν Πάπαν γραφαὶ φασι μαρτυροῦσι σοφώτατοι. τὸ δ' ὡς ἐμὲ γνῶναι εἶναι, ἄλλως ἔχει, εἰ μὴ πρὸς τὸν Πάπαν κατὰ ἅπαν ἰσότιμον ὑπὸ ἐμφέρεται. ὅτι δὲ καὶ κείνοις μάλιστα ἦν τὰ τῆς ἰσότιμος, Μελετίου τε καὶ Ἰγνατίου ἔδειξαν.

B

C

CAPVT XVIII.

De Ignatio & Meletio, ut ij ad Papam missi fuerint.

Σχίζμδυοι μὲν τῆς Ἐκκλησίας ἀφεφανῶς, δίκλω δὲ παρὰ Βασιλέως ὑποδεχόντες ἀπαχθῆναι πρὸς Πάπαν ὡς τὰ καθ' ἑαυτοὺς διοικήσοντα, καὶ παρεδίδοντο πρέσβεσι, καὶ ἀπήγοντο. τῷ δὲ τοσοῦτον κολάζειν ἐμέλησεν, ὥστε καὶ ἐποικτίρασθαι αὐτοὺς ἐκκλησιαῖς μεγάλαις ἀρχῆς ἐμποδὼν ἴσασθαι, καὶ μᾶλλον ἱλαρότητος πάσης τῷ Βασιλεῖ ἀπεπιμπούσης, ἀξιοῦντος τὸν Πάπαν καὶ Βασιλέα εὐδρόποις δοκῆσι τὴν ἀσφάλειαν ἀπέχεσθαι κατ' ἄλλα βίου, ἱλαροὺς καὶ αὐτοὺς προσφέρεσθαι. διὸ δὴ ὁμοίους καὶ τὰ τῆς χειμαίπου ἐκείνων ἰσοπαθητικὰ, ἄλλως προβάτης ὡς πολλὰς ἀδείας τῆς ὀκυρηξίας. ἐπειδὴ γὰρ πρὸς τὴν εὐστάθειαν καὶ ἀκόλουθον, οἷς ἂν ἐν ὁ Θεὸς ἀδείαν τὰ τῆς Ἐκκλησίας τὴν Ἱπαλὸν, ἵνα μὴ ὁ ἀξιῶσι ξυμπέσῃ, ὡς πάλαι ποτὲ ἦλθε ἐν προφάσει ἡνιοχίας τὴν ἄλλων πλοῦν, καὶ ἡ συμπεσὼν, παρέλυσε τὸν δεσμὸν, ὅμως δὲ πάλιν ἀποδέδεκται μὴ εἶναι τὰ κρίνεσθαι ὡς μηδὲν παρεγκλῆναι τολμᾶν πινὰς ὅτι τὰ πλεῖστα τῶν παλαιῶν, καὶ ἱερωσύνη, καὶ γαμικὴ, καὶ μοναχικὴ κατάστασις, ὁ τῆς λοιπῆς οἷς πρὸ καὶ ἡ Καθολικὴ ὁ μία Ἐκκλησία εἶναι ὡς τὸ ὅτι παλαὶ ἐφίμως. ἀλλ' ὥσπερ αὖ ὁ μὴ δυνὸς ἢ ὅτι πέρης κρίνεσθαι ἦλθε, μηδὲν τῶν τοῖς Χριστιανοῖς ἀνηκόντων αἰδῶτας, καὶ δεῖ τῶν τὰ ὑμέτερα ὁμοίως τόπους διστροφοῦσι. καὶ τὰ τῶν τοῖς ἡμετέροις ἐβδελύσσοντο ἄγια, καὶ κρημνοῖς, καὶ πολεμίοις, ὁ ὅρισιν ἐδίδοσαν, ὡς μηδὲν ὅτι τίμια, κἀντεῦθεν ὁμόλογον τὰ τῆς πίστεως, ἀναλαμβάνειν ζῆλον ὁ Βασιλεὺς, καὶ πάντας Ἐπισκόπους προσκαλεῖ ὁ Μοναχὲς, ἔστι δ' ἃ καὶ τινας τῶν χειρόμενον, πλοῦ ἐπ' ἀσφαλείᾳ, ἐκφανεῖς, ὧν ἐς ἰῶ καὶ ὁ ὢν φρονανοῖς Ἀκάκιος, καὶ ὁ μαθητὴς αὐτοῦ Γερμανὸς, ὁ λοιποὶ πλέοσι, ὁ μέσον ἀυτῶν ἴσασθαι, καὶ κατηχεῖσθαι ὅτι τῶν ἐκκλησιῶν τῶν καθολικῶν, τῶν μὲν προλαβεῖν ὧν ὑπηθεύθησαν ἀρχιερέων, ὡς καὶ πολλὰ μνημονεύειν, καὶ ὁ προσφορὰν, προσοιμιασαμένου, μὴ παρεῖναι καθωσιῶσθαι τὸν ἄρτον, μὴ δὲ ἐγκαίνια ἀσεβείας προδιδόμενα τὰ τίμια παρ' ἄλλοις ἡθεῖν, ἀλλ' ἀμώμων παντὶ ἐφίμῳ τοῖς τῆς Ἐκκλησίας

HI quòd planè ac palàm se abscissos ab Ecclesiâ ferebant, damnati ab Imperatore ac dediti Papæ sunt: gravibus ab eo videlicet mulctandi pœnis: ad idque revertentibus Romam traditi Legatis, eò demum perducti. Verùm tantum abfuit, ut eis Pontifex ullum supplicium decerneret, ut ultrò miseratus ipsos sit, quòd invidiosâ suspicione gravarentur, quasi obstare vellent ne inter magnas Ecclesias Pax stabiliretur. Itaque cum omni significatione benevolentiæ remissi ad Imperatorem, etiam commendatitias à Papâ ei teddiderunt, quibus ille rogabatur, ut homines sine causâ suspectos, & qui viderentur rectam & securam religionis viam insistere, blandè ipse quoque ac humanitet exciperet, apud seque haberet. Vt hæc potrò assentatotiè agebantur & fetibebantur ex parte Latinorûm: sic erant & illæ, quas dixi, à Nostris ad Papam datæ literæ non experres adulatorij fuci. profitentes videlicet, nec ullum jam agnosci qui Latinos aut ijs adhærentes pro excommunicatis haberet, & si quis in posterum id audere detegetetur, haud impunè laturum: cum tamen multis notum esset, non deesse qui ita sentirent, & palàm anathema dicerent amplectentibus paeē. Erant hi supervacanèe motosi quidam, & delicatis superstitiosi fastidijs, qui cum & funditùs ignorarent & discere non curarent res Ecclesiæ Latinorum; ut videlicet cum ijs olim in dogmatibus mysterijsque præcipuis vel omnium intimè conjuncti Græcis fuissent, etsi nescio quid deinde incidens, illud antiquæ concordiæ vinculum paulisper relaxasse visum esset, tamen etiam postea inviolata permansetit utrinque consensio in fide ac usu capitalium Christianismi Sacramentorum; ita ut neutrobi quidquam temerè attentatum publico consilio fuerit, circa ritum Baptismatis, Sacerdotium, Matrimonium, Monasticum statum, & reliqua mysteria quibus una & Catholica Ecclesia suos alumnos iniziare consuevit: Cum, inquam, Hi, non magis horum quidquam quæ in Christianorum jam olim Republicâ versabantur, notum haberent, quàm si quercei stipites aut lapideæ moles essent; eâ ipsâ ignorantiâ in supercilioſum elati contemptum, cum Latinos ipsos impotentissimè avertabantur; tum nostra ipsorum Sacra post sancitam pacem, quasi admissione cōsortioque Latinorum prophanata pollutaque, non verebantur execrari,

devo-

devovere diris, & (quæ erant blasphemæ ipsorum voces) præcipitijs ac fluvijs, præruptorumque tęsquis invijs montium abijciẽda abolendaque, tanquam nullum jam prisęq religionis decus servantia, dicere. Hæc cum in gravem ac pernicioſam Chtistianæ Fidei grassari perturbationem Imperaror cerneret, zelo pro indignitate rei assumpto, omnes ad se cum Episcopos tum Monachos convocat; & in his quosdam in Parte Schismaticorum illustres, datâ ipsis ad hoc seeuritate. Horùm unus erat Acacius Phryganorum, alter ejus Diseipulus Germanus, eumque his alij quoque plurimi. Istorum in conseſſu „ cunctorum medius Imperaror, oravit ex „ Ichnelatæ Parabolicis, cujus libri & loci „ ad hoc tempus opportuni, pleroſque ipso„ rum recordari confidebat; ne potius mal„ lent ruere imitatione præfestinantium im„ patienter in negotijs; quàm adhibere cun„ ctatricem eeſſarionem dantium ſpatium „ percoquendæ maturitati ceprorum lentè „ proficientium in ſucceſſus ſeros. Sic ser„ monem ingreſſus, obſecravit cunctos qui „ aderant, ne religionem deſpicerent peti„ clitantem, neve otioſi, abſque auxiliandi „ curâ videre ſiſtinerent, dum ſpecie pieta„ ris ſanctiſſima quæque prodetentur. cui „ enim rectè erga Eccleſiam affecto non gra„ vem mœrorem afferat certorum hominum „ temeraria prorervia, qui non ferentes in„ duci quidpiam in uſum prærer ſolitum, „ quamquam ea & ſummæ rei nihil nocens, „ neceſſarijs incidentibus cauſis per pruden„ rem accommodationem facta innovatio „ ſuerit, erumpunt in feros motus, rebellan„ tes in Eccleſiam; & neque iſtum furorem „ ferre ſaltem tacitum ac conceptum animo „ citrà hominũ conſcientiã regere volentes, „ palàm Eccleſiæ leges effringere non dubitant, quorum andaciæ unum modò illud deeſt, „ ut ſe Chriſtianos non eſſe fateantur. quod eum negare nec audeant, nec poſſint, iſto ipſo „ vinculo Eccleſiaſticæ conjunctionis quo ſe teneri adhuc agnoſcunt, intelligere debemus „ vim nobis atque autoritarem conſerri plenam eos pro poteſtate coërcendi; ut vel ipſi me„ tu repreſſi deſinant in propriæ Matris Eccleſiæ viſcera enſem velut quendam factioſæ „ ſciſſionis adigere: aut ſi fuerit ipſorum immedicabilis furor, ſaltem alij retarden„ tur à pravis horum ſuaſionibus ſequendis & imitandâ temeritate anſorum impio„ rum. Talis quædam tunc fuit Imperatoris oratio, fucans inumbranſque artificioſo obtentu vetum ſtatum controverſiæ; nec de ipſo Dogmate præſcribens quidquam, ſed in genere damnari homines, aut pro excommunicatis à quoquam privatim haberi vetans: quo non excludebatur tacita exceptio ſubintellectæ conditionis; ſi nempè illi Orthodoxè ſentirent: unde iſta generalis præſcriptio reprimẽdæ in auſa nefaria prorumpentis licentiæ, caput ipſum mali veramq; cauſam tumultuum nõ tangebat. Argumentum hujus rei manifeſtum eſt, quòd cum in eo Cœtu multi eſſent qui ægreferrent ſancitã pacem, eamque improbarent, nemo tamen eorum recuſavit ſuffragio comprobare proprio iſtam univerſalem definitionem, quâ diris in genere devoverentur, qui ſancta violare contumelioſè attentarent: non exprimendo diſtinctiuis quinam illi tandem ſorent. Nullus, inquàm, palàm inſenſorum paci, quales & plurimi & magnæ autoritatis ac potentiæ viri præſentes iſto in conventu cernebantur; ad ejus damnationis propoſitionem reſiluit, reſtitit ve; ne dubitavit quidem vel minimùm, aut ullum reclamandi vel quidpiam in contrarium excipiendi, vel primum impetum ſignificavit. Obſtitiſſent autem ſine dubio acriter, vehementerque reclamaſſent, ſi iſtam univerſim editam Chriſtianos quoſcumque damnandi, & tamquam pravi reos dogmatis averſandi prohibitionem, in ſe quiſque ipſos intelligerent latam. Ergò revera obtentus

hic

A θεσμοῖς. εἶτ' οὖ μεγάλην ἀνέων, ἰῶ ἀξιέπη παραπροφέρεσθαι κατ' οἰκονομίαν τῆς μὴ ζωπύθων, ἀναγκης ἁπτεσθαι, αὐτοὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀποστατοῦντες, ὑχ ὅπως τὸ μὴ δοκοῦν φιλαπόιντο σφίσι καὶ αὐτοῖς, ἀλλὰ τὸ νόμους Ἐκκλησίας ἁπαλύειν βλιφόμενοι, ὧν πρὸς βλιψιμασιν ἐν μόνῳ κακὸν λείπει, τὸ μὴ χριστιανίζειν ὁμολογεῖν. ὥστε παρόντος τύπου ἰσχυὸν ἔσυ ἀναγκαίοντας ἔχειν τῷ δεσπότης

B Ἐκκλησίας δεσμῷ. ἐφ' ᾧ ἦκον αὐτοὶ δέκα ληφθέντες δοτέχοντο τῆ χῆ τὸ ἴδιον σπλάγχνον ὃ ξίφος ἀθέν, ἢ μᾶλλον δοτοναρκὰν ἐν ἧς μέλλοσι πείθην ἁπλῆν ἀνέσια, ταῦτ' ἰῶ πάντῳ Βασιλεῖ προβαλλόμενοι, μὴ ἀνθρώπους ὀκνηρύνειν ἀσφαλιζομένους, ἄμωμον, ἀλλὰ κακίαν αὐχειλαν ἁπλᾶ ὃ οἶκος προβαίνειν, ἐπεὶ πολλοί γε τῶν πλὼ ἀρίστων ὀκεῖνα δυχεραίνοντες, παρῆσαν ὁπλ' ἦκ

C συγκαπνίζοντο τὸν καπέρα ὅτις τὰ πίμια καθοριζοῦσι. μαρτύρει δὲ τῶν λεγομένων ὃ, πολλῶν καὶ μεγάλων ὄντων ἦκ συμπληρωμάτων ὁπλ' σύλλογον, μηδένα διεῖσαι, μὴ αὐτεπαφῆ, μὴ δοποιητῆσαι, μήτε μὲν ἐνδείξασθαί τινα ἑαυτῷ ὑποδοχισμῶ. ἐχρῆν δὲ πάντως εἰ ὅπως ἀνίδη Χριστιανοὶ ὀκνηρυθεῖν. ἀλλ' ἰῶ τᾶς ἀληθείας προβλημα δλαβείας ὃ προχθὲν ὀκνο τῷ μὴ πάντα βλιπᾶν ὀκ τῷ φρονεῖν ἁπλᾶ πεῖν. ἀλλὰ ἦκ τὸν καπέραν εἰς ὑποδοχισμὸν εἶ πάντας τοῖς ὁλαβεῖς μετῆσι τὰ πίμια. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοῦτον.

D

palàm Eccleſiæ leges effringere non dubitant, quorum andaciæ unum modò illud deeſt, ut ſe Chriſtianos non eſſe fateantur. quod eum negare nec audeant, nec poſſint, iſto ipſo vinculo Eccleſiaſticæ conjunctionis quo ſe teneri adhuc agnoſcunt, intelligere debemus vim nobis atque autoritarem conſerri plenam eos pro poteſtate coërcendi; ut vel ipſi metu repreſſi deſinant in propriæ Matris Eccleſiæ viſcera enſem velut quendam factioſæ ſciſſionis adigere: aut ſi fuerit ipſorum immedicabilis furor, ſaltem alij retardentur à pravis horum ſuaſionibus ſequendis & imitandâ temeritate anſorum impiorum. Talis quædam tunc fuit Imperatoris oratio, fucans inumbranſque artificioſo obtentu vetum ſtatum controverſiæ; nec de ipſo Dogmate præſcribens quidquam, ſed in genere damnari homines, aut pro excommunicatis à quoquam privatim haberi vetans: quo non excludebatur tacita exceptio ſubintellectæ conditionis; ſi nempè illi Orthodoxè ſentirent: unde iſta generalis præſcriptio reprimẽdæ in auſa nefaria prorumpentis licentiæ, caput ipſum mali veramq; cauſam tumultuum nõ tangebat. Argumentum hujus rei manifeſtum eſt, quòd cum in eo Cœtu multi eſſent qui ægreferrent ſancitã pacem, eamque improbarent, nemo tamen eorum recuſavit ſuffragio comprobare proprio iſtam univerſalem definitionem, quâ diris in genere devoverentur, qui ſancta violare contumelioſè attentarent: non exprimendo diſtinctiuis quinam illi tandem ſorent. Nullus, inquàm, palàm inſenſorum paci, quales & plurimi & magnæ autoritatis ac potentiæ viri præſentes iſto in conventu cernebantur; ad ejus damnationis propoſitionem reſiluit, reſtitit ve; ne dubitavit quidem vel minimùm, aut ullum reclamandi vel quidpiam in contrarium excipiendi, vel primum impetum ſignificavit. Obſtitiſſent autem ſine dubio acriter, vehementerque reclamaſſent, ſi iſtam univerſim editam Chriſtianos quoſcumque damnandi, & tamquam pravi reos dogmatis averſandi prohibitionem, in ſe quiſque ipſos intelligerent latam. Ergò revera obtentus

hic merus fuit, & superficiaria provisio, pro tempore, quantum opus erat ad speciem, retardatura servidiores quosque, ne quidvis licentiùs auderent, & ad primùm prolatam improbatæ ipsis rei mentionem efferati vociferarentur & jurgia miscerent. Hos autem in silentio ac patientiâ continuit illa videlicet secreta fiducia quâ est eorum sibi quisque tacitè blanditus, diris istâ sanctione generatim intortis nullum devoveri qui rectè sentiret, & sancta religiosè tractaret, quales cum se putarent esse, nihil hîc deeerni quod ipsis privatim obesset pro certo statuentes, securè acquiescebant. Sed de his hactenus.

CAPVT XIX.

Rursùs de Lachanâ: & ut hic à Nogâ interfectus fuerit.

Τοῦ δ' ἑπομένου ἔτους, ἐπεὶ οὐκ ἐᾶν αὐτὸν Ⓐ Λαχανᾶν ἡσυχίαν ἀφαιρεῖσθαι καὶ Τερβέλ τὸ ἐκ Συροικίσης, λαὸν συναθροίσας ἱκανὸν, τοῖς Τερβελίταις πολεμεῖσθαι. ἐν ἔτι τῷ Ἀσὰν ὄντος ὄπισθεν, ἔχοντι μὲν ἑαυτῷ Τζασίμπαξιν Πρωτοστρατορίου τὸ Βασιλέως ἐπίμαχον ἀμφὶ ὀφφικίῳ Ἀσὰν δυνάμενον ὃ παρόντων πάντων τὴν Ῥωμαίων δυνάμεις ἴδρα τὰ χείριστα. καὶ γὰρ πρῶτον μὲν ὡσεὶ δέκα χιλιάδας ἴσας Β καὶ συμμαχίσας ἔχοντα τοῖς ὄπισθεν, ἃς ὁ Πρωτοβεστιαρίτης Μυρῖνος ἦγεν, ὅτε τῷ ἀληθεβαγιᾷ στρατοπεδευσάμενον Λαχανᾶν, πολλοῖς μὲν μετ' ὀλίγων προσβαλὼν, καὶ ἑπτακαιδεκάτῃ μηνὸς Ἀπριλλίου, συμβαλὼν πόλεμον σφίσι καὶ κρότον νικᾷ, καὶ πολλὴν φόνου ἐργάζεται· ὃς μὲν καὶ πόλεμον, ὃς δὲ καὶ αὐτὸς καταχὼν, ἀπράκτως ὕστερον καταφαίνας. αὐτῆς δὲ μετ' ὀλίγον Ποσειδεῶνος πεντεκαιδεκάτῃ, τοῖς ἀμφὶ Ⓒ Ἀσπαρούχιον Πρωτοβεστιαρίτην ἐπαναπεσὼν καὶ Ⓓ ἕξω ζυγὸν, ἰσοστάσιον πέντε χιλιάδας μαχίμους ἄγοντα, τοὺς μὲν ἂς πλεῖστον κατημαίωσε, Ⓓ δ' ἔργον ἦν τὸν μαχαίρας, καὶ πολλὰ πάνυ λυσσομαχῶν καταζέσαντο. ὕστερον δὲ ἀποχωρήσαντος τοῦ Ἀσὰν, τῆς Τερβὴ δὲ τοῦ Βασιλέως λαβόντος, ἔγνω Νογᾶ προσχωρεῖν, καὶ ὃν ἀμύνῃ καθικέτευε, ἃ μὲν δὴ καὶ Βασιλεὺς ἐπρωθεν κατημέλει· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς πρὸς Νογᾶν Ⓔ Ἀσὰν πέμπει συμμάχους δὲ δώσειν πλέ- D ονεις, ἀξιῶν μὴ παριδεῖν Ⓕ ὃν ἡμῖν Βυλγάρων ἄρχοντα, ἀλλὰ προσπαμύνειν ἀδελφῷ ὄντι, καὶ τῆς καὶ αὐτὸν δικαίων χρείζοντι· ὁ μὲν δὴ Νογᾶς δέχεται μὲν, καὶ Λαχανᾶν ἐλθόντα προσήκατο, δεχόμενος δὲ καὶ Ἀσὰν ἀμφὼς· πολὺν δοὺς μὲν δέκτο καὶ ἀμφοτέρων, πόνου δ' ἀμέλει τὸν ἄφθης. κατέχων γὰρ ὁπλίτας ἱππικοὺς, καί γε ἀξιόμαχον μὲν ἑαυτὸν, ἡ δὲ προσοδία μία ἦν, ἀμφοτέροις καὶ τῇ Τερβῇ, εἰ καὶ καθ' ἑαυτὸν ἡμφισβήτουν πρὸς

EOdem porrò anno Lachanas, quem sperandum non erat, ereptâ ipsi Vrbe Regiâ Ternobo, & Vxore Reginâ quieturum, contracto satis magno Exercitu Ternobitas circumsedit, eum ijs adhuc intra eam Vrbem hærente Asane, ipse habens secum Tzasimpaxim Protostratoris officio sibi servientem, quem priùs Imperator, tunc Asani benevolum, titulo simili honoraverat. Per eam obsidionem magnis à Lachanâ eladibus attriti Romani sunt. Primùm enim circiter decem millia nostrorum Militum in obsessorum auxilium venientia Duce Protovestiarite Murino, eum loco *Drubena* dicto se admovissent, ubi Castra Lachanas habebat, hôc eum paucis erumpente die septimâ decimâ mensis Iulij fusi victique sunt, cum strage ingenti partim prælio cæsorum, partim captorum à Lachanâ, & ab eodem crudeliter postea interfectorũ. Rursùs paulò post, die quintadecima mensis Augusti, idem Lachanas circa Iugũ exteriùs, in Aprenum Protovestiariten irruens, quinque circiter bellatorum sortium millia ductantem, hos quidem planè debellavit, illum gladio confecit. Similia idem exempla multa tunc edidit rabiosi ardoris in pugnando. Aliquanto post hæc, egresso jam Asane Ternobo, & Tertere illic regnante, decrevit Lachanas cõfugere ad Nogam, & ejus opem implorare. Aliunde Imperator haud negligẽs res Bulgaricas, Asanem ad Nogam eundem mittit cum donis plurimis, majorem in modũ rogans, ne auxilio destitutum sineret legitimum, & jure generis hereditario nitentem Bulgarorum Regem, ipsi Nogæ quasi fraternâ necessitudine devinctum, quod uxores Asanis & Nogæ sorores essent. quare hominem tam intimâ sibi affinitate junctum ope ipsius egentem juvare ne gravaretur in recuperando injustè ablato Principatu. Nogas jam antea venientem Lachanam humaniter exceperat; Asanem quoque posteriùs appulsum benignè admisit. Cæterùm ille accepit quidem utriusque munera, ærumnâ verò æquè amhos immensâ cumulavit, detinens simul utrumque perdiù, & secum quo-

cumque

cumque circumducens. Vnus utriusque Legationis scopus erat impetrare auxilia contra Terterem communem Hostem amborum, à se invicem non leviùs quam ab ipso Tertere dissidentium. Cum ergò illi pro se quisque assiduè contendentes jnris ad Regnum Bulgaricum sui firmamenta proferrent disceptantes, & quasi sub Iudice causam perorantes propriam, ille sic audiebat ut sententiam expediret nunquam, infinitâ eos morâ suspenderet: utrique se tamen per vices venditans; & modò huic, modò alteri promittēs: miseris quantumlibet invitis adulantibus, eoq; magis se obnoxios præbētibus ad nutus ejus omnes, quò ille alternâ ostentatione favoris aut tædij, sperandi timendique miscebat causas artificioso intextu, & communium votorum accendebat cupidis pretium. Hunc tandem exitum res habuit post suspensionem diuturnam. Sedebat ad mensam aliquando cum hospite utroq; Nogas. Celebratur hilaritate magnâ convivium. pocula eousque frequentantur ut ebrij jam cuncti vix mente constarent. Tunc subitò quasi è somno expergiscens Nogas, & ancipites illas frustrationes, quibus se usum hactenus meminerat, decidere aliquandovolens in favorem Asanis fortè runc sibi ad latus assidentis (inferiùs autem, sed invicem adversi hinc Lachanas, inde Protostrator hujus Tzasimpaxis confederant) imperat suis tranquillè, ac quasi nihil acturus, corripiant securè recumbentem, ut erat, Lachanam: idque dum illi agunt, dicit: Hic Hostis est Imperatoris Patris mei, & planè indignus qui vivere sinatur: quæ illi audientes corceptis infelicis utrinq; manibus; cultrum in jugulum demittunt, & mox ibidem cadentem enecant. Iteratur mox ferum imperium in Tzasimpaxim ex adversò spectantem, qui impactâ in ejus cervicem, manu satellitis, securi trucidatur. Tragico spectaculo pereulsus Asan sibi vehementissimè timuit, non sine causâ. nam paria & ipse passus esset, ni tunc Euphrosynes interventu ac studio servatus, paulò post incolumis dimissus esset. Atque hæc quidem se in hunc modum habnere.

A ἀλλήλας τῆς Βασιλείας, καὶ παλαῖσαι ὅπη διεσπαργμένοι ἦσαν, ἀδὲν ὁμοίως ἐποίει, ἀλλ' ἐφιλοτέχνει, ποτὲ μὲν, τὸν ἕτερον, ποτὲ δὲ θατέρῳ παρασυμπλεκόμενος, ἐδουλοῦτο δ' ἑκάτερα καὶ ἄκοντας τοὺς ἑτοίμους. τέλος καλεῖ συμπόσιον, καὶ ὁ ποτὸς ἐς πολὺ παρέβαινε πίνων. ὡς δὲ μέθυος ἦσαν τέλειος, καὶ ὁ λογισμὸς ὑπνοῦτο παρὼν, ἀλλὰ ὁ Νογᾶς οὐ δεῖ ὕπνου δοκῶν, καὶ τὴν ἀμφισβητουμένην ὑπνοῦσαν ὡς ἐν τάχει πάντα μηχανᾶται (καὶ γὰρ μὴν Ἀσὰν παρ' ἑαυτῷ ἔσχε καθήμενον), Λαχανᾶν δὲ καὶ Πρωτοστράτορα Τζασιμπαξῆν κατατόπῳ, πλησίον ἀφ' ἑκάτερα) παραστὰς τοῖς ἀμφ' Ἀσὰν ἀπλημελήτως ὅπως ὥσπερ μηδὲν προσήκῃ μέλλων, καθαρὰν τὴν Λαχανᾶν ὡς ἔσχε χεῖρα καθήμενον, καὶ μὴν ἐμοὶ μὲν εἰπεῖν, ἔοικε ἐχθρὸς ὢν τοῦ πατρὸς μὲν Βασιλέως, καὶ ζῆν ἄλλως οὐκ ἄξιος, ἀλλὰ τιμωρεῖσθαι, ὑπνώσης δ' ἀξαπιναίως καθαρπάσας τὰς χεῖρας ἑκατέρωθεν, μάχαιραν ἐμβαλεῖν τῷ φάρυγγι, καὶ φονεύειν ὑπνοῦντα. εἶτ' αὖθις καὶ τὸν Τζασίμπαξιν θανατοῦσθαι παρασκεύαζε μὴ κατ' ὀλίγα τὰ χείρια, καὶ δὴ καιρὸς ἦλθε κτείνειν τὸν ὑποπτότατον, ἐμβαλόντα τῷ αὐχένι κοπίδα. τότε καὶ ὁ Ἀσὰν βλέπων, πρὸς τὸν θεὸν ἔλεγε δυστυχεῖσθαι, καὶ ὡδί ἑαυτῷ φόβον ἔσχε μάχεσθαι, κἂν τὰ ὅμοια κακοῦσθαι τότε πεπονθὼς, εἰ μή τε ἡ Δεσποσύνη ἐξεπεπαμένη ἀπέπεμπε μετ' ἐλέου. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον.

B

C

D

CAPVT XX.

Expeditio Imperatoris Andronici in Orientem.

AT Imperator, comperto laborare res Orientales, ex quo sublato ex humanis Ioanne Despotâ, fiduciam tantam Persæ sumpserant, ut non modò non dubitarent ultrò Romanos invadere: sed passim fines eorū incursando vastarēt. Regiones circà Maeandrum, & Cariam, & Antiochiam, jam planè perierant; sed & his adhuc interiora graviter debilitata jacebant, Medici Sospitatoris ope vehementer egentia.

E

Ὁ δὲ Βασιλεὺς καὶ πάλιν τὰ κατὰ τὴν Ἀνατολὴν τοσοῦτα μαθών, ἐξότου περ ὁ Δεσπότης Ἰωάννης ἐξ ἀνθρώπων μετῳκίσθη ἐπιχείρει παρασκευὴν ἐς τοσοῦτον Πέρσας, ὥστε καὶ ἰσχύειν Ῥωμαίους ὑποπτεύεσθαι, καὶ κακοῦν. τὰ γὰρ κατὰ Μαίανδρον, καὶ Καρίαν, καὶ Ἀντιόχειαν, ἤδη καὶ τελεωτέρα. τὰ δὲ τούτων καὶ ἔτι ἐνδοτέρω δηοῦ-

σθαι.

ξηροθιένη. καὶ τὸ ἰατρεῖον ἔχοντα. ἐς A ηλίκιον δὲ μὲ τὰ περὶ Καῖσαρα καὶ Ῥιμίλιον. ηλίκιον δ' ἤδη καὶ τὰ περὶ Μίλητον, ἐς Μαγνδῶν καὶ τὰ ταύτῃ χωρία, καὶ πολλὴν τὴν καλουσῶν ἐρημίαν ἀξιφανιζόντα, δῶν ἔγνω, ὡς ἀυτὸ ἐς Βασιλέα Ἀνδρόνικον ξυίαμα καὶ τὰς κατ' Ἀνατολὴν δυνάμεσι πέμψειν. καὶ δὴ τὸν ἀρχηγὸν ἅμα Δεσπότην τάχα καθίσει, ἔχων ἀμφ' αὐτὸν ξυὶ πολλοῖς ἄλλοις μεγιστᾶσι τὸν τε μέγαν Δομέστικον Μιχαὴλ τὸν Ταρχανειώτην, ὃν δὴ καὶ Παλαιολόγον ἐγκαθ- B ιππεύσαντα μυθευομένως, καὶ ἐς Γερμανοβεσιαρίτ' ἀνῆγον πρώην ἐούσης, καὶ τὸν Παρακοιμώμενον τῆς μεγάλης Σφενδόνης Νοσίγγον, καὶ ξυὶ αὐτοῖς ὅπη πλείστους τὰ τῶν δουλῶν διαθυόντας. ὁ δὲ Βασιλεὺς Ἀνδρόνικος ὃ τῶν Μαιανδρον διεξιόντα, εἶδε καὶ πόλιν μεγίστην τὰς Τράλλεις, καὶ δὴ ἄλλο τε τῆς τότε χαρίσεσι, καὶ ὃ λογισμὸς ἐπῆλθε ἀναγείρειν πάλιν, καὶ αὖθις ξυφηκίζειν ἐκέλευσε ξυὶ ἄλλοις πολίταις οἰκίζειν, ἐς κατάσταση παρέχειν ὅ C δὲ ἀπὸ ὄνομα, ὡς μὴ Τράλλεις ἐκπόθεν, ἀλλ' Ἀνδρονικόπολιν, ἢν δὴν Παλαιολόγειον ἐνομάζεσθαι. σπουδὴν γοῦν πλὴν μεγίστην ἐκεῖνος ἐποιεῖτο, καὶ τὸν μέγαν Δομέστικον ἐπιστήσας ἀνοικοδομεῖν ἐκέλευε πλησταχίσιν. ὡς γὰρ ἔργα ἤπειρε, ἐς τοιχοποιὰν ἀνοικοδομοῦντες, πλὴν ὡς ὃ πονεῖν προθυμίαν, καὶ μᾶλλον ἐπαύξει χρησμὸς ἀρχαῖος ἐκείσε ἐγλεγόμενος μαρμάρῳ· ὡς δῆθεν ἀναστήσοντός ἵππον τινὸς τὸν τότε πεσόντα, καὶ πρὸς ὃ D χρεὼν ἂν τοιοῦτον ἐπαναζοῦντα. ἐς δὴ καὶ παρεμφερὲς ἐφέρετο πρός τε τὰ παρήμενα, καὶ ἐπὶ ἀναστάσοντα καὶ πάντα, ὡς ταυτὸν λογίζεσθαι Βασιλέα καθ' ὃν ἐν ᾧ παιδὶ ἐχρησμολογεῖτο πλὴν πόλιν. καὶ δὴ τῶν πολὺς ἦν Ἀνδρόνικον Βασιλέως ὑπαστάσιον τὴν τῆς πόλεως ἀναίρεσιν. ἐμαρμάρωσε καὶ γὰρ χρόνῳ ἐδίδου τῷ ἀναστήσοντι ὁ χρησμὸς, καὶ αὐοικοδόμουν μηδὲν μέλλοντες. χλόην δ' ἀφ' ἧς ἔφυν ἐς ὕπαρξιν τὰ γεγραμμένα. ἐμαρτὸ γὰρ E κατὰ πόδα καὶ μυριοσύας ὅλας ὁλόχρυσον ὅλως κατοικισθέντων, ὡς ὁ λόγος ἤδη δηλοῖ. ὡς γὰρ ἀνίσταντο μὲν τὰ τείχη, καὶ πόλις τὸν μεγίστων ἐρείπιον ἦν τῶν πάλαι καλλιστᾶ ἑστῶσα Μαιανδρον, ἔνθ' ἦν ἐς αὖθις κατοικίσοντας πανταχόθεν συλλέγεσθαι, ὡς αὖ μὴ μόνον τέγεσι, ἀλλὰ ἐς ἀνδράσιν ἐν πλείοσιν τῆς πόλεως ἀριθμῷ πρὸς ὑπὲρ ξιάκοντα μὲν καὶ ἐξ χιλιάδας τὸν ἐποικῆσον ἀριθμεῖσθαι λαόν. μεγάλα δ' ἐλπίζειν σφᾶς χρῆν τῷ οἰκισμῷ. ἠγόουν γὰρ μὴ ἔχον-

Diripiebantur vicina Cayſtro & Prienæ loca, ſerebātur etiam & agebantur quotidianis incurſantium prædis Mileſius ager & Magedon, quæque his affinia, in ſummâ deſtitutione præſidij omnis, injurijs Hoſtium expoſita. Cum hæc, inquam, Auguſtus reputaret, faciendum ſibi ſtatuit, ut Filium ſuum, & in Imperio Collegam Andronicum eò mitteret cum copijs quantæ per Orientales Provincias erant. Is igitur eò cum Auguſtâ profectus lapſas ibi res conſtituit, habens circa ſe cum multis alijs Procerum, Magnum Domeſticum Michaëlem Tarchaniotam, quem in Palæologam tranſcripti Gentem à Matre denominabant, & in Protoveſtiarij dignitatem poſtea evexerunt. Aderat prærerea Cuſtos Magni Sigilli Noſtongus, & cum ipſis quamplurimi aulæ miniſterijs fnngentes. Porrò Imperator Andronicus regiones ad Meandrum luſtrans, vidit Civitatem olim maximam, tunc everſam Tralles, & loci opportunitate gratâque amœnitate captus, cogitationem ſuſcepit ejus reſtaurandæ frequentandæque, redueendis poſtliminio qui reperiri uſpiam poſſent dudum exterminatis hujus Civibns, & alijs undecunque ad juſtum Vrbis magnæ complendum numerum addendis. Decrevit autem ſic reſtitutæ Civitati nomen à ſe novum indere, ut nō Tralles deinceps; ſed Andronicopolis, aut Palæologopolis vocaretur. Studio igitur quam maximo in id incubuit, præpoſito iſti operi Magno Domeſtico, qui impigrè fabricam adorſus, moliri tecta ac muros cepit. Commodùm autem, mole jam ædificij creſcente, alacritatem perducendi ad colophonem cepti miram injecit fortè invenrum inter rudera oraculum, inſculptum marmori, literis quibus ſignificabatur: extiturum quemdam qui Vrbem eam proſtratam iterùm attolleret, & in meliorem quā priùs fortunæ ac felicitatis ſtatum exciraret. Ijs aurem ſignis adnmbrabatur iſte novus Inſtaurator Trallium everſarum, quæ commodè in Andronicum cadere videntur: ut non putaretur dubium, quin hæc ipſa quæ tunc gerebantur, verus eventus iſtius eſſent Vaticinij. adeoque qui aderat Princeps, ille planè ipſe foret cujus melioribus auſpicijs reponendam in florentiorem, quàm unquam antea, fortunam propheticæ iſtæ literæ ſpondebāt. Hinc ſcilicet animatus Andronicus, multus erat in opere urgendo, illectus maximè ſpe longiſſimi vitæ ac regni ſpatij, quod Trallium inſtauratori, poſt eas reſtitutas, divinitùs ibi promitti videbatur. Summâ ergò feſtinatione accuratum opus eſt, & tantæ Vrbis ædificatio brevi perfecta. At ludibrium & ſomnium ea fuit inſcriptio. Id enim verè demum in fatis erat, prout eventa demonſtrarunt, multa mortalium millia qui recens iſthic domicilia fixiſſent, malè peri-

tura, prout contigisse mox docebimus. Vt enim erecta per circuitum mœnia fuerunt, è parietinis, redivivа Vrbs extitit maxima ripę insistens præterfluentis placidè Mæandri; eâ porrò ne structuris conspicua solis, in elaritatem novo conditori destinatam non effloresceret, frequentari nimirùm oportuit, convocatis magno numero Colonis. Summo id studio curatum, eo successu ut brevi recens inductorum illuc Civium sex & triginta millibus capitũ multitudo censeretur. Hi omnes optimis alactes spebus, quippe anspicijs faustissima spondentibus, nova habitationis encænia celebrabant; ignari se re maximè necessariâ carere. Non enim cisternas paraverant, aut manu effossa, circumque structo & solidè inducto tectorio munita, conceptacula aquarum vel excipiendarum è Cœlo cum plueret, vel è fluvio comportandarum in usus domesticos & temporum annonam dubiorum. Hujus rei prævertendæ causa erat, si advertissent, necessaria, natura Soli illius venarum expers subrus manantis aquæ. Ita ut puteus Trallibus vivâ scaturigine pereonis, ex ijs esset rebus quæ spetari non possent, quasque qui conaretur operam perderet. Causa, opinor, est paulò profundiùs subsidentis Soli ariditas exsucca, nec pat soliditas liquori continendo, præ solubilitate cinereæ simili; eum tamen superficiem versùs ad aliquam altitudinem, exudet passim humus madore luroso. Id oritur ex propè stagnantis humore fluminis, quem vis Solis ibi potentior sustinet jugi attractu; nec sublabi sinit, extenuans in vapores terræ supernè rarę meabilem levitatem imbuentes, indeque sursùm exhalantes: sic in his absumptâ humiditate totâ susfusi laticis, ut ne stilla quidem reconditiores influat telluris intimè squallentis sinus. Natura siquidem hæc quædam & conditio communis aquæ & auræ est, ut in principia refundantur sua; eodemque resolvantur desinentes, unde nascentes prodiere. decursu nativis usque effluxibus consentaneo, nec exorbitãte ferè à limite quem originis impetus signavit. Nec aliunde repetendam eausam duxerim celebratæ felicitatis Soli Trallensis in gignendis maturandisque omne genus fructibus. Præstò nimirùm est abundans ijs alendis uber quoddam soli contigui sturpibus, superficiario exudantis sueco, nec quidquam derivantis suæ copiæ in demissiores partes ariditate maceratas intimâ; sed vitalem illum totum effundentis humorem in pinguedinem pomorum & baccarum mitissimâ salivâ celebrium. Inde (ut ad rem me referam) intelliges, exeavaturis isthic puteos duo invicem cõtraria obstitisse. Priùs erat paludosa mollicies vicinæ superficiei terræ, in grave sodientiũ impedimentũ redũdans: quam si quis difficultatem patienter egerendo vinceret luto, occurrebat alterum impedimentum, Soli depressioris strigosa siccitas, præter sitim arentis glebæ, etiam ob friabilitatem fluxi pulveris fundum negans capaeem latici tenendo, nisi & pavimentum substerneres, & latera circumædificeares opere solido; perducereſque ad summum, unde manu repositam vel Cœlo illapsam deinde aquam ad usum promeres. Id cum facere novi Trallenses neglexerunt, gravi & graviter ipsis luendo postmodum errore. In præsens videlicet abundè ipsis ad potum suppetebat latex limpidus ex amne profluente, quo se interclusum iri vi hostili haud tum sanè providebant. Infeliees qui nescirent, quantò Prometheus præstãtior sit Epimetheo. Quantò, inquam, salubriùs prævertantur impendentia mala sagacis præcautione providentiæ, quam nil profuturis ad extremum lamentis seræ pœnitentiæ deploretur: Verùm quod fatali necessitate ingruit, nec averti nec differri consilio potest.

B πος ὃ ἀναγκαῖον. ὑπὸ γὰρ ὑδάτων ἀχθὲν ὑποδοχας, ὡς ἂν ἡμέρων ὑδρηνομήσαι καταφερομένων ὁμίλων, ἀπὸ καὶ τοῦ ποταμοῦ αἱμαμένης· τοῦτο καταρξάμενοι θύρειν ὕδωρ ὑπάγειν, τὸ ἀδύνατον ἐφάνη. ἀπὸ δ' ὅμως ὃ μὲν σεληνὸν τοῦ πεδίου ἀφ' ὑψηλοῦ γεγονὸς ἱκμάδα τοῦ ποταμοῦ, ὧν οἷόν τε μὴ ὕδωρ ἐμμένειν, ὁ παρβάλλειν Ἡλίου θερμὸς ὢν αἱμαζε πεφύκει πρὸς· ὃ δὲ ὑπολαίζειν, ἀπαερομένων τῆς γῆς, καὶ ὃ ξηρὸν ὂν καταζε γαιαζε ὃ συχνὸς αἱμαζε τῷ Ἡλίῳ ὑψηλοῦ ἱκμάδα, ἀφ' ὃ τῆς ὑγρότητος ἔκλυτον τῆς συχνῆς ἐν τῷ ποταμῷ, καὶ αὖθις εἰς τὰ κοιλὰ παρεφύσεως μὴ ἐώσης. ὃ δ' εἰς βάθος παρεσβαίνειν τὰς λιβάδας, ὡς καὶ εἰς διώρυχας ἀπορεσθς ἔξ) καὶ ἀποξὺς φερόπτ, τῷ ὑπολαίῳ τῆς γῆς κωλύοντος οἷμαι, ἅμα δεχομένῳ τὸν ἐπιφερόμενον ὑγρὸν δὲ ἀμ' ἀξεμαιῶντος. πέφυκε γὰρ καὶ ὕδωρ καὶ πνεῦμα τὴν ἀρχὴν συγκινεῖσθαι τὸ πᾶν ἐφεξῆς. ὡς ὅπου ποτ' ἐνῇ τι πούτιον λαβὸν ἀρχὴν, ἐκπίπτει δὲ τὸ λοιπὸν ἐξ ἀνάγκης ῥωμαλέως φέρεσθαι. παρὰ μὲν αἰτίαν δὲ τῷ ῥωμαλέως μὲν τὸ ἐν διοχλεῖσθαι, ῥωμαλέως δὲ καὶ τὸ μὴ ἐν παρεγκλεῖσθαι, τῆς ἰκμάδος μὴ ὑπολειπούσης, οὗ μὴν καρπὸν ξέφεσθαι ξυμβαίνει ἐς ὅπ μάλιστα, ὑφίστασθαι δ' ὕδωρ ἐς βάθος μὴ πεφυκέναι. τοῦτο τὰ πλεῖστα οὖν κατοικίσεις ἔσφηλε. πᾶς γὰρ τῷ ποταμῷ πάντες, καὶ τὸ μέλλον μὴ παρορεύμενοι, ἀφεῖσι πόρους ἔχοι. ἡνίκα ὃ ἀφ' ὕπ παρεμπόδις πολλῷ κρείττον ὑπομηθεύσεις, καὶ τὸ κατ' ἀνάγκην ξυμβαίνον, δικαίαν ἂν ἔχοι ἐκλεῖ-

C

D

CA-

CAPVT XXI.

Vt Tralles restaurata à Persis capta sint.

Οὕτω τῦπω ἐχόντι, καὶ ὅπω χρησ-
ὰσαμένοις ταῖς ἐλπίσι εἰς πολί-
τας ἀφαφερόντως τῆ Βασιλέως ἀφά-
ξεσιν, ἐφίσαται σφίσι πλῆθος Περσῶν (τοὺς
γὰρ ὃ ἐλπιζόμενον αὐλιαγεῖλεν, καὶ ὑπὲρ
τῆ λοιπῶν ἴσασιν, ἢ σπουδὴ τῆ αὐξησομένων
ἔρωτι) καὶ Σάλπακις μὲν, ὃν αὖ ἡ ἐκείνων
γλῶσσα ἀνδρεῖον ἔφη, Μανταχίας τύνομα,
πολλῷ ὑπὲρ γαυριῶν τῷ πλήθει, τῇ πόλει
προσβάλλει καὶ προσκεῖται. ὁ δὲ στρατηγὸς
ἐμέγας Χαρτουλάριος Λιβαδάριος ἐν ἀμη-
χανίαις πάντοθεν ἦν. ἡ δ' ἐντὸς ἐλίμνη,
καὶ πλέον προσεπαλαπώγει τῇ λειψυδρίᾳ.
ὡς ἐκεῖθεν μὲ κ' τῶν ἀπηρτημένων ἄπεσθαι
ἐντεῦθεν ἢ ὕδατι πονοῦντας, ὑγρὸν πῆ
μηχανωμένους ἐκζητεῖν, ἐς ζωερὰς φλέβας τῆ
ἔσω πίμπρασθαι, τῆ αἵματος ἐκρυῆναι. ἀλλ'.
ὅμως ὧν ἐνεῖδε ὃ πᾶν τῆς δίψης ἴσασι, καὶ
ἀθυμίᾳ ἐπανύβρει. προσὸν δὲ ἢ λιμὸν ἐς
μάλα ἀντάγον. ἐπήκουν γὰρ σφίσι τὰ
τῆ ἀηδεστάτων ἀλόγων σώματα, καί γε αὐ-
τοῖς ἀηδεστάτοις πολλάκις, ὅπως ἐνδεὲς ἔχ-
ῃ τῆ ἀναγκαίου, εἰς καὶ αὐτοῖς ἄπεσθαι.
τῆ δέ γε δίψης ἐς μᾶλλον ὕστη διαφορᾶς, ὅμως
ὧν ὑπεπόνουν θεραπείαν, καὶ ταῖς ὃ μεσεμ-
βρινὸν τῆ Ἡλίου φλέγοντος, ὅθεν ἐς προσεχω-
ρούμεν ἐκάστοτε τοῖς πολεμίοις, ἀνοσιωτῆ
ἠρειμένοι θανάτῳ ζῆσαι ἅπαντα, τῆ δίψῃ λι-
μῷ τε ἐς δίψης, καὶ καινοῖς προσπαραγέν-
τες τοῖς χείλεσιν ὡς ἐντεῦθεν ἐλεεῖς πίχοις,
ἐκσπωῦτο, κ' ἐπὶ ἀκαδὴς, μὴ δὲ πα-
φῆς ἀξιώμενοι. Πέρσαι δὲ καὶ ἐπὶ τοῖς ἐντὸς
αὐτείχεσιν, ἤλπιζον γὰρ ἀφίξεσθαί πόθεν
συμμαχίαν, ἢ μὴ ὑπακρίαν τῆς συμφορᾶς,
ἐπεύοων τὰ χαλεπώτατα, ἐς Πελταῖς συχνοὶ
τῆ βορειοφόρων ἐφιζάνοντες, ἐκολλῶντο τοῖς
πέρασιν, οἱ δὲ ἐξ ὑφόθεν πίπτοντες ὑπομένοντι,
τῆ βολῆ ἠλόγων. πεπάγει γὰρ ἐς μόνῳ πε-
ριῆν ἐκείνοις ὃ φοβερὸν, κάπειθεν ὑπερ-
φύσησι, μοχθοῖς τε ἐς καπνιάσαντας. τῆ
πολλαχῆ γεγονὸς, τῆ τείχεος ὑπεστῶτα
μῆν θεμέλια. ὃ δὲ γ' ὑπακούμενον τῆ κτη-
μάτων ξύλοις ἑτοίμοις εἰς ἄναψιν, ὑπῆνθετο,
καὶ μόνον ἐῶ πῦρ ἐμβαλεῖν, εἰς μὴ δὲ προσ-
ὀλίγον ἀσθέσαι. ἐς δὴ πολλάκις ὁμολογίας

NOvis enim Trallensibus in illa feli-
cium auspiciorum gratulatione fæ-
cula sibi aurea spondentibus (nam
quid non spe præsumerent Iussoris Augu-
sti, longum, ut erat vetisimile, ac florens
Imperium inchoantis, peculiares clientes ac
cives, inde præcipuo semper apud eum in
loco gratiæ futuri) supervenit ecce inopi-
natissimus Exercitus Persarum, quos eædem
videlicet ad obstandum initijs hujus Colo-
niæ impellebant causæ, quæ Andronicum
ad condendam eam moverant: ut enim hic
frænum licentiæ prædandi ac receptaculum
copiarum in Clades Persidis imminentium,
constitutum in istâ vicinià voluerat: ita illi
ea ipsa metuentes omni maturè incumben-
dum conatu censebant ad excutiendum hoc
Iugum velut impositum cervicibus, & cer-
tam perniciem à suo limite removendam.
Ergò Mantachias quidam cognomento *Sal-
pais*, quæ vox linguâ Persicâ *Fortem* sonat,
innumeris quas ductabat sinecinctus Copijs
Vrbi Trallium se admovet, eamque undi-
que obsidione amplectitur. Statim, ut in im-
provisâ re, magnis conflictatus angustijs est
summus novæ Civitatis Magistratus Ma-
gnus Chartularius Libadarius. Nam Cives
famis subitò ac sitis incommoda tam gravia
seuserunt, ut & cibis immundis infandisque
ora polluere, & cum arentes fauces humor
omnis deficeret, fœtis equorum venis edu-
ctum sanguinem avidè haurire cogerentur.
Ac cibi quidem desiderium tolerabilius iui-
tio sallebant substitutis in locum meliorum
carnibus moricntium spontè jumentorum,
& omnis generis animantium brutarum:
quarum non sufficientem copiam multi non
rarò supplebant vorandis hominum quoque
fato absumptorum cadaveribus. Sitis leva-
dæ difficilior erat ratio: quod illa quam
dixi, cruoris equini potio, nec satis ardorem
restingueret, & tabem ingenerans, mortes
frequentaret. Ieaque destituti liquore om-
ni, meridie præsertim Sole flagrante, nitrò
ad Hostes accedebant, quamvis diram ne-
cem minùs horribilem rati lento sitis ac
famis viscera depascentium vivicombrio:
at miseri siccis labris aquam suppliciter pe-
tentes, adeò non flectebant ad misericor-
diam Barbaros, ut hastilium mucronibus
confossi repellerentur; & qui plerique istis
vulneribus occumbebant, fœdè inhumati
jacerent; nec pulveris injectione dignati.
In his tamen spe auxilij à Cæsare venturi

constantiam Circumsessi obstinabant, quâ Persæ indignari oppugnare, hactenus tantum obsessos, omni ope decreverunt, Mœnibus igitur se deusi admovent, illicque perstant scutis capita protecti: & sub tutâ restudine casus omnes devolutarum ex alto molium excipientes iunoxiè: rum securi expertâ soliditate tegminis, omne aliud præterquam strepitûs & inanis soni dejectorum supernè, ac cirrà damnum resilientium telorum, incommodum arcentis, suffossioni muri per otium vacabant; rerebris serramentisq; id genus emolientes locis subinde varijs, & egerentes saxa, quoad fundamenta ipsa subvelleteur: molemque superiorem tibicinibus è ligno subditis suspendetent. eertâ mox secutura murorum strage, ubi subijciendus iu rẽpore ignis tigna eonsumpserit. Inter hæe erebris lacessebant invitationibus obsessos ad salutem deditione pacisceudam: quas cum illi repelletent, subruti undique muri ruinam fecerunt, aditus aperientes vastos irruentibus Persis. Sic destructa mox ab ortu suo est infelix Civitas, mendacibus omiuibus vaticiniotum illustrium in spes vanissimas inflata; & ille non facilè numerabilis populus gladij barbariei miserabilis victima concidit. Alter hic succe ssus fuit armorum Persicorum à priori ad Nyssam relatâ victoriâ, quâ Præfectus Sigilli Nostongus eũ suis circumventus, & in maximis siue auxilio derelictus angustijs, eunctis quos habebat secum aut morte affectis, aut servituti addictis, ipse quoque captus, multum & fiduciæ & facultatis victoribus addidit, universum deinceps Orieutalem limitem impunè incursionibus vastandi. Dum hæe agebantur Iuuior Augustus ad Nymphæum diversabatur, constitutam propinquo ad Patrem occursui diem opperiens.

A τὴν πόλιν ἁρπάσαι καὶ ἐκπορθῆσαι, ὡς καὶ πεμπόντες ἤξιουν, καὶ σώζειν σφᾶς ἐκέλευον. οἱ δ' ἀποκρυσθέντες τῇ σφῶν βεβυλημένοι, μάχας ἀρεῖσθαι καὶ καταπαλτεύσαι, καὶ τὴν τῶν ἐν χερσὶ κειμένων ἐκφανεῖσι καὶ γ' ἐλπίσιν ἀσκηρεμόνως χρησθαι εἰς χεῖρ καταβάλλουσι, καὶ πλῆθος ἐκεῖνο πᾶν, ὃ ἐφ' ἑνὸς ἀριθμητὸν ἔργον μαχαίρας πεσεῖν. τοῦτο ξυμβαὶ κατόρθωμα δηλῶσαι Πέρσας, μὴ B δὲ τὸ τεῖχος τὸ τῆς Νύσσης. ᾧ δὴ ὁ πλησιοιμώμενος Νοστόγγος ἐλλελειμμένος μελίσσης ὠφελείαις τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἐκβαλεῖν. ὥστε μὴ τὴν σφαγὴν, ἣν μὲ σφαγὴν, ἣν δ' ἄλωσιν, καὶ αὐτὸν ἁλῶναι, μεγάλως τοῦς θαλέρος ἐπῆρε, καὶ τὰ τῆς Ἀναπλῆς καπήλου κραταιότερον. Βασιλεὺς δὲ ὁ πάππος ἀγαλλόμενος τῷ καὶ τὸ Νύμφαιον, ἐμπεσόντεσμος ὧν ἀπαιτῶν τοῦς C πατέρα καὶ μικρόν.

D Imperator autem Iuuioris Augusti fratrem natu minorem Porphyrogenitum Constantinum imbuere rudimentis militaris artis, & experientiâ jam tum formare ad fortitudinem bellicam cupiens, ejus in expeditionem mittendi occasionem sumpsie ex quodam motu Triballorum, eo usque progresso, ut ij adsciro in Ducem Exercituum suorum quodam Coranitzâ, qui ab Imperatore defecerat, regiones Imperio snbjectas iueursare usque ad Serras, vexando vastandoque, nunciareutur. Movit ergò Constantiuus in Occidentem jussu Patris, qui viros ei primariæ Dignitatis multos & magnos Militiæ eomites istius & ministros potestatis affiguavir. Ipse autem Augustus denuò comperto certis nuucijs periclitari vexarique Orientalem quam latè patet circa Sangarim Tractum, ab hujus ostio rerrò usque ad Prusam, confestim instructus quam optimè licuit ex copiâ præsenti, transfretat Bosphorum & ad radices Collis Sancti Auxentij fixis tabernaculis moratur ex-

E Βασιλεὺς δὲ καὶ ὁ μὴ ὁ Βασιλέα, Πορφυρογέννητον Κωνσταντῖνον, γυμνάζειν αὖ θέλων τοῦς μάχας ἀρείκας, ἄλλως τε δὲ ἐκ τῆς Τριβαλῶν κοσμησμίων, ὡς καί τινι Κορανίτζῃ ἀποστατήσαντι Βασιλέως τὰ ἐκείνων στρατεύματα ἐγχειρίζεσθαι, καὶ μέχρι Σαρέων δ' αὐτοῦ κακῶσαι τῶν χώρων, πολλούς καὶ μεγάλους ἀρχοντας ὑπαδοῦς, τοῦς Δύσιν ἐκπέμπειν. ἀυτὸς δὲ τὴν κατ' Ἑω κακῶς ἔχειν ἀγγελλομένων, ὅσον ἐκεῖ Σαγαρίων ἔκ τε ἐσμὶς ἐκ μέχρι Προύσης, ἧς αὐτὸς ὡς ἔχει ἐνεκαθιδρυκὼς, ἀφαπτῷ τὴν Βόσπορον, καὶ τοῦς τοῖς πρόπασι τῆ Ἁγίᾳ Αὐξεντίῳ βουνῷ, ἐκείσε πᾶν καταλιπὼν, ἀναμένων στράτευμα δυσκόλον, ὅτι ῥᾳδίως συλλεγόμενον, ὥστε παρ' ἐκείνου ἧττον ξυνεκστρατεύσοντα. καὶ δὴ ἐπὶ καὶ ὁ αὐτὸς τῇ Γωσίφ, ὃς δὴ ἐς Χηλιὼ ἐξώρισε, κἄξιόπιστος ἐφ' ᾧ μετοικίζεσθαι. ἦν γὰρ ὁ τόπον δυσχερῆ χειμερινὸν, ὡς ἐ

πείρα

πάρα τοὺς ἐμαυτοῦ, ἐκεῖσε τ' χιμάῤῥα διήγειν, καὶ εἰ ὅπου δέοιτο ἀξιοχρέω ἀναγκάζοιτο, μὴ αὐτὸν ἀπολιπεῖν, πέμψας μετακαλέσοιμι, καὶ γε παρ' ἑαυτῷ κατέχειν ὀνήσοιμι. καὶ τοῦτο μὲν ἐποίησε μόνος Μαμμακιτηνῶν, καὶ καθ' ἕκαστον ἔτος παρ' ἑαυτῷ καὶ πολλάκις τῆς ἡμέρας βλέπειν, ἀποπειρώμενος ἀδεῶς ἀκούειν, ἐν πολλοῖς αὐτῶν δὲ ἐκείνῳ μεσιτεύοντος τὰ αἰτήματα. ἀπέτεμε δὲ καὶ τοῖς τῶν ἐσωθεν κοιτωνίταις, τῷ τε Κοσμιδίτῃ μονῷ. καὶ ἀφ' οὗπερ καὶ ὁ γέρων ἥσυχος καὶ ἀσυκοφάντητος ἀνεστράφη. ὥστε καὶ μὴν Βασιλέα χαριστηρίοις, ἐκεῖνον εἰς τὸ Πατριαρχεῖον καλῶν, καὶ ἐκεῖνο λέγειν ἔτοιμον εἶναι, εἰ μόνον ἀναλυθείη τὰ χειρόγραφα. οὐκ ἐῶν δὲ ἄρα πώποτε λύεσθαι ταῦτα, ἀλλὰ καὶ αὖθις νέα χειρόγραφα παρὰ τοῦ Νικολάου, ὁ μὲν Κρητῶν ἐς πάλιν οὖν παρ' ἐκεῖνον ἐλθεσομένης ἔπεμπεν. ἀπέστελλε δὲ μὴ τοῦτο δὲ καὶ τῆς Ἐκκλησίας Δομέστικον Μανδῶν, ἢ καὶ Μερκουρίου, εἰς τὰ ἐκεῖ Ἀπουλίας, ἵνα οἱ, δύσιν ὀνείροις τὰ παρὰ τοῦ Πάπα αἰ μὴ ποιοῖεν τὰ ἐπισταλθέντα, εἰς τοῦτο δὲ καὶ τοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς χρῆσθαι παρίσταιεν. ὃς καὶ ἐποίησε τοῖς τοῦ Ῥηγὸς Καρόλου ἀλόντας. καὶ αὖθις ἀγγελθὲν ὡς ἀποδεδρακότος τῆς Ἐκκλησίας ὁ συγχθὲς, δὲ ἀποσταλὲν αὐτίκα ἐκεῖθεν τοῦ Πάπα φυλακῆς ἀπολύει. καὶ τοῦτο μὲν ὁ Κρητῶν ἐποίει, πολὺς ὢν τῆς φαινομένης εἰρήνης ἀσπασιώτατος. ὅθεν καὶ χώραν οὐκ ἔχω τῷ Γοσίφ τοὺς ἐκεῖ λόγους, πλὴν τοῦ φιλικῶς ἔχειν καὶ τὰ εἰς αὐτὸν ἀποσώσειν ἐκείνῳ προσενέμειν.

pectans Occidui limitis Exercitum, qui locis interim cõdictis congregabatur, quo deinde simul junctus Imperatori se adjũgeret, eumq; in expeditione sequeretur. Illic diversanti perlatæ preces à Iosepho sunt, exulante, ut dictum est, apud Insulam Chelen: unde transferri petebat, causatus inclementiam illius Cœli per Hyemem cujus tigore Hibernis jam unis expertus, affirmabat constare sibi certò: haud se posse aliam illic Hyemem vitâ salvâ traducere. quare cogi manere illic nihil mitiùs esse quam occidi. His annuens Augustus statim accersitum Senem apud se in Tabernaculis habuit, Iunio qui tunc currebat mense, gratumque hospitem rursus veteri benevolentiâ dignatus humanissimè fovebat sæpius in die visens, libêterque quæ rogabat audiens: unde multis tunc contigit ejus interventu impetrare ab Imperatore, quod optabant. Assignavit autem ei in habitationem commodiorem quâ deinceps uteretur, Monasterium Cosmidij. His delinitus Senior placidè amiceque, obliteratis offensionibus, cum Augusto agebat, pari familiaritate respondente: adeò ut quodam inter eos ejus generis colloquio, quasi jocans Imperator Seni diceret, velle se illum Patriarchali Sedi restituere. cui pariter renidens reposuit Iosephus, paratum ad id se esse, modò jam acta revocarentur. At illa in eam jam firmitatem coaluerant, ut rescindi tunc quidem nequirent. quin potiùs novâ tunc nunciatâ creatione Papæ Nicolai, adstringendis fortiùs pactis Imperator intentus Legatos ad eum alios destinavit. Misit & deinde Domesticum Ecclesiæ Mandam sive Mercurium, in partes Apuliæ; confisus inviolatum fore ob perspectam Imperatoris apud Pontificem gratiam. & quia intelligebat Pontificio favore protegendum efficaciùs Ecclesiasticum, tali potiùs ad res etiam Reipublicæ tractandas quam Sæculari utebatur. Nec spes in hoc eum planè sua fefellit. Nam cum Mandam Rex Carolus comprehensum custodiæ dedisset: Papa certior factus eum qui mancipatus carceri fuerat Ecclesiæ Præcentorem esse, solvi eum confestim, & dimitti liberum curavit. In hunc modum multus erat Imperator in istâ, fucatâ licet nec ex vero coalitâ, Pace coagmentandâ. quare locum, apud eum non invenerunt illati contra eam sermones à Iosepho, qui gratiam apud Principem antiquam novâ reconciliatione resarcitam eatenus renuit, ut ipsi tunc restituto in familiaritatem pristinam, etiam de commodiori diversorio ad votum provideretur.

CAPVT XXIII.

Vt Veccus scribere aggressus eâ occasione de Dogmate controversiam moverit.

Τῷ δὲ Πατριάρχῃ Γωσὴφ οὐκ ἐῶν ἐς τὰς ὁμολογίας φυλάττειν τοὺς ἐκεῖ ἄνδρα μέγαν Οἰκονόμον τῆς Ἐκκλησίας Ξιφιλῖνον ἐποίει

CÆterùm Patriarcha Veccus tenere se non potuit intra fines pactorum quibus ultrò se obstrinxerat viro illi præstanti Magno Oeconomo Ecclesiæ Theodoro

doro Xiphilino, pollicens se non scripturum A aut contradicturum circa Dogmata, quidquid alij dicerent. Cum enim quotidiè acciperet nova adversantium scripta quibus invidiosè exaggerabant crimen admissorum in communionem Latinorum, quod nihil minùs quam nefariam apostasiam esse contendebant; id demonstrare se putantes certis quæ allegabant Scripturarum testimoniis; adjungebantque, ipsos falsâ istâ & perversâ securitate quâ impio facto, velut recto & laudabili per errorem delusæ conscientiæ acquiescebant, accendere in se iras odiaque aliorum proprer cæcitatem animi, quâ non B cognitis quibus impliciti hærerent malis, in ijs sibi placerent. Cum hujus, inquam, sententiæ libellos prodire spargique in vulgus plurimos cerneret, pertractus tandem ad scribendum est, contraque demonstrandum testimonijs pariter Scriptorum authenticorum, nihil à se, aut à suas partes sequentibus, errarum in omnibus quæ hactenus egissent pro pace conciliandâ Ecclesiarum: sed, vel si nulla ratio haberetur utilitatum ingëtium quæ ex hac reconciliatione in Rempublicam universam redundarent: ipsam per se concordiam honestissimam fuisse, remotamque C ab omni periculo conscientiæ lædendæ: quippe cujus æquitas & sanctitas auctoritatibus veterum Patrum gravissimisque omnis generis sacræ Antiquitatis suffragijs egregiè commendata probaretur. Proeincto autem Vecco ad hoc tractandam argumentum inciderunt fortè in manus quæ sapientissimus Blemmidas ad Imperatorem Theodorum scripserat hoc initio: *Qui quærit non in tempore & accipit in tempore &c.* & aliud ad Iacobum Bulgariæ ejusdem Viri scriptum, cujus est hoc exordium: *Labore morbo quem aperiã, D cum sacro enim Medico ferme mihi est &c.* Præterea opus aliud Maronensis Niceræ Viri Venerabilis, qui ex Magnæ Eccleſiæ Chartophylace Magnæ Thessalonicensis Ecclesiæ, Archiepiscopus fuerat, quo opere libris quinque explicabantur è divinis Scripturis quæ ad pacem Ecclesiarũ constituendã pertinerẽt. Hæc igitur Veccus accuratè sibi lecta scriptionis quã meditabatur quasi fundamenta habuit; quibus aliunde colligens adstruxit plurima: pro scopo intuens illud ipsum quod istorum Commentariorum Au- E tores sibi proposuerant. Coorendens autem ad istum finem cupido quodam impetu scribendi, indeque perscrutatus singula diligentiùs, cuncta direxit ad primum illum scopum, demonstrandi rectè ac securè in hac concordiæ tractatione acta esse omnia. Verùm capto semel impetu scribendi non in paucis illis constitit quæ demonstrantur evidenter: at prolapsus aviditate quadam, alia his attexuit non convenientia; quibusque non sine ratione contradictum est: simile quid passus

Θεοδώρου, ὡς ἐ γράψει, ὡς οὐκ ἀντείποι οὐδὲ δόγματιν καὶ ἐπιλέγοιεν ἄλλοι· ἀλλ' ὁπηνίκα δὲ χυμθμῶ τὰ τῶν ἄλλων οἱ δὲ ἡμέτερα μᾶλλον τὴν ἀποβασιν, ἐξ ὧν ὑπολαμβάνον ἀκούειν ὡς τοὺς οὐκ Ἰταλοὺς ἀριθμεῖσθαι, καὶ τῷ τῆς σφαλερᾶς τὴν τῶν ἄλλων ὀργὴν ἀνέκαιον, εἰ διὰ τοῦτο συγχυμθμοὶ τοῖς χαλεποῖς ὠμοῦσι. Διὰ ταῦτα σωτήριον κρίνειν γράφει, καὶ δὴ τὸ γραφὴν συμπεριφέρειν ὡσαύτως, ὡς οὐκ ἐσφαλ) σφίσιν δὴ τοσοῦτον τὴν τῶν Ἐκκλησιῶν κατασχεθυμθμοὺς ἀφιλίαν· ἀλλὰ ἐ χωρὶς τῆς εἰς συμφέρον προσβλέψαι, ἀυτὴν καθ' αὑτὴν ἀσφαλῶς ἔχειν ἐκείνοις παρέξαι, συγχρησυμθμὴν καὶ δὴ τὸ γραφῶν ἄλλοθεν. πάλιν γοῦν εἰς χεῖρας ἐκείνῳ τὰ τῷ σοφιστῇ Βλεμμίδῃ γραφέντα πρός τε Βασιλέα Θεόδωρον, ἀρχὴν ἔχοντα δέ, ὁ ζητῶν ἐν τ καιρῷ ἐ λαμβάνων ἐν καιρῷ, καὶ τὰ πρὸς Βλαχάρνης Ἰάνωλ, δ, ἔστι μοι πάθος ὑπερ ἀχαλεπῶ. πρὸς Ἀκίντεγλον ἱερέα, προοίμιον φέροντα ἐμπαθὲς καὶ ἐίδλον ἄλλο τῆ Μαρωνείας Νικήτα, ὃν τ μὲν μεγάλη Ἐκκλησία ἐν τιμίοις ἐ ἔχει χαρτοφύλακα, ὕστερον δ τ μεγαλοπολεῖ Θεσσαλονίκη Ἀρχιερέα ἐπλούτησεν· ἐν ὅλοις πέντε λόγοις τὰ τῆς θείας γραφῆς ὑφ' ἧς τῆς εἰρήνης τῆς Ἐκκλησιῶν ἀνελίττετα, καὶ ταύτας οἷονεὶ θεμελίους χρησιμθμον ὡσπερ πλάσα, ἐξ ὧν ἐ μὴ τῆς ἐκείνου γεγραμμένων ἐλλιπῆ ἐθέλων. ἔμπας δ καὶ λίχνας τὰς γραφὰς ὁρμῆς, ὑπεμελέτησεν ἀπρέπεια, καὶ πάντ' ἴδιον πρὸς τὸ σκοπὸν ἐκλέγον, ὡς ἐσ' ἀσφαλεῖ πεπραγμάτθ). πλεῖω οὖν ἐσ' ὁλόγυρα ἴχνη τῶν δρόμων οὐ λόγχες, ἀλλὰ ἐ δεῖ τῶν μὴ αἱμοῦσθαι λιχνιόμθμον, οἷς δ ἀπλοῦν ἅπαν ἐδόκησε, ταυτὸν τ ἐπαχθὲς τοῖς κακοσκόποις, οἱ χρησίμων ἔφιλῶ δ τῷ σοφίζω ῥᾳδίαν κατασχεῖν πρόσφορον, ὕστερον καὶ τῶν μὴ χρησίμοις ὑπαχθέντες, ἀξέμεν ζωμὸν ἐκείνοις καὶ τοῦ ζωμοῦσθαι. τί δ ἐντεῦθεν; μάχη τις ἐσ' ἡμῖν δ φιλονεικία ζωμική). ὃ δὲ τῆς μάχης χῆς ὅπ κινοῦμ) δόγματα, μέλλειν ἔσπ ὑμῖν μ ἐφίδ ἐς ἔπ χρήσεσθαι δόγμασι καὶ ἑστπ ἐς ἔσχατ Κυρίᾳ, τούτων δ' ἄνωθ καὶ δογμάτων καὶ ἔπ λέγοιτ. ἄλλοις δ' οὐκ ἰῶ μεμπτὰς δογμάτων δοκιμαζομένους δεῖ δογμάτων, καὶ μεμπτῶν) ἀναγκαζομένους, ἀδικοῖεν ἄν, ἐγὼ μ οὐκ οἶμαι, πλεῖω μέχρι δ ἀυτῶν βασιλικῶν ἀκοῶν ἰὼν ἀπῆγον ὃ ἔγκλημα, καὶ γ' ἀριθμὸν ὑπεισχνοῦντο, εἰ Βασιλεὺς

σιλθὼς ἑπτὰς παρεσκεύασε μὴ λαλεῖν πνα δόγ-
ματα, καὶ οἷα ἐ ὕπως λέγει. ὁ μὲν οὖν γε Βα-
σιλεὺς, θέλων μὲν ἐ τὴν αἵρεσιν ἐκείνων,
διαχειρίσαι δὲ, καὶ τὴν αἴτησιν, ἐκπλήξ
δόγματα χαμαιπετῆ, δόκωσί μ ἀσφαλῶς σφί-
σιν, ἐφ ὡπερ ζητοῦσιν, ἄλλως δ' ἔλεγχῳ
παρεχόμενος. Θεῖόν γὰρ, ἔλεγε, μνημονεῦσαι
μᾶλλον, ἢ ἀναπολῦσαι, δόγμα ἄρα μνήμη
Θεοῦ. ὃ μέντοι γε τὴν χαρὰν παρασκεύ-
ναν, κωλυτέον εἶ) καθαιρεῖς παρασκεύ-
ν' μέν οὖν ἐ αἰτίας ὁ Πατριάρχων ἀπολέλυτο,
παράγμα συμβῆναι ἤδη χρόνοις πλείοσι, ἔξω
πραίας μαλακῆς ἐτέλει. καὶ τοῦτο πιμω-
ρίας μείζονας τῶ Βασιλέως σὺν ἀποστατῶν
ἀθυμοῦντ. σαφῶς οὖν ἐμοὶ, εἰ σιγῶν διετέλ,
καὶ τὴν κατηγορίαν διέφερε παρεῖς. ἤδη
γὰρ ἐμοὶ ὃ λόγος, ἀδόδυς δ' αἰεὶ ἐπασκευάσμα-
τα μάχης ἐκ ἀσφαλεῖ πάμπαν ἀσπλοήσας,
ἐκάστοις μ παρέσχε λαβάς, ἐσπῷ δὲ καὶ πὶς
κοινωνῆσι τὴν ἐσαῦθις βλάβην ἀφεξεῖ. τότε
δὲ τὴν Ἰωσὴφ πυθόμενος ἄφιξιν, ἔτι δὲ ἐ
τὴν τῶ Ἐφέσου τῷ Βασιλεῖ παρασκευὴν ὑ
καλῶς ὑποψίας ποιούμενος, ἐπιστέλλει
τῷ Ἐφέσου, παραινῶν ὅ πᾶν τῷ ἱερωτάτῳ
καὶ θεοσεβεστάτῳ, τῷ χάριτι πανηγυρίζοντι, Βασι-
λεῖ ἐπευτυχεῖν ἀξίᾳ, τὴν αἰ ἐκκλ τῶ
Πατριάρχου ἄφιξιν ἀμώμως καταδέξη, αἰ ὃ
καὶ ἑπτὰς παρασκευὰς, παρὰ τοῦτο, εἰσαῦθις χά-
ριν ὑ μετρίαν τῷ Σωτῆρι ἀπεργάσητο. ἐκλύ μὲν
οὖν τὰ τῶ Πατριάρχου δεξάμενος χαμαιπετῆ,
θέλων ὑποκρίνεσθαι φιλοῦντα, ἵν γὰρ
καὶ ἐπὶ τῇ χθιζῇ κινήσεσιν χαίρῃ, ἀξιοπρεπεστέρους ἢ ἀπόχθια, Βασιλεῖ παρασκέλλει,
καὶ μὴ ἀνῖαι τὴν παρ' ἐκλ ἄφιξιν. τὰ δὲ
τῆς ἀπεχθείας αὖπα (ἀναγκαῖον γὰρ ἐ ταῦτ
πύσιν εἶναι) ἦν μὲν πνα καὶ ἄλλα, ὧν
ὑ πολὺς λόγος, ὃ δὲ χάρισον, ὅτι μὴ τῇ
Ἐφέσῳ ἐ πολλαὶ πνες τῇ Ἀρχιερέων, πολ-
λοὶ παθόντες παρὰ ὃ καταδέξαιτο τὴν αἰρέ-
σιν, ὅτε μάλις καθυπεκλίθησαν, καὶ τῷ δο-
κεῖν εἰρήνῃσιν θεραπεῦσαι τὴν Συνῳδίαν,
ἐκ ὀπὸ χαρὰν μᾶλλον, ἢ γὰρ ἐν τύ-
των καιρὸς, ἀλλ' ὀπ τῇ πολλὰ ποιοῦντα πολ-
λάκις εἰκαιομυθῆσαι τῇ Ἐκκλησίᾳ χαρὰν μει-
ζόνων καλῶν, αὐθις πως ἄπορ αὖ τις τῇ
ἐυθυβολήσαι, ὅπου ἡ τῇ ἢ καλῶν γόνατος,
καὶ δ' αὖτ' τῇ πεπραγμένῃ μᾶλλον ἅπαν πά-
σῃ καλεῖ, ὅτε γὰρ ἐ Παῦλον ξυρίσασθαι, ἐ
ἀγνεῦσαι, καὶ βεβεπμῦ Τιμόθεον. ὅτε
Μωσέως μὴ ὀκκηρυχθέντων ἐξὸ τῆς πέτρας
Σινᾶδου Θεόδωρον· ὅτε ἐ τότε μέγαν

A ijs qui erudi,& ſtomacho infirmo,ubi eibam utilem & facilis concoctionis perceperunt, alia ſuper ingerunt non ſalubria; gulæ inhiantis aviditate tracti: unde contractâ nauſeâ,profuturum, ſi ſolum fuiſſet,alimentum, unà cum noxio patiter evomunt. Quid autem indè conſecutum eſt? conflatum nempe certamen intempeſtivum, commiſſumque jurgium,acriter repugnantibus Vecco plurimis: quorum in ipſum querelarum hoc caput erat: quod per eum moverentur dogmata, qnod tam ipſe quàm ei adhærentes rixas inanes ſererent. Addebant: *Liceat*
B *ſane privatim iſtas inter vos de Dogmate agitare controverſias, ſed abſtinete ab his rixis introducendis in Domum Domini*, quaſi dicerent: ſentire vos & loqui privatim de dogmatibus ut vulris, fuerit tolerabile; illud deprecamur: remperare ab his diſceprationibus vulgandis; & turbandâ ſimplicitate rudis populi bonâ fide traditis acquieſcentis. Hæ multorum voces audiebantur occaſione Scriptorum Vecci, in quibus & illud quidam reprehendebant, quod in ijs iniquâ conditione certamen eum Ad-
C verſatijs capeſſeret: diſceptans ipſe de dogmate, quâ de re ſciebat alijs ſilentium indictum. In quo ſi eos laceſſere pergeret: & ij pro neceſſariâ propugnatione receptæ Doctrinæ mentionem in reſpondendo faeere eogantur Dogmarum,an contra interdictum ageremr, & jure mulctarétur? equidem haud erediderim. Illud ſcio perlatas uſque ad aures Principis accuſationes eo nomine adverſùs Veccum à nonnullis, pollicentibus acquieturos ſeſe porrò jam ſtarutis, & in pace tranquillè perſtituros, modò diſertè vetaD ret Imperator,ne quiſqnam in ijs quæ deinceps ederentur ſcriptis Dogma ipſum attingeret: pacem tueri, ac rectè juſteque initam quibuſcumque alijs vellet ac poſſet argumentis defendere contentus. His auditis Imperator, qui & iſtos ſe quomodocumque continere in uſu & amplexu pacis magnopere optaret, nec tamen probaret quod petebant, ingratam petitionem eluſit vulgando ambiguo edicto, quo eum videretur ſecuros eos quanrum opus erat reddere ſuper eo qnod propoſuerant, callidè ſe tamen ſubducebat invidiæ querelíſque partis contrariæ: qnin ei etiam ſe commendabat arcanâ ſubmiſſâ ſugillatione horum ipſorum quos placare tunc velle videbatur. Hæc enim erat „ Edicti ſententia: Dei urique mentionem „ pari cum reſpiratione frequentiâ iterari „ jus ſaſque eſſe. quare Dogmatis quod Dei „ memoriâ contineretur profeſſionem, adeò „ non à ſe vetari, ut ultrò etiam commenda„ retur. At pervertere Scripruras aut decli„ nare à vero eorum ſenſu, permitti nullâ „ ratione poſſe. Iraqne ſe id quidem omni„ nò prohibere. Sie ille. Nec per hoc tamen„

planè

planè culpâ solvebatur Patriarcha, qui rem A induratam inveteratâ possessione longissimi temporis, repente mollire aggrederetur; aggravahantque invidiam pœnæ atroces ab Imperatore repugnantibus inflictæ. Sapientiùs igitur facturus erat si taceret, accusarique sese moderatè ac mansuetè sustineret. Minùs enim id malum erat. Nunc ad omnes contradictiones exardescens, & fomenta semper nova flagranti plus satis per se rixæ subijcieus, contentiones accendit in aliquid ipsi ad extremum perniciosum erupturas. Non enim tam cauè multa disputare B poterat, quin daret ansas Adversarijs, quas illi quandoque arripientes, ipsi & ejus sequacibus haud levia deinde intulerùt damna. Tunc portò audito Iosephi ad Imperatorem accessu, tum præterea cognito, Ephesinum cum eodem Imperatore assiduè versari, suspicionem ingressus non inanem, facilè fieri posse, ut hi quidpiam adversum se moverent; ejus periculi præverendi hanc rationem iniit. Scribit ad Ephesinum: eumque ut ipsâ inscriptione demereretur, non simpliciter *ἱερώτατον Sanctissimum*, qui solet C titulus Episcopis tribui, sed *παναγιώτατον plane Sanctissimum* in fronte literarum nuncupat. In ipsa deinde Epistolâ etiam atque etiam orat, ne gravetur impetrare sibi ab Augusto facultatem ejus conveniendi, cumulaturus beneficium si daret operam, ut ad hoc ultrò ab ipso Principe invitaretur. certè ageret efficaciter, ut se ad ipsum proficisci saltem placidè annueret. Ingentis se gratiæ in omne tempus ei debitorem fore, si hoc sibi votum ex sententiâ conficiat. His Ephesinus literis acceptis, gnaviter persistendum statuit in simulatione amicitiæ. Etsi ergò mulrum, nec prorsus familiaribus obscurum, in ejus penitùs animo flagrabat arcanæ in Veccum offensionis ob nuper gesta, Imperatorem tamen adijt, & exposito Patriarchæ desiderio, ut ei quod cupiebat indulgeret, persuasit. Avertionis portrò Ephesini à Veccum causas, exponere hîc distinctiùs operæpretium judico. Erant quidem & alia incentiva hujus odij non multis nota: cæterùm capitale in ijs, & immedicabile maximè unum eminebat: quod tam Ephesinus ipse quam alij plutimi paria sentientes Episcopi, magnis adacti malis ad amplexãdam pacem, eâ tantum tenus in eam consenserant, ut sepositâ ratione Dogmatis, & nullâ re in scriptis ac decretis immutatâ, quorum in dubium vocandorum, aut de novo discutiendorum tempus negabant esse, exteriùs dumtaxat cõcordiam cum Latinis tenerent; salvo se fidei ac religionis officio consentire in id posse rati, accommodationis necessariâ temporibus ratione, cujus exempla multa in Ecclesiæ veteris Historijs habebant. censebant, inquam, sic dumtaxat tutâ con-

Βασιλεων, τὰ τῦ Οὐάλεντ☉ δῦσχερῆ τῇ Ἐκκλησίᾳ πρωτοτύπωμα δέχεσθ☉· ὅπω τὰ γ' τὰ, ἵνα μὴ καθ' ἕκαστον λέγω πᾶς, δικαιότατον τῦδ' ὅτι τῦ πραγμάτ☉ τότε πεπρᾶχθαι. ὅπω δ' οὕτω καὶ ὅτι τῶν ἀρχόντ☉ ἐδέχοντ☉, ὥστε καὶ συσσωμολογῆν ἡμαρτῆσθαι σφίσιν, ἵν' τις αὐτοῖς πρὸς τ' ἀσφαλὲς, καὶ τοῖς ὑποκατῦσιν οἰκίως προσφέρεσθ☉, ὡς ἀπηρτισμένοις μᾶλλ☉ πρὸς ὃ ὁρᾶν. τῷ γ' ὄντι ἵν' ἀρεσκὸν ἦπω. ἀλλ' εἰ μὴ δικαίοις γ' σφάλλοντ☉ εἶν' προτέρᾳς δίκης ἐκ τῦ γεγραφῶν, οἷ δ' καὶ τῶν πρὸς ἑκάστ☉ ἀρχόντ☉ ἐδέχοντο, ἐ δὲ βιωτὸν ἔχε ☧ ☉. ὅθεν γ' συχνὰς Συνόδους καθίζα, ☩ προσεκαλῆτο πολλὰς καὶ τῦ ἔξω, γ' Σίβυλλον ἀντίληψιν, γ' ἄλλας δεξιᾶσθ☉ πλείστας, δικαίων, ὡς ἔχε, τῶν ἀρχόντ☉ ὃ ἀσφαλὲς ἐχόντ☉, καὶ τὰ πλῆθ☉ προσελαγγάνετο. δέον γὰρ Δαμασκηνὸν τὸ καὶ ☧ Θεῖον Μάξιμ☉, γ' ὅτι τούτοις ☧ θεῖον Ταράσιον, ταῦτα δ' ἑκατὸν γ' τῶν ἑβδόμων Συνόδων πᾶσαν, ἔτι δ' πάντες τῶν ἐκείνῳ ὁμολογίαν τῶν πρὸς ἕω Ἀνατολικὴν πεμφθεῖσαν ὑπεσημήναντο. καὶ ἀφ' τῆς ἐκείνου προσλήψεως ὅτι τῇ ταυτῆ ὁμολογίᾳ, ὁν Παπᾶς γὰρ ἀφ' τῦ ὑιοῦ ἐκπορεύεσθ☉ διδάσκομεν παρ' ἐκείνων λέγω. δέον οὖν ταῦτα προϊσχόμενον ☩ αὐτὸν ὅσον ὅτι τῇ προσλήψει, γ' ἀναστάσιον γ' ἀναστάσιν, καὶ μηδὲν παρεγγλῆν ἀξιοῦντα, ὁ δὲ πολλὰς τῶν γραφῶν ξυνωφέρει, καὶ ☧ μέγαν Βασίλειον οὐρεῖν τῶν ὅτι τῦ υἱοῦ, ὁν, ὡς, τῶν, ἀφ', μᾶλλ☉ ζητᾶ, ὡς ὑπομνήσαντα τῦ προῆκεν, ὡς ὃ ἐκπεσόμενον αὖθρωπον ἀφ' τῦ Θεοῦ, πιστὸν ὁν τῦ Θεοῦ, καὶ γνησιώτερον ☧ γνησίου, πιστὸν, ἀφ' γνησίου, ἵνα μὴ τῶν ὡς ἀφ' Σωλομῶν☉ αἴρεσιν φυσι παρεμφήνῃ ὁ Θ☉ Ἀπόστολ☉· ταῦτα γ' τὰ παῦτα ὁσημέραι ξυνερανιζόμενον, πολλὰ καὶ τῶν ὁν, ὡς τῶν ἀφ' περιέχῃ, κἀντεῦθεν δῆθεν τῶν ὁν, ἐπεφάνθη. τῶν δὲ τῦ θεάρ Δαμασκηνῦ ῥῆσιν οὐρεῖν, τῶν ἀφ' Λόγου προβολὴν ἐκφαντορικὴ Γνθμαῖ☉ λέγοντ☉, καὶ ὃ προβολὴν ὡς ὃ ἄπος μεταλαμβάνειν, ἄρνον μ, οὐκ ἔλεγε ☧ υἱὸν Γνθμαῖ☉, ἄρνον δὲ ἀφ' τῦ υἱοῦ ☧ Ραπίσ☉ τῦ Γνθματος ὁμολόγ☉, ἐπεὶ καὶ ἀφ' Λόγ☉ προβολὴν, ἐπ' οὖν ἄρν☉ λέγετ☉ τῦ Γνθμαῖ☉ ὁ Ραπίσ☉ τοῦτον τῶν ῥῆσιν ὑπὲς μ, ὡς νοῦν γνῶνται τῦ Παπᾶ Δαμασκηνῦ οὐκ ἐδέχοντο· πάντες δὲ καὶ δεχόμενοι, μετημέλ☧ ὃ προβολὴν ὡς ὃ παροχὴν, καὶ τῶν ἐκφαντορίαν οὐκ ὡς

τῶν

τὴν ὑπαρξιν ἐξελαμβάνοντο. ἀλλ' ὡς τὴν ἐς ἀΐδιον ἔκφασιν. μήπως γε καὶ σκανδάλων μεγάλων ἀφορμὰς τοῖς θείοις παρέχῃ τοῖς ὕστερον. ὥσπερ δῆτα καὶ ὁ τῆς Νύσσης Γρηγόριος Παγὸς ἐστὸν, ὃ, καὶ διαίρεσιν ἀσεβοῦσιν, καὶ ὅταν τοῦς λέγοι, ὡς τὸ μὲν αἴτιον πρῶτον, ὃ ἦ ὂν τῆς αἰτίας, τῆ δὲ ἐξ αἰτίας ὄντος, πάλιν ἄλλων ἀλλοφρανὲς ἐννοήμου. ὃ μὲν γὰρ ἀσυσχέτως ἐν τῆ ἀσίτῃ, ὃ δὲ ἀλλ' ἐν τῆ ἀσυσχέτως ἐν τῆ ἀσίτῃ, τῆς τῆ ὑιοῦ μεσιτείας καὶ ἑαυτῆ ὃ μονογενὴς φυλαττόσης, καὶ ὃ Πνεῦμα τῆς τῆ Παγὸς χέσεως μὴ ἀποργόσης. ταῦτα μὲν ὁ Παβιαρχῶν ἀσῆγε, ἤκιστα τὴν μεσιτείαν τῆ ὑιοῦ, ἐξ ἀνάγκης, ἀσαιγόζων τὴν ἐξ, καὶ ἐξ ἀϊδίου, καὶ ἐξ ἀϊδίου τοῦτο, τὴν ἐκ, τῆ Πατρὸς ἀσοσιόμενος, ὡς ἀντὶ ἀδιαχωρίζων τῆ ἀσχέσεων. ὁ δὲ ἐκεῖ τὸν Ἔφεσον καὶ τῆ Ἄγκυραν Μελέτιος, καὶ ἄλλοι πλείστοι ἐσκανδαλίζοντο, μάζονος κακῆ τῆ δοκεῖν ἀδιαφόρου δόγματα, ἔλαττον κακὸν ὃ ἁμαρτάνεσθαι σφίσι πεπαιδευμένοις ἐρήνων μὴ σφαλερὸν ἐν θείοις δόγμασιν ἀνθαιρεῖσθαι. ἀλλ' ὁ μὲν Μελέτιος καὶ λίαν ἐπαρξιπαίζετο, καὶ ὡς μιᾶς πολλὰ ἐν Σιωὸν λελοιπὼς, καὶ πλεῖστα Ἐπιδύτου κελεύσαντος τῷ Ὀπαδῷ αἰτήσασθαι ἔπεσθαι, ὡς ἐς ἀξορίαν ἕτοιμον, ὡς ἰχθῦν πιστὸν ἀγωνιζόμενος. ὁ δὲ ἐκεῖ τῆ Ἐφέσου ἀσυνοπτικῶς μὲν ἦρχον δεῖ Βασιλείαμὸν θέλοντες δοκεῖν ἀσυλίαν ἐν καθέδραις σκανδάλα. ὅμως δὲ ἐ βαρέως ἤνεγκεν, ἐ ἐκπόδων ποιῶν καὶ τὸ λελυθὸς ἐκεῖνον, ὡς ἐδόκουν, ἐλύετο.

A scientiâ Latinorum communionem admitti, at rem non per se probabilem, aut usquequaque ad fidei regulas exactam: verum ut quæ tolerari prudenter posset meru incommodorum graviorum: quodque non absolutè sed *comparatiue*, ut Magistri artis Rhetorices loquuntur, commendaretur & bonum putaretur; non prout in se spectabatur, sed quatenus conferebatur cum majoribus, quæ ex hoc nascebantur bonis. sic nempe Paulum caput sibi totondisse, aliosque usurpasse purificationū Iudaicarum ritus; sic ab B eodem Timotheum circumcisum: sic abstinuisse tertiam Synodum ab excommunicando Theodoro Mopsuestiæ: sic antea Magnum Basilium Valentis dona Ecclesiæ illata suscepisse: sic alia & alia in priscis rerum gestarum monumentis ejus generis notata reperimus, ne singillatim persequamur singula. Hoc igitur hi modò pacem nuper sancitam accipiebant, ut fatererentur in eo peccatum à se videri posse, ei qui de re ipsâ per se censeret; & de officio religionis quo jubemur aberrantium à fide communionem C reijcere, severè & rem ad vivum resecando, starueret. Vecco autem ista exceptio non placebat. Sed nisi demonstraret evinceretque ex certis, ut putabat, Scriptorum authenticorum testimonijs, erasse Priores in repudiandâ communione Latinorum, vitam sibi vitalem non putabat. Vnde & crebras coëgit Synodos, & convocavit multos Externotum quoque, & libros evolvit veteres? ediditque multos novos, omnem lapidem movens ad astruendum: posse ac debere cunctos, cum omni securitate conscientiæ, D huic paci, ut per se probæ justæque, adhærere: nec quidquam in hoc sibi ad summam cõtentionem faciebat reliqui, studio intemperanter indulgens. Cum enim illum oportuisset eo esse contentum quod tradiderat Damascenus & Divus Maximus, ac super hos Divus quoque Tarasius, aut quod idem est dicere, Septima Synodus Vniversa; cujus Patres omnes prærogativam ejusdem Tarasij secuti, confessioni de hoc Articulo quæ ad Orientales missa fuerat, subscripserunt. Siquidem ab his dum occasione additionis tali Professioni insertæ dogma ipsum explicant dicere docemur, Spiritum Sanctum: ex Patre per Filium procedere. Cum, inquam, oporruisset Veccum eas in hoc explicando mysterio adhibentem voces quas nostri Patres usurparunt, additamento Latinorum ad eas, quoad posset, accommodando, ejus & suam ipsius invidiam purgare aut minuere excusando; contra ille extra terminos susceptæ Tractationis declarationum argutijs evagans, multa congessit Scriptorum veterum loca: inter quæ cum reperisset Magnum Basilium illud *Ex*, quod de Filio dicitur, in *Per* commutantem, tamquam essent hæ propositiones Invicem æquivalenter mutabiles, prout probatur his Scripturæ auroritatibus: *possedi hominem per Deum*: ideſt *ex* Deo. *& factum ex muliere* hoc est *per* mulierem, ne illam hæresim insinuasse Divinus Apostolus putetur; quâ Christus, quasi per canalem, transisse per Virginem, fingitur: Hæc, inquam, similisque undique conferens quotidiè plurima, *Ex* in *Per* immittebat; eas particulas conflando in notionem unam: sicque videlicet diluebat crimen additamenti in Symbolum intrusi, quo S. Spiritus, ut ex Patre, ita ex Filio procedere affirmatur. Præterea idem inventâ Divi Damasceni sententiâ quâ Pater *Per Verbum προβολὴν emisser enunciatory Spiritus* dicitur; & vocem προβολὴν *emisser sive prolator*, tamquam idem significantem quod ἀρχὴν *causa sive Principium* usurpans, ubi observasset non dicere quidem Damascenum simpliciter Filium esse causam sive principium Spiritus Sancti; fateri tamen Patrem esse causam Spiritus Sancti per Filium: quandoquidem ab eo Pater per Verbum *Spiritus Sancti* προβολὴν

quod idem sonat ac ἄπτιστον esse affirmentur. Hanc sententiam aliqui ut subditiam & falsò attributam Patri Damasceno rejiciunt. quidam autem eam admittentes, loco vocabuli προβολὴς substituunt in illâ παρυφίστησι *præbet*, & quæ illis mentio adjungitur ἐνφαντορίας *enunciatoria prolationis*, non ad ὑπαρξιν *extantiam* referunt; sed ad ἔκδοσιν ἔκφανσιν *æternam exhibitionem*. Enimverò scandalorum magnorum occasiones talia præbuerunt posteris; uti videlicet & hoc Nysseni Gregorij Patris dictum, in quo divisim de personis divinis agitur, his verbis: *Vt illam quidem causam credamus, hanc autem ex causâ. Rursùs aliam differentiam intelligimus. Hæc enim continuè ex primâ, ipsa per mediationem Filij qui continuè ex primâ est, quâ mediatione Filius idem & sibi Vnigenitis proprietatem servat, & Spiritum à relatione Patris non arcet*, Hæc allegabat Patriarcha, ostendens mediationem Filij necessariò inferre præpositionem *Per*; & propter hanc, præpositionem *Ex*, quam hîc Latini usurparent, admittendam contendens, quoniam promiscuè permutabiles inter sese has particulas esse appareret. Verùm Ephesinus, unaque Athenien sis Meletius, & alij plurimi, scandalizabantur, existimantes, movere ac de novo In disceptationem vocare, olim constituta dogmata, majus esse malum quàm ut conscisceré id ipsi possent: quamvis gravium malorum prævertendorum causâ conscientias suas accommodassent ad levius illud peccatum admittendum, quo se obligassent, pace cum illis faciendâ qui in Divinis Dogmatibus errarent. Ac Meletius præsertim magnâ de his libertate differebat. adeò ut die quadam postquam multa super hoc argumento in Synodo declamasset, pedissequum jusserit sublato pallio procinctum ad iter sibi adesse, tanquam in exilium tali de causâ mox parato proficisci. Moderatiùs se gerebat Ephesinus, Imperatoris respectu, apud quem se providebat offensurum, si videretur offendicula & turbarum causas ijs objecere qui bonâ fide convenris acquiescebant. Ringebatur tamen & ipse penitùs, ægerrimè cum suis ferens quæ à Vecco agebantur: apparebatque non dubitaturos ipsos conari si possent, clandestinis artibus illum à Sede Patriarchali amovere.

CAPVT XXIV.

Vt ad Montem Sancti Auxentij iverit Patriarcha; & de Actis ab Imperatore illic.

TVnc igitur duodecimâ Iulij mensis A Bosphorum transgressi ad Imperatorem rectà contendimus; & obiter Hospitio excepti apud Monasterium Lychnix, quâ inde discessimus die Imperatori adstitimus. Eo tempore quæ ab illo gesta sunt lacrymis potiùs quàm atramento dignum erat scribere. Feris enim quibusdam sensibus per acerbas intemperies ægri animi debacchatus Princeps est, omnes suspectos habens, nescio quamobrem: nisi quòd, ut apparebat, aut videri volebat, de se suâque videlicet religione solicitus, iniquissimè secum agi querebatur, qui etsi nihil studij ac contentionis omitteret in quærendâ emendâqi rectâ Divini Cultûs ac sanæ doctrinæ viâ, Fidem tamen pervertere per summam calumniam accusaretur. Inde missis Satellitibus educit è custodiâ nobiles illos Patritij Generis Viros, quorum nuper meminimus: Fratres scilicet duos Raülis filios, Manuëlem & Isaacium, tertiumque Ioannem ex Cantacuzenâ Familiâ (nam Protostraror Andronicus priùs in carcere obierat) sistique eos sibi, non ut judicandos, sed ut jam damnatos jubet. Hinc cum eos per dies aliquot verbis asperrimis, contumelijsque plurimis ac gravissimis vexasset, ad extremum inflexibiliter recusantes obtemperare voluntati

Τοῦτο τοίνυν δωδεκάτῃ Ἰουλίου μηνὸς, τὸν Βόσπορον διαπερασάμενοι, εὐθὺ βασιλέως πλησιάζομεν. ἐν τῇ τῆς λυχνίας μονῇ ξενισθέντες, ἐκεῖθεν καθημέραν τῷ Βασιλεῖ συνεπόμεθα. τὰ δ' ἐκεῖνῳ πῃ πραττόμενα, δακρύοις μᾶλλον, ἢ μέλανι γράφειν ἦν ἄξιον. λογισμοῖς γὰρ ἀγρίοις δεινῶς ἐκβακχεύεις ὁ Κρατὼν, καὶ πᾶσιν ὑποπτίως ἔχων, ἔτε οἷς καθ' ἡσυχίαν, τοῖς δὲ καὶ τοῖς φανερῶς ἐν τῷ δοκεῖν, ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῆς αὐτοῦ δόξης θρησκείας πονεῖν, εἰ ὀρθοδοξῶν ἐς τὰ μάλιστα, τὰ περὶ θεὸν ἐγκαλῶν πίστεως ἀβεβαίλοτο, νῦν ἐποίει. ἔθεν καὶ πέμπεις, ἄγειν τοὺς φυλακῆς ἔνδον ἀνδρὰς ἐκέλευε. τὸν καὶ πρεσβύτην ἐμνησθημεν, ἔνδον ἐν Ῥαοὺλ ἀναδέλφης, καὶ Μανουὴλ τε καὶ Ἰσαάκιον, ἐξ ὧν, καὶ τὸν Καντακυζηνὸν Ἰωάννην (ὑπὸ Πρωτοστράτορ Ἀνδρόνικος φύλακος ἐν τῇ φυλακῇ πεσεῖν πλουτίκει) καὶ σφᾶς πρὸς ἑαυτὸν κατακρίτους φέρει. ὡς δὲ ἐφ' ἡμέρας ἐπὶ πλεῖον λόγοις καὶ καὶ ὕβρεσι πλήσας τε καὶ νήσας, τέλος ἐπεὶ ἐδὲν ἦν σφᾶς ὑποκλῖναι τῷ τοῦ Κρατῶνος θελήματι, καὶ μὴ Μανουὴλ πρεσβύτου, ἐπὶ ἐκεί-

ἐκείνῳ δὲ καὶ τὸν Ἰσαάκιον στερεῖ τῶν ὀμμά- A
των κελεύσας ἄμφω καὶ μόνους. ὁ δὲ Καντα-
κυζηνὸς ἀπαγόμενος ἀλιάσας, ὑπέκλινεν
ἑαυτὸν ἐκείνοις· τοὺς μόνους δ' παθεῖν μὴ δι' ἐκεῖ-
νον, καὶ ἐξὸν τὸν ἐκείνῳ μὴ ὧν ὑποκλιθῆναι σώζε-
σθαι. ὃ δὲ τὸν τῆς Ἀδραμυττίου ἀμηχάνως ἄλλος
ἐπίλυπα, δόξαν ὑφ' ἑαυτῶν ἐθῶν ἀπενέγκαν-
τος, πολλὰ πρότερον καὶ αὐτὸν Πατριάρχην δεῖ
Βασιλέως ἐλέγξαντος, ὡς ἐκεῖνα πείσεσθαι
τύτῳ ἃ δι' ἐφ' ἑαυτῷ ὧν ὡμολόγει, καὶ δίκην
μέλλοις πεδύεσθαι, δι' ὑχ ἃ τότε μετ' ἀξιώμα-
τος. καὶ δὴ μία ἡμέρα ἐστέρησε ὀμμάτων
δυὸς μία γαστὴρ ὠδῖνε, δι' ὃς ὑπὸ χεῖρα ζωῆς
καὶ ὃ ὑφ' ἑνὸς παθεῖν, τύτοις ἀπαθῶν
διηρημένοις, ὡς δὴ μὴ ἀλλαχῇ σε, δὲ
Μανουὴλ ὑπὸ τῆς τῷ Σκάμανδρῳ Κόγχοις
ἀπανθρώπῳ ὑπὸ φρουρίῳ, ἐγκαπαλαδῆναι
φρουρούμενος. ἐπὶ ἐκείνοις δὲ τῷ Δεσ-
πότῃ Μιχαὴλ ὑὸν Ἰωάννην, ὃν ὡς ὄμηρον ὁ
μήτηρ τῆς Ζωηϊκῆς ἀναλαβοῦσα ὑπ' δύσεις
τῷ Βασιλεῖ ἐνεχείρισε, καὶ γαμβρὸν ὁ Κερ- B
τανὸς ἐπὶ τῇ Τορνικίῃ Σεβαστοκράτορος, κἀν
ἐκείνῳ τὸν σύζυγον ὑποστήσων καθ' ἑαυτὸν
ἐμονῆς, πέμψας ἀγὴ δέσμιον ὑπ' Νικαίας.
ἐκεῖσε γὰρ στρατηλάτης καπήλιος Τρικαίους Περσῶν
ἐναγκαλιζόμενος, ἐφ' ᾧ καὶ ὑποψίαν ἔσχε
βασιλεῦσι, εἰς ἄλλῳ τῷ μαρτυρίῳ ἢ
τῷ καθεῖρξαι καὶ ὑπὸ τὸν λαὸν δεῖξαι. C
ᾧ δὲ ὁ τὸν ὑποψίαν ἐκκλίνων, ὁ Κόπος
Θεόδωρος Μοναχὸς, μόνῳ μόνῳ καὶ χο-
λὴν ἡμέρας πολλὰς καὶ νυκτὸς συνήμενος.
ὃν δὲ ὁ Κόπος ᾧ, ὡς δι' μὲν πύλας πολὺ ἐν
τοῖς κοσμικοῖς, τὸν καὶ τύτε δὲ τὸν τότε με- D
γάλου Κωνσταύλου πάρεσι πυθόμενος, ὡς ὑὸς
Βασιλεὺς ἐκπροθύμως ἐκείνῳ ἐβιάζετο, ἐλ-
θὼν παρακέλλει καὶ φιλίας· καὶ Ζωὴ ἐκείνῳ
δὴ Περσίδος ἀναμολεῖ. τῷ γοῦν καὶκείνῳ
τότε βασιλεῦσιν διαπᾶ, ὡς εἶμαι, λέγειν, καὶ
ὡς λόγοι παρέσεσθαι, τὸν ᾧ καὶ τὸν καὶ
τῷ Ἰωάννῃ ὑποψίαν βεβαιοῦσι, ὡς εἰδότος
ἐκείνῳ καὶ ἐπὶ πλέον. πέμψας γοῦν ἄγει κα-
κείνον. ὃ γοῦν κινούμενος παρφανῶς ἔγκλη- E
μα ᾧ, ὡς κακηγορήσοις Πορφυρογεννήτου.
καὶ ὡς ἐπανῆλθε Βασιλεὺς παρελθόντων ἐκείνου
δὴ Πέρσας ἐφάσμα, ὁ δὲ κατερρωνδούμενος
τὸν ἐπεκλυμένων, λέγειν· ὡς ἐλθὼν Πορφυ-
γεννήτου ὑποσταλεὶς ἐφ' ᾧ καθεῖρξαι ὃ
παρεσκεύαζεν. τὸ γοῦν παρθὲν τῷ ᾧ,
ὃ δ' νυκτὸς εἶζητε, ἐκείνῳ, τῇ ὑποψίᾳ ζω-
παρεσκεύαζεν. κἀπειδὴ εἶκε ᾧ δείκνυσθαι
Κόπου, ἃ μὲν ὁμολογεῖν, ἅπερ ἐπαίνῳ ποιεῖν,

Principis, Manuēlem quidem primùm, deinde verò Isaacium quoque oculis privari mandat. In solos hos atroci hâc sævitum pœnâ. quoniam Cantacuzenus seorsum ab his conventus, & minis territus, manus dedit: idem haud dubiè quod duo Illi passurus, nisi salutem & locis usuram obedientiâ redemisset. Illi ergo ambo soli gloriam tulerunt constantiæ invictæ in agēdo patiendoque pro patrijs moribus quæ nemo alius ausus esset facere ac subire. Priùs autem quàm excæcarentur, voce liberrimâ eorùm ipso Imperatore Patriarchæ exprobrarunt: credere se, & ad extremum creditūros quæ ab ipso didicissent, tunc quando ex sensu loquebatur proprio, quando supplicia & vincula pro illâ Fide tolerabat: nolle autem credere quæ jam doceret corruptus ambitione; pretium mutatæ sententiæ Patriarchatum nactus. Sub hæc una dies vidit luminibus orbatos quos unus venter pepererat; eosdemque quos necessitudo germanitatis & patiendi causâ jungebant, longè invicē abductos: Manuēle videlicet relegato Cenehreas ad Scamandrum, ibiq; in tetri cujusdam & humano destituti cultu Castelli custodiâ incluso, altero aliò usquam abducto. Aliud post hoc, & ipsum acerbū visu, spectaculum datū est. Ioannē Michaēlis Despoæ filium, quē sua quondam mater ab Occiduis Constantinopolim profecta partibus, obsidē icti tunc fœderis Imperatori addixerat, dederat; quemque postea ille Tornicij Sebastocratoris Generum fecerat (quamquam ipse Conjugem aversatus, seorsum ab illâ res sibi habebat suas) curavit Imperator vinctum ad se Nicæâ duci. Ibi enim ille Copiarum Dux, multis prælijs secundis, erectisque ob devictos Persas trophæis plurimis latè factus inclytus, suspicionem incurrerat Imperij affectati; non alijs id argumentis suffidentibus, quam ejus in bello felicitate, & claritate apud Populum, invidiosis efferre ipsum laudibus solitum. Incendebat istam Imperatori suspicionem, quòd audierat, Theodorum Coryn Monachum crebros & longos semotis arbitris interdiù & de nocte cum Ioanne sermones habuisse. Hic Corys ante Monasticam professionem, sæcularis adhuc, olim huic ipsi nunc imperanti, tunc Magno Conostanlo, consilium Imperatoris excæcare ipsum parantis, amicè indicaverat, autorque fuerat ut fugeret in Persidem, quò & ipsum erat comitatus. Quia verò sibi tunc Imperium optanti, fortè recordabatur prædictam ab eo, nec falsò, ut eventa monstratunt, felicitatem istam: tale ipsum quoque quidpiam tractasse enim Ioanne; & hoc arcanarum inter eos argumentum fuisse collocutionum opinabatur. Ergò & Coryn comprehendi, sistique sibi mandat. In Ioannem porrò quod publicè jactabatur cri-

men, erat: malè illum de Porphyrogenito locuturum. Ferebant enim, cum ab Imperatore mandatum fuisset Ioanni perlatum, bellum inferendi Persis: dixisse illum, non sine ironico aculeo: *Venias Patris missu Porphyrogenitus prosperè fit licet excusurus quidquid iniungetur*. Ac de hoc quidem luce palàm Ioannes interrogabatur. Alia instituebatur de eodem nocturna quæstio, quâ curiosissimè indagabatur, ecquid extundi conjecturæ posset, quæ suspicionem maximè tunc inquietantem Principis animum, ambiti à Ioanne Imperij roboraret. Quia verò convinci haud aliter ejus criminis Ioannes, quàm Coty testimonio poterat, hunc Imperator gravibus urgebat minis ad fatendum, quod res erat: subjecturum se, ni faceret, acerrimis enim tormentis denuncians; & nullum finem faciens instantissimè quærendi: quid tandem longis illis assiduisque cum Ioanne sermonibus egisset? Ad ea Coty: quòd assiduus apud Ioannem fuisset, quodque ipsum frequenter, allocutus causam fuisse dicebat, coalitam inter ipsos ex amicitiâ familiaritatem. interveniisse quinetiam negotium. tractatam enim inter ambos fuisse venditionem Agri, qui Coty hereditate à Parentibus obvenerat, & *Fons vetule* vocabatur. De successione autem in Imperium, asseverantissimè affirmabat; haud magis meminisse aut scire se quidquam tum vel primâ mentione motum, quam de rebus Antipodum. His Imperator haud persuasus explorare præterea voluit Medicum Perdiccam, expecturus ecquid ab eo, quem & ipsum constaret diù apud Ioannem commoratum, posset expiscari quo adstrueretur concepta suspicio. Igitur & hunc tradi custodiæ præcepit. Coryn autem Celtis tradidit suspendendum, & diris adigendum cruciatibus ad prodenda quæ celaret. At ille eum ligaretur ad suspendium, examinatus metu concidit: & pondus miserabile sublatus, multis cernentibus terræ mandatus est. Nec tamen Ioanni profuit desperata inde convictio. jam tunc enim, ad quoddam præjudicium, dehonestatus is est, ablato capitis tegmine, quod insigne præcipuæ dignitatis Viris summatibus concedi solitum, ipsi prius tribuerat Imperator. qui & statim inde Præfecto Augusti Cubiculi Ioannem eumdem tradidit abducendum Damatrya, ibique excæcandum: commendato prius, ut quod illic facturus esset, quam cautissimè toto itinere dissimularet. Id antequam executioni mandaretur, Michaël Despota instantissimè oravit, ut Fratri ram diri supplicij gratia fieret. Ambivit ad hoc precibus infimis Augustam, ambivit Patriarchas veterem & novum; ac quosenmque intelligere potuit apud Principem aliquid in persuadendo valere, sanctitatis opinione commen-

καὶ τὴν ἀγχόνην παρεσκεύαστο ἐς ὅτι μάλιστα ἀνακρίνων. ὁ δὲ τῷ μὲ ἀγχόνῃ παρεσκεύαστο, ζωπυρῶν ἠπάτα, καὶ τῷ δὴ ἐπὶ σωφρονεῖν συμφωνεῖν τὴν τῷ σφαγεῖ κτεμαῖ παρῶσαν, τὰ δ' ἰὼ ἡ ἔρευνα τῆς ἀληθείας, ὅτι Παπίου ὀνόματος παρεκαλεῖτο, τὸ δὲ τοῦ Περδίκκα Βασιλείας εἶδέναι, ἴσον ἐπὶ καὶ τῷ ἀντιπόδων διϊχνεύεσθαι. τὰ δὲ λέγων οὐκ ἔπειθεν. ἐβούλετο δ' ἐρωτᾶν, καὶ τὰ τῷ Ⓜ ἰατρῷ Περδίκκᾳ, ἐφ' ᾧ τι μαθὼν παρ' ἐκείνου τῷ καθ' ὑποψίαν κατ' Ἰωάννης, ὡς παρ' ἐκείνῳ Ⓜ χαλεζοῖτο τῷ τι. καὶ αὐτὸν μὲ φυλακῆς εἶδιδον. Ⓜ ὁ Κότυς τοῖς Κελτοῖς παραδοὺς, κρεμασθῆναι καὶ ἐπιζῆν ἐκέλευσε. ὁ δ' οὐκ ἔφη δεθεὶς, καὶ τῷ φόβῳ ἀκαπφώνητε, καὶ φόβῳ Ⓜ ἐλαφρὸς ἀχθεὶς, πολλῶν ἐλεπώτων τῇ νῷ παρεδίδοτο. Ἰωάννῃ ὁ καὶ ὕπνος ἀφαιρεῖν ἠπίμα τὸ δὴ τῆς κεφαλῆς καλύπτρας μεγίστην δόξαν εἶχεν, καὶ ἰὼ ἐτίμα τὸ σεμνόν Ⓜ. ὅπα δέ γε καὶ τῷ Παρακοιμωμένῳ Βασιλικῷ ἐγκλείσας, σεμνοῖ τῇ λαθρῇ ὀνείρου Ⓜ παιδείᾳ, ὡς Δαμαρτύα ἀλληλακόπα, ὀνυφλοῦν κελεύει, πολλὰ σεμνῷ Ⓜ τῷ Μιχαὴλ Δεσπότῃ καὶ ἀυταδέλφῳ λιταυδιοῦντος Ⓜ μὲ Δέσποινα, λιταυδιοῦντος Ⓜ δὲ Παχυμέρους τὰ καὶ οἷς ὁ Κομνηνὸς ἐπλανεφορεῖτο παθήματικοῖς ἀνδράσι, ἐφ' ᾧ τὴν ποινὴν αἰρήσαι, ἀλλ' οὐκ ἔπαυον λιταυδοῦντες. ὡς δ' ἡ χῦ μεσημβρίας ἐσήπτο μὴ ἡμέρᾳ, ὁ Περδίκκας, ὅτι μόνῳ Ⓜ τὸ τὴν χῆν σπανίζῃ, ἀλλὰ τὸ μὴ καταπλήν ἐκείνου τὸ ὄρος Ⓜ ταῦτα παρήγαγεν, ἔλεγε, πληγέναι, ποινὴν ὑπέχειν τὸν ἐκείνου τῆς ἐνός. καὶ ἄλλῳ Ⓜ ὅτι μοι Ⓜ οἰκεῖον ἐκείνῳ παῖδα ὀπαλαιᾶς συνηθείας ἰδὼν, τὰ φιλικὰ παρεσπένδετο, χισμὰς τῷ ἐμαθήτου, τῷ παιδικῶν ἀπήτατο, τῷ ὃ τῷ Παχυμὴς Γεωργίῳ γραμματῆ με ὧτι ἐξ ἐλλογίμῳ, ἐπαιδεύετο τῷ γραμματοφύλακι Μιχαὴλ σωμὼν κῦ τὴν τοῦ Ἡράκλειαν. ὁμιλῆ, δέ τ' ἀμειρὴν περὶ τ' ἄλλ' ἐχολίαν γυκτὸς τὰ πλάσα, καὶ παρεκέλευστο, ὀνεί-Ⓜ μὲ τοῖς γραπτοῖς παιδιώσας ἀγαγὼν ἔκφυσε ὡς βασιλεύσῃ, τῷ δὲ τὴν τῷ λέγῳ ἐξ τούτων ὀκ βίβλων δῶσε αἰδοῖα Βασιλέως δηλῶ ὑποψίαν ἀπῆλε. καὶ παιδὶ παρεκέμῳ Ⓜ ὀνυφλοῦν ὀκέσιον, ταῖς τῆς Δεσποίνης δυσπαθείαις, ἵν' ὁ ἀυταδελφὸς ὀκέσῃ, ἐ παιδὰ χιώμιλῶ ἀνεχαιτίζετο. ὀκείνῳ μὲν καὶ ἔπι τὴν ποινὴν ἀνῆκε. Παχυμέρῃ δὲ τὸ πᾶν τῆς ἐρῆς παρῆλε. τὸ γὰ ὄνομα φρικτὸν ὂν ἀκόσαν καὶ μόνον ἐκ ἴσων φοιβασμάτων, ὀκ

πολὺν

ποδὼν ποιῶ ἔχοντα παροιδίαζε, ὡς τί
κακὸν κ μοῖραν ἀδεῖχθ. ἔξεχρε δ'
ἄρα ἡ ὁμωνυμία ὃ μαίνθμα. ἐνῆν γὰρ
ὃ μόρσιμ φάγω, ἔξεπίφλου ἄνδρα.
ὃ δὲ γε κ Μακεδονίαν τῆ Παχωμίᾳ χωρίον,
ὅσον ἦδη ἐνῆν ἀναμῆνον, τὰς ὕπη τῷ ἑαυτῷ
ἀνεψιᾷζε οἰμωγάς. καὶκεῖν μὲ τυφλὸς
ἀλάσθω, πάντ' ἀνθρώπων ἔξω ἀλεείνων, ἀλλ'
ἀεὶ πληρῶν θαυμασμῦ, αἰ μέχρι δὲ ὃς ἑαυτὸς
ἀνδρὸς χώρας ἔχθ αἱ ἀφ' ἑσπέρας τῆς Βασιλείας
ὑποφίαι. ὁ δὲ, πὶς τυφλὰς ἐλπίδας, ᾠήθη μὲ
δραπετεύσειν, ἐ μὲν δὲ κ ὁ ἀληθὴς ἐδραπέτευε. ἐπηνθρεν ὀργὴ κ Μοναχῶν ἐχ ὅτι
τῆς Ἐκκλησίας ἀποσατῦσιν, ἀλλ' ὅτι ἡμέρας
ἀριθμῦσιν αὐτῶ, καὶ χρόνος ἀφορίζουσιν, ὡς
αὐτοσόντας τῦ κακῶν ἐπηνθρεν. καὶ δηναὶ μὲ
ἔζω αἱ κατ' ἐκείνου ἀπειλαὶ ἔξ ὀργῆς ἀπεμ-
βλέψαι. ὅμως δ' ἀπηρτάθη τοσοῦτο τῦ μὴ δο-
κεῖν κολάζειν ἀλόγως. εἰ καὶ μικρὸν ὅσον, καὶ
Γαλακτίωνα μὲν τῦ ὁμωνύμου στερεῖ, Μελέ-
πιν δὲ ἀφωρίζει τῆς γλώσσης, αἱ δ' ἔξορίαι
καὶ μᾶλλ τοῖς ἀνδράσι ἐμετριάζοντο, ἐκ-
κλίνουσι τὰς ποινάς. λάζαρον μὲν οὖν Γο-
ριανίτην ἄνδρα σεβάσμιον, ἀποστόλας οὖν
ἐκτυφλώσαντας, τῆς ποινῆς ὑπάγει. τοὺς
δὲ καὶ Μακάριν, καὶ Περιστέριον παρευ-
μαθόντας τῷ ἁπλῷ δὲ ἀκάκῳ χαίρειν, ὑπάγαγεν δίκῃ καθοσιώσεως, ὡς οὖν δυτικὸν ἄρ-
χοντας κ Βασιλέως διενοήσατο, ἔξω τε τῦ
ἡμετέρων ὁρίων καθήμενον, ἐπιστολὰς τῷ Γ'χα-
ρίᾳ, τὸν τῦ μεγάλου Δυκὸς ἀδελφοσυμβίῳ
πεμπὸν. ὡς χθες ποιᾷ), δὲ παρεστεῶτα τὸν
καθοσιωσιν, τῦ ἐγκλήματ ἀνὰ, αἱ τὸν ἑρέ-
νδυν δέχοιτο. αἱ δ' οὖν ἀλλὰ τῇ δίκῃ καθυ-
πάγθ. ὁ δὲ τῇ ἐνστάσ ἀβασκαν ἔφαν, τὸν πε-
μφείαν ὑπέχθ. Κάκκως ᾗ Μοναχὸς δὲ οὖν
κατ' ἐκεῖνον ἐδ. ἐς πόσον γὰρ παρωξυσμέν
λῶ, ὥστε περβαλλθ λῶ μόνον πνὰ κινῆσαι,
καὶ τὸν περσοπολῶ ἡ ποινὴ διεδέχετο, ὥστε καὶ
πσὸς λῶ ὁ λέγων μόνον ἀπὸν, τὰς περὶ οὖν
ὑπάτους ὑποψίας εἰς ἐκείνους μαρτυρίας
ἐχυρίζομεν, καὶ περὶ ὃ τῆς ὀργῆς ἀπαρ-
γήτητον ἀνδράσιν οἷς λῶ παρέμεσίζε περὶ
ἐκείνου, δοτολογέμεν, βασιλικὸς περέτατε νόμος,
ὡς μὴ καλὸν ὢν ἃ δὲ δίκαιον, κ
μοναστὰς οὖν Ῥωμαίους πολιτεύεσθαι, ὡς με-
τανοίας ἔζωθεν τὰ πλάσματα. ἔχθ δὲ καὶ
τῷ περσκέλλοντι δυσμενὲς, ὅτι λέγει ἡ
ἀκείνου, ἡ καὶ πλαπόμεν ἐκ τῆς ἔξω
πλοῦτον ἀπεχθείας, αὐτὸς δ' ἀκείνου ἀνάγ-
κλιν ἔχ μετάνοιαν ὃ ἔγκλημα. τοῦτο πολλάκις

A datos Viros, nec illi aut detrectarunt officium, aut eo segniter functi sunt. Cæterùm quantocumque agereor studio, nihil planè impetrarunt. Cum autem inter hæc contigisset, à meridianâ parte per diem moveri terram, Perdiccas dixisse delatus: *Non se mirari terram concuti: sed non ruere vicinum montem supra talia agentes*: pœnam dicti tulit truncationem nasi. Ar alius qui propinquum hujus Adolescentem, veteri familiaritate carum, nunc fortè obvium amanter amplexus fuerat, narium abscissionem eâ in Puerum amoris significatione lucratus est.

B Dicendum & quod Georgio Pachomij contigit, Literatori in pancis ejus generis præstanti, cæteraque honesto. Is nuper apud Heracleam Ponti suæ Professionis operam navãs Præfecto illic Srrategopulo Michaëli, cum hujus publicis occupationibus prohiberetur munus istud suum de die obire, plerumque noctu Scholas suas habuerat. Hoc auditum Imperaror interpretatus atrocirer, repentè Michaëlem quidem, abrogaro Magistratu redactum, in ordinem cirar ad sese dicturum causam affectati regni. nec morata miseri damnatio est: pœnâ excæcationis & ipsi decretâ; continuoque inferendâ, nisi precibus infimis cõtentioneque anoisa summâ, quæ Reo erat Neptis, Augusta, ægrè tandem supplicij dilatioocm impetrasset. In Pachomium ira effusa omnis sine obice pervenit. Ex hujus famâ doctrinæ cum nocturnis istis, de quibus erat nunciatum, comparatâ congressibus, in eam suspicioisissimus Princeps opinionem incubuerat; esse illum noum aliquem ex istis Aucupibus prænotionum de futuro, qui libros scrutari reconditos soliti, fata imperiorum, & successionum in hæc seriem, audacibus explorata conjecturis, quæstiosè curiosis venditant. Suberat & alius haud ita multis norus odij fomes; horror ex omioe vocabuli. Quippe Imperator, & ipse avidus capeator præsagiorum, nescio quid submurmuratum inaudierat, quo Pachomij nomen eum suâ ipsius pernicie, fatalis nexu necessitaris implicaretur. Id ille, quod optimus Vaticiniorum Interpres postmodum evcutus explicuit, non clarè intelligens quò pertineret, & quò vergeret impotenter exhorrescens, in eam persuasionem rapuie, ut sibi sucecessurum in Imperio hunc Pachomium portendi crederet. Id verò ratione omni prævertendum ratus, istum infelicem reddere Imperio ineptum immani oculorum effossione occupar. nec sie, infelicior ipse cæcis spebus in crudele tractus facinus, instantem vitavit, si non potius arcessivit calamitatem, quæ ipsum apud Macedoniam in Agro dicto *Pachomy*, in hujus & aliorum ultionem scelerum, haud longo post tempore manebat. Interim miserrimus Pacho-

C

D

mius

mius instrumentis literariæ suæ professionis luminibus orbatus, adeò non jam providere ampliùs arcanorum indicio librorum futura poterat, ut ne præsentia quidem cerneret: & vitare ambulando incursum obviorum, nisi alieno nequiret admonitu. admirantibus, qui hæc videbant, cunctis; etiam usque ad Ludimagistros, alienissimæ homines à Regno sortis, ambitionis atrociter æmulantis armatas furore suspiciones non dedignatas esse descendere. Eâdem hac afflatum atrâ rabie Imperatoris mox in Monachos odium ernpit: non eâ illis infensi causâ; quòd Ecclesiæ rebelles Schisma facerent: sed quòd dies ipsius numerarent; & definirent tempora: morte scilicet ejus se defunctum malis quæ patiebantur arbitrati. Hos ille acribus, & irâ flagrantibus percellebat minis, quas ne statim in rem conferret, quædam sustinebat famæ cura, & metus, ne videretur sine causâ idoneâ sævire. Tamen & hunc paulò post respectum eluctatus, Galactioni quidem eruit oculos, Meletio verò linguam abscidit. Exilia decernebat mera cum remittere se in clementiam volebat. Itaque Lazarum Gorianitem, Virum Venerabilem, ista moderatio servavit. Cum enim mississet qui eum excæcarent, revocatis ijs, exterminare satis habuit. At Macarium nec sua innocentissima simplicitas, quæ cognomen illi *Columba* pepererat, nec locorum ubi degebat diffitorum à nostris finibus longinquitas, Imperatoris sævitiæ subtraxit. Hic enim illum postulatum Majestatis, quasi conatum in se concitare Occiduorum Dynastas Tractuum, comprehendi curavit per Icarium, titulo & honore Magni Ducis Classi Præfectum; captoque conditione latâ, ut, vel debitas Reo Perduellionis pœnas lueret, vel eas redimeret approbandâ Ecclesiarum concordiâ, cui eatenus acquiescere renuerat; in eum se obfirmantem in rejectione Pacis, lege actum est. Coccos verò Monachos præterco, & eos qui apud illum erant, ita enim irritabilis erat in hoc genere, ut quicumque proferret modò aliquid de controversijs quæ tunc agitabantur, in contrariam ipsi sententiam, statim prolationem exciperet præsens pœna. Nec verò discrimen aut delectum adhibebat in admittendis de re tali delationibus: sed quisquis quemcumque accusaret, dicto primo faciebat fidem. Quinetiam suspicionibus meris in subditos, velut testimonijs innitebatur: & cum à Viris gravibus, quibus licebat liberè cum illo agere, nimiæ in hoc severitatis argueretur, allegabat ille contra in defensionem sui: regias leges, usiratumque Principibus agendi modum: addens: haudquaquam rectum esse, Romanos ab Imperatore gubernari sicut Monachos à suis Præpositis; qui delicta suorum Cœnobitarum, pœnitentijs expiare satis habeant. Pacilitatem autem credendi delatoribus, quadam efficacirer occurrendi nascentibus malis necessitate purgabat, cum diceret: qualecumque indicaretur Principi crimen; sive auditum verè à deferente; sive fictum malevolè, è bono communi esse accusationem admitti. Hâc ille sui defensione sæpiùs utebatur: adjungens in parte infelicitatis numerare se, quòd qui à Puero audisset Amicus Monachorum; nunc istud genus hominum odisse cogeretur, propter ipsorum malevolum animum. malevolentiæ videlicet adscribebat, quod illi refugerent approbare quæ fiebant. Ex hoc porrò declarato Imperatoris in Monachos odio fic-

bat

bat, ut illi curiosè indagarent tempora, præsentiscere{t} divinationibus conantes, quando, non quidem Imperatore (nam sine Principe vivere se haud posse, uti nec corpus sine corde satis norant) sed malis urgentibus liberarentur. Enimvero, quoties hominibus arbitrâ sui poreſtate Dei Conditoris beneficio prædiris, ex declaratâ voluntate jus habentis ipsis imperandi, necessitas faciendi quidpiam incutitur, intentatâ, ni fecerint, comminatione gravis mulctæ; si non aliud in obsequendo periculum appareat, quàm incommodi corporei, subeundum illud est: & quantumenmque malum ejus generis exhauriendum libenter membris, quò capiti cohæreant, hoc est Principi; cujus individuâ connexione cum subditis salus universi Reipublicæ corporis continetur. Sin ne obediatur revocet pernicies animæ: quod istis tunc quibusdam videbatur: tunc sanè salutaris, & propterea, tacitis saltem votis, expetibilis omninò est mutatio talia jubentis Principis: eni tamen bi nimiùm fortè indulgentes sensui; nec satis cavenres, ne in apertum arcana desideria prodirent, dum præsagiorum mortis Augusti anguria captant imprudentiùs, ejus iram in se ipsos acuentes, ingentium sibi fuerunt malorum causæ. Agebat ille in hoc quidem non rectè: qui, cum oportuisset obliquum ad recti normam corrigere; sicque ambo exæquare: contra cogebat detorquere, quod per seſe rectum fuerat, conformareque ad pravitatem obliqui: non emendans id quod erat vitiosum: sed crimini vertens, si non depravaretur quod benè habebat. Neque diffiteor tamen peccatum à Monachis; quibusdam eorum inconsulti zeli efferveſcentiâ prorumpentibus quò minimè conveniret. Verùm ne ipsum quidem Imperatorem dum his obsistit, medium laudatæ moderationis renuisse; sed excedendo impegisse in contrarinm extremum, confido judicaturos sapientes, nbi quæ fieri tunc contigit attentè perspexerint. Cæterùm cum utrinque acta, sua quædam coloraret rationis species, valere illa debuit ad extinguendos, vel certè temperandos, utrorumque insanos ardores: ut nec Monachi tam contumaciter Augusto repugnarent, pacem Ecclesiarum Reipublicæ utilissimam, accommodatione multis probatâ procuranti: & vicissim Imperator mitiùs eos coërceret, quorum æstuantium metu peccandi, licet vano, infirmis æquum erat conscientijs ignosci. Vt ut porrò quisque de his statuat, inde factum est; ut oppressâ publicè, sævis suppliciorum exemplis, contradicendi libertas, in furtivam maledicendi licentiam erumperet: famosique Libelli clàm, noctibus, spargereutur; quibus Imperatori exprobrabantur vetera scelera invasi perjurio Imperij circumscripto Pupillo, excæcatoque vero herede. His Imperator enm suis supra modum irritati, quam in Aurores Libellorum suis latebris tutos effundere iram nequibant, in eos qui fustulissent inventos, apud seque tenerent, pœnarum crudelitate satiabant. Nam & objici talia, utcumque vera, summam contumeliam putabant; & hujus contumeliæ veros Autores eos arbitrabantur, qui nefaria, & visu primo abolenda scripta, cùm ipsi legerent, tùm legenda cæteris servarent. Fixa igitur in publico lex est hujus sententiæ: *Qui famosum invenerit, si legerit ipse, si alij dixerit, si non statim combusserit, si apud se habere deprehensus fuerit, capitis damnator.* Quæstiones inde acres diraque judicia frequentata de hoc crimine, quod *Basilographium* nuncupabatur. Hujus ut reus quis perageretur, satis erat reperiri penes eum aliquem ejus generis Libellum. convicto, mors intentabatur.

CAPVT XXV.

De Caloïdâ, & de Ioanne Ducâ.

Τὲκμηριοῖ δὲ καὶ ὃ περὶ τῆ Καλοΐδου A παρθένου, ἀνδρὸς ἀληθείας μᾶλλον εἰς ἄκρον μετεπιτιμήσεως, παρθενίᾳ σπουδάζοντος, & ἐλεημοσύναις, καὶ τοῖς πέρας τῶν πλησίον ἀγάπην ἀσκοῦντος. Ἐξυπηρετούμενον δὲ τῇ Δεσποίνῃ τῷ βιβλίῳ, ὧν, ἐσπᾶ μόνον ἔχων παῖδα ἕαλω, ὅτι ὃ ἀληθὲς ἔσωζεν, ὅτι μὴ ἢ ὑπὲρ ὀλίγης τῆς Δεσποίνης σπουδὴ ἐξεπύρωσε. ἀλλὰ τῷ ὀμμάτων εἰρῆ κεν ἀθλίων, μᾶλλον τὰ τῆς καλάσεως εἰς τὸ ἀσκε- B τούμενον ἐξεῖχε, διὰ τὴν τῆς Δεσποίνης αὐχμὴν ἱκετείαν. πρεσβύτερος γὰρ, καὶ ἄγαμος ὁ

QVam autem non vana, quamque irrevocabilis ea supplicij extremi comminatio fuerit, abundè demonstravit, quod Caloïdæ contigit viro eximiæ religionis summæque sanctitatis, in virginitate viventi, exercentique se assiduè in elcemosynis, ac cæteris id genus erga proximos, sine differentiâ delectuve personarum, miseticordis caritatis operibus. Erat autem idem de Familiâ Imperatricis, Penûs ejus curam gerens. Hunc tantummodò habere librum talem deprehensum, non sua pietas servavit; non Patronæ Augustæ quantum posset pro fido & caro

cliente

clientæ ac ministro satagentis suffragatio stu-
diosissima protexit. Illud enim damtaxat
ardentissimis & creberrimè ingeminatis Cō-
jugis suæ pro Caloïdâ precibus vix tandem
Augustus relaxavit, ut pœna mortis in ex-
ecrationem mutaretur. Iussu ergò ejus dam-
natus ad Fori Columnam in Constantianis
sistitur. Advocantur eodem & Clerici, re-
pentino eoque acti, ac minis in cunctantes
sancito accitu, ignari quam ob causam. ade-
esse autem eos idcircò Princeps voluit, ut
genus id hominum sibi dudùm contumaciæ
suspectum, exemplo diri supplicij terreretur.
Quicumque igitur ex ijs quid spectaturi vo-
earentur ignorarunt, quò jubebantur sunt
profecti: qui rem præsenserant, fugam ex-
pedierunt quà quisque potuit tutissimè.
Perducto ad locum Caloïdæ coma detonsa
est; non ad cutem, sed pilis à radice ad ali-
quam adhuc altitudinem relictis extãtibus,
ut pabulum igni essent, per hos intimè pel-
lem ipsam ac calvam ambusti verticis per-
vasuro. Applicatæ dehinc arteque appres-
sæ Miseri capiti chartæ membranæ pice illi-
tæ inflammantur, vimque ardentem ab occi-
piti ad synciput & frontem, usque ad oculos
eâ corrumpendos spargunt pressèque admovent. Naso ad extremum cultri acie trun-
cato, semiustulatum semique mortuum Infe-
licem dimittunt. Verùm hæc paulò post
sunt acta, reverso jam in Vrbem Imperatore.
Tunc autem mensis Augusti sextadecimè;
postridie festi Deiparæ, discessit inde Impe-
rator, discessit & Patriarcha, Iosepho Expa-
triarchâ priùs misso ad Cosmidium. curavit
autem Imperator adducendum ad se Gabri-
elem Sphantzen, Nepotem ex Sorore Ioan-
nis nuper excæcati. Hnic Sphantzi, quem
antea honoraverat Præfecturâ majoris sigilli,
postea quasdam ob culpas veras aut affictas,
eruerat oculos. Hoc porrò tempore con-
sociatum eumdem cum suo Avunculo Ioanne,
quem item accersiverat, ducere secum vo-
luit hoc itinere, quo Nicomediam versus,
& ei adjacentes Vrbi regiones tendebat. Pa-
triarcha verò trans maris fauces ad Cibo-
tum evectus, rectà contendit Nicæam. At
Imperator duos cæcos circumducens, ubi
eos sub tutâ custodiâ concluderet, quærebat.
Cæterùm Ioannes incredibili mœstitiâ ca-
lamitatem ferens, quam se haud meritum
putabat, nec cibum admittebat, nec potum:
nec eruda etiamnum vulnera recens effoso-
rum oculorum curâ foveri necessariâ sine-
bat. Portabatur tantùm inets pondus; &
ubicumque deponeretur, ad petram, aut ad
solum, prout occurrerat, allidebat caput.
mortem omninò velocem quærens: quam
longè priùs invenisset, nisi studiosè à Custo-
dibus teneretur ne noceret ipse sibi. Nec
tamen cura quantavis illorum prohibere ad
extremum potuit quin ex intervallis iteratâ

A καπήχρη ὡζὰ ⟨ϕ⟩ τῷ φόρῳ κίονα ἐν Κων-
σταντιαναῖς, καὶ τοὺς Κληρικοὺς ἀπαντᾶν ὅπ-
σιλλα τῷ παχίσει μηδὲν εἰδότι, καὶ τῷ
τόνῳ ἐφισταθαι. κληρικοὺς δὲ πάντως ὀκάλει,
ὑποπτους ἀεὶ τοῖς αὐτὸς ἔχων, ὡς ταῖς εἰς
ἐκεῖνο ⟨ϕ⟩ τιμωρίαις δεδιξόμενος. ὅπως δὴ τοῦτ
ἐν εἰδότι λῷ τὸ πραχθέν, ἀφικνοῦτο·
οἱ δ' εἰδότες, ἐπαγγματθεντες τῷ ὑποφυ-
γόντι, ὡς εἶχεν ἕκαστος. ἰσῶν δ' ὄντων ⟨ϕ⟩ ἀνδρῶν,
καὶ ἀφετῶν μᾶ, τοὺς πρίχας τῆς κεφαλῆς ὅλης
B ἐν χρῷ κείραντες, ὡς ζωπυρήσειν καίοντι τῷ
πυρί, ἐμβαλλουσι πῦρ τοῖς χαρτίαις ἐσβεσμέναις
ζωπύρῳ, καὶ τῇ κεφαλῇ ἐπιθέσει, ὡς
ἅμα ταύτῃ καυσουμένοις, ἅπτα καὶ τῷ ἑτέρῳ
πώγωνι μαχαίρᾳ, ἡμιξαίνει, εἴτ' οὖν ἡμιδαῆ,
ἀφιᾶσιν. ἀλλὰ ταῦτα μὲ μικρὸν ὕστερον, ὅτε
τῇ πόλει ὑπεδεδίμαχε. τότε δὲ, Ποσειδεῶνος
ἐνικαδεκάτῃ μῆ τῷ τῆς Θεοτόκου ἑορτῷ,
ἐξελαύνεται μὲ Βασιλεὺς, ἐξελαύνεται δὲ Πα-
τριάρχης, τῷ Πατριαρχεύοντι Ἰωσὴφ,
C πεμφθέντος εἰς τὸ Κοσμίδιον. ἀλλ' ὁ μὲν
πέμψας, καὶ ⟨ϕ⟩ Σφαντζῆν ἀγαγὼν Γαβριὴλ,
ὃν ἀπαντῆσον ὅτε ἦλθε πυθόμενος Ἰωάν-
νης, ἔχε μὲ παρὼν ⟨ϕ⟩ ἐν τῇ τοῦ Παρακοιμω-
μένου τῆς μεγάλης Σφενδόνης τιμῇ, ὕστερον δ'
ἐκ αἰτίας ἐξεπίτηδες, ζωπυρεῖσθαι συνέβη με
ὅλῃ τῷ Ἰωάννῃ, ἐς μὲθ' ἑαυτοῦ ἐπαγόμενος,
τῷ παρὸς τῷ Νικομήδους, ἐς τὰ ἐξῆς ὁμοίως,
ἅλωσιν. Πατριάρχης δὲ τὸν χῦ τῷ κιβωτῷ
D τῶν θαλάσσης πρόχαλον ἀμφιπεραιωσάμενος,
ἀῦθι Νικαίας ὥρμα. κἀ δὴ ὁ μὲ Βασιλεὺς εὖν
πυθόμενος ἄνω, ὅπου κἀ ἐπιορίσοι διατάσσει. ὁ
δὲ Ἰωάννης τῷ πυθομὲ μὴ φέρων, ἐς ἀναξιο-
παθῶν, ὅλως ἑ ἔφθη παρασπεισε, ἑ ποσὶ
παρασπάσας, ὅπ ἄλλο ἢ τῷ εἰς ὑπομένειν
ἐξῆ ὀφθαλμῷ εἶα γίνεσθαι μόνον ὃ κενὸς φόρ-
τος ἀγόμενος, ὅπη πανυχίοι γῆς, ἢ ἐ πέ-
τρας, τῷ κεφαλῷ παρασαρξάσθαι, ὡς πεθη-
ξόμενος ἦν, ἐ παχ' αὖ ὅπ τύπτων ὁπ πλεί
E σοῦ ⟨ϕ⟩ ξιωέβαρε τὸ θανεῖν, εἰ μὴ ἐ ὠζὰ τῆς
φυλακῆσαι ἐπέσχετο. πλεῖν ὅ κατ' ὀλίγον
καὶ σχήσεις γινόμενος ⟨ϕ⟩ ἐς ὅσον πλεῖσον συγ-
κεφαλαιοῦν, τὸ θανεῖν ἐπῆγε. κἀπεῖθεν,
ἀπέλλακτο μὲ ὁπῶς ζωὸς ἐπιδῶναι, ἀπέλ-
λακτο δὲ καὶ Βασιλεὺς τῆς ἐπ' ὀκείνῳ φρον-
τίδος. ὡς τὸς δὲ τὸν χῦ τὸν Σαλγαρεὺν ἀπεμηχανᾶ-
σθαι ⟨ϕ⟩, καὶ τὰ ὀκεῖσε φρόντισε ἐς ἀσφαλεῖ,
τῇ ἑαυτοῦ παρουσίᾳ, ἡδόμενος ⟨ϕ⟩, Γαμηλιῶνος
μηνὸς ὑστεροφθίνῳ πρὸς πόλιν. Πατριάρχης
δὲ πλησίον ἐλθὼν Νικαίας, κἀ ἐνταῦθα ἐνω-
λισάμενος ⟨ϕ⟩, ἀναλθὼν τῷ πόλῳ ὅθεν ἔκρινε.

τὸν

τὸ γ' ἐλάττω δεῖν, ἥλιον γὰρ ἔχειν δίδυμα, καὶ
γε γοερίμοις ἐκ παρασκευῆς ἀλγεσιν, μᾶλλον
ἢ ὅ κατ' ἐνίους ἡμερῶν ἀπορίᾳ, ὅ δ' ἀπελ-
θὼν πάλιν μὲν ἀλγεσιῶν ὡς ἔξω, ἀναξέως
ἑαυτῷ δὲ τῶν μὴ παρόντων τοῖς ἐνοῦσι παρέγ-
μασιν ὠφέτο. ὅθεν κἀ φρύαγμα, ὅ τῷ λόγῳ,
κεχυσώμενον, Πολυπαθίων τε ἐπίσχεσις, καὶ
τὸν ταχίστην ὑποστρέφειν ἔγνω. ἡ γὰρ τῶν
Ὑφώσεως ἑορτὴ ἀπεῖχε τῇ μὲν ἑβδόμην.
τῷ δὲ καὶ ὀκτὼ πόδας, πεντεκαιδεκάτῃ
Γαμηλιῶνος ἀπῆντα πρὸς πόλιν. πρὲ δὲ τῆ
καθ' αὑτὸν ὑποσιλλόμενος ὡς μὴ ἀφ' ἃ
συμβαίνοντα ὀλιγώρως ἔχειν δοκοίη, ἅμα τῷ
τῆς πύλης ὑπερβῆναι, πρὸς Βασιλέα ἦει, διη-
μέρευέ τε πρὸς χάριν, καὶ πρὸς τὴν ἑορτὴν
κομιλημένος πρὸς Βασιλέως, ἑτοίμως ἵν
ἐλθὼν ἐπιπλᾶν· πάντη γὰρ ὑπέστελλεν ἑαυ-
τὸν ἔξω δόξοντες τοῖς ὀχληροῖς παρέκυρ-
σι, καὶ μεγίστη μοῖρα τῆς οἷς ὁ μεγίστος ἀφ-
ῆν ἐλπίδων, ἡ πρὸς τὸν Βασιλέα ὑποπίπτοις
καταφαίνετο. τὸν μὲν οὖν ἡμῖν ἐνίστῳ ἐλάτ-
των φερομὲν ἵν. τὸ δὲ, Παρσιαρχεύοντα ἀφα-
κεῖσθαι ἐνοχλοῦσαν, ἵνα καὶ τῷ θανάτῳ ἐπῇ.
ὁ δὲ ἐκ τῆς παρουσίας ὑποτονώμενον ἵν
πρυμνησίᾳ τῆ Βασιλέως ἀσπάσαι. ὅ γὰρ καὶ
ἐδόκει οἰκείως ἀφασπάζεσθαι, καὶ οἷς αὖ ἐνίοις
ἐπαίρειν μᾶλλον, ὡς παρ' ἐνίοις πεφαμ-
μένοις, κἀ δόξης τυχόντι, ἀθετεῖν μὲ τὰ συγκεί-
μενα κἀδόλως ἐποίει. τὸ δὲ πρὸς τὸν Παρσιαρ-
χεύοντα τὰς αἰτίας ἄγειν, ἡ γὰρ ἀναφορὰ τῆ
σκανδάλῳ σφίσι πρὸς ἐνίους ἵν, ὡς ἔλεγον,
ἀσφαλὲς τὸ κατ' αὐτὸν Λατίνους καὶ μόνον
τὸν ἐν τῷ Συμβόλῳ προσθέσιν, κρίνοντα,
ἑτοίμως ἵν ἐν τῇ ἔξω καὶ πεφανῶς καὶ
ἀμφοτέρωθεν, ἔκ τε Βασιλέως καὶ τῶν πα-
χόντων ὁ ὅλος ἀπῇ πολίτης. ἐνίστε μὲ,
ὡς τὸ τῶν οἰκείων ἀπολωλότος ἄνιαν, τὸ ὃ δὲ
δ' αὐτὸν παρόντων μὴ ἔωντα τὰ πεπραγμένα
τῷ χρόνῳ μᾶλλον ὑποχαλᾶν. τοῦτο ξυνῆν
δὲ ἄλλοις πλείοσιν. ξυμβεβήκει δὲ Κωνσταν-
τίνῳ τῷ Ἀχρυπολίτῃ, ἐπὶ Θεοδώρου Μυζάλων-

A sæpiùs in sese sævitiâ voti miseri compos
brevi fieret, in illâ desperatione vitam fi-
niens, & Imperatorem solicitudine de se li-
berans. Is autem obiter inspectis, & quo
opus habebãt præsidio firmatis, Arcibus cir-
ca Sangarim, Septembri mense in Vrbem
revertitur. Patriarcha verò progressus us-
que ad viciniam Nicææ, & ad Ennatum, si-
ve Nonum, hospitatus, ingredi Vrbem no-
luit. Causa sic statuendi fuit, quod nihil
haberet tunc ad manum unde Cognatos
suos ac necessarios, qui multi degebãt illic,
B muneraretur. Indecens autem ingratumque
videbatur, nec aut cærerâ suâ dignum cle-
gantiâ, aut rebus ejus conducibile, primo
post adeptum summum honorem sui conspe-
ctu, nihil suis largiri. Quare in proram,
quod dicitur, incumbens, retroque inde ce-
dens, Polypitbia superavit, & confestim re-
verti constituit. nam & Exaltationis Crucis
imminens Festum increpabat moras. Festi-
nans igitur, die tertiadecimâ Septembris
Vrbem tenuit. ac solicitus de suâ apud Prin-
cipem gratiâ, quam ne refrigerari contin-
C geret, non immeritò fortasse verebatur, ob
ea quę in causâ Schismatis in dies eveniebãt
plerisq; reluctantium paci, culpam omnem
Veeco imputantibus; querentibusq; ipsum
scriptis suis terminos Patrũ, & fixa Dogmata
convellere, atque ultrà modum omnem ef-
ferri. Ob hæc, inquam, sibi timens statim ac
navi exscendit, ad Palatium rectà perrexit:
Imperatoriq; diem totũ officiosissimè adstitit,
eidemque ad festum vocanti, paratum se ad
eundũ, & celebrãdum exhibuit. Mirabiliter
enim ex illo mutatus qui tam liberè antea
obsistere Principi audebat, nunc ad nutum
D ejus se fingebat in omnibus: malis nimirùm
ijs domitus, quæ passum eum ex offensione
Augusti, nimiâ ipsius libertate irritati, supe-
riùs retulimus. Et fructus hujus obsequij
non parvus illi constitit. Nam utcumque
non probabat Imperator controversiam de
Dogmate moveri, & in pacis negotio ulte-
riùs rem provehi, quàm pactorum conven-
torum cum Latinis præcisè tuendorum ne-
cessitas posceret: summâ perstitit constantiâ
in protegendo Vecco, quem, ut dixi, publicæ
passim querelæ traducebant quasi fontem
E atque autorem perturbationum præsentium;
idcircò quòd haud contentus utcum que to-
lerari usurparique concordiam, contenderet insuper demonstrare, rectè sentire Latinos
in Dogmate de processione Sancti Spiritũs; ac vix culpam eorum levem agnosceret dum-
taxat in additione ad Symbolum attentandâ. Hæc incredibiliter efferabant plerorumque
animos. opinioque multorum non inverisimilis fuit: si ab his Veccus temperasset, futurum
fuisse, ut sensim fervor Schismatis consenescceret; & cuncta tempore ad tranquillitatem com-
ponerentur. Cum igitur ex his fieret ut quotidiè fervidiores quidam zelo inconsulto
prorumperent ad negandam Imperatori obedientiam, in ijs quæ ad observandam Pa-
cem juxtà pacta præscribebat, ijdemque Patriarcham Transfugij ad Partes Latinorum
criminarentur; Imperator contemni se inobedientiâ Subditorum patientiùs tole-
rans, ita exardescebat pro Patriarchâ, ut istas in eum jactatas accusationes morte
pejus aversari videretur. Cum autem hoc nomine vehementer iraseceretur cunctis ex quo-

eumque ordine ac genere, qui talia murmurarent: tum impotentissimè indignabatur quoties id illos agere videbat, quos caritate præcipuâ complexus educasset à pueris, exulisset honoribus; ideoque ad quidvis sibi obsequendum ingentibus sibi autoratos beneficijs crederet. Ex his, præter alios plurimos stomachatos in Veccum, non impunè; duo præ cæteris fuerunt, Constantinus Acropolita, & Theodorus Muzalo, quorum, præsertim Muzalonis, casus hîc memorari, non abs re opinor fuerit.

CAPVT XXVI.

De Logothetâ Generali Muzalone.

HOrum illum quidem à Patre Magno Logothetâ acceptum educarat apud se, insormarique optimis artibus curarat Imperator: sibique jam intimè admotum in familiarissimis habebat. Hunc verò adscitum ex militari ordine, & literis ac disciplinis suo sumptu jussum imbui, Logothetæ Generalis Dignitate honoraverat; eodemque aucto insuper in potentiam affinitate splendidâ (nam illi filiam Cantacuzeni dedit Conjugem) principali Ministro in publicarum rerum gubernatione utebatur. Atque in Acropolitâ quidem ulciscendo iram in potestate suam habuit, non ulteriùs sæviens, quàm eum privando loco gratiæ quem priùs tribuerat, & à suâ familiaritate removendo: in Muzalonem totas habenas iracundiæ laxavit. Cum enim eum occasione fortè instante mittendi Legatos Romam, explorandi, ut opinor, ejus animi gratiâ, præ cæteris invitasset ad istam Legationem susciipiendam, & ille, propter videlicet omnibus notam ejus à Latinis & à concordiâ eum ipsis aversionem, admittere præfractè recusasset; ac ne iteratis quidem apud ipsum de hoc instantijs plùs profecisset Imperator, quàm si surdo caneret, aut innueret cæco; ad extremũ, omni excusâ priori moderatione, exeandescens, fratrem ejus, quê sibi Admissionalê ipsius cõmendatione fecerat, accitũ, corripere fustem jubet, suumq; Germanũ validissimè pulsare. Fecit id ille nõ perfũctoriè, spectãte instanteq; tam inexplebiliter Augusto, ut cum baculus in tundentis manu vehementiâ ictuum fractus dissilijsset in frusta, nondum irâ sattatâ, sumi alterum jusserit, plagasque accumulari. Neque hic infelici malorum finis. Eundem & à suo conspectu & ab administratione rerum amovet. in eoque ejus despectu perseveravit, quoad ille victus malis, & prioris fortunæ desiderium non ferens, ad preces infimas descendit; declaratâque perperàm actorum pœnitentiâ; & idoneis quasi vadibus ac pignoribus de sê datis, exhibitione contrariorũ operum & sensuum, fidem promissi fecit quo se obstringebat, non solùm ad deinceps acquiescendum Paci, sed &, si quid ulteriùs eo in genere Augusto cordi esset, citrà ullam exceptionem aut moram obtemperandum cunctis

Ὧν μὲν οὖν πρὸς τοῦ Παχυμέρους τοῦ μεγάλου Λογοθέτου λαβὼν, ἀνῆλε παιδίων καὶ εἰκῶν ἀποκλησιάζειν· ἐς ὅτι μάλιστα. ὃν δὲ ὁ στρατιωτικῆς μοίρας ἀπολαβὼν, καὶ τοῖς μαθήμασιν ἐκδοὺς ἐκχολάσαι, Λογοθέτου τοῦ γενικοῦ ἐτίμα, καὶ ἄξας ἐς γυναῖκα τὴν τοῦ Καντακυζηνοῦ θυγατέρα, καὶ μεσίτην τοῦ κοινῶν ἐκέκτητο. ὃν μὲν οὖν Ἀκροπολίτου καὶ ἀπεπειρᾶτο ἐς κρίσιν τοῦ κατ' ἐκεῖνον· ὃν δὲ θυμὸν ἦγε. τῷ δὲ Μυζάλωνι καὶ λίαν κολούμενον ἐῶν. τῷ δὲ ἐαυτοῦ καιρὸν ἀμείβετο πρεσβείας πρὸς Ῥωμαίους, ἀφαιρούμενος τοῦ ἄλλου ἐ Βασιλεὺς, καὶ πᾶσαν οἵμαι, πλὴν ἐπαίχε τούτῳ τὸ τῆς πρεσβείας ἐπιδέξασθαι. εἰς δὲ πρεσβείαν τόδε λίαν πλὴν τοῦ δοκεῖν κωφῶν προσλέγεσθαι, καὶ γε τυφλῶν τῷ τούτῳ ἀξιοῦντι, καὶ ἡ αἰτία τῆς παραπτώσεως οὐκ ἠγνόητο, αὐτίκα θυμοῦ πρὸς ἐγκρατὴς ὤν, ἥψατο ποτὲ, καὶ τῷ ἀδελφῷ προσέταξε, ὃν καὶ τοῦτ' τοῦ αἰσχρῶν εἶχεν ἐκείνῳ μεσιτεύσαντος τοῦ ἐπιτροπείαν, πολλὰς καὶ βαρείας ἐπιτάνῃ, εἰς μηδὲ τοῦ ἐν χερσὶ βακτηρίαν ζωσχολῆς πλήττειν, τῷ κατ' ἐκεῖνο Βασιλεῖ θυμῷ αἰρέσεως, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀναπόντων τὴν θρασύν, ἄλλον ἀφαλιφθῆναι, ὃ ἐκείνῳ ἔργον ἀναπληρώσειν. ἀλλ' οὐκ ἰῶν ἐκείνῳ τὰ τῆς τιμωρίας ἐς τοῦτ. ἀλλὰ καὶ δόπο πρεσβείαν ἐπαίει, καὶ τῆς τοῦ κοινοῦ μεσιτείας ἀφῃρῆσθαι οὐκ ἀπέκνα. καὶ παρισωμένῳ διετέλα μέχρις ἂ οἰκειοχείροις ἀσφαλείαις, μὴ μόνον προσήκατο τοῦ ἀρχαίου, ἀλλὰ καὶ πλέον ἰῶν ἔτιμῳ ἐ καλοῖς προσῆγεν. ὁ δὲ τοῖς μὲ παρῶσιν ἀρκύμενος, ὅτι δὲ ὃ πλεῖον ἐκείνῳ μὲ καζομένῳ δόξειν ὡς καταφυχθέντος καὶ ζῆλον, ἑαυτὸν δὲ μηδ' ἀνεχόμενος παρισῶν ὅλως ἀφαιρεῖν πλέον τοῦ συγκαμνόντος, δεξάμενος αὖθις τοῖς προσχθεῖσι μόνοις ἐμμένειν, ἐπίκλεις.

quæ

quæ juberet. in hoc quoque nimius, ut Imperator ipse judicavit. Qui quòd offerebatur eatenus duntaxat acceipiens, ut Muzalonem perstare deinceps in statutis circa pacem Ecclesiarum gauderet, improbavit apud se graviter præparationem animi quam ostendebat, ad ulteriùs, si jnberetur, progrediendum. in quo animadvertebat, non sine tacito contemptu, refrixisse zelum ejus usque ad relaxationem necessariæ constantiæ, quam in rebus Religionis invictam exhibere Christiani est officij. Ipse porrò Imperator & tunc & semper aliàs præ se tulit: abhorrere omninò se à plùs eõcedendo Latinis, quàm quantum erant conventionibus stipulati. Muzalonem igitur in locum petistinum recipiens, jussit, ea solùm inconcussa tenêre, in quæ utrinque à concordiam tractantibus convenerat.

CAPVT XXVII.

Vt ex Occidente redierit Porphyrogenitus; & de Cotanitzâ.

Τοῦ δ' αὐτοῦ ἔτους ὑποστρέφει μὲν ἐξ A Ἀνατολῆς ὁ Βασιλεὺς Ἀνδρόνικος, τὴν Δέσποιναν οἰκεῖσε καταλιπών. ἀνήγετο δὲ καὶ τότε ὁ ὑπ. Δύσους ὁ Πορφυρογέννητος, οὐδὲν εἰς Τροπαι. φέρων, ἢ τὴν Κοταντίτζαν ὑπὸ χεῖρα πομπεύμενος, ὁμολογίας ἐν ὅρκοις, τῷ μηδὲν τι παθεῖν ὑπ. Βασιλέως ἀπήκειν. ἐπὶ ὁ μὲν ἐμμένων τοῖς ὅρκοις, εἰς τέλος ἀσφαλῶς ἔζησε. Βασιλεὺς δὲ ὁ ἐφ' αὐτοῦ μόνον παρορώμενος, εἴς τι τὴν ἀπὸ B οἰκείας δουλείας, καὶ ὃ ἔξεις καὶ εὐνοίαν ἀδιλείπτως· ἀλλὰ καὶ τὰ ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν ἡμέραν σκοπούμενος, ὑπεφλοιῶ ἐνέλειπε. μὴ δὲ δόλῳ αὐτὸν ὑπονύξῃ, εἰς ὕπνωσιν ἀλαθῆ, ἀλλὰ καὶ υἱὸν ὑφ' αὑτοῦ, μηδὲ ξυναιτιῶν ὅλως, καὶ δὲ κακὸν παρόντος κακὸν, ἀ δεσμῷ μαντείας, ἀλλὰ φυσικῇ γνώσει παρορᾶν ὃ μέλλει. ὃ δὲ τῷ λησταὶ εἰς πᾶσαν ἥκοντα μηδὲν ὁμαῖς ἑτέρου δουλεύοντα ἀλαπάσαι. εἰς γοῦν ἀμεταθέτους ἔχειν ὁ Βασιλεὺς ὅτι τάχιστα, καὶ ὃν υἱὸν C εἶδε ὅρκους παρατείνοντα, ὅλως ὑποκρίσεις ἀπλαγῆναι λόγοις, αὐτὸς καὶ ὁ φυλάξαι εἶδε ὅρκους, εἰς μηδὲ παραδίδοσθαι ἢ Ξυμπᾶσι ὃ σύμπαν, ἐκείνῳ δ' ὕστερον τὴν ὀρθὴν ἐλαθέσθαι, ἀκριδωτὴν παρέξειν ἕξιν, ἀπατεῶνα παρεῖδε εἶδε λόγοις, ὃ τὴν ὑφ' ἑαυτῷ ἱκετείαν ἀσθενεῖ ὁρᾶν ὁ δεξάμενος, ἐγκλὺν ἀσπὶς τῷ κινδυνεύοντι καταφυγὴν παρεῖδε ὃ μέλαν, ὃ τὰ τῆς Μοναχῆς ἀμφίσταλλε, εἴ πως ὑποπλῆσαι συνθεὶν τῷ ὑφ' ἅπαξ τὰ τῷ κόσμῳ ὁμολογίας δοποτεμόμενος φρουτᾶς, μὴ αὖ ἵνα δυνατὸν εἴη) ὑπόπλους ἔχειν ὡς φαφίσασθαι τὰ παρόντα. στιβαδεύειν δὲ καὶ ὁ χεῖμα τῷ Βασιλεῖ, ὥστε δοποδέχεσθαι ὃν ὑπόπλουν μὴ πιμφθῆναι. ταῦτα λέγων παρὼν ὑπὸ ὁ Πορφυρογέννητος, καὶ βαλὼν ἀσπὶς τὴν δεξιᾶν ξυνιόντι, δῆλος ἦν δοπολύων ἐγκλήμα-

EOdem anno redijt ex Orlente Imperator Andronicus, Dominâ ibi relictâ. redierat ante hunc ex Occidente Porphyrogenitus, nihil ad Trophæum ferens. non enim bello vicerat; sed nitrò subjunctum potestati ejus Cotanitzam secum ducens: postquam ei jurejurando caverat; nihil illum grave ab Imperatore passurum. Ac Porphyrogenitus quidem quantum in ipso erat, præstare juratam fidem ad extremum volebat. Imperator autem turbulentum Cotanitzæ ingenium satis perspectum habens; & quamquam in præsentiâ nihil ab eo timendum videret, in posterum providenter metuens ne captato aliquando tempore negotium Heredi faceseret, depositâque obsequij larvâ quam ei desperatio rerum suarum utiliter modò indnisset, ad fraudes perfidiamque solitas revolveretur, prævertere formidatam perniciem suspecti capitis excæcatione cupiebat. Nec enim quo minùs id ageret, religione Sacramenti se teneri diffserebat. utique enm non ipse jurasset, sed absque jussu consensuque suo Filius: cui sufficeret ad exsolvendam fidem, abstinere ipsum à supplice mulctando; non ad se præterea pertinere arbitrantem; si quid aliud, suo quodam consilio, Patet decerneret. Mali porrò praviq; hominem animi & esse & fore Cotanitzã pro certo habebat Imperator, non edoctus oraculo, aut vaticinandi monstranre vi, sed naturali prudentiâ, quod erat eventurum præsagiens: nec persuaderi sibi finens ferocem juvenem gustatâ semel latrocinij dulcedine, bonâ fide snb alieno Imperio victurum, temperaturumve in occasione novandarum rerum à jugo excutiendo. Ab hoc autem, cui inflexibilitêt hærebat, proposito, frustrà Porphyrogenitus Augustum dimovere conabatur, datum à so jusjurandum obtendens: Respondebat enim Pater ipsi ad conscientiæ securitatem satis esse, quod nec prudente, nec suadente, nec assentiente so quidquam in deditittium aliter ac sperasset statueretur: se autem finere, quate-

nus citrà perjurij periculum posset, quieti publicæ consulere. Hæc scrupulum non eximebant Porphyrogenito; qui eũ ab obfirmato in id quod semel decreverat, Patris animo impetraturum se quidquam desperaret, quãtislibet pro Suscepto suo precibus, ei ipsi patefactâ re suasit, ut, quæ una restabat vitandi exitij ratio, confugeret ad Montem Nigrum, illicque Monastico induto habitu vitam religiosam profiteretur. Ita videri fore, ut securus de eo jam Augustus, voluntatem ejus oculis privandi deponeret. quippe & venerari eum id Instituti genus; & à semel abjuncto à rebus humanis facilè inducendum videri ne rebellionem & civiles turbas metueret. Hæc parùm quidem ad genium Cotanitzæ faciebant. Tamen homo solertior quàm religiosior ingressus intimè in curam rerum suarum, sic reputare secum instituit: Istud sibi amicè suggestum à Porphyrogenito consilium fore illi apud omnes excusationis idoneæ loco, ne perfidiæ culparetur ob excæcationẽ dediti, cui scilicet avertẽdæ nihil omisisset in potestate situm suâ, sibi autem uni, si parêre salutaria monenti renueret, calamitatem imputandam suam. Quare eum summæ rei rationibus subductis, non alia certior appareret via declinandæ pestis ejus geminæ quæ Ioannem Tornicij Generum nuper oppressérat, mentem ad necessarium consilium appellens, Ipso Porphyrogeniro interprete veniam ab Augusto abstulit, sequendi quod ostendebatur. cumque petitum ab ipso esset, ut ipsum habitũ professionis vitæ perfectæ indieẽ sumeret, statim annuit, & mundo vale dicens, in sacram se transcripsit Militiam, mutatione mirâ ex hesterno Latrone hodiernus Monachus, innocentiæ ac tempetantiæ modò studens, longè aliter vivere nuper assuetus. Sed verum intus propositum ad ratam Religionem necessarium simulatori deerat animo. Nimirùm quem intueri solent qui sponte fiunt Monachi, Divini cultûs, & propriæ æternæ salutis scopum, Cotanitza sanè non spectabat; amoliri periculum instans hoc quasi mimo Pœnitentiæ contentus: ex quo quid conceptum denique sit, suo referemus loco. Sub hæc porrò Porphyrogenitus in Orientem est profectus; Patris, qui paulò ante inde recesserat, vices obiturus, sustentandis, prout posset, illic in ruinam pronis rebus Imperij.

A τοῦ ἑαυτὸν δ μέρος εἰ μὴ ποιῶν κινδυνώδους. δ γὰρ δὴ ἀπ' ὄσον ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων δυνατὸν, πεπαίχθαι. Κοτανίτζαν μὲν οὖν τὸν τῆς γυμβρίᾳ Τορνικίου ἐπιτιμῶντα καὶ κίνδυνον βλέποντι, ἀγαθὸν ἐδόκει δ Σκλήρινα, καὶ τῷ Σκληρίνᾳ τὸν μεσίτην τοῦ Βασιλέα, ἐφ' ᾧ μοναχὸν ἐπενδύσαι, κόσμου, καὶ τὰ κόσμου χαίρειν ἐάσαι· εἰς δ' ἀπήντησε καὶ αὐτὸ δ πλανᾶν ἔτι λαμβάνει, καὶ κατένυξε αὐτίκα, ἀποταυθεὶς, πελᾷ τὰ Μοναχῶν, καὶ ὁ ἔτι λησεύων, σώφρων ὡς ἔπος καὶ ἄκακος, πλὴν ἀλλὰ τὴν τῆς ψυχῆς πρεπόντως, ἀλλὰ μόνῳ τῷ φαινομένῳ. ὁ γὰρ μεμερμηνευμένος σκοπὸς ἦν τότε, καὶ λίαν ἀπὸν. ἀνάγκης ἕνεκα ἐφ' ὑπούσης δ γενόμενος ἀσκησὰς. ἐς ὅσον ἐν τῷ τότε πρεπόντως, ἐσαῦθις ἐρεῖται. δ γοῦν Πορφυρογέννητος ἔτι τύπους κατ' Ἀνατολὰς ἦλθε, καὶ τῷ Βασιλέως ἐπιόντι ἀπεφαίνετο, αὐτὸς ὢν αὐτὸ ἐπείγε μεθαρμόζειν τάχει.

B

CAPVT XXVIII.

Mors Dominæ Annæ: & quæ tunc contigerunt.

NOn longo post hæc intervallo Domina Anna vitæ finem invenit illic ubi eam hæsisse diximus, Viro ex Oriente reverso in Vrbem. Perlatus brevi ad Imperatorem est ejus acerbi casûs Nuncius, quem is magnoperè habere studuit arcanum, ne citiùs quam opus esset perveniret ad notitiam Iunioris Augusti, tali morte, carissimâ Vxore viduati. Misit ergò consestim in Orientem, celâtâ diligenter mittendi causâ, Melitenioten Constantinum, suum quidem, hoc est, Palatini Cleri Archidiaconum, Ecclesiæ verò Chartophylacen, ut eadaver defunctæ portari de more Nicæam curaret. Simul etiam occasionem se commodùm offerentem prudenter arripuit, redigendi ad convenientem deinceps ornatum Porphy-

C

Ἀλλ' ὀλίγον δ μεταξὺ καὶ ἡ Δέσποινα μὲν Ἄννα ὁπλὰ πλατὰ βίον ἀγωνίσεται ἔν μετ' ὀλίγον τῷ Βασιλεῖ· καὶ ὡς πρεσβεία τοῦ μὲν μαθεῖν τὸν τε καὶ Βασιλέα, ὡς ἐπ' ἀποφέρεται, σίλλεται αὐτὸ μὲν Ἀρχιδιάκονον, τῆς Ἐκκλησίας δ Χαρτοφύλακα, Μελιτηνιώτην Κωνσταντῖνον, ἐφ' ᾧ μεταπομπεύσῃ κομιδῇ, ὡς ἐχρῆν, ὡς Νίκαιαν· ἅμα δ καιρὸν λαβὼν, ἅπερ ἐπὶ τῷ Πορφυρογέννητον, ἀποκαλύπτει τὸ πέπλος τὰ ἐρυθράμιπ φορεῖ ἄλλο τι τοιοῦτον, ἀπεπίασε ἀλλίχεια τὰ αὐτὰ λευκῷ πορφυρᾷ χρυσῷ ποικίλα, & δεῖ μαργαρίτου, δ βασιλικὸν σημεῖον οὗτ' αὐτὸς ἐνεδύσατο, & πέμψας ἐπ

D

τούτων

τούτων πέδιλά τε καὶ χλανίδα, σφίσιν ὡς ἔοικε τοῖς ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος ἐθνικοῖς ἐπιτετραφότα· τῷ δὲ πρωτοτόκῳ τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ νεωτέρου τῷ πορφυρογεννήτῳ τὸ μὲν μέχρι τοῦδε ἐπιτρέπειν ἐμποδὼν ἦν, μόνῳ τῷ ἐρυθρῷ ἐνδύματι τῷ βασιλικῷ. σφὼν δὲ αὖθις καὶ τοῦ καιροῦ λυσιτελοῦντος, ὡς μὴ δόξαι τὸ ὀφθὲν μετεωρίζεσθαι, ἐς ἄμα ἀποβαίνοντα τὰ ἐρυθρὰ, μεταλαμβάνειν τὰ ποικίλα. ἀλλὰ χρόνῳ ῥᾳδίως ἐξ τὸ πᾶν, ὅτι μόνοις μέλασιν αἰσχυντηλῶς τοῖς μεταβολὴν δεδέχθαι, ὡς δὴ ἐκ τῆς κοσμιότητος τοῦ φορέματος τοῖς μὴ βασιλέα λαμπρύνουσι, ὡς ὅτι ἐν τοῖς μάλιστα βασιλείας τοὔπισημον ἔχουσι. ἐς δὴ ἥπτετό τε τοῦ Ἀρχιδιακόνου ὁ Κομνηνὸς, καὶ ὡρμᾶτο μηδὲν μελλήσας, ἀπέστελλε, ἐφ' ᾧ μὴ γνοὺς ὁ Βασιλεὺς. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν καὶ τοῦδε καιρὸν ζωπυρῶν, ἤλαυνε ἐφ' ἑῴας. Βασιλεὺς δὲ παραπέμπει ἄλλαθεν, ὅμως τὸ μὲν βυκλιὸν σὺν ἵππῳ, ἀλλ' ἀμφιέσασθαι μάλιστα τὸ ἀπόρρητον, ἐς τοῦ συμφορεῖ ὁ παῖδα ὡς ἔχει διέφερε. ὁ μὲν δὴ τὰ πέμφθεὶς ὅπλα, βαρὺς ἔδοξε, ἀδωρεὰ δῶρα φέρειν τῷ υἱῷ ὡρᾶ Βασιλείας. ὀλίγον δὲ παρελθὸν ὅσον ὑπαναβῆναι ἐς ἱππικὸν ἅλμα καὶ ὁδὸν, σαθρὸς ἐς Νίκαιαν φέρει. καὶ ὡρμᾶτο μὲν εἰς τοῦδε Νικαίας ὁ Παγκράτης· εἰσῆλθε δὲ καὶ Γερμανὸς ὅσοι δὴ κατὰ πόλιν ἦσαν, καὶ τὸ τοῦ Κλήρου ἐκκριτὸν ξύμπαν. τὰ δέ γε τῆς οἰκίας παρασκευασθέντα, ἐς λίαν ἀθρόαν ὁ Κομνηνὸς ὑπηρέτησε. τότε τοίνυν τὰ νενομισμένα τῇ καινῇ πλέσσει ὁ Παγκράτης, καὶ πολλὰς τοῦ γνησίμου χρυσοῦ ἑκατοντάδας δωρησάμενος, ἐκ τῆς οὐσίας τὰ πολλὰ κερδάνας, οἰκεῖ καὶ τοῦδε τὸν ἐν τῷ τοῦ Ἁγίου Λουκᾶ βυτῷ, κάτω που ἐν τοῖς παρόδοις σκηνωμένον συλλογῇ). καὶ ἀσπάζεται Μαμαχτηριῶται λιτανεύοντα, ἡ τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλων παρασκευὴ ἑορτὴ, ἐκπέμπει μικρὸν ὑπομένας τῷ Βασιλεῖ ὁμιλεῖν τὰ οἰκεῖα (εἴρηται γὰρ καὶ ζωπυρεῖν ταῖς παρὼν αὐτὸν ἀλάταις ὁ Βασιλεὺς) πλὴν τοῦ θεῖον ἐκπλῆσαι μυσταγωγίαν ἐν τῇ μονῇ τοῦ Ἀρχιστρατήγου καὶ τοῦ ἑορτοῦ, καὶ ὡς οἰκεῖς ἐπαθυμήσοντα, ἀπαλλάττεται.

rogeniti Constantini minoris sui Filij: cui quod hactenus indulserat, ut rubris vestibus etiamque caleeis, similiter atque ipse, uteretur, tempestivum amplius non erat, adulto & ad Imperatoriam evecto Dignitatem Primogenito ejus Andronico. Poterant enim æmulationes & ambitiosæ spes inde natæ Fratres committere, cum perturbatione publicæ tranquillitatis. Vt igitur quod necessariò faciendum erat, quàm minimè molestè, captato aptè opportuno tempore fieret, hunc rerum articulum acenmmodatissimum ad id tatus, quo ipse ultrò Constantinus, propter luctum Augustæ mortuæ, rubra deposuisset; jussit Imperator Melitenioten illi à se offerre quales gestare illū deinceps oporteret vestes, versicolores albo mixtas & purpurâ, intextu anti variegatas, superadditis, pro Cæsareo insigni, Aquilis opere phrygionico formatis contesseratione margaritarum. Ejus generis & formæ tum indumentis crurum pedumqne, tum ephippijs ac frænis, declaravit Impetator pet Melitenioten, velle sese atque æquum censere in posterum uti Constantinum; solius unicoloris & impermixtæ purpuræ usu eõcedentem Fratri majori jam Augnsto. Strenuè curavit quidquid demandatum fuerat Archidiaconus, & celerrimè elam Andronico pervectus in Orientem, ante omnia Constantino Porphytogenito & mandata & dona, parùm lieet grata, Parentis Augusti teddidit. Cæterùm haud sic arcanò haberi mors Augustæ diù potuit, ut amantem falleret Virum ejus Augustum Inniorem: qui eitò cognitum sibi luctuosissimum casum tulit ut potuit. Corpus potrò Dominæ mortuæ simul compositum & curatum ex regio more est, idoneo in id spatio impenso, ut jam efferri & in pompâ ostendi salvo Augustæ Majestatis decore posset, splendidis exequijs cum à Porphytogenito, tum à Meliteniote deportari curatum, magnoque deductum comitatu Nicæam est; quò etiam missu Imperatoris Patriarcha occurrit, cum Episcopis qnotquot tunc Constantinopoli fuere, ac flore insuper ipso Vrbani Cleri universi. Magnificè jam ibi ac planè regiè parentatum defunctæ est, nihil ad splendorem apparatús pompæque quam augustissimam speciem omittente Imperatore curæ ae sumptûs. Snb hæc perfunctus ceremoniâ funebri Patriarcha sibi olim familiares ac necessarios multos, aureis quos illo funere lucratus plurimos fnerat, liberaliter elargiendis demeruit, tantâ id propensi ad dandum animi declaratâ vultu ipso ac gestu alacritate faciens, ut satis appareret, non respondere facultatem voluntati: & plus longè profundere paratam mentem beneficam, quàm quantum manus pro dantis voto exiliter instructa, suggereret. His actis Veecus se in Vrbem referens, obiter audito, Andronicum Augustum trajecto Bosphoro versùs Orientem iter capessere, de viâ declinans eum convênit, ad radices Monti Sancti Auxentij pnsito Augustali diversantem. Erat tunc tempus definentis Junij, Festumque imminebat Sanctorum Apostolorum, quod Andronicus illic cele-

celebrare constituerat. Ea causa Patriarchæ ibi paulò diutiùs detento copiam præbuit liberiorem longiorum colloquiorum cum Augusto, ei, vt apparebat, benè affecto; ac per hoc ipsius conuictudine gaudente. Tandem solemni Sacrificio die Sanctorum Petri & Pauli ritè apud Sancti Michaëlis Archangeli Monasterium à Patriarchâ celebrato, valedicens is Imperatori, ipsique in digressu, de more, benè precatus, cepto Vrbem versùs itineri se reddidit.

CAPVT XXIX.

Expeditio Michaelis Imperatoris versùs Sangarim, & ibi gesta.

AT Imperator rursùs non dubijs Nunciis certior factus, ulteriores Sangari regiones laborare: Persæ siquidem opum ibi Romanarum infirmitate erebris incursionum experimentis abundè compertâ, tantum fiduciæ jam sumpserant, vt amne securissimè trajecto, etiam citeriores Sangari tractûs agere ferreque rapinis, & vastationibus non dubitarent: contrarijs copijs quâtas pro tempore, proque præsenti copiâ potuit cogere, summâ celeritate illuc se contulit, Sangari transmisso. Tunc cernens illic Scythicam quamdam (vt vulgò dicunt) solitudinem, tam acri doloris vrebatur sensu, parùm vt abesset, quin pilos ipse sibi capitis velleret. Miserabatur enim incredibiliter calamitatem locorum illorum: & tam impunè ibi suos ludibrio esse Barbaris, ad propriam ipsius pertinere ignominiam reputabat mœrens. Aderat ei hujus expeditionis ad solatium comes Alexandrinus Patriarcha. Apud hunc exonerans animum, non sine altis è corde suspirijs, affirmabat: compertam serò sibiveram causam obversantis oculis desolationis, quæ quanta, quamq; miserabilis esset ipse optimè omnium nouisset, adjutus ad id memoriâ florentis quondam ac beati regionum harum statûs, qualem se spectasse recordabatur, cum anteà in Imperium eveheretur, Romanis Copijs ibi præesset. Comparans ergò animo quàm uberes, quàm frequentes olim felicibus incolis terræ, in quantam nunc, quæ cerneretur, calamitatem devenissent, vt non exhaustæ civibus, coloniisque solùm, sed ne perviæ quidem jam hominibus essent, nullo passim vestigio viarum, stirpibus, atque arbustis densis atque altis, enatis vbique temerè. Causa, inquiebat, mali tanti hæc demum est: Eruptio inconsulti zeli Subditos efferens in conatus rebelles impugnandi Principem; ubi prodire aliter in rem non possunt, maledicas incitantes linguas ad seditiosè murmurandum adversùs Imperantem: & hæc, illa, ejus acta percensentes, quæ prava esse contendunt, & reum illum violatarum Legum, & Reipublicæ pessimè administratæ licentissimè peragunt; per hæc ab eo alienantes animos hominum; & metuere

Βασιλεὺς δὲ ἡμῖν αὖθις ἀγγελθὲν ἐκείνῳ ὡς τὰ πέραν τοῦ Σαγγάριος ἀθυσταῖ, Πέρσαί τε συχνοῖς ὑπερθέμενοι πείραις καὶ πολλὰ ἄλλα διαπεραιούμενοι, κακῶς ποιοῦσι καὶ τὰ ἐνδότερα τοῦ ποταμοῦ, δυνάμεις Ῥωμαϊκὰς ὅσας ὁ καιρὸς ἐδίδου καὶ ἐπεχώρει τότε κατ' αὐτὸν παράγματα, ἀπείρῳ τάχει κάκιστα καταλαμβάνει διαπεραιωθεὶς Σαγγάριον. τότε τοίνυν βλέπων τὴν Σκυθῶν ἄπολιν ἐρημίαν ἐν, μονονοὺ τρίχας ἐπιλεκατωρύττετο μὴ δὲ ἐπὶ τόπον τόπον, ἐπὶ τὴν χλιδὴν καταδύρεσθαι τὴν ἰδίαν. ὃς δέ γε Ἀλέξανδρος Πατριάρχης ἐλύπει καὶ ὠδύνατο τῷ Βασιλεῖ συμπάσχοντα, τὴν τῶν τοιούτων ἐρημωδῶν αἰτίαν, καρδίας στεναγμοῖς ἐχνυείζετο, τὴν τόσην μὲ μεμπτὴν ὡς ἔχει ὁ λογισμός, ὅτι κατ' ὀλιγωρίαν αὐτὸς ἐφαπτὴν, ἐς ὁπόσον ἦ συμφορᾶς κατέωσται τὸ τότε ἐλλιπὲς, ὡς μηδὲ βατὸν ἀνθρώποις εἶναι δένδρεσιν ὑψικόμοις κατάπυκνον. ὁ δ' αἴτιον φησὶν ἡ τῶν ζηλωτῶν ὀλίγεσις, καὶ ὁ ἐκπολεμοῦν Βασιλεῖ ὁ ὑπήκοος σταδίην, ὡς τὰ καὶ τὰ πεπραγότα λέγοντες, καὶ ὡς βλασφημοῖεν ὁ Βασιλεὺς, καὶ τ' ἄλλα οἷς ταῖς καρδίαις τῶν ἀνθρώπων ἀλλοτριοῦντες τὸν βασιλέα, ἐποίουν δὲ Βασιλέα τῶν ἑαυτοῦ δεδικέναι, καὶ τὴν καθ' ἑαυτὸν ἐξέυδιαν πάντες καρδίας ὄντες, τὰ μέλη συγκατασπάσαι ξυνέβαινεν. αὐτίκα γὰρ μέλιτος ἠκολούθει, ἐν ὃ ὀλιγωρίας στρατηγῶν καὶ μάχης διοικεῖσθαι τὰ καὶ πόλις· ἐν δὲ, γλιχορότητα μὴ ἠδημόνει λημμάτων, δέον δὲ τοῦ μὴ τι τῶν Βασιλέως παθεῖν οἷς παρὰ ὁ ἀκὸς ἐλλειλαμμένοις, τὰ πλείσματα συγκαλύπτοντες, τῷ καὶ σφᾶς ἀδεῶς ψαύειν χάφοντες, ἐρήμωσιν τὴν χώραν. ἐν τέλει, ἔρημον τὴν οἰκουμένην ἀπέφαινον. ταῦτα λέγων, ξυφᾶς βασιλικὰς ἀφειδῶς καὶ θεραπείαν ἄπαξαν, ὡς ἐπεῖδεν καὶ τοῖς πυκνοῖς, τὴν παρόδον ὡς ἔχει ἐπέσαρε. Πέρσας ἦ ὅσον ἐκπνοὴ παρεστρέφετο, ὑπὸ πόδα χωρεῖν, ἐκεῖ

τὴν

τῶ Βασιλέως δημεριδονῖ@, ὡς καὶ ἔπι δεῖ- Aipsum sibi cogentes. naturale quippe eui-
μαὶ τὰς ἰδίας ἑκάστου καταλαμβανούσ@. que est ad objectum grave vitæ ac statûs
ὅταν δὲ Βασιλὺς ἐφορμήσῃ, ἑκάθεν πρὸς μίας proprij periculum horrere. Hinc capite
φυλάκων ἑκάστου, ἢ καὶ ἅλτρας μεταπεμ- Reipublicæ de se solicito, & eâ necessariâ
πομῶ. πλῆθ@ δ' ὧν ὑποφαὺ ἑκκεχυμένον sui curâ à consulendo efficaciter Subditis
κάτω τῆ δενδρων, ὡς ἑκάθετο ὃ πλέ@ τῆ averso, membra Imperij discerpi contigit.
στρατιωτικῆ σπουδῆ· ὃ γὰ ἐσπεχθῆναί που Hinc torpor, addebat, obrepsit nobis: hinc
τῆ ἐδωσίμων ἑκεῖ, ἢ λίαν δὴ ὃ δε@ ἀπώ- tardi, ac segnes fuimus in occurrendu per
μοζον ἡμῖ. ὅθεν καὶ πολλάκις πέμπων ὁ Βα- Nos Proviuciarum malis: hinc defuugi eo-
σιλὺς τὰ τῆς τραπέζης ξύφη, ἢ σιλπρὸν B gebamur perfunctorijs provisiunibus, mit-
πυρίνου ἢ μέλανα, γυναικί τε ἅμα καὶ πεν- tendis hæc in loca Præfectis, quò venire
θερᾶ, καί γε Παρισάχη, καὶ ἕτις γνωρίμους ipsos Nos oportuerat. Et venisemus, nisi
παρέσα ὃ δυσαθὲς, χάφυρα μηδ' ὑπῆ πε- falsis isti Nuncijs necessitatem uostri adven-
γμαίῃς ὕδατ@ ἀπορεῖν. ὃ δ' ἡμᾶ πολλαχῆ πυ- tûs absconderent. Erant hi homines avari,
γνοιαφ διηδύμω@, καὶ ἐξαπατᾶζόμε@, rapinis intenti: Prædarum suarum, & con-
μόλις παρεσπὼν εἶναί @ ποτὲ. μὴ γοῦν ἱκα- cussionum hîc exercitarum testes habete
νὸς ἔχων πότε δίκαιον ὃν δυχωρίας ὃ Περσι- Augusti præsentis oculos timebant. Ideò
κὸν. ἄλλως τε καὶ ἐνδείας ὑπαιμθούσης τῆ literis fallacibus occultabant offensiones
ἀναγκαίου, πότε πως ἔγνω @ τοῦτον κατοχυ- C belli, ruinasque locorum, ue remedium ijs
ρωθῆναι, ἢ δὴ φερσίους μὲ ἀρχηγὸς τὰ παρ' ἑκά- si notæ fuissent, adhibeudum à Nobis, ra-
στῃ τῆ ποταμῆ διελαύνειν, τὰ μὲ πεποιη- tionibus ipsorum privatis iucommodaret.
κόζ@ τῷ χρόνῳ, ὑπαιθυαζεν καὶ Συριῶν· Ergò ut impunè ipsis esset, ut violentarum
ἄλλα δὲ ἀυτὸς ἀνιχνῶν, ὅταν τῆ ποταμῆ πλη- extorsionum pœnas non luerent, mendaci-
θυδρουῆτ@, πόρον ἔΝ γίγνεσθαι. ὡς αὖ ἅμα bus nus lactantes scriptis, regionem hanc
μὲν τῆ τῆ φερσίου πυκνότητι, ἅμα δ' ἢ τῆς vastarunt, & in frequenti olim, ac passim
τῆ ἀναγκαίου τόπων παρεκαθοχῆς, ὃν ἀμπ- habitatâ terrâ solitudinem, quam gementes
χαίοις τὰ τῆ Περσῶν γενῶν). συεῖλαι δὲ ἤ- cernimus, fecerunt. Hæc deplorans omissis
λαυν, καὶ τὰς ἐφόδους τῆ ὑπάντων, ὡς μὴ D delicijs regijs, cultu ac fastu principali ne-
κάδεν ὁπόθεν βάλοιτο δικαιῶῆν, ἢ ἐπασ- glectis, curandi quinetiam corporis adeò
πάσῃ ἀδήλως, ἀξυμφόρως ἐς πολὺ πλῆθ@ immemor, ut ob vijs quibusque sine delectu,
Συναθροισθῆναι καλῶς. καὶ μᾶλλ@ μὲν aut apparatu vescretur, ultra quoad potuit
ἐπεθυμήσας τῆ ποταμῆ ὅσον ἐπ' ὀλίγον ἀναγκαίῳ tendebat. Coëgitque tum Persas quantum
κατοχυρωθῆναι, πλέ@ δὲ ὃ ἱκανὸν λογισά- est ipse progressus, retrocedere. Erat au-
μεν@, σπουδῇ τὰ δενδρα κοπίζ@ ὑπάντα rem itineris ea tunc ratio; ut ubi præcedenti
ὑπαλαβάλλειν ἐν ἑφ' ἑνί, καὶ ἅμα κα- Vespere Persæ fuerant, posterum ibi diem
τοπτευόντ@ τῆς Κλωὸ τῆ δενδρων @ τόπου, Imperator exigeret; iu bospitia, quibus illi
ὡς μηδ' ὅφιν οἷόν τ' εἶ) χεδὸν διέχεσθαι, E erant usi, focis adhuc ipsorum fumantia
τοῦτο πρὸ; ὃ παρὸν ὑπαπτας τὸ καπε- succedens. Itaque dieculæ vix unius, aut
κλύσεως τῷ ὑπομένειν πλαπαφυόμε@, πό- summùm bidui intervallo locus idem, &
λ@ σπερχόσης τῆς ὃν τοῖς φερσίοις τὸ ἱκανὸν, Persas dimiserat pedem sua versùs referen-
τὸδὲ @ ποταμὸν μέχρι ἐ τῆ τῆς Περσίσ- tes, & instantem vestigijs ipsorum excipie-
μερῆ αὐάκτεθαι, τὰ τῆς ἀυτοῦ ὑπασπίσ- hat Augustum. Apparebant autem totâ pas-
σεως, ὥστ' ἢ τῆ ἐχθρᾶ πλέως ἐκδιαχθλιαφ ὡς sim regione strata suis quæque sub arboribus
καιρὸν δόσεως ἀναλημμ@. poma decidua, fructusque omnis generis
maturi, tantâ copiâ ut majori Exercitûs parti
cibus inde sufficeret. Nam aliâ ratione præ-
beri forum, & inferri castris illis commeatum, interdicto dudùm vi ac metu hostili
per omuem hunc latè tractum commercio, sperandum baud erat. Itaque sæpè Iu spe-
cimen miseri quotune urebatur victûs, misit
Imperator ad Augustam, & Socrum, ad Pa-
trisrebam etiam, & alios familiares, furfu-
rosum panem durum & atrum, bas esse scri-
bens lautitias suæ mensæ: & adjuugebat ipsdem literis, ue fontanæ quidem sibi aquæ copiam ad potum supperere: sed è turbido hau-
stum flumine, coli transmissione ubiter purgatum, refrigeratumque sub dio, quem sitibun-
dæ fauces ægrè admitterent, liquorem propiuari. Cum autem Hostes sic instandu contru-
sisset in asperos jam nec facilè pervios limiris ipsorum saltus; haud se idoneis iustructum
copijs sentiens ad eos ulreriùs persequendos; & aliunde rerum neceessariarũ peuuriâ urgente,
cogitare de reditu coactus, priùs tamen, quoad res sinebat, munire limirem studuit: Ar-
cibus ad utramque fluminis ripam excitatis, & præsidio insessis plurimis. Quarum aliquas

vetu-

vetuſtate, ac temporum injutijs ſemirutas refecit, inſtruxitque, novas ipſe aliquas adjungens, ibi præſertim, ubi parcior aquæ amnis vado traijci poteſt. Vt ſic & crebritate præſidiorum, & præoccupatione locorum neceſſariorum, inopes conſilij Perſæ redderentur. Quorum etiam incurſiones coërcere obice oppoſito ſtudens, ne ut antea prælicenter citra metum illum quò lubebat irrumperent, inobſervati ex improviſo irruentes, ſecurigeros magno numero congregari præcipit, & longitudinem fluvij dimenſus quantam expediebat opere muniri, huicque idoneâ latitudine juxtà congruam proportionem accommodatâ, feſtioato cæſas arbores invicem coacervari unà uni ſuperpoſitâ juſſit, colligarique mutuò implicatis ipſarum ramis, denſitate tantâ, ut ne aogui quidem ferè quædam hæc velut ſepea præberet tranſitum. His in præſens ordinatis & proviſis, cum ulteriorem iſtic moram incommoda graveſcentia non permitterent, tandem annonâ in arces quanta opus erat illatâ, legens fluminis ripam, Pruſæ partibus ſe admovet, diligentiori inſpectione locorum eorumdem, uti & plenâ expulſione indè Hoſtium, in tempus opportunum dilatis.

CAPVT XXX.

De Apocriſiarijs ad Papam Martinum miſsis.

CONtigit autem tunc apud Pruſam Imperatori, commoraoti afferri Nunciũ de ſtatu rerũ ſuarũ apud Papam Martinus hic erat, qui Nicolao ſucceſſerat. Ad hũc maturavetat mittere Heracleenſem Epiſcopũ Leonem, & Nicænũ Theophanem. Verùm hi appulſi quò mittebantur, haud ſecundùm expectationem ipſorum iſtic ſunt excepti: quin omnia potiùs ſperatis experti contraria. Nimirùm edocti ad verum Romani de rebus noſtris, & quod res erat, ſuſpieati, iſtam, quæ noperè jactabatur, pacem nihil demùm aliud niſi fucum, & ludibrium eſſe; præter quippe Imperatorem ſolum, & Patriarcham, quoſdamque cum his aſſiduos, cæteros planè omnes tædere concordiæ. Inſuper etiam illas ab Imperatore ad fidem pacis ſyncerè initæ faciendas affectatas pœnarum ab Eccleſiæ manſuetudine alienarum atrocitates improbantes, frigidè Legatos, ac contemptim habuere: nec eos niſi ſerò vix tandem & ægrè ad Papam introduxerunt. Eo demùm ſucceſſu Legationis, ut Imperator cum ſuis, tamquam illuſores, & oſtentationibus ſuppliciorum ad ſimulandam, quam verè non inieraot, concordiam abuſi, anathemati ſubijcerentur. Quo facto Legatos nullâ dignatos benevolentiæ, aut honoris ſignificatione dimiſeruot. Hæc ubi renunciata Imperatori per Nicænum ſunt (nam Heracleota eo itinere obierat) indigniſſimè tulit: adeò ut cum inter Sacra de more, Imperatore præſente, Diaconus conſuetam Papæ commemorationem pronunciaturus eſſet, Princeps, ne faceret, prohibuerit. Palàm autem ad familiares conquerens, ajebat: præclarum enimverò ſibi fructum cooſtare caritatis in Latinos ſuæ: ſe nempe causâ eorum cum neceſſarijs etiam ſuis certamine ſuſcepto, ne pœnis quidem acribus dubitaſſe ipſos compri-

Ἐν τούτῳ δὲ τότ' ἀπὸ Ῥεγούλου ἤγγελτο ἥκειν τὸν τῆς Ῥώμης μαθητὴν, ὃς δὴ καὶ Μαρτῖνος μὲν Νικόλαον διῆν. οὗτος γὰρ αὐτὸν ἔφθασε πέμψας τὸν Ἡρακλείας Λέοντα, καὶ τὸν Νικαίας Θεοφάνην. οἱ δὲ ἐπιστάντες, ὑπὲρ κατ' ἐλπίδας, ἃς εἶχον, διεσιλλώμενοι, παρ' ἐκείνων ἐδέχοντο. ἀλλὰ τὰναντία πάντα. τὰ γὰρ καθ' ἡμᾶς ὡς εἶχον μαθόντες, καθ' ὅπερ ἦν ὑποπτεύσαντες, καὶ λίαν τὸ μεγαλόφρον καὶ σεμνὸν ἀλήθειαν ἄπιεμεν. ὧδε μόνον γὰρ Βασιλέα καὶ Πατριάρχην, καὶ τινας τοὺς ἀεὶ αὐτοῖς, πάντες εὐδοκιμοῦντα τῇ εἰρήνῃ, ἐμάλλον ὅτι καὶ ποιναῖς ἀλλοκότοις ἤθελεν ἀσφαλίζεσθαι τοῦτον ὁ Βασιλεὺς, ἐκείνους μὲν ἐν ἀτίμοις εἶχον, καὶ τὴν πρὸς τὸν Πάπαν πρόσοδον ὀλίγοι ἐμόλις παρῆσαν. πάλιν δὲ Βασιλέα μὲν καὶ σὺν ἄμφ' αὐτὸν, ὡς χλιαροὺς, ὑπερτίμιοις δὲ καὶ ἀληθείας ἐσχύτας, ἀφορισμοῖς καθυπέβαλον. οὗτοι μὲν ὁρίσαντες μηδένας ἀξιώσειν τῆς ἑκάτων ἀπέπεμπον. τοῦτο γοῦν Βασιλεὺς ὧδε τὴν Νικαίας ἐπαινέτην, ὁ δὲ Ἡρακλείας ἐθεράπευε, τὸν δεύτερον ἐπαινῶν. ὥστε καὶ τῇ Διακόνῳ μέλλοντι μνημονεύειν τοῦ Πάπα καὶ τοῦ Συνόδου, Βασιλέως παρόντος, ὁ Κερατεὺς διεκώλυε, καλὰ λέγων, τὰς ἀγάπας ἐκείνων ὑποπτεύων, ὡς αὐτὸν μὲν ἐπολεμοῦσαν δ' ἐκείνους ἀμφὶ τοῦ οἰκείου, ἑκάτερος ὃ μὲν ὅπως χάριν ἔχῃ, ἀλλὰ καὶ διαφορίζῃ. τότε ὃ καὶ διέλυσεν ἤθελε τὰς σπονδὰς. καὶ διελύοντο, εἰ μή τι παρῆσαν τῇ βουλῇ. αὐτὸν μὲν γὰρ πολλοὶ παθεῖν ἐδέησαν τοῦτο, ἐμόλις ἀνῆσαν, καὶ ἀπαιτίους λύσει παλινῳδῶν, ὑπατείας καὶ αὖθις καιρὸν ἕξειν τοῦτο ζητήσοντος, μὴ αὐ ἀνυσὰ γνῶναι τοῦ Συνόδου.

χωρὶς

χωρῶν δὲ ἄλλως ἢ ὡς μεταβολὴν τὴν τῆς Ἐκ- A mere: illos autem pro gratijs suæ tantæ in-
κλησίας παράγματα, τῇ Γεωσὴφ ὑπαπασαι- fide ipsorum constantiæ debitis, diras & exe-
τῷ. ἀυτὸν μὲ οὖν, καὶ ἀξιωτέον ὡς ἅπαν crationes referre. Tunc igitur revocare
ᾖ, καὶ μηδὲν ἐξ αὐτοῦ πιστὸν τῆς αἱρέσεως omnia priùs sancita, & totum concordiæ
χρεαζῇ. ὁ μὲν ἀλλ' ἀνάγκην ἦ καὶ οὐκ tractatum rescindere volnit. Feciſſetque
κινοῦντος. καὶ τῶν ὀχ ἁπλοῦς ὑποπτεύειν continuò, ni ab hoc eum consilio quædam
ἔλαχεν, ἀλλά γε τῷ τοιούτων συμβαίνειν revocassent. Reputabat videlicet: si quod
τὸν Σάγγαριν ἀπαγγέλλειν, ἥλιξιν ἐποίη- tam longâ, & laboriosâ molitione vix tan-
σεν τὴν ἄλλων τὸν Βασιλέα, ὅπως ὡς ὑποφαλῆ dem summis suis ærumnis perfecisset, mo-
τὸ συγκείμενον ἀχύσοιεν. B mento dissideret, mutationemque, ac revo-
cationem tam certò, ac palàm contestatæ
suæ prioris sententiæ ultrò profiteretur, in de
armanda fortè contra ipsum odia malevolo-
rum; & futurum non inverisimiliter tempus, quo non esset ipsi utile priora hæc ejus acta
suo ipsius videri suffragio damnata. Veritus ergò ne si hanc palinodiam præcipitaret, pa-
lamque divulgaret, id ageret quod aliquando infectum vellet; satiùs duxit supersedere:
videns præsertim Ecclesiæ res in notabilem mutationem pronas. Quamquam enim si Iose-
phus, quod futurum apparebat, denuò in Sede Patriarchali reponeretur, ab ipso quidem
cujus mite ac pacificum ingenium perspexerat, nihil adversum se sinistrum, aut infestum
tentatum iri confidebat: tamen quod idem esset facilis ad sequendos impulsus aliorum;
nec defuturi viderentur, qui eum ad exempla edenda in Pacis invisæ autores instigarent,
temperandum judicavit à se ipso ultrò prædamnando. Quàm autem non vanè tale quid
metueret ab Assessis, & Consiliarijs Ioseph, demonstrabat recens factum, quod eo apud
Sangarim nuper agente, contigerat.

CAPVT XXXI.

De Testamento Patriarchæ Iosephi.

Ὁ μὲν γὰρ Γεωσὴφ παρὰ δόκησιν ἐν C
τῷ τῷ θανεῖν, πάς ἤλπιζε ἐξοίνειν-
λῶ ἃ χρεία μεμῆσθαι ἐ Βασιλέως,
καὶ τῆς ὑπ' ἐκείνῳ ἀρχῆς· ἐ ἐμέμνητο γε,
καὶ ἤυχετο, ὁ μὲν δὲ παρόντι ὁ, Ἅγιος,
ὁ Σωθῆς ἔχειν ὡς χριθέντας μύρῳ θεῖ
Βασιλέως· ὁ δὲ Βασιλεὺς ἅτως πεμφθείσης,
ἐκείνῳ ἰδὼν ἔχοντα, ἐ δυσχέραινε, ἐ γράφει
μὲ Πατριάρχῃ· γράφει ἢ καὶ τῷ πόλιν
ὕπαρχοντι, μανθάνειν ἐρωτῶντας, πῶς D
τοῦτο πέπρακται ἐ, καὶ ἐφ' ὅτῳ τῆς Βασι-
λείας κολούει, ὃ, Ἅγιος, μὴ πως ὡς ἀνάξιον
φησὶ με κρίνων τῆς ἀγωγῆς; ὅτω γράφει· γε-
γραμμένῃ δ' ὑπὸ τούτων καὶ τῷ Ἀντιοχείας
Πατριάρχῃ τῷ Περίγκιπ. ὃ ἢ πέμψαντες,
ἐπυνθάνοντο πόθεν αἰτίαν τῷ ὅτω γράφειν, ὡς
θέλοντος γνῶναι ἢ Βασιλέως. ἐ ὃς μετεπέμ-
πετο πόθεν τούτων αἰτίαν ὡς σὺν ἀμφ' αὐτὸν Μοα-
χοῖς, ἐ ὡς πᾶσιν ἄλλως τοιοῦτο ὅτως ἔχει E
ὑπὸ πᾶσιν, πόλιν τοσοσκαμβύνος τῆς ἀγο-
τέρου. ταῦτα γὰρ ἐμφανίζων ἔλεγε γράφειν
ὁ τοιοῦτος. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖ αὐτὸν σκανδαλί-
ζοιντο, μετεγράφειν ἐς αὐτῆς πόθεν ἐς χεῖρας
ταῦτα γεγονέναι τῷ Βασιλεῖ. ὅτως ἰὼ ἐκεί-

CVm enim per id tempus, brevi mori-
turus, ut tum putabatur, Iosephus
testes ultimæ voluntatis Tabulas
ritè conficiendas censuisset, in ijs ex more
mentionem Imperatoris, ipsi benè precando
faciens, nomini ejus, vocabulum Ἅγιος
hoc est Sanctus, aut Sacer non adjunxit; quo
tamen passim Imperatores honorari consue-
verunt, ex quo sacri unctione Olei sunt in-
augurati. Eas Tabulas ad se delatas Impe-
rator legens, miratus in ijs omissionem no-
vam, scripsit ad Patriarcham eâ de re con-
querens: scripsit etiam ad Præfectum Vrbis,
jubens seriò inquirere quo id errore, quove
consilio factum ita esset. Vide, inquiens,
quorsum Iosephus me in ordinē redegerit,
& Imperij nostri majestatem imminuerit,
negato titulo sacri: an quod me peculiariter
illo indignum putet? Scripsit etiam in sen-
tentiam eandem Principi Antiocheno Pa-
triarchæ: qui cum ambo misissent ad Iose-
phum, quærentes cur hoc fecisset, cupe-
re enim Imperatorem id scire: Ille utri-
que respondit: Culpam ejus erroris pe-
nes Monachos ipsi ministrantes residere. Et
in fidē dicti sui protulit Archetypum exem-
plar Testamenti, cætera omnia simile pe-rlato
ad Augustum exemplo, nisi quòd titulus
Ἅγιος qui desiderabatur in Apographo,

clarè in Autographo legebatur. Se igitur A priùs ita scripsisse: quoniam verò qui circa ipsũ erant scandalizarentur, postea resinxisse in eam formam quæ Imperatori esset oblata. Eâ ingenuâ confessione Iosephus, & suâ pacificam indolem, & suorum Ministrorum in Augustum invidiã declaravit: causamq; huic justam præbuit timendi, ne tam malè animati in ipsum homines occasionem aliquam atriperent ejus accusandi quasi Ecclesiæ illusisset, simulandâ pace falsâ. Quod crimen quia confirmare potuissent quadam velut confessione ipsius Rei, si revocasset Imperator ultrò quod fecerat: ideò se ille tunc ab eo faciendo continuit, integra ut erant omnia relinquens, suspendensque in futurum, rerum, ut se habebant, præsentem statum.

κ(ω) ἀρίωνικὸς ἐφ' ἅπαπ. ἀλλὰ ταῦτ' ἐξ αὐτὸν ὑπονοήσαι ὁ Βασιλεὺς, ἅμα δὲ κ' τῷ μὴ δόξαι ζωηρῷ τινὶ καθ' αὐτὸ κατηγορίαν, ὡς κ' χλεύῃ κρὶ ὑ παρὸς ἀληθεῖαν ποιουμένου, τὰ ἐξ ἐύπου τοῖς ἐφεξῆς καιροῖς τῷ πίως αὐτῷ.

CAPVT XXXII.

Vt res ad Bellagrada gesta contigerit.

IN his Imperatori versanti nunciata sunt B quæ ad Bellagrada contigerant. Ea explicaturis hîc nobis paulò altiùs repetendum exordium est. Illyrij quidam dudùm excusso Imperatoris jugo, sic quasi sui juris essent res sibi suas habebant. Hi nacti eversam terræ motu Dyrrachiensem Civitatem, eam à se restauratã coloniâ frequentant è sibi fidis, & paritet Imperatori Rebellibus, fœdere ictò cum Rege Carolo vicinum his præfidiũ apud Canina obtinente: qui locus quo casu in ejus potestatem venerit, dicam Canina olim sub ditione fuerant Philippi C Ameralæ Viri potentissimi, dotali ei cõditione attributa à Michaële Despotâ. Hic enim à Philippo sibi metuës, præsertim postquam Carolus adversùs Manfredum prævaluit, & hujus occisi Regnũ obtinuit, auxilijs Ecclesiæ maximis ad eam victoriã adjutus, præoccupate gratiâ quem formidabat, subinque adjungere affinitate statuit. Obtulit ergò ei in uxorem conjugis propriæ Germanam, quæ Sphantzæ nupserat; & tunc eo mortuo Vidua, Philippo isti nuptiali fœdere sociata est, conciliante ac mittente Despotâ, qui D etiam hâc occasione Caninis, & Corypho novo affini cessit. Postquam autem idem Michaël circumventum insidijs Philippum, telis ex occulto jactis per subornatos ad hoc jaculatores interfecit, conatus ille quidem est sceleris sui fructum carpere Caninis Domino jam carentibus recipiendis. Sed ne id posset, obstiternnt reperti tunc illic Itali, qui cum Philippo fuerant, quando est occisus. Hi pertidiam insidiatoris detestati, rursùs ad Carolum inclinarunt. Ille autem missis impigrè Copijs Arcem illam opere, & præ- E sidio munitam ut propriam deinceps habuit: stationem istam opportunam judicans ad effectum veterum suarum machinationum. inde enim commodè se spectabat erupsurum in subditas Imperatoti regiones, quas du-

Ἐ'Ν τούτοις δ' ὄντ(ω) τῷ Βασιλεῖ, κρὶ τὰ κ' Βυλλάγραδα διηλλοιῶτ(ο). ἀλλ' ἀναληπτέ(ω) μικρὸν ἄνωθεν. Ἰλλυριοὶ μέ τινες τῶν Βασιλέως ὑποστάντες, κατ' αὐτὰς ἦσαν. πόλιχνῃ δ' ἐρήμην πόλιν τὴν Δυῤῥαχίῳ, ὑπὸ τοῦ περιηγητ(οῦ) σεισμοῦ, ἀνακτίζουσί τε καὶ ἴνας ζωοπορίας σφίσιν ἐκεῖ κατοικίζουσι. τῷ Ῥηγὶ δ' Καρόλῳ δὲ ἐγγίονος γειτνιάσ(ας) τῷ ὑπὸ τὴν Κανίνων, φιλίως ἔχ(ω) κρὶ κ' ζωῆς ἀρίστ(ως). τὰ μὲν δὴ πρῶτα Κανῖνα πάλαι μὲν ἦσαν τοῦ Φιλίππου Ἀμεραλῆ, ἀνδρὸς δυναμένου πλεῖστα, ὃν δὲ Μιχαὴλ δεδιὼς ὁ Δεσπότης, κ' μᾶλλ(ον) ἰσχύσ(ας) κ' τῷ Μαφρὲ τῷ Καρόλου, ὡς κρὶ ὑποκτείνας, κρὶ τῶν αἰχμῶν ἐκείνῃ λαβὼν συμμαχίᾳ πλείστῃ τῆς Ἐκκλησίας, κἀδὲ ἐποιεῖτ(ο), ὃ τῶν πάλαι τῷ Σφαντζῇ ζωηνέσαν, ἀδελφῶν γε ὄντων τῆς αὐτοῦ γυναικὸς, κεχηρευμένῃ ἐκείνῃ, πέμψας ζωαρμόζει δὴ ἐπιχωρίοις αὐτοῦ κρὶ Κανίνων κρὶ Κορυφοῦς. ὡς ὃ δόλῳ κακοῦ ἀπεκτάνη, πέμψας αὖτ' ἐς ἀδήλων καπϊστεύσοντας, ὃ δ' δράμα λύσιτο, κρὶ ἡ Ἀμαραλῆς ἐπεθύμει, ἐβούλετο μὲ καπαχῶν Κανῖνα ἔχειν· ἐμποδὼν δ' ἦσαν ὧ ἐν ἐκείνοις ἀφιεμένοις Ἰταλοί, οἳ δὲ ὑπὸ τῆς ἤδης ἀνδραγαθούντες ἡμέρᾳ, αὖθις ἀπέκλιναν ἐς Καρόλου. Καρόλ(ω) δ' πέμψας, καπηχύησε τὸ φρόνιμον, ὃ ὡς ἰδίῳ χρωμένῳ ἐκείθεν δέξεσθαι τοῦτ' αὐτὸ κ' τῆς Ῥωμαίων ἐβούλετ(ο). τότε τοίνυν ἐξαίφνης μὲ ἐκεῖθ(εν) κρὶ ἡ τῶν Ἰλλυριῶν ὑποστασα. ἔχειν δὲ κρὶ κόπον ἀφίχθαι ὡς ἐκστρατιὰς τὰς τοῦ Βασιλέως μηχανᾶς τῆς ὅλης τὴν πόλιν ἐκπλοίας, λαὸν ἱκανὸν ἐκ Βρεντησίου ἅμα μὲν

ἱστο

ἐπὶτὸν, ἅμα δὲ καὶ πεζὸν, ὡς ἐς τῆς χι- A dùm invadere optabat. Occasionem porrò
λιάδας ποσυμμ. διαπεραιοῦ Ἰλλυ. ejus rei prosperè tentâdæ offerri sibi maturã
οἱ δὲ ἐς καταλαβόντα τὰ Καινα, καὶ ὡς ἔχω ratus à rebellione Illyriorum, eoque animo-
ἐπαθυμοῦντες, ἅπαν ἐκεῖθεν ἀξώμενοι, ὡς siùs obsequens iræ, quâ pridem in Imperatorem ardebat, quòd ille artificiosis suis cum
τῇ καὶ σφᾶς πόλιν ἐπιβαίνειν μέχρι καὶ Papâ tractatibus expeditionem ab eo paratam in Vrbem Constantinopolim effectu cas-
πόλεως Θεσσαλονίκης, ἔπειτα καὶ πόλεως αὐτῆς, sam reddidisset, multitudinem sat magnam
πεζῇ συμβαλεῖν. ὅθεν τοῦτον δ' ἐξαίρετον τῇ partim equitum, partim peditum, tria simul
κατ' αὐτὸν δυνάμει, ὥστε καὶ κατ' ἐλπισμὸν millia militum explêtem Brundusio per Io-
κρείττω, διαμερίζειν καὶ χώρας καὶ πόλεις nium trajecit. Hi perlati Canina, cum ibi se
ἑαυτοῖς ἕκαστον τῶν προὐχόντων. ἔζηρχε δὲ τού- quàm potuerunt optimè comparassent, eru-
των ἁπάντων, ὁ δὲ τῷ φρονήματι οὐδὲ πάντας B perunt audacissimè vastis inflati spebus, quasi
ὑπαφερόμενος, Ῥὼς Σολυμᾶς. μέγιστος μὲν non solùm obvia cuncta usque Thessalo-
ἡλικίᾳ, σφοδρὸς δὲ ταῖς τῆς ψυχῆς κατασ- nicam subacturi; sed ad Vrbem quinetiam
τάσεσιν, ὑπερόφρυς δὲ ταῖς ἐπιῤῥοπίαις, ξανθὸς ipsam inoffenso expeditionis terrestris cursu
τὴν τρίχα, καὶ ὑπαφώχλου ἐκ ψυχικοῦ νοσή- perventuri. Tantum autem confidebant suis
σεως κινήματος. οἶμαι δὲ καὶ πόθεν τὴν opibus, ac viribus, ut velut non dubiâ spe
ὀνομασίαν ἔχειν, ὥσπερ τὴν τοῦ Ῥὼς ὁμοιό- læti successûs, jam nũc præcipui Duces ipso-
τητα. τοσαυτάκις τοίνυν ταῖς πόλεσι καὶ rum, inter se partirentur regiones Vrbesque,
Ἰταλοί, ὅτι τὰ Βυζαντίδα τοσοῦτον ὤφελον, quas quisque post victoriam proprias habe-
ὡς δὲ αὐτῆς ἀμήσοντες. ὁ δέ γε φρυάττων, C ret. Præerat autem universis illis omnium
ἔνθεν μὲν, τὸν ὕπνον τοῦτον λεγόμενον διηκριῶς longè ferocissimus Rhos Solymas, Vir altis-
Λουσίλα ποταμὸν τοσοῦτον ὑπερχώμενον, διὰ καταγὴ simæ staturæ, animi superbissimi, supercilio-
καὶ πλάτεως. πλὴν οὐκ ἐπ' ἀγχιαλοῦ, sissimi in congressibus despectûs, flavus cri-
ἀλλ' ὀκτὼ μὲν σταδίων κάτω γεωλοφώμενον, nes, cervice insolenter elatâ incitatis cir-
ὃ δὲ ἐξωθεν ἐμβολῇ πρὸ σφυρῷ, ὡς μὴ τοῖς ὑπερηφάνοις ἐμπόδιον ἱσταμένοις κωλύοιτο, ὑδρίζοντα ὁσημέραι τὸ ποτα- cumagendâ motibus naturalem quemdam
μὸν πάντες. τοῦτον δὲ τῷ φρυάττῃ ὁ ποταμὸς ardorem præferens; unde crediderim eum
ὑπάκουε, ὡς τ' ἀπὸ ἐκείνου ἄκρις οὐ σπὸς Rhos vocatum ex similitudine capitis ejus
Σαρίτζης ἀναίρηλι οὐ ἐμποδίζοντας. καθ' D tum comæ, tum vultûs colore rubescentis,
ὡς πελτασῆς τῷ σκεπάσματι οὐ ἐφ' ὕδατος cum notâ speeie Phalangij Rhox dictâ. Istâ
ἴοντας χρῆσθαι. ὅθεν φάσκα δὲ τούτῳ λόφος igitur confidentiâ Itali ruentes, admovent se
ἔνθεν ὑπαπέχει τῆς πελάσεως, κατ' αὐτικρὺ κείμενος, ὃ δὴ καὶ πόθεμος Βοόσις λε- primùm Bellagradis, Arcis id nomen, quam
γόμενος ἄλλος πλημμυρεῖν εἴωθε μέσον ἀπαίρειν primo se sporaverant impetu capturos. Hu-
τὰ Καινα. παμπληθεῖ γοῦν ὄντι περαιουμένοις, καταχύντα λόφον, μεπιόντες ἵπποι τῷ μέλλοντι φόβῳ οὐ τῷ φρυ- jus autem talis quidam est situs. Habet hinc
άττειν πεσεῖσθαι, καὶ δὴ ὑπισάντες μηχανή- quidem prætentum amnem propriâ Indige-
ματα πετροβόλα, ὄπιθεν βολῆς ἐχυρᾶς, E narum linguâ vocatum Asinem. Adjacet
ὀπάσσουν δὲ τεῖχος. ἡ πύπτον γοῦν φύμη autem amni Arx à larere, non plano æqua cãpo,
ἀπέρῳ πόλει μέχρι καὶ βασιλικῶν ἀκοαὶ sed suggestu quodam eminens nativi collis,
φθάσαι, καὶ οὐ λογισμὸς παρέσχε τῷ Βα- cujus imum solum fluvius alluit. Ex quo ne
σιλεῖ, καὶ ὡς τῶν ὅλων πεφεμμένων, ποιεῖ- haurire ad quotidianum usum hostili vi Præ-
σθαι. ὑμιῶ δὲ σπερχατῶς πόλεως ὑπὸ ἐλαίῳ sidiarij prohiberentur, protensum à radici-
μεγνύμενον ὧν τις λόγοι, οὐκ αὖ τῆς ἀκόνης ἅμαρτοι. ὑ δὲ δὴ ἄλλό τις ἔχει ποπάζειν bus clivi ad flumen aggestæ molis brachium
ὀκεῖνο ἢ τὰς ὑπερεθούσας δυνάμεις ὀκ μηχανᾶν tegebat; opus olim ad dubiorum discrimina
τόσον δῆθ ἁλάσσης, μηδὲν ἧττον, τοιούτῳ temporum paratum. Tanta porrò amnis ad
δὴ ξυρᾶς ὁλοσὶ πλέον ἐχούσας ὀκείνῃ Arcem vicinia est, ut qui ex eo aquari extern
ὃ δυνάσθαι, τῷ ἀπ' αὐτῆς Καλβῖδος τὸν ni obsidentes volunt, si id, ubi proximus est
conspectus, rentent, sarissis intùs degentium
contigui sint. Quare nonnisi protecti peltis
id tutò aggrediantur. Ex adverso autem
hujus quem Arx insidet collis, alius eminet
supra æquor camporum tumulus, ad quem
alter fluvius, Booses appellatus, profluens, &
planitiem secans mediam, fines Caninorum
dirimit. Boosem ergò amnem universæ La-
tinorum Copiæ transgressæ tumulum quem
dixi, occupant, & sanè solicitos quò appa-
ratus iste desineret, Bellagradenses circum-
sident: moxque ballistis admotis grandium
incussu lapidum labefactare murum aggre-
diuntur. Perlatâ, velocitate summâ, hujus
oppugnationis famâ ad aures Imperatoris,

subitò ille haud parùm eôturbatus est: etiam A
usque ad anxiam de summâ rerum tormidinem Nuncio tali perculsus. Reputabat videlicet incitari Latinos in hanc irruptionem vi duplici, utrâque vehementi; irâ & audaciâ; quarum simul mixtarum ex mutuo crescit consortio pernicies: velut cum igni oleum additur. Ergò expertus quantâ difficultate tot artificijs tractatum, tot objectis apparatibus Classium, ægrè hactenus, vixque obstitisset, ne mari Latinæ Copiæ in nostram Continentem importarentur; videns jam eas potiri campo, & expeditum deinceps planumque terrestri progressu in ipsa B
viscera Imperij iter insistere, ultimo sibi conatu contendendum statuebat, quo istum primum rerunderet imperum; nam eo si non solùm impunè defungerentur; sed ex hoc etiam cum fructu operæque pretio redirent, in tantum augendos apparebat ferocès ipsorum animos, ut ijs obsisti ampliùs nequiret. Igitur, ut in tam ancipiti discrimine summæ rerum, faciendum omninò sibi putavit, ut ad Deum ante omnia recurreret: simul tamen deinde tam numerosas, tamque validas eò destinaret Copias; ut eorum objectu solo repressi, retroque trusi re infecta Hostes pri- C
mo experimento discerent, quàm non facilè pervias ipsorum armis ulteriores Imperij regiones forent; quarum utique limen ipsum, ac limitem viderent ineluctabili potentiâ vallatum. Porrò quæ ad Dei propitiationem attinebant, in hunc modum præparata sunt. Denunciatum Patriarchæ, Episcopis, universo Clero est, primùm quidem, ut nostem simul totam implorando contra Hostes Dei auxilio pervigilem ducerent: sub auroram verò dici insequentis Patriarcha, sex alijs è præcipuis Episcoporum secum assumptis, & sacris omnes stolis induti, cunctis interim alijs Deum invocantibus, benedictionem sacri Olei solemnem ritè peragerent; tum paratos ad id fasciculos segmentorum Papyri, consecrato tingerent Oleo, mox darent expeditis Cursoribus, qui hos ad Exercitum portarent in procinctu stabant. Erat autem numerus Chartularum Oleo tinctarum quantus sufficeret, ut unicuique Militi contra Hostem ituro sua tribueretur, quam secum in prælio gestaret. Hæc ut imperata, sic executioni mandata confestim sunt. Et E
sacri fasciculi chartarum in vasa vitrea injecti, simul religione congruâ, simul velocitate summâ mittuntur in Castra. Præmiserat enim Imperator eò Copias quantas ad quod optabat sufficturas putarat, sub Ducibus Michaële Despotâ suo Genero, Magno Domestico Tarchaniotâ, & ipso prænominato Michaële, Magno Stratopedarchâ Ioanne Synadeno, & quarto cum his Eunucho Andronico tunc Aulæ Tarâ, cui Eonopolitæ cognomen erat. Hos mittens omnem abij-

μάχης κεραίαντας ἀποζωῶ. τῷ τε καὶ καταφθάναι μὲ δέον Θεὸν ἔγνω, ἐτιμάζετο ὃ καὶ δυνάμεις τὰς ἀποχρώσας ἀυξῆσαι πλήθει, ἰόν ἅμα τῷ φανῆναι σῶαι σφαλέντας, καὶ τὰς τοιαύτας πείρας ὃ πρέσβυς μαθόντας ἄβατον τὰ μὲ δῶν πρὸς Θεὸν ἄτιμάζετο. παρῆλθε γὰρ Παρασκευὴ τὸ ἐς Ἀρχιερέως ζωσμα πατὴ τῷ Κλήρῳ, πρῶτον μὲν παντυχῶ ἱκετείαν πρὸς Θεὸν κατ' ἐκείνων ποιήσασθαι. εἶτα δὲ ἅμ' Ἕῳ Παρασκευῆς τὸ καὶ ζωὸ αὖθις ἐξ ἄλλης τῆ πρὸ χόρτων Ἀρχιερέων τὰς ἱερὰς στολὰς ἐνδυσάντας, τῆ λοιπῶν ἐκάστῳ θεοκλυτησάντων, ὑπτελεῖν ἀρχέλαῳ. Φακέλλας δὲ παπύρων ποιήσαντας, τῷ καταγιαθέντι ἐλαίῳ βάψαι, καὶ ὅπῃ δίδοιτο τοῖς τῶν ἀπάξουσι πρὸς τὸ στράτευμα, ὡς ἀποχρῶντ' εἶ τῷ τῆ στρατιωτῆ πλήθη, ἐφ' ᾧ ἑκάστῳ τῆ παπύρου ἕνα κεντῆσαι, ἐμίσει χαρᾶν τοῖς ἐχθροῖς. ταῦτ' ἐπετέλεστο, καὶ τάχιστα ἐπέστελλε, καὶ ὁ θεῖος Φάκελλος τῆ παπύρου σκεύεσιν ὑελίνοις ἐμβεβλημένοις, ἅμα μὲ μετ' ἀρχῆς, ἅμα δὲ καὶ μετ' ἀσφαλείας ἐπέμποντο. Βασιλεὺς ὁ ἐκ πατρὸς λαμβρὸς Μιχαὴλ ὁ Δεσπότης, καὶ ὁ μέγας Δομέστικος ὁ Ταρχανιώτης, ὁ αὐτὸν Μιχαὴλ, ἔτι δὲ ὁ μέγας Στρατοπεδάρχης Συναδηνὸς Ἰωάννης, καὶ πάρεστι Σωῶ τούτοις ὁ Ἐκτομίας Ἀνδρόνικος, Ταῦτα μὲ τῆς αὐλῆς ὄντα τῷ τότε, Ἠονοπολίτης δ' ὀνομαζόμενος, ἐγχειρίσας δυνάμεις ἱκανὰς πρὸς τοῦργον, ἐκπέμπει. Ὀρέωδεν μὲ πᾶσαν ἐξ ἀυτοῦ ἐκβάλλων· διαῤῥήδην δ' ἐντολὰς πλάσσει, τὰς δοτὸ τῆ ἀρχῆ τῆ Ἱερέων σωῤῥόσυνον. ὅτι μὲ οὖν ἀπελθόντες ἀποπάτω ὅσον ἰῶ ἐγχωρεῶ ἐξαποτρέψαντο, ὁ πρεσβεύων μὲ ἐξαπατᾶς, οὐκ ἔτ' ἐτίμων. ἀλογίᾳ γὰρ ἀυτοχθῆ θράσει ἐδόκουν, καὶ μᾶλλον ὁ τοῦ μέγας Δομέστικος. ᾧ δὴ καὶ ὁ πᾶν ἐκπέμπαπο, ἀεὶ πρεσβεύοντας θρόνου ἀμβῶνα, σπαρκεῖν δὲ ἤδη λιμῷ λεθοπόρας οὖν τῷ φορείῳ, οὖν παρεσπείρας ἐγκωμιάζων ἀποσέλλει. ἐφίκει γὰρ καὶ ὁ ὠκυρρόειθρον ὁ φορεῖος ποταμὸς, τὰ πολλὰ ξυλλαμβάνῃ σφίσιν, ἅμα μὲν δι' ἀυτοῦ φορτηγούντων νυκτὸς, ἅμα δὲ καὶ τῷ κῦ χρείαν ὑδρεύσεως ἐμβάλῳ, πρὸς τοιοῦτοι ὁ φορεῖος ἀναγκαιοῦ τῆ φορτίων ἐν ἀσφαλεῖ χρησομένων τῆ ὕδατι τῷ σπαρκῆ πεπαγμένων. ταῦτα διανοηθέντες, οὖν φορτηγοὺς ἀξιοπίστους ἐκανὰ πίσαμένοι, τῷ ποταμῷ πιστεύοντες ἔπεμπον, καὶ οὖν ὠκυρρόειθρον ὁ χλὸς τῷ ποταμῷ ἀυτῶν πρὸς

ros

τοὺς μάχιμον τῶν ὑπηντιασμένων παῤῥαντες. Τῷ τοίνυν γενόμενον μὴ λαθεῖν, ἀναιρεῖται αὐτὸν Ἱππολύτος, καὶ ὑπηχῶ ὡς αὐ οἷοί τ' ἦσαν, ἐξέθορον. Οἱ μὲν οὖν πρῶτα ταῦτα τῇ πολεμικῇ Λύσσῃ κεχαρμένοι, ἕτοιμοι ἦσαν ὑπομένειν ἀμυνόμενοί τε καὶ κωλύειν τὴν ἀπαρκίαν, λιμῷ μᾶλλον ἢ ὅπλοις ἁλῶναι προσδοκῶντες. Ὁ δὲ γε Ῥῶς Σολυμᾶς, ξυμμαχία τοῖς ἐπὶ ἐπλοῖσιν πλέουσι δὲ ἰσχυρῶς ὢν, διέγνω ἅμα ποταμὸν διαπεραιωσάμενον αὐτὸν πρῶτα ὅ χάραξ ὑπὸ φυλακὴν ἴοντας, καταγωνίζεσθαι. καὶ δὴ τῷ ῥόμβῳ μᾶλ' ὁρμῆς ἐμβαλόντες πλοῖσιν, ἰσῶσι τὸ πλῆθος τοῦ ὕδατος ἑνὶ μέλει, καὶ χῦ θάτερα τῶν πρὸς ἀγορὰν ἰόντων, φερεμάχοις δὲ μόνοις τῶν χῦ σφᾶς ἀγορεύουσιν ἕπεσθαι, καταπολεμῆσαι δ' ἐνδιδόμενον ἅπαν εἰώθεσαν. Οἷς γὰρ τῷ θαῤῥεῖν παρεπλώντας ἐκαίρως δὴ αὐτοὺς πανσθένεσι δέεσθαι. Οἱ μὲν οὖν τὸν ἀγορὰν ἐμβολὴν τοῦ μὲν φυλακῆς, τοῦ δὲ καὶ τοξικῆς ὄντες, ὑπεκπίπτουσιν. Οἱ δ' ἄρα τὸν πόνον, μὴ ζωρὸν ἔτι ἐόντας καταδέειν, καὶ κάκεινα μὲν ἀφεῖναι, τῆς ἀδυνάτου ὄντα, ἐπαίρειν ἢ ἐλλοντας; τοὺς ἔτι ἐόντας. Ἅπερ καταθυσχάναντες τὰς ὑπὸ τῶν ἔτι ζωγρημένους πεζοὺς ἀποδιέξασθαι. ἐξοίσθησαν γοῦν καὶ ἄλλοι τῶν ἔτι, πρὸς ἐπὶ δὲ καὶ ὁ τοῦ Ῥῶς Σολυμᾶ. πολὺ δ' ἐμφερὴς, ὥστε καὶ ἀπροσδόκητος καταπεσόντα ὅμως τὸ γὰρ ἐλθεῖν ἔσεσθαι, καὶ τῷ πολλῷ θράσους καθυφεῖτο, καὶ ὑπεβάτευε ἀκαίρως ἔφερεν, ὥστε καὶ ἀπροσδόκητος καὶ γῆς παρεπαίσαι ἀναγκάσαι, ἀμπροσδιόλυσί τε, ἐ ὑπεβάτευε καταβαλεῖν. Οἱ δὲ μὴ δυνάμενοι κινῆσαι, ὑπὸ βαρὺν πεσόντες, χερσὶν ἀλίσκοντο. φαμένοι δὲ γοῦν παρωτᾶ, ἔνθεν μὲν τοῖς τῶν Βασιλέως, ἐνθένδε τοῖς καὶ τὸ φερέοικον ἢ ὁμαίμων ἄλωσις. καὶ οἱ μὲν ἐν χερσὶν ἑαυτῶν ὑπὸ τῶν μέγα σωβαρυνόμενοι. Οἱ δὲ τῷ φερυσῷ καὶ πρὸ τῶν ἀγελαιοῦντας προσχωρήσαι ἐφιέμενοι, πρὸς ἐκπὸ τοῦ ἄλλων ἠλέλυτο. ἅμα γοῦν ὑπὸ ἐκπλήθει ζωπυρούντες, κεραυνῶντες ἕκαστος καὶ ὑπὸ θεῶν δὲ ἐλαίᾳ πάντων, περαιωθέντες τὸν ποταμὸν, πταραγμένοις ἐμπίπτουσι, καὶ ἅμα πρὸς φευγὼν ξίφεσι). Οἱ μὲν οὖν χῦ σώματι παιόμενοι, διεφθείροντο. ἀ γὰρ πρὸς τὸ ὑπηχῶ, ἀλλὰ πρὸς τὸ μαθεῖν μόνον τὸ γενόμενον, ἐξέπεσον χῦ πρόσωπον. Οἱ δὲ χῦ κατὰ πλησιόμενοι, διωλίσθαινόν τε τῷ ἵππων, καὶ πίπτοντες ἔθνησκον, ὅτε δ' ὃ καὶ ζῶντες ξυλαμβάνοντο. σπουδὴ γὰρ ἦν τοῖς μὲν τὸν ποταμὸν Βοιώσιν φθάσαι, καὶ περαιωθῆσι σωτηρίαν μᾶλλον ἢ τῇ ὑπηντιασμένῃ παῤῥαντες. A cere timorem jussit; & certâ victoriæ spe nitì, magnoperè confisos auxilio Divino, quod ab exorato precibus Sacerdotum Numine haud dubitantes expectarent. Sic illi profecti admoverunt se castris hostilibus quàm proximè licuit. Et intuere quidem in Hostes primo statim adventu noluerunt. inconsultæ quippe id fore temeritatis arbitrabantur: quæ fuit præcipuè sententia Magnì Domestici, cui cura universa negotij totius, & suprema in universum Exercitum autoritas commissa fuerat, ita ut ex ejus providentiâ ac judicio cuncta ibi penderent. Decreverunt autem mittendos è suis qui commeatum obsessis jam fame laborantibus importarent. Ad hoc videbatur profuturus ipsis fluvius, Arcem, ut dixi, prælabens. nam & impositis illi nocte navibus facilè versùs Arcem promoturi videbantur necessariam annonam: & si Hostes id prohibere conarentur, beneficio valli ab Arce ad fluvium producti aquarionis rutò faciendæ causâ, suos quoque convectores rei cibariæ commodè ad iooffensum transitum regendos verisimiliter autumabant. Hoc consilio Bajulis expeditis, oneratisque commeatu ratibus, eas secundo immittunt amne, dispositis in ripâ idoneo numero militibus ad impetus obstare conantium arcendos. Non latuit Hostes quid pararetur. Erumpuot statim furioso contra impetu Itali. Pars horum in adversâ fluvij Asunæ instructi ripâ stabant, procincti ad repellendos eos, qui alimeota obsessis inferre moliebantur: Hos enim se fame compulsuros ad deditionem sperayerant. At Rhos Solymas cum magnâ suorum manu, Virorum utique fortium, & roboris præcipui, trajiciendum sibi ultrò fluvium statuit ad eos debellandos, qui ex adversâ ripâ secundo amne fluentium transitum defensabant. Ergò equitatu deoso elutati torrentem impetû fluminis, ulteriorem oram brevi tenuere, fastu tanto, ut solo fremitu, & hinnitibus ferociû equorum quibus insidebant, perculsuros se, aversuroque statim in fugam adversarios omnes cõfidere viderentur. Cum igitur exilientes è flumioe quasi perfunctoriè, & contemptim præ nimiâ certi successûs fiduciâ, in nostros ibi stantes inveherentur, hi partim prudenti cautione periculi, partim arte quadam strategematis, ad eliciendos Hostes in locum iniquiorem, paululùm retrò cesserunt. Nacti verò locum aprum, fixis in eo vestigijs insequentes equites armaturâ impediros gravi jaculis petere ceperunt. Ac in ipsorum quidem corpora galeis, ac loricis protecta perferre se ictus sagittarum posse desperantes, in equos collimabant: partem se ferociæ dempturos superbè se ex equis ostentantibus rati, si pedites ex equitibus facerent, & sic eos perculsos casu, mole armorum gravatos

vatos, facilius obnoxios haberent. Igitur A cum alij vulnerati equi sunt, tum equa generosa, & præferox, quâ Rhos Solymas insultans, minaxque ferebatur, pereussa telo est, non lethali quidem ictu, quo statim concideret: tamen sensu qualiscumque satis altè penetrantis vulneris turbata nou parùm, multùm de priori remisit audaciâ, sessoremque jam segniùs, & titubanrer sustinebat. Quoad impingens fortè in excavatam illic foveam frumento, ut fit, condeudo, implicatum cavo pedem expedire nou valens B concidit, equitem supercilioſum priùs illum ferumque dejiciens; quem ob pondus armorum immobilem hæreutem, noſtri undique accurrentes comprehenſum abduount. Divulgata momento eſt totis Imperatoris caſtris, & intra ipſam obſeſſam Arcem Ducis Hoſtium comprehenſio. Et iu caſtris quidem eerta fides erat oculorum, præſentem, quæ manibus teneretur, prædam cernêtium, ac ſcilicet illudeutium in eam ſervitutis humilitatê jam redacto tam tumido paulò ante C gloriatori. Obſeſſi verò etiam aute quàm ad eos perveniſſent qui hoc nuociaturi miſſi eraut, neſcio quomodo casûs ejus facti certiores, ſigna lætitiæ edidetunt, ex quibus noſtri procul intelligerent, jam ſcire ipſos quid courigiſſet. Ergò ſub auroram noſtri omnes armis ſumptis, correptaque quiſque in manum tinctâ Oleo ſacro chartulâ, trajecto amne, in turbatos clade Ducis Hoſtes ruunt. Hi ſtatim funduntur, fugauturque, paucis qui os obverterant, ſpectaudi potiùs curioſitate, quàm reſiſtendi animo, ſubitò dejectis. Fugientium autem jam pariter omnium eerga inſequeures noſtri validè iueuſſis miſſilibus cædebaut. Vnde proſternebantur equites, vulnere, aut offeudiculo equis lapſantibus evoluti. Hotum plerique occumbebant: vivi nonnulli capiebantur, iutercluſi eo quod ſummo ſtudio captabant. Id aurem erat pervenire ad Booſem fluvium, & eo tranſito ſalutem in tuto pouere. Ar Imperatorij curſum iſtum retardare tum à tergo laceſſendo, tum præcurrendo, viamque obſtruendo, varie certabant. iuter quæ Itali confuſi, quà metu ne prohiberentur in tutum evadere, quà mixtione iuordiuatiſſimâ ſarcinarum, & mulietum quas unà ſecum trahebane, quibuſque impliciti conflictabantur, trudebant, dejciebauтque ſeſe mutuò, temerè invicem incurrentes, ac conculcantes: itaut eotum multi, currentium ad flumen equotum ungulis contererentur; & afflicti lapſu ſuperbè cataphracti equites præda facilis erant peditum expeditorum. Horum plurimi ſimul capiebantur, ſimul ad Arcem euſtodiendi trahebantur: redeuntibus mox qui deduxerant; & alijs alios, alioſque ſimiliter ſtatim ubi corripuerant, in tutâ cuſtodiâ locantibus. Eo in his diſcrimine ſervato, ut vulgus quidem, & gregarij necarentur: inſignioribus & Primarijs reſervatis. Per hunc tumultum qui tandem è Latinis ad Booſis ripas pervenire potuetunt, ſe voleutes in flumeu præcipitabant, mortem præoptantes ignominioſæ ſub Romanis captivitati. Fuere tamen quibus conatus tranſnatandi ſuccederet. Hi perpauci è plurimis in Cauinarum tandem Arcem tutum ex effuſâ fugâ receptum habueruut, uudi, inermes, pedites, qui paulò ante faſtuoſi, ac minaces uuiverſum Orieutale Imperium ſe tanquam aviculatum nidum implumium impunè rapturos, ablaturoſ ludibuudè, ſperaverant.

ἠποεῖσθαι· Τῆς δὲ τῦ βασιλέως πὰς ὅπη (Ⓦ) πορεύοιτο αὐτὸν ὁρμὰς ἀμαχεὶ διεφθάρκει, μόνῳ δὴ τῷ μὴ καλυπτὸν παντάπασιν, ἀυτὸν αὐλῶνας καὶ γωνιαξὶν ἐνηλούμενον. καὶ ὁ ὕππος (Ⓦ) περιῶντα καταπατεῖ τι καὶ καταποδᾶν, αὐτὸς παρ' ἑαυτῷ τὰ πλείστα ἐσφάλετο, πολλὰς δὲ καὶ ὑστερίμνετο (Ⓐ) ἱππεῖς πρὶν φθάσαι (Ⓦ) ποταμὸν, ἐ ἔργον ἀζώνῳ πεζῷ ἱππέως ἐγένετο σοβαρός· ὡς ἀλίσκεσθαι μὲν πλείσους, ἅμα δ' ἁλισκόντας ἀπάγεσθαι πρὸς ὃ φρούριον (Ⓦ), ἐ πάλιν ἄλλως καὶ ἐπ' ἐκείνοις ἄλλως, καὶ ὅπως ἐφεξῆς τὰς μὴ φονεύεσθαι, τὰς ὀνομαστὰς ἢ συλλαμβάνεσθαι, μέχρις ὃ ἐς (Ⓦ) ποταμὸν Βοάσιν φθάσαντες, (Ⓐ) μὴ ἐκποδὼν ἑαυτὰς ἐρρίπτουν καὶ τῷ ῥεύματι, ὃ δὴ πολλοῖς ἀνάγκη θανάτου, ὃ τῶν Καινίνων φρούριον (Ⓦ) διεσώζετο φάλαγγες, χείμαρροί τε καὶ ἄσπλοι, καὶ πεζοὶ, (Ⓐ) πρὸς μικρὸν σβεννύντες, καὶ ὡς ποσὶ τῶν Ῥωμαίων καταλαβεῖν κατ' ἐλπισμὸν ἔχοντες.

CA-

CAPVT XXXIII.

Triumphus Captorum ad Bellagrada.

Ἄξιον δὲ μηδὲ τὸν ἐνθένδε θρίαμβον ἐν τῇ πόλει γενόμενον παραδραμεῖν. ἐπειδὴ γὰρ καὶ κατὰ τὸν Βασιλέως, μᾶλλον δὲ καὶ τὰ θαυμαστὰ καὶ τῶν ἀλαζόνων κατάφορα, τοὺς μὲν πεσόντας ἐσώλλυον, πλοῦτον συλλέγοντες ὅπλων τε καὶ ἐνδυμάτων καὶ ἵππων καὶ σκευῶν παντοίων ἐξυσκευάζοντο. τοὺς δέ γε ζῶντας αὐτῶν τε καὶ ἵππους αὐτῶν ὑπασπιζομένους, καὶ τοὺς μὲν πέδαις ἀφύκτοις δεσμοῦντες, τοὺς δ' ἀνέντες εἰς ὑποζύγια, σφίσιν τοῖς φαπαὶ αἰαλαζόσι, καὶ γὰρ οὐκ ἐνῆν ὅπισθεν δὲ δίκην παμπρεπῆ ἐκλιπόντων, ἐς Βασιλέα μετά γε ἕπους λαμπροῦ ἀναζεύγνυσαν, ἅτε ἔπος φιλοκαμάρικος παιθαύμαστος. ὁ γοῦν Βασιλεὺς δεξιούμενος μὲν τοὺς ἰδίους, μαθὼν δ' ἐς ἀκριβὲς τὰ πεπραγμένα, ἔτι δὲ καὶ ἰδὼν ἕκαστον αὐτοῖς ἵππον τε καὶ σκεῦος, τοῖς μὲν καταπλήκτοις καὶ μόνοις ὀστέοις καὶ δέρμασι τὰ πάλαι δηλούσιν ἀλκυόνιον, τοῖς δὲ διεῤῥωγόσι οὐκ αὐτοῖς ἴσοις οἷς καὶ πρόσθεν ἐχρῶντο, ἀλλὰ τοῖς τυχοῦσιν, καὶ γε εἰκότως· ἐπλυνόμενοι γὰρ ἐλεοῦντες, καὶ γε εἰκότως διελωλακότας καταυόντας, σώματα ἐφαίνοντο μὲν τῷ τότε καὶ οἷα μηδὲ σώματ' ἂν τις ἄκραν, ἀλλὰ σκιαὶ τῶν πάλαι γιγάντων, ψυχαὶ δὲ τῷ μὲν κατὰ σφᾶς πάθη, καὶ λίαν καταδουλώσεις, τῇ δὲ τοῦ προσώπου τόλμῃ καὶ τῷ τῆς φρυάλου ἐμβριθεῖ τοῦ πάλαι δηλούσης ἐλευθερίας, ἐσκιάμφη μὲν τοῖς κατ' ἄνθρωπον ζωπυρήμασι, χεῖρας δ' αἴρει πρὸς τὸν Θεόν, καὶ ὁμολογεῖ τοῦ χάριν ἡσυχῇ τῷ στόματι, καὶ γε θέλων αἰσχρόφωνα θεῖναι, προσέτι γλαφυρὸν τοῖς τοῦ ἀνακτόρου τοιχίσμασι, πλοῦ σὺκ ἄνευ καὶ μόνα, ἀλλ' ἃ δὴ καὶ ἀρχῶθεν Θεοῦ χάριτος ἐλεοῦντος. κἂν ὁπόσα μὲ καὶ ὧδε ἐν προσώποις γεγράφαται. τὰ δ' οὖν ἔφασαν πλεοδοῦσαι, ἐπλήθυνος τῷ Βασιλεῖ τῷ θανάτῳ. ὁπόσης δὲ, τοῦ τοῦ Θεοῦ χάριν δηλοῦσαι θέλων ὅτι πάντων, οὐκ αὐτὸς μεγαλιζόμενος τοῖς προφέρα πλεοδοῦσιν, οἷά τις ἀναιρόκαλος καὶ μικρόψυχος, ἀλλὰ μᾶλλον Θεὸν μὲν ἀδὺς αἴνου, Θεοῦ δὲ καὶ μεγαλοῦσθαι προσήκοντος, θρίαμβον προσέταξε καταγαγεῖν.

A

B

C

D

E

Dignum porrò fuerit nec illum triumphum præterire, qui hujus gratulatione successûs celebratus in Vrbe est. Postquam enim pleniſſimam Cæsarei victoriâ reportarunt; aut potiùs facilè, ac sine pulvere tã mira in arrogantiſſimos jactatores gesserunt; mortuos quidem spoliarunt; unde divitias congesserunt plurimas ex armis, vestibus, equis, vasis elaboratis omnis generis: Superstites autem, & equos ipsorum congregantes; illos compedibus vinctos validis, hos solutos, & abactos inter jumenta, copias secum universas, quas duxerant resumpserunt (neque enim erat cur ibi ad Præsidium limitis pars earum ulla relinqueretur, utique Hostibus planè deletis) & redire ad Imperatorem instituerunt, splendidis illic priùs trophæis positis. Spectaculum sic euntes passim præbebant mirificè jucundum benè affectis erga res Romanas. Imperator ubi quâ par erat gratiæ significatione suos excepit; ubi rem ut gesta erat è singillatim & exactè narrantibus audivit; ubi etiam otiosè inspexit unumquemque captivorum cum equis & vestitu: equis strigosis, & exsuccis, tamen in illâ macie nihil præter pellem obductam ossibus trahentium, signa non obscura monstrantibus pristini vigoris: Vestitu obsoleto, & lucero; non eo videlicet quo priùs domo allato usi fuerant, sed ex fortè obvijs e untunculis ad necessarium tegmen spoliatorum corporum precariò adscito, aut spectantium misericordiâ concesso. Hos, inquam, in longam digestos seriem intuens Augustus attentè singulos, corpora observabat squallida illa tunc quidem luridaque; sed quæ non tàm corpora quis diceret, quàm umbras veterum gigantum; quorum animæ timeu, casu licet, ac malis fractæ, quadam exporrectione faciebant, & eminente in fronte, ac supercilijs audaciâ, veterem libertatem præ se adhuc ferrent: morus intimâ est miseratione humanorum casuum; manus aurem ad Deum sustulit, clarâ voce gratias ei referens, & quasi votivis volens tabulis gratitudinem hanc suam extare in posterum restatam, præcepit pingi super parietes Palatij totam bujus victoriæ, ac pompæ triumphalis seriem; non hoc autem soldm, sed & alios præterea prosperos successus, quibus antea quoque suum Deus Imperium dignatus erat fortunare. Continuoque inchoatum id opus

est

est in Vestibulo porticuum Regiæ, sed perduci ad finem, & hujus ultimæ adjunctione victoriæ compleri monumentum id non potuit ante mortẽ hujus Imperatoris Michaëlis, quæ paulò post contigit. Porrò istos tunc captivos ostentare per Vrbem triumpho traductos voluit, non ille quidem jactationis suæ causâ, quasi sibi laudem gloriantes adscribens victoriæ istius nuper partæ, id quod insolenter vani, pusillique animi notâ non careret; sed eo studio, ut & Deo ipse grates debitas profiteretur, & cunctos invitaret ad Divinum Numen ob hoc præclarum nobis indultum beneficium laudandum. Pompa igitur ipsâ in hunc modum processit. Stabat Imperator excelso in loco Palatij Blachernarum juxtà mare in occasum obverso, ut simul spectaculo fruerentur, simul esset ipse latè conspicuus multitudini spectantium. Ducebantur continuâ serie captivi singillatim, idoneo intervallo invicem discreti, equo quisque proptio vehebat, non libratus in dorso eturibus hinc inde pendentibus; sed sedens pedes compede vinctos in alterum equi latus demittebat. Inditus erat manui cujusq; contus ex papyro, aut vili aliâ materiâ, insigne videlicet offensionis belli quâ erant in istam redacti sortem. Turba constipabatur utrinque densa, quorumdam miserantium fortunæ casus infestos; præsertim ubi in Principes ac Primarios Viros tali traductos ignominiâ incurrebant oculi; aliorum cõtra irridentium, insultantiumque ultrò inctepando, meritum eos fetre væsaniæ suæ fructum, seram pœnitentiam quæ proles esse solet inconsultæ amẽtiæ, modicùm quidem initio quos abripit mulcentis, ad extremum gravissimè mulctantis. Erant è fæce præsertim plebis, qui etiam miseros exsibilarent. Durabat autem dulcis spectaculi voluptas uno licet in loco hærentibus. nec opus habebant aliò migrare ut viso, quod placuerat, prætereunte fruerentur. Succedebat enim assiduè præeunti sequens pati suo dedecore ludibrium exhibens, & oculos abundè pascens, ne prætertapsum sequi, aut requirere eurarent. Quin potiùs crescebat dulcedo spectandi, prævertente satietatem continuâ quadam velut mutatione scenæ. Sannis præsertim gregariæ multitudinis, & petulantis ætatis materiam præhente ridiculâ tonsurâ fœdè rasorum orbe toto capitum, novitatis apud vulgus specie jucundâ. Qua sicut gaudebant oculi, sic & aures demulcebantur confusis improperijs in Hostes jactis digna patientes; quæ instar habebant novæ cantilenæ, placere plurimùm (ut vetus habet verbum) populo solitæ. Distinguebatur autem pompa multâ varietate, & ipsâ delectante, dum adolescẽtulo succedebat juvenis, intermiscebantur senes viris; & semper inexpe-

A ὁ δ' ἰὼν. ἵστατο μὲ αὖθις ὃς δεσπότης ὁ Βασιλεὺς, ἐν τοῖς ἀνακτόροις τῶ Βλαχερνῶν; ἀρχὴς κατὰ θάλασσαν δυτικὸν ἀφορῶν, ἐφ' ᾧ ἅμα μὲ θεᾶτο, ἅμα δ' ἐπισώνοιτο ἐπὶ τοῖς θεωμένοις. ἤρχοντο στιχηδὸν ἑκάστοις καθ' ἕνα, ὡς εἶχεν ἕκαστος ἐφ' ἵππου, κατὰ χαίτης τῶ πλευρῶν καθημένου. ἐδίδετο δ' ἑκάστῳ κεντὸν κοντὸν ἐκ παπύρου, ἢ τινος ἄλλου εὐκαίρου, ὡς ἔχειν πάντως τῶ κατὰ σφᾶς παίσματος. ὄχλος δὲ παρ' ἑκάστα πλάσσος ἵστατο. ἐμὲ μὲν τὰ τῆς ψυχῆς ἐποικτίζόμενοι, καί γε ἐλεοῦντες ἑκάστους ἀχθομένους τῆς μοίρας. ἐμὲ δὲ καὶ ἐπιμακόμενοι, ἡδυπαθῆς αἶ ἐς ὑπόσον φέρει ἡ μετανοίας δοτόνοια, ὃ μὲν καὶ μὲν σώζει, μεγάλα δὲ πᾶ κακὰ φέρει· ἄλλοι δὲ καὶ συρίττοντες, οἷα τῶ πλήθους, ἐχλεύαζον. τεῦχε δ' ἰὼν ἀυτοῖς ἡ τῶ ἁλισθέντων πομπὴ, ἡ ὑπὸν ὃν τινὰ μεταλαμβάνουσιν ὡς δῆθεν μεταφερομένων καὶ κενῶν σφῶν ἀφιέναν τὸ πάθεν. ἀλλ' ὁ μὲν ἦγετο, ὁ δ' ἑστήκει, καὶ ζυφλὼ ἑκάστῳ ὁ σοφὸς τοῖς φιλοθράσμοσι τῶν ἀχαιῶν τῷ μόνῳ φανῆναι, ἀπὸν ἐκ ἐλύπει, ἑτέρου ἀμεδεχομένου τόπον καὶ τινὰ τάξιν τῆ πομπῆς. μᾶλλον μὲν οὖν καὶ ἀεὶ νέον ὑπάντες τῷ ἄλλος καὶ ἄλλος φαίνεσθαι, κατὰ τινὰ ἐν τῷ κύκλῳ καταπομπὴν ἔσχεν τῷ καινῷ πλέον τὸς θεωμένους. ἰὼ δ' ἀρὰ μὲ μόνοι ἀοιδὴ γεγωπίκη ὑπῆρ τοῖς ἀκούσιν, ἀλλά γε καὶ τέα θέα ποικίλη τοῖς ὁρῶσι τεῦχε. ἀντίκαιρος γὰρ ὑπὸ νέῳ, καὶ νέῳ ὑπὸ παραβλακίᾳ, καί γε γυμνὸς ἐπ' ἐνδυομένῳ, καὶ ἀκαλυφὴς ὑπὸ καλυπτῆραν φέροντι, καὶ κατηφιῶν ἐπ' ἀγερώχῳ, καὶ ἀλαπαδνὸς ἐπ' ἀστοματοῦντι, καὶ καταπεπλακὼς τῷ παῖδι ὑπὸ τῷ λογαμυὸς ὀρθὰς φέροντι, ἐποίκιλλε τὰ τῆς θέας, ἡ ὀφθαλμὸς εἰσίων τῆ συμμιγῶν ὄψεον. ὃ δὲ γὰ ἐς ὀλίγον ἡ χρονοτριὸς ἐλιότα σφὲ τῆ ἀνδρῶν. ἀλλ' ἐς ὅτι πλέον σχολῆς ἑκαστέον διελθεῖν. ἕκαστος δ' ἵστατο ὑπὸ ὃ παρ' ἑκάστα τῆ Βασιλέως χωρόμενος, καὶ ἄυδη ἐδίδου, κύπλον ὃς ἐφεσρίδος, τῷ Βασιλεῖ τινὶ παρεσαίνοντ, μορφάζων ὃ πάντων, καὶ ὃ τὶς ψυχῆς ἐδὴν μεταχρηματίζων εἰς ἱλαρότητα. ὕπο μὲν οὖν ἀσελθόντες τινὶ πόλιν, καὶ ἀμέσως τοῦτις ὃς ἄκρων εἰς ἄκρας τοὺς τῆ σφοῦ αἰκαροῦς ἐμπομπεύοντας, τῇ τῆς Ζαζίστου διδύμῃ φυλακῇ, τοῖς πυχῶσι μὲν χλεύη, ἐλεεινοὶ δὲ τοῖς ὑπακροήσιν γινόμενοι· ἀλλὰ τῶτα μὲ ἐπεχέχθω μέχρι τῆδε.

datum aliquid vices variæ multiformis spectaculi offerebant. Dum nudus post vestitum trahebatur; succedebat pilearus intecto verticem; dejectus vultum, ferociter contumaci, macer, pingui; fortunam abjectè ferens, excelsum animum oris constantiâ monstranti: quæ velut erant fercula varia, & hoc ipso gratissima, exquisiti oculorum epuli, tanto producti spatio temporis, per quantum loci protendebatur longissima catena, vinctas innectens, intervallis inter singulos justis, plurimas hominum centurias. Porrò singuli ut ad locum venerãt, unde supernè despectabat Imperator, venerari eum vel inviti profundâ ex equis capitis demissione cogebantur: id tamen se plerisque libenter facere, quadam modestiæ affectatione simulantibus: quineriam quo penitùs contabescebant animi mœrorem renidentis oris ad scitità hilaritate fucantibus. Sic ingressi Civitatem, & sic per eam quantum patet universam probrosâ sui dedecoris traducti pompâ, in carcerem Zeuxippi conjecti sunt, vulgarium, ut dixi, hominum intemperanti ludibrio irrisi; elegantiùs institutis, & per hoc humanioribus, infelicitati condolentibus ipsorum. Atque hæc quidem acta in hunc modum sunt.

CAPVT XXXIV.

De Lazorum Principe Ioanne, ut eum Imperator sibi Generum fecerit.

Βασιλ δὲ ὁ μόνος τῆ ἀυτ μετιῶν ὡς Α κόσμος σφᾶς ἄγειν τὰ πρέποντα, ἀλλὰ καὶ ἐῶν μηδὲν τοιοῦτος καπὰ ἴσα δεσποτεύειν ὑβρισμένος τὰ μέτρα, ἀυτὸς ἀλλοι δι' σπουδῆς ἦν. ἐ ἐῶν μ ἄλλως δόμενος κινδύνοις ἀναγκάζε τῆς μετρίοις χρῆσθ. ὅ μ ἀυτομολῶν ὀκ τύχης ἔχοντας σφᾶς ἐ σωμάτος, τὸ δ' ἄλλως ὑπὲρ τὰ ἐπαμμιῶν πεδᾶν, ἐ Βασιλέως δικαίοις καπωφενάζ, κινδυνοδ ἐς ἐωθῶς μαθόντας. τῷ δὲ γε τ τῦ Λαζῶν Β ἄρχοντι Γωάνῃ, ἀξιατίμους βασιλικοῖς ἐμπομπάσῃ, ὁ μετὸν ὅλως Βασιλέως ὀνόματι, πέμπων πολλάκις ἐπῄγελλε, τῆς μ καθ' αὐτὸν ἀξιώσεως ἀπέδη ἔχειν ὡς ὑπάρξαι, ὀνόματων δὲ καὶ ἀξιατίμων βασιλικῶν φείδεσθ. μὴ δὲ ὁ ἄξιος, ἀυτὸς Βασιλέως ὤν, ἐαυτ Βασιλεὺς ἡγοῖτο καὶ πόλεως, καὶ πας ἄλλως δὴ τῦ μείζονός τε ἐ ὑβριστὴς φημίζεσθ ἀξιούμενος· ἀλλὰ μέτριος ὄντα καὶκὸς δόκησιν C σῖν τῷ ὅλῳ, μηδ' ὅπως βασιλικῆ πάσῃ τιμῇ σύγχυσιν ὑπενέγκῃ. τῶν γῶν πολλάκις ποιᾶν, κδὲν πλέον λύσιν ἢ ὅ δοκῶν μηδὲν ἔχων αὐτῷ. ὑβρισταὶ γὰρ βάρβαροι ὦν, καὶ ὑβριστέρα τιμὴ παρέσχεν. καὶ πας παρφόνος τῦ μὴ ἀυτὸς καπάρξαι τῆς δὴ τούτοις ἀξιώσεως, ἀλλ' ὄντο Γαπέρων ἔχειν, ἐαλάπηδε· παρσὶν ἢ μηδὲ τὰς ἀδελ ἀυτὸν ἐᾶν, ἐλέγε, καλέειν ὅπως ἐξίωμα παρεῖκον, ὀκ ἐλείου καὶ ἐς ἀυτὸν D καπὸν, μηδ' ἀκλεὴς καὶ ἀυτὸς ᾖ. ὅ μέτριος ἀκλεὴς ἐφαίνετ ὀκείνῃ βασιλικῆς. μείων γὰρ φθόνου πεδίλων ᾖ κοσκοβαφῶν, ἐ Βασιλέως ὀνόματι τῷ τὰ μείζω ἔχοντι. τὰ

Cæterùm Imperatori non solùm curæ erat, ut qui cum eo, & sub eo vivebant, intra fines sese continerẽt decentis moderationis; sed & istam extendebat providentiam ad alienos quadam interdum inrumescentes fiduciâ potentiæ; quorum efferentem sese supra modum arrogantiam temperare, ac comprimere studebat. Quo in genere alios quidem quos fortuna, casusve aliquis, sui juris, & omni subjectione liberos fecisset, manu armatâ fastum demittere coëgit, belli offensionibus edoctos, quàm periculosum ipsis esset transilire cancellos, & supra quam sors & opes ipsorum ferrent, usque ad usurpationem jurium regiorum assurgere. Lazorum verò Principi Ioanni, qui regni insignibus remerè, ac præter fas assumptis se ostentabat, sæpiùs denunciavit, nihil se quidem obstare quo minùs dominio sui Principatûs pro libito uteretur; illud magnoperè monere; abstineret nomine regio, nec eum vestitum, aut ornatum adhiberet, qui characterem præferret Cæsareæ potestatis. Meminissetque non decere ipsum, qui pars esset Imperij Romani, ejus sibi cultum, & notas Majestatis arrogare, qui legitimè constiturus in Throno Augusto Imperatricis Vrbis, loci ejus ipsius, & summæ dignitatis officio, cogeretur dare operam, ne membrum exæquaret se capiti, & discrimina graduum honoris ambitione turbulentâ confunderet. Verùm ex hisce, licet sæpiùs iteratis monitis, non alium Augustus fructum retulit, quàm desperationem quidquam deinceps hac viâ proficiendi. Superciliosus quippe Barbarus tumore se inflabat suo, admonitionesque spernebat; prætextus obtendens vanos, fin-

genſque ſe non primum inchoare iſta, quo-
rum ſcilicet uſum à Patrum exemplis duce-
ret: ac quando redigere ſe ultrò in ordinem
vellet, haud paſſuros id ſuos; ad dedecus
propriæ Reipublicæ pertinere ratos, ſi tranſ-
miſſum avitâ ſucceſſione Principatûs Decus
Dynaſta ipſorum degeneri vilitate abiice-
ret. Haud enim ſe tam contemptibilem
Imperij latè clariſſimi partem eſſe, ut indi-
gni videri deberent, qui ſplendoris illius
antiqui reſiduis adhuc quibuſdam quaſi ra-
diis fulgerent. Nec eſſe cur invideatur ho-
nos rubrorum calceorum, & Regni nomen
majora utique habenti. Sic ille, per illa
majora, quibus frui ſe gloriabatur, innuens
proſtrationes ipſi à ſubditis in occurſu ve-
nerantibus fieri ſolitas, & tractationes pa-
reis, ac fœdera æquo jure eum maximis Re-
gibus inita. His turgentem magnificis de
ſe ſenſibus Ioannem, flore præterea viridis
ætatis, & Principatûs novitate ferociorem,
facilè intellexit Imperator non aliâ ratione
adducendum ad ſubjectionem erga ſe ali-
quam, quàm ſi eum affinitate præoccupatum
adoptionis modo quodam in familiam inſe-
reret ſuam. Sic enim ſe illi ſuſpicionem,
quâ abalienabatur abs ſe, dempturum: Mo-
deſtiam iſtam cultûs, & titulorum non alio
ipſi animo ab Imperatore præſcribi, quàm
ut exautoraret ipſum, & jure Ditionis patriæ
privaret. Vbi enim is ſenſiſſet vocari ſe ad
honorem Imperatorij Conjugij, haud am-
plùs formidaturus videbatur, talia Impe-
ratorem machinari, eum natura non ferat
Soceros deterere dignitatem, minuereque
opes Generorum velle; quos contra patriâ
caritate complectantur, & auctos fortunis,
ac titulis etiam ſupra hereditaria bona en-
mulatis, cupiant. Hoc animo Imperator ae
ſpe, viris ſummatibus, ijſdemque prudentiſ-
ſimis, Legationes ad Ioannem demandaviti
ut & dignitas ipſorum conciliaret promiſſis
fidem; & eloquentia dexteritaſque tractan-
di cunctas eluctata ſuſpiciones quæ obſtarēr,
perſuadere quod optabatur tandem poſſet.
Itaque cùm Acropolita Magnus Logotheta
dum viveret, tùm Xiphilinus Magnæ Ec-
cleſiæ Oeconomus ad Lazos miſſi, ut offer-
rent Ioanni nuptias tertiæ Imperatoris filiæ
Eudociæ, nihil omiſerunt induſtriæ, atque
artis, quo vel ipſum Iuvenem Ioannem, vel
ejus Familiares ac Conſiliarios pellicerent,
illum quidem ad profiſciſcendum metu omni
depoſito Conſtantinopolim, ſummis illic
honoribus dignandum: hos autem ad id ip-
ſum ſuadendum ſuo Principi; ſucceſſu tamen
is conatus rum quidem caruit. Nam nec
Laziæ Aulæ Proceres autores fieri Ioanni
voluerunt itineris talis; nec ipſe per ſe Prin-
ceps in id propendit: eum concordibus
omnes ſenſibus dicerent: exemplis ſe do-
meſticis doceri, non evagari affinitatibus

A δ' ὧν, ὡς ἔλεγεν, ἐξ ἀπαιδευσίας τε καὶ δουλικῆς
ἐμπειρίας, καὶ ἀγελαιοφοβίας σποδοῦ, καὶ τοῦ
συγχωρητικὸς ἐφ' ἅπασιν. ἔγνω γοῦν ὁ Κρη-
τῶν ἀρχὸν τοῦτο μεταλθὼν ἄλλως (ϰ) Ἰωάννῃ,
καὶ μᾶλλον ὅτι καὶ νέον ἔτι τῆς ἀρχῆς καθί-
στατο. καὶ γοῦν ἡδέως ἐσποιήσασθαι, καὶ
ὃ δὴ ὑποψίας ἦν τῷ κολύειν ἄλλως ἡλί-
τιον δόξαν, καὶ μὴ κατ' αὐτὸ ὃ τῆς Βασι-
λείας δίκαιον (ϰ) ἐπαγγελλειν τὴν μεταμφίασιν
αὐαρεῖν, παρὰ γὰρ οἰκείοις, μὴ αὖ ἔχειν χά-
ραν βάλεσθαι ὃ τῆς δικαίων σφίσι καθυφη-
κόος, ἄρτον μὲν ὀλ πλείστου μεγιστᾶσι καὶ σοφοῖς
πᾶς ἐκ τοῦ τοιούτου πρεσβείας ἐκπληκτῶν ἐγνω-
ὡς αὐ ἅμα μὲν τῷ τῆς παρασκόπων ἀξιωματι-
κῷ ἱκανὸς τὰ ἐς πᾶν ἔχειν τὰς λόγους δεικνύ-
ὄντας, ἅμα δὲ καὶ τῇ κατ' αὐτὸν ὑπεροπῇ τῆς
λόγων, ἐπεὶ ἧν οἷς λέγῃ, καὶ πᾶσαν χάριτος ἐκ-
κρεμάσαι ὑποπτοίαν. Διὰ ταῦτα καὶ ὁ μέγας
Λογοθέτης ὁ Ἀκροπολίτης ἐπὶ ζωῆς ἀπεστέλλε-
το· καὶ ὁ τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας μέγας Οἰ-
κονόμος ὁ Ξιφιλῖνος, μεσολαβήσαντος μὲν
καὶ τὰ τῆς κήδους. ἦν γὰρ καὶ ζῶντι συγάστης
τῷ Βασιλεῖ Εὐδοκίᾳ, ἣν δὴ ζυναρμόζῃν ἐς
γάμους τῷ Ἰωάννῃ ἐβούλετο· πείσοντας δὲ αὐ-
τὸν δὴ καὶ οὗτοι ἐξ αὐτοῦ, ὁπόσους μὲν ἐφιεσαν
τῷ νέῳ τῆς τοῦς Βασιλέα ἄφιξιν, αὐτὸν δὲ
πρὸς ἔχοντα τὰς ἐλπίδας ὡς δὴ καλοῖς πρε-
σκαλουμένῳ, ἀπαντᾶν μὴ βαρέως. ὁ μὲν οὖν
Βασιλεὺς ταῦτα. οὗτοι δὲ μήτ' ὁπόσους ἐφιεσαν
ὃ πρόσθεν, μήτ' αὐτὸν προθυμεῖν ἦκαν.
πολλοῖς γὰρ προφῶ χρέοντες, οὗτοι ὁπότε
καν, πρὸς τὸν ἄρχοντα αὐτῶν ὁπλαμίζεσθαι,
καὶ καθ' αὑτοὺς εἶ τὰ Βασιλέως ὁπλοις μαστεύοντα. καί γε πρὸ τῆς ἀπ' αὐτῆς καλοῦ δὲ
μείζων τὰ κῆ σφᾶς ἀφορμῆς μέτρια. ὡς
γοῦν ποικίλας συμβολίας οἱ πρόσθεν θεὸν
ἕκαστον λέγοντες, πάντα δ' ἄπρα πιθεμένης τῆς
σφῶν θελήσεως, πρὸς Βασιλέα ὑποστρεφῶ,
μηδὲν ὃ πρόσθεν ἀνύσαντες. ὁ μὲν δὴ καὶ ἐς
πόλιν παρῆν. Μιχαὴλ ὁ Βασιλεύς. ἀλλὰ
πρεσβευτείλαν ἀγχίνους, ὃ μὲ ἐπιστολὴ, ὃ
δὲ δὲ τοῖς ἀφ' ἑαυτοῦ ἡμετέροις ὁπλοις καλοῖς ἐδελάζειν, αὖ μάν (ϰ) ἐπιθέντες ἦκειστέλλον (ϰ) στέλλει (ϰ) Λογοθέτην τῆς οἰκειακῶν Γαζάκην, ζωῆ ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας Πρεσβύτερον (ϰ), (ϰ) μὲ κῆ πρὸ τῆς πρεσκαλουμένου, καὶ τῆς δόξης τοῦ Βασιλέως καλοῦ ἀγαθείας, (ϰ) ὃ κατὰ πᾶν ἐπιεικοφορίαν καὶ πᾶσιν τῆς λεγομένων, ὡς δὴ Τύπους δὲ τῆς Ἐκκλησίας πρεσβεύοντος, μηδὲν ἀδίκας κῆ ὃ εἰκὸς, ὡς ἐκὼν (ϰ) ἕκαστα λέγων, ἐφ' οἷς αὖ

καὶ

καὶ Συμμολογεῖν ἐδόκει δαι. ὥστε παρέπεμπε A extra ditionis limites patriæ, sed sponsas in
τὰς ὑποψίας αὐτοῖς τοῖς παρ' αὐτῶν κρίνειν, Gentis ejusdem Optimatum domibus quæ-
εἰ παῖδα ἅμα ποιεῖν ἐκείνοις καὶ κακῶν ἐλλοι- rere: Imperatorium verò genus ac stirpem,
τοῦτο λέγοντες, ἔστιν, καὶ ὄρκῳ πιστοῦν, velut res voris, ac captu proptijs superiores,
λῶν μὲν καὶ χαμερῶν ἡγεῖσθαι τὸν Βασιλέως sic intueri, ut stellas homines, ac Cœli sy-
Ἰωάννην, καὶ μὴ πολλῶν τῶν ἀγαθῶν ἐπα- dera mirari solēt, quæ scilicet ita suspiciunt,
νήξειν, καλοῦ καὶ τοῦ ἐκείνου δεχθησο- ut ad contactum eorum à naturâ negatum
μένου, μαχεῖς τινὸς ὑπεδαίτης, ἐς πόλιν κα- non aspirent. Viderent igitur quàm non
τήγοντο. ἐνταῦθ' ὁ Βασιλεὺς μὲν ἔτυχεν ὢν τοῦ fuisset opus commendatri ab Imperatore mo-
παρόντος ἀπὸν, διαπρεσβεῦσαι ἐν Λοπαδίῳ, ἐπὶ B destiam ijs, qui nunc oblatorum ultrò ipsis
τὸ τὰ καθ' Σαγγάριν διελθεῖν, καὶ ν' ὡς μᾶλλον κα- Honorum maximorum splendorem non du-
τασφαλισάμενος, ἔστιν τοῦ πορείαν, ὡς bitarent recusare, tanquam mediocritatis ip-
ἐκείθεν καταχωρίσων τὰς καθ' τοῦ Ἀχυ- sorum, quâ contenti essent, excedentem
ρεύσης ἄκρας. ἐκεῖνος δ' αὖ ὁρῶν τὸν Ῥωμαίων modum. Ergò Legati omnia frustrà exper-
ὑπεδαίνειν, βαλλοῦ καὶ ὁ παρισθεὶς ἐπαίρουσι ti, redire tandem ad Imperatorem re infectâ
τοῖς ἀμφὶ τὸν Ἰωάννην ὑποθεὶς τὸν τὰ ἐρυθρὰ, καὶ sunt coacti. Nec tamen ille adhuc despondit
τὸν πεδίλοις μέλασι καταδύσασθαι, animum. Sed alijs eò, atque alijs Legatio-
εἰς δὲ πατὴς ὅλους ὥρᾳ Βασιλέως ἡμισυμοίρῳ nibus crebrò missitandis, hinc terrere illos
τοῦ κατ' ὦπτον ἀξιώματος. ὧν δ' ἀνηκούσων C minis, inde allicere promissis, & cùm uni-
σφίσιν δὲ τὰ τῆς δεσποτείας ἐκλιπὸν ἀμφιβαλ- versos, tùm singulos privatim, accommoda-
λόμενον σύμβολα, ἅμα τῷ παῖδα ἡγεῖσθαι, tis ad cujusque spes ac captum tentare ser-
θαρραλέως ἐς αὖθις κλείθρων. ὁ δ' ἐπ' ἐρυ- monibus non destitit, terribilia intentans
θροῖς μεταλαμβάνειν τὰ ἐκ παρόψεων δίχεσθαι ni facerent, montes aureos pollicens si au-
μὴ καὶ ὅλως ἀπρεπὲς ἦ, πρὸς τῷ καὶ ἄλλως dirent: quoad tandem missò illuc Logothetâ
δυσχερὲς φανεῖσθαι τῷ Βασιλεῖ. ταῦτα λέξαν- Domesticorum Iatropulo, cui comitem
τές τε καὶ πραξάντες, τῇ πόλει προσίχεσθαι, Ecclesiæ Presbyterum adjunxit; sic secum
καὶ τοῦ μὲν λιμένος ὁ κέρας ὑποβαίνοντος, reputans: Logothetæ dignitatem valitutam
ξυναγωγῶν πολυπλοῦς, ἵν' ἦσι τοῖς καὶ τοῦ D ad faciendam fidem synceri Imperatoris ani-
πόλιν οἰκήσασι. καὶ ν' ἐφ' ἡμέραις τοῦ ὑπὸ τῆς mi in promittendis bonis ingentibus, quæ
θαλάσσης ὑποσαλευομένου θορύβου, ἐντολὰς δεξάμενοι tali Interprete offerret; cumulum verò
Βασιλέως, πρὸς ὃ Λοπάδιον ἵνονται. ὁ δὲ τὰ εἰκότα φιλοφρονήσαντες ἀμ' persuasionis additurum Ecclesiasticam gra-
αὐτῷ Βασιλεῖ τῶν χρησόμενοι, τοῦ πόλιν vitatem elucentem in ejus socio; nec dubi-
καταλαμβάνουσιν. ἦσεσαν γὰρ αὐτὸν, τοῦτο μὲν taturos ipsos credere pollicitationibus, quā-
ᾗ χάμοι τῆς ξυναρχοῦς, τοῦτο δ' ἐκ δύσεως E rum Ecclesia, quæ fallere nescirent, se vadem
Τόχαροι ἀλισθῶντες. ἔξειρχεται, ὡς αὐτὸς quodammodo exhiberet, compos effectus
Βασιλεὺς, Νογᾶν ἀξιώσας, καὶ τῶν Σεβαστοκρά- votorum Augustus est. Cum enim ambo
τορος Ἰωάννην, ἐκείνῳ πέμψαι τοῦ, ἔξεδέ- illi pro se quisque contestarentur: optimâ
χετο. τῷ πᾶσι γοῦν μᾶλλον Γαμπλιανοῦ λήθοντος fide ac voluntate Imperatorem vocare Ioan-
τοῦ ὑπὸ σὺν χάμοις ἐπὶλῃ τῇ ξυναρχοῖ. nem in necessitudinem Filij, paterno deinde
ὅλον δ' Ἐλαφιβολιῶνα Χαλαζῶν, ἔξηρτυε affectu illū omni bonorum genere auctu rum,
δυνάμεις, καὶ πρὸς ἔξοδον ἑτοιμάζετο. discussis denique suspicionum umbris, Lazi
planè assensetunt; ac jurejurando à Legatis
accepto, quo, nomine Imperatoris, & suâ
ipsorum fide sanctè spondebant; omninò
fore: ut Ioannes Constantinopolim proficis-
cens, ibi Filiam Imperatoris duceret Vxo-
rem; ac mox bonis, honoribusque eumula-
tus remitteretur domum, comites quoque
suos liberalitate Augusti ditaros reducens
secum, nave simul omnes longâ consensâ
versùs Vrbem solverunt. Quoniam verò
sorte tunc contigit abesse ab Vrbe Imperatorem commorantem ad Lopadium, ibique in-
tentum vel prævertendis damnis, vel ruinis reparandis Regionum circa Sangarim. Hoc
enim ut ageret itinere versùs illas partes susceptō, Lopadij consistendum sibi putaverat,
inde videlicet vicinià sni cæteraque providentiâ firmaturus adversùs vim Persicam Atces
illius limitis sitas ad Acheraum. Legati Romani Ioannem Lazum deducentes, eâ Impera-
toris absentiâ obiter cognitâ, ubi primùm fines Romanos attigerunt, occasionem inde op-
portunè sumpserunt suggerendi Ioanni; eleganter facturū illum, si rubris calceamentis pau-
lisper exutis, nigra indueret usque ad Imperatoris brevi adfuturi reditum. Etsi enim in
discessu conventum inret ipsos fuerat, profecturum Ioannem cum sibi solitis insignibus De-
spoticæ potestatis; tamen causam esse idoneam differebant, cur in eo tùm quidpiam remitte-
ret, cùm fœnore gloriæ mox recepturus honorifico Augusti judicio, id quod volens ad

tempus breviſſimum depoſuiſſet. Imperatori quippe decretum eſſe, Ioannem ſtatim, atque in neceſſitudinem filij admotus ſibi foret, deſponſâ ipſi propriâ filiâ, magnificè ornare ijs ſymbolis ſupremæ dignitatis, quæ Deſporis in Aulâ Imperatoriâ tribui ſolebant. Dolentum autem ipſi ſi Ioannem videret ea per ſe occupaſſe, quæ habere illum ſuo beneficio, & ſibi, ſuæque erga illum benevolentiæ imputari cuperet. Quin & alioqui parùm convenire jam purpurâ nitentem, bicolores ex roſeo & candido, quæ propriæ Deſpotarum eſſent, veſtes aſſumere. Itaque ne gravaretur primum occurſum Imperatori exhibere, in eo cultu, qui faeultatem ei non præ ſe ferret ipſum, quod avebat, inſolitis honoris inſignibus decorandi. Hæc dicentes perſuaſerunt quod volebant: eumque Lazorum Principe eo quem optaverant modo veſtito ad Vrbem appulerunt, exſcendenteſque è navi ad portum *Ceras* dictum, ſplendidè ſunt hoſpitio excepti in ſuburbanis domicilijs, ubi per aliquot dies refecti è jactatione navis, & maris nauſeâ, mandato ad ſe veniendi ab Imperatore accepto Lopadium profecti, quibus decuit benevolentiæ ſignificationibus admiſſi, tractatique ab eo ſunt, moxque cum ipſo navi vecti rurſùs Vrbem tenuerunt. Feſtinabat enim Imperator, tum quòd Filiæ nuptias conficere quamprimùm è re duceret; tum quòd nunciarentur ex Occiduis partibus adventare Tochari, quos à Nogâ impetraverat adverſùs Ioannem Sebaſtocratorem auxilio ſibi mitti. Tunc igitur Septembri menſe definente, regreſſus in Vrbem nuptias Filiæ celebrat. Octobrem inde totum conſumpſit Copijs inſtruendis, expeditioneque apparandâ.

CAPVT XXXV.

Vt Imperator Tocharos accerſiverit contra Ioannem Sebaſtocratorem.

CAuſa hujus expeditionis fuit, quòd Ioannes, quem ſuus inquietus animus tranquillè vivere non ſinebat, rurſùs fœdere nuper inito violato, conabatur invadere non ſua. Ea res Auguſtum movit, feros ejus audaceſque impetus compeſcere aliter non valentem, ad eum proſcribendum ut rebellem; Tocharoſque in eum immittendos, qui vaſtitate terris ipſi ſubjectis infcrendâ, ſpes, reſque ipſius in arctum cogerent. Talia verſantem animo urgebat byems imminens, ineptum rei à ſuis gerendæ tempus, quam vis opportunum Tocharis, qui libentiùs eâ tempeſtate prodire ad bellum ſolent. Tamen ſuâ, & ſuorum cauſâ prævertere oportebat, maturè occurrendo extra Vrbem Tocharis, ut illos benè animatos dimitteret ad diripiendas, ferroque, ac flammâ deformandas Ditioni Ioannis ſubditas Gentes. Cogitatio hæc erat Bellatori quidem fortè non incongruens, at Chriſtianum dedecens vel maximè. impios enim in Chriſtianos armare, & Atheos, Sacrilegoſq; raptores in Sacra, & Templa immittere, facinus fuit immane quâtum alienũ à timente Deum, & Chriſti cultore Principe. Tamen exercitus Barbaræ illius Gentis à Nogâ precibus Imperatoris flexo miſſus, jam è finibus egreſſus ſuis, ad nutum paratus ſtabat; ut in Ditionem Ioannis hoſtiliter irrumperet. Nec hujus ſceleris vindicta, quamquam aliàs cunctari ſolita, tardè nunc occurrit: verùm, ut mox dicetur, quàm celerrimè repræſentata eſt. Tunc etgò ſub medium Novembrem procinctus Im-

Τῷ γὰρ Σεβαστοκράτορι Ἰωάννῃ οὐκ ἐν ἡσυχίᾳ τὸν βίον ἦγεν, ἀλλὰ καὶ αὐθις σπουδὰς εἰρήνης συγχέας ἐπιχειρεῖ τοῖς μὴ προσήκουσι, ἄλλως δ' ὑπηκόῳ αὐτῶν τῷ βυλγαρικῷ Βασιλεῖ οὐκ ἔχων, ὃ γὰρ θερμοτέρου εἰκότος καὶ αὐθαδέστερον μέχρι καὶ ἐς δυσκολίαν ὀλίγου ὡς δεσπότῃ ἐπίσκ, εἰ μή γε Τοχαρῶν ἐπαγωγὸν, πᾶσαν μὲν τὴν εἰκότου λήσεσθαι· αὐτὸν δ' ἐν συνῳ καταστάσει πραγμάτων τὰ ἐλπίδων, εἰ τῶν ἀμφιβόλων καὶ κινδύνων. τῶν δὴ νεωτερισμῶν, Τοχαρῶν ἐπῆλθε, δίκαιον δ' ἔχει ἐφεστῶτα χειμῶνα. χειμὼν γὰρ ἐν Ῥωμαίοις εἰκότως στρατεύειν, εἰ μὴ πρωκαταλαβεῖν ἐσπεύδει, ὡς ἔξω πόλεως συμβαλεῖν Τοχάροις. ἵνα δὲ δρᾶ ὁ μελετώμενος μέλημα μὴ ἄλλως στρατιώτην πρέπον ὁπλίτης, Χριστιανῷ δὲ ἐν λίαν ἀπρεπῶν. ἀσεβὴς γὰρ ὅτι Χριστιανὸς ἔγεμεν. καὶ γ' ἀθέους ἐφ' ἱερὰ, μὴ καὶ τὴν σφόδρα θεὸν φόβον ἀνεπιστρόφως ὁ τόλμημα ἵνα. ἀλλ' εἰκότως μὲν ἔκπλη ἡ ὀπὸ Βασιλέως ἀξίωσις πρὸς Νογᾶν, ἐν ὃ φίλαν πάντως ὀλίγου ἔξαφανίσαι καὶ χώρας εἰκότος ἐν ἐχθρόν. οὐκ ἵνα ὃ γὰρ καταῤῥᾳθυμῶν τὸν δίκαιον, ἀλλὰ παλίμπους ἦσα, ποτε μᾶλλον καὶ προσηνῶτο, ὡς μὴ μικρὸν ὁ λόγος ἐρεῖ. τὸν δὲ Μυγχιαὴλ μίσους ὑπάντος, ὀλίγου μὴ πρὸς τὸν ἔξοδον τιθαλάσσῃ, ἡ πόνον τῷ κατ' αὐτὸν πλήθει, καὶ ταῖς δυνάμεσιν, ὅσον Τοχάροις ἡδέ-

ϑαῤῥῶν. ὁ δ' Αὐγέας τῦτο μ, ἀφορᾶσθαι καὶ A peratorem in expeditionem imminebat cum
πρὸς τ τῶν Θρᾳκῶν πλῆθος τ δ' ἀληθείᾳ paratis copijs; haud tantùm harum multi-
καὶ ἀνδρείᾳ· τῦτο δὲ καὶ ἀξιόχρεων ὑπελάμβανεν tudine confisus, quantùm robore, feritate-
καταπλῆσαι τὸν Βασιλέα ὁπ τῆς τ ὀργ dus- que Tocharorum. Augusta verò reputans
φορίας ὑπαμβάζειν, τ' ἂν τ πρὸ αὐτ quàm alieno tempore profectionem talem
λίπων ὑποπτεύσας, ἐπισχεῖν τ' ἀναχωρήσ ad ornaret Imperator; quæ vel benevalenti
ξιεν ὁπ ἴδα. ὁπ ἀφισταμένῳ, ὡς ἂν πς periculosa foret; quantò ergò magis infir-
εἴποι, καὶ ὁπ πλαγίᾳ, ἀλλ' ὑγιαινοντι ἄγαν mo certam allatura perniciem videretur? (nam contractus ærumnis præteritæ æstatis
καὶ φανερῶς, ὡς μέγα τ κακὸν ἐξ ἀνάγκης ab Imperatore morbus, etsi alios ipso celante latebat, perspectus Augustæ tamen erat)
παρεξεύσης τῆς ὑπατείας. τ' τί πλέον, omni ope temovere Virum ab hoc itinere
ἔλεγεν, ἀφεστὸς μὲν σώματ, ἀφεστὸς καὶ B suscipiendo conabatur. In quo non artifi-
ἀπὸ τῆς ζωῆς, ὃν εἰ μήπω γ' ἄλλο ὡς ὑποψίας cioso circuitu, aut per obliquos anfractus
ἂν ὑπῆλθ ὁπ ἀγαθάς, καὶ δείματα παίρια, grassabatur; sed palàm damnabat consilium
ἀλλ' ὅμως τ νόσος αὐτὸ, καὶ ὃ μὲ ἥκιστος eundi: clareque denunciabat gravissimam,
ἔχει, ἱκανὸν κωλύειν ἂν ὑπομίζειν. τῷ δ nec alirer quàm Domi permanendo, evita-
ταῖς ἀληθείαις τ' νοῦ λῦ φθεῖραι δηλαδὴ bilem perniciem istâ ipsi expeditione cudi.
καὶ τῷ Θρᾴκιλλα καταλαβόντα, συμ Ejusque ad virum hæ sæpiùs iteratæ voces
μίξαι μ Τοῖς Τοχάροις, τ' γε λόγος ὁ δι erant. Quæ te, malum, præcipitat inquietu-
ξιώτατα διεγεῖραι, τ' μὲν δ ὁ Ζωσκυρασπά- do inconsultissima? Quin parcis ægro cor-
σας· ἀλλ' ἔστ ἐγχωρῶ παρόντα ζῶ σῴ- poti? Cur dubiam valetudinem in certum
σειν, ὑπείκοις μ τοῖς οἰκείοις θαδδωίαις, καὶ C exitium projicis? Quæ tanti demùm tibi
πέμψαι δ πιστὸς, αὐτὸν δ' ὑποστρέψαι· res, aut spes est, quam vitæ manifestâ jactu-
ὑπομενεῖς δ' ταῦτα καὶ δ Ζωσξλθὼν ἰέναι τ rà rectè putes emendam? Hæc ita pulsabant
καὶ χαλεπῶς, ἅμα δ' αὐτῷ δὶ τῶν παρόντα Imperatoris aures, ut animum quoque com-
χαλεπωτάτῳ τῦ ἔτους. ἀλλ' ὅμως ὑπὸ moverent intimè, pertetrerentque sinistro
πολλῆ τῇ θέᾳ τ Αὐγέας ὀχλήσ δ παρα- etiam omine, & augurratione infaustâ tristis-
χῆς μὲν δ Τοῖς ὑπὸ αὐτὸν ἀγαπᾶσθ τὰ δρώμενα, simi successûs. Sed & ipse morbi sensus per
διορῶν δύσις δ μελλ, ἢ μᾶλλ παρφαι- vitalia grassantis facilè consciu monstrabat,
νόμενος τῆς ψυχῆς ὑπείκειν δ συμβυσόμενον, D haud vires nunc suppetere militiæ præser-
ὑπεπαγγέλλεσθαι δ' ἀναιμάκτως ὁ Βασιλεὺς, tim hybernæ laboribus serendis. Igitur
τῷ τῆς Δεσποίνης ἀρέσασθαι, ὁπ ἀγαθὸν utcumque simulabat aliud, revera nou ultrà
εἶναι κρίνων, Τοῖς γοναῖσιν ζωσπεξόμενον Thraciam decrevisse progredi: destinabat-
ἕξειν. καὶ δὶ μέχρι Σηλυβρίας ὠπὶς τ καὶ que, visis ibi Tocharis, & ad rem strenuè
παῖδας, ἅπερ χρώμενος, ἕπεσθαι. ὑπὸ δ τε gerendam animatis, cùm allocutione, tùm
τῆς νόσου ὑπεδέδυ, καὶ ὁπ ἐδύνατ βαδίζειν donis, non quidem in Hostem eos unà se-
ὑπ' ἄλλου πεζῇ, ὀχήθεσι θαλάσσῃ τ' τε διενύκτα cum ducere, sed postquam eos esset comi-
μέχρι Ῥαιδεστοῦ χρῆσθ· τ' ἅμ' ἐμ tatus aliquanto ejus viæ spatio, commenda-
βαίνων (ἠλεεῖτο δ' ἐκεῖς ὅπερ ὁ Τόχαροι) E tos suis, qui porrò cum ijs pergerent, & vice
καὶ ὁπ ἐδύνατ ἀναβάλλεσθ· ἢ μὲν ἀμελὴς καὶ sui quid fieri vellet præcipetent, ipse dimit-
ἀφ' τοῦ νόσου ὑποπτεύσας (ὑπακοσταλάγ tere, ac sic reverti domum. Hujus arcani
χνῃ δ' καὶ τῷ ἐγκάτων ἀῤῥώστως ἔχοι) consilij signum fuit, quòd unà secum, & Fi-
ἅμα τοῦτ ἐμβαίνων αὐτῷ τε καὶ παῖδων, lios, & Generos, etiam ipsum Ioannem
σχασής τε ἐν τῷ πῷ, καὶ πρὸς τοῦ τῦ μελ postridiè ferè nuptiarũ è Filiæ thalamo ab-
λόντων γνῶσιν ἐξ ἀγχοτάτου οἰκείας ἔχων, reptum, secum prodiens duxit: quod nun-
ἀσκόπως ἅμ' ἐξ αὐτῆς, ὃ μέλλον ἐκ παντὸς quam faceret, si hyemate in expeditione
πάσειν. cogitasset. Ergò inter illas, quas dixi omi-
nosas reclamationes Augustæ, quæ non ita
tegebantur penetralibus Regiæ, quin ad no-
titiam exteriorum erumperent; turbatus
augurio, & secretâ præfagitione mentis ex-
horrescens, obfirmatus tamen in proposito,
vale Necessarijs dicto, egreditur Urbe: ac
Selybriam usque ipse cũ filijs equis vectus,
eum invalescere morbum sentiret, nec iti-
neri terrestri jam esset par, mari, & nave de-
crevit usque ad Rædestum uti. Conscendentibus supervenit Nuncius indicans in proximo
esse Tocharos, ut conctandi jam ampliùs facultas nulla restaret, sed quantumvis reretarda-
ret morbus ingravescens, occasio urgens necessariò traheret. Causa languoris, quo in
horas magis, magisque debilitabatur, in viscеribus malè affectis erat: eumque intimè acri
admonens sui sensu turbabat, ne benè sperare posset. Nec illum consternabat solùm mœror

mœror

mœror auſpicij funeſti. Nemo in illam cum eo conſcendit navem, quin malâ ſolvere illam alite, & curſum exitioſum inchoare ominaretur. Quorum facies illo pallore attonitas qui cerneret, non ſanè oraculis egeret ad præſentiendum quod inſtaret. Suus cuique ſagax animus vates erat certus occurſuri mox ipſis infortunij: Vaticinij fidem ſtatim explere incipientibus eventis.

CAPVT XXXVI.

Vt in mari periclitatus Imperator, deinde poſtquam exſcendit ſit mortuus.

NAm ſubitò ex ſereno in turbidum A mutatur tempus, & mare priùs tranquillũ efferatur, valido ineumbente Boreâ. nec placidum renêre curſum poterat Navis Imperatores vehens; ſed feris eõeuſſa fluctibus huc ſubinde atque illuc impingens, planeq; ad nautarũ Imperia contumax; nihil certius ſpõdebat quàm proximã demerſionẽ ſui vectorumque. Nam & ſæpe ita deprimebatur ut nunquam ſperaretur emerſura; tàm nautis quàm ipſo Gubernatore ignorãtibus, quâ jam vi aut arte maris furorem eluctari B poſſent. Tunc Imperatorem ferunt intuentem periculum præſens, & quo loco ſuæ filiorumque ſpes ſalutis eſſent cum horrore reputantem, Navarcho dixiſſe: eõtendendum ei utiq; ſupra vires eſſe: ſi minùs enim Mundum univerſum, univerſam certè Romanam rem exiguo illo ligno contineri quo ambo Imperatores vehérentur. Porrò hunc, haud ſe quidem, vel ceſſaſſe hactenus, vel omiſſurum quidquam in poſterum conatûs, induſtriæque profitentem, addidiſſe, verbis C quæ ſatis appareret nolenti expreſſa irritis experimẽtis conatuũ ſummorũ: vitari nullâ vi poſſe, niſi Deus adjuvaret, quin pariter omnes hiante mari abſorberentur: adeò palàm vinci omnem artem nauticam vehementiâ ingruentis malî. Tandem extremâ diù contentione obluctati fluctibus ac ventis, & ſæpe ad ultimum demerſionis admori diſcrimen, Rædeſtim metu ſemineces appellunt. Ibi diebus paucis è jactatinne recreati, equis rursùm inſcenſis pervecti Allagen ſunt. Hæc D nimirùm Allage locus erat, ubi vitæ finem Imperatori occurſurum irrevocabili olim Deus Decreto ſtatuerat. Atque ille quidem excæcatus antea Pachomius oſtenderat, quàm vanis ſuſpicionibus formidata fuiſſet ſucceſſio ejus in Imperium. Ager porrò cui Pachomij nomen à Domino adhæſerat, vulgati oraculi, cujus ambiguitas ſuſpectum reddiderat Pachomium, fatali eventu fidem explevit. Cum enim ibi fixis tentorijs hærerent Imperatores pariter, & E exercitus, ingravatus Seniori Auguſto morbus eſt. Eodem porrò brevi occurrerunt feſtinatis acciti Nuncijs Tochari; ſed ijs frui non licuit optato utrinque conſpectu,

Ἀ Ἰφνης γὰρ ἀΐδιος ὕσις παρῆν, ὅ χειμέριώτερον μεταβαλὼν ὁ καιρὸς, θαλάσσαι τε ἠρέθιζον τὰς ἡμέρας ἀξυχείαις, λαμπρὸν πεσὼν τῷ Ἀπαρκτίᾳ, ἐξ οὐκ ἰδίᾳ τινὶ αὐτῶν Βασιλὶς ἄγουσα ναῦν ἀσαθῆ, ἀλλ' ὥσπερ ὑπὸ κυμάτων ἀγρίων ἐνοχλουμένην, τῇδε κἀκεῖσε φερομένην ἀπάγουσαν, μηδὲν ὑπείκουσι τοῖς κελεύσμασιν, αὐτανδρεὶ ὡς ἔοικε καταπονίζεσθαι. εἴτε γὰρ πολλάκις μὲν καταδύεσθαι, εἶτα ἐσαῦθις ἀναδυσομένην· τοσαυτάκις δὲ ἀπελπιζομένην, ἀναδύεσθαι πάλιν, ἐ ναυτῶν ὑποφωνοῦντων, καὶ Κυβερνήτης ὅπως χρήσοιτο τῇ θαλάσσῃ. τοτε δὲ ἐ Βασιλέα παρεφανῆ κινδυνολογοῦντα, ἐ ὡς ἐπὶ τῷ καὶ τοῖς πᾶσιν ὀλέθρου ὄντος, εἰ μὴ τοῖς Κυβερνήταις, ὡς ἀμηχανία καὶ ὑπὲρ δύναμιν. εἰ γὰρ μὴ κόσμον πάντα, ἀλλ' οὖν Ῥωμαΐδα πᾶσαν ὅση ξύλα ἄγει ὁλόγυρα, οὗ Βασιλέας ἔχοντα· καὶ ἐπειτὰ μὲ ἐκείνη, μὴ καὶ κίνδυνον αὐτοῖς δεδιέλλοι, παρέσεσθαι δὲ ἐξαυτὸν λόγον τοῖς πλάγμασιν, ὡς ἀναγκαῖον ἦν, εἰ μὴ Θεὸς ἀρήγοι, χαυνῶν τοὺς θαλάσσας πάντας· ὅπερ καὶ πεφυκυῖα πᾶσι, τῶν κινδύνων ὑπῆτο σφίσιν ἐν χερσὶ κειμένων, μᾶλις γοῦν διαμαχεμένοις τοὺς τε κύμασι καὶ θαλάσσαις ἀγριαινούσαις, καὶ πολλάκις ἐγγὺς ἐλθοῦσι τῆς καταδύσεως τῇ Ῥαιδεστῷ ἡμιθνητες ὀκ φίβυ παρεσχέσθαι, ὀλίγου γοῦν ἐφ' ἡμέραις τρισὶ παραχθεῖσι ἀνέσεως, καὶ τοῖς ἵπποις αὖθις χρησάμενοι, ἐξελαύνουσι μέχρι ἐ τῆς Ἀλλαγῆς χώρας κατέλιπον. Ἀλλαγὴ δ' ἐστὶν ὄνομα, καθ' ὃν καιρὸν ἐ ζῆλος μετωμάθην ἅμαρτος τῷ Κρατῦνι. ἐ ὁ μὲ Παχώμιος φθάσας πηφλῶτο, ὡς μὴ ἐπιπλῆξαι τὰς ὑποψίας ποιῆται. ὃ δέ γε τῷ Παχωμίῳ χωρίον, ὃ μόρισμον ἐξεπλήρου, ὡς γὰρ ὄλεσέ σφε καπακόπου ἅμα Βασιλῆς ἐ ὄρνις, καὶ ἡ νόσος ὑπεκτὸ πλέον. ἐφθάκει δὲ ἐ Τόχαροι σαλπιγκτὴς συμβαλὼν Βασιλῆ. Βασιλᾶ μὲ ἐκ ἐᾶν ὑπ' ἐσπερομένῳ ὀφθαλ-

ὀφθαλ

ἐξῆλθε, ὅτι μὲν ὁμιλεῖν οὐκ ἴσον κακόν, ὅτε κ' Νοεμβρίων ὑπογεγράφοντι συμβαίη τὰς τοῦ Ν κεραίας συμμιξαι πελθὴν εἰπεῖν λεγε, ὡς ἰδοὺ συγκλείσιν ὁ Νοέμβριος. ὃ δ' ἦν ὑποπτῆναι ὡς συγκλείσειν αἱ παρεῖσαι τῷ Βασιλεῖ τῆς ψυχῆς ὃ μέλλοι ὑποδηλοῦσθαι. ἐπὶ οὖν τῇ ἐλπίσει τῆς νόσου προσδοκίᾳ, εἰς ἀνάβολας ἰδεῖν ὃ, ὃ ἐντυχὸν δώσειν τοῖς Τυχαρεῖς. ἐπεὶ δὲ ἡ νόσος ἐπεβάρυνε, καὶ τῷ ἀπὸ ταύτης δέει, καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ ἔθνους ὀρρωδία ζωπυρεῖτο. ἐπεὶ γὰρ ἐπὶ ἄλλως ἐλπίζειν, ἢ κινδυνεύειν ἀφανίζειν ὅ τι; ποιεῖ, εἰωθὸς ἄλλως λησταῖς ἀποζῆν, τοῦ Βασιλέως μετοκχεύοντος. ἀναγκαίως δὴ ἀφ' ταύτα ὁ Βασιλεὺς, καὶ ἅτε αὐτὸς συμποδὸς τὰς ὀδυνὰς ὁμιλεῖν σφίσιν ἔγνω. καὶ τοῖς μὲ πλήθεσι, ἄλλως ἐς χάριν ποιεῖν· οὗτ δέ γ' ἀρχόντας σφῶν εἰσαγαγεῖν τε ἐς τὰ παρακείμενα εἰσὴν τὸ καὶ ἀκοῦσαι. τότε πίνων καὶ παρασκευαζόμενος ὡς εἰκὸς. καί γε οὗτ εἰκότως ἐφ' ἑκάστοις παρασκευάς, αὐτὸς καὶ βίᾳ καθημένου ὅτι συμποδὸς, ὡς ὁ κομιστὴς ἐδίδου, ἐς τὰ κατ' αὐτὸν πράγματα ἐνεχώρει, ὀλίγοις πισὶ λόγοις τιὼ ἐκείνων ἀφικνεῖτο θεραπείαν, χάριν μὲ ἔχειν ἐπιφαίνων ἐς τῷ Νογᾷ, τὰ κατ' ἀξίωσιν ἐπιτελέσαντι, χάριν δ' ἔχειν καὶ κείνους ὡς προθύμως ὅτι βοηθῆσαι ἀπαντήσαι. διαχειρίζειν δ' ὅτι τῇ νόσῳ, ὅτι μὴ καθαρῶς ἐᾷ τιὼ πρὸς αὐτὸν ἐντυχίαν γίνεσθαι, σὺν ἐλπίσι δ' ἔχειν ἐπίσης τῆς νόσου, καὶ τὰ πρὸς ἡμᾶς ἐπιτελέσαι, ὅτ' ἐκείνως ποιεῖν τὰ ὡς ἄξιον. πάντ' εἰπόντος ἐκείνου, οὗτ Τοχάρης χρῆναι μὲ ἀλγεῖν ἐνδιέσθαι, χρῆναι δὲ ἐλπίζειν αὖθις ἐμφαίνειν· ὡς ἐπίσης τὸ παθὸς μετ' ὀλίγου, καί γε σφίσιν ἔσαι τὰ ὑπὸ τοῦ Βασιλέως καλὰ ὑγιαίνοντος. ἐς οἷ μὲ ταῦτα, ἡ νόσος ὃ δώσειν, καὶ τὰ ἑαυτῶν πληρῶν ἔμελεν. ὡς γὰρ ἡ κυρία ἐσίζει, ἐς ἕδη τὰ τοῦ θανάτου, ἐς μᾶλλον τοῖς ἰατροῖς, προσδόκιμα λύοντος μὲ Ἀκταρίου Καβάσιλα, σὺν ἀσφαλεῖς τοῦ ὑποπτεύειν τὰ τοῦ κινδύνου ἔδοκει. νομίζε δὲ τοῖς νοσοῦσι ἐς τοῦτο μοῖρα θανάτου, ὥσπερ ἂν ἐς ἄγκιστρον ὅτι τοῖς ἰχθύσι τὸ λείαν τοῦ γένεσθαι, ἀφεῖναι δ' πάλιν ἀπελθεῖν ἀνέτιμον, ἢ τοῦ καλῶς ἐδοκίμαζε. τῷ δὲ τοῦ, προσελθὼν, τῷ δὲ ἐκείνῳ Βασιλεῖ Ἀνδρονίκῳ, ἐδαίρει ὡς λόγον τῆς ἀποφάσεως, ὡς ἡ βασιλεὺς ἔτι τοῦ Βασιλέως. ἐς δὲ ἡδ' αὐτὸς ὑποπτεύσειν τὸ ἀπιθανὸν ἐδαίρει. ὅμως δὲ τιὼ ἐπιμασίαν σοφίζε. ἦν δὲ τὰ τοῦ Δεσποτικοῦ θανάτου σύμβολα ἀνερπίζεται, ἃ λαβὼν ὁ ἱερεὺς τοῦ τῷ Κλήρῳ ἐς ἀλαβεῖν σ-

A Imperatore decumbere ob morbum coacto, ac ne in equo quidem valente se Socijs ostēdere, coramq; illos, ut cuperet, affari. Quando & ei contigit ut nescio cui libello subscriptionem in lecto apponens regiam, in expressione temporis solitâ, mensem qui tum in cursu erat Novembrem, litera N. designaret, apicibus quibusdam adjunctis, qui reliquorum ejus vocabuli elementorum vicem explerent; ac ehartam ita signatam reddens diceret: Ecce cōclusus November est. quibus altiori quàm quò ipse loqnens penetra-
B ret, significatu indicabatur, Acta Imperatori cuncta concluſa, præſagiente id ipſius animâ, & iſtud ipſum augurium ijs verbis efferente. Interim expectatione meljoris redituræ valetudinis differebatur congreſſus affatuſque Tocharorum. Verùm imminutâ ejus rei ſpe propter ingraveſcentem in dies morbum, & metu majori accedente, ne Gens effera deſperatâ ſalute Principis, regiones in quas erant ejus accitu ingreſſi, ſolitâ ipſis rapacitate deprædarentur, coactus Imperator eſt admittere ad audientiam Duces ac Pri-
C mores Tocharorum, eoſq; è lectulo alloquī. Ergò vulgus quidem militum nationis ejus donativis curavit deliniri: Proceres autem in cubiculum ubi æger decumbebat accitos audire coram affarique conſtituit: Id quàm decentiſſimo; pro ſtatu præſenri rerum, apparatu ſic actum eſt. Circumſtabāt utrinq; Neceſſarij ac Familiares Imperatoris. ipſe conniſu, quātum debilitas corporis ferebat, erectus & lectulo inſidens, obſequium benevolorum Sociorum ad amicam invitationem ſtudiosè occurrentium, impensè cōmendavit,
D grarum id ſibi & memori animo condendū officium profitens. In primis ſe Nogæ gratias agere habereq; plurimas conteſtatus eſt; quòd is tam promptè tam prolixè, petenti ſibi quod oprarat annuiſſet. quo nomine, ut ipſis quos ſpectabat præſens, qui tam ſtrenuè auxilio veniſſent, ſic illi qui benignè miſiſſet, æternùm ſe obſtrictum fore. Perincōmodum tali articulo ſibi morbum hunc interveniſſe, plūs ideò moleſtū quòd qnibus deſtinaverat officijs indicijſque veri amoris excipere generoſos Socios ſuâ causâ tam lōgè profectos
E interim prohiberetur. cæterùm ſperare brevi remittendum: ſibique valetudine recuperatâ optatam mox ſaeultatem affore, gratam ſuā erga ipſos voluntatē conſentaneis & merito ipſorum & ſuo ſtudio beneficijs expromendi. Hæc eo paucis & ægrè locuto. Tochari præſtulerunt; dolere ſe incommodo Principis amici, cupereque ac ſperare brevi eum reſtituendum in ſalubritatem priſtinam: tuncque ſe ſyncerioti percepturos gaudio promiſſa ab ipſo bona. Ita illi: cæterùm morbus inde augeſcens vi quâ graſſabatur ſævâ, haud obſcurè Auguſtum in interitum urgebat, Adfuitque non multò poſt minimè dubijs

agno-

agnoscenda indicijs suprema ægroto dies. A quando Medicis nihil mitius quam maturum decumbentis obitum palàm omnuantibus, Actuario Cabasilæ haud animus ramen adfuit, prævalente metu offensionis, indicandi Augusto periculum suum. Nam & hoc fatalis hora ingruens afferre soler in primis noxium mortalibus, ut indices quantumvis benevolos imminētis obirūs, tanquam si ejus causa essent, exosos ferè habeant. Idem porrò Cabasilas religioni meritò ducebat sic imparatū ex vitâ excedere Augustum finere. B Quare defuncturum isto se erga illum officio putavit, si filio Successoriq; ejus Andronico discrimen denunciaret Patris extremū, quod & statim fecit. Verùm ne Andronicus quidem ausus est tam tristē Parenti afferre nuncium. Tamen aliquid excogitavit quo sūm utcnmque silentium suppleret. Iussu scilicet ejus subitò promuntūr Dominicæ mortis symbola, quæ Sacerdos Cleri Palatini venerabundus, quo par erat ornatu accipiens, improvisò prorsùs ad nihil minùs eogitantē C Augustū accessit. Erat æger tunc forìè vultu ad parietem aversō, curis ut apparebat familiaribus inrenrus: vigebat enim animo, nec de judicandi ejus aut ratiocinandi solerti acrimoniā quidquam morbus imminuerat. Stabat igitur in cōtrariâ parte Presbyter sacra dona manu sustinens, & dū ille se spontè converteret, sat longo tempore silentio expectans. Tandem Imperator, sive quo excitatus signo, sive instinctu propriæ mentis admonitus, ubi faciem aliorsum retorsisset, D viso Presbytero, statim intellexit quorsum is venisset. Intetrogavit tamen, quid sibi eo ornatu eo statu vellet? Illoque respondente: sese post preces pro ejus salute fusas, etiam utilia ei juvando afferenda sacra dona putavisse, quorum pereceptio ad morbi quoque valitura expulsionem foret. non expectato dum id totum pronunciasset, æger statim excitans seipsum, supra lectum exurgit, Zonam postulat, sanctum Symbolum pronunciat, addens & illud *Libera me Domine ab hac hodie* E *hac*, tum quibus par erat demissionis signis Altissimum præsentem veneratus, sacrā Commnnionem accipit: & in lectulum relapsus exiguo superstes intervallo, paulò post animam emittit. eujus mox cognita

λιαθὰς ὡς εἶδε, παρίσατοῦ, ἀνοίξας πάμπαν, μηδὲν εἰδότι. ἔτυχε δὲ τοῦς τὸν ὁρᾶν βασιλέα, καὶ τὰ καθ' αὑτὸν, διὰ δὲ καὶ ἐξ ὑπολήψεως ἐρρωμένου, ὡς ἔσχε λεγόμενον. ἔστε γὰρ ὁ Πρεσβύτερος, τὰ ἅγια δῶρα κρατῶν ἐν χερσὶν, ἐς τὸν αὐτοῦ ἐκείνου καὶ μόνον ἐπιστρέφων τοῦς· ἀπὸν καταδοκῶν, ἐφ' ἱκανὸν σιωπῶν ἔστε. ὁ δὲ ἐπὶ τὸ τοῦτον ὑποστοιοῦσας, ἀπὸ δὲ ἄλλως ἐπιλθὼν αὐτῷ, ἐπιγνώσεται τοῦς Πρεσβύτερον, καὶ ἅμ' εἶδε, καὶ ἅμα ζωηρὸς τὸ δρᾶμα, ἐς τὸ φῆσαι, τῦτο, τῦ γὰρ ἱερέως χάριν αὐτοῦ ἔξαιμοι φέρειν εἰς βοήθειαν, ἐς τὰ δῶρα τὰ εἰς ὑγείαν ζωτικὰ, λέγοντος, ἀπὸς δεκόφας, ἀναβαλέσθαι, καὶ τὰς κλίνης ἀνήκειν, καὶ ζητᾶν ζωὴν, καὶ τὸ Ἅγιον διέξοδον σύμβολον, καὶ τὸ, Κύριε ἐῦσαι με ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ, εἰπών. καὶ τὰ εἰκότα ποτὲ ἀπαρτίσας τοῦς ὕψιστον, τοῦ Ἁγίου Μεταλήψει δέχεται· καὶ πτοῶν αὖθις, καὶ καιρὸν ὑπολαβὼν, τοῦ ψυχικοῦ ἀφίησι. καὶ δὲ παλαιτέρας, ἢ ἔπεσε τοῖς τοῦ Τοκέως ἢ τοῦ οἰκείου τεθνηκόσι δάκρυσιν. ἔ ἐκμαξὼν τὸ πάθος ἐς τῦτο ταχέως ἐπιστέλλοντες, νυκτὸς ἔτι τοῦ ἐκεῖ κομιδῆ μεταχομίζεται. ἐ ὕστερος ἀπέρχεται Βασιλεὺς ζήσας ἔτη πεντήκοντα καὶ ὀκτώ. Βασιλεύσας ἡμέρας δεκαοκτὼ ἔτη δύο. ὑποδέκατος μὲν γὰρ τὰς Βασιλείας ἐνδρᾶ ἑκατομβαίος ἀρχόμενος λέλεκται· ἐνάτῃ δὲ Σκιροφοριῶνος ἐνδεκάτῃ, ἡμέρᾳ Παρασκευῇ. ἢ ἔτι καὶ τὸ ἐπ' αὐτοῦ σημεῖον ἐπέλιπτο. διὰ γὰρ ἐκ τοιαύτης τριγράμματον τὸ ἐπ' ἐκείνῳ σύμβολον. δήλωσις δ' οἶμαι τῦτο τὸ τε κατ' ἐπίκλησιν αὐτοῦ λεγομένῳ, Παλαιολόγου γὰρ· τὸ τόπῳ καθ' ὃν ἡμέρᾳ τελευτᾷ, τῦ Παχωμίου γὰρ τὸ χωρίον ἐλέγετο· καὶ τὸν ἐπιτελευτήσαι ἐπὶ τούτοις ἡμέρᾳ, ἡμέρᾳ γὰρ διὰ Παρασκευὴ καθ' ἣν ταῦτ' ἐπράχθη, ἑνδεκάτῃ, ὡς ἄρτι Σκιροφοριῶνος, τῦ ἕκτα ἔτους.

mors non minùs Tocharorum quàm ipsi Subditorum honorata lacrymis est. Ejus cadaver festinatò compositum, quibus id negotij datum fuerat, noctu ad novum Monasterium in illâ vicinià situm deportant. Sic hinc migravit Imperator, postquam vixisset omninò annos octo & quinquaginta; imperasset autem quatuor & viginti, demptis diebus viginti. Nam Imperij insigne purpuram induit primâ die Ianuarij, ut dictum est: obijt autem undecimâ Decembris, die Paraseeve. Et sic impletū eventu est quod significasse videri potuit Sigillū, quod adhibere ohsignando eonsueverat. Exprimebat autem id characterem formatum ex tribus figuris Elementi Græci ΠΙ indicantem, quantum interpretor, primò cognomen familiæ ipsius, quod erat Palæologus; deinde locum ubi erat moriturus, qui Pachomij ager dicebatur: denique diem obitus quæ Paraseeve fuit, undecima ut dictum est, Decembris Anni 6791.

FINIS.

PETRI

PETRI POSSINI
E SOCIETATE IESV
OBSERVATIONVM
PACHYMERIANARVM
Ad Historiam Rerum
MICHAELIS PALAEOLOGI.
LIBRI TRES.

agnoscenda indicijs suprema ægroto dies. A quando Medicis nihil mitius quam marurum decumbentis obitum palàm ominantibus, Actuario Cabasilæ haud animus tamen adfuit, prævalente metu offensionis, indicandi Augusto periculum suum. Nam & hoc fatalis hora ingruens afferre solet in primis noxium mortalibus, ut iudices quantumvis benevolos imminētis obitūs, ranquam si ejus causa essent, exosos ferè habeant. Idem porrò Cabasilas religioni meritò ducebat sic imparatū ex vitâ excedere Augustum sincre. B Quare defuncturum isto se erga illum officio putavit, si filio Successoriq; ejus Andronico discrimen denunciaret Patris extremū, quod & statim fecit. Verùm ne Andronicus quidem ausus est tam tristē Parenti afferre nuncium. Tamen aliquid excogitavit quo sum utcumque silentium suppleret. Iussu scilicet ejus subitò promuntut Dominicæ mortis symbola, quæ Sacerdos Cleti Palatini venerabundus, quo par erat ornatu accipiens, improvisò prorsùs ad nihil minùs eogitantē C Augustū accessit. Erat æget tunc fortè vultu ad parietem avet so, curis ut apparebat familiaribus intentus: vigebat enim animo, nec de judicandi ejus aut ratiocinandi solerti actimoniâ quidquam morbus imminuerat. Stabat igitut in cōtrariâ parte Presbytet sacra dona manu sustinens, & dū ille se spontè converteret, sat longo tempore silentio expectans. Tandem Imperator, sive quo excitatus signo, sive instinctu propriæ mentis admonitus, ubi faciem aliorsum retorsisset, D viso Presbytero, statim iutellexit quorsum is venisset. Interrogavit tamen, quid sibi eo ornatu eo statu vellet? Illoque respondente: sese post preces pro ejus salute fusas, etiam utilia ei juvando afferenda sacra dona putavisse, quorum perceptio ad morbi quoque valitura expultionem foret. non expectato dum id totum pronunciasset, æget statim exeitans seipsum, supra lectum exurgit, Zonam postulat, sanctum Symbolum pronunciat, addens & illud *Libera me Domine ab hora hac*, tum quibus par erat demissionis signis Altissimum præsentem veneratus, sacrā Communionem aceipit: & in lectulum relapsus exiguo superstes intervallo, paulò post animam emittit. cujus mox eognita E mors non minùs Tocharorum quàm ipsi Subditorum honotata lacrymis est. Ejus eadavet sestinatò compositum, qnibus id negotij datum fuerat, noctu ad novum Monasterium in illâ vicinià situm depottant. Sie hinc migravit Imperator, postquam vixisset omninò annos octo & quinquaginta; imperasset autem quatuor & viginti, demptis diebus viginti. Nam Imperij insigne purpuram induit primâ die Ianuarij, ut dictum est: obijt autem undecimâ Decembris, die Parasceve. Et sic impletū eventu est quod significasse videri potuit Sigillū, quod adhibere obsignando eonsueverat. Exprimebat autem id characterem formatum ex tribus figuris Elementi Græci ΠΙ indicantem, quantum interpretor, primò eognomen familiæ ipsius, quod erat Palæologus; deinde locum ubi erat moriturus, qui Pachomij ager dicebatur: denique diem obitus quæ Parasceve fuit, undecima ut dictum est, Decembtis Anni 6791.

λιωδεὶς ὡς ἔδη, παρίσατό τε, ἀνοίξας πάμπαν, μηδὲν εἰδότι. ἔπυχε δὲ τοῦς τὸν τῶν ὁρᾶν Βασιλέα, καὶ τὰ καθ' αὑτὸν, ὧν δὲ καὶ αὐτὸν λογισμὸς ἐξεμιμήσατο, ὡς ἂν ἔχε ἀμενόμενον. ἴσατε γὰρ ὁ Πρεσβύτης τὰ θεῖα δῶρα, τὰ ἅγια δῶρα Κυρίου ἐν χερσὶν ἔχων, ἐπὶ τὸν ἀνακλίνειν καὶ μόνῳ ἐπιστρέφειν τοῦς αὐτὸν καρδιογνώστην, ἐφ' ἱκανὸν σιωπᾶν ἴσατε. ἐπεὶ δὲ τὸ τέλεσον ὑπονοήσας, εἴτε ἐξ ἄλλης ἐπιθυμίας αὐτῷ, ἐπεγκλίνει τοῦς τὸν Πρεσβύτην, καὶ ἅμα εἶδε, καὶ ἅμα ζωγρεῖ τὸ δρᾶμα, ἐκπήδησε, τύπος τῷ γνώριμος ὑπὸ αὐτοῦ δεξάμενοι φέρουσιν εἰς βοήθειαν, ἐκ τῶν δώρων τὰ εἰς ὑγείαν ξυνοίσοντα, λέγοντος, αὐτὸς διακόψας, ἀναλαμβάνει, καὶ τῆς κλίνης ἀνέρχεται, καὶ ζωτεῖ ζωλον, καὶ τὸ Ἅγιον διέξεισι Σύμβολον, καὶ τὰς Κύριε ἐῦσαι με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης, εἰπών· καὶ τὰ εἰκότα ποιησάμενος τοῦς τὸν ὕπνον, τῷ Ἁγίων Μεταλήψει δέχεται· καὶ πεσὼν αὖθις, καὶ καιρὸν ὑπέχων, τῷ ψυχῷ ἀφῆκε. καὶ δὴ τελευτήσας, ὃν ἔτη τοῖς τῆς Τοχάρων ἢ τῆς οἰκείας τιμιωτάτη δάκρυσιν. ὃν ἐκομίσθη τὸ πάχος εἰς τοῦτο πεζεύσης συστέλλοντες, νυκτὸς ἀφ' ἧς νέαν μοῖραν, ἐξέλιπε τὸν ἐκεῖ κοιμηθέντα, μεταχομίζουσι. ἐπὶ τέλει ἀπέσχε Βασιλεὺς ζήσας τὰ σύμπαντα ἔτη πεντήκοντα καὶ ὀκτώ. Βασιλεύσας ἡμερῶν δεκαοκτὼ ἔκοσι, τὰ ἕκοσι τέσσαρα. ὑποδεῖ τὰ τῆς Βασιλείας ἐρυθρὰ ἑκατομβαίνος περιτηρεῖς λέλεκται. ἐτύγχανε δὲ Σκιροφοριῶνος ἐνδεκάτη, ἡμέρα Παρασκευὴ, καὶ ἔτι καὶ τὸ ἐπ' αὐτῷ σημεῖον ἐπλήρου. ἐν γὰρ ὅτι τοιαύτης τριγράμματον τὸ ἐπὶ ἐκείνῳ σύμβολον. δήλωσις δ' οἶμαι ταῦτα τοῦ τε κατ' ὄνομα αὐτῷ λεγομένου, Παλαιολόγου γάρ· τοῦ τόπου καθ' ὃν ἤμελλε τελευτᾶν, τοῦ Παχωμίου γὰρ τὸ χωρίον ἐκάλεῖτο· καὶ τῆς ὅτι τελευτᾶν ἔμελλε ἡμέρας, ἡμέρα γὰρ ἐν Παρασκευὴ καθ' ἣν ταῦτ' ἐπράχθη, ἑνδεκάτη, ὡς ἔφη Σκιροφοριῶνος, τοῦ ϛϡϛα ἔτους.

FINIS.

PETRI

PETRI POSSINI
E SOCIETATE IESV
OBSERVATIONVM
PACHYMERIANARVM
Ad Historiam Rerum
MICHAELIS PALAEOLOGI:
LIBRI TRES.

LIBER PRIMVS.

GLOSSARIVM: Quo declarantur obſcuriora verba uſurpata in Hiſtoria Rerum Michaelis Palæologi.

LIBER SECVNDVS.

NOTAE: Quibus loca perplexa, aut quomodocumque, declarationis vel emendationis egentia, quà illuſtrantur, quà opportunis cautionibus muniuntur.

LIBER TERTIVS.

CHRONOLOGICVS: ubi characteres temporum in hac Hiſtoria notati conſiderantur, ordo geſtarum rerum exquiritur, extricantur confuſa: denique in expanſa Tabula Annorum ferè triginta, Epochæ præcipuorum Eventuum à Pachymere memoratorum ſuis annis affiguntur.

PETRI POSSINI
E SOCIETATE IESV
OBSERVATIONVM PACHYMERIANARVM
LIBER I.
GLOSSARIVM

Quo declarantur obscuriora verba usurpata in Historiâ Rerum
MICHAELIS PALAEOLOGI.

ΑΓΙΑΣΜΑΤΑ.

LIB. IV. Cap. III. Τοῖς ἱεροῖς ὑμνῳδοῖς τῷ ἰδίῳ Μοναχῷ μεταδιδόναι τῶν Ἁγιασμάτων κελεύσας. ἀδηλον ὂν εἰ τῷ θείῳ λειτουργῷ ἐπλήσθησαν. Esse Ἁγιάσματα Particulas sive reliquias tùm panis tùm vini Eucharistici ritè consecrati & transubstantiati in Corpus & Sanguinem Christi Domini, demonstrare sufficerit ex uno & altero loco Liturgiæ S. Basilij. ubi inter orationes quæ post consecrationem ante Communionem à Sacrificante pronunciantur, una est in quâ dicitur: Σὺ ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ παρασκευάσας τὰ δῶρα ταῦτα, καθάρισον ἡμᾶς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος, καὶ δίδαξον ἀκατακρίτως ἁπτεσθαι τῶν φόβῳ σου. ἵνα ἐν καθαρῷ τῷ μαρτυρίῳ τῆς συνειδήσεως ἡμῶν ὑποδεχόμενοι τὴν ΜΕΡΙΔΑ ΤΩΝ ΑΓΙΑΣΜΑΤΩΝ σου, ἐνωθῶμεν &c. Hic μέρις Ἁγιασμάτων vocatur manifestè particula quam quisque communicantium percipit ex pane ac vino consecratis. Paulò inferiùs in eadem oratione Sacerdos rogans, ut detur participaturis Eucharistiam perseverantia in gratia usque ad extremum Spiritum, quò ista sacra Symbola sint illi pro viatico in vitam æternam, sic loquitur: Δὸς ἡμῖν μέχρι τῆς ἐσχάτης ἡμῶν ἀναπνοῆς ἀξίως ὑποδέχεσθαι τὴν ἐλπίδα ΤΩΝ ΑΓΙΑΣΜΑΤΩΝ σου εἰς ὠφέλειαν ζωῆς αἰωνίου &c. Cum autem Ἁγιάσματα, *Eucharistiæ reliquias* hîc verti, nihil diversum ab ipsa Eucharistiâ significare volui; quippe qui profitear cum Catholicis omnibus sub qualibet sacrarum Specierum particulâ to-

tum Christi corpus esse; & ut Ecclesia canit inter Sacra, *Tantum esse sub fragmento quantum toto tegitur*. unde quælibet mica τὸ Ἁγίασμα, utique Ἅγιασμα, & vera Eucharistia est. usus autem fum illâ formâ loquendi ut morem innuerem antiquum; in quem Historicus hoc loco digitum intendit: significans tunc solitum in Constantinopolitanâ Ecclesiâ fuisse reliquias particularum Eucharisticarum Pueris baptizatis consumendas dare. Hoc idem & Nicephorus Callistus lib. 17. Hist. Eccl. cap. 25. testatur his verbis: Ἐθεσπέσιον ἐν πολλῇ τῇ βασιλίδι τῇ πόλει. ὡς ὅπου πολύ τι τῆς μερίδος τοῦ ἀχράντου καὶ θείου σώματος τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐναπολειφθείη, μεταξὺ λειτουργοῦντος ἐν τοῖς ἱερεῖς παῖδας ἀφθόρους ἐν τῷ ἐς Χαμαιδιακάλου φοιτᾶσθαι, καὶ ταύτας τὰς ἱερὰς ἐσθίειν· ὃ δὴ καὶ ἐμοὶ πολλάκις νεωτέρῳ κομιδῇ γε ὄντι ὑπεσωίβη γενέσθαι &c. *Consuetudo à multo tempore Imperanti Urbi fuit, ut quum plusculum de partibus immaculati divinique Corporis Domini & Dei & Servatoris Nostri Iesu Christi reliquũ esset, Sacerdotes Pueros incorruptos ex iis qui ad Præceptorem inferioris Ludi eunt, accerserent, qui ieiuni reliquias eas ederent, quod quidem mihi quoque sæpenumero, quum puer admodum essem, contigit.* Hæc Callistus: qui cum Historiam inscripserit Andronico Palæologo hujus nostri Michaelis filio & successori, manifestum est quo tempore hæc quæ nunc narrat Pachymeres contigerunt, hunc adhuc morem viguisse. qui quidem à Dionysio Areopag. Clemente Alexand. & alijs antiquissimis Patribus testimonium habet. Vnde ejus honorificè meminit Concil. Tridentinum sess. 21. cap. 4. cum enim definivisset: Parvulos ante rationis usum non obligari ad perceptionem Eucharistiæ, hæc addit: *Neque ideò tamen damnanda est Antiquitas, si eum morem in quibusdam locis aliquando servavit. ut enim Sanctissimi illi Patres sui facti probabilem causam pro illius temporis ratione habuerunt, ita certè eos nulla salutis necessitate id fecisse, sine controversia credendum est.* Sic sacra Synodus.

ΑΔΙΑΦΟΡΟΤΗΣ.

Lib. IV. Cap. XIII. Τοιούτῳ δ' ὅτι ἐκείνῳ ὃ τῆς μὴ ἀπλότητος πλεονέκτημα εἰς κατηγορίαν ἀδιαφορότητος ὠθεῖται. Dudùm est cum Ecclesiastici, præsertim Ascetici, Scriptores aliquid innovarunt in notione vocis ἀδιαφορία, pro quâ noster ἀδιαφορότης hoc loco posuit. Cum enim Philosophi veteres Græci de moribus agentes, inter bonum & malum medium quiddam, ἀδιάφορον vocarent, uti culpæ, ita & laudis expers: Christiani, docti fortè Evangelicâ Christi sententiâ, verbum etiam otiosum, reddendæ rationi obnoxium esse denunciante, ὃ ἀδιάφορον vitio accensuerunt. quod præsertim in S. Basilio & alijs qui ἀσκητικὰ scripserunt, cernere est: prout aliàs memini annotare me ad Epist. S. Nili cccxxv. Ex hoc usu Pachymeres hîc solutiorem nec irreprehensibilem agendi libertatem ἀδιαφορότητα vocavit.

ΑΙΤΙΟΣ.

Lib VI. Cap. XXIII. Τὸ ἀσυβόλως ὡς ὃ ἀπὸ μεταλαμβάνει, ἀπὸ μὲν οὖν ἔλεγε τοῦ Υἱοῦ τὸ Πνεῦμα, ἀπὸ δὲ διὰ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Πατρὸς τὸ Πνεῦμα ὁμολόγει. Quod Theologi Latini frequentiùs *Principium* appellant in Divinis productionibus ad intra, Græci passim ἀρχὴν & αἰτίαν dicunt. Nec vocabulum, *Causa*, usquequaque ab eo usu abhorret. S. Hilarius de Trinit. lib. 11. Patrem vocat *Causam nativitatis Filij*. & lib. 12. agens de generatione Filij: *Et ex causa, inquit, perfecta atque indemutabili nascens, necesse est ex causa in causa ipsius proprietate nascatur.* S. Augustinus lib. Quæst. 83. quæst. 16. *Quod autem rerum omnium causa est, etiam Sapientiæ suæ causa est. nec unquam Deus sine sapientia. igitur sempiterna suæ sapientiæ causa est sempiterna.* Victorinus Afer lib. 1. adversùs Arium: *Æqualis Patri, sed maior Pater, quod ipse dedit ipsi omnia: & causa est ipsi Filio ut sit; ut isto modo sit.* Vtitur & S. Anselmus, & Richardus Victorinus hoc modo loquendi. Quamvis S. Thomas Opusc. contra Græcos cap. 1. & in Summâ 1. p. quæst. 33. art. 1. & Eugenius IV. in Concil.

cil. Florent. in Lit. Vn. & idem Concilium seſſ. 15. doceant: quod Græci *Cauſam* in Trinitate appellant, à Latinis ſecuriùs & meliùs *Principium* dici.

ΑΙΨΗΡΗ ΑΓΟΡΗ.

Lib. IV. Cap. VI. Λῦσεν δ' Αἰψηρὰ ἀγορεύων, ποιητικῶς φασί. Sumptum ex Homero Iliad. τ. v. 276. Ὡς ἄρ' ἐφώνησεν, λῦσεν δ' ἀγορὴν αἰψηρὰν, qui verſus idem repetitur Odyſs. β. Priori loco explicat Scholiaſtes vetus. αἰψηρὰν, τὴν ταχεῖαν ἀθροισθεῖσαν. Ab hoc diſsentit Euſtathius dum ad geminum locum Odyſs. β. pag. 1444. Ed. Rom. ſic Annotat: Αἰψηρὰν δὲ εἶπεν οὐκ ἀπαραδόξως, ἡ γὰρ αἰψηρὰ ἐστιν ἀγορὰ πᾶσα· ὅπερ ἐμαπτικῶς δὲ μᾶλλον, αὐτὴ τῇ ταχυτῆ· ἡμέρη ἐστὶν ὁμοίως τῷ· πότε μοι χαίρῃ θυγάτηρ χθιζή. Vides hîc ſentire Euſtathium ſolutam Concionem *ſubitam* dici, eâdem ſententia, quâ ſi ſcriberetur: *ſolutam ſubitò*, Epitheto adverbij munere fungente, ut in illo alio verſu *Tunc tellus mihi lata dehiſcat*. *Lata* ponitur pro *latè*. quod & imitatur Virgilius, dum de Lupo ait: *Gregibus nocturnus obambulat*: & de Aeneâ: *ſe matutinus agebat*. Crediderim equidem Pachymerem magis adhæſiſſe priori ſententiæ, quæ αἰψηρὰν verum ἀγορὰν ſive Συνόδου adjunctum agnoſcit. Is enim totâ hâc narratione ſatis indicat, ſe ſavere Patriarchæ Arſenio, & injuſtè damnatum putaſſe. Vnde Συνόδου à qua damnatus eſt αἰψηρὰν vocando, viſus eſt indicare voluiſſe; judicium iſtud ejus præfeſtinatum & cupidè perlatum fuiſſe, in gratiam Imperatoris incumbentis in ultionem duritiei Patriarchæ, potiùs quàm ex culpæ merito. Adhibet & alibi hanc quaſi proverbialem formulam Pachymeres, uti lib. 5. cap. 12. ſub finem; ubi cum ambo Codd. B. & A. haberent λῦσεν δὲ λαιψηρὰν ἀγορὰν, manifeſto mendo manu remedium attulimus, reſcribentes, ut oportuit, λῦσεν δ' αἰψηρὰν ἀγορὰν, ea verba, ut plerumque ſolet in occurſu abhorrentium à vulgari uſu, ſecurè omittente Vaticano Cod.

ΑΚΑΘΙΣΤΟΣ.

Lib. IV. Cap. III. Τὴν Χωνῶν νησιὰν πλευμόνων ἑορτὴν ἀγομένην ἐν Ἀκαθίστῳ Χωνᾶς ὀνομάζειν. Celebrabatur hoc feſtum Ἀκάθιστον dictum τῷ Σαββάτῳ τῆς πέμπτης ἑβδομάδος τῆς Τεσσαρακοστῆς, ait Rituale Græcorum: hoc eſt: *Sabbato quintæ Hebdomadis Quadrageſimæ*. unde apparet quò pertineat illa mentio τῆς Χωνῶν νησιᾶς πλευμόνων. Origines porrò inſtitutionis iſtius Feſti fusè diſseruntur in eodem Rituali. Hæc ſumma eſt: Profecto in Perſidem adversùs Choſroën Heraclio Imperatore, Chaganus Myſorum & Scytharum Dux, rupto cum Romanis fœdere, ab Occiduis partibus cum numeroſiſſimo Exercitu infeſtus Conſtantinopoli ſe admovet, obvia quæque fœdè vaſtans, & multa blaſphemè in Deum minans. Eodem tempore Sarbarus miſsus à Choſroe cum Copijs validiſſimis Orientales Provincias latè populatus, & ipſe alterâ ex parte Conſtantinopolim aggreditur, ferro flammaque paſſim ſæviens. Inde ex compoſito Barbari ambo terrâ marique Vrbem ſimul oppugnant. Sed cum Patriarcha Sergius Populum ad fidendum in Deiparæ patrocinio, ipſamque invocandam non ſruſtrà eſſet adhortatus, tam manifeſta ira Dei in utrumque hoſtilem Exercitum incubuit, ut & terreſtres Copiæ internecione delerentur; & Claſſis univerſa exortu procellæ ſubitæ, ex ſinu Ceratis dicto ad ſubſtructiones Templi Deiparæ in littore ad Blachernas ſiti, alliſa frangeretur. In gratiarum actionem pro tantâ victoriâ Populus Conſtantinopolitanus noctem pervigilavit in laudibus Deiparæ, & anniverſariâ deinceps Religione idem repetens, initium dedit huic Feſto; quod deinde in perennem firmitatem eſt ſtabilitum duplici alio Deiparæ beneficio. Nam cum poſt annum trigeſimum ſextum Imperij Conſtantini Pogonati, Saracenorum innumerabiles Copiæ Conſtantinopolim toto ſeptennio circumſediſſent, evidenti ope imploratæ à Conſtantinopolitanis in auxilium Deiparæ, primùm hyemantes Cyzici multos ſuorum amiſere: mox metu in fugam Claſſe actâ, ad

Sylæum

Sylæum ingruente ſæviſſimâ tempeſtate ſubmerſi cuncti ſunt. Poſtremò ſub Leone Iſauro ijdem Saraceni victoriis tumidi, quod Perſarum Regnum evertiſſent, Aegyptum, Africam, Aethiopiam, ipſam etiam Hiſpaniam incurſionibus vaſtaſſent, cum mille octingentis navibus Conſtantinopolim oppugnantes, jam jamque ut ſperabant capturi, Deiparæ ſuam Vrbem tuentis ope contriti ſunt: primùm pluſquam viginti millibus ipſorum à Bulgaris cæſis; deinde ſœdiſſimo ad Soſtheniũ naufragio, Claſſe maximâ ex parte deletâ; denique ſevâ fame ipſorum reliquijs uſque ad eſum humanorum cadaverum, quin & ſtercorum, adactis, dum tot mala pauci ſuperſtites fugientes cum reſiduis navigijs per Aegæum currunt, immiſsâ divinitùs grandine ardenti, cujus fervor picem quâ tabulæ navium agglutinabantur, liquefecit, cum ſuâ ibi omnes Claſſe perierunt; tribus tantùm navibus ad Cladis indicium domum reverſis. Διὰ ταῦτα (ſubijcit idem Autor) τὰ ὑπερφυῆ θαυμάσια τῆς παναγίας καὶ θεομήτορος, τὴν παρεῖσαν ἑορτὴν ἑορτάζομεν. Ἀχαΐστους δὲ αὐτὴν, διότι ἐξῆσαν ποτε πᾶς ὁ λαὸς ὅλῃ τὴν νύκτα ἐπαινοῦν καὶ ὑμνοῦν τὴν τοῦ Λόγου μητέρ ἐμελῳδοῦν. καὶ ὅτι ἐν ταῖς ἄλλαις οἴκοις καθεζόμεθα ἐξ ἕδους ἔχοντες, ἐν τοῖς ναοῖς τῆς θεομήτορος ὀρθοὶ πάντες ἀκροώμεθα, hoc eſt: *Propter hæc omnia tam admiranda à caſtiſſima Dei Genitrice opera patrata, præſentem diem feſtum celebramus. Achatiſtos verò, quaſi carens feſſione, dictus eſt; quod Populus tota nocte ſtando hymnum Deiparæ concinat. Quodq; cum in alijs ædibus ex more ſedere liceat, in iſtis Divinæ Matris erecti omnes ſtãtes auſculiamus.*

ΑΚΤΟΥΑΡΙΟΣ.

Lib. VI. Cap. XXXVI. Τῷ μὲν ἀκτουαρίῳ Καβασίλᾳ ἐδόκει ἀσφαλὲς ὃ ὑπομιμνήσκειν τὸν τῦ κινδύνου ἐδόκει &c. Quare hic Cabaſilas præ cæteris intellexerit imminere mortem ægrotanti Auguſto, non aliam comminiſci veriſimiliorem cauſam queo, quàm quòd huic ex officio incubuerit peculiaris cura τῦ νοσηλεύειν καὶ νοσοκομεῖν Imperatorem morbo laborantem: intima, inquam, & quæ tale tempus poſtulat, febrienti corpori miniſteria exhibendi. Cur porrò talem miniſtrum ἀκτουάριον Pachymeres vocet, non facilè occurret præoccupatis opinione communi, quam ſecutus Caſaubonus, Notis in Trebellium Pollionem, reprehendit Pæonium Græcum Interpretem Eutropij, quòd quam in lib. 9. Breviarij Eutropiani, ubi de Victorino agitur, latinè ſcriptã repererat *Actuarij* vocem, ipſe Græcâ ὑπομνηματογράφῳ nõ reddiderit, ſed propriũ eam Viri nomen putaverit, in quo ſecũdo, ſine dubio Pæonius peccavit. Eſt enim illic ex Autotis mente, *Actuarius*, ut ex Aurelio Victore & Trebellio Pollione quos Eutropius exſcribit, clariſſimè patet, non proprium perſonæ, ſed appellativum vocabulum, vitæ genus & conditionem exprimens. De cætero erraturum contendo fuiſſe Pæonium ſi ὑπομνηματογράφον pro Actuario poſuiſſet, errorem eorum qui ſpeciem pro genere uſurpant. quantum enim ex multis colligens autumo, Actuarij univerſim dicuntur, qui miniſteria humiliora uſus quotidiani opus his habentibus adhibent, quales ſervi pletumque veteribus erant. unde non uſque adeò imperitè idem Pæonius δούλῳ vocem ἀκτουαρίῳ adjunxit. Sub hac univerſalitate familiarium adminiſtrorum puto comprehenſos Commentarienſes ὑπομνηματογράφους, ſed & νοσοκόμους Infirmorum Curatores, & Chirurgos & horum in quavis vitæ neceſſitate aut cõmoditate ſubadjuvas. Qualium cũ plurimam eſſe oporteret copiã in obſequio Caſtrorum Romanorum, ex ijs fuiſſe nõ parvâ ex parte conflatũ arbitror Actuariorũ corpus, quod Aurelius Victor illã ipſam Victorini Tyrãni per Attititianum quemdã Actuarium, cujus ille uxorem ſtupraverat, procuratã cædem memorans, deſcribit his verbis: *Tantum Actuariorum, quorum loco Attititianus habebatur, in Exercitu factiones vigent, ut arduum petentibus malitia patraretur. Genus hominum, præſertim hac tempeſtate, nequàm, venale, callidum, ſeditioſum; habendi cupidum atque ad patrandas fraudes velandaſque quaſi à natura factum, annonæ dominans, eoque utilia curantibus & fortunis Aratorum infeſtum, prudens in tempore his largiendi*

quorum

quorum vecordia damnoque opes contraxerit. Hæc Aurelius Victor: quæ cuncta ὑπομνηματογράφοις amanuensibus aut exceptoribus eorum quæ dictantur, convenire qui dixerit, næ is milites Romanos fecerit nimis literatos: tum præterea laboraverit in expediendâ ratione, cur id genus *annonæ dominaretur*? quam verisimillimam reddat, qui panifices, pistores, opsonatores, cauponcs, coquos, propolas, pincernas, Castrorum frumenti menstrui dimensores; & cæteros id genus ad inserviendum militantibus autoratos, in istum numerum compegerit. Ego verò non parvam talium Ministrorum partem fuisse arbitror, ægrorum aut morbo aut vulnere corporum curatores, Chirurgos, Pharmacopœos, Valetudinarios; qualium assectari solitam Exercitus Romanos numerosissimam multitudinem ex officio, & publicis impensis, extra omnem dubitationis aleam est. Atque adeò ex hac observatione puto lucem affundi ad intelligendum locum quendam in Novellâ Iustiniani cxvij. ubi præscribens Imperator quâ certitudine debeat mulieri mors viri ejus militatum profecti constare, ut ritè possit ad alteras noptias transire, decernit: *Siquidem in Scholariorum Classe vir ille meruerit, à Primis Schola in quam scriptus fuerat, & insuper ab* Actuario, *hoc est* ut opinor, *à Chirurgo vel valetudinario Ministro*, qui videlicet ei morienti adstiterit, *testimonium iureiurando firmatum reddi de eius morte*. Verba legis hæc sunt. Εἰ δὲ Σχολαρίου ἐν ὁπλίτῃ ἢ ἐφ' ἑτέρᾳ πολιτείᾳ ἢ ἀμφοτέραις ἔλθοι, καὶ ἀπὸ τῶν ἀρίστων τῆς χώρας, καὶ ἀκτουαρίου &c. Hosce geoeratim Actuarios, Militarium nominc defigoatos à Trebellio Pollione erediderim equidem, dum in Libro de Triginta Tyrannis, de Victorino, cujus supra memini, sic scribit: *Solus Victorinus in Imperio remansit, qui & ipse, quòd matrimonijs Militum & Militarium corrumpendis operam daret, à quodam Actuario, cuius Vxorem stupraverat, composita factione Agrippinæ percussus &c.* In his Trebellij verbis alterutram istarum vocem *Militum & Militarium* superfluam esse putavit Casaubonus, jure in hoc à Salmasio reprehensus. qui ipse Salmasius dum subijcit: *Militares* dici eos qui missionem à Militiâ acceperant, ut Consulares dicuntur, qui Consules fuerant, mihi quidem non persuadet rem ita semper habuisse, etsi non negem aliquando id usuvenisse. Non eredo, inquam, quoties apud quemlibet Scriptorem *Militaris* aliquis dicitur, toties intelligi Militem emeritum. Nam sæpe Militaria ea vocantur, quæ ad Milites pertinent, ut arma & vestimenta & equi; & calonum, lixarum, institorum, qui Castra frequentant ut Militibus inserviant, Militaris turba dicitur. quidni ergò qui Militibus quocumque nomine ministrant, quales erant Actuarij, ut ostendimus, Militares dici potuerint? Sanè ita vocem illam usurpatam à Pollione, attentiùs verba ejus perpendenti patet. quia enim dicturus erat necis causam Victorino fuisse Vxorem Actuarij stupratam, præmittere illum oportuit non Militum solùm, sed *Militarium* etiam, hominum quovis officio Militiam sequentium, ex quo genere *Actuarij* erant, matrimonijs corrumpendis eum operam dediss̃e. quate *Militarium* voxad paulò post inductam *Actuariorum* mentionem digitum intendit. Hæ mihi fuere suspicandi causæ, Cabasilam cujus hic meminit Pachymeres νοσοκόμῳ & Valetudinarium curatorem Michaëli Palæologo moribundo adhæsisse; cui cum intima ejus temporis admoveret ministeria, facilè signa mortis instantis observare potuerit: Tales enim Imperatoribus Constantinopolitanis per hæc tempora minister̃are consueviss̃e, qui Actuarij nomine in Palatinæ dignitatis honorem evecto, in Aulâ versarentur curandæ Augustorum valetudini, docet nos locus Georgij Acropolitæ in Hist. pag. 34. Ed. Reg. Ἀντελέγη δὲ τοῖς λεγομένοις ὑπὸ ἰατροῦ Νικόλαου, ἀνὴρ ἔκτισε μὲν φιλοσοφίας μεταχείρ, ἀκρος δὲ τὴν εἰκαίαν τέχνην, καὶ μάλιστα τὴν ἀφ' ἑσπέρας γινωσκομένην. πάνυ δὲ ἔντιμος ἦν παρὰ τῇ Βασιλίδι, ἀκτουαρίῳ δὲ ἄρχε ταύτῃ. En Nicolaus Medicus, in arte sua excellens, & præsertim ejus praxi atque usu dexter, in obsequio erat Irenes Augustæ, Actuarij dignitate: quidni parem operam, pari autoramento tituli, Michaeli Augusto, memoratus hoc loco Cabasilas navaverit?

AA-

ΑΛΛΑΓΙΑ.

Lib. IV. Cap. XXVII. Τὸ δὲ γραπτικὸν ἐν ἀλλαγίοις, ὡς αὐτοὶ φᾶσιν αὖ, ᾧ δὴ τῶν τάγματων κοπτολογοῦμδμοι. Hîc vocem ἀλλαγίοις Vatieanus Interpolator, ut solet quando non intelligit, omittit. Ne quæramus originem hujus vocabuli in græcâ linguâ, deterret Autor ipse qui non obscurè indicat peregrinum id esse, & usu illic vulgari Militum plerorumque Exterorum tritum. Ego donec verisimilius aliquid afferat quispiam, suspicor Gallicum esse aut deformatum ex Gallico. Nam Galli sive Franci, ut notissimum est, permulti ab annis fermè dueentis occasione sacrarum expeditionum in illis partibus militaverant. Hi porrò cum soleant sedes ad hybernandum attributas Militibus in pagis aut Oppidis *Allogiamenta* sive *Allogia* vocare, hodie dicunt *Les logemens de Gens de guerre*, ea Pachymeres unius literæ mutatione Allagia vocaverit. Res autem satis suadet ipsa, ista Corpora diversi generis Militum, contubernijs & hospitijs fuisse divisa; ita ut Paphlagones verbi gratia, uno in Oppido stationem haberent, Thraees in alio, Phryges, Maecdones, Mysi, Cares & reliqui similiter atque adeò tot essent Corpora, quot allogia sive hospitia aut loca hybernis attributa. unde invaluerit, ut ipsæ illæ Legiones *Allogia* sive *Allagia* dicerentur. Hæe si minùs euipiam arriserint; remittam equidem ejus causâ non gravatè de origine ae notatione; de notione quidem vocis vereor ut possim, eum ejus Autorem habeam idoneum. Georgius Aerop. cap. 59. Hist. pag. 66. Ed. Reg. de quodam Constantino Margarite, primùm dicit: fuisse illum ἄρχοντα ἀλλαγίου αὐτοῦ, nimirùm Imper. Theodori; tum pag. sequente id ipsum explicans, ait: Ὁ δὴ Βασιλεὺς Θεόδωρος ἄρχοντα τῆς αὐτοῦ καπνόμαχα τάξεως. Constantinum Margaritem quam ante dixerat Ἀλλαγίου Βασιλέως ἄρχοντα nunc vocat ἄρχοντα τῆς τάξεως βασιλικῆς. Igitur idem τάξις & ἀλλάγιον, τάξις autem & τάγματα Legiones aut Cohortes Græcis dictas quis nescit?

ΑΛΒΑΝΙΤΑΙ.

Lib. V. Cap. VII. Χρυσοῦ ἀμήσαντες ἄφθονον Ἀλβανίτας τε καὶ τοὺς περίοικοι. Agit de vicinis Dyrrhachio Populis, aut potiùs suburbanis rusticis. Albanorum regionem in Maecdoniâ Ptolomæus agnoscit. Porrò antiqua Maecdonia postremis hisce Orientalis Imperij senescentis temporibus in quatuor divisa partes, priseum nomen in solâ mediterraneâ retinuerat. Pars verò ejus confinis Dalmatiæ & Illyrico, Albania jam tunc uti & hodiè, appellabatur: ubi erat Dyrrhachiensis Civitas cujus casus terræmotu euersæ hîc memoratur. Ex Albaniâ porrò rectè gentile nomen formatur Albanitæ.

ΑΜΗΡΑΛΗΣ.

Lib. VI. Cap. XXXII. Τὰ Καίπα πάλαι μὲν ἦσαν τοῦ Φιλίππου Ἀμηρᾶ αὐδρὸς δυναμένου πλεῖστα. Videtur usurpare Ἀμηρᾶ ut proprium Viri nomen: quamquam & videri possit appellativum vocabulum dignitatis, Præfectum Maris indicans: cujus & notionis & vocis usum satis celebrem apud hos Scriptores Neogræcos quivis in ijs versatus novit; & docet Meursius verbo Ἀμηρᾶς & Ἀμηρᾶς. Ego sine præjudicio rem integram in medio relinquo, exprimens in versione Latinis literis eam ipsam vocem, quam Lector pro suo arbitrio vel propriè vel appellativè sumere poterit.

ΑΝΑΔΕΧΕΣΘΑΙ καὶ ΑΝΑΔΟΧΗ.

Lib. IV. Cap. II. Καὶ αὐτῷ δὴ τῷ Γαστὸφ ἡμέρας ἐπέχοντι πολλάς, ὡς δῆθεν τὰ τῆς Βασιλέως ἀναδοχῆς παρὰ τοῦ ὑπνου ἔλκειν. ἀφεῖς δὲ καὶ λόγῳ παρὰ πολλοῖς, ὡς καὶ ὕπνωμά τις ἐφ' ᾧ μηδὲ πνεύματικὸς ἀναδέχοιτο. In his verbis duas illas voces ἀναδοχῆς & ἀναδέχοιτο.

δ'χοῦ, peculiari quadam usurpari Ecclesiasticâ notione, facilè attentiùs omnia circumspicienti patet. Videtur autem prius vocabulum ἀναδοχῆς in eo hîc significatu poni, ut indicet absolutionem Sacramentalem in Tribunali Confessionis arcanæ impertiri pœnitentibus solitam à Sacerdote jurisdictionem ad id Ordinariam, vel Delegatam habente. Similiter verbum ἀναδέχεσθαι exprimit actionem ipsam Sacerdotis absolventis. Continet autem posterior pars hujus sententiæ, rationem prioris. Ideò enim Scribit Autor increpitum Iosephum quasi absolvisset in foro conscientiæ Augustum contra voluntatem Patriarchæ; quòd postquam excommunicaverat Augustum Patriarcha, vetuisset nominatim, ne etiam ejus Confessarius Iosephus ipsum arcanò confitentem deinceps audiret aut absolveret. Id tamen sibi fuisse prohibitum negabat Iosephus. Sanè scimus dissimulando permisisse Patriarcham ut Augustus, licet à se interdictus Sacris, aliqua tamen participatione Sacrorum uteretur; ut distinctè Pachymeres refert, inconsequentiam ejus facti excusans. lib. 3. cap. 14. quare fieri potuit, ut & in relinquendo illi usu libero Confessionis arcanæ conniveret, non interdicendo Iosepho ejus Confessario ne ipsi Pœnitentiæ Sacramentum privatim ministraret. Vide quæ annotamus verbo Πνευματικός.

ANAΦORA.

Lib. V. Τίνα δ' ἔχει ἀπηκριβωμένην ἡ ἀναφορὰ τοῦ ῥήματος. Ἀναφορὰ hîc sonat *Prolationem*, ut alibi προφορά. Notum enim προφορικὸν λόγον opponi ἐνδιαθέτῳ apud Græcos, ut apud Latinos opponitur sermo voce prolatus, mente concepto. Videri etiam potest adhibita vox quæ propter compositionem ex præpositione ἀνὰ, repetitionem aut resumptionem significante, innueret, istam pronunciationem inter Sacra publicam nominis Papæ non nunc primùm institutam: sed cum olim ante Schisma fuisset usitata, nunc restitutam.

ANEMA ΠΥΡΓΟΣ.

Lib. V. Cap. XIII. Εἰς φυλακὴν τὴν τοῦ ἀνέμα πύργον τῆς Κελτικῆς σωματοφυλακῆς δίδοται. De Ioanne Vecco agit. Turris hæc Anemæ, quæ, ubi, & unde sic dicta sit; docet Anna Comnena lib. 12. Alexiadis pag. 364. ubi postquam deprehensam Michaëlis Anemæ in Imperatorem Alexium conjurationem retulit, & se ipsam curasse decretæ ipsi in pœnam excæcationis gratiâ damnato fieri, subdit: ductum eum fuisse in Turrim prope Palatium ædificatam, & ibi habitum in custodiâ. Adscribit deinde hæc verba, quæ indicant, isti deinceps loco *Turris Anemæ* appellationem adhæsisse. Οὔπω δ' ἐκ τῆς εἱρκτῆς ἐλελύθει τοῦτο, καὶ ὃν Γρηγόριον αὖθις ἡ τοῦ Ἀνέμα εἶχεν εἱρκτή. πύργον δ' ἦν τις τῶν ἄγχι τοῦ ἐν Βλαχέρναις Ἁγιοπόρου Ἁγιομυρίων τάχων τῆς πόλεως, ὁ τοῦ Ἀνεμᾶ καλούμενος, ὥσπερ καὶ λαὸς τὴν ἐπωνυμίαν ταυτὴν κληρωσάμενος, Ἁγὸ ὅ συμβὰν τὸν Ἀνεμᾶν σιδηροδέτον δέξασθαι δὴ πολλὰ ἐν αὐτῷ χρονοτριβήσαντα χρόνον. Hæc ibi Anna: quæ sic olim vertimus. *Nondum is eo carcere liberatus fuerat, cum alium Hospitem Gregorium hæc quæ priùs Anemæ fuerat unius, custodia excepit. Turris autem erat una quædam ex ijs quæ per mœnium Civitatis partem Blachernarum Regiam proximè spectantem, certis intervallis dispositæ sunt. Ea insignem ex eo quem narramus eventu appellationem in omne tempus propriam nacta est: Turris tam passim Anemæ vocata; propterea quod Anemam ferro victum primùm acceperit, dtuque tenuerit.*

ANEMOΦΥΤΑΛΙ.

Lib. V. Cap. XXVII. De Icario ait: fuisse illum Κατέχοντα τήνου μεγίστης καὶ ἀνεμοπόλεως ἔθος τῆς ἐκεῖ χαλᾷ. Non esse hoc nomen illius Insulæ vulgare ubique, docet ipse Autor dum ab Incolis id propriè usurpari solitum admonet. An verum & omnibus notum hujus Insulæ nomen Lipara fuerit, quæ septem, aut, ut alij, decem Aeoliarum Insularum maxima, & unica inter omnes habitata fertur, viderint

peritiores. Ego ἐπίχω, quoad indicium occurrerit certius. si hoc sit, apparet causa cur hanc Insulam Pachymeres μεγίστην *maximam* dixerit; licet nec Cretæ nec Siciliæ comparabilem; respectu videlicet ad sex aut novem Aeolias minores.

ANTIΔΩΡΟΝ.

Lib. V. CAP. VIII. Ἐν μεγαλῃ τῇ θείᾳ ἀγίᾳ. ὃν ἀντίδωρον λέγεσι. rursùs de eodem Cap. XXIV. ejusdem Libri sub finem. Erat hic merus, nō consecratus, aut in Christi corpus conversus panis, qui cunctis promiscuè inter Sacra in Ecclesia distribuebatur apud Græcos, uti & apud Latinos, ritu hodieque vigente. Dictus ἀντίδωρον, quòd vice sacri Doni Eucharistiæ, dispositione, quam exquisitissimam Christi corpus requirit, non præparatis, ministratetur. De hoc fusè & eruditè Iacobus Goar Ord. Præd. Notis ad Euchiolog. pag. 154. quem vide.

ANTIKANONIA.

Hanc vocem à Pachymere Lib. V. Cap. XII. usurpatam ad significandum illegitimum irregularem & sacris Canonibus contrarium usum, conjectura divinavi; cum Codices omnes ibi manifestissimè corrupti, alitet, nec intelligibilitet eum locum exhiberent. Advertat æquum animum prudens Lector & judicet. Isto quod indicavi capite libri V. disserens Imperator apud Patriarcham & Synodum de concilianda inter Ecclesias Latinam & Græcam pace, enumerat capita de quibus convenieudum esset, ut pax illa coalescceret; & contendit demonstrare: nullum eorum tale esse à quo admittendo abhorrere quisquam debeat metu culpæ conscisendæ. Primùm enim λειτουργῶν τε καὶ μνημονεύειν, quibus verbis, prout ea suis locis in hoc Glossario enartamus, significavit; priori quidem, admittere Latinos in communionem sacræ Liturgiæ; hoc est eam ipsis præsentibus, & communiter orantibus, non aversari celebrare: altero verò: mentionem Papæ facere publicam in Liturgicis precibus: Ea, inquam, ambo esse licita, evicisse sibi visus est autoritate Manuēlis Patriarchæ cum suâ Synodo; & Ioannis Ducæ Imperatoris; quos, missâ Legatione, illa ultrò promisisse Papæ, si abstineret à juvandis Latinis, qui Constantinopoli tunc potiebantur, ostendit ex Codice Ecclesiæ, ad fidem ejus rei gestę faciendam prolato. Demonstrat deinde eorumdem autoritate, Latinos propter additionem in Symbolo, non esse habendos Hęreticos; eum illi nihil tunc aliud à Latinis exegerint, nisi ut additamentum istud à Symbolo tollerent, nihil prohibentes quominus in cæteris scripturis id retinerent, & legerent. quod ostendit doctrinam ipsam ac dogma nequaquam ipsis displicuisse; ac consequenter crimen hîc Hæresis, judicio eorūm, non fuisse. Hanc puto esse sententiam illorum verborum, alioquin, hujus Scriptoris more ac peculiari genio, sanè perplexorum: Πᾶς μὴ κατηγορῆσαι ὅλως ἀσεβείας (huic voci Vaticanus substituit αἱρέσεως, non malè) οὗτοι Ἰταλοὶ, ἐξόν τε παραμεῖναι τῷ προσθήκῃ τοῦ Συμβόλου, ἐν ταῖς λοιπαῖς γραφαῖς ἀναγκαῖον ἔχοντας, ζωδὸν ἔτι τοῖς προφερομένοις (ita clarè ambo Codices optimi B. & A. cum fragmentum à Petavio editum προφερομένοις legat) ἀναγινώσκοντας. Hæc sic ad verbum sonāt: *Vt omninò non accusantes impietatis, sive Hæreseos, Italos, peterint, sublato modò additamento è Symbolo, in reliquis scripturis id conscriptum habentes, simul efferre cum alijs quæ ex ijs chartis pronunciando legerent.* Hanc planè sententiam, paulò clarioribus dumtaxat verbis, interpretatio ejus capitis nostra exprimit. Tranſit denique ad demonstrandum, nihil esse illiciti in admittendâ commemoratione nominis Papæ in Liturgicis precationibus Græcorum. & de hoc capite sic loquitur in Codice Barberino: Τοὺς δ' ἔχῃ τὴν κοινωνίαν ἡ ἐπὶ Ἐκκλησίας διαφορὰ τῇ ὀνόματι· ὅπου γε καὶ μὴ Πάπας ὅπως οὖν ἄλλως ἀνάγκη μετέχειν τοῖς κοινωνίας τοῖς ἐκκλησιάζουσι Συνιστάμενος Λειτουργεῖν τῇ ἱερέως, καὶ τὴν Τριάδος χάριν τοξεδιδόντος κοινοῦ. Allatianus in hoc tantùm discrepat; quòd articulum præpositivum τὴν, ante vocem κοινωνίαν, non habet;

habet; uti neque editio Petaviana. Porrò eubare in mendo verba illa ἔχειν κοινωνίαν, vel τὴν κοινωνίαν inde manifestum est, quòd infinitivus ἔχειν non potest cohærere, salvâ syntaxi, cum nominativo ἀναφορά, qui sequitur. unde sine dubio Pachymeres scripserit ἔχει in præsentis indicativi tertiâ personâ. quid ergò illud ν redundans in omnibus exemplaribus; in Barberino verò omnium optimo, præterea articulus τὴν quid hæc, inquam, aliud dixerim quàm vestigia in apographis adhuc extantia archetypæ scripturæ? Autor videlicet sic initio scripserat: τινὰ δ' ἔχει ἀντικατοχίαν: pro quibus Exscriptores perperàm posuerint: τίνα δ' ἔχειν κοινωνίαν, secuti σολοικισμὸν: & perturbationis inextricabilis in quam tota sententia per istud ipsorum παράδειγμα implicata remanet; ut nihil dicam de tædiosa repetitione ejusdem nominis κοινωνία altero statim post versu; & quidem sensu insulsissimo. quid enim magis ἀσυλλόγιστον fingi potest quàm hoc modo argumentari: *Quam enim habet communionem prolatio nominis, cum alios qui Papæ non sunt necesse sit participare communioni &c?* Non me fallit videri alicui posse vocem κοινωνίαν priori loco positam usurpari in eâ notione quâ κοινὸν interdum *immundum* sonat; ut significet *labem* ac *maculam*; sententiâ jam utcumque tolerabili: sed quæ non tollit verisimilitudinem longè majorem emendationis nostræ, ad quam ideò non dubitavi conformare editionem. Si quis quærat: quomodo Vaticanus Codex hunc locum expresserit; sciat, totum omisisse; sic plerumque, cum quid ambigui occurrit, defungi solitus.

ΑΝΤΙΛΑΑΞΑΣ.

Lib. II. Cap. XXVI. in fine: Μήπως ἀντιλαξάντων πολὺ δὲ ἐν χρυσῷ φωτὶ θεᾶσθαι. Agit de Militibus Cæsaris insidiantibus Vrbi Constantinopolitanæ, quam improvisò intercipere parabant: summo propterea silentio agẽtes; ne responsantibus è muro quibusdam, proderentur. Codd. B. & A. cum simplici λ scribunt. Vatic. alterum λ. addit. Audio in vulgari Græcis hodiè usitatâ linguâ, ἀντιλάξας dici pro ἀντιλάξας ab ἀντιλάσσω; noto jam vocabulo; quod fortasse noster expresserit more populari. Si minus hoc placet, reponi posset ἀντιλαξάντων ab ἀντιλάζω quasi ἀντιλάσσω.

ΑΝΤΙΣΤΑΤΙΚΩΣ.

Lib. VI. Cap. XXIII. Χαρὶν μαζόντων καλῶν, ἀντισταστικῶς ὅπως τις τὴν ἐνθυμίαν. Habebat, ut apparet in animo hęc scribens Pachymeres locũ Hermogenis περὶ στάσεων: ubi explicãs quod sit ἀντίστασις, sic scribit: ἡ δὲ ἀντίστασις ὅταν ὁμολογῶν ὁ φεύγων πεποιηκέναι τι ὧν ἀδίκημα, ἀντιφέρῃ ἕτερόν τι δικαίωμα. μείζω δ' αὐτῷ τῷ ἀδικήματι παραγράφων. Hoc est: *Fit* ἀντίστασις *sive comparatio, quando Reus confitens se fecisse aliquid quod maleficium vocetur; opponit ex adverso maius aliquod beneficium cuius autor fuerit maleficium illud committendo.* Veluti cum Peregrinus accusatus, quòd contra leges murum Vrbis conscenderit; fatetur id à se factum: sed addit, se hoc agendo servasse Civitatem, repulsis hostibus, qui tunc nullo Civium sentiente; murum infesti scalis admotis superaverant. Hinc patet quid velit hoc loco noster dum ait: Pacem ab Ephesino & alijs ἀντισταστικῶς dumtaxat admissam, confitendo nimirùm eam malam esse: sed majorum malorum vitandorum causâ, rectè toleratam arbitrari. In quo detegitur ultimus receptus schismaticæ contumaciæ, & declaratur quàm parùm syncerâ fide plerique tunc Græcorum istam cum Latinâ Ecclesiâ concordiam sint amplexi.

ΑΠΟΣΤΟΛΗ.

Lib. II. Cap. XX. Καὶ ἅμα φήμης ἀλαχθείσης, ὡς δὴ Ἀποστολὴς ἐπέρχεται ἄλλοι πλείους καὶ ἰσχυροί. Inter causas quæ Imperatorem Palæologum moverunt ad absistendum ceptâ oppugnatione Galatæ, obsidionemque solvendam, enumerat sparsam famam Auxiliorum à Sede Apostolicâ jam submissorum obsessis validorum, &

jam adventantium. Ἀπροσλὴ igitur hoc loco nihil aliud quàm Sedem Apostolicam Romanam sonat,

ΑΠΟΦΑΣΙΣ.

Lib. IV. Cap. VII. Ἐδήλωσε τὴν ἀπόφασιν, Denunciarunt Patriarchæ damnationem ipsius & depositionem judicio Synodi decretam. Vnde intelligitur in titulo cap. sexti, qui sic habet: Ὅπως ζωαχθεῖσιν τῷ Ἀρχιερέως ὁ πάλαι μύθος, καὶ ὅτι τούτῳ ἡ ἀποφάσις γέγονε, vocem. ἀπόφασις damnationem sonare. Scio non esse hanc vulgarem hujus vocabuli notionem, tamen aliquid simile significare interdum; ostendunt loca Classicorum Autorum, vulgaribus etiam Lexicis relata. Mihi sufficiet Hesychius; apud quem lego: ἀπόφασις, κρίσις, ψῆφος, δίκη. Et vetus Lexicón Anonymi editum à Vulcanio ἀπόφασις sententia.

ΑΠΡΟΣΠΟΙΟΥΜΑΙ.

Lib. VI. Cap. XXVI. Τὸν μὲν δὴ Ἀκροπολίτην καὶ ἀπεσπασάμην. Verbum istud alibi non reperi. Et Vaticanus ut solet in obscuris, & hoc, & comma cum eo totum omisit. Cæterùm hujus notio, ut contraria τῷ προσποιοῦμαι, debet opinor accipi. Notum autem quid προσποιεῖσθαι sit; assumere adjungere, admovere sibi: ut solent Principes, eos quos suâ gratiâ dignos putant. Ergò ἀπεσπασάμην erit, excludere, ac reijcere. quod huc bellè quadrat; ut Acropolita favore ac familiaritate Imperatoris significetur excidisse.

ΑΡΜΑΤΑ.

In notione vocis ἅρμα quâ currum designari sciunt omnes, innovasse recentiores Græcos aliquid, & allini sibi Latinorum usu passos esse, ut armaturam & instrumenta inferendi aut propulsandi vim; eâ significarent, docet Thomas Magister id reprehendens his verbis: ἅρμα ἐστὶ φ ὁ ἵππος ζεύγνυται. ὁ δὲ δὴ ὅπλων λαμβάνοντες, ἐκ καλῆς χροιᾶς. Percrebuit id tamen satis, ut adversùs ejusmodi censuram tueri se quispiam exemplis queat. Omitto quæ testimonia ejus notionis refert Meursius, quæque apud Scriptores etiam non usquequaque Barbaros facilè occurrent. Admoneo tantùm Pachymerem, utcunque aliàs antiquarium, hujus περιεσμὸν teneri manifestè. Duo ejus annotavi loca in quibus vocem ἅρματα si quis currus interpretaretur, ab ejus mente aberraret. lib. 2. cap. 25. sic scribit de Ioanne Ducâ Imperatore καταχύσαι τὰ φρούρια σίτῳ καὶ ἅρμασιν. Specie ipsa primâ apparet complecti eum duo maximè necessaria Præsidiarijs Arcium alimenta & arma. Si quis tamen contentiosior currus etiam in apparatu tuendarum Arcium non inutiles interdum, aut etiam ad convectionem commeatuũ necessarios hîc memorátos velit: næ huic extorquebit pertinaciam quod ibidem mox ἐκ κρεμάτων dicitur, ea esse ex eo genere rerum cujus nunquam affatim utentibus sit: unde mox additur: id reputantem illum Imperatorem, jussisse addi catalogis gratis suppeditandarum è fisco militi rerum, armæ omnis generis & usûs; ubi in græco est vox ὅπλα manifestè ut Synonyma τῷ ἅρματος priùs memorati posita. clarissimè etiam eadem vox ἅρματα pro ὅπλα usurpata reperitur lib. 5. cap. 30. ubi Pachymeres ait Venetos aliquando ditiores splendidioresque Genuensibus fuisse; à quibus, vice rerum humanarum, postea divitijs & cultûs magnificentiâ superati sint. Ergò priorem illam Venetorum magnificentiã memorans, ait eorum ζωσίδια, hoc est Proceres Patricios, ex quibus in eâ Vrbe Senatus constat, πλούτῳ καὶ ἅρμασι καὶ θεραπείαις ἁπάσαις Genuensibus olim præstitisse. Hic ne ἅρματα currus interpretemur, prohibet, si nihil aliud, certè situs Vrbis Venetæ ad maris æstuaria sic politæ, ut cymbis per eam non rhedis commeetur. quare ridiculum faceret Pachymerem; qui eum dicere juberet: Senatores olim Venetos in suâ Vrbe specie rhedarum & magnificentiâ curruum Copias ostentasse. Vt omittam ex

alijs

alijs hujus Historiæ locis, quod alibi observo, apparere, ne in Vrbibus quidem in plano & sicco ædificatis, ijsque regijs, frequentem ea tempestate curruum, Rhedarum, aut Essedorum, splendidè præsertim ornatorum, usum fuisse. Ergò sine dubio πλούτῳ καὶ ἅρμασι *divitijs & armis* vertendum fuit. Nimirùm armis pretiosè ornatis instructi gaudebant apparere; more à Satirico laudato, dum adducit ex heroicis temporibus exemplum cujusdam gemmis non ad ornanda pocula, ut Virro quidam faciebat, uti soliti: sed eas in vaginæ fronte ponere; hoc est in capulo, conspicuo videlicet loco, ostentare: alludit enim illud Virgilij, *Stellatum iaspide fulva* ensem Aeneæ tribuentis; sed hæc ἐν παρέργῳ μέν. Summa sit: ἅρματα in his duobus Pachymeris locis pro ὅπλοις positum, & arma latinâ notione designare, nec ad currus nisi absurdè referri posse.

A P P E Δ Ω N.

Lib. IV. Cap. XVIII. Αὐτὸς πέμψας καὶ ἀρπεδόνα ἐνδοῦναι τῷ Δισκαβιάτῃ. Hæc licet in contextu disjuncta, sic aptanda sunt. Significat Germanum Parriarcham validâ, ad ipsum Throno dejiciendum conflatâ factione, persuasum supinâ credulitate, studere sibi Imperatorem quàm maximè, confidenter indicasse ipsi: opus sibi esse donativis; quibus spargendis Adversantium reconciliaret animos. quam ad rem, in dissimulatione persistens Michaël Augustus, nummos ei æreos argenteosque misit; quos dum solemnis Litaniarum pompa in festo Palmarum procederet, Patriarcha jactaret in consertam plebem. Hæc dona vocat noster ἀρπεδόνας, quæ vox propriè significat lineas aut funes hamo præfixos, quibus pisces escæ inhiantes infixæ, avidè voratis, capti trahuntur in piscantis manum. Atque haud scio an non propterea liueam divitem hujusmodi gratuitas rapinas in plebem ambitiosè sparsas alicubi vocaverit Martialis, quòd his velut lineis piscatorijs, sed aureis & amabilioribus, hominum studia & voluntates capiantur. quamquam nec ignoro, nec improbo quæ alia eruditi Interpretes in eum locum commentantur.

A T H P O N.

Lib. II. Cap. XXIX. Εἰ δ' ἄτηρον ἄλλως ἢ τύμπαλιν χαρίσει. Pro ἄτηρον hoc loco Vaticanus Codex scribit λυπηρὸν. notius id enim. Noster videlicet veterum Scriptorũ abstrusiora voca bula libentiùs usurpat. Hesychius ἄτηρον exponit βλαβερὸν. inde fit ἀτηρηρὸς per epenthesim, vox Homero Hesiodoque frequentata. Eustathius ad Iliad. α. originem vocis ἄτηρον ducit à nomine ἄτη noxa, calamitas, damnum. Cave obtemperes Constantino in Lexico jubenti pro ἄτηρον rescribere ἀτώρης. quæ mihi causa fuit hæc hoc loco admonendi; alioqui tacituro de voce ἄτηρον, ut ex vulgari veteris Hellenismi notitiâ satis perspectâ.

A T T A A A E I N.

Lib. I. Cap. XVI. Μέγιστον μὲν ὃ νέας ἡλικίας φρονήσεσιν ἀτταλλεῖν. Agit ibi loquens Muzalo de Puero Ioanne Augusto; quem eò subditis amabiliorem videri debere ait, quòd per ætatem adhuc simplicem, sine fuco, puerili securitate operetur. Est ἀτταλλειν (inquit Eustathius ad Iliad. δ.) ὅτι τῷ ἅβῃ καὶ ἄλλεσθαι. quod idem repetit ad Iliad. ε. addens, ob Euphoniam dempto uno τ, scribi ἀτάλλειν: quod tamen noster hîc non est secutus. Sonat autem id verbum movere ac proferre se liberè in omnem partem, naturæ indulgendo, citrà metum aut respectum: quod & bestiarum est & puerorum, quos nondum ratio compescit. Vocabulum planè Pachymeriani genij, priscum, populariter loquentibus inusitatum, è Scholiastis Poëtarum in Historiam intextum; qualibus hic Autor delectatur.

ΑΤΘΕΝΤΟΡΟΥΛΑΡΤΕΙΝ.

Puer Princeps aut regnantis Filius parvus, cum procedente in primam pueritiam infantiâ, comitatum naralibus congruum accipit, & ministerio ac satellitio circumdatur, ἀυθεντοπυλάριον dicitur Græcæ recenti, cujus usu vox πολλῷ ὑποκορισικῇ est. ut ergò ἀυθέντης Dominum; ita ἀυθεντόπυλος parvum Dominum sonat. Hinc intelligitur quod scribit noster lib. 1. cap. 8. de Muzalonibus tribus Fratribus Theodoro Imperatori caris, quòd ei, cum primùm Puer familiam principalem habere cepit, in Ephebos honorarios dati fuissent. αὐδρας οὐκ ἀγχιστείας μὴν μετέχοντας ὃ ἐκάλουν· εἰς παιδοπούλους δὲ ἀυθεντοπυλαριωμένῳ πραγμάτως ἀυτῷ.

ΑΥΤΟΠΡΟΣΩΠΟΝ ΑΝΤΙΦΑΡΜΑΚΟΝ.

Lib. III. Cap. XIX. Εσθὴ καὶ ὃ αὐτοπροσώπον ἀντιφάρμακον λέγουσι. Proverbium indicans efficaciam præsentiæ in tractandis negotijs, præsertim reconciliationum, quæ longè citiùs & faciliùs à coram affante, & os ac vultum notum exhibente transiguntur, quàm ab absente per literas aut internuncios. Hoc Adagium in vulgatis Collectionibus nondum reperi.

ΑΨΙΚΟΡΕΩ.

Lib. IV. Cap. XX. Μὴ δὴ πλέον ἐς ὃ μαθὼ· ὡς Βασιλὶς ἤδη ἀυτὴν ἀψικόρεσεν. Verbum hoc ab alio usurpatum videre non memini. Tamen ex vulgatâ notione vocabulorum Ἄψικορος & Ἀψικορία Platoni, Plutarcho, & Luciano trirorum, facilè inrelligo rectâ analogiâ formatum verbum ἀψικορεῖν, quod sonet in satietatem citò venire rei aut personæ alicujus. Peraptè ad sententiam loci, quo significatur citò pertesum Imperatori Germani Patriarchæ, quē paulò ante tanto studio promoverat.

ΒΑΡΒΑΡΑ.

Lib. IV. Cap. VIII. Ἐφ' ᾧ καταλαβὼν ὃ ἐν τῇ Βαρβάρᾳ Κλήμεντος. Res indicat regionem quandam aut partem Constantinopolitanæ Vrbis aut suburbiorum ejus Barbaram dictam. fortè à vicino Templo S. Barbaræ Martyri dicato. sanè Constantinopoli fuisse Templum celebre S. Barbaræ nomine, docet Petrus Gillius lib. 2. cap. 2. Topographiæ Constantinopol. quod viderur collocare in prima regione. Quia verò hoc Κλήμεντος de quo hic agitur dicitur fuisse Mirifici Nicolai, hoc est, ei dicatum, & ex eo nuncupatum, suspicari licet proximè illud adhæsisse Templo in honorem ejusdem S. Nicolai à Iustiniano olim extructo, ut refert Procopius lib. 1. de Aedificijs cap. 6.

ΒΑΡΔΑΡΕΙΩΤΑΕ.

Lib. IV. Cap. XXIX. Μὴ ὅτι Βαρδαριώτας &c. Corrigenda fortè sit hujus vocis scriptura, mutato, α, in ι, ex Codino cap. 5. ubi postquam Bardariotarum vestitum, & ministerium explicuit, de ijs hæc subjungit: Τύτους πάλαι Πέρσας ὄντας ὁ Βασιλεὺς μετοικίσας ἐκάθισε εἰς τὸν Βαρδάριον ὀνομαζόμενον ποταμὸν, ἀφ' οὗ καὶ Βαρδαριῶται καλοῦνται. *Hos genere Persas Imperator inde translatos constituit propè Bardarium amnem ex quo Bardariotæ vocantur.* Bardarum hunc amnem appellat Anna Comnena lib. 1. pag. 18. ubi eum describit & in Thessaliâ collocat, uti & noster eum memorans li. 1. cap. 10. Eum Nicetas initio lib. 3. videtur Ἄξιον Axeum vocare. Verisimile est Pachymerem cum Βαρδαριώτας scripsit id gentile nomen non ex Bardario Codini, sed ex Bardaro Annæ formasse. unde rectâ analogiâ Βαρδαρεύς & Βαρδάριος fluere possunt. Vtut sit de vocabulo; de re ipsâ constat: Gentem hanc origine Persicam; domicilio Thessalam, ab Imperatoribus Byzantinis, aut etiam Proceribus horum Consanguineis adhiberi solitam ad certum genus Satellirij proprijs insignibus distincti, eo fermè modo quo Principes Europæi hodie Helvetijs utuntur.

BA-

Β Α Σ Ι Λ Ο Γ Ρ Α Φ Ε Ι Ο Ν.

Lib. VI. Cap. XXIV. sub finem: Καὶ τῷ Βασιλογραφείῳ ἐγκαλουμένῳ, ὡς ἔχοι μόνῳ· ἢ ἀσαλὴ ἰσχὺ & αἴτιος. Ita Codd. omnes, etiam Vaticanus. Vnde intelligendum: crimen libelli contra Imperatorem scripti, lecti, habiti; peculiari vocabulo βασιλογραφεῖον fuisse vocatum, & ei mortis pœnam constitutam.

Β Ε Β R Α Ν Α Ι.

Lib. VI. Cap. XXV. Ἐμβάλλουσι πῦρ τοῖς Χάρταις βεβρανοις ἔσω. Ita concorditer tres Codd. Nisi quod Vat. ad βεβρανοις addit αμπωτη, omissâ voce ἔσω. voluit opinor ponere ζωὸ πωτη, ut significaret picem additam membranis urendis supra caput Caloïdæ; qui sic capillis flammâ applicatâ correptis excæcatus miser est. βεβρανοις puto dictum pro μεβρανοις ex voce latinâ *Membrana*. quid enim aliud suspicer? quin nisi me deterreret consensus Codicum, crederem, errore Librariorum scriptum βεβρανοις pro μεβρανοις, eo deceptorum, quod in primis exemplaribus unde exscripsere, ὁ β. eâ figurâ pingeretur quæ parùm distat à μ. Hoc fieri plerumque solitum esse, norunt qui in Codicum Græcorum manu exaratorum lectione versati sunt. Locum porrò hunc, ut in Codd. duobus B. & A. legebatur, emendandum ex Vaticano putavi, restituto in locum verbi, ἔσω, τῷ. ζωὸ πωτη quod ille suggerit satis ad rem faciens.

Β Ε Κ L Α Σ.

Lib. I. Cap. XII. Τὸ συμβαὶ ὅτι τῷ πάλαι βέκλας. Notissima est impostura Photij quâ sui revocationem ab exilio eblanditus est à decepto Basilio Imperatore, fabulosâ ejus Genealogiâ suppositâ, in quâ ipsum Basilium propheticè designatum comminiscebatur vocabulo *Beclas* formato è primis literis nominum Basilij ipsius, tum hujus Conjugis Eudociæ; Filiorum præterea ipsius quatuor, Constantini, Leonis, Alexandri, Stephani. Ea fusè narrantur à Niceta in vita S. Ignatij Patriarchæ CP. & à Constantino Manasse.

Β Λ Α Γ Κ Α.

Lib. V. Cap. X. Τὸ δὲ πρὸς τὸν βλάγκα. Ita Cod. Allatianus. Barberinus verò Τὸ πρὸς τῷ βλάγκᾳ κονβουλιῳ. Vaticanus sine mentione Κονβουλίῳ sic habet: ὃ δὲ πρὸς τὸν Βλάγκαν, id referens ad vocem ναύρῳ, *navale*, superiùs positam. quid fuerit hîc *Blanca* vel *Blancas* in Monumentis aut Descriptionibus Constantinopolitanæ Vrbis reperire nondum potui.

Β Ο Α Σ Μ Ο Ι.

Lib. V. Cap. VII. Ἀσυνήθης φόφοι τὸν γλῶ ἐπέρασον ζωηχοῖς, ὃς δὲ βοασμὸς κοινολογῶν εἰπεῖ ὡς. Sic optimus Codex Barberinus, cujus autoritate corrigendum putamus Allatianum qui βοασκὸς clarè legit. Nam & Vaticanus licet in hoc vocabulo balbutiens, magis ad Barberinum inclinat, dum sic exhibet hunc locum: ὃς δὲ βασμὸς ὁ κοινοὶ λέγουσι. Apparet boatus græcâ linguâ vulgari βοασμὸς dictos, & prompta est originatio ἀπὸ τῆ βοᾷν & βοάζω, unde rectior analogia potiùs βοασμὸν formaverit quàm βοασκόν.

Γ Α Β Ρ Α Σ.

Lib. IV. Cap. XIII. Τὸ ζωὸς γῆ λάζ· ὧν δ' ἀνέκαθεν γαβρας Invenio γάβρα nomen Civitatis Persicæ apud Ptolemæum; ex qua majores Germani Patriarchæ, de quo hîc agitur, ortos oportuit. Cæterùm ratio ἀναθέσεως exigeret vt à Gabra gentile nomen formaretur, quod responderet τῷ, Λάζ. nisi noster Γαβρας in

recto

recto pro Γαβριὴς aut Γαβριὴλ posuerit, normâ quadam suâ propria ut amat cum paucis loqui.

ΓΑΣΜΟΥΛΟΙ & ΓΑΣΜΟΥΛΙΚΟΝ.

Lib. IV. Cap. XXVI. Οἱ ἀπὸ τῆδε πόλιν Γασμοῦλοι. ὃς αὖ ὁ Ῥωμαῖος δηθεὶς εἶπε, ὅτι Ῥωμαίων γυναιξὶν ἐμπεδόντες τοῖς Ἴταλοῖς. Vulgus Byzantinum Hybridas ex Latinis Patribus, matribus Græcis natos Γασμούλους vocare consueverat, ut docet nos hoc loco noster. Origo talis appellationis incerta est. Suspicari tamen licet allusum in eâ ad vocem Latinam *Mulus* Græcis etiam usitatam. Lego enim in Basilic. Eclog. 19. καὶ ὁ μυλίων, ἐὰν δι' ἀπειρίαν καὶ ἀσθένειαν οὐκ ἐκφέποι τοὺς μυλῶνας: *Et Mulio, si ob imperitiam vel infirmitatem Mulos aut Mulas tenere nequiverit.* Quia ergò Mulus δηθὲς est animal, ex commixtione duarum specierum natum, ex ejus vocabulo Græci formaverint nomen quo exprimerent istud genus Hybridarum Constantinopoli ortum ex conjugijs Græcarum cum Latinis. Vniversa porrò talium natio Γασμυλικὸν dicebatur, Pachymer. lib. 3. cap. 9. Τῷ δή γε Γασμυλικῷ, ὃς δὴ συμμίκτως ἢ τοῦ Ἰταλοῦ ἔστιν ἢ γλώσσα. Non dissimulabo Vaticanum Codicem in hoc secundo loco (nam prior capitis 26. lib. 4. in eo non comparet) vocabulum istud per secundam literam inchoare. Scriptum enim exhibet τῷ Σασμυλικῷ. Reperio etiam Nicetam Choniatem lib. 3. in Manuële Comneno; describentem idem genus hominum Σασμυλοὺς non γασμύλους vocare. Pachymeres tamen in utroque meliori Codice constans est in hoc nomine per tertiam literam auspicando, utrius prævalere debeat autoritas, arbitrio relinquo prudentis Lectoris.

ΓΟΝΙΚΕΤΕΙΝ.

Lib. II. Cap. XXXIII. Ἐξηρημδμὶς τῆς εἰς χάριν γονικευθείσης γεωματαρίοις. Ita Cod. uterque B. & A. Vaticanus autem: Τρίπον, ὅπερ ὧν ἐξηρημδμὶ τῆς γῆς τοῖς γεωματαρίοις. Apparet verbum hoc esse Agrimensorum Arva dividentiũ, & sua cuique assignantium jugera. Nusquam alibi hoc vocabulum memini me legere. suspicor autem formatum à γόνος significante μίτον hoc est filum, sive funiculum, quo in designatione prædiorum, quæ cuique in partitione terrarum attribuuntur, uti Colonjarum deductores solent. unde sunt illi in Scripturis tam sæpe usurpati funiculi Hereditatum 1. Par. 16. 18. Iosue 17. 5. & 14. Ibid. 19. 9. & 29. Psalm. 77. 54. 104. 11. & alibi. Fundus mihi conjecturæ Hesychius est apud quem lego. γόνον, μίτον. Posset etiam fortè cuipiam videri deductum verbum γονικεύειν à voce γονία focum significante, ut Meursius tradit. quòd in ejusmodi assignationibus agrorum, singulis focis, hoc est, familijs sua terræ arabilis portio tribuatur.

ΔΑΙΤΑΛΕΥΤΑΙ.

Lib. II. Cap. XXXI. Ἔγημε γὰρ καπνῷ τε λιγνύῳ Ἰταλικῆς, ὧν ὁ τῷ Βαλδουΐνῳ δαιταλευτὴς, ὅτι πολλὴν τὴν ἰδιοτέχνην ἐκείνῳ, τοῖς τοῦ ἀνακτόρου τέχνοις παρεσκεύαζε. Pro δαιταλευτὴς: quod in duobus Codd. B. & A. legitur, Vaticanus habet μάγειρος, quod secutus sum in interpretatione vocabuli à me quidem alibi non visi. Reperitur quidem δαιτυλὸς *Conviva, Sodalis*; sed fuliginis & carbonum quibus parietes deturpatos ab istis δαιταλευταῖς noster queritur, mentio, aptiùs in coquos quadrat.

ΔΙΑΒΑΙΝΑΣ.

Lib. VI. Cap. XIX. Ἐπὶ τῷ Δρβαρᾷ στρατοπεδευσάμενος Λαχανᾶς. addit Vaticanus ὅπι τῷ Δρβαρᾷ πάπῳ. quo indicat locum quemdam fuisse circa Ternobum, ita vocatum.

ΔΙΑ-

Δ I A Φ Ω N E I N.

Duplicem habemus hujus verbi usum apud Pachymerem inusitatum aut rarum utrumque; ac propterea enarratione indigentem. Prior extat lib. ii. cap. xxvii. in his verbis: ἅμ' ἔκτασιν ἐ ἅμα διαφωνίκεσιν περὶ τὰς σφενδόνας γινόμενον ἐ τοῖς τόξοις καταιξέδιασιν. Non usurpari hoc loco verbū διαφωνῶν in vulgari discrepādi aut dissentiendi notione, satis attēdenti patet. Agit Autor de Latinorū Constantinopolim obtinentiū Exercitu Daphnusiam oppugnante, tum cum capta est Constantinopolis ab Alexio Cæsare. cujus rei dum adhuc fieret, fama quasi divinitùs ad Latinos Daphnusiæ oppugnatores momento perlata, consternavit illos horrore periculi in quo versari apparebat uxores & liberos ipsorum Constantinopoli relictos. Vnde statim solverunt, suppetias, si pervenirent in tempore, laturi. Nullum hîc indicium dissensionis inter ipsos. quare verbum διαφωνίκεσιν malè hoc loco interpretaretur, qui discordibus tumultuatos sententijs ad talem Nuncium Latinos diceret. Nec dubito quin Autor studiosus affectator eruditionis antiquæ, & captare gaudens notiones abstrusas, ὃ διαφωνίκεσιν usurpaverit eo sensu quo à LXX. positum id verbum est Ezechielis cap. 37. 11. ἀπώλοντο ἡ ἐλπὶς ἡμῶν, διαφωνίκαμεν, quod vulgatus ex Originibus vertit: *perijt spes nostra & abscissi sumus*. Est enim in Hebræo נגזרנו *Nigzarenu* à גזר *Gazar*, quod est abscindere: & additur לנו *Lanu Nobis*, quod nisi abundat, ut alibi non rarò; videri potest eò pertinere ut significetur divisio animi quasi à seipso. sive, ut alibi Scriptura loquitur, confractio cordis qualis contingit subitâ & magna calamitate comprehensis, cujus depellendæ nulla aut tenuis spes est. Vatablus vertit: *Succisi sumus nobis*. Puto Hesychio hunc ipsum LXX. Interpretum locum obversatum animo cum διαφωνίκαμεν interpretatur ἀπολώλαμεν *perijmus*, quæ est vox desperantium, & in occursu ineluctabilis mali angorem animi, qui verbo διαφωνῶ significatur, exprimentium. Græci tamen posteriores ex illo fortasse aut LXX. Seniorum, aut Hesychij loco, verbo διαφωνῶν exanimandi aut exspirandi notionem subjecerunt. Autor Anonymus Actorum fusissimè Scriptorum B. Andreæ cognomento Sali, quæ extant græcè in Cod. Vaticano 1574. pag. 5. referens quandam luctam per somnium ostensam, qua idem B. Andreas commissum secum Aethiopem prostravit occiditque, elisо ejus ad petram capite, sic scribit: ἔπεσεν αὐτὸς (Aethiopis) ὁ κριτὴς εἰς πέτραν, ἐ κατακοπεὶς τῇ πέτρᾳ διεφώνησε, hoc est: *Fortè ruens incidit capite in petram, ad quam valido illius impetu, interijt*. Sanè mortem illius nigri pugilis ex illo casu secutam indicari verbo διεφώνησε ostendit plausus ibi statim memoratus favitorum Andreæ, qui candidati ea visione apparebant, & gratulatio tanquam plenâ victoriâ nece Adversarij patratâ. κρότος δὲ μέγας (inquit) τῶν λαμπρύνων καὶ χαρὰ γλυκυτάτη τὸν εἶχεν. Hæc non commemorassem nisi necessaria essent ad alium Pachymeris nostri locum declarandum. Iacet is lib. vi. cap. xxiv. Ὁ δ' οὐκ ἔφθη δεθεὶς καὶ τῷ φόβῳ διαφώνησε. Agit de Coty quodam, qui jussu Imperatoris correptus à tortoribus, cum vinciretur diris supplicijs excruciandus, eorum ipso metu exanimatus conciderit mortuus. unde statim eundem addit pondus miserabile sublatum, & humo mandatum fuisse multis eernentibus. ut non sit necesse ad intelligendum mortem hujus verbo διαφωνῶν à Pachymere significari, recurrere ad Vaticanum Paraphrasten hunc locum sic exprimentem: ὃ δὲ πρὶν δεθεὶς κρεμασθῆναι τῷ φόβῳ τὴν ψυχὴν ἀποπέμπει. hoc est: *Is verò priusquam vinctus suspenderetur, metu animam efflavit*.

Δ I Δ Y M O Ω.

Lib. V. Cap. X. Ἐδίδυμε ὁ τῆς πόλεως ὁ πρὸς θάλασσαν. διδυμοῦν pro *geminare* vix apud veteres reperias. sed origo apparet; & rectè constat analogia.

Δ O K Ω N.

Lib. II. Cap. XXVII. Ὁ δοκῶν τῷ θελεματαρίων Κυτζιζάκης. Ita Codd. B. & A. Vaticanus autem more suo liberè mutans quæ obscuriora putat, ὁ πρωτος, pro ὁ δοκῶν ponit; non malè sententiam interpretans. Sunt enim Græcis etiam veteribus, οἱ δοκοῦντες; qui autoritate, existimatione, dignitate in aliquâ gente aut cœtu eminent, antiquâ & probâ, sed rariori, & ideò hîc non frustrà declaratâ notione. Talis autem erat inter hos Thelematarios, seu Voluntarios Cutritzaces, quem superiùs noster cap. xxvi. hujus Libri, ubi narravit Cæsarem, σὺν δοκοῦσι θελεματαρίων convocasse, in ijs fuisse præcipuum demonstrat, dum illum vice ac nomine omnium locutum refert.

Δ O Ξ H.

Lib. IV. Cap. XI. Ὅτι μετεμάθετο ἡ τῆς δόξης αὐτοῦ. Vox δόξης hîc peculiari notione sumitur pro Dogmate sive Doctrinâ sacrâ, quam inconcussam tenere, pro qua paciscì vitam & sanguinem Christiani cujusvis officium est. Vaticanus sic βλασφημίζει locum hunc, εἰς τὸ ὁδὸς σκανδαλισθῆναι, ὅτι μετεμαχὶ τις γέγονε τῆς βλασφημίας ἡμῶν δόξης; ἀλλ' ἴδιον, χαρακτῆρος Θεοῦ, βλασφήσας &c. Infrà lib. vi cap. 1. usurpatur hæc eadem vox, eadem notione in his verbis: Ὃ βλασφήσας σφᾶς τιὼ περὶ ἐκείνου (Θεοῦ) νομιζομένου δόξαν ἀρχῆθεν.

E Γ K O Λ Π I A.

Lib. IV. Cap. VI. Ἀξιοῦν τινὰς οἱ τῷ ἑκάστῳ διαφέροντα τὰ ἱερὰ σχεδίασματα· ἃ δὴ καὶ ἐγκόλπια ὁ κοινὸς ὀνομάζει λόγος. Intelligimus hinc, sacras icunculas, quales habemus cereas effigies Agni Dei, aut id genus sacra amuleta gestare de collo suspensa Græcos Christianos solitos, & hoc specimen atque indicium fuisse Christianæ Religionis. Nam eo nomine sibi talia mitti Sultan postulat, ut sic probaret se Christianum esse, de quo videbat dubitari. Patet unde ejusmodi religiosa gestamina ἐγκόλπια vocentur: quòd nimirùm è collo apta in sinum penderent. Fuisse autem, quod dixi, formas aut effigies quasdam sacras ijs impressas, manifestè docet noster paulò post, dum ait: Sultanem petendo res tales, se demonstrasse, τῷ θείων ἐκτυπωμάτων τὸν σεβαστιὼ *Divinarum formarum veneratorem*. Ergò illa quæ appellavit ἱερὰ σχεδίασματα & ἐγκόλπια, erant eadem θεῖα ἐκτυπώματα expressæ rerum Sacrarum formæ, Christi nimirùm aut Sanctorum. Vnde per hæc jurare solitos Christianos Orientales ad sanciendam pactorum fidem, docet Cantacuzeni locus lib. 3. cap. 17 pag. 403. Ed. Reg. Συμβασῆς (inquiens) δὲ γεμόνι τῷ γάμῳ, καὶ ἐν Ῥωμαίων ἔθει δὲ ἐγκολπίων ἐμπεδώσαντες τιὼ πρᾶξιν. Video hunc locũ parùm efficacẽ visum iri ad confirmandũ id, quod dixi, de juramento firmandis pactis per ἐγκόλπια dari solito, si Lector de isto Cantacuzeni testimonio judicet ex versione Eruditissimi Jacobi Pontani nostri. Is enim nihil ibi agnoscit Sacrum, ad civilem mereque humanam observationem cuncta detorquens; dum sic verba modò descripta latinè reddit: *Paciscentes nuptias, & more Romano pronubis monilibus de collo gestandis acta confirmantes*. Cùm ab omni reprehendendi quemquam supercilio abhorreo naturâ, tùm hujus viri præcipua me dudùm veneratio valdè alienum facit ab ejus cogitatione fugillandi. Tamen quia veritas cunctis affectibus antistat, non possum abstinere quin hîc meum ab ejus sententiâ diversum judiciũ proponam: præsertim cũ illum videam quæ in Interpretatione posuit, etiam in Notis affirmare adstruereque diligentiùs: ea porrò sint ejusmodi ut nisi coarguantur, locum tenere suum ac probari nequeant quæ noster Pachymeres hîc affirmat. Accenset ibi nimirùm Pontanus ἐγκόλπια nuptiali supellectili, arrhas & pronuba munuscula, ea interpretans, qualibus: *Vir*, inquit, *Sponsam seu Vxorem sibi futuram oppignerare quodammodo consuevit*. & mirum

statim

ſtatim in talium rerum numero nominari annulum, manûs utique ac digitorum geſtamen, non ſinûs ac pectoris, prour erat neceſse, ut ad ἐγκολπια, rerum è collo in ſinum pendentium, elaſsem referretur. Contra ea nos dicimus cum noſtro Pachymere, vulgaris usûs ac promiſcui ἐγκόλπια fuiſse. plurimumque à vero aberrare, talia ſolùm à Procis in conjugij pignus data, à ſolis accepta geſtataque nupturientibus fuiſse fœminis. Præterea contendimus religionis iſta inſignia, non muliebris tantùm aut civilis ornatûs monilia fuiſse; quippe quæ θεῖα ἐκτυπώματα, *Divinas formas* impreſsas aut inſculptas præferrent, & meritò idcircò vocarentur ἱερὰ ἀλεξίμματα *Sacra amuleta*. Putamus aurem illum cujus Cantacuzenus meminit *Romanorum morem* Ῥωμαίων ἔθος, non ad pacta nuptialia propriè reſtrictum, ſed ad omne latè pertinuiſſe conventionum genus; ita ut ex conſuetudine Conſtantinopolitanorum, quicumque quidvis invicem promitterent ac ſtipularentur, manu ad pectus admotâ & reverenti atractu pendentium illic ſacrorum amuletorum, polliciti fidem facerent; quod Cantucazeno dicitur: Ἐμπεδοῦν τὴν πρόξιν aut τὰς συμβάσεις δι' ἐγκολπίων. Er quis ſcit an non inde apud Occidentales quoque Chriſtianos invaluerit, quod hodiè in uſu videmus eſse, ut manu pectori admotâ fides verbi aut pacti confirmetur? Tam univerſalem porrò fuiſse conſuetudinem Orientalium Chriſtianorum geſtandi hujuſmodi religionis ſigna, ut neceſſitatem induceret; apparere poteſt ex eo quod noſter innuit lib. 2. cap. 25. diſtribui gratis ſolitas Militibus σεβασμίας εἰκόνας *Sacras Icones*; quas videlicet è collo ſuſpenſas in fidei ac religionis teſseram portarent. Dicet fortè adversùs hactenus ſtatuta argutior quiſpiam: Iſtam ἐμπέδωσιν συμβάσεων γάμων δι' ἐγκολπίων, cujus Cantacuzenus meminit, referri ad jusjurandum non poſse, quoniam ſtatim poſt idem Autor juramentorum his adjunctorum diſtinctè meminerit his verbis: τὸ δὲ πρόξενον ὄμνυσι δὲ καὶ ὅρκους περιόδους φρικώδεις ὑπὲρ τούτου. Primùm reſpondeo vocem περιόδους ad ὅρκους φρικώδεις relatam potiùs confirmare, quod nos diximus; ſignificat enim Apocauchum, qui iſthic loquitur, cum vehementi ſtudio incumberet ad perſuadendum Patriarchæ quod volebat, ad prius illud jusjurandum lenius geſtu tantùm & tactu ἐγκολπίων exercirum, alia horribilia φρικώδη adjunxiſſe, dira ſibi nimirùm imprecando ſi falleret, quò certiùs facerer fidem dictorum. Deinde ajo: iſtas horrendas execrationes, & capitis devotiones fuiſe ab Apocaucho tunc factas non ad pacta nuptialia pertinuiſſe, ſed ad cætera quæ perſuadere Patriarchæ cupiebat: nempe vera eſſe quæ de conſilijs Magni Domeſtici Patriarchâ deijcere Throno meditantis falsò & calumniosè ad ipſum Patriarcham detulerat: ejuſque calumniæ ut fidem faceret, ac ſe illi intimè jungendo fraudis omnis atque inſidiarum ſuſpiciones amoliretur, affinitatem obtulerat per nuptias ſuæ filiæ cum filio Patriarchæ, in quam, ut eſt dictum, jam ambo conſenſerant: & conſenſum firmaverant δι' ἐγκολπίων per tactum ſacræ Iconis, quam uterque ipſorum de more ante pectus pendulam geſtarer. quare rectè hæc ultima verba Pontanus in noſtram ſenrentiam ſic vertit. *Apocaucho inſuper caput ſuum horrendis execrationibus devovente, ni ſyncerus ſit*. En quò ſpectarent hi ὅρκοι φρικώδεις adjuncti ἐμπεδώσει δι' ἐγκολπίων, non jam ad ſponſalia firmanda; ſed ad delationis ſyncerae veritatem perſuadendam. Denique obſervet prudens Lector evidentem, & irrefragabilem horum, quæ dixi, confirmationem ex ipſo loci conſpectu palàm extantem. Refertur in illo citato Hiſtoriæ Cantacuzeni capite colloquium arcanum Apocauchi cum Patriarchâ: inrer id ille huic filiæ propriæ cum ejus filio nuptias obtulit: Patriarchâ admittente, pactum ab utroque mutuum δι' ἐγκολπίων firmatum eſt à duobus Patribus de liberorum conjugio in horum abſentiâ tranſigentibus jure paterno. quem hîc ergò locum habere poteſt arrharum nuptialium aut pronubi annuli traditio, quam hîc Interpres cogitavit? Sed de his plus ſatis.

ΕΙΡΚΤΗ ΛΗΘΗΣ.

Lib. III. Cap. XXVIII. Πολλοὶ γὰρ τῶν πολεμίων κεφαλὰς ὡς εἱρκτοῦ λήθης τοῦ ἐν Νικαίᾳ φυλακοῦ καπνιζόντων. Non dubito quin hæc ſcribens habuerit in animo Pachymeres Procopij locum lib. 1. de Bello Perſico cap. 5. ubi de Perſis deliberantibus quid de Rege Cabade redacto in ordinem decernerent, Autor ait: Οἱ δὲ κτεῖναι αὐδρα Βασιλέως αἷματος ὑδ' ὅλως ἔγνωσαν· ἀλλ' ἐν φρουρίῳ καθεῖρξαι ὅπερ τῆς λήθης καλεῖν νενομίκασιν· ἐνταῦθα ἐμβληθεὶς πύχη, ἐκ ἔτι νόμος σφίσι μνήμην αὐτοῦ ἔχειν· ἀλλὰ θανάτος τῷ ὀνομάσαι ἢ ζημία. διὸ καὶ τοῦτον τὸν ἐπονυμίαν ταύτην ἐκτῆσθαι λέγουσι. Hoc eſt ex noviſſimâ optimâ verſione: *Abhorruere tamen eorum animi ab effundendo regio ſanguine, ſatisque habuerunt aſſervare Cabadem in Caſtello oblivionis: ita dicto ex lege, quæ de eo, qui fuerit illùc conjectus, mentionem unquam fieri vetat; pœna etiam capitali ijs propoſita, qui ipſius nomen protulerint. quæ cauſa fuit appellationis eiuſmodi.* Vides in his, ut rem, ſic appellationem εἱρκτῆς λήθης ex Perſide veniſſe. Et fuiſſe ibi videtur certa cuſtodia, in quam qui darentur, de ijs mentionem deinde inferre ullam, capitale foret. Pari exemplo Imperator Michaël Palæologus, qui dum eſſet privatus, in Perſide fuerat, ut noſter docet lib. 1. videtur imitatione usûs quem ibi viſum probaverat, inſtituiſſe, ut quos Nicæenſi cuidam carceri mancipaſſet, in perpetuum ibi tenerentur; nec quiſquam orare pro ijs, aut omninò ſatagere, vel mentione tenùs auderet. Hanc imitationem innuit particula ſimilitudinis ὡς, indicans Nicæenſem cuſtodiam Palæologo fuiſſe pro Arce aut Caſtello, quam Perſæ vocabant nomine æquivalente his græcis vocibus φρούριον λήθης: Nam non eſt audiendus Chriſtophorus Perſona, dum ibi φρούριον λήθης, latinè reddit: *cuſtodiam quæ* lethe *vocabatur*. quaſi λήθη *lethe* perſicum non græcum vocabulum ſit. Haud paulò prudentiùs ultimus tempore, non merito, Interpres Procopij Claudius Maltretus noſter φρούριον λήθης *Caſtellum oblivionis* latinè reddidit. in quo videri poſſit ei caſu quodam præviſſe Pachymeres, dum lib. iv. de iſto eodem agens Ergaſtulo, in quod eâ conditione ſubibatur, ut nefas eſſet illùc ſemel introductorum meminiſſe, illud Κάστρον *Caſtrum* ſive *Caſtellum* ἀνωνομαστικῶς appellat. Cum enim de Barlaamo quodam, inquieti ac ſuſpecti ingenij homine, retuliſſet decreviſſe Imperatorem eximere ſibi ſemel omnem in poſterum de illo metum ac ſolicitudinem: quò id aſſequeretur, ait præcepiſſe cuidam è ſibi fidiſſimis, eum Nicæam abducere; ac ibi, πρὸ τῆς εἰς Κάστρον εἰσαγαγὼν στῆσαι τῆς ὀφθαλμῆς, *priuſquam in Caſtellum introduceret: oculis privare*.

ΕΙΣΙΤΑ.

Lib. VI. Cap. XXIII. Καὶ εἰσιτὰ τὰ εἰς οἶκον Κυρίου. Multa toto hoc commate ἀσύρτητα, & invicem inconnexa ponuntur. Exprimuntur enim carptim, ſolis initijs ſententiarum delibatis, quæ Græci, pacem cum Latinis haud ex animo probantes; in ſcriptis Vecci reprehendebant. quid autem hîc ſonet, aut quid ſit vox εἰσιτὰ haud in expedito eſt. Fortè εἰσιτὰ dictum ut προσιτὰ à recto προσιτὸν *acceſſibile*, ut εἰσιτὸν ſignificet *introducibile*, ut ſic dicam, vel *introduci dignum*. quaſi dicere vellent: quæſtiones quæ à Vecco moverentur, non eſſe dignas, quæ introducerentur in Domum Dei, hoc eſt Eccleſiam; An potiùs exiſtimabimus εἰσιτὰ poſitum pro εἰσιτέα, eo ſenſu, ut negare velint introducenda hæc fuiſſe in Eccleſiam quippe quæ ejus quietem turbarent.

ΕΚΚΛΗΤΟΝ.

Lib. V. Cap. XII. Εἰ δὲ διδοῖμεν ἡμῖν ἔκκλητον, σχολῆ τινα τοσοῦτον πόνοντα βαλλόμενον τῶν δικαίων ἀμφισβητεῖν. Hîc manifeſtè ὁ ἔκκλητον, ſonat *ius provocationis*. alioquin inanis eſſet quæ affertur ratio ad leniendum conceſſionis hujus incommodum.

nempe

nempe quod tale jus, licet à Græcis conceſsum, haudquaquam tamen redigendum in praxim videretur: nemine veriſimiliter curaturo conferre ſe Conſtantinopoli Romam, laborioſo & periculoſo tot marium trajectu, ad litem ſuam provocatione illuc translatam, ibi perſequendam. Eſt ergò ſine dubio ὁ ἔκκλητος, jus provocationis à judicio Patriarchæ Conſtantinopolitani, & aliorum Orientalium ad Pontificem Romanum; cujus juris agnitio profeſſioque unum erat è tribus præcipuis capitibus quæ ad Eccleſiarum conciliationem à Græcis exigebantur. Ea capita his tribus verbis deſignabantur: ὁ Πρωτᾶος, ὁ Μνημόσυνος, ὁ Ἔκκλητος. Primatus Papæ, ejuſdem inter Sacra publica commemoratio, poſtremò jus appellationis ad eundem à ſententijs Synodorum aut Patriarcharum.

ΕΛΛΗΣΠΟΝΤΙΑΣ.

Lib. V. Cap. XXI. Ἑλλησποντίας λαμπρός. Venti nomen ut ἀναρκτίας. ventus vehemens flans ab Helleſponto.

ΕΝΑΙΘΡΙΑΖΕΙΝ.

Lib. V. Cap. XXIV. Μετὰ μὲν μετ' ὄρθρον ὑπὸ τῇ ἑῴᾳ μέσα καθήμενον ἐναθριάζειν. Non eſt hîc ἐναθριάζειν *ſub dio eſſe*. Summâ enim æſtate, ut tunc erat, meridiano ſole fervente, haud eſſet illa commoda ſtatio. Intelligendum ergo Imperatorem ad auram è Septentrionali fortè patente feneſtrâ flantem frigus captaſſe. aut ſi frigore aëris cameræ vi à cœli ardore defenſi elauſis feneſtris utebatur, ἐναθριάζειν pro refrigerari poſitum fuerit; ex eo quod plerumque fiat, ut quæ ſub cœlo aperto jacent refrigerentur: translato eo verbo etiam ad refrigerationem, quæ aliter evenit. Lib. vi. cap. xxix mentio fit ὕδατος ἐξαθριαζομένου. aquæ ſub dio refrigeratæ; quod, etſi tunc quoque æſtas erat, facilius intelligitur, per noctem factum. At hoc loco diſerta fit diei mentio, cum deſignatione horæ pomeridianæ.

ΕΝΔΥΤΗ.

Lib. V. Cap. XVII. Πρὸς δὲ καὶ τὴν τῆς Ἐκκλησίας ἐνδυτὴν &c. Rectè Meurſius docet ἐνδυτὴν, eſſe ſupremum ſacræ menſæ inſtratum. Primùm enim inſternebatur Aræ quod dicitur ἀντιμήνιον, ſacra mappa, tunc tantùm neceſsariò imponenda Altari, quando non conſtabat an illud fuiſſet conſecratum. Supra illud, aut ſupra nudam aram certò ſacratam, extendebatur in præparatione Sacrificij linteum, quod appellabant καταπέτασμα, ſupra quod videlicet ἀμνὸς Corpus ſive Caro Domini in Euchariſtiâ poſt conſecrationem præſens reclinabatur. Id velum *Corporale* Latini vocamus. Nec plus erat in ipſa functione Sacrificij. at poſt ipſam Ara operiebatur tapete ſive ἐνδυτῇ, textûs plerumque magnifici: unde in illos uſus pretioſa ſtragula offerebantur. qualis hæc fuit ἐνδυτὴ ab Imperatore Michaële Palæologo primùm magno Templo S. Sophiæ donata; deinde etiam ad Pontificem Romanum miſſa. Credibile eſt ex iſto Tapete ſuper Aram explicato ſpeciosè pependiſſe in frontem Altaris, fimbrias, tuborum aut nolarum, vel etiam malorum formis diſtinctas. unde Heſychius ἐνδύται (ſi fortè idem cum ἐνδυτῇ ſit) αὐλοὶ dixerit: quomodo αὐλοὺς φίμους Pollux memorat lib. 10: ubi de ornamentis equorum. ἐκαλοῦντο δὲ τινες (inquit) αὐλοὺς φίμοι ἀφ' ὧν κώδωνας ἔχειν ἐπηρτημένους, οἷς ἐγκρεμετίζοντες ἵπποι ἦχον ἐποίουν παρεμφερῆ αὐλῷ. ita illi; ad ſonũ referens, quod non inveriſimiliter ad ſpeciẽ quoque pertinuit. nam alioqui κωδώνων utcunq; hinnitibus reſponſantiũ, ſonus non multùm ad tibiæ cantũ accedit. Forma verò tubi aut nolæ in Appẽdicibus Ephippiorum, uti & militarium Chlamydum, elegantiam ad aſpectum habet. Has appendices Calliculas, ſive Galliculas vocabant, quas gloſſæ veteres Ἐγχάδας græcè interpretantur; ea voce rotundum aliquid & volubile deſignantes; qualia erant Tintinnabula & Malogranata ex orâ veſtis Aaronicæ dependentia Exod. 39. 23. Paſſio

S. Per-

S. Perpetuæ describens vestitum Pomponij Diaconi in visione apparentis: *Erat vestitus distinctam candidam, habens multiplices calliculas.* Hæc candida videri potest fuisse ἐνδύτης ἀυλωτὸς Hesychij. ad cujus formam ἐνδυτὴ operimentum Aræ, & ipsa ἀυλωτὸς facilè fuerit, multiplici appendice Callicularum eleganter ornata, insertis etiam speciosè unionibus, ut hic noster memorat. Diversa à superiùs dictis περὶ ἐνδύτης. καὶ τῦ καπασίρκα docet Iacobus Goar ad Euchologium pag. 627. Meursium corrigi jubens: sed non persuadet: quoniam quem laudat fundum suæ sententiæ Symeonem Thessalonicensem postquam consului, haud faventem ipsi reperi. Ait in eo errare Meursium, quòd καπασίρκα non ἀμίσους aræ nudæ, sed supra ἀντιμίνσιον sterni solitum asserat. Atqui non hoc simpliciter, aut universaliter Meursius asserit; sed tantùm quando non constabat de consecratione Altaris: cujus asserti testem producit Manuelem Patriarcham in hæc verba: τὰ ἀντιμίνσια οὐκ ἐπὶ πάσας ἀνάγκη κεῖσθαι τὰς ἁγίας τραπέζας, ἀλλ' ἐπὶ ἃς ὁ γυάρμος ἔστι. ἔστι καθιερωμένα εἰσὶν, ἔστι δ'. *Antimensia non omnibus imponi sacris mensis necesse est; sed in eas de quibus non est notum, consecratæ sint, nec ne.* Addit statim rationem. τὰ γὰρ καθιερωμένων ἁγίων τραπεζῶν τόπον ἐπέχυσι. *Antimensia enim consecratarum sacrarum mensarum locum obtinent.* unde concludit: καὶ ὅπου εἰσὶ γυάρμοι καθιερωμένοι, ἡ χρεία ἀντιμινσίου οὐκ ἔστι. *Et ubi perspectum est aras esse consecratas, opus antimensijs non est ibi.* Addit & aliud testimonium Nicephori Homologetæ sive Confessoris: qui agens de ἀντιμινσίοις: Κυρίως δὲ (inquit) ἐφ' ἑκάστης τῶν τραπεζῶν τίθεται, αἷς καθιέρωσις οὐχ ἁγίασεν. *Propriè verò super eas sacras mensas ponuntur, quas consecratio non sanctificavit.* Non igitur absolutè dicit Meursius ὃ καπασίρκα supra ἀντιμινσίῳ sterni. Vidi autem & accuratè perpendi indicatum à Goare contra Meursium Symeonis Thessalonicensis locum, qui sic habet; Aræ ad Sacrificium instructæ apparatum memorans: Καπασίρκα ὃ λεγόμενον ἔλυσε, καὶ μετ' αὐτὸ τραπεζοφόριον κέκτηται. *Quod vocatur cataſarca, statim; post illud trapezophorum habet.* agit de Aræ utique consecratæ. quæ si talis non esset, aut esse non sciretur; non negaret superimpositionem necessariam ἀντιμινσίου. Hunc locum Symeonis Thessalonicensis Goar sic vertit: *Interulam verò vestem, quæ ad carnem dicitur, & supernè mantile adepta est.* Tria non probo: quod ὃ καπασίρκα interulam &c. quod τραπεζοφόριον mantile; quod κέκτηται reddat adepta est: nam κέκτηται, hoc loco est *possidet* aut *habet*. καπασίρκα nomen proprium veli sacri in quo ἀμίσους reclinatur Eucharistia sive Corpus & caro Domini, Ecclesiastico vocabulo debuerat exprimi. Denique τραπεζοφόριον Velum potiùs est quo supernè Sancta conteguntur, quale quod nostro more supra Calicem aut sacram Pyxidem Christi Corpus aut Sanguinem continentes supra Aram extenditur. Declarat hoc mox Thessalonicensis ibidem. Ὅτι (inquiens) τάφος ἔστι καὶ θρόνος Ἰησοῦ. significat: sacrâ Eucharistiâ super Aram isto quem describit apparatu oculis fidelium propositâ duos indicari Christi status, jacentis in Sepulcro, & resurrectionis gloriâ conspicui, tanquam in Throno. Pergit idem declarans, καὶ ὃ μὲν (καπασίρκα) ἔστιν ὡς ζωῶδων ἡ ὠθισμένη νεκρός. *Ac cataſarca quidem, sive Corporale, Syndonem repræsentat qua mortuus Christus involutus est.* ὃ δὲ ὡς δόξης περίβολος, ὡς καὶ ὁ ἐπὶ τούτῳ ἐν τῷ πίνακι ἐμφαίνει ψαλμῳδὸς, Κύριος ἐβασίλευσε (λέγων) ὡραϊσμὸν ἐνεδύσατο. *Illud verò* (hoc est τραπεζοφόριον) *ut gloriâ amictus* (partim, hîc addit de suo Interpres nescio quare) *uti & qui dum superponitur* (sanctis Velum) cani solet *Psalmus demonstrat dicens: Dominus regnavit, decorem induit.* Hactenus Thessalonicensis: ex quibus ejus verbis apparet nihil Meursio Thessalonicensem adversari: sed potiùs refellere ipsum Interpretem Euchologij, in eo quod ad Ordinem Lotionis sacræ mensæ pag. 627. Τραπεζόφορος mantile fuisse dicit: illud præterea confundens cum ἐνδυτῇ, quod illi neutiquam concesserim, nisi testem laudet.

ENO-

ENOPIA.

Lib. VI. Cap. XI. Τ' πὶ ἔνδον Ἐπισκόπους ὧν αἱ ἐνορίαι. Quas nos hodiè vulgò Diœceſes vocamus, ἐνορίας Græci dicunt; regiones Epiſcopi cujuſque ditioni ac poteſtati Ordinariæ propriè ſubjectas. Nam Diœceſis vocabulum latiùs olim patebat.

EZATTΩPEIANOI.

Lib. I. Cap. XXII. Πρὸς μὲν τὸν Ἐξαυτορειανὸν Παηριάρχην πίνυσιν τινὰ πρίσιν μεγαλαυχοῦντι Νικαήνδε τύπου. Hoc eſt Arſenium Patriarcham. ſic duo Codd. Vaticano omittente; ut ſolet in obſcuris. Manifeſtè hîc memoratur Patriarcha quidam Exautorianorum diſtinctus à Patriarchâ ſimpliciter, & κατ' ἔξοχὴν ſic dicto. Exautoriani qui dicerentur, ſuſpicari licet ex his quæ tradit Meurſius verbo Ἐξαυτορεία. ubi docet ex Suida ἐξαυτορείαν dici ἀπολυτρίαν ἀπὸ στρατείας *Miſſionem à Militia*. quod & innuit Leo in Tacticis Conſt. xx. Militares dividens in duo genera. Οἱ μὲν τῷ στρατῷ εἰσὶ (ait) καὶ ὅσοι τῶν λεγομένων ἐξαυτορείας. Hinc videlicet ἐξαυτορειανοὶ vocabantur. qui emeriti, aut alijs idoneis cauſis legitimè miſſi à Militiâ Militum privilegijs gaudebant. inter quæ ſuſpicari licet & hoc fuiſſe, ut ubivis agerent non à loci Epiſcopo, ſed à Patriarchâ in ſpiritualibus penderent. quare præſtò habebãt Vicarium Patriarchæ, ad quem illo abſente recurrerent. quia verò ubi erat Imperator, ut tunc Magneſiæ, Magnus erat Exautorianorum numerus; & cum illis Propatriarcha proprius ipſorum; ad hunc congregati Proceres mittunt ut Patriarcham cujus erat Vicarius accerſeret Nicæâ, quòd ejus operâ & autoritate præſentis; res de quâ tractabatur, egeret. Hæc opinabar in loco perplexo, donec quid certius occurrerit. non neſciens tamen poſt captam à Latinis Conſtantinopolim; & mortem Ioannis Camateri, ſub quo Patriarchâ Græci ex eâ Vrbe pulſi per Latinos ſunt, electum ab ijſdem Græcis Imperij Sedem Nicææ habentibus Patriarcham titulo nihilominus Conſtantinopolitanũ, qui Sacris præſideret, Michaëlem Autorianum, quẽ alij Saurianum vocant; quinetiam Arſenium hoc capite memoratũ, qui à Michaële Autoriano Septimus eandẽ Patriarchalem Nicææ Sedem tenuit, reperio Autorianum quoque dictum. Sed quid hæc ad Παηριάρχην Ἐξαυτορειανὸν de quo hîc mentio? quærendum igitur ampliùs: niſi quis conjecturæ à me priùs propoſitæ acquieſcendum putet.

EΠΑΛΑΣΤΕΩ.

Lib. IV. Cap. XX. ἀφ' ἑαυτὸν ἐπαλαστίσας. Repetit & lib. v. cap. vi. non poſui hoc verbum in hoc Catalogo ut Lectorem docerem quid valeret. confido enim id ipſum ex Homeri lectione didiciſſe, apud quem Ὀδυσ. α. v. 252. legerit;

Τὸν δ' ἐπαλαστήσασα κατεσσύδη Γλαυκῶπις Ἀθήνη.

ubi Didymus exponit: ὅτι τοῖς λεχθεῖσιν, ὡς ἀλαστῶς ἔχοντι δηλονότι ἔδη, ἐπιπλήξασα: ſed ut admoneam de genio Pachymeris, quem delectat verba, vel ſemel Poëtarum cuipiam veterum uſurpata, in oratione ſua ponere: quæ una ex cauſis eſt ejus obſcuritatis. Sed & hoc præter Homeri autoritatem novat, ut verbum apud illum neutrum, ipſe activum faciat. Non enim ἑαυτὸν ἐπαλαστήσασα Homerus poſuit, ut noſter. &, ſi quid id refert, ſimplex quoque hujus, ἀλαστήσας, idem Princeps Poëtarum abſolutè ſine regimine casûs poſuit Iliad. μ. verſ. 165. ubi

Ἀτὰρ ὑπερκύδης . . . ἀλαστήσας ἔπαφε θυμῷ

Non autem ἑαυτὸν ἀλαστήσας, ut hîc Michaël Palæologus à Pachymere inducitur.

EΠΕΧΕΙΝ.

Lib. IV. Cap. II. Καὶ ἀπεῖχε τῷ Γωσὴφ ῥήμασιν ἐπέχειν. Videtur hoc loco ἐπέχειν novè poſitum pro *coercere* & *caſtigare verbis aſperè aliquem*. vide voces ἀναδέχεσθαι & πνθμαντὰς. nam ex ibi dictis patebit ratio interpretationis hujus loci meæ.

ΕΠΕ-

ΕΠΕΤΚΤΕΙΝ.

Lib. IV. Cap. XVI. Τὰ μὲν ἀπὸ Βασιλέα· τὰ δὲ εἰς ὃν Θρόνου καθεσθέντα προσωνυμίας ἢ ἐπαθκτισμοῦ μᾶλλον. Lego hîc ἐπαθκτισμοῦ à verbo ἐπαθκτεῖν satis inusitato illo quidem, non tamen abhorrente à stylo hujus Scriptoris antiquarij, si quis alius, & fastidire obvia, sectari avia, palmarium putantis. Fortè is legetat apud LXX. Ierem. 20. ἐπαθκτεῖ ἡμέρα. hoc est, ut Hesychius interpretatur, ὀπισθοπορεῖ, ut Suidas, ἀρχῆς ἀξία. Satis hoc illi fundamenti fuerit ad verbum ἐπαθκτεῖν fabricandum, ut alia passim multa. Nam quid hîc aliud, quod ad rem faciat, eomeomminiscamur? Cod. Barber. habet ἐπαρκτισμοῦ. Allat. ὀπκτισμοῦ. Vat. ut in similibus solet; pro eo quod non intellexit: alia omnia, nec sententiæ consentanea subjecit. Manifestum autem est neutram illarum vocum huc quadrare. Nec aliud occurrit, quod ad mentem Autoris tolerabiliter se accommodet, quam ἐπαθκτισμοῦ.

ΕΠΙΔΟΣΙΣ.

Lib. IV. Cap. XVI. Ὁ Μακάριος, παρεδρίαν τὴν τῆς Ἐκκλησίας Γρηγορίου ἐξ ἐπιδόσεως. significat: non ordinarium & proprium fuisse hunc Proconnesiæ Ecclesiæ Pastorem: sed hoc in eâ pro tempore officium exercuisse ex commissione aut delegatione, ut loquuntur, precariò & concessione quæ hic ἐπίδοσις vocatur; uti & lib. 5. cap. 8. ubi de quodam Latino Episcopo quondam Crotonæ, scribitur; voluisse Imperatorem τὴν Ἐκκλησίαν δίδοναι αὐτῷ τῷ λόγῳ τῆς ἐπιδόσεως. εἰς ἐπιμέλειαν τῆς λαχούσης, *commendare ipsi Ecclesiam administrandam ex Delegatione, non Ordinaria potestate; cum is Ecclesiæ quam dudum fuerat sortitus, cura iam vacaret.*

ΕΠΙΚΟΜΠΙΑ.

Lib. IV. Cap. XVIII. Τὰ Ζιμίθους λεγόμενα ἐπικόμπια. Ita Codd. Allat. ex quo putavi corrigendum Barber. qui ἐπιγκόπια exhibet. Vatic. clarè Allatiano consentit. sunt autem ἐπικόμπια ea quæ ab alijs ἐπικόμβια vocantur à Meursio laudatis eo verbo: nempe fudariola aut linea segmenta, quæ ligatis intus certo numero nummulis materiæ diversæ, in plebem confertam jaciebantur solemnitatibus certis. Io. Cantacuzenus lib. 1. cap. 41. pag. 125. Ed. Reg. Τῇ ἡμέρᾳ καθ' ἣν ὁ Βασιλεὺς χριθεὶς ἐξεισι τοῦ ναοῦ, ὥρᾳ ὑπὸ τῶν συγκλητικῶν, ὃν αὐ Βασιλεὺς ἕληται, εἰς ὃν δῆμον ῥίπτουσι, ἃ λέγουσιν ἐπικόμβια· διώρυγι δὲ τοῦτο ἀποδίδωσιν ἐν ἐθνικῶν τιμήμασι, δεδεμένους ἔνδον ἔχοντας νομίσματα χρυσᾶ τῶν βασιλικῶν ξύλα, καὶ δὴ ὀβολοὺς ἀργυροῦς τοσούτους. εἰ καὶ πλείω· καὶ ὀβολοὺς ἀπὸ χαλκοῦ τοσούτους. Hoc est ex versione Pontani nostri: *Die quo Imperator unctus à Templo exit; ab aliquo eius Optimatum, quem ad hoc elegerit, in populum iaciuntur quæ vocant Epicombia. Sunt autem fasciculi, segmentis linteis illigata habentes numismata aurea Imperatoria tria, totidem argentea, aut plura, & obolos æreos totidem.* Hæc ille. Ex quibus obiter colligo, cur auri non non fiat in nostro Pachymeriano loco mentio, sed argenteorum dumtaxat æreorumque nummulorum. Aurei scilicet nummi largitionibus Imperatorum causa, & nominè factis reservabantur. hæc autem Patriarchica erat, non Imperatoria Epicombiorum sparsio.

ΕΠΙΛΤΓΑΖΕΙΝ.

Lib. V. Cap. VI. Ὁ δὲ ἀλλαχῆ κύκλῳ σκιαλλόμενος, τὰ ὁμολογημένα ἐπιλυγάζειν. Duo ultima verba Vatic. de more σκαφεζειν his alijs commutat: τὰ συμπεφωνημένα ἐπισκιάζειν. significat Autor, hunc Legatum Cralis Serbiæ dissimulasse in tractando, prius conventa & stipulata inter Imperatorem & Cralem, astuto illa silentio tegendo, ne mentione factâ illorum ea rata habere videretur. λύγη Interpretibus Homeri est ἐν ἴσῳ τῷ ἀλύγῃ, ὅ ἐστι σκότῳ, σκιᾷ. unde est λυγρὸν φῶς maligna lux.

lux. Hinc ὑπαυγάζειν valebit, *obscurare*, *caligine offundere*, artifici silentio premere atque involvere.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΑΡΧΗΣ.

Lib. IV. Cap. IV. Τὸν δ' αὐτοπείλλιν ὀνείνῳ ὡς ὑπεπμονάρχᾳ τῆ Βασιλέως ἔξ) δικαιομένῳ ἐν τοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς πεάγμασι. ὑπεπμονάρχης vox est composita ex ὑπεπίων & ἄρχω ad significandum, Principem cognitorem; hoc est, eum cui in primis cognoscendi de re aliquâ jus competit. Aptum vocabulum ad explicandam Principum aut Magistratuum sæcularium interventionem in Synodis aut Cœtibus Ecclesiasticis. Non enim ijs præsident ut Iudices cum jure suffragij decisivi. sed intersunt ut testes, solo cognitionis approbatricis arbitrio decretis autoritatem conferentes, & ad executionem robur sæcularis potestatis adjungentes. Vbi notandum Primatum istum cognitionis, qui competere Principibus non Ecclesiasticis hîc dicitur, esse respectu cæterorum sui ordinis hoc est Laicorum; inter quos primis ipsis convenit talia nosse. Alludunt igitur hæc nostri Autoris verba ad veterem memoriam Historiæ Ecclesiasticæ, quæ Constantinos, Theodosios, Marcianos, aut ab his missos; legitimè præsedisse Concilijs fidem facit; isto nimirùm quem exposui modo. quare vox Βασιλέως hîc universìm & indefinitè sumenda, quatenus non hanc determinatam personam; sed quemcumque ad Imperiale fastigium evectum indicat. Participium autem ei adjunctum, δικαιομένῳ, designat jus talis cognitionis & præsentis arbitrij in Ecclesiasticis Cœtibus, usu antiquo, & Patrum Ecclesiæ veterum consensu, Principibus competens. Reperio usum hoc vocabulo in eadem notione Demetrium Chomatenum Archiepiscopum Bulgariæ, in Responsionibus ad Constantinum Cabasilam Archiepiscopum Dyrrhachiensem, relatis à Leunclavio lib. 5. Iuris Græco-romani pag. 316. & seq. Ed. Francofurtensis An. 1640. ibi enim hæc leguntur: Ὁ Βασιλεὺς ὁ οἶα νοῦς τῆ ἐκκλησιᾳ ὑπεπμονάρχης καὶ ὢν καὶ ὀνομαζόμενος, καὶ ζωοδηκᾶς γεάμμας ὑπατεῖ, καὶ ὃ κῦρ ταύτας χαρίζεται· ἐκκλησιαστικὰς πᾶξις ῥυθμίζει, καὶ νομοθεῖ βίῳ καὶ πολιτείᾳ τῆ ὑμετέρᾳ· καὶ μεὶν καὶ δίκας Ἐπισκόπων καὶ Κληρικῶν, καὶ πεὸς γε χηρευόντων ψήφοις Ἐκκλησιᾳ. ἐπαὶ δὲ καὶ ἀπὸ ἐλαττόνων τιμῆς εἰς μείζονα. διὰ δὲ ἀπὸ Ἐπισκόπων εἰς Μητεόπολιν, ἢ αὐθις ἀρετεὶν ἢ πόλιν τιμῆς &c. Hæc ibi, aliaque in quibus si cui fortè is Autor videatur potestatem hoc verbo indicatam extendere latiùs quam ut possit contineri intra terminos sacris Canonibus & exemplis Orthodoxorum Principum dudum fixos, præstò est idonea in contrarium exceptio: Nempe hominis schismatici, qualem se Demetrius hic eodem isto scripto palàm declarat, autoritatem nihil legitimè præscribere contra Doctrinam disciplinamve Catholicam.

ΕΠΙΣΧΕΣΙΣ.

Lib. III. Cap. XXIV. Ὡς πεόσιμος ὀνείνῳ ἢ τῆς ἱερωσύνης ὑπόχεσις λῦ. Agit de Sacerdote qui attentaverat benedicere nuptijs sine facultate Chartophylacis, cui ideo in pœnam suspensio à functione Sacerdotij irrogata sit. Est ergò ὑπόχεσις Ecclesiasticâ notione, quod Iuris Canonici Consulti, *suspensionem* vocant, speciem Ecclesiasticæ censuræ excommunicatione minorem. quod etiam indicant verba mox sequentia. Τοῦτο γὰρ οὐκ ἔδοξε Θεῖον ἢ τι ἄλλο μεῖζον τῷ Βασιλεῖ ἀγγελθὲν· ἀλλ ἀφορισμὸς ἀπῆκεν. quibus significatur: Imperatorem re sibi nunciatâ, ita exarsisse, quasi non suspensio illud, sed excommunicatio major fuisset; confundendo species gradusque censurarum Canonicarum. Vatic. solitâ libertate hunc locum ὡδὶ μεταφοίζει pro illis verbis: ὡς πεόσιμος .... ὑπόχεσις λῦ, sic scribens: ἐχόλασε τῆς ἱερωσύνης ὡδὶ τῆ Πατειάεχου πεος κυείου. de suo addit mentionem Patriarchæ.

ΕΤΑΑΙΡΙΡΧΟΙ.

Lib. IV. Cap. XXIX. Καί γε οὖν ὅτι τῆς εἰσαγωγῆς, ὃς ἑταιρειάρχας λέγουσιν. Hinc, præter ea quæ de hac voce notat Meursius, intelligimus: Introductores sive Admissionales Imperatorum *Hetæriarchos* dictos, quòd nempe Tribuni Prætorianorum, quibus propriè id nomen convenit, plerumque isto admittendi ad Principem officio fungerentur.

ΕΤΕΡΟΘΑΛΗΣ.

Lib. IV. Cap. XVIII. Καὶ τῷ ἑτεροθαλεῖ ἀδελφῷ αὐτοῦ. Nempe Ioannis & Theodosiæ liberorum Marthæ sororis Imperatoris. Cap. sequenti de eadem Nostongonissâ loquens noster, habet iterùm καὶ τῆς αὐτοῦ ἑτεροθαλοῦς τῆς Νοσογλοϊσσης. quid sit hoc loco ἑτεροθαλὴς clarè docet Eustathius ad Iliad. χ. pag. 1283. vers. 2. Ed. Rom. Παῖδες Πατρὸς μὲν ὁμομήτριοι ἑτεροθαλεῖς λέγονται. *Filij Patris eiusdem, sed Matris diversæ.* Res porrò in præsenti sic se habuit, ut disertè tradit Pachymeres sub finem cap. xix. Tarchaniota vir Marthæ, & ex eâ pater Ioannis & Theodosiæ, ex priori Vxore genuerat antea Nostongonissam, cui videtur ad distinctionem maternum familiæ nomen adhæsisse: Hæc eo notavimus quia in vulgaribus Lexicis haud satis disertìm exprimitur hæc istius notio vocabuli.

ΕΥΛΟΓΙΑ.

Lib. V. Cap. XXIV. Ἐφ' ᾧ τὴν μετὰ τὴν ἀναδόσιμον εὐλογίαν τοῖς ἀπὸ τοῦ λειτουργήσαντος δέξασθαι. Etsi videri potest agere Autor de benedictione à Patriarchâ post perceptionem *Antidori*, hoc est ut suo loco demonstravimus, *panis benedicti*, accipiendâ: tamen verisimiliùs est εὐλογίας vocabulo panem ipsum benedictum hîc significari, ut ἐν ἄλλοις δυσὶν Historicus expresserit, dum ἀναδόσιμον & εὐλογίας distinctè meminit. duo ejusdem unius rei vocabula continuans. Retinui porrò latinè nomen *Eulogiæ*; quippe in hâc notione Latinis Ecclesiasticè scribentibus tritum. Vnum affero exemplum, è plurimis passim occursuris, ex Decreto Pij Papæ ejus nominis primi, quo putatur hunc usum sanxisse benedicti panis in Ecclesiâ distribuendi his qui ad Eucharistiæ perceptionem parati non essent. Id sic habet Conciliorum Tomo 1. pag. 234. Edit. Reg. *De oblationibus, quæ offeruntur à Populo, & consecrationibus quæ supersunt; vel de panibus quos deferunt Fideles ad Ecclesiam; vel certè de suis, Presbyter convenienter partes incisas habeat in vase nitido & conveniente: ut post Missarum solemnia, qui communicare non fuerint parati, Eulogias omni die Dominico, & in diebus festis exinde quæ cum benedictione prius faciat.* Hæc Pius Papa & Martyr. Ex quibus vides cur exclusus participatione Eulogiæ in festo S. Georgij Michaël Augustus, dixerit ἀνόρτα ἑορτάσαμεν *Festum infestum celebravimus.* Hoc est non id fecimus, quod fieri festo die ad ejus legitimam celebrationem fas, & usus Ecclesiasticus poscebat.

ΕΥΧΕΛΑΙΟΝ.

Lib. VI. Cap. XXXII. Ἐπιλεῖν ἀγγέλαιῳ. Ad vocem ἀγγέλαιῳ hæc annotat Meursius: *sic dicebatur ἡ ἀκόλουθια quæ in consecratione Olei psallebatur à septē Sacerdotib.* Eruditus Interpres Euchologij Notis ad ἀγγέλαιῳ pag. 431. sic scribit: *Passim autem rursùs ἀγγέλαιον vocatur: quasi dicas, (nõ Olei consecrationẽ ut barbarè Meursius in Glossario) sed* Oleum cũ oratione, *compositis ad invicem ἀγ̃ης & ἐλαίῳ vocibus.* Hæc ille: quvereor ut tam facilè præstet æquitatem suæ censuræ, quam Meursius ab interpretatione suâ barbariei notam eluet. Nam revera tota ceremonia ac ritus multis orationibus ac benedictionibus constans, quo consecrabatur Oleum, ἀγγέλαιον vocatur. Videtur autem Autor Notarum ad Euchologium idem hoc loco passus, quod huma-

humanitùs contigisse refert Gellius lib. 7. Noctium Atticarum cap. 17. Grammatico cuidam celebri à se interrogato de notione vocis *obnoxius*. de quo sic ibi Gellius scribit: *Quæ verò ille Grammaticus fuerit ea usus est, ea videtur in verbo tam multiplici, unam tantummodo usurpationem eius notasse*. Sic enim & P. Goar cum plures ἀγχελαίῳ species fuerint, omnia ad unam trahit, eam quâ Oleum ad unctionem Infirmorum parabatur: à qua tamen ipse alibi diversam memorat pag. 441. cujus ἀκολουθίαν, sive officium ac consecrationis ritum, editum se vidisse ait, etsi suæ Collectioni non curaverit inserere propter suspicionē cujusdam in eo ἰδιοθρησκείας, & superstitionis. Certè hoc quoque cujus hîc Pachymeres meminit ἀγχέλαιον, tùm ab illo non immeritò Goari suspecto Euchelæo pro mortuis; quam Græci vocant πλατεῖαν ἐλαίαν ἐπὶ τῶν κοιμηθέντων, tùm à consecratione Olei pro Infirmis, manifestè diversum est. quin docuit me eruditissimus Allatius; usu obtinuisse apud Græcos, ut quidam ritus ἀγχέλαια vocentur, in quibus nullus Olei usus intervenit. uti exempli gratiâ, aliquando, inquit, florem aut ramulum Sancti cujuspiam reliquijs aut imagini præcipuæ venerationis admotum ad ægrum deferunt, qui confidens Sancti ejus precibus juvari; eo flosculo, ramo, aut etiam linteo, dolentia sibi membra contingit. Hoc, ut qui vidit fide dignissimus, testatur, ἀγχέλαιον appellant. neque hîc ἐλαίᾳ mentionem Κυρίως ac propriè, sed μυστικῶς & figuratè usurpari putant, quatenus Olei symbolo, Dei, quæ his ritibus imploratur, misericordia, designatur, & ἔλαιον αἰτεῖ ἐλαίᾳ sumitur.

ΖΥΓΗΝΟΙ.

Lib. III. Cap. XII. In titulo Capitis Τὰ κῦρ ζυγήνις, & similiter in titulo c. xiii. δοπολογία τῶν ζυγήνων. Esse hoc nomen non proprium Gentis; sed appellativum, ut ἀγρότης & χωρίτης, quibus istos aliàs vocabulis indigitat noster; manifestè patet ex fine capitis xiii. ubi sic legitur in Allatiano: Τοῦτο περὶ κῦρ τῶν ζύγνα ἀμαθεστάτων. En quos ζυγήνις dixerat, jam κῦρ τῶν ζύγνα, vocat: hoc est, Iugum incolentes, sive Montanos: Barb. tamen & Vat. vocem ζυγήνις hîc quoque retinent.

ΗΜΙΑΝΔΡΙΟΙ.

Lib. V. Cap. VI. Καὶ μᾶλλον ὁ τῶν ἡμιανδρίων. quid aliud ἡμιανδρίους interpretemur in Comitatu Virginis Regiæ quàm semiviros Eunuchos, ministrare in Oriente Principibus fœminis solitos.

ΘΕΡΑΠΕΙΑ.

Lib. III. Cap. XIX. Orat Imperator excommunicatus Patriarcham Τῷ δεσμῷ τῷ ἐκείνου αὐτὸν, καὶ μετανοοῦντα τὴν θεράπειαν ἐπιζητῆν ἐν ὑπομονῇ & ὑποταγῇ. Hîc θεραπεία peculiarem & Ecclesiasticam habet notionem; significans opera quæ vocant, *satisfactoria*, puta, jejunia, humiliationes, & similia reis magni & publici criminis ad expiationem Canonicam injungi solita veteri Ecclesiæ disciplinâ. quare θεραπεία hîc id ipsum est quod Latini Ecclesiastici Scriptores *pœnitentiam* vocant: uti *Pœnitentes*, qui culpas expiant supplicijs θεραπευταὶ Philoni, S. Basilio, & alijs Græcis dicuntur. Talem apud Pachymerem esse significatum hujus vocis, demonstrat quod infra eodem capite Patriarcha Imperatori θεραπείαν τοιαύτην προστάττει. Et paulò post hæc Patriarchæ ad Imperatorem verba recitantur: θεραπείαν πολλὴν, καὶ δέξομαι: ad verbum: *fac pœnitentiam & accipiam*. unde mox vocatur ἀντίποινον θεραπεία: & additur, eam quadam æqualitate respondere gravitati criminis debere.

ΙΕΡΟΛΟΓΙΑ.

Lib. III. Cap. XXIV. Ῥηνόμιος δ' ἦν ὁ προηγούμενος ἐκείνης (τῆς Χαρτοφύλακος) τὰς ἱερολογίας γινέσθαι. & paulò post: τῶν τις ἱερέων . . . . νυμφίους ἱερολογῆ δίχα τῆς τοῦ

Χαρτοφύλακος πρωτοπαπᾶς quid sit hoc loco ἱερολογία & ἱερολογεῖν meritò quæritur. Vir eruditus editor & illustrator Euchologij sive Ritualis Græcorum, ἱερολογίας *Sacra registra* interpretatur: & ἱερολογεῖν *in registra recensere* Describens enim in Eucheologio pag. 268. & sequentibus opusculum cui titulus est. Τάξις τῆς ἁγίας μεγάλης Ἐκκλησίας: hæc ex eo verba de Chartophylace: ἔχων δὲ καὶ τὰς ἱερολογίας τῶν μυστηρίων, ἱερολογῶν αὐτάς. Sic latinè reddit: *Sacra insuper registra Matrimoniorum penes se habet, quæ postquam in registra recensuerit.* Huic expositioni meus me vetat Autor acquiescere dum hic scribit πρωτοπαπᾶς fuisse Chartophylacis, ut nutu arbitratnque dumtaxat ipsius istæ quæcunque demùm sint *Hierologiæ* fierent. Hesychius πρωτοπαπᾶς esse docet τὰ ὀφειλόμενα τῷ ἀξιώματι decora aut privilegia quæ eximiè debentur alicui dignitati. splendidus in primis ac præcellens Chartophylacis Magistratus est: cui propterea vix est ut credi possit attribntum vice πρωτοπάπα & honorariæ prærogativæ pensum ac laborem non solùm penes se habendi *registra Matrimoniorum*; sed etiam manu propriâ conficiendi, nomina nubentium *in registra recensendo*, ut idem Interpres loquitur, reddens vocabulum ἱερολογῶν quo propriam Chartophylacis functionem Græcus Scriptor declaravit. Atqui hæc quidem munera nihil honorificum aut tanto fastigio dignum habentia, Actuarios potiùs ac vulgares Scribas, vel ad summum tabularij Custodes deceant. Longè aliter Thessalonicensis Symeon quid autoritatis circa Matrimonia Chartophylax exercuerit indicat his verbis: ὡς τὰ τῶν γάμων νομίμως φερόντως γίνεσθαι. *Vt legitimè celebrentur matrimonia curat.* Porrò institutione Christi qui Matrimonium ex civili contractu in Sacramentum evexit, ut id ritè perpetretur opus est sacrâ aliquâ Ecclesiastici Ministri functione quâ, ut Evaristus antiquissimus Pontifex Epist. ad Episcop. Africanos loquitur, nubentes: *Suo tempore Sacerdotaliter ut mos est cum precibus & oblationibus à Sacerdote benedicantur.* Hujus benedictionis effectus quis sit, docet Siricius item Pontifex Epistolâ ad Himerium Tarraconensem cap. 4. ubi interrogatus: *Si desponsatam alij puellam alter in matrimonium possit accipere?* Respondet: *Hoc ne fiat modis omnibus inhibemus. quia illa benedictio quam nupturæ Sacerdos imponit apud fideles, sacrilegij instar est, si ulla transgressione violetur.* Hanc benedictionem præsentibus in Ecclesiâ Sponsis à Sacerdote conferri, antiquissimi per omnes Ecclesias moris est. Concil. Carthag. iv. Can. xiii. *Sponsus & Sponsa cum benedicendi sunt à Sacerdote, à Parentibus suis vel Paranymphis offerantur.* Quia verò Episcopi est designare Sacerdotem, quem potissimùm velit istâ sacrâ circa Conjuges ceremoniâ defungi; Patriarchæ Constantinopolitani hanc propriè curam Chartophylaci, sive Cancellario, suo demandaverant, ut vel ipse per sese Sponsis hoc modo benediceret, vel Sacerdotem eligeret, qui id faceret. adeò ut citrà ejus assensum ac jussum nullus Presbyter id ritè ac legitimè posset agere. Hoc est, quod docet hîc nnster, dum ait: πρωτοπάπα εἶναι τὸν χαρτοφύλακα. ὃ πρωτοπαπᾶς ὀκέτι τὰς ἱερολογίας γίνεσθαι. *non sine facultate ac mandato eius adhiberi Sponsis à Sacerdote ullo nuptiales benedictiones.* Quare ille Τὸν τῶν ἱερέων δὲ δίχα τῆς τοῦ Χαρτοφύλακος πρωτοπαπᾶ γαμοφόρους ἱερολογεῖν: *Sacerdos quidam qui citra mandatum ac nutum Chartophylacis Sponsis benedixerat.* Suspensionis ob id pœnâ est mulctatus, nt mnx Pachymeres subjungit. Est igitur ἱερολογία sacra functio Sacerdotis circa Sponsos, quando in Ecclesia ritè matrimonio jnnguntur: id quod dudùm antea me doeuerat Nicephorus Bryennius Cæsar sub finem libri iii. Commentariorum à me nnper editorum, ubi narrans illegitimas nuptias contra omne fas attentatas à Botaniate invasore Imperij cum Maria Augusta Conjuge Michaëlis Ducæ solio deturbati adhue viventis, refert: cum jam Sponsi ambo in Ecclesiam venissent, Sacerdotem qui ad eam functionem peragendam paratus fuerat (ὁ μέλλων τὴν μυστείαν πελεῖν) collegisse se & quantum piaculi eo nscisceret reputantem, si Bigamum cujus etiam secunda Vxor adhue viveret, cum muliere cujus item Maritus adhue superstes esset, Ecclesiasticâ benedictione

con-

conjungeret, cunctatum esse prodire ex altari. Tunc autem conciliatorem sacrilegarum nuptiarum Isaacium Cæsarem alium istius loco Sacerdotem submisisse: ὃς καὶ τὰ ἱερολογίαν ἐπλήρωσεν, *qui nuptialis ritus ceremoniam peregit*. Hæc Bryennius Cæsar. qui paulò ante functionem eandem verbo ἱλογῆ designaverat, de æstu ac scrupulo prioris Sacerdotis sic scribens: Σωαγαγὼν ἑαυτὸν καὶ γνὺς ὅτι κακῶ φέρει μοιχείαν ἅμα καὶ ξιγαμίαν ἱλογῶν &c. ubi ἱλογῆ idem est quod ἱερολογῆ: utrumque autem significat sacrum illum ritum quo Sacerdos Sponsos in matrimonium conjungit: quem benedictionem ab antiquis Ecclesiasticis Scriptoribus latinè vocatum vidimus. In quo tamen est præterea observandum, esse & aliam benedictionem nuptialem, quæ Conjugibus per verba (ut loqui solent) de præsenti rato jam matrimonio à Sacerdote copulatis solet adhiberi: de qua intelligitur illa quæstio quam Theologi movent: *An sit peccatum consummare matrimonium ante Ecclesiæ benedictionem &c.* vide Sanchez lib. 3. disp. 12. Cæterùm prior illa de qua diximus Benedictio est quæ hîc ἱερολογίας & ἱερολογεῖν vocabulis exprimitur: Huc facit Georgij Acropolitæ locus, Hist. nu. 33. πληροῦσι τὰ τῶν παίδων ξυνάφειαν, τῇ Παρισίχῃ Γερμανῇ τὰ τῆς ἱερολογίας τελέσαντος. agit de nuptijs Theodori Junioris Lascaris cum Helena filia Asanis Bulgariæ Regis. Adde & titulum can. 6. Neocæsariensis recitati à Matthæo Blastare verbo γάμος: qui sic habet: ὥδει τῷ μὴ ξυνοδιάσαντι τῷ δημοσίῳ τὴν ἱερολογήσαντα.

ΙΧΝΗΛΑΤΗΣ.

Lib. VI. Cap. XVIII. Καὶ μέσον ἀυτοῦ ἵστα) καὶ καθιστᾷ ὃν τῶν Ἰχνηλάτῃ Παραβολικῶν, τῇ μὲν περιλαβεῖν οὖν ὀλιγωρήσας ἀργοῦντας, ὡς καὶ πολλὰς μνημονεῦσαι καὶ ὃ περίφορος περιωπασάμενος. Ait Imperatorem cum videret quosdam inconsulto zelo improbare concordiam cum Latinis initam, congregari jussisse Episcopos omnes & Monachos; tum ipsum in illo consessu medium orationem inchoasse, rogando ex Ichnelatæ Parabolicis, cujus loci ad hoc tempus opportuni plerosque ipsorum recordari confidebat, ne potiùs mallent imitari avidè præfestinantes, quàm prudenti patiētiâ maturitatem occasionum & rerum expectare cessando solitos. Multos dies, ne dicam hebdomadas, in hujus sum loci meditatione versatus. cujus cum intelligendi una spes & ratio sita esset in notitiâ Scriptoris in eo laudati, totum me dedi investigationi istorum Παραβολικῶν ἰχνηλάτου hîc memoratorum; ignotissimi tum mihi Operis: quoad eruditissimus iuxtà humanissimusque Leo Allatius ὁ πάνυ primò indicium, deinde etiam copiam perrari ejus &, Latinis prorsus hactenus incogniti Commentarij fecit. Totum avidè perlegi: quinetiam, quòd sic expedire visum est, raptim latinitate donatum in harum Observationum Appendicem conjeci. Ibi videbit, si tanti judicet, studiosus Lector quem ejus hîc indigitat Imperator locum, Dissertatione Parabolicâ sextâ, quâ fabellis ad id aptis stultitia traducitur eorum quos ipsis statim exordijs longorum negotiorum impatiens abripit aviditas, ad fines successusque prævorandos. Hîc agendum mihi puto de nomine ἰχνηλάτης, quod cum tamquam proprium istius vel Autoris vel Operis ponatur, neutri tamen ex origine convenit: quæ mihi fuit causa illud ab ejus titulo in Latinâ Interpretatione removendi. Primus vocabulum ἰχνηλάτης ad hunc librum appellandum adhibuit Græcus illius Interpres Symeon Seth, imitatus, ut ipse ait, sed ex parte dumtaxat, Arabem innominatū, qui ex Persicâ dialecto in quam has Parabolicas Dissertationes Perzoes ex Indicis originibus transtulerat, Arabicè illas reddens, Operi titulū imposuit compositū ex nominibus duarū personatū, quarum Dialogus majorē implet partē Dissertationis primæ, & ad secundā etiam extenditur. Earum indica vocabula quæ fuerint, nescimus: quorum tamen, ut propriorū retineri sonus, & aliarum literis exprimi debuerat linguarum. Ac ne illa quidē memorantur quæ in sua interpretatione Persicâ posuit Medicus Perzoës. Primus Arabs qui, secundus Interpres fuisse dicitur;

tur, non solùm duos istos Interlocutores Arabicis ex origine vocibus indigitavit hisce *Cylile* & *Dimne*: verum etiam Operi quindecim Dissertationum universo easdem pro titulo præposuit. Id constat ex admonitiunculâ Allatiano Codici præfixâ: quam hîc describendam duxi. Βιβλίον φυσιολογικὸν μεταχομισθὲν ἐκ τῆς Ἰνδίας ἐκ δόθεν τῷ Βασιλεῖ Χοσρόη ἐκ Περσίδι ὑπό τινος Περζοὲ σοφοῦ ἐκ ἰατροῦ τοῦ τύχοντος, καὶ μεταβεβλημένον εἰς τὴν Ἀραβικὴν γλῶσσαν, παρά τινος Συμεὼν μαγίστρου ἐκ φιλοσόφου τοῦ Σὴθ εἰς τὴν ἑλληνικὴν διάλεκτον μεταβληθὲν. καλουμένου ἐν μὲν Κυλίλε ἐκ Δίμνε, ἑλληνιστὶ δὲ Στεφανίτης καὶ Ἰχνηλάτης ἔχει δὲ μύθους παμπόλλους καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ὠφελίμους. Hæc ibi: quæ sic latinè sonant: *Liber Physiologicus delatus ex India & datus Regi Chosroi in Persida à quodã Perzoe sapiente & Medico. Translatus etiã in Arabũ linguam. A Symeone verò Magistro & Philosopho cognominato Seth, in Græcorum Dialectum conversus. Vocatus Arabicè quidem Cylile & Dimne, græcè verò Stephanites & Ichnelates. Habet autem fabulas permultas & omnibus hominibus utiles.* Video ex his verbis restare dubiũ Lectori, an Persica & Arabica, quas fuisse diversas ponimus, non una revera & eadẽ fuerit versio. Dicitur enim hîc tantùm librum hunc ex Indiâ in Persidem delatum à Perzoe, ita ut quod additur de translatione in linguam Arabicam tribui eidem Perzoi queat: & intelligi versum ab eo Arabicè Chosroi oblatum, & vulgatum in Persida fuisse, ubi fortè lingua Arabica non ineognita vulgò fuerit. Verùm omnem ambiguitatem tollit quod ad calcem Operis subjũgitur ab ipso Græco Interprete Symeone Seth, post quintamdecimam Dissertationem adscriptum his planè verbis: Ταῦτα τὰ ιε. τμήματα ὁ σοφὸς ἰατρὸς Περζοὲ μετέβαλεν ἐκ τῆς Ἰνδικῆς εἰς τὴν Περσίδα Μηδίαν, μετακομίσας ἐκ τῆς Ἰνδίας τῷ Βασιλεῖ Χοσρόη. ἐκ δὲ τῆς Περσικῆς εἰς τὴν τοῦ Ἀραβων μεταβληθεῖσαν γλῶσσαν. ἐκ ἧς ἡ Ἀραβικὴ παρ' ἡμῖν εἰς τὴν ἑλληνίδα, καὶ εἰσὶ παρ' ἡμῖν μέχρι τῆς σήμερον εἰς ὠφέλειαν τῶν ἀναγινωσκόντων. Hoc est, ad verbum: *Has 15. sectiones sapiens Medicus Perzoes transtulit ex Indica in Persicam Dialectum à se deportatas ex India Regi Chosroi. Ex Persica verò in Arabicam versæ linguã sunt: Ex Arabica demùm à nobis in Græcam. Et sunt apud nos usque in hodiernum diem ad utilitatem legentium.* Ita ibi. Vnde manifestum est Persicam quæ dicitur Arabicamque versionem fuisse planè diversas. Cum autem ut ex priùs descripto ejusdem Symeonis Prologo constat: titulus *Cylile Dimne* Arabicæ versionis proprius fuerit; uti & ipsa illa vocabula Arabica ex origine putantur; dicendum est & Indica Archetypa & Persicam à Perzoe concinnatam Interpretationem vel caruisse titulo, vel aliter inscripta apparuisse. Vnde quivis æquus concesserit; Nobis, qui non Interpretationes Græcam aut Arabicam, sed Opus ipsum ortu primo indicum, Latinè reddimus, necesse non fuisse Arabicæ aut Græcæ nomenclationis habere rationem; præsertim cum ea parti tantùm Operis, hoc est duabus dumtaxat Dissertationibus conveniat, quibus Coronati & Vestigatoris colloquia recitantur. quæsivi ex Magistris Arabiæ linguæ an *Cylile* & *Dimne*, Græcè Στεφανίτης καὶ Ἰχνηλάτης, hoc est Latinè; *Coronatum* & *Vestigatorem* significarent. Responderunt in *Cylile* quidem agnoscere se aliquid quod *Coronæ* notionem redoleat, in *Dimne* nihil reperire, quod ad vestigij significatum vergat. ex quo fortasse suspicari liceat mendum Exscriptoris in ista peregrinâ voce reddendâ. Sicut omninò inesse videtur in particulâ καὶ prout illa cum Arabicis conjungitur vocibus, cum Græca sit. Credibile est enim Sethum scribentem Græcis characteribus Arabicum titulum Κυλίλε ϗ Δίμνε posuisse. illud autem ϗ, quæ copula est Arabibus, Græcus librarius in καὶ convertent. Refert doctissimus Allatius Diatriba de Symeonum scriptis pag. 184. prodijsse Ferraria an. 1584. quandam hujus Operis interpretationem Italicam multis locis mutilam, in cujus Prologo legatur: hunc librum ex Indicâ in Agarenam linguam à Lelo Demno Saraceno versum fuisse: ridiculo errore ex eo nato, quòd liber idem ab Arabe interprete *Cylile u Dimne* inscriptus fuerit. id valere potest ad comprobandum meum consilium alienæ ab originibus nomenclationis removendæ; ne similiter errandi cuipiam simpliciori daretur occasio, existi-

maturo

maturo fortaſſe *Ichnelaten* nomen eſse Autoris, qui primus hoc opuſculum condidit, cum id ſine certo Scriptoris nomine editum in Indiâ Symeon Seth innuat, dum ſcribit initio præfationis ſuæ: Ἡ παροῦσα βίβλος ἐγχάφη μὲν παρὰ Σοφῶν ἀπό τε μύθων καὶ παραβολῶν: *Hunc librum compoſitum fuiſſe à Sapientibus ex fabulis & parabolis*: quod indicat nullum ei fuiſſe inſcriptum ſingularis Autoris nomen, jureque ideò me illud: *Specimen ſapientiæ Indorum veterum* nuncupare potuiſſe. ſed de his jam plùs ſatis: alia enim vocant.

ΚΑΒΑΛΛΑΡΙΟΙ.

Lib. IV. Cap. XXXI. Τότε δὲ τριακοσίους Καβαλλαρίους δοὺς αὐτῷ. Retinui *Caballarij* vocabulum in verſione idcircò quod exiſtimavi: haud ſine cauſa Pachymerem iſtâ voce hîc uſum potiùs, quàm ipſi notiſſimâ & obviâ ἱππικῶν. Nempe *Caballarius* conſuetudine jam tum illius temporis, non quemlibet equitem, ſed inſignem & primarium ſonabat: eratque (id quod hodieque in Italicâ linguâ inde ductum perſeverat) in eo verbo nobilitatis quædam emphaſis: minimè conveniens equiti gregario. Itaque cum noſter ejuſdem hujus initio capitis hunc in modum ſcribit: Ὁ Καβαλλάριος Ἀλέξιος ἀνὴρ γηγαθὰς καὶ εὐδοκιμός, intelligendus eſt ejus viri nobilitatem claritatemque iſto nomine ſignaſſe. Nec mihi eſt incredibile trecentos iſtos, ex eo Equitum genere fuiſſe, qui uſu hodiè militiæ Gallicæ *Maiſtres* Magiſtri dici ſolent; quorum videlicet unuſquiſque alios Equites ſub ſe merentes ductat.

ΚΑΔΔΗΝΑΛΙΟΙ.

Lib. III. Cap. XVIII. Συχνῆς οὖν τοιαύτης καὶ δεξιώσεως μὴ μόνου τοῦ Πάπα, ἀλλὰ πολλῶν τῶν Καδδηναλίων ἀξιωθέντος Ita conſtanter ſcribitur hoc vocabulum in tribus Codd. in hoc & alijs hujus Hiſtoriæ locis, unde non videtur dubitandum quin vocem nobis uſitatam *Cardinalis* ſic tunc Græci ſuis literis exprimerent. Nec id imputandum ignorationi ejus originis ex vocabulo *Cardo*. nam hãc haud ignotam ſibi declarat Pachymeres lib. v. cap. viii. ubi de Imperatore ſcribit: Καὶ χρυσοῦν πίμπων Καδδηναλίοις, τροφηγὸν ὁ ἄλλων ἵππων, ὡς θύρας ἔσης τοῦ Πάπα. ubi vides vocem *Cardinis* exprimi græco vocabulo τροφηγὸς.

ΚΑΘΟΣΙΩΣΙΣ.

Lib. IV. Cap. XV. Τῷ ἔτει δ' ἐκείνῳ καὶ καθοσιώσεως ἔγκλημα τοῖς περὶ τὸν Φραγκόπουλον &c. Hi accuſati ſunt, ut clarè docet Autor in conſequentibus, conjurationis in Imperatorem, quem interficere decreverant, ut ipſi faſſi ſunt. Hinc intelligitur ἔγκλημα καθοσιώσεως dici crimen læſæ Majeſtatis, & quidem, in primo capite, ut ſolent loqui: Ad hoc indicandum ideò accommodatur καθοσιώσεως vocabulum, quia vitæ perſonæque Principum res ſacræ ſunt, quas violare ſacrilegium immane ſit. unde paſſim Majeſtati Imperatorum copulatur adjunctum ſacræ: & eorum literæ *Sacræ* ſine addito appellantur, vocabulo etiam Græcis uſitato. Vſurpat & alibi noſter καθοσίωσιν; hâc notione lib. v. cap. xix. καὶ ὃ μεῖζον ἐκρίνοντο καὶ εἰς καθοσίωσιν; & cap. xx. ſequente ἀλλ' ὑ πᾶσιν πολλὰ λιπαρούντες· ἀλλ' αὖτις ἐκρίνοντο τῆς εἰς Βασιλέα καθοσιώσεως. Denique ut alia omittam loca, lib. vi. cap. xxiv. Ὑπάγαγον (μακαρίου) δίκῃ καθοσιώσεως, ὡς δῆθεν δυτικὸς ἄρχοντας κατὰ Βασιλέως διεγείραντα.

ΚΑΝΗΣ.

Lib. III. Cap. XXV. Ὑπὸ τῷ Καΐῃ, ὡς αὐτοί φασιν, τὰς χεῖρας ἐκτείνων· ἀλλ' ἀρτίως ἰδὼν, ἑαυτῷ ζωὴν ἐκείνους ἐσφενδύζετο. Non dubium quin hoc loco Καΐης nomen ſit Principis, à quo Nogas cum Tocharis miſſus fuerat: & à cujus dominio, ut paulò ante dixit Hiſtoricus, deficere incipiebat; ſuas res agens; & ſibi propriè vindicans quæ bello acquirebat. Agitur ergò hîc de Tartarorum Principe, qui Magnus Canes

nes hodieque appellatur. Lib. v. cap. v. scribitur hoc vocabulum per ι & inflectitur Καΐις Καΐνδος.

ΚΑΣΤΡΟΝ.

Lib. IV. Cap. XXII. De Barlaam & Tzuilâ, Tzycandalæ ab Imperatore mãdatum refert, ambos περὶς Νικαίαν ἀπαγαγὼν, περὶ τῦ εἰς Κάστρ@ εἰσαγαγεῖν, στρῶσαι τῦ ὀφθαλμῦ. Video hîc Κάστρ@ pro ipsâ Vrbe Nicæâ posse accipi. Nam Iustinianus Novella 128. vocem Κάστρ@ synonymam, voci πόλις videtur indicare, dum scribit: ἐν ταῖς πόλεσιν ἤτοι Κάστροις. quod si recipitur, sensus loci sit: jussisse Imperatorem excæcari Barlaamum & Tzuilam in itinere priusquam Nicæam intrarent. Et sunt exempla similium excæcationum obiter factarum; ut Basilacij ad locum Chlempinam dictum propè fontem ab hoc casu deinde nominatum βρύσις βασιλακίου, ut refert Anna Comnena lib. 1. His tamen apud me obstat 1. quòd in illo Iustiniani loco particula ἤτοι non expositivè, sed disiunctivè videri potest usurpata. & sic contrarium potiùs ostendet: nempe πόλεις & Κάστρα diversas res esse. Deinde quòd utcumque fortè minores & mediocres Vrbes Castrorum vocabulo designatæ interdum fuerint; id tamen non videtur fieri potuisse in Nicæâ Vrbe maximâ; & quæ, dum à Latinis Constantinopolis tenebatur, Sedes Orientalis Græcorum Imperij fuerit. Denique quòd cum præcedens participium ἀπαγαγὼν indicativum præteriti temporis, significet priùs abductos Nicæam duos illos, quàm excæcarentur, id tantùm factum debere videatur intelligi priusquam in Arcem sive Κάστρ@ perpetuæ custodiæ ipsorum destinatum includerentur. Docet autem noster alibi, Nicææ fuisse in hunc usum Castellum contra vim munitum, quod qui subissent, eorum de liberatione vel verbum dicere capitale foret, unde ἄρκτα λήθης *Carcer oblivionis* vocabatur, ad quam vocem quæ annotavimus vide si tanti est.

ΚΕΛΛΑ.

Lib. III. Cap. XIX. ἐκεῖν@ (Παπιδάρχης Α'γατίν@) ἄλλῃς τινὶ κέλλαν ὑποδυόμεν@ ἀπεζήτησε τὰς χεῖρας. Cella ergò cubiculum dicitur non Monachorum solùm, sed & aliorum. Nam Patriarcha tunc non videtur in Monasterio fuisse.

ΚΕΛΛΥΔΡΙΟΝ.

Lib. III. Cap. XXV. Ε'φ' ᾧ καταλαβὼν ὁ ἐν τῇ Βαρβάρᾳ κελλύδρι@ τῦ Θαυματύργου Νικολάου. Cellulam verti. est κελλύδρι@ ὑποκορισικὸν in tertio diminutionis gradu. Puto autem significari Sacellum cui adjuncta esset domuncula. Id suadet mentio S. Nicolai, cui dicata videlicet esset ædicula. Nota est ex vetustissimis Scriptoribus *Cella* usurpatio pro loco, religioso cuiuspiam cultui dicato:

ΚΕΛΤΟΙ.

Lib. VI. Cap. XXIV. Τὸν δὲ Κότυν Κελτοῖς ὀνόμασιν κρεμαστὸν κατὰ ἐπίλεν ἐκέλευσε. Vnde essent hi qui *Celti* vocabantur Constantinopoli, docet Vaticanus Paraphrastes hunc locum sic exprimens: τὸν δὲ Κότυν τοῖς Α'λαμανοῖς δοὺς κρεμαννύειν &c. Ergò Celti Pachymeri dicuntur Alamanni.

ΚΕΡΑΣ.

Lib. VI. Cap. XXXIV. Κατὰ τὸ λιμένα τὸ κέρας ὀνομαζόμενος νηός, Agit de Ioanne Lazorum Principe Constantinopolim appellente ad portum *Ceras* dictum. κόλπον si num, appellat Procopius lib. 1. de Aedificijs cap. 5. originem etiam nominis indicans: ἀμφὶ τὸν κόλπον (ait) ὃν κέρας ὁ ἐπιχώριοι, κεκλήκασι τῇ Βυζαντί@ μητρὶ τῦ τῆς πόλεως οἰκιστῦ ἐπωνύμιος καλῦσι. Hoc est ex novâ versione Claudij Maltreti: *Circa sinum ab Indigenis dictum* Ceras, *de nomine Ceroessæ Matris Byzantis qui Vrbem cõdidit.*

ΚΛΕ-

K Λ E Π T E I N.

Lib. V. Cap. VI. Ὡς δοτοζῶν θήρας καὶ κλέπτοντας. Inter sordes Cralis Serbiæ numerat illautum & tumultuarium cibatum, nullâ munditie mensarum, nullo ordine ministerij: cunctis pro se quoque aviditate venatoriâ, quidquid quasi furtim arripuerant vorantibus. talem quandam subesse intelliget notionem verbo κλεπτῶ hoc loco posito, si quis mentem sententiæ perspexerit.

K Λ I M A K E Σ.

Lib. V. Cap. XXVII. Τὸ γὰρ τῶν ποδῶν ἅλλημα ἢ παρῆχε συμβαίνειν τοῖς ἐφ' ἑκάτερα τῆς ἐφεστρίδος κλίμαξιν. Non dubitavi latinè vertere, *Scalas equestres*: hoc est; ex equorum ephippijs utrinque pendulas, recentiori equitandi disciplinâ. nam heroicis temporibus Græciæ Latijque instrumentum istud quo pedes equitantium sustinentur, usu ignotum, nomen non habuit. Postera ætas & rem & vocabulum invenit. Græcis quidem citerioris ævi, id ἀναβολεὺς dictum est, Latinis scala. Vtriusque testis Suidas: ἀναβολεὺς δὲ (inquiens) ἡ σκάλα Ῥωμαίοις λεγομένη πάλαι. ex quo vocabulo suas hîc κλίμακας Pachymeres traxit. Res enim clamat ipsâ agere illum de stapedibus, sive stapedis; aut stapijs, quas subices pedaneos Budæus dixit. Ego Scalæ nomen, testimonio Suidæ ante multa jam sæcula in hac notione Latinis usitatum, κλίμαξιν Pachymerianis rependere debui. Est autem ratio in promptu cur stapia scala dicta sit: quòd videlicet insccndenti equum homini scalæ vicem præstet.

K N Ω M E N O I.

Lib. V. Cap. X. Οἱ δ' ἀφυσταμένων ὅτε καὶ θεατρικαῖς ἀκούσαντες, πλὴν ὅ τῷ λόγῳ, τὰ ὦτα κνησμοῖς ἐώκεσαν. Erant (inquit) Patriarcha & ei assistentes Episcopi, ad mentionem ipsis reconciliationis cum Latinâ Ecclesiâ factam, similes ijs quibus auricula pennæ affrictu leni stringitur: etsi revera id obiter & perfunctoriè; non autem ut videri volebant gratificantes Imperatori, libenter & jucundè audirent. Ad blanditias, titillationem & γαργαλισμὸν referri proverbialiter à Veteribus strictūram auricularum affrictu pinnulæ, demonstrare accuratiùs debeo propter causam quam mox referam. Lucianus libro περὶ ὀρχήσεως non longè à principio Cratinum inducit succensentem Lycino quòd sederet in theatro spectans saltantes, & cum voluptate audiens tibiarum cantus, & mollium ac lascivorum carminum sonos, κάθηται καταυλούμενος ἡδυδρίαν ἀΐδοντα ὑφὴν ἐοδῶσι μαλακαῖς καὶ ἁβρωμένοις ἀκολάστοις ἐναρμονιούμενον, καὶ μιμουμένου ἐρωτικὰ γυναῖκα τῶν πάλαι, τὰς μαχλοπόδας Φαίδρας καὶ Παρθενόπους καὶ Ῥοδόπας ἅπας· καὶ ταῦτα πάντα ὑπὸ κρότοις, καὶ περισμοῖς, καὶ ποδῶν κτύποις &c. tum paulò post: κάθηται τὰ ὅμοια πεποιηὼς τοῖς τὰ ὦτα πλὴν κνησμοῖς. Ex quibus manifestè patet: audire cum voluptate cantilenas & numerosum strepitum saltantium, cæterisque aurium delicijs affici, à Luciano dici, pati rem similem ijs quibus auriculæ pennâ stringuntur. Confirmatur idipsum evidētiùs ex alio ejusdem Luciani loco; in libro περὶ Διαβολῆς de Calumnia, ubi ait: οἶδα γοῦν πινας ὅπως ἡδέως γαργαλιζομένους τὰ ὦτα ὑπὸ τῆς διαβολῆς ὥσπερ οὖν πτερυγίς κνησμούς. *Scio igitur quosdam tam suaviter delinitri solitos auditu calumniarum, ut ij quibus auriculæ penna stringuntur.* Hæc afferenda testimonia fuerunt ut interpretationem hujus Pachymeriani loci nostram tueremur adversùs contrariam ei sententiam Paraphraitæ Vaticani, qui pro his quæ apud nostrum Autorem in duobus optimis Codicibus B. & A. leguntur de Patriarchâ & Patribus Synodi, Πλὴν ὅ τῷ λόγῳ, τὰ ὦτα κνησμοῖς ἐώκεσαν, sic reddit: οἱ δὲ οὐδ' ἄκρῃσι ὦσι ἀκοῦσαι ἠνείχοντο. *Illi autem ne summis quidem auribus audire sustinebant.* Perperàm omninò, ut sæpe aliàs, & contra Autoris mentem locique sententiam: quæ planè exigit hîc intelligi: Patriarcham & Episcopos, ut Imperatori

gratificarentur, cui obsistere non poterant, simulasse, se libenter audire, quod is proponebat de ineundâ eùm Latinis pace: eum revera intus in animo id aversarentur, & nonnisi perfunctoriè audirent, intimum & verum animi sensum exprimere non audentes; nec adeò id necessarium putantes; quòd considerent, rem ad extremum successu carituram. His ex occasione adjungam: Locum 2. ad Timoth. 4. 3. ubi fit mentio Hominum κνηθομένων τὴν ἀκοὴν, hoc est, ut Vulgatus eleganter vertit, *prurientium auribus* ἐσοδιωτικῶν huic enarratæ hoc loco formulæ ex mente Hesychij. Nam is ubi exposuisset κνηθόμενοι τὴν ἀκοὴν per hæc verba: ζητοῦντες τι ἀκοῦσαι καθ' ἡδονὴν, *quærentes aliquid audire ad voluptatem*, postea κνήθομαι interpretatur æquivalenti vocabulo κνηθομίζομαι.

KOKKOI.

Lib. VI. Cap. XXIV. Κόκκους δὲ Μοναχοὺς ἤγουν τοὺς κατ' ἐκεῖνον ἴσως. Quos dicat hîc Pachymeres *Coccos* Monachos Vaticanus ipse videtur ignorasse Paraphrastes, nam hoc verbum omisit, ut cætera ferè quæ non intelligit transilire consuevit. Ne proprium id nomen putem, obstat numerus. nam quæ ratio patitur ut multi nomine uno velut proprio sint usi? An peculiaris quædam Monachorum Sodalitas hoc vocabulo designata est, sic fortè appellatorum à colore vestis coccineum præferente quippiam? Id quidem suspicabar. & fulciebat conjecturam quod statim subjungitur, fortassis expositivè, ἤγουν τοὺς κατ' ἐκεῖνον, quod licet interpretari; *eos qui circa illum*, nempe Imperatorem, erant. Non paucis hujus Historiæ locis, præsertim capitibus 2. & 18. lib. 4. video indicari Iosephum ante Patriarchatum adhuc Monachum, assiduum fuisse apud Imperatorem; adeoque, quod hinc sequitur, in Palatio diversatum; utique non solum. Nam & illi adhæsisse sui instituti comites pronum est creditu: & fratribus aut filijs Imperatoris alios Monachos similem operam navasse non est inverisimile. quid si opinemur hos quasi Palatinos Monachos, etiam ut cæteros Domus Regiæ Ministros vestitûs aliquo genere aut colore à cæteris discretos; Κόκκους Μοναχοὺς vocatos, forsitan quòd coccineum aliquid gestarent. Ego tamen ἐπίχω, plus lucis in hâc caligine alicunde, si fortè affulgeat, opperiens.

KOATBA.

Lib. VI. Titulus Cap. XII. sic habet, Τὰ συμβάντα Πατριάρχῃ ἀπὸ τοῦ κολύβου Ἀποστολῆ. Vaticanus κολυμβῶν legit. qui quidem hoc loco, non describens Autorem, sed, more suo, liberrimè παραφράζων, sic scribit. ὃν τοῖς ἐκπώμασιν, ἐξ ὧν χαλκῶν πινάκων, αἷς ἔθος ἐφθὸν σῖτον φέρουσιν, οὓς (legendum puto ὃν) ἡ ζωσθῆς γλαφυρὰ κόλυμβα λέγει. Hinc habemus ἐφθὸν σῖτον linguâ græcâ vulgari κόλυμβα dictum. Sed multis experimentis compertâ mihi hujus Paraphrastæ indiligentiâ, non satis illi fidere possum, ut Autoris ipsius nostri duobus exemplaribus optimis B. & A. probatam lectionem hujus vocabuli non præferam; præsertim eum ei palàm suffragetur Suidas. Lego igitur κολύβων non κολύμβων, & voce κάλυξ intelligo, sic docente Suidâ, σῖτον ἑψητὸν *frumentum coctum*. Pachymeres in hoc cap. σῖτον ἐφθὸν vocat, idem, ni fallor, quod antiqui molam vocabant, farris nempe moliti farinam inspergi hostijs solitam. Significat ergò hic locus solitum tunc Constantinopoli fuisse in festo Hypapantes, offerri Patriarchæ Sacris operanti patinas plenas isto farre tosto, quibus cum benè precatus solemni benedictione fuisset Antistes, eæ ut sacra Apophoreta distribuebantur præsentibus; & una earum mittebatur ad Augustum; quam mos erat ei prandenti offerri sub secundam mensam inter bellaria. Hoc sonant hæc nostri verba: ὧν (Patinarum nimirùm earum quas ἐκπωμάτων πλατείας vocat) ὡς ἀπαρχή τις ἡ χρῆσις τῷ Βασιλεῖ παρασήμου ὑπεδέχετο. Vide quæ dicimus verbo πλατεῖαι ἐκπώματα.

ΔΙΑ ΚΟΙΛΙΑΣ φωνῆν.

Lib. V. Cap. XIV. Τὸ δὲ διὰ κοιλίας φωνῆν ἀοθενὲς μὲν ἄλλως καὶ μάταιον. Vocat propriâ autoritate sine idoneo testimonio in causâ suâ loqui διὰ κοιλίας φωνεῖν proverbiali opinor formulâ ex ijs ductâ sacræ Scripturæ locis quæ Pythonissarum Mulierum ventriloquarum meminerunt Act. xvi. 16. & 1. Reg. xxviii. ubi pro eo quod vulgatus habet vers. 3. *Saul abstulit Magos & Ariolos de terra*, LXX. legunt ἐξῆρε τοὺς ἐγγαστριμύθους, *sustulit ventriloquos*. & ibid. vers. 7. *Dixitque Saul servis suis: quærite mihi mulierem habentem Pythonem*. LXX. ζητήσατέ μοι γυναῖκα ἐγγαστρίμυθον. Spiritus malus qui Python vocabatur nomine ducto à græco verbo πυθέσθαι ex σωμφάσεν, quòd responsa ederet, Hebræis loco illo cap. 28. 1. libri Samuelis vocatur אוב *Ob*: quæ vox libri Iob cap. 32. 20. utrem significat: quia scilicet Dæmon iste insidebat ventrē phanaticarum istarum, ex eoque in modum utris inflato voces emittebat, quas stulti consulentes pro oraculis habebant. Hinc quæ quis proprio sensu, sine majorum autoritate affirmaret, διὰ κοιλίας φωνῆν Pachymeri dicitur.

ΚΟΙΝΟΝ.

Lib. IV. Cap. XIII. ὑπὸ τόμῳ κοινῷ γενόμενοι Παπιδόχης ὑπηρέτας. Cave putes κοινῷ adjunctum hîc esse nominis τόμῳ. Est enim κοινὸν neutrum substantivum, Cœtum communem, & corpus universum Constantinopolitani Cleri in unum congregatum significans; notione antiquis etiam usitatâ. quid sit autem hunc conventum haberi ὑπὸ τόμῳ *sub tomo*, dicetur verbo τόμος. vide etiam verbum ὑποψήφιος.

ΚΟΙΝΩΝΗΚΟΣ.

Lib. V. Cap. XIII. Κοινωνικὸς δὲ εἶ τῇ Ἐκκλησίᾳ. sic loquens Veccus, non ea communione se conjunctum Ecclesiæ dicit, quâ quilibet Christianus, etiam Laicus, ei adhæret: sed aliâ peculiari, adscriptorum Clero propriâ, & proventibus Ecclesiasticis eo nomine participantium. quò pertinent superiora his contigua ejusdem Vecci verba: Αὐτὸς γὰρ ἐπιμελῶς εἶ καὶ ὀφφίκιον διοδεύσας καὶ πᾶσαν ἀφῖναι τιμὴ τοῖς αὐτὸν τοιήσαντα. videtur aliquid hodiè simile in usu Curiæ Romanæ ubi Notarij quidam Apostolici *Participantes* dicuntur, quæ vox κοινωνικοῖς respondet, ad differentiam aliorum:

ΚΟΝΟΣΤΑΥΛΟΣ.

Sic scribit passim hoc vocabulum Pachymeres, pronunciationem, ut apparet: Francorum, à quibus id nomen Græci sumpsere, propiùs assectatus. Illi enim *Conestable* hanc Dignitatem vocant. & sic, ut est credibile, tunc quoque per Orientem, ubi multi versabantur, proferebant. Hoc admonendum visum, quoniam alij longè aliter id nomen efferunt: & ne quis me in versione Conostaulum reddere miretur.

ΚΟΝΤΟΣ.

Lib. III. Cap. VI. Λατίνῳ μιγνύμενοι, ὃν αὐ κόμητα φασὶ σημαίνοντες Κόντον. Vocem Comitis, ut Dignitatem notat, Scriptoribus citimæ vetustatis tritam, Pachymeres hîc exprimit, prout vulgo pronunciari ab Italis solebat, *Conte*: aut ut effertur hodiè *Conte*: quod græcè κόντον reddit: & nos *Contum* expressimus. Rem autem ipsam quod attinet, etsi Pachymeres passim inquior Latinis *Contum* hunc, de quo agit ambitiosè vocatum à suis dicat, quasi ampliori vocabulo, quàm modus ejus Domesticæ Dignitatis ferret; tamen cum hunc Genuensem nominatum dicat *Vintimilia*, audivi ex ijs qui antiquitates Genuenses perspectas habent, revera Comitis nomen isti familiæ ex vetustissimo tempore tribui consueviſſe. Verùm fortasse nostrũ mo-

vit, ut istâ nimis splendidam Civis Genuensis appellationem putaret, quòd maximi tunc Principes eâ honorari satis haberent. quò pertinet, quod ejusdem libri cap. 8. scribit, de Carolo agens Rege Siciliæ: Ἀδελφὸν Ῥηγὸς πρὸ φραγγίσκων ὄντα ἐς Κόντες πεζαμβήν καὶ Καρόλον. Carolus nimirùm Frater S. Ludovici Regis Francorum, quando vocatus est ad Regnum Neapolitanum & Siculum, Comes erat Provinciæ, unde *Comte* ab Italis tunc vocabatur. quo etiam contentus titulo tunc erat, Princeps licet in paucis opulentus & præpotens, Dynasta Sabaudiæ. Cantacuzenus lib. 1. cap. 40. pag. 120. Edit. Reg. Ἐπύθοντο ὡς τῆς Σαβαυδίας ἄρχοντος, ὃν Κόντε ἢ Λατῖνοι γλῶσσα καλοῦσι &c.

ΚΟΝΤΟΣΚΕΛΙΟΝ.

Lib. V. Cap. X. Κοντοσκέλιον αὐτοκοδμῆσθαι ἤθελεν, Reperio apud Petrum Gyllium in Topog. Vrb. Constant. lib. 1. cap. 20. mentionem Portæ condescalæ, quæ græcè κοντόσκαλος dici potuit. Fortè illi vicinam & ex ea nomen ducens navale olim istud fuit Contoscelium dictum, quod tunc dirutum reædificare voluisse Michaël Augustus hîc dicitur.

ΚΟΡΔΟΚΟΤΒΑΣ.

Lib. VI. Cap. III. Ἦν ἀρχόντισσα ἐκείνου Κορδοκύβας κεκλημένη· τοῦτο ἔνομα ἢ ἄλλῳ γλώσσῃ εἰς λάχανον ἐκλαμβάνει, καὶ Λαχανᾶς ἐντεῦθεν φαμίζουσι. Pronum suspicatu est linguâ Mysorum cordocubæ vocabulum aliquid ex oleris notione duxisse; propagatum fortè ex quadam corruptione græcæ vocis κόριχος notissimam designantis oleris speciem, & vulgari olim adagio celebratæ, καὶ κόριχος ἐν λαχάνοις.

ΚΟΡΤΙΝΑΡΙΟΙ.

Lib. IV. Cap. XXIX. Μὴ ὅτι Καρδαριώτας καὶ κορτιναρίους μόνον καὶ ἐκ τοῦ θυρωροῦ ἔχειν, ἢ γε ἐκ τοῦ θυρωροῦ &c. quatuor genera Palatinorum Ministrorum gradatim dignitate crescentia memorat, Bardariotas ostij Custodes instar Helvetiorum, Cortinarios, Cubicularios, & Admissionales. Cortinarij fuisse in Aulico Satellitio ij videntur, quorum erat munus ad cortinam, extra velum intimum, *la Portiera* Cubiculi Regij, præstolari subitos nutus & fortuita imperia Principis, & admissionibus ministrare.

ΚΟΡΤΦΩ.

Lib. VI. Cap. XXXII. Ἐκχωρήσας ἀπὸ Κανίνου καὶ Κορυφοῦς. Est hîc Κορυφὼ recentius nomen Insulæ Corcyræ, hodiè, & ex aliquot retrò sæculis vulgò *Corfou* dictæ; quod ideò retinere in Interpretatione debui, quãdoquidem id Autor sciens usurpat, veteri sibi non ignoto præferens: uti etiam in μορέᾳ vel μορέα, pro Peloponneso, & in similibus feci.

ΚΡΑΛΙΣ.

Lib. V. Cap. V. Sæpè nominat Pachymeres Κράλιν Σερβίας: quam vocem etsi non ignoro à quibusdam pro appellativâ accipi æquivalente vocabulo Βασιλεὺς: tamen cum & noster, & Cantacuzenus, & alij, eam retineant; nec verbo Βασιλεὺς commutent, non est quod nos dubitemus idem facere: alioqui nec Sultanem Persidis, nec Canim aut Canem Tocharorum, nec Mepe Iberiæ dicere deberemus; sed Regis nomen pro istis vocibus ponere, quod nemo probaverit.

ΛΑΜΠΙΝΑΙ.

Lib. II. Cap. XXX. ἐν σκιαδίοις ἐκ φύλλων ἐν λαμπίναις, τοῦτο γὰρ ἔζων ὁ πάλαι. Ita uterque Cod. B. & A. Nam Vat. hæc omittit. λαμπῖνα, quid sit non reperio. Nimirùm

mirùm ex usu fortasse linguæ vulgaris Pachymeri obrepserit, ut ε pro ι in hoc vocabulo poneret. nam λεμωλιὼν nota jam vox est. Hesychius: λαμπαλιὼν ἄδδε ἀμάξης ἐφ' ἧς ὀχοῦνται ἵπποι, ἀπάλιον, ἢ ἅμα σκηπασίν. Hæc ille, congerens multa quæ simul integram vocis quam explicat, absolvunt notionem. & sanè omnia quadrare videntur in hunc locum, & in mente Scriptoris fuisse. Illa porrò verba: τοῦτο γὰρ ἦσαν ὁ πάλαι, videntur respicere festum Scenopegiæ aut Tabernaculorum à Iudæis olim celebrari solitum in memoriam vitæ à Patribus in Tabernaculis transactæ per annos quadraginta in Deserto. Etsi autem Scriptura ubi hoc festum præscribit, meminerit tantùm diserte Tabernaculorum erectorum extra domos; satis tamen pronum creditu est, adhibita ad hunc usum plaustra ramis virentibus supernè tecta; & cætero splendore varij ornatûs, agrestis festivitatis lætitiæ celebrandæ accommodata, quæ hîc noster λεμωνίας vocat.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙΝ.

Lib. V. Cap. XII. Ὅπως ἐνεδίδου ἀπελθόντας Ἀρχιερῆς λειτουργεῖν τε καὶ μνημονεύειν αὐ μόνον ὁ Πάπας ἢ τοὺς σὺν τῇ πόλει βοηθείας ἐπόχοιτο. Hoc loco res ipsa exigit ut λειτουργεῖν non simpliciter sonet Missam sive sacram Liturgiam celebrare, sed id facere simul cum Latinis, ijs unà communicando. in quo erat sita Schismatis amotio. Nam Schismatici Græci Latinos ut Excommunicatos & Hæreticos in consortium Sacrorum admittere recusabant.

ΛΕΠΑΣ.

Lib. V. Cap. XVII. Ἀντέχεσθ' γὰρ ὡς λέπας πέτρας ὄνπερ. Vetus Proverbium ex Aristophane in Pluto ubi Chremylum sic loquentem facit sub finem.

Ὡς ἀνύσας ὦ Ζεῦ βασιλεῦ, θ' ἡμᾶς
Ὥσπερ λέπας τῷ μέλανι πρόσοχεσθε.

Ad quem locum sic annotat Vetus Scholiastes. λέπας κογχύλιον ἐφιζάνον τοῖς πέτραις ὅτ' ἀυταῖς προσπήγνυται δυσαπάστως ἔχον, ἐπειδάν τις αὐτὸ βγλήθεται λαβεῖν: Similia idem docet ad versum hunc alium ejusdem Aristophanis in Vespis, non longè à principio

προσκαθῆσθ' ἀεὶ παῦ
Ὥσπερ λέπας προσοχθίζοντες τῷ κίονι.

Idem alij Scriptores tradunt. *Lepadem* hanc concham Plautus latinè vocat non semel. Plinius tamen videtur *Buccinum* appellare. ubi enim lib. 9. cap. 36. *Buccinum* dixit esse, *minorem concham ad similitudinem eius buccini quo sonus editur, unde est causa nomini*: paulò post addit: *Buccinum nõnisi petris adhæret, circaque scopulos legitur.*

ΜΑΚΑΡΙΤΗΣ.

Lib. IV. Cap. XIII. Ἐκ Γερμανοῦ τοῦ μακαρίτου πολλὰ τῶν τῆς πάλαι τῆς Ἐκκλησίας καθίσα. Aliquando credidi designari hoc loco S. Germanum P. C. scriptis clarum, qui Christi ann. 714. imperante Anastasio Augusto ex Cyzicenâ Sede in Constantinopolitanam est translatus. Impellebat ad sic opinandum mentio antiquitatis bis hoc loco repetita, quasi indicans Germanum hunc Patriarcham novum ex ultimâ vetustate exempla & præcepta emendandæ Ecclesiæ inde usque ab Actis & Scriptis Sancti Germani accersere studuisse. Verùm re attentiùs consideratâ probabiliùs existimavi, agi hoc loco de Germano longè recentioris memoriæ Patriarchâ, cujus mortem & elogium habes apud Acropolitam in Imperio Ioannis Ducæ Batatzę sub quo floruit: Ἐπῆλθε μὲν καὶ ἡμερῶν τῷ Πατριάρχῃ Γερμανῷ τὰ τηνδὲ καταλιπόντα τοῖς τῆς θείας ἀπάρχαις σκηπτρα, καλῶς καὶ ὁσίως διοικοῦντα καὶ καλῶς τελειοῦντα τὸν αὐτοῦ πομάντατα πολίτην. Sic Acrop. pag. 39. Hist. Vt hunc potiùs indicari hîc putè suadet vox μακαρίτης civilem magis quasi quemdam, ex usu Græcorum, quàm religiosum, qualis Sanctis ab Ecclesia declaratis debetur, honorem designans. Præterea recentiorem quandam defun-

ctorum

ctorum memoriam indicans. Non enim qui ante multa sæcula sunt mortui, cum nominantur, μακαρίτης dici solent: sed ὁ πρόσφατος πλὴν παντὸς, quos qui viderint adhuc vivant. Sic hujus libri cap. xxiii. Irenem Augustam Ioannis Ducæ uxorem, quæ commodùm eodem cum hoc Germano vixerat tempore, & ante virum decesserat, μακαρίτιδα vocat. Nullo igitur modo agit hoc loco Pachymeres de Sancto Germano Patriarchâ illo vetustissimo, quem si nominaret, non μακαρίτην, sed μακαρίου diceret, verùm de isto altero qui viginti circiter annis priùs decesserat memoriam sui laudabilem relinquens.

ΜΑΜΑΚΟΥΘΟΣ.

Lib. V. Cap. X. Μαμάκυθοί τινες, ἤ τι ἂν ἄποιμι. ἀναιδῶς τῆς παῤῥησίας ἔχοντες. Vituperat hîc Pachymeres Patriarcham & Antistites, qui ei aderant, quòd non acriter obstirerint primæ propositioni reconciliationis Ecclesiæ Græcæ cum Latinâ: sic suum animum ostendens Schismati addictum & aversum à Pace; utcumque aliud aliquando simulaverit. μαμακύθους autem Græcos illos Præsules vocat, stultitiæ illos insimulans; ut ostendit, quod mox adjûgit quasi declarandi gratiâ, ἀναιδῶς τῆς παῤῥησίας ἔχοντες: Id porrò vocabuli mutuatus videtur à suo Hesychio, quem librum ipsi fuisse familiarem ex alijs locis intelligimus. In Hesychij verò Lexico hodiè legitur μαμακυθᾶν, μαίνεσθαι. verùm ego non dubito quin in suo meliori exemplari Pachymeres legerit μαμάκυθᾶν: unde hîc posuit μαμάκυθοι. Id colligo ex Eustathio qui ad vers. 562. & 563. Ὀδυσ. κ.

Ἐλπήνωρ δ' ὡς ἦκα νεώτατός τε, ἠπὶ τι λίλαιο
Ἄλκιμός τ' ἐν πολέμῳ ἠπὶ φρεσὶν ἦσιν ἀρηιφίλος.

Multos ennmerans stultitiæ infamiâ celebres, post Sannam, Coroebum, Margiten; quorum notissima dementia in proverbium & scomma simili vitio laborantium transierit, hæc adjungit: Ὁμοίως δὲ καὶ τὸν Μαμμάκυθον, καὶ τὸν Μελιτίδην, καὶ τὸν Ἀμφιτίδην, οἱ λαβόντες ὅπη μανίας ἦσαν: *Similiter autem & Mammacuthum & Melitidem, necnon Amphitidem qui celebres insania fuere*. ubi significat ista propria fuisse nomina insanorum quorumdam, quæ deinde in similium ipsis appellationem translata fuerint, prout de Sannâ nominatim observaverat, sic antea scribens: τὸν μωρὸν ὀίδαμεν Σαῦναν καλούμενον ὡς ἀπό τινος κυρίου ὀνόματος. *Stultum scimus Sannam vocari tanquam à quodam proprio nomine*. Cujus rei testem citat Cratinum Comicum, ita continnè subjungens; καὶ τῷ Κρατίνῳ κωμῳδῶν τοῦτον, τὸν Θεοδότην Σαῦναν. quia verò Eustathius constanter hanc vocem cum duplici μ scribit, fortè sic ea apud Pachymerem (etsi ambo Codd. optimi B. & A. concorditer cum unico μ scribant) emendanda fuerit. Vaticanus solitæ sibi licentiæ in hoc præ cæteris capite indulgens, cum alia passim in eo scripta verbis quibus libuit effert; tam in hâc voce quiddam καρόζεται. sic enim habet: μάκυθοι τινες ὄντες. Videtur autem ex aliâ origine hanc vocem accersere, nec viri singularis olim fuisse nomen proprium agnoscere; sed propagatam putare ex verbo μακοᾶν, quod Hesychius exponit παρασκευὴν ποιεῖσθαι μὴ ἀκούειν, *desipere, simulare se non audire*. Et hanc potissimùm secundam dissimulati auditûs notionem huic sic à se decurtato vocabulo imputandi occasionem fortasse sumpserit ex eo, quod paulò superiùs legerat apud Autorem; Patriarcham cum Synodo ab Imperatore provocatos ad seriò cogitandum de ineundâ cum Latinâ Ecclesiâ concordiâ ὑπαπολαύειν ἀκακοίνας *perfunctorie audisse*: & cum rem averfarentur, non tamen obstitisse: sed quasi dissimulantes se percepisse quod dictum fuerat, astuto silentio lucrifecisse invidiam aut periculum palàm resistendi, ἐν ᾧ δὲ ἰσχὺς αὐτοῖς ἀντιβολῆσαι: *non ijs inerat resistendi vis*. Eos tamen non se continuisse intra fines meræ dissimulationis aut silentij; sed præterea etiam, ut Imperatori gratificarentur, significasse: placere sibi mentionem illatam ab eo Pacis, manifestè affirmat noster, ut ostendimus superiùs verbo κινήσωσι. quare non illos μαμακύθους, aut

μακύ-

μαχήτους idcircò vocavit: quod simulaverint se non audire; sed quòd declaraverint sibi probari, quod proponebatur; haud satis providentes quid inde consecuturum esset, in quo ponit stultitiam eorum hoc verbo reprehensam.

MANDYAS.

Lib. IV. Cap V. Ὁ δὲ Βασιλὺς ἡσύχιος τῇ ἱερᾷ μανδύᾳ καὶ Παρημέρχῳ κατήχων. Hesych. μανδύας. εἶδος ἱματίου Περσῶν πολεμικὸν sortè πολεμικοῦ. Eustathius ad Ὁ Δυσ. τ. sub principium Αἴλιος Διονύσιος λέγει. ὅτι Περσικὸν ὄνομα καὶ ὁ μανδύας. ἔοικε δὲ φαινόλῃ. *Ait Aelius Dionysius, Persicum esse nomen Mandyam, similis autem est pœnulæ.* Veteres Glossæ verborum juris μανδύας ἱμάτιον. Ὁ λουρικός; sed hæc ut tiara & alia cum res tum nomina ad usum Sacrorum sunt translata. Docet eruditissimus Pater Goar. O. P. Notis ad Missam S. Ioannis Chrysostomi pag. sui Euchologij 113. fuisse Mandyam inter Pontificales vestes, id quod cappam sive pluviale Latini Christianorum rituum Expositores vocant, A quâ nec formâ nec notione multum abest penula; quam ad sacrorum usum jam tum ab Apostolicis accommodatam temporibus non immeritò viri doctissimi suspicantur ex Pauli loco 2. ad Timoth. 4. 13. Fuit præterea Mandyas propria Monachorum vestis ex humeris ad pedes usque defluens & totum ambiens corpus, à parte sola anteriori aperta; qualem etiam in Ecclesiâ Græcâ retinere in Pontificatu ij solebant qui erant ex Monachis promoti. Ex quo genere cum esset Arsenius ex Apollonienſi Monasterio ad Thronum Patriarchalem olim assumptus, ut tradit Gregoras lib. 3. non mirùm si Mandyam etiam extra sacras gestaret functiones. Nam civili & ordinario vestitu fuisse tunc indutum illum cum privatim & familiariter Imperatorem domi suæ inviseret, res ipsa exigit. Nondum me pœnitet μανδύαν sacram penulam hoc loco vertisse; & qui perpenderint quæ de penulæ formâ & usu à veteribus traduntur; & ea cum traditis de Mandya contulerint, haud multum ut spero repugnabunt. Vide & Codinum sæpiùs vocem μανδύας usurpantem.

MARMOTTZAS.

Lib. IV. Cap. XIII. περσονηδίζοντες μαρμώτζαν περσονόμαζον, περσαΐζοντες ὄνομα Περσικόν. Erat igitur μαρμωτζας nomen Persis familiare; quòd in eâ Gente multi proprium haberent. Id autem idcircò à maledicis Germano impouebatur, quod is, ut paulò post dicitur, remotiorem originem generis à Gabrâ Vrbe Persidis; propinquiorem à Lazis duceret. Codex Allat. Μαρκωτζᾶν legit. Anonymus verò ms. quem Allatius exscribit in Exercit. contra Creygtonum pag. 605. Μαλχωτζᾶν. & fortasse μαρκωτζας in Barber. legendû fuit, fallente in ms. similitudine characterum μ & κ.

MARROT.

Lib. I. Cap. XI. Τότε λέγεται ἀκούσαι φωνὴν. . . . καὶ ἡ φωνὴ λέξις ἦν Ζωμήθης· ὅτι μὲν οὐκ ὄπως ἑλληνικὴ. ἀλλ' ἦν δέ τις ἑτέρα γλῶσσα περσικὴν δοκοῦσα. μάτην γὰρ ἐλέγετο καὶ πλέον ἐδήλου. Lib. II. Cap. VIII. Ὡς δὲ ὁ μάρτυς ἐτετιμωρεῖτο &c. Dyrrhachiensi Episcopo pro Michaële Palæologo adhuc privato, & tum periclitante ac solicito Deum oranti audita vox refertur incognita nullam ad linguam pertinens *Marrou*, quam sibi recitatam Manuël Disypatus Episcopus Thessalonicensis sic est interpretatus, ut portendi per eam Imperium Michaëli diceret. Indicari enim isto vocabulo ex primis sex vocabulorum literis ἑξαγγελὴς conflato, hanc sententiam divinitùs ostensam: *Michael Augustus Romanorum Palæologus ocyus vocabitur.* sic latinè expressimus servata elementorum veritate, illa Græcâ: Μιχαὴλ αὐτὸς Ῥωμαίων Παλαιολόγος ὀξέως ὑμνηθήσεται.

MATRONA

Lib. I. Cap. XII. Ω'ς δ' ἐκεῖνος μὲν τοῖς μαξίναις, ὡς ὁ Ῥωμαῖος ἔφασαν, ὡς εἰκὸς μεγαλωνύμως. Matronæ nomen id veteri usu Romanorum, sonat Mulierem Patriciam & Gente nobilem. Clemens in Actis Petri. Ὡ'ς καὶ τὴν ἀληθῆ γυναῖκα τοῖς πρεσβυτέροις, καὶ ἐξ ὁ λόγιος ματρώνας οἴδε καλεῖ. Ait ergò noster solitum Theodorum Augustum Viris domo minimè nobilibus, cæterùm apud se gratiosis, conciliare matrimonia Virginum Patriciarum: quibus illi deinceps Matronis ampli ac beati forent.

ΜΕΓΑΛΟΒΛΑΧΙΤΑΙ.

Lib. I. Cap. XXX. οὗτος δὲ ὁ πάλαι ὀλίγους δὲ Ἀχιλλεὺς ἦν, μεγαλοβλαχίτας καλῶν, ἐπιφέρων. In his apponenda post καλῶν distinctiunculæ notula fuit, quæ mss. mss. deerat; ne dici videretur: Achillem jam tum suo tempore Phthiotas suos Megaloblachitas appellasse. Sed & cum participium καλῶν Ioanni adjungitur, id ita intelligendum, ut non solus ita eos vocaret, communitet enim eâ tempestate invaluerat, ut Thessaliæ Montana Magna Blachia vocarétur. Nicetas in Balduino Flandro pag. 313. Edit. Basil. An. 1557. Ὧν δὲ Τύπος καὶ ἄλλος τις τὴν θεσσαλίας κατέχων μετοχὴν, ἐκ τῶν μεγάλων βλαχίων κεκλήσεται, τοπάρχης ἐπὶ τοῦ ἐκεῖ. Hujus, qui tempore Balduini Megaloblachitis imperitaverat, unus è successoribus fuit hic Ioannes Michaëlis Despotæ Nothus, de quo hîc Pachymeres. Meminit etiam μεγάλης βλαχίας Georgius Aeropol. Historiæ sectione 15. pag. 23. Edit. Reg. & sect. 38. p. 33.

ΜΕΛΕΟΙ.

Lib. VI. Cap XXIII. Τὸ δὲ τῆς μάχης ἐξ· ὅτι κινοῦσι δόγματα· μέλεοι. εἶτα ὑμῖν μὲν ἐφῆκε. Hæc valdè perplexa sunt, more ac indole Autoris, non rarò quædam dimidiata congerentis. Videtur autem hîc summatim & fastigia carpens, indicare quæ essent tunc hominum querelæ de Scriptis Vecci. Porrò vox, μέλεοι, sic ibi abrupta pendet punctis clausa in utroque ms. B. & A. Nam Vatic. hunc locum, ut ferè cæteros difficiles, securus transilit. μέλεος, ut notum est, significat *in Cassum*: unde & nomen μέλεος est, vanum & supervacaneum sonans. Si emendatione curandus hic locus esset, posset rescribi μάταιος, ut intelligeretur dogmata moveri frustrà, incassum, intempestivè, sed meliùs citrà ullam in contextu mutationem intelligemus, commemorari summariè & per inchoatas tantùm sententias, quæ tunc ore vulgi contra Veccum & ei adhærentes jactabantur: hæc nimirùm: *Moveri ab ipsis intempestivè dogmata. Vanos esse homines, & insania miscentes iurgia &c.* Expleriique incompleta oratio posset repetendo ὅ ὅτι superiùs positum, in hunc modum: ὅτι κινοῦσι δόγματα· ὅτι μέλεοί εἰσι &c. mox recitat verba ipsa reprehendentium Veccum & sequaces ejus: εἶτα ὑμῖν ἐφῆκε &c.

ΜΕΣΑΖΟΝ.

Lib. V. Cap. VI. Πέμπει δὲ πρέσβεις ἐκεῖθεν, ὁ καὶ μεσάζων ἐκείνων, Γεώργιος ὄνομα. Chronicon Constantinopol. μεσάζοντα nomen Dignitatis agnoscit, quam cum Magni Ducis, Magni Domestici & Protostratoris & Protovestiarij Dignitatibus amplissimis comparat. & eam tunc tributam memorat cuidam Cantacuzeno, quæ erat familia ex primarijs. unde intelligimus Magistratûs id nomen fuisse in Constantinopolitanâ Aulâ in primis splendidi. cui proportione similem apud suos Serbos hîc memoratus Georgius gereret. Sequestrum latinè dicere poteram: sed cùm sit, ut dixi, & Meursius observat, Dignitatis propriæ Græcorum nomen, usitatum ipsis vocabulum retinere satiùs est visum.

ME-

ΜΕΣΟΘΙΝΙΑ καὶ ΜΕΣΟΘΙΝΙΤΑΕ.

Lib. IV. Cap. XXVII. ὧν δ' ἐξ Ἀλιζώνων πλείστοι καὶ ἐς πόλεμον ἀγαθοὶ. ἐς καὶ μεσοθινίτας ὁ κοινὸς ἐπικαλῶν. Alizonas, sive ut Eustathius scribendum præcipit, pleriſque non obtemperantibus, Halizonos, memoratos Homero, Herodoto, Straboni, Stephano, & alijs, quamquam cum aliquâ Scripturæ varietate, Scythiæ Europæ Populos, communi Græciæ Byzantinæ recentioris Dialecto *Meſothinitas* dictos, credendum ſcilicet Pachymeri eſt. Ad intelligendam autem ejus appellationis rationem affulgere ſortè lux nobis à Plinio poterit qui lib. 5. cap. 30. Haliſernem (niſi error in Scripturâ eſt) eorum Civitatem in eâ orâ collocat, quam idem deinde cap. 32. à Thynis univerſam docet habitatam. unde quòd in mediâ Thyniâ eſſent facilè Meſothyni à Græcis dici potuerint. A quâ Etymologia ſi quis abhorreat ob diſcrepantem ſcripturam vocis, Thynia, per y ſcripta, à Thiniâ Pachymeri memoratâ, quam ille ubique per i ſcribit, accipiat aliud veriloquium in Strabonis teſtimonio fundatum. Is enim lib. 13. in Troadis deſcriptione Allazonium Oppidum Halizonum iſtorum, quos alij, ut indicavi, Allazonas vocant, collocat ad lævam Aeſepi amnis. quia enim ἁλὶ littus Græcis ſonat, Halizones inter littora hinc Fluminis Aeſepi, hinc Propontidis ſitam regionem incolentes, meritò μεσοθινῆται dicti fuerint. Nec omittenda ex occaſione declaratio loci noſtri Autoris cap. ix. lib. 1. cui quæ hîc diximus ſacem præferunt. Scribitur ibi ſic: πρὸ δὲ καὶ τοῦ Παλαιολόγου ἐς κεφαλὴν πταγμὸς μεσοθινίας καὶ ἀυτῶν ὑπιμάτων ὀλίγα συνεξαιρεῖται, καὶ τὰ πολλὰ κατ' Ἰταλῶν φρονήσεως &c. Narratur illic Michaëlem Palæologum tũ cum maxime ac ſtrenuè exerceret præfecturam ſibi creditam Romanarum Copiarum contra Italos pugnantium, monitum à Coty quodam de conſilio Imperatoris excæcare ipſum parantis, fugiſſe cum monitore in Perſidem. Sed quid ſibi vult quod Palæologus ἐς κεφαλὴν πταγμὸς dicitur μεσοθινίας καὶ ἀυτῶν ὑπιμάτων. Traditam illi fuiſſe regendam Meſothiniam Provinciam nulla uſquam alibi eſt mentio. Et Provinciam hîc ſive regionem μεσοθινίας vocabulo indicari, vix ferat continuè adjuncta mẽtio *Optimatum*, & quidem cũ pronomine *ipſorum* καὶ ἀυτῶν ὑπιμάτων. quîd hic dicemus? Aliud ſanè poſtquam multa diſquiſivi non occurrit, niſi μεσοθινίαν hîc poni pro legione quadam aut parte Romanarum Copiarum ex ijs conflatâ Militibus, qui Meſothinitæ vulgari linguâ dicebantur. Hoc videtur nos docere noſter Autor dum illo cap. xxvii libri iv. ſic loquitur ex verſione noſtra: de Romanis agens Copijs validiſſimis Ioannis Deſpotæ ductui permiſſis: *Conflabatur hic Exercitus ex differentibus corporibus & velut Collegijs Militum.... unum erat Paphlagonicum.... aliud cum & ipſum multitudine, tum vi & arte præſtans bellica, ex Halizonibus quos Meſothinitas vulgare dicat idioma.* En quid Meſothinia hæc fuerit cui tunc præpoſitus Michaël Palæologus ab Imperatore fuerat: non regio, ſed legio μεσοθινία Pachymeri dicta, compendio militariter loquentibus tum ſortè uſitato; quale adhiberi hodieque videre me memini in narrationibus præliorum aut oppugnationum in noſtrâ Galliâ, ubi Legiones, Navarica, exempli cauſâ, vel Nortmannica, Navarra & Nortmannia dici non rarò leguntur. Iam ſatis cobęret, quod additur, καὶ ἀυτῶν ὑπιμάτων in quo modus ipſe loquendi gradationem indicat. ut aliquid amplius licet in eodem genere, Optimates iſti fuiſſe intelligantur. Nempe non ſolùm Imperator Michaëlem Palæologum Legioni Halizonum Meſothiniæ vulgò nuncupatæ ἐς κεφαλὴν ἔπαξεν, *meit en teſte*, ut Galli hodiè loquuntur; hoc eſt, Ducem præpoſuit; ſed etiam (quod honorificentius ſuit) ſubeſſe eidem voluit Cohortem ὑπιμάτων dictam, de quâ voce vide ſis, Lector, quæ paulò inferiùs annotabimus. Non omittam admonere apud Acropolitam cap. 64. Hiſt. μεσοθωνίαν, de quâ hîc actum, cum ν ſcribi. Codices Pachym. cum ι μεσοθινίαν conſtanter ſcribunt. Hos nos expreſſimus. Sic & in Tocharorum, & alijs quibuſdam vocabulis Acropolita à noſtro

differt. nec noſtri judicij eſt definire uter erraverit. quare rem integram relinquimus, quod reperimus damus.

M E P E.

Lib. III. Cap. XXI. Ὁ δὲ καὶ (γυναῖκα τὴν τοῦ γυναικὸς Δεσπότου Ἰωάννου) τῷ μάπῃ Ἰβηρίας Δαβὶδ εἰς γάμους ἐδίδοτο. Air Mepe Iberiæ Davidi datam in uxorem filiam ſpuriam conjugis Deſpotæ Ioannis. ubi quid ſuſpicemur aliud quàm ſupremam in Iberiâ poteſtatem vocabulo iſto deſignari. ut ſicut Cralis in Serbia, Sultan in Perſide tunc dicebatur, qui rebus illic præerat; ſic Iberorum Aſiaticorum Rector *Mepe* vocarerur. De quo tamen, ampliùs, pronuncio, quoad certius ejus rei teſtimonium ſuppetat.

M E T A A H Ψ I Σ.

Lib. V. Cap. VIII. ὅτι πάντων ἄλλων, πλὴν μεταλήψεως· ἣν δὲ ἴχνους. Ait admiſſos ad omnem communionem ſacrorum Latinos à Græcis juſſu Imperatoris, reconciliationem Eccleſiarum procurantis, exceptâ μεταλήψει quam non quærebant. Et tamen antea dixerat eos communicaſſe etiam ἐν μεταλήψει τοῦ θείου ἄρτου ὃν ἀντίδωρον λέγουσιν. *in perceptione ſacri panis quem antidorum dicunt*. qui panis cum repræſentaret Euchariſtiam, videntur etiam Latini non recuſaturi eam cum Græcis percipere. Nimirùm μετάληψις ex uſu Græcorum propriè ſignificat ſumptionem vini conſecrati, ſive ſpecierum Sanguinis Chriſti, quam ideò in communione laicâ Latini *non quærebant*; ὅτι ἴχνους, quòd eâ ſibi ſciebant interdictum ritu Occidentalis Eccleſiæ. Docuit me hanc proprietatem vocis μετάληψις vir pererudirus, & in primis ſciens Græcorum Rituum Iacobus Goar O. P. qui Notis ad Liturgiam S. Ioannis Chryſoſt pag. 150. Eucholog. refert: Græcos in ipſa altaris conchâ depingere imaginem Chriſti Domini Pontificijs veſtibus ornati, decuſſatis manibus panem conſecratum dextrâ, Calicem verò ſiniſtrâ proferentis, inſcripto ad dexteram & ſacrum Chriſti Corpus vocabulo, μετάδοσις; ad lævam verò & calicem, noſtrâ hac voce μετάληψις. Hinc habemus μεταλήψεως vocabulum aliquando propriè accommodari ad perceprionem ſacri Calicis. dixi, aliquando, quia præter id quod ſuperiùs, ut modò admonebam, μετάληψις adjungitur τῷ θείῳ ἄρτῳ: etiam infra cap. xxxvi. lib. vi. Imperator moribundus dicitur: πλὴν ἀγίου μεταλήψεως δέχεσθαι. Videtur autem indicare illic Hiſtoricus voluiſſe, ſumpſiſſe tunc illum Euchariſtiam quo modo ſolebant ſumere morituri apud Græcos; hoc eſt ſub utraque ſpecie. Nam æquè opinor ad utramque ſpeciem pertinenr memorata paulò priùs σύμβολα τοῦ δεσποτικοῦ θανάτου. Niſi fortè quis ſuſpicetur extremo languore conflictantibus dari ſolitam alteram tantùm ſpeciem, nempe liquidam, quam commodiùs tranſmitterent per fauces catharro obſeſſas. Et ideò μεταλήψεως ſolius, hoc eſt vini conſecrati, converſique in Chriſti Sanguinem, factam hîc mentionem, quòd id ſolum tum Auguſtus perceperit. Nam ſolitos jam olim Græcos fuiſſe ægrotis in eum vi morbi ſtatum redactis, ut ægrè panis ſpecies glutirent, ne ſine viatico abirent, ſpecies vini miniſtrare ſoles, docet Petrus Arcudius lib. 3. de concordiâ Eccleſiæ Oriental. & Occidental. &c. pag. 335.

M E T O X I O N.

Lib. IV. Cap. VIII. καὶ εἰς μετοχιὸν τῆς Ἁγίας. Agit de domunculâ cum Sacello Divi Nicolai ad mare ſitâ, quam dicit fuiſſe μετοχιὸν τῆς Ἁγίας *Metochium* Oxeæ Inſulæ Propontidis ad quam deportari juſſus Expatriarcha Arſenius, in eâ ædiculâ, quippe imminente in rectiſſimum illuc trajectum, aut fortè etiam ad Monaſterij Oxeenſis, cui addicebatur eò relegatus Arſenius, jus dominiumque pertinente, obiter is depoſitus eſt. Libro v. cap. ii. nomen idem iterùm à noſtro adhibetur in

his

his verbis: τῷ δὲ μόνῳ ἐκείνῳ (loquitur de Monasterio quod fuerat Blemmidæ) τὴ τῦ γαληνοῦ μόνῃ ὑποτιθῦναι εἰς μετοχίῳ. Indicat Monasterium quod fuerat Blemmidæ, contributum & subjectum Monasterio Galesij. Aliquæ Religiosæ familiæ habent extraordinarias domos, quædam quæ vocant *Hospitia*, ubi diversentur illarum Ministri aut Religiosi, qui negotij causâ in locis illis peregrinantur. Videtur quid simile voce μετοχίῳ hîc designari.

MHNOAOΓEIN.

Lib. IV. Cap. XXIX. Ε'δὴ δ' ἦν καὶ σεσάλφ, καὶ ὑπογεγράφειν βασιλικῶς· πλὴν δὲ μηνολογῆν. Hoc loco μηνολογῆν significat mensem apponere Diplomatibus aut chartis Regijs; quod sibi uni Michaël Augustus reservatum voluit, nominatim excipiens ne id Andronicus Filius, quem in Imperij consortium admittebat, facere, se vivo, posset. Vnde idem noster in Andronico (quod aliud opus, Deo dante, mox edemus) lib. 1. cap. 1. narrat eum post Patris Michaëlis mortem primum in scripto jussu Regio mensem apposuisse: αὖτη πρῶτος μηνολογησάμενος πρόσταγμα. quo eodem scripto ad Patriarcham perlato, ait illum cum mors Michaëlis celaretur, Pachymeri sibi ipsi fortè adstanti regiam illam chartam dedisse, ἐρευνῶν εἰ ἄρα τὸν ἔχοι γνῶναι ἀφ' οὗ χαρακτῆρος, ἢ πῶς ἂν εἴη ὁ μηνολόγημα: *quærens num qua ipse conjectura certò posset dignoscere cujus manu expressus mensis esset*. si enim Andronici esse constaret; certum foret argumentum obijsse Michaëlem. Ne autem id facilè discerneretur in causâ erat, quòd manus & forma literarum Andronici, sic congruebat cum Paternâ, ut nonnisi ægrè, etiam à perito distingueretur: ὥστε τοῦτον γὰρ καὶ παρεῖκτο τοῖς τῦ πατρὸς, ὡς μὴ ῥᾳδίως ἀφεγνῶναι ἔχειν καὶ ᾧ ἐδήμουν. Gregoras lib. 4. pag. 52. Edit. Basil. An. 1562. referens ornatum insignibus Imperij à Patre Andronicum, addit: ἐπέτρεψε δ' αὐτῷ ὁ πατὴρ καὶ δι' ἐρυθρᾶς ὑπογράφειν γραμμάτων πρόσταγματα, ἢ μήπω μέχρι καὶ ἴνδικτον· ἀλλὰ, Ἀνδρόνικος Χριστῦ χάριτι Βασιλεὺς Ῥωμαίων. *Permisit verò ipsi Pater edictis subscribere rubris literis; cæterum sine mense & Indictione: sed; Andronicus Christi gratia Imperator Romanorum*. Hæc Gregoras. ex quibus intelliges quid sit quod Pachymeres scripsit ὑπογράφειν βασιλικῶς *subscribere regiè*. est enim id ὑπογράφειν δι' ἐρυθρᾶς *subscribere rubris literis*.

MNHMONEYEIN καὶ MNHMOΣYNON:

Lib. V. Cap. XII. Ὅπως ἐνεδίδου ἀπελθόντας Ἀρχιερεῖς λειτουργῶν τε καὶ μνημονεύειν: Hæc offerebantur à Græcis Papæ, si vellet abstinere à juvandis Latinis Constantinopolim tunc occupantibus. Verbo μνημονεύειν significatur distincta mentio Papæ in Sacris Græcorum Liturgijs publicè, ac nominatim facienda. Ipsa porrò talis commemoratio ὁ μνημόσυνον absolutè antonomasiâ compendiariâ dicitur in hâc Historiâ, ut superiùs diximus verbo ἐκκλησία. Ab hâc Romani Pontificis inter sacra commemoratione cur tantoperè Græci abhorrerent, causam non esse, sapienter ostendit Imperator, his illos urgens verbis: τίνα δ' ἔχει αἰτιολογίαν ἢ ἐπ' Ἐκκλησίας ἀφορᾷ τῷ ὀνόματι (subaudi, Papæ) ὅπου γε καὶ μὴ Ῥώμας ὄντας ἔστιν ἄλλους, οὐδένα μετέχειν τιμῆς δὲ τῆς κοινωνίας, τοῖς ἐκκλησιάζουσι ζωπυρουμένης τῷ ἱερεῖ. quasi diceret: quid tantùm refugitis à nominando inter Sacrum Papâ, cum ibi multos alios, minoris utique dignitatis, nominatim exprimi usu olim legitimo invaluerit? Verissima hæc sunt: Nam in Liturgiâ S. Ioannis Chrysostomi hæc legimus pag. 78. Euchologij, ἐντεῦθα ὁ ἱερεὺς μνημονεύει ὧν θέλει ζώντων καὶ τεθνεώτων. Ὑπὲρ ζώντων λέγει. Ὑπὲρ σωτηρίας, ὑπομονῆς, ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν τῦ δούλου Θεοῦ Ν. *Hic Sacerdos meminit quorum vult vivorum & mortuorum. Pro vivis dicit: pro salute, protectione & remissione peccatorum servi Dei N.* En ut nominatim mentio fit in Sacro quorumvis ab arbitrium Sacerdotis: Pag. deinde 79. Ὁ δὲ ἱερεὺς ἐκφωνεῖ· ὑπὲρ πρώτου μνήσθητι Κύριε τῦ παναγιωτάτου Μητροπολίτου ἡμῶν τῦ Ν. *Sacerdos verò exclamat: In*

primis memẽto Domine, sacratissimi Metropolitæ nostri N. quilibet igitur Episcopus à Sacerdote in Diœcesi ejus celebrante, nomine expresso memoratur. quinetiã, ut mox additur, idé honos habetur simplici Sacerdoti, & Imperatoribus. Sic enim adscribitur: καὶ ὁ Διάκονος ἐπὶ τῆς θύρας τοῦ λέγει. τῶν δ' ἅγιος παναγιωτάτου Μητροπολίτου ἡμῶν Ἐπισκόπου ὅστις αὐτὴν καὶ ἐπὶ τῶν προσκομιζόντων τὰ ἄχραντα δῶρα τούτων ἀλλαβέσθαι ἱερέως τῶν δ' ἡμῶν· ὑπὲρ σωτηρίας τῶν ἀοιδιμωτάτων καὶ θεοφυλάκτων Βασιλέων ἡμῶν καὶ πάντων καὶ παντὸς· ὁ χορός· καὶ πάντων καὶ παντός. *Et Diaconus ad ianuam stans, dicit: .... & pro offerente sacra munera hæc devotissimo Sacerdote N. pro salute piissimorum, & à Deo custoditorum Imperatorum nostrorum, & cunctorum & cunctarum. Chorus repetit, & cunctorum & cunctarum.* Quia enim Imperatorum vocabulo Augustus & Augusta cum liberis eorum significabantur, addebatur ista utriusque sexûs expressio.

M N I A.

Lib. IV. Cap. XVIII. Ἔστι καὶ ὃ ἐν μνίοις θαλάσσης, ἐστὶ τῆς νέας ἀποπίνοι θαρρῦντι σώζεσθαι. Non solùm alga & muscus, sed quidquid innatans aquis soliditatem aspectu mentitur quandam, *μνίων* vocabulo designatur: quantum ex collatis Hesychii, Suidæ, Oppiani, Nicandri & aliorum locis datur intelligi.

M O P E O N.

Lib. III. Cap. VI. ἀπὸ τῆς μορέως ἀγομένη Λατίνῳ. Quæ olim Peloponnesus dicebatur, eam hodiè Græci vulgò *Moream* vocant. Videtur autem Pachymeris ætate, ὁ μορέως dicta. unde & hanc vocem supplevimus in lacunâ capitis ix. ejusdem lib. iii. Ad quem locum vide Notas. Alicubi tamen Pachymeres *μορέαν* scribit: sed constantiùs in neutro id vocabulum usurpat.

M O Σ Υ N E Σ.

Lib. IV. Cap. XXVII. Ὅσα τε ὑπὲρ μαρυανδινούς τε καὶ μόσυνας. Scio alios Scriptores Mosynos non Mosynas hos populos vocare; tamen cum *μόσυνας* non possit esse à recto *μόσυνοι* sed à *μόσυνες*, plus sapere quàm meus Autor nolui.

M O Υ Γ O Υ Λ I O I.

Lib. V. Cap. IV. ἐξ ὁμοφύλου Τοχαρέως ἢ αὐτοῖ μουγουλίους λέγουσι. Videtur dicere: Eos quos Byzantini Tocharos vocarent; ipsorum Tocharorum usu & linguâ Mugulios dici consuevisse.

M Υ P I O Σ Τ Υ Σ.

Lib. VI. Cap. XX. Ἐμαρτύρησε δὲ καὶ πλείστους ἐκ μυριοσίας ὅλας ἀλόχῳ τῇ ἑαυτοῦ καταναυσάντων. Hoc vocabulum *μυριοσίας* sic scribitur in duobus ms. ms. Vaticano omittente. Flectitur videlicet à recto *μυριοσίς*. quo non dubito, etsi alibi exemplum non reperi, quin Pachymeres *μυριάδα* significet. Sicut cap. xxxiii. lib. vi. ἑκατοντάς centuriam appellat, sic scribens: ἐξ ὅτι πλῆθος ἀρχαῖς ἑκατοντάσι διαλαμβάνουσι. Et ejus æqualis Scriptor Georgius Acropolita χιλιοσύα Chiliadem nominat in his verbis pag. 4. Edit. Reg. ὁ δὲ αὐτοκράτωρ τοὺς ἐπὶ τὸν πόλεμον χωρῆσαι χιλιοσίας πολλάς. ubi rectè doctissimus Interpres Leo Allatius χιλιοσίας πολλὰς reddit: *multa millia*.

N O Σ I A.

Lib. VI. Cap. XXXII. Καὶ ὡς νοσιὰν τὴν Ῥωμαΐδα καταλαβὼν κατ' ἐλπισμὸν ἔχοντες. Vocabulum νοσιὰν sic clarè scribitur in Codd. Barber. & Vatic. Allatianus autem videtur legere νοσσὰς: sed ex cæteris quoque vestigijs titubantis illíc calami satis apparet errorem esse, ac omninò rescribendum ubique νοσιάν. Videtur autem νοσιὰ positum à Pachymere ἀγχιστικῶς pro νοσσία, quæ vox significat *Nidum cum pullis implumibus*.

lus. Perstringitur enim proverbiali similitudine confidentia Latinorum, qui Romaniam, hoc est Imperatoris Constantinopolitani ditionem universam; tàm facilè se comprehensuros sperarent; quàm ludibundè à fortè incurrente tollitur avicularum recens ovis exclusarum tota cum ipso nido familia.

ΟΙΚΕΙΟΧΕΙΡΟΣ.

Lib. VI. Cap. XXVI. Μέλης ὁ οἰκειοχείρεως ἀσφαλείας μὴ μόνῳ παρασκαζ τλιὲ ἐρμάλιν, ἀλλὰ καὶ πλέῳ ἰδ ἕτοιμος εἰ καλδοι παρέχειν. De Muzalone malis inflexo ad obsequendum Imperatori. quæ sint istæ οἰκειοχείρεως ἀσφάλειαι divinandum. nam illud οἰκειόχειρες alibi non reperi. licet opinari, voluisse significare Autorem, non solùm spopondisse Muzalonem obedientiam in posterum, sed ea prompti obsequij documenta in præsens exhibuisse, quæ fidem abundè facerent sponsioni; & Imperatori metum omnem adimerent, ne promissis ille postmodum non staret. sint ergò οἰκειόχειρες ἀσφάλειαι cautiones & securitates; quasi dato pignore ex proprijs in antecessum repræsentatis spondentis officijs acceptæ.

ΟΞΕΙΑ.

Lib. V. Cap. XVII. ἐνδύτλιν ὁκ χρυσοπάσου ὀξείας ἀλλὰ μαργάρων &c. Duo hic sunt adjectiva fœminina sine suis substantivis; supplendis videlicet à Lectore, ut fit cum frigida simpliciter ponitur, pro aquâ frigidâ. voci χρυσόπασος videtur ex Autoris mente subjungenda ἔσθης aut ξυσὶς ex Eubulo Comico, cujus Pollux initio libri sexti hæc refert verba: ταῖς ξυσὶν ταῖς χρυσοπάσοις φοίνιξιν. verbum στρώννυμι ἐνδύτῃ convenit quæ stragulum aut instratum supremum erat Aræ maximæ, ut suo loco declaramus. vocabulo ὀξεῖα equidem βαφὴ adapraverim ex Eustathij loco mox describendo verbo ὀξυλδικὸν: ex quo intelligitur ὀξεῖαν βαφὴν roseam esse tincturam.

ΟΞΥΛΔΙΚΑ.

Lib. IV. Cap. XXIX. Καὶ τὰ ὀξύλδικα σχήματα ἀπεβάλετο καὶ πόπον. Verti: è roseo candentia insignia, doctus ab Eustathio ad Odyss. κ. ubi cum ex Chæremone retulisset, Ὅτι χοιρὸς μὲν τὰ αὖθι ἔαρος πίνεται πόνια ὑπάλειπτα. ἰδίως δὲ τὰ ῥόδα, ὀξυφεγγῆ καὶ ἔαρος πρωτίμαπα. sic continuò admonet: ἔνθα ὅρα ὃ ὀξυφεγγὲς, χρήσιμον ὂν εἰς ὃ ποιοῦν τὸ νόημα ἢ ὀξείας βαφῆς. *Ubi observa vocem* ὀξυφεγγὲς, *utilem ad intelligendum quænam verè sit tinctura quam* ὀξείαν *nominant*. quibus verbis satis indicat ὀξεῖαν βαφὴν trahere aliquid è colore vigentis rosæ, aut potiùs eundem ipsum esse. Itaque jure opinor meo ὀξύλδικον sum interpretatus è roseo cãdens. Neque tale fuisse Imperij gradu inferiori à Despotâ participati insigne, novum est; cum & rubeus & candidus ex quibus ὀξύλδικον mixtus est, ambo Regiæ potestatis characterem usu antiquo præferant. utique cum purpura in veste regiâ, candor in Diademate commendaretur. Sed & habemus Pachymeris ipsius testimonium hoc confirmans lib. vi. cap. xxxiv. ubi cum retulisset decrevisse Imperatorem ornare Ioannem Principem Lazorum, postquam ei filiam Eudociam despondisset, Insignibus quæ tribuerentur Despotis usu aulæ Constantinopolitanæ, mox illa ipsa Insignia Despotæ vocat τὰ ὁκ πορφύρας δίχεσα. bicoloria ex purpurâ, hoc est ut hic loquitur, ὀξύλδικα ex candido & roseo mixta.

ΟΠΤΙΜΑΤΟΙ.

Lib. I. Cap. IX. Τῷ Παλαιολόγῳ εἰς κεφαλὴν πανωμὶς μεσοθυρίας καὶ ἀυτοῦ ὀπλιμάτων. Docuit nos pridem eruditissimus Rigaltius in Glossario, quod ipse didicerat ab Autoribus idoneis ibi laudatis, ὀπλιμάτες vocem esse Castrensem, certum genus aut ordinem Militum signantem. unde tantò magis confirmantur, quæ de vocabulo μεσοθυρία Legionem aut Cohortem sic nominatam indicante supra suo loco diximus

omni-

omninò illo Pachymeris loco Michaëlis Palæologi militaris Italico navata bello indicatur opera. unde illa verba τὰ πολλὰ κατ' Ἰταλὸν στρατηγῶν, de industria sic verti, ut de bellicis ejus, quo de agitur facinoribus sermonem hîc esse Lector intelligat. quænam verò & ex quo genere hominum Cohors hæc Legiove Optimatum dicta in Romano tunc esset Exercitu, difficile divinatu sit in Scriptorum ejus temporis eâ de re silentio. Fieri potuit ut Nobiles voluntarij, & suo sumptu militantes sic appellarentur. qui Optimatum vocabulum domo afferrent indicium natalium Patriciorum aut censûs domestici. Fortè etiam qui militarem fortitudinem experimentis illustribus probassent, in certam honoris gratiâ segregati Legionem hoc designabantur nomine: quomodo autor est Olympiodorus in Excerptis Photianis τὸν Ῥοδογαΐσου Γότθων σὺν κεφαλώτας, capita ipsa & præstantissimos quosque Gothici Exercitûs quem ductabat Rodogaisus, Optimatos sive Optimates fuisse vocatos. habemus etiam ex Mauritio lib. 2. strateg. cap. 3. unumquemque Optimatum, Militem sibi obsequentem secum duxisse, qui ὡπλισμένος armatus dicebatur. quod ipsum argumentum est excellentioris supra vulgus Militum dignitatis ὁπλίτων, ad quam respicit vox ἀσπιδῶν hîc à Pachymere posita, indicans superiorem honoris & dignationis gradum in Præfecturâ Optimatum supra Præfecturam Mesothiniæ fuisse.

ΟΤΔΕΙΣ.

Lib. III. Cap. XXII. ἐνεπίσευσε δὲ τὰς Θεώπας οἰκονομίας ἐξισώσῃς ἀνδράσιν ὕδεσι. Videtur hîc novè usurpatum adjectivè vocabulum ὕδης in dat. plurali ab ὕδας ad significandum viles homunculos de fæce plebis ac nihili. Nam τοῖς ὕδεσι statim opponit μεγάλους, sic subjungens: μεγάλων ὑπὸ τύπους πεπαγμένων ὁ πρώην. Lib. iii. cap. xviii. Iosephus Galesij Germanum Patriarcham alloquens, ait: Καὶ σου ὀλιγωρῶν ὡς μηδενός. Hîc quoque positivè, ut sic loquar, usurpatur ὁ μηδὼς. Nempe non verus sed intrusus, & suppositicius Patriarcha Germanus habebatur. hoc exprimit noster verbo *nullus*, μηδὼς.

ΠΑΠΙΑΣ.

Lib. V. Cap. V. Γλυκᾶν Κεφαλήτην καὶ μέγαν Παπίαν ἐσύρων. De Magno Papiâ sic Codinus cap. 5. num. 34. ὁ μέγας Παπίας (sic enim scribit cum noster π simplex ponat) ἔχει μὲν πάλαι ὑπηρεσίαν ἀνεπιγνωστον, νυνὶ δὲ ὐδεμίαν. *Magnus Pappias habuit olim ministerium incognitum: nunc autem nullum.* Tamen Pontanus noster ad Cantacuzenum docet ex Zonará Magnum Pappiam dictum Iudicem illum summum ad quem Commentarienses de personis Reorum & numero, de qualitate delictorum, de clausorum Ordinibus referre debebant.

ΠΑΡΑΚΟΙΜΩΜΕΝΟΣ.

Lib. III. Cap. XVI. Καὶ ὁ Μαχητὴς, ὃν Παρακοιμώμενον ὁ Κρατὴς ἔσχε. Et paulo post καὶ τὸν Παρακοιμώμενον Μαχητὴν. Apparet ex his officij Aulici id vocabulum esse: unde & mox eo, sine proprio nomine virum idem designatur, dum additur; ὧν δ' ὑδρομύστης ὁ παρακοιμώμενος. Erat nempe hic, ut loquitur Codinus, Cubiculariorum & Epheborum Imperatoris caput. ὁ παρακοιμώμενος τῷ κοιτῶνι διρίσκεται κεφαλὴ τῶν ἐν τῷ κοιτῶνι παιδοπούλων, καὶ τῶν κοιτωναρίων. Quocirca equidem Præfectum Cubiculi latinè dixi: licet viderem Vvolfium in Excerptis Gregoræ subjunctis Cubiculariũ interpretari. Sed veram ejus vocis notionẽ magis videtur Pontanus assecutus initio sui Cantacuzeni, ex cujus sententiâ interpretor, ut dixi, παρακοιμώμενος hoc loco, Cubiculi Præfectum, nempe Imperatorij, sive ut interdũ dicitur, sacri Cubiculi. Quia verò hujus erat officium excubare noctu Imperatori, aut excubijs præesse, παρακοιμώμενος vocatur plus significante vocabulo quàm sonet; haud ad interpretationẽ suffecturo excubitoris nomine, quòd æquè cuivis Cohortis Vigilum Gregario conveniret.

veniret. Pachymeres lib. vi. cap. xii δεξιοῦται πίμπειν τῷ κοιτωνίτῃ παρακοιμώμενῳ βασιλικῷ βασιλεῖ. En ut singulari nomine effertur hoc nomen personam indicans præstantem, majorisque dignitatis quàm quantam capiat Excubitoris simplex mentio. Videtur officium simile ejus quod in Aulâ Romanâ hodiè vocant *Maestro di Camera*; & in Gallicâ: *Premier Gentilhome de la Chambre*. sed & παρακοιμώμενος generale interdum vocabulum esse, omnes indicans, qui ex officio in Cubiculo Imperatorio stationem ordinariam habebant, intelligitur ex ijs quæ annotamus ad vocem σφενδόνη.

ΠΑΡΑΠΛΗΚΤΙΖΕΙΝ.

Lib. V. Cap. XI. Ὥστε καὶ σὺ μὲν λέγοιτας ἐκ Πατρὸς Υἱὸν καὶ ὑμᾶς δὲ ἐκ Πατρὸς δι' Υἱοῦ τὸ Πνεῦμα Ἅγιον ἐκπορεύεσθαι, παραπλησίζει καὶ ἄμφω εἰς Θεοῦ μυστήρια παρακύπτοντε: Ex abundè perspectâ notione vocabulorum παραπλὴξ & παράπλησις, licuit significatum divinare verbi παραπλησίζει Lexicographis vulgaribus indicti; & tamen à Sancto Gregorio Nazianzeno usurpati, cujus locum Ioannes Parastron, qui hîc loquens inducitur, tacito autoris nomine recitat. Sanctus enim ille Doctor Oratione de Spiritu Sancto ante medium, cum hanc proposuisset interrogationem Hæretici Pneumatomachi τίς οὖν ἡ ἐκπόρευσις; *quæ igitur est processio?* Respondet: ἀπὸ σὺ τὴν ἀγεννησίαν τοῦ Πατρὸς, κἀγὼ τὴν γέννησιν τοῦ Υἱοῦ φυσιολογήσω, καὶ τὴν ἐκπόρευσιν τοῦ Πνεύματος. *Edisserе tu mihi ingenerabilitatem Patris, & ego generationem Filij enarrabo & processionem Spiritus.* Tum subdit: καὶ παραπλησίσωμεν ἄμφω εἰς Θεοῦ μυστήρια παρακύπτοντες. *& insaniemus ambo in Dei mysteria immittentes oculos.* Ita scribitur hic locus in editione merè græcâ Basileensi Anni 1550. pag. 221. vers. 4. longè meliùs quàm in Parisiensi Græco-latinâ, ubi παραπλησίσωμεν legitur quasi ex παραπλήσσω quod rectum non est.

ΠΑΡΟΧΕΤΣ.

Lib. II. Cap. XXIX. ἐμήνυσε γε πρύτανιν Τύπιν καὶ παροχέα ὡς δυνατὸν ἐμεγάλυνεν. Ita Codd. B. & A. Vatic. pro his habet: καὶ ἐγραμματοκομωδιῶν ἐμεγάλυνε. præterquam error est in scripturâ θ intruso in locum τ in voce γραμματοκομιστῶν, etiam videtur, ut non rarò solet hic interpolator potiùs quàm descriptor Pachymeris aberrasse à mente Autoris: qui cum dicit πρύτανιν Τύπιν καὶ παροχέα μεγαλυνῆναι. Autorem & præbitorem horum magnificatum fuisse ab Imperatore, non vult significare ipsum præmio effecisse Tabellarios, qui lætum nuntium attulerant; de mercede quippe illis liberaliter persolutâ dixerat antea: καὶ αὐτὸδου μὲν τῷ λόγῳ τὰ μείζω: sed vel agit de Cæsare, qui rem tantam feliciter fortiterque peregerat; cui propterea se debere profiteretur Imperator successum istum; & ejus virtutem ac meritum eo nomine celebraret: vel per voces πρύτανιν καὶ παροχέα Deum indicavit bonorum omnium fontem, cui peculiariter acceptam referens tam insignem felicitatem eum magnificaverit. Hoc confirmari potest ex ijs quæ mox subdit. Συνεκάλει πάντας εἰς ἐυχαριστίαν τῷ κρείττονος; *provocabat cunctos ad gratias Numini agendas.* Et hujus gratulationis occasione habita Concio, quæ capire sequenti recitatur, multa habet in hanc sententiam. Quod hîc peculiariter notandum venit est vox παροχὴς posita ut videtur pro παρόχῳ *prebitor, largitor*. cujus formę exemplum haud passim reperias. Legitur tamen & inferiùs lib. vi. cap. xxiii. ubi recitato D. Damasceni loco Patrem æternum προβολέα τοῦ ἐκφαντορικοῦ Πνεύματος *Prolatorem* sive *emissorem enunciatorij Spiritus* vocantis; ait, quosdam ut falsò affictum Damasceno hoc dictum rejecisse, quosdam autem id legitimum ejus Sancti Doctoris testimonium agnoscentes, in eo vocabulum προβολὰς in παροχὰς mutasse.

Γ Η Λ Ε Τ Σ.

Lib. VI. Cap. X. Γέγραπται γὰρ εἰς παροιμίαν καὶ Πηλεὺς ὠφλεν αὖ ἢ ἐκλύσθη. Peleum hîc memorari Patrem Achillis, & in exemplum caſtimoniæ proponi, apparet; ut ſtatim poſt Ariſtidem in ſpecimen abſtinentiæ à furto alieniſſimæ. Non tamen occurrit adhuc mihi teſtimonium antiqui Scriptoris iſtam eximiam pudicitiæ laudem Peleo aſſerentis, cujuſmodi quodpiam obverſatum animo ſcribentis hæc Pachymeris ſuſpicor. neque enim videlicet omnia quæ ille legit in noſtras venére manus: ac fortaſſe ne nunc quidem ſuperſunt. quàm multa enim vetuſtatis Græcæ monumenta quingentis his ferè annis, quot à Pachymeris ætate ad hanc noſtram intercedunt, perire funditùs contigit; aut certè hactenus ἀνέκδοτα ſervari. ſed nec cuncta edita vidimus. Animadverto tamen Homerum crebrâ quam inſert mentione Pelei frugalitatis ei virtutiſque laudem ferè tribuere videri: quarum videlicet merito ab Actore Pthiæ regnante, ad quem ex Aeginâ confugerat, proprijs filijs prælatus, generque ac Regni ſucceſſor electus ſuerit, ut Euſtathius refert ad Iliad. β. pag. 321. Ed. Rom. ad quam fortè Hiſtoriam alluſerint fabulæ quæ prælatum Dijs ipſis judicio Principis Deorum, in felicitate nuptiarum; conceſsâ ipſi in Sponſam Thetide quam Iuppiter ipſe pro ſe ambire potuiſſet, celebrant Peleum: cujus generis illa ſunt Catulli:

Teque adeò eximiè tædis felicibus auctæ
Theſſaliæ columen Peleu: cui Iuppiter ipſe;
Ipſe ſuos Divum Genitor conceſſit amores.

Nec fortè à genio Pachymeris multum aberraret qui ſuſpicaretur; ita meminiſſe illû Pelei Herois inculpati, ut alluſerit ad etymon nominis ejus ἀπὸ τοῦ πηλὸς quod *lutû* ſignificat, formati, velut innuens: non magis affinem fuiſſe Veccum ſpectatæ ſanctimoniæ hominem, ſuſpicionibus impudicitiæ, quàm ſi fictum ex cretâ & luto corpus, non autem ex carne concretum habuiſſet. Invenio alluſionis non uſquequaque abſimilis exemplum apud Euſtathium ad Iliad. ι, pag. 772. Ed. Rom. explicantem dictum facetum in Cauponem qui vænale vinum turbare fæcium admixtione ſolitus, audivit à quodam: μὴ ποίει Ⓦ οἰνέα πηλέα. *ne facias Oeneum Peleum.* quod ut ἀπροπέλως *ſalsè* dictum ibi Autor laudat, ſic enarrans: μὴ τρυγίαν κακὴν, ἐν τῷ κρατῆρι ὀξαμυνῇς, μεταβαλὼν Ⓦ οἶνον εἰς αἷς πῖθον. ᾧ δοκεῖ παρονομάσθαι παρονομάσας ὁ πηλεύς. *Ne faces diluens & crateri admiſcens muta vinum velut in lutum. Iudicra enim paronomaſia videtur verbo, Peleus, lutum indicaſſe.* Hæc qui non probarit, condoleat infeliciter conantibus, & meliora, ſi habet, ſuggerat gratè accepturis.

Γ Λ Α Τ Ε Ι Α Ι Ε Κ Π Ω Μ Α Τ Ω Ν.

Lib. VI. Cap. XII. ἐμοὶ δὲ τῷ ἐφθῷ ὄντι, ζωμὸν καρποῦ ὠπωρᾶν πανελλομβίας πρὸς ἐκπωμάτων πλατείας εἰς ὁλοχίαν παρατιθέναι quærebam hîc quid eſſent ἐκπώματα πλατεῖα, quas ex ære fuiſſe mox indicat noſter de ijſdem iterùm agens his verbis: χαλκᾶς ἐκείνας πλατείας ὑποδοχάς. ſolus Vatic. χαλκᾶς πίνακας appellat, ſed huic fides apud me quidem, dudùm eſt ex quo decoxit. certè πίναξ nimis generale vocabulum eſt; neque in tabulis aut laminis æreis comm.odè id *frumentum coctum*, ſive jam molitum, mola videlicet ſarris toſti, ut Antiqui loquebantur; ſive granis integris naturali formâ, commodè geſtari potuit. Ne multis: mihi attentè conſideranti hunc locum, veniebat in mentem ἐκπώματα πλατεῖα & πλατείας ὑποδοχὰς dici hîc à Pachymere vaſa menſaria, quæ *Sottocoppe* Italis hodiè dicuntur: quorum eſt uſus in ſcyphis porrigendis. Habent ea ſupernè latitudinem capacem ſcyphorum ſimul multorum (unde πλατεῖαι ἐκπώματα rectè vocentur) labro per circuitum ad aliquam latitudinem reſupinato coronatam, innitentem pedi ſuppoſito rotundo, qui & manubrij uſum præſtat miniſtranti Pincernæ. Ejus formæ lances, aut ſi dicere

liceat, capedines, argenteæ ferè hodiè visuntur in Procerum Convivijs: Tenuiores fictilibus utuntur. ætate Pachymeris nondum peruanis ditatâ metallis, æreæ increbuerant: sed materiæ vilitas encausto picturæ variæ fructus autumnales aſſimulantis tegebatur, ut docet hoc loco noster. Negari non potest quin percommoda fuerit istiusmodi vasis forma ad istas *Eulogias frumenti cocti* tum decorè admovendas aris; tum inde post Sacerdotis benedictionem deportandas in domos tutò; latitudine, ex quâ πλατεῖαι dicuntur, paulisper concavâ, & capacis rotunditatis, facilè admittente materiam talem, & à lapsu prohibente, beneficio editi circum marginis, illius nempe, de quâ dixi, modicè reductæ & altè per circuitum extantis loriculæ. Voces quoque tum ὀκτωμάκτον tum ὑποδοχὴ aptissimè in nostram sententiam accidunt. indicant enim usum istius vasis eò factì, ut pocula, ὀκτωμάκτῳ, imposita exciperet, sic offerenda convivis manu Pocillatoris. Porrò πλατεῖαι videntur substantivè dici. nisi quis malit, cum sola hæc vox ponitur, subaudiendam & tacitè supplendam illam alteram ὑποδοχαί.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ καὶ ΠΝΕΥΜΑΤΙ ΖΩΝ.

Lib. IV. Cap. II. Iosephum Monasterio Galesij Præpositum vocat Pachymeres ἄνδρα πνευματικὸν καὶ ὡς Πατέρα πεφιλημένον τῷ Βασιλεῖ. Primo aspectu vox πνευματικὸς hoc loco videtur idem sonare cum eo quod lib. iii. cap. xix. memoratur πνεύματι ζῶν *spiritu vivens*, quod ibi dicitur de Monachis sanctimoniæ opinione venerandis, sumpta ex Paulo Apostolo formulâ loquendi, quales Imperator pro se adhibuit μισήσας πνεύματι ζῶντας καὶ Συνήθη τῷ Πρεσβυτῇ: tamen si quis introspiciat, aliud in eâ latêre deprehendet haud negligendæ notionis. Argumento sit: quod paulò post eodem capite scribitur: famam emanasse; interdictum Iosepho huic ab Arsenio Patriarchâ fuisse, ne fungeretur officio πνευματικῷ: Græca sic habent: ὡς καὶ ὑπημάσεσι τὸν ἐφ' ᾧ μηδὲ πνευματικὸς ἀναδέχοιτο. Nimirùm πνευματικὸς est Græcis Christianis idem quod Latinis Ecclesiasticis *Confessarius*, ut etiam rectè dudùm Meursius observavit. itaque suspicor ὅ, καὶ, abundare ut sæpè alibi apud nostrum, sic in loco descripto; & cum πνευματικὸς καὶ ὡς Πατέρα πεφιλημένον τῷ Βασιλεῖ Iosephus dicitur, nihil aliud indicari nisi eum Patrem spiritualem hoc est Confessarium Imperatori fuisse. Ex quâ observatione lux affulget posterioribus à me descriptis Pachymeris verbis. Horum enim hinc patet esse sententiam: Iratum Imperatori Patriarcham vetuisse ne Iosephus deinceps etiam privatas ejus confessiones exciperet, ἀναδέχοιτο (de quo verbo quæ suo loco notamus, huc confer) aut ipsum *in foro* (ut loquuntur) *conscientiæ absolveret*. Hactenus siquidem post anathema Imperatori publicè dictum, in quibusdam quæ antiquus usus vetabat excommunicatis permitti, connivendum putaverat Patriarcha, ut Pachymeres superiùs admonuit: de hoc genere videtur & hoc fuisse: nimirùm tolerare ut privatim confiteretur, & in foro conscientiæ absolveretur. id quod nunc tandem offensus instantiâ Iosephi prohibuerit; & videlicet jurisdictionem abstulerit necessariam ad absolutionem validè impertiendam. Vnde cum nihilò seciùs postea Iosephus perrexisset dare, ut priùs, operam confitenti Augusto, & illum videlicet de more absolvisset. ansam Iosephi eriminandi, Arseniani ab eo jam Patriarchâ schismate discissi, sumpserunt, quasi attentasset rem nefariam, ferendo sententiam absolutionis Sacramentalis, sine potestate jurisdictionis, quo modo lata talis sententia sine dubio irrita est. unde id attentasse in Sacramento, nihil minus sit quàm sacrilegium. Est autem & id extra dubium: emanare ab Episcopis ordine Hierarchico jurisdictionem istam. quare si eam ritè Patriarcha revocasset, certum erat, non potuisse deinde Imperatorem à Iosepho audiri aut absolvi sacramentaliter. Ad id porrò quid Iosephus responderet, commemorat Pachymeres, quamvis subobscurè in Codd. B. & A. sed in Vatic. clariùs: negatum nempe ab ipso factum: pertendisse inquam haud eò deveniſſe Arsenium Patriarcham

ut sibi jurisdictionem adimeret, & omninò interdiceret absolutione Imperatoris. Verba hæc sunt Historici sub finem hujus capitis. Κἂν μὴ γεγονὸς ἐφημίδοτο· ὡς καὶ ὁ Ἰωσὴφ Παζιαρχήσας ὕστερον, ἀπολογούμενος ὑπὲρ τούτου, διϊσχυρίζετο. Sic in Codd. duobus. At Vatic. sic habet: ὅμως ὁ Ἰωσὴφ Παζιαρχήσας ὕστερον διϊσχυρίζετο ψεῦδος εἶναι τὸ λεγόμενον (melius diceret τὸ λεγόμενον) ὑπὸ πολλῶν. *Ioseph postmodũ Patriarchatũ gerens pertĕdebat falsum esse quod à multis iactabatur*. nempe ut paulò superiùs dixerat: ὡς χωρὶς ἐκ τοῦ Παζιάρχου βουλῆς ἀπηπορεῖτο (Iosephus) τὴν Βασιλέως ἀνάδοχον. sine nutu & assensu Patriarchę Iosephus ingesserit se ad audiendā sacramentaliter confessionē Imperatoris. φέρε δὲ (subjungit statim) καὶ λόγου ἄξια πολλοῖς, ὡς ἐβουλήθη ὁ Πατριάρχης ἐκεῖνον (Iosephum) ὥστε μὴ εἶναι τοῦ Βασιλέως πνευματικόν. *Fertur scilicet sermone multorum: Patriarcham interdixisse Iosepho ne esset Confessarius Imperatoris*. Ita clariùs, ut dixi, Vaticanus Paraphrastes: à quo germanam Autoris sententiam hîc expressam confirmat Pachymeres ipse, prout ejus contextus ab optimis Codicibus exhibetur, infra lib. iv. eodem cap. xxviii. sic de Iosepho dicens: ὃν ἀφωρίσθαι ἔλεγον ὅτι τῷ μὴ βασιλέα εἰς πνευματικὸν ὑποπεσεῖν δέχεσθαι: quæ ibi sic verti: *Quod illum aiebant in excommunicationem incurrisse, sub cuius interminatione veritum ei olim à Patriarcha fuisset, habere deinceps Imperatorem loco spiritualis filij, & illius confessiones, ut antea consueverat, in posterum accipere*. Non poterit autem me quisquam opinor reprehendere, quod πνευματικὸν Confessarium interpreter, quin priùs arguat vulgatum Florentinæ Oecumenicæ Synodi Interpretem, qui pag. 17. tomi 32. Edit. Conc. Reg. illa verba τιμιώτατος πνευματικὸς χὴρις Γρηγόριος, sic latinè reddit: *Honorabilis à confessionibus Domnus Gregorius*. Erat scilicet Confessarius Imperatoris Græcorum, qui Concilio Florentino interfuit. Vt omittam alia ejusdem notionis verbo πνευματικὸς subjectæ testimonia à Meursio, ut dixi, receitata: quæ si quis omnia consideraverit nę is haud poterit judicare; addidisse me quidquam sensis Autoris mei dum ab eo memoratam πνευματικὴν ὑπόταξιν ad ministrationem privatam Sacramenti Pœnitentiæ, & exceptionis secretarum confessionum retuli.

ΠΟΙΟΤΗΣ.

Lib. V. Cap. IX. Περὶ ὃ καὶ ἡ ποιοσημασία τῆς ποιότητος εἴληπται. Hoc est si ad verbum reddas: *Iuxta quod & appellatio qualitatis sumpta est*. quid autem istud est relativo *quod* indicatum? nempe, ut apparet ex præcedentibus: obliquum adaptari & exequari debere ad rectum, non è converso, rectum ad obliquum. Confido vel ex hoc loco, cui multi alij simili ἀπιστίᾳ, & insuspicabili cohæsione tenebrosi per hanc Historiam occurrunt, assensurum mihi Lectorem prudentem si dixero: Oedipum non Davum esse oportere Interpretem Pachymeris: Scriptoris, si quisquam ullus, antiquarij, cuique meliori jure quàm illi in quem Latinus Epigrammatarius hoc versu lusit; exprobraveris:

Non Lectore tuis opus est, sed Apolline libris.

Sed παρέργων ἡ ποιοσημασία ἄλλης, opus vocat ipsum; & attentus confessus dici à me causam expectat, cur in ποιότητος vocabulo non, ut vulgò consuevit, *qualitatem*, sed *regulam* intellexerim. Vereor enim ut apud plerosque satis sit allegare, quod verissimè possum, manifestum ex inspectione præcedentium verborum; loci sententiam id flagitasse. Non enim deerunt qui exigant etiam aberrationes & deliria Scriptorum ab Interpretibus exprimi; atque adeò in isto genere quàm superstitiosissimè ineptire, fidem vocent. Ajo igitur, opinatum esse me; vidisse aliquid uspiam Pachymerem quo motus ad existimandum sit, ποιότητα regulam interdum significare; istamque, ut solet, quamvis raram, notionem oblatâ qualicumque occasione usurpare affectasse. Non est inverisimile homini obsoletorum verborum aucupi, talium collectorem & enarratorem diligentem, familiarem Hesychium fuisse; cujus vocabularij haud paulò correctiora Constantinopoli ante hos quadringentos annos;

hoc

hoc est, ætate Pachymeris, exemplaria fuisse, quàm illud ex quo Aldus Manutius editionem expressit suam, nemo prudens dubitaverit. Suspicor itaque Pachymerem in verbo ποιότης apud Hesychium longè aliud legisse, quàm hoc ibi hodiè apparens nullius pretij: ποιότης χρῶμα ὑδατὴ νότου. quid quæso νότου, quid ὑδατὴ ad ποιότητα? quid illud ipsum χρῶμα quam inopinatum &, ut liberè dicam, ἀπροσδιόνυσον? ac pro illis quidem ὑδατὴ νότου reponendum putarim ex ijs quæ ad verbum γρωμάτη annotavi ἢ γόμου, μάτου. quod nunc attinet, γρῶμα pro χρῶμα in Hesychio Pachymeriano suspicor scriptum appatuisse. *Groma* vox est ex quâ qui Agrorum metiendorum rationem tradidere, in unum collecti corpus, Gromatici Scriptores, nomen invenerunt. Est enim id instrumenti vocabulum istâ in arte præcipui, quo ad dirigendas limitum lineas in terrarum partitione aut dimensione utebantur. *Groma* sive *Gruma*, ut vulgò explicant, *Mensura quædam est qua flexæ viæ ad lineam diriguntur*, Aut, ut Nonius habet, *loca media in quæ directæ quatuor congregantur viæ*; quod nimirùm in illo centro campi dimetiendi Agrimensores grumas suas intenderent, & ijs adjuti vel lineas ipsi primi rectas designarent, vel curvitatem priùs descriptarum deprehensam corrigerent. Istorum hanc actionem expressit Ennius cum *Grumam dirigere*, scripsit. In Glossarijs veteribus ab Henrico Stephano & Bonav. Vulcanio editis legitur *Gruma* γρῶμων. unde verbum *grumat*, quod ibi explicatur per illa græca μαγεῖα ἔξιστι. Paulò post ibi ponitur *Grumari* καταστρέψαι Δοριεῖς. pro quo Vulcanius legi jubet *Grumare*, διορθοῦσθαι. uti & pro eo quod ibidem mox cernitur *Gruma* βασιλικὴ γρῶμη reponendum contendit: *Gruma* διόπτρα τετραγωνικὴ. Videtur vocabulum istud antiquum *Gruma* à Priscis Latinis ex græco γρῶμμα formatum. Est autem γρῶμμα, ut aliæ Glossæ Græco-latinæ veteres docent, ἢ σταθμὸς *Scripulum*. Scrupulum autem, sive Scripulum, ut ex Varrone & Columella libris de re Rustica viri docti colligunt, mensura est adhiberi solita metiendis agris, nempe *Gruma*, sive *Groma*, quæ erat instrumentum cujus ope dirigebatur oculus ad lineas ducendas exactè rectas, promiscui usûs Architectis & Agrimensoribus, unde διόπτρα τετραγωνικὴ dicta, ut vidimus. Ex his liquet *Groma* sive *Gruma* idem esse, quod γρῶμων, σταθμὸς, διόπτρα τετραγωνικὴ, Scripulum sive Scrupulum, quæ omnia vocabulis latinis *amussis, norma, regula*, respondent: & instrumenta significant, quibus visus humanus ad dijudicationem recti à curvo, aut ad exæquationem obliqui ad exactè directum, utitur: ad quod cum esset usus opportunus funiculorum, etiam γόμου, μάτου hoc instrumentum dici potuit; quæ verba Hesychio funem sonant agrimensorium. Porrò cum Hesychius, qui tam multa nobis ignota monumenta verera viderat, alicubi fortè reperisset hoc instrumentum, γρῶμμα sive γράμμα dictum ποιόλιν aut ποιότητα vocari, & hoc inter notiones abstrusas vocabulorum, quales innumeras Opere illo suo complectitur, exprimendum putasset, fieri facilè potuit, ut ex eo Pachymeres, captator cupidus verborum inusitati significatûs, ποιότου vocabulum hoc loco pro regulâ posuerit. Hactenus scripta cum ostenderem Illustriss. D. Abbati Octavio Falconerio, ipsius ea limatissimo judicio subijciens, suggessit ille: videri posse, antiquum Etruscum vocabulum *Piota*, è Græco ποιότης expositæ hîc notionis ortum, promiscuo tunc usu Gentium ambarum, & Latinis sive Italis permultis Constantinopoli, & in multis alijs Orientalis Imperij Insulis & locis peregrinantibus, aut degentibus; & vicissim non paucis Græcis Pisas atque Etruriam visentibus, variâ commerciorum vice. Constat sanè apud Dantem Alighierium antiquum, & maximi nominis Poëtam Thuscum, vocem *Piota* pro pede usurpari. vide ejus Infernum sub finem Cantûs xix. Vocabuli autē *pes*, & æquivalentium in cunctis linguis usus est frequentissimus ad significandam mensuram, sive instrumentū metiendi. undē ille tritus Horatij versus

Metiri se quemque suo modulo ac Pede verum est.

Ejusdem generis & nominis erant instrumenta plures simul pedes dimetientia, quæ

pro ratione numeri, retento pedis nomine, distinguebantur. Ex his erat decempeda dimetiendis usitata Porticibus ex Horatio eodem

nulla decempedis
Metata privatis, opacam
Porticus excipiebat Arcton.

Nam ut supra vidimus Architectis & Agrimensoribus communia erant hujusmodi instrumenta mensurarú. Quia porrò plerumque fit ut mensuræ nomen rei mensuratæ tribuatur, & dicatur, exempli gratia, *Pes terræ*, *palmus* sive *ulna panni* &c. ita videmus Italicum vocabulú *Piota* terræ interdum tribui, fortè ex dimensione agrimensoriâ cujus instrumentum *Piota* vocaretur. *Piota* (ajunt Autores aceuratissimi Lexici Etrusci) *diciamo la zolla di terra che abbia seco l'erba*. Ad quod citant *Pietro Vettori Trattato* VI., in hæc verba: *non vengono a star molto fuor della terra per cavarsi del semenzaio con essa, cioè in una* piota &c. *Piota* ergò Italicè idem quod pes, unde & instrumentum agris metiendis dictú sic fuerit: & vox ποδὸς græcis ævi sequioris eâdem notione usurpata, istum usum Hesychio notante; & Pachymere exscribente; prout hactenus diximus, non affirmantes, sed quærentes; & quasi micantes in tenebris.

ΠΡΑΓΜΑΤΑ.

Lib. VI. Cap IX. Τὰ γὰρ τῆς Βασιλείας τῆν Βυλγάρων πράγματα, ἃ δὴ καὶ κάλλιστα ἐκτήσατο Ῥωμαίων λαβόντος ὑπομνήσεων ὁ πάππας, φρατηγοῦντος τῆ Βασιλείας Ἰσαακίου, καὶ ὑπὸ τοῦτο πῆσαν συμβὰν κατ' αὐχμὸν μᾶλλον ἢ κατὰ χρείαν. Hoc loco vox πράγματα similem notionem habet eius, de qua annotasse aliquid memini Scholijs ad Catenam Græcorum Patrum in Evangelium S. Marci, brevi; nisi literæ Amicorum fallunt, Parisijs edendam. similem, inquam, non enim pecuniam signatam; sed signa, vasa, gemmas, & ejus generis pretiosam & speciosam supellectilem hîc eo verbo designari loci sententia exigit. De re ipsâ hîc indicatâ, hoc est de Clade Isaacij Augusti cujus occasione ista venerint in potestatem Bulgarorum, diximus in Notis ad eum locum. Pro voce κάλλιστα in Cod. Barber. legebatur μάλιστα, sed & in ejusdem otâ Codicis κάλλιστα tanquam verior lectio agnoscebatur; & cum eam solam optimus & ipse Codex Allatianus in contextum reciperet, non dubitavi quin præferenda esset. Vaticanus solitâ securitate utramque omittit. convenit autem adjunctũ κάλλιστα satis aptè ad significandam speciem insignem Coronæ, Sceptri, vasorum aureorum, torquium: monilium, gemmarum, vestiumque Imperatoriarum, quæ hoc loco designantur verbo πράγματων. Galli hodiè usu simili yocant *effets* res pretio æstimatas, prout distinguuntur à pretio ipso & nummis.

ΠΡΟΣΕΛΩΝΤΕΣ.

Lib. III. Cap. XVII. Τὸ γασμυλικὸν θαρρούντως ἔχε πρὸς μάχας . . . . . οἵτινες δὲ λεγόμενοι προσελῶντες, οἷς ἁλσὶν καὶ μώλωπι πίθηλος. Remiges hos fuisse, qui προσελῶντες, quasi proprio artis aut ordinis vocabulo dicebantur, & ipsa origo suadet vocis ἀπὸ τῆ προσελαύνειν sive προσελᾶν *prorsum impellere*; & disertè noster tradit, tum hîc, tum cap. xxx. libri V. ubi quem semel προσελάτην dixerat, postea ζωνοπίμας vocat προσορίτας. Vvolfius in Excerptis Pachymerianis Gregoræ subjectis, vitiosam hujus vocabuli scripturam exprimit, ex mendoso videlicet Codice, dum hanc recitat, ex hoc haud dubiè loco sententiam: *Gasmulicum ad bella erat animosum*: *Pyzylontes verò agendis remis strenui*.

ΠΡΟΣΠΑΙΩ.

Lib. IV. Cap XI. ἀλλὰ ὁ τῆ μύθου, ὡς ἀληθεία, προσπαίων, ἐναίρεται. Vix alibi reperies προσπαίειν; etsi παίειν, uti & alia ex eo composita, frequens sit. quid aliud putemus, quàm metaphoram hîc esse à sagittâ in scopum intentâ, & illum feriente, ductam

ductam. sic enim ait fabulam incurrere in verum, ac illud quasi percutere, ut sagittam scopum. Simile quiddam sacrarum literarum Interpretes adnotant ad illud S. Pauli ad Rom. 10. 4. *Finis legis Christus*, Lex ibi vocatur tota Historia vetus sacris libris commendata, quibus & res à Patribus gestæ, & sacrorum Appararus ac cæremoniæ traduntur, omnia Christum venturum præfigurantia. In quo alluſisse Apostolus putatur ad originem vocis hebraicæ *Legem* significante. תורה *Thora* enim à radice ירה *Iarah* est, cujus prima notio est *iecit*, *proiecit*. unde ejus est usus proprius in ejaculatione. 1. Regum 20.36. De Ionathane sagittam ejaculante scribitur ויהוא-ירה החצי *Vehu Iara hachetsi*: *& ipse iecit sagittam*. quò pertinere putatur multorum Psalmorum inscriptio: *in finem*: hoc est in Christum. in quem procul indicandum, & quasi indigitandum pleraque ibi scripta dirigebantur: nec frustrà: veritate quippe Prophetijs exactè respondente, figuræ in rem incurrerunt. Fabulæ morale præceptum adumbrantis par ratio est. ut enim figura prophetica, cum res figurata exhibetur προσπαίειν ἀληθείᾳ *in veritatem incidere* dicitur, sic & apologus, cum eo significatum officij monitum declaratur, & quasi ad rem ipsam applicatur.

Π Ρ Ω Τ Ο Σ.

Lib. IV. Cap. XX. Ἐφ' ᾧπερ χριθὰν πεπῶκε πρὸς τῷ πρώτῳ ἐν θέμιδι: Hîc πρῶτος absolutè & substantivè usurpatur pro supremo illic Præside sacrorum, nempè Patriarchâ.

Π Ρ Ω Τ Ο Κ Η Ρ Υ Ξ.

Lib. VI. Cap. XXII. Καὶ αὖθις ἀδελφὸν ὡς πρωτοκήρυξ τῆς Ἐκκλησίας ἀλίσας). quem antea vocaverat Δομέστικον Ἐκκλησίας nunc appellat πρωτοκήρυκα; synonymâ, opinor, usurpans eam vocem pro πρωτοψάλτης. Nam ut Codinus habet cap. 17. num. 40. ὁ πρωτοψάλτης ἔχει Ἐκκλησία, ἀλλὰ Δομέστικον. quibus significat, Præcentorem, hoc est, cum cujus officium est cantum inchoare in Choro, non πρωτοψάλτην solere dici, ut res exigeret; sed *Domesticum Ecclesiæ*. Hæc mihi causâ fuit opponendi in versione πρωτοκήρυκος vocabulo latinum *Præcentoris* nomen.

Π' Υ Λ Α Ι ἡγὴ Π Υ Λ Α.

Lib. V. Cap. X. Πύλας ὠθεῖται ἀφαρμάς ἐν σιδήρου &c. Hîc vocem ἀφαρμάς emendavimus indicio Syntaxis cum ἀφαρμαῖς, quod in Codd. B. & A. Vatican. omittente, legebatur, quadrare ad vocem πυλας non potest. Proba in hunc locum est παράφρασις Vatican. Cod. his verbis: ἡγὴ πύλας ἐν ταῖς πέτραις ὕγρων ἄλυσι (lego ἄλυσιν) σιδηραῖ ἡγὴ ἰσχυραῖ καπαυλίζει. Non ergò portæ aut valvæ ex ferro solidæ intelligendæ hîc fuere: neque enim id finit rei subjectæ natura. Non, inquam, portui, ut domui, aut conclavi obduci solidum ostium potest. quî enim, aut quibus moliendi machinis tantæ latitudinis postes essent, quanta explere atque obturare, quàm vastè hiat, valerent totum os Portûs, quo magnæ ac longæ naves prælongos hinc inde protendentes remos, eæque non singulares, sed plures interdum simul, aditum, exitumque habere commodum debeant? Ergo hîc noster cũ πύλας dixit, intellecturum putavit prudentem Lectorem tale ostium, quod Portui claudendo apponi posset. catenam nimirùm ferream. Addam hîc satis raram notionẽ vocabuli πύλη aut πύλα cujus usum reperi in græcâ versione Speciminis Sapientiæ Indorum, quem librum latinitate à me donatum, huic Historiæ Imperij Michaëlis Palæologi Augusti, à quo id opus in quadam Concione allegatur, hortatu Amicorum, tanquam παρεμπέρασμα adjunxi. Ibi in primâ Præfatione quæ Historiam inventionis, & deportationis ejus libri ex India in Persidem recitat, pagina Codicis quo utebar Græci nonâ, sic legitur: πλοῦ ἀφ' ὅσοι ἀρετὴν λήψομαι μίαν πύλαν ἐν τῇ ὑφασμάτων τῆς κώμης Φτϊξαϊνήτα ἐν ὧντῇ δεξαθήσομαι κἀγὼ δοῦλός σου ἐν πάσῃ τῇ συγγνώμῃ μου. λαβὼν δὲ ὁ Περζοὶ ἐν τῇ βασιλικῶν ἱματίων &c. In his verbis primùm

occurrit

occurrit quærendum, quid sit πύλα ἐκ τῆς ὑφασμάτων. Nam *porta* notio, quæ naturalis est πύλη, quàm hîc sit intempestiva nemo non videt. Omninò agnoscendum est, πύλα hîc pro πῖλα positum à πίλεω *plico involvo*, ut volumen aut scapus panni cujuspiam hoc vocabulo nunc significetur. Fundum habeo conjecturæ Eustathium, qui ad illum versum 411. Iliadis θ. φερόντων δὲ πύλησι πολυπλύχα ἱλύμποιο. sic annotat pag. 721. Edit. Rom. παρηχητικῶς δέ πως, ἢ ἐτυμολογικῶς φθέγξεται ἡ πύλη καὶ ὁ πολύπτυχος. φθὰ δὲ πίλεω τὸ καὶ ἄμφω. ἵνα ᾖ πολύπτυχος ὁ πολύπυλος. Hæc ille. in quibus vides πύλω à πίλεω deduci, extrito subjuncto τ. Addam ex occasione de panno hîc memorato Pagi *Phuistan*: quòd in illo videlicet pago texeretur: fortè inde natum vulgare nomen hodiè in Galliâ panni cujusdam ex gossypio texti, quod *Fustaine, Fustanium* appellatur. Ex consequentibus porrò verbis intelligitur genus hoc panni Regis aut Regiæ familiæ usibus fuisse reservatum. itaut vestiri eo nemo posset sine concessu peculiari Regis. unde characterem haberet eximij honoris, & apud Principem gratiæ, indumentum tale. propterea enim addit Perzoës accipere se istam vestem ob prærogativam honoris ei annexi communi æstimatione: ἵνα (inquit) ἐν ἀωτῇ δοξασθήσομαι καὶ ὡδὸς σὺ ἐν πάσῃ συγκλύσῃ μου. In quo etiam significat non suâ se solius causâ istum admittére honorem, sed familiæ ac cognationis inde conspicuæ futuræ; sic ambitionis invidiam pietatis & caritatis in consanguineos laudabilis ostentatione redimens, aut saltem minuens. Confirmant autem quod diximus de reservatione hujusmodi panni ad usus Regios, illa extrema verba: λαβὼν δὲ ὁ Περζωὲ ἐκ τῆς βασιλικῶν ἱματίων. cur enim quæ priùs nominaverat ὑφάσματα τῆς κώμης φωϊσὲν nunc ἱμάτια βασιλικὰ vocaret, nisi quòd ijs uti Regi soli & familiæ ipsius, liceret; & si quibus privilegium idem à Rege eximij honoris gratiâ tribueretur.

Ρ Ω Σ.

Lib. VI. Cap. XXXII. Οἶμαι δὲ καὶ πρὸς τοῦ ὀνομασίαν ἔχειν φθὰ τοῦ τοὺς Ῥῶς ὁμοιότητα. Ait Ducem Latinorum quem descripsit ferum, ardentem, & capite rufum, hominem vastæ staturæ, cui erat nomen Rhos Solymas, videri nactum appellationem ex similitudine cum eo quod vocat Ῥῶς *Rhos*, quid autem est hoc? An scripserit Pachymeres Ῥῶς pro Ῥῶξ. Ῥῶς sanè constanter scribunt duo Codd. optimi B. & A. Vaticano hoc comma omittente. Atqui Ῥῶς nihil, quod sciam, huc faciens significat. Ῥῶξ autem ex Eustathio Παρεμβολαῖς ad Odyss. υ. pag. 1633. Edit. Rom. est φαλαγγίου εἶδος species animalis noxij dicti Phalangij. De hoc Plinius lib. 29. cap. 4. *Phalangium.... est plurium generum. unum simile formicæ, sed multò maius, rufo capite*. Huic comparatum hunc Ducem à Pachymere crediderim. dixerat enim antea & rufa eum comâ fuisse, & vultu rubente, quippe accenso naturali ardore. unde credibile sit vel ξ in σ scienter mutatum ab antiquario Scriptore exemplum ejus mutationis alicubi fortè Scriptorum veterum nacto, vel errore hîc Librarij Ῥῶς pro Ῥῶξ positum.

Σ Α Λ Π Α Κ Ι Σ.

Lib. VI. Cap. XXI. Καὶ Σάλπακις ᾧ, ἐν αὐ ὑ ἐκείνων γλῶσσα ἀνδρεῖον εἶπεν Ait *Salpacin*, quod erat cognomentum Mantachiæ cujusdam Ducis Exercitûs Persarum, Persicâ linguâ significasse fortem.

Σ Τ Α Υ Ρ Ο Π Η Γ Ι Α.

Lib. VI. titulus est Capitis XI. Ὅτι βασιλικὴ παρὰ παλαιῶν ἔθει τοῖς σταυροπηγίοις. Apud Matthæum Blastarem titulus est. ὅτι μόνῳ τῷ Πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως δίδοῦ σταυροπήγια πάντα πέμπειν. *Soli Patriarchæ Constantinopoleos concessum esse stauropegia quocumque mittere*. Tum rem ipsam sic explicat: Μόνῳ τῷ Πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως

ἐκ

ὲν Cωνθείας ἐφέζη μαχεῖς σαυρωτήρια τε διδόναι, καὶ τὴν ἀναφορὰν καὶ μνήμην τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἔχειν, καὶ μόνῳ ἐν οἷς κέκτηται ἰδίοις χωρίοις ἀπανθήποτε κτήμασι, καὶ τοῖς ἀκινήτοις κτήμασι τῶν Μετοχικῶν τούτων Μοναστηρίων. ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς τῶν Μητροπόλεων αὐτῶν ἐνορίαις. ἵνα αὐ τῷ τὸν ναὸν ἀνεγείραντι δηλαδὴ προσγένηται. *Soli Patriarchæ Constantinopolis ex longa consuetudine permittitur stauropegia, sive crucium fixiones, concedere & relationem ac memoriam nominis ibi habere; non solùm in prædijs aut terris, quæ peculiari iure possidet, ubicumque sita sint; & in immobilibus possessionibus subiectorum ipsi Monasteriorum: sed etiam in Diœcesibus Metropoleon ipsarum, ubi videlicet ab aliquo Templum ædificante advocatus fuerit.* Ex his licebit intelligere σαυροπηγίων nomine hîc significari jus supremum Patriarchæ in Ecclesias Patriarchatûs sui, quo possit eximere quæ loca quasve personas vellet à potestate Episcopi cujusvis, & intra fines Diœceseon suum licet Antistitem habentium certa sibi Monasteria vel Ecclesias valeret excipere; citra nutum aut assensum proprij locorum illorum Metropolitæ. Hanc autem potestatem videtur exercuisse Patriarcha frequentiùs in prædijs & agris sibi vectigalibus, & in Templis de nouo erectis, quorum fundatores, ad operis amplitudinem & commendationem id rati pertinere, affectabant ut uni ἀμέσως Patriarchæ illa subijcerentur, à jurisdictione propriorum loci Præsulum exempta. Quia verò cum locum aliquem in alienâ Diœceesi situm eximere ab autoritate Ordinarij & sibi reservare Patriarcha vellet, id declarare solebat fixa ibi Cruce, cum certâ inscriptione, cujus formulam videre licet apud Meursium, ideò ipsa exemptio & jus illius σαυροπηγίων verbo indicabatur. Id clarè patet ex hoc in quo versamur loco nostri Historici. Is enim cum in titulo capitis mentionem posuisset Novellæ Imperatorię circa σαυροπήγια; ejus Novellæ sententiam in ipso capite sic refert: προσέταττε γοῦν ὁ Βασιλεὺς ἀλλάττα πλεῖστα διορίζομένη καὶ τάττουσα, ἐξ ὧν· τὰ ὁπανθήποτ' ὄντα Πατριαρχικὰ ὄντα ἐν χώραις ἢ μοναῖς, ὑπὸ ταύτην ἐκποιοῦσθαι ἂν τὴν ἐνορίαν τάξιν. *Prodijt Imperatoria Novella qua cum alia decernebantur quædam: tum illud in primis, ut quæ ubicumque cuiusque modi prædia vel Monasteria Patriarchico iuri reservata censerentur, ea deinceps Episcopis, quorum in proprijs Diœcesibus illa essent sita, subijcerentur.* Ita ille: quibus verbis vides declarari quid in titulo voce σαυροπηγίων intellexerit. Plura de his non dico, quod & Meursius verbo σαυροπήγιον, & post illum Vir pereruditus Iacobus Goar O. P. paginis 612. & 613. sui Euchologij copiosè ac diligenter hoc vocabulum edisserant, planè in sententiam nostri Pachymeris.

ΣΤΥΨΙΣ καὶ ΣΤΥΠΤΗΡΙΑ.

Lib. V. Cap. XXX. Τὰ τῆς κατ' αὐλὼν Φυκαίας ἐρευνὰ μέτωπα χάλκεως ἔχοντα. Et paulò post: ὃν τῶν αὖω μερῶν Δίδι θαλάσσης ἀξένου καπήλῳ συντηρίας μέτωπα. Non dubium quin utroque hoc vocabulo alumen designetur, merx expetita ob usum celebrem in tingendis pannis laneis, ut ait hic noster. ἐκεῖ πολλῇ ἔνι χρωστῇ ταύτῃ τὰ ἐξ ἐρίων ὑφάσματα. Quod distinctius Plinius exequens, docet lib. 35. cap. 15. cum sint aluminis species duæ, candidi, & nigri; inficiendis claro colore lanis candidum liquidumque utilissimum esse; contraque fusco aut obscuro fuco ijsdem imbuendis nigrum accommodatum. Mox ibidem Plinius loca percensens ubi alumen provenit, Pontum memorat, unde hîc noster refert solitos illud per Euxinum exportare Genuenses. Phocææ tamen non meminit, ubi fodinas aluminis ponit Pachymeres; seriùs videlicet detectas, nec Plinij jam tum ætate celebres.

ΣΥΜΒΟΛΑ ΔΕΣΠΟΤΙΚΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ.

Lib. VI. Cap. XXXVI. Εὐθὺς γὰρ τὰ τῆ δεσποτικῆ θανάτῳ σύμβολα ἀπεκπίζονται, ἃ λαβὼν ἱερεὺς σαλιαθεὶς εἰς ἔδη &c. Manifestè in his særa Eucharistia designatur illis verbis: σύμβολα δεσποτικῆ θανάτῳ Dominicæ mortis symbola, quæ statim post ἄγια δώρα nuncupat. cujus appellationis rationem nemo requiret, qui meminerit illud

Apo-

Apostoli 1. ad Corinth. 11. *Quotiescumque manducabitis panem hunc & calicem bibetis, mortem Domini annunciabitis donec veniat*, Vnum addo de voce σύμβολον, cum simpliciter dicitur, summam Christianorum Dogmatum indicare apud hunc nostrum quoque, ut cum is mox addit moribundum Imperatorem in procinctu sacri accipiendi Viatici ὃ ἅγιος δεξάμενος Σύμβολον, Symbolum videlicet Apostolicum fidei suæ profitendæ recitasse. Alibi sæpe in hâc Historia Symbolum Nicænum absolutè Symbolum nominat. intelligebatur enim de quo diceret, ex subjecta materiâ cum tractaretur controversia de additione *Filioque* Symbolo Nicæno, vel, si exactiùs loquimur, Constantinopolitano, à Latinis insertâ. Vide quæ annotamus ad cap. xi. libro quinto.

ΣΥΓΧΩΡΕΩ καὶ ΣΥΓΧΩΡΗΣΙΣ.

Lib. V. Cap. XVII. *ἵνα ὁ Βασιλεὺς παρεστηκὼς τῷ θείῳ ναῷ δῶρον ὕστατον ἐπαξιοῖ συγχωρήματος*. Ait oblatum ab Imperatore sacro Templo pretiosissimum Altaris Velum cum absolveretur ab excommunicatione, dignum se ac tali gratulatione donum. ut hîc, sic & alibi verbú συγχωρῶν in istâ notione sumitur. uti & συγχώρησις pro ipsâ absolutione hoc ipso capite: *αὐτὸς ὡς λέπρας ἐκείνῳ* (Iosephi Patriarchæ novi qui eum ab excommunicatione solverat) *ἀλλ' οὐ πολὺ ἀπ' ἐκείνου συγχώρησιν*: propter absolutionem, quam cum frustrà ab Arsenio petijsset, à Germano accipiendam non putasset, denique à Iosepho tertio ab Arsenio Patriarchâ impetraverat.

ΣΥΝΑΠΤΗ.

Lib. III. Cap. II. *ἐν ταῖς Συναπταῖς μνημονεύεσθαι*. Synaptæ nomen Latinè retinui, quia non reperio unum aliud in nostrâ linguâ verbum, quo tes voci Συναπτὴ subjecta satis exprimatur. Multa de eâ utiliter docet Meursius. Videtur aliquid simile illi parti Litaniarum nostrarum, quâ Deo continuâ serie multa commendantur: Ecclesia, Pontifex &c. adjunctâ cuique acclamatione populi; *Te rogamus audi nos*. pro quo Græcis est: τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. *Dominum rogemus*.

ΣΥΝΩΝ.

Lib. VI. Cap. XIV. Pachomius Literator dicitur: Τῷ Σπαταροπούλῳ Μιχαὴλ συνών. Hîc τῷ Συνῆναι verbo non quælibet indicatur præsentia; sed intimus convictus domesticumque in re literariâ ministerium. quale divites olim exigebant ab ijs quos apud se habebant, ut eorum eruditione, cum esset opus, aut vacaret, juvarentur. Hi haud serè aliter quàm Σύνοικοι vocabantur, ut intelligitur ex longo & pereleganti Luciani de his libro, cujus ipse titulus (inscribitur enim περὶ τοῦ δεῖν μισθῷ Συνόντων) hanc quam asserimus hujus vocabuli notionem demonstrat.

ΣΥΡΙΩΑΝΝΗΣ.

Lib. IV. Cap. XXXI. Ἐκεῖσε τοίνυν ὁ μέγαν Κύριον καταλαμβάνει ἀμανυμοῦντά ὁ συριωάννης· διὸ καὶ γλῶσσαν εἶπε. Agit de Ioanne Duce profecto Thebas, & illic reperiente Magnum Dominum, quem linguâ popularium ibi Syrioannem vocitatum ait. & tamen cognominem ipsi fuisse Ioanni Duci. unde intelligitur additionem illam primæ syllabæ ad nomen istud non pertinere; sed adjunctam ei consuetudine illarum Gentium originis Francicæ, vel ex longâ cum Francis consuetudine, nomen *Syre*, quod ex Græco Κύριος factum putatur, suo Principi accommodantium. Suspicor idem nomen, licet paulùm diversè scriptum, fuisse Συρμαίνης, quod cuidam nobili Comano in Baptismo inditum refert Cantacuzenus lib. 1. cap. 11.

ΣΥΑΙ-

ΣΦΑΙΡΟΣ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΙΟΣ.

Lib. III. Cap. XIV. Ὡς εἰκὸς πεφοιτήκει πλέον, καθυφίειν συγχεχύσθαι ἅπαντα, καὶ ἐμπεδόκλειον σφαῖρον. Primo mihi loci hujus occurſu venit in mentem laudari hîc ſententiam Philoſophi veteris è Diſcipulis aut Sectarijs Empedoclis, cui nomen Sphæro eſſet. quidni enim talis appellationis quiſpiam dediſſe operam Empedocli potuiſſet, cum Sphærus alius è Cleanthis Scholâ, notus Autor multorum operum, Diogeni Laertio memoratus ſit? Animadverti poſtea obortam opinionem eandem Hieronymo Vvolfio hunc locum in ſua Excerpta conferenti. Sed conſideranti rem attentiùs brevi patuit: σφαῖρον hîc pro σφαῖρα poſitum, planè ſignificare follem orbicularem, quales videmus pilas majores ſpiritu confertas, quas Itali *palloni*, Galli *balons* nominant. Excipiat aliquis contra: non reperiri nomen iſtud hâc formâ: ſed fœmininæ ubique terminationis & generis apud Scriptores Claſſicos legi. Concedo. quid tum poſtea? An eſt adeò alienum à Pachymeris more quiddam in talibus κομψεύεσθαι? Præterea ſuſpicari licet viſum ipſi aliquem librum idonei Autoris ex ijs multis, qui ad nos non pervenerunt, ubi σφαῖρος pro σφαῖρα poneretur. ſed verbi controverſiam profligaverimus, re ſemel ipsâ conſtitutâ. Demonſtrato, inquam, loci quem tractamus ſententiam exigere, ut σφαῖρος follem rotundæ formæ ſignificet; ſimul evicerimus iſtam hujus vocabuli hoc loco notionem eſſe minimè dubiam. Ergò ad id nos accingamus. Ait hîc Pachymeres Patriarcham Arſenium, poſtquam Michaëli Palæologo Imperatori, ob excæcatum Pupillum & Collegam ſuum in Imperio Ioannem Puerum, ſacris interdixerat, diſſimulaſſe tamen dum quædam fieri videret minimè cohærentia cum anathemate ritè intorto. Nam cum eum qui tali, ut paulò ante loquitur, *gladio Spiritus* à cõmunione Fidelium plane abſciſſus fuiſſet, nefas eſſet, juxta ſacros Canones, admittere ad ullam participationem Sacrorum: tamen ex eo tempore non deſtiterunt Conſtantinopolitani Sacerdotes & Clerici nominatim memorare in ſacro Choro, atque inter ipſa Liturgiæ myſteria Imperatorem licet excommunicatum: connivente ad hoc coram ſe uſurpatum, Patriarchâ metu majoris mali. Verebatur enim ne ſi & hoc vetuiſſet, excuſsâ quâ utcunque continebatur Imperator, verecundiâ quadam ſacræ poteſtatis, omnia in extremam perturbationem impelleret. Eveniretque tale aliquid quale in Vlyſſis nave, dormiente ipſo, feliciter ad Portum aſpirante, temerariâ cupiditate Comitum ejus accidit: qui:

Ἀσκὸν μὲν λύσαν, αὖεμοι δ' ὅλ πάντες ἔφυσαν·
Τὼς δ' αἶψ' ἁρπάσασα φέρε πόντονδε θύελλα
Κλαίοντας γαίης ἀπὸ πατρίδος.

Vt ipſe Vlyſſes lugens Alcinoo narrat Odyſſ. κ. ſub. init.

Vtrem quidem ſolverunt: venti autem omnes erupere:
Ipſos verò ſubitò rapiens tulit in Pontum procella
Flentes à terra patria.

Ejuſmodi quempiam *fœtum tempeſtatibus utrem*, ut alicubî loquitur Horatius, hîc σφαῖρος vocabulo deſignavit Pachymeres; ejus figurâ Imperatoris irritabilem animum adumbrans, quem jam æſtuantem irâ gravi ob anathema inflictum, ſi rursùs Patriarcha laceſſeret, periculum erat ne is totas habenas furori laxaret. Audio: diceet fortè quidam eruditus Lector: ſed tunc oportuerat hunc σφαῖρον ὀδύσσειον non ἐμπεδόκλειον dictum à Pachymere. Nam quid utribus Aeolijs cum Empedocle? Ad hęc occurſurus rogo æquum arbitrũ rerum informare ſecũ ne gravetur ideam ingenij Pachymeris ſupra modum antiquar ij; & eruditionis abſtruſæ, quod multis ex locis patet, oſtentatoris penè putidi. Ergò is non ſatis habens indicaſſe, notam ſibi ventorum in utres coactorum ab Aeolo, & Vlyſſi traditorum fabulam; etiam innuere curavit, haud ſe ignorare; quod nam eſſet ejus fundamentum fabulæ. Non

enim de nihilo illa Homerus finxit: sed alluſit in eo ad magicam vim utrium quorumdam, quibus ad ventos ſopiendos Præſtigiatores jam olim uterentur. è quorum poſtea numero fuit Empedocles. Hic enim inter alia magicæ artis experimenta, qualium edendorum modum ac viam ſe traditurum jactabat, ſedandorum & excitandorum ventorum arbitrariam poteſtatem numerat, ſic in quodam Poëmate Diſcipulum alloquens:

Γαίοις δ' ἀκαμάτων ἀνέμων μένος, οἵτ' ἐπὶ γαῖαν
Ὀρνύμενοι ποιῇσι κατηφίσιον ἀῢτμήν.
Καὶ πάλιν αὖ κ' ἐθέλῃσθα, παλίντιτα πνεύματ' ἀπάξεις &c.
Sedabis indefeſſorum ventorum furorem, qui ſupra terram
Ruentes flatibus devaſtant ſata.
Et rurſus, ſi libuerit, revocata reduces eorum flabra.

Quomodo autem hæc præſtaret, tradit Timæus Hiſt. lib. 18. ſic recitatus à Diogene: Ἐποίει ποτὲ σφοδρὸς πνεύσαντας, ὡς ἔδει καρπούς, λυμῆναι κελεύσας (Ἐμπεδοκλῆς) ὄνους ἐκδαρῆναι, καὶ ἀσκοὺς ποιῆσαι, τοὺς δὲ λόφους καὶ τὰς ἀκρωρείας διέτεινε τοὺς δ' αὐλῶνας τὸ πνεῦμα. *Etesiis aliquando vehementer flantibus, ſic ut fructus corrumperentur, juſſis excoriari Aſinis, utres ex eorum pellibus factos expandit hiantes auram verſus in jugis collium & montium, quaſi ad ſpiritum comprehendendum.* Innuit autem Hiſtoricus hinc conſecutam tranquillitatem, velut ventis in carcerem compactis. quod populus admiratus Empedocli Κωλυανέμου *ventorum inhibitoris* cognomen indiderit. Euſtathius quoque Παρεμβολῆς ad Odyſſ. κ. meminit Empedoclis tanquam arte præditi ventorum compingendorum in utres eorum ſimiles quos Aeolus Vlyſſi donavit, ejus hæc verba ſunt: Ἀνεμοκῆται δ' οἱ Κορίνθιοι ἀνέμους κοιμίζοντες. οἷς ὑπερδεξιὸς λέγεται ἀκοῦσαι καὶ ἐμπεδοκλῆς· ὃ καὶ εἰς ἀυτὸν πίπτειν ἐοίκασι. *Anemocetæ ſectæ hominum nomen eſt Corinthi ventos ſopientium: qua valuiſſe in primis perita dicitur Empedocles, cujus in hoc genere Ars ab Hiſtoricis celebrata eſt.* Ita ille, locos alludens non ſolum modò memoratos Timæi & Laërtij, ſed aliorum etiam Hiſtoricorum puta Porphyrij; cujus in vita Pythagoræ, Editionis Holſtenianæ, Typis Vaticanis, hæc leguntur pag. 19: Ὧν μεταλαβόντας Ἐμπεδοκλέα τε καὶ Ἐπιμενίδην καὶ Ἄβαριν πολλαχοῦ ὠφεληκέναι τοιαῦτα· δῆλα δ' ἀυτοῖς τὰ παύματα γεγράφθαι. ἄλλως τε καὶ ἀλεξάνεμον μὴν ἐκαλεῖτο Ἐμπεδοκλέης: quæ poſtrema verba eruditiſſimus Holſtenius ſic vertit: *Quin & Empedocli cognomen erat Alexanemi ſive Averrunci ventorum.* Hanc ex veterum lectione de Empedocle famam obverſantem animo Pachymeres habens, dum periculum exitioſiſſimæ procellæ prudenti conniventiâ vitatum ab Arſenio Patriarchâ, utrium Aeoli Vlyſſi traditarum, & ab ejus Comitibus, ingenti pernicie ipſorum, temerè contrectatarum, exemplo illuſtraret, non ſe tenuit quin fabulam cum Hiſtoriâ commiſtam oggereret Lectori; Homericos ventorum folles, cum aſininis à Timæo memoratis Empedoclis utribus unâ mentione conjungens σφαῖραν Ἐμπεδοκλέους. ſic quidem conjectabar. rectè an ſecùs: æqui Lectoris eſto judicium.

ΣΦΕΝΔΟΝΗ.

Lib. VI. Cap. XX. Καὶ τῷ θαλαμιαίῳ τῆς μεγάλης σφενδόνης. Meminit hujus Officij Codinus cap. 4. ubi tradit τὰ τῆ θαλαμιαίᾳ σφενδόνης φορέματα. quibus is veſtibus & inſignibus poteſtatis uteretur. Gretſerus noſter ibi vertit: *Præfecti Sigilli ſeu Annuli ſignatorij geſtamina.* melius quam Iunius, qui θαλαμιαῖος σφενδόνης *Accubitorem fundæ* interpretatur: aut etiam quam Interpres Iuris Græco-Romani, cui θαλαμιαῖος τῆς μεγάλης σφενδόνης *Accubitor magnæ palæ* dicitur. σφενδόνη propriè *funda* ſaxis jaculandis, uſitatiſsimâ translatione à formæ quadam ſimilitudine ductâ, palam Annuli ſignificat, ut notiſsimum eſt; nec minùs perſpectum obſignari literas olim ſolitas Annuli palâ, certis inſculptâ characteribus aut formis. ceræ chartis appoſitæ impreſsâ. Hinc σφενδόνη *palæ Annuli*, Sigillum dicitur: quod

cum

cum duplex aut multiplex Imperantibus esset, maximi omnium custos ὁ δεκομιζόμενος μεγάλης σφενδόνης hoc loco appellatur. quare autem ὁ δεκομιζόμενος? opinor quia ex ijs erat, qui ex officio assiduè apparere circum Imperatorem, aut in proximo ad subitas evocationes semper esse debebant, cubiculum Principis diù ferè, noctuque frequentantes. Vide quæ diximus verbo ὁ δεκομιζόμενος.

Σ Χ Ο Λ Η.

Lib. I. Cap. XVII. in Cõcione Palæologi: Σχολὴν γὰρ ἄλλον ἄλλοι. Et Lib. V. Cap. VI. Σχολὴν γοῦν δοκῶ ἄλλην ἢ ἀλλοτρίων. Peculiarem, ni fallor, vim habet vox σχολὴ hoc loco, emphasim ferens cujusdam interrogationis ironiâ submistæ. Agitur de Serbis populis, quos propria Civium & popularium suorum rapere solitos, verisimile non esset ab externis per eorum fines peregrinantibus temperaturos. hac fermè sententiâ: qui suos diripere non dubitant ab alienis scilicet abstinebunt? Iterùm in simili notione usurpatum hoc vocabulum habetur lib. v. cap. xii. in his verbis: Εἰ δὲ διδοῖμεν καὶ ἔκκλητον, σχολὴ τινα τοῦτο τὸν τηνικαῦτα θαλαττεύειν πρὸς δικαίαν ἀμφισβητῆσαι! *Si verò & ius provocationis concesserimus, periculum fuerit scilicet, ne quis tam vasto mari ius suum persecuturus Romam se conferat?* Aliũ habeo hujus idiotismi testem Symeonem Seth in græcâ ex arabico interpretatione libri quem ipse ἰχνηλάτην vocat. hunc nos latinè redditum ad calcem harum Observationum Mantissæ loco damus. Ejus in secundâ Dissertatione sic græcè legitur: Εἰ γὰρ μὴ ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπολογήσοιτό τις, σχολὴν γ' ἂν ἑτέρου ὑπεραγωνίζοιτο; *Qui enim ne se quidem ipsum in periculo defenderit, ab eo scilicet expectetur, ut fortiter pro alterius capite decertet?* In septimâ quoque sic Regina maritum alloquitur, conquerens non communicari sibi ab eo scitu necessarium arcanum. εἰ γὰρ ἐμοῦ γ' ἂν ἀπεκρύβης, σχολὴν γ' ἂν ἑτέρῳ πιστόν. *Si enim de hoc me colas tuam Coniugem, alijs id scilicet fateberis?* Ita etiam loquitur Georgius Acropolita in Proœmio Historiæ pag. 2. Edit. Reg.

Σ Ω Λ Ε Α Σ.

Lib. III. Cap. II: Μετεσώμει τὸ ζῶμα καὶ ἄμβωνα καὶ σωλέας. Quid sit σωλέας magna & perplexa quæstio est. Legi accuratè, diù meditatus sum, quæ de hoc argumento Viri doctissimi Ioannes Meursius, Leo Allatius, Iacobus Goar Ord. Præd. Iacobus Gretserus & Ludovicus Cellotius Societatis nostræ scripsere. In rei deinde inquisitionem ipsius attentione longâ & acri incubui. Exponam hîc si potero breviter & clarè quid disseusis cunctis verisimillimũ compererim, luce præsertim mihi affusâ ex eruditissimâ Diatribâ Illustris. Leonis Allatij ad Fabium Chisium, hodiè Alexand. VII. de hoc propriè argumẽto novissimè & accuratissimè scriptâ. Incipio à cõsideratione nominis. σωλέας, sive ut Symeon Thessalonicẽsis Dialogo de Sacramẽtis emendatiùs scribit, σωλέας, vel etiã ut apud Euchologium, in Ordinatione Diaconi legitur, σωλέα, non est vocabulũ Græcæ originis, ut omnes facilè consentiunt. nec ferè vidi qui dubitent quin Latinum sit, in hellenismum, ut alia plurima, usu intrusum: Si ergò disquisierimus, quid Latinis valeat *Solea*, fortè non fuerit id inutile ad judicium statuendum de re ipsâ, voce hâc indicatâ, quænam tandem sit. Sextus Pompeius Festus optimus enarrator antiquarum notionum verbis Latinis subjectarum, non suâ solius, sed Marci præterea Verrij Flacci, antiquioris nec minùs accurati Grammatici, autoritate significatum vocabuli *Solea* nobis edisserit his verbis: *Solea, ut ait Verrius, non est solum ea quæ solo pedis subijcitur, sed etiam pro materia robustea* (vel ut habet alia lectio) *robusta, super quam paries crassitius extruitur*. Paulus hunc locum exscribens particulam *pro* negligit. Sic enim habet: *Solea vel ea dicitur quæ solo pedis subijcitur.... vel materia robustea super quam paries crassitus extruitur*. In margine Editionum optimarum, Venetæ anni 1560. ex Bibliothecâ Antonij Augustini, & Parisiensis Scaligerianæ anni 1584. ἀντὶ τοῦ *pro* suggeritur alia lectio *per* ea

qua conjectura fortè non vana ducatur, ſcriptum olim in Archetypo fuiſſe: *Pes à materia robuſtea &c.* nam pes dicitur quod aliud ſuſtinet, ut *pes menſæ*, Plinio lib. 12. cap. 1. *Eodem ebore numinum ora ſpectarentur & menſarum pedes.* quo ſenſu ſtereobaton pes eſt ſtylobati. Vitruvius lib. 3. cap. 3. *Supra terram parietes extruantur ſub columnis dimidio craſſiores quàm columnæ ſunt futuræ, uti firmiora ſint inferiora ſuperioribus, quæ ſtereobata appellantur, nam excipiunt onera.* paulò poſt: *extructis autem fundamentis ad libramentum ſtylobatæ ſunt collocandæ: ſupra ſtylobatas columnæ diſponendæ &c.* Materiæ porrò mentione robuſteæ, non propriè intelligendum hic querceum lignum: ſed metonymicè corpus quodvis duritiei quantæ opus eſt moli graviſſimæ portandæ. alluditur enim in ſimilibus origo architecturæ, quæ primùm ævo rudiori, lignis ædificabat; ex quibus querceum fundando aptum judicabatur; ob dotes quas memorat Vitruvius lib. 2. cap. 9. his verbis: *Quercus terrenis principiorum ſatietatibus abundans, parumque habens humoris & aeris & ignis, cum in terrenis operibus obruitur, infinitam habet æternitatem, ex eo quod cum tangitur humore, non habens foraminum raritates propter ſpiſſitatem, non poteſt in corpore recipere liquorem, ſed fugiens ab humore reſiſtit.* Retinebantur autem, etiam poſt ſubſtitutos in ſtructuris ligno lapides, vocabula priora. ut Paulus ex Feſto, verbo *Rubum* tradit: Robum dictum in carcere locum quo præcipitatur maleficorum genus (puta faſtigium propugnaculi in præceps imminens, unde maleficij convicti deijciebantur, ut Manlius ex rupe Tarpeiâ) cauſam appellationis ſtatim tradit: *quòd ante arces robuſteis includebantur.* hoc eſt: quoniam apud veteres mos erat Arcium clauſtra ad ſummum uſque mœnium lignis roboreis extruere, inde poſtea quoque quam è faxis tolli propugnacula conſuevere, manſit priſcum vocabulum materiæ. ut *robus* etiam tum faſtigia aggerum ac pinnæ murorum dicerentur, quamquam ipſum roboris aut robuſtei nomen materiæ querceæ proprium non eſt, ſed coloris: unde bos *robus* ſive *rubus* Priſcis erat. Paulus ex Feſto: *Robum rubro colore, & quæ rufo ſignificari, ut bovem quoque Ruſtici appellent, manifeſtum eſt. Vnde & materia quæ plurimas habet venas eius coloris, dicta eſt* robur. *hinc & homines valentes & boni coloris*, robuſti. Hæc Feſtus, quæ demonſtrant nihil referre ad rem ipſam quæ *Solea* in ædificijs vocatur, lignea ne ſit, an ſaxea, marmorea, vel ærea ſtructura. Hactenus informatam ex originibus latini ſermonis ideam rei quæ *Solea* dicitur, conferamus ad uſum diſquiſitionis præſentis: & indagemus in Templis Græcorum ecquid fuerit, quod in hanc formam incideret; unde ſtatuere poſſimus ipſum Id ὑποχείμια fuiſſe, quod vocabulo, ὑωλέας, indicatur & à noſtro hîc Pachymere, & à Græcis recentioribus paſſim plurimis. Adyta in Chriſtianis apud Græcos Templis inde uſque ab originibus religionis ſepta repagulis fuere, quæ & greſſus ab ijs profanorum, & oculos arcerent. Ac principijs quidem exiguo defungebantur: neceſſarium ſecretum majeſtati Sacrorum contenti quomodocumque obduxiſſe. Aræ gradibus infernè ſupra ſolum obtendebantur è materia cancelli: hi greſſus excludebant non initiatorũ à ſacro Septo: ſuper hos vela tendebantur; hæc conſpectum myſteriorum concioni adimebant. Euſebius lib. 10. cap. 4. de Conſtantino Templa Chriſtiana Græcis exſtruente ſcribit: Τὸ θυσιαστήριον ὡς ἂν ἐν τοῖς πολλοῖς ἄδυτον, τοῖς δοκοῖς ξύλων περιφραγὲν δικτύοις. *Altare, ut eſſet inacceſſum populo, ligneis ſepſit clathris.* Sic ille de cancellis memoratis, quos alij κιγκλίδας vocant, ut Symeon Theſſalonicenſis. Gregorius verò Nazianzenus ſingulari numero totum cancellorum ſeptum κιγκλίδα vocavit illo verſu

Κιγκλὶς διείργουσ' ἱερὸν βάθος ἀλλ' ὀφρύας.

Quia enim intra ſeptum locus erat Sacerdotibus, pleriſque tunc ejuſmodi; ut faſtu ſolùm ac ſuperbia non exercitatione virtutum ſupra vulgus eminerent, elegantèr ait cancellos qui dirimebant Sacerdotes à populo, non vitas ſed ſupercilia diſcreviſſe. ſimiliter loquitur Conſtantinus Porphyrogenitus infra referendus. Erant hi cancelli pervij portulis per quas aditus exituſque Presbyteris patebat. Hæ καγκελοθυρίδες

Codi-

Codinó dictæ. Sed tam hæ quam intercolumnia, aut ſpatia oculis pervia cancellorum, velis oppanſis protegebantur à populi aſpectu. βηλόθυρα his nomen, quo non tantum Codinus eſt uſus, ſed etiam Anaſtaſius Bibliothecarius in Stephano, his verbis: *Fecit & in eadem Baſilica egregij Doctoris Gentium Velothyra quatuor, ex quibus unum auro textum.* Paulò poſt Velothyrorum uſum qualem dicimus, diſtinctiùs indicans, ait: data à Pontifice eodem *Velothyra ſerica tria in circuitu Altaris.* hoc eſt, ut apparet, intendenda tegendo ab oculis populi Presbyterio, quod & in Latino ritu erat circum Altare. Illuſtrat hæc omnia S. Germani locus in Myſtagogiâ, quem ideo deſcribam. Κίονα ὅπου τὰ ξύθρα ἀφορίζοντα τὸ θῦμα ἀπὸ λοιποῦ ναοῦ, ἐκ κάγκλης εἰσι τῆς ἀφορισθείσης τόπου δηλοῦντα, ἐν οἷς σημαίνει τὸν μὲν ἔξωθεν τῷ λαῷ ἔσωθεν· τὸν δὲ ἔσωθεν τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις ὑπαλλάσσειν, καὶ μόνοις τοῖς ἱερεῦσιν ἔξεστιν βαδίζειν. *Columellæ ſive thoraces ſeparantes Altare à reliquo Templo, & cancelli locum orationis manifeſtant & ſignant quouſque exterius ingredi populus poſſit: ac quod interius eſt, Sancta Sanctorum eſſe, locum ſolis pervium Sacerdotibus.* In his verbis notari velim voces illas κίονα καὶ ξύθρα, quibus deſignantur altè extantia tigna τῆς δικτυώτου ἢ δικτύου *Cancellati Septi reticulato opere hiantis*: rimis tamen aut intervallis velorum oppāſu tectis, ut diximus. Atque hæc priùs fuere. Poſtea invenit Imperatorum magnificentia rationem iſta ornandi, & ſalvo uſu religionis, ac neceſſitate ritûs, in auguſtiorem conformandi ſpeciem. Pro cancellato è materiâ Septo pretioſiorem è marmore aut ære; argento quin etiam & auro, illuminantibus opus gemmis quoque inſertis, ſcenam obtenderunt ſacro Altari, omni architectonicâ elegantiâ viſendam; columnis, ſignis; vaſis, floribus, figuris viſu pulcherrimis. Conſtantinus Porphyrogenitus de vitâ, & rebus geſtis Baſilij Auguſti, poſtquam retuliſſet eum munificentiâ planè regiâ Templi, quod extruxit parietes dextra lævaque tectorio ex argento aureis interſtincto floribus & gemmis, obduxiſſe. Οἱ δὲ ἐκ δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν τοῖχοι, ἀργύρῳ ἄφθονῳ καὶ αὐτοῖ ὑπερείδμῳ ἔχοντα διλωσιμῷ χρυσῷ, καὶ πηλοῖς πεποικιλμένοις λίθοις καὶ μαργάροις λαμπουσῶσιν. Statim addit de ſacro Septo, ſive Solea: Ἡ δὲ διαίρεσις τὰ ἅδυτα τῆς θείας οἴκου ταύτης κιγκλὶς, ἡφύλακας, ὅσον ἐβῆμον ἐν αὐτῇ ἐδιαφαίνει ἕως τῶν σόλων μὲν καὶ τὰ κάτωθεν ἐξ ὀρύγου δόλου τὴν σύστασιν ἔχοντα, ἡ δὲ τοῖς κεφαλὴν τούτων ὑπερειμένη δοκὸς ὅλη καθαροῦ χρυσοῦ πᾶσα ζωώτησε, καὶ πλούτου πάντα καὶ ἐξ ἰνδῶν ἐδιεκχυμένου πάντοθεν ἔχουσα, ἐν ᾗ καὶ πολλαὶ μέρη καὶ ἡ θεανδρικὴ τοῦ Κυρίου μορφὴ μετὰ χυμευτοῦ ἐκτύπου). *Quis verò adyta hujuſce Divini Templi ſeparant Cancelli, Deus bone! quantas in ſe divitias continent? quorū colūna parteſque imæ omnes ex argento conſtitutæ ſunt, & capitellis earum ſuperincumbens trabs tota ex puro auro conſtat univerſas Indorum divitias omni ex parte circumfuſas habens. in qua multis locis & Theandrica Domini forma opere Chymico expreſſa eſt.* Hæc Conſtantinus: qui & ali bi ſimilia de magnificentiſſimâ decoratione Templi alterius per eundem Baſilium Auguſtum factâ referens, poſtquam dixit & Templi parietes, & ipſa præſertim interiora adytorum argento, auro, gemmis & unionibus ſplendidiſſimè ineruſtata; propriè addit de exteriori ſacie Septi Altare abſcondentis: Καὶ ὁ μὲν τοῦ ὅλου διέργασμα τὰ ξυπαρίκια κιγκλίδες, καὶ τὰ ἐν αὐταῖς θέσεσθαι, καὶ τὰ αὐθεν ἐξ ὑπερῴοις χρυσοπάζοντα, ὅτε σοῦς φαίνει, καὶ αἱ τοῦ τούτων ἐπιστύλιδες, καὶ αὐταὶ αἱ ἱεραὶ τράπεζαι, ἐξ ὀρύγου πάντα θεσεκχυμένου ἔχουσι καὶ χρυσόν. *Et qui ab exteriori Templi parte Sanctuarium ſecludunt cancelli, & in ipſis columnæ, & quæ ſuper eas ſunt hyperthyra, & intus ſelle, ipſaque ſacra Menſa, omnia ex argento circumfuſum habent aurum.* Ita ille quibus ſimilia Codinus de Templo S. Sophiæ memorat. Res porrò ipſa loquitur, & architecturæ ratio exigit, iſti moli columnarum & cæteri ornatûs ſubſterni baſim debuiſſe è ſolo extantem: quam & Conſtantinus indicavit illis prioris teſtimonij verbis ὁ σόλοι μὲν καὶ τὰ κάτωθεν, *Columnæ parteſque imæ omnes*, quibus exprimit eam ſubſtructionem iſti ſcenæ ſuſtinendæ quam ex Vitruvio ſuperius vocavimus ſtereobata ſuper quæ ſtylobata ponuntur columnarum ſedes proxima. Hoc autem veteri latino verbo proprijſsimè *Solea* eſt.

Id

Id quod ipsi Græci intellexerunt, superpositos isti quasi crepidini ornatus σωλῆς appellantes, vocabulo à Solea cui innituntur ducto. Theodori Studitæ verba hæc recitat Georgius Hamartolus in Leone Armeno: Οἵ τε θεῖοι κίονες καὶ οἱ σωλῆς καλοῦμενοι, ἃ δὴ σεβάσματα, τῇ ἱερᾷ, διαπαντὸς ὑπαστηρίζουσι. *Necnon sacræ columnæ, & qui Solij vocantur: quæ venerandum, à Templo, intersepiunt Altare.* Parem κομψολογίαν videtur Cedrenus affectasse dum σὺν σωλῆς verbo plurali vocat multa illa & varia vestibulum, & quasi proscenium Aræ sacræ componentia ornamenta. Verba ejus hæc sunt: Ἡ τρύλλα τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας φθονικὴ δαὶ ἔπεσε τὸν τε ἄμβωνα καὶ σὺν σωλῆς ἐξ ὀνυχίτου λίθου ὄντας, συνέτριψε καὶ εἰς χοῦν ἀπεύλισεν. *Trulla Sancta Dei magnæ Ecclesiæ, camerata in fornicem concidit, & ambonem ac Soleas, qui erant ex onychite lapide contrivit & in pulverem comminuit.* Hæc Cedrenus. Tam erat opinor in eâ Ecclesia unus σωλῆς, quam unus ἄμβων. cur igitur Historicus ἄμβωνα in singulari, σωλῆας in plurali meminit? quid verisimilius dicamus, quam idcircò id factum, quia σωλῆας à σωλῆς aut σωλῆος (nam fortè σωλῆς scripserit) studuit distinguere, verisimilitudini etiam narrationis consulens, nam contritum illa ruinâ in minutum usque pulverem Soleam hoc est stereobata solidè structâ ex materiâ prædura marmorum aut etiam metalli, credibile minus erat. de columnis, sigillis, lilijs, pomis, & alijs figuris ex onychite gemma supra Soleam erectis, quæ cuncta σωλῆας vocabulo intelligit, res erat à fide non abhorrens: quod ista & subtilioris formæ, & mollioris materiæ, insuper etiam primos impetus ruentium ex fornice lapidum excepissent. Non inficias iverim tamen alios passim Autores, uti & nostrum hîc Pachymerem, dum *Soleam* simpliciter nominant, æquè stereobata cum superpositis stylobatis, basibus, columnis, capitellis, trabe; cymatio, epistylijs, sigillis, vasis, ac reliquo ex arte coronamento, unâ verbi notione comprehendere. Quin etiam pro certo habeo; idque magnoperè animadvertendum puto; non solam hanc substructionem cum suis ornamentis, ὃ βῆμα δηλῶ τοῦ ναοῦ, Altare ac Presbyterium à Templo reliquo dirimentem, nuncupatam fuisse *Soleam*; sed id nomen præterea extensum ad significandum aliquantum spatii soli ac pavimenti Ecclesiæ inter Soleam & locum ubi stabat populus interjacens. Quemadmodum enim βῆμα, quod propriè gradum sonat, & Altare, gradibus videlicet sublatum synecdochicè indicat, significabat præterea spatium soli satis latum, quod ab infimo Altaris gradu, usque ad cancellos aut soleam patebat; intra quod spatium statio Antistitum & Sacerdotum erat, id quod extra omne dubiũ est, ex sexcentis passim obvijs Scriptorum optimorum locis manifestum: Ita dicendum quoque necessariò est Soleæ appellationem propagatam ad designandum similiter spatium aliquod Soli, quod statim à Soleâ versus populi ac concionis locum tendebatur, quo in spatio Subdiaconi, Lectores alijque inferiores Ecclesiæ Ministri stabant, quibus jus non esset intra sacra Septa, in ipso hemate, aut Presbyterio, stare. Docet hos nos clarè Symeon Thessalonicensis lib. de Sacr. his verbis: Ὑποδιάκονοι καὶ ἀναγνῶσται καθῆς χρὴ ἑστῶσι τοῦ βήματος ἐκτὸς ἐπὶ τῶ σωλέα· ὃς δὴ καὶ βῆμα καλεῖται ἀναγνωστῶν. *Subdiaconos & Lectores, sedere oportet extra Bema, circa Soleam; qui & Bema Lectorum nuncupatur.* Bema hic dici locũ intra sacra Septa ab Altari ad cancellos pertinens nullus dubitat, quale vulgò Presbyterium Latini nuncupamus. Hinc ait Thessalonicensis, exclusos Subdiaconos, Lectoresque legitimam stationem habuisse ἐπὶ σωλέα *circa Soleam*; quem propterea Soleam, nuncupatum ait βῆμα ἀναγνωστῶν, quasi dicas *Altare Lectorum*, idcircò, quod ut βῆμα ἱερέων. nempe sacrum Altare, locus erat intimus ad quem progredi Sacerdotes possent, Sacris in eo peragendis; ita Soleas meta erat ultima ministerij Subdiaconorũ & Lectorum, quos penetrare in sacra Septa nefas erat. Rursus ut spatium circa Aram intra quod usque ad cancellos aut Soleam Sacerdotes consistebant, βήματος appellatione comprehendebatur; sic etiam spatiũ ante Soleam in quo erat Subdiaconorũ & Lectorum statio,

Soleæ

Soleæ quoque vocabulo designabatur, itaut in hisce duobus Soleas fungeretur ipsis vice βήματος, & ideò βῆμα ἀναγνωστῶν *Bema Lectorum* vocaretur. Hæc sententia est verborum Symeonis manifestè docentium: illam intimè admotam Soleæ Templi partem impertiri solitam nuncupatione Soleæ, pet extensionem scilicet popularem, & minùs rigidâ proprietate. Atque hoc valet ad intelligendum id quod alibi scribit idem Thessalonicensis, libro nimirùm contra Hæreses: Γίνεται δὲ εἴσοδος εἰς τὸν σολέαν ἐκ τοῦ βήματος Διακόνου καὶ ἱερέως διχα φώτων. *Fit introitus in Soleam è Bemate Diaconi & Sacerdotis sine luminibus.* Describit sacram quamdam functionem quâ mos erat prodire ex Presbyterio in Templi partem ei prætentam, Sacerdotem cum Diacono. Illam porro Templi partem una *Solea*, sive Cancellis à Presbyterio diremptam, *Soleam* appellat. Pari notione accipienda necessariò vox *Soles* est apud Ioannem Cantacuzenum Historiæ lib. 1. cap. 41. ubi describit ceremoniam Coronationis Andronici Iunioris Augusti in magno Templo S. Sophiæ peractam. Ait enim inter cætera multa, supplicationem circa Templum ductã à Patriarchâ, Clero, Imperatoribus, & omni populo. tum in reditu versus Altare ubi ventum ad Soleam esset, alios quidem omnes foris mansisse, solum Imperatorem, qui coronabatur, ingressum, reperisse Parriarcham stantem super sacris cancellis, hoc est in ipso limine portæ Soleæ, quâ ex Presbyterio in reliquum Templum prodibatur. verba Cantacuzeni hæc sunt: Οἱ δὲ ναὸν τελεσθέντες καὶ ὁ ἐθὺς ἐπειδὴν ἤλιον ἐν τῷ σολέᾳ, ὃ μὲν ἄλλοι πάντες ἔξωθεν ἐκτὸς. αὐτὸς δὲ (Βασιλεὺς) μόνος εἰσερχόμενος τὸν σολέαν, τὸν Πατριάρχην ἔστη τὰς ἱερὰς κιγκλίσιν ἑστῶτα εὑρίσκει. Hæc ille: quæ clarè indicant spatium aliquod Templi sacros cancellos una ex parte cõtingens, Soleam vocatum, in quod unus Imperator introierit, cæteris abstinentibus ingressu. Locum autem fuisse distinctum à Presbyterio manifestè patet ex eo quod progressus per illud spatium Imperator, Patriarcham invenerit ἔστη τὰς ἱερὰς κιγκλίσιν ἑστῶτα, stantem super sacris cancellis, in ipso videlicet sacri Septi, sive Presbyterij aditu. Vides hîc eximiè concessum Imperatori soli locum intra Soleam, hoc est in spatio vicino sacris Septis, Subdiaconis & Lectoribus reservato, unde populus excludebatur. Eò videtur alludere, quod Nicetas Paphlago scribit in vita S. Ignatij, referens præsagum somnium Bardæ Imperatoris quo præmonitus fuerat de vi quæ ipsi deinde per Basilium illata est: visus enim fuerat sibi videre ad se stantem in Templo venientes albatos quosdam. Εἷς ὁ μὲν δεσμεῖ τὸν Βασιλέα ἀναλαβών, καὶ ἕλκει τὸ δεξιὰ καθοπίσω, ἐξωθοῦντο τῆς σολέας. *Quorum unus vinctum Imperatorem arripiens, & ad dextrum latus trahens, extrudebat è Solea.* proprio videlicet Imperatoris intra Templum loco, unde pelli, omen ferebat expulsionis ab Imperio. In Ritualibus Græcorum libris distincta quoque reperitur cujusdam spatij ante sacros cancellos, Solea, vocati mentio. In ordinatione Diaconi hæc leges: Ἐξελθόντες δύο Διάκονοι ἐκ τοῦ ἁγίου βήματος, λαμβάνουσι τὸν μέλλοντα χειροτονεῖσθαι Διάκονον, ἑστῶτα ἐν τῇ σολέᾳ. *Exeuntes duo Diaconi ex sacro Bimate, accipiunt eum, qui ordinandus est Diaconus, stantem in Solea.* In ordinatione verò Sacerdotis: Μετὰ δὲ τὸ πληρωθῆναι τὸν χερουβικὸν ὕμνον, ἵστα] ἐν σολέᾳ ὁ μέλλων χειροτονεῖσθαι Πρεσβύτερος. *Postquam completus fuerit Cherubicus hymnus, stat in Solea qui ordinandus est Sacerdos.*

Summa dictorum & sententiæ de Soleâ meæ hæc est: Fuisse Soleam Latino antiquo verbo propriè dictam, substructionem stylobatis, columnis, epistylijs cæteroque architectonices elegantis specioso apparatu coronatam, quæ in Templis Græcorum magnificentiùs ornatis: vice ligneorum cancellorum ac velorum, Aram maximam & Presbyterium ab ingressu inspectuque populi tegebat: Extensam quoque appellationem Soleæ ad spatium quoddam isti substructioni contiguum designandum. Addam hîc humanitatis officio instinctus non intempestivam vindicationem Boni Scriptoris, dum de Soleâ non inscitè nec temerè disputat, ab alio magis erudito quam humano, inconsitiati parùm civiliter: Conjectu-

ram

ram de Solea ſuam verecundè atque obnoxiè proponit Ludovicus Cellotius noſter lib.6. de Hierarchia cap.6. pag.435. in hunc modum ſcribens: *Quid ſi divinet aliquis, in ea planitie Chori ampla & æquabili, eductum aut in medio, aut ad alterum latus, nobilius aliquod ſolum omni elegantia adornatum &c. Sicque Soleam à Solo dictum & pavimento, vel ſi mavis ab expanſa æquabiliter & fusè exporrecta forma; qualis Soleæ eſt.* Hæc Cellotius: quæ confido æquos omnes allenſuros, haud adeò eſſe abſurda, ut à Scriptore Religioſo tam atrociter & invidioſè traducerentur. *Gravius* (inquit) *hallucinatur Cellotius, qui ab expanſa & exporrecta eius forma, qualis eſt Soleæ, ſic dictum putat, quaſi prophanis Soleis, & non ſolutis calceamentis terra ſancta calcanda foret.* Hic verò merus eſt ſuccus loliginis. quid, amabo, Soleæ forma ad ſacri loci contaminationem pertinet? An omnes Soleæ prophanæ? etiam illę quibus Pontifices ſacris operantes ritè utuntur Eccleſiaſticâ benedictione ſacratis? Videat autem qui piaculum putat, ad explicandam figuram loci ſacri, uti ſimilitudine Soleæ, quid eum ſtatuere ſit conſequens, de Innocentio Tertio Pont. Max. qui lib.1. Myſteriorum Miſſæ, cap.35. per calceamentum pedum ſignificari docet, ſacroſanctum Incarnationis Verbi myſterium, per quod ait: *Deum in Iudea notum, & cuius in Iſrael magnum nomen, in Idumæam extendiſſe calceamentum ſuum.* Ar etiam ex modeſtiâ Cellotij cenſor idem, quem honoris cauſa modò non nomino, ex modeſtiâ, inquam; laudabili Cellotij occaſionem arripit ei acerbiſsimè inſultandi, dum ſic ſcribit: *Quid igitur Solea? interrogat ſeipſum* Cellotius: Hæret mihi aqua, *reſpondet: Turbida eſt certè, cœno & ſolo & ſordidis eius Soleis prophanata.* Hęc Catholicus & Religioſus Sacerdos de Catholico & Religioſo Sacerdote ſcribit: quæ ſi adversùs Hæreticum aut Mahumetanum ſcriberentur, vix excuſari ab inhumanitate poſſent. Cæterùm præter votum tam ſtomachoſo cenſori contigit, ut quæ Ieſuitæ libenter infligebat, haud parcens, verbera, in eum quem minimè vellet reſilirent, amiciſſimum ſibi, nobis, & cunctis meritò ſuo caput, Illuſtriſſimum Allatium, qui doctiſſimâ Diſſertatione de Soleâ, ex quâ plurimùm profeciſſe me, inrio ſum profeſſus, ejus originem nominis quærens: *Non malè*, inquit, *etiam à Solea, non ut crepidam ſonat, quamquam ab ea quoque non inconcinnè dici quiſpiam autumaret.* Hæc ille: quibus omnia illa quæ in Cellotium pariter loqui auſum, intorta vidimus fulmina, in ſuum caput attraxiſſe videri poterat, niſi laureum baculum geſtaret, per quem eſt à procellis iſtiuſmodi tutiſſimus.

TANAITHΣ.

Lib. V. Cap XXX. Καὶ μὴν ἐδοκίμαζε ὅ πνεῦμα ὅ τῆ βορέα, χρησιμεύων, πλοῖ ὠκεῖ εὐαμβόλῳ καὶ καρήγα μῆκος ἄγων . . . . . ἀλλ' ὃν ἄρα ταναΐτιον ὀνομάσαί τις τῶν ναυτικῶν. Venti Ταναΐτου dicti meminit Procopius lib.4. ſecundæ Tetradis cap.4. pag.573. Ed. Reg. his verbis: πνεῖν δὲ καλοῦσι ὁ ἐπιχώριοι καὶ τοῦτο ἐκβολὴν ταύτην ὃν λίμνης ἀρξαμένου τῆς μαιώτιδος ἄχρι ἐς τὸν ἀξεῖνον πόντον . . . ἀλλὰ καὶ τὸν ἄνεμον, ὃς ἐνθένδε πνεῖ ταναΐτιον παρωνομάκασιν. Ex quibus intelligimus hujus venti nomen, non à vero amne Tanai ſumptum, ſed ab alveo quodam, aut prono fluxu paludis Mæotidis in Pontum Euxinum, qui alveus etiam Tanais nominari conſueverit. Ab eo autem ſpirantem ventum, qui, ut ait noſter, inter boreales ſolet eſſe vehementiſſimus, Tanaitem dici.

TAPITEΣ.

Lib.V. Cap. XXX. Καὶ καπέλμων ὠνὶ (Εὐξείνε πελάγους) καὶ μέσου χαλκῶν ὃν συστολομήκης καὶ μὴκ ναυσὶν, αἷς ὀλίγοι ταρίτας λέγουσι, πλείοσι. Hinc habemus naves quaſdam contractæ longitudinis, hoc eſt minùs longas quàm triremes, Taritas à Genuenſibus ijs olim utentibus fuiſſe vocatas. Veriſimile eſt eaſdem has eſſe cum ijs, quas ταρίδας Nicetas appellat; quâ voce δρόμωνας eum ſignificaſſe Meurſius cenſet.

censet : unde fortè vel hic referibendum ταρίδες fuerit, vel apud Nicetam ταρίπης emendandum. Videndum etiam an non hinc emanaverit *Tartanarum*, quæ hodiè appellantur, nomen. Cæterùm si δρόμωνες sint ταρίπης ijs conveniet descriptio dromonum quæ apud Procopium lib. 1. de Bello Vandalico cap. 11. legitur his verbis : πλοῖα μακρὰ ὡς εἰς ναυμαχίαν παρεσκευασμένα, μονήρη μὲν ἅπαντα, καὶ ἐρεσσὰς ὑπερθεν ἔχοντα ὅπως ὁ τῶν ἐρετῶν πρὸς τὴν πολεμίαν ὡς ἥκιστα βάλλοιτο, δρόμωνας καλοῦσι τὰ πλοῖα τοῦτα οἱ νῦν ἄνθρωποι. πλεῖν γὰρ κατὰ τάχος διαφερόντως μάλιστα. *Longæ naves ad maritimum prælium instructæ, sed unico acta remorum ordine, tectis desuper munitæ. quo earum remiges, quam minimè telis hostilibus paterent. Hoc navium genus hodie Dromonas vocant. voce à cursu ducta quòd illæ in primis veloci valent.* Hæc Procopius.

T A T A Σ.

Lib. VI. Cap. XXXII. Καὶ τέταρτον ζυὺ αὐτοῖς ἐν ἐπιτιμίᾳ Ἀνδρόνικον Τάταν μὲν τῆς αὐλῆς ὄντα τὸν τότε, νεοπολίτην δ' ὕστερον ὀνομαζόμενον. Hujus dignitatis cui nomen est *Tatas Aulæ* sæpe meminit Codinus in lib. de Offic. Aul. cap. 2. ubi hoc officiū sextum & trigesimū dignitatis ordine esse ait inter Palatina : cap. 4. ubi ejus habitū explicat : cap. item 5. ubi observat, huic officio nullum incumbere ministerium, ὅθεν ἐν ὑπηρέτημα κέκτηται. nusquam autem tradit rationem nominis, aut quem ad finem instituta hæc Præfectura sit. *Tata* Latinis jam olim puerile nomen est, quo primum ex infantiâ in balbutiem prodeuntes Parvuli ; quos vident Viros, *Tatas* ; quas mulieres, *Mammas* appellant, ut docent Interpretes Martialis ad illum versum Epigrammatis ejus c1. lib. 1.

Mammas atque Tatas habet Afra ; sed ipsa Tatarum
Dici & Mammarum maxima Mamma potest.

Suspicari ex hoc fortè possumus : *Tatam Aulæ*, quem hic Eunuchum videmus ; fuisse præpositum educationi ac curæ liberorum Imperatoris adhuc parvulorum : & & propterea hujus ὑπηρέτημα nullum extitisse erga Imperatorem : ac ne functionem quidem immediatam ullam erga ipsos parvulos. quod munus ejus esset imperare nutricibus & gerulis, qui eis addicti curandis erant. Nec vana forsitan conjectura fuerit hunc Andronicum Eunuchum, quòd Andronico nunc Augusto, ante Patris Imperium nato, educando servilibus ministerijs navasset operam, ab eo jam adulto manumissum, Patroni nomen, more libertorum accepisse ; & ejusdem gratiâ promotum in istam honorificam Præfecturam.

T E Θ E N.

Lib. III. Cap. XXII. Κεφαλαιωμένων γοῦν τῶν πολλῶν ὅτι νομίσματα χρυσίου καὶ ἀργυρίου, διδόντες ὁ τῷ, ἐς ἀνάγκης ἔξιππεσοῦντο. Ait : eum regio illa Maryandenorum & Paphlagoniæ rebus ad victum utilibus abundaret, signatæ monetæ parùm haberet ; quòd vectigalia in nummis exigerentur, coactos earum terrarum incolas fuisse, ad exactè confieiendam Tributi summam, vendere scilicet vili universa quæ collegerant messe ac vindemiâ ; & sic deinde toto anno necessarijs ad victum eguisse ; Videtur ergò hîc ὁ τῷ peculiari notione usurpatum, ad significandum quidquid reponebatur in annonam, & victum familiæ per annum. Quamquam non diffiteor posse referri ad summam impositam per censum, cui semel exsolvendæ universa annona alieno tempore vili distracta, profligandæ erat colonis miseris, in reliquum annum victu carituris. cui notioni magis accedit, quod legitur lib. 1. cap. 5. ὁ λοιπὸν τῷ πένητι πόνος.

T H A X I N.

Lib. IV. Cap. I. Οὐδὲν ἀλλ' ἢ ξυτρώτου αἷμα κενὸν ἀλεθρίου, καὶ πλαδαροῦ θύρσου ἐπανθήσας. Eustathius in Iliad. v. pag. 941. Edit. Rom. πλαδαρὸς, ait, πλαδάρωσι καὶ μὴ

μῦθοι δαίμονας ἴουγγας κακοποιοὺς &c. *Telchinas fingunt Fabulæ dæmonas quosdam maleficos.* Similia & idem alibi. Hesychius: Τελχῖνες. βάσκανοι, γόητες, φθονεροί. Etymologicus: λέγονται ὁ τελχῖνες ὡς φθονεροί, καὶ πονηροὶ καὶ βάσκανοι δαίμονες. *Dicuntur autem Telchines invidi, mali, & immanes dæmones.* His autoritatibus fretus, *malum & invidum dæmonem* interpretatus sum hoc loco τελχῖνα.

ΤΟΜΟΣ καὶ ΤΟΜΟΓΡΑΦΕΙΝ.

Lib. IV. Cap. XIII. Ἐν τῇ τῶν ἁγίων Πάσχατος ἑορτῇ, ὑπὸ τόμῳ κοινῷ γενομένη Πατριαρχικῆς ἐπικρίσεως. Agit de Germano, quem sub finem præcedentis capitis dixerat electum fuisse in Patriarcham concordibus plerorumque Antistitum suffragijs, quibus & Imperatoris calculus accessit, comprobantis judicium Synodi. Τότε δὴ λοιπὸν ἠξιοῦτο τοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως προεδρεύειν ἀποδέξασθαι, ζωὴ εἶς καὶ ὁ Βασιλεὺς τοῦ ψήφου ἀποδεξάμενος. Tunc videtur electionis Germani decretum ritè perlatum, quod τόμος hîc dicitur usitatissimâ ejus vocis notione in scriptis Græcorum citimæ vetustatis, præsertim de rebus Ecclesiasticis agentium. Cæterùm difficilem ad assentiendum electioni sui se præbente Germano, res pendebat: quoad exoratus is tandem ab Imperatore, & reliquis amicis, annuit. Et tunc ad promulgandum decretum priùs factum congregatus est cœtus qui voce, κοινὸν, hoc loco significatur, ut superiùs ostendimus. Distulimusque huc statuendum, quid hîc dicatur κοινὸν ὑπὸ τόμῳ γενὸς. Cœtus sub Tomo factus. Videtur significari cœtum hunc vi priùs jam perlati de electione Germani decreti coactum; non ut de eâ deliberaret, sed ut rem statutam exequeretur & novum Patriarcham quasi in possessionem Sedis mitteret. Suspicabar etiam ex facto quadamtenus simili, quod mox referam, Patres qui in hunc cœtum convenerunt exemplum scriptum decreti a se priùs editi manu quemque tenuisse. sic enim actum videtur in alio Ecclesiastico conventu cujus est mentio in vita Leonis Papæ I. recitata Tom. 7. Concil. Edit. Reg. pag. 50. verba hæc sunt: *Congregati sunt 256. Sacerdotes, & alij 406. Episcopi, quorum Chirographus cucurrit. qui congregati sunt unà* cum Tomo, *hoc est fide Apostolicæ Ecclesiæ.* Vides hîc decretum antea de fide Apostolicæ Ecclesiæ, hoc est, Dogmate Catholico perlatum Tomum vocari, & hunc Tomum quemque congregatorum secum habuisse; unde & hoc, κοινὸν ὑπὸ τόμῳ γενὸς dici potuerit. Ac quod hanc τόμου notionem attinet, actio ipsa decretum condendi alibi à nostro, verbo Τομογραφῶ exprimitur. Nempe lib. iv. cap. xxix. ubi agitur de Coronatione Andronici: ὑπομεγάφουν δὲ (inquit) καὶ ὁ Ἀρχιερεὺς ὑπὲρ ἀφορισμοῦ ποιοῦντες &c. Decreto videlicet Synodali ritè condito, Antistites sub anathematis interminatione sanxerunt, ratam à cunctis agnoscendam habendamque evectionem Andronici in Imperium: procurante id scilicet Augusto ejus Patre; quippe studiosissimè agente, ut quam maximè firma & irrevocabilis ista ejus filij esset promotio.

ΤΡΙΚΟΚΚΙΩΤΑΙ.

Lib. III. Cap. XIII. Τοῦτο πᾶσι σὺν τριακκιώταις. Sic concorditer tres Codd. videtur Populi nomen à loco ductum, qui τρίκοκκος vel τρικόκκιον diceretur. Reperi apud Geographos Strabonem, Ptolemæum, Alios, τρικύρις & τρικόρις: sed nusquam alibi τρίκοκκος aut τρικόκκιον. Verùm ne quidquam immutetur, consensus Codicum prohibet.

ΤΡΟΨΗΦΙΟΣ.

Lib. VI. Cap. V. Γέγονε τοῦτο, καὶ ὡς ὑποψηφίῳ ἐντεῦθεν προσφερόμενος ὁ Κρατὴς τὰ φιλικά τε ἐπέστελλε. Hoc loco ὑποψήφιος vocatur, qui justa ad dignitatem aliquam electivam suffragia Electorum tulit, nondum tamen decretum electionis ritè perlatum est. Vnde iste Theodosius in quem præponendum Throno Patriarchali

chali Theopoleos sive Antiochiæ, pleræque Patrum sententiæ conspiraverant, erat electus tantum & quasi designatus Patriarcha, nondum tamen in possessionem missus, & ἀκατηρχθεὶς ὑπὸ κοινῷ πάπᾳ, ut lib. iv. cap. xiii. de Germano in Constantinopolitanum Patriarcham priùs electo scribitur: hoc est palàm declaratus, Patriarcha perlato, & legitimis formulis ritè sancito communi totius Concilij de ista electione decreto, quod πάπας vocabulo significatur.

Φ Α Κ Ε Λ Λ Ο Ι.

Lib. VI. Cap. XXXII. Φακέλλας παπύρων quid φακέλλας hîc putemus aliud quàm latinam vocem diminutivam ex *fascis*, quasi *fascellos* dicas, quod frequentiùs scribitur *fasciculos*? Synesius Epist. cxxxiii. Ἅπασι γέγραφα, φάκελλον ὅλον Διογένει δοὺς hoc est: *Omnibus scripsi, fasciculum literarum Diogeni commendans*.

Φ Α Τ Ρ Ι Α Ρ Χ Η Σ.

Lib. IV. Cap. XVI. Καὶ ὁ Φατριάρχης αὐτοῦ. Verba sunt Arsenij ejecti Patriarchatu, & in Insulam deportati. In his vocabulo φατριάρχης scommaticè designat Germanum in suum locum intrusum; cujus nomen videtur alludere dum φατριάρχιν quasi φρατριάρχιν vocat. Notum enim Constantinopoli erat quid latina vox *Frater* Germano synonyma sonaret, cum essent in eâ Vrbe Latini tam multi. præsertim cum simul, ut mox admonet Historicus, Germanam Imperatoris Eulogiam obliquè perstringeret. fortè etiam Φατριάρχης insensè dictum pro Πατριάρχης, ut ad Philipp. 2. 3. καταπομὴ pro περιτομή; φ. & π. nescio quid δύσφημον trahentibus ex quadam quasi contagione φαῦλος & κακός.

Φ Η Μ Η.

Lib. II. Cap. XXVII. Ἀφικνεῖται ταχέως καὶ ὅπη σὺ πεῖ τὸν διαφυσᾶσαν φήμην γε ἔσται καὶ Θεὸς ἡ φήμη. Ita noster reconditè suo more in Codd. B. & A. quæ V. suo item more omisit. Puto Pachymerem hic in mente habuisse abstrusiorem quandam notionem vocabuli φήμη, quæ cum vulgò significet indicium rei gestæ, humano testimonio in notitiam absentium sparsum; aliquando propriè designat Nuncium non humanitùs allatum rei magnæ longinquis in locis actæ, & statim ibi cognitæ quo nulla celeritas Cursorum tam exiguo spatio pervenire potuerit. Exempla veteres Historici multa referunt. Vide Livium initio lib. 45. & Plutarchum in Luc. Aemylio Paulo, ubi præter eventum mirabilem vulgati Romæ prælij, quo in Macedoniâ quatriduo ante debellatum fuerat cum Perseo Rege, quatuor alia exempla commerat similium casuum: & in his unum, cujus ipse Plutarchus testis fuit, ætate sua, ut ait, omnibus perspecti, de perlatâ Romam eadem die quâ in Germaniâ contigit, cædè Antonij, & ejus Exercitûs clade, qui contra Domitianum rebellarat. Simili autem ratione videtur indicare noster, perveniisse ad Latinos Daphnusiam oppugnantes, famam captæ à Græcis Constantinopolis, quam propterea *famam Divinam* vocat καὶ Θεὸς ἡ φήμη. Significat etiam eam esse veram & propriam nominis φήμη notionem, Homerum opinor secutus; apud quem ut Eustathius admonet, φήμη est μαντικὴ κλῆδων. τοῦτον ὁ μέλλοντος τοῦ δηλωτικὸς λόγος, ἢ ἀυτομάτου λεχθὲν θεσπίσματος: *Propheticum omen: hoc est rei futuræ cuiuspiam index verbum sponte prolatum*. Quia verò ad prophetiam etiam pertinet notitia rerum absentium longinquis ex locis non humanâ operâ delata, jure suo noster etiam ad hoc homericam vocabuli, fama, notionem transfert.

Φ Ο Ρ Η Τ Η Ω Ι Κ Ι Α.

Lib. IV. Cap. XXXI. Τῶν φλοιῶν ὑπεπίμπλων τὰς φορητὰς οἰκίας. Non usquequaque, ni fallor, obvia hîc usurpatur notio vocis φορητὸς pro eo quod, analogiâ è solutili,

lutili, Classicis usitatâ voce, ductâ, fortasse latinè dicere possumus; *pertatilis*. Hâc porrò circumlocutione, vel σκηνὰς *Tabernacula Castrensia* exprimere Pachymeres voluit, vel, quod verius puto, indicare Domos è materia solutiles Proceribus Romanis urbanum luxum in militiâ quoad possent usurpare studentibus, paratas eo artificio ut partes earum solvi sejungique commissuris, & aliò delatæ alibi rursùs compingi possent. Ejus generis videtur fuisse οἰκίδιον cujus est mentio infrà lib. 5. cap. 6. quo viso refertur obstupuisse Cralis Serbiæ Stephanus Vresis: Ἀλλὰ δὴ ὃ θεασάμενος ὃ ἐν οἰκίαις ὕλαιον ὑρίνης καὶ οἰκίδιον. . . . ἐπαλαγήσας φησὶν· ἀῒ αῒ· τί ταῦτας καὶ ἡμῖν ὁ Σωσθὴς αὖτη ἡ δίαιτα &c. quæ indicant eum ista specie quasi nimij luxûs offensum. Aliquid etiam simile fuerit σκηνὴ τοὺς ἐκ πάππων σβεσθεῖσαν μετάξης quam Monachus nomine Princeps, deducens ad Chalaû Tocharorum Principem Sponsam filiam Imperatoris ὑπὸ μεγάλης φαντασίας καὶ ἀδρότητος Σωσθένους καὶ πλούτου παντοδαποῦ circumtulit ad ostentationem magnificentiæ, ut lib. 3. cap. 3. narratur.

Φ Ρ Ε Ρ Ι Ο Ι.

Lib. V. Cap. VIII. Ἔστι δ' ἐνίοτε ὃς φερεΐς αὐτοὶ λέγουσι, ἀδελφούς. Religiosos videlicet, quos *Fratres* vocare jam tum apud Italos invaluerat. Galli sive Franci, ex quâ Gente plurimi Constantinopoli, & passim per Orientem degebant, Fratres *Freres* ut hodiè, dicebant. unde Græci vocem φερεΐς formarunt. Vsurpat porrò noster hoc vocabulum & alibi sæpiùs. Erant hi plerique è saeris Familijs SS. Franciſci & Dominici: quamquam & Melitenses Equites apud Cantacuzenum Frerios videmus dictos.

Φ Υ Λ Α Κ Η Η Μ Ε Ρ Α Σ.

Lib. III. Cap. XXVIII. Περὶτὴν τοίτην φυλακὴν τῆς ἡμέρας &c. Vt nox, ita & dies in custodias quatuor dividebatur, trium quamlibet horarum. Hoc secutus φυλακὴν hoc loco verti *trihorium*, quam vocem memini me legere apud Autorem satis antiquum nec indiligentem latinitatis Ausonium in Mosella. Vatic. post verba quę deseripsi glossema suum quoddam insercit non valdè accuratum, sic exprimens hunc locum: περὶτὴν τοίτην φυλακὴν τῆς ἡμέρας, οἷ ἀνατολὴ ἔχει τὸ πεπαυμένας ὥρας τῆς ἡμέρας· quid ita verò? nonne potuit Autor indicare voluisse initium custodiæ sive trihorij, non autem ultimam ejus partem contiguam horæ diei quartæ? Imò verò clarè significat de principio non de fine primi diei trihorij se loqui, dum mox post recitata verba, subjungit: ἐξαναβιβάζεται δὲ ὑρίζοντα τὸν ἥλιον, quæ in B. & A. Codd. leguntur, & licet in Vatic. non compareant, non videtur tamen dubium quin sint γνήσια. Indicant autem, id quod ibi narratur, contigisse paulò post exortum Solis, hoc est horâ primâ diei. Lib. iv. cap. viii. nomen hoc idem φυλακὴ nocturno tempori, cui magis convenit, aptatur in his verbis: Καὶ δὴ τὸν περὶτὴν φυλακὴν τῆς νυκτὸς ὑπνώττοντα. ubi nemo non videt, qui quidem totum locum attentè inspexerit, καὶ pro καὶ fuisse reponendum, ut fecimus; etsi in eo mendo tres Codd. convenirent.

Φ Ω Σ Σ Ω Ν Ε Σ.

Lib. V. Cap. ultimo ter usurpatur hoc vocabulum, & tertio loco apponitur adjunctum ὑφηγημένους, ut non sit dubium quin Pachymeris hæc scribentis obversaretur animo locus ille Lycophronis in Alexandrâ.

Ἄφλαστα καὶ φώσσωνας ὑφηγημένους.

Isaacius Tzetzes Scholiastes ejus obscuriſſimi Poëmatis sic ibi enarrat hanc vocem: Φώσσωνας τὰ λαῖφη, τὰ ὑφάσματα· ΦΩΣΣΑ Ὁ ΦΑΣ Ὁ λαμπρυσμός. λείπει γὰρ· ἢ ΦΩΣΣΑ Ὁ φυσᾶται ὑπ' ἀνέμων φυσαῖς. ubi vides, φώσσωνας vela navium esse sic dicta vel quòd candeant naturali colore lineæ telæ à verbo ΦΑΣ, quod candere significet, vel quod inflante

flante vento tumeant à verbo φυσάω, quod est inflare. Eodem recidunt quæ in eam vocem annotant Eustathius & Hesychius. Nos græco poëtico vocabulo latinum item poëticum oppositum cum alicubi φάσηνας *Carbasa* vertimus.

X P O N O Σ.

Lib. I. Cap. XIII. Τῷ δ' αὖτε χρόνῳ τρὶς φθινοπωρινὸν ἀποκλίνοντι. Hîc manifestè sumitur χρόνος pro ἔτος. Item lib. 4. cap. xxi. Ὃ εἰκοστὸν πέμπτον τῆς Βασιλείας χρόνῳ ἐδήλωσεν αὔπτερος: ubi agit de numero literarum nominis Michaëlis Palæologi, cui si adjungantur literæ cognominis ejus minùs noti Manuëlis, fient elementa viginti quatuor totidem ei annos Imperij ominantia, ut eventus ostendit. Nam hic Imperator cap. ultimo lib. vi. 24. annis imperasse traditur his verbis: Βασιλεύσας δὲ ἡμέρας δεκατέσσαρας εἴκοσι καὶ ἑπτὰ πέντε. nempe ἔτη, quod nomen priùs posuerat. quare debet resolvi diphthongus υ in nomine Μανουὴλ, & pro duobus distinctis elementis computari ut numerus ex mente Autoris constet. Non omittam autem monere totum hoc comma de cognomine Manuëlis, & præsagio ex eo ducto annorum Imperij Palæologi, ab Allatiano & Vaticano Codicibus absuisse in solo comparere Barberino. Sæpè alibi Pachymeres χρόνος ponit αὐτὶ ἔτους aut ἔτους, præsertim hoc loco capitis xx. libri v. ὅπως χρόνῳ πεπλησμένῃ &c. & lib. vi. cap. x. ἔδει δὲ χρόνων παρῳχηκότων πεντήκοντα &c.

X P Y Σ O Σ Y P M A.

Lib. V. Cap. I. Κοιλιὰν ἄλλως ὁπ. χρυσοῦρμα τῷ καλύπτρᾳ ἐνθήμυον. De Ioanne Despota deponente pileum insigne Despoticæ potestatis, & alium ejus loco vulgarem imponente capiti. Codinus Curopalata de officijs cap. 3. pag. 12. Edit. Paris. ann. 1625. Τὰ σκιάδια τοῦ καμελαύκου τοῦ Βασιλέως Δεσποτικὰ ὑπῆρχον χρυσοκόκκινα σκιμπίνια, ἔχοντα σταυροὺς μαργαριταρένους καὶ γύρους. *Pilei Generorum Imperatoris si sint Despotæ aurei & coccinei coloris sunt, & fimbriati, habentque Cruces ex margaritis & gyros seu circulos*. En pileus Despotæ aureus & fimbriarus. Hunc ideo noster uno vocabulo χρυσόουρμα nuncupat hoc loco. dum illum vulgari & privato mutatum ait à Ioanne Despota. Igitur ὁ ὁπ. non materiam hic indicat pilei communis sed terminum unde transierit ad vulgarem pileum is qui antea uti solitus esset aureo fimbriato. Sic Virg. 3. Aen.

Quos hominum ex facie Dea saeva potentibus herbis
Induerat Circe in vultus & terga ferarum.

X Ω A A I.

Lib. V. Cap. XXIV. Τὰς ἀφ' ἑαυτοῦ τερατοσκοπικὰς λιτὰς, χωλάς τε ῥυτὰς τε βλαβλοπας τ' ὀφθαλμώ. Sic enim ex Homero correximus cum in ms. ms. ὀφθαλμῷ legeretur. Non intelliget hæc scripta de Vecco pro Reis solicitè agente, qui locum Homeri obversatum animo Pachymeris scribentis, oculis & ipse Lector non subjecerit, aut memoriâ revocaverit. Iliad. Decimâ Phœnix inter alia multa quæ allegat Achilli flectendo, proponit Deorum exemplum exorabilium in veniam culparum, dum precibus conveniuntur: καὶ δέ τε σε χρὴ

Νήλεες ἦτορ ἔχειν. ἐπιτλοὶ δέ τε καὶ Θεοὶ αὐτοί....
Καὶ μὲν τοὶ γυίοισι καὶ ἀρχωλῇς ἀραρῆσι
Λοιβῇ τε θυσίῃ τε βλάπτουσι κάρηνοι
Λιτόμενοι· ὅτε κέν τις ὑβρίσῃ καὶ ἁμάρτῃ.

Tum & de Litis filiabus Iovis addit:

Καὶ γὰρ τε Λιταὶ εἰσι Διὸς κούρῃ μεγάλοιο
Χωλαί τε ῥυταί τε βλαβλοπες τ' ὀφθαλμώ.

Tales Deæ ingeniosè finguntur ad vim beneficam misericordiæ exprimendam eximere

mere pœnæ ſatagentis convictos criminum, & horum angores in ſe ſuſcipientis: De quibus multa eruditè Euſtathius diſputat ad eum locum. Homerum noſter ſuo genio indulgens hîc exſcripſit: nihil ſolicitus de Lectore parũ ſortè verſato in Homeri lectione: ſic nẽpe ſolitus paſſim intexere orationi ſuæ crudas ignotaſq; innominatorum Autorum χρήσεις; quaſi præſcripſiſſet in veſtibulo ſui operis ſimile aliquid ejus, quod in foribus Scholæ Platonis legebatur: ὐδεὶς πάντων ποιημάτων τε καὶ συγγραμμάτων ἀρχαίων ἀμύητος εἰσίτω. Porrò ſicut Λιτὰς, quaſi dicas *Supplicationes*, Homerus τερσοῦ παπαῖ ἐς χῆμα παλαιπωρίας; ſic & in ſpeciem obſequij obnoxii abjecteque per adulationem demiſſi ſubornat Blanditias Martialis, dum ſcribit Ep. 72. lib. 10.

Fruſtrà blanditiæ venitis ad me
Attritis miſerabiles labellis....
Iam non eſt locus hac in Vrbe vobis
Ad Parthos procul ite pileatos
Et flentes humileſque ſuppliceſque
Victorum ſola baſitate Regum. &c.

ΨΩΜΙΖΕΣΘΑΙ ΧΡΥΣΟΙΣ.

Lib. II. Cap. XXIV. Ὁ μὲν χαλυφᾶς χρυσῖς παρ' ἐκείνου ψωμιζόμενος ἐπλάτα. Nimirùm invadentes Perſidem Tochari Chalypham illic dominantem avarum & divitè auro liquefacto in os ejus infuſo necaverunt: quod noſter obſcurè dicit: ψωμίζεσθαι χρυσῖς: quaſi diceres, *offis aureis in os ingeſtis paſci*. ſed rem uti ſe habuit, declarat Vatic. Paraphraſtes hunc locum ſic exhibens: Ὁ μὲν Χαλυφᾶς χρυσὸν ζέοντος ἐς λάρυγγος ἐκείνου χυθέντος ἐπλάτα. *Chalypha quidem auro fervente in guttur ejus infuſo, mortuus eſt*. Quod ita geſtum adſtipulatur Marinus Sanurus lib. 3. partis 13. cap. 7. ſic ſcribens: *Capti Calyphæ gutturi liquatum aurum iuſſit* (Haolonus) *infundi, avaritiam exprobrans, quia cum immenſis affluereret theſauris, cupiditate detentus, pro ſalute ſua eos expendere renuit*. hæc Sanutus.

ΩΑΤΟΝ.

Lib. V. Cap. XXIV: Μετὰ δὲ μετ' ἄριστον ὕπνου καὶ τῆ ὠάτῃ μέσῃ καθήμενος. Non alibi repereram ὠάτη pro ὑπαίθρῳ, cœnaculo, aut aulâ ſuperiori camerata ovali formâ. quid enim hîc aliud intelligamus?

ΩΡΓΥΙΩΜΕΝΟΙ.

Lib. V. Cáp. XXX. Τὰς ἐκείνης (νηὸς) φόρτους τῷ παρεμβάσῃ πνεύματι ὡς πρῴρας μετέχοντας εὖ· πίσω ὠργυωμένης ὅπερ ἐχίου. Ait immiſſam à tergo navi Genuenſi plenis velis elabenti onerariam Catalanam, quæ ventum ei à puppi ſuorum velorum oppanſu interciperet, ac ſic ſufflaminaret impetum ruentis. ὠργυωμένης Tzetzes ad Lycophronem interpretatur: ἐκπεπαμένης, ὑπλωμένης extenſa & explicata vela. Subditque continuò ἐπιμολογίαν in hunc modum: ἢ ἀπὸ τῆς ὀργυᾶς, ἥτις τὰς ἐκπάσεις τῶν χειρῶν. ἢ καὶ ἀπὸ τοῦ ὀργῶ ὃ ὄρεμαι. ὀρ γὰρ δὲ ὁ ἐν γῆς Σωτόμιος ὀρέγει τι τῶν φυτῶν ἢ τῶν βοτανῶν. Ita ille qui ſtatim addit: ſcribi debere. ὠργυωμένης adjuncto ι ad υ ſecundæ ſyllabæ: unde nos Codicem noſtrum, qui ὠρχυωμένης, ſcribebat, correximus. ὠργυωμένης, ait Tzetzes, μὴ παρεσγραφῆς τῷ ι δι' ὑφῆν. Vides hinc obiter familiarem Pachymeri fuiſſe Lycophronem; genio videlicet conciliante σκοτεινὸν σκοτεινῷ. Et illum quidem noſtrum, qui omnium Scriptorum tenebras in ſuum opus congerere ſtuderet, non temperaturum arbitror, ſi qua occaſio daretur, etiam πελεμιχρώπας καὶ φαλακραίας κόρας & ἀπαυρκτίας ταρηρῶν αἰθόνων πνοάς. Quæ Lycophron habet ibidem unde ὠργυωμένης exſcriptum eſt, in ſcriptione hæc ſuâ ponere: quam tum demum elegantem & eruditam viſum iri eredidit, ſi omnium inligi meruentium Scriptorum griphos & nodes avidè conquiſitas oſtentaret: parùm penſi habens quas Cruces Lectoribus aut Interpretibus ſuis figeret.

OMIS-

OMISSA IN HOC GLOSSARIO.

Litera Π. Pag. 412. post Verbum ΠΡΑΓΜΑΤΑ.

ΠΡΙΓΚΙΨ καὶ ΠΡΙΝΤΖΗΣ.

Lib. V. Cap. XXIV. Ἐξέπεμψε δὲ πλέον ἡ ψῆφος τῷ Πρίγκιπι, αὐδημὶ ὄγμῳ μὲν τὰ εἰς ΗΣ, ὁκ Πριγκίπων δὲ τῷ Πελοποννησου καταγομενῳ ὃ αὐχαδεν. Ait plurium suffragijs destinatum Patriarchatui Constantinopolitano fuisse Monachum nomine Principem ex familiâ Principum Peloponnesi. Agit de eodem lib. iii. cap. iii. noster dum hunc ab Imperatore missum, ait ad Chalaü Tocharorum Orientalium Dynastam deduxisse filiam Notham Imperatoris ipsi Chalaü desponsam; quæ tamen, cùm eò perveniſſet, reperto mortuo Chalaü, ejus filio & successori Apagę, vel Apagani nupserit. Verba Pachymeris sunt: Τῷ μὲν Χαλαῦ μὴ τῦ Μοναχὸ καὶ ἱερέως Πρίγκιπος ζεδίδου τὴν ὁκ τῆς Διπλοβαταζίνης ὁκ νοθείας παῖδα Μαρίαν· καὶ ὁ Πρίγκιψ Ἀρχιμανδρίτης ὢν τότε τῆς τῦ Παντοκράτορος μονῆς &c. Is postea creatus Antiochenus Patriarcha ibidem dicitur: & res narratur lib. vi. cap. v. ubi hic vir Theodosius vocatur: uti & cap. xxii. lib. ii. Ex his habemus ita fuisse peculiare *Principis* nomen Dynastis Peloponnesi, ut pro vocabulo familiæ adhæreret singulis ex eâ domo prognatis; usu videlicet Græcorum, verum & gentile nomen illius stirpis origine Francicæ vulgò nosse minùs curantium. quamquam illud doctiores non nescirent. Nam Georgius Acropolita Historiæ suæ cap. 48. Achaiæ & Peloponnesi Principem *Βιλαρδουὶν Villarduinem* nominatum docet. Gregoras verò lib. 7. pag. 109. titulum Principis Peloponneso imperitãtibus tributum ait jam à tempore Constantini Magni; uti & Athenarum Dynastæ nomen Magni Ducis, & Thebarum Bœotiarum Domino appellationem Magni Primicerij μεγάλου Πριμμικηρίου, quæ postea usu vulgi in μεγάλε Κυρίε nuncupationem degeneraverit: obtinenti denique Siciliam, Regis nomen. ridiculè. quasi jam tum ætate Constantini Magni Sicilia, Thebæ, Athenæ, Pelopponnesus avulsa à corpore Romani Imperij, Dynastis proprijs subesſent, non modò id tolerante novæ Romæ Conditore, sed etiam si superis placet, istos Regulos amplis honorare appellationibus curante: Porrò lib. iii. cap. xvi. hanc vocem aliter Pachymeres scribit in his verbis: καθημερινὸς πολέμως πρὸς τὸν Πρίντζιλιν ἔζων. loquitur de Sebastocratore fratre Imperatoris circa Monembasiam quotidianis velitationibus adversùs Peloponnesi Principem decernente, quem Πρίντζιλιν Printzem vocat, vocabulo propiùs accedente ad vocem Francicam *Prince*, quâ Francici tunc Incolæ Peloponnesi proprium Dominum indigitabant.

ΠΡΟΒΟΛΕΥΣ.

Lib. VI. Cap. XXIII. Περιολλὸς ἐκφαντορικὸν Πνευμάτων· καὶ ὁ περιβολλὸς, εἰς ὁ, αἵτιον, μεταλαμβανόμενον. Meritò hic Veccus ὁ, περιολλὸς, εἰς ὁ, αἵτιον, μεταλαμβανόμενον. hoc est: ineſse vocabulo περιολλὸς vim notionemque principij activi ac causæ, contendebat. Sic enim planè eandem vocem intellexit & usurpavit Gregorius Nazianzenus Oratione de Filio, in his verbis: Καὶ τοῦτό ἐστιν ἡμῖν ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς, καὶ ὁ Ἅγιον Πνεῦμα· ὁ μὲν (nimirùm Pater) γεννήτως καὶ περιβολλὸς. λέγω δὲ ἀπαθῶς, καὶ ἀχρόνως, καὶ ἀσωμάτως· τὸν δὲ (& Filij & Spiritûs Sancti) ὃ μὲν γέννημα· ὃ δὲ περίβλημα. ubi clarè Pater γεννήτως Filij æterni, περιολλὸς autem Sancti Spiritus dicitur. Vicissim autem Filius Patris γέννημα; Spiritus autem Sanctus ejusdem περίβλημα. Ex quibus patet verbum περιβάλλειν, non quamcumque emissionem latinè significare, sed eam quæ sit cum influxu activo conjuncta; qualis est emissio ramorum ex vivente trunco. qualium emissionum est mentio Cantic. 4. 13. *Emissiones tuæ Paradisus malorum punicorum*. quare mihi videtur satis benè respon-

dere

PETRI POSSINI
E SOCIETATE IESV
OBSERVATIONVM
PACHYMERIANARVM
LIBER II.
COMPLECTENS NOTAS
In Vniuersam Historiam Rerum
MICHAELIS PALAEOLOGI.

In Titulo Operis.

GEORGII PACHYMERIS. Cum varij variè Græcum nomen Παχυμέρης latinè efferant & inflectant; Alij Pachymeram, Alij Pachymerium, Alij aliter vocantes: Mihi commodius & expeditius visum est inflexione uti latinâ nominum Classis tertiæ. Quin id sit simplicius & ad usum facilius, nemo negaverit. Iure autem fieri, exemplis adstruitur. Nam Vlysses, Socrates, Demosthenes, similia plurima merè latinè ab omnibus flectuntur, nullo respectu ad inflexiones græcas istorum nominum. quis enim unquam adumbrare curavit Latino sono genitivum Δημοσθένης aut accusativum Δημοσθένη balbutiendo *Demesthenus* aut *Demosthene*, Romanâ Minervâ invitissimâ? Hoc etsi parvum dictu, necesse visum hîc profiteri.

MICHAELIS. Quotus hic inter Imperatores Constantinopolitanos Michaël fuerit, non erit inutile semel statuere. Primus ad Imperium hoc nomen pertulit Michaël Curopalata cognomento Rhangabenus, laudatissimus Princeps, anno Christi 811. Secundus homo scelestissimus Michaël Balbus, è carcere ubi ad vivicomburium servabatur, vi ad Solium erupit anno Christi 820. Tertius Michaël Porphyrogenitus Theophili Imperatoris filius cum Matre Theodorâ Imperium tenuit, magno Reip. & Ecclesiæ malo. fuit enim ubi adolevit impijssimus. cepit dominari anno Christi 842. malè perijt 867. Anno inde Christi 1034. Michaël Paphlago à Patriâ dictus, adulter Zoës Augustæ, Romano ejus viro strangulato Imperium arripuit, & tenuit annis ferè octo. Moriens successorem habuit Michaëlem cognomento Calephatem, ejus nominis quintum. qui post annum à Zoë, quæ illum promoverat Imperio & oculis privatus, locum cessit Constantino Monomacho anno Christi 1042. Quatuordecim post annis Michaël cognomento Stratonicus sextus ejus nominis coronatur Augustus. Sed mox ann. 1057. Isacio Comneno ultrò concedens abdicavit Principatum. Anno Christi 1071. Michaël cognomento Parapinaceus, filius Constantini Ducæ Imperatoris, mortuo Romano Diogeni successit, septimus inter Augustos Byzantinos Michaël: quem inter & hunc nostrum cum nemo sic appellatus imperaverit, Palæologus cujus hîc Historiam damus, numerandus erit Michaël VIII.

PALAEOLOGI. Natus hic anno Christi 1224. ex Andronico Palæologo Magno Domestico, Matre Palæologa Irenes & Alexij Palæologi Despotæ filia. Hæc Irene Michaëlis Avia materna, filia fuit Angeli Comneni, quo Imperante Constantinopolis capta est à Latinis. Dodit is eam Conjugem Alexio Palæologo (ut Phrantzes habet, Actopolita Andronicum appellat) quem & Despotam creavie & Imperij successorem designavit. Sed is brevi est mortuus, unicâ ex Conjuge filiâ susceptâ, quæ Andronici Palæologi Magni Domestici Vxor, Michaelis Palæologi Mater fuit. Quare is à Patre juxta Matreque Palæologi appellationem tulit διπλοπαλαιολόγου propterea vocatus, ut Phrantzes habet cap. 1. Idem tradit Gregoras lib. 3. pag. 32. Sed & Comnenus à Matris Avo Angelo Comneno Imperatore dictus, ut Phrantzes ibidem docet: ac passim ita vocatur ab Acropolitâ Scriptore ipsi faventissimo. Vnde crediderim affectasse Michaëlem ante Imperium dici Comnenum, quòd eam rem velificari ambitioni suæ crederet. sed & hujus Posteros ob nobilitatem inclytæ tot Augustis familiæ, Comnenorum appellatione gloriatos, ostendunt Inscriptiones Michaëlis & Andronici Iuniorum à Pontano descriptæ Notis ad Phrantzen. Hunc porrò nostrum Michaëlem postquam ad Imperium pervenit haud magnoperè curasse Comnenum dici, licet intelligere ex Pachymere, qui ei familiaris, & sub ejus Filio Andronico Seniore, non sine curâ demerendæ regnatricis Domûs gratiæ, scribens, nunquam eum alio Gentili quàm Palæologi nomine designat.

HISTORIA RERVM &c. Duas Historias separatis voluminibus & titulis Pachymeres reliquit, ut in Codicibus optimis Barberino & Allatiano distinctissimè leguntur. Licet Vaticanus Paraphrastes qui multa contraxit, quædam addidit, pleraque mutavit, ambas in opus unum conflaverit. cui fortè similis fuerit Augustanus ille Codex, unde sua Excerpta Volfius sumpsit. Nam & is unam ex duabus Pachymeris Historiam videtur agnoscere. Nos Priorem Michaelis VIII. Palæologi Acta exequentem modò damus: Aliàs Deo volente, Andronicum ejusdem Scriptoris, sive de Gestis Andronici Senioris libros VII. in lucem emissuri.

CAP. I. LIB. I.

Pag. 4. *Constantinopolitanus genere, ortus & educatus Nicææ.* Pachymeres hujus Histor. lib. ii. cap. xxvii. post medium, testatur Patrem suũ Constantinopolitanum Civem fuisse, exulare à Patriâ coactum ob Latinos ibi dominantes. Sanè cum idem Pachymeres hîc doceat, se annum ætatis undevigesimum agente pulsos Constantinopoli Latinos, & libro harum Observ. üi. demonstraturi simus, receptam è Latinis Vrbem recuperasse Græcos octo & quinquaginta annis postquam amiserant, facilè potuit nasci Nicææ Pachymeres patri quinquagenario, qui usque ad annum ætatis undecimum in paternâ domo Constantinopoli educatus, ob exosam Latinorum ibi dominationem Nicæam migraverit. Tradit enim Acropolita Historiæ suæ cap. 6. Latinos Vrbe captâ liberam Græcis dedisse facultatem vel ibi manendi, vel alió migrandi. Τῆς πόλεως κυριεύσαντες ὁ Γαλοὶ ἄλλαν δεδώκασι τοῖς τῶνδε οἰκήτορι, ὅστ' ἐθέλοντας μένειν τε κεῖ αὐτὸ χρῆσις ἦν αὐτοῖ, ὅστ' δ' ἀναλύσας ἀπέρχεσθαι, ὅπη αὐ βούλοντο. Mox addit plerosque Illustriorum clàm aut palàm abijsse, quorum è numero fuisse Pachymeris Patrem verisimile est.

Clero adscriptus. In Græco legitur apud optimos Codd. B. & A. θείῳ σωθῆς κλήρῳ, prout expressimus. Nempe σώζεσθαι aliquando est appellere, aut pervenire. Codinus cap. 22. de Sponsâ Imperatoris. Κατὰ τὴν ἡμέραν καθ' ἣν μέλλει ἐπισυμβαίνειν εἰς τὴν πόλιν. *quo die perventura in Vrbem est.* Vatic. jam hinc incipiens obscuriora clarioribus mutare θείῳ κλήρῳ δεθῆς posuit.

Vt doctus quidam asserunt. Apparet ex illis verbis: Δεῖ δ' φασίν τινες κρίνεσθαι &c.

Doctum

Doctum hunc Sophoelem esse, cujus in Ajace μαστροφόρῳ illa extat celebris de tempore sententia:

Ἄπαντ' ὁ μακρὸς καταριθμητὸς χρόνος
Φύει τ' ἄδηλα, καὶ φανέντα κρύπτεται.

CAP. II.

Pag. 5. *Tum quòd istud argumentum præoccupatum ab alijs iam est* &c. Videri potest innuere Nicetam Choniatē, qui & Vrbis expugnationē à Latinis, & res aliquot post eā annorum prout geri videbat scripsit. Georgium quidem Acropolitam Logothetam & Nicephorum Gregoram, ne innui hoc loco à Pachymere putem facit, quòd Gregoras post Pachymerem scripsit: Acropolita verò licet aliquantò Senior Pachymere, Iunior tamen fuit quàm ut res Theodori Lascaris prioris spectare præsens potuerit, quas ex famâ & monumentis in Historiam digessit. Hoc ex ejus Historiâ clarè discimus. Scribit enim ille ibi cap. 29. pag. 25. Edit. Reg. Τότε καὶ αὐτὸς τοὺς τοῦ γονέως ὑπὸ τῆς Κωνσταντίνου ἀπεστάλλω τῷ Βασιλεῖ ἐνκαιδεκάτης (videtur legendum ἑκκαιδεκάτης ὤν. *Tunc & ipse à Parentibus ex Vrbe Constantinopoli missus sum ad Imperatorem sexdecim annos natus*. Apparet doctissimum Interpretem legisse ἑνδεκάτης pro ἑκκαιδεκάτης. vertit enim *undecim annos natus*. Sed quod addit statim Autor se ἐγκυκλίῳ ἀπαλλαγμένῳ παιδεύσεως perfunctum jam tum studijs fuisse humaniorum literarum, magis ni fallor cōgruit cum ætate annorum sexdecim. Parum enim est verisimile undecennem Puerum Grammaticam; Rhetoricam, ipsam Philosophiam, cum Artibus quatuor huic subjectis Arithmeticâ, Musicâ, Geometriâ, & Astronomiâ, satis percepras habere potuisse. παίδευσις siquidem ἐγκυκλίῳ tot illa complectebatur: ut ex Ioanne Tzetze intelligitur, sic de his scribente Chiliad. xi. sect. cccLxvii.

Ἐγκύκλια μαθήματα καλοῦσιν
Οἱ κύκλῳ τὸ συμπέρασμα πάντων τῶν μαθημάτων
Γραμματικῆς, Ῥητορικῆς, αὐτῆς Φιλοσοφίας
Καὶ τῶν τεττάρων δὲ τεχνῶν τῶν ὑπ' αὐτὴν κειμένων
Τῆς Ἀριθμήσεως, Μουσικῆς, καὶ τῆς Γεωμετρίας,
Καὶ τῆς οὐρανοβάμονος αὐτῆς Ἀστρονομίας.

Fateor interdum solam grammaticam ἐγκυκλίου παιδεύσεως mentione designari κατὰ κατάχρησιν, ὑ λέγω δὲ κυρίῳ, ut idem Tzetzes ibidem loquitur: nec eo inficias videri posse locutum eo sensu Acropolitam, dum de illâ quam percepisse jam tum se ait Encyclicâ doctrinâ statim subdit τοῦτο Γραμματικὴν καταονομάζουσι οἱ πολλοί. *Quam pleriq; Grammaticam nominant*. Præsertim cum paulò post, cap. nimirùm xxxii. Idem adjungat: se hortatu Imperatoris Ioannis, ad quem missus fuerat, ὑφηγητῇ τοῦ λόγων παιδεύσεως καὶ λογικοῖς παιδεύμασιν operam dedisse, Magistro Theodoro Exapterygo. Verùm hæc non obstant jam positis. cum sit vero similiùs γραμματικὴν vocabulum non κατάχρησιν sed κυρίως ibi Acropolitā usurpasse: ac non alterius generis disciplinas, sed majorem in jam degustatis progressum in Scholâ Exapterygi quæsisse: quippe à quo, ut ipse mox addit, septem annis nihil nisi τοῦ ποιημάτων εὐφυΐσμου καὶ τῆς τοῦ λόγων τέχνης διδασκαλίαν perceperit, quorùm neutrum Encyclicæ limites excedit. Denique sexdecim natum annos se in Ioannis Aulam admissum satis manifestè demonstrat Acropolita. dum cap. 32. primam rem omnium quæ ipsi in Comitatu Ioannis Augusti contigerunt, memorat sui traditionem in disciplinam Theodori Exapterygi, quem se audire cepisse ait: ἑβδομακαιδέκατον ἔτος ἄγοντα, *decimum septimum agentem annum*, quod si jam undecimo ætatis ad Ioannem venisset, oportuisset eum ibi sex totis annis sine ullâ occupatione desedisse. Pro certo igitur habendum sexto decimo ætatis anno cepisse Acropolitam Ioanni Augusto adhærere. quo autem id ejusdem Ioannis Imperij, atque adeò Christi, anno contigerit, explorandum nunc est.

Adventum in Aulam Ioannis ſuum in id tempus incidiſſe narrat Acropolita, quo tempore Roberto Latinorum Imperatore mortuo, Ioannes olim Ieroſolymorum Rex Conſtantinopolim eſt evocatus ad res illic moderandas, quoad Balduinus puer in ætatem Imperio idoneam adoleviſſet. Robertus autē anno Chriſti 1228. aut ſequenti eſt mortuus. unde Ioannis Brennenſis ex Italia, ubi Gregorio Nono militabat, Conſtantinopolim appulſus, ad Chr. 1229. aut 1230. pertinet; quando Ioannes Batatza, qui anno Chriſti 1222. Theodoro Laſcari ſuo Socero ſucceſſerat, octavum aut nonum Imperij annum numerabat. Nec res igitur Theodori Laſcaris, nec primi decennij Ioannis Batatzæ Acta, ſcribi ex oculatâ notitiâ ab Acropolitâ potuere. Quare alios nobis incognitos talium eventuum ἀυτόπτας Hiſtoricos hîc innuere Pachymerem agnoſcendum eſt.

Commiſſis invicem Mercurio & Latona. Alludit pugnam Deorum ab Homero celebratam Iliad. υ. ubi cum alij alijs Dij Dijs adverſi comparantur; tum par infeſtorum invicem Nuntium Mercurius & Latona, ille Græcis hæc Troianis militans producitur.

Λητοῖ δ' αὖτ' ἐξ οὔκ@ ἐριούν@ ἑρμῆς.

Etſi autem quomodo ſcribitur græcè Λητὼς ſive Latonæ nomen nihil commune cum Λήθη oblivione, habere videatur, certum tamen, atque adeò vulgare græcæ literaturæ non rudibus eſt: Latonam ad noctis & oblivionis ſignificationem allegoricè trahi. εἰς ἣ Λητὼ (ait Euſtathius ad Iliad. Ζ pag. 989. Edit. Rom.) ἡ μύθ@ εἰς Λήθ@ ἀλληγορεῖ@, ἀλλὰ καὶ εἰς νύκτα τὸ αὐτὸ τῷ αἰεὶ Διὶ παρεσκευ@ ὅτι μὴ φανὴ καταλάμπ@, εἴτε αὖ ὅτι τις πρὸς τὸν λόγ@ ἀγροικ@. *Latonam ſymbolicè deſignare non ſolùm oblivionem, ſed & noctem aeri Iovi convenientem quando luce non illuſtratur, nemo ruditorum ignoraverit.* Inde ad verſum ſuperiùs deſcriptum ex Iliad. υ. idem Enarrator doctiſſimus hoc obſervat: Edit. Rom. pag. 1197. Λητοῖ δ' φησιν αὖτ' ἐξ οὔκ@ ἐριούν@ ἑρμῆς· ὅπερ ἀδῆλ@ ἠδηλῶς ἐπλαμβάνε@). ἐμοὶ εἰς Λήθ@. ὁ δ' εἰς λόγον μεταχθήσομαι. Hæc ille, quæ indicant ingeniosè adumbratam ab Homero, iſto infeſto invicem incurſu Mercurij & Latonæ, certamen quoddam Orationis & literarum per Mercurium deſignatarum, adversùs ignorantiam tranſactarum rerum oblivione mortalibus induci ſoliram. dum *Hiſtoria*, ut eleganter ſcribit Anna Comnena in Præfatione ad Alexiadem, *ad Letheum quemdam torrentem objicitur velut invictæ ſoliditatis moles, præcipitem quodammodo inhibitura lapſum temporis; certè prohibitura: ne quæ in eo geſta ſunt omnia irreparabiliter obliterentur* &c. ἀλλὰ ὅ γε λόγ@ τῆς ἱστορίας, ὥρυμα καρτερὸν τῷ τῆς χρόνῳ ῥεύματι, καὶ ὅσον ἔπεστι πρὸς τὸν ἀκάθεκτον τοῦτε ῥοὺν, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ γινόμενα πάντα ὅπως συμπεσεῖλαφε ζωυχῇ καὶ ἀδιαφθόρ@, καὶ εἴτε ἀφ' ἑαυτῶν διολωθήσ@ εἰς λήθης βυθὸς. Hæc ibi Anna: quæ emendatiora quàm in editis, ope optimi Codicis à me poſt Editionem viſi, libenter hîc deſcripſi.

CAP. III.

Quæ hic Pachymeres tradit de anguſtijs in quibus fuerunt, qui præerant reliquijs Græciæ poſt captam à Latinis Vrbem: Theodorum potiſſimè Laſcarim Ioannis Batatzæ deceſſorem, & hujus ipſius Ioannis prima Principatûs reſpiciunt tempora. Vide de his Acropolitam capite præſertim, tum Hiſtoriæ ſuæ tum Chronici compendiarij ſeptimo.

CAP. V.

Quod innuit hoc cap. Pachymeres de Chadeno ab Imperante jam Michaële Palæologo miſso ad cenſum agendum Præſidiariorum Montes Perſis objectos tuentium, non reperio diſtinctiùs alibi explicatum à noſtro. Tantùm de cauſis gratiæ Chadeni apud Michaëlem, quas ſe alibi dicturum hîc ſignificat, invenio cap. xi. hujus libri Chadenum hunc dum juſſu Theodori Auguſti ſuſpectum illi Palæologum

Theſſa-

Theſſalonicâ vinctum abduceret, humanè ac clementer, quoad potuit, dirum Imperium exercuiſſe. Vnde pronum creditu eſt, utcunque id noſter diſertè nuſquam alibi expreſſit, Michaëlem, ubi eſt ad Imperium evectus, eo nomine ſe gratum Chadeno præbuiſſe, adhibendo eũ familiariter, & ejus operâ primis adminiſtrationis Reipublicæ functionibus utendo. cum autem referat noſter libri ii. cap. vi. Palæologum ſtatim atque declaratus Imperator eſt, antequam coronaretur, Philadelphiam eum Copijs progteſſum, inde acceriſſiviſſe Præſidiarios confinium Perſidi Montium, & & res illius limitis ordinaſſe, credibile eſt ex ijs quæ hîc ſcribuntur, uſum eum in toto illo negotio & conſilio & miniſterio Chadeni. Quamquam huic conjecturæ videtur intercedere, quod noſter hoc loco indicat iſtam vexationem cuſtodientium Montes Perſidi oppoſitos à Chadeno perſuaſam Michaëli Palæologo jam imperanti, ad poſteriora recuperatæ Conſtantinopoli pertinere tempora. Quare niſi prolepſis hîc quædam agnoſcitur, quærendum alibi eſt quando contigerit, quod nunc refertur. fruſtrà autem totâ hac Michaëlis Hiſtoriâ quæretur: Pachymere fortaſſis oblito promiſſum exolvere; aut ſe defunctum ſatis rato qualicunque indicatione rei ejus alieno loco præmiſsâ.

CAP. VI.

Rem dictu parvam; ſed admonitu fortè non prorſùs inutilem, breviſſimè tranſigam. Pronum eſt docto græcè Lectori dum in hoc capite μαχιμδίων bis leget, ſuboriri ſuſpicionem editi mendosè loci, cum Autor, prout cæteri ſolent fortaſſe, μαχομδίων ſcripſerit. Atqui conſtantiſſimè ac clariſſimè in Codicibus antiquiſſimis, præſertim Barberino cui potiſſimùm adhæſimus, μαχιμδίων ſcribebatur. Nempe Pachymerem hîc quoque loqui cum vulgo piguit; recordantem apud Homerum Odyſs. λ. verſ. 402. ſe legiſſe μαχεώμδνον. Odyſs. ω. v. 114. μαχεώμδνι. Iliad. α verſ. 345. μαχέουτο, & alibi ſimilia.

CAP. VII.

Pag. 10. *Qui Filiam Nepotis eius* (hoc eſt Ioannis patris Theodori) *ex Fratre, matrimonio ſibi iunxerat Michael Palæologus*. Hæc diſtinctiùs narrantẽ audire operæpretium eſt Georgium Acropolitam oculatum geſtorum teſtem. Ergò is Hiſtoriæ ſuæ cap. 51. pag. 55. Edit. Reg. ſic ſcribit: Καὶ ὁ Βασιλεὺς (nempe Ioannes Auguſtus Theodori pater) ᾧ Κομνηνὸν ἐνυδέξατο Μιχαὴλ καὶ ζεύγνυσιν αὐτῷ ἧς γυναῖκα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ τῷ Σεβαστοκράτορι Ἰσαακίῳ τῷ Δούκα ἐκγόνῳ τοῦ Θεοδώρου, ὃν μόνον ὁ πατὴρ αὐτῆς καταλελοιπὼς ὁ τῷ Σεβαστοκράτορι υἱὸς Ἰωάννης ἐπὶ τῷ μείρακι ὢν ὃ χρὼν ἐξεμέτρησε. Ita ille. Ex his habemus, Ioannem Ducam ſive Batatzem Auguſtum purgato ſatis à criminibus impactis, & recepto in gratiã Michaëli Palæologo, quem Acropolita Comnenum vocat, dediſſe Vxorem Fratris ſui Sebaſtocratoris Iſaacij Ducæ neptim Theodoram, cujus pater Ioannes Iſaacij filius in adoleſcentiâ præreptus acerbâ morte, unicam eam prolem reliquerat Vxori ſuæ Eudociæ Ioannis Angeli filiæ. quæ Eudocia florente licet ætate viro amiſſo, laudabili religionis exemplo in viduitate Deo ſerviens permanſit. unde haud vanè opinatur Acropolita, partem præmij divinitùs tributi virtuti ejus videri potuiſſe tam felix Conjugium Filiæ per id ad Imperium mox evehendæ.

Magni Conſtauli Dignitate conſpicuus. Videtur hæc Dignitas Michaëli Palæologo collata occaſione nuptiarum modò memoratarum, ab ipſo earum conciliatore Ioanne Auguſto. Nam Theodorus hujus ſucceſſor iniquiore ſuiſſe viſus in Michaëlem ſemper eſt animo, quàm ut in eum ornandum tam profuſus eſſet: alioqui ſolitus, ut cap. ſeq. Pachymeres obſervat, Dignitates ejuſmodi tribuere novis potiùs hominibus, quàm Principibus regij ſanguinis, quorum erat deprimendo ſupercilio intentus.

Vota

Vota eius generis mente clam intima subsidentia &c. His exprimere conatus sum illud subobscurum ἃ ὧν ὑποκαθήμενα ἔχει, sententiâ ut spero ab Autoris sensu non abhorrente. Sed deinceps circa similis perplexitatis loca, qualia passim occurrunt in hoc Scriptore; nihil morabor Lectorem in his Notis; quibus tantùm necessaria, idque brevissimè, indicare propositum est. Quod rem ipsam attinet, quâ de hîc agitur, certum est Michaëlem Palæologum jam à Puero titillatum imaginationibus Imperij, conscientiâ Nataliu m Augustorum, & præsagâ indicatione auguriorum excitatis. Non semel illi narraverat Soror Eulogia, lactentem adhuc ipsum, non ad aliam faciliùs obdormiscere næniam solitum, quàm ad eam quæ Augustum quondam illum invectum iri Constantinopolim per portam Auream, caneret. Refert id noster lib. ü. cap. xxiii. pag. 83. Vocem MARPOV de Cœlo missam contextam è sex literis quæ Michaëlem Augustum Romanorum Oçyùs Vocandum significarent, à Thessalonicensi Antistite lætus audierat: ut narratur hoc libro i. cap. xi. pag. 15. Denique tacitus, sed gratulans gaudensque intimè; omen captaverat, ex cantu fortuito Chadeni proximum ej vaticiniorum regnum sponden tium eventum augurante, prout ibidem pag. 16. legitur. Iuveni denique solerti, forti, generoso altos afflabat spiritus Irenes Aviæ maternæ primogenitæ Alexij Imperatoris jus ad Imperium paternâ designatione in virum ejus prolemque propagandum. Nam huic, ut refert Gregoras lib. 3. pag. 32. Augustus genitor rubrarum erepidarum usum decreverat, quòd prole carens masculâ virum ejus ac sobolem cernere Principatûs hereditatem omninò vellet. Nec erat qui non videret talis indolis, tantæ nobilitatis Adolescentem tali rerum statu haud absurdè in magnas assurgere spes posse. quare Ioannem Batatzen, præclaris alioqui Michaëlis suventem dotibus, abstinuisse ab eo evehendo, metu ne is successibus insolesceret usque ad ambitum supremæ potestatis, narrat Acropolita capite Hist. 50. significàs Irenem Theodori Iunioris Lascaris primogenitam Michaëli suisse destinaram ab Avo Conjugem; sed ei timenti, quod dixi, tutius deinde visum non admovere sibi tam intimè suspectæ ambitionis virum. Denique ista suspicio fons omniû quas est imperante Theodoro plurimas passus, miseriarum Palæologo Michaëli fuit: hoc ideo loco, unde ejus incipit Historia, meritò à Pachymere indicatus: cum ex eo plerarumque mox referendarum rerum argumentum processerit.

Paratum se exhibens ad suam innocentiam singularis certaminis experimento comprobandam; quæ dubiarum accusationum purgandarum ratio antiquo Imperatorum comprobata usu invaluit. Hinc habemus apud Græcos quoque Imperatores invaluisse usum purgandi dubias delationes permisso, aut etiam præscripto inter Accusatorem & Delatû certamine coram arbitris. Verisimile est istum morem in Orientem invectum à Francis qui occasione sacrarû Expeditionum eò profecti, lôgo illic tempore perstiterunt. In antiquiori enim memoriâ Græcorum aut Romanorum haud facilè quidquam tale repereris. Inter Francos autem usitatissimum id olim fuit, ut passim apparet ex veteribus Historijs Res eorum tractantibus. Hic ritus de quo susè disserit noster Delrio Disquisit. Magic. tom. 2. meritò deinde abrogatus est, ut injustus & immanis. confixus ideò gravissimis decretis Iulij Secundi Summi Pontificis, cujus Bulla extat eâ de re edita mense Aprili ann. 1508. Concilij Tridentini sess. xxv. de reform. cap. xix. Gregorij xiii. Constitutione quæ incipit: *Ad tollendum &c.* edita 9. Dec. An. 1582. quibus dudùm antea præiverat Nicolaus I. cujus de hoc statuta inserta corpori juris leguntur 2. q. 4. & 15. q. 6. c. 2.

Cumque diu nullus esset qui pro tam suspecto Reo Imperatorem alloqui auderet &c. Hæc breviùs perstringit noster, quod ad Imperium Ioannis pertinerent: cum ipse in fine præcedentis capitis, & hujus initio significaverit se ab Imperio Theodori suæ Historiæ principium ducere. Longe autem susiùs distinctiusque istam totam Michaëlis accusationem ac periculum exponit ex oculatâ notitiâ Georgius Acropolita Hist. cap. 50. & 51. quem consule.

CAP.

CAP. VIII.

Pag. 12. *Prothieracarium* &c. Fuisse hunc locum præcipuæ Dignitatis, præterquam hinc patet, cum Imperator hominem impensè sibi carum in eum promoverit: etiam intelligi potest ex numero ingenti Ministrorum ei subjectorum, cujus indicium habemus ex eo quod refert Acropolita Hist. cap. 61. his verbis: Αὐτίκα γὰρ οὖν ζυπηρετοῦντας τοῖς βασιλεῦσιν ἐν θήραις τῶν θηρῶν ἄγχιστα ἐλάφων τε καὶ χοίρων, καὶ οὖν δ' ἱεράκων θηρίοντας, πάντας ἀναλαμβάνει στρατιώτας Ῥωμαϊκὰς πάγκαν, καὶ διὰ τοῦτο ὁ Ῥωμανιάτης πλῆθος πολύ. Hæc ille, ex quibus prudens quivis potest cognoscere ingentem fuisse multitudinem servientium Imperatori in venationibus Cervorum Aprorumque: præsertim autem in Aucupio per accipitres: quando ex ijs ad Militiam translatis magnus Exercitus momento conflatus extitit.

CAP. IX.

De fugâ Michaëlis Palæologi in Persidem hoc capite narratâ, plura refert Georgius Acropolita tunc apud Imperatorem Theodorum agens, quando is est ad ipsum Nuncius allatus. Operæpretium Lectori fuerit videre, & cum his nostri conferre quæ ille narrat cap. Hist. suæ 64. ubi etiam obiter observare poterit, quæ in Glossario verbo μεσθυνία notavimus de Legione aut Cohorte isto nomine appellata non solùm Acropolitæ ipsius, sed & doctissimi ejus Interpretis autoritate confirmata. Nam illa Historici græca verba: τοῖς τῶν στρατοπεδαρχούντων ἐν Βιθυνίᾳ καὶ Μεσθυνίᾳ, sic reddit Illustrissimus Allatius: *à Cohortium Bithynicarum & Mesothyniæ Præfectis.*

Pag. 13. *Cum Hostibus Sultanis congressus, fortissimè se gerit.* Longè hæc fusiùs ac diligentiùs Acropolita pertractat toto capite 65. quâ occasione, quos ducens, quanta prudentiâ ac fortitudine, quo denique successu adversùs Tacharios (sic enim appellat Acropolita quos noster Tocharos) pro Sultane rem gesserit Michaël Palæologus, exponens.

Reversum benignè excipit &c. Reditum Michaëlis Comneni ad Imperatorem Theodorum breviter memorat Acropolita cap. 69. uti & Gregoras lib. 3. neuter interpositorum in eam rem Iconiensis Episcopi officiorum mentionem faciens: fortasse quòd illa, ut alia multa retum Michaëlis, nostro meliùs perspectarum, ignoraverint.

CAP. X.

Pag. 14. *Michaelis Despotæ Nothus & obscurus filius Manuel* &c. Hæc copiosiùs distinctiusque referuntur à Georgio Acropolitâ ex oculatâ penè notitiâ. Nam is hujus in Occidentem Expeditionis Michaeli Palæologo Comes fuit; etsi non eodem loco pugnavit: in aliâ divisarum Copiarum parte rem gerens. Quia verò ille quædam aliter ac Pachymeres narrat, equidem Acropolitæ potiùs hîc quidem credendum puto, quippe qui ejus, uti dixi, negotij pars fuerit, quam nostro qui res tunc actas ex famâ, nec eâ satis explicatâ, videtur accepisse. Prima discrepantia in nomine Ducis Hostium est: quem noster Manuelem vocat. Contrà Georgius Acropolita Hist. cap. 71. Theodorum appellat. sic enim ibi scribit: ὃν δὲ ὁ ἡμέτερος τῷ δεσπότῃ Μιχαὴλ υἱὸς Θεόδωρος. *Erat autem is quem dixi defectoris Michaelis nothus filius Theodorus.* Dixerat verò antea Ducem Copiarum Michaelis Despotæ rebellis occurrentem Michaeli Palæologo hastâ percussum ab eo & equi sellâ excussum, ὁ μὲν τοῦ Κομνηνὸς Μιχαὴλ (nam ut supra monui Michaelem Palæologum Acropolita semper Comnenum vocat) τῷ ἀσφόρῳ ἐφιππάζοντι ξυστεύσας, ἐκάλυψε τῷ δόρατι, καὶ ἐπὶ τῆς ἐφεστρίδος. Sed levè id discrimen vocabuli videri potest. præut in re ipsâ dissentit ab Acropolitâ Pachymeres. Siquidem hic non Theodorum à Palæologo impulsum hastâ & loco motum, sed vice versâ Palæologum à Theodoro. ut patet ex his verbis: ὅτι καὶ ὁ τοῦ Δεσπότου Μιχαὴλ ὑπὸ τοιούτου παιδὸς Μανουὴλ τυχὸν ὑπέστη

Cui

ζωὴ ἐκαυτῷ στρατιώτῃ, καὶ συμπλακεὶς τῷ πολεμίῳ, τὰ πρῶτα μὲν ἐμέσῃ χωρίσας τῷ ἵππῳ μένῃ, τῷ κόπτῳ ζωνυθεὶς καὶ ξίφει &c. Addit à restituto in sellam, unde fuerat dejectus, Palæologo Nothum Michaelis Despotę filium lethali percussum ictu nequivisse parem reponere. quæ significant manu & ferro Palæologi cecidisse Theodorum sive Manuelem istum Nothum. Id verò pernegabit qui mecum existimaverit Acropolitæ potiùs credendum, tantum non his præsenti, quippe hujus socio militiæ. Is enim disertè affirmat: Excussum sellâ Theodosum moxque è lapsu sublevatum, accurrisse ad Comnenum & suppliciter deprecatum necem. Comnenum autem ignorantem quis hic esset, tradidisse ipsum Turco cuipiam, qui eum interfecit. τὸ παιδίον γοῦν αἰτεῖ ὅστ' (Theodorus Nothus) πρεσβεῦσαι τῷ Κομνηνῷ Μιχαὴλ, καὶ ἐδυσώπει μὴ φονεῦσαι. ἠγνόει δ' τοῦτον ὁ Κομνηνὸς, καὶ ὅστις ἦν οὐκ ἐπύθετο. ἔδωκεν γοῦν αὐτὸν Τούρκῳ τινί. καὶ ὃς πεφόνευκε τοῦτον. Porrò quod σκότιον obscurum hunc Michaelis Despotæ filium noster dicit. ad illegitimorum natalium ignominiam pertinet, quam idem & alibi, ut infra cap. xxxi. pag. 50. solet istâ renebrarum mentione designare. alludens opinor Homeri locum Iliad. ζ de Bucolione Laomedontis filio Notho:

Βουκολίων δ' ἦν υἱὸς ἀγαυοῦ Λαομέδοντος
Πρεσβύτατος γενεῇ. σκοτίῃ δέ ἑ γείνατο μήτηρ.

Ad quem locum vetus Scholiastes: σκότιον οὐ λαθραίας μίξεως ἀλλὰ λαθραίας τελετῆς, καὶ οὐκ ἐν τῷ κατὰ νόμον γαμηθείσῃ. ἀλλὰ δὲ ἀδαδουχήτων γάμων. ubi eleganter causam innuens cur obscuri dicantur illegitimi, id indicat ex eo factum quod non ex conjugio solemni facum genialium prælatione illustrato: sed furtivo captatis tenebris concubitu nati sint. Istius originationis verbi σκότιος illegitimis aptati, quod ἐξ ἀδαδουχήτων γάμων orti sint, Autorem Eustathius pag. 622. Ed. Rom. allegat Apionem veterem magni nominis Grammaticum.

CAP. XI.

Quæ hoc capite narrantur de capto vinctoque per Chadenum Palæologo, deque præsagijs Imperij eâ occasione illi oblatis, eorum nec vola nec vestigium cernitur apud Acropolitam: opinor ideò quod ille per id tempus in Expugnatione Prilapi Castri captus, & longo tempore custodiâ detentus ab Hostibus, ut ipse docet Hist. cap. 62. ista non viderit. Gregoras quoque de his tacet, multò leviori, ut ex cæteris apparet, tinctus notitiâ rerum Michaelis Palæologi, quas qui plenius hoc nostro tradiderit, frustra quæretur.

CAP. XII.

De morbo & morte Theodori pauca penè perfunctoriè scribit absens tunc ab Aulâ Georgius Acropolita, in his immorari potissimùm solitus quæ spectavit præsens. Brevissimè item id transigit Gregoras.

Pag. 18. *In innoxia pertractatione ferri candentis*. Id ferrum in græco vocat Pachymeres μύδρον ὃν πυρὸς ἤδη ζέοντα, potuit sufficere vox μύδρος, quam vetus Scholastes Sophoclis interpretatur πεπυρακτωμένος σίδηρος. & Hesychius σίδηρος πεπυρωμένος, sic enim rescribendum pro πεπυρωμένος. Fuit hæc prava sine dubio innocentiæ probandæ ratio, meritò in Iure Canonico proscripta Cap. *consuluisti*. Cap. *Mennam* 2. q. 5. Et Cap. *Delicti* extra. de purgatione vulgari. Cap. *Sententiam* ext. Nec eam noster probavit, sed tantum retulit quid fieret: etiam alibi, nempe lib. ii. cap. 1. gratulans tanquam emendato Reip. statu quod ista desijsent fieri. Michael quippe Palæologus ante Imperium adhuc Despota, cepit abolere usum adigendi homines ad istud periculosum experimentum, quod jam privatus prædamnaverat. Refert enim Acropolita Histor. cap. 50. pag. 53. Edit. Reg. cum Phocas Philadelphiensis Metropolita jussu Imperatoris Ioannis Batatzæ Michaeli Palæologo perduellio-

duellionis ſuſpecto purgationem per ferrum candens præſcripſiſſet, ſic eum elloquens: Δέ σε τῷ μύδρῳ τοῦτῳ ἀλησκαι ἀδικηματος. Reſpondiſſe Michaelem: ἐγὼ μὲν ἁμαρτωλὸς εἰμὶ οὐδαμῶς καὶ φαυερὸν ποιῶ τὸ δυνάμαι. εἰ δέ μοι συμβουλεύῃ Μητροπολίτης ὢν καὶ θεὸν οὐδαμῶς τινὶ ἀδικῆσαι, εἶδι σοι μὲν ὡς τοῦ ἱεροῦ σου πάσχων σοῦλω καθὼς ἔσθας ἐν τῷ θείῳ εἰσέρχεσθαι βήματι καὶ ἐπιτυγχάνειν Θεῷ. εἰ δὲ τοῖς σοῖς χερσὶν ἐκπύρωσόν μοι τὸν σίδηρον, ὡς τὸ θεῖόν ἐφασεν ῥῆμα.... καὶ τοῦτο δὲ τοῖς ἱεροῖς σου χερσὶν βάψῃς τὴν χεῖρά μου τὸν σίδηρον. &c. Petebat nimirùm ut Antiſtes priùs ipſe ignitum ferrum nudâ manu otioſè tractatum in ſuam deponeret: quod Metropolita recuſans: hunc morem eſſe negat Romani aut Eccleſiaſtici uſûs; ſed barbaricum; excuſans ineluctabili ſe Imperatoris autoritate ad iſtam illi purgationem indicendam adigi. quam tamen Michael recuſavit conſtantiſſimè. Videri poteſt ex reliquijs hoc ſuperfuiſſe Ethnicæ, & quidem per antiquæ ſuperſtitionis. Nam Sophocles heroicis jam temporibus Oedipodarum Thebis regnantium exerceri ſolitum indicat, dum in Antigonâ facit unum Cuſtodum quos Rex Creon appoſuerat cadaveri Polynicis ut ſepeliri prohibetent, poſtquam id ab Antigonâ opertum humo fuerat, factum Regi referentem, & magnoperè excuſantem id citra ſuam & ſociorum conſcientiam actum, hæc dicere:

Ἡμᾶς δ' ἕτοιμοι κἀν μύδρους αἴρειν χεροῖν
Καὶ πῦρ διέρπειν, καὶ θεοὺς ὀμνύναι,
Τὸ μήτε δρᾶσαι, μήτε τῷ ξυνδρᾶσαι
Τὸ πρᾶγμα βουλεῦσαι, μήτ' ἀρχᾶσαι μόνῳ.

Offert ſe & ſocios ad contrectandum ferrum candens in probationem innocentiæ: Scio ex vetuſtiſſimis ejus loci Scholiaſtis unum, hoc ad quandam jurisjurandi ceremoniam referre. Sic enim ibi annotat: Εἰώθασι γὰρ οἱ ὀμνύοντες τοῦτο ποιεῖν. μύδρους γὰρ ἄρασθαι ἐναφεθῆναι μέλλει τὰ ἴχνια ἕως αὐτοῦ φανῆναι. καὶ ῥίπτουσιν αὐτοὺς εἰς θάλασσαν. *Solent enim* (inquit) *iurantes ſublata ferri maſſa & in mare iactata proteſtari manſuram ipſis iuratorum fidem, quoad id pondus è mari emerſerit.* quod nunquam ſcilicet futurum ſit. Ita ille: quod ferri poſſet ſi μύδρος non ſignificaret, ut ipſe docet, πυρακτωμα σιδήρου. Nam quid ardor hîc faceret, ubi pondus ſolum in maſsâ ferri requirebatur? quare verior eſt altera, quam mox ſubijcit, ſententia. Εἰώθασιν, οἱ ὀμνύοντες καὶ πίστις δίδοντες μύδρους βαστάζειν, καὶ πῦρ ὑπερβαίνειν. οὗτοι γὰρ μὴ ἐνόχους τῷ ἁμαρτήματι ᾠοντο καὶ ἐν τούτοις μὴ ἀλγεῖν, *Soliti ſunt iurantes, & fidem dictorum facere ſtudentes, ferri maſſas ignitas portare, & ſuper prunas ambulare, exiſtimantes citra ſenſum doloris id facturos eos qui nullius ſibi conſcij fraudis ſint.*

Quod Sanctum vocabant. Etiam Acropolita loco laudato pag. 53. ferrum candens quo ad ejuſmodi purgationes utebantur Ἅγιον *Sanctum*, vocari ſolitum indicat. In Galliâ tamen *Iudictum* appellabatur, ut intelligimus ex formulâ quadam purgationis iſtiuſmodi illic uſitatæ quam profert Petrus Loyerius ex S. Mauritij Andegavenſis Tabulario, & ex eo recitat Delrio tomo 2. Diſq. Mag. lib. 4. cap. 4. q. 4. ſect. 3. ubi legitur: *Sponte ſua ſe Iudicium portaturum manu ſua obtulit.* & infra: *Poſt Iudicium portatũ Tetbaldus ille, Deo propitiante, illeſus & ſanus omninò apparuit. Viderũt autem Iudicium portari, vel manũ tertia die de more reguardari ferè univerſi homines &c.*

Triduò priùs cuſtoditus, & manu involuta &c. Hoc ipſum eſt quod modò innuebat formula Andegavenſis, illis verbis: *manum tertia die de more reguardari.*

Arripiebat ignitum globum. Sic μύδρος hîc verti, quod non ſolùm materiam ignitam ſed figuram orbicularem aut ſphæricam eâ voce indicari quidam veterum ſignificent, ut Anaxagoras apud Laërtium lib. 2. dum Solem vocabat μύδρον διάπυρον. Vnde crediderim maſſas iſtas ubi μύδροι vocabantur, nempè in Græciâ, globoſæ formæ fuiſſe: non neſcius alibi, ut in Germaniâ maſſas candentes alterius figuræ ad ejuſmodi probationem adhibitas, nimirùm vomeres: qualium ſex candentium ar-

reptu portatuque innoxio S. Chunegundem Vxorem S. Henrici Imper. virginitatem probasse, memorant Annales Bojorum lib. 9.

Nudâ manu. Supinâ scilicet. quod significans Pachymeres superius posuit: χάρι κινήσαντες.

Vidit qui hæc scribit in ætatem iam tum puberem adultus. Pachymeres ubi Constantinopolim venit, statim ab eâ è Latinis recuperatâ, undeviginti annos erat natus, ut ipse ait lib. 1. cap. 1. contigit id ann. 1261. ut lib. 3. dicemus. quatuor aut quinque ante hoc annis imperante Theodoro hæ probationes per ferrum candens Nicææ frequentabantur, ubi eas ille 14. aut 15. jám annorum Adolescens spectare potuit.

Quosdam citra ullam defunctos noxam candentis metalli tactu. Hoc fiebat (si tamen magicæ artes aberant) Deo miserante infelicem innocentum necessitatem, non autem approbante perversum usum talia jubentium. Vide, si lubet, apud Cantacuzenum lib. 3. cap. 27. pag. 439. Edit. Reg. mirum exemplum Mulieris adulterij reæ, sed pœnitentis, quæ sic se innocentem Viro probavit. Et alia quadamtenus similia apud Cæsarium lib. 3. Miraculorum, quæ inde recitat Delrio loco jam indicato pag. 321. Edit. Lugd.

CAP. XIII.

Vbi legitur in nostris editis εἰς ὁ λόγος σπουδασμα. Cod. Barb. aliam suggerebat Lectionem non improbabilem ὁ σπουδαζόμενος.

CAP. XIV.

Quod duo Codd. optimi Barber. & Allat. habent: καὶ ἀλασίους περὶ ἐαυτὸν ὄντ. Vatic. reddit. καὶ ὄντ θυμώδη. Nempe ἀλασίω minùs usitata vox visa à Paraphraste aut Interpolatore potius quàm Exscriptore, in tritiorem usu notioremque mutata est: prout passim deinceps idem solet. quæ singillatim notare nimis longum foret.

CAP. XVI.

Hujus Concionis à Muzalone Protovestiario habitæ sententiam breviter comprehendisse visus est Nicephorus Gregoras lib. 3. pag. 30. dum sic scribit: Ταῦτα ἔτι ἐλελήθει Μυζάλωνα· δήπου μὲν ὁ αὐτὸς καὶ παρὰ τοῦ Σωμάτων διώκτου. πότε δὲ καὶ τὸν προγμάτων ζέοντα, καὶ ἀγανίαν μεγίστην τὴν τότων ψυχὴν παροξύνοντα. Συναπήγε δὲ αὐτὸς ἐδόκει πολλῷ ἑαυτῷ. καὶ δὴ πλησιάζων ἐς βασιλεῖον ἅπαντας μεγίστους Συνθρόνους, δεξίαν τε ἐδίδου τοῖς ὅλοις. καὶ ἀπὸ τοῦ ἤθους παρέφερε πρὸς ὁμιλίαν. καὶ δήλος ἦν ἐπεχαίρων ἀσμένως τῷ Συκλητικῷ πρὸς βασιλέως τὸν τε κηδεμόνα πραγμάτων, καὶ αὐτῷ δὴ τῷ παιδὶ τῷ Βασιλέως. Hæc ibi. Ex quibus patet Georgium Muzalonem Protovestiarium benè intelligentem quanta in eum flagraret invidia, ad Principes in Senatum convocatos cùm submissè atque obnoxiè locutum; tùm seriò deprecatum nimios honores quibus esset homo novus nobilissimis prælatus, ultrò abdicationem administrationis Reipublicæ, & tutelæ Pueri Augusti obtulisse. Vnde apparet vel hanc esse ipsam ἀπόχρημα Muzalonis orationem cujus exemplum Pachymeres nactus huic loco inseruerit. vel si ab ipso conscripta est Pachymere, aptè ab eo ad verum efformatam. Acropolita de his silet, ac solitam diligentiam remittere videtur in istis initijs Imperij Michaëlis, vitans ut opinor tanquam scopulum nefariam oppressionem Pupilli Ioannis ne Imperatorem Michaelem, cujus nunquam sine elogio meminit, vitupérare cogeretur. Quæ ratio fortasse illum impulit ad metam Historiæ suæ figendam in recuperatione Vrbis, quæ Ioannis excæcationem haud longo spatio præcessit, ut libro iii. harum Observationum demonstrabimus. Nec abest à verisimili sensisse Acropolitam, quippe hominem politicum in paucis;

quàm

quàm esset meritò suspectus Michaël Palæologus procuratæ clàm eversionis ac cædis Muzalonum, cujus ideò catastrophes apparatûs ac causas disquirere curiosiùs omiserit, in Opere ad gratiam ut apparet Palæologæ familiæ tunc regnantis edito. Suspicionis ejus (prætet Cassianam conjecturam ex successu petitam, quæ si eum onerabat cujus fructu ac bono maximo amoti è medio Muzalones fuerint, neminem magis infamabat quàm Michaelem, cui aditus ad Imperium hoc facto patuerit) etiam fundamẽtum aliud Pachymeres suggerit; sub finem capitis xviii. in hunc modum scribens: Αἰτίαν δὲ ἔχειν αἰς τοῦτο, ὡς ὁ τοῦ πολλοῦ λόγου ἔχει, ὁ τοῦτον τὸν φάλαγγος ἀπηγμένου. ὃς καὶ πάλαι μὲν ὑφεωμένους ἐκεῖνον, τότε δ' ἀσφῶτας πλέον αὐθύνας τῷ φόβῳ, καὶ δρασείοντας τὰ ἐπίπεδα, ὧν εἴθισται ἐρίζητε ἢ φόνου ἔπιθλιπτον καιρὸν ἔχοντας· καὶ ὁ λόγος ἐκ τοῦ ὕστερον φέρει ὃ πθανόν. νῦν γὰρ ἐπόλμων ἐμὲ μὴ λύειν ἀσεβιβάστους ἔχοντας, ἀλλοεθνῆς ὄντας καὶ ὃ πλέον ἐπάλληλος &c. quæ significant; jactatum jam tum arcanis susurris plerorumque: cædem Muzalonum ab Italicâ maximè Militiâ patratam, haud sine conscientiâ & tacito impulsu Ducis hujus generis Militum videri attentatam. Non ait hîc quidem nominatim quis iste Dux fuerit. Sed superiùs cap. vii. jam dixerat: Italicas omnes Copias Michaëli Palæologo, ut Magno Conostaulo, fuisse subjectas. unde constat hoc loco designatum Michaelem: tacito tamen ejus nomine, ad vitandam scilicet offensionem imperantis Domûs.

CAP. XVII.

Pag. 27. *Cuius Vxoris Avunculum se meminerat*. Conjugem Protovestiarij Muzalonis Gregoras lib. iii. pag. 29. solùm ait ex Imperatorio genere fuisse: gentem non exprimit. Diligentiùs noster jam superiùs cap. viii. scripserat, fuisse illam Cantacuzenam ex Patre, Michaëlis Palæologi Sorore genitam, nomine Theodoram. Verè ergò scribit noster & hîc & sub finem cap. xix. Michaëlem Palæologum θεῖον hoc est, Avunculum fuisse Vxoris Muzalonis. quamquam mihi posteriorem locum interpretanti Patrui vocabulum pro Avunculo excidit: quod precor Lectorem ne corrigere gravetur.

Pag. 28. *Simile fuerit ac si de mortuis cur decesserint anxia instituatur inquisitio. Vt enim ibi fatalis necessitas causam absolvit* &c. Mentio hic fatalis necessitatis ad mortis inevitabilem certitudinem pertinet; non autem opinor, ad astruendum impium dogma libertatem Arbitrij, quam doctrina Catholica tueri jubet exterminans perperàm assertâ causarum æternarum obvia quæque ineluctabiliter rapientium invictâ quadam vi. Si tamen hîc aut alibi noster Historicus aut ipse affirmat quidpiam, aut alios ajentes refert, in quo ejus proscripti ab Ecclesia erroris vestigium aliquod deprehendatur, memi nerit Lector Catholicus nihil præjudicare contra Orthodoxam veritatem quaslibet Schismaticorum opiniones. Nam ut in Præfatione præmonuimus hic Scriptor schismaticus est.

CAP. XIX.

Quæ Vrbs scenam dederit huic Tragœdiæ, nec noster, nec Acropolita, nec Gregoras clarè, dum eam narrant, exprimunt. fuisse autem Magnesiam ex duobus argumentis colligimus. Prius est quod cap. xv. refert Pachymeres, mortuo Theodoro Augusto ejus filium ab ejus Tutore Muzalone deductum in munitissimam Arcem ad Hermum Magnesiæ. quare cum manifestum sit ex ipsâ relatione rei nono die à Theodori obitu gestæ, non longè abfuisse Ioannem Pupillum à loco ubi Muzalones interfecti sunt, oportet id factum non procul ab Vrbe Magnesiâ. Aliud argumentum sumimus, ex Templo Sosandrorum ubi piaculum illud patratum est. de quo sic scribit Gregoras lib. 2. pag. 21. de Ioanne Ducâ sive Batatze, & ejus Conjuge Augustâ Irene: Ἐδείματο δὲ καὶ ναὸς ἀμφίστοι λίαν θεσπεσίους, πλείσιν ἀναλώμασι μεγίστοις καὶ πυλῶνας τοῖς τοίχοις οἰκοδομαῖς καταστιλαχέσι. ὁ μὲν Βασιλεὺς, τὸν π

πρὸς τὴν Μαγνησίαν ἐν ὄνομα τῶν Θεομήτορος καὶ Σώσανδρα καλουμένων· καὶ ἔντος τῆς Νικαίας ἐν ὄνομα Ἁγίου τοῦ μεγάλου. En templum Sosandrorum dictū ædificatum magnificentissimè à Ioanne Batatze Augusto πρὸς Μαγνησίαν circa Magnesiam, hoc est, ut opinor, in suburbano ejus Civitatis extra ejus muros. Nam hoc exigit antithesis cum alio in honorem S. Antonij Magni, ἐντὸς τῆς Νικαίας intra Vrbem Nicæam ab eodem structo.

Pag. 36. *Impunè velut è Mysis prædam rongerebant* &c. Sic expressimus græca illa καὶ λέων Μυσῶν τἀκείνην ἐσθίων. Notum Græcorum Adagium est Μυσῶν λέων: in cujus enartatione assentior potiùs Zenobio & Suidæ passivè id de Mysis prædę sine vindice expositis, interpretantibus; quàm Diogeniano Mysos prædatores vicinorum sine Autore idoneo inducenti.

CAP XIX.

Pag. 34, *Cum pedis calceum in mortuo nigrum observassent, per errorem se in illo sævisse intellexerunt.* Existimarant hunc Theophylactum Grammaticum esse Protovestiarium Muzalonem; ideoque illum occiderant. sed cum mortui calceos nigros animadvertissent, errasse se agnoverunt. Nimirùm, ut docet Codinus de Offic. cap 4. pag. 16. Ed. 1. Paris. Τὰ ὑποδήματα αὐτοῦ (Πρωτοβεστιαρίτου) μαῦρα. Hinc intelligitur in cæteris indumentis nihil tum eximium Protovestiario fuisse, quo à privato discerneretur. in quo postea mutatum quidpiam. ut enim observat idem Codinus cap. 2. pag. 8. Michaël Primus è Palæologis Imperator Prasina indumenta quæ insigne prius fuerant Protosebasti, ad Protovestiarium transtulit. Σημείωσαι ὅτι Ἐπειδὴ Μιχαὴλ τὸν Παλαιολογον ἐποίησε, ὅπερ τὸ Πρωτοβεστιαρικὸν τὰ πράσινα ἀφελών, ἐφόρεσε τοῦτα ὡς ἀνεψιὸς αὐτοῦ Μιχαὴλ ὁ Ταρχανειώτης, πρωτος Πρωτοβεστιάριος. Ita ille.

CAP. XXX.

Pag. 48. *Theodori qui ibi imperaverat* &c. De hoc Theodoro videndus Acropolita, multa de illo his quæ hîc indicantur consentanea varijs Historiæ & Chronici sui locis referens. Agit & de illo Gregoras lib. 2. pag. 11. & 12. ubi etiam adscivisse ipsum sibi nomen Imperatoris tradit his verbis: καὶ Βασιλείας ἑαυτῷ ἐπιθέτου ὄνομα: quorum sententiam non satis expressit Interpres dum vertit: *Sibi regium nomen adsciscit*, satis enim ex consequentibus apparet se illum pro Imperatore gessisse, & talem consuetis ritibus inaugurari se curasse à Bulgariæ Episcopo, ut mox docet idem Gregoras; cui noster consentiens paulò infernus, hoc capite, id factum ab Achridensi Episcopo, cui Iacobus nomen erat, tradit. Nempe Achris Bulgariæ Metropolis erat.

CAP. XXXI.

Victoria hoc capite narrata quâ Princeps Achaïæ à Romanis Ducibus captus est, proditione Ioannis Nothi, confusè ab Acropolitâ cap. 82. & à Gregorâ lib. 3. pag. 35. memoratur. clarissimè omnium eam noster exponit, indicatis ejus causis, quarum præcipua fuit contumelia Ioanni Notho illata, quam ille proditione ultus, suis Fœderatis magnam improvisò Cladem intulerit. Illud tantum à nostro prætermissum hoc loco, sed positum postea cap. xiii. lib. ii. opportunè suggerit Acropolita; Tres Romanorum Duces, quibus hic successus contigit, Ioannem Michaëlis Augusti Fratrem, Constantinum Tornicium, & Alexium Strategopulum in præmium victoriæ fuisse ab Imperatore auctos honoribus. Ioannem enim priùs Sebastocratorem, Despotam creatum; Tornicio verò antea Magno Primicerio Sebastocratoris titulum collatum. Denique Στρατηγόπουλον Ἀλέξιον (verba sunt Acropolitę) μέγαν Δομέστικον ὁ Αὐτοκράτωρ ἐτίμησε, δι' ὑποστολῆς τιμῆς Καίσαρα. *Strategopulum*

tegopulum Alexium priùs à se honoratum Magni Domestici officio, Cæsarem absentem dixit, & ipsius ipsi Dignitatis misit insignia. Hic Cæsar paulò post captus ab Hostibus, ut cap. sequenti notter tradit: sed pace factâ liber dimissus, Vrbem Constantinopolim postea recepit è Latinis. Post quod iterùm captus, & in Italiâ detentus custodiâ, inde permutatioone cum Dominâ Annâ, restitutus est Patriæ.

AD LIBRVM II. HIST. PACHYM.

CAP. I.

PAg. 57. *Modulatam tussim* Græc. ἐμμελὲς βῆχα. Consuetæ adulatorum voces. Iuven. Sat. iii.

laudare paratus
Si benè ructavit &c.

Pag. 59. *Nemo contactu ferri candentis &c.* Sustulit adhuc Despota, sed inhians Imperio Michaël iniquum usum adigendi accusatos dubiorum criminum ad innocentiam probandam ancipitibus experimentis Monomachiæ aut contactûs massæ candentis; de quibus nos supra ad cap. viii. & xii. lib. i.

Pag. 60. *Vicit tamen Divina Prædestinatio &c.* νικᾷ δ' ὅμως ὁ μέροψ. In evectionibus Hominum ad regna peculiarem semper intervenire Dei providentiam, quæ nullum eò perduci patiatur non ante sibi designatum, pro certo & vulgò noto proponit ipse Michaël infra lib. iv. cap. i. pag. 171. his verbis: καὶ θεὸν ἄπιστ' ἦν ἄλλῳ μεγίστῳ, καὶ καπνοῦσθ' Βασιλείας Ῥωμαίων πεινώμεθ' &c.

CAP. II.

Pag. 60. Quod hîc dicitur, solutum à Synodo antiqui religione jurisjurandi Michaëlem, quibus exprimitur verbis non videtur aliud sonare, quàm declarasse ipsos quid in se esset: & consultos ut Doctores respondisse non videri vinculum prioris illius Sacramenti ad hoc tempus ac rerum articulum extendi. Quamquam si Græci isti & tunc ab Ecclesiæ Romanæ communione discissi Antistites aliquam sibi jurisdictionem & potestatem ultra fas & Canonum præscriptum attribuerent, minimè id mirum esset, cum talia jamdudum impunè peccare soliti essent. Ergò & hoc ut alia quæ non pauca in hac Historiâ occurrent Schismatici Autoris vitium redolentia, citra præjudicium & cum cautione debitâ legantur.

CAP. VIII.

Loca quæ hîc citat Pachymeres ex Homero leguntur in Iliad. i vers. 440.

Νίπτω, ὅπως εἰδῶ' ἐμοὶ ἠδὲ πολέμιος.

& Iliad. λ. vers. 320.

Ἀλλά σε γῆρας τόσον ὁμοίῳ.

Ad quem postremum locum vetus Scholiastes quem Didymum quidem putaot, sic annotat: ἰσέον δ' ὅτι ὁ ποιητὴς πανταχοῦ ὃ ὁμοίῳ ὅτι τῷ φαύλου λαμβάνει. *Sciendum Poetam ubique simile pro malo sumere.* Idem tradit & Eustathius ad eum locum pag. 476. Ed. Rom. Addens & hæc: Ἀπίων γοῦν καὶ Ἡρακλείδης, φασὶν ὅτι ὁ γλωσσογράφοι ὁμοίῳ κῦ Δημήριον φασὶ ὃ κακόν &c. ibi videnda.

CAP. IX.

Pag. 67. *Sed verum est vulgare dictum: quod omninò futurum est nulla posse prudentia prævertι.* Ἀλλ' ὡς ἔοικε ὃ φασὶ πολλοῖς ὑμνύμενον ἀληθὲς, ὡς ὃ μέλλον γνώμῃ ἀποτρέπεται καὶ τῷ φρονεῖν. Semel superiùs monui si hæc ad astruendam pravam de fato humanam libertatem perimeote doctrinam, cuipiam pertinere videantur, erroribus

roribus Autoris accenſenda, ut nihil contra veri certique Dogmatis præſcribere autoritatem queant.

CAP. XV.

Pag. 73. *Nicetas Epiſcopus Heracleæ mitteretur*. Græca: Πέμπεται οὖν πρὸς τὸν Ἡράκλειας Νικήταν. Hæc ſunt ex Cod. Allatiano, & ei conſentiente Vaticano. Nam Barberinus habebat: Πέμπεται οὖν πρὸς τὸν Νικομηδείας Γεώργιον. Tamen idem Codex Lectionem Allatiani annotabat in margine. uti & Allatianus viciſſim Lectionem Barber. quare cum illi duo ambigui eſſent, ſuffragio Vaticani lis dirempta eſt; & omnium jam conſenſu probatam cunctis reſtitui Lectionem, ex ipſius ſortè Autoris correctione ortam, qui quod prius poſuerat, emendans mutaverit. certò pronunciaremus de re; ſi conſtaret, utrâ in Civitate, Heracleâ an Nicomediâ, eſſet Monaſterium S. Diomedis cujus hîc mentio.

Pag. 74. *Pontificium lituum & Candelabrum ab eo reciperent* &c. Quòd Candelabrū repetitur ab Arſenio in ſignum abdicati honoris Patriarchalis inde videtur factum, quòd apud Græcos inſigne poteſtatis Epiſcopalis Candelabrum baberetur. Nam & in Apocalypſi ſeptem Epiſcopi Aſiæ ſeptem Candelabrorum ſymbolo deſignantur. & ubi ex his uni Epheſino comminatio intentatur eripiendi Honoris, ea exprimitur his verbis: *Movebo Candelabrum tuum de loco ſuo, niſi pœnitentiam egeris*. Apocal. 11. 5. Ne verò quis ad hodiernam noſtratium conſuetudinem hæc exigens, ſortè arbitretur Candelabrum hîc intelligi quale præferri à Miniſtro celebrantibus Epiſcopis ſolet, argenteo manubrio cereum ardentem portans, quod vulgò in Italiâ *Bugiam* vocant, & inter Epiſcopalem ſupellectilem cenſetur: ne inquam id habere locum poſſit, obſtat, quòd Candelabrum cujus hîc & in locis Apocalypſeos laudatis eſt mentio, non cereum funale prætulit, ſed vas olei, ſive lampadem intra quam oleo innatans ellychnium flammam concèptam pinguis liquoris ſucco aleret. Tale quippe fuit Candelabrum Tabernaculi veteris Exod. xxv. 31. & quæ ad hujus exemplum Candelabra decem aurea fecit Salomon, & poſuit in Templo, 11. Paralipom. iv. 7. Itaque & in Apocalypſi Candelabra hæc λυχνίαι vocantur, quod cetigeris inſtrumentis, opinor, non convenit: uti nec quæ hîc græcè legitur vox λαμπαδοῦχος. Argenteum verò illud cerei geſtatorium à Græcis recentioribus videtur μανουάλιον potiùs dictum. Nicetas in Iſaacio & Alexio: τὸ τῶν μανουάλια καὶ κανδήλας. Anna Comnena lib. 15. μανουάλιμ appellat Candelabrum ante Imperatorem præferri ſolitum, cum funali ſcilicet & cereâ candelâ. quod ſi Candelabrum quoque Pontificibus prælatum, uſu ſimilium rerum vocabula vulgante, reperiatur μανουάλιον, & ipſum dictum à Philotheo in Diaconico, tamen non illi cereus, ſed lampas imponebatur, ut idem ibi obſervat: καὶ ὁ Διάκονος (inquiens) ἵστατω δεξιόθεν αὐτοῦ κατέχων μανουάλιον μὴ λαμπάδος ἡμμένης. Proprium ergò videtur Eccleſiaſtici & Epiſcopalis Candelabri lampadem cum oleo geſtare. unde ſortè apud Zachariam Prophetam cap. iv. Olivarum cum Candelabro mentio jungitur. Huc crediderim alluſiſſe Syneſium dum Epiſcopatum ἐλαίαν & ἐλαίας, *Olei & Olivæ* ſymbolis adumbravit. Scribens enim ad Amicum qui ſui rationē abſentis haberi Comitijs Epiſcopalibus cupiverat, nec compos optati erat factus, ſerumque nec ſpei affine jam id votum erat, quòd omnibus vacuis Sedibus impoſiti Præſides Epiſcopi fuiſſent: idipſum indicat ænigmaticè his verbis: ὁ γὰρ ἔλαιον οὐκ ἀξιοῖς &c. & paulò poſt ὑπὲρ ἐλαίας τῆς ἔξω ἐνοφθαλμισμάτων ἐστεμμένης. . . . ἐφ' ἧπερ αὖ ὁ πάνυ φίλος ἐγκεντρωθείη. At melius fuerit totam iſtam Syneſiani verè characteris Epiſtolam, quæ inter editas non comparet, ex optimo Vaticano Codice hîc deſcribere, adjunctâ noſtrâ Interpretatione Latinâ: ſic igitur habet:

ΣΥΝΕ-

ΣΥΝΕΣΙΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ρκγ.

Πρὸς τινα τῶν ἑταίρων Ἐπαρχεῖον ἐπιμαρτύρασθαι μακρόθεν αἰτήσαντα, καὶ τὸν τῶν Ἐπισκόπων ἀποκαταστῆσαι.

Τὸ σοφώτατον γράμμα, ὃ μάλα μὲν ἐμμελὲς, μάλα δὲ ἰσχυρὸν, ἀλλὰ καὶ μάλα λιτὸν, ὃ δή τοι ὁ θαυμασίος σοι νῦς ἀπέτεκε, ἡμῖν κομιδῇ ὤφη σί τε τὰ μέγιστα, καὶ ἔστιν ἅμα διπλῇ. τῷ τε σῷ ἑρίσαι, καὶ κομιδῇ τῷ ἐπαρκεστάτῳ ἑταίρῳ, καὶ τῷ μὴ σχῆσθαι ὅπη δημιουργήσαντα τὰς χάριτας. ἐμοὶ μὲν δ' ἀλλὰ καὶ πρὸς ἄλλο τι μᾶλλον ἐφεῖσθαί σε καὶ τολμηρότερον, ἢ πρὸς αὖ, εἰ μὴ πόθος διέκειτο παρελθὼν, ἀεὶ δὲ ἔχων καὶ τὸ πρόφρον διεσῶσε ξυνάπτειν. καὶ τὰ πρὸς ἄλλα ἐναντίως ἔχοντα πολλάκις συμφέρει, συγγνώμην τῷ πράγματι προσπάσασθαι, μὴ τῆς νεμεσᾶν δικαίου ἐμπόδιον τῷ ἡμᾶς ἐπαινεῖν. πρὸς ποῖον; ἴσως ἐρεῖς, ὃ πρὸς τηλικοῦτον ἄνδρα, μύσταις, εἰπεῖν οὐκ ἔστι τελεσθῆναι (ὃν εἰ ἴδοι Δημοσθένης, μᾶλλον ἢ ἡμᾶς, ἔφη, Ἑρμοῦ λογίου τύπον εἰς ἀνθρώπους ἥκειν.) γλαῦκα εἰς Ἀθήνας ἀποδοῦναι τῷ ἡμετέρῳ, τῷ πάλαι μὲν ὑδ' ἄκρῳ λιχανῷ τῶν κρεῶν μεταποιεῖσθαι, νῦν δὲ καὶ λίαν ἠχοϊσμένῳ, ἢ μόγις αὖ σίδηρος τῷ σιδήρῳ ἀκόνῃ κονᾶται. ἐγὼ σοι καὶ παῖς ἐκμυθούμην ἰδίως ἐμοί, ἐς νῦν μᾶλλον ἔτι κινδυνεύων κύριος, εἰς ἅμαρτε, γίγνεσθαι. τοῦτό σοι καὶ παλαίζειν ἡμᾶς ἀνῆκεν, ἀλλ' οὐκ ἀδαμαντίζῃ πάθην, οἷς ὕδε συμπίξαι τῷ γέροντι βελτίστῳ ὅπη μοίρας ὑπεῖκε σοι (ἵνα ἡμῖν τι τῆς Βαρβάρων μέρος ἐπιδόσει τυχὸν ἀποσμιλεύθοιτο, καὶ ἔτι τῆς μακρᾶς χράσου τὰ ἡμῖν ὀκταίη καὶ βεκχύ) νῦν ὅπη μὴ καιρίαν σοι δοκοῦσαν ἀφαιρεῖν, μᾶλλον τῷ σεμνῷ παλαίζῃ παρέχεσθαι. ἐγὼ δ' ἔλαιον, οὐ τὸ ἀξιοῖς, καίτοι ἔλαιον, ἢ τῶν ἐλαῶν, δι' ἀκριβοῦς ἄχθος, πρὸς τοῦτο ἔνα ἀμβλῦναι, καὶ χώραν μεμψιμοιρεῖν, ὡς ἡ τῶν πραγμάτων ἔδυκε φύσις, ἔδει τὰ πρὸς χρεὼν κατίσχειν. οἶνον δ' ἐλαίας τίς ἔστιν ὀφθαλμισμάτων ἐστερημένῳ (ἐπάρχῳ δέ μοι καὶ μικρὸν τῆς κοινῆς γλυκύτητος χαριεῖσθαι) ἐφ' ἧπερ αὖ ὁ ἰδὼς φίλος ἐγκεκτημένος. πεπαίσθω δὲ ἐκεῖσε,

SYNESII EPISTOLA CXXIII.

in Cod. Vat. num. 93.

Ad quendam Familiarium qui Episcopatum absens ex longinquo petierat: Post constitutos in Ecclesijs vacantibus Episcopos.

Sapientissimum scriptum, cum valdè concinnum, tum valdè breve; sed & valde argutum, quod Tibi mirifica Mens peperit, ad Nos delatum delectavit maximè, placuitque duplici simul nomine: quòd & ab optimo, eodemque laudatissimo Sodale; & quòd cum plurimâ conditum extaret gratiâ. Quin & penè provocavit ad aliud quid majus audaciusque tentandum: quod utique, nisi amor vetus, utpotè vim habens longè dissita conjungendi, adversáque invicem plerumque conciliandi, veniam facto deprecaretur, parùm abfuit quin nos in eorum ordinem redigeret, quibus jure meritoque succenseatur. Ad quidnam? fortassè quæres: nempe ad, cum tanto Viro, haud scio an non interiùs quâ quivis alter Musis initiato (quem si videat Demosthenes inter nos, dicat Mercurij facundi simulacrum ad nos venisse) comparationem & commutationem attentandam nostræ hujus quam vides linguæ, nec olim exquisitioris elegantiæ vel per summi explorationem digiti gustu imbutæ, & nunc longâ rusticatione sic agrestis redditæ, ut vix sciat scapham scapham dicere. Confiteor enim Tibi vitium tacitum & clàm in sinu habitum; nunc ita invalescens fato quodam meo, ut periculum sit ne in solidum mei deinceps dominetur. Habes unde persuadearis miserari nos potiùs quàm felices prædicare; quibus ne cõtigerit quidem cum quoquam ex optimo illo vestro genere ac ordine Politissimorum congredi; cujus usu attrituque nos è fæce Barbarorum, abradere aliquantulum possemus de pingui hoc succido pastoritij horroris, quo vestrum, delicatè mundorum, nitorè offendimus. Sed majorem istâ priori miserandi ac dolendi causam offeret, quod modò accidit: Petitionem videlicet tuam ad tempus non occurrisse. Nam oleũ quod tu petis, & ego velim, aut, ut verè dicam, in votis habui, ad aliquem istùc talem qualis tu es transire, detentum in loco, prout re-

rum

rum natura tulit, collatum in usum est. adeoque nec oliva jam super ulla est, supra quam inoculationi locus vacet (sioe enim nec exiguum quid linguæ communi indulgere) cui dulcis Amicus inseratur. Plena enim unaquæque est: jamque fructum edere pro se singulæ inceptant. Hæc quidem hactenus. cætera Tabellarius præsens exponet; & quomodo quæ postulasti opportunitatem non inveoerint, utique ad liquidum ediscret. Vale: & bono animo incumbe in dudùm captum ad omnem Philosophiam impetum,

καὶ καρποδοτεῖν ἕως οἷον τε ἤδη ἀπαρχέσθω. καὶ τἄλλα μὲν δὴ τἀῦτα. τὰ δ' ἄλλα δὲ καὶ ὁ καιρὸν δηλα ποιεῖ. καὶ ὅπως ἅπερ ἤπασας σὺν ἔχῃς καιρὸν, ταχ' ἂν σοι διηγήσοιμαι. ἔρρωσο, καὶ ὁλόμυα φιλοσοφίας ὑπίσω ἀνατεινάμενος.

CAP. XIX.

Valdè videtur notandum somnium hoc propheticum oblatum Ioanni Vecco, & testimonium quod illius fidei ac veracitati Pachymeres, illi aliàs, ubi de conciliationis Ecclesiarum negotio agitur, parùm æquus, reddit; dum eum φιλαλήθη εἰς πᾶν πρᾶγμα λεγόμενον fuisse dicit: hoc est, veritatis amantem, & cui tutò quod affirmabat crederetur. Vnde intelligimus quæ ille deinde multa magnáque pro Latinis contra Græcos scripsit & dixit, quàm ab omni exceptione fraudis & fuci aliena debeant haberi.

CAP. XXI.

Pag. 80. *In suburbio cui nomen Hebdomum.* Fortè aptiùs scripsissem *in Suburbano.* Nam suburbium videtur locus Vrbi admotior, quàm hîc indicatus, quippe ad septimum situs lapidem. nondum tamen me ipse coodemno, qui sciam in maximis & regijs Vrbibus Suburbia interdum ad decem & ultra milliaria extendi continuâ fere serie Villarum. Romæ sanè longiusculè procurrisse ab Vrbe Suburbia jam tunc ævo Ciceronis indicio est quod legimus Philipp. xii. *Hisce ego me vijs committã, qui Terminalibus nuper in Suburbium, ut eodẽ die reverterer, ire non ausus sim?* Vtut de hoc sit. illud quidẽ certum est, Hebdomoo de quo noster hoc loco, nomen fuisse Suburbani Cõstantinopoli disiuncti miliaribus septem, prout eruditè demonstrat Nicolaus Alamannus Notis ad cap. 15. Historiæ Arcanæ Procopij, ex Socrate, Sozomeno, & Idatio.

CAP. XXIV.

Postquam res Persica, quod hîc narratur, succubuit Tocharis, videtur contigisse quod noster libri 1. cap. vi. retulit: ut pugnaces quidam Persæ parêre Tocharis dedignati, Arces Romani limitis vexare ceperint, quas & tandem expugnarunt.

CAP. XXV.

Non inde ad proprium victum sumere &c. Græcis illis respondentia: φέρητας δ' ἔχωθεν ὀπισθεν σπίζεσθαι. Hæc videntur à Paraphraste Vatic. noo intellecta, ut non rarò aliàs aberrat. pro his enim sic ponit: φέρητας δ' ἔχωθεν, ὅ μὴ ἀγοραῖς τῷ σίτῳ χρῆσθαι· ὅ δὲ πλέον πάλιν ὀπισθεν σπίζεσθαι. Atqui ὅ ἔχωθεν ex mente Autoris ad σπίζεσθαι refertur: ut voluerit Ioannes Imperator Bajulos frumenti reponendi in Arcibus, nihil inde obiter minuere ad proprium victum, sed ijs aliunde assignari unde in tali viâ ac ministerio vescerentur.

CAP. XXVI.

Pag. 90. *Ibat enim unà cum ipso idem ille Cutritzaces peritissimus locorum.* Mentio Cutritzacis in Græcis editis non comparet, illa enim expressa sunt ex Cod. Barber. & Allat.

& Allat. quorum in neutro legitur. Supplevit autem rectè Vaticanus. est enim ad sententiam explicandam neeessaria. Ille sic habet: Ὅμως ἀυτὸς ἔστ' ὁ Κυρινζάκης τῶν τόπων καλῶς ἐπισάμενος. ex quo nos totum locum sic restituendum putabamus: Τοῖς Ὑποδεξομένοις παρεσκεύασεν, ὁμῶς γὰρ ἀυτὸς ἔστ' ὁ Κυρινζάκης δὲ αὖθις τῶν τόπων ζωήρεα. quæ inserere contextui non ausi, tamen interpretando expressimus. Manifestè quippe manca est Codicum aliorum Lectio: nec sensum per se eommodum efficit.

Iam quod hic noster, *inevitabilis efficacia* esse ait *decreta providentiæ* &c. Si cui videantur ad damnatam fatalis necessitatis doctrinam spectare; repudientur & eorrigantur à prudente Lectore, juxta placita Orthodoxi Dogmatis.

CAP. XXVII.

Pag. 92. *Ergo ille circa Monasterium ad Fontem situm quiescebat continens Exercitum silentio.* Hunc Fontem & locum describit Proeopius lib. I. περὶ κτισμάτων cap. 3. dum Templi in honorem Deiparæ ibi à Iustiniano conditi meminit his verbis: Ἔστι δὲ ἱερὸν ἀυτῇ (τῇ Θεοτόκῳ) ἐν χώρῳ καλουμένῳ πηγῇ ἐνίδρυται. ἐνταῦθά ἐστι δάσος κυπαρίσσων, λειμὼν ἐν ἁπαλαῖς τοῖς ἀγρώσις πόηταις ἄνθεσι, καὶ ἀνδρῶν ἀφορᾷ τὰ ὄμματα, πηγὴ ἀλοφοπὶ ἐλύζουσα καλλιστὸν ὕδωρ καὶ πότιμον. Hæc ille: quæ sic latinè sonant, ex eleganti Interpretatione Claudij Maltreti nostri: *Eidem* (Deiparæ) *Templum aliud condidit* (Iustinianus) *apud Fontem: sic locum appellant: in quo opacissimum est Cupressetum: floribus molli solo surgentibus pratum vernat: pomis exuberat viridarium: fons tacita scaturigine lenem & dulcem aquam effundit.* Templum, ut alia pleraque, custodiendum est traditum Monachis, quibus Domicilium adstructum hîc Monasterium Fontis dicitur. Erat autem id situm, ut idem Procopius paulò post docet; prope Portam Auream. Ἄγχιστά πη τῆς χρυσῆς καλουμένης πυλῶν. Hæc est *Porta Fontis*, cujus paulò inferiùs Pachymeres meminit. Idem alibi, nempe hujus libri ii. cap. xxxi pag. 103. χρυσέαν πύλην Auream Portam appellat. Autor Pandectæ Hist. Turc. cap. 200. Selybriæ Portam dictam quoque ait: *Inde* (inquit) *pervenitur ad decimam sextam, videlicet Silybriæ, vel Selybriæ portam*, quæ à Priscis, χρυσῆ πύλη *vel Aurea Porta nominabatur. Nam extra Portam hanc est hodieque Fons, qui* χρυσοπηγὴ *vel aureus Fons à Græcis antiquo nomine dicitur, celebris in eorum Historijs, quæ sæpenumero Palatij* Πηγῆς *sive Fontis mentionem faciunt, & Templi Deiparæ Virginis ad* Πηγὴν *sive Fontem.* Ita ille.

CAP. XXIX.

Pag. 97. In his Græcis verbis: καταστὰς ἐν χώρᾳ ὑποκειμένῳ, etsi ex Codd. optimis Barber. & Allat. cum fide expressa sunt, mendum inest non dubium. quid enim illuc facit vox ὑποκειμένῳ locum occupans voeabuli, quod respondeat participio καταστὰς? Rectè igitur, & ex meliori opinor exemplari pro ὑποκειμένῳ Vaticanus ponit πτώματι, sensu jam plano, quem & nos in interpretatione tenuimus. Quæ sequuntur in ijsdem Codd. B. & A. desperatam perplexitatem habent, Autore, ut solet, tàm in delectu, quàm in collocaione verborum obviam facilitatem sedulò fugiente. Vatic. ea compendio, & clariùs de suo exprimens, sic habet: Εἴτ' ἐπί τι τῶν ἀδήλων συμβαίη, μὴ καταστὰς ἐν χώρᾳ τῷ πτώματι, ἐπὶ μὲν ὁμαλοῦ ὄντι καὶ τῷ ζωνύοντι ὃ ἀντλαμβανόμενον ἀφικνεῖσθαι, ἐπὶ τοὐναντίον δὲ βλάβῃ ἐστὶ ὃ λογιστέον. ἐπὶ δὲ λυπηροῦ τι χαίρειν ὃ ἀντλαμβανόμενον δήπουθεν ἀκινδύνως τῷ πᾶσι παρασκεύασεν πεφυκυῖαν τῶν ἀδήλων ἐκπλῆξιν ἐπιπεριέχειν. Ita ille mutans & contrahens pro arbitrio. Nos Autorem ipsum exhibemus, & quam fidelissimè ac clarissimè conamur reddere.

CAP. XXXI.

Pag. 103. *Postquam diù clausa permansserat aperta est Porta Aurea.* Sic reddidimus quod in Græco legitur: ὡσανεὶ ἡ χρυσέα πύλη χρονία. Ita clarè exprimunt optimi Codd. B. & A. Vatic. autem pro χρονία ponit μάλις. unde intelleximus velle Autorem significare post longam denique expectationem paruisse illas diù obseratas fores. More videlicet pomparum solemniorum, quibus ut Tertullianus de Mysterijs scribit initio Libri adversùs Valetinianos, *Cruciantur aditus.* quod referri potest ad moras in vestibulo hærentiũ. Paulò post idem memorat *Suspiria Portarum*, juxtà lectionem cujusdam Cod. non usquequaque fortassis improbabilem: etsi meritò Viri docti prætulerint, *Suspiria Epoptarũ*. Nam videri potuit velle Auror exprimere suspensam inquietudinem expectantium ad portas, & ad optatam eorum parefactionem suspirantium. Admonet autem, opportunè ad quod dicimus, nostrũ Imperatorem peculiari studio curasse, ut quàm maximè augusta sanctaque hæc ceremonia sui solemnis in Vrbem Regiam ingressûs evaderet. quam in rem inter cætera diuturnam istam adhibuit moram Portæ Aureæ aperiendæ, ante quam clausam persistentem, aliquot dies cum Comitatu substitit: & ipso triumphalis introitus non ante meridiem pandi voluit, ut paulò post dicitur. Nec est incredibile tantam à Michaële solemnitatem in suo isto per Portam Auream ingressu affectatam, quòd eam sibi adhuc lactenti prædictam audisset, narrante ipsi Eulogiâ Sorore. Vide rem descriptam supra cap. xxiii. hujus libri pag. 83.

CAP. XXXII.

Pag. 105. *Quos allatrari cum apparerent* &c. Sic expressimus quod Græcè ὁπόσοι ἐλακτιμένοις τῷ πλήθει. Quamquam non dissimulo ex quo jam hæc sic erant edita observasse me in Cod. antiquo ἐλακτιμένοις pro ἐλακτιμένοις. Est quidem sine dubio mendosum illud vocabulum ut ibi scriptum vidi cum o parvo in tertiâ syllabâ; cum ab ἐλαχίστος ἐλαχιστιμένοις flecti oportuerit. Cæterùm si cui magis hæc placet lectio referendum pronomen ὁπόσοι ad Venetos & Pisanos erit, quos, quia minori numero essent quã ut ab ijs timeri seditio posset, haud gravatè pateretur Imperator intra Vrbis mœnia degere: cũ à Genuensibus multitudine metuẽdis turbas aliquas timens, minimè rerum existimaret ijs Domicilia in Vrbe tribuere. quare ut deinde cap. xxxv. scribitur, ipsos primùm Heracleam Thraciæ submoverat: sed postea mutatâ sententiâ eos in Suburbium Galatam transtulit. Non pœnitet quidem me prioris jam editæ lectionis, quæ sententiam haud inverisimilem exprimit: tamen si quis erit cui plus arrideat altera, is ad eam conformare Interpretationem Latinam in hunc modum poterit: *Cæterùm Genuensibus satis fidere non poterat intra Vrbem degentibus, quòd multi essent, nec cum alijs communiter viverent, Pisanos & Venetos multò inferiores numero intra mœnium ambitum domos habere haud ægrè ferebat.*

AD LIBRVM III. HIST. PACHYM.

CAP. II.

PAg. 115. χλεστωθῶσι, hanc vocem sic emendavimus, necessariâ ut putabamus ratione; cum in Archetypis clarè legeretur χλεϑτωθῶσι.

CAP. VIII.

Quos hoc capite noster Aethiopas appellat hi erant Saracenĩ Aegypto per id tempus imperitantes, cum quibus, & S. Ludovico Francorum Regi, & alijs Principibus

eipibus Christianis Ierosolymam, & alia Palæstinæ loca occupantibus, graves dimicationes fuerunt. Aperit autem hîc clarè Pachymeres originem famosæ Militiæ Mammaluchorum conflatæ ex mancipijs majori ex parte Scythicis, quæ puerili ætate ex Euxino in Aegyptum deportata, ibi educarentur & adolescerent in Milites fortissimos, magno Christianorum damno, nec minori eulpâ Christianorum Constantinopoli dominantium, quibus erat facillimum istud exitiosum Ierosolymitano Regno commercium intercipere; nisi avaritia, ambitio, avita æmulatio Latinorum, plus apud eos quàm religionis rationes valuissent: quarè meritò Pachymeres capitibus iv. & v. sequentibus, hoc factum improbat.

CAP. VI.

Pag. 120. *Tres Reginæ*: Hoc est tres Regiæ Virgines. nam ex Regibus natas Reginas nuncupari usus jam olim invaluit, cujus exempla passim occurrunt.

Nobili Latino Maio de Belicurto. Indicat forma nominis Francum hunc fuisse: suadetque idem quòd Peloponnesо, sive Moreæ, unde hic ortus dicitur, Franci tum imperitabant.

Contum nomine Vintimilia. Nota hæc est appellatio antiquæ ac prænobilis Familiæ Genuensis, hodieque, ut opinor, superstitis.

CAP. VII.

Pag. 122. *Tertium ex quo Constantinopolim migraverant, ibi natum in Purpura, Constantinum inde Porphyrogenitum dictum*. Vides hinc non satis fuisse ut quis Porphyrogenitus diceretur, natum fuisse ex Patre jam Imperij compote, ut plerique hactenus sunt opinati, Purpuræ nomine intelligentes pannum purpureum quo excipierentur partûs Augustarum. Requiritur enim præterea nasci intra domum, quæ Πορφύρα *Purpura* vocabatur, hæc pars erat Imperialium Aedium Constantinopoli. Vnde Constantinopolim migrasse priùs oportuerat Parentes Constantini, ut is Porphyrogenitus nasci posset. Itaque Andronicus, etsi natus esset, ut Pachymeres videtur voluisse, Imperij Patris anno primo, quod discutiemus lib. iii. cap. viii. non tamen esse verè Porphyrogenitus potuit, quòd extra Constantinopolim sit natus. uti nec Theodorum Iuniorem Lascarim, etsi principio Imperij Patris Ioannis Batatzæ natum, Porphyrogenitum usquam dictum legimus. Nimirùm hæc nomenclatio ducebatur ex loco partûs, Domo cui Purpura erat nomen, sitâ Constantinopoli, in quâ partui vicinæ Augustæ immigrare erant solitæ. Anna Comnena lib. 6. pag. 166. vocat Οἴκημα ἀφωρισμένῳ πάλαι τοῖς τεκοῦσαις τῶν βασιλίδων. & addit πορφύραν δὲ τοῦτο ὠνόμασεν ὀνομάζουσι, ἐξ ἧς καὶ ὁ τῆς Πορφυρογεννήτου ὄνομα εἰς τοὺς ἐκγόνους διέδραμεν. Describit eam Domum alibi Anna lib. videlicet 7. pag. 190. & ei nomen factum ait à colore marmoris ex quo erat structa. quod dicit fuisse Româ portatum ab Imperatoribus quando Sedem Imperij Byzantium transtulerunt. Hæc verba Constantinum Magnum indigitant. Et memini legere aliquid apud Aelium Lampridium in Alagabalo, quod trahi ad istam translationem adstruendam possit. verba Lampridij hæc sunt; *Stravit & saxis Lacedemonijs ac Porphyreticis plateas in Palatio quas Antoninianas vocavit, quæ saxa usque ad nostram memoriam manserunt* (scribit hæc Autor sub Constantino cui hunc ipsum librum dicat) *sed nuper eruta & exacta sunt*. Ita ille. quid ni vero nos suspicemur, eruta & Byzantium translata jussu Constantini eò migrantis; aut potiùs credamus Annæ id affirmanti?

CAP IX.

Pag. 125. *Quo in genere Laconibus plurimis*. Græca hîc in Cod. optimo B. quem ut sæpe dixi, fundum editionis habuimus, mutila erant. hunc enim in modum ibi legitur Ὅτῳ γε καὶ Λάκωσι πλείοσι ὕστερον ὁμιλῆσαι τῶν . . . . . ἀφιγμένοις &c. Cod. Allat.

habet: ὕστερον ἐκ τῆς πόλεως ἀφιγμένους. ubi meritò quæras, ex quâ Vrbe adveniſſe hi Lacones dicantur? Sanè Vrbis nomine cum ſine addito ponitur apud hos Scriptores, Conſtantinopolim intelligi res ipſa loquitur. Ex Vrbe autem Conſtantinopoli quis perſuadere ſibi poſſit dici veniſſe iſtos, qui potiùs hîc in eâ tranſmigraſſe memorentur? Itaque rectè Vaticanus Paraphraſtes ſic hunc locum effert: ὀντεῦθεν καὶ Λάκωνι πλείονες ὕστερον εἰς πόλιν ἀφιγμένοις. unde fortaſſe corrigendus ſit Allat. Cod. repoſito, εἰς τὴν πόλιν vice ἐκ τῆς πόλεως. Sed hæc non ſufficiunt ſanando vulneri exemplaris Archetypi. nã in eo articulus maſculinus aut neuter τῶν, indicat, id quod ſtatim deeſt fœminini generis non eſſe. Ipſe igitur ſe ſuppleat Barb. Codex, qui cũ cap. vi. hujus libri iii. conſentiente ſibi Allatiano ſcribat ὁπὸ τῆς Μορέως, ſuggerit nobis, quid poſt hæc ſua verba ἐκ τῶν..... exſcriptor omiſerit ſpatio relicto. Vaticanus loco illo tertium ſe adſtipulatorem addit, niſi quod Μορέως ſcribit pro Μορέως. Profectò ex Moreo ſive Moreâ, hoc eſt Peloponneſo, veniſſe Laconas oportuit, cum ibi ſit Laconica. Translati autem inde tunc videntur, quando, ut infra cap. xv. pag. 136. noſter ſcribit: Ἄχρι Πελοποννήσου ἀμφὶ Μονεμβασίαν ζωὴ Σπάρτη καὶ Λακεδαίμονι, ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐχόντων.

CAP. X.

Pag. 128. *In Arcem Maritimam Nicetiatarum, Dacibyzæ dictam.* Videtur Pachymeres & hîc & inferiùs cap. xii. prætereaque lib. iv. cap. xxv. Nicetiatarum Caſtrum cum Dacibyzâ eôfundere, quæ tamen Acropolita diſtinguit, ſic ſcribens cap. xxxvii. Hiſtoriæ pag. 32. καὶ ὡδαμοῦ ἅμα καὶ χάρακα ἐπιβῆναι τὴν Δακιβύζαν ἐκείνου καιροῦ ἐκπεσόντα ταύτην, ἐφεστῶτα καὶ τὸν Νικητιάτην φρουρεῖν. Fortè utrique Arci commune Νικητιάτης nomen fuerit, alteri autem earum proprium, Δακιβύζης. unde Νικητιάτων, plurali numero, noſter poſuerit.

CAP. XIX.

Pag. 142. Περιπίπτει τῷ τῆς Ῥώμης Πάπᾳ καιρὸς, καὶ ἀντιβολεῖν σώζεσθαι. *Tempus eſſe procidendi ad pedes Papæ Romæ ſedentis, & ab eo ſuppliciter petendi ſalutare peccati remedium.* Verba ſunt Imperatoris, quibus offenſus duritie Arſenij Patriarchæ, ſibi confitenti crimen, & offerenti ſe paratum ad ſatisfactionem & pœnam canonicam, pœnitentiam & ſpem reconciliationis, contra Canones, negantis, ait, tempus eſſe recurrendi ad Romanum Pontificem, ad quem videlicet agnoſcebat antiquum jus eſſe provocandi ab iniquis judicijs Summorum etiam Patriarcharum. Et modus loquendi ſignificat, viguiſſe adhuc illam, etiam in Græciâ Schiſmate à Latinis divulsâ, opinionem atque ſententiam, quippe fundatiſſimam in ſacro Dogmate, & in omni memoriâ Eccleſiaſticæ antiquitatis.

CAP. XXI.

Pag. 145. *At hæc multùm illi diſſimilis filiam ex alio peperit.* ἐκείνη δ' ὁκ νοθείας καὶ μόνη τούτῳ ζυγάτηρ φυσικὴ &c. Res hîc narratur tam incredibilis ut mendum Codicis primùm legens ſuſpicarer. nec inducere poſſem in animum, Vxorem Deſpotæ Ioannis, Fratriam Imperatoris, Matronam ejus loci, non ſolùm ex adulterio peperiſſe, ſed palàm Viro tolerante educaſſe filiam ſpuriam, quæ poſtea, Ioanne ſcilicet ipſo Deſpotâ & fratre ipſius Auguſto conciliantibus, Iberiæ Principi collocata ſit. tantumne tam impune mulieribus ibi licuit? Verùm conferens alios Codices rem ubique conſtanter in eundem modum expreſsam reperi. diſertiùs etiam in Vaticano. qui ubi de Ioannis Deſpotæ caſtimoniâ diviſſet: ἐκείνη δὲ καὶ ὅ σώφρων ἐκείνῳ, ὡς ἥδεπου ἄλλῃ ἀθλίᾳ ἀνὴρ ἑτέρᾳ γυναικὶ χρήσασθαι ἢ τῇ ἰδίᾳ καὶ μόνῃ, subjungit ἀλλ' ἐκείνη ἐκ τοῦ ὡς ἐκεῖνος (vides unde ducta ſint illa interpretationis verba, *multùm illi diſſimilis*) ἀλλὰ καὶ ζυγάτριον ἀπεβήνατο νόθον, ἐκείνῃ στρατείας παρεσχημένος.

At illa

At illa non erat sicut ille: sed & filiolam genuit notham, illo bellis gerendis attendente. Cæterùm quod attinet ad hujus ex adulterio natæ puellæ nuptias ab Imperatore conciliatas cum Mepe Iberiæ Principe, agnoscere in hoc licet artem politicam adhiberi solitam à Constantinopolitanis Imperatoribus, deliniendi Barbaros, quibus expugnandis se impares sentiebant, nuptialibus pactis. Audiamus eâ de re Cantacuzenum lib. 1. cap. 39. ubi agit de Mœsis affinitate conciliatis Andronico Iuniori: Μάλιστα δὲ αὐτῶν ἔζημίουν καὶ φιλίας διετίθεντο πρὸς Ῥωμαίους τὰ ἐκ τῶν βασιλικῶν εἶναι γυναῖκας ἀγαγέσθαι ἑαυτοῖς. ἐπεμάχοντο γὰρ αὐτοῖς ὁ πόνος. & paulò post: ὃ δὴ καὶ ὁ Ῥωμαίων Βασιλεὺς εἰδὼς, παρθένους τῶν ἐξ ἀγορᾶς, οὐκ ἐξ εὐγενείας, οὐκ ἐξ εὐπατριδῶν ἡρῶν, ἐν τοῖς βασιλείοις ἐνετρέφοντο, ἵνα γαμετὰς ἑαυτοῖς ἐκεῖθεν λάβοι τῶν Σκυθῶν Σατράπας καταλύειν &c. *Maximè verò ipses deliniebat, & conciliabat Romanus, quòd ex Imperatoria Familia Vxores nanciscerentur. hoc enim ipsis in primis expetibile videtur, & contentione quantavis emi dignum.* post aliqua: *Id quod Romanorum Imperatores cum intelligerent, Virgines forma præstantes, non modò legitimè ex nobilibus natas, sed & ex parentibus plebeij generis genitas, in Palatio alebant, quas ubi res posceret filiarum appellatione honestatas Scythorum Satrapis desponderent.* Hæc ibi. cujus moris exempla in hac nostrâ Historiâ plura extant. Sic enim supra cap. 3. ad Chalaũ Principem Tocharorum Michaël Palæologus Imper. Filiam suam Notham Mariam mittit Conjugem; quæ Chalaũ mortuo, ejus filio & successori Apagæ nupsit. Et capite mox quinto Nogæ Tocharorum Occiduorum Regulo alia ejusdem Imperatoris Filia Notha Euphrosyne vocata collocatur. sic denique hîc Dynastæ Iberorum Puella adulterio Vxoris Despotæ Ioannis nata cõjungitur. ut alia præteream multa similia.

CAP. XXIII.

Pag. 149. Cometa cujus hîc meminit Pachymeres toto terrarum Orbe spectatissimus, & Scriptorum illius ævi monumentis celebratissimus fuit. De illo enim agunt Theodor. in Vita Vrbani IV. Supplementum Parisiense Rigordi cap. 175. Villanius lib. 6. cap. 7. S. Antonin. tit. 19. in fin. Bernardus Guido in Chronic. Magnum Chronicum Belgicum in Vrbano IV. Palmerius in Chronic. &c. Relatorum ab his Summam sic colligit Henricus Spondanus in Contin. Annalium, Anno 1264 (nam eo anno hic Cometa est visus) num. 8. *Cometes visus est qui ab Oriente surgens usque ad medium hemisphærij versùs Occidentem, comam protrahebat, & Iulio, Augusto, ac Septembri mense (ferè à Solstitio Æstivali usque ad Æquinoctium Autumnale) insigni magnitudine fulgens, ac speciem ingentem edens, omnes mortales in sui admirationem adduxit, in Græcia & Syria præsertim, ubi etiam cum horrore mortalium visus dicitur.* Hactenus Spondanus ex priscis Autoribus, quibus contrarium noster Pachymeres affirmat, dum hîc scribit: *Ex Occidente in ortum effulsisse à Vere usque ad Autumnum.* Græca sic habent: Ἀπὸ κομήτης ἐκ δύσεως πρὸς ἕω φανέντος καὶ λάμποντος ἀπὸ ἦρος εἰς φθινόπωρον. In duobus à reliquorum quos nominavimus indicio recedit. prius est, quod ab Occidente versùs Orientem motum Cometen dicat: alterum quod à Vere usque ad Autumnum. Cum illi contra testentur ab Oriente in Occasum processisse; & circa Solstitiũ Aestivum cepisse apparere. In hac controversiâ ut facilè adstipulemur pluribus contra unum, facit, quod etiam aliunde comperimus Pachymerem Παχυμερίστην in hujus Cometæ observatione versatum. Id enim testificatur quidam eruditus, ut apparet, ejus Lector, qui Codicem hunc ipsum quem fundum Editionis habuimus, oculis subjectum habens; tenêre se non potuit quin è regione hujus loci ad marginem adscriberet rubricâ, hæc ipsa verba: Οἱ δὲ τῶν παρισῶν. ὁ γὰρ Καμήτης, ὡς ἡμεῖς ἀντεπιθεσόμεθα, ἐξ ἀνατολῆς τὴν κίνησιν ἐποιεῖτο, ἀεί τε τὰς ὑπαδὰς φαινόμενον. διὸ δὲ καμπύλης, δίχα διαιρούμενον. ὅθεν τῶν παρισῶν. ἴσως δὲ βορειοτέρου. ὁ γὰρ βυς τῆς Ευξείνου ἄρκτου, ἔπου καὶ αἱ ὑάδες. Hæc sic latinè sonant: *Aliter hoc ac revera se habuit refert Historicus. Nam Cometa quo de agitur, prout nos propriis oculis observavimus;*

ab

ab Oriente movebatur circa hyadas apparens. Erat autem fumosus, divisus bifariàm. In illo quidem haud aberrare à vero dixerim, quod in boreali parte indicat apparuisse. Taurus enim, in quo sunt hyades, boreale signum est. Hactenus consura marginalis. quæ quod ait indicasse Pachymerem in boreali parte Cometen apparuisse, è titulo capitis sumptum est, ubi in græco legitur: *ἐπὶ τῷ φαινέντι Κομήτῃ ἐν Ζωδίῳ*; quibus congruè capitis xxv. initio scribit noster; Macedonibus & Thracibus ad Septentrionem Constantinopoli obversis visum esse Cometen infausta minari, quas minas postea Sultan Azatmus, qui Provinciarum illarum vastationi causam dedit, in rem deduxerit. quæ significant in Septentrionali Cœli parte Cometen visum. Porrò ex hâc Notâ obiter colligo Codicẽ hunc quẽ Barberinum à posteriori. Possessore dicimus, è Græciâ delatú in Bibliothecam Vrbani Octavi *τῷ μακαρίτῃ*, videri ex primis fuisse qui per Vrbem Constantinopolim vulgati sunt ab ipso Autore suam Historiam edente, viventibus adhuc multis qui rerum hâc Historia narratarum *αὐτόπται* fuerant: quorum unus lapsum Historici in relatione hujus Phænomeni ex suo oculato testimonio redarguere potuerit. qui idem quod verbum in titulo capitis positum nomine Autoris ipsius citat, ut vidimus, argumentum nobis suggerit opinandi, titulos capitum ab ipso Pachymere inditos & conscriptos, ut in Barb. Cod. & inde in hac editione nostrâ Græcè comparent, fuisse; contra quam suspicari fortè aliquis posset ex eo quod in Allatiano Cod. alioqui optimo & perantiquo, non legantur. Suadet hæc mentio Nobilis Cometæ, & tempus quo hæc scribebam mense Aprili anni 1665. similibus phænomenis suspensum, ut hic aliquid de Cometis dicam ab his quinque retrò mensibus magnâ passim Hominum admiratione & expectatione spectatis. Prior mense Novembri superioris anni 1664. cepisse apparere dicitur: sed à paucis tunc notatus, mense Decembri celebritatem est adeptus, totâ tunc Europâ, prout è scriptis undecumque vulgatis intelligitur, observatissimus. Vidimus & nos illum Romæ sæpe otioseque cum bis ter ulnarum comâ, orbe stellas primæ magnitudinis ad oculi judicium æquante, fulgore subpallido micantem, cursu errantem desultorio, mutatis in dies locis. Scripsere de illo plurimi hujus ævi præstantes Astronomi, qui meâ nomenclatione non indigent, famâ suâ clari. Duos tamen memorabo instinctu grati animi, quòd ij suos mihi ejus argumenti Commentarios donarunt, D. Ioannem Dominicum Cassinum, & R.P. Iacobum Grandamy Societ. nostræ, quorum ille Romæ, hic Parisijs suas de isto Cometâ Lucubrationes ediderunt. Addam universam ejus Observationis Historiam paucis comprehensam à nostris Mathematicis Ingolstadiensibus, qui ad me miserunt: *Anno 1664 Cometa exeunte Novembri, ut alibunde nunciatur, iam exortus, Ingolstadij 18. Decemb. 6. Mat. primò nobis visus est. infra tropicum Capricorni sub rostro Corvi, barba directè à Sole versùs occasum Hyemalem protensa, & latè qua terminabatur diffusa, 19. nubes. 20. Dec. intra Craterem & Corvum. 21. 22. 23. 24. nubes. 25. Dec. 4. mat. infra ventrẽ Hydri, quà ei Crater insistit sub eod. trop. cõparuit. caput hac die apparenti Diametro ferè par Veneri, barbã albicanti luce splendidã ad 30. Gradus evibrare visum. 26. 27. 28. 29. nubes 30. Dec. 9. vesp. in lepore velut cernitus apparuit. nã ob Lunæ vicinitã cauda videri nõ potuit. Porrò eundẽ hunc cũ priore Cometa esse, confirmant observationes Trident. quæ 28. Dec. eum propè Canem maiorem, celeriori quàm initio motu progressum, ex matutino vespertinum, ex barbato caudatum evasisse testantur. 31. Decemb. inter Leporem & Eridanum, iam multùm supra Tropicum evectus conspiciebatur. Anno 1665. 1. Ianuarij 12. noctis, ad Australem, & eadem die 9. vespertina ad borealem Eridani ripam constitit. 2. Ianuarij propè os Ceti. 3. Ianu. Ceti mandibulam attigit, syrma Orienti obversum trahens. 4. Ian. Aequatorem superavit. 5. Ianuar. 6. vesper. in cauda medio propè nucleum Cometa lucida Ceti Menkar dicta clarè resplenduit. Quod etiam Leodij, Olomucij, Viennæ, Mantuæ, Pragæ, Lucernæ, Tridenti, sub idem tempus observatum est. Vnde colligi potest, Cometam hunc carere Parallaxi sensibili: adeoque Lunæ inferiorem non esse. quantum verò supra*

Lunam

Lunam elevatus sit, ob Parallaxium incertitudinem evidenter demonstrari nequit. 6. 7. 8. 9. 10. Ianuarij per Caput Ceti tardè progressus, 11. propè anteriores Arietis pedes comparuit, cauda breviore versùs oculum Tauri exporrecta. 12. Ianuar. in genu Arietis. 13. & deinceps usque ad 4. Februarij lentius in dies inter pectus Arietis & Linum Piscium progressus, corpore multum imminuto ac syrmate breviori effulsit. 4. Februarij postremò caudatum licuit instrumentis observare. Visus tamen porrò nobis est instar stellæ nebulosæ 5. 7. 10. & 11. Februarij inter cornua Arietis & Linum Piscium. Deinceps verò etiam ab acutissimè videntibus deprehendi amplius non potuit. Hinc constat, Cometam hunc maximam Zonæ tortidæ partem perlustrasse; adeoque maiori Africæ & magnæ Asiæ ac Armeniæ parti, nunquam tamen Europæ verticalem incessisse. Hactenus Astronomi nostri Ingolstadienses de priori Cometâ. Posterior circa Kal. Aprilis ostenstandi sui fecit initiũ contrario priori exortu & motu, caudâ longiori densioriquè, de quo videnda, quæ cùm alij alibi Viri doctissimi, tùm ijdem priùs memorati Cassinus Romæ, Grandamy noster Parisijs in lucẽ ediderũt. Desijt apparere à Sole absorptus circiter diem 19. Aprilis, quo die cum S. D. N. Alexander VII. hîc Romæ in Basilicâ S. Petri solemnissimâ ceremoniâ B. Franciscum de Sales Episcopum Genevensem ritè Sanctorum Albo adscripsisset, visa mihi est hæc ἀναγωγὴ novi Indigetis Superùm Choris inserti, & evanescentis Cometæ, argumentum non illepidum Epigrammatis. & remisi me libenter è tristitiâ morosæ occupationis, in non intempestivum lusum, his extemplò versiculis pangendis:

Cum Superùm FRANCISCE Tibi tribuuntur Honores,
Abscondit tetricum sponte Cometa *iubar.*
Erigor augurio: nec iam portenta minasque
Tot Crinitarum duco timenda Facum.
Averruncus adest noxarum, & Sancta Sacerdos
Qui novus ingreditur, Monstra luenda piat;
Sume animos, Cæli Spectris exterrita Tellus:
Stat Tibi certa Salus, *dum tenet Astra SALES.*

CAP. XXV.

Pag. 153. Fatum triste atque infaustum &c. Græcè μοῖρά τις δυσχὴς. Fati mentio si cui hoc loco, & alijs hujus Operis similibus, videatur ullam affinitatem habere cum pravo & hæretico dogmate libertatem humanam sui compotem negante, reijciendum esset cum cæteris erroribus hujus Scriptoris. Vide quæ monuimus ad cap. ix. & xxvi. libri ii.

AD LIBRVM IV.

CAP. I.

PAg. 170. Oratio Imperatoris hoc capite relata obscurissima in græco est. Vaticanus Paraphrastes pro eâ quod voluit supposuit. Ego conjecturâ mentem Autoris, ut spero, assecutus, partim versione, partim ubi aliter non potui, paraphrasi, eam exposui quàm potui clarissimè.

CAP. III.

Pag. 174. *Noctu post finem Hymnodiæ.* Nam, ut in Glossario verbo Ἀνάδησις innuimus, tota nox Patriarchæ, Clero, Imperatori, & Populo stantibus illo Festo pervigilabatur, continuâ decantatione Psalmorum & Hymnorum; quæ ut tandem sub diluculum desijt, hunc loco & tempore captato Accusator Arsenij libellum delationis obtulit Augusto.

Pag.

Pag. 175. *Excludendos eos esse &c.* Græcè Τέως δικαίως ἂν ἐκκλείοιντο πάντων ἐκτὸς τῆς λειτουργίας. Vox ἐκκλείοιντο emendata à me est ex conjecturâ, cum Cod. B. haberet ἐγκλείοντο, Allat. verò ἐκκλίνοιντο; Vatic. porrò libertate solitâ pro eo verbo poneret ἀποχήσειν) : sententia verò loci manifestè postulat ἐκκλείσθαι.

CAP. IV.

Pag. 176. *Imperatori tribui Principem locum in cognitione rerum Ecclesiasticarum.* Iam monui in Glossario verbo Ἐπηιμοναρχία cognitionem istam meri ferè testimonij, nõ jurisdictionis aut decisivæ potestatis esse. Sic enim Constantinus Magnus Nicænæ, Marcianus Chalcedonensi, alij alijs Imperatores Synodis intervenerunt. missis etiam cum interesse ipsi non poterant, Delegatis à se: quod in recentioribus quoque Concilijs, puta Tridentino servatum scimus, ut in eo Legatis Imperatoris, Regum, ac cæterorum Principum Sæcularium locus tribueretur, non cum jure ferendi ad decisionem Dogmatum suffragij, sed ut testes essent Actorum, primique cognoscerent vulganda postmodum in populos; interimque autoritate ac potestate principali libertatem, securitatem, otium, decernentibus Patribus facerent. Sic in Collatione Carthaginensi, ubi causa Donatistarum tractabatur; *Cum Episcopis ingressus est* (verba sunt Epitomæ Baronianæ Spondani Ann. 411. num. 4.) *etiam Marcellinus in locum ad Collationem paratum: qui quidem nõ solùm Tribunus militaris erat, sed & Notarius, hoc est, à secretis Imperatoris; ut constat ex titulo Epistolæ Catholicorum ad ipsum ante Collationem scriptæ. nec tamen in illa Collatione Iudicis simpliciter, sed cognitoris nomen præsetulit. Ita enim nominare consuevit Antiquitas Iudices Sæculares quorum arbitrio cuncta disponerentur: sed ita ut integrum iudicium Episcopis relinquerent: nec aliquid ipsi sibi usurparent, nisi quod ad pacem ac quietum congressum pertineret, utque in omnibus pacta conventa conservarentur: in quibus rite ordinandis eidem interloquendi facultas esset; atque demum cuius alterutrius partis potiora iura essent, ex æquo pronunciare deberent. ut de his omnibus constat cũ ex ipsis Actis præsentis Collationis, tùm ex alijs diversarum Synodorum, ac præsertim Oecumenicarum gestis.* Ita Baronius apud suum Epitomatorem ex quibus cuivis esse planum poterit, quatenus se extendat hæc ἐπηιμοναρχία Princeps cognitio rerum Ecclesiasticarum Laicis Principibus concessa per Canones, & antiquum usum; de quâ hîc mentio.

CAP. X.

Pag. 184. *Cum aliquis quandam eius Epistolam protulisset, cui seipsum manu propria Athanasium inscripserat, contigit Patriarchæ quoque ipsi iuvandi eius hebetari impetum.* Athanasius, nomen erat quod Andronicus iste Sardensis Episcopus assumpserat cum abdicato Episcopatu Monasticum habitum induerat, prout superiùs narratum est cap. xviii. lib. ii. Porrò is speraverat fieri posse ut suæ istius Monasticæ professionis abolitâ memoriâ in Cœtum, ut priùs, Episcoporum admitteretur. nec enim erat facile rem sub paucis actam testibus probare. Verùm prolata Epistola quam ipsius esse nota manus proderet, cujus in titulo more antiquo suum præscribẽs nomen Athanasium se ipse pro Andronico vocaverat, argumentum id irrefragabile visum Monachatûs Andronici, cui nec ipse qui ei favebat Patriarcha resistere ausus, conatum remisit juvandi ejus, qui suâ se ipse scripturâ convinceret.

CAP. XIII.

Pag. 190. *Hæc sinistra de Germano iudicia... subiectis invidiæ facibus &c.* Hoc loco Pachymeres inter enumerandas odij popularis in Germanum causas unam ex præcipuis omittit, quod paci Ecclesiarum studeret. Vnde postmodũ ab Imperatore Romam Legatus negotiũ concordiæ ibi confecit, prout nostet narrat lib. v. cap. xvii. Quare ad hoc totum conciliationis Ecclesiæ Græcę cum Latinâ negotiũ vel plurimũ

ipse

ipse contulit. Nam & in Concilio Lugdunensi comparuit, ut in ejus sacræ Oecumenicæ Synodi Actis notatur sess. 4. Porrò antequam ad hæc adhiberetur observaverat videlicet Imperator propensionem ejus ad Latinos, observaverant & alij, qui addicti Schismati ob idipsum cum pessimè oderant: & eidem postea imputarunt quidquid in hoc genere contra eorum votum contigit. Anonymus ineditus, cujus exemplum extat apud Illustriss. Allatium in Opere de Translationibus Episcoporum; spiritu schismatico æstuans, hæc scribit: Ὁ Ἀδριανουπόλεως Γερμανὸς, ὁ ὀνομαζόμενος Μαλχουτζᾶς, ὃς καὶ λατινόφρων ἐγένετο: καὶ κατ' αὐτῶν διωγμὸν ἐκίνησε μέγαν. *Adrianopoleos Germanus, cognomento Malchutzas, qui & cum Latinis sensit, & contra Pios* (imò impios Schismaticos) *persecutionem movit magnam.*

Ibidem. *Exemplo & autoritate Germani alterius sibi cognominis Patriarchæ.* Fuit hic retrò quintus in serie Patriarcharum Græcorum. Nam Germanus Adrianopolitanus successit Arsenio, Arsenius Manuëli, Manuël Methodio, Methodius Germano Nauplio. Hunc potiùs ut hîc innui putem quam alium longè antiquiorem Sanctum Germanum scripris editis notum, qui anno Christi 714. Kal. Augusti Ioanni Constantinopolitano Patriarchæ successit, suadet adjunctum μακαρίτης, quod de mortuis non vetustissimæ memoriæ à Græcis usurpatur.

CAP. XIX.

Pag. 190. Μὴ ἅψῃ, μὴ γεύσῃ. Verba sunt ex S. Paulo ad Colos. cap. ii. vers. 21. quæ Græci usurpabant in occasionibus aversandæ communionis eorum quos Heterodoxos aut Schismaticos putabant. Sæpius usurpantur in hâc Historiâ: de quo semel admonuisse satis visum est:

CAP. XXIII.

Pag. 205. Illa græca verba Οὕτω καὶ ἀσφαλῶς ἐπιφωνῆσαι. *Quæ securè ostenderentur*, utcunque latinè reddens expressi: erant enim in utroque optimo Codice, licet ea Vatic. ut pleraque non intellecta sibi, transilit. Cæterùm fateor me haud satis percipere quid velint. Nisi fortè significent Germanum liberaliter largiri solitum egentibus ex ijs quæ in manus & potestatem ejus veniebant, nisi talia essent quæ peculiaribus ex causis donasse invidiosum esset. Puta si eum ipse Episcopus aut Patriarcha fuit, ex oblationibus ad se delatis ea daret consumenda pauperibus, quæ qui offerrent appendi tholis sacris, aut in Thesauro Ecclesiastico servari voluissent, molestè laturi si ea teri manibus & consumi usu egentium viderent.

CAP. XVII.

Pagina 210. *Ut Maryandenum lugubris cantus artificem adhibere debeat, qui hæc volet pro dignitate deplorare.* Græcè Οὕτω Μαριανδηνῷ θρηνητῇ καὶ χρῄζει ἀξίως τινὶ θρηνῆσαι. Alludunt hæc Adagium vetus cujus mentio fit versu 686. Stromatei Proverbiorum Antiquorum apud Andream Schotum nostrum in Collectione Græcorum Parœmiastarum. Versus ille sic sonat:

Μαριανδηνὸν μέλπειν θρηνητῆρα.

Origo fortè Adagij fuit quòd apud illam Maryandenorum gentem funera ambitiosiùs celebrarentur, mœstissimo cantu, tibijs & id genus organis adhibitis. unde in proverbium abierint Μαριανδηνὸς θρηνητὴς & Μαριανδηνὰ θρηνήματα.

Pag. 212. *Porrò ex ipso ipso nos hæc eadem Athanasio audita tum sibi, postea referente cognovimus.* Dixerat paulò ante hunc fuisse Alexandrinum Patriarcham. hic videtur successisse Nicolao cujus mentio est libri hujus cap. ix. ex huius capitis verbis habemus Pachymeri σύγχρονον, & familiarem fuisse quendam Athanasium Patriarcham Alexandrinum, qui sine dubio is fuerit cujus hortatu se Pachymeres ipse profitetur, in titulo Paraphrasis suæ ad Epistolas Dionysij Areopagitæ, opus illud ag-

greſſum. Hoc ideò monui, quia video noſtrum Antonium Poſſevinum putaſſe ibi nominari Magnum Athanaſium: de quo ſi ageretur, rectè juberet Poſsevinus, deleri illam inſcriptionem ut mendacem.

CAP. XXVIII.

Pag. 212. Si hoc capite & alibi hoc Libro noſter Hiſtoricus parùm reverenter loquitur de Monachis Græcis, offendere Catholicum Lectorem non debet, cum ij plerique Schiſmatici fuerint, & Romanæ Eccleſiæ Latinoque nomini infenſiſsimi, quos potiùs à Græco & Schiſmatico Scriptore, ut turbulentos & contumaces traduci, pro teſtimonio cauſæ Orthodoxæ favente accipiendum eſt.

Pag. 213. *Demandavit autem negotium Georgio Acropolitæ inter Logothetas Magno, & in primis erudito callidoque, ſed conſcientiæ parùm tenero &c.* Habemus hujus eruditiſsimi Viri Hiſtoriam & Chronicon: ſcimus ex alijs multa de ejus vitâ & rebus geſtis. Nec tamen uſpiam, invenimus idoneum fundamentum illum inſimulandi laxioris conſcientiæ. quare ſuſpicor ex odio in eum Schiſmaticorum hanc calumniam natam. Cum enim ille homo pereruditus & recti ac liberi judicii, ex lectione Patrum veterum, uti & Veccus agnoviſset, cauſam Latinorum, quos ſine cauſâ ſui Græci averſarentur, juſtiorem eſſe, uti & fidem circa Dogma de S. Spiritûs ex Patre Filioque proceſsione Orthodoxum, totus ex animo incubuit in negotium conficiendæ Pacis Eccleſiarum; fidelem in eo, ac non parùm utilem operam Imperatori navans. qui & in ſolemni Legatione ad Gregorium X. Papam eum inter Sæculares Principem miſit, ut Pachymeres docet lib. v. cap. xvii. Et eundem cum Expatriarchâ Germano comparere vice ſui in Lugdunenſi Concilio voluit, ut ex Actis ejus Concilij ſeſs. 4. conſtat. Hinc videlicet exoſus hic Schiſmaticis non modò contumelias ab ijs, ſed vexationes etiam graviſsimas eſt paſsus, poſt Michaëlis Palæologi mortem prævalentibus apud Andronicum infenſis Paci. qui poſtquam eam ab illo abrogandam abrumpendamque curarunt; etiam ei ſuaſerunt ut Acropolitam unum ex columinibus Catholicæ Partis, in carcerem conderet. Iſtam ille injuriam quàm forti animo, quàm invictâ conſtantiâ tulerit, docet Epiſtola Demetrij Raülis Cabacis ad filium Manuëlem Græcè, ſed ſtylo ſemibarbaro, ſcripta, ex quâ nuper editâ ab Illuſtriſs. Allatio in doctiſsimo Opere Exercitationum in Creyghtonum pag. 616. & ſeq. Autoris verbis, ut ab eodem Viro magno latinè redduntur, referam planè heroicum hujus Viri factum, quo abundè purgabitur calumniâ hîc ei impacta laxioris conſcientiæ. ſic igitur ait: *Poſt multos elapſos annos, cum adhuc Senior* (Georgius Acropolita hic noſter) *in exilio & carcere perduraret cauſa Legationis propter unionem cum Catholica Eccleſia, alloquitur Imperator D. Andronicus filium illius cæteroſque Senatus Principes, ante eum in conſilio aſſidentes: Principes, videtur ne vobis bonum, ut Magnum Logothetam huc adductum pertentemus, an nobiſcum conveniat? Poſt tot carceris & exilij annos fortè nobis obtemperabit: & communctis ſententijs nobiſcum concinet in hoc Eccleſiarum diſcidio. & vitabit rerum aſperitatem; & quod ter tanto melius eſt, libertate perfruetur, & addecentiori cura illius valetudini indulgebitur. Omnes uno ore reſponderunt; Bonum eſt Domine, & executioni mandetur. imò miſſa tua nulli noxia ſunt. ſic itaque cum reſpondiſſent, Imperator mandavit, ut adduceretur; eoque præſente, ut mitiùs negotium diſponeretur, ſic exorſus eſt orationem Imperator: Agnoſcis ne Principem illum, quiſnam ille ſit: & digito monſtravit filium eius. Reſpondit ille Imperatori: non agnoſco: Si quid verò argumentari & conjectura perſequi datur ex loco in quo conſidet, Princeps eſt tui ſancti Imperij honoribus decoratus. At quinam ille ſit nondum capio. Reſpondit Imperator, Filius tuus eſt Dominus Theodorus Magnus Logotheta. Abiecta omni cunctatione filius aſſurgens, nudato capite Patrem aggreditur, & ſalutem ultrò citroque Pater & Filius ſibi dederunt. Tum rurſus Imperator orationem ad eum direxit: Magne Logotheta res ita ceciderunt cogeruntque, ut tibi hæc triſtia & in magnum malum evaderent. quare*

modò

modò visum est mihi, & hisce rerum Gubernatoribus, ut te huc adductum alloqueremur de ea re quæ uobis bona atque honesta videtur, si tamen tua voluntas non abnuit nos audire, ut una meute atque sententia nobiscum convenias circa Ecclesiæ dissidia. Hoc enim Mihi & Filio tuo Magno Logotheta bonum reputatur & decens, ut uobis obtemperes, & omnia vulnera ac tristia, quæ necessitate temporis in te illata sunt, sanabimus. Hic porrò ad Imperatorem ita effatur: Sancte Domine, quæcumque ad me enunciasti percepi. Verùm nunc respondeo & refero quod mihi in animo fixum est. Iustius est & æquius ut Sancta Regia tua Maiestas mei Domini Imperatoris Patris tui sententiam subsequatur, & Filius meus Dominus Theodorus meam, quam nos vestram, & nihil ultra retulit. Sed nec qui Imperatoris nutus secundabant Principes, nec ipse Imperator verbum expressit, tristitia, ratione, generositate, & magnificentia in ruborem suffusi: omnia siquidem, dummodo iustum ac decens salvum esset, nihil reputabat. Hæc ibi: quæ videat & judicet æquus Lector an sint hominis . καταμελημένος τῶν εἰς Θωμᾶν ἔχοντος. *Minimum pensi habentis in rebus gerendis quid fas & officium moneret*, quod falsò videlicet ei noster imponit hoc loco. Sed ne euipiam videamur suspiciosiùs agere cum Pachymere, qui quod alias fuerat notare potuerit, cum mutabiles sint mores hominum: Dicamus sanè, si negligentior rationum officij vixit unquam Georgius Acropolita, tum necesse est id fuisse, quando addictus adhuc Schismati adhærebat erroribus Græcorum: postea quidem quàm Ecclesiæ Latinæ reconciliatus est, tantùm profeciisse illum apparet, ut culmen ipsum Apostolicæ perfectionis attigisse videatur.

CAP. XXIX.

Pag. 214. *Tertia denique Eudocia Magno apud Vrbem Domino elocata est.* καὶ τρίτη, ἡ τῷ μεγάλῳ Κυρίῳ τῷ τὴν πόλιν ἐκδοθεῖσα Εὐδοκία. Quis iste Magnus Dominus in Vrbe? Inferiùs cap. xxxi. scribitur de Ioanne Duce, eum obsessum in Vrbe cui nomen Patræ, cum noctu ausugisset venisse Thebas, & ibi reperisse Magnum Dominum. ἐνέστι τοίνυν τῷ μέγαν Κύριον καταλαμβάνει. Sic vocatum apparet Thebarum Principem Latini generis. Dici ergò potest Eudociam tertiam filiam Lascaris Augusti Magno Domino Principi Thebarum, hujus fortè quem Ioannes Dux ibi reperit Patri aut Patruo fuisse collocatam: matrimoniumque id celebratum in Vrbe Constantinopoli, ubi tum is Princeps fuerit in Comitatu Imperatoris Latini rerum illic potientis: ita ut ὁ τὴν πόλιν ad locum nuptiarum sit referendum, non ad Magni Domini potestatem; quasi is eam in Vrbe Constantinopoli exerceret ei dominando: sed quòd ibi degens titulo sui peculiaris dominij alibi siti, nempe Thebis, insigniretur. Pari exemplo ipse hic Imperator Michaël unam è Filiabus Theodori Augusti Majo Belicurtio Principi Peloponnesio conjunxit, alteram Comiti Vintimiliæ Genuensi, ut vidimus lib. iii. cap. vi. Istis porrò Principibus per Orientem ex ruinis Imperij Romani subnascentibus suæ quædam propriæ appellationes erant, quas ab Imperatoribus se accepisse gloriabantur. in quo affectabant antiquissimos quosque allegare privilegiorum & honorum istiusmodi largitores; more hominum sua semper facere augustiora satagentium. Itaque ad Constantinum usque Magnum quidam retrò nitentes in istâ jactatione pertingebant; Autorem illum suis Majoribus talium fuisse nominum ferentes: quod etsi ridiculum dictu, cum Constantini Magni ævo nec longè postea istæ adhuc minutæ Dynastiæ constitutæ fuissent, haud tamen aspernatus est Gregoras, apud quem hæc legimus lib. 7. pag. 109. Ὁ δὲ Ῥωσικὸς τιμὴ τε εἶναι καὶ ὄνομα ὅθεν τῆς τραπέζης τῷδε τῷ μεγάλου κεκλήρωται Κωνσταντίνου. ὁ δὲ Πελοποννησιακὸς ὅτῳ Πρίγκιπι, ὁ δὲ τῆς Ἀττικῆς τε καὶ Ἀθηνῶν ἄρχοντος, ὅτῳ μεγάλου Δουκός· ὁ δὲ τῆς Βοιωτίας καὶ τῷ Θηβῶν, ὅτῳ μεγάλου Γραμματικοῦ. ὁ δὲ τῆς μεγάλης Νάξου Σικελίας ὅτῳ Ῥηγός. καὶ ἄλλοι ἄλλα. *Rossicus statum & dignitatem Præfecti Mensæ à Magno sortitus est Constantino. Peloponnesiacus verò, Principis titulum. Atticæ autem & Athenarum Dynasta, nomen Magni Ducis. At qui Bœotiæ*

& Thebis præfit Magni Primicerij titulum obtinuit: uti & Regis, qui magnam Insulam Sicilia habet in potestate, & Alij, alia. Ita ibi Gregoras, qui paulò post addit de Thebano Dynasta quæ singulariter ad rem nostram faciunt. Τὸν γὰρ δὴ τὸν τῆς Βοιωτίας καὶ τῶν Θηβῶν ἄρχοντα, αὐτὸ μεγαλου Πριμικηρίου, μέγαν Κύριον ὀνομάζεσθαι γοῦν, ὡς τὸ παρεγκλίνειν ὀλίγον τῇ παρεγκλίσει τὸν πρώτιστον συλλαβῶν. Videtur velle usu & vulgi corruptione tunc iovaluisse ut Dux Thebarum, qui olim Magnus Primicerius esset dictus Μεμικήριος, sensim compendiò κήριος *cerium* pro Primicerio vocitatum; ac denique in voce κήριος secundam literam mutatam, ut κύριος pro κήριος diceretur, & adjuncta quam semper habuit appellatione Magni, μέγας Κύριος *Magnus Dominus.*

CAP. XXXI.

Pag. 219. *Sic illi Decus contigit glorioſæ mortis ibi oppetitæ ubi cadere iuvenibus eſt honeſtiſſimum.* Videri potest hæc scribens Pachymeres in animo habuisse illos versùs Euripidis:

Φιλῆ τι πόλεμος ἢ πάντ' ἄπρακτ' ἀνήρ.
Ἐσθλὸν δὲ χαίρει πλόμασιν νεανίαν.
Κακὸς δὲ μισεῖ. τῇ πόλει μὲν οὖν νόσος
Τὸ δ' ἔβλ· Θεῖον δὲ καθανεῖν ἀκλεᾶς.

In Græco Pachymeris contextu hujus loci κακὸν μὲν κλέος (sic corrige. nam hîc typotheta erravit, κακὸν μὲν, κλέος ponens) ἐμπὸς ὃ πᾶσιν ἄκλειαν παρέχει, esse aliquid fateor, quod mea versio non exprimit. quare illam, si esset integrum, ita refingerem. *Sagitta in prælio sublatum à quopiam, qui sibi gloriam, Hosti honestum funus peperit.* Sic enim Decus illi &c.

Pag. 224. Ἄλλως ἐγὼ θρασαλέαν καὶ θερμὴν ἐκτείναν. Fateor hîc clarè non dici Deum invocatum à Despotâ, quod tamen in Interpretatione posui. conjectura tamen non vana est id quoque verbis illis θρασαλέαν & ἐκτείναν significare voluisse μυηκάκην hunc quendam & Lucifugam Scriptorem. sensa sua in suæ mentis penetralibus introspici potiùs, quàm sigois expressa intelligibilibus extare in suis paginis gaudentem. Præsertim cum aliàs Ioannem Despotam impensè à religione commendaverit: & mutatio quæ contigit, Divini Auxilij non frustra implorati fidem fecerit.

AD LIBRVM V.

CAP. II.

Pag. 233. Εὖ γὰρ Ἡράκλειτος εἰρηθαι ὅ μὴ ἔστι τῷ αὐτῷ εἰς δὶς βαῖναι, καὶ κερτόμῳ μᾶλλον ὡς μηδ' ἅπαξ, τῶν θρασυμάτων δίκλων ἀείῤῥυτα ῥεύματος θρασυτέχνων. Ad intelligendam hanc Heraclitì sententiam quam noster suo indulgens σκοτεινῷ genio Heracliteâ prorsùs obscuritate hîc involuit, fateri debeo: lucem mihi opportunè prælatam à Paraphraste Vaticano, qui hunc locum sic exprimit: Καθὼς γὰρ Ἡράκλειτος ἔλεγε, τὰ θρασύματα ἐν ῥοῇ καὶ καταῤῥοῇ. ὥσπερ οὖν οὐκ ἔστι δὶς τῷ θρασυῤῥέοντος ῥεύματος εἰς βάθος ἢ δίκυκλον δὶς τῷ αὐτῷ καὶ ἅπαξ ὕδατος, οὐδὲ ἐστὶν ἰδεῖν ἄνευ τῶν θρασυμάτων δίκλων ἀείῤῥυτα ῥεύματος θρασυτέχνων. Hæc ille: quorum auxilio confido me verum Autoris sensum interpretando expressisse. Mitto quærere, unde istas, Diogeni Laërtio (quod quidem repererim) ignotas Heracliti & Cratyli gnomas hauserit Pachymeres; qui utique vidisse multa potuit monumenta Græcorum, quæ nos latent: & fuisse diligentem antiquitatis investigatorem satis apparet.

Pag. 234. *Monasterio Deo*, qui est, *Sacro (nam hæc erat peculiaris Domus eius nuncupatio)* Græcè: Τῇ Μονῇ τοῦ ὄντος Θεοῦ (τῷ γὰρ ὄντι κυρίως προσῳκείωτο) His, ni fallor, significatur, illud in quo Blemmidas degebat, Monasterium peculiariter nuncupatum fuisse Θεῷ τῷ ὄντι. Alluditur ad illud Exodi 3. 14. Iuxta LXX. Dei ad Moysen:

ἐγὼ

ἐγὼ εἰμι ὁ ὤν. Vnde est & Apoc. 1. 4. χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ τοῦ ὁ ὢν &c. Proprius nimirum Character Naturæ Dei, quatenus comparatur cum creatis est semper & necessariò existere. Huic ergò Principi quasi Dei attributo singulariter dicatum voluerat Blemmidas suum Monasterium.

CAP IV.

Pag. 238. *An ne umbram quidem ullus Munitiuncule.* In Græco μηδὲ φρουρίου σκιάν: Hæc alludunt ad vocem μεσημβρίας mox positam. quæ nomen quidem erat notæ Vrbis de qua hîc agitur. Sed quòd tam propè accederet ad vocem μεσημβρία ut idem esse videretur. Sonat autem μεσημβρία meridiem. Ibi latet antithesis ad *umbram*. Id etsi dictu parvum, admonuisse oportuit, ne Lectorem hîc offenderet intempestiva, & ἀπαρτισμένου vita umbræ mentio.

CAP. V.

Pag. 238. Ὁ δὲ Μύτζης γαμβρὸς μὲν ἦν τότε γυναικὶ τῇ Ἄννῃ, συλλαμβρὸς δὲ Θεοδώρου τοῦ Λασκάρεως &c. ut quæ hoc capite referuntur, intelligantur, repetendum ex superiùs sparsim narratis à Pachymere, & ex Gregora est, Ioannem Imperatorem; quem Pachymeres hîc Ducam vocat, Cantacuzenus in Præfatione Historiæ Batatzam, cui Theodorus Lascaris prior dotale Imperium transmiserat, data ei in uxorem Irene filiâ, filium & successorem Imperij habuisse Theodorum, Lascarim à Matre dictum, Nepotem Theodori Lascaris Primi. Huic Desponsam Helenam Asanis Bulgarorum Regis filiam narrat Gregoras lib. 2. pag. 13. cujus Soror Mytzæ conjux fuit, ut nos docet Pachymeres hoc loco, Myzam & Theodorum Lascarim συλλαμβρὸς vocans. Ex hoc Theodori Lascaris Secundi matrimonio natam Irenem, idem Ioannes Dueas Theodori Pater adhuc vivens Constantino collocavit huic, de quo hîc noster, qui partem Generis ex Serbiâ trahebat. rectè autem vocat Constantini Conjugem Irenem ἐκγόνῳ Asanis, hoc est Neptem, quippe ex Helenâ genitam, Asanis filiâ.

CAP. VIII.

Pag. 245. *Cardinales quæ vox Latina Græcæ respondet significanti Cardines; studens hac arte Papam, qui & ipse, quod de Christo dicitur, quasi ostium &c.* Pius II. Oratione ad Cardinales, quæ extat Comment. lib. 4. sic eos compellat: *Vos veri Mundi Cardines supra quibus militantis Ostium Ecclesiæ volvendum ac regendum est.* Ostium autem Papa voeatur ut Christi Vicarius, qui de se ipso dicit Ioannis x. 9. *Ego sum Ostium.* Quod de auro hic scribitur ad Cardinales misso ut Papam quò volebat Imperator, flecterent, accipe ut scriptum à Schismatico res Latinorum, & negotiationem quæ nunc inchoabatur conciliationis Ecclesiarum, infamare conante suspicionibus calumniosis. quare is autoritatem in hoc quidem non habet cui tutò inniti credendo prudens possit. Nec opus erat Imperatorem, haud alioqui prodigum, pecuniâ emere consensum Pontificis aut Cardinalium in reconciliationem Ecclesiarum, quam illi semper, ut etiam noster alibi non dissimulat, summis votis optaverant, ultrò parati pro eâ quidvis paciscì. Ad impetrandum verò à Pontifice ut Caroli Regis adversùm se expeditionem prohiberet, quod facilè crediderim præ omnibus voluisse Michaëlem, satis ipse intelligebat fore verum suum in Pacem Ecclesiarum procurandam declarasse studium. Denique hîc tantùm qualicumque fide Pachymeres affirmat oblatum ab Imperatore Cardinalibus aurum, acceptum ab ijs non asserit. & fuisse scimus aliunde illo ævo Cardinales aliquos tam Sanctos, qui abstinentiam Fabritij, Samnitum aurum aspernantis, in se desiderari non sinerent.

CAP.

CAP. VI.

Pag. 246. *Regij Archidiaconus Cleri Melitenotes.* Sæpiùs in hâc Historiâ Pachymeres indicat fuisse Domesticos Cleros Principum. Sic superiùs cap. xxii. lib. iv. scribit Iosephum antequam Monachus fieret Lectoris officium exercuisse in Clero Domestico Dominæ Irenes. hæc fuit prior Vxor Imperatoris Ioannis Ducæ sæpiùs memorati in Historiâ Georgij Acropolitæ. Sic de Pinacâ Heracleotâ capite mox 24 ibi narrat, quando ei ereptus honor est, ipsi alioqui debitus, consecrandi Patriarchæ Iosephi, datum in solatium ut in Palatio Sacris operaretur: quæ res, ut ibidem notatur, magnis autoramentis quæstuosa erat. Sic & in Aulis Christianorum Occidentalis Ecclesiæ Imperatorum ac Regum videmus Templa ipsorum Domestica suos item Cleros, & omnis ordinis Ministros jam olim habere, ut de alijs sileam, id prolixè docet Historia Sanctæ Cappellæ Domûs Regiæ Franciæ dudùm edita magno volumine.

Pag. 247. *Defuncti cadaver pro merito animæ quam Deo esse carissimam persuasissimum habebant, unguentis delibutum, & aheneis ferventibus incoctum, pretiosis condiderunt loculis* &c. Satis hæc consentanea ijs quæ Franci Scriptores tradunt de morte & funere Sancti Regis Ludovici, ex quibus compendiò refert Spondanus Anno 1270. num. 4. *Sacra eius ossa carne denudata lotione mundissima, pannis sericis cum aromatibus involuta, in loculo reservata fuisse, deferenda ad Ecclesiam S. Dionysij* &c. *Carnem verò & intestina à Carolo eius fratre à suo Nepote Philippo Rege impetrata, honorificè in Siciliam delata, & reposita in Ecclesia Montis Regalis Monasterij Ordinis S. Benedicti propè Panormum.* Huc respicit mentio à nostro facta *loculorum pretiosorum* in plurali numero; duo enim fuerunt; quorum altero S. Ludovici ossa in Galliam portata sunt, altero intestina & carnes in Siciliam translata.

CAP. X.

Pag. 249. *Comprehensum eo gyro mare profundius effecit, deprimi iubens fundum immisso argento vivo.* Græcè: Ἐμβαθῦναι δὲ τὸν ἐκεῖσε θαλασσαν ἀργύρῳ ὑγρῷ χυτὸν ἐμβαλόντας. Verti argentum vivum ἄργυρος ὑγρὸν χυτὸν, imitatus Aristotelis Interpretes lib. 1. de Animâ, qui sic latinè reddunt ἄργυρος χυτὸν. quod & ὑγρὸν rectè à nostro dicitur. est enim humor liquidus, *& liquor æternus*, ut Plinius loquitur nat. Hist. lib. 33. cap. 6. & 8. *guttis divisi facilis & lubrico humore confluens.* Hydrargyri, quod vulgare hujus rei nomen scio, vocabulo abstinui propterea quod cũ hujus liquoris duplex genus sit ex Plinio ibidem, alterum naturale, alterum factitium, hydrargyri appellatio potiùs, ut idem tradit cap. 8. factitio tribuitur. De priori verò hîc agere Pachymerem, suadetur ex effectu deprimendi fundi maris, quem ei tribuit, consentaneè ijs quæ de eodem tradit Plinius loco jam laudato cap. 6. lib. 33. ubi sic scribitur: *Est & lapis in his venis* (Argenti) *cuius vomica liquoris æterni argentum vivum appellatur, venenum rerum omnium. Exest ac perrumpit universa permeans tabe dira.* Ita ille. unde facilè potest intelligi cur aptum judicatum sit exedendo perrumpendoque, & sic altiùs excavando fundo portûs de quo hîc Historicus. qui gratiam inijsset à Lectoribus si distinctiùs modum enarrasset, quo hæc depressio fundi portûs per argentum vivum facta est. Credibile quippe est peculiarem quandam ad id artem, & certas fortè machinas adhibitas, quæ ignotæ hodiè sint, usui futuræ si scirentur.

Pag. 250. *Verùm illis ut non placebat negotiũ, ita non suppetebat præsens animus ad obstandum coràm in os Principi.* Hæc & quæ mox subijcit superbam, ignavam, contumacem Græcorum Antistitum in Schismate pertinaciam declarant: quos & se cum illis paria sentiens hic Historicus tradueit, dum obnoxios Principi vili assentatione, contra mentem & sensum intimum significasse ait, sibi vel maximè placere, idipsum

idipsum à quo imporentèr abhorrebant, quod immane quantum ab Evangelicâ synceritate ac generositate alienum est.

Vtcumque illis certum erat perflare deinceps quoque in semel adita possessione Autoritatis independentis &c. Per gradus ad istam usurpationem autoritatis independentis Graeci Constantinopolitani processerunt. Primùm pertæsi Byzantinæ humilitatis quâ olim in Ecclesiarum ordine infimo Metropolitam Heracleæ Thraciæ superiorem agnoverant, ut ipse ultrò Pachymeres fatetur cap. xxiv. lib. iv. facilè impetrarunt flagranti apud omne Christianum nomen novi sui Conditoris Constantini Magni gratiâ, ut in censum majorum Ecclesiarum, quę postea frequentiùs Patriarchales vocatæ sunt, referrentur. quê nemo ipsis honorem invidit, quoad sibi præscriptos in ejus usu limites perrumpere aut transilire sunt conati. Cum enim Sacra Nicæna Synodus locum ipsis quartum inter quinque majores assignasset, ipsi æquum censentes novam Romam & Imperij Sedem alterari, etiam in Ecclesiasticâ dignitate *gradus* admoveri Romæ veteri, nihil non moverunt quò assequerentur, ut Alexandrino & Antiocheno Patriarchis, quorum ille secundus hic tertius à Romano Patriarchâ ab omni retrò antiquitate numerati fuerant, præponerentur; & secundum protinùs à Papâ autoritatis Ecclesiasticæ gradû insisterent. Atque hoc ipsum palàm primò petere non ausi, tantùm expugnarunt, suum nacti tempus quo erat Constantinopolim Anno Christi ccclxxxi. Synodus coacta, ut ab eâ decernerentur Sedi Constantinopolitanæ τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς. Id universim & ambiguè dictum eum longo tempore nemo putasset pertinere ad abrogationem Nicæni Canonis, quo erat, ut diximus, secundus & tertius à Romanâ Sede dignitatis locus Alexandrino & Antiocheno Thronis ritè sancitus, tandem in Chalcedonensi magnâ Synodo Anatolius Constantinopolitanus Patriarcha magno ambitu obtinuit, frustra reclamantibus Sedis Apostolicæ Legatis, ut statueretur: Constantinopolitanæ Sedi primum post Romanam locum esse tribuendum. quâ de re factus certior S. Leo tunc Pontifex Romanus intempestivam ambitionê haud perfunctoriè retudit, scriptis ad Anatolium literis, quibus sic illum increpat. *Post illa itaque Ordinationis tuæ non inculpata principia, post consecrationem Antiocheni Episcopi, quâ tibimet contra canonicam regulâ vindicasti, doleo etiam in hoc dilectionem tuâ esse prolapsam, ut sacratissimas Nicænorũ Canonum Constitutiones conareris infringere; tanquam opportunè se tibi hoc tempus obtulerit quo secundi honoris Privilegium Sedes Alexandrina perdiderit, & Antiochena Ecclesia proprietatem tertiæ dignitatis amiserit; ut his locis iuri suo subditis omnes Metropolitani Episcopi proprio honore perveniant. Quibus inauditis & nunquam ante tentatis tua præventrit excessibus, ut Sanctam Synodum, ad extinguendam solum Hæresim, & ad confirmationem fidei Catholicæ studio Christianissimi Principis congregatam, in occasionem ambitus trahas, & ut connivendam suam tibi det, impellas: tanquam refutari nequeat, quod illicitè voluerit multitudo: & illa Nicænorum Canonum per Spiritum verè Sanctum ordinata conditio in aliqua unquam sit parte solubilis.* &c. pergit enim ibi fusè S. Pontifex pari gravitate pravè attentatam castigare novitatem. Ac quoniam Anatolius sibi faventem Constantinopolitani supra memorati Canonis Interpretationem ambitioni suæ prętendebat, hunc prætextum sic paulò post submovet: *Persuasioni enim tuæ in nullo penitus suffragatur quorundam Episcoporum ante sexaginta, ut iactas, annos facta subscriptio, nunquamque à Prædecessoribus tuis ad Apostolicæ Sedis transmissa notitiam; cuius ab initio suæ caduca dudumque collapsa, sera nunc & inutilia subijcere fomenta voluisti, eliciendo à fratribus speciem consensionis, quam tibi in suam iniuriam verecundia fatigata præberet.* Post quæ quasi sententiam pronuncians ultimam: & litem decretoriè finiens, hæc addit: *Non convellantur Provincialium iura Primatuum, nec Privilegijs antiquitùs institutis Metropolitani frandentur Antistites. Nihil Alexandrinæ Sedi quam per Sanctam Marcum Evangelistam Beati Petri Discipulum meruit, pereat Dignitatis: nec Dioscoro impietatis suæ pertinacia corruente, splendor tantæ Ecclesiæ tenebris obscuretur alienis.*

alienis. Antiochena quoque Ecclesia in qua primùm prædicante Beato Apostolo Petro Christianum nomen exortum est, in paternæ constitutionis ordine perseveret, & in gradu tertio collocata, nunquam se fiat inferior. Nec contentus S. Leo ipsum Anatolium redarguere, scripsit ad Marcianum Augustum instanter orans ut autoritatem operamque suam interponeret ad coërcendum Anatolium ne sic in illicita prosiliret. Ex istâ Epistolâ, quæ in Edit. Rom. 57. numeratur, quæque in Synodo Romana sub Bonifatio II. ab Holstenio editâ pag. 107. & seq. legitur, hæc sunt: *Apud Christianum & verè Religiosum, vereque Orthodoxum Principem loquor, multùm Anatolius Episcopus proprio detrahit merito, si illicito crescere optat augmento. Habeat, sicut optamus, Constantinopolitana Civitas gloriam suam, ac protegente dextera Dei diuturno clementiæ vestræ fruatur Imperio. Alia tamen ratio est rerum sæcularium, alia divinarum: nec præter illam Petram, quam Dominus in fundamento posuit, stabilis erit ulla constructio propria perdit qui indebita concupiscit. Satis sit quod prædicto vestræ pietatis auxilio, & mei favoris assensu, Episcopatum tantæ Urbis obtinuit. Non dedignetur Regiam Civitatem, quam Apostolicam non potest facere Sedem; nec ullo speret modo, quod per aliorum possit offensiones augeri. Privilegia enim Ecclesiarum Sanctorum Patrum Canonibus instituta, & venerabilis Nicæna Synodi fixa decretis, nulla possunt improbitate convelli, nulla novitate mutari. In quo opere, auxiliante Christo, fideliter exequendo, necesse est me perseverantem exhibere famulatum; quoniam dispensatio mihi credita est, & ad meum tendit reatum; si paternarum Regulæ Sanctionum, quæ in Synodo Nicæna ad totius Ecclesiæ Regimen Spiritu Dei instruente sunt conditæ, me, quod absit, connivente violentur; & maior sit apud me unius Fratris voluntas, quam universæ Domus Domini communis utilitas. Et ideo sciens gloriosam Clementiam vestram Ecclesiasticæ studere concordiæ, & his quæ pacificæ congruunt unitati piissimum præstare consensum, precor & sedula suggestione Vos obsecro, ut ausus improbos, unitati Christianæ pacique contrarios, ab omni pietatis Vestræ abdicetis assensu; & fratris mei Anatolij nocituram ipsi, si perstiterit, cupiditatem salubriter comprimatis.* Annuisse porrò S. Leonis postulato Marcianum Augustum ipse S. Leo significat, aliâ post ad eundem Epistolâ scriptâ, quæ inter editas opinor 60. est, & refertur in Collectione Romanâ Holstenij à pag. 127. incipit: *Literarum Clementiæ Vestræ multiplex gratia debita à me veneratione susceptæ est, & gratulanter agnovi, quàm piam curam Christianæ Religionis, ut consuestis, habeatis; cum inter Domini Sacerdotes eam vultis firmare concordiam, quæ & universali Ecclesiæ, & domino aptæ sit cultui.* Paulò post: *Nam & Vestra mansuetudo insinuationem meam tam libenter accepit, ut & semper scribere dignaretur, & hæc ageret, ut quæ nunc correcta sunt Vestræ gloriæ debeantur.* Correctum esse jam testatur, cooperato in id Augusto, & revocatum quod temerè Anatolius attentaverat perturbando ordinem Sedium & Constantinopolitanam secundam à Romanâ numerando. Ex his apparet sententiam Rescripti Marciani, quod non extat, eam fuisse qualem, qui viderat, expressit Gelasius: *Probari sibi observantiam S. Leonis de custodia Canonum paternorũ, & sibi placere ut & fides Nicæna suam obtineat firmitatem, & priuilegia Ecclesiarum illibata permanerent.* Quâ re deterritus Anatolius humiliter & obnoxiè S. Leoni scripsit, significans se desistere à proposito. Extat hæc Epistola in Collect. Rom. à pag. 132. ex quâ hîc exscribam quæ ad demonstrandum quod dixi pertinent. Primùm ibi profitetur universim se quæcumque imperata ei forent Romani Pontificis literis paratum esse obedienter exequi; in quo inest tacita declaratio revocati prioris sui consilij, circa desiderium Gradûs secundi post Romanam Sedem, quod id clarè improbatum in S. Leonis scriptis ad se literis viderat. Ejus hæc verba sunt: *Nam penitus absit, ut ego eis quæcumque mihi fuissent mandata per literas, adversarer.* Deinde distinctiùs circa factum, de quo agebatur, excusat in hunc modum: *De his autem quæ Constantinopolitanæ gratia Sedis sancita sunt in Chalcedonensi nu per universali Synodo, pro certo Beatitudo Vestra hoc habeat, nullam esse culpam in me, homine qui semper otiũ & quietem in humilitate me continens, ab incunte mea ætate dilexerim:*

rim: Sed Constantinopolitanæ Ecclesiæ reverentissimus Clerus est, qui hoc habuit studium & istarum Partium Religiosissimi Sacerdotes, qui in hoc fuere concordes, & sibi pariter adiutores. Mox autem quodcumque tentatum in hoc genere fuerat irritum agnoscit ex quo illud Romanus Pontifex improbasset. Sic enim continuò subjungit: *Cum & sic gestorum vis omnis & confirmatio autoritati Vestræ Beatitudinis fuerit reservata.* Ita ille satis iudicans nihil consecutam novi juris aut loci Constantinopolitanam Sedem per Chalcedonensem Canonem, qui ut vim haberet confirmari debuerit à Romano Pontifice; cum eum tamen ille reprobaverit. Vbi est ergò illa possessio independentis autoritatis, aut quo jure ac quando inita, quam se tueri cerros hîc Græci Schismatici affirmant? Sanè illi fundum unicum aut præcipuum ἀυτονομίας istius, & liberæ ab omni Romanæ Sedis jurisdictione potestatis, Chalcedonensem istum Canonem prædicant. Audiatur pro omnibus Anna Comnena lib. 1. Alexiadis pag. 31. Edit Reg. Καὶ μάλιστα ἡ ἐν Χαλκηδόνι Συνόδος εἰς ἀξιωτελῆ μεγίστην καὶ ἀφορμὴν ⟨◊⟩ Κωνσταντινουπολίτης Θρόνῳ ἀναβιβασαμένη, πᾶς ἀνὴρ τῶν οἰκουμένων ἅπασαν διοικήσεις ὑπὸ τοῦτον ἐποίησεν. Sic Anna ex Codice pleniori cujus mihi post Editionem copia contigit. Itaque in tota istâ prensatione summ i honoris, caput ipsum spei ac summa fiduciæ Constantinopolitanis in Canone Chalcedonensi repositum fuit. Desperatissima igitur causa ipsorum est, & prorsus insana petitio, cum ante omnia de Primatu in universum Orbem ne per somnium quidem Chalcedonensis Canon cogitet: tum idipsum quod agere voluit, ut Sedem Constantinopolitanam ex quarto in secundum promoveret gradum, reclamante Romano Pontifice irritum, & effectu cassum manserit. Ac licet temporibus Iustiniani seri successores Anatolij, quo jure, quave injuriâ, Alexandrino Antiochenoque Patriarchis præpositi legantur in Novellis illius Imperatoris, tamen id citra præjudicium Primatûs Romanæ Sedi competentis factum manifestè declarat ipse Iustinianus in suo Codice L. *cognoscere*, ubi de Romano Pontifice loquitur his verbis: *Nec enim patimur ut quidquam eorum quæ ad Ecclesiasticum pertinent statum, non etiam ad eiusdem referatur Beatitudinem; cum ea sit caput omnium Sanctissimorum Dei Sacerdotum.* Hæc ille, ad quæ sic Annotat, alioqui expers Romanæ communionis Hugo Grotius, in Sparsione Florum pag. 314. *Hæc perpetua fuit piorum Principum sententia ad tuendam Ecclesiæ unitatem per quam necessaria. Idem dicunt Valentinianus & Placidia in Actis ante Concilium Chalcedonense: Iudices à Martiano dati, & ipsa Synodus Chalcedonensis 4. Act. 16. Adde Novellam* cxxxi: Quare aliam suæ *Autoritatis independentis* Constantinopolitani confirmationem quærant. nam hæc quidem quâ se unâ niti fatentur, è Canone Chalcedonensi, palàm οὐχ ⟨◊⟩. Ne ipsis quidem (tanta vis veritatis est) etiam postquam Photiano Schismate frontem perfricuerunt, dissimulare interdum valentibus. quid enim aliud indicat id quod superiùs hoc ipso est capite narratum, congregatam sub Ioanne Ducâ Imperatore, Græcorum Synodum decrevisse Legationem ad Papam, quâ functi reipsa sint Episcopi duo, Sardensis Andronicus, & Cyzicenus Georgius, per quam profiterentur: *Se paratos obsequi Pontifici Romano, eiusque in sacra Liturgia mentionem ritè facere, si is societatem abrumperet cum Latinis Vrbem Constantinopolim tenentibus* &c. neque enim dum hoc pollicebantur novum jus se conferre Romano Antistiti putabant, sed vetus & ab ultimâ firmatum antiquitate agnoscere. quid aliud demonstrat quod cap. xix. lib. iii. pag. 142. Michaël Palæologus Augustus ad Synodum Græcorum Antistitum perorans, ubi esset questus de duritiè Canonibus damnatâ Patriarchæ Arsenij negantis sibi pœnitenti reconciliationem, tanquam ex doctrinâ quæ in confesso apud omnes esset, ait: *Tempus esse procidendi ad pedes Papa Romæ sedentis, & ab eo suppliciter petendi salutare peccati remedium.* Nisi certum & nemini dubitabile jus esse, si quando Constantinopolitanus Patriarcha à regulâ disciplinæ veteris deflexerit, provocandi ad Pont. Rom. & ab eo ritè petendi sumendique, quæ injustè à Constantinopolitano sint negata. Non igitur legitima possessio hæc fuit, sed iniquissima

usurpatio *Autoritatis independentis*, quam se tenere ad extremum velle hîc Schismatici testantur. Sed qui ex ipsis, aut eorum posteris postea resipuerunt, eam abdicarunt, ut professi deinde sunt in Concilio Florentino sess. 25. pag. 516. Edit. Reg. his verbis: περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ Ῥώμης ὁμολογοῦμεν αὐτὸν ἔχειν τὴν πρωτείαν καὶ τὸν τόπον καὶ τὴν τοῦτον τὸν μακαριότητα καὶ τὴν δικαιοδοσίαν πάντων Χριστιανῶν, ὡσαύτως καὶ καθὼς καὶ ἐν τοῖς τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ. *De Primatu Papæ confitemur ipsum Summum Pontificem & Dispensatorem, & Locumtenentem ac Vicarium Christi, Pastoremque & Doctorem omnium Christianorum, regereque ac gubernare Ecclesiam Dei.* cum quo ipsis permissum est, dissimulante propter bonum Pacis Ecclesiâ, ut suum Constantinopolitanum Patriarcham Alexandrino præponerent: prout ibidem statim addunt: Σωζομένων τῶν παρωνομίων καὶ τῶν δικαίων τῆς Πατριαρχῶν τῆς ἀνατολῆς. καὶ Κωνσταντινουπόλεως δεύτερος ἔστω μετὰ τὸν Πάπαν· εἶτα ὁ Ἀλεξανδρείας &c. *Salvis privilegijs & iuribus Patriarcharum Orientis, ut Constantinopolitanus secundus sit à Papa, deinde Alexandrinus &c.*

Ne Cauponum & illiberalis sortis homuncionum subijci unquam ipsos (quod abominabantur) iudicio contingeret. Idiotas Latinos & præ se viles supercilioßissimi & fastu inani turgidi Schismatici habebânt, ideoque illis quamvis manifesto jure debitam subjectionem negant; immane quantum à Christianâ humilitate abhorrentes, quæ Piscatores ab initio Philosophis prætulit. Sed istam superbiam justa ultio excepit, ut qui subijci Apostolicis Christi Vicarijs contumaciter spreverint, Tyrannis Barbaris miserrimò nunc serviant.

Pag. 249. Quia contingebat frequenti Pontificum morte alios ex alijs Papas fieri. Verè hoc dictum. nam per hæc tempora ζαχυδιώκται, ut sic loquar; quam ferè aliàs Romani Pontifices fuere. Siquidem Alexander IV. sex tantum annos vixit Vrbanus verò IV. tres. nec multò plus Clemens IV. Gregorius X. tres cum dimidio. Innocentius V quatuor mensibus. Hadrianus V. sequimense non toto. Ioannes XXI. novem mensibus. Nicolaus III. non totis tribus annis. Sed & in hoc erat aliquid quo Græci agnoscere possent meliorem Ecclesiæ conditionem ac statum apud Latinos, quam apud ipsos. Etenim cum non minùs ferè crebras Patriarcharum mutationes Constantinopoli contingeret fieri, quam Paparum Romæ, discrimen erat tamen, quod Papæ mortis necessitate mutabantur: Patriarchæ Constantinopolitani arbitrio Imperatoris amovebantur & subrogabantur. Itaque paucis hujus Principatus Annis, Arsenius primo, dein Nicephorus, tum denuò Arsenius, mox hoc relegato, Germanus, hoc detruso, Iosephus: post istum depositum Veccus, fuerunt Patriarchæ. ut ferè non minùs Michaëli Palæologo conveniat, quod Ephræmius in Catalogo Patriarcharum Constantinopolitarum de Isaacio Angelo scripsit:

Ἐκκλησίας ἆθλια καταιρῶν, φύσεων
Οὐ μὴν καθῆκε Πατριαρχὸν ἐς Θρόνους
Οὐ δ' ἐξάγων αὖ, καὶ μόνῃ παρεμπίπτων.

CAP. XI.

Pag. 253. *Invidiam temerè attentatæ additionis ad Symbolum &c.* Magnoperè se ostentant in hâc passim Historiâ Schismatici Græci ex hoc loco; quasi, quidquid de Dogmate processionis Spiritûs Sancti ex Patre pariter ac Filio statuatur, fugere Latini nequeant, quin saltem temeritatis manifestæ tencantur, quòd Symbolo Constantinopolitano vocem *Filioque* non dubitaverint adjungere. Quare necessarium existimo demonstrare, quod clarè me facturum spero; nullam in hoc temeritatem fuisse. id, ni fallor, assequar duobus capitibus tractandis, quorum priùs *Historiam & factum*; alterum *Insfacti*, rationes scilicet ob quas Latini, id citra ullâ justam reprehensionem agere potuerunt, dilucidè ac breviter exponet.

Historia ejus Additionis sic se habet. Cum exortis post Ariana tempora novis

Hære-

Hæresibus Eunomij, Macedonij & aliorum S. Spiritûs Divinitatem oppugnantium, quasi ex eo, quod de Filio solo disertè fuisset in Magnâ Synodo Nicenâ definitum consubstantialem eum Patri esse, de Spiritu Sancto sequeretur; minimè illum à Patre procedere: celebratum est Constantinopoli Concilium Generale secundum, indictum à Damaso Papâ, convocatum à Theodosio Seniore Augusto, in quod convenerunt ceutum quinquaginta Episcopi anno Christi 381. Ibi damnata Pneumatomachorum blasphemiâ, visum est Patribus apponendum aliquid Nicæno Symbolo, quod istam deinceps Hæresim perimeret. Hæc igitur verba ei adjuncta tunc sunt »*Et in Spiritum Sanctum Dominum & vivificantem, qui ex Patre procedit, qui cum Patre & Filio simul adoratur, & conglorificatur, qui locutus est per Prophetas.* Satis hoc visum ad præsentem usum. Sed cum insanire nihilominus Eunomiani pergerent; sequi ex statuto Dogmate Filium Filij Spiritum Sanctum esse, cavillantes: quod autem satis constaret unicum esse consubstantialé Patri Filium, Spiritum Sanctum, qui Filij Filius esset, à divinitatis participatione removendum, & ad creaturarum classem submovendum omninò esse: quidam ut isti argumentationi occurrerent, negare ceperunt Spiritum à Filio procedere; sic, ut ipsis videbatur, plausibiliùs, rejecturi Eunomianum Sophisma, recitatum à S. Basilio in Opere contra Eunomium his verbis: Ἀλλὰ λέγεις· εἰ Θεοῦ μόνου ἐστὶν ὁ Υἱὸς Υἱὸς ὢν ὁ Πνεῦμα· καὶ εἰ Θεοῦ μόνου λόγος ὁ Υἱὸς, ῥῆμα, δὲ Υἱοῦ ὁ Πνεῦμα· ἀλλ᾽ οὐ μὰ Υἱὸς Υἱοῦ ὁ Πνεῦμα ἔσῃ); πάντῃ γὰρ ἐκνενικήκαμεν σοὺς εἰσέβειαν ἐχθρούς. ἢ γὰρ Υἱὸν, ἢ κτίσμα κεκλῦσθαι νοεῖν. καὶ ὅτι μὰ Υἱὸς οὐσίωσαι, ἀλλὰ τοῦτο κτίσμα εἶ βλασφημῶν. Verum adversùs hanc imperitissimam responsionem reclamarunt, præsertim in Occidente, Catholici; utrumque juxta Orthodoxum Canonem, ex æquo profitendum affirmantes; & procedere Sanctum Spiritum ex Patre simul & Filio, & tamen eum nec Patris nec Filij Filium esse. Ac perseverantibus Græcis quibusdam in negando Sanctum Spiritum à Filio procedere, & in sui erroris confirmationem Symbolum Constantinopolitanum rapientibus; in quo solùm diceretur Spiritum ex Patre procedere: Theologi passim Orthodoxi, præsertim Romæ ac per Provincias Latini ritûs, contestabantur, ita dici in Constantinopolitano Symbolo Spiritum à Patre procedere, ut non excludatur consortium Filij, cui Pater omnia sua communicet, præter esse Patrem; ac consequenter spirationem quoque activam conferat, quâ ille fiat secum unum Spiritûs Sancti Principium: quare cum Sanctus Spiritus à Patre non quomodocumque sed per Filium, ut Patres quidam Græci loquerentur, procedat, verè & ad Autorem sensum explicari Constantinopolitanum Symbolum, quo loco ait Spiritum Sanctum Patre procedere, adjungendo eum à Filio quoque produci. Ferventibus hisce dissidijs per hunc modum, addi cepit Symbolo à Latinis verbum *Filioque*, voce tantum tenus, in disputationibus de isto Dogmate. Eoque pertinere arbitror, quod Iosephus Episcopus Methonensis in libro contra Marcum Ephesium testatur, Autorem laudans Aristinum Historicum: mox à secundâ Generali Synodo, jam tum tempore Damasi Papæ, additamentum vocis *Filioque* uou modò à Latinis factum, sed à Græcis quoque Orthodoxis fuisse comprobatum; quippe conscijs eam veram fuisse Constantinopolitanorum Patrum Symboli Autorum sententiam.

Res in eo statu mansisse videtur per annos ferè 400. usque ad tempora secundæ Nicænæ Synodi quæ fuit Generalis septima, Anno Christi 787. celebrata. Tunc enim primùm ex verbis in scripta promota est additio. Siquidem ejus Oecumenicæ sacræ Synodi Actione 7. recitatum extat Constantinopolitanum Symbolum his planè verbis: *Credo in Spiritum Sanctum... qui ex Patre & ex Filio procedit.* Græcè ὃν τοῦ Πατρὸς καὶ ὃν τοῦ Υἱοῦ ἐκπορευόμενον. Sic Græcos in Florentino Concilio sess. 6. contra hoc excepisse: Codices eorum antiquos continentes Acta Nicænę 2. Synodi Symbolum sine additione illorum verborum καὶ ὃν τοῦ Υἱοῦ, *& ex Filio* exhibere. Sed ijs, ut ibidem refertur, tunc Latini responderunt, habere se antiquum Græ-

cum Codicem, in quo additio manifestè compareret, sicut & in Interpretationibus Latinis jam olim editis ejus sacræ Synodi. Verba ipsorum Græcorum hoc quod dico testantium hæc sunt sess. 6. Concil. Florent. tom. 32. Edit. Reg. pag. 84. Τότε τῇ ὅρᾳ ἑβδόμης Συνόδου παρ' ἡμῖν ἀναγινωσκομένης, παρακαθήμενοι καὶ Λατῖνον βιβλίον ἔνδοθεν παλαιὸν γεγραμμένον, ἐν ᾧ αὐτὸν ὅρον τῆς Συνόδου ταύτης εὕρισκον, ἐν ᾧ ἀρχὴ ἀναγινώσκεται ἐν τῇ θεολογίᾳ τοῦ ἁγίου Ῥαθμάτου, εἰς ὃ ἐν τῇ Γαλλίᾳ ἐπεριλήφθη, ὃ, ἐ ἐν τῷ Τίου. Et addit Græcos illum suæ linguæ Codicem cum admiratione spectasse, & probum specie manuque perantiquæ reperisse. Eademque de re pag. deinde 86. referuntur Iuliani Cardinalis verba hæc ad Imperatorem Græcorum: Γαλλιάπαν Βασιλεῦ· ὃ παρεκομισθὲν παρ' ἡμῖν Σύμβολον ἐν τῇ ἑβδόμῃ Συνόδῳ, κεῖται ἐν βιβλίῳ παλαιοτάτῳ, καὶ ἀδιανόητον ὑπονοῆσαι γεγενῆσθαι ἢ ἐπιτηδεῦσαι ἐν αὐτῷ. ἔχομεν δὲ ἱστορικὸν ἄνδρα παλαιὸν καὶ σοφὸν, γεγραφότα περὶ πολλῶν ἄλλων, καὶ δὴ καὶ περὶ τούτου διαλαφότα· ὅτι ὃ Σύμβολον οὕτως ἔχειν ἐν τῇ ἑβδόμῃ Συνόδῳ. *Serenissime Imperator: prolatum à nobis Symbolum in septima Synodo, est in libro antiquissimo. nec cogitari aut excipi cum fundamento potest, alteratum aut corruptum id exemplar fuisse. Habemus autem Historicum, priscum hominem & sapientem, qui cum de alijs plurimis scripsit; tum de hoc propriè de quo nunc agitur, affirmavit, Symbolum sic expositum & lectum apud septimam fuisse Synodum.* Ex his habemus: satis certò constare Nicænam secundam Synodum Generalem septimam, revera disertam professionis sancti Spiritûs ex Filio Constantinopolitano Symbolo addidisse: utcumque Græci quidam Codicibus corrumpendis ejus rei famam obruere sint conati. Quare Latini deinceps Synodi Oecumenicæ auctoritate freti, non solùm ut antea voce tenus, sed scripto jam quoque vocabulum *Filioque* Symbolo inserere potuerunt. Nondum tamen audebant Symbolum cum ista additione inter Sacra canere: qui restabat tum adhuc in istius additionis progressu gradus tertius. Romani Pontifices cum & constare de Dogmate processionis S. Spiritus ex Filio viderent: & Symbolum ipsum haberent disertâ ejus rei professione auctum, palàm propositum à Generali Synodo; minùs necessarium putabant id addi cantato in Ecclesiâ Symbolo, quod satis alibunde in eo intelligi confidebant. Extat istius eorum tali de re judicij monumentum illustre in primis: quod hic recitari è re puto. Anno Christi 809. celebrata est Aquisgrani præsente Imperatore Carolo Magno frequens Synodus Gallicanorum Patrum: qui accuratè disputatâ contra Græcos controversiâ de processione Spiritus Sancti; cùm de re ipsâ ut oportuit definierunt: certissimè tenendum: produci Spiritum Sanctum à Filio quoque; tùm ut contrarium errorem pertinaciâ Græcorum latè grassantem, eliderent; petendum à Pontifice censuerunt ut Symbolum cum additione vocis *Filioque* cantari in Ecclesiâ juberet. Pervenerunt ad Leonem Tertium Legati hoc postulantes à Synodo & Imperatore missi. Quibus Leo respondit, quod ad Dogma quidem attineret; *Ita sentio, ita teneo: ita cum his Autoribus & sacra Scriptura autoritatibus; si quis aliter de hac re sentire & tenere voluerit, defendo: & nisi conversus fuerit, & secundum hunc sensum tenere voluerit, contraria sentientem funditus abijcio.* Quod autem de jubendo cantari in Ecclesiâ Symbolo cum additione *Filioque* rogabatur, negavit sibi videri concedendum. Et instantibus Legatis per hæc ipsa verba: *Si sciret Paternitas tua quanta sunt hodiè millia id scientium quia cantatur; qui nunquam sciturí essent nisi cantaretur, fortassè nobiscum teneres, & id tuo etiam consensu ut cantaretur acquiesceres*: respondit Leo: *interim assentio. verum tamen quæso responde mihi: num universa huiusmodi fidei mystica Sacramenta, quæ Symbolo non continentur, sine quibus quisque quis ad hoc pertingere potest, Catholicus esse non potest, Symbolis inserenda, & propter compendium minus intelligentium, ut cuique libuerit addenda sunt?* Aliquanto post Legati, sic ajunt: *Ergo ut video, illud à vestra Paternitate decernitur, ut primò illud de quo quæstio agitur, de sæpe fato Symbolo* (quod nempè legitur in Ecclesiâ) *tollatur: & tunc demum à quolibet licitè & liberè, sive cantando;*

tando, sive tradendo discatur & doceatur (extra cantum videlicet Ecclesiasticum, qui inter Sacra fit) Ad quæ Papa reposuit: *Ita proculdubio à nostra parte decernitur; ita quoque ut à vestra assentiatur, à nobis omnimodis suadetur.* Hæc ex Actis illius Aquisgranensis Concilij à Sirmondo Tom. 2. Conciliorum Galliæ, editis descripsimus. in quibus observari operæpretium sit: usurpari quidem jam tum in Galliâ ceptum, ut Symbolum cum additione vocabuli *Filioque* in Ecclesijs inter Sacra caneretur. *Id enim innuunt illa verba Legatorum: si sciret Paternitas tua quanta sunt hodiè millia id scientium quia cantatur.* sed hunc morem à Romano Pontifice nondum tunc fuisse approbatum ipsi qui usurpabant norant, dum ejus approbationem petunt. Et quidé hic Pōtifex Leo III. adeò fuit in hoc proposito fixus, ut, quod Petrus Lombardus lib. 1. Sententiarum dist. 11. testatur. Transcriptum Symboli sine additione *Filioque* quale nimirùm in Missâ cantari omninò volebat, reliquerit in tabulâ argenteâ post Altare Beati Pauli.

Perventum tamen aliquando ad istum tertium progressûs in Additionis negotio gradum fuisse manifestum est; ut nimirùm, etiam approbante Pontifice Romano, Symbolum cum additamento *Filioque* inter Sacra caneretur. A quo autem id primùm Pontifice fuerit admissum, incertum est. Nicolaum & Adrianum quidam nominant. Sed Andreas Rhodius causam Latinorum agens in Concilio Florentino, de utroque negat, quoniam neutrum eo nomine Photius accusaverit, neutiquam de re tali, si esset vera; taciturus. Addit idem Andreas Conc. Flor. sess. 7. pag. 122. Edit. Reg. Ἡ Ῥωμαϊκὴ Ἐκκλησία ἐκινδύνευσεν ὀλίγου καὶ ὑπερώδυνον καὶ μέγαν κίνδυνον. ἀφ' ἧλλετο γὰρ ἤδη ἐν ταῖς Γερμανίαις καὶ Γαλατίαις καὶ ἄρτιον ἐκείνῳ τῷ ἄκρῳ Ἀρχιερεῖ, μετὰ συνεδρίας πολλοῦ Πατέρων δυσπιθῶν τὸ μεγρόπαν καὶ μικρᾶς ἀξιώματος καὶ ὀλίγου ἀριθμοῦ, ἀναπτύξαι ὑπὲρ τοῦ λέγειν, καὶ ὡς ἐν τῷ Συμβόλῳ ψάλλομεν. *Coacta est Ecclesia Romana* (admittere ut caneretur Symbolum cum additione *Filioque*) *cum magnum videret impendere periculum iam enim canebatur in Gallijs & Hispanijs. quare placuit Summo illi Pontifici, cum multorum Occidentalium Patrum confessu, qui nec dignitate tenues, nec modici erant numero, illud explicare quod dicimus & sicut in Symbolo canimus.* hoc est, decernere ut deinceps vox *Filioque* Symbolo in Ecclesiâ cantato adderetur. Quis fuerit iste Summus Pontifex non indicatus hîc nominatim, adhuc investigandum supereſt. Baronius ad annum Christi 883. pag. 596. Edit. Rom. anni 1602. refert; in suâ Bibliothecâ Vallicellanâ asservari Volumen antiquum Græci Autoris Anonymi, qui distinctè affirmat: Additionem vocis *Filioque* ad Symbolum quod canitur in Ecclesiâ, primùm admissam & decretam à Christophoro Papâ.

Hic Christophorus, ut idem Baronius alibi docet, Romanam Sedem invasit anno Christi 907. dejecto ex eâ & detruso in carcerem Leone V. eamque per sex menses tenuit. post quos expulso, & in vincula conjecto Christophoro, Sergius III. iterùm Apostolicum Thronum insedit, in eoque perstitit usque ad mortem suam, quæ contigit triennio post, anno Christi 910. Mihi non videtur inverisimile Andream Rhodium græcum hominem ejusdem istius Græci Commentarij, cujus exemplar habuit Baronius, notitiam habuisse; adeoque memorem quid ibi legisset, ea quæ descripsimus in Concilio dixisse. Abstinuisse autem à mentione distinctiori Papæ Christophori, vel quòd putaret Scriptorem illum Græcum in eo errasse, confundendo eum cum suo successore, aut potiùs expulsore Sergio: vel quòd utriusque istorum tam maculosa vita, tam fœda memoria esset, ut in consessu tam gravi; cui præsertim interessent multi parùm æqui Romanæ Ecclesiæ, illa infelicissimorum ejus temporum probra refricare memorando non duceret opportunum. Recitat idem Baronius ad annum Christi nongentesimum nonum, qui fuit secundus Sergij III. Concilium celebratum in Pago sive Provincia Suessionensi, in loco Troslejò dicto, Præsidente Herveo Archiepiscopo Rhemensi, *Anno*, ut ibi in fronte scribitur, *Dominicæ Incarnationis nongentesimo nono, Indictione duodecima, sexto Kalendas mensis*

Iulij

Iulij. In quo præsidēs Synodo Archiepiscopus post multa quæ proponit alia ibi tractanda, hoc quoque de controversiâ Processionis Spiritus Sancti memorat, his verbis: *Sanè quia innotuit nobis Sancta Sedes Apostolica, adhuc errores & blasphemias cuiusdam vigere Photij in Patribus Orientis, in Spiritum Sanctum, quòd non à Filio, nisi tantùm ex Patre procedat, blasphemantis: hortamur vestram Fraternitatem, ut unà mecum, secundum admonitionem Domini Romanæ Sedis Præsidis, singuli nostrum perspectis Patrum Catholicorum sententijs, de divinæ Scripturæ pharetris acutas proferamus sagittas, potentes ad conficiendam belluam monstri renascentis, & ad terebrandum caput nequissimi serpentis*. Hæc ibi: quæ Baronius descripsit ex Codice Antonij Augustini, accepto ex Bibliotheca S.Remigij Rhemensis. Ex his licet suspicari, increbrescentibus per Hispanias & Gallias Disputationibus de Dogmate processionis Spiritûs Sancti ex Patre simul & Filio, consultam de more Sedem Apostolicam mandasse inquisitionem in Synodis Provincialibus de istâ quæstione fieri; ac perlatis postea, ut est verisimile, Patrum votis, damnatam Hæresim Græcorum, & ad eam extirpandam, prout Patres etiam Aquisgranenses iudicaverant, utile judicantium addi Symbolo in Ecclesijs cantato, vocem *Filioque*, annuisse denique Romanum Pontificem, *cum magnum videret impendere periculum* (ut loquitur Andreas) & multi magnæ autoritatis Occidentales Patres, id necessarium judicarent. Et ita deinceps communi decreto per totum Occidentem Symbolum cum additione *Filioque* in Missâ cantatum: aut potiùs cum id antea per Galliam & Hispaniam voluntariâ Ecclesiarum & Episcoporū devotione usurparetur, assensu denique Romani Pontificis est firmatum.

Dedimus hactenus Historiam Additionis vocis *Filioque* ad Constantinopolitanum Symbolū articulis temporū, & progressionis gradibus distinctam; ex cujus vel simplici expositione cōfido apparere innocentiam & æquitatem ejus facti; ut penè potuerim lucrifacere operā secundi ex propositis capituli tractandi, quo sum pollicitus demonstraturū me; justis & idoneis de causis istam esse à Latinis Additionē factam. Nam primum quidem Additionis modū & gradum, quo Magistri & Theologi Catholici allegatum in præsidium erroris à negantibus Sanctum Spiritum à Filio procedere, testimonium Constantinopolitani Symboli Patris solius in productione S. Spiritus, disertam mentionem facientis, sic explicabant ut Filium cum Patre conspirantem intelligi oportere contenderent, ac sic voce tenus vocem Filioque Symbolo adderent; quis jure possit reprehendere; cum ea non tam Additio quàm expositio fuerit, rem proferens illic absconditam, non intrudens aliunde importatam. Andreæ Episcopi Rhodi hac ipsâ de re in Concilio Florentino sess. 6. disputantis, probatus ejus sacræ Synodi assensu, syllogismus huc facit: Οὐδεμία ἔκθεσις, ἀναπτυξις ἢ σαφήνεια τινὸς ὑπονοήματος ἢ μαθήματος ἐτέθη ἂν προσθήκη. ἀλλὰ τὸ ὅτι τῷ Υἱῷ λεγόμενον ἐν τῷ Συμβόλῳ ἐμπεριέχεται τῇ καὶ τῷ Πατρὸς φωνῇ, ἔκθεσις ἦν αὐτῆς καὶ ἀνάπτυξις. οὐκ ἄρα ἔστι προσθήκη. *Nulla expositio, explicatio aut declaratio Doctrinæ cuiuspiam aut Dogmatis, rectè vocetur additio. Atqui vox* Filioque *verbo tenus adiuncta Symbolo, iam priùs in eo continebatur latens & subintellecta in ipsa mentione Patris; cuius abstrusi sensus hæc tantum enarratio, & explicatio est. Non est igitur Additio.* Scio Græcos Schismaticos contra excipere: Vetitum esse nominatim apponere quidquam Symbolo etiam expositionis causâ. Sed eos submovet idem Andreas Rhodius disertè negans id unquam fuisse prohibitum. Verba ejus hæc sunt Concil. Florent. sess. 7. pag. 107. Tomi 32. Conciliorum Edit. Reg. Ἀφ' ἧς ἐπεχθῆναι λύσα συμπεφωνῆσθαι τὸ Σύμβολον, καὶ κωλύεσθαι τὸ προσθεῖναι καθόλου ὅσον πρὸς τὸ νοεῖν καὶ πρὸς ὑπέρ αὐτοῦ ἀπόδειξιν· ὅσον δὲ πρὸς διασάφησιν, οὐδέποτε ἡ Ἐκκλησία τοῦτο κεκώλυκε. *Unde sequitur prohibitionem addendi, quæ consummato iam Symbolo est apposita, intelligendam esse de additione novi sensus, diversæque sententiæ: nam additionem quæ ad meram declarationem pertinet, nunquam prohibuit Ecclesia.*

Secundus Additionis gradus auroritate Synodi Nicænæ secundæ, generalis septimę factus Apologiâ non indiget. quotus enim quisque non sentit, nihil minus juris

Oecu-

Oecumenico Concilio Nicæno secundo fuisse declarandi aliquid in Symbolo Constantinopolitani Oecumenici secundi, quam ipsi Constantinopolitano secundo fuerat apponendi verba quædam Symbolo priùs edito à Nicenâ primâ Generali magnâ Synodo? Appositâ verò jam Symbolo per Generalem Synodum voce *Filioque*, quin illam cantare quoque inter sacra continuò potuerit citrà reprehensionem ullam Ecclesia Romana, dubitare nemo poterit qui reputet, nullam fingi probabilem rationem posse, cur Symbolum à Constantinopolitanâ secunda Generali editum Synodo rectè in cantum Ecclesiasticum sit receptum; idem Symbolum auctiori, & & explicatiori editione vulgatum à Nicænâ secunda generali septimâ Synodo, nefas fuerit Ecclesiasticis aptati modulis, & in Choro dum Sacra peraguntur audiri. Dicent fortasse: genus mendacij fuisse Symbolum quasi à Constantinopolitanis secundæ Synodi Patribus editum cantare, cum additamento tantò posteriùs illi à septimâ generali Synodo inserto, ex quo non jam ampliùs id secundæ Synodi Symbolum esset, sed aliud septimæ. Respondeo: si multa verba à secundâ generali Synodo Symbolo Nicænæ primæ generalis addita, non obstiterunt quominùs id Symbolum Nicænum vocari perseveraret; cur unius quadrisyllabæ voculæ additio impediet, nè verè idem Symbolum Constantinopolitanum ut antea possit dici? Nicæno Symbolo Constantinopolitani centum quinquaginta Patres adjunxerunt, post illa verba: *Credo in Spiritum Sanctum*, hæc: *Dominum & vivificantem, qui ex Patre procedit, qui cum Patre & Filio simul adoratur & conglorificatur, qui locutus est per Prophetas.* & tamen Symbolum sic auctum Nicænum nihilominus deinceps Catholici dixerûnt. Durandus in Rationali Divin. Offic. lib. 4. cap. 25. Postquam Apostolicum & Athanasianum Symbola memorasset, subjungit: *Tertium est Nicænum, quod Damasus Papa ex Constitutione universalis Synodi apud Constantinopolim celebratæ instituit.* Similiter Magister Sententiarum lib. 1. dist. 11. & Alexander Alensis par. 3. quæst. 69. membro 5. Symbolum quod in Missâ cantatur Nicænum, ac Nicænorum Patrum vocant. Hujus ratio est quod additio Constantinopolitanorum Patrum nihil novum intulit Nicæno Symbolo, sed quædam quæ in eo latebant explicatiùs protulit. Hoc affirmat S. Gregorius Nazianzenus, unus è 150. Constantinopolitanis Patribus, scribens ad Cledonium: Ἡμεῖς (inquit) τὴν ἐν Νίκαιᾳ πίστιν τῶν ἁγίων Πατέρων τῶν ἐκεῖσε ξυνελθόντων διὰ καθαιρέσεως τῆς ἀρειανῆς αἱρέσεως, οὐδὲν ὅτι προσπεποιήμεθά τινα, ἢ προσῳκειώμεθα δυνάμθα. ἀλλ' ἐκείνην ἐσμὲν πίστιν ξὺν Θεῷ καὶ ἐσόμθα. tantùm addit se cum suis in illâ Sacrâ Synodo Collegis articulatiùs expositisse, quæ minùs sufficienter, habitâ ratione deinde subortarum Hæresum, de Sancto Spiritu declarata à Nicænis fuerant. προσδιαρθροῦντες ὅ ἐλλιπὲς εἰρημένῳ περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. In quæ Nazianzeni verba Scholiastes ejus Elias sic rectè commentatur. Τῷ μὲν σώματι τῆς λέξεως παρελέλαπτο· τῇ δὲ ψυχῇ (λέγω δὲ τὰ τῆς νοημάτων) ἐδημοῦς. διὸ καὶ ὁ ἅγιος ὁ θεολογήσας, ἀλλὰ ὅ ἐλλιπὲς εἰρημένῳ τοῦ σώματος λέγει διαρθροῦν, ἤτοι ἐξακριβοῦν καὶ ἀμορφοῦν. Hæc ille. quibus significat: non sensibus aut quasi animæ Symboli Nicæni defuisse aliquid, dicere Gregorium Theologum; sed sono verborum ac veluti corpori &c. Vnde sequitur additionem identitati non obstare. Idem nunc pari jure dicimus. quam voculam Nicæna secunda Synodus generalis septima Symbolo à Constantinopolitana generali secundâ edito addidit, ea cum extranea non fuerit, sed ex visceribus ipsius Symboli doctrinæ, ac Constantinopolitanorum Patrum sententiæ eruta, non facit ut post hujus epenthesim Symbolum aliud diversum id debeat censeri. nullum ergo fuerit mendacium, id Constantinopolitanum ut antea vocare. Quod verò Ecclesiæ Galliæ & Hispaniæ cantare Symbolum in Sacro cum additione *Filioque*, per se instituerunt. id nimirùm sibi licere credidere postquam ista additio per generalem septimam Synodum comprobata & usurpata fuerat. unde ut superiùs vidimus Leo Tertius Pontifex id factum non ut

nefa-

nefarium damnavit, sed tantum ut ab eo desisterent suasit. propter causam quam ibi commemorat. Sed illa Romani Pontificis moderatio, ut tunc fuit laudabilis; sic postea per Græcorum, Schismæ hæresi cumulantium pervicaciam, evasit intempestiva. Etenim illi abstinere à cantu Symboli cum additione *Filioque*, pro signo professionis suæ de Processione Spiritus Sancti ex Patre solo Hæresim habebant. Sic Photius Leonem Tertium tanquam sibi consentientem in istâ blasphemiâ laudat: quod nimirùm ille noluisset cantari Symbolum cum additamento *Filioque*. Coacti ergò verè sunt, ut loquitur Andreas Rhodius superiùs relatus, Romani Pontifices cantari jubere Symbolum tali additione auctum, justo metu gravis scandali, tum apud Latinos, quorum Ecclesiæ pleræque jam ultrò cantum illum usurparant, tum apud Græcos qui ejus rei omissionem in erroris sui patrocinium trahebant. Et tamen vel sic coacti temperarunt Græcos ipsos adigere ad id Symbolum cum pari additione in Ecclesiâ cantandum. Licet non deessent fervidiores, qui id Græcis injungi suaderent. Contra quos videtur Ioannes Parastron, Missus Constantinopolim à Gregorio X. illa verba à Pachymere hoc capite recitata protulisse: per quæ suadere studet Italis: *Ut dimisso amotoque additionis ad Symbolum* (à Græcis videlicet exigendæ) *Scandalo, cum Fratribus quos viderent palàm Græcis conciliari, vera ita demum exsitura pace, vellent*. Vti & vicissim Græcos mox ipsos hortatur ad admittendas & satis accipiendas excusationes quas Latini allegarent pro additamento ad Symbolum: hoc est pro eo quod Symbolum voce *Filioque* auctum in suis Ecclesijs cantarent: prout justis & necessarijs de causis majores ipsorum id instituissent. Præstitisse mihi videor quod promiseram, & satis evicisse nullam in facto Additionis vocis *Filioque* ad Constantinopolitanum Symbolum, temeritatem Latinorum posse notari, sed summam potius & Romani Pontificis & Ecclesiarum Occidentis apparere cum fundatissimâ ratione moderationem ac sapientiam, in necessitate obsistendi grassanti Hæresi temperantium tamen id à Græcis exigere, quo illos exasperandos, & quadam exprobratione præteriti erroris confundendos intelligebant: & istâ benignâ accommodatione studentium eos ad unanimam Ecclesiarum allicere concordiam.

CAP. XIX.

Pag. 265. Ὑπογράφω δὲ καὶς τῷ Ἀβραὰμ τὸ Θεῖον τὸ Εὐλογοῦντός σε &c. Aliquid quodammodo simile dictum Abraamo à Deo reperitur Genes. 12. 2. *Benedicam benedicentibus tibi* &c. Cæterùm verba ut hîc jacent potiùs sumpta videntur ex Gen. 27 29. *Qui benedixerit tibi sit ipse benedictus, qui maledixerit tibi maledictionibus repleatur*. Sed hæc non dicuntur à Deo Abraamo, sed ab Isaaco Iacobo. ut fortè hoc sit μνημονικὸν σφάλμα Pachymeris.

CAP. XX.

Pag. 266. *Quamquam hæc quidem res* (Holoboli supplicium) *non hoc tempore contigit, sed paulò ante*. Quando contigerit hoc capite narrata incomitiatio Rhetoris Ecclesiæ Holoboli ostendemus infra in Chronologicis lib. 3. harum Observationum cap. v. num. 6. nunc occasionem non omittam demonstrandi Vaticanum Paraphrastem nequaquam ipsum fuisse Pachymerem, qui aliam quasi editionem sui Operis commutans plurima vulgaverit; id quod Virum doctissimum suspicatum video. si enim is ipse esset non ità manifestè à se ipso dissensisset, ut hîc facit. Cum enim in nostris optimis B. & A. Codd. Pachymeres hoc loco habeat: πάλιν οὐκ ὀπὶ τοῦτε ἔ καιρὲ γεγονὸς. ἀλλὰ πρόσθεν. Paraphrastes sic hunc locum effert: πρόσθεν μὲν συμβὰν μὴ ὃ Κορωνδιώτου Πατριάρχου Ἀρσενίου. Ita ille. & mox ut sibi cohæreat, ubi conventûs est mentio habiti congregatis Episcopis cum Patriarchâ, Imperatore præsente

sente, Vaticanus Patriarcham tunc fuisse Germanum disertè tradit, contra manifestam Pachymeris sententiam, qui nihil omninò de conciliationis Ecclesiarum negotio tractatum quamdiù Patriarchatum tenuit Germanus, tradit. Nec potest esse dubium quin Patriarcha illic tacito indicatus nomine Iosephus fuerit; sub quo demùm tractatio concordiæ Ecclesiarum moveri cepta est. Et quidem Iosepho Patriarchatum gerere incipiente nondum fuisse deformatum infami supplicio Holobôlum, manifestè patet ex cap. hujus libri xii. quo narratur: Imperatorem ursisse Patriarcham (Iosephum videlicet) & quosdam ex Clero ad assentiendum Paci quam tractabat cum Ecclesiâ Romanâ, suffragantibus in hoc ipsi Archidiacono Meleteniota, Georgio Cyprio Protapostolario, & hoc ipso Holobolo, quem inde patet nondum malè mulctatum ab Imperatore, quinetiam in gratiâ tunc apud eum fuisse donec eam illo ipso conventu imprudentiâ suâ perdidit. Alibi etiam observavi Scriptorem hunc à Pachymeris quem interpolat mente aberrare. Sed hoc in specimen talium abundè sit hîc memorasse.

Pag. 267. *Ille non dissimulans pœnitere se priùs actorum & contrarias Imperatori partes deinceps secuturum.* Quid viderat Holobolus de novo ut mutaret sententiam, & ex probante consilium reconciliandarum Ecclesiarum, repente in ejus pacis adversariû mutaretur? Nihil sanè, nisi se minus honorificè quàm vellet tractatum ab Augusto; quam ille, ut putabat; contumeliam perseverantiâ in Schismate, & pervicaciâ ulcisci studuit. En quo Spiritu Græci Schismatici ferrentur: non eos ratio, non autoritas, non veritatis cura; sed ambitio & superbia privatæque rationes præcipitabant, ipso ijs addicto Historico fatente. Non ita Ioannis Vecci ex Adversario in fautorem Latinorum mutatio contigit superiùs cap. xxv. narrata. Ille siquidem quoad putavit causam Græcorum veritate niti, modestè restitit Imperatori, usque ad perpessionem cateeris. ubi verò per otium lectis Patrum libris clarè vidit potius jus esse Latinorum, statim agnitam veritatem est professus & constantissimè defendit.

Pag. 268. *Intestinis ovium ipso adhuc fimo refertis implicitis onustique.* Etsi hanc fœdam traductionem damnatorum per Vrbem χαρὸν θρίαμβον Pachymeres vocat, præcesserant tamen ejus exempla Constantinopoli. vide Annam Comnenam quid ipsa simile viderit, referentem lib. 12. Alexiadis pag. 363. Edit. Reg. ubi peculiariter in rem nostram notat, eos qui hoc modo circumducebantur habuisse capita intestinis boum ovium que quasi ad ridiculum ornatum cincta: Τὰς δὲ κεφαλὰς (inquit) ἐνωθοῦσι ἔοικε καὶ περιθέσθαι τρίχας δίκην κοσμούσαις. In optimo ms. Pugetiano eum quo editam jam Alexiadem contuli, & plusquam mille locis emendavi, legitur, καταχοσμούσαις.

CAP. XXI.

Pag. 270. Πρὸς Μεθώνῃ γόνου) sic contextus trium simul Codicum: sed in Barberino supra Μεθώνῃ adscriptum in glossæ modum Κορώνῃ legimus. Hoc ab erudito Lectore additum putamus ad prævertendam ambiguitatem, quæ posset objici minùs cautis à vocabulo Μεθώνης. Isto enim nomine est Vrbs Thraciæ apud Suidam & Stephanum; item alia Macedoniæ in Magnesiâ, cujus meminere Thucydides, Strabo, Stephanus, Plinius &c. Methonen etiam in Thessalia memorat Hesychius, illam fortè de quâ Seneca Choro Actus 4. Troadum his versibus

An frequens ruscis levibus Methone,
Quæ sub Oetæis latebrosa sylvis &c.

Nulla porrò harum in hunc locum quadrat. non enim provectos à Maleâ Laconiæ Promontorio Hellespontias ventus plenis velis per totam noctem impellens (quod hic dicitur) appellere retrò potuit in Macedoniam aut Thraciam. Est ergò hæc μεθώνη quâ Pausanias μεθώνῃ scribit, Messeniæ Vrbs maritima in modico Promontorio, cui adversum aliud angusto sinu diremptum Corone insidet, alia Vrbs, cujus

propterea mentionem opportunè ſuggerit gloſſema non inutile ad determinandum de quâ Methone hîc agatur. Nam in hanc non inveriſimilis curſus à Maleâ fuit vento qui ab Helleſponto vehemens ſpiraret. Hodiè hę Civitates nomen ferè antiquum in Mappis recentioribus obtinent, ſignatæ vocabulis *Modon* & *Coron*. Porrò qui ſinum Modonem inter & Coronem ſitum intrat, is ut Methonem ſic & Coronem tenuiſſe dici poteſt, ut nihil Gloſſator Autori contrarium alleverit.

CAP. XXX.

Pag. 285. *Attribuerat autem liberali privilegio Imperator cuidam Genuenſi Nobili cui Manuelis nomen erat Zachariæ Filio.* Puta hæc Manuêlis & Zachariæ vocabula prænomina fuiſſe hominum quibus commune foret *Cataneæ* Gentis nomen. Hoc enim dicendum neceſſariò videtur, ut Pachymeres cum Gregorâ, cumque Ducâ Michaëlis Nepote, cujus Hiſtoriam Vir doctiſsimus Iſmaël Bulialdus ante hos annos quindecim primus edidit, conveniat. Siquidem illi ambo docent Michaëlem Palæologum hunc noſtrum, conceſſiſse Phocæam Cataneis. Ac Gregoras quidem ſub initiũ libri xi. pag. 239. agens de Catane Phocææ Principe, & eum Mitylenem tunc occupaſſe referens in eamque immigraſſe, præſidio tamen valido Phocææ relicto, ſtatim ſubdit: Κλῆς δ' ἀπὸ ταύτης ἐλθὼν εἰς Δόξα παρεγένετο ὁ Φωκαέων παρὰ τοῦ Βασιλέως καὶ Πάππου τοῦ Βασιλέως σφισὶ δοθεὶς ὑπήκοος, ἕνεκα καὶ χρημάτων πρὸς πορισμῶν. διὸ καὶ ᾧ χρόνῳ πλεῖν ἐφορμαν ἀφ' ἑαυτῶν γράμματα βασιλικοῖς ἐκπεμπῶν ἀεὶ διετέλουν τιμὴ δόσει τοῦ Κλῆος &c. quorum ſumma eſt Catanem qui ſub Andronico Iuniore Princeps Phocææ erat, eum Principatum obtinuiſſe hereditario jure tranſmiſsum à ſuis Majoribus quibus illum Imperator Proavus Andronici Iunioris (fuit is Michaël Palæologus prior) certis legibus in feudum (ut loquuntur) conceſsiſset. quare quoties in eo Principatu Filij Patribus ſuccederent, Diploma Imperatoris impetrare illos oportebat, quo in iſtius Dynaſtiæ legitimam poſſeſsionem mitterentur. Ita ibi Gregoras. Ducas autem cap. xx. Hiſt. pag. 89. Edit. Reg. ſic habet: Ἐν ταῖς ἡμέραις δὲ τοῦ Βασιλέως Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου, τοῦ πρώτως βασιλεύσαντος ἐκ Παλαιολόγων, ἦλθόν τινες Ἰταλοὶ αἰτοῦντες ὄρος (agit de monte Phocidis) δοθῆναι αὐτοῖς, καὶ λαμβάνειν κατ' ἔτος ὃ συμφωνήσουν. *Imperante Michaele Palæologo, eo qui primus in domũ Palæologam Imperium invulit, venerunt quidam Itali petentes Montem Phocææ ſibi dari, ſub penſitatione annui tributi.* Hæc Ducas, qui quamquam hic non nominat iſtos Italos, paulò inferiùs tamen indicat eos è Gente Cataneâ fuiſſe. dum ſcribit: Ἦσαν δὲ οἱ ἐνθένδε τῆς Ῥώμης (τῆς Φωκαίας) κτίτορες ὀν. τοῦ Κατανέων Γενεᾶς, Ἀνδρέας καὶ Ἰάκωβος &c. *Erant autem memorati Urbis novæ Phocææ Domini è Cataneis Genuenſes Andreas & Iacobus.* Poſteri videlicet illorum aut illius qui cum Michaële Palæologo priori de Montis Phocææ Dominio tranſegerat. Vnde intelligitur hunc cujus meminit hoc loco Pachymeres, qui primus Montem Phocidis beneficio Imperatoris obtinuit, Manuêlem Cataneam fuiſſe vocatum, filium Zachariæ Cataneæ ſive Catanei. Reperimus & Cateluſios vocatos: nam qui multi in Hiſtorijs citerioris ætatis Cateluſiorum appellatione memorantur, ex eadem eum Cataneis eſſe familiâ certò colligitur ex collatione variorum locorum Villanij, Laonici, & aliorum Hiſtoricorum qui res quingentorum retrò annorum ſcripto complexi ſunt. Nec nova res eſt mutari aliquid in nominibus Magnarum Domuum, cum olim ſciamus Cloantos in Cluentios, Lamos in Lamias, Clauſos in Claudios, & Clodios, Hortenſios etiam in Hortalos tranſiſſe; nullo id in argumentum trahente familiæ diverſæ: ut omittam ſimilia plurima paſsim obſervata in memoria recentiorum, adeoque hodiè vigentium ſtirpium. Non enim his immorari, locus aut præſcriptæ brevitatis ſinit modus, quem quidem jam exceſsiſse me paululum ſentio; ſcilicet officio elatum grati animi erga Familiam nobiliſsimam cujus vetera illuſtriſsimaque extant erga meam Patriam Galliam fidei benevolentiæque non vulgaris monumenta.

Ruſus

Rufus quippe, alijs Ruffinus, Cataneus, cognomento de Voltâ, Philippi Augusti Galliæ Regis Archithalassus fuit, & eum post expugnatam Acconem deportavit in Apuliam, ut Rigordus docet in libro de Gestis Philippi Augusti pag. 142. Salvator etiam Vitalis in Chronico Corsicæ tradit, in expeditione S. Ludovici quâ cepit Pelusium, unum ex eadem stirpe Cataneorum de Voltâ, inter Duces exercitûs fuisse. Anno item Christi 1396. cum Genuensis Respublica in gravi suo periculo necessarium censuisset subijcere se imperio Caroli VI. Regis Galliæ: missus ad illum communi consilio Damianus Cataneus, summâ prudentiâ parique felicitate negotium confecit, relato domum ex regiâ gratiâ titulo atque honore Mareschalli Franciæ. Perseveravitque affectus in posteris non sine mutuæ Regum benevolentiæ signis illustribus; quale fuit quod Ludovicus XII. solemni pompâ Genuam invectus, Villam Laurentij Catanei; ejus invitatu, humanissimè visit; delectatum se hospitio gratissimè præferens. Quare in occasione Legationum ad Reges Franciæ Catanei à Genuensibus plerumque, ut ibi gratiosi, legebantur. Sic ann. 1499. Christophorus. Ann. 1511. Thomas, Cataneij; An. 1513. alius item Cataneus, Legati Genuâ in Galliam venisse reperiuntur.

Montana Phocææ quæ Orientem spectant quibus insunt Alumnis Fodinæ. Ibi ille (Manuël Cataneus) *habitans cum sibi subiecta Operarum multitudine indefessè laborabat eruenda distrahendaque ista merce; ac cum inde plurimùm congessisset lucri* &c. quis hic labor esset & quantum ex eo lucrum, discimus ex Ducâ qui domicilium se habuisse in istâ novâ Phocæâ profitens, quæ refert spectasse oculis creditur: Ἐν τῇ Φωκαΐδι τῇ νῦν τῶν Ἰονίων ἐσχάτῃ ἐν ᾗ μέτοχος συμπηξίας ὑπῆρχε· ἐκεῖ ὁ λίθος ἅπας τῆς ἀκεραστίας πυρὶ κατακαιόμενος, ἔπειτα ὕδατι, ὡς ψάμμος γίνεται· τοῦτο δὲ ἀπὸ τοῦ λίθος γενομένου ψάμμου εἰς λέβητα βάλλοντες ζωὴν ὕδατι, καὶ καχλάζοντος ἐπὶ πολύ, ἡ βλαβοῦσα ψάμμος ἀφανίζεται· ἐν ᾧ μὲν πολὺ καὶ γοώδες ἐστὶν ἐν τῷ ζωμῷ μένει ὡς γάλα πυκνοῦσθαι, ὃ ξηρὸν ἐκ μαδᾶ· λιπὲς ὄξος ἐπίπαν ἐς ἄχρηστον· ἐν δὲ ζωμὸν εἰς σκάφας κεραμίνας ἀχρὶς ἡμερῶν τεσσάρων τῆς δρομικῆς, ἵζησας ἐν τοῖς ἄχρεσι τῆς ὑποδοχῶν ἀλείφου πεπαγμένου· ὁ ζωμὸς καὶ ὑπὸ ψυχόμενος ὁμοίως χρυσάλλῳ &c. Hoc est ex versione Bulialdi: *In Phocide quæ Ioniæ adiacet; mõs erat Metalli aluminis ferax: cuneique lapides, qui in vertice montis, in ignem primùm, postmodum in aquam missi, in arenam comminuuntur. Hæc ex istis lapidibus collecta in cacabum aqua mixta demittitur, ac ubi parùm aqua iniecta ferbuit, arena liquefit. quod densum est eius, offæ simile, ad modum lactit in caseum coagulati servatur: quod durum & terrestre, ut inutile abijcitur. Offa verò illa in vasa diffusa per quatuor dies, in eis subsidit: posteaque circa oras summas vasorum concreta, splendensque adinstar crystalli reperitur* &c. Satis enim hæc sunt ad indicandum istius hic memorati laboris modum. Quæstuosæ porrò distractionis hujus mercis, causam Ducas mox memorat, quòd alumen tinctoribus necessarium sit. Ἐστὶ δὲ ἀναγκαῖον χρῆμα βαφεῖσιν. quæ confirmant id quod noster paulò inferius scribit: *Inde siquidem vim inferre magnam illi* (Genuenses) *consuerant istius mercis* (aluminis) *vendibilis in primis. quoniam plurimùm, prout hodieque cernitur, eius usus est in pannis è lana texta colore vario fucandis.* His omnibus addo Cataneorum Imperitantium Phocææ mentionem etiam extare apud Cantacuzenum lib. 2. cap. 29. pag. 290. Edit. Reg. ubi eandem, ut apparet, rem narrans quam superiùs retulimus è Gregorâ, Mitylenes videlicet occupationem per Cataneos Phocææ Regulos factam, in eo videtur à Gregorâ discrepare, quod factum id Dominico Cataniæ Andreæ filio tribuit: non autem ipsi Andreæ & Iacobo ejus fratri. (Verba Cantacuzeni hæc sunt:) Ἡγεῖτο, ὡς Δομήνικος ὁ Ἀνδρέου τοῦ Καταναίου, ὃς τῆς νέας Φωκαΐδος ἦρχε, Βασιλέως βαλδουίνου καὶ χάρου, τοῦ παιδὸς αὐτοῦ διαθανόντος, κληρονόμου τῆς οὐσίας καταστάς, πλουσίου δὲ λίαν, τοῖς χρήμασι φυσηθείς, Λέσβου ἀφαιρεθείσης Ῥωμαίων ἀφαλόμενος, ἰδίαν ἑαυτῷ ἐκποιησάμενος ἡγεμονίαν &c. quæ ibi pergit narrare, quibus egregiè cõfirmantur quæ de Phocææ Dominis beneficio Imperatorum Palæologorum Cataneis diximus, necessariò ad supplendam in hoc loco nostræ

Historiæ Ἀνονύμου Pachymeris, familiæ nomen omittentis in memorando Manuele Zachariæ filio, primo Phocææ possessore ex concessione Michaëlis Palæologorum primi Augusti.

Pag. 285. Vocem ἐναυλισαμένοι ex margine in contextum intuli, expuncto πεσόντες, verbo nihili. vers. seq. πυθόμενοι repositi pro παρόντες, sententiâ poscente.

AD LIBRVM VI.

CAP. II.

PAg. 292. Quæ hoc cap. narrantur de Mariâ Reginâ Bulgariæ in Avunculum Imperatorem, odio Pacis Ecclesiarum ab eo procuratæ, concitare Sultanem Syriæ conante, facilè ostendunt pravum Schismaticorum animum: uti & quæ capite sequenti, & deinceps narrantur, quàm crudelis, impia, sacinorosa hæc mulier fuerit demonstrant; quare illâ protectrice Schismatici Rebelles glorientur licet, digno patellâ operculo.

CAP. V.

Pag. 299. Quæ hîc narrat Pachymeres se adhibitum ab Imperatore ad clàm explorandum ecquid Theodosius Monachus, si Antiochenus Patriarcha fieret, obstiturus esset negotio conciliationis Ecclesiarum, rem illam ex Augusti sententiâ gessisse, ostendunt hunc nostrum, etsi tacito judicio animi Schismati favetet, ut multa demonstrant hujus Historiæ loca; tamen Imperatoris consilijs ejus generis haud palàm adversatum. Imò suspicari fortè non immeritò possemus: eum vivente Michaële vetè & ex animi sui sententiâ favisse Paci; sed eundem Historiam deinde hanc scribentem sub Andronico, qui se itetùm à Romanâ Ecclesiâ abscidit rescissis paternis Actis, servisse tempori revolutum in familiares errores.

CAP VI.

Pag. 301. *Michaelis cum Anna connubio nonnihil obstabat Ecclesiastici impedimenti ex Canonibus quondam à Sisinnio perlatis.* Non est hic Sisinnius ille antiquus Constantinopolitanus Patriarcha, qui Ann. Christi 426. Attico successit, ut narrat Socrates lib. 7. cap. 26. Sed alius ut apparet longè posterior, qui Ann. Christi 995. Nicolao Chrysobergi suffectus est. Nam hunc Ioannes Curopalates in Hist. ad Ann. Mundi 6503. testatur Canones de Matrimonijs sanxisse.

Gradus affinitatis ex una quidem parte quatuor, ex altera duo. Anna filia Michaëlis Augusti Sponsa destinata Michaëli Despotæ, quarto consanguinitatis gradu contingebat Annam alteram, filiam sororis Patris sui, nuptam Nicephoro Despotæ, Michaëlis Despotæ Germano; & quia Nicephorus & Anna conjuncti matrimonio pro uno censebantur, etiâ Nicephoro & consequenter Michaeli ejus Fratri, totidem affinitatis gradibus admovebatur. Porrò Michael Annæ Vxori sui Fratris, affinitatis gradu secúdo jungebatur, quia suo Germano ejus Viro secundo consanguinitatis gradu junctus erat. Affinitatis quippe gradus, ut Theologi & Iuris Can. Consulti hęc tractátes docent, pari passu sequuntur gradus cõsanguinitatis. ut ergò consanguinitatis primus gradus est qui Parentes inter & liberos intercedit; secundus fratrũ ad fratres; tertius fratris sororisve filiorum ad patruos, avunculos, amitas, & materteras; quartus consobrinorum ad consobrinos; ita & affinitatis numerantur totidem; quales revera in hac Filiâ Michaëlis Augusti respectu Sponsi ei destinati Michaëlis Despotæ numerabantur: unde ex hac parte, ut ait Historicus, quatuor erant Συγγενείας sive affinitatis gradus: ex parte verò Sponsi ipsius Michaëlis Despotæ respectu Fratris ejus Nicephori, & ejus Conjugis Annæ natæ ex Sorore Michaëlis Augusti, duo: quia ut consan-

consanguinitatis gradu secundo connectebatur frater fratri, ita secundo pariter affinitatis gradu conjungebantur Levir & Fratria. Hæc mens hujus loci est. circa quem notanda venit duplex Græcorum illius temporis à Latinis hodiernis discrepantia. Prior est, quòd ut hinc apparet, apud Græcos tunc affinitas affinitatem pariebat: cum in usu jam Ecclesiæ Latinæ, nihil prohibeat quominùs aliquis ducat Vxorem, Sororem Vxoris Fratris sui: Altera quòd in numerandis cognationis & affinitatis gradibus parentes nunc non imputentur, sed primus gradus constituatur in fratribus: cum, ut numerat hoc loco noster, necesse sit primum gradum respectu Patris ac Matris poni, secundum respectu Fratrum ac Sororum. Sic enim tantùm Nicephorus Despota, qui Filiam Sororis Imperatoris in Matrimonio habebat, ab ipsius Imperatoris Filiâ quarto affinitatis gradu distare poterat, prout hîc dicitur.

CAP. IX.

Pag. 306. *Quando ducente Isaacio Augusto malè ij* (Romani) *cum Bulgaris pugnaverunt, amissis impedimentis* &c. Rem hîc indicatam fusè narrans Georgius Acropolita Historiæ suæ cap. 11. pag. 10. Edit. Reg. in summâ docet: Isaacium Augustum in Bulgaros, qui Autore Rebellionis Asane à se defecerant, Expeditione susceptâ; Asanem cum præsidijs arctâ obsidione cinxisse intra Oppidulum Strinobum dictum (ἐντὸς τῆ πολιχνίᾳ, ἥ δὴ ὄνομα Στρύνῳ), Videtur amplificata deinde ab Asane victore hæc Civitas; quippe quam noster Ternobum vocans, Regiam Bulgariæ Vrbem fuisse non semel indicat. Pergit Acropolita dicere: cum in extremo discrimine res Asanis & Bulgarorum essent, quos ne in Isaacij Augusti potestatem mox venirent, nulla res prohibere humanitùs poterat; exisse ab Vrbe obsessa quendam specie transfugam; qui trepidè Imperatori nunciaret, mox irrupturos in ejus Castra maximo numero Scythas: quo ille indicio perculsus nocte repente obsidionem solvens, fugit ab Oppido postridie dedendo; & ejusdem proditoris etiam in fugæ viâ consilium fraudulentum sequens, se suosque conjecit in angustias, ubi mox plurimi à paucis miserè oppressi sunt Bulgaris, qui ex composito in circumventos irruentes, Romanos pleroscque cædunt, Imperatore cum non multis ægrè se in tutum recipiente, omni apparatu, & Imperatoria suppellectili Hostibus relictâ. Οἱ δὲ, ait Acropolita, ἀμφωθοῦντες μὲν τῶ Βασιλέως χωματί τε ἦσαν καὶ ὀλίγοι πάνυ. ἐντεῦθεν ἐφυσήθη ὅ τῆς Βυλγάρων φῦλον λείαν πολλὴν ἐκ τῆς Ῥωμαίων καρδίας. ἀλλὰ δὴ καὶ ἐκ τῆς βασιλικῶν ταξιαρχίων τὰ τιμιώτατα. τάς τε γὰρ τῶ Βασιλέως πυραμίδας ἀνελάβοντο, καὶ φιάλας τῆς ὑπατείας, καὶ χρῆμα εἰς πλῆθος καὶ ἀυτὸν δὴ τῶ βασιλικὸν σκηνῆς &c. Hæc sunt quæ noster hic vocat *ipsa insignia Imperij*. In quibus quod τὰς τῶ Βασιλέως Πυραμίδας *Imperatoris Pyramides* Acropolita numerat, lucem accipit ex alio ejus loco, Hist. cap. 40. pag. 36. ubi de Theodoro Angelo Imperij insignia deponente sic scribit: Τὰ μὲν γὰρ ἐρυθρὰ πέδιλα ἀπεβάλλετο, καὶ τὴν ἀετωμάτων Πυραμίδα, εἰς λίθου καὶ λίθου ἐζεσκευασμένην κόκκου, βασιλικὰ τῶν τε σύμβολα. hoc est ex versione doctissimi Interpretis: *Namque rubri calcei dimissi, & unionibus interstincta pyramis, super quam lapis rubeus emicabat, quæ Imperatorum Insignia sunt.*

CAP. X. & XI.

Quæ hic narrantur de Vecco liberè causam pauperum injustè oppressorum agente cum Augusto, à quo eâ occasione pessimè tractabatur, palàm ostendunt quàm ille vir alienus ab omni adulatione fuerit: & quàm certum sit, ea quæ pro Ecclesiâ contra Græcos Schismaticos egit dixit scripsit, purgata videri debere à suspicione fuci ac fraudis. De Stauropegijs fusè agimus in Glossario. ubi & vide de Colybis capitis xii.

CAP.

CAP. XV.

Pag. 313. & 314. *Me neutiquam passurum addi Symbolo Patrum vel minimam notulam* &c. Nunquam exegerunt Latini à Græcis, ut particulam & ipsi *Filioque* Symbolo Nicæno adderent, modò fidem ipsam processionis Sancti Spiritus ex Patre & Filio tenerent; & Romanam Ecclesiam faterentur non peccasse cum ad declarandum expressiùs Dogma, verbum illud *Filioque* Symbolo addidit. Hæc duo si præstent, qui è Schismate Græcorum redeunt; nihil aliud ab ijs requirendum sanxit etiam Clemens VIII. cujus eâ de re Decretum memini me legere apud Possevinum in Apparatu. vide quæ superiùs annotavimus ad cap. 11. lib. 5. Nihil ergò mirùm si Michaël Imperator gnarus quid verè Latini peterent, & videns spargi à Schismaticis in populum vanos metus: quasi jussurus statim Papa foret, ut in omnibus Græcis Ecclesijs Symbolum deinceps cum additione vocum vocabulo *Filioque* æquivalentium cantaretur, præmunit animos, profitens se neutiquam id passurum. Consentaneè his & Græci loquuntur in Concilio Florentino sess. 25. Pag. 508. Edit. Reg. Τὸ τῆς προσθήκης, ὑμεῖς μὲ δεχόμθα πώποτε ταύτην· ἀλλ' ἐγχωρῶμεν ὑμῖν ἔχειν ταύτην ἐν ταῖς ὑμῶν Ἐκκλησίαις, μὲ μὴν ἐν ταῖς τῆς Ἀνατολῆς. καὶ λέγομεν ὅτι ἀνάγκης καταναγούσης αὐτὴν ἔκαμε ὁ Σύμβολον· καὶ μὲ λέγομεν τοῦτο, ὡς τοῦ Υἱοῦ, φωνὴν, ἢ ἑτέραν πίστιν ἢ προσθήκην ποιᾶ· ἀλλ' ἀσφάλειαν καὶ σαφήνειαν τῆς ὑμετέρας Συμβόλου· καὶ διὰ τὰ Σύμβολα ἀμφότερα ὀρθὰ, καὶ ὁμονοοῦμεν λέγοντες ἐν τῇ τοῦ Ῥωμαίων Ἐκκλησίᾳ, καθὼς ὑμεῖς λέγετε, καὶ ἐν τῇ ἀνατολικῇ καθὼς αὐτοὶ ὑμεῖς λέγομεν. ἐὰν οὕτω φρονῆτε ἢ ἕνωσις. *De Additione: nos illam nunquam admittemus; sed eam vobis in vestris Ecclesijs habere permittimus, non autem in Orientalibus: dicimusque Symbolum à vobis explicatum necessitate cogente: & vocem illam* ex Filio, *non esse aliam fidem, aut aliquod additamentum, sed piam & nostri Symboli explanationem, & esse utrumque Symbolum pium & eiusdem sententiæ, ut in Ecclesia Romana recitetur sicut vos dicitis; & in Orientali, ut nos ipsi dicimus, atque ita faciendam unionem.*

CAP. XVII.

Pag. 315. *Haud in eo quidquam allegabatur quo appareret Ioannem ut indignum eo loco & administrationi ... imparem inde submoveri.* Græcè: ἐν περιοχῇ ὅλως αὐτὴ τοῦ ἱεροῦ παραγμάτων ἀναξίου. Hinc apparet existimasse Græcos: in formula abdicationis, aut depositionis alicujus ex Episcopali dignitate, necessariò, ut valida censeretur, exprimi debere, eum qui deponitur indignum eo loco & ineptum officio esse. quæ causa fuit Niceteę Episcopo Heracleensi misso à Synodo ad Arsenium Patriarcham postquam is ab Ecclesiâ fugiens in Monasterium recesserat, ut ab eo cessionem Patriarchatûs exigeret, causa, inquam, hæc ei fuit instandi ut in formulâ abdicationis quam Arsenius libenter dabat, exprimeretur, indignum eum Sacerdotio fuisse ἀναξίου τῆς ἱερωσύνης. idque εἰς ὃ τὴν παραίτησιν ἔλεγον, *ut videretur idonea cessionis causa.* prout narratur à nostro lib. ii. cap. xv. pag. 74.

Pag. 316. *Quo Papæ (is erat tunc Vrbanus) super mandatis per Legatos renunciatis satisfieret.* Demonstrabimus inferiùs lib. iii. cap. x. in Chronico, ad Annum 1279. non Vrbanum tunc fuisse Papam, sed Nicolaum III. ut memoriæ aut calami lapsus hîc agnoscendus sit; errore tamen in omnia exemplaria diffuso.

CAP. XIX.

Pag. 319. Δώσω μὴν δίκτο καὶ ἀμφοτέρων &c. sumpta hæc ex Homero Iliad. β. vers. 421.

Ἀλλ' ἴομεν δίκτο μὴν ἐγὼ, πὰρ δ' ἀμέναρτον ὄφσω

unde & correximus quod in ms. vitiosè legebatur ὤφσω:

CAP.

CAP. XX.

Pag. 321. *Fortè inuentum inter rudera Oraculum insculptum marmori* &c. Hoc Oraculum Gregoras describit lib. v. pag. 67. Nos hîc illud ex margine Codicis Barberini repræsentamus cum nomine Autoris à Gregorâ taciti, etiam paulò auctius. nam hæc verba: Καὶ ὅ παρ' Ἑλκλείᾳ πολίχνιον, apud Gregoram non comparent.

Οὗτος ὁ χρησμὸς Παυσανίᾳ Προέδρῳ.

Τῆς δὲ πόλεως Τραλλέων ὅ καλλος χρόνοις ἐσσεῖ σβεσσίπεδμον. ὀλίγα δὲ πολλοσὶν τοῦτος καταλαφθὶν ἐν ὑστάτοις ἐκφοβηθήσεται (Gregoras legit ἐκβοηθήσεται) ἔθνεα ἀνάρχῳ· ἀλλαθήσει) (Gregoras ἀλώσεται) δὲ ἀδαμάς. ἀπὸ ἀναχαιτιθήσει) ὧδε δυνατῦ Νικωνύμᾳ, ὃς ὀκταπλοῦ ἀγλαὸς ἑπάδα (Gregoras ἑπτάδα, & in margine ἑννεάδα) βιοῦ δισσῶν, καὶ τρὶς ἑπτὰ χρόνων, πολὺ Ἀθάνᾳ λαμπαρωνῆ, καὶ ὅ παρ' Ἑλκλείᾳ πολίχνιον· ᾧ καὶ πόλεις ἑσπέριαι ὑποκύψεσι, καὶ ἀγερώχοι ὑποκλιθήσεται παιδικῶς.

Hoc est Oraculum Pausaniæ Præsidis.

Vrbis verò Trallium decor temporibus erit extinctum. tenues tamen eius reliquiæ in ultimis exterrebuntur à Gente sine Principatu: ac nequaquam capientur. Renovabitur autem à Potente cui à victoria nomen. qui octuplex splendidè novenarium viuet discorum, & ter septem Orbium Civitatem Attali illustrabit, & quod ab Heraclio oppidulum. cui & Vrbes Occiduæ subiacebunt, & feroces subijcientur pueriliter.

Verti, ut in Oraculis fieri debet, κῶλα, ad verbum, singulos exprimens apices. Iudicium de ipso Vaticinio, verum ne sit, an fictum, quod suspicatos & Pachymerem & Gregoram video; tum si verum, quo ejus ἀποδόσεως pertineat, Lectori relinquo integrum.

Ibidem. *Id enim verè demum in fatis erat.* Vide quæ notavimus ad cap. ix. & xxvi. lib. ii. Item ad cap. xxv. lib. iii. quibus hæreticam doctrinam fatalis necessitatis liberum arbitrium perimentis rejecimus: si fortè hîc illam Scriptor Schismaticus indicatam vellet.

CAP. XXIII.

Pag. 327: *Hæc erat Edicti sententia: Dei ubique mentionem* &c. Videtur hoc Edictum Imperator inchoasse ab illis S. Gregorij Nazianzeni verbis quæ sic in Oratione contra Eunomianos leguntur pag. 195. & 196. Edit. Græc. Basileensi. μνημονεύεσθω ὁ Θεὸς μᾶλλον ἢ ἀναπολόγητον. Quod deinceps hîc Historicus eulpat Orthodoxum Patriarcham Veccum, quia is scriptis refellere Schismaticos sit aggressus, Schismaticæ Loliginis succus est, nullo satis speciosо tectorio lividam malignitatem velans. Itaque oblitus quàm magnificè antea prædicaverit nobilem & liberam Vecci indolem ab omni adulandi servitute disiunctissimam; nunc si superis placeet eum exhibet Persâ quovis abjectiorem in assentando, prodigum titulorum, & nihil sibi faeientem reliqui in extollendo honoribus indebitis Ephesinum, cujus operâ egêret, Antistitem, quò ita sibi eum devinceret. *Scribit* (inquit pag. 328.) *ad Ephesinum, eumque ut ipsa inscriptione demereretur, non simpliciter ἱερώτατον, qui solet titulus Episcopis tribui, sed πανιερώτατον, in fronte literarum nuncupat.* Ita Pachymeres: qui videtur hæc scribens nunquam legisse librum in Græciâ notissimum, Liturgiam Chrysostomi. In quâ Sacerdos celebrans voce sublatâ dicit; μνήσθητι Κύριε πανιερωτάτου Μητροπολίτου ἡμῶν τοῦ Ν: *Memento Domine Panierotatis Metropolitæ nostri N.* & iterùm mox: τοῦ Ν. Πανιερωτάτου Μητροπολίτου ἢ Ἐπισκόπου ὅστις αὐ ἦ, *N. Panhierotatis Metropolitæ aut Episcopi quicumque sit.* Quod si Sacerdotem facientem ad Aram, & in Sacro ornatu Christi personam tepræsentantem, non dedecet πανιερώτατε deferre titulum cuilibet Episcopo; quis Patriarchæ privatas literas ad Ephesinæ antiquissimæ & honoratissimæ Sedis Antistitem danti putet vitio vertendum si tali eum titulo com-

compellaverit? Ergo alia quidem Schismatici objiciant Vecco si habent: Αὕτη γὰρ ἡ μάχαιρα ἦδε ἔκαινε.

Pag. 330. *Enimvero scandalorum* &c. Satis audacter, ne dicam impudenter & impiè, Schismaticus hic Scriptor Sanctos Ecclesiæ Patres *Scandalorum magnorum* causas dedisse ait, dum sacrum Dogma de Prócessione Spiritus Sancti ex Patre per Filium, hoc est simul etiam ex Filio, rectè & orthodoxè explicant. quantò sapientiùs faceret, si cum Vecco, quem hîc immeritò culpat, exerentem se Veritatem, quam priùs ignoraverat, admitteret: & cum Latinis profiteretur rem à suis ipsis Græcis Patribus, ut fatetur ipse quoque, manifestè traditam.

CAP. XXIV.

Pag. 331. *Illi ergo ambo soli gloriam tulerunt* &c. Quod hîc vides laudari pertinaces in Schismate usque ad perpetiendam effossionem oculorũ, imputa vitio Historici palàm, ut dictum est, Schismati addicti. & pertinere huc puta sapiens effatum Sancti Cypriani, Hæreticos, qui pro sui erroris defensione dira mortemve paterentur, non gloriam Martyrij mereri, sed pœnam luere perfidiæ.

CAP. XXVI.

Pag. 338. *Horum illum quidem*, Constantinum Acropolitam, *à Patre Magno Logotheta acceptum educarat*. Videri poterit cuipiam Georgium Acropolitam Magnũ Logothetam hoc tempore jam fuisse mortuum. Id enim ex duobus hîc positis potest astrui. Prius est: Constantinum hunc aversum se à Pace Ecclesiarum palàm tulisse: quod non est verisimile facturum eum, si Pater ejus, Pacis ejus quasi Autor & studiosissimus, viveret. Alterum, Imperatorem Constantino successentem eo nomine rem ad Patrem Iuvenis non detulisse, & ei Filium castigandum non commisisse. Sed ad primum dicimus: mirum nõ esse Constantinum à Patre dissensisse, cum superiùs Pachymeres docuerit in singulis fermè tunc familijs paria contigisse. Certè in ipsâ Imperatoriâ videmus Eulogiam Michaëlis Augusti germanam carissimam palàm in ipsum ob Pacem factam insurrexisse; & alios consanguineos etiam usque ad carceres excæcationes, & necem ipsam pertinaces in Schismate fuisse. Ad secundum respondeo, fortè abfuisse tunc ab Aulâ Georgium Magnum Logothetam, Legatione aliquâ vel Provinciali Præfectura alibi usquam detentum. Supervixisse porrò illum Michaëli, & ab Andronico propter Legationem ad Papam & ad Concilium Lugdunense pro causâ pacis obitam, in carcerem conjectum, disertissimè tradit idoneus Autor Demetrius Raũles Cabaces ex Plethone Gemisto, qui videre potuit quæ dicit, cum Constantinopoli sub Michaële, & post hunc sub Andronico vixerit, etiam à Pachymere memoratus. Vide quæ notavimus ad cap. xxviii. libri iv.

Ibidem. *In Acropolita quidem ulciscendo iram in potestate habuit*. Scio visum iri cuipiam Græca illa ἐμὲ κρείττων τῶν κατ' ἐκεῖνον, ᾧ θυμὸν ἦγε, non id quod sonat versio, sed quasi contrarium sonare. Verùm adversativa quæ mox sequitur. τῷ δὲ Μυζάλωνι ἐμὲ λίαν χολοῦμδνον, hoc intelligi, quod expressissimus in prioribus verbis indicat, quantumvis illa huc invita pertrahantur. Planè siquidem significare vult Autor diverso ac ferè contrario modo se gessisse Augustum cum duobus hisce, Constantino Acropolita, & Theodoro Muzalone: quare disertè affirmans effusam in hunc ab eo totam acerbiratem iræ, hoc ipso necessitatem nobis imponit intelligendi mitiùs egisse cum alrero, & in eo mulctando iracundiæ frænum attraxisse. utcunque id non clarè archetypa exprimant. quamquam si quis penitiùs introspiciat, confido deprehensurum, etiam ad expressam à nobis sententiam græca satis posse accommodari.

CAP.

CAP. XXVII.

Pag. 340. *Confugeret ad Montem Nigrum*, Supplevi ad illa Græca κατεφυγεν εἰς ὄ μέλαν vocabulum ὄρος *Montem*. Erant enim in Monte Nigro Monachi plurimi, & ad capessendam Monasticam professionem accommodatus ille locus. Itaque illic Monachus olim vixerat Germanus postea Patriarcha, ut noster docet cap. xii. libri iv. pag. 189. Theodosius item Princeps, deinde Patriarcha Antiochenus, ut habetur lib. v. cap. xxiv. Poterat & ad ὄ μέλαν subintelligi χρῶμα, quod vestis Monachorum per Orientem nigra esset. Sed verbum κατεφυγεν commodiùs refertur ad locum quàm ad vestem. Nec obstat conjecturæ quod hîc dicitur, exactum à Cotanitzâ (haud dubiè ab Augusto) ut statim vestem sacram indueret. Nam hinc potiùs apparet petitam nomine Cotanitzæ ab Imperatore facultatem eundi ad Montem Nigrum: sed hunc veritum ne is sic dimissus aliò abiret, exegisse ut statim se alligaret Monasticâ professione sacro habitu induto. quod ille nil recusans fecit.

CAP. XXX.

Pag. 344. *Eo demùm successu Legationis ut Imperator cum suis .... Anathemati subjicerentur*. Recitatur ab Odorico Raynaldo hæc excõmunicationis in Michaëlem Palæologum sententia ad annum 1281. ubi quamquam culpatur Palæologus, quòd pacta ex fide circa concordiam Ecclesiarũ non explesset, haud tamen facilè adducor ut credam, quod illic Vir ille doctissimus videtur opinari, culpâ Imperatoris in eo sitâ, quòd sicut promiserat nõ effecisset ut Græci particulam *Filioque* Symbolo adderent. Non enim reperimus id ab eo exactum, aut ipsum recepisse; Annotavimusque superiùs ad cap. xv. hujus Libri, Ecclesiam Latinam satis habuisse, si Græci Dogma ipsum Processionis Spiritus Sancti etiam ex Filio profiterentur; & Latinos agnoscerent justâ ex causâ declarationis expresioris verbum illud Symbolo Nicæno addidisse, non præcipiendo ut ipsi pariter illud adderent. Fuere autem alia quibus meritò suspectus, aut etiam convictus fictionis videri potuit Palæologus; puta vexationes Vecci Orthodoxi Patriarchæ, quæ illum ad ultrò abdicandam Dignitatem coëgerunt, narratæ à Pachymere hoc libro à cap. x. ad xiv. &, quod aut nescivit, aut dissimulavit noster, conjuratio Imperatoris Michaëlis cũ Siculis & Petro Rege Aragonum contra Carolum Apuliæ & Siciliæ Regem à Sede Apost. probatũ, cujus Gregoras meminit: & alij temporũ illorum Scriptores relati in Annalibus Ecclesiasticis ab Spondano & Raynaldo ad annum 1280. & sequentem. Quò pertinet quod istam in Michaëlem excommunicationis sententiam perlatam instante Carolo Rege, Historici rerum illarum memorant, ut ibi licet videre. Cogitasse autem Palæologum hoc suæ damnationis nuncio perculsum, cuncta quæ pro concordiâ Ecclesiarum hactenus egerat rescindere, quod hîc noster affirmat, non est prorsus inverisimile in homine quem apparet politicis maximè rationibus, & metu infensæ sibi potentiæ Caroli Regis ad istam tractationem adductum. Tamen id eum non fecisse testatur hîc noster. & ipsi Græci Schismatici persuasum habuerunt ipsum usque ad mortem in fide concordiæ perstitisse; quæ causa ipsis fuit eum honore sepulturæ fraudandi.

CAP. XXXIV.

Pag. 354. *Acropolita Magnus Logotheta dum viveret*. Hæc indicant scripsisse ista Pachymerem sub Andronico, & quidem multis annis post mortem Michaëlis Augusti. Nam Georgius Acropolita mortuus est in cateere in quem conjectus fuerat ab Andronico sub initium ejus Imperij, quod Schismaticis assentiri nollet, in eoque constans perseveravit per plures annos, repudiatâ libertate, & restitutione in integrum oblatâ ei ab Imperatore si deficere à communione Romanâ vellet, in quâ deni-

que diem obijt confectus ærumnis Dei causâ toleratis. Vide quæ superiùs notavimus ad cap. xxviii. lib. iv.

CAP. XXXVI.

Pag. 360. *Et in lectulum relapsus ... paulò post animam emittit.* Græcè: Καὶ πρὸν αὖθις .... τὴν ψυχὴν ἀφῆσαι. Post hæc Vatic. Cod. hæc subjungit: Ὁ μηδὲν ὃ καταπτοηθεὶς πώποτε πρὸς ἀπειλὴν θανάτου τοσοῦτον, δὸ καὶ ὅρκους θεῖ ὄνομα θεοῦ φέρουσας οὐδὲν ἐλογίζετο, καὶ ἀδικίαν, καὶ φόνους καὶ τιμωρίας οὐκ ἀνόητος τοιαῦτα ἤγετο· ὅμως ἔκειτο τεκρὸς, καὶ δακρύοις τῶν οἰκείων ἐξηρέχετο. *Qui nunquam se moriturum crediderat. ideoque iuramenta Dei nomen ferentia nihili duxerat, iniurias verò, cædes & supplicia sæva, quasi non ijs homines, sed culices lederentur, exercuerat. Is tamen iacebat mortuus & lacrymis Domesticorum rigabatur.* Hæc cum in neutro Codicum oprimorum reperiantur, non putamus esse Pachymeris, sed Interpolatoris & Paraphrastæ, quem scimus, & alia præter Autoris mentem inseruisse. Moderatior est enim noster Historicus quàm ut sic atrociter insultasse putandus sit mortuo Princeipi, cujus bona malaque liberè, sed citra malignitatem in hâc Historiâ expresit. Magna & vera laus est Michaëlis Palæologi inter multa, quæ nec dissimulari nec probari possunt, perperàm facta, Pacem & concordiam Ecclesiarum indefesso ad extremum studio ursisse. Et meritò eum hac præcipuè re Ioanni Batatzæ præcelluisse Georgius Metochita affirmat Oratione prima Historicâ. Ait ibi eum magnâ spe generosæ indolis, eum curâ peculiari ad summa quæque educatum sub Ioanne Batatzâ, non parvo etiam ipsius Principis favore, Παῖς ὢν ἀριστοβυλίας καὶ ἀριστοπαιδείας καταξιωθεὶς ἀπ' *Cuncta eius re-ctissimè consulta optimaque acta imitando expressisse, καὶ ὁμοιοτρόπως γεγονέναι τῷ τούτῳ πλησιεπιμελήτῃ, & ad vivum expressam imaginem evasisse decorum illius.* Mox addit eundem Ioannem longè à Michaële superatum, præsertim eo quod quam ille solum cogitaverat, & mentione dumtaxat primâ informaverat, Ecclesiarum pacem, hic consilio, conatu, perseverantiâ denique peregit, & factam quoad in vitâ perstitit tenuit. Quare totis habenis albas idem Metochita eloquentiæ quadrigas in ejus laudes, velut in campum Rhetorum Marathonium admittit: Οὗτος, inquiens, ὁ κλεινὸς ἐν αὐτοκράτορσι Μιχαὴλ, ὃ μέγα τῆς ἑῴας καὶ ἑσπερίου λάξευμα ὄνομα, μᾶλλον δὲ τῆς εἰκυμενικῆς περιμερείας, ὃ φοβερὸν καὶ ἀγαπλεὲς θεοδρύλλημα· ὁ πίστει ὑποβειὰν ἀρέξας; ὁ θεμὸς τὸ πρὸς Θεὸν πεποίθησιν, ὃ ἀδίστακτος περ' ὅλον αὐτοῦ ὃ ζωσπυρον πρόβλημα τὸ εἰλικρινὲς πίστεως, ὃ ὅσα τῆς ἀμειώτου πίστεως ἀνώμολα πρὸς παντὸς ἔργου πρὸς παντὸς διανοήματος ὃ βουλεύματος ἐν παντὶ ἔργῳ τε ὃ ἡμέρᾳ, ἐν παντὶ τῷ καθεδλίως καὶ ἀναστῆναι, ὃ μέχρις αὐτοῦ τοῦ τυχόντος κινήματος ἢ βαδίσματος, ἢ ἀκάματος φρενὸς, ὁ μεγαλόνους ἀνδρώπος ὃ ὑφηνιοχος, ὁ μεγαλεργὸς, καὶ μεγαλεπιτόλος, ὃ Κομνηνοσυνὶς Παλαιολόγων βλάστος, καὶ σύμπαν ἀξιοθαύμαστος. *Inclytus in Imperatoribus Michael Magnum Orientalium & Occiduorum Tractuum nomen; aut potius quatuor Mundi Cardinum terror & Gloria. Pietate conflantissima, fiducia in Deum ardente pariter & immutabili. qui per totam vitam scopo illustri sibi proposito fidei syncerè, cuncta quæ ad hanc conducerent, quæ illam quomodocumque referrent, præ omni opere, cogitatione, consilio, omni modo, & tempore, sedendo, surgendo, in omni motu ac passu spectavit amplexusque est. Indefessa mens, magnorum homo sensuum, cælestis, magna operatus, ingentia conatus: Comnena mixtus stirpe Palæologorum Surculus, planè admiratione dignus.* Hæc ibi Georgius Metochita, quæ nos encomia laudati Autoris, Orthodoxi quippe Confessoris, qui tetrum à Schismaticis carcerem pro fide Apostolicâ Romanâ multis annis usque ad mortem invictâ constantiâ sustinuit, mortuo Imperatori nostro pro funebri laudatione impendimus; sic prout possumus ἀντισυμπληροῦντες *compensantes*, conviciorum plaustra, quæ passim in eum effundunt Græci Schismatici & Latini Hæretici, perfectam ab eo Ecclesiarum Orientalis cum Occiduâ conciliationem, livore satanico indignantes.

Pag.

Pag. 360. *Sigillum quod adhibere obſignando conſueverat. exprimebat autem id characterem formatum ex tribus figuris elementi Graeci* Γι. Codex Barbetinus formam effingit hujus characteris in hunc modum.

Præter eam porrò quam affert hîc Pachymeres hujus Γι triplicati rationem, ex divinâ prænotione exitûs Michaëlis Palæologi petitam, fuiſſe aliam oportuit in mente ipſi Michaëli, utique ignaro diei ac loci ſuæ mortis, cum eam ultrò ac libens aſſumpſit. Putarim equidem eum per iſtud tertiò repetitum Γι voluiſſe indicare id quod initio hujus Libri monuimus, eſſe ſe Palæologum non ex Patre ſolùm, ſed etiam ex Matre, ac propterea majori litera Γι in medio poſita ſeipſum repræſentaſſe, alijs duabus à dextrâ & ſiniſtra parentem utrumque ſignificantibus. Nam Palæologum ſignificare iſta Γι, indicat litera A in ventre medij poſita.

OMISSA IN HOC LIB. II. OBSERV. PACHYMER.

Pag. 461. poſt verſum 4.

Pag. 233. Εἰς ἀξεπούσιον τε καὶ πλεῖ τῆς ἐλλεμμιάκων δοσπλήρωσιν. Agit de centum Libris auri (nam Vaticanus diſertè habet ἑκατὸν λίτρας χρυσοῦ) quas Blemmidæ teſtamento legabat Monaſterio in quo degebat, εἰς ἀξεπούσιον: quæ tamen ſumma poſt ejus mortem, nulla ratione teſtamenti habita, προσανεθῆ τῇ μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, εἰ ἀξεπούσιον, ut paulò inferiùs dicitur hoc eodem capite. Qua notione uſurparet Pachymeres in his duobus locis vocem, ἀξεπούσιος, quærenti mihi occurrit Heſychius qui πλεονασμὸν eâ interpretatur. Nam in ejus Lexico ſic legimus hodiè: ἀξεπούσιος πλεονασμὸς κτῆσις, fortè aliàs legebatur πλεονασμὸς κτήσεως, abundantia poſſeſſionis. Novum bonum accedens ad priùs parta, & augmentum ſuperveniens poſſeſſioni antiquæ: velut adventitium peculium veteri Patrimonio ſuperadditum. Id eruditè vulgatus Interpres Epheſ. 1. 14. expreſſit vocabulo *acquiſitionis*. quod ibi κυρίως, *in ſtricta proprietate*, ſumendum, ut ſonet quidpiam ſuperadjunctum antea quaſitis. Quare ſruſtra argutatur Novator Interpres, & qui eum laudat Henricus Stephanus in Theſauro græcæ linguæ, dum inſtincti uterque libidine calumniandi veterem uſu Eccleſiæ probatam novi Teſtamenti verſionem, contendunt ἀξεπούσιον illo Apoſtoli loco ſonare *aſſertionem*, ſive *vindicationem*, quod quàm ſit ineptum patebit ex conſideratione verborum Sancti Pauli. ſunt autem hæc: Ὅς ἐστιν ἀρραβὼν τῆς κληρονομίας ἡμῶν εἰς ἀπολύτρωσιν τῆς ἀξεπουσίου. quæ ſic vulgatus vertit: *Qui* (nimirùm Spiritus Sanctus) *eſt pignus hereditatis noſtræ in redemptionem acquiſitionis*. Nempe, ut enarrat Chryſoſtomus hunc locũ, his qui fidem & caritatem habent, jam nunc datur jus ad hereditatem, cujus repræſentatur pignus & arrha: quin & ejus quaſi ſubſtantia confertur infuſione gratiæ habitualis, qua conſtituimur Filij Dei. Deſunt tamen nobis adhuc multa ut perveniamus ad perfectionem ſperatæ felicitatis. Gratia igitur habitualis κληρονομίας hereditatis vocabulo ſignatur: Dona autem nondum habita neceſſaria perducendis nobis ad finem ultimum conſummatæ beatitudinis, ἀξεπουσίου *acquiſitionis* indicantur verbo. Iſta dona velut in aliena manu poſita redimenda nobis ſunt, hoc eſt emerenda & impetranda bonis operibus & precibus. ne autem deſperemus ea impetrare ac promereri nos poſſe, datur nobis eorum præſens pignus

Sanctus Spiritus, idemque efficaciſſimus adjutor ad operandum quod à nobis exigitur, ut plenam ſalutem aſſequamur. Iuxta hunc ſenſum quàm rectè eohæreant verba Apoſtoli videt profectò prudens Lector; ſimulque intelligit quam nullam commodam ſententiam efficiat Genevenſis expoſitio. quæ eſt enim *redemptio aſſertionis aut vindicationis*? At *acquiſitionis*, hoc eſt, rei nondum poſſeſſæ adjungendæ ad id quod jam habemus, facilè quivis perſpicit fieri *redemptionem* poſſe: hoc eſt, parari eam & quaſi emi perſoluto pretio idoneo. Certè Latinis Scriptoribus primæ Claſſis *acquirendi* verbum hanc ipſam quam expoſuimus notionem habet augmenti & additionis ſuper priùs poſſeſſa cumulatæ. Cic. epiſt. 7. lib. 3. *Poſtea verò quàm ita accepi, ita geſſi imperia maxima, ut mihi nihil neque ad honorem, neque ad gloriam acquirendum putarem.* Idem in Catilin. *Nam mihi quidem ipſi quid eſt, quod iam ad vitæ fructum poſſit acquiri.* ut ſimilia omittam multa paſsim obvia. Hæc ſatis ſunt ad evincendum contra cavillationes Novatorum, Veterem Interpretem vulgatum non potuiſſe meliùs exprimere vim græcæ vocis περιποιησις quàm ei, ut fecit, opponendo vocabulum *acquiſitio*: nec nos quod noſter hoc loco Hiſtoricus εἰς περιποιησιν attributum dicit, malè declaraſſe verbis illis, *in augmentum fundationis* &c.

FINIS NOTARVM.

PETRI

PETRI POSSINI
E SOCIETATE IESV
OBSERVATIONVM PACHYMERIANARVM
LIBER III.

Quæ ad Tempora, & Chronologiam pertinent, tractans.

CAPVT I.

De Nominibus Mensium à Pachymere usurpatis.

QVAE noster Historicus, præter morem usumque cæterorum, in mensibus appellandis novat; ea etsi videri poterant ad Grammaticam pertinere rationem; hîc tamen exponenda potiùs, quàm in Glossario putavi; quia errorem in Chronologiâ obtrudere Lectori poterant nisi de ijs præmoneretur. Cum enim quis, exempli gratia, legeret: inauguratum Imperatorem Michaëlem Neomeniâ Hecatombæonis, vix posset, veris ac vulgatis præoccupatus notionibus, aliud animo subijcere; quàm Iunij aut Iulij mensis id Kalendis factum. Atqui erraret ita credens toto Cœlo: & Brumam in Solstitium æstivum, Ianuarium in Quintilem temerè transferret. Ediserator hîc igitur in limine Pachymeriana Nomenclatio mensium, ne qua cuipiam in hoc genere hallucinatio obrepat.

ΕΚΑΤΟΜΒΑΙΩΝ.

Lib. II. Cap. IV. Τότε δ' ἡ χυρία παρῆν, ὅπως ἐν ὡς ἐξέβη ἑκατομβαιὼν καὶ νεμηνία. In margine utriusque Codicis B. & A. notatur Ἰανουάριος. quod solum in contextu Vatic. exprimit. idemque constanter observatur ubicumque aliàs ἑκατομβαιὼν nomen ponitur. ἑκατομβαιὼν vocabulum antiquum est primi mensis in anno attico ab hecatombis sive sacrificijs centum boum, quæ auspicandis anni novi Kalendis solemni ritu fiebant, deductum: Verus in Cœli ratione situs hujus mensis, ut fusè demonstrat doctissimus Petavius totâ descriptione Anni attici, præsertim capite xi. lib. I. de doctrinâ Temporum, fuit circa Θερινὰς τροπάς, *Solstitium æstivum*. Vnde Græci Autores Classici, qui res Romanas tractarunt, hecatombæonem cum mense Iuliani anni Iunio ferè comparant: Ianuario autem Iuliano potiùs Gamelionem opponunt. Recentiores autem expeditiùs Romana nomina græcis literis exprimunt, Ἰανουάριος, Φεβρουάριος, Μάρτιος, & sic de cæteris scribentes. Nam alioqui Græci menses Lunares, exactè respondere Iulianis minimè Lunaribus nequeunt. Nostro tamen Pachymeri visum est, nulli tritam Veterum aut Iuniorum viam insistere. ac cum ferè cæteri ἑκατομβαιὼν voce Iunium aut Iulium designent; ipsi libuit id nomen Ianuario tribuere. in quo satis apparet quam rationem sit secutus. quia enim primum anni Attici mensem ἑκατομβαιὼνα sciebat dictum, isto quoque vocabulo fas

sibi

ſibi putavit primum item Romani anni menſem appellare, parùm curatò diſcrimine tempeſtatum. Ac ſimilem in aliorum etiam nomenclaturâ menſium licentiam uſurpans, implicuerat Lectores ſuos ambiguitate perincommodâ, niſi ejus Librarij ſuccurriſſent, notando ſerè ubique in orâ marginis vero nomine menſis indicati.

ΑΗΝΑΙΩΝ.

Lib. IV. Cap. XXV. Ἐπὶ τῷ γοῦν τὸν μῆνα λεναιῶνα καὶ Δηλιέα. In margine amborum optimorum Codd. B. & A. & in contextu V. Φεβρουάριον ſcribitur: Ac res ipſa loquitur Februarium hîc ſignari, cujus die ſecundâ feſtum Ὑπαπάντης (quod Purificationem Beatæ Deiparæ Latini dicimus) celebrari manifeſtum eſt. de hoc autem Feſto hîc noſter agit nominatim. Vnde autem in mentem ipſi venerit Februarium Λεναιῶνα vocare, difficilis conjectura eſt; neq; enim ullus Atticorũ vulgò memoratorũ ac ne Macedonicorum quidem, Bithynicorum, Pythicorũ aut omninò ullius græcè locutæ gentis menſiũ hoc nomen, quod ſciam, fuit. Scribit quidem Petavius lib. 1. de Doct. Temp. cap. 34. Βυκάτιον Beotorum primum menſem Λεναιῶνα vocari ab Heſychio. Verùm, quod Viri ſummi pace dixerim, id apud Heſychium non lego, loco quem ipſe citavit, verbo ſcilicet Λεναῖον, ubi contra ſic ſcriptum extat: Λεναῖον μῆν. οὕτινα τῶν μηνῶν Βοιωτοὶ οὕτω καλοῦσιν. ἀναζεῖ δὲ ὁ Πλούταρχος Βυκάτιον καὶ γὰρ ψυχρός ἐστιν. ἔνιοι δὲ τὸν Ἑρμαῖον, ὡς μετὰ Βυκάτιόν ἐστιν. καὶ γὰρ Ἀθηναῖοι τελοῦσι τῷ Λεναίων ἑορτὴν ἐν ἀπύῳ ἄγροντι. Hoc eſt: *Lenæon menſis. nullum menſium Bæoti ſic appellant. Indicat autem Plutarchus Bucatium. nam & frigidus eſt. Aliqui verò Hermæum qui poſt Bucatium eſt. Etenim Athenienſes Lenæorum feſtum in ipſo agunt.* Hunc locum Heſychij deſcripſi, quia ex illo ſuſpicor oblatam occaſionem Pachymeri, Lenæona Februarium vocandi. Nimirùm, cum inde noſter didiciſſet ſecundum Thebæorum menſem qui Bucatium anni Thebani caput ſtatim ſequitur, & Ἑρμαῖος *Hermæus* nomen habet, aliquibus videri Lenæonis quoque verbo deſignatum, idcirco quod circa tempus ſecundi menſis Bœotorum Athenienſes Lenæorum Feſtum agerent, putavit eruditè ſe facturum ſi anſam ex eo arriperet ſecundi Romanorum menſis eodem Lenæonis vocabulo ſignandi. Hæc ſcripſeram cum incidi in locum Harpocrationis ubi in Diagrammate menſium Atticorum Romanorumque, Λεναιὼν ὁ καὶ ποσιδεών, è regione opponitur Φεβρουαρίῳ. Id ſecutum hoc loco noſtrum credibilius eſt.

ΚΡΟΝΙΟΣ.

Conſtanter hoc nomine Pachymeres Martium menſem indigitat. Nam lib. iii. cap. xxviii. ubi ſic ſcriptum eſt: τῷ δ' ὑστέρῳ ἔτει μηνὸς κρονίου, τῷ θείαν ἡμέραν τῆς νηστείας πληρώσαντι, uterque Codex B. & A. è regione vocis κρονίου in margine annotat Μαρτίου. & jejunij Quadragenarij mentio in eum menſem incurrentis planè Martij characterem habet. Præterea lib. v. cap. vii. ad ea verba: κρονίου μηνὸς ἐνεστῶτος, uterque Codex ad oram libri Μαρτίου clarè nominat. Vatic. quoque de more Μαρτίου pro κρονίου in contextu collocat. Quod item facit cap. xxi. libri ejuſdem v. ubi hæc aliorum Codicum verba κρονίου ἀρχομένου μηνὸς, ipſe reddit Μαρτίου ἀρχομένου μηνὸς. Vt dubitandi locus non ſuperſit quin Martius menſis in hâc Hiſtoria dicatur κρόνιος. Sed quàm manifeſtum factum, tam' obſcura facti cauſa eſt. quid enim veriſimile comminiſcamur cur primus & unus Pachymeres vocem κρόνιος in ignotiſſima Priſcis juxta Recentibuſque notione uſurpaverit? Dum aliud opportunius ſagax Lector expediet, ego ſuſpicabar noſtrum cum fortè vidiſſet in Harpocrationis Diagrammate menſium ſuperius laudato Hecatombæoni pro Synonymo Cronium apponi, & aliunde ſciret Martium olim fuiſſe primum anni Romani menſem, juxta illud tritiſſimum Tibulli.

Martis

Martis Romani feste venere Kalendæ
Exoriens nostris hic fuit annus Auis

Sed postea additis decimestri anno duobus mensibus, honorem ducendi annum Ianuario tributum, Pachymerem, inquam, hoc se nosse gestuentem ostentare, duobus mensibus quasi de Primatu certantibus in Romano anno, vocabula duo divisisse quę Attici anni primo mensi convenirent. Diagramma illud semel hîc describere tanti visum est:

ONOMATA MHNΩN KATA AΘHNAIOYΣ.

Ἑκατομβαιών, ὁ καὶ Κρόνιος	ὁ Σκιροφοριών
Μεταγειτνιών	ὁ Ὁπαδούριος
Πυανεψιών	ὁ Δαισίμιος
Μαιμακτηριών	ὁ Ἰανουάριος
Ποσειδεών ὁ καὶ Ληναιών	ὁ Φεβρουάριος
Γαμηλιών	ὁ Μάρτιος
Ἀνθεστηριών	ὁ Ἀπρίλλιος
Ἐλαφηβολιών	ὁ Μάϊος
Μουνυχιών	ὁ Ἰούνιος
Θαργηλιών	ὁ Ἰούλιος
Σκιροφοριών	ὁ Αὔγουστος

BOHΔPOMIΩN.

Lib. IV. Cap. III. Τὸν τρίτον βοηδρομιῶνος ἐσεμήνε. uterque Cod. B. & A. in orâ libri Ἀπριλλίου. Vatic, τὸν τρίτον Ἀπριλλίου ἀρχόμενος. Boëdromionem tertium fuisse mensem in anno Attico demonstrat Petavius lib. 1. de Doct. Temp. cap. 11. testimonijs Aristotelis, Theophrasti & Plinij. Sed eum tertium locum jam occupâsset Pachymeris judicio Cronius, quartum illi assignavit, aut aliud est secutus quod nos latet. De re ipsa constat, hîc Iuliani anni Aprilem intelligi, cum describatur Festum ἀναθήσεων dictum, Iejunio verno celebrari solitum, Sabbato videlicet quintæ Hebdomadæ Quadragesimæ, ut ostendimus in Glossario verbo ἀναθήσεις. quo die Pascha illo anno fuerit, & consequenter in quem Aprilis res hîc narrata inciderit; dicemus infra, ubi de characteribus Chronologicis hujus Historiæ agetur.

ΓΤΑΝΕΨΙΩΝ.

Lib. V. Cap. XXIV. Ὁ Βάκχος ἀκεσᾷ μὲν καὶ ἕκτῃ Πυανεψιῶνος, καὶ τὴν ἑορτὴν τῶν Ἀγίων Πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ, Παζιδιάχης παρεβάλετο. E regione vocis Πυανεψιῶνος Codd. B. & A. habent Μαΐου. quod V. de more in contextum recipit. Nec dubium relinquitur ex charactere mox expresso Festi instantis Pentecostes, ut inferiùs demonstrabimus, quin Majus hîc mensis indicetur. Vnde corrigendum videtur quod lib. iv. cap. viii. scribitur πυανεπῶνος· est enim ibi in margine vox Μαΐου, antiquâ manu; cui glossema recentioris manus subjungitur, μεταγειτνιῶνος. Res porrò ipsa & loci sententia, ut lib. iii. Observationum cap. v. clarè demonstramus, omninò Majum exigit.

MAIMAKTHPIΩN.

Lib. V. Cap. XXIV. Διωρᾷ δὲ μαιμακτηριῶνος τῇ ὀκτώσῃ κυριακῇ ὀπτασίμῳ ἡμέρᾳ τῶν πεντηκοστῶν. In margine duo Codd. Ἰούνιος. tertius ut solet id nomen contextui inserit. Nec Festum Pentecostes in secundam illo anno Iunij incidens, ut suo loco docebimus, dubium relinquit, quin Iunius Pachymeri μαιμακτηριὼν sit. Ὃ ὅπερ tenemus ὃ δεῖν, ut in cæteris, quærendum. Davi enim sumus non Oedipi.

ANΘE-

ΑΝΘΕΣΤΗΡΙΩΝ.

Lib. IV. Cap. XVI. Γαμηλιῶνι μὲν τότε καὶ ἑκοστὴν ἕνδην ὁ ἀνθεστηριών. E regione in margine Γαλιῶν. V. id solùm in contextu habet. Antea lib. ii. cap. xxvii. ἑορτὴ τῆς θεομήτορος Ἄννης μηνὸς ἀνθεστηριῶνος. Rursus lib. vi. cap. xxiv. τότε Τίτου δωδεκάτη ἀνθεστηριῶνος μηνός. ntrobique Codd. de more Γαλιῶν annotant. Augusti mensis Pachymerianum nomen in hâc Historiâ, quod meminerim, non extat.

ΓΑΜΗΛΙΩΝ.

Lib. V. Cap. XX. Εἶτ' οὖν ξυλοφόρῃ γαμηλιῶνος μηνός. Codd. B. & A. è regione adscribunt Σεπτεμβρίου, silente præter morem V. qui hoc comma transilit. Antea lib. iv. cap. xxi. Μηνὶ δὲ ἐφεστηκότι τότε Γαμηλιῶνι, ἥτις δὴ καὶ τῆς τιμίου σταυροῦ ἑορτή. Festum Exaltationis S. Crucis 14. Septembris etiam à Græcis celebratum. Consueta & ibi Codd. admonent. sed satis ex Festi mentione intelligitur September.

ΕΛΑΦΗΒΟΛΙΩΝ.

Lib. V. Cap. XX. Ἐπεφάπτετο μὲν οὖν τοῦτο ἐλαφηβολιῶνος ἕκτη μηνός. Suggerunt ut solent, Codd. B. & A. in margine Latinum mensis nomen Octobrem, quem & ipse locus per se indicat, cum in eo affirmetur præcedentem ἀμέσους mensem fuisse Gamelionem, quem certò vidimus Septembrem esse.

ΜΟΥΝΥΧΙΩΝ,

Lib. IV. Cap. XXIX. Καὶ αὖθις τῷ ὑπότου ἔτους, μηνὸς μουνυχιῶνος ὀγδόῃ. Codd. B. & A. μουνυχιῶνος glossema solitum adscribunt, Romanum mensis ejus vocabulum exprimens, Νοεμβρίου *Novembris*. Quod verò initium id fuisse anni verba illa, ὑπότου ἔτους, indicant, referendum ad Indictionem, quæ peculiare anni principium ducebat à Septembri, cum alioqui civilis anni caput in Kal. Ianuarijs fixum esset.

ΣΚΙΡΡΟΦΟΡΙΩΝ.

Nomen hoc apud Pachymerem ultimi mensis est Decembris. ut intelligitur ex verbis lib. iv. cap. xxiii. Ὁ Βασιλεὺς τῶν περβάλλεται μηνὸς σκιρροφοριῶνος ἑκοστῇ ὀγδόῃ ad marg. è regione in Cod. B. scribitur Δεκεμβρίου. uti & lib. vi. cap. xxxvi. ubi de Imperatore scribitur: θνήσκει δὲ σκιρροφοριῶνος ἑνδεκάτῃ in margine Δεκεμβρίου. quod utrobique V. in contextum recipit.

CAPVT II.

Initium Imperij Theodori Lascaris Iunioris, unde hæc Historia procedit, rationibus Chronologicis & Cælesti charactere demonstratur.

INon possumus ex opportuniori Epochâ hujus Historiæ caput ducere. quàm ex initio Principatûs Theodori Lascaris eo nomine secundi, Filij & successoris in Imperio Ioannis Ducæ, Batatzæ cognominati. Insigniora enim quæque de Michaële Palæologo adhuc privato hîc narrata, hoc Theodoro imperante contigerunt; cujus præmaturum obitum, statim ferè Michaëlis ejusdem in Imperium evectio excepit. Scio sub Ioanne quoque nonnihil ejus generis capite vii. libri i. memorari: verùm & id obiter insinuatum dumtaxat quasi prætextitur operi: & illud ipsum jure imputari Theodoro potuit tantú non imperanti, & apud parentem seniorẽ eo gratiæ ac potentiæ gradu nitenti, qualem par erat unigenito virilis adepto plenitudi-

tudinem ætatis, haud dubio ſucceſſori declarato. & jam nunc ſerè Collegæ tribui. Rectè igitur noſter initio modò laudati capitis vii. velut Hiſtoriam inde ſuam auſpicans ſcribit: Imperante Theodoro Laſcari poſt Patrem, Michaëlem Palæologum ſemper obnoxium affectati regni ſuſpicionibus fuiſſe: quo ex fonte malorum omnium, quæ tunc eſt paſſus, cauſæ fluxerint. Vt ergò limen quaſi præſtruamus Hiſtoriæ quam illuſtratum imus; ante omnia elaborandum nobis eſt in conſtituendo præcisè tempore, quo cepit Theodorus Laſcaris Iunior habenas Imperij tractare. Negligentiùs in hoc definiendo, & quaſi de ſuo nomine παχυμερέστερον videtur noſter Hiſtoricus defunctus. Sed habemus quos adhibeamus ſubſidio locupleres Autores duos Georgium Acropolitam & Nicephorum Gregoram: quorum prior accuratiſſimus, & præſens inſpector, quas narrat, rerũ, cap. 52. Hiſt. prioris pag. 56. Ed. Reg. ſic ſcribit: Ἐπ. Θνήσκει Βασιλεὺς Ἰωάννης τῷ υἱῷ αὐτοῦ Θεοδώρῳ τῷ βασιλεῦσαι καταλειπὼν τριάκοντα δὲ τρία ἔτη βιώσιμον. Τοσοῦτος γὰρ ὁ χρόνος ἀπὸ οὗπερ ἡ παρ' ἡμῖν βασιλεία ἐπύγχανε· χρόνῳ γὰρ τῇ παρ' ἡμῖν αὐκρήσῃ, καὶ ἡ ζωὴ πᾶσα ὁμοίως ξυνέδραμεν. Hoc eſt: *Obierat Ioannes Auguſtus, Filio ſuo Theodoro imperiũ relinquens annum agenti tertium & trigeſimum ætatis. vita enim eius tempora principatus paterni ſpatium æquabant: quòd fermè cum Patris acclamatione, ortus ipſius concurriſſet.* Hæc ille quę totidem verbis repetit in ſecundo Opere, cui *Chronicon compendiarium* titulus eſt; numero item 52. pag. 137. Ed. Reg. Nicephorus Gregoras lib. 3. pag. 24. Ed. Baſil. de Ioannis morte & Theodori ſucceſsione ſic habet: Ἦν τε ὃ ἔτος ὁπότε ἐτελεύτα, ἑξηκοστὸν· ὁπότε δ' αὖτος τὰ τῆς αὐτοκρατορίας ἐνεμεχείριζε σκῆπτρα, ἑβδομηκοστὸν ἤδη καὶ ἑκατόν· ὡς μόνα τὰ τῆς αὐτοκρατορίας αὐτῷ γενέσθαι ἔτη τρία καὶ ἑπτάκοντα· ὁπότε δὴ καὶ υἱὸς αὐτῷ, καὶ τῆς βασιλείας διάδοχος, Ἰωάννης Θεόδωρος. ἅμα τε γὰρ αὐτὸς ἐξ ὠδίνων εἰς φῶς παρήγετο μητρικῶν, καὶ ἅμα τὰ τῆς αὐτοκρατορίας σκῆπτρα ὁ πατὴρ λαβὼν ἐδείκνυτο. *Agebat autem annum, quando eſt mortuus* (Ioannes) *ſexageſimum ætatis: quando verò Sceptra Imperij in manus ſumpſit, ſeptimum iam & vigeſimũ ut ſoli eius Imperij numerentur anni tres & triginta. quot tunc vita filius eius & ſucceſſor in Principatu explebat Theodorus. ſimul enim hic materno partu in lucem prodiit, ſimul Pater ipſius Imperij recens accepti moderari Sceptra ceperat.* Ita Gregoras: qui mox adjungit Theodorum haud aſſumptum in conſortium Imperij à Patre adhuc vivente ob cauſas quas ibi memorat, conſenſu Procerum & Exercitûs Imperatorem fuiſſe ſalutatum.

II. Neuter horum præcisè annum expreſſit in Aerâ Græcis vulgari, quo mors Ioannis & Theodori ſucceſſio contigit. Verùm Georgius Acropolita eum initio ſuę Hiſtoriæ expugnationem Cõſtantinopoleos à Latinis inſignierit anno Mundi 6711. & tempora inde diligenter numeraverit, facultatem offert certo inveſtigandi annum quem quærimus, obitu Ioannis, inauguratione Theodori, notabilẽ. Scribit is cap. iv. ſuę hiſt. pag. 4. Edit. Reg. in hunc modũ. Ἐάλω δὲ τότε (Λατίνων) ἡ Κωνσταντίνου, ἔτους μὲν ὄντος ἀπὸ γενέσεως κόσμου ,ςψια, ἰνδ. Α' τοῦλίου ἀγούστου. τῷ γὰρ ἕκτῃ Μαΐου ὄντος τῇ πόλει προσέμειξαν· ἐν ἴνδεκα δὲ μησὶ Ῥωμαίοις γενέσθαι τὴν πόρησιν. *Capta ab ijs* (Latinis) *Conſtantinopolis eſt; Anno ab Orbe condito 6711. die 12. Aprilis. Anno quippe 10. menſe Maio admoverunt ſe Civitati. undecim verò poſt menſibus direptionem fieri contigit.* Anni Aeræ Græcorum, ut inter peritos convenit, reducuntur ad annos Aeræ Chriſti vulgaris, ſubtractione annorum 5508. Tot enim præceſſiſſe Mundi annos expletos Græci putant ante Kalendas Ianuarias proximè ſecutas Chriſti Domini Natalem diem. Ex hac methodo conficitur expugnatam à Latinis Conſtantinopolim Anno Chriſti 1203. duodecimâ Aprilis. Duos inde ferè annos ἀναρχία. & rerum confuſio miſerrima inter Græcos fuit. quibus exactis, acclamatur Imperator Theodorus Laſcaris Gener Iſaacij Angeli, & à Michaële Autoriano Patriarchâ ritè coronatur. Georgius Acropolita cap. 6. Δύο γοῦν ἐβεβασιλεύκεσαν ἐκ τοῦτου, καὶ ὡς Δεσπότης ἐβοᾶτο πάντων φημιζομένῳ τῷ Λασκάρει, ἐκεῖ Ῥωμαίων γένος καὶ Νίκαιαν ἀπὸ ἐδεφρεῶν αἰδοῖ καὶ τῷ λογάδων τῆς Ἐκκλησίας, οὐ φῦς τοῦτον ἐβρίζε, ὅπως Βασιλεὺς φημισθείη ὁ Δεσπότης

Θεόδωρος. Paulò post: Ψηφίζεται ὧν Πατριάρχης Μιχαὴλ ὁ Αὐτωριανὸς..... ὃς καὶ Διοπτήλῳ Θεόδωρος τῷ βασιλικῷ λαδήματι ἐταφίασεν. Hæc ibi. contigisse oportet electionem & evectionem Theodori Anno Christi 1205. circa mensem Aprilem. Inde ineunt ejus Imperij anni, quos idem Acropolita octodecim numerat pag. 17. sic scribens: ὡῶ δὲ ὁ Βασιλεὺς Θεόδωρος ὁ Λάσκαρις, ὅπου ὁ πλοῦς ἔσχε τὸ τέλος, τὸν μὲν πεντηκοστὸν ἐκόντα πάντα ἐτῶν ὑπερῆκεν, ἐλαττῶν δὲ τὸν πεντηκοστόν. βασιλεύσας ἐν τούτῳ ἔτη ιη. Hoc est: *Erat autem Imperator Theodorus Lascaris, quando vivendi finem fecit, ætatis quidem annorum supra quadraginta quinque; minor tamen quinquagenario. Ex his annos octodecim imperando exegerat.* Ita ibi. Iam si mille ducentis quinque Aeræ Christianæ annis, alios octodecim adjungimus, efficiemus Annum Christi 1223. quo currente contigerit mors Theodori Lascaris, & Generi ejus Ioannis Ducæ Batatzæ successio in ejus locum. ita ut idem annus utrique communis fuerit.

III. De Ioannis porrò Ducæ Principatûs, & vitæ sparso sic refert idem diligentissimus Scriptor Aeropolita, Histor. pag. 56. καταλαμβάνει ὁ Νύμφαιον, καὶ ἐν μὲν τοῖς βασιλικοῖς οὐκ ἀπῆλθεν οἰκήμασιν· ἐν δὲ τοῖς ἐξω τῆς χώρας βασιλείοις κήποις τὰς αὐκτορικὰς πύλας ἐνιδρύσατο. ἔνθα καὶ ὁ χρεὼν ἐλαθύρησε τρίτῃ Καλανδῶν Νοεμβρίου, ἐξηκοντα καὶ δύο, ὡς ὅ τε τὰ ἐκείνου ἀκριβέστερον εἰδότες, ἔφασαν, ἔτη βιώσας, ὧν τριάκοντα καὶ τρία βασιλεύσας. Hoc est: *Pervenit Nymphæum, nec ibi tamen in ædes imperatorias divertit; sed in suburbanis regijs hortis Augustale fixit. ubi & naturæ debitum exolvit, tertio Kalendas Novembris, cum vixisset annos (ut peritiores rerum eius tradunt) sexaginta duos, ex quibus tres & triginta in Imperio transegit.* Sic ibi. Addantur ergò Anno Christi 1223. illo ipso annumerato, 33. Imperij Ioannis, conficitur annus Christi 1255. cujus sub finem Octobris, idem Ioannes diem obierit. De successione porrò Theodori materno nomine dicti Lascaris, in Patris Ioānis Ducæ Batatzæ Imperium, ex Gregorâ itemque Acropolita habemus, acclamatum eum quidem à Proceribus & Exercitu Imperatorem statim post Patris obitum, inauguratum tamen in Ecclesiâ solemni ritu seriùs fuisse; propterea quod Patriarcha qui ceremoniam perageret nullus tum erat. Etenim ut Acropolita scribit pag. 57. Πέφθακε ὁ Πατριάρχης Μανουὴλ μικρόν τι τῷ Βασιλέως Γεωργίου προτελευτῆσαι. *Manuel Patriarcha paulò ante Ioannis Augusti mortem decesserat.* Aceesserunt deliberationis in quærendo digno morę, & post designationem Nicephori Blemmidæ, hujus recusatio: sub hanc consultatio nova; & post multos singillatim expensos qui varijs de causis non placuerunt novo Principi, electio Monachi Arsenij, evocatioque ex Monasterio sito ad Apolloniadis lacum, inde hujus sacrorum Ordinum expertis, initiatio per gradus à Diaconatu ad Patriarchatum una hebdomade deproperata. Hæc facilè totum Novembrem partemque Decembris tenuerunt. itaut Coronario solemnis novi Augusti per novum Patriarcham ritè perpetrari vix potuerit ante festa Natalitia, & credibile est ipso Christi Natali, quo die auspicatior reperiri alius nequiret; sacram istam ceremoniam peractam.

IV. His ita positis, quæ partim certissima, diserta testificatione Acropolitæ tunc viventis & præsentis, ac Gregoræ compertissima ex recenti memoriâ scribentis; partim, quod attinet ad circumstantiam diei Christi Natalis ad Theodori coronationem electi, in silentio Scriptorum, ex serie naturali rerum, verisimillima sunt, offert nobis quidam alioqui perintricatus, & obscurus Pachymeris nostri locus, occasionem minimè spernendam insigniendi lucuento cœlesti charactere frontem hanc ipsam, & quasi capitalem epocham hujus quam edimus Historiæ. Ponit Autor noster lib. 1. cap. 13. hæc ipsa planè verba, de quadam Eclipsi Solis quæ Theodori præmaturum obitum præsagierit: ὃ δὴ καὶ προσημαίνει τι σημεῖον. ἥλιος γὰρ ἐκλελοίπει ἐφ' ὥραν πρίτην τῆς ἕκτης ἡμέρας, καὶ βαθὺ σκότος ὃ πᾶν κατελάμφει· ὥστε καὶ ἄστρα φανῆναι κατ' οὐρανόν. καὶ δὴ ἀστράζει καὶ πρὸ ὥρας ἀπὸ βασιλικῶν μὲν καὶ ἡμιθεὶς καὶ ἔσφρεις &c. Hæc ad verbum scrupulosissima fide sic latinè sonant. *Quod & præsignificavit*

cavit signum quoddam. Sol enim defecerat ad horam tertiam sextæ diei, & densæ tenebræ cuncta comprehenderant. adeo ut apparerent stellæ per cælum. Itaque præripitur acerba morte vir regiè quidem & natus & educatus &c. Hæc in Excerpta sua Pachymeriana congerens Vvolfius, sic effert: *Sub obitum Theodori Lascaris sexto die Sol per horam obscuratus est, tenebræque operuerunt omnia, adeo ut stellæ in cælo apparerent.* Henricus Spondanus in continuatione Annalium Baronij ad ann. 1259. num. 13. scribit: sub obitum Theodori Lascaris Iunioris: *Solem per horam obscuratum esse, itaut stellæ apparerent.* Sumpsit id nimirùm ex Vvolfio. Odoricus Rainaldus num. 54. an. 1259: mortem Theodori referens, ejusdem meminit Eclipsis, quam sexto ab ejus obitu die contigisse ait, Antorem laudans Pachymerem. ait hic, licet diei sextæ meminerit; haud tamen eam numerandam dixit ab obitu Theodori; sed potiùs indicavit contrarium, eo ipso quòd præsignificatam illâ Eclipsi Theodori mortem asserit; ad quod necesse fuit Eclipsim morte fuisse priorem. Errandi occasionem Viris hisce magnis Pachymeres præbuit, perfunctoriè ac perplexè deliquium istud Solis memorans, sine certa anni, mensis, diei, ut in his assolet, indicatione, quinetiam alieno id loco referens, & justam objiciens legenti causam opinandi, illud paucis diebus antequam Theodorus moreretur visum. cum aliunde compertum sit, nullam toto illo anno 1259. quo certo constat obiisse Theodorum, Solis Eclipsim Nicææ aut locis finitimis videri potuisse. Quare non immeritò Sethus Calvisius in Chronologia Anno Christi 1255. Volfiana Pachymeris Excerpta falsi arguit, quæ reprehensio etsi, ut modo fatebar, ipsum amplectitur Pachymerem, tamen, ne injustè simus, partem ejus ipsi quoque suam debemus Vvolfio aspergere, qui *sub obitum Theodori* defeciisse Solem de suo adjecit, cum id Pachymeres non scripserit. Nam quod ex occasione obitûs Theodori meminerit istiusmodi Eclipsis, quis non videt quàm infirmum argumentum sit opinandi eam tunc visam?

V. Ego verò dum cæteram indolem lucifugæ cujusdam, ambagiosæ ac *νυκτοδαιμονώσης* (ut Gelliano & Aristophaneo verbis utar) Pachymerianæ dictionis cogito: dumque præterea mente amplexus simul cuncta quæ hîc referuntur singillatim expensa colligo; mihi videor animadvertere indicijs haud vanis: voluisse nostrum Historicum saltem obscurè innuere, si minùs clarè prædicare: deliquium solare, quod hoc loco memorat, longè ante hoc tempus, in quo narrando versatur, patratum & spectatum fuisse. Argumentum sic sentiendi primum sumo ex plusquam perfecto tempore quod in verbo bis affectat, non scribens ὁλοσέλασεν ἥλιος, sed ὁλοσελασίαι, & statim post πότος δ' ἦν κατέληφε; sed κατειλήφει. *Defecerat*, inquit, *Sol; non autem tunc defecit*: & tenebræ universa *obduxerant*, multò scilicet priùs; non autem *tunc obduxerunt*. Quod si quis quærat quanti temporis intervallum, hæc verbo indicata præcessio postulet, reputet quænam eventa præsignata fuisse isto portento Autor censeat. Satis fusè ac distinctè persecutus mala quæ Theodori principatum infestarunt; morbum propè continuû, suspiciones acres & miseras, aversionè Principum ab ipso; brevitatem spatij educendo in robustâ ætatem heredi locum negantem, præter cæteros tumultuosos motus rebellionum & bellorû toto illo nec pleno quadriennio semper undique coorientium, totum id infortuniorum textum relativo ὃ indigitavit Pahymeres dum scribit ὃ δὴ καὶ προσημαῖνε. *quod & præsignificavit* &c. Cum verò sit manifestum præsignificationem necessariò anteriorem esse re præsignificatâ, quis non intelligit oportuisse signum istud circa ipsa Imperij Theodori principia conspectum? Quid illa sextæ diei mentio; nonne evidenter exigit insignem aliquam unde numeretur epocham? Ea porrò cum Theodori mors esse non possit, quippe quæ præsignificari signo posteriùs edito nequierit; restat ut ejusdem solemnis inauguratio intelligenda sit, Natali, ut diximus, Christi, 25. Decembris die anni 1255. celebrata. Et commodùm ab istâ ipsâ die quæ sexta illuxit, trigesima Decembris illo eodem anno 1255. & feria fuit quinta, cû illo anno petiodi Iulianæ 5968. Cyclus Solis 4.

litera Dominicalis C. fuerit; die inquâ trigesima Decembris 6. à Coronatione Theodori, manu Arsenij Patriarchæ in Ecclesiâ factâ anno 1255. Eclipsis Solis visa Nicææ ingens est, eadem horâ quam notavit Pachymeres post meridiem tertiâ, cum tenebris densissimis toto aëre, & apparitione Stellarum in Cœlo, ut patet ex ejus deliquij exactissimis calculis quos sequenti mox capite dabimus. Totam hanc conjecturâ ac ratiocinationem eò pluris facio quod mei ingenij non est. Cum enim dissisus facultati meæ, viros duos mihi amicissimos & astronomiæ peritissimos de hac Eclipsi consuluissem, Ioannem Baptistam Ricciolum & Iacobum Grantami, ambo convenerunt in affirmando, nullam anno Christi 1259. quo est Theodorus Iunior Lascaris mortuus, Solis Eclipsim qualem Pachymeres describit spectari Nicææ potuisse. Alter verò illorum Iacobus Grantami, benignissimo mihi gratificandi studio totam intricatissimi hujus loci perplexitatem insigni, meâ causâ elucubrato, commentario explicuit: idipsum quod hîc compendio proposui uberiùs & accuratiùs adstruens. Id præclarum viri longè doctissimi; & de me supra quàm prædicare possim optimè meriti, Opus quale accepi eruditâ ipsius exaratum manu deinceps hîc adscribam.

CAPVT III.

IACOBI GRANTAMI E Societate IESV.

Dissertatio de Eclipsi Solis à Pachymere notata. Ad Petrum Possinum Eiusdem Societatis.

I ECLipsis Solis supra ex Pachymere descripta non minores in Historiâ temporum, & Astronomicis legibus tenebras parit, quàm dicitur in aëre obscuritatem fudisse, & lumen planè totum Solis extinxisse: Aër enim tecto à Luna Sole aliqua saltem Stellarum luce fulgebat, & quæ in terrâ gerebantur non omninò invisibilia, & intractabilia fiebant: descriptio autem illa sic obscurare videtur Historiam, ut nullam ei penitus fidei lucem, aut aspectum veritatis relinquat. Mors Imperatoris ponitur, anno in Autumnum vergente τῇ δ' ἀυτῇ χρόνῳ καιρὸς ὃ φθινοπωρινὸν ἀποκλίνοντος μετοπώρου ὃ ζωῶν ὁ Κομνηνὸς, prænuncia affigitur Solis defectio tanta, ut profundæ tenebræ omnia tegerent, & Stellæ in Cœlo lucentes apparerent, ὥδι ἐ κατασκότωσις μικρά τι σημαῖον. ὅλως γὰρ &c. ut supra. tempus quod assignatur sub horam tertiam diei sextæ ἐφ' ὥραν τρίτην τῆς ἕκτης ἡμέρας, tenebras magis, quàm lucem offundit, & dum terminos neque initiorum, neque finium præscribit narratio, tam liberum errandi locum facit, quàm docendæ veritati viam occludit.

II. Quamobrem, ut in his tenebris lux aliqua veritatis, si quæ insit, agnoscatur, ante omnia constituendum quo anno, & quo anni tempore vivendi finem fecerit Imperator is, de quo Pachymeres hîc agit. Facem præfert huic Historiæ obscuritati, Georgius Acropolita cap. 52. Autor accuratus, & nobilis, qui summa diligentia res sui temporis certis notis, quasi veris coloribus pari elegantiâ, ac fide depinxit.

Is ergò mortem duorum Imperatorum Ioannis Ducæ, & Theodori Lascaris filij ejus ita describit, ut annum, & anni mensem clarè exprimat. Ait enim de Ioanne, obijsse illum diem extremum 3. Kal. Octobris annos natum duos & sexaginta, ex quibus triginta tres regnaverat. Εἶτα, inquit, ideſt ad Nymphæum ubi Ioannes vitam finivit, καὶ ὃ χρὼν ἐλαττίζοντι ἕξτῃ Καλανδῶν Νοεμβρίου, ἑξήκοντα καὶ δύο, ὡς ὃ τὰ πάντ' ἀκριβέστερον εἰδὼς ἔφασκεν, ἔτη ζώσας, ἐξ ὧν ἑπτάκοντα καὶ ἕξ βεβασίλευκε. Idemque paulò post repetit de anno Regni 33. cum ait: Ἐπηνέκει μὲν ὁ Βασιλεὺς

Ἰωάννης

Ἰωάννης τῷ υἱῷ αὐτοῦ Θεοδώρῳ τῷ βασιλέως καταλελοιπὼς, ἔτη λ' καὶ ἓξ ἐπὶ ἑξακοσίοις καὶ χιλίοις. Τοῦτον δὲ ὁ χρόνος αὐτὸς ἐποίησε καὶ παντελῆ βασιλέως ἐπιγνῶναι.

III. Hic porrò 33. Imperij, & mortis Ioannis annus erat Christi 1255. ante receptam à Græcis anno 1261. Constantinopolim, sextus: ante mortem Theodori Ioannis filij, quartus, ut constat ex Ducâ Michaële Nepote Hist. cap. 2. & ex mox dicendis magis adhuc patebit.

De Theodoro verò idem Acropol. hæc habet Ib. c. 74 ἐνιαυτῷ μὲν ὕστερον ἑξαετῆ καὶ μῆνας ὀλίγους πάντας ἐπαυσεν αὐτοκρατορίας, τῷ Νοεμβρίῳ δὲ ἀρξάς, ἐν Λύγνῳ μὲν τὸ τέλος ἔσχηκε τῆς ζωῆς. Vbi manifestè & quartus annus Imperij nondum finitus, & initium Regni, mensis Novembri, & finis vitæ, Augustus exprimuntur; eaque totidem verbis idem Autor in Chronico cõpendiario repetit, quibus Niceph. Gregoras lib. 2. in fine omninò consentit in annis triginta tribus tum Imperij Patris, tum vitæ filij cũ Imperium à Patre susceperit; tum etiam in quatuor annis Imperij Theodori non integris, cum asserit eum lib. 3. cum trigesimum sextum vitę annum ageret, defunctum. Ἐκτῷ δὲ ἑξακοσιοστῷ ἀπὸ χιλιοστοῦ χρόνῳ ἀμαυροῦται νοῦς ἐπικείμενα τῷ βασιλεῖ χαλεπὰ καὶ ἔκφυτα, καὶ ὕπνοι φαίνονται φαντάτοι φορεῖται.

IV. Est ergò mortuus Ioannes Ducas anno Christi 1255. in fine Octobris, & Theodorus Lascaris ejus filius anno 1259. mense Augusto. quæ nota temporis rectè convenit cum eâ quam exprimit Pachymeres scribens: Theodorum Imperatorem vitam cum morte commutasse anno ad Autumnum inclinante.

Sed de Eclipsi Solis, & tanta, quanta à Pachymere describitur, vel eo anno, vel in morte Theodori; vel in Autumno factâ, Autor alius nullus meminit, & fieri ullam potuisse leges Astronomicæ non permittunt. Novilunia enim anni 1259. aut Ecliptica nulla fuere, aut non Constantinopoli, ac locis vicinis, & Autores Chronologi, & Annalium Scriptores, qui Solis Eclipsim pene totalem referunt ad annum Christi 1259. in morte Theodori, non Tabulas Astronomicas, sed Autorem Pachymerem sequuntur. Ita enim Odoricus Raynaldus ad annum Christi 1259. narrata Theodori morte in mense Augusto, ait paragrapho 54. *Sexto ab eius obitu die tradit Pachymerius insignem Solis defectionem fuisse, adeo ut unius horæ spatio densissima horrerent tenebræ, Stellæque in Cælo apparerent.* Ita Henricus Spondanus ad eundem annum; Ita alij, qui hujus defectionis meminere, Pachymeris autoritate se tectos putant sine alio examine; & errant, & alios in errorem inducunt.

Acutior alijs Sethus Calvisius in Chron. an. 1255. Pachymeris fragmẽta erroris arguit, quod eam Solis Eclipsim in obitu Theodori indicaverint, quo anno, & sequentibus nulla talis inveniatur, & eam putat accidisse in morte Ioannis Ducæ, post ejus obitum die 6. 30. Decembris.

Sic Calvisius, ex parte quidem verè, ut ab Autore in rebus Astronomicis benè versato, sed ex parte contra Historiæ veritatem manifestè pugnantia. Certum enim est jam paulò ante prolatum Pachymerem loqui de obitu Theodori in mense Augusto, anno; ut ipse ait, ad Autumnum inclinante; quò non quadrat mors Ioannis, quæ in 30. Octobris incurrit, ut etiam paulò superiùs docuimus. Deinde quid spectaret ad mortem Theodori, quam describit apertè Pachymeres, narratio tam accurata Eclipsis Solis factæ in morte Patris quatuor ferè ante annos, nulla alia Patris mentione habita, aut id exigente causâ rationabili? Quomodo denique eclipsis, quæ contigit 30. die Decembris dici potest accidisse sexto die post mortem Ioannis, qui vitæ diem extremum habuit 30. Octobris?

Hæc igitur Calvisij animadversio non tollit, aut minuit quæstionis difficultatem, Sed auget potius, & ita implicat, ut insolubilem facere videatur.

Sic igitur Pachymerem intelligendum arbitror, ut revera mortem Theodori describat, factamque verè asserat inclinante ad Autumnum anno, sed Eclipsim Solis designet, non quæ in obitu eiusdem Theodori facta sit, id enim textus non dicit; &

inepta

inepta ea esset ad præsignificationem, de qua in eo mentio est; sed quæ initio Imperij ejusdem Theodori, quasi prænuncia brevis & infelicis ejus Regni, quod non multò plus triennio stetit, & in continuis belli motibus, & morbi molestissimi sæpe repetitis gravissimis tentationibus actum, eum vita finitum est anno ætatis 36. nondum completo.

Quæ tamen cum non satis distinguat Pachymeres, & statim post descriptam mortem Theodori de illa Eclipsi sermonẽ inferat, nihil de initio Imperij significans, justam certè non aliud attendentibus erroris causam dedit. At si quis rem attentè consideraverit, & cum Historiâ illius temporis contulerit, in ijs tenebris lucem inveniet. Sic autem eam explico.

Theodorus vivendi finem fecit anno Christi 1259. mense Augusto. Historiæ totius hæc fides est; de qua dubitare non licet. Pachymeres id asserit, cum ait factum vergente in Autumnum anno, nempè inter Solstitium æstivum, & Aequinoctium autumnale. Theodorus initium regnandi fecit anno Christi 1255. Patre mortuo sub finem Octobris, non declarato Filio successore, qui ideo tardiùs electus, elevatus in clypeo, unctus, & coronatus est, tum propter diversa populi studia, tum ob Manuelis Patriarchę paulò ante mortui, desiderium, Nicephori in ejus locum electi modestiam in recusandâ dignitate, ac Arsenij tandem vocati ad ungendum, & coronandum Imperatorem longiorem morari, quæ omnia fusè describunt Nicephorus Gregoras initio libri 2. & Georgius Acropolita cap. 53. Theodorus statim initio Regni infestis bellis contra Bulgaros, & Thessalos usque ad vitæ exitum infeliciter occupatus est, difficillimis negotijs implicatus, suspicionibus, & humore melancholico ad quædam sua Majestate indigna etiam adversùs Aulicos dignitate, & fide erga eum præstantes, perpetranda adductus, vixit miserabiliter. Theodorus longa tandem macie confectus, toto corpore exangui, frustrà tentatis omnibus humanis remedijs, extra Regiam, in gravi luctu pœnitentiæ, & habitu religioso, dolens quod Christum deseruisset, Regno simul, & vitâ privatur in ætatis flore, anno tantùm sexto supra trigesimum, Imperij quarto. Theodorus vehementer anxius de fide, & amicitia Michaëlis Palæologi filiolum ad Imperij gubernacula ineptum sub hominis obscuri, & sub Patriarchæ tutelâ, ad invidiam dignitatis, quâ brevi dejectus est, relicto, testamentum condidit in gratiam Tutoris illius Muzalonis, quem Romanarum rerum Dominum constituebat, quoad Filius ad perfectam venisset ætatem, cum gravissimâ Procerum offensione, quam secuta est Imperij perturbatio, & in Michaëlis familiam transitio erudelissima. Fuit hic miserrimus Theodori Regni, & vitæ status, & luctuosa mortis conditio, quam breviùs Nicephorus, fusiùs Acropolita describit, qui eum Imperij Logotheta existeret, frequens Imperatori rarione officij aderat, & quæ præsens fieri videbat magnâ fide, & diligentiâ narrat.

VI. Hæc igitur voluit insinuare Pachymeres, cum scripsit infelicis Regni, & luctuosi obitûs Theodori prænunciam extitisse defectionem Solis horribilem, quæ sub initium Regni ejus facta est, hora tertia post meridiem, sexto die, videlicet post ejus coronationem, & unctionem solemnem.

Etenim, si conjecturæ non improbabili locus datur, videtur facta coronatio Theodori ipsâ solemni festivitate Nativitatis Christi Domini, sive ut ex luce diei celeberrimæ aditus ad Imperium clarior existeret, sive ut inde felicitatis augurium sumeret Imperator, quòd regnandi principium duceret ab eo tempore quo Christus initium vivendi fecisset: quo sanè modo, & ratione Gentes, & Ecclesiæ nobilissimæ anni exordium à Christi Natalibus auspicantur.

Vtut sit de ipsâ mente Imperatoris; certè ejus consilia non mediocriter turbare visa est defectio Solis tam insolens tam citò post ejus coronationem facta. Visa est enim juxtà Tabulas Astronomicas die 30. Decembris. Visa sereno Cœlo, prout innuitur ex notata ab Historico apparitione Stellarum. Visa horâ post meridiem

tertia

tertia, ante Solis occasum ferè integra luce defeciente, Stellis in Cœlo velut in profunda nocte toto crepusculi tempore, in densis terræ tenebris apparentibus. Visa insuper est sextâ die post Imperatoris coronationem, quo præcipue tempore de eo consilia, & omina futuri eventus, non sine multo in omnem partem sermone, agitabantur.

VII. Et hinc patet quam ob rem Pachymeres eam Eclipsim ut funestum Imperij portentum in ipso aditu, idest sextâ die post Theodori coronationem, considerandam dederit, ut quasi ex funereâ face præeunte, non diuturni Imperij malè ominosa significatio caperetur; qualis augurationis, & exemplum in vetustioribus Historicis Pachymeres non unum habuit: & recentiores quoque idem videmus imitatione celebrasse. Saltem dum ex officio referunt judicia vulgi hominum in tales ferè præsagitiones proni: quoties istius generis cœlestia portenta, sub Principatuum auspicia incurrunt.

Ex hoc sunt genere, quæ apud Iulium Capitolium in Gordiano Tertio leguntur. Vbi enim hunc cepisse imperare, retulit Historicus, statim adjungit: *Sed indicium non diu imperaturi Gordiani hoc fuit, quod Eclipsis Solis facta est, ut nox crederetur, neque sine luminibus accensis quidquam agi posset.* Ita ille, Solis defectionem innuens quæ anno Christi 237. 12. Aprilis Romæ visa, hodieque ex Tab. deprehenditur. Sextus item Aurelius Victor Anno Vrb. cond. 1062. cum narrasset Pacem inter Augustos Constantinum & Licinium factam, adscitis in consortium Imperij Cæsarum nomine utriusque liberis Crispo & Constantino Filijs Constantini, & Liciniano Filio Licinij, adjungit: *Quod equidem vix diuturnum, neque his qui assumebantur felix fore, defectu Solis fœdato ijsdem mensibus die patefactum.* contigit ea Eclipsis Anno Christi 317 20. Decembris. Ita etiam non ita veteri Patrum nostrorum memoria observant Historiæ Gallicæ Scriptores anno Christi 1544. quo natus est Franciscus Secundus Valesius, quarto post ejus nativitatem die horribilem Solis Eclipsim contigisse, eodemque anno tres Lunæ insignes defectiones visas, eaque prodigia magnum dedisse Astrologis judicandi & scribendi argumentum. Vnde natum ejusdem Principis emblema, tribus lilij floribus è terra emergentibus, Sole desuper, & Luna oppositis cum hac inscriptione. *Inter, Eclipses exortor.*

Sed jam tempus est demonstrandi positis ex arte Astronomicâ calculis quàm aptè ad id quod indicavimus tempus accidat istud indicatum à Pachymere deliquium Solare.

VIII. EPILOGISMVS

Defectionis Solis quæ contigit anno Christi 1255. 30. Decembris juxta Tabulas Rudolphinas Subsidiarias Kepleri ad Meridianum Nicænum in Bithynia revocatas.

Novilunium medium.

	D.	H.		
Decembris	29	15	18	45

Tempus proximæ Apogæitatis Solis.

	D.	H.		
Iunij	13	14	58	26
Intervallum à Novilunio medio	165	23	39	41
	S.	G.		
Motus intervallo respondens	5	13	0	32
Tollendus à loco Apogæi Solis	2	29	50	17
Primus locus Solis	9	16	49	45

Prima

Prima distantia Luminarium Sole longiùs progressio	0	5	32	20	

Tempus proximæ Apogæitatis Lunæ.

	D	H			
A prima die Ianuarij &c.	385	18	20	4	
Intervallum à Novilunio Medio	4	4	34	52	
Motus intervallo respondens	S.	G.			
Addendus	1	21	15	39	
Locus Apogæi Lunæ	7	20	1	46	
Primus locus Lunæ	9	11	17	25	
Tempus Prostaphæreticum addendum Novilunio medio, horę			11.	41.	55.

Novilunium verum.

	D.	H.		
Decembris	30	3	0	40
Correctio.				
	S.	G.		
Secundus locus Solis	9	16	52	43
Secunda distantia Luminarium Lunâ longiùs progressâ.			31	18
Tertius locus Solis	9	16	49	55
Secundus locus Lunæ	9	17	24	1
Secundum tempus prostaphæreticum tollendum		H 1	3	50
Tertius locus Lunę	9	16	49	55
Correctio tollit à Novilunio vero		1	3	50
Aequatio verò temporis			7	52

Novilunium verum correctum, & perfectè æquatum.

	D	H.		
Decembris	30	1	48	58

Tempus veræ Synodi in meridiano Tabularum.

	D.	H.			
Decembris die	30	1	48	58	post merid.
Ad meridianum Nicænum magis Orientalem		1	34	0	
Adde					
Vera Synodus Nicæa Decembris die	30	3	22	58	

Locus veræ Synodi.

	S.	G.		
	9	16	49	55
		Grad.		
Ejus Ascensio rectâ		228	16	0
		H		
Nicæa post meridiem		3	22	58
		G		
Quibus respondet in æquatione		50	43	0

Iis

Ijsque additis ad ascensionem rectam modò politam pro loco veræ Synodi, fit ascensio recta puncti culminantis eclipticæ, seu meridiei Nicææ		G. 338	59	0
Hujus ascensionis punctũ culminans sive meridies in ecliptică	S. 11	G. 7	15	36
Hujus puncti declinatio Australis		8	53	0
Addita elevationi Poli Nicææ		41	26	0
Dat distãtiam puncti culminãtis eclipticæ à vertice		50	19	0
Angulus eclipticæ & merid.		68	7	0
Distantia puncti culminantis eclipticæ à vera Synodo	S. 1	20	25	41

Puncto culminante magis Orientali; & in semicirculo ascendente. Ideoque nonagesimus Gradus eclipticæ, respectu Puncti culminantis, ponitur in Oriente; & Synodus in Occidentali quadrante eclipticæ fieri dicitur. Ex quibus fiunt & solvuntur Trianguli ZNC. & ZNS. In quibus G.

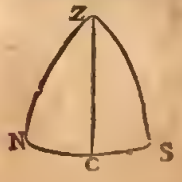

Ang. N.	90	0	0	
Ang. C.	68	7	0	
Latus C Z	50	19	0	
C S	50	25	41	
N Z	45	34	0	
N C	24	11	0	
N S	74	37	0	
S Z	79	18	0	Distãtia Lunę à vertice
Ang. S	46	37	0	Angulus Pallacticus.

Vnde nascuntur tres priores Parallaxes in Synodo verâ Nicææ.

Altitudinis	58	0
Latitudinis	42	58
Longitudinis	41	1

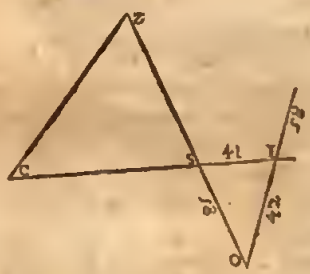

Primum tempus Parallacticum		H. 1	25	0	
Adde ad veram Synodum	30	3	22	58	
Quia fit Synodus in quadrante Occidentali eclipticæ					
Fit visa Synodus minus accurata Nicææ	D. 30	H. 4	47	58	postmeridiem.

IX. Huc usque ducta Eclipsis in Horizonte Nicæno caduca invenitur deficiente calculo, cã de causã, quòd Sol & Luna tempore visæ Synodi minus accuratæ, ideſt, paulò ante quintam pomeridianam, sub Horizontem jam descenderant, depressã etiam profundiùs Lunã quàm debuerat propter Parallaxim altitudinis, quæ in Quadrante

drante Occidentali Ecliptice Sidus deijeit, & tardiùs in Occidentem toto tempore parallactico apparens reddit. Hac igitur de causâ ultra veram Synodum Eclipsis observari non potuit Nicææ in Bithyniâ ubi Pachymeres sola ejus initia descripsit. Quamobrem ut integra habeatur, & perfectus ejus Epilogismus certis suis limitibus tàm in quantitate, quàm in durationè definiatur, mutandus est secundum leges artis, loci meridianus, & assumendus occidentalior, in quo tota Eclipsis eadem observari potuerit, eodemque fluxu temporis quo Nicææ ejus initia supra horizontem videbantur. Sic enim fiet, ut qualis etiam Nicææ partim visa, partim latens reipsa extiterit, ex observatione alibi factâ, ubi tota visa fuerit, tàm certò, quàm facilè intelligatur.

Sumo igitur Meridianum triginta gradibus, hoc est, duabus horis Nicæno occidentaliorem. in eodem tamen paralello, seu pari elevatione Poli, ad eumque accommodo quæ jam supra de Nicæno dixi, additis proprijs quæ ad ipsum singulariter pertinebunt.

	S.	G.		
Locus veræ Synodi	9	16	49	55
Ejus ascensio recta		288	16	0
	D.	H.		
Tempus veræ Synodi Nicææ	30	3	22	58
In dato meridiano	30	1	22	58
		G		
Respondent in Aequatione Grad.		20	44	30
Quibus additis ad ascensionem rectam Synodo veræ convenientem		288	16	0
Fit ascensio recta puncti culminantis		G.		
eccelipticæ in dato meridiano		309	0	30
	S.	G.		
Et punctum culminans	10	6	36	8
Ejus puncti declinatio Australis		18	42	0
Addita Elevationi Poli Nicææ		41	26	0
Dat distantiam puncti C. à ver.		60	8	0
Angulus eclipticæ & meridiani		75	27	0
Distantia puncti culminantis eclipticæ à vera Synodo	0	19	46	13

Puncto culminante magis Orientali quam Synodo. Ideoque ut supra, Synodo in Occidentali parte ecliptieæ, & in semicirculo ascendente puncto culminante positis.

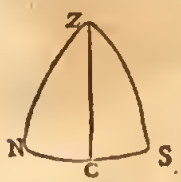

Vnde Trianguli ZNC & ZNS

In quibus	G.			
Ang. N.	90	0	0	
Ang. C.	75	27	0	
Latus CZ	60	3	0	
CS	19	46	13	
SZ	66	44	0	Distãtia Lunę à vertice
NZ	57	40	0	
CN	23	37	0	
Ang. S	66	1	0	Parallacticus.

Vnde nascuntur tres priores Parallaxes in Synodo verâ in dato meridiano

Altitudinis	54	0
Latitudinis	50	0
Longitudinis	21	0

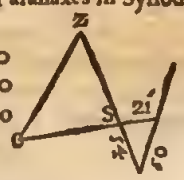

Primum

Primum tempus Parallacticum minus accuratum			45	35
	D.	H.		
Adde ad veram Synodum mens. Decembris	30	1	22	58
Fit Synodus visa minus accurata in dato meridiano Decembris	30	2	8	33 post merid.
Locus Lunę in Synodo visâ minus accuratâ in dato meridiano fit ex parallaxi longit.			21	0
Et motu Solis			1	49
Respondente primo tempori parallactico			45	35
Additis ad locum veræ Synodi	S.	G.		
Locus veræ Synodi	9	16	49	55
Motus Lunæ primo tempore parallactico			22	49
Locus Lunę in Synodo visa minus accurata	9	17	12	44
Primum tempus parallacticum			45	35
Habet in Aequatione respondentes gradus		11	23	45
Quibus additis ad ascensionem rectam puncti culminantis eclipticę in Synodo verâ		309	0	30
Fit ascensio recta ejusdem puncti culminantis ecliptice in Synodo visâ minùs accuratâ		320	24	15
	S.	G.		
Punctum culminans ecliptice	10	12	4	0
Declinatio Australis		17	14	0
Adde elevationem Poli Nicææ		41	26	0
Distantia puncti culminantis à vertice		58	40	0
Angulus Meridiani & Eclipticę		73	44	0
Distantia puncti culminantis à Luna	0	24	51	16

Vnde Trianguli in Semicirculo ascendente & quadrante Occidentali Ecliptice in Synodo visâ minus accuratâ.

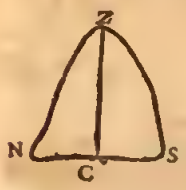

		G.		
Ang.	N	90	0	0
Ang.	C	73	44	0
Latus	CZ	58	40	0
	CS	24	51	0
	NZ	55	4	0
	CN	24	42	0
	SZ	68	11	0 Distantia Lunæ à vertice
Ang.	S	62	2	0 Parallacticus.

Ex quibus tres posteriores Parallaxes in Synodo visâ minus accurata in Merid. dato.

Altitudinis	55	0
Latitudinis	49	0
Longitudinis	24	0

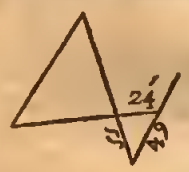

Comparandę Parallax. Longitudinis.

Prima in Synodo vera	21	0
Secunda in Synodo visâ minus accuratâ	24	0
Differentia, motu crescente	3	0
Ideo tollenda est hęc differētia à prima parallaxi	21	0
Restant	18	0
Qui est motus Lunę visus respondens primo tempori Parallactico	45	35

Per quem inuenitur tempus Synodi visæ aceuratæ per hanc Analogiam.
Vt motus Lunæ visus 18 0 ad primum tempus Parallactieum 45 35
Ita prima Parallaxis longitudinis 21 0 ad seeundum tempus Parallacticum 53 10
Adde ergo pro eonditione quadrantis Occidentalis in quo fit Synodus hoc, tempus Prosthaphæreticum 53 10

	D.	H.		
Ad veram Synodum	30	1	22	58
Fit visa Synodus aecurata Dee.	30	2	16	8

In meridiano dato post meridiem.

Latitudo Lunæ.

	S.	G.		
Locus Lunæ in Synodo vera in dato meridiano	9	16	49	55
Adde pro conditione quadrantis Occidentalis ecliptieæ, verum motum Lunæ respondentem seeundo tempori Parallactieo			26	27
Fit loeus Lunæ in Synodo visâ aecuratâ	9	17	16	22
Ex hoc tolle locum nodi ☊ eorr.	3	25	0	2
Restat verus motus latitudinis	5	22	16	20
Qui demptus à sex signis dat distantiam à proximo ☋		7	43	40
Vnde vera latitudo Borealis, sive arcus inter centra:			42	31

Comparandæ Parallaxes latitudinis in meridiano dato

Prima in Synodo verâ	50	0
Seeunda in Synodo visâ minus aecuratâ	49	0
Differentia	1	0

Motu deeresseente
Tertia Parallaxis latitudinis habetur per hanc Analogiam
Vt primum tempus Parallacticum 45 35
Ad hanc differentiam 1 0 sive 60
Ita seeundum tempus Parallacticum 53 10 ad differentiam
Primæ & tertiæ Parallaxis latitudinis 1 10
Hanc differentiam 1 10 quia motus fit decrese.

Tolle à primâ Parallaxi latitudinis	50	0
Restat tertia Parallaxis latitudinis	48	50
Ab hâc tertiâ Parallaxi latitudinis	48	50
Tolle veram latitudinem; minorem videlicet à majore	42	31
Restat visa latitudo	6	19

Ex Boreali facta Australis propter exeessum tertiæ Parallaxis latitudinis supra visam latitudinem.

Quantitas Eclipsis.

Ex summa semidiametrorum	30	48
Tolle visam latitudinem	6	19
Restat quantitas Eclipsis	24	29

In Scrupulis 1469
Quæ multiplica per 6
Habes 58814 (9

Quæ

Quæ diviſa per ſemidiam. Solis 931
Dant digitos 9 & ex reſiduo fiunt 36
Quantitas ergo eſt, digiti 9. 36.

Duratio Eclipſis.

Petitur ex Scrupulis mediæ durationis cum motu horario Lunæ in incidentia & emerſione compoſitis.

Summa Semidiametrorum	30	48	1848	
Arcus inter Centra	6	19	379	
Summa		2227		33477202
Differentia		1469		31670218
			Summa	65147420
			Media pars Summæ	32573710

Scrupula mediæ Durationis 30 9 1809

	Ad Incidentiam				Ad Emerſionem			
	Locus Lunæ vnâ Hora ante viſam Synodum accuratam.				Locus Lunæ una Hora poſt Synodum accuratam			
	S.	G.			S.	G.		
	9	16	44	52	9	17	47	52
Aſcenſio recta Puncti culminantis Eclipticæ		306	36	15		336	36	15
(Punctum (Culminans (Eclipticæ.	10	4	15	0	11	4	44	0
Declinatio Auſtralis.		19	16	0		9	49	0
Diſtantia Puncti Culminantis à vertice		60	42	0		51	15	0
Angulus Meridiani & Eclipticæ		76	14	0		68	30	0
Diſtantia Puncti Culm. à Luna	0	17	30	8	1	16	56	0

Puncto culminante magis Orientali quam Synodo in Semicirculo Aſcendente, & Synodo in Quadrante Occidentali Eclipticæ.

Vnde Trianguli.

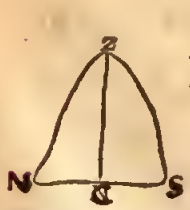

		G.		
Ang.	C	76	14	0
Latus	CZ	60	42	0
	CS	17	30	8
	NZ	57	53	0
	NC	22	59	0
	NS	40	29	0
Diſtantia Lunę à vertice	SZ	66	9	0
Angulus S. Parall.		67	50	0
Parallax. Longitud.			21	0

Tertia

(Tertia Parallax. Longitud.			
(Posterior tempore motu			
(Decrescente in quadrante		24	19
(Occidentali Eclipticæ.			
Differentia		3	19
(Tollenda ab horario			
(Lunæ vero		28	57
Restat horarius Lunæ apparens		24	38

Vnde Trianguli.

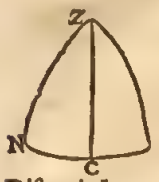

		G.		
Ang.	C	68	30	0
Latus	CZ	51	15	0
	CS	46	56	8
	NZ	46	31	0
	NC	16	23	0
	NS	63	19	0
Distantia Lunę à vertice SZ		71	60	0
Angulus S. Parall.		49	44	0
Parallax. Longitud.			36	0
(Tertia Parall. Longitud.				
(Prior tempore, motu				
(Crescente in quadrante			24	19
(Occidentali Eclipticæ.				
Differentia			11	41
(Tollenda ab horario				
(Lunæ vero			27	57
Restat horarius Lunæ apparens			17	16

Analogia
Vt 24. 38, ad 3600
Ita Scrupula mediæ durationis
H
30. 9. ad 4451. 1. 14. 11.
Tempus Incidentiæ

Analogia
Vt 17. 16. ad 3600
Ita Scrupula mediæ durationis 30. 9
H
ad 6286 1 44 46
Tempus Emersionis

Tota duratio Eclipsis.

H. 2. 58. 57.

In Meridiano dato duabus horis ante Nicænum			
Visa Synodus accurata, sive Eclipsis visæ medium.			
Decembris die 30. horâ	2	16	8
Tolle pro Incidentiâ	1	14	11
Initium die 30. hora	1	1	57
Adde pro Emersione	1	44	46
Finis die 30 hora	4	0	54
Post Meridiem.			

In Meridiano Nicæno duabus horis redditis			
Medium die 30. hor.	4	16	8
Initium hora	3	1	57
Finis hora	6	0	54
Post meridiem.			

Typus

Typus Eclipseos

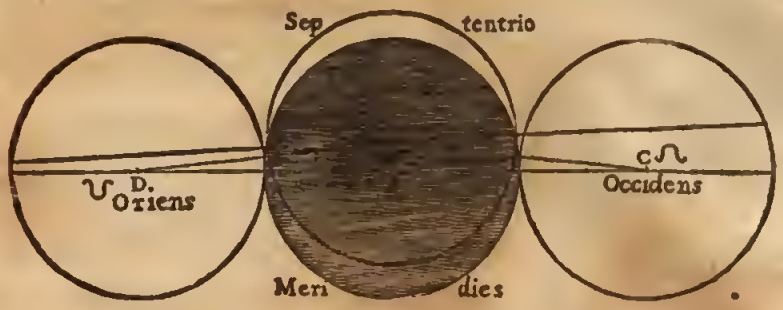

	H				H		
Emersio BD	1	44	46	Incidentia BC	1	14	11

Probatio per quadrata.

			Radix	Quadratum
AC. Summa Sèmidd.	30	48	1848	3415104
AB. Arcus inter Centra	6	19	379	143641
Tolle minus quadratum à majori. Restat			1809	3271463
			Cujus radix est	30. 9

Idem supra probatum per Logarithmos in Durationè

X. Ex Epilogismo hujus Ecclipsis tam accuratè, & per singula quasi momenta examinatæ, manifestum est eam ipsam esse, quam Pachymeres designavit, et jam patere omnes illas circumstantias, quæ in ejus descriptione obscuræ adeò, & incomprehensibiles videbantur.

In primis enim certum est eam factam anno Christi 1255. mensis Decembris die 30. proindeque nôn pertinere ad Theodori Lascaris obitum, qui mense Augusto circa Autumnum anno Christi 1259. contigit, sed ad ejus solemnem inaugurationem, aut coronationem, quæ facta est sub finem anni 1255.

Facta est Nicææ in Bithynia circa horam à meridie tertiâ, & apparens ejus initium non duobus integris minutis horam tertiam prætergressum est. Facta est sub finem diei sextę post coronationem Theodori. Ex conjectura enim probabili supra à nobis expositâ, Theodorus est coronatus Imperator ipso die Natali Christi Domini, ut ex geminâ celebritate dies magis solemnis ageretur: & post dies sex mensis Decembris 30. facta Eclipsis, idcirco dicitur ab Historico die sextâ contigisse; neque enim alius apparet dies, qui sextus haberi possit vel mensis, vel hebdomadæ, quandoquidem facta est Eclipsis die quinto hebdomadę eo anno Cyclo Solis 4. litera Dominicali C. Adde quod Pachymeres diem Veneris non ἕκτην ἡμέραν, sed Παρασκευὴν appellare solitus est.

Tenebras autem ita profundas, ut sua obscuritate omnia tegerent, & Stellas in Cœlo conspicuas redderent, fecit non tam magnitudo Eclipsis, quæ digitos decem non attigit, quàm tempus serum, quo facta est, nempe circa Solis occasum, accedente enim ad diurnæ lucis imminutionem Sole ad horizontem appropinquante, defectu luminis solaris ex Lunæ interpositione; circa Solis occasum, & toto tempore consueti crepusculi, visa est etiam profunda nox advenisse, & obscuritas omnia te-

gere

gere cum clarâ Stellarum manifestatione, quod ipsum Pachymerius innuit cum ait, Solem circa horam tertiam diei sextæ per horam obscuratum.

Vnde vulgò existimatum est Eclipsim per horam dumtaxat durasse, quia nonnisi per horam Nicææ visa est, inchoata circa tertiam, & Sole occidente paulò ante quartam in horizonte Nicæno, ubi minimus arcus diurnus non multum excedit horas octo circa Solstitium brumale, poli altitudine supra horizontem graduum quadraginta unius cum dimidio, eadem propè cum Romanâ.

Et quamvis alio Meridiano, quàm Niceno usus sim ad magis integram, & exactam Eclipsis investigationem, calculus tamen eodem propè redit; nec discrimen ullum notabile invehit levis aliqua mutatio latitudinis Lunæ, ut neque parallaxis, aut refractionis in distantiâ ab horizonte. Quare satis convenit reductio, quam adhibui dati Meridiani ad Nicenum, ut intelligatur qualis tota Nicææ partim visa, partim latens extiterit.

XI. Cæterùm ut nihil meritò desideretur ad perfectam eorum, quæ ad hanc Eclipsim pertinent intelligentiam, restat demonstrandum nullum alium Solis defectum circa obitum Theodori contigisse, cui Pachymeris descriptio convenire possit. Et hoc quidem sic demonstratur.

Certum est ex legibus Astronomicis anno Christi 1259. quo Theodorus diem clausit, extremum mense Augusto Novilunium tàm Medium, quàm verum contigisse nocte media inter decimum nonum, & vigesimum diem ejusdem mensis, & quamvis interdiu extitisset, eclipticum tamen non fuisset, quia medius motus latitudinis Lunæ sign. 3. G. 17.36.51. longissimè terminos ecliptico prætergredirur.

Constat quoque juxta easdem leges aliud Novilunium eclipticum eodem anno ante mensem Augustum, & Theodori mortem nullùm extitisse præterquam in mêse Aprili die 23. medio motu latitudinis Lunę S.0.G.15.4.22. intra terminos possibiles quod etiam quia Nicææ paulò ante mediam noctem celebratũ est, Solis defectum visibilem non exhibuit. Quamobrem nullus eo anno Solis defectus aptus fuit ad significandam, aut nunciandam Theodori mortem: multò minùs, si quis contigerit annis superioribus, nisi is dumtaxat, qui in aditu ejus Imperij à Pachymere assumptus, & tam horrendus designatus est, qui & à nobis hîc suis certis characteribus insignitus, & ad finem anni post Christum 1255. positus.

Ad cujus Chronologiæ confirmationem tutò referri possunt aliæ duę apud Nicephorum Gregoram lib. 9. Hist. cap. ultimo observatæ Eclipses circa mortem Andronici Senioris, altera Lunæ eo ipso die, quo eum mori contigit 12. Februarij anno Christi 1332. Altera Solis, quæ tot diebus mortem Imperatoris præcessit, quot ipse annis in vivis fuerat Ἐπακόντως, inquit, ἡλιακὴ ταυτας ἡμέρας προαλοῦσα τὸν αὐτὸν πολίτην, ὅσα καὶ αὐτὸς ἐπ' αὐτῇ τὰ πάντα βεβιωκώς. Dies agnoscendi sunt 74. totidem enim Andronicus annos vixit, qui 50. ferè regnavit. Septuaginta autem, & quatuor dies inter illas Eclipses intercesserunt, nam Solis quidem facta est 30. die Novembris anno Christi 1331. in Novilunio, quod tunc extitit; Lunæ verò in Plenilunio, quod contigit anno sequente 12. Februarij. Et ita eas Tabulæ nostræ repræsentant. Et Calvisius in Chronologiâ anno Christi 1331. & 1332. priorem observat 30. Novembris die festo S. Andreę, & post dies 74. secutam ait Andronici mortem die 12. Februarij, nulla mentione Eclipsis Lunæ habitâ, cum tamen Nicephorum autorem laudet, qui utriusque disertè meminit, & utramque ponit inter signa mortem Imperatoris divinitùs prænunciantia, cum ait προσημῆναι πολλὰ προσημαίνουσαν, quo similiter modo Pachymeres voluit defectum Solis à se descriptum, & à nobis affixum in aditu Imperij Theodori, breve illud, & minimè fortunatum portendisse, cum dixit: Ὁ δὲ προσήμανε τὸ σημεῖον. ἦλιος γὰρ &c.

XII. Ex qua duorum Autorum, quorum Eclipses exposui de earum significatione

tione ſententia, ad calcem diſſertationis, in quâ hactenus Hiſtoricum, & Aſtronomum agere me oportuit, quæſo ut mihi liceat tantiſper agere Theologum, & circa ſignificationes defectionum utriuſque luminaris definire breviter, at ſolidè, quid Chriſtianus homo debeat, aut poſſit, vel ſentire legitimè, vel in uſum adhibere ſine vitio timiditatis, aut ſine noxâ ſuperſtitionis, quorum alterum humanæ fortitudini, alterum Chriſtianæ religioni repugnat.

Vnum igitur hoc pronuncio Eclipſes Solis, & Lunæ eſſe defectus naturales, vel luminis in ipsâ Lunâ in umbram terræ incurrente, vel radiorum Solis in terrâ, Lunâ ſe inter utrumque injiciente. Tam naturales autem, & ordinatæ ſunt conjunctiones, & oppoſitiones Eclipticæ, quàm ſunt ipſi motus Luminarium, & Syzygiæ non Eclipticæ; quàm ſunt dies, & noctes, quàm Solſtitia, & Aequinoctia, quàm menſes, & anni, pendent enim hæc omnia ſimili modo à prima lege, & ordinatione Conditoris, quam cœlis, & ſyderibus præſcripſit ab initio molitor Deus, quam legem conſtantem, & inviolatam res creatæ conſervant; quæ cauſa eſt; cur Eclipſes prædicantur infallibiliter à peritis cum circumſtantijs magnitudinis, & durationis, habitâ exactiſſimâ ratione temporum, & locorum, in quibus illæ contingunt. Accedit quod numerus Eclipſium magnus ſit, & occurſus frequens: quatuor, interdum & plures per ſingulos annos fiunt, & jam à Mundi exordio: pluſquam viceſies mille numerari poſſunt.

Eadem porrò Providentia, quæ fecit in Mundo duo hæc Luminaria magna, *Luminare maius, ut præeſſet diei, & Luminare minus, ut præeſſet nocti, ut lucerent ſuper terram, & dividerent lucem à tenebris*. Geneſ. 1. Eadem pariter ſuâ bonitate, & ſapientiâ motus eorum, & cõverſiones ordinavit ad felicem Mundi gubernationem, ad electorum ſalutem & ſuam gloriam: nec dubium quin ipſas conjunctiones, & oppoſitiones, Solis & Lunæ defectus & illuminationes, conſtituerit in numero, pondere, & menſura, quam ſciebat, & volebat humano generi ad ſalutem, & felicitatem profuturam.

XIII. Ex hoc uno pronunciato tollitur admirabilitas, & vulgi quidam ſtupor, qui Eclipſes conſequitur, oritur enim ex ignorantiâ cum quadam novitate, & raritate apud eos, qui nec earum cauſas intelligunt, nec eas ſæpiùs obſervarunt; cum contra Sapientes, & docti eas ſuis temporibus ſecuri expectent, & occaſione in commodum converſâ effectu benè utantur, & perniciem, ſi qua creditur imminere, totam in Hoſtes derivent.

Ita olim Sulpitius Gallus, ut referunt Livius lib. 44. Plut. in Paul. Aemil. de inſigni defectione Lunæ, quam præviderat in Exercitu Romano, in quo Tribunus ſub Imperatore Aemilio Paulo militabat, concione habitâ ſuos ad pugnam inſtruxit docuitque cauſas Eclipſium, & certos eventus ſuis temporibus neceſſarios, tam felici eventu, ut ab eis abſtulerit vanum illum timorem, qui ex rei novitate, & inſolentiâ oriri ſolet ignorantibus, & eum pugnandi ardorem edoctis, & vincendi cupidis injecit, ex quo plena victoria Romanis evenit; cum contra in caſtris Macedonum novitas, & ignorantia fecerit, res ut ea prodigij inſtar haberetur, & Eclipſis viſa exiſtimata ſit prænuncia fugæ, & defectionis Perſei, quam Macedoniæ Clades eſt conſecuta.

Ita nuper Chriſtophorus Columbus anno Chriſti 1493. cum alimentorum inopiâ laboraret, nec poſſet à Iamaicenſibus, apud quos Claſſis Hiſpana, cui præerat, appulerat, vi & precibus auxilium impetrare, uſus eſt ſcientiâ proximæ Eclipſis, & Barbaris ejus ignaris peſtem impendentem; niſi opem ferrent minatus, diem & horam defectionis Lunæ edixit, quo illi prodigio perculſi, & gravius aliquid metuentes ad Columbum quaſi ſuâ inhumanitate offenſum, copioſo inſtructi commeatu ſupplices venerunt, & veniam faciliùs quam ſperabant ſuâ liberalitate impetrarunt.

Ita Claudius Imperator, ut habet Dio. lib.6. cum vereretur ne Solis defectio futura die suo natali anno Imperij quinto tumultum Romæ pareret ex ignotâtiâ, & novitate junctâ vano timori, & opinioni vulgi, quod ea signa essent Principibus infausta, publico edicto notum voluit ante aliquot dies deliquium illud futurum, insuper & causas ejus, quantitatem, & durationem exposuit tàm distinctè, & intelligibiliter, ut eo viso nemo timeret, aut miraretur, omnes Imperatoris sapientiam venerarentur.

XIV. Tollitur prætetea inanis illa opinio, quod Eclipses orbi noceant, quod clades, pestes, & bella regnis importent, quod vastitatem, & subversiones Imperiorum, ac religionis vel efficiant, vel prænuncient. Damnum enim quodcumque creat eclipsis in modicâ jacturâ lucis, & benefici influxus non admodum diuturnâ consistit, plus sæpè unica nox, aut dies pluvius mundo lucis amicæ, & benignarum influentiarum eripit, quàm Eclipses decem, & sapienter visus est agere Pericles, referente Plutarcho in ejus vitâ, qui navis Imperatoriæ gubernatorem Eclipsi Solis territum, in medio victoriæ cursu moras trahentem, chlamyde involvit, & interrogavit an quid ex eo velamine sentiret incommodi, eoque negante ullum se sensisse, docuit nullum majus à Sole per Lunam interpositam velato timendum esse, & paulò quidem majus esse Cœlum, & diuturniores fore tenebras, sed Solem non multò post suo splendori sine alio incommodo redditum iri: quod cum factum esset cursum classis felicem nacta est.

Non ita Nicias aut doctus, aut felix, qui vel imperitiâ, vel superstitione ab Eclipsi Lunæ territus, veritus classem portu educere, sibi fuisque perniciem creavit, ut Plutarchus narrat in ejus vita & Thuc. lib.7.

Felicius Agathocles, & acutiùs dum Classem in Africam traijceret, & horrenda Solis defectio intercederet, suis metu dejectis, nil timendum à prodigio professus est, ijs, qui jam in cursu essent, si deliquium antequam portu solvissent, contigisset, timendum fortè videri: sed euntibus, & præterea minùs fortunatis Sieulis nihil adversi metuendum; ijs autem, ad quos ibatur, & florentibus Carthaginensibus fortunæ mutationem, si qua ex talibus signis portendebatur, esse pertimescendam.

Non nocent Eclipses; nisi quod noceant opinantibus, nihil ex se mali fundunt Sol & Luna magis in oppositionibus, & Synodis, quàm extra illas. condita sunt hæc sydera à bono Domino, & parente universi clementissimo, gubernantur manu sapientissimâ ad filiorum commoda & salutem: Defectiones quando contingunt, naturales sunt, & innoxiæ non pestes generant, non bella eient, non mortes Principum annunciant, non temporum calamitates, aut Regnorum conversiones minantur.

Ab ipso Mundi exordio Eclipses ut modò fiunt, eademque lege; & ordine, & numero fiebant, et, si Keplero creditur, Sol ipse fons lucis, & bonorum omnium, Mundi oculus beneficus, conditus est in Eclipsi subjectâ Lunâ in primo gradu Cancri, in æstivo Solstitio multis Africæ regionibus Solis aspectum impediente. Quis ita sentiens credat Eclipses noxias, & Solem ipsum in tantâ sui, & Mundi infelicitate ab optimo parente Deo creatum?

XV. Certè ante bella, & pestes fiebant Eclipses, ante Reges natos, ante Provinciatum & Regnorum divisionem in illâ antediluvianorum longævitate, pace, et sanitate tam diuturnâ, Eclipses fiebant, & tunc erant innocentes. Vnde & quando noxiæ esse ceperunt? Vnde malignos influxus, quos postea tam frequentes afflarunt, accepere?

Prima omnium, quæ in Græcâ Historiâ describitur Eclipsis Solis narrata ab Herodot. lib. 1. Medos, & Lydos pugnantes invenit et conciliavit. Alexandro faustissima fuit Eclipsis Lunæ, quæ ante postremam ejus de Dario victoriam contigit, profuit Cæsari Solis illa quæ in transitu Rubiconis, aleâ de Imperio retinendo iactâ,

facta

facta est de quâ Dio. l. 4. profuit et illa quæ Pharsalicam pugnam præcessit; quæ si Pompeio funesta dicitur, cur non æquè Cæsari fortunata dicenda est?

Non occidit Augustum Eclipsis Lunæ, quæ quadraginta post ejus mortem diebus visa est; immò ejus occasione Drusus rebellãtes in Pannoniâ Romanas Legiones ad fidem et obsequium revocavit. Et si quis advertere velit plures fortè cum eventibus fortunatis, quàm cum sinistris Eclipses conjunctas numerabit.

In fatis Romuli prosperis, et Vrbis felicitate positæ sunt Eclipses duę Solares, in conceptu illius una, in hujus fundamentis altera, vel inventæ, vel affictæ. Ita videlicet innocentes Eclipses, et indifferentes habitæ sunt, ut alijs faustæ, alijs noxiæ, et malorum prænuntiæ viderentur; ita eas quisque ad sua vota convertit.

Multæ Luminarium defectiones annotatæ sunt mortibus Imperatorum, plures post mortem, et in exordijs notari potuerunt; multę præcesserunt clades Regnorum, vastitates populorum, bellorum; et morborum perniciem, plures confecutæ sunt: atque ut consequentes causæ non dicantur bonorum, quę finibus malorum annexa sunt; ita nec precedentes haberi debent fontes malorum, vel indices, si quæ cum illis concurrant. Medij sunt hi Luminarium defectns inter bona et mala rerum humanarum, nullos in eas influxus habent, connectuntur quidem cum illis, sed casu, non efficientiâ, merâ contingentiâ, non necessitate.

Necessariæ sunt omnes Eclipses Solis et Lunæ, et necessarijs intervallis distinctæ ordinatæ inter sese, et ita quodammodo cõcatenatæ, ut sint infallibiles & inevitabiles: humani autem casus, pestes, bella, mortes Principũ planè contingentes, et solutæ cohęrent accidentibus, et circumstantijs, quæ ut ex hominũ liberâ voluntate, et fortuito causarum concursu pendent, ita mutationi sunt obnoxiæ, et anteverti, vel impediri possunt. Quàm ergò incongruum, et irrationale facere res necessarias, et immutabiles, causas effectuum contingentium et mutabilium?

XVI. Tam facilè dici posset ortum Solis, aut occasum Lunæ causam esse jurgiorum, et contentionum, quę vel interdiù, vel noctu contingunt, quam Eclipses morborum, et calamitatum, quæ post illas fiunt. Certè Aequinoctijs et Solstitijs, quæ quatèr in anno lege certâ fiunt, et temporum vices sua diversitate formant, et distinguunt, causa posset adscribi, cur pestes, et bella, cur clades Regnorum, et seditiones populorum eveniant. Tam innocentes habendæ sunt, conjunctiones Solis & Lunæ defectionibus obnoxiæ, quàm quæ sunt ab eis immunes. Omnia quidem Plenilunia & Novilunia magnas invehnnt in Orbem mutationes; sed necessarias, & ad felicem Mundi statum sapienter à Deo ordinatas. Ver; Aestas; Autumnus, Hyems ex Solis & Lunæ diversis conversionibus oriuntur, & ijs necessarijs ad temporum commoditatem, & hominum felicitatem, quæ semper eãdem lege, quam initio rerum conditor constituit, cursum tenuerũt & tenebunt. Quis sapiens ijs adscribat sæculorum calamitates? quis eorum malignitatem in adversâ regnorum fortunâ accusat? quis proditionis, quis læsę Majestatis condemnat?

Excusentur igitur Synodi Luminarium Eclipticæ, quæ non minus necessarię, neque minus ad bonum universi à Deo ordinatæ. absolvantur ab opinione maleficentię, quæ non plus malignitatis habent, quę non plus virium ad mutationem aëris, & humorum sortitę sunt.

Ex dictis intelligitur, quę fides habenda sit Astrologorum genti, circa Eclipsium diritatem & effectuum ex ijs consequentium malignitatem. Sunt qui maleficas earum vires Provincijs & Vrbibus specialiter adscribunt, & duodecim Zodiaci Signis in quatuor quadrantes distributis nocere volunt Eclipses ijs præcipuè Mundi partibus, quæ subjectę sunt signo cujus in regione Eclipsis fiat, & effectuum vitia pro Eclipsis magnitudine ad plures menses, atque etiam annos extendunt.

Sunt qui in Eclipsibns rationem Planetarum præcipuam haberi volunt; & ijs maximè hominibus labem timẽdam affirmant, quorum in horoscopo ijdem qui Eclipsi-

bus dominantur Planetæ, præsertim si malignioris naturæ sunt, ut Mars, & Saturnus, & à Iove Venere, & Mercurio vis eorum malefica non refringatur.

Sunt qui pro varijs Domibus cœlestibus, in quibus Eclipses fiunt, distinguunt malorum varia genera, & personarum, quibus ea mala impendent. In nonâ Domo significationem seditionum, & mutationes Religionum fieri asserunt, in quintâ agrorum sterilitates, fames, & pestes portendi, aulicis fortunæ ludibria, prægnantibus fœminis partûs infelicitatem nûtiari; in quartâ domo Saturno & Marte cum Eclipsi convenientibus vastitates Vrbium, & Dominorum mutationem significari. Et hæc quidem, aliaque non meliora, tantâ confidentiâ quidam pronunciant, quasi certò futura essent, & tam certæ eorum causæ ijs creduntur, ut personas etiam singulares, sexu, professione, & dignitate, alijsque proprijs conditionibus designent, & ipsis nominibus appellare si tutò possent profiteantur.

XVII. In hoc genere præfidentiæ peccat in primis Cyprianus Leovitius in descriptione & picturâ Eclipseon quæ ab anno 1554. usque ad 1605. contigerunt, ubi earum significationem planè secúdùm regulas Astrologiæ Iudiciariæ describit. quod & præstant post Ptolomæum Cardanus, Iunctinus, Origanus, & alij Ephemeridum Scriptores, ut Artis Iudiciariæ professores plerique omnes. Contra quos nihil ego modò. Sufficiat quod de Eclipsibus hic pronunciavi, eas ex necessario, & à Deo ordinato Solis & Lunæ occursu, vel oppositione innocenti prodire, quarum Autorem accusant ij impiè; qui eas tot malorum causas haberi volunt, & seipsos impietate Artis infamis, & humanis diviniſque legibus interdictę contaminant.

Liceat infidelibus, aut quid sit Eclipsis ignorantibus, Lunæ, ut putant laboribus opitulari. liceat tintinnabulis, & æris sono quàm possunt vehementissimo terrere draconem, qui cum Luna congreditur. liceat mulierculis sagis et maleficis, quę Lunæ amores ambiunt, aut vendunt favores, eam è tenebris emergentem vel salutare redeuntem, vel proclamare victricem. Christianis et Deum timentibus, et eruditis, nefas accusare Deum in operibus tam præclaris, et beneficis Solis et Lunæ, existimando temerè Synodos eorum etiam Eclipticos, vel efficere, vel nunciare calamitates Orbis terrarum, vel omnes, vel maximè pernicioſas.

Sed negari nõ potest, quin multi defectus Solis et Lunæ cum calamitatibus publicis, et morte Principum sæpe cõcurrant. Sed confitendum quoqne; longè plures, et Eclipses sine ijs casibus, et infelices rerum eventus sine Eclipsibus cõtigisse. concursus admittitur in aliquibus, in nullis causa probatur, in omnibus contingentia, et merus casus agnoscendus est.

XVIII. At quid prohibet Deum ad incutiendum hominibus suæ Majestatis salutarem reverentiam Eclipses adhibere, easque velut faces funereas ostentare, si non causas, saltem prænuncias cladium generalium, et tubas bellorum, quibus Mundum affligere et corrigere constituit? Nil quidem id fieri prohibet, sed et nihil persuadet; & si quando id Deus fecerit, quis audeat ubi, quando et quoties Deus id efficiat profiteri? Cui Deus suum eâ de re consilium aperuit? Res planè mira, nec divino consilio vacat, quòd in totâ sacrâ Scripturâ nullius omninò Eclipsis mentio fit, cum tamen in populo Dei, nec mortes Principum, nec bella, nec calamitates deessent: non deerat sensus miseriarum, non deerant oculi ad Eclipses videndas cum publicis cladibus conjunctas. Deerat fortè Providentia, et suæ gentis salutis negligens non admonebat attendere ad signa tam visibilia, quæ tam patenter, quàm certò suæ iracundiæ, & hominum castigationi præmittebat? Profuisset id quidem Iudæorum genti, et Christianis non obesset. Sed consilium Dei absconditum à sæculis, et ipsis Prophetis non revelatum Ars judiciaria penetravit scilicet, et in Cœlo scriptum docet, sed duntaxat intellectum legere scientibus? nugæ meræ. In hoc ergò pietas et sapientia Christiana conquiescit, quòd Eclipses sint defectus naturales Solis et Lunæ, quę nullam habeant non modò certam, sed ne quidem probabilem efficientiæ,

tię, vel significationis cum publicis calamitatibus. aut morte Principum connexionem, multoque minùs cum fortunâ et eventibus liberis privatorum.

Hoc autem magnum commodum Eclipses Solis et Lunæ in Historiam temporum important, quòd ex earum tenebris suâ ipsâ obscuritate manifestis, lux magna sępe rebus gestis accedat. Vix enim melioribus indicijs initia Regnorum, nativitates Principum, victoriæ illustres, aliaque scitu, et commendatione posteritatis digna probantur, quàm Eclipsibus. Chronologia Regum Persarum, Cyri, & Alexandri Monarchia, et connexio prophanę Historiæ, cum sacrâ maximè illustratur per Eclipseon certos eventus. Tota series Historię Græcorum, et fundatio Romanæ Reipublicæ, ut et gesta Iulij Cęsaris, Augusti, et aliorum Imperatorum nihil habent certius, quàm quòd defectionibus Solis, aut Lunę constituitur.

Atque de ipsis Eclipsibus, quas geminâ dissertatione Epilogismis definivi, hoc possum meritò profiteri, eas fundare solidissimè rationem temporum, circa quę contigerunt, quę sine illis obscura admodum est, & magnis difficultatibus implicata.

Vnde hoc ipso nomine gratias Patri Luminum, & immortales habendas reor, quod de tenebris lucem proferat, & ex Solis, ac Lunæ defectionibus historicæ veritatis lumen educat. Ipsi gloria in sæcula sæculorum. Amen.

Hactenus P. Grantami.

CAPVT IV.

Statuitur tempus mortis Theodori, Coronationis Palæologi, receptæ è Latinis Constantinopolis, & excæcationis Pupilli Ioannis.

I. ERit hoc de quo hactenus tam multis actum est. Solare deliquium, insignens illustri charactere articulum ipsum temporis, unde nostra hęc proficiscitur Historia; erit, inquam, nobis instar altè collucentis Phari portum unde solvimus mõstrantis, quem inter eundum respicientes, metiri subinde progressuum spatia queamus, et cursûs universi numeros exequi, non contemnendo, vel ad solatium fructumque animi, vel ad erroris præcautionem usu. Experimentum capere primum libet in Theodori morte, et Regni spatio, de quibus accuratissimus Acropòlita sic scriptum reliquit in Historia pag. 85. Edit. Reg. Ἐκδέχομαι μὲν οὖν ὑπὸ βασίσας, καὶ μήπω ὅλως πέλαγος ἐπιπλοῦν διανοηθησόμενος, καὶ Νοεμβρίου τὸ ἄρξας, ὃν Αὐγούστῳ μηνὶ ὁ πλοῦς ἔσχηκα τῆς ζωῆς. Vides ibi testimonio Viri gravissimi referentis quæ præsens spectaverat, Theodorum solos quatuor nec plenos annos imperasse. Acclamatum enim Novembri mense, vivendi pariter, & imperandi finem Augusto mense fecisse. Igitur cum certo sit certius anno eum Christi 1255. mortuo tertio Kal. Novembres Ioanni Patri subrogatum, Procerum & Militum acclamatione, subvectioneque in clypeo; deinde sub finem Decembris solemni ritu à novo Patriarchâ Arsenio coronatum, manifestum est, anno eum Christi 1259. vivere simul & regnare desijsse. Hic enim annus à 1255. quartus est.

II. Quo anni tempore decesserit, satis exprimit Pachymeres dum id eveniisse, ait τῷ χρόνῳ περὶς ὃ φθινοπωρινὸν ἀποκλίνοντι, *inclinante in Autumnum anno*, hoc est, per ætatem quidem, sed jam senescentem, et adventanti Autumno concedentem sensim. Quadrat ea nota temporis aptè in Augustum mensem; quo reipsa extinctum Theodorum, Acropolita, ut diximus, affirmat. Id duobus exceptione majoribus, et concordibus firmatum testibus, pro fixo et indubitato debet haberi. Seditio secuta Exercitûs et Muzalonum cædes Magnesiæ in Templo Sosandrorum dum justa

Theo-

Theodoro eidem funebria persolvuntur, perpetrata, nonâ post mortem Theodori die contigit. Clarè hoc Gregoras & Pachymeres asserunt. Prior lib. 3. pag. 30. Edit. Basil. sic loquitur de istâ cæde: Ἐνάτη μὲν οὖν ἦν ἡμέρα παρὼν μὴ πλήρης τοῦ Βασιλέως. cui consonans noster initio cap. xix. lib. 1. Τέως δ' οὖν, inquit, ἡ τοῦ δοτοχουμένου ἐνάτη κεμένη παρῆν &c. Et hoc ergo pro constanti tenendũ, licet Acropolita de die taceat, nono post mortẽ Theodori die Muzalones furore Militum oppressos in Templo & obtruncatos perijsse. Deliberatio inde de tutelâ Pueri Principis, electio ad id Michaëlis Palæologi, hujus per gradus ad Imperium adreptio, dum primùm Magni Ducis titulo insignitur; deinde tanquam ad demandatum munus ritè gerendum necessariâ potestate Despotæ ornatur. Denique Pupillo Principi Collega in Imperio decernitur. Hæc, inquam, & varię interim à Palæologo, & hujus studiosis exercitę ambitionis artes istis honoribus à Clero & Patriarchâ, à Senatu, & Populo eblandiendis, facilè trium et quod excurrit mensium spatium exigunt, quò sub finem Decembris impetrari omnium ordinum consensu potuerit, ut in proximas Kalendas Ianuarias indiceretur novi Imperatoris Michaëlis Palæologi acclamatio solemnis. Hoc sic noster exprimit sub finem capitis xxix. libri 1. Ὥρισο μὲν οὖν ἡ ἡμέρα τῆς ἀναῤῥήσεως ἑκαθημαγδη νεμουνία τῆς τότε ἐχούσης δευτέρας ἰνδικτιῶνος. *Præfinita est dies Acclamationis Kalendæ Ianuariæ currentis tunc secundæ Indictionis.* Fuit hic dies primus an. Christi 1260. qui cũ sit periodi Iulianæ 5973. Indictionis numerum habuit tertium, sed à Septembri duntaxat inchoandum. Vndè rectè convenit quod scribit noster Historicus: Indictionem tunc adhuc secundam cucurrisse.

III. Post coronatum Palæologum, qui maximè illustris eventus contigit, fuit recuperatio Regiæ Vrbis dudùm occupatæ infestæque à Latinis. Quare digna est res cujus patratæ tempus paulò diligentiùs exploretur. Narrat illam noster libri ii. capitib. xxvi. xxvii. & seq. præ cunctis alijs in isto argumẽto versatis copiosè ac diligenter. De tempore hæc solùm tradit sub finem cap. xxvii. captam Vrbem à Cæsare Alexio Strategopulo die Sanctæ Annæ Matri Deiparæ sacrâ quintâ & vigesima mensis Iulij (nam eo die Græci S. Annæ memoriam, pridie quàm Latini soleant, colunt) Annum exprimit Georgius Acropolita, cujus in hoc eventu finem Historię suæ defigentis verba hæc leguntur pag. 100. Edit. Reg. Καὶ ἡ Κωνσταντίνου προνοία Θεοῦ αὖθις ὑπὸ χεῖρα τοῦ Βασιλέως τῶν Ῥωμαίων ἐγένετο κατὰ λόγον δίκαιόν τε καὶ πρέπον. Γενάτῃ εἰκοστῇ καὶ πεμπτῇ ἄγοντος, ἔτους ἀπὸ μὲν ἁλώσεως τετάρτης, καὶ ἀπὸ γενέσεως κόσμου ἓξ καὶ ὀγδοήκοντα καὶ ἑξακοσίων. ἀπὸ δὲ τῆς ἐκ Θεοῦ κατανομῆς χρόνους πεντήκοντα καὶ ὀκτώ. *Et Constantinopolis providentia Dei rursus sub manu Imperatoris Romanorum fuit, prout iustum & conveniens erat, Iulij mensis die quinto & vigesimo, Indictione quarta, anno ab Orbe condito 6769. postquam in potestate Hostium fuisset annis quinquaginta octo.* Sic Acropolita, accurato & ad nostras exactè rationes quadrante calculo. Vt annus Mundi Aeræ vulgaris Græcorum ad Christi annum redigatur, perpetua methodo tollẽdi ex summa sunt 5508. Igitur annus ab Acropolita indicatus Mundi 6769. idem fuit cum anno Aerę nostrę Christianæ 1261. Est hic Periodi Iulianæ 5974. quæ summa divisa per quindecim dat numerum Indictionis quartum. Spatium quoque detentæ à Latinis Vrbis adamussim rectę Chronologiæ exactũ ab Acropolita proditur. Superius quippe cap. ii. vidimus captam à Latinis Constantinopolim anno Christi 1203. cum autem nunc definiamus receptam à Græcis eandem fuisse Vrbem anno Christi 1261. qui ex 61. 3. subtraxerit, exactè reperiet 58. annos dominij Latinorum in Regiâ Græcorum Civitate.

IV. Restat ultimum ex propositis caput epochæ certæ illigandum excæcatio Pueri Ioannis. Eam noster pro facinoris atrocitate tragicè deplorans lib. iii. cap. x. unicam temporis circumstantiam notat, dum tam immanem carnificinam in Pupillo innocente, pro Imperatore Romanorum jam agnito, exercitam horrendo ausu memorat die Omnium Sanctissimâ, anniversariâ videlicet Natalis Christi. Annum inve-

sti-

vestigare nos oportet. ut quam proximè post initum à Michaële Palæologo Imperium id opinemur factum, subigit ipse Pachymeres, qui cum modò laudato cap. x. lib. iii. scripserit Ioannem Theodori Imperatoris heredem quando excæcatus est fuisse: Παιδίον ἀπαλὸν καὶ μηδὲν ἐπὶ χείλου πλέον ἢ ὃ χάσκειν ἢ ὃ λυπεῖσθαι μαθὸν, καί γ' ὃν ἴσως πρέμνον τὸν ἀρχὴν ἐκ ἀρχεῖ. & paulò inferiùs: τῷ ἔρφοις μικρὸν ὑπερβάντος παιδίου Iam tamen libri 1. cap. xiii. affirmaverat, eundem cum est ejus Pater Theodorus mortuus, fuisse novennem. Huic enim ætati si tres quatuorve anni accederent, jam is prope pubertatem attigisset, quando est excæcatus. nec sanè dici posset puerulus paulùm modò infantiam excedens, & imperandi ac parendi, gaudendi dolendique discrimen ignorans. Imò si rectè rationes ponimus, quantumcumque festinemus in repræsentando crudeli Regij Pueri supplicio, vix poterimus assequi ut verisimile reddamus quod de tam immaturâ teneritudine pueruli quando est excæcatus, affirmatur à nostro. Fingamus enim vel primo ipso sui Principatûs anno sævitum tam atrociter à Michaële Palæologo in Pupillum insontem. Cum is annus, ut diximus fuerit Christi 1260. si jam tum quando Theodorus Ioannis Pupilli Pater Augusto mense anni 1559. vivere desijt, ipse jam novennis fuerat, ut Pachymeres asserit, utique 25. Decembris die anni 1560. sexto decimo videlicet post mense, undecennis fuisse debuerat. Cujus ætatis Pueri, præsertim educati regiè, haud solent gaudendi dolendique ignorare discrimen. Hæc mihi causa opinandi est parùm exactè proditam à Pachymere Ioannis Pueri ætatem in Parris morte. Potiusque assentior Georgio Acropolitæ, qui cap. 75. suæ Historiæ, relatâ morte Theodori, de hoc ejus filio sic scribit: Ὁ μὲν υἱὸς τοῦ Βασιλέως Θεοδώρου ὁ Ἰωάννης πάνυ ἀφῆλιξ ἐπύγχανεν ὢν ἐν τῷ καιρῷ τῆς τελευτῆς τοῦ Βασιλέως καὶ παιδὸς· ὅπου γὲ πλείων ἐπαυτοῦ ὑπῆρχεν ὀκτώ. *Ac Filius quidem Imperatoris Theodori Ioannes valdè immaturæ fuit ætatis, quando Imperator eius Pater est mortuus. annum quippe nondum octavum impleverat.* Ita ille. Hoc omninò tenendum. certum porrò est ante receptam Constantinopolim, & solemnem Michaëlis Palæologi Augusti in eam ingressum, qui die 15. mensis Augusti anno 1261. peractus est, non fuisse Puerum Ioannem excæcatum. Multa enim quæ Pachymeres à cap. xxxiii. lib. ii. ad ix. libri iii. memorat, omninò post captam Vrbem, & ante Ioannem excæcatum contigisse oportuit. Quia verò nec numero nec genere illa talia sunt, ut majus quadrimestri spatium exigere videantur, planè censeo hujus ejusdem anni 1261 die octavo Kal. Ianuarias, Christi nempe ut Pachymeres tradit natali, jussu barbaro Tutoris & Collegæ Michaëlis Palæologi, Ioannem Augustum Puerum paulò majorem novenni fuisse luminibus orbatum, & in æternam custodiam Arcis Dacybitzæ conditum. sexto anno vertente ab inauguratione Patris ejus Theodori, tali, ut vidimus, die Sacris in Templo cæremonijs peractâ.

CAPVT V.

CHRONOLOGIA PATRIARCHARVM Arsenij, Nicephori, & iterùm Arsenij, qui sub Michaele Palæologo Sedem Constantinopolitanam tenuerunt.

I. MVlta sunt in tempore ingressus, exitus, in spatijs vitæ, ac Sedis horum Patriarcharum ita confusa, ut Viris etiam magnis non occasionem modò, sed necessitatem errandi objecerint. Atqui non ut illi, horum, quę primùm modò produntur, destituti luce monumentorum, citrà culpam & reprehensionis justæ meritum, in his titubasse potuerunt; nobis item. si quid offenderimus, similis veniæ conditio ac spes ostenditur. Quare, nisi debere volumus mulctam negligen-

gligentiæ nomine, annitendum est nobis, & pro virili contendendum, in isto semel sic purgando loco, ut eum deinceps, vel mediocris attentio legentis inoffenso queat vestigio decurrere. Hoc deinceps conabimur. Sedem Constantinopolitanam imperante Michaële Palæologo quinque omninò Patriarchę tenuerunt; quorum unus etiam Arsenius illi Ecclesiæ bis præfuit. Priorem hujus Patriarchatum ab anno Christi 1255. procedere tam certum est, quàm illo ipso anno Theodorum Lascarim Iuniorem imperare cepisse: quod capitibus Libri hujus tertio & quarto demonstravimus. Etenim, ut disertè oculatus testis, & autor cujusvis rei locuples, Acropolita Georgius tradit, acclamatus Imperator Theodorus post Patris Ioannis mortem; quæ illo Christi anno 1255. tertio Kal. Novembres contigit, curâ omnium primam posuit in providendo Ecclesiæ Rastore, quam Patriarcha Manuël paulò ante Ioannem ejus Patrem moriens, reliquerat viduam. Ac si spatia rebus eâ occasione actis cõgrua dimetimur, certò intelligemus nõ potuisse Arsenij evectionem ad Patriarchatum ante mensem ejus anni ultimum fieri. Nam penultimo Novembri persolutis decessori Parenti funebribus justis, deliberatio de Patriarchâ inita est à Theodoro. primumque multis circumspectis in Nicephoro Blemmida, quo Philosophiæ Magistro novus Imperator usus fuerat, designatio consedit. Verùm illo, postquam longè absens invitatus est per Nuncios, honorem detrectante, nova inquisitio digni tali loco Viri desijt in Arsenio: qui oblatam dignitatem libenter admittens, ex Monasterio ad Lacum Apolloniadis sito, ubi vitam religiosam exercebat, Nicæam profectus, ibi spatio Hebdomadis unius (non unius diei ut perperàm ponitur apud Spondanum) unius, inquam hebdomadis spatio Diaconus, Sacerdos, & Patriarcha ordinatus est. Idemque mox ritibus in Ecclesiâ consuetis Theodorum eundem Imperatorem coronavit.

II. Nemo non videt in his facilè eõfutmi debuisse intervallum fesquimenstruum; ut vix tandem sub medium Decembrem possessionem adire Patriarchatûs Arsenius potuerit. Quia porrò, ut notat Acropolita, Theodorus Imperator evocatus Adrianopoli instantibus causis, expedire se Nicææ festinabat necessariâ ceremoniâ inaugurationis suæ, quæ prima ei apta se obtulit dies (fuit ea Christi Natalis) in eâ Sacris primùm operante Patriarchâ solemnem in Templo Coronationem accepit die 25. Decembris, à quâ die, quæ sexta est numerata, Decembris 30. horrendâ Solis Eclipsi fuit insignis. Habemus ex his initium Sedis Arsenij omni firmitate constitutum in mense Decembri an. 1255. à Christo nato. Perseveravit inde ille in tranquillâ functionis Patriarchatus usque ad mortem Theodori Imperatoris, quæ mense Augusto an. Christi 1259. evenit; necnõ usque ad evectionem in Imperium Michaëlis Palæologi, quem & coronavit, & quidem solum, contra quàm statutum fuerat; quod fuit initium dejciendi ab spe Imperij, redigendique in ordinem infelicis Pueri Ioannis jam Augusti. Coronationem istam Palæologi probabiliter conferimus in Februarium anni Christi 1260. Non longo post eam tempore Arsenius serâ ductus pœnitentiâ facilitatis suæ, quâ permiserat omitti Coronationem Pupilli Principis ejus potissimùm fidei à Patre moriente commendati, Nicæâ fugiens in Monasterium dictum Paschasij secessit, ibique privatam agere vitam instituit. Hoc videtur factum mense Martio dicti anni 1260. Nam ejus rei Nuncius perlatus ad Imperatorem Michaëlem dicitur, quo tempore is traijeere Hellespontum parabat ad visendam Selybriam à suis captã paulò antè. Ita Pachymeres lib. ii. cap. xv. Rectè hoc quadrat in principiũ Aprilis, vernam nimirùm tempestatem quâ Reges solent ad bella procedere, ut Scriptura loquitur. Nam ut docet idem Historicus, Constantinopoleos oppugnationem Michaël animo versabat, quam re ipsâ est aggressus insequenti æstate. Tunc autẽ is itinere cogitato supersedens, dedit operam rebus Ecclesiæ ibidẽ ubi tunc erat Nymphæi persistens, congregandâ Synodo quæ de Arsenij secessu statueret. Synodus Nicetam quendam ad Arsenium mittit. Is ab Arsenio re-

renunciat, cedere illum Patriarchatu. Hic finis fuit prioris Arsenij Sedis. quæ cum desierit Aprili anni 1260. & ceperit Decembri an. 1255. quatuor annorum, & præterea totidem ferè mensium fuerit oportet.

III. In ejus locum substitutus statim est Nicephorus tunc Ephesi Metropolita. cur statim id factum credam causa est, quia festinabat in procinctu ad expeditionem urgentem Imperator: & ipse Nicephorus cupidissimè assentiens nullam moram interposuit electioni suæ. Narrantur hæc capp. xv. & xvi. lib. ii. ubi & dicitur eodem tempore decessisse Nymphęo, Imperatorem quidem Callipolim versus cum Exercitu ad Constantinopolim oppugnandam, novum verò Patriarcham Nicephorum, Nicæam, quę cum esset tunc Vrbs Regia, Latinis Constantinopolim tenentibus, in eâ solitus erat Græcus Constantinopolitanus Patriarcha diversari. Initium Patriarchatus Nicephori verisimiliter confertur in finem Aprilis, aut initium Maij, anni supra memorati 1260. Narrat inde Pachymeres lib. ii. cap. xx. diuturnam & irritam oppugnationem Galatæ, in quâ Imperator consumpsit ætatem. Eoque ad eum Nicephorus Patriarcha, pertęsus Nicæensium, quorum Arsenio addictorum, odia in se irasque nulla delinire arte potuerat, se contulit; spe ingrediendi cum ipso Augusto Vrbem mox, ut credebatur, capiendam. Sed cum obsidionem solvere coactus Imperator Nymphæum se recepisset, secutus eum illuc Nicephorus, ibi est mortuus sub Autumnum, ut apparet, aut Hyemis initium ejusdem anni 1260. Quare illius Patriarchatus haud ferè longior septimestri aut octimestri fuit. Hinc vacavit Sedes annum circiter; anxiè deliberante Imperatore quem ad rationes meditatæ expunctionis Pupilli, accómodatum ei præficeret. Quoad tandem in Arsenij revocationem consensit, cujus in prœteritione Coronationis Ioannis Pueri patientiam expertus, speravit etiam eo facili usurum in exautoratione quam parabat ejusdem. Contigit interim capi Vrbẽ, & Imperatorem in eâ invehi solemni pompâ. Ibique fixo jam domicilio, Arsenium denuò electum à Synodo, missis Legatis iovitasse ad resumendam melioribus auspicijs abdicatam olim potestatem. Quibus ille assentiens in Vrbem venit, & Sedis Patriarchalis possessionem rursus adijt; lib. 3. cap. 2.

IV. Arsenij restitutionem non multo post captam Vrbem contigisse inde argumentum duci potest, quòd in secunda Coronatiooc Michaëlis ab Arseoio delinito donis & honoribus libeoter celebratâ, proximâ Dominicâ post resumptum Patriarchatum, Alexio Strategopulo Cæsari qui Vrbem ceperat eximius, & planè extraordinarius hooos est habitus, ut statim post Augustos qui coronabantur, hoc est Michaëlem Palæologum & Theodoram ejus Conjugem, nominaretur in Synaptis, hoc est in Litanijs & precibus publicis. Refertur hoc à Pachymere lib. 3. cap. 2. sub finem, ubi rectè observat Historicus fuisse hanc quandam exautorationem Pupilli Ioannis, astutissimi Imperatoris blanditijs, & artibus impetratam à simplici nimium Patriarchâ, non providente tum videlicet quò hæc pertinerent. In quo ut fucus fieret Seni, ut ex cæteris apparet, suspicaci; & cui salus Dignitasque Pupilli Ioannis, ejus peculiari curæ commissi, erat, ut oportuit, & res deinde mostrarunt, longè carissima: quis non videt fuisse necesse ut gratia flagrans Alexij Cæsaris, in recentissimâ videlicet memoriâ heroici facinoris quo rem Romanam Imperij Metropoli recuperanda incomparabili beneficio sibi devinxisset, rationes Pupilli Principis cui præferebatur, & multas alias tam inusitatum hominis non imperantis honorem dissuadentes considerationes eluctaretur. Igitur cum Vrbem ab Alexio captam statuerimus die 25. Julij an. 1261. ingressum verò in eam solemni pompâ Michaëlẽ Augustũ xviii. Kal. Septemb ejusdẽ anni, die Sacro Deiparæ Assumptæ doceat Acrop. c. 88. dicere valdè verisimiliter possumus resumptũ ab Arsenio regimen Patriarchalis Sedis sub finem Augusti mensis, & Michaëlis Coronationem sub initium Septembris celebratam. In quo si quis vitilitigare velit: tamen idem id in longum differre non poterit. Cum enim certò definierimus superiùs cap. 4. num. 4. Ioannem Augustum

Puerum excæcatum fuisse die Christi Natali hujus anni 1261. & manifestum sit inter Coronationem Michaëlis, & excæcationem Ioannis idoneum quodpiam temporis spatium intercessisse: haud utique multò ultra fixam à nobis initi secundùm ab Arsenio Patriarchatûs epocham licebit quantumvis arguto, conjecturis evagari.

V. Habemus initium secundi Patriarchatûs Arsenij. reliqua finis ejusdem indagandus. Narrat Pachymeres lib. 3. cap. 14. Arsenium Patriarcham auditâ Ioannis excæcatione anathema in ejus autorem Michaëlem Augustum intorsilse. Id factum oportuit circa initium anni Christi 1263. cum primùm nempe vulgata fama est facti atrocis. Cap. deinde 19. dicitur Michaëlem, postquam videlicet aliquandiu ignominiam meritissimæ pœnæ tacitus tulerat, petijsse supplicem ab Arsenio solutionem anathematis: nec tamen, licet diù & vehementer institisset, impetrare potuisse. Multa dehinc narrantur novem reliquis capitibus libri tertij, quæ illo intervallo frustrà petitæ absolutionis ab excommunicatione contigerunt. Hæc prout in Synopsi Chronologicâ digessimus facilè trium annorum spatium explent. Quando jam desperans Michaël quidquam fusâ causâ facturum Arsenium, ad Episcopos de de statu rerum suarum eam orationem habuit, quæ cap. 1. libri iv. recitatur. In eâ quasi fundamenta jacta sunt depositionis Arsenij. ad quam ut processum fuerit docere Historicus incipit libri 4. cap. 3. ubi accusatio in Patriarcham cupidè ab Imperatore accepta memoratur. Damnatio Arsenij & exautoratio judicio Synodi decreta refertur capite 6. Executio porrò sententiæ, & ejectio Arsenij è Sede & Vrbe perscribitur capite 8. Oratio de quâ diximus Imperatoris habita videtur sub initium anni 1263. cum jam per annos tres excommunicationis quâ fuisset illigatus statim post excæcationem Ioannis Pueri, solutionem nequidquam flagitasset. Post orationem illam, quę velut clarigatio quædam fuit terrendo, si fieri posset, Patriarchę præmissa, secutæ sunt deliberationes Episcoporum, & officia multorum ex ipsis ad Patriarcham pro Augusto supplice. tum ultima hujus Iosephi sui Confessarij ad Arsenium allegatio. quæ cum nihil proficerent, tandem sub initiũ Aprilis Arsenio lis est intentata, oblato contra illum libello. De hâc re verba Pachymeris notanda sunt. cap. illo 3. lib. 4. sic scribentis: Τότε τοίνυν βουλομένῳ ἐπιθεῖναι καὶ Σωσθένην τοῦτον πανημέριον ἑορτὴν ἀγομένην ὑπὸ ἀκάθιστον Σωσθένην ὀνομαζόμενον. *Tunc igitur sub initium Aprilis solemnis ieiunij tempore dum festum ageretur quod Acathistum vulgò nominant* &c. Datum contra Patriarcham libellum accusatorium consequenter narrat. Diximus in Glossario verbo Ἀκάθιστος, festum illud solitum fuisse celebrari Sabbato quintæ hebdomadæ Veri Jejunij dierum quadraginta, sexdecim diebus ante Pascha. Cum autem, ut est manifestum, non quolibet anno Sabbatum quintæ hebdomadis Quadragesimæ in Aprilis initium incideret, apparet his verbis contineri characterem anni quem quærimus. Ordo rerum gestarum in Synopsi expansus ducit nos ad annum Christi 1266. Nam hic annus fuit periodi Iulianæ 5979. Cycli Solis 15. Cycli Lunæ 11. Horum Cyclorum certissimo indicio habemus Pascha illo anno fuisse Aprilis 18. unde retrocedendo ad Sabbatum quintæ hebdomadæ Quadragesimæ ac festum Acathistum, reperimus id incidisse in tertium Aprilis, qui dies aptissimè congruit in illam mentionem ἑπταμήνῳ Σωσθενίῳ incipientis Aprilis.

VI. Mora judicij totius à prima delatione ad executionem sententiæ, & deportationem damnati ad Insulam, duorum fuit ferè mensium. Siquidem docet Pachymeres lib. 4, cap. 8. extrusum per Ministros Imperatoris Patriarchali Palatio Arsenium nocte *circiter extrema mensis Maij*. Νὺξ δὴ ἦν περὶ τὰ πανύστατα τοῦ μαΐου. Sic scribit hoc loco noster istud nomen, cum alibi constanter τοῦ μαΐου Majum vocet. Sed utcumque variet Scriptura vocabuli, res est quidem ipsa minimè dubia Majum hîc indicari. Quare certò ex his licet definire spatium secundi Patriarchatus Arsenij, qui à mense Septembri anni Christi 1261. ad finem Maij 1266. per annos quatuor & menses præterea circiter novem, duravit. Vt semel absolvamus de Ar-

senio,

senio, mortis ejus diem Historicus noster expressit lib. 5. cap. 20. his verbis: ἐπεχείρησε μὲν οὖν πάντα ἐλεφρολισθῆσαι ἐκτῃ μηνὶ τῆ ὀπίσω ἔτους, τῆ Παξιαρχῆ Ἀρσενίῳ συμφέρει δὲ τοῦτο ἡμέραις ἓξ πρὸ τοῦ νῦν μεταλλάξαντος αὐτοῦ ἑβδόμῃ γαμηλιῶνος μηνός. *Hæc gesta sunt* (nempe ignominiosa traductio Holobòli) *ineunte anno* (ob initium videlicet Indictionis à Septembri) *die sexta Octobris, Patriarchæ Arsenio sex priùs diebus quàm hæc fierent, in Insula mortuo.* In his nullus apparet character certi anni. Quare ad illius indagationem aliâ grassandum est viâ. Narraverat ibi Pachymeres causam primam iræ Imperatoris in Holobolum extitisse ex hujus præcipiti quadam eruptione indignationis in Imperatorem, cui cum inservire cepisset in negotio conciliationis Ecclesiarum, suggerendis ex Historiâ aut Lectione Patrum argumentis ad eam suadendam aptis, repentè institutum & sententiam mutaverit, offensus quòd in quodam cœtu, ubi aliis sessionis honorem Imperator tribuisset, ipsum solũ reliquisset stantem. Vnde ille interrogatus de re quæ tractabatur, præterquam speratis & priùs ostensis contraria omnia respondit; etiam Augusto exprobravit excæcationem Pueri Ioannis. Vnde Imperatore vehementissimè commoto, Holobolus sibi metuens in Asylum Ecclesiæ confugerit, sed inde blandis Imperatoris suasionibus extractus, relegatus Nicæam fuerit in Monasterium Hyacinthi. Scribit autem ibidem Pachymeres, ab istâ relegatione nondum anno expleto, vocatum Nicæâ Constantinopolim Holobolum ab Imperatore ad dirum supplicium fuisse. Igitur si potuerimus definire tempus illius conventûs, quo suam gravem in perniciem ruit Holobolus intemperantiâ iræ & linguæ, statuere licebit de vero tempore, cùm supplicij de Holobolo sumpti, tùm mortis Arsenij. Atqui speramus istius quidem voti nos fore compotes. Nam conventus iste videtur ille idem fuisse quem describit Pachymeres capite 12. libri ejusdem 5. ubi tradit; intentum Imperatorem adducendis in suam de pace ineundâ cum Latinâ Ecclesiâ sententiam, aversis ab eo consilio Præsulibus Græcis, congregato apud se Patriarchâ cum Episcopis & præcipuis ex Clero, institisse ut in eam conciliationẽ assensum darent, allegandis rationibus quas ei suggesserãt Docti homines Archidiaconus Meliteniota, Georgius Cyprius Protapostolarius, & Rethor Ecclesiæ Holobolus, qui omnes aderant, pro se quisque negotium juvantes: quamquam, ut ibi submonet Historicus, Holobolus quidem non ex animi sui sententiâ, sed in speciem dumtaxat, nec studio sincero. Esse hunc cœtum eundem suadet personarum identitas & rei tractatæ in utroque. Nam Meliteniota, Cyprius, & Holobolus utrobique memorantur adhibiti ad juvandum Imperatorem in convincendis fautoribus Schismatis. Nec obstat quod illo cap. 20. posterioris temporis memoriam exequitur. Nam disertè ibidem admonet, quod ibi narrat, actum superiùs: sed ibi memorari ob similitudinem rerum. Conventus porrò ille cap. 12. narratus, significatur ibidem habitus postquam Legati Gregorij X. Pontificis Romani Constantinopolim advenerant. Non potuerunt autem illi eò pervenisse priùs, quàm sub finem anni 1272. siquidem literæ quas eis perferendas ad Michaelem Imperatorem is Pontifex dedit, recitatæ à Raynaldo illo anno num. 25. scriptę sunt ix. Kal. Novemb. ejus quẽ dixi anni apud Vrbem veterem, ubi Gregorius tunc erat. Sub initium igitur anni 1273. fuerit habitus is cœtus, quo gratiam apud Imperatorem suam Holobolus perdidit. Ex quo tempore nondum anno evoluto, retractus Constantinopolim, tam diras ibi (quæ cap. 20. describuntur) contumacię tuæ pœnas dederit sextâ die Octobris anni 1273. mortuo ante sex dies in Insula Oxeâ, ubi dudùm exulabat, Arsenio. quem inde intelligimus post suam è secundo Patriarchatu ejectionem vixisse annis septem, & quatuor insuper mensibus.

CAPVT VI.

CHRONOLOGIA PATRIARCHARVM Germani, Ioſephi, & Ioannis Vecci, qui poſt Arſenium, imperante Michaele Palæologo, Sedem Conſtantinopolitanam tenuerunt. Tempus miſſa Legationis ad Papam.

I. POſt amotum Arſenium Germanus ex Adrianopolitana Sede in Conſtantinopolitanam translatus, & Patriarcha declaratus eſt *menſe Iunio die feſto Sancti Spiritus*, ut loquitur Pachymeres lib. 4. cap. 13. μηνὸς μαΐου τῇ ἁγίᾳ τοῦ Πνεύματος ἑορτῇ. libenter hoc differrem in annum ſequentem. Nam inter exautorationem Arſenij, & promotionem Germani multa commemorat Pachymeres capitibus ix. x. & xi. libri iv. quæ in anguſtias pauciſsimorum dierum inter extremum Majum & Iunium ineuntem intercedentium ęgerrimè videntur poſse compingi. Fuit, ut diximus, hoc anno quo eſt exautoratus Arſenius Paſcha 18. Aprilis, & conſequenter Pentecoſte, quam hîc vocat noſter ἑορτὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, 6. Iunij. Sententia depoſitionis perlata in Arſenium, & executioni mandata eſt περὶ τὰ τελευταῖα τοῦ μαΐου *circiter extrema menſis Maij*, ut clarè tradit noſter capite 8. libri 4. Germanus porrò inauguratus Patriarcha, ex eodem Autore, eſt die Pentecoſtes, hoc eſt, ſexto Iunij. Medium ſpatium non plus octo, aut decem dierum ſuiſse oportuit. Et tamen docet indicatis locis Pachymeres, primùm electionem ſucceſſuri Arſenio liberis ſuffragijs Synodi relictam ab Imperatore, unde ſit conſequens moram congregatos Patres maturæ inquiſitioni idoneam ſumpſiſſe. Deinde ubi ſuffragia in Germanum conveniſsent, recuſaſſe ipſum admittere honorem; nec niſi urgentibus, & ſæpius iteratis Imperatoris eum ad hoc quotidiè adeuntis inſtantijs denique inclinatum aſsenſiſse. Præterea meminit ibi Autor factionis validæ conflatæ Arſenio faventium, quæ tam vehementer invaluerit cum manifeſto periculo publicæ quietis, ut neceſse habuerit Imperator longâ eam & accuratâ concione compeſcere conari. Denique narrat datam eſse operam ut reliqui Orientales Patriarchæ Alexandrinus & Antiochenus ejectionem Arſenij probarent: quam ad rem veriſimile ſit miſsum ad eos rei factæ nuncium, & expectatum videlicet eorum reſponſum re adhuc integrâ ante ſubrogationem novi Patriarchæ in locum expulſi. His de cauſis propenderem equidem ad differendam Germani electionem in annum ſequentem; quod per characterem hoc loco memoratum liceat. Nam æque illo anno Chriſti 1267. cum Cyclus Solis fuerit 16. & Lunæ 11. qui dant Paſcha 17. Aprilis, Pentecoſte pertingit in menſem Iunium, quintum ejus diem occupans. Quia tamen, quod ſtatim oſtendemus, certò conſtat Germanũ eundẽ Patriarchatu ceſsiſse die 14. Septembris hujus ejuſdem anni 1267. unde eſset conſequens, non plus eum tribus menſibus cum dimidio in Sede perſtitiſse, ſi quem tanta Patriarchatûs Germani brevitas offendet, poterit is per me credere: Patres Synodi quo tempore Arſenij cauſam cognoverunt, diſquiſiviſse ſimul de ſucceſſore, ſi fortè, quod pronum factu apparebat, ille amoveretur. quare ſtatim ac ſententiam in Arſenium tulerunt, ſuffragia in Germani electionem dare potuerint. De conflato Arſenianorum Schiſmate quod narratur; inchoatum id pendente judicio Arſenij; cæterùm factionis corroborationem uſque ad periculum publicum, licet poſt Germani evectionem extiterit, ex occaſione per prolepſim antea à Pachymere relatam. Poſtremò miſſos quidem ſtatim Nuncios indicaturos depoſitionem Arſenij ad Alexandrinum & Antiochenum Patriarchas, ſed eorum reditum minimè expectatum. Non enim illi Patriarchę habere putabantur in tali negotio jus ſuffragii. Alioqui ne damnatio quidem ante nutum eorum præcipitari debuiſſet, quod factum tamen conſtat.

Sum-

Summa sit: in medio relinqui à me ceperit ne Germani Patriarchatus anno 1266. an sequenti: propendere tamen magis in quam maximam Sedis ejus brevitatem, utique in qua faciliùs rationem invenio: cur ab eo volente & parato Imperator anathemate solvi se non curaverit.

II. Finem Patriarchatûs Germani ejusdem ponit Pachymeres lib. iv. cap. xxi. die festo Exaltationis Sanctæ Crucis mense Septembri: quo die ait illum celebratis, ut solemnitas poscebat, divinis in Templo officijs, sub vesperam Patriarchio cedentem, ad suas quas habebat in Manganis cellulas se recepisse, nec postea ullis se adduci precibus siviſse, ad ullum usum abdicatæ dignitatis. Vnde ad successoris inquisitionem conversæ cum Imperatoris, tum Antistitum curæ sunt: quo anno id contigerit, ex successoris electione brevi post secuta, intelligendum est: quæ cum, ut mox demonstrabitur, peracta fuerit die 28. Decembris anni definentis à Christo nato 1267. pro constanti est habendum: perstitisse Germanum in Patriarchatu, vel à sexto Iunij anni 1266. ad quartum decimum Septembris anni 1267. per annum unum, & menses præterea quatuor cũ dimidio. vel à quinto Iunij an. 1267. ad 14. Septemb. ejusdem anni per menses tres & dies novem. postque ipsius spontaneam abdicationem, Sedem vacasse tribus mensibus, & diebus præterea quatuordecim, usque ad designationem successoris; septemdecim verò usque ad ejusdem inaugurationem quæ Kalendis Ianuarijs anni 1268. celebrata ritè est, prout deinceps ostendemus: Scribit noster cap. 23. lib. 4. Iosephum Monasterij Galesij Præfectum Confessarium Imperatoris legitimo suffragiorum numero electum probante ac studente maximè Imperatore, designatum fuisse Patriarcham Μηνὸς Σκιροφοριῶνος ἐικοστῇ ἐνδόῃ τῆς δεκάτης ἰνδικτιῶνος τῷ ϛ ψοε ἔτει. *Mensis Decembris vigesima octava, decimæ Indictionis, Anni* 6775. moxque addit fuisse ordinatum Kal. Ianuarijs anni sequentis: ἐκατεμβαιῶνος δὲ νουμηνίᾳ χειροτονεῖς εἰς ἀρχιερέας πόλεως. Annus Aeræ Mundi Græcorum reducitur ad vulgarem Aeræ nostræ Christi detractione 5508. Fuit ergò is ann. Christi 1267. periodi verò Iulianæ 5980. qui numerus divisus in quindecim, indicat Indictionem ejus anni characteristicam, decimam. prout Pachymeres notavit. Vnde dubium esse non potest, quin Patriarchatus Iosephi Galesij à Kal. Ianuarij anni Christi 1268. ptocedat.

III. Vbi desierit, modò diximus. Refert Pachymeres lib. 5. cap. 17. Iosephum, qui se promulgatis palàm literis jurejurando obstrinxisset ad nunquam assentiendum conciliationi cum Latinis, ab Imperatore ægrè id ferente persuasum migrare Patriarchalibus ædibus, secessisse in Monasterium Periblepti, pollicitum, se renunciaturum Patriarchatui si de concordia Ecclesiarum Romæ conveniretur à Legatis eò ad hoc missis; interim quasi privatum victurum. Postea cum Legati Pace compositâ redissent, judicatum esse: videri Sedem vacare, cessione conditionatâ Iosephi, jam in absolutam transeunte, positione conditionis unde pendebat. quo circa itum in suffragia novæ electionis. Iste secessus Patriarchæ Iosephi contigit, ut noster ibi distinctè tradit, die 11. Ianuarij, secundæ Indictionis, anni 6782. ἐνδεκάτῃ μηνὸς ἐκατεμβαιῶνος δευτέρας ἰνδικτιῶνος τῷ ϛ ψπβ ἔτει. Fuit hic annus Christi 1274. Per. Iul. 5987. qui revera numeravit Indictionem secũdam, qualem nullus ex quatuordecim præcedentibus, & totidem secutis habere potuit. ut periculum nullum sit ne annus tam ipsi propriâ insignitus notâ cum alio quopiam confundatur aut mutetur. In ista porrò suspensione res fuerunt fermè per annum. Quoad Legatis pacem à Romano Pontifice conventam stipulatamque referentibus, Comitia sunt indicta novo creando Patriarchæ. quod non contigit ante sequentem annum, ut docet nos Historici nostri locus modò considerandus.

IV. De Ioannis Vecci, Iosepho subrogati, electione, quam & statim inchoatam post Legatorum Româ reditum, & celeriter tranfactam apparet, sic scribit Pachymetes cap. 24. libri 5. Ὁ Βέκκος ἐικοστῇ μὲν καὶ ἑκτῇ Πυανεψιῶνος μηνὸς τῆς τελὼ ἑορτὴν

τοῦ

τῶν Ἁγίων Πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ Πατριάρχης τετελείωται). Δευτέρᾳ δὲ Μαΐου τῇ ἑπομένῃ κυριακῇ, ἐν ἑπομένῳ ἡμέρᾳ τοῦ Πνεύματος, καὶ τοῦ Πνεύματος δέχεται) καὶ πλατύνεται Ἀρχιερεύς. *Vecchus sexta & vigesima Maij Mensis, in festo Sanctorum Patrum Nicænorum Patriarcha electus est. Secunda verò Iunij Dominica Hebdomadis vententis, insigni die Sancti Spiritus gratiam Spiritus percepit, ordinatus ritè Patriarcha.* Hi characteres unicè designant annum Christi 1275. Periodi Iulianę 5988. quo Cyclus Solis numeratus est 24. lit. Dominicalis fuit F. Cyclus Lunæ currebat 3. quæ notę festum Paschę conferunt in 14. Aprilis, Dominicam verò Pentecostes in 2. Iunij. unde patet à primâ successione Ioſephi ad initum à Vecco Patriarchatum intercessisse menses solidos sexdecim, cum diebus octodecim. Anno præcedenti Christi 1274. si quis suspicari vellet Vecci creationem, factam frustrà esset ob characteres diversissimos. Nam Cyclos is annus habuit Solis 23. Lunæ 2. qui dant Pascha 1. Aprilis, & Pentecostem 20. Maij, & litera Dominicalis ejusdem anni G. diem secundum Iunij facit sabbatum: cum Dominicam fuisse oportuerit quo anno est Veccus in Patriarchalem Constantinopoleos evectus Sedem. Hujus finis, quoniam Michaëlis Palæologi funere posterior extra hujus Historiæ limitem exit, nostræ considerationis, nunc quidem, non est.

V. Restat ultimum quod proposuimus hîc tractandum. Tempus quo missa Romam est à Michaële Augusto insignis Legatio ad absolvendum negotium conciliationis Ecclesiarum, quâ Germanus Expatriarcha & Georgius Acropolita feliciter functi sunt; characterе non dubio insignitum legitur cap. 21. lib. 5. Ait illic Historicus: solvisse duabus Triremibus Legatos paci conficiendæ destinatos, paratis jam ad eam ex parte Græcorum omnibus. Hi fuerunt, ut cap. 17. superiùs dixerat, partim Ecclesiastici, partim Senatorii. Priores Germanus nuper Patriarcha, & Episcopus Nicææ Theophanes. Alij Magnus Logotheta Acropolita; Præses Vestiarij Panaretus, & Magnus Interpres Berrhoeota. Triremium alteram conscenderunt Panaretus & Berrhoeota cum donis Impetatoris ad Pontificem. in alterâ duo Episcopi cum Acropolita fuerunt. Altum petierunt, ait loco laudato noster cap. 21. lib. 5. Κρονίῳ ἀρχομένῳ μηνός. Est haud dubiè Pachymeri Κρόνιος Martius, prout est hujus lib. cap. 1. demonstratum. Pergit dicere; conflictatos eos parùm prosperâ tempestate, perveniſse in sinum Laeonicum, ubi est Promontorium Maleæ, λύγοντος τοῦ μηνός, hoc est eodem mense desinente, ultimâ ejus Decade: notum est enim Græcos partiri menses in tres Decadas. Primâ vocant ἀρχομένην sive ἰσταμένην; secundam μεσοῦντος tertiâ φθίνοντος, sive ut hîc noster λήγοντος μηνός. Addit ibi vehementi jactatas procellâ Triremes ambas, primùm dissociatas vi venti fuisse: deinde alteram illarū quâ Panaretus & Berrhoeota vehebant, miserè fractâ & submersam: aliam salvam appulisse ad Methonæ portum: idque contigisse πέμπτῃ μεγάλῃ, hoc est feria quintâ Hebdomadæ Majoris, quâ Cœna Domini celebratur ab Ecclesia. Ex his oportuit illo anno feriam quintam in Cœnâ Domini mense Martio fuisse, & quidem aliquo die Decadis ultimæ mensis istius. Non potuit ille annus esse alius ab anno Christi juxtà vulgarem Aeram 1273. Manifestum hoc est ex serie narratarum hâc Historia rerum. Nam superiori Christi 1272. cepit sedere Gregorius X. qui primus mentionem concordiæ intulerat, postquam in Syria electum se absentem à Cardinalibus cognovit. Deinde jam coronatus Legatos Constantinopolim ad id negotium urgendum miserat. Hi strenuè rem egerunt, pro virili Augusto cooperante: quæ referuntur hoc libro à cap. 11. ad 17. Hæc annum facilè Gregorij 1. Christi 1272. expleverunt. Dispositis uteunque omnibus ex parte Græcorum missi sunt Legati, de quibus agimus, circa initium anni, Gregorij Pontificatûs secundi; Christi 1273. nec tardiùs potuerunt; alioqui Gregorium non reperissent Romæ, qui hoc anno indè discessit versùs Galliam, ut ibi Concilium Oecumenicum Lugduni celebraret. Habitum id Concilium est anno sequenti Christi

1274.

1274. præsente illic Pontifice, & Legatis Græcorum jam cum Ecclesiâ Romanâ conciliatorum ibidem comparentibus. Quæ conciliatio cum per hanc Legationem perpetrata fuerit, evidens est, eam priùs obitam, & renunciatam Constantinopoli fuisse, quàm sacra Synodus Lugduni inchoaretur. quadrat autem unicè ad hoc ipsum character hoc loco indicatus Feriæ quintæ Majoris Hebdomadæ incidentis in postremos dies Martij. Siquidem hic ann. Christi 1273. fuit periodi Julianæ 5986. Cyclum Solis habens 22. Cyclum verò Lunæ sive Aureum numerum 2. & literam Dominicalem A. quæ notæ Pascha illius anni defigunt in 26. Martij. Fuit ergò Feria quinta in Cœnâ Domini die 23. Martij ejusdem. Quare verax & exacta deprehenditur Historici narratio & Chronologia nostra confirmatur.

CAPVT VII.

De Eclipsi Solis à Gregora memoratâ quâ stabilita hactenus Chronologia firmatur.

I. HActenus Chronologiam nostram indicatis à Pachymere characteribus quantum licuit, munivimus. Non est autem negligenda opportunitas quam nobis benignam offert insignis Nicephori Gregoræ locus, ejusdem cœlesti quoque Solaris maximi deliquij suffragio roborandæ. Scribit is Autor Historiæ suæ lib. 4. pag. 51. Edit. Basil. postquam narravit abdicationem Germani, Iosephi subrogationem in ejus locum, & ab hoc indultam Imperatori Michaëli Palæologo solutionem anathematis quo dudum fuerat ab Arsenio devinctus ob execratum Ioannem Pupillum, scribit, inquam, in hunc modum: Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἡ σελήνη τὸν τέταρτον τῶν διδύμων ἐπιβαίνοντα, περὶ ὥραν τρίτην μεσημβρίας ἕνα τῶν ἡμερῶν τοῦ μαΐου, τῷ ϛφπε. ἔτει. ὡς μὴ πᾶσα ἔκλειψις δωδεκάδακτυλον ἔσχε δυσκαιδεκάτην. Τοσοῦτον δὲ μέσον τῆς ἐκλείψεως χρόνον ἐγένετο ὅσον καὶ τὸν γλῶ ὡς ἂν εἰπεῖν πολλοὺς τῶν ἀστέρων φανῆναι. *Sub hoc tempus obscuravit Luna Solem quartum Geminorum transmittentem gradum, circa horam ante meridiem tertiam quintæ ac vigesimæ diei Maij, anni 6785. Fuit porrò tota Eclipsis digitorum proximè duodecim. Tanta autem sub medium deliquij tempus tenebræ circa terram extiterunt, ut & multa Stellarum apparerent.* Ita Gregoras describit insignem prorsus & horrendam Solis defectionem Constantinopoli visam paulò ante quàm exautoraretur Germanus & Iosephus in ejus locum substituendus eligeretur. quod utrumque illo anno à Gregora indicato Aeræ Græcorum 6785. hoc est Aerę nostræ 1267. evenisse nos quoque ostendimus superiùs num. 2. cap. 6. Quare si demonstrare potuerimus fide Tabularum, & ratiocinijs Astronomicis Solis deliquium tam notabile, in Vrbe tam frequenti circa meridiem spectatum, cum omnibus ejus memoratis circumstantijs, illo revera fuisse commissum anno, nemo non videt magnum inde firmamentum accessurum & ratiocinijs nostris, & fidei Historicorum quorum autoritate nitimur. Hæc me spes impulit ad rogandum per literas R. P. Iacobum Grantami Societatis nostræ, Lutetiæ Parisiorum degentem, ut dignaretur istius Eclipsis calculos ponere. Fecit ille pro suâ & eruditione, & humanitate præstantibus, diligentissimè: prout ex ejus ad me missâ, quam hîc adscribam, Exercitatione astronomicâ patebit.

II. IACOBI GRANTAMI E SOCIETATE IESV Epilogismus Novilunij ecliptici anno Christi 1267. 25. Maij, juxta Tabulas Subsidiarias Rudolfinas ad Meridianum Constantinopolitanum revocatas. Annus is est communis non Bissextilis.

Novi-

Novilunium Medium

	D.	H.		
Maij	24	10	50	13

	D.	H.		
Tempus Apog. Sol. Iun.	14	11	32	7
Intervallum à Novilun.	21	0	41	54
Motus intervallo respondens tollendus	S. 0	G. 20	15	38
Locus Apogæi Solis	3	0	1	36
Primus locus Solis	2	9	45	58
Prima distantia Luminarium Sole longius progresso	0	5	27	43

	D.	H.		
Tempus Apogæi Lunæ proximum Novilunio	165	7	51	27
Intervallum	7	6	21	22
Motus intervalo respondens	S.	G.		
Addendus	3	0	43	42
Locus Apogei Lunæ	11	3	34	33
Primus locus Lunæ	2	4	18	15
Tempus Prosthaphæreticum		H.		
Addendum		10	41	10

Novilunium Verum.

	D.	H.		
Maij	24	21	31	23

Pro Correctione.	S.	G.		
Ad primum locum Solis adde	0	0	25	28
Fit secundus locus Solis	2	10	11	26
Secunda distantia Luminarium, Lunâ longiùs progressâ	0	0	3	1

Pro Correctione.	S.	G.		
Ad primum locum Lunæ, addendum	0	5	56	12
Fit secundus locus Lunæ ad secundum Solis locum revocandus	2	10	14	27
Tempus correctioni respondens tollendũ			5	51
Pro æquatione perfectâ temporis, addenda				32

Novilunium perfectè correctum, & æquatum.

In meridiano Tabularum, Maij	24	21	26	4
post meridiem.		H.		
In meridiano Constantinopolitano additis		1	28	0
post mediam noctem fit dies Maij	25	10	54	4

Hoc

Hoc tempore & loco Zodiaci facta est vera Synodus: quo autem sit visa, tam minus accurata quâ accurata, per triangulos & parallaxes ostenditur in sequentibus.

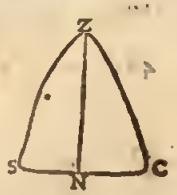

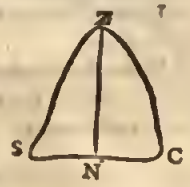

Tres priores Parallaxes			Ters posteriores Parallaxes.		
Altitudinis	25	19	Altitudinis	28	30
Latitudinis	23	40	Latitudinis	23	52
Longitudinis	8	33	Longitudinis	15	35
In Synodo vera.			In Synodo visâ minus accuratâ.		

In Triangulo ZCN. Rectangulo in N. Gr. 90. Eclipticæ.

	G.			G.	
Ang. C	75	28	Ang. C	74	45
Latus CZ	24	14	Latus CZ	24	29
NZ	23	24	NZ	23	33
NC	26	36	NC	6	50

In Triangulo ZSN. Rectangulo in N.

	G.			G.	
Latus NS	9	18	Latus NS	10	58
SZ	25	5	SZ	29	13
Ang. S	99	31	Ang. S	54	58

	D.	H.		
Primo tempore Parallactico	0	9	16	0
Sublato à verâ Synodo	25	10	54	4
Restat visa Synodus minus accurata Maij die	25	H. 10	44	48
Secundo tempore Parallactico	0	0	52	14
Sublato à verâ Synodo	25	10	54	4
Restat visa Synodus accurata Maij	25	10	1	50

Locus Lunæ; qui & Solis, in Synodo verâ

	S.	G.		
	2	10	11	26
Tolle motum respondentem tempori Parallactico accurato	29	7		
Restat locus Lunæ in Synodo visâ accuratâ				

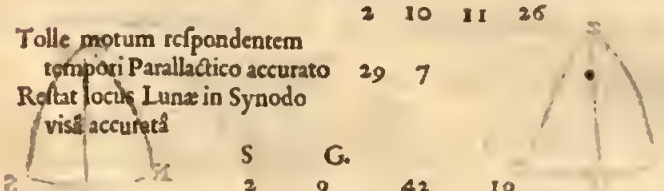

	S	G.		
	2	9	42	19
Ex hoc tolle locum nodi ☊				
	8	14	26	33
Restat verus motus latitudinis	5	25	15	46

Vnde vera latitudo Borealis sive arcus inter centra	27	10
E tertia Parallaxi latitudinis	24	48
Tollenda: & restat visa latitudo, seu arcus inter centra	2	22

Quantitas Eclipsis.

Ex summâ Semidiametrorum	31	41
Tolle visam latitudinem sive arcum inter centra	2	22
Restat quantitas Eclipsis	29	19

In Scrupulis 1759
Quæ multiplicata per 6. faciunt 10554
Quæ divisa per Semidiametrum Solis 900
Dant digitos 11
Restant 654
Quæ faciunt digiti unius partes 40
Quantitas ergò Eclipsis est digiti vndecim cum quadraginta partibus duodecimi.

Duratio Eclipsis.

Duratio hujus Eclipsis exactè definietur ex scrupulis mediæ durationis 31' 35. per horarium Lunæ motum in Incidentiâ & emersione compositis, ut consequitur.

In Incidentia.

Locus Lunæ unâ hora ante visam Synodum accuratam	2	9	8	4
	D.	H		
Tempus Maij	25	9	1	50

In Emersione.

Locus Lunæ unâ horâ post visam Synodum accuratam	2	10	16	34
Tempus Maij	D. 25	H. 11	1	50

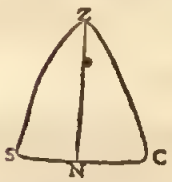

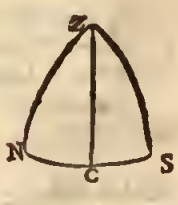

Tres Parallaxes.		
Altitudinis	25	30
Latitudinis	24	0
Longitudinis	8	37

Tres Parallaxes.		
Altitudinis	25	30
Latitudinis	20	30
Longitudinis	15	10

Ang.

Ang.	C	92	75	33	16	Ang. C	92	86	32	1 1
Larus	CZ		24	9	41	Larus CZ		19	39	2
	NZ		23	21		NZ		19	36	0
	NC		6	24		NC		1	14	0
	NS		7	49		NS		13	56	42
	SZ		24	33		SZ		23	55	
Ang.	S		72	32		SC		12	44	Translato S. in Occid.
	SC		14	13		Ang. S		55	52	

Tertia Parallaxis longitudinis 48 11. quæ visæ Synodo accuratæ respondet, comparanda cum Parallaxi longitudinis inventâ.

In Incidentia.

Tertia Parallaxis longitudinis	48	11
Parallaxis longitudinis in Incidentia prior tempore	8	37
Differentia motu crescenti admodum celeriter	39	34
Hanc differentiam adde horario vero Lunæ à Sole	29	28
Fit motus horarius apparens velocissimus	69	2

Analogia.

Vt hic motus apparens 69. 2. 4142. ad unam horam 3600. Ita Scrupula mediæ durationis 31. 35. 1895. ad tempus Incidentiæ 1647. 27. 27.

In Emersione.

Tertia Parallaxis longitudinis	48	11
Parallaxis longit. in emersione posteriori tempore	15	10
Differentia motu valdè decrescente	33	1
Hanc differentiam adde horario verò Lunæ à Sole	29	28
Fit motus horarius apparens velocissimus	62	29

Analogia.

Vt hic motus apparens 62 29 ad 3600
Ita Scrupula mediæ durationis 31 35 ad tempus Emersionis 30 20

Integra Duratio 57 47

	D.	H.		
Initium	25	9	34	23
Medium Eclipsis (Maij	25	10	1	50
Finis	25	10	32	10

Constantinopoli post mediam noctem.

Vnde vera latitudo Borealis ſive arcus inter centra	27	10
E tertia Parallaxi latitudinis	24	48
Tollenda: & reſtat viſa latitudo, ſeu arcus inter centra	2	22

Quantitas Eclipſis.

Ex ſummâ Semidiametrorum	31	41
Tolle viſam latitudinem ſive arcum inter centra	2	22
Reſtat quantitas Eclipſis	29	19

In Scrupulis 1759
Quæ multiplicata per 6. faciunt 10554
Quæ diviſa per Semidiametrum Solis 900
Dant digitos 11
Reſtant 654
Quæ faciunt digiti unius partes 40
Quantitas ergò Eclipſis eſt digiti vndecim eum quadraginta partibus duodecimi.

Duratio Eclipſis.

Duratio hujus Eclipſis exactè definietur ex ſcrupulis mediæ durationis 31 35. per horarium Lunæ motum in Incidentiâ & emerſione compoſitis, ut conſequitur.

In Incidentia.

Locus Lunæ unâ horâ ante viſam Synodum accuratam	2	9	8	4
	D.	H		
Tempus Maij	25	9	1	50

In Emerſione.

Locus Lunæ unâ horâ poſt viſam Synodum accuratam	2	10	16	34
Tempus Maij	D. 25	H. 11	1	50

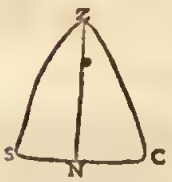

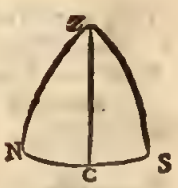

Tres Parallaxes.		
Altitudinis	25	30
Latitudinis	24	0
Longitudinis	8	37

Tres Parallaxes:		
Altitudinis	25	30
Latitudinis	20	30
Longitudinis	15	10

Ang.

Ang.	C	92	75	33	16	Ang. C	92	86	32	1 1
Latus	CZ		24	9	41	Latus CZ		19	39	2
	NZ		23	21		NZ		19	36	0
	NC		6	24		NC		1	14	0
	NS		7	49		NS		13	56	42
	SZ		24	33		SZ		23	55	
Ang.	S		72	32		SC		12	44	Translato S. in Occid.
	SC		14	13		Ang. S		55	52	

Tertia Parallaxis longitudinis 48 11. quæ visæ Synodo accuratæ respondet, comparanda cum Parallaxi longitudinis inventâ.

In Incidentia.

Tertia Parallaxis longitudinis	48	11
Parallaxis longitudinis in Incidentia prior tempore	8	37
Differentia motu crescenti admodum celeriter	39	34
Hanc differentiam adde horario vero Lunæ à Sole	29	28
Fit motus horarius apparens velocissimus	69	2

Analogia.

Vt hic motus apparens 69. 2. 4142. ad unam horam 3600. Ita Scrupula mediæ durationis 31. 35. 1895. ad tempus Incidentiæ 1647. 27. 27.

In Emersione.

Tertia Parallaxis longitudinis	48	11
Parallaxis longit. in emersione posteriori tempore	15	10
Differentia motu valdè decrescente	33	1
Hanc differentiam adde horario verò Lunæ à Sole	29	28
Fit motus horarius apparens velocissimus	62	29

Analogia.

Vt hic motus apparens 62 29 ad 3600
Ita Scrupula mediæ durationis 31 35 ad tempus Emersionis 30 20

Integra Duratio 57 47

	D.	H.		
Initium	25	9	34	23
Medium Eclipsis (Maij	25	10	1	50
Finis	25	10	32	10

Constantinopoli post mediam noctem.

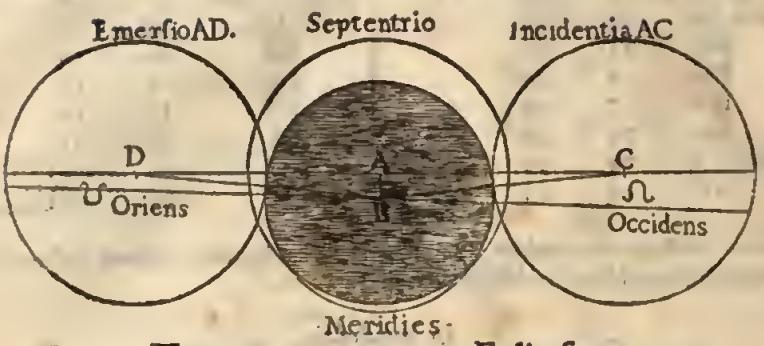

Typus Eclipſeos

In Triangulo A B C rectangulo in A.

Ex Summâ Semidiametrorum	31	41	B C
Tolle Arcum inter centra	2	22	A B
Habes ſcrupulos mediæ durationis	31	55	A C

III. Ex hoc Epilogiſmo clariſſimum fit, in Eclipſi deſcriptâ reperiri characteres à Nicephoro Gregorâ deſignatos. Annum à Mundo condito 6775. ideſt Chriſti 1267. Maij diem 25. horam ante meridiem 3. & digitos propè 12. Vnde tanta obſcuritas in terrâ, ut ſtellæ in Cœlo apparerent. At deficit una illuſtris, nota loci Solis in Zodiaco. Ponit enim Nicephorus gradum 4. Geminorum. Noſter autem calculus 10. ſed in eo Nicephorus manifeſtè hallucinatur, ſecutus non aſtronomicas leges, ſed popularem putandi rationem, & communem errorem jungentium æquinoctium vernum, ſeu primum gradum Arietis, cum 21. Martij; quemadmodum jam à Concilio Nicæno in uſu id erat: non obſervato, ſaltem non correcto, vitio anteceſſionis æquinoctij verſus initium Ianuarij unius diei per centum triginta circiter annos. qui error poſtea correctus eſt anno Chriſti 1582. ſublatis 10. diebus, quibus initium Arietis Martij vigeſimum primum præceſſerat. Et revera à Concilio Niceno habito anno Chriſti 325. uſque ad tempus hujus Eclipſis anno Chriſti 1267. anni fluxerunt 942. pro quibus Nicephorus ſex gradus anteceſſionis Geminorum uſurpavit, cum meritò ſeptem integros numerare potuiſſet. Sethus Calviſius in Chronolog. anno Chriſti 1267. hanc Eclipſim notavit, eodem anno & die quo Nicephorus; eumque circa 4. gradum Geminorum jure corrigit: ſed contigiſſe ait; hora 11. 9. 21. poſt mediam noctem, tardiùs multò quàm velit Nicephorus qui 3. ante meridiem ſcribit: cum quo bellè calculus noſter convenit. Numerat aurem Calviſius digitos obſcurationis 11. 52. ferè ut nos & Nicephorus proximè ad totalem. feriam quoque quartam ritè deſignat. & probat Cyclus Solis 16. litera B. Keplerus in Tabulis Rudolphinis pag. 98. ejuſdem Eclipſeos mentionem facit; & oſtendit rectè à Calviſio Nicephorum reprehendi. & cum eo ponit grad. 10. 59. Geminorum: paulò liberalior in minutis. Porrò de duratione hujus Eclipſis, neque Nicephorus, neque Calviſius, aut Keplerus; quidquam affirmant. Et verò quanta ea fuerit, ad fidem hiſtoriæ aut temporis rationem nihil refert, probatis alijs certiſsimis notis. Verum ne ea ad integrum exactumque Epilogiſmum deſideretur, magnâ diligentiâ eam conſignavi. Et ne quis brevitatem non integræ horæ in Eclipſi propè totali nimiam reprehendat, velociſsimum Lunæ motum apparentem circa 3. Parallaxem longitudinis, tam in Incidentiâ creſcendo valdè in quadrante Orientali Eclipticæ, quàm in Emeriſione multùm decreſcendo in quadrante

drante Occidentali, quæso ut mecum attendat, & desinet mirari. Hæc in gratiam R. P. Posùi; qui Viri Amici laborem gratum si placet habebit; & eum Deo in suis orationibus & sanctissimis Sacrificijs commendatum habebit.

IV. Hactenus R. P. Iacobus Grantami. cui adjungam quod consultus à me de Eclipsi eadem R.P. Ioannes Baptista Ricciolus, statim humanissimè respondit hisce planè verbis.

Aera Constantinopolitana supponit completos fuisse Mundi annos 5508. ante usitatam Christi Aeram. Quare annus 6775. Aeræ Constantinopolitanæ, est Aeræ Christianæ 1267.

Anno Christi 1267. Cyclus Lunæ seu Aureus numerus fuit 14. Epacta 3. Novilunium civile inter 25. & 26. Maij. Cyclus Solis fuit 16. litera Dominicalis B. & dies 25. Maij incidit in feriam quartam.

Anno eodem 1267. die 25. Maij Novilunium verum Constantinopoli fuit sesquihorâ ante meridiem: sed ob Parallaxim longitudinis, fuit hora 3. minutis 5. ante meridiem Sole & Lunâ versantibus in gradu 12. Geminorum. Latitudo Lunæ Borealis & vera fuit minutorum 19. 8. sed apparens ob parallaxim latitudinis, fuit Australis & minutorum 3. 8. summa autem semidiametrorum Solis & Lunæ fuit minutorum 30. 40. Et Solis Diameter integra minutorum 31. 38. Ideoque digiti ecliptici 11. 25. sed eò quòd radij Solis obliquè in terram incidentes, aliorsum procul à vertice Constantinopolis reflecterentur, nec multùm aërem supra positum illustrarent, visa est Eclipsis penè totalis: & stellæ Horizonti propiores, aliæque conspici potuerunt.

Ex meâ Geographiâ reformatâ suppono altitudinem Poli Constantinopolis esse grad. 42. 56. & longitudinem à Palmâ Insulâ Fortunatarum gr. 54. 36.

Quid sibi velit Gregoras, aut quibus ex Ephemeridibus hauserit, Solem fuisse tunc in quarto gradu seu parte Geminorum, penitus ignoro. Licet enim Tabulæ Astronomicæ insignium Mathematicorum paucis aliquot minutis dissidere possint à meis; multis tamen gradibus, nullæ. Certè enim anno illo 1267. Sol ingrediebatur in signa Zodiaci diebus 9. aut 10. citiùs quàm nunc post correctionem Gregorianam Kalendarij. nunc autem ingreditur Geminos die 22. aut 23. Maij. Ergò tunc die 13. aut 14. circiter. atque adeò die 25. Maij erat jam in 11. vel 12. gradu Geminorum.

Hæc ille. Habes, Lector, eruditissimorum hominum, & præstantium Astronomorum circa Eclipsim à Nicephoro Gregorâ memoratam judicia & ratiocinia, quæ tantam ejus notitiam suppeditant quanta optari ferè potest. certè quæ abundè sufficiat ad usum nostrum insigniendi anni quo Germano abdicante Iosephus Patriarcha est creatus, tam luculento charactere, ut in eo à cæteris discernendo labi deinceps, aut vel titubare, quisquam nequeat.

CAPVT VIII.

Andronici, qui Michaeli Augusto Primogenitus, in Imperio Collega, & post eius obitum successor fuit, atas, coniugij, & evectionis in Imperium tempus, cæterorumque eius Actorum Chronologia.

I. MIchaëli Palæologo qui successit in Imperio Andronicus, senior ab Historicis posterioribus dictus ex comparatione cum ipsius Nepote Andronico Iun. Avi in Imperio Collegâ, quicû graves & rei Romanæ pernicioſissimas inimicitias exercuit, in Cantacuzeni præsertim Historiâ narratas, Andronicus, inquam,

inquam, Seniot Michaëlis Palæologi prioris Primogenitus, Imperij Collega, & post Patris mortem, successor, quando natus sit, quâ ætate Vxorem duxerit, quo anno particeps factus fuerit Augustæ potestatis, incertum faciunt variæ ac malè inter sese cohærentes cum Pachymeris, tum Gregoræ & aliorum qui de illius rebus scripserunt, affirmationes. Quare operæpretium me facturum statui, si evolvendæ ex ambagibus, & certo, quoad licebit, digerendę ordine rerum ipsius hac Historiâ memoratarum Chronologiæ capitis hujus operam impenderem. Prima omnium statuenda est epocha natalis Andronici hujus; perplexis Pachymeris & Gregoræ Assertionibus nutans. Scribit Pachymeres lib. 3. cap. 7. Theodoram Michaëlis Palæologi Vxorem cum comperisset Virum suum cogitare de se repudiandâ, adscisendaque loco ejus in Conjugem Anna Alamana Ioannis Batatzæ olim Augusti viduâ, graviter, ut par erat, id ferentem, expostulasse quòd se coronatam jam Augustam sine ullâ causâ Imperator vellet dimittere, postquam ei jam Augusto peperisset filios, primum quidem Manuëlem qui citò perierat, deinde verò Andronicum adhuc superstitem quem Pater regiè nutribat, denique tertium postquam in Vrbem Constantinopolim è Latinis receptam Imperator migraverat, illic in Purpurâ natum Constantinum nomine, cognomento Porphyrogenitum. Ἡ Βασιλὶς Θεοδώρα χαλεπὸς ἔχειν ἐνίησιν, εἰ δέσποινα ἐτιμᾶτο ἴσα καὶ γυνὴ γυναικὶ, τῷ ἀνδρὶ παρὰ τῷ Βασιλεῖ παῖδας, καὶ σφᾶς μὲν, δοτὸν χώμενον ἄλλην, καὶ Μανουὴλ· εἶτα δὲ καὶ τὸν τελευταῖον Ἀνδρόνικον, ὃν βασιλικῶς ὁ πατὴρ ἔτρεφε. Ex his videtur posse colligi sensisse Pachymerem Andronicum, imò & præterea Manuëlem priùs mortuum, post initum à Michaële Palæologo Imperium natos, ut sic illos Mater eorum Theodora Viro jam imperanti ἀνδρὶ τῷ Βασιλῆ, pepererit.

II. Atqui hoc quidem repugnat ipsi primùm Pachymeri affirmanti Andronicum annos natum quatuor & viginti Patri morienti successisse. Si enim is Patre jam imperante, & quidem secundus post Manuëlem in infantia mortuum, natus est: cum Michaël ut est demonstratum imperare ceperit Kal. Ianuar. an. Christi 1260. venire in lucem non potuit ante an. Christi 1261. Imperij Palęologi secundum: & consequenter quando idem Palæologus Michaël anno (ut cap. sequenti demonstrabitur) Christi 1282. mortuus est, Andronicus nō nisi annorū unius & viginti esse potuisset. Pugnat id etiam cum eo quod Gregoras scribit lib. 4. pag. 40. Michaëlem cum solemni pompâ Constantinopolim à suis recuperatam ingressus est, Andronicum filium jam tum bimulum duxisse. Γ' ἅμα μὲν τὸν βασιλέα τῇ πόλει ἅμα τῇ αὐτοῦ δεσποίνῃ καὶ τῷ υἱῷ Ἀνδρονίκῳ τῷ νέῳ Βασιλεῖ δεδεγμένος ἐτῶν ἄγαν τῆς ἡλικίας. Certissimò enim statuimus superius ingressum Michaëlem Palæologum Vrbem paulò priùs à suis captam, die 15. Augusti anni Christi 1261. quo tempore ut duorum annorum puer Andronicus fuerit, oportuit eum natum saltem initio an. Christi 1260. quod dici nequit, cum ante illum Patri jam imperanti, natus fuerit Primogenitus ejus, Manuël in cunis mortuus. Necessariò igitur agnoscenda παρέλευσις est in illis verbis τῷ ἀνδρὶ τῷ Βασιλῆ. ut nequaquam Theodora significare voluerit, se Viro suo jam imperanti Manuëlem & Andronicum peperisse: sed appellationem Imperatoris, quæ suo Marito tunc cum illa hæc dicebat conveniret, tribuisse: licet illa non pertineret ad id tempus quo illa Manuëlem & Andronicum enixa fuerat.

III. Sed aliquid certiùs de anno natali Andronici Seniotis statuere licebit ex tempore ipsius obitûs, sicubi satis certò id definitum reperire potuerimus. Legimus apud Ioannem Cantacuzenum lib. 2. cap. 28. pag. 228. Edit. Reg. Hunc Andronicum, qui abdicato Imperio factus Monachus Antonij nomen assumpserat, in Monasterio mortuum esse *Mense Februario, Indictione xv. Anno quadragesimo supra sexies millesimum & octingentesimum, natum annos septuaginta duos*. Si ex numero 6840. annorum, 72. demas annos, supererit annus Aeræ Græcorum 6768. quo fuisse natum oportuit eum, qui annis duobus maior septuagenario anno 6840.

diem

diem obierit. Est hic annus 6768. Mundi juxtà Græcos, idem quem nos in Aerâ Christianâ numeramus 1260. qui fuit ut vidimus primus Imperij Michaëlis. eius anni principio si editus in lucem Andronicus est, habere locum utcumque potest, quod ex Gregorâ retulimus, eo bimulo, sive secundum ætatis annum agente, Μὴν ὄντος ἄγοντι τὸν ἐνιαυτόν, contigisse ingressum triumphalem Michaëlis ejus Patris in Vrbem Regiam paulò ante de Latinis receptam. Sed non potest cum hoc quadrare quod scribit Pachymeres in historiâ Imperij Andronici lib. 1. cap. 1. eum quando Patri successit, annos ætatis numerasse quatuor supra viginti, verba sunt de illo Pachymeris hæc ipsa: τῷ δὲ τοιούτῳ ὑπὸ τοῦ πατρὸς Βασιλεῖ, ὄντι γεγονότι πέραν τῶν εἴκοσι τεττάρων. Nam cum ab anno Christi 1260. ad 1282. quorũ priori cepisse imperare, posteriori obijsse Michaëlem Palæologum certò demonstravimus, manifestum sit intercedere annos dumtaxat duos & viginti, patet promovendum ulterius toto biennio natalem Andronici necessario esse, si vera de ipsius quando capessivit Imperij habenas solus, ætate Pachymeres scripserit. Nam quod idem cap. vlt. lib. 6. hujus quam nunc edimus Historiæ Michaëlem Palæologum tradit imperasse annis viginti quatuor, accommodari fortè ad veritatem id posset, vel eâ ratione quam diseremus cap. seq. num. 3. vel intelligendo numeratum illic ejus Imperium ab ejus celebri prædictione quam Thessalonicæ biennio ante acceperat, voce *Marpou* de Cœlo missâ, ut narratur lib. 1. cap. 11. Sed hoc ad ætatem Andronici trahi non potest. nec excusari aliter ab errore Pachymeres, si verè natum eum putavit, quo anno cepit imperare Pater ejus.

IV. Existimo tamen vera illic Pachymerem, & ex certâ publicâque notitiâ scripsisse; erasse verò Cantacuzenum in subducendis annis Andronici Senioris, qui ætatis non 72. ut ille affirmat; sed 74. vitæ finem invenerit. Hujus Assertionis habemus Autorem eidem Andronico familiarissimum extremis vitæ temporibus Nicephorum Gregoram, apud quem cum legamus cap. ult. lib. 9. pag. 209. Edit. Bas. confabulari se quotidiè cum Andronico tunc Monacho otiosissimè solitum, atque adeò ipsâ nocte quâ est mortuus, multas horas suavissimi colloquij cùm eo duxisse, facilè credere possumus resciviisse ex eo ipsum quæ de illius annorum numerò notavit, in Monodiâ de Andronici obitu initio lib. 10. pag. 214. his planè verbis: τέταρτον μὲν ἦδη καὶ ἑβδομηκοστὸν ἔτος ἀπὸ γενεθλίου ἀπῆν πελάσαντι λυσίου. *Quartus & septuagesimus annus à nativitate ipsi morienti absolvebatur*. Quæ verba non tantũ vixisse illum annis 74. sed etiam illos expleviisse significant. Cum autem sit mortuus die 12. Februarij, ut idem Gregoras affirmat sub finem lib. 9. vel 14. ut Anonymus annotavit ad marginem loci Cantacuzeni, quem paulò ante retulimus, cogimur dicere natum fuisse Andronicum sub initium anni Christi 1258. Ac ne quis suspicetur irrepsisse errorem in notas numerales apud Gregoram, qui tamen extensè ac sine notarum compendijs annum septuagesimum quartum ætatis Andronici exprimit, etiam aliunde manifestum est ex animi sui certâ sententiâ id affirmasse illum Autorem. Ait is nimirùm initio cap. ult. lib. 9. inter alia signa quæ portenderunt obitum Andronici Senioris, visam Solis Eclipsin quę totidem diebus quot ipse annis vixerat, ejus mortem præcessisse. Commissum spectatumque est id Novilunium eclipticum ultimo Novembris anni Christi 1331. ex quo si numeres unum & triginta Decembris, totidem Ianuarij, duodecim Februarij dies, exactè conficies summam dierum septuaginta quatuor, parem numero annorum vitæ ipsius, ut scripsit Gregoras, tacitè hîc revocans, quod aliàs dixerat Andronicum quando cum Patre primùm ingressus est Constantinopolim, secundum ætatis annum egisse; cum ex hoc quod nunc ex certiori testimonio affirmat, manifestum sit ipsi tunc quartum ætatis ab aliquot jam mensibus currere cepisse; quippe in lucem edito circa initium anni Christi 1258. Id quod non parùm præterea confirmatur ex tempore nuptiarum Theodoræ Matris Andronici cum ejus Patre Michaële, ab Acropolita notato.

Hic

Hîc enim Historiæ suæ cap. 51. refert Ioannem Ducam Imperatorem collocasse Michaëli Palæologo, in gratiam recepto interventu Manuëlis Patriarchæ, Theodoram fratris sui olim defuncti Isaacij Ducæ Sebastocratoris filiam. Necesse est dicere factum id fuisse sub finem anni Christi 1254. vel sequentis initium, quo post multorum mensium languorem Ioannes Augustus Octobri mense diem obijt. Est autem incredibile fœcundam alioqui mulierem, Viro ævi pleni, quippe annorum duodetriginta eum duxit Vxorem, Iuveni, sex totis primis conjugij annis nullam prolem edidisse. quocirca existimo Manuëlem Primogenitum, qui deinde infans obijt, ipsis natum anno Christi 1256. Andronicum verò biennio post, primis mensibus, ut dixi, an. Christi 1258. quo posito pronâ deinde facilitate apta cæterorum Andronici Actorum in serie hujus Historiæ dispositio succedit. Nam quod antemētionem electi in Papam Gregorij X. refert cap. 28 lib. 4. Pachymeres, Andronico jam in virum adulto, hoc est in puberem, & conjugio maturam educto ætatem, Patrem ejus Vxorem quærere cepisse, benè quadrat in annum Christi 1271. Sedis vacantis, post mortē Clementis Quarti, tertium; quo nimirùm Andronicus quintumdecimum agebat ætatis annum. Nuptias ipsas Andronici eum Annâ Regis Pannoniæ filiâ, capite eodem memoratas, ad annum sequentem Christi 1272. referimus. Vnde assumptio Andronici ejusdem in consortium Imperij à Patre Augusto facta, & solemnis Coronatio Andronici & Annæ novorum Augustorum, quam Pachymeres altero à nuptijs anno celebratam ibidem tradit, ad annū Christi 1273. Andronici duodevigesimum pertinet.

CAPVT IX.

Statuitur tempus obitus Michaelis Palaologi, & numerus annorum eius Imperij. Appendix de Anno capta à Persis Heraclea Ponti.

I. VTrumque caput ad discussionem hîc propositum, molestâ opinionum varietate perplexum est. ut enim omittam vulgaria Chronica, quorum in quibusdam vidi principiū Imperij Andronici Senioris, quod statim à morte Michaëlis ejus Patris incepit, consignatū anno Christi 1294. & ipsi Michaeli sex & triginta Imperij annos attributos. Spondanus obiisse Michaelem anno Christi 1283. ponit. & Principatum tenuisse annis viginti quatuor refert ex Gregorâ, ut ait; apud quem tamen loco ab eo laudato id non reperio: sed tantùm mortuum Michaëlem anno Mundi juxtà computum Græcorum 6791. ætatis suæ 58. Ὁ μὲν δὴ Βασιλεὺς (verba sunt Gregoræ de Michaele Palæologo scribētis) ἐκ τῶν ἐπικαίρων τότε παρ' ἐλπίδα τὸ οἰκεῖον ἔσχε τέλος τῆς ζωῆς ὃ ἑξακισχιλιοστὸν ἑπτακοσιοστὸν ἐνενηκοστὸν ἔτος ὑπὸ καὶ πεντήκοντα ἔτεσι τυγχάνων. Hoc est: *Imperator circa illa quæ diximus loca præter spem vitæ suæ finem invenit, anno sexies millesimo septingentesimo nonagesimo primo, agens ætatis annum quinquagesimum octavum.* Ita Gregoras.

II. At noster Pachymeres lib. 6. cap. 36. hujus Operis sic scribit de die obitūs Michaelis. Ἡμέρᾳ δὲ ᾗ παρασκευὴ ἐπεδείκνυτο σκιερροφοριῶν τὸ ϛ ψ γα. ἔτους. *Feria erat sexta undecima Decembris anni* 6791. Ac in anno quidem magno consensu Gregoras ut vidimus, prætereaque Phranzes cum Pachymere conveniunt, ut dubitari de hoc non debeat; eum sit tamen vehemens causa dubitandi, ex circumstantia diei Paraskeves, sive feriæ sextæ illo anno incurrentis in undecimam Decembris diem. Est annus Aeræ Mundi Græcorum 6791. Christi 1283. hoc est Per. Iul. 5996. quo fuit Cyclus Solis 4. numerus Aureus 11. Indictio pariter 11. Cyclus porrò Solis 4. liter. indicat Dominic. C. quæ cum insigniat diem duodecimum Decembris, undecimus necessariò fuerit Sabbatum; non autem Paraskeve sive sexta Feria. Qualem

eum

tamen illo anno fuisse tradit pro certissimo & vulgò notissimo Pachymeres. Igitur anno Christi 1282. mori Michaëlem Palæologum oportuit, quo Cyclus Solis 3. literam Dominicæ indicem dedit D. Hæc enim litera diem Decembris tertium decimum afficiens, tertium retro undecimum fuisse sextam feriam demonstrat. quid ergò dicemus errasse Græcos Historicos in anno mortis Michaelis, & pro 6790. sequentem 6791. indicasse? Ne cogamur hoc dicere, duplex hujus explicandæ perplexitatis suppetit ratio: Aut enim labentis jam anni 6790. & paucos duntaxat extremi Decembris dies reliquos trahêtis rationem non habendam Populus & Historici censentes, obitum ejus ex anno mox sequenti, 6791. quo is videlicet innotuit insigniendum putaverunt; neglecto diserimine nullius momenti ad civilem æstimationem, quæ ferè minutam ἀκρίβειαν respuit: Aut, quod verisimilius reor annorum Mundi & Aeræ suæ principium, item ut Indictionis, à Septembri Græci repetebant. Vnde jam tùm annus Mundi juxtà ipsos 6791. ceperat à mense ferè tertio, cum anni Christi 1282. mensis ultimus December volvebatur. Vt verè dixerint Pachymeres, Gregoras, & Phrantzes, obijsse Michaëlem anno 6791. nec verè tamen scripserint Spondanus & Rainaldus, eundem anno Christi 1283. fato functum. cum illo anno dies Decembris undecima, quâ efflavit animam, Sabbatum, non sexta Feria fuerit.

III. Hoc igitur existimamus pro indubitato tenendum: an. Christi 1282. die 11. Decembris Michaelem Palæologum vivendi & imperandi finem feciisse. Quamdiu imperaverit disquirendum restat. Disertè Pachymeres Histor. cap. ultimo imperasse Michaëlem asserit annis viginti quatuor. idque ipsum, ut palàm notum, antea posuerat capite 21. lib. 4. Atqui hoc quidem ægrè conciliatur cum ijs quæ jam omni firmitate constituimus. Nimirùm coronatum eum ritu solemni Augustum primùm fuisse Kalendis Ianuarij anni Christi 1260. vivere autem desijsse 11. Decembris anni Christi 1282. Nam ex his apparet manifestum, imperasse illum à die inaugurationis suæ annos omninò viginti tres, minùs viginti diebus. Dici tamen potest non usquequaque aberrasse à vero Pachymerem, quem verisimile est id retulisse, quod vulgò ferebatur, solet autem populus in numerandis annis accuratam & minutam aspernari diligentiam: nec ferè dubitat decem, exempli gratiâ, ei Principi annos tribuere, quem constet nonum excessisse. Minimè item putat necessarium ab inaugurationis die primum initium Regni ducere; ubi supremam potestatem antea illum exercuisse palàm est. Itaque Imperium Michaëlis Palæologi jam ex eo tempore numerari potuit quo is Tutor Ioannis est declaratus; quod contigit paulò post Muzalonum cædem, qui nono die ab obitu Theodori Augusti sunt interfecti. Mors Theodori ex Acropolitâ in Augustum mensem incidit, opinor desinentem, cum Pachymeres eam conferat in confinia Aestatis & Autumni. A Septembri ergò anni Christi 1259. Imperij habenas Michaël sumpserit, quas tenuit Ducis Magni, deinde Despotæ titulo, donec sub finem Decembris, ad Imperij cum Pupillo Collegium eveheretur. Revera igitur imperavit super annos viginti tres expletos, duobus ferè mensibus. ut si de annis inchoatis sermo sit, negari nequeat 24. ejus Imperij annos numerari potuisse. In hunc modum Pachymerem quidem ab errore vindicamus: Phrantzem, qui mortem Michaëlis cõjungit eum Indictione 14. ἀπρόσκοπος absolvere non possumus. certissimum enim est anno Christi 1282. qua Michaelem constat mortuum Indictionem x. fuisse numeratam.

IV. Hactenus versati Chronologicâ methodo sumus in Epochis hujus Historiæ figendis quæ certo aliquo insigniri charactere potuerunt: cæteras quarum statuendarum in prudenti conjecturâ tota spes sita est, hîc singillatim exequi, nec otium est, nec operæ fuerit pretium. Satis sit eas, uti & Acta hoc opere memorata præcipua, verisimili ratione in ordinem digestas, certis in Abaco Chronologico annis assignare. quod antequam aggredimur describendam hîc duxi annotatiunculam Lectoris,

ut apparet accurati adscriptam in Barberino optimo Codice ad oram exteriorem, è regione verborum illorum capitis 27. lib. 4. τῷ χωρῷ καπχομδκίων τῆς Πέρσης, πάλαι αὖ τοῖς χώραις καὶ ἀυτὰ ζωυκπώδοντο. Ad hæc, signo indice apposito, sic ex adverso scriptum manu antiquissimâ, & scripturæ Codicis, quantùm judicari aspectu potest, æquali, scribitur

ὡς ἀληθῶς ἤρπας . . . .
πότα μυ ἄγε . . . . .
γὸ τῦ Περσῶν βπ . . .
καὶ τῇ ἀμελείᾳ πο . . . .
τέντων ζωυλ . . . . .
Τῆς Πέρσης, καὶ ἡ χ
Ⓜ Πόντον Ἡρακλεα ἑάλω
ἐν μηνὶ Γ'υλίῳ δ. Ν. . .
τῦ ς ω ξ π. ἔτυς.

Quæ desunt resecta fuerant cultro librario. Ea nos in hunc modum restitui posse putabamus

ὡς ἀληθῶς ἤρπας Δέσ-
ποτά μυ ἄγε. καὶ τῇ
γὸ τῦ Περσῶν βπηθίσῃ,
καὶ τῇ ἀμελείᾳ τῦ Κερ-
τωύπων ζωυλθούσῃ
Τῆς Πέρσης, καὶ ἡ χ
Ⓜ Πόντον Ἡρακλεα ἑάλω
ἐν μηνὶ Γ'υλίῳ δ. Ν. ι γ'
τῦ ς ω ξ π. ἔτυς

Hæc sic Latinè sonant. *Vt verè dixisti Domine mi Sanctè. Etenim Incursione Persarum, & negligentia Imperantium cooperante Persis, etiam Heraclea ad Pontum sita capta est mense Iulio, die 4. Indictione 13. Anni 6868.*

Est hic annus Christi 1360. Per. Iulianæ. 6073. quo numerata est Indictio 13. Indictionem βπηέμπτον Græci vocant, & nomen istud βπηέμπτως hîc nota illa N. compendiosè indicatur, resecto mox numero ιγ. hoc est 13. qualem exigit ille annus. Nondum reperi alibi notatam hanc expugnationem Heracleæ: cujus ideò fortasse non erit inutile, qualemcumque istam hinc notitiam sumpsisse. Alloquitur porrò (ne hoc Lectorem moretur) quicumque is fuit Autor Annotatiunculæ, Histoire eum ipsum Georgium Pachymerem, quem Ἅγιον Δεσπότην Sanctum Dominum vocat, utpotè Sacerdotem, & in Ecclesiasticâ constitutum Dignitate.

CAP.

CAPVT X.

Synopsis Chronologica præcipuarum rerum hâc Historiâ memoratarum, eas assignans annis suis.

Anni Christi	Romanorum Pontificum. Alexandri IV.	Imperatorum Orientis. Ioannis Bataræ.	
1255	1	33	Moritur Imperator Ioannes Ducas Batatza propè Nymphæum iii. Kal. Novemb. Georg. Acropol. Hist. cap. 52. vide lib. 3. Observationum nostrarum cap. 2. Filius ejus Theodorus, Lascaris à matre dictus, proclamatur Imperator consensù Procerum & populi. Acrop. Recusante Patriarchatum Nicephoro Blemmidâ, Arsenius è Monasterio ad Lacum Apolloniadis accersitus fit Patriarcha. Idem Acropol. Is coronat Theodorum die Christi Natali. Obser. Pach. lib. 3. cap. 2. num. 3. Sexto post die 30. Decembris Eclipsis Solis horrenda Nicææ cernitur hora 3. post meridiem. Pachym. lib. 1. cap. 13. Vide superiùs cap. 2. num. 4. & totum cap. 3.
1256	2	Theodori. 1	Expeditio Theodori Lascaris in Occidentem contra Constantinum Regem Bulgariæ & Michaëlem Despotam, quem utrumque sui terrore ad pacem adigit. Acropol. Hist. num. 56. & seq. Gregoras lib. 3. pag. 26. Sub Autumnum hujus anni Michaël Palæologus Magnus Conostaulus Nicææ relictus ut rebus per Imperatoris absentiam præesset, cum comperisset Cotys cujusdam indicio excæcationem sibi pararì, cum ipso Indice fugit in Persidem. Pachym. lib. 1. cap. 9. pag. 12. Ibi à Sultane Romanis quibusdam copijs præfectus contra Scythas strenuè rem gerit. Gregoras lib. 3. pag. 27. Pachym. pag. 13.
1257	3	2	Michaël Palæologus agente Iconiensi Præsule ab Imperatore revocatus è Persìde, benignè ab ipso excipitur, & Magni Conostauli dignitatem recipit. Gregoras lib. 3. pag. 28. Pachym. lib. 1. cap. 9. pag. 13.
1258	4	3	Michaël Palæologus mittitur in Occidentem cum Exercitu, & benè ac feliciter pugnat. Pachymer. lib. 1. cap. 10. fusiùs Acropolita Historiæ num. 70. Theodorus Imperator atrâ bile laborans Martham Michaelis Palæologi Sororem diro supplicio excruciat. & metuens ne ideò Frater ejus rebellaret, per Chadenum in Occidentem missum deduci Palæologum ad se vinctum curat. Pachym. lib. 1. cap. 11. à pag. 15. ad 19. Auguria Imperij Michaeli Palæologo dum caperetur & vinctus duceretur oblata. Pachym. cap. 11. pag. 15. & 16.

Anni Christi	Rom. Pōt. Alex. IV.	Imperat. Orient. Theodori Lasc. Iun.	
1259	5	4	Michael Palæologus educitur è carcere, & recipitur in gratiam ab Imperatore. Pachymer. cap. 11. pag. 17. & cap. 12. pag. 19. Imperator Theodorus moritur mense Augusto, anno ad Autumnum vergente. Acropol. num. 74. pag. 85. Gregoras lib. 3. pag. 29. Pach. lib. 1. c. 13. pag. 19. & 20. Phrantzes lib. 1. cap. 3. pag. 41. relictis impuberi filio Tutoribus Arsenio Patriarchâ, & Georgio Muzalone Protovestiario. Nono die ab Imperatoris obitu dum ei justa funebria in Templo Sosandrorum Magnesiæ redduntur, Georgius Muzalo tutor Ioannis Principis, cum fratre Theodoro trucidatur ab Exercitu in seditionem concitato. Gregoras lib. 3. pag. 30. & 31. Phrantzes lib. 1. cap. 3. pag. 42. Pachym. fusissimè lib. 1. cap. 19. à pag. 31. ad 36. Michael Palæologus declaratur Tutor Pueri Principis, & fit Dux Magnus. Pachym. cap. 22. & 23. à pag. 38. Idem largitione sibi conciliat studia Hominum. ibidem pag. 40. & seq. Creatur Despota cap. 27. à pag. 43. ad 47. Impetrat denique summum Imperij honorem, cap. 29. pag. 48. Extremo Autumno hujus anni Princeps Achaiæ supplicias profectus ad Michaelem Occidentis Despotam rebellantem, capitur a Ducibus Romanis, prelio victus proditione Ioannis Nothi. Pachym. cap. 31. à pag. 50. Gregoras lib. 3. pag. 35.
1260	6	Michaelis Palæologi 1	Kalendis Ianuarij Michael Palæologus ritè acclamatur Imperator, Collega Principis Pupilli cujus erat Tutor. Pachym. lib. 2. cap. 4. pag. 61. Gregoras initio libri 4. pag. 36. Acropolita Hist. num. 77. pag. 89. Phrantzes lib. 1. cap 4. pag. 43. Michael Occidentis Despota, auxilijs à Manfredo Genero Rege Siciliæ acceptis, Romanos ad Tricoryphum acie vincit, & Cæsarem Alexium Strategopulum capit. Pachym. lib. 1. cap 32. Alexius Cæsar brevi liber dimissus ad Palæologum Imperatorem redit. Pachym. lib. 1. cap. 32. Palæologus nondum coronatus limitem Orientalem visit, & Arces Præsidijs firmat, usus ad hoc consilio & operâ Chadeni apud ipsum gratiosi. sed in eo quidem negotio parùm providi. Ex ijs enim quæ tunc egit secuta deinde est Areium illius limitis jactura. Pachym. partim lib. 2. cap. 6. pag. 63. partim lib. 1. cap. 5. pag. 8. Decretâ Coronatione solemni duorum Augustorum inter Sacra per Patriarcham celebrandâ, pervicit contra pacta Palæologus arte magnâ & vehementi ambitu, ut ipse solus coronaretur, præterito Puero. Pachym. lib. 2. cap. 7. & 8. pag. 64. & seq.

Arse-

Anni Christi	Rom. Pōt. Alex. VI.	Imp. Orie. Michaelis Palæologi.	
1260	6	1	Arsenius Patriarcha Nicæâ fugiens Patriarchatu cedit. subrogatus in ejus locum Nicephorus Epheſi Epiſcopus. Pachym. lib. 2. cap. 15. & 16.
			Captâ Selybriâ Imp. Michaël Palæologus Galatam oppugnat longo tempore, fruſtrà. lib. 2. cap. 20.
			Solutâ obſidione redit Nymphæum, ubi Nicephorus Patriarcha moritur. lib. 2. cap. 22. lib. 3. Obſ. cap. 5. n. 3.
1261	7	2	Alexander IV. Pontifex Max. moritur Viterbij octavo Kal. Iunij, poſtquam ſediſſet annos 6. menſes 5. dies 4.
			Sedes vacavit poſt ejus obitum tribus menſ. & trib. dieb.
	Vrb. IV. Ann. 1.		Quarto Kal. Septembris creatus eſt Pontifex Iacobus Pantaleo Gallus, & pridie Nonas coronatus aſſumpſit nomen Vrbani, ejus appellationis IV.
			Chalyphas Perſidis victus à Tocharis, auro in os infuſo, necatur. Pachym. lib. 2. cap. 24.
			Sultane ob Socordiam cōtempto duo ex ejus Optimatibus Baſilici nomine, ad Michaëlē Aug. transfugiunt. ibid.
			Ipſe poſtremo Sultan cum liberis ad Imperatorem ſupplex confugit. Ibidem.
			Alexius Strategopulus Cæſar in Occiduum Tractum, Deſpotâ illic rurſus rebellare moliente cum Exercitu miſſus, & Vrbem obiter tentare juſſus, eam cepit ope Thelematariorum, Latinis in Daphnuſiæ oppugnatione occupatis. Pachym. lib. 2. cap. 26. 27. & ſeq.
			Recuperant Conſtantinopolim Græci die 25. Iulij Sacrâ apud ipſos S. Annæ Matri Deiparæ. Ibid.
			Imperator Michael Palæologus ingreditur Vrbem Conſtantinopolim die 15. Auguſti Aſſumptæ Deiparæ Sacrâ, ipſe pedes ſequens triumphalem currum quo Imago ejuſdem Deiparæ à S. Lucâ depicta portabatur. Pachym. lib. 2. cap. 31. Acrop. cap. 88.
			Arſenius reſtituitur in Patriarchatum & exceptus Conſtantinopoli Palæologum iterùm ſolemniter coronat. Pachym. lib. 3. cap. 2.
			Imperator Legatos Romam mittit. lib. 2. cap. 36.
			Cum Tocharis & Acthiopibus fœdera icit. lib. 3. cap. 3.
			Pupillum Ioannem Collegam ſuum novennem exeçcat die Chriſti Natali, & in Arcem Dacibytzam perpetuò cuſtodiendum includit. lib. 3. cap. 10.
			Holobōlum improbare auſum excæcationem Ioannis dirè mutilat. lib. 3. cap. 11.
1262	2	3	Arſenius Patriarcha Imperatorem excommunicat ob excæcatum Ioannem. lib. 3. cap. 14.
			Zygeni ſive Montani contra Michaëlem Imperatorem rebellantes in gratiam cujuſdam Pueri cæci, quem Ioannem Theodori filium eſſe credebant, ægrè tandem domantur. Pachym. lib. 3. cap. 12. & 13.

Trire-

Anni Christi	Rom. Pōt Vrb. IV.	Imper Or. Michaelis Palæologi	
1263	3	4	Triremes Imperatoris Insulas æripiunt Latinis cap. 15. Imperator Legatos ad Papam mittit. cap. 18.
1264	4	5	Expeditio Ioannis Despotæ fratris Imperatoris in Occidentem, quâ Michaël Despota coactus est pacem facere Pachym. lib. 3. cap. 20. Cometa apparet mensibus æstivis. Pach. lib. 3. cap. 23. Vrbanus Papa moritur Perusij vi. Nonas Octobris. Spondan. hoc anno num. 9. ex antiquis Autoribus quos laudat. Absolvit annum tertium Sedis, & inchoavit quartum per dies triginta quatuor.
	Clem. IV.		
1265	1	6	Cardinales Perusij congregati post quadrimestrem contentionem tandem convenerunt in electionem ad Pontificatum Guidonis Grossi Galli Cardinalis absentis. qui postmodum Perusium adveniens, indeque cum Cardinalibus Viterbium profectus, ibi consecratus est Pontifex octavo Kal. Martij, die Cathedræ S. Petri, & Clemens ejus nominis Quartus nuncupatus. Spond. ex Antiquioribus Monumentis, hoc anno num. 1. Sultan Azatinus, qui ex Perside profectus ad Michaëlem Augustum ab eo parùm officiosè tractabatur, elapsus & conjungens se Tocharis, tantum non oppressit Imperatorem imparatum. Pachym. lib. 3. cap. 25. Patriarcha Imperatorem objurgat, quòd bella cũ Christianis gereret, pacem cum Infidelibus coleret. lb. cap. 26. Fœdus inter Imperatorem & Michaëlem Despotam affinitate sancitur. Ibid. cap. 28.
1266	2	7	Imperator eum frustrà per triennium petijsset absolutionem excommunicationis à Patriarchâ Arsenio, de ejus duritie queritur oratione ad Episcopos habita. Pachym. lib. 4. cap. 1. Vltimæ ea de re Imperatoris preces ad Arsenium per Iosephum Augusti Confessariũ delatæ & rejectæ. Ib. c. 2. Libellus Accusationis in Arsenium datus Imperatori, & cupidè acceptus. Ib. cap. 3. Damnatio & depositio Arsenij. cap. 4. 6. & 7. Ejectio ejus & deportatio in Insulam. cap. 8. Successerit ne statim Germanus in locum Arsenij, an post annum vertentem, in ambiguo reliqui supèriùs cap. 6. num. 1. magis inclinans in dilationem, propter causas illic indicatas distinctius mox exponendas seq. an. Arsenianorum Factio conflatur, & invalescit. Colligitur ex Pachym. lib. 4. cap. 11. 19. & locis alijs. Conjuratio deprehensa in Augustum, cujus suspicione etiam Arsenius exul aspergitur: sed ille innocentiam suam probat. Ibid. cap. 15.

ampe-

Anni Christi	Rom. Pōt. Clem. IV.	Imp. Orie. Michaelis Palæologi.
1267	3	8

Imperator Arsenianorum Schisma reprimere conatur. Ejus ea de re ad Populum oratio. Pachym. lib. 4. cap. 11.

Hoc anno translatum Germanum è Sede Adrianopolitanâ in Constantinopolitanam verisimilius puto.

Nam id ne factum existimem anno superiori facit primum, quòd cum Arsenij judicium absolutum fuerit sub finem Maij, ut disertè tradit Pachymeres, spatium quod inde ad diem Pentecostes, quo idem inauguratum Germanum affirmat, cum non potuerit esse plus quàm octo dierum, angustius est quàm ut capere possit inquisitionem & deliberationem Synodi, tum suffragijs in electionem Germani perlatis, longam ejus, nec nisi per multos dies iteratis Imperatoris precibus victam denique recusationem. Credibile etiam est eunctabundum alioqui & circumspectare cuncta solitum Imperatorem, haud statim ausum substituere alium Arsenio, priusquam morâ & experientiâ comperisset id se tutò & citra publicam offensionem facturum. Ac cum perlato nuncio de assensu Antiocheni Patriarchæ, à quo ut viciniori timeri plus poterat quàm ab Alexandrino toto mari diviso, animatus ad audendum fuisset, retardatum tamen metu Factionis Arsenianorum, numero & viribus augescentis, quam ad compescendam varijs artibus incubuit. Existimans autem invalescere illam anarchiâ, & longâ vacatione Sedis, Populo Pastorem amotum ideò fortasse requirente, quòd præsentem qualemcumque non videret, decreverit Germanum promovere; fidum sibi, & vulgò, ut apparebat, gratiosum hominem. quo in Patriarchalem evecto Thronum, cum nihilò segniùs Arsenianorum studia flagrare pergerent, absolutionem ab eo dare licet parato noluerit accipere. clandestinisque egerit artibus ut Germano post tres menses abdicanti Iosephùs subrogaretur, adversùs cujus electionem nihil tale quale Germano objiciebatur, excipi posse confideret. Quare ab illo denique reconciliari Ecclesiæ voluerit. quod minimè distulisset à Germano impetrare, si jam is à Pentecoste superioris anni Patriarcha inauguratus, sesquiannum ferè integrum in eâ dignitate perstitisset.

Quintâ igitur die Iunij quæ hoc anno 1267. Cycli Sol. 16. Lun. 11. Pentecoste fuit, Patriarcha creatus est Germanus: & transactis in eo honore quatuor ferè mensibus cum dimidio, die demùm 14. Septemb. abdicavit; prout narrat noster lib. 4. cap. 21. Initium Patriarchatûs Germani funestatum quodammodo est tristi augurio deliquij Solaris quod horribile Constantinopoli apparuit 25. Maij duodecim diebus ante inaugurationem ipsius. ut videri potuerit brevitatem & infelicitatem hujus Patriarchatûs præsignificatam ostento ejus simili quo brevitatem pariter, & infelicitatem Imperij Theodori Lascaris eo nomine Secundi, præsignatam fuisse creditum est. Memoratur ista Eclipsis à Niceph. Gregorâ lib. 4. pag. 51. Edit. Bas.

Vide

Anni Christi	Rom. Pōt. Clem. IV.	Imperat. Orient. Michaelis Palæologi	
			Vidę ſupra cap. 7. hujus libri, ubi Epilogiſmum iſtius Novilunij Ecliptici à R. P. Iacobo Grantami aſtronomicâ methodo expanſum damus.
1267	3	8	Sub finem hujus anni die 28. Decembris, Ioſephus Galeſij Monaſterio Præpoſitus, Confeſſarius Imperatoris, juſta Synodi ſuffragia ad Patriarchatum tulit. Pachym. lib. 4. cap. 23.
1268	4	9	Kal. Ianuarijs Ioſephus quarto Kalendas ritè electus, conſecratus Patriarcha eſt. Pachym. lib. 4. cap. 24. Die 2. Februarij Feſto Hypapantes ſolvitur anathemate à novo Patriarchâ Michael Imperator. Ibidem cap. 25. Tarchaniota filius Marthæ Sororis Imperatoris conjugem ducit filiam Ioannis fratris Deſpotæ Occidentis. Ibidem cap. 26. Die 29. Novembris Clemens IV. Papa moritur Viterbij: Spond. ex Antiq. Monum. hoc anno num. 12.
1269	Sed. Vac. 1	10	Orientales Provinciæ Imperij, Perſarum incurſionibus deſolantur. Pachym. lib. 4. cap. 27. Arſenianorum Schiſma magis magiſque invaleſcit. Ibidem cap. 28. Carolus frater S. Ludovici Regis Franciæ, acie victo anno ſuperiori Conradino ad Lacum Fucinum, pacificam jam poſſeſſionem inchoat Regni Neapolitani & Siculi, ac Balduini Filio Conſtantinopoli profugi in Generum adſcito, auxilia promittens, Michaëli Palæologo curam injicit. Indicat hæc Paphym. varijs locis. lib. 3. cap. 8. & cap. 36. lib. 4. cap. 29. & alibi. Hyacinthi factio, & Pantepoptenorum Monachorum pro Arſenio pugnantium, Eccleſiam turbat. lib. 4. c. 19. & 28. Carolus Rex Siciliæ Claſſem armat ad Conſtantinopolim recuperandam. lib. 5. cap. 8. varij contra iſtum motum Imperatoris apparatus. Ibid. & mox cap. 10.
1270	2	11	Per hos annos enituit virtus bellica Ioannis Deſpotæ Fratris Imperatoris, varijs ſucceſſibus expeditionum proſperarum in Orientales & Occiduos tractus probata. lib. 5 cap. 21. & alibi. Tarchaniota Magnus Conoſtaulus Imperatoris ex Marthâ Sorore Nepos contra Avunculum rebellat, ad Ioannem Socerum Deſpotę Occidentis Fratrem transfugiens; Tocharis priùs in regiones Imperio ſubditas evocatis, qui cædibus & rapinis eas vaſtarunt. lib. 4. cap. 30. Imperator Legatos ad S. Ludovicum Francor. Regem mittit, qui eum in Africâ Tunetum obſidentem inveniunt, & eius morti interſunt.

Ioannis

Anni Christi	Rom. Pōt. Sed. Vac.	Imper. Or. Michaelis Palæologi	
1271	3	12	Ioannis Ducæ in Arce Patrarum obsessi Stratagema insigne, quo Ioannis Despotæ Fratris Imperatoris victorem Exercitum profligat, ipso ignominiosè fugere compulso. lib. 4. cap. 31. Philanthropenus adjuvante Ioanne Despotâ Classem Latinam vincit. Ibid. cap 32. Legatio à Michaële Imperatore in Pannoniam missa ad petendam Regis Pannoniæ Filiam in Sponsam Andronico suo Primogenito. Ibid. cap. 29. Cardinales Viterbij congregati tandem conveniunt in electionem Thealdi Archidiaconi Leodiensis in Romanū Pontificem.
1272	Greg. X. 1	13	Nuptiæ Andronici filij Michaëlis Imper. cum Annâ filiâ Regis Pannoniæ in Templo S. Sophiæ à Iosepho Patriarcha celebrantur. lib. 4. cap. 29. Ioannes Despota Frater Imperatoris sensim in ordinem redactus insignia Despoticæ dignitatis ultrò deponit. Ib. Patriarchæ Iosephi profectio in Orientis Provincias ad Schisma ibi coërcendum frustrâ susceptа. Ejus ibi cum Nicephoro Blemmidâ congressus. lib. 5. cap. 2. Thealdus in Syriâ commorans audito Nuncio suæ electionis in Romanum Pontificem, Michaëlem Imperatorem ad Pacem Ecclesiarum conciliandam invitat. quod is libenter audit, urgente à Carolo metu. lib. 5. cap. 11. Regi Bulgarorum Constantino Maria Eulogiæ filia Sororis Imp. nubit. lib. 5. cap. 3.
	Gregor. X.		
1273	2	14	Thealdus Romam appulsus ibi consecratur Pontifex vi. Kal. April. & nomen assumit Gregorij X. Legati à Gregorio X. Constantinopolim missi ad negotium conciliandæ pacis inter Ecclesiam Latinam & Græcam, magno illic conatu rem promovent. lib. 5. c. 11. Imperator Ecclesiasticos Græcos urget ad Pacem. ibi cap. 12. Holobolum graviter mulctat. Ibid. cap. 20. Ioannem Veccum præ cæteris reluctantem condit in carcerem. Ibid. cap. 13. Pertinaces in Schismate, recusationis suæ causas in libellum conijciunt, quem Imperatori offerunt. cap. 14. Arsenius in exilio moritur. 30. Septemb. lib. 5. cap. 20. Dyrrhachium subito & vehementi terræ motu. nocte unâ destruitur habitatoribus oppressis. lib. 5. cap. 7. Affinitas Imperatoris designata cum Principe Serbiæ disturbatur. cap. 6. lib. 5. Andronicus adscisitur à Patre in Collegam Imperij, & cum Annâ uxore coronatur. lib. 4. cap. 19. Imperator affinitatem & fœdus contrahit cum Nogâ Tocharorum Principe, datâ ipsi in uxorem Euphrosyne suâ filiâ nothâ. lib. 5. cap. 4. Pontifex exoratus à Græcis Carolum Siciliæ Regem impedit ab inferendo Constantinopol. bello. lib. 5. cap. 26.

Anni Christi	Rom. Pōt Gregor. X.	Imper. Or Michaelis Palæologi	
			Ioannes Veccus lectis diligenter Patrum scriptis & Ecclesiasticis Monumentis, Schismaticam sententiam ultrò deponit, & in procurandâ Ecclesiarum concordiâ strenuè
1274	3	15	Imperatori cooperatur. lib. 5. cap. 15.
			Schismatici Iosepho Patriarchæ persuadent, ut scripto publico declaret, jurejurando interposito, se nunquam in pacem Ecclesiarum consensurum. lib. 5. cap. 16.
			Imperator magnâ Ecclesiasticorum parte in suam sententiam attractâ, Legatos mittit Romam ad Pacem Ecclesiarum componendam: eum Patriarchâ ita interim transigens, ut ipse Patriarchali Palatio excederet, pollicitus etiam se Throno cessurum si de pace cum Papâ conveniretur. lib. 5. cap. 17. & 21.
			Eulogia Soror Imperatoris enixè favens Schismaticis, à Fratre avertitur, quòd is pacem Ecclesiarum promoveret; ac per filiam Mariam Constantinum Bulgarorum Regem in eum concitat. lib. 5. cap. 3. & lib. 6. cap 1.
			Legati Imperatoris mutuos à Gregorio Pontifice Legatos adducentes, Autumno Constantinopolim perveniunt ubi pax Ecclesiarum concluditur, Gregorio inter Sacra proclamato Summo Pontifice Apostolicæ Sedis & Oecumenico Papâ lib. 5. cap. 22.
			Germanus olim Patriarcha cum Theophane Nicæno & Georgio Aeropolitâ Legati Imperatoris ad Concilium Lugdunense missi eò perveniunt die 24 Junij. Acta Concil. Lugdun.
1275	4	16	Aeres inter Græcos dissensiones circa pacem cum Latinis. lib. 5. cap. 23.
			Ioannes Veccus Patriarcha eligitur in locum Iosephi. ibidem cap. 24.
			Imperator aeribus supplicijs sævit in obstinatos Schismaticos. cap. 19. & 20.
			Icarius ad Imperatorem transfugiens, & ab eo Classi Præpositus benè rem gerit. cap. 27.
			Ioannes Veccus scribere contra Schismaticos cogitur cap. 28.
			Iosephus Expatriarcha Chelam in exilium deportatur. cap. 29
			Genuenses invito Imperatore transire Hellespontum ausi, capiuntur & malè mulctantur. cap. 30.
1276	Innoc. V.	17	Gregorius X. Papa moritur Arretij die 10. Januarij. Spond. ex Antiquis Monum.
			Eligitur in ejus locum Petrus de Tarantasiâ Ord. Prædicatorum. Romæ consecratur Pontifex die 22. Febr. nomine assumpto Innocentij ejus appellationis V.
			Moritur quarto post mense die 22. Iunij.
			Post 19. dies creatur in ejus locum Pontifex Othobonus

Anni Christi	Rom. Pōt. Io. XXI.	Imp. Orie. Michaelis Palæologi.	
			nus Fliscus, dictus Hadrianus V. Sed is electus 12. Iulij, obijt die 18. Augusti.
1276		17	Suffectus huic Viterbij est die 13. Septemb. Ioannes Petrus Lusitanus, Cardinalis antea Tusculanus dictus. Is nomen assumpsit Ioannis, quem Onuphrius XX. Platina XXII. Spond. & alij quos sequimur XXI. numerant.
			Hic Legatos ad Michaëlem Palæologum ab Innocentio quinto destinatos, Episcopos Ferentinum & Taurinēsem cum duobus Fratribus Ord. Prædicatorum, proficisci Cōstantinopolim jussit, ibique confirmationem & observationem eorum quæ Legati Michaëlis Imper. in Concilio Lugdunensi promiserant, exigere. Spondanus ex Antiqu. num. 8. hujus anni.
			Constantinus Rex Bulgariæ, instigante Vxore, bellum in in Romanos movet. lib. 6. cap. 1.
			Eulogia Sorot Imperatoris, Schismaticorum Princeps, & malæ causæ vehementissima patrona. Ibid.
			Maria Bulgariæ Regina Eulogiæ Filia, Matris exemplo, & hortatu, Patriarchas Orientis, & Sultanem Aegypti concitare in Imperatorem conatur, quòd is pacem Ecclesiarum procurasset & tueretur. Ibid.
1277		18	Ioannes XXI. Pont. Max. Viterbij moritur ex vulneribus acceptis ruinâ cameræ quæ illum noctu dormientem oppresserat. die 15. aut ut alij tradunt, 20. Maij.
			Post sex menses Sedis vacantis electus est in Pontificem Romanum Ioannes Cajetanus patriâ Romanus, gente Vrsinus, die 25. Novembris, vocatus in Pontificatu Nicolaus ejus nominis Tertius. Spond. & Odor. ex Antiq.
	Nicol. III. 1		Maria Bulgariæ Regina Sphentisthlabum Mysiæ Principem adoptionis simulatione deceptum proditoriè interficit. lib. 6. cap. 2.
			Lachanas Subulcus armatâ Rusticorum manu Tocharos Bulgariam incursantes reprimit. Constantinum Bulgariæ Regem acie vincit & occidit. lib. 6. cap. 3.
			Mense Aprili hujus anni Michael Imper. & Andronicus ejus Filius, & Imperij Collega solemni formulâ fidem & obedientiam Rom. Pontifici jurant. Regest. Nicolai 3.
1278	2	19	Michaël Imperator Asanem in Generum adscitum Regem Bulgariæ fieri curat. lib. 6. cap. 4.
			Michaëli Occidentis Despotæ aliam filiam collocat. Ibid. cap. 5.
			Maria Constantini Bulgarię Regis vidua Lachanæ olim Subulco nubit. Ibid. cap. 7.
			Nicolaus Pont. Legatos Episcopum Grossetanum cum tribus Religiosis Ordinis Minorū ad Michaëlem & Andronicum, ad consummandum negotium Pacis Ecclesiarum mittit. Regest. Nicol. III. num. 143. usque ad 153.

Anni Christi	Rom. Pōt. Nicol. III.	Imper. Or. Michaelis Palæologi
1279	3	20

Legati à Michaële Imperatore ad Pontificem pervenerunt gratulantes ei Pontificatū & obedientiā profitentes. attulerunt ijdem literas à Ioanne Vecco Patriarcha quibus Nicolaum se agnoscere declarabat: *Pastorum Pastorem, omniumque Præsulem supereminentem Prælatorum*. Addebant Legati: Imperatórem quidem pro viribus conatum omnes Græcos ad pacem Ecclesiarum amplectendam adigere. verùm multos è suis propinquis aliisque potentibus acriter obstare, adeout in apertam rebellionem Schisma erupisset: & congregatâ Pseudosynodo centum Monachorum cum aliquot Abbatibus, & octo Episcopis anathema intortum in Patriarcham & se. Nec sibi vires ad manum esse quibus tam potentem factionem opprimeret. Quare boni consuleret Pontifex, arte se ac moderatione in hoc negotio uti, potiùs quam vi apertâ. Sic enim videri necesse, metu majoris mali. Regest. Nic. III. num. 156. & seq.

His ita præmunitis apud Pontificem Imperator, Ioannem Veccum Patriacham cui sciebat infensissimos esse Schismaticos, ut eos sic deliniret, vexare aggreditur, accusationibus in eum admittendis. Hunc enim annum designant illa Pachymeris verba lib. 6. cap. 10. *Iam autem evolutis annis quatuor ex quo Ioannes Patriarcharum honore præcellebat, mense Februario septimæ Indictionis, graves in eum accusationes à quibusdam è Clero conflantur; mendaces illæ quidem & planè inanes: non tamen eiusmodi quas ægrè Imperator admitteret* &c. Numeravit hic annus Indictionem septimam. & cum superiùs cap. 6. num. 4. demonstratum sit Ioannem Veccum Patriarchatûs possessionem adijsse die 2. Iunij anno 1275. utique is hoc anno 1279. ejus dignitatis quartum explebat. Crediderim Michaëlem pro suo more circumspectissimè agendi, jam ab hujus anni priocipio aut fine præcedentis, cum decreviisset Vecco, cujus libertate offendebatur, negotium facesere, ne id Romanus Pontifex sequiorem in partem interpretaretur, hac eum de quâ diximus Legatione præoccupare studuisse. Sicque jam securum ab eâ parte, quæ suis rationibus congruere putabat in Patriarcham egisse, narrata à Pachymere lib. 6. cap. 10. & tribus sequentibus. Cæterùm videtur, simul accusari cœptus est Veccus, & aversus ab eo Imperatoris animus palàm se prodere (quod noster ait factum mense Februario 7. Indictionis, hoc est hujus anni 1279.) expeditus Romam celer Nuncius, qui ad Pontificem pervenerit paulò post quàm audita fuerat superior Legatio Imperatoris. Eo verò accepto Nuncio motum Pontificem statim ad Imperatores Legatos expediisse, jussos festinare quantum possent, & subvenire quamprimùm Vecco laboranti. Hos Legatos Pachymeres occurrisse Imperatori scribit cap. 14. lib. 6. revertenti Hadrianopolim: ijsque ut satisfaceret Veccum, qui pertæsus vexationum Patriarchatu

cessisse

Anni Christi	Rom. Pōt. Nicol. III.	Imper. Or. Michaelis Palæologi
1279	3	20

cessisse videbatur, in eo rursum stabilire decrevisse. moxque Constantinopolim cum Legatis profectum, ijs gestis quæ à cap. 14. ad 17. narrantur, accommodata ad ita satisfaciendum Legatis, ut Schismatici tamen non exasperarentur: denique, ut cap. 17. dicitur, *die sexta mensis Augusti* ejusdem Indictionis (nempè priùs memoratæ septimæ, quæ hujus anni 1279. character est) Veccum in Palatium Patriarchale solemni pompâ reduxisse.

Vnum in his reperio perplexitatis inextricabilis; quod statim Pachymeres adjungit: *Datam fuisse operam concinnando scripto quo Papa (is tunc erat Vrbanus) super mandatis per Legatos renunciatis satisfieret.* Itane verò anno 1279. sedebat Romæ Vrbanus Papa? An non est manifestissimum Nicolaum Tertium jam à 25. Novembris anni 1277. creatum fuisse Pontificem, sedisseq; inde annos integros duos, ac menses præterea novem, hoc est usque ad mensem Augustum anni sequentis 1280. quo est mortuus. Suspicari non licet mendum Librarij. Nam in ms. ms. Codicibus optimis clarissimè legitur: Οὐρβάνῳ δὲ τοῦτ' ἦν Existimo ergò errorem esse Pachymeris ipsius, ex eo fortè ortum, quòd cum Nicolaum Tertium Pontificem Οὐρβάνῳ frequentiùs, nomine Familiæ Clarissimæ ex quâ erat ortus, appellari audiret, & recordaretur Vrbani IV. qui quo tempore ipse in Vrbem Constantinopolim recens è Latinis recuperatam anni 1261. redijt, Romanæ Ecclesiæ præesse diceretur, Οὐρβάνῳ cum Οὐρβάνῳ confuderit; & Nicolaum appellari putaverit Vrbanum.

Idem Nicolaus Pontifex hoc anno moritur. Vide Spondan. Odoricum, & alios.

Hoc eodem anno Lachanas acie victus à Tocharis est: Maria verò ejus Vxor Imperatori tradita. Asan autem Gener Imperatoris admissus Ternobum Regni Bulgariæ possessionem adijt. Pachym. lib. 6. cap. 8.

Videtur ad hunc annum pertinere quod narrat Pachym. lib. 6. cap. 18. de duobus Episcopis Græcis accusatis de pertinaciâ in Schismate, & ad Papam ab Imperatore missis ut punirétur: qui ab eo (videlicet Nicolao Tertio) remissi cum honore fuerint in suas Ecclesias.

	Mart. IV.	
1280	1	21

Simon de Bria Card. creatus Pontifex assumit nomen Martini vulgò quarti numerati, cum revera secundus ejus nominis fuerit, quòd duo post primum interjecti Marini, non Martini appellati fuerint. Spond. ex Antiquioribus.

Andronicus alter Augustus Expeditione jam anno superiori in Orientales Imperij Tractus susceptâ, hoc anno Vrbem Tralles antea dirutam instauravit, frequentavitque Coloniâ, novo nomine Andronicopoleos. Sed à Persis novam munitionem suo limiti vicinam suspectam haber-

Anni Christi	Rom. Pōt. Mart. IV.	Imperat. Orient. Michaelis Palæologi	
			habentibus inopinatò obsessa siti ad deditionem compulsa est. Pachym. lib. 6. cap. 20. & 21.
			Imperator Michaël alterum filium Constantinum Porphyrogenitum cum Copijs in Occidentem mittens, ipse
1280	1	21	cum Exercitu Prusam se confert. lib. 6. cap. 22.
			Auditâ Prusæ creatione Martini IV. Imperator Legatos ad eum mittit. lib. 6. cap. 30.
			Bulgari concitante quodam Tertere ab Asane novo Rege aversi, dum ab eo defectionem machinantur, ipse rebus suis diffidens Ternobo aufugit, vituperatus eo nomine ab Augusto Socero. Terteres vacuum Regni Solium occupat. lib. 6. cap. 9.
			Lachanas qui Asane Ternobi dominante magnas Bulgaris & Romanis Clades intulerat; faventibus illi parùm benevolis Bulgarorum in Asanem studijs, ubi Tertere jam regnante difficiliorem experitur recuperationem ejus Regni, ad Nogam Tocharorum Principem supplex confugit, auxilia postulans. Venit eodem Asan simili de causâ: Barbaro utrumque suspendente spebus incertis: sed ad extremum Lachanas à Nogâ inter Epulas trucidatus est. lib. 6. cap. 9. & 19.
			Imperator supplicijs atrocibus in Schismaticos sævit. lib. 6. cap. 24. ad 27.
			Alios præterea sine causâ suspectos malè mulctat. In his Pachomium Grammaticum, quem excæcari jubet ob quoddam Vaticinium de ejus nomine vulgatum. cap. 24.
1281	2	22	Redeunt ad Imperatorem missi ab eo priùs ad Martinum Pontificem Legati, referentes se possimè exceptos à Pontifice offenso in Michaëlem, quòd negotium Pacis Ecclesiarum non bonâ fide promoveret verba dare contentus. Fuit & alia causa non memorata Pachymeri; quòd Michaël, conciliante Ioanne Procydâ, fœdus iniisset cum Rege Aragonum contra Carolum. quam ob causam anathema Pontifex in Michaëlem intorsit constitutione promulgatâ Vrbeveteri 14. Kalend. Decembris Anni sui Pontificatûs Primi, hoc est hujus 1281. quæ extat apud Odoricum, & in Lect. Antiqu. Canisij, & in Bullario. Tom. 1. in Martino IV. Pachym. lib. 6. cap. 30.
			Carolus Rex Siciliæ detectis Pontificij artificijs Græcorum, facultatem impetrat Bellum inferendi Michaëli, idque aggreditur infeliciter: copijs eius apud Bellagrada profligatis. lib. 6. cap. 32.
			Anna Vxor Andronici Augusti moritur. lib. 6. cap. 28.
			Imperator Michaël indignans ob ea quæ audierat in se dicta factaque à Martino Papa, ejus inter Sacra commemorationem prohibet. Tamen re melius consideratâ persistere in ijs quæ decreverat pro pace Ecclesiarum, statuit. lib. 6. cap. 30.

Lazo-

Anni Christi	Rom. Pont. Mart. IV.	Imperat. Orient. Michaelis Palæologi	
			Lazorum Princeps Ioannes studiosè invitatus ab Imperatore Michaele, & tandem adductus ad affinitatem cum eo admittendam, filiam Michaëlis Imperatoris ducit Vxorem Constantinopoli mense Septembris. lib. 6. cap. 34.
1282	3	23	Ioannes Sebastocrator in Imperatorem rebellans terras ejus incursionibus vexat. lib. 6. cap. 35.
			Contra eum Imperaror Tochatos evocat. Ibid.
			Mense Novembri movet Imperator cum Exercitu occursurus Tocharis quos evocaverat, & versus Thraciam progreditur, Augustâ frustrà reclamante. cap. 35.
			Consensâ nave periclitatus in mari Michaël Imperator cum Andronico filio, ægrè tandem Rhædestum appellit. Inde Allagen terrâ provectus positis ibi Castris languore correptus est, ex quo, die 11. Decembris Feriâ sextâ decessit, in Agro Pachomij dicto, ut fides pateret Oraculi cujus eventum avertere tentaverat Pachomio exæcando, ut superiùs cap. 24. Pachymeres narraverat.

FINIS OBSERVAT. PACHYMERIANARVM.

Dignetur Benignus Lector hæc pauca verba quæ inter excudendam Interpretationem Latinam huius Historiæ Pachymeris, casu sunt omissa, suis locis reponere.

Pag. 44. vers. 3. ante literam D. post verbum, *Ordinem*: Addatur: res denique omnes & personas Ecclesiasticas quàm impensè veneretur.

Pag. 125. vers. 2. post lit. C. statim post verbum, *protegerentur* adjungatur: ab igne hostili; si fortè inijceretur.

ERRATA IN CONTEXTV GRAECO.

		Corrige
Pag. 13. v. 16.	ἀλλοδαπῆ	ἀλλοδαπῇ
Ibid. v. 26	βασικαῖς	βασιλικαῖς
Pag. 16. v. 43.	νοσοῦπος	νοσοῦντος
Pag. 41. v. 4.	ἐνίκων-ψα	ἐνίκων-ψα
Ibid. v. 20.	ὑπολογῶν	ὑπολογῶν
Pag. 47. v. 4.	ἔξω	ἔξω

Erant & in sequentibus nonnulla horum similia; nullum tamen tale quod peritus non facilè emendare conjecturâ possit: uti & lapsus typothetæ quosdam, in primis præsertim folijs, circa spiritus & accentus.

ERRA-

ERRATA IN INTERPRETATIONE LATINA.

		Corrige
Pag. 11. v. 6.	miseretur	misereretur
Pag. 12. v. 4.	favebat	faciebat
Pag. 21. v. 30.	exprobavit	exprobravit
Pag. 28. v. 49.	careutem	carentem
Ibid. v. 52.	excellentis	excellitis
Pag. 41. v. 27.	quærentur	quererentur
Pag. 42. v. 34.	donationis	donativis
Pag. 67. v. 44.	impotentia	impatientia
Pag. 79. v. 30.	contigebat	contingebat
Pag. 83. v. 32.	eorum	earum
Ibid. v. 37.	portas	portâ
Pag. 90. v. 14.	potius	prius
Pag. 96. v. 11.	exultare	exulare
Ibid. v. 19.	proris	prioris
Pag. 98. v. 40.	contingerant	contigerant
Pag. 101. v. 7.	tabernalis	tabernâculis
Ibid. v. 51.	è etiam	etiam è
Pag. 114. v. 47.	ex	eo
Pag. 132. v. 25.	respuerent	respuerunt
Pag. 147. v. pen. mox	consumpti ambitiosas	consumptis ambitiosa
Pag. 162. v. 18.	dignitatum	dignatum
Pag. 214. v. 2.	accedebant	accedebat
Pag. 239. v. 38.	Cadumenen	Cudumenen
Pag. 245. v. 4.	Freiros	Frerios
Pag. 304. v. 28.	benevoientiæ	benevolentiæ
Pag. 332. v. 42.	examinatus	exanimatus
Pag. 342. v. 51.	& hæc	hæc &
Pag. 433. v. 7.	unvierſam	universam
Pag. 440. v. 39.	Scolastes	Scholiastes
Pag. 460. v. 44.	nunucpatio	nuncupatio
Pag. 461. v. 6.	ullus	ullius
Pag. 467. v. 48.	sio	scio

Erunt & alia, ut permutationes literarum, perversiones interpunctionum, & accentuum, & cætera ejusmodi quæ bonus Lector pro sua humanitate condonabit, pro suâ eruditione statim agnoscet & facilè corriget.

APPEN-

APPENDIX
AD OBSERVATIONES PACHYMERIANAS
SPECIMEN SAPIENTIAE INDORVM VETERVM

Liber olim ex Lingua Indica in Persicam à Perzoe Medico: ex Persica in Arabicam ab Anonymo: ex Arabica in Græcam à Symeone Seth,

A PETRO POSSINO SOCIET. IESV

NOVISSIME E GRAECA IN LATINAM

TRANSLATVS.

LECTORI.

MAntissam Historiæ, Fabulam non nugacem; & occupationis seriæ, non prorsùs otiosam remissionem, boni consulas, rogo te, Humane Lector. Coactus necessitate declarandi loci, quo noster Pachymeres Ichnelatæ Parabolica laudarat, dedi me in perquisitionem ignotissimi Operis. Voti me citò compotem Illustrissimus Leo Allatius è suo pretiosorum id genus κειμηλίων ditissimo Musæo, fecit. Evolvi cupidè, curiosè indagavi: aliud, ut fit, quærens, aliud reperi. Visus est Liber proba morum informatione, antiquitate peregrina, forma dicendi rara nec illepida; crebris argutisque sententijs, non indignus luce publica. Paucis diebus verti, partim rure, quò viribus reficiendis concesseram. Græcum Interpretem; etsi illius facundiam laudo, & beneficium prædico, non necesse duxi sequi, quoties haud contemnendis indicijs deprehendebam ab Archetypo eum exemplari deflectere. Veluti cum Philosophos apud Indos memorat, quales ab Autoribus optimis habemus illic consuevisse nominari vocabulo tali, cui Græcum Gymnosophista respondeat: quod Latini quoque veteres usurparunt, ubi de Indis sapientiam profitentibus incidit mentio; cum è libris canonicis testimonia, & versus Homeri aut Græcorum vatum aliorum citari, & recitari verbatim facit ab Autore nullum Christianismi, aut notitiæ græcarum literarum characterem præferente: cum præterea dimidiatè quodam exprimit; & ita obscurè ut Apolline Lector indigeat: cum Parabolarum membra vim significandi præcipuam continentia luxat aut supprimit. quæ omnia nos ex scopo Scriptoris toto contextu indicato in sententiam intelligibilem, & proposito congruam supplendo, aut mutando pauca, formavimus. Rarò tamen id factum, & tantùm ubi summa necessitas compulit. Pleraque ex Græco, ut iacent, expressimus. Suspicabamur etiam magnam partem istorum incommodorum, non ipsi Symeoni Seth, sed Exscriptoribus Interpretationis eius imputandam: qui licentiam sibi sumpserint, mutilandi, interpolandi insercendique suæ; qualis ausi non rara extans in alijs quoque libris exempla. Itaque cum animadvertissem Autorem ipsum in morum censura, valdè serium; Per proem verò primum eius Interpretem in eius Præfatione, observassem rigidum castitatis fuisse cultorem: à qua severitate nec ipse Græcæ Interpretationis Autor in sua Præfatione se abhorrere demõstrasset, vix me tenebam quin suspicarer, tres obscœnissimas & peccare docentes Fabulas male cuisdam nugatoris intrusas manu: præsertim cum duæ illarum, in Diss. 4. ad propositum nihil facerent. Quare illas inde fustuli, uti & tertiam similiter ἀνεπίδοτον, & ineptissimam. in Dissertatione verò 12. partem Parabolæ, alioqui severæ, subturpiculam, & nonnisi cum offensione ac rubore verecundi Lectoris appariturum, levi mutatione ad frugem transtuli, pari usu significationis & præcepti Parabolici retento. Titulum Ichnelatæ in fronte cur omiserim causam dixi in Glossario verbo ἰχνηλάτης. Colloquia Gymnosophistæ cùm Rege Abessalomo Symeon τμήματα, hoc est Sectiones vocabat: Ego Dissertationes Parabolicas dicenda censui. ad quod me partim movit autoritas Pachymeris, qui Parabolica hoc Opus vocat. Alia sunt quæ præmonere, nec inutiliter potueram: sed cum priores huius Operis Interpretes tam prolixè sint præfati; si ego quoque in Prologo verbis indulgeam, periculum fuit, ne tot tam longis proœmijs, velut quodam acervo Mercurij, miser Autor obruatur. Itaque orationem hic incidam ad vivum resecans. Vale Lector & fave.

AD

AD

SPECIMEN SAPIENTIAE INDORVM VETERVM PROLEGOMENA

INTERPRETE PETRO POSSINO SOC. IESV.

PROLEG. I.

Historia deportationis ex India in Persidem Libri cui titulus est: Specimen Sapientiæ Indorum Veterum.

CHOSROES Persarum Rex, qui & Anasuranus nominatus est, Davidis filius, cum audisset de quodam libro conscripto in Regione Indiæ ab Eruditis & Sapientibus illarum Gentium, continente Fabulas valdè utiles omni Hominum generi, parvis & magnis, Principibus & subditis, qui absconditus servaretur in regio illic Tabulario: de hoc, inquam, certior factus, & planè persuasus salubrem sibi ac suis istorum Apologorum mores informantium cognitionem fore, jussit inquiri virum aliquem doctum, scientem linguæ Indicæ, cui rectè demandari negotium posset ejus Operis in Regnum & sermonem Persicum transferendi. Haud ità multò post ij quibus hanc curam dederat, adduxerunt ipsi, Virum prudentem, atque omni genere doctrinarum eruditum, arte ac professione Medicum, nomine Perzoem. Hic cum in conspectum venisset Regis, demississimâ prostratione corporis eum veneratus, ubi assurrexisset, sic est eum affatus Chosroes. Delatum ad me est de tuâ prudentiâ eruditione ac virtute. venit porrò in meam notitiam fama Libri cujusdam in Indiâ servati, præcepta morum præclara, gratis intexta narratiunculis, utilissimè tradentis. Hujus ego videndi, communicandiq; Persis meis ingenti teneor desiderio. Hîc cum Perzoes ad omnem operam atque obsequium sese promptum obtulisset, præcepit Rex ei numerari tantum pecuniæ, quantum in viam cum & commorationem in Indiâ necessariam ad rem quæ injungebatur, abundè suffecturum videretur. Tum ipsi dixit: ubi hæc expenderis, aut quomodocumque sumptu alio egueris, fac nos continuò per fidum nuncium certiores. Submittemus statim quidquid posces; nulli enim impendio certum nobis est, quò tam utilis Commentarij participes fiamus, parcere.

II Dat se in viam sub hæc Perzoes, & in Indiam appulsus, ibi frequentare Aulam Regiam instituit, quotidieque apparere in Palatinis Exhedris, confabulando cum Ministris, Regni Proceribus, ac Senatoribus, Viris magnis, prudentiæ, ac sapientiæ, facundiæ quoque & eruditionis omnigenæ laude conspicuis. Quinetiam præcipuorum ex ipsis maximeque illustrium limina terebat, domi quemque conveniens ac salutans suæ; & ut ipsorum promiscuo sermone proficiebat, sic & illis vicissim haud ingratum comiratis & studij specimen exhibens; non parvâ suâ laude. Porrò in his congressibus diligentissimè cavebat, ne quid ageret aut diceret, unde subolere cuiquam posset venisse ipsum exscribendi causâ Libri, quem Indos sciebat nolle communicari Gentibus exteris: Tantùm præsetebat ingens desiderium discendi, simulans etiam se ignarum; & tantâ docilitate audiens interdum sibi nota, dum ab exoratis, ut se non gravarentur discipulum Peregrinum erudire, Gymnosophistis traderentur; ut ipsos magisterium delectaret suũ, tam acri discentis attentione commẽdatum. Per hæc sibi concilians amorem & existimationem multorum, curis omnibus, irrequietâ instantiâ, sed clam, ut opus erat, & citrà suspicionem voti proprij, mandatum sibi negotium urgebat, modos exquirens in latebras penetrandi conscias desideratissimi Thesauri. quia verò id cernebat externo sibi cõtingere aliter haud posse quàm beneficio cujuspiam ex illic potentibus, multorum sibi ex ipsis parare amicitiam omnis generis officijs curabat; nec pletumque frustrà: nam ut sunt ferè animi hominum ad gratiam teneri, à plurimis quos demereri obsequio studuerat, quà privatis, quà etiam Magistratibus, haud vulgari existimationis & benevolentiæ signi-

fectione colebatur. Ipse autem ut nullius aspernabatur studium; ita hoc potissimùm agebat; ut literati, & suppellectili egregiè instructi librariâ cujuspiam, familiaritati se intimæ insereret. quòd apud talem demùm se optati scripti copiam nanciscì posse confideret.

III. Diù erat in talis Viri conquisitione vetsatus, cum multis tandem experimentis edoctus, persuadere sibi cepit, unum quempiam inter Proceres Indorum humanitate, prudentiâ, eruditione tantâ propemodum esse præditum, quantâ opus esset, ut ex eo sperari optati officij fructus posset. Hunc ergò instituit quotidiè visere, cunctis ambire obsequijs, singulari quadam bonoris significatione demulcere, postremò epulis excipere; munerari quinetiam, & quæ ipsi grata putaret fore, quãtovis empta pretio donare. quas in res non modicam pecuniæ allatæ è Persidè partem impendit. His respondebat ille quidem comitate tantâ quantam à liberalissimo gratiosissimoque Homine sperare Perzoes potuisset: cæterùm idem præterea demiratus aliquandiù tam insitatam ingeniosi & curiosissimi Advenæ assiduitatem & diligentiam in se colendo, denique divinavit quod res erat; & deesse non posse judicavit, quin, se adjutore ac sequestro, particeps arcanorum Indicæ Sapientiæ monumentorũ fieri Perzoes cupiens, in istam demetendæ suæ gratiæ sedulitatẽ incumberet. Per hunc modum proficiente inter ipsos familiaritate, fidnciâque, ut fit, mutui amoris, frequentatis utrinque benevolentiæ indicijs, crescente, ausus aliquando Perzoes Amico in arcanum seducto conelave aliquid de suo desiderio fateri, eum his fermè verbis affatus est: Eam video caritatem in me, Frater, tuam cui malè atque ingratè me respondere arbitrarer, si te celarem quidquam intimorum animi mei sensuum. quare fatebor tibi equidẽ, id quod ex quo huc veni magnâ curâ omnibus abscondi, quòd in te æquitatis ac sapientiæ tantum existere documentis perspexi, quantum in eo desiderari potest, quem arcanorum vel maximi momenti, prudens rectè quivis adhibeat arbitrum.

IV. Ita exordientem Perzoem interpellans Indus Sapiens: dudum mirabar, inquit, tamdiù differre te, quod serò nunc tandem inchoas; atque adeò, si me sinis loqui liberè, tibi penè succensebam, quòd in alija cunctis amicitiæ officijs diligentissimus, in hoc omnium præcipuo aperiendorum secretorum, illiberali penè quadam, cunctatione cessates. Quamquam ne vicissim ego tibi contra leges veri amoris dissimulem quidpiam, frustrà eras in hoc studio clam me habendi votum illud, quod ego dudùm pellucens in tuâ intimâ conscientiâ perlegi. Diù, inquam, est quod me non fallit; veniisse te in Indiam eo consilio, ut nostræ sapientiæ thesauros expilares, arcanorumque inde librorum copiam nactus, ex ijs erueres unde patriam redux dotarea tuam. In quo etsi, ut dixi, suboffendebat me tua illa non satis familiaris de re tali taciturnitas, necessitudini inter nos coalescenti convicium visa facere, temperavi tamen ab expostulando de eâ tecum, contentus observare re interim, & quasi dissimulatione mutuâ ulcisci; dum tu cæteris virtutibus, &, quæ usu se magis magisque quotidiano exercebant, dotibus tuis præclaris eruditionis & ingenij, labem illam in æstimatione meâ qualemcumque compensares, aut etiam allegandâ quandoque idoneâ istius silentij causâ, dilueres. nunc quoniam ingressus ultrò tu ipse in eum sermonem es, qui viam panderet animo meo gestienti effundere se coram re totum, non putavi negligendam occasionem ostentandi tibi sagacitatem meam, quam tantis artificijs arcere nequivisti, quominus in ultimo recessu abditissimorum mentis tuæ penetraliũm deprehẽderet: scopum peregrinationis ad nos tuæ nõ alium tibi fuisse propositum, quàm ut specimẽ Sapientiæ nostratium Doctorum arcanis apud nos conditum literis, excriberes inde, vestrâque lingnâ expositum Regi tuo rediens offerres.

V. Ac ne te habeat solicitum, quod me suboffensum taciturnitate tuâ dixi, velim ne sis nescius, non solùm ignovisse me tibi facilè, sed præterea etiam suspexisse moderationem in hoc tuam, in quâ magnum sapientiæ instar agnoscebam: gnarus quàm panci resistant prurigini prodendi familiaribus, quidquid mente versant; qnantaque cautione opus sit, præsertim degentibus peregrè sub Rege legibusque diversissimis, in rectè deligendo, quem consilij ancipitis & offensionibus illic obnoxij, non damnosè quis arbitrum faciat. Ergò, ut quod res est fatear, eo te nomine magis amavi, ac multò plnris feci. Sic enim dudùm mihi persuasi: octo esse in quibus experimentũ indolis magnæ, ingenijque laudis eximiæ capacis, sumi eorum possit: Primum est mitem esse & comem ad omnes. Alterum rectâ intueri destinatum finem, illique indefessè, sed patienter, urgendo insistere. Tertium subesse obsequique Regibus. Quartum, arcana probatis dumtaxat Amicis credere. Quintum, in Comitaribus Principum sic apparere sapientem, ut odiosa tristitia Philosophiæ non popularis & supercilioſæ declinetur. Sextum ita mansuetè ac placidè cum viriosis etiam & improbis agere, ut ad eos ne suspicio quidem celari requirentium consiliorum ulla sinatur emanare. Septimum, exercere dominium in linguam, frænareque illam in occasionibus ingenij dicacitate commendãdi, ab omni dicterio, quod vel obliquè perstringat quempiam.

Octa-

Octavum denique, in conventu Virorum gravium non temerè prodire, ac æstu eruditionis conscię provehi sermonibus ultra quàm poscat propositi ad dicendum aut deliberandum argumenti formula. His octo qui præditus dotibus fit, ne is & tutus erit à periculo damnorum in quæ haud tarò incurrunt inconsideratè conversantes; & compos serè fiet votorum quorumcumque: cunctis ad tali favendum naturali quadam inclinatione propendentibus. Iraque quòd has in te omnes virtutes vidi, promptus ecce pronusque sum ad gratificandum tibi, quantum erit in me situm, quodcumque optaveris. Moneo tamen difficile re negotium tractare; ac quò magis sentio hand posse me in eo quantum vellem; eò precor Deum intentiùs, ut fortunet ceptum, amoliendis, sese contra objectantibus obstaculis non parvis; quæ equidem dum reputo, cohorreseo interdum totus: quippe obversante menti meæ sævâ imagine malorum, quæ ex hâc fortè deprehensâ molitione in tuum mihi longè carissimum redundarent caput. Sed averret siniſtra, ut spero, cuncta propitium innocentiæ tuæ nostroque amori Numen; cujus tecti patrocinio (confidendum est enim) adversa infestaque, innoxiè quælibet eluctabimur.

VI. Variè affecit inopinata hæc oratio audientem Perzoem. miratus primùm est sofertiam Indi usque eò perspicacem, ut latebras cordis pervaderet. Ejusdem postea humanitatem suspexit, quòd in nonnullâ expostulandi secum causâ, omni verborum asperitate temperasset. Postremò gratulatus sibi est, & probatam irrefragabili jam experimẽto Amici quem hactenus exploraverat, fidem usquequaque synceram; & certâ rum demũ firmavit animum fiduciâ consequendi, quod optabat, auxilio utique pararo tam fidi ac efficacis cooperatoris. His intento cogitationibus, & vultu quidem fatenti sic se rem habere ut Amicus divinaverat, nec dum tamen expedienti mutuum sermonem, sic Indus, omni ei timori demendo iterùm est orsus. Miraris in isto silentio fortasse qui fieri potuerit ut votum tuum, etsi à te studiosè tectum, penetrarim tamen: sic habe: Artem callere me insidiandi animis innocentes; hoc est perducendi eos nõ modò citrà damnum, sed etiam cum commodo ipsorum quò minimè volebant. ut enim Aucupes observato gustu aviũ quas venantur, objeiunt eis escas quas illæ appetunt, & hâc illecebrâ delinitas pertrahunt in laqueos juxtà expansos: sic ego intellecto tuo studio, ingentique amore literarum, de industriâ mentionem inferebam nostratium monumentorum de moribus scriptorum accuratè, quâ commemoratione cum salivam tibi moveri tam exquisiti cibi, nulla satis tua dissimulatio celaret, deveni tandem, adhibitis eodem plurimis hinc inde alijs indicijs, in notitiam desiderij, quod te huc duxit. Scio temerè in talibus judicare multos: Sed si argumentorum opinandi delectus quidebet habearur, rarò erraverit divinatio. Ac sicut ædificium firmis innitens fundamẽtis stat inconcussum adversùs ventos imbresque; sicut navis, catinâ suhtus solidâ, laterihus validis ex aræ affabrè compacta resistit iratis fluctibus; sic opinio ex prudenti comparatione maturâque æstimatione signorum in unum ex diverso conspirantium plurium, rectè ratiocinâtis animo innata, coargui non timet; quin verissimâ plerumque ipsâ conscionum confessione comprobatur. nec te porrò pœniteat habere me arbitrum ancipitis arcani, tantum abesum à deserendo te, ut particeps hujus tui quodcunque est criminis vltrò fieri festinem. Sic, inquam, decrevi, omnem conserte operam, ne vitæ quidem ac capiti parcendo, quò tibi contingat id quod optas. Verùm ad hoc necesse prorsùs ante omnia est, ut intendamus uterque diligentiâ latendi, solicitissimeque caveamus ne tertius nostræ conscientiæ amborum adhibeatur, aut quomodocumque interveniat arbiter. Inter duos potest utcumque consistere securitas secreti. Quod tres sciunt teneri quin emanet ad plures, nequit. Si autem enotuerit, cooperari me tihi in exscriptione, & deportatione ad exteros Cõmentariorum nostratium, actum de me sit. tum nullæ opes, nulla suffragatio caput meum servassint. Regem habemus sævire atrocitet ob res nihili solitum, nec revocabilis, uhi præcipitem ira exrulerit, in mitiora voluntatis.

VII. Hic Perzoes gratias egit tam generoso Amico, prout par erat, magnas, ex cunctis singillatim circumstantijs beneficij ejus meritum æstimans, quòd ultrò prjusquam rogaretur, quòd in te sihi periculosà, quod homini extero, tam prolixè, tam gratuitò faveret. De secreto, quod monuerat, securum omni ex parte jussit esse: de meâ fide, inquiẽs, non minùs pores ac debes quàm de tuâ ipsius in hoc, quod tegi utriusque interest, tacendo constantiâ & moderatione confidere. quare quod ad me attinet, tam tihi certa incolumitas tua est, quàm quod in vitâ potest esse certissimum. Condam me paucis diebus: & celeritate summâ quod cupio exscribam, interim cum alio præter te unum congrediens nemine. Perfecto negotio evolabo starim, ut nec si vellem quidem, possem hisce cuiquam in Partibus ullum inter nos transactorum indicium effundere. Me hinc profecto tu supereris unus qui rem scias. quã tuta tibi ac fida est tua propria conscientia, tam remotum ab omni etiam umbrâ periculi, hujus quidem facti gratiâ, te manifestum est fore. Hæc & in eam sententiam alia locuto Perzoi aperuit Indus sapiens arcanum Museum suum, ihi ille cum has Dissertationes

quinde

quindecim Gymnosophistę veteris ad Regem Abessalomum, tum alia strenuè quæ voluit excripsit istorum Indicæ Sapientiæ Monumentorum. Interim aurem pecuniâ quam attulerat è Perside fermè jam expensâ, remisit eò fidum hominem, qui Regi Anasurano nunciaret, magnis tandem laboribus se peregisse quod jusserat: relaturum ipsi statim quæ optabat, ubi viaticum ad reditum suppeditari sibi mandasset. Lætus nuncio Rex nõ solùm quod petebatur liberalissimè submisit; sed redditis humanissimis literis quàm sibi gratum ac jucundum accideret Perzois obsequium prolixè declaravit; tum Deo gratias agens, & sibi gratulans, hortabatur ut quoad suo commodo liceret, maturaret reditum in Patriam, ubi eum fidelis operæ præmia manerent.

VIII. Hâc Perzoes lectâ epistolâ, confestim se dat in viam, ac eam feliciret emensus, incolumem se sistit Chosroi; qui quantis ipsum benevoleutiæ significationibus exceperit, haud facilè sit dicendo exequi. Amplexus caritate synceriſſimâ reducem, Commentarios manu renens quos attulerat, beasti nos, inquit, & voti compotes antiquissimi faciens, æternùm tibi devinxisti, macte istâ industriâ, fidelitate, diligentiâ. dabimus de cætero, quod nos decet, operam, ne minori tno fructu, quam nostrâ voluptate, tantum laborum & periculorum exhauseris. Sub hæc diem condicit posterum; cujus diei notatâ horâ Eruditi, quos in comitatu habebat plurimos, omnigenæque Sapieutiæ consultissimi Viri convenirent ad se omnes; auditurі peregrè advectos libros, dum lingnâ primùm Persicâ ex Perzois interpretatione recitarentur. Congregato Cœtu amplissimo, medius in Throno Rex sumptia in manua & explicatis Perzois Codicibus jussit ex eis à vocalissimo Anagnoste pronunciari per horas plurimas Dissertationes potissimùm quindecim Gymnosophistæ eum Abessalomo Rege; inhiantibus avidè cunctis, & veritatem tam aptis expressam fabulis; effataque summæ humanæ Sapientiæ bestiarum amœnissimè profusa linguis, pulcherrimo intextu peregrini artificij, concordi celebrantibus applausu. In digressn gravissimi quique Senatorum manus in Cœlnm tollebant, gratulantes Numini, quòd istâ Regi mente, isto Perzoi studio, successuque cepti difficilis donando, diem demum illucescere felicissimam concessisset Persidi, tantis exteræ Sapientiæ thesauris jure deinceps gloriaturæ. Hine conversi ad Perzoem, nullum faciebant finem ingenij ejus, facundiæque, ac in tantis periculis contemnendis, serendis laboribus, fortitudinis, cõstantiæque prædicandæ; quo ajebant nomine Patriam ipsi suam immortalis beneficij sempet debitricem fore. Rex ipse, haud sese jam capiens, pandi Apotheeas regiarum opum jussit, ductoque secum intrò Perzoi jurejurando confirmavit condonare se ipsi ac jure jam nunc quàm optimo proptium tradere, quidquid ac quantum iode vellet: eligeret, caperet, nullâ verecundiâ, nullâ parsimoniâ domum auferret, è clarissimis illis geminis, è pretiosissimis pannis auro textis & blattâ, reliquisque Regiæ Gazæ immensâ illic copiâ congestæ divitijs.

IX. Tunc procidens coram Rege demississimè Perzoes: accipio, air, Domine, istum animum, istud de me judicium, eò gratiori animi sesu, eò dejectiori veneratione, quò magis sum conscius nihil egisse, aut potuisse me quo taotis à Sacrâ ruâ Majestate cumulari favoribus mererer. Laus ea mera est humanissimæ dignationis tuæ, quam quia remuuerari aliter quàm votis nequeo, precor veuetorq; supremum Cœli Terræque Dominum ut te maximum Regem, & in hâc vita pergat omni prosperitate fortunare, & in futuro sęculo sempiternâ eoronet gloriâ. Quod ad ista pertinet quę largissimè offers indigno & inutili tuo servo, liceat quæso per te mihi, Rex Illustrissime, liberè fareri, me ijs non indigere. Abundè quippe atque instar omnium tuam esse mihi gratiam & splẽdorem redundantem in me summum ex tam honorifico Majestatis de me tuæ testimonio ac sesu. ue tameu videar Regiam istam tuam liberalitatem spernere, aut recusare iu ære tuo esse, unum ex tuis magnificeotissimis admitto donis, volumeu pannorum Pagi Phuistan, amplumenm vestitum non mihi solùm indicatione favoris tui, sed universæ quoque cognationi meæ ratus fore. Inde cum quam dixi accepisset Perzoes vestem Regiam, gratiasque irerum exquisitissimis egisset verbis, euncta ei prospera faustaque à Deo comprecans, demississimè significavit, aliud quidpiam desiderare se à Majestate ejus, non difficile, nec magnum: quod, si per eum liceret, continuò propõneret. Dicere jussus, subjecit. Cuperem, Domine, ut impetare dignareris Scriptori tuo Regio Perzetzemchari Filio Pascbetices, ut cum librum à me delatum ex Indiâ Persiceque versum, mox, prout jam jussisti, edet in lucem publicam, commemoret in fronte Operis uominatim qui sim, unde ortus, cujus sectæ ac studij, postremò quantum contentionis in hoc tuo mandato defungendo exhauserim. Eo cognito Perzois voto Rex & Proceres generosam ejus sapientiam suspexere, qui opibus ac pecuniâ contemptis, æternum decus immortalis gloriæ unum iuruerentur. Quare statim ei Rex; dabitur, ue dubita, quod petis. jussoque consestim acciri Perzetzemchari, vides, ait, hunc Perzoem, nosti eruditionem, modestiâ cæteraque laudes ejus, nec re fugir quantum in uobis gratificando periculorum ærumnarumque animo invicto subjerit: præterea ut

recuſa-

recusarit amplissima præmia, quæ ipsi merentissimo decreveramus. Is quoniam vice omnium unum optat, ut libro quem est interpretatus Specimen Indorum Sapientiæ præbenti, nomen ipsius cum mentione operæ circa eum navatæ, tum cæterę ejus disciplinæ ac vitæ instituti præfigeretur, volumus illum æquissimi hujus voti per te prolixè compotem fieri. Itaque quantum arte facundiaque vales fac in eo argumento, talique viro prout est dignus exornando, rerum exptomas; id consecuturus, ut laudem etiam ipse propriam ex alieno reportes encomio, & tantæ virtutis dignè commendatæ splendor in tuam quoque redundet claritatem. Vade age incumbe in opus sine morâ: & simul istum Panegyricum elucubraveris, certiores nos fac. placet enim nobis hoc ipso in Cœtu, quod scripseris ante editionem recitari, ut eosdem qui Perzois industriam ingeniumqi dilaudarunt gratæ nostræ in eum voluntatis, tuæque ipsius in nobis obsequendo diligentiæ eloquentiæque testes habeamus.

X. Adorato Pertzetzemchar humillimâ veneratione Rege, facturum se quod præceperat, recepit; ac Perzoe denuò prolapso ad pedes Chosrois, gratijs iterandis, exindeque venerato Senatores ac Viros Principes cæteros omnes qui aderant, solutus convêtus est. At Pertzetzemchar eximio suo ingenio ac facultate scribendi præclarâ complexus præscriptum argumentum, orationem elucubravit disertissimam, quâ Perzois, ab ipsis exordijs primis originibus ac erepundijs, genus, ortum, prima studia, mores, artes, sensa, professionem, res gestas, usque ad peregrinationem ipsi mandatam, & felicem reditum ex Indiâ, plenissimè, ornatissimeque celebravit. Non est apud nos ejus Operis copia. neque enim illum Arabs Interpres quem Græcè expressimus in versione suâ posuit. Possumus tamen ejus desiderium æquiori ferre animo, quòd materiam ac ferè sententiam ejus Commentarij partim in hâc quam ex monumentis hausimus Persicis Historiâ deportationis ex Indiâ Dissertationum harum Paraboli-carum, partim in præfatione Perzois ipsius, quam Arabicam nacti græcè mox reddemus, reperiet studiosus Lector, ijque videlicet contentus, haud magnoperè, opinor, quidquam ultra requiret. Convocatis deinde rursus à Rege Proceribus, ipso quoque accito Perzoe, lectus coram omnibus est Pertzetzemcharis Prologus encomiasticus, in quo cum esset cunctis visum: Laudatoris eloquentiam laudati virtutibus ac meritis æquâ proportione respõdere, plausibus utrinque celebratus miris, magnum tulerunc industriæ suæ fructum. Præ omnibus gavisus, & gratulans sibi Rex successu qualem optaverat mandatarum à se rerum, pandi thesauros regios iterùm jussit, eductisque indè, magnâ vi auri ac gemmarum immensi pretij, tum vestis attalicæ speciosissimæ numero ingenti, Pretzetzemcharem pro navatâ fideliter operâ muneratus est. Perzoes Regis in sese beneficia omni sua etiam prædicandi, nedum rependendi facultate longè superiora gratissimè professus, votis ab omnipotente rerum Domino institit religiosissimis poscere, ut vices in eo suas supplens, non universis solùm vitæ mortalis ornamẽtis ac commodis, sed gloriâ etiam æternâ tantam ejus benignitatem, largitatemque coronaret. Pertzetzemchari deinde amplissima tã benevoli officij precatus item à Deo præmia, consessum deniq; eorum illum amplissimum obsequiosissimè veneratus, cunctis ei vicissim, dum assurgitur, gratulantibus, domum sese suam triumphans gaudio, & cumulatus gloriâ recepit.

PROLEGOMENON II.

PRAEFATIO

Symeonis Seth Græci Interpretis, qua tradit rationem hujus Libri utiliter legendi.

CAPVT I.

Argumentum forma & scopus scriptionis hujus.

COMPOSITVS hic Liber est à Sapientibus artificioso contextu Fabularum ac Parabolarum, & excogitatarum & ordinatarum prudenter ad directionem vitæ. Locuti autem hic sunt Autores hujus Operis per ora bestiarum & volucrum, ut Lectores cordatos in sententiam arcanam penetrantes, erudirent instituerentque ad rectè sibi consulendum; stultis autem pueriscque risum moverent, ludique ipsis ac remissionis gratiâ placerent. Oportet autem cupidos doctrinæ omnes, præsertim Invenes, hæc & memoriter ediscere, & crebrò efferre recitando, ut postea quam in ætatem consilij capacem adoleverunt possint la-

rentium

tentium sub his præceptorum ductu gubernare vitam propriam. Et erit hæc quædam ipsis provisa moralis scientiæ copia, velut auri, argentique repertus domi cumulus, quem Parentes ipsis recondiderint, inveniendum quo tempore opus eo fuerit. quem abscondisse profuit ne diriperetur ab extraneis: nec tamen tam altè defodisse, ut non facilè detegeretur in occasione utendi. utique latentem sub involuero non nimis denso, sed pellucido, nec ægrè amovibili, Signorum, ex operibus, & verbis indicantibus quidpiam satis pervium intelligentiæ naturali mentis humanæ. Eâ enim arte multiformis hæc scriptio symbolis figurisque omnis generis variegata est à Viris Sapientissimis ejus Auctoribus, ut via radixque officij consilijque recti in omni vitæ articulo tenendi amœnis ambagibus adumbraretur.

CAPVT II.

Ad lectionem Libri adhibendum consilium Doctoris, ostenditur Parabola inventionis peregrè thesaurum, nec perferentis domum.

OPortet autem legentem hunc Librum intelligere non tantùm vim intimam verborum, sed etiam causas cur quidque positum ibi sit: percipereque significationem Symbolorum, in singulis meditandis satis hærendo; adhibendoque, ubi opus sit, Magistri operam, alioqui enim non modò non erit utilis lectio, sed etiam damnosa laborem infructuosum subeunti. qui sanè simile aliquid patietur homini stulto, qui cum peregrè conscendisset in quemdam Montem, & invenisset ibi arcam maximam plenam auro, & gemmis pretiosis, dixit apud se: abiens interrogabo quemdam prudentem Vitum, & perquiram ex ipso ratiouem turò deportandi hujus thesauri in domum meam: quod cum agere cepisset, mox cepti pœnitens, o me, inquit, stultum! qui aliquem consulam: nam quem hujus arcani participem fecero, is volet thesauri quoque fieri particeps, & pars ejus erit illi concedenda; nonne melius est, ut ego mihi totum servem. ab hoc consilio stultus ille inexplebili cupiditate illusus vocavit Bajulos mercenarios è foro, dixitque illis adeste huc, & locate mihi justâ mercede operam ad portandum hæc quò volo. responderunt illi: faciemus & ibimus ut jubes. ipse delectis decem ex ipsis duxit eos ad locum ubi erat thesaurus quem invenerat; & aperiens arcam dixit: adeste amici, & implentes saccos vestros ite in domum meam, & deponite ipsos in vestibulo; ut ibi serventur donec veniam. Ea cum ab insano isto bajuli audissent, dixerunt ipsi: benè habet, libenter exequemur quod imperas: & cum impleviss. sent saccos, rursus ipsi dixerunt: audi si lubet consilium nostrum, ne thesaurum quem inveniisti perdas. quin ejus (inquit ille) gratiâ vocavi vos, ne quid mihi periret ex ipso. illi dixerunt: nō convenit nos simul ire unâ omnes, ne quis Magistratuum tantam onustorum turbam videns, exquirat quid rei sit? & cognito tantas opes in domum privatam ferri, auertat illas, & in fiscum redigat, auferens à nobis: meliùs ergò est ut singuli seperatim proficiscamur, nec tu nobiscum sis, sed hîc expectes donec revertamur. ibimus enim celerrimè; & statim huc redibimus. Probavit stultus consilium Bajulorum; at illi tollentes saccos plenos abierunt unusquisq; quò libuit, & in domum insani nemo profectus est. Sub Vesperam ille (quamquam suboffensus quod non rediissent, tamen cansam moræ incidisse aliam, nec sibi damnosam ratus) plenus gandio domum se refecturus Vxori dicebat: ostende mihi ubi thesaurus est quem tulerunt Bajuli, ut videam ne quid fortè subtraxerint: illa admirans quid ais, mi Vir, inquit, quid loqueris? & ille hæc loquor quæ audisti: illa verò respondit, equidem audivi, sed nihil horum quæ dicis vidi oculis, aut manibus attigi. Hic ille stupefactus. Nonne, inquit, misi tibi hodiè per bajulos circumforaneos plusquam mille talenta auri & lapides pretiosos? respondit Vxor nequaquam, Domine mi: nullus quidquam attulit. perculsus casu, & serò sapiens malè sanus ille, cognovit tandem se deceptū; habuitque ut priùs vacuam domum, hoc solùm ex thesauri tanti inventione lucratus, ut inutiliter eo die se vexasset. Sic eveniet legenti hunc libeum, nisi & attentionem propriam, & alienum consilium adhibeat ad penitus pervidendum qnid eo doceatur.

CAPVT III.

Necessitas percipiendi sensum Parabolarum declaratur similitudine Nucum, & sententiarum ignota lingua scriptarum.

ENimverò quid proderit videre superficie tenus signa scripturamque, non penetrando in intimum eorum sensum? non plus sanè quàm famelico nuces habenti, nec frangenti corticem. hic enim ex ipsis non satiabitur. Idem porrò similis erit studioso homini curiosè cupienti nosse sententias quas laudari audierit, & eo desiderio pergenti cum chartâ in manu ad eruditum aliquem; rogantique ipsum, ut in eâ chartâ sibi scribat aliquid ex hisce effatis peregrinæ sapientiæ: cui ille obsequens scribat in chartâ prudens aliquod dictum, Arabicâ quidem linguâ ignotâ roganti, literis tamen quas ipse scit legere.

cum

eum hac chartâ homo abiens, ubi domum venit, cupidè legit descriptam sententiam, & apud amicos pronunciat, non intelligens quid dicat. ideoque, quod factu pronum est, in pronunciando errans. Erant inter amicos, quibus se venditabat, quidam Arabicè docti, qui dixerunt ipsi: erras amice in pronunciâdo. quibus ille respondit, non erro ego, sed errat charta ista quam habeo. tantum interest legentem non ignorare, sed planè ac penitus percipere quod legit. ut eruditus lectione proficiat in Sapientiam. duobus enim bisce instructum esse oportet lectorem non inutiliter lecturum, perspicacitate in pervidendo quid in sensu scripti lateat, & providentiâ in statuendo quo pacto conferre in usum intellecta, occursuris per sequentem vitam occasionibus, debeat ac possit.

CAPVT IV.

Scientiam sine operatione non prodesse variis similitudinibus ostenditur.

VErum effatum Sapientum est: egere homines in hac vitâ duabus rebus; intelligentia ac disciplinâ. hoc est morum rectitudine in bonâ operatione sitâ: his enim simul duabus purgatur mens; & sicut in lampade oleum & ellychnium coujunctâ operâ flammam efficiunt altè surgentem lateque illuminantem: sic operatio & scientia in vitâ hominis laudem ejus decusque perficiunt: ijsque niti debet, ut & salvus sit & fulgeat; si alterutro careat damnum aut dedecus passurus. Hoc declaratur exemplo hominis cujus in domum nocte intempestâ subrepsit fur ipso sentiente, evigilaverat enim ad strepitũ; & ingressum esse furem intellexerat. tamen se callidè asturum ratus, dissimulavit se sensisse, ita secum reputans: sinam istũ eorradere & convasare quæ auferre vult, & cum collectis omnibus in procinctu ad exeundum erit, irruam in eum & malè mulctabo. Eo consilio perstans in cubili; paulò post iterùm obdormijt, interimque fur congestis unà omnibus aufugit. experrectus deinde homo, reque cognitâ, justè seipsum damnavit, quòd suâ notitiâ non esset usus, ut debuerat. nimirùm cognitio est instar arboris cujus operatio fructus est. itaque ut arbor propter fructum seritur & colitur: ita propter operationem scientiam quærit qui verè studiosus est: frustràvidelicet studendi laborem toleraturus, si ejus ipse fructu sese frustretur, Sanè si viatori ad iter expedito indicent amici periculis infestam viam esse quam cogitet, obsessam latronibus & insidijs hostium: nonne is irridebitur ab omnibus, si nihilominus ire pergens, spolietur & malè vapulet? dicent enim omnes quæ meruit patitur: hoc voluit: sciens prudensque in damnum incurrit: stultitiæ suæ imputet. Similiter homo corpore infirmo cui cum clarè notum sit, quinam ipsi cibi prosint, quique noceant, tamen gulâ prævalente noxijs se ingurgitat, nonne si deinde morbis ingravescat, culpabunt eum omnes, & meritas intemperantiæ luere pœnas dicent? talis omninò est vir eruditus bonum à malo discernens, & tamen postposito bono malum prælegens; & huic enim imputanda omninò erunt quæ deinde sequentur damna: nec miseratione, sed reprehensione dignus erit; si enim dnò quidam simul incidant in foveam, quorum alter cæcus antea fuerit; alter oculo utroque clarè videns, utrum quæso eorum miserabuntur; utrum culpabunt homines? omninò infelicitati cæci compatientur; videntis stultitiam irridebunt.

CAPVT V.

Propriam utilitatem & non alienam solùm ex scientia captandam, docetur. Maximè autem vitandum ne scientia nostra in damnum aliorum abutamur.

QVi scientiam acquisivit inutilitatem duntaxat aliorum, nihil ex eâ proprij fructus ipse percipiens, similis est terræ quæ damno proprio servit hominibus & bestijs, nec quidquam ex ijs quæ confert in, alios juvatur: par est igitur studiosũ doctrinæ primum quidem seipsum admonere dirigereque ad omnem operationem honestam; deinde autem conferre operam ad alios docendos, Ac in universum consideranti vitæ humanæ statum, tria mihi videntur inesse, oportere homini eleganti & honesto, videlicet scientiam, divitias, & morum exactam disciplinam; qui enim quærit pecunias nesciens rectum earum usum, frustra laborat, & stultus vocatur, qui autem hunc librum legerit, & præcepta quæ in eo traduntur non perceperit, atque in usum observando redegerit, per socordiam desidiamque; cæcus hic jure vocabitur. Est & illud magnoperè vitandum ne sic utatur doctus in suam utilitatem scientiâ, ut alteri damnum eteet in proprium quæstum; alioqui circumvenire amicum isto modo studens, patietur quod Sesami Venditori eõtigit. Ajunt enim Sesami Venditores fuisse duos unâ uti solitos Apothecâ, cujus in diversis angulis sui separatim cujusque ipsorum acervi stabant ejus pretiosæ frugis. Erat autem duorum alter homo vafer & subdolus, qui adjecto cupiditatis oculo in partem socij, decrevit ex eâ furari; adornavitque fraudem in hunc modum. Venit per diem, quando sine suspicione poterat, in commune horreum, & super acervum sui socij linteum expandit. Id eâ causa faciebat, ut isto signo superjectæ

telæ, per tenebras inter noctere posset alienum cumulum à proprio. Sub hæc re totâ cuidam Amico communicatâ, cujus adjutrice operâ in furto faciendo uti volebat, procinctus ad scelus cum eo stabat horam aptam expectans. Interim autem Socius ipsius, homo innocens & justus, forte ingressus Apotheeam, ubi observavit sunm acervum Syndone coopertũ, quâ Collegæ sui sciebat esse. Eu, inquit, quàm bonũ & beneficum socium habeo! cõtexit meas fruges proprio linteo, nequid detrimẽti acciperent, proprias expositas fortuitis casibus reliquit. Atqui haud equidem committam, ut me ille benignitate superaverit. consulam & ego indemnitati rerum ejus, ultrò adito periculo mearum. Hæc dicens è suo Sesamo abstractam Sesamo sui socij imposuit Syndonem. atque ita recessit. Irrepsit deinde fut per noctem in horreum unà cum eo, quem sibi paraverat, adjutore; ac manu palpans in tenebris ubi contrectavit Syndonem, indicio ejus signi credens Sesamum Syndoni suppositum pertinere ad suum Socium, ex eo haud parcè sumpsit; onustusque domum se recipit cum suo Subadiuvâ, cui mercedem collatæ operæ dimidiũ ablati Sesami donavit, nesciens de suo se furatum. Postridiè dissimulans egregiè nocturnam fraudem cum nihil malè suspicante socio ingreditur horreum. Visoque ibi linteo expanso supra proprium acervum, intellectâque ex officiose referente Collegâ, mutationis causâ, ingenti perculsus dolore est: serò videlicet sentiens, se dum improbè quæstum studet facere, damnum subijsse. quod enim adjutori fucti dederat, sibi perijsse videbat irreparabiliter. Siquidem ne ab eo repeteret obstabat metus totius maleficij vulgandi; indeque in pœnas incurrendi præscriptas legibus. Oportet igitur eum qui aliquid aggreditur, providere finem illius cepti. qui verò negotium incipit cujus finem non prospexit, multum laborabit, & nihil lucrabitur. nemo enim dite scere potest, sine magno labore.

CAPVT VI.

De reliquis duobus quæ requiri dicta sunt ad ornandum hominem, divitijs & disciplina. Ostenditur item non esse disperandum in angustijs, exemplo inopis quando minimè opinabatur id quo egebat nacti.

RVrsus neque oportet desperare de negotijs & successu rerum; eum magna in ijs casuum varietas versetur: & quod non est, inopinato possit repræsentari. Ante omnia verò curare oportet æterna, non autem io transitorijs solicitudinem consumere. Redeo jam ad duo illa ex tribus quæ memoravi hominii absolvendo necessaria, opes videlicet & morum disciplinam: ea talia sunt, ut utrum ex ipsis desit, existere vitæ felicis absolutio non possit; sic enim se habent invicem, ut ignis & ligna; non valente durare & lucere flammâ, sine materiâ. hæc qui observaverit, & ad hanc doctrinam vitam exegerit, multum percipiet utilitatis. Ideo autem dixi nõ esse desperandum in angustijs inopiæ, quia divitias multi naucisc̃untur improvisò. Exemplo sit casus qui oarratur cujusdam Pauperis eò egestatis redacti, ut ne vestem quidem haberet quâ nuditatem tegeret. ivit ille ad amicos & subsidium quæsivit extremæ illi suæ necessitati; sed frustrà id fecit, nemo illi aut voluit aut potuit succurrere: revertit ergò nudus, ut venerat, domum, & ægro animo in suo lectulo decubuit. habebat autem sub lectulo dolium, cui frumentum inerat, quo ad victũ utebatur. nocte porrò illâ ingressus fur in ejus domum, cum nihil inveuisset quod raperet aliud, & vacuus redire nollet, dolium extraxit quod erat sub lecto dormientis pauperis, ac saccum nou habens, vestem exuit, in eamq; frumenti quantum capere potuit evolvit. tunc dedit se in fugam frumentum auferens. at pauper evigilans io tempore, exilit è lecto nudus persequiturque furem; brevi; assecutus malè mulctatum abjectâ veste cum frumento fugere compulit. ira pauper vestem nactus est quâ egebat; & frumentum in dolio reposuit in quo erat priùs; didicitque minimè desperandum in angustijs; expertus quæ nou acceperat ab amicis, se à sure & hoste assecutum: cujus etiam ex casu intellexit noo esse aggrediendum negotium cujus exploratus oon sit exitus.

CAPVT VII.

Ostenditur non esse desistendum à labore; & prudentiæ magis innitendum, quam Fortunæ.

HÆc tamen noo eo pertinent ot fiduciâ casuum hujusmodi fortuitorum remittere industriam, omittereque conatum debeamus. hærẽdum est cuim in eo quod plerumque fit; solet autem invenire qui qnærit. quocirca etsi aliquando videris aliquem invenisse licet noo quærceret, oe tali casui tanquam ribi quoque eveuturo confidas, oeve recedas à commuoi usu regulâque, demonstrante sic ferè fieri solere; ut ij demum inveniant qui quærunt. Natutam ergò rerum & negotiorum persc̃utari oportet, explorareque diligenter, comparatis differeotijs evẽtuum; ex eâque comparatione ratiocinando inferre quâ viâ grassari ad quodque assequẽdum oporteat; ut & ex bonis quæ contingunt industriæ prudenter operanti, intelligamus quid & quâ viâ persequendum sit, & ex malis in quæ delabuntur temerarij aggressores, agnoscamus quid vitari conveniat, ne in simi-

lia

lla damna incurramus; nisi enim ita fecerimus similes erimus Columbæ quæ licet viderit pullos suos occidi coràm se, non deserit locum ubi nidificaverat, sed rursus in eodem ova ponit, ijsque incubat, donec & ipsa capta mactetur. decet igitur hominẽ intuentem sæpum, viam ad eum rectam eligere, sibique terminos præfigere, ultra quos non evagetur. curâque vigili in usu ac tractatu negotiorum excubare; prætereaque scire: omnem hominem qui labore atque industriâ contendens In futurum consulit, commodè victurum: qui verò præsentem tantum & labilem utilitatem laboribus suis captat, in miseriam lapsurum; porrò qui in utroque contenderit, sic præsentem fructum captans, ut futuram quoque utilitatem procurare non desinat, eum & vitæ commodis non caturum, & laudem, gloriamque adepturum.

CAPVT VIII.

Quædam alia monita utilia: & conclusio Præfationis huius.

EFfatum & hoc Sapientum est: tria tenenda homini esse. Primùm ut fidem suam custodiat: deinde ut sibi perquirat necessarium alimentum: denique ut rectè cum Hominibus conversetur. Dixerunt etiam ijdem: Hominem desidem & supiuè securũ, temerè credentem rationibus malè cohærentibus, quarum connexionem mens ejus ipsa non capiat; similem esse homini, voluntate propriâ duce in rebus quæ agit vice intellectûs, utenti; persuadentique sibi quæ ipsi placent; etsi à vero aliena ea sint. Minimè autem decet prudentem virum obsequi suæ voluntati: præsertim cum offensione aliorum: neque leviter credere sermonibus hominum, utcunque veraces ipsi videantur, nisi ratio in dictis eluceat. Quosi si qui loquuntur ignavi ac negligentes appareãt, diligenter cavendum, ne in æstimatione negotiorum occurrentium, atque in rerum gerendarum notitiâ informandâ, testimonijs talium inniteamur. Præter ista sapiens monitum est: qui studiosè satagit in conatu rei quæ fieri non potest, & inconsulto ruit impetu in metam non cõtiguam humanæ facultati, similis est currenti extra viam, tantò largius aberraturo, quantò velocius contenderit. comparari etiam potest homini cui enim fortè festuca inter oculum incideris, pergit eum confricare, quoad exacerbetur. Illud quoque habere altè infixum mentì convenit hominem cordatum; volvi certâ lege vices mutuas; & verissimè passurum eadem unumquemq; quæ fecerit. Itaque attendere sibi ipsi debere qui lædere alium parat; statuereque omninò futurum, ut par ipsi referatur. unde manifestum est: eum qui amicum contristare non dubitat ingrato facto, sibi nocere ipsi, & in caput proprium pestem accersere. Extremum hujus Præfationis præceptum esto: qui accedit ad hujus libri lectionem, non cursim prætervehitor; sed lentè ac meditabundè perpendito singula. nam considerando & profundè penetrando, latens sub symbolis eruetur, & in fructum prodibit, utilitas. Hæc habuimus in anteactum suggerenda, quibus velut initiaremus jam à Vestibulo ingressuros in cognitionem hujus Operis, quod cum viderimus tanti habitum à Persis ut illud ex Indico idiomate in suum Persicum transferrent; nos quoque elaborandum putavimus ut nostri operâ Græci nostrates illud cognoscerent: Hæcque illi velut quædam præludia præmisimus, quibus ad faciliùs percipiendam ex eo utilitatem præparentur Lectores.

PROLEGOMENON III.

PRAEFATIO

Perzois Medici, qui hunc Librum ex lingua Indica in Persicam convertit.

CAPVT I.

Perzois Genus, ortus, educatio, studia: ut ille Medicinæ professionem præ cæteris elegerit: quoque pacto fit in illa versatus.

DIxit Perzoes Princeps medicorum apud Persas, qui & hunc librum ex Indico idiomate in Persarum linguam transtulit: dixit autem de se ipso quæ sibi à Puero contigerint, quibus disciplinis informatus fuerit, quidve boni fecerit in vitâ, exercens medicam artem post suum ex Indis ad Persas reditum; & ut honoratus fuerit à Rege Chosroe. dixit autem sic. Fuit Pater meus ex illustribus Militibus, Mater verò mea ex filiabus magnorum, & præstantium Satraparum: & gratiâ Dei nostri fui ab ipsis amatus & honoratus supra omnes fratres meos. traditus autem magistris sum ut discerem artem Grammaticam, cujus partes omnes percurri comprehendique septem annis; & jam existimans percepisse me satis elementa illa prima, dixi ad me ipsum. Quatuor, ut video, res sunt, quas omnes homines sequuntur studentes adipisci, eas singillatim considerare, me oportet; perpendereque, ac discernere

unamquamque: sicque constituere quæ sit optima, ut illam persequat. sunt ergò illæ quatuor res: Prima Opulentia; altera Voluptas, tertia Potestas, Postrema Merces sive præmium. opere. Et quidem quod ad Mercedem attinet, hujus amplæ & copiosæ magnam spem ostentabat professio artis mediæ. nam illam jam elegeram cæteris præferens, eò quòd laudari illam à Prudentibus omnibus viderem, & apud cunctos æque omnè omnis sectæ se Religionis homines in honore esse; reperiebam autem in libris medicinæ solentiam tradentibus; laudabilem in primis esse qui medendi facultatem comparare sibi studeat, propterea quod eam affectet artem cui quotidiana proveniat merces. eo persuasus, & hac spe illectus istam professionem cunctis aliis prætuli: non utique propter temporariam mercedem; sed propter æternam, ne fortè similis sim mercatori damnoso, qui habens hyacinthum ingentis pretij, quo uno potuerat dives fieri, permutavit illum grano mali punici ad nihil utili. Competi tutsus quærenti per istam professionem mercedem æternam, non defuturum quidquam neque in hoc sæculo neque in futuro: sed eventurum ipsi idem quod Agricolæ putanti diligenter agrum suum & strenuè colenti, cui cum & fœnum & triticum inde proveniat, non tamen ille propter fœnum laboravit, sed propter triticum. eepi ergò statim curare infirmos propter mercedem æternam, & medicabar quosdam quidem chirurgicâ operâ proprijs manibus; alijs verbo præscribebam, præberi jubens medicamenta convenientia, nec quærebam' mercedem aliam à quoquam nisi laudem à similibus mei, aut etiam clarioribus, & magis honoratis, magisque opulentis; nihil expectans aut captans aliud, nisi ut ab ipsis vir bonus verbo & opere haberet.

CAPVT II.

Perzois admonitio ad Animam suam transitoria concupiscentem.

COncupiscebat autem anima mea res labiles ac fluxas: ego autem in contrarium nitens admonebam ipsam: non intelligis, inquiens, ò Anima, futura ea esse quæ verè prosunt, non ista præsentia. quo usque non fugis humiles hasce reculas quæ gaudium verum suis possessoribus non afferunt: sed ijs potius graves incutiunt dolores, molestiasque ac tribulationes creant, non evitabili subductione sui; ad extremum autem supplicijs eos subijciunt æternis? cur o Anima mea non recordaris æternorum? non te pudet communicare eum stultis, in amore vitæ hujus corruptibilis? nam qui ex hoc vano mundo aliquid habet apud se, tantumdem est ac si habeat omnino nihil. hæc enim vilia & nihili, stulti (qualis ego sum) persequuntur & amant. quousque non fugies momentanea? nó quæres sempiterna? non parvo eris contenta in necessario alimento? non imperabis tibi in strenuâ exhibitione honorũ operũ, contendendo in his quantum poteris? memento porro compositionis tui corporis, & quibus illud casibus sit obnoxium. recordare luteum istud vas conflarum esse ex quatuor humoribus inter sese pugnantibus, quorum illud ipsum certamen vita humana est, quæ quidem vita citò præterit, quippe similis statuæ compactili ex multis partibus inter sese commissis per clavos infixos, quibus avulsis solvitur statua; sic se habet humanũ corpus temperie coagmentatũ quadam, quę simul defluxit, ipsum remanet mortuum. noli errare nec imponi tibi finas, o Anima mea, quasi magnum vitæ bonum, & pro quo certare ad extremum dignum sit, repositum videri debeat in consuetudine tutelâque gravium & potentium amicorum, in jucundo contubernio, & confabulatione elegantium adolescentum; nam horum omnium frequentia modicum gaudij, multum doloris creat; imo plerumque in odium & bellum desinit, quod ita esse, ubi te ausam experiri eventus docuerit; profecto icta damno inprosperi successus, succensebis isti experientiæ; similiterque facies ut qui usi cochleari ad sapores prohibendos jusculorum aut sorbitionum oblatorum, si cujuspiam eorum amaritie linguam momorderit, aversabundi & offensi corrugato naso, etiam instrumentum quo liquor exosus illatus ori est, iracundè confractum in ignẽ abijciunt. Cave crucies ae perdas te ipsã solicitâ & periculosâ corrasione pecuniarũ in gratiam cognatorũ ac fratrum horum quos dirate damnis & ærumnis tuis studeas; idem passa quod thus aut thymiama, quæ ut alios odore juvent in igne sese consumunt, in fumos evanescentia. Anima mea ne te decipiat falsus splendor divitiarum & gloriæ: harum enim vanitatem nemo intelligit nisi cum fuerit ab ijs separatus. Similes quippe sunt capillis, qui quandiu hærent capiti eum eo honorantur: si avulsi aut resecti fuerint, ut sordes abijciantur ac conculcantur. Attende, Anima mea, eum sedulitate medicandis infirmis: nec dicas, functionem eam esse magni laboris gravisque dispendij, cuique non respondeat à gratitudine servatorũ mercedes idonea: eo quod plerique hominum vim & usum artis medicæ non intelligant, casuique aut naturæ imputent ejus effectus. Tu vero imitata heroas qui pretium servati hominis aliud non curant quam gloriam quæ isti facto inest; sic debes statuere: abundè te remuneratam eo ipso quod calamitate miseros

ros levaveris, quod ægros mortis faucibus ereptos incolumitati ac felicitati reddideris. nam horum quos dixi fortitudinis heroicæ famâ celebrium virorum ea opinio est: benè quantavis contentione ac ærumnâ; cruore quinetiam largè per vulnera effuso, emi Civis vel unius vitam ab extremo discrimine recepti, restitutique patriæ: quanto majus erit decus professionis & functionis hujus tuę proprium quâ nō unum aut alterum, sed innumerabiles homines exitio grassantiū morborum quotidiano ministerio subtractos, vitæ ac Reipublicæ, uxoti liberisque repræsentas incolumes. cui merito cum deesse non possit famæ ac laudis æternæ præconium, nimiū avara sis, si mercedem ejus aliam quærendam putes. Anima mea ne adhæreas fugacibus; ne insistas nutantibus; ne præferas parva magnis; ne modico æstimes pretiosissima; similis mercatori qui plenam habens apotbecam serici Damasceni, suggerentem sibi desidiam audivit: beù quantus labor exiitanam istam panni molem minutatim per libras ulnasque distrahere! moxque citrà pondus ac mensuram licitatori massam totam vilissimo addixit pretio; stultus inde judicatus. Hæc mihi differenti apud animam meam, non habens illa quod verisimiliter opponeret, cessit tandem, persuasaque transiit in sententiam monentis; absistens à cupiditatibus & vanis spebus: cepique tranquillus exinde agere meum negotium juvandi languentes, solo intuitu gloriæ æternæ.

CAPVT III.

Æterna quærenti etiam temporaria occurrunt. Medicæ artis defectus deprehensus à Perzoe; eiusdem æstus in delectu Religionis.

CÆterùm sic agens, & æterna quærens sola; non tamen temporalis carui: quin horum quoque benigna mihi sese sponte copia ingessit. Opum, inquam, existimationis, dignitatis è gratiâ Regum tantum nactus sum, quantum ne optare quidem unquā, multò minus sperare, in mentem venerat: ultroque fateor, quæ ejus generis ampla magnificaque, vel ante meam in Indiam peregrinationem, vel post reditum inde sum adeptus, non votorum solum meorum, sed etiā meritorum modum excedere. Cum autem totum adjecissem animum ad comprehendendam pernoscendamque penitus medicam artem; illud me in eâ offendebat, quod in universâ ejus vi nullum repericbam modum plenæ ac perfectæ sanitatis homini tribuendæ. Cum tota ejus in eo demum facultas expromatur, ut ingruentem depellat morbū: polliceri autem ac præstare non queat, ut propria perpetuaque curato sit recepta valetudo; nec eam unquam languoris, aut redeuntis postquam abierat, aut de novo suborientis incursus labefactet. In quo mihi diffidens frustrà exploravi, ecquid alij Professores ejus artis me feliciores essent: sed neminem usquam inveni qui plusquam dixi, posset. Id quod, ne dissimulem verum animi mei sensum, multum refrigeravit incēsum meum studium in istam scientiam, adeo insufficientem deprehensam. Intelligens porrò inde, veram hominis salutem ac felicitatem in æternarum potius & semper manentium, quam harum caducarum quæ nobis inter manus effluunt, adeptione rerum sitā esse, tantò impensiùs incubui in abdicationem fluxorum bonorum. Quam excrcete diligentiùs aggressum cōturbavit occurrens inquisitio veræ Religionis, de quā nihil in Medicorum libris legeram. Videbam autem esse istam curam cunctis prævertendam: utique eum ad felicitatem in aliâ quadam ab hac labili, assequendam vitâ, frustrà conten/dat, nisi cui vera una Religio talis sese viæ ducem præbuerit. Intento porrò in hanc cogitationem mihi, multæ se objiciebant quæ humanum genus in partes innumeras distrahunt sectæ opinionum de Numinis cultu diversarum. quas adorsus considerare singillatim, sic reperiebam: tralii ac teneri plerosque e hominum in Religione quam sectantur, partim autoritate tradentium Parentum, & inolitā consuetudine longo educationis usu; partim utilitate ac quæstu, provenientibus ex ritu prævalente illectos commodis; partim vano splendore terrenæ claritatis; metuque incurrendæ infamiæ, si præjudicatas assensu vulgi reijcere, aut in dubium vocare sententias audeant. Inde omnes pro se quemque obniti, magnopereque insistere in adstruendâ quam ipse veram habet, improbandâ quā alijs præferunt, Religionis sectā. in eoque certamine passim ardescunt, mendacij atque impostura se invicem accusantes. infinitasq; acribus jurgijs miscētes quæstiones de Creatore ac creaturā: de principio rerum ac fine ultimo; similibusque argumentis Dogmatum gravissimorum. Hac ego videns studui consulere privatim Magistros Sectarum, ac placitorum firmamenta cognoscere, proponendo ipsis dubitationes, ac eum responsis eorum, præjudicijs sepositis, comparando; eo animo ut ubicumq; veritatem deprehendissem, eam & amplecteret & syncerā intrepidaque constantiā tenerem, rejectā qualicumque falsitate. Sic enim mihi faciendum duxi, ne, ut multi, crederem quod ignorabam: sed potiùs lumine notitiæ ac rationis præeunte in viā tanti momenti Duce uterer. Ecce autem in hoc mihi sedulò versanti; interroganti, inquam, audientique Antistites ipsos ac capita Factionum circa divina diffidentium; non aliud investigare certius licuit, quam inflexibilem pertinaciam propria quorumque laudantium

dantium, cum alienorum superbissimo contemptu & irrevocabili odio conjunctam. Offendit ea me res, causamque præbuit universos ex æquo reprobandi. Insedit ergò menti meæ; omnes quotquot adissem audissemque libidini propriæ obsequi, à vero abetrare, sapere prout volunt, nec regulam adhibere rationem voluntatis, sed intellectum affectui subjungere, falsò judicare, mendaciter loqui.

CAPVT IV.

Periculum temerè credendi in rebus Religionis Parabola declaratum.

ITaque sic apud meum animum firmissimè constitui: quærendos mihi alios magis æquos idoneosq; Dogmatũ Autores; ac quoad tales reperissem, nulli horũ quos viderem acquiescere, nullum sequi, ne mihi contingerer quod enidam ajunt gravi suâ pernicie decepto. non longa est fabula quam hic, ut vulgò fertur, recito. Fur noctu nõ incomitatus irrepsit in domum Civis opulenti. Is lecto decumbens dormiensque tum fortè, experrectus ad strepitum, facilè intellexit fures adesse: cubitoque uxorem impellens & ipsam excitavit, insusurraviteq; exeirare in auriculam: quantum intelligo, eara conjux, circumventi latrocinio sumus; nec procul à calamitate, nisi malum prævertimus astutiâ. Tu verò fac quod jubeo. Inclama eâ vocis contentione quam videaris putare necessariam ad excutiendum mihi soporem altiorem: & die: Rogo te, mi vir, unde aur quomodo parasti divitias hasce tam multas quibus circumfluimus. Ac mihi quasi nondum sentienti, ingemina iterùm eadem, ac tertiò, voce, semper contentiùs sublatâ. Fecit extemplo mulier, quod vir imperaverat: mussarunque statim fures, & ne indicium sui jam vigilantibus præberent, immobiles hæserunt; curiositate præterea cognoscendi quid vir responsurus esset, ad silendum auscultandumque invitante. Tum velut ægrè tandem solutus somno vir, auditus est dicere: nacti sumus, ò uxor, divino beneficio copias opesque omnis generis plurimas: fruere his vescendo bibendoque, ac lætam vitam agendo, nec curiosè percontare unde ista pararim; quod indicare tibi nequeo, metu ne aliquis exaudiat (ajunt enim & muros auritos esse) arcanum autem hoc tanti momenti est, ut ex ejus evulgatione ultima capiti fortunisque nostris pernicies impendeat. Apage mi vir (Mulier repostuit) intempestivam hanc formidinem: nox concubia est, clausa domus, nos hic soli: quem adesse posse tibi fingis qui quod loqueris audiat? Respondit vir: quandoquidem me cogis, aperiam rem totam: sed vide prius eo quantum salus tibi tua meaque cordi est, ne unquam cuiquam prodas; non cognatis, non fratribus. nam dico tibi edicoque iterùm, si à quoquam resciatur, omnes omnia perdemus, superque ipsi continuò peribimus. Hæc videlicet (fatebor enim hic tibi) furto lucratus universa sum, nihil non mihi congestum ex rapinâ. Perculsa dicto Mulier: mira, inquit, mi vir, narras. nam & tam multa in possessione nostrâ sunt, quæ difficillimum sit ereditu corradi congregarique furando potuisse; & tua ipsius hanc opinionem refutat fama. Vir enim bonus vulgò existimaris. nempè, ait Maritus, carmen magicũ adhibui efficaciæ mirificæ, cujus vi arcanâ ita juvabar in furando, ut quæcumq; eõcupieram quantovis numero, quantivis pretij ac molis essent, attraherem congereremque unde ac quò volebam: idemque tamen, suspicione procul omni, existimationis apud omnes quàm optimæ possessionem incontusam ruerer. Papæ! (exclamat hic Mulier) stupenda memoras. ut scire gestio quo id actum modo sit! Et ille: pax, inquit, sit rebus: si quiescis torum audies. Prodibam plenilunio per noctem. Erant unà mecum comites. Adscendebamus in fenestras Ædium quas deprædari constitueram. Ibi pronunciabam incantamentum meum in ipsam fenestram insusurrans magicum hoc vocabulum. *Semel, semel*. repetebam præterea quinquies. Statim à replicato septies verbo, mira vis carminis! Præbebant ecce sese nobis equirabiles radij supernè fulgentis Orbe pleno Lunæ. His invecti ferebamur intrà ædes, nemini prorsus intùs degentiũ conspicui aut observabiles signo sensuve ullo. Tum iterùm ego immurmurabam carmen meũ; quo dicto quid quid pretiosum in illâ erat domo è latebris erumpens suis conflnebar spontè ad me. Eligebam quæ placebant, portandaque dabam socijs. Mox rursus incantatione repetitâ inscendebamus radios Lunæ, famulantibusq; illis per easdem fenestras evolabamus, nos prædamque in tutum recipientes. Hæc fures audientes in sinu gaudebant; ajebantque gratulantes mutuò; bonis avibus hinc venimus. nullis unquam furibus tam propitiam Laverna se præbuit. En ubi minimè putabamus artem didicimus montes aureos parandi, securitate ab omni metu summâ. Quin jam hinc indicato compendio utimur, & armis hinc suis petimus è. Omnes assenserunt: expectatoque dum vir mulierque iterùm obdormiscerent; ubi sopitos purarunt: progressus furum Princeps ad fenestram per quam Lunæ radius subibat, septies protulit auditum incantamentum *Semel semel* &c. tum impetu insiliens quasi ad inequitandum lunari radio, in caput concidit, sonitu magno; ad quem erumpès fuste correpto Paterfamilias, afflictum validè pulsavit, ingeminans ad ictus

fingu-

singulos: Tu quis es? At ille: cessa, inquit, & dicam: Stultè credulus mihi nomen est. Idem ego ne mihi contingeret verebar. si somnia narrantibus sua multiformium superstitionum præconibus citrà pignus idoneum fidem addicerem.

CAPVT V.

Perzoes religionem à Parentibus traditam reprobat. Beneficentiæ vacandum statuit: Perturbationes vehementium affectuum, quam sint noxiæ Parabola demonstrat.

INterim in hac meâ varia & anxiâ inquisitione de Sectis, illud tenebam; ne in scelera incurrerem, meque purum ab omni offensione servarem, quæ perniciem posset afferre. Pergens autem interrogare illos, qui consulti petitique putabâtur de Dogmatibus quæ pro indubitatis venditabant, satagebam proponendis argumentis in contrarium meis, responsisque ipsorum eliciendis, satisfacere animo meo, deprehendereque, si quâ possem veritatem: certus ei semel inventæ mordicùs hærere. Sed cum ea quæ superstitiosi illi Magistri reponebant argumentationibus, veri characterem non præferrent, nec omninò quidquam ostenderent satis solidum, ut ei securè possem inniti, æstuabâ ut priùs & incertus sententiæ pendebam. Quare velut fessa peregrinationum anima mea eò inclinabat, ut acquiescendum sibi putaret domi: tenendum, inquam, in negotio religionis duceret, quidquid demum Parentes, & exemplo prævissent, & verbo docerent. Sed retorsi ego eam ab isto proposito; monuique longè esse melius in priori quærendi consilio perstare. Infirmam enim excusationem erranti fore, domesticam doctrinam, ubi fortè ipsius ductum secutus in exitium corruerit. nam quis compertus magicarum artium, impunè judicium evasit allegando: fuisse sibi eas à Patre Mago traditas? non sanè magis quam ebrietate ac crapulâ quotidianâ valetudinem corrumpens aut Censori vitium objurganti satisfaciet, aut curabitur à morbis intemperantiâ contractis, simul ac, etsi verè, dixerit; eâ se disciplinâ educatum in paternâ domo, talia Genitorum exempla recordari. Istæ me causæ perpulerunt ad reprobandam Parentum meorum de Religione sententiam. unde hinc repulsus quasi novo principio in examen exploratione mq; sedulam Sectarum animû admisi. quo dum diù versor in negotio, animadverti magnam me jam vitæ parte emensum, senio & morti propinquare. Hâc pulsata cogitatione mens in finis qui omnes manet, & migrationis ex hoc Mundo considerationem incubuit per attentam atque acrem; eo effectu, ut quidquid apparet, seque ostentat speciosè in hac quadam Mundi scenâ, nihil nisi umbra videretur. Statui autem insistendum mihi exercitationi beneficentiæ; sperans eâ consecuturum me, ut bonis Viris, & præclara per vitam operatis, annumerarer. decrevi etiam cavendum, ne nimius in illud ipsum quò ferebat indagandi veri studium affectus, avocaret me à functione curandorum ægrorum; sicque inertes negligendis occasionibus benè merendi, tempus otio contererem; quoad me suprema dies occuparet destitutum suppellectili meritorium, quam parare in opportunitatibus neglexissem. nam magna inest vis perturbationibus animum tenentibus, ad avertendam attentionem necessariam gerendis ex præsenti rebus: prout declaratur brevi fabulâ, quam tanti est narrare. Quidam contraxerat necessitudinem illiciti amoris cum muliere nuptâ. Quæ Mœcho gratificata posticum paraverat per quod ipse, ingruente subito periculo, fugeret. quadam die cum uuâ essent, pulsavit improviso vir ad Ianuam, pâdique fores ingressuro poscebat sibi. Turbata Mulier jubet Adulterum propripete se ad ostiolum propè puteum, cujus clavem è vicino clavo pendentem ipsi antea monstrasse se ajebat. Currit quò mittebatur hinc metu, illinc amore ac desiderio turbatus Mœchus, & ut contingit acri curâ suspensis, nec locum, quamquam præostensum recognoscere, ac nec clavem, januamve ipsam reperire valuit. In his aliquandiù tumultuatus, redit ad Adulteram, jam magis proximo Viri appulsu solicitam, proculque acclamat: ostium de quo dixisti evauuit; clavis nou comparet: animus meus apud te est vacare his quærendis nequit. Cui mulier: effuginm parare potui Reo, mentem dare stulto nõ possum. Tu verò ut lubet, addidit: aderit brevi qui tibi quo dignus es, præbeat. Illi æstuanti cutsantique Marius adulterę superveniens plagas imponit luculentas: tum correptum miserum convicio trahit ad Iudicem, ex lege utique acturum. Ergò equidem in animum induxi non committere, ut perturbatione mentis, ineptus actioni fiam: sed sereno semper tranquilloque sim animo, expeditus alacritate præsenti ad navandam ægris operam, juvandosque quosvis ope quomodocumque indigentes meâ. nam in commendandâ beneficentiâ, omnes, in aliis licet dissentientes, summâ concordiâ Sectæ conveniunt.

CA-

CAPVT VI.

Perzoes pendente adhuc deliberatione de Religione, Innocentiæ, ac Benignitati ſtudere decernit: eius qui ſecus fecerit ſtultitia per Parabolam oſtenditur.

CONſtitui præterea non ſolùm Homicidium cavere, ſed & à pulſando quoquam, ac viquavis inferendâ nilli omninò, temperare: decrevi quoque abſtinere verbis maledicis, ac turpibus, non furari, non iraſci, nulli fraudem moliri. Abdicavi conſuetudinem mulierum, venereaſq; voluptates. adamavi, & colui temperantiam, cuſtodivi linguam meam à mendacio, ab omni verbo otioſo, & noxio: ſtudui mitem, ac humanum præbere me omnibus vbique. Atque hæc ſtatui licet nondum planè perſuaſus eſſem de futurâ Reſurrectione, deq; præmijs Bonorum, pœniſq; Malorum poſt illam repræſentandis. Longè me abjunxi à convictu, & familiaritate hominum Improborum; affectavi conſuetudinem cum Honeſtis, & Iuſtis. Præ omnibus fixum animo renui: nihil eſſe præſtantius, honeſtius, amabilius Beneficentiâ. Eam, & amicis potiorem, & conjuge cariorẽ mihi eſſe debere. Hanc Deo volente facilè parari. Huic porrò nihil cõparabile. Plus enim illam gloriæ afferre poſſidenti ſe, quàm Parentum claritatem, aut opes Amicorum. docet hæc benè mereri de omnibus, beneficta ubique ſpargere. Eadem largè licet tribuens, diſpendia non ſentit: ſed quò plus donat, plus abundat. non corrumpitur, non veretraſcit, non circumvenitur à potentiâ, non horret ignem, non timet fures, non formidat beſtias, non ullo triſti eventu conturbatur. magis quinetiam in calamitate nitet, & ubique perſtat intrepida. Reperiebam autem apud me reputans; eos, qui ſectam vitæ huic contrariam amplexi, omiſsâ benefaciendi alijs curâ, ſibi unis omni voluptate ſaginandis unicè inrenti eſſent, ſibi peſſimè conſulere, & amaritiei plurimum inter luxus, ac delicias falſas dulcedines guſtare. Similesq; iſtos eſſe hominũ parum ſano, qui levem dieculæ unius jucunditatem magnâ pecuniæ iacturâ, gravíq; rerum ſuarum detrimento emerit. Fuit nimirùm Inſtitor gemmis peregrinis dives, qui artificem unionibus forandis diurnâ centum nummorum mercede conduxit. Præſtò ex condicto adſuit operarius in locantis domo, cum inſtrumentis artis. Hic dum expedit ſe operi, videt fortè ſuſpenſam è clavo citharam, & eam ſcire ſe pulſare ſignificat. Præſens margaritarum dominus eo animadverſo: Tu vero, inquit, ſume ſis lyram: libenter operam canenti dedero. Ille arreptum organum non inſcitè rangere aggreſſus, mirè placuit voluptuario Patrono; adeò ut is ſua ſecia ludo poſthabens, totum diem inbianter audierit vibrantem fidem terebratorem unionum. Ad veſperam centum nummos citharœdo petenti, commotus Inſtitor. atqui mi homo, inquit, non plectri movendi, ſed terebri tractandi mercedẽ iſtam pronunciaram. Sanè ita eſt, Artifex ait, cæterùm mihi parato ad locatam operam, quis alius, quàm tu ipſe ne defungerer obſtitit? mei judicij non erat quanti æſtimares avocamenta tua. mihi fraudi eſſe non debet tibi obtemperaſſe: quare ne te oblectaveris mercenarij damno, promiſſum diurnæ operæ pretium redde. æquum dicebat, & vel invitus mercator centum nummos perſolvit, inelaboratis ipſi manentibus unionibus. Ad hoc exemplum ego veritus ne ludicris ſeria perderem, remiſſionibus poſui modum, attentuſq; officij negotio me impendi tutum, nugis abjectis.

CAPVT VII.

Perzoes Meditatione, ac ſeceſſu in Reſurrectionis notitiam venit. Eius doctrinæ utilitas. deliberatio circa Profeſſionem Vitæ Aſcetica.

PErtæſus inter hæc voluptatum vitæ, quod harum inſtabilitatem, & inanitatem noram, collegi me in conſiderationem attentiorem, & ut huic aptum otium nanciſcerer, in ſolitudinem me abdidi. Ibi altiùs ingreſſus in contemplationem rerum, per magnum ejus operæ fructum retuli. Intellexi enim, naturæ humanæ ſtatum, & univerſi gubernationem mecum reputans, deeſſe non poſſe quin ſit aliquando futura mortuorum reſurrectio, ad quam omnes rendant ſnis quique vijs; moribus videlicet actiſque, magno diſcrimine ſub finem deprehendendo Bonorum, Malorumq; nunc permixtim agentium. Hæc Aſceticæ diſciplinæ in ſeceſſu exercitæ doctrina eſt, quam illa velut bona Mater ſuis cultoribus, uti morigeris filijs, tradit. quantivis iſtud pretij, momentique omnium maximi dogma eſt: unde nitæ rectè dirigendæ ſpes, & ratio pendet univerſa. Turris, hæc quædam munitiſſima eſt, in quam qui ſe receperit, non modò tutus permanebit ab incurſu malorum omni; ſed & per eam pandi ſibi aditum in Paradiſũ æternæ voluptatis, quò, ſi velit, ſecurus penetret gratulans experietur. Comperi planè nihil melius attentâ iſtâ, tranquillaq; meditatione rerum ad ſalutem Animæ ſpectantium. comperi autem id non uſu ſolum meo, ſed & exemplis, experientiâq; aliorum ei ſe dedentium. Hos enim animadverti, apparere

paca-

pacatos, & lætos semper, gratos erga omnes, suo contentos, securos, subnixos generoso contemptu cunctarum Mundi vanitatum, supra omnem noxæ aleam in altâ quadam arce mentis extantes. Horum igitur felicitatem æmulatus, livore, atque invidentiâ repudiatis, caritati me dedidi: spretisq; fluxis, ac caducis, perfectionem affectavi sapientiæ, quâ monstrante providens futura, imperterritus ibam, certus nihil se objecturum quod viam intercluderet ad scopum, quê intuebar veræ beatitudinis, meq; averteret, aut turbaret. Per hunc modum experimento capto vitæ Ascetarum, gustu illectus tàm sancti, ac salubris Instituti, magnoperè affici me sensi ad istam professionem capessendam, meq; eum his aggregandum. retrahebar autem ab hac voluntate eo meto; ne non par essem ferendis illius disciplinæ laboribus, propter contrarios longo usu educationis diversissimæ contractos habitus, moresque assuetudine coalitos in naturam. itaque verebar ne supra vires connisus, non modò non assequerer optata: sed & damnum acciperem, jacturamque paterer jam adeptorum. Illud etiam talia cogitantem conturbabat me; quod videbam, si Mundo valedicens migrarem in solitudinem, ibiq; amplecterer Institutû Ascetarum, eripiendam mihi facultatem benè merendi de hominibus, iuvandiq; beneficijs inopes: cujus tamen in exercitatione virtutis magnam mihi spem constitutam arbitrarer perennium bonorum acquirendorum, quare metuebam ne similis fierem eani fructum carnis ore portanti, qui ejus umbram in flumine vicino majorem videns, omisso quod tenet, insilit ad capiendum quod apparet: ac sic utrumque perdens, vacuus impastusque, stultitiam serò suam damnat. Sic subductis mecum rationibus spei metusque, statui sustinere me ab incepto non satis exploratæ utilitatis, permanereque interim in ordine, ac statu vitæ priori.

CAPVT VIII.

Æstus Perzois in deliberatione de Vita Ascetica, & distinctior notitia vanitatis Mundi,

IN hoc tamen sic constituto ne conquiescerem, abripiebat me novus æstus comparantem inter se vitam, ac statum, hinc Ascetæ, illinc amatoris Mundi; & eâ collatione repericntem: haud ferè pius voluptatis, ac suavitatis contingere mundanis, quàm solitarijs, utcumque hi videantur omni vitæ mortalis fructu destituti, contra illi delicijs abundare. quæ enim tandem istæ deliciæ sunt, quas penitùs introspiciens reperiebam, plus ad extremum conciliare damni, mœstitiæq; quàm initio attulerint voluptatis. Est enim Mundus instar aquæ salsæ, undè quanto plus biberis tantò plus sitias: instar ossis aridi, carnis odore quodam alliciêtis canem, qui miser eo rodendo nihil nisi dêtes atterit, & fauces convulnerat: instar frustuli carnis raptæ à vulture, in quem convolantes undiq; aliæ rapaces aves, abijcere prædam cogunt; necessariâ sui tuendi curâ, plagisq; enarusso, ac pugnâ fessio, non alium rapinæ suæ fructû relinquunt, quàm famem, & mœstam memoriam inanium laborum: instar vasis melleâ superficie venenum suppositum tegentis, ex quo qui dulcedine illectus mellis, gustauerit, mox cum cruciatu exanimatur: instar lætum somnium videntis, qui mox evigilans in familiares miserias revolvitur: instar fulguris momento illuminantis nocturnum viatorem, suis statim tenebris reddêdum: instar bombycis, assiduè nendo nihil luerantis, nisi sterilem continuationem infiniti laboris. Talia reputans rursus resorbebar in desiderium vitæ solitariæ sectandæ; rursusq; retrahebar in propositum non abdicandi vitæ commoda, dum ea comparans cum ærumnis, angustijs, laboribus vitæ inopis in solitudine degêdæ, haudquaquam mihi faciendum putabam, ut hæc ultro abijcerem, quæ fortè postmodum frustra requirerem. Inter hos quasi fluctus ancipites sensuum, ac votorum alternis prævalentium ambiguè jactatus, similis eram imperito Indici, leviter mutanti calculos, & modò damnanti, quem absolverat: mox quê damnaverat rursùs absolventi.

CAPVT IX.

Perzoes æterna spectare constituit: Vitæ humanæ miseriam describit.

ALiquid tamen certi fructûs ex his altercantis secum mei animi contrarijs assultibus collegi. Considerans enim: tantam illam in victu, cultuq; duritiem Ascetarum, tolerabilem ipsis, imò suavem videri, idcircò quòd brevis sit, nec ultrà vitæ mortalis spatium exeat; vicissim autem excipiatur gaudijs æternis: decrevi ego quoque, parvi ducere bona præsentia, spe, ac comparatione futurorum. Hinc quasi consolans Animam meam, & comprobans inexplebilia illa desideria, quibus inhiaverat professioni vitæ cum virtute conjunctæ, dicebam: O quantum in hoc vitæ genere aspero, destitutoque, laborum, ærumnarumq; sentitur! sed rursùs quàm brevis, & fluxa est voluptas indulgentium genio! quàm fallax suavitas momentaneo gustu evanescens! Quis portò tàm lævæ mentis, non abundè compensari, non

benè conditi putet experiétiam brevem parvæ amaritudinis, expectatione certâ dulcedinis sempiternæ? Quis homo est, cui si conditio feratur subeundæ per tempus non longum arcti carceris angustiæ, ut mox in æternæ amœnitatis beata spatia laxetur, recuset aut dubitet admittere? An non est hæc vita plena doloribus, acerba cladibus, anxia periculis: imò quid hominis in terrâ conversatio aliud est, quàm jugis afflictio, textum necessariæ miseriæ, continuum tormentum uno sævitiæ tenore à principio ad finem pertinens? Enimverò ipsa hominis prima origo quàm vilis? Mucus nempè quidam (ut aiunt Medici) delapsus in uterum Mulieris, ibique cum ipsius sanguine commixtus, inde concrescens dispertitur in membra, moramque ducit longam in illis tenebris, & angustijs sine cibo, & potu, tum maturo partûs tempore, cum nixibus, & summis doloribus ejicitur. natus puer multiplici ministerio gerulorum, & nutricum, per fletus ferè assiduos ad creberrimum seusum famis, sitis, algoris, similiumque malorum, quibus subjacet imbecilla infantia, perducitur ad molestissimam ipsi ablactationem. Indè Magistris edocendus, hoc est excruciandus, traditur, subigenduſq; terrore, ac plagis, ad literas, aut artes, cæteramq; disciplinam, improbo labore arripiendas. mitto febres, varioſq; languores; & pejora malis remedia amarissimarum potionum. Sic in robustiorem educto ætatem, alius non faciliorum certaminum cāpus aperitur, latissimè patens in cunas contentioneſq; solicitas diversi generis: in divitijs parandis, partisque tuendis, quærendâ, & curandâ conjuge, liberis educandis, promovendis; ambiendis honoribus, commerciis miscendis, Amicitijs contrahendis, Invidiæ petitionibus declinandis, Periculis judiciorum, fraudum insidijs anxiâ providentiâ cavendis. Senescit inter hæc circumferens in suis ipse visceribus, ac venis hostes nunquam quiescentes quatuor, Sanguinem, Phlegma, Chymum, & Bilem, obsessus exteriùs infestis semper periculis toxicorum, viperarum, serpentum genere omni, tùm Leonum, ferarumq; rabidarum. Prætereo vaporem noxium solis ardentis, frigora hyemum, ac nivium, pestilens Cœlum, luesque auræ tactu, atque halitu vulgabiles, inundantiam imbrium, tela nubium, & fulminum horrores. Per has minas usquam non intentas, si quis variè vitabundus pertingat ad decrepitam ætatem; ibi reperit cur tamdiù vixisse pœniteat. Super omnia mors ingruit incertâ sui expectatione longùm vexatis, tristissimamq; a Mundo, à Patriâ domoque, à complexu carorum, à liberis, consanguineis, amicis, fratribus, a spebus vitæ cunctis migrationem inexorabiliter ediens: multò interim magis crucians, conscia suspicione pœnarum, animæ mox corpore solutæ, luendarum, ob non expiata vitæ scelera. Erit ne quisquam sanæ mentis his perpensis, quem hujus ærumnosæ, ac corruptibilis vitæ non tædeat? qui libenter hic sit? qui voluptatū, & turpium, & fugacium gustu capiatur? qui fluxis, & caducis inædificare spes ambitiosas, & securè misere non dubitet? Sit ille licet Rex, sic, Dei singulari beneficio, cunctis naturæ dotibus, fortunæ favoribus ornatus; vigeat valetudine, gaudeat opibus, floreat existimatione, ac famâ: Extet altè conspicuus in arce quadam humanæ felicitatis a cunctis vulgarium incommodorū protectus insultibus: feret tamen secum quocūq; ascendet rodentem intus tineam lentè grassantis exitij; & insidiantium undique calamitatū unum reperiet exitum in clade ultimâ, animam ipsi ac spiritum extremis angoribus extortura.

CAPVT X.

Infelicitas Mortalium luculento symbolo declaratur.

POST hæc ingressus ego rursus in altiorem considerationem rerum, quæ visuntur in hoc orbe, animadverti creaturarum omnium facilè præstantissimum esse hominē; verùm eundem negligentem sui, ac propriæ salutis incuriosum, illam posthabere voluptatibus sensuum. tum sic apud me dixi: similis est homo viro cuipiam fugienti a facie ferâ Monocerotis, & cursu illo delato in præcipitium imminens lacui; ubi repertâ ingenti arbore, conscendit in ramos ejus inferiores, ijsq; suspensus hæsit. nidulabantur sub cavo cortice ejus arboris, angues quatuor, terebrātes ipsam, & per foramina, quæ rodendo fecerant, capita ostentantes. Despiciens inde ad radices arboris, vidit accubantem Draconem immanem, vasto diductarum faucium hiantem spatio, ad se, ubi decidisset, absorbendum. Vidit & mures duos, album unum, nigrum alterum, rodere assiduè illos ipsos, quibus insistebat ramos, admordentes eos sine intermissione, quâ parte committebantur trunco. profeceranteq; arrosione continuâ tantum, ut plus mediâ crassitie accisâ, tenui tantum segmine, ac velut filo nutanti, ramalia illa, quæ ipsum sustentabant, planta stipiti hærerent. In his miser angustijs, prout par erat, æstuabat animo, solicitus quonam pacto ex tot undiq; ingruentibus periculis salvus evaderet. Tali curâ suspiciens fortè observavit; ex cacumine arboris, ubi apes favos fecerant, mel defluens stillare, quod, usus opportunitate, gustare cepit; tantumq; illa dulcedine oblectatus est, ut oblitus circumstantium mōstrorum, feri Monocerotis, horribilis Draconis; hydro-

hydrorum quatuor, duum murium, ramos, quibus sustinebatur, ne in gulam Draconis caderet, sturpitis succidentium; suaviter aequiesceret, avidè, ac securè captans supernè destillantem liquorem melleum. Id dum agit abruptis tandem ramis, decidens infelix, esca factus Draconis inhiantis, interijt. In hac Imagine ferus Rhinoceros designat mortem pertinacissimè instantem Homini, & quocumque se contulerit eum persequentem, nullis usquam ei tutis ab eâ latebris. Laeus est vita haec misera, monstris scatens, infesta naufragijs, infamis cladibus, regio infausta lachrymarum. Rami duo suppositi pedibus, arrosi à muribus, temporariae opes, & fluxae commoditates, quibus aegra mortalitas innititur. Quatuor angues sinu ipso elausi arboris, humores quatuor figurant, quorum temperie, mutuis invicem cunctorum librata certaminibus, corpus vivit. Perforant ij truncum, caputq; exerunt, quoties unus supra omnes prævalens, morbos ereat, interitum minans, nisi vis ejus medicaminibus retusa, ad temperamentum, concentumq; redigatur. Draco infernè accubans Orcus est, quò inevitabiliter cuncti trudimur. duorum murium candidus diem, ater noctem significat. Hæ fulera vitæ subruunt, indesinenti detractione spatium vivendi minuentes. Fallaces, noxiæq; voluptates, mellis supernè affluentis insidiosâ stillatione adumbrantur. Hæc enim perniciosè mortales oblectat, avocans mentes eorum à salutis curâ, affixosq; ipsos fluxis gaudijs, ne sempiterna sibi provideant, detinens. His ego perpensis atreutè omnibus, decrevi perstare contentus professione meâ, magnopereq; incubui ad benemerendum de indigentibus, & quoquo modo, quâve operâ possem, inopes juvandos; sic reputans: hanc esse debere, si ulla sit, salutis viam: speransq; felicitatem, cujus iunarum homini desiderium est, tali potissimùm affectandam conatu. Ita compositâ è priùs memoratis fluctuationibus mente, missus sum à Rege Chosroë in Indiam: indeque in patriam redux edidi multos libros, è quibus hic unus est nuncupatus, Specimen Sapientiæ Indorum.

SPECIMEN SAPIENTIAE INDORVM VETERVM

EXHIBITVM

Dissertationibus Parabolicis quindecim cujusdam Gymnosophistæ ad Abessalomum Regem.

DISSERTATIO

Parabolica I.

ABESSALOMVS Indorum Rex consuluit quendam è suis familiaribus Gymnosophistam, dicens: Volo à te mihi declarari per exempla, quo modo fraudulentus, & malignus vir, insinuans sese inter Amicos duos, dirimat, & in odium commutet contractam priùs inter ipsos amicitiam.

I. Ad ea in hunc modum respondit Gymnosophista.

Fertur Mercator quidam copiosus, ac dives, filios habens pigros, & per desidiam aversos ab addiscendâ, factitandâq; Arte quapiam ex utilibus ad vitam; hos admonuisse verbis hujusmodi: O mei filij, qui in hâc vitâ conversatur, tribus indiget rebus: Opum copiâ sufficiente ad victum, & cultum; bonâ famâ, & existimatione apud homines; denique felici affectione repositorum in vitâ futurâ Iustis Bonorum. Hæc porrò tria non aliter ulli contingunt quàm per ista quatuor. Quorum primum est: possidere divitias iustè partas: Alterum: eas administrare, ac dispensare sapienter: Tertium; ex ijs erogare Indigentibus, præsertim dum postulant. hoc enim opus, & in hâc vitâ utile est, & in futurâ. Quartum denique, in occasionibus ad peccandum invitantibus sustinere se à lapsu, connitique in hoc vi summâ. Horum quatuor, si quis vel unum prætermiserit, nihil perficiet. nisi enim erit idoneâ opum copiâ instructus, nec vivere ipse honestè, nec benè alijs poterit facere. Quod si divitiarum quidem aliquis affatim habeat, malè autem eas administret, vitamq; gubernet suam, citò egenis annumerabitur. necesse quippe est, si quantum expendit, utcumque id sit modicum, non curet continuè reficere, accessione damnum reparante, ut ejus sensim res familiaris atteratur, ac randem evanescat, velut stibium, quod paulatim imminutum in pulverem, consumitur. Porrò si & divitiæ in supplementum expensarum acquirantur, & in harum dispensatione ratio constet; inde tamen nihil tribuatur indigentibus, talium pos-

fessor divitiarum, pauper reputabitur, & sua illum copia disrumpet, vt contingit in canalibus, aut fistulis fontium, quæ, quando non patet exitus aquæ jugiter influenti, erepant.

II. His pueri auditis, persuasi Patris autoritate, obrempetare recta monenti decreverunt. Et primus eorum peregrinatione susceptâ mercaturæ gratiâ, dedit se in viam ducens plaustrum, quod tauri duo trahebant. eo itinere devenit in paludosum locum, ubi taurorum alter limo haustus procubuit. Puer cum suis eum, magno labore ac conatu luto extraxit. cæterùm eâ contentione, dũ trahit, & vicissim trahitur à bestiâ, tantum fatigatus est, ut subsistere cogeretur, pergere ulteriùs non valens. Ipse taurus pro semimortuo relictus, sensim recepto spiritu progrediens, pervenit in campum herbosum, beneq; irriguum, ubi hausit attendens pastui. nec multum in medio tempus, cum impinguatus incrassatusq; cepit terram fodere cornibus, & mugitus edere acutos. Diversabatur autẽ nõ longè hinc Leo Rex Belluarum, numerosum circa se habens satellitium Bestiarum omnis generis. Aderãt enim ei Leones & Vrsi, Lupi & Lepores, Pardi & Vulpes, Thoes & Lycopantheres, cæteræq; brutarum animantium species. Porrò Leo iste ex servili conditione, fortunâ quadam evectus ad regnum, haud dignus erat illo loco; ibgmatias, & perforatus nares; plane degener quidam, expersq; consilij. Hic auditis tauri mugitibus, soni minacis vehementiâ pereulsus miserè cepit æstuare, frangiq; animo: dissimulare tamen curavit formidinem pudendam, ne venerationẽ apud suos detectâ ignaviâ perderet. Stetit igitur uno in loco immobilis.

III. Apparebant autem ei familiari Accensorum ministerio Thoes duo, quorum alteri Coronato, alteri Vestigatori nomen erat. Versuti ambo, & solertes; sed Vestigator aliquantò astutior, praviq; animi; naturali flagrans desiderio res omnes usque ad intimum scrutandi. Is tunc Coronato dixit quid dicamus, O Sodalis, esse causæ cur hic Leo noster dominus immobiliter defixus præter morem obtorpuisse videatur? Huic Coronatus sic respondit: quid tibi cum hisce inconsultis interrogationibus? Enimverò nihil ulli nostrûm improsperi contigit, quo dolere debeamus. Sed ad fores nostri Regis ex officio apparentes dimensum eum fide quotidianum accipimus; in Regum autem arcana curiosos adjicere oculos, & abscondita imprudenter rimari, præter quàm caput, ac facultate nostrâ majus quiddam est: etiam periculo non vacat. Absiste igitur à talibus. nam qui vel agere, vel loqui suæ sorti non convenientia audebit, omninò patietur quod Simio evenit. Simius enim, ut ajunt, observans aliquando lignatorem dantem operam trunco findendo successivâ adactione duorũ cuneorum, quorum semper alterum ex eâ parte ubi laxabatur diductius rima, in angustiorem, & tenuiùs hiantem ligni fissuram intrudebat; sicque trunco intidens ab uno ejus capite ad alterum sensim procedebat: id, inquam, admirans Simius, explorare quid ageretur voluit. Ergo ligno; & ipse post fabrum inequitans inspectabat attentissimè: quando ecce discedentibus latiùs segmentis, fragmen quoddam acutissimum curiosuli se genitalibus infixit. Ille exanimatus acti punctu doloris ejulatum dedit maximum. Respectans ad sonum Faber, molestum interpellatorem operis plagis egregiè contusum, calce procul abjecit. nihil mitius impendet tibi si curiosus esse pergis.

IV. Ad ea reposuit Vestigator: jam noverã quæ mones. sed & illud scias velim: esse tamen præclarum attollere aliquando animum ab humilitate statûs sui, audereq; aspirare ad gloriam, cujus qui fiunt compotes, & Amicis gaudium, & invidis mœrorem de se ereant: quo quid præstabilius ac majus? Pusillorum porrò atque humi repentium animorum est, tenere se angustis finibus, eôtenrum esse modico quod adest, nihil ultra ambire. nam & canis osi aridissimo fortè occurrenti rodendo secnrè accubat. Verùm excelsioria vir spiritûs, acquiescere minimis, infimisque dedignatus, generosum in se digna persequẽda impetum expedit: velut Leo sequens Leporem, si obiter Camelus occurrerit, huic instat, pusillâ prædâ contemptâ. An nescis eanem quidem eaudæ adulatricis moten servili, panem cibarium eblandiri; seq; putare beatum, si nactus fortè sit: magnum contra Elephantem fastidiosè admittere bonos etiam ultrò oblatos cibos, nec nisi supplici vix tandem assentatione exoratum ad vescendum adduci? Apage sordidas angustias constrictæ in arctum mentis, nihil ultra necessarium affectantis usum: nec juvet adipisci, supra sortem erescendo, unde cũ fatur domi fuero in alios effundam, aurâ muleendus populari. Hoc viri est magnanimi, sublimia tentantis, liberalis: quem & si casus ante tempus præclara conantem fatalis afflixerit; perdiù tamen vulgò vixisse censeatur; tantum adjungente famâ spatio vivendi, quantum calamitas detraxerit. Isti autem quos narras minutuli, circumspecti, trepidè obnoxij, ad omnẽ motum folij paventes, sibi boni unis, vivunt inglorij; & cunctis ignorabiles, vel si annorum numerum à lævâ promoverint ad dexteram, in decrepito licet senio, mori pueruli videntur.

V. Occurrit his contra Coronatus: & ista, inquiens, quæ declamasti, nos quoq, o Bone noveramus: cæterùm sic habe: suam esse unicuique constitutam mensuram claritatis, atque fortunæ: quare qui inter honoratos, & ipse honore dignatus fulget, tectè sibi, ac

suæ

suæ quieti consuluerit, si pruriginem ambitiosam assurgendi altiùs compescens, in suo sedeat gradu tranquillus. quid ergo nos aliud quæramus, qui ambo gratiosi apud Principē in amplo ministerio versamur? eni hoc non est satis, nihil sufficiet. Atqui (ait Vestigator) omnes Aulæ, ac Regni, vitæq; adeò, ac mundi dignitates, in commune proponuntur præmia merentium, fructus audentium. Iraq; ranquam ad palmam in medio positam, jus arbitriumque cuique est currendi, & experiundi quid possit. Ex discrimine porrò generosi, & ignavi, patebit utrius alteri præoptanda conditio sit. generosus semper ascēdin ignavus continuè se deprimit. Cum autē, ut palàm est, arduum, laboriosumq; sit in sublime niti; facillimum verò, ac pronum deorsū tendere, nemo non videt quantò præstantius laudabiliusq; sit emergere in altum, ac surgere conari, quàm desidere patienter in imo. Igitur quis dubitet sequi quemque debere quod esse constat excellentius; nosque adeò vilis inertiæ damnandos; si modicis indormiamus, ad magna invitati. Equidem arripere constitui occasionem crescendi quam benignam offert ista formido domini Leonis, & tàm ipsius, quàm Cohortis, ac Comitatūs universi æstus, atq; incertitudo consilij. adire illum juvat, & percontando elicere quid cogitet. quis scit enim, an non indè mihi nasci opportunitas possit novæ cujuspiam dignitatis impetrandæ.

VI. Vnde autem (reposuit Coronatus) die amabo, tibi constat, æstuare, ut ais, & formidare nostrum Regem? nempe (inquit Vestigator) ejus animi sensus intimus mihi pellucet ex habitu, & vultu. Solertis quippe, ac ratione non frustrà præditæ mentis est arcana ex apparentibus intelligere, ultraq; superficiem conjecturæ ductu ad introspiciendum niti. Ad ea Coronatus; Tu verò, inquit, quo fundamento speras adepturum te gratiā Leonis, nihil ei unquam præcipuo studio gratificatus, neque artem callens illam multiplicem, ac spissam deliniendi sermone Regum animos, amoremq; aliorum in te vertendi: quippe qui nec ijs à Puero sis imbutus disciplinis, quas cum Principes liberali educatione perceperint, in ijs etiam requirunt, quorum familiari consuetudine se ambiri patiantur. Mirte ista quærere, Vestigator ait, dextri enim, & præsentis ingenij vir facilè in ralibus defectum educationis supplet, peritè disserendo naturali judicio de his, quæ non didicit in scholis: qui autem talis non est, is etiam argumenta tractans sui captûs, ac sortis, friget apud audientes, & spernitur. Sit ita sanè (respondit Coronatus) vineas omnes ingenio dum disputabis coram Rege: an tu putas solere Principes amplecti summo favore præstantissimum quemque? Atqui Vitis illi sunt similes; quæ pampinis suis cingit, ac stringit non optimas arborum, sed proximas. Favores Regis illis servantur, qui intimo ipsi diuturnoque convictu commendati, præcurrunt cunctis, præjudicio quodam antiquæ familiaritatis: à quâ tu cum longè hactenus abfueris, novus scilicet iste, etiam pro ignoto negligendus apparebis. Ad ea Vestigator: nec inaudita mihi, nec falsa, inquit, disseris; cæterùm, & illud novi istos, quos narras Regi esse intimos, primùm aliquando ad eū accessum habuisse, nunquam antea visos, & ex humili ad illam dignationē evectos: quid ni, & ego inchoem spem istam, & unus ex ijs evadere conrendam, qui deinceps familiaritate Principis honorandi sunt? novi autem, & ego methodum Regibus placendi; præceptis hisce vulgò celebribus contentam: fastum abijce, iram doma, contumelium sustine, cunctis cede. Hæc observans insinuabo me citò in gratiam Principis. Age sanè (Coronatus reponit) finge nunc primùm te admitti ad congressum quotidianum domini Leonis: quomodo te geres, ut ejus tibi cōcilies amorem? dicam, inquit Vestigator; Principio pernoscam indolem ejus, ac naturam, quò incliner, unde abhorreat: tum animadvertēs propendere ipsum ad aggrediendum aliquid utile, addam stimulos currenti, magnoperè autor fiam id agendi, quod vult, enumerans rei commoda, quæ ubi voti compos perceperit, me laudabit, uti providum, mihiq; assuescet fidere. quando autem cognovero ipsū aliquid exitu noxium tentare, dehortabor, periculum denuncians, sed blandè illud dextreq; faciam, ut offensionem vitem. Sic assecuturus videor, ut me Leo amet, alijsque præferat. Quemadmodum enim passim hominea picturā delectantur, naturam arte adumbrante, resque uti se habent exhibente oculis; ita Principes puto gaudere colloquijs eorum, qui momenta negotiorum, anceps teſq; ceptorum exitus, ipsis quæ sunt sermone repræsentare, ac quasi signare, providendo, præmonendoq; grate norunt;

VII. Tum Coronatus: quandoquidem istius, ait, consilij certus es, unum te admonebo: magnā tibi opus vigiliā cautionis: utique inchoanti negotium ambiguum multæq; obnoxium invidiæ. Audivi scriptum esse in libris Sapientum effata referentibus, tria quædam esse, quæ nemo prudens, libenter aggrediatur, nemo aggressus innoxiè obierit: tractare intimè cum Principe, bibere venenū, arcanum credere mulieri. Similia enim Princeps est vertici amœno illi quidem, uberiq; montis prærupti, protectiq; undiquè invijs rupibus; cujus apex supremus lætus graminibus, abundans pomis; sed & feris omnis generis lustra illic habentibus, infestus, aditus habet per præcipitia difficiles, commorationē periculosissimam. Vera mones, (ait Vestigator) sed qui non periclitatur, atque audet,

voto-

votorum compos, nunquam fit. magnanimorum est discrimen pro spe paciscì, circumspectantes autem omnia, nec certaminis ullius jacere aleam audentes, certa manet æternæ miseriæ possessio. Et hoc enim ego è dictatis Sapientum audivi: Tria esse, quæ nemo pusillanimis aggreditur; conversari cum Principibus, nave maria trajicere, pugnâ cominus lacessere armarum inimicum. Duas video stationes Viro magnanimo propositas, Aulas tegnantium, aut solitudines Ascetarum: sicut Elephantes partim in sylvis degunt, partim in palatijs aluntur. Hæc, quæ multa commemoras, ait sermonem abrumpēs Coronatus, me quidem de sententiâ non dimovent. tu abi, & fac ut vis tuo periculo.

VIII. Digressus sub hæc Vestigator, Leonem adiens, profundissimè primùm adoravit. cui Leo: Heus tu, inquit, ubi latuisti tamdiu? Respondit Vestigator: assiduè adstiti ad regias tuas fores, intentus in occasionem navandæ operæ in quopiam obsequio Majestatis tuæ. Scio enim vos magnos Reges interdum quibusdam egére ministerijs vilium personarum. nec rarò quosdam è fæce vulgi utilissimè cooperari negotijs maximis. Eoq; non aspernari Summos Imperatores, humilium quoque clientulorum prompta in servicium ipsorum studia: sicut cui prurit auricula, stipulam nonnunquam humo tollens, eâ uti non dedignatur in aure scalpendâ purgâdâque. Papæ, exclamat hæc audiens ad familiares Leo, quàm probum, prudentemque Virum hactenus ignoravimus! credo equidē; multi tales in occulto marcent: qui optimo publico in famam extrahantur: nimirum, ut prunis cinere obrutis ventus, aut casus aliquis opus est, per quem difflatâ sub quâ jacebant favillâ, lucem explicent suam, aereq; potiantur: ita hunc quædam demum fortuna congressus nostri in notitiam protulit, indignum profectò, qui latéret. Ex his ut sensit Vestigator, haud te displicere principi, tantò audentiùs subintulit: Vellem equidem, Domine, quod è re tuâ, & publicâ futurum arbitror, Aulicos ruos omnes proferre apud te candidè sensus intimos suorum animorum, & præsertim in occasionibus rerum gerendarum, quid convenire, quid expedire judicent edere. nam hinc fiet, ut & ab exactâ judicij tui censurâ, unaquæque sententia notam suo merito congruentem accipiat: & de personis ipsis, quid valeant ex bifce speciminibus solertię ac sapiēriæ cujusque, notitia cùm Principi, tum Senatui paretur, utrisque utilis ad plurima. Enimverò quoad semina varia terræ cōmissa in sinu arvi delitescunt, nullo adhuc germine foras misso, nec de qualitate ipsorū, nec de soli ubertate judicium ferri certum potest. idē planè usuvenit in ingenijs, quæ qualia sint ignoretur necesse est, donec arcanos cogitationum fœtus in lucem enunciando produxerint. Hinc vitabitur error imperantium publicæ pernicios⁹, dispensandi præpostetè præmia, officiaque mandandi, perversione multò ridiculâ magis, ac noxiâ quàm si tiaras pedibus, calceos capitibus aptarent. Probè enim perspecto cujusque captu facilè fuerit ornamenta dotibus cum proportione accommodare, vitatâ stultitiâ insciti⁹simi Gēmarij, quem ferunt Hyacinthum longè speciosissimum, & pretij maximi, palæ annuli plumbei vilissimæ indidisse, eoque facto, contumeliâ quidem indignissimâ violasse nobilissimam gemmam; plus tamen ipsi sibi dedecoris conciviisse. Tanti refert notos penitus Principi subditos, Imperatori milites esse. quippe successus negotiorum, & bellorum plerumque pendent è certo, & prudenti delectu idoneorum adhibitorum ad eas res gerendas, quæ si cuivis fortè occurrenti, & ignoto temerè commendentur, corrumpi, fœdoq; exitu damnari necesse sit. Universim autem promiscua, & inexplorata multitudo præclaris inepta facinoribus est. Palmę illustres, operumq; immortalium mansura in ævum decora, paucorum ferè, ac prævia notitiâ in experimenta productorum virtuti, atque industriæ debentur, Sic gemmæ parvulæ vastas saxorum, aut similis cujusvis materiæ moles usu, ac pretio longè superant. Quæ reputantem decet Principem, nullius sibi subiectorum quantamvis humilitatem, sortisque tenuitatem ita despicere, ut cognoscere quid intus habeat, non curet. Parva enim cum ad magna conferunt, parva, ut vulgò dicitur, esse desinunt. unde par est Reipublicæ Præpositum non eos solùm suâ familiaritate dignari, qui genere, aut opibus præfulgent, sed & eos admittere, quos animi, ac naturæ dotes instrumenta publicorum commodorum apta efficiunt; ac neque attendere ad eos tantùm quos circa se habet: verùm explorare longè, notosq; ac numeraros habere solertes, ac gnavos, ubicumque demum vivant; eosdemque in tempore accersere. Sicut enim, licet nobis propiùs nihil, intimeq; admotiùs, quàm corpus, & membra nostra sit, tamen cum hæc turbari morbo contigerit, medicamenta è longinquo requirimus, per quæ suum ijs temperamentum, & prior habitudo reponatur; Sic pigere dominantē non debet, peregre interdū quærere, qui Reipublicę cōsulant: quod sæpe domestici minùs possunt. Mures in Palatijs, & nascuntur, & vivūt: adeoq; ex eādem plerumq; penu eū Principibus vescuntur; neminē tamen vidi Principum, qui contubernales Sorices, quàm procul in sylvis ac montibus, & ortos, & educatos acciperes, pluris æstimet. Imò istæ licet in penetralibus genitæ alteque, sordidæ, ac furaces bestiolæ spernuntur; peregrinus ille ex suis agris, ac montibus propter utilitatem falco expetitur; perductus regiè pascitur,

Prin-

Principisque sæpe ipsius brachio gestatur.

IX. Hæc locuto Vestigatore, vehementer admiratus Leo, conversus ad familiares dixit: planè jam persuasus sum, debere Principem non contemnere Viros industrios & dotibus præditos præclaris; etiam si ex infimâ sorte ac fæce vulgi sint: sed tales & negotijs adhibere, & honoribus afficere, prout digni sunt; utcumque cæteri omnes id molestè ferant. Ea verba novum Vestigatori & fortius quàm priora argumentum fuerunt ad intelligendũ, bene affectum erga sese Leonem esse: ac non parùm propensum ad favendum ipsi. quare tempus id aptum ratus cumillo liberè agendi, seorsum ac sine arbitris conventum his verbis alloquitur: quid est, ô Domine, quod longo jam tempore immotus manes, nec ex loco isto in alterum transis? decreverat hæc audiens Leo dissimulare, respondendo, formidinem suam: sed eum fortè accidisset eo ipso momento ingeminari mugitus Tauri, tegere metum non potuit, quo est intimè consensus usque ad pallorem tremoremque manifestum. quare omisso tanquam inutili conatu celandi id quod sponte se prodebat, vereor nimirùm, ait, ne corpus bestiæ cujus isti mugitus sunt, magnitudini terrificæ hujus vocis proportione respondeat; adeoque tam vastum & validum sit, ut nobis imparibus ad ferum istud animal debellandum, necessitas incumbat ex hoc loco fugiendi. Subjecit vestigator: ne cõsternetur Domine hoc tonitru: inania enim plerumque terricula ejusmodi deprehenduntur exploratoribus ad liquidum. Quam in rem accipe quid vulpi contigerit. Hæc famelica prædam quærens, largam ex voto reperit in quadam sylvâ: sed ne securè vesceretur obstabat terribilis strepitus ex alto ingruens. nempe tympanum quispiam de ramo vicinæ arboris suspenderat: & motæ aurâ frondes ad illud allisæ fragorem edebant altè resonantem, & formidolosè minacem. Eo turbata misera vulpes saginam ante oculos paratam pinguis & copiosæ ferinæ, pressa licet acri desiderio edendi, attingere non audebat, timidè circumspiciens, sese contrahens, & ad omnes impulsus tympani (crebri autem hi erant adspirante vento) totis artubus contremiscens. durante longiùs ea miseriâ, consilio è re capto vulpecula cum observasset erumpere sonum istum horrificum ex arca quadam orbicularis formæ altè suspensâ, dedit operam, omnem, quod ajunt, funem movens, ut eam inde dejiceret. non frustrà. concidit enim tandem tympanum, & lapsu confractum est. Contingere id tum vulpes ansa, propiusque intueri, deprehendit cavum inane pelle tenui contectum; irridensque: Papæ, inquit: quàm mendax species falsumqi indicium tumoris est! ut turgida hæc vocalissimaque corpora inanijs intus exhausta vanissimis, ridiculè minantur, & risum debent!

Simile nos quidpiam, Domine, hodiè patiemur; fremitu quàm minaci, tam irrito animalis hujus territi. quin si jubes ad illud accedam, & explorato quid demum sit, ad te curriculo referam.

X. Annuit Leo, missitque ipsum. cæterùm statum eo profecto mœstissima ejus facti pœnitentia imbecillem instabilemque turbavit animum. quid egi, ajebat secum tacitus Leo, quod versuto isti nunc primùm noto me totum effudi? Atqui artium imperandi nulla nec postrema est, non fidere ijs quos diù superbè contempseris, non ambitiosis, non cupidis, non fraudatis mercede laborum, non opibus aut dignitate spoliatis. Hic vestigator ingenij, ut apparet, astutissimi, diutissimè neglectus à me ad meas fores inglorius jacuit. Et ego tali irritatum contumeliâ primo repentè congressu arcanorum imprudens meorum omnium festinavi conscium facere. quid autem attinuit præterea eundem ad Taurum visendum mittere, cum manifesto periculo, ne is ubi meum adversarium majorem ac valentiorem observaverit, contemnat deinceps me, quem eatenus tantùm honoraverat, quatenus nondum comparaverat cum potentiore. Hæc apud se reputanti anxiè Leoni supervenit vestigator à Tauro convento redux, quem Leo solum conspicatus, sumpto animo, dissimulatáque tristitiâ, compellavit in hunc modum. Expectatus advenis. age refer, quid egisti? Vidi, ait Vestigator, ut jussisti vocalissimum illud animal. Taurus hic est. accessi ad eum cominus, alloquutusque sum, nec quidquã ex eo damni, aut molestiæ accepi. quid tum postea? (Leo inquit) inde ne colligis imbecillum ad nocendum Taurum esse? an nescis violentissimos turbines parcere interdum humilibus arbustis, eosdemque procerissimas quercus imis extirpatas radicibus frangere? Ad ea Vestigator fidenter arridens; cave credas, inquit Domine, hujusmodi animal robustissimum esse. quin si velis sistam huc illud tibi, obnoxiumque ac sub manu tuâ stamam. delectatus promisso Leo, age sanè quod polliceris, ait, nihil mihi potius gratiùs facere. continuoque Vestigator regressus ad Taurum, dicit illi præsidenter: Heus tu, hic adsum ad Te missus à Leone, qui magnoperè mandat, ut continuò venias ad se: denuncians, si obtemperaveris, gratiam tibi se facturum neglecti hactenus ossicij, nec pœnas repetiturum eo meritas quòd tandiù in tantâ vicinia omiseris debitam majestati ejus venerationem reddere. Ais an negas? expedi responsum. nam si dubitas refero statim ad ipsum quidquid de te enimperii moras enim trahere non vacat. Ecquis autem (respondit Taurus) Leo hic est horum autor mandatorum, & ubinam habitat? Ad ea Vestigator: Rex est (inquit) magnus Bestiarum, & hic in propinquo castra metatus

sua

sua est, ubi stat in Augustali, numeroso circumstante ferarum exercitu, quibus imperat. Territus his Taurus secutus diceotem est, Leonique à Vestigatore oblatus, ei se humillimè subjecit. Hunc humaniter Leo excipiens, etiam percontatus benignè est de fortunæ ac rerum suarum statu. Retulit ex fide Taurus cuncta, gratiæque noo vulgaris apud Leonem locum iovenit. adeour hic ei bons omnia promitteret: eodemque jam nunc Ministro summarum rerum uteretur. Ac brevi Taurus eò pervenit, ut autoritate ac potentiâ longè omnibus Leoni subjectis antecelleret.

XI. Hæc eernens Vestigator acri livore zingebatur. Ac eum diù secum reputans voluttasset plurima, veterem tandem Sodalem Coronatum adiens, erupit in sinu Amici stomachum; & apud fidas antes ægritudinem animi arcaoaque consilia fateri ausus: & miraris, & miseraris profectò, inquit, me, qui tsm infeliciter operam locavi in conciliando Leoni Tauro, ut ipsi miser mihi exitium confecerim ingratissimis benefacieos. Sets quàm dextrè ac peritè discussi suspiciones, quæ Taurum & Leonem invieem commissuræ videbantur, gravi utrinsque periculo. Inde autem quid evenit? nempè ut illi per me conciliati, felices imperent, rerumque', me exclusó, potiaotur: Rege, cui eram exemi molestissimam, tam sibi utilis mei ministerij oblito; & ipsum illum priùs formidatum adversarium', postquam meâ industriâ sibi subjectũ habuit, in mei longè submoti locum ae dignitatem promovente. Video, inquir Coronatus; & sentire jam incipio non prorsùs vana monuisse me, eum illa quæ dudùm audisti, aggredi ad hoc negotium Tibi patanti, differueram. quid autem circa ea quæ nunc iustăr consilij capis; quidve paras agere? volo, inquit Vestigator, in pristinam reponi gratiam, recuperareq; dignitatẽ interversam; & spero viam ad id aliquam inventurem me, tria faciendo quæ Virum prudentem agere coovenit. Hujus enim officium est, primùm considerare quæ ipsi evenerunt boua malsque: ac causis utrorumque depreheusis, illa quidem fugere unde orta sibi mala comperetit; ea cõtra sequi ac procurare sũmo studio, quibus se senserit adjutum. Inspicere deiode idem, attenteque debet perpendere, quæ ipsum præsentia circumstaut commoda ineommodaque; totoque nisu conari illa quidem tenere, sibique asserere, hæc autem quàm longissimè avertere ac propulsare. Postremò in futurum ipsi consulendum est. In his ego dum animum verso oon segniter; sic reperio tandem, subductâ consiliorum summâ, planè mihi occidẽdum dolo quodam Taurum esse: sic enim & iter apericos ad recuperationem potentiæ prioris optimè mihi consulam, & Leonem ipsum novo beneficio deviucism. Hoc postremum quod ais non intelligo (inquit Coronatus) nam ut beneficium Leoni esset cędes Tauri, oporteret hunc incommodare illi, quod contra est. oam ex quo Taurus Leoni servit, satis bono, or videtur, loco res hujus sunt. Falleris (respoodit Vestigator) contemptibilem quippe se Leo, & per hoc infidijs opportuoum, apud suos omnes reddidit, isto nimio in Taurum studio, quem inconsultè cunctis prætulit. Sex autem errata Regum sunt, quibus autoritatem perdunt, & gladios rebellium in se acuunt; Primum est ibi resolvi in lenitatem flaccidam, ubi austera severitate opus fuerat. Secundum in contrarium extremum peccans; ibi se ferocem & implaeldum præbere, ubi mansuetudinem, & speciem elementiæ affectari res poscebat. Tertium, non dare ipsos operam, ut eruditorum, prudentum, fidorum semper apud se consiliariorum copiam habeant. Quartum permittere digladiari inrer se subditos ac in factiones scindi. Quinnum noo moderari affectibus, sed cupiditate, libidine, ac præsertim irâ efferri se sinere. Sextum denique, non iovigilare jugiter intentos eos io contingere plerumque solitas mutatiooes temporũs & adversum casus omnes, quotquot existere quavis conversione possiot, non ex longo providisse idonea præsidia, parataque ad manum tenere.

XII. Quomodo verò poteris (ait Coronatus) Taurum circumvenire multò potentiorem Te, Amicorumque ac Clientum validis opibus subnixum? Respondit Vestigator: ne contemnas, heus tu, o imium teouitatem & imbecillitatem meam. Victoria, si nesois, oon est alligata lacertis ac robori: sæpeque vidimus valeotiores ab infirmioribus prostraros. Ad ea Coronstus: Vera loqueris, ait, sed vide, ne ubi perpetraveris quod paras, io perniciem laborasse te propriam serò iotelligas. multis enim paria machinatis id contigit: & tanti est quædam hic ejus generis exempla memorasse. Ascetæ cuidsm solitudinis suæ pertæso accedere libuit ad Regiam, & ut ibi est solitum, opes assentatione emndinari. oec voto excidit. delinitus enim ejus obsequijs Rex magno eum numero dousvir conchyliatorum stromatum, & vestis attalicæ summi pretij. Redijt oousus opimâ prædâ solitarius avarus in sunm Rnsculum; & magno fructu se peceatsse contra professiouem suam in sinu gratulabstur. Breve gaudium id fuit. Latrunculus re cognitâ Seoem adit. oarrat sessum se Mundi tumultuum, appulisse animũ ad desiderium vitæ tranquillæ; atque adeò, ipso, si dignaretur, Magistro enpere ponere tyrocinium Sanctioris disciplinæ: sic enim considerati s comparatisque mulris, statuisse, haud se posse alibi reperire perfectius exemplar virtutum egregiarum, cuique intueodo exprimendoque imitstione, utiliùs attenderet.

tet. Quid multa? admittitur, simulat studiū, fidem facit synoeræ voluntatis. ac paucis diebus facultatem nactus quam volebat, convasatā Senis supellectile strenuè aufugit. Ictus damno Solitarius dat se in viam ut furem quæreret. Apparet eunti primum omen, commissa in agro pugna arietum duorum, magnā irā, lateque resonante collisarum somitu frontium, incursantium invicem. Vulpecula sono excita utrique insidians accurrit, & dum eventum expectat, sibi, ut sperabat futurum urilem, tanti certaminis, interim sanguis largè fluens è vulneribus pugnantiū illi salivam movit. Quare accedens cepit fingere, auspicariq; quasi promullidem uberioris mox affluxurę cœnæ. Verùm illi carò constitit sua cupiditas. nam acti furijs iræ tecrudescentis ambo æmuli, dum infesti se mutuò imperunt, vulpem fortè incurrentem mediam vehementissimo capitum allisu contriverunt.

XIII. Pergens Asceta cepto itinere noctu in Vrbem devenit, ubi tali horā, eum nullum aliud pateret hospitium, divertere in meretorium cogitur. Tenebat domum illam meretrix iratæ militi ventitare illuc solito, quod is se fastidirā, pedissequam ejus juniorem nec illepidam cepisset adamare. quò non adigit Zelotypia quos occupat? certa mulier occidere ingratum Amasium, quæsivit secum modum id indeprensè, ac per hoc impunè faciēdi. Timebat indicium cruoris si ferro conficeret; livoris, si laqueo; extantium in cadavetibus argumentorum veneni, si toxicum propinaret. Excogitavit ergò aliquid valdè callidum, quò pestem in miseri penetraret viscera, sine signo extrā prodeunte, perempturam. Indidit cavo calamo utrinque pervio pulveretem malificentissimæ virtutis, qui quidquid contingeret statim aduteret. Tum vocatum dissimulantissimè Militem cœna excipit sane lauta, mox mero sopitum sic aggreditur. Alterum calami caput (sit honos auribus) podici decumbentis in latus, inserit. ipsa os impurissimū ministerio se digno adhibens, admovet alveti rubi extremo, impulsura spiritu lethiferum pollinem in alvum exosi. Vix labijs cānam ambierat, cum erumpens è ventre Saturi fœtidus flatus nocentissimum cinerem in fauces Lupæ venefice, ac penitus intrā gutturem ejaculatur, & videlicet momento, sic petire dignissimam, enecat. Vidir illam curiosus Asceta per rimam ostij prospiciens, exanimam cadere: unde collectis properè sarcinis è funesta domo ante diluculum occupat fugere. Ambulavit hinc toto die postero, casum reputans: & vespere incidit in Coriarium latis humanum, qui reveritus Hospitem, deduxit domum, uxorique commendavit, excusans; se condixisse Amico ad cœnam. Habebat Amatorem conjux Coriarij; & sequestra flagitiosi commercij vicinā utebatur, uxore Artificis umbellarum, cui tunc in aurem, secura hospitis: curre, ait, Amico nuncia tempus esse veniendi cum vir abest. Fluxit inde sat multum spatij, morante, nescio quam ob causam, Adultero: qui ubi tandem ad fores astitit; ecce jam redux Coriarius domum intrabat. Multum is vini cœnā illā exhauserat, nec constabat plane sentibus. tamen tali loco & tempore compti juvenis occultus haud temerè suspicionem movit. Temperavit nihilominus facto dictove graviori, & illum modo torvè intuitus, in ædes se penetrat, portās intus acre jurgium ad uxorem; quam, ut primùm apparuit, plagis contusam ad lecti fulcrum alligat; ac repente, quod dudùm poscebat gravatum mero caput, somno se tradit. Srertente jam viro, vocat susurro mulier propè latentem lenam. Et amabo, inquit, solve tantisper me, teque vicariam ad breve spatium his commoda vinculis. admonebo è fenestrā paucis verbis Amasium, extra ut tute indicasti præstolantem; nos hic ejus causā vexari; quamprimùm abeat, & suspiciones vitet; moxque hùc me ligandam iterùm reddam. necesse autem est hic mei loco perstare te, ne ille, si fortè, evigilans, & sugisse me sentiens, erumpat in furias, dictū, factum. At ecce dum morantur Adultera, Coriarius expergiscitur, uxorem vocat. Lena ne voce deprehendatur, silet. iterùm, tertiò, eò tentiori semper sono nomen inclamat. Surdo canitur. Ad extremum vociferatur excādescens; quæ hæc, malum! contumacia? simulque arrepto per tenebras cultello, negantis, ut putabat, contumeliosè responsum uxoris nasum abscindit. rursusque prægravante crapulā soporem repetit. Redit uxor. Adultero dimisso. ejulatumque magno conatu prementis lenæ locum & vincula resumit, ipsā domum cum naso in manu remissa. Eā digressā incipit vafra mulier clarā voce invocare Deos omnes, testes innocentiæ sulieet suæ. ac de industriā sono tanto qui posset sopitum excitare, ventilatum superstitionibus tritas formulas sine fine replicat. Excusso hisce clamoribus somno indignatus vir, non cessabis, inquit, obstrepere vel malo domita trivenefica? si pergis, post nasum linguam excindam. non prius quidem, inquit illa, quam ex hāc audacris: virtutem meam cœlesti esse testimonio probatā; nam exorati justis meis precibus Dei, nasum mihi à re impiè truncatum reddiderunt. Perculsus dicto vir raptim exurgens lychnum accendit, & nasum uxoris, cujus exsecti cruore manus adhuc habebat infectas, sine cicatricis vestigio sanum videns, sanctam ipsam & Dijs suo merito caram; se reum & vitā indignum profitetur obnoxiè. rundit ad hæc pectus, in genua procidit, veniam rogat, æternum amorem venerationemque pollicetur.

XIV. Lena interim misera, dormientem, noctu

nocte utique concubiâ, domi virum nacta; assidebat gemens jacentis lecto, solicita, quâ causam allegaret deprehendendi mox vulneris. Dum multa deliberat, & nihil expedit, signo admonitus familiari secundi Gallicinij umbellarius, strato se proripit; ac inter sumendas vestes de more uxorem excitans: cedo, inquit, da in manus quamprimùm in officinam ad opus profecturo instrumenta laboris nostri. utuntur umbraculorũ è pellibus Sutores, prærer acus, & forfices, similiaque, brevi præsertim sed lato cultro, semilunaris formæ, cum manubrio à tergo, rotundo nec longo, quo arrepto pelles super tabulam extensas incumbendo, & semiorbicularem culteri ambitum gyrando, secant; novaculam Coriariam dixeris. Hanc unam ex omnibus, poscenti artis organa Marito, perrexit in tenebris uxor obtrudere: excipiente contra illo, da cuncta simul in unam collecta cistam, non hoc instrumentum solum peto. cum aurem illa nihilo secius tertiò quartoque cultrum semirotundum oggereret, ille impetu præceps iræ furentis, Dij te perdant perducantve in malam rem cum tuâ isthâc novaculâ, quam in caput tibi, ut digna es, remitto, quando istum placet ejus, tanquam pilæ, ad me usque missitandæ, ludum ridiculum ludere. Hic arrepto ad votum tempore Mulier, acutissimè vociferatur; heu nasus! heu nasus! Excita sonitu accurrit Vicinia cum facibus, vident nasum mulieris à facie recisum: tollunt jacentem cultrum autorem, ut putabant, vulneris. accersitus Ædilis cum lictoribus, virum frustrà causantẽ tenebras & errorem, tanquã immanis carnificinæ compertũ abripit, lege utiq; plectendum. crebrescit tumultus toto vico; inquietatur vel maxime Coriarij domus; hujus uxore, quo suum magis dedecus tegeret, admirari se maxime indignarique simulante. At secum Solitarius, itane, inquit, in singulis hospitijs tragœdias inveniam! Præstat domum reverti, desperareque recuperationem ablatarum furto vestium. Sed priùs obiter convenire Regem placet, ut eum meæ pœnitentiæ testem adhibeam. Ad Aulam pervenit. admittitur. affatur Principem his verbis: Peccavi, Domine, cum Eremum Vrbe Regiâ mutavi: cum eblanditus à te munera, libens gratulansque domum tetuli: non talia pollicitus, quando in hanc Sectam nomen dabam. Sed peccatum lui circumventus furto domestico ab ementiente Asceſim, sicut ego vitam Anlicam contra Institutum affectaveram. Spoliato & requirenti rapta, biduò plurima contigerunt, quæ me docerent: invigilare Mundo providentiam, id sedulò agentem, ut in perniciem Autorum pravè acta recidant. Hic Regi narravit quæ hactenus dicta sunt: sicque continuò colligens intulit. Avida vulpes ingluvie sua perijt: venefica meretrix in scelere ipso pœnam invenit: temulentum & irâ præcipitem Coriarium suus error ultus est. Lena proprij nasi jacturam nundinandæ alienæ pudicitiæ pretium tulit. denique umbellarum Artifex, justum sub falsò crimine supplicium passus est, ob non prohibitam lenocinio uxorem. Verè ita est: male consulta in caput male consulentium recidunt; quisque damno suo peccat; quæ facimus, patimur. Refero me in meum Angulum, satis edoctus his successibus: qui cupiat vivere ut vult, ei cavendum seriò esse, ne agat quod non decet.

XV. His expositis, concludens sermonem Coronatus, familiariter conversus ad Vestigatorem, ait: Vide post hæc exempla quid de te statuas. Ego quidem male metuo, ne quæ in Taurum te machinari significas, tibi potissimùm ipsi noceant. Illi statim Vestigator reposuit: non iverim inficias, vera esse quæ dixisti: tamen & ego verum illud commemoraſſe me Autumuo, quod iterùm affirmo: Sæpe potentiores ab Infirmioribus vinci. Argumento Serpens & Cycnus sint: non longa est nec ineelebris fabula. Corvus inquilinus vetustæ arboris in monte, luculentam quotannis injuriam patiebatur à Serpente in cavo ejusdem arboris trunco nidulãte. Cum enim more avium Corvus suos vernâ tempestate pullos exclusserat; eos etiam adrepens Draco devorabat, captato astutè tempore, quo necessarijs aliò digressus cauſis, à nido Corvus aberat. Hoc iterùm & tertiò sæpiusque factum Corvus, ut par erat, agerrimè ferens, consilij causâ Thoem quemdam Senem, multæ prudentiæ famâ inclytum, adijt. Ei cum exposuiſſet quæ passus erat, proponebat quæ cogitarat: Ego, inquiens, quò simul damna ulciscar præterita, & futura prævertam, decrevi, nisi tu secus sentis, observare quando inimicus Draco dormiat, tuncque sine strepitu accedens, oculos illi rostro effodere. Ad ea Thos vetulus: non hoc tentabis, inquit, si me audies. magno enim malo tuo tentares. Et vigilantissimus, & facillimè, si quando cõniveat, excitabilis Draco est: habetque semper in promptu arma nimis expedita in cominus accedere ausos, dentes & venenum. Cumulares graviori tuâ clade jacturas priores, si aggredere quod dicis. Quare aliam tenseo adhibeas machinam; quâ hostẽ queas, citra tuam ipsius perniciem, perdere; ne patiaris quod Cycno contigit. Ferunt enim Cycnum quendam stationem habuiſſe percommodam propè stagnum plenum piscibus, quorum prædâ quotidianâ vixit ad senectutem usque lautissimè: sed tunc debilitate gravis ætatis, non amplius piscationis labori sufficiens, ascendit famelicus in montem, ubi fortè obvius cancer: cur re, inquit, Cycne solicitum præter morem mœstoque similem video? quid ni ait ille solicitus sim & mœstus qui cum hactenus fruerer opibus piscosi, cui

assidẽ-

affidebam, lacus victum suggerentis copiosissimum, audivi hodiè Piscatores consulentes inter se se sagenasque comparantes quibus totum everriculo stagnum exhauriant, nullum ne ad sobolem, quidem pisciculum teliquum facturi. Hæc cancer audita piscibus retulit, indicans pro amicitiâ periculum. Illi sanè conturbati Cycnum adeuntes affati sunt in hunc modum: Etsi te nobis Adversarium scimus tamen quia prudentiâ præstantem cuudem te novimus, non dubitamus ex te quærere consilium, quod tunc etiam ab hoste non stultè petitur, quando in re utilitateque communi consulentium pariter & consulti, deliberatio versatur. Age quid censes optimum factu quò istam nobis communiter exitiosam omnibus Piscatorum conspirationem eludamus? Equidem, Cycnus inquit, postquam ad omnia me verti, nihil opportunius repetio quàm fugere infestum locum, & migrare vos omnes ex hoc lacu in aliam ignotam inviamque hisce prædonibus paludem, ubi cũ satis aquæ subsit, ne illi supernatent piscatoriæ cymbæ, extantes prohibent arundines. novi locum, & eò qui volent vestrum, non gravatè transferam. Oramus te, acclamant voce unâ pisces omnes, exhibe quod offeris, nosque hinc amove. Et ille: vereor quidem ut non serum auxilium sit: ita festinare piscatores video: tamen pro virili contendam. His dictis piscium aliquos majorum certatim se præbentes arripuit, tanquam deportaturus in promissum stagnum; eos autem, simul à cõspectu abscessit, in loco seducto devoravit. Tum quasi gestatione perfũctus alios, alioqui similiter sumebat, similitet absumebat, subinde rediẽs. Tunc cancer, multis jam, ut putabat, in tutũ subductis, sui quoque, qui causa cæteris beneficij fuisset, ratione haberi, Cycnum rogans, petijt. nec ille abnuit. deportavit autem & illum in macellum suum, ubi piscium perfidè ab illo comestorum tristes reliquiæ jacebant: ac dissimulatione dimissâ, se ad eum quoque vorandum accinxit. Territus cancer & spectaculo & periculo inopinatissimis, tamen constituit non deesse sibi, nec in miserimâ licet circumventione inultum se opprimi sinere. Iuvitque sors audentem; nihilque aliud nisi mortem non ingloriam isto repugnandi conatu capranti, vitam etiam victoriâ inclytam concessit: siquidem cancer chelis suis artè complexus robusteque comprimens Cyeni collum, ipsum frustrà reluctautem strangulavit. Hæc eò pertinent ut intelligas, Corve, alijs insidiantem non rarò incidere ipsum in foveã quã fecit. Quocirca magnoperè autor tibi sum ne propiùs te ad moveas astutissimæ ac nocentissimæ bestiæ, docebo te autem rationem ei certò, & graviter, & sine tuo periculo nocendi. Rape quâ vales arte, è domibus ac scrinijs Hominum aliquid ipsis pretiosum, illudque ita in cavũ iuvisi anguis conijce, ut laciniæ similiave indicia exteriùs prodeant. Fiet inde, ut rei amissæ Domini, signis hisce admoniti, dum quærunt anxiè, latibulum id pervadant, maleque mulctent deprehensum in eo subsessorem tuum. Fecit corvus quod suadebatur, magno suo lucro. nam sic occiso, manu & armis hominum Dracone, hospitium deinceps suum nullis infestum injurijs insidijsve habuit.

XVI. Hæc fusiùs apud te, subjungit perorans Coronato Vestigator, Amice, dissẽrui, ut ostenderem pluris esse prudentiam, quàm robur. At Coronatus; rectè ista, inquit, diceres si robur Taurus solertiâ destitutum obtineret. Atqui idem præterea prudentissimus est. Verè, ait Vestigator, & hoc loqueris. cæterùm & nos aliquid valemus in hac parte, quò non immeritò speremus prævalitura quantælibet sagacitati ejus artificia nostra; passurumque illum tale quippiam à nobis quale olim Leo quidam à lepore; dejectus ab eo tantò infirmiore ac perculsus: ut mox audies. Incubabat regioni lætæ pascuis, & per hoc omni animantium genere referta, ferus quidam Leo, quotidianis latrocinijs agens ferensq; miseras bestias, adeout anxio eõstrictæ metu, frui copiâ nequirent quã soli ubertas suggerebat. Ergò illæ consilio habito legationem ad eum decernunt hujus sententiæ: Omnes te Dominum agnoscimus; & ut tali studentes, rationem exquisivimus quâ & tu laborem venationis leuerifaceres, & nos, quod tuâ etiam interest, pasci citrà consternationem, atque ita pinguescere possemus. non recusamus enim, quando hæc tua & nostra fortuna est, quin carnibus ut soles, nostris epuleris. Conditionem ecce igitur tibi ferimus utriuque commodam. ut tibi unum è nostris corpus in cibum mittatur: tu autem eo diurno contentus, fatigare te, ac terrere nos desinas. Placuit propositio Leonĩ: delncepsque quotidianâ sortitione designatum animal unum, à delecto ad id publicè Ministro deducebatur ad Leonem. Post multos dies sorte damnatus lepus sic in concilio bestiarum est locutus: Si me non fallit animus, & Deus cogitata fortunet, liberabo vos gravi onere tyrãnici tributi; modò quod peto, facillimum concessu, impetrem. Iusserunt omnes dicere quæ vellet. Et ille: postulo, inquit, duo ab eo qui me de more ducturus ad Leonem est: primum ne me urgeat in viâ: sed me arbitratu meo moderari gressum sinat: alterum ut cum propè accesserimus ad Leonis specum, deliteſcat ipse; nam me apparere oportet solum, ut quæ destinavi successum habeant. utrumque haud gravatè datum. & quod benè verteret imperatum Ministro publico repræsentatori tributi est, ut lepori quę vellet obsequeretur. Postridiè proficiscũtur, moras de industriâ nectente lepore

quò quam tardissime se sisteret. Leo interim horâ dudùm prætereuntem consueti pastûs, fame irâque stimulantibus impatientissimè furebat. eum offert ecce illi se sub vesperam solus præter morem lepus. cui ille: quæ isthæc malum perfidia est, inquit, docebo ego vos pactis stare. Plura dicturum & irruentem, interpellat demississimè supplex lepus. Si me audis, Domine, quod tua scire magnoperè interest, dicturum; non solùm ignosces nobis, sed & laudabis fidem nostram. obvium se venientibus huc nobis tulit Leo alius, qui ductorem meum me majorem arripuit; ac contestantibus enixè nobis; comeatu nos tuo ac jussu debitûm tibi vectigal pensuros proficisci, nihilò ille secius peregit quod ceperat, contumelijs etiam ac maledictis, quæ in caput ejus vertât, incomiciare re ipsum ausus. fugi ego: quid enim poteram aliud? & magno circuitu, laboriosisque latebris, huc tandem, ne promissum tibi dimensum vel semel deforet, quam primùm licuit securri. Turbatus irâ in æmulum vehementissimâ superbissimus Leo: potes, inquit, me ad istum latronem ducere? Possum, inquit Lepus, nec longè abest. Statimque præiens sistit Leonem ad os putei, quem in vicino situm observaverat. conversusque, ibi, inquit, habitat: Inde ad nos erupit. inspice sis, statim videbis. despectant ambo simul, & aquæ superficie imaginem intuenti Leoni propriam reddente: non vides, inquit opportunè Lepus, contumacem & ferum? is ipse est contemptor tui, vectigalis inreverfor, devorator Ministri publici. non tenuit imperum iracundiæ ulticis ea ceroens audiensque Leo: sed fremitu statim immani, velut in hostem irruens, aquis putei haustus & suffocatus interijt; Lepore cum accito è latebris ductore, salvis ad suos redeuntibus, ac magnis ipsorum gratulationibus exceptis. Ad hoc exemplum confidò me quoque persuasurum Tauro quæ illum stultè credulum in exitium præcipitent.

XVII. Tu verò ait Coronatus, siquidem quod dicis potes; providere tamen, priùs quam id aggrediatis, debes, ne quam machinaris Tauro pestem; ea cum Leonis Regis nostri pernicie aut incommodo conjuncta sit, denuncio enim tibi, me cæteraque animantes quæ sacramento Leoni diximus, non permissuros (nec enim salva fide possumus) Domino nostro quocumque prætextu te nocere. Quare cum, quo loco res modo sunt, tam necessarius Leoni regnanti administer publici regiminis, tolli de medio non possit sine gravi imperantis damno, revoca dum licet rebellè propositum, teque in subjectionis officio contine. His Vestigator auditis, quievit adhuc dies aliquot. Post quos Leonem adiens affectatâ mœstitiâ cogitabundus, ab eo rem mirante audivit: quæ te causa tristem facit? An tibi quod nolles aliquid accidit? Et ille: accidit omninò infandum & funestum tibi juxta mihique quidpiam: atque illud ejusmodi quod quia tibi fore auditu molestum scio, ab eo indicando deterrebar equidem, metu offendendi aures tuas indicio ingrato: tamen ubi meum flagrantissimum salutis se prosperitatis tuæ studium consulo, potius habendam cspitis quam aurium rationem judico; nec dubitandum tuæ imminens vitæ periculum avertere, vel obtrudendo, cum ita opus sit, fastidio inauspicatæ mentionis. Quare tuâ, Domine, sapientiâ rem dignam feceris, si me patienter audies ea referentem quibus clarissimè perspicias, & meam in te synceram fidem, & eorum perfidiosas molitiones, qui summis tuis beneficijs malefacta rependere nefaria cogitant. Atque ego in procinctu delationis necessariæ, non ignarus artificiorum simulationis, facilè video in quantum me discrimen projiciam; petiturus nisi persuasero quod dicam. Erumpit tamen iuratæ tibi fidelitatis officium trans minas formidinesque omnes: subigitque aleam jacere infortunij quantivis; dum tibi, Domine, cujus ore venerabili spiritus hic meus trahitur, vel meo exitio consulam: ac quocumque successu aperire audeam, quæ nisi prænoveris, ultimam à te elsdem (Dij omen averruncent) frustrà conaberis depellere. Erit solatio conscientia tali causâ pereuuti: nec generositas imprudentiæ culpabitur, utique autoritatem secuta Sapientum, quorum vulgò celebre probatur dictum: nec à subdito benevolentiam Principi, nec ab ægro morbum Medico, nec à paupere inopiam diviti amico abscondi unquam oportere. Accepi ergò à quodam fide digno, Taurum Proceribus sibi obnoxijs clam convocatis dixisse: experimentum cepi sat longo jam usu fortitudinis & prudentiæ Leonis; comperique utramque mediocrem, ne modicam ac nullam verùs dicam. Ex hoc ejus exordio divinavi statim quid sceleris ac monstri reliqua parturiret oratio. Minimè videlicet obscurum est hanc ejus impudentiam eò prorumpere, ut te, qui eum exulisti in fermè parem tibi honorem, nefariè deturbare de solio contendat, tibique extortum imperium arripere. Oportet autem Reges subitò ac senserint machinati aliquos regnum ipsorum juvadere, præoccupare strenuè nefaria consilia, dejicereque maturè perfidos, nec committere intempestiuâ lenitate, ut sceleratissimæ molitiones iguavâ nutricatæ patientiâ valentium principijs obstare, adolescant in vim deinde majorem, quam ue ei apertum in conatum erumpenti, queat obsisti. Cujus laudatæ, atque ad probrum in infortunio vitandum prorsus necessariæ cautionis, duos quosdam gradus video, provisionis celeritate differentes. Prior multò ante odorata periculum, huic adhuc longe posito securum effugium præverit. Altera

cautio

esutio segniùs satagens ad indicium insidiarum primum, admoveri se sinit discrimini: cæterùm in arctum coacta summo tandem conatu salutem expedit. Ab his tertia est ingloria classis inertiæ cõtemptissimæ, opprimi se per somnolentiam patientium, immiserabili apud omnes conditione; quippe quorum exitium dedecore socordiæ cumulatum, nemo est qui non ipsis meritò evenisse fateatur. Imaginem in exemplo proponam triplicis istius ordinis. Lacuna erat brevis amni vicino commissa, in quâ tres habitabant dissimilis inter se qualitatis pisces. Primus erat prudentissimus, alter non prorsus hebes; tertius stolidissimæ compertus insciticæ. Piscatores ad lacunæ oram auditi ab omnibus sunt cum palàm condicerent horam certam, qua everriculo piscinam totam scrutarentur. Admonitus illa voce primus pisces, periculosâ subitò excedens statione, in fluvium se transtulit. Secundus moras adhuc in loco traxit, quandam voluptatem sequens: quoad jam expeditis retibus adorti negotium Piscatores agere ferreque lacunam ceperant. Tunc ille vel serò sapiens, intereluso jam exitu in flumen, mortuum simulans, resupinus fluitavit, successu stratagematis non infausto. nam extinctum eum unus Piscatorum putans, manu prehensum projecit in fluvium, ubi confestim ille socijs gratulans narravit, mortis se simulatione vitam redemisse. Tertius implicitus reti temerè cespitans, ac sursum deorsum cæcis motibus impingens, stultitiæ pœnas suæ captus dedit. Similia patietur quisquis denunciato indormiens periculo, neglexerit vel tempestivè prævertere, vel solerter eludere insidias fido indicio præcognitas.

XVIII. Percipio quod dicis, Leo ait: sed non puto Taurum, nihil à me passum mali, dolos contra me moliri. Contra Vestigator: Hoc ipsum, inquit, nihil à te mali passum esse Taurum, ipsum impulit ad insidiandum tibi. nam illum supra omnes efferens, id egisti, ut te solum intueretur, quippe quem unum haberet supra se, depositis infra cunctis reliquis. Est autem natura improbarum mentium, præsertim ambitione corruptarum, quidquid oculis objicitur splendidum omni vi prensare, ac toto conatu insequi ut arripiant. Ex hoc genere Taurus, etsi per tuam summam indulgentiam solium jam fermè unum attigit, supremæ tuæ autoritatis particeps in liberâ rerum administratione factus, non tameo id illi sufficit: sed & te collegam indignatur, solusq; imperio potiri studens vias ad id obliquas parat, malè sibi conscriorum more, nunquam rectà tendentium, per amfractus semper ac circuitus grassantium. Eò tendunt assentatiooum artes, & affectata simulatio obsequij, nec speres incxplebilia desideria talium dando satiare: quò plura congesseris plus appetunt: ut ignis fit voracior accumulatione materiæ. nec recta hujus flammæ via est: in omnem partem fumosa sese vibratæ replicat. Sic istos pravos astutosque assiduè circumagunt caliginosę ambages malitiæ versutæ. ut caudam canis naturâ inflexam, si quis filo ligatam in directum extenderit, haud duraturam ei rectitudinem tribuerit. Illa enim statim ac se relaxaverit contentio tranentis, obliquitati se reddet innatæ. Sentio quod initio prævideram, haud tibi placere quæ memoro. Cæterùm nec pharmaca ægroto placent. tamen nisi ea deglutierit, vitâ excidet. carenusque illi benevolus est medicus, quatenus ingrata præcipit, qualia languenti salubria sola sunt. Ac sic habe: optimum esse subditum, qui non ad gratiam servit: Amicum, qui utilia non blanda consulit: negotium, quod felici exitu claudatur: laudem, quæ à bonis datur: Principem præsidentia non turgidum; divitem non nimis attentum rei; sodalem non contentiosum. Dicitur & hoc vulgò ac verè: optabilius esse supra prunas cinere opertas, aut super viperas incedere, quàm habere in contubernio insidiantem vitæ suæ.

XIX. Hæc magno ardore differentem Vestigatorem intuens placidè Leo: benevolentissimè tu quidem, ait, verum erudà quædam & auditu dura ista memoras. Sed demus ita esse de Tauro, ut refers, tamen herbivora bestia, quid nocere mihi carnivoro poterit? natura illum meæ gulæ vestigalem fecit. ego nisi lactuca fiam aut malva, dentes illius timere non debeo. Hic Vestigator: ne erres, inquit. Domine, haud solidam habet basim ista fiducia. ultrò fateor: Taurum per se haud idoneum ad te deturbandum esse: verum quod per se non potest per alios faciet aut de industriâ concitans in te populum, aut occasionem rebellioni præbens, odiosum te reddendo. sicut aliquando pulex acrius pungens sopitum hominem causa pereundi pediculo fuit juxta ipsum modestius ex eodem ubere sugenti. Experrecti enim manus eo accurrens quo sensus doloris traxit, pulicem quidem celeri saltu avolantem corripere non potuit: alium illum tardiorem, nec morsûs somnum excutientis autorem, alienæ injuriæ piaculo mactavit. In summâ sic colligo: peregrinanti per ignotam regionem certissimis pignoribus debere constare de fide ac syncerâ benevolentiâ ejus cui se ductandum tradit. Persuasus his sermonibus Leo: quid igitur, inquit, agendum est? cui Vestigator: dens putrefactus non aliter curari quam evulsione potest. & cibus corruptus gravans stomachum, nisi vomitu ejicitur, occidit. dicam igitur Tauro, Leo inquit, ut recedat quò libitum fuerit. Apage, ait Vestigator (metuens ne congressu Tauri cum Leone sua malitia detegeretur) cave feceris. ille quippe tali tuo sermone sentiens suboluisse tibi quidpiã

de

de arcanis ejus in te molitionibus, properabit exequi quod sensim machinabatur. quæ causa prudentissimis Regum est, publicè quidem puniendi palàm convictos scelerum: compertos autem coitionum occultarum, clam de medio tollendi. Atqui, respondit Leo: Princeps qui ex suspicione supplicium repræsentat, si postea enotuerit sine causâ suspectum fuisse quem malè mulctaverit, magnam injustitiæ subibit invidiam. ne timueris hoc quidem, reponit Vestigator. tam certis enim indicijs Tauri malitiam perspicies, ut periculum nullum sit, ne is circumventus per calumniam videri cuiquam possit. Voca modò illum & observa nutus ejus obtutusque: deprehendes vultu pallidum, trementem totis artubus, incerto lævâ dextràq; circumspectu, motu, intentuque cornuum tantum non clarè prodentem quid sceleris animo parturiat. Si hæc quæ dicis, ait Leo, signa videam, plenam fidem tribuam verbis tuis. Volebat his auditis Vestigator adire Taurum ad disponendum eum prout opus erat, injectis suspicionibus & odij seminibus in Leonem. Sed hoc facere sine cõscientiâ consensuque Leonis nõ audebat, ne forte aliunde innotescens illi clandestinum delatoris cum delato colloquium, fraudis ac collusionis inter ipsos suspicionem moveret, aut aliam aliquam viam pauderet technis artificij maligni detegendis. Ait igitur nimis credulo Leoni: quin Domine, si jubes, conveniam ego, ipse machinatorem fraudum, observaboque, & eliciam fortè aliquod indicium abstrusorum ejus sensuum. Age sanè, inquit Leo, exploratasque ad nos refer, quæ deprehenderis.

XX. Sub hæc adijt Vestigator Taurum affectatam præferens mœstitudinē vultûs, & indicia ægritudinis ingentis. Excepit illũ pro veteri amicitiâ, sanè familiariter, nihil finistri suspicans Taurus: heus tu, inquiens, o bone, ubi tantum es moratus? Sæculum est ex quo invicem non vidimus. Sed eo me consolor, quòd quæstuosam tibi fuisse moræ causam spero. dic age sis, quid ab ultimo congressu nostro lucratus boni es? Ad ea Vestigator nullo arrisu tristitiam temperans: nam quid, ait, potest boni conningere arbitrium sui non habenti? sed ex Domini arrogantis & infidi nuru instabili suspensas vitæ ac stirpis miserè trahenti rationes? Bona verba, Taure inquit, An passus es aliquid quod nolles? ede quid novæ rei est. Hic Vestigator: quis vitare queat fatali necessitate ingruens malum? aut cui anlicæ servitutis in obsequio Principum trahenti jugum, non evenit denique, vice præmij laborum, ingens calamitas? nam isti superbi Domini suis unicè intenti commodis, alios aliosque subditorum experiuntur; eosque ubi ex eis perceperint quod juvat, miseros obliviscuntur, abjectosque spernunt: nihil pensi habentes, malè an benè agatur cum Ministris veteribus, dum novi supperant qui suas illis conficiant voluptates; similes meretricum inexpletæ libidinis, quæ alios atque alios, fastidiris semper prioribus, amatores appetunt: aut Magistrorum operam docendi mercede vendentium, quorum unũ votum est plenum videre ludum affluxu prætextatorum minerval ferentium, securissimis ipsis, proficiant nec ne Pueri, aut omninò quid ijs fiat, ubi recesserint mercedulâ numeratâ. Hæc ita confidenter tecum fabulor fretus veteri amicitiâ, & si dicere me finis, conscientiâ benevoli officij, quo te in Leonis gratiam insinuavi, causaq; tibi fui hujus quâ emines potentiæ, quam utinam tibi certam propriamque Dij servent. nescis enim quanto in periculo versêris, cujus ego conscius celare te non possum, salvâ necessitudinis fide. Sic igitur habe: compertum mihi ex teste aurito, excidisse Leoni apud familiares hanc vocem: cerno hunc nostrum Taurum præpinguem jam esse; nunquam tempestivior ad epulas fuerit. volo enim quamprimùm devorare. Horrui auditu, miserans Amici sortem, accurrique ad te, ut communiter videamus; ecquid expediri consilij possit utilis ad cladem prævertendam. Conturbatus, ut par erat, tali sermone Taurus: qui feci aut quid dixi miser, inquit, quod talia de me cogitandi ansam aut prætextum Leoni præbuerit? nempe hæ sunt artes improborum. qui me falsis apud eum criminibus infamaverint. Suspicabar jamdudum invidiam malignorum quos mea felicitas urebat. nec obscura horũ livoris indicia notavi. nunquamne ab insidijs sceleratorum tuta erit innocentia? Tum Vestigator: erras, inquit, dum alios accusas. Tota in Leone culpa est. Scires si eum nosses, ut nos qui diutiùs apud hunc fuimus. crede fidis & expertis, nihil illo instabilius, perfidiosius, crudelius est. Initio ille quidem placiditate quadam allicit: accedentium sanguinem statim sitit; paremque rependit dulcedini admissionis primæ, ultimæ catastrophes amaritiē acerbissimam. Vera, inquit Taurus, memoras. & ego infelix degustatâ illâ priori suavitate, nunc eò deveni, ut amarissimi exitij fæces hauire modò debeã. O me imprudentem qui tam diu hic hæserim! nec reputarim, quod ratio monebat haud tutam esse eommorationem longam herbivorę animãtis apud carnivoram. Modum oportebat me statuere consuetudini suspectæ: matureque à macello recedere. Fraudi est incautis aviditas sua, dum ægrè avelluntur à placentibus. passi quod apiculas imprudentes perdit: quæ dum mordicùs inhærent dulcibus floscułis, volucrũ rapacium præda fiunt, aut superlapso fortè pondere, in complexu intemperanter amatæ voluptatis opprimuntur. decuerat paucis contentum, quæ prima modica bona præceperam procul tutò fruenda deportare:

nec

nec periclitari ex inexplerâ gulositate; muscarum similem, quibus quasi non sufficiat pabulum, quod affatim in frondibus, in fructibus, in omni terum superficie jacet ipsis expositum, etiam sordes Leoninarum aurium captant, easque scalpentes importunè, irritabilis belluæ unguibus pereunt.

XXI. Mitte ista non hujus temporis, interpellat Vestigator; nunc enim quærendum potius est, quâ ratione mortem effugias. Atqui, ait Taurus, evellere illud mihi, dum quæ vidi cuncta reputo, animo nequeo, innoxium propria indole Leonem esse, totamque labem è pravis ejus familiaribus descendere, qui bonum ipsum esse non sinant, proriteneque voracitatem nihil per se rati cogitaturi in excarnificationem insontium, quale passim alias Camelum memini fraude conspirantium bestiarum trium Lupi, Corvi, & Thois. Regnabat Leo quidam in Sylvâ viæ publicæ finitimâ familiares habens subditos tres quos memoravi, Lupum, Corvum, & Thoem, apprimè inter se concordes. Pertransijt quâ dixi viâ Comitatus Mercatorum, mandram agens lugentem, ex quâ Camelus una inobservata se subtrahens, in nemus se abdidit: & jam ab homine domino secura, præoptavit imperium congeneris sibi bellvæ; Leonemque ibi dominantem conveniens, illi perlibenter admitenti sacramento addixit obsequium. quid quæris? videbatur sibi beata. nemo erat qui onus imponeret, viam injungeret, plagas fessæ adderet; & Leo quoties occurrerat arridens, bono esse animo jubebat, nihil aliud curantem quam jucundè pasci. Verùm die quadam egressus venatum Leo malis avibus, incurrit in Elephantem, quem lacessere ausus, malè à fortiori mulctatus, vulneribusq; debilis ægrè se recepit in specum suam. Ibi lentâ & parùm proficiête curatione decumbere coactus, fame cepit conflictari, nec viribus, quippe defectis magnâ copiâ sanguinis amissâ; nec prædarum instrumentis artubus, hinc luxaris, inde confractis, amplius jam valens quotidianam, ut antea erat solitus, saginam sibi parare. Ergò conversus ad ipsi officiosè apparentes quos dixi aulicos. Vos quidem, inquit, me honoratis: at ego tabesco fame. quò ista mihi sterilia obsequia? ite potius & afferte unde vescar. Ad ea illi; dudùm feciscemus spontè quod jubes, & noster in te amor admonitionem prævertisset tuam, nisi vires deficerent ad conanda quæ vellemus, quibusque nunc indiges. Tenues nos fumus, & pugnæ impares conferendæ cum pinguibus & torosis feris, quales palato tuo sapiunt. quin nobis ipsis vix sufficimus exiliter pascendis; hâcque ipsâm curam studio imputamus tui; non aliâ de causâ cupientes vivere, nisi de desiut qui tuæ majestati famulentur. En nos paratos habes ad quidvis tuâ causâ periculi, damnique subeundum: verum optimæ, ut diximus, voluntati facultas haud par respondet: de vestrâ equidem, reponit Leo; benevolentiâ non dubito: eoque vos oro confidentius; ut euntes in consilium, exquiratis viam aliquam succurrendi lapsis rebus: agite: non deerit fortuna? afferte alicunde cibi quidpiam. brevis est occasio caræ vobis animæ servandæ. Si moramini morior. Sub hæc illi non procul recedentes, capita conferunt. Cuncti jam antea malignis oculis Camelum intuebantur. tum verò tempus nacti; quid nobis, inquiunt, & ignavæ huic bestiæ? quousque ferimus victu, indole, moribus dissimilem animantem, civili nobis societate misceri? Eò ergò conspirabant sententiæ ut decerneret: suadendam Leoni Cameli necem, cujus vastum corpus non unas in epulas sufficturum videretur. Thos tamen ea dissentes admonebat; haud se sperare assensurum ei consilio Leonem; utique memorem fidei datæ; nec antea solitum supplices in clientelam admissos prodere. negotium sibi tamen Corvus sumpsit rei tentandæ. continuoque Leonem adiens, interrogatus ab eo est, ecquid auxilij expedivissent; & an saltem spei radius affulgeret alicunde? cui Corvus: spei radium memoras, Domine, qualis vel si benignus alluceret, videre tamen nequiremus nos quidem, quibus longa inedia sensuum officia turbavit, ac visum præsertim eripuit. suppetit tamen ad manum unde spiritus recipere, aciemque defectis jam fermè oculis restituere pristinam possimus. Versatur inter nos pinguis, & iners non nostri generis bestia, paratus vel in triduum cibus, si jugulari jubes. Exhorrescens ad mentionem sceletis Leo; Apage, inquit, remedium malo pejus. Egone jus hospitij, & jurati fœderis religionem polluam, eo interficiendo qui sub mei patrocinij tutelam ultrò confugit, fide securitatis acceptâ? Ad hæc malitiosè Corvus: generosè atque ut te dignum est, loqueris: Tamen, Domine, etiam, etiam inter religiosissimos quosque in confesso esse audio; fas esse unius capitis jacturâ redimi salutem domûs integræ, rursus rectè domum unam pro incolumitate Vrbis totius destrui; Civitatè quoque unam servandæ Provinciæ justè impendi: denique ubi Regni, Imperijve universi sic rationes poscunt, sine crimine Provinciam aliquam prædis hostilibus exponi. Ita nempe est; in summorum discriminum articulis connivent interdum leges; aut potiùs, silentibus cæteris, una cunctis prævalens imperat suprema lex invictæ necessitatis; qualis hæc est; quæ nos hodiè faucibus arctè constrictis trahit, utique morimros, si à parato famis extremæ solatio, superstitiosis respectibus arcemur. His dictis revolavit ad socios Corvus, & quid respondisset Leo, retulit. Tunc hi tres hanc communiter fraudem adornarunt, quâ Camelum nimium simplicem perderent. decre-

verunt

verunt adire simul cum eâ Leonem; offerreque se illi singillatim in cibum. Verùm ita inter eos convenerat, ut malèm propositionem uniuscujusque trium, una omnes quæstus prætextibus refutarent: in unius Cameli oblationem sine exceptione consensuri. Sistunt ecce igitur sese omnes ægro & tabescenti fame Leoni. Ac Corvus prior; dum, Domine, & quo loco sis video, & quantum tibi debeam reputo, sic statuo, nihil esse justius quàm ut sponte morte meâ vitam sustentem tuam: En igitur, macta me sis & comede. Hic omnes ex composito reclamant. mitte istas nugas. tu minutum es animal, vix in buccellam unâ sufficeturum. Inde Thos assurgens; me potiùs, Domine, devores censeo. nam in unius saltem diei pastum satis mihi habere carnium videor. Ibi Corvus vicem reddens, conclamante idem Lupo: desine, inquiunt, & tu delirare; carnes habes fœtentes, nec aptas ad cibum. Me potius, aut Lupus conversus ad Leonem, Domine, comede: haud paulò plus quàm hi idoneus ad id sum, nec minus quam quisquam paratus, qui tuam semper incolumitatem & dignitatem ante omnia posuerim. Hic coorientes simul Thos & Corvus: qui, ajunt, strangulari comedendo vult, Lupum manducet, rapax est bellua: cujus etiam sectæ in frusta carnes, & guttur glutientis, & viscera discerperent. absit hoc à domino Leone. non patimur ipsi apponi veneno pejorem esâ cam. Omnium tunc oculi convolarunt in Camelum, quæ misera ne officio una deesse videretur, confidens tamen & ipsa repugnaturos propositioni cæteros, en me, inquit, Domine Leo, comede sis. nam carnibus, & ijs ni fallor suavibus, abundo. Conclamarunt statim omnes: opinè dicis, Camele, ac vix expectato Leonis nutu, jugulatam deartuarunt. Vereor & ego ne si agam molliter, similia patiar. non ergò me committam insidijs istorum, aut subdolis parasitantium Leoni artificijs locum tribuam; ignavâ obnoxiâque patientiâ. Lentæ frandes aliquando robur magnum eludunt; prout ajunt, pati petram à stillis jugiter illabentibus. Expediam quarum mihi sum conscius, vires; & me ad palàm reluctandum armabo. nullum laudabilius opus est quàm servare semetipsum. Plusque mercedis Dij proposuerunt capiti proprium ab extremo discrimine tuenti, quâ aut dies noctesque orationibus vacanti, aut misericordi largè hilariterque donanti, aut Asceticam ultrò suscipienti, constanterque toleranti disciplinam.

XXII. Ad ea sic contra ingressus vaferrimè Vestigator est, implicare miserum Taurum suis artificijs pergens, & sic cum in exitium trudere: Cavendum equidem censuerim viro prudenti, ne remere se projiciat in aleam ancipitis, & exitu periculosi negotij. Adeoque sapientissimi consentiunt, tentandas omnes compositionis vias, priusquam ad vim, bellumque veniatur; etiam cum Adversario infirmo (nam varius Mars, ambiguique successus) quanto magis si prævalidus is fuerit; & cum opibus vallatus præpotentium multorum, tum ipse per sese acer ac solers. Quare si me dignum duxeris cujus consilijs deferas quidpiam, propter satis spectatam fidem in te meam, synceramque caritatem, audi, obsecro, me; ne si Amici suggestiones utiles rejeceris, idem experiaris quod Alcyon, cui non obtemperanti sanis monitis, Nereis furata pullos est: etsi eos eadem postea, intentatam ab eo vim vereta, restituerit. Habitabat in quodam littore avis nomine Alcyon, cum conjuge, quæ jam partui vicina, viro dixit: quære sis locum seductum ac munitum ubi pullos excludamus. metuo enim ne intumescente stanis æstibus mari, veniat huc Nereis, & pullos nostros abripiat. Respondit ei vir: abi formidolosa, umbram times. periculi hic quidem nihil est; exclude pullos secura. Herbosam & irriguam habemus stationem: ubi commodiùs, ubi jucundiùs diversabimur? cui uxor: denuncio iterùm tibi, obnoxius Nereidis furtis hic locus est. fugiamus ante damnum. serò ictu sapiemus. Repositit Alcyon: taces, inquam, non audebit Nereis irritare me, vires meas novit: sibi metuet. O te, inquit uxor temerarium, qui minati Deæ audeas. metire re tuo modulo; & agnosce; mortalis cum immortali malè comparatum esse certamen. Fac igitur, quod suasi; domicilium aliò transfer. nam si obstinas pertinaciam in non obsequendo monenti recta, evenet idem tibi quod Testudini. Ferunt quippe in quodam fonte habitasse duos Anates, cum unâ Testudine. Exarescente autem per æstatem fonte, consilium Anates ceperunt alibi diversorium quærèdi. ut ergò jam collectas efferre farcinas ceperant, stabantque in migrationis procinctu, dixit, illis Testudo: vobis quidem vivere sine aquâ valentibus, isto alarum remigio fretis, parùm affert solicitudinis fontis exsiccatio: mihi miseræ non consulitis; cui & vitæ ratio ac spes omnis in aquâ est, & tardè mobilis onerata mole sum, ne aliò quò res poscit quem me transferre. quæso tollite me vobiscum, & illuc simul deportate, quò migratis. Cui Anates, miû juras, inquiunt, nobis; Te nihil per viam locuturam, non re tollimus. Admisit conditionem, & juravit. moxque Anates oblongo tigillo congruæ latitudinis parato, impositâ ei medio Testudinem, dorso ambo utrinque sublatis tigni capitibus extulerunt avolantes. Viatores elatis fortè oculis, ubi mirum id spectaculum viderunt, prodigium! exclamant: videte Testudinem inter duos Anates volantem. Collecta turba curiosorû est; auditæque rem ambitiosè celebrantium voces. quibus delectata inflataque Testudo,

etiam

etiam vectores despicere suos cepit; ac titillante gloriolâ oon teuens linguam: En, inquit, etiam vos, ò Anates, supervolo. Illi hoc audito excutientes pondus, perjuram præcipitarunt, quæ contrita lapsu interijt. Talis mina manet non morigerum recta moncntibus.

XXIII Respondit Alcyon: audiris quæ dixisti, persto tamen io sententia. Fac quod jubeo: pone ova, exclude pullos; nec timeas Neteidem. Natos porrò pullos advenieus Neteis cum ipso nido secum abstulit. quo facto uxor Alcyonis ad virum conversa: Ego quidem, ait, hoc ita ut evenir, futurum & prævideram, & prædixeram. Sed surdo eecini, te ad non credendum obfirmato. quæ causa nobis tanti hujus damni fuit. cui Alcyon: & prædixeras & audiveram: sed videris oblita quid tom responderim. nonne dixi tibi, si quid injuriæ nobis Nereis faceret, daturum me operam ut non ferret impunè? Hoc quod tunc promiti effectum dabo. mox videbis. Ea locutus cognatos amicosq; suos adiens singillatim, quæ passus esset à Neteide narravit. tum ait: obsecro obtestorque vos ne me deseratis: sed frequentes auxiliamini pugnaturo contra injustam prædatricem; reputantes vestra interesse, ut eius generis ausis cita ultio non desit. nam ad unumquemque vestrum facilè perveniet calamitas, si hæc exempla invitante impunitate frequêtentur. Responderuut omnes: Præstò sumus en imus, duc quo vis. Sed patùm possumus contra Nereidem suo mari tutam. nec nos Alcyones tantùm alâ, rostro, aut unguibus valemus, ut persequi eam in suum peoitus regnum, ibique ulciscì possimus. Mergis, cycnis, aut etiam vulturum, Aquilarum & Milvorum cæterarumque volucrum auxiliaribus, ijsdemque oumerosis, opus ad hoc esset copijs. Ergò, inquit Alcyon, venitæ mecum omnes, & simul aves rogemus, ne graventur adesse nobis, cara pignora iniquè rapta repetentibus. una fuit Avium omoium responsio: faciemus quod petitjs, libenter, modò in id Rex noster annuat. nam absque hujus nutu nihil tale nobis licet suscipere. quid multa? defertur res ad Regem volucrum. Is negotium probat; bellum toto cœlo in Nereidem indicit, ac expeditionem parat. Audiens ista Nereis, & latè fervere apparatum ruituri mox in ipsam exercitûs videns, diffidere cepit suis viribus. coosilioque secum habito, decrevit periculû pœnitentiâ prævertere. Rediit ergò ad Alcyonem, & suos illi pullos incolumes reddidit. Hæc dixi ut intelligas, Tauro, quid te statuere conveniat io hoc temerario procinctu belli capessendi adversus Leonem, cui totis suis, & regni opibus bellanti, haud magis te resistendo patem, quam Neteidem Regi avium, tutè, ut arbitror, faretis. eedes ergò, si me audias; & pacatioribus intendes animum consilijs. Non acquiesco. inquit ferociter Taurus. pacata ista consilia lentum in exitium me pertrahcrent: Præstat, & certum est, semel periclitari, & vel nobilis victoriæ, vel moris non ignavæ aleam jacere. Hoc ipsum vaferrimus Vestigator agebat, quantumvis contrarium simulans, ut Taurum insidiosissimis sermooibus in ferocia isthæc ausa propelleret. Ergò ceptum ex voto sibi videns succedere, ut scelerato machinamento committendorum æmulorum manum ultimam imponeret, declaranda putavit Tauro signa quæ in Leone, dum ad sæviendum se accingit, notari consueverunt: sicut vicissim antea Leoni exposuerat indicia ferociæ in vim exertæ Tauri toro mox cooatu pugnaturi. ut cum in mutuum mox coospectum ambo adversarij venissent, ex mutuâ istâ observatiooe signorum prædictorum, ad prælium ac cædem irritarentur. Intuens igitur Taurum fictâ benevolentiæ specie: quando, inquit, io vi dissuadendâ frustra sum, & experiri vites tuas in Leonem irrevocabiliter certus es; quod ultimum tali tempore fidelis amicitiæ officinm ex me tibi esse potest admoneo te, quibus ex signis certo queas prænoscere ignescentes in te Leonis furias, mox in immanissimos insultus erupturas. Vbi ergò Leonis efferatos & sanguine suffusos oculos videris: ubi eodem tempore notaveris impatientem tremorem ægrè se eôtinentium à ruendo artuum, simul cum erebro & vehementi caudæ terga flagellâtis motu, cave tum tibi, & contra expedi quantam babes vim. certo enim certius statim experieris sævissimos impetus hostis immanissimi, totis in te viribus usuri.

XXIV. In hunc modum, instigatis in se invicem scelerato Vestigatoris artificio, Leone atque Tauro, hic ad illum ingredirut. Ambobus autem se mutuò intuentibus: ac Leone quidem notante in Tauro signa effervescentis in vim iræ quæ Vestigator præmonuerat; Tauro vicissim paria indicia prætietis in pugnam ferociæ, quæ idem prædixerat, in Leone cernente; priot Taurus sic loqui orsus est: præstat assidere spelunce quamvis diri Draconis, quam aulæ Regis, tui similis, o Leo, boc est injusti ac sanguinarij. & post hanc quasi clarigationem, impetum ad vim expedit. Sed occupat Leo, ac violentissimè insiliens miserum discerpit, & excarnificat. Sic occubuit Taurus in oculis Vestigatoris & Coronati. (nam & hic fortè præsens adfuit) qui sciens, quis eôpositor hujus Tragœdiæ fuisset: cõversus ad artificem sceleris Vestigatorẽ, ijs illũ intuitus est oculis, qui satis ostenderent, & quã graviter improbaret factũ, & quantũ inde malorũ in autoris caput redundaturũ esset prædicere taciti viderẽtur.

Tum eũ privatim, quamprimùm licuit, ac ſine arbitris cõveniens, his eſt affatus verbis: ſcis quid egeris; & in ſinu gratularis, nactas eſſe quem opraras ſucceſſum tuas ſceleſtiſſimas inſidias. Atqui te providere ac præmeruere funeſtiſſimũ ipſi tibi tui ſceleris exitum oportuerat. Maculaſti Leonis famam, invidioſiſſimo ſuadendo facinore; Taurum innocentem perdidiſti, commiſiſti priùs concordes Regni proceres in pernicioſiſſimã diſcordiã; & commilitiones in ſe invicem, jactis ſeditionum ſeminibus, armaſti. An impunè te laturum ſperas crimina tam atrocia? falleris meâ ſententiâ plurimum, ſi id eredis. Lateat fortè licet Regem malitia tua; at eam penitus pervident ſapientes ſupra vulgarem captum conſilij Regij Præſides, qui conflatam à te factionem intelligentes, dabunt ſtrenuam & efficacem operam ad prævertendos conatus impios & infeſtas quieti publicè molitiones in ipsâ nefariæ conſcientiæ adbuc innoxiâ deſignatione opprimendas. nec dubium quin perficiant quod volunt. Etſi enim multorum tibi ſtudia & auxilia paraſti, prævalere tamen ſolet tranquilla paucorum capitum prudentia quamlibet multarum tumultnoſæ violentiæ manuum. Hæc ego providens tuam protumpentis in tales auſus reprimere confidentiam conabar, præter tuam ipſius ſalutem, etiam Regis, ac Regni incolumitatem in hoc ſpectans. nihil enim exitioſius Principes Principatuſque pervertis, quam auditio admiſſioque ſuggeſtionum talium, quales tu, tuique ſimiles ſoletis inculcare incautis regnantium auribus. Mihi ſemper ira viſum eſt: dotes virtuteſque, quibus vitæ felicitas abſolvitur, has eſſe: doctrinam, eloquentiam, juſtitiam, liberalitatem hilarem, legitimè partas opes, miſericordiam beneficam in egenos, longævitatem, ſanitatem, comitatem His qui nititur, & profecturum eorum ope, & quò promotus meritò fuerit, ibi ſtabiliter per manſurum putes; fraudes & doli mali, caduca fundamenta ſunt beatitudinis mortalium. Ex his dotibus aliquas in re agnoſco, ſolertiam & ſcientiã: ſed eas corrumpis pravo uſu. Fructus autem non corruptæ ſapientiæ, moderatio eſt; & quædam ſobrietas agendi: quam qui non tenent, ſuâ ipsâ ſcientiâ ebrij non vident quæ ſunt ante oculos, & invidiâ noctuarum ipſis naturam induente, caligant ad multam lucem; virturum alienarum ſplendorem non ferentes. qualis generis aſſeelis qui circumdatus Rex eſt, ſimilem eum dixerim fluvio; limpido illi quidem, & uberi perſpicuitate invitanti viatores æſtuantes ad uſum ſui; ſed eidem referto Crocodilis; quorum terror longè areet ab acceſſu crudelis ripæ, præmonitos periculi hoſpites; longè ſatiùs ducentes quantumlibet urentem ſitim pati, quam ſe vorandos præbere immaniſſimis belluis. Tu verò neminem voluiſti præter te peculiari Leonis Regis gratiã florere. in quo peſſimè de ipſo meruiſti. Sicut majeſtatem maris omnem ac ſpeciem tolleret, qui ad unicum id fluctum vellet redigere. eum ex multitudine innumerabili trudentium illie ſeſe ac ſtipantium fluctum atque undarum, matris dignatus, & quæ ex hac oritur, navigantium quædam veneratio, naſcatur. Inſanum verò prorſus eſt amicitiæ foris præferre ſimulacrum, ſoventem intus nihil aliud, niſi quæſtuoſas cupiditates, privatis unicè rationibus intentas, & ſordido avidiſſimè inhiabundas lucro; nihilque penſi habentes, propriam ſibi quomodocumque utilitatem conficere; vel diſpendio exitioque quorumvis quamlibet inſontium.

XXV. Hæc ego ſatis intelligo, pridem expertus, & ſurdo me cecinisſe hactenus, & porrò canere. adeoque facere me in hoc, meo damno, contra præſcriptum cujuſdam ſapientis, qui tectè præcipit: noli arguere ſtultum, ne te odio habeat, &, ſi potèſt, perdat: quemadmodum Simij Corvum perdiderunt reprehendentem ipſos. Ajunt enim Simios in quadam ſylvâ montanâ per hyemem frigidiſſimam degentes, trementes in ſummo algore, vidiſſe fortè lapidem carbunculo ſimilem, cujus fulgore prunarum ſpeciem habente, in falſam inducti opinionem, arida circa illum aggerentes folia, certatim congregati circum omnes, in lapidem ſufflabant, flammam, ut putabant eliciturі. Hunc ſtultum eorum laborem deſpectans ex alto Corvus: ne, inquit, erretis, o boni, petra hæc gelida eſt; nihil ignis habens præter colorem. Hæc eum illi dicentem irridebant, intentiſſimè de cætero quod ceperant agentes. Arbitratus Corvus non pervenisſe ad ipſos vocem, deſcendit in viciniorem ipſis ramum, & eadem admonuit, pari ſucceſſu: quando eum præterieus quidam viator & fruſtrà ſatagentem miſerans. deſine, Corve, inquit, paria & tu cum ijs quos jure vituperas peccare; nihilò quam ij minus inutiliter laboraus. ram enim nequidquam ſudat, qui naturaliter bardis & mente caſſis inſpirare ſapientiam ſtudet, ac qui tem naturâ obliquam dirigere in lineam contendit. quin periculum eſt, ſi pergis, ne præterquam quod nihil profeies, eriam damnum tibi accerſas, quale illi contigit, qui acutiſſimum eximij temperamenti enſem in core aggreſſus duriſſimâ probare, illum primo ictu, ceu vitrum futile, diffregit. non pervaſit monitum ſapiens in animum ſtultè ſeduli Corvi. qui prurigine quadam oſtentandæ ſapientiæ, quaſi ex propinquo perſuaſurus, quod diſtans nequidquam ſuadebat, ad Simios deſcendens, ipſiſque familiariter immiſtus: Apage, clamabat, abſiſtite ridiculo conatu. an ſperatis ſpiritu è petrâ flammam exundere? Talia illum concionantem coorientes concordi rabie in monitorem intempeſtivum Simij diſcerpe-

runt

runt. Par exitus ne me maneat, equidem vereor. non cessabo tamen adhuc, caritate provectus verâ tui, & hoc denunciare, si fortè tandem vel hoc postremo ex me audiendo exemplo moveri ad salubrem te sipiscentiam possis.

XXVI. Ajo; te, si consilijs benevolorum spretis, astutiâ, & cæco rui amore ruere perges, similia passurum versato nebuloni suis ipsius ad extremum circumvento technis. Scholasticus quidam, vir simplex & fuci expers, viæ aliquando societatem inivit cum ardelione callidissimo. Bonis avibus iter ingressi, peregrè in thesaurum incidunt maximum, mille auri talentorum. Post gratulationem tam fausti casûs, Scholasticus, conversus ad socium; mihi videtur, inquit, factu optimum partiri ex æquo inter nos hoc fortunæ donum, & date deinceps quemque nostrûm operam comportando in turum locum quod ipsi obtigerit: nisi si quid tu secus sentis. Huic improbus socius, qui parte prædæ opimæ non contentus, totam avarâ cupiditate devoraverat: Periculosum, inquit, consilium suggeris. nam dum numeramus, dum efferimus aurum, intervenient molesti & rapaces arbitri. Age potius infodiamus quamprimùm sub illâ quercu quod te perimus, inde sumpturi subinde quod usus poscet; sic enim præterquamquod securi erimus à calumnijs litium, à Fiscalium concussionibus, ab insidijs furum, etiam hoc novo individuæ possessionis vinculo adstringemus fortiùs initam inter nos amicitiæ societatem, cujus initia, qui tanti successûs augurio fortunarunt Superi declarare videntur voluisse, nihil non felicitatis ex ejus nos sperare perseverantiâ debere. quid multa? persuasit latro perfidus ignaro fraudum quod volebat: amboq; communi operâ, sub quâ dictum est annos à quercu, in loco avio sitâ, thesaurum inventum cõdiderunt, ablatâ in usum præsentem modicâ parte; sicque recesserunt domum quisque suam, omisso consilio peregrinationis: cujus institutæ lueri honesti studio, certa jam tantæ pecuniæ adeptio causas abstulerat. Paucos post dies consumptis Scholasticus, quos ex thesauro delibaverat, nummis, socium convenit: Et, si tibi videtur, inquit, eamus ad thesaurum: expendi enim quod exulceram. Sanè, ait ille, hoc ipsum cupiebam, vaferrimè dissimulans noctu se profectum ad quercum cum cistis & bajolis, cuncta convasata præripuisse. Eunt, effodiunt: nihil inveniunt. mirari Scholasticus. at, fur scelestissimus bacchari tragicis intemperijs, capillos sibi vellere, caput tundere, insanè vociferari, Deûm hominumque obtestari fidem, circumventum sese à Scholastico dejerare. Tu, aiebãs istâ falsâ probitatis specie tantam perfidiam tegebas. Tibi soli nonis locus erat, tu me circumscripsisti, rapacissimis istis manibus, noctu, mecum tibi communem, pecuniam unus auferens. Hic miser Scholasticus, ubi per omnes juratus Deos suæ fidem innocentiæ non fecit, ad Iudicem à Sodali nequissimo tractus est. Prætor non ignarus officij, severum delatori vultum obvertens: Accusas, inquit, negantem, neutri vestrum credimus. cæterùm tibi Actori onus incumbit eõ vincendi certis indicijs Rei. Age igitur, quo teste probas furatũ hunc pecuniam sub quercu defossam? quo teste, inquit, quæris? quasi arbitros ille adhibuerit maleficio nocturno: tamen ut Dij scelera latêre non sinunt, testem dabo ipsam arborem conscium furti. Cras ne graveris eò nobiscum (nec longa via est) tendere. audies rem miram, loquentem arborem, & facinus improbissimum prodentem. Iamdudùm subolebat prudenti Iudici ex ipsâ ejus inquietissimâ jactatione, & Scholastici simplicitate eminente ex ore atque oculis, nebulonis fraus. ergò suspicans quod res erat, dolum ab eo quendam adornatum; sed prudenter suspicionem dissimulans, conditionem admisit. Edictoque, ut postridie horâ tertiâ tam Accusator, quàm Reus ad quercum adesset, eodem ipse lictoribus cæteræque forensi familiæ condixit.

XXVII. Digressus fraudator nefarius, patrem, quem domi habebat verulum, convenit: Et, quod docuisti me semper, inquit, omni arte ac conatu rem parare, in eo navandæ operæ benigna se nobis præbet occasio: sed quæ ruum exposcit auxilium in re non gravi. Scis quot auri talenta lavernâ favente domum nuper intulerim: ea cumulare, addicendo nobis patrimonio Scholastici istius simplicissimi hominis, & animus & spes est, modò non graveris cooperari pro virili; cepto nostræ familiæ quæstuosissimo. Exponit inde quid Iudici promiserit: quid is constituerit in crastinum. Tum infert: exploravi diligenter quercum illam, quam affirmavi testimonium pro me dicturam. cavum intus truncum habet; & in istâ specum supernè patet aditus facilis, nec observabilis intuentibus ex plano. Age ante lucem occupemus eò ambo nos conferre. Scalis ad ramos evectum re ego percommodè demittam in penetralia cavæ arboris. Ibi tutò dilitescens, ubi statutâ horâ, præsente jam Prætore, interrogabitur quercus, quis thesaurum abstulerit, memento ex imo respondere, Scholasticum præripuisse. Respondit ad ea senex: faciam equidem fili quod vis: sed te etiam atque etiam considerare cuncta priùs ac præcavere cuperem, ne fortè tuis ipse implicitus laqueis, panaris quod Cycno contigit, insidijs ad extremum oppresso, quas ille inimico comparaverat. Audi fabulam: non longa narratu est. Ferunt nidificare solitum Cycnum non longè à cavo familiari feræ serpentis: quæ maleficio indulgens genio, pullos Cycni simul excluſi

fuerant, jam sæpiùs devoraverat. Irritatus injuriâ tam vehementi Cycnus, consilia tamen neglexit amicorum, locum infestum, utcumque illi ad cætera commodum, alio tutiori commutare suadentium. Sed totus intentus in ultionem injusti graffatoris, exquirebat secum modos reponendi ei damni. Talia meditantem adivit Cancer: Et, eut, ait, Cycne cogitabundus & tristis es? Iusta mihi, Cycnus inquit, & solicitudinis & mœroris causa est ex vicinia voracissimæ serpentis, meæ sobolis etuore saginari solitæ. Hic Cancer: vides inquit hoc cavum? (ostendebat os patulum cavernulæ oppositum è regione hospitio serpentis) Ibi habitat Nymphe, nostri Cancrorum generis animal vorax, & validè armatum; ad hæc inimicissimum serpentibus. Affer è piscibus quibus vesceris, & per intervallum foraminum duorum sparge, ita ut partes ultimas ostio cavernæ serpētis admoveas proximè. Egressa, ut solet, Nymphe ad odorem prædæ, ubi saginam sequens, ad specum serpentis pervenerit, isthuc quoque penetrās ipsam occidet. Fecit quod admonebatur Cycnus, & factum successit, ultra quidem ipsius votum, ad perniciem ejus: nam occisâ serpente Nymphe, Cycnum præterea propè dormientem nacta, confecit, pullis quibus incubabat pariter absumptis. Simili exemplo, fili, vereor ne nos quoque insidiantes alteri, confractâ in nos quam struimus machinâ opprimamur. Filius ad ea: Bono animo esto pater, inquit, terricula isthæc vana sunt. navigamus in portu. Talenta modò & prædam opimam cogita fructum paratissimum non laborioſæ fraudis. quid multa? persuasus senex cavam arborem subit. Iudex ad dictum adest. Interrogatâ magnâ voce quercu, quis suratus thesaurum esset? senis responsum auditur: à Scholastico effossam ablatamque pecuniam affirmans. Mirantibus cunctis, sagax Prætor intellexit quod res erat; dolo malo conditū intra cavam quercum hominem auditæ vocis autorem. & sublato in severum supercilio: mentiris, inquit, arbor improba, Innocentia Scholastici perspecta mihi est. Tu verò falsi testimonij justam pœnam me judice non effugies. mox ad Apparitores: afferte, clamat, ignem ocyus, huc stipulam & faces. conflagret statim mendax truncus; nec diutiùs mundo fallacibus oraculis illudat. Paretur illicò. jam cortex fumat: jam flammæ vis intus penetrat. jam sensu excitatus malī, & imagine consternatus periculi senex, exclamat vivus ardeo, educite me. Extractus semiustulato trunco pater & suum & filij scelus impudentissimum prodit. In ambos lege actum; & thesaurus in solidum adjudicatus Scholastico est. Ejusmodi successus solent esse insidiarum malitiosè structarum.

XXVIII. Quare (pergit Vestigatori Coronatus dicere) infaustus tibi, & utinam fallsus vates, exitium denuncio. deesse siquidem non potest, quin malè ac maturè pereas scelere linguæ istius obtrectatricis & rixarum satricis tuæ; quam ut serpentinam horreo. nihilò enim quàm hæc minus & illa venenū spargit. nec magis re vera nostra mihi necessitudo conciliat, quàm morum ac voluntatis irrevocabilis malignitas exosum facit. novi enim & probo sapientis effatum: sceleratos; utcumque inimi, quantum vis cognatione, aut quovis alio vel arctissimo affinitatis vinculo juncti proximè sint, cane pejus & angue fugiendos. Sed tantisper juvat remittere me ex acerbitate tantâ, tibique imminentem detegēdarum mox fraudum ignominiam mitiori exemplo propouere. Mercator aliquando navem solvens in profectionem longinquam, lamnas ferri probati centum apud amicum depositi. Redit salvus post menses aliquot, & amicum invisens, ab eo, si videatur, depositum repetit. Ille perfidus; qui ferrum dudùm venditum in rem suā verterat: Ignosce, inquit, & condole humanis casibus. Ego tuum depositum apothecæ tutissimæ commiseram, portas & seras validissimas obducens adversus externos fures; Ignarus nequiores apud me nasci ac domi nundinari latrunculos mures. qui quàm benè dentati sint laborabis, opinor, in credendo: nam ne mihi quidem persuaderi potuisset, nisi vidissem. narro autem quæ oculis præsens subjeci. Circiter post mensem quàm lamnas tuas in tuto reposuéram; in intimum illud ingressus penetrale, reperio ecce, mistā rem, comesi à soricibus ferri exiguas duntaxat reliquias, & vilia nulli rei utilia ramenta. Verùm non ea tanti tota demum jactura est, ut tui reditūs incolumis interpellare gratulationem debeat. obliviscamur ista, & soteria tua celebremus hilares. unà simus hodiè ad cœnam. dic Sodes, spernis sodalem, an expectamus te? Hæc Mercator audiens, etsi penitùs indignabatur, inficiatoris impudentiam admirans; iram tamen in potestate habuit; & suis furem artibus aggredi certus, occasionem exequendi meditata, in cœnā istā, ad quam invitabatur, offerendam sibi ratus, vocanti comiter promisit. Tum paulò ante constitutum adveniens, ludentem in ostio perfidi amici filiolum nactus, familiariter in ulnas sublatum in suam domum aufert, & suis ibi diligenter asservandum commendat pueris. Reversus vultu renidenti, paratum se ad discumbendum offert. At Pater infantis, ejus absentiā solicitus, statim viso Mercatore: Heus quò, inquit, pusionem deportasti? nam te abstuliſſe Geruli narrarunt. Tum Mercator. Heu casum infelicem! exclamavit: statim sedatiùs subjungens: referendum enim & ego habeo inopinatissimum, & ubi vix credibilem eventum. Tenebam amplexu suavians parvulum, cum accipiter

impe-

impetu devolans ereptum è gremio in altum rapuit, avolavitque nescio quò. disparuit quippe ex oculis citissimè. Apage, Vocatos aut, nugas istas. redde sis infantem: Accipiteres Pueros rapiant: scilicet. quidni rapiant, reponit Mercator, ironico arrisu. Equidem ex quo, ut memoras, rodere mures ferrum ceperunt, eadem astrorum vis arcana quæ dentes soricum adamantinos reddidit, ungues quoque falconum ære tam rigido armavit, ut jam vel Elephantes in altum tollant. Sic igitur habe: pari ambobus nobis casu periisse mihi ferrum, tibi filium. deprehensus dicto nebulo, nonnisi abnegati depositi persoluto ritè pretio, natum denique recepit.

XXIX. Talem & te confusionem expectare jubeo, tuis tandem fraudibus mendacijsque deprehensis. Sed lavo laterem hæc admonens; aquamque pariet atque operam in detergendâ Æthiopis nigredine, quæ penitus concreta nullo nitro delebilis inolevit, petdo. Sic homo malus postquam omnia tentaveris, nihil demùm aliud quàm homo malus est: ut pomum acerbum utcumque ipsum melle sæpius oblinas, acerbum tamen manet. non enim mutare naturam applicita exterius potest unctio: aut mel in superficie affrictum, amaritiem emendare succi maligni, substantiam intimam infecientis. Quare satius est, desperatâ curatione improborum, recedere ab eorum consuetudine; versarique cum bonis & innocentibus. Periculum enim est, ne morbus contagione propagetur: & sani supervacaneè seduli in juvandis ægris istiusmodi, nec prosint illis, & sibi noceant; ac si minus languores ipsorum contrahant; certè afflati malo ex ijs halante odore, fœteant. non enim benè olere possunt qui latrinis aut cloacis assident: uti è contrario, nunquam abest quin suaviter spirent qui seplasijs Aromatariorum immorantur. Nec me fugit quàm nulla spes affulgeat; huic vano & mihi noxio labori meo, gratiæ saltem ineundę à te, quem scio graviter offendi monitis hisce meis; ac ne serte quidem libenter conspectum meum. Sic enim comparatum naturâ est, ut ingrati mutuò sint contrariorum occursus: & stulti sapientum, indocti eruditorum, parci largorum, irritabiles patientum, congressûs aversentur, & exhorreant visu ipso quasi avium infausti augurij. Hæc locutus Coronatus recessit domum. Cæterùm interfecto Tauro, statim Leonem facti pœnituit. extabantque in ejus vultu non obscura indicia mœroris, quæ cum observasset scelestissimus Vestigator, & sibi malè conscius metueret, ne retractandâ Tauri causâ aliquid detegeretur, quod sua maximè interesset occultum permanere, confidentissimè Leonem adiens: quid te, inquit, Dominè, tristem video cum injuriâ Fortunæ, cui si gratus, ut debes, esse vis, agnoscere & prædicare te oportet summum & recentissimum ejus beneficij quo à proditione insidijsque Tauri servatus es. At tu contra mihi videris, satis cuidam indulgens cordis teneritudini, fallaces insidiatoris vaferrimi blanditias recordari, adeoque penè desiderare justo supplicio peremptum, quo incolumi ne viverè quidem securus, nedum regnare felix poteras. quare tefer animum ad constantiam te dignam, & excusâ muliebri mollitie, gratulare tibi & nobis communem felicitatem; pro certo habens, id quod actum est necessarium remedium mali gravissimi fuisse. ut enim membrum, quod vipera momordit, nisi scarificetur, aut etiam præcidatur, venenum propagat in corpus reliquum, quoad in ipso corde vitam extinguat; sic Taurus iste negotijs à te præpositus, & è membris nostræ Reipublicæ præcipuum, indulgentiâ tuâ sactus, postquã viperino quodam ingratissimæ invidiæ livore usque ad odium tui & nefarium insidiandi vitæ tuæ consilium extabuit, abscindi maturè debuit; ne totum regnum, & te maximè, cor ac caput hujus corporis, malè perderet. Ea perfidi Veteratoris dicta Leoni tunc scrupulum exemerunt, itaut æquum jam animum, ut ante, negotijs adverteret, persuasus meruisse Taurum quæ passus fuerat: His Gymnosophista peroratis disputationem concludens Regi dixit: In hunc modum Domine, quod quæsieras, Homo sceleratus & invidus, duos antea inter se concordes calumnijs artificijs invicem committit: ex alienâ, & sæpe publicâ, calamitate privatum astutissimè quæstum captans.

DISSERTATIO
Parabolica II.

DIxit autem Rex Gymnosophistæ: cuperem audire quid Vestigatori evenerit post necem Tauri.

I. Respondit Gymnosophista. Occiso Tauro, nocte quadam egressus Leopardus, qui olim fuerat magister Leonis, & tunc inter ejus consiliarios intimos fide atque autoritate præcipuus habebatur, applicuit autem fortè transiens ad ostium Vestigatoris, eo commodum tempore quo ea Coronatus, ei succensens, loquebatur, quæ retuli paulò supetiùs. Audivit igitur exprobrantem Vestigatori Coronatum malignas artes quibus, invidiæ atque odio indulgens proprijs, Taurum innocentem circumvenerat, Leonem fido & utili ministro privaverat: comminantem etiã iram Deorum, & augurantem ei à Leone ipso quem deceperat, dignum suo scelere supplicium. Hæc Leopardus inopinatò cognita, statim arcanò detulit ad Leonis matrem; Interim autem Leo quid egisset reputans, tevolvebatur in desiderium Tauri: nec ultimæ illæ Vestigatoris voces jam tantum apud ejus animum

animum valebant, ut non ipse Vestigator, fraudis atque insidiarum suspicione laboraret. Cum istâ mentis consilictantem ægritudine, convenit materna familiaritate Regem Leonem ejus parens; & mœstum illum eâ quam dixi causâ, conspicata: Vultum habes, inquit, Fili, soliciti, ac malè sibi conscij: quod equidem & miror, & ægrè fero: satis gnara, nihil magis valetudini adversum, quàm curam acrem: & præsertim pœnitentiam inutilem, quæ dum animum molestè pungit, corpus ipsum exedit & macerat. Præterea, quod perniciosum vel maximè regnanti est, caliginem obduxit menti, quam ille semper vigilem, & tranquillè attentam adhibere negotijs debuerat. Sed, quæso te, fatere mihi quid te angat; aut si dicere eunctaris, sine, divinem, non enim temerè affirmatura videor; cruciari te serâ pœnitentiâ necis Tauri, quasi ejus accusatori nimis facilè credideris: cum æstimare te potius de ejus in te animo, ex tuo in eum affectu par fuisset. ferè siquidem ista sibi mutuò respondent: ratumque est, non redamari syncerè, qui verè diligit: adeo ista commercia cordium fucum excludunt. Age igitur, dic mihi: quomodo tu affectus erga Taurum eras? Ad ea Leo: equidem, mater, inquit, carum eum habebam, fidebamq; illi maximè: & cum mente repeto, quàm prompta semper ejus & benevola in me officia extarent, facere vix possum quin suspicer scelus aliquod artificis Vestigatoris, qui eum falsis apud me criminationibus infamaverit, & eo denique me adegerit, ut facerem quod meminisse horret animus, & quantovis pretio redemptum vellem non egisse. Tu verò, Parens optima, ne quæso celaveris si quid ejus fortè rei didicisti. ferè enim emanant in notitiam quantâlibet arte dissimulata scelera: nec eâveri dolis omnibus potest, quin saltem timidis susurris proditiones abstrusissimæ prodantur. Ea porrò famæ licet incertæ ac vulgarium tumorum qualiacumque testimonia, sæpe interioribus indicijs adjuncta multum conferunt ad convictionem scelestorum. Repositi ad hæc mater. Audivi à quodam fide dignissimo; Vestigatorem invidiæ instinctu mentitum tibi esse cuncta illa quæ de Tauro detulit, alioqui alienissima à vero, & sola ejus fraude conficta. Amabo te mater, Leo inquit, ede, si non grave est, quis iste sit ex quo talia audisti? ne quære, Fili, ait Mater, Autorem dicti, qui nominatim se prodi veruit, eum rem sibi cõpertissimam mihi arcanò committeret, indicandam, si expedire censerem, tibi. Etsi autem is talis, ut dixi, est, cui tutò quidvis credi possit: non peto tamen, ut aut meæ, aut illius autoritati acquiescas; ac nostro testimonio præcipires sententiam in Reum Inauditum: ne quid simile patiaris post Vestigatoris pœnam, ci quod post Tauri supplicium es passus; ac tunc quoque fidei temerè habitæ, acri morsu conscientiæ, pœnas luas. Rectè mones Mater, inquit Leo. Ergò quamvis tibi tribuo, uti debeo, plurimum fidei, tamen explorare per me negotium decrevi; nec committere iterùm, ut festinasse me, serò pœniteat.

II. His Leo & à matre auditis, & ad matrem dictis, suos omnes convocavit, & cum ijs Vestigatorem: qui pro suâ solitâ confidentiâ Leonem videns cogitabundum & mœsto similem, ultrò ad astantes conversus: quid causæ, inquit, est cur Leonem solicitum ac tristem cerno? cui mater Leonis, & ipsa præsens, respondit in hunc modum: tu causa tristitiæ Leonis es. huic enim dolet, quòd te hactenus vivere ac liberè agere sit passus: re, inquâ, qui sibi fraudibus ac mendacijs decepto, ut Taurum innocentem injustè perimeret, persuaseris. Ad ea minimè turbatus Vestigator; nempè, inquit, hic mos Aulatum est, ut ingratas rectè actorum vices, supplicia pro beneficijs expectare verisimiliùs quam præmia, qui principibus inserviunt, debeant. quæ justissima est Ascetis in solitudines è palatijs atque urbibus secedendi causa: ne non ibi virtutem exercere possint, ubi ei certam intelligunt pœnam esse constitutam. Istâ ego lege periclitor hodiè, qui quod fidei officio instinctus, benevolè indicavi Regi paratas à Tauro insidias, & conjurationem mox, ni præcaveret, in ipsius ac Regni perniciem erupturam, nunc miser in suspicionem calumniarum vocor: in quo cum multa sunt misera, tum illud enimverò jure meo deprecor, ne temerè de me talia credantur. Exploretur priùs res: inquiratur diligenter de impacto mihi crimine, nunquam tam altè latet scelus animo conceptum, quin legitimis indagationibus eliciatur randem, ac protrahatur in lucem. nam & penitissimè abstrusus in venis silicũ, perito attritu ignis exculpitur, & quam nemo suspicaretur inesse putridis lignis artifex affrictus excirat flammam. Omninò si quid cõscientia turpe abscondit, odore se sui prodet, certâ methodo in ejus exploratione versantibus: haud aliter ac graveolentes naturâ suâ fœces, dum perstat immotus cui subsunt liquor, narium etiam emunctarum sagacitatem fallunt; quando moventur agitanturque, mephitim exhalant, & manifesto fœtoris indicio deprehenduntur. Itaque viderint quàm consequenter Accusatores mei eundem me, quem nimiæ calliditatis insimulant, tam stultum putent, ut mihi malè conscius, ultrò examini me subijciam. nunquam profectò inevitabile convictionis periculum deposcerem, aleâ judicij subeundâ, nisi mea me tutum innocentia præstaret: sin ita esset, non me hîc utique videretis: jam enim alicubi terrarum securum perfugium captare occupassem, cujus rei facultatem magnam

cuivis præbet latissimè patens Orbis universi vastitas. Ab hoc ingressu vaferrimus Vestigator, tepentè conversus ad Leonem. Oro igitur, ait, obsecroque, Domine, regiam majestatem tuam, ut inquiri continuò quam accuratissimè de me jubeas, per judicem quamlibet severum; dummodò justus idem integerque sit; nec veritatem finat obtui præjudicijs invidiæ, quam mihi magnam intelligo constitutam, non ullo meo maleficio, sed magnis tuis erga me beneficijs quæ livorem cõcitarunt iniquorum. Tua, inquam, tua Domine præcipua in me gratia meum crimen est: quo re est æquius date operam, ne pernicioſa tua munera pereantur, & quem amore dignatus fueris amplecti, voluisse perdere videaris. nam si hanc conditionem ferri virtuti sinis, quæ tuam fortè benevolentiam promeruerit, ut vitare nequeat quin dedatur odijs improborum; quodnam, aut ubi tetrarum asylum deinde reliquum sit afflictæ ac laboranti innocentiæ? unum restat tantâ fortunæ lævitiâ exercitis, testem invocare Dei cuncta intimè pervidentem oculum. Equidem hujus, puritatem meæ conscientiæ cognoscentis, fretus incorrupto testimonio, mortem ipsam inimicorum mihi fraudibus paratam audeo contemnere; nec jam recuso, quin quod aliquando necessitati naturæ debeo, livori prævalentium sceleratorum exolvere occupem, extremum fatum. quippe qui vitam impendere tuæ gloriæ atque obsequio jam tum ex quo tibi, Domine, fidem addixi meam, omnibus momentis paratus fui.

III. Talia magnâ fiduciâ Vestigatorem peroranrem, interpellans è militibus adstantibus quidam: ne finge Vestigator, inquit; non te ad istam defendendi contentionem studium quod simulas in Principem; sed cura tegendi tui sceleris, & pœnæ quam es meritus à tuo capite arcendæ incitat. Salus, inquam, tua propria, non zelus obsequij, aut reverentia majestatis, te disertum in hâc causâ facit. Hunc audacissimo figens obtutu Vestigator, non te pudet, inquit, stultissimè viventium, eo mortalem criminari, quod natura omnibus lucis usuram participantibus lege antiquissimâ præscripsit? Itane tuo judicio sceleratus sum, quia salutem, quo possum præsidio, tutari meam conor, quod si quæ animantium in multò minori discrimine non faciat, omnibus orba sensibus, & vitâ indignâ censeatur? Atqui sic habe: mensuram fortitudinis in Amicorum, & Dominorum periculis ab aliquo sperandæ, ex ejusdem pro suo ipsius capite certamine sumi debere: nec Regum quemquam expectare, si quidem sapiat, militem quemvis suum in acie, suâ causâ vel publicâ, pugnaciùs dimicaturum, quam idem soleat in occasionibus saluris propriæ à casibus infestis expediendæ, repugnare. Tacuisses ergò consultùs, quam istâ insanâ professione tuæ contemptissimę inertiæ, palàm quod feceris, declarasses; te nec fidelem subditum, nec firmum amicum, nec fortem esse militem; nihilque demum aliud, quam vilissimum mancipium injustissimi atque ignavissimi livoris, quo efferri te levissimè sis passus in hanc probrosissimam tuæ ipsius confessionẽ ignominiæ: post quam spoliari continuò merueras istis armis, istis insignibus muneris publici, & ab ostij tegij custodiâ, ubi locum melioris indignus occupas, ut infidum atque imbelle pecus abigi. Ictus inopinatâ reprehensione miles, cunctorum jam oculis ipsum figentibus, plenus dedecore recessit erubescens. quando exultantis suæ impudentiæ successu Vestigatoris retundere eõfidentiam Regis mater volens; miror tuam, inquit, ò Vestigator effrontem audaciam, quâ totus conflatus ex scelere, non dubitas huic sapientissimo consessui, te pro insonti venditando, fuenm impudentissimè facere conari. ne hoc quidem tam acre tantæ personæ dictum conturbavit argutum nebulonem, ut non statim intrepidè reponcter. Alrero nimirùm, o Domina, me etiamnum intueris oculo, cui calumnioſa præjudicia grassantis in nostrum exitium invidiæ, caliginem offuderunt. Tu verò vide, an non dignum potius fuerit istâ ætatis & nobilitatis autoritate, periclitantium causis toram & liberam æquæ mentis aciem advertere, circumspicereque omnem in partem cuncta, ac nullum vestiginm negligere indagandæ veritatis. Rei, heu! hodiè omnium exosissimæ, quam ut impunè, sic passim, omnes aversantur, omnes liberè oppugnant: Rege, qui unus posset obsistere, connivente: dum præ nimia facilitate, ac benignitatis ostentandæ studio, nullum in malum pronum comminando deterrete; neminem compertũ neglecti officij, castigare objurgando sustinet. Hâc Vestigatoris libertate irritata majorẽ in modum Regis mater, videre, inqnit, hoc nequissimum & sceleratissimum caput, ut omnium flagitiorum deformatus maculis & gravissimorum tãtum non convictus criminum, tamen audet istam mendaciorum artificem linguam exerere, nec dubitat argumentorum inanium, aut potius Sophismatum vanissimorum, captiosissimis laqueis implicare conari veritatem, eò usque, ut cum injuriâ intolerabili rot sapientum hic præsentium, se his præstigijs speret os sublinere omnibus posse. non inultus hanc tam amaram increpationem Ardelio improbissimus andivit. Per ambages enim quasdam obliquè perstingens Reginam, generalibus sententijs declamandis, audientiæ illusit in hunc fermè modum. Paris flagitij videntur Rei, qui mysteria non initiatis vulgat; muliebres mores vir affectans; Mulier virum simulans, Hospes se pro domino ejus in quâ precario diversatur, domûs ferens: denique qui Regi de his respon-

det

det de quibus non interrogatus. Talia garrientem, tursum interpellans Regis mater: Age, inquit, his tralatitijs nihil ad rem faciétibus omissis, dic ecquid sentias: quantis te sceleribus inquinaveris? Ad ea Vestigator qui se istis quæ ais sceleribus inquinat, nemini benevolus est, nullam operationis nefariæ, ad quam quævis libido impulerit, labem avertatur. Me Rex ipse faretur sibi benevolum fuisse. innocentiæ autem meæ cæteræ tot testes habeantur quot sunt qui nihil me agere improbum viderunt. nondum hæc absolverat, cum Regina: ne speres, ait, scelestissimè, te hâc impudentiâ mêdacissimę defensionis veri judicij severitatem elusurum. Ad hoc solitâ linguæ promptitudine reposuit Vestigator, qui falsa comminiscuntur, qui scientes ab æquo & jure declinant, quibus ad purgandum innocentem impacto pet calumniam crimine nec verba nec opera sufficiunt, paris omnes injustitiæ tenentur. Inter hæc prudens Regina filere Leonem videns; & meritò verita: ne perfrictæ frontis, præsentis animi, & multæ astutæ nebulo fucum illi faceret. accedens filio in aurem matemâ autoritate suggessit: Fieri posse ut qui tam constanter eoràm Rege ac Senatu pro se dicere auderet revera innocens esset: quare videri sumendum spatium examinandis testimonijs. Eo Rex audito palàm pronunciavit: jubere se in præsentiâ Vestigatorem custodiæ tradi, donec accuratè tota causa cognoscatur. conjecto mox Reo in carcerem, adijt Leonem mater, & ei confessa est: se quæ de Vestigatore d etulerat, ex Leopardo teste audito cognovisse. hujus probitas quam illi esset perspecta scire sese: posse illũ interrogari, cuncta distinctiùs indicaturum. Ad ea Leo: secura sis, mater, ait. citò videbis judice me non abire impunita scelera.

IV. Nocte insecutâ convenit Vestigatorem Coronatus; & vinctum cum cernens, non sine lacrymis: evenerunt nempè, inquit, quæ tibi prædixeram. Tu autem cæco tui amore ac præfidentiâ elatus, contemnebas sana monita; & denunciationes, quæ quam veræ fuerint serò denique nunc sentis. Respondit Vestigator. Vera exprobras: nihil tibi relictum o Amice, est: admonuisti utilia, interminatus es vera. Ego autẽ nõ obtemperavi tibi, inexplebilis cupiditatis insaniâ miser dementatus. Passus enim sum idem quod intemperantes ægri, qui licet experti gravi suo damno, vim malefică insalubris cibi, tamen ejus malè suadâ victi dulcedine, non se continent ab eo regustando. Me vero nunc in has angustias redactum non mea solum, quam culpâ mihi accersivi propriâ, calamitas angit; sed metus præterea conturbat de te, ne innocens involvaris meo crimine. Pronum enim factu est. propter notam inter nos amicitiam, ut qui me perditum cupiunt, ex te rerum omnium conscio mearum, testimonium concutur extorquere, ac tuâ fide cupiditati eorum non obsequente, tam diris ex te quæstionibus quod me gravet eliciant, ut tu eruciatibus tormentorum enectus, ego indicijs expressis quæstione convictus, pariter ambo pereamus. Respondit Coronatus: hoc ipsum & ego provìdi futurum, & metuo non magis mihi quam tibi; si enim alieno testimonio convictus, cõtumax & impœnitens morte afficiaris, scis te ad dirius aliud trahi tribunal, à quo inexpiatus deprehensus, sempiternis addicêris supplicijs; quæ cum commutare brevibus hujus temporis pœnis nitrò subeundis adhuc possis, suggero tibi hoc ultimum, & pro statu rerum tuarum unicè utile consilium: ut sponte confitearis quæ peccasti: ac si, quod sperare licet è Regis benignitate, gratiam supplicij nancisceris; vitam condonatam luctu impures: sin lege in te agetur: piaculo volũtariè suscepto pœnæ temporariæ purgatus, æternorum apud manes cruciatuum periculo defungaris. Hęc Vestigator audiens, & solitâ se obfirmans adversus sana monita duritie, respondit: nondum ita desperata mea causa est, ut ad istud extremum descendendum mihi consilium judicem. Experiar priùs quædam alia, moraque; quibus potero artibus, obducam: si fortè insperatis, ut fit interdum, momentis ac casibus, fortuna judicij prosperiorem in exitum queat vergere. His Coronatus auditis, desperatâ curatione obstinati animi, recessit acerbissimè dolens, & certo Amici exitio, & suo ipsius gravissimo periculo: quippe qui perspectissimum haberet, vitari non posse, quin perseverante in criminis inficiatione Vestigatore, ipse, quem omnes ei familiarissimum scirent, aut quæstioni subijceretur, aut velut conscius & particeps sceleris ejusdem, pari cum illo damnationi succumberet. Hæc ergò mœstissimus reputans, & pertæsus vitæ, hausto ultrò veneno efflavit animam.

V. Postridiè jussu Regis pro Tribunali Prætor sedit, assidentibus judicibus delectis. Eodem & Leopardus venit. consessum densa corona circumstabat universę Palatinę militię. Adductus in medium è carcere Vestigator est, causam in vinculis dicturus. Primus, congregatis cunctis, verba fecit Leopardus in hunc modum. Rex noster, o Commilitones, participem me fecit cujusdam gravis curæ sue quam etiam communicari vobis voluit. Acris cum Pœnitentia inceſsit inretfecti Tauri, idcircò quod non contemnendis indicijs serò cepit intelligere; innocentem illum, se dolis malis, & delationibus falsis in ejus necem instigaro, perisse. Iam hoc ejus, per alia quoque experimenta cunctis notæ bonitatis & justitiæ eò laudabilius argumentum est, quò fert ægrius illusum sibi cum tantâ insontis capitis injuriâ. Si quid enim mihi creditus intimorum ejus sensuum conscio, incredibiliter excruciatur ejus animus, nec quietis capere

partem

partem ullam valet, quoad calumniatorem sceleſtiſſimum, cujus artibus nefarijs in eam fraudem implicatus eſt, pœnis meritis ſubjecerit. Quare agite, conſerte in hoc operam & Reipublicæ & Regi, ut ritè reus peragi legitimo judicio, Veterator nequiſſimus iſte Veſtigator poſſit. pernegat enim factum non minori pervicaciâ, quam quanta ejus fuit in eo perpetrando perfidia. Sed impudentia nebulonis perditi, teſtimonijs convicta conſciorũ, illudere diutiùs fidei publicæ prohibebitur. Promat modò libere unuſquiſque veſtrum quod de illo novit. reſpondebit pro ſe Reus præſens quod videbitur. Quæſitores cunctis utrinque auditis arbitrabuntur. Sic judicium ritè ſtque ordine, quod Rex nominatim juſſit, exercebitur. Leopardi orationem excepit. Arbiter quæſtionis Prætor in hæc verba. Cõvenientiſſimè iuri ac mori majorum & Leo præcepit, & Leopardus peroravit. quod ſupereſt veſtrum quotquot adeſtis, unuſquiſque ſe accingat ad proferendum ſummâ fide, parique libertate, quod de hâc causâ, deque Veſtigatore, compertum habet. Cooperabimini hoc agendo, vel maximè communi utilitati. Publicè quippe intereſt non impunè abire ſceleratos, ne ſecuri ſeveritatis legum, quidlibet Improbi audeant. Sub hæc dicta ſilentium aliquandiu cunctorum fuit. quod primus abrumpens Veſtigator. Heus vos, inquit, poſt tam acria dicendi juſſa cur tacetis? Agite, me quoque invitante, proferte quidquid de me noſtis. non recuſo: quinetiam flagito. Audire cupio quid mihi opponatur; parstus continnò verè objecta fateri, falsò impoſita refellere. Sic ergò dicturus quiſque ſe comparet, ut contra meam deſenſionem tueri teſtimonium ſuum queat: qui ſecus fecerit in caput ſuum peccabit. quæ enim noſtris legibus æquiſſimæ conſtitutæ pœnæ ſunt in falſarios linguæ ac fidei venalis, eas ſe ſubiturum me agente; ac Prætore, prout lex jubet, & res exiget, decernente, ſciat. Atque adeò videat, ſi cui lingua in obtrectationem prurit, ne ſimilia patiatur imperito Medico, qui parum habens quod ageret in Patriâ, ubi cognitus negligebatur, peregrè ſimplices quæſivit, quibus mtò imponeret. Profectus ergò in Civitatem, cujus Princeps filiam habebat ex morbo gravi decumbentem, in partem ejus curationis adhibitus periculo ſuo eſt, hâc quadam ex causâ. Erat in eâ Vrbe Medicus perquam eruditus, ſed ætatis vitio, aut calamitatis caſu, penitus orbatus luce oculorum. Vocatus ille ad ægram, ex attactu pulsûs, cæteriſque quæ audivit, intellectâ morbi causâ, remedium ei indubitati ſucceſſûs oppoſuit, præſcribendâ potione ex ſucco herbæ cui capillus veneris nomen eſt. Verùm quod oculis ipſe captus diſcernere herbam non valeret, proficiſcens in apothecam herbariam, comitem optavit peregrè appulſum Medicum. Hic nihil minùs quam quod profitebatur callens, tam imperitè in delectu verſatus eſt, ut cicutam vice capilli veneris pharmaco admiſceret, quo hauſto filia Principis repentè eſt mortua. cunctis mirantibus, & cæco Medico notæ peritiæ ſe fidei, perſeverante, non potuiſſe mulierem extingui potione, niſi erratum eſſet in compoſitione pharmaci, herbâ noxiâ pro utili ſuppoſitâ. Dynaſtæ parer mortuæ, expreſſum ex eadem herbâ quæ filiam occiderat, ſuccum ebibere coràm ſe Medicum exterum coegit. qui miſer continuò extabuit; imperitiæ audaciæque ſuæ pœnas exolvens meritiſſimas. Sic eveniet, jam hinc denuncio, teſtimonium contra me falſum, aut inconveniens dicenti, ſtrangulabitur quem malè nexuerit, laqueo; & gladio inſcitè ſtricto ſeſe confodiet.

VI. Nihil hâc comminatione territus, & irritatus confidentiâ loquacis Rei, aſſurrexit ſub ea dicta primus Coquorum Regis. Et audite me, inquit, qui adeſtis in conſilio: afferam enim quod nolle ad cauſam profit, ex quadam longo mihi uſu partâ peritiâ mores ex facie noſcendi: certos vultibus ac frontibus, arcanorum animi ſenſuum characteres, natura indidit, ex qualibus apparet: Veſtigatorem nequam ac ſubdolum, nulliuſque fidei nebulonem eſſe. quippè qui oculos obliquè diſtortos, & horum lævum dextro breviorem, eumdemque inquietiſſimè mobilem habeat. ad hæc, ſputi inter incedendum temerè inclinet: quæ ſigna certiſſima vaſti calumniatoris, ac proditoris perfidioſiſſimi, magno conſenſu Phyſiognomici dudùm tradidere. Cõtra hæc, innuente Iudice, dicturus Veſtigator, orſus eſt à laudatione itonicâ principis Coquorum. En, inquiens, omnium qui ſub cœlo ſumus longè ſapiẽtiſſimus, cui nemo quantumvis eminens comparari doctrinâ, & judicij gravitate queat. Miſeros vos conditores legum, qui talem non adhibueritis in conſilium. Lucriſeciſſetis operam inanem ſtatuendi pœnas ſceleri, ac præmia virtuti. Si enim ineluctabili neceſſitate trahitur animus ad ea facienda quæ oris lineamenta ſine noſtro nobis arbitrio à naturâ tributa ſignificant, quid attinet mulctare ſupplicijs qui malè agunt, characterum ingenitorum errare, ut hic docet, non valentium, neceſſariò fidem ſancientes? alioquin puniatur ignis; quia urit; aquæ tormenta decernantur, quia vel excuſſa è nube viatorem madefacit; vel exundans è torrente ſata lædit. quid tibi videtur Archimagire de iſtâ tuâ mirabili Phyſiologiâ? utrum mavis, qui præditus iſtis, quas indicaſti, notis in lucem venerit, cavete à malo poſſe, an inevitabiliter eſſe improbum? ſi priùs dicis, inanis eſt tua collectio: forſitan enim ego quem accuſas, aut ſimiliter inſignitus quivis, indolis innatæ propenſionem conatu virtutis inflexerimus in rectum: Si alterum fateris, nonne quam inconſequenter loquaris vides,

qui pœnam apponas ubi culpa nõ eſt, quod ſi recipitur quid de te fiet? nam quot cris ſupplicijs mactandus, ſi omniũ quæ pervitam neceſſariò, vel feciſti vel paſsus es, cauſa nunc tibi dicenda, invidia ſuſtinenda, luenda expiandaq; cruciatibus conſcientiâ ſit? Ecqnid ſtulte jam ſentis te præpoſterè perſpicacem, vidiſse feſtucam in oculo alterius, qui trabem in tuo non attenderis. Similis malè ſanæ mulieri è fabulâ vulgatâ. Fertur enim, duas aliquando ſorores protipiendi ſeſe nudas è cuſtodiâ, quâ durâ tenebantur, occaſionem nactas, dum unà cum patre ijſdem elapſo vinculis fugiunt, harum alteram fortè invento centone vix pudenda contegentem, increpare Germanam cepiſſe, quòd nuda incederet. cui, Pater: ſana ne, inqnit, es, qnæ ſororti exprobres, ſine ſuâ culpâ patienti, quod & tu pari neceſſitate paſsa es, & pateris? Hæc audiens Princeps coquorum quod reponeret non habuit: univerſis reſponſum Veſtigatoris haud dubiè probantibus. Ipſeque *Leo*, ubi rem cognovit; ſtultè locuẽ Principem coquorum loco movitne in culinâ qnidem ſuâ tam nullius jũdicij miniſtros ſibi ferendos putans. His eo confeſsu actis, & per actuarium in cõmentarium relatis, riteque ſignatis, horâ jam provectâ, ſolutus cœtus eſt, Reo nondum convicto reducto in carcerem.

VII. Redditum cuſtodiæ Veſtigatorem convenit alius quidam ex ejus familiaribus, Coronati communis Amici mortem mœſtiſſimus nuncians. conſternatus acerbo caſu Veſtigator lacrymas non tenuit, inter quas hæ voces ejus audiebantur: Me miſerum qui verò, experimentis probato, & omnium temporum Amico privatus hodiè ſim! Quid me vivere attinet te mihi, Coronate fidiſsimè, ſubtracto? rectè ajunt vulgò, catenâ connexas quadam per Orbem commeare calamitates; nec unquam uni ſingulares occurrere. En mihi capitali judicio periclitanti, ac diris vinculis conſtricto, funeſtum ſupervenit auctarium irreparabilis jacturæ capitis cariſſimi; etiam, quod dolorem incendit, cauſâ meâ extincti. Hæc ita deplorantem invenerunt, qui poſtridie juſsu Prætoris denuò citarunt ſiteruntque Veſtigatorem ad Tribunal. Ibi Iudex altè conſidens: quid tibi, o Veſtigator, aut, conſilij nox attulit? num tandem induxiſti in animum fateri quod agnoſcis? cunctia jam patent tua ſcelera. nemoque non miratur confidentiam tuam, perſeverantis inficiari manifeſta. nulla tibi jam reliqua excuſatio eſt: ac niſi ſumma & infinita quædam miſericordia Regis eſſet, tu fœdiſsimorum conſtrictus conſcientiâ facinorum, omninmque jam præjudicijs damnatus, adhuc utique non viveres. Ad ea Veſtigator audaciſsimè; quantacunque ſit, ait, iſta quam memoras ſumma & infinita miſericordia Regis, tamen eam longè ſuperat inenarrabilis importunitas immanitatis tuæ. Video enim te ſanguinarium mancipiũ inexpletæ crudelitatis, ſitire cruorem meum, eoque ſerâ voluntate præoccupare ſanæ mentis officium, meâ nec convicti nec damnati morte, contra fas omne, decernendâ. nec mitor te talem, qui olim peſſimũ noverim: & ita naturâ comparatum ſciam, ut ſemper optimos nequiſſimi peſſimè odorint. Has contumelias æquus ac moderatus Iudex, ut Medici mites ægrorum delirantium intemperias, ſapienter ferens; Bona verba, inquit; & fruſtrà, & non in tempore, Veſtigator iraſceris. quæ audiſti minus tibi grata, ex officio noſtri muneris dicta liberè ſunt. nam diſſimulare nos haud convenit quos ad coercendam improborum audaciam, autoritate ac poteſtate publicâ Princeps ac Populus armavit. cæterùm, ſi quis apud te conſilijs benevolus locus eſt, autor magnoperè tibi ſum, ut neceſſitate in uſum versâ, brevibus, quas fugere non potes, hujus temporis pœnis ſapienter utaris, ad redimenda ſupplicia æterna, quæ gravium conſcios ſcelerum, inexpiatos ex hâc vitâ tranſeuntes, manent.

VIII. His contra ſic occurrit obſtirmatiſſimus in contumaciâ Nebulo. novi & ego quando & quatenus opus eſt, præhabere ſempiterna tranſitorijs. Verùm quid hæc ad præſentem cauſam? ubi non quid agere debeam ritè damnatus, ſed an damnari jure poſſim quæritur? aio ego & perſevero, uti debeo, conſtantiſſimè, innocentem me accenſari falsò, ac circumveniri per calumnias. Tu verò æquum cenſes, cooperari me iniquitati opprimentium me: quid enim aliud fecerit mendaci, quod tu hortaris, confeſſione imponere conſcientiæ meæ, & fingere me feciſſe quæ non feci? Scelus hoc enimverò foret, iſtis quæ intentaſti futuræ vitæ immenſis ſupplicijs luendum, quo avertat Deus ne me contaminem. An enim levius arbitraris peccare, famæ ac ſalutis voluntarium proditorem ſuæ, quàm inſidiantes alieno capiti ac ſanguini? Æqnius ergò vos meâ vice moneam, ut etiam atque etiam videatis, ne fœdè ruatis iſto curſu; idque, meam inſontis damnationem præcipitando, conſciſcatis, quod ſerâ deinde pœnitentiâ neqnidqnam optabitis infectum; tale experientes quidpiam, quale olim contigit teſtanti qnæ non viderat. Vir fuit in primis totius Indiæ copioſus & nobilis, qui accipitrum cuſtode utebatur nequam ac libidinoſo juvene, natione Persâ. Hic oculis cupiditatis adjectis ad uxorem ſui domini, matronam formæ, pudicitiæque præſtantis, eò temeritatis ruit, ut furorem ei ſuum fateri non vereretur; ac rejectus, ut par erat, ab honeſtiſſimâ muliere, totus incubuit in propoſitum atrociter ulciſcendæ repulſæ. Ergò cum familiari exercendo aucupio, duas forte venatus picas eſſet, domum ambas vivas pertulit, mentitus ex Perſide advectas, diſertas aves illius ubi eſſent natæ regionis linguâ. Inde illas aſſiduè ac laborioſiſſimè inſtitit edocere carmẽ ad ra-

tiones

tiones accommodatum destinàti sceleris. Alteri namque sæpius quotidiè inculcabat hanc sententiam idiomate Persico: *Vidi Dominam cum lanitore concumbentem*. alteri hæc verba eâdem linguâ *Ego vero licet idem viderim*; *nihil dico*. Insidiosissimi artificij hæc erat ratio. Sciebat Accipitrarius Persas quosdam primarios viros, visendi tum ac discendi causâ peregrinantes per Indiam, non ita multò post venturos in Vrbem regiam, & sui domini, eum quo ipsis intercedebat amicitia, hospitio usuros. Interim autem Picæ dictata quotidiè recitantes oblectationi domesticis erant, peregrinum humano similem è rostris emissum volucrum, admirantibus sonum: nemine tamen intelligente quid verba significarent: quippe cum non esset ibi ullus, qui sciret Persicè, præter unum ipsum fraudis artificem. Iamque in viciniam fama emanaverat, & domus frequentabatur concursu curiosorum, audire gestientium humano sermone utentes alites, ac videlicet invidentium Persidi felicitatem raram; ipsâ quoque iuredum gaudente matresamilias, quanti sui periculi miraculum hoc esset, tum adhuc ignarâ, & ideò securâ. Eâ vice rerum advenium expectati Persæ Proceres, & cum toto comitatu excipiuntur hospitali tecto, pro domini copiâ & humanitate, splendidissimè. Primâ nocte, triclinio magnificè ornato, lautissimis epulis gratulatio adventûs Amicorum geniali lætitiâ celebrabatur: quando ritè libatis sub secundas mensas Iovi xenio poculis, renidens ad hospites sestâ hilaritate cœnæ pater: assuetam, inquit, hospitijs vestratium inistis domûm. non enim vos è Perside primos accipimus. Bonis avibus auspicati commercium faustum, facundas è vestrâ patriâ dudum accersitas hic habemus volucres. tum innuens Accipitrario, ut inferret Picas, recognoscetis, perrexit dicere, cum quâdam, ut spero, voluptate linguam vestram. Magnâ omnium expectatione introductæ duæ caveæ, picarum totidem diversoria, loco eminenti collocantur. fit silentium: illis edentibus, & sæpius replicantibus cantilenam solitam. Hic enimverò Persæ Proceres mirari, innuere invicem, mox etiam erubescere, assectis ipsorum & ministris ex eâdem gente qui adstabant, alijs furtim arridentibus, quibusdam ægrè cohibentibus, cachinnum erumpentem. Obstupuit hæc observans cœnæ præbitor, & oumquid vos, ait, Hospites, in cantu familiarium vobis, nobis peregrinarum offendit avium? An aliquid in sententiâ hîc ignotâ vobis percipientibus quid sonet, forte molestum accidit? Interpretamini nisi grave est, quid tandè id sit. Ad ea senior ex ipsis: non est, inquit, Domine, pudoris nostri notionem verborum quæ audimus, linguâ tibi familiari, quam & nos hîc peregrinando didicimus, exprimere. quia tamen res est ejusmodi, quam tua plurimùm iurerest nosse, explicet ea in aurem tibi, quem circumducimus, Interpres. Tunc jussu Persarum accedens Interpres ad patremfamilias, Indicè reddidit, voce submissâ quod Picæ Persicè loquebantur. Adstabat intentus ad ea quæ fiebant sceleratissimus curator Accipitrum, qui ferrum dum fervebat tundendum ratus, impudentissimè clamavit Indico sermone, intuens dominum: Arguunt me inofficiosi silentij Bestiæ, dum probrum tuæ domûs evulgare occupant, quod ego, non minus quam ipsis mihi perspectum superstitiosâ verecundiâ hactenus tacui. ut igitur quod omittere salvâ, quam tibi debeo, fide non possim, vel serò exequar, ajo asseveroque idem, quod Picæ referunt; vidisse nimirum me quoque hisce oculis non semel & iterum, sed sæpius, adulterari ab Ostiario tuam conjugem volentem & poscentem. Efferatus tanto suo dedecore patersamilias, simul furioso defixit obtutu eidem, & ipsam mensæ accumbentem uxorem, simul manus & arma expediebat ei statim io oculis convivarum trucidandæ. Obstiterunt consurgentes hospites, non gratiam supplicij, sed moram ad cognitionem se petere ajentes. Interim miserrima Matrona sumpto ex conscientiâ animo, virum his verbis confidenter est affata: oe præcipites damnationem inauditæ Reæ, adeò non recusantis sævissimam necem, si crimen quod objicitur verum est, ut occupatura ultrò fuerit. Cave putes vocales aves quod viderunt referre. reddunt quæ audierunt, quæ artifex sceleris docuit, recitant, ignaræ ipsæ quid loquantur. Iube, si dubitas, interrogari de alijs eas linguâ quâ hæc dicunt, si verbum præterea, vel unicum sermonis Persici, aut intelligere videbuntur; aut reponere poterunt rogantibus, cûctis me tormentis excrucia. Fons piaculi totius hujus Accipitrarij nequissimi effrænatissima libido est. Ille ausus rentare pudicitiam meam, ubi rejectus audiæ quæ meruit, has adornavit technas mihi perdendæ; succedente, ut ferè sit, in locum flagitiosi amoris optato frustrati, sanguinariâ immanitate tragici odij: Plura dicturam interpellavit os ferreum audacissimi Calumniatoris, perseverans improbissimè verum se testari, fallax exusationes obtendere asturam adulteram. Tali articulo adfuit, tamquam Deus è machinâ, mirabile ostentum. Ruptis repentè loris expeditus è pertica Falconum maximus, quos iste nebulo curabat, infestis & rostro & unguibus involans, ei oculos eruit; consternavitque adeò, tam manifesto numinis indicio convictum, ut flagitium jam suum, totumque insidiarum ordinem ultrò confiteus panderet. Ita oculos, quibus se mentiebatur vidisse quæ fingebat, justissimâ vice Impostor amisit: & Matrona innocens subornato Avium mendacio infamata, Avis ultricis non imploratâ defensione purgata est. Tam carò procaci lu-

veni constiterit, alienâ non merendis pernicie mentiri voluisse. quod vos, si qui me insontem falso gravare testimonio paratis, pro eâ quæ cuique antiquissima est propriæ incolumitatis curâ, reputantes: metuere par est intentam in calumniarum ultionem vigiliam Providentiæ, statuereque vobiscum; non minori vos vestro, quam meo, periculo in hoc judicio mentituros.

IX. Hæc à Vestigatore audita silentium excepit adstantium; nemine non eorum qui dicturi aliquid venerant, suâ causâ formidante, tam arguti & loquacem Reum temerè lacessendo in sese irritare. Quæstionem igitur ampliare coactus Iudex, conventum solvit, diem inde septimam instaurando judicio condicens. Verum eo spatio prudentissima Regis mater filium adiens: quousque, inquit, sustines versutum hunc Vitilitigatorem Tibi & legibus illudere? Excute, quæso te, proculque abige superstitiosum metum errandi, subdendo pœnis manifestè meritis improbissimum caput, cujus ex ore ipso domi suæ sine timore arbitri vera fatentis, Leopardus, quantævis autor fidei, audivit disertissimam confessionem circumventi proditione nefariâ insontis Tauri. quid alijs præterea testibus opus est? aut quorsum inquisitio producitur, ubi crimen reperitur? non vides hoc supervacaneo legitimæ quæstionis apparatu scenam adornari artificijs callidissimi Rabulæ, unde se jactent usque ad plausum imperitorum, & triumphata judiciorum autoritas strophis Cavillatoris impudentissimi, ludibrio jam Vulgi traducatur. In summâ sic habe: si hoc ille diutiùs ferat impunè, futurum omninò, ut majori deinceps securitate scelera frequententur; persuasis istius experientia successûs nequissimis quibusque, satis tutum improbitati præsidium in formulis Leguleiorum, ac forensibus argutijs adversus vim legum esse constitutum. Hæc Reginæ oratio causam absolvit. Victus enim evidenti veritate sapientis moniti Leo Rex, misit Speculatores in carcerem, justos ibi Vestigatorem interficere. Post quæ narrata colligens disputationis suæ summam Gymnosophista, hæc Regi Abessalomo dixit: In hunc modum, Domine, ubique ac semper serius ocyus eveniet; ut qui malè agit malè patiatur, & insidiator, si non statim cadat in foveam quam alteri foderit, brevi saltem similibus laqueis circumventus calamitate opprimatur ejus pari quam procuraverit insonti.

DISSERTATIO

Parabolica III.

His auditis dixit Rex Gymnosophistæ; satis ista percepi. Vellem mihi deinceps exemplis declarari leges & officia amicitiæ constantia.

I. Ad ea Gymnosophista respondit: Amicitiæ, Domine, veræ, quâ nihil expetibilius, nihil pretiosius in virâ est, imaginem informabo luculentam in his quæ mox referam de Columbâ, Corvo, Mure, Testudine & Capreâ. Erat prope quamdam Civitatem locus aptus aucupio, frequentatus propterea ab urbanâ Iuventute prædas illic quotidianas facere solitâ. Arborem illic annosam latè opacam ramis frondentibus, stato dudùm domicilio Corvus insederat; cujus è cacumine cum staret in speculâ, prodire vidit Venatorem, manu dexterâ venabulum, rete sinistrâ portantem. Facilè intellexit hæc cernens Corvus, suo istum, & sui similium periculo venire: mussansque ac sibi cavens, constituit tamen observare curiosè, quò iste avium generi jure suspectus apparatus erumperet. Ecce autem statim post, rete Auceps aliquâto supra campum spatio tigillis suspensum explicuit, granis frumenti subtus sparsis; quibus procul visis Columba senior alias aliquot juniores secum ducens, advolavit ad viciniam retis, & ipsam seminibus insperssum, quæ obiter Columba cum sodalibus legens, sensim ipsa prior subivit rete, aliasque eodem traxit. Hæc non longè delitescens in insidijs speculabatur auceps, qui ubi prædam in casses indutam vidit, attractu furtivo funiculi statuminibus subductis, rete devolvit in ei subjectas volucres. Consternatæ illæ subito lapsu sum sese captas sentientes: tamen illa senior cæterarum ductrix, bono esse animo socias jussit nec tam citò desperare, quin ratio iniri aliqua posset expediendæ ex eo periculo salutis. Moxque circumspectis omnibus in fiduciâ firmata: Heus vos, inquit ad comites, agite connitimini pro se quæque mecum. multæ sumus, & rete mendicum est, evolemus simul in aera, rete sursum evehentes. Factum dictum. abeunt sublimes auferentes reticulum, quo eriam implicatæ tenebantur. Suspiciebat admirans venator, nec despondens tamen animum. providebat enim tanto labore atque impedimento implexarum cassium haud procul avolaturas. Sequebatur ergò currens in quamcumque illas partem nitidarum remigio cernebat.

II. Varijs ea Corvus intuens miscebatur affectibus ac scobus, formidinis, miserationis, & curiositatis. Vicit hæc ultima ut attenderet, & nō solum oculo, sed & cauto volatu sequererur Columbas fugientes, haud sine causâ verens, ut longa illis & felix ad extremum fuga contingeret. Audivit autem primariam Columbarum sic admonentem socias: Videtis huoc Aucupem cursu affectantem volatum nostrum: id ille faciet quamdiù supra campestria & plana loca volabimus. Flectamus igitur cenico versus montē istum

scopulis

scopulis præruptis invium: simul eò nos tendere viderit, desperabit sequi posse, ac securas relinquet. Est aliud prætereà quo illuc trahor. Habitat ibi quidam Amicus meus qui nos expediet his laqueis. Assensérunt Columbæ. volatus communiter omnium super montis fastigium intenditur: Venator spe operæpretij perditâ, recedit. Corvus novâ curiositate instinctus videndi Amici quem Columba memoraverat, & quo is pacto liberaturus eam esset, alis & ipse supra montem nititur. Cavum ibi erat Muris veluti: propè descendentes aequieverunt Columbæ simul omnes. Prodiens cavo Mus Columbam Principem sibi olim familiarem magno excipiens affectu, quis te, inquit, carissima his implicuit vinculis? At illa: nescis, air, bona & mala fatali mortalibus necessitate provenire? Fatum me impulit ad grana insidiosè sparsa appetenda. quod dum ago cum hisce meis sororibus implicatæ hoc reti sumus, quia id aviditate obcæcatæ non prius vidimus, quam illo constrictas nos sensimus, nec mirus aut mihi novus hic casus est: è gravioribus evasi. quis autem non adversis exerceatur definito tempore. cum & Sol Lunæ interpositu deficiat; Luna umbræ terræ immersa obscuretur; Pisces ex profundo Pelagi hamo evellatur; Aves sagittis ictæ dejiciãtur ex aere, atque in terram delapsæ capiantur; quando sic lex fatalis statuit. Adeò quid quisque vitet, nulli satis cautum est. cum sint successus conatuũ ita incerti, ut eâdem sæpè vel simili operâ quâ stultus operato potitur, sapiens, quantumvis solicitus & strenuè satagens, scopo excidat.

III. Hæc loquentis Columbæ Mus officiosissimus, per se intelligẽs quid opus factò esset cepit arrodere dẽtibus vincula ut eã horũ nexu exsolveret. At illa magis solicita pro socijs: Incipe, Amice inquit, gratissimũ officiũ à vinculis quæ sodales cõstringunt meas mihi me ipsâ cariores. Audivit Mus, nec destitit agere, quod ceperat; omoi ratione cupiés ante omnes Amicam liberare. Sicque surdus ad monitum incumbebat operi. quoad Columba major intentiùs vociferans: Atqui si mihi placere studes, inquit, audi & fac quod precor. Vilis mihi mea est salus, præsertim hisce cognatis junioribus consulcum maturè velim. contestor & denũcio nihil agere te quod gratię imputem, firme primam liberaveris. aotiquior mihi longè cura istarum est meæ fidei commissarum. Si Venator supervenìat, malim me adhuc iterùm, quam illas opprimi. dum salvas eas liberasque videam, casum quemvis ferre possum æquo animo. quare, si me amas, sororibus ante omnia meis exolvendis vaca. ubi omnes illas expedieris, me quoque simili dignabere beneficio. non enim te quantumvis lassum cessare tunc à me liberandâ sinet compertissima mihi tua in me caritas: qualis cum has non amplectare, nondum notas tibi; vererer ne liberatâ me, in harum aliquâ exercandâ segnis esses, & illa misera præda fieret. huc fortè vel serò adrepentis Aucupis. quod si accidere nostrum cuipiam fato decretum est, occupare istud infortunium in meum caput longè malo, quam ullam dulcissimarum mihi comitum prodere. Talia Mus audiens: quam sanctè, ait, Amicitiæ leges colas, tua hæc demonstrat oratio. Porrò ista bonitas & amorem in te veterem fortiùs intendit meum: & sodalium tibi tuarum majorem, ut spero, conciliabit caritatem. Ea loquens sedulò incubuit in rodenda fila quibus Columbæ minores ligabantur, quoad ijs planè ruptis illæ omnes in securum avolarunt. Has ultimæ omnium, soluta & ipsa, post multas actas servatori gratiss, major Columba est secuta.

IV. His Corvus animadversis cootinuò se contulit ad os cavernæ Muris, in eam, statim, atque Columbæ avolarunt, denuò conditi, illumque nominatim evocavit. Respondit Mus ex tuto minimè prodiens: quis enim tu es qui me vocas? Reposuit is: Ego sum Corvus, qui observatâ fide ruâ & caritate in Amicos, majorem in modum cupio iuire tecũ amicitiam: & eâ gratiâ huc accessi. Apage, Mus inquit, intra cavum perstans; quæ mihi tecum intercedere necessitudo fœderis, potest? define quæ fieri nequeunt velle conari. non enim sapientiùs id tentaveris, quam Arator qui contendat stivâ per fluctus adactâ, dorso aquarum acie vomeris sulcum infindere; aut nauta qui seriò satagat navem propellere per æquora camporum. Enimverò quæ spes omninò sit, fidere me unquam, ut amico, tibi posse, quem scio corpora nostri generis, ubicumque se commodè offerunt, solere comedere? Ad hoc Corvus: Te decet, air, eâ quâ vales perspicacia discernere rationes timendi ac sperandi à me. Porrò quam hæ in hâc causâ potiores sint, intelliges cum reputaveris: securitatem tuam cum meâ præstanti utilitate esse conjunctam. licet adhuc tibi non experto probitatem meam, vereri ne in occasione te vorandi, mihi non temperem; Sed si me oũ stultũ putas, debes considerare mecũ contra rationes proprias, eũ magno meo damno nõ facturum: facilè mihi est alibi reperire quod suaviùs etiam comedam, quam te. Amicum ita fidelem, ita industrium, qui si quando in laqueos incidam, & possit & velit eos frangere, nusquam inveniam, te perdito. Sentis profectò quam securus esse debeas periculi cujusvis impendentis à me, cui haud ferè minus quam ipsi tibi expediat salvum te ac felicem quam diutissimè vivere: Mitte igitur suspiciones istas, & mihi bonâ fide fac copiam amicitiæ tuæ, cujus me dudùm cupiditas incessit. nolo enim existimare te hodierno isto experimento officij à te Columbis exhibiti, primam mihi virtutis tuæ notitiam oblatam,

jam-

jampridem de tuâ humanitate cognoveram, odore quodam ejus latè se fundente, suique indicium spargente. Similis enim caritas moscho est, aromati suavissimè fragranti; cujus, sinu licet conditi, aura quædam illecebrosa expirans, cunctos & afficit & allicit. Adversus hæc Mus, nondum planè persuasus, excipere perrexit in hunc modum: Magna vis est naturalis odij, cujus duplicem video speciem alteram, quæ infensos æmulos in certamina committit, qualis Elephantum & Leonum inimicitia est: alteram quæ prævalentes cum infirmis, timidos cum audacibus comparans, impetum ac vim sævam fortioribus inspirat; imbecillis nihil suggerens aliud nisi formidinem ac fugam trepidam. Talis nostri Murium generis cum Felibus simultas est, à quâ non multum differt vestra quoque carnivorarum & rapacium volucrum in nos violentia; quæ cum naturam habeat autorem, vix ullâ unquâ rationis moderatione mitigatur. Ejusdem quippe conditionis est cum dissidijs elementorum prorsus implacabilibus, & desperatissimæ pacificationis. quando enim expectetur, ut aquæ bonâ fide cum igne conveniat? Calefit quidem gelidus liquor flammæ vi admotæ, ebullitque ac fumat; sed præterquam sibi relictus, nativum citò frigus recipit; tum etiam cum servet maximè, ignem in quem incideris extinguit. quocircà vereor equidem ut firma & utrinque innoxia, ac tuta, coalescere inter nos caritas queat. Contra ea Corvus: erras, inquit, per nimiam prudentiam: & vano terreris metu. Spondeo & præsto tibi, non modo fidam ac synceram, sed constantem ac perennem meam in te benevolentiam; cui si respondere non gravaberis, nihil amicitiæ nostræ deerit, quo minùs cum verissimis possit æquari. novi ego quoque differentias familiaritatum & quasdam vasorum fictilium scio similes, quæ cum citò ac facilè franguntur; tum reparari ac refingi ope ac morâ queunt nullâ. Verum alias pretiosiores quasdam lancibus aut poculis aureis amicitias meritò comparo; quæ videlicet non temerè, aut pronâ rotæ vertigine, statim natæ, sed cantâ fornacum exploratione, malleorumque artifici tunsione liquatâ formatâque materiâ elaboratæ; tum constantius durant; tum si quid detrimenti lapsu aut incursu acceperint, non difficulter restaurantur, reponuntúrque in statum pristinum. Talis erit, ne dubites, amor noster: non fortuitò, sed ex certâ & maturâ meritorum atque utilitatum mutuarum æstimatione ortus, qualem nulla unquam longinquitas temporis, nullus casus aut error labefactaverit.

V. Emollitus tam instanti oratione Mus: Accipio, inquit, quam offers amicitiam; nec te primum ex omnibus qui me aliquid rogarunt, optati expertem dimittam. non tamen poenitet allegasse quæ audisti, pertinentia magis ad excusationem meam, quam ad præmunitionem tuam. Volui tam futâ declaratione meorum sensuum præripere tibi omnem ansam insultandi unquam simplicitati meæ, si quando, quod absit, contingeret resilire te à pactis. non enim tunc gratulari tecum posses, fucum te fecisse tuis fraudibus crasso cuidam & improvido: eumq; vanâ ostentatione promissorum stultè credulum induxisse ad fœdus, ejus olim pernicie sanciendum. Testor jam nunc te ipsum an præviderim? an non præmonuerim? duritiei me posses accusare si non annuerem; fatuæ credulitatis & imprudentiæ damnare, ne tu quidem ipse posses, quando (quod non arbitror fore, nec Deus siverit) abuti olim velles amicitiæ fiduciâ ad me incautum opprimendum. His dictis, ad os cavi sui Mus accessit, & caput duntaxat foras protulit. Tum Corvus: injuriam mihi facis, ait, qui nondum videare metum mei deponere. quin tu totus ad me prodis? aut quid times post tam synceras expressiones meæ tibi addictæ voluntatis? Ad ea Mus hæc reposuit: Amicitiæ duplex genus in vitâ est. nam alij affectu intimo animi se invicem amplexi verè amant: non alium sequentes amoris fructû quam ipsam dignos amandi honestatem: Aliorum quæstuosis implicata rationibus, & minimè gratuita dilectio est: spectantium nõ personas doteve amabiles dilectorum, sed opes viceque mutuas speratorum ex ipsis officiorum ad vitæ opportunitates utilium. Hos ego comparare vestris hostibus Aucupibus soleo: dum grana spargunt, escam expetitam avibus, largâ manu circum laqueos; nõ ullâ liberalitate aut benefaciendi studio, sed sordidâ instincti cupiditate prædandi; seque ipsos saginandi carnibus deceptarum illecebrosis insidijs volucrum. Procul hæc à meo usu & genio amicitiæ forma est, quam ne tibi quidem probari confido. Equidem mihi sum conscius, meam in te uno dilectionem acquiescere, nec ulli præterea ex te captando inhiare compendio aut commodo. quod autem nondum totus prodeo, non ullus à te metus in causâ est. satis confido verbis tuis ut me tibi credere non dubitem. Verùm alij circumvolitant tui similes, à quorum vi, nullâ mihi adhuc pactione cautum est. Horum ungues & rostra nõ sine ratione metuenti ignoscere te mihi æquum est. non enim ijdem omnium mores ac sensus sunt, quos naturæ similis jungit communio. Neque hoc formides, ait Corvus, nam fœdus ineuntes amicitiæ pro se suisque paciscuntur. Primaque verè amicitiæ lex est amicos amare amicorum eorumdemque hostes odio prosequi. dabitur efficax à me opera (ne dubites) non modo, ut ne quid tibi noceant fratres necessarijq; mei; verum etiam, ut te non minus quam ego ex animo diligant, ac pro vitili juvent. His denique auditis ausus egredi Mus, solemne

ami-

amicitiæ sacramentum Corvo dixit, viciſſimque accepit æteroæ benevolentiæ firmatam ab eo, Deo teſte, fidem.

VI. Inde in familiaritate frarernæ oeceſſitudinis cum viveteor, quadam die Corvus Muri dixit. Video cavum hoc tuum viæ militari proximum; & vereor ne ſrequentem meum huc appulſum conſpicati viatores, advertant animum ad explorandum quorſum hunc in locum tam crebrò ventitem; ſicque cum damno tuo io notitiam veniant latebrarũ tuarũ. novi autem ſtationem longè à tali periculo remotam, ubi piſces multi ſunt, & rerum aliarum ad victum opportunarum copia benigna. Habeo præterea ibidem teſtudinem amicam; quare illuc migrare, ibique diverſari de cætero decrevi, niſi quid tu ſecus ſentis. Ait Mus: ibo & ego perlibenter tecum. ſoleo enim non uni receptaculo confidere. Sed me ſemper juvat duas ſilem habere miſiooes, quarum in alteram confugiam ſi alterã excludar. His Corvus auditis Muris caudam roſtro tenens evolavit ad oram fontis in quo Teſtudo degebat. Hæc procul iotuita venientem Corvum cum onere inſolito Muris è roſtro pendentis, viſu territa inopinato, demerſit ſe in aquam, ibique delitescebat: quoad illam, Mure molliter in fontis margine depoſito, nominatim compellavit Corvus. cujus ſtatim amicam vocem Teſtudo agnoſcens, excuſsà formidine ad ipſum prodijt: ſalutatoque caro capite, & rogato ut valeret, & ſatin ſalvæ res? ad extremum percontata homaniter eſt: ubi tandiu hæſiſſet, unde tam ſerus ad ſe reverteretur? Corvus pari comitate, quid ſibi, ex quo invicem non viderant, variè contigiſſet enarravit: haud reticens obſervatum à ſe officium Muris io Columbas, & contractam eum tam firmo & fido amico neceſſitudinem. Apparebat delectari ſermone Teſtudinem, quæ etiam ijs oculis tam laudabilium autorem facinorum Murem intuebatur, qui facilè demonſtrarent, illum ab ipſã quoque jam nunc diligi. Tum Corvus familiariter converſus ad Murem: Age, inquit, fidem ſi videtur, exolve promiſſorum, quibus te narraturum, ubi vacaret, recepiſti quædam eorum, quæ longa tibi ætate experiri ac videre contigit. nam, ni fallor, & idoneum longæ confabulationi locum hic habemus, & tempus à majori curã vacuum.

VII. Tunc Mus ad ambos inbianter attentos, ſic dicere orſus eſt. Primam ego fixam ſtationem poſui in cellã cujuſdam Solitarij, ubi victu fruebar luuto, clam prævorans quæ ille ſibi paraverat & ex his quæ abundabant ſatietati meæ magnum ſodalium meorum numerum paſcens, qui eo mihi beneficio obſtricti, obſequio, ut fit, & honore largitorem celebrabaot. Interim Solitarius damnis quotidianis irritatus, nihil non tentabat, quò meas à ſe injurias depelleret. Sed fruſtra erãt artes ejus omnes, me ſolerter ac feliciter cõtra ſemper machinante. Itaq; cũ inter alia commentus eſſet ſuſpenſionem ex paxillo parati jam prandij, quoad hora, juxta diſciplinam Aſcetarum, ſtata, legitimum veſcendi tempus reduxiſſet; ego nihilominus arrepens & ſurſum nitens eò pertingebam, dans ſedulam operam, ut ex meis dentaxat reliquijs vivere Solitarius aſſueſceret. Eã vice rerum divertit ad eum hoſpes; exceptus, ut fieri ab iſtis ſolet, ſanè benevolè ac comiter. Poſt primas ſalutationes; ioter officioſa colloquia, Solitarius ſtrepitu foreè audito, me moliri aliquid pro more ratus, exterrendo mihi complosit manus. Idque cansã eãdem cum iterùm & tertiò frequentaſſet; Hoſpes cur id faceret, quæſivit. Cui Solitarius: infeſta dudùm, inquit, hæc domuncula eſt intestino latrocinio aſtutiſſimi muris, à cujus dente ac gulã nihil prorſus eorum quæ mihi ant hoſpitibus paro, arte adhuc ullã ſervare potui, quominùs libata cuncta ac fœdè deformata quotidiè reperiam. Tum Hoſpes: eſt ne, ait, Mus, hic ſolus? an comites habet? & ille: Habet, inquit, minutos, quos curſare oon rarò video, ſocios non paucos: ſed exiguæ induſtriæ, nec multùm idcò formidatos mihi. Facilè quippe illos abigo. Verum adverſus primarium illum fraudum artificem nullum mihi conſilium, nulla opera procedit. adeò vaſer, idemque intrepidus, callidiſſimuſque opportunitatis captator hic latro eſt. conſequenter narravit aliqua è meis facinoribus, me taciteè ridente. nam omnia ex altero meo eavo audiebam muſſans.

VIII. Tum ſic exorſus hoſpes eſt: Aliquando ego & mecum Amicorum quidam, uſi ſumus peregrè diverſorio cujuſdam civis in Vrbe oon ignobili haud valdè locupleris. Hunc ego (nam paries tenuis cubiculum ejus à noſtro dirimebat) nocte concubiã cum uxore fabulantem audiebam in hunc modum. Volo iſtos quos tecto excepimus, honeſtos, ut apparet, viros convivio etiam adhibere cras, ſic enim urbanitas & officium hoſpitij præſcribit. Rectè cogitas, mi vir, uxor ait, modo ſit unde menſam inſtruamus, nos enim indiem, ut ſcis, vivimus: & quæ tua nequidquam tam ſæpe improbata mihi, diſſolutiſſima vitæ ratio, eſt, cuncta ita conſumimus quovis veſpere, ut nihil in craſtinum ſit reliqui. Cui vir: tace, inquit, cum tuis iſtis anguſtijs animi. craſtina dies providebit ipſi ſibi. nec ab hodiernã degener, ſuggeret ipſa quoque hujus exemplo quod edamus, & amicis apponamus. Porrò iſti, quorum in numerum fruſtra me invitas, avari repoſitores affluentium, qui famem hodiernam pro craſtinã paciſci copiã ſolent: malè peribũr & venatoris & lupi exemplo, quibus quam male ſua providentia ſucceſſerit breviter accipe; Progreſſus ad venandum vir cum arcu, occurrentem

capream

capream sagittâ stravit, eamque in humeros impositam domum pertulit. nec epulari è tantâ prædâ sustinuit; sed inhians majori, jejunus iterum exijt. ecce non minùs favente fortuna procul aprum conspicatur, & figit explosa nervo tragulâ. at ferum præproperè mortuum ratus, dum cupidè vult tollere, spirans ille adhuc, & dolore vulneris irritator, sævo dente hominem lacerat. tum ambo, victuoris amissâ maximâ, eodem in loco moriuntur. Supervenit non ita multò post, prædam quærens Lupus. Qui visis corporibus duobus, & arcu venatoris non procul jacente. Corpora, inquit secum, hæc duo, eras & diebus sequentibus eomedam. hodiernam famem placare satis erit nervo arcûs quem ibi abjectum cerno. His dictis ad arcum accedit & vorare chordam aggreditur. Erat autem intentum in eâ & jaculationi paratum telum: quo ad primum Lupi attactum explosa; miser corde, transverberato statim Lupus interijt. Similis avaros pœna manet; ac videlicet te quoque, nisi desinis de crastino esse solicita. Talibus vel persuasa, vel persuasam se mulier simulans, benè, inquit, habet: Scio ubi sit Oryza & Sesamum: es eras tempestivè coquâ & condism. voca licet quos voles. Postridiè mane vidi matremfamilias certam Sesami mensuram, quanta convivis à viro vocandis sufficeret, aquâ lavare, moxque purgatam expsndere ad Solem. Tum ad alia se ministerij domestici opera vertere. occupaverat autem pridie demensum Sesami viro & sibi suffecturum in sequentem diem purgare, & lautum siccatumque reposuerst. cui quantum sbsumpturi erant hospites nunc superaddere parabst. Sed casus intervenit sanè incommodus. nam Canis præteriens expansum ad Solem Sesamum comminxit. Quo animadverso fœmina, pollutum urinâ cibũ abominans abjecit. excludi autem se tempore sentiens, ne alind Sesamnm ablneret, quod quantitate necessariâ pridie parato adjungeret, è cistâ depromptam mensuram ejus priori parem; immundam, ut erat, frugem, antea mundatæ admiscnit; hæc secum mussitans: En quam expediat, quidquid vir meus contra disputet, repositum servare aliquid in crastinum. nempe nisi clam illo, ut soleo, provisissem partem aliquam Sesami purgati, nihil haberem quod ventutis sd condictum Convivis hodiè apponerem. nunc cum saltem pars sd manum aliqua sit Sesami mundati, minore incommodo ei adjungi pars alia non purgata poterit. modus est videlicet in rebus: & nimia & nulla providentia pariter in vitio sunt. quæ illa dum & ageret & diceret sapienter & moratè, vix tamen vitavit temerarium judicium cujusdsm, qui eam videns facere quod dixi. quam, inquit, causam habet ista Mulier fruges mundas impuris admiscendi?

IX. His dictis Solitarium hospes intuens: Ista, inquit exẽpla, si dicere me sinis, in te pariter & subsessotem tuũ Murem eẽsuram intenẽst. nam neque tu quoridianis hujus vexaretis injurijs, nisi supervacanea providentiâ cibaria tibi multò ante quam vescaris præparans, spatium illius machinationibus præberes. Iste porrò ipse sur domesticus, hand grassaretur tam licenter, nisi congestæ incubans tei, provisarum sibi opum, & in tuto positarum conscientiâ insolescceret. Age perfodiamus ejus cavum. aut valdè fallor, aut inveniemus cubilia ipsa rapinarum, caput ac causam confidentiæ. Ab his statim se accingunt operi, cavernam meam præcipuam, cujus os extabat, unde me sæpe prodire Solitarius notaverat, aggressi cum marris & terebris pertundere scrutarique usque ad intimum. Tremebam ego totis artubus cuncta hæc audiens è secundo meo seductiori foramine, ubi nunc fortè, ut dixi, delitescebam, anxio æstu animi miserrimè metuens, ne bis mille aureos, quos in imo antri specu sensim furtis varijs aggestos condideram, deprehenderent & tollerent; id quod non multò post evenit. Ablato thesauro meo hospes ille meo damno sapiens, exarmsvimus, inquit, Istronem: nil audebit, nil poterit in posterum. niminm, hoc dicens, verax fuit. Ex illo momento mea omnis confidentia dejecta est, vis enervata, industria evanuit. Mures minores, qui me antea venerabantur, tunc aspernantes irridebant. Conatus ipsi mei successu solito carebant. cum enim postridiè, quod priùs sæpe feceram, cistam edulium suspensam insilire tentassem, medio impetu decidi: magisque ac magis in horas debilitabar: & qui me priùs olim obnoxij clientes contemnere ceperant, nunc ultrò etiã oderant & pulsare minabantur. Mirabar vehementer quanta vis auri sit. Per illud Amicitiæ jura, necessitudo consanguinitatis, fides clientelæ constant. Ipsa meus, ratio, ingenium industria, artes dotesque obsolescunt sine illos nec voti ullius sui compos fieri spoliatus eo potest. Ergo illa verissima Patrum ad pueros sunt monita. Pecunia opus est. sine illa nihil rectè fit. Velis, remis, navibus, atque quadrigis fugienda paupertas: & vel per sestentem belluis pontum ac sævissimas procellas ad divitias currendum. Inopes aquæ rivuli tenue illud liquoris filum non persecunt ad mare. Flumen plenum sit oportet, ut ad Oceanum pertingat. Ita pauper, nec hujus vitæ commoda, nec futuræ felicitatem potis est assequi. Sed spretus, afflictus, exosus, etiam sanę mentis, & bonæ famæ dispendium patitur: necessitate adactus ad peccandum. nam suæ illi angustiæ ærumnæque maturè cogitandi, ac per hoc sapienter consulendi, spatiũ & facultatem demunt. Excluſus sano consilio, imprudenter operatur, utilia factu omittit.

Iam

Iam quæ in divitibus laudantur, eadem offendunt & vituperantur in egeno. Sit pauper bello fortis, audiet temerarius & præceps. Sit beneficus, prodigus dicetur. Sit mansuetus & comis, vilis adulator reputabitur. doctus pro rancido antiquario, eloquens pro ingivendulo rabulâ, maturus ac tardus in loquendo, pro hebete, ac stulto traducitur. ut satius sit vitam abrumpere, accersendâ morte, quàm, ut ille ait, Sole uti de decoris sui tesbe. præsertim quando eò deventum miseriæ est, ut mendicare à superbissimo nobilium opulentorum genere sit necesse.

X. Ea dum mecum mœstus reputo, progressus in locum, unde inobservatus videre poteram quæ fiebant; animadverti hospitem autorem consilij mihi funesti, partitum cum Solitario meam pecuniam, partem suam in erumenam condidisse, quam cervicali decumbens supposuit. Expectavi dum obdormivisse videretur. Tunc clam accessi sine strepitu, & trahere ad me mordicùs apprehensum conatus sacculum, non fefelli attentum rei Senem. qui paratum in istos usus baculum in caput impegit misero mihi. unde vix salvus me recepi. Post horas aliquot iteràm tentavi Bursæ ligulas attrahere. At ille Dracone vigilantior, iterato & fortiùs incusso fustis ictu, tam graviter mihi sinciput contudit, ut magnâ vi sanguinis excussâ, naribus deliquiù paterer, ægreque tacitus me cavo reconderem, ubi per horas aliquot penè animam agebam. Recepi tandem me paululum, auro maledicta ingeminans tot miseriarum causæ. Tantumque in sceleratum id metallum odij concepi, ut deinceps ad mentionem ejus exhorrescerem, nec nominari mihi sustinés omnium vitæ malorum, ut mihi tum serò videbatur, pestiferum fontem. Erumpebam quoque stomachum in avaram cupiditatem, certam mortalium perniciem: diriisque devovebam primos Autores congerendarum opum. atque, ut tunc eram, mihi videbar, nihil non potiùs præsentissimi periculi terrâ marique aditurus, quàm vel ultrò se offerentem auri copiam contingere auderem. Tunc illa quæ olim audita contempseram Sapientum effata resipiscenti recurrebant animo: certoque jam credebam, optimum mortali, paucis contentum esse. Vitam avaritiæ expertem, vigere fortitudine, constare patientiâ, omni genere laudis honestari, è casibus perplexissimis expedire felicem exitum. Enimverò Princeps, ut ajunt, virtutum largiendi propensio est, è diametro videlicet opposita capitalissimo vitiorum ac scelerum, congerendi siti; & raptis incubanti parsimoniæ. Initium est sapientiæ intendere futuris, negligere præsentia. magnanimitatis apex summus, aggredi quicquique se digna quæ possit consequi; conatum non perdere in arduis ultra spem: Plenus hisce cogitationibus appuli animum ad consilium vitæ seriò mutandæ. Vitare hominum contubernia decrevi. migravi ex Vrbe in solitudinem, è magnis ædibus in agreste cavum ruris avij. Illic paravi mihi Columbam amicam, cum qua mihi vetustior quàm cum hoc Corvo, ut ex ipso audire potuisti, necessitudo coaluerat. Planè summum vitæ bonum, voluptas maxima, in moderandis immensis desiderijs est sita. Felix erit qui pauca merè necessaria quærere satis habuerit. Obvia enim hæc occurrunt volenti cuivis. quippe beatus naturæ autor ubique locorum hæc exposuit, cibum videlicet & aquam. Finge aliquem totius Mundi dominum: num se tamen cunctis, quæ uspiam sunt escis ingurgitabit? num flumina & dolia omnia immensa ingluvie exhauriet? Paucis & illi necessariò aluntur; qui plurima possident. quid igitur juvat in immensa se extendere, modicorum capacem? Crevi sub hæc verò opibus, numero amicorum. nam & post Columbam contraxi cum Corvo societatem, quo ferente huc veni, & tecum, carissima Testudo, hîc familiaritatem coneraho, cumulo non exiguo bonorum.

XI. His auditis Testudo Muri dixit: Cognovi libenter quæ narrasti sui varietate speciosa, tuæque virtutis & prudentiæ indicatione tibi ampla ac perhonorifica. Gavisa etiam sum animadvertens, ex adversis profecisse te, & perceptas ex horum experientiâ notitias memori animo mandasse, tenereque adeò præsentes intelligentiæ nunc quoque. unum quod restare ad decus perfectum video non omittam admonere te. Fac benè cogitatis, executionem, sigillum apponas. parùm enim proderit rectè providisse vitanda sequédaque, nec prosequenti, nec fugienti quę ipsi expedie declinare, vel amplecti. nam quid juvat ægrotum morbi sui cognitio, abigere illum per eam non valentem? ne igitur auri olim perditi desiderium solicitet, nam vir exaggeratæ virtutis sine auro venerabilis & clarus est; ut dormiens Leo timetur: vitiosus autem dives, ut canis, auro illusâ incinctus vittâ vulgi ludibrio traducitur. nec te peregrinari pœniteat. nullus Sapiens usquam peregrinatur. Vbique Vrbem invenit cujus civis sit nolim etiam nimis recordari te priorum, aut anxiè revolvere animo divitias quas habueris, quas perdideris. Hæc adeò contemnenda sunt, ut meminisse ne dignemur quidem. Æstus fervet in mundo reciprocus mortalium cunctorum. fluunt, effluunt, oriuntur, occidunt. Orbis hæc universitas dicitur & est. Orbis ritu citò subsilit, momento volvitur, inquietissima vertigine rotatur. Rerum omnium incertissimæ dicuntur, animus adolescentis, officiosæ Fabulationes improborum, Amor Mulierum, falsa laus, divitiæ sine virtute. His neque affluentibus prudens gaudet, nec subtractis, aut malignè provenientibus queritur. Talia disserente Testudine, delectatus majo-

rem in modum Corvus exclamavit. Ohe, ut nihil dulcius in vitâ est jucundâ consbulatione, & mutuâ commonitione Amicorum! nam bonos, non alij quam boni juvant, aut in ambiguo distinguunt: sicut Elephantem Ispsum. nullus nisi Elephas valet erigere.

XII. Hæc & his similis loquente Corvo. apparuit procul, cursu ad fontem citissimo festinans Caprea, cujus strepitu & novitate inopinati sdventus trepidi cuncti variè abeunt. Testudo se aquis immersit. Mus cavum ibi repertum subijt. Corvus evolavit in summum arboris, unde diligentiùs rem speculans, explorabat; num quæ fera Damam à tergo insequens, in istum cursum urgeret? Cum nihil tale attentè circumspiciens notasset, delapsus Testudinem & Murem vocavit. & confidite, inquit, pax rebus est. A Dsmâ quod timeatur nihil esse scitis. Porrò eam nec fera nec vis ulls slia, quam formidare debesmus, insequitur. Cspreæ quoque jam appulsæ nunciavit nihil circumstare periculi. cuncta se latè ex alto lustrasse. Hic emersa Testudo & fonti innatans, cunctantem verecundiâ quâdam Capream sitim extinguere, benignè invitavit ad bibendum. Refice te fecura, inquiens; ad Amicos venisti: nec quidquam circumstat infestum. Tum, nisi grave est, consolsberis nos narrando quorsum venias & unde. Dama potu recreata: In Venatores, ait, hodiè incidi plures, & non uno insidiantes loco, quos ut fugerē longâ contentione opus fuit. nam incidit non semel, ut locum ubi refugium quærebam, præoccupatum nacta, inde renovato impetu reflectere cursum aliò egerer. quoad huc propina me quadam fortuna perduxit. Cui Testudo: Servavit te Sors rus cum huc impulit: avius est locus. nullum hic dudùm Venatorem vidimus: quare solicitudine omissâ, lætus nobiscum vive. Copism habes graminis viridis, & aquæ in propinquo frigidæ ac limpidæ. Tum, si non aspernaris, Sodales jucundos & fidos. Quis talia recusset, Dama inquit: & libenter assentiens consedit, vitam ibi degere deinceps certa. Convivium Inde hospitale celebratur sub densâ ilice, singulis casus snos referentibus; fiebantque inde quotidiani cōgressus consuetudine humanissimâ, alijs alios officiosè visentibus. Hinc die quadā cū cōdixissent Testudo, Mus, & Corvus ad cubile propinquum Amicę Dorcadis, repererūt heu! illā laqueo malâ manu posito implexam. Primus rem Corvus deprehēdit antevolans, & curriculo lentiùs euntibus socijs occurrens, captam Damam nunciavit. abesse tamen Venatorem. tantum miseram hærere funiculo cōstrictam. Consternati ambo acerbissimo casu, gradum quam possunt maximè celerant. Mus prior perveniens: quis te infelix, inquit, his induit laqueis? prudentiæ tuæ, fuerat non nisi explorato incedere. Scis enim, sæpius experta, insidias inhiantium nostro sanguini. Cui Capreà, quam prudentiam, inquit, memoras? inutilis ea est & effectu cassa, quoties fati lege in exitium inevitabile trahimur. Hac vice fermdnum Testudo supervenit, Mure strenuè laborante acutis dentibus in func laqueorum incidendo. Dama eā conspicata: Malum factum, ait, quod huc venisti carissima Testudo. nam quantū conjicio ex recenti tensione hujus laquei, Venator ejus artifex non abest procul. Is cum statim advenerit, Corvus volatu, Mus liberator meus & ego mox expedita, cursu facilè effugium captabimus; tu sola tardicatis innatæ vitio præda illi certa remanebis. quid agerem, respondit Testudo: carere tui conspectu non poteram: & quovis emptum hene periculo puto fructum animi qui percipitur congressu Amicorum. Hæc ea loquente strepitus incedentis per sylvam hominis auditur primùm, ac statim Venatore apparente, Corvus avolavit, Mus cavo illic fortuito se condidit, Dama ruptis vinculis exiliens aufugit. Testudo deprehensa capitur; & ab alijs incauto Venatore, func deligatur ad truncum arboris.

XIII. Psulò post aversâ in spes prædarum alisrum Venatoris, ideò variè per sylvam errantis, carâ, silentiū per inducias illic quasdam fuit. quo usi tempore Mus, Caprea & Corvus non longè à loco ubi Testudo stabat vincta, conveniunt. Comploratio hic omnium ex casu acerbo miserabilis fuit. Ac Corvus prior; ex quàm jucūdâ, inquit, pace in quantū infortuniō subitâ cōversione devenimus! quś verè quidam dixit, vitæ conditionem deplorans; Mortales felicem unum; si fortè contingat, successum, centum offensionibus & infestis casibus luere. I nunc & fide felicitati. non sufficit hosti meæ fortunæ, patriâ me privasse, orbasse parentibus & consanguineis; nisi etiā me nunc dulcissimâ Testudinis Amicæ, & leges amicitiæ tum callentis apprimè, tum tenentis, consuetudine mulctaret. O spes inanes! vota irrita! Ism pereat hoc corpus: & sub omne periculum mittatur vita hæc tot obnoxia miseriis, ut maximè floreat, caduca ex brevi vigore citò marcescens, astri similis irrequietā vertigine ab ortu ad occasum, hinc rursus in partem contrarism gyrantis. Refricat hoc novum vulnus cicatrices jam tempore obductas veterum dolorum, & quasi redivivas secum adducens clades omnes præteritas, conspirante simul acerbitate universarum crudelissimè me cruciat. Talia conquerentem Corvum, interpellans Caprea. tu quidem, inquit, tragicè rhetoricaris, quasi Sophista de schols, interim dum communis amica Testudo in dirâ servitute, imminentis exitij expectatione misera æstuat. quin potius intempestivè declamator, ei liberandæ dum tempus est, consilij quidpiam celer expedis? Hoc, inquam, sge istis omissis, ut viam, si qua est, amici capitis neci eripiendi incamus. Sed raptim

ptim ac citrà moram. nam officij occasio brevis est. Militis in actei procinctu fortitudo probatur; æquitas Negotiatoris in accepta justè reddendo perspicitur; Fides amicitiæ unum tempus habet sui prodendæ, calamitatem Amicorum. Cunctante ad hæc Corvo, cui nihil succurreret ad scopum utile; occupans Mus; mihi videtur, inquit, optimum factu: si se proripiat hinc Dama, & in campo ex hoc loco conspicuo humi jacens se mortuam simuler. fidem viso Corvus adstruat superinvolans & insidens, ut cadaveribus solet. Hoc Venator intuens, omisso arcu & pharetrâ velox eò contendet. quomodo enim negligat paratam prædam? cum propè accesserit tu Dama surges, & non totâ velocitate utens tuâ, sensim elicies ad sequendum spe injectâ tui quasi vulneratæ potiundi. Sic eum abducas quàm longissimè. Ego interim dentibus vincula Testudinis conscindam. Probatur res cunctis. Incipiunt pro se quisque, quod benè verterer. & negotium ut destinaverant succesisse. Liberatioque Testudinis communi est gratulatione celebrata. Hactenus idea informata est Amicorum & Amicitiæ; dotes illorum, hujus officia velut in speculo proponens.

DISSERTATIO

Parabolica IV.

SIc locuto Gymnosophystæ Rex Abessalomus hæc verba reddidit: Abundè docuisti me: quæ jura quæve munia sint Amicitiæ syncerè. nunc ex re, nisi gravaris, audire cuperem: quæ optima sit ratio insidias Inimicorum præcavendi amicitiam simulantium. Ad hoc Regis mandatum novo principio Gymnosophista exorsus disserere cepit in hunc modum.

I. Qui facilè Inimico credit reconciliatum se ferenti, patietur quod Noctuis accidit prodirione ficti Transfugæ ultimâ internecione deletis. Res narratur in hunc modum. Arbor erat in monte avio annosa densorum ramalium, vetus cubile rapacium avium, ubi fixis dudùm sedibus Corvus senior mille admodum sui generis capitibus imperitabat. degebat in caverna rupis proximæ gens numerosa Noctuarum, uni & ipsa Regi serviens infensissimo generi corvino. quare ut inter vicinos acribus committos odijs, invicè nocèdi cõsilia tumebant. Quadam nocte universus exercitus Noctuarum inopinatò castris erumpens, sopitos & nihil tale metuêtes Corvos invasit. Primi custodes cæsi. perrumpunt deinde in arboris intima. multum sanguinis fusum. tandem interfectis plurimis, vulneratis non paucis, nonnullis captis, spolijs divites, & ovantes victoriâ Noctuę Sole jam oriête suas sedes repetunt. Archicorax (nomen hoc erat Principis Corvorum) simul ex trepidatione se recepit prælij nocturni, Senatum cogit Proceerum Gentis: quos inter medius hæc ait: quanta clades nno impetu improviso Noctuarum nostris rebus illata sit, docendi meâ oratione non estis. In oculis recentissima pernicies est. multa in vitâ sum adversa experus. nunquam tam propè interitum venisse me memini. Vos ipsos adhuc video horrore periculi pallentes. Obtruncati vigiles. pervasa castra: robur in his deletum Legionum. Arx intima, & Regni avitum solium opportuno vix tandem allucentis diei auxilio retenta. Videtis omnem undique Civitatis hujus nostræ frondentis circuitum, quot nostrorum cadavera consternant, quanta vis cruoris maculet, quanta plumarum latè congeries tegat: Vestigia probrosa nostri dedecoris, & trophęa jactantiæ hostium nostrorum, qui quò viliores sunt, & plus vulgò exosi, eò nostra est intolerabilior ignominia. Agite, consulite in mediũ quid emendando incõmodo; præcavendis in posterum damnis similibus, opportunum factu judicetis, promite. Erant capita cõcilij quinqi præ cæteris illustres gestarum famâ rerum, & partâ ætate, ac longo usu prudentiæ opinione clari. Horum qui primus fortè consederat, Regis oratiooem sic excepit. Docuit hæc nos incursio quàm parùm tutis utamur sedibus. nulla unquam est securitas in tam infensâ vicinià sperandà. Florentibus rebus nostris, incolumi exercitu, integris opibus, vix pares fuimus insultui nondum spernẽtium nos, necdum experrorum debilitatem nostram. Si nocte insequente, successu feroces, aucti animis, majori numero ingruerint, quid futurum sit, horret animus informare cogitatodo. utamur censeo beneficio diei quæ sola cladem extremam nostri generis intercipit. Reliquias tenues tantùm non deletæ gentis, in locum munitiorem, remorum ab hoste, ac si fieri potest ignorum ipsis transferamus. Fractâ virtute, una spes salutis in fuga matura est. dixi quid sentiam.

II. Hoc ita locuto surgit illi proximus. Et vultu sedatior, extremæ, inquit, desperationis intempestivum audivimus consilium. nondum, quæ gratia Divum est, eò sunt loci res nostræ redactæ. Furro ne uno impressionis nocturnæ & improviso assultu debellatum sit? vili vẽdimus & patriam & famam pro quibus fortes omnes cruorem & quævis extrema paciscuntur. Stare animis cives. non acie fumus victi, sed vesicatione parùm nobis prosperâ tentati. multas offensiones, etiam graviores, belli, succedens fortuna melior correxit. Instruamus exercitum, prodeamus acie quadratâ, provocemus Noctuas in prælium. Ibi verâ virtute cernetur cui Parti victoriam Superi annuant. utra præstet viâ bellicâ. Si vincimus, restituemus Rempublicam, maculam

eluemus dedecoris inusti. Si quid secus acciderit, tamen laudi erit apud Bonos fortitudo infelix, & quod multis fama inclytis contigit, honore integro marti adverso succumbemus. Mea ergo hæc est sententia. Hærendum in loco, obtinenda vestigia Majorum, ignominiam Exilij haud conscisscendam vltrò; summa vi quantocyus conandum cladem hosti reponere. Tertij post hos contraria vtriq; fuit oratio in hæc verba. Ego nec fugam turpem, nec præceps prælium suaserim. Prius horum certum habet probrum, ingens incommodum, fructum incertum. alterum temeritati affine sit. Media placet via tentandæ pacis. Mittendos continuò ad Hostem cum Caduceatore tractandi peritos judico. Ferant hi secum munera, quibus, & Regem, & gentis Proceres deliniant. Exarmantur iræ plerumque submissis verbis: auro verò expugnari ferociam, quantamvis exempla in promptu sunt. quin si pactio annua Tributi ad conventionem requiratur, cedendum putarem tempori. multas etiam bellicosas gentes scimus dubijs suis rebus precariam tranquillitatem vectigalis pensitatione redemisse dãdum redeundi spatium est fortunæ meliori. summæ interim rerum quoquo modo consulatur. Quartus in hunc modum disseruit. Ego verò à legatione de qua proximè dictum est, decernenda non abhorreo, censeo tamen adhibendum modum, & precibus, & donis, vt illæ non nimiũ humiles, hæc modica sint. in quo utroque dexteritas Legati requiritur. Gravis ejus sit oratio & fortis, metum dissimulans, confidentiam ostentans. Abiectè supplices alta supercilia conculcant. à magna vltrò deferentibus majora flagitantur. Pecunia ingenti non tàm pax redimitur, quam ad oppressionis audaciam hostes instruuntur. exigua sic victores delinit, ut victos non exhauriat. Plus facit interdum dimidium quã totum: ut virgæ ad solem stantis modica inflexio umbram angit, immodica consumit Summa hæc est meæ sententiæ; nec recusandam Tributi conditionem, nec belli apparatum omittendum; librandis prudentia inter vtramque necessitatem momentis publicę fortunæ.

III. Quintus sic exorsus est: non possumus bellum gerere cum Noctuis: opibus hæ siquidem, & potentiâ longè nobis præstant. Qui verò haud rectè subductâ propriarum ratione virium temerè fortiores lacessit, se ipsum iugulat, ne lædens quidem adversatios. Magna pars est prudentiæ non contemnere hostem. nec nullam fortè partem habet in causa cladis nocte præteritâ acceptæ, quod noctuas parùm posse credebamus. Timeo equidem, & sẽper timui qualemcumque adversarium, præsertim si propè sit. nec ignavus hic metus: sed generosæ securitatis promus condus est. Cavet, vigilat, procinctus stat ad vim, qui metuit: indormiens supinæ fiduciæ, opprimitur impune. Cæterum Princeps sapiens ad bellum rune tantum appellit animum, quando alia non suppetit ratio Reipublicæ tuendæ. Luxu cibi, aut vestes eo-inmuntur; ludo aleæ profligantur nummi: Martis damnosissimus mercatus est impendio animarum ibi omnia emuntur. Tacebat Senator post hæc dicta, qrasi peroràsset. quando illum intuens Rex: si bellum, inquit, geri vetas, quid fieri suades? & ille suadeo tibi, optime Rex, ait, consilia exquirere sapientissimorum. Omnis pnblicæ rei, maximè verò militaris, spes & ratio consiliorum sanitate continetur. Mentis quam manus efficacior opera in bellis est, plusq; ad victoriæ successum consulta Prudentium, quam numerus militum, vigor corporum, robora legionum conferunt. Consilium ergò, rem summè necessariam hoc articulo negotij perplexi, cum postules, negari à me nefas sit. Quod autem eo nomine suggerendum in mẽtem occurrit, non est totum eiusmodi, vt proferri coram multis debeat. Quare utar partitione: atque hoc quidem palàm aio: qnemadmodum vltrò assentior ei, qui primus dixit non esse nobis conducibile bellare; ita probare nequeo id, quod qui tertio, & quarto loco dixere suadent, subeundam conditionem tributi annui, saltem moderati, pendendi Noctuis. Genus est servitutis tributaria pactio, ad quam ideò Gens libera, & ejus Princeps eo dignus fastigio, numquam nisi necessitate adactus vltima descendat. Beneficio Deũm nondum eo loco res nostræ sunt, vt excusare apud famæ judicium possimus abiectionem inflectendæ cervicis sub jugum adeò probrosum. Atque in his dubijs, Domine, stare re fixum, & irrevocabilem cuperem. Nam qui fluctuat nihil expedit; & contrariarum sententiarum, inter quas incertus conflictatur: damna incurrit, nec percipit commoda. Cætera, qnæ post hæc habeo proponenda secessum, & secretum exigunt. Effatum est Sapientum veterum Reges effici votorum compotes administratione optima. administrationem optimam ex multiplici existere consilio. Consilium, ut unguentum, eatenus probum esse, qnoad rectum teneatur in arcano: si expiraverit evanescit. Arcana consilia sex rimis emanare in notitiam possunt: Aut ejus enunciatione, qui sententiam rogavit, aut eorum confessione, qui responderunt; aut ministrorum executioni præfectorum loquacitate, aut legatorum, quibus mens Principis necessario creditur, garrulâ prurigine; aut sagacium coniecturis, qui è vestigijs palàm actorum clàm consulta odorantur; aut denique temerarijs judicijs otiosorum incomperta divinare conãtium, dum casu (quòd fit interdum) in verum incurrunt. Porrò Princeps, qui suæ mentis arcanum inviolabili secreti religione muni-

tum

tum obtinet, duplicem ex eo utilitatem colligit. nam & non patitur obstacula opponenda per conscios; victorq; inde propositi, successu destinatorum in sinu gaudet: &, si quis casus interverterit effectum, præter quam nemo quidem debebit ludibrium vulgo, irridere tentata non patrantes solito, lucrifaciet etiam odia eorum in quos machinas intenderat: qui si nossent quid in ipsos paratser, iras vsque in furorem irritarent. Non debet autem pigere Principem dare aurem, suggerere quidpiam arcanò volentibus. Nam qualecumque id demum sit, cognoscere quid noceat, quod reijciat pro arbitrio si bonum non est? Acuitur præterea mens ejus ista dijudicatione variorum sensuum: & auctoritas, atq; existimatio firmatur isto commercio secretorum, apud vulgus, quidquid non intelligit, admirans, & quod admiratur facilè venerans. Quin idem ipsum terribilem hostibus facit. Quatuor enim sunt, quæ Reges subditis augustos, formidatos exteris reddunt. Impenetrabilis arcanorum fides, multa cum Sapientissimis colloquia, Ministrorum solertium ad negocia delectus, & post navatam operam remuneratio. Denique inexorabilis severitas in perfidiâ proditorum puniendâ. Hactenus dicere palàm potui. quæ supersunt momenti ad rem, quæ vrget aliquantò maioris, congressum exigunt privatum, cui duæ linguæ, aures quatuor, nec plus intersint. vbicumque hic numerus excedituv, explorator subauscultans locum invenit.

IV. His Rex auditis dimisit cœtum; & Senatorem qui ultimus dixerat assumptum in intimum secum cubiculum abduxit. Ibi duo ex eo percontatus est. Prius, quam eansam habuissent Noctuæ belli contra Coruos indenunciati, tàm sæuâ irruptione incboandi. Alterum quæ ratio ipsi videretur optima earum, aut ulciscendarum, aut compescendarum. Ad prius Senator respondit in hunc modum. Antiquæ, Domine, memoriæ res est quam priorem quæris, mihi nota beneficio ætatis, quâ sum, ut scis, quam tu provectior. Qui tunc regnat apud Noctuas, Veterator Vaferrimus, olim in Comitijs avium, te nondum nato, celebratis, candidatus regni, tàm callido ambitu, coitionibus, quâ valet arte, nocturnis, Tribus totas emeruerat, vt iustis suffragijs declarandus Imperator Volucrum certò crederetur. disiecit pernicioſam molitionem Patruus tuus, qui obijt te pucro, quem tunc babebamus in nostro genere prudentiâ præstantem. Postulatâ enim concione sic disseruit: Video, nec enim obscurum est, quò pleriq; propendeatis. Sed quoniam tanti, quàrum profectò intelligitis momenti negotium agitur, mearum esse partium putavi hoc, quod ante rem actam, breve interjacet, spatio admonere vos, vt etiam, atq; etiam cogitetis, quam durum, acerbamque servitutem vobis, & universò ubique locorū Volucrum generi paretis injungere. Mitto prænunciare bella civilia, quæ imminent. An enim existimatis Aquilam, Vulturem, Milvum, Gruem: alias generosas aves, & pugnaces, spretas se vestris ludicijs æquo animo laturas? aut vmquam bona fide serviturus tristi huic, ac sordido, quem eorum cervicibus imponere meditamini, Domino. Mitto inquam hæc, vestræ per se animadvertenda providentiæ permittens: illud quæro, cujus vos sêsus indicio tàm benè affici erga Noctuā potueritis, vt ei Cæli, ac terrarum dominiū optaretis? An eius forma vobis, ac facies digna imperio visa placuit? Id suspicarer si Pavoni, si Cycno, si Columbæ faveretis? cantu aut sermone vos deliniros arbitrarer, si Luscinias, si Psitaco studere vos cernerem? Mostrum hoc aspectu horribile, vlulatu abominandum, fœtore teterrimum, cujus, dicite amabo vos, commendatione dotis ostentandum in solio, diademate coronandum putavistis? An corporis turpitudinem laudes in eo animi compensant. quænam vero? num scientia? stupire ac suxo stupidior Noctua est. An benignitas? dracones ac viperas, tum si quid est dirius, malignitate vincit. vtrum denique affabilitas? omnibus exosa omnes odit, tota ex fraude, livore, immanitate ficta constataque. Cui vmquam Reipublicæ benè fuit, cuius Principem nemo adire subditorum nemo intueri sustinet? quid si præterea contemnatur? si ludibrio, vel minimis sit; quomodo is ferre pro dignitate majestatem Regni, res administrare, publicis prospicere commodis poterit? Elephantem tam forte, ingens, nobile, eordatum inter quadrupedes animal excidisse auctoritate, atq; à regni spe submotum ferunt, bestijs offensis quadam ejus superstitiosa verecundiâ Lunæ noctu fulgentis, ob quam famâ vulgatam, etiam lepusculo debuisse ludibrium dicitur. Fabulam non longam, quia videtur ad rem facere breviter referam.

V. Exclusi aliquando Elepbantes solitis pascuis, quòd forte per æstatem lacus vndè aquabantur exaruerat, & sedes alibi quærere coacti, devenerunt in vallem sanè pinguem, & herbosam, fonte in declivitate collis eminente, eodemq; ubere, irriguam. non vlcta pergendum visum. probatâ omnibus habitatione uti deinceps decreverunt. Sed insedentes id solum antea densus populus Cuniculorum qui dolentes suorum plurimos, dum cavernis passim suis ad pastum, aut potum prodeunt à novis hospitibus mole corporum gravissimis elidi conculcatos, in consilium coeunt, in quo plerorumque ad fugam, & migrationē sententiæ propendebant. quando assurgens unus: audite me, inquit: observavi vastas hasce belluas, quæ nobis negotium facessunt, impotenter vereri nocturnam Lunam: vidi

enim

euim ejus aſpectu conſternari, & aquâ, velut ei propitiandæ, ſe luſtrare. Hinc mihi lux oboritur aliqua, & ſpes eorum hinc abigendorũ. Tentabo ſi vobis videtur nocte ſequẽti, quod cogito: eras quid ſucceſſerit ſcietis; & pro re natâ decernetis quod apparebit utilius. moræ brevis non leve pretium oſtenditur. Omnes aſſenſere. Lepus autor conſilij nocte concubiâ è regione Lunæ altè jam ſublatæ, innubi tum fortè Cælo, in ſcopulum evadit imminentem memorato ſupra fonti. Inde ductorem Elephantum magnâ compellans voce. Adſum, inquit, ad te miſſus à dominâ Luna, cujus in ditione fons quem cernis eſt Dianæ dictus ab altero Lunæ nomine. in eo illa conſuevit aliquandò lavari: cui rei veſtra frequentia impedimento eſt. præterquam nitor ipſe, ac perſpicuitas ipſi ſacri liquoris veſtris veſtigijs turbatur. Edicit ergo, abeatis aliò; ſuum illi vacuum, liberumque relinquatis locum. Si renueritis aut etiam cunctemini: peſtem vobis ac certam perniciem per me denunciat. Ipſa quin etiam deſcendit jam in fontem. Ibi eam, ſi dictis meis minus credis, accede ſis, licebit cernere. Turbatus inopinato, & miuaci mandato Elephantium Dux, admovet ſe ad oram vicini fontis, videnſq; Lunæ altè fulgentis imaginem ex aquæ ſuperficie repercuſſam, Deam illic, quod Cuniculus dixerat, præſentem credidit, ac vano cõſternatus metu, ſuis edixit vaſa colligerent, diluculoque migravit, cum armento univerſo, lætos ac gratulantes tam facili amolitione mali maximi, lepuſculos in regno patrio relinquens. Hic jam comparate mihi Elephantem cum Noctuâ, illius panicam à Lunâ formidinem cum hujus horrore diurnæ lucis. An non manifeſtum eſt infirmam, deformem, fœtentem, luridam beſtiam, multò magis, vel minimis luce gaudentibus, & manè canoris aviculis contemptui futuram, ubi eam abhorrere a Solis radijs, ſtupere ad meridianã lucem, tenebras, & tetruſa per totos dies gurguſtia captare deprehẽderint? videre jam videor, ut illam exſibilabunt, ut viſam ſubitò explodent, ut omnibus impune lucifugam tenebricoſam contumelijs afficient. Et hunc Regem imponere incolis Cœli cogitatis avibus, quem vix ſordidiſſima reptilium ſervum habere dignarentur? Eat, condat ſe cæcis antris, veſpertilionibus illic, nicticoracibus, ac talpis, ſi vel id poteſt, dominetur: Lucis filiarum, amicarum Solis, imperium Avium ne affectet, ne ambiat; de quo Noctuã cogitaſſe, vel per ſomnium inſania ſit, ſperaſſe autem furor, & veſtræ prudentiæ contumelioſiſſima deſperatio. Perorabo ubi unum modò ſubjunxero capitalis in hoc negotio momenti. Regum primarium officium juriſdictio, dijudicatio litium arbitrium cauſarum eſt, ut conſtat inter omnes. In eo munere tetrè fungendo puppim, ac proram æquitas facit. ſine quâ notâ, & pignoribus experimentorum certâ, nulli patientium injuriam querelæ ad tribunal deferendæ fiducia fuerit. Putatis, ſi quando Accipiter Columbam vexaverit, ſi res Hirundo rapuerit Paſſeris, ſi quotidianarum iſtiuſmodi offenſiunculaꝝ, quibus vita nunquam vacat, inciderit aliquid, quemquam inducturum animum ire ad Noctuam juris cepterendi ſui gratia? Tum putare id futurum, ſi damnum multò gravius accepto ab eâ non timuerit. Flagrat illa in omnes odio ſemper ardenti, eminet ex vultu, ex oculo furor, acerbitas, immanitas. quantâ injuriâ vexari agnum oporteret, ut ad lupum expoſtulatum ire non recuſaret, à quo ſe devorandum ſimul apparuerit intelligit? Fingite ita ſtultas Volucrũ aliquas, ut forum Noctuæ non refugiant. magnò luent amentiam, & remedium expertæ malo pejus, è fumo ſe in flammam incidiſſe ſerò ſentient. idem paſſæ quod Sciurum, & Leporem ſerunt: inter quos orta controverſia conſenſu amborum ad ſelis arbitrium, annoſi Solitarij ſpecie, ac cultu aſceticen ſimulantis, dirimenda delata eſt. Improbiſſimus Iudex prædâ lætus objecta, cum litigantes ex intervallo, quid veniſſent indicarent. Accedite igitur, inquit, ut vos audiam, nam ætatis vitio ſemiſurdus ſum. Ambos deinde incautè obtemperantes, unguibus aggreſſus, ac dentibus egregius arbiter diſcerpſit, ac voravit.

VI. Ita concionantem Corvum non paſſa perorare Plebs avium acclamavit denſo undique fremitu: Apage Bubonem Regem. Abeat in rem malam monſtrum lucifugum, invisum, execrabile: Ergo deſignatus paulò antè Rex Avium plenus cladis ac dedecoris vix ſalvus è Comitio aufugit, proximis etiam quibuſque iraſcentibus ultra ſibilos, roſtroq; miſerum tundentibus, ac plumas vellentibus: nocte inde ſecutâ cõvenit Noctuarum Regulus, è tantâ ſe ſpe dejectum fremens, ignominiæ ſuæ præconem Noſtrum: Et quid tibi, inquit, ego privatim, aut publicè veſtro Corvorum generi unquam incommodavi, ut cõtra me, alieniſſimo meo rempore, tam ſævâ rabie venires? Cæterùm ſic habe: reciſum ferro ramum vivæ arboris iterùm renaſci; coire medicamentis, & morâ vulnus inflictum animantis corpori, atque in cicatricem coaleſcere: Linguæ morſum eſſe prorſus incurabilem, ac cũ aqua extinguat ignem; vis hauſti veneni antidoto retundatur: Amor ſatietate fruitionis elangueſcat: memoriam tamen injuriæ ſiue merito acceptæ vivere æternam, ac vigere: quare iſtâ contumeliâ ſcias te ſemen jeciſſe, unde arbor exurgat nunquam eradicãda ſempiterni Corvos inter ac Noctuas diſcidij. Sic locutus, rabie plenus abſceſſit. Inde cum in ſpecum iſtam cum ſuis receſſiſſet, longo tempore vindictæ pariter cupiditatem, opeſque, ac ſoboleꝝ auxerunt. tum

ubi

ubi se confirmacos satis sensere, quam sup-na ipsis nostra, & nimis incauta securitas pretiosam offerebat nocendi nobis occasionem arripuere, nocturno isto tempestivè ad votum ipsorum tumultu admovendo. Vides ex his, Domine, causas odij tales, quas ulla posse pacificatione mitigari, nedum obliterari, sperandum haud quaquam sit. Pravum, inflexibile, memor injuriarium, & præ cuoctis odiorum tenax genus frustra conciliare curaveris: excindendum est. una nobis salus, unica pacis spes in debellando est sita. non, inquam, vivemus nisi vincemus. Quomodo autem possimus vincere iam quæris. hæc enim tua secunda interrogatio est. Ad quam sic respondeo: A vi aperta, vt res nostræ nunc se habent, expectandum nihil. vincemur sine dubio si configamus: & quod verè admonuit, qui suadebat fugam, pares nequaquam sonus sustinendæ sequenti nocte redituro rum ad arcem nostrã oppugnandam irruptioni hostium. non tamen desperandum est, quin prælio impares, stratagemate possimus superiores evadere. Artes, & machinæ multa efficiunt, quæ robur lacertorum, contentioque enixè conantium frustra tentaverit. Rem vidi nuper ad hoc ipsum adstruendum non ineptam; quam etsi ludicram, vel ad aliquod avocamentum acris quæ te vrit curæ, memorare non pigebit. Solitarius in vrbis mercatu hœdo empto redibat illum portans in cellam suburbanam. Fures qui luce palam sub oculis magistratuum, latrocinium attentare non audebant, hanc hœdi extorquendi Ascetæ simplicitatem inierunt. Tres quatuorve spargunt se in compita, quà iter erat necessarium redeunti domum Solitario. Et primus: en, ioquit, hic Asceta canem, immundum animal, tangit. Assentiebantur ad idipsum simulandum rogati circumstantes. Contemnens vanum tumorem pergit Asceta. Iterum, tertiò idem à diversis ex composito ingeminatur. Subvereri cœpit ne vera dicerent. Ad extremum cum extra portam circulus iuvenum, seriò perseverans canem esse quam portaret bestiam solitarius, & religionem in hoc eius frustra vestitu indicatam requirens, etiam hominem increparet, quòd non vereretur Civium oculos personam illam dedecente exemplo offendere: persuasus homo minimè malus hœdum abijcit; in fonte publico manus elluit, ac vestes; exensæ fuco sibi facto caoem obtrusum pro hœdo. ita recedit nebulooibus subl egentibus hœdum, unde convivium deindè celebrarunt salsis in Eremitæ fatuitatem dicteriis conditissimum.

VII. Hinc obiter vides rerum difficillimarum expediri astutiâ facultatem. Ad quod autem nunc instat, machinam excogitavi, successum, nisi plurimùm fallor, qualem optamos habituram. Castra censeo hac vespera ex hac arbore in aliam illam non longè à dextris sitam transferas. Me sub discessum coram omnibus, quasi proditorem & cladis acceptæ causam, convicijs proscindas: plagis mulctes; cruentatum, plumis alarum plerisq; vulsis, caudâ tota abscisâ, pro semimortuo ad solum sub arbore allidas. Ibi me relictum invenient Noctuæ iteratò venturæ citra vllum dubium hac ipsâ quam mox inibimus nocte. Me interrogabunt, auditum secum avehent: insuescam inter ipsas; arcana emungam; brevi me expecta cum certâ indicatione modi vincendi. Tantum memento pupillâ oculi, ac corde ipso diligẽtius tutari à cujusvis conscientia, imò, & suspicione arcanum nostrum. cætera fortunæ, ac mihi permitte. Fecit Rex vt monebatur. deprehendunt irruentes noctu vi majore, quam pridie Noctuæ, vacuam Corvis arborem; istum unum semineeem, ac lacerum humi afflictum. Percunctantur, quo alij concesserint. tunc ille puratis, inquit, quem tam malè mulctaverint, arcanorum conscium suorum facere curasse. Abierint utinam in malam rem. Invicem collocuti, qui hæc audierant, Corvum deducendum judicarunt ad Regem Noctuarum, sperantes eliciturum ex eo quidpiam. nam constabat fuisse hunc ex primoribus unum Corvini Senatus. Archibubo igitur coram se adductum Corvum supplicem, ac timidum, postquam lo speciem miseratus condidere jussisset, rogavit fateri ne gravaretur, quam à suis ob causam fuisset tam fœdè laceratus. Hic ille: imprudens, ait, libertas mea, & incauta simplicitas his me miseris implicuit. Hodie mane trepidi nocturno vestro incursu Corvi, gentis consilium coegerant. Ibi cum alij alia inepta, & intempestiva temerè garrirent: Ego quod res erat verè dixi. Fortiores Convis esse Noctuas: ne obfirmarẽt animos in vanâ resistendi constantia, nec cladem secundam expectarent. Herbam maturè porrigerent. Victores vos venerarentur, muneribus, ac pactione Tributi quantum præscribere dignaremini, placare satagerent. Hæc me, prout mihi meus dictabat animus, loquentem coorti omnes, Rexque in primis, proditorem impiumque proclamantes, rostris, & vnguibus in hanc me deformarum speciem, pro mortuo, aut statim morituro relinquentes avolarunt.

VIII. Tunc Archibubo advocatis suæ gentis Senioribus, quærebat quid hoc Corvo agerent. Primus omnium prudentissimus: occidatur, inquit, statim. Suspectæ sunt artes hostium præfagit mihi animus grandem ab hoc non vero supplice pernicicm. Scio in primis, & plurimæ apud suos fidei numeratum. aut valdè fallor, aut insidiæ istæ sunt machinantis infesti quippiam in Genus nostrum. In summâ quid perdimus eo trucidando? aut quam ad rẽ egemus hujus operâ

semi-

feminecisè at gravi suspicione periculoq; interstinę frandis ab exploratore versipelli clam instruędę illo tollendo defungimur. Sępè qui hosti pepercit infirmo deprehenso, ab eodem morâ indultâ revalescente, triumphatus, serò gemuit; trucidatus etiam, ignominiâ mortem cumulavit, famæ pariter, ac vitæ iacturam patiens: quippe judicatus culpâ suâ stultitiaq; perijsse. Mitiores alij tres, quaruorve sententias dixerunt, & fusè differuere pro se quisque: quibus tandem emollitus Rex, vivere illum inter suos jussit liberum. Recipientibus ergo se in spelunncam suam Noctuis immistus Corvus, aliquot ibi dies transigit; per quos multis ærumnis devoratis, periculisq; ægrè vitatis à primi Senatoris, occidendum Corvũ censentis, quotidiè iteratis apud Archibubonem instantijs; tandem exploratâ diligenter formâ cavernæ Noctuarum, certus jam consilij viam expeditissimam ad debellãdum pandentis, ad suos receptis fermè viribus, plagisq; illo spatio curatis, revertitur. Adit privatim Regem: Edocet constipatas habitare Noctuas in antro oris angusti, nullum uspiam à tergo, aut à latere exitum habentes. Quid opus sit facto distinctiùs explicat. Probat omnia Rex; & postridie mane, ignaris suis omnibus, juxta conventa cum ficto transfugâ, edicit: Ramum quisque arboris rostro ferat: sic ad iter expediti omnes adsint. Momento parerent. Accinctis omnibus, Rex præiens consilij aurore comitante, recta ad ostium antri Noctuarum, illud oppleri materiâ præcipit. tum exterius aridis folijs aggestis, ignem accendi: quem eventilantes universi, & ad ramos virides intra spelunceæ os congestos vi spiritus pellentes, fumum intra cavernam densissimum fecerunt, quo pleræq; sunt Noctuarum enecatæ. Pancæ reliquæ horrifico per flammas vlularu in lucem evadentes, partim flammis obiter absumebantur, partim semiustulatæ concidentes facilè conficiebantur à Corvis. In hunc modum omnes ad unam sunt Noctuæ extinctæ. Victor Corvorum Rex trophæo posito, cum suis ovantibus, in antiquas sedes, arborem videlicet ex quâ post cladem receſſerant, redijt. Magna inde, merito suo, & existimatio, & gratia Corvi stratagematis inventoris fuit: qui subinde interrogatus, num quid in Noctuarũ Republicâ boni, ac laudabilis fuisset, dicere solitus erat, nullum ibi se observasse, qui saperet, præter illũ Senatorem, qui autor, vt diximus, Archibuboni fuerat suspecti trãsfugæ perimẽdi. Ab eodẽ cum aliquando quæsisset Rex quomodo inter tam invidas, & irritabiles bestias durare tot diebus potuisset? patientiâ, inquiebat, & obsequijs quamlibet infensi saltem ad brevem usum deliniuntur. quid ranis exosius hydro ipsarum prædone? Tamen hydrum olim vidi decerpitum senio, qui postquam in palude totâ vitâ piraticam fecerat, ranis se ingurgitans, quod jam venari defectis viribus, & amissis dentibus nequiret, vectoriam operam ranis ijsdem per lacum commeantibus, unde victitaret, vili mercede locabat, intuebarq; admirans incautes illi tanquam jumento securas ranas, dum eas per stagnum quocumque juberent obnoxiè portaret. Post hæc expositâ, disputationis Gymnosophista summam colligens: qui hosti, ait, reconciliato citò, ac leviter erediderit, hunc par manet infortunium ejus, quo sunt à Corvia, ut est hactenus narratum, Noctuæ mactatæ.

DISSERTATIO

Parabolica V.

SAtisfactum sibi Rex his auditis significavit: condictoq; in diem posterum novo colloquio, ab reverso tempestivè Gymnosophistâ petijt, exponere sibi ne gravaretur: quomodo contingeret vori compores factos, finere sibi elabi è complexu rem cupitam, & eam frustra deinde reqnirere.

I. Ad tale quæsitum sic exorsus Gymnosophista novum sermonem est. Simius regno pulsus ab ingratis subditis, ingravescentem jam ejus contemnentibus ætatem; inglorium exul obtinebat stationem in vicinâ cuidam lacui siculneâ, cujus, & fructu victitabat. Erat è regione intra stagnum herbosa, sed brevis, insula, nec humanæ habitationis capax: ex quâ freto perangusto enatans subinde in continentem Testudo ventitabat, sub ipsam Simio insessam siculneam transiens. Contigit sub momentum ejus transitus ficum maturam spontè in subiectam viam cadere. Eam Testudo gustatam obiter, eum suavem probasset, non solum totam comedit, sed & caput attollens inhiabat pendentibus exteris Risit hæc cernens Simius; & unam illi, atque alteram dejciens ficum, longo illam sermone sæpè detinebat, lætus se reperisse, qui eum tædium solitudinis qualicumque confabulatione solaretur. Dominabatur in eâ, quam dixi lacus insulâ conjux Testudinis, qui non semel miratus tardiùs jam solito ad se uxorem reverti, percontatus ex ea, ubi tãtũ moraretur quę modo retuli de ficu, & simio audivit ab illa, cũcta simplicissimè fatente. Ille, seù rem interpretatus sequiorem in partẽ, seu suspectam viciniâ metuens astuti Veteratoris, decrevit, si quâ posset, Simium perdere, istinsq; voti sibi conficiendi hanc inivit rationem. Paulò post hæc audita simulavit morbum, & multa per noctem questus quasi graviter doleret, postridiè uxori dixit, aliàs se pari languore laborantem, gustato, suasu medici, corde Simij ex eo convaluisse. iret igitur, si se amaret, ac quantum posset oraret Simium, quæsitis

alijs

alijs prætextibus, transfretare in Insulam, se dorso eum trajecturâ ne gravaretur. Annuit illa, & statim sub ficum rediens Simium invitavit ad Hospitium sui Conjugis, copiosũ in insulâ domicilium habentis. Simius tristitiam, ut dixi solitudinis dudùm ferens molestè, non illibenter est assensus. moxq; secutus Testudinem ad littus, ibi ejus natantis testæ insedit. Vix medium frerum trajecerant, cum fluctu commotiori tantum non excussus Simius, timere lapsum, & demersionem cepit, restudinemque orabat, ut se continenti redderet. Ad quod illa, simplicitate sibi solitâ; minimè faciam, inquit, nam te vir meus expectat tuo vesci corde cupiens. nempè id morbi, quo laborat, certum fore remedium existimat. Simius his auditis aliud jam malum gravius submersione timens, ac, quod ajunt naufragium in portu, tantò ardenriùs regredi optabat. Itaque Testudini reposuit. Si hoc quidem est, ut dicis, reflectendus necessariò cursus est. nam cor meum hic non habeo, solitus illud domi relinquere cum aliquò proficiscor animi gratiâ. Quare, si tibi videtur, refer me continuò ad littus undè solvimus, & ibi me expecta. curriculo enim ad ficum pergam, & corde mecum sumpto statim adero iterum trajecturus. Probavit consilium doli nescia Testudo: remiginmq; inhibens, ac proram vertens, ripam unde venerat repetijt: expositumq; Simium admonuit, ut maturaret sumpto secum corde ibidem se sisteret, ubi eum opperituram se spondebat.

II. At Simius gravi se defunctum periculo gratulans, Ficui se suæ cupidissimè reddidit; illicque stultitiam suam damnans, dira sibi imprecabatur, si unquam cujusvis precibus inde se avelli, præsertim inexplorato quo iturus esset loco, sineret. Porrò Testudo, postquam longo expectasset tempore, moras increpatura perrexit sub arborem. Simioque familiariter vocato, O Te, ait, tardum! dudum trajecisse in insulam oportuerat. Tum Simius arridens: O Bona, inquit, cor meum, postquam illud hic reperi, navigare me ampliùs vetat. quare viro tuo censeo nuncies: ne se macereret expectatione mei. non enim modò vacat ipsum visere. & alioqui ægrotanti, Medici quàm Simij expetibilior adventus est. Suggeram etiam tibi narratiunculam, quâ ejus tædia languentis demulceas. Ægrotans in sylvâ Leo Vulpe ministrâ utebatur. Observabam ego eos, inobservatus ex arbore propinquâ, & Leonem audivi dicentem Vulpi: Memini mihi olim ab optimo medico præscribi, ut si iterum eo morbo laborarem quo nunc quoque rentabar, illo me curante, cor & aurem asini vorarem, melius statim, antidoto tali, valiturus. Cur cessas igitur, nec citò mihi alicũdè Asinum sistis undè malo, quo miserè diserucior remèdium sumam. Profecta subitò ad jussam perquisitionem Vulpes non longè illic pascentem Asellum vidit, eumque adiens: hens te ipsũ, inquit, quærebam. habes non procul hinc fratrem quendam tuum, qui te cupit alloqui. ne quæso graveris ad eum te conferre. ducam rectà, nec longum irer est. Annuit credula bestia, seq; in viam dat, cui obiter comitans vulpes, ne te conturbet, ait, quod frater hic tuus aliquantò à te, tuisq; cognatis diversa formæ est. pellem pro tempore induit aliam, nec vestitu omnes eodem uti semper possunt, nec tegmen exterius immutat animum. Hæc illis loquentibus apparuit procul Leo. & Vulpes eum gestu, & oculo designans: hic est, inquit, ipse ad quem pergimus, qui te desiderat. Annuens Asinus vastis auribus ad omnia, non dubitavit enim proximè accedere Leonem, qui ungues in eum inijcere conatus, arripere quod captabat, morbo gravante, nõ potuit. unde asinus impetu illo territus aufugiens, multò cucurrit externatiùs, ubi etiam hausit auribus seri prædam sibi eripi dolentis, iracundum rugitum. Sub hæc Leo irerim ad vulpem? excidimus, inquit, nostrâ spe, abijtq; in irritum primus hic conatus. Sed mille tibi artes suadendi sunt. nec despero quin si velis queas hebetem istam pecudem iterùm fallere. Experire, age. nam nisi strenuè adjuvas, morior. Provinciam mandas difficilem, reposuit Vulpes: tamen ut omnia, & volo, & debeo tibi obsequi, rem prout potero rentabo. Ab his statim redit Vulpes ad Asinum: & quid tibi vis, inquit, isto metu istâ fugâ? quid times? conatus ille, quo ex exterritus, nihil aliud, quàm fratris erat impetus amplecti te magno amore cupientis. Pluribus opus non fuit ad permovẽdum stupidum animal, ut continuò ad locum, undè modò vix salvus aufugerat, ultrò reverteretur. Ivit, admovit sese Leoni tam propè, ut ille quamvis infirmus facilè illum ungue correptum, ac dente jugularet. Occisum deindè Vulpi tradidit, mandans aures sibi, ac cor ex cadavere præcidi, seorsumq; afferri, ut, præscripto medici obtemperaret. Astuta vulpecula mortuo Asino extra Leonis conspectum, quasi ad exequendum imperata, tractos, decisas aures, & avulsum è pectore cor ipsa prævoravit: eoque facto ad Leonem recurrens. mira res, ait, hæc bestia nec cor, nec aures habet, quod quamquam nunc serò deprehendimus, tamen suspicari jam antea licebat. nunquam enim, si cor, & aures habuisset, persuaderetur, eum cujus vim esset expertus, cujus infestum rugitum audisset, fratrem sibi esse benevolum. Ex hac fabellâ intelliges ò Testudo, stultiorem me Asino futurum, si me tibi ad macellum invitanti crederem. Ita, Domine, ait Regi Gymno-

sophista sermonem absolvens, qui occasionem rei operatæ conficiendæ semel oblatam elabi sibi patiuntur, frustrà deinde in revocandâ illâ satagunt.

DISSERTATIO

Parabolica VI.

QVam vanum, stultum & interdum noxium sit, præfestinare votis, & inani destinatione imminere successibus lõgè adhuc in futurum pendentibus, ac eos spe impatienti præcipere: declaravit aliquando his exemplis Gymnosophista Regi Abessalomo doceri de hoc ipso postulanti, loquens in hunc modum.

I. Vir quidam Puellæ sibi paris ritu legitimo conjugium ambiens, impetrato jam ad id parentum Virginis assensu, dum sacra nuptialia parantur, nondum conscriptis matrimonialibus tabulis, cupidus ostenrandi futuræ uxori providum exquisitè suum quendam, & vulgari altiùs modo sapientem animum, sponsam adiens sic eam fertur allocutus: Ex uostro conjugio qui primus nascetur filius, jam nunc qui vocari velis ex te scire cupio. quibus pannis & cujus coloris veste, uti eum malis, quæso indica; quamprimùm enim parabo. conducam etiam jam ipsi uutricium; & cum ludi magistro cui committendus est, transigam. Huic talia seriò nuganti haud paulò cordatior mulier. Mibi videris Sponse, inquit, nostri cujusdam famuli, egentissimi hominis, similis istâ inani provisione nimis remotarum, & incerto eventu pendentium rerum. Is diurnis mercedibus mellis ac butyri non magnâ copiâ collectâ, duobus ista vasis è terrâ coctili condiderat. mox secum ita ratiocinans nocte quadâ dicebat: Mel ego istud ac butyrum quindecim minimùm vendam denarijs. Ex his decem Capras emam. Hæ mihi quinto mense totidem alias parient. quinque annis gregem Caprarum facilè quadringentarũ confecero. Has commutate nunc placet cum bobus centum, quibus exarabo vim terræ magnam, & numerum tritici maximum congeram. Ex fructibus hisce quinquennio multiplicatis, pecuniæ scilicet tantus existet modus, ut facilè in locupletissimis numeret. accedet dos uxoris quam istis opibus ditissimam nanciscar. nascetur mihi filius quem jã nunc decerno nominare Pancalum. Hunc educabo liberalissimè, ut nobilium nulli concedat. qui si ubi adoleverit, ut juventus solet, contumacem se mihi præbeat, haud feret impunè. baculo enim hoc, illum hoc, modo feriam. arreptum inter hæc dicendum lecto vicinum baculum per tenebras jactavit, casuque incurrens in dolia mellis & butyri juxtà posita, confregit utrumque, ita ut in ejus etiam os barbamque stillæ liquoris prosilirent; cætera effusa & mixta pulveri prorsus corrumperentur; ac fundamentum spei tantæ, inopem & multa gementem momento destitueret.

II. Post hæc Vir ille nuptialia peregit sacra, menseque decimo Lucina favente uxoris partu pater factus est. die quadam negotio urgente exitura marer ad vicinam, virum rogavit, ut tantisper dum rediret, invigilare ne gravaretur infanti sopito. Ille cura suscepta negligenter functus, dum alia cogitans ante cubiculum inambulat, serpens ad cunas adrepebat, peremptura puerum, nisi Nympha cõspicata inscendentem jam lectulum pupuli jacentis sæviissimum colubrum irruens occidisset. Audito pater quodam intra cubiculum strepitu, cum fores aperuisset, vidit victricem Nympham hydri quem necaverat perfusam sanguine: temereque judicans nocuisse illam puero, statim accurrens interfecit. Tum conversus ad cunas, ubi proximè ipsas jacentem mortuum conspexit colubrum, serò intellexit mala se mercede remuneratsse beneficiũ Nymphæ cui salutem filij debebat; & festinasse se pœnitens, etiam flevit, prævolantem suum, & dum longinquis inhiat, præsentia non cernẽtem, seriò emendandum decerneus animum. Hæc locutus Gymnosophista quæsito Regis satisfeeisse se putavit, illo quoque annuente.

DISSERTATIO

Parabolica VII.

VOcato deinde die quadam Gymnosophistæ Rex Abessalom: magnam, inquit, à te hodiè rem quæro, mihi necessariam in primis; quibus artibus assequatur Rex, ut domus ejus tranquillitate ac pace fruatur inconcussa? Plus ne ad id conferat patientia, an recti conscia mens, ac denique liberalis largitio?

I. Ad hæc Gymnosophista sic respondit: Pacandæ & in pace conservandæ domui efficacissima omnium res est prudentia tolerantiæ conjuncta. deinde Sapientium opportuna cõsilia. Postremõ optima & consideratissima materfamilias. Hæc omnia velut in speculo clarè cernere licebit in eo quod cuidam Indorum Regi contigit. Id autem est hujusmodi. Vidit ille Rex una nocte octo somnia terrificà, & conturbatus valdè, ubi evigilasset, quotquot erant in Vrbe tum Regia Brachmanas convocavit. cunctaque ijs singillatim proposuit insomnia, quid portenderent exquirens. Hi omnibus attentè auditis, responderunt: magna & mira significari visis illis, sed

quibus

quibus & exactè discernendis, & certò enarrandis spatio esset opus ac studio. Indulgeret ad meditandum morarum dierum septem. post hebdomadem redituros se, & ipsi expositoros, tum quid malorum, & quantum hæc ostenta minarentur, tum quid ijs averruncandis necessarium factu judicarent. Assentiente in hæc Rege, dimissi Brachmanes convenere io arcanum cœtum: ubi, ut omnes etant improbij facilè coierunt in sententiam sceleratissimam. Hæc enim fuit eorum oratio: Rex hic innumeros nostræ sectæ ac nominis paucis retrò annis interfecit, ulciscendi ejus en Deus occasionem nobis offert, quâ sperare commodiorem nunquam possumus. arripienda ea est; nihilque parcendum, quominus ea utamur ad quam maximam in ejus caput accersendam perniciem. Hoc igitur respondebimus concordi judicio: Postquam scrutati scilicet libros arcanos sumus, consideratis accuratissimè omnibus, clarè providere nos, immensam quandam cladium ac calamitatum vim irâ mox Deûm in Regem devolvendam, nisi exiguo quod superest tempore piaculis idoneis præverterat imminentem pestem, eluatque, quibus malè perire meruerit sceleris. Horrenda quidem dictu esse quæ ab eo Dij exigant. Sed nunquam nimis magnum vitæ ac salutis videri pretium debere. Hac sola conditione incolumem illum regnare deinceps posse, si propriam uxorem, si filium ex ea natum, si privignum, mulieris ejusdem ex priori viro filium; si cum ijs Principem Regij Senatus & Protonotarium interfecerit. Si præterea sacrificaverit Elephantem album, quo vehi consuevisset, cumque illo duos alios ex toto regiorum numero maximos; simul etiam Equum & Camelum. Horum omnium tam hominum quam pecudum jugulatorum cruorem phialis inclusum dare in manus Regem sibi Brachmanibus debere. Illas se phialas introductoros in adyta sanctissima, ibique ritibus sacris ac carminibus, quæ ad expiationes efficacia ipsi nossent soli, daturos sedulam operam exarmandæ Deûm iræ, confidereque effecturos, ut litasse istis victimis, & minas portentorum à se depulisse experientia Rex prospera sentiret, inoffenso deinceps, uti antea, tenendo privatæ ac publicæ felicitatis cursu. Hæc Brachmanes uti composuerant inter sese, sic postea Regi, tanquam ex tripode oraculum, ediderunt.

II. In quo insidiosissimæ fraudis hanc rationem sequebantur: Principem quem pessimè oderant nudare potentissimo præsidio duorum ipsi fidissimorum capitum studebant: sic eum obnoxium cunctis fortunæ atque invidiæ turbinibus rati fore. Habebat Rex Conjugem matronam facilè omnium quæ tum viverent lectissimam; pudicitiæ, sapientiæ, caritatis in virum quantas maximas optima indoles & educatio præstantissima inferere muliebri animo potest. Cum hâc ad Regni Regisque commoda & utilitates procurandas arctè conspirabat ille, quem memoravi; Senatus Princeps Regij, Primarius consiliariorum Regis, summi vir ingenij, excellentissimæ doctrinæ, fidei verò, industriæ, dexteritatis in rebus administrandis, prudentiæ, innocentiæ, tantarum, ut qui de illo incorruptissimè censebant, parem illi uspiam terrarum in omni genere laudis desperarent posse reperiri. In hæc igitur duo columina prosperitatis Regis, invidentes ipsi nefarij proditores machinam præcipuè istam intendebant: nam quòd alios pariter occidi jussos his miscuerant, artificiû sceleris, & ultionis cumulus erat. Si quidem & adigendo Rege ad cædem regiorum ipsi carissimorû iuvenum, ad immolationem Elephantum aliorumque lumentorum, quibus eum scirebant delectari plurimùm, tenerrimos ejus affectus convulnerare sese atrociter videbant; & famam præterea exosi Principis incendio longè flagrantissimo popularis invidiæ objicere. Tum verò istâ inopinatâ conjunctione tot tam diversorum capitum aversuros se sperabant suspiciones cùm Regis tû cæterorum, ab animadversione præcipuè sui odij in Reginam ac Principem Senatus, quod odium si enotuisceret, magnam conatibus & clandestinis molitionibus eorum secutim infligendam providebant. Cum igitur die septimo elapso, admissi magno ambitu ad Regem, metu & expectatione anxium, vaferrimi seductores autoritate Religiosâ edictum illud suum pronunciassent, perculsus ultrà quam credi posset horrore denunciationis infandæ Rex, Ego ne, exclamavit, optimam uxorem, ego dulcissimum filium occidam! & talia Dij jubent, malè me potius ipsum perduint. quid enim minari sævius possunt? Solatio vel tum mihi fuerit tam caris superstitibus relictis emori, quorum vitam longè libentiùs meâ morte redemerim, quam damno ac clade ipsorum servari sustineam. His auditis scelerati Brachmanes affectatâ gravitate Regem monebant; componeret animum ad parendum Deo: cogitaret nihil cuiquam pretiosiùs salute esse propriâ debere. id cum commune ad omnes naturæ dictatum sit, Regum tamen, quorum capite status Regni publica fortuna continueretur, peculiarem esse rationem, ob quam benè quidvis impendatur eorum incolumitati conficiendæ; nemine nisi sceleratè recusaturo impendentem ipsis pestem ad se aterahere ac vertere. Ita dimissi Brachmanes recesserunt.

III. Rex verò ægritudine animi omnium quas in vitâ sensisset afflictus gravissimâ decubuit; inediâ vigiliâque contabescens, totasque continuè dies pariter ac noctes mente perturbatissimâ retractans, cum terrificas virorum imagines, tum multò tetriora, quæ ijs erant procurandis piacula injuncta. Pererebre-

brescente latè famâ Regis morbi, etsi erat vera ejus causa insuspicabilis humanitus, quoniam nec somniorum, nec congressûs cum Brachmanibus ullum omninò suorum Rex adhibere arbitrum voluerat, non fefellit tamen Palarij solertiam (id erat nomen Principi Seoatus) animo magis quam corpore laborare Regem. Ei primæ certis partæ conjecturis innixus notitiæ, institit deinde inquirere, circumspicere, odorari atque indagare cuncta, suo acerrimæ sagacitatis ingenio, quoad planè in hoc judicio consedit: deesse, ut res apparebant, non posse: quin somnium Rex suum aliquod ad celebres talium conjectores Brachmanas detulisset; & illi occasionę avidè arreptâ ulciscendi gregalium suorum jussas ab illo cædes, unguis in ulcere fuissent, interpretatione visi nocturni ad ipsorum odij, potius quam ad artis aut disciplinæ, si qua est istius generis, rationes accommodandâ. Mox ab hoc statuto clàm Paladem convenit (Pallas Regina vocabatur) & ei: aut valdè fallor, inquit, aut Rex fraude Brachmanum gravissimè periclitatur. prima ei subveniendi ratio est, rescisce ex ipso quid cum istis egerit, Hoc vel tu, vel nemo ex eo poterit exprimere. nisi autem expresseris, actum de Rege scito fore. nam, ut se dant indicia, capitalem ipsi machinam scelestissimi nebulones architectati sunt. age igitur quâ vi, quâ arte vales, ultimum hoc tempus puta esse tuæ in virum caritatis ac fidei probandæ. cave quidquâ ad omnem quam efficacissimam industriâ hujus expiscandi ab eo arcani, tibi reliqui feceris. His Palas auditis sanè solicita Regis cubiculum ingreditur, assidensq; lecto ad languentis caput, sic est virum affata: cumulat mihi dolorem, quem ex morbo tuo maximum capio, molesta ægritudo ex tuo quodam mei contemptu; quod rem, ut apparet, magnam quippe tanto actam ambitu cum Brachmanibus, me præter solitum diligentissimè celasti. quare oro te per Deos omnes, istam quæcumque est ne mihi notitiam invideas. Scis tacere me posse; ac pectus habere arcani capax, nec tamâ ullâ pervium. Ne diutùs meæ fidei, tuo amori facias injuriam. quid quod tuâ causâ, opinor, interest nó esse ignota mihi quæ Brachmanes tecum egere. nam inde languoris hujus tui causam existere magna indicia suadent. Hæc Paladem loquentem interpellans Rex: ne tu quoque quæso, inquit, dolorem meum novo dolore cumules, id quærens ex me quod omnium minimè tibi expedit nosse. Tum illa: esto mihi sit noxiũ, ait, hoc nosse: tamen quia tibi salutare arbitror futurum, non desinam urgere, ut fatearis mihi quodcumque id demum est. Curæ, ut scis, animi, Amicorum participatione minuuntur, neq; hâc quę te tâ periculosè angit ægritudine levari poteris, nisi causam ejus, istud haud dubiè Brachmanum colloquium, alicui communices. cui autem communicabis, si neges uxori? aut quis tibi me amicior? Tum Rex graviter suspirans: quid me, inquit, conjux optima, de tuo exitio deque omnium mihi carissimorum interitu interrogas? Abi, fine me, ut cepi, dolore meo consumi, ac mortem præsumere, ne videam quæ cogitare horret animus. Confide, mi vir, respondit Palas, imagine quam suboscenas mei exitij nõ terreor. nec ego nec liberorũ nostrorũ quisquam (benè omnes novi) pro te mori recusabimus. Agè pande audaciter quæ sese via det salutis tuæ morte nostrâ redimendæ. Hoc modò à re petam pretium mortis libenter tuâ causâ obitæ ne post hæc ulli Brachmanum neces tibi conjunctissimorum suadenti credas: egoque sim ultima quam istorum insidiæ perverterint, Periculosum nimis est inimicis fidere. dubitare autem non debes quin tibi sint infensissimi Brachmanes ex memoriâ non ita veteri Gregalium ipsorum à re meritia affectorum pœnis. Quare causa est justissima, cur si quid à tã perturbans animis consilij, præsertim ancipitis suggeritur, ad prudentũ & uoę; moderationis hominũ (qualiũ tibi, Deũm beneficio nõ deest copia) examen censuramq; referatur.

IV. Hæc Reginæ Paladis verba tandem excusserunt Regis animo pertinaciam obstinatissimam secreti. Exposuit ipsi primùm octo sibi per soporem oblata somnia, tum quid de minis ipsorum & modo eas avertendi Brachmanes respondissent. quibus Palas cognitis: laudabilis, ait, tua fuit religio cupientis doceri quid Dij portenderent, aut à te poscerent visis talibus; sed erraști delectu imprudenti consultorum. Minimè omniũ idonei juvando in hoc tibi Brachmanes fuere, primũ scelerati atque invisi Dijs homines, quos ideò haud sit verisimile divinorum arcanorũ participatione dignari; deinde ferali tui odio instincti, ulciscendique ipsis carissimorum cædem furore immanissimo flagrantes. Quanetò ad id accommodatior Asceta noster est quem miror talia quærenti non primùm omnium menti tuæ occurrisse. Meministi quoties is responsa nobis divinorum adytorum certa, & eventis deinde probata, pertulerit. Exploratum habes etiam quam casti sint ejus mores, quàm inculpata vitæ ratio, quàm pacatus & ferarũ expers perturbationum animus. Hunc censeo vel serò de tuis somnijs cõsulas. Rectè admones Rex, inquit, ita statim faciam. Mox Equũ expediri cõtinuò jussum inscendens, cũ familiarissimis paucis ad cellã venerabilis Ascetæ aliquot ab Vrbe remotam passuum millibus, se confert festinatione summâ. Auditis Senex somnijs, placidè Regi respondit: Est quod tibi gratuler, Domine: nihil triste; quin prospera potius pleraque, nocturna hæc tibi visa portenduut. nam duo quos primum vidisti pisces per montana gradientes, significant vẽturum tibi è quodam Dynastã legatum

tum oblaturum Elephantas duos mirificæ magnitudinis & formæ. duæ verò quæ tibi volantes apparuere Anates, duos Equos generosissimos designant, quos qui fuit dudum in itinere Persæ Proceres à Rege mox suo tibi munus amicum reddent. Qui porrò anguis versus te serpebat, ensis fuit præsagium, brevi tibi donandi, mirabilis, & parem, materiæ præstantia vel artus, terrarum nusquam habentis. Iam quod anguem illum eruore inficiri videbas, designabatur tibi ab eodem Legato, qui ensem istum offeret, oblatum iri præterea talarem tunicam purpuream rarissimæ tinctura; quippe cujus ostrum fulgeat, & visceri per se possit in tenebris. Quinto somnio videbaris tibi ablui aquâ purâ mundarique toto corpore. Signum id erat dono te accepturum magnam copiam speciosarum vestium, quibus lautè ac splendidè ornatus, nitidè possis apparere in publico. Sextum somnium, quo tibi monus nive conspersi culmini superstare videbaris; nihil portendebat aliud nisi te, quod sæpe soles, albo tuo Elephante in pompâ vehendum. Septimum erat visum, flamma circum caput tuum volitans, illudque ambiens: hæc coronam designabat quam tibi Maximus quidam Rex pulcherrimam dono destinavit; & est itinere ad te. Octavum, duntaxat ac somnium portendit aliquid adversi quod enarrare diserùs necesse non habeo. Eventus satis ipse declarabit; & Deus viam expediet quâ innoxiè ad extremum defungi valeas. dicam tantum breviter: per ictum illum supernè tibi devolantis in caput volucris & tuum rostro tundentis verticem, significari offensionem tibi molestam, & inde secuturam aversionem à Te, Carissimæ personæ. ultimũ hoc est quod moneo: non in longum hæc prædici. Omnia evenient intra septem hos dies. die, inquam, ab hodierno vertente octavo, veracem me rebus parratis, quas futuras edixi, planè senties.

V. Rediit ab hoc colloquio Rex multò sedatiori animo domum. Ac eum postridiè primæ ex prænunciatis advenissent Legato: exteræque omnes continuâ intra hebdomadem serie apparuissent cum donis indicatis, admirans fidem oraculi Rex subinde audiebatur exclamare. verè insanus est qui consilia de rebus suis nõ à solis sibi fidissimis quærit & accipit. Die porrò ipso septimo cum ultimum donorum prædictorum ipsi esset oblatum, corona videlicet pretiosissima, dimisso Rex honorificè legato qui detulerat, lætus & gratulans ad circumstantes suos sibi familiarissimos dixit: nihil horũ volo mihi servare, sed in vos mihi benevolentissimos spargere, dulcissimam præsertim conjugem Palada (ea nunc aberat de more Gynæceo clausa) nostrosque liberos teque Palari, mihi carissime. nam vos omnes sic in me affectos novi, ut capita vitasque vestras non sine dubitaturi meâ causâ sub quantumvis discrimen mittere. Ad ae Palarius respondit; Conjugi quidem tuæ ac Liberis, domine, rectè ista divideris, nos verò subditos non decet in rerum talium communionem admisceri. Cui Rex; imò Te, inquit, in primis volo bonorum omnium meorum esse participem, quorum partem maximam curis pro me tuis, & fidelissimæ benevolentiæ, acceptam fero. His dictis ad partitionem munerum aggressus Rex, sibi quidem reservavit Elephantem candidum, quo etiam invectus eodem die per Vrbem regiam se videndum præbuit. Filio suo unum equorum dedit; Privigno alterum. Palario eximiam illum ensem donavit. Pannos Attalicos, vestesque peregrinas ingentis pretij ad Solitarium somniorum interpretem misit. Togam purpuream & coronam Palario commisit in Gynæceum deferendas, quo & ipse mox inopinato ire voluit. Ingressis ambobus in cubiculum Paladis Reginæ, eodem advocari Rex jussit & Pellicẽ, quam deperibat: dissimulante injuriæ tantæ sensum Palade, pro sua cæterâ moderatione ac sapientiâ; quâ fretus Rex minimè cunctabat de hâc sinâ illam intemperantia celare. Adductis ergò in Regis cõspectũ uxore simul & pellice Rex conversus ad Reginam: elige quod mavis, inquit, ex hâc togâ purpureâ & coronâ: quod tu reliqueris hæc tollet. Cunctante in deliberando Palade, Palarius adstans, & compertum habens, multò pretiosiorem coronâ vestem esse, nictu oculi furtivo Reginæ innuit, ut togam eligeret. Observavit illum nutum Rex; & hoc ipsum cum Palarius, tum Palas animadvertentes, pari ambo curâ æstuarunt. Ita illi ad procuranda Regis ac Regni commoda ex multo jam tempore conspirabant, ut diligentissimè caverent, ne ullam inter eos esse consiliorum communionem suspicari quisquam posset. quare in nutu illo tunc deprehensi, tacitè pro se quisque decreverunt, dare sedulam operam; ne posset Rex isto ex signo intelligere, quod ignorare illum maximè volebant. Eam ad rem deinceps Palarius affectavit similem oculi nictum frequentissimè sine causa edere: quo Rex vitium id oculi, non artem existimaret. Ita eoque tam constans fuit, ut quadraginta totis annis, quot deinde permansit apud Regem assiduus, nictari subinde oculo similiter, ut tunc fecerat, non desiterit. Regina verò ne istum nutum vel intellexisse, vel secutam se esse, suspicari Rex posset, de industria contrà quam ille monstrabat fecit: coronam eligens præ palla illa purpurea, licet hanc non ignoraret pretiosiorem esse.

VI. Eodem die cum Rex hilariter pro cætera tam faustæ lucis lætitia cenaret, Palas Regina, ut tanto magis formidatam sibi Regis ex nutu suspicionem discuteret, præterea que ostenderet quanti faceret coronam dono sibi datam, Gynæceo prodiens, cum corona

in

in capite, & extero quàm speciosissimo ornatu, discum aureum oryzâ plenum exquisitissimè conditâ, manu ferens accessit ad mensam discumbentis Regis: eodem tempore, incertùm sponte, an evocata, Pellex de qua diximus, cubiculo item egressa suo, gestans pallam coccineam quam à Rege acceperat, apparuit in aula; & cùm Regis cum adstantium cunctorum ad se oculos convertit. movit enim omnes mira res, fulgor nativus exquisitissimæ illius & nunquam visæ purpuræ. quæ ex ipso limine vastæ aulæ, quo funàliunt lux non nisi remissa pertingebat, proprio splendens lumine, aciem spectantium suavissimè perstrinxit: Rex dudùm forma captus mulieris illius, cum jam illam tam speciosè radiantem mixtis oris ac togæ fulguribus videret, gestijt haud dubiè in indicia naturaliter ex oculis extantia tenerrimi amoris; quæ cor Paladis, triumphum æmulæ cernentis, altè convulnerarunt. exacerbabat plagam dolor conscius sævæ necessitatis, quâ coactam se meminerat errare in electione, tanto adversariæ suæ commodo. Hos animi æstus incendebat morsus acrior arcanæ zelotypiæ, quâ etsi summo semper dissimulatâ studio, minimè ramen dudùm muliebre urebatur pectus. Adjecit cumulum tot furoris causis, & quasi oleum flammæ addidit, vox tunc audita compellantis Paladem Regis, his admodum verbis: semper te prudentissimam mea Palas adverteram: nunc cogor agnoscere minùs hodiè sapuisse te, cum hanc coronam illi togæ præoptasti. En ut spreto à te munere Amica nunc præcellit mea. Hic quasi ultimus arietis impulsus murum in ruinam pronum, consideratissimæ aliàs matronæ constantiam evertit. Passa quiddam humanitùs, cum etiam insultare ultrò sibi Regem opinaretur, quâ manu gestabat lancem recta in ejus capur impegit, ita ut ejus cidaris ac totum paludamentum effuso ac fœdè sparso jure inquinaretur, moxque avertens abijt. Excâduit Rex. Proceres exhorruerunt. Pellex in sinu gavisa, & proximè se admotam spei regni tacitè gratulans, ijs Regem oculis adspexit, qui æmulæ interitum quavis efficatiùs accusatione perorarent. Regis post inrentum & variè solicitum silentium universæ aulæ, sententia intonuit: tollatur è medio quæ tantum ausa est nefas est vivere tam licenter spretæ ream nostræ majestatis. Tum ad Palarium conversus de more adstantem: Abi Palari, Rex ait, fide mihi solita & hoc obsequere cura ut diem crastinũ Palas non videat. His dictis perturbatissimus, abrupto convivio se cubiculo inclusit. Ibi noctem illam planè insomnem & duos trefve insecuros dies miserimè anxios duxit, recipocantibus intemperijs agitatissimæ mentis. sævissimè præsertim cruciabatur recurrente per vices, post evaporatas iræ furias, memoria meritorum ingentium, verissimi amoris, & perspectissimæ fidei Paladis.

VII. Interim Palarius abductam furtim è regia Paladem, quasi ad jussum Regis exequendum, in intimis Gynæcei sui domestici latebris abscondit, multùm obiter incusatam, quòd in istum furorem eripisset. Ad quæ illa: Peccatum, inquit, meum subita statim pœnitentiâ damnavit. Tu fac quod debes: & Regi obsequere non merentem modo me, sed & voletrem his vitæ fluctibus eripies. Cui Palarius, bona verba: inquit. Regem perderem si ei nunc obtemperarem. Sine me uti meis artibus. Alias vidi vicique tempestates. Hanc quoque spero, Dijs huic regno propitijs juvantibus, & ipsam tranquillitate commutandam confide & tace. Iatuisse salus fuerit. resipiscet Rex. serva te meliori rèpori. nec plura effatus, proviso ut illa regiè haberetur, sed sub impenetrabilis clave arcani, eõ suetis suis in Regis Palatio ministerijs se reddidit. Ibi cùm Rex diù admitteret neminem: tandem ad eum pro jure familiaritatis intimę, nec vocatus, Palarius penetrans: quò Domine, ait, hic luctus tam pertinax? cur te ac nos omnes tecũ occidis? sera pœnitentia nec laudem nec usum, ne veniã quidem habet. quin & gravissimè vimperatur à Sapiẽtibus, insaniæ adscribere solitus dolorem de casu irrevocabili, quo & animus dejicitur, & corpus maceratur, & malum immedicabile infortunio longè tetriori cumulatur. qui huic indulget affectui homicida sui ipsius est; æmulus stultitiæ Columbi, qui occisa per imprudentiam compare, mœrore ipse interijt. Fabula non longa sic narratur. Columbus & Columba vitæ inita societate, granis humore turgidis satis magna copia congestis in cavũ familiare, communi consilio decreverant, ex eo cumulo nihil carpere, quoad per æstatem supperetet pabulum in agris. Annonã quippe illam in hyemem providerant. Interim ardor Cœli Solstitialis latè omnia excoquens, in horreum quoque istud columbinum penetravit. Hujus vi granis, humido in vapores exhalante, detumescentibus, singulisque jam in molem dimidio minorem extenuatis, contigit acervum quoque ipsum pari proportione decrescere. Hoc, rediens die quadam circa æquinoctialem cardinem, Columbus in nidum, ubi animadvertisset, temerè ex vana suspitione judicans Columbam tum ovis incubantem, contra communiter decreta, vescẽdo ex horreo hyemalem intempestivâ vocacitate minuisse commeatum; eam rostro & unguibus iratus appetijt, miseramque tamdiù repetitis ictibus contudit, quoad mortua concideret. Supervenerunt haud ita multò post imbres autumnales, & humefactus aer grana, insinuato, ut solet, madore distendens, massam congesti tritici ad magnitudinem ei quam verno tepore præruleràt, parem intulit. Observavit id Columbus, primùm admirans: deinde cum attentiùs reputasset, intelle-

tellexit innocentem à se conjugem falso crimine oppressam. unde illum tantus invasit dolor ut brevi expiraverit. Subjungam & alium huic apologum. Simius pugillum lenticularum è sacco Viatoris sub suâ recubantis arbore furatus, dum è rapina sua vescitur, lentis ipsi granellum fortè unum excidit. Hoc ille ut reciperet manum extendens, lenticulas quas ea cõtinebat omnes effudit ac perdidit: nec illam unam ipsam quam avarè captabat assecutus. de te narratam hanc Domine fabulam puta. mulierem unam perdidisti: quid inconsolabiliter mœres? cur re luctu cõsumis? en habes pro unâ innumeras. quâ revocare nequis desideras, quas vides affluere fastidis. an cõstare ratione tibi videtur ista tristitia?

VIII. Hîc Rex quem spes hactenus quædam lactaverat dilati à Palario supplicij Paladis, ubi contraria indicantem ipsum verbis modò audivit animadvertit, quò certius aliquod eliceret indicium facti de quo æstuabat: uno, inquit, excidente mihi per iram flagrãtem verbo ingens est piaculum admissum. Ad quod Palarius reposuit: unum prudentis verbum immutabiliter fixum est. Tunc Rex clarè jam pœnitentiam profitens: doleo mihi, Palari, ait, orbato esse fidelissimâ conjuge, & Palarius: duos, inquit, quosdam dolere oportet: illum qui benè nunquam fecit: & eum qui de suâ ultimâ die cogitat. Tum Rex: si videre iterùm Paladem possem, nihil curarem nihil dolerem amplius. Ad hoc Palarius: duos homines curâ & dolore vacare fas est: eum qui benè multis fecisse sibi conscius est: & illum qui nunquam peccavit. Rex: urit me desiderium Paladis, quam, heu me! nunquam amplius videbo. Palarius: duo sunt qui non vident, cæcus & stultus. ut enim Cœli lumen cæcus non percipit, nec quæ ante aut circa se sunt cernit: sic stultus non discernit bonũ à malo, sequendũ à vitando. Rex: nunquã me satietas Paladis cepit Palaris duo sunt qui nunquã satiãntur, Avarus, & Luxuriosus. Rex: revocat mihi tui conspectus memoriam Paladis. quare procul te à me abjungere suadet animus. Palarius: quatuor hominum genera procul à te abjungi decet. Impios, Insipientes, non confitentes judicium & retributionem, non dominantes affectibus & cupiditatibus proprijs. Rex: væ mihi! domus mea privata est Palade. Palarius: quatuor res sunt necessarijs privatæ; Fluvius aqua carens; Terra non habens Regem; Mulier destituta viri consortio; Homo non discernens bonum à malo. Rex. injustè, o Palari; perempta Pallas est: & tu qui peremisti multis cruciatibus dignus es. Palarius: Tres sunt digni cruciatibus: Innocentis accusator; non vocatus convivio irruens; & raptor alienorum. Rex: debueras non repræsentare tam festinè supplicium Paladis, sed in tali causâ longanimitatem adhibere. Palarius, Tres adhibere longanimitatem debent: qui maximum negotium adoritur; qui in montem arduum ascendit; qui pisces comedit. Rex: multũ me contemnis, Palari, serios questus mens istiusmodi nugis excipiens. Palarius: qui cõtemnunt Regem hi sunt: qui coram eo garrit sine judicio; qui ab eo de quibusdam interrogatus, de alijs respondet. qui apud eumdem de ijs differit quæ non intelligit; & libertus locupletatus patronum vexans calumnijs, atque in jus trahens. Rex: deliras, Palari, talia garriens. Palarius: delirat qui docet stultum; qui contradicit Sapienti; qui credit Meretrici, qui arcanum suum infido communicat. Rex: non rectè feci occidens Paladem. Palarius non rectè agit, qui mentitur; qui nõ vivit ut loquitur, qui ætate præfervidus ira obsequitur: qui finit se implicari amoribus pellicis; qui suâ intemperantiâ volens vincitur; denique Rex qui momenti maximi rem aggrediens consilia Sapientum non exquirit. Rex: non vereris Regem, tam liberè obloquens homuncio? Quatuor sunt qui non verentur Regem: Gallinaceus Gallus dum in suo resupinatus sterquilinio pedibus intẽtis occurrit velut ruituro cœlo; Grus insistens uni pedum, quasi metuat ne si altero pariter innitatur deprimat terrã nimio põdere; Vermis pulverè parcè vorãs, quod metuat ne finus eum cibus deficiat; & Vespertilio noctu tantum volans, ne si per diem appareret, sua pulchritudine Venatorum ad sui rapinã cupiditates accenderet. Rex: heu! nunquam uspiam videbo mulierem Paladi similem. Palarius: quatuor sunt inemendabilis, mulier palam assueta prostituere se plurimis; Loquax solitus mentiri; Imprudens opinione sui tumidus; & Calumniator insidiosis machinationibus semper intentus.

IX. Hoc ultimo parum in speciem cohærente responso Palarius Regi desperanti videre unquam amplius Paladem, per ambages innuebat, hand ita esse; neque enim ad tersi inemendabilium classem errorem, eâ nece addicendâ admissum pertinere. deinceps porrò Rex id non visus intelligere, clariùs expressit doloris & desiderij magnitudinem sui, hunc in modum loquens: æternùm exulabit è corde meo gaudium; æternum in eo dolor domicilium habebit, o Palari, propter Paladem. Ad hæc Palarius reposuit. Iustissima dolendi causa est amissio mulieris bis præditæ dotibus: Pudicitiâ, Prudentiâ, Patrimoniâ verborum, nobilitate, formâ, summissione erga virum suum, & summâ in eumdem caritate. Hîc Rex Palarium intuens: immensum, ait, cordi meo insevisti luctum, immensum item tui odium, Palari, meâ dulcissimâ occidendâ Palade. Ad id contra Palarius: Verum & irrevocabile odium inter hos mutuò viget: Lupum & Oves; Felem & Murem; Accipitrem & Perdicem, Corvum & Noctuâ,

Can-

Canetum, & anguem: quibus accenſendi sũt qui magnâ, & veteri amicitiâ diremptâ, ceperint tandem odiſſe invicem. Tum Rex: oculi mei, Palari, requirentes ſemper miſeram Paladem, nunquam deinceps ſomnum videbunt. Octo ſunt (repoſuit Palarius) quibus euta ſomoum eripit: Multa poſſidens nec habeos fidelem ſervum; Machinans neecm Amico, aut Adverſario; Deperiens mulierem; conſcius ſe falſum crimen impegiſſe ulciſci valenti; Pauper à quo exigitur, quod non habet; Æger morbo decumbeoa gravi ſine ope Medici; Maritus adulterę; Dives parens inopiam metuena; quibus addendus eſt; rem deſiderans quam conſequi non poteſt. His Rex eludi ſe indignans, iratus dixit: nunquam amplius tecum colloquar, Palari. At Palarius: Indigni qui ad colloquium admittantur hi ſunt: qui fratrem odit ex falsâ causâ; Homo arrogans; qui divitias animâ propriâ plus æſtimat; Qui contradicit ſervus Domino, diſcipulus magiſtro. Sub hæc Rex, ut erat ſuſpenſo animo parùm attentus ad audita, inopinatè exclamavit. nemo eſt in omnibus peccati expers: & homo perfectus omni ex parte nuſquam reperietur. Sic relicto Palarius Rege pleno luctus, in miſerrimâ deſperatione videndæ unquam dilectiſſimæ conjugis, paulò poſt adſuit evocatam è latebris, & cum cætero regio cultu, tum coronâ illa pulcherrimâ ornatam adducęs Paladem. Eam quo gaudio Rex viderit, quibus amoris ſignis exceperit, ſubjiciet ſibi quiſque, nti & quibus laudibus Palarij prudẽtiam extulerit; quantum ad priorem in ipſum addidetit benevolentiam; quam quidem pretioſiſſimis ſtatim donis voluit teſtatã. Brachmanas porrò inſidiatores perfidos, & conſilij ſanguinarij ſceleratiſſimos autores, congregatos univerſos coram ſe juſſit interfici. Hoc exemplo patet: Regi ad ſuam tuendam pacatam, atque incolumem domum, & Rempublicam, inſtrumenta efficacitatis præcipuæ hæc eſſe. Prudentiam, Patientiam, Sapientes Conſiliarios, & Mulierem cordatam.

DISSERTATIO

Parabolica VIII.

ALiâ die poſcenti Abeſſalomo Regi audire de Amicitijs temporis cauſa in cõmuni periculo contractis, diſſerit in hunc modum Gymnoſophiſta.

I. Non omnes Amicitiæ ævum ſerunt. nec verò nefas alia unquam inire quàm æterna fœdera. Eſt cum etiam probi, ac ſapientes non recuſant conciliationem cum inimico, vicem tantum, ac conditionem induciarum habituram. Res hoc exemplo declarabitur. Felis in trunco vetuſtæ arboris domicilium habebat. nec longè hinc cavo exiguo habitabat Mus. nocte quadam ambivit arborẽ retibus venator; & ignara inſidiarũ ante lucẽ ſolis exiens, implicata laqueis eſt. Vidit eam ita vinctam erumpens cavo ſuo muſculus, & gaviſus eſt: ſed brevem ei lætitiam ingrens duplici ex periculo metus anceps fecit. Suſpiciens enim inſiſtere arbori, & facere in ſe impetũ Noctuã parantẽ, eũ refugere ioham cavernam vellet, ſubeuntem eò nympham animadvertit. Hic enimverò conſternatus diſcrimine, & anxiè deliberabundus hærebat; quid agam? aut quò me vertam? ſecum aiẽs: ſi cavum meũ ingrediar devorabit me Nympha. ſi aut hic perſiſtam, aut dextrâ ſiniſtrâve fugere aggrediar involabit in me Noctua. Si Feli me admoveam præda illi fiam. Non deſpondendus tamen eſt animus. ingenium in angustijs cernitur, cogitabo aliquam ſalutis viam. Ea circumſpectis cunctis non aliunde quàm è Fele oſtenditur. Experiar eum alloquio. Sic accedens quantum turò potuit ad intricatam reti felim, ſatin, inquit, ſalvæ res ſunt tuæ? & Felis: gaudes ſcilicet, ait, me deprehenſâ, ac miſerè inſultas. Tum Mus: gauderem, ut dicis, ſi ſecurus eſſem: nunc propria mihi pericula calamitatis alienæ fructum excutiunt. Vides Nympham pervaſiſſe meum cavum; ſimulque imminentem in mei rapinam ſuperne Noctuã. Nũc age, quod commuuiter expedit, conciliemur invicem, pacemque faciamus, his legibus; ut ego, quibus vinciris, rumpam laqueos, tu nympham occidas prædatricem meam.

II. Probavit impẽsè Muris propoſitionem Felis, & magnæ mercedis propoſitiones adjecie, ſi ejus beneficio ſe ſolvi contingeret. Ergo fœdus inierunt: & Mus citra moram cepit fila retis arrodendo frangere. Vnum ex bis tamen reliquit quo adhuc Felis teneretur. Non enim planè fidebat reconciliatæ gratiæ, niſi pignore ſibi certiori caveretur. Increpabat ſic conctãtem Felis: quid dubitas, ajens; tàm cirò redis ad genium. ita brevis eſt fides amicitiæ juratæ? ſyoceræ (Mus ait) equidem mihi conſcius voluntatis ſum in fœdere inter nos inito ſervando: ſed quo tu futura ſis animo ubi me in poteſtate habueris vereor. nam naturalis inclinatio non mutatur; aut ſi qua civis affertur, non perſtat; propterea, cum nihil urgeat, turiùs cenſeo relinquere te adhuc uno conſtrictam vinculo; hoc quoque rupturus cum maturum erit. Sic aliquãdiù perſtitit muſſans. Quoad Sole jam exorto, & Venatoris adventantis ſtrepitu cepto audiri, reſiduum tempeſtivè confregit filum; proculque ſtatim fugit. Feli ſolutæ, vel ſi deeſſet fides, Venatoris tamen inſtantis metus; inſequendi muris conſilium excuteret. Ergo Nymphâ obiter exterritâ, & ea antro muris ejectâ ſaltu cõſcendit arborẽ. Mœſtus Venator fractũ rete recõciuaturus abſtulit.

III. Pau-

III. Pauci ex hoc dies fluxerant, cum prodeuntem, pastûs causâ quærendi è suâ cavernâ Murem procul Felis intuens; quo a me (clamat) sempee vitabundus digrederis, oblitus amicitiæ jnratæ? age, aude, accede ad me, amplecti te, ac remunerare pro meritis cupio libertatis & salutis vindicem meæ. cui Mus parumper subsistens, inrervallo tamen satis magno medio: nostra, inquit, amicitia complexus non requirit: nec libenter osculari labra contigua dentibus mandere mei similes solitis. Amemus è longinquo censeo. nec aliter fecit unquam mus providus; haud minus quàm ante sedulò vitans; ne se Feli committeret, aut experiundæ suo damno perfidiæ occasionem daret, hosti reconciliato secum quæstuosâ ratione. Fabula docet; fluxas esse, ac fidei subleste amicitias quas utilitas, & necessitas conglutinant; genio, & naturâ reluctante.

DISSERTATIO

Parabolica IX.

ALiquando vacuo curis majoribus Absessalomo Regi superveniens, & ipse negotio solutus familiaris Gymnosophista, interrogatusq; ut cavere quemque oporteat ab eo, qui magnâ læsus injuriâ reconciliationem offert, respondit in hunc fermè modum.

I. Rex quidam Psitacum habuit non minùs specie, ac plumarum versicolori varietate formosum, quàm voce disertum. &, quod est potissimum, sensu ac rerum usu prudentem in paucis. Hunc pullum adhuc tenerum alentem versari assiduè Rex videbat, cum Principe suo filio paulùm supergresso infantiâ, oblectandi ejus gratiâ. Coalutq; familiaritas, etiam convictu quodam exercita, usque ad necessitudinem humanæ propè caritatis. nam ut puer supra modum delectari videbatur Psitacis duobus, sic illorum utrique carissimus erat; adeò ut nunquam senior è felicibus sylvis ad quas quotidie volabat, mitia poma pullo suo portaret; quin eorum partem vel optimam Pusioni regio seponeret. Per annos hæc aliquot durarunt. Iamque Pullus Psitaci plenum ævum attigerat; & Regis filius adoleverat in pubertatem, cum die quadam accidit: Passerem delicias adolescentis regij, rixâ cum Iuniore Psitaco contractâ, malè ab illo mulctari: atque ab ulciscente dilecti passeris plagas Iuvene, harum autorem interfici. Supervenit facto, & cædi prolis suæ Senior Psitacus, proculque, dum peregrè revolat, intuens jugulari à Regio Alumno narum suum, eum sensit animo dolorem quem excitare spectaculo tali affectus patrius potest maximum. Ac secum intimè ringens, frendensque. O mores, inquit, intolerabiles Regum, jus, fas, officium, fidem, necessitudinem amicitiæ infra suam fortunam, dignitatemq; ducentium! O infelicissimam his mitistrantium sortem, quorum illi sudores, & ærumnosissima obsequia neglectu fere contemptuq; non rarò etiam exitio remunerantur! deberi sibi ab omnibus rati omnia, debere se quidquam cuiquam nec cogitare dignantur, nec dici sustinene. Libidine cuncta metiuntur, ex usu ac fructu propriis cuncta æstimant. Se unos intuentur, sibi unis placent: sui unicè suarumq; deliciarum rationem haberi æquum censent. expectes ab istis gratiam merito, misericordiam infortunio, qui nec veniam errato, nec supplicio moram indulgere unquam norunt. multorum annorum servitus, & laboriosissima ministeria uno ipsis momento levis offensiuncula obliterantur.

II. Hæc obiter conquerens admovebat se loco propiùs; at ubi jam è vicino distinctiùs hausit oculis diram speciem cruentati abjectique, ac crudeliter ab iraro ultore calcati cariissimi capitis, in eas furias exarsit, ut in regium involans puerum rostro ei atque unguibus effoderit oculos, habe, inquiens, quod te dignum est, dure, immisericors, ingratissime: tanti temporis contubernium, tam familiaris hospitij necessitudinem, tam teneræ amicitiæ jura dulcissima non impunè infandâ immanirate pollueris. Sub hæc audacis conscius facti in summâ regij viridarij arbore cõsedit, fruens inde spectaculo tumultuantis aulæ ad casum acerbissimum pueri Principis. Accurrit inter ejulatus nutriciorum, & cutfationes satagentium frustra Satellitum examinarus Rex: & filium amplexus, ablutaque nequidquam patrijs lachrymis excæcati pueri proprio fœdatâ cruore facie; Fenestræ se admovens, ex eâ conspicuum autorem cladis simulatâ ignoscendi promissione ad se ut revolaret instituit hortari. Cui Psitacus, fugere certus inde quàm longissimè, ubi ex tuto afflictis hostibus insultans, expleret animum sævâ satietate vindictæ: agnosce Rex, ait, justam vim Nemesis ultricis, cujus exemplum in familiari tibi capite habes domesticum. nullum illa nefas impunitum sinit. Veretur neminem; nullius opes reformidat; ne vestrâ quidem superborum Regum superciliosâ majestate deterreretur; ne supplicia sceleribus adæquet natis etiam in purpura. Seriùs ocyùs suas cuique vices reddit. nec pessima conditio eorũ est, quos celeritee ulciscitur, è quibus est tuus Filius in flagrante perfidiâ oppressus. dilatione pœnas anget, ac fœnore tormentorum toleratæ diu culpæ sortè exaggerat. adeout quos inexpiatos vita dimiserit, sempiternis immiserabiliter cruciatibus addicat. Erat unguis in ulcere ardentis dolore Regis intempestiva Psitaci Philosophia. qua ille, ut irrisione sua, quamquam

indignabatur vehementiùs, pressit tamen indicia ignescentis æstuosissimè furoris, & se componens in moderationem, qua posset hostem fallere, placato, quantum potuit, vultu respondit: Minimè ambigua tu quidem, & me quoque fatente vera loqueris. quo ipso desiderium auges tui reditùs, ne tam sapienti monitore caream. quare, oro te, ne nos deseras, emendare, quoad licuerit, præterita paratos. nec timendum puta, ne qui offensam tui tanta pœnâ luimus, quidquam in re deinceps committere audeamus, quo istius, quam verè prædicas, Nemesis graviorem in nos concitemus iracundiam. Ad ea Pfitacus non faciam, inquit, monent enim prudentes: semper ei qui damnum intulit ab Adversario incommodi accepti memore cavendum. eoque magis vitandum ejus accessum, quò ille invitaverit instantiùs. Audivi, & illud ab idoneis autoribus: Genitores sapienti Amicorum loco habendos; Fratres pro comitibus itineris; Vxorem pro contubernali; Filios pro tabellarijs memoriam Patris ad Posteros perlaturis; Filias ut adversarias in lite considerandas; Cognatos, ut fœneratores acriter repetentes debita; se ipsum, ut solitarium omni affectuũ necessitudine solutum. His ego præscriptis obsequens, recedere in solitudinem statui.

III. Adversus ea Rex: si à te profectum esset rixæ, ac noxæ initium, jure nobis fidere metueres. nunc cum hujus, quod incidit incommodi origo, & culpa (quod dolens pœnitensque fateor) nostra sit: quid obstat quominus credas invitantibus nobis? Ad ea Pfitacus: memoria damnorum acceptorum alta cordibus infigit vulnera, nec linguæ semper veros mentium exprimunt sensus: quocirca verba tua fidem apud me non habent. reposuit his Rex: malè de me opinaris, Pfitace, qui scias sapientem virum, omnem adhibere operam, ut acceptæ injuriæ memoriam ex animo stirpitùs evellat suo. Contra hæc Pfitacus; Est omninò, est ita ut dicis, Rex, velimque tua causa credere, te prout sapientis jubet officium, conari, damni quod passus es oblitterare imaginem ex mente. cæterùm an quod conaris sis perfecturus, dubito: & non sine causa vereor, ut possis: quare sine me in isto ambiguo mihi consulere. Multi nimis facili alienæ moderationis fiduciâ perierunt: dum ex sua conscientia æstimant alios, passi, quod Elephantibus indomitis frequenter accidit, quos cicures, sapere cum ipsis paria crediti, in insidias pertrahentes, servituti hominum mancipant. Contra hæc Rex: Vir, ait, ingenuus, & liberalis indolis non mutat in pejus mores, nec amicitiæ jus violat: nec fidem fallit datam. abjectarum hæc vitia naturarum sunt. Respondit Pfitacus. Memoria damni accepti acres in quorumvis animis motus ciet; longè acerrimos in Regum mentibus. Hi enim in gravissimis malorum numerare solẽt, vivere inultum: gloriæ cujus sunt avidissimi partem vel maximam in vindicta reponentes. ignoscesigitur si rutum mihi non putem ad vivas quasdam in corde tuo prunas iræ, admovere materiam, imprudenti usurpatione priùs ceptæ familiaritatis recum meæ: quando nec preces irritæ, nec fera obtestationes meæ, incendium à me, quo consumerer arcerent. Optima, si nescis, ad curandam injuriæ memoriam medicina est, absentia injuriæ Autoris. Eam tibi admovere à te recedendo cupio: nam coire, & cicatricem obducere istiusmodi vulnera in ejus, qui fecit conspectu nequeunt. Atque ut ut de re sit, meâ mihi causâ quid agere debeam non est obscurũ. nam vel si tu tam moderatus, quam vis persuadere, futurus sis, tamen ego tecum solicitus viverem; quippe & animum ignorans tuũ: & quantumvis esset is, qualem optarem, jure, ne mutaretur, metuens. define igitur invitare me ad convictum tecum, necessariò mihi suspiciosè anxium, & per hoc molestissimum futurum. nihil autem omnium tibi juxta, mihiq; consulere possum utilius, quàm fugere, longissimeq; à vobis abscedere. Ergo salve mihi æternum, & vale.

IV. Sustine adhuc paululum: Rex inquie, & cogita nullam imputari posse à me Tibi calamitatis meæ partem, aut eo nomine culpari. Scio enim fatali cuncta necessitate cõtingere. inevitabiliter ad quidvis horum, quæ fieri videmus, qui agunt rapiuntur efficaciâ decretorum æternorum. nexui robustissimo adamantinæ carenæ quis tractus mortalis obluctetur? nullum igitur, aut tuum, aut mei Filij crimen est. Ministri fuistis ambo non voluntarij Fatorum, quod multò ante sanxerant exequentium. Parcarum nempe in Tabulario ære incisæ dudum æterno tuæ prolis mors, execratio meæ stabant. ignoscamus nobis mutuò alienum crimen. Veni nec time. Amici ut priùs erimus. Adversus hæc Pfitacus: Horribilem, inquit disseris, nec mihi credibilem Philosophiam. Ego Magistris haud paulò melioribus assentior: fato superius arbitrium nostrum esse: vitæque sortem in suâ cujusque manu positam, ut felicitas, ac miseria, rectè, aut secus voluntariâ motione consulrorum reputari fructus debeant. Quod si vel hoc admiserim, quod disputas: nam fateor in eâ multos sententiâ hærere: tamen veritus ne in ista quoque fatorum serie fixum sit: te mihi perjurum fore: non committam, ut in meam perniciem cooperari fatis, præbendo tibi mei perdendi opportunitatem coner. velis potiùs & remis me in quàm diveesissima propiam: Interpretansque in favorem meum providentiam æternam, fatali ejus lege cautum arbitrabor, ut ego in locis à tuâ ditione remotissimis securam incolumis vitam degam. quamquam equidem, (non enim recedam à doctrinâ veriori) nihil à fatis

aut ſpero aut timeo. quod me deterret à me tibi committendo, odium mei eſt quod flagrare in corde tuo maximum ſuſpicor; vel potius intelligo ex certâ causâ tali odij, memoriâ, quæ in te viget damni à me illati. nec remiſſior fortaſſis in meo pectore fomes averſionis à te vivit, dum recordor interfecti domi tuæ mei pulli à tuo filio, ex meâ conſcientiâ de te judico: planeque cenſeo: nec tibi expedire nec mihi nos deinceps unâ degere.

V. Reſpondit ad ea Rex: quod de te fateris, opinaris de me, probroſum utrique eſt. Bonorum enim ac Sapientum eſt in poteſtate habere cupiditates; nec obſequi affectibus cum ad aliquid impellunt rationi non conſentaneum. & ego igitur & tu, quantumvis recurrente memoriâ cladium mutuò amate poterimus. Anceps (te poſuit Piſtacus) iſta experientia fuerit. Magna enim vis eſt perturbationum, irritante objecti præſentiâ ſolitarium exardeſcere, rationiſque frænum in æſtu furoris excutientium. quod ſi quis vi annitens ſummâ moderari tali tempore iræ aut odio potuerit, moleſtiam tamen ingentem ſentiet: nec pace aut tranquillitate animi, quę vitæ felicitatẽ conficit, in conflictu tam vehementi affectuũ cũ judicio, fruetur. nã qui vulneratus in pede, currit tamẽ, ſũmo dolore cruciatur: Et qui lippus palpebras apertas objicit vento, & ſi minimè velit, & cõtra ſatagat, oppletis pulvere oculis planè cæcutiet. Sic ſenſum gerens intus vivum gravis incommodi accepti, quantumvis imperare animo conetur, dum autorem ſui luctũs coram videt, oleum in flammam mittit; majuſque excitat incendium, quam cui par extinguendo ſit. quare talibus una conditio piè ac feliciter vivendi teſtat, amovere à conſpectu monumenta cladium ſuarum, & ſalutem in ſolitudine quærere. Ad hanc amplectendam toto deinceps feror impetu ſtudij, ſuffragantibus in hoc conſilium monitis Philoſophorum, quos audiſſe memini docentes: quinque rebus perveniri ad famam illuſtrem: Innocentia, doctrinâ, fugâ ſuſpicionum adverſarum, ſuavitate morum, ad nihil tamen inhonoratum deſcendente; denique perpetratione magnorũ operum. Quarum laudum cum facultates ſolitudo ſubminiſtret, obſtacula removeat; nihil eâ videri optabilius Sapiẽti debet, ægrè id nomen aut parare aut tueri valituro, niſi à ſe ipſo ſibi cavens, & perdendæ animæ occaſiones vitans, à Cognatis, Filijs, divitijs, ipſãque procul à Patriâ ſeſe removerit. Patriã ſiquidem, Filios, Cognationem, opes commutare cum æquivalentibus poterit. Animæ jacturam quod reſarciat nunquam inveniet. Adjungam & aliud Sapientum effatum peſſimam eſſe pecuniam, quæ nõ erogatur: Peſſimam uxorem cui ſuus vir exoſus eſt. Peſſimum filium parentibus contumacem: Peſſimum Regem qui ſimulat innocentiam: Peſſimum amicum perfidioſum: Peſſimam Civitatem ſeditionum apparatibus tumentem, cujus Cives anxiè vivere, & in horas extrema formidare neceſſe ſit, Sic & ego apud te maoens ſemper eſſem anxius. Et his dictis evolavit: Relicto cunctis exemplo ſalubri, & prudentiſſimo conſilio, nunquam ijs fidendi quos læſeris.

DISSERTATIO
Parabolica X.

SVb hæc loqui ceſſanti Gymnoſophiſtæ, Rex Abeſſalom: audivi, ait, & probo quę de nunquam reſumendâ graviter offenſi familiaritate docuiſti: cupiem autem diſcere abs te, an non oporteat interdum dari operam, maximè à Regibus, ut reconcilientur ipſis, & in priorem gratiæ reponantur locum, ijs, quos errore quodam abalienaverint. Super eo argumento Gymnoſophiſta diſſerere hunc in modum eſt exorſus.

I. Fuit in quadam ſylva teferta belluis inter alias Thos quidam, vitæ propoſito valdè diverſus ab ijs quibuſcum vitæ ac naturæ communione jungebatur. Mitis enim erat & temperans, præter morem & Thoum cæterorum, & cum his aliqua ex parte convenientium Vulpium. quorum omnium graſſationes & helluationes quotidianas innoxij ſanguinis deteſtans intuebatur, conſuque non obnoxius cupiditatibus gulæ, ut ultrò abſtineret omninò carnibus, & naturali veſcendi neceſſitate herbis, ac pomis defungeretur. Hoc vivendi genus in medio tam diſſimilium exemplorum, omnium in hunc oculos, & multorum invidiam cõverit. Irati pariter Thoes, Vulpes, Lupi cæterique plurimi, nunc ſingil. latim conventum, nunc manu facta circumdatum, acerbè increpabant: denunciantes, haud pati ſeſe poſſe ipſum unum velle videri ſapete plus quam cuncti ſaperent alij: minantes etiam ſe illum, ſi pergeret, congreſſu prohibitum ipſorum, pro transfuga tritûs patrij, ac degeneri proditore proſcripturos. omitteret igitur peregrinos mores; & vale dicto intempeſtivæ philoſophiæ, eorum inſtituta ſequeretur, ex quibus natus eſſet, cum quibus viveret. Ad ea Thos placidè reſpondebat: moleſtum ipſis eſſe non debere conſpectum ſui qui neminem verbo, aut facto læderet. Porrò iſtam quam minarentur amandationem ſui procul, adeò non ab ipſo formidari, ut præoccupaturus ultrò fuerit, & ſponte exulatum abiturus, ſi putaſſet non alia ſe conditione poſſe in ijs locis vivere, niſi facta cæterorum imitando. Se verò cum planè decreviſſet abſtinere à latrocinijs & cædibus, nihil intereſſe credidiſſe peregrè an ìo patria innocentiam coleret. nec enim ſcelera contagione aut vitio locorum, ſed nequitia cordium inoleſcere. Quamquam (addebat) potiori jam mei

parte à vobis abesse, animo scilicet & affectibus à vestro usu & instituto longissimè disjunctus. Si corpus hoc etiam exterminare vultis, non multùm repugnabo; fortassis etiam gaudebo. Talia eum loquentem vel inviti verebantur. famaque de eo latè increbrescebat ejusmodi, ut admirantibus etiã qui oderant, toto eo tractu multã esset in veneratione nomen ejus.

II. Pervenit igitur ad Leonem ejus sylvæ Regem, clara, multorum prædicatione, notitia tam Sapientis Thois. quare illi ad se vocato dixit: vastum, ut vides, & eum subditorum, tum negotiorum generibus varium regnum hoc meum est. unde ad ejus gubernationem egeo fidelis ac prudentis operã Ministri. dudùm est cum talem quæro; & reperisse in te hodiè mihi videor. Cogitavi ergo te præficere summa eum potestate administrationi Reipublicæ; eoque me præter utilitatem, officium impellit, quo Reges tenentur virtutum honorandarum. Opprobrium est Principis, cum quis ipsi subjectus laudibus excellens jacet in tenebris ac sordibus. dotes istæ tuæ præclaræ plurimis proponi ad exemplum, debent; adeoque, ut sint vulgò conspicuæ, collocandæ in arce quadam ac fastigio excelsæ dignitatis. Ad ea Thos respondit: Reges convenit volentibus Ministris uti; adigere quippe invitos, ac repugnantes trahere ad functiones capessendas à quibus abborrêt, noxium negotijs ipsis est; quæ sic ab aliò attentis negligenter transmittuntur. Meum porrò ingenium immane quantum abborret à tumultu vitæ aulicæ. Cũ ergò tibi, Rex, nõ desint, imò abundent, qui non solum libenter suscepturi sint, sed qui vehementer optent, & palàm ambiant speciosa ista munia, tales adhibeas censeo, meque, quod cepi, nec hactenus pœnitet, mihi privatim sinas vivere. Minimè (ait Leo voce contentiori, eaque autoritate, ut sibi nolle obsisti satis declararet) quin statim amove moras omnes, & jussis meis te promptum expedi. planè quippe decretum mihi est autorare te in officium Primarij Ministri, & dignitate à me secundâ regui administrationi præficere.

III. Nondum Thos persinasus, contra excepit in hunc modũ: In isto, Domine, quod mihi destinas ministerio qui tutus durare possit, is, meo judicio, alterum horum sit oportet, percallidus, aut insigniter stultus. Prior enim abundante in fraudes astutiâ, quâ dissimulando, quâ largiendo, quâ dolis variis fucum faciendo, hoc consequetur, ut invidorũ semper infensorum Felicibus, minus appetatur insidijs. Alter præ imbecillitate mentis irrideri se non sentiens, & ludibria venerationem interpretans, sui contemptu invidiam lucrifaciet, exarmabitque iras miseratione fatuitatis. Ego qui neutrum horum esse velim aut haberi; citra certam perniciem ex hoc ostentari loco nequeo, unde cunctorum undique virtutis Inimicorum telis arcubusque contignus, nec protectus, apparerem. nam sperare posse aliquem in primo sub Rege potestatis gradu, stare immunem odij popularis, insanum profectò sit. siquidem talem utique, quotquot etiam infensi sunt Regi (quæ maxima semper turba est) hoc ipso aversabuntur, quod exoso sibi Principi earum & fidum videant. Qui autem Regi student, æmulationis instinctu amoliri omni ope conabuntur eum à quo sibi dolent præripi gratiæ locũ quem apud imperantem ipsi ambiunt. Ad ea Rex. nihil metuas à meis subditis. nam tam amplâ ego te potestatis meæ communicatione circummuniam, ut non magis contra te moliri quidquam, quam contra me ipsum, vel audeant, vel possint. Repositit his Thos: Si me amas, ut certè facis, Domine, & eo nomine debere me tibi plurimum fateor; quoniam, inquam, meâ causâ vis, oro obsecroque, ut habeas persuasissimum; nullum à te majus mihi posse beneficium contingere, quàm si me relinquas in hâc trãquillitate vitæ innocentis ac privatæ, contentum pro victu omni aquâ & herbâ. nam quantum possum intelligere, qui vobis regibus inservinnt, plus unico momento curarũ illarũ, & quotidianorũ ipsis discriminũ angoris miseriæq; patiuntur, quàm sibi privatim vacãs toto experiatur, vel longissimæ vitæ spatio. quarè nimis carò emitur illa elatitas, ut non incomparabiliter videri expetibilior debeat, Pax & securitas obscuri atq; inglorij otij.

IV. Ad ea Leo penè iratus recusationi tam pertinaci: Plus satis verborum, inquit, est: nihil audio ultra. meum erit providere ut rutò apud me sis. Tu fac quod jubeo: teq; ad ministeriũ accinge quod injũgo. Cui Thos; Faciam Domine, quando sic imperas. sed ne me amando perdas, & verum in me reperiatur illud adagij vulgaris: Amicitia intempestiva pat odio est, te obtestor per quidquid est tibi venerabile aut carum, dignare jam hinc mihi polliceri: si quando contingat me accusari apud Te: non creditorum te delatoribus statim; ar interpositurum tempus idoneum discussioni & examini. nec mihi nisi convicto pœnam decreturum. Hoc præterea rogo, ut istâ ntaris ratione in delectu Ministrorum. Attende priùs quemadmodum illi in re privatâ se gesserint. Ab eo enim qui suæ domui malè præfuerit, quomodo sperare liceat Rempublicam benè gerendam? Porrò te alloquentium & discernendæ conditio, & pro varietate qualitatis, agendi forma temperanda. Si te illi usu rerum & sapientiâ superent, illis obtempera: si te plusquam ipsos sapere ac in præsenti re videre, tibi sis conscius, doce illos & rationibus convince. Sin peritiam inillis ac prudentiam haud tuâ majorem deprehendes, nec contemnas, nec statim admittas quod afferunt, sed consule in medium ac

discute

discute, citra contentionem tamen. nam hæc & majestatem dedecet, & ad veri dijudicationem obstar potiùs quàm confert. Hæc curaturum observaturumque se Rege prolixè pollicito, Thos administrationem rerum capessivit. Summi se illum facere Leo palàm declarabat, nihil clam ipsi habens; ejus consilium in omni negotio audiens, omnes infra illum æstmans. Hoc spectaculo novæ Thois apud Leonem gratiæ aulæ oculis proposito, mirari omnes, sermonibusque celebrare inopinatum casum. Primores autem comitatûs taciè ringi, urique intimè, dissimulando haud facilè livore; ac videlicet inhiabundo occasionibus nocendi, quales eum innocentia prudentiaque Thois moderatè omnia & plausibiliter gerentis nullas admodum daret, incubuere malitiâ conspirante pravæ mentes ad novum Ministrum quomodocumque eomminiscendis calumnijs everteudum.

V. Ergò cũ diù frustrà omnem in Thoem lapidem movissent, constanti erga eum Leonis benevolentiâ palàm extante; quadam die conspicati Leonem cupidè jussisse, ut quædam esca ipsi gratissima sibi postridiè apponeretur, eam ipsi furati per noctem, in absentis fotiè tunc Thois domo absconderunt. Tum die posterâ requirenti cibum imperatum Regi, & irato quod is non appareret, omnes ex condicto præsentes qui dolum instruxerant, nullam artem vaferrimæ calliditatis omiserunt quam fore utilem tali tempore concitandæ Regis iræ in Thoem absentem nossent. Primùm ficto in: Regem studio dum ille indignatur & furit, quasi territi, & soliciti coeuntes in circulum, ita invicem submissè mussitabant, ut exaudiri tamen possent studerétque, cur celamus ultra quod scimus? Fides erga Principem nos cogit labem illi enunciare domesticam; licet contra potentes veniendum sit, & caput objiciendum certo discrimini. Prævalear periculo & formidini privatæ, caritas Regis, & quò ei consulamus alea sanè salutis nostræ jaciatur. His susurratis eà Leonis viciniâ, ut ab eo sentirentur, illum consensu adeunt. & ei profundè salutato: novimus, Domine, inquiunt, quis tibi prandium averterit: peccavimusque hactenus, quòd timore concitandi contra nos Ministri præpoteutis, silúimus. nam vel nostrâ certâ pernicie fuit tibi consulendum. quidquid ergò demum inde secuturum sit, officio en nostro fungimur, indicantes tibi: Ferinæ partem quam tibi heri sepositeras in pastum hodiernum, subtractam à Thoe fuisse, hoc ex oculato teste comperimus. Sic locuto nomine omnium Primario inter ipsos, alius sermonem excipiens: Etsi hoc qui vidit retulit: & qui vitam Thois arcanam à specie diversissimam introspexerunt, haud alienum ab ejus vafri simulatoris occulta voracitate factum intelligant; tamen quia tu Domine longè alia de Thoe opinaris, non petimus ut credas sed ut inquiri de re jubeas. Addebat alter. Si Thos convincatur hujus criminis, intelligemus vera etiam fuisse quæ multa de illo ferebantur, non credentibus multis. Exclamabat alius: verè ita est: Fraudulenti & clam improbi nunqnam ad extremum latene. Ego inter illos fui multos qui Thoem innocentissimum putarent; & cum à fide dignis sanè atrocia peccasse ipsum audirem, renuebam credere. nunc ultimo hoc experimento larva illi detracta est. Alius quidam dicebat; Cum primũ hunc Thoem vidi suboluit mihi ejus nequitia, testes mihi sunt hic æque ille (nominabat certos) quibus sæpe dixi, quæ in eo vulgus miraretur, nihil nisi præstigias & fucum esse, obductumque tectorium improbitati. Alter quispiam sic erumpebat: hoc enimverò nõ furtum solũ est, sed sacrilegium, sed intolerabilis licentia violãdæ ausu nefario sacræ Majestatis. Audiebatur & alterius hæc vox: mittat Rex qui scrutétur domum Thois: cuhilia sceleris deprehendentur, & corpus, quod ajunt, ipsum delicti tenebitur. Verùm adjungebat alius, properandum in hoc esset. nam periculum in morâ est. Et alius, malè vereor ne Thos astutissimus consuetis artificijs fascinet iterùm Regem, & tam manifesti criminis meudaci defensione notam eluat.

VI. Cum ita omnes insidiosissimo consensu Leonem undique urgerent, & ipsum perturbatum dolore prandij subtracti: jussit ille Thoem subitò vocari, & ex præsenti minaciter percontatus est, ubi ferina esset, quam ipsi tradidisset pridiè servandam? Thos, quod res erat, simpliciter respondit, se curatori penûs reponendam commisisse. Aderat fortè is, & præoccuppatus à calumniatoribus fuerat, quare palàm negavit, se à Thoe quidquã accepisse. Tunc misit Rex qui scrutarentur domum Thois, ipsos cõmodùm qui fraudem adornarant. Hi statim post, ferinam quasi apud Thoẽ in latebris repertã, Leoni detulerunt. Adfuit inter reliquos, Inpus senior, simulator vafer, qui famam justitiæ ac sanctitatis fictâ modestiâ collegerat. Is graviter, & diligenter vitatâ omni suspicione iræ aut livoris, suggessit in aurem Regi. Si veniam apud te invenit tam atrox & manifestum scelus, nullus erit deinde qui deferre ullum indicium audeat machinationis cujusvis, etiam in caput tuum. Hoc Leo audito compingi Thoem jussit in carcerem. dum id fieret, adulator quidam ex adstantibus; dudùm, air mirabar à scelerato isto fucum fieri perspicacissimæ sagacitati Domini nostri. Sub hæc misit Leo ad Thoem quæsitores ex eadem Sycophantarum cohorte, qui eum interrogarent in custodiâ. Conspinxerunt illi responsa ejus contumacia & contumeliosa in Principem,

cui & mox eadem exaggerantes invidiosissimè retulerunt. adeò ut ijs auditis efferatus Leo Thoem interfici mandaret.

VII. Pervenit interim ad Matrem Regis totius nuntia calumniæ. Hæc primùm omnium, quod facilè poterat, propter autoritatem summam, dilationem interposuit supplicio. Tum Leonem privatim aggressa: quam ob causam, ait, Fili, capitalem sententiam in Thoem pronunciasti? Retulit Leo quæ audierat & viderat: Et illa: Festinasti Fili, nimium in re maximi momenti. & quantum in re fuit, seræ tibi pœnitentiæ in vitam reliquâ triste argumentum cõparasti. Sustinere oportuerat & cunctari: nam Mulier per Virum suũ stat, Filius per Parentes, Discipulus per Magistrum, Exercitus per Ducem, Populus per Regem, Rex per Legem, Lex per Prudentiam, Prudentia per cunctationem: Et minimum Sapientiæ Regi est, nosse sibi subjectos. ac de quôque ipsorum existimare prout mores ejus sunt. Id si faceres, non mirareris probos oppugnari à nequissimis. nec fidem ijs tribueres, quibus supplicia debebas. nonne innumeris experimentis perspexisti fidem, & probitatem Thois? Et illum tamen tam citò propter inverisimillimum crimen subtractæ carunculæ, ad delationem æmulorum ejus scelere flagrãtium, ex fraude perfidiâque conflatorum, morti addixisti? nescis capitale esse Regibus, alijs committere quæ gerere per sese ipsi debent? non vides qui vinum emunt, quàm diligenter priùs explorent colorem, odorem, gustum, ne qua ipsis fraus fiat? quanto magis decet Reges curiosissimè indagare cuncta in negotio, in quo nihil minùs quàm Regni salus agitur. Minister fidus ac prudens brachium dextrum Principis, Reipublicæ firmamentum ac columen est. non igitur oportebat te alij fidere in cognitione talis causæ. Præsertim cum, ut dixi, nullâ verisimilitudine crimen nitatur. quomodo enim, qui temperantiâ spontaneâ (quod omnibus est notissimum) omni sibi interdixit esu carnium, credi possit ferinam è penu tuâ subtraxisse? Finge gulâ victum. deerant macella locupleti; deerãt munera certatim oblata venatorũ, per quę cupiditati satisfaceret? At inventa domi ejus ferina tua est: nempe ab ijs qui ipsi subnaxerãt, ipsi eò intulerant, ut Thoem perderent. An est obscurum omnes istos invidiæ tabie in eũ furere? vident occupari ab eo locum quem sibi ambiunt. Opes ejus, honorem, autoritatem, apud te gratiam, propria detrimenta interpretantur. Spectare florentem illum morte pejus ducunt: Sic vulturi partem cadaveris ferenti, sic cani osse rapto fugienti, multi circum instant vultures & canes alij prædam extorquere satagentes. In summâ sic habe: bellum esse internecinum & implacabile, naturâ comparatum atque commissum, inter improbos Subditos & bonum Principem. In eo bello cardo periculi & spes victoriæ in Ministrorum qualitate vertitur. Vincit Princeps, si mordicus tenet consiliarios sapientes & fideles; si pro talibus calumniâ extortis artes malignæ Invidorum improbos infidosq; Ministros obtruserint, actum de Rege est: Seditioni de illo ac Rebelles, ingenti Reipublicæ clade, triumphabunt. Quare in eâ re extremo conatu decertare, sic tanquam pro aris pugnet & focis, Princeps sapiens debet, ne idoneis comperto documentis probos ac solertes Administros eripi sibi patiatur. & in horum perniciem intentas machinas improbitatis disijciat ac frangat.

VIII. Hæc maximè Reginâ differente; quidam è conjuratis autoribus calumniæ, sontis conscientiæ convicium non ferens, procidit ad pedes Regis: Fateor, inquiens, Domine scelus meum: innocens Thos est criminis impacti: Ego ferinam quam tibi sepositeras, è penu tuâ furatus, in ejus domum detuli. Ego idem ibi eam ubi absconderam reperi, produxi ut te, quod contigit, ad eum damnandum impellerem. Feci hoc & malitiâ propriâ, & suasu instinctuque plerorumq; Aulicorum qui i Thoem pessimè oderunt, quòd tibi carus, & nimium, ut ipsis videtur, felix est. Miranti ad hæc Regi, & tantò plùs prono ad obtemperandum monitis Matris, illa sermone resumpto: huic quidem ultrò profitenti pœnitentiam, potes, inquit ignoscere; cæteros illos quorum est scelerata deprehensa coitio, ad unum Interfice. nec contemnas imbecillitatem plerorumque. nam etsi fœno nihil humilius, nihil infirmius: tamen ex eo manipulatim intorto funes nectũtur, qui etiã Elephãtes alligent. Thoem verò statim censeo in priorem restitutas honoris gradum, tibique omni ope concilies. Tunc Leo: Faciam quod jubes, Mater, etiam meâ sponte: nam purgatâ calumniâ, revigescit in meo animo caritas in Thoem, cujus etiam providentiam recordor, hæc quæ contigerunt prævidentis, & mihi suggerentis utilia præcavendo errori, nisi læva mens foisset. Rogaverat enim, ut si quando aliquod ejus crimen deferretur ad me, sustinerem judicium usque ad inquisitionem plenam. quod heu me! non feci: sed faciam si aliàs usus ineidet. Seriò enim pœnitet tam damnosè festinasse. His dictis confestim sibi sistu jussit Thoem liberum, & insignibus ornatum dignitatis pristinæ, quem amplectens; erravimus, inquit, sed circumventi dolis malit. Sapienter à te prænonita inconsultè negleximus. Verùm icti sapiemus. nec de cætero ab istiusmodi insidijs periculum tibi est. Perge securus ferendis ac parciendis nobiscũ curis Imperij. Cui Thos, ut talem me probes, inquit, qualem istâ dignatione credere ostendis, hoc est tibi fidum & vetissimè be-

nevo-

benevolum, audi meum consilium; & sic habe: nihil esse magis salutare Regibus quàm subditorum syncerè fidelium admittere libera monita, & eorum suggestionibus deferre. Aio: non expedire tibi me ampliùs in intimo ministerio habere, mihi amplius fidere. Reges enim oportet sibi cavere ab ijs quos vehementibus injurijs læsere, ab ijs quos re familiari spoliarunt; ab ijs quos sine causâ exilio mulctarunt; ab ijs quos fraudarunt mercede operæ, aut stipendijs; Præterea ab Avaris, ab inexplebilibus, denique ab illis qui publicas utilitates propria damna reputantes, desperant se posse fieri, nisi communi infortunio, felices. Hos omnes Princeps sapiens bestium loco habere, à seque removere longissimè debet. Etsi enim culpâ vacant priora quatuor genera: tamen magnus dolor ex damno quod sunt passi, verisimiliter illos stimularet ad non omittendam, si unquam occurreret, aut etiam ultrò quærendam captandamque occasionem ultionis. Sine igitur recedere me in dudùm optatam solitudinem. Præsertim cum opportunior deinceps quâ priùs calumnijs sim futurus, perseverans in ministerio. Siquidem constatâ iterùm (quod vitari nequit) pari huic in me coitione Improborum falsis me testimonijs oppugnantium, accedet tibi nova causa criminariouis admittêdæ credendæque, quod existimare meritò poteris; memoriâ me injuriæ acceptæ priori damnatione, ad tibi nocendum incitatum. Hic Rex, iterùm amplectens Thoem: vera, inquit, in alijs ista sine quæ allegas: tua syncerissima bonitas mihi perspectior est, quam ut quoeunque nomine suspectus unquam esse possis aut debeas. ne porrò ista, unde intenetas mihi metum, injuriæ memoria in te resideat, efficiâ beneficijs multiplicandis; quibus illam aut obliterem, aut obruam. Tu quâ fide cepisti, perge mihi & Reipublicæ navare operam, majori etiam quàm hactenus alacritate. Restituetus inde Thos est in pristinæ fastigium dignitatis, ingenti & honoris & gratiæ augmento: talique exemplo declaratum; posse interdum recte Reges inniti securos reconciliatæ, petius à se vexatorum benevolentiæ.

DISSERTATIO

Parabolica XI.

ROgavit inde Gymnosophistam Rex Abessalomus, ut indicare sibi ne gravaretur cui potissimùm generi, & quo maximè merito, & gratificari & fidere Reges debeant. Super eo argumento, resumpto sermone, Gymnosophista disputavit in hunc modum.

I. Beneficum esse Regem convenit in gratos & beneficio dignos: neque, ut sæpe fit, effundere sine delectu opes publicas in consanguineos & privatim sibi caros, utcumque jam bi fiot divites, pauperes autè contemnere. Verum ex his, qui observati fuerint judicio pollere, præstareque prudentiâ, honorari à Principe ditarique muneribus oportet. Præ cæteris autem amore ac beneficentiæ complectendi sunt, qui se factis probarint acceptæ gratiæ memores, & in occasione rependendi meriti fideliter sedulos. A talibus enim tempore suo dubio expectare vicem officij poterit. ut enim quidam ait Sapientum: Homo homini occursum fœneratur. nbi autem ingratum aliquem Rex deprehêderit, amovebit à se illum omni ratione, siquidem sapiet, nec ullam unquam tali partem fidei tribuet. Hoc naturæ ipsius esse judiciû Bestiæ in hoc exemplo docuere. Foderant in agro quodam Rustici foveam Leoni loca illa infestaoti capiendo. Verum in hanc incautè illac euntes inciderunt, primùm Aurifex quidam, deinde Simius, mox Draco, postremò & Serpeos. Cõspicatus id fortè ex vicinâ loco cellulâ, quo diversorio dudû utebatur, Solitarius aliquis, Vir bonus: en, inquit ille infelix Homo, præter calamitatem casûs, etiam à Dracone atque augue devolutis eodem perielitatur. non omittam occasionem servâdæ animæ & mercedis æternæ tali operi propositæ, lucrandæ. Ita ille secum; ac mox strenuè progressus ad oram foveæ, funem demisit, inclamans Homini, ot illum arriperet, ejus ope extrahendus. sed præoccupavit saltu Simius, & eductus, primus est. Secundi jactûs beneficium Draco præripoit, ut Serpens tertij; quæ omnes eductæ bestiæ miro affectu gratias Eremitæ referebanc. Addentes & consilium, cujus ille neglecti pœnas tulit: ne eures, inquiebât, hominem, qui supereſt in foveâ, tollere, maligoam vicem beneficio reddet: uam nos illũ ingratissimũ novimus. Adjecit pro se Simius: ego diversor in Suburbano Civitatis Zanzuri qua te illùc unquam peregrinatum causa tulerit, experiere me non immemorem gratiæ. Paria Draco & Serpens polliciti (hi domicilium habebant, in moris ejosdem Civitatis) ad sua quique recesserunt. novissimè omnium extractus è lacu Aurifex, & ipse gratias liberatori egit, ac se professus in Vrbe Zanzur domum & familiam habere, oblatoque si casus illum istuc ferret; hospitio & obsequio, vale dixit, & eò abiens iter arripuit.

II. Eremitæ deinde causa incidit Civitatis Zanzur adeundæ. Propè illam progressum agnovit ex longo Simius, & perofficiosè occurrens, acquiescerat in umbrâ paulolòm rogavit, seque mox rediturum ne gravaretur opperiri. non multò post adfuit omnis generis poma & nuces afferens: quibus jucundè pastus Solitarius, ultra pergebat, portis se jam Vrbis admovens. Vidit illũ procul Draco & statim obviam procurrens, humanissimè

saluta-

salutatum, eniaè oravit ut se paulisper præstolaretur, dum è cavo suo quidpiam illi portaret. mox redijt armillas & torquem dono afferens ingentis pretij, quæ ille Filiæ Regis à se in horto regio soli repertæ & occisæ, erepta in suo cubili servaverat. His acceptis Eremita Vrbem intrat, & Aurificis domum inquirit, non dubitans quin tantò humanius excipiendus foret ab homine sibi eo beneficio obstricto quod tam liberaliter rependi à participibus ejusdem videret belluis. Sed spes eum longè decepit sua. nam perfidus Aurifex agnito in manu servatoris sui torque filiæ Regis, incluso illo domi suæ, denunciatum ivit Regi; se interfectorem ejus filiæ deprehendisse, mitteret in domum suam qui corriperet, reperturos in ejus manibus spolia puellæ, monile ac murænulas quas illa vivens gestaverat.

III. Comprehensus fraude hospitis Solitarius Regi sistitur; qui viso torque & armillis, audire nihil sustinens, torqueri cruciatibus acerbissimis miserum jussit, inter plagas & tormenta hoc solùm vociferantem: non hæc paterer si Simio, Draconi & Serpenti eredidissem. nundinabatur inter hæc Serpens per hortum & atria palatij omnium ignarus, quando auditâ agnitâque voce sui liberatoris sub plagis immanibus gementis, acri sensu grati animi quærebar secum, quâ vi quave ope aut juvare tam benè de se meritum, aut ulcisci tam malè mulctatum posset. In eâ illi fixo curâ, Regis filius occurrit, malo suo magno. nam eum irruens coluber, momordit in manu alto & immedicabili vulnere. Trepidatur ad ejulatum Principis Pueri totâ regiâ: Rex mœstissima, dilatâ quæstione Solitarij accurrit. variè saragunt ministri & Medici. Sed nihil proficiunt. quoad è brevi sopore puer expergiscens. Audivi, air, per somnum, non aliâ me ope sanari posse, quàm precibus Eremitæ tuo jussu, Pater, injustè torti, innocens enim est. Commotus hoc audito Pater, Solitarium carcere eductum togatus ignoscat sibi per errorem lapso, & orare pro filio periclitante ne gravetur. Annuentem ad ægrum secum ducit. Magna circùm turba erat Familiarium Regis ac Procerum; coram quibus insontem se conestatus Eremita, graviter accusabar ingratissimam Aurificis proditionem, ejus turpitudinem exaggerans ex bestiarum pari ope servatarum in se officijs ingentibus. Sub hæc positis genibus precatus, Regium adolescentem momento sanavit, & patri lætissimo incolumem reddidit. Rex omnibus cognitis, Aurificem ingratum, ut falsum delatorem morte affici mandavit. Eremitam, præter monilia Filiæ, quæ illi donavit, multis insuper muneribus cumulatum honorificentissimè dimisit.

DISSERTATIO

Parabolica XII.

CApio & probo quæ dixisti, air Rex Absalom hæc locuto Gymnosophistæ: vellem nunc audire ea te, si vacat, nec grave est, quomodo contingat aliquem ex paupere divitem fieri; qui miser ex felice prius evaserit: Ad hoc Gymnosophista.

I. Rem, inquit, Domine, postulas non tam explicatu difficilè obscuritate sui, quàm variâ quotidianorum eventuum multiplicitate infinitam dictu. ut enim multis Fortuna gravibus & acerbis casibus vitam infestat humanã, evertens felices opibus, & unâ revolutione rotæ superbissimos Tyrannos è fastigio solij in imum pistrini redigens: Ita hanc frænans corrigensq; Numinis Orbem gubernantis Providentia, plurimaa inir easdemque inopinatissimas plerumque rationes, egentium ditandorum, & humilium subitâ orbis vertigine è luto in lucem ac gloriæ culmen evehendorum. Ac quod magis est mirum, eædem illis plerumque contrariorum eventuum causæ sunt. adeò ut quibus potèria, quibus forma, quibus ars sua atque industria eadèdi ex statu offendiculum objecerit, eosdem, ludente ut solet in humanis rebus Sapientiâ Divinâ, sua nobilitas, sua venustas, suus labor, peririaq; fortunæ meliori restituant. Harum adeò vicissitudinum specimen accipe in narratiuncnlâ nõ longâ, satis inexpectatorum successuum, quos homines quatuor haud diuturno sunt spatio experti. Iuvenis Regis filius, Patre mortuo, à Fratre minore invidente virtutibus ejus, & adjuto manu Factiosorum, notam ejus æquitatem formidantium, regno ejectus, vsgus errare inopsque cogebatur. Huic peregrè occurrit formosissimus & prænobilis adolescens, quem suspicacis Principis zelotypia, ex levi conjectu oculorum placere illium suæ uxori criminata, extorrem fecerat. non diù processerant, casus invicem renarranres suos: cum ijs se adjungit Mercator qui nave fractâ, quâ rem universam suam Ingentis pretij vehebat, modò vix salvus enataverat, & seminudus quærebar stipem. denique torosus & durus filius Patris Agricolæ, extrusus domo, abundantium sobole Parentum convicio, dum ei exprobrant inertiam, ni tanto natu pressam numero familiam levaret, eandem terebat viam, quærens ubi operam locaret. Et hic quartus admissus in consortium trium priorum, vicissimque auditus dum suam & ipse fortunã recitat. Coaluit inter quatuor diversissimæ licet sortis homines communione conciliata, necessitatis, satis arcta & verâ caritate cõglutinata societas. ut & mutui libertate sermonis famem ac lassitudinem humanissimè invicem

consо-

consolarentur, & quod quisque juvare posset, haud sibi quisquam privatim, sed amanter in commune consulerent. Sic iter agendo devenerunt in viciniam Civitatis magnæ, quam priusquam subirent, acquiescentes ad umbrâ in crepidine viæ publicæ, disquirere familiaritate solitâ ceperunt, quam quisque sui, ac sociorum sublevandorum spem ac facultatem habere se arbitraretur.

II. Mihi, ait, Regis filius, conscia quædam fiducia blanditur, eandem quæ regno me privavit providentiam (nihil enim humanorum sine consilio Numinis geritur) insuspicabilem meæ prudentiæ modum quendam inventuram extrahendi me his sordibus, & in copiâ unde me ac meos consoler, reponendi. Ego verò, subjecit vice suâ formosus nobilis, ijs quas in me prædicari memini venustate & claritate natalium magnoperè cõfido. Tum Mercator naufragus: etsi, ait, rem meam mare absorpsit, tamen industria quę rem secerat, mecũ emersa fluctibus spem in sinu fovet, mutandæ iterùm inopiæ in conditionem talem, quâ non mihi soli queam consulere. Quartus Rusticus: vos longinqua, inquit & incerta vaticinamini. Atqui urget esuries, cujus ego præsens in hisce lacertis præsidium teneo. ne multa: præstolamini hic mihi, sultis, usque ad vesperum. afferam unde cœnemus. Assentientibus cunctis, scãdit sylvosum montem situm in proximo. congestumque ibi magnũ & benè exaggeratum lignorum fascem robustis imponens humeris, vęnum intulit foro, citoque nummulis paratis, cibos emptos socijs gratulans attulit: in portâ Civitatis obiter scribens: unius hominis labor quatuor egentes pavit. Suaviter illa vesperâ fuerunt: præsertim cum abũdaret ex reliquijs unde postridiè prandereut. Quod cum esset factum: Me, inquit formosus adolescẽs, ordo jam meus vocat ad experiundum quid hæc forma, quidve nobilitas possit efficere. Ibo intrò in Vrbem, & si quid invenerim ante noctem referã. Laudarunt omnes. Ille per celebris Civitatis loca diù vagatus, incidit in Senatorem otiosè spatiantem in Basilicâ. Is ex adverso gradientis os & staturam diù intuitus, fieri non potest, secũ inquit, quin hæc frontis Majestas; hic regius incessus indolem nobilem abscondat. explorare juvat hominem. Sic progressus obviam euuti, unde te habemus hospes, ait. aude fateri quis sis, sentles in ea loca te venisse, ubi pretiũ nobilitati ac merito sit. Ille patriâ & gente memoratâ; breviterque adjecto de fortunâ suâ, quantum primo sermone profiteri apud ignotos tutum est visum, mirificè Patricio placuit. Quare illum comiter manu prehensum, tui similes hospitio nõ carent, inquit, ubi ego domum habeo: Sic in ædes eum iuducit suas, apponique mensam de viâ lasso sanè lautam imperat. Sub hanc, ejus sermone, decoreque, ac morum usu cõpertâ elegãtiâ, magis captus, si tibi, Vrbis, ait, hujus placet cõmoratio, domum habes in quâ, ut apud tuos, diversere quamdiù lubebit: sin aliò urgeris, instructum viatico dimittã. Hoc postremum Iuvenis accepit, necessarium irer sibi causatus; & accepto viatici nomine satis magno pecuniæ numero, ad socios sub Solis occasum lærus venit: scripto & ipse in fornbus Civitatis succeessu spei suæ in hæc verba: unius Iuvenis forma peregrinos quatuor instruxit annonâ.

III. Dies jam aliquot ex formosi nobilis pecuniâ jucundissimè sodales quatuor conviverant: cum illa sensim deficiente Mercator qui per eos dies paratâ sibi veste, & portu obito aliquid ibi notaverat, unde presentis lucri offerri sibi occasionem opinaretur, nempe, inquit ad socios, me intueminì; & vice meâ promissum industriæ auxilium à me reposcitis. non interpono moram. cras manè prodibo, & si Mercurius adjuverit non vacuum me vespere recipietis. nec mendax promissum fuit. Sub serum dici posterę mille nummos ad socios attulit, quos hac arte paraverat. Lustrãdo circa portûs crepidinem advenas naves, unam invenerat recentissimè appulsam, ex cujus Rectore percontando quorsum veniret; elicuerat certæ illum mercis satis rarę desiderio teneri, in quam, si proba & idoneâ copiâ reperiretur, sex septemve nummorum millia libenter impenderet. Porrò ex Amicis veteribus (nam horum quosdam in turbâ fortè nactus erat) didicerat, ejus speciei, quam hic peregrinus Institor cuperet, copiam expectari, à nauclero advenante importandam. Hunc præstolatus, præoccupat primus omnium, & de mercę quam dixi pretio nummorum sex millium transigit. ac daro ex Amicis sponsore solutionis intra diem repræsentandæ, navarchum, quicum egerat, cum mercę adit, is eam qualitate ac numero qualem optabat se citò nactũ gavisus, septem millia nummũm haud gravatè paciscitur, & statim tradit. His noster acceptis suam & sponsoris fidem liberat, sex millibus ex pacto numerandis cui debebat. Moxq; ad socios festinans in portâ Vrbis carbone suæ monumentum operæ signavit, sic scribens: Industria Mercatoris mille nummos unâ die sibi & sodalibus ex nihilo confecit.

IV. Vnus superarat Regis filius: qui non ita multo post, die capto, non bonis avibus Vrbem ingredi visus est atratam luctu, nam ea sui Regis sine liberis defuncti funus męsta celebrabat. Proceres qui Rempublicã administrabant tali rerũ articulo solicini ne quid turbarũ oriretur, custodias geminaverant portarũ, exploratiq; subeũtes jusserant. Ab his animadversus peregrinus Iuvenis speciei heroicæ, cum interrogatus quis, cujas, unde, cur veniret? responsum haud certum expedisset, suspectus in vincula datus est, valdè miseratibus, ubi rem cognovere, tam tristem successum socijs. Triduò post consultantes de Regis

electio-

electione Senatores, audierunt à quæsitoribus quæ ij è captivo adolescente resciverant. Esse illum Regis noti & potentis primogenitum, factione fratris minoris regni hereditate dejectum. & fortè fama rei tantæ in proximo gestæ eò pervenerat, celebrãs etiam viri laudes. His auditis Senatus Princeps, nempe, inquit, Patres, Regem Deus ultrò nobis offert, quo meliorem ne optare quidem possumus. extincta ut scitis est cum nostro Domino què extulimus, regia universa familia. quid elegantius facere licet, quam nobilissimum, optimum, nec rudem regnandi artium Iuvenem in vacuum nostri regni evehere solium. disceptatum aliquandiù de re, certatumque votis, ac studijs: tandem euntibus plerisq; in sententiã primi Senatoris, eductus è custodiâ ritè coronatur adolescens. Subijciet sibi quisque facilè quæ novitas, quæque admiratio cunctorum fuerit. Trium maximè ejus comitum post anxiam expectationem ingens gaudium, & gratulatio Dei laude conjuncta extitit. Neque horum oblitus in fortunâ meliori novus Rex, statim eos accersit, ac nobilem quidè formosum illum, Palatino maximo autoratum Magistratu apud se habuit. Naufragum Mercatorem ærario præfecit: Rustico denique villarum regiarum procurationem demandavit. Ac quod illos scripsisse in portâ compererat elogium suæ quemque sortis: & ipse id imitatus, in fronte Propylæi portæ Vrbis primariæ locati marmor curavit eui literis quadrantalibus aureis insculpi jusserat: certior solidiorq; basis fiduciæ humanæ, quàm labor, forma, industria, Divina est Providentia; unde omne bonum provenit. Hæc Genxæ (id ei nomen erat) semper fuit opinio, felicissimo eventu comprobata. Sub hæc perorans Gymnosophista Regi Abessalomo dixit: vides ex ex his, Domine, opes egentibus contingere, opera, specie, genere, arte, at super omnia, providentiâ, & potestate supremi Numinis cuncta sapientissimè æquissimeq; moderantis.

DISSERTATIO

Parabolica XIII.

DIxit autem Rex: percepi Parabolam istam; & quid per eam præcipiatur intelligo. Nunc doce quo pacto fiat, ut facilè oblivioni tradat ac parùm curet alienas calamitates, qui nullum ipse damnum passus unquam est. ubi autem experiri mala ceperit; aliorum illi clades, admonitiones, ac documenta sint quibus ad resipiscẽdum adducatur.

Ad ea resumpto sermone Gymnosophista respondit in hunc modum: Qui non dubitat alios lædere ut sibi prosit ipsi, stultus imprudensque est. quippe qui non cogitet omnium esse Actorum justas vices, immutabilique ordine succedentem aliquando cuicumque injuriæ parem ultionẽ: certè ut longissimè differatur, ultimâ illâ die quâ æqua retributio eũctis, prout vixerint reddetur. Hàc porrò mente in calamitates incidet immedicabiles; ac nisi vitam emendet in tempore, pœnitentiæ denique seræ acque inutilis acri tormẽto eruciabitur. Hujusmodi tamen interdum emendantur experiẽniâ malorum propriorum: & si quando sentiant damna ab alijs illata, intelligere demum incipiunt abstinendum sibi esse à vexandis per iniurias alijs. prout lœnæ contigit. Ferunt enim Lœ euipiam catulos duos fuisse, quos ipsa venatum prodiens, tuto, ut putabat, lueo depositi in syluâ: vbi eos inventos venator quidam interfecit, & pelle utriqne detractâ, secumq; ablatâ, excoriatos, & miserè laceros reliqnit. Redux ad locum Lœna, & carissimos fœtus extinctos, atque excarnificatos cernens, incredibili confixa dolore est, nullumque finem flendi, ac lamentandi faciebat: adeò ut ejulatuum eius ac planctuum excitâ sonitu vicina Vrsa, pro necessimdiue accurreret ad Amicam consolandam. Ait ergò simul pervenit: quis re tantus mœror conficit, age quid quæreris? quid tibi quod nullus contigit? Enimverò, inquit illa, quomodo non fleam nou ululem, nou plangã, quæ dnos meos catulos amiserim? Hos reliqueram absonditos in arundineto. Venator autem quidam illic repertos (heu mihi!) occidit, & nudatarum carnium pelles auferens abijt. dixit ei Vrsa: Atqui, Amica, ferre te hunc casum eò constantius par est, quod cum conscia tibi es merenti contigisse. nam eadẽ quę feciſti passa es. quocirca modum ponas luctibus censeo, ac reputans tecum quã multas, & ipsa matres orbas feceris, orbitatem iustâ vice tibi repensam boni consule, aut patienter saltem tolera. usitata pateris, & æqua, æterna quippe sancitum lege, ubique ac semper seriùs ocyus fit: ut quæ malè quis dixit, audiat; quæ fecit, ferat; quæ seminaverit metat, quaque mensurâ mensus alijs fuerit, eadem ipsi remetiatur; denique qui foveam, qui laqueum, qui dolum quemvis in dammum alterius paraverit, similibus quandoque citcumveniatur insidijs. Ad ea Lœna vero victa: rectè, inquit, mones. Tum Vrsa die amabo te:, quot numeras vitæ annos? sanè multos, ait, Lœna. & Vrsa: hoc quoque nisi grave est, memora, quo victus genere tanto tempore sis nsa; quid tot istis annis comedere consueveris? nempe uosti, ait illa, vesci me carnibus animantium solere. sane, ait Vrsa; rursus illnd quæro: quis tibi earnes istas subministrabat; Venabar, inquit, quotidie in mõre, & quas bestias arripere poteram vorabam. Rursus Vrsa: quid tibi videtur, inquit, animalia illa tam multa, quæ voraſti, genitorea non habuerunt? Habuerunt profectò, inquit Lœna; Cui Vrsa: quid igitur causæ est, ait,

cur

cur nullius Patris, nullius Matris ex tam multis quas catulis orbasti, ejulatus audiamus? Si ergò illi taciti dolores suos concoquunt, utcumque plerique nou meriti paribus factis clades suas: vide an non æquum sit re patiétiùs paulò ferre quibus digna es, nec nimis indignanter excipere ab exemplis à re datis in tuum semel caput injuriam reflexam. quiu, puto, si verũ vis dicere, fareberis; haudquaquam te tam facilem in vexandis alijs futurã, si persuasum habuisses, hinc eventurum, ut tu quoque aliquando paria paterere. His auditis Læna, reputans apud sese: proprij se ipsam sui causam infortunij fuisse, seriam vitæ prioris pœnitentiam enucepit; certaque emẽdationis, deinceps esu carnium abstinuit, fructibus arborum vitam tolerans. Post quæ subjunxit, compendio dicta colligens Gymnosophista: Sic habe; Rex maxime, qui dolore pungitur accepti damni, ubi simul cognoverit, istud ideò se pati, quia similiter in alios peccaverit; & malum illatum feret leviùs, & deterrebitur in posterum ab alijs, redituræ in autorem quandoque injuriã, violandis.

DISSERTATIO

Parabolica XIV.

OPtima, & te digna (Rex alt) nobisq; utiliter recolenda disputasti: nunc de consiliarijs, quos adhibere Reges debent, deque illorum delectu, & usu perlibenter aliquid audirem.

I. Tum Gymnosophista hanc est fabulam exorsus. Erat Rex Murium Troglodyta nomine, urbẽ benè munitam in desertã, & avlã Regione, summã tranquillitate obtinens, imperitansq; iugenti numero suorum. Tres circa se assiduos habebat Senatores Gentis, quibus deferebat plurimùm. Et erant lecti omnes expertique; sed cunctis antistabat intervallo maximo, qui Tyrophagus vocabatur; Creoboro, & Linorodo (nomina hæc erant dudum aliorum) haud paulò prudentior. Hi omnes quadam die circumstantes Regem, ei, & iuvicem gratulabãtur pacem, & prosperitatem rerum, quam unica dumtaxat interpellaret solicitudo ab incursibus felium, quorum esset dudum ipsorum generi, & multitudo formidolosa, & vis, ac crudelitas intolerabilis. Quare duo postremi tempus esse aiebant, in hoc flore Fortunæ publicæ, dispiciendi, num quid expediri consilij posset ad semel defuugendum tædio, & periculo tam diuturnæ, tamque importunæ tyrannidis. Ad ea Troglodytes: post necessariam, ait curam, ac tutelam mei capitis, cui etiam non meâ causâ, sed communis salutis respectu, consulo; equidem nihil habeo antiquius quàm subjectorum meo Imperio securitati, ac rationibus prospicere: adeò quidem, ut filiorum, & consanguineorum ipsos teuerrimos affectus caritate populi curæ meæ commissi posteriores habere soleam. Quare agite, liberè suggerite si quid occurrit vobis opportunum facto. Faxo ue me tardum in admittendo, neve segnem in exequendo, quod tale proposueritis, queri possitis. Ad ea Creoborus, certatim adjutante Linorodo, generosâ istâ, & dignissimâ Principe inductione animi laudatâ, incalescebant in suadendo; ut conscriberetur quàm numerosissimus exercitus posset ex tũc abundante Iuventute Gẽtis. duces inde ipsis præponeudos quàm experientissimos, & fortissimos,; tum fortunam tentandam: quæ, ut dici solet, audentes juvat. non temerè videri magnum ex isto conatu operæ pretium sperandum.

II. Talia istis differentibus, dormitare, aut aliud agere Tyrophagus videbatur, admirãte Rege. qui tandem post longum ejus silentium: miror te hodie Tyrophage in consilio tacere præter morem. Au dubitas nunc primum tua huic cœtui sensa committere, quæ tam sæpè suspeximus: quasi periculum sit, aut ne talia fiut quæ sperni queant: aut, vel si quid afferres quod non probaretur, ad dedecus, damnumve pertinere id tuum ullo modo posset: utique cum plenum, & liberum Senatori constet quidvis quod sentiat expromendi jus, & nostræ deliberationes impenetrabilis arcani religione sepiantur. Ad ea Tyrophagus: nullus talis de te, aut de meis hisce Collegis metus, hujus mei, quod reprehendis, Domine, silentij causa est: verum, ut fatear ingenuè, mera inopia verborum, & quasi quædam infantia super argumento inopinato, atque improviso mihi maximè. de quo si necesse sit dicere, illud unum mens suggerit: esse istud quod mei Collegæ proposuere negotium hujusmodi, de quo nec cogitare ampliùs, nec loqui unquam oporteat. Omnium quippe rerum, quæ in deliberatione versantur prima illa uniceque requisita conditio est, ut possint effici. debellare autẽ ac funditùs extinguere Gentem Felium, extra nostram, quamliber fatagamus, facultatem esse, satis, ut res per se taceret ipsa, docere nos posset memoria Maiorum, quos potentiores, & sapientiores nobis, nunquam tamen fando audivimus in talem spem, vel per somnium ingressos; abfuisse verò multò longius ab ullo in rem istiusmodi apparatu, aut conatu meditando. Cõtra ea cum Creborus, & Linorodus nihil hiscerent. Rex tacitus admirans Tyrophagi solidam consilij vim, cœrum dimisit. Habes informatam hoc facto ideam, Domine, officij boni Regis in discernendâ consiliariorum, & consiliorum qualitate. quæ sanè discretio earenus est Principi necessaria, quarenus experientia demonstrat, eâ adhibitâ commoditates maximas; neglectâ damna ingentia Rebus publicis inferri.

DIS-

DISSERTATIO

Parabolica XV.

HIC Rex Abessalomus Gymnosophistæ ait: Percepi fructu animi magno quæ docuisti multa, & præclara: Tibique jam, ut est verisimile, dicendo sesso, molestus esse desinam; ubi unum adhuc audiero: quid censeas, ac præcipias circa curiosam pruriginem quorumdam fastidientium parata, consentanea ipsis, & abundè sufficientia; inhiantium verò longinquis, arduis, inutilibus,

I. Ultimi super eâ re sermonis Gymnosophista hoc initiũ fecit: Fuit apud nos Asceta religionis, & prudentiæ insignis quidam, ad quem hospes haud paris sapientiæ diverteus, sanè humaniter exceptus est. Inter cœnàm pro præbentis Philosophiâ frugalem, cujus totus apparatus pane, dactylis, aquâ constabat; Hospes gustatis dactylis suavem, inquit, ita me Deus amet, cibum! tædet me jam patriæ, quæ tales non gignit fructus; licet nvarum, ficuum, nucum, ac pomorum omnis generis ferax sit, quibus abundè mensæ instruuntur apud nos: tamen mihi videor non posse jam sine his vivere. quare volo referre domum semen, aut surculum arboris dactylos ferentis, ex quâ viridarium conseram. aut certè, quod expeditius fortè fuerit, in hanc terram domicilium transferam. Arridens bis Asceta; juvat me, inquit, habere nos aliquid non insuave tibi: tamen, si me finis dicere, magna pars tranquillitatis vitam beantis, in finiendâ conceptis, ac parabilibus cupiditate sita est. qui appetit longinqua, vel sequendo fatigatur, vel carendo angitur. utramq; molestiâ lucrifecerit, qui suis cõtẽtus nõ inhiarit alienis.

II. Castigata leniter Hospitis levitas acquievisse præcepto sapienti videbatur; quando iterùm erupit in appetitionem intempestivam alterius generis. Allegaverat fortè Asceta, provecto in varia sermone, sententiã ex libro Chaldaico, quam interpretatus dissereverat. Placuit Hospiti eruditio. & amabo te, inquit, iterùm repete, quod recitasti testimonium. me delectat iste sonus non intellectarum licèt vocum; ac decerno dare operam addiscendæ isti linguæ; petoque ne graveris hujus jam nunc idiomatis elementa mihi tradere. Cui Senex: Atqui vereor, ait, ne patriæ priùs obliviscaris linguæ, quàm istius peregrinæ usum paraveris? spissa res est, experto crede, nec istius ætatis, aut occupationis tuæ. nec contentioni ærumnosissimæ par responderet fructus. Quocirca metuerem equidem, ne tibi eveniret quod Corvo ajunt. Is conspicatus aliquando Perdicis incessum, captus quasi præclarâ specie, statuit omittere naturalem suum, seque laboriosè diù exercens in librandis passibus, & circumagendo ad singulos corpore, alternandâque propensione in latus utrumque, hunc stulti conatus eventum habuit, ut nec perdicis gressum, quem æmulabatur, assequeretur, nec Corvinum teneret ampliùs, ludibriumque utrique generi deberet; ac ex omni ejectus cœtu, risu passim eunctorum traduceretur. Hæc pœna est inquietæ pruriginis in non sibi congrua prosilibundæ. Meministi ne Patrem tuum, aut Patruorum aliquem; vel fando in tuâ familiâ serri audivisti de Avorum quopiam, qui linguam unquam chaldaicam calluerit? Cum Hospes negasset: Asceta excipiens: igitur, addidit, magnoperè autor tibi sum nõ erumpendi extra cancellos familiarium exemplorum. sed coercitâ inani curiositate, acquiescẽdi concessis à naturâ, & educationis sorte. Hactenus Gymnosophista locutus, & adoratione demississimâ veneratus Regem; Respõdi, Domine, inquit, ut potui pro mediocritate facultatis meæ, ad tua ista quæsita multa, & varia: in quo quæso, si eruditionem minus potes, quâ me destitutum idoneâ, vt sentio sic ultrò fateor, certè voluntatem parendi, & obsequendi alacritatem, etiam ultra vires prolixam, amplecti te velim, & me in numero tibi addictissimorum, favoris interdum tui regii, beneficæque gratiæ significationibus aspergere.

Has quindecim Dissertationes Sapiẽs Medicus Perzoes ex Indicâ in Persicam linguam à se conversas Regi Chosroi obtulit. Inde eædem ex Persico in Arabicum translatæ sermonem sunt. Ex Arabico verò idiomate illas ego Symeon Magister, & Philosophus cognomento Seth, communis utilitatis spe illectus, græcè sum interpretatus.

Laus Deo Bonorum omnium Autori.

Ao1 147 2388

INDEX
RERVM ET VERBORVM
MEMORABILIVM
In ſex Libros Hiſtoriæ Pachymeris.

A

ABſcarro Patriarchatûs exacta ab Arſenio 74.
Suaſa Ioſepho 197.
Vltrò data à Vecco 311.
Ioſepho conditionatè facta habetur pro abſolutâ 270.
Abſoluto ab Excommunicatione ſupplicitèr & inſtanter petita ab Imperatore Michaële 141. 173.
Prefractè & inexorabiliter negata à Patriarchâ Arſenio 142. 177.
cui non petita à Germano 196.
Impetrata tandem & accepta à Ioſepho 207.
Abula Perſarum incurſionibus vexata 210.
Accipitrariæ vexationis Præfectus Muzalon tertius natu Georgij Protovestiarij frater 12.
Achridenſis Iacobus coronat Imperatorem Theodorum Angelum 49.
Achaiæ Princeps Michaëli Deſpotæ contra Imperatorem auxiliatur 49.
Ioannem Nothum Michaëlis, verbo ludit 50.
Ab eo proditus vincitur & capitur à Romanis 51.
Magno pretio libertatem ſuam redimit 52.
Redit in Patriam honoratus ab Imperatore dignitate Magni Domeſtici 52. 53.
Pacta ejus cum Imperatore Papa diſſolvit, & juramenta irrita declarat 53.
Acropolita Georgius Magnus Logothera docet Rhetoricam in Scholâ Eccleſiæ juſſu Michaëlis Auguſti 191.
Punit obtrectantes Ioſepho Patriarchæ 213.
Dicitur fuiſſe homo liberioris conſcientiæ ibid.
ſed defenditur in Notis 458.
Intereſt juſſu Imp. iudicio in cauſa Vecci, de Synodo queritur 256.
Legatus ab Imperatore ad Papam Gregorium X. negotium conciliationis Eccleſiarum conficit. 209. & 210.
Acturius Cabaſilas admonet Andronicum de periculo ægrotantis Patris 360.
Ægypti Princeps Bulgaros ignotat 293.
Ælix Patriarcha concitatur adverſus Michaëlem Aug. à Mariâ Bulgariæ Reginâ 292.
Improbat Acta Imperatoris in negotio conciliationis Eccleſiarum 293.
Æni Arx in quam Domeſtici Imperatoris cum pecuniâ confugerant, à Bulgaris & Tocharis obſeſſa & oppugnata 158.
Æthiopes emunt mancipia Scythici generis ex quibus à puero educatis Militiam ſuam conflant 117.
Liberum tranſitum puerorum è Scythiâ impetrant ab Imperatore magno rei Chriſtianæ damno 118. 119.
Hujus Militiæ ope Syriam, Paleſtinam, & pleraſque Aſiæ Provincias urbeſque maximas Chriſtianis eripiunt 119. 120.
Æthiopum Sultan Paleſtinæ Dominus invitatur à Reginâ Bulgariæ Maria ad Imperatorem oppugnandum: ſed fruſtra 292. 293.
Affinitas Michaëlis Auguſti deſtinata cum Chatui, perfecta cum Apagâ Sultanibus Tocharorum Perſidis, per nuptias Mariæ filiæ Nothæ 116.
Cum Nogâ Principe Tocharorum per filiam Notham Euphroſynen. 237.
Cum Michaële Deſpota per Annam Eulogiæ filiam Nicephoro filio Michaëlis datam. 161. & ſeq.
Cum Rege Pannoniæ, Annâ Regis filiâ Andronico Imp. filio junctâ 214. & ſeq.
Cum Conſtantino Rege Bulgariæ Mariâ Eulogiæ filia ei in uxorem datâ 234.
Affinitas Imp. cum Crale Serbiæ tractata per nuptias Annæ filiæ Imp. cum filio Cralis, effectu caret, quas ob cauſas à pag. 239. ad 242.
Affinitas ab Imperatore inita cum Ioanne Myrze Aſano Iuniore, in conſugem ei datâ filiâ Irene à pag. 297. ad 300.
Affinitas ab Imperatore expetita & concluſa cum Ioanne Lazorum Principe. 355.
Affinitatis impedimentum obſtans conjugio Annæ filiæ Michaëlis Aug. cum Michaële Deſpotâ, tollitur decreto Synodi 301.
Agalenaris Monaſterium propè Niceam 72.
Agareni Albi Græci dicti à Latinis 250.
Agathiopolis de Bulgaris capta 238.
Aglarum Logotheta Hagiotheodorites fit Domeſticorum Logotheta 70.
Alani Tocharis juncti 235.
Allage locus in Thracis ubi Michaël Imperator obijt in Agro Pachomij dicto. 358.
Alexandrinus Patriarcha Nicolaus depoſitionem Arſenij non probat 183.
Alexandrinus Patriarcha Athanaſius Michaëlem Auguſtum comitatur in Expeditione ad Sangarum 212. 342.
Alexius Alyattes dux contra Genuenſes 287.
Alexius Philanthropenus Protoſtrator creatus 70.
Claſſi præfectus bellum per inſulas circumfert 139.
Alexius Philes cujus Pater exercitus fuerat, ducit uxorem Mariam Eulogiæ Sororis Auguſti filiam 70.
Idem Magnus Domeſticus 237.
Alexius Strategopulus Cæſar à Nicephoro filio Michaëlis Deſpotæ, acie vincitur & capitur ad Tricoryphum. 53.

INDEX IN SEX LIBROS

Pace factâ Liber dimittitur ibid.
Iterum rebellante Michaële, contra illum mittitur ab Imperatore 89.
Ejus jussu in transitu Constantinopolim tentat, & pruter opinionem capit 90.91. & seq.
Pramij loco accipit pro captâ Vrbe, ut post Augustos in Synapeis memoraretur 115.
Victus deinde à Michaële Despota custodiendus mittitur in Italiam ad Manfredum 33.
Redimitur inde permutatione cum Annâ Alamand viduâ Ioannis Ducæ Augusti, sorore Manfredi 53. & 123.
Alubardes unus è duobus missis ab Imperatore ad Papam, socium audiens captum & crudeliter occisum ab Italis, fugit ex itinere & ad Imperatorem redit 109.
Amerala Philippus Caninorum & Coryphi Dominus, affinitate conciliatur Michaëli Despotæ 346.
Amplium & Argi loca controversi juris inter Imp. & Princ. Ach iæ 52.
Anazarbi Episcopus Theodoritus 299.
Anemæ turris carcer Vecci 257.
Anchialus in Rom. potestatem venit 341.
Andronicus primogenitus Michaëlis Augusti fit ab eo nominatus in memoriam Patris Magni Domestici 103.
Ducit uxorem Annam filiâ Regis Pannoniæ 215.
Coronatur Augustus cum uxore ibid.
Expeditio ejus in Orientem 320.
Tralles urbem restaurat & de suo nomine Andronicopolim vocat 321.
Oraculum de eo ibi repertum ibid.
Patri morbundo ministrandam Eucharistiam curat 360.
Andronicus Tarchaniota Martha sororis Aug. filius fit magnus Conostaulus 195.
Ducit uxorem filiam Ioannis Nothi Sebastocratoris hâc causâ creati 208.
Ad Socerum transfugit 217.
Tocharos in terras Imperij vocat 218.
Andronicus Palæologus ducit uxorem viduam Andronici Muzalonis 70.
Andronicus Sardium Episc. Legatus Romam 250.
Ægrè consentit in Coronationem Mich. Palæologi 65.
Improbat ejectionem Arsenij 76.
Fit Monachus apud Selybriam 78.
Tentans resumere priorem gradum rejicitur à Synodo 184.
Andronicus Muzalo Magnus Domesticus 12.
Angeli nomen familiæ Patritiæ Constantinopoli 37.49.
Angelus frater Socrûs Augusti creatur ab eo magnus Primicerius 70.
Anna Alamana Soror Manfredi vidua Ioannis Ducæ Augusti, Michaëlis Imp. ejus pudicitiæ insidiantis petitiones eludit 121.
Eam Imp. Theodorâ suâ conjuge repudiatâ ducere uxorem tentat 122.
Sed à Patriarcha incœptus desistit 123.
Anna ad Manfredum remittitur ibid.
Anna filia Eulogiæ Nicephoro Despotæ nubit 161.
Anna Michaëlis Despotæ filia uxor Guilelmi Achaiæ Principis 49.
Anna filia Mich. Aug. desponsa filio Cralis Serviæ, cur ex itinere redierit 240.
Hæc deinde nubit Michaëli Despotæ, qui prius Demetrius fuerat dictus 303.
Anna ab Imperatore nominata filia Regis Pannoniæ Andronico ejus filio nubit 215.
Eadem moritur magno Viri & Soceri luctu 340.
Splendidæ ejus exequiæ. 341.
Antiochia ab Æthiopibus capta, hoc est, à Saracenis Ægypto Dominantibus 119.
Antiochenus Patriarcha Euthymius Arsenio infensus ejus depositioni consentit 185.
Relegatus in Insulam mari circumfluam à Rege Armeniæ, inde liberatur miraculo S. Nicolai 293.
Moritur Constantinopoli quò confugerat sub tutelam Imp. 298.
Successor ei eligitur Theodosius Monachus è familiâ Principum Achaiæ 299.
Mentem hujus circa Pacem Ecclesiarum explorari curat Imperator, antequam ejus electio declaretur 300.
Antisthenis prudens votum 218.
Apagas sive Apagan ducit uxorem Mariam filiam Nothæ Imperatoris 116.
Apamea destructa 119.
Aphamea Munitio propè Constantinopolim ab Italis defensa 71.
Apocrisiarij ad Papam Martinum 344.
Aprenorum familia Patritia Constantinopoli 37.
Apuliæ Rex Manfredus Gener Michaëlis Despotæ ex filiâ Helenâ 49
Aquæ penuriâ urbs Trallium perit 323.
Aquilæ opere phrygionico ex margaritis, vestibus intextæ, in Dignitatis insigne concedumtur Constantino Porphyrogenito 341.
Armenus Rex Euthymium Antiochenum Patriarcham in rupem mari circumfluam relegat 293.
Arsenius Patriarcha vocatur ad deliberationem de eligendo Tutore Principis 38.
Excipitur honorificentissimè à Magno Duce Michaële Palæologo 42.
Favet promotioni Michaëlis Palæologi in Imperium 46.
Solicitudo ejusdem ob periculum ejus suscipitis negotij 57.
Perturbatus eventu coronati solius Palæologi, sine Puero collegâ, fugit Nicæâ & in Monasterium se abdit 72.
Frustra revocatus à Synodo, cedit Patriarchatu 74.
Restituitur in Patriarcharum, & in Vrbem invectus solemni pompâ, denuò solum Palæologum coronat 115.
Imperatorem Michaëlem excommunicat ob excæcatum Puerum Ioannem 135.
Absolutionem petenti Imperatori inexorabiliter pernegat 141.173.177.
Reducem Imperatorem ab Expeditione contra Despotam, paternè reprehendit quòd bellum cum Christianis gereret 160.
Accusatur ab Episcopulo 174.
Ventilatur causa à Synodo 175.176.
Adit Imperatorem, qui ab eo arte subripere absolutionem nequidquam est conatus, Patriarchâ ipsum repellente & graviter increpante 177.
Citatus à Synodo recusat comparere 178.
Damnatur & exauctoratur sententiâ Synodi 180.
Denunciationem ipsi faciam suæ damnationis & depositionis patienter & fortiter accipit 181.
Ejicitur Patriarchio & deportatur in Insulam Oeam 182.183.
Frustra

HISTORIAE PACHYMERIS.

Fruſtra nititur reſtituere in integrum Andronicum Sardenſem 184.
Accuſatur conjurationis initæ contra vitam Imperatoris 192.
Mittuntur in Oream à Synodo qui eum de illo crimine interrogent 193.
Ejus reſponſa 194.
Ab Imperatore non modò crimine ſolvitur, ſed etiam pecuniâ donatur 195.
Moritur in Inſulâ die 30. Septembris 208.
Arſenius alter filius Acapuſj 257.
Arſeniani Schiſmatici qui poſt ejus depoſitionem ſe ab Eccleſia abſciderunt 184.
De his concio Imperatoris 185.
Quàm multi quamque potentes ij fuerint 197. & ſeq. 212 & ſeq.
Aſan Senior Rex Bulgariæ Theodorum Angelum Imperatorem bello captum excecat 49.
Aſan Junior Senioris Nepos, Mytæ filius, eligitur in Generum ab Imperatore, & ejus filiam Irenen ducit 300.
Promovetur ab eodem in Regnũ Bulgariæ ibid.
Ducit exercitum contra Lachanam 304.
Admittitur intra Ternobum & fit Rex Bulgariæ 305.
Fugit Ternobo metu rebellionis, & ſpolia olim à Bulgaris de Romanis capta ſecum auſert 306.
Aſyrium Arx ad Scamandrum ubi pecunia Imp. Theodori ſervabatur 39.
Aſunes fluvius alluens Arcem Bellagrada 348.
Atarij à vulgo dicti, qui alijs Tochari 83.
S. Athanaſij teſtimonium de proceſſ. Spir. S. 261.
Athanaſius Patriarcha Alexandrinus poſt conſtitutam Eccleſiarum pacem in eum Thronum promotus, ei acquieſcit, opus habens auxilio Imperatoris contra Barbaros Alexandriæ dominantes 393.
Comitatur Imperatorem in Expeditione ad Sangarim 342.
Refert Pachymeri quid ſibi tunc dixerit Imperator 212.
Athanaſius monaſticũ nomẽ Andronici Sard. 78. 184.
Auro liquefacto occiſus Chalyphas 83.
Auſtralium Hominum qualitates naturales 217.
Azanius Sultan Perſidis, Tocharorum metu fugit ad Imperatorem 85.
Humaniſſime excipitur ibid.
Fœdus ei facit Imperator cum ejus hoſtibus fœdus faciens 86.
Vita ejus ignava & quotidianæ conceſſationes in publico 84. 216.
Conjuratio ejus in Imperatorem, in quem Tocharos & Bulgaros concitat, & cum in extremum diſcrimen adducit 153. & ſeq.
Incluſus in Arce Henai deditur Bulgaris & Tocharis 159.
An fuerit Chriſtianus dubitatur 220.
Se eſſe Chriſtianum ipſe indicare viſus eſt dum Encolpia ab Imperatore petijt 179.
Matrem habuit Chriſtianam optimam 85.

B

Balanidiota Ephebus Theodori Imperatoris 18.
Bajulus Magiſtratus Venetorum 105.
Balduinus Imperator Conſtantinopolitanus Latinus fugit Urbe à Græcis captâ 94.
Ejus negligentia in permittendo fœdari fumo Palatium 104.
Excipitur & affinitate Sociatur à Carolo Rege Apuliæ 205. & 214.
Balneum Eccleſiæ Conſtantinopoli 175.
Barbariotæ pars Regij Satellitij 216.
Barlaam alio nomine Baſilius, Epiſcopus Adrianopoleos, excæcatur & in perpetuam cuſtodiam datur 204.
Baſilici duo fratres oriundi ex Rhodo ab Aulâ Sultanis Perſici ad Imperatorem tranſfugiunt 84.
Baſilij Bulgaroctoni Imperatoris cadaver repertum & honorificè humatum 81.
Baſilius Caballarij filius 18.
Baſilius Baſilicus excubitor ab Imperatore factus 84.
Baſilicus ejus frater magnus Hetæriarcha creatus ibidem.
S. Baſilij teſtimonia de proceſſione Spiritûs Sancti ex Patre Filioque 329.
Idem Valentis Imperatoris dom Eccleſiæ illata per accomodationem ſuſcipit 329.
Beclas vocabulum conflatum ex literis initialibus quinque verborum 85.
Bellagrada Arx obſeſſa ab Italis, ſitus ejus & deſcriptio 347.
Beneficos eſſe principes oportere 126. 216.
Berytus deſtructa ab Æthiopibus 119.
Blachernarum Palatium 105. 285.
Blemmidas Nicephorus Religione & doctrinâ inſignis Monachus, aditus à Joſepho Patriarchâ 232.
Ejus ſenſus excelſi & Philoſophia vulgarem excedens modum 233.
Moriens Teſtamentum facit, quod tamen irritum redditur 234.
Ejus ſcripta contra ſchiſma 326.
Boves fluvius Canina dirimens à Bellagradâ 350.
Borealium qualitates naturales 217.
Bucellaria incurſionibus Perſarum vaſtata 147.
Bulgari vincunt Iſaacium Augustum & inſignia Imperij capiunt 306.
Sub Rege Aſane Seniore Theodorum Angelum Imp. ſuperant & capiunt 49.
Eorum Rex Conſtantinus adverſus Imperatorem concitatus ab uxore Irene 140.
Coërcentur ab Imperatore & multas urbes totumque Iugum amittunt 141.
Conjunctũ Tocharis capere Imperatorem conantur 155.
Arcem Æni oppugnantes dedito Sultane Azatino recedunt 159.
Pacem faciant cum Imperatore cujus conditiones ipſe cunctatur implere 234. 235.
Denuò bellum in Imperatorem moliuntur impulſu Mariæ Reginæ 292.
Contemnuntur à Sultane Paleſtinæ 293.
Ymmuntur acie à Lachanâ, Rege ipſorum Conſtantino occiſo 297.
Lachanam in Regem accipiunt 303.
Victo à Tocharis Lachanâ, Regem agnoſcunt Aſanem generum Imperatoris 305.
Inſidiarum metu Aſanem fugant, Terterem in regnum evecto 306. 307.

C

Caballarii familia primaria Byzantij 37.
Caballarius Michaël Magnus Conſtaulus ex offenſione in fuga moritur 279.

INDEX IN SEX LIBROS

Caballarij trecenti dati à Magno Domino Thebarum Ioanni Nothó 222.
Cabasilas Actuarius admonet Andronicum de periculo Patris ægrotantis 369.
Cæsar. Vide Alexius.
Caloidas crudeliter exercetur 336.
Camelopardalia Descriptio 118.
Camytzæ familia Patritia 37.
Canina Arx possessa à Philippo Amerald 346.
Post ejus cædem dedita Carolo Regi. ibid.
In eam fugiunt Reliquiæ exercitus Italici ad Bellagradá deleti 350.
Canis vocabulum Regé sonat apud Tocharos 237.
Cantacuzeni familia Primaria 37.
Canthones gratis dicti Asini majores 118.
Cardinales à Cardine dicti 241.
Eos ambit & officijs delinire conatur Imperator 140.
Carolus Rex Apuliæ Frater Regis Franciæ eligitur à Papâ Dux belli contra Manfredum.
Regem Apuliæ Ecclesiæ rebellem 123.214.
Victo Manfredo Regnum ipsius in præmium accipit 183.
Baldumo Constantinopoli profugo affinitate jungitur 244.
Decernit expeditionem adversus Imperatorem. ibid.
Eam expeditionem impediri à Papâ procurat Imperator 251.
Gravissimè dolet Carolus negari sibi à Papâ facultatem belli gerendi cum Imperatore 278.
Arx Caninorum Carolo deditur 346.
In eam copias mittit quæ inde in Imperatoris ditionem irrumperent 347.
Carolus quidam Muzalonem Protovestiarium intra sacra adyta occidit 35.
Invitatus in conjurationem contra vitam Imperatoris, recusat & conjuratos detegit 192.
Carthago Æthiopibus pro Arce 247.
Caryanites fugit in Perfidem 28.
Canstritzis Vrbs capta 238.
Caspiæ Portæ 235.
Castoria à Ioanne Despota capta 68.
Catharus Legatus Reginæ Bolgariæ 292.
Cestarum sectigerorum inexorabilis custodia 41.
Iidem Carcerum custodiæ præfecti 257.
Ceras Petrus Constantinopolis 356.
Chabea Arx ad Sangarim 284.
Chaderus mittitur Thessalonicam, ut capiat & ducat Michaelem Palæologum 14.
Parcit ab eo vinciendo ferreâ catena quamvis jussus 16.
Ominatur Palæologo Imperium fortuito casum ibid.
Præfecturæ dignitatem à Michaële jam Imperatore accipit 8.
Autor est Imperatori ut Custodes Arcium prætextu militaris censûs depauperet ibidem
Inde sequuta est Arcium jactura 9.
Chalaza Sardensis Episcopus Germano Patriarchæ suadet depositionem Patriarchatûs 200.
Inde accusatus à Germano apud Imperatorem 201.
Character Sigilli Michaëlis Imperatoris 360.
Charthophylacis Dignitati adjuncta autoritas benedicendi nuptijs 150.
Chartularius Magnus Libadarius novis Trallibus præfectus 323.
Chartophylax. vide Veccus.
Chela locus exilij Iosephi Expatriarchæ 284.
Chenchreæ ad Scamandrum 332.325.
Chumnus Ioannes accusat Veccum 251.
Clemens Papa
Clerici vehementissimè urgentur ab Imperatore 262
Calumniam passi quasi parùm fideles Imp. eo nomine vexantur 265.
Omnes, vi adacti, Paci consentiunt 268.
Cocci Monachi 314.
Colonea à Ioanne Despota capta 68.
Columna fori in Constantianis 336.
Colyba quid sint 310.
Commemoratio Papæ in Sacro facta 270.
Concio Protovestiarij Muzalonis 23.
Ad eam responsio Palæologi 28.
Cõcio Mich. Aug. super Vrbis expugnatione 99.
Concio Imp. ad Episcopos de rebus suis 170.
Conc. ejusdem ad Populum de Schismate avulsi 185.
Ejusdem ad Ecclesiasticos 313.
Conjuratio contra Imperatorem detecta & punita 192.
Constantinopolis capitur à Græcis 91.
In eam solemni pompâ Imp. ingreditur 103.
Res Vrbis ordinat 105.
Meru Caroli Regis Siciliæ muri Vrbis constantinopolitanæ muniuntur 125.& 148.
Constantinus dictus Michaël Palæologus cum puer esset 203.
Constantinus Frater Michaëlis Imp. minor Sebastocrator & Cæsar creatus 69.
Constantinus tertius Imp. Michaëlis filius in Purpurâ ratus inde Porphyrogenitus dictus 222.
Mittitur cum exercitu in tractus occiduos 324
Redit captô Cotanizâ rebellium Duce 339.
Saragit pro eô incolumi servando quem Imperator exarcare decreverat 340.
Fratre ipsius Andronico in Imperium evecto, jussu Patris Augusti vestes rubras deponit; pro ijs albo missas & purpurâ sumens 341.
Constantinus Melangiorum Episc. 65.
Constantinus Theorus aut Ticus Bulgarorum Princeps ducit uxorem Irenem filiam Theodori Imp. 19.
Concitatur ab Vxore adversus Imp. ob Ioannem Irenes fratrem excæcatum 89.140.154.
Hostiliter irrumpit in ditionem Imp. conjunctus Tocharis 155.
Missus contra eum Exercitus Imp. multas ei Civitates & terras adimit 141.
Mortuâ Irene priori Conjuge ducit Mariam Imperat. ex Vxore Neptem 234
Rebellantê Tzacha cum Exercitu occurrens vincitur & interficitur ab illo 296.297.
Contoscelium readificatum 249.
Cosmus idem quod Comes 120.
Coronario prima Michaëlis Palæologi sit contracta omisso Ioanne Puero Collegâ. 65.66.
Coronatio ejusdem secunda intra Vrbem exclusô Item Puero facta 225.
Coronatio Andronici cum conjuge 320.
Cosmidium locus Iosepho Expatriarchæ ad secessum concessus 325.
Cralis Serbiæ pactis non stat 240.241.
Crotone Episcopus honoratur ab Imp. 245.
Crucis gloria causa bellandi Francis 247.
Cubiculi Augusti Præfectus Macrenus Excæcatus ab Imp. 139.

HISTORIAE PACHYMERIS.

Cudumenes Trianopoleos Epiſc. 339.
Cutrizaces primus Auctor conſilij tentandæ ejectionis Latinorũ ex urbe Conſtantinopoli 96.
Ad eam ſequendam plurimum confert 91.92.
Cydon Ioannicius ex Præpoſito Solandrorum factus Epiſcopus Theſſalonicenſis 81.
Cyprius Georgius cooperatur Imp. in negocio Pacis Eccleſiarum 354.
S. Cyrilli teſtimonium de Proceſſione Spiritus Sancti ex Patre per Filium 360.
Cyzici Epiſcopus Georgius Legatus ad Papam à Manuële Patriarchâ & Imp. Ioanne Baratzâ 250.

D

DACIBIZA Arx Nicetiatarum maritima, quâ incluſus eſt Ioannes Auguſtus excæcatus 128.
Damaſcus fundituſ everſa 119.
Damaſceni teſtimonium de Proceſſione Spiritus Sancti 329.
Daphnuſia Inſula oppugnatur à Latinis 90.
Omittitur obſidio allatâ famâ captæ Conſtantinopolis 95.
David Mepe Iberiæ filium Nocham uxoris Deſpotæ Ioannis ducit conjugem 145.
Demetrius filius natu minimus Michaëlis Deſpotæ 162.
Mortuo Patre nomen mutat & Michaël vocatur 300.
Ducit uxorem Annam Imperatoris filiam 301.
Deſpoticæ potestatis quæ ſint inſignia 230.
Dicæophylax Scutariotes teſtis contra Ioſephum 370.
S. Diomedis Monaſterium locus in quem receſſit Arſenius Patriarchatu cedens 73.
Dyrrhachium terræ motu everſum 242.
Reſtauratur & occupatur ab Illyrijs 346.

E

ELEMOSYNAM damnat Nilus Pſeudomonachus 146.
Eneti à Perſis vaſtati 210.
Encolpia quid ſint 179.
Vide etiam in Gloſſario 378.
Epheſi Epiſcopus Nicephorus fit Patriarcha 75.
Moritur Nymphæ 82.
Epheſi Antiſtes Iſaac Arbiter conſcientiæ Imp. 308.
Procurat ab Imp. promulgari Novellam de Stauropegijs 309.
Idem claim infenſus Vecco, & quam ob cauſam 328.
Epiſtola duplici linguâ recitata in ſacro 271.
Epiſcopulus dat Imperat. Libellum accuſationis in Arſenium Patriarcham 174.
Eudocia filia minima Imp. nubit Principi Lazorum 356.
Eudocia Pulcheriæ mittit Imaginem Deip. à S. Luca pictam 103.
Eulogia Soror Imp. Michaëlis ipſi cariſſima, & quare 83.
Auctor eſt fratri Auguſto pupilli Collegæ in ordinem redigendi ibid.
Favet impenſè Schiſmati, ob id graviter à fratre Auguſto diſſentiens 258.292.
Euphroſyne filia Notha Michaëlis Auguſti nubit Nogæ Principi Tocharorum 237.
Aſanem Sororis ſuæ virum ſervat & dimittit incolumem cum occiſus in convivio eſt Lachanas juſſu Nogæ 320.
Euxini Ponti navigatio Genuenſes docet 284.

F

FERIA tertia Vecco Patriarchæ præfinita ad audientiam ab Imp. 277.
Feſtum Acathiſti quando celebretur 174.
Feſtum Hypapantes ritu peculiari celebratum in memoriam abſolutæ eâ die ab Anathemate Imperatoris 320.
Francopulus læſæ majeſtatis reus peractus 192.
Frerij ad Imperatorem miſſi à Papâ 252.
Iidem Imperator ad Papam nuncijs utitur 245.
Fridericus Siciliæ Rex Annæ Auguſtæ Pater 122.

G

GALATA Arx ab Imperatore oppugnata 79.
Optimè defenſa à Latinis 80.
Conceſſa in habitationem Genuenſibus poſt captam urbem 108.
Galenolimen loci nomen 195.
Galenus miſſus ad Arſenium Exulem 193.
Galeſij Præpoſitus - vide, Ioſephus.
Ganus Mons in quem confugit Imp. 157.
Gaſmuli, qui dicantur 209.
Vide etiam in Gloſſario. 376.
Gemiſtus Comentarienſis Eccleſiæ 195.
Genuenſes aliquando inferiores opibus Venetis, poſtea ſuperiores ijs factis 284.
Dantur quibuſdam ipſorum Montana Phocææ ubi erant aluminis fodinæ 285.
Aliqui ex ipſis inſalutato & invito Imperatore præter urbem Conſtantinopolim ire & redire auſi, graviter mulctantur 288.
Expugnatur eorum navis ope Catalanæ oneraria ibid.
Germanus ex Andrianopoleos Epiſcopo creatur Patriarcha 189.
Mores ejus, indoles & vita 188.
Factio in eum conflata 190.
Hotobolum Scholæ præficit 191.
Cur ab eo impetrare abſolutionem ab Excommunicatione non curaverit Imperator 196.
Patriarchatu cedit 202.
Dona Imperatoris generosè recuſat 203.
Mittitur Legatus in Pannoniam 214.
Legatur ab Imp. ad Papam Gregorium X. 261.
Grave naufragij periculum evadit 269.
Honoratur à Papâ, & Pacis Eccleſiarum negotium conficit 270.
Georgius Acrop. vide Acropolita.
Georgius Noſtongus vano tumore inflatus 37.38.
Georgius Pachymeres unde ortus ubi natus, quo animo ac fide Hiſtoriam ſcripſerit 1.
Mittitur ad Arſenium Expatriarcham Exulem interrogandum de crimine ipſi impacto 193.
Graviter periclitatur ad Galilolumena 195.
Iuvat Iobum Iatiren in concinnando ſcripto pro Schiſmaticis 258.
Conſcribit juſſu Patriarchæ Vecci Libellum ejus abdicationis 211.
Georgius Serbus legatus à Crete artificioſè agit cum legatis Imperatoris 241.
Glabas Curopalata Melembream recipit 239.
Glabatus inter primos murum Conſtantinopolis conſcendit cum ea capta eſt 92.
Gulielmus Achaiæ Princeps 49.

Capi-

INDEX IN SEX LIBROS

Capitur à Romanis 51.
Guhelmus frater Iunior Ioannis Magni Thebarum Domini substitutus pro eo in affinitatem utrique probatam cum Ioanne Notho 232.
Succedit fratri mortuo in Dominio Thebarũ 280.
Gregorius X. electus in Papam, cum adhuc esset in Syria Imperatorem invitat ad procurandam conciliationem Ecclesiarum 251.
Iam inauguratus mittit Constantinopolim Legatos qui id negotium urgeant 252.
Pace factâ proclamatur à Græcis inter Sacra: Gregorius Summus Pontifex Apostolicæ Ecclesiæ Oecumenicus Patriarcha 271.
Carolum Regem impedit à bello Græcis inferendo 278.

H

HÆmvs Mons ditionis Bulgarorum 146.
Pax ibi turbata, quibus de causis 292.
Helena Michaëlis Despotæ filia uxor Manfredi Regis Apuliæ 49.
Hermi Arx prope Magnesiam 21.
Hetæriarchæ admissionibus Præfecti 216.
Hiere Monachus Marcus 195.
Holobolus mutilatur naso & labris quòd molestè ferre visus esset excæcationem Ioannis Augusti 120.
Præficitur à Germano Patriarchâ Scholæ Ecclesiasticæ 191.
Vitur ejus operâ Imperator in promovendo negotio conciliationis Ecclesiarum 254.
Indignatus quòd Imperator eum fœdere non juberet, ut ei ægrè faciat Pacis consilium improbat 267.
Increpitus ab Imperatore, nimis liberè respondet ibid.
Ex Asylo Ecclesiæ blandè eductus Nicæam relegatur ibid.
Inde accersitus ignominiosissimè per urbem traducitur 268.
Hyacinthus Monachus ex Occidente intimus Arsenio, & eo electo Arsenianæ factionis Antesignanus 198. & seq.

I

IAcobvs Chalaza Sardensi Eccle. præpositus 82.
Iacobus Achridensis Ep. 49.
Iasites Iob electus ad componendum scriptum Imperatori offerendum pro schismate contra Pacem Ecclesiarum 258.
Autor est Ioseplio Patriarchæ palam jurandi se nunquam consensurum in Pacem Ecclesiarum 259.
Circularem Epistolam nomine Patriarchæ id jusiurandum publicantem scribit 260.
Relegatur Chabeam, quæ est Arx ad Sangarim 284.
Iasites Melias ignominiosè traductus per urbẽ 268.
Iatropulus Logotheta Domesticorum 355.
Iberiæ Mepe David dictus. 145.
Icarius Princeps Insulæ quæ Anemopylæ dicitur, transfugit à Latinis ad Imperatorem 279.
Missus contra Ioannem Magnum Dominum Thebarum, eum vincit & capit ibid.
Magni Ducis potestate Classi præficitur 280.
Icarij frater pugnâ victus capitur 279.
Ignarius Episc. quòd Pacem Ecclesiarum non probaret Romam missus 317.
Ignatius Rhodius Monachus 199.
Ioannes Batatza Imperator Michaelem Palæologum arcebit Imperij delatum conditionem 10.
Eum inde liberat intercessione Manuëlis Patriarchæ 11.
Filium Theodorum optimè ad Imperium erudit 21.
Auditâ famâ Tocharorum Arces diligenter munit & se ad bellum parat 87.
Ægrotans sanitatem à Deo imperat Eleemosynis 41.
Ex privatâ pecu, non ex erario publico, Ecclesijs & Egenis largitiones ingentes facit 41.
Oeconomiâ & temperanti parsimoniâ, non ex corrogatione subditorum thesauros congerit 39.
Agriculturæ attendit, ut tributis parcat 40.
Vocatur Romanorum Pater ibid.
Annam Friderici Regis Siciliæ filiam senex ducit uxorem 121.
Ioannes Theodori filius Patri in Imperio succedit tenerrimâ ætate 22.
Pupillus Tutori Muzaloni commissus includitur in Arcem ad Hermum Magnesiæ ibid.
Optimates ab ejus Patre læsi, ulcisci dolorem suum eo exautorando cupiunt ibid.
Eos delinire conatur Tutor pueri 23. & seq.
Seditiosi in Muzalonem concitati rutum à Puero exprimunt, quo videatur probare quod agere volebant 32.
Occisio Muzalone de ejus tutela Proceres certant 37.
Declaratur ejus Tutor Michaël Palæologus 38.
Fuer Tutorem in Collegam admittit 48. & 61.
In coronatione contra pacta præteritur 65. & 66.
Exautoratur à Tutore 82.
Captâ urbe in secunda coronatione iterum præteritur 113.
Exoratur die Christi natali 127.
In Arcem Dacibyzæ includatur 128.
Qui ei studeat graviter mulctantur 128 129.
Puer cæcus Ioannem se terens pro Imperatore agnoscitur à Zygenis 130. & seq.
Ab ijs dimissus ad Persas fugit 134.
Ioannes Michaëlis frater, Magni Domestici Dignitate ornatur à Puero Augusto, fratre Tutore Pueri curante 48.
A Michaële jam Imperatore mittitur in Tractus occiduos cum Exercitu 68.
Multas Arces capit & Despotam illic dominantem in arctum cogit 69.
Honoratur dignitate Sebastocratoris & Cæsaris ibid.
Despotæ titulo auctus iterum mittitur cum copijs adversus Michaelem Despotam 137.
Hunc magnis cladibus illatis adigit ad conditiones pacis petendas 143.
Eo bello confecto expeditionem suscipit in Orientem 144.
Virtutes ejus præsertim strenuitas, castitas, liberalitas, religio 145. & seq.
Imperium à terra tutum præstat, invictum ducens exercitum 209.
Eo in occiduos tractus averso, Orientales labefactant 210.
Missus contra Ioannem Nothum eum intra urbem Patras inclusum obsidet 220.
Sed ab eo clam elapso fœde vincitur 222. & seq.
Iuvat è terrâ Classem Romanam oppugnatam à Lati-

HISTORIAE PACHYMERIS.

Latinis 225.
Deponit insignia Despotæ 230.
Suâ claritate imperantibus suspectus sensim redigitur in ordinem 216.
Ioannes Magnus Dominus Thebarum dictus à suis Syriannos 221.
Auxilia dat Ioanni Nocho 222.
Acie vincitur & capitur ab Ictario 279.
Liberatus & destinatus Imperatoris gener in Patriâ moritur 280.
Ioannes Nothus Michaëlis Despotæ contumeliâ lassus à Principe Achaiæ, eum prodit Romanis 51.
Megalobachitis præest 49.
Patre mortuo non parvæ regionis Dominus relictus, terras Imperatoris finitimas incursat 208.
Eum Imperator sibi conciliatum Sebastocratorem creat ibid.
Generum suum Andronicum Tarchaniotam ab Avunculo Imperatore transfugâ excipit 218.
Obsessus intra urbem Patras clam elabitur 221.
A Magno Domino Thebarum auxilijs acceptis, Exercitum Patras obsidentem delet 222
Ioannes Parastron Legatus à Papa ad Imperatorem pro Pace Ecclesiarum, quid egerit & dixerit Constantinopoli 252.
Ioannes Veccus. vide Veccus.
Ioannicius Cydon fit Episcopus Thessalonicensis 81.
Ioannicius Ternicopulus discissus licet à Patriarchâ se cum eo conjungit contra Latinos 258.
Iosephus uxorem habens adscriptus fuerat clero domestico Irenes Augustæ 205.
Postea factus Monachus & Monasterio Galesij præfectus fit Confessarius Imp. 173.
Non impetrat à Patriarcha Arsenio absolutionem Imperatoris ibid.
Frustra suadet Germano abdicationem Patriarchatûs 197.
Dissuadet Imperatori ne absolutionem à Germano accipiat 196.
Eligitur in Patriarcham amoto Germano 205.
Mores ejus & indoles ibid.
Ordinari recusat ab Episcopo, qui fuisset ordinatus à Germano 206.
Imperatorem anathemate solvit 207.
Sacris operatur in coronatione Andronici 215.
Factionem contra se conflatam vi & minis dissipere conatur 213.
In Orientem se confert ut Monachos illic contra se tumultuantes conciliet 231.
Congressus ejus cum Nicephoro Blemmida 232. & seq.
Resistit negotio conciliationis Ecclesiarum 258. & seq.
Paldin jurat se nunquam consensurum in pacem 259.
Secedit è Patriarchio promittens se abdicaturum si pax concluderetur 262.
Pace conclusâ exauctoratur 270.
Diversans apud Lauram comitet agit cum Vecco suo successore 281.
Relegatur in arcem Chelam 284.
Impetrat mutationem exilij & ad Cosmidium mittitur 336.
Imperatori ob sibi negatum in testamento sacri titulum offenso, lassescit 345.
Irene filia primogenita Theodori Augusti, à Patre uxor datur Constantino Techo Bulgariæ Regi 19.
Infensa Michaëli Augusto ob Ioannem fratrem ab eo excæcatum, virum contra eum concitat 89. 140. 154.
Irene filia Imperatoris Michaëlis Palæologi, nubit Asani juniori 300.
Excipitur cum viro Ternobi & ambo acclamantur Reges Bulgariæ 305.
Inde fugiunt metu insidiarum 306.
Isaac fit Episcopus Smyrnensis 82.
Isaac Episcopus Ephes. confessarius Imp. Michaëlis 308
Infensus Vecco Patriarchæ 328.
Procurat promulgari novellam de Stauropegijs 309.

L

Lacaras primus murum Constantinop. ascendit 92.
Lachanas è subulco fit Dux exercitûs 295.
Constantinum Bulgariæ Regem acie victum obtruncat 297.
Acceptus in conjugem à Mariâ Constantini viduâ, coronatur cum eâ Rex Bulgariæ 303.
Quotidiana ejus prælia semper felicia, & crudelitas in bello captos 304.
Rebellant in eum Bulgari & uxorem ejus deducunt 305.
In ejus injuriæ ultionem Ternobum obsidet 319
Duos Exercitus Romanos suppetias Ternobo venientes delet ibid.
A Nogâ ad quam supplex confugerat, in convivio trucidatur 320.
Latina classis à Romanâ victa. 325.
Latinæ Ecclesiæ consensus perpetuus cum Græca in præcipuis dogmatibus 317.
Latini Constantinopoli pelluntur 95.
Latini à Græcis admissi ad communionem factâ Ecclesiarum pace. 272.
Latinorum expeditio infelix & clades ad Bellagrada 347. & seq.
Ducuntur in triumpho capti & carceri mancipantur 351.
Latonæ cum Mercurio certamen 5.
Laura locus in quo Expatriarcha Iosephus cum Vecco Patriarchâ simul diversantur 281
Legationes Imp. ad Papam 109. 140. 261. & 344.
Legationes à Papa ad Imp. 252. 270.
Legatio Imp. ad Regem Franciæ 246.
Legationes Imp. ad Tocharos & Æthiopas 116. 217.
Ad Regem Pannoniæ 214.
Ad Czarem Serbiæ 240.
Leges Tocharorum & earum lator 236.

M

Macarius cognomento Columba accusatus perduellionis, oblatâ remissione pœnæ si paci assentiretur, renuens, subit supplicia 333.
Macarius Episcopus Pisidiæ 180.
Magedônum Gens Romano imperio asserta 147.
Vastatur à Persis 210.
Magnesia ad Hermum locus delectus ad custodiam pupilli Principis Ioannis 22.
Ibi custodiebatur pecunia publica 41
Magnus Consstaulus creatus Michaël Palæologus 27.
Magnus Dominus vocatus Dynasta Thebarum 221.

Ma-

HISTORIAE PACHYMERIS.

Magnus Dux nomen Præfecti Classi Romanæ 230. & 334.
Majus de Belicorto ducit uxorem filiam Theodori Augusti 120.
Manda sive Mercurius Domesticus Ecclesiæ missus in Apuliam 325.
Manfredus Apuliæ Rex Michaëlis Angeli Despotæ gener, ab uxorem ductam Helenam hujus filiam 49.
Auxilia socero mittit ibid. & 53.
Ecclesiæ rebellis oppugnatur à Carolo fratre Regis Franciæ 133.
Vincitur & regno spoliatur 214.
Mantachas Dux Persarum Tralles capit & destruit 323.324.
Manuelites Nicolaus Præses Niceæ 164.
Manuel Muzalo jussus Genuenses aggredi 288.
Manuel Raul relegatur Chenchreas ad Scamandrum 331.
Manuel Genuensis Phocæ Dominus 285.
Manuel Patriarcha pro Michaële Palæologo carcere detento apud Imp. Joannem intercedit 10. 11.
Consentit in obedientiam Papæ si is Latinos Constantinopolim tenentes non adjuvet 154.
Manuel in pueritia vocatus Michaël Palæologus 213.
Manuel Thessalonicensis Episcopus non consentit in coronationem Johannis Palæologi Joanne puero excluso 65.
Maria filia Eulogiæ sororis Imperatoris primùm nubit Alexio Phile Magno domestico 70.
Vicina nubit secundò Constantino Regi Bulgariæ 134.
Mariam solicitat contra Avunculum ob negatas Urbes pactis dotalibus promissas 235.
Schismati favet exemplo Mariæ Eulogiæ 292.
Æliæ Patriarcham & Sultanum Palæstinæ dominantem legationibus solicitat contra Imperatorem Avunculum 192. 233.
Sphendisthlabum Principem è familiâ Regum Bulgariæ in filium adoptat & deinde interficit 294.
Mortuo Constantino, Lachanæ olim Subulco tertiò nubit, & cum eo denuò coronatur Regina Bulgariæ 302.303.
Deditur Imperatori & ab eo in custodiam Niceam mittitur 305.& 306.
Maria filia notha Imperatoris despondetur Chalan Principi Tocharorum 116.
Sed cum mortuum reperiens nubit ejus filio ibid.
Marmurzas vel Marcutzas dictus Germanus Patriarcha 190.
Maronensis Niceæ libri quinque pro Pace Ecclesiarum 326.
Marpu vox Cœlo missa præsagiens Imperium Palæologo 65.
Martha soror Imp. Michaëlis, Uxor Tarchaniotæ Magni Domestici immaniter vexatur à Theodoro Augusto 18.
Marthæ filij Arsenianorum partibus studens & à Germano Patriarcha se abscindunt 197.
Fit Monacha & Arsenianis favet 199.
Martinus Papa Imperatorem excommunicat. 344
Maryandeni vastantur à Persis 147.
Megaloblachitæ populi Thessaliæ Joanni Notho subjecti 49.
Melech Sultan detentus ab Imperatore 85.
Melotius Romam missus 317.
Mehas Jasites ignominiosè traductus per Urbem 168.
Meliteniotes juvat Imperatorem in causa conciliationis Ecclesiarum 354.
Melotino filio Minori Cralis Serbiæ despondetur Anna filia Imperatoris 339.
Mepe Iberiæ accipit uxorem filiam nothum conjugis Despotæ Joannis 145.
Mesazon nomen Magistratus 340.
Mesembrea Urbs tradita Imperatori 239.
Mesites dictus Primicerius notariorum 174.
Mesothinæ nomen Legionis aut Cohortis 209.
Vide etiam in Glossario 401.
Methonem appellunt Legati Imperatoris tempestate veniti 370.
Michaël Palæologus Imperatori Joanni suspectus conjicitur in Carcerem 10.
Inde liberatur intercessione Manuëlis Patriarchæ 11.
Sub Theodoro Imperatore Joannis successore cogitur fugere in Persidem metu exercationis illi decretæ 12.& 13.
Strenuè & feliciter ibi pugnat contra Hostes Sultanis 13.
Reconciliatus Imperatori mittitur Dux in Occidentem 14.
Thessalonicæ accipit augurium Imperij voce Marpu de Cœlo auditâ 15.
Victus in Urbem reducitur à Chadeno 16.
Auditâ concione Muzaloris Protovestiarij, illi respondet collaudans & confirmans eum ut perseveret in administratione Imperij 28.& 29.
Occisis Muzalombus fit Tutor Principis Joannis 38.
Creatur Dux Magnus 39.
Demeretur sibi largitionibus populum 41.
Patriarcham & Ecclesiasticos veneratione, & beneficentiâ sibi adjungit 42.43.
Magno ambitu impetrat titulum Despotæ 45.& 46.
Tandem eò pervenit, ut declaretur Collega Principis Joannis & Imperator acclametur 47.& 48.
Solvitur antiquis Juramentis per Amnistites 60.
Regiâ liberalitate cunctos allicit 62.
Profectus cum Exercitu Philadelphiam, arces limitis munit 63.
Impetrat magno artificio, ut solus coronetur excluso puero 66.
Magnas fœces de se concitat in populo 67.
Legatos undecunque accipit 68.
Fratres & reliquos Proceres dignitatibus honorat 69.& 70.
Selybriam capit 71.
Galatam frustra oppugnat 79.
Cadaver inventum Basilij Bulgarorum Regis liri curat 81.
Puerum Collegam sensim in ordinem redigit 82.
Expugnatâ Urbe concionem habet 99.& seq.
Solemnis ejus ingressus in Urbem 103.
Ut se ibi gesserit cum Latinis 104.& seq.
Reponit Arsenium in Patriarchali throno 115.
Cum Tocharis & Æthiopibus fœdus init 116.
Sorores Principis Pueri variis collocat 120.
Annam Viduam Joannis Augusti ducere uxorem repudiatâ propriâ cogitat 121.
Mœnia Urbis restaurat 124.
Puerum Collegam excæcat 128.
Ob hoc excommunicatur à Patriarcha 135.
Bellum infert Bulgaris per suos Duces 140.

HISTORIAE PACHYMERIS.

Ab insidijs Sultanis Azatini graviter periclitatur 157.
Reprehenditur à Patriarcha quòd bellum cum Christianis geras 160.
Absolutione frustrà diu petità, acculatum Patriarcham judicari per Episcopos curat 175.
Damnatum & depositum in Oxeam Insulam relegat 182.
Concionem habet contra Arsenianos 185.
Germanum in locum Arsenij promoveri curat 189.
Germanum clam adigit ad abdicandum Patriarcharum 201. & 202.
Nepotem ejus Barlaamum excaecatum perpetuo Carceri addicit 204.
Iosephum creari Patriarcham curat 205.
Ab eo solvitur Anathemate 207.
Andronico filio dat uxorem filiam Regis Pannoniæ 214.
Eum Collegam Imperij facit 225.
Cum Rege Bulgariæ pacem facit affinitate firmatam 234.
Nogam Principem Toctharorum datâ in uxorem filiâ & multis prætorea muneribus sibi adjungit 237.
A Myzae Mesembream accipit 239.
Affinitatem cum Crali Serbiæ frustra tentat 241.
Legatos ad Regem Franciæ mittit 246.
Apparatus ejus contra Carolum 249.
Ad pacem Ecclesiarum conciliandam animum applicat 252. & seq.
Ioannem Veccum in suas partes attrahit 259.
Ecclesiasticos variè urget ad pacem admittendam 262. & seq.
Legatis Romam missis pacem conficit 270.
Gregorium Pontificem solemniter proclamari curat 272.
Veccum in Patriarcham eligi procurat 273.
Icarium è Latinis transfugam Classi praefecit 279.
Genuensium fastum deprimit 284. & seq.
Asanem Generum Regem Bulgariæ facit 300.
Demetrium mutato nomine Michaëlem dictum in Generum adsciscit 301.
Promulgat Novellam de Scauropegijs 309.
Ioannem Veccum priùs adactum ad renunciandam Sedem denùò in Patriarchium reducit 315.
Ignatium & Meletium Episcopos Romam mittit ut à Papâ puirentur 317.
Supplicijs sævit in multos 331. & seq.
Expeditionem suscipit versus Sangarim 342.
Graviter indignatur audiens se excommunicatum à Papâ Martino 343.
Captos ad Bellagrada Latinos triumpho traducit 351. & seq.
Lazorum Principem Generum facit 355.
Tocharos accersit contra Ioannem Sebastocratorem 357.
In mari periclitatur 358.
Moritur 360.
Michaël Despota Imperium affectat 49.
Romanos vincit & Cæsarem capit 53.
Malo domitus ad pacem inclinat 69.
Cum Ioanne Despota Imp. fratre fœdus icit 144.
Michaël qui antea Demetrius vocabatur Despotæ filius gener fit Imperatoris & Despotæ titulo ornatur 301.
Michaël Neocesariensis à Secretis Imp. 268.
Mitris honorantur Episcopi Graci à Rom. Pontifice 270.
Moceni Episcopus missus ad Arsenium exulem 193.
Monachi Graci multi factiosi schismatum Autores 187. 197. & seq. 232. 259. 291.
Monasterium Acatonij 14.
Monasterium Sofandrorum 31. 81.
Monasterium Agalmatis 72.
Monasterium Paschasij ibid.
Monasterium S. Diomedis 72.
Monasterium Salvatoris 77. 81.
Monasterium Theologi 80.
Monasterium Xeropotami 82.
Monasterium Fontis 92.
Monasterium Pandocratoris 103.
Monasteria desolata & destructa restaurantur ab Imperatore 206.
Monasterium Præcursoris 228.
Monasterium Oxeense 282.
Monasterium Nigri montis 289. 273.
Monasterium Hieræ 295.
Monasterium Galesij 296.
Monasterium Pantepoptæ 312.
Monasterium Dei qui est 334.
Monasterium Hyacinthi 267.
Monasterium Hodegorum 273.
Monasterium S. Archangeli Michaëlis 307. & 342.
Monasterium Manganorum 312. & 314.
Monasterium Cosmidij 325.
Monasterium Novum 360.
Monasterium Christi Benefactoris 248.
Monembasia Romanis subjecta 136.
Monoconstantinus Episc. Neocesareæ missus ad Arsenium 193.
Montani rebellant contra Imp. ob Ioannem excoecatum 129.
Oppugnantur totis Imperij viribus frustrà 130. & 131.
Arte tandem & colloquijs debilitantur 132.
Mosynes vastati à Persis 210.
Morea vel Moreum dicta Peloponnesus 120.
Mugulij dicti Tocharis 235.
Muzalones ex ignobilibus promoti ad summos honores à Theodoro Aug. 12.
Muzalo Georgius Protovestiarius ducit uxorem Cantacuzenam Michaëlis Palæologi ex sorore neptem 12.
Declaratur Tutor Pueri Ioannis ex testamento Patris Theodori Aug. 22.
Placare invidiam nititur concione ad Proceres habita quâ se offert paratum abdicandæ potestati 23. & seq.
Trucidatur à Seditiosis intra Sacra Adyta & enembratim conciditur 35.
Muzalo Andronicus Magnus Domesticus ducit uxorem Cloistam Raiis filiam 12.
Occiditur à Seditiosis retro Portam Templi Sofandrorum 34.
Muzalo Theodorus. vide Theodorus.
Myzes Mesembream Imperatori tradit 239.
Myzæ filius Ioannes fit Gener Imperatoris & Rex Bulgariæ 300.

N

Naveragius Legatorum Imperatoris Romam euntium 209.

INDEX IN SEX LIBROS

Nicea falso nuncio turbata 163. & seq.
Nicephorus Blemmidas, vide Blemmidas.
Nicephorus Ephesi Episc. fit Patriarcha 75.
Moritur 82.
Nicephorus filius Michaëlis Despotæ Annam Eulogiæ filiam uxorem ducit 162.
Nicetas Heracleota mittitur à Synodo ad Arsenium 73.
Nicetas Thessalonicensis in Dyrrhachiensem promovetur Thronum 82.
Servatus inter ruinas Dyrrhachij terræ motu destructi, inde recedit 243.244.
Nicolaus Papa Pachymeri dictus Vibanus 326.
Nicolaus Alexandrinus Patriarcha Arsenij depositioni non consentit 183.
Niger Mons in quo Germanus & Theodosius postea Patriarchæ ille Constantinopol. hic Antiochenus vitam Monasticam exercuerunt 273.
Nili Pseudomonachi Siculi prava doctrina 146.
Nogas Dux Tocharorum missus à Cane, res suas agit, seque Principem facit 235.
Delinitur ab Imperatore nuptijs filiæ & donis 237.
Lachanam ad se supplicem profectum in convivio trucidat 360.
Auxiliares copias Imperatori contra Joannem Sebastocratorem mittit 356.
Nostongi Gregorij arrogans jactatio 37.38.
Nostongonissa Monacha Arsenianorum factioni addicta 197.

O

Oesmora regij Clerj tampadarius Amicus Arsenij ad eum missus 195.
Optimatibus Præfectus Michaël Palæologus 82.
Vide & glos. 405.
Oreum captum à Romanis 136.
Orra Insula in quam relegatur Arsenius 182.

P

Pachymvs Georgius suspectus Imperatori ob quoddam vaticinium, ab eo exarcatur 333.
Pachomij Ager dictus locus ubi mortuus est Imp. Michaël Palæologus 333. & 358.
Pancopoptes Monachi Iosepho Patriarchæ infensi 212.
Pannoniæ Rex uxorem captiv am ducit 214.
Paraseeve dies obitus Imperatoris Michaëlis Paleol. 360.
Parastron Joannes missus à Gregorio X. ad Imp. Constantinopolim strenuè agit pro conciliatione Ecclesiarum 252. & seq.
Paschalij Monasterium locus electus ad secessum ab Arsenio Patriarchâ 72.
Perdiccas Medicus ob dictum liberum naso truncatus 333.
Philanthropenus Alexius Classi Præfectus Insulas vastat 139.
Latinos vincit magnâ pugnâ Navali 225.
Periclitatus ex vulneribus in prælio acceptis, sanus præmium victoriæ Magni Ducis dignitatem accipit 230.
Philes Magnus Domesticus Dux in bello Peloponnesio 138.
Philes Theodorus excæcatus à Theodoro Lascari Augusto 12.
Phocine Montana ejusmodi feracia Manueli Genuensi attributa à Michaële Imp. 285.
Photius Heracleæ Episcopus exclusus honore ordinandi Patriarcham, in compensationem præficitur Palatijs Sacris 206.
Pisani Constantinopoli habitare permissi ab Imperatore Græco post urbem à Latinis recuperatam 105.
Consulem illic sibi proficiunt ibid.
Potestas nomen Magistratûs Genuensium Constantinopoli degentium 105.
Princeps nomen quasi proprium Dynastæ Peloponnesi 273.
Prostolones dicti Remiges 139.
Prothieracarij sive Præfecti Aucupio dignitas Muzaloni tertio Fratri collata 12.

R

Ravl Alexius Protovestiarij dignitate privatus à Theodoro Augusto 12.
Raülis filia Cjoista Theodoro Muzaloni Magno Domestico nupta 12.
Raülis filij summam potestatem ambiunt 37.
Raülis filij Manuel & Isaacius excæcati, quòd Paci Ecclesiarum consentire nollent 230.231.
Rhedestus locus exilio præfinitus Christi tentatoribus pacem 266.
In eum appellit Imperator niger & à tempestate periclitatus 358.
Rhos Solymus Dux Latinorum Bellagrada oppugnantium, capitur 350.
Richa Monachus præpositus supellectilis Ecclesiæ reponendæ 115.

S

Salacis cognomen Ducis Persarum, qui Trales expugnavit 323.
Sancti dicti Imperatores ex quo Sacro oleo inuncti sunt 345.
Sanctum vocatum ferrum candens quo ad probandam innocentiam urebantur 18.
Sangaris fluvius munitus Præsidijs contra Persas 343.
Scythæ pueri ab Æthiopibus empti educantur in milites 319.
Sebastocrator creatus Joannes Imperatoris frater 69.
Item Joannes Nothus 208.
Selybria Latinis erepta 71.
Senacherib cognominatus quidam Malus Iudex nomine Michaël 58.
Is agrè fert receptam à Græcis urbem 96.
Serborum injuriæ in Legatos Imperatoris 241.
Sinnj Canones de Matrimonijs 301.
Cujus Sinnj sint 476.
Sophæ Ecclesiæ restauratur à Michaële Augusto 215.
Quid sit 419. & seq.
Sphenthislabus adoptionis specie deceptus & occisus à Maria Bulgariæ Regina 294.
Stephanus Vresis Cralis Serbiæ in fœdus affinitatis firmatum cum Imperatore consentit 239.
Ejus sordes domesticæ 240.

T

Tarasii sententiam vii Synodus sequitur 329.
Tarchaniota conjux Marthæ Sororis Imperatoris 12.
Ejus filij æmulatione discordes 199.

Tami-

HISTORIAE PACHYMERIS.

Tanaites ventus 286.
Tarires naves Genuenſium 284.
Tatas Aulæ creatus Andronicus, quæ ſit ea dignitas 425.
Thecus, vide Conſtantinus.
Ternobus urbs regia Bulgarorum circumſiderur à Lachanâ 302.
In eam idem admittitur & fit Rex 303.
Eadem deditur Aſani exantorato Lachanâ 303.
Fugit inde Aſan 306.
Terteres repudiatâ legitimâ conjuge ducit ſororem Aſanis & creatur Deſpota 305.306.
Machinatur ejectionem Aſanis ibid.
Fit Rex Bulgarorum 307.
Theodora ſive Theodoſia (nam in hujus nominis ſcriptione variat Pachymeres) Neptis Michaëlis Aug. ex ſorore Martha, deſponſa primùm Balanidiotæ juſſu Theodori Aug. deinde contrario ejuſdem mandato rubere coacta Caballario, adnitente hunc in Thorum noluit 18.
Priori ſponſo Balanidiotæ deinde ex voto ſuo nupta, eo mortuo fit Monacha & Arſenianæ factioni ſe addicit 199.
Theodorus Angelus accipit Imperium & coronatur ab Achridenſi Ep. Iacobo 49.
Bello captus excæcatur ibid.
Theodorus Cotys. vide Cotys.
Theodorus Lascaris à matre dictus, filius Ioannis Batatzæ Imperatoris, à Patre ad Imperium bene adminiſtrandum præclarè erudiitur 21.
Patri mortuo ſuccedens novos homines promover, Principes dejicit 11.12.
Oculis privat Conſtantinum Strategopulum, Alexij Cæſaris filium, & Theodorum Philen 12.
Paria cogitat in Michaëlem Palæologum, ſed ab admonitus excæcationem præverrit fugiendo in Perſidem 13.
Eundem Michaëlem ſibi reconciliatum Ducem in Occidentem mittit 24.
Mox ipſum capi & conſtringi juſſum retrahit & carceri mancipat 25.
Sororem ejus Martham diré torquet 28.
Diro morbo ægrotat 12.27.
Suſpitionibus indulget, contumaſe & pertinaces pœnis ſine cauſa credens 12, 27.
Ingenium ejus & dotes præclaræ 30.
Moritur 29.
Monachi habitu induitur 22.
Tutorem filio relinquit Protovestiarium Muzalonem 32.
Theodorus Muzalo promovetur ab Imperatore amplo conjugio & Logotheræ Generalis dignitate auctus 338.
Ob pertinaciam in ſchiſmate ab eo fuſtibus cæſus, reſipiſcit 339.
Theodorus Phules excæcatus à Theod. Aug. 12.
In ejus filium ſententiam infeſtam dicit 45.46.
Theophanes Ep. Nicænus Romam miſſus Legatus naufragio perit 261.
Tochan Romanis Imperatoribus terribiles 87.88.
Chalypham & Perſas ſibi ſubjicians 83.84.
Eorum vano terrore turbatur urbs Nicæa 163.& ſeq.
Mugulios ſe nominant, & Principem ſuum Caſan 235.
Leges eorum 236.
Ducem eorum Nogam Imperator affinitate ſibi conciliat & muneribus delinit 237.238.
Idem Imperator ab eorum improviſâ incurſione perichtatur 155.& ſeq.
Eos advocat contra Ioannem Sebaſtocratorem 356.
Duces eorum moribundus alloquitur 359.
Trajanopoleos Ep. Cudumenes miſſus in Serbiam 239.
Tornicius Sebaſtocrator Socer Ioannis filij Michaëlis Deſpotæ 331.
Tralles reſtauratur ab Andronico filio Michaëlis Aug. 321.
Capiuntur & deſtruuntur à Perſis 324.
Trasimpaxis Protoſtrator Lachanæ cum eo trucidatus 320.
Tricricum capetum à Ioanne Deſpotâ 68.

V

VAticinium in ſolo urbis Trallium repertum 321.& 479.
Veccus Ioannes Somnio præmonetur de morte plurimorum ex Clero 78.
Chartophylax creatus ſuſpendit Sacerdotem quòd ſponſis benedixiſſet ſine ſuo aſſenſu 250.
Ob id factum gravitèr vexatur 131.
Legatus mittitur cũ alijs ad Cralem Serbiæ 239.
Præcedit Socios Legatos exploraturus quo loco res eſſet 240.
Obſiſtit Imperatori procuranti Pacem Eccleſiæ Græcæ cum Latinâ 255.
Accuſatur à Ioanne Chumno 256.
Conjicitur in carcerem 257.
Lectis Patrum veterum libris reſipiſcit, conſtanter profitens agnitam veritatem 259.
Fit Patriarcha 273.
Intercedit pro egenis apud Imperatorem inſtantiſſimè 275.
Aſſignatur illi certus ad audientiam dies 277.
Libellos Schiſmaticorum legens, primùm decernit abſtinere ab ijs ſcripto refellendis 281.
Accuſatur calumniosè 307.
Suſpicio in eum falſa 310.
Renunciat Throno 311.
Reſtituitur 312.
Scribit contra Schiſmaticos revocato priori propoſito non ſcribendi 326.
Querelæ Schiſmaticorum de eo 327.
Iuſta funebria perſolvit Annæ Auguſtæ 341.
Veneri Conſtantinopoli degunt ſub Magiſtratu proprio Bajulo dicto 105.
Voluntarij propè Conſtantinopolim degentes inter Græcos & Latinos Neutri, Græcos adjuvant in recuperanda urbe 90.& ſeq.
Vrſis. vide Stephanus.

X

XIphilinus Michaël Notarius creatus referendis in Acta ijs quæ à Vecco Patriarchâ cum Imperatore tranſigerentur 277.
Xiphilinus Theodorus Magnus Oeconomus primùm accipit à Vecco non ſcribendi de controverſijs 282.326.
Imperatorem monet, ne metu externi Belli civile concitet 275.

Z

ZAcharias filius Manuel Genenſis Phocæ Montana ab Imperatore impetrat 285.
Vide & in Notis 474.

INDEX
RERVM MEMORABILIVM
In Tres Libros Obſervationum Pachymerianarum.

A

AGathocles Eclipſis præſignificatur 506.
Acquiſitio quid ſit apud S. Paul. Epheſ. 1. 14. 483.
Acropolita, vide Georgius.
Actuarij qui dicantur 366.
Ejus nominis ratio quanto latius patuit quàm vulgò patetur 367.
Additio vocis, Filioque, ad Symbolum Nicænum vulgò dictum, quando & quo jure facta ſit à Latinis 466. & ſeq.
Æra Græcorum anni quid methodo reducantur ad æram Chriſti 525.
Alexandri IV. initium & finis ſedis 531. 533.
Alumnis ſodinæ in Montibus Phocæ 475.
Aluminis præparatio & uſus in tinctura pannorum ibid.
Andronici Senioris annus Natalis & vitæ ſpatium 526. & ſeq.
Anſidorum Panis benedicti nomen 370.
Antimenſia quid ſint 381.
Argentum vivum in quo differat ab Hydrargyro 462.
Ejus uſus nunc ignotus in excavandis portubus ibid.
Arſenij duplicis Patriarchatûs initium & finis, Sedis ac vitæ ſpatium 512. & ſeq.

B

BArdaregotæ qui & unde dicantur 374.
Bema Græcis dicitur non modò altare gradibus ſublatum, ſed & ſpatium ab eo ad Cancellos 422.

C

CAlchedonenſis Canon à Græcis Schiſmaticis falsò dictus contuliſſe primatum Conſtantinopolitanæ Sedi 469.
Candelabri ablatio ſignum depoſitæ Epiſcoparûs 446.
Canis dicitur Princeps Tochatarorum 301.
Cardinales à Cardine dicti. Locus ea de re Pij II. 461.
Catanei Phocæ Domini 474. & ſeq.
Cauſæ vocabulum quatenus tulerogat in explicanda proceſſione Perſonarum Divin. 364.
Clemens IV. ſit Pontifex 534.
Moritur 536.
Colybæ quid ſint 394.
Cometa anni 1264. negligenter deſcriptus à Pachymere 453.
Cometæ anni 1664. Hiſtoria curſûs ejus initium, viam & finem ſignans 454.
Cometa anni 1665. initio Aprilis apparens circa 19. Aprilis videri deſinens 455.
Confeſſarius quo à Græcis vocabulo deſignetur 408.
Conſtantinopolitanus Patriarchatus ordine quartus, ambitione in ſecundum promotus 465.
Conſtantinopolis quando capta à Latinis 489.
Quando à Græcis recepta 510.
Crulis nomen Principis in Serbia 396.

E

EMpedocles. vide Sphærus.
Eclipſis Solis à Pachymere ambigue deſignata 493.
Eadem vero ſuo anno reddita 494.
Ejus Epiſogiſmus accuratus 495. & ſeq.
Eclipſis Solis à Gregorâ memorata quo anno contigerit 529.
Ejus calculi exacti 520. & ſeq.
Eclipſes non portendunt adverſa 505.
Elogium Michaëlis Auguſti 442.
Eneolpia quid ſint? Cantacuzeni locus de ijs ageris declaratus 378. 379.
Epicombia quid ſint apud Græcos 384.
Euchariſtiæ reliquiæ quo nomine à Græcis appellentur 383.
Ex conſumendæ Pueris dabantur 364.
Euchelæum quid dicatur Græcis 386.
Eulogia panis benedicti Græcis vocatur 386.
Exarcoriani qui eſſent apud Græcos 383.

F

FAma peculiari notione uſurpata Pachymeri vox 427.
Feſtum Acathiſtum Græcis dictum quando celebraretur & quo ritu 365. 518.
Ejus Inſtitutionis occaſio & origo 366.
Francici Secundi Regis Galliæ Symbolum 495.
Fratriarcha pro Patriarcha ſcommaticè dictum 427.
Fratres Græcis dicti Religioſi Latini 428.
Fullonium vulgò in Gallia dictum parum Goſſypium, unde videri poſſit etymon trahere 414.

G

GAzarii qui & unde dicti 376.
Georgius Acropolita defenſus à calumnijs Schiſmaticorum 458.
Conſtantia ejus & confeſſio illuſtris 459.
Germanus Patriarcha quando creatus & detectus 516. 517. & 535.
Gradus cognationis aliter à Græcis numerati 477.
Gradus Geminorum in deſignatione Eclipſis male numerati à Gregorâ 524. 525.
Gregorij X. Pontificatus 537.

Gru-

OBSERV. PACHYMERIANARVM.

Gnoma & Gnoma nomen instrumenti agrimensorij 411.

H

HAdriani V. Papæ brevissimus Pontificatus 466.539.
Heraclea Ponti quo anno à Persis capta 530.
Heracliti sententia declarata 460.
Hesychius emendatus 411.
Holobolus impatiens & contemptus in Schisma relapsus 473.
Ejus supplicij annus 515.

I

INnocentius V. init. Pontificatum quadrimestrem 538.
Ioannes XXI. Pontifex paucis Mensibus sedet 539.
Ioannis Batatzæ Augusti mors & tempus Imperij 489. & 490.
Ioannes Veccus quando factus sit Patriarcha 518.
Idem defensus à calumnijs Schismaticorum 479
Ioannis Pupilli excæcatio quando contigerit, & quo ejus ætatis anno 511.
Iudicium dictum ferrum candens quod tangere jubebantur de quorum Innocentia dubitabatur 441.

L

LEonis III. Papæ constantia in non admittenda additione ad Symbolum in Ecclesia cantatum 469.
Leovicius prædicens ex Eclipsibus futura juxta falsas regulas astronomiæ judiciariæ, vanitatis & præsidentiæ notatus 508.
Ludovicus Cellorius defensus 424.

M

MAgnus Dominus Princeps Boeotiæ vocatus 459.
Manuelitius quid sonet ex Eustachio & Hesychio ostensum 398.
Matmutzes aut Malmutzes Germanus per somma dictus 399.
Martinus IV. Palæol. Imp. excommunicatus 542.
Maryandeni Cantus lugubris artifices 457.
Megalobliachitæ qui & ubi fuerint 400.
Mensium nomina peculiaria Pachymeri 485. & seq.
Mensem apponere Diplomatibus non permissum Andronico in Imperij collegium assumpto 403.
Mesazon dignitatis nomen 400.
Mesothinia Legionis nomen 401.
Methone portus oppositus Coronæ 473.
Michaëlis Palæologi mortis tempus & spatium Imperij 529.
Militares qui dicti 367.
Monomachia præscripta in probationem Innocentiæ 438.
Moreum Peloponnesus dicta 404.
Mosynes populi 404.

N

NIcæna II. Gener. VII. Synodus Symbolo addit vocem, filioque 468.
Nicias turbatus visu Eclipsi 506.
Nicolaus III. Papa perperàm à Pachymere vocatur Vrbanus 548.
Nicolaus Medicus Actuarius dictus 367.

O

OBlivionis carcer quis & unde dictus 380.
Optimates, Legionis aut Cohortis militaris nomen 405. 406.
Olei benedicendi ritus, & ejus usus 387.
Oleum Ecclesiæ & Episcopatus Symbolum 450.

P

PAchymeris ætas, Patria, professio 434.
Papas cujus dignitatis nomen esset 406.
Pausaniæ Oraculum de Trallibus 479.
Piota aut Pocota dicta Græcis recentibus amussis agrimensoria 419. & seq.
Princeps propria appellatio Dynastarum Francorum imperitantium Peloponneso 431.
Purpura pars Aulæum Palatij Constantinopolitani, propriè addicta puerperijs Augustarum 451.
Struthi ex nummore Romæ portato. Ex Annæ Comnenæ ibid.
Locus Lampridij ex occasione illustratus ibid.
Pyramides in sepulchrali Imperatoria quæ sint 477.
Pyla dicta Catena portum claudens 413.
Pyla etiam vocatum velamen panni 434.

R

RHos phalangij species 414.

S

SAnctus, vocatum ferrum cujus tactu innocentia probabatur 441.
Sirilli custos, ut in aula Byzantina vocaretur 428.
Sigillum Michaëlis Palæologi Imp. 483.
Simonius Patriarch. CP. Canones de Matrimonijs sancit 476.
Solea quid sit in templis Græcorum accuratè quæsitum 419. & seq.
Spherus empedoclius quid Pachymeri dicatur 417. 418.
Stauropegia quid sint, apud Græcos Ecclesiastico, declaratum 424. 425.
Sibi ab Pervidis aurovin os insulæ habitatum 430.
Symbolum Constantinopolitanum ejusque Nicænum dictum 472.
Synapta quid dicatur Græcis 416.
Synesij Epistola nunc primum edita 447.

T

TActus ferri candentis imperatus ad probationem innocentiæ 441. & seq.
Ejus usûs antiquitas ibid.
Tatas quod officium esset in Aulâ Byzantinâ 425.
Tanaites ventus quis & unde dictus 434.
Tarines naves cujus formæ 425.
Telchines dicti Malefici Dæmones 426.
Theodori Lascaris Imp. Imperij initium 489.
Sexta die post ejus inaugurationem visa Eclipsis Solis 495. & seq.
Mors ejusdem 509. & 532.

Velo-

INDEX IN TRES LIBB. OBSERV. PACHYM.

V

VELOTHYRA ab Anastasio Biblioth. memorata quid sint & quem usum habuerint 421.
Ventriloqui dicti, qui sine Autore aliquid ex se-solis affirmant 395.
Victoris Antelij locus de Actuarijs, expositus 367.
Vrbanus IV. Pontificarum init 533.
Moritur 534.
Vulgata versio defensa contra Genevenses in loco Pauli ad Ephes. 1. 483.

IN SPECIMEN SAP. IND. V.

ELENCHVS DISSERTATIONVM PARAB.

Cum Scopo & argumento singularum.

DISSERTATIO Parab. I. à pag. 563. Repræsentat in Vestigatore artes ambitionis improbæ, conciliantis & dirimentis inter alios gratiam ad quæstum proprium; eòque per omnia scelera grassantis. Obiter multa inseruntur alia variæ vitæ ac moralis Doctrinæ partes informantia.

Dissert. Par. II. pag. 581. Exprimit ingenium Rei audacis & calliді in eludendo judicio; & demonstrat inutile ad extremum esse totum istud artificium.

Dissert. Par. III. Officia præsim & fructus veræ Amicitiæ declarat.

Dissert. Par. IV. pag. 588. Varia demonstrat. Primùm. Odij profundi & inveterati vim malignam. Deinde consiliorum delectum in periculis Reip. Postea necessitatem agendi ad eorum successum. Præterea fidem veram ac caritatem civis se pro Patria devoventis. Denique quantâ pernicie credatur Transfugis.

Dissert. Par. V. pag. 600. Traducit stultitiam eorum qui assecuti quod optant, ad elabi sibi è manibus sinunt: &, qui elapsi gravissimis periculis, denuò se ijs offerunt.

Dissert. Par. VI. pag. 602. Ludibrio exponit præfestinationem otiosam longinqua & incerta præoccupantium præsentibus curis amplecti.

Dissert. Par. VII. pag. 603. & seq. pro Scopo habet ostendere quantum uxor prudens & fidus ac sapiens consiliarius utilis Regi sit ad præcavendas insidias regno ac capiti ejus perniciem struentes.

Dissert. Par. VIII. pag. 608. cautiones præscribit tenendas in Amicitijs quæstuosis, temporis solum & mutui vsûs causâ contractis.

Dissert. Par. IX. pag. 609. Deterret à fidendo reconciliationi gratiæ oblatæ à Principe quem gravissimè quis læserit.

Dissert. Par. X. pag. 611. versatur in Explicandis fraudibus insidiosissimis invidorum quibus innocentes & fidos Regibus Ministros pervertere conantur; indicatis simul rationibus ijs occurrendi; & vi veritatis ac Sanctimoniæ omnes malitiæ conatus ad extremum eludentis.

Dissert. Par. XI. pag. 615. quam turpe sit ingrati animi vitium in homine monstrat exemplo bestiarum, & ab eo deterret propositâ ejus pœnâ.

Dissert. Par. XII. pag. 616. Societatis similitudine fortunæ colescentis inter homines diversissimæ Sortis, Exemplum proponit. Providentiæ consulentis hominibus curam beneficam declarat; & eam esse demonstrat optimum & certissimum fundamentum fiduciæ humanæ.

Dissert. Par. XIII. pag. 618. Docet vices æquas rerum æternâ lege constitutas. unde conveniat non aegrè ferre cum quis quæ fecit, patitur.

Dissert. Par. XIV. pag. 619. Tradit modum discernendi consilia utilia ab inanibus, qualia maximè sunt id fundentia cenare quod fieri nequit.

Dissert. Par. XV. pag. 620. Castigat curiosum desiderium longinquarum & inutilium rerum.

INDEX

RERVM MEMORABILIVM

In Specimen sapientiæ Indorum veterum.

A

ABSALOMVS Rex Indiæ consulit Gymnosophistam 563. & seq.
Amicitiæ veræ officia fabulosis narrationibus adumbrata 588. & seq.
Anastasius dictus Chosroes Rex Persarum 547.
Arcani necessitas in consilijs 597.
Artes aulicæ malignorum Æmulos deijcere conantium fabulis, aut parabolis expressæ 576. 613.
Asceticæ vitæ dignitas & utilitas 560. 561.
Aversiones à naturâ indutæ aut ob gravissimam injuriam susceptæ, immedicabiles 598. 609. 611.

B

BENEFICIORVM benè ac malè collocatorum successus 616.
Beneficentiæ summa dignitas & utilitas 560.
Brachmanum scelus deprehensum & punitum 608.

C

CALVMNIATORVM tragicus finis nullâ illorum fraude audaciave vitabilis 588.
Chosroes Persarum Rex mittit Perzoem in Indiam 547.
Reducem inde humanissimè excipit & liberalissimè remunerarur 550.
Consilia bona frustrà ingesta sceleratis 584.
Credulitatis stultæ pernicies 558. 559.
Curiositatis otiosæ pœna 564.

E

ELEPHANTI Limam timent 597. 598.

F

FATALIS necessitatis doctrina rejecta 619.
Fraudes in caput fraudantium recidunt 554. 579.

G

GENEAS Principi regno pulso quàm benè successerit fidere Divinæ Providentiæ 618.
Grati animi officium erga beneficos quàm laudabile 615. 616.

I

INNOCENTIA circumventa per calumniam mirabiliter defensa 580. 587.
Index ut ferre debeat maledicta Reorum stomachum in eum erumpentium 586.

M

MATRONA Inda artificiosissimè accusata, ut liberata divinitus fuerit 587.
Medicæ artis defectus 557.
Medicus imperitus pharmacum quo ægrum imprudens occiderat justus haurire, malo interit 585.

P

PALADES Reginæ præstantes dotes & virutes 603.
Palarij Consiliarij Regis primarij prudentia & dexteritas summa ibid.
Parentum autoritas in religione non temerè sequenda 556.
Perturbationum vehementium pernicies exemplo declarata 559.
Perzerzemchar Scriptor Regius Chosrois 550.
Perzois ortus, educatio, vitæ institutum, latè declarantur 555. & seq.
Physiognomicarum divinationum vanitas explosa 585.
Præfestinationis intempestivæ ridicula traductio 602.
Providentiæ cuncta in mundo gubernantis exempla 569. 570. 618.

R

RELIGIONIS veræ summa necessitas ad obtinendam felicitatem 557.
Ejus inquisitio ardua 558.
Resurrectionis notitia res præcipuæ utilitatis, fructus Vitæ Asceticæ 560.

S

SOLITVDINIS commoda 611.

V

VESTIGATOR hominis malitiosè versuti personam exprimit 564. & seq.
Vices omnium rerum divinitus decretæ, ut quisque quæ fecit patiatur 618.
Vitæ humanæ brevitas & miseria 562. 563.

Z

ZANAVR civitas 615.
Zeloryptæ vis atrox 569.

FINIS.

Præter notata pag. 544. Corrige pag. 266. v. 12. pag. 357. v. 5. à fine & pag. 358. v. 40. Radestum aut Redestim, reponendo ubique, Rhadestum.

NAPOLI

INDEX

RERVM MEMORABILIVM

A01 1472388